BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
LI
D
14
NAPOLI

LEGATORIA
Niola Salvatore
Via Giovanni Paladino, 19
NAPOLI

LI b. 11

Trahitur dulcedine Cantus
C.
SUETONIUS
TRANQUILLUS

C. SUETONII TRANQUILLI

OPERA OMNIA, QUÆ EXTANT;

INTERPRETATIONE ET NOTIS ILLUSTRAVIT

AUGUSTINUS BABELONIUS,

JUSSU

CHRISTIANISSIMI REGIS

AD USUM

SERENISSIMI DELPHINI.

PARISIIS,

Apud FREDERICUM LEONARD, Regis ac Sereniſſimi Delphini Architypographum.

M. DC. LXXXIV.

CUM PRIVILEGIO REGIS.

NAPOLI

SERENISSIMO
DELPHINO,
S. P. D.
AVGVSTINVS BABELONIVS.

CAïum Suëtonium Tranquillum ſcriptorem politiſſimum Tibi offero, DELPHINE SERENISSIME. Interpretatione & Notis illuſtrandum illum ſuſceperam, ut aliquatenus tua ſtudia olim juvare poſſem; ſed ſero editus in lucem, qui Tibi nequit prodeſſe Liber;

idem tuo Filio Sereniſſimo Burgundiæ Duci jam jam uſui eſſe poterit. Regius Puer, quem Galli omnes, quia tuus, & quia Te dignus eſt Filius, unice amant, cariſſimumque habent, cum cæteris artibus quibus ſtuduiſti ſemper Ipſe, tum in primis imitatione tui erudietur. Nulla enim erit hac præſtantior diſciplina. Sic ergo continget feliciter Auctori noſtro, ut manibus Regiis pertractandus veniat. Imo, ſi licuerit, auſim affirmare Suëtonium Tibi, SERENISSIME DELPHINE, oblectationi etiam nunc eſſe poſſe. Præſertim vero cum a publicis negotiis, in ſecreta quandoque remotus, otii aliquid impertieris legendis iis, quæ a Iulio Cæſare, atque Auguſto geſta fortiter, vel a Tiberio acute excogitata, eleganter autem, & nitide ſunt deſcripta ab Auctore noſtro. Delectaberis, inquam,

cum Iulii Cæſaris victorias innumeras percurrens, Ludovici Magni Parentis tui Victorias quoque percurrere Te merito putabis. Gallias diverſis factionibus diſtractas ſubegit Cæſar; eaſdem Ludovicus Magnus incredibili animi magnitudine, ſumma prudentia in antiquam ditionem redactas pene univerſas pacavit, atque adeo invictas effecit. Tot tantisque rebus utrinque geſtis invicem collatis, SERENISSIME DELPHINE, triumphanti Galliarum imperio gratulaberis, & diffuſa per univerſum orbem Auguſti tui Parentis famâ perfrueris, qui ſua magnanimitate, clementia, atque humanitate Cæſares ipſos terrarum dominos longe ſuperavit. Innumerabilis hoſtium multitudo undique collecta depopulationem fertiliſſimæ noſtræ Campaniæ parabat inferre: Sed ſtatim in ipſo regni limine oppreſſa & diſſipata eſt. At-

que (ut alia tam multa, quæ terra, quæ mari, vel in ipſa America, & nuper in Africa proſpere geſta prætermittam) Cæſaris celeritati, qua ſæpius ſe magnifice jactavit, Ludovici Magni celeritatem in rebus bellicis conficiendis longiſſime anteponendam fato ſuo comprobavit. Iis inhærentem veſtigiis, atque etiam ſub tanto Patre Principe, amorem, ac delicias generis humani dicere Te non dubitarim. Vale, SERENISSIME DELPHINE.

LUT. PARIS. IDIBUS FEBRUARIIS.
M. DC. LXXXIV.

AD LECTOREM.

JAMPRIDEM monitus es, Auctores omnes Latinos tum Poëtas, tum Hiſtoricos, juſſu Regis in uſum Sereniſſimi Delphini Interpretatióne & Notis ornandos fuiſſe ſuſceptos a pleriſque viris eruditiſſimis: Mihi vero contigerat illuſtrandus Caïus Suëtonius Tranquillus, qui tandem editus in lucem prodit. Quanta fuerit hujus Scriptoris brevitas atque accurata diligentia, & quam bene de poſteris meritus fuerit, norunt omnes qui lectione hiſtoriarum delectantur. Quæ omnia prætermitto, ut conſilii hujus rationem ego quoque tibi ſubjiciam breviter Ut juvarentur ſtudia Sereniſſimi Delphini magnis impenſis viros doctrina præſtantes accerſivit Ludovicus Magnus, qui laboribus aſſiduis in priſcæ vetuſtatis tenebris clariſſimum lumen præferrent. Quorum vigiliis uti tibi etiam commodè licet beneficio Regis noſtri munificentiſſimi. Sed referenda quoque gratia Nobiliſſimo, atque Illuſtriſſimo Carolo Sanctæ-Mauræo Duci Montauſerii, Viro, & domi, & militiæ præſtantiſſimo: cujus mores, antiquam virtutem, ac fidem vel ſanctior & vetuſtior ætas admirabunda comprobaret. Quo promovente, & mirum in modum moderante adoleſcentiam Sereniſſimi Delphini, cui informando a

DE SUETONII GENERE, VITA,
Studiis, & Scriptis, veterum Auctorum Teſtimonia, item Fragmenta quædam.

C. SUETONII TRANQUILLI
VITA.

AVUS.

AVum meum narrantem puer audiebam, cauſſam operis ab interioribus aulicis proditam, quod Thraſillus Mathematicus anxio de ſucceſſore Tiberio, & in verum nepotem proniori, affirmaſſet non magis Cajum imperaturum, quam per Bajanum ſinum equis diſcurſurum. *Suet. Lib.* IIII. *in Caligula de ponte Bajano.*

PATER.

Interfuit huic bello pater meus Suetonius Lenis, tertiædecimæ legionis tribunus anguſticlavius. Is mox referre crebro ſolebat, &c. *Membranæ veteres non Lenem ſed Lætum patrem noſtri appellant. Lib.* VII. *in Othone, de pugna Bebriacenſi.*

ADOLESCENTIÆ TEMPORA.

Interfuiſſe me adoleſcentulum memini, cum à procuratore frequentiſſimo concilio inſpiceretur nonagenarius ſenex an circunſectus eſſet. *Lib.* VIII. *in Domitiano, de fiſco Judaico. c.* 12.

Denique cum poſt viginti annos adoleſcente me extitiſſet conditionis incertæ qui ſe Neronem eſſe jactaret, tam favorabile nomen ejus apud Parthos fuit, ut vehementer adjutus, & vix redditus ſit. *Apparet incidere natalem Suetonii in principia Veſpaſiani: non longe certe abeſſe. Lib.* VI. *in Nerone extremo.*

EPISTOLARVM MAGISTER SVB ADRIANO.

Septitio Claro præfecto prætorii, & Suetonio Tranquillo epiſtolarum magiſtro, multiſque aliis, quod apud Sabinam uxorem, injuſſu ejus, familiarius ſe tunc egerant, quam reverentia domus aulicæ poſtulabat, ſucceſſores dedit. *Ælius Spartianus in Adriani vita.*

De vita ſtudiiſque Suetonii, item de amicitia, quæ ſumma illi cum Plinio interceſſit, habes & non contemnenda quædam apud Plinium lib. I. *Ep.* XVIII. *&* XXIV. *lib.* III. *Ep.* VIII. *lib.* V. *Ep.* XI. *lib.* IX. *Ep.* XXXIV. *lib.* X. *Ep.* XCV. *quem vide.*

IVS TRIVM LIBERORVM.

Quam parce hæc beneficia tribuam utique, mi Secunde cariſſime, hæret tibi, cum etiam in ſenatu affirmare ſoleam, non exceſſiſſe me numerum quem apud ampliſſimum ordinem ſuffecturum mihi profeſſus ſum: tuo tamen deſiderio ſubſcripſi, & ut ſcias dediſſe me jus trium liberorum Suetonio Tranquillo ea conditione qua aſſuevi, referri in commentarios meos juſſi. *Trajanus Plinio S.*

CATALOGUS LIBB. SUETONII;

ELOGIA ET FRAGMENTA.

C. SUETONIUS dictus Tranquillus, Grammaticus Romanus ſcripſit de Græcorum ludis, lib. I. de Romanorum ſpectaculis, & ludis lib. 2. de anno Romano, lib. I. de librorum ſignis, lib. I. de Ciceronis Republica lib. I. Refragatur autem Didymo de nominibus propriis, & formis, vel generibus veſtium, & calceorum, & cæteris indumentis, quibus quis induitur. De ominoſis verbis, ſive maledictis, & unde ſit horum unum quodque, de Roma, & ejus inſtitutis, & moribus lib. 2. gentem, familiamque Cæſarum. Continet autem hoc opus & vitas, & ſucceſſiones ipſorum à Julio uſque ad Domitianum lib. 8. ſtemma, ſtirpeſque Romanorum illuſtrium. *Suidas* in voce Τράγκυλλος.

ELOGIA OPERVM.

Hæc quidem poſſunt & apud alios hiſtoricos inveniri diffuſius, qui tyrannorum atrocitates & exitus miſeros plenius ſcribunt. Quæ ſi quis diligentius recenſeri voluerit, legat ea quæ Trogus

Pompeius, Joſephus, Egeſippus, Q. Curtius, Cornelius Tacitus, T. Livius, Serenus & Suetonius Tranquillus, & alii hiſtorici, quos enumerare longum eſt, ſuis comprehenderunt hiſtoriis *Johannes Saresberienſis Policratico, ſive de nugis curialium lib.* VIII. *cap.* XVIII.

Minuſculos tyrannos ſcio pleroſque tacuiſſe, aut breviter præteriiſſe. Nam & Suetonius Tranquillus emendatiſſimus & candidiſſimus ſcriptor, Antonium & Vindicem tacuit: contentus eo, quod eos curſim perſtrinxerat. *Flavius Vopiſcus. Ac mox;* Et de Suetonio non miramur, cui familiare fuit amaro brevitatem.

Et mihi quidem id animi fuit, non ut Saluſtios, Livios, Tacitos, Trogos, atque omnes diſertiſſimos imitarer viros in vita principum & temporibus diſſerendis: ſed Marium Maximum, Suetonium Tranquillum, Fabium Marcellinum, Gargillium Martialem, Julium Capitolinum, Ælium Lampridium, cæteroſque qui hæc & talia non tam diſerte quam vere memoriæ tradiderunt. *Idem Vopiſcus in Probo.*

Sed priuſquam de eorum actibus loquar, placet aliqua dicere de moribus atque genere. Non eo modo quo Junius Cordus eſt proſecutus omnia, ſed illo quo Suetonius Tranquillus & Valerius Marcellus. *Julius Capitolinus in Maximo & Balbino.*

Nam ſi omittantur quæ de titulis dictatoris invicti ſcripta Patavinis ſunt voluminibus, quis opera Suetonii, quis Juvenci Martialis hiſtoriam, quiſve ad extremum Balbi ephemeridem fando adæquaverit? *Sidonius Apollinaris Epiſtolarum lib.* IX. *epiſtola* XIV.

Hanc hiſtoriam Suetonius Tranquillus pleniſſime explicuit; cujus nos competentes portiunculas decerpſimus. *Auctor Hiſtoriæ Miſcellæ libro* VI. *de Julio Cæſare loquens.*

Naturaliter enim Auguſtus igneos oculos habuiſſe dicitur adeo ut quidam eques Romanus interrogatus ab eo, cur ſe viſo verteret faciem: dixerit, quia fulmen oculorum tuorum ferre non poſſum, ſicut ait Suetonius, *Servius in Æneid. lib.* VIII.

DE REGIBVS LIBER.

His longe jucundiſſimum poëma ſubdideras, quod de tribus Suetonii libris quos ille De regibus dedit, in epitomen coëgiſti tanta elegantia, ſolus ut mihi videare aſſecutus quod contra naturam eſt, brevitas ut obſcura non eſſet. In his verſibus ego iſta

cognovi :

Europamque Aſiamque duo vel maxima terræ
Membra: quibus Libyam dubiè Salluſtius addit,
Europæ adjunctam : poſſit cum tertia dici.
Regnatas multis , quos fama oblitterat & quos
Barbara Romanæ non tradunt nomina linguæ
Illibanum , Numidamque, Avelim , Parthumque Vononem.
Et Caranum , Pellæa dedit qui nomina regum
Quique magos docuit myſteria vana Nechepſi
Et qui regnavit ſine nomine mox Seſooſtris.

Auſonius Paulino.

DE INSTITVTIONE OFFICIORVM LIBER.

Quod tamen comprobat etiam Suetonius , diverſos ponens uſus in libro qui eſt de inſtitutione officiorum. *Priſcianus lib.* VI.

PRÆTORVM LIBRI.

Suetonius autem paſſive protulit in quarto Prætorum. Lætoria quæ vetat minorem annis XXV. ſtipulari. *Idem libro* VIII.

Suetonius in [illegible] Prætorum. Minor vigintiquinque annorum ſtipulari non po[illegible] paſſive dixit. *Idem libro* XVIII.

Suetonius in viij. Prætorum. Faſti dies ſunt, in quibus jus fatur, id eſt, dicitur, ut nefaſti in quibus non dicitur. *Idem lib.* VIII.

DE LVDIS ET SPECTACVLIS LIBER , AVT VARII LIBRI.

Sed de fidibus rarius dictu & mirabiliùs eſt; quam rem & alii docti viri & Suetonius etiam Tranquillus in libro ludicræ hiſtoriæ primo ſatis compertam eſſe, ſatiſque ſuper ea conſtare affirmat , Nervias in fidibus brumali die alias digitis pelli , alias ſonare. *A. Gellius lib.* IX. *cap* VII.

Et quibus Idolis ludos conſtituerunt , poſitum eſt apud Suetonium Tranquillum , vel à quibus Tranquillus accepit. *Tertullianus de ſpectaculis.*

Primis temporibus , ut aſſerit Tranquillus, omnia quæ in ſcena verſantur , in comœdia agebantur *cætera vide ibi : quæ Suetonii è libris puto deſcripta. Diomedes grammaticus lib.* III.

Apud majores theatri gradus tantum fuerunt. Nam ſcena de ligno tantum ad tempus fiebat ; unde hodieque permanſit conſuetudo , ut componantur pegmata à ludorum theatralium edito-

ribus. Scena autem quæ fiebat aut verſilis erat, aut ductilis. Verſilis tunc erat, cum ſubito tota machinis quibuſdam convertebatur, & aliam picturæ faciem oſtendebat. Ductilis tunc cum tractis tabulatis hac atque illac, ſpecies picturæ nudabatur interior. Unde perite utrumque tetigit, dicens, *Verſis diſcedat frontibus*, ſingula ſingulis complectens ſermonibus. Quod Varro & Suetonius commemorant. *Servius in* III. *Georgicorum.*

Ut ait Suetonius Tranquillus, Luſus ipſe quem vulgo Pyrrhicam appellant, Troja vocatur: cujus originem expreſſit in libro *De puerorum luſibus*, ubi fortaſſe legendum, *De Græcorum l.* ex Tzetze, Suida, & Euſtathio. *Idem in* V. *Æneidos.*

Bithus & Bacchius gladiatorum nomina celebrata apud Suetonium, *Commentator vetus Horatii ad Eclogam* VII. *libri primi Satyrarum.*

DE REBVS VARIIS LIBER.

Suetonius in libro de genere veſtium dicit tria eſſe genera trabearum. Unum Diis ſacratum, quod eſt tantum de purpura. Aliud regum, quod eſt purpureum, habet tamen album aliquid. Tertium augurale, de purpura & cocco. *Servius in* VIII. *Æneid.*

C. Julius Romanus de præpoſitionibus li[illegible] Ἀφορμῶν ita refert: Suetonius Tranquillus De rebus variis, Præpoſitiones, inquit, omnes omnino ſunt Græcæ duodeviginti: qui numerus inter omnes Criticos Grammaticos perfecte convenit. *Soſipater Cariſius libro* II.

Suetonius Tranquillus proverbium putat dici debere quod ante, vel adverbium, quod poſt verbum appellatio etiam nomenque ponatur. *Idem paullo ante.*

Suetonius Tranquillus de rebus variis, Præpoſitiones, inquit, omnes omnino ſunt duodequadraginta, qui numerus inter omnes Criticos Grammaticos profecto convenit. *Servius in* VIII. *Æneid.*

Suetonius tria genera pileorum dixit quibus Sacerdotes utuntur, apicem, tutulum, galerum. Sed apicem, pileum ſutile, circa medium virga eminente: tutulum, pileum lanatum metæ figura: galerum, pileum ex pelle hoſtiæ cæſæ. *Idem ad lib.* II. *Æneid.*

DE VOCIBVS OMINOSIS.

Hortaris Dexter, ut Tranquillum ſequens, Eccleſiaſticos ſcri-

ptores in ordinem digeram: & quod ille in enumerandis gentilium literarum viris fecit illuſtribus, ego in noſtris faciam. *D. Hieronimus in præfatione Catalogi ſcriptorum Eccleſiaſticorum.*

Scripſi librum de illuſtribus viris,ab Apoſtolis uſque ad noſtram ætatem imitatus Tranquillum, Græcumque Apollonium. *Idem in Epiſtola ad Deſiderium tomo* IV.

Annum vertentem Romæ Licinius quidem Macer & poſtea Feneſtella ſtatim ab initio duodecim menſium fuiſſe ſcripſerunt ſed magis Junio Graccano, & Fulvio Varroni, & Suetonio aliiſque credendum, qui decem menſium putaverunt fuiſſe, ut tunc Albanis erat, unde orti Romani. *Cenſorinus de natali die.*

INCERTA.

Eundem Baſſum Suetonius Tranquillus præpoſitum eſſe à M. Antonio provinciis orientalibus, Parthoſque in Syriam introrumpentes tribus ab eo prœliis fuſos ſcribit, cumque primum omnium de Parthis triumphaſſe, & morte obita publico funere ſepultum eſſe. *A. Gellius lib.* XV. *cap.* IV.

Dicta ulna ἀπὸ τῶν ὠλενῶν, id eſt à brachiis. Unde & λευκώλενος Ἥρη. Licet Suetonius ulnam cubitum velit eſſe tantummodo. *Servius in Eclogam* III.

Quod autem ait, *Victoriſque arma Quirini*, non eſt contrarium nam ut etiam in primo Æneidos diximus, Suetonius Tranquillus hoc de Auguſto commemorat, quodam tempore tres partes populi conſentiente ſenatu, obtuliſſe ei tria nomina: Quirini, Auguſti, Cæſaris. Ille ne unum eligendo, alias offenderet partes, primo Quirinus eſt dictus: inde Cæſar: poſt in nomine permanſit Auguſti. *Idem in* III. *Georgicorum.*

Tranquillus quoque his aſſentiens, libello ſuo pleniſſime ædem inchoatam ita diſſeruit. *Diomedes Grammaticus libro primo.*

Hirqui autem ſunt oculorum anguli, ſecundum Suetonium Tranquillum, in vitiis corporalibus. *Servius in Eclogam* III.

Nam hirci ſunt oculorum anguli ſecundum Suetonium: &c. *Iſidorus Originum lib.* XII.

Tranquillus autem triumphum Latine potius àppellatum, quòd is qui triumphans urbem ingrederetur, tripartito judicio honoraretur. *Iſidorus Orig. lib.* XVIII.

Tranquillus autem dicit: Dum cujuſdam gladiatoris in ludum emiſſi gladius curvatus fuiſſet ex acie rectâ, procurrit unus ad eum corrigendum, tumque à pugnante reſponſum eſt, ſic

pugnabo: inde ſicæ nomen datum eſt. *In lib. eodem.*

Rex qui vocabat ad cœnam, ſi ſibi ea res exhibenda indiceretur quam exhibere non poſſet, ideſt, non reſponderet ut Tranquillus refert, iſto viliu hominis erit cœna. *Lego:* erat moris reſpondere, ut Tr. refert. Iſto vilius hodie nobis cœna erit. *Soſipater Chariſius inſtitut. Gram. lib.* II.

Scriptor, librarius, bibliopola, ut veteres dicebant, quod & Tranquillus affirmat. *Commentator vetus Horatii ad carmen de arte poëtica.*

Corycos enim civitas eſt Ciciliæ in qua antrum illud famoſum pene ab omnibus celebratum. Et per tranſitum tangit hiſtoriam memoratam à Suetonio: Pompeius enim victis piratis Cilicibus, partim ibidem, partim in Græciâ, partim in Calabriâ agros donavit. *Servius* IV. *Georg.*

Homo rebellis dicitur: res ipſa rebellio, non rebellatio: Suetonius. *Idem in Æneidos* XII.

Itaque T. Imperator ab exercitu pronuntiatus templum in Hieroſolymis incendit ac diruit; quod à die conditionis primæ uſque ad diem everſionis ultimæ, manſerat annis MCII. Muros urbis univerſæ ſolo adæquavit. DC millia Judæorum eo bello interfecta, Cornelius & Suetonius referunt. *Paulus Oroſius lib.* VII.

Poetæ unde ſint dicti ſic ait Tranquillus. Cum primùm homines exutâ feritate rationem vitæ habere cepiſſent, ſeque ac Deos ſuos noſſe; cultum modicum ac ſermonem neceſſarium commenti ſibi, utriuſque magnificentiam ad religionem Deorum ſuorum excogitaverunt. Igitur, ut templa illis domibus pulchriora, & ſimulacra corporibus ampliora faciebant: ita eloquio etiam quaſi auguſtiore honorandos putaverunt: laudeſque eorum & verbis illuſtrioribus & jucundioribus numeris extulerunt. Id genus quia forma quadam efficitur, quæ ποιότης dicitur, poëma vocitatum eſt, ejuſque fictores poëtæ. *Iſidorus Originum lib.* VIII.

C. SVETONI TRANQVILLI
DE XII. CÆSARIBVS.
LIBER I.

A. U. C. DCLXX

DIVUS JULIUS CÆSAR.

CAPUT I.

JULIUS CÆSAR DIVUS, annum agens ſextumdecimum, patrem [1] amiſit [2]: ſequentibuſque conſulibus [3], flamen Dialis [4] deſtinatus, dimiſſa Coſſutia, quæ, familia equeſtri, ſed admodum dives, [5] prætextato deſponſata fuerat, Corneliam Cinnæ quater conſulis filiam, duxit uxorem: ex qua illi mox Julia nata eſt: neque ut repudiaret compelli a Dictatore Sylla ullo modo potuit. Quare & ſacerdotio, & uxoris [7] dote [8], & gentilitiis hereditatibus multatus, [9] diverſarum partium habebatur: ut etiam diſcedere e medio, & quanquam morbo quartanæ adgravante, prope per ſingulas noctes commutare latebras cogeretur, ſeque ab [10] inquiſitoribus pecunia redimere: donec per virgines [11] Veſtales, perque Mamercum Æmilium & Aurelium Cottam, [12] propinquos & affines ſuos, veniam impetravit. [a] Satis conſtat, Syllam, cum deprecantibus amiciſſimis & ornatiſſimis viris aliquamdiu denegaſſet, atque illi pertinaciter contenderent, expugnatum tandem proclamaſſe (ſive divinitus, ſive aliqua conjectura) *Vincerent, ac ſibi haberent: dummodo ſcirent, eum, quem incolumem tantopere cuperent, quandoque optimatium partibus, quas ſecum ſimul defendiſſent, exitio futurum: nam Cæſari multos Marios ineſſe.*

INTERPRETATIO.

a Satis certum eſt Syllam, poſtquam recuſaſſet aliquamdiu viris ſibi conjunctiſſimis, & illuſtriſſimis, atque illi obſtinate inſtarent, denique victum exclamaſſe (ſive inſtinctu *divino, ſive aliqua conjectura) conſequerentur, ac poſſiderent, modo ſcirent, nobilium factionem, quam una tutati eſſent, aliquando profligandam ab eo, quem ſalvum* eſſe, *adeo exoptarent, in* uno *enim Cæſare multos Marios exiſtere.*

NOTÆ.

EXiſtimavere quidam hujus initium operis non extare, cum in vetuſtis aliquot exemplaribus Cæſaris nomen omittatur: futurum non fuiſſe arbitrati, ut eadem accuratione non fuiſſet uſus in imperatorum principe Suetonius, qua in ejuſdem ſucceſſoribus. Verum præterquam quod Julia gens vel ſe ipſa, vel aliorum ſcriptis jam erat ſatis cognita; Caſaubonus etiam Vitterbienſis codicis, aliorumque fide fretus, hoc principium dedit. *Julius Cæſar*, &c. atque ideo negavit eſſe mutilum.

1 *Patrem*] L. Cæſarem virum Prætorium, qui morte ſubita, cum Piſis mane calcearetur, extinctus eſt. Auctor Plinius lib. 7. cap 53.

2 *Sequent. Conſſ.*] Hoc eſt ſequenti anno Conſulatus enim magiſtratus erat annuus, unde anni a Conſulibus vulgo numerati.

3. *Flamen Dialis.*] Ita nuncupabatur ſacerdos Jovis. *Διός*. Id eſt Jovis. Horatius Ode, 1. lib 1. *ſub Jove frigido* quod Ode 2. lib 3. *ſub Dio* dixit; & Feſtus *Dium fulgur* pro fulmine diurno quod Jovi tribuebatur, ut nocturnum Summano. Flamines erant plures, ſinguli ab eo Deo cui ſacra faciebant nomen ſortiti v. g. Quirinalis Martialis, &c

4. *Deſtinatus*] Tantum; nec enim ſacerdotio ſunctus videtur a quo paulo poſt auctoritate Syllæ remotus eſt, ita ut nullus ab eo tempore ad Auguſti finem flamen Dialis fuerit inauguratus

5. *Prætextato*] Prætextam adhuc gerenti, proindeque puero; eſt enim illa veſtis puerorum patritiorum, ab eo dicta, quod ipſi purpura prætexeretur, unde & Græcis περιπόρφυρος appellata.

6. *Dictatore*] Sylla primus Romæ perpetuam induit dictaturam, cum ſemeſtris ante vix foret ea dignitas.

7. *Dote*] Potitus enim rerum Sylla, non Corneliæ tantum, ſed & Cinnæ bona publicavit.

8. *Gentilitiis*] Obvenientibus vel a gente uxoris, vel a ſua, Julia ſcilicet, quæ Julum Æneæ filium ſui nominis auctorem aſſerebat. Gentilitia enim ea dicuntur nomina, quæ Originem Gentis, & familiæ declarant.

9. *Diverſarum partium*] Anno a Roma condita 666. ante Chriſtum circiter 88 & ſequentibus, in duas factiones potentiſſimas diſtracta fuit Romana Reſpublica Nobilium ſcilicet, & plebis: illorum Sylla dux erat, hujus vero Marius, Optimatium hoc eſt Nobilium potentiæ, quoad vixit, infeſtus: maximis & rebus & muneribus geſtis utcique clariſſimus. Suſpectus autem Syllæ Cæſar ideo fuerat, quod Mario nupſiſſet Julia Cæſaris amita.

10. *Inquiſitoribus*] Cornelio præſertim Phagita, de quo infra cap. 74 Nam deprehenſus ab illo duobus ſe talentis liberavit, auctore Plutarcho in Cæſare.

11. *Veſtales*] Deæ Veſtæ perpetuo vigil ignis conſecrari ſolebat; cujus cuſtodiæ, ac cultui Virgines e patrum primoribus electæ præficiebantur · quibus, ut eas ad conſecrandam libentius Virginitatem invitarent (nec enim niſi 30. poſtquam caſtæ fuerant annis nubere poterant) varia indulſerunt Romani: tantaque fuit earum auctoritas, ut nobiles, ac ipſi quandoque civitatis principes viri in periculis, delictiſque ſuis Veſtales ſolerent adhibere deprecatrices etiam poſt everſam Rempublic ut de Meſſalina Claudii Imperatoris conjuge fertur, quæ Silio nupſiſſet, de quo in Claudio cap. 26.

12 *Propinquos*] Aurelia C. Cottæ filia Cæſaris mater erat, hinc propinquitas, atque etiam ſermonis in eo tam culta venuſtas; illa enim pure & eleganter loquebatur, ut pote cujus in familia præclari oratores extiterant. Et certe Cottæ, ut oratoris excellentis ſæpe Cicero meminit.

CAPUT II.

STipendia prima [1] in Aſia fecit, M Thermi Prætoris [2] contubernio: a quo ad accerſendam claſſem in Bithyniam miſſus, deſedit apud [3] Nicomedem, non ſine rumore proſtratæ regi pudicitiæ: quem rumorem auxit, intra paucos rurſus dies repetita Bithynia, per cauſſam exigendæ pecuniæ, quæ deberetur cuidam libertino [4] clienti ſuo. Reliqua militia, ſecundiore fama fuit: & a Thermo in expugnatione [5] Mitylenarum corona [6] civica donatus eſt. A.V.C. DC. LXXVI.

NOTÆ.

1. *In Aſia*] Minore quæ hodie *Anatolia & Caramania* pars maxima: nec enim tota illa orbis quarta pars Romanæ ditionis provincia fuit.

2. *Contubernio*] Contubernium Caſtrenſe vocabulum eſt, qui enim ex editionum Comites iiſdem tecti pellibus ſimul habitabant, Contubernales proprie appellati ſunt, unde factum, ut qui bellorum duces, aut provinciarum Præſides Comitum numero ſecuti, atque adeo honeſtiore loco apud ipſos eſſent, adoleſcentes præſertim in eorum tameo agere Contubernio & Contubernales eſſe dicerentur. Ut hoc & 42. cap infra, & Veſpaſ cap. 4 Quin & de ſimplici cohabitatione *Calig* cap 10. & ad hanc ſimilitudinem ſervile contubernium, ut apud Juriſconſultos *l. 14 ff. de ritu nuptiarum* Senecam lib 3. Controverſiarum, & infra in Veſpaſ. cap. 3.

3. *Nicomedem*] Bithyniæ quæ Aſiæ minoris Regio eſt hodie *Bolli* regem, Romanis uſque eò addictum ut eorum ſe libertum quondam appellaverit.

4 *Clienti*] Ex Romuli inſtituto plebeii quique unius inter primores pro arbitrio ſelecti, patrocinio fideique ſe committebant, à quo adverſus potentiorum injurias deffendebantur, multa viciſſim eidem obſequii præſtantes officia. De quibus fuſe Halicarnaſſeus lib. 3. & alii, illi clientes, hic vero Patronus dicebatur,

5. *Mitylenarum*] Civitas erat in Inſula Lesbo, hodie *Metelin*. Maris Ægæi non longe ab Aſiâ minore.

6. *Civica*] Corona erat e fronde querna quam imperatoris juſſu, Civis Civi dabat ei a quo ſervatus erat in prælio, accepti ſignum beneficii. De qua Gellius lib. 5. cap. 6.

CAPUT III.

MEruit & ſub Servilio Iſaurico in Cilicia,[1] ſed brevi tempore. Nam Syllæ [2] morte comperta, ſimul ſpe novæ diſſenſionis, quæ per M. Lepidum [3] movebatur, Romam propere rediit. Et Lepidi quidem ſocietate, quanquam magnis conditionibus invitaretur, abſtinuit: cum ingenio ejus diffiſus, tum occaſioni, quam minorem opinione offenderat.

NOTÆ.

1. *Cilicia*] Aſiæ Minoris regio eſt. Hodie *Caramania* pars Orientalis.

2 *Sylla morte*] Qui profligatis Marianis uſurpata dictatura ſe tandem abdicavit, ac anno ſequenti pediculari morbo periit.

3. *In Lepidum*] Qui Conſul de reſcindendis Syllæ actis ſeditioſa molitus Conſilia, a Catulo collega urbe pulſus eſt, & anno ſequenti cum exercitu reverſus ab eodem Catulo & C. Pompeio victus iterum, & fugere coactus in Sardiniam ſe recepit, ibique fato functus eſt.

CAPUT IV.

CÆterum compoſita ſeditione[1] civili, Cornelium Dolabellam, conſularem & triumphalem virum, repetundarum[2] poſtulavit: abſolutoque, Rhodum[3] ſecedere ſtatuit, & ad declinandam invidiam, & ut per otium ac requiem, Apollonio Moloni[4], clariſſimo tunc dicendi magiſtro, operam daret. Huc dum hibernis jam menſibus trajicit, circa Pharmacuſam[5] inſulam a prædonibus captus eſt: manſitque apud eos, non ſine ſumma indignatione[6], prope quadraginta dies, cum uno medico[7] & cubiculariis duobus Nam Comites[8] ſervoſque cæteros initio ſtatim ad expediendas pecunias, quibus redimeretur dimiſerat.[9] Numeratis deinde quinquaginta talentis,[10] expoſitus in litore, non diſtulit quin e veſtigio claſſe deducta[11] perſequeretur abeuntes: ac redactos in poteſtatem, ſupplicio,[12] quod illis ſæpe minatus inter jocum fuerat, adficeret. Vaſtante regiones proximas Mithridate[13], ne deſidere in diſcrimine ſociorum videretur, ab Rhodo, quo petenderat, tranſiit in Aſiam: auxiliiſque contractis, & præfecto regis provincia expulſo, nutanteis ac dubias civitates retinuit in fide.

NOTÆ.

1. *Seditione*] A Lepido excitata cap. proxime præcedenti.

2. *Repetundarum*] Pecuniarum ſcilicet, quo nomine omnia quibus divitiæ conſtant, intelligenda veniunt. Si quis in magiſtratu, legatione, vel alio quovis officio indebitum quidpiam exegiſſet, aut corruptus à provincialibus accepiſſet, hoc nomine accuſabatur, & repetundarum dicebatur accuſatus. Quod tamen quam inutile foret ſpoliatæ provinciæ ſatis innuit Juvenal Sat. 1

Sed tu victrix provincia ploras.

quod ſcilicet adepta cauſa, neque reparato damno, nihil in calamitate levaminis accepiſſet, utpote cum reus duntaxat in exilium ageretur ſalvis opibus, quas magno provincialium damno congeſſerat.

3. *Rhodum*] Liberalium artium ac oratoriæ præſertim ſtudiis olim commendata eſt, ut patet etiam infra in Tiberio.

4. *Moloni*] Hunc audiverat quoque Cicero. Quidam legunt *Molonis*. filio ſcilicet locutione Græca: ſed cum hic Apollonius cognominatus quoque fuerit *Molo* celebratior habita eſt prior lectio Siquidem Suetonium Romanum Romano more locutum vero ſimilius eſt Cum tamen duo viri eodem loco nati Alabandæ ſcilicet in urbe Cariæ, eandem artem pari famâ docuerint Apollonius ſcilicet Malacus, quem Molonis filium fuiſſe contendit Caſaubonus; & Molo, ut auctor eſt Strabo lib. 14. ideo factum videtur, ut eos doctiores plerique confunderent; cujus erroris Caſaubonus accuſat Quintilianum lib 3. cap. 1. & lib. 12. cap 6. Plutarchum in Cicerone, quin & Ciceronem ipſum aliqui: quos tamen quis nunc emendet?

5. *Pharmacuſam.*] Inſula eſt Maris Ægæi quæ hodie *Parmoſa* Bellonio, aliis *Farmaco* Cariæ adjacens.

6. *Indignatione*] In ἀγανακτήσει hoc eſt iracundia quæ vulgata vocis illius acceptio? an vero καταφρονήσει hoc eſt *contemptui* Poſterius mavult Caſaubonus: hoc ſenſu ut piratarum quamvis in poteſtatem redactus Cæſar illos tamen contemptui haberet Legunt alii *Dignationi* hoc eſt *venerationi*: quo ſenſu vox illa Tacito quoque non ſemel uſurpata: & certe majoris indicium eſt animi; cui accedit etiam quod & Velleii & Plutarchi auctoritate nitatur hæc ſententia, ille quippe lib. 2. *Idem* (Cæſar ſcilicet) *poſtea admodum juvenis cum a piratis captus eſſet, ita ſe per omne ſpatium quo ab iis retentus eſt apud eos geſſit, ut pariter iis terrori venerationique eſſet.* Idem quoque Plutarchus in Cæſare: unde vulgatam non immerito Lectionem hic deſerit Caſaubonus.

7. *Medico*] Legitur in quibuſdam *amico* quam lectionem tuentur aliqui quod paulo poſt addat *nam ab initio Comites ſervoſque cæteros* &c inde enim colligunt amicum illum e comitibus unum fuiſſe, quod medici ut

plurimum inter ſervos eſſent. Quam tamen ſententiam longa diſſertatione Caſaubonus impugnat.

8. *Comites*] Eos intellige e civium numero qui nobilib. s & potentioribus adhærebant. Quemadmodum & magiſtratibus peregre proficiſcentibus ut infra cap 42. unde ſub imperatoribus Comites Auguſti de quibus Tiber. cap. 46.

9. *Dimiſerat*] Hoc eſt alium alio miſerat, non enim privata ſua, ſed publica civitatum pecunia redemptus eſt.

10. *Quinquaginta talenta*] Talentorum uſus Græcis præſertim familiaris fuit. Multiplex eſt talentum Atticum ſcilicet magnum 83 librarum, parvum 60. Euboicum 40. Ægyptiacum 80 Rhodium 500. denariorum & Romanum 70 librarum &c. omnium maxime celebratur ab hiſtoricis Atticum parvum Libra autem ſeu quod idem eſt, mina & pondo centenis denariis vel drachmis conſtabat, denarius ipſe decem aſſibus: unde nomen inditum As vero qui & aſſis dicebatur noſtræ monetæ valuit, ex Budæo, 4. denariolos & paurillo plus, ita ut duo aſſes & dimidius qui proprie dicitur Semis, decem denariolis & dimidio noſtratibus æquivaleant ſeſtertium quoque conſtituunt hac nota HS, vel iſta LLS deſignari ſolitum. Hoc poſito ſecundum æſtimationem Budæi denarius Romanus qui 10 aſſium Romanorum eſt, ſeu 4. ſeſtertiorum æquabit tres aſſes noſtræ monetæ cum ſemiſſe, qua ſervata proportione libra quæ 100. denariorum Romanorum eſt faciet noſtræ monetæ 17 l. 10 ſ. quæ ſumma ſexagies repetita dabit 1050 l. quantus eſt Attici talenti valor, unde cætera quoque exigere in promptu eſt. Si igitur Cæſar piratis Attica talenta 50. ſolverit, æſtimabitur a nobis miſſionem redemiſſe 52500 l. Varie tamen varii denarium Romanum & ſeſtertium noſtræ monetæ conciliant Sunt enim qui denarium 7 ſ. 5 d. — æſtiment, alii qui ſeſtertium 14 denariolis atque etiam 22 æſtiment, unde cum non ita promptum ſit fixum quid hac ſuper re ſtatuere, Budæum ſequi ſatius videtur, ut pote qui materiam hanc tam docte quam laborioſe tractarit.

11. *Claſſe deducta*] E portu in altum ducta.

12. *Supplicio affeceret*] Aiunt Cæſarem jugulandos juſſiſſe piratas illos & cruci deinde ſuffigendos, quoniam dum in eorum poteſtate foret, ſuffixurum ſe juraverat infra cap 74.

13. *Mithridate*] Ponti rex erat a Sylla, Lucullo, Pompeio aliiſque Romanis ducibus toties victus.

CAPUT V.

TRIBUNATU [1] militum, cui primus Romam reverſo per ſuffragia populi honor obtigit, auctores [2] reſtituendæ tribunitiæ [3] poteſtatis, cujus vim Sylla deminuerat, enixiſſime juvit. L. [a] etiam Cinnæ, [4] uxoris fratri, &, qui cum eo civili [5] diſcordia Lepidum ſecuti, poſt necem conſulis ad Sertorium [6] confugerant, reditum in civitatem rogatione [7] Plotia confecit, habuitque & ipſe ſuper ea re concionem. [8]

INTERPRETATIO.

a *Per legem plotiam obtinuit quoque reditum in urbem Lucio Cinnæ fratri uxoris, & aliis qui in diſſenſione civili ſtantes cum eo a partibus Lepidi, ſe receperant ad Sertorium poſt mortem conſulis* ejuſdem Lepidi.

NOTÆ.

1. *Tribunatu militum*] Legunt alii *Tribunatu militum* · quod melius videtur. Tribunorum autem ejuſmodi, duo genera: alterum eorum qui comitiis deſignabantur a populo, qua ratione creatus Cæſar hic dicitur, alterum eorum qui ab imperatore in exercitu Rufuli a Conſule quodam, nomine *Rufus* appellati, quòd eos primus ita creandos inſtituiſſet: de illo gradu militari, qui etiam ad Senatorium ordinem gradus erat ut patet ex Senec Epiſt 47 plura videſis apud Sigonium lib. 2 de Antiq. jure provinciarum cap. 2. & Lipſium lib. de militia 1. Dialog. 9.

2. *Auctores*] Pompeium præſertim ut tra-

dit lib. 2. Velleius, quo nomine poſtea multum tribunos criminatus eſt. Infeſtiorem enim illis habuit propemodum neminem, ut infra patebit.

3. *Tribunitia poteſtatis*] Hoc eſt tribunorum plebis. Cautum enim a Sylla fuerat, ne qui tribunus plebis fuiſſet, ad magiſtratum amplius ullum admitteretur, ne legum ferendarum vim haberet &c.

4. *L. etiam Cinna*] Ejus qui quater Conſul fuerat, filio atque ideo Corneliæ fratri ut patet ex cap. I.

5. *Civilis diſcordia*] Catulum inter & Lepidum Conſules dequa modo ſupra.

5. *Ad Sertorium*] Is fuit Marianarum partium, de quibus cap. 1. propugnator, quoad vixit, acerrimus, qui mortuo Mario, deſperatiſque factionis rebus, in Hiſpaniam ubi jam tum in honore habebatur ſe recepit, ibique eam adeptus eſt auctoritatem, qua multis poſtmodum Romanis ducibus a Sylla miſſis, aliiſque poſt Syllæ mortem reſtitit fortiſſime, donec Perpennæ proditione interfectus eſt dequo Plutarch. in Sertorio.

7. *Rogatione*] Rogatio pro ipſa lege hic & alibi ſæpe accipitur; quanquam exacte diſtinguentibus, rogationem inter & legem diſcriminis illud eſſet, quod rogatio nil foret aliud, quam rei quæ ſancienda petebatur, propoſitio, his ve his *v litis jubeatis, Quirites* &c. quæ ſi juberetur, lex fiebat. ejus eſt ut plurimum appellata nomine qui propoſuerat; ut patet ex hoc loco. Plotius enim tribunus plebis impellente Cæſare tulerat hanc legem de iis qui ad Sertorium confugerant revocandis

8. *Concionem*] Cujus exiguum fragmentum extat apud A. Gellium lib. 13. cap. 3.

CAPUT VI.

QUæſtor [1] Juliam amitam, uxoremque Corneliam defunctas laudavit e more [2] pro Roſtris: & in amitæ quidem laudatione, de ejus ac patris ſui utraque origine ſic refert, *Amita mea Julia maternum genus ab regibus ortum, paternum cum Diis immortalibus conjunctum eſt. Nam* [3] *ab Anco Marcio ſunt Marcii Reges, quo nomine fuit mater: a Venere* [4] *Julii, cujus gentis familia eſt noſtra. Eſt ergo in genere & ſanctitas regum, qui plurimum inter homines pollent: & cærimonia Deorum, quorum ipſi in poteſtate ſunt reges.* In Corneliæ autem locum Pompeiam duxit, Q. Pompeii filiam, L. Syllæ neptem: cum qua
A.V.C. DCLXXXVII deinde divortium fecit, adulteratam opinatus a P. Clodio: quem inter publicas [5] cærimonias penetraſſe ad eam muliebri veſte tam conſtans fama erat, ut ſenatus quæſtionem de pollutis ſacris decreverit.

NOTÆ.

1. *Quæſtor*] Quæſtura primus erat magiſtratus Urbanus, qui petebatur poſtquam quis annua ſtipendia decem feciſſet, nec ante annum ætatis 24. vel 27. Quæſtorum tria fuere diſtincta genera, alii quæſtores Urbani ſeu Ærarii alii quæſtores parricidii ſeu rerum capitalium alii denique provinciales, qui una cum prætoribus aut proconſulibus in provincias exibant: in ſingulas enim provincias ſinguli quæſtores mittebantur quorum cura erat vectigalem pecuniam colligere, & in ærarium publicum referre, conventus provinciales ad jus dicendum adire, &c. hujus poſtremi generis quæſtor fuit Cæſar.

2. *E more pro roſtris.*] Romæ in foro extructus erat ſuggeſtus quem roſtris debellatorum Antiatium navibus detractis adornatum appellavere roſtra: ex eo loco ſolebant concionari, ibique conjugem & amitam ſuo functas oratione funebri proſecutus eſt Cæſar Moria enim erat apud Romanos non illuſtres modo viros, ſed & ipſas matronas laudare poſt mortem. Ex eo quod, deficiente pecunia ad numerandam ex pacto Gallis ſummam, ut captam urbem obſeſſumque Capitolium relinquerent, matronæ ſuum aurum contulerint, inde Senatus-Conſultum de illis laudandis, &c

3. *Nam ab Anco Marcio*] Romæ familia fuit Marciorum, qui quod ab Anco Marcio IV. Romanorum rege ducerent originem, cognominati ſunt *Reges*, ejus vero familiæ erat

Martia, Juliæ & C. Cæſaris mater, proindeque noſtri Cæſaris avia

4. *A Venere Julii*] Venus ex Anchiſa filium habuit Æneam, patrem Aſcanii, qui Æneæ patri ſucceſſit, & Albam condidit. Aſcanio ſucceſſit frater ejus conſanguineus Sylvius Æneæ & Laviniæ filius poſthumus, non vero filius ejus Julus, penes quem nonniſi ſola cura religionis & ſacrorum, remanſit, & penes Juli ſobolem, ex qua Julii. Hos Tullus hoſtilius Romanorum rex cum nobiliſſimis quibuſdam Latii familiis Alba diruta Romam tranſtulit, ac in patres cooptavit.

5. *Publicas cærimonias*] Intelligit, ſacra bonæ Deæ quoniam a matronis pro populo celebrari dicebantur: ritus autem illatum precipuus erat ut inde omnes viri cura magna ſummoverentur, quin & ipſæ maſculorum animalium imagines tegerentur. Cum autem fierent in domo Pontificis Maximi, Clodius Pſaltriæ veſte occultatus deprenſus eſt in cubiculo unius ex Pompeiæ quam de peribat ancillis, Plutarchus non in cubiculo, ſed alibi, & ab ipſa deprenſum puella dirit. Qua de cauſa violatarum cærimoniarū accuſatus eſt.

CAPUT VII.

QUæſtori ulterior [1] Hiſpania obvenit: ubi cum mandatu [2] prætoris, [a] jure dicundo conventus [3] circumiret, Gadeiſque [4] veniſſet, animadverſa apud Herculis templum Magni Alexandri imagine, ingemuit: & quaſi pertæſus [5] ignaviam ſuam, quod nihil dum a ſe memorabile actum eſſet in ætate [6] qua jam Alexander orbem terrarum ſubegiſſet, miſſionem [7] continuo efflagitavit, ad captandas quamprimum majorum rerum occaſiones in [8] urbe. Etiam confuſum eum ſomnio proximæ noctis (nam viſus erat per quietem matri ſtuprum intuliſſe) conjectores [9] ad ampliſſimam ſpem incitaverunt, arbitrium [d] orbis terrarum portendi interpretantes: *quando mater, quam ſubjectam ſibi vidiſſet, non alia eſſet quam terra, quæ omnium parens haberetur.* A. V. C. DC.LXXXVIII

INTERPRETATIO.

a *Ad jus dicendum.* b *tarditatem.* c *ſomniorum interpretes ad ampliſſimam ſpem incitaverunt etiam eum turbatum ſomnio* &c. d *explicantes dominium orbis terrarum prædici.*

NOTÆ.

1. *Ulterior Hiſpania*] Bætica ſeu illæ ſunt Hiſpaniæ regiones quæ Granatenſi & Luſitaniæ regnis hodie continentur.

2. *Mandatu P. R* legunt alii populi Romani, alii vero prætoris: hoc pluribus arridet maxime cum ſub Antiſtio prætore quæſturam exercuiſſe, conſtet ex Velleio.

3. *Conventus*] Ea nempe loca in quæ litium cauſa populi conveniebant & Juridici magiſtratus ad jus dicendum.

4. *Gadeiſque. &c.*] Urbs primaria ejuſdem nominis inſulæ 700 non amplius pedibus a Continenti ſejunctæ extra freti Herculei anguſtias, unde dicta eſt illa civitas itinerum ac laborum Herculis terminus ubi templum ſibi conſtituit, adorarique ſe juſſit. Hodie parum immutato nomine dicitur *Cadis* vel *Caliz*. Eo loci duæ ſunt ejuſdem nominis inſulæ ſtadio uno ab invicem remotæ.

5. *Pertæſus*] Participium eſt ſine verbi origine ſaltem uſitata cum apud Gellium ſolum repetiatur *pertæduiſſent*.

6. *In ætate*] 33. annorum, qua obiit Alexander.

7. *Miſſionem*] Hoc eſt diſcedendi veniam. Triplex miſſio honeſta quæ ſtipendiis emeritis ab imperatore indulgetur, cauſaria, quæ propter valetudinem a militiæ laboribus liberat, & ignominioſa qua propter delictum ſacramento quis ſolvitur. Præter has miſſiones erat & alia quæ extra ordinem & gratiæ cauſa, a Senatu vel ab imperatore concedebatur: hancque veriſimile eſt impetratam a Cæſare.

8. *In urbe*] Varia eſt hujus loci lectio: alii enim legunt *in urbe etiam confuſum*, &c. ut ſenſus ſit reducem Cæſarem, in urbe ſom-

niaſſe. Alii vero legunt *ad captandas majorum rerum occaſiones in urbe &c.* ut ſenſus ſit Gadibus etiamnum degentem ſomniaſſe quod poſtremum, præter quam quod a Dione narratur, etiam vero videtur eſſe ſimilius: Cæſarem nempe eodem tempore & Alexandri ſtimulatum exemplo, atque ſomnio ſuo maturaſſe reditum.

9. *Conjectores*] Somniorum interpretes, teſte Feſto.

CAPUT VIII.

DEcedens ergo ante tempus, [1] colonias Latinas [a] de petenda civitate agitantes, adiit: & ad audendum aliquid concitaſſet, niſi Coſs. conſcriptas in [2] Ciliciam legiones paulliſper ob idipſum retinuiſſent: nec eo ſecius majora mox in urbe molitus eſt.

INTERPRETATIO.

a *Cogitantes de petendo* jure *civitatis.*

NOTÆ.

1. *Colonias Latinas*] Coloniis, alia aliis jura dabantur. Summum beneficium erat civitas Romana, qua donatæ ſuffragii honorumque Urbanorum participes erant non ſecus ac cives: ſecundo loco Latinitas, ſeu jus Latii, quo nempe Romani Latinis aliiſque deinceps vicinis ſuis perdomitis, ut imperio lubentius aſſueſcerent, non militare modo in Romana legione, ſed & honores in ea gerere permiſerunt, quod jus Latii veteris appellatum eſt. Illis autem poſtea, ſi in ſua civitate magiſtratum geſſiſſent, conceſſum eſt jus civitatis & ſuffragii, ferendi tantum, non magiſtratus adipiſcendi, ut exiſtimant nonnulli: tertio denique loco jus Italiæ cenſebatur. Iis autem coloniis quæ hoc dumtaxat jure gaudebant, civitatis & ſuffragii honorumque jus nullum, ſed immunes erant, nec ſtipendium aut tributum pendere cogebantur. Jura autem hæc omnia non ſolis coloniis aut Romanis aut Latinis, aut Italis, ſed etiam populis aliquibus per privilegium conceſſa fuere, quemadmodum his de quibus hic agitur. Coloniæ enim illæ de petenda civitate agitantes fuere Galli Ciſalpini Tranſpadani lege Pompeia poſt bellum Marſicum Latii jure donati, quo non contenti de petenda etiam civitate tunc temporis agitabant.

2. *In Ciliciam legiones*] Ad bellum Piraticum duce Pompeio confectum, A. V. C. 687.

CAPUT IX.

SI quidem ante paucos dies quam ædilitatem iniret, venit in ſuſpicionem conſpiraſſe cum M. Craſſo conſulari, item P. Sylla & [1] AUtronio, [2] poſt deſignationem conſulatus, [3] ambitus condemnatis, ut principio anni Senatum adorirentur: & trucidatis quos placitum eſſet, [4] dictaturam Craſſus invaderet, ipſe ab eo [5] magiſter equitum diceretur, conſtitutaque ad [a] arbitrium Rep. Syllæ & AUtronio conſulatus reſtitueretur. Meminerunt hujus conjurationis [6] Tanuſius Geminus in hiſtoria, [7] M. Bibulus in edictis, [8] C. Curio pater in Orationibus. De hac ſignificare videtur & Cicero in quadam ad

A.V.C. DC.LXXXIX. [9] Axium epiſtola, referens, *Cæſarem in conſulatu confirmaſſe regnum, de quo Ædilis cogitarat.* Tanuſius adjicit, Craſſum, pœnitentia vel metu, diem cædi deſtinatum non [b] obiiſſe, & idcirco ne Cæſarem quidem ſignum, quod ab eo dari convenerat, dediſſe. Conveniſſe autem Curio ait, ut togam de humero dejiceret. Idem Curio, ſed & [10] M. Actorius Naſo, auctores ſunt,

conſpiraſſe

conſpiraſſe eum etiam cum [11] Cn. Piſone adoleſcente: cui ob ſuſpicionem urbanæ conjurationis, provincia Hiſpania ultro extra ordinem data ſit: pactumque, ut ſimul foris ille, ipſe Romæ, ad res novas conſurgerent, [12] per Lambranos & Tranſpadanos: deſtitutum utriuſque conſilium morte Piſonis.

INTERPRETATIO.

a *Compoſitiſque Reipublicæ* negotiis, *ad arbitrium* b *præſto non fuiſſe ad diem deſtinatum.*

NOTÆ.

1. *P. Sylla & Autronio*] Utrum P. an L. *Autronio* legendum ſit certant interpretes, quod cum in conſularibus faſtis legantur P. Sylla & P. Autronius eodem anno, qui Urbis 688. fuit, ambitus condemnati, in omnibus tamen Suetonii codicibus, qui ipſis fuerunt ad manum, extet *L. Autronio*: quâ conſenſione Torrentius adductus eſt, ut ſuſpicaretur erraſſe Suetonium, cauſamque erroris inde ortam quod 36. annis poſt, anno ſcilicet 724. alterius *L. Autronii* qui ex Africâ triumphavit, nomen legerat in faſtis. Quæ ſententia non minus, ut opinor, debet eſſe ſuſpecta.

2. *Poſt deſignationem*] Conſules Prætoreſque deſignati ſub finem menſis Julii, vel initium Auguſti, non niſi calendis Januariis magiſtratum inibant, præſertim ab anno V. C. 601. Tempore autem intermedio, quinque circiter menſium, privati manebant, perque competitores, aut alios, de ambitu inquirebatur, num ſuffragia redemiſſent quomodo factum eſt in eos de quibus hic ſermo.

3. *Ambitus*] Ambitus eſt ſuffragiorum corruptio pecuniâ datâ: primitus enim deferebantur honores, tribuum ſuffragiis ſed quæ corrumpi omnino vetabant leges, quarum aliæ, ambitus convictum, vel capite, vel pecunia, vel dignitate, vel denique futuris multabant honoribus.

4. *Dictaturam*] Extraordinarius & ſummus fuit magiſtratus, qui idcirco non poterat ſervatis legibus ultra ſextum menſem retineri.

5. *Magiſter equitum*] Secundam a dictatore dignitatem gerebat; Et ab ipſo eligebatur.

6. *Tanuſius*] Legunt alii Tamiſius cujus (ſi idem utroque nomine deſignetur) hiſtoriam parvi factam ab antiquis ex Senecæ aliorumque ſententiâ conjicere eſt.

7. *M. Bibulus*] Hujus edicta Cicero vocat Archilochia edicta, hoc eſt maledica, obtrectationis plena quemadmodum Archilochi verſus: fuit autem ille Bibulus, Cæſaris in ædilitate & conſulatu collega.

8. *Curio Pater*] Ad diſtinctionem filii qui ſcripſiſſe quoque legitur.

9. *Ad Axium*] Vulgati codices habent *Atticum*, ſed cum M. S. vel *Auxium* habeant vel *Axium* & etiam *Axſium* mavult Torrentius hanc lectionem ſervare, cum & hujus *Axii* meminerit Cicero.

10. *Actorius Naſo*] de hoc ſibi nihil occurrere Torrentius ait.

11. *Cn. Piſone*] Piſo hic adoleſcens nobilis ſummæ audaciæ factioſus conjuravit cum Catilinâ & Autronio perſeverantibus poſt pœnitentiam P. Syllæ, & Craſſi: ſed miſſus in Hiſpaniam, ab equitibus Hiſpanis, Pompeii clientibus, interfectus non invito, ut creditum eſt, Pompeio.

12. *Lambranos*] Legunt alii *Ambranos* per quos Caſaubonus ſuſpicatur intelligi citerioris Hiſpaniæ barbarum aliquem populum: cujus opibus ad res novandas abuteretur Piſo, ſicut & Cæſar Tranſpadanorum: quo poſito ſic foret contexenda phraſis. *Pactumque eſſe ut Piſo extra urbem per Lambranos, Cæſar in urbe per Tranſpadanos, res novas ſimul molirentur.* Verum cum ignorentur Hiſpani iſti Lambrani, malunt alii, Lambranos hic intelligi accolas Lambri fluminis, quod non longe a Mediolano in Padum influit.

CAPUT X.

Ædilis, [1] præter [2] comitium ac forum, [3] baſilicaſque, etiam Capitolium ornavit porticibus ad tempus extructis: in quibus abundante rerum copia, [4] pars apparatus exponeretur. [5] Venationes autem, [6] ludoſque, & cum collega, & ſeparatim, edidit: quo factum eſt, ut communium quoque impenſarum ſolus gratiam caperet: nec diſſimularet collega ejus M. Bibulus, eveniſſe ſibi quod [7] Polluci. Ut enim Geminis fratribus ædes in foro conſtituta, tantum Caſtoris vocaretur: ita ſuam Cæſariſque munificentiam, unius Cæſaris dici. Adjecit inſuper Cæſar etiam [8] gladiatorium munus, ſed aliquanto paucioribus, quam deſtinaverat, paribus. Nam cum multiplici undique [9] familia comparata inimicos exterruiſſet, cautum eſt [10] de numero gladiatorum, quo ne majorem cuiquam habere [11] Romæ liceret.

NOTÆ.

1. *Ædilis*] Ædiles ab ædibus nomen ſortiti; illas enim, ſicut & vias publicas, aquæductus, ludos & ſimilia curabant. Sex fuere variis creati temporibus. Curules quatuor uſque ad J. *Cæſarem*, qui Cereales duos addidit, priores ſic dicti vel a ſella curvos pedes habente, vel a ſolio eburneo altius elato, quo tanquam curru jus dicturi ſedentes uterentur: poſteriores vero a Cerere quod frumenti curam gererent & annonæ, cujus copiæ, cibariis, menſuris & ne qua fraus fieret, invigilare tenebantur; ut eorum juriſdictio dici queat non longe abfuiſſe ab eâ quam dicunt vulgo *la Police*. De ædilibus infra Veſpaſ. cap. 2.

2. *Comitium ac forum*] Comitium inter & forum diſcriminis illud erat, quod partem inter & totum: forum enim Romanum locus erat ampliſſimus, in quo judicia fieri, cum populo agi, concioneſque haberi ſolebant. Comitium vero pars fori ſuperior ubi erant roſtra. De quibus ſup. ad cap. 6. de more comitii, ac fori ornandi vide Livium.

3. *Baſilicaſque*] Ampliſſima ædificia, circa forum ita conſtrui ſolita, ut in altera parte Judicia, in altera negotia poſſent exerceri. In his & Senatores deliberare, & Judices cauſas cognoſcere, & periti homines de jure clientibus reſpondere ſolebant.

4. *Pars apparatus*] Senſus eſt Cæſarem ut pote rerum magnificentiæ pompæque Ædilitiæ congruentium copia abundantem, in illis porticibus, populo propoſuiſſe, quod forum capere non potuerat & comitium. Eſt & alia hujus loci lectio *ſcilicet par apparatus* &c. qua recepta, ſenſus eſſet in illis porticibus expoſitum parem apparatum ac in foro: quod potius videtur.

5. *Venationes*] Quibus feræ conficiebantur in theatro.

6. *Ludoſque*] Hoc loco ita ludi ſunt accipiendi, ut ſint publicæ celebritates, vel placandæ deorum iræ, vel pro ſalute populi, vel ejus gratiæ promerendæ cauſa editæ: quales erant hominum certationes, luctationes, curſus, tam peditum, quam equitum, & curriculorum, &c.

7. *Polluci*] Nota fabula de Caſtore & Polluce, fratribus geminis Jovis & Lædæ filiis.

8. *Gladiatorum munus*] Illorum exhibuit paria 320. in honorem, auctore Plutarcho in Cæſare, fato functi patris, ut moris erat apud antiquos. Gladiatorias autem illas decertationes populo exhibitas *munus gladiatorium* dixit, ideo quod illis tanquam muneribus & largitionibus, Romani popularem auram ambirent.

9. *Familia*] Ad gladiatoriam artem ſub uno laniſta plures inſtituebantur, quæ multitudo familia dicta eſt: familiæ enim nomine apud antiquos præſertim Juteconſultos ſervi ſæpe ſæpius intelligendi veniunt.

10. *De numero gladiat.*] Auctor eſt Dio lib. 54. in actis anni 732. cautum ab Auguſto ne pluſquam 60. paria ſæpius quam bis anno, darentur. Tib. cap. 34.

11. *Habere Romæ*] notat Torrentius dictionem *Romæ* in exemplari Tornacenſi non extare; quæ tamen in aliis additur, nec immerito cum idem alibi quod Romæ periculum non ſubeſſet.

CAPUT XI.

Conciliato populi favore, tentavit [1] per partem tribunorum, ut ſibi Ægyptus [2] provincia [3] plebiſcito daretur: nactus [4] extraordinarii imperii occaſionem; quod [5] Alexandrini [6] regem ſuum, ſocium atque amicum a Senatu appellatum, expulerant, [7] reſque vulgo improbabatur. Nec obtinuit, adverſante [8] optimatium factione: quorum auctoritatem ut quibus poſſet modis invicem deminueret, [9] tropæa C. Marii [10] de Jugurtha, [11] deque Cimbris atque Teutonis, olim a [12] Sylla disjecta, reſtituit: atque in exercenda de [13] ſicariis quæſtione, eos quoque [14] ſicariorum numero habuit, qui [15] proſcriptione ob relata civium Romanorum capita, pecunias ex ærario acceperant: quamquam exceptos [16] Corneliis legibus. A.V.C. DCXC.

NOTÆ.

1. *Per partem tribunorum*] Tribuni plebis 10. erant, ideo autem per aliquos ex ipſis conſequi non potuit optata, quod ea ſit lex Tribunitiæ poteſtatis, ut cæteris omnibus collegis volentibus, unus qui adverſetur, plus poſſit: quippe quorum poteſtas magis ad impediendum foret quam ad agendum maxime ab initio ut ait Plutarchus.

2. *Provincia*] Provincia in univerſum accipitur pro quacumque muneris publici procuratione, atque etiam pro quolibet gerendo negotio etiam domeſtico ut apud Terentium *provinciam cepiſti duram*, &c.

3. *Plebiſcito*] Quaſi plebis ſtatuto: ſciſcere enim ſtatuere eſt; plebis autem ſtatuta ſeu plebiſcita ea erant quæ ſine patribus proprio ſuffragio plebs jubebat, interrogante plebeio magiſtratu, verbi gratia Tribuno.

4. *Extraordinarii Imperii*] Imperium duplex militare & civile. Hoc plerumque dicitur poteſtas & in judiciis præſertim conſiſtebat, illud vero proprie dicebatur imperium & bellicis rebus agendis exercebatur. Extraordinarium autem Imperium illud intellige quod nec annuum eſt, nec ſingulis annis defertur, ſed tantum ut improviſi rerum eventus exigebant.

5. *Alexandrini*] Nota Ægypti civitas Alexandria.

6. *Regem ſuum*] Fuit is Ptolomæus cognomento Auletes Cleopatræ pater, qui ut partum inique Ægypti regnum tueretur, populi Romani ſocietatem & amicitiam ingenti pecunia ſibi conciliavit: qua de causâ tributis atrocioribus Ægyptum onerans pulſus Romam ſe recepit, unde reductus eſt in regnum.

7. *Reſque vulgo improbabatur*] Utrum per rem illam, facinus Alexandrinorum intelligitur, an vero Cæſaris petitio, poſſet ambigi; prior tamen ſenſus præferendus videtur.

8. *Optimatium factione*] Ratio, vel ſaltem prætextus optimatium hic eſſe poterat, quod magiſtratibus urbanis & provincialibus tribui deberet imperium lege Curiatâ (id eſt latâ Curiatis Comitiis de quibus paulo infra cap. 13.) non plebiſcito, quo modo illud Cæſar contendebat obtinere.

9. *Tropæa C. Marii*] Ex inſtituto Græcorum qui τρόπαια ſcribunt, plures ſunt qui legant *tropæa* quam *trophæa*: quippe cui lectioni repugnet analogia nominis à verbo τρέπω ideſt *verto* deducti; ſunt autem tropæa, monumenta & inſignia bellicæ laudis atque victoriæ, quæ erigebantur defixis in ſtipite victorum hoſtium ſpoliis; ea ſemel dedicata moveri, aut vetuſtate, vel quovis pacto, diruta & conſumpta refici religio erat. Unde perſpicuum fit, neque Syllam ea exturbare jure potuiſſe, neque Cæſarem exturbata reſtituere.

10. *De Jugurthâ*] Nota ex Saluſtio Jugurthæ Numidarum regis hiſtoria.

11. *Cimbris atque Teutonis*] Quæ vera fuerit illorum origo non convenit inter omnes: plerumque exiſtimantur illas habitaſſe regiones quæ Daniæ & Holſatiæ partem efficiunt. Hi anno V. C. 645. ante Chr. 109. tantis in Italiam copiis irruperant, ut fuſis Romanorum quatuor ducibus & exercitibus, actum eſſet de Imperio Romano, niſi Marius huic ſæculo contigiſſet: hic enim quartum Conſul, variis eos præliis omnino

profligavit, anno poſtquam venerant, ſeptimo.

12. *A Sylla disjecta*] In vindictam & odium Marii: de his factionibus ſupra cap 1.

13. *De Sicariis quaſtione*] Ex his verbis colligunt aliqui Prætorem tunc fuiſſe Cæſarem, quod ejuſmodi quæſtiones non niſi Prætoribus demandatas exiſtiment Verum præterquam quod parum veriſimile ſit inverſum ab auctore noſtro temporum ordinem, cum ei, cæteroqui, tam conſtanter adhæſerit; ex multis etiam antiquorum monumentis elici poteſt Judices, qui & principes quæſtionum, & quæſitores dicti ſunt, id muneris exercuiſſe, quod medium foret, ædilitatem inter & præturam, & ad hanc veluti gradus, ac ædilitiorum hominum ferme proprium munus: hi erant quaſi Prætoris vicarii; cum enim ab anno V.C. 604. ſua ſingulis Prætoribus demandaretur quæſtio v.g ambitus, repetundarum, inter Sicarios &c. Principes ſeu Judices quæſtionum dicti ſunt: ideo ſortiebantur ut ſi eos quidem quorum opera in exercendis quæſtionibus uterentur, tabulis videlicet ſuſpiciendis, teſtibus audiendis, judicibus legendis aliiſque *id genus a Judice* præſtandis.

14 *Sicariorum*] Sicarius eſt qui telo aut ferro cædem facit dictus a ſica breviore quodam Romanorum gladio ſeu cultro, quo in turba præſertim utebantur.

15. *Proſcriptione*] Proſcribere aliquando per ſcripturam venale proponere publice, aliquando relegare aut etiam damnare, hic autem proſcriptio ſumitur pro teterrimâ illâ licentiâ qua adverſariorum licet civium Romanorum nomina palam Sylla victor exponebat in foro deſcripta, ut ad necem quærerentur; duorum talentorum præmio percuſſori propoſito, extremoque occultatori ſupplicio.

16. *Exceptos Corneliis legibus*] Ex promulgatis a Cornelio Sylla variis legibus una fuit, quæ pœnas Sicariis irrogabat, a quâ fuerunt immunes quos hic recenſet; Cautum enim illud fuerat Senatus-conſulto, illo forte quod contra Lepidum Conſulem latum eſt, de quo ſupra cap. 3. Sabellicus addit, una e Corneliis legibus cautum fuiſſe ne quis a Senatu legibus ſolveretur ni cum 200. Senatores adfuiſſent, hacque de lege intelligendum Tranquillum.

CAPUT XII.

SUbornavit etiam [a] qui C. [1] Rabirio [2] perduellionis diem diceret: quo præcipuo adjutore, aliquot ante annos L. Saturnini ſeditioſum tribunatum Senatus coërcuerat: ac ſorte [3] judex in reum ductus, tam cupide condemnavit, ut ad populum provocanti nihil æque ac judicis acerbitas profuerit.

INTERPRETATIO.

a *C. Rabirium læſæ majeſtatis accuſaret.*

NOTÆ.

1. *Qui Caio Rabirio*] Dum L. Saturninus Trib. Pl. Seditioſas leges aſſerere contenderet, a ſuis in tumultu, Rex fuerat appellatus. Verum nobiles ſumptis armis illum oppreſſere. quo in facinore vel præcipuam navaverat operam C. Rabirius Senator, qui & illud aliorum vindictæ ſuperaddidit quod Saturnini caput in ludibrium per convivia circumtulerit. Hunc ut Tribuni, cujus ſancta erat perſona, violatorem & interfectorem, Cæſar odio Senatorum ductus curavit accuſari per T. Labienum, &c.

2. *Perduellionis*] Hujus criminis reus eſt, qui hoſtili animo adverſum Principem aut Rempublicam animatus eſt. Perduellionis & majeſtatis crimina idem ſonant apud pleroſque, licet aliorum judicio diſcrepent.

3. *Sorte Judex*] Intellige de Sortitione illa de qua cap. proxime præcedenti. Vide infra in Aug. cap. 29.

CAPUT XIII.

DEpoſita provinciæ ſpe, [1] Pontificatum maximum petiit, non ſine profuſiſſima largitione. In qua reputans [2] magnitudinem æris alieni, cum mane ad [3] comitia deſcenderet, prædixiſſe [4] matri oſculanti fertur, domum ſe [5] niſi Pontificem non reverſurum. Atque ita potentiſſimos duos [6] competitores, multumque & ætate & dignitate antecedentes, ſuperavit, ut plura ipſe in eorum [7] tribubus ſuffragia, quam uterque in omnibus, tulerit. A. V. C. DCXCI.

NOTÆ.

1. *Pontificatum maximum*] Numa Pompilius inſtituit collegium Pontificum, qui omnibus de cauſſis ad ſacra pertinentibus judicarent, & novarum legum, ſicubi ſcriptæ deficerent, condendarum auctoritatem haberent: quatuor duntaxat iique non niſi ex patribus legi conſueverunt, à Numæ temporibus ad annum V. C. 654. quo tempore, plebi communicatus quoque fuit honos ille, & quatuor ex plebeis additi nec ita multo poſt à L. Sylla iterum ſeptem qui minores, ad differentiam priorum, qui majores appellati. Ex quindecim his Pontificibus, unus Pontifex Maximus qui toti Collegio præeſſet, eligebatur; cujus ſcitis omnia publica privataque ſacra erant ſubjecta, tantaque pollens auctoritate ut nullius poteſtati obnoxius, humanarum multarum æque ac divinarum omnium rerum judex foret & arbiter.

2. *Magnitudinem æris alieni*] Auctor eſt Plutarchus debitorem, Cæſarem fuiſſe 1300. talentorum, juxta ſuppurationem ſupra cap. 4 ex Budæi principiis factam 1365000 l. hac æris alieni tanta magnitudine non immerito poterat in ſpem obtinendarum dignitarum adduci. Hoc ſiquidem, pacto divites pariter & egenos obſtrinxerat; illos metu ne repulſam paſſus ſolvendo non eſſet, hos vero tot ac tantis largitionibus.

3. *Comitia*] Conventus fuerunt univerſi populi ad ferendum aliqua de re ſuffragium: triplicis ea fuere generis, pro triplici populi diſtributione Romulus enim diviſa multitudine univerſa in tres partes, quas ideo *Tribus* appellari voluit, ſingulas partitus eſt in curias 10, quibus ſua erant ſeparatim in urbe Regio, ſacra, cærimoniæ. Servius Tullius duplicem iterum populi diviſionem excogitavit, alteram attendens uniuſcujuſque bona in quinque claſſes, has vero in centurias: alteram ad urbis, & agri circum urbem, regiones, quas a tributo dando Tribus quoque appellavit, 4. ſcilicet urbanas, & 15. ruſticas, ab iis locis ubi habitarunt, nominibus indictis. Hinc Curiata dum per Curias, Centuriata dum per Centurias, Tributa denique Comitia dicta ſunt, dum per Tribus ſuffragia colligerentur, De Comitiis Gellius lib. 15. cap. 27.

4. *Matri*, De jure oſculorum in Claud. cap. 26.

5. *Niſi Pontificem*] Videbat enim non obruta dignitate creditorum metu ſibi cedendum eſſe urbe.

6. *Competitores*] Scilicet. P. Servilium Iſauricum, ſub quo militaverat in Cilicia, & Catulum Luctatium ætatis provectæ & auctoritatis in Senatu maximæ, virum ipſi Cæſari ut ex Saluſtio & Plutarcho patet, infenſiſſimum.

7. *Tribubus*] Inſoliti favoris, aut corruptelæ magnæ ſummum indicium: tribulibus enim ſuis naturali propenſione magis favebant. Tribus (ut ex ſupradictis colligere eſt) erant populi Romani partes diſtinctæ locis in urbe diverſis & regionibus circum urbem per Italiam diſperſis quæ licet initio pauciores, ad 35. ſucceſſu temporis excreverunt.

CAPUT XIV.

PRætor [1] creatus, detecta conjuratione [2] Catilinæ, Senatuque univerſo in ſocios facinoris ultimam ſtatuente pœnam, [3] ſolus [4] municipatim [5] dividendos, cuſtodiendoſque publicatis bonis, cenſuit. Quin & tantum metum injecit aſperiora ſuadentibus, identidem oſtentans quanta eos in poſterum a plebe Romana maneret invidia, ut Decimum Silanum conſulem deſignatum non piguerit, ſententiam ſuam, quia mutare turpe erat, interpretatione lenire, velut gravius atque ipſe ſenſiſſet exceptam: obtinuiſſetque adeo, tranſductis ad ſe jam pluribus, & in his Ciceronis conſulis fratre, niſi labantem ordinem confirmaſſet [6] M. Catonis oratio. [a] Ac ne ſic quidem impedire rem deſtitit, quoad uſque manus equitum Romanorum, quæ armata præſidii cauſſa circumſtabat, immoderatius perſeveranti necem comminata eſt: etiam ſtrictos gladios uſque eo intentans, [7] ut ſedentem una proximi deſeruerint, vix pauci complexu togaque objecta [8] protexerint. Tunc plane deterritus, non modo ceſſit, ſed etiam in reliquum anni tempus Curia abſtinuit.

INTERPRETATIO.

[a] *Nec idcirco ceſſavit obſtare damnationi* conjuratorum.

NOTÆ.

1. *Prætor*] Cum conſules avocarentur bellis finitimis, neque eſſet, qui in civitate jus reddere poſſet, factum eſt ut prætor quoque crearetur, qui Urbanus appellatus eſt, eo quod in urbe jus redderet. Sic Pomponius cap. 24. unus ergo tantum ab initio fuit prætor, ſed advenientibus in dies ad jus petendum peregrinis plurimis, creatus eſt illorum cauſa & alter, qui Peregrinus ideo dictus eſt; ad differentiam prioris, quem, quia nonniſi urbis Incolis jus redderet, Urbanum placuit appellari. Verum creſcente cum Imperio Romano, negotiorum multitudine plures identidem additi ſunt, ita ut octodecim fuiſſe reperiantur quorum ſua ſingulis erat juriſdictio: de qua vide cap. 11. ſupra.

2. *Catilinæ*] Inter ſeditioſos ut perditiſſimus, ſic & notiſſimus.

3. *Solus*] De hujus opinionis auctore inter hiſtoricos alios non convenit: ſunt enim qui Cæſarem non modo non ſolum, ſed ne quidem primum fuiſſe referant; utpote quo prior Domitius Nero primum diſceſſiſſet a ſententia, quo præſens ſupplicium decernebat teſte Saluſtio.

4. *Municipatim*] Per municipia quæ erant oppida nonnullis donata privilegiis: duplicis ea fuere generis; ea nempe quibus cum ſuffragio data fuerat civitas, & ea quæ ſine ſuffragio, ſolum civitatis honorem obtinuerant, hæc ſuis, illa Romanorum legibus utebantur. De his Gellius lib. 16. cap. 13. ubi docet quid differant a Coloniis.

5. *Dividendos*] Idque juxta legem Porciam quæ vetabat ne quis magiſtratus Civem Romanum verberaret, necaretve; ſed damnato permitteret exilium cum antea vivorum cervix inſereretur furcæ, corpuſque virgis ad necem cæderetur.

6. *Catonis oratio*] Ejus qui Uticenſis poſtea dictus eſt: extat utraque hæc & Cæſaris & Catonis apud Saluſtium oratio, quam Cicero inventis tunc primum notis, excipiendam, ab iis, quos in id occultaverat notariis, curavit, de quo in Galb. cap. 5 & Tiro c. 3.

7. *Sedentem una* &c.] Nec mirum leviori enim de cauſa cavebant Senatores ne homini obnoxio aſſiderent.

8. *Protexerint*] Plutarchus auctor eſt Cæſarem a Curione objectu togæ ſervatum.

CAPUT XV.

PRimo [1] Præturæ die Q. [2] Catulum [3] de refectione Capitolii ad [4] diſquiſitionem populi vocavit, [5] rogatione promulgata, qua curationem eam in [6] alium transferebat. Verum impar [7] optimatium conſpirationi, quos, relicto ſtatim novorum [8] conſulum officio, frequentes obſtinatoſque ad reſiſtendum concurriſſe cernebat, hanc quidem actionem depoſuit. A. V. C. DCXCII.

NOTÆ.

1. *Præturæ die*] Calendis nempe Januariis quo die deſignati comitiis conſules & Prætores magiſtratum inibant.

2. *Catulum*] Eum de quo ſupra cap. 13.

3. *De refectione Capitolii*] Quod bello Civili deflagraverat.

4. *Diſquiſitionem populi*] Utrum eam curam alii vellet, quam Catulo demandari.

5. *Rogatione promulgata*] Promulgari dicebantur leges, cum trinundino toto in vulgus edebantur, quo prætetito tempore non licebat eas tolli nec intercedere, ſi latæ fuiſſent: de rogatione ſupra cap. 5.

6. *In alium*] Scilicet Pompeium, in quem voluit Cæſar non tam curationem illam quam inſcriptionis honorem ambitioſè transferre, & Catulo eripere.

7. *Optimatium*] Horum appellatione, eos intellige, qui nobilitati ſive, quod idem eſt, Syllanæ factioni favenies, popularibus id eſt Marianis, à quibus ſtabat Cæſar, adverſabantur.

8. *Conſulum officio*] Quod nempe novis Conſulibus ab amicis præſtabatur: Calendis enim Januariis, quibus magiſtratum inibant ſtipati amicis, qui frequentes pro more adeſtant, ipſoque ſæpe populo, Capitolium ſacrificaturi conſcendebant.

CAPUT XVI.

CÆterum Cæcilio [1] Metello Trib. pleb. turbulentiſſimas leges adverſus [2] collegarum interceſſionem ferenti, auctorem propugnatoremque ſe pertinaciſſime præſtitit: donec ambo [3] adminiſtratione Reip. decreto patrum ſummoverentur. Ac nihilo minus permanere in magiſtratu, & jus dicere auſus, ut comperit paratos qui vi ac per arma prohiberent, [4] dimiſſis lictoribus, abjectaque [5] prætexta, domum clam refugit, pro conditione temporum quieturus. Multitudinem quoque biduo poſt ſponte, & ultro confluentem, operamque ſibi in [6] aſſerenda dignitate tumultuoſius pollicentem, compeſcuit. Quod cum præter opinionem eveniſſet, Senatus ob eundem [7] cœtum feſtinato coactus, gratias ei per primores viros egit: accitumque in curiam, & ampliſſimis verbis collaudatum, in integrum reſtituit, [8] inducto priore decreto.

NOTÆ.

1. *Cæcilio Metello*] Catilinæ conjurationis occaſione plures excitati tunc temporis, ad novas res inſurgebant, quapropter Metellus iſte, cui Nepos cognomen fuit, petendi Tribunatus ergo reverſus eſt ex Aſia, ubi tunc degebat cum Pompeio. Dignitatem adeptus legem ferre nitebatur, qua jubebat acerſiri cum exercitu Pompeium ex Aſiâ hoc prætextu, ut videret, ne quid Reſpublica detrimenti caperet, ſed reverâ, ut fretus exercitu Pompeius Rempub. arbitratu ſuo componeret. Metello autem ipſi Cæſar adfuit; ut Pompeii aucuparetur benevolentiam.

2. *Collegarum*] Catonis præſertim qui cum a tribunatu petendo, hortantibus licet amicis, ſe abſtinuiſſet huc uſque, illum com-

poſito petierat, ut Metello quem turbulentum, & à Pompeio ſuper hac re ſuſpicabatur edoctum, intercederet; tribunitia enim poteſtas adimpediendum magis eſt quam ad agendum.

3. *Adminiſtratione Reipublica*] Prætura, nempe Cæſar, & Metellus tribunatu.

4. *Dimiſſis lictoribus*] Quo poſſet ignotus evadere.

5. *Prætextâ*] Magiſtratuum Sacerdotum que ſicut & puerorum nobilium veſtis hæc erat; quorum tamen omnium prætextæ utrum diſcriminis inter ſe quidpiam haberent, haud comperio.

6. *Aſſerenda dignitate*]Hoc eſt deffendendâ ſeu vindicanda dignitate, illam enim, ſi tumultuoſius quid egerint, vulgo prætexunt optimates.

7. *Cœtum*] Hoc vocabulo peculiariter uſi ſunt auctores ut multitudinem ſeditioſe coëuntem indicarent ut infra cap. 41. *ne qui novi cœtus reconſionis cauſa moveri quandoque poſſent.* Et Livius, Cœtus nocturni plebis patribu s ſuſpecti, & aliis paſim: quamquam non ſemper in malam partem acceptum reperias; Aug. cap. 64. & 85. & Calig. cap. 32.

8. *Inducto*] Hoc eſt antiquato: inducere enim eſt verbum Juriſconſultis familiare apud quos idem eſt ac delere ſeu cancellare, &c. ab inverſo ſtylo quo ſcribebant, deducta appellatione.

CAPUT XVII.

Recidit rurſus in diſcrimen aliud, inter ſocios Catilinæ nominatus, & apud [1] Novium Nigrum Quæſtorem à [2] L. Vettio indice, & in Senatu à [3] Q. Curio: cui, quod primus conſilia conjuratorum detexerat, conſtituta erant publice præmia. Curius e Catilina ſe cognoviſſe dicebat: Vettius etiam [4] chirographum ejus Catilinæ datum pollicebatur. Id vero Cæſar nullo modo tolerandum exiſtimans, cum implorato Ciceronis teſtimonio, quædam ſe de conjuratione ultro ad eum detuliſſe docuiſſet, ne Curio præmia darentur, effecit. Vettium [5] pignoribus captis, & direpta ſupellectile male multatum, ac pro Roſtris in concione pæne diſcerptum, conjecit in carcerem: eodem Novium Quæſtorem, quod compellari apud ſe [7] majorem poteſtatem paſſus eſſet.

NOTÆ.

1. *Novium Quæſtorem*] Legunt alii Nonium, quæſtorem autem hic intellige principem illum quæſtionis, qui & quæſitor & quæſtor dicebatur, dequo ſupra cap. 11.

2. *L. Vettio*] Legunt alii *Vectio Judice.* Ut *Judex* cognomen ejus fuerit. Sed cum index ideſt Cæſaris accuſator fuerit ille Vettius, indicemque dicat illum ipſe Cicero in litteris ad Atticum (*Vettius ille noſter index*) locus dubio relinqui non videtur.

3. *Q. Curio*] Curius hic homo perditus, Catilinariæ conjurationis ipſe conſcius, adductus eſt a Cicerone per Fulviam qua cum ipſi Curio vetus erat conſuetudo, ut conjuratos detegeret

4. *Chirographum ejus*] Ideſt cautionem; eſt enim Chirographus privata ſcriptura ſeu cautio manu alicujus ſcripta vel ſubſcripta.

5. *Pignoribus*] Sic & aliquando coercebantur ii, qui in jus venire, & reſpondere contemnebant.

6. *Direpta Supellectile*] Senſus eſt Vettii Supellectilem vel inter capienda pignora direptam, vel diripere volentibus in turba, traditam aut aſportatam. *Multatum* alii *mulcatum.*

7. *Maiorem poteſtatem*] Nam à minore Imperio Majus rogari jure non poteſt ut habet Meſſala apud Gell. lib. 13. cap. 14.

CAPUT XVIII.

EX [1] prætura [2] ulteriorem ſortitus Hiſpaniam, retinentes creditores [3] interventu ſponſorum removit: ac neque more, neque jure, [4] antequam provinciæ ornarentur, profectus eſt: incertum, metu-ne judicii, quod [5] privato parabatur, an quo maturius [6] ſociis implorantibus ſubveniret. [7] Pacataque provincia, pari feſtinatione, non [8] expectato ſucceſſore, ad [9] triumphum ſimul conſulatumque deceſſit. Sed cum [10] edictis jam comitiis ratio ejus haberi non poſſet, niſi privatus introiſſet urbem, & ambienti ut [11] legibus ſolveretur, [12] multi contradicerent, coactus eſt triumphum, ne conſulatu excluderetur, dimittere. A.V.C. DCXCIII.

NOTÆ.

1. *Ex Pratura ſortitus*] Poſt geſtam enim in urbe præturam, decretas ipſis ante deſignationem provincias, Prætores inter ſe ſortiebantur.

2. *Vlteriorem Hiſpaniam*] Vide ſupra, cap. 7.

3. *Interventu ſponſorum*] Auctore Plutarcho 830. talentorum Craſſus pro Cæſare ſponſor factus eſt: quanta vero fuerit hæc ſumma ex ſupra dictis cap. 4. collige nempe 871500 l.

4. *Antequam provincia ornarentur.*] Finito magiſtratu annuo Prætores proficiſci non ante debebant in provincias, quam illarum termini, militum numerus, ſtipendium, aliaque ejuſmodi definita Senatuſconſulto forent. Quæ quia varie variis indulgebat Senatus, ideo provinciæ vel prætores ornari dicebantur: alii legunt *ordinarentur* quod in eundem ſenſum, licet meo quidem judicio minus commode, recidere debet. Idem enim erit atque decernerentur quæ ad provincias ſpectarent de quibus modo: quo ſenſu Horatius, lib. 2. Od. 1. *ubi publicas res ordinaris*; &c.

5. *Quod privato parabatur*] Delatum enim ſibi magiſtratum non poterat exercere, niſi in provincia, quam ingreſſus utpote Reipublicæ cauſa abſens, condemnari non poterat, privatuſque eſſe deſinebat.

6. *Sociis implorantibus*] Infeſtabatur enim provincia latrociniis, diſſentionibus civitatum, & præſertim excitatis debitores inter & creditores controverſiis.

7. *Pacata provincia*] Compreſſis armorum vi latrociniis, & prudenti juriſdictione controverſiis.

8. *Non expectato ſucceſſore*] Neque more neque jure: quiſquis enim provinciæ præeſſet, diſcedere prius non debebat, quam ſucceſſor acceſſiſſet. *L. meminiſſe. ff. De officio pro conſulis.*

9. *Ad triumphum*] Debellatis enim Luſitanis ad Oceanum uſque cuncta perdomuerat.

11. *Edictis*] Male quidam legunt editis; quis enim ſenſus?

12. *Ut legibus ſolveretur*] Quibus cautum erat ut triumphum petentes extra urbem manerent, conſulatum vero, in urbe præſentes adeſſent: qua conſtitutus in ambiguitate Cæſar, triumpho conſulatum antepoſuit.

13. *Multi contradicerent*] Cato præſertim Cæſaris conſiliorum & induſtriæ, ſeverus idem & perſpicax explorator.

CAPUT XIX.

E Duobus conſulatus competitoribus, L. Luceio, M. que Bibulo, Luceium ſibi adjunxit: pactus ut is, quoniam inferior gratia eſſet, pecuniaque polleret, nummos de ſuo communi nomine [1] per centurias [2] pronuntiaret. Qua cognita re, optimates, quos metus ceperat, nihil non auſurum eum in ſummo magiſtratu, concordi & conſentiente collega, auctores Bibulo fuerunt tantundem pollicendi: ac plerique pecunias contulerunt, ne Ca- A.V.C. DCXCIV.

tone quidem abnuente eam largitionem [3] e Rep. fieri. Igitur cum Bibulo conſul creatus eſt. Eandem ob cauſſam opera [4] optimatibus data eſt, ut provinciæ futuris Coss. minimi negotii, id eſt, [5] ſilvæ calleſque decernerentur. Qua maxime injuria [6] inſtinctus, omnibus officiis Cn. Pompeium aſſectatus eſt, offenſum patribus, quod Mithridate rege victo, cunctantius confirmarentur [7] acta ſua: Pompeioque M. Craſſum conciliavit, veterem inimicum ex conſulatu, quem ſumma diſcordia ſimul geſſerant: [8] ac ſocietatem cum utroque iniit, ne quid ageretur in Rep. quod diſplicuiſſet ulli e tribus.

NOTÆ.

1. *Per centurias*] Centuriatis enim Comitiis majores magiſtratus ordinarii creabantur. De comitiis cap. 15.

2. *Pronuntiaret*] Hoc eſt palam promitteret: quo ſenſu uſurpatum videbis infra cap. 26. in Galba cap. 16. & in Domitiano cap. 4. &c.

3. *E Republica*] Id eſt in bonum publicum eſſe vel ipſo Catone Judice licet antiquitatis & morum ſevero vindice, quibus honorum nundinatio vetabatur. Unde Lucanus lib. 1.

Hinc rapti faſces pretio. &c.

4. *Optimatibus*] Fruſtra quidam hic requirunt *ab*: hujus enim præpoſitionis apud auctorem hunc & alios omiſſio non infrequens eſt.

5. *Silvæ calleſque*] Turnebum ſecutus Torrentius exiſtimat hunc locum intelligi de adminiſtratione Silvarum publicarum, calliumque: a pecuariis enim, ut in illis pecora paſcerent, exigebatur in gregis vel armenti capita tributum, quod vectigalium partem efficiebat. Verum Beroaldo & Sabellico ſatius arbitror aſſentiri, nempe ſilvarum calliumque, hoc eſt, itinerum ſecuritas demandata conſulibus intelligatur, eoque magis, quod ſilvas Italiæ, ſaltem quaſdam publicis cuſtodibus metu latronum fuiſſe occupatas ad ſecuritatem viatorum, teſte Juvenali conſtet Sat. 3. ſub finem.

Armato quoties tuta cuſtode tenentur
Et Pontina palus, & Gallinaria pinus.

Quod exactius mandatum ab Auguſto. Aug. cap. 32.

6. *Inſtinctus*] Id eſt exſtimulatus, incitatus, quidam legunt inſtructus, quaſi ad declinandam cautius invidiam edoctus.

7. *Acta ſua*] Varia in Oriente conſtituerat: aliis regibus retinendum permiſerat regnum, aliis ademerat & ſimilia.

8. *Ac Societatem*] Ex hac potentiæ ſocietate orta Reipub. pernicies eſt; unde eleganter Lucanus lib. 1. initio.

Tu cauſa malorum
Facta tribus dominis communis Roma, &c.

CAPUT XX.

A. V. C. DCXCV. INito honore, primus omnium inſtituit, ut tam Senatus, quam populi diurna [1] acta conficerentur, & publicarentur. Antiquum etiam retulit morem, [2] ut quo menſe faſces non haberet, [3] accenſus ante eum iret, lictores pone ſequerentur. [4] Lege autem agraria promulgata, [5] obnuntiantem collegam armis foro expulit. [2] At poſtero die in Senatu conqueſtum, nec quoquam reperto qui ſuper tali conſternatione [6] referre, aut cenſere aliquid auderet, qualia multa ſæpe in levioribus turbis decreta erant, in eam coëgit deſperationem, ut quoad poteſtate abiret, domo abditus nihil aliud quam [7] per edicta obnuntiaret. Unus ex eo tempore omnia in Rep. ad arbitrium adminiſtravit: ut [8] nonnulli urbanorum, [9] cum quid per jocum teſtandi gratia ſignarent, non *Cæſare & Bibulo*, ſed *Iulio & Cæſare* Coss. actum ſcriberent, bis eun-

dem præponentes, nomine atque cognomine: utque vulgo mox ferrentur hi verſus.

Non Bibulo quidquam nuper ſed Cæſare factum eſt:
Nam Bibulo fieri conſule nil memini.

[10] Campum-Stellatem majoribus conſecratum, agrumque Campanum ad ſubſidia Reip. vectigalem relictum, diviſit [11] extra ſortem, ad xx. millibus civium, [12] quibus terni pluresve liberi eſſent. [13] Publicanos remiſſionem petentes, tertia mercedum parte relevavit: [b] ac ne in locatione novorum vectigalium immoderatius licerentur, propalam monuit. Cætera item quæ cuique libuiſſent, dilargitus eſt, contradicente nullo, ac, ſi conaretur quis, abſterrito. [14] M. Catonem interpellantem extrahi curia per lictorem, ducique in carcerem juſſit. L. Lucullo liberius reſiſtenti tantum calumniarum metum injecit, ut ad genua ultro ſibi accideret. Cicerone in judicio quodam [c] deplorante temporum ſtatum, P. Clodium inimicum ejus fruſtra jam pridem a [15] patribus ad plebem tranſire nitentem, eodem die, horaque nona, tranſduxit. Poſtremo in univerſos diverſæ factionis induxit Vettium præmiis, ut ſe de inferenda Pompeio nece ſolicitatum a quibuſdam profiteretur, productuſque pro Roſtris auctores ex compacto nominaret, ſed uno atque altero fruſtra, nec ſine ſuſpicione fraudis nominatis, deſperans tam præcipitis conſilii eventum, intercepiſſe veneno indicem creditur.

INTERPRETATIO.

a *Poſtridie &* Cæſar *in tantam deſperationem impulit* Bibulum *conqueſtum in Senatu, ut quoad conſulatus finiretur, domo occultatus ſolummodo per edicta intercederet; quia nemo repertus erat, qui auderet referre vel cenſere ſuper tali perturbatione, quod frequenter idem contigerat in minoribus motibus.*

b *Ac interdum & publice admonuit ne deferrent nimium pretium in conductione novorum vectigalium.*

c *Cum Cicero deploraſſet inquodam judicio temporum ſtatum P. Clodium inimicum ejus qui jam diu inutiliter conabatur tranſire a patritia familia in plebejam, Cæſar tranſtulit eodem die horaque nona.*

NOTÆ.

1. *Acta*] Populi Senatuſque acta erant commentarii in quos referebantur quæcumque ſingulis diebus fierent. Horum cura conficiendorum erat uni e patribus.

2. *Quo menſe faſces non haberet*] Et alia regiæ poteſtatis inſignia conſulibus poſt exactos reges conceſſa, faſces tamen non ſimul ambos, ne terror duplicatus videretur, ſed alternis dunraxat menſibus habere voluerunt.

3. *Accenſus*] Hic ſumitur pro eo magiſtratuum miniſtro qui vel Quirites ad concionem, vel jus poſtulantes ad Prætorem acciret: alias accenſus nomen eſt militiæ. (is nempe qui a tribuno militum Centurioni dabatur adjutor.)

4. *Lege autem agraria*] Satis notum quid illæ ſint agrariæ leges quibus popularem auram ambientes, quoſdam agros viritim plebi dividendo, acceptos ſe præbere nitebantur.

5. *Obnuntiantem collegam*] Ad hoc ut agri dividerentur Senatuſconſulto vel aliqua ad populum rogatione fuit opus, quorum utrumque legis agrariæ nomine pariter appellabant. Cum ergo Cæſari ad Senatum hac de diviſione referenti plures adverſarentur, in forum ad populum confugit ubi, ipſe auxiliantibus Craſſo & Pompeio legem accipiendam curavit, Bibulumque qui Senatus impulſu hunc quoque reſiſtendi cauſa ſe contulerat extortis faſcibus reliquiſque conſulatus inſignibus una cum Catone expulit.

6. *Referre*] Senatuſconſultum non fiebat niſi conſul aut alius, cui id juris erat, ad Senatum referret, h. e. rem qua de agebatur in conſultationem adduceret, patrumque ſuper ea ſententiam rogaret. Cur igitur Bibulus tunc non retulerit haud liquet. Suſpicatur quidem Caſaubonus ejus forſan illo menſe non fuiſſe faſces, nec niſi ab eo conſule, cujus eſſent, referri potuiſſe. Sed neutri adſtipulatur antiquitas. Dicit enim Appianus Bibulum extorris faſcibus ejectum, & hos igitur habuiſſe debuit, ſicque etiam Cæſar faſces non habens de his omnibus referebat: & ſane mihi non apparet quid cauſæ fuerit, niſi tam ipſius Bibuli, quam Senatus univerſi conſternatio.

7. *Per edicta obnuntiaret*] Ea ſunt edicta de quibus ſupra cap. 9. quibus Cæſari multa molienti adverſus auſpicia obnunciando reſiſtebat: eſt enim obnunciare verbum Auguribus ferme proprium nempe mali ominis aliquid nuntiare, quo decreta publica & comitiorum eventus impediebantur. Bibuli autem ut pote conſulis erat vel auſpicia obſervare vel iis non obſervatis obnuntiare.

8. *Nonnulli urbanorum*] vel civium urbem habitantium ſermones intellige, vel facetorum potius, hoc eſt urbana & culta quadam dicacitate jocantium.

9. *Cum quid per jocum*] Torrentius hic ait inverſum eſſe ſcripturæ ordinem, ſicque reponendum cenſet; *cum quid teſtandi gratia ſignarent, per jocum, non Cæſare*, &c. ut ſenſus ſit non per jocum teſtificationem exhibitam, ſed illa exhibita, ſcriptum fuiſſe per jocum *non Cæſare* &c. verum cum dicacitates & joci parum congruant actibus quibus ſolennitates juris adhibentur, videntur illæ teſtationes intelligi tantum factæ inter jocoſos illos, urbanos, & non niſi jocandi gratia, ſicque remanebit communis & receptiſſima lectio *per jocum teſtandi gratia*, &c.

10. *Campum Stellatem*] Campum inter & agrum differentia eſt: campus enim agri pars, quo etiam ſenſu Cicero adverſus Rullum: *atque his colonis agrum Campanum & Stellatem Campum dividi jubet*; Stellas enim Campus pars eſt agri Campani, qui hodie *terra di lavoro*: cauſam autem, cur conſecratum illum dicat Suetonius, obſcuram reddit Ciceronis auctoritas: loco enim ſupra laudato in agrariis adverſus Rullum, illius, tanquam de campo, qui tunc temporis coleretur mentionem facit, dum appellat *horreum regionum, ſolatium annonæ* &c. cum tamen conſecratum agrum coli non licuiſſe conſtet. Unde ſequeretur non primum violatam a Cæſare illius agri religionem. Videtur ergo ager *conſecratus* hic alio ſenſu intelligendus pro eo nempe qui a majoribus eſſet Reip. addictus ad copiam annonæ promovendam: quo ſenſu in lege 3. Cod. de bonis vacantibus & de incorporatione *noſtris conſecranda ſubſtantiis*, ideſt addicenda fiſco: vel intellige ſecundum partem tantum forte conſecratum.

11. *Extra ſortem*] Sic interpretare diviſit millibus civium ad viginti h. e. circiter. Senſus eſt viginti millia civium circiter in hac agri Campani & Stellatis Campi aſſignatione, prælatos a Cæſare & abſque ſorte in partem vocatos. Vulgo enim ſi plures vel pauciores quam lege præſcriptum erat, nomina in coloniam profeſſi fuiſſent tunc ad ſortem confugiebant, ut ex omnibus educerentur qui agrum acciperent.

12. *Quibus terni pluresve*] Antiqui præmiis & honoribus multis invitabantur ad matrimonia frequentanda, ut infra in Aug. cap. 34. & 44.

13. *Publicanos*] Notum eſt fuiſſe vectigalium conductores qui ordinis erant equeſtris. Remiſſionem autem ideo petentes quod vaſtata Mithridaticis bellis Aſia ſolvendo non eſſet, ſicque lege Cenſoria tegebantur qua aſcriptum erat ut *ſi qui frui publico publicanus non poſſet, ne ei fraudi id eſſet.*

14. *Marcum Catonem*] Qui cum Cæſaris optata non poſſet impedire, ne tamen quidquam decerneretur dicendo diem eximebat, eoquod ſenatori jus eſſet ut ſententiam rogatus prius diceret quid vellet & quoad vellet.

15 *A patribus*] E plebe enim facilius creabantur tribuni plebis, quam ex patribus. Vide Lipſium lib. 2 Electorum cap. 13. De Vettio indice lege Epiſtolam Ciceronis 24. lib. 2. ad Atticum.

CAPUT XXI.

Sub idem tempus Calpurniam L. Piſonis filiam, ſucceſſuri ſibi in conſulatu, duxit uxorem: ſuamque Juliam Cn. Pompeio collocavit, repudiato priore ſponſo [1] Servilio Cæpione, cujus vel præcipua opera paullo ante Bibulum impugnaverat. Ac poſt novam affinitatem, Pompeium primum rogare ſententiam cœpit, [2] cum Craſſum ſoleret: eſſetque conſuetudo, ut quem [3] ordinem interrogandi ſententias conſul [4] Kalend. Januariis inſtituiſſet, cum toto anno conſervaret.

NOTÆ.

1. *Servilio*] Cui Pompeii filiam ut duceret effecturum ſe promiſit.

2. *Cum Craſſum*] Ejus rei rationem reddidiſſe eum Senatui, Tiro Tullius Ciceronis libertus ſcriptum reliquit: ita que ſe a patrono ſuo audiviſſe ſcribit teſte Gellio lib. 4. cap. 10.

3. *Quem ordinem*] De hoc ordine ibidem ſic habet Gellius ordo rogandi ſententias varius fuit: alias primus rogabatur qui a cenſoribus princeps in Senatu lectus fuerat, alias qui deſignati conſules erant, quidam e conſulibus ſtudio aut neceſſitudine aliqua adducti quem iis viſum erat extra ordinem ſententiam primum rogabant. Obſervatum tamen eſt nequis quemquam ex alio quam ex conſulari loco ſententiam primum rogaret.

4. *Calendis Januariis*] Qui primus ineundi magiſtratus dies.

CAPUT XXII.

Socero igitur generoque ſuffragantibus, ex omni provinciarum copia Gallias potiſſimum elegit, cujus emolumento & opportunitate, [1] idonea ſit materia triumphorum. Et initio quidem [2] Galliam Ciſalpinam, [3] Illyrico adjecto, [4] lege Vatinia [5] accepit: mox per Senatum, [6] Comatam quoque: veritis patribus ne ſi ipſi negaſſent, populus & hanc daret. Quo gaudio elatus, non temperavit quin paucos poſt dies frequenti curia jactaret, invitis & gementibus adverſariis adeptum ſe quæ concupiſſet: proinde ex eo [7] inſultaturum omnium capitibus, ac negante quodam per contumeliam, *Facile hoc* [8] *ulli fœminæ fore*, reſponderit, [9] quaſi alludens, [10] *In Aſſyria quoque regnaſſe* [11] *Semiramin, magnamque Aſiæ partem Amazonas tenuiſſe quondam.* A. V. C. DCXCVI.

NOTÆ.

1. *Idonea ſit materia*] Tot enim ac tantos vincenti populos divitiarum cumulus & honoris certo erat expectandus

2. *Galliam Ciſalpinam*] Hæc inter Alpes & Apenninum Anconam uſque porrigebatur. Hodie ſunt ex ferme regiones quæ Longobardiæ & Pedemontii nomine cenſentur.

3. *Illyrico*] Regio quæ olim in duas partes Liburniam, ac Dalmatiam diviſa, nunc uno nomine *Dalmatia* appellatur, Tiber. cap. 16.

4. *Lege Vatinia*] Vatinii quem Cæſar Tribunum plebis fecerat rogatione lata.

5. *Accepit*] A populo ſcilicet idque quemadmodum & alia multa quæ Cæſar obtinuit: extraordinarium & contra leges fuit, omnimodo enim decernendæ erant a Senatu provinciæ.

6. *Comatam quoque*] Scilicet Galliam: hæc vero, ſi ex Narbonenſi provincia, quæ bracata Gallia dicebatur, Sabaudiam detraxeris Belgicæque Galliæ paucas partes, Francicum in Gallis Imperium hodie conſti-

fuit: tribus enim partibus Comata Gallia conſtabat, Aquitania nempe, Celtica ſive Lugdunenſi, & Belgica quæ omnes Comatæ nomen a Capillitii jam inde cultu ſortitæ fuerant.

7. *Inſultaturum*] Hoc vocabulo obſcœnum latere quidpiam Torrentius bene, ut opinor, ſuſpicatur. Tale enim quid jactare ſolebant in eos, quos infenſiore contemptu afficerent, patet ex aliis hujus auctoris locis infra Tiber cap. 45. quo tamen obſcœno ſenſu acceptum concludi ſolummodo poteſt ex eo quod negavit quidam ille, *facile hoc ulli fœmina fore*. non vero dictum a Cæſare ut conſtare videtur ex eo quod repoſuit.

8. *Ulli fœmina*] Refertur ad id quod ſupra cap. 2. de Nicomede dictum.

9. *Alludens*] Vel ſerio vel per jocum innuens ſe de regno loqui: de utroque enim *alludere* poteſt intelligi.

10. *In Aſſyria*] Aſiæ regio eſt.

11. *Semiramis & Amazonas*] Notæ ex multorum monumentis fœminæ, illa quod Babylone in Aſſyria, hæ quod in Pontica regione & in Aſia minore regnaverint. Neque hic exiſtimari debet Cæſar hiſtoriæ ignorantia lapſus, cum dixit *magnam Aſiæ partem tenuiſſe*. Siquidem Juſtinus lib. 2. num. 4. de Orythia Amazonum Regina ſuas adverſus Græcos exſtimulante ſic ait *fruſtraque & Ponti ſinum & Aſiam edomitam ſi Græcorum non tam bellis quam rapinis pateant*, &c.

CAPUT XXIII.

A. U. C. DCXCVII. FUnctus [a] conſulatu, C. Memmio Lucioque [1] Domitio prætoribus, de ſuperioris anni [2] actis referentibus, cognitionem Senatui detulit; nec illo ſuſcipiente, triduoque per irritas altercationes abſumto, in provinciam abiit, & ſtatim [3] quæſtor ejus in [4] præjudicium aliquot criminibus arreptus eſt. [b] Mox & ipſe à L. Antiſtio Tribuno plebis [5] poſtulatus, [6] appellato demum collegio, obtinuit, cum Reip. cauſſa abeſſet, [7] reus ne fieret. Ad ſecuritatem ergo poſteri temporis, in magno [8] negotio habuit obligare ſemper annuos magiſtratus, & e competitoribus, non alios adjuvare, aut ad honorem pati pervenire, quam qui ſibi [9] recepiſſent propugnaturos abſentiam ſuam: cujus pacti non dubitavit a quibuſdam jusjurandum atque etiam [10] ſyngrapham exigere.

INTERPRETATIO.

a *Poſt geſtum Conſulatum a* Cæſare *cum* C. *Memmius Luciuſque Domitius Prætores referrent ad Senatum ut* fieret *diſquiſitio eorum quæ facta fuerant a* Cæſare *anno præcedenti, Cæſar conſenſit ut Senatus cognoſceret de illis. Verum Senatu non admittente* illam cognitionem, *& tribus diebus elapſis per vanas diſceptationes, diſceſſit in provinciam.*

b *Statim ipſe quoque accuſatus a L. Antiſtio Trib. plebis cum provocaſſet ad collegium* Tribunorum *impetravit ne accuſaretur, ſiquidem aberat publicorum negotiorum cauſa.*

NOTÆ.

1. *Domitioque*] Domitius hic Neronis fuit atavus de quo *plura* infra, in Nerone cap. 2.

2. *Actis*] An eorum ſimpliciter quæ facta fuerant a Cæſare mentio fiat, an vero eorum quæ ejus auctoritate relata fuerant in Acta publica ſubobſcurum eſt: de illius tantum actis videtur intelligere.

3. *Quæſtor ejus*] An ille quem ſecum ducebat in provinciam an vero quem conſul habuerat, immerito ni fallor dubitatur ab aliquibus; quo enim pacto poſſet reus fieri novus quæſtor?

4. *In præjudicium*] Id eſt magno ardore accuſatus eſt quaſi in ſpem & exemplum futuri ejuſdem de Cæſare judicii quod de ejus quæſtore fuiſſet propter eam animorum conſenſionem quæ magiſtratui vulgo inerat

ſuo cum quæſtore. Apud Juriſconſultos varia ſignificat præjudicium : ſed hoc loco videtur definiendum cum Aſconio in divinatione Cicer. in Verrem, id quod cum ſtatum fuerit, judicaturis affert exemplum, quod ſequantur.

5. *Poſtulatus*] In publico crimine poſtulatio fit proprie cum poſtulatur a prætore nominis deferendi h. e. accuſandi venia: hic & apud hiſtoricos paſſim poſtulatus idem eſt atque accuſatus.

6. *Appellato Collegio*] Ut Antiſtii rogationem interceſſione reliqui tribuni ſummoverent. Ubi nota appellare Collegium & ad Collegium, principem & ad principem promiſcue uſurpari poſſe.

7. *Reus ne fieret.*] Hoc eſt obtinuit ne quis ſibi litem intenderet, quod abſentibus Reipublicæ cauſſa ne moveretur, lege Memmia cavebatur.

8. *In magno negotio*] Mallet Cauſaubonus *in magno habuit.*

9. *Recepiſſent*] In quibuſdam codicibus legitur *pepigiſſent.*

10. *Syngrapham*] Legunt alii *Syngraphum.* Utrumque dicitur. Plautus in captivis Act. 2. ſc. 3. ſub fin. a Prætore *ſumam Syngraphum* : eſt autem Syngrapha ſchedula conſcripta in alicujus rei fidem a *συν* & *γράφω* ſimul ſcribo.

CAPUT XXIV.

SEd cum L. Domitius conſulatus candidatus palam minaretur, Cos. ſe effecturum quod [1] prætor nequiſſet, ademturumque ei exercitus : [2] Craſſum Pompeiumque in urbem provinciæ ſuæ Lucam extractos, compulit, ut detrudendi Domitii cauſſa, conſulatum alterum peterent : & ut in quinquennium ſibi imperium propagaretur : [3] perfecitque utrumque. Qua fiducia ad legiones quas a Rep. acceperat, alias privato ſumtu addidit : unam etiam ex Tranſalpinis conſcriptam, vocabulo quoque Gallico : ([4] Alauda enim appellabatur) quam diſciplina cultuque Romano inſtitutam & ornatam, poſtea univerſam [5] civitate donavit. Nec deinde ulla belli occaſione, ne injuſti quidem ac periculoſi, abſtinuit, [6] tam fœderatis quam infeſtis ac feris gentibus ultro laceſſitis : adeo ut Senatus quondam legatos ad explorandum ſtatum Galliarum mittendos decreverit, ac nonnulli dedendum eum hoſtibus cenſuerint. Sed proſpere [7] decedentibus rebus, & ſæpius & plurium quam quiſquam umquam dierum [8] ſupplicationes impetravit. Geſſit autem novem annis, quibus in imperio fuit, hæc fere.

Notæ.

1. *Quod prætor*] Ut ſcilicet Cæſar vocaretur ad diſquiſitionem eorum quæ in conſulatu geſſerat.

2. *Craſſum Pompeiumque.*] Non hos modo, ſed & alios complures primariæ nobilitatis viros etiam e magiſtratuum numero, ita ut Plutarchus referat tunc temporis, ſimul viſos fuiſſe circa Cæſarem centum & viginti Lictores cum faſcibus & ſecuribus ; Senatoreſque pluſquam 200. omnes, illius vel largitionibus, vel favore devinctos quorum communi conſilio decretum eſt, ut Craſſus, Pompeiuſque iterum conſulatum peterent: ubi nota urbem Lucam Ciſalpinæ Galliæ a Suetonio ſicut & a Plutarcho aſſignari, quam tamen Etruriæ Plinius attribuit.

3. *Perfecit*] Sic emendandum cenſuit Torrentius ex Vaticano codice *propagaretur* legunt alii *prorogaretur* : poſteriorem hanc lectionem ſequitur Caſaubonus.

4. *Alauda.*] Et ipſi milites *Alauda* dicti a Galearum quibus utebantur forma : erat enim illarum ſummitas in quandam veluti criſtam erecta ad ſimilitudinem illius apicis qui in capite ejus aviculæ conſpicitur quam Latini *galeritam* appellant : alauda enim vocabulum omnino Gallicum eſt etiamnum hodie *une aloüette.* Caſaubonus ad galearum ornamenta refert veluti criſtas, quas Romanis pinnatas fuiſſe Polybius ait.

5. *Civitate donavit*] Vide ſupra cap. 8.

6. *Fœderatis*] Fœderatæ gentes eæ erant quæ populo Romano debebant aliquid ex fœdere, quo ſoluto gaudebant ſua libertate.

7. *Decedentibus*] *Proſpere decedere* pro *proſpere cedere* uſurpatum raro reperire eſt.

8. *Supplicationes*] Qui feliciter imperium adminiſtraverunt iis præſentibus triumphus, abſentibus vero Imperatoris nomen & ſupplicationes decernebantur. Hæ autem erant dies feſti quos toti populo Senatus indicebat per quos pompa ſolenni in templa proficiſcebatur, ſacriſque peractis populo dabatur eſculum. Quæ pompa modo plurium modo pauciorum fuit dierum, pro hominum dignitate aut victoriæ magnitudine. Verum ad Cæſaris uſque tempora longe pauciorum fuerat quam poſtea, quapropter hæc verba *plurium quam quiſquam unquam dierum* reſtringe ad tempora ante Cæſarem.

CAPUT XXV.

A.V.C. DCC. OMnem Galliam, quæ a [1] ſaltu Pyrenæo Alpibuſque & monte Gebenna, fluminibus Rheno & Rhodano continetur, patetque circumitu ad bis & tricies centum millia paſſuum, præter ſocios ac bene meritas civitates in [2] provinciæ formam redegit, eique quadringenties [3] in ſingulos annos ſtipendii nomine impoſuit. Germanos, qui trans Rhenum incolunt, primus Romanorum, ponte fabricato aggreſſus, maximis affecit cladibus. Aggreſſus eſt & Britannos, ignotos antea: ſuperatiſque pecunias & obſides imperavit. Per tot ſucceſſus ter, nec amplius, adverſum caſum expertus: in Britannia, claſſe vi tempeſtatis prope abſumta: & in Gallia, ad [4] Gergoviam legione fuſa: & in Germanorum finibus, Titurio & AUrunculeio legatis per inſidias cæſis.

NOTÆ.

1. *A ſaltu Pyrenæo*] Satis noti ſunt hi montes. *Gebenna* vero hodie, *Les Cevennes* mons eſt in longum maxime extenſus inter Rhodanum & Garumnam flumina.

2. *In provinciæ formam.*] Legibus magiſtratibuſque Romanis adminiſtrandam ſubjecit.

3. *Quadringenties.*] Quid ſint ſeſtertii ſupra dictum eſt cap. 4. Ut autem illorum ratio numerandorum clarior fiat, notandum eſt: modo numerorum ordinem ſimplici via ab antiquis obſervatum in numerando; modo brevitatis gratia multa legentibus intelligenda reliquiſſe. Nam ab unitate ad millenarium uſque numerum ſimplici via procedebant hoc modo: ſeſtertii 10. 20. 500. 1000. a millenario numero ad eum quem lingua vernacula dicimus *million*. Tribus modis. Primo, vel adhuc ſimpliciter ut mille ſeſtertii, bis mille ſeſtertii, &c. Secundo, Neutro plurali ſeſtertia ut duo, tria ſeſtertia, &c. Intelligendo mill a: aut potius ſecundum Budæum nihil intelligendo quidquam. Seſtertia enim ſingula in neutro plurali mille nummos ſeſtertios valent; eaque ſunt, quæ magna vocantur ab aliquibus: hi vero ſeſtertii nempe dicuntur parvi, quod bis mille ſeſtertii duo tantum ſeſtertia valeant. Tertio denique modo per genitivum pluralem contractum v.g. *ſeſtertium* pro *ſeſtertiorum* additis numeralibus, ut *octo millia ſeſtertium*, *centena millia ſeſtertium*, &c. Et a millione indefinite procedendo utuntur adverbiis, ut decies, centies, millies, ubi ſemper intelligenda veniunt *centena millia nummum*, vel *ſeſtertium nummum*. Nam ſive ſeparata, ſive conjuncta idem ſonant hæc tria. Poſtrema autem hæc numerandi ratio auctori noſtro familiaris eſt, raroque ipſum quoties de ingentibus ſummis agitur, aliter locutum invenias. Ut HS. millies intulit, quadringenties ſtipendii nomine impoſuit, &c. Lipſius aliter cenſet Suetonium ſcripſiſſe nimirum hoc modo id eſt quater millies ea ſumma decem milliones reddit: Sed prior lectio videtur melior. Nec enim voluit Cæſar nimiis tributis ſtatim exaſperare Gallos

ſubjectos,

ſubjectos. Adde & illud indicium, quod plures codices, omiſſa tributi quantitate, ſimpliciter habeant *ſtipendii nomen* alii *nomina* impoſuit.

6. *Ad Gergoviam*] Arvernorum urbs fuit, quam aliqui aſſerunt eſſe hodie *Clermont en Auvergne*. Alii vero paululum diſtaſſe ab hac urbe affirmant. Obſidio illius fuſe deſcribitur in Commentariis Cæſaris, & quæ ſequitur legatorum cædes.

CAPUT XXVI.

Eodem temporis ſpatio [1] matrem primo, deinde [2] filiam, nec multo poſt [3] neptem amiſit. INTER QUÆ conſternata P. [4] Clodii cæde Rep. cum Senatus [5] unum Cos. nominatimque Cn. Pompeium fieri cenſuiſſet, egit cum Tribunis plebis collegam ſe Pompeio deſtinantibus, id potius ad populum ferrent, [6] ut abſenti ſibi, quandoque [7] imperii tempus expleri cœpiſſet, petitio ſecundi Conſulatus daretur: [8] ne ea cauſſa maturius, & imperfecto adhuc bello decederet. Quod ut adeptus eſt, [9] altiora jam meditans, & ſpei plenus, nullum largitionis, aut officiorum in quemquam genus publice, privatimque omiſit. [10] Forum de [11] manubiis inchoavit: cujus area ſuper H S. [12] millies conſtitit. [13] Munus populo, [14] epulumque pronuntiavit in filiæ memoriam, [15] quod ante eum nemo. Quorum ut quam maxima exſpectatio eſſet, ea quæ ad epulum pertinerent, quamvis [16] macellariis oblocata, etiam [17] domeſticatim apparabat. [a] Gladiatores [18] notos, ſicubi [19] infeſtis ſpectatoribus dimicarent, vi rapiendos reſervandoſque mandabat. Tyrones neque in [20] ludo, neque per [21] laniſtas, ſed in [22] domibus per equites Romanos, ac etiam per Senatores armorum peritos erudiebat: precibus enitens, quod epiſtolis eius oſtenditur, [b] ut diſciplinam ſingulorum ſuſciperent, ipſique dictata exercentibus darent. Legionibus [23] ſtipendium in perpetuum duplicavit. Frumentum, quoties copia eſſet, etiam [24] ſine modo menſuraque præbuit: [c] ac ſingula interdum mancipia & prædia viritim dedit. A.V.C. DCCII.

INTERPRETATIO.

a *Si gladiatores* peritiæ *cognita decertarent alicubi cum offenſione ſpectatorum*, ne occiderentur, *jubebat ut eriperentur per vim, & reſervarentur* ſibi.

b *Ut inſtruerent ſinguli* tyrones *& documenta illis traderent ore proprio.*

c *Et largitus eſt identidem unicuique militi unum ſervum, & unum fundum.*

NOTÆ.

1. *Matrem primo*] Aureliam inſigni pudicitia mulierem, apud quam Cæſar educatus mirabilem illam Latini ſermonis elegantiam non parum excoluit; pure enim & eleganter Romane loquebatur Aurelia, utpote cujus e familia, Cottarum ſcilicet, tot illuſtres prodierant Oratores.

2. *Filiam*] Juliam ſcilicet quæ Pompeio collocata, partus doloribus expiravit. *Atque omnia* (inquit Velleius) *inter deſtinatos tanto diſcrimini duces dirimente fortuna, filius quoque Pompeii Julia natus intra breve ſpatium obiit.* Hoc enim una mutuæ ſoceerum inter & generum concordiæ pignus erat potiſſimum; unde Lucanus lib. 1.

Nam pignora juncti
Sanguinis, & diro ferales omine tædas
Abſtulit ad Manes, Parcarum Julia ſæva
Intercepta manu, &c.

3. *Neptem*] Ex filia ſcilicet Juliæ & Pompeio, ſed ab interitu Juliæ tam cito mortem obiit, ut cujuſnam ſexus eſſet inter veteres

non conſtiteris. Velleius enim, ut patet ex loco ſupra adducto, & Lucanus lib. 5. nepotem Julio natum affirmant, nec etiam utriuſque teſtimonium, Dionis lib. 39. & Plutarchi in Pompeii vita, teſtimonio poſthabendum exiſtimarim, maxime cum Suetonius certo non adverſetur, ſiquidem in Vaticano, & Memmiano codicibus legit Caſaubonus *nepotem*; quæ lectio cæteris quoque anteponitur a Lipſio Elect. 2. c. 17.

4. *P. Clodii Cæde.*] A Milone perpetrata, cui facinori excuſando, egregiam illam Cicero pro Milone orationem ſcripſit.

5. *Unum Conſulem*] Quod Romanorum nulli hucuſque contigerat, ut conſulatus nomine tota Dictaturæ poteſtas obtineretur; ſed ideo tunc factum quod appareret perculſam hoc motu Remp. niſi unius auctoritate, non poſſe ſtabiliri: quod conſuli potius uni quam Dictatori credere fortaſſe maluerint, quia collegam illi poterant ſalvis legibus, adjungere, huic vero minime.

6. *Ut abſenti ſibi*, &c.] Quamvis enim legibus id non liceret, Pompeii tamen exemplo præcedente facilius impetratum iri videbatur, Catone licet perpetuo repugnante.

7. *Imperii tempus*] Secundi nempe quinquennii in quod Gallias obtinuerat.

8. *Ne ea cauſa*] Ad petendum ſcilicet alterum conſulatum.

9. *Altiora meditans*] Propter ſpem continuandæ tantæ auctoritatis.

10. *Forum de Manubiis*] Vocis illius ſignificationes variæ ſunt. Hic nil aliud eſt quam locus, tractandis civilibus negotiis comparatus; Baſilicis inſignibus, taberniſque circumdatus ad Cæſaris uſque tempora ſolum fuerat Romanum forum, cui & illud addidit, de quo hic agitur. Sed creſcente poſtea negotiorum multitudine, tertium extrui juſſit Auguſtus. Et hæc tria ſunt fora ab auctoribus præcipue celebrata, de quibus adhuc infra Auguſt. 29. 31. 56. 72. Claud. 33. &c.

11. *Manubiis*] Manubiæ ſunt pecunia ex præda, per Quæſtores Pop. Rom vendita, contracta auctore Gellio lib. 13. cap. 23.

12. *Super ſeſtertium millies* &c.] Hoc eſt noſtro ritu quatuor, ut aiunt *milliones* cum trecentis & 75. librarum noſtratium millibus; quanta ſumma merito deterritus, mihi videretur Egnatius, niſi tenuiorem ipſe & minus etiam ex contraria ratione credibilem ſubſtitueret: vult enim loco *millies* legendum eſſe *mille* ſeſtertios ſcilicet, quorum cum ſinguli non pluribus quam decem cum dimidio denariis noſtratibus æquivaleant, ut ſupra cap. 4. fieret tantum 43. l. 15. ſ. ſumma, qua quid potuiſſet ad tantum opus, quale fuit Julium forum, ſoli comparari. Quod ſi lectionem immutare liceat longe tolerabilius fuerit legere *mille ſeſtertia* quæ circiter 43750 l. efficiunt. Cum ergo doctiſſimi viri Torrentius & Caſaubonus ſatis perſpectam nolint Romanorum magnificentiam ei, cui credibilis non ſit hic Suetonii locus, iis aſſentiri dubio procul ſatius eſt, cum præſertim omnium codicum auctoritate nitatur vulgata lectio. Cui accedit etiam quod in tanta urbis frequentia multorum domus privatorum coemendæ veroſimiliter fuerint, idque non niſi magno pretio: invitis quippe tunc temporis adimere conſiliorum ejus non erat.

13 *Munus*] Hoc eſt ſpectaculum gladiatorum dequo ſupra cap. 10.

14. *Epulum*] Convivium publicum quod in propatulo civibus exhibebatur, idque vulgo in dedicatione templorum, in honorem deorum, in pompis triumphantium, ludorumque ſolennitatibus, &c.

15. *Quod ante eum nemo*] De fœminis duntaxat intelligit; viris enim id honoris jam ante tributum. Sed ſexum illum inuſitatis honoribus, conſulto, utpote qui a Venere ortus eſſet, illuſtrabat

16. *Macellariis*] Ii ſunt obſoniorum omnis generis venditores, quibuſcum Cæſar de epulo inſtituendo pepigerat.

17. *Domeſticatim*] Non definiunt an per domos varias, an per domeſticos proprios. Prius videtur intelligendum.

18. *Gladiatores notos*] Quorum in tractandis armis peritia decertationibus multis inclaruiſſet.

19. *Infeſtis ſpectatoribus*] Si pugnantes in arena gladiatores populo non placerent, ii, licet fortiſſimi, ſpectantis & infeſti populi juſſu trucidabantur. Quod verſo pollice faciendum indicabatur. Juvenal. Sat. 3.

Munera nunc edunt, & verſo pollice vulgi
Quemlibet occidunt populariter.

Et Prudentius in Veſtales quod talia ſpectarent.

Conſurgit ad ictus
Et quoties ferrum victor jugulo inſerit, illa

Delicias ait eſſe ſuas, pectuſque jacentis
Virgo modeſta jubet converſo pollice rumpi.
Illos autem de quibus hic, vi rapiendos, ſervandoſque ſibi Cæſar jubebat, quo ſuum munus etiam gladiatorum peritia commendaret.

20. *Ludo*] Gladiatorio nempe ubi tyrones ad gladiaturam inſtituebantur: ſic enim appellavere locum omnem diſcendi cauſa comparatum.

21. *Laniſtas*] Laniſtæ ſunt gladiatoriæ artis magiſtri, qui domi gladiatores inſtituebant quos deinde munerariis elocarent, aut venderent.

22. *In Domibus*] Privatis nempe vel ut peritiores fierent, vel ut docentium nobilitate major eſſet expectatio ſpectaculi, aut etiam magnificentia.

23. *Stipendium*] Notum eſt ex Livii lib. 4. decad. 1. ſtipendium per 300. & amplius annos militibus Romanis non conceſſum. Et ex Polybii lib. 6. Illud cum dari cœptum eſt, fuiſſe perexiguum; hujus ſiquidem auctoris tempore hoc eſt trecentis circiter poſt annis diurnus peditis quæſtus oboli duo, Centurionis duplex, equitis vero drachma ſeu denarius fuiſſe reperiuntur. Oboli autem illi duo ex Lipſii ſupputatione lib. 1. Elect. cap. 2. tribus tantum Romanis aſſibus & fortaſſe paulo amplius æquivalebant. Cum igitur auctum ab eo tempore ad Julium uſque Cæſarem non reperiatur, conjicere eſt duplicatum illud de quo hic agitur ſtipendium, non niſi ſex aut ſeptem utplurimum Romanorum aſſium fuiſſe in ſingulos pedites. Quod reliquæ urbis magnificentiæ meo quidem judicio parum congruit; niſi tamen debellatorum tot hoſtium ſpoliis tantiſque triumphantium imperatorum largitionibus querimonias de ſtipendii vilitate cæteroqui futuras, atque ſeditiones etiam, tetardatas fuiſſe ſuſpiceris. De ſtipendii incremento & aliis circa hoc infra. Auguſt. cap. 49. & Domit. cap. 7.

24. *Sine modo menſuraque*] Stipendio militibus conceſſo, aliquot poſt annos conceſſus eſt & certus frumenti modus, qui annona dicebatur. Erantque in Romana legione milites quibus duplex ob virtutem annona dabatur. Cæſar autem ut efficacius omnes ſibi devinciret, nullum in diſtribuendo militibus frumento modum ſervari voluit, ſed quantum habuit ſine menſuræ parcimonia dilargitus eſt.

CAPUT XXVII.

AD retinendam autem Pompeii neceſſitudinem ac voluntatem, [1] Octaviam ſororis ſuæ [2] neptem, quæ C. [3] Marcello nupta erat, [4] conditione ei detulit, ſibique [5] filiam ejus in matrimonium petiit, Fauſto Syllæ deſtinatam. [a] Omnibus vero circa eum, atque etiam parte magna Senatus, gratuito, aut levi fœnore obſtrictis, [6] ex reliquo quoque ordinum genere vel invitatos, vel ſponte ad ſe commeantes, uberrimo [7] congiario proſequebatur: libertos inſuper, ſervuloſque cujuſque, prout domino [8] patronove gratus quis eſſet. Tum reorum aut [9] obæratorum, aut prodigæ juventutis ſubſidium unicum ac promptiſſimum erat: niſi quos gravior criminum, vel inopiæ luxuriæve vis urgeret, quam ut ſubveniri poſſet a ſe. [10] His plane palam bello civili opus eſſe dicebat. A. V. D. DCCIII.

INTERPRETATIO.

a *Cum autem* Cæſar *pecuniis creditis, vel ſine uſura, vel cum exigua, obligaſſet* ſibi *omnes, quibus utebatur familiariter, & etiam magnam partem Senatus, afficiebat quoque maximis donis alios ex cæteris Ordinibus qui vel invitati, vel ultro ad illum ſe conferebant.*

NOTÆ.

1. *Octaviam.* &c.] Cæſaris Auguſti ſoror hæc fuit de qua plura in Aug. cap. 4. & alibi.

2. *Sororis neptem*, &c.] Julia enim Julii Cæſaris ſoror ex Attio Balbo genuerat Attiam, quæ Octavio nupta Auguſti mater fuit & Octaviæ minoris. Aug. cap. 4.

3 *Marcello*] De cujus filio tam præclara Virgilii carmina lib. 6. Æneid. & infra Aug. cap. 63. 66. & Tib. cap. 6.

4. *Conditione*] Sumi videtur pro nuptiarum ſponſaliorumve pactione: quo ſenſu vox illa familiaris eſt Jureconſultis. Sic Cajus in renunciatione nuptiarum hæc verba fuiſſe ſolennia auctor eſt: *conditione tua non utar*, &c. Claud. cap. 26. & pro ipſo quoque matrimonio apud Plin. *Lib. 1. Ep. 14. in conditionibus deligendis hic quoque ponendus eſt calculus, ut ſenſus hominum ſpectetur.* Sed & pro ſtupris etiam ut Aug. cap. 69. Sed hæc loquendi ratio *conditione deferre* nova Berneccero viſa eſt: unde *conditionem* ſcribendum exiſtimat, ut pro ipſa nupta accipiatur quod novum non minus eſſe videtur, & firmata conſenſu codicum lectio ſervanda ut phraſibus quæ noſtro auctori peculiares ſunt, annumeretur.

5. *Sibique filiam*] Eam de qua ſupr. cap. 21.

6. *Ex reliquo ordinum genere*] Equeſtris & plebei dequibus adhuc non ſemel infra.

7. *Congiario*] Congiarium commune eſt liberalitatis atque menſuræ, ut ait lib. 6. Quintilianus. Congius enim ſex ſextariorum capax erat. Hic vero ſignificat munera quæ Cæſar commeantibus ad ſe largiebatur. Cum autem congiarium proprie ſit munus illud quod a viris magnificis populo præſtabatur univerſo, minus proprie locutus videri potuerit Suetonius; niſi hac voce de induſtria uſum dixeris, ut privatorum ſubornationes tantas, vocabulo quo vel ipſius populi ſubornatio poſſet exprimi, melius indicaret. Numquid enim congiarium dici potuerit uberrimum quod auctore Valerio Maximo lib. 9. cap. 1. uni Curioni H S. ſexcenties hoc eſt 2580000 l. ad diſſolvendum, ut innuit cap. 29. æs alienum, dederit Paulo Æmylio 1500. talenta referente Plutarch. in Cæſ. ac tot aliis de quibus Appianus & Plutarch.

8. *Patronove*] Ad libertos refertur, ſicuti *Domino* ad ſervulos: notum enim eſt patronum eum eſſe qui libertate donavit ſervum, huncque mutato nomine dici libertum.

9. *Obæratorum*] Hoc eſt ære alieno obſtrictorum ſive oppreſſorum, hoc enim etiam nomine dicebantur, qui apud creditores ſuos erant in ſervitute, uſque dum ſolviſſent.

10. *His plane palam*] Hoc eſt obæratis & luxurioſis. Duplex eſſe poteſt hujus loci ſenſus, vel neceſſarios eſſe ejuſmodi viros in bellis civilibus, utpote ſemper novandis rebus acerrimos; vel neceſſarium eis eſſe bellum civile utpote quorum fortunæ ſic erant profligatæ, crimina tot, vel tam atrocia; ut illæ reſtaurari, hæc aboleri ſine ſumma rerum perturbatione non poſſent quod poſterius videtur eſſe longe vero ſimilius.

CAPUT XXVIII.

NEc minore ſtudio reges atque provincias per terrarum orbem adliciebat: aliis captivorum millia dono offerens: aliis citra Senatus populique auctoritatem quo vellent, & quoties vellent, auxilia ſubmittens: ſuperque Italiæ, Galliarumque & Hiſpaniarum, Aſiæ quoque & Græciæ potentiſſimas urbes præcipuis operibus exornans: [a] donec attonitis jam omnibus, & quorſum illa tenderent reputantibus, M. Claudius Marcellus Cos. edicto præfatus de ſumma ſe Repub. acturum, retulit ad Senatum ut ei ſuccederetur [1] ante tempus: quoniam bello confecto pax eſſet, ac dimitti deberet victor exercitus: & ne abſentis ratio [2] comitiis haberetur, [3] quando nec plebiſcito Pompeius poſtea abrogaſſet. Acciderat autem, ut is legem de jure magiſtratuum ferens, eo capite quo a petitione honorum abſentes ſummovebat, ne

Cæſarem quidem exciperet, per oblivionem : ac mox lege jam [4] in æs inciſa, & in ærarium condita, corrigeret errorem. Nec contentus Marcellus [5] provincias Cæſari & [6] privilegium eripere, retulit etiam, ut colonis quos rogatione [7] Vatinia [8] Novumcomum deduxiſſet, civitas adimeretur : quod per ambitionem & [9] ultra præſcriptum data eſſet.

INTERPRETATIO.

a *Quouſque cum omnes jam obſtupuiſſent, & conſiderarent ſcopum ejuſmodi Conſiliorum, Claudius Marcellus per edictum præfatus, ſe tractaturum* cum Senatu *de maxime negotio Reipublicæ, adduxit in conſultationem ut ſucceſſor mitteretur Cæſari ante tempus* conceſſum illi a populo, *ſi quidem bello peracto, pax erat, & dimitti debebat exercitus victor; nec abſentis meminiſſent in comitiis, quandoquidem Pompeius* ipſe *poſtea non antiquaverat plebiſcitum.*

NOTÆ.

1. *Ante tempus*] Alterum nempe quinquennium de quo ſupra cap. 26.

2. *Comitiis*] Quæ de creandis conſulibus habenda erant, quibus ut petere poſſet conſulatum licet abſens, biennio ante per Tribunos obtinuerat, ſed a populo, unde Marcellus a Senatu volebat id immutari.

3. *Quando nec Plebiſcito*, &c.] Sic in M. S. omnibus Caſaubonus. Ita in tribus e ſuis Torrentius. Adverſar. tamen lib. 24. cap. 14 Turnebus præfert *ne*; ſed utramque lectionem obſcuram faciunt hæ particulæ *nec* vel *ne* ut Torrentius neutram admitti debere cenſeat, vel earum loco ſubſtituendum *ei* quo ſane difficultas evaneſceret; apertus enim hic ſenſus, plebiſcitum illud quo Cæſari, licet abſenti, permiſſa fuerat conſulatus petitio, abrogatur per ſubſequentem Pompeii legem &c. Dicitur enim *abrogare legi*, & *legem*; quanquam illud uſitatum ſit minus: ſed repugnat codicum auctoritas quorum tamen plures *nec* habent, quam *ne*: hoc ſenſu removendum a conſulatus petitione Cæſarem, ſiquidem Pompeius non abrogaſſet plebiſcito, hoc eſt per plebiſcitum illam legis ſuæ partem qua abſentes a magiſtratuum petitione ſubmovebat; ſed tantum auctoritate propria, cum lex illa ſua foret jam in ærarium relata, quapropter cenſeri non debebat id abrogaſſe Pompeius, quod abrogare non potuerat, cum æque intervenire populi debuit auctoritas ut legi Pompeianæ derogari poſſet, quam ante, cum factum eſt in gratiam Cæſaris plebiſcitum. Cui tamen legi locum fuiſſe colligas ex Cicerone in literis ad Atticum, ubi auctum a Pompeio Cæſarem conqueſtus hæc habet *ille* (Pompeius) *provinciæ propagator* (Galliæ ſcilicet pro Cæſare) *abſentis in omnibus adjutor, idem etiam tertio conſulatu poſtquam eſſe defenſor Reipub. cœpit, contendit ut decem Tribuni ferrent, ut abſentis ratio haberetur, quod idem ipſe ſanxit lege quadam ſua.* Unde ſic intelligendum videtur, ut in noſtra interpretatione.

4. *In æs inciſa*, &c.] Ænea ſcilicet tabula aut etiam columna pro more populi Romani: ſic enim aliæ leges publice exponebantur ut de lege 12. tab. apud Livium lib. 3. aliæ in ærario, quod in Saturni templo erat, recondebantur aſſervandæ. Quo facto nil ex illis abſque nova ad populum rogatione mutari poterat.

5. *Provincias*] Gallias Togatam & Comatam ac Illyricum de quibus ſupra cap. 22.

6. *Privilegium*] Illud enim plebiſcitum in unius gratiam Cæſaris emiſſum fuerat, ut iis nempe ſolveretur legibus, quibus abſenti petere conſulatum non licebat.

7. *Rogatione Vatinia*] Hoc eſt lege quæ Vatinio Tribuno plebis de quo ſupra cap. 22. rogante lata erat.

8. *Novumcomum*] Civitas eſt Galliæ Comatæ h. e. Ciſalpinæ Tranſpadanæ hodie *Come* prope lacum ejuſdem nominis, quinque illuc millia colonorum lege Vatinia deduxerat, ac civitatis jure donaverat.

9. *Ultra præſcriptum*] Legis agrariæ, qua & agri limites. & colonorum numerus &c. definiebantur, quæ tamen Cæſar ſuo diſpoſuerat arbitrio, non autem juxta legis præſcriptum.

CAPUT XXIX.

A.V.C. DCCIV.

COmmotus his Cæſar, ac judicans, quod ſæpe ex eo auditum ferunt, difficilius ſe principem civitatis a primo ordine in ſecundum, quam ex ſecundo in noviſſimum detrudi, ſumma ope reſtitit, partim per [1] interceſſores Tribunos, partim per [2] Servium Sulpicium alterum conſulem. [a] Inſequenti quoque anno, C. Marcello, qui fratri [3] patrueli ſuo Marco in conſulatu ſucceſſerat, eadem tentante, collegam ejus [4] Æmilium Paullum, Cajumque Curionem violentiſſimum Tribunorum, ingenti mercede defenſores paravit. Sed obſtinatius cum omnia agi videret, & [5] deſignatos etiam Coss. e parte diverſa, Senatum literis deprecatus eſt, ne [6] ſibi beneficium populi adimeretur: aut ut [7] cæteri quoque imperatores ab exercitibus diſcederent: confiſus, ut putant, facilius ſe, ſimulatque libuiſſet, [8] veteranos convocaturum, quam Pompeium novos milites. Cum adverſariis autem [9] pepigit, ut dimiſſis octo legionibus, Tranſalpinaque Gallia, duæ ſibi legiones, & Ciſalpina provincia, vel etiam una legio cum Illyrico, concederetur, quoad Cos. fieret.

INTERPRETATIO.

a *Cum etiam anno ſequente eadem molieretur C. Marcellus qui in conſulatu ſucceſſerat M. Marcello filio patrui ſui, &c.*

NOTÆ.

1. *Interceſſores Tribunos*] Hoc eſt ſeſe Marcelli conatibus opponentes, propria enim Tribunorum eſt interceſſio, utpote ad quam unam non ad jus dicendum, quod tamen poſtea factum eſt, creati videantur antiquitus auctore Gellio lib. 7. cap. 19. Colligas & ex Plutar in Cæſare.

2. *Per Servium Sulpitium*] Creatus hic fuerat conſul propter eximiam qua pollebat, juris ſcientiam, de quo Cicero Philippica 9 numero 11 ait omnes qui ex omni ætate in civitate Romana intelligentiam juris habuerint, ſi unum in locum conferantur, cum Servio Sulpicio non eſſe comparandos. Illius opiniones non paucæ ſparſæ ſunt in libris digeſtorum.

3. *Patrueli ſuo Marco*] De quo cap. proxime præcedenti.

4. *Æmylium Paullum, Cajumque Curionem &c.*] Ii ipſi ſunt de quibus capite præcedenti. Æmylius accepta a Cæſare pecunia egregiam illam Baſilicam extruxit, quæ inter præſtantiſſima urbis opera poſtmodum numerata eſt: ejus nomine Baſilica Paulli appellata eſt. Curio autem Cæſaris quondam inimicus acerrimus & ut ait Lucanus lib. 1.

Vox quondam populi, libertatemque tueri
Auſus, &c.

Tunc vero in ſervitium accepta pecunia etiam præceps, *qui*, ut ait lib. 2. Paterculus, *ſaluberrimas coaleſcentis conditiones pacis diſcuſſit ac rupit, homo malo publico facundus* & de cujus vitiis plura ibidem.

5. *Deſignatos Conſules*] Hi erant M. Marcellus & Lentulus, ubi notatu dignum videtur tribus annis continuis cum tribus Marcellis Conſulibus diſceptationem fuiſſe Cæſari.

6. *Beneficium populi*] Intellige de hoc plebiſcito quo permiſſa fuerat ei abſenti conſulatus petitio, ſupra cap 26.

7. *Cæteri imperatores*] Pompeium in primis innuit.

8. *Veteranos*] Cæſaris inter & Pompeii milites diſcriminis id fuit, quod ille paucos quidem, ſed uſu diuturno & continuo armorum peritiſſimos & laboris omnis tolerantiſſimos haberet; hic vero Pompeius nempe, multos quidem, ſed tyrones ut plurimum & armorum tam rudes quam laboris parum patientes. Unde apud Lucanum lib. 7. ver. 270. Cæſar ad ſuos,

Græcis delecta juventus
Gymnaſiis aderit, ſtudioque ignava palæſtræ
Et paulo poſt.
Civilia pauca
Bella manus facient, &c. ac tandem.

Ite per ignavas gentes, famoſaque regna
Et primo ferri motu proſternite mundum.

9. *Pepigit*] Hoc eſt pactionem obtulit, vel iteravit ubi nota a Suetonio etiam alibi adhibitum hoc verbum pro pactione oblata duntaxat, non accepta ut Vitell. cap. 15.

CAPUT XXX.

[a] VErum neque Senatu interveniente, & adverſariis negantibus ullam ſe de Repub. facturos pactionem, tranſiit in [1] citeriorem Galliam; [2] conventibuſque peractis, Ravennæ ſubſtitit, bello vindicaturus ſi quid de [3] Tribunis plebis intercedentibus pro ſe, gravius a Senatu conſtitutum eſſet. Et prætextum quidem illi civilium armorum hoc fuit: cauſſas autem alias fuiſſe opinantur. [b] Cn. Pompeius ita dictitabat, quod neque [4] opera conſummare quæ inſtituerat, neque populi [5] expectationem, quam de adventu ſui fecerat, privatis opibus explere poſſet, turbare omnia ac permiſcere voluiſſe. Alii timuiſſe dicunt, ne eorum, quæ primo conſulatu adverſus [6] auſpicia legeſque & interceſſiones geſſiſſet, rationem reddere cogeretur: cum M. Cato identidem, nec ſine jurejurando, denuntiaret [7] delaturum ſe nomen ejus, ſimul ac primum exercitum dimiſiſſet: cumque vulgo fore prædicarent ut ſi privatus rediſſet, [8] Milonis exemplo circumpoſitis armatis cauſſam apud judices diceret. Quod probabilius facit [9] Aſinius Pollio, [10] Pharſalica acie cæſos profligatoſque adverſarios proſpicientem, hæc eum ad verbum dixiſſe referens; *Hoc voluerunt: tantis rebus geſtis C. Cæſar condemnatus eſſem, niſi ab exercitu auxilium petiiſſem.* Quidam putant captum [11] imperii conſuetudine, penſitatiſque ſuis & inimicorum viribus, uſum occaſione rapiendæ dominationis, quam ætate prima concupiſſet. Quod exiſtimaſſe videbatur & Cicero, ſcribens, de officiis tertio libro, ſemper Cæſarem in ore habuiſſe [12] Euripidis verſus, [13] quos ſic ipſe convertit;

Nam ſi violandum eſt jus, regnandi gratia
Violandum eſt: aliis rebus pietatem colas.

A. V. C. DCCXV.

INTERPRETATIO.

a *Sed cum Senatus non veniret in partem* negotii, *& inimici* Cæſaris *dicerent ſe non audituros ullam conditionem de eo quod ſpectaret ad Rempublicam.*

b *Cn. Pompeius frequenter ſic dicebat* Cæſarem *voluiſſe perturbare & permiſcere omnia, quia non poterat propriis divitiis conficere ædificia quæ deſtinaverat, neque præſtare quæ expectabantur de adventu ejus.*

NOTÆ.

1. *Citeriorem Galliam*] Togatam ſive Ciſalpinam, *Lombardie* hodie.

2. *Conventibuſque*] Quid ii ſint ſupra cap. 7. Legionibus in hiberna deductis, Tranſalpina relicta Gallia, in Ciſalpinam ſe conferebat, hoc quidem prætextu, ſed ut majora moliretur, patet ex eo quod Ravennæ commoratus ſit, quæ provinciæ ſuæ ab illa parte terminus erat, & omnium minime ab urbe diſſita, ejuſdem hodie nominis & ejus regionis quæ *Romagna* nuncupatur.

3. *Tribunis plebis*] Hi diu cum Cæſaris inimicis, interceſſionibus luctati, urbe demum cedere coacti ſunt acerbiſſime in ipſos decernente Senatu. Hanc Tribunorum ejectionem ſpecioſum Cæſari prætextum fuiſſe notat Plutarchus: eis quippe nomquam ablata fuerat intercedendi libertas, quin & eo uſque

cis licebat intercedere, ut conſules ipſos interceſſionibus reluctantes mittere poſſent in carcerem. Qua occaſione Lucanus lib. 1.

Juſtos fortuna laborat
Eſſe ducis motus, & cauſſas invenit armis.

Et Cæſar ipſe lib 1. de bello civilli.

4. *Opera*] Forum inchoatum, &c. de quibus cap. 26.

5. *Expectationem*] Epuli, muneris gladiatorii &c. de quibus omnibus ibid.

6 *Adverſus auſpicia*] Ea omnia enumerantur ſupra cap. 20.

7. *Delaturumque nomen ejus*] Alicujus nomen deferre & accuſare diſtingunt Jureconſulti: prius enim eſt apud magiſtratum de aliquo crimine denunciare, poſterius vero eſt adducto in judicium reo cauſam agere. Quæ cæteri auctores uſurpant promiſcue.

8. *Milonis exemplo*] Notæ judicii Miloniani turbæ, quod, cum fieret, clauſæ tota urbe tabernæ, milites in foro & in omni fori aditu circumpoſiti fuerint, &c.

9. *Aſinius Pollio*] Orator idem & Hiſtoriarum, civilis præſertim belli ſcriptor, ut patet ex Horatio Ode 1. lib. 2. *Motum ex Metello conſule civicum.* Illuſtribus Ætatis ſuæ viris commendatus: Virgilius Eclog 3. v. 19. 21. 23.

Pollio amat noſtram, quamvis ſit ruſtica, muſam
Pollio & ipſe facit nova carmina.
Qui te Pollio, amat, veniat que te quoque gaudet:
Mella fluant illi, &c.

Ac præſertim egregia illa Ecloga cui nomen *Pollio* quæ eſt quarta. Horatius lib. 2. Ode 1.

Inſigne mœſtis præſidium reis
Et conſulenti Pollio curia, &c.

de quo adhuc infra cap. 55. & 56.

10. *Pharſalica acie*, &c.] Pharſalici iidem & Philippici Theſſaliæ Campi Romanorum cladibus notiſſimi de quibus adhuc infra in Aug. cap. 9. 13. 22. 29.

11. *Capium imperii conſuetudine*, &c.] Decem enim paulo minus annis continuis perpetuum obtinuerat in bellicoſiſſimos populos. imperium ut de ipſo non injuria dici queat quod de Miltiade propter occupatam Cherſoneſum Athenienſes. *Miltiades multum in imperiis magiſtratibuſque verſatus videbatur non poſſe eſſe privatus cum conſuetudine ad imperii conſuetudinem trahi videretur.* Ait in Miltiade Æmylius Probus.

12. *Euripidis verſus*, &c. In Euripidis poëtæ Græci tragedia cui nomen Phœniſſæ. Græcos autem verſus ab erudito quodam margini adſcriptos tractu temporis in textum irrepſiſſe, interpretum omnium una conſenſio eſt, quare Caſaubonus illos eodem rejicit, nec immerito parum enim Suetonii brevitati convenit ut bis idem dicatur. Vulgati codices legunt *in Phœniſſis* cujus eadem eſt cauſa quæ Græcos verſus textui miſcuerat.

13. *Quos ſic ipſe*] Cicero nempe Offic. lib. 3. quos ad verbum ſic exponas. *Nam ſi injuſtum eſſe opus eſt, regni cauſa pulcherrimum eſt injuſtum eſſe, quoad alia pium eſſe oportet.*

CAPUT XXXI.

CUm ergo ſublatam [1] Tribunorum interceſſionem, [2] ipſoſque urbe ceſſiſſe nuntiatum eſt, præmiſſis confeſtim clam [3] cohortibus, ne qua ſuſpicio moveretur, & ſpectaculo publico per diſſimulationem interfuit, & [4] formam, qua [5] ludum gladiatorium erat ædificaturus, conſideravit, & ex conſuetudine convivio ſe frequenti dedit. Dein poſt Solis occaſum, mulis e [6] proximo piſtrino ad vehiculum junctis, occultiſſimum iter modico comitatu ingreſſus eſt; & [7] cum luminibus exſtinctis, deceſſiſſet via, diu errabundus, tandem ad lucem duce reperto, per anguſtiſſimos tramites pedibus evaſit: conſecutuſque cohortes ad [8] Rubiconem flumen, qui provinciæ ejus finis erat, paullum conſtitit: ac reputans quantum moliretur, converſus ad proximos, *Etiam nunc*, inquit, *regredi poſſumus: quod ſi ponticulum tranſierimus*, [9] *omnia armis agenda erunt.*

NOTÆ.

NOTÆ.

1. *Tribunorum*, &c.] Curionis, Antonii & Caſſij.

2. *Ipſoſque urbe ceſſiſſe*] A Coſſ. ejectos. Quam injuriam exim e verbis extulit Cæſar, dum concionabundus conquerebatur apud milites intercedendi libertatem Tribunis ademptam, quam ne ipſe quidem Sylla ſuſtulerat Tribunitiæ dignitati, licet omnium retro infeſtiſſimus, ut ſupra cap. 5. notatum eſt

3. *Cohortibus*] Cohors Romanæ legionis pars decima quadringentorum & 20. hominum ab initio: quod ſi quandoque pleniores manipuli (tribus enim conſtabat) tum plenior & ipſa, inde quingenarias & ſexcenarias etiam legere eſt. Vegetius quidem lib. 2. cap. 6. primæ cohorti mille centum quinque pedites, equites vero 135 aſſignat; unde milliaria dicebatur, reliquis autem 555. ſed hæc recentioris militiæ fuerunt procul a priſca illa, quemadmodum & cohortes Prætoriæ de quibus infra. De his quoque fuſe Lipſius de militia lib. 2. Dialogo 4.

4. *Formam*] Quam delineandam juſſerat. *le plan, le deſſein.*

5. *Ludum*] Locum erudiendis gladiatoribus: de hac voce jam ſupra cap. 26.

6. *E proximo piſtrino*] Mulos enim non exportandæ duntaxat farinæ, habebant in piſtrinis; ſed & molæ verſandæ: nec enim ejuſdem apud antiquos artificii, quo apud nos, fuere piſtrina: mola ſiquidem ſervis aut equis vel mulis circumagebatur, quod cum operoſiſſimi laboris eſſet huc pœnæ loco trudebantur ſervi, Terentius in Andria Act. 1. Sc. 2.

Verberibus cæſum te in piſtrinum Dave dedam uſque ad necem

Et heautontim. Act. 3. Scena 2.

Hominem piſtrino dignum.

De mulis piſtrinenſibus adhuc Sueton. in Calig. cap. 39.

7. *Luminibus extinctis*, &c.] Nocturnis enim itineribus lumina deferebant ut alio hujus auctoris loco patet. Aug. cap. 29. & Ovidii 4. faſt. diluculum deſcribentis.

Semiuſtamque facem vigilata nocte viator
Ponet, & ad ſolitum ruſticus ibit opus.

Et Metamorph. 1.

Ut facibus ſepes ardent, cum forte viator
Vel nimis admovit vel jam ſub luce reliquit.

Quod multis antiquorum teſtimoniis hic pereruditè confirmat Caſaubonus ac laternarum etiam, quibus prælata ſibi lumina tuebantur a ventis, hæc enim præcipua cura, alioqui periculum erat ne via decederent ut ex hoc loco patet, laternarum inquam artificium ex Plutarcho, Julio Africano &c. graphice prorſus exprimit.

8. *Ad Rubiconem*] Hodie *Piſatello* Ciſalpinæ Galliæ terminus eſt Lucanus lib. 1.

Fonte cadit modico parviſque impellitur undis
Puniceus Rubicon, &c. Paulo poſt *Gallica certus*
Limes ab Auſoniis diſterminat arva colonis.

9. *Omnia armis*, &c.] Decretam enim a populo provinciam, ejuſdem injuſſu egredienti vel ſubeundum judicium, vel ſalus non alia quam armorum opera defendenda.

CAPUT XXXII.

CUnctanti [1] oſtentum tale factum eſt. Quidam eximia magnitudine & forma in proximo ſedens repente apparuit, [2] arundine canens: ad quem audiendum, cum præter paſtores, plurimi etiam ex [3] ſtationibus milites concurriſſent, interque eos & [4] æneatores, rapta ab uno tuba proſiluit ad flumen; & [a] ingenti ſpiritu claſſicum exorſus, pertendit ad alteram ripam. Tunc Cæſar, *Eatur*, inquit, *quo Deorum [5] oſtenta & inimicorum [6] iniquitas vocat.* [7] *Jacta alea eſt*, inquit.

INTERPRETATIO.

* *Et magno flatu canens ſignum* bellicum; &c.

NOTÆ.

1. *Oſtentum*] Quo ſenſu hic ſumitur, illud omne eſt, quod præter naturam videtur.

2. *Arundine*] Hoc eſt Tibia ex arundinibus compacta Virgil. Eclog. 6. v. 10.

Agreſtem tenui meditabor arundine muſam.

Vel etiam ex ſtipulæ calamis ut Eclog. 1.

Silveſtrem tenui muſam meditaris avena.

3. *Stationibus*] Stationes hic ſunt militares cuſtodiæ, *les corps de gardes, ou leurs poſtes.*

4. *Æneatores*] Tubicines ab ænea tuba ſic dicti, quanquam Feſto æneatores proprie ſint qui cornu, non ænea tuba canunt; cornicines ſcilicet de claſſico. Vide in Vitellio c. 11.

5. *Oſtenta*] Vel vera, vel militibus excitandis conficta, quod probabilius eſt.

6. *Inimicorum iniquitas*] Refertur ad prætextum illum dequo ſupra cap. 30.

7. *Jacta alea eſt*] Proverbialiter dictum, h. e. conſtitutum eſt, & fortunæ commiſſum, quemadmodum alea ubi primum jacta eſt, irrevocabiliter ad nutum fortunæ volvitur & cadit: Lucanus lib. 1.

Credidimus fatis utendum eſt judice bello.

Quod æque de tranſituro quam prætervecto Cæſare poteſt intelligi. Quod & Petronius in carmine de hoc bello civili *judice fortuna cadat alea*, &c.

CAPUT XXXIII.

ATque ita trajecto exercitu, adhibitis Tribunis plebis, qui pulſi ſupervenerant, pro concione fidem militum, flens, ac [1] veſte a pectore diſciſſa, invocavit. Exiſtimatur etiam [2] equeſtres cenſus pollicitus ſingulis; quod accidit opinione falſa. Nam cum in alloquendo exhortandoque, ſæpius [3] digitum lævæ manus oſtentans, affirmaret ſe ad ſatisfaciendum omnibus, per quos dignitatem ſuam defenſurus eſſet, [4] anulum quoque æquo animo detracturum ſibi: extrema concio, cui facilius erat videre concionantem, quam audire, pro dicto accepit quod viſu ſuſpicabatur: [5] promiſſumque jus anulorum cum [6] millibus quadringenis fama diſtulit.

NOTÆ.

1. *Veſte diſciſſa*] Hoc doloris & illatæ ſignum injuriæ frequenter uſurpatum ut Neron. cap. 42. & Vitell cap. 17.

2. *Equeſtres cenſus*] H. e. tantam pecuniam quantum in bonis habere Romanum equitem oportebat: equites enim, Senatores, quin & ipſi milites cenſu legebantur ut inf. Auguſt. cap. 41. Veſpaſ. cap. 17.

3. *Digitum lævæ manus*] Eum, qui minimo proximus eſt, utpote quem anulo inſignire moris eſt.

4. *Anulum detracturum ſibi*] Hoc eſt ad extremam ſe potius egeſtatem redigendum, bonorum enim omnium noviſſimus vendebatur vel oppignerabatur anulus, ut in eos qui patrimonium decoxere Juvenal. Sat. 11. v. 43.

Talibus a dominis poſt cuncta noviſſimus exit
Anulus & digito mendicat Pollio nudo.

5. *Promiſſum jus anulorum*] Hoc eſt jus anulum aureum gerendi, in quatuordecim de quibus infra cap. 39. ſedendi: quæ Romanorum equitum prærogativa fuit, ad quam quadringenta ut minimum in bonis habere oportebat, ut patet ex hoc loco quæ qui dilapidaverant, hoc jure excidebant. Unde Martial. lib. 8. Epig. 5. in ganeonem ejuſmodi perlepide.

Dum donas Macer anulos puellis
Deſiſti Macer anulos habere.

6. *Cum millibus quadringenis*, &c.] Quæ juxta inſtitutam ſupputandi rationem 17050 l. noſtrates efficiunt, qui cenſus erat equeſtris de quo hujus initio capitis. Et innuit Juvenal. Sat. 1. v. 105.

Sed quinque taberna
Quadringenta parant, &c. Et Sat. 5. v. 132.

Quadringenta tibi ſi quis Deus aut ſimilis dus
Aut major fato donaret homuncio, quantus
E nihilo fieres? quantus Virronis amicus.

Quæ de reditu annuo intelligenda evincit tum hic Juvenalis locus, tum Martialis Epig. 37. lib. 5. vide-ſis & infra in Neron. cap. 44.

CAPUT XXXIV.

ORdo & ſumma rerum quas deinceps geſſit, ſic ſe habent. [1] Picenum, [2] Umbrium, [3] Etruriam occupavit: & [4] L. Domitio, qui per tumultum ſucceſſor ei nominatus, [5] Corfinium præſidio tenebat, in deditionem redacto, atque dimiſſo, ſecundum [6] ſuperum mare [7] Brundiſium tetendit, [8] quo Coss. Pompeiuſque confugerant, quamprimum [9] transfretaturi. Hos fruſtra per omnes moras [10] exitu prohibere conatus, [11] Romam iter convertit, [12] appellatiſque de Repub. patribus, validiſſimas Pompeii copias, quæ ſub tribus legatis [13] M. Petreio, & L. Afranio, & [14] M. Varrone in Hiſpania erant, invaſit: profeſſus ante inter ſuos, *ire ſe ad exercitum ſine duce, & inde reverſurum ad ducem ſine exercitu.* Et quamquam [15] obſidione Maſſiliæ, quæ ſibi in itinere portas clauſerat, ſummaque frumentariæ rei penuria retardante, brevi tamen omnia ſubegit. A. V. C. DCCVI.

NOTÆ.

1. *PICENUM.* — 1. *Marchia Anconitana.*] Ad mare ſuperum.
2. *UMBRIAM.* — 2. *Ducatus Spoletinus.*] Sed finibus ſi Magino fides angustioribus.
3. *ETRURIAM.* — 3. *Toſcana.* De quibus, Lucanus lib. 2.

Gens Etruſca fugit. trepidi mandata Libonis
Juſque ſui pulſo iam perdidit umbria Thermo.

4. *Domitio*] Eo de quo capitibus 24. & 25. de quo Paterculus lib. 2. *Cæſar Domitio legionibuſque Corfinii qua una cum eo fuerant potitus duce, aliiſque qui voluerant abire ad Pompeium ſine dilatione dimiſſis*, &c. Et Lucan. lib. 2. de hac venia, invito Domitio data: mortem enim prætereba.

Scit Cæſar ferrumque peti, veniamque timeri
Vive licet nolis, & noſtro munere, dixit,
Cerne diem, victis iam ſpes bona partibus eſto
Exemplumque mei, &c.

Et Cicero multis hac ſuper re Epiſtolis ad Atticum.

5. *Corfinium*] Oppidum erat in Pelignis hodie pagus cui nomen *S. Pelino*, in Aprutio non longe a Sulmone ejuſdem regionis urbe Ovidii natalibus celebranda ut ipſe Triſt. 4. Eleg. ultima teſtatur: opem illuc Domitio ferre Pompeius non potuit ut ipſe teſtatur Epiſtola ad Coſſ. quæ apud Ciceronem inter Epiſtolas ad Atticum 161. eſt. lib. 8. 16. *Nunc ſcitote me eſſe in ſumma ſolicitudine, nam tot & tales viros periculo obſidionis liberare cupio, neque ſubſidio ire poſſum.*

6. *Superum mare*] Hadriaticum ſcilicet *Golfo de Veniſo.*

7. *Brundiſium*] Sic ex M. S. & ſervato inibi marmore Torrentius & Caſaubonus emendarunt pro quo vulgo legebatur *Brunduſium*: quibus adde Feſtum, antiqua Salentinorum hodie *Terra d'Otranto*, civitas quæ etiam *Brindes* vel *Brindizzo* nuncupatur; e cujus portu tranſitus erat in Græciam. Lucan. lib. 2.

Hinc late patet omne fretum. ſeu vela ferantur
In portus Corcyra tuos ſeu læva petatur
Illyris, &c.

8. *Quo conſules*] Marcellus & Lentulus, ut ſupra notatum cap. 29. hunc magna mercede Cæſar invitandum juſſerat per occultos nuntios, ſed qui occurrere illi ante non potuerunt quam Pompeio Brundiſii conjungeretur. Senſerat enim Cæſar offenſum Pompeio Lentulum propter deſertum Corfinii Domitium, teſte ipſo Cicerone Epiſt ad Atticum 153. 155. 160. quæ libri 8. ſunt 8. 10. & 15.

9. *Transfretaturi*] In Epirum ſcilicet quo brevis trajectus Brundiſio ſolventibus.

10. *Exitu prohibere conatus*, &c.] Portu propemodum intercluſo magnis variiſque operibus quæ ipſe lib. 1. de bello civili deſcribit & de eo Florus lib. 4. cap. 2. *Peractum erat bellum ſine ſanguine ſi Pompeium Brundiſii opprimere potuiſſet ut cœperat, ſed ille per obſeſſi clauſtra portus nocturna fuga evaſit*, &c.

11. *Romam iter convertit*] 60. dierum ſpatio ſine ſanguine tota potitus Italia.

12. *Appellatis*] Hoc eſt in Curiam vocatis, vel ut cenſet Beroald. *Imploratis*: ipſe enim ait in Commentariis lib. 1. *Pro quibus rebus orat ac poſtulat Remp. ſuſcipiant atque una ſecum adminiſtrent*, &c. Eodem ſenſu Velleius lib. 2. *In urbem reverſus, redditaque ratione conſiliorum ſuorum in Senatu, & in concione ac miſerrima neceſſitudinis, cum alienis armis ad arma compulſus eſſet*. &c.

13. *M. Petreio & L. Afranio*] Hos apud Ilerdam Citerionis Hiſpaniæ oppidum aquatione intercluſa, ad deditionem adegit.

14. *M. Varrone*] Hic Pompeii, in Hiſpania ulteriore legatione functus Cæſarem convenit, eique legiones ſuas pecuniamque publicam dedidit. Hunc ipſum eſſe vulgo ſentiunt qui tantæ eruditioni totque ſcriptis bellicam laudem conjunxit, ut pote qui jam ante in bellis piraticis corona roſtrata donatus erat a Pompeio: de eo infra, cap. 44. & Plin. lib. 7. cap. 30. & lib. 16. cap. 4.

15. *Obſidione Maſſiliæ*] De qua & ipſe fuſe lib. 1. de bello civili, & Velleius lib. 2. *Feſtinationem itineris ejus aliquandiu morata Maſſilia eſt, fide melior quam Conſilio prudentior, intempeſtive principalium armorum arbitria captans, quibus ei ſe debent interponere, qui non parentem coërcere poſſunt*.

CAPUT XXXV.

A.V.C. DCCVII. Hinc urbe repetita, in [1] Macedoniam [2] tranſgreſſus, Pompeium per quatuor pene menſeis [3] maximis obſeſſum operibus, ad extremum [4] Pharſalico prælio fudit: & fugientem Alexandriam perſecutus, ut [5] occiſum deprehendit, cum [6] Ptolomæo rege, a quo ſibi quoque [7] inſidias tendi videbat, bellum ſane difficillimum geſſit: neque loco, neque tempore æquo, ſed [8] hieme anni, & [9] intra mœnia copioſiſſimi ac [10] ſolertiſſimi hoſtis, inops ipſe rerum omnium, atque imparatus. Regnum Ægypti victor, [11] Cleopatræ [12] fratrique ejus minori permiſit: [13] veritus provinciam facere, ne quandoque violentiorem præſidem nacta, novarum rerum materia eſſet. Ab Alexandria in [14] Syriam: & inde [15] Pontum tranſiit, urgentibus de Pharnace nuntiis: quem [16] Mithridatis Magni filium, ac tunc occaſione temporum bellantem, jamque [17] multiplici ſucceſſu præferocem, intra quintum, quam adfuerat, diem, quatuor, quibus in conſpectum venit, horis, una [18] profligavit acie: [19] crebro commemorans Pompeii felicitatem, cui præcipua militiæ laus, de tam imbelli genere hoſtium contigiſſet. Dehinc [20] Scipionem ac [21] Jubam, reliquias partium in Africa refoventeis, devicit: Pompeii [22] liberos in Hiſpania.

Notæ.

1. *Macedoniam*] Non quidem proprie dictam (hujus enim nomen anguſtius ſumitur lib. 3. de bello civili, poſtridie ſiquidem cum Brundiſio ſolverat Ceraunioruni terram attigit, qui montes ſunt in Epiro, ſed Macedoniam dixit ex diviſione Romano-

rum, qui cum Græciam univerſam in duas partes diviſiſſent Macedoniam ſcilicet & Achaiam: Macedoniæ nomine Epirum aliaſque regiones comprehenderunt. Epirus autem hodie Albaniæ pars eſt quam Cluverius lib 4 cap. 7. alii enim aliter, appellat *Canina* Macedonia unum hodie nomen non habet: qua enim Epiro jungitur, reliquam efficit Albaniam, aliis regionibus alia nomina ſortitur de quibus Geographi.

2. *Tranſgreſſus*] Hoc verbo quod in eodem ſignificatu nempe pro *transfretari* uſus eſſe Saluſtius arguebatur a Pollione; cujus reprehenſionem multis diluit Gellius lib. 10. cap. 26. hoc inter alia exemplo quod ſicuti curſus navium dici ſolet, ita & tranſgreſſus etiam navibus eſſe factus dici poſſit.

3. *Maximis operibus*] Ingentia illa opera quibus Pompeium intercludere conatus eſt vallo nempe 1200. ſtadiorum a mari ad mare circumducto, fuſe deſcribuntur lib. 3. de bello civili, & a Lucano lib. 6. & propter eximias hinc, & inde commiſſas oppugnationes, poëtice quidem ſed non vane.

4. *Pharſalico prælio*] Vide cap. 50. numero 10. hujus pugnæ diem vix eſt qui certo aſſignarit alii enim alium narrant ut de induſtria factum dicas quod Lucanus lib. 7.

Tempora ſignavit leviorum Roma malorum
Hunc voluit neſcire diem, &c.

Levi admodum narrationis tranſcurſu multa perſtringit hic auctor, quæ multis aliorum voluminibus enarrantur. Nam bellum civile tribus his capitibus 33. 34. & 35 exequitur; de quo fuſe Cæſar ipſe, Florus. Dio, Plutarch. Appianus, & Lucanus, &c.

5. *Occiſum*] Nota eſt Hiſtoria de Septimio & Achilla Ptolemæi ſatellitibus, qui Pompeium ſcapham ingreſſum conjuge & filiis duobus quibus cum fugerat, videntibus occiderunt. Lucanus lib 8. ſecundum Hiſtoriæ veritatem ſic deſcribit homicidium illud.

Tum ſtringere ferrum
Regia monſtra parant: ut vidit comminus enſes
Involvit vultus: atque indignatus apertum
Fortunæ præbere caput; tunc lumina preſſit
Continuitque animam, ne quas effundere voces
Poſſet, & æternam moriens corrumpere famam.

In tantum, ait lib. 2. Velleius, *in illo viro à ſe diſcordante fortuna, ut cui modo ad victoriam terra defuerat, deeſſet ad ſepulturam.*

6. *Ptolemæo Rege*] Recenſitis, qui cum Pompeio evaſerant, Velleius addit. *Aliis ut Parthos, aliis ut Africam peteret ſuadentibus Ægyptum petere propoſuit memor beneficiorum, quæ in patrem ejus Ptolemæi, qui tum puero quam juveni propior regnabat Alexandriæ, contulerat.* Illum ſeditione pulſum, reſtituendum a Romanis curaverat de quo ſupra cap. 11.

7. *Inſidias tendi*, &c.] De quo Velleius ibid. *non fuit major in Cæſarem quam in Pompeium fuerat Regis aliorumque quorum is auctoritate regebatur, fides, quippe cum venientem eum tentaſſent inſidiis, ac deinde bello laceſſere auderent; utrique ſummo Imperatorum, alteri ſuperſtiti, meritas pœnas luere ſupplicio.* De quo & Cæſar ſub finem lib. 3. de bello civili, & Hirtius, ut vulgo exiſtimant lib. de bello Alexandrino.

8. *Hieme*] Qua occaſione Cæſarem ante ſperabant opprimendum, quam tranſmarina recipere potuiſſet auxilia, ut Hirtius ſub initium operis notat.

9. *Intra mœnia*] Alexandriæ ſcilicet ut patet ex libris modo laudatis.

10. *Solertiſſimi hoſtis*] Idem Hirtius enumeratis Alexandrinorum operibus. *Ipſi homines ingenioſiſſimi atque acutiſſimi qui quæ à nobis fieri viderant, ea ſolertia efficiebant ut noſtri illorum opera imitari viderentur, & ſua ſponte multa reperiebant*, &c.

11. *Cleopatra*] Reginæ multis rebus ab eo tempore notiſſimæ.

12. *Fratrique minori*] Major enim, de quo ſupra, in acie ceciderat.

13. *Veritus provinciam facere*] Tacitus lib. 2. Annal. *Nam Auguſtus inter alia dominationis arcana vetitis niſi permiſſu ingredi Senatoribus, aut equitibus Romanis illuſtribus ſepoſuit Ægyptum: ne fame urgeret Italiam, quiſquis eam provinciam clauſtraque terræ ac maris quamvis levi præſidio adverſum ingentes exercitus inſediſſet.* Tamen Auguſtus præfecit Ægypto præſides, ſed non valentes ut ipſe Tacitus lib. 1. Hiſtor. ubi alias quaſdam cauſas addit. Cujus cautionis exemplum ab Alexandro fuiſſe ſumptum, videre eſt apud Arrianum lib. 3. Ægyptum enim Alexander in plures præfectos diſtribuit miratus & naturam regionis & munimenta, neque tutum exiſtimans unius imperio totam credi; quæ ipſa ferme ſunt Arriani loco citato verba Latine facta.

14. *Syriam*] Aſiæ regionem hodie *Souria*

ſed jam inde ab illis temporibus longe arctior erat, quamvis Paleſtinam, aliaſque regiones non paucas includeret, quam antea priſcis temporibus, Semiramidis nempe, & Aſſyriorum.

15. *Pontum*] Quæ ante fuerunt duæ regiones Pontus, ad ortum ſolis, ad occaſum Bithynia ut ait Cluverius lib. 5 cap. 17. eæ unicam hodie conſtituunt quam Maginus quibuſdam *Burſia*, pluribus *Becſangial* teſtatur appellari.

16. *Mithridatis Magni*] Qui quindecim ante annis undique profligatus a Pompeio, dum fugam in Gallias meditaretur, ipſius filii, hujus nempe, de quo hic eſt ſermo, Pharnacis proditione in deſperationem actus ipſe ſibi necem intulerat.

17. *Multiplici ſucceſſu*] Fuſo enim Domitio Calvino, expugnatis ac direptis pluribus oppidis, Pontum paternum regnum, ſed nullo deffendente, recepiſſe gloriabatur.

18. *Una profligavit acie*] Florus lib. 4. cap. 2. *Nec vana de ſe prædicatio eſt Cæſaris ante victum hoſtem eſſe quam viſum*: quod cum Hirtii narratione cohærere non videtur, nec enim opinantem & loci fiducia fretum Cæſarem, aggreſſus Pharnaces prope perturbaverat; & vicit Cæſar *multum juvante natura loci; plurimum Deorum immortalium benignitate, qui cum omnibus caſibus belli interſunt; tum præcipue iis quibus nihil ratione potuit adminiſtrari.* Et eo modo rem narrat quo vix quatuor non amplius horis tranſactam credideris.

19. *Crebro commemorans*] Ipſa Cæſaris verba refert Appianus: *Ὦ μακάριε Πομπήϊε, τοιούτοις ἄρα, κατὰ Μιθριδάτην τοῦδε πατέρα ἀνδράσι, Μέγας τε ἐνομίσθης καὶ Μέγας ἐπεκλήθης. O beate Pompei talibus igitur viris adverſus Mithridatem hujus patrem, & habitus & vocatus es Magnus.* Qua tamen appellatione Pompeium juvenem inſignitum a Sylla Plutarchus auctor eſt in Pompeio.

20. *Scipionem*] Ingens partium Pompeianarum favor bellum excitaverat Africum, ut ait lib. 2. Velleius *Quod ciebat Rex Juba, & Scipio vir conſularis, & biennio antequam extingueretur Pompeius, lectus ab eo ſocer, eorumque copias auxerat M. Cato.* Ad quem Scipio, Pharſalo fugiens contenderat Corcyram. & inde uterque in Africam auxiliis Vari Jubæque confidentes, ait lib 2. Appianus.

21. *Jubam*] Mauritaniæ rex erat Pompeio addictiſſimus. Hi omnes Scipio ſcilicet, Juba, Cato, Petreius voluntaria nece, deſperatis rebus occubuerunt.

22. *Pompeii liberos*] Cneum ſcilicet, & Sextum quos periculoſiſſimo illo ad Mundam commiſſo prælio profligavit; altero, Cneo ſcilicet, vulnerato & in fuga cæſo, altero ad alia bella, de quibus in Auguſto, ſuperſtite. De hoc prælio Cæſarem dicere ſolitum ferunt, ſæpe pro victoria; ad Mundam vero pro vita dimicaſſe.

CAPUT XXXVI.

A. V. C. DCCVIII.

OMnibus civilibus bellis nullam cladem, niſi per legatos ſuos, paſſus eſt; quorum [1] C. Curio in Africa periit: C. Antonius in Illyrico in adverſariorum devenit poteſtatem: P. Dolabella claſſem in eodem Illyrico, Cn. Domitius Calvinus in Ponto exercitum amiſerunt. Ipſe proſperrime ſemper, ac ne ancipiti quidem umquam fortuna, præterquam bis, dimicavit: ſemel ad [2] Dyrrachium, ubi pulſus, non inſtante Pompeio, negavit eum vincere ſcire: iterum in Hiſpania ultimo prælio, cum deſperatis rebus, etiam de [3] conſciſcenda nece cogitavit.

NOTÆ.

1. *C. Curio C. Antonius*] Tribuni illi de quibus ſupra, de Illyrico cap. 22.

2. *Dyrrachium*] Hodie *Durazzo* in Albania.

3. *Conſciſcenda nece*, &c.] Ad Mundam ſcilicet de quo prælio ſuperiori cap. num. 22. unde Lucanus lib. 1.

Ultima funeſta concurrant prælia Munda.

Quæ Hiſpaniæ Bæticæ civitas eſt etiam hodie *Munda* vel ut cenſet Mariana *Runda la Veja* tribus a Munda nova leucis diſſita,

CAPUT XXXVII.

CONfectis bellis, quinquies triumphavit, poſt [1] devictum Scipionem quater eodem menſe, ſed interjectis diebus: & rurſus ſemel poſt ſuperatos Pompeii liberos. Primum & excellentiſſimum triumphum egit Gallicum, ſequentem Alexandrinum, deinde Ponticum, huic proximum [2] Africanum, noviſſimum [3] Hiſpanienſem, diverſo quemque apparatu & [4] inſtrumento. Gallici triumphi die, [5] Velabrum prætervehens, pene curru [6] excuſſus eſt, axe diffracto: [7] adſcenditque Capitolium ad lumina, quadraginta elephantis dextra atque ſiniſtra [8] lychnuchos geſtantibus. [9] Pontico triumpho [10] inter pompæ fercula trium verborum prætulit titulum, *Veni. Vidi. Vici.* non acta belli ſignificantem, [11] ſicut cæteri, ſed celeriter confecti notam. A. V. C. DCCIX.

NOTÆ.

1. *Poſt devictum Scipionem.*] Ab Africano bello ad Hiſpanienſem victoriam tres aut ferme quatuor anni fluxerant.

2. *Africanum*] De Juba debellato non vero Scipione, Catone &c quamquam eodem fato, peremptis: civem enim de cive triumphare nefas, cum lugubres ſemper habitæ fuerint victoriæ civiles.

3. *Hiſpanienſem*] Re quidem vera ob victos Pompeios, ſub ſpecie tamen debellatorum Celtiberorum qui cum illis erant; quamquam his triumphis, non levi civium dolore delatæ ſint illuſtrium quoque Romanorum imagines Scipionis, v. g. pectus ſuum ferro configentis Catonis, Petreii, &c.

4. *Apparatu & inſtrumento*] His verbis intelliguntur ſigna, tabulæ, Imagines aliaque ejuſmodi pompæ tam ſolennis inſtrumenta, de quibus fuſe Velleius lib. 2. Quintil. lib. 6. cap. 3. & alii.

5. *Velabrum*] Urbis locus erat non longe a macello ubi oleum aliaque vænibant; caſei præſertim ſaporis probatiſſimi. Martial. in Xeniis Epig. 31.

Non quemcunque focum; nec fumum caſeus omnem
Sed velabrenſem qui bibit ille ſapit.

6. *Excuſſus eſt*] Majore periculo cum triumphalis currus eſſet. Locum hunc vero ſimiliter innuit Plinius lib. 28. cap. 2. *Cæſarem Dictatorem poſt unum ancipitem vehiculi caſum ferunt ſemper ut primum conſediſſet, id quod pleriſque nunc facere ſcimus, carmine ter repetito ſecuritatem itinerum aucupari ſolitum.*

7. *Aſcendit Capitolium*] Notus hic mos triumphantium, illuc enim pompa noviſſime traducebatur. Notandum vero quod Gallici triumphi die gradus Capitolinos genibus emenſum Cæſarem, Dio refert lib. 43. quod & Claudius Britannico triumpho retinuit, idem lib. 58.

8. *Lychnucos*] In ſuis M. S. Caſaubonus legebat *lychnos.* Torrentius in ſuis & *lychnios* & *lychnucos* Politianus & Egnatius ultimum prætulere, quos deinde cæteri ſecuti ſunt unanimes. Hic autem lychnuchos intelligunt vel inſtrumentum cui aptatur lychnus ut Lucerna candelabro: quo ſenſu Cicero Quinto fratri ait *hæc ſcripſi ad lychnucum ligneolum*, &c. vel pueros veros aut effictos lumina geſtantes quo ſenſu Lucretius.

Si non aurea ſunt juvenum ſimulacra per ædes
Lampades igniferas manibus retinentia dextris,
Lumina nocturnis epulis ut ſuppeditentur, &c.

Unde & *lychnuchi penſiles* apud Plinium lib. 34. cap. 3. & lychni quoque apud Virgil. lib. 1. Æneid. in convivio.

Dependent lychni laquearibus aureis
Incenſi, & noctem flammis funalia vincunt.

De more accendendi in publico gaudio lumina Calig. cap. 13. &c.

9. *Pontico triumpho*] Ex Pharnace c. 35. quo debellato, eadem illa verba ſcripſit ad amicos quæ etiam retulit Appianus ἦλθον. εἶδον ἐνίκησα. de quo & Plutar. in Cæſare

10. *Pompa fercula*] Ea ſunt quæcunque in hac ſolenni pompa deferebantur, ut ſpolia hoſtium, coronæ, ſimulacra deorum: dicuntur etiam ludorum fercula, & ſacrificiorum. His Budæus prioribus in pandectas annotationibus, ſimilia quodammodo eſſe ait geſtariola illa, quibus apud nos Sanctorum Reliquiæ in ſupplicationibus circumferuntur.

11. *Cæteri*] Tituli ſcilicet, & inſcriptiones quibus pro cæterorum more triumphantium deſcriptæ res bello præclare geſtæ videbantur. Beroaldus & Sabellicus legebant *cæteris*, ut habetur etiam in editione Rob. Steph. ita ut verbum illud referatur ad triumphos.

CAPUT XXXVIII.

A.C.V. DCCIX.

[a] VEteranis [1] legionibus prædæ nomine in pedites, ſingulos ſuper bina ſeſtertia, quæ initio civilis tumultus numeraverat, in [2] equites vicena quaterna millia nummum dedit. Aſſignavit & agros, ſed [3] non continuos, ne quis poſſeſſorum expelleretur. Populo præter frumenti [4] denos modios, ac [5] totidem olei libras, [6] trecenos quoque nummos, quos pollicitus olim erat, viritim diviſit: & hoc amplius, centenos pro mora. [7] Annuam etiam habitationem Romæ uſque ab bina millia nummum, in Italia non ultra quingenos ſeſtertios remiſit. [8] Adjecit epulum ac viſcerationem, & poſt Hiſpanienſem victoriam [9] duo prandia. Nam cum prius parce, neque pro liberalitate ſua præbitum judicaret, quinto poſt die aliud largiſſimum præbuit.

INTERPRETATIO.

a *Manubiarum loco largitus eſt unicuique pediti veteranarum legionum, pluſquam duo millia ſeſtertiorum*, quæ jam *dederat illis incipiente bello civili, ſingulis equitibus, vicena quaterna millia ſeſtertiorum.*

NOTÆ.

1. *Veteranis legionibus*] Corruptum hunc locum, Suetonii interpretes quotquot vidi, exceptis Beroaldo & Sabellico qui illum aggreſſi non ſunt, unanimi conſenſu fatentur. Caſaubonus in Vaticano, & Pithœi codicibus has voces *in equites* & *quaterna* non legit in Viterbienſi, & Memmiano duas tantum priores, in Groſlotiano poſteriores duas: quo recepto fieret *veteranis legionibus prædæ nomine, in pedites ſingulos, ſuper bina ſeſtertia, quæ initio civilis tumultus numeraverat, vicena millia nummum dedit.* Sed quia in antiquiſſimis Suetonii codicibus reperiuntur omnes hæ voces, ideo inducendas noluit idem Caſaubonus; & leviuscula mutatione, *quaterna* in *quadragena.* locum ſic reſtituit *veteranis legionibus prædæ nomine in pedites ſingulos* (*ſuper bina ſeſtertia quæ initio civilis tumultus numeraverat*) *vicena: in equites quadragena millia nummum dedit* Quod nec admiſerit Torrentius priorem ſiquidem lectionem rejicit quod, licet alioqui ſenſus pateat, ſumma tamen incredibilis ipſi videatur. Quæ certe talis viſa non eſt Dioni & Appiano quorum ille lib. 41. hic lib. 3. *bellorum Civilium* unanimiter aiunt πεντακισχιλίας δραχμὰς hoc eſt *quinque millenas drachmas* ſingulis militibus datas, quæ ſupradicta vicena M. H. S. efficiunt. Quod & ita legendum ac inte ligendum Lipſius pronuntiat lib. de magnitudine Rom. 2. cap. 12. ubi veterum largitionum & divitiarum imperitum dicit, ſi quis adverſetur. Cui & ipſe lubens acceſſerim; vix enim eſt ut ſtare queat ſenſus, ut vulgo legitur, & interpretatum eſt; cum & eadem largitio ab Octavio & Antonio poſt Philippenſe prælium facta legatur apud Plutarch. in Antonio.

2. *In equites*] In donativis ſicut & in ſtipendiis præmium ferebat quiſque pro ratione ſui in militia loci; ut Centurio militis duplum, eques vero triplum acciperet: quæ proportio longe abeſt ut obſervata fuiſſet a Suetonio ſi pedites, duo millia, equites viginti quatuor accepiſſent. Quod & vulgatam

gatam lectionem atque etiam Caſauboni emendationem ſuſpectas fecerit: nec enim refert quod altera recepta prætermittendi ſint equites, cum neque de centurionibus ulla mentio, nec opus ſit: ex militum quippe dono, promptum eſt uniuſcujuſque gradus donum colligere; & de millitibus indicaſſe, Dio ſatis habuit, quanquam Appianus hac parte diligentior tribunorum & præfectorum expreſſerit.

3. *Non continuos*] Hoc eſt aliis atque aliis locis præter majorum conſuetudinem; quos enim agros veteranis militibus in mercedem laborum aſſignabant, in eos; *legiones ſimul univerſa deducebantur cum Tribunis & Centurionibus & ſui cujuſque ordinis militibus; ut conſenſu & charitate Rempublicam efficerent*, ut ait Tacitus Annal. 14.

4. *Denos modios*] Modius menſura eſt tertiam amphoræ partem continens, hæc autem quarta pars eſt ejus quam Partſienſem ſextarium vulgo *ſextier* indigitant. Amphoram enim unam Budæus ipſe quemadmodum ex verſibus quibuſdam qui apud Priſcianum incerto auctore leguntur, & aliis argumentis, imaginatus erat, faciendam locavit & probavit, ut refert initio lib. 5. de aſſe qua ratione deni frumenti modii unum noſtratem ſextarium, quadrante ferme minus, æquaverint.

5. *Totidem olei libras*] Decem ſcilicet, quæ librarum noſtratium non erunt niſi ſeptem cum dimidia libra: quippe Romana 12. tantum unciis, noſtra vero 16. conſtat, quas tamen Romanis paxillo minores, ſed modo vix explicando, comperit Gaſſendeus, ut refert in vita Peireſkii.

6. *Tricenos nummos*] 14 l. 2 ſ. 6 d. Hi autem cum centenis pro mora additis quadringentos efficiunt. Appianus minam unam Atticam datam ait quod idem, & cum principiis ſupra ex Budæo ad cap. 5. poſitis apprime congruit ut nempe mina Attica & libra ſeu pondo Romanum, idem omnino ſint, 400 ſiquidem utrumque nummos valet. Prodigioſam hanc Cæſa is impenſam in unam collegerunt ſummam Budæus lib. 3. de aſſe & Lipſius lib. 2. de magnitudine Rem. cap. 12. ille milliones quos vocamus 22. cum octingentis ſeptuaginta quinque librarum noſtratium millibus abſque augmento pro Centurione, equite, & Tribuno dequo hoc eodem capite, & habitationibus etiam gratuitis. Lipſius vero milliones octodecim, & ducenta librarum millia præter idem augmentum, ac inſuper oleum & frumentum.

7. *Annuam habitationem*] Hæc verba quidam intelligunt de vectigali ſeu penſione quadam ab iis pendi ſolita qui cum Cives Romani non eſſent, Romæ tamen vel in Italia negotiarentur. Torrentius hic, & Budæus 3. de aſſe & Caſaubonus etiam ſic. Qui Cives Romani in conducto habitabant Romæ, modo pluſquam bina millia annua non ſolverent, & in Italia quingentos nummos, iis omnibus remiſit penſionem unius anni, hoc eſt unius anni penſione liberavit; commode quidem, modo Cæſar intelligatur quoque locatorum indemnitati proſpexiſſe, cæteroqui foret hæc de alieno liberalitas.

8. *Epulum ac viſcerationem*] De illo ſupra cap. 26. hoc erat carnis crudæ diſtributio domeſticatim facta, viſcera enim appellabantur quæcumque carnes crudæ: hoc & in funebri pompa virorum illuſtrium uſitatum eſt.

9. *Duo prandia*] Notandus locus; exiſtimant enim e Grammaticis alii, prandiit veteribus Romanis prorſus inuſitata ut Servius Æneid. 4. quem ſecutus eſt Iſidorus Etymol. cap. 20. alii contra omnino; diverſis omnes auctorum locis freti. Certe ſumptuoſiora & liberaliora prandia feſtis diebus ſolita erant uſurpari, aut etiam nuptiarum gratia; largitionis aut ambitionis. Secus brevia & parca fuiſſe, di ertis verbis Plutarchus refert in Sympoſiacis lib. 8. quæſt 6. priſcos nempe Romanos moderate privatimque prandere, cœnare vero cum amicis conſueviſſe, ideoque cœnam quaſi *Κοινὴν hoc eſt communem* ipſis appellatam, quod tamen Cæſaris temporibus, in tanta rerum affluentia, iam immutatum fuiſſe, vero videtur ſimillimum.

CAPUT XXXIX.

A. U. C. DCCVIII.

EDidit ſpectacula varii generis : [1] munus gladiatorium , [2] ludos etiam [3] regionatim urbe tota , & quidem [4] per omnium linguarum hiſtriones : item [5] Circenſes , [6] athletas , [7] naumachiam. [8] Munere in foro depugnavit [9] Furius Leptinus , ſtirpe prætoria, & Q. [10] Calpenus Senator quondam , actorque cauſſarum. [11] Pyrricham ſaltaverunt Aſiæ Bithyniæque principum liberi. [12] Ludis Decimus Laberius eques Romanus [13] mimum ſuum [14] egit : [15] donatuſque quingentis ſeſtertiis , & [16] anulo aureo , ſeſſum [17] in quatuordecim [18] e ſcena per [19] orcheſtram tranſiit. Circenſibus , [20] ſpatio circi ab utraque parte producto , & in gyrum [21] EUripo addito , [22] quadrigas bigaſque & [23] equos deſultorios agitaverunt nobiliſſimi juvenes. [24] Trojam luſit [25] turma duplex , [26] majorum minorumque puerorum. [27] Venationes editæ per dies quinque : [a] ac noviſſime pugna diviſa in duas acies : quingenis peditibus , elephantis vicenis , tricenis equitibus hinc & inde commiſſis. Nam quo laxius dimicaretur , ſublatæ [28] metæ , inque earum locum bina caſtra ex adverſo conſtituta erant. [29] Athletæ , [30] ſtadio ad tempus extructo in regione Martii campi certaverunt per triduum. Navali prælio [31] in minore Codeta defoſſo [32] lacu , biremes ac triremes , quadriremeſque , [33] Tyriæ & Ægyptiæ claſſes , magno pugnatorum numero conflixerunt. Ad quæ omnia ſpectacula tantum undique confluxit hominum , ut plerique advenæ aut inter vicos , aut inter vias tabernaculis poſitis manerent : ac ſæpe præ turba eliſi exanimatique ſint plurimi : & in his duo Senatores.

INTERPRETATIO.

a Et poſtremo , dimicatio diſtincta eſt in duo agmina , quingentis peditibus , trecentis equitibus , & viginti elephantis in pugnam adactis ab unaquaque parte.

NOTÆ.

1. *Munus gladiatorium*] Promiſſum jam inde cum eſſet in Gallia cap. 26.

2. *Ludos*] Tragædias , comœdias , mimos & quæ ad Circenſium differentiam ludi Scenici dicebantur.

3. *Regionatim*] Per ſingulas urbis regiones quæ 14. præcipue fuerunt in Aug. cap. 30. ut unaquæque ſuos quaſi peculiares ludos haberet.

4. *Per omnium linguarum hiſtriones*] Ut toti illi multitudini quæ Romam in dies commigrabat , melius gratificaretur.

5. *Circenſes*] Ludos ſcilicet equeſtres pugnas & exercitationes , de illis enim videtur hic tantum intelligendus auctor noſter, proxime ſiquidem addit *Athletas* , quorum exercitatio pedeſtris ut curſus lucta, &c. licet alioqui pedeſtres una & equeſtres fuerint ludi Circenſes , unde & gymnici quoque dicti ſunt , quod nudi , vel magna parte veſtium ad agilitatem exuta , fierent ab initio.

6. *Athletas*] Horum appellatione gymnicos omnes Pollux intelligi voluit: ſunt autem *παλαισταί* ideſt luctatores , *δρομεῖς* curſores *πύκται* pugiles pugnis ab initio deinde ceſtis pugnantes de quibus lib. 5. Æneidos. Quanquam horum nomen non ſpeciei, ſed generis ut Athletarum eſſe contendunt alii : *δισκοβόλοι* qui diſcum in ſublime jactabant , *ἁλτικοί* qui ſaltus pernicitate contendebant , quæ omnia a Græcis accepere Romani.

7. *Naumachiam*] Navalem pugnam, Græcum vocabulum eſt.

8. *Munere*] Hoc eſt gladiatorum ſpectaculo, ut c. 10 notatum eſt Hoc autem in Romano foro voluit exhiberi ea magnificentia ut totum non modo forum , ſed ſacra etiam via ab ſua domo ad clivum uſque Ca-

picolinum velis obtenderetur, quod ſpectaculo ipſo creditum eſt admirabilius, ut habet Plinius lib. 19. cap. 1.

9. *Furius Leptinus. ſtirpe prætoria*] Cujus e familia Prætores lecti fuerant.

10. *Calpenus quondam Senator*] Senatu ut vulgo ſuſpicantur motus, multis enim ignominia notatis dedecus id inſuper adjectum eſt: quanquam non niſi ſuſpicio. Nero enim 400. Senatores & 600. equites, aliosque fortunæ ac exiſtimationis integræ ad ferrum exhibuit in Nerone cap. 12.

11. *Pyrrhicam*] Ea ſaltationis ſpecies eſt, nomen ab inventore ſortita quem alii Pyrrhum Achillis filium, alii Pyrrhum quemdam Cretenſem vel etiam a ratione ſaltandi quod Pyrrichii pedis modulo ſoleret agitari, de quo pede Quint. lib 9. cap. 14. hæc fuit ſaltatio, ut plures exiſtimant, armata pro juvenibus ad militarem diſciplinam exercendis: varii enim illius motus & flexus, vitandæ vel inferendæ plagæ reddebant idoneos.

12. *Ludis*] Scenicis, ut patet,

13. *Mimum ſuum*] Scaliger lib. Poëtices 1 cap. 10. Mimum dicit eſſe poëma, quodvis genus actionis imitans ita ut ridiculum faciat. Unde enim nomen habet μιμεῖσθαι *imitari* Laberius ille hoc genere poëmatis excelluit ejuſque, verſus quibus excuſat factum ipſum de quo hic agitur, extant apud Macrobium Saturnal. lib. 2. c. 7. planipedium quoque dixere mimicum poëma quod nudis pedibus agerent mimi, cum Tragœdi Cothurno, Comœdi ſocco calcearentur.

14. *Egit*] Verbum eſt theatro proprium hoc eſt repræſentavit, quo facto equeſtri dignitate ceciderat; ludicram enim facere equiti Romano nemini licebat. *Sed poteſtas non ſolum ſi invitet, ſed etiam ſi ſupplicet, cogit.* Ut ait loco citato Macrobius & de ſe ipſe Laberius ibidem in eo proœmio quo factum hoc excuſabat.

Etenim ipſi Dii negare cui nil potuerunt,
Hominem me denegare quis poſſet pati?

15. *Donatus quingentis*] 21875 l. quæ ſumma eſt equeſtri etiam cenſu major ut ſupra cap. 33. notatum.

16. *Annulo aureo*] Quo a plebe diſtinguebatur, & ſtatum equeſtrem recuperabat, de eo jam cap. 33. & adhuc infra Galbæ cap. 14. & Vitellii 12. &c.

17. *In quatuordecim*] Subſelliorum ſcilicet ordinibus, qui etiam dicebantur *equeſtria*, quibus autem ſedebat populus, *popularia*. Hic igitur Laberius e Scena in qua egerat, tranſilivit per orcheſtram, qui locus Scenæ proximus, ut inde in 14. equeſtrium locorum gradus aſcenderet, ibi ſeſſurus, in ſignum recuperati honoris & prærogativæ equeſtris, quæ juſſu Cæſaris mimum agens amiſerat.

18. *E Scena*] Anterior theatri pars erat, umbraculis olim & frondibus arborum tecta unde nomen, σκηνὴ quippe Græcis umbra eſt, poſt tabulatis deinde contignationibus duabus, vel tribus, donec ipſa cum theatro e lapide exædificata eſt.

19. *Orcheſtram*] Hæc apud Latinos proprie ſignificat Senatorum in ludis Scenicis locum unde tranſlata eſt appellatio in alios quoque ludos: erat autem inter gradus imos, ut poſt Scenæ in theatro, & arenæ in amphitheatro proximus locus, auditionique & ſpectationi maxime omnium idoneus: unde Horat. Ep. 1. lib. 2. *Ut proprius ſpectes lacrimoſa poemata Puppi.* Et Petronius, *Ex hac nota domina eſt mea: uſque ab orcheſtra quatuordecim tranſilit, & in extrema plebe quærit.* &c. Vide in Aug. c. 44.

20. *Circi*] Notus eſt urbis locus in quo curſus, & agitationes equorum ſpectabantur.

21. *Euripo addito*] Euripi ſunt aquæductus grandes & aperti, quos dixerunt etiam Nilos. His autem totum Circi ſpatium cinxerat, ne quis e ſpectatoribus ferarum impetu lædi poſſet ut quondam contigerat, cum eruptionem tentaſſent ut ait Plinius. lib. 8.

22. *Quadrigas bigaſque*] Bigarum & quadrigarum curſus, quorum meminit Dionyſius Halicarn. ſub finem lib. 7. ubi & trigarios quoque commemorat. Apud eorum omnium aurigas ſedebant viri quidam quos ut ait idem auctor, poëtæ parabatas, Athenienſes apobatas vocabant, quaſi tranſgreſſores & deſcenſores, quod & inter certamen, & finito certamine deſilientes in pedes curſu contenderent, vel currum rurſus inſilirent.

23. *Equos deſultorios*] Similiter binos ducentes equos, ab altero in alterum, vel armis onuſti identidem inſiliebant. Quod & in ipſis pugnis Numidæ factitarunt. Livius lib 3. Decad. 3. *Nec omnes Numidæ in dextro locati cornu, ſed quibus deſultorum in mo-*

dum, bines trahentibus equos inter acerrimam ſæpe pugnam, in recentem equum ex feſſo tranſultare mos erat, tanta velocitas ipſis, tamque docile equorum genus eſt. Quod & de gentibus Iſtro vicinis refert Ælianus.

24. *Trojam*] Certaminis equeſtris genus eſt a Trojanis deductum, quod equis in orbem agendis & reducendis, pluribuſque gyris ejuſmodi perficiebatur, Virgil. 5. Æneid.

> *Inde alios ineunt curſus, alioſque recurſus*
> *Alternis ſpatiis, alterneſque orbibus orbes, &c.*

25. *Turma*] Triginta conſtabant equitibus ſingulæ turmæ.

26. *Majorum & minorum*] Erat enim illa nobilium puerorum & ætate paulo provectiorum exercitatio: quod Virgilius ibidem innuit.

> *Vade age & Aſcanio ſi jam puerile paratum*
> *Agmen habet ſecum, &c.*

Et paulo poſt.

> *Una acies juvenum, &c.*

Quibus verbis majores illi minoreſque pueri videntur indicari

27. *Venationes*] Quibus feræ conficiebantur in arena a ſervis, in ludo venatorio ad id inſtitutis, quemadmodum gladiatores in gladiatorio, ut ſupra cap. 26. & 31. inde beſtiarii dicti de quibus infra Calig. c. 27.

20. *Meta*] In Circo conſtitutæ ut ex agitatorum curſus definirent, ne ſuos alii, aliis magis contraherent: de his plura vide in Claud. cap. 21.

29. *Athleta*] De his num. 6. hoc cap.

30. *Stadio*] Hoc eſt loco ad currendum comparato; quod etiam inde *ſtadiodromam & curriculum* appellavere: ſecus enim eſt menſuræ nomen ut Romanis milliarium Ægyptiis Schœnus, &c.

31. *In minore Codeta.*] Legunt Beroald. & Sabellicus & Torrentius *in morem cochleæ* quæ lectio admitteretur, ni priorem, tot codicum ſtabiliret auctoritas. Codeta autem ex Feſto & Victore in regione 14. erat quidam ager ad Tiberim circa Martium Campum. Unde conjiciunt interpretes, duplicem fuiſſe codetam quarum altera ad alterius differentiam minor diceretur, non ſecus ac velabrum majus & minus reperire eſt.

32. *Lacu*] Foſſa in quam aquæ Tiberinæ derivarentur.

33. *Tyria Ægyptiaque claſſes*] Emendat Caſaubonus. *Tyria & Ægyptia claſſis*. ſive, ut eſt in Memmiano Codice quem omnium antiquiſſimum prædicat *biremes ac triremes, Tyria & Ægyptia claſſis.* Ex autem erant vel ad Tyriarum & Ægyptiarum ſimilitudinem & imitationem factæ quod illi populi Nauticæ artis peritiſſimi forent, vel acceꝛſitæ, vel bello captæ & in id ſervatæ. Idem de Rhodiis & Siculis Claud. cap. 21.

CAPUT XL.

CONVERSUS hinc ad ordinandum Reip. ſtatum; [1] faſtos correxit; jam pridem [2] vitio Pontificum per [3] intercalandi licentiam adeo turbatos, ut neque [4] meſſium feriæ æſtati, neque vindemiarum autumno, competerent. Annumque ad [5] curſum Solis accommodavit, ut [6] trecentorum ſexaginta quinque dierum eſſet: & [7] intercalario menſe ſublato, [8] unus dies quarto quoque anno intercalaretur. Quo autem magis in poſterum ex Kalendis Januariis nobis temporum ratio congrueret, inter Novembrem ac Decembrem menſem, [9] interjecit duos alios: fuitque is annus, quo hæc conſtituebantur, xv. menſium cum intercalario, qui ex conſuetudine in eum annum inciderat.

NOTÆ.

1. *Faſtos correxit*] Hi faſti ſunt libri quibus, anni deſcriptio, & cauſæ feſtorum explicantur. Calendaria more noſtro dicere poſſumus.

2. *Vitio Pontificum*] Ut pote quorum duntaxat cuſtodiæ faſti credebantur ut & ipſe Cicero ait lib. de Orat. 2. Pontifex enim maximus res ſingulorum annorum omnes ſcriptis mandabat, in album referebat, domique quo cognoſcendi poteſtas populo foret exponebat: cap. 13.

3. *Intercalandi licentiam*] Intercalare idem eſt ac interſerere, ſeu interconvocare cum enim Romani ad Cæſaris uſque tempora breviore uſi fuiſſent anno, neceſſe habebant dies multos addere & eos menſibus ſuis interſerere ne perturbarentur anni tempeſtates. quod quia calatis comitiis populo convocato nuntiabatur, *intercalare*, dictum eſt quaſi interconvocare. Enim vero cum intercalandi modus ſolis Pontificibus innoteſceret, ideo factum eſt ut hi, ſuperſtitionis quandoque gratia, vel potius, publicanis gratificantes, plus minuſve quam par eſſet, intercalarent, prout publicanorum rationibus expediebat, minui annum; vel proferri, inde nata perturbatio; quam emendavit Cæſar.

4. *Meſſium feriæ*] Nec mirum prout enim plures, vel pauciores dies intercalabantur hoc eſt addebantur, citius vel tardius recurrebant feriæ, ita ut quæ dum meſſis fieret, celebrandæ veniebant, eæ vel non dum maturis vel jam repoſitis frumentis contingerent; ſole ſcilicet neutiquam retardato.

5. *Curſum ſolis*] A Numa enim non ad Solis, ſed ad Lunæ curſum dies fuerant accommodati.

6. *Trecentorum*] De hac anni correctione vide Joſephi Scaligeri diatribam initio lib. 4. de emendatione temporum: & Macrobium lib. 1. cap. 13.

7. *Intercalario*] Vide Macrobium lib. 1. cap. 14.

8. *Unus dies quarto quoque anno*] Qui biſſextilis etiamnum hodie dicitur: ſed nova adhuc fuit opus reformatione, de qua conſule librum de reformatione Calendarii Romani.

9. *Interjecit duos alios*] Quam additionem fieri exiſtimavit, ut cœli habitus is foret, quem Decembri menſe eſſe convenit.

CAPUT XLI.

[1] SEnatum ſupplevit, [2] patricios adlegit: [3] prætorum, ædilium, quæſtorum, [4] minorum etiam magiſtratuum numerum ampliavit: [5] nudatos [6] opere cenſorio, aut ſententia judicum de [7] ambitu condemnatos, reſtituit. [8] Comitia cum populo [9] partitus eſt: ut exceptis conſulatus competitoribus, de cætero numero candidatorum, pro parte dimidia, quos populus vellet, pronuntiarentur: pro parte altera, quos ipſe edidiſſet. Et edebat per libellos circum tribus miſſos ſcriptura brevi, *Cæſar dictator illi tribui.* [10] *Commendo vobis illum, & illum, ut veſtro ſuffragio ſuam dignitatem teneant.* Admiſit ad honores & [11] proſcriptorum liberos. Judicia ad duo genera [12] judicum redegit, equeſtris ordinis ac Senatorii: [13] Tribunos ærarios, quod erat tertium, ſuſtulit. [a] Recenſum [14] populi, [15] nec more, [16] nec loco ſolito, ſed vicatim [17] per dominos inſularum egit: atque ex viginti treeentiſque millibus accipientium frumentum e publico, ad centum quinquaginta retraxit. Ac ne qui novi [18] cœtus recenſionis cauſſa moveri quandoque poſſent, inſtituit, quotannis in demortuorum locum ex his qui [19] recenſiti non eſſent, [20] ſubſortitio a prætore fieret.

INTERPRETATIO.

2 *Recenſuit populum, non modo conſueto, ſed per proprietarios inſularum, nec loco ſolito ſed per vicos urbis.*

NOTÆ.

1. *Senatum ſupplevit*] Centum Senatorum a Romulo inſtiturorum, numerum Tarquinius ad 300. auxit; verum qua ratione poſtea creverit ille numerus, apud antiquitatis inveſtigarores aliud non conſtat niſi quod Syllæ temporibus plures quam 400. fuerint. Cum vero Senatorum numerus, quiſquis fuerit ille civilibus bellis haud mediocriter eſſet imminutus, in mortuorum locum ſuffecit alios uſque ad 900. quod non levem illi conflavit invidiam propter cauſas infra cap. 80. relatas.

2. *Patricios adlegit*] In Viterb. codice legerat Caſaubonus *elegit*. Notum eſt patricios primum eos duntaxat appellatos, qui e centum illis quos Romulus elegerat, oriundi eſſent: hic autem dubio procul eſſe videtur, quia id honoris in novos quoſdam contulerit, de patriciis adhuc infra non ſemel. Aug. 2. cap. 10. Tib. 1. &c.

3. *Prætorum*] De prætoribus c, 14. Ædilibus c. 10. Quæſtoribus c. 6.

4. *Minorum magiſtratuum*] Ii ſunt præter Coſſ. Prætores, & Cenſores; qui majores ordinarii, reliqui omnes Romani magiſtratus.

5. *Nudates*] Cenſores proprie notare dicuntur eos quos dignitate ſua privant: verum cum ab hac lectione, codicum nullus diſſentiat, dicendum eſt hoc verbum *nudates* ex iis unum eſſe quæ Suetonio peculiaria ſunt. *Nudos equites* pro ſceleratis & probroſis dixit Cicero lib. 1. ad Atticum Epiſt. 13.

6. *Opere Cenſorio*] Cenſorum enim erat ut Senatores legere & Senatu movere, aliaque implere maximæ poteſtatis officia. *Cenſorium opus* hic ſumitur pro nota cenſoria.

7. *Ambitu*] De ambitu quid eſſet ſupra cap. 9.

8. *Comitia*] Supra cap. 13.

9. *Partitus eſt*] Hoc eſt jus creandorum magiſtratuum ſic diviſit, ut dimidiam candidatorum partem populo relinqueret eligendam, alteram ſibi reſervaret. Hinc Juvenalis Satyr. 10. ſubactum ridens populum.

Quidabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia, nunc ſe
Continet, atque duas tantum res anxius
urget
Panem, & Circenſes, &c.

10. *Commendo vobis*, &c.] Formula eſt qua uſi ſunt quoque cæteri poſt Cæſarem Imperatores. Vide Tacitum Annal. 1. de Tiberio *tum primum e campo comitia ad patres tranſlata ſunt: nam ad eam diem etſi potiſſima arbitrio principis, quædam tamen ſtudiis tribuum fiebant.* Paulo poſt *moderante Tiberio ne plures quam quatuor candidatos commendaret, ſine repulſa & ambitu deſignandos.*

11. *Proſcriptorum liberos*] Non a ſe, nulla enim a Cæſare facta proſcriptio, Sed a Sylla qui rerum potitus ut ſupra notatum eſt cap. 1. num 9. truculenta illa quam fecit proſcriptione, non parentes modo necandos mandavit, ſed leges quoque tulit ut contra morem antiquum, ne ipſorum quidem liberi ad honorum petitionem admitterentur, aut legi poſſent in Senatum. De proſcriptione dictum cap. 4.

12. *Judicum*] De iis ut eorum Decuriis. Aug. c. 32. Calig. 16. &c.

13. *Tribunos ærarios*] Quibus pecunia quam militibus diſtribuerent, erat attributa; quique pecuniam quæſtori publice numerarent, quos & inter judices annumerat Cicero Epiſt. 11. ad Attic. lib. 1.

14. *Recenſum populi*] *Cenſum* non dixit, quod nomine illo intelligenda veniat illa populi recognitio quæ fit per Cenſores, ſcribas, &c. adhibitiſque ceremoniis pluribus, quas hic defuiſſe ſatis indicat.

15. *Nec more*] Non enim Cenſorem ſe dixit, ſed præfectum morum, dequo Cicero Epiſt. 15. lib. 9. famil. *quandiu hic eris noſter, hic præfectus moribus, parebo auctoritati tuæ*: & infra cap 76.

16. *Nec loco*] Fiebat enim vel in foro vel in campo Martio.

17. *Per Dominos inſularum*] Non vero per ſcribas cenſorum. Inſulæ ſunt ædificia, vel ædificiorum multitudo, quæ aliis non conjunguntur ad earum ſimilitudinem terra-

rum quæ mari vel fluminibus eminent. Sed hic Inſulas intelligit Suetonius quaſuis ædes locaritias: ſic enim poſt Neronem dictæ fuerunt quemadmodum ex Tacito Caſaubonus exiſtimat, earum igitur dominos intellige ipſos locatores.

18. *Cœtus*] Supra de hac voce c. 16.

19. *Qui recenſiti non eſſent*] Qui Cæſaris recenſione ad frumentationem admiſſi non erant.

20. *Subſortitio*] Hoc eſt ſecundaria quædam ſortitio in eorum ſolatium qui prima ſortitione fuerant excluſi, ut nempe in mortuorum loca ſubrogarentur.

CAPUT XLII.

Octoginta autem civium millibus in [1] tranſmarinas colonias diſtributis, ut exhauſtæ quoque urbis frequentia ſuppeteret, ſanxit, Ne quis civis major annis viginti, minorve XL. qui [2] Sacramento non teneretur, plus triennio continuo Italia abeſſet, neu quis Senatoris filius, niſi [3] contubernalis, aut [4] comes magiſtratus, peregre proficiſceretur: neve hi qui pecuariam facerent, [5] minus tertia parte puberum ingenuorum inter paſtores haberent. Omneſque medicinam Romæ profeſſos, & liberalium artium doctores, quo libentius & ipſi urbem incolerent, & cæteri appeterent, civitate donavit. De [a] pecuniis mutuis, disjecta [6] novarum tabularum expectatione, quæ crebro movebatur, decrevit tandem, ut debitores creditoribus ſatisfacerent, per æſtimationem poſſeſſionum, quanti quaſque [7] ante civile bellum comparaſſent, deducto ſummæ æris alieni, ſi quid uſuræ nomine [8] numeratum, aut perſcriptum fuiſſet: qua conditione [9] quarta pars fere crediti deperibat. [10] Cuncta collegia, præter antiquitus conſtituta, diſtraxit. Pœnas facinorum auxit: & [11] cum locupletes eo facilius ſcelere ſe obligarent, quod [12] integris patrimoniis exſulabant, [13] parricidas, ut Cicero ſcribit, bonis omnibus, reliquos dimidia parte multavit.

INTERPRETATIO.

a *Quod ad pecunias mutuas attinet adempta ſpe remiſſionis debitorum quæ ſæpe excitabatur; ſtatuit demum ut debitores ſolverent* debita *creditoribus, facta æſtimatione prædiorum juxta pretium quo ſingula empta fuerant ante civiles tumultus; detrahendo de ſorte ſi aliquid ſolutum fuiſſet, fœneris loco; qua pactione propemodum quarta pars pecuniæ creditæ amittebatur.*

NOTÆ.

1. *Tranſmarinas colonias*] Quarum præcipuæ Corinthus & Carthago.

2. *Sacramento*] Jurejurando ſeſe Romani milites aſtringebant ad parendum duci quocumque duceret.

3. *Contubernalis*] Supra cap. 2.

4. *Comes*] De iis quales ſub Magiſtratibus erant ſupra cap. 4 num. 8. & ſub Imperat. infra: Tib cap. 46.

5. *Minus tertia parte*] Cum enim illis matrimonium inire liceret, non autem legionariis militibus; futurum erat ut plures a bello avocarentur ad pecuariam, quorum matrimonio procuranda erat urbis frequentia.

6. *Novarum tabularum*] In more poſitum erat ut unuſquiſque ſibi domeſticam rationem totius vitæ ſuæ ſcriberet per ſingulos dies, in quo appareret quid de redditibus ſuis, fœnore, lucrove repoſuiſſet, aut expendiſſet ad hæc ſcribenda tabulis ligneis cera illitis utebatur, inde *tabula accepti & expenſi*, &c. novæ igitur tabulæ, de quibus hic, ſunt eæ in quas nomina hoc eſt eæ

quæ ſibi debebantur referebant: quæ ſi deleri & expungi jubeantur, ut novæ fiant, idem eſt ac omnia debita prorſus aboleri, quod quamquam maxime populare eſſet, noluit tamen Cæſar populo condonare: de quo ipſemet tertio de bello civili ſtatim ab initio ubi ea quæ narrat hic Suetonius facta dixit. *Hoc & ad timorem novarum tabularum tollendum minuendumque, qui fere bella & diſſentiones civiles ſequi conſuevit, & ad debiterum tuendam exiſtimationem eſſe aptiſſimum exiſtimavit.* Et de perturbationibus a Cœlio ſuper hac re motis paulo infra illo eodem lib. 3. de tabulis vero adhuc infra Tib. cap. 15. quæ etiam omnia de tabulariis publicis, nomina deſcribentibus melius intelligas. Apud ipſos enim ſumebatur quoque pecunia mutua, quemadmodum ferme apud eos quos vulgo *notarios* appellamus.

7. *Ante bellum civile*] Vaſtati enim illo durante agri, proventum reddebant longe viliorem, ac proinde longe minoris æſtimati fuiſſent.

8. *Numeratum aut perſcriptum*] *Numerare* eſt præſentem pecuniam ſolvere, & naturæ potius, quam juris verbum. *Perſcribere* vero contra juris eſt, ſignificatque ſumendam apud argentarium ſeu tabularium de quo adhuc Aug. cap. 3. & alibi pecuniam permittere, quo ſenſu Terentius Phormione Act. 5. Scen. 8.

Argentum jube rurſum reſcribi Phormio

Hoc eſt fac reddatur ab eo menſario a quo ſumendum illud tibi conceſſimus, cui reſpondet paraſitus ille Phormio.

Quod? ita ego perſcripſi porro illis quibus debui.

Significat quoque ejus nomine ſe obligare ut Cicero lib. 16. ad Attic. Ep. 2. quæ eſt omnium 332. *Sed cum videas quantum de jure noſtro deceſſerimus qui de reſiduis quadringentis ſeſtertiis ducenta præſentia ſolverimus; reliqua perſcribamus.*

9. *Quarta pars*] Rationem inire facile eſt: civile bellum anno ab v. c. 705 inceperat. lata lex eſt anno 707. cum primum Cæſar victo Pompeio venit in urbem & Dictator eſt factus; Si igitur ut fieri conſueverat centeſimam fœnoris loco ſolverent, hoc eſt centeſimam in ſingulos menſes debiti partem (uſuras enim ſingulis menſibus exigebant) pro 100. v. g. aureis, annui ſolvebantur aurei 12. unde patet biennio quo exactæ fuerant uſuræ 24. numeratos fuiſſe, quæ fere quarta pars eſt.

10. *Cuncta Collegia*] Sunt ſocietates quædam & conventus vel artificum, vel etiam ejuſdem nationis hominum ad Deorum honorem conſtitutæ. Collegiorum primus auctor Numa Pompilius, qui ea per artes pleraſque diſtinxit, ſed cum aliis atque aliis identidem additis ſupra modum creviſſent, ſublata jam ante nonnulla fuerant, ac poſtmodum a P. Clodio reſtituta, ac multa ex ſervitio ac fœce urbis, inſuper addita, quæ Cæſar iterum diſſoluit ex iis quos ſervatos voluit, fuere Judæi quibus conceſſit ut more patrio, Romæ convenirent, ſodalibus aliis interdictis Joſeph. Antiquit. lib. 14. cap. 17.

11. *Locupletes*] Idem ſuo quoque tempore querebatur de præſidibus provinciarum Juvenalis Satyr. 1. v. 48.

Et hic damnatus inani
Judicio: quid enim ſalvis infamia nummis?
Exul ab octava Marius bibit, & fruitur Diis
Iratis: at tu victrix provincia ploras.

12. *Integris patrimoniis*] Libera quippe Repub. cuicumque civi Romano accuſato, abeundi poteſtas fuit, priuſquam ſententia pronunciaretur, quam hoc pacto, cum bonorum jactura, ſimul evadebant: quod & de Athenienſibus probat hic ex Demoſthene Caſaubonus. Sed ea libertatis inſignia cum aliis, imperatores ademerunt.

13. *Parricidas*] Patet hic non intelligendos patrum, ſed parium interfectores: ſic enim homicidas quoſcunque dixerunt antiquitus; & de parenticidis, lege Cornelia gravius cautum fuerat, & videbitur infra Aug. cap. 33. parricidas autem eos duntaxat intellige qui ſcientes ſcelus patrant. Sic enim lex Numæ *ſi quis hominem liberum ſciens morti duit, parricida eſto.* Et Feſtus in voce *ſacer ſi quis eum qui plebiſcito ſacer ſit occiderit, parricida ne ſit.* Voce *reliquos* Torrentius intelligit eos qui non ſcientes occiderint. *Qua pœna videntur locupletibus irrogata facinoroſis.* Quod vero de Cicerone addit, ſuſpectum Torrentio eſt ne aliunde intruſum fuerit, cum in ejus operibus non reperiatur. Caſaubono ſecus videtur, cum ea non habeantur hodie quæcumque ſcripſerat Orator.

CAPUT

CAPUT XLIII.

JUs laborioſiſſime ac ſeveriſſime dixit. [1] Repetundarum convictos etiam ordine Senatorio movit. Diremit nuptias prætorii viri, qui [2] digreſſam à marito poſt biduum ſtatim duxerat, quamvis ſine probri ſuſpicione. Peregrinarum mercium [3] portoria inſtituit. [4] Lecticarum uſum, item [5] conchyliatæ veſtis. & margaritarum, niſi [6] certis perſonis & [7] ætatibus, perque [8] certos dies, ademit. Legem præcipue [9] ſumtuariam exercuit: [a] diſpoſitis circa [10] macellum cuſtodibus, qui obſonia contra vetitum retinerent, deportarentque ad ſe, ſubmiſſis nonnumquam lictoribus atque militibus: qui ſi qua cuſtodes feſelliſſent, jam adpoſita [11] e triclinio aufferrent.

INTERPRETATIO.

a *Collocatis cuſtodibus circa macellum, ut retinerent & ad ſe afferrent cibaria* quæ eſſent *contra interdictum* legis, *quandoque immiſſis clanculum lictoribus & militibus, ut ſi aliqua latuiſſent cuſtodes, ea aufferent, jam ſubminiſtrata menſa.*

NOTÆ.

1. *Repetundarum*] De hoc crimine ſupra cap. 4. ejus pœnam Aſconius fuiſſe notat exilium & publicationem bonorum: quod & Cicero non ſemel innuit in Verrinis. Huic videtur Cæſar amiſſionem ordinis addidiſſe, quam tamen exiſtimat Lipſius cum exilio commutatam. Ut ut eſt ſub imperatoribus pœna illa obtinuit ut patet Othon cap. 2. & Tacit. lib. 1. hiſt. *Redditus Cadio Rufo, Pædio Blaſo Senatoribus locus, qui repetundarum criminibus ſub Claudio & Nerone*, &c.

2. *Digreſſam*] Soluto nempe per divortium matrimonio.

3. *Portoria*] Vectigalia ſunt quæ portitoribus hoc eſt conductoribus tributorum, quæ ad importandas merces peregrinas e portubus colligebantur.

4. *Lecticarum*] His geſtabantur viri dignitate conſpicui, & primariæ nobilitatis matronæ, idque a ſervis, qui ideo lecticarii ſervi, ſex ut plurimum vel octo. Unde lectica ipſa hexaphorum & octaphorum. De quibus adhuc infra Tib. cap. 64. Calig. cap. 58. Domit. cap. 2. & 8.

5. *Conchyliata*] Hoc eſt purpureæ, infectæ ſcilicet pretioſo illo muricis ſive oſtrei ſucco, hæc enim duo plerique pro eodem accipiunt atque Conchyle ſive Conchylium: alii vero diverſa concharum eſſe genera ſentiunt; de his plura Baifius de re veſtiaria cap. 3. & Calig. cap. 17.

6. *Certis perſonis*] v. g. Magiſtratibus.

7. *Et ætatibus*] Euſebii in Chronico verba ſunt: *In anno proximo poſt devictam a Cæſare Ægyptum: prohibitæ lecticis margaritiſque uti, quæ nec viros, nec liberos haberent, & minores eſſent annis quinquaginta quinque.*

8. *Certos dies*] Eos nempe qui peculiari quodam feſto ſolennes eſſent, ut Idibus, Calendis, &c.

9. *Sumtuariam*] Fanniam primum deinde Liciniam, quibus ſenio & ſitu obliteratis complures, ut inquit Gellius, in patrimoniis amplis helluarentur, & familiam pecuniamque ſuam prandiorum gurgitibus proluiſſent, immoderatæ huic conviviorum impenſæ modum adhibuit Sylla, ac tandem has leges vim habere curavit Julius Cæſar, non novas inſtituit. Juliam enim ſumtuariam Auguſto tribuit Gellius lib. 2. cap. 24. de quo & Macrob. lib. 3. cap. 17.

10. *Macellum*] Locus in urbibus ubi veneunt quæcumque ad victum pertinentia.

11. *Triclinio*] Patet triclinium hic accipi pro ipſa menſa, huic enim non illi, apponebantur cibi. Triclinium, ut per ſe nomen indicat tribus lectis conſtabat, quibus ſingulis in formam ſemicirculi, circum menſam diſpoſitis accumbebant terni; vel ſi plures, ſordidum erat; unde Cicero in Piſonem id ipſum dedecoris loco enumerat: *Græci ſtipati, quini in lectulis ſæpe plures. ipſe ſolus. bibitur uſque eo.* &c. Et Horatius Satyr. 4. lib. 1. eodem ſenſu.

Sæpe tribus lectis videas cænare quaternos. &c.

CAPUT XLIV.

JAm de ornanda inſtruendaque urbe, item de tuendo ampliandoque imperio, plura ac majora in dies deſtinabat. [a] In primis Martis templum, quantum nuſquam eſſet, exſtruere, repleto & complanato lacu, in quo [1] naumachiæ ſpectaculum ediderat: [2] theatrumque ſummæ magnitudinis [3] Tarpeio monti accubans. [4] Jus civile ad certum modum redigere, atque ex immenſa diffuſaque legum copia, optima quæque & neceſſaria in pauciſſimos conferre libros. Bibliothecas Græcas & Latinas, quas maximas poſſet, [5] publicare, data [6] M. Varroni cura comparandarum ac digerendarum. Siccare [7] Pomptinas paludes: emittere [8] Fucinum lacum: [9] viam munire à mari ſupero per [10] Apennini dorſum ad Tiberim uſque: [11] perfodere iſthmum: [12] Dacos, qui ſe in [13] Pontum & [14] Thraciam effuderant, coërcere: mox [15] Parthis inferre bellum per [16] Armeniam minorem, [b] nec niſi ante expertos aggredi prælio. Talia agentem atque meditantem mors prævenit: de qua prius quam dicam, [17] ea quæ ad formam & habitum, & cultum & mores, nec minus quæ ad civilia & bellica ejus ſtudia pertineant, non alienum erit ſummatim exponere.

INTERPRETATIO.

a *Præſertim ædificare ædem Martis* tanta magnitudine *quanta nullibi* foret *poſtquam replevisſet & exæquaſſet* ſolo *lacum, in quo exhibuerat pugnam navalem.*

b *Et* cum iis *prælium non committere antequam experientia aliqua tentaſſet* illorum peritiam.

NOTÆ.

1. *Naumachiæ*] De qua ſupra cap. 39.

2. *Theatrum ſummæ magnitudinis*] Hæc enim uſque non niſi temporanea fuerant quotannis e ligno fieri ſolita, ut notat ex lib 5. Vitruvii Lipſius Amphitheat. cap. 5. & colligitur etiam ex Dion. lib. 37. & lib. 43. quo poſtremo refert extructa a Cæſare in campo Martio theatrum & amphitheatrum inventi quidem novi fuiſſe, ſed lignea.

3. *Tarpeio*] Unus eſt e ſeptem Romanis montibus, qui & Capitolinus a Capitolio dictus eſt Theatrum poſtea Marcelli nomine extruxit Auguſtus cap. 29. in Aug.

4. *Jus civile*] Id quoque tentatum a Cicerone teſtis eſt Gellius lib. 1. c. 22. ubi fragmenta quædam ex illius libro, qui inſcriptus eſt *de jure civili in artem redigendo*, adducit in teſtimonium. Sed tam immenſum opus tandem feliciter adimplevit Juſtinianus, & quidem ſingulari induſtria: tanta eſt enim titulorum, qui toto jure civili continentur, inter ſe connexio, ut ſuus ſit ſingulis locus, nec aptior vel a peritiſſimo quocunque potuerit excogitari. Et ſane cuilibet viro bonæ mentis valde natura ſua malevolus videbitur ille, qui de Juriſprudentia Romana tam nitide in ordinem redacta, & petulanter & improbe detraxerit. Præſertim vero poſtquam Ludovici Magni ſapientia incredibili, ac pene divina contigit, ut promovente Michaële Tellerio Cancellario ſuperilluſtri ſtudia juris civilis diu ſopita per univerſas Gallias in priſtinum ſplendorem reſtituerentur. Tanti nempe momenti negotium Illuſtriſſimis Togæ proceribus, comitibus conſiſtorianis Ludovico Boucheratio, Claudio Baſinio Beſontio, Claudio Peleterio, & Hieronymo Bignonio a Rege ſapientiſſimo nominatim mandatum eſt conficiendum. Quorum omnium ſolertiam, & prudentiam eximiam præſcripta ſingulis totius regni Academiis juris Romani publice docendi forma cumulatiſſime demonſtravit.

5. *Publicare*] Publice utendas permittere.

6. *M. Varroni*] Illi, qui doctiſſimus togatorum habitus eſt.

7. *Pomptinas paludes*] Alii *Potinas* alii

Pomtinas legunt hodie *l'Aufente palude*. tam grandes erant ut eas vel arte magica exſiccari Plinius optaret. Ut lib. 26. cap. 4. ait *ut tantum agri ſuburbana redderetur Italia:* erant enim in Latio. Nunc aiunt ferme totas exſiccatas, quamvis id præter Cæſarem conati quoque ſint fruſtra ſemper alii Imperatores & reges, Aufidio flumine & vicinarum montium radicibus, perennes aquas, & quæ derivari in perpetuum alio non poterant immittentibus, quod à Cornelio Cethego Conſule ante Cæſaris tempora factum narrat Livius lib. 47.

8. *Fucinum lacum*] Hodie ab oppidis circumſtantibus varia habet nomina *Lago di Celano*, *Lago di Marſo*: erat enim in finibus Marſorum: de hoc eodem Conſi.io Claud. cap. 20.

9. *Viam munire*] Sternere vel conficere.

10. *Appennini*] Notus mons, ab Alpibus juxta totam Italiæ longitudinem porrectus.

11. *Perfodere Iſthmum*] Quod & ante ipſum Demetrius Rex; & poſt illum Caligula cap. 21. & Nero cap 19. infauſto omnes eventu tentaverunt. Hodie Corinthiacus ille iſthmus Nigro & Volaterrano dicitur *hexamili*.

12. *Dacos*] Hos inter Scythiæ Europeæ populos Cluverius annumerat eaſque regiones tenuiſſe dicit, quas hodie Valachi & Moldavi ferme omnes; atque etiam Tranſilvani & Hungarorum pars lib. 4. cap. 17. Introduct. in Geogr.

13. *Pontum*] Supra cap. 35.

14. *Thraciam*] Hodie *Romania* eſt, propter inſtauratam in ea regione novam Romam, nempe Conſtantinopolim.

15. *Parthis*] Apud eundem Cluverium lib. 5. cap. 13. hodie *Arach*.

16. *Armeniam minorem*] Nigro eſt hodie *Anaduole* aliis *Pegian*; & ubi Colchorum fines attingit *Acotonlu*. Plutarchus in Cæſare deſtinaſſe illum ait, pervenire ad Caſpium mare, inde ſupra Pontum per Scythiam in Germaniam & Gallias ad repetendam Italiam tranſire, Romanum hoc terrarum ſpatio concluſurus imperium.

17. *Ea qua ad formam*, &c.] Hæc omnia eodem quo hic propoſita ſunt ordine refert Suetonius; quam ſcribendi rationem familiarem eſſe noſtro auctori animadvertere eſt, ut nempe ea generatim proponat quæ ſigillatim poſtmodum explicet.

CAPUT XLV.

Fuiſſe traditur excelſa ſtatura, colore candido, [1] teretibus membris, ore paulo pleniore, nigris vegetiſque oculis, valetudine proſpera: niſi quod tempore extremo, repente animo linqui, atque etiam per [2] ſomnum exterreri ſolebat. [3] Comitiali quoque morbo bis inter res agendas correptus eſt. Circa corporis curam [4] moroſior, ut non ſolum tonderetur diligenter, ac raderetur, ſed [5] velleretur etiam: ut quidam exprobraverunt: calvitii vero deformitatem iniquiſſime ferret, ſæpe [6] obtrectatorum jocis obnoxiam expertus. Ideoque & deficientem capillum revocare à vertice aſſueverat: & ex omnibus decretis ſibi à Senatu populoque honoribus, non aliud aut recepit aut uſurpavit libentius quam [7] jus laureæ perpetuo geſtandæ. Etiam cultu notabilem ferunt. Uſum enim [8] lato clavo ad manus [9] fimbriato, nec ut umquam aliter quam ſuper eum cingeretur, & quidem fluxiore cinctura. Unde emanaſſe Syllæ dictum, optimates ſæpius admonentis, *ut male* [10] *præcinctum puerum caverent.*

NOTÆ.

1. *Teretibus*] Teres dicitur illud quod rotundum eſt & oblongum: intelligit ergo membra Cæſaris fuiſſe quidem ſuculenta non obeſa; qualia Caſaubonus ex Ariſtotele vocat εὔσαρκα nos *en bonne chair, ni gras ni maigre*. Quem tamen Plutarchus macilentum fuiſſe ſcripſit.

2. *Somnum*] Alii ſomnium emendarunt ex aliis M S. Torrentius & Caſaubonus & bene: ſomni enim inquieti minus proſperæ

CAPUT XXXIX.

A. V. C. DCCVIII.

EDidit ſpectacula varii generis: [1] munus gladiatorium, [2] ludos etiam [3] regionatim urbe tota, & quidem [4] per omnium linguarum hiſtriones: item [5] Circenſes, [6] athletas, [7] naumachiam. [8] Munere in foro depugnavit [9] Furius Leptinus, ſtirpe prætoria, & Q. [10] Calpenus Senator quondam, actorque cauſſarum. [11] Pyrricham ſaltaverunt Aſiæ Bithyniæque principum liberi. [12] Ludis Decimus Laberius eques Romanus [13] mimum ſuum [14] egit: [15] donatuſque quingentis ſeſtertiis, & [16] anulo aureo, ſeſſum [17] in quatuordecim [18] e ſcena per [19] orcheſtram tranſiit. Circenſibus, [20] ſpatio circi ab utraque parte producto, & in gyrum [21] EUripo addito, [22] quadrigas bigaſque & [23] equos deſultorios agitaverunt nobiliſſimi juvenes. [24] Trojam luſit [25] turma duplex, [26] majorum minorumque puerorum. [27] Venationes editæ per dies quinque: [a] ac noviſſime pugna diviſa in duas acies: quingenis peditibus, elephantis vicenis, tricenis equitibus hinc & inde commiſſis. Nam quo laxius dimicaretur, ſublatæ [28] metæ, inque earum locum bina caſtra ex adverſo conſtituta erant. [29] Athletæ, [30] ſtadio ad tempus extructo in regione Martii campi certaverunt per triduum. Navali prælio [31] in minore Codeta defoſſo [32] lacu, biremes ac triremes, quadriremeſque, [33] Tyriæ & Ægyptiæ claſſes, magno pugnatorum numero conflixerunt. Ad quæ omnia ſpectacula tantum undique confluxit hominum, ut plerique advenæ aut inter vicos, aut inter vias tabernaculis poſitis manerent: ac ſæpe præ turba eliſi exanimatique ſint plurimi: & in his duo Senatores.

INTERPRETATIO.

a Et poſtremo, dimicatio diſtincta eſt in duo agmina, quingentis peditibus, trecentis equitibus, & viginti elephantis in pugnam adactis ab unaquaque parte.

NOTÆ.

1. *Munus gladiatorium*] Promiſſum jam inde cum eſſet in Gallia cap. 26.

2. *Ludos*] Tragædias, comœdias, mimos & quæ ad Circenſium differentiam ludi Scenici dicebantur.

3. *Regionatim*] Per ſingulas urbis regiones quæ 14. præcipue fuerunt in Aug. cap. 30. ut unaquæque ſuos quaſi peculiares ludos haberet.

4. *Per omnium linguarum hiſtriones*] Ut toti illi multitudini quæ Romam in dies commigrabat, melius gratificaretur.

5. *Circenſes*] Ludos ſcilicet equeſtres pugnas & exercitationes, de illis enim videtur hic tantum intelligendus auctor noſter; proxime ſiquidem addit *Athletas*, quorum exercitatio pedeſtris ut curſus lucta, &c. licet alioqui pedeſtres una & equeſtres fuerint ludi Circenſes, unde & gymnici quoque dicti ſunt, quod nudi, vel magna parte veſtium ad agilitatem exuta, fierent ab initio.

6. *Athletas*] Horum appellatione gymnicos omnes Pollux intelligi voluit: ſunt autem παλαισταί ideſt luctatores, δρομεῖς curſores πύκται pugiles pugnis ab initio deinde ceſtis pugnantes de quibus lib. 5. Æneidos. Quanquam horum nomen non ſpeciei, ſed generis ut Athletarum eſſe contendunt alii: δισκοβόλοι qui diſcum in ſublime jactabant, ἁλτικοὶ qui ſaltus pernicitate contendebant, quæ omnia a Græcis accepere Romani.

7. *Naumachiam*] Navalem pugnam, Græcum vocabulum eſt.

8. *Munere*] Hoc eſt gladiatorum ſpectaculo, ut c. 10 notatum eſt. Hoc autem in Romano foro voluit exhiberi ea magnificentia ut totum non modo forum, ſed ſacra etiam via ab ſua domo ad clivum uſque Ca-

pixolinum velis obtenderetur, quod ſpectaculo ipſo creditum eſt admirabilius, ut habet Plinius lib. 19. cap. 1.

9. *Furnus Leptinus. ſtirpe pratoria*] Cujus e familia Prætores lecti fuerant.

10. *Calpenus quendam Senator*] Senatu ut vulgo ſuſpicantur motus, multis enim ignominia notatis dedecus id inſuper adjectum eſt: quanquam non niſi ſuſpicio. Nero enim 400. Senatores & 600. equites, alioſque fortunæ ac exiſtimationis integræ ad ferrum exhibuit in Nerone cap. 12.

11. *Pyrrhicam*] Ea ſaltationis ſpecies eſt, nomen ab inventore ſortita quem alii Pyrrhum Achillis filium, alii Pyrrhum quemdam Cretenſem vel etiam a ratione ſaltandi quod Pyrrhchii pedis modulo ſoleter agitaretur, de quo pede Quint. lib 9. cap. 14. hæc fuit ſaltatio, ut plures exiſtimant, armata pro juvenibus ad militarem diſciplinam exercendis: varii enim illius motus & flexus, vitandæ vel inferendæ plagæ reddebant idoneos.

12. *Ludis*] Scenicis, ut patet.

13. *Mimum ſuum*] Scaliger lib. Poëtices 1 cap. 10. Mimum dicit eſſe poëma, quodvis genus actionis imitans ita ut ridiculum faciat. Unde enim nomen habet μιμεῖσθαι *imitari* Laberius ille hoc genere poëmatis excelluit ejuſque, verſus quibus excuſat factum ipſum de quo hic agitur, extant apud Macrobium Saturnal. lib. 2. c. 7. planipedium quoque dixere mimicum poëma quod nudis pedibus agerent mimi, cum Tragœdi Cothurno, Comœdi ſocco calcearentur.

14. *Egit*] Verbum eſt theatro proprium hoc eſt repræſentavit, quo facto equeſtri dignitate ceciderat: ludicram enim facere equiti Romano nemini licebat. *Sed poteſtas non ſolum ſi invitet, ſed etiam ſi ſupplicet, cogit.* Ut ait loco citato Macrobius & de ſe ipſe Laberius ibidem in eo proëmio quo factum hoc excuſabat.

Etenim ipſi Dii negare cui nil potuerunt,
Hominem me denegare quis poſſet pati?

15. *Denatus quingentis*] 21875 l. quæ ſumma eſt equeſtri etiam cenſu major ut ſupra cap. 33. notatum

16. *Anulo aureo*] Quo a plebe diſtinguebatur, & ſtatum equeſtrem recuperabat, de eo jam cap. 33. & adhuc infra Galbæ cap. 14. & Vitellii 12. &c.

17. *In quatuordecim*] Subſelliorum ſcilicet ordinibus, qui etiam dicebantur *equeſtria*, quibus autem ſedebat populus, *popularia*. Hic igitur Laberius e Sce in qua egerat, tranſivit per orcheſtram, qui locus Scenæ proximus, ut inde in 14. equeſtrium locorum gradus aſcenderet, ibi ſeſſurus, in ſignum recuperati honoris & prærogativæ equeſtris, quæ juſſu Cæſaris mimum agens amiſerat.

18. *E Scena*] Anterior theatri pars erat, umbraculis olim & frondibus arborum tecta unde nomen, σκηνὴ quippe Græcis umbra eſt, poſt tabulatis deinde contignationibus duabus; vel tribus, donec ipſa cum theatro e lapide exædificata eſt.

19. *Orcheſtram*] Hæc apud Latinos proprie ſignificat Senatorum in ludis Scenicis locum unde translata eſt appellatio in alios quoque ludos: erat autem inter gradus imos, ut pote Scenæ in theatro, & arenæ in amphitheatro proximus locus, auditionique & ſpectationi maxime omnium idoneus: unde Horat. Ep. 1. lib. 2. *Ut propius ſpectes lacrimoſa poëmata Puppi.* Et Petronius, *Ex hac nota domina eſt mea: uſque ab orcheſtra quatuordecim tranſilit, & in extrema plebe quærit.* &c. Vide in Aug. c. 44.

20. *Circi*] Notus eſt urbis locus in quo curſus, & agitationes equorum ſpectabantur.

21. *Euripo addito*] Euripi ſunt aquæ ductus grandes & aperti, quos dixerunt etiam Nilos. His autem totum Circi ſpatium cinxerat, ne quis e ſpectatoribus ferarum impetu lædi poſſet ut quondam contigerat, cum eruptionem tentaſſent ut ait Plinius. lib. 8.

22. *Quadrigas bigaſque*] Bigarum & quadrigarum curſus, quorum meminit Dionyſius Halicarn. ſub finem lib. 7. ubi & trigarios quoque commemorat. Apud eorum omnium aurigas ſedebant viri quidam quos ut ait idem auctor, poëtæ parabatas, Athenienſes apobatas vocabant, quaſi tranſgreſſores & deſcenſores, quod & inter certamen, & finito certamine deſilientes in pedes curſu contenderent, vel currum rurſus inſilirent.

23. *Equos deſultorios*] Similiter binos ducentes equos, ab altero in alterum, vel armis onuſti identidem inſiliebant. Quod & in ipſis pugnis Numidæ factitarunt. Livius lib 3. Decad. 3. *Nec omnes Numidæ in dextro locati cornu, ſed quibus deſultorum in mo-*

dum, binos trahentibus eques inter acerrimam ſæpe pugnam, in recentem equum ex feſſo tranſultare mos erat, tanta velocitas ipſis, tamque docile equorum genus eſt. Quod & de gentibus Iſtro vicinis refert Ælianus.

24. *Trojam*] Certaminis equeſtris genus eſt a Trojanis deductum, quod equis in orbem agendis & reducendis, pluribuſque gyris ejuſmodi perficiebatur, Virgil. 5. Æneid.

Inde alios ineunt curſus, alioſque recurſus
Alternis ſpatiis, alterno ſque orbibus orbes, &c.

25. *Turma*] Triginta conſtabant equitibus ſingulæ turmæ.

26. *Majorum & minorum*] Erat enim illa nobilium puerorum & ætate paulo provectiorum exercitatio: quod Virgilius ibidem innuit.

Vade age & Aſcanio ſi jam puerile paratum
Agmen habet ſecum, &c.

Et paulo poſt.

Una acies juvenum, &c.

Quibus verbis majores illi minoreſque pueri videntur indicari

27. *Venationes*] Quibus feræ conficiebantur in arena a ſervis, in ludo venatorio ad id inſtitutis, quemadmodum gladiatores in gladiatorio, ut ſupra cap. 26. & 31. inde beſtiarii dicti de quibus infra Calig. c. 27.

28. *Metæ*] In Circo conſtitutæ ut eæ agitatorum curſus definirent, ne ſuos alii, aliis magis contraherent: de his plura vide in Claud. cap. 21.

29. *Athletæ*] De his num. 6. hoc cap.

30. *Stadio*] Hoc eſt loco ad currendum comparato; quod etiam inde *ſtadiodromum* & *curriculum* appellavere: ſecus enim eſt menſuræ nomen ut Romanis milliarium Ægyptiis Schœnus, &c.

31. *In minore Codeta.*] Legunt Beroald. & Sabellicus & Torrentius *in morem cochleæ* quæ lectio admitteretur, ni priorem, tot codicum ſtabiliret auctoritas. Codeta autem ex Feſto & Victore in regione 14. erat quidam ager ad Tiberim circa Martium Campum. Unde conjiciunt interpretes, duplicem fuiſſe codetam quarum altera ad alterius differentiam minor diceretur, non ſecus ac velabrum majus & minus reperire eſt.

32. *Lacu*] Foſſa in quam aquæ Tiberinæ derivarentur.

33. *Tyria Ægyptiaque claſſes*] Emendat Caſaubonus. *Tyria & Ægyptia claſſis*. ſive ut eſt in Memmiano Codice quem omnium antiquiſſimum prædicat *biremes ac triremes, Tyria & Ægyptia claſſis*. Eæ autem erant vel ad Tyriarum & Ægyptiarum ſimilitudinem & imitationem factæ quod illi populi Nauticæ artis peritiſſimi forent, vel accerſitæ, vel bello captæ & in id ſervatæ. Idem de Rhodiis & Siculis Claud. cap. 21.

CAPUT XL.

Conversus hinc ad ordinandum Reip. ſtatum, [1] faſtos correxit, jam pridem [2] vitio Pontificum per [3] intercalandi licentiam adeo turbatos, ut neque [4] meſſium feriæ æſtati, neque vindemiarum autumno, competerent. Annumque ad [5] curſum Solis accommodavit, ut [6] trecentorum ſexaginta quinque dierum eſſet: & [7] intercalario menſe ſublato, [8] unus dies quarto quoque anno intercalaretur. Quo autem magis in poſterum ex Kalendis Januariis nobis temporum ratio congrueret, inter Novembrem ac Decembrem menſem, [9] interjecit duos alios: fuitque is annus, quo hæc conſtituebantur, xv. menſium cum intercalario, qui ex conſuetudine in eum annum inciderat.

NOTÆ.

1. *Faſtos correxit*] Hi faſti ſunt libri quibus, anni deſcriptio, & cauſæ feſtorum explicantur. Calendaria more noſtro dicere poſſumus.

2. *Vitio Pontificum*] Ut pote quorum duntaxat cuſtodiæ faſti credebantur ut & ipſe Cicero ait lib. de Orat. 2. Pontifex enim maximus res ſingulorum annorum omnes ſcriptis mandabat, in album referebat, domique quo cognoſcendi poteſtas populo foret exponebat: cap. 13.

3. *Intercalandi licentiam*] Intercalare idem eſt ac interſerere, ſeu interconvocare cum enim Romani ad Cæſaris uſque tempora breviore uſi fuiſſent anno, neceſſe habebant dies multos addere & eos menſibus ſuis interſerere ne perturbarentur anni tempeſtates, quod quia calatis comitiis populo convocato nuntiabatur, *intercalare*, dictum eſt quaſi interconvocare. Enim vero cum intercalandi modus ſolis Pontificibus innoteſceret, ideo factum eſt ut hi, ſuperſtitionis quandoque gratia, vel potius, publicanis gratificantes, plus minuſve quam par eſſet, intercalarent, prout publicanorum rationibus expediebat, minui annum; vel proferri, inde nata perturbatio; quam emendavit Cæſar.

4. *Meſſium feriæ*] Nec mirum prout enim plures, vel pauciores dies intercalabantur hoc eſt addebantur, citius vel tardius recurrebant feriæ, ita ut quæ dum meſſis fieret, celebrandæ veniebant, eæ vel non dum maturis vel jam repoſitis frumentis contingerent; ſole ſcilicet neutiquam retardato.

5. *Curſum ſolis*] A Numa enim non ad Solis, ſed ad Lunæ curſum dies fuerant accommodati.

6. *Trecentorum*] De hac anni correctione vide Joſephi Scaligeri diatribam initio lib. 4. de emendatione temporum: & Macrobium lib. 1. cap. 13.

7. *Intercalario*] Vide Macrobium lib. 1. cap. 14.

8. *Unus dies quarto quoque anno*] Qui biſſextilis etiamnum hodie dicitur: ſed nova adhuc fuit opus reformatione, de qua conſule librum de reformatione Calendarii Romani.

9. *Interjecit duos alios*] Quam additionem fieri exiſtimavit, ut cœli habitus is foret, quem Decembri menſe eſſe convenit.

CAPUT XLI.

[1] SEnatum ſupplevit, [2] patricios adlegit: [3] prætorum, ædilium, quæſtorum, [4] minorum etiam magiſtratuum numerum ampliavit: [5] nudatos [6] opere cenſorio, aut ſententia judicum de [7] ambitu condemnatos, reſtituit. [8] Comitia cum populo [9] partitus eſt: ut exceptis conſulatus competitoribus, de cætero numero candidatorum, pro parte dimidia, quos populus vellet, pronuntiarentur: pro parte altera, quos ipſe edidiſſet. Et edebat per libellos circum tribus miſſos ſcriptura brevi, *Cæſar dictator illi tribui.* [10] *Commendo vobis illum, & illum, ut veſtro ſuffragio ſuam dignitatem teneant.* Admiſit ad honores & [11] proſcriptorum liberos Judicia ad duo genera [12] judicum redegit, equeſtris ordinis ac Senatorii: [13] Tribunos ærarios, quod erat tertium, ſuſtulit. [a] Recenſum [14] populi, [15] nec more, [16] nec loco ſolito, ſed vicatim [17] per dominos inſularum egit: atque ex viginti trecentiſque millibus accipientium frumentum e publico, ad centum quinquaginta retraxit. Ac ne qui novi [18] cœtus recenſionis cauſſa moveri quandoque poſſent, inſtituit, quotannis in demortuorum locum ex his qui [19] recenſiti non eſſent, [20] ſubſortitio a prætore fieret.

INTERPRETATIO.

a Recenſuit populum, non modo conſueto, ſed per proprietarios inſularum, nec loco ſolito ſed per vicos urbis.

NOTÆ.

1. *Senatum ſupplevit*] Ceotum Senatorum a Romulo inſtitutorum, numerum Tarquinius ad 300. auxit; verum qua ratione poſtea creverit ille numerus, apud antiquitatis inveſtigatores aliud non conſtat niſi quod Syllæ temporibus plures quam 400. fuerint. Cum vero Senatorum numerus, quiſquis fuerit ille civilibus bellis haud mediocriter eſſet imminutus, in mortuorum locum ſuffecit alios uſque ad 900. quod non levem illi conflavit invidiam propter cauſas infra cap. 80. relatas.

2. *Patricios adlegit*] In Viterb. codice legerat Caſaubonus *elegit*. Notum eſt patricios primum eos duntaxat appellatos, qui e centum illis quos Romulus elegerat, oriundi eſſent: hic autem dubio procul eſſe videtur, quin id hooor is in novos qunſdam ennrulerit, de patriciis adbuc infra non ſemel. Aug. 2. cap. 10. Tib. 1. &c.

3. *Prætorum*] De prætoribus c, 14. Ædilibus c. 10. Quæſtoribus c. 6.

4. *Minorum magiſtratuum*] Ii ſunt præter Coſſ. Prætores, & Cenſores; qui majores ordinarii, reliqui omnes Romani magiſtratus.

5. *Nudatos*] Cenſores proprie notare dicnntur eos quos dignitate ſua privant: verum cum ab hac lectione, codicum nullus diſſentiat, dicendum eſt hoe verbum *nudatos* ex iis unum eſſe quæ Suetonio peculiaria ſunt. *Nudos equites* pro ſceleratis & probroſis dixit Cicero lib. 1. ad Atticum Epiſt. 13.

6. *Opere Cenſorio*] Cenſorum enim erat ut Senatores legere & Senatu movere, aliaque implere maximæ poteſtatis officia. *Cenſorium opus* hic ſumitur pro nota cenſoria.

7. *Ambitu*] De ambitu quid eſſet ſupra cap. 9.

8. *Comitia*] Supra cap. 13.

9. *Partitus eſt*] Hoc eſt jus creandorum magiſtratuum ſic diviſit, ut dimidiam candidatorum partem populo relinqueret eligendam, alteram ſibi reſervaret. Hinc Juvenalis Satyr. 10. ſubactum ridens populum.

Qui dabat olim
Imperium, faſces, legiones, omnia. nunc ſe
Continet, atque duas tantum res anxius
optat,
Panem, & Circenſes, &c.

10. *Commendo vobis*, &c.] Formula eſt qua uſi ſunt quoque cæteri poſt Cæſarem Imperatores. Vide Tacitum Annal. 1. de Tiberio *tum primum e campo comitia ad patres tranſlata ſunt: nam ad eam diem etſi potiſſima arbitrio principis, quædam tamen ſtudiis tribuum fiebant.* Paulo poſt *moderante Tiberio ne plures quam quatuor candidatos commendaret, ſine repulſa & ambitu deſignandos.*

11. *Proſcriptorum liberos*] Non a ſe, nulla enim a Cæſare facta proſcriptio, Sed a Sylla qui rerum potitus ut ſupra notatum eſt cap. 1. num 9. truculenta illa quam fecit proſcriptione, non parentes modo necandos mandavit, ſed leges quoque tulit ut contra morem antiquum, ne ipſorum quidem liberi ad honorum petitionem admitterentur, aut legi poſſent in Senatum. De proſcriptione dictum cap. 4.

12. *Judicum*] De iis ut eorum Decuriis. Aug. c. 32. Calig. 16. &c.

13. *Tribunos ærarios*] Quibus pecunia quam militibus diſtribuerent, erat attributa; quique pecuniam quæſtori publice numerarent, quos & inter judices annumerat Cicero Epiſt. 11. ad Attic. lib. 1.

14. *Recenſum populi*] *Cenſum* non dixit, quod nomine illo intelligenda veniat illa populi recognitio quæ fit per Cenſores, ſcribas, &c. adhibitiſque ceremoniis pluribus, quas hic defuiſſe ſatis indicat.

15. *Nec more*] Non enim Cenſorem ſe dixit, ſed præfectum morum, dequo Cicero Epiſt. 15. lib. 9. famil. *quandiu hic eris noſter, hic præfectus moribus, parebo auctoritati tuæ:* & infra cap 76.

16. *Nec loco*] Fiebat enim vel in foro vel in campo Martio.

17. *Per Dominos inſularum*] Non vero per ſcribas cenſorum. Inſulæ ſunt ædificia, vel ædificiorum multitudo, quæ aliis non conjunguntur ad earum ſimilitudinem terra-

rum quæ mari vel fluminibus eminent. Sed hic Inſulas intelligit Suetonius quaſvis ædes locatitias: ſic enim poſt Neronem dictæ fuerunt quemadmodum ex Tacito Caſaubonus exiſtimat, earum igitur dominos intellige ipſos locatores.

18. *Cœtus*] Supra de hac voce c. 16.

19. *Qui recenſiti non eſſent*] Qui Cæſaris recenſione ad frumentationem admiſſi non erant.

20. *Subſortitio*] Hoc eſt ſecundaria quædam ſortitio in eorum ſolatium qui prima ſortitione fuerant excluſi, ut nempe in mortuorum loca ſubrogarentur.

CAPUT XLII.

Octoginta autem civium millibus in [1] tranſmarinas colonias diſtributis, ut exhauſtæ quoque urbis frequentia ſuppeteret, ſanxit, Ne quis civis major annis viginti, minorve XL. qui [2] Sacramento non teneretur, plus triennio continuo Italia abeſſet, neu quis Senatoris filius, niſi [3] contubernalis, aut [4] comes magiſtratus, peregre proficiſceretur: neve hi qui pecuariam facerent, [5] minus tertia parte puberum ingenuorum inter paſtores haberent. Omneſque medicinam Romæ profeſſos, & liberalium artium doctores, quo libentius & ipſi urbem incolerent, & cæteri appeterent, civitate donavit. De [a] pecuniis mutuis, disjecta [6] novarum tabularum expectatione, quæ crebro movebatur, decrevit tandem, ut debitores creditoribus ſatisfacerent, per æſtimationem poſſeſſionum, quanti quaſque [7] ante civile bellum comparaſſent, deducto ſummæ æris alieni, ſi quid uſuræ nomine [8] numeratum, aut perſcriptum fuiſſet: qua conditione [9] quarta pars fere crediti deperibat. [10] Cuncta collegia, præter antiquitus conſtituta, diſtraxit. Pœnas facinorum auxit: & [11] cum locupletes eo facilius ſcelere ſe obligarent, quod [12] integris patrimoniis exſulabant, [15] parricidas, ut Cicero ſcribit, bonis omnibus, reliquos dimidia parte multavit.

INTERPRETATIO.

a *Quod ad pecunias mutuas* attinet *adempta ſpe remiſſionis debitorum qua ſæpe excitabatur; ſtatuit demum ut debitores ſolverent* debita *creditoribus*, facta *æſtimatione prædiorum juxta pretium quo ſingula empta fuerant ante civiles tumultus; detrahendo de ſorte ſi aliquid ſolutum fuiſſet. fœnoris loco; qua pactione propemodum quarta pars pecuniæ creditæ amittebatur.*

NOTÆ.

1. *Tranſmarinas colonias*] Quarum præcipuæ Corinthus & Carthago.

2. *Sacramento*] Jurejurando ſeſe Romani milites aſtringebant ad parendum duci quocumque duceret.

3. *Contubernalis*] Supra cap. 2.

4. *Comes*] De iis quales ſub Magiſtratibus erant ſupra cap. 4 num. 8. & ſub Imperat. infra: Tib cap. 46.

5. *Minus tertia parte*] Cum enim illis matrimonium inire liceret, non autem legionariis militibus; futurum erat ut plures a bello avocarentur ad pecuariam, quorum matrimonio procuranda erat urbis frequentia.

6. *Novarum tabularum*] In more poſitum erat ut unuſquiſque ſibi domeſticam rationem totius vitæ ſuæ ſcriberet per ſingulos dies, in quo appareret quid de reditibus ſuis, fœnore, lucrove ſepoſuiſſet, aut expendiſſet ad hæc ſcribenda tabulis ligneis cera illitis utebatur, inde *tabulæ accepti & expenſi*, &c. novæ igitur tabulæ, de quibus hic, ſunt eæ in quas nomina hoc eſt eæ

quæ ſibi debebantur referebant : quæ ſi deleti & expungi jubeantur, ut novæ fiant, idem eſt ac omnia debita prorſus aboleri, quod quamquam maxime populare eſſet, noluit tamen Cæſar populo condonare: de quo ipſemet tertio de bello civili ſtatim ab initio ubi ea quæ narrat hic Suetonius facta dixit. *Hoc & ad timorem novarum tabularum tollendum minuendumque , qui fere bella & diſſentiones civiles ſequi conſuevit , & ad debitorum tuendam exiſtimationem eſſe aptiſſimum exiſtimavit.* Et de perturbationibus a Cœlio ſuper hac re motis paulo infra illo eodem lib. 3. de tabulis vero adhuc infra Tib. cap. 15. quæ etiam omnia de tabulariis publicis, nomina deſcribentibus melius intelligas. Apud ipſos enim ſumebatur quoque pecunia mutua, quemadmodum ferme apud eos quos vulgo *notarios* appellamus.

7. *Ante bellum civile*] Vaſtati enim illo durante agri, proventum reddebant longe viliorem, ac proinde longe minoris æſtimati fuiſſent.

8. *Numeratum aut perſcriptum*] *Numerare* eſt præſentem pecuniam ſolvere, & naturæ potius, quam juris verbum. *Perſcribere* vero contra juris eſt, ſignificatque ſumendam apud argentarium ſeu tabularium de quo adhuc Aug. cap. 3. & alibi pecuniam permittere, quo ſenſu Terentius Phormione Act. 5. Scen. 8.

Argentum jube rurſum reſcribi Phormio

Hoc eſt fac reddatur ab eo menſario a quo ſumendum illud tibi conceſſimus, cui reſpondet paraſitus ille Phormio.

Quod ? na ego perſcripſi porro illis quibus debui.

Significat quoque ejus nomine ſe obligare ut Cicero lib. 16. ad Attic. Ep. 2. quæ eſt omnium 332. *Sed cum videas quantum de jure noſtro deceſſerimus qui de reſiduis quadringentis ſeſtertiis ducenta præſentia ſolverimus ; reliqua perſcribamus.*

9. *Quarta pars*] Rationem inire facile eſt : civile bellum anno ab v. c. 705 incœperat, lata lex eſt anno 707. cum primum Cæſar victo Pompeio venit in urbem & Dictator eſt factus ; Si igitur ut fieri conſueverat centeſimam fœnoris loco ſolverent, hoc eſt centeſimam in ſingulos menſes debiti partem (uſuras enim ſingulis menſibus exigebant) pro 100. v. g. aureis, annui ſolvebantur aurei 12. unde patet biennio quo exactæ fuerant uſuræ 24. numeratos fuiſſe, quæ fere quarta pars eſt.

10. *Cuncta Collegia*] Sunt ſocietates quædam & conventus vel artificum, vel etiam ejuſdem nationis hominum ad Deorum honorem conſtitutæ. Collegiorum primus auctor Numa Pompilius, qui ea per artes pleraſque diſtinxit, ſed cum aliis atque aliis identidem additis ſupra modum ereviſſent, ſublata jam ante nonnulla fuerant, ac poſtmodum a P. Clodio reſtituta, ac multa ex ſervitio ac fœce urbis, inſuper addita, quæ Cæſar iterum diſſoluit ex iis quos ſervatos voluit, fuere Judæi quibus conceſſit ut more patrio, Romæ convenirent, ſodalibus aliis interdictis Joſeph. Antiquit. lib. 14. cap. 17.

11. *Locupletes*] Idem ſuo quoque tempore querebatur de præſidibus provinciarum Juvenalis Satyr. 1. v. 48.

Et hic damnatus inani
Judicio : quid enim ſalvis infamia nummis
Exul ab octava Marius bibit, & fruitur Diis
Iratis : at tu victrix provincia ploras.

12. *Integris patrimoniis*] Libera quippe Repub. cuicumque civi Romano accuſato, abeundi poteſtas fuit, priuſquam ſententia pronunciaretur, quam hoc pacto, cum bonorum jactura, ſimul evadebant : quod & de Athenienſibus probat hic ex Demoſthene Caſaubonus. Sed ea libertatis inſignia cum aliis, imperatores ademerunt.

13. *Parricidas*] Patet hic non intelligendos patrum, ſed parium interfectores : ſic enim homicidas quoſcunque dixerunt antiquitus ; & de parenticidis, lege Cornelia gravius cautum fuerat, & videbitur infra Aug. cap. 33. parricidas autem eos duntaxat intellige qui ſcientes ſcelus patrant. Sic enim lex Numæ *ſi quis hominem liberum ſciens morti duit, parricida eſto.* Et Feſtus in voce *ſacer ſi quis eum qui plebiſcito ſacer ſit occiderit. parricida ne ſit.* Voce *reliquos* Torrentius intelligit eos qui non ſcientes occiderint. *Qua pœna videntur locupletibus irrogata facinoroſis.* Quod vero de Cicerone addit, ſuſpectum Torrentio eſt ne aliunde intruſum fuerit, cum in ejus operibus non reperiatur. Caſaubono ſecus videtur, cum ea non habeantur hodie quæcumque ſcripſerat Orator.

CAPUT.

CAPUT XLIII.

JUs laborioſiſſime ac ſeveriſſime dixit. [1] Repetundarum convictos etiam ordine Senatorio movit. Diremit nuptias prætorii viri, qui [2] digreſſam à marito poſt biduum ſtatim duxerat, quamvis ſine probri ſuſpicione. Peregrinarum mercium [3] portoria inſtituit. [4] Lecticarum uſum, item [5] conchyliatæ veſtis, & margaritarum, niſi [6] certis perſonis & [7] ætatibus, perque [8] certos dies, ademit. Legem præcipue [9] ſumtuariam exercuit: [a] diſpoſitis circa [10] macellum cuſtodibus, qui obſonia contra vetitum retinerent, deportarentque ad ſe, ſubmiſſis nonnumquam lictoribus atque militibus: qui ſi qua cuſtodes feselliſſent, jam adpoſita [11] e triclinio aufferrent.

INTERPRETATIO.

a *Collocatis cuſtodibus circa macellum, ut retinerent & ad ſe afferent cibaria* quæ eſſent *contra interdictum* legis, *quandoque immiſſis clanculum lictoribus & militibus, ut ſi aliqua latuiſſent cuſtodes, ea aufferrent, jam ſubminiſtrata menſa.*

NOTÆ.

1. *Repetundarum*] De hoc crimine ſupra cap. 4. ejus pœnam Aſconius fuiſſe notat exilium & publicationem bonorum: quod & Cicero non ſemel innuit in Verrinis. Huic videtur Cæſar amiſſionem ordinis addidiſſe, quam tamen exiſtimat Lipſius cum exilio commutatam. Ut ut eſt ſub imperatoribus pœna illa obtinuit ut patet Othon cap. 2. & Tacit. lib. 1. hiſt. *Redditus Cadio Rufo, Pedio Blaſo Senatoribus locus, qui repetundarum criminibus ſub Claudio & Nerone, &c.*

2. *Digreſſam*] Soluto nempe per divortium matrimonio.

3. *Portoria*] Vectigalia ſunt quæ portitoribus hoc eſt conductoribus tributorum, quæ ad importandas merces peregrinas e portubus colligebantur.

4. *Lecticarum*] His geſtabantur viri dignitate conſpicui, & primariæ nobilitatis matronæ, idque a ſervis, qui ideo lecticarii ſervi, ſex ut plurimum vel octo. Unde lectica ipſa hexaphorum & octaphorum. De quibus adhuc infra Tib. cap. 64. Calig. cap. 58. Domit. cap. 2. & 8.

5. *Conchyliata*] Hoc eſt purpureæ, infectæ ſcilicet pretioſo illo muricis ſive oſtrei ſucco, hæc enim duo plerique pro eodem accipiunt atque Conchyle ſive Conchylium: alii vero diverſa concharum eſſe genera ſentiunt; de his plura Baifius de re veſtiaria cap. 3. & Calig. cap. 17.

6. *Certis perſonis*] v. g. Magiſtratibus.

7. *Et ætatibus*] Euſebii in Chronico verba ſunt: *In anno proxime poſt devictam a Cæſare Ægyptum: prohibitæ lecticis margaritiſque uti, quæ nec viros, nec liberos haberent. & minores eſſent annis quinquaginta quinque.*

8. *Certos dies*] Eos nempe qui peculiari quodam feſto ſolennes eſſent, ut Idibus, Calendis, &c.

9. *Sumtuariam*] Fanniam primum deinde Liciniam, quibus ſenio & ſitu obliteratis complures, ut inquit Gellius, in patrimoniis amplis helluarentur, & familiam pecuniamque ſuam prandiorum gurgitibus proluiſſent, immoderatæ huic conviviorum impenſæ modum adhibuit Sylla, ac tandem has leges vim habere curavit Julius Cæſar, non novas inſtituit. Juliam enim ſumtuariam Auguſto tribuit Gellius lib. 2. cap. 24. de quo & Macrob. lib. 3. cap. 17.

10. *Macellum*] Locus in urbibus ubi veneunt quæcumque ad victum pertinentia.

11. *Triclinio*] Patet triclinium hic accipi pro ipſa menſa, huic enim non illi, apponebantur cibi. Triclinium, ut per ſe nomen indicat tribus lectis conſtabat, quibus ſingulis in formam ſemicirculi, circum menſam diſpoſitis accumbebant terni; vel ſi plures, ſordidum erat; unde Cicero in Piſonem id ipſum dedecoris loco enumerat: *Græci ſtipati, quini in lectulis ſæpe plures. ipſe ſolus, bibitur uſque eo, &c.* Et Horatius Satyr. 4. lib. 1. eodem ſenſu.

Sæpe tribus lectis videas cœnare quaternos, &c.

CAPUT XLIV.

Jam de ornanda inſtruendaque urbe, item de tuendo ampliandoque imperio, plura ac majora in dies deſtinabat. [a] In primis Martis templum, quantum nuſquam eſſet, exſtruere, repleto & complanato lacu, in quo [1] naumachiæ ſpectaculum ediderat: [2] theatrumque ſummæ magnitudinis [3] Tarpeio monti accubans. [4] Jus civile ad certum modum redigere, atque ex immenſa diffuſaque legum copia, optima quæque & neceſſaria in pauciſſimos conferre libros. Bibliothecas Græcas & Latinas, quas maximas poſſet, [5] publicare, data [6] M. Varroni cura comparandarum ac digerendarum. Siccare [7] Pomptinas paludes: emittere [8] Fucinum lacum: [9] viam munire à mari ſupero per [10] Apennini dorſum ad Tiberim uſque: [11] perfodere iſthmum: [12] Dacos, qui ſe in [13] Pontum & [14] Thraciam effuderant, coërcere: mox [15] Parthis inferre bellum per [16] Armeniam minorem, [b] nec niſi ante expertos aggredi prælio. Talia agentem atque meditantem mors prævenit: de qua prius quam dicam, [17] ea quæ ad formam & habitum, & cultum & mores, nec minus quæ ad civilia & bellica ejus ſtudia pertineant, non alienum erit ſummatim exponere.

INTERPRETATIO.

a *Præſertim ædificare ædem Martis* tanta magnitudine *quanta nullibi foret poſtquam replevisſet & exæquaſſet* ſolo *lacum, in quo exhibuerat pugnam navalem.*

b *Et cum iis prælium non committere antequam experientia aliqua tentaſſet* illorum peritiam.

NOTÆ.

1. *Naumachia*] De qua ſupra cap. 39.

2. *Theatrum ſummæ magnitudinis*] Huc enim uſque non niſi temporanea fuerant quotannis e ligno fieri ſolita, ut notat ex lib. 5. Vitruvii Lipſius Amphitheat. cap. 5. & colligitur etiam ex Dion. lib. 37. & lib. 43. quo poſtremo refert extructa a Cæſare in campo Martio theatrum & amphitheatrum inventi quidem novi fuiſſe, ſed lignea.

3. *Tarpeio*] Unus eſt e ſeptem Romanis montibus, qui & Capitolinus a Capitolio dictus eſt. Theatrum poſtea Marcelli nomine extruxit Auguſtus cap. 29. in Aug.

4. *Jus civile*] Id quoque tentatum a Cicerone teſtis eſt Gellius lib. 1. c. 22. ubi fragmenta quædam ex illius libro, qui inſcriptus eſt *de jure civili in artem redigendo*, adducit in teſtimonium. Sed tam immenſum opus tandem feliciter adimplevit Juſtinianus, & quidem ſingulari induſtria: tanta eſt enim titulorum, qui toto jure civili continentur, inter ſe connexio, ut ſuus ſit ſingulis locus, nec aptior vel a peritiſſimo quocunque potuerit excogitari. Et ſane cuilibet viro bonæ mentis valde natura ſua malevolus videbitur ille, qui de Juriſprudentia Romana tam nitide in ordinem redacta, & petulanter & improbe detraxerit. Præſertim vero poſtquam Ludovici Magni ſapientia incredibili, ac pene divina contigit, ut promovente Michaële Tellerio Cancellario ſuperilluſtri ſtudia juris civilis diu ſopita per univerſas Gallias in priſtinum ſplendorem reſtituerentur. Tanti nempe momenti negotium Illuſtriſſimis Togæ proceribus, comitibus conſiſtorianis Ludovico Boucheratio, Claudio Baſinio Beſonio, Claudio Peleterio, & Hieronymo Bignonio a Rege ſapientiſſimo nominatim mandatum eſt conficiendum. Quorum omnium ſolertiam, & prudentiam eximiam præſcripta ſingulis totius regni Academiis juris Romani publice docendi forma cumulatiſſime demonſtravit.

5. *Publicare*] Publice utendas permittere.

6. *M. Varroni*] Illi, qui doctiſſimus togatorum habitus eſt.

7. *Pomptinas paludes*] Alii *Potinas* alii

Pomtinas legunt hodie *l'Aufente palude*. tam grandes erant ut eas vel arte magica exſiccari Plinius optaret. Ut lib. 26. cap. 4. ait *ut tantum agri ſuburbana redderetur Italia*: erant enim in Latio. Nunc aiunt ferme totas exſiccatas, quamvis id præter Cæſarem conati quoque ſint fruſtra ſemper alii Imperatores & reges, Aufidio flumine & vicinarum montium radicibus, perennes aquas, & quæ derivari in perpetuum alio non potuerant immittentibus, quod à Cornelio Cethego Conſule ante Cæſaris tempora factum narrat Livius lib. 47.

8. *Fucinum lacum*] Hodie ab oppidis circumſtantibus varia habet uomina *Lago di Celano*. *Lago di Marſo*: erat enim in finibus Marſorum: de hoc eodem Conſi.io Claud. cap. 20.

9. *Viam munire*] Sternere vel conficere.

10. *Appennini*] Notus mons, ab Alpibus juxta totam Italiæ longitudinem porrectus.

11. *Perfodere Iſthmum*] Quod & ante ipſum Demetrius Rex; & poſt illum Caligula cap. 21. & Nero cap 19. infauſto omnes eventu tentaverunt. Hodie Corinthiacus ille iſthmus Nigro & Volaterrano dicitur *hexamili*.

12. *Daces*] Hos inter Scythiæ Europeæ populos Cluverius annumerat eaſque regiones tenuiſſe dicit, quas hodie Valachi & Moldavi ferme omnes; atque etiam Tranſilvani & Hungarorum pars lib. 4. cap. 17. Introduct. in Geogr.

13. *Pontum*] Supra cap. 35.

14. *Thraciam*] Hodie *Romania* eſt, propter inſtauratam in ea regione novam Romam, nempe Conſtantinopolim.

15. *Parthis*] Apud eundem Cluverium lib. 5. cap. 13. hodie *Arach*.

16. *Armeniam minorem*] Nigro eſt hodie *Anaduolo* aliis *Pegian*; & ubi Colchorum fines attingit *Acotonlu*. Plutarchus in Cæſare deſtinaſſe illum ait, pervenire ad Caſpium mare, inde ſupra Pontum per Scythiam in Germaniam & Gallias ad repetendam Italiam tranſire, Romanum hoc terrarum ſpatio concluſurus imperium.

17. *Ea qua ad formam*, &c.] Hæc omnia eodem quo hic propoſita ſunt ordine refert Suetonius: quam ſcribendi rationem familiarem eſſe noſtro auctori animadvertere eſt, ut nempe ea generatim proponat quæ ſigillatim poſtmodum explicet.

CAPUT XLV.

FUiſſe traditur excelſa ſtatura, colore candido, [1] teretibus membris, ore paulo pleniore, nigris vegetiſque oculis, valetudine proſpera: niſi quod tempore extremo, repente animo linqui, atque etiam per [2] ſomnum exterreri ſolebat. [3] Comitiali quoque morbo bis inter res agendas correptus eſt. Circa corporis curam [4] moroſior, ut non ſolum tonderetur diligenter, ac raderetur, ſed [5] velleretur etiam: ut quidam exprobraverunt: calvitii vero deformitatem iniquiſſime ferret, ſæpe [6] obtrectatorum jocis obnoxiam expertus. Ideoque & deficientem capillum revocare à vertice aſſueverat: & ex omnibus decretis ſibi à Senatu populoque honoribus, non aliud aut recepit aut uſurpavit libentius quam [7] jus laureæ perpetuo geſtandæ. Etiam cultu notabilem ferunt. Uſum enim [8] lato clavo ad manus [9] fimbriato, nec ut umquam aliter quam ſuper eum cingeretur, & quidem fluxiore cinctura. Unde emanaſſe Syllæ dictum, optimates ſæpius admonentis, *ut male* [10] *præcinctum puerum caverent*.

NOTÆ.

1. *Teretibus*] Teres dicitur illud quod rotundum eſt & oblongum: intelligit ergo membra Cæſaris fuiſſe quidem ſuculenta non obeſa, qualia Caſaubonus ex Ariſtotele vocat εὔσαρκα nos *en bonne chair, ni gras ni maigre*. Quem tamen Plutarchus macilentum fuiſſe ſcripſit.

2. *Somnum*] Alii ſomnium emendarunt ex aliis M S. Torrentius & Caſaubonus & bene: ſomni enim inquieti minus proſperæ

valetudinis indicia.

3. *Comitiali morbo*] Caducum vulgus appellat, Græco vocabulo Epilepſia dicitur: qui etiam ſacer vel divinus, quia ut ait Apuleius in Apologia *partem animi rationalem quæ longe ſanctiſſima eſt, eam violet.* Comitialis vero quod inauſpicatus eſſet Comitiis habendis; aliquo enim concidente ex hoc morbo dum haberentur Comitia, dirimebantur. Herculeus quoque dictus eſt, ab Hercule: hoc Cæſar correptus traditur a Plutarcho dum aciem ordinaret in Africa, quem ſimul ac perſenſit delatus in proximam turrim quieti ſe dedit.

4. *Moroſior*] Hoc eſt tam exquiſite corpus curabat ut vel minimo defectu offenderetur, & moroſus fieret.

5. *Velleretur*] Delicatiorum mos erat ut pilos volſellis evelli ſibi juberent; quod vitio dabatur, unde corpora vulſa muliebriter fœdiſſima dicit Quintilianus lib. 3. & Martialis molles carpit non ſemel.

6. *Obtrectatorum*] Ut patet ex dictis paulo infra de militibus canentibus in triumpho.

7. *Jus Laureæ coronæ*] Non modo quod triumphantium inſigne, verumetiam quod hac ratione calvitium occultaret: qui Suetonii locus cum eo quod hic etiam dixit conſueviſſe nempe capillum a vertice revocare, maxime favet iis qui Romanos aperto vulgo capite, in urbe fuiſſe contendunt: dequo infra cap. 57. & Aug. cap. 82. Certe mirum eſt Cæſarem occultandæ calvitiei non uſum comis illis fictis, quibus tot alios paulo poſt uſos patet Oth. cap. 12. & Calig. cap. 11. & Ner. 26. &c. Cum nec ante ipſius tempora populis aliis incognitæ eſſent, ut pote quibus uſos vulgo Medos conſtat ex Xenoph. lib. 1. de Inſtitutione Cyri.

8. *Lato clavo*] Tunica erat purpura prætexta, vulgari tunica latior, cui toga ſuperinduebatur, Senatorium ordinem ab equeſtri diſtinguens, ut Plin. lib. 33. c. 2. auctor eſt, ſic dicta quod quibuſdam veluti clavis diſtingueretur aureis, de qua adhuc infra Aug. cap. 38. & 94. erat & anguſtus clavus de quo Oth. cap. 10.

9. *Fimbriato*] Fimbriæ ſunt ornamenti genus *de la frange*, quæ ad manus uſque pertingebant. Cujus moris veſtigium Caſaubonus eſſe notat quod hodie dicimus *des manchettes*. ex hac parte notabilis Julii cultus quod fimbriatæ ad manus uſque forent, ejus quem geſtabat lati-clavi manicæ; nec enim adducor ut doctiſſimo Gothofredo aſſentiar dicenti *ad legem 42. ff de donationibus inter virum & uxorem* Colobium idem cum ejuſmodi tunicis fuiſſe. Cum enim Servius ad 9. Æneidos, Colobiis hoc eſt ſine manica tunicis uſos dicit veteres, alios intelligere non videtur, ab eis qui manicatas Phrygibus tunicas exprobrabant.

Et tunicæ manicas & habent redimicula mitræ.

Romanis autem tunicis non niſi longiores manicas probro fuiſſe aperte, ni fallor, indicat Gellius lib. 7. cap. 12. *Tunicis uti virum prolixis ultra brachia & uſque in primores manus, ac prope in digitos Romæ atque omni in Latio indecorum fuit; eas tunicas noſtri Græco vocabulo Chiridotas appellaverunt* quibus, de induſtria Cæſar uſus videtur ut ſuam à Phrygibus hoc eſt Trojanis originem oſtentaret. Ut ſupra cap. 6. & infra c. 49.

9. *Male præcinctum puerum*] Patet hoc etiam ipſi peculiare, & hac quoque cinctura notabilem fuiſſe eaque jam inde a teneris ita cinctum Cæſarem; idem enim habet Macrobius lib. 2. cap. 3. quod totum de Ciceronis jocis eſt, & Dio lib. 43. & qua cinctura conſulto uſum ſuſpicantur ut hac mollitiei ſpecie animum occultaret. Unde Cicero interrogatus cur in electione partis erraſſet: *præcinctura* inquit *me fefellit*. Jocatus in Cæſarem ut habet loco laudato Macrobius, an vero togam ipſam an ſuppoſitam illi tunicam, cingere moris eſſet longius eſt quam ut poſſit hoc loco diſputari.

CAPUT XLVI.

HAbitavit primo in [1] Subura modicis ædibus: poſt autem [2] pontificatum maximum, in [3] Sacra via [4] domo publica. [5] Munditiarum, lautitiarumque ſtudioſiſſimum multi prodiderunt. Villam in [6] Nemorenſi à fundamentis [7] inchoatam, magnoque ſumptu abſolutam, quia non tota ad animum ei reſponderat, totam diruiſſe, quamquam tenuem adhuc & obæratum. In expeditionibus [8] teſſellata & [9] ſectilia pavimenta circumtuliſſe.

NOTÆ.

1. *Subura*] Urbis vicus eſt dequo Horatius Epod. 5.

Senem, quod omnes rideant, adulterum,
Latrent Suburanæ canes.

Erat & Tribus Suburana celebetrima de qua Varro 4. de L. L. &c

2. *Pontificatum*] De quo ſupra cap. 13.

3. *Sacra via*] Sic dictam volunt vel quod in ea Romulum inter & Tatium fœdus ictum eſt, vel quod per eam præcipue Circenſes pompæ traducerentur.

4. *Domo publica*] Non enim alia Pontificem habitare fas erat.

5. *Munditiarum*] In habitatione, ſicut & lautitiarum in conviviis.

6. *Nemorenſi agro*] Hoc eſt Aricino: nemus enim appellatur lucus quidam prope Ariciam in Latio, unde Nemorenſis ager & lacus qui propter amœnitatem, Dianæ ſpeculum appellatus eſt, Sabellicus ait ibidem oppidum adhuc extare veteri appellatione dictum *Nemus* quinque ab urbe leucis diſſitum.

7. *Inchoatam*] Variant in hujus vocis orthographia: alii enim ſcribunt *incoho* alii *inchoo*.

8. *Teſſellata*] Hoc eſt teſſellis ſeu parvulis quibuſdam quadris per modum teſſeræ in varios colores diſtincta, ſtrata, qualia dici nobis *marquetterie* teſtis eſt Caſaubonus, qui ſuper hac re plurima eaque doctiſſima congeſſit; tum ſuper pavimentorum ejuſmodi forma, tum ſuper hac non Cæſaris modo, ſed & aliorum quoque in caſtris metandis & ſternendo prætorio, magnificentia, quæ tanta fuit ut prætorium templo compararet Joſephus, &c.

9. *Sectilia*] Sic dicuntur tenues quædam marmoris cruſtæ diverſi generis & coloris, non tinctæ, ut de teſſellatis exiſtimant, eaque fere non niſi in pavimentis adhibita, cum teſſellata etiam in cameras tranſierint, & *muſivi operis* appellatione nuncupata. Plura vide apud Caſaub. hîc.

CAPUT XLVII.

a [1] BRitanniam petiſſe ſpe margaritarum, quarum amplitudinem conferentem, interdum ſua manu [2] exegiſſe pondus. Gemmas, [3] toreumata, [4] ſigna, tabulas operis antiqui ſemper [5] animoſiſſime comparaſſe: [6] ſervitia recentiora politioraque, immenſo pretio, & cujus ipſum etiam puderet, ſic ut [7] rationibus vetaret inferri.

INTERPRETATIO.

a Fertur *Cæſar iviſſe in Britanniam* allectus *margaritis quarum magnitudinem cum comparares* inter ſe, *ſua manu aliquando exacte reperiſſe pondus.*

NOTÆ.

1. *Britanniam*] Britannicum Oceanum margaritis feracem alii quoque narrant, ſed eas parvas, & decolores Plinius lib. 9. cap. 35. & in Agricolæ vita Tacitus annotarunt.

2. *Exegiſſe*] Hoc eſt libraſſe manu & examinaſſe pondus, quanquam non niſi ſemiunciæ ſint maxime ponderoſæ.

3. *Toreumata*] Cælatas figuras, & tornatiles τορευτικὴν artem appellant Græci, quæ in aureis & argenteis præſertim vaſis apud antiquos efflotuit, & ſculpturam una cum cœlatura complectebatur.

4. *Signa*] Inter hæc & ſtatuas id vulgo diſcriminis aſſignant, quod licet utrumque ſolida materia ſimilitudinem dei vel hominis èxprimat, ſignum tamen de brutorum quoque animantium ſimilitudine dicatur, non vero ſtatua; a qua etiam loco differt: quæ enim in foro aut alio quovis publico profanoque loco ſtatuæ dicuntur, eas in templis & privatis domibus ferme non niſi ſigna nuncupaverunt.

5. *Animoſiſſime*] Notanda vis hujus adverbii quemadmodum, & à Jureconſultis dicitur *animoſus emptor*, & Cæſar ipſe a Tacito *animoſus corruptor*. Hujus luxuriæ exemplum retulit Plinius lib. 35. cap. 11. ubi Ajacem & Medeam pictos 80 a Cæſare talentis emptos ait: hoc eſt 84000 l. noſtro ſitu, ut ſupra poſitum eſt cap. 4.

6. *Servitia recentiora*] Hoc eſt ſervos elegantia & ætatis flore commendabiles, quorum cum ſervitus recens foret, vultum formamque nullus adhuc labor deturparet: cujuſmodi mancipia, magno erant apud lautos illos in pretio. Unde Juvenal. Sat. 5. verſ. 55.

Flos Aſiæ ante ipſum, pretio majore paratus,
Quam fuit & Tulli cenſus, pugnacis & Anci.

Legit in Vaticano Codice Torr. *retiora* & margini aſcriptum *rectiora*. ut ſani intelligantur homines erecto & firmo corpore quo ſenſu Catullus de lecticariis.

Non, inquam, mihi tam fuit maligne
Ut provincia quod mala incidiſſet
Non poſſem octo homines parare rectos.

Et Juvenal Sat. 3. verſ. 251.

Quas recto vertice portat
Servulus infelix, &c. Et idem de amica ſua Horatius Sat. 2. lib. 1. *candida rectaque ſit.*

7. *Rationibus*] Hoc eſt in tabulis illis de quibus cap. 42. deſcribi. in his enim conficiendis tanta fuit Romanorum diligentia, ut diſpenſatorem domus ob id ipſum haberent, qui quacunque ex cauſa quidpiam expendiſſent, id omne referret in rationes (*l'eſcriveit ſur le Livre de compte.*) Unde nec frugi habebantur qui nullas conficerent, ſæpeque uſuvenit ut ſcelus pecunia redemptum aliaque ejuſmodi ex ipſis auctorum tabulis probarentur; quod ne ſibi contingeret, male & nequiter empta, cautiores vel omnino vetabant, vel falſis titulis jubebant inferti.

CAPUT XLVIII.

Convivatum aſſidue, per provincias duobus [1] tricliniis: uno, quo [2] ſagati palliative: altero, quo [3] rogati cum illuſtrioribus provinciarum diſcumberent. Domeſticam diſciplinam in parvis ac majoribus rebus diligenter adeo ſevereque rexit: ut [4] piſtorem, alium quam ſibi panem convivis ſubjicientem, compedibus vinxerit: libertum gratiſſimum, ob adulteratam equitis Romani uxorem, quamvis nullo querente, capitali pœna adfecerit.

NOTÆ.

1. *Tricliniis*] Vide cap. 43.

2. *Sagati palliative*] Sagum militare veſtimentum erat quod armis ſuperinduebatur. Gallorum proprium fuiſſe quidam ideo contendunt quod Gallicum ſit vocabulum, teſte Strabone lib. 4. Imo etiam nunc hodie dicitur *une ſaie*. Et Virgilius ſic canit. 8. Æneid. Gallorum deſcribens habitum:

Aurea Cæſaries ollis: atque aurea veſtis
Virgatis lucent ſagulis, &c.

Sed & eo uſos Hiſpanos idem Strabo & inſuper Appianus in Ibericis tradidere; pallium vero Græcorum erat ex earum genere veſtium quæ totum corpus a ſcapulis ad pedes contegebant quadratum, quæ præſertim a toga differebat cujus figura ſemicircularis, elegantioribus utrinque regeſtum fuit in humeros, ibique ut induta ſub eo tunica pateret, fibulæ morſu adſtrictum Turnebus adverſ. 2. lib. cap 27. hoc loco Gallos intelligi & Græcos exiſtimat, quem ſecutus eſt Torrentius: ab utroque diſſentit Caſaubonus nec immerito: *Sagati* enim vocabulo non minus ut patet intelligi poſſunt Hiſpani & ipſi Romani; quos & Sago uſos dubio procul eſt Horat. Epod. 9. de Antonio.

Terra marique victus hoſtis punico
Lugubre mutavit ſagum.

Palliati igitur vere erant Græci quos inter Comites Cæſarem habuiſſe nullus dubito, medicos v. g. philoſophos, eruditoſque homines quorum conſuetudine tantopere delectabatur. Sagati vero Cæſari e comitatu minus conſpicui, ad differentiam Togatorum.

3. *Togati*] Honeſtiores e Cæſaris comitatu Romani Senatores v. g. & alii magiſtratibus functi quibus propria toga.

Romanos rerum dominos, gentemque togatam, Ut Virgil. lib. 1 Æneid. illiſque vitio dabatur, ſi alio publice veſtimento uterentur Aug. cap. 40. & Cicero pro Rabirio, &c.

4. *Piſtorem*] Qui panem conficeret: miniſtros enim ejuſmodi inter ſervos habebant Romani tunc temporis; antiquioribus enim piſtor omnino nullus, mulierumque id opus erat, ad bellum uſque Perſicum nempe ad annum v. c. circiter 586.

CAPUT XLIX.

PUdicitiæ ejus famam nihil quidem præter [1] Nicomedis contubernium læſit, gravi tamen & perenni opprobrio, & ad omnium convitia expoſito. Omitto Calvi Licinii notiſſimos verſus,

Bithynia quidquid
Et pædicator Cæſaris umquam habuit.

Prætereo [2] actiones Dolabellæ & Curionis patris: in quibus eum Dolabella *pellicem reginæ*, [3] *ſpondam interiorem regiæ lecticæ*, ac Curio *ſtabulum Nicomedis*, & *Bithinycum fornicem* dicunt. Miſſa etiam facio [5] edicta Bibuli, quibus proſcripſit collegam ſuum, *Bithynicam reginam: eique regem antea fuiſſe cordi, nunc eſſe regnum.* Quo tempore, ut M. Brutus refert, Octavius etiam quidam, valetudine mentis liberius dicax, conventu maximo cum Pompeium regem appellaſſet, ipſam reginam ſalutavit. Sed C. Memmius etiam ad cyathum & vinum Nicomedi ſtetiſſe objecit, cum reliquis exoletis, pleno convivio, accuſantibus nonnullis urbicis negotiatoribus, quorum refert nomina. Cicero vero non contentus in quibuſdam epiſtolis ſcripſiſſe, a ſatellitibus eum in cubiculum regium eductum, in aureo lecto, veſte purpurea decubuiſſe, floremque ætatis a [6] Venere orti, in Bithynia contaminatum: quondam etiam in Senatu defendenti [7] Nyſæ cauſſam, filiæ Nicomedis, beneficiaque regis in ſe commemoranti, *Remove*, inquit, *iſthac oro te: quando notum eſt, & quid ille tibi, & quid illi tu dederis.* Gallico denique triumpho milites ejus inter cætera carmina, qualia currum proſequentes [8] jculariter canunt, etiam vulgatiſſimum illud pronunciaverunt:

Gallias Cæſar ſubegit, Nicomedes Cæſarem:
Ecce Cæſar nunc triumphat, qui ſubegit Gallias:
Nicomedes non triumphat, qui ſubegit Cæſarem.

Pronum & ſumtuoſum in libidines fuiſſe conſtans opinio eſt, plurimaſque &

illuſtres fœminas corrupiſſe : in quibus Poſtumiam Servii Sulpicii, Lolliam AUli, Gabinii, Tertullam M. Craſſi, etiam Cn. Pompeii Muciam.

NOTÆ.

1. *Nicomedis*] Supra cap. 2.

2. *Actiones Dolabellæ*] Eundem eſſe de quo ſupra, cap. 4. vero ſimillimum eſt, qui ut Cæſaris accuſationi reſponderet, una cum Curione actiones edidit in Cæſarem maledicentiſſimas. De Curione ſupra cap. 9 *actiones* dixit hic quemadmodum ibi *orationes* & *actiones* Ciceronis v. g. in Verrem, &c.

3. *Spondam interiorem*] Quæ pars lectorum parieti proxima erat apud antiquos hæc dicebatur ſponda interior ad differentiam alterius quæ exterior, hinc Tibullus.

Et preſſus prior eſt, interiorque torus.

Iſidorus lib. 20. de Originibus cap. 11. exterius duntaxat lecti latus *ſpondam* appellat, interius vero *pluteum*, quod nempe tabulis quibuſdam muniretur; pluteus enim apud Feſtum *tabula quibus quid præſepitur*. & Martialis interiorem hanc lecti partem *plutei* indigitaram nomine aperte indicat lib. 3. Epig 89. *namque puer pluteo vindice tutus erat* hac enim parte mulieres & pueros cubare moris fuit: viros autem parte priore quàm *ſpondam priorem* Nonius Marcellus dicit, *ſi ſpondam priorem qua vir cubat peruxoris*, & unde, atque ex hoc Suetonii loco patet, latus lecti utrumque *ſpondam* appellatum.

4. *Lectica*] Iſidorus ibid. *lectica plutei lecti*.

5. *Edicta bibuli*] Supra cap. 9. & cap. 11. ubi quid ſit proſcribere.

6. *A Venere orti*] Cæſaris nempe per Julium Aſcanium de quo cap. 6.

7. *Niſa*] Nicomedis alii filium fuiſſe volunt, alii omiſſo nomine ſcribunt *onixo*.

8. *Jocularitor*] Impune quippe jocari licebat militibus in triumphantes, Martial. lib. 1. Epig. 5.

Conſuevere jocos veſtri quoque ferre triumphi
Materiam dictis nec pudet eſſe ducem.

Eo ut aiunt conſilio ut præmia virtutis accipiens triumphator de vitiis quoque ſuis moneretur.

CAPUT L.

NAm certe Pompeio, & a Curionibus patre & filio & a multis exprobatum eſt, quod *cuius cauſſa poſt tres liberos exegiſſet uxorem, & quem gemens* [1] *Ægiſthum appellare conſueſſet, eius poſtea filiam potentiæ cupiditate in matrimonium recepiſſet.* Sed ante alias dilexit M. Bruti matrem [2] Serviliam: [a] cui & proximo ſuo conſulatu [3] ſexagies HS. margaritam mercatus eſt: & bello civili ſuper alias donationes, ampliſſima prædia [4] ex auctionibus haſtæ [5] nummo addixit. Cum quidem pleriſque vilitatem mirantibus, faceriſſime Cicero, *Quo* [6] *melius*, inquit, *emtum ſciatis*, [7] *Tertia deducta eſt*: exſtimabatur enim Servilia, etiam filiam ſuam Tertiam Cæſari conciliare.

INTERPRETATIO.

a *Cui ultimo ſuo conſulatu emit margaritam ſexagies* centenis millibus ſeſtertiorum: *& tumultu civili adjudicavit ex ſubhaſtationibus maximas poſſeſſiones, minimo* pretio, *præter alia munera.*

NOTÆ.

NOTÆ.

1. *Ægiſthum*] Appoſita comparatione : Sacerdos enim Ægiſthus abſentis & bellum Trojanum gerentis Agamemnonis uxorem Clytemneſtram vitiavit ; Cæſar autem abſentis & Mithridatico bello occupati Pompeii conjugem Muciam maximus ipſe Pontifex adulteravit: utriuſque hiſtoria apprime quadraverit, ſi conſanguinitatis nexum, & domeſticas cædes exceperis ; nota quippe Pelopis domus hiſtoria

2. *Serviliam*] Ea fuit ſoror Catonis Uticenſis, quam quia juvenis adhuc Cæſar amavit, ideo Bruti patrem creditum fuiſſe Plutarchus ait & infra cap. 82. ex Cæſaris ipſius verbis innuitur.

3. *Sexagies*] Circiter 219000 l.

4. *Auctionibus haſta*] Eæ ſunt venditiones auctoritate publica factæ, quarum ſignum erat haſta in foro poſita, unde *ſubhaſtare* & *ſubhaſtatio* etiam gallice *ſubhaſter, vendre à l'encan.* Vide in Aug. cap. 36.

5. *Nummo*] Hoc eſt minimo pretio ſic enim Horat. Sat. 5. lib. 2. in fine.

Huic tu
Dic ex parte tua ſeu fundi ſive domus, ſit
Emptor, gaudentem nummo te addicere. &c.

Valer. lib. 5. cap. 2. *Quod noſtrates dicunt fragmento panis vendere, quod donationis eſt inſtar, cum obtentu venditionis rem donantes invidiam donationis vitamus, & pudori accipientis conſulimus.* Budæus in Pandectas tit. de in diem addictione. Beroaldus in omnibus quos vidit libris, & in aliquibus Torrentius et & in Turonenſi Caſaubonus legerunt *minime* ; quod videtur eſſe melius: has namque, veras venditiones fuiſſe recte colligas ; pretii ſiquidem vilitatem mirabantur omnes ; licet enim *viliori pretio res donationis cauſa diſtrahatur, dubium non eſt venditionem valere l. 38. ff. de contrah. empt.* Cum e contrario addictiones quæ nummo fiebant, nugatorias venditiones appellent Jureconſulti, & pro donationibus habeant ad l. 46. ff. *Locati conducti.* Vide & l 10. *ff. de adquirenda, vel amittenda poſſeſſione*, quanquam quod addit Suetonius, *ſuper alias donationes* omnia donationis fuiſſe loco, ſuadere videatur.

6. *Melius emptum*] Hoc eſt viliori pretio: bene enim emere eſt vili pretio emere: legitur in quibuſdam *vilius* nec minus falſe.

7. *Tertia deducta eſt*] Urbanitas tota in horum vocabulorum æquivocatione ſita eſt: deducere enim ſignificat & *detrahere* ſeu *imminuere* aliquid e pretio & etiam *comitari* ſeu *demum* v. g. *perducere.* Unde perductores Plauto & Ciceroni ſunt amoris conciliatores ; non multum a lenonibus diſcrepantes & *perducere* Horatio idem ac in ſtuprum impellere Sat. 5. lib. 2. ubi de Penelope loquens,

Putas ne
Perduci poterit tam frugi tamque pudica.

De hujus verbi vi infra Tib. cap. 45. & Veſpaſ. cap. 22. Jam vero *Tertia* & Serviliæ filiam ſignificabat & partem pretii ; quo etiam alluſum exiſtimant aliqui ad legem Cæſaris de qua ſupra cap. 42. quibus verbis legem una & libidinem notaſſet, quod tamen Caſauboni judicio ſubtilius quam verius nec mirum: hac quippe lege *quarta pars crediti deperibat*, non tertia.

CAPUT LI.

NE provincialibus quidem matrimoniis abſtinuiſse, vel hoc diſticho appareet, jactato æque a militibus per Gallicum triumphum.

Urbani ſervate uxores, mœchum calvum adducimus,
Aurum [1] *in Gallia effutuiſti : heic ſumpſiſti mutuum.*

NOTÆ.

1. *Aurum in Gallia*] Hoc eſt Matronas in Gallia auro corrupiſti : at Romæ ſine pretio ſtuprum exercuiſti, ut quidam intelligunt. Sed potius ita interpretare : nempe par pari repenſum fuiſſe. Cum enim Cæſar alienas uxores adulteraret, ſuam quoque a Clodio adulteratam non patienter tulit.

CAPUT LII.

Dilexit & reginas, inter quas EUnoen Mauram, [1] Bogudis uxorem: cui maritoque ejus, plurima & immenſa tribuit, ut [2] Naſo ſcripſit: ſed maxime Cleopatram, cum qua & convivia in primam lucem ſæpe protraxit, & eadem nave [3] thalamego pene Æthiopia tenus Ægyptum [4] penetravit, niſi exercitus ſequi recuſaſſet. Quam denique accitam in urbem, non niſi maximis honoribus præmiiſque auctam remiſit: filiumque natum appellare nomine ſuo paſſus eſt. Quem quidem nonnulli Græcorum ſimilem quoque Cæſaris & forma & inceſſu tradiderunt. M. Antonius agnitum etiam ab eo, Senatui adfirmavit: quæ ſcire C Marium, & C. Oppium, reliquoſque Cæſaris amicos: quorum C. Oppius, quaſi plane defenſione ac patrocinio res egeret, librum edidit, [5] *Non eſſe Cæſaris filium, quem Cleopatra dicat.* Helvius Cinna Trib. pleb. pleriſque confeſſus eſt, habuiſſe ſe ſcriptam paratamque legem, quam Cæſar ferre juſſiſſet, [6] cum ipſe abeſſet, uti uxores liberorum quærendorum cauſſa, [7] quas & quot [8] vellet ducere, liceret. Ac ne cui dubium omnino ſit, & impudicitiæ eum, & adulteriorum flagiaſſe infamia, Curio pater quadam eum oratione, *omnium mulierum virum, & omnium virorum mulierem* appellat.

NOTÆ.

1. *Bogudis*] Bogud Manritaniæ rex erat, a quo plurimum auxilii bello Aftico Cæſar accepit.

2. *Naſo*] An idem ille dequo ſupta c. 9. probabiliter quidem ſuſpicantur interpretes, qui tamen ne affirment, obſtat codicnm M. S. diverſitas, quorum alii *Naſa* alii *Vaſſa* habent & *Vaſa*.

3. *Thalamege*] In tribus M. S. legit Torrentius *thalamoque*, aperto quoque ſenſu; ptiorem tamen præfert lectionem; erat autem *thalamegus* navis quædam ingens, qualem Athænæo teſte Ptololemæus Philopator ædificandam juſſit, ut ea intra thalamum ipſaque in regia eſſe ſibi videretur: magnitudine erat ſemiſtadii latitudine 30. cubitorum, altitudine paulo minus 40. de ſimili nave Plinius lib. 7. cap . 0.

4. *Penetravit*] Pro *penetraſſet*, quomodo adhuc loquitur Galb. cap. 10.

5. *Non eſſe Cæſaris filium* &c.] Glareano abſque negatione legendnm videtur, ut is libro titulus fuerit *eſſe Cæſaris filium* & qua recepta lectione Oppius idem ac Antonius aſſeveraverit, cui ſententiæ cohærere hæc verba non videntur *quaſi deffenſione rés egeret.* id eſt quaſi ea fuiſſet accuſatio cui deffenſio patari debuiſſet, innuit enim editum ab Oppio Octavianarum partinm homine ſingularem librum in Octavii hoc eſt Auguſti gratiam, ut mentitum in Senatu probaret Antonius quod & probabilius futurum eſt, ſi affirmatum id Senatui dicatur, quo tempore ante bellum Actiacum Octaviano adverſabatur Antonins, ipſumque verum Cæſaris heredem cenſendum negabat, ut pote cui ſuperſtes eſſet Cæſario filius ex Cleopatra. Quod ſi Triumviratu ſtante dictum id Senatui ponatur, cnm ſimile vero non videatur contradicturum tum temporis Oppium fuiſſe, recipienda erit Glareani lectio abſque negatione; cui deffendendæ nec etiam deerit deprompta ex antiquis veriſimilis conjectura, maxime ſi eo tempore, quo hæc gerebantur, de quibus hic ſermo eſt, a Triumviris, ac proinde durante adhuc Auguſti (qui tum Octavianus dicebatur) & Antonii amicitia Cleopatræ conceſſum fuerit ut filius ejus Ptolemæus cognomine Cæſario, rex appellaretur, ut narrat Dio lib. 49.

6. *Cum ipſe abeſſet*] An legem ferre cum abeſſet, an vero uxores ducere, ſubobſcurum reliquit: utrumque poteſt diviſim intelligi; ut ſcilicet, præſente ſe legem hanc ferri noluerit, aut Romanas leges, dum Romæ degeret, infringere.

7. *Quas & quot*] Nec enim alias quam Romanas ingenuas & ſanguine propius non junctas, nec plures quam unam eodem tempore uxorem habere ulli civi Romano licebat.

8. *Vellet*] Alii *vellent*; ſed teſtis eſt Dio, ſoli id ſibi ſumpſiſſe Cæſarem.

CAPUT LIII.

Vini parciſſimum ne inimici quidem negaverunt. Verbum M. Catonis eſt, *Unum ex omnibus Cæſarem ad evertendam Rempubl.* [1] *ſobrium acceſſiſſe.* Nam circa victum C. Oppius adeo indifferentem docet, ut quondam ab hoſpite [2] conditum oleum, pro viridi adpoſitum, adſpernantibus cæteris, ſolum etiam largius dicat appetiſſe: ne hoſpitem aut negligentiæ, aut ruſticitatis videretur arguere.

NOTÆ.

1. *Sobrium*] Hoc eſt vini parcum, non vero moderatum. Cato enim ambiguum hoc vocabulum de induſtria adhibuit, ad ſententiæ acumen.

2. *Conditum*] Si media producta tanquam à *côndio* deductum legeris, Plutarchi mens eſt affirmantis unguentum olei loco Cæſari manducandis aſparagis appoſitum: ſi vero media correpta *conditum* idem erit ac *vetuſtum*, oleum nempe intra domus penum ſervatum & reconditum, ac proinde minime jucundum quod opponitur viridi, ſapotis longe laudabilioris; ideo viride dictum quod ex olea nondum matura premeretur.

CAPUT LIV.

Abſtinentiam neque in imperiis, neque in magiſtratibus præſtitit. Ut enim quidam monumentis ſuis teſtati ſunt, in Hiſpania a [1] proconſule, & [2] a ſociis pecunias accepit, emendicatas in auxilium æris alieni: & [3] Luſitanorum quædam oppida, quamquam nec imperata detrectarent, & advenienti portas patefacerent, diripuit hoſtiliter. In Gallia fana templaque Deûm donis referta expilavit: urbes diruit, ſæpius ob prædam quam ob delictum: unde factum ut auro abundaret, [4] terniſque millibus nummum in libras promercale, per Italiam provinciaſque divenderet. In primo conſulatu tria millia pondo auri [5] furatus e Capitolio, tantumdem inaurati æris repoſuit. [6] Societates ac regna pretio dedit: ut qui uni [7] Ptolemæo prope [8] ſex millia talentorum ſuo Pompeiique nomine abſtulerit. Poſtea vero evidentiſſimis rapinis ac ſacrilegiis, & onera bellorum civilium & triumphorum ac [9] munerum ſuſtinuit impendia.

NOTÆ.

1. *Proconſule*] Qui geſto per annum in urbe conſulatu, provinciam altero anno tegendam ſortiebatur, is proconſul dicebatur ut de prætoribus ſupra cap. 14.

2. *Sociis*] Hiſpanis, populo Romano fœdere junctis.

3. *Luſitanorum*] Hodie *Portugais*.

4. *Ternis millibus promercale*] Hoc eſt vendendum 131 l. 5 ſ. noſtræ monetæ in libras auri ſingulas, qua propottione ſeptem argenti libræ & ſelibra uni aureæ æquivaluerint, hoc enim duntaxat argenti pondus invenias, ſi libris ſingulis 400. nummos ſeſtereios aſſignes, ut ſupra cap. 4. relatum eſt, aſſignandos. Quæ proportio longe abfuiſſet a noſtra, eſt enim auri ad argentum qua-

tuor decupla aut ut minimum duodecupla, non igitur male ſuſpicatus fuerit aliquis, aut abundantiam, aut forte craſſitudinem, nempe propter æs admixtum, vilitatis cauſam extitiſſe in uno *quaternis*, Quod pro *ternis* legit Caſaubonus, quod longe abeſt, ut accederet ad juſtam auri cum argento proportionem. Martialis enim lib. 3. Epig. 62. pluris emptam a Quincto notat argenti libram. *Libra quod argenti millia quinque rapit.* Sed prodigum Quinctum notat; aut cælatura pretium auctum videtur.

5. *Furatus e Capitolio*] Idem a Craſſo Conſule factum notavit Plinius. Id Cæſar eo facilius potuit, & occultius quod erat pontifex maximus, & ſimile in Vitellio narrat cap. 5. ubi pro ære inaurato aurichalcum eſt.

6. *Societates ac regna*] Tanti enim cenſebant ſocium vel Regem a populo Romano appellari, ut quocumque pacto id ambirent quapropter ut ſua gratia Cæſar honoris ejuſmodi cupidos adjuvaret, non ſine pecuniis erat agendum.

7. *Ptolemaeo*] Auleti dequo ſupra cap. 11.

8. *Sex millia talentorum*] 9000000 l. quantam ſummam exigere promptum ex ſupradictis cap. 4.

9. *Munerum*] Supra cap. 39. ut & triumphorum cap. 7.

CAPUT LV.

[1] Eloquentia militarique re aut æquavit præſtantiſſimorum gloriam, aut exceſſit. [2] Poſt accuſationem Dolabellæ, haud dubie principibus patronis annumeratus eſt. Certe Cicero ad Brutum oratores enumerans, [3] negat *ſe videre cui Cæſar debeat cedere:* aitque eum *elegantem, ſplendidam quoque, ac etiam magnificam ac generoſam quodam modo rationem dicendi tenere.* Et ad [4] Cornelium Nepotem de eodem ita ſcripſit: *Quid? oratorum quem huic antepones eorum qui nihil aliud egerunt? Quis ſententiis aut acutior, aut crebrior? Quis verbis aut ornatior, aut elegantior?* Genus eloquentiæ duntaxat adoleſcens adhuc [5] Strabonis Cæſaris ſecutus videtur: cujus etiam ex oratione, quæ inſcribitur *Pro Sardis*, ad verbum nonnulla tranſtulit in [6] *Divinationem* ſuam. Pronuntiaſſe autem dicitur voce acuta, ardenti motu, geſtuque, non ſine venuſtate. Orationes aliquas reliquit, inter quas temere quædam feruntur: ut [7] *Pro Q. Metello:* quam non immerito AUguſtus exiſtimat magis ab [8] actuariis exceptam, male ſubſequentibus verba dicentis, quam ab ipſo editam. Nam in quibuſdam exemplaribus invenio, ne inſcriptam quidem *Pro Metello*, ſed, *quam ſcripſit Metello*, eum ex perſona Cæſaris ſermo ſit, Metellum ſeque adverſus communium obtrectatorum criminationes purgantis. *Apud milites* quoque *in Hiſpania*, idem AUguſtus orationem eſſe vix ipſius putat: quæ tamen duplex fertur: una, quaſi [9] priore habita prælio: altera, poſteriore: quo [10] Aſinius Pollio ne tempus quidem concionandi habuiſſe eum dicit, [11] ſubita hoſtium incurſione.

NOTÆ

1. *Eloquentia militarique re*] Corruptum hunc locum ſic reſtituunt Lipſius Elect. lib. 1. cap. 20. & Caſaubonus: cum vulgo legeretur *eloquentia militari qua re* & male, nec enim militari duntaxat eloquentia Cæſar valuit ſed & forenſi; utpote qui cauſas egerit, ipſo Cicerone teſte in oratione pro Ligario, *cauſas Cæſar egi multas, & quidem tecum, dum te in foro tenuit ratio honorum tuorum,* &c. Hac igitur eloquentia præſtantiſſimorum gloriam æquavit, & re militari, hoc eſt bellica laude, longe ſuperavit ut patet ex

tota hujus loci ſerie, & multis Ciceronis ipſius, aliorumque teſtimoniis.

2. *Poſt accuſationem*] De qua ſupra cap. 4. Hoc & ſequenti capite de Cæſaris eloquentia agit Suetonius ut ſupra cap. 44. actuium ſe promiſerat.

3. *Negat ſe videre*] Hæc habet ibidem Cicero, ſcilicet in Bruto numero 261.

4. *Cornelium*] Ciceronis amicum cui cognomen Nepos, adquem quæ Cicero ſcripſerat periiſſe teſtatur Beroaldus.

5. *Strabonis Cæſaris*] Gentilis, ſui cujus Cicero divinatione in Verrem, & oratione in Piſonem meminit, Cajumque Julium appellat; qui pro Sardis adverſus Alburium, non ſecus ac Cicero pro Siculis in Verrem peroravit.

6. *Divinationem*] Si duo pluresve accuſationem alicujus permitti ſibi peterent, quas orationes, ut id ſibi concederetur, adhibebant, eas divinationis appellari nomine viſum eſt; quod, ut aiunt, diſceptatione ejuſmodi ſine tabulis teſtibuſve tranſacta, judicibus prope divinandum eſſet, ſeu potius auditoribus, utri cauſa foret adjudicanda: quod patet prima in Verrem qua præſertim quæritur uter accuſare debeat Cicero an Cæcilius.

7. *Pro Q. Metello*] De hujus tribunatu ſupra cap. 16. deerat in vulgatis ut quod reſtituit Caſaubonus appoſitiſſime.

8. *Auguſtus*] Quodam ſuo opere quod Suetonii temporibus vero ſimiliter adhuc extabat. Actuarii porro qui acta publica deſcribebant, unde & notarii, qui notis ad ſcribendi celeritatem utebantur, ut ſupra cap. 14. & in Galba cap. 5. & Tito cap. 3. adde & Aug. cap. 88.

9. *Priore prælio*] Ad Cordubam, poſteriore ad Mundam: utroque adverſus Pompeii liberos, ut jam ſupra c. 35. notatum num. 22.

10. *Aſinius Pollio*] Hic inter amicos quoque Cæſaris; unde poteſt eſſe dubium, an ipſe belli Civilis hiſtoriam, an vero filius ejus ſcripſerit; fuit enim uterque ſummus Orator, qui autem illius hiſtoriæ ſcriptorem laudaverunt Auguſto ferme Coætanei Virgilius puta, & Horatius Ode 1. lib. 2.

Motum ex Metello Conſule civicum
Belliquę cauſas & vitia & modos, &c.

Ut ſupra cap. 30. & Aug. cap. 43. & Claud. cap. 41.

11. *Subita hoſtium incurſione*) Aliter auctor qui bellum Hiſpanienſe ſcripſit: *itaque noſtri ad dimicandum procedunt. id quod adverſarios exiſtimabamus eſſe facturos, qui tamen a munitione oppidi millo paſſibus longius non procedebant*, &c. Unde patet non niſi ægre ad prælium allici potuiſſe.

CAPUT LVI.

RELIQUIT & rerum ſuarum Commentarios, Gallici civiliſque belli Pompeiani. Nam Alexandrini, Africique & Hiſpanienſis, incertus auctor eſt. Alii enim [1] Oppium putant, alii Hirtium: qui etiam Gallici belli noviſſimum imperfectumque librum ſuppleverit. De commentariis Cæſaris [2] Cicero in eodem Bruto ſic refert: *Commentarios ſcripſit valde quidem probandos: nudi ſunt, recti, & venuſti, omni ornatu orationis, tanquam veſte detracta: ſed dum voluit alios habere [3] parata unde ſumerent, qui vellent ſcribere hiſtoriam, ineptis gratum fortaſſe fecit, qui illa volunt [4] calamiſtris inurere, ſanos quidem homines a ſcribendo deterruit.* De iiſdem commentariis Hirtius ita prædicat; *Adeo probantur omnium iudicio, ut prærepta, non præbita, facultas ſcriptoribus videatur. Cuius tamen rei maior noſtra, quam reliquorum eſt admiratio. Cæteri enim quam bene atque emendate, nos etiam quam facile atque celeriter eos perſcripſerit, ſcimus.* [5] Pollio Aſinius parum diligenter, parumque integra veritate compoſitos putat: cum Cæſar pleraque & quæ per alios erant geſta, temere crediderit: & quæ per ſe, vel conſulto, vel etiam memoria lapſus, perperam ediderit: exiſtimatque reſcripturum & correcturum fuiſſe. Reliquit & *De* [6] *analogia* libros duos, & [7] *Anticatones* totidem: ac præterea poëma quod inſcribitur *Iter.* Quorum librorum primos, in tranſitu Alpium, cum ex citeriore [8] Gal-

tuor decupla aut ut minimum duodecupla, non igitur male ſuſpicatus fuerit aliquis, aut abundantiam, aut forte craſſitudinem, nempe propter æs admixtum, vilitatis cauſam extitiſſe in uno *quaternis*, Quod pro *ternis* legit Caſaubonus, quod longe abeſt, ut accederet ad juſtam auri cum argento proportionem. Martialis enim lib. 3. Epig. 62. pluris emptam a Quincto notat argenti libram. *Libra quod argenti millia quinque rapit.* Sed prodigum Quinctum notat, aut cælatura pretium auctum videtur.

5. *Furatus e Capitolio*] Idem a Craſſo Conſule factum notavit Plinius. Id Cæſar eo facilius potuit, & occultius quod erat pontifex maximus, & ſimile in Vitellio narrat cap. 5. ubi pro ære inaurato aurichalchum eſt.

6. *Societates ac regna*] Tanti enim cenſebant ſocium vel Regem a populo Romano appellati, ut quocumque pacto id ambirent quapropter ut ſua gratia Cæſar honoris ejuſmodi cupidos adjuvaret, non ſine pecuniis erat agendum.

7. *Ptolemæo*] Auleti dequo ſupra cap. 11.

8. *Sex millia talentorum*] 9000000 l. quantam ſummam exigere promptum ex ſupradictis cap. 4.

9. *Munerum*] Supra cap. 39. ut & triumphorum cap. 7.

CAPUT LV.

1 ELoquentia militarique re aut æquavit præſtantiſſimorum gloriam, aut exceſſit. 2 Poſt accuſationem Dolabellæ, haud dubie principibus patronis annumeratus eſt. Certe Cicero ad Brutum oratores enumerans, 3 negat *ſe videre cui Cæſar debeat cedere*: aitque eum *elegantem, ſplendidam quoque, ac etiam magnificam ac generoſam quodam modo rationem dicendi tenere*. Et ad 4 Cornelium Nepotem de eodem ita ſcripſit: *Quid? oratorum quem huic antepones eorum qui nihil aliud egerunt? Quis ſententiis aut acutior, aut crebrior? Quis verbis aut ornatior, aut elegantior?* Genus eloquentiæ duntaxat adoleſcens adhuc 5 Strabonis Cæſaris ſecutus videtur: cujus etiam ex oratione, quæ inſcribitur *Pro Sardis*, ad verbum nonnulla tranſtulit in 6 *Divinationem* ſuam. Pronuntiaſſe autem dicitur voce acuta, ardenti motu, geſtuque, non ſine venuſtate. Orationes aliquas reliquit, inter quas temere quædam feruntur: ut 7 *Pro Q. Metello*: quam non immerito AUguſtus exiſtimat magis ab 8 actuariis exceptam, male ſubſequentibus verba dicentis, quam ab ipſo editam. Nam in quibuſdam exemplaribus invenio, ne inſcriptam quidem *Pro Metello*, ſed, *quam ſcripſit Metello*, cum ex perſona Cæſaris ſermo fit, Metellum ſeque adverſus communium obtrectatorum criminationes purgantis. *Apud milites* quoque *in Hiſpania*, idem AUguſtus orationem eſſe vix ipſius putat: quæ tamen duplex fertur: una, quaſi 9 priore habita prælio: altera, poſteriore: quo 10 Aſinius Pollio ne tempus quidem concionandi habuiſſe cum dicit, 11 ſubita hoſtium incurſione.

NOTÆ

1. *Eloquentia militarique re*] Corruptum hunc locum ſic reſtituunt Lipſius Elect. lib. 1. cap. 10. & Caſaubonus: cum vulgo legeretur *eloquentia militari qua re* & male, nec enim militari duntaxat eloquentia Cæſar valuit ſed & forenſi, utpote qui cauſas egerit, ipſo Cicerone teſte in oratione pro Ligario, *cauſas Cæſar egi multas, & quidem tecum, dum te in foro tenuit ratio honorum tuorum*, &c. Hac igitur eloquentia præſtantiſſimorum gloriam æquavit, & re militari, hoc eſt bellica laude, longe ſuperavit ut patet ex

tota hujus loci ſerie, & multis Ciceronis ipſius, aliorumque teſtimoniis.

2. *Poſt accuſationem*] De qua ſupra cap. 4. Hoc & ſequenti capite de Cæſaris eloquentia agit Suetonius ut ſupra cap. 44. acturum ſe promiſerat.

3. *Negat ſe videre*] Hæc habet ibidem Cicero, ſcilicet in Bruto numero 261.

4. *Cornelium*] Ciceronis amicum cui cognomen Nepos, ad quem quæ Cicero ſcripſerat periiſſe teſtatur Beroaldus.

5. *Strabonis Cæſaris*] Gentilis, ſui cujus Cicero divinatione in Verrem, & oratione in Piſonem meminit, Cajumque Julium appellat; qui pro Sardis adverſus Albutium, non ſecus ac Cicero pro Siculis in Verrem peroravit.

6. *Divinationem*] Si duo pluresve accuſationem alicujus permitti ſibi peterent, quas orationes, ut id ſibi concederetur, adhibebant, eas divinationis appellari nomine viſum eſt; quod, ut aiunt, diſceptatione ejuſmodi ſine tabulis teſtibuſve tranſacta, judicibus prope divinandum eſſet, ſeu potius auditoribus, utri cauſa foret adjudicanda: quod patet prima in Verrem qua præſertim quæritur uter accuſare debeat Cicero an Cæcilius.

7. *Pro Q. Metello*] De hujus tribunatu ſupra cap. 16. deerat in vulgatis ut quod reſtituit Caſaubonus appoſitiſſime.

8. *Auguſtus*] Quodam ſuo opere quod Suetonii temporibus vero ſimiliter adhuc extabat. Actuarii porro qui acta publica deſcribebant, unde & notarii, qui notis ad ſcribendi celeritatem utebantur, ut ſupra cap. 14. & in Galba cap. 5. & Tito cap. 3. adde & Aug. cap. 88.

9. *Priore prælio*] Ad Cordubam, poſteriore ad Mundam: utroque adverſus Pompeii liberos, ut jam ſupra c. 35. notatum num. 22.

10. *Aſinius Pollio*] Hic inter amicos quoque Cæſaris; unde poteſt eſſe dubium, an ipſe belli Civilis hiſtoriam, an vero filius ejus ſcripſerit; fuit enim uterque ſummus Orator, qui autem illius hiſtoriæ ſcriptorem laudaverunt Auguſto ferme Coætanei Virgilius puta, & Horatius Ode 1. lib. 2.

Motum ex Metello Conſule civicum
Belliquo cauſas & vitia & modos, &c.

Ut ſupra cap. 30. & Aug. cap. 43. & Claud. cap. 41.

11. *Subita hoſtium incurſione*) Aliter auctor qui bellum Hiſpanienſe ſcripſit: *itaque noſtri ad dimicandum procedunt, id quod adverſarios exiſtimabamus eſſe facturos, qui tamen a munitione oppidi mille paſſibus longius non procedebant*, &c. Unde patet non niſi ægre ad prælium allici potuiſſe.

CAPUT LVI.

RELiquit & rerum ſuarum Commentarios, Gallici civiliſque belli Pompeiani. Nam Alexandrini, Africique & Hiſpanienſis, incertus auctor eſt. Alii enim [1] Oppium putant, alii Hirtium: qui etiam Gallici belli noviſſimum imperfectumque librum ſuppleverit. De commentariis Cæſaris [2] Cicero in eodem Bruto ſic refert: *Commentarios ſcripſit valde quidem probandos: nudi ſunt, recti, & venuſti, omni ornatu orationis, tanquam veſte detracta: ſed dum voluit alios habere [3] parata unde ſumerent, qui vellent ſcribere hiſtoriam, ineptis gratum fortaſſe fecit, qui illa volunt [4] calamiſtris inurere, ſanos quidem homines a ſcribendo deterruit.* De iiſdem commentariis Hirtius ita prædicat; *Adeo probantur omnium iudicio, ut prærepta, non præbita, facultas ſcriptoribus videatur. Cuius tamen rei maior noſtra, quam reliquorum eſt admiratio. Cæteri enim quam bene atque emendate, nos etiam quam facile atque celeriter eos perſcripſerit, ſcimus.* [5] Pollio Aſinius parum diligenter, parumque integra veritate compoſitos putat: cum Cæſar pleraque & quæ per alios erant geſta, temere crediderit: & quæ per ſe, vel conſulto, vel etiam memoria lapſus, perperam ediderit: exiſtimatque reſcripturum & correcturum fuiſſe. Reliquit & *De* [6] *analogia* libros duos, & [7] *Anticatones* totidem: ac præterea poëma quod inſcribitur *Iter.* Quorum librorum primos, in tranſitu Alpium, cum ex citeriore [8] Gal-

lia, [9] conventibus peractis, ad exercitum rediret: ſequentes, ſub tempus [10] Mundenſis prælii fecit: noviſſimum, dum ab urbe in [11] Hiſpaniam ulteriorem [12] IV. & XX. die pervenit. *Epiſtolæ* quoque ejus *ad Senatum* exſtant, quas primum videtur [13] ad paginas & [14] formam memorialis libelli convertiſſe, cum antea Coss. & duces nonniſi tranſverſa charta ſcriptas mitterent. Exſtant & *ad Ciceronem*, item *ad familiares* domeſticis de rebus: in quibus ſi qua occultius perferenda erant, per notas ſcripſit, id eſt, ſic ſtructo literarum ordine, ut nullum verbum effici poſſet: quæ ſi quis inveſtigare & perſequi vellet, quartam elementorum literam, id eſt, [15] *d* pro *a*, & perinde reliquas commutet. Feruntur & a puero, & ab adoleſcentulo, quædam ſcripta: ut *Laudes Herculis*: tragœdia [16] *Oedipus*: item *Dicta collectanea*, quos omnes libellos vetuit AUguſtus publicari, in epiſtola quam brevem admodum ac ſimplicem, ad Pompeium Macrum, cui ordinandas bibliothecas delegaverat, miſit.

NOTÆ.

1. *Oppium putant alii Hirtium*] Cæſaris amicos, quorum prior abſentis negotia cum Balbo Cornelio curabat; ut auctor eſt Gellius lib. 17. cap. , quod Hirtium operum illorum auctorem fuiſſe probabilius reddiderit: hic enim Cæſarem comitabatur, ſi non Africano & Alexandrino ſaltem aliis bellis; niſi orationis diverſitas non unius duntaxat viri opus fuiſſe argueret, Africum præſertim & Hiſpanienſe bellum; hoc enim Lipſius Elect. 1. cap. 22. ait eſſe *militari quodam & horrido ſtylo*, cum illud Africum nempe, non inter alia tantum emineat, ſed inter pleraque Romana ſcripta: *ita terſa*, inquit, *in eo & ad Comicum morem pura dictio ſimplex cohærens, & candida narratio*, &c. eo uſque ut Cæſare dignius eſſe putet illud opus, quam ipſi Commentarii, de noviſſimo, octavo ſcilicet belli Gallici libro, conſtare videtur ex præfatione. Hirtii eſſe, ibi enim eadem leguntur quæ hic ex eo retulit Suetonius.

2. *Cicero in eodem Bruto*] Sic in membranis regiis, & Pithoei Caſaubonus legit, & in duobus e ſuis codicibus Torrentius: deerat in vulgaris vox *Bruto*. Apud Ciceronem ibidem reperias in Bruto, nempe num. 262.

3. *Parata*] Ad ſcribendam hiſtoriam argumenta Commentarii quippe Cæſaris *ſunt editi, ne tantarum rerum ſcientia ſcriptoribus deeſſet*. Ut ait Hirtius in eadem præfatione, vulgati legunt *paratam*.

4. *Calamiſtris inurere*] Hoc eſt imperito orationis fuco exornare: calamiſter, unde tota hæc metaphora ducitur, ferrum eſt tonſorium, quo calefacto capilli in anulum torquentur.

5. *Pollio*] De eo cap. proxime præcedenti & hîc nota. *reſcribere* ſumi pro recenſere, & corrigere ut lib. de Illuſt. Gramm. num. 19. infra.

6. *Analogia*] Hæc Iſidoro lib. 1. originum cap. 27. *Latine ſimilium comparatio, ſive proportio nominatur. Cujus hæc vis eſt, ut quod dubium eſt, ad aliquod ſimile quod non eſt dubium referatur, ut incerta certis probentur* &c. *nam regulariter eſt, dum quæris utrum* trames *maſculinum an fœmininum ſit, ſimilis eſt illi in omni declinatione* limes, *& erit maſculinum. Item* funis *ſi incerti generis eſſe credis, ſimilis eſt illi* panis *in declinatione & erit maſculinum* &c. extant apud Gellium lib. 19. cap. 8. nonnulla ex eo Cæſaris libro decerpta, & ad Ciceronem ſcriptum hoc opus fuiſſe auctor ibidem eſt Gellius, cujus auctoritate Torrentius exiſtimat referenda huc verba *ad Ciceronem*, quæ mox leguntur infra. Angeli vero Politiani liber habet *de Analogia ad Neronem*, &c.

7. *Anticatones*] Hos contra editam Catonis laudationem ſcripſit, vituperationem ſuam eſſe laudes illius exiſtimans. De horum numero librorum Suetonio adſtipulatur Juvenalis. *Majores quam ſint duo Cæſaris Anticatones*. Hujus operis meminit etiam Plutarc. in Cæſare ſtatim ab initio

8. *Citeriore Gallia*] Ciſalpina ſeu Togata. *Lombardie*.

9. *Conventibus peractis*] De his quid ſint

ſupra cap. 5. videntur hæc verba ex initio lib. 5. Comment. excerpta,

10. *M ndenſis pralii*] Omnium ultimi Lucanus lib. 1. ab initio *ultima funeſta concurrant prælia Munda* dequo c. 35. & c. 55.

11. *Hiſpaniam ulteriorem*] Cap. 7.

12. *IV. & XX. die*] Hic in omnibus codicibus mendum irrepſiſſe ſcribit Caſaubonus, & auctoritate Græcorum Strabonis ſcilicet, & Appiani emendat VII. & XX uterque enim ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἡμέραις ſcripſit. Unde facilis in Latinos numeros error ut V. pro II. exſcriptor quidam acceperit.

13. *Ad paginas*] Caſaub. & Torr. mallent hîc *primus*, quod & cognovit Urſini M. S. Cum autem pluribus non uterentur in ſcribendo præſertim ad Senatum, vel Conſules, paginis, ſed charta ſimplici tranſverſa, ut tota ſimul ob oculos epiſtola poneretur, hoc Cæſar immutavit, charta ſic, ut paginas plures efficeret, complicata.

14. *Et formam memorialis*] An chartæ ſolummodo formam, an etiam rerum ſcriptarum intelligit, ut ad epiſtolas Senatui ſcribendas ejuſdem formæ, hoc eſt eodem modo complicata charta ſit uſus, qua in memorialibus libellis, vel etiam eadem ratione & ſtylo ſcriptitarit epiſtolas qua libellos. Memoriales quippe libelli ii ſunt, quibus ſumma rerum, de quibus meminiſſe volumus, capita annotamus; unde nomen etiamnum hodie apud nos, quo ſenſu Cæſar intelligeretur primus ſcripſiſſe literas, quibus ſummas rerum membratim duntaxat, non vero continenti perpetuaque ſtructura orationis exprimeret; quanquam prior explicatio, ipſo Suetonii contextu patere videatur, poſteriorem tamen, ſcribendat.m rerum copia forte perſuaſerit.

15 *D. pro A*] Et E. v g pro B F. pro C. &c. ponendo ſemper loco pingendæ literæ, quartam, quæ ſequitur ordine; ſed quid ſi V. ſcribendum ſit, aliæque, quas nullæ aut quatuor non ſequuntur? ſilent interpretes; at velut eſt in promptu: videtur ut, nempe diſpoſitis in circulum caracteribus repetatur initium v.g. pro V. ſcribatur A. pro X. B. &c. vel ut in ſuis notis Auguſtus, ubi recurrendum fuerit ad initium, duplex adhibeatur, A. A. ſcilicet & duplex B. B. &c. Aug. cap. 88, de quo & Iſidorus lib 1 Originum cap. 24. & Probus Grammaticus de ipſa Cæſaris methodo. *Perſequi* hîc ſignificat legendo aſſequi, ſeu intelligere.

16. *Oedipus*] Tragœdia, cui titulus erat *Oedipus*, vulgati legebant *Oedipi*. Minus bene, & Torrentius voces *a puero* non legit in duobus melioris notæ codicibus; ſed *feruntur vero ab adoleſcente*, &c Ejuſdem Argumenti Tragœdiam Græce Sophocles, Latine Seneca ſcripſerunt-Cæſaris quoque Tragœdiarum meminit & Aſconius.

CAPUT LVII.

ARmorum & [1] equitandi peritiſſimus, laboris ultra fidem patiens erat: in agmine, nonnunquam equo, ſæpius pedibus, anteibat, [2] capite detecto, ſeu ſol, ſeu imber eſſet. Longiſſimas vias incredibili celeritate confecit, [a] expeditus, [3] meritoria rheda, [4] centena paſſuum millia in ſingulos dies: ſi flumina morarentur, nando trajiciens, vel innixus [5] inflatis utribus, ut perſæpe nuntios de ſe prævenerit.

INTERPRETATIO.

a *Abſque impedimentis, rheda conductitia.*

NOTÆ.

1. *Equitandi*] Ut pote qui a Plutarcho dicitur ſolitus a pueritia velociſſimum equum reflexis in tergum manibus concitare.

2. *Capite Detecto*] Quamvis alii in peregrinationibus, militia, ludis, aliiſque ejuſmodi capite tecto forent: dequo more c. 45. & in Aug. c. 82. & Calig. c. 51.

3. *Rheda*] Caſaubono Gallicum eſt hoc vocabulum, ſignificatque vehiculi quoddam genus quatuor habentis rotas, quemadmodum *Ciſium* duas, ait Iſidorus. Nonius vero c. 6. ubi de impropriis pro *curru* a Varrone uſurpari ait.

4. *Centena paſſuum millia*] 30. & amplius leucas tanta hac celeritate octavo die ex quo Roma profectus erat, pervenit ad Rhodanum.

5. *Inflatis utribus*] Hi ſunt hircinæ pelles ut hic dicitur, vel ſtramentis infertæ ut Curtii lib. 5. *utres quam plurimos ſtramentis refertes divedit*, &c. His incubantes, & pedibus iter adgubernantes, flumina tranabant; invento non Romanorum duntaxat; ſed & Græcorum antiquiſſimo, cujus loco inventi poſtea ſunt a Romanis aſeogephri, hoc eſt pontes junctis utribus conſtantes de quibus in Notitia Imperii.

CAPUT LVIII.

IN obeundis expeditionibus, dubium cautior an audentior. Exercitum neque per inſidioſa itinera duxit umquam, niſi perſpeculatus locorum ſitus: neque in Britanniam tranſvexit, [1] niſi ante per ſe portus & navigationem, & acceſſum ad inſulam exploraſſet. At idem [2] obſeſſione caſtrorum in Germania nuntiata, per ſtationes hoſtium, Gallico habitu penetravit ad ſuos. A [3] Brundiſio Dyrrachium inter oppoſitas claſſes hieme tranſmiſit. Ceſſantibuſque copiis, quas ſubſequi juſſerat, cum ad accerſendas fruſtra ſæpe miſiſſet, noviſſime ipſe clam noctu parvulum navigium ſolus obvoluto capite conſcendit: neque aut quis eſſet ante detexit, aut gubernatorem cedere adverſæ tempeſtati paſſus eſt, quam pene obrutus fluctibus.

NOTÆ.

1. *Niſi ante per ſe*. &c.] Cæſar ipſe lib. 4. Comm. per Caium Voluſenum cum navi longa præmiſſum, portus exploratos dicit, unde Caſaubono ſuſpecta hic Suetonii memoria.

2. *Obſeſſione Caſtrorum*] Tum vero ſimiliter cum Q. Cicero Tullii frater Cæſaris legatus communi Gallorum conſpiratione cum reliquis omnibus Hibernis obſeſſus eſt, ut videre eſt lib. 5. de bello Gallico.

3. *A Brundiſio Dyrrachium*] De his urbibus cap. 34. hæc eſt celebris illa occaſio, qua Cæſar renuenti Amiclæ, (id erat gubernatori nomen) apprehenſa dextra: *perge* ait *Cæſarem vehis*; *Cæſariſque fortunam* de quo fuſe Plutarchus in Cæſare: & ſuo more Lucanus lib. 5. ubi hæc etiam pluribus deſcribit

Fiſus cuncta ſibi ceſſura pericula Cæſar
Sperne minas, inquit, pelagi, ventoque furenti
Trade ſinum, &c.
Sola tibi cauſa hac eſt juſta timoris
Vectorem non noſſe tuum, &c.

CAPUT LIX.

[1] NE religione quidem ulla a quoquam incepto abſterritus umquam vel retardatus eſt. Cum [2] immolanti aufugiſſet hoſtia, profectionem adverſus [3] Scipionem & Jubam non diſtulit. [4] Prolapſus etiam in egreſſu navis, verſo ad melius omine, *Teneo te*, inquit, *Africa*. Ad eludendas autem

vaticinationes, quibus felix & invictum in ea provincia [5] fataliter Scipionum nomen ferebatur, deſpectiſſimum quendam ex [6] Corneliorum genere, cui ad opprobrium vitæ [7] Salutioni cognomen erat, in caſtris ſecum habuit.

NOTÆ.

1. *Religione*] Hoc eſt omnibus, quibus infauſta fore conſilia, religio ſuadebat; quod nobis dicitur *ſcrupule*.

2. *Immolanti aufugiſſet*] Quod cæteros ab incepto deterrebat, ut pote ſignum infauſti, nec diis accipiendi ſacrificii: cujus meminit & Lucanus lib. 7.

Diſcuſſa fugit ab ara
Taurus, &c. De hoc omine vide & in Galb. cap. 18.

3. *Scipionem & Jubam*] De his ſupra c. 35.

4. *Prolapſus*] Omen cæteroqui triſte in expeditionibus incipiendis

5 *Fataliter*] Quaſi fatorum neceſſitate fieri oporteret, ut Scipiones in Africa vincerent propter victorias illic a Scipionibus majore & juniore partas.

6. *Corneliorum genere*] Unde & Scipiones ducebant originem.

7. *Salutioni*] Varie iſto de cognomine varii legunt & conjiciunt, ſed vel relinquendum videtur *Salutioni* mimi cujuſdam nomen, ita ut illi quoque nomine ſimilis eſſet, quem motibus & etiam vultu referre dicebatur, vel ſi quid immutari debeat, Lipſio lib. Elect. 2. cap. 17. aſſentiendum legendo *Salacioni* pro ſpurco & impuro, a *Salax*, quemadmodum a *Senex Senecio*. Omiſſis aliis lectionibus *Salnitoni Salutationi*, &c. Neque tamen adeo contemnendus ille, quin loco poſtmodum aliquo fuerit apud Cæſarem, opeſque magnas eo favente comparaverit, ut auctor eſt Plinius lib. 7. cap. 12. & 35. lib. cap. 2.

CAPUT LX.

a PRælia non tantum deſtinaro, ſed ex occaſione ſumebat: ac ſæpe ab itinere ſtatim, interdum ſpurciſſimis tempeſtatibus, cum minime quis moturum putaret: nec niſi tempore extremo ad dimicandum cunctantior factus eſt. Quo ſæpius viciſſet, hoc minus experiendos caſus opinans: nihilque ſe tantum acquiſiturum victoria, quantum auferre calamitas poſſet. Nullum umquam hoſtem fudit, quin caſtris quoque exueret: ita nullum ſpatium perterritis dabat. Ancipiti prælio equos dimittebat, & [1] in primis ſuum, quo major permanendi neceſſitas imponeretur, auxilio fugæ erepto.

INTERPRETATIO.

a *Inibat pugnas non tantum præparatus, ſed etiam e re nata, ac frequenter nulla data mora poſt iter* confectum, *identidem per violentiſſimas procellas præter omnium opinionem.*

NOTÆ.

1. *In primis ſuum*] Adverſus Helvetios pugnans ſuum equum primo deinde alios e conſpectu removit.

CAPUT LXI.

UTebatur autem equo inſigni, pedibus prope humanis, & in modum digitorum [1] ungulis fiſſis: quem natum apud ſe, cum haruſpices imperium orbis terræ ſignificare domino pronuntiaſſent, magna cura aluit: nec [a] patientem ſeſſoris alterius, primus aſcendit: cujus etiam inſtar pro [2] æde [3] Veneris genitricis poſtea dedicavit.

INTERPRETATIO.

a Et *primus aſcendit* illum, *cum non pateretur alium inſidere* ſibi, *ad cujus ſimilitudinem poſtea conſecravit effigiem, ante templum Veneris matris.*

NOTÆ.

1. *Ungulis fiſſis*] Priores tantum pedes ſimiles humanis fuiſſe dicit 8. lib. cap. 42. Plinius, qualis erat etiam effigies ante templum collocata: de illo equo Plutarchus quoque non pauca in Cæſare.

2. *Æde*] Ædes, templum, fanum promiſcue quandoque ſumuntur, licet ceremoniarum ratione differant: de quo fuſe Gellius lib. 14. cap. 7. Videſis in Auguſt. c. 29. num. 2.

3. *Veneris Genitricis*] A qua oriundum ſe prædicabat cap. 6. hoc ædificium in foro ſuo, de quo cap. 26. juſſit erigi ex voto, quod Pharſalicum prælium initurus fecerat; quemadmodum autem & deos patres appellabant, ut *Mars pater*. Ovid. 1. de arte. *Janus pater* Virgil. 8. Æneid. & innumeri alii. *Liber pater*, Georgic. 1. quo etiam loco deorum omnium generale nomen fuiſſe Servius cenſet, ita & deas matres, ut *Veſta mater* Cicero in oratione de haruſpicum reſponſis, magna mater in Tib. cap. 75. ita & Venus genitrix Macrob. 1. Satur. cap. 12. *Cum hodie quoque in ſacris Martem patrem, Venerem genitricem vocemus*, &c. Sed Cæſar genitricem dixit Venerem, quod ab ea genus duceret.

CAPUT LXII.

INclinatam aciem ſolus ſæpe reſtituit, obſiſtens fugientibus, retinenſque ſingulos, & contortis faucibus convertens in hoſtem, & quidem adeo plerumque trepidos, ut [1] aquilifer moranti [2] cuſpide ſit comminatus: alius in manu detinentis reliquerit ſignum.

NOTÆ.

1. *Aquilifer*] Ab Aquila primo legionis Romanæ ſigno, quod in unaquaque legione non niſi unum, jam inde a Marii temporibus, qui aquilas Romanis legionibus proprias dicavit: erant autem aurea aquilarum ſimulacra haſtis ſuffixa; alia vero cohortium ſigna vulgo minotauri, lupi, equi, &c. de quibus Plinius lib. 10. cap. 4. quin & dracones, ut ex Claudiano aliiſque.

Stent bellatrices aquilæ, ſævique dracones.

2. *Cuſpide*] Hoc eſt poſteriore parte haſtilis, quo geſtabatur aquila, qua nempe terræ infigebatur.

CAPUT LXIII.

NOn minora illa conſtantiæ ejus, immo majora etiam indicia fuerunt: poſt aciem Pharſalicam, cum præmiſſis in Aſiam copiis, per anguſtias [1] Helleſponti [2] vectoria navicula trajiceret, [3] L. Caſſium partis adverſæ cum decem roſtratis navibus obvium ſibi, neque refugit: & cominus tendens, ultro ad deditionem hortatus, ſupplicem ad ſe recepit.

NOTÆ.

1. *Helleſponti*] His anguſtiis Europa ſejungitur ab Aſia.

2. *Vectoria navicula*] Sic in duobus ex ſuis libris Torr. ſic ex Cujacii & Pithœi codicibus Caſaubonus, *vectoria* enim *navicula* dicitur eodem ſenſu, quo cap. 57. *meritoria rheda*. Torrentius tamen vulgatam lectionem retinet, ſcilicet *victor navicula*, victoria quippe animum, ut ait, addebat.

3. *L. Caſſium*] Qui poſtea unus fuit e conjuratis, cum alio Caſſio qui *Cajus* dicebatur, de quo cap. 82.

CAPUT LXIV.

ALexandriæ, circa oppugnationem pontis, eruptione hoſtium [1] ſubita compulſus in ſcapham, pluribus eodem præcipitantibus, cum deſiliſſet in mare, nando per cc. paſſus, evaſit ad proximam navem, elata læva, ne libelli quos tenebat, madeſierent: [2] paludamentum mordicus trahens, ne ſpolio potiretur hoſtis.

NOTÆ.

1. *Subita*] Legunt quidam *facta ſubito*.

2. *Paludamentum*] Conſulum eum imperio militari proficiſcentium inſigne veſtimentum, coccini coloris. Hoc auſpicato, & in Capitolio, ſumi moris erat, ducesque exercituum nonnumquam unius hujus ceremoniæ celebrandæ cauſſa revocaverunt. Ut de Flaminio Livius lib. 22. auctor eſt. Hic autem a Suetonio longe diverſi abeunt Dio & Appianus; nam ille lib. 42. idem de libellis habet, verum de paludamento non modo non conſentit, ſed & eo & reliquis veſtibus, quarum pondere & hoſtium telis obruebatur, potitos ait Ægyptios & ad tropæum appendiſſe; cui aſſentitur 2. Civilium Appianus, ſed libellorum non meminit; utrumque ſilentio prætermiſit Hirtius lib. de bello Alex.

CAPUT LXV.

[1] MIlitem neque a moribus neque a fortuna probabat, ſed tantum a viribus: tractabatque pari ſeveritate atque indulgentia: non enim ubique ac ſemper, ſed cum hoſtis in proximo eſſet, coërcebat: tum maxime exactor graviſſimus diſciplinæ, ut neque itineris neque prælii tempus denuntiaret; ſed paratum & intentum momentis omnibus, quo vellet, ſubito educeret. Quod etiam ſine cauſſa plerumque faciebat, præcipue [2] pluviis & feſtis diebus. Ac ſubinde obſervandum ſe admonens, repente interdiu vel nocte ſubtrahebat ſe, augebatque iter, ut ſerius ſubſequentes defatigaret.

NOTÆ.

1. *Militem neque a fortuna*] Torr. mallet *a forma*; ſed repugnant codices Cæſarem igitur intellige, non a divitiis æſtimaſſe, & legiſſe ſuos milites, quemadmodum a Romanis fieri ſolitum erat: Polybius quippe lib. Hiſt. 6 in equitum delectu cenſus habitam rationem auctor eſt, quod & in peditibus legendis uſurpatum videre eſt ex Dionyſii Halicarnaſſei lib. 4. ubi de cenſu inſtituto ſermonem habet; ac præſertim Livii lib. 34. ubi Nabidis Spartani ad Quinctium Romanum verba hæc refert. *Vos* (Romani ſcilicet) *a cenſu equitem, a cenſu peditem legitis, & paucos excellere opibus, plebem ſubjectam eſſe illis voltis*, &c. quod autem de moribus ait, Cæſari ipſi conſentire non videtur: hic enim lib. 7. de bello Civili refert non *minus ſe in milite modeſtiam & continentiam, quam virtutem atque animi magnitudinem deſiderare*, ſed milites reprehendebat, quod temere iniquo loco pugnaſſent, nec *ſigno recipiendi dato conſtitiſſent*, &c.

2. *Pluviis ac feſtis diebus*] Ut paratiores forent adverſus inſidias, quibus aptiſſima ejuſmodi tempora, & frequenter ſtructas multis exemplis probant ſtratagematum ſcriptores.

CAPUT LXVI.

FAma vero hoſtilium copiarum perterritos non negando, [1] minuendove, ſed inſuper [2] amplificando, ementiendoque confirmabat. Itaque cum expectatio adventus Jubæ terribilis eſſet, convocatis ad concionem militibus, *Scitote*, inquit, *pauciſſimis his diebus regem adfuturum cum* x. [3] *legionibus, equitum* xxx. [4] *levis armaturæ* c. *millibus*, [5] *elephantis* ccc. [a] *Proinde deſinant quidam quærere ultra, aut opinari, mihique qui compertum habeo, credant: aut quidem vetuſtiſſima nave impoſitos, quocumque vento, in quaſcumque terras* [6] *jubebo* [7] *avehi.*

INTERPRETATIO.

a *Quapropter ceſſent aliqui* iſta *inquirere amplius, aut judicare* de illis *& fidem habeant mihi, qui certo ſcio: ſin minus jubebo illos imponi vetuſtiſſimæ navi. & hinc exportari in quaſcumque regiones tulerit ventus quilibet.*

NOTÆ.

1. *Minuendove*] In Cujacii codice Caſaubonus legebat *inhibendove*. Quod & poteſt; rumores enim inhibere noti apud politicos moris eſt.

2. *Amplificando*] Eadem Cyri in occaſionibus ejuſmodi ratio, hic enim auctore Xenophonte ſatius ducebat, ut minora expectatis invenirentur, non contra.

3. *X. Legionibus*] Ex ex Romanis: Jubæ quippe Scipio, ſeſe conjunxerat, ut ſupra cap. 36. & 37. & totidem legiones habebat, ut teſtis locuples eſt Hirtius lib. de bello Afric. copias adverſariorum enumerans Scipionis legiones decem, &c.

4. *Levis armaturæ*] Torrentius rejicit has voces, retinet Caſaubonus, & certe merito ut videtur; Hirtius enim ibidem, *equitatus infinitus legiones Regiæ IV. levis armaturæ magna vis*, &c. Levis armaturæ milites iidem & velites, ſic dicti quod neque loricam induerent, neque ocreis aliiſque ejuſmodi munirentur, ſed jaculis aut funda duntaxat armati pugnarent; contra vero gravis armaturæ.

5. *Elephantis CCC.*] Illud eſt præſertim quod ementiendo Cæſar augebat, nec enim plures elephantos quam cxx. in hoſtilibus exercitibus eſſe Labienus jactabat, & fama ipſa ferebat, quæ etiam vulgo res ejuſmodi in majus auget; ut ſtatim ab initio belli Africani & adhuc paulo poſt legere eſt. Appianus non niſi ſexaginta Elephantorum meminit.

6. *Jubebo*] In duobus M. S. legit Torr. *Jubeo*, quod magis eſt imperantis: quo loco Caſaub. legendum cenſet *equidem vetuſtiſſima navi impoſitos*, &c.

7. *Avehi*] Hoc inter ſupplicii genera fuiſſe notat Caſaubonus, & a Tito uſurpatum colligit ex cap. 8. in ejus vita; ſed præſertim a Trajano in delatores, de quibus Plinius in Panegyrico *congeſti ſunt in navigia raptim conquiſita, ac tempeſtatibus dediti*, &c. Et Tyranni Chriſtianorum oſores id quoque crudelitatis exercuerunt, ut refert Victor de Geiſerico Vandalo. *Tunc vero memorata urbis epiſcopum, id eſt Carthaginis, Deo & hominibus manifeſtum, nomine, Quod vult Deus. & maximam turbam Clericorum, navibus fractis impoſitum nudos atque exſpoliatos expelli præcepit.* Cujus generis plura legere eſt in Martyrologio.

CAPUT LXVII.

[a] DElicta neque obſervabat omnia, [1] neque pro modo exſequebatur: ſed [2] deſertorum ac ſeditioſorum & inquiſitor & punitor acerrimus, connivebat in cæteris. Ac nonnunquam poſt magnam pugnam atque victoriam, remiſſo officiorum munere, licentiam omnem paſſim laſciviendi permittebat: jactare ſolitus, *milites ſuos etiam unguentatos bene pugnare poſſe*: nec *milites* eos pro concione, ſed blandiori nomine [3] *commilitones* appellabat: habebatque tam cultos, [4] ut argento & auro politis armis ornaret: ſimul & ad ſpeciem, & quo tenaciores eorum in prælio eſſent metu damni. Diligebat quoque uſque adeo, ut audita clade [5] Tituriana, barbam capillumque [6] ſummiſerit: nec ante dempſerit, quam vindicaſſet. Quibus rebus & devotiſſimos ſibi, & fortiſſimos reddidit.

INTERPRETATIO.

a *Neque explorabat omnes culpas, neque puniebat illas pro gravitate cujuſque*, &c.

NOTÆ.

1. *Neque pro modo*] Modus hic Caſaubono eſt jus conſuetum, & diſciplinæ militaris inſtitutum: ut *pro modo* & *pro more* idem ſint. Quod etiam legendum volebat Gabriel Faernus apud Torrentium: *exequi* vero idem ac *punire*, ſeu potius ad ſtrictos juris apices expendere. Tacit. in Agricolæ vita. *Omnia ſcire, non omnia exequi.* Cæſar igitur, deſertoribus & ſeditioſis exceptis, in reliquos delinquentes lenior erat.

2. *Deſertorum*] Deſertores, & Emanſores, fugitivorum militum nomina, hi qui diu vagati ad caſtra revertuntur, illi qui non niſi per vim reducti, unde etiam gravius, capite ſcilicet, plecti ſoliti.

3. *Commilitones*] Apud Lucanum lib. 1. milites hortaturus.

Bellorum ô ſocii, qui mille pericula Martis
Mecum, ait, experti.

Qui mos Auguſto poſt bella civilia improbatus, ut in ejus vita cap. 25.

4. *Auro & argento*] Arma pelle vel corio tecta habere moris fuit apud Romanos; quæ prælii, luſtrationis, aut cujuſdam pompæ tempore nudabant: quod & de Titi exercitu narravit Joſephus lib. de bello Judaic. 5. cap. 25.

5. *Tituriana*] Supra cap. 25.

6. *Summiſerit*] Idem de Auguſto accepta clade Variana in ejus vita c. 23. Quod apud ipſos in luctu ſolitum fuit, ſive ob acceptam cladem, ſive rei facti, unde notatu dignum viſum eſt, quod P. Scipio Pauli filius a Tribuno plebis accuſatus, neque barbam poſuerit, neque candida veſte uti deſierit, neque veſtitu ſolito reorum indutus fuerit, ut notat Gellius lib. 3. cap. 4. vel ſupplicum more impenſe quidpiam poſtulantes, ut de Alexandrinorum legatis Livius lib. 4. decade 5. contra vero Barbari quidam barbam in luctu ponebant, ut in Calig. cap 5. videre eſt, quam cæteroqui alebant infra cap 71.

CAPUT LXVIII.

A. V. C. DCC. INgreſſo civile bellum, [1] centuriones cujuſque legionis ſingulos equites [2] e viatico ſuo obtulerunt: & univerſi milites gratuitam & ſine frumento ſtipendioque operam, cum tenuiorum [3] tutelam locupletiores in ſe contuliſſent. Neque in tam diuturno ſpatio [4] quiſquam omnino deſcivit: pleriqueca pti [5] conceſſam ſibi ſub conditione vitam, ſi militare adverſus eum vellent, recuſarunt. Famem & cæteras neceſſitates, non cum obſiderentur modo, ſed & ſi alios ipſi obſiderent, tantopere tolerabant, ut [6] Dyrrachina munitione Pompeius, viſo [7] genere panis ex herba, quo ſuſtinebantur, *cum feris ſibi rem eſſe* dixerit: amoverique ocyus, nec cuiquam oſtendi, juſſerit: ne patientia & pertinacia hoſtis, animi ſuorum frangerentur. Quanta fortitudine dimicaverint, teſtimonio eſt, quod adverſo ſemel apud Dyrrachium prælio, pœnam in ſe [8] ultro depopoſcerunt: ut conſolandos eos magis imperator, quam puniendos habuerit. Cæteris præliis innumeras adverſariorum copias, multis partibus ipſi [9] pauciores, facile ſuperaverunt. Denique una ſextæ legionis [10] cohors præpoſita caſtello, quatuor Pompeii legiones per aliquot horas ſuſtinuit, pene omnis confixa multitudine hoſtilium ſagittarum: quarum [11] centum ac triginta millia intra vallum reperta ſunt. Nec mirum, ſi quis ſingulorum facta reſpiciat, vel [12] Caſſii Scævæ centurionis, vel C. Acilii militis, ne de pluribus referam. Scæva, [13] excuſſo oculo transfixus femore & humero, centum & viginti ictibus ſcuto perforato, cuſtodiam portæ [14] commiſſi caſtelli retinuit. Acilius navali ad [15] Maſſiliam prælio, injecta in puppem hoſtium dextra, & abſciſſa, memorabile illud apud Græcos [16] Cynægiri exemplum imitatus, tranſiluit in navem, [17] umbone obvios agens.

NOTÆ.

1. *Centuriones*] Tres in una cohorte manipuli, ut ſupra cap. 31. notatum eſt: ſingulis duo centuriones præerant, alter altero prior: conſtat ex Dionyſii Halicarn. lib. 9. & Taciti Annal. 1. de militibus in centuriones ſuos ſeditioſe ſævientibus *repente lymphati in centuriones invadunt ea vetuſtiſſima militaribus odiis materies. & ſæviendi principium proſtratos. verberibus mulcant*, (ut legendum vult Lipſius, alias mulctant) *ſexageni ſingulos ut numerum centurionum, adæquarent*, &c. de quibus fuſe Lipſius lib 2. Dialog. 8. de militia. Cohortis primæ centurio primus primipilus dicebatur de quo Tib. c. 37.

2. *Viatico*] Viaticum dixere pecunias, aliaque itineri faciendo impendenda. Quin & pro ſumptu in rem quamcumque faciendo, a Juriſconſultis accipitur. Ulpianus *l.* 17. *ff. de rebus creditis*. filiifamilias Romæ ſtudiorum cauſſa agentis pecuniam ad alimenta a patre miſſam, *viaticum* dixit. Et *magnum viaticum*. quanquam nove, dictum tamen refert Gellius lib. 17. cap. 2. *pro magna facultate, & paratu magno, videturque Græcos ſecutus. qui ἐφόδιον ſumptum via ad aliarum quoque rerum apparatus traducunt*, &c. Quare *viaticum* hîc eſt, vel cujuſque centurionis peculium, vel pecunia aliaque in ſumptus itineris diſtributa, quorum quæ ſuperabant, in inſtruendo alendoque equite, impenderent, quo ſenſu Horat. lib. 2. Epiſt. 2.

Luculli miles collecta viatica, multis
Ærumnis, laſſus dum noctu ſtertit, ad aſſem
Perdiderat, &c.

3. *Tutelam*] Alimenta & neceſſitatum omnium exhibitionem Caſaubonus intelligit: id enim *tueri* interdum ſignificat Macrob. lib. 2. cap. 2. *Interrogavit (quia ſuterem ſciebat,) quo artificio ſe tueretur*. &c.

4. *Quiſquam omnino*] De militibus dun-

taxat intelligendum; Labienum enim a ſe defeciſſe ipſe ſatis innuit lib. 3. de bello Civili. *At Labienus, quum ab eo* (Pompeio intellige) *impetraſſet ut ſibi captivos tradi juberet, omnes productos oſtentationis, ut videbatur, cauſa, quo major perfugæ fides haberetur, commilitones appellans.* &c. *interfecit.* Et diſerte Lucanus lib. 5. ubi Cæſarem inducit loquentem.

Fortis in armis
Cæſareis Labienus erat, nunc transfuga vilis.

5. *Conceſſam ſibi vitam*] Ut centurio ille, qui cum veteranis quibuſdam ſuis commilitonibus captus, & ad Scipionem miſſus, ei vitam condonanti, & pro ſuo beneficio gratias ſibi agendas expectanti reſpondit. *Pro tuo ſummo beneficio, Scipio, tibi gratias ago (non enim imperatorem te appello) quod mihi vitam incolumitatemque, belli jure capto polliceris: & forſan iſto uterer beneficio, ſi non ei ſummum ſcelus adjungeretur. Ego ne adverſus Cæſarem imperatorem meum adverſus armatusque conſiſtam.* lib. 5. de bello Africano. Et Granius ille Petronius qui auctore Plutarcho Cæſaris Quæſtor Scipioni vitam quoque condonanti reſpondit Cæſaris milites vitam dare, non accipere conſueviſſe; & ſuo ſe pugione confodit.

6. *Dyrrachina obſidione*] De qua c. 35.

7. *Genere panis ex herba*] Lapſanam fuiſſe refert Plinius lib. 19. cap. 8. *Nec non olus ſilveſtre eſt triumphorum Divi Julii carminibus præcipue, jocis militaribus celebratum: alternis quippe verſibus exprobravere lapſana ſe vixiſſe apud Dyrrachium, præmiorum parſimoniam cavillantes.* Hanc inter ſilveſtres braſſicas lib. 2. cap. 9. annumerat, & napi ſimillima ejus eſſe folia dicit. Cæſar ipſe lib. 3. de bello Civili, *caram* appellat radicem illam ex qua lacte commixta panem efficiebant. Hujuſmodi panes in Pompeianos ſibi per colloquia famem exprobrantes conjiciebant, addebantque ſe, quoad herbas ejuſmodi terra produceret, obſidionem Pompeii non derelicturos: hinc Lucanus lib. 6.

Cernit miſerabile vulgus
In pecudum cecidiſſe cibos, &c.

Paulo poſt.

Plurimaque humanis antehac incognita menſis
Diripiens miles, ſaturum tamen obſidet hoſtem.

8. *Ultro depopoſcerunt*, &c.] Appianus lib. 2. de bellis Civilibus dicit ipſos petiiſſe, more patrio decimari: quo negato, ſaltem aquiliferos morte plecti & primos fugæ auctores; hocque iterum negato, Cæſarem ſatis habuiſſe, ut quoſdam, eoſque paucos ſupplicio afficeret ipſe lib. 3. de bello Civili militum dolore expoſito & repetendi, prælii ardore, non nullos ſigniferos infamia notatos & loco motos refert.

9. *Pauciores*] Sic apud Arvernos ubi Vercingetorix non minus, quam 400000. in armis habebat, & apud Æduos, ubi non minorem Helvetiorum multitudinem ſuperarunt.

10. *Cohors*] Hoc eſt quingenti vel ut plurimum ſexcenti, viginti ad minimum Pompeianorum millibus reſtiterunt ut ex ſupra dictis cap. 1. colligere eſt, & notavit Lipſius Dialogo 4. lib. 2. de militia.

11. *Centum ac triginta millia*] Cæſar ipſe lib. 3. de bello Civili ubi iſta pluribus enarrantur, de centurionibus ejus cohortis loquens, *Et cum laboris ſui periculique teſtimonium afferre vellent, millia ſagittarum, circiter* XXX. *in caſtellum conjecta Cæſari renumeraverunt:* quo Cæſaris, aut hoc Suetonii loco manifeſtus error eſt. Urſinus apud Cæſarem pro *circiter* legi debere putat *centum*.

12. *Caſſii Scæva*] Cæſar ibidem idem narrat *quem*, ait, *Cæſar donatum millibus ducentis æris* (hoc eſt 8750 l. cap. 4) *ab octavis ordinibus ad primipilum ſe tranſducere pronunciavit: cohortemque poſtea duplici ſtipendio, frumento, veſte, ſpeciariis, militaribuſque donis ampliſſime donavit.* Hunc Lucanus pugnantem deſcribens lib 6. ait ſuo more.

Jamque hebes, & craſſo non aſper ſanguine mucro
Percuſſum Scævo frangit, non vulnerat hoſtem
Perdidit enſis opus, frangit ſine vulnere membra &c.
Illum tota premit moles; illum omnia tela.

13. *Excuſſo oculo*] Quatuor ejus cohortis centurionibus id accidiſſe dicit Cæſar, & de Scæva Lucanus ibidem

Affixam vellens oculo pendente ſagittam
Intrepidus, bellumque ſuo cum lumine calcat.

Et paulo poſt.

Perdiderat vultum rabies: ſtetit imbre cruento
Informis facies.

14. *Commiſſi caſtelli*] Unius ex illis qui-

bus Pompeii caſtra circumdederat, cum illum prope Dyrrachium magnis operibus teneret obſeſſum, ut ſupra cap. 35. & Lucanus lib. 6.

Turritaque ſummis
Diſpenit caſtella jugis, &c.

15. *Maſſiliam*] Quæ proficiſcenti in Hiſpaniam portas clauſerat cap. 34. & Cæſar lib. 1. de bello Civili.

16. *Cynægiri*] Athenienſis illius qui poſt pugnam Marathoniam in Perſas, fugatos hoſtes inſecutus alternis manibus in navem onuſtam injectis, & abſciſſis, morſu navem ad poſtremum detinuit: de quo Juſtinus lib. 2. cap. 9. Simile quid a L. Glauco Romano factum narrat. Scævæ & Acilii Valerius quoque meminit lib. 3. cap. 2. mutatis non nihil prænominibus.

17. *Umbone*] Umbo media clypei pars in rotundum inſtar umbilici eminentior ferro vel ære munita, qua cominus pugnantes hoſtem impellebant.

CAPUT LXIX.

Seditionem per [1] x. annos Gallicis bellis nullam omnino moverunt, civilibus aliquas: ſed ut celeriter ad officium redierint: nec tam indulgentia ducis, quam [2] auctoritate. Non enim ceſſit umquam tumultuantibus, atque etiam obviam ſemper iit. Et nonam quidem legionem apud Placentiam, quamquam adhuc [3] in armis Pompeius eſſet, totam cum [4] ignominia miſſam fecit: ægreque poſt multas & ſupplices preces, nec niſi exactâ de [5] ſontibus pœna, reſtituit.

Notæ.

1. *Decem annos*] Non quidem abſolutos ut ſupra cap. 25. notatum.

2. *Auctoritate*] Lucanus lib. 5. de Cæſare milites allocuturo ſuper hac ipſa ſeditione.

Stetit aggere fultus
Ceſpitis intrepidus vultu, meruitque timeri
Nil metuens.

Et paulo poſt Cæſar ipſe.

Vadite, meque meis ad bella relinquite fatis
Invenient hæc tela manus, vobiſque relictis
Tot reddet fortuna viros, quot tela vacabunt.

3. *In armis adhuc*] Dictionem *adhuc* mallet abeſſe Torrentius, & ſane merito. Seditio enim illa contigit rum, cum ex Hiſpania rediret, victis Petreio & Afranio ſicque ante pugnam Pharſalicam; quare eo magis probabile eſt redundare hoc adverbium, quod arma Pompeius, niſi cum vita, non reliquerit.

4. *Cum ignominia*] De miſſione honeſta & ignominioſa cap. 7.

5. *Sontibus*] Hoc eſt ſeditionis auctoribus præſertim in ſeditione: quippe ſontes ſunt omnes.

CAPUT LXX.

[1] Decumanos autem Romæ cum ingentibus minis, ſummoque etiam urbis periculo, [2] miſſionem & præmia flagitantes, ardente tunc in [3] Africa bello, neque adire cunctatus eſt, quamquam deterrentibus amicis, neque dimittere: ſed una voce, qua [4] *Quirites* eos pro militibus appellarat, tam facile circumegit & flexit, ut ei *milites* eſſe confeſtim reſponderint: & quamvis recuſantem ultro in Africam ſint ſecuti: ac ſic quoque ſeditioſiſſimum quemque & [5] prædæ & agri deſtinati tertia parte multavit.

Notæ.

NOTÆ.

1. *Decumanos*] Decimæ legionis milites *decumum* antiqui non ſecus ac *decimum* dixere. Huic præſertim legioni Cæſar indulſerat multum propter virtutem, & confidebat. Notum eſt autem Romanis legionibus, nomina a numero atque ordine ut-plurimum indita, ut *prima, ſecunda*, &c. inde *primani & ſecundani*. &c.

2. *Miſſionem*] Honeſtam nempe, qualis poſt expleta ſtipendia cap. 7. notatum: de præmiis, quæ ut-plurimum erant agri, qui eis dabantur colendi, ſupra c. 20. & in Aug. cap. 13. & 24.

3. *In Africa*] Adverſus Scipionem, & Jubam cap. 36.

4. *Quirites*] Hoc eſt cives Urbanos, per ironiam, quaſi molles & ignavos, otii, quo Urbani delectantur, ut-plurimum cupiditatem taxans: quo ſenſu Lucanus.

Tradite veſtra viris ignavi ſigna Quirites.

5. *Prada & agri Deſtinati*] Hæc ſunt præmia de quibus num. 2.

CAPUT LXXI.

STudium & fides erga [1] clientes, ne juveni quidem defuerunt. [2] Maſintham nobilem juvenem, cum adverſus [3] Hiempſalem regem tam enixe defendiſſet, ut [4] Jubæ regis filio in altercatione [5] barbam invaſerit, ſtipendiarium quoque [6] pronunciatum, & abſtrahentibus ſtatim eripuit, occultavitque apud ſe diu: & mox ex [7] prætura proficiſcens in Hiſpaniam, inter [8] officia proſequentium, faſceſque lictorum, lectica ſua avexit.

NOTÆ.

1. *Clientes*] Quid ii ſint cap. 2. nota quatuordecim continuis capitibus de ſtudiis bellicis, ut propoſuerat, egiſſe Suetonium, nunc ſtudiorum Civilium partem alteram, adminiſtrandæ ſcilicet Reipublicæ rationem perſequitur. Vide cap. 44.

2. *Maſintham*] Quis ille fuerit tacent tam hiſtorici, quam interpretes. Caſaubonus exiſtimat fuiſſe quemdam e ſtirpe regia alicujus ex illis Africæ regibus, qui quod Romanis reſtitiſſent, periere amiſſo regno eum illum veteris adhuc umbram ſplendoris aliquam retinentem, ad pendenda ſibi tributa cogere vellet Hiempſal, res ad Senatum delata fuit, ubi juvenem illum quamvis tutatus Cæſar, tamen facere non potuit, quin ſtipendiarius, hoc eſt vectigalis pronunciaretur. De ſtipendiariis cap. 25. in Galb. c. 12. Veſp. 16. Domit. 12.

3. *Hiempſalem*] Hunc a Pompeio adnitente Sylla regem inſtitutum, auctor eſt Plutarch. in Pompeio.

4. *Juba Regis filio*] Hiempſalis regis ſcilicet. Dio lib. 46.

5. *Barbam*] Hanc patet a barbaris exculram cap. 67. num. 6. animadvertimus.

6. *Pronunciatum*] Torr. legit in optimo e ſuis codicibus *pronunciavit*. Quo ſenſu intelligeretur Cæſar pronunciaſſe ſtipendiarium, hoc eſt militem, ut hoc ſaltem jure protegeretur, ſed dubitat, an quemadmodum *ſtipendiaria provincia* Latine dicitur, ita ut *ſtipendiarius miles* recte dici poſſit. Certe alia prorſus eſt ſententia: provincia ſtipendium tribuit, miles accipit.

7. *Ex Pratura*] Cap. 18.

8. *Officia*] Profecturos in provincias magiſtratu functos, amici, clienteſque honoris cauſa, ad portam uſque ſalutarem proſequebantur, ibique ſalutabant.

CAPUT LXXII.

AMicos tanta ſemper facilitate indulgentiaque tractavit, ut C.[1] Oppio comitanti ſe per ſylveſtre iter, correptoque ſubita valitudine, & in[2] diverſorio loco, quod unum erat, ceſſerit: ac ipſe humi ac[3] ſub divo[4] cubuerit. Jam autem rerum potens, quoſdam etiam infimi generis ad ampliſſimos honores provexit. Cum ob id culparetur, profeſſus eſt palam, *ſi*[5] *graſſatorum & ſicariorum ope in tuenda ſua dignitate uſus eſſet, talibus quoque ſe parem gratiam relaturum.*

NOTÆ.

1. *C. Oppio*] Illo Cæſaris amico de quo cap. 52. & cap. 56.

2. *Diverſorio loco*] F. Urſinus in veteri codice legit, *& in diverſorio quod unum erat, loco ceſſerit*, apertiore multo ſenſu, quem vix ullum eruas e vulgata lectione, unde Torrentius emendat *& loco in diverſorio, quod unum erat,* &c. Caſaub. forte legendum opinatur. *Diverſoriolo* particulæ enim illæ, *& in* non extant in Vitterbienſi codice.

3. *Sub divo*] Paulo narrat aliter Plutarch. in Cæſare, quem cubuiſſe dicit *ὑπὸ προστεγίῳ τῆς θύρας.* eſt autem *προστέγιον*, *Protectum* ſeu tecti projectura, quæ aliquantum ante januam ſpatii tegit, quæ *ſuggrunda* Latinis, nobis *ſaillie de la couverture*, nec mirum tam anguſte eo loci habitatum, tunc enim tempeſtate adactus in pauperis cujuſdam tugurium, diverterat, ubi non niſi cubiculum unicum fuiſſe notat ibidem Plutarchus.

4. *Cubuerit*] In aliis *accubuerit*.

5. *Graſſatorum*, &c.] Vide infra. in Aug. cap. 32.

CAPUT LXXIII.

SImultates contra nullas tam graves excepit umquam, ut non occaſione oblata libens deponeret. [1] C. Memmii cujus aſperrimis orationibus non minore acerbitate reſcripſerat, etiam ſuffragator mox in petitione conſulatus fuit. C. Calvo poſt famoſa epigrammata de reconciliatione per amicos agenti, ultro ac prior ſcripſit. Valerium [2] Catullum, a quo ſibi verſiculis de [3] Mamurra perpetua [4] ſtigmata impoſita non diſſimulaverat, [5] ſatisfacientem, eadem die adhibuit cœnæ: [6] hoſpitioque patris ejus, ſicut conſueverat, uti perſeveravit.

NOTÆ.

1. *Caii Memmii*] De hujus prætura cap. 23. ac rurſus de illo & Calvo de quo hic, cap. 49. hunc vero ſimiliter intellexit Ovidius hoc verſu.

Et tu cum Calvo docte Catulle tuo.

2. *Catullum*] Hic ille Veronenſis eſt, cujus extant opera licet non omnia. Ciceroni, Pompeio aliiſque ætatis illius præſtantiſſimis viris familiaris, uſque eo liber in Epigrammate ſcribendo, ut ne Cæſari quidem pepercerit. Vide illius Epigramma 30.

3. *Mamurra*] Fuit ille formianus Cæſaris quondam exoletus, & in Gallia fabrorum præfectus, qui tantas congeſſit divitias, ut Romæ primus, auctore Cornelio Nepote, totius domus ſuæ parietes marmore incruſtaverit, cujus meminit & Plinius lib. 36. c 6. ſed locus ibi corruptiſſimus. Catullus Ep. 30.

Quis hoc poteſt videre? quis poteſt pati
Niſi impudicus & vorax & helluo
Mamurram habere quod Comata Gallia,
&c.

Et adhuc infra Ep. 58.

Pulcre convenit improbis

Mamurra . . . . . . Caſarique.

4. *Stigmata*] Hoc eſt infamiæ notas; ducta metaphora a ſtigmatis, ſive notis quibuſdam, quas vultui vel fronti nocentium ſervorum ferro inurebant, quandoque literas: unde Plautus in Caſina ſervum his literarum notis inſignem, appellat *literatum* Actu 2. Sc. 6 verſ. 48. Martial.

Quatuor inſcripti portabant vile cadaver.

5. *Satisfacientem*] Satisfacere dixerunt, cum qui verbis læſerat alterum, juraret coram teſtibus nolle ſe ea dicta. Terent. in Adelphis Act. 2. Scen. 1.

Jusjurandum dabitur te eſſe
Indignum injuria hac.

Et Donat. ad hunc locum & Plautus in Amphitryone. Act. 3. Scen. 2. Jupiter ſub perſona Amphitryonis.

Mane arbitratu tuo jusjurandum dabo,
Me meam pudicam eſſe uxorem arbitrarier.

Ulpianus l. 5. §. 8. ff. de injuriis & famoſis libellis. *Hac lege permittitur actori jusjurandum deferre, ut reus juret, injuriam ſe non feciſſe*, &c. In Tib. 27. & Claud. 38.

6. *Hoſpitioque patris*] De Verona intelligendum videtur, ſed in Tranſpadanas regiones poſt triumphos iviſſe Cæſarem nemo antiquorum auctoritate dixerit, paulo enim poſt occiſus eſt. Hac & aliis rationibus adducti Caſaub. hic, & Joſeph Scaliger in notis ad Euſebii Chronicon num MDCCCCLX. Suetonii hac parte negligentiam accuſant. Verum quid ſi ſcripta ante triumphos & condonata dicantur epigrammata? licet enim Ponticæ & Hiſpanicæ prædæ mentio, quæ in illis habetur, confectis adverſus Pharnacem, & Pompeios bellis, ſcripta fuiſſe perſuadere videatur, nihilo tamen minus cum direpta ab eo fuerint ante id tempus Luſitanorum oppida, ut ſupra cap. 54. retulit Suetonius, & Rhodi etiamnum agens Mithridatis præfectos expulerit, ut etiam ſupra cap. 5. de illis temporibus forte poſſet intelligi. Sin minus, aliam quoque Catulli patri, quam quæ erat in regione Tranſpadana domum fuiſſe ſuſpicor, in quam Cæſar poſt reconciliationem occaſione data diverterit.

CAPUT LXXIV.

Sed & in ulciſcendo natura leniſſimus: [1] piratas, a quibus captus eſt, cum in ditionem redegiſſet, quoniam ſuffixurum ſe cruci ante juraverat: jugulari prius juſſit, deinde [2] ſuffigi. [3] Cornelio Phagitæ, cujus quondam nocturnas inſidias æger ac latens ne perduceretur ad Syllam, vix præmio dato evaſerat, nunquam nocere ſuſtinuit. Philemonem a [4] manu ſervum, qui necem ſuam per venenum inimicis promiſerat, non gravius quam ſimplici morte puniit. In P. Clodium Pompeiæ uxoris ſuæ [5] adulterum, atque eadem de cauſſa pollutarum cerimoniarum reum, teſtis citatus, negavit ſe quidquam comperiſſe: quamvis & mater AUrelia, & ſoror Julia, apud eoſdem judices, omnia ex fide retuliſſent. Interrogatuſque, cur igitur repudiaſſet uxorem, [6] *Quoniam*, inquit, *meos tam ſuſpicione quam crimine judico carere oportere.*

NOTÆ.

1. *Piratas*] Supra cap 4.
2. *Suffigi*] Idem quia Tarquinius Priſcus fecerat, Romani criminati ſunt; quamvis ob majorem infamiam ſceleratis inurendam ab imperatoribus poſtea factitatum ſit. Quin & Ptolemæus Cleomenis corpus unguentis fartum ne cito corrumperetur, diutiuſque agnoſci quiret, affigi cruci juſſerit; hoc enim modo Plutarchum in Cleomene Caſaubonus explicat. Feneſtella Epitom. 2. decollatos dixit.
3. *Cornelio Phagita*] Vide cap. 1.
4. *A manu*] Vel ad manum, ex illorum numero quorum manu ad conſcribendas epiſtolas utebatur, qui & *amanuenſes* dicuntur in Nerone cap. 44. quin & *libertarum amanuenſium* ad fœminarum uſum mentio fit Veſp. cap. 3.
5. *Adulterum*] Vide ſupra c. 6.
6. *Quoniam inquit meos*] Idem habet & Plutarchus, dixit tamen ſupra cap. 6. Cæſarem opinatum fuiſſe, illam a Claudio adulteratam. Sed eo tempore de quo hîc agitur, ei adverſari, utile ſibi non ducebat, utpote quem optimatibus contradicere exoptaret.

CAPUT LXXV.

MOderationem vero clementiamque, cum in adminiſtratione, tum in victoria belli civilis, admirabilem exhibuit. Denuntiante Pompeiô, pro hoſtibus ſe habiturum, qui Reip. defuiſſent: ipſe medios & neutrius partis, ſuorum ſibi numero futuros pronuntiavit. Quibus autem ex commendatione Pompeii, [1] ordines dederat poteſtatem tranſeundi ad eum omnibus fecit. Motis apud [2] Ilerdam deditionis conditionibus, cum aſſiduo inter utraſque partes uſu atque commercio, Afranius ac Petreius deprehenſos intra caſtra Julianos ſubita pœnitentia interfeciſſent, admiſſam in ſe perfidiam non ſuſtinuit imitari. Acie Pharſalica proclamavit, *ut civibus parceretur:* deincepſque nemini non ſuorum quem vellet unum partis adverſæ ſervare conceſſit: nec ulli periiſſe, niſi in prælio reperiuntur, exceptis duntaxat Afranio & [3] Fauſto & [4] L. Cæſare juvene: ac ne hos quidem voluntate ipſius interemtos putant: quorum tamen & priores poſt impetratam veniam rebellaverant: & Cæſar libertis ſerviſque ejus ferro & igni crudelem in modum enectis, [5] beſtias quoque ad munus populi comparatas contrucidaverat. Denique tempore extremo etiam quibus nondum ignoverat, cunctis in Italiam redire permiſit, magiſtratuſque & imperia capere. Sed & ſtatuas L. Syllæ atque Pompei, a plebe [6] disjectas, repoſuit. Ac ſi qua poſthac aut cogitarentur gravius adverſus ſe, aut dicerentur, inhibere maluit, quam vindicare. Itaque & detectas conjurationes, conventuſque nocturnos, non ultra arguit, quam ut [7] edicto oſtenderet eſſe ſibi notas: & acerbe loquentibus [8] ſatis habuit pro concione denuntiare, ne perſeverarent. [9] AUlique Cæcinæ criminoſiſſimo libro, & [10] Pitholai carminibus maledicentiſſimis, laceratam exiſtimationem ſuam, [11] civili animo tulit.

NOTÆ.

1. *Ordines*] Ducendos ſcilicet, ſingulorum manipulorum qui tres in cohorte ſupra cap. 31. ſingulis, ſinguli centuriones præerant cap 68. ordines igitur dare, idem eſt ac centurionis gradum.

2. *Ilerdam*] Citerioris Hiſpaniæ oppidum hodie *Lerida*; ubi hac occaſione, de qua hîc agitur, factis quibuſdam induciis, utrinque miles alter in alterius caſtra parvo ab invicem ſpatio ſejuncta tranſgreſſus erat. Petreii crudelitatem nedum imitari Cæſar non ſuſtinuit, ut etiam diligenter conquiſitos Petreianos remiſerit, quos inter aliqui ſponte remanſerunt: de quo fuſe lib. 1. bell. Civil. Cæſar ipſe.

3. *Fauſto*] Cui cognomen Sylla, de quo ſupra cap. 26. Syllæ Dictatoris filius erat, Pompeiique gener qui, poſt profligatas omnium in Africa vires cum Afranio per Mauritaniam, iter in Hiſpaniam tendens a P. Sitio captus eſt, & paucis poſt diebus diſſenſione in exercitu orta uterque, ut habetur in ipſo libro de bello Africano interfectus eſt. Unde Suetonius ait, Cæſaris voluntate interfectos eſſe quibuſdam non videri, eos etiam rebellaſſe, quia victi & dediti in Hiſpania poſt perfidiam illam Petreii, ſeſe in Africa Cæſaris hoſtibus junxerant, imperio Cæſaris periiſſe dicit Florus lib. 4. cap. 2.

4. *Lucio Cæſare*] Julii hîc erat cognatus Catonis Uticæ Quæſtor, qui mortuo Catone, Cæſaris ad genua projectus vitam ſibi nec amplius quidquam deprecatus facile obtinuerat, teſte Hirtio in fine belli Africani: ſed Dio per inſidias a Cæſare interemptum ait, cum prius condemnare judicio voluiſſet.

5. *Beſtias ad munus.*] Spectaculum populo exhibendum de quo cap. 39.

6. *Disjectas L. Syllæ & Pompeii ſtatuas*] Quamvis ille Cæſarem vix pueritiam egreſſum, ad necem tanta cura quæſiviſſet, e. r. de repoſitis a Cæſare Pompeii ſtatuis dicere ſolitum Ciceronem Plutarchus refert. *Πομπηίου, Καῖσαρ, ἀνδριάντας, ἱστὰς τοὺς ἑαυτοῦ πηγνύεις. Pompeii ſtatuas erigens ô Cæſar, tuas ipſius conſtabilis, ſeu defigis.*

7. *Edicto*] Hoc eſt ſcripto publice affixo. Vide ſupra cap. 9. & 11. & infra ſæpe.

8. *Satis habuit*] Auctor eſt Velleius longe aliam fuiſſe mentem Hirtii & Panſæ, (in Aug. cap. 10. & 11.) Cæſaris amiciſſimorum, ſuadebant enim, quam poterant enixe, ut quæſitum armis principatum armis retineret, ſed dum ipſe amari quam timeri malle ſe dictitat, occupatus eſt.

9. *Auli Cæcina*] Hujus extant ad Ciceronem epiſtolæ, quarum una, quæ eſt lib. 6. ſeptima ait, de libro a ſe ſcripto, quem celeriter non miſſum excuſat, *Cum non tam intereſt, quo animo ſcribatur, quam quo accipiatur, ne ea res inepte mihi noceret, cum præſertim adhuc ſtyli pœnas dem, qua quidem in re ſingulari ſum fato*, &c. *Cujus ſumma criminis eſt, quod armatus adverſario maledixi*, &c. Paulo poſt de Cæſare. *Quid iraſcitur ei, qui aliquid ſcripſit contra ſuam voluntatem? cum ignoverit omnibus, qui multa deos venerati ſunt contra ejus ſalutem.*

10. *Pitholai*] Hujus meminit Macrobius lib. 2. cap 2. jocum referens in eum conſulem, quem Cæſar dixit in paucas horas, de quo Cap. proxime ſequenti.

11. *Civili animo*] Hoc eſt æquo & remiſſo, qualem inter cives eſſe decet. Tib. cap. 10 *genus vitæ civile*, & Aug. cap. 51. civilitas commendatur Claud. cap. 35. quo etiam ſenſu Juvenal. Sat. 5.

Poſcimus ut cœnes civiliter.

CAPUT LXXVI.

A.V.C. DCCIX. PRægravant tamen cætera facta, dictaque ejus, ut & abuſus dominatione, & jure cæſus exiſtimetur. Non enim honores modo nimios recepit, ut [1] continuum conſulatum. [2] perpetuam dictaturam,[3] præfecturamque morum, inſuper [4] prænomen imperatoris, cognomen patris patriæ, [5] ſtatuam inter reges, [6] ſuggeſtum in orcheſtra: ſed & ampliora etiam humano faſtigio decerni ſibi paſſus eſt: [7] ſedem auream in Curia & pro Tribunali, [8] thenſam & [9] ferculum [10] Circenſi pompa, templa, aras, [11] ſimulacra juxta Deos, [12] pulvinar, [13] flaminem, [14] Lupercos, [15] appellationem menſis e ſuo nomine. Ac [16] nullos non honores ad libidinem cepit, & dedit. Tertium & quartum conſulatum [17] titulo tenus geſſit, contentus Dictaturæ poteſtate decretæ cum [18] conſulatibus ſimul: atque [19] utroque anno binos conſules [20] ſubſtituit ſibi in ternos noviſſimos menſes: ita ut medio tempore [21] comitia nulla habuerit, [22] præter Tribunorum & Ædilium plebis: [23] præfectoſque pro prætoribus conſtituerit: qui [24] præſente ſe res urbanas adminiſtrarent. [25] Pridie autem Kalend. Januarias repentina [26] conſulis morte ceſſantem honorem [27] in paucas horas petenti dedit. Eadem licentia [28] ſpreto patriæ more, magiſtratus in plures annos ordinavit. Decem prætoriis viris [29] conſularia ornamenta tribuit. Civitate donatos, & quoſdam e [30] ſemibarbaris Gallorum recepit in curiam. Præterea [31] monetæ, publicisque vectigalibus, [32] peculiares ſervos præpoſuit. Trium legionum, quas Alexandriæ relinquebat, curam & [33] imperium [34] Rufini liberti ſui filio, exoleto ſuo, demandavit.

NOTÆ.

1. *Continuum conſulatum*] Qui magiſtratus duntaxat annuus, nec niſi interjecto decennio poſtquam ſemel geſtus erat, obtinendus.

2. *Perpetuam Dictaturam*] Quam ultra ſex menſes retineri vetabant leges, ſicut & extra Italiam eſſe, qui ea præditus eſſet.

3. *Præfecturam morum*] Quæ cura Cenſoriæ dignitatis pars una. Cicero 3. de legib. *mores populi regunto*, &c. Vide cap. 41. num. 15. & 5. 6. & 14.

4. *Prænomen imperatoris*] De prænominibus Tib. cap. 1. vox autem *imperator* nullius ante Cæſarem prænomen fuit, multorum vero cognomen. Stante Rep. duplicis generis imperatores. Primo quicumque exercitus duces imperio, hoc eſt belli gerendi jure accepto, ſuis auſpiciis rem gererent: ſecundo cum re bene geſta, & cæſo hoſtium numero, eo qui lege definitus erat (Appian. 2 civil. X M. aſſignat.) præſentes ſalutabantur. Tacitus Annal. 3. rem deſcribit; *Tiberius id quoque Blæſo tribuit ut imperator a legionibus ſalutaretur: priſco erga duces honore qui Repub. bene geſta, gaudio atque impetu victoris exercitus, conclamabantur; erantque plures ſimul imperatores, nec ſuper cæterorum æqualitatem.* His multa honoris inſignia, cognomen imperatoris præſertim Quod ſi ſæpius contigiſſet; in inſcriptionibus eorum in memoriam poſitis numerum exprimebant. Hinc in veteribus marmoribus tam frequenter *Imperator bis. ter.* &c. Adde & lictores perpetuos, ut aperte innuit Cicero lib. 2. Ep. 15. num. 4. *accedit moleſta hæc pompa lictorum & nomen imperii quo appellor.* Tum denique *Imperator* prænomen fuit & ejuſdem auctoritatis ac nomen regium.

5. *Statuam inter reges*] Septem erant in Capitolio ſeptem regum Romanorum ſtatuæ, quibus adjuncta fuerat octava Bruti, qui illos ejecerat, juxta quam & Cæſaris ſtatuam fuiſſe teſtatur Dio lib. 43.

6. *Suggeſtum in orcheſtra*] De orcheſtra ſupra cap. 39. num. 19. ſuggeſtum Cæſar primus in ludos invexit, quem morem cæteri quoque principes tenuere; dicebatur & cubiculum in Ner. cap. 12. erat enim tribunal

ſive locus quidam eminentior ad modici cubiculi formam tectus, & inædificatus. Morem hunc eleganter indicat Plinius in Panegyr. Trajanum laudans quod ſine illa dominationis prærogativa & diſcrimine ſpectaret. *Viſenda cum cætera ſpecie, tum quod æquatus plebis ac principis locus: ſiquidem per omne ſpatium una facies, nec magis proprius ſpectandi Cæſari ſuggeſtus*, &c. Et paulo poſt. *Dabitur non cubiculum principis, ſed ipſum cernere.*

7. *Sedem auream*] Hoc eſt ſella aurea ſedebat, ubi alii magiſtratus curuli utebantur, ſcilicet in Senatu, in foro pro roſtris, ut Caſaub. ex Dione ſuſpicatur. *Suggeſtus in curia* a Floro dicitur lib. 4. cap. 2. in fine.

8 *Thenſam*] Sacri cujuſdam vehiculi genus eſt, quo ſolennibus ludorum pompis, deorum ſimulacra vehebantur: pro ipſa quandoque pompa ſumitur.

9. *Ferculum*] Iis ſimile de quibus cap. 37. num. 10. Torrent. tamen ex Grammaticis quibuſdam colligit pulpitum ſive ſuggeſtum fuiſſe in thenſa poſitum, cui ſimulacra deorum imponebant. Senſus igitur eſt, Cæſarem voluiſſe, ut cum deorum ſtatuis ſua quoque geſtaretur honore pari. Qui mos Romanis inauditus huc uſque, circa principum honores poſtea ſolitus eſt uſurpari. Quamquam nec ante Græcis foret incognitus, ut ex quodam Athenæi lib. 5. loco eruit Caſaubonus.

10. *Circenſi pompa*] Hoc eſt celebritate illa maxima ludorum Circenſium, qua deorum ſimulacra ſolenniter geſtabantur, auro argentoque, ac pretioſiſſimis veſtibus undique ſplendentibus: hanc totam fuſe & graphice deſcripſit Halicarn. lib. 7.

11. *Simulacra juxta Deos*] Teſtatur Dio collocatum ipſi in Capitolio currum, qui Jovem ſpectaret adverſum, ubi Cæſaris imago videbatur ſuper orbis imagine poſita cum inſcriptione *ſemideus eſt*.

12. *Pulvinar*] Pulvinaria lectuli fuere, in templis ſtrati, diis dicati: unde ipſa quoque templa, & loca ſacra, pulvinaria dicuntur; inde etiam *lectiſternia* cum nempe placandæ deorum iræ, illorum imaginibus, ſi plures eſſent, ſuper pulvinaribus impoſitis convivium apponebant, quod ſæpe factum, ut ex multis Livii locis præſertim lib. 5. colligere eſt. Pulvinaria & apud Græcos in uſu fuiſſe, primus obſervavit Caſaubonus, ut ipſe teſtatur, ſed pulvinaria, non lectiſternia qualia apud Livium.

13. *Flaminem*] Quid ſint Flamines cap. 1. cum tres tantum Numa Flamines inſtituiſſet, temporis progreſſu ad 15. creverat illorum numerus. Et poſt Julium Cæſarem ſingulis imperatoribus, cum inter Divos referrentur, ſinguli Flamines attributi ſunt. Cicero 2. Philippica Antonium taxat, quod primus Julii Flamen fuerit; *eſt ergo Flamen, ut Jovi, ut Marti, ut Quirino*, (qui tres a Numa inſtituti) *ſic D. Julio M. Antonius.*

14. *Lupercos*] Ii Romanorum Sacerdotum antiquiſſimi jam inde ab Evandro ad Romulum, atque ab eo ad extrema illa Reipub. tempora conſervati, Pani Lycæo ſacra faciebant bina ſodalitate diſtincti Fabianorum, & Quintilianorum, quibus in Cæſaris honorem addita tertia Julianorum. Ceremoniæ erant, ut paſtoritio & fero more nudi per laſciviam diſcurrentes in orbem, cæderent obvios inciſis in corrigias captarum jugulatarum pellibus, quin & ad ejuſmodi verbera ultro ſe mulieres offerebant raræ, id ad fœcunditatem conducere, quo nomine 2. Philippica multis exagitatur Antonius.

15. *Appellationem menſis*] Julius hic eſt, de quo ſic Macrob. lib. 1. cap. 12. *Sequitur Julius, qui cum ſecundum Romuli ordinationem Martio anni tenente principium, Quintilis a numero vocaretur: nihilominus tamen poſt præpoſitos a Numa Januarium ac Februarium retinuit nomen...... Sed poſtea in honorem Julii Cæſaris Dictatoris legem ferente M. Antonio Marci filio conſule Julius appellatus eſt, quod hoc menſe ad quartum Idus Quintilis Julius procreatus ſit.*

16. *Nullos non*] Codices vulgati, *non nullos*, habent, quod nec ineptum eſt: nec enim omnes honores prorſus ſibi uſurpavit, ſiquidem aliquos titulo tenus exercuit & eos duntaxat cepit, deditque, quorum hîc fit enumeratio.

17. *Titulo tenus*] Habenti quippe majorem poteſtatem, dictaturam nempe, inutilis erat conſulatus.

18. *Cum conſulatibus*] Id quoque contra leges, duos enim magiſtratus gerere vetitum.

19. *Utroque anno*] Hoc eſt tertio, & quarto ejus conſulatu; Quo loco non convenit Suetonius cum iis qui faſtos concinnarunt. Tertio quippe Cæſaris conſulatu neminem illi ſubſtituunt, ſoluſque hoc anno reperitur cum Cæſare M. Æmylius Lepidus, qui collega idem & Magiſter equitum ei

fuerit. In quarto conſulatu ſubſtitutum omnes conſentiunt: ſed alii, ut Dio lib. 43. ad annum 708. Q. ſcilicet Fabium Maximum, & C. Trebonium: alii, quos inter Caſſiodorus, ſolius Fabii meminere.

20. *Subſtituit ſibi*] Hic dupliciter Cæſar prævaricatus eſt contra majorum inſtituta, primo quod conſulatus neque toto anno, neque reliquo anni tempore geſtus eſt; ſed ipſe vivus, nec juſſus, eo ſe abdicavit aliumque ſubrogavit. Deinde quod Caninius ille de quo modo, eodem tempore & conſul creatus eſt, & iniit & depoſuit magiſtratum.

21. *Comitia nulla habuerit*] Vel quod Ægypti, Ponti, & Africæ bellis diſtineretur: vel ut Magiſtratus ſuo, non populi beneficio, dignitatem adepti ſibi forent obſequentiores; de Comitiis cap. 13.

22. *Præter Tribunorum*] Singulorum magiſtratuum, qui populi ſuffragiis eligebantur, ſingula erant comitia: v. g. Conſularia, Prætoria Tribunitia, &c. Conſulibus, prætoribus, &c. creandis.

23. *Præfectos pro prætoribus*] Non modo qui prætorum, ſed & quæſtorum, aliorumque, quorum comitia non habuerat magiſtratuum vice fungerentur: pro prætoribus autem ideo dixit, quod prætoria illis conceſſa ſunt ornamenta.

24. *Præſente ſe*] Torr legit *abſente ſe* vel addit *etiam præſente ſe*] Lipſius Elect. lib. 2. c. 17. *pro ſe*. Dio enim lib. 44. refert ad Hiſpanicum bellum proficiſcentem Cæſarem Lepido, præfectiſque illis cuſtodiam urbis, negotiorumque curam reliquiſſe: neque tamen hoc modo convenire videtur Dio cum Suetonio; hic ſiquidem quo tempore habita quædam a Cæſare comitia memorat, Romæ tunc fuiſſe ſatis innuit; tribunorum autem & Ædilium habita diſertis affirmat verbis. Unde præferenda videtur poſterior Torrentii lectio *etiam præſente ſe* quaqua via cæteroqui conveniant auctores illi non hoc uno loco diſcrepantes.

25. *Pridie Calendas Januarias*] His Calendis magiſtratum inibant deſtinati jam inde a menſe Sextili, ut cap. 14. & 15. notatum eſt: quamquam non perpetuo hoc die magiſtratum inierint, ut ex 3. & 4. Livii colligere eſt.

26. *Conſulis morte*] Fabii illius de quo hic.

27. *In paucas horas petenti*] Huic Caninius Rebulus nomen fuit Ner. cap. 15. de quo Epiſt. 31. lib. 7. Cicero. *Ita Caninio conſule ſcito neminem prandiſſe, nil tamen eo conſule mali factum eſt. fuit enim mirifica vigilantia, qui toto ſuo conſulatu ſomnum non viderit.* &c. nec minus elegans de eodem Jocus apud Macrob. lib. 2 cap. 2. Pitholai illius dequo cap. proxime præcedenti num. 10. *ante Flamines nunc conſules Diales fiunt.*

28. *Spreto patrio more*] Id ipſum deplorat ibidem Cicero.

29. *Conſularia ornamenta*] Ea fuere ſella Curulis, regia, & eburnea, in qua jus dicebatur, trabea, ſeu prætexta, ac præſertim præeuntes cum faſcibus lictores in Claud. cap. 5.

30. *Semibarbaris Gallorum*] Skildius hæc verba de Narbonenſibus intelligit: ſed quid ni de Æduis aut de Togatis Gallis, quibus antiqua cum Romanis ſocietas, ac proinde ut diuturnus uſus, ita & barbari minus. Equidem notavit Sigonius lib. 1. de antiquo jure provinciarum cap. 6. Cæſarem de Narbonenſi Gallia tam bene meritum, ut multos ex ea Senatores allegerit: unde ductum illud emanavit *Galli bracas*, &c. quod legitur cap. 80. hæc enim eadem erat ac Braccata c. 25. verum hos ſpeciatim hîc deſignari vix crediderim, cum de ſupradictis quoque pari jure vel potiori poſſit intelligi.

31. *Moneta*] Hujus cudendæ cura trium ab initio virorum erat, qui inde Triumviri monetales dicti ſunt hac nota deſignati Triumviri A. A. A. F. F. Hoc eſt *Ære Argento Auro Flando Feriendo.* Æs enim primo, deinde argentum, denique aurum ſignatum eſt.

32. *Peculiares ſervos*] Peculiares ſervi ſi ad ſtrictos juris apices vim vocis exigas, ii fuere qui peculio ſervorum aut filiorum familias annumerabantur: Pater enim familias peculium habere non poteſt, quemadmodum nec ſervus bona. Unde cum nec ſervus, nec filius familias eſſet Cæſar, aliter hîc intelligendum patet pro eo nempe, quod proprium eſt, non publicum aut commune, quo eodem ſenſu Galb. cap. 12. *loculi peculiares* accipiendi: nec enim etiam tunc is erat Galba, qui peculium habere poſſet: quamvis apud antiquiores, *peculiare* pro eo, quod peculii eſt, accipiatur. Plaut. Mercat. Act. 3. Sc. 1.

Quin tibi ecce illam dabo. natam annos
ſexaginta
Peculiarem. &c.

Cum autem publicati equites Romani vectigalia quæ ex portoriis, metallis, paſcuis, &c

conducerent

conducerent, propriis, nedum publicis, ſervis, curam hanc Cæſar demandavit.

32. *Imperitum*] Cum ne admiſſi quidem in militiam eſſent liberti priſcis Romæ temporibus.

33. *Rufini*] Caſaub. & Torr. variant M. S. alii *Ruſioni*, alii *Rufoni*, *Ruſioni*, &c. hoc præfert Torr. quod Rufinus Corneliæ gentis cognomen Cæſaris liberto male convenire videatur, quamquam & *Ruſio* Trebatiorum ſit.

CAPUT LXXVII.

NEc minoris impotentiæ voces propalam edebat, ut [1] T. Ampius ſcribit: *Nihil eſſe Remp.* [2] *appellationem modo, ſine corpore, ac ſpecie.* [3] *Syllam neſciſſe literas, qui* [4] *Dictaturam depoſuerit. Debere homines conſideratius jam loqui ſecum, ac pro legibus habere quæ dicat.* Eoque arrogantiæ progreſſus eſt, ut haruſpice triſtia & [5] ſine corde exta ſacro quodam nuntiante, [6] *futura* diceret *lætiora, cum vellet: nec pro oſtento ducendum, ſi* [7] *pecudi cor defuiſſet.*

NOTÆ.

1. *T. Ampius*] Alii *Amprius*, *Ampirius*, *Amplius*, &c. extat ad Ampium Ciceronis epiſtola, & ejus meminit Cæſar ipſe lib. de bell. Civil. 3. unde præferendum cenſuerunt.

2. *Appellationem*] Id ipſum Cicero conqueritur in Epiſtolis ad Atticum, nullum ſcilicet eſſe colorem, nullum ſuccum, nullam formam relictam Reip. quo ſenſu Lucanus.

Omnia Cæſar erat, privata curia vocis
Teſtis adeſt, &c.

3. *Syllam*] Plutarchus in Sylla, & Gellius lib. 1. cap. 12. relictum ab eo tradunt rerum ſuarum commentarium, Saluſtius bello Jugurthino literis Græcis & Latinis doctiſſime eruditum refert, & inde colligas rudem non fuiſſe, qui tam vera de Cæſare conjeciſſet e. 1. ſed rudis in eo viſus ac imperitus, qui tanta ſe dignitate abdicaſſet. Cæſar quippe difficilius ſeu periculoſius ducebat deponere principatum, quam occupare: quod & alii multi, ut paſſim legere eſt. Et de Cæſare ipſo ſup. c 29.

4. *Dictaturam*] De hac cap. 9. rerum potitus hanc in annos 120. ſumpſerat, cum non niſi ſemeſtris eſſet, ac poſtmodum, urbe proſcriptionum (de quibus cap. 21.) cædibus exhauſta ſponte depoſuit, ita felicitati ſuæ confidens, ut privatus medio in foro verſaretur. Hac autem voce Cæſar ludebat in ambiguo, quaſi dictare Dictatoris eſſet, quemadmodum & Grammaticorum diſcipulis ſuis dictantium quæ reddant, Horat. lib. 1. Epiſt. 18. verſ. 14.

Ut puerum ſævo credas dictata magiſtro
Reddere.

Et Dictatura dictandi munus hoc, ad quod noſſe oportet literas, æque ſignificaret ac magiſtratum illum in Repub ſummum.

5. *Sine corde exta*] Cor non ſemper in extis habitum eſt; ſed tantum ab eo tempore, quo victus a Romanis eſt Pirrhus. Hoc ſi deeſſet immolantis vitæ periculum portendi vulgo nuntiabant haruſpices. Unde ſcribit Plinius lib. 11. cap. 37. magnam de divinatione tunc temporis argumentantibus fuiſſe quæſtionem, num potuiſſet hoſtia ſine corde vivere. Hoc ipſum de quo hic ſermo eſt, ridens Cicero lib. de divinatione 2. poſtquam multis impugnavit extiſpicium, tandem ſubjungit *ego enim poſſum vel neſcire quæ vis ſit cordis ad vivendum, vel ſuſpicari contractum aliquo modo bovis exile, & exiguum & vietum cor, & diſſimile cordis fuiſſe.*

6. *Futura lætiora*] Reſponſum hoc in Hiſpania factum Sabellicus exiſtimat, ubi ſimile quid ipſi contra Pompeios pugnaturo contigit. Conjectura ducta ex Appiano, qui Romæ degentem Cæſarem Haruſpici reſpondiſſe ait, *neceſſe eſt eveniat quod evenire neceſſe eſt.*

7. *Si pecudi cor*, &c.] Cicero ibidem: *tu vero quid habes quare putes, ſi paulo ante cor fuerit in tauro opimo, ſubito id in ipſa immolatione interiiſſe; an quod aſpexerit veſtitu purpureo excordem Cæſarem ipſe corde privatus eſt*, &c. Hoc ulli animanti contingere poſſe; ut ſine corde vivere queat nuſquam accepi, & contra ſentiunt Cicero loco citato, Ariſtoteles & Plutarchus. Appianus tradit illis extis non cor, ſed caput defuiſſe. Cum igitur extorum caput ſit in jecore, ut Cicero ibidem tradit, minus mirum eſt, animal ſine illo vivere potuiſſe, tum ex antiquorum, tum ex recentiorum præſertim ſententia medicorum, hi ſiquidem jecoris obeundo muneri, repurgandæ ſcilicet bili, lienem ſufficere poſſe putant, & certe (ut ut eſt de munere) ipſa probavit experientia, ut de Mathia Orelio refert Thomas Bartolinus lib. 1. cap. 14. anatomiæ reformatæ.

CAPUT LXXVIII.

VErum præcipuam & [1] inexpiabilem ſibi invidiam hinc maxime movit: Adeuntes ſe cum plurimis honorificentiſſimiſque [2] decretis univerſos patres conſcriptos, ſedens pro [3] æde Veneris genitricis excepit. Quidam putant retentum a [4] Cornel. Balbo, cum conaretur aſſurgere: alii, ne conatum quidem omnino, ſed etiam admonentem [5] C. Trebatium, ut aſſurgeret, minus familiari vultu reſpexiſſe. [a] Idque factum ejus tanto intolerabilius eſt viſum, quod ipſe triumphanti, & [6] ſubſellia Tribunitia prætervehenti ſibi, unum e [7] collegio [8] Pontium Aquilam non aſſurrexiſſe adeo indignatus ſit, ut proclamaverit, [9] *Repete ergo a me Aquila Remp. Tribunus*: & nec deſtiterit per continuos dies quidquam cuiquam, niſi ſub exceptione polliceri, *ſi tamen per Pontium Aquilam licuerit.*

INTERPRETATIO.

a *Et hac agendi ratio viſa eſt eo magis intoleranda, quod ipſemet adeo ſuccenſuerit, quia Pontius Aquila ſolus e collegio* Tribunorum *non aſſurrexiſſet ſibi triumphanti, & prætereunti per Sedes tribunitias, ut exclamaverit.* O *Aquila* tu *Tribunus repoſce igitur a me* adminiſtrationem *Reip. & diebus conſequentibus, ſi aliquid* promitteret *alicui, non ceſſaverit promittere tantum ſub hac adjunctione*, ſi tamen Pontius Aquila non prohibuerit.

NOTÆ.

1. *Inexpiabilem*] Tres Torrentii codices habent *exitiabilem*, & vetus quoque Politiani, & Turonenſis, ſed priorem lectionem habent plures, ex quibus unum e regiis antiquiſſimum laudat Caſaub.

2. *Decretis*] Illis quibus honores ſupra memorati deferebantur. Senatus decreta a Senatuſconſultis hoc diſtingunt aliqui, quod hæc generalia, illa vero ſpecialia, & alicujus cauſſa emiſſa, ut ſi cui provincia vel honores decernerentur.

3. *Pro æde Veneris genitricis*] Supra c. 61.

4. *Cornelio Balbo*] Hic Cæſari affinis erat, M. enim Accius Balbus Juliam Cæſaris ſororem duxerat. Balbum illum dixiſſe ferunt *memineris eſſe te Cæſarem*. Cæſar tamen ipſe poſtea cauſſatus eſt ſe tunc temporis comitiali morbo (de quo ſupra c. 45. & 50.) correptum aſſurgere non potuiſſe.

5. *C. Trebatium*] Hic ille juris peritus qui Cæſarem in Gallias comitatus erat, ad quem tot Ciceronis Epiſtolæ.

6. *Subſellia Tribunitia*] Moris erat, ut magiſtratus populi Romani expectarent triumphantes in aliqua porticu, ut de octavia narrat Joſeph. lib. Bellor. 7. c. 16. ubi notandum ex Aſconio ſubſellia fuiſſe Tribunorum, & minorum magiſtratuum, majorum vero Sellas Curules.

7. *Collegio*] Decem erant Tribuni plebis invicem collegæ.

8. *Pontium Aquilam*] Hunc Dio tradit Murinenſi bello, de quo in Auguſt c. 9. Decii Bruti legatum occubuiſſe, unde acerrimum libertatis propugnatorem fuiſſe colligas.

9. *Repete*] Contumeliæ cauſſa dictum, quaſi exprobraret Pontio, quod ambitioſa illa libertatis oſtentatione ſe publicæ fortunæ arbitrum non agnoſceret, vel quaſi rationem Reip. geſtæ repoſceret.

CAPUT LXXIX.

ADjecit ad tam inſignem deſpecti Senatus contumeliam, multo arrogantius factum. Nam cum ſacrificio [1] Latinarum revertente eo inter immodicas ac novas populi acclamationes, quidam e turba ſtatuæ ejus coronam lauream [2] candida faſcia præligatam impoſuiſſet: & Tribuni plebis Epidius Marullus, Cæſetiuſque Flavus coronæ faſciam detrahi, hominemque duci in vincula juſſiſſent, dolens ſeu parum proſpere motam regni mentionem, ſive, ut ferebat, ereptam ſibi gloriam recuſandi, Tribunos graviter increpitos, poteſtate privavit: neque ex eo infamiam affectati etiam regii nominis diſcutere [3] valuit, quamquam & [4] plebi regem ſe ſalutanti, *Cæſarem ſe, non Regem* eſſe reſponderit: & [5] Lupercalibus, pro Roſtris a conſule Antonio admotum ſæpius capiti ſuo diadema [6] repulerit, atque in Capitolium Jovi Opt. Max. miſerit. Quinetiam varia fama percrebuit, migraturum [7] Alexandriam vel [8] Ilium, tranſlatis ſimul opibus imperii, exhauſtaque Italia delectibus, & procuratione urbis amicis permiſſa: proximo autem Senatu L. Cottam [9] Quindecimvirum ſententiam dicturum: ut, quoniam libris [10] fatalibus contineretur, Parthos, niſi a rege, non poſſe vinci, [11] Cæſar rex appellaretur.

NOTÆ.

1. *Sacrificio Latinarum*] Supple feriarum. Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 4. ferias Latinas a Tarquinio Superbo inſtitutas refert icto cum Latinis fœdere, quod ut ſempiternum eſſet, ejus conſilio deſignatum eſt fanum in Albano monte loco populis utriſque ad conveniendum accommodo. Illuc ſingulis annis commune ſacrificium celebraturi omnes conveniebant, ſuam quique ex compacto portionem, agnos v. g. caſeos, &c. afferentes, & accipientes, ut hac epularum & ſacrorum communicatione invicem aſſueſcerent. Romani ſacrificio præerant, eratque moris, ut Conſul antequam paludatus ad exercitum proficiſceretur, Latinas indiceret, iiſque in Albano monte cum Latinarum civitatum magiſtratibus operam daret. Quod Cæſar ut pote conſul tunc temporis obſervabat.

2. *Candida faſcia*] Hæc erat inſigne regium, ſeu regium diadema, ut vertit Plutarchus διάδημα βασιλικόν. Tali faſcia candida ornatæ cauſiæ regum Macedoniæ, ut noſtri hodie galeri loris quibuſdam: ſic Caſaub.

3. *Valuit*] Torr. quatuor in libris legit *voluit* & præfert.

4. *Plebi*] Alii *plebei*. alii *plebeie*, quod Giſanio probatum notat Schildius, rejicit tamen Caſaubonus, & partem hic pro toto ſumptam exiſtimat, perditiſſimum ſcilicet e plebe quemque pro tota plebe. Notum enim ex Philippica 2. Ciceronis, quanto hoc populi dolore factum fuerit. Appianus dicit quibuſdam, illum circa portas gradientem ſalutantibus ut regem reſponſum illud eſſe factum, quo confirmatur explicatio Caſauboni.

5. *Lupercalibus*] De his ludis c. 76.

6. *Repulerit*] De quo Velleius lib. 2. (*Cui* (Cæſari nempe) *magnam invidiam conciliarat M. Antonius omnibus audendis paratiſſimus, imponendo capiti ejus Lupercalibus Sedentis inſigne regium, quod ab eo ita repulſum erat, ut non offenſus videretur.* Meminit & hujus loci Cicero 2. Philippica, & ideo Antonium ſectatur.

7. *Alexandriam*] Præter urbis pulchritudinem & ſitus commoditatem accedebat forte & cauſſa Cleopatræ.

8. *Ilium*] Propter ſuam & Romanorum originem ad hoc reſpexiſſe videtur Horatius lib. 3. Od. 3.

Sed bellicoſis fata Quiritibus
Hac lege dico: ne nimium pii,
Rebuſque fidentes, avita
Tecta velint reparare Troiæ.

9. *Quindecimvirum*] Libros Sybillinos

ab alio quam ab eo, qui publice ad id erat conſtitutus, inſpici nefas erat, quare duo tantum illis inſpiciendis viri ab initio creari, qui *Duumviri*, tum decem, denique quindecim viri, qui ab hujuſmodi munere Sybillini dicti ſunt.

10. *Fatalibus*] His Sybillinis libris populi Romani fata continebantur.

11. *Cæſar Rex*] Idem de Sybillinis refert Appianus, ac inſuper hac de cauſa cenſuiſſe quoſdam in Senatu, ut Cæſar, quemadmodum antea dictator fuerat appellatus, ita & Rex diceretur, & quocumque alio nomine reges appellantur, nec regis nomine ullum alium appellarent, quæcunque gentes Romanæ ditioni ſubiicjebantur.

CAPUT LXXX.

QUæ cauſa [1] conjuratis maturandi fuit deſtinata [2] negotia, ne aſſentiri neceſſe eſſet. Conſilia igitur diſperſim antea habita, & quæ ſæpe bini ternive ceperant, in unum omnes contulerunt: ne populo quidem jam præſenti ſtatu læto, ſed clam palamque detrectante dominationem, atque [3] aſſertores flagitante. Peregrinis in [4] Senatum allectis, [5] libellus propoſitus eſt. [6] *Bonum factum. Ne quis Senatori novo curiam monſtrare velit.* Et illa vulgo canebantur.

[7] *Gallos Cæſar in triumphum ducit:* [8] *iidem in curia*
Galli [9] *bracas depoſuerunt, latum clavum ſumſerunt.*

Q. [10] Maximo ſuffecto, [11] trimeſtrique conſule Theatrum introeunte, cum lictor [12] animadverti ex more juſſiſſet, ab univerſis conclamatum eſt: [13] *Non eſſe conſulem eum.* [14] Poſt remotos Cæſetium & Matullum Tribunos, reperta ſunt [15] proximis comitiis complura ſuffragia, conſules eos declarantium. Subſcripſere quidam [16] L. Bruti ſtatuæ, *Utinam viveres.* Item ipſius Cæſaris ſtatuæ: [17] *Brutus, quia reges ejecit, conſul primus factus eſt: Hic quia conſules ejecit, rex poſtremo factus eſt.* Conſpiratum eſt in eum a LX. amplius, [18] C. Caſſio, [19] Marcoque & Decimo Bruto principibus conſpirationis. Qui primum cunctati, utrumne illum [20] in campo per comitia [21] tribus ad ſuffragia vocantem [22] partibus diviſis e ponte dejicerent, atque exceptum trucidarent: an in [23] Sacra via vel in aditu [24] theatri adorirentur: poſtquam Senatus [25] Idibus Martiis in [26] Pompeii curiam edictus eſt, facile tempus & locum prætulerunt.

NOTÆ.

1. *Conjuratis*] *Conſpiratos* vocat cap. 82. & hoc eodem *conſpirationis principes.* Unde patet promiſcue uſurpari voces illas, nec enim ullo ſeſe jurerando aut ſacrificio aſtrinxiſſe leguntur, quo tamen proprie fiebat conjuratio.

2. *Negotia*] Vocem hanc abundare nec eſſe Suetonii Caſaub. exiſtimat. & certe apud Ciceronem *perficere cogitata*, & apud Livium *maturare cœpta* ſine addito non ſemel occurrunt.

3. *Aſſertores*] Qui ſe in libertatem aſſererent, hoc eſt vindicarent, libertatis vindices.

4. *In Senatum allectis*] Allectos Senatores ex feſto *Budæus annot. in pandectas* eos fuiſſe dicit, *qui propter inopiam ex equeſtri ordine in Senatus ſunt numerum aſſumpti.* Et ita locum hunc intelligit: ſed cum Senatores illi novi fuerint, illi Gallorum ſemibarbari, de quibus cap. 76. divitiis indigeiſſe non videntur, & vox *allecti* latiori quadam accipienda ſignificatione.

5. *Libellus propoſitus eſt*] Publice affixus ut

omnibus innoteſceret, nimirum ne peregrini illi locorum urbis ignari curiam invenire poſſent.

6. *Bonum factum*] Boni ominis cauſſa ſic præfari ſolitum in edictis proponendis, ut adhuc *infra in Vitellio cap.* 14. & Plautus in Pœnulo Prolog. ubi jocoſum proponitur histrionum edictum bonum factum *edicta ut ſervetis mea*; & Iſidorus lib. 1. cap. 22. ubi compendii cauſſa literis B. & F. tantum deſignari ſolitum notat: de quo plura habet Briſſonius *lib.* 3. *de Formulis*, ſtatim ab initio.

7. *Gallos Cæſar*] Trochaici duo, ut pridem Turnebus annotavit adverſ. 3. cap. 22. quorum in altero *ſumpſerunt*, legitur penultima brevi quemadmodum apud Virgilium *ſteterunt* Æneid. 2 & 3 *obſtupui, ſteteruntque comæ, & vox faucibus hæſit*.

8. *Iidem in Curia*] In duobus M. S. Torr. legit *idem in Curiam*; & probat hoc ſenſu, ut *idem* Cæſar, qui Gallos in Triumphum duxerat, eoſdem duxiſſe in Curiam intelligatur. In Codice Salmaſ. Sxildius *Iidem in Curiam*.

9. *Bracas*. Bracæ veſtimenti genus Gallis Narbonenſibus proprii, ut ſupra cap. 22. & 76. ſed quodnam veſtimentum illud fuerit obſcurum eſt cum & alii quoque populi ejuſdem nominis veſtimento uſi ſint Scythæ v. g. ut teſtatur Ovidius in Triſtib. lib. 5. Eleg. 7.

Pellibus & laxis arcent mala frigora bracis.

Et Sarmatæ, ut Pomponius Mela *bracati ſunt* inquit, *Sarmatæ totum corpus; niſi qua vident etiam ora veſtiti*. Unde colligas tunicarum loco fuiſſe bracas, quod Suetonio convenit, pro iis ſiquidem latum clavum ſumptum narrat, quem fuiſſe tunicam ex cap. 45. ſupra & ex cap. 38. Aug. Conſtat. Quamquam ſint, qui bracas pro periſcelidis accipiant, hoc eſt, pro femoralibus, quibus crura velabantur. De quibus in Aug. c. 81.

10. *Quinto Maximo*] De quo ſupra c. 76. num. 19.

11. *Trimeſtri*] Pridie Calend. Janu. obiiſſe ſupra cap. 76. notatum eſt, & ex Cicerone loco mox laudato conſtat. Uno igitur menſe ſuffectum oportuit, quo etiam tempore ex Hiſpania Cæſarem rediiſſe Dio annotavit.

12. *Animadverti*] Solenne verbum eſt lictoris turbam adveniente conſule ſummoventis, & ſui quemque officii admonentis. Horat. Od. 16. lib. 2.

Non enim gaza, neque conſularis
Summovet lictor miſeros tumultus
Mentis.

Lictorem quandoque conſul ipſe jubebat animadvertere, ſi quid quod contra dignitatem eſſet, omitteret exemplum habes Livii lib. 24. de Fabiis patre & filio. Et Valer. lib. 2. cap. 2.

13. *Non eſſe conſulem*] Propter rationes ſupra cap. 76. num. 19. & 18. allatas. Hinc Cicero Famil. lib. 7. Epiſt. 30 *Comitiis Quæſtoriis inſtitutis ſella Q. Maximi, quem illi conſulem eſſe dicebant*, &c. abſentibus enim honoris cauſſa ſua ſella ponebatur.

14. *Poſt remotos,*] Male quidam non diſtinguebant has voces a præcedentibus: puncto enim ſeparandæ ſunt omnino; in illam ſiquidem offenſam tribuni nondum incurrerant, cum Fabius obiit.

15. *Proximis Comitiis*] Hoc eſt quæ proxime inſecuta ſunt exauctorationem Cæſetii & Marulli: Calendis nempe Januariis indicebantur feriæ Latinæ, & receuti etiamnum tantæ ſuperbiæ odio procliviores ad ejuſmodi ſuffragia fuerunt animi. Quo confirmatur Caſauboni ſententia exiſtimantis hæc comitia legitimo tempori non reſervata, ſed ante menſem Martium, aut ipſo ejus initio habita & accelerata propter feſtinationem Parthici belli, ad quod primo vere profecturus erat. Si quidem illum quatuor non amplius diebus occupavere conſpirati.

16. *L. Bruti ſtatua.*] De qua ſupra ad cap. 76. ubi de regum ſtatuis

17. *Brutus*] Duo ſunt itidem Trochaici. Nota eſt ex Livii lib. 1 aliiſque hiſtoria Junii Bruti regum expulſoris, qui pulſo Tarquinio ſuperbo, primus conſul factus eſt cum Tarquinio Collatino.

18 *Caio Caſſio*] Hunc ipſum eſſe, de quo c. 63. Beroaldus, & Sabellicus Appiano auctore exiſtimant: ſed Tranquillus aperte diverſos indicat, illum ſiquidem *Lucium* hunc *Caium* appellat: ſuperioris tamen frater erat, unde erroris anſa facile potuit arripi.

19. *Marcoque & decimo Brutis.*] Illius tribunali (tunc enim beneficio Cæſaris, cum Caſſio prætor erat) aſcripſerant *Brute dormis, neque vere es Brutus*, hunc Cæſar inter ſecundos heredes teſtamento ſcripſerat, provinciamque Celticam ei dederat.

20. *In campo*] Martio nempe, ubi comitia habebantur.

21. *Tribus ad ſuffragia vocantem*] Convocato comitiis populo, ſactaque ab eo magiſtratu, cujus auctoritate habebantur, oratione; tribuum omnium nomina in quandam ciſtellam conjiciebant, quæ ſingula poſtmodum educentes, ut nuumquodque prius exierat, tribus illa per præconem ad ferendum ſuffragium vocata, e loco in quem ab initio diſceſſerat (ſuus quippe ſingulis locus aſſignabatur) tranſibat in ovile, ſeu ſeptum, huic uſui cancellis incluſum, ubi tribunal erat magiſtratus.

22. *Partibus diviſis e ponte.* &c.] Ita ut alii ſuper, alii ſub ponte collocati eſſent: pontes autem illi erant extructæ ad tempus quaſi quædam menſæ, per quas tribus in ovile admittebantur. Harum in parte prima duas ſuffragii tabellas a diribitoribus accipiebant, quas Rogatoribus in extrema parte redderent, alterutram, ut viſum fuerat, mittentes in Ciſtam propoſitam. Notandum verò Tributorum comitiorum (de quibus c. 13.) ſermonem hîc eſſe, ne mirum videatur Cæſarem in Ponte, non in Ovili, ubi tribunal vulgo ponebatur, conſtitiſſe, qui enim hæc habebat comitia Magiſtratus, ciſtam ipſe Rogatoris loco deferebat, quod in centuriatis vel curiatis, de quibus cap. 13. non obtinebat.

23. *Sacra via*] De qua c. 46.

24. *Theatri*] Pompeiani, ibi enim ludi tunc agitabantur; quo de opere in Auguſt. cap. 31.

25. *Idibus Martiis*] Hunc diem magna hilaritate Romani tranſigebant; ut pote ſacrum Annæ Perennæ, quam Didonis alii ſororem, Lunam alii, alii denique aliud quid eſſe dicebant. Largioribus enim poculis indulgentes pro numero cyathorum annos mutuo ſibi precabantur Ovidius 3. faſtorum de illo die ubi feſtivitatem populi deſcripſit.

Sole tamen vinoque calent annoſque precantur
Quot ſumunt cyathos, ad numerumque bibunt
Invenies illic, qui Neſtoris ebibat annos
Quæ ſit per calices facta Sybilla ſuos.

26. *Pompeii curiam*] In qua Senatum haberi moris erat, quoties in ejuſdem theatro ludi erant habendi, teſtatur Appianus factum hoc enarrans. Cur autem in ea Senatus haberi potuerit Aug. c. 29. num. 2.

CAPUT LXXXI.

SEd Cæſari futura cædes evidentibus prodigiis denuntiata eſt. Paucos ante menſes cum in colonia Capua deducti [1] lege Julia coloni, ad extruendas villas ſepulcra vetuſtiſſima disjicerent, idque eo ſtudioſius facerent, quod aliquantum vaſculorum operis antiqui ſcrutantes reperiebant: tabula ænea in monumento, in quo dicebatur [2] Capys, conditor Capuæ, ſepultus, inventa eſt, conſcripta literis verbiſque Græcis, hac ſententia, [3] *Quandoque oſſa Capyis detecta eſſent*, [4] *fore ut Iulo prognatus*, [5] *manu conſanguineorum necaretur, magniſque mox* [6] *Italiæ cladibus vindicaretur.* Cujus rei, ne quis fabuloſam aut commenticiam putet, auctor eſt Cornelius Balbus, familiariſſimus Cæſaris. Proximis diebus equorum greges, [7] quos in trajiciendo Rubicone flumine conſecrarat, ac [8] vagos & ſine cuſtode dimiſerat, comperit pertinaciſſime [9] pabulo abſtinere, [10] ubertimque flere. Et immolantem haruſpex Spurinna monuit, caveret periculum quod non ultra [11] Martias Idus proferretur. Pridie autem eaſdem Idus, [12] avem regaliolum, cum laureo ramulo Pompeianæ curiæ ſe inferentem, volucres varii generis ex proximo nemore perſecutæ, ibidem diſcerpſerunt. Ea vero nocte cui inluxit dies cædis, & ipſe ſibi viſus eſt per quietem interdum ſupra nubes volitare, alias cum Jove dextram jungere. Et [13] Calpurnia uxor imaginata eſt, [14] collabi faſtigium domus, maritumque in gremio ſuo confodi: ac ſubito cubiculi fores ſponte patuerunt. Ob hæc ſimul & ob infirmam valitudinem diu

cunctatus, an ſe contineret, & quæ apud Senatum propoſuerat, agere differret: tandem [15] D. Bruto adhortante, ne frequentes ac jam dudum [16] opperientes deſtitueret, [17] quinta fere hora progreſſus eſt: libellumque inſidiarum indicem, ab [18] obvio quodam porrectum, [19] libellis cæteris quos ſiniſtra manu tenebat, quaſi mox lecturus, commiſcuit. Dein [20] pluribus hoſtiis cæſis, cum [21] litare non poſſet, introiit curiam, ſpreta religione: Spurinnamque irridens, & ut falſum arguens, quod ſine ulla noxa Idus Martiæ adeſſent: quamquam is *veniſſe quidem eas* diceret, *ſed non præteriiſſe*.

A. V. C. DCCX.

NOTÆ.

1. *Lege Julia*] De qua c. 20.

2. *Capys conditor Capuæ*] Virgil. lib. 10.

Et Capys: hinc nomen Campanæ ducitur urbi

Livius tamen Samnitium hunc ducem fuiſſe lib. 4. auctor eſt. Capuam alii dictam volunt, quod circumjectarum eſſet caput urbium: alii a ſitu campeſtri, de quo Feſtus in voce *Capuam*. Ejus hodie ruinæ viſuntur duobus amplius paſſuum millibus diſſitæ a nova Capua.

3. *Quandoque*] Vulgati legebant *quando*. Ex tribus M S. Torrentius emendavit. Sumitur enim pro *quandocumque:* quo ſenſu alias etiam apud Juriſconſultos.

4. *Fore ut Julo*] Torrentius uno libro legit *Ilio*: quid enim, ait, Capys ad Cæſarem, aut cur in ejus ſepulcro de Juli poſteris? ſed ex Virgilii loco mox laudato & ex Dionyſii Halicarn. lib. 1. conſtat. Capyn unum ex Æneæ ſociis: quin & ex eodem Dionyſio Æneæ propinquum fuiſſe veroſimillimum eſt: Capys enim Aſſaraci filius Anchiſæ pater fuit: quo minus mirandum videtur, ſi quorum origo communis, communia quoque fata ſignificentur, cum & Turnebus adverſar. 24. lib. c. 14. legat *illo*.

5. *Manu conſanguineorum*] Obſcura eſt illa conſanguinitas apud auctores: nullum enim e conjuratis hoc modo Cæſari junctum referunt, niſi de Bruto, cujus pater exiſtimatus eſt cap. 50. ſive de Cæſaris adulteriis, quæ multa fuerunt, intelligas. Aut potius latiori ſignificatione conſanguinei dicuntur Romani ejuſdem inter ſe ſanguinis.

6. *Italiæ cladibus*] Auguſti bella innuit, de quibus mox in Aug.

7. *Quos in trajiciendo Rubicone conſecraverat*] Turnebus adverſ. 24. cap. 14. legit *Rubiconi flumini* qua ratione Plutarchus ait immolatum Euphrati taurum a Lucullo exercitum traducturo; ſed de tauris videtur hoc eſſe convenientius quam de equis: tauriformes quippe a poëtis dicuntur fluvii Hor. lib. 4. Od. 14.

Sic tauriformis volvitur Aufidus.

Et Torr. ad illum locum. Unde hic exiſtimat non flumini, ſed Marti conſecratos, quales Virgiliani illi Minervæ de quibus lib. 3. Æneid.

Quattuor hic primum omen equos in litore vidi
Tondentes late campum.

Sed ſolita fuerunt hoc modo conſecrari & libera dimitti generis omnis animalia, atque ea præſertim, quæ dominis aut utilia maxime, aut grata fuerant, ut libertatem quaſi præmium ferrent. Urſæ nempe, elephanti, equi, aves, quin & piſces, quibus affundi unguentum moris erat, ut ex Athenæo, Æliano, &c. fuſe hic probat Caſaubonus. De illis equis Luc. lib. 1.

Primus in obliquum ſonipes opponitur amnem
Excepturus aquas, molli tunc cætera rumpit
Turba vado faciles jam fracti fluminis undas.

8. *Vagos ac ſine cuſtode*] Græci ἄφετα dicunt, ut Plutarchus in Lucullo de bobus Dianæ Perſicæ ſacris narrat.

9. *Pabulo abſtinere*] Ad hoc Virgilius alludens Eclog. 5. qua Julii, ut cenſent, mortem deflet ſub perſona Daphnidis.

Nulla neque amnem
Libavit quadrupes, neque graminis attigit herbam

Illis nempe diebus, quibus mortuum fingit Daphnida.

10. *Ubertimque flere*] Huc quoque reſpexiſſe Virgilium lib 11. Æneid. in Pallantis funere Torrentius exiſtimat.

Poſt bellator equus poſitis inſignibus, Æthon

It lacrymans, guttiſque humectat grandibus ora.

Quod ne poëtice fictum videatur, obſtiterit Plinius, qui lib. 8. c. 42. de equis ait, *praſagiunt pugnam & amiſſos lugent dominos, lacrymaſque interdum deſiderio fundunt.*

11. *Martias Idus*] Quas etiam ipſe ſibi Scorpionis occaſu ferales fore annotarat, auctore Plinio lib. 18. c. 26.

12. *Regaitolum*] Caſaubonus notat ſcriptum in Gl ſſario *Regaviolum*, nec inepte: Regem enim avium, aviculam hanc appellari dicit Plinius lib. 8. c. 25. medicis Græcis paſſerem troglodyten dici, atque inimicitias cum aquila exercere; lib. 10. c. 74. trochylum iudigetat, nos *roitelet*.

13. *Calpurnia*] L. Piſonis filia, de qua ſupra c. 21. *imaginata* dicitur, pro *ſomniaſſe*, Ut & Plinius in epiſt. *imaginatus veniſſe Neronem* de ſomnio Fannii.

14. *Cellabi faſtigium*] Simpliciter hic accipiendum non eſt pro ſumma ædium parte, ſed pro orname ıto aliquo, quod domui Cæſaris Senatuſconſulto ad majeſtatem impoſitum fuit, quo etiam templorum tecta diſtinguebantur a cæteris; nec mirum, illi ſiquidem aras, templa, pulvinaria &c. tanquam Deo decreverant Plutarchus in Cæſare ἀκρωτήριον vocat Latinus interpres *Pinnaculum*. Et Florus lib. 4. c. 2. faſtigium domus inter honores Cæſari delatos recenſet.

15 *Bruto adhortante*] Plutarchus qui hæc pluribus narrat, arreptum manu & deductum ait, injecto metu ne hoc & inter cætera convitia calumniatores objicerent, Senatores ſcilicet alias redituros cum meliora fuiſſent Calpurniæ ſomnia, &c.

16 *Opperientes*] Ad faciendum ſolenne illud, ut inquiebat Brutus, Senatuſconſultum, quo diadema ubicumque extra Italiam geſtare Cæſari liceret.

17. *Quinta fere hora*] Circiter undecimam ritu noſtro; diem enim in duodecim duntaxat horas dividebant, ut ſatis notum eſt.

18. *Obvio*] Torrentius in optimo lib. legit *Ovio*, unde ſuſpicatur *Ovinio* quod Romanum nomen eſt: Plutarchus in Cæſare traditum ait libellum hunc ab Artemidoro natione Gnidio, qui, cum Cæſar alios libellos miniſtris ſuis ſtatim tradebat, vehementer petiiſſet, ut ſtatim legeret; magna quippe contineri, ſed præ nimia turba impeditum, ac fruſtra conantem, manu denique ſervaſſe non lectum: Quod tamen ipſum aliter ab aliis referri ſubjungit idem auctor. Simile quid de Archia Thebanorum tyranno refert in Pelopidæ vita Plutarchus: & de Nicephoro Cedrenus.

19. *Libellis*] Libellos ſupplices intellige, quibus principes adire moris erat, ad quos reſcribere & principes ſolebant. Vide & cap. 53. in Aug. de Domitiano, ſic Martial. lib. 8. Epig. ultimo,

Dante tibi turba querulos Auguſte libellos

20. *Pluribus hoſtiis caſis*] De hoc ſacrificandi more antequam Senatum ingrederentur, infra in Aug. c. 35.

21. *Litare*] Solenne verbum hoc eſt rite ſacrificare & impetrare. Cujus rei ſignum erat, ſi mancum monſtroſumve nihil in ſacrificio adfuiſſet: ſi enim victimæ viſcera pallere, terriſve ſuffuſa maculis apparuiſſent, ſi tabidum jecur; aridæ vel nullæ pulmonum fibræ, &c. tunc non litatum exiſtimabant. Hinc Martialis epig. 73. lib. 10.

Non quacunque cadit victima caſa litat.

Verbum hoc tam de hoſtiis, quam de diis ipſis dicitur. Hoſtiæ quippe *litantur* hoc eſt *ſacrificantur*, & dii ipſi *litantur* hoc eſt *placantur*. Vide quod notatum eſt ex Servio in Auguſt. cap. 96. & in Othone cap. 8.

CAPUT

CAPUT LXXXII.

ASſidentem [1] conſpirati, ſpecie officii circumſteterunt, illicoque [2] Cimber Tullius, qui primas partes ſuſceperat, quaſi [3] aliquid rogaturus, propius acceſſit: renuentique, & geſtis in aliud tempus differenti, ab utroque humero [4] togam apprehendit: deinde clamantem, [5] *Iſta quidem vis eſt*, [6] alter Caſſius adverſum vulnerat, paullum infra jugulum. Cæſar Caſſii brachium arreptum [7] graphio trajecit: conatuſque proſilire, alio vulnere tardatus eſt. Utque animadvertit undique ſe ſtrictis [8] pugionibus peti, toga caput obvolvit: ſimul ſiniſtra manu [9] ſinum ad ima crura deduxit, quo honeſtius caderet, etiam inferiore corporis parte velata. Atque ita tribus & viginti plagis confoſſus eſt, uno modo ad primum ictum gemitu ſine voce edito. Etſi tradiderunt quidam, M. [10] Bruto irruente dixiſſe, [11] *Καὶ σὺ εἶ ἐκείνων, καὶ σὺ τέκνον*: Exanimis [12] diffugientibus cunctis, aliquamdiu jacuit, donec lecticæ impoſitum, [13] dependente brachio, tres ſervuli domum retulerunt. Nec in tot vulneribus, ut [14] Antiſtius medicus exiſtimabat, lethale ullum repertum eſt, niſi quod ſecundo loco in pectore acceperat. Fuerat animus conjuratis, corpus occiſi in Tiberim trahere, bona publicare, [15] acta reſcindere: ſed metu [16] M. Antonii conſulis, & [17] magiſtri equitum Lepidi, deſtiterunt.

NOTÆ:

1. *Conſpirati*] Quidam *conſpicati*, male; vide cap. 80.

2. *Cimber Tullius*] Pulmannus ſcripſit *Tillius*, Græci enim Plutarchus & Appianus *τίλλιος* ſed conſenſum Latinorum M. S. præfert Caſaubonus: hujus ut Julianarum partium propugnatoris acerrimi meminit Seneca 3. de ira cap. 30. & Cicero 2. Philipp.

3. *Aliquid rogaturus*] Re quidem ipſa fratris exulantis reditum rogaſſe Plutarchus cenſet.

4. *Togam apprehendit*] Ut illam ab humeris demitteret, quod ſignum invadendi conſpiratis erat, ut ait idem Plutarchus hac veriſimiliter de cauſſa, ut facilius cohiberentur ejus brachia, maxime ſi, ut quidam cenſent, clauſa undique toga foret.

5. *Iſta quidem vis eſt*] Hoc proverbii loco uſurpatum, ſi quando premerentur arctius. Plautus in Captivis 3. 5.

Vis hæc quidem hercle eſt, & trahi, & trudi ſimul.

6. *Alter Caſſius*] Torr. ex tribus M. S. & Plutarcho emendat *Caſca*, quod Serviliorum cognomen eſt, unde Bruto materna ſtirpe conjunctos Caſcas veroſimiliter colligere eſt; ſed Pulmannus & Caſaubonus ex veteribus membranis contra vulgatas editiones, reſtituerunt: cui accedit etiam quod licet duo *Caſcæ*, ut & *Caſſii* duo conjuraverint, unus tamen *Caſca* tunc exularet.

7. *Arreptum graphio*] Caſaubonus in M. S. quibuſdam legit *arrepto*. Sed veroſimilius eſt arreptum brachium. Graphium ſtylus quidam ferreus eſt, ab una parte peracutus, ab altera planus, illa qua literas in cera exararent, hac qua delenda inducerent, ceramque rurſus complanarent: unde, *ſtylum vertere* apud Horatium pro delere: his autem ſæpe abuſi ſunt ad cædem, ut ex Plutarcho in Gracchis conſtat. Quapropter cautum aliquando fuit, ne ferrea graphia quiſquam haberet, ſed oſſea tantum.

6. *Pugionibus*] Quos (quia ferrum gerere vetitum erat) in ſcriniis ſuis, libellorum loco deferendos curaverant.

9. *Sinum*] Togæ ſinus hic nihil aliud eſt, quam ima ejus pars dextro collecta brachio, ita ut tunica ſubtus appareret, hanc, obvo-

luto prius capite deduxit ad imas partes, ne quid inhoneſte nudaretur. Quod enim ex Quintiliano, Apuleio, &c. colligas, ſinus togæ duos fuiſſe, eoſque non attextos, ſed aſſutos: quorum alter ſuperior a dextro latere ad ſiniſtrum humerum tanquam balteus oblique duceretur, alter inferior ab umbilico ſic demitteretur, ut infra imam togam non deflueret, poſteriorum inventum fuiſſe Manutius affirmat; & tales veteribus non fuiſſe, ipſe Quintilianus auctor eſt. Videſis non nihil ſuper hoc loco in Aug. c. 99.

10. *M. Brute irruenti*] Cæſarem ab eo genitalibus percuſſum tradit Plutarchus: ut participes cædis omnes eſſent: convenerat inter illos ut ſuum quiſque vulnus inferret.

11. Καὶ σὺ] Hoc eſt *tu quoque ex illis es, tu quoque fili?* alii legunt, καὶ σὺ τέκνον alii καὶ σὺ εἶς ἐκείνων, &c. quæ tamen lectiones tanti affectus non ſunt ac prior. Et illa non ſunt ad Bruti vel ætatem, vel familiaritatem ſimpliciter referenda, ſed ad Serviliam de qua c. 50.

12. *Diffugientibus*] Cum enim hoc peracto Brutus rationem Senatui vellet reddere, omnes horrore correpti, diffugienteſque undique, urbem metu & tumultu complevere.

13. *Dependente Brachio*] Lectica enim a tribus tantum ſervis bajulata, propendebat, cum ſex vulgo ſolerent lecticas bajulare in Claud. c. 25. &c.

14. *Antiſtius*] In uno libro Torrent. legit *Antius*, & probat, niſi & medicus ille libertus dicatur cujuſdam ex Antiſtiorum familia, hanc enim illuſtriorem fuiſſe exiſtimat, quam ut quiſquam ex ea medicus.

15. *Acta reſcindere*] De quibus c. 3.

16. *M. Antonio*] De eo plura modo in Aug. hunc ut pote Cæſari conjunctiſſimum & robore corporis validum Brutus Albinus extra Senatum detinuerat, prolixos conſulto ſermones miſcens, donec cædes peracta foret.

17. *Magiſtri equitum*] Cæſar enim dictator erat c. 76.

CAPUT LXXXIII.

POſtulante ergo L. [1] Piſone ſocero, teſtamentum ejus aperitur: recitaturque in Antonii domo, quod [2] Idibus Septembribus proximis in [3] Lavicano ſuo fecerat, demandaveratque virgini [4] Veſtali [5] maximæ. Q. Tubero tradit, heredem ab eo [6] ſcribi ſolitum ex conſulatu ipſius primo, uſque ad initium civilis belli, Cn. Pompeium, idque militibus pro concione recitatum. Sed noviſſimo teſtamento tres inſtituit heredes [7] ſororum nepotes, C. [8] Octavium [9] ex dodrante, & L. Pinarium & Q. Pedium ex quadrante: [10] reliquos in ima [11] cera. C. Octavium etiam in familiam nomenque [12] adoptavit: pluresque percuſſorum in tutoribus filii, ſi quis ſibi naſceretur, nominavit: D. Brutum etiam in [13] ſecundis heredibus. Populo [14] hortos circa Tiberim publice, & viritim [15] trecenos ſeſtertios, legavit.

NOTÆ.

1. *Piſone ſocero*] Vide ſupra c. 21.

2. *Idibus Septembribus*] Menſe Octobri reverſum in urbem ex Hiſpania ſcribit Velleius, unde in villa ſua conſtitiſſe vero ſimile eſt, vel interea dum triumpho neceſſaria pararentur, vel ut feſſum ſe tot bellis, ruſticatione relaxaret. Ut ut eſt, totos ſex menſes potitus non eſt parta illa tot laboribus auctoritate; ſiquidem Idibus Martiis proxime ſecutis occiſus eſt.

3. *In Lavicano ſuo*] Villa ſeu prætorium fuit in agro Lavicano, quemadmodum dicitur *in Formiano, in Tuſculano*, &c. Lavici hodie *Valmontene* in agro Oſtienſi. Alii Suburbanum fuiſſe aiunt ad portam Lavicanam, quæ hodie dicitur *di ſanta Croce*.

4. *Veſtali*] Sæpe ab aliis factum, ut de Aug. infra c. 101. & de Antonio Plutarchus.

5. *Maxima*] Ætate tantum maximam intelligo, non etiam dignitate, Abbatiſſatum inſtar noſtrarum, quod tamen Beroaldus cenſet; illis Veſtalibus enim præfuiſſe alium a Pontifice neminèm indicant Plutarchus in Numa. Gellius lib. 1. c. 12. & Dionyſius lib.

2, 3. Equidem cum in ejuſmodi miniſterio primum decennium in addiſcendis ſacris, alterum in exercendis, tertium denique in edocendis inſumerent, quin aliqua inter ipſas fuerit ordinis hujus prærogativa, & dignitas negandum non videtur, ſed hac ratione non niſi antiquiſſimæ in Sacerdotio dignitas maxima. Nec alio modo Valer. Maximus, & Capitolinus in Valerianis intelligendi videntur.

6. *Scribi ſolitum*] Teſtamentum enim conditum ſemper & paratum habebant, quod pro varia rerum mutatione immutarent; nota hic voce *noviſſimus* numquam uſum Ciceronem, & rationem reddit Gellius lib. 10. c. 21.

7. *Sororum Nepotes*] De illis Sororibus præterquam de Julia Auguſti avia, pauca reperiuntur, ut & de Nepotibus earum Q. Pedius poſtea cum Auguſto Conſul fuit. Pinarii meminit Appianus lib. 3. bellor. Civil. ubi dicitur Auguſtus ab illis partem hereditatis requiſiviſſe: nota quidem eſt ejus familiæ antiquitas propter ſacra Herculis Virgil. lib. 8. Æneid.

Et domus Herculei cuſtos Pinaria ſacri.

8. *Octavium.*] Qui poſtea Auguſtus appellatus eſt, de quo toto lib. ſequente.

9. *Ex Dodrante*] Hereditatem totam in 12. utplurimum uncias, inſtar aſſis dividebant, unde inductus loquendi uſus, *ex aſſe heres.* Hoc eſt ex 12. unciis, ſive ex toto. Mediam igitur hereditatis, partem, quaſi medium aſſem, ſemiſſem vocavere; quarta pars ſive tres unciæ, quadrans; tertia ſive quatuor unciæ triens dicebatur. Dodrans vero dicitur, quaſi deeſt quadrans, ad totum nempe complendum aſſem, qua ratione Octavius, ex hereditate Julii Cæſaris, tres quadrantes obtinebat, hoc eſt uncias ſeu hereditatis partes novem; Pinarius autem & Pedius ambo non niſi tres uncias, quas proprio nomine quadrantem appellavit Suetonius.

10. *Reliquos in ima*] Lipſius elect. lib. 1. c. 10. ſic diſtinguit, *L. Pinarium. & Q. Pedium ex quadrante reliquo.* Quem contra codices omnes, & vulgatas editiones ſequitur Caſaub. cum Torrentio, ut ſit ſenſus reliquum ex hereditate quadrantem illis conceſſum, vel addit *aliosque in ima cera*, &c. ut de ſubſtitutionibus intelligatur, ex quippe in inferiori utplurimum tabularum parte ſcribebantur. Unde potius multo videtur, nil quicquam mutato, *reliquos* eodem ſenſu atque *alios*, relinquere: per ſe quippe ſatis intelligitur ſupereſſe quadrans, dodrante dempto.

11. *Cera*] Hac illitæ fuerunt tabulæ quibus teſtamenta deſcribebant.

12. *Adoptavit*] Hoc eſt in familiam ſuam aſcivit: nec enim ſi rem ad ſtrictos juris apices revocaveris, propria hæc fuerat adoptio: quia legandi verbo in lege 12. tabularum; quæ teſtamentorum jus conſtituit, adoptiones non ſignificantur; ſed ut adoptiones ejuſmodi verarum inſtar cenſerentur, debebat is qui nomen ferre juſſus erat, delato prius ad Prætorem Urbanum teſtamento, obtinere inſuper a populo, lege Curiata, (& poſt modum ab Imperatore,) ut ſibi in defuncti familiam nomine mutato, tranſire liceret. Quod & ab ipſo Auguſto præſtitum eſt, annitente contra, quantum potuit, Antonio, ne ſcilicet ille pro legitimo filio Cæſaris haberetur. Dione lib. 45. & Appiano 3. de bellis Civilibus auctoribus. Quæ tamen omnes Juris ſolennitates impedimento non erant, quominus Hiſtoricis & Oratoribus, illi dicerentur teſtamento adoptati. Quo ſenſu *adoptandi* verbo uſum hîc paret Suetonium. Talis adoptionis exemplum non male forte ſubjicias ex l. facta 65. §. 10. ff. ad Sc. Trebell. Vide *l. Adoptio* 18. ff. de Adoptionibus & Cujacium lib. Obſerv. 7. c. 7.

13. *In ſecundis heredibus*] Inteſtatos mori cives Romanos, nec ſibi heredes extare; ignominioſum videbatur, quapropter plures gradus heredum conſtituebant, nimirum ut deficientibus, qui primo gradu inſtituti dicebantur, vocarentur ſubſtituti; qui ſecundo gradu erant, nominari, & ſic deinceps. Vide titulum ff de Vulgari & pupillari ſubſtitutione. Notat Appianus de D. Bruto miſerandum præſertim id populo viſum eſſe.

14. *Hortos*] Quibus publice populus uteretur meminit Horat. Sat. 9.

Trans Tiberim longe cubat is prope Cæſaris
Hortos.

Et Cicero ad Attic. lib. 11. Epiſt. 6.

15. *Trecenos ſeſtertios*] Hoc eſt ſingulis e plebe dedit 13 l. 2 ſ. Plutarchus ait 75. drachmas quod æqualem drachmæ ac denarii valorem, & quatuor in utroque ſeſtertios, ut ſupra ex Budæo poſuimus c. 4. fuiſſe, manifeſte confirmat.

CAPUT LXXXIV.

[1] FUnere indicto, rogus exſtructus eſt in Martio campo, juxta [2] Juliæ tumulum: & pro [3] Roſtris aurata ædes ad ſimulacrum templi Veneris Genitricis collocata: [4] intraque lectus eburneus, auro ac purpura ſtratus: & [5] ad caput tropæum, cum veſte in qua fuerat occiſus. Præferentibus [6] munera, quia ſuffecturus dies non videbatur, præceptum eſt ut [7] omiſſo ordine, quibus quiſque vellet itineribus urbis, portaret in campum. [8] Inter ludos cantata ſunt quædam ad miſerationem, & invidiam cædis ejus, accommodata ex [9] Pacuvii Armorum judicio.

[10] *Men' me ſervaſſe, ut eſſent qui me perderent?*

Et ex Electra [11] Attii alia ad ſimilem ſententiam. Laudationis loco conſul Antonius [12] per præconem pronunciavit [13] Senat. conſ. quo omnia ei divina ſimul atque humana decreverat: item jusjurandum, quo ſe cuncti pro ſalute unius adſtrinxerant: quibus perpauca a ſe verba addidit. [14] Lectum pro Roſtris in Forum [15] magiſtratus & honoribus functi detulerunt. Quem cum pars in Capitolini Jovis [16] cella cremare, pars in curia Pompeii, deſtinaret, repente duo quidam gladiis ſuccincti, ac bina jacula geſtantes, ardentibus cereis ſuccenderunt: confeſtimque circumſtantium turba virgulta arida, & cum [17] ſubſelliis tribunalia, quidquid præterea [18] ad donum aderat, congeſſit: deinde [19] tibicines & [20] ſcenici artifices veſtem, quam ex inſtrumento triumphorum ad præſentem uſum induerant, detractam ſibi, atque [21] diſciſſam, injecere flammæ, & veteranorum militum legionarii, arma ſua quibus exculti funus celebrabant. Matronæ etiam pleræque ornamenta ſua quæ gerebant, & liberorum [22] bullas atque prætextas. In ſummo publico luctu, exterarum gentium multitudo, [23] circulatim ſuo quæque more lamentata eſt: præcipueque [24] Judæi, qui etiam noctibus continuis [25] buſtum frequentarunt.

NOTÆ.

1. *Funere indicto*] Non omnium indictiva fuere funera, ſed non niſi quorum aut opes ingentes, aut eximia in Remp. merita (aliorum funera dixere tacita, plebeia, Tralatitia, quod ſine ludis aliaque pompa fierent) illis non ludi modo, ſed & deſultores, aliaque id genus ampliſſima. Unde nata videtur quædam nobilium funerum differentia, eorum ſcilicet, quæ dicebantur ſimpludearia, quaſi ſimpli ludearia, hoc eſt, ut Joſephus Scaliger explicat lib 1. Auſon. lect, cap. 28. quibus ſimpli ludii ſaltatores nempe, non etiam deſultores, &c. & indictiva proprie quibus omnia magna.

2. *Juliæ tumulum*] Supra cap. 26.

3. *Pro Roſtris aurata ædes.*] Quid Roſtra c. 6. Bononienſis editio legebat ſedes: verum repugnant M. S. hæc autem fuit imago & ut ait ſimulacrum ædis illius, de qua ſupra cap. 61. & 78. Quod & addendum videtur ad ea, quæ ipſi ſupra humanum faſtigium decreta ſunt, cæteris enim, qui pro Roſtris huc uſque laudati fuerant, non niſi lectus poſitus eſt. At inductis principum conſecrationibus frequentia poſt modum hæc fuere.

4. *Intraque lectus eburneus*] Appianus auctor eſt cereum Cæſaris ſimulacrum huic lecto ſuperimpoſitum, atque machinamentis quibuſdam ſic erectum, ut circumvolvi un-

dique, & a populo cum acceptis omnibus vulneribus mire effictis conſpici facile poſſet. Unde veroſimillimum fit, quod ait Caſaub. & ædem auratam & lectum ipſum pegmatis inſtar fuiſſe, qualia deſcribuntur infra in Claud. cap. 34. ætate ſua id teſtatur in more poſitum apud Romanos fuiſſe Polybius, Quintil. tamen lib. 6. c. 2. corpus ipſum lecto impoſitum ait.

5. *Ad caput tropæum*] De tropæis ſupra c. 11. quæ repræſentatio veſtis cruentæ ſic populum egit in furorem, *ut non occiſus eſſe Cæſar, ſed occidi tum videretur*, ut ait ibid. Quintil.

6. *Munera*] Ad funera nobilium celebranda multa ab amicis in rogum una cum cadavere conjiciebantur, quæ vel ſibi ipſis vel mortuis pretioſa fuiſſent, ut patet ex hoc Suetonii capite & Virgil 5. Æneid.

Congeſta cremantur

Thurea dona, dapes, fuſo crateres olivo, &c.

Quæ inferiæ dicebantur, ut & inferri quæ mortuis donabantur. Vide legem ultimam ff. de auro, argento, mundo legatis.

7. *Omiſſo ordine*] Fuiſſet enim hoc cæteroqui nimii temporis; quippe ibant magiſtratus, tum Senatores, poſt hos, equites; inde milites arma, ſed verſa gerentes, ac denique populus in ſua quiſque Tribu.

8. *Inter ludos*] Funebres quibus id peculiare fuit, ut non a magiſtratibus tantum, ſed & ab ipſis privatis ederentur, & fabulæ, ut patet ex hoc loco, æque ac certamina de quibus ſupra cap. 10. & 26. populo exhibebantur.

9. *Pacuvii*] Poëta Brundiſinus fuit Tragœdiarum ſcriptor, ac unius inter alias, cui titulus *armorum judicium*. Argumento ab hac diſceptatione ducto, quæ Ajacem inter & Ulyſſem de Achillis armis exorta eſt.

10. *Men' me ſervaſſe*] Torrentius cenſet ſcribendum bis *men' men'* &c nec placet Caſaubono prior lectio, tum quia commodus ex ea ſenſus, non niſi ægre elici poteſt, ut quid enim ejularet, quod ſe ſervaſſet ipſum? minime; ſed quod Pompeianorum beneficio ſuo ſervatorum fraude periret: tum quia vulgatam tuentur membranæ, ſcilicet *men' ſervaſſe*, &c. manco equidem verſu; ſed recta ſententia. Dicebatur ille verſus apud Pacuvium ab Ajace vel de Græcis, quibus exprobrabat victorias ſuas, vel de Ulyſſe ipſo, quem ab Ajace quoque ſervatum notat Ovidius Metamorphoſ. lib. 13.

Oppoſui molem clypei, texique jacentem,
Servavique animam (minimum eſt hoc laudis) inertem.

11. *Attii*] Sic emendat Caſaubonus. Alii *Attilii* legunt, quos ſequitur Torrentius, qui & vocem *electra* tanquam e gloſſemate in textum invectam reiicit, quod tragœdiæ hujus nominis ab Attilio ſcriptæ mentionem nullibi repererit. Sed & Attilii, & Electræ Sophoclis ab eo in Latinum ſermonem converſæ meminit Cicero 1. de finibus num. 8, ubi & Pacuvii quoque ſermo eſt. Ut & Gellius lib. 15. c. 24.

12. *Senatuſconſultum*] De quo ſupra cap. 74.

13. *Per præconem*] Pronuntiabat præco, cui tamen ſcriba ſubiiciebat verba. Appianus tamen non tantum pauca a ſe, hoc eſt ſuo ipſius nomine & voce addita ab Antonio dicit, ſed etiam lecta fuiſſe hæc omnia. Et elegantem ab eo habitam orationem Dio dicit lib. 44. quam & recenſet.

14. *Lectum pro Roſtris*] Hoc eſt qui erat pro roſtris. Locutione Græca; quo loco Caſaub. legit *detulerant* pro *detulerunt*. Facili ut patet errore, quique videtur admiſſus. Suetonius enim ſtudio brevitatis, non niſi notatu digna retulit, prætermiſſis quæ in uſu communi erant, ablutionibus v. g. unctionibus, & collocatione, quæ tamen funerum partem efficiebant: propinqui ſiquidem cadaver primum aqua calida ablutum ungebant, ut 4. Æneid. Anna Didonis ſoror,

Date vulnera lymphis
Abluam, &c. Et lib. 6. de Miſeno.

Pars calidos latices, & ahena undantia flammis
Expediunt, corpuſque lavant frigentis, & ungunt.

Quibus peractis in ædium veſtibulo collocabatur, honeſtiſſima veſte viventis indutum, quod proprio vocabulo dicebatur *collocatio*, & apertius innuitur infra in Auguſt. c. 100. inde corpus ablutum, unctum, & coronatum ab amicis affluentibus: poſt legitimos dies qui ſeptem erant, efferebatur ad buſtum, quo tempore ad honeſtandas concurſu exequias populus evocabatur his verbis. *Exequias* L. v. g. Titio *quibus eſt commodum ire jam tempus eſt, ollus ex ædibus effertur*. Tunc impoſitum lecto ſplendide ſtrato corpus præcedente tibicine, qui næniam in defuncti laudem caneret, funeris pompa procedebat. Quæ omnia facta eſſe oportuit

cum pro Roſtris cadaver, ibi quippe laudatus defunctus extra urbem cremandus efferebatur: Quare *detulerant* longe videtur melius quam *detulerunt*.

15. *Magiſtratus*] Sic & aliquando Veſtales; Syllam defunctum detulerunt cum Senatoribus. Tenuioris vero fortunæ homines a Veſpis ſeu Veſpillonibus tempore Veſpertino efferebantur.

16. *Cella*] Locus templi ſacratior erat, quem intrare profano nemini fas. Unde hoc quoque inter honores divinos reponendum: neutrum enim fas erat, in urbe nedum in Jovis cella cremari mortuos. Quin ne cremari quidem moris antiquiſſimi fuiſſe probat Cicero 2. de legib. 6. ubi dicit Syllam primum e patriciis Corneliis, quod Marii reliquias ad Anienem ſitas diſſipari juſſiſſet, veritum ne ſuo corpori idem accideret, cremandum hoc voluiſſe.

17. *Cum ſubſelliis tribunalia*] Hæc prætoris & aliorum magiſtratuum, illa Judicum de quibus ſupra c. 11. & 12.

18 *Ad donum*] Sic in ſuis omnibus Torr. legit: quare intelligendæ ſunt inferiæ, de quibus hoc capite num. 6. Beroaldus in bonis codicibus legiſſe ſe ait *ad manum*: quam lectionem videtur confirmare etiam Plutarchus cancellos, gradus, trapezitarum tabulas una congeſtas affirmans, ſed priorem lectionem præferendam contendit Caſaubonus.

19. *Tibicines*] Sic in libris omnibus legit Caſaubonus, ſi tamen Servium in 5. Æneid. audias legendum *tubicines* Ad tubam quippe provectioris ætatis funera proferebantur ex Perſii Satyr. 3. minoris autem ad tibias, ut de Archemoro Statius

Tibia enim teneros ſolitum deducere manes.

Vide Gellium lib. 20. cap 2.

20. *Scenici artifices*] Qui ſuam ſcenicis ludis operam navabant; per inſtrumentum autem triumphorum, intellige veſtem, qua Cæſaris ludis triumphalibus uſi fuerant cap. 37.

21. *Diſciſſam*] De hoc more in luctu ſupra cap. 33. in more etiam veſtimenta quædam cum mortuis vel condere vel urere. Virgil. 6. Æneid. de Miſeni funere.

Purpureaſque ſuper veſtes velamina nota.
Injiciunt, &c.

22. *Bullas*] Macrob. lib. 1. cap. 6. ubi pluribus explicat quid & unde prætexta & bulla; hanc tandem fuiſſe concludit auream cordis figuram, ab initio triumphantium inſigne non puerorum ornamentum; quam ante pectus ingenui pueri annectebant; nec enim libertinis idem licuiſſe, ſed lorum eos pro bullæ decore geſtaſſe; quod & Aſconius *ſcorteum bullam* appellavit de prætexta cap. 1.

23. *Circulatim*] Torr. nove dictum notat pro per vices vel per ſuos quæque natio orbes & circulos.

24. *Judæi*] Ut pote qui multis iiſque honorificentiſſimis a Cæſare decretis inſigniti fuerant, quæ omnia fuſe enumerat Joſephus lib. antiquit. 14 cap. 17. Quanquam bello civili a partibus Pompeii ſtetiſſent; ſed metu potius quam benevolentia, hunc enim oderant propter captam ab eo Hieroſolymam.

25. *Buſtum*] Cicero 2. de legibus buſtum accipit pro ipſo monumento, alii pro rogo poſt crematum corpus, quo ſenſu Servius ad hunc 11. Æneid. locum *ſemiuſtaque ſervant buſta*. Unde Buſtuarii dicti ſunt gladiatores, qui ante ſepulcra dimicabant. Poſt exoletum morem captivos ibidem necandi, quæ ſanguinis effuſio, quaſi ad placandos inferos deos, *inferia* quoque dicebatur.

CAPUT LXXXV.

PLebs ſtatim [1] a funere , ad domum Bruti & Caſſii cum facibus tetendit : atque ægre repulſa , obvium ſibi [2] Helvium Cinnam , per errorem nominis , [3] quaſi Cornelius is eſſet , quem graviter pridie concionatum de Cæſare , [4] requirebat , occidit : caputque ejus præfixum haſtæ circumtulit. Poſtea ſolidam [5] columnam prope xx. pedum lapidis Numidici [6] in foro ſtatuit : ſcripſitque , [7] PARENTI PATRIÆ. Apud eandem [8] longo tempore , ſacrificare , vota ſuſcipere , controverſias quaſdam interpoſito per Cæſarem [9] jurejurando diſtrahere , perſeveravit.

NOTÆ.

1. *Statim a funere*] Plutarchus ait non perfecto funere , ſed incenſo rogo ſuſtuliſſe inde torres , &c.

1. *Helvium Cinnam*] Tribunum illum plebis, Cæſaris amicum de quo ſupra c. 52. Idem habet Valer. Max. lib. 9. c. 9. additque Plutarchus in Cæſare , Cinnam hunc nocte illa, cui funeris dies illuxit , ſomniaſſe, ſe ad cœnam a Cæſare invitari , ac reluctantem manu abductum.

5. *Quaſi Cornelius* , &c.] Præcipue quod cum eſſet Cæſaris affinis , ut habet ibidem Valerius , unaque prætor hac ſua oratione , percuſſores ejus, honoribus afficiendos Reique publicæ conſervatores prædicaſſet.

4 *Requirebat*] Caſaub. in Vitterbienſi codice legit *inquirebat.*

5. *Columnam lapidis Numidici*] Hoc eſt marmoream ; quippe marmor ex Numidia in Italiam invehebatur maculoſum nigro colore cum albo & rubeo mixtum , de quo Plinius lib. 36. cap. 6. Græci aram a populo , columnam ab Antonio erectas aiunt. Hanc veroſimillime Cicero ſceleratam appellat in Philippicis.

6. *In foro*] Eo ipſo ubi crematus erat loco. Notat hîc Caſaub reliquiarum meminiſſe neminem, excepto Dione , qui in paternum eas monumentum delatas a libertis ejus refert.

7. PARENTI PATRIÆ] Cicero Epiſt. 3. lib. 12. ad familiares , non a plebe , ſed ab Antonio , non columnæ ſed ſtatuæ Cæſaris non PARENTI PATRIÆ , ſed PARENTI OPTIME MERITO aſcriptum dicit. Quæ tanta diſſentio omnia hæc facta fuiſſe forte perſuaſerit.

8. *Longo tempore*] Atqui paulo poſt everſa eſt per Dolabellum columna ; unde hic locus intelligendus videtur de diuturnis ſacrificiis , quæ etiam poſt disjectam columnam illic facta ſunt.

9. *Jurejurando diſtrahere.*] Hoc eſt dirimere & finire quod verbum originem habuit ab auctionibus (de quibus ſup. ad c. 50.) ubi res pluribus divenditæ quaſi in diverſa trahuntur. Quo vero ſenſu hic accipitur ſignum eſt honoris divini , tum quod per deos , aut heroas jurabant , tum quod locum illum, ubi crematus erat templi inſtar habitum oportuit : in templis enim controverſiæ hoc modo dirimi ſeu diſtrahi ſolitæ. Patet ex Plin. epiſt. 1. lib. 5. Quod poſtea frequentius uſitatum eſt etiam erga vivos ut de Aug. Horatius epiſt. 1. lib. 2.

Præſenti tibi divinos largimur honores ,
Jurandaſque tuum per nomen ponimus aras.

Et per fortunam , ſalutem , caput imperatorum juraſſe , vulgatum eſt. Quod & hodie tam viget apud Perſas, quam quod unquam maxime viguit.

CAPUT LXXXVI.

SUſpicionem Cæſar quibuſdam ſuorum reliquit, neque voluiſſe ſe diutius vivere, neque curaſſe quod valitudine minus proſpera uteretur: ideoque & quæ [1] religiones monerent, & quæ renuntiarent amici, neglexiſſe. Sunt qui putent confiſum eum noviſſimo illo [2] Senatuſconſulto ac jurejurando, etiam cuſtodias [3] Hiſpanorum cum gladiis ſectantium ſe, removiſſe. Alii e diverſo [4] opinantur, inſidias [5] undique imminentes ſubire ſemel confeſſum ſatius eſſe, [6] quam cavere ſemper. Alii ferunt dicere ſolitum, non tam ſua, quam Reip. intereſſe uti ſalvus eſſet, ſe jam pridem potentiæ gloriæque abunde adeptum: Remp. ſi quid ſibi eveniret, neque quietam fore, & aliquanto deteriore conditione civilia bella ſubituram.

NOTÆ.

1. *Religiones*] Hoc eſt ſomnia, auſpicia prodigia, &c. de quibus ſupra cap. 83.

2. *Senatuſconſulto & jurejurando*] De quibus cap. 84.

3. *Hiſpanorum ſectantium ſe*] Habuit & Auguſtus ad corporis cuſtodiam Hiſpanos in Auguſt. cap. 49. vulgatæ editiones legebant *inſpectantium* pro *obſervantium*. Ego, inquit Caſaubonus, non puto latinitatem pati, ut aliter legatur, quam *ſectantium*.

4. *Alii opinantur*] Torrentius in duobus codicibus legit *opinatum*. nec in iiſdem reperitur vox *confeſſum*. Quod longe melius videtur tranſpoſita voce *ferunt* ante vocem *alii*; ſic *alii e diverſo opinatum inſidias undique imminentes ſubire ſemel ſatius eſſe. quam cavere ſemper ferunt*; *alii dicere ſolitum*, &c.

5. *Undique imminentes*] Nec enim illum fugiebat, quo adverſus ipſum animo forent etiam qui videbantur amici. Cicero lib. 14. Epiſt. 1. ad Attic. hæc ejus verba refert. *Ego dubitem quin ſummo in odio ſim, cum M. Cicero ſedeat, neque ſuo commodo me convenire poſſit: atqui ſi quiſquam eſt facilis, hic eſt: tamen non dubito quin me male oderit*, &c. Et epiſt. ſequenti de eodem idem loquendo. *Ego nunc tam ſim ſtultus, ut hunc ipſum facilem hominem, putem mihi eſſe amicum, cum tamdiu ſedens meum commodum expectet*, &c.

6. *Quam cavere ſemper*] Hortantibus amicis ut cuſtodias corporis cohortes Hiſpanas duceret, reſpondit; nihil aſſidua cuſtodia infelicius eſſe, & in perpetuo timore commorantibus. Quo ſenſu Dionyſius Syracuſanus cognitis Calippi amici inſidiis dixit melius eſſe mori, quam vivere non ſolum hoſtes caventem, ſed & amicos.

CAPUT LXXXVII.

ILlud plane inter omnes fere conſtitit. talem ei mortem pene ex ſententia obtigiſſe. Nam & quondam cum apud Xenophontem legiſſet, Cyrum ultima valitudine mandaſſe quædam de funere ſuo, aſpernatus tam lentum mortis genus, ſubitam ſibi celeremque optaverat. Et pridie quam occideretur in ſermone nato [1] ſuper cœnam, apud M. Lepidum, quiſnam eſſet finis vitæ commodiſſimus, repentinum, inopinatumque prætulerat.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. *Super cœnam*] Hoc eſt inter cœnandum patet ex cap. 77. Tib. 56. Calig. 22. Juvenal Sat. 5. *Tale ſuper cœnam facinus narraret Ulyſſes Alcinoo.* Aliud eſt inter cœnam in Aug. cap. 71.

CAPUT LXXXVIII.

[1] PEriit ſexto & quinquageſimo ætatis anno : atque in [2] Deorum numerum relatus eſt, non ore modo decernentium, ſed & perſuaſione vulgi. Siquidem ludis, quos [3] primo conſecratos ei heres AUguſtus edebat, [4] ſtella crinita per ſeptem dies continuos fulſit, exoriens circa undecimam horam. Creditumque eſt, animam eſſe Cæſaris in cœlum recepti, & hac de cauſſa ſimulacro ejus in [5] vertice additur ſtella. Curiam, in qua occiſus eſt, [6] obſtrui placuit : Iduſque Martias [7] parricidium nominari : ac ne umquam eo die Senatus ageretur.

NOTÆ.

1. *Sexto & quinquageſimo ætatis anno:*] Ut autem duo belli fulmina Cæſar & Scipio eodem hoc ætatis anno, ſic & duo doctrinæ lumina Virgilius & Plinius objere, ait Torrentius ; ſed & Romulus, Pompeius ipſe & Antonius Triumvir hos annos nati periere, &c. quem annum climactericum aiunt, propter multiplicatum octies ſeptenarium.

2. *In Deorum numerum*] Hæc eſt illa tam celebris imperatorum ἀποθέωσις conſecratio ; cujus honor ad Cæſarem uſque, alii a Romulo nemini publice impertitus. Privatim vero non ſemel : auctor quippe Plutarchus in quæſt. Rom. parentes nonnullos a liberis conſecratos & domeſtica religione cultos, iique erant, qui *animales dii* dicebantur, quod animas ipſorum in deos converſas exiſtimarent. Unde cum imperatores patres patriæ dicerentur, publicas quoque conſecrationes illis attribuit adulatio ; exemplo præſertim a Græcis ducto, qui peculiari quadam veneratione Heroum memoriam commendabant, quod Latini multo inverecundius, ut ait Caſaubonus, quem conſule, in deorum numerum referri aut conſecrari dixerunt. Quod Auguſtus in Cæſare patre ſanxit. Unde Manilius.

Jam facit ipſe deos, mittitque ad ſidera numen,
Majus, & Auguſto creſcit ſub principe cœlum.

3. *Primo conſecratos ei*] Alii legunt *conſecrato*, alii *quos primos*, &c. Hos autem veneri genitrici dicatos, excepto Suetonio, cæteri omnes aiunt : quare ſuſpicatur Caſaubonus *ei* intelligendum eſſe pro *ab eo*, quod alias non ſemel hic auctor: multos enim Auguſtus edendos juſſerat. Sed quid ſi *primo ei* intelligatur quaſi primo poſt Romulum e Romanis conſecrato.

4. *Stella crinita*] Cometes videtur, de quo intelligendus Virgil. Eclog. 9.

Ecce Dionæi proceſſit Cæſaris aſtrum.

Qua nota & nummi ſignati cum voce *Divus Julius*. Vide Senec. lib. 7. quæſt. natur. c. 17. & Plin. lib. 2. c. 25.

5. *In vertice*] Virgil. 8. Æneid.

Patriumque aperitur vertice ſidus.

Et Plin. loco citato.

6. *Obſtrui*] Appianus dicit populi furore combuſtam.

7. *Parricidium*] Quod aræ vel columnæ inſcriptum fuerat, ut notatum eſt ad cap. 85.

CAPUT LXXXIX.

PErcuſſorum autem fere, neque [1] triennio quiſquam amplius ſupervixit, neque [2] ſua morte defunctus eſt. Damnati omnes, alius alio caſu periit: pars naufragio, pars prælio, nonnulli ſemet eodem [3] illo pugione, quo Cæſarem violaverant, interemerunt.

NOTÆ.

1. *Triennio*] Eos præſertim intelligit, qui a morte Cæſaris ad Philippenſe bellum & ipſo Philippenſi bello periere. Secus enim triennium prætergreſſi ſunt nonnulli qui cum Sexto Pompeio, atque etiam Antonio fuerunt, de quibus in Auguſt.

2. *Neque ſua morte*] Sed violenta quo ſenſu Virgil. lib. 4. in fine.

Nam quia nec fato, merita nec morte peribat,
Sed miſera ante diem, &c.

Et Senec. in epiſtolis: *bella res eſt mori ſua morte*, &c.

3. *Illo pugione*] Caſſium innuit, de quo in Aug. ut & Brutum auctoribus Plutarcho, & Dione lib. 48.

C. SVETONII TRANQVILLI DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER II.

D. OCTAVIUS CÆSAR AUGUSTUS.

CAPUT I.

GENTEM OCTAVIAM [2] Velitris præcipuam olim fuiſſe, multa declarant. Nam & [3] vicus celeberrima parte oppidi jam pridem Octavius vocabatur: & oſtendebatur ara Octavio conſecrata: qui bello dux finitimo, cum forte Marti rem divinam faceret, nuntiata repente hoſtis incurſione, ſemicruda [4] exta rapta foco [5] proſecuit: atque ita prælium ingreſſus, victor rediit. Decretum etiam publicum extabat, quo cavebatur ut in poſterum quoque ſimili modo exta Marti redderentur, [6] reliquiæque ad Octavios referrentur.

NOTÆ.

1. *Gentem Octaviam*] Gens & familia quanquam promiſcue interdum uſurpentur; exacte tamen loquentibus eo modo differunt quo totum & pars. *Une maiſon & ſes branches.*

2. *Velitris*] Reperitur quoque Velitra in ſingulari, Volſcorum oppidum eſt. Hodie *Belitri* An & Octavius Tuſculanus, ille Tarquinii ſuperbi gener de quo Livius lib 1 in ea ſit gente repoſcendus non ſatis liquet; conjectura tamen non levis eſt propter Tuſculi, ubi hic habitabat, Velitrarumque viciniam ac nominis toto latio celebritatem.

3. *Vicus*] Inſigne quoddam hujus in ſuos fuiſſe beneficium conjicit ex eo Caſaubonus, quod de nomine alicujus, loco nomen imponere heroïci fuerit honoris; unde cum aræ quoque & ludi eis decernerentur, ideo huic phraſi, *ara Octavio conſecrata* non neceſſario ſupplendam vult præpoſitionem *ab*; unde accipit de ara ipſi Octavio conſecrata. Torrentius vero ſic interpretatur: id eſt (ne quis erret) *ab Octavio*. Frequens Suetonio ut præpoſitiones omittat,

4. *Exta*] Hoc eſt victimæ præcordia, inter quæ cor ipſum annumeratum eſt; ſed non ab initio.

5. *Proſecuit*] In deorum ſacrificiis totam quandoque victimam cremabant, vocabantque holocauſtum, hoc eſt, totum combuſtum; quandoque partem qua veſcerentur ii, qui ſacrificio intererant, *proſecabant*, quod

verbum in ſacrificiis erat ſolenne. Hoc ſecundum ſacrificii genus tunc temporis ab Octavio celebrabatur, cum præ repentina hoſtium incurſione ſacrificii finem expectare non licuit, nec inceptum deſerere voluit, quapropter præcordia quamvis nondum percocta eripuit ex igne, & proſecuit, hoc eſt reddidit Marti, cui ſacrificabat, partem ad veſcendum reſervavit.

6. *Reliquia*] Hoc eſt partes edulio ſervatæ; *proſicia* vero dicebantur, a proſecando partes diis porrectæ. Quod etiam verbum ſacrificantibus erat ſolenne ex diſciplina haruſpicum: *porrici* enim dicuntur exta, quando porriguntur, hoc eſt in aram focumque dantur.

CAPUT II.

EA gens a Tarquinio Priſco rege, [1] inter Romanas gentes allecta in Senatum, mox a Ser. Tullio [2] in patricias transducta, procedente tempore, [3] ad plebem ſe contulit: ac rurſus [4] magno intervallo per D. Julium in [5] patriciatum rediit. Primus ex hac magiſtratum populi ſuffragio cepit [6] C. Rufus. Is quæſtorius Cn. & C. procreavit: a quibus duplex Octaviorum familia defluxit, conditione diverſa. Siquidem Cn. & deinceps ab eo reliqui omnes functi ſunt honoribus ſummis. At Cajus, ejuſque poſteri, ſeu fortuna, ſeu voluntate, in [7] equeſtri ordine conſtitere, uſque ad AUguſti patrem. Proavus AUguſti ſecundo Punico bello, ſtipendia in Sicilia Tribunus militum fecit. [8] Æmilio Pappo imperatore. Avus municipalibus [9] magiſteriis contentus, abundante patrimonio, tranquilliſſime ſenuit. Sed hæc alii. Ipſe AUguſtus nihil amplius quam equeſtri familia ortum ſe ſcribit, vetere ac locuplete, & in qua primus ſenator pater ſuus fuerit. [10] M. Antonius libertinum ei proavum exprobrat [11] reſtionem, e [12] pago Thurino: avum [13] argentarium. Nec quidquam ultra de paternis AUguſti majoribus reperi.

NOTÆ.

1. *Inter Romanas gentes*] Beroaldus & Sabellicus legunt *minores gentes*; ſed malo: ſi enim inter minores gentes quamvis nove diceret Suetonius adlectam Octaviam gentem, perperam addidiſſet, *a Servio in patricias transducta*, majorum enim & minorum gentium differentia non eſt niſi inter patricios, docente Livio lib 1. allectos a Tarquinio Priſco, vel a Bruto, ut ait Tacit. lib. Annal. 11. centum in patres qui minorum gentium fuerint appellati. Unde dicendum eſſet ſola voce *patricias* majorum gentium intelligi κατ' ἐξοχὴν quanquam daretur *minores gentes* ſcriptum a Suetonio ad deſignandos minorum gentium patricios, quod alibi non reperitur. Supereſt igitur ut legatur *Romanas* hoc ſenſu ut Tarquinius Priſcus civitate donatam gentem illam in Senatum adlegerit, Servius autem Tullius etiam in patricias cooptaverit, ut de Claudiis factum infra videbitur in Tiberio.

2. *In patricias*] Senatores omnes non fuiſſe patricios, inde & præterea Ciceronis & Catonis exemplo patet, & infra c. 10. *Patricius, necdum Senator.*

3. *Ad plebem ſe contulit*] Adoptione forte, ut de Claud. in Jul.

4. *Magno intervallo*] Legunt alii *magna vi*. Verum qui conveniat dictatori & Cæſari, cui ad libitum omnia facere in promptu erat. Hoc ergo intelligitur factum lege Caſſia, qua Cæſar dictator patriciorum augens numerum, in eum aſcivit Octavium, qui poſtea Auguſtus dictus eſt, adoleſcentem ſtatim ab inducta virili toga.

5. *In patriciatum rediit*] Nove dictum notavit Torrentius pro a plebe ad patres traducta eſt. Patriciatus vero eadem dignitas non quæ ſub recentioribus imperatoribus.

6. *C. Rufus*] Supple *Octavius* erat gentis nomen, quemadmodum Cn. & Cajum, Octavios intellige prænominibus enim fratres diſtinguebantur de quibus plura in Tiberio.

7. *In equeſtri ordine*, &c.] Non dicit in ordine plebeio quanquam a patribus ad ple-

bem antea tranſiſſe dixerit, quia nempe, ut facile conjicere eſt, illis erat cenſus equeſtris de quo ſupra in Jul. cap. 33. quod ſolum requirebant, ut in equeſtrem ordinem Civis Romanus legeretur, licet autem patricium ordinem non reperit Octavia Gens niſi Julii temporibus, Cnei tamen Octavii nepotes equeſtrem ordinem prætergreſſi dicuntur propter honores ab eis geſtos; quicunque enim equites magiſtratum geſſerant, equites ii eſſe deſinebant.

8. *Æmylio Pappo*] De illo Livius lib. 28. Pappum veteres dixere lanuginoſum illum cardui florem, qui vento tam facile cedit, mutuati a Græcis, quibus dicitur πάππος, quæ vox avum quoque ſignificat.

9 *Magiſteriis*] Magiſteria vocat dignitates ſeu, ut vulgo dicitur (officia municipii ſui) quæ magiſtratus nomine non donabantur propter Romanorum magiſtratuum longe ſuperiorum excellentiam.

10. *M. Antonius*] Quadam Epiſtola Suetonii temporibus adhuc extante; aliud autem non eſt antiquorum hac de re teſtimonium niſi epiſtola Ciceronis in fine lib. 3. ad Quinctum fratrem; quam tamen Ciceronis eſſe negat Caſaubonus, licet veterem exiſtimet. Multa continet Auguſto & ejus majoribus probroſa.

11. *Reſtionem*] Hoc eſt reſtium ſeu funium venditorem aut opificem, ſcribendumque minori caractere: non enim cognomen eſt, alioqui ſtolide fuiſſet exprobratum: quod ita intelligendum cenſet Caſaubonus, ut familias habuerit Octavius pater ejuſmodi artificiorum peritas; unde quæſtum faceret ſimili ratione qua Ciceronis pater *fullo* dictus eſt, ſed cum neque etiam in hoc fuerit opprobrium, moris ſiquidem erat; dicatque inſuper Antonius libertinum reſtionem, ut ſervili genere ortum indicet, videtur ita intelligendum, ut reſtium opificem, aut ad minimum venditorem fuiſſe exprobraverit.

12. *Pago Thurino*] Non extat hodie, erat autem in magna Græcia: hinc Sinus Thurinus, qui Tarentini pars eſt.

13. *Argentarium*] Fuit olim in civitatibus certum corpus, ſive σύστημα argentariorum, quorum erat publicum officium *l. argentarius ff. de edendo*. & fides publica *l. ſi ventri ff. de rebus auct. jud. poſſid.* Tabernas, & menſas cum ære in foro poſitas habebant *l. qui tabernas ff. de contrah. empt.* apud menſas pecuniæ deponebantur, permutabantur, emebantur, vendebantur: quod Latine eſt cambire. Per eos plerique pecuniam credebant, & fœnori occupabant, emebant, vendebant, auctionem, & omnia negotia exercebant *l. ſi hominem ff. depoſiti* &c. deque his omnibus rationes conficiebant *l. 4. ff. de edendo*. Eorum munia quæ varia ſunt, variis quoque appellationibus deſignantur. Nam & menſarii dicuntur ſive menſuarii, & nummularii, & argentarii, & argentariæ menſæ exercitores, &c. plura vide apud Cujacium ad *l. ſi unus ff. de pactis*.

CAPUT III.

a OCtavius pater a principio ætatis, & re & exiſtimatione magna fuit: ut equidem mirer, hunc quoque a nonnullis [1] argentarium, atque etiam inter [2] diviſores, [3] operaſque campeſtres, proditum. Amplis enim innutritus opibus, honores & adeptus eſt facile, & egregie adminiſtravit. Ex prætura [4] Macedoniam ſortitus, fugitivos, reſiduam [5] Spartaci & Catilinæ manum, [6] Thurinum agrum tenentes, in itinere delevit, negotio ſibi in Senatu extra ordinem dato. Provinciæ præfuit, non minore juſtitia quam fortitudine. Namque [7] Beſſis ac Thracibus magno prælio fuſis, ita ſocios tractavit, ut epiſtolæ M. Tullii Ciceronis exſtent, quibus Q. fratrem, eodem tempore parum ſecunda fama [8] proconſulatum Aſiæ adminiſtrantem, hortatur & monet, imitetur in promerendis ſociis [9] vicinum ſuum Octavium.

INTERPRETATIO.

a *Octavius pater fuit potens divitiis, & fama conſpicuus ab ineunte ætate.*

NOTÆ.

1. *Argentarium*] De argentariis dictum cap. 2.

2. *Diviſores*] De his in Jul. cap. 80.

3. *Operæ*] Operæ campeſtres dicebantur illi, qui in comitiis operas ſuas candidatis elocabant nempe a campo Martio, ubi habebantur.

4. *Macedoniam*] In Jul. cap. 35.

5. *Spartaci*] Noti ex hiſtoria Romana flagitioſi viri, quorum ille e Lentuli familia gladiator, qui effracto ſuo & aliorum quorumdam ergaſtulo negotii multum conſulibus & conſularibus viris faceſſit, donec victus a Craſſo audacter pugnans interiit. Hic vero, qui conflato ex omni Italiæ colluvie exercitu, aliquot annis poſt Spartacum profligatus eſt, amborum reliquiæ in unum contractæ has Italiæ oras latrociniis infeſtabant, tunc cum Octavius in provinciam profectus eſt.

6. *Thurinum*] Calabriæ pars eſt hodie, qua Octavio iter erat delatam petenti provinciam, quapropter dicit extra ordinem datum fuiſſe negotium illud, non enim id erat ſuæ provinciæ, ſed ut iiſdem copiis, quas in Macedoniam ducturus erat, graſſatoribus in itinere liberaret Remp.

7. *Beſſis*] Hi erant Thraciæ populi ad Neſſum amnem, qui omnis hodie dicitur Turcis *Charaſou*, quare veroſimillima videtur Beroaldi ſententia, qua delendam cenſet conjunctionem, ut legatur *Beſſis Thracibus*.

8. *Proconſulatum*] Provinciarum aliæ conſulares, quæ ab iis, qui in urbe conſulatum geſſerant, conſulari imperio obtinebantur, unde etiam proconſules dicebantur: aliæ prætoriæ, quas, qui prætores in urbe proximo anno fuerant, prætorio imperio obtinebant, & proprætores appellabantur. Suetonium arguit Turnebus lib. Adverſ. 24. c. 15. quod Aſia non fuerit niſi prætoria, cujus tamen proconſulatum dixit, verum cum id omnino penes Senatum eſſet, ut quem & in quam vellet provinciam mitteret, conſtat identidem illud immutatum, atque ex magiſtratuum nomine, qui provincias obtinebant, fuiſſe quoque denominatas. Ita ut in conſulares prætorii, quandoque mitterentur, quemadmodum Octavius in Macedoniam, quæ Conſularis erat, ut pote in qua Antonio, qui conſulatum una cum Cicerone geſſerat, ſucceſſit, & vice verſa, &c.

9. *Vicinum*] De provinciarum vicinitate veroſimilius eſt intelligi: non enim longe ab Aſia diſtat Macedonia, quamvis alii de Urbana vicinia intelligant, ut qui ædes conjunctas, aut parum ſemotas in urbe habitarent.

CAPUT IV.

Decedens Macedonia, prius quam confiteri ſe [1] candidatum conſulatus poſſet, morte obiit repentina, ſuperſtitibus liberis, [2] Octavia majore, quam ex [3] Ancharia: & Octavia minore, item AUguſto, quos ex Atia tulerat. Atia M. Atio Balbo, & Julia ſorore C. Cæſaris, genita eſt Balbus paterna ſtirpe [4] Aricinus, multis in familia Senatoriis [5] imaginibus, a matre Magnum Pompeium arctiſſimo contingebat gradu: functuſque honore præturæ, inter xx. viros [6] agrum Campanum plebi Julia lege diviſit. Verum M. Antonius deſpiciens etiam maternam AUguſti originem, proavum ejus Afri generis fuiſſe, & modo [7] unguentariam tabernam, modo [8] piſtrinum Ariciæ exercuiſſe, objicit. [9] Caſſius quidem Parmenſis quadam epiſtola, non tantum ut [10] piſtoris, ſed etiam ut num-

mularii [11] nepotem, ſic taxat AUguſtum, *Materna tibi farina: ſiquidem ex crudiſſimo Ariciæ piſtrino hanc finxit manibus* [12] *collybo decoloratis* [13] *Nerulonenſis menſarius.*

Notæ.

1. *Candidatum*] Vult Feneſtella lib. 2. cap. 7. candidatos ab initio dici ſolitos tantum eos, qui conſulatum ambirent, alii vero de aliis quoque honoribus ſemper dictum exiſtimant. Nota eſt ratio nominis, quod nempe candidis quibuſdam veſtibus induti forent. Quod vocabulum ad aliarum quoque rerum petitores tranſlatum eſt. Obiit ille Octavius Nolæ, ut ex cap. 100. infra colligas, & ex Tacito 1. Annal. conſtat.

2. *Octavia majore*] Hanc Plutarchus C. Marcello, deinde Antonio nupſiſſe tradit, Suetonius autem non illam, ſed Octaviam minorem Marcello nupſiſſe affirmat in Jul. cap. 27.

3. *Ancharia*] Priore conjuge de qua Plut. in Antonio.

4. *Aricinus*] Aricia Latii oppidum non longe ab urbe Roma, in Jul. c. 46.

5. *Imaginibus*] Hæ fuerunt illuſtrium virorum ſimulacra cerea coloribus artificioſe adumbrata Juven. Sat. 8.

> *Tota licet veteres exornent undique ceræ*
> *Atria, nobilitas ſola eſt atque unica, virtus.*

Qui ſuam tantum imaginem exhibebant, hi novi, qui vero majorum quoque imagines exhibere poterant, nobiles habebantur. Pro iis, inquit Budæus lib. 1. in Pandectas, poſteriora tempora inſignia gentilitia habuerunt, quæ arma vulgo vocantur: quæ ipſa quoque primum, ut ſimile eſt veri, virtutis præmia fuerunt, ac rerum præclare geſtarum decora.

6. *Agrum Campanum*] De hoc & lege Julia in Jul. c. 20. viginti autem illi viri fuerunt, per quos Cæſar diviſit agrum illum, cum ante illum non plures quam tres viros ejuſmodi rebus præficere ſolitus eſſet Senatus, qui triumviri coloniis deducendis, & agris dividendis dicebantur. De his quoque in Jul. c. 20.

7. *Unguentariam*] Venalibus unguentis refertam. Sunt autem unguenta odorum commixtiones diverſorum addito oleo, & balſamo ungendis deliciarum aut etiam valetudinis cauſſa corporibus.

8. *Piſtrinum*] De piſtrinis in Julio c. 31.

9. *Caſſius Parmenſis*] De quo in Jul. ſcriptor fuit tragœdiarum, militumque in partibus Caſſii & Bruti tribunus, quibus victis, cum Athenas ſeceſſiſſet, Auguſti juſſu occiſus eſt. De illo Horat. Sat. 10. lib. 1.

> *Etruſci*
> *Quale fuit Caſſi rapido ferventius amni*
> *Ingenium: capſis quem fama eſt eſſe librisque*
> *Ambuſtum propriis*. &c.

10. *Piſtoris*] Sic quoque dicebantur ſervi piſtrinorum. Vide in Jul. cap. 48.

11. *Nepotem*] Caſſius hic, qui Auguſtum, ut & piſtoris, & nummularii nepotem notabat, cum Antonio conſentit. Antonius enim ei paternum avum argentarium exprobrat, volebatque Atium Balbum, avum maternum, patrem habuiſſe, qui Ariciæ piſtrinum exercuerit. Nepos igitur nummularii quoad patrem, quoad matrem piſtoris pronepos fuit Auguſtus. Sed nepotum nomine etiam pronepotes continentur, &c. ſic Torrent.

12. *Collybo*] Collybon quidem Græci, ſed vetuſtiſſima quæque exemplaria Latina per iota ſcribunt. Eſt autem Collybus tam id quod pro pecuniæ permutatione argentario ſolvitur, quam ipſa pecuniæ contrectatio ἀργυρίου ἀλλαγή &c. Torrent.

13. *Nerulonenſis*] Fatentur omnes ſibi non liquere, quid intelligatur hoc verbo. Eſt enim Nerulum duorum Italiæ oppidorum nomen, ad quæ nulla apparet Balborum relatio. Legerim, inquit Caſaubonus, *Vetulonenſis*. Vide Plinium lib. 3. cap. 5. At in antiquiſſima Lugdunenſi editione reperi *Nemorenſis*, quod idem eſſet, atque *Aricinus*, in Julio cap. 46.

CAPUT V.

A. V. C. DCXCI.

[1] NAtus eſt AUguſtus, M. Tullio Cicerone, & Antonio Coss. IX. Kal. Octobris, paullo ante ſolis exortum, [2] regione Palatii, ad [3] Capita bubula: ubi nunc [4] ſacrarium habet, aliquanto poſt quam exceſſit, conſtitutum. Nam ut Senatus [5] Actis continetur, cum C. Lectorius adoleſcens patricii generis, [6] in deprecanda graviore adulterii pœna, [7] præter ætatem atque natales, hoc quoque patribus conſcriptis allegaret, ſe eſſe poſſeſſorem, ac velut [8] æditumm ſoli, quod primum D. Auguſtus naſcens [9] attigiſſet, peteretque donari, quaſi proprio ſuo, ac [10] peculiari Deo: decretum eſt ut ea pars domus conſecraretur.

NOTÆ.

1. *Natus eſt*] Uno & ſexaginta annis ante Chriſtum natum.

2. *Regione Palatii*] Quatuor urbis Romanæ regiones, Palatina ſcilicet, Suburana, Exquilina, & Collina a Servio ſexto Romanorum rege fuerunt uſque ad Auguſti tempora, qui totum urbis ſpatium in quatuordecim regiones & vicos complures diviſit c. 30. Palatinus unus erat, & primus e ſeptem Romanis montibus, ut pote quem urbi ſuæ locum elegit Romulus, factuſque eſt poſtea totius imperii ſedes, in eo ſiqui dem erant Auguſti ædes: unde etiam Palatii nomen inditum eſt regum, & ſplendidorum virorum ædibus.

3. *Capita bubula*] In regione Palatii fuerunt ſeptem vici, quorum unus dicebatur *ad capita bubula*, vel quod ibi viderentur ſculpta boum capita, vel venalia & ſuſpenſa.

4. *Sacrarium*] Alii legunt *habetur*, quod rejicit Torrentius: eſt autem ſacrarium non tam locus ſacer, quam ubi res ſacræ deponuntur, quamquam hic & alibi quoque pro ſacello ſumi videatur.

5. *Actis*] Quæ conficienda Julius inſtituerat

6. *Deprecanda*] Hoc eſt precibus amolienda, & avertenda, quænam autem ſit gravior hæc adulterii pœna, fatetur neſcire ſe Caſaubonus: certe legitimam adulterii pœnam tunc temporis non fuiſſe mortem, vel ex hoc uno conſtat, quod lex Julia de adulteriis, vetaret adulterii damnatam dicere teſtimonium. Gravior igitur adulterii pœna fortaſſe fuerit deportatio; maxime ubi duplex crimen eſt, inceſtum ſcilicet & adulterium, *l. ſi quis viduam ff. de quæſtionibus*: qua pœna jura civitatis omnia amittebantur. Adulterii vero ſimplicis erat pœna relegatio, deportatione multo mitior. Vide Lipſ. lib. 4. Anal. Taciti num. 98. & 2. num. 109.

7. *Præter ætatem*] Juvenilem ſcilicet, cui facilius ſolet venia concedi; ad tempora vero Auguſti nulla legitima pœna irrogata fuerat adulteris; ſed impudicæ mulieres propinquorum arbitrio caſtigabantur, in Tiber. cap. 35.

8. *Æditumm*] Quaſi ædis tuitorem, qui enim ſacri loci curam gerit, æditumus dicitur.

9. *Attigiſſet*] Innuit veterum conſuetudinem: ſolebant enim recens natos in terra ſiſtere, Deamque Opem invocare, ut placido ſinu eos exciperet; inde etiam exorta Levana Dea, quæ pueris e terra levandis præeſſet. In Nerone cap. 6.

10. *Peculiari Deo*] Cæſari Auguſto, cujus quaſi domeſticus cultor erat.

CAPUT VI.

NUtrimentorum ejus oſtenditur adhuc locus [1] in avito ſuburbano, juxta Velitras permodicus, & [2] cellæ penuariæ inſtar: tenetque vicinitatem opinio, tamquam & natus ibi ſit. Huc introire niſi neceſſario & [3] caſte, religio eſt: concepta opinione veteri, quaſi temere adeuntibus horror quidam & metus objiciatur: ſed & mox confirmata eſt. Nam cum poſſeſſor villæ novus, ſeu forte, ſeu tentandi cauſſa cubitum ſe eo contuliſſet: evenit, ut poſt pauciſſimas noctis horas exturbatus inde ſubita vi, & incerta, pene ſemianimis cum [4] ſtrato ſimul ante fores inveniretur.

NOTÆ.

1. *Avito ſuburbano*] Hoc eſt avorum, gentis ſcilicet Octaviæ villa, quæ in ſuburbio velitrarum fuerit.

2. *Cellæ penuariæ*] A penu dicta, ubi condebantur penora; ea nempe, quæ familiæ victui comparata ſunt.

3. *Caſte*] Hoc eſt mente ab omni labe pura.

4. *Strato*] Hoc eſt vel lecto, vel ejus opertorio, ſtratum enim dixere quidquid ſterni ſoleret.

CAPUT VII.

INfanti cognomen THURINO inditum eſt, in memoriam majorum originis: vel quod in regione [1] Thurina, [2] recens eo nato, pater Octavius adverſus fugitivos rem proſpere geſſerat. Thurinum cognominatum, ſatis certa probatione tradiderim, nactus puerilem [3] imaguneulam ejus æream veterem, [4] ferreis ac pene jam exoleſcentibus literis, hoc nomine inſcriptam: quæ dono a me [5] Principi data inter [6] cubiculares colitur. Sed & à M. Antonio in epiſtolis per contumeliam ſæpe Thurinus appellatur: & ipſe nihil amplius quam *mirari ſe* reſcribit, *Pro opprobrio nomen prius ſibi objici*. [7] Poſtea C. CÆSARIS, & deinde AUGUSTI cognomen aſſumſit: alterum, teſtamento [8] majoris avunculi: alterum, [9] Munatii Planci ſententia: cum quibuſdam cenſentibus, Romulum appellari oportere, quaſi & ipſum conditorem urbis, prævaluiſſet, ut Auguſtus potius vocaretur, non tantum novo, ſed etiam [10] ampliore cognomine: quod loca quoque religioſa, & in quibus augurato quid conſecratur, [11] auguſta dicantur, ab [12] auctu vel ab avium [13] geſtu, guſtuve, ſicut etiam Ennius docet, ſcribens:

Auguſto [14] *augurio poſtquam inclyta condita Roma eſt.*

NOTÆ.

1. *In regione Thurina*] Longe probabilius videtur quam exprobratum ab Antonio.

2. *Recens eo nato*] Non quod hoc eodem natus eſſet anno; tertium enim agebat, ut patet ex eo quod dixit Cicerone Conſule natum, a quo ad expeditionem illam tres elapſi fuerant anni: contigit enim hoc L. Afranio & C. Marcello Celere coſſ. ſed quia agnomen non imponebatur, niſi ex geſtis, aut occaſione aliqua. Animadverte autem a Suetonio cognomen ſumi pro agnomine; illud enim familiæ, hoc autem rerum geſtarum, ut modo dictum eſt, quemadmodum Africanus

Aſiaticus, Atticus, &c. quamquam, & ab aliis quoque promiſcue uſu: para reperiantur, ut de Scipione Saluſtius, cui cognomen Afiicano ex virture fuiſſe dicit.

3. *Imagunculam*] Hoc eſt parvam imaginem; liber unus habet *trunculam* ut Neron. cap. 56.

4. *Ferreis*] Legit Urſinus *ferrugineis*, ſed prius unanimi conſenſu retinent omnes. Senſus enim eſt æreæ hujus imagunculæ literas fuiſſe ferreas, ferro ſcilicet debitæ figuræ in æris cælaturas impoſito ſive inſculpto, quam artem Græcis dici ἐμπαιστικήν probat ex Athenæo Caſaub. nos ejuſmodi opera vulgo Damaſcena vocitamus. Vide Dalechampium in cap. 7. lib. 35. Plinii.

5. *Principi*] Adriano veroſimillime, huic enim epiſtolarum Magiſter fuerat Suetonius, atque illi imagunculam donaverat.

6. *Cubiculares*] Imagines variis aſſervabant in locis, majorum nempe in atrio ſplendidiſſimo ſcilicet & celeberrimo ædium loco: Larium, omniumque, quibus cura genialis thori, & dilectorum ſibi capitum in cubiculo: ubi etiam aderat puer cuſtodiæ præpoſitus ut ex Suet. colligitur in Domit. in fine. *Puer cura Larium cubiculi ex conſuetudine præpoſitus*. Et Macrobius ſub finem lib. 1. *Inter hæc ſervilis moderator obſequii, cui cura vel adolendi penates*, &c. In bibliothecis quoque viri docti dedicatas habebant veterum auctorum imagines, unde Juvenalis in eos qui hæc de ſe falſo prædicari ambiebant. Sat. 2.

Quamquam plena omnia gypſo
Chryſippi invenias. Et paulo infra.
Et jubet Archetypos pluteum ſervare Cleanthas.

Nec imagines ſolum; ſed & alia quoque ut enſes, coronas &c. dedicata in cubiculis habebant. Ut ex Tacit. lib. 15. Annal. & Suet. in Nerone colligere eſt.

7. *Poſtea Caii Caſaris*] Legebam inquit Caſaub. nomen C. Julii Cæſaris, ſine ratione enim omiſſum videbatur nomen præcipuum; ſed cum hic de cognominibus Octavii tantum agat, locum ea vox non habet: ſed nec prænomen C. ferri poteſt: ſcribe igitur *poſtea Caſaris*.

8. *Majoris avunculi*] Julii nempe: de quo cap. 4. cujus teſtamento in Cæſarum familiam adoptatus erat. Super quo loco in Jul. cap. 83.

9. *Munatii Planci*] Ab hoc cum Galliam regeret, conditum Lugdunum dicit Euſebius. Cognomen a pedibus planis ſortitus fuerit nec ne, non liquet, Planci enim dicuntur ejuſmodi homines a tabulis planis quæ plancæ appellantur.

10. *Ampliore*] Ovid. 1. Faſt. paulo ante finem.

Hic ſocium ſummo cum Jove nomen habet.

11. *Auguſta dicantur.*] Ovid. ibid.

Sancta vocant auguſta patres, auguſta vocantur
Templa Sacerdotum rite dicata manu.

12. *Auctu*] Ominis boni gratia, ut nempe ſemper augeantur; *augere* enim verbum ſacrorum eſt, *cum augere hoſtias imperaſſet* infra cap. 96. & Ovid. 1. Faſt.

Hujus & augurium dependet origine verbi
Et quodcunque ſua Juppiter auget ope.

13. *Geſtu, guſtuve*] Tripartita erat avium diviſio in augurali diſciplina; auſpicium enim faciebant, vel ore, quo tripudium nec ne fieret obſervabatur. De hoc in Tib. cap. 2. quod hac voce *guſtu* intelligitur: vel ore & alis, vel volatu & alis: nec enim volatum modo obſervabant, ſed modum quoque volandi.

14. *Augurio*] Sumitur in genere pro quacunque divinandi ratione, patet ex Plauto in Aſinaria *quantum ex augurio auſpicii intelligo*: notum eſt autem Romulo auguria de imponendo urbi nomine captanti 12. vultures, Remo vero 6 tantum viſos eſſe. Videſis cap. 95.

CAPUT VIII.

QUadrimus, patrem amiſit: duodecimum annum agens, [1] aviam Juliam defunctam pro concione laudavit. Quadriennio poſt [2] virili toga ſumpta, [3] militaribus donis triumpho Cæſaris [4] Africano donatus eſt, quamquam expers belli propter [5] ætatem. [a] Profectum mox avunculum in Hiſpanias, adverſus Cn. Pompeii liberos, vix dum firmus a gravi valitudine, per hoſtibus infeſtas vias, pauciſſimis comitibus, naufragio etiam facto, ſubſecutus, magnopere demeruit, approbata cito etiam morum indole ſuper itineris induſtriam. Cæſare poſt receptas Hiſpanias, expeditionem in [6] Dacos, & inde in Parthos, deſtinante, præmiſſus [7] Apolloniam, ſtudiis vacavit. Utque primum occiſum eum, heredemque ſe comperit, diu cunctatus, an proximas [8] legiones imploraret, id quidem conſilium ut præceps immaturumque omiſit: cæterum, urbe repetita, [9] hereditatem adiit, dubitante matre, vitrico vero [10] Marcio Philippo conſulari multum [11] diſſuadente. Atque ab eo tempore exercitibus comparatis, primum cum M. Antonio, Marcoque Lepido, dein tantum cum Antonio per duodecim fere annos, noviſſime per quatuor & XL. ſolus Remp. tenuit.

INTERPRETATIO.

a *Maxime devinxit avunculum ſuum* Julium *cum vix confirmatus poſt moleſtiſſimum morbum per itinera intercepta hoſtibus, atque etiam poſt naufragium, & cum exiguo comitatu, aſſecutus eſt* illum *profectum in Hiſpanias contra filios Cnei Pompeii & probatum* illi *ſe fecit dotibus ingenii ſui præter ſolertiam quaiter confeccrat.*

NOTÆ.

1. *Aviam*] Julii Cæſaris ſororem, ut ſupra dictum eſt: de hoc more in Jul. c. 6. ubi dicitur Julius ſuam amitam laudaſſe.

2. *Toga virili*] Anno ætatis 17. vel in exitu 15. nec enim convenit inter ſcriptores, togam prætextam de qua ſupra in Jul. c. 1. deponebant, & virilem ut pote finita pueritia, ſumebant, idque vel in æde Jovis Capitolini, vel ſaltem illuc ſe conferebant ſummo mane & amicorum officiis ſtipati, ſtatim ac domi fuerat ſumpta. Dicebatur quoque *pura* ut ex Cicerone in Epiſt. ad Atticum, vel quod alba, vel quod ſine purpura: *libera* etiam, quod pueris initium quoddam libertatis eſſet, cum antea cuſtodirentur anguſtius.

3. *Militaribus donis*] De quibus Gellius lib. 2. c. 11. ubi refert prælia Sicinii Dentati, & dona quibus cumulatus fuit. Vide cap. 25.

4. *Africano*] De Scipione & Juba in Julio.

5. *Ætatem*] Non enim incipiebat militaris ætas ante annos 17. neque hac ætate minoribus ſtipendia procedebant.

6. *Dacos*] De his in Jul. c 44. Parthis vero hodie *Charaſſen* ab urbe *Charas* metropoli ſive *Arach*.

7. *Apolloniam*] Epiri urbs erat Corinthiorum colonia optimis quondam inſtituta legibus, ideo ibi ſtudiorum cauſſa moratus eſt Auguſtus hodie *Cores* aliis *Piergum* in Albania; aliis *Aulon*.

8. *Legiones*] Velleius lib. 2, dicit oblatam a vicinarum Legionum centurionibus operam, quam ne recuſarent auctores erant Salvidienus & Agrippa.

9. *Hereditatem adiit*] Hoc eſt profeſſus eſt apud Prætorem Urbanum ſe hereditatem & adoptionem ſuſcipere, quod adire dixerunt quia teſtamento ſcriptus heres hoc verbo profitebatur *adeo*. Quam tamen Brundiſii jam creverat, & nomen Cæſaris uſurpare cœperat. Dio & Appianus. Vide Ciceronem ad Atticum lib. 14. epiſt. 12. ſic Caſaubonus.

10. *Marcio*] Cui nupſerat Atia Auguſti mater, mortuo Octavio priore conjuge Auguſti patre, Julii veroſimiliter propinquo, ut ex ejus vita cap. 6. colligere eſt.

11. *Diſſuadente*] Non enim placebat, ut teſtatur Velleius, adiri nomen invidioſæ fortunæ Cæſaris.

CAPUT IX.

PRopoſita vitæ ejus velut ſumma, partes ſigillatim, neque per tempora, ſed per [1] ſpecies, exſequar: quo diſtinctius demonſtrari cognoſcique poſſint. Bella civilia quinque geſſit: [2] Mutinenſe, [3] Philippenſe, [4] Peruſinum, [5] Siculum, Actiacum. Ex quibus primum ac noviſſimum adverſus M. Antonium: ſecundum adverſum Brutum & Caſſium: tertium adverſum L. Antonium Triumviri fratrem: quartum adverſus Sex. Pompeium, Cn. filium.

NOTÆ.

1. *Species*] Quia ut ait Velleius *facilius cujuſque rei in unum contracta ſpecies oculis animiſque inhæret.*

2. *Mutinenſe*] Mutina Galliæ togatæ Ciſpadanæ civitas hodie *Modene.*

3. *Philippenſe*] In campis Philippicis, qui iidem a. Pharſalici de quibus in Julio.

4. *Peruſinum*] Peruſia Hetruriæ civitas hodie *Peruggia.*

5. *Actiacum*] Actium Epiri oppidum & promontorium hodie *Capo figalo*, quod alii idem eſſe cum *Nicopoli*, quam poſtmodum condidit Auguſtus, male affirmant, hæc enim eſt *Preveſa* in Albania, non quidem longe ab Actio, ſed diverſum.

CAPUT X.

A.V.C. DCCX.

OMNIUM bellorum initium & cauſſam hinc ſumſit, nihil convenientius ducens quam [1] necem avunculi vindicare, tuerique acta. Confeſtim ut Apollonia rediit, Brutum Caſſiumque, & vi, nec opinantes, &, quia [2] prævisum periculum ſubterfugerant, [3] legibus aggredi, [4] reoſque cædis abſentes deferre ſtatuit. [5] Ludos autem victoriæ Cæſaris non audentibus facere [6] quibus obtigerat id munus, ipſe edidit. Et quo conſtantius cætera quoque exſequeretur, in locum Trib. plebis forte demortui, candidatum ſe oſtendit: [7] quamquam patricius, [8] nec dum Senator. Sed adverſante conatibus ſuis M. Antonio conſule, quem vel præcipuum adjutorem ſperaverat: ac ne publicum quidem & tranſlatitium jus ulla in re ſibi ſine pactione graviſſimæ mercedis impertiente, ad optimates ſe contulit: quibus cum inviſum ſentiebat, maxime quod [9] D. Brutum obſeſſum Mutinæ, provincia a Cæſare data, & per [10] Senatum confirmata, expellere armis niteretur. Hortantibus itaque nonnullis, [11] percuſſores ei ſubornavit. Hac fraude deprehenſa, [12] periculum invicem metuens, [13] veteranos ſimul & in ſuum ac Reip. auxilium, quanta potuit largitione, contraxit. Juſſuſque comparato exercitui [14] pro prætore præeſſe, & cum Hirtio ac Panſa: qui conſulatum acceperant, D. Bruto opem ferre, demandatum bellum tertio menſe confecit duobus præliis. Priore, Antonius eum fugiſſe ſcribit: ac ſine [15] paludamento, equoque poſt biduum demum apparuiſſe: ſequenti, ſatis conſtat

non modo ducis . ſedetiam militis functum munere : atque in media dimicatione, [16] aquilifero legionis ſuæ graviter ſaucio, [17] aquilam humeris ſubiiſſe, diuque portaſſe.

NOTÆ.

1. *Necem avunculi vindicare*] Legibus enim cavetur, ut heredes, vel qui heredum loco ſunt, officioſe agant circa defuncti vindictam, alioqui illis ut indignis hereditas auferrur. Vide titulum ff. & Cod. *de his qua ns indignis auferuntur.*

2. *Pravisum periculum*] Quod ſibi imminebat ab Octavio; puto enim, inquit Caſaubonus, Octavium per milites Cæſarianos inſidias ſtruxiſſe illorum vitæ, quo tempore Antii erant, & per Italiam vagi errabant, ut ex epiſtolis Ciceronis apparet.

3. *Legibus aggredi*] Iis nempe, quæ facinoroſis pœnas irrogabant quales *Cornelia de Sicariis*. *Majeſtatis*, &c.

4. *Reos deferre*] Hoc quomodo fieret in Julio dictum eſt.

5. *Ludos autem*] Varii in memoriam Cæſariis Victoriarum ludi celebrari ſunt: victis enim in Hiſpania Pompeii liberis inſtitutum eſt, ut poſtridie cum Romam ejus rei nuncius allatus eſſet, ludi & ſacra fierent in Circo & in memoriam Pharſalicæ, qua templum Veneri Genitrici voverat, ludos eidem genitrici dicatos ait Plinius: horum ne alterutri an alii non conſtat. Priores fuiſſe Torrentius affirmat, quod ne Caſaubono probetur obſtat merito repugnantia temporum.

6. *Quibus id*] Quidam, enim vivente Cæſare facturos id ſe receperant, quod ad populum demerendum privata ille perfecit impenſa.

7. *Quamquam Patricius*] Legibus enim cavebatur, ne patricius hunc magiſtratum adipiſceretur ut in Julio cap. 19. notatum. *Candidatum ſe oſtendit*; alii *Candidatum petitorem ſe oſtendit*. Nemo dubitet quin dictio *petitorem* ex margine irrepſerit Torrent.

8. *Nec dum Senator*] Videtur hîc Suetonius impedimentum duplex aſſignare, primum quod gente Patricius; alterum quod honore nondum Senator eſſet; dubitant vero antiquitatis periti utrum-ne a Syllæ temporibus prohibitum fuerit, ne quis niſi Senator (eorum ſcilicet qui e plebe legebantur,) plebis tribunatum obtineret, cum antea ſtatim ab illo magiſtratu geſto, ſine ullo cenſorum beneficio Senatores haberentur. Inducit in dubium hic locus & alius infra cap. 40. quo utroque fretus lib. Elect. 2. c. 13. Lipſius duplex impedimentum affirmat; faſſus tamen mirari ſe a Cicerone aliiſque omnibus rem adeo memorandam, niſi forte quia tunc in oculis omnium auribuſque verſaretur, alto ſopitam fuiſſe ſilentio. Legenda & Torrentii nota hic. *Tranſlatitium jus* interpretare illud? quod poterat præſtari facile, & quaſi negligenter: quo ſenſu ſumitur l. 1. ff. *de Jure-patronatus*, & l. 55. §. 3. *ad Senatuſconſ. Trebellianum*, nec non & l. 1. §. 6. *ad Se. Turpillianum.*

9. *D. Brutum*] Hic erat unus e Cæſaris interfectoribus, conſulque ab ipſo deſignatus, qui & ipſe ut ait Velleius lib. 2. c. 64. *paulatim relinquente poſt victum & redintegratum Antonium exercitu fugiens. inſidiis captus ab iis quos miſerat Antonius, jugulatus eſt. juſtiſſimaſque optime de ſemerito C. Cæſari pœnas dedit, cujus cum primus omnium amicorum fuiſſet, interfector fuit. & fortuna ex qua fructum tulerat, invidiam in auctorem relegabat, cenſebatque æquum quæ acceperat a Cæſare retinere, Cæſarem qui illa dederat periiſſe.*

10. *Per Senatum confirmata*] Quam ipſemet Antonius plebiſcito dandam curaverat.

11. *Percuſſores*] Velleius factum negat, quod tamen confirmant Cicero lib. epiſt. ad Famil. 12. & Seneca lib. de Clementia, & Appianus etiam modum narrat, corruptos nempe aliquos ex Antonii ſatellitibus fuiſſe.

12. *Periculum invicem*] Velleius ait lib. 2. c. 60. Auguſtum quotidianis Antonii petitum inſidiis.

13. *Veteranos*] Confirmat idem Velleius ex oppido Caſilino & Calatia excitos in formam juſti exercitus brevi coaluiſſe referens & ex copiis quas e tranſmarinis provinciis venire juſſerat Antonius, legionem Martiam: *cognita* inquit *Senatus voluntate* & tanti juvenis indole, ſublatis ſignis ad Cæſarem ſe contuliſſe.

14. *Pro prætore*] Loco prætoris, idque Ciceronis impulſu, qui Philippica 5. de illo hæc ait *proprætorem faciamus, qui honos quamquam magnus eſt illi ætati tamen ad*

neceſſitatem rerum gerendarum non ſolum ad dignitatem valet.

15. *Paludamento*] Quod turpis fugæ, & relatæ ab inimicis victoriæ ſignum eſt; quod factum etiam ab aliis legitur præſertim ab ipſo Pompeio Pharſalica pugna. Paludamentum quid ſit in Jul. c. 64.

16. *Aquilifero.*] Vide ſup. in Jul. cap. 62. obſcurum eſt quare legionem ſuam dixerit. Caſaub. ſuſpicatur legendum *legionis* IV. aut *legionis unæ* pro *unius* nam prius ſcriptum videtur, *legioniſ ua*. Torrentius ſuam dici exiſtimat, quam circa ſe hoc in prælio haberet, aut potius quam ipſe collegiſſet; unam enim collectam ab eo legionem auctor eſt Appian. lib. 3 de bell. Civil. quam evocatorum legionem appellat Dio lib. 45. poſtea vero Martia, & Quarta ad ipſum Antonio relicto defecere, quod & teſtatur Cicero in Philipp. Ambo veroſimillime credunt corruptum hîc aliquid eſſe. Certe numerorum notæ apud antiquos paſſim corruptiſſimæ leguntur.

17. *Humeris ſubiiſſe*] Robore corporis Auguſtum valuiſſe inde conjicias: tanti enim ponderis erant hæc ſigna militaria, ut iis portandis vix valentiſſimi ſufficerent humeri: dicit enim de Caracalla Herodianus, ut aliquid notatu dignum, quod bajulandis interdum ſignis ſuffecerit dum ſe per omnia militibus vellet exæquare.

CAPUT XI.

A. V. C. DCCXI.

HOc bello cum Hirtius in acie, Panſa paulo poſt ex vulnere, periiſſent, rumor increbuit, ambos opera ejus occiſos: ut Antonio fugato, Repub. conſulibus orbata, ſolus victores exercitus occuparet. Panſæ quidem adeo ſuſpecta mors fuit, ut [1] Glyco medicus cuſtoditus ſit, quaſi venenum vulneri indidiſſet. Adjicit his Aquilius Niger, alterum e conſulibus, Hirtium, in pugnæ tumultu ab ipſo interemptum.

NOTÆ.

1. *Glyco medicus*] Hunc Panſæ medicum Ciceroni Brutus excuſat, commendatque, ut eum ab ejuſmodi accuſatione & cuſtodia liberare conetur. Epiſt. 6. ad Brutum.

CAPUT XII.

SEd ut cognovit, Antonium poſt fugam a [1] M. Lepido receptum, [2] cæteroſque duces, & exercitus, [3] conſentire pro patribus, [4] cauſſam Optimatium ſine cunctatione deſeruit, ad prætextum mutatæ voluntatis dicta [5] factaque quorumdam [6] calumniatus: quaſi [7] alii ſe *puerum* [8] alii *ornandum tollendumque* jactaſſent: ne aut ſibi, aut [9] veteranis par gratia referretur. Et quo magis pœnitentiam prioris ſectæ approbaret, [10] Nurſinos grandi pecunia, & quam pendere nequirent, multatos, extorres egit oppido: quod Mutinenſi acie interemptorum civium tumulo publice extructo adſcripſerant, *Pro libertate eos occubuiſſe.*

NOTÆ.

1. *M. Lepido*] Modum narrat Velleius his verbis: *Antonius fuga tranſgreſſus Alpes primo per colloquia repulſus a M. Lepido mox ſæpius in conſpectum veniens militum, cum & Lepido omnes imperatores forent meliores, & multis Antonius per averſa caſtrorum proruto vallo militibus receptus eſt.*

2. *Duces*] De his idem Velleius: *Plancus deinde dubia, id eſt ſua fide diu quarum eſſet partium ſecum luctatus, & nunc adjutor col-*

lege ſui Decimi Bruti conſulis deſignati mox ejuſdem proditor. Aſinius autem Pollio firmus propoſito & Julianis partibus fidus Pompeianis adverſus, uterque exercitus tradidere Antonio.

3. *Conſentire pro patribus*] Sic in omnibus membranis repetit Caſaub. ſed re diligenter perpenſa & fuſe explicata, mavult legere *pro partibus*: quam lectionem alii viri docti agnoſcunt; præſertim cum alterum illud *pro patribus*, ἀντὶ τοῦ pro Repub. ſive pro Optimatibus, quæ erant partes Pompeianæ, ſit inſolentius.

4. *Optimatium*] Quos tot exercituum conſenſu potiores fore videbat, timebatque, ne ſi Antonium opprimi vel reconciliari ſineret, opprimeretur ipſe; ſed maxime cum inito jam literarum commercio, & facta conditionum mentione, Antonius ſubinde Cæſarem Auguſtum admoneret, quam inimicæ ipſi Pompeianæ partes forent, & in quod emerſiſſent faſtigium, denuntiaretque ſe cum Bruto Caſſioque, qui jam ſeptemdecim legiones habebant, junctorum vires ſuas, ſi aſpernaretur ejus concordiam, diceretque, plus Cæſarem patris quam ſe ultioni amici debere.

5. *Factaque*] Cum enim omnia antequam fugaretur Antonius, honorifice in Cæſarem, exercitumque decreta eſſent, jam illo victo Pompeianis partibus redierat animus, Bruto Caſſioque provinciæ quas jam ipſi ſine ullo Senatuſconſulto occupârent decretæ, laudati quicumque ipſis ſe junxiſſent exercitus, &c.

6. *Calumniatus*] Longe abeſt, ut Calumniatorem illum dicat Velleius, ubi enim retulit honores habitos Bruto Caſſioque, decretum Decimo Bruto triumphum, ſepulta honore publico Hirtii & Panſæ corpora, ſubjungit illico, Cæſaris (Auguſti nempe) adeo nulla habita mentio, ut legati qui ad exercitum ejus miſſi erant juberentur ſummoto eo, milites alloqui, non fuit tam ingratus exercitus, quam fuerat Senatus, cum illam injuriam diſſimulando ferret Cæſar, negavere milites ſine imperatore ſuo ulla ſe audituros mandata.

7. *Aliis ſe puerum*] Ut Brutus apud Ciceronem lib. 11. epiſt. 20. *me puerum ipſum extulit*, & paulo poſt, *miſericordiaque unius, & vix nunc viri tutiores fore nos*, Atticus ad Ciceronem ſcribens, in præſentia belle iſte puer retundit Antonium: nondum enim ingreſſus erat viceſimum annum.

8. *Alii ornandum tollendumque*] De hoc quoque ſic Velleius, *hoc eſt illud tempus quo Cicero inſito amore Pompeianarum partium Cæſarem laudandum & tollendum cenſebat, cum aliud diceret, aliud intelligi vellet.* Nempe propter ancipitem verbi *tollendum* ſignificationem. Vel enim honoribus extollere, vel e medio tollere hoc eſt peſſundare ſignificat; quo poſtremo ſenſu acceptum ab Auguſto patet ex ea epiſtola qua D. Brutus reſponſum dicit ab eo cuidam hoc ſibi de Cicerone referenti, ſe non eſſe commiſſurum ut tolli poſſit.

9. *Veteranis*] Quorum opera in debellando Antonio fuerat uſus; de quibus ſupra.

10. *Nurſinos*] Nurſia Umbriæ hoc eſt ducatus Spoletani antiqua civitas inter montes perpetuis nivibus occupatos ſita, ut ait Maginus Cluverio hodie *Norcia*.

CAPUT XIII.

INita cum Antonio & Lepido [1] ſocietate, Philippenſe quoque bellum, A. V. C.
quamquam [2] invalidus atque æger, duplici prælio tranſegit: quorum priore DCCXII.
caſtris exutus, vix ad Antonii cornu fuga evaſerat. Nec ſucceſſum victoriæ moderatus eſt: ſed [4] capite Bruti Romam miſſo, ut [5] ſtatuæ Cæſaris ſubjiceretur, in ſplendidiſſimum quemque captivum, non ſine [6] verborum contumelia [7] ſævijt. Ut quidem uni ſuppliciter ſepulturam precanti reſpondiſſe dicatur, *Iam iſtam in* [8] *volucrum fore poteſtatem*, alios, patrem & filium, pro vita roganteis,
ſortiri vel [9] dimicare juſſiſſe, ut alterutri concederetur: ac ſpectaſſe utrumque A. V. C.
morientem, cum patre, qui ſe obtulerat, occiſo, filius quoque voluntaria DCCXIII.
occubuiſſet nece. Quare cæteri, & in his M. [10] Favonius, ille Catonis æmulus, cum catenati producerentur, imperatore Antonio honorifice ſalutato,

hunc fœdiſſimo convitio coram proſciderunt. Partitis poſt victoriam offiiicis cum [11] Antonius Orientem ordinandum, ipſe veteranos in Italiam reducendos, & [12] municipalibus agris collocandos recepiſſet: neque veteranorum, neque poſſeſſorum gratiam tenuit: [13] alteris, pelli ſe, alteris, non pro ſpe meritorum tractari querentibus.

Notæ.

1. *Societate*] De hac Velleius lib. 2. *tum inita potentia Societas. & hortantibus orantibusque exercitibus inter Antonium etiam & Caeſarem facta affinitas. cum eſſet privigna Antonii deſponſa Caeſari*, &c. Conſulatum iniit Octavius pridie quam 20. annos impleret, 10. Cal. Octobres cum Collega Q. Pedio annis poſt urbem conditam 711. tunc facta eſt celebris illa in inſula Lavini fluvii Bononienſis collocutio, qua tot civium proſcripta ſunt a Triumviris capita, & ad cædem viciſſim immutata, & Triumviratus inſtitutus.

2. *Quamquam invalidus*] Idem Velleius quamquam diſſentit Florus lib. 4. c. 6. *cum alterum ægritudo, illum*, (Antonium ſcilicet) metus ſubduxiſſet.

3. *Caſtris exutus*] *Cornu cui Brutus præerat pulſis hoſtibus, caſtra Caeſaris cepit*, ait ibid. Velleius.

4. *Capite Bruti*] Victus enim altero prælio Brutus, cum in collem ex fuga noctu ſe recepiſſet, ſibi ipſi violentas manus attulit.

5. *Statua Caeſaris*] Idem de Trebonio, Dolabellæ juſſu Smirnæ factum eſt.

6. *Verborum*] Legunt alii *verberum*; non minus appoſite: nam & ſervile eſt.

7. *In ſplendidiſſimum quemque ſaviit*] Caſaubonus in uno codice legit, *extinxit*; editio Lugdunenſis *ſecuit*. Omiſſa præpoſitione *in*. Quo poſito referendum eſſet, vel ad flagellationem illam, qua cædebantur ſervi ante ſupplicium, vel ſupplicii loco, aut ad quodvis aliud ſævitiæ genus. Horat. Epod. 4. de Mena S. Pompeii liberto *ſectus flagellis hic Triumviralibus* quod *ſcindere* dixit Martial. Epig. 92. lib. 3. *poſcitſque flagella*.

Mavis Rufe coquum ſcindere quam leporem,

Quin & liberos homines qui ſolvendo non erant, ſecare in partes lege 12 tab. licebat: ſed ideo tantum quod, ut ait Gellius, lib. 20. cap. 1. *acerbitas plerumque ulciſcendi maleficii. bene vivendi diſciplina eſt*: idem enim auctor ibidem dicit *diſſectum eſſe antiquitus neminem, equidem neque legi, neque audivi*. Et certe ſi quæ ſuppetunt exempla diſſectorum, vel a furente populo, ut ſæpe factum eſt, vel a potentiore quodam crudelem hanc exercente vindictam, diſſecti ſunt.

8. *In volucrum fore poteſtatem*] Sic de Curione Lucanus. *Paſcit aves nullo contectus Curio buſto* Caſaub. ex Memmiano codice legendum mavult ſine *in*, & Turneb. adverſ. 24. lib. cap. 15. & certe utrumque poteſt. Cicero enim pro lege Manilia dixit *in prædonum fuiſſe poteſtatem*. Et lib. 4. ad Attic. ep. 2. in fine *Sed volui meam poteſtatem eſſe vel petendi, vel ineunte æſtate exeundi*, &c. alii quoque auctores non ſemel his modis locuti ſunt.

9. *Dimicare*] Eadem non ſemel eſt ab aliis exercita crudelitas in captivos præſertim; quos enim Annibal in caſtra perduxerat, paria fere fratrum & propinquorum jungens cogebat ferro decernere: ut habet Valer. lib. 9. cap. 2. Caſaub in Pithœi & Liſlæi codicibus legit *micare*; quod nec Turnebo lib. 20. adverſ. cap. 13. diſplicet: & omnino ſic poteſt accipi; micatio quippe ſortitionis ſpecies eſt, quæ fit per digitos, ſubito & ſub certo numero expanſos; hæc in antiquis controverſiis dirimendis frequenter adhibita eſt, ut in contractibus ſi de pretio aliave quadam re non conveniret. Quin & carnes de lanio ſic emerent, ut patet ex veteri lapide de quo in calce operis. Hinc dimicare ortum eſt, quod proprie ortæ inter duos controverſiæ finem imponere, ſeu tollere quodammodo controverſiam; quod quia armis ſæpe factum eſt, ideo *dimicare* pro pugnare ſæpius uſurpatum reperias.

10. *Faventia*] Hic etiam ille qui inſtante jam Cæſare, Pompeio dixerat, nunc terram pede pulſa quod hic olim gloriabundus dixiſſet, illam ſibi duntaxat eſſe pulſandam, ut pedeſtres inde equeſtreſque copiæ ſcaturirent.

11. *Antonius*] Marcus ſcilicet triumvir: tres enim tunc temporis erant Antonii fratres, magnis omnes honoribus conſpicui, quo

quo tempore Cæſar interfectus eſt. Hic nempe conſul, Caius Prætor, Lucius tribunus plebis.

12. *Municipalibus agris*] De municipiis in Jul. c. 14. Collocandos ideo veteranos recipiebat, ut ſuſceptorum ſui gratia laborum mercedem illis rependeret.

13. *Alteris pelli ſe*] Inter eos qui pulſi ſunt, fuit Virgilius, qui Ario centurioni, a quo parum abfuit quin interficeretur, cedere agro ſuo coactus eſt, quod ipſe Ecloga 1. allegori*κῶς* conqueritur.

CAPUT XIV.

Quo tempore L. [1] Antonium, fiducia conſulatus quem gerebat, ac fraternæ potentiæ, res novas molientem, confugere [2] Peruſiam coëgit, & ad deditionem fame compulit: non tamen ſine magnis ſuis & ante bellum & in bello diſcriminibus. Nam cum ſpectaculo ludorum gregarium militem [3] in XIV. ordinibus ſedentem [4] excitari [5] per apparitorem juſſiſſet, rumore ab obtrectatoribus dilato, quaſi eundem mox & diſcruciatum necaſſet: minimum abfuit quin periret, concurſu & indignatione turbæ militaris. Saluti fuit, quod qui deſiderabatur, repente comparuit incolumis, ac ſine injuria. Circa Peruſinum autem murum ſacrificans, pene interceptus eſt a manu gladiatorum, quæ oppido eruperat. A. V. C. DCCXIII.

Notæ.

1. *Lucium Antonium*] Qui impellente Fulvia M. Antonii conjuge, occaſione uſus eſt poſſeſſorum illorum, qui pulſi frequentes ad ipſum concurrerant, ſuam in veteranis expellendis opem offerentes, qua fiducia rebellavit. Appian. lib. 5. bell. Civil. & Plutarch. in Antonio tradunt excitatum a Fulvia bellum Peruſinum, quod ipſa fore ſperaret, ut Antonius abduceretur a Cleopatra, ſi qui in Italia novi motus orirentur. De Fulvia c. 62. & Martial. lib 10. epig. 21.

2. *Peruſiam.*] Vide cap. 9.

3. *In XIV. ordinibus*] Equeſtria intelligit, quæ ſæpius ſine voce *ordo* quatuordecim appellabant, ut ſupra in Jul. c. 39. ubi de illis.

4. *Excitari*] Verbum hoc huic loco proprium, ſi quis enim in ſpectaculis e loco ſibi non debito removeretur, hunc excitari dicebant. Martial. epig. 14. lib. 5.

Sedere primo ſolitus in gradu ſemper
Tunc cum liceret occupare Manneius
Bis excitatus, terque tranſtulit caſtra.

Et aliis locis idem auctor.

5. *Apparitorem*] Apparitores magiſtratuum erant miniſtri, qui ad exequenda eorum imperia præſto erant, quod Virgil. innuit. Æneid. 12.

Hæ Jovis ad ſolium ſævique in limine regis
Apparent, acuuntque metum mortalibus ægris.

Unde & apparitores dictos affirmat in hunc locum Servius. Varii erant pro magiſtratuum varietate.

CAPUT XV.

Peruſia capta, in [1] plurimos animadvertit: orare veniam, vel excuſare ſe conantibus, una voce occurrens, *Moriendum eſſe.* Scribunt quidam, trecentos ex dedititiis electos, utriuſque ordinis, ad aram divo Julio exſtructam, [2] Idibus Martiis [3] hoſtiarum more mactatos. Exſtiterunt qui traderent, [4] conſpecto eum ad arma iſſe, ut occulti adverſarii, & quos metus magis quam voluntas contineret, facultate L. Antonii ducis præbita, detegerentur: devictiſque his, & [5] confiſcatis, promiſſa veteranis præmia perſolverentur. A. V. C. DCCXIV.

NOTÆ.

1. *In plurimos*] Peruſinum præſertim Senatum.

2. *Idibus Martiis*] Quaſi ad parentalia celebranda: hoc enim die Cæſar interfectus fuerat. In Jul. cap. 80. & 81.

3. *Hoſtiarum more*] Quod & ignominiæ majoris fuit, humi quippe ſtrati, non gladio, ſed ſecuri, qua non niſi ſontes, feriebantur. Crudelius etiam Sylla habuit M. Marium auctore Valer. lib. 9. c. 2. de Alexandro in Philippi patris ſui interfectores Juſtinus lib 11. c. 2.

4. *Conſpecto*] Varia admodum eſt hujus loci lectio. Alii *ex propoſito*, *e conſpectu*; Lipſius Elect., lib. 1. c. 12. *compecto eum ad arma iſſe*, vel potius, *eos*, inquit, Auguſtum ſcilicet, & L. Antonium, quod ne credibile ſit, obſtat tota tum hujus loci ſeries, & præſertim capitis præcedentis, tum etiam de bello Peruſino integrum caput 5. apud Florum lib. 4. nempe quod *compecto* idem ſit, ac ex compacto, ſeu ex compoſito, quo ſenſu Plautus Capt. Act. 3. Sc. 1. *omnes de compacto rem agunt*: alii *conſulto*.

5. *Confiscatis*] Fiſcus quemadmodum & fiſcinæ & fiſcellæ, Aſconio auctore, aliud nihil erant, quam nummorum receptaculum quoddam majus, quam quo uterentur privati, his enim ad cenſum ſuum loculi duntaxat erant, ſaccelli, arculæ, marſupia, &c. Cum igitur majores eſſent Reipub. pecuniæ quam privatorum, ideo fiſcis, qui Spartei erant, recondebantur. Unde pecunia publica dicta eſt ſimpliciter *fiſcus*. Poſtea tamen diſcrimen illud fiſcum inter & ærarium ſub imperatoribus indictum eſt, quod *fiſcus* pecuniam principis, ærarium vero publicam populi ſignificaret, & contineret. Hinc eleganter Plinius Trajano, *at fortaſſe non eadem ſeveritate fiſcum, qua ærarium cohibes; imo tanto majore, quanto plus tibi licere de tuo, quam de publico credis*, quæ differentia patet etiam ex c. 18. in Veſpaſiano.

CAPUT XVI.

A. V. C. DCCXVIII. Bellum [1] Siculum inchoavit in primis, ſed diu traxit, [2] intermiſſum ſæpius: modo reparandarum claſſium cauſſa, quas tempeſtatibus [3] duplici naufragio, & [4] quidem per æſtatem amiſerat: modo pace facta, flagitante populo, ob [5] interclusos commeatus, famemque ingraveſcentem: donec navibus ex integro fabricatis, ac xx. ſervorum millibus manumiſſis, & [6] ad remum datis, portum Julium apud [7] Bajas, immiſſo in [8] Lucrinum & Avernum lacum mari, effecit. In quo cum hieme tota copias exercuiſſet, Pompeium inter [9] Mylas & [1] Naulochum ſuperavit: ſub horam pugnæ, tam arcto repente ſomno devinctus, ut ad dandum ſignum ab amicis excitaretur. Unde præbitam Antonio materiam putem exprobrandi, *Ne rectis quidem oculis eum adſpicere potuiſſe inſtructam aciem: verum* [11] *ſupinum, cœlum intuentem, ſtupidum cubuiſſe: nec prius ſurrexiſſe, ac militibus in conſpectum fuiſſe, quam a* [12] *M. Agrippa fugatæ ſint hoſtium naves.* Alii dictum factumque ejus criminantur, quaſi claſſibus tempeſtate perditis, exclamaverit: *etiam invito Neptuno victoriam ſe adepturum*: ac die [13] Circenſium proximo ſollenni pompæ [14] ſimulacrum Dei detraxerit. Nec temere plura ac majora pericula ullo alio bello adiit. Trajecto in Siciliam exercitu, cum partem reliquam copiarum continenti repeteret, oppreſſus ex improviſo a Demochare & Apollophane, præfectis Pompeii, uno demum navigio ægerrime effugit. Item cum præter [15] Locros Rhegium pedibus iret, & proſpectis [16] biremibus Pompeianis terram [17] legentibus, ſuas ratus, deſcendiſſet ad litus, pene exceptus eſt. Tunc etiam per devios tramites refugientem, ſervus Æmilii Paulli, comitis ejus, dolens proſcriptum

olim ab eo [18] patrem Paullum, & quaſi occaſione ultionis oblata, interficere conatus eſt. Poſt Pompeii fugam, [19] collegarum alterum M. Lepidum, quem ex Africa in auxilium evocarat, ſuperbientem xx. legionum fiducia, ſummaſque ſibi partes terrore ac minis vindicantem, ſpoliavit exercitu: ſupplicemque conceſſa vita, [20] Circeios in perpetuum relegavit.

NOTÆ.

1. *BellumSiculum*] Sic dictum quod Sextus Pompeius de quo in Jul. c. 35. num. 22. occupata Sicilia maritimam omnem oram vaſtaverat, Auguſto & Antonio deteoris bello Philippenſi.

2. *Intermiſſum ſæpius*] Anno enim ab. V. C.712. Auguſtus in Macedoniam cum claſſe tendens ad Philippenſe bellum, Sextum Pompeium aggreſſus erat, qui tamen propter varios rerum eventus ante annum 718. ab Auguſto Lepidi copiis adjuto non potuit terra marique profligari.

3. *Duplici naufragio*] Notanda hic *ὑστερολογίας* Naufragia quippe paſſus eſt Auguſtus ann. V. C 716. quo bellum Siculum recruduerat, rupta pace quam anno præcedenti Auguſtus, Antonius & Pompeius inieraot, ictu fœdere ad Miſenum Promontorium..

4. *Et quidem per æſtatem*] Qua tanta hoſtis ſui adverſitate ſic elatus eſt S. Pompeius, ut cum ſingulari deorum erga ſe favore itaque adverſus Auguſtum manifeſta factum id omnes prædicarent, Neptuni filius & dici & credi voluerit, quin & purpureum ducis paludamentum cæruleo commutarit, ut auctor eſt Appianus 5. Civilium.

5. *Ob interclusos commeatus*] Ii enim e Sicilia præſertim, advehebantur, quam ideo cellam penuariam Reip. & nutricem plebis Rumanæ vocaveruot.

6. *Ad remum datis*] Magoam iode juveoturis penuriam fuiſſe conjicere eſt Servitia quippe Romani noo armavere niſi urgente neceſſitate graviſſima; quemadmudum exhauſta tot cladibus poſt Caunenſem Annibalis victoriam Rep. Nota vero hæc Jureconſultorum loquendi formula, *ad opus publicum, ad latomias, ad ludum gladiatorium dare*. Sed hæc omnia pœnæ loco fuerunt, hic autem *ad remum dare* ſecus intelligendum; voluntariis enim ſæpius, quam compeditis uſos remigibus conſtat, quamvis & pœnam fuiſſe reperiatur, v. g. quod de fictitio illo Alexandro ſtatutum ab Auguſto refert Joſeph. lib. antiquit. 17. c. 16. & Valer. lib. 9.

7. *Bajas*] Campaniæ oppidum Romanorum deliciis ootiſſimum etiamnum hodie *Baja*, ubi caſtrum exiguum cum balneis.

8. *Lucrinum & Avernum*. &c.] Uterque Campaniæ lacus eſt, poëtarum monumentis notiſſimus. Ille piſcium & præſertim oſtreorum ſuorum copia & ſapore in primis probato. Horat. Epod 2. *non me lucrina juverint conchylia* & Juvenal. Sat. 4. v. 141.

Circæis nata forent, an
Lucrinum ad Saxum Rutupinove edita fundo
Oſtrea.

Hic vero Avernus ſcilicet aquarum ſuarum, quin & piſcium, odore ſulfureo ſicque noxio, ut avibus, ſi quæ ſupervolant, ſit lethalis.

Sævamque exhalat opaca mephitim.

Propter aquas calidas, atque etiam ignes magna quandoque vi regionibus illis erumpentes. Unde poetis anſa fingendi hos eſſe aditus inferorum totus hodie ſupereſt, diciturque *lago di Tripergola*. Lucrinum ferme omnem opplevere cineres ex terræ motu anni 1538. ut ait Cluverius Italiæ antiquæ lib. 4. 2. dicitur hodie aliis *marmerto*, aliis *lago di Licola*.

9. *Mylas*] Maritimum Siciliæ oppidum hodie *Melazzo* non longe a Meſſana meminit Silius lib. 14.

Subſidium infidum fugientibus æquora
Mylæ.

Eſt & fluvius, qui urbem hanc intercurrit quique *San Giuliano* dicitur Fazellio. *Naulochum* autem, Meſſanæ urbis navale fuiſſe colligit ex Strabonis & Appiani collatione Caſaubonus; quemadmodum & Gythium Spartæ, Cenchreæ Corinti, &c. dicta ſunt navalia.

10. *Pompeium ſuperavit*] *Pene omnibus exutus navibus, Pompeius Aſiam fuga petivit juſſuque M. Antonii, cujus opem petierat,*

dum inter ducem & ſupplicem tumultuatur & nunc dignitatem retines, nunc vitam precatur a Titio jugulatus eſt. Velleius lib. 2.

11. *Supinum*] In duobus libris Torr. legit *ſupremum.* nec probat. ad eorum morem alludit qui violento metu perculſi, ſupplicesque, non niſi vota fundunt; hoc enim habitu, ſupini ſcilicet, orabant. Horat. Od. 23. lib. 3. *Cœlo Supinas ſi tuleris manus*; &c. & in Vittel. c. 7.

12. *M. Agrippa*] Qui licet ignobili ortus loco, ut ait Tacitus, & infra Calig. c. 23. *virtutis tamen.* ut ait Velleius, *nobiliſſima labore, vigilia, periculo, invictus, parendique ſed uni, ſcientiſſimus, aliis ſane imperandi cupidus, & per omnia extra dilationes poſitus, conſultisque facta conjungens.* &c.

13. *Circenſium*] Ludorum de quibus in Jul. c. 39.

14. *Simulacrum*] Deorum ſimulacra bajuli ferebant in Circenſi pompa. In Jul. ibid.

15. *Locros Rhegium*, &c.] Illa Magnæ quondam Græciæ civitas a Locrenſibus Achaiæ populis in ora condita. Virgil. 3. Æneid. *Hic & Loricus poſuerunt mœnia Locri.* Hodie *Gierai.* Rhegium vero etiam *Reggio* in ora veterioris Calabriæ contra Meſſanam.

16. *Biremibus*] Binos habentibus remorum gradus, ita ut remigum ordines intelligi non debeant in longum porrecti, ſed in altum diſpoſiti, ſic ut alter altero ſuperior ſederet, biremes autem & monoremes explorandis duntaxat hoſtibus, aut agendis excubiis adhibitas Salmaſius exiſtimat.

17. *Legentibus*] Nauticum verbum Virgil. Æneid.

Litoraque Epiri legimus;

Legere quippe nautis præterire eſt, quod dum aſpera loca prætereunt, *legere*, hoc eſt, *colligere* vela conſueverunt.

18. *Patrem*] Iſtius Æmilii Paulli comitis ejus Paullus pater, Lepidi frater erat: Velleius lib. 2. *Nequid ulli ſanctum relinqueretur vel in dotem invitamentumque ſceleris Antonius Lucium Cæſarem avunculum ſuum, Lepidus Paullum fratrem proſcripſerant.* Cum autem Munatius Plancus, qui cum Lepido Coſ. erat, impetraſſet quoque ut frater ipſe ſuus Plancus Plotius proſcriberetur, inde factum ut inter jocos militares & execrationem civium, qui Lepidi Plancique triumphantium currus ſequebantur, uſurparent hunc verſum.

De Germanis non de Gallis duo triumphant conſules.

Et narrat ibidem Velleius de proſcriptione quid eſſet cap. 11. in Julio.

19. *Collegarum alterum*] In triumviratu.

20. *Circeios*] Hodie *Circelli* in Latio. Alii aliter, non enim in exilium, ſed Romam miſſum dicunt, ut ibi privatus, & pontificatu maximo contentus degeret.

CAPUT XVII.

A. V. C. DCCXXIII.

M. Antonii ſocietatem ſemper dubiam & incertam, [1] reconciliationibuſque variis male focillatam abrupit tandem. Et quo magis degeneraſſe eum a [2] civili more approbaret, teſtamentum, quod is Romæ etiam de Cleopatræ liberis inter heredes nuncupatis [3] reliquerat, [4] aperiendum recitandumque, pro concione curavit. [a] Remiſit tamen hoſti judicato [5] neceſſitudines, amicoſque omnes: atque inter alios C. [6] Soſium & [7] T. Domitium, tunc adhuc Coss. [b] [8] Bononienſibus quoque publice, quod in Antoniorum [9] clientela antiquitus erant, [10] gratiam fecit conjurandi cum tota Italia pro partibus ſuis. Nec multo poſt navali prælio [11] apud Actium vicit, in ſerum dimicatione protracta, ut in navi victor pernoctaverit. Ab Actio cum [12] Samum inſulam in hiberna ſe recepiſſet, turbatus nuntiis de ſeditione militum, præmia & miſſionem poſcentium, quos ex omni numero confecta victoria [13] Brundiſium præmiſerat, repetit Italiam, tempeſtate in trajectu bis conflictatus: primo inter promontoria [14] Peloponneſi atque [15] Ætoliæ: rurſus circa montes [16] Ceraunios: utrobique parte [17] Liburnica-

rum demerſa: ſimulque ejus in qua vehebatur, fuſis armamentis, & gubernaculo diffracto. Nec amplius quam ſeptem & xx. dies, donec deſideria militum ordinarentur, Brundiſii commoratus, [18] Aſiæ Syriæque circuitu Ægyptum petit: obſeſſaque Alexandria, quo Antonius cum Cleopatra confugerat, brevi potitus eſt. Et Antonium quidem ſeras conditiones pacis tenentem, ad mortem adegit, [19] viditque mortuum. Cleopatræ, quam [20] ſervatam triumpho magnopere cupiebat, etiam [21] Pſyllos admovit, qui venenum ac virus exſugerent: quod periiſſe [22] morſu aſpidis putabatur. Ambobus communem ſepulturæ honorem tribuit, ac tumulum ab ipſis inchoatum perfici juſſit, Antonium juvenem, majorem de duobus [23] Fulvia genitis, [24] ſimulacro D. Julii, ad quod poſt multas & irritas preces confugerat, abreptum interemit. Item [25] Cæſarionem, quem ex Cæſare Cleopatra concepiſſe prædicabat, retractum e fuga, ſupplicio affecit. Reliquos Antonii reginæque communes liberos, non ſecus ac neceſſitudine junctos ſibi & conſervavit, & mox pro conditione cujuſque ſuſtinuit ac fovit.

A. V C. DCCXXIV.

INTERPRETATIO.

a *Nihilominus poſtquam judicatus eſt hoſtis* Reip., Auguſtus *remiſit* ad illum *ſuos affines & amicos.*

b *Atque etiam permiſit Benonienſibus ne cum reliqua Italia ſe aſtringerent jurejurando pro partibus ſuis, eo quod a priſcis temporibus eſſent clientes Antoniorum.*

NOTÆ.

1. *Reconciliationibus variis*] Quinquies enim vel ſexies depoſitis & recrudeſcentibus ſimultatibus reconciliati fuerant, Nervæ Cocceii & Mæcenatis præſertim interventu. Horat. Sat. 5, lib. 1.

Huc venturus erat Mæcenas optimus: atque
Cocceius, miſſi magnis de rebus uterque
Legati, averſos ſoliti componere amicos.

2. *Civili more*] Hoc eſt a probi & veri civis officio. Liberos enim ſuos ex Cleopatra, non heredes modo inſtituebat, contra jus Romanum quo nemini præterquam civi licebat capere quidquam ex teſtamento, ſed etiam reges regum appellabat, &c.

3. *Reliquerat*] Apud Veſtales, auctore Plutarcho, ut & Cæſar, de quo in Julio c. 83. Hæ autem petenti Auguſto illud non tradiderunt, ſed accipere, ſiquidem adverſari non poterant, invitæ conceſſerunt.

4. *Teſtamentum aperiendum*] Hoc Auguſti factum multis inſectatur Caſaubonus: quod ſit contra Romanorum religionem, jus ipſum gentium, humanitatem, ipſiuſque Antonii & magnorum virorum exemplum, qui ne deprehenſas quidem inimicorum ſuorum literas legere voluerunt. Quin & deportatione dignum erat, ſi legibus Romanis æſtimetur, Cornelia ſcilicet, ut patet ex *lege* 1. *ff. ad leg. Cornel. de falſis: is qui vivi teſtamentum aperuerit, legis Corneliæ pœna tenetur, &* l. 38. §. 7 *ff. de pœnis.*

5. *Neceſſitudines*] Vox hæc tam ſignificat quod neceſſum eſt, quam jus & vinculum quoddam religioſæ conjunctionis aut affinitatis, quo utroque ſenſu neceſſitas quoque uſurpatur, quamvis poſtremo frequenter minus, auctore Gellio lib. 13. c. 3.

6. *C. Soſium*] Huic cum Publicola, curam Actiacæ pugnæ commiſerat Antonius.

7. *Et T. Domitium*] Ex uno codice & capitolinis lapidibus Torrentius & juxta ipſum Caſaubonus emendant *Cn. Domit.* &c. quo poſito idem ille fuiſſe dici potuerit, quem Velleius dicit ultimum defeciſſe ab Antonio ad Auguſtum, ſub tempus Actiaci prælii.

8. *Benonienſibus*] Bononia civitas Galliæ Ciſalpinæ hodie *Bologna*. Ex Halicarnaſſei lib. 3. conſtat non tantum in ipſa urbe ple-

bem patriciorum patrocinio defenſam; ſed & coloniarum, ſociarum, ac amicarum civitatum, & bello ſubactarum unicuique ſuos fuiſſe patronos e civibus Romanis electos ad libitum. Sæpe autem contingebat, ut controverſias gentium ac civitatum Senatus ad earum patronos remitteret, rataque haberet eorum judicia.

9. *Clientela*] De clientibus in Julio c. 2.

10. *Gratiam fecit conjurandi*] Gratiam alicujus rei facere pro remittere eam, aut ab ejus faciendæ neceſſitate liberare. Quo ſenſu Plautus Rudente 5. Scen. ultima *juris-jurandi volo gratiam facias*. Senec. Epiſt. 10. *votorum tuorum licet gratiam diis facias*. Ad hoc beneficium Bononienſibus ab Aug. illarum reſpexiſſe videtur Ovid Triſtium lib. 1.

Sæpe fidem adverſis etiam laudavit in armis
In quo ſuis amat hanc Cæſar, in hoſte probat.

11. *Apud Actium*] Notandus eſt hujus prælii annus, qui fuit ab V. C. 723. quarto nonas Sept. ætatis Auguſti 32. multi quippe Dionem ſecuti ejus imperium ab hac pugna ordiuntur.

12. *Samum Inſulam*] Triplex eſt illius nominis Inſula, altera in Icario mari Joniæ adjacens contra Epheſum, quæ etiam hodie *Samo*. Altera Thraciæ contermina hodie *Samandrachi* tertia, de qua hic vero ſimiliter eſt ſermo, in Jonio mari Leucadem inter & Zacynthum hodie *Cephalonia*.

13. *Brundiſium*] In Jul. c. 34. de miſſione in Jul. c. 7.

14. *Peloponneſi*] Nota Græciæ Peninſula hodie *Morea*.

15. *Ætolia*] Regio eſt Achaiæ in Epiri confinio, hodie *Artinia*.

16. *Ceraunios*] Epiri montes altiſſimi qui & *Acroceraunii*. hodie *monti della chimera* dicuntur. Eſt & *Acroceraunium* promontorium Jonio mari imminens, montium illorum pars hodie *capo della chimera*; de quo probabiliter hic ſermo eſt.

17. *Liburnicarum*] *Liburna* vel *Liburnica* naves quædam erant bellicæ expeditiſſimæ quibus utebantur Liburni Dalmatiæ populi, quorum cum uſus in Actiaca pugna præcipuus fuiſſet ad victoriam (miſerant enim ad Auguſtum auxilia) inde Auguſtus cæterique ab ipſo imperatores, ſimilitudine una & nomine uſurpato, claſſem illarum inſtar habuerunt. De iis ſic Vegetius lib. 5. c. 7. *minima Liburna remorum habent ſingulos ordines, paulo majores binos. idonea menſura ternos vel quaternos, interdum quinos ſortiuntur remigum gradus*. Duos tantum aſſignat Lucanus.

Ordine contenta gemino creviſſe Liburna.

De illis remigum ordinibus c. 16. num 16.

18. *Aſia Syriaque*] De illa c. 2. de hac c. 35. num. 14. in Julio.

19. *Viditque mortuum*] Sic in M. S. Caſaubonus tamen, Torr. in duobus M. S. ſic legit *viditque mortuam Cleopatram quam, &c.* juxta Dionem qui lib. 51. ad verbum τό τε σῶμα αὐτῆς εἶδε, καὶ φάρμακα αὐτῇ, καὶ ψύλλους εἴπως ἀναφιώσει προσήγαγε. *Corpus ejus vidit remediaque ei & Pſyllos adhibuit, ſi aliquo modo reſtitui poſſet*. Et Antonii corpus viſum ab Auguſto, alius nemo tradidit unde lectionem poſteriorem aliqui prætulere Velleius de Antonio. *Antonius ſeipſe non ſegniter interemit, adeo ut multa deſidia crimina morte redimeret.*

20. *Servatam triumpho*] Non triumphi tantum gratia, ſed ſolicitus etiam de congeſtis ab ea pecuniis.

21. *Pſyllos*] Libyæ populi qui ſerpentum morſibus, venenum ore trahentes medebantur. Marmaridas, quorum hodie regio *Barcha* dicitur, Lucanus appellat.

Gens unica terras
Incolit a ſævo ſerpentum innoxia morſu,
&c.

Marmaridæ Pſylli par lingua potentibus herbis.

Non quod peculiari quadam arte ad exſugenda venena pollerent, ſed quod illa in vulnere duntaxat, non guſtu noceant. Auctore Plinio lib. 7. c. 2. & lib 8. c. 25.

22. *Morſu aſpidis*] Affirmat Velleius lib. 2. c. 27. *at Cleopatra fruſtratis cuſtodibus illata aſpide, morſu ſano ejus expers muliebris metus ſpiritum edidit*. Florus lib. 4. c. 11. *Regina ad pedes Cæſaris provoluta tentavit oculos ducis. fruſtra, &c. admotiſque ad venas ſerpentibus quaſi ſomno ſoluta*. Aſpidum plures ſpecies, quarum omnium commune ſymptoma ſomnus & ſine ſenſu ac dolore mors. Cinna apud Gellium lib. 9. c. 12.

Somniculoſam ut Pœnus aſpidem Pſyllus.

Unde veroſimiliter electi ſunt a Cleopatra; quanquam ſint, qui dicant illam periiſſe veneno quodam deliburorio, quod in lamina concava ſub crinibus occultaret. Plutarchus quidem hæc ipſa referens addubitat quo mortis genere perierit, quaſi cum periit, parum conſtitiſſet genus illius mortis; licet

in aſpidem magis inclinet, ſed brachio non mammæ affixam, quo etiam ſenſu de ejus imagine in triumphum delata, Propert. eleg. 10. lib. 3.

Brachia ſpectavi ſacris admorſa colubris
Et trahere occultum membra ſoporis iter.

De quibus & Strabo lib. 17.

23. *Fulvia*] Priore Antonii conjuge de qua c. 14 hac enim mortua duxerat Octaviam Auguſti ſororem, in cujus octavo poſt anno repudiatæ locum ſubſtituerat Cleopatram, cujus amore jam antea flagrabat.

24. *Simulacro D. Julii abreptum*] Ne ad ipſum, ut probabile eſt, interficeretur, tutiſſimum enim poſtea refugium fuit, ſi qui ad ſtatuas principum confugerent.

25. *Cæſarionem*] De quo in Jul. c. 52. num. 5. hunc, cum juſſu matris fugeret in Indiam, Auguſtus ab itinere quaſi in ſocietatem regni revocaverat, qui cum amicorum ſuper eo ſententias requireret, dixiſſe ferunt Arcium philoſophum, de quo infra c. 89. non eſſe probandam Cæſarum multitudinem atque idcirco occiſum. Ut refert Plutarch. in Antonio.

CAPUT XVIII.

PEr idem tempus, [1] conditorium & corpus Magni Alexandri, cum prolatum e penetrali ſubjeciſſet oculis, [2] corona aurea impoſita ac floribus aſperſis veneratus eſt: conſultuſque, num & [3] Ptolemæum inſpicere vellet, *Regem ſe voluiſſe ait videre, non mortuos.* Ægyptum, in [4] provinciæ formam redactam, ut feraciorem habilioremque, annonæ urbicæ redderet, [a] foſſas [6] omnes, in quas [7] Nilus exæſtuat, oblimatas longa vetuſtate, militari opere detersit. Quoque Actiacæ victoriæ memoria celebratior in poſterum eſſet, [8] urbem Nicopolim apud Actium condidit: [9] ludoſque illic Quinquennales conſtituit, & [10] ampliato vetere Apollinis templo, [11] locum caſtrorum, quibus fuerat uſus, exornatum navalibus ſpoliis, [12] Neptuno ac Marti conſecravit.

INTERPRETATIO.

a *Repurgavit opera militum omnes foſſas, in quas Nilus exoneratur, quæ propter magnam antiquitatem obturata erant limo.*

NOTÆ.

1. *Conditorium*] Fuiſſe videtur area illa, ſive repoſitorium illud vitreum, cum aureo primum incluſum fuerat Alexandri corpus, non vero locus ille in urbe media regum ſepulturæ deſtinatus, cujus meminit Strabo lib. 5. & etiam hodie magno apud Turcas in honore eſſe recentiores teſtantur. Corpus Alexandri Perdiccæ ademptum Ptolemæus Lagi filius, Babylone tranſtulit Alexandriam. Vide notam Caſauboni hîc.

2. *Corona aurea*] Sxildius ex Berneccero mendum ſuſpicatur & emendat *laurea* quod hæc Imperatorum præcipue fuerit, non autem aurea, quæ nec etiam regum propria fuit, ſed diadema tantum de quo in Jul. c 79. num 2. verum Tertullianus de Idololatria c.18. hæc habet: *igitur purpura illa & aurum cervicis ornamentum eodem more apud Ægyptios & Babylonios inſignia erant dignitatis, quo more nunc prætexta vel trabea, vel palmata, & corona aurea ſacerdotum provincialium.* De floribus vero aſperſis vetus fuit conſuetudo, ut in deorum, lariumque & ſepulcrorum honorem adhiberentur ut Virgil. lib. 6. in fine.

Manibus date lilia plenis
Purpureos ſpargam flores, animamque nepotis
His ſaltem accumulem donis, &c.

Quod & ipſa Antonio præſtat Cleopatra apud Plutarch. in Antonio. Capitolinus, de Antonino Philoſopho *tantum autem honoris magiſtris ſuis detulit, ut imagines eorum aureas in larario haberet ac Sepulcra eorum aditis* (alii legunt *aditu*) *hoſtiis floribus ſemper honoraret.* Qui mos diverſus apud Græcos

fuit ; apio enim ſepulcra coronabant : unde apud ipſos apio indigere pro periculoſe ægrotare.

3. *Ptolemaum*] Scribit Torr. cum accentu circumflexo, ut ſit pro *Ptolemaeorum* probat Caſaubonus, & congruentius videtur ad orationis ſeriem : addit enim noluiſſe ſe vide.e mortuos ; Ptolemæi quippe omnes jam inde a tertio, deliciis corruptam, & oblivione dignam vitam egerunt, quos ideo mortuos appellaverit. Quod ſi Ptolemæum in accuſandi caſu retinueris, non alius videtur intelligendus quam Ptolemæus Lagi filius, regni illius conditor.

4. *In provinciæ formam*] Quod facere noluerat. Julius in Jul. c. 35. conſtituit ibi præfectum, qui exinde Auguſtalis appellatus eſt.

5. *Annona urbica*] Romanæ ſcilicet, annona enim ex Ægypto plurima Romam invehebatur Plinius in Panegyr. *percrebuerat olim urbem noſtram niſi opibus Ægypti ali, ſuſtentarique non poſſe* Quatuor menſium annonam ſuppeditari ab Ægypto ſcripſerunt Joſephus & Hegeſippus

6. *Foſſas in quas*] Quidam *in quibus* legunt.

7. *Nilus exæſtuat*] Meatus erant quidam interciſi, per quos aqua Nili in arva remotiora ſegeribus deſtinata tranſmittebatur. De quibus etiam plura apud Plinium lib. 5. c. 9. & Herodotum, in Euterpe & apud Senecam lib. 4. quæſt. natural. c. 2. Chomata & Diacopi dicuntur Ulpiano *l.* 10. *ff. de extraordinariis criminibus.*

8 *Nicopolim*] Hodie *Treveſa* Magino eſt in Albania libera quondam civitas, eaque celeberrima, ubi divini honores Auguſto habiti ſunt, ſacerdoteſque omnium honoratiſſimi. Auguſtalis ſiquidem Sacerdos nomen dabat anno, aliiſque ejuſmodi prærogativis inſigniebatur.

9. *Ludos quinquennales*] Hoc eſt qui quinto quoque anno, celebrarentur magnificentia quanta poterat fieri maxima. Olympiorum inſtar. His ſimiles jam ante Actio Apollini conſecrati erant, & eorum curæ præpoſiti Lacedæmonii, ut expreſſe narrat Strabo lib. 7. ad hos alluſiſſe videtur Virgil, 3. Æneid.

Actiaque Iliacis celebramus litora ludis.

10. *Amplіato vetere templo*] Hujus meminiſſe videtur Strabo ibid. Silius lib. 15. *Leucata & Phœbi vidit citus Actia templa.* Dio lib. 51. initio miſſam Actium coloniam teſtatur, obſcurum antea oppidum, unde Virgil. ibid. dixit de Actio *parva ſuccedimus urbi.*

11. *Locum caſtrorum*] Hoc ipſo in loco conditam urbem auctor eſt Dio, & templum ea ipſa parte, in qua fuerat Auguſti prætorium. Quod quia factum alias ex Strabonis lib. 4. colligit Caſaubonus, ideo ſententiæ Dionis acquieſcit, damnato erroris Suetonio, cui tamen Plutarchus adſtipulatur in Antonio, vide & cap. 96. infra.

12. *Neptuno & Marti*] Idem Dio, & Strabo non Neptuno ſed Apollini conſecratum aiunt, quod placet Caſaubono propter ſummam religionem Auguſti in Apollinem, & veteres ejus cum Neptuno ſimultates de quibus c. 16.

CAPUT XIX.

A. V. C. DCCXXI.

TUmultus poſt hæc, ac etiam rerum novarum initia, conjurationeſque complures, priuſquam invaleſcerent, indicio detectas compreſſit. Et [1] alias alio tempore : Lepidi juvenis, deinde Varronis Murenæ, & Fannii Cæpionis, mox M. Egnatii exin Plautii Rufi, Luciique Paulli [2] progeneri ſui : ac præter has L. Audaſii [3] falſarum tabularum rei, ac neque ætate neque corpore integri : item Aſinii Epicadi ex [4] gente Parthyna [5] hybridæ: ad extremum Telephi mulieris ſervi [6] nomenculatoris. [7] Nam ne ultimæ quidem ſortis hominum conſpiratione & periculo caruit. AUdaſius atque Epicadus Juliam filiam & Agrippam nepotem [8] ex inſulis quibus continebantur, rapere ad exercitus : Telephus, quaſi debita ſibi fato dominatione, & ipſum & Senatum aggredi, deſtinaverant. Quinetiam quondam juxta cubiculum ejus lixa quidam ex Illyrico exercitu, janitoribus deceptis, noctu deprehenſus eſt, cultro venatorio cinctus : impos-ne mentis, an ſimulata dementia, incertum. Nihil enim exprimi quæſtione potuit.

NOTÆ.

Notæ.

1. *Alias alio tempore*] Harum maximam partem eodem quo hic ordine Livia recenſet apud Senecam lib. 1. de Clement. cap. 9. ut mirum ſit nullam a Suetonio factam eſſe mentionem Cornelii Cinnæ, qui omnium ultimus conjuravit.

2. *Progeneri ſui*] Progener dicitur neptis maritus, quemadmodum proſocer ſive ſocer magnus eſt viri aut uxoris avus. Hic autem Paullus Juliam duxerat Auguſti neptem ex Agrippa genero & Julia filia de quibus cap. 64.

3. *Falſarum tabularum.*] Quid tabulæ ſint in Jul. c. 42. Falſarum reus eſt quicunque falſas non modo confecit, ſed vel ſignavit, vel teſtamentarias alterius delevit, reſignavit, &c. pœna erat deportatio, ut ex legibus c. 17. num. 4. citatis videre eſt.

4. *Ex Gente Parthina*] Vulgatæ editiones *Parthica* : emendavit ex Turnebo Pulmannus, quem ſecuti ſunt alii. Parthyni fuere populi quidam in Illyrico, quorum apud Livium eſt mentio lib. 9. decad. 3. Et rurſus lib. 4. decad. 5. in fine: meminit & Plinius lib. 3. c. 23. & lib. 8. c. 53. ſed Macedoniæ eos aſſignat.

5. *Hybrida*] Quod natus eſſet Epicadus ille parentibus altero Romano, altero peregrino, e gente illa Parthyna : ſunt enim hybridæ proprie canes ex diſparibus pro creati, altero v.g. gregario, altero venatico; ſive ſues altero domeſtico, altero fero ſue progeniti, quam tamen appellationem ad homines per contumeliam tranſtulere.

6. *Nomenculatoris*] Sic dicitur quaſi nominis calator : ejuſmodi quippe homines erant, qui primo civium ſingulorum nomina memoriter calabant, hoc eſt, appellabant. Horum opera utebantur in foro candidati in prehenſandis ſuffragatoribus. Poſtea habuerunt quoque privati ſervos nomenculatores: cum enim ſervorum legiones domi haberent, quorum nomina ut plurimum ignorabant, utebantur nomenculatore ſervo in id præter alia omnia deſtinato, ut ſingulorum nomina memoria caperet. Cum ergo fœminæ luxui non minus addictæ fuerint quam viri, ideo ſupra fidem non eſt Telephum hunc nomenculatorem fuiſſe mulieris, nec omnis idem codicis, ubi Pulmannus legiſſe ſe ait *nomen circulatoris*, videtur lectio præferenda.

7. *Nam ne ultima quidem ſortis*, &c.] Ii ſunt, quos Livia apud Senecam lib. 1. de Clement. c. 9. perſtringit his verbis *ut alios taceam, quos tantum auſos pudet.*

8. *Ex Inſulis rapere*] De his c. 64. & 65. cum vero Suetonius ait *ad extremum*, referendum eſt aut ad perſonæ vilitatem, aut ad narrationis ordinem, non inſidiarum; nemo enim poſt Cinnam, Auguſti vitæ inſidiatus legitur. Emendat Caſaubonus *ad primum.*

CAPUT XX.

Externa bella duo omnino per ſe geſſit : [1] Dalmaticum, adoleſcens adhuc : & Antonio devicto, [2] Cantabricum. Dalmatico etiam vulnera excepit una acie, dextrum genu lapide ictus, altera autem, & crus & utrumque brachium [3] ruina pontis conſauciatus. Reliqua per legatos adminiſtravit: ut tamen quibuſdam [4] Pannonicis, atque Germanicis aut interveniret, aut non longe abeſſet, Ravennam, vel [5] Mediolanum, vel [6] Aquileiam uſque ab urbe progrediens.

Notæ.

1. *Dalmaticum*] Annos 30. natus ab his populis recepit Auguſtus adempta Gabinio ſigna, & in Octavia porticu ſuſpendit.

8. *Cantabricum*] Cantabri ſunt Hiſpaniæ populi, quos cum vicinis latrocinia exercentes, nec Romanum huc uſque paſſos jugum, oppreſſit Auguſtus, ut teſtatur Horat lib. 4. Od. 14.

Te cantaber non ante domabilis, &c.

Et Ode 14. lib. 3. reducem illinc laudat; & regio eſt hodie *Biſcaia*.

3. *Ruina pontis*] Non aquæ trajiciendæ fabricati, ſed muris ſcandendis, e turri enim ſtatim in murum pontes protendebantur, quales *exoſtra* vocat Vegetius lib. 4. c. 21. pontem ejuſmodi, cum in obſidione Metulii civitatis Illyricæ conſtrui juſſiſſet, quatuorque tantum ſatellitibus comitatus ipſe aſcendiſſet, advolantibus illico præ verecundia militibus prægravatus pons multorum exitio corruit. De quo Dio lib. 59. ſub finem. Florus tamen de eo tamquam aquis impoſito ponte loquitur lib. 4. c. 12.

4. *Pannonicis*] Pannonia Europæ ampla regio quæ Hungariam utramque olim complexa, Auſtriæ quoque Stiriæ & Carniolæ partem comprehendebat.

5. *Mediolanum*] *Milano*. refertur ad bella Germanica, ſeu ea quæ contra Vindelicos Rhætoſque geſſit Brutus, de quibus infra.

6. *Aquileiam*] *Aquilegia* hodie in foro Julio ditionis Venetæ; quapropter ad bella Pannonica referendum; nec enim eo loci longe aberat a Pannoniæ finibus, qui & Stiriæ Carniolæque partem illis temporibus incluſerunt.

CAPUT XXI.

DOmuit autem partim ductu, partim [1] auſpiciis ſuis [2] Cantabriam Aquitaniam, Pannoniam, Dalmatiam, [3] cum Illyrico omni: item [4] Rhætiam, & [5] Vindelicos, ac [6] Salaſſos gentes Inalpinas. Coërcuit & [7] Dacorum incurſiones, tribus eorum ducibus cum magna copia cæſis, Germanoſque ultra [8] Albim fluvium ſummovit: ex quibus [9] Suevos, & Sicambros dedentes ſe [10] traduxit in Galliam, atque in proximis Rheno agris collocavit. Alias item nationes male quietas ad obſequium redegit. Nec ulli genti [11] ſine juſtis & neceſſariis cauſſis bellum intulit. Tantumque abfuit a cupiditate quoquo modo [12] imperium vel bellicam gloriam augendi, ut quorumdam barbarorum principes in æde [13] Martis Ultoris jurare coëgerit, manſuros ſe in fide ac pace quam peterent: a quibuſdam vero [14] novum genus obſidum fœminas exigere tentaverit: quod negligere marium pignora ſentiebat. Et tamen poteſtatem ſemper omnibus fecit, quoties vellent, obſides recipiendi. Neque aut crebrius aut perfidioſius rebellantes graviore umquam multatus eſt pœna, quam ut captivos ſub lege venundaret, ne in vicina regione ſervirent, neve intra xxx. annum liberarentur. Qua virtutis moderationiſque fama, [15] Indos etiam ac Scythas, auditu modo cognitos, pellexit ad amicitiam ſuam populique Romani ultro per legatos petendam. [16] Parthi quoque & [17] Armeniam vindicanti facile ceſſerunt: & [18] ſigna militaria quæ M. Craſſo & M. Antonio ademerant, repoſcenti reddiderunt: obſideſque inſuper obtulerunt: denique pluribus quondam de regno concertantibus, nonniſi ab ipſo electum comprobaverunt.

NOTÆ.

1. *Auſpiciis*] De auſpiciis quid ſint jam alibi: hîc notandum vel a præſente Imperatore geſta bella, vel ab ejus legatis præfectiſve; ſed ita ut unius ſemper imperatoris nomine captarentur auſpicia: unde Horat. ad Auguſt Od. 14. lib. 4.

Te copias, te conſilium. & tuos
Præbente divos, &c. Et Ovidius.
Auſpiciis animiſque patris puer arma movebis
Et vinces animis auſpiciiſque patris.

2. *Cantabriam*, &c.] De his cap. proxime præcedenti.

3. *Cum Illyrico*] Cujus pars Dalmatia. Vid. in Tiber. c. 16.

4. *Rhætiam*] Rhæti Alpes tantum tenuere ad lacum uſque Brigantinum, per quem Rhenus ad 100. ſtadia decurrit, & vocatur *Bodenſee* Germanis. Iis in Regionibus erant, quas incolunt hodie *Griſones*.

5. *Vindelicos*] Sunt qui Vindeliciam Rhætis annumerent, Rhætiam ſecundam appellantes. Cluverius eos diſtinguit, & ſub Alpibus collocat inter lacum Brigantinum, Danubium, & Ænum flumen, qui in regione ſunt hodie *Bavari* & Epiſcopatus Auguſtæ Vindelicorum, dictæ ab Auguſto qui Coloniam illuc miſerat.

6. *Salaſſos*] Populi Galliæ Subalpinæ Pedemontani principatus partem efficientes *la vallée d'Aouſt*, quam Duria fluvius præterfluit.

7. *Dacorum*] In Julio c. 44.

8. *Albim*] *L'Elbe.*

9. *Suevos*] De Sicambris conveniunt cæteriquoque Hiſtorici & Geographi, Suevorum nullus meminit. Quare merito videtur addubitare Caſaubonus non quidem erraſſe Suetonium; eſt enim accuratiſſimus, ſed mendum ſubeſſe in Codicibus, quorum in aliquibus reperiſſe ſe ait *Soubos*. unde dempta prima litera remaneret *Eubos*, ex quo, minima mutatione feceris *Ubios* quod & in ſuis extare M. S. teſtatur Urſinus, & traductos, ſed ab Agrippa, auctor eſt Strabo lib. 4. Ptolemæus Suevos quoſdam Longobardos quos in *Haſſia* collocat. Maginus ſub Sicambris recenſet, qui cum a Colonia ad Lipſiæ uſque fontes extenderentur, hanc quoque regionem comprehendiſſe neceſſe eſt, quos probabile videtur cum Sicambris una tranſlatos. Cui accedit quod auctores de Sicambris loquentes iis vulgo adjungant Suevos. Tacitus Annal. 2. *Sic Sicambros in deditionem acceptos, ſic Suevos*, &c. Claudianus Stilic. lib. 1.

Ut Suevus jam rura colat, flexoſque Sicambri
In falcem curvent gladios.

10. *Traduxit*] In eas regiones, quæ ſunt Moſam inter & Rhenum, in quibus Gugerni dicti ſunt hodie *Gueldrenſes*. teſte Cluverio.

11. *Sine juſſis*] Longe abeſt ab hac mente Dio, qui Pannonios bello petitos ab illo dicit ne leviter quidem læſo.

12. *Imperium augendi*] Quod & Tiberio conſuluerat, ne magnitudine imperii, aucta regendi difficultate, plura appetendo, parta quoque non ſervarent.

13. *Æde Martis Ultoris*] De qua infra cap. 29.

14. *Novum genus obſidum fœminas*] Novum ſic accipiendum, non quaſi factum antea numquam, crediderit Suetonius: qui enim ignoraſſet captas illas a Scipione fœminas & puellas, dum Carthaginem novam expugnavit, obſides Carthaginenſibus ab Hiſpanis datas fuiſſe, ut refert Livius lib. 6. Decad. 3. ſub finem, ipſamque apud Romanos Clœliam, &c. Sed novum dixit, vel quia tunc temporis inuſitatum vel magis apud Germanos: auctor enim Tacitus in libro de moribus eorum efficacius obligari, ſi puellæ obſides eis imperentur. Hoc loco quidam legunt *marium pignora*. pro marium.

15. *Indos ac Scythas*] Hinc Horatius Ode ſupra dicta 14. lib. 4.

Meduſque & Indus. te profugus Scythes
Miratur, &c.

16. *Parthi quoque*] Horum regio ætate noſtra varie nuncupatur, aliis *Arach*, aliis *Coraſan*. &c. docet Juſtinus lib. 41. *Parthi* vocabulum exulem ſignificare, atque a Scytharum exulibus regnum illud conditum.

17. *Armeniam vindicanti*] Hîc eadem quæ ſupra tranſpoſitio: Armeniam quippe non recepit, niſi longo tempore poſt recepta ſigna militaria. Hæc ſiquidem Auguſto ad ordinandum Orientem profecto in Aſiam, reſtituta ſunt Circa annum U. C. 734. Illa vero nonniſi anno 748. cum C. Cæſar filius adoptivus ad bellum Armeniacum miſſus eſt. Hîc nota *vindicandi* ver-

bum juris eſſe, idem enim eſt ac rem aliquam, quæ noſtra ſit, ad ſe trahere & repetere, etiam apud nos in foro *revendicquer.*

18. *Signa militaria*] *Qua Craſſo oppreſſo. Orodes, qua Antonio pulſo filius ejus Phraates ceperant*, ait Velleius. Hinc Horatius lib. 4. Od. ultima.

Tua Cæſar ætas
Fruges & agris rettulit uberes
Et ſigna noſtro reſtituit Jovi
Direpta Parthorum ſuperbis
Poſtibus, &c. Et infra in Tiber. c. 9.

CAPUT XXII.

[1] JAnum Quirinum [2] ſemel atque iterum a condita urbe memoriam ante ſuam clauſum, in multo breviore temporis ſpatio, [3] terra marique pace parta, ter cluſit. [4] Bis ovans ingreſſus eſt urbem, [5] poſt Philippenſe, & rurſus poſt Siculum bellum. [6] Curules triumphos treis egit, Dalmaticum, Actiacum, Alexandrinum: continuo triduo omnes.

NOTÆ.

1. *Janum Quirinum*] De Jani templo in belli paciſve ſignum aperiendo vel claudendendo res notior eſt. Quirinum autem dictum volunt, quod a Romulo, qui & Quirinus audiit, templum illud conditum ſit: ſic enim Horatio quoque dicitur Od. ultim. lib. 4.

Et vacuum duellis
Janum Quirini clauſit.

Quem tamen morem a Numa non a Romulo inſtitutum exiſtimat Livius lib. 1.

2. *Semel atque iterum*] Primo ab ipſo Numa per 43. annos. Iterum poſt primum bellum Punicum ann. U. C. 719. A quo tempore clauſum niſi ab Auguſto non legitur. Primum ann. U. C. 725. victo Antonio. Iterum ann. 729. bello Cantabrico confecto, tum denique circa tempus nativitatis Chriſti ex Oroſio lib. 6. c. 21. & c. 22. & Dione lib. 53. Glareanus tamen ſcribendum hîc vult *tertio* non *ter* Livii loco ductus, qui lib. 1. hæc habet. *Bis deinde poſt Numæ tempora clauſus fuit. Semel a T. Manlio Coſ. poſt Punicum primum perfectum bellum, iterum (quod noſtræ ætati dii dederunt ut videremus) poſt bellum Actiacum ab Imperatore Auguſto pace terra marique parta.* Verum Lipſius Elect. 1. c. 20. ſcripta hæc Livio contendit in Auguſti gloriam ſtatim poſt victum Actiaca pugna Antonium, antequam iterum ab Auguſto clauderetur.

3. *Terra marique*] Formula hæc in Auguſti nummis ſtatuiſque, ut in roſtrata, quam Auguſto poſt victum S. Pompeium Senatus decrevit, quam vide in inſcriptionibus ad calcem Operis.

4. *Bis ovans*] Ovationes erant triumphi quidam minores, a majoribus in hoc præter cætera diſcrepantes, quod triumphantes curru, ovantes vero equo vel pedibus ingrederentur, ſequentibus eos non militibus, ſed univerſo Senatu, oviſque (unde nomen) non taurus immolaretur de quo Gellius lib. 5. c. 6. Dio lib 5.

5. *Poſt Philippenſe*] Suetonium Caſaubonus erroris hîc accuſat, quod bellum illud prioris ovationis cauſſam videatur aſſignare. Et ſane vix eſt, ut deffendi queat. Cauſſam enim ei præbuit pax facta cum Antonio, qui & ipſe, ut Dio teſtatur, honorem eumdem uſurpavit. Et probant efficaciter inſcriptiones ex faſtis Capitolinis deſumptæ, quas ipſe Caſaubonus adduxit; Vide ad calcem Operis Et certe nulli ex bellis Civilibus triumphi, unde Lucan. lib. 1. de illis *bella geri placuit nullos habitura triumphos.* Et notatum in Jul. c. 37.

6. *Curules triumphos*] Hoc eſt majores ad ovationis differentiam.

CAPUT XXIII.

GRaves ignominias cladeſque, duas omnino, nec alibi quam in Germania, accepit, [1] Lollianam & [2] Varianam: ſed Lollianam majoris infamiæ, quam detrimenti: Varianam pene exitiabilem, tribus legionibus, cum duce [3] legatiſque & [4] auxiliis omnibus, cæſis. Hac nuntiata, [5] excubias per urbem indixit, ne quis tumultus exſiſteret: & [6] Præſidibus provinciarum prorogavit imperium, [7] ut & a peritis & aſſuetis ſocii continerentur. Vovit & [8] magnos ludos Jovi Opt. Max. SI REMPUBLICAM IN MELIOREM STATUM VERTISSET: quod factum [9] Cimbrico Marſicoque bello erat. Adeo namque conſternatum ferunt, ut per continuos menſes barba capilloque ſummiſſo, [10] caput interdum foribus illideret, vociferans: *Quinctili Vare, legiones redde:* [11] diemque cladis quotannis mœſtum habuerit ac [12] lugubrem.

A. V. C. DCCXXVIII.

NOTÆ.

1. *Lollianam*] Hujus meminere Dio lib. 54. & Velleius lib. 2. c. 97. Et uterque plus terroris attuliſſe, quam periculi ſatis innuit amiſſa duntaxat quintæ legionis aquila. Unde Suetonius ignominioſam illam cladem dixit.

2. *Varianam*] Cluverius lib. 3. Introduct. c. 3. Dulgibini tennerunt inter oppidum Paterbonam & Viſurgim (*Vveſer*) qua *Flotonu* ei oppidum appoſitum: in his Quinctilius Varus cum tribus legionibus cæſus ab Arminio Cheruſcorum duce inter oppida *Dietmelle*, & *Horn*. De hac cæde non pauca Tacitus in Ann. & lib. de moribus German. & infra non ſemel.

3. *Legatis*] Varia eſt hujus vocis acceptio. Hic intelligi debere videtur de iis, qui Magiſtratibus peregre profecturis, vel dabantur a Senatu, vel ejus permiſſu ab ipſis aſciſcebantur, ut eorum opera conſilioque res agerent. Erant & alii qui Senatus voluntatem ad alios deferrent, ordinandæ poſt victoriam provinciæ cauſſa, &c.

4. *Auxiliis*] Eæ ſunt copiæ a ſociis gentibus ex fœdere mittendæ, tum pedeſtres, tum equeſtres, quibus duces ab imperatoribus Romanis præponebantur, qui *præfecti ſociûm* proprio nomine dicebantur.

5. *Excubias*] Sic fieri ſolitum notat Caſaub. in omni tumultu, & ad omnem cladis acceptæ nuncium, ac forſan tunc temporis præcipue quod multi in urbe Galli Germanique cap. 49.

6. *Præſidibus*] Generale nomen eſt omnium provincias regentium; majus enim in ea imperium habebant omnibus poſt principem *l. 4. ff. de Officio præſidis*.

7. *Ut a peritis & aſſuetis*. &c.] Nec enim præſidi, nec provincialibus licebat per tempus brevius & legitimum ſeſe invicem agnoſcere, quod Annibal primum in Italia prælium initurus magno in ſui gloriam vitio dat Romanis apud Livium lib. 1. Decad. 3. *Pugnabitis cum exercitu ignoto tirone, ignoto adhuc duce ſuo, ignorantique ducem.. An me in prætorio patris clariſſimi imperatoris prope natum, certe educatum, domitorem Hiſpaniæ Galliæque, & cum ſemeſtri hoc conferam duce deſertore exercitus ſui? Cui ſi quis demptis ſignis Pœnos Romanoſque hodie oſtendat, ignoraturum certum habeo, utrius exercitus ſit conſul. Non ego illud parvi æſtimo, milites, quod nemo veſtrum eſt, cujus non ante oculos ipſe ſæpe militare aliquod ediderim facinus*, &c.

8. *Magnos ludos*] De his Feſtus. *Magnos ludos, Romanos ludos appellabant, quos in honorem Jovis, quem principem Deorum putabant, faciebant.* Quales forte vovendos retulerant olim Decemviri hortante Fabio *ſi bellatum proſpere eſſet* (adverſus Annibalem) *Reſque publica in eodem, quo ante bellum fuiſſet, ſtatu permanſiſſet.* Quæ verba ſunt Livii lib. 2. Decad. 3. Horum formulam vovendorum refert idem auctor lib. 6. Decad. 4. ſtatim ab initio. Hoc loco pro *Rempub.* legerit Torr. *Reſpub.* quod & ex Memmiano & Pithœi Cod. probat. Caſaub. & elegans eſt.

9. *Cimbrico Marſicoque*] De illo in Julio

cap. 11. hoc dixerunt quoque *ſociale*, quod omnes ferme pop. Rom. ſocii *contra matrem ac parentem ſuam urbem* conſurrexerunt, ut ait Florus lib. 3. c. 18. initio a Marſis orto: hi autem Latii populi fuere, quorum urbs ad lacum Fucinum in Jul. cap. 44. exciſa vel aquis abſorpta, etiam hodie *Marci*.

10. *Caput foribus*] Non aliter quam magni doloris indicium intellexerunt alii etiam Hiſtorici. Caſaubonus tamen voce *foribus* inductus, religionis quoque non nihil miſtum fuiſſe ſuſpicatur juxta illos etiam Tibulli Eleg. 2. lib. 1. verſus.

Non ego tellurem genibus prorepere ſupplex
Et miſerum ſancto tundere poſte caput
Non ego ſi merui dubitem procumbere templis
Et dare ſacratis oſcula liminibus.

Ad quem locum Achilles Tatius in Sfortiæ M S, legiſſe ſe ait *tacto* pro *ſancto*. Et certe videtur hoc magis argute, quam vere annotaſſe, cum apud Hiſtoricos alios ſimilia impatientiæ reperiantur exempla. Capitolinus de Maximino, *ſic exarſit, ut non hominem, ſed belluam putares, jaciebat ſe in parietes, nonnunquam terra ſe proſternebat*, &c. Et lib. ſequente *incurrere in parietes, veſtem ſcindere videbatur*, &c. in quem ſenſum prorſus Seneca lib. 1. de ira c. 56. *Quid opus eſt menſam evertere? quid pocula affligere? quid ſe in columnas impingere? Quid capillos evellere? quid femur pectaſque percutere?* &c. Quæ omnia & alia quædam enumerans Cicero 3. Tuſcul. *deteſtabilia lugendi genera* appellat, & muliebri ſuperſtitione exiſtimaſſe, ait, *Diis immortalibus ſe facilius ſatisfacturos ſi eorum plaga percluſi afflictos ſe & ſtratos eſſe fateantur.* Nam & hoc in luctu uſitatum patet etiam ex Luciano in luctu, ubi id ridet, & infra Ner. c. 42.

11. *Diemque cladis*, &c.] Caſaubonus in Cujacii codice legebat ſequentia verba, ſic *quem damnis mæſtum ac lugubrem habuerat memorans*; ſed quis ille fuerit non repertum ſibi fatetur, unde illuſtriores Suetonii interpretes arguit, quod Beroaldum nimis bona fide ſecuti in eumdem cum ipſo errorem impegerint, diem illum 4. non. ſextil. eumdem ſcilicet atque Cannenſis pugnæ eſſe dicentes, quod nullibi reperiri aſſeverat ſcrutatus hoc conſilio, quotquot ea de re ſcripſerunt. Errandi anſa fuit Beroaldo locus hic Flori lib. 4. c. 12. *Varus perditas res eodem quo Cannenſem diem Paullus & fato eſt & animo ſecutus.* Ubi *diem* pro *clade* intelligere debuit quo modo idem auctor lib. 2. c. 6. *Non fuit major populo Romano dies, quam illa cum duo omnium & antea & poſtea ducum maximi, ille Italia, hic Hiſpania victor collatis cominus ſignis acies direxere.* Olim quippe ſi ferro non ſecus ac judicio diſceptanda foret controverſia, dies certus aſſignari ſolebat, inde factum, ut vox *dies* pro prælio pariter ac judicio fuerit uſurpata: quæ loquendi ratio nec dum apud nos obſolevit: pugnam quippe aut cladem inſignem dicimus *une journée*.

12. *Lugubrem* [Inominalem ſeu atrum ſic enim calamitoſos dies appellabant.

CAPUT XXIV.

IN RE militari & commutavit multa, & inſtituit: atque etiam ad antiquum morem nonnulla revocavit: diſciplinam ſeveriſſime rexit. Ne [1] legatorum quidem cuiquam, niſi gravate, hiberniſque demum menſibus, permiſit uxorem [3] interviſere. Equitem R. quod duobus filiis adoleſcentibus, cauſſa detrectandi [3] ſacramenti [4] pollices amputaſſet, ipſum, bonaque [5] ſubjecit haſtæ: quem tamen, quod imminere emtioni [6] publicanos videbat, liberto ſuo [7] addixit, ut relegatum in agros pro libero eſſe fineret. Decimam legionem contumacius parentem, cum ignominia totam dimiſit: item alias immodeſte [8] miſſionem poſtulantes, [9] citra commoda emeritorum præmiorum [10] exauctoravit. Cohortes, ſi quæ ceſſiſſent loco, [1] decimatas [12] hordeo pavit. [13] Centuriones, ſtatione deſerta itidem, ut [14] manipulares, capitali animadverſione puniit: pro cætero delictorum genere variis [15] ignominiis affecit: ut [16] ſtare per totum diem juberet ante Prætorium: interdum [17] tunicatos, [18] diſcinctoſque, nonnunquam cum [19] decempedis, vel etiam ceſpitem portantes.

NOTÆ.

1. *Legatorum*] De his quid eſſent cap. 23. hoc Auguſti edictum etiam ipſo vivente, obtinere deſiit ; nam & comitem ipſe Liviam ſæpe duxit poſtea, & Germanicus Agrippinam infra in Calig. Et ejus exemplo cæteri. Unde mulierum in provinciis rapinas taxat Juvenal. Sat. 8.

Si nullum in conjuge crimen
Nec per conventus, nec cuncta per oppida, curvis
Unguibus ire parat nummos raptura Celano.

2. *Intervisere*] Verbi proprietatem notat Beroaldus quaſi hoc intervallo reviſere; quo ſenſu Palladius dixit *interlegere poma*. hoc eſt omnia non decerpere; ſed per intervalla ut relicta creſcant magis

3. *Sacramenti*] Militaris ſcilicet, quo adigebantur quicumque erant in militiam aſcribendi.

4. *Pollices amputaſſet*] Hanc vitandæ militiæ rationem non infrequentem fuiſſe probant teſtimonia quæ Torr. hic adduxit, l 4. ff. de re militari. *Eum qui filium debilitavit delectu per bellum indicto ut inhabilis militia ſit, præceptum D. Trajani deportavit.* Fortunatiani Rhetoris. *Decem milites tempore belli pollices ſibi amputaverunt. rei ſunt læſa Reip.* Ammianus Marcellinus de Gallorum moribus loquens *neque illorum quiſquam munus Martium extimeſcens pollicem ſibi pracidit, quos jocular iter Murcos appellant.* Videſis & Valer. & Ælianum Var. Hiſt. lib. 2. & Cicer. 3. de officiis.

5. *Subjecit haſta*] Vendendum ſcilicet de quo ritu in Jul. cap 50. & infra c. 36.

6. *Publicanos*] Ideo a publicanis emendum fuiſſe Torrent. ait, quia cum ipſi ejuſdem eſſent ordinis, ut in Jul. cap. 20. num. 13. equiti faventes emere volebant, & ſtatim manumittere. Ex ipſa tamen narrationis ſerie contrarium timuiſſe videtur Auguſtus.

7. *Addixit*] Addicere in licitationibus ſeu auctionibus eſt licitanti rem auferendam permittere: eſt enim unum e tribus verbis prætoriis *do. dico. addico.* Unde quos creditoribus ſuis prætor tradiderat, ii addicti dicebantur.

8. *Miſſionem*] De qua in Jul. cap. 7. & 70.

9. *Citra commoda emeritorum præmiorum*] Sic legunt omnes : Torrent. tamen & Caſaubonus, vocem *præmiorum* aut removendam cenſent, aut interjiciendam conjunctionem *&* : nec injuria ; differunt quippe *emerita* & *præmia*. Illa non ſunt niſi veteranorum ; dicuntur enim emeriti ſi ſacramento ſoluti donativum illud, quod idcirco vocatur *emeritum*, acceperint de quo Modeſtinus l. 3. ff. de re militari. Et *emerita militia commoda* vocat Sueton. infra Calig c. 44. qualia erant v. g. agri diſtributi, de quibus jam non ſemel. Præmia vero cujuſlibet ſtrenui militis ad ejus virtutem incitandam, qualia ſupra cap. 8. ex Gellio, & c. 25. Quod ni locus hic de veteranis totus ſit accipiendus, detrahe literam *e* & ſic quoque conſtabit ſenſus ſcilicet *meritorum præmiorum*.

10. *Exauctoravit*] Exauctorare eſt inſignia militaria detrahere, quod cum ignominia perficitur, quanquam non ſemper. Quandoque enim eſt dimittere, & infra adhuc Tib c. 7. ubi de auctoramento Vitell. 10. veſp. 8. &c.

11. *Decimatas*] Decimari dicuntur legiones, cum decimus quiſque ſupplicio afficitur. Livius lib. 2. *Catera multitudo, ſorte ad ſupplicium quiſque legitur*, unde & *centeſimare* & *vigeſimare*. Quæ omnia gravioris erant animadverſionis, ut & venire ſub haſta, virgis cædi, ſecuri percuti, in crucem tolli, &c. Ea de quibus hic ſermo eſt animadverſionis duntaxat levis genera fuere.

12. *Hordeo pavit*] Hoc unum eſt ex iis, quæ ex antiquo more revocavit Auguſtus; id enim ipſum narrant Livius lib. 27. & Plutarchus de Marcello, qui legionibus quæ ſigna amiſerant, hordeum præbuit. Magna quippe erat ignominia gladiatorio hoc cibo veſci.

13. *Centuriones ſtatione deſerta*] De Centurionibus in Jul. c. 68. hi ſuum cuique militi locum in acie aſſignabant, a quo vel paſſum recedere capitale fuit. Sed eamdem centurionibus ſtatutam ab initio pœnam innuit hic Suetonius.

14. *Manipulares*] Manipulus dicitur decem militum contubernium, ſub uno papilione degentium teſte Vegetio lib. 2. alii

eliter. Servius 11. Æneid. ad hunc verſum.

Deſolatique manipli

ait. Manipli autem dicti ſunt ſigniferi, quia ſub Romulo pauper adhuc populus Romanus exercitus haſtas fœni manipulis inligabat, & hos pro ſignis gerebant; unde hoc nomen remanſit. Ideo Donatus voce *manipulares* hic intelligit *ſigniferos*. parum meo quidem judicio veriſimiliter. Quamvis hæc fuerit appellationis cauſſa ut Ovid. 3. faſt. clare ſatis docet.

Illa quidem fœno: ſed erat reverentia fœno
Quantam nunc aquilas cernis habere tuas
Pertica ſuſpenſos portabat longa maniplos
Unde maniplaris nomina miles habet.

15. *Variis ignominiis*] Exempli cauſſa regradatione: cum enim ſuus cuique gradus foret in militia, omnium infimi tirones erant & caligati, qui cum nullum adhuc ſpecimen virtutis edidiſſent, omnibus militiæ muneribus ſeu potius oneribus incumbebant, unde munifices dicti ſunt, ad eorum differentiam, qui cum ſtrenue quidpiam geſſiſſent vacatione ab ejuſmodi muneribus gaudentes altiorem obtinebant ordinem; & beneficiarii quandoque dicebantur, quod ſi quid ipſi deliquerent, e ſuperiori hoc ordine deiiciebantur, quæ pœna dicebatur *regradatio*. De variis ejuſmodi militum ignominiis plura apud Frontinum lib. 4. Stratagem. c. 1. Valer. lib. 2. c. 2. Gellium lib. 10. cap. 8.

16. *Stare per totum diem*] Exempla habes alia apud auctores illos eoſdem.

17. *Tunicatos*] Tunica veſtis eſt, cui toga in urbe ſuperinduitur, in caſtris ſagulum. Hac autem ſola tegi in publico vel Romæ, vel in caſtris, magnæ vilitatis erat & ignominiæ.

18. *Diſcinctos*] Quaſi militiæ inhabiles, qui enim opus aliquod aggrediebantur, fluxas veſtes cingulo colligebant, unde hæc loquendi ratio *operi ſe accingere*. Cum igitur milites operi ſemper intentos eſſe oporteret, & paratos, ideo cinctos eſſe moris fuit qua de cauſa, diſcincti dedecore notabantur

19. *Decempedis*] Decempeda eſt pertica decem pedibus longa, qua in dimetiendis agris menſores utebantur. Cum autem & ceſpitum, & perticarum magnus foret uſus in Caſtris, ad conficienda v. g tabernacula &c. ideo centuriones delinquentes, tironum & infimi gradus militum laboribus, plectebat Auguſtus.

CAPUT XXV.

NEque poſt bella civilia, aut in concione, aut per edictum, ullos militum *commilitones* appellabat, ſed [1] *milites*. Ac ne [2] a filiis quidem, aut privignis ſuis, imperio præditis, aliter appellari paſſus eſt: ambitioſius id exiſtimans, quam aut ratio militaris, aut temporum quies, aut ſua, domuſque ſuæ majeſtas poſtularet. [3] Libertino milite, prætetquam Romæ [4] incendiorum cauſſa, & ſi tumultus in [5] graviore annona metueretur, [6] bis uſus eſt: ſemel ad præſidium [7] coloniarum Illyricum contingentium: iterum ad tutelam ripæ Rheni fluminis. Eoſque ſervos adhuc viris fœminiſque [8] pecunioſioribus indictos, ac ſine mora manumiſſos, [9] ſub priore vexillo habuit, neque aut commiſtos cum ingenuis, aut eodem modo armatos. [10] Dona militaria aliquanto facilius, [11] phaleras & torques, quidquid auro argentoque conſtaret, quam [12] vallares ac [13] murales coronas, quæ honore præcellerent, dabat: has quam parciſſime, & ſine ambitione, ac ſæpe etiam [14] caligatis tribuit. [15] M. Agrippam in Sicilia poſt navalem victoriam [16] cæruleo vexillo donavit. Solos triumphales, quamquam & ſocios expeditionum, & participes victoriarum ſuarum, numquam donis impertiendos putavit: quod ipſi quoque [17] jus habuiſſent tribuendi ea quibus vellent. Nil autem minus in perfecto duce, quam feſtinationem temeritatemque convenire arbitrabatur. Crebro itaque illa jactabat.

a Σπεῦδε βραδέως, &c.

Ἀσφαλὴς γάρ ἐστ᾽ ἀμείνων, ἢ θρασὺς στρατηλάτης.

Et, [18] *Sat celeriter fieri, quidquid fiat ſatis bene.* Prælium quidem aut bellum ſuſcipiendum omnino negabat, niſi cum [19] major emolumenti ſpes, quam damni metus oſtenderetur. Nam *minima commoda non minimo ſectantes diſcrimine*, *ſimiles* ajebat *eſſe aureo hamo piſcantibus: cujus abrupti damnum nulla captura penſari poſſet.*

Interpretatio.

a *Feſtina lente cautus enim imperator, melior quam audens.*

Notæ.

1. *Milites*] Sext. Aurelius auctor eſt vehementer ab Auguſto reprehenſum illud Julii Cæſaris inventum, qui commilitones appellando, dum voluit carior fieri, principis auctoritatem emollivit.

2. *Filiis aut privignis*] Caio & Lucio, nepotibus ex Julia filia, & Agrippa, quos adoptavit in filios cap. 64 ac Tiberio & Druſo Liviæ ex priore marito filiis, ut infra ſæpe & toto lib. ſequenti.

3. *Libertino milite*] Factum fuerat a Romanis ſtatim poſt Cannenſem cladem. Hic nota libertinos dici, ſervos libertate donatos, qui tamen ab initio *liberti* tantum veteribus dicebantur, adhuc infra in Claud. cap. 24.

4. *Incendiorum cauſſa*] Septem ejuſmodi militum cohortes (quæ quantæ ſint in Jul. cap. 31. & 68.) inſtituit, quarum ſingulæ, duabus urbis regionibus cuſtodiendis invigilarent, cui rei occaſionem præbuere exorta uno die pluribus in locis incendia: ſui illis præfuere tribuni præpoſito omnibus ſpectabili quodam viro, qui *præfectus vigilum* dicebatur. Vide *l. 3. ff. de officio præfecti vigilum*, manumiſſos illos milites alii vocabant *Sparteolos* per contemptum vel a funibus (e ſparto quippe funes fiebant: Plin. lib. 19. c. 2.) quorum multus in incendiis uſus, vel a ſparteis tunicis, quibus erant amicti vel a genere calceamentorum, ut ait Caſaubonus c. 30. de his cohortibus videſis etiam Strabonem lib. 5. & Dionem lib. 55.

5. *Graviore annona*] Hoc eſt rei frumentariæ penuria, cui proſpiciendæ inſtitutus erat præfectus annonæ. Tanta Auguſto fuit hujus cura, *ut tridui frumento in horreis quondam viſo ſtatuiſſet veneno mori, ſi e provinciis claſſes interea non venirent*, ut ait Aurelius in fine Aug.

6. *Bis uſus eſt*] Cap. 16. manumiſſa duxit 20. ſervorum millia ad bellum Siculum; ſed iis uſus eſt remigibus, non militibus.

7. *Coloniarum*] Eæ fuerunt vel Aquileia (de qua cap. 20. num. 6) vel Concordia etiamnum hodie in ora Venetiæ, vel Pola ſimiliter nomen retinens in Hiſtria. De Illyrico c. 21. & in Jul. c. 22. ſed maxime Tib. c. 16.

8. *Pecunioſioribus*] Ita Caſaubonus in Vitterbienſi, Pithœi, Liſlæi, & optimis quibuſque codicibus legit; ſic & Sabellicus & Beroaldus ſcripſere. Alii *periculoſioribus* ediderunt, alii *peculioſioribus* malebant, nullo certe aut parum commodo ſenſu. Velleius auctor eſt viros fœminaſque coactos ex cenſu dare militem, & in eandem ſententiam idem refert Dio lib. 55. Et mos ille jam inde a primis Reip. temporibus viguit: voluit enim Servius, ut onera ejuſmodi in ditiores incumberent.

9. *Sub priore*] Mavult Torrent. *ſub proprio*; quod multum arridet, ſi codicum accedat auctoritas, ut & *primore* juxta Caſaubonum, ut ſit ſenſus eos in acie prima collocatos. Et ſane id vix effecerit vox *priore*, qua maxime videtur innui ſub aliquo jam ante vexillo fuiſſe habitos. Macrobius lib. 1. cap. 11. has ipſas de quibus hic ſermo eſt, Auguſti Cohortes *voluntarias* ab eo appellatas ait, ad exemplum, ut videtur, eorum ſervorum, qui *bello Punico cum deeſſent, qui ſcriberentur pro dominis pugnaturos ſe pollicitis in civitatem recepti ſunt, & Volones (quia hoc ſponte voluerunt) appellati.* Horum quoque accepta clade Cannenſi, octo millia con-

ſcripta narrat idem auctor ibid. & Livius lib. 2. Decad. 3. ſed hic lib. 3. exercitatos, & lib. 4. non niſi poſt annum & amplius, navatamque egregiam, fuſo ſcilicet ad Beneventum Hannone, operam, manumiſſos dicit: quod exemplum ſecurus dici potuerit Auguſtus, ſi huic loco, cui mendum ſubeſſe ſuſpicantur viri eruditiſſimi, addatur particula *non*, nempe *ac non ſine mora manumiſſos*, hoc eſt, Auguſtus conſcriptos in cohortes ſervos non manumiſit quidem illico, & ſine ulla dilatione, ſed manumiſſos demum, habuit ſub priore illo, eodem nempe vexillo, ſub quo antequam manumitteret, probandi forte cauſſa, illos habuerat.

10. *Dona militaria*] Duplicis ea fuere generis: alia quæ nonniſi honorem afferrent, alia quibus tantum non ineſſet honoris, ſed plus utilitatis: priora ſunt v. g. palma, haſta pura, (hoc eſt ſine ferro) coronæ gramineæ, vel quernæ, &c. nullius aut certe minimi per ſe pretii, ſed ideo magno in pretio, quod magnæ virtutis indicia: poſteriora ſunt torques, fræni, ephippia, phaleræ, &c.

11. *Phaleras*] Hinc ut & ex Livii lib. 7. colligit Beroaldus, non tam equorum, quam equitum ornamenta fuiſſe.

12. *Vallares*] Corona Vallaris Gellio lib. 5. cap. 6. dicitur quoque *caſtrenſis, qua donat eum imperator, qui primus hoſtium caſtra pugnans introivit: ea corona inſigne valli habet.*

13. *Murales*] Gellius ibid. Muralis *eſt corona, qua donatur ab imperatore, qui primus murum ſubiit, inque oppidum hoſtium per vim aſcendit, idcirco quaſi muri pinnis decorata eſt.* Has ex auro fieri ſolitas idem teſtatur, ſed probabile eſt phaleris & torquibus non eſſe pretio comparandas.

14. *Caligatis*] Hoc eſt gregariis militibus, quos cap. proxime præcedenti *manipulares* appellavit. Caligæ quippe militum calceamentum in Calig. c. 9.

15. *M. Agrippam*] Vide cap. 16.

16. *Caruleo vexillo*] Victoriæ mari relatæ ſignum eſt, quippe color ille idem qui maris: de Siculo bello c. 16.

17. *Jus habuiſſent*] Libera nempe Rep. eorum enim erat, quorum auſpiciis bella gerebantur: verum ſub Imperatoribus, cum aliis libertatis inſignibus, & hoc obſolevit.

18. *Sat celeriter*] Dictum Catonis *ſat cito, ſi ſat bene.*

19. *Major*] Hæc omnia ferme ad verbum Aurelius in Auguſto. Græci verſus Euripidis ſunt in Phœniſſis: vide in Julio c. 30. Nota *cauto* opponi *audentem*. Supra in Jul. c. 58. in nummis quoque ſuis, id ſignificavit cum terminum fulmini conjunctum expreſſit, qualem profert Torrentius, & literis ut Gellius lib. 10. cap. 11. quod & Titus imperator anchora cum Delphino ſignificavit.

CAPUT XXVI.

MAGISTRATUS atque honores, & ante tempus, & quoſdam [1] novi generis, perpetuoſque, cepit. Conſulatum [2] xx. ætatis anno invaſit, admotis hoſtiliter ad urbem legionibus, miſſiſque qui ſibi nomine exercitus depoſcerent. Cum quidem cunctante Senatu, Cornelius Centurio, princeps legationis, rejecto [3] ſagulo, oſtendens gladii capulum, non dubitaſſet in curia dicere, *Hic faciet, ſi vos non feceritis.* Secundum conſulatum [4] poſt ix. annos, tertium anno interjecto geſſit: ſequentes uſque ad undecimum [5] continuavit: multiſque mox, cum deferrentur, recuſatis, duodecimum magno, id eſt, ſeptemdecim annorum intervallo, & rurſus tertium decimum biennio poſt ultro petiit: ut [a] Cajum [6] & Lucium filios ampliſſimo præditus magiſtratu, ſuo quemque [7] tirocinio deduceret in forum. Quinque medios conſulatus a ſexto ad undecimum annuos geſſit: [8] cæteros autem ſex, aut novem aut ſex aut quatuor aut tribus menſibus; ſecundum vero, pauciſſimis horis. Nam [9] die Kal. Januarii, cum mane pro æde Capitolini Jovis paullulum [10] curuli ſella præſediſſet, honore abiit, [11] ſuffecto alio in

locum ſuum. [11] Nec omnes Romæ, ſed quartum conſulatum in Aſia, quintum in inſula [13] Samo, octavum & nonum [14] Tarracone iniit.

INTERPRETATIO.

a *Ut inſignitus ſummo honore deduceret in forum, filios ſuos Cajum & Lucium,* | *utrumque* die *tirocinii ſui.*

NOTÆ.

1. *Novi generis, perpetuoſque*] Illis Triumviratum intellige, his vero cenſuram & Tribunitiam poteſtatem, ut cap. ſequenti patet, quam ideo maxime perpetuam recepit, quod ſacroſancti forent tribuni & inviolabiles.

2. *Vigeſimo*] Ejus honoris capiendi legitimus annus fuit 43. Cicero Philipp. 5. 48. *Quid Alexander Macedo cum ab ineunte ætate res maximas gerere cœpiſſet, nonne tertio & trigeſimo anno mortem obiit? quæ eſt ætas noſtris legibus decem annis minor quam conſularis.* Debebat enim prudentia & virtute ſingulari conſpicuus is eſſe, qui hunc honorem ambiebat, & per Quæſturam, Ædilitatem, ac Præturam aditum ſibi patefeciſſe. Neque tamen deſunt eorum exempla, qui juniores conſulatum geſſerint, ut Corvini & Scipionis Africani, &c.

3. *Sagulo*] Militare veſtimentum de quo in Jul. c. 48. & hoc libro cap. 24. num. 17. ſimile omnino de alio Centurione, quem ut prorogaretur imperium, Cæſar olim miſerat. Cum enim non prorogari vidiſſet, concuſſo manu gladio *hic prorogabit*, inquit.

4. *Poſt 12. annos*] Lege cavebatur ne quis intra decem annos bis eumdem magiſtratum gereret, quæ jam omnia obſoleſcebant.

5. *Continuavit*] Continuos geſſit abſque intermiſſione.

6. *Cajum & Lucium*] De his cap. proxime præcedenti num. 2. & infra ſæpe.

7. *Tirocinio*] Non militari, ut patet, ſed forenſi. Senec. præfatione in Declamat. lib. 3. *& ideo ille primum in foro dicturus tiro dictus eſt.* Cum nempe toga pura ſumpta, barbaque poſita, eloquentiam auſpicabantur, de quibus ceremoniis adhuc infra.

8. *Cæteros aut novem, aut ſex*, &c.] Sic emendandum cenſuit Caſaub., deletis duabus voculis *autem ſex.* Quæ in vulgatis erant hoc modo *cæteros autem ſex, aut novem, aut ſex*, &c. quod conſtare non poſſe patet vel minimum attendenti: Caſauboni lectionem tuentur Vitterbienſis, Pithœi, & Liſſæi codices.

9. *Die Calendarum*] De eo in Jul. c. 15. & 16. & 76. num. 24.

10. *Curuli ſella*] Hæc erat eburnea, ideo Curulis dicta quod curribus etiam illis imponeretur, quibus in Curiam vehebantur Senatores, qui majorem magiſtratum (quem ideo etiam Curulem dixerunt) geſſerant, de qua adhuc infra c. 43.

11. *Suffecto alio in locum*] Contra leges ut in Julio c. 76. num. 28.

12. *Nec omnes Romæ*] Id quoque contra leges: nec enim alibi quam Romæ deſignati conſules magiſtratum inire poterant. Sacrum enim illud, quod hîc innuitur, in Capitolio faciendum erat.

13. *Samo*] Supra c. 17.

14. *Tarracone*] Hodie *Saragoſſe* in Hiſpania citeriori.

CAPUT XXVII.

a 1 TRIUMVIRATUM Reip. conſtituendæ per decem annos adminiſtravit: in quo reſtitit quidem aliquandiu collegis, ne qua fieret [2] proſcriptio, ſed [3] inceptam utroque acerbius exercuit. Namque illis in multorum ſæpe perſonam per gratiam & preces exorabilibus, ſolus magnopere contendit ne cui parceretur: proſcripſitque etiam [4] C. Toranium tutorem ſuum, eumdemque collegam patris ſui Octavii in ædilitate. Junius Saturninus hoc amplius tradit. Cum peracta proſcriptione, M. Lepidus in

Senatu excuſaſſetpræterita, & ſpem clementiæ in poſterum feciſſet: quoniam ſatis pœnarum exactum eſſet: hunc e diverſo profeſſum, ita modum ſe proſcribendi ſtatuiſſe, ut omnia ſibi reliquerit libera: in cujus tamen pertinaciæ pœnitentiam, poſtea T. Vinium Philopœmenem, quod patronum ſuum proſcriptum celaſſe olim diceretur, equeſtri dignitate decoravit. In eadem hac poteſtate multiplici flagravit invidia. [b] Nam & Pinarium equitem R. cum concionante ſe, admiſſa turba [1] paganorum apud milites ſubſcribere quædam animadvertiſſet, [6] curioſum [7] ac ſpectaculatorem ratus, coram

A.V.C. DCCXXXI. confodi imperavit. Et Tedium Afrum Cos. deſignatum, quia factum quoddam ſuum maligno ſermone carpſiſſet, tantis perterruit minis, ut is ſe præcipitaverit. Et [8] Q. Gallium prætorem, [9] in officio ſalutationis, [10] tabulas duplices veſte tectas tenentem, ſuſpicatus gladium occulere: nec quidquam ſtatim, ne aliud inveniretur, auſus inquirere, paullo poſt per centuriones & milites raptum e tribunali, [11] ſervilem in modum torſit: ac fatentem nihil, juſſit occidi, prius oculis ejus ſua manu effoſſis: quem tamen ſcribit colloquio petito inſidiatum ſibi, conjectumque a ſe in cuſtodiam, deinde urbe interdicta dimiſſum, naufragio vel latronum inſidiis periiſſe. [12] Tribunitiam poteſtatem perpetuam recepit: in qua ſemel atque iterum per ſingula [13] luſtra collegam ſibi cooptavit. Recepit & [14] morum legumque regimen æque perpetuum, quo jure, quanquam ſine cenſuræ honore, [15] cenſum tamen populi ter egit: primum ac tertium cum [16] collega, medium ſolus.

INTERPRETATIO.

a *Geſſit triumviratum decem annis, in quo adverſatus quidem eſt aliquandiu ſuis collegis, ut nulla proſcriptio fieret, ſed poſtquam inchoata eſt, uſus eſt* illa *crudelius ambobus: cum enim illi ſæpe, favore & rogatu exorabiles eſſent erga multos, ſolus maxime eniſus eſt, ut nemini ignoſceretur.*

b *Cum enim deprehendiſſet Pinarium equitem Romanum ſubnotare aliqua, dum ipſe haberet apud milites concionem, ad quam introducta* fuerat *multitudo paganorum, juſſit illum occidi ſe præſente, arbitratus curioſum* eſſe, *& exploratorem.*

NOTÆ.

1. *Triumviratum*] Ipſum inter & Antonium ac Lepidum, reconciliatione facta poſt bellum Mutinenſe c. 13.

2. *Proſcriptio*] Quid ſit proſcriptio in Julio c. 11. & 41. Hac periit Cicero quem Auguſtus ipſe, quamquam reverentiæ & beneficiorum cauſſa patrem appellaret, cedere coactus eſt Antonio & Lepido, quorum ille avunculum, hic fratrem ſuum Paulum de quo c. 16. viciſſim Auguſto tradiderunt.

3. *Inceptam. utroque acerbius* &c] Narrat Livius lib. 9. Decad. 1. Herennium Pontium ſenem prudentiſſimum conſultum a filio, qui Romanos exercitus ſilvis interceptos tenebat, quidnam de illis fieri oporteret, auctorem fuiſſe, ut omnes, vel honorifice dimitterentur, vel ad unum occiderentur. Simili ferme conſilio videtur uſus Auguſtus, quamquam Dio longe aliter narret ac Suetonius, ab eo enim ſervatos ait, quotquot ſervari potuerint.

4. *Toranium*] Magnum & ſapientem virum, ſi modo is eſt, ad quem extant Ciceronis epiſtolæ ſuper illius temporis calamitatibus conſcriptæ lib. 6 familiarium 20. & 21. Vinium autem illum, de quo hic male quidam dicunt Junium, ut patet ex Dione lib 47. T. Vinii libertum fuiſſe atque ideo patroni ſui nomine appellatum pro cæterorum more libertorum.

5. *Paganorum*] Pagani ſunt quicumque cives non militantes, non vero ruſtici pagorum incolæ. De illis plura apud Jureconſultos præſertim ubi de militaris & Paganici teſtamentorum differentiis.

6. *Curioſum*] Curioſi non ii modo apud illos erant, qui multorum ſatagebant, ſed qui commiſſa vel in principis vel in præſidum comitatu crimina per provincias inveſtigarent, & nunciarent, quales & Medis fuiſſe narrat Herodotus, & in Dario Plutarchus; & Auguſto etiam Mœcenatis conſilio ejuſmodi delatores fuiſſe notat Dio; ſed quorum teſtimonio non niſi caute admodum uteretur. Curioſi fuerunt ii quoque, qui publici curſus curam gerebant, quales dicimus *Maiſtres des Poſtes*, de quibus *l.* 13. *Cod. de curſu publico, & l.* 1. *Cod. de Curioſis & Stationariis.*

7. *Speculatorem*] Speculator is eſt proprie miles, qui ſilentio hoſtium perſpicit, ut duci referat. Adriano fuerunt miniſtri quidam, quos frumentarios appellabat, perquos omnia domorum arcana explorabat.

8. *Q. Gallium*] Sic ex M. S. Caſaubonus & Tort. vulgati legebant *Gallum*.

9. *Officio ſalutationis*] Mos vetus præſertim ſub imperatoribus, ut non ad principis modo, ſed ad potentiorum quoque ædes mane ſalutatum irent, unde Martial. *Prima ſalutantes atque altera continet hora.*

10. *Tabellas duplices*] Vel a numero foliorum, ut cenſet Beroaldus, vel quod bis in ſe, complicatæ forent, ut Turnebus lib. 28. Adverſ. c. 32. erant quoque triplices, & quadruplices; &c. videſis in Jul. c. 42.

11. *Servilem in modum torſit*] Tanquam crimine majeſtatis reum: hoc enim tantum caſu liberum hominem torqueri fas erat, & omnibus æqua conditio erat, ut patet ex l. 4. Cod. *ad legem Juliam majeſtatis.*

12. *Tribunitiam poteſtatem*] Imperatores Romani Tribunitiam ſibi poteſtatem ſumere conſueverant, ut ea forent magis inviolabiles; ſacroſancta quippe tribunorum plebis poteſtas, *ſacroſanctum* autem Feſto *dicitur, quod jurejurando interpoſito, eſt inſtitutum, ſi quis id violaſſet, ut morte pœnas penderet. Cujus generis ſunt tribuni plebis.* Exemplum ejus aſſumptæ poteſtatis primum eſt a Julio, cui Senatuſconſulto delata eſt in omnem vitam, ut refert Dio lib. 42. & 44. Quia tamen ea publice primus uſus eſt Auguſtus, eique prærogativis quibuſdam additis ſplendorem addidit, ejus auctor dicitur Tacito Annal. 3. *Id ſummi faſtigii vocabulum Auguſtus reperit, ne regis aut dictatoris nomen aſſumeret, hac tamen appellatione aliqua cætera imperia præmineret.*

13. *Luſtra*] Luſtrum eſt ſpatium quinque annorum: hoc inſtituit Servius una cum cenſu, hoc enim peracto, luſtrabatur ſolenni ſacrificio populus, qui in campo cum armis adeſſe juſſus erat. De quo Livius lib. 1. & Halicarn. lib. 4. fuſe.

14. *Morum legumque regimen.* &c.] Hinc Horatius Epiſtola 1. lib. 2. ad Auguſtum.

Cum tot ſuſtineas ac tanta negotia ſolus,
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes, &c.

Quod munus proprie cenſoris erat, ut Livius lib. 4. cujus nomen ſumere ſibi noluerat, & Julius, ut ſupra in ejus vita c. 76.

15. *Cenſum*] Quid hîc eſſet ſupra in Julio cap. 41. & 76. &c. uno ex illis natus eſt Chriſtus Dominus, ut narrat D. Lucas in Evangelio cap. 2. v. 1. circa annum U. C. 752.

16. *Collega*] Duo erant cenſores, ſed in alterius locum, ſi forte moreretur, alium non ſufficiebant.

CAPUT XXVIII.

De reddenda Rep. [1] bis cogitavit: primo poſt oppreſſum ſtatim Antonium, memor objectum ab eo ſibi ſæpius, quaſi per ipſum ſtaret ne redderetur: ac rurſus tædio diuturnæ valitudinis: cum etiam magiſtratibus ac Senatu domum accitis [2] Rationarium imperii tradidit. Sed reputans & ſe privatum non ſine periculo fore, & illam plurium arbitrio [3] temere committi, in retinenda perſeveravit: dubium eventu meliore an voluntate. Quam voluntatem cum præ ſe identidem ferret, quodam etiam [4] edicto his verbis teſtatus eſt: *Ita [5] mihi ſalvam ac ſoſpitem Remp. ſiſtere in ſua ſede*

liceat, atque ejus rei fructum percipere, quem peto, ut optimi ſtatus auctor dicar: & moriens, ut feram mecum ſpem, manſura in veſtigio ſuo fundamenta Reip. quæ jecero. Fecitque ipſe ſe compotem voti, niſus omni modo, ne quem novi ſtatus pœniteret. URBEM neque pro majeſtate imperii ornatam, & [6] inundationibus [7] incendiiſque obnoxiam, excoluit adeo, ut jure ſit gloriatus, [8] marmoream ſe relinquere, quam lateritiam accepiſſet. Tutam vero, quantum provideri humana ratione potuit, etiam in poſterum præſtitit.

NOTÆ.

1. *Bis cogitavit*] Hoc eſt bis voluit otio ſe reddere, & Reip. curam ac ſolicitudinem deponere, & quidem ſerio non ſimulate; ſæpius enim vel ſe reddere, optavit, aut finxit. Senec. *de brevitate vitæ* cap. 5, hujus conſilii ſuaſorem Agrippam Mæcenati diſſuadenti poſt habuit, ſuapte natura dominandi cupidiſſimus, ut inquit Eutropius. Rationem utriuſque Dio refert lib. 53. & quod Suetonius hic *Rempublicam reddere* dicit, ille fuſius, populo reſtituere arma, leges, provincias, reditus, &c De hoc Auguſti conſilio vide & Senec. lib *de brevitate vitæ*.

2. *Rationarium*] Librum memorialem, quo omnis publicæ adminiſtrationis ratio ſua ipſius manu perſcripta erat, quantum civium & ſociorum in armis, quot regna, quot provinciæ, quanta vectigalia, &c. Tacit. Annal 1.

3. *Temere committi*] Vocem *temere* in duobus optimis libris non legit Torr. nec eam deſiderat, quæ tamen abeſſe ſalvo ſenſu poſſe non videtur.

4. *Edicto*] In Julio c. 9. 51 & 75.

5. *Ita mihi ſalvam*, &c.] Reperiuntur ſimiles jurisjurandi formulæ. Plancus apud Ciceronem lib. Famil. epiſt. 10. epiſt. 9. *Quod ad me attinet, mi Cicero, ita ab imminentibus malis Reſp. me adjuvante liberetur: ſic*, &c. Julianus apud Ammianum lib. 24. *Animabat Julianus exercitum, cum non per charitates, ſed per inchoatam negotiorum multitudinem dejeraret aſſidue, ſic ſub jugum mitteret Perſas, ita quaſſatum recrearet orbem Romanum, ut Trajanus fertur aliquoties jurando dicta conſuevisſe firmare. Sic in provinciarum ſpeciem redactam videam Daciam, ſic pontibus Iſtrum, Euphratem ſuperem*, &c.

6. *Inundationibus*] Livius lib 5 Decad. 4. refert duodecies eodem anno campum Martium, planaque urbis inundata. Inundationes ejuſmodi prodigii ſemper loco a Romanis habitæ ſunt, & in acta referri ſolitæ.

7. *Incendiis obnoxiam*] Idem Livius lib. 1. Decad 4. *Annus inſignis incendio ingenti, quo clivus publicus ad ſolum exuſtus.* Et alibi, Tacit. lib. 15. Annal, ubi de incendio Neroniano cauſſam affert. *Obnoxia urbe arctis itineribus, huc que & illuc flexis atque enormibus vicis*, &c.

8. *Marmoream*] Non de ædificiorum pulcritudine, ſed de imperii firmitudine ex Dione, quidam intelligi voluiſſe putaverunt.

CAPUT XXIX.

PUblica opera plurima exſtruxit: ex quibus vel præcipua, [1] Forum cum [2] æde Martis Ultoris, templum Apollinis in Palatio, ædem Tonantis Jovis in [3] Capitolio. Fori exſtruendi cauſſa fuit, hominum & judiciorum multitudo, quæ videbatur, non ſufficientibus duobus, etiam tertio indigere. Itaque feſtinantius, nec dum perfecta Martis æde, publicatum eſt, cautumque ut ſeparatim in eo [4] publica judicia & [5] ſortitiones judicum fierent. Ædem Marti, bello Philippenſi [6] pro ultione paterna ſuſcepto, [7] voverat. Sanxit ergo ut de [8] bellis triumphiſque heic conſuleretur Senatus: provincias cum Imperio petituri, hinc [9] deducerentur: quique victores rediſſent, huc [10] inſignia triumphorum inferrent. Templum Apollinis in ea parte Palatinæ do-

mus excitavit, quam fulmine ictam deſiderari a Deo [11] haruſpices pronuntiarant. Addidit [12] porticus cum [13] bibliotheca Latina, Græcaque. [14] Quo loco jam ſenior ſæpe etiam Senatum habuit, [15] decuriaſque judicum recognovit. Tonanti Jovi ædem conſecravit, liberatus periculo, cum expeditione Cantabrica per nocturnum iter lecticam ejus [16] fulgur perſtrinxiſſet, [17] ſervumque prælucentem exanimaſſet. Quædam etiam opera ſub nomine alieno, nepotum ſcilicet & uxoris ſororiſque, fecit: ut porticum, [18] baſilicamque Lucii & Caii; item porticus [19] Liviæ & Octaviæ, [20] theatrumque Marcelli. Sed & cæteros principes viros ſæpe hortatus eſt, ut pro facultate quiſque monumentis vel novis, vel refectis, & excultis, urbem adornarent. Multaque a multis extructa ſunt: ſicut a [21] Marcio Philippo, [22] ædes Herculis Muſarum: a L. Cornificio, [23] ædes Dianæ: ab [24] Aſinio Pollione, atrium Libertatis: a Munatio Planco, ædes Saturni: [25] a Cornelio Balbo, theatrum: [26] a Statilio Tauro, amphitheatrum: a [27] M. vero Agrippa, complura, & egregia.

NOTÆ.

1. *Forum*] Quid ſit in Julio c. 26.

2. *Æde Martis Ultoris*] Ovid. 5. faſt. loquentem inducens Auguſtum, & Marti preces fundentem.

Dona feres, & me victore, vocaberis Ultor,
Dixerat & victo latus ab hoſte redit.

Formæ fuit rotundæ in ipſo Auguſti foro extructa ædes illa hac urbis hodiernæ regione, quæ S. Martinæ ædem attingit ex deſcriptione Jacobi Lauri; ſed duo erant & diverſæ formæ, utrumque ab Auguſto ædificatum alterum in Capitolio poſt recepta a parthis ſigna. Templum hic & ædem videtur manifeſte diſtinguere, unde hanc differentiam ex Gellii lib. 14. cap. 7. aſcribere expedit, ibidem enim ex Varrone ait. *In curia Hoſtilia & in Pompeia & poſt in Julia, cum profana ea loca eſſent, templa eſſe per augures conſtituta. ut in iis Senatuſconſulta more majorum juſta fieri poſſent. Inter quæ id quoque ſcriptum reliquit* (Varro) *non omnes ædes ſacras templa eſſe, ac ne ædem quidem Veſtæ, templum eſſe.*

3. *In Palatio*] Quid ſit Palatium c. 5. ubi in Palatii regione natum Auguſtum retulit. Quapropter montem illum veroſimile eſt pro aliis elegiſſe decorandum; ibi enim ſplendidiſſimam illam domum extruxit, de qua hoc ipſo capite & c. 5. hujus etiam hodie viſuntur veſtigia quædam, ab ea parte qua montem Aventinum reſpiciens Circo maximo imminebat, ut facilius poſſet inde ſpectacula, & navalia præſertim videre prælia, quemadmodum in ejus deſcriptione notavit Jacobus Laurus.

4. *Publica judicia*] Ea ſunt in quibus accuſare cuivis licebat e populo, ut repetundarum, ambitus, &c. de quibus in Julio c. 4. & 9. adulterii in Tiber. c. 35.

5. *Sortitiones judicum*] An Senatores ab initio judicaverint, an verò tantum poſt ademptum id muneris equitibus: quæſtio eſt ambagibus multis obnoxia; ut ut eſt illud, conſtat ſortitiones judicum tunc fieri ſolitas cum prætor aut princeps ille quæſtionis de quo in Jul. c. 11. ſelectorum hoc anno judicum, qui vulgo 300. ut exiſtimant, nomina omnia conjiciebat in urnam, ut numerus educeretur definitus per legem negotii de quo agebatur, cauſſa latam, ſi vero vel accuſator vel reus quoſdam ex illis ſibi ſuſpicaretur infenſos, rejectis illis ab utraque parte ſubſortiebantur alios. Huic ergo judiciorum parti forum ſuum Auguſtus deſtinaverat. Qua de re Cicero in Verrinis & ibi Aſconius Pedianus.

6. *Pro ultione.*] Ovid. faſt. 5.

Ultor ad ipſe ſuos cœlo deſcendit honores,
Templaque in Auguſto conſpicienda fore.

7. *Voverat.*] Ovid. ibidem.

Voverat hunc genitor tunc cum pia ſuſtulit arma.

Pia ſcilicet quia ſuam in adoptivum patrem pietatem exhibebant.

8. *De bellis*] Indicendis, quod olim in Capitolio idem Ovid. ibid.

Digna Gigantæis hæc ſunt delubra trophæis
Hinc fera Gradivum bella movere decet.

9. *Deducerentur*] Officii cauſſa. Vide in Julio c. 71.

10. *Inſignia Triumphorum*] De his in Julio c. 37.

11. *Haruſpices*] Notum eſt, fuiſſe divinatores quoſdam, qui & extiſpices dicti ab extorum inſpectione, futura prædicentes.

12. *Porticus*] Locus erat totus ad amœnitatem & magnificentiam compoſitus, & extructus ubi deambulationes & umbracula Ovid. de porticu Pompeii.

Tu modo Pompeia lentus ſpatiare ſub umbra. &c.

Martial. non ſemel

13. *Bibliotheca*] De qua Horatius epiſt. 1. lib. 2.

Si munus Apolline dignum
Vis complere libris, & vatibus addere calcar

Et Ode 31. lib. 1.

Quid dedicatum poſcit Apollinem
Vates, quid orat, &c.

Et lib. 1. Epiſt. 3.

Scripta Palatinus quæcumque recepit Apollo, &c.

Idem voluerat Julius c. 44.

14. *Quo loco*] De templo Apollinis Sabellicus locum illum intelligit, quod in aliis, quam conſecratis augurio locis haberi Senatum fas non eſſet: verum cum & alia multa Auguſtus immutarit, & hic idem auctor licet ædem Martis a templo diſtinguens, in illa tamen Senatum conſulendum voluiſſe referat, de porticu quoque vel bibliotheca intelligi poſſe videtur. De hoc Apollinis templo Propertius lib. 2. Elegia 1. ab initio.

Atque ubi navali ſtant ſacra palatia Phœbe, &c.

Hujus in faſtigio videbatur ſolis currus, qui multo auro obductus mirum ſplendorem edebat; cujus meminit idem auctor lib. 2. Elegia 31. templum deſcribens.

Tum medium claro ſurgebat marmore templum
Et patria Phœbo carius Ortygia
Auro ſolis erat ſupra faſtigia currus, &c.

Manilius quoque lib 5.

15. *Decurias*] Judicum decuriæ fuerunt eorumdem variæ claſſes, de quibus ſic Plinius lib. 33. cap. 1. *Judicum quoque non niſi quatuor decuriæ fuere primo, vixque millia ſingula in decuriis inventa ſunt nondum provinciis ad hoc munus admiſſis*, &c. Et cap. 2. *decuria quoque ipſa diſcreta pluribus nominibus fuere tribunorum æris, & ſelectorum, & judicum. Præter hæc etiamnum nongenti vocabantur.* Videſis & Turn. lib. 29. c. 16. &c.

16. *Fulgur*] Pro fulmine poſuit, quod nec aliis inſuetum.

17. *Servum prælucentem*] De conſuetudine luminum itineribus nocturnis gerendorum in Jul. c. 31.

18. *Baſilicamque Caii & Lucii*] Quid ſint baſilicæ ſupra in Jul. cap. 10. hæc, quæ Caii fuit & Lucii referente Marliano, ſtetit eo in loco, qui hodie eſt inter templum S. Bibianæ, & urbis mœnia: cui rei fidem facit, quod Jacobus Laurus ait locum etiam hodie dici *Therma Galutii* parum corruptis vocibus *Caii & Lucii*. Non quidem quod ibi thermæ fuerint, ſed quod ingentia omnia ædificia thermas vulgus appellaverit. *Præterea*, inquit idem Laurus, *concamerata fornix quæ adhuc integra permanet, atteſtatur, qua præter Pantheonis illam mirabilem, nullam aliam ſuperbiorem invenies.*

19. *Livia & Octavia*] Illa conjux, hæc ſoror Auguſti. Liviæ porticus in ſacra via fuit: ut innuit Ovidius.

Diſce tamen veniens ætas ubi Livia nunc eſt
Porticus, immenſa tecta fuiſſe domus.

Julii nempe Cæſaris in Julio cap. 46. de Octavia autem in nona urbis regione ante Marcelli filii ejus theatrum ubi fuit & curia Octavia. Harum porticus ſcilicet & curiæ ſtatuas & imagines Plinius ab eximiis auctoribus maxime commendat. Ædificia illa a S. Nicolao in carcere ad S. Mariam in porticu extenſa fuiſſe conjiciunt

20. *Theatrum Marcelli*] Filius hic erat Octaviæ. Theatrum inter & amphitheatrum diſcriminis illud erat, quod illud ſemicirculi hoc circuli ferme, ſeu potius ovi figura conſtaret. Marcelli theatrum Tarpeio monti accubabat, ubi ſuum olim erigere, Cæſar deſtinarat in Jul. c 44 ibi fuit ubi hodie Palatium Sabellorum, in quo multæ ſuperſunt ejus reliquiæ: columnæ præſertim, ſed igne labefactatæ, ut idem Laurus teſtatur.

21. *Marcio Philippo*] Auguſti vitrico, de quo c. 8. vulgatæ editiones legebant

22. *Herculis & Muſarum.* Caſaubonus &

Tortentius ſuorum librorum auctoritate ſuſtulerunt ; templum enim illud Herculi commune fuit & Muſis , ut ex Plutarcho problemate 69. conſtat , a Martio illo Philippo inſtauratum duntaxat non primo conditum , ſed longe antea a M. Fulvio Nobiliore Ennii poëtæ amiciſſimo circa annum U.C. 566. Fulvius quippe de Ætolis triumphaturus novem muſarum ſtatuas ex capta urbe Ambracia Romam tranſtulerat , ibique dedicaverat , ut oſtenderet Muſarum quietem deffenſione Herculis egere , hujus vero virtutem voce Muſarum exornari. Juxta illud Horatii Ode 9. lib. 4.

Vixere fortes ante Agamemnona
Multi , ſed omnes illacrymabiles
Urgentur , ignotique longa
Nocte , carent quia vate ſacro.

Amicitiam Ennii præſertim reſpiciens Fulvius cum enim ille perditionis comitem amico ſe præbuiſſet, ejus victoriam inſigni laude celebraverat : de his Livius lib. 8. & 9. Decad. 4. & Plinius lib. 35. c. 10. ac præſertim Eumenius Rhetor oratione de ſcholis inſtituendis, quæ cum variis panegyricis edita vulgo invenitur. Fuerunt alia tria Herculis templa , quorum aliqua etiamnum Romæ viſuntur veſtigia.

23. *Ædes Dianæ*] Plures itidem fuere.

24. *Ab Aſinio Pollione atrium libertatis*] De Aſinio jam c.30. & 55. Julii. Atrium locus erat columnis cinctus, cujus in medio area ſub dio , quæ ideo αἴθριον ab αἴθρη aër & periſtylium a columnis appellata ; unde atria apud ipſos monachorum clauſtris, ut aiunt , non abſimilia. In atrio libertatis tabularium fuit, quo ſervabantur acta publica. Ut clare ſatis innuit Livius lib. 3. Decad. 5. *Cenſores ex templo in atrium libertatis , aſcenderunt , & ibi ſignatis tabellis publicis , clauſoque tabulario* , &c. hujus conditor longe ante fuerat Gracchus. Ut idem Livius lib. 4. Decad. 3. notat. unde non niſi collapſi aut ruinam minantis inſtauratorem fuiſſe Pollionem veroſimile eſt ; Huc doctos animi cauſſa conveniſſe innuit Ovid.

Nec me quæ doctis patuerunt prima libellis
Atria libertas tangere paſſa ſua eſt.

25. *Cornelio Balbo*] Illo Cæſaris amico de quo in Jul. cap. 78. & 81. De hujus theatri loco non convenit antiquariis , exiſtimant vulgo ejus veſtigia ſupereſſe ſub palatio ducis Cæſarini , quin & eidem palatio dediſſe fundamenta.

26. *A Statilio Tauro , amphitheatrum*] Hoc ſolum , primumque lapideum Romæ fuiſſe notat Lipſius lib. de amphitheatro c. 5. meminit Dio lib. 51. conditum anno U. C. 725. hujus ædificii veſtigia videntur ad templum & cœnobium S. Crucis in Hieruſalem , ubi ciſtercenſis ordinis viri habitant.

27. *Ab Agrippa complura & egregia*] Mirabile præſertim illud templum , quod Jovi & diis omnibus dicatum, Pantheum appellavit etiamnum hodie extans , a Bonifacio 4. ſummo pontifice in honorem S. Mariæ & omnium ſanctorum conſecratum , quod a forma vocavere *rotunda*.

CAPUT XXX.

SPatium urbis in [1] regiones vicoſque diviſit : inſtituitque ut illas [2] annui A. V. C.
magiſtratus ſortito tuerentur , [3] hos magiſtri e plebe cujuſque viciniæ DCCXLI.
electi. Adverſus incendia [4] excubias nocturnas , vigileſque , commentus eſt. Ad coërcendas inundationes, alveum Tiberis laxavit, ac repurgavit, completum olim ruderibus, & ædificorum prolapſionibus coarctatum. Quo autem facilius undique urbs adiretur , deſumta ſibi [5] Flaminia via [6] Arimino tenus munienda , reliquas triumphalibus viris ex [7] manubiali pecunia ſternendas diſtribuit. Ædes ſacras , vetuſtate collapſas , aut incendio abſumptas , [8] refecit : eaſque & cæteras opulentiſſimis donis adornavit : utpore qui [9] in cellam Capitolini Jovis [10] ſedecim millia pondo auri , gemmaſque ac margaritas [11] quingenties H S. una donatione contulerit.

NOTÆ.

1. *Regiones*] XIV. ut ſupra in Julio c. 39. notatum eſt. An vero diviſionis hujus primus auctor fuerit non conveniunt interpretes. Torrent. & Beroald. negant, Caſaubonus affirmat, quod illius partitionis ante Auguſtum nulla mentio facta ſit a Varrone lib. 4. de Lingua Latina.

2. *Annui Magiſtratus*] An ad id unum lecti, an vero magiſtratibus annuis id quoque demandatum, obſcurum reliquit auctoris brevitas. Poſterius tuentur Torrentii & Caſauboni conjecturæ, nec illis videntur alii præponderare.

3. *Hos*] Vicos ſcilicet unde vicomagiſtri.

4. *Excubias vigileſque*] Quæ cura Ædilium ante fuerat c. 25. *& lege 3. ff. de officio præfecti vigilum.*

5. *Flaminia via*] Flaminius conſul poſt victos Ligures ne ſui milites otio frangerentur, hanc ſtraverat primus per Tuſciam & Umbriam Ariminum uſque Livius lib. 9. Decad. 4. porta flaminia unde hæc via incipiebat, hodie *porta del popolo.* De viis ſternendis jam ſupra in Julio non nihil c. 44.

6. *Ariminum*] Rimini munivit & alibi quam in Italia: vide inſcriptiones.

7. *Manubiali*] Quid manubiæ in Jul. cap. 16.

8. *Refecit*] Hinc Ovidius faſtorum 2.

Templorum poſitor, templorum ſancte repoſitor.

Ancyrano lapide hæc omnia enumerantur, quem vide in calce operis.

9. *Cellam*] Quid ſit vide in Jul c. 84.

10. *Sedecim millia*] Budæus lib. 3. de aſſe ex multis auctorum monumentis Romanæ auri unciæ pretium ſtatuit 16. francicos & 8. ſolidos noſtrates cum ſemiſſe, libra vero ſeu quod idem eſt pondo Romanum 12. conſtabat unciis, ut in Jul. c. 4. notatum eſt, atque ideo auri libra 197 l. 2 ſ. noſtratibus æquivalet, quæ ſumma decies ſexties millies ducta, ni falſam ipſe rationem habuerim, dabit 3142000 l.

11. *Quingenties*] Juxta eadem principia ſunt 2187500 l.

CAPUT XXXI.

[1] POSTQUAM vero pontificatum maximum quem nunquam [2] vivo Lepido, auferre ſuſtinuerat, mortuo demum ſuſcepit, quidquid [3] fatidicorum librorum Græci Latinique generis, nullis vel parum idoneis auctoribus vulgo ferebatur, ſupra duo millia contracta undique cremavit: ac ſolos retinuit Sibyllinos: hos quoque delectu habito: condiditque duobus [4] forulis auratis ſub Palatini Apollinis baſi. [5] Annum a D. Julio ordinatum, ſed poſtea negligentia conturbatum atque confuſum, rurſus ad priſtinam rationem redegit: in cujus ordinatione [6] Sextilem menſem e ſuo cognomine nuncupavit, magis quam Septembrem, quo erat natus: [7] quia hoc ſibi & primus conſulatus & inſignes victoriæ obtigiſſent. Sacerdotum & numerum & dignitatem, ſed & commoda, auxit: præcipue Veſtalium virginum. Cumque in demortuæ locum aliam [8] capi oporteret, ambirentque multi ne filias in [9] ſortem darent: adjuravit, ſi cujuſquam neptium ſuarum competeret [10] ætas, oblaturum ſe fuiſſe eam. Nonnulla etiam ex antiquis cærimoniis paullatim abolita reſtituit: ut [11] Salutis augurium. [12] Diale Flaminium, [13] ſacrum Lupercale, [14] ludos Seculares & [15] Compitalicios: Lupercalibus vetuit currere imberbes: item, Secularibus ludis juvenes utriuſque ſexus prohibuit ullum nocturnum ſpectaculum frequentare, niſi cum aliquo majore natu propinquorum. [16] Compitales Lares ornare [17] bis anno inſtituit, vernis floribus, & æſtivis. Proximum a Dis immortalibus honorem memoriæ ducum

præſtitit, qui imperium populi Rom. ex minimo maximum reddidiſſent. Itaque & opera cujuſque, [18] manentibus titulis, reſtituit: & ſtatuas omnium [19] triumphali effigie in [20] utraque Fori ſui porticu dedicavit. Profeſſus eſt edicto, *commentum id ſe, ut illorum velut ad exemplar & ipſe dum viveret, & inſequentium ætatum principes exigerentur a civibus.* Pompeii quoque ſtatuam contra [21] theatri ejus [22] regiam, [23] marmoreo Jano ſuppoſuit, tranſlatam [21] e curia, in qua C. Cæſar fuerat occiſus.

NOTÆ.

1. *Pontificatum*] Quid hic ſit in Jul. c.13. hunc ſuſcepit Auguſtus ne quid ſibi deeſſet ad ſummam poteſtatem: priſcis enim regibus id juris fuit ut & leges humanæ & religionis ceremoniæ penes ipſos forent, quod ab Auguſto, cæteris quoque imperatoribus obſervatum.

2. *Vivo Lepido auferre*] In eandem omnino ſententiam Seneca lib. 1. de Clementia c.10. *Pontificatum maximum, non niſi mortuo illo* (Lepido ſcilicet) *transferri in ſe paſſus eſt. Maluit enim illum honorem vocari quam ſpolium.* An vero id ex more paſſus ſit Auguſtus, quod perpetuus eſſet pontificatus ut de cæteris quoque ſacerdotiis tradit Plinius lib. 18. c. 2. & Caſſiodorus clare ſatis innuit in patriciatus formula; affirmari vix poſſe videtur, Plutarcho in quæſtionibus Rom. proprium id auguribus duntaxat fuiſſe dicente, cui plane adſtipulatur Plinius Junior lib. 4. epiſt. 8. *Sacerdotium ipſum* (auguratum intellige) *cum priſcum & religioſum, tum hoc quoque ſacrum plane & inſigne eſt, quod non adimitur viventi. Nam cætera quanquam dignitate propemodum paria, ut tribuuntur, ſic auferuntur.*

3. *Fatidicos*] Quibus fata P. R. deſcripta, qui & fatales & vaticini dicuntur. Id non primus ſtatuerat Auguſtus; Livius lib. 9. Decadis 4. in oratione Poſthumii conſulis. *Quoties hoc patrum avorumque ætate negotium eſt magiſtratibus datum ut ſacra externa fieri vetarent? ſacrificulos vateſque Foro, Circo, urbe prohiberent? vaticinos libros conquirerent comburerentque? omnem diſciplinam ſacrificandi, præterquam Romano more abolerent?*

4. *Forulis*] Dixit pro capſulis ſeu loculamentis quo ſenſu Juvenalis.

Hic libros dabit & forulos mediamque Minervam.

Sic & fori & loca in ſpectaculis & ſedilia in navibus ſignificant. Et vaticinos libros appoſite vatum Deo credebat, Apollini ſcilicet, cujus ſtatua 50. pedum altitudine fuit, de qua ut a ſe viſa Plinius ait, dubium an ære nobilior an pulchritudine. Plures fuere,

5. *Annum a D. Julio ordinatum*] Quæ cura maximi pontificis erat in Jul. c.40. notatum: ideo autem conturbatus jam erat quia Julii mentem in intercalationibus non aſſecuti pontifices, quarto quoque anno incipiente intercalaverant, cum niſi quarto quoque anno deſinente non eſſet intercalandum: qua ratione in priſtinam confuſionem reditura res erat. Annis enim 36. quorum decurſu non plures quam novem dies addendi fuerant, errore ſupra memorato ducti pontifices, duodecim addiderant, quem ut emendaret Auguſtus 12. annos abſque intercalari hoc eſt biſſextili die tranſigi juſſit, ut tres illi dies qui per annos 36. ſacerdotalis feſtinationis vitio creverant, intercalato nullo devorarentur. *Poſt hoc unum diem ſecundum ordinationem Cæſaris, quinto quoque incipiente, anno intercalari juſſit: & omnem hunc ordinem, æreæ tabulæ, ad æternam cuſtodiam inciſione mandavit.* Ut ait Macrobius lib. 1. c. 14.

6. *Sextilem*] Quia ſextus a Martio unde incipiebat annus Romuli, re enim ſublata, manſerat appellatio. Hodie Auguſtus ab Auguſto. Ut & Julius de quo in Jul. c. 76. & Macrob. & Cenſorinus.

7. *Quia hoc*] Menſe ſcilicet, quin & eodem die. Horatius Ode 14. lib. 4.

Nam tibi quo die
Portus Alexandria ſupplex
Et vacuam patefecit aulam, &c.

8. *Capi*] Gellius ibidem. *Plerique autem capi virginem ſolam debere dici putant, ſed flamines quoque diales, item pontifices & augures capi dicebantur.* Et paulo ante, *capi autem virgo propterea dici videtur, quia pontificis.*

manu prehenſa, ab eo parente, in cujus poteſtate eſt, veluti bello capta abducitur. Pontificis inter alia verba ſolennia, hæc ſunt *te amata capio. Amata inter capiendum a pontifice max. appellatur, quoniam quæ prima capta eſt, hoc fuiſſe nomine traditum eſt.*

9. *In ſortem darent*] Gellius lib. 1. c. 12. ſcribit Papia lege cautum fuiſſe, ut pontificis maximi arbitratu virgines e populo 20. legerentur, quas inter fieret ejuſmodi ſortitio.

10. *Ætas*] Non minor ſex, nec major decem annis, quæ patrima foret & matrima, &c. Gellius ibid.

11. *Salutis augurium*] Triumphis peractis, quo tempore Janum clauſit Auguſtus, ſalutis quoque revocavit augurium. De Jano quidnam foret cap. 22. & nota res omnibus de Salutis augurio non item. Hoc autem ut ex Dionis lib. 37. colligitur, divinationis quoddam genus erat, quo probabatur concederent-ne ipſi Dii ut Salus populo Romano poſtularetur, quaſi nefas fuiſſet eam, priuſquam petendi venia concederetur, poſtulare. Deſtinatus ad id ſingulis annis dies ad quem nullus exercitus ad bellum profectus, hoſtis nullus in armis eſſet, aut pugnatum fuiſſet, quapropter belli temporibus non celebrabatur.

13 *Sacrum Lupercale*] De Luper. in Jul. c. 76.

14. *Ludos Seculares*] Sic dicti ſunt quod unoquoque ſeculo fierent, centeſimo ſcilicet, vel decimo & centeſimo anno, nam adhuc Grammatici certant, ex inſtituto Valerii publicolæ, ad liberandam peſtilentia civitatem illius exemplo Valeſii; cujus filii ceremoniis iiſdem peſte ſanati dicebantur, de quo Valer. Max. lib. 2. cap. 1. Horum inter alios, ritus hic erat, ut ſpectacula multa & ſacrificia tribus diebus totidemque noctibus fierent, ac præſertim pueri puellæque ingenui carmina & Pæanas accinerent, quibus imperii Romani perennitas diis immortalibus commendabatur. Extat apud Horatium in fine Epodon ſeculare carmen quod his ludis ſcripſerat anno ab V. C 736. Vide & in Claud. c. 21. & in Domit. cap. 4.

15. *Compitalicios*] Hi Laribus conſecrati ut pote quorum tutelæ commiſſa urbis compita Ovid. faſt. 2.

Qui compita ſervant,
Et vigilant noſtra ſemper in urbe Lares.

Plautus in Mercatore Act. 5. Sc. 2.

Vos Lares viales ut me bene juvetis.

A Servio Tullio Rom. rege inſtituta compitalia, quoniam Larium filius exiſtimabatur. De quo Plinius lib. 36. cap. 27. & Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 4. qui non nihil a Livio l. 2. ſuper hac Servii Tullii origine differunt.

16. *Compitales Lares*] Urſini libri & quidam editi, legebant *compitalicios.* Quo ſenſus fieret: ornandos juſſiſſe Lares ludis compitalicius, quod a Suetonii conſuetudine non abhorret, ut nempe quæ conjunctim propoſuit, ea diviſim explicet. Verum cum non reperiantur bis anno celebrati priorem lectionem retinuit Caſaubonus & alii ut intelligantur Larium ſimulacra in compitis poſita bis unoquoque anno, Auguſto jubente floribus adornata.

17. *Bis anno inſtituit*] Hinc colligere eſt compitalia non ſtato aliquo die cæterorum inſtar feſtorum celebrata, quod & aperte affirmat Auſonius Eidyllio 25.

Et nunquam certis redeuntia feſta diebus,
Cum ſua per vicos compita quiſque colit.

Non publici modo, ſed & privati Lares floribus ornabantur Juvenal Satyr. 12.

Laribuſque paternis
Thura dabo, atque omnes viola jactabo
colores.

Plinius lib. 21. c. 3. &c.

18. *Manentibus titulis.*] Hoc eſt inſcriptionibus, quibus declarabatur, quorum eſſent ejuſmodi monumenta; contra omnino Domitianus, ut videre eſt in ejus vita cap. 5. quem forte Suetonius hîc perſtrinxerit.

19. *Triumphali effigie*] Triumphalium virorum ſtatuas in curribus dicatas auctor eſt Plinius lib. 34.

20. *Utraque fori ſui porticu*] Ab Ænea & Romulo, omnes ordine diſpoſuit. Unde Ovidius 5. faſtorum de Marte Ultore cujus ædes in ipſo foro fuit.

Hinc videt Ænean oneratum pondere caro
Et tot Iuleæ nobilitatis avos, &c.

Hic nota verbum *exigerentur* hoc eſt requirerentur eædem in illis virtutes & quaſi trutina examinarentur, quo ſenſu in Jul. c. 47. ne qui diſſimiles eſſent, admitterentur.

21. *Theatri*] Pompeius primus manſuram theatro ſedem poſuit, quo nomine incuſatum illum tradit Tacit. Annal. lib. 14. ſubitariis enim huc uſque gradibus & Scena temporaria ludi celebrati, & vetuſtioribus temporibus, ſtans populus ſpectaverat, ut ait idem ibidem. In campo Floræ fuit ubi

hodie Palatium Urſinorum teſte Jacobo Lauro.

22. *Regiam*] Quænam illa ſit non conſtat. Torrentius arbitratur ipſum theatrum magnificentiæ cauſſa ſic appellatum. Caſaubonus de illa domo mavult intelligi, quam theatro junctam ab ipſo Pompeio, tradidere Velleius & Plutarchus, aut certe de alio quovis ædificio inibi ejuſdem juſſu conſtructo, quod ſignificaverit hoc nomine Tranquillus, qui vocem Græcam *baſilica*, de qua in Jul. c. 10. Latinam fecerit, quemadmodum de Pauli baſilica de qua cap. 29. Jul. dixit Statius *ſublimis regia Pauli*. Quo ſenſu Sigonius *lib. 2. de antiquo jure Italiæ cap. ultimo* notat, regiam cum dicerent, nil aliud quam baſilicam intellexiſſe. Certe ex Gellio lib. 4. c. 6. conjicere eſt regiam fuiſſe quoque aliquod in ædificiis ſplendidis membrum; verba ſunt *ita in veteribus memoriis ſcriptum legimus, in ſacrario in regia haſtas Martias moviſſe, cujus cauſſa SC. factum eſt cujus exemplum hoc eſt. Quod C. Julius L. F. Pontifex nunciavit in ſacrario in regia haſtas Martias moviſſe*, &c. quibus manifeſte, ni fallor, ſignificatur, regiam, ſacrarii partem conſtituiſſe.

23. *Marmoreo Iano ſuppoſuit*] In quibuſdam non malis codicibus Torrent. & Caſaubonus legunt *ſuperpoſuit*. quod & poteſt, Jani quippe fuerunt tranſitiones perviæ fornicatæ quæ ſpeciem arcus referrent, qualia Romæ multa & magna hominum frequentia celebrari ſolebant, ut colligere eſt ex Cicerone 6. Philipp. 15. de portis quibuſdam quæ in viarum capitibus eſſent Donatus explicat, adhuc infra in Domit. c. 13.

24. *E curia*] In Jul. c. 80. & 81.

CAPUT XXXII.

PLERAQUE peſſimi exempli correxit, quæ in perniciem publicam, aut ex conſuetudine licentiaque bellorum civilium duraverant, aut per pacem etiam extiterant. Nam & [1] graſſatorum plurimi palam ſe ferebant ſuccincti ferro, quaſi tuendi ſui cauſſa: & rapti per agros viatores ſine diſcrimine, liberi, ſervique, [2] ergaſtulis poſſeſſorum ſupprimebantur: & plurimæ factiones, titulo [3] collegii novi, ad nullius non facinoris ſocietatem coibant. Igitur graſſatores, diſpoſitis per opportuna loca [4] ſtationibus, inhibuit: ergaſtula recognovit: collegia, præter antiqua & legitima, diſſolvit: [5] tabulas veterum ærarii debitorum, vel præcipuam calumniandi materiam [6] exuſſit. [7] Loca in urbe publica juris ambigui poſſeſſoribus adjudicavit. [8] Diuturnorum reorum, & ex quorum ſordibus nihil aliud quam voluptas inimicis quæreretur, nomina abolevit: conditione propoſita, ut ſi quem quis repetere vellet, [9] par periculum pœnæ ſubiret. Ne quod autem maleficium, negotiumve impunitate vel mora elaberetur, [10] XXX. amplius dies, qui [11] honorariis ludis occupabantur, [12] actui rerum accommodavit. Ad tres judicum [13] decurias, quartam [14] addixit ex inferiore cenſu: quæ [15] ducenariorum vocaretur, judicaretque de levioribus ſummis. Judices [16] a triceſimo ætatis anno adlegit: id eſt, quinquennio maturius quam ſolebant. At pleriſque judicandi munus detrectantibus, vix conceſſit ut ſingulis decuriis [17] per vices annua vacatio eſſet: & ut [18] ſolitæ agi Novembri ac Decembri menſe res omitterentur.

Notæ.

1. *Graſſatorum*] Graſſari proprie ſine ferro aggredi ſignificare notant; ſed improprie ſæpe locuti eſſent auctores, tum hic, tum Livius lib. 2. Decad. 1. de Porſenna loquens. *Trecenti conjuravimus, ut in te hac via graſſaremur.* Juvenal Sat. 3. *interdum & ferro ſubitus graſſator agit rem*, & Suetonius ipſe in Jul. c. 72. Caligula 34. Neron. 36. quibus locis adducar potius, ut cum Sabellico exiſtimem graſſari eſſe ſupra modum ſævire ab impetu gradiendi, cum & Saluſtius pro gradi uſus fuerit præfatione belli Jugurthini. *Ad gloriam virtutis via graſſatur.*

2. *Ergaſtulis*] Ergaſtula ſunt loca, in quibus vincti ſervi detinebantur. Juvenal Sat. 14.

Quem mire afficiunt inſcripta ergaſtula carcer
Ruſticus. Et Sat. 8.
Quid facies talem ſortitus Pontice ſervum?
Nempe in Lucanos, aut Tuſca ergaſtula mittas.

Ibi terræ præſertim colendæ allaborabant. Lucanus.

Vincto foſſore coluntur
Heſperiæ ſegetes.

Columella lib. 1. c 8. &c. vel cædendis lapidibus. Plautus in captivis Act 3. Sc. 5.

Ducite,
Ubi ponderoſas, craſſas capiat compedes
Inde ibis porro in latomias lapidarias;
Ibi quom alii octonos lapides effodiunt.
Niſi cotidianus ſeſqui opus confeceris? &c.

De quo adhuc infra Tiberii cap. 8. & fuſe Lipſius elect. lib 2. c. 15.

3. *Collegii*] Eadem jam ante cura fuerat Julio c. 43.

4. *Stationibus*] Hinc ſtationarii milites etiam in provinciis Cujacius, obſer. lib. 19. c. 11. & in Jul. c 19.

5. *Tabulæ*] Vide in Jul c. 42.

6. *Exuſſit*] Vulgatæ editiones & omnes Torrentii libri habent *excuſſit*: Priorem tamen lectionem prætulit & cum ipſo Caſaubonus tum auctoritate Dionis utcumque motus; libro enim 53. expreſſe dicit combuſtas, cum ſimili aliorum imperatorum beneficio, Hadriani ut Spartianus, Aureliani ut Vopiſcus, narravere. Ejuſmodi tabulas, *Stirpes veterum fraudum, & ſeminaria futurarum* vocat Auſonius in Panegyric.

7. *Loca in urbe publica*] Hoc eſt quorum poſſeſſio privatorum erat, quamvis jus poſſidendi ambiguum foret, & incertum: *publica* igitur intellige, quæ talia eſſe putabantur. Ad dirimendas ejuſmodi lites instituti ſunt poſtea judices, qui curatores ædificiorum publicorum appellati, ut probat vetus lapis, qui in calce operis inter inſcriptiones. Hi ſi loca publici juris eſſe probarentur, vel auferebant ea poſſeſſoribus, vel impoſito ſolario (hoc eſt vectigali quod pro ſolo pendendum erat) relinquebant.

8. *Diuturnorum reorum*] Imperatorum ſequentium conſtitutionibus quæſtiones criminales anno vel biennio terminabantur. Ut fuſe in l. 3. Cod. *ut intra certum tempus criminalis quæſtio terminetur.*

9. *Par periculum*] Quæ pœna calumniatorum eſt, quibus damnatis olim inurebant fronti literam K ut ex Cicerone notavit Caſaubonus in oratione pro Roſcio Amerino. Unde Papinianus l 13. ff. *de teſtibus*. hominem integræ frontis, calumniatori opponit. De quo videſis legem 17. Cod. de pœnis

10. *Triginta amplius dies*] Major enim feſtorum dierum numerus, quam ut non modo tot judicia, ſed & alia quoque negotia poſſent peragi, quapropter 30. illos dies qui feſti propter ejuſmodi ludos erant, judiciarios fecit. Hoc imitatus eſt poſtea Antoninus Philoſophus auctore Capitolino in ejus vita *rei judiciariæ ſingularem diligentiam adhibuit: faſtis dies judiciarios addidit, ita ut 230. dies annuos rebus agendis litibuſque diſceptandis conſtitueret.* Hoc jam inde a Ciceronis temporibus faciendum exoptaverant, ut ipſe teſtatur in Verrinis; & ab aliis tamen imperatoribus auctus iterum pro varia, ut fit, rerum occaſione dierum feſtorum numerus.

11. *Ludis honorariis*, &c.] Vel quos privati homines, honoris cauſſa ederent, quod ſæpe factum illis temporibus, Martial. Epig. 16. lib. 3. cum magiſtratuum antea, ſacerdotumque proprium id jus eſſet divinique honoris gratia, non humani: vel *honorarios* dixit, quaſi prætorios quos prætores quorum numerum ad 16. auxerat, ederent qua ratione *jus honorarium* κατ' ἐξοχὴν di-

citur illud, quod prætores ſtatuebant.

11. *Actus rerum*] Hoc eſt rebus agendis ac tractandis negotiis adhuc infra c. 78. & Claud. c. 15 & 23.

13. *Decurias*] De his c. 29.

14. *Addixit*] Quidam legendum cenſent *addidit*, quod Torrentio probatur. Addici porro judices dicebantur, cum aut illos prætor daret, aut litigantes aſſumerent, quod multum ab hoc Auguſti inſtituto differre videtur. Et certe Suetonius infra in Calig. c. 16. dicit *quatuor decuriis quintam addidit*. Et in Galba cap. 14. *ſextam adjici precantibus*.

15. *Ducenariorum*] Non quod ducenti duntaxat eſſent, major enim in decuriis ſingulis judicum numerus, ut ſupra cap. 29. notatum eſt: ſed quod ducenta tantum haberent in cenſu; unde colligi poſſe videtur Auguſto judicum numerum, ut citius controverſiæ dirimerentur, amplificanti non ſuffeciſſe Romanorum equitum numerus; adlegit ſiquidem alios, quibus quadringenta non erant, hoc eſt cenſus equeſter, ut in Julio c. 33. notatum.

16. *A triceſimo*] Legendum vult Caſaubonus *a viceſimo*, cum nullibi repererit non lectos ante 35. annum judices ad Auguſti tempora, contra vero legitimam huic obeundo muneri ætatem fuiſſe contendit annum 25. *ex lege 8 ff. de muneribus & honoribus*, quæ & Cujacii mens eſt.

17. *Per vices annua vacatio*] Ut, cum quatuor eſſent decuriæ, quarto quoque anno ſingulis vacatio concederetur. Inviti quippe judicare cogebantur, ut patet hoc loco & *l.* 13. *ff. de vacatione & excuſatione munerum* §. 2. *qui autem non habet excuſationem, etiam invitus judicare cogitur.* Et *ll.* 9. *ac* 18. §. 14. *ff. de muneribus & honoribus*, &c.

18. *Solita res agi*] Hoc eſt, vix permiſit ut menſe Novembri & Decembri omitterentur negotia, & lites, quæ aliis anni menſibus agi ſolebant, quo ſenſu dixit *rerum actus*, vel ſecundum Caſaubonum, ut negotioſi menſium illorum dies nulli eſſent. Duplicem hic vacationem aſſignare videtur; alteram annuam qua gauderent ſingulæ decuriæ alternatim: ac proinde non niſi quarto quoque anno; quatuor enim erant, ut patet ex hoc loco: alteram vero bimeſtrem, qua gauderent ſimul omnes decuriæ uno quoque anno, poſtrema vacatione nihil ferme concedebat, duobus enim illis menſibus Novembri & Decembri pauciſſimi dies rebus agendis addicti, ſed omnes ferme feriati, ut patet ex Calendario veteri, Aſconio & aliis. December præcipue voluptatibus deputatus; Seneca epiſt. 18. *December menſis eſt, cum maxime civitas deſudat. Jus luxuria publica datum eſt: ingenti apparatu ſonant omnia, tanquam quidquam interſit inter Saturnalia & dies rerum agendarum. Adeo ut erraſſe mihi non videatur, qui dixit olim menſem Decembrem fuiſſe, nunc annum.* Et Martial. lib. aphop. Epig. 1.

Syntheſibus dum gaudet eques dominuſque Senatus, &c.

Infra cap. 71. & Claudii cap. 5. &c. unde conſtare videtur longe abfuiſſe, ut dies, quos e duobus illis menſibus ſubſtraxerat, æquaverint 30. illos, quos rerum actui prius dixit accommodatos.

CAPUT XXXIII.

IPſe [1] Jus dixit aſſidue, & in noctem nonnunquam: ſi parum corpore valeret, lectica pro tribunali collocata, vel etiam domi cubans. Dixit autem jus non diligentia modo ſumma, ſed & lenitate: ſi quidem manifeſti parricidii reum, ne [2] culeo inſueretur, quod non niſi confeſſi afficiuntur hac pœna, ita fertur [3] interrogaſſe: *Certe patrem tuum non occidiſti?* Et cum de falſo teſtamento ageretur, omneſque [4] ſignatores [5] lege Cornelia tenerentur: non tantum [6] duas tabellas, damnatoriam & abſolutoriam, ſimul cognoſcentibus dedit: ſed [7] tertiam quoque, qua ignoſceretur iis quos fraude ad ſignandum, vel errore inductos, conſtitiſſet. [8] Appellationes quotannis urbanorum quidem litigatorum [9] prætori delegavit urbano:

at [10] provincialium conſularibus viris, quos ſingulos cujuſque provinciæ negotiis præpoſuiſſet.

N o t æ.

1. *Ius Dixit*] Ut & Julius cap. 43. quod & de Tiberio Tacitus Annal. 1. & alii poſtmodum imperatores etiam Conſtantinopolitani.

2. *Culeo*] Torrentius in optimo codice & Urſinus in veteribus legunt *culeo*. Nota hæc parricidarum pœna, ut culeo, ſive quod idem eſt corio vel bovis, vel aſini una cum gallo gallinaceo, vipera, & ſimia inſuti projicerentur in mare. Unde Juvenal Sat. 8. de Nerone.

Cujus ſupplicio non debuit una parari
Simia, non ſerpens unus, non culeus
unus, &c.

Et verbis vere magnificis, Cicero in orat. pro Roſcio Amerino. Vel ſi mare proximum non eſſet, beſtiis objicerentur, ut ait Modeſtinus l. 9. ff. *de lege Pompeia de parricidiis*. Majoraggius lib. 4. miſcellanorum cap. 8. hanc a Pompeio Magno primum conſtitutam legem exiſtimat, ſed repugnare videtur. Valer Max. lib. 1. c. 1. ubi M. quemdam Tullium culeo narrat inſutum propter violatam religionem, *idque*, ait, *ſupplicii genus non multo poſt parricidis lege irrogatum eſt juſtiſſime, quia pari vindicta parentum ac deorum violatio, expianda eſt.* Certe Pompeius Magnus multo poſt Tarquinium ſuam tulit legem. Contra omnino Maſſagetæ, Indi Callatii, & Caſpii, qui parentes ſuos ſenio confectos occidebant, ut narrat Herodotus in Clio & Thalia.

3. *Interrogare*] Hac interrogatione negandi anſam præbebat, ut atrocitati ſupplicii inficiatione ſubtraheretur. Livius Decad. 1. lib 8. ſimile quid narrat de Privernatium legato, qui cum Senatoribus triſtia adverſus illos cenſentibus reſponderet ferociter, *Conſul benigna interrogatione mitius reſponſum elicere conatus eſt.* Ait ibid. Livius

4. *Signatores*] Variæ apud Romanos teſtamentorum ſpecies, ſed ea maxime urbani uſi fuere, qua ſeptem teſtium ſignacula requirebantur. Vide infra in Ner. c. 4.

5. *Lege Cornelia*] A Cornelio Sylla dictatore lata, quæ pœnam omnibus irrogabat, qui in teſtamentis aut nummis feſelliſſent, unde teſtamentaria & nummaria dicebatur ab initio, ſed interpretatione prudentum ad quoſcumque poſtea falſarios porrecta eſt.

6. *Duas tabellas*] Tabellæ iſtæ a judicibus conjici ſolebant in ciſtas, altera ad condemnationem C litera notabatur, altera ad abſolutionem litera *A*. Quod ſi quid ultra foret inquirendum, media quædam erat tabella N L. hoc eſt *non liquet*. Harum ſi numerus prævaleret, condemnatio differebatur; recidebatque cauſſa tunc in eum ſtatum, qui dicebatur *ampliatio* ideſt dilatio, unde & rei ampliati.

7. *Tertiam qua ignoſceretur.*] Ex iis verbis Caſaubonus colligit, lege Cornelia qualem Sylla tulerat, exceptum neminem, ſed interpretatione ſapientum, vel potius Auguſti, accidiſſe, ut illa non teneretur, niſi qui ſciens & dolo malo in caſum legis incidiſſet.

8. *Appellationes*] Harum ſtante Rep. uſus rarior in civilibus cauſis (nam provocationes ad populum in criminalibus frequentes occurrunt) a prætore tamen ad prætorem appellatum patet ex 3. Verrina num. 119. & Aſconio ad eum locum, a prætore ipſo ad tribunos ex eodem Cicerone oratione pro Quintio numero 64. Sub imperatoribus frequentiores. Sub Tiberio, a Senatu ad principem Tacitus annalium 4. teſtatur, & a Caligula immutatum, infra in Calig. cap. 16. quod & Nero non nihil immutavit, propoſita pari pœna in eos, qui ad Senatum & ad principem appellarent: Tacitus Annal. 14. & infra in Nerone c. 17.

9. *Prætori urbano*] De Urbano & Peregrino prætore in Jul. cap. 14. Caſaubonus ſcribendum hic cenſet P R. U R. & explicat *præfecto urbis*, qui ordinarius quidem magiſtratus fuit ſub imperatoribus, ſed ab Auguſto reſtitutus, ut pote qui poſt pulſos reges, & ſtante Repub. extraordinarius tantum & nullius propemodum auctoritatis fuit, ſed probandum eſſet jam reſtitutum. Certe Cæſar *præfectos pro prætoribus conſtituit* in Jul. c. 76. quo videtur mutata prætorum juriſdictio, aut ſaltem appellatio.

10. *Ac provincialium*] Ut ſinguli de ſingulorum negotiis judicarent, urbani de urbanis, conſulares autem viri de provincialium negotiis

negotiis judicarent. Horum nomine intelliguntur, quicumque non erant Itali. Hinc patet Auguſti inſtituto ſuum cuique nationi Judicem Romæ fuiſſe.

CAPUT XXXIV.

Leges retractavit, & quaſdam in integro ſanxit, ut [1] ſumtuariam, & de adulteriis, & [2] de pudicitia, [3] de ambitu, de [4] maritandis ordinibus. Hanc cum aliquanto quam cæteras ſeverius [5] emendaſſet, præ tumultu recuſantium [6] perferre non potuit: niſi adempta demum lenitave parte pœnarum: & [7] vacatione triennii data, [8] auctiſque præmiis. Sic quoque abolitionem ejus, publico ſpectaculo pertinaciter poſtulante equite, accitos [9] Germanici liberos, receptoſque partim ad ſe, partim in patris gremium oſtentavit: manu vultuque ſignificans, ne gravarentur imitari juvenis exemplum. Cumque etiam immaturitate ſponſarum, & matrimoniorum crebra mutatione [10] vim legis eludi ſentiret, tempus ſponſas habendi [11] coarctavit: [12] divortiis modum impoſuit.

NOTÆ.

1. *Sumtuariam*] Vide in Jul. c. 43.

2. *De pudicitia*] Vulgatæ editiones legunt *impudicitia*, quod ſenſum non mutat Auguſtus eadem lege adulteria coercuit, & impudicitiam, hoc eſt, nefariam cum maſculis libidinem, quæ hac voce præſertim intelligitur, ut infra c. 71. Veſpaſ. c. 8. Catullus Epig. 30. v. 2. in Cæſarem. Hinc Horatius Ode 5. lib. 4. hanc legem innuit.

Nullis polluitur caſta domus ſtupris,
Mos & lex maculoſum edomuit nefas.

3. *De ambitu*] In Jul. c. 9.

4. *De maritandis ordinibus*] Non qua vetaret communicationem connubiorum inter ordines plebeium ſcilicet, equeſtrem, & patricium; quomodo factum jam & abrogatum erat antea; ſed qua prohibebat ordinis cujuſlibet viros vivere cœlibes, ut patet exemplo Germanici: quod hîc refertur: huc reſpiciens Horatius in carmine ſeculari aic,

Diva, producas ſobolem, patrumque
Proſperes decreta ſuper jugandis
Fœminis, prolíſque nova feraci
Lege marita.

5. *Emendaſſet*] Emendavit, non primus ſanxit, ſed Metellus Numidicus cenſor, ut patet cap 89. infra, Floro in Epitome Livii lib. 59. & Gellio lib. 1. c. 6 jam inde ab anno V C. 624. citciter 110. annis ante hanc Auguſti emendationem, quæ tamen *lex Julia de maritandis ordinibus* dicta eſt

5. *Perferre non potuit*] Hanc ferendæ legis Juliæ difficultatem innuunt relati ex Horatio verſus.

Patrumque
Proſperes decreta, &c.

Et Tacit. Annal. 3. ab anno quippe 734. quo morum præfecturam, de qua in Julio c 76. ſuſcepit, hæc illum cura exercuit anno 762. quo demum coſſ. Papio Mutilo & Q. Poppæo Secundo lata per Senatum lex eſt, quam ideo a conſulum nomine Papiam Poppæam, ut patet ex Iſidoro originum lib. 5. c 15. appellarunt. Hæc quantum ad materiam eadem quidem atque Julia, niſi quod illa quibuſdam capitibus acerbior, aliis mitior; ſed tempore non parum diverſa. De hac etiam Tacitus Annal. 3. ubi de legum origine

7. *Vacatione*] Beroaldus intelligit de immunitate a quovis onere publico per tres primos conjugii annos; ſed Caſaubonus ex Ulpiano tit. 14 intelligit de immunitate a matrimonio, qui auctor illam non niſi fœminis conceſſam innuit, quamquam certe communem omnibus fuiſſe ſufficienter indicat Auguſtus ipſe apud Dionem lib. 56. oratione ad cœlibes habita.

8. *Auctis præmiis*] Infra cap. 44. Claud. cap 19. Galb. cap. 14. ubi de jure liberorum. Gellius lib. 2 c. 15.

9. *Germanici*] Filius fuit Druſi, pater Caligulæ, de quo in Calig.

10. *Vim legis*] Hæc erat, ut prole ſuſcepta, civibus Reſp. repleretur, quam curam

cenſoribus committendam ſtatuit Cicero 3. de legibus *cœlibes eſſe prohibento* Hinc ſolennis illa in recenſendis civibus cenſorum interrogatio *ex animi tui ſententia, tu uxorem habes?* De qua Cicero lib. 2. *de Oratore* 260. quam ſi non haberent, pecunia multabantur: apud Feſtum *Uxorium pependiſſe dicitur, qui quod uxorem non habuerit, as populo dedit.*

11. *Coarctavit*] Cum enim quidam pueros deſponderent, & præmia nihilominus ferrent maritorum quo tempore nec erant, nec poterant eſſe mariti, ſtatuit ne qua deſponſatio rata foret, quam intra biennium nuptiæ non conſequerentur. Quæ ipſa ferme ſunt Dionis verba lib. 54. De quo etiam multa doctiſſime Cujacius lib. obſervationum 16. c. 35.

12. *Divortiis modum impoſuit*] Lipſius ad lib. 3. Annal. Taciti ait uno Papiæ legis capite cautum fuiſſe, ut cujus culpa divortium contingeret, ille dotem amitteret; ideoque de dote multa in Juriſconſultorum libris ad legem Papiam Poppæam Torrentius peculiari ad legem Juliam & Papiam commentario non niſi de divortiis patronum inter & libertam intelligit, huic enim ab invito patrono, cui nupſiſſet, diſcedere non licebat, ut patet ex l. 11. ff *de Divortiis & repudiis.*

CAPUT XXXV.

SEnatorum affluentem numerum deformi & incondita turba (erant enim [1] ſuper mille, & quidam indigniſſimi, & poſt necem Cæſaris per gratiam & præmium adlecti,[2] quos Orcinos vulgus vocabat) [3] ad modum priſtinum & ſplendorem redegit, [4] duabus lectionibus: prima, ipſorum arbitratu, quo [5] vir virum legit: ſecunda, ſuo & Agrippæ: quo tempore exiſtimatur [6] lorica ſub veſte munitus, ferroque cinctus præſediſſe, decem valentiſſimis Senatorii ordinis amicis ſellam ſuam circumſtantibus. [7] Cordus Cremutius ſcribit, ne admiſſum quidem tunc quemquam Senatorum, niſi ſolum, & [8] prætentato ſinu. Quoſdam ad excuſandi ſe [9] verecundiam compulit: ſervavitque etiam excuſantibus [10] inſigne veſtis, & ſpectandi in [11] orcheſtra [12] epulandique publice jus. Quo autem lecti probatique & [13] religioſius & minore moleſtia Senatoria munera fungerentur, ſanxit ut prius quam conſideret quiſque, [24] thure ac mero ſupplicaret apud aram ejus Dei, in [15] cujus templo coiretur, & ne plus quam bis in menſe [14] legitimus Senatus ageretur, Kalendis & [17] Idibus: neve [18] Septembri Octobrive menſe ullos adeſſe alios neceſſe eſſet, quam [19] ſorte ductos, per quorum [20] numerum decreta confici poſſent: ſibique inſtituit conſilia ſortiri [21] ſemeſtria, cum quibus de negotiis ad frequentem Senatum referendis ante tractaret. Sententias de majore negotio, [22] non more, atque ordine, ſed prout libuiſſet, [23] prærogabat: ut perinde quiſque animum intenderet, ac ſi [24] cenſendum magis quam aſſentiendum eſſet.

NOTÆ.

1. *Super mille*] A Tarquinio Priſco ad Syllam non niſi treceni fuerant, a Sylla ad Julium quingenti ut minimum adſciti, unde circiter ducentos per bella civilia iterum acceſſiſſe conjicias ex hoc loco & Julii c. 72. & 76.

2. *Orcinos*] Orcinus libertus dicitur, qui verbis directis domini ſui teſtamento libertatem accipit. Charonita ſive charonianus quoque dicitur, quaſi Orci vel Charontis libertus: quippe qui patronum haberet in Orco degentem, teſtatorem nempe. Sic dictos volunt ejuſmodi Senatores, quod eſſent obſcuri, quaſi orco vel terra nati, ſed potius

quaſi Cæſaris mancipia taxabant illos, quod ejus ſecuti fortunam eſſent; plures enim Cæſare, hoc eſt, patrono mortuo libertatem, hoc eſt, dignitatem illam erant conſecuti per M. Antonium, qui Cæſaris tabulas nactus turpem illam honorum nundinationem inſtituerat. Beroaldus & Sabellicus cum vulgatis editionibus & pleriſque M.SS. legunt *abortivos*, quaſi deformes & imperfecto partu editos. Quæ lectio quare poſthabita ſit non ſatis liquet.

3. *Ad modum priſtinum*] Non 300. pluribus enim murmurantibus, numerum uſque eo minuere non potuit, ſed ſexcentos delegit auctore Dione lib. 53.

4. *Duabus lectionibus*] Senatum legere eſt Senatores cooptare, vel Senatu movere: quod ſtante Rep. dictatorum aliquando, cenſorum ſemper auctoritate factum, poſtea non niſi imperatoris arbitrio.

5. *Vir virum*] Hoc eſt Senator Senatorem: locum hunc confirmat Galba apud Tacitum lib. 5. hiſtoriar. *Apud frequentem militum concionem, imperatoria brevitate, adoptari a ſe Piſonem exemplo Divi Auguſti & more militari, quo vir virum legeret, pronuntiat.* Plura quoque Dio lib 54.

6. *Lorica*] Non tunc ſolum, ſed & alias hoc modo prodire in publicum, & in Senatum ventitare, metus adegit inſidiantium, ut notat ex Dione Caſaubonus.

7. *Cordus Cremutius*] Hiſtoricus. Meminit ſæpe alterius Cordi Capitolinus, quem minutiſſima quæque ſuis in hiſtoriis ſectatum ait: v. g. in Maximino Juniore *quæ qui ſcire deſiderat, ut velim (ut ſæpe dixi) legat Cordum qui hæc omnia uſque ad fabellam ſcripſit.* Et in Albino iterum, &c.

8. *Piætextato ſinu*] Hoc eſt, ut ait Beroaldus, excuſſa veſte & explorata, ne ferrum occultaretur: de togæ ſinu in Jul. c. 82. 9.

9. *Verecundiam*] Ut nempe tantæ ſe dignitati faterentur impares.

10. *Inſigne veſtis*] Latum vero ſimiliter clavum intelligit, de quo in Jul. c. 42. Quin & lunatos forte calceos, qui Senatoribus tam proprii. Martial. Epig. 29. lib. 2.

Non heſterna ſedet lunata lingula planta.

Horat. Sat. 6. lib. 1. v. 27.

11. *Orcheſtra*] In Julio c. 39.

12. *Epulandi publice*] Quando Jovi epulum libabant, Senatores in Capitolio ſimul omnes epulabantur. Ut ex Gellii lib. 12. c. 8. in ludorum quoque ſolennitatibus, ut & triumphorum pompis convivia publica celebrabantur. In Jul. cap. 38. colligere eſt, & in Tib. c. 20. & Vit. c. 13.

13. *Religioſius & minore moleſtia*] Ut religioſius convenirent, ſupplicare jubet, ut commodius, non niſi bis unoquoque menſe convenire. Quæ more ſuo conjunctim proponit Suetonius, paulo poſt ſeparatim explicanda, ut jam ſupra notatum.

14. *Thure ac mero*] Hic mos gentium exterarum legatis Senatum ingreſſuris ante jam fuerat, ut ex Polyb. lib. 15. de Carthaginenſibus, & de Pruſia rege Bithyniæ, qui Romam venerat, Caſaubonus hic notavit. Sed magiſtratibus exta potius conſulere moris fuiſſe exiſtimat, & certe patet vel ſolo Cæſaris exemplo ſupra c. 81. & Appiani civilium bellorum lib. 2. ac maxime ex Gellii lib. 14. c. 7. Auguſtus Senatores omnes thure ac mero ſupplicare voluit, quæ & ejus ætatis conſuetudo fuit; cum ſerio quid aggrederentur: probatur idem ex Ovidio cum uxorem docet quanam ratione Livia foret convenienda.

Sed prius impoſito ſanctis altaribus igni
Thura fer ad magnos vinaque pura deos.

15. *Cujus templo*] Quid ſi in curia quadam coiretur? Et in curiis aras fuiſſe Caſaubonus exiſtimat: quemadmodum in Julia curia, ubi ara victoriæ, de qua Dio lib. 51. Curias quoque plurimas templa eſſe conſtituerunt augures c. 29. ex Gellii lib 14. c. 7. notatum eſt.

16. *Legitimus Senatus*] Dies Senatus habendi duplicis fuere generis, alii certi & legibus ſtatuti, alii indicti, prout incidentia exigebant negotia. Senatus ſtatis & fixis diebus convocatus dicebatur legitimus. Hi dies ſingulis menſibus in veteri calendario annotati.

17. *Idibus*] Prætetquam Martiis, quibus interfectus erat Julius In Jul. c 88.

18. *Septembri & Octobri*] Vindemiarum, ut videtur, cauſſa inſtitutum, hi quippe menſes in Italia vindemiis deſtinati ſunt.

19. *Sorte ductos*] Quibus nempe ſors obtigiſſet.

20. *Numerum*] Livius lib. 9. Decad. 1. non minus centum requirere videtur, Prætor Senatum conſuleret. *Si ei permiſſum eſſet, cum in Senatu centum non minus eſſent: ita id ſacrum* (Bacchanalia) *faceret*, Aſconius tamen Cornelium Ciceronis tempore legem tuliſſe dicit, ne quis in Senatu legibus ſolveretur, niſi ducenti affuiſſent. Dio e contra

lib 54. quadringentos requirit, ex quibus colligere eſt, varium pro vario rerum genere numerum extitiſſe, ut notat ex Dionis lib. 55 pereruditè Caſaubonus.

21. *Conſilia ſemeſtria*] Hoc eſt, ſexto quoque menſe ſortiebatur conſiliarios. Hi ab initio quindecim Senatores fuerunt, & ex ſingulis magiſtratibus (ſi Coſſ. excipias) unus; ut narrat Dio lib. 53. in actis anni 729. ſenior vero factus viginti ſibi conſiliarios annuos petivit, decretumque, ut quæcumque cum his conſulibuſque, & qui deſignati conſules eſſent, egiſſet, non minus rata eſſent quam quæ in Senatu acta fuiſſent; ut notat ex Dionis lib. 56. Torrentius.

22. *Neque more, neque ordine.*] Vide in Jul. c. 21.

23. *Prarogabat*] Caſaubonus in Vitterbienſi ac pleriſque M.SS. & Sxildius in Salmaſiano legunt *perrogabat*. Hoc eſt ad unam omnes rogabat quod huic loco maxime convenit.

24. *Cenſendum*] Major in cenſendo difficultas, quam in aſſentiendo: Qui enim cenſet, is ſententiam ſuam verbis explicare, & rationibus approbare audientibus debet, quod decernere dixerunt. Qui vero aſſentitur, is alienam tantum ſententiam voce, manu, vel pedibus probat. in Tib. cap. 31. Hinc mos in faciendo Senatuſconſulto adſcribendi; quo referente, quo decernente, quo primum aſſentiente factum eſſet.

CAPUT XXXVI.

AUctor & aliarum rerum fuit: in queis [1] ne acta Senatus publicarentur: [2] ne magiſtratus depoſito honore ſtatim in provincias mitterentur: ut [3] proconſulibus ad mulos, & tabernacula, [4] quæ publice locari ſolebant, certa pecunia conſtitueretur: ut cura ærarii [5] a quæſtoribus urbanis ad prætorios, prætoreſve tranſiret: [6] ut centumviralem [7] haſtam, quam quæſtura functi conſueverant cogere, [8] decemviri cogerent.

NOTÆ.

1. *Ne acta Senatus publicarentur.*] Vide in Jul. c. 10.

2. *Ne magiſtratus*] Id ipſum a Pompeio, conſulatu, quem ſolus geſſit, de quo in Jul. c. 26. ſtatutum, auctor eſt Dio lib. 40. nempe, ut qui magiſtratu abiſſent infra quinquennium proximum exteras provincias ne ſortirentur. Sublata enim provinciarum ſpe, minus ambibant magiſtratus. Torrent.

3. *Proconſulibus*] An ſolis Proconſ. an cæteris quoque provincias regentibus, qui generali nomine præſides appellati, obſcurum reliquit. Illud certum eſt non modo peregre proficiſcentibus ſed Urbicis quoque magiſtratibus tradita fuiſſe de publico, quæcumque muneris ſui cauſſa, neceſſaria erant. De Urbicis probat vetus Senatuſconſultum Auguſto Principe factum, quod hic refert Caſaubonus &c. De reliquis conſtat ex Dione lib. 53. Livio lib. 2. Decadis 5 ſtatim ab initio Cicerone Verrina 4. &c quorum loco pecunias illis aſſignavit Auguſtus.

4 *Quæ publice locari*] Erant qui talia magiſtratibus præbenda redimerent, præbendorum inde mancipes appellati. Veterem conſuetudinem Alexander Severus imperator poſtea reduxit, annuamque illis mercedem, ac res ipſas attribuit *mulos binos, equos binos, veſtes forenſes binas, domeſticas binas, balneares ſingulas, aureos centenos, cocos ſingulos,* &c. *reddituri depoſita adminiſtratione, mulas, mulos, equos, muliones, & cocos; cætera ſibi habituri ſi bene egiſſent: in quadruplum reddituri, ſi male.* Auctor eſt in ejus vita Lampridius. Cicero in Piſonem, quæ e ſuppellectilibus erant, *vaſaria* appellat.

5. *Quæſtoribus*] De his in Julio cap. 6 Et hoc immutatum a Claudio in Claud c. 24.

6. *Centumviralem*] Feſtus, *cum eſſent Romæ triginta & quinque tribus (quæ & curiæ dictæ ſunt) terni ex ſingulis tribubus ſunt electi ad judicandum, qui centumviri appellati ſunt, & licet quinque amplius quam centum fuerint, tamen quo facilius nominarentur, centumviri ſunt dicti, centumviralia judicia. quæ centumviri judicabant.* Cauſſas illas minimi fuiſſe momenti Plinius indicat lib. 2. epiſt. 14. ut ab adoleſcentulis obſcuris tractarentur, qui

ad declamandum illuc tranſirent, & a centumviralibus cauſſis auſpicarentur, quemadmodum ab Homero in ſcholis. Hi a judicum decuriis, de quibus c. 29. diverſi fuerunt.

7. *Haſtam*] Cum ea, quæ armis & bello capta ſunt, eorum ſint, qui cepere, idcirco Romani haſtarum inſigni poſito, res illas primum vendidere, quaſi ut tutiſſimo illo juris gentium titulo, licitatores ad emendum pellicerent. Hoc ad alios quoque contractus faciendos, locationem v. g. conductionem, cauſſaſque dirimendas tranſlatum eſt. Hinc centumviralis haſta, quod centumviri haſta in foro poſita, judicabant.

8. *Decemviri cogerent*] Hoc eſt, congregarent, adhuc infra. Tib. c. 58. & Virg. Ecloga 3. *Tityre coge pecus*; an vero decemviri illi e numero centumvirorum eſſent electi, an iidem qui *decemviri*, ſtilitibus judicandis, ideſt, litibus longe antea circa annum U. C. 512. inſtituti, ut innuit Pomponius l. 2. §. 29. ff. *de origine juris* non liquet. Horum meminit Lucanus panegyrico ad Piſonem.

Seu trepidos ad jura decem citat haſta virorum,
Et firmare jubet centeno judice cauſſas,
Seu capitale nefas operoſa diluis arte.

CAPUT XXXVII.

QUoque plures partem adminiſtrandæ Reip. caperent, nova officia excogitavit: [1] curam operum publicorum, [2] viarum, aquarum, alvei Tiberis, [3] frumenti populo dividundi, [4] præfecturam urbis, Triumviratum legendi Senatus, & alterum recognoſcendi [5] turmas equitum, quotieſcumque opus eſſet. [6] Cenſores creari deſitos longo intervallo creavit, [7] numerum prætorum auxit. Exegit etiam, ut quoties conſulatus ſibi daretur, binos, pro ſingulis collegas haberet: nec obtinuit, reclamantibus cunctis, ſatis majeſtatem ejus imminui, quod honorem eum non ſolus, ſed cum altero gereret.

NOTÆ.

1. *Curam operum publicorum*] Hæc cenſorum erat & ædilium.

2. *Viarum*] Torr. duob. M. SS. addit *Et*, hoc modo *viarum aquarum & alvei Tiberis* dubio procul melius. Conſtat enim peculiares aquarum fuiſſe curatores. Frontinus lib. 2. *de aquaductibus: quantopere autem curæ fuerit, ne quis violare ductus, aquamve non conceſſam derivare auderet, tum ex multis apparere poteſt, tum ex hoc quod Circus maximus nec diebus quidem ludorum Circenſium, niſi ædilium aut cenſorum permiſſu irrigabatur, quod duraſſe etiam poſtquam res ad curatores tranſiit ſub Auguſto, apud Ateium Capitonem legimus.* De viarum curatoribus, qui & *viocuri* dicebantur, erantque jam ante Auguſtum, ſed non perpetui, primo *quatuor viri viarum*, ac deinde duobus additis *ſeviri*: res conſtat ex Pomponio *ff. de origine juris*, & poſt Auguſtum cura illa magiſtratus inſtar habita, & magno in honore poſita, ut patet ex Plinio epiſt. 15. lib. 5. & Statio 4. Sylv. & lapidibus paſſim *curatori viarum*. Et *curatori Appiæ: Salariæ*, &c. ſingulæ enim ſingulis aliquando committebantur.

3. *Frumenti*] Qui curam hanc ſuſtinebat, illum Caſaubonus arbitratur eumdem fuiſſe cum eo, qui *curator Minutiæ* dicitur in lapide illo veteri modo citato. Officium illud excogitavit Auguſtus ad frumentum populo, non tributim, ut ante, ſed viritim dividendum, cujus officii loco præfectum annonæ antiquiores habuerant, magna quippe cura ſemper fuit, tum ſtante Rep. tum ſub imperatoribus, ut larga frumenti copia populo ſuppeteret, eique Severus ita conſuluiſſe legitur, ut moriens populo reliquerit canonem frumentarium ſeptem annorum.

4. *Præfecturam urbis*] Hi præfecti ab iis longe diverſi fuere, quos a Julio inſtitutos ſupra dixit c. 76. Juliani quippe fuere plures, præfectus urbi non niſi unicus: Julianis alter a Cæſare præerat: præfectus urbi ſuperiorem a Cæſare neminem habebat. Julianorum denique non duravit auctoritas, præfecti urbi tanta fuit ſub cæteris imperatoribus, ut

abſente Cæſare, ſummum in urbe obtineret imperium; unde vix inducar, ut cum Torrentio affirmem, non tam inſtitutum ab Auguſto quam auctum & ornatum fuiſſe magiſtratum hunc. xix enim ſi nomen excipias, commune quid habuerit cum eo urbis præfecto, quem a Romulo inſtitutum, ut urbanis præeſſet negotiis, refert Dionyſius Halicarnaſſeus.

5. *Turmas*] Pedeſtres copiæ in centurias & manipulos, equeſtres in turmas & decurias dividebantur.

6. *Cenſores*] Hi neque memorabile quidquam geſſere, neque poſtea creati ulli ſub Cæſaribus. Illorum enim munus in multa diviſum erat, ut patet ex iis, quæ hoc capite referuntur; quorum ferme omnium curam gerebant cenſores Cicero 3. de legibus de cenſoribus loquens *Urbis templa, vias, aquas, ærarium vectigalia, tuento. Ordines partiunto. Mores populi regunto.* &c Gellius quoque lib. 4. c 12. unde patet triumviros de quibus hic ſermo eſt, cenſorii quoque muneris partem exercuiſſe. Auguſtus ipſe præfectus morum dicebatur. Ut & Julius ſupra c. 76. hi cenſores fuere Paulus Æmylius, & L. Munatius Plancus.

7. *Numerum Prætorum.*] In Jul. c. 14.

CAPUT XXXVIII.

NEc parcior in bellica virtute honoranda, [1] ſuper xxx. ducibus juſtos triumphos, & aliquanto pluribus [2] triumphalia ornamenta decernenda curavit. [a] Liberis [3] Senatorum, quo celerius Reip. aſſueſcerent, [4] protinus virilem togam, latum clavum induere, & curiæ intereſſe permiſit: militiamque auſpicantibus, non [5] tribunatum modo legionum, ſed & præfecturas alarum dedit: ac ne quis expers caſtrorum eſſet, binos plerumque laticlavios præpoſuit [6] ſingulis alis. Equitum turmas frequenter recognovit, poſt longam intercapedinem reducto more [7] tranſvectionis. Sed neque [8] detrahi quemquam in tranſvehendo ab accuſatore paſſus eſt; quod fieri ſolebat: & [9] ſenio vel aliqua corporis labe inſignibus permiſit, præmiſſo in ordine equo, ad reſpondendum quoties citarentur, pedibus venire: mox [10] reddendi equi gratiam fecit eis, qui majores annorum quinque & triginta retinere eum nollent.

INTERPRETATIO.

a *Conceſſit liberis Senatorum, ut ſumerent virilem togam, & latum clavum, & venirent in Senatum eodem tempore, ut citius aſſueſcerent negotiis publicis.*

NOTÆ.

1. *Super xxx. Ducibus*] Hic Suetonii locus omnino ſingularis eſt, nec alibi ſic pugnat cum cæteris Hiſtoriæ Romanæ ſcriptoribus, ut diligenter annotavit Caſaubonus: ſi enim quotquot illo temporis ſpatio triumphaſſe legimus, in unum conferantur omnes, ne dimidiatus quidem exurget ille numerus. Ex Dionis quidem libro 54. conſtat minutos quoſdam ab Auguſto triumphos eſſe conceſſos, ſed Suetonius juſtos dicit. Quare Caſaubonus cum cæteroqui accuratiſſimum Suetonium, erratis inſimulare non auſus, nec culpam in auctores alios omnem rejicere ab Auguſto factitatum ſuſpicatur, quod de Carinate narrat idem Dio lib. 51. exemplo nempe Julii compluribus ſuis legatis triumphi honorem tribuiſſe qui vel ſuis vel alienis auſpiciis vix quidquam egiſſent.

2. *Triumphalia ornamenta.*] Ea ſunt ex Livii lib. 10. & 20. corona & patera aureæ, ſella curulis eburnea, & ex eadem materie ſcipio cum inſidente aquila, toga picta, palmata tunica, ſtatuæ laureatæ, &c.

3. *Liberis Senatorum*; &c] Duplex ſignificari videtur hic novum inſtitutum: alterum ut liberis Senatorum adeſſe curiæ liceret, alte-

rum, quod iſtius appendix eſt, ut ſtatim a ſumpta virili toga ſic ret quoque illis latum clavum induere: neutrum tamen novum Auguſti inventum fuiſſe videtur. De Senatorum liberis probat Papyrii illius Prætextati exemplum, deqno Macrob us lib. 1. c. 6. & totidem prope verbis Gellius lib. 1. cap. 23. Virilem vero togam ſumentibus, ſumptum quoque latum clavum probat Auguſti ipſius exemplum infra c. 94. nec dici poteſt id ipſi extra ordinem conceſſum ab avunculo majore Julio omnia tunc ad arbitrium diſponente; cujus enim conceſſione lato illo clavo ipſe Julius eadem ne minore dicam, ætate uſus eſſe diceretur? quo tamen uſus eſt, ut in ejus vita c. 45. videre eſt. Jure autem veteri Julius & Auguſtus non niſi equites tunc temporis erant, Senatorum enim liberi equeſtri tantum fuere dignitate, donec Remp. capeſciſſent, ut ſupra probatum eſt, & confirmat Iſidorus originum lib. 9. cap. 4. *quamvis Senatoria quis origine eſſet, uſque ad legitimos annos eques Romanus erat, deinde accipiebat honorem Senatoria dignitatis.* Legitimi illi anni erant 25. quos ætati Senatoriæ Dio tribuit; Senatores autem ab equitibus lato clavo diſtinctos ſupra notatum eſt in Jul. 45. Aldus Manutius lib. 2. de quæſitis per epiſtolam, epiſt. 2. ſcribit latos clavos omnium fuiſſe, qui patre Senatore vel equite nati forent, non quidem a primis annis, ſed ab anno ætatis 17. quo toga virilis ſumebatur, ad annum ætatis Senatoriæ, quo tempore ſi vel gratia deſtituti, vel otium præferentes honoribus non cooptarentur in Senatum, tunc depoſito lato clavo, ſumebant anguſtum: quod colligi videtur ex Ovidio lib. 4. *Triſtium Elegia* 10.

Interea tacito paſſu labentibus annis
Liberior fratri ſumpta, mihique toga eſt.
Induiturque humeris cum lato purpura clavo, &c.
Curia reſtabat, clavi menſura coacta eſt.
Majus erat noſtris viribus illud onus, &c.

Verum a pueritia quoque lato clavo indutum Cæſarem probare videtur ipſe Suetonius loco ſupra citato: puerum enim Cæſarem appellabat Sylla, quod de eo poſt ſumptam virilem togam dictum fuiſſe non ita probabile eſt, eoque minus quod uxorem eo tempore duxerat, ut ex ejuſdem Suetonii c. 1. manifeſtum eſt. Certe Senatorum liberi nuſquam, quod ego acceperim, curiam ingreſſi eguntur a ſupradicti Prætextati temporibus. & revera latus clavus Senatori ab eo initio diſtinguendo inſtitutus; ſi autem ſecus factum eſt ab aliquibus, licentia temporum id contigiſſe crediderim: quot enim a Syllæ temporibus ad Auguſtum bella civilia? atque ut ait Caſaubonus, a Senatorum liberis ad ſplendidiorum equitum liberos abuſum eumdem ſub initia principatus Auguſti denique perrepſiſſe. Hic igitur Auguſtus quantum ad ingreſſum in curiam, non tam inſtituit novum morem, quam vetuſtiſſimum, adhibito tamen modo, revocavit: quod vero ad uſum lati clavi, id videtur unum præſtitiſſe, ut quod temporis licentia fiebat præter majorum morem, jure poſſet in poſterum uſurpari.

4. *Protinus virilem togam latum clavum induere.*] Sic in Vittorienſi codice legit Caſaubonus, qui addit conjunctionem, *ac*, hoc modo, *virilem togam ac latum clavum* &c. Torrentius in duobus pervetuſtis *virili toga lat. clav. induere*; alii vero *protinus a virili toga*, &c. Sed noſtram prætulere *protinus* enim, hoc eſt, continue uno eodemque tempore, ut ait Caſaubonus, quo ſenſu Virgilius lib. 8. Æneid. v. 147.

Nam memini Heſiones viſentem regna ſororis
Laomedontiadem Priamum Salamina petentem
Protinus Arcadiæ gelidos inviſere fines.

5. *Tribunatum legionum*] Livius Decad. 3. lib. 8 auctor eſt hunc in exercitu Romano fuiſſe dignitatum ordinem, ut legionis cujuſque miles centurionis, hic tribuni tribunus Legati, legatus ipſe conſulis pareret imperio. Tribunorum, qui ſingulis in legionibus ſeni, munus erat milites in caſtris continere, querelas commilitonum audire, delicta caſtigare, circuire vigilias, perducere ad exercitationes, inſpicere valetudinarios, &c.

6. *Singulis alis*] Quibus antea non niſi unus, qui ſociorum præfectus aut alarum dicebatur, eo quod ſocii ad latera diſpoſiti alarum inſtar in avibus, ut Vegetius lib 2. cap. 1. Romanum tegerent exercitum. Patet ex hac loquendi ratione dignitatem illam tunc temporis tribunitiæ dignitati præcelluiſſe; quod infra in Claudio c. 25. videbitur immutatum.

7. *Tranſvectionis*] Ea fiebat Idibus Quintilibus in honorem Caſtoris & Pollucis quod illis faventibus, feliciter hac die pugnatum

ciſſet ad lacum Regillum, de qua pugna Livius lib. 9. Decad 1. Ceremoniæ hæ fuerunt auctore Dionyſio Halicarnaſſeo lib. 6. Equites Romani oleagina redimiti corona equis inſidentes, gerentesque ſinguli præmia fortitudinis ſuæ, quæcumque acceperant, ab æde Matris Extramurani per forum juxta ædem Caſtoris & Pollucis in Capitolium toto ſpectante populo tranſvehebantur, cujus pompæ meminerunt quoque Plinius lib. 15. c. 4. Valer. Max. lib. 2. c. 1. quo loco non nihil differt a Dionyſio, ſed Livium ſequitur in ipſo lib. 9. Decad. 1.

8. *Quemquam detrahi*] Hoc eſt in jus arripi. Accuſator enim pro omni actore & petitore ſumitur etiam apud Ciceronem in *partitionibus* 110. hunc Suetonii locum confirmat Ulpianus *l. 2 ff. de in jus vocando: In jus vocari non oportet. neque conſulem, neque,* &c *ſed nec eum qui equo publico in Capitolium tranſvehatur.* Sic enim legit Cujacius obſervat. lib. 13. c. 9.

9. *Se sic vel aliqua corporis labe inſignibus,*] Hoc eſt cum populi dicteriis obnoxios videret ejuſmodi viros, id illis indulſit, ut ipſi non tenerentur ordine ſuo tranſvehi, ſed equum duntaxat mittere, & dum appellarentur pedibus venire, ut ſeſe exhiberent. Unde etiam patet in ejuſmodi recognitionibus ſuos ſingulos nomine appellatos; & colligere eſt etiam ex Valerii Max. lib. 4. c. 1. & infra in Calig. c. 16.

10. *Reddendi equi gratiam fecit*] Vel hîc cum Beroaldo, aliter intelligendus eſt Suetonius atque ſupra cap. 16. vel ſi ſervetur analogia, loco *reddendi*, omnino legendum *retinendi* quæ Caſauboni mens eſt, hoc ſenſu Auguſtus iis qui publice acceptum equum haberent, permiſit ut adepti quinque & triginta annorum ætatem (vel ut alii legunt 45.) illum pro lubito redderent vel retinerent. Quamvis enim habere equum publice aſſignatum a cenſore magni foret honoris, quia tamen tota vita ſervandus erat, niſi idem, qui illum dederat, magiſtratus adimeret, quod eo caſu magno dedecori vertebatur, ideo fortaſſe morem illum Auguſtus antiquavit & alias militiæ partes mitiorem in formam redigens: vel etiam ob alia quædam onera quæ huic honori conjuncta fuiſſe, vel ex hoc uno colligas, quod populus vacationem ab eo munere beneficii, & mercedis loco concederet, ut de P. Ebutio conſtat ex Livii lib. 9. Decad. 1.

CAPUT XXXIX.

IMpetratiſque a Senatu decem adjutoribus, unumquemque equitum rationem vitæ reddere coëgit: atque ex [1] improbatis alios [2] pœna, alios ignominia notavit: plures admonitione, ſed varia. Leniſſimum genus admonitionis fuit traditio coram [3] pugillarium, quos taciti, & ibidem ſtatim legerent. [4] Notavitque aliquos, quod pecunias levioribus uſuris mutuati, graviore fœnore collocaſſent.

NOTÆ.

1. *improbatis*] Caſaubonus in Vitterbienſi legit *in exprobatis*. in Liſlei *inexprobratis* in Cujacii, Pithœique codicibus *ex improbatis* forte *in* exiſtimat pro notatis probro, & in idem recidit enim *improbatis*.

2. *Pœna*] Hoc eſt ſupplicio vel multa: pœnæ enim nomen a puniendo deductum utrumque illum puniendi modum ſignificat.

4. *Pugillarium*] Pugillares tabellæ ſunt quædam ceratæ earum inſtar, quas etiam hodie vocamus *des tablettes: bipatentes* Auſonius appellat; his cum deſcribenda curaſſet quæcumque equitibus illis objicienda erant, eas ſingulis tradere legendas ſatis habebat Auguſtus, ne divulgarentur, ſicque taciti probra ſua cognoſci videntes ad meliorem ſe frugem converterent. In uno Torrentii codice legitur *traditio coram pugillari*, quod & poteſt.

4. *Notavit*] Verbum cenſorium eſt in ejuſmodi recognitionibus frequens: dicuntur enim ut plurimum ignominia notati, quia, ut ait apud Nonium Cicero, *Cenſoris judicium nil fere damnato affert præter ruborem. Itaque ut omnis ea judicatio verſatur tantum in nomine, animadverſio illa ignominia dicta eſt.*

CAPUT

CAPUT XL.

[1] COmitiis Tribunitiis ſi deeſſent candidati Senatores, ex equitibus Romanis creavit: ita ut poteſtate tranſacta, [2] in utro vellent ordine, manerent. Cum autem plerique equitum, [3] attrito bellis civilibus patrimonio, ſpectare ludos e quatuordecim non auderent, metu [4] pœnæ theatralis: pronuntiavit, non teneri ea quibus ipſis parentibuſve, equeſter cenſus umquam fuiſſet. Populi [5] recenſum vicatim egit: at ne plebs [6] frumentariorum cauſſa frequentius a negotiis avocaretur, ter in annum quaternum menſium [7] teſſeras dare deſtinavit: ſed deſideranti conſuetudinem veterem conceſſit rurſus, ut ſui cujuſque menſis acciperet. [8] Comitiorum quoque priſtinum jus reduxit: ac [9] multiplici pœnâ coërcito ambitu, [10] Fabianis & Scaptienſibus tribulibus ſuis die comitiorum, ne quid a [11] quoquam candidato deſiderarent, [12] ſingula millia nummum [13] a ſe dividebat. Magni præterea exiſtimans, [14] ſincerum, atque ab omni colluvione peregrini ac ſervilis ſanguinis incorruptum ſervare populum: & [15] civitatem Romanam parciſſime dedit, & [16] manumittendi modum terminavit. Tiberio pro cliente Græco petenti reſcripſit, *Non aliter ſe daturum, quam ſi præſens ſibi perſuaſiſſet quam juſtas petendi cauſſas haberet.* Et Liviæ pro quodam tributario Gallo roganti, civitatem negavit, immunitatem obtulit: affirmans, *Se facilius paſſurum fiſco detrahi aliquid, quam civitatis Romanæ vulgari honorem.* Servos non contentus multis difficultatibus a libertate & multo pluribus a [17] libertate juſta removiſſe: cum & [18] de numero & de conditione ac differentia eorum qui manumitterentur, curioſe caviſſet, hoc quoque adjecit, [19] ne vinctus umquam tortuſve quis, [20] ullo libertatis genere civitatem adipiſceretur. Etiam habitum veſtitumque priſtinum reducere ſtuduit. At viſa quondam pro concione [21] pullatorum turba, indignabundus & clamitans: *En*, ait,

[22] *Romanos rerum dominos, gentemque togatam.*

Negotium ædilibus dedit, ne quem poſthac paterentur in Foro Circove, niſi poſitis [23] lacernis, togatum conſiſtere.

NOTÆ.

1. *Comitiis Tribunitiis*] Quibus creandi tribuni plebis erant, non vero militares, nec enim qui tribunus militaris eſſe cuperet, hunc Senatorem eſſe oportuit, ut ex c. 5. in Julio colligas, nec alii quam Senatores, tribuni plebis effici poterant, ut ſupra cap. 10. notatum eſt. Et certe de tribunis plebis ſtatutum ab Auguſto fuiſſe expreſſis verbis Dio teſtatur lib. 54. in anno 742. Notat Caſaubonus ideo forſan comitiis illis nonnumquam defuiſſe candidatos, quod magiſtratum hunc plerique refugerent gnari, quanta foret apud optimates invidia. Hinc etiam vetus lex cujus meminit Appianus lib. 1. bellorum civilium, qua populo libertas concedebatur ex quocumque vellet ordine tribunos creandi, ſi comitiis deeſſent candidati.

2. *In utro vellent ordine*] Senatorio ſcilicet vel equeſtri, fuerunt enim, qui in equeſtri conſiſtere maluerunt, ut de Mæcenate conſtat; quod a Claudio poſtea immutatum eſt, ut infra videbitur c. 24.

3. *Attrito bellis civilibus*] Ut jam quadringenta, quæ equitem habere oportuit, non ſupereſſent. Vide in Julio cap. 33. & 39.

4. *Pœna theatralis*] Addit Caſaubonus *legis*. Hoc modo, *metu pœna theatralis legis.*

apertiore quidem ſenſu, ſed auctore ſe ſolo. Lex Roſcia a P. Roſcio Othone lata ann. U. C. 682. 14. ſubſelliorum gradus, de quibus in Jul. c 39. aſſignavit, pœnamque contra facientibus, & ſedendi ordinem turbantibus irrogavit. Juvenal Sat. 14.

Effice ſummam
Bis ſeptem ordinibus quam lex dignatur Othonis.

Fuit & lex Julia Theatralis.

5. *Cenſum vicatim egit.*] Quo prorſus modo Julius in Jul c. 41.

6. *Frumentationum*] Eæ ſunt gratuitæ frumenti diviſiones a P. Clodio lege quondam inſtitutæ.

7. *Teſſeras*] Hic intelligit, ut patet, frumentarias, hoc eſt, ſigna quibus exhibitis frumentum accipiebat unuſquiſque pro ſua portione, & certo tempore Juvenalis.

Summula ne pereat, qua vilis teſſera venit Frumenti.

De teſſeris plura in Calig. c. 3.

8. *Comitiorum priſtinum jus*] Non quod ſtante Rep. obtinuerat, ſed quod a Julio Cæſare inſtitutum vidimus in ejus vita c. 41. ut Torrentius ex Dionis lib. 43. ubi jus illud explicatur, annotavit. Quæ ſi Dionis non adſit auctoritas, tota hujus loci ſeries, de plena comitiorum libertate perſuadere videatur.

9. *Multiplici pœna coercito ambitu*] Fuit lex Julia *de ambitu*, quam Auguſti fuiſſe vulgo exiſtimant. Supra cap. 34. de ambitu in Jul. c. 9.

10. *Fabianis*] De tribubus quid eſſent in Julio c. 13. Cur autem duas tribus Suetonius Auguſto aſſignaverit, non explicat. Naturalis, ſimul & adoptivi patris retentas ab Auguſto tribus exiſtimant. Torrentius Fabiam Juliæ genti, Scaptiam Octaviæ tribuit. Prima editio pro *Scaptienſibus* legebat *Sabatinis*; ſed alteram lectionem confirmat ex veteri lapide Caſaubonus.

C. JULIO C. F.
FAB. SCAPT.
CÆSARI
AUGUSTO.

Sabatina quoque tribus ex Feſto & lapidibus nota.

11. *A quoquam candidato*] Cum enim tribulis quiſque in ſua tribu ſuffragium ferret, a candidatis tentabatur per diviſores illos, de quibus ſupra in Julio cap. 19. & Aug. cap. 3.

12. *Singula nummum millia*] Hoc eſt 43. 15. ſingulis illorum tribuum civibus.

13. *A ſe diſcedebat*] Caſaubonus in Viterbienſi legit *aſſe*, quod & in uno Torrentius. Et ita edidit Beroaldus, nullo aut certe parum idoneo ſenſu. Frequens eſt hæc loquendi formula præſertim apud Jureconſultos, *a ſe ſolvere hoc eſt ſuis nummis, ab herede relinquere*, & Ciceronem ipſum lib. 7. Epiſt. ad Attic. 15. *Q. Frater laborat, ut ſibi quod debet, ab Egnatio ſolvat; nec Egnatio voluntas deeſt, nec parum locuples eſt.*

14. *Sincerum atque ab omni colluvione.*] In Tornacenſi libro Torrent. legit *ſincerum ab omni*, &c. non minus, ut puto, bene. Dionyſius lib. 4. mala inde orta enumerans remedium hoc legis exoptat, quod Auguſtus adhibuit: peſſimis enim plerumque modis libertatem conſequebantur, ut latrociniis, veneficiis, proſtitutionibus, &c. Hinc Lucanus ſcripſit *Romam mundi face repletam*, nec mirum cum ex omni ferme genere & natione cives aſciſcerentur, ut exemplo Julii colligere eſt ſupra in ejus vita cap 71. & ex Livio lib 9. Decad. 4. conſtat Hiſpanos pariter & Græcos ab eo civitate donatos; quin & Claudius poſtea Sauromatas ipſos, & l. 17. ff. *de ſtatu hominum: in orbe Romano qui ſunt, ex conſtitutione imperatoris Antonini cives Romani effecti ſunt.* Vide quoque Novellam 78. c 5.

15. *Civitatem*] Cujus adeptione a tributo pendendo liberabantur. In Jul. c. 8. & c. 24.

16. *Manumittendi modum*] *A primis* enim *urbis Romanæ cunabulis, una atque ſimplex libertas competebat, id eſt, ea quam habebat manumiſſor: niſi quod ſcilicet libertinus ſit qui manumittitur licet manumiſſor ingenuus ſit.* Ut habetur Inſtit. tit. 5.

17. *Libertate juſta*] *Qui manumittebantur modo majorem & juſtam libertatem conſequebantur, & fiebant cives Romani: modo minorem*, &c. ibid.

18. *De numero, conditione ac differentia*] Lege Furia Caninia, quæ Auguſti temporibus lata eſt, teſtamento manumitti non poterant niſi ex tribus ſervis duo, ex decem quinque, ex triginta decem: ex centum viginti

quinque, ex quingentis &. quocumque alio numero non plures quam centum, ut conſtat *ex Ulpiano in fragmentis tit. 1. Caio 1. inſtit. tit. 2. & Paulo lib. 4. Sent. tit. ultimo.* Servorum manumiſſorum conditio & differentia tripertita erat, eorum nempe qui majorem ſeu plenam & juſtam libertatem conſequebantur, de quibus nota præcedenti, eorum qui minorem, & dicebantur Latini, quod inſtar colonorum Latinorum eſſent, qui liberi vitam agentes, ultimo vitæ ſpiritu animam ſimul & libertatem amittebant: & eorum denique qui Deditii omnium miſerrimi, ut pote qui tota vita ſervituti obnoxii, non niſi ultimo vitæ ſpiritu libertatem adipiſcebantur, ex lege Ælia Sentia. Sex Ælio Catulo, & C. Sentio Saturnino Coſſ. auctore Auguſto lata.

19. *Ne vinctus tortusve quis*, &c.] De ſervis tam vinctis quam ſtigmatum notis deformibus in Jul. cap. 73. & infra in Calig. c. 27. Ulpianus in fragm. tit. 1. *Deditiitiorum numero ſunt qui pœna cauſſa vincti ſunt a domino, quibus veſtigia ſcripſa fuerunt.*

20. *Ullo libertatis genere*] Ideo præſertim Dedititiorum peſſima erat conditio, poterant enim Latini liberti, hoc eſt, minore libertate donati, majorem adipiſci, vel beneficio principis ut infra in Claud. cap 19. vel militia, liberis, &c quæ omnia non uſu ac pedetentim obliterata, Conſtitutione ſua nominatim Juſtinianus abrogavit.

21. *Pullatorum*] Pulla, hoc eſt, atra ſeu fuſca veſte indutorum, qui color penulæ, non togæ proprius, & præter habitus Romani dignitatem erat; hic enim toga fuit, eaque alba, ſed nativæ tantum lanæ albedine ad candidatorum, quibus candidati utebantur, differentiam, his quippe creta intendendæ albedinis cauſſa addebatur, cujus adhibendæ modum videſis apud Plinium lib. 35. c. 17. Et certe *candidum* amplius quid eſt quam *album*; unde etiam Polybius *λαμπρὰν* dixit non λευκὴν hic *ſplendidam* non *albam*. Pullus color ſordidatorum, hoc eſt, lugentium, vel reorum, ut infra in Vittell. cap. 8. & 15. & ſupra, ni fallor, haud ſemel notatum eſt, & infimæ plebis hominum ut infra c. 44. notabitur.

22. *Romanos rerum*, &c.] Verſus eſt Æneid. 1.

23. *Lacernis*] Lacerna veſtis militaris genus eſt, ut aperte teſtatur ficta illa apud Propertium Arethuſa lib. 4. Eleg. 3.

Texitur hac caſtris quarta lacerna tuis.

Et Lucretia apud Ovidium 2. Faſtorum 17.

Mittenda eſt domino (nunc nunc properate puellæ)
Quam primum noſtra facta lacerna manu.

Hujus, ut videtur, uſus per bella civilia in urbem irrepſerat, & ea maxime utebantur, in itineribus & in theatro, frigoris aut pluviæ metu Martial. Epig. 2. lib. 4.

Spectabat modo ſolus inter omnes
Nigris munus Horatius lacernis.

Et Epigram. 8. lib. 5.

Phaſis in theatro
Phaſis purpureis ruber lacernis, &c.

Juven. Sat. 5.

Et multo ſtillaret pænula nimbo.

Pænulam enim eandem exiſtimant cum lacerna, lacernam togæ ſuperinduebant, unde illam togæ munimentum appellat idem Juvenal Sat. 9. v. 28. Quibus ex locis colligere eſt, hoc Auguſti edictum diu non obtinuiſſe: Imo Torrentius non exiſtimat prohibitas lacernas in alio loco quam in Circo vel Foro, quo frequentius Romani conveniebant, ſecus neceſſitati eas ſervire permiſiſſe, quod & de Hadriano Spartianus, & de Commodo Lampridius retulere.

CAPUT XLI.

LIBERALITATEM omnibus ordinibus per occaſiones frequenter exhibuit. Nam & invecta urbi Alexandrino triumpho regia gaza, tantam copiam nummariæ rei effecit, ut fœnore deminuto, plurimum [1] agrorum pretiis acceſſerit. Et poſtea quoties [2] ex damnatorum bonis pecunia ſuperflueret, uſum ejus gratuitum iis qui cavere in duplum poſſent, ad certum tempus indulſit. [2] Senatorum cenſum ampliavit: ac pro [3] octingentorum millium ſumma duodecies HS. taxavit, ſupplevitque non habentibus. [4] Congiaria populo frequenter dedit, ſed diverſæ fere ſummæ: modo

[5] quadragenos, modo tricenos, nonnumquam ducenos [6] quinquagenoſque nummos: ac [7] ne minores quidem pueros præteriit, quamvis nonniſi ab undecimo ætatis anno accipere conſueſſent. Frumentum quoque in annonæ difficultatibus ſæpe leviſſimo, interdum nullo pretio, viritim admenſus eſt, [8] teſſeraſque nummarias duplicavit.

INTERPRETATIO.

a *Quoties pecunia abundaret, ex opibus damnatorum* publicatis, *concessit illam sine usura usque ad certum tempus iis, qui possent* præſtare *cautiones in duplum summa* creditæ.

NOTÆ.

1. *Agrorum pretiis*, &c.] Auctor eſt Oroſius tantam fuiſſe pecuniarum copiam ex ſpoliis Alexandrinis, ut non poſſeſſionum modo, ſed & aliarum rerum venalium pretia duplo majora facta ſint. Pœnam dupli, de qua hîc agitur, eleganter explicatur a Cujacio lib. 5. Obſerv. c. 38.

2. *Senatorum censum*] Diſſentit ſuper ſumma hîc allata Dio lib. 54. quem ſequitur Lipſius *Electorum lib.* 2 *c.* 17. Suetonium ſequitur Budæus lib. 1. & 2. de aſſe, & Torrentius hic, ubi tamen hæret Caſaubonus: conſtare videtur ex Juvenali Sat. 13.

Mensura tamen qua

Sufficiat census, si quis me consulat, edam

Et paulo poſt.

Effice summam

Bis septem ordinibus quam lex dignatur Othonis.

Hoc eſt, quadringenta millia quæ cenſum equeſtrem definiunt, ut ſupra. In Jul. c. 39. notatum, ac deinde.

Hoc quoque si rugam trahit, extenditque labellum

Sume duos equites, fac tertia quadringenta.

Quæ de cenſu Senatorio veroſimillime intelligenda ſunt.

3. *Octingentorum millium*] Hoc eſt, 35000 l. noſtro ritu, ut ex Julii c. 4. & 26. duodecies autem hac proportione 52500 l.

4. *Congiaria*] Quid ea forent in Julio cap. 27.

5. *Quadragenos*] Quadringenti nummi libram Romanam efficiebant quæ ſola 17 l. 10 ſ. noſtratibus æquivalet. Qua proportione ſummas reliquas hîc enumeratas colligere promptum eſt. Et ex c. 4. in Jul. in Lapide Ancyrano ſcribitur conſtanter *quadringenos.*

6. *Quinquagenosque*] Torrentius ex libro Ferrarienſi legit ſine conjunctione *que*, hoc modo *ducenos quinquagenos*, ut ſit ſenſus congiarium omnium minimum fuiſſe 250. nummorum, hoc eſt 8 l. 15 ſ. Caſaubonus ex optimis codicibus retinuit, hoc ſenſu, ut nonnulla congiaria non niſi 50. nummorum fuerint hoc eſt 2 l. 3 ſ. 9 d. cui ſententiæ præter codicum auctoritatem, magis adſtipulari videtur ipſa ratio: quæ enim copia infinitæ illi plebeculæ ſufficiat, cum & pecunias toties viritim diviſerit, & ipſe Auguſtus argueretur ab amicis quod *heminaria* non *congiaria* largiretur, ut de Fabio Maximo narrat Quintil. lib. 6. *hemina* quippe, menſura erat, longe minor *congio*, qui menſuræ quoque nomen eſt, ut ſupra notatum, & infra cap. 77. ubi de ſextario. De his largitionibus videſis lapidem Ancyranum.

7. *Ne minores quidem pueros*] Idem Trajani factum laudibus extollit Plinius in Panegyrico.

8. *Tesseras nummarias*] Accipiendæ pro frumento pecuniæ fuerunt & *olearia cœnaria* quas qui reddebant, oleum, cœnam, &c. accipiebant: de teſſeris jam aliqua cap. proxime præcedenti & infra Calig. c. 3.

CAPUT XLII.

SEd ut ſalubrem magis quam ambitioſum principem ſcires, querentem de inopia & caritate vini populum, [1] ſeveriſſima coërcuit voce: *Satis proviſum a* [2] *genero ſuo Agrippa, perductis pluribus aquis, ne homines ſitirent.* Eidem populo promiſſum quidem congiarium repoſcenti, *Bonæ fidei ſe eſſe reſpondit*: non promiſſum autem flagitanti, turpitudinem & impudentiam [3] edicto exprobravit: affirmavitque, non daturum ſe, quamvis dare deſtinarat. Nec minore gravitate atque conſtantia, cum propoſito congiario multos [4] manumiſſos, inſertoſque civium numero, comperiſſet, negavit accepturos quibus [5] promiſſum non eſſet: cæteriſque minus quam promiſerat, dedit, ut deſtinata ſumma ſufficeret. Magna vero quondam ſterilitate, ac difficili remedio, cum [6] venalitias & [7] laniſtarum familias, peregrinoſque omnes, exceptis Medicis & præceptoribus, partemque ſervitiorum, urbe expuliſſet: ut tandem annona convaluit, *impetum ſe cepiſſe* ſcribit, [8] *frumentationes publicas in perpetuum abolendi, quod earum fiducia* [9] *cultura agrorum ceſſaret: neque tamen perſeveraſſe, quia certum haberet, poſſe per ambitionem quandoque reſtitui.* Atque ita poſt hanc rem temperavit, ut non minorem [10] aratorum ac negotiantium, quam [11] populi rationem [12] deduceret.

NOTÆ.

1. *Severiſſima coërcuit voce*] Tres Torrentii libri habent *oratione*, & ita edidere Beroaldus, Sabellicus & alii, quod videtur melius, ſi præſertim ad Auguſti conſuetudinem reſpicias, non orationes modo, ſed & libros totos in Senatu quandoque recitandi ut patet ex cap. 89.

2. *Genero Agrippa*] Qui ædilis aquas, Martiam, tantopere laudatam a Plinio lib. 31. cap. 3. & Virginem invexit in urbem, hanc novo ductu, illam inſtaurato veteri, ut teſtatur Frontinus lib 1. *de aquaductibus*, & idem Plinius ibidem, ac præterea lib. 36. cap. 15. *Agrippa vero in ædilitate ſua adjecta Virgine aqua, cæteris corrivatis, atque emendatis, lacus ſeptingentos fecit: præterea ſalientes centum quinque, caſtella centum triginta etiam cultu magnifica operibus iis ſigna trecenta ærea aut marmorea impoſuit, columnas ex marmore quadringentas eaque omnia anno ſpatio.* De illis aquis Martialis lib. 6. epig. 42.

Cruda Virgine, Martiaque mergi.

3. *Edicto*] Publice propoſito, ut in Julio c. 9. 11. &c.

4. *Manumiſſos inſertoſque civium numero, &c.*] Ii erant, qui vel ſuis ſibi pecuniis libertatem redimebant, vel qui dominis ſuis grati ſub ipſum congiarii tempus manumiſſi, & in tribus deſcripti fuerant: quod omnino neceſſe erat, ut principis liberalitate gaudere quis poſſet; nec enim quilibet manumiſſus is erat, qui congiarium poſſet accipere, antequam tribum emiſſet, hoc eſt, in tabulas quibus deſcribebantur civium nomina, qui ſingulas tribus de quibus in Jul. c. 8. & 13. componebant, referendum nomen ſuum curaſſet. Cui rei ſæpe fraus facta eſt etiam ante Auguſtum dominis ea conditione ſervos manumittentibus, ut ii, frumentum ſive quid aliud acceptum ad ſe referrent. De quibus fraudibus Dionyſius lib. 4. & Dio lib. 19. hujuſmodi igitur manumiſſos, & in tribum relatos vocat *inſertos civium numero.*

5. *Promiſſum non eſſet*] Quaſi dicat iis tantum promiſiſſe, qui tunc cum promitteret, poſſent accipere, non vero iis qui ab eo promiſſionis tempore, ſpe fraudis faciendæ manumiſſi fuerant.

6. *Venalitias familias*] Servorum familiæ hic intelligendæ ſunt, ut in Jul. cap. 10. quamquam enim venalia multa ſiont, de ſervis tamen præſertim noviriis dicitur *venalis*, & *veteratori* opponunt Juteconſulti *l.* 37. & *l. ultima ff. de Ædilitio edicto* & Quintilianus lib. 8. c. 2. Horatius Sat. 1.

Ut ſi
Reticulum panis venales inter, onuſto
Forte vehas humero, &c.

Hinc Venalitiarii dicti ſunt ſervi, non ſecus ac mangones, qui Venalitias ſervorum familias habent. Quin & ipſi mangones *Venalitii* quoque appellari inf. lib. *de Claris Rhet.* 1. Nonius Marcellus cap. 2. ex Ciceronis Cornelliana oratione, &c. ſic autem appellantur, quod *merces appellatione homines non contineri Mela ait: & ob eam rem mangones non mercatores, ſed Venalitiarios vocari ait: & recte*, ut tradidit Africanus *l.* 207. *ff. de verborum ſignificatione*.

7. *Laniſtarum*] Qui illos ad ferrum & arenam inſtituebant, ut ſupra in Julio c. 10. notatum eſt. Vel potius hic intellige mangonum Venalitia, & Laniſtarum familias.

8 *Frumentationes*] Frumenti largitiones: ubi notat Torr. Caſtrenſes voces eſſe *frumentari frumentator*, ut & *frumentatio* qua Suetonius utitur ad ſignificandam annonæ diſtributionem.

9. *Cultura agrorum ceſſaret*] Uno in lib. Torrentius legit *ceſſaret*, nec diſplicet. Cum igitur qui colendos agros ſuſcipiebant, ii plura ſuis laboribus, quam aliorum otio & deſidia non comparari viderent frumentationum fiducia, urbem & ipſi eo lubentius incolebant, quod ambitione contendentium ſingulis diebus illæ creſcerent. Cauſſas videſis alias apud Plinium lib. 18. cap. 3. in fine.

10. *Aratorum*] Ii ſunt qui a publicanis agrorum culturam redimebant: cum enim illi vectigalia omnia P. R. conducerent, ea vel per familias ſuas exercebant, vel civibus aliis per partes elocabant: hinc *aratores, coloni, agricola*, qui agros; *paſtores*, ſeu *pecuarii* qui paſcua, *portitores* qui portoria conducebant, *decumani* (qui decimam partem fructuum redderent) non quidem quod ararent ipſi, aut paſcerent, &c. ſed quod ea facienda curarent quod hominum genus in Sicilia præſertim invaluit, ut colligere eſt ex Cicerone in Verrem. Hic enim propter illos contemptos & male habitos graviſſime vituperatur. Ut igitur ad hæc ut ante ſuſcipienda invitarentur, promiſit Augustus illorum ſe in frumentationibus rationem non ſecus ac ſi adeſſet habiturum.

11. *Populi*] Hujus appellatione hic, ut & alibi non ſemel intelligit otioſam illam plebeculam, quæ frumentationibus alebatur: cum enim Romani cæteras artes, excepta militia, ſervis tantum, non civibus dignas judicarent, ideo pleiumque fiebat ut ſtipendiis peractis, egeni remanerent, magnum ſæpe & parabile ſeditioſis adjumentum, quod ut caverent, leges Agrariæ quibus ejuſmodi multitudo ablegaretur procul ab urbe, primum inventæ ſunt, ac deinde frumentationes, ut in urbe quieſcerent. Quæ omnia non minus corrupit ambitio.

12. *Deduceret*] Torrentius legit in uno *duceret*, bene ſi non obſtet aliorum auctoritas: unde Caſaubono aſſentiendum videtur, qui nove dictum exiſtimat, quemadmodum ſupra in Julio *decedentibus* pro *cedentibus* & alibi compoſitum pro ſimplici, ut apud Columellam *deputare vites* pro *putare*: nec enim hic ſumptum videtur, ut in arithmeticis ſupputationibus *deducere*.

CAPUT XLIII.

SPECTACULORUM & aſſiduitate & varietate, atque magnificentia, omnes anteceſſit. [a] Feciſſe ludos ſe ait ſuo nomine [1] quater: pro aliis magiſtratibus, qui aut abeſſent, aut non ſufficerent, ter & vicies. Fecitque nonnumquam etiam vicatim, ac pluribus ſcenis per omnium linguarum [2] hiſtriones: non in Foro modo, nec [3] Amphitheatro, ſed in Circo & in [4] Septis, & aliquando nihil præter [5] venationem edidit. Athletas quoque extructis in campo Martio ſedilibus ligneis: item navale prælium circa Tiberim cavato ſolo, in quo nunc [6] Cæſarum nemus eſt. Quibus

diebus cuſtodes in urbe diſpoſuit, ne raritate remanentium, graſſatoribus obnoxia eſſet. In Circo aurigas curſoreſque & confectores ferarum, & nonnunquam ex nobiliſſima juventute, produxit. Sed & [7] Trojæ ludum edidit frequentiſſime, majorum minorumve puerorum delectu: priſci decorique moris exiſtimans, claræ ſtirpis indolem ſic noteſcere. In hoc ludicro C. Nonium Aſprenatem lapſu debilitatum, aureo torque donavit: paſſuſque eſt ipſum poſteroſque Torquati ferre cognomen. Mox finem fecit talia edendi, [8] Aſinio Pollione oratore, graviter invidioſeque in curia queſto Æſernini nepotis ſui caſum, qui & ipſe crus effregerat. Ad ſcenicas quoque & gladiatorias operas, etiam equitibus Romanis aliquando uſus eſt: verum prius quam Senatuſconſulto interdiceretur. Poſtea nihil ſane, præterquam adoleſcentulum [9] Lucium honeſte natum, exhibuit: tantum ut oſtenderet, quod erat bipedali minor librarum ſeptemdecim, ac vocis immenſæ. Quodam autem muneris die, Parthorum obſides tunc primum miſſos per arenam mediam ad ſpectaculum induxit: ſuperque ſe [10] ſubſellio ſecundo collocavit. Solebat etiam citra ſpectaculorum dies, ſi quando quid inuſitatum dignumque cognitu advectum eſſet, id extra ordinem quolibet loco [11] publicare: ut [12] rhinocerotem, apud Septa: [13] tigrim, in ſcena: [14] anguem quinquaginta cubitorum, pro Comitio. Accidit [15] votivis Circenſibus, ut correptus valitudine, [16] lectica cubans, thenſas deduceret: rurſus commiſſione ludorum, quibus theatrum Marcelli dedicabat, evenit ut [17] laxatis ſellæ curulis compagibus caderet ſupinus. Nepotum quoque ſuorum munere, cum conſternatum ruinæ metu populum retinere, & confirmare nullo modo poſſet, tranſiit e loco ſuo, atque in ea parte conſedit quæ ſuſpecta maxime erat.

Interpretatio.

Dicit ſe edidiſſe ludos quater & vicies *ſuo nomine: & loco aliorum magiſtratuum qui aut abeſſent, aut ſolvendo non eſſent, ter & vicies.*

Notæ.

1. *Quater*] Lipſius Elect. 2. c. 17. vult hic addendum eſſe *vicies*, minorem exiſtimans numerum illum, quam ut Auguſtum deceat, qui toties conſul fuerit ut ſupra c. 26. Caſaubono ſuſpectus eſt locus, ſed librorum conſenſu firmatus. Certe ſtudio brevitatis videtur Suetonius ſemel tantum poſuiſſe *vicies*, cum utrobique intelligendum eſſet. Nec enim inuſitata cæteris hæc loquendi ratio, ut notavit ex Plinio lib. 18. cap. 7. Caſaubonus, ſed ita tamen ut major numerus in priore commate poſitus etiam ſequenti ſerviat *in Tranſpadana Italia ſcio vicenas quinas libras farris modios pendere: Circa Cluſium ſenas*. Hoc eſt vicenas ſenas. Ut ut eſt, certe parum convenit magnificentiæ, quam hic extollit Suetonius ſi non niſi quater ſuo nomine ludos ediderit, quamvis ambitioſus videri noluiſſet, & alienæ prætextu gloriæ ſuam quæſiſſet, ut ait Torrentius hic; Victor enim etiam diſertis verbis affirmat omni ſpectaculorum genere Auguſtum maxime delectatum

2. *Hiſtriones*] Idem & pleraque, de quibus hic, Julius fecit. Vide in Jul. c. 19.

3. *Amphitheatro*] Statilii Tauri de quo c. 29. quod enim Julius extruxerat non niſi ligneum fuit, & temporarium, ut ex Dionis lib 43. colligit Lipſius in Amphitheatro cap. 5.

4. *Septis*] Locus fuit in campo Martio ſic dictus quod a Servio Romanorum rege ſex tabulatis incluſus fuerat, intra quæ populus ferret ſuffragia, Porticibus hunc Lepidus ad habenda comitia circumdederat lapideis tabulis &. picturis exornatum. Ovilia quoque propter ſimilitudinem appellatus eſt, Juvenal Satyr. 6.

Antequo quæ proxima ſurgat Ovili.

5. *Venationem*] De ea quid eſſet in Jul. cap. 10. hujus cupidiſſimum fuiſſe Auguſtum tum ex ſupra dictis colligas, tum ex lapide Ancyrano, in quo confecta leguntur in ejuſmodi ſpectaculis beſtiarum 3500. etſi ex Aurelio Victore non conſtat.

6. *Nunc Cæſarum nemus eſt*] τὸ *nunc* non ad Suetonii tantum, ſed ad Auguſti ipſius tempora referendum, hæc enim ipſa verba deſumpta ſunt ex lapide Ancyrano, & c. 101 infra patet, ſylvas in uſum populi circumjectas Mauſoleo ſuo, quod inibi conſtruxit, & Tacitus confirmat Annal. 12. Frontinus 1. de aquæductibus de aqua Alſetina loquens.

7. *Troja*] De his in Jul. c. 39.

8. *Aſinio Pollione*] De hoc ſupra cap. 29. in Julio cap 30. & 55 ut Oratorem quoque laudat Horatius.

Inſigne mæſtis præſidium reis
Et conſulenti Pollio curiæ.

Et Claud. cap. 41. de Gallo ejus filio hoc lib. inf. c 66. Æſerninus ille de quo hic ſermo eſt Pollionis nepos fuit ex filia, quæ Cl. Marcello Æſernino anno U. C. 733. conſuli nupſerat, ut oratoris quoque facundiſſimi meminit Seneca lib. 4. Controverſ. præfatione, & Tacit. Annal. 3.

9. *Lucium*] Super hujus nomine variant codices, *Hirtium. Licitum, Litium* habentes ex poſtremo facit Torrentius L. Itium. Itiorum enim familia Romana eſt, ut probat ex nummo veteri, in quo videntur equites duo cum aſcriptis L. ITI. & probat ex Horatio Ode 29. lib. 1. ad Itium.

Iti, beatis nunc Arabum invides
Gazis, &c. Et epiſt. 11. lib. 1.

Fructibus Agrippæ Siculis quos colligis Iti.

Sed utrobique vulgatæ editiones ſcribunt *Icci*, quamquam & codices quidam *Iti* habeant. Hunc igitur gracilitatis ipſa brevitate admirabilioris fuiſſe neceſſum eſt, cum bipedalis licet alterum tamen ferme tantum pendere debuerit, ſervata cum reliquis hominibus proportione, vulgaris quippe ſtatura ſex circiter pedum, pondus centum circiter librarum, ſi Plautum audias in Aſinaria. Act. 2. Sc. 2. v. 35.

Nudus vinctus centum pondo es.

Quibus tertium prodigium adde vocem illam immenſam.

10. *Subſellio*] Plures erant in Orcheſtra ſubſelliorum ordines. Primus qui Podio proximus principum erat, ibique ſuum habebant cubiculum, ut in Ner. cap. 12. & in Jul. cap. 76. Secundus ordo graduum, hoc eſt ſubſelliorum, ſi Caſaubonum ſequare, vacabat magiſtratibus, ſi Lipſium audias, ſuus his quoque locus erat ad podium, ſuggeſtu ſeu cubiculo duntaxat a principe diſtincti. Ut ut eſt ſecundum illud ſubſellium, cum eſſet ſecundus quaſi gradus, neceſſario ſupra primum erat, atque adeo Parthorum obſides ſupra Auguſtum collocati.

11. *Publicare*] Publice proponere ut omnibus gratificaretur. Notanda porro videtur quam Skildius hic proponit Salmaſiani codicis lectio pro *inuſitatum* ſcribentis *inviſitatum*. hoc eſt, non viſum ſæpe, ut apud Ciceronem de Aruſpicum reſponſis 57. *Deorum ignis, ſolennes menſas, abditos, ac penetrales focos, occulta & maribus non inviſa ſolum, ſed etiam inaudita ſacra.* Et gloſſæ in Plaut. Amphit. Act 1. Sc. 1. *ſoli inviſi cubans* Apuleius lib 5 Aſin. *quidam introceſſit & cantavit inviſus*. Hinc Philippus Pareus in lexico Plautino verbum *viſitare* crebro videre explicat & contrarium eſſe ait, inviſitatus.

12. *Rhinocerotem*] Plinius lib 8 c. 20. *Iiſdem ludis & rhinoceros unius in nare cornu, qualis ſæpe viſus: alter hic genitus hoſtis elephanto: cornu ad ſaxa limato præparat ſe pugnæ*. &c Martial ſpectacul. Epig. 9. de rhinocerote.

O quam terribiles exarſit pronus in iras
Quantus erat cornu cui pila taurus erat.

Et alibi. Panſanias exiſtimat Æthiopicum taurum eſſe ac ſuper cornu, quod in nare prominet, alterum habere ſed exiguum. Plura Politianus Miſcellan. c. 56.

13. *Tigrim*] Plinius lib. 8. cap. 18. *Tigrin Hircani & Indi ferunt, animal velocitatis tremendæ & maxime cognita, dum capitur.* &c. & c. 17. *Idem* Auguſtus nempe, *Q. Tuberone Fab. Max. Coſſ. IV. nonas Maias theatri Marcelli dedicatione tigrin primus omnium Romæ oſtendit in cavea manſuefactam: Divus vero Claudius ſimul quatuor.*

14. *Anguem quinquaginta cubitorum*] Cubitus vulgaris ſeſqui-pes eſt; qua ratione 4. cubiti vulgarem hominis ſtaturam effecerint. Unde intellectu facile eſt quanta fuerit hæc magnitudo.

15. *Votivis Circenſibus*] Illis ut exiſtimant, de quibus c. 23.

16. *Lectica cubans*] Nam abſque valetudine fuiſſet, curru triumphali aurato vectus, non lectica cubans, ſacra, & pompam præcedens omnem duxiſſet. De thenſis in Jul, c. 76. & reliqua pompa.

17. *Laxatis ſella curulis compagibus*] Hanc ſic deſcribit hoc loco Caſaubonus. Sella curulis quatuor lignis, pluribusve conſtabat in modum fere literæ *S.* productæ & minus curvatæ ab utraque parte. Hæc funibus ita compacta erat, ut aperiri claudique poſſet. In aperta ſedebant ſuper linteis lotiſque. Martial. Epig. 57. lib. 2.

Recenſque ſella linteiſque, loriſque, &c. Hujuſmodi ſellarum fabrica hodieque in uſu eſt. De Curuli ſella jam c. 26.

CAPUT XLIV.

SPectandi [1] confuſiſſimum ac ſolutiſſimum morem correxit, ordinavitque: motus injuria Senatoris, quem [2] Puteolis per celeberrimos ludos conſeſſu frequenti nemo receperat. Facto igitur decreto patrum, ut quoties quid ſpectandum uſquam publice ederetur, [3] primus ſubſelliorum ordo vacaret Senatoribus: Romæ legatos liberarum ſociarumque gentium vetuit in [4] orcheſtra conſidere: cum quoſdam etiam libertini generis mitti deprehendiſſet. [5] Militem ſecrevit a populo. [6] Maritis e plebe proprios ordines aſſignavit: [7] prætextatis cuneum ſuum, & proximum pædagogis: ſanxitque ne quis [8] pullatorum [9] media cavea ſederet. [10] Fœminis ne gladiatores quidem, quos promiſcue ſpectari ſolenne olim erat, niſi ex ſuperiore loco ſpectare [11] conceſſit. Solis Virginibus Veſtalibus locum in theatro ſeparatim, & [12] contra prætoris tribunal, dedit. [13] Athletarum vero ſpectaculo muliebrem ſexum omnem adeo ſubmovit, ut Pontificalibus ludis pugilum par poſtulatum diſtulerit in ſequentis diei matutinum tempus: [14] edixeritque, *Mulieres* [15] *ante horam quintam venirent in theatrum, non placere.*

NOTÆ.

1. *Confuſiſſimum*] Longe ante P. Cornelio Scipione & T. Sempronio Longo Coſſ. qui fuit urbis annus circiter 536. *Sextus Ælius Pætus, & C. Cornelius Cethegus cenſores gratiam ingentem apud Senatum pepererant, quod ludis Romanis, ædilibus curulibus imperarunt, ut loca Senatoria ſecernerent a populo: nam antea in promiſcuo ſpectabant.* Livius lib. 4. Decad. 4. quod poſtmodum lex Roſcia confirmavit, de qua cap. 40 ſed in theatris tantum: nam in Circo, & amphitheatris præſertim quæ multo recentiora, promiſcue & quovis loco libere ſpectabant quamdiu libertas Romæ, ut inquit Lipſius lib. de Amphit. c. 13. & Plutarch. in Sylla.

2. *Puteolis*] In Campania hodie *Puzzolo.*

3. *Primus ſubſelliorum ordo*] Hoc eſt imus, ut ex ſupradictis cap. ſuperiore & in Julio c. 39. patet. Hæc ſubſellia inter & podium ſpatii videtur aliquid fuiſſe amplioris, quam graduum eſſet inter ſe, tum quia principum & magiſtratuum locus erat, tum quia ſuggeſtus ibi, & ſellæ curules ponebantur, vel abſentibus ipſis, honoris cauſa, quin & mortuis: quæ commode in gradibus poni potuiſſe vix credibile fuerit. Vide c. 76. in Jul.

4. *Orcheſtra*] In Julio c. 39. & 76.

5. *Militem ſecrevit a populo*] Ut ſcilicet in

diverſis eſſent & altioribus cuneis: cum enim theatra, & amphitheatra maximæ altitudinis fuiſſe conſtet, ejus longe minimam partem capiebant Senatus, & equeſtria, ideo popularia iterum diſtinxit Auguſtus peculiaremque in iis militibus & plebi locum aſſignavit.

6. *Maritis e plebe*] Apud antiquiſſimos Romanos major honos, ut ait Gellius lib. 2. c. 15. majori ætati habebatur, *ſed poſtquam ſoboles civitati neceſſaria viſa eſt, & ad prolem populi frequentandam præmiis, atque invitamentis uſus fuit; tum antelati quibuſdam in rebus, qui uxorem, quique liberos haberent*, &c. idem ibidem & jam ſupra in Jul. c. 20. & Aug. c. 34. & infra Galb. 19.

7. *Prætextatis cuneum ſuum*] Lipſius lib. de Amphith. c. 13. juxta triplicem ſpectatorum ordinem triplicem ſtatuit in toto caveæ circuitu præcinctionem, quam recte intellexeris graduum diviſiones, & intervalla quæ orcheſtram ab equeſtribus, equeſtria a popularibus diſtingueret. De quibus in Jul. c. 39. gradibus ipſis duplo circiter altioribus & latioribus, Athenienſes dixere διαζώματα Galli *retraittes, palliers, ou coridors*. Quod ſi cui ab ima v. g. orcheſtra iter eſſet ad ſummam, quia ſedilium altitudo minus commoda futura erat, ideo gradus quoſdam magis depreſſos addiderant, hi *Scalaria* Latinis dicuntur, nobis *des gradins*. Singulæ iſtæ ſcalares viæ ab ima cavea ad ſummam non extendebantur uno tenore, ſed ſingulis eas præcinctionibus definitas fuiſſe probat Lipſius ex Vitruvio & aliis; ut primæ præcinctionis, ejus nempe quæ orcheſtram ab equeſtribus dividebat, ſcala inciperet a medio directe ſpatio quod inter duas prioris præcinctionis ſcalas interjaceret, ſicque alternis ad ſummum uſque. Jam vero ſpatium illud graduum ſive ſubſelliorum inter duas ſcalas comprehenſum, propter aliquam cuneorum bellicorum ſimilitudinem proprie dicebatur cuneus: inde cunei certi certis aſſignati, hinc *excuneandi* verbum, hoc eſt *ejiciendi, excludendi* & apud poëtas cuneorum frequens mentio. Virgilius 2. Georgic. v. 411.

Hunc plauſus hiantem
Per cuneos, geminatus enim plebiſque patrumque
Corripuit.

Et Æneid. 5.

Nuntius Anchiſæ ad tumulum, cuneoſque theatri
Incenſas perfert naves Eumelus.

Et alibi Juvenal. Sat. 6. v. 61.

Cuneis an habent ſpectacula totis
Quod ſecurus ames, &c.

De prætextatis videſis c. 1. in Julio.

8. *Pullatorum*] Hujus enim generis veſtimenta popello duntaxat, & imperitæ multitudini conveniebant, Quintil. lib. 6. cap. 5. *imperitis & ſæpe pullata turba relinquunt*. Plinius lib. 7. Epiſtolarum. *Illos quoque ſordidos pullatoſque reveremur*, &c. Calpurnius

Venimus ad ſedes, ubi pulla ſordida veſte
Inter fœmineas ſpectabat turba cathedras.

Jam ſupra cap. 40. pro *pullatorum* duo Torrentii libri *bullatorum*. De bulla in Jul. c. 84.

9. *Media cavea*] Sed ſuperiori duntaxat. Theatrum primo, deinde & amphitheatrum, cum invaluiſſet, Latinis dicta ſunt quoque *cavea* ab interiore ſui parte & capaci quodam profundo, ut ait Lipſius in Amphith., hoc ſenſu, ut ex ſupradictis colligere eſt, caveæ tres partes, a quo tempore diſcreti in ſpectando loci, Senatus ſive orcheſtra, equeſtria, popularia. Verum caveam plebi ſpeciatim tribuiſſe videtur Poëta 5. Æneid.

Hic totum caveæ conſeſſum ingentis, & ora
Prima patrum magnis Salius clamoribus implet.

Et revera Servius ad hunc locum ait *per caveam autem plebem ſignificat; nam cavea conſeſſus eſt populi*. Quæ videtur etiam eſſe Suetonii ſententia; Auguſtus enim ad loca omnium minime commoda pullatos quaſi ablegabat, ut efficacius habitum veſtitumque priſtinum reſtitueret. Vide cap. 40

10. *Fœminis*] Quibus licuit quidem olim, ſed non ſine permiſſu virorum adeſſe, ut conſtat exemplo Sempronii Sophi, quod Valerius Maxim. lib 6. retulit, uxorem enim ille ſuam ignorante ſe ſpectare auſam repudiavit. Nec etiam in ſuperiore hoc loco niſi ſeparatas a plebe ſpectaſſe Caſaubonus exiſtimat; quamquam certe contrarium evincere videntur relati verſus e Calpurnio.

11. *Conceſſit*] Caſaubonus ut ſuam illam opinionem adjuvet, ſcribi. *ſpectare conceſſit ſolis Virginibus Veſtalibus*.

12. *Contra prætoris*] Hoc eſt ex adverſo, ſed ad podium in loco honoratiſſimo, ut patet.

13. *Athletarum*] Hi curſu, lucta, pugilibus decertabant more a Græcis deducto, in

hoc tamen diſcrepante quod Græci nudi, Romani pudenda velati, hinc fœminis haud injuria prohibitum in Claud. c. 34.

14. *Edixerit*] Edicto publice propoſito ſignificarit de quo in Jul. c. 20. 49. & ſæpe alias.

15. *Ante horam quintam*] Hoc eſt circiter undecimam. Diem enim non niſi in duodecim horas integrum dividebant ab ortu ſolis ad occaſum.

CAPUT XLV.

Ipſe Circenſes ex amicorum fere libertorumque [1] cœnaculis [2] ſpectabat, interdum e [3] pulvinari, & quidem cum conjuge ac liberis [4] ſedens. Spectaculo plurimas horas, aliquando totos dies [5] aderat: [6] petita venia, commendatiſque qui [7] ſuam vicem præſidendo fungerentur. Verum quoties adeſſet, nihil præterea agebat: ſeu vitandi rumoris cauſſa, quo patrem Cæſarem vulgo reprehenſum commemorabat, quod inter ſpectandum, epiſtolis libelliſque legendis, ac reſcribendis vacaret: ſeu [8] ſtudio ſpectandi, ac voluptate, qua teneri ſe neque diſſimulavit umquam, & ſæpe ingenue profeſſus eſt. Itaque [9] corollaria & præmia alienis quoque muneribus ac ludis & crebra & grandia de ſuo offerebat: nullique [10] Græco certamini interfuit, quo non pro merito certantium quemque honoraverit. Spectavit autem ſtudioſiſſime pugiles & maxime Latinos: non [11] legitimos atque ordinarios modo, quos etiam [12] committere cum Græcis ſolebat: ſed & [13] catervarios oppidanos inter anguſtias vicorum pugnantes temere ac ſine arte. Univerſum denique genus operas aliquas publico ſpectaculo præbentium, etiam cura ſua dignatus eſt. [14] Athletis & conſervavit privilegia, & ampliavit. [15] Gladiatores [16] ſine miſſione edi prohibuit. [17] Coërcitionem in hiſtriones, magiſtratibus in omni tempore & loco, lege vetere permiſſam, ademit: præterquam [18] ludos & ſcenam. Nec tamen eo minus aut [19] xyſticorum certationes, aut gladiatorum pugnas ſeveriſſime ſemper [20] exegit. Nam hiſtrionum licentiam adeo compeſcuit, ut Stephanionem [21] togatarium, cui in puerilem habitum [22] circumtonſam matronam miniſtraſſe compererat, [23] per trina theatra virgis cæſum relegaverit: Hylam [24] pantomimum, querente prætore, in [25] atrio domus ſuæ, nemine excluſo, flagellis verberaverit: & [26] Pyladem urbe atque Italia ſubmoverit, quod ſpectatorem, a quo [27] exſibilabatur, demonſtraſſet [28] digito, conſpicuumque feciſſet.

NOTÆ.

1. *Cœnaculis*] Nec enim in Circo ut cap. præcedenti notatum eſt ſeparatæ fuerunt ſedes Senatui, ante Claudium, ut patet ex c. 21. Claud. & equitibus ante Neronem, ut in ejus vita c. 11. nec ut veroſimile eſt ipſi Principi, naſcente etiamnum imperio. Cœnaculum fuit ſuperior domus univerſæ pars ſic dicta a quo tempore ibi cœnitare cœperunt. Ad hanc ſcalis vel cochleis aſcendebatur; atque utplurimum tenues duntaxat, ac egentes hæc loca habitanda conducebant. Unde Juvenal Sat. 10.

Rarus venit in cœnacula miles.

Prædam nempe quærendo, ubi non niſi pauperes; & cœnaculariam exercere dicti ſunt qui cum totas domos conductas haberent,

ſingula cœnacula inquilinis elocabant, quæſtum inde quærentes. De quibus etiam infra c. 78.

2. *Spectabat*] Merito Caſaubonus hic addubitat, num e cœnaculis domorum Circo vicinarum Circenſes ludi commode ſpectari poſſent. Unde ſuſpicatur illa cœnacula in ipſo fuiſſe Circo, ad eum forte modum quo & cœnacula fuerunt, & officinæ ſuper ea porticu, quam in exteriore Circi parte deſcripſit Halicarnaſſeus lib. 3. ſub finem, quæ idem Caſaubonus exiſtimat, per cenſores ius elocata, qui cœnaculariam faciebant, a quibus poſtea inquilini conducebant: quo poſito, cœnacula quorum hic fit mentio, intelligenda ſunt conducta fuiſſe ab amicis Auguſti, & libertis ad ſpectandi facilitatem; quæ tamen haud ſcio, an fuerit mens Halicarnaſſei, videtur enim cellas ſeu ipſa cœnacula non minus ac officinas aſcendentium, & deſcendentium uſui commodiori aſſignaſſe, ne tot inter hominum millia confuſio quædam oriretur.

3. *Pulvinari*] De pulvinaribus ſupra in Jul. cap. 76. hic pulvinar intelligitur locus ille Circi, ubi ſimulachra deorum, poſtquam pompa magna circa metas geſtata fuerant, collocabantur; quem locum in prima ſpectaculorum fronte fuiſſe, Auguſtus ipſemet innuit, infra in Claud. cap. 4. Hinc igitur quandoque ſpectabat, ut majeſtati ſuæ conſuleret; ſin minus, ad declinandam affectatæ divinitatis invidiam, in amicorum cœnaculis.

4. *Sedens*] De induſtria videtur obſervatum ad Neronis differentiam, qui ibidem accubans quaſi & ipſe Deus, ſed vivus inter ſimulachra mortua, ſpectabat. In Nerone cap. 12.

5. *Aderat*] Sic membranæ omnes, quibus licet reclamantibus, Caſaubonus ſcribere non dubitavit *aberat*: quod nemini licet animadverſum, exigere videtur hujus loci tota ſeries & certe eodem modo loquitur adhuc infra Calig. cap. 18 ne quis *præſidere* hic explicet de jure dicundo.

6. *Petita venia*] Non inſcius quam parum id vulgo probaretur, & declarant manifeſte ſatis rumores in Tiberium jactati, quod Druſum filium ſibi in præſidendo ſubſtituiſſet, apud Tacit. Annal. lib. cap 76. & Julianus ipſe minus invitum ſe fuiſſe indicat quod ſolidos dies ſpectando non tranſigeret.

7. *Suam vicem præſidendo, &c.*] Torrent. in duobus codicibus legit *ſua vice*: neque tamen mutandum ideo credidit ſervata voce *aderat*: intelligendus eſt Auguſtus privati inſtar adeſſe voluiſſe, & ab onere præſidendi liber otioſe ſpectare. Sin minus aperta eſt ſententia in Calig. c. 18.

8. *Studio ſpectandi*] Affirmat expreſſe Aurelius Victor in Auguſto naturali in eam voluptatem propenſione factum Tacitus vero Annal. 1. lib. c. 54. ſtudio civilitatis attribuit *neque ipſe* (Auguſtus) *abhorrebat talibus ſtudiis, & civile rebatur miſceri voluptatibus vulgi.*

9. *Corollaria*] Corollarium illud eſt, quod præter debitum præmium inſtar auctarii cujuſdam addebatur; a corollis dictum, quæ Scenicis actoribus, cum placuerant, dari ſolitæ: de quibus Plinius lib. 21. c. 2.

10. *Græco certamini*] Vel more Græcorum in urbe edito, vel in ipſa Græcia dum illam peragraret, ut & alias imperii provincias ferme omnes, ut paulo infra cap 47. affirmat.

11. *Legitimos*] Vel eos, qui ex arte certabant, quaſi legibus artis inſtitutos, vel quorum nomina, ut ait Beroaldus, erant in ordine & quaſi albo pugilum deſcripta.

12. *Committere*] Illud eſt athletas duos pluresve in certamen adducere, Virgil. 5. Æneid. eodem quo hic ſenſu.

Et tuba commiſſos medio canit aggere ludos.

Sed & Poëtas & Oratores, ut infra c. 89. & Cal. c. 53. ac Claud. c. 21 & Vegetius lib. 2. cap. 7. dixit. *Tubicines cornicineſque & buccinatores committere prælium.*

13. *Catervarios*] Catervatim conglobatos, nullo in conflictu ordine, nulla ſervata formula.

14 *Athletis conſervavit privilegia.*] Quænam illa fuerint privilegia, & qua conditione conceſſa exponit lex unica Cod de Athletis. *Athletis ita demum ſi per omnem ætatem certaſſe, coronis quoque non minus tribus certaminis ſacri (in quibus vel ſemel Romæ ſeu antiqua Græcia) merito coronati, non æmulis corruptis probentur. civilium munerum tribui ſolet vacatio.* Unde patet illos infames non fuiſſe, nec artem ludicram exercuiſſe, ut habetur etiam ex *lege 4. ff. de his qui notantur infamia.* Quamquam Theophilus contra ſenſiſſe videatur, quod non eſt hujus

loci diſputare.

15. *Gladiatores*] Quid apud Græcos pugiles, iidem apud Romanos gladiatores erant, ut notat Caſaubonus. Differentiam hanc Donatus addit, quod gladiatores pretio conducti pungentibus, & incidentibus armis ad necem uſque dimicarent; athletæ vero ſeu pugiles minime, ſed virtutis gratia hoc faciebant, ut *ait eadem lex* 4. *ff. de his qui not. inf.* Idcirco xyſticorum, qui athletæ erant, *concertationes* dicit, gladiatorum vero *pugnas*.

16. *Sine miſſione*] Si quis gladiator victus ac vitam ſuppliciter petens, hanc vel a populo, vel ab editore, e quorum nutu tota pendebat ejus vita, impetraret, hoc modo impetrata venia *miſſio* dicebatur: igitur ſine miſſione pugnare, ad necem pugnare eſt, niſi vincas; mittuntur enim tantum victi & laſi ac in eum ſolummodo diem. Unde patet multum eſſe diſcriminis *miſſionem* inter & *rudem*. hæc quippe & in perpetuum conceditur, & potius ad Victores pertinet, qui poſthac rudiarii appellabantur, ut in Tib. cap. 7. &c.

17. *Coërcitionem in hiſtriones*] Hoc eſt jus virgarum, quod prætorum erat ante, & ædilium, ut pote magiſtratuum, ad quos imprimis ludorum cura pertinebat. Idem poſtea ſtatutum eſt imperante Tiberio, mota ſuper eadem re controverſia, quia inquit Tacit. Annal. 1. c. 77. *Auguſtus immunes verberum Hiſtriones quondam reſponderat*, &c. Hiſtrionum autem generale nomen eſt omnium Scenicorum, ut ludionum, qui & Ludii dicebantur, eorum qui mimi, pantomimi, archimimi, ethologi, &c.

18 *Ludos & Scenam*] Torrentius legit in uno libro *in ludos* melius certe: *præterquam* enim adverbium eſt, non præpoſitio. Sed omnium optime *ludis & ſcena*. quod longe clarius eſt, & præfertur etiam a Caſaubono, quia a doctis viris repertum ait in MSS. Idem Lipſius conjecerat ad ſupradictum Taciti locum, & revera Gruterus in Urſini codice extare teſtatur. Vox *ludis* refertur ad vocem *tempore* ſcilicet ludorum, ut *ſcena* ad verbum *loco*, ut ubi peccarant, ibi punirentur, quemadmodum ait ibid. Lipſius. Vide & l. 3. Cod. *de ſpectaculis*.

19. *Xyſticorum*] Philander annotationibus in Vitruvium ait, *Xyſtos Latini vocant porticus, tectas ubi athleta per hyemem exercebantur: xyſta autem ſubdiales ambulationes ubi ſudo cœlo ſuas exercebant palaſtras*. Unde patet vocem *xyſtus* in maſculino & *xyſtum* in neutro genere diverſa ſignificare: quamquam Græcis ſecus ſit. Plinio lib. 5. Epiſt. 6. idem eſt *xyſtus*, quod nobis *parterre*, ait enim *ante porticum xyſtus conciſus in plurimas ſpecies diſtinctuſque buxo*, &c. Videſis Vitruvium lib. 5. c. 11. & lib. 6. c. 10.

20. *Exegit*] Hoc eſt, voluit exactiſſime ſervatis diſciplinæ gladiatoriæ legibus, pugnarent. Quo ſenſu verbum hoc apud Ciceronem lib. 8. famil. Epiſt. 6. *ſi ad illam ſummam veritatem jus exegeris*.

21. *Togatarium*] Alii legunt *togatarum* fruſtra, eſt enim togatarius hic togatarum actor, ut & apud Ciceronem *lib. de clariſ. orator.* 242. *ſecundarius* dicitur actor *ſecundarum*. Q. Arius *qui fuit M. Craſſi quaſi ſecundarius*. Vide cap. 57. Calig. & Plinium lib. 7. c. 48. hujus quoque Stephanionis meminit (*qui primus togatas ſaltare inſtituit.*) Togatæ autem ſunt fabulæ ad Romanorum ritus conſcriptæ, vel actæ, ut palliatæ, quæ ad Græcorum: toga quippe Romanorum erat, pallium Græcorum, ut in Jul. cap 48. notatum eſt. Juvenal. Sat. 1.

> *Impune ergo recitaverit, ille togatas,*
> *Hic elegos*. &c.

Ubi Scholiaſtes *tria ſunt genera comœdiarum. Togata, ex factis vilium perſonarum, Prætextata ex factis nobilium perſonarum. Palliata ex factis quidem nobilium perſonarum, ſed Græcarum. Palliata ad Græcos pertinet, alia duo genera ad Latinos pertinent: Romani enim togis & prætextis utuntur*. Horatius de arte Poët. v. 288.

> *Vel qui prætextas, vel qui docuere togatas.*

De poëtis Latinis loquens. De his plura Diomedes lib 3. Grammat.

22. *Circumtonſam matronam.*] Pueri delicati, ephebi, quin & ipſi viri circumtonderi ſolebant ex antiquorum more Græcorum, apud quos id quoque in deliciis cultus habitum eſt. Hinc circumtonſi mangonum pueri majore erant in pretio. Varro in fragmento *alii ſunt circumtonſi terti atque uncti li, ut mangonis videantur eſſe ſervi* Et oratio circumtonſa dicitur Senecæ Epiſt 115. *Oratio vultus animi eſt, ſi circumtonſa, & fucata & manu facta oſtendit illum quoque non eſſe ſin-*

cerum Tonſutam hanc iu alveoli, ſed inverſi formam fieri conſueviſſe Salmaſius ait, crineſque in eo genere æqualiter deſcendentes in orbem iſſe hujuſmodi circumtonſionem Francis noſtris omnibus prærerquam regiæ ſtirpis bominibus, qui vulgo intonſi erant, in more poſitum probat ex Agathiæ lib 1. Caſaubonus, qui hoc loco multa ſuper hac re eruditiſſime collegit ex variis auctoribus, Heſychio in voce σκάφιον Plutarcho *libello de mulierum virtutibus*. Moſe, Levitic. c. 19. & interpret.

23 *Trina theatra*] Ea fuerunt Pompeii Balbi, & Marcelli, de quibus ſupra c. 31. & 29 Ovid. 3 *De arte amandi.*

Viſite conſpicuis terna theatra locis.

Hiſtriones hoc modo puniri per theatra, priſci quoque tum apud Latinos tum apud Græcos moris fuiſſe notat Caſaubonus ex Philone & Luciano. Illud eſt quod θεατρίζειν & παραδειγματίζειν dixere.

24. *Pantomimum*] De mimis in Julio cap. 39. horum ſpecies iſti ſunt, qui quorumvis actiones imitarentur: & infra non ſemel.

25. *Atrio*] Quid hoc ſit jam dictum eſt. Huc cum Hyla iſte ſibi conſcius tanquam in aſylum confugiſſet, motus tamen querela prætoris, Auguſtus cædi juſſit.

26. *Pyladem*] Seneca præfatione in 3. Declamat lib *Pylades in comœdia, Batyllus in tragœdia multum a ſe aberant*. &c. Seneca Philoſophus lib. naturalium quæſtion. 7. cap. 32. *At quanta cura laboratur ne cujus pantomimi nomen intercidat; ſtat per ſucceſſores Pyladis & Batylli domus*, &c. re vera Hylas præceptorem in Hiſtrionica habuerat Pyladem, ut ex Macrobii lib 2. cap. 7. conſtat.

27. *Exſibilabatur*] Quemadmodum ſpectarores bonis & iis qui ſibi placebant actoribus, applaudebant, ita & malos, vel ſibi minus gratos ſibilis explodebant. Cicero num. 30. pro Q Roſcio Comœdo, *Quod item nuper in Erote comœdo uſu venit qui poſteaquam e ſcena non modo ſibilis ſed etiam convitio explodebatur* & Paradoxorum 3. in fine *Hiſtrio ſi paulum ſe movit extra numerum, aut ſi verſus pronuntiatus eſt una ſyllaba brevior aut longior, exſibilatur & exploditur.*

28. *Digito*] Manu forſan in obſcœnum formata modum, quæ ſannæ, ſeu deriſionis ſpecies, clarius adbuc infra Calig. c. 56. indicatur, hoc fit cum geſtu aliquo mimico inſcius aliquis irridetur. Tria ejus genera. Primum eſt manu pinſentem exprimere ciconiam, ſecundum objecto temporibus pollice, & manu mota aures aſininas effingere, & tertium linguam ſitientis inſtar canis exerere, quæ omnia expreſſit Perſius Sat. 1. v. 59.

O Jane, a tergo quem nulla ciconia pinſit,
Nec manus auriculas imitata eſt mobilis albas
Nec lingua, quantum ſitiat canis Appula, tantum.

Et de lingua exerta Gellius lib. 9. cap. 13. & D. Hieronymus Epiſt. ad Ruſticum monachum.

CAPUT XLVI.

A.V.C. DCCXXVI.

AD hunc modum urbe urbaniſque rebus adminiſtratis, [1] ITALIAM duodetriginta coloniarum numero deductarum ab ſe [2] frequentavit, operibuſque ac [3] vectigalibus publicis plurifariam inſtruxit: etiam jure ac dignatione urbi [4] quodam modo pro parte aliqua adæquavit: excogitato genere ſuffragiorum, quæ de magiſtratibus urbicis [5] decuriones colonici, in ſua quiſque colonia ferrent, & ſub diem comitiorum obſignata Romam mitterent. Ac necubi aut honeſtorum deficeret copia, aut multitudinis ſoboles, equeſtrem militiam [6] petenteis etiam ex commendatione publica cujuſque oppidi ordinabat, at iis qui e plebe regiones ſibi reviſenti filios filiaſve approbarent, ſingula nummorum millia [7] pro ſingulis dividebat.

NOTÆ.

1. *Italiam*] Hujus triplex ſtatus conſiderari poteſt ab urbe condita ad Auguſtum. prima a Romulo ad primum bellum Punicum, tum cum tota quæ dicebatur Italia Variis bellorum afflicta contentionibus, denique in ditionem Pop. Rom. pervenit, quo tempore non niſi ſuo ſingulæ civitates jure potitæ ſunt. Secunda ad Marſicum uſque ſeu ſociale bellum, de quo ſupra cap. 23. quo tempore Itali a Romanis loco ſociorum habiti mirum in modum ſuas opes auxere, tuncque maxime ſtabilitum videtur jus, quod dicebatur Italiæ in Jul. cap. 8. Tertia ad Auguſtum quo demum temporis intervallo legibus Julia, & Pompeia Sexti Julii Cæſaris, & Cn. Pompeii Strabonis, jura civitatis Romanæ Italis late omnibus data ſunt ann. U. C. circiter 665. multis, ut patet, ante Auguſti dominationem annis. Quapropter quod de novo jure ſuffragiorum hîc dicitur, intelligendum non eſt quaſi conceſſum Italis ab Auguſto fuerit jus civitatis, quod præcipue ſuffragiorum eſt; ſed inventus modus quo jure hoc ſuo fruerentur, cum enim ob nimiam ab urbe diſtantiam, itineris moleſtias aliaque id genus, nulli propemodum uſui foret civitatibus Italis tanta hæc prærogativa, paſſus eſt, ut Romam illorum magiſtratus ſua ſuffragia mitterent.

2. *Frequentavit*] Hoc eſt habitandam & colendam curavit, ut pote quam exhauſerant tot bella civilia. Quæ autem illæ coloniæ fuerint non repertum ſibi, dicit Caſaubonus, pleraſque Sigonius ex Frontino & aliis diligenter collegit lib. 3. de antiquo jure Italiæ c. 4.

3. *Vectigalibus*] Vectigalia dicuntur quoque fructus, vel quivis proventus quos etiam privati ex ſuorum agrorum locatio-ne percipiunt. Cicero Parad. 6. *ex tenui meo vectigali, detractis ſumptibus cupiditatis, aliquid etiam redundabit.* Et paulo ante *non intelligunt homines quam magnum vectigal ſit parcimonia.* Civitatibus quoque & collegis, ut hodieque fit, ſui erant reditus, ſua vectigalia, ut de Arpinatibus auctor eſt Cicero lib. 13. Epiſt. 12. ad Brutum *quorum quidem omnia commoda, omneſque facultates quibus & ſacra conficere, & ſarta tecta adium ſacrarum locorumque communium tueri poſſint, conſiſtunt in his vectigalibus, qua habent in provincia Gallia.*

4. *Quodam modo*] Vocem hanc reſpuit Lipſius Elect. 2. lib. cap. 17. tanquam gloſſam. Cæteri MSS. auctoritate ſervaverunt, quamquam ſuperfluere fateantur. *Dignatione* hîc intellige pro *honore* in Jul. c. 4.

5. *Decuriones*] Decurio primæva ſua ſignificatione præfectus eſt equeſtris turmæ. Verum quia deducendis coloniis, id obſervabatur; ut pars decima deductorum conſilii publici cauſſa conſcriberetur, il in coloniis & municipiis decuriones dicti ſunt; namque in his erat Reip. Romanæ quaſi quædam adumbratio, decurionibus Senatores, duumviris conſules referentibus.

6. *Petenteis*] Alii legebant *petentis* quod & poteſt: conſuetudo quippe veterum fuit, eos caſus plurales ita formandi, ut paſſim reperias apud Saluſtium, Plautum, &c.

7. *Pro ſingulis*] Vulgatæ Editiones *per ſingulos* eodem ſenſu: qui enim filios vel filias legitime natos habere ſe probarent; ii quot liberos habebant, tot millia nummorum accipiebant, hoc eſt 43 l. 15 ſ. Ubi regiones urbis an Italiæ intelligendæ ſint non definit; hanc enim etiam in undecim regiones diviſit. Liberalitatem hanc refer ad curam augendæ prolis de qua c. 34.

CAPUT XLVII.

PROVINCIAS validiores, & quas annuis magiſtratuum imperiis regi nec facile, nec tutum erat, [1] ipſe ſuſcepit, cæteras [2] proconſulibus ſortito permiſit: & tamen nonnullas [3] commutavit interdum: atque ex utroque genere pleraſque ſæpius adiit. Urbium quaſdam fœderatas, ſed ad exitium licentia præcipites, [4] libertate privavit: alias, aut ære alieno laborantes levavit, aut terræ motu ſubverſas denuo condidit: aut merita erga Pop. Roman. allegantes, [5] Latinitate, vel civitate, donavit. Non eſt, ut opinor, provincia, excepta dumtaxat Africa & Sardinia, quam non adierit. In has, [6] fugato Sexto Pompeio, trajicere ex Sicilia apparantem continuæ & immodicæ tempeſtates inhibuerunt, nec mox occaſio, aut cauſſa trajiciendi fuit.

NOTÆ.

1. *Ipſe ſuſcepit*] Strabo lib. 17. ſub finem eaſdem omnino cauſſas refert, quas hic Suetonius, quibus hanc Dio lib. 53. addidit, Auguſtum majoris illius ad eas regendas difficultatis prætextu, ſua ſemper in poteſtate exercitus habuiſſe inermi populo, Senatuque.

2. *Proconſulibus*] Auguſti diviſione duplicis generis provinciarum adminiſtratores pro duplici ipſarum genere, aliæ quippe Cæſaris aliæ populi fuerunt, ut refert Strabo lib. 17. & patet hoc loco Cæſaris provinciæ, quæ & præſidiales dictæ ſunt, a procuratoribus, conſularibus, prætoriiſque viris adminiſtratæ: populo vero quas reliquerat provincias regebant quidem conſulares viri, functi ſcilicet conſulatu & prætorii prætura quoque functi, ſed ii tum ob antiquum Reip. morem tum ut diſtinguerentur a Cæſaris legatis, conſularibus ſcilicet, & non niſi proconſules, & proprætores dicti reperiuntur, alii etiam quandoque legati Cæſaris pro conſule, pro prætore; &c. de quibus Dio lib. 53. & idem ibid. Strabo ac paſſim Jureconſulti.

3. *Commutavit interdum*] Scilicet prout uſus poſtulabat, ut notavit Strabo & Dio lib. 54. refert traditas populo Cyprum inſulam, & Galliam Narbonenſem, recepta ſibi Dalmatia. Ex utroque genere, hic intellige proconſularium & conſularium, ſive potius ſuarum & populi: fuerunt enim prætoriæ, &c. quod & alii poſtmodum fecere in Claud. c. 25.

4. *Libertate privavit*] Ut Cyzicenos quod cives Romanos virgis cæſos necaſſent, auctore Dione lib. 54. quibus & illam reſtituit, lib. 55. apud eundem auctorem, Sidonios Tyrios, &c ob varia delicta. Terræ motu Tralles in Lydia, & plurimæ aliæ civitates in Cypro ſubverſæ fuerunt.

5. *Latinitate*] In Jul. c. 8.

6. *Fugato Sexto Pompeio*] De quo ſupra cap. 9. & in Jul. *Mox* hic pro *poſtea* ut & Cicero orat. poſt reditum *qui in ulciſcendo remiſſior fuit. mox aperte laudatur.*

CAPUT XLVIII.

[1] REGNA, quibus belli jure potitus eſt, præter pauca, aut iiſdem, quibus ademerat, [2] reddidit, aut alienigenis contribuit. [3] Reges ſocios etiam inter ſemetipſos neceſſitudinibus mutuis junxit: promptiſſimus [4] affinitatis cujuſque atque amicitiæ conciliator, & fautor: nec aliter [5] univerſos, quam membra parteſque imperii, curæ habuit. Rectorem quoque ſolitus eſt apponere ætate parvis, ac [6] mente lapſis, donec adoleſcerent aut reſipiſcerent: ac plurimorum liberos & [7] educavit ſimul cum ſuis & inſtituit.

NOTÆ.

1. *Regna quibus*] Hæc fuerunt, quæ Romanis parebant ferme omnia: hæc enim ab Antonii partibus ſtetiſſe auctores ſunt Plutarchus in Antonio, Appianus in bellis Civilibus, Dio, &c.

2. *Reddidit*] Exemplo eſt Herodes apud Joſeph. lib. antiquit. 15. c. 10.

3. *Reges ſocios*] Hoc eſt ſocios Pop. Romani etiam inter ſeſe ſocios eſſe voluit & amicos.

4. *Affinitatis conciliator*] Ipſe & Livia, ſed rogante Herode Salomeo, hujus ſororem impulerant ad nuptias cum Alexa contrahendas, relicto Syllæo, quem tamen ipſa deperibat, ut apud Joſeph. lib. 17. cap. 1. antiquit.

5. *Univerſos*] Vel de civibus intellige, & omnibus imperii ſubditis, vel de regibus dumtaxat.

6. *Mente lapſis*] His, & ſurdis, & furioſis & in univerſum ejuſmodi perſonis, quæ rebus ſuis supereſſe nequibant, curatores dati ſunt prætorum edicto, in ſupplementum legis 12. tabul. quæ quidem ætate parvis provideat, tutorem dando, non autem aliis. Unde vero ſimile eſt ab Auguſto inſtitutos primo curatores, vel certe ejus exemplo poſtea.

7. *Cum ſuis educavit*] Per Verrium Flaccum, illuſtrem tunc temporis Grammaticum, cujus aliqua ſuperſunt fragmenta: vide infra *illuſt. Grammat.* 17.

CAPUT XLIX.

EX MILITARIBUS COPIIS legiones & auxilia provinciatim diſtribuit: claſſem [1] Miſeni, & alteram Ravennæ, ad tutelam [2] ſuperi & inferi maris, collocavit. Certum numerum partim in urbis, [3] partim in ſui cuſtodiam, adlegit: dimiſſa [4] Calagurritanorum manu, quam uſque ad devictum Antonium: item [5] Germanorum, quam uſque ad [6] cladem Varianam, inter armigeros circa ſe habuerat. Neque tamen umquam plures quam tres [7] cohortes in urbe eſſe paſſus eſt: eaſque ſine caſtris. Reliquas in hiberna & æſtiva, circa finitima oppida dimittere aſſuerat. Quidquid autem ubique militum eſſet, ad certam [8] ſtipendiorum [9] præmiorumque formulam adſtrinxit: definitis [10] pro gradu cujuſque, & temporibus militiæ, & commodis [11] miſſionum: ne aut ætate aut inopia poſt miſſionem ſolicitari ad res novas poſſent. Utque perpetuo ac ſine difficultate ſumtus ad tuendos eos proſequendoſque ſuppeteret, [12] ærarium militare [13] cum vectigalibus novis inſtituit. Et quo celerius, ac ſub manum annuntiari cognoſcique poſſet quid in provincia quaque gereretur, [14] juvenes primo modicis intervallis per militares vias, dehinc [15] vehicula, diſpoſuit: commodius id viſum eſt, ut qui [16] a loco eidem perferrent literas, interrogari quoque, ſi quid res exigerent, poſſent.

NOTÆ.

1. *Miſeni*] Miſenum urbs eſt & promontorium Campaniæ, hodie *Miſeno. Miſenus* quoque mons ibidem eſt: urbs & mons denominantur veroſimiliter a Miſeno Æneæ Comite ibi ſepulto:

Monte ſub aërio qui nunc Miſenus ab illo
Dicitur, æternumque tenet per ſecula nomen.

2. *Superi & inferi*] Tyrrheni & Adriatici, hoc ad Ravennam, illud ad Miſenum refertur, ut patet.

3. *Partim in ſui cuſtodiam*] Hæ fuerunt

prætoriæ cohortes, quas novem fuiſſe, ut & urbanas tres auctor eſt Tacit. lib. 4. Annal. ſub initium.

4. *Calagurritanorum*] Calaguris hodie *Calahorra* in Caſtella veteri, quæ Tarraconenſis olim Hiſpaniæ cuſtodias Hiſpanas habuerat & Cæſar in Jul. c. 86.

5. *Germanorum*] Non niſi ſingulorum cohortem habuiſſe colligas ex Galbæ c. 12.

6. *Cladem Varianam*] Supra c. 23. & infra ſæpe, in Tiber. c. 17. & alibi:

7. *Cohortes*] Prætorias ſcilicet, quas Romæ ſimul omnes eſſe noluit.

8. *Stipendiorum*] De ſtipendio, quantum ab initio fuerit ſupra in Jul. cap. 26. quanta autem fuerit certa hæc ejus formula colligi poſſe videtur ex Taciti Annal 1. ubi milites ſtatim ab Auguſti exceſſu conquerebantur, *denis in diem aſſibus animam & corpus æſtimari* & poſtulabant ut *denarius diurnum ſtipendium foret*, quo manifeſte indicarut (quamquam & aliter intelligi forte queat) denarium pluris valuiſſe quam decem aſſes militares, qui pretii quam communes aſſes, vilioris erant; unde militum querela, quod neme ſuorum aſſium trecenti, quos unius menſis ſtipendium habebant, non niſi 250. communium aſſium efficerent, hoc eſt aureum unicum ſeu 25. denarios, qui menſtruum Auguſti tempore ſtipendium. Domitiani temporibus, ut in ejus vita c. 7. quatuor aurei, edicto poſtquam ſuo unum addidit. Quis vero ſecundum & tertium addiderit, tacentibus hiſtoricis, ſuſpicatur Lipſius lib. 1. Elect. c. 2. a Claudio vel Caligula ſecundum, civilibus vero bellis Vitellii, & Othonis tertium additos, id que argumentis veroſimillimis.

9. *Præmiorum*] De his adhuc in Calig. c. 44. ea enim reduxit, & ſupra c. 24.

10. *Pro gradu cujuſque*] Prætorianis poſt 16. annos, quinque millia, reliquis tria, vide in Calig. cap. 44 vel gradus intellige de dignitatibus militaribus, ut tribunatus, centurionatus, &c.

11. *Miſſionem*] In Jul. c. 7. & infra Tib. c. 48. & Calig. c. 44.

12. *Ærarium militare*] Dio lib. 55. inſtitutum narrat ann U. C. 759. proprii huic ærario præfecti. Tacitus Annal. 5. *clauſtra ærarii cui præfectus erat, & militarem pecuniam rebus novis obtuliſſe.* Et vetus lapis in Samnio, quem Lipſius lib. 1. Ann. Taciti adducit.

L. NERATIO C. F.
VOL. PROCULO.
PRÆF. ÆRARI MILITARIS.

13. *Cum vectigalibus novis*] Ea fuere, centeſima rerum venalium ex Taciti Annal. 1. *centeſimam rerum venalium deprecante populo edixit Tiberius ærarium militare eo ſubſidio niti*: bona quoque damnatorum ut de bonis Aggrippæ Auguſti nepotis, narrat Zonaras. Ad quod etiam Torrentius refert pœnas legis Papiæ, augendo nempe huic ærario ſupra cap. 34.

14. *Juvenes*] Notat Caſaub. eos fuiſſe qui Perſis *angari* ſeu *aſtanda*. Græcis Hemerodrom dicuntur.

15. *Vehicula*] Idem auctore lib 8 Xenophonte Cyrus excogitarat. Hinc, ut Torrentius annotavit, curſus vehicularis apud Jureconſultos *l. 1 & l ultim. ff. de mun. & honor.* cum vehiculis currerent, & apud Caſſiodorum lib. 4. variarum *Curſuales* equi dicuntur, quibus non junctis rhedæ aut vehiculo currebant ad differentiam *veredorum*, qui rhedæ jungebantur. Hujus etiam exemplo curſus ille publicus a cæteris po modum imperatoribus inſtitutus eſt, quo magiſtratus aut alii Reip. cauſſa miſſi impenſa publica uterentur, ſed diplomatibus acceptis ne fraus fieret, ut patet ex Capitolino in Pertinace, de ipſo loquente a *præſide Syriæ, ſine diplomatibus curſum uſurpaverat pedibus ab Antiochia ad legationem ſuam iter facere coactus eſt.* Quæ diplomata dicuntur evectiones *l. 3. Cod. de curſu publico* quo loco plura ſuper hac re principum placita legere eſt; hinc vehicularius ille curſus quem ſuſtuliſſe, Capitolino dicitur Antoninus Pius; erat enim provincialibus graviſſimus, ut pote quorum impenſa fieret, ut patet ex Victore in Trajano, unde & Lampridius ab Alexandro Severo antiquum jus reſtitutum dicit: de quo ſupra.

16. *A loco eidem*] Pulmannus ſic legit: *ut qui a loco perferrent literas interrogari quoque poſſent* quod videtur melius. Caſaubonus nove dictum putavit *a loco* pro *alicunde*.

CAPUT L.

IN [1] diplomatibus, [2] libelliſque & epiſtolis ſignandis, initio [3] Sphinge uſus eſt: mox imagine Magni [4] Alexandri: noviſſime ſua, [5] Diſcoridis manu ſculpta, qua ſignare inſecuti quoque principes perſeveraverunt.

NOTÆ.

1. *Diplomatibus*] χαράγματα βασίλικα, Hoc eſt *litera regia*, dicuntur Græcis: nobis autem *lettres patentes*: ab iis tantùm dari ſolita, aut permiſſa, qui Reip. præſunt; unde apud Plutarchum in Galba Nimphidius ægeritime patitur data eſſe diplomata a Coſſ. quaſi imperatoriam hoc facto ſibi vindicaſſent auctoritatem. Ea maxime propter curſum publicum ne quis interpellare aut morari auderet conceſſa, ut patet ex *toto titulo codice de curſu publico.* Qua acceptione poſſumus vernacule dicere *des paſſeports.* De his adhuc quædam in Ner. c. 12.

2. *Libellis*] Supplicibus quibus, qui propoſitus erat, is dicebatur *a libellis.*

3. *Sphinge*] Nota fabula Thebanæ Sphingis ænigmata proponentis; hanc, qualis fingitur a poëtis, Auſonius hoc verſu expreſſit.

Sphinx volucris pennis, pedibus fera, fronte puella.

Caudam omiſit quæ figura ſerpentis erat ſpiris intorti; qualis cernitur in nummis. Plinius lib. 37. c. 1. *Divus Auguſtus inter initia ſphinge ſignavit. Duas in matris annulis jam indiſcreta ſimilitudinis invenerat. Altera per bella civilia, abſente eo, amici ſignavere epiſtolas & edicta, quæ ratio temporum nomine ejus reddi poſtulabat, non in faceto lepore accipientium, ænigmata afferre hanc ſphingem.* Quod forte dicterium mutandi cauſſa fuerit.

4. *Alexandri*] An propter majeſtatem, an etiam ea ſuperſtitione ductus, de qua Trebellius Pollio lib. de 30. tyrannis c. 13 ubi dicit Macrianorum familiam viros & mulieres in omni ornamentorum genere exſculptam auro vel argento tuliſſe Alexandri Macedonis imaginem, *quod idcirco*, inquit, *poſui quia dicuntur juvari in omni actu ſuo, qui Alexandrum expreſſum vel auro geſtitant, vel argento.* Certe hunc inter Græcos multi numinis inſtar venerati ſunt. Circumferebant autem non raro ejus Dei ſimulachrum a quo juvari ſe putarent, ut de Aſclepiade Philoſopho refert Ammianus lib. 22. *Deæ cæleſtis argenteum breve figmentum quocumque ibat, ſecum ſolitum afferre.* Et de ſeipſo Apuleius in Apologia ſimile quid innuit, *habuit Apuleius quadam linteolo involuta*, &c. Quod magiæ ſuſpicabantur ejus accuſatores.

5. *Diſcoridis*] Hujus meminit Plinius lib. ultimo c. 1. & *Dioſcorides* dicitur, legunt alii *Dioſcuridis.* Sculptor fuit gemmarum artificio præcellens.

CAPUT LI.

AD epiſtolas omnes horarum quoque momenta, nec diei modo, ſed & noctis, quibus datæ ſignificarentur, addebat. Clementiæ [1] civilitatiſque ejus multa & magna documenta ſunt. Ne enumerem [2] quot & quos diverſarum partium venia & incolumitate donatos, principem etiam in civitate locum tenere paſſus ſit: Junium Novatum, & Caſſium Patavinum, e plebe homines, alterum pecunia, alterum levi exſilio punire ſatis habuit: cum ille [3] Agrippæ juvenis nomine, aſperrimam de ſe epiſtolam in vulgus edidiſſet: hic convivio pleno proclamaſſet, *Neque votum ſibi, neque animum deeſſe confodiendi eum.* Quadam vero [4] cognitione, cum Æmilio Æliano [5] Cordubenſi inter cætera crimina vel maxime objiceretur,

quod male [6] opinari de Cæſare ſoleret: converſus ad accuſatorem, commotoque ſimilis: *Velim*, inquit, *hoc mihi probes: faciam ſciat Ælianus & me linguam habere: plura enim de eo loquar.* Nec quidquam ultra, aut ſtatim aut poſtea inquiſivit. Tiberio quoque de eadem re [8] ſedulo violentius apud ſe per epiſtolam conquerenti, ita reſcripſit: [9] *Ætati tuæ, mi Tiberi, noli in hac re indulgere, & nimium indignari quemquam eſſe qui de me male loquatur. Satis eſt enim, ſi hoc habemus ne quis nobis male facere poſſit.*

NOTÆ.

1. *Civilitatis*] Civilitas eſt æqualitas civilis juris, ſive ut ait Yelleius lib. 2. cap. 7. civilis dignitatis modus, & incivilis qui hunc exceſſit, quo ſenſu Lucanus de Julio.

Conceſſa pudet ire via civemque videri.

In Jul. c. 75. toto hoc capite Auguſti exponit clementiam Suetonius, ſi tamen clementiam dicas quam Seneca lib. 1. de clementia c. 11. laſſam crudelitatem appellavit. Vide ſupra cap. 13. civilitatem vero ad finem 56. more ſuo, quoties enim partes hoc modo conjunctione expreſſit, has ſigillatim exequitur, ut jam ſupra notatum eſt.

2. *Quot & quos diverſarum*] Hoc eſt *adverſarum* partium, ut ſupra in Jul. cap 1. Seneca ibidem cap. 10. *Si non ignoviſſet quibus imperaſſet,*

3. *Agrippa*] Auguſti nepos erat de quo infra & in Tiberio plura.

4. *Cognitione*] Cauſſa in qua princeps ipſe judicaturus ſedebat. Vide infra in Claud. 15. & alibi.

5. *Cordubenſi*] Corduba ulterioris Hiſpaniæ civitas Senecarum origine inclyta, hodie *Cordonë.*

6. *Opinari*] Hoc verbum non modo ſignificat tacite aliquid intra ſe ſentire quod Græcis eſt δοξάζειν & δόξα *opinio*, ſed etiam quod ſentias eloqui, quod iidem Græci φημίζειν dixerunt & φήμη *opinio* ſeu *fama*. Hoc ipſo ſenſu infra cap. 67. & in Calig. 27. Sic tamen in Tiberio c. 26. *mens & lingua*, opponuntur quemadmodum, ni fallor, in Tiberio quoque c. 19. *opinio & ſermo.*

7. *Inquiſivit*] Verbum hoc in judiciis natum, ad alia poſtmodum tranſtulere.

8. *Sedulo violentius*] Turnebus adverſ. lib. 24. cap 15. teſtatur veterem ſcripturam eſſe *ſedulo lentius* quod & in ſuo ſcriptum legerat Petrus Pithœus, & conjecturam adjecerat ἀ̓́σημον, ait Caſaubonus prorſuſque bene, ut pote quam Urſini aſſeruere veteres libri, *ſed violentius* tamen habent Vitterb. & Liſſæi aliique codices & prima editio.

9. *Ætati tuæ*] Quaſi credidiſſet Auguſtus crudelitatem illam, quæ in Tiberio jam inde ab adoleſcentia ſe prodebat ætatis potius quam naturæ vitium eſſe, exemplo, ut ait Caſaubonus, ſuo qui juvenis multa crudeliter fecerat. Sed longe aliter de eo opinatus videtur Tiber. c. 21.

CAPUT LII.

Templa quamvis ſciret etiam [1] proconſulibus decerni ſolere: in nulla tamen provincia, [2] niſi communi ſuo, Romæque nomine recepit: nam in urbe quidem pertinaciſſime abſtinuit hoc honore. Atque etiam argenteas ſtatuas olim ſibi poſitas [3] conflavit omnes: exque iis aureas [4] cortinas Apollini [5] Palatino dedicavit. Dictaturam magna vi offerente populo, genu nixus, [6] dejecta ab humeris toga, nudo pectore deprecatus eſt.

NOTÆ.

1. *Proconſulibus decerni ſolere*] Quod & ipſa ſtante Rep. factum fuerat, ut ex Cicerone in Epiſtolis ad Quintum fratrem & ex Polybii lib. 5. manifeſte colligas. Nota his quinque continuis capitibus magna civilitatis argumenta. Plutarchus refert templa & gymnaſia Tito Flaminio perinde ac deo a Chalcidenſibus condita fuiſſe, ſuaque etiam ætate hæc perſeveraſſe ſacrificia.

2. *Communis ſuo Romæque nomine*] Teſtantur inſcriptiones, vetus marmor.

Sacerdos Rom. & Aug.

Numiſmata inſcripta *Rom. & Aug.* Hiſtorici. Joſephus lib. 15. antiquit. c. 13 & lib. 1. bellor. c. 16. quibus tamen locis templi ejuſdem mentio eſt; ſed Auguſto ab Herode conſecrati, Romæ vero non niſi ſtatua ad Junonis Argivæ exemplum. An vero tanta pertinacia Romæ quoque id honoris uſurpare abſtinuerit, locus hic Suetonii teſtatur, unde quæ poſtea in urbe condita ſunt, non niſi mortuo condita, ut Tiberii apud Plinium lib. 35. c. 4. & ipſius Liviæ in Palatio apud eumdem lib. 12. c. 19. Horatium igitur intelligas tantum de aris Auguſto ejuſque genio extra urbem conſtructis Ode 5. lib. 3.

Præſens divus habebitur
Auguſtus. Ode 5. lib. 4.
Alteris
Te adhibet Deum, &c.

Et epiſt. 1. lib. 2.

Præſenti tibi maturos largimur honores,
Jurandaſque tuum per nomen ponimus aras.

Propert. lib. 3. deum appellat.

Arma deus Cæſar dites meditatur ad Indos.

3. *Conflavit*] Hoc eſt liquefecit, alias *conflare* eſt *cudere*, ut Georgic. 1.

Et curvæ rigidum falces conflantur in enſem.

Et *conflata pecunia*: non eodem prorſus ſenſu, quo hic ſumitur, non enim niſi liquefecit; ex eis ſiquidem aureas cortinas non fabricatus eſt, ſed ex earum, ut patet, pretio, niſi argentum tranſmutatum dixeris quo etiam ſenſu infra c. 71.

4. *Cortinas*] Hujus vocis varia ſignificatio: nam artificum & agreſtium vaſa quædam ærea fuere, quibus vel in torcularibus, vel in coquendis coloribus uterentur, ex Plinio Columella, & Platone conſtat: Hic intelliguntur tripodes illi quorum jam frequens apud hiſtoricos & poetas Græcos præſertim, mentio fit, ſive menſæ, ſive vaſa quoque, ſed ſacra fuerint, varie ab illis a quibus conſecrabantur inſcripta, & ſculpta in honorem vel dei accipientis, vel hominis offerentis. Cum autem plurimæ Apollini Delphico conſecrarentur, hinc aliquando *menſa Delphica*, aut ſimpliciter *Delphica* nuncupantur.

5. *Palatino*] Cujus templum in Palatio ſupra c. 29.

6. *Dejecta toga*] Mos notatus jam ſupra in Jul. c. 33. in omni enim graviore commotione veſtes ſcindebant, pectus nudabant, non ipſi ſolum, ſed & Græci, & Hebræi.

CAPUT LIII.

DOmini appellationem, ut maledictum & opprobrium ſemper exhorruit. Cum ſpectante eo ludos, pronuntiatum eſſet in mimo, *O dominum æquum & bonum!* & univerſi quaſi de ipſo dictum exſultantes comprobaſſent: & ſtatim manu vultuque indecoras adulationes repreſſit, & inſequenti die graviſſimo [1] corripuit edicto, *dominumque* ſe poſthac appellari, ne a liberis quidem aut nepotibus ſuis, vel ſerio vel joco, paſſus eſt: atque hujuſmodi [2] blanditias etiam inter ipſos prohibuit. Non temere urbe oppidove ullo egreſſus, aut quoquam ingreſſus eſt, niſi veſpere aut noctu: ne quem officii cauſſa [3] inquietaret. In conſulatu pedibus fere, extra conſulatum, ſæpe [4] adoperta ſella per publicum inceſſit. Promiſcuis ſalutationibus admittebat & plebem: tanta comitate adeuntium deſideria excipiens, ut quendam joco corripuerit, *quod ſic ſibi libellum porrigere*

dubitaret, [1] *quaſi elephanto ſtipem*. [6] Die Senatus numquam patres niſi in curia ſalutavit, & [7] quidem ſedentes, ac nominatim ſingulos, [8] nullo ſubmonente: & diſcedens eo modo ſedentibus ſingulis valedicebat. [9] Officia cum multis mutuo exercuit: nec prius dies cujuſque ſolennes frequentare deſiit, quam grandior jam natu, & in turba, quondam ſponſaliorum die vexatus. Gallum Terrinium Senatorem, minus ſibi familiarem, ſed captum repente oculis, & ob [10] id inedia mori deſtinantem, præſens conſolando revocavit ad vitam.

NOTÆ.

1. *Corripuit edicto*] Hoc eſt ſcripto publice propoſito increpuit, non enim de publico quondam mandato ſemper intelligenda vox illa, ſed de eo omni quod publice ſignificatum vellent, ut paſſim obſervare eſt.

2. *Blanditias*] Sunt inter familiares & ſanguine propius junctos blanditiæ, ſi cum potentioribus res eſt, adulationes. Sic Martialis Epig. 72. lib. 10.

Fruſtra blanditiæ venitis ad me,
Attritis miſerabiles labellis.
Dicturus dominum, deumque, non ſum.

Vel irriſiones ſi cum aliis. Idem Martial. epiſt. 58. lib. 5.

Cum voco te dominum, noli tibi Cinna placere
Sæpe etiam ſervum ſic reſaluto meum.

Unde etiam Tiberius a quodam ſic appellatus denuntiavit, ne ſe amplius contumeliæ cauſſa nominaret, infra Tib. c. 27. ſuppetunt alia paſſim exempla Claud. cap. 21. & in Domitiano præſertim.

3. *Inquietaret*] Hoc verbo ſæpius utitur quam auctores alii Suetonius, infra Calig. 26. & 59. & Claud 9. in exhibendis ejuſmodi officiis magna fuit veterum ſolicitudo, quam Juvenalis Sat. 5. ſuo more perſtringit v. 20.

Habet Trebius propter quod rumpere ſomnum
Debeat, & ligulas dimittere, ſolicitus ne
Tota ſalutatrix jam turba peregerit orbem.

4. *Adoperta ſella*] Lipſius Elect. lib. 1. c. 19 exiſtimat vocem hanc *ſella* ex ore Suetonii dum ſua tempora reſpicit, fugiſſe, cum lecticam dicere debuiſſet, ut pote cum non Auguſti, ſed Claudii duntaxat imperio, ſellæ in uſu fuerint, ex diſertis Dionis lib. 60. verbis. Unde vel *adaperta* legit, aut lecticam intelligit (differebant enim, ut infra Domit. c. 2.) Beroaldus *adaperta* legendum cenſuit, & ſecutus eſt eum Caſaubonus; quod civilitatem ejus magis ac magis demonſtraverit, ſi patefacta & omnibus obvia lectica veheretur, quam lectionem ſibi nimium non placere ait idem ibid. Lipſius, & certe civilitatem Auguſti non minus arguerit tecta ipſa lectica, quam aperta, ut pote quo in ſtatu cives a ſalutationis officio liberaret, ſicque vitaret quod, ne inquietarentur, maxime vitatum volebat.

5. *Elephanto ſtipem*] Macrobius lib. 2. c. 4. inter jocos Auguſti hunc quoque refert; ſed pro *ſtipem* habet *aſſem*, unde confirmatur, quod ex Galeno lib. poſtremo *de uſu partium initio* Caſaubonus huc adduxit, nempe [illegible], hoc eſt *minima æra*, quæ a populo accipiebant, & proboſcide involuta ſeſſoribus porrigebant. Quod & Plinius lib. 8. cap. 5. de Elephanto quodam amatore loquens. *Omnium amoris fuere argumenta, gaudium a conſpectu, blanditiæque incondita, ſtipeſque quas populus dediſſet ſervata & in ſinum effuſa.* Et Ælian. lib. 6. de hiſt. Animal c. 10.

6. *Die Senatus.*] Vide ſupra c. 35.

7. *Et quidem ſedentes*] Hoc loco patet noviſſimum venire ſolitum, & primum egreſſum: quod vero Caſaubonus addubitat, an ſedens ipſe ſedentes ſalutaret, an ſecus; videtur explicari verbo *diſcedens*, ut ſenſus ſit ſalutatos ab eo ſingulos, dum ſingulorum ſubſellia præteriret, & valediceret, an vero aſſurgere vetuiſſet, quamvis non dicat, certe veriſimillimum eſt. Hic notat Caſaubonus in Vitterbienſi & Memmiano codicibus legere, *valere dicebat* ſine voce *ſingulis*, quod & Latinum eſt a multis quoque auctoribus uſurpatum.

8. *Nullo ſubmonente*] Nomenclatore de quo ſupra c. 19.

9. *Officii*] Ea ſunt de quibus modo ex Juvenal. reddebantur præſertim ſolennibus

illis diebus de quibus hîc loquitur, ſi quis v. g. togam puram ſumeret, ſi ſponſalia iniret, ſi deducendi magiſtratus, candidati, funera, ſi quid eſſent recitaturi, aliaque id genus, quorum aliqua ſummo mane, ut ſi ſumenda virilis toga, aliqua prima vel ſecunda diei hora, ut ſponſalia, aliqua denique noctu ut funera, quæ officia antelucana Plinius appellat epiſt. 12. lib. 3. quæ omnia Senex factus obire gravabatur ut infra, ubi nota in uno e ſuis libris legere Torentium, *grandi jam natu*. Reperies enim non ſemel *magno natu quidam*, &c. apud auctores.

10. *Inedia mori*] Mos fuit tunc temporis, non ex diſciplina Stoica maxime vigente deductus: ſic Atticus ex Cornelio Nepote, ſic Corellius Rufus ex Plinii epiſt. 12. lib. 1. &c.

CAPUT LIV.

IN Senatu verba facienti dictum eſt, *Non intellexi:* & ab alio, *Contradicerem tibi* [1] *ſi locum haberem.* Interdum ob immodicas altercationes diſceptantium e curia per iram ſe proripienti, quidam ingeſſerunt, [2] *Licere oportere Senatoribus de Rep. loqui.* [3] Antiſtius Labeo Senatus lectione, [4] cum vir virum legeret, M. [5] Lepidum, hoſtem olim ejus, & tunc exſulantem, legit, interrogatuſque ab eo, *an eſſent alii digniores*, *Suum quemque judicium habere* reſpondit. Nec ideo libertas, aut [6] contumacia fraudi cuiquam fuit.

NOTÆ.

1. *Si locum haberem*] Quaſi diceret nullum eniquam ab Auguſto relictum in Rep. locum, ut pote quam occupaſſet totam, quod a ſe primo notatum refert Caſaubonus, qui vocem *locum* eodem illo ſenſu accipi apud Livium probat lib. 10. Decad. 1. *Vir acer & ambitioſus non ſui magis honoris cauſſa, quam ut patricii recuperarent dua conſularia loca, cum ſuis tunc totius nobilitatis viribus incubuit.* Et libro 9. *tribuni militum ſeni deni in quatuor legiones a populo crearentur, qua antea perquam paucis ſuffragio populi relictis locis, dictatorum & coſſ. ferme fuerant beneficia.* Et in Veſpaſ. *pratura ſextus locus*, &c.

2. *Licere oportere*] Formula eſt in ejuſmodi contentionibus uſitata, ut notat ex Livii lib. 4. Caſaubonus *oportet licere Pop. Rom. ſi velit jubere legem.*

3. *Antiſtius Labeo*] Juris hic legumque Rom. peritiſſimus fuit, *ſed agitabat hominem* (inquit Gellius lib. 13. c. 12.) *libertas quadam nimia & vecors. uſque adeo ut Divo Auguſto jam principe & Remp. obtinente, ratum tamen penſumque nihil haberet, niſi quod juſtum ſanctumque eſſe in antiquitatibus Rom. legiſſet.* De hoc plura Jureconſulti in Digeſtorum libris. Et Horatius eodem quo Gellius ſenſu Sat. 1.

Labeone inſanior, inter
Sanos dicatur, &c.

4. *Cum vir virum*] Legunt Beroaldus, & Sabellicus *triumvirum* ſed parum apto ſenſu. De hac Senatus lectione ſupra c. 35.

5. *Lepidum exſulantem*] Circeis ut ſupra c. 16.

6. *Contumacia*] Videtur referri ad Labeonem, unde *libertas nimia & vecors* Gellio dicitur, quod Suetonio *contumacia*. Vel etiam quod dicimus *opiniâtreté.*

CAPUT LV.

ETiam ſparſos de ſe in curia famoſos libellos, nec expavit, & [1] magna cura redarguit. Ac ne requiſitis quidem auctoribus, id modo cenſuit cognoſcendum poſthac de iis, qui [2] libellos aut carmina ad infamiam cujuſpiam [3] ſub alieno nomine edant.

NOTÆ.

1. *Nec magna cura*] Sic Torrentius in Ferrarienſi legit, quod ipſe orationis contextus demonſtrat: alii *& magna cura redarguit.*

2. *Libellos aut carmina*] Huc haud dubie reſpexit Horatius Sat. 1. lib. 2. in fine.

Si mala condiderit in quem quis carmina, jus eſt
Judiciumque.

Et fuſius epiſt. 1. lib. 2. ad Auguſtum.

Feſcennina per hunc inventa licentia morem
Verſibus alternis opprobria ruſtica fudit. &c.
Donec jam ſævus apertam
In rabiem verti cœpit jocus, & per apertas
Ire domos impune minax. doluere cruento
Dente laceſſiti, &c.
Pœnaque lata, male quæ nollet carmine quemquam
Deſcribi, &c.

Cujus pœnæ Tacitus auctorem facit Auguſtum Annal. 1. 72. *Apud veteres facta arguebantur, dicta impune erant, Primus Auguſtus quæſtionem de famoſis libellis ſpecie legis ejus tractavit*, &c. Sed & hoc potius inter ea quæ ex antiquitate revocavit: nam & pœnam hanc olim capitalem fuiſſe colligas ex Tullii de Rep. libris, & ex D. Auguſtino lib. 2. *de civitate Dei.* Lege 12. tabul. id cautum, ſub perſona Scipionis patet: *at noſtra* (inquit Scipio) *contra 12. tabulæ, cum per paucas res capite ſanxiſſent, in his hanc quoque ſanciendam putaverunt, ſi quis occentaſſet, ſive carmen condidiſſet quod in famiam faceret flagitiumve alteri.* Vide Dion. lib. 56. ubi de his fuſius quam alii. Conſule etiam fragmenta l. 12. tabul. tit. 24.

3. *Sub alieno nomine*] Torrent. emendat *ſuo alienove nomine*, qui idem ſenſus eſt. Sed quid ſi intelligantur hi libelli falſis nominibus certos homines ita deſignaſſe factis eorum dictiſque, ut ignorari non poſſent, quamvis publicati ſub alio nomine, quam eorum quibus maledicebant.

CAPUT LVI.

[1] JOcis quoque quorumdam invidioſis aut petulantibus laceſſitus, contradixit edicto. Et tamen de [2] inhibenda teſtamentorum licentia, ne Senatus quidquam conſtitueret, interceſſit. Quoties magiſtratuum comitiis intereſſet, tribus [3] cum candidatis ſuis circumibat: ſupplicabatque [4] more ſolenni. Ferebat & ipſe ſuffragium in [5] tribu, ut unus e populo. Teſtem ſe in judiciis & interrogari & refelli æquiſſimo animo patiebatur. [6] Forum anguſtius fecit, non auſus extorquere poſſeſſoribus proximas domos. Nunquam filios ſuos populo commendavit, ut non adjiceret. *Si merebuntur.* [7] Eiſdem prætextatis adhuc, aſſurrectum ab univerſis in theatro, & a ſtantibus [8] plauſum, graviſſime queſtus eſt. Amicos ita magnos & potentes in civitate eſſe voluit, ut tamen pari jure eſſent quo cæteri, legibuſque judiciariis æque tenerentur. [9] Cum Aſprenas Nonius arctius ei junctus, cauſſam veneficii accuſante [10] Caſſio Severo, diceret: conſuluit Senatum quid officii ſui putaret: *Cunctari enim ſe, ne, ſi* [11] *ſupereſſet, eriperet legibus reum: ſin deeſſet, deſtituere ac prædamnare amicum exiſtimaretur.* Et conſentientibus univerſis, ſedit [12] in ſubſelliis per aliquot horas: verum tacitus, ac ne [13] laudatione quidem judiciali data. Adfuit & clientibus: ſicut [14] Scutario cuidam, [15] evocato quondam ſuo, qui poſtulabatur injuriarum. [a] Unum omnino e reorum numero, ac ne eum quidem, niſi precibus, eripuit, exorato coram judicibus accuſatore, Caſtricium, per quem de conjuratione Murenæ cognoverat.

INTERPRETATIO.

a *Liberavit judicio ſolum Caſtricium ex reis a quo edoctus fuerat conjurationem Murena, idque duntaxat poſtquam precibus viciſſet accuſatorem in conſpectu judicum.*

NOTÆ.

1. *Jocis*] Plures ab ipſo & in ipſum jactatos collegit Macrobius, & retulit lib. 2. c. 4.

2. *Inhibenda teſtamentorum licentia*] Licentiam hanc Torrentius intelligit ſimpliciter de libertate condendorum teſtamentorum, quam libellorum auctoribus ereptam fuiſſe conſtat ex Ulpiano *l. 5. ff. de injuriis & famoſis libellis*, & quidem Senatuſconſulto, *l. 18. ff. qui teſtamenta facere poſſunt. Si quis ob carmen famoſum damnetur, Senatuſconſulto expreſſum eſt, ut inteſtabilis ſit, ergo nec teſtamentum facere poterit, nec ad teſtamentum adhiberi.* Quod huic loco maxime convenire videatur, ni obſtet quod contra Auguſti intercesſionem latum fuiſſe, fatendum eſſet. Certe Caſaubonus merito ni fallor diſtinguit *licentiam* a *libertate*, hæc enim eſt mera teſtandi facultas; illa autem, petulantia quædam in teſtando, quæ magna tunc temporis fuit apud Romanos, ſolebant enim in teſtamentis ſuis alios increpare, aliis maledicere, ut de Fulcinio Trione narrat Tacitus Ann 6. c. 38. qui *ſupremis tabulis multa & atrocia in Macronem compoſuit*. Et Annal. 14 de Fabricio Vejento..e *multa & probroſa in patres & ſacerdotes compoſuit iis libris quibus nomen codicillorum dederat.* Sigonius lib. 1. *diſputationum Patavinarum* pro *teſtamentorum* emendat *ſcommatorum*, quod vulgo rejiciunt, quamvis in quibuſdam codicibus *jocorum* teſtetur legi Caſaubonus.

3. *Cum candidatis ſuis.*] Vide in Julio c. 41. hoc amplius faciebat Auguſtus quod tribus ipſe circuiret, libellos non mitteret.

4. *More ſolenni*] Qui vigente Rep vigebat, ut nempe honorum petitores tribus circuirent, ſingulos prænenſarent. Vide in Jul. cap. 19.

5. *In Tribu*] Torrentius in duobus libris legit *in tribus*, unde colligit *in tribu ſua*. Caſaubonus retinet, *tribus* vel *tribubus* cum aliis membranis. Nam Auguſtus duabus in tribubus ſuffragium tulit c 40.

6. *Forum*] Supra c. 29.

7. *Prætextatis*] Nondum virilis ætatis, nec toga ſumta. In Jul. c 1.

8. *Plauſum*] Quibus inſigniter aut favebat, aut adulabatur populus, iis theatrum ingredientibus & aſſurgebat honoris cauſſa, & plaudebat. His plauſibus excepti Cajus & Lucius Auguſti nepotes, in filios adoptati, ſed ipſi Auguſto ſuſpecti ſi Dionem audias lib. 55.

9. *Nonius Aſprenas*] De hoc ſupra c. 43. & Plinius lib. 35. c. 12. ubi de Patina loquitur, *cujus veneno Aſprenati reo Caſſius Severus accuſator objiciebat interiiſſe 130. convivas.*

10. *Caſſio ſevero*] Is Auguſti poſtmodum gratia cecidit propter famoſos libellos, auctore Tacito, & ſatis innuit Horatius Epod. lib. Ode 6. in eum amariſſima; Cæteroqui orator celebris, ut ex Plinii lib. l.7.c.12. patet, cujus deffenſionibus rei plures abſolvebantur, unde jocus Auguſti apud Macrobium lib. 2. c. 4. cum enim *architectus fori Auguſti expectationem operis diu traheret, ita jocatus eſt. Vellem & Caſſius meum forum accuſaſſet?* ut nempe citius abſolveretur, ſeu perficeretur.

11. *Supereſſet*] Hoc eſt defenderet, quo ſenſu male ſuo etiam tempore verbum hoc uſurpatum ait Gellius lib. 1. c. 22. in Tito cap. 1.

12. *In ſubſelliis*] Non judicum, ut ait Beroaldus, ſed patronorum & rei, nec enim ut princeps, ſed ut amicus aderat: ut notat ex Dione Caſaubonus.

13. *Laudatione judiciali*] Moris erat ut rei laudarentur ab amicis & propinquis, qui ſibi in judiciis aderant, cumque laudationibus ejuſmodi judicialibus multi liberarentur, legem tulit Pompeius, qua id vetabat, unde factum eſt, ut Caro Pompeium ipſum audire nollet, cum in Munatii cauſſa contra legem ſuam vellet ipſe deprecari. Plutarch. & Dio lib. 40.

14. *Scutario*] Membranæ quædam legunt *Scrutario*, quod vix conveniat: quid enim illi cum Auguſto qui ſcruta deliciariorum genus, popello vendit. Scutarii militum genus ex Ammiano & Paulo Diacono fuiſſe conſtat

ex gloſſario, ut notat Caſaubonus ſcutarium eſſe ἀξιώματι στρατιωτικοῦ φέροντα, hoc eſt, *dignitate militari præditum*, quales vulgo dicimus *eſcuyers*.

15. *Evocato*] Evocati primo dicebantur qui e diverſis locis collecti in exercitum coibant, ut innuit Servius in 2. Æneidos, ubi in exemplum adducit hunc 8. lib. verſum.

Mittitur & magni Venulus Diomedis ad urbem.

Hic evocatus ex eorum numero eſt, qui ſtipendiis expletis, & honeſta miſſione impetrata, evocabantur iterum a conſule vel a Principe, cujus in gratiam non inviti ſed volentes militiam adhuc ſequebantur, & honeſto erant apud imperatorem gradu, ut centurionibus miſcerentur, aliaque commoda præ aliis obtinerent. Quin & integras aliquando evocatorum legiones habuerunt, quos ad militiam magna mercede revocabant. Hic ex veteranorum veroſimiliter numero fuit, qui Auguſtum ſtatim poſt Julii mortem ſecuti ſunt, ut ſupra videre eſt; horum meminit iterum ac tertio in Galb. c. 10. & Veſpaſ. c. 2.

CAPUT LVII.

PRO QUIBUS meritis quantopere dilectus ſit, facile eſt æſtimare. Omitto Senatuſconſulta, quæ poſſunt videri vel neceſſitate expreſſa, vel verecundia. Equites Romani [1] natalem ejus ſponte atque conſenſu, biduo ſemper celebrarunt. Omnes ordines in [2] lacum Curtii quotannis ex voto pro ſalute ejus ſtipem jaciebant: item Kalendis Januariis [3] ſtrenam in Capitolio, etiam abſenti: ex qua ſumma pretioſiſſima [4] Deorum ſimulacra mercatus vicatim dedicabat: ut Apollinem [5] Sandaliarium, & Jovem [6] Tragœdum, aliaque. In reſtitutionem [7] Palatinæ domus incendio abſumtæ, [8] veterani, [9] decuriæ, tribus, atque etiam ſigillatim e cætero genere hominum, libentes ac pro facultate quiſque pecunias contulerunt: delibante tantummodo eo ſummarum acervos, neque ex quoquam plus [10] denario auferente. Revertentem ex provincia, non ſolum fauſtis ominibus, ſed & [11] modulatis carminibus proſequebantur. Obſervatum etiam eſt, ne quoties introiret urbem, [12] ſupplicium de quoquam ſumeretur.

NOTÆ.

1. *Natalem ejus*] Huic quoque Circenſes annuos decretos auctor eſt Dio lib. 55. nec equites modo tanta benevolentiæ ſpecimina præbuerunt, ſed & collegia nonnulla eum diem feſtivum habuere, arcamque communem ad feſtivitatis impenſas, ut probat inſcriptio, infra in Calce operis. Solennes ſemper erant non principum modo ſed & privatorum natales dies; mittebant enim invicem munera, multis locis Martial. ac maxime lib. 9. Ep. 54. 55. & ſequent.

2. *Lacum Curtii*] Locus erat in foro Romano ſic dictus vel a Curtio illo T. Tatii Sabini milite qui ſe fugarum a Romulo illuc immiſerat, ut Dionyſius lib. 2. & Livius lib 1. Decad. 1. narrant vel a Curtio illo fortiſſimo juvene, qui, ut repentinum terræ hiatum monitu deorum oppleret, ſeſe vivum eo præcipitaverit boni publici gratia, de quo tamen & ipſe Livius addubitat lib. 7. Decad. 1. quamquam *& lacus nomen*, inquit ibid. *ab hac recentiore inſignius fabula eſt.* Sed ſuo tempore, quod & Auguſti fuit, nullum ibi lacum fuiſſe teſtatur Dionyſius, Unde conjicere eſt vigente etiam tunc ſuperſtitione, locum opinione vulgi ſacrum fuiſſe, & illuc ſtipes ex veteri more collatas, quemadmodum in lacus, fontes, puteos, quin & ad arbores & lapides factitatum paſſim legere eſt. Eo igitur loci pro Auguſto ſupplicabant, ut qua urbis parte aditus ad manes patuiſſet, eadem & ipſos Auguſto propitios redderent.

3. *Strenam*] Sic dicta ſunt munera quæ ſibi invicem mittebant ominis boni gratia primo anni die Calendis nempe Januariis; Hujus conſuetudinis inventionem ad T.

Tatium Sabinorum regem refert Symmachus & ex eo Turnebus Adverſ. lib. 10. c. 16. Sed eo quo hîc deſcribitur modo, nova fuit ſub Auguſto, de his adhuc infra. Tib. c. 34. & Calig. 42. & ſuper his inſcriptiones in calce operis: conſule etiam Feſtum.

4. *Deorum ſimulacra*] Videſis inſcriptiones.

5. *Sandaliarium*] Referunt quidam ad calceamentum quo efficta foret illa ſtatua, ſandalium quippe calceamentum Etruſcorum, auctore Julio Polluce. Alii vero ſimilius ad vicum in quo hæc Apollinis ſtatua ſit collocata, res patet ex Gellio lib. 18. cap. 4. *in ſandaliario forte apud librarios fuimus*. Sed ex Sexto Rufo, qui regione templi pacis vicum Sandaliarium commemorat. Adde inſcriptiones.

6. *Tragœdum*] Vel ab habitu tragœdorum, vel a vico ubi collocata ſtatua; meminit enim & vici Tragœdi in regione Eſquilina idem Rufus.

7. *Palatina domus*] Ab ipſo ædificatæ ſupra c. 29.

8. *Veterani*] Nemo neſcit fuiſſe milites poſt expleta ſtipendia, honeſta miſſione dimiſſos, quales evocati cap. præcedenti.

9. *Decuria. tribus. &c.*] In Julio c. 13. numeris 3. & 7.

10. *Denario*] Quid ſit in Jul. cap. 4. delibabat ne ſuorum munificentiam aſpernari videretur.

11. *Modulatis carminibus*] Sic Ode 5. lib. 4. Horatius Romanorum pro abſente Auguſto deſiderium teſtatur.

Divis orte bonis, optime Romulæ
Cuſtos gentis, abes jam nimium diu. &c.

Paulo infra, *lucem redde tuæ dux bone Patriæ* pro *omnibus* legunt multi *nominibus*, quo ſenſu ipſe Horatius adhuc Ode 2. lib. 1. *hic ames dici pater atque princeps* &c. quibus adde *pius, inclytus, maximus*, quæ in auctoribus hiſtoriæ Auguſtæ multa legere eſt, & pauca cap. ſequenti: qualia Calig. c. 22.

12. *Supplicium de quoquam ſumeretur*] Feſtis enim diebus tam Romani quam Græci a ſuppliciis abſtinuere. Quin & apud Græcos publica judicia, atque idcirco omnem condemnationem ceſſaſſe notat Salmaſius, ſi legati in quaſdam urbes religionum titulo celebres adveniſſent, ut Delon, Epheſon, &c.

CAPUT LVIII.

[1] PAtris patriæ cognomen univerſi repentino maximoque conſenſu detulerunt ei. Prima plebs, legatione [2] Antium miſſa: dein quia non recipiebat, ineunti Romæ ſpectacula frequens, & [3] laureata: mox in curia [4] Senatus: neque decreto, neque [5] acclamatione, ſed per Valerium [6] Meſſallam id mandantibus cunctis: [7] *Quod bonum*, inquit, *fauſtumque ſit tibi, domuique tuæ, Cæſar Auguſte: (ſic enim nos perpetuam felicitatem Reip. & læta huic precari exiſtimamus) Senatus te conſentiens cum Pop. Rom. conſalutat* PATRIÆ PATREM. Cui lacrymans reſpondit AUguſtus, his verbis (ipſa enim, ſicut Meſſallæ, poſui). *Compos factus votorum meorum, patres C. quid habeo aliud Deos immortales precari, quam ut hunc conſenſum veſtrum ad ultimum vitæ finem mihi perferre liceat?* A. V. C. DCCLVIII.

NOTÆ.

1. *Patris patriæ*] Quod Ciceroni primo poſt oppreſſam Catilinæ conjurationem delatum in Senatu a Q. Catulo, quod ipſe teſtatur *in Piſonem & pro Sextio*. & a Catone luculenta apud populum oratione, quod narrant Plutarchus *in Cicerone* & Appianus *in bell. civil.* & Plinius lib. 7. c. 30. Ciceronem appellans: *ſalve*, inquit, *primus omnium parens patriæ appellate*, &c. Hinc Juvenalis Satyr. 8. verſ. 244.

Roma patrem patriæ Ciceronem libera dixit.

A Cicerone egregiis quoque imperatoribus delatum, ſed ſub principibus alia quoque nomina invenit adulatio ut *Pii, Inclyti, felicis, triumphatoris*, &c.

2. *Antium*] Hodie *Antio* maritimum oppidum, quo ſæpe ad relaxandum ab urbanis negotiis animum ſecedebat, triginta circiter millibus ab urbe diſſitum.

3. *Laureata*] Qualis triumphantium currus ſequebatur.

4. *Senatus*] Nec etiam defuerunt equites Ovid. lib. 2. Faſt.

Sancte pater patriæ, tibi plebs, tibi curia nomen
Hoc dedit, hoc dedimus nos tibi nomen eques.

Ubi Nonis Februarii factum dicit, anno ſcilicet ab U. C. 758. notat Caſaubonus.

5. *Acclamatsene*] Hac enim ratione impetu potius, quam conſilio honores illi maximi deferebantur, ut de Romuli conſecratione ſatis innuit Livius lib 1 *mæſtum aliquamdiu ſilentium obtinuit, deinde a paucis initio facto, deum deo natum, regem parentemque urbis Romanæ ſalvere univerſi Romulum jubent.* Qui mos acclamandi e theatris poſtea in Fora, & inde in Senatum penetravit; ſed has acclamandi formulas ante Capitolinum hiſtoricus nullus publicavit, ab eo cæteri non ipſas modo formulas ſed & numerum quoties quidque dictum eſſet adnotarunt. Trebellius Pollio in Divo Claudio *hæc in Claudium dicta ſunt: Auguſte Claudi dii te nobis præſtent (dictum ſexagies) Claudi Auguſte tu frater, tu pater, tu amicus, tu bonus Senator, tu vere Princeps (dictum octuagies. &c)* Videſis Vulcatium Gallicanum *in Avidio Caſſio* Voſpicum in Tacito & reliquos hiſtoriæ Auguſtæ Scriptores. Juxta quem morem Chriſtiani quoque concionantes epiſcopos acclamationibus excipiebant ut teſtatur D Auguſtinus *lib. de Doctrina Chriſtiana cap* 27. & in actis ordinationis Eradii cum illum S Auguſtinus jam ſenex ſucceſſorem ſibi dixit. Verba retulit Caſaubonus ad locum Vulcatii ſupra laudatum.

6 *Meſſallam*] Hujus familia & ut illuſtriſſima, ſic & hiſtoriæ monumentis notiſſima. Ut paſſim colligere eſt ex infra dicendis Tib. c 70. Claud. 26. Rhet 1. & Grammat 4.

7. *Quod bonum fauſtumque. &c.*] Solennis hæc eſt conſulum in faciendis relationibus formula. Torrentius ſic verba hæc legenda cenſet *felicitatem Reipub. & læta huic ordini. &c.* addita ut [illegible]tet poſtrema voce, quam Caſaubonus addendam negat, trajectionem eſſe contendens qua *huic* referri debeat ad *Reip.* quo modo capite proxime ſequenti dixit *prælato victimæ titulo ducerentur,* pro *prælato titulo victimæ ducerentur.*

CAPUT LIX.

MEdico [1] Antonio Muſæ, cujus opera ex ancipiti morbo convaluerat, ſtatuam, ære collato, juxta ſignum Æſculapii ſtatuerunt. [a] Nonnulli patrum familiarum, teſtamento caverunt ut ab heredibus ſuis prælato victimæ titulo, in Capitolium ducerentur, votumque pro ſe ſolveretur, QUOD SUPERSTITEM AUGUSTUM RELIQUISSENT. Quædam Italiæ civitates diem, quo primum ad ſe veniſſet, initium anni fecerunt. Provinciarum pleræque ſuper templa & aras, [2] ludos quoque quinquennales pene oppidatim conſtituerunt.

INTERPRETATIO.

a *Ex patribus familiarum quidam juſſerunt teſtamento, ut heredes ſui ducerent victimas in Capitolium, & votum eorum ſolverent cum inſcriptione hac prælata, quia mortui Auguſtum ſuperſtitem reliquerant.*

Notæ.

1. *Antonio Muſa*] Muſa Pomponiorum cognomen, unde Torrentius exiſtimat ejus familiæ libertum hunc fuiſſe, libertis quippe nomina patronorum imponebantur; de illo medico adhuc infra c. 81. & Horatius epiſt. 15. lib. 1.

Nam mihi Baias
Muſa ſupervacuas Antonius, & tamen illis
Me facit inviſum.

2. *Quinquennales ludos*] Ad imitationem Olympicorum, quos in Jovis honorem ſingulis quinquenniis Græci celebrabant, quales & Hieroſolymis faciendos inſtituit in ejuſdem Auguſti honorem Herodes, de quo Joſephus lib. 15. antiquit. c. 11. ubi eorum magnificentiam & Judæorum invidiam deſcribit. Neapolitani quoque ut infra c. 98. & Pergameni Dio lib. 51.

CAPUT LX.

Reges amici atque ſocii, & ſinguli in ſuo quiſque regno, 1 Cæſareas urbes condiderunt: & cuncti ſimul, ædem 2 Jovis Olympici, Athenis antiquitus inchoatam, perficere communi ſumptu 3 deſtinaverunt, 4 Genioque ejus dedicare: ac ſæpe regnis relictis, non Romæ modo, ſed provincias peragranti quotidiana officia 5 togati, ac ſine regio inſigni, more clientium præſtiterunt. A. V. C. DCCXI.

Notæ.

1. *Cæſareas urbes*] Qualis fuit celeberrima illa, quam Herodes in Phœnicia ad maris litus eo loci condidit, qui tunc turris Stratonis dicebatur, hodie *Caiſar* vel *Caſſaria*. De cujus magnificentia prorſus mira Joſephus lib. 15. antiquit. cap. 13. & lib. 16. cap. 9.

2. *Jovis Olympici*] Hoc inter varia Jovis cognomina celeberrimum fuit apud Græcos, vel ab Olympio quodam quem Dionyſius Ægypti rex filio Jovi inſtitutorem dederit, ut Diodorus Siculus lib. 4. bibliothecæ tradit, vel a monte Olympo altiſſimo, cujus ideo nomine cœlum ipſum intellexerunt antiqui.

3. *Deſtinaverunt*] Caſaubonus emendat *deſtinaverant* quia templum hoc non niſi demum ab Adriano, ut auctor eſt in ejus vita Spartianus, abſolutum eſt: verum qui deſtinatum, non continuo, perfectum dicit. Plinius lib. 36. cap. 6. templum hoc longe antea inceptum fuiſſe innuit, cum inde advectas a Sylla columnas refert, cujus meminit & Pauſanias in Atticis, & Strabo non ſemel. Tanta templum hoc magnificentia perfecit Adrianus, ut ejus in eo ſtatuæ poſitæ ſint a ſingulis Græciæ urbibus, quas omnes mirandi operis coloſſo ſuperatas ab Athenienſibus auctor eſt idem Pauſanias, quin & ejus nomen magno etiamnum hodie in honore eſt apud eos, qui Athenis vivunt Athenienſes, ſi vera ferunt, qui illinc ævo noſtro remearunt, aut locorum ſitum deſcripſere.

4. *Genioque ejus*] Hominibus genium præeſſe dicunt, hunc autem cœlorum alii motorem, naturæ deum alii eſſe aſſerunt, ſuum cuique loco, perſonæ cuilibet alii tribuunt, quam tueatur & adjuvet. Quo ſenſu per genium principis juraſſe antiquis tanti fuit, ut per omnes Deos, quam per unum Cæſaris genium citius pejeraſſe dicat Tertullianus; & qui hoc ſe jurejurando aſtrinxiſſet, nec adimpleſſet, hunc fuſtibus caſtigandum reſcripſerint, *l. 13. ff. de jurejurando.*

5. *Togati*] Reges illi Romanorum habitu induti.

CAPUT LXI.

A. V. C. DCCXL.

QUONIAM qualis in imperiis ac magiſtratibus regendaque per terrarum orbem pace belloque Rep. fuerit, expoſui: referam nunc interiorem ac familiarem ejus vitam: quibuſque moribus atque fortuna domi & inter ſuos egerit, a juventa uſque ad ſupremum vitæ diem. Matrem amiſit in primo conſulatu: ſororem [1] Octaviam, quinquageſimum & quartum agens ætatis annum. Utrique cum præcipua officia vivæ præſtitiſſet, etiam defunctæ honores maximos tribuit.

NOTÆ.

1. *Octaviam*] An hæc ſit major, an minor, jam ſupra notatum eſt huic auctori cum Plutarcho non convenire cap. 4.

CAPUT LXII.

A. V. C. DCCXV.

SPonſam habuerat adoleſcens P. Servilii Iſaurici filiam: ſed reconciliatus [1] poſt primam diſcordiam Antonio, & poſtulantibus utriuſque militibus, ut & neceſſitudine aliqua jungerentur, privignam ejus Claudiam, Fulviæ ex [2] P. Clodio filiam, duxit uxorem, vix dum nubilem. Ac [3] ſimultate cum Fulvia ſocru exorta, dimiſit intactam adhuc, & virginem. Mox [4] Scriboniam in matrimonium accepit, nuptam ante [5] duobus conſularibus, & ex altero etiam matrem. Cum hac etiam divortium fecit, pertæſus, ut ſcribit, morum perverſitatem ejus: ac ſtatim Liviam Druſillam matrimonio [6] Tiberii Neronis, & quidem [7] prægnantem, [8] abduxit, dilexitque & probavit unice ac perſeveranter.

NOTÆ.

1. *Poſt primam diſcordiam*] Supra capitibus 10. 11. 12. & 13.

2. *Pub. Clodio*] De quo in Jul. c. 20. hoc mortuo, etiam Curioni nupſerat illa Fulvia, tum denique Antonio, hanc tradit Florus fœminam fuiſſe, virilis militiæ gladio cinctam in Jul. c. 14. & 15

3. *Simultate*] Hujus cauſſam obſcœnam fuiſſe colligas ex veteri Auguſti epigrammate.

4. *Scriboniam*] Ex illuſtriſſima Libonum familia, ejus L. Scribonii filia qui S. Pompeii ſocer erat ex Dione. Scriboniæ fit mentio Grammat. c. 19.

5. *Duobus conſularibus*] Horum alterum Scipionem fuiſſe, facile colligere eſt ex Propertii Elegia 11. alterum adhuc quærere ſe fatetur Caſaubonus.

6. *Tiberii Neronis*] De hoc ſequenti libro.

7. *Prægnantem*] Tacitus & Dio auctores ſunt conſultos Pontifices reſpondiſſe, fauſtum hujuſmodi eſſe matrimonium. Prudentius autem Apollinis acceptum oraculo.

Idque deum ſortes, & Apollinis antra dederunt.
Conſilium: numquam melius nam cedere tædas
Reſponſum eſt, quam cum prægnans nova Nupta jugatur.

8. *Abduxit*] Hoc verbo vis quædam ſignificari videtur, a Tiberio tamen volente conceſſam infra patebit.

CAPUT LXIII.

EX Scribonia Juliam, ex Livia nihil liberorum tulit, cum maxime cuperet. Infans, qui conceptus erat, immaturus eſt editus. Juliam primum Marcello [1] Octaviæ ſororis ſuæ filio, [2] tantum quod pueritiam egreſſo: deinde [3] ut is obiit, M. Agrippa nuptum dedit: exorata ſorore ut ſibi genero cederet. Nam tunc Agrippa [4] alteram Marcellarum habebat, & ex ea liberos. Hoc quoque defuncto, multis, ac diu, etiam ex equeſtri ordine, circumſpectis [5] conditionibus, [6] Tiberium privignum ſuum elegit: coëgitque prægnantem uxorem, & ex qua jam pater erat, dimittere. M. Antonius ſcribit, *Primum eum Antonio filio ſuo* [7] *deſpondiſſe Juliam: dein* [8] *Cotiſoni Getarum regi: quo tempore ſibi quoque* [9] *invicem filiam regis in matrimonium petiiſſe.*

NOTÆ.

1. *Octaviæ ſororis ſuæ filio*] Jul. c. 27.

2. *Tantum quod*] Vulgati legebant *tantumque*. Hoc eſt *vixdum*. Sicque loquitur Suetonius non ſemel infra cap. 88. Neron. c. 6. Veſp. cap. 5. & Cicero lib. 9. epiſt. ad Atticum: *hæc cum ſcriberem tantum quod exiſtimabam ad te orationem eſſe perlatam.* Velleius c. 17. Tiber.

3. *Ut is obiit*] Marcellus nempe anno ætatis 18. Plinius lib. 25. c. 7. dicit frigidarum balnea ab Antonio Muſa de quo ſupra & ejus fratre Euphorbo Jubæ regis medico inventa fuiſſe, & Dio illis enectum Marcellum, fraudibus Liviæ & medici obſequio propter ſummam illam populi erga Marcellum benevolentiam de qua Virgilius in fine lib. 6. Æneid.

4. *Alteram Marcellarum*] Duas ex Marcello conjuge filias & unicum filium Octavia ſuſceperat. Ubi nota filias paternis appellari cognominibus, Calig. c. 12.

5. *Conditionibus*] Hic ſimpliciter intelligitur de vario dignitatum & honoris gradu alias aliter. In Jul. c. 27.

6. *Tiberium privignum*] Liviæ uxoris & Neronis prioris mariti filium, qui Agrippinam duxerat ut in Tiberio c. 7. &c.

7. *Deſpondiſſe*] Quo tempore mortua Fulvia. Octaviam duxit Antonius.

8. *Cotiſoni*] Hujus meminit Horatius Ode 8. lib. 3. *occidit Daci Cotiſonis agmen*, &c. Dacum illum appellat, quem Suetonius Getarum regem: quo confirmatur Plinii hic locus lib. 4. c. 12. *ab eo in plenum quidem omnes Scytharum ſunt gentes, varia tamen litori appoſita tenuere, alias Getæ, Daci Romanis dicti*, &c. quamvis aliter, ſed juxta antiquam diviſionem loquatur Strabo lib. 7. De Dacis. Jul. c. 44.

9. *Invicem filiam regis.*] Quod falſo hac de cauſſa objectum dicit Caſaubonus, ut Antonius ſuas cum Cleopatra nuptias aliquo prætextu excuſaret.

CAPUT LXIV.

NEpotes ex Agrippa & Julia tres habuit, [1] Cajum, Lucium, & Agrippam, neptes duas, Juliam & Agrippinam. Juliam L. Paullo Cenſoris filio, Agrippinam Germanico ſororis ſuæ nepoti collocavit. Cajum & Lucium [2] adoptavit domi per aſſem & libram [3] emtos a patre Agrippa: tenerosque adhuc ad curam Reip. admovit: & conſules deſignatos circum provincias exercitusque dimiſit. Filiam & neptes ita inſtituit, ut etiam [4] lanificio aſſuefaceret: vetaretque loqui, aut agere quidquam, niſi propalam:

& quod in [5] diurnos commentarios referretur. Extraneorum quidem cœtu adeo prohibuit, ut [6] L. Tucinio, claro, decoroque juveni, ſcripſerit quondam, *Parum modeſte feciſſe eum, quod filiam ſuam* [7] *Baias ſalutatum veniſſet*. Nepotes, & [8] literas & natare aliaque rudimenta per ſe plerumque docuit: ac nihil æque laboravit quam ut imitarentur chirograhum ſuum.

NOTÆ.

1. *Cajum & Lucium*] Ii ſunt quos Augusti liberos ſupra toties dixit.

2. *Adeptavit Domi per aſſem & libram*] Adoptiones apud Romanos varie pro varia perſonarum conditione fieri ſolebant. Qui in patria poteſtate conſtituti, conſentiente patre adoptabantur, ii PER ÆS ET LIBRAM debebant adoptari; hæc enim adoptio, erat imaginaria & fictitia quædam venditio, qua pater naturalis filium ſuum adoptivo patri cedebat, & quaſi mancipabat, ad ſimilitudinem ſervorum, quos & emebant hoc modo. Adhibebatur autem æs & libra & libripens, hoc eſt, miniſter appendendo æri deſtinatus, (pecuniam quippe, ſeu potius æs ſuum ab initio appendebant, non numerabant) & quinque teſtes cives Romani puberes quorum in conſpectu qui mancipium accipiebat, ſeu filium alterius in adoptionem, æs tenens hæc verba proferebat HUNC EGO HOMINEM EX JURE QUIRITIUM MEUM ESSE AJO, ISQUE MIHI EMPTUS EST HOC ÆRE ÆNEAQUE LIBRA. Tum ære libram percutiebat, ipſumque æs dabat ei a quo mancipium ſeu filium (nec enim hoc casu differebant) accipiebat. Hinc Horatius epiſt 2 lib. 2. v. 158 *ſi proprium eſt, quod quis libra mercatur & ære*: inde *mancipare* pro *vendere* apud Ciceronem & alios, & *emancipare* pro e poteſtate dimittere, &c. Torrentius pro *aſſem* emendavit *as*; Caſaubonus *aſſem* retinuit, quamquam a Jure conſultis *as* ſæpius dicatur. *Domi* vero dixit. Publica enim auctoritate non egebat hujus generis adoptio, propter poteſtatem patris in filios; ſecus cum adrogaretur paterfamilias.

3. *Emptos*] Fictitia illa venditione de qua modo.

4. *Lanificio*] Ordinarium illud apud Græcos & Romanos exercitium, ut de Penelope Ovidius, de Tanaquille & Lucretia Livius, aliique ſatis demonſtraut: apud Perſas probro habitum ſi quæ fœmina lanæ manus admoveret, ut patet exemplo Siſigambis & aliarum, apud Curtium.

5. *Diurnos commentarios*] Hi erant privatæ Ephemerides, hoc eſt liber quo res ſingulis diebus geſtæ deſcribebantur a liberto, vel a ſervo qui ideo *a memoria* ſive *a commentariis* dicebatur. At Auguſti ipſius diurni actus quos ſingulis ipſe diebus conficiebat, ea tantum continebant, quæ ad imperii rationarium pertinerent.

6. *L. Tucinio*] Variant hic quam maxime codices, alii *L. Tiſinio* alii *Turinio*. *Vicino Vicinio*, ex hoc Torrentius conficit *L.* vel *T. Vinicio*; clara quippe Auguſti temporibus Viniciorum familia, ut ex Velleio colligas, & ex c. 71. infra, ubi quidam Vinicius Auguſti conviva legitur, ac maxime ex nummo veteri, quem Torrentius in eum finem huc protulit.

7. *Baias*] Notus aquarum calidarum balneis & deliciis locus in Campania etiam hodie *Baia*.

8. *Literas & natare*] Lipſius Elector. lib. 2. cap. 17 emendat *notare*, ut ſit ſenſus illos ab ipſomet Auguſto notas edoctos tam ſcribendas quam intelligendas, ut ſupra de Julio *in Julio* c. 56. notatum eſt, de ipſo Auguſto infra c. 88. Torrentius retinuit *natare* tum auctoritate codicum unanimi; tum ipſo uſu verbi *notare* cujus ſenſus numquam iſte, tum denique antiquorum conſuetudine adductus; hi quippe corporis & animi pariter exercitia promovebant, unde proverbium, de rudi prorſus & indocto μήτε νεῖν μήτε γράμματα hoc eſt neque nare neque literas, quæ ambo ut addiſcerent filii, præ ceteris ſatagebat Auguſtus. Natatio una e paleſtræ exercitationibus; ſingulis enim ſeme diebus adoleſcentes Romani conveniebant in Campum Martium, ibi currendo, luctando & in propinquo Tiberi natando tum ad abluendas ſordes curſu & lucta contractas, tum ad hanc quoque artem ediſcendam exercebantur.

CAPUT

CAPUT LXV.

NEque cœnavit una, niſi ut in imo lecto [1] adſiderent: neque iter fecit, niſi ut vehiculo anteirent aut circa adequitarent. Sed lætum cum atque fidentem & ſobole & diſciplina domus, Fortuna deſtituit. Julias, filiam & neptem, omnibus probris contaminatas, [2] relegavit. Cajum & Lucium in duodeviginti menſium ſpatio amiſit ambos: Cajo in Lycia: Lucio, [4] Maſſiliæ, defunctis. Tertium nepotem Agrippam, ſimulque privignum Tiberium adoptavit in foro, [5] lege Curiata. Ex quibus Agrippam brevi, ob ingenium [6] ſordidum ac ferox, [7] abdicavit, ſepoſuitque [8] Surrentum. Aliquanto autem patientius mortem quam dedecora ſuorum tulit. Nam Caii Luciique caſu non adeo fractus, de filia, abſens, ac libello per [9] quæſtorem recitato, notum Senatui fecit: abſtinuitque congreſſu hominum diu, præ pudore: etiam de necanda deliberavit. Certe cum ſub idem tempus una ex conſciis liberta, [10] Phœbe nomine, ſuſpendio vitam finiſſet: *Maluiſſe ſe*, ait, *Phœbes patrem fuiſſe.* Relegatæ, uſum vini, omnemque delicatiorem cultum, ademit: neque adiri a quopiam libero, ſervove, niſi ſe conſulto, permiſit: & ita ut certior fieret: [11] qua is ætate, qua ſtatura, quo colore eſſet; etiam quibus corporis notis vel cicatricibus. Poſt quinquennium demum ex inſula [12] in continentem, lenioribuſque paullo conditionibus, tranſtulit eam: nam ut omnino revocaret, exorari nullo modo potuit: [13] deprecanti ſæpe populo Rom. & pertinacius inſtanti, *tales filias taleſque conjuges* pro concione imprecatus. Ex nepte Julia, poſt damnationem, editum infantem agnoſci, alique vetuit. [14] Agrippam nihilo tractabiliorem, immo in dies amentiorem, in inſulam tranſportavit, ſepſitque inſuper cuſtodia militum. Cavit etiam Senatuſconſulto, ut eodem loci in perpetuum contineretur: atque ad omnem & ejus & Juliarum mentionem ingemiſcens, proclamare etiam ſolebat,

[15] a Αἴθ' ὄφελον ἄγαμός τ' ἔμμεναι, ἄγονός τ' ἀπολέσθαι:

nec aliter illos appellare, *quam tres* [16] *vomicas* aut *tria* [17] *carcinomata ſua.*

INTERPRETATIO.

a *Utinam vel ſine uxore manſiſſem vel periiſſem ſine liberis.*

NOTÆ.

1. *Adſiderent*] Sedebant pueri, non accumbebant, ut adhuc in Claud cap. 32. quemadmodum & fœminæ ut Valer. Max. lib. 2. c. 1. *Fœmina cum viris cubantibus ſedentes cœnitabant, quæ conſuetudo ex hominum convictu ad divina penetravit*, &c. Imus lectus ille eſt, quem dicto Claudii loco *fulcra lectorum* appellat. Quin & iis peculiarem menſam Tacitus aſſignat Annal. 13. *mos habebatur principum liberos cum cæteris ejuſdem ætatis nobilibus, ſedentes veſci in aſpectu propinquorum. propria & parciore menſa* Hinc imi ſubſell i virum dixit Plautus in Sticho Act. 3. Sc. 2. v. 33. paraſitum ſcilicet.

Haud poſtule equidem ſummo in lecto accumbere,
Scis me dudum eſſe imi ſubſellii virum.

Et infra Act. 5. Sc. 4. v. 22.

Petius in ſubſellio
Cynice accipiemur quam in lectis, &c.

Et Horat. Sat. 8. lib. 2. v. 40. & epiſt. 2. ad Lollium.

2. *Relegavit*] In loca longe diſſita: filiam ſcilicet in inſulam Pandateriam, ut tradit Dio in actis anni 758. hodie *Palmata* in mari Tyrrheno; Neptem vero in inſulam Trimerum, ut Tacitus Annal. 4. hodie *S. Maria di Tremiti* in Adriatico mari ante montem Garganum.

3. *Cajo in Lycia*] De hoc in Tiberio cap. 12. 13. 15. Lycia autem Aſiæ regio in ora auſtrali hodie *Aldinelli*, aliis *Bricquia*.

4. *Maſſilia*] Ibi inglorius, morbo periit Hiſpanias petens, ut ait Velleius lib. 2.

5. *Lege Curiata*] Hoc eſt Curiatis lata comitiis de quibus in Jul. c. 13. ideoque publice non domi adoptavit: quid ita? quia nempe hi patre mortuo facti erant ſui juris, & patres-familias: ejus autem conditionis perſonæ niſi conſenſu populi & coram Pontificibus, in alterius poteſtatem tranſire non permittebantur. Hæcque adoptionis ſpecies propria appellatione dicebatur adrogatio.

6. *Sordidum*] Legit Caſaubonus *ſtolidum ac ferox*, tum quia non putat ſordes eas eſſe potuiſſe, quarum cauſſa tantas iras conciperet, verum quidni tam ſordes quam ſtoliditas illas excitent? tum quia Tacit. Annal. 1. Agrippam illum dicit *rudem bonarum artium & robore corporis ſtolide ferocem*. Salmaſius ex ſuo codice probabat *ſcordalum* quod & optime dixeris: eſt enim *audax*.

7. *Abdicavit*] A bonis ſuis amovit, & exheredavit. Quintilianus in Declamat. *lex abdicationis adverſus ferociam filiorum conſtituta eſt.*

8. *Surrentum*] In Campania hodie *Sorrento*.

9. *Quaſtorem*] Is ex eorum genere fuit qui candidati principis dicti ſunt, quorum opera in libellis, aliiſque ejuſmodi, in Senatu ſignificandis principes poſt everſam Remp. utebantur. Idem, quod hic Suetonius, habet Seneca lib. 6. de Benefic. cap. 32. *D. Auguſtus filiam intra pudicitia maledictum impudicam relegavit, & flagitia principalis domus in publicum emiſit*, &c. Et hæc præterea *deinde cum interpoſito tempore in locum ira ſubiiſſet verecundia, gemens quod non illa ſilentio preſſiſſet*, &c. *exclamavit, horum mihi nihil accidiſſet, ſi aut Agrippa, aut Mecænas vixiſſet.*

10. *Phœbe*] Vulgatæ editiones & quædam MSS. *fœde* & *fœdes* habent.

11. *Qua ætate, qua ſtatura*] Videtur ibi quidpiam latere, quod alii aliter conjiciunt, forte ut reſciret plures ne an pauciores, an iidem, an alii, ſæpe vel raro eam adirent, atque inde vel ejus noſſet adulteros, vel etiam utrum nec ne quid pro libertate ſua moliretur ediſceret.

12. *In continentem*] In oppidum Rheginorum ubi incluſa fuit, hodie *Reggio* vel *Riggio* in ora Calabriæ ulterioris.

13. *Deprecanti*] Hoc eſt cum conaretur amoliri ejus pœnas.

14. *In inſulam*] Planaſiam hodie *Pianoſa* in mari Tyrrheno: fuerunt & aliæ nominis ejuſdem inſulæ. Notum eſt autem vulgare fuiſſe temporum illorum ſupplicium, in inſulam deportari ex Juvenali Sat. 1.

Aude aliquid brevibus Gyaris & carcere dignum, &c.

15. αἴθ᾽ ὄφελον, &c.] Verſus eſt 3. Iliados.

16. *Vomicas*] Eæ ſunt tumores purulenti in corpore.

17. *Carcinomata*] Ex genere cancrorum ſunt, eoque difficiliora ſanatu, quod curationibus irritantur. De his plura apud Plinium multis locis.

CAPUT LXVI.

A. V. C. DCCXIV. AMICITIAS neque facile admiſit, & conſtantiſſime retinuit: non tantum virtutes ac merita cujuſque digne proſecutus, ſed [1] vitia quoque & delicta duntaxat modica perpeſſus. Neque enim temere, ex omni numero, in amicitia ejus afflicti reperientur, præter [2] Salvidienum Rufum, quem ad conſulatum uſque, & [3] Cornelium Gallum, quem ad præfecturam Ægypti, ex infima utrumque fortuna, provexerat. Quorum alterum res novas molientem, damnandum Senatui tradidit: alteri ob ingratum &

malevolum animum, domo & provinciis ſuis interdixit. Sed Gallo quoque A. V. C.
& accuſatorum denuntiationibus & Senatuſconſultis ad necem compulſo, DCCXXVIII.
laudavit quidem [4] pietatem tantopere pro ſe indignantium: cæterum & illacrymavit, & vicem ſuam conqueſtus eſt *quod ſibi ſoli non liceret amicis, quatenus vellet, iraſci.* Reliqui potentia atque opibus ad finem vitæ ſui quiſque ordinis principes floruerunt: quamquam & offenſis intervenientibus. Deſideravit enim nonnumquam, ne de pluribus referam, & M. Agrippæ patientiam, & Mœcenatis taciturnitatem: cum ille ex levi [5] rigoris ſuſpicione, & quod [6] Marcellus ſibi anteferretur, [7] Mitylenas ſe, relictis omnibus, contuliſſet: hic, ſecretum de comperta Murenæ conjuratione uxori [8] Terentiæ prodidiſſet. Exegit & ipſe invicem ab amicis benevolentiam mutuam, tam a defunctis quam a vivis. Nam quamvis minime appeteret hereditates, ut qui numquam ex ignoti teſtamento capere quidquam ſuſtinuerit: [a] amicorum tamen ſuprema judicia moroſiſſime penſitavit: neque dolore diſſimulato, ſi parcius, aut citra honorem verborum: neque gaudio, ſi grate pieque quis ſe proſecutus fuiſſet. Legata, vel partes hereditatum, a quibuſcumque parentibus relicta ſibi, aut ſtatim liberis eorum concedere, aut, ſi pupillari ætate eſſent, die virilis togæ, vel nuptiarum, cum incremento reſtituere conſueverat.

INTERPRETATIO.

a *Nihilominus examinavit admodum ſolicite ultimas voluntates amicorum* ſuorum, *ut nequidem diſſimularet acerbitatem ſuam, ſi* quis dediſſet minus *& ſine honorifico elogio, vel lætitiam ſi aliquis memori animo & pie fuiſſet erga ſe.*

NOTÆ.

1. *Sed vitia, &c.*] Caſaubonus in membranis legebat: *ſed vitia quoque duntaxat & modica delicta perpeſſus.* Unde ipſe ſic legendum cenſuit: *nec vitia quoque duntaxat, ſed & delicta modica perpeſſus.*

2. *Salvidienum*] Hunc conjuratis annumerat Livia apud Senecam lib. de Clementia c. 9. Dio lib. 48. refert huic cum gregem paſceret, flammam e vertice emicuiſſe futuræ magnitudinis omen, ut infra Tib. c. 14 notabitur; atque eo dignationis apud Auguſtum perveniſſe, ut eum Auguſtus necdum Senatorem, conſulem tamen deſignavit, & Appianus 5. bellor. civil. hoc ejus crimen fuiſſe refert, quod Auguſtus ab Antonio acceperat Salvidienum, cum Galliæ Narbonenſis exercitui præeſſet, ad ſe deficere voluiſſe, unde Auguſtus prætextu negotii cujuſdam accerſitum occidi juſſit, paulo, ut patet, aliter ac Suetonius.

3. *Cornelium Gallum*] Servius in Eclog. 10. Virgilii *Caium* appellat, Eutropius *Cneum hic eſt*, inquit Servius, *Caius Aſinius Gallus orator Aſinii Pollionis filius, &c. fuit autem amicus Virgilio adeo; ut quartus Georgicorum a medio ad finem ejus laudes teneret, quas poſtea jubente Auguſto in Ariſtæi fabulam commutavit, &c.* Ingratum autem & malevolum ſuum animum videtur indicaſſe quadam linguæ per ebrietatem petulantia, Ovidius quippe.

Nec fuit opprobrio celebraſſe Lycorida Gallo;
Sed linguam nimio non tenuiſſe mero.

Quamquam adhuc diſſentiat Amm. Marcellinus lib. 17. de Aſinio Pollione ſupra c. 43. & lib. 1. c. 30.

4 *Pietatem*] Principi maledicere impietatem appellant, contrarium contrario vocabulo.

5. *Rigoris*] Lipſius notis ad Velleium ſcribendum cenſet *frigoris*; nam *frigora & friguſcula* inter amantes, amicos ſatis uſitata. Caſaubonus auctoritatem codicum ſecutus nihil immutat & rigorem intelligit, quaſi Agrippa ſuſpicatus eſſet, ſe minus familia-

riter acceptum ab Auguſto, quo ſenſu dixit in Jul. c 78. *minus familiari vultu reſpexiſſe*, cui opponitur blanda ſalutatio cum quibuſdam familiaritatis notis. Plinius in Panegyr. *gratum quod tantum non ultro clientibus ſalutatis quaſdam familiaritatis notas adderet* Caſauboni mentem firmat Plinius, qui inter Agrippæ incommoda prægrave ſoceri, (id eſt Auguſti ſervitium annumerat. Muretus idem quod Lipſius cenſuit 1. Annal. Taciti.

6. *Marcellus*] De quo ſupra c. 63.

7. *Mitylenas*] Hodie *Metelin* in inſula Leſbo. Dio lib. 53. auctor eſt in Syriam miſſum, ibi conſtitiſſe, provinciamque per legatos adminiſtraſſe.

8. *Terentia*] Hanc Dio lib. 54. Murenæ ſororem fuiſſe ait, & imminutæ cauſſam amicitiæ fuiſſe certamen de forma hanc inter & Liviam.

CAPUT LXVII.

PAtronus dominuſque non minus ſeverus quam facilis & clemens, multos libertorum in honore & uſu maximo habuit: ut [1] Licinium Enceladum, alioſque. Coſmum ſervum graviſſime de ſe [2] opinantem, non ultra quam compedibus coërcuit. Diomedem [3] diſpenſatorem, a quo ſimul ambulante, incurrenti repente fero apro per metum [4] objectus eſt, maluit timiditatis arguere quam noxæ: remque non minimi periculi, quia tamen fraus aberat, in jocum vertit. Idem Proculum ex accептiſſimis libertis mori coëgit, compertum adulterare matronas: Thallo [5] a manu, quod pro epiſtola prodita denarios quingentos accepiſſet, [6] crura effregit. Pædagogum miniſtroſque Caii filii, per occaſionem valitudinis mortiſque ejus, ſuperbe avareque in provincia graſſantes, oneratis gravi pondere cervicibus, [7] præcipitavit in flumen.

NOTÆ.

1. *Licinium Enceladum, &c.*] Joſephus antiquit. lib. 17. Celadi cujuſdam meminit unde ſuſpicatur Caſaubonus legendum hic *Licinium & Celadum.* Alii paſſim leguntur Auguſti liberti, ut Thyrſus, Eros, Proculus, Epaphroditus, Polybius, Julius Marathus, &c.

2. *Opinantem.*] Vide ſupra c. 51. de hujus verbi ſignificatu.

3. *Diſpenſatorem*] Is miniſter eſt ex ſervorum plerumque numero, cui omnes familiæ rationes erant commiſſæ. Macrobius lib. 2. cap. 3. de ipſo Auguſto loquens *diſpenſatorem vocavit. centum ſeſtertia Græculo numerari juſſit.* Juvenal. Sat. 2. *Prælia quanta illic, diſpenſatore videbis armigero,* &c. & Suetonius multis adhuc locis infra.

4. *Objectus eſt*] An ita intelligendum ut Diomedes ille irruenti apro Auguſtum objecerit, quo ejus vitaret incurſum, an vero fuga illum deſeruerit?

5. *A manu*] Hoc eſt ſcriba qui ideo ſervus amanuenſis, in Jul c. 74.

6. *Crura effregit*] Crurifragium quod & crurifrangium, nam antiqui *frago* pro *frango* ut & *tago* pro *tango* dixere, ſervorum præſertim ſupplicium Senec. lib. 3. de ira c. 32. *Magnam rem ſine dubio fecerimus. ſi ſervulum infelicem in ergaſtulum miſerimus. Quid properamus verberare ſtatim, crura protinus frangere.* Illud antiquitus ut pote. Plauti temporibus in uſu. Aſinaria Act. 2. Sc. 4. v. 68.

Crura hercle effringentur.

Quin & hæc in liberos quoque homines exercita ſævitia ex eodem Senec. 3. de ira c. 13. hinc tot hujus in Martyrologiis exempla, & Tiber. c. 44.

7. *Præcipitavit*] Genus hoc ſupplicii non multo apud Romanos in uſu fuerat, ſed provincialibus id illis Auguſtus indulgebat, ut ſuis in improbos iſtos homines legibus animadverterent. Provincia quippe in qua Cajus obiit; Syria fuit, aut Lycia, nec enim auctoribus ſuper hac re convenit, in illa autem ſupplicium illud cognitum, ut ex Matthæi c. 18. & Hieronymo probat Caſaubonus, ut & de Lycia Græciſque Polybius, Diodorus, Plutarchus, alii tamen pedibus, alii cervicibus pondera alligabant.

CAPUT LXVIII.

PRIMA juventa variorum dedecorum infamiam ſubiit. Sex. Pompeius ut effœminatum inſectatus eſt. M. Antonius adoptionem avunculi ſtupro meritum. Item [1] Lucius Marci frater, quaſi pudicitiam delibatam a Cæſare, A. [2] etiam Hirtio in Hiſpania CCC. millibus nummum ſubſtraverit: ſolituſque ſit crura ſuburere [3] nuce ardenti, quo mollior pilus ſurgeret. Sed & populus quondam univerſus ludorum die, & accepit in contumeliam ejus, & aſſenſu maximo comprobavit verſum in ſcena pronunciatum de [4] Gallo matris Deum tympanizante,

Videſne ut cinædus [5] orbem digito temperet?

NOTÆ.

1. *Lucius*] Antonius ſcilicet Marci Antonii frater de quo ſupra c. 14.

2. *Aulo Hirtio*] Conſuli qui Mutinenſi bello periit c. 10. & 11.

3. *Nuce ardenti*] Qui glabri videri volebant & molles, variis ii modis ſibi pilos aut adurebant aut evellebant. Hoc quamvis ab initio fœminarum duntaxat eſſet; viri tamen poſtmodum uſurparunt, ſed non ſine effœminati animi ſuſpicione: hinc Juvenal. Sat. 9.

Nullus tota nitor in cute, qualem
Præſtabat calidi circumlita faſcia viſci
Sed fruticante pilo neglecta, & ſqualida crura.

Et Martial Epig. 62. lib. 5.

Crura gerit nullo qui violata pilo.

4. *Gallo matris Deum*] Hæc erat Cybele, quam & Rheam & Berecynthiam magnam deorum matrem, Idæamque appellitari notius eſt; quæ nihil aliud fuit quam terra communis parens: unde Lucretius de ea lib. 2.

Muraliquе caput ſummum cinxere corona
Eximiis munita locis quod ſuſtinet urbes.

Et Virgil. lib. 10. v. 254.

Alma parens Idæa deum cui Dindyma cordi
Turritaque urbes, &c.

Locis innumeris hujus ſacerdotes dicebantur Galli, vel a Gallo flumine Phrygiæ, ex quo qui biberat, furore correptus, genitalia ſibi amputaret, vel a Gallo quodam qui primus Cybeles ſacerdos fuerit, ut nec eſt, ii ſamia teſta, genitalia ſibi præcidebant, auctore Plinio lib. 35. c. 12. cujus rei cauſſam videſis apud Arnobium lib. 5. adverſus Gentes: quamquam non nihil differat Catullus Galliambo de Berecynthia, & Dionyſius Halicar. lib. 2. Hinc molles & effœminati paſſim dicuntur. Unus iis præerat, qui dicebatur Archigallus.

5. *Urbem digito temperet*] Tympana præcipua fuere in Cybeles ſacris Gallorum instrumenta, ea rotunda & digito vel palma pulſari ſolita. Lucretius lib. 2.

Tympana tenta tonant palmis, & cymbala circum
Concava.

Enervatos & effœminatos quoſcumque tympana vel cymbala geſtare dicebant: Plautus Truculento Act. 2. Sc. 7.

Mœchum, malacum, cincinnatum umbraticolam, tympanotribam
Amas? hominem non nauci?

Quia vero forma hæc rotunda orbem referebat, hinc de Auguſto, Galli inſtar, effœminato, Romanum tamen orbem temperante nutu ſuo, dictum accipiebant hunc verſum. Reliqua turpiora quam ut explicationem patiantur.

CAPUT LXIX.

ADulteria quidem exercuiſſe, ne amici quidem negant: excuſantes ſane, non libidine, ſed ratione commiſſa: quo facilius conſilia adverſariorum per cujuſque mulieres exquireret. M. Antonius ſuper [1] feſtinatas Liviæ nuptias objecit, & fœminam conſularem e [2] triclinio viri coram in cubiculum abductam, rurſus in convivium rubentibus auriculis, incomtiore capillo reductam: & dimiſſam Scriboniam, quia liberius doluiſſet nimiam potentiam [3] pellicis: & [4] conditiones quæſitas per amicos, qui matresfamilias & adultas ætate virgines denudarent, atque perſpicerent, tamquam [5] Thoranio mangone vendente. Scribit etiam ad ipſum hoc familiariter adhuc, nec dum plane [6] inimicus, aut hoſtis. *Quid te mutavit? quod reginam ineo? uxor mea eſt. Nunc cœpi, an abhinc annos novem? tu deinde ſolam Druſillam inis? ita valeas uti tu hanc epiſtolam cum leges, non inieris Tertullam, aut [7] Terentillam, aut Ruſillam, aut Salviam Titiſceniam, aut omnes. Anne refert ubi & in quam arrigas?*

NOTÆ.

1. *Feſtinatas Liviæ nuptias*] Utpote quam prægnantem abduxit c. 62.

2. *E Triclinio viri*] Hæc eſt codicum omnium lectio: emendant tamen interpretes, *viro* ne in ipſius viri domo abductam intelligant, ſed tantum viro præſente; non autem quin vox *coram* abſque caſu etiam ponatur ut Ode 6. lib. 3. Horatius.

Sed juſſa coram non ſine conſcio
Surgit marito.

3. *Pellicis*] Pellex ea dicitur, quæ cum eo corpus miſcet, qui uxorem habet, ſed uxoris tantum pellex non etiam viri. Cicero in Oratore num. 108. *Uxor generi, noverca filii, filia pellex*, &c. Sic apud Ovidium Metam. lib. 10 Mirrha Cyniram patrem ardens ſeipſam interpellat

Tunc eris & matris pellex, & adultera patris, &c.

Sic & in Jul. c. 49. quamquam alio quoque ſenſu, uſurpatam reperias hanc vocem.

4. *Conditiones*] De hujus vocis ſignificatu in Jul. c. 27.

5. *Toranio mangone vendente*] Hoc pacto emebantur a mangonibus mancipia, qui multis modis illa fucabant, ut pretioſiora efficerentur, unde mangonizandi verbum. Plinius lib. 32. c. 10. *ita pueris mangonizavit Salpe obſtetrix*. Et de eorum etiam arte, ad gracilitatem mancipiorum emendandam lib. 23. c. 6 Gemmarum quoque mangones dixit idem extremo ipſo libro 37. ſcilicet c. 13. vide c. 41. Toranius autem celebris quidam illius temporis mango.

6. *Plane inimicus, aut hoſtis*] Aperte diſtinguit, hic enim privatorum eſt, ille Reip.

7. *Terentillam*] Diminutio eſt, ſeu blandiens quædam appellatio, quales inter amantes uſurpantur pro *Terentia* Mœcenatis uxore dixit, ſic & *Tertullam*, & *Ruſillam* pro *Tertia* & *Ruſa*. Hujus loci ſenſus eſt, opto ut tam firma tibi ſit valetudo, cum accipies hanc epiſtolam, quam verum erit te non iniviſſe, &c.

CAPUT LXX.

5. COENA quoque ejus ſecretior [1] fabulis fuit, quæ vulgo [2] δωδεκάθεος vocabatur: in qua Deorum Dearumque habitu diſcubuiſſe convivas, & ipſum pro Apolline ornatum, non Antonii modo epiſtolæ ſingulorum nomina amariſſime enumerantis, exprobrant, ſed & ſine auctore notiſſimi verſus:

Cum [a] primum iſtorum conduxit menſa [3] choragum,
Sexque Deos vidit [4] Mallia, ſexque Deas:
Impia dum Phœbi Cæſar mendacia ludit,
Dum nova divorum [5] cœnat adulteria
Omnia ſe a terris tunc [6] Numina declinarunt:
Fugit & auratos Juppiter ipſe [7] thronos.

Auxit cœnæ rumorem ſumma tunc in civitate penuria ac fames. Acclamatumque eſt poſtridie, *frumentum omne Deos comediſſe: & Cæſarem eſſe plane Apollinem: ſed Tortorem.* [8] Quo cognomine is Deus [9] quadam in parte urbis colebatur. Notatus eſt ut pretioſæ ſupellectilis [10] Corinthiorumque præcupidus, & aleæ indulgens. Nam & proſcriptionis tempore ad ſtatuam ejus adſcriptum eſt,

Pater [11] argentarius, ego [12] Corinthiarius.

cum exiſtimaretur, quoſdam propter [13] vaſa Corinthia inter [14] proſcriptos curaſſe referendos. Et deinde bello Siculienſi epigramma vulgatum eſt,

Poſtquam [15] bis claſſe victus naves perdidit,
Aliquando ut vincat, ludit aſſidue aleam.

INTERPRETATIO.

a *Statim atque conviva iſti pacti ſunt cum chorago, & Mallia vidit ſex Deos, ac totidem deas. Dum Auguſtus* per *mendacium nefandum, effingit Phœbum &* exprimit *adulteria deorum cœnando,* &c.

NOTÆ.

1. *In fabulis*] Hoc eſt in ore vulgi & quotidianis rumoribus. Ovid.

Fabula nec ſentis tota jactaris in urbe,

2. *δωδεκάθεος*] Hoc eſt duodecim deorum; quos vocabant majores Ennii verſibus expreſſos.

Juno, Veſta, Minerva, Ceres, Diana, Venus, Mars,
Mercurius, Jovis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

3. *Choragum*] *χορηγὸς* Græcis ille eſt qui ſumtus præbet in ludos ſacros chorique & convivii quaſi ductor & magiſter eſt. Latinis vero Choragus eſt vel præfectus, vel locator hiſtrionicorum inſtrumentorum, ſeu ornamentorum totiuſque Choragii, hoc eſt Scenici-apparatus, & ſuppellectilis Senſus igitur eſt fugiſſe deos, ubi primum parari viderunt ſuppellectilia illius cœnæ Hiſtrionicæ, cujus convivæ exhibituri erant adulteria deorum.

4. *Mallia*] Vel una eſt e ſex illis mulieribus, quæ dearum habitu cœnæ intererant, vel, quæ Sabellici mens eſt, mulier quædam quæ iſta viderit, & detexerit.

5. *Cœnat, adulteria*] Quo ſenſu Cicero in Topicis dixit *ad has diſcendi epulas recepi* & D. Auguſt. in libris Confeſſ. *iniquitatem epulari.*

6. *Tunc numina declinarunt*] Unde forſan factam dixere penuriam, quod irati dii, deæque annonam pro more non ſuppeditaſſent, hinc etiam tortorem non male dixeris Apollinem illum falſum, Auguſtum ſcilicet, cujus cauſſa copioſæ meſſis loco, cui maturandæ verus Apollo præeſt, ea ſterilitas facta fuerat, qua torquebantur, in ultionem divini contemptus.

7. *Threnos*] Hoc eſt pretioſas illas ſellas quas habebat in capitolio. Quæ lectio plurium codicum auctoritate confirmata eſt; quamquam in nonnullis extet *toros* & præfert Torrentius de Jovis lectiſternio intelligens, quod in Capitolio ſtratum eſſet; rejicit Caſaubonus quod nulla tunc temporis lectiſternia fuiſſe leguntur; verum quidni de deorum pulvinaribus intelligat? de quibus in Jul. c. 76. & ſupra c. 45. Quod autem

thronos Latinum neget Torrentius, non ita firmum videtur, nam in pervigilio Veneris, quod carmen cujuſvis ſit, antiquum omnes fatentur, legas.

Cras Dione jura dicet fulta ſublimi throno.

8. *Quo cognomine*] Ut de Sandaliario ſupra c. 57. dictum eſt.

9. *Quadam parte urbis*] Prope Suburam veriſimiliter colligas ex Martial. Epig. 17. lib. 2.

Tonſtrix ſubura faucibus ſedet primis
Cruenta pendent qua flagella tortorum.

Cum autem in Subura primo Julius habitaſſet, ut in Jul. c. 46. ſi exiſtimetur eo loci facta hæc cœna; eo potiori jure dictus fuerit *Apollo Tortor*, quod in eódem vico Apollo fictus eſſet, in quo ſub ejuſmodi cognomine *Apollo Tortor* erat.

10. *Corinthiorum*] Corinthia dicebantur ſimpliciter ejuſmodi opera, quæ ex pretioſo illo ære Corinthio conflata erant, quod *caſus miſcuit*, ut ait Plinius lib. 34. cap. 2. Capta ſcilicet & inventa Corintho circa annum U. C. 608. ut ait ibidem Plinius. De quo & Florus lib. 2. c. 16. de Mummio illius expugnatore loquens. *Quantas opes abſtulerit & cremaverit hinc ſcias, quod quidquid Corinthii æris toto orbe laudatur incendio ſuperfuiſſe comperimus; nam & æris pretioſiorem notam ipſa opulentiſſimæ urbis fecit injuria, quia incendio permiſtis plurimis ſtatuis atque ſimulacris æris, auri, argentique vena in commune fluxere.* Alii non caſu ſed induſtria cujuſdem ærarii artificis miſtum, alii non urbis, ſed unius ædificii in quo plurima erant ſigna, incendio factam narrant miſtionem de qua diſſenſione videſis Muretum lib. 3. Var. lect. c. 5.

11. *Argentarius*] Supra c. 3.

12. *Corinthiarius*] Corinthiorum artifex, ſed & miniſter ille poſtea ſic dictus eſt, qui in aula principum curam horum operum gerebat: veterem lapidem laudat Caſaubonus CALLITYCHE ZOILI CORINT. AGRIPP.

13. *Vaſa Corinthia*] Veteres Critici dicendum voluere *Corinthiaca vaſa* cui tamen obſervationi MSS. multorum libros non convenire notat Caſaubonus.

14. *Inter proſcriptos*] Exemplo forte Antonii: idem de Auguſto quoque ſuſpicati ſunt: Plinius enim lib. 34. c. 2. proſcriptum ab Antonio Verrem narrat non alia de cauſſa *quam quod Corinthiis ſe ei ceſſurum negaviſſet.* Quæ plurima ex Sicilia Verres abduxerat, ut fuſe objicit Cicero in Verrinis.

15. *Bis claſſe victus.*] Vide ſupra c. 15 de duplici naufragio.

CAPUT LXXI.

Ex quibus ſive criminibus ſive maledictis, [1] infamiam impudicitiæ facillime refutavit, & præſentis & poſteræ vitæ caſtitate. Item lautitiarum invidiam, cum & [2] Alexandria capta, nihil ſibi præter unum [3] murrhinum calicem, ex inſtrumento regio, retinuerit, & mox vaſa aurea aſſiduiſſimi uſus [4] conflaverit omnia. Circa libidines [5] hæſit: poſtea quoque, ut ferunt, ad vitiandas virgines promptior, quæ ſibi undique etiam ab uxore conquirerentur. Aleæ rumorem nullo modo expavit: luſitque ſimpliciter & palam oblectamenti cauſſa, etiam ſenex: ac, [6] præterquam Decembri menſe, aliis quoque [7] feſtis profeſtiſque diebus. Nec id dubium eſt: [8] autographa quadam epiſtola, *Cœnavi*, ait, *mi Tiberi, cum iiſdem. Acceſſerunt convivæ* [9] *Vinicius & Silvius pater.* [10] *Inter cœnam luſimus* [11] *γεροντικῶς & heri & hodie.* [12] *Talis enim jactatis, aut* [13] *quiſque canem, aut ſenionem miſerat, in ſingulos talos* [14] *ſingulos denarios in medium conferebat: quos tollebat univerſos qui* [15] *venerem jecerat.* Et rurſus aliis literis, *Nos, mi Tiberi,* [16] *Quinquatrus ſatis jucunde egimus. Luſimus enim per omnes dies,* [17] *forumque aleatorium calfecimus.* [18] *Frater tuus magnis clamoribus rem geſſit. Ad ſummam tamen perdidit non multum: ſed ex magnis detrimentis præter ſpem*

paullatim

paullatim retractus eſt. Ego perdidi[19] *viginti millia nummum, meo nomine: ſed cum effuſe in luſu liberalis fuiſſem, ut ſoleo plerumque. Nam ſi*[20] *quas manus remiſi cuique, exegiſſem, aut retinuiſſem quod cuique donavi, vicisſem vel quinquaginta millia. Sed hoc malo. Benignitas enim mea me ad cœleſtem gloriam efferet.* Scribit ad filiam, *Miſi tibi denarios*[21] *ducentos quinquaginta, quos ſingulis convivis dederam, ſi vellent inter ſe, inter cœnam vel talis*[22] *vel par impar ludere.*

Notæ.

1. *Infamiam impudicitiæ*] Illius nempe, qua proſtitutus exiſtimabatur, refutavit autem illis legibus, quibus hujuſmodi ſceleribus pœnas irrogabat c. 34.

2. *Alexandria capta*] Supra c. 17.

3. *Murrhinum calicem*] Plinius lib. 37. varia circa gemmas conſiderans ac præſertim c. 2. iis annumerat murrham, & murrhina vaſa, qua mente fuiſſe videtur & Seneca lib. 7. *de beneficiis* c. 9. & Martialis aliique paſſim. Propertius tamen Elegia 5. lib. 4. fictilia fuiſſe murrhina vaſa aperte indicat.

Seu quæ palmiferæ mittunt venalia Thebæ,
Murrheaque in Parthis pocula cocta focis.

Ad quem locum Joſephus Scaliger eadem eſſe dicit, quæ nos *porcellanea* nuncupamus. Et jure miratur ignotum Plinio hunc Propertii locum, certe idem hic auctor lib. 37. c. 2. dicit e Carmania advehi murrhina: quo probabile ſit ignoraſſe antiquos qua ratione fierent murrhina, aut quid ipſa foret murrha. Qui enim regiones illas peragravere, porcellanea fieri narrant in Sina ex luto quodam albo in fornacibus cocto, appoſite, ut patet ad mentem Propertii, quibus tamen viderint an ea conveniant omnia, quæ de murrhinis ibidem habet Plinius.

4. *Conflaverit*] Supra c. 52.

5. *Hæſit*] Quaſi ad ſcopulum, Metaphora eſt, ut patet, ducta a re nautica, ſic Cicero pro Roſcio dixit *ne Scyllæo illo æris alieni in freto ad columnam adhæreſceret, in Tribunatus portum confugit.*

6. *Ac præter quam menſe Decembri*] Hoc eſt præterquam quod ex more publico ludebat aſſidue per menſem Decembrem &c. Tunc enim temporis tota civitas ludorum & luxuriæ apparatu perſonabat, cum totus propemodum ille menſis, feſtis tranſigeretur, ut cap. 32. notatum eſt. Saturnalia præſertim ad 14. Cal. Jan. magna hilaritate celebrabant, ut ex Macrobio colligere facile eſt.

7. *Feſtis, Profeſtiſque diebus*] De his Macrobius lib. 1. c. 16. *Numa ut in menſes annum, ita in dies menſem quemque diſtribuit, dieſque omnes aut feſtos, aut profeſtos, aut intercisſos vocavit. Feſti diis dicati ſunt. Profeſti hominibus, ob adminiſtrandam rem privatam, publicamque conceſſi. Intercisſi deorum hominumque communes ſunt.* &c.

8. *Autographa*] Ipſius manu ſcripta.

9. *Vinicius & Silvius*] Forte Vinicius ille de quo ſupra c. 64. Pro *Silvius* ſcribit Caſaubonus *Silius*. Torr. mallet *Salvius*. Fuit utraque gens Romana, non vero *Silvia*: fuit quidam tunc temporis M. Salvius Otho Liviæ familiaritate conſpicuus, cujus meminit infra in Othone c. 1.

10. *Inter cœnam*] Hoc eſt inter cœnæ fercula, lautiores enim cœnis ſuis luſus inſerebant, unde & cum apophoretis afferebantur quoque tali & teſſeræ, ut ex Plauti Aſinaria Act. 5. Sc. 2. v. 55. Propertio, Martialique, &c. colligas.

11. *γεροντικῶς*] Adverbium Græcum. Hoc eſt *ſeniliter*, more ſcilicet ſenum oblectamenti cauſſa, non cupiditate lucri. Ita Cicero in libro de Senectute 58. *nobis ſenibus ex multis luſionibus talos relinquant, & teſſeras: id ipſum tamen ut libebit,* &c.

12. *Talis enim*, &c.] Talus oſſiculum eſt, quod biſulcis animalibus in poſteriorum pedum articulo, ſive ut aliis placet, in ipſa cruris poſterioris ſuffragine reperitur. Ut ait Ariſtoteles lib. 2. de Hiſtoria animalium c. 1. & ex eo Plinius libro 11. c. 45. hujuſmodi oſſibus vel veris vel ad eorum ſimilitudinem fictis ex ebore, v. g. auro, argento, &c. uſi ſunt ſenes & pueri ad ludendum quo modo hodieque teſſeris ludimus, in tabulam quam & abacum & alveolum luſorium dixere, miſſis vel manu, vel potius pyrgo ſeu turricula (qualem nos *un cornet*) ne manus dexteritate fraus aliqua fieret: unde Martialis Epig. 16. Apophoret. pyrgum ſeu turri-

culam illam loquentem inducens ait.

Quaris compoſitos manus improba mittere talos,
Si per me mittis, nil niſi vota facis.

13. *Ut quiſque Canem aut Senionem*] Talis quatuor luſere, totidem quot erant tali latera ad ludum adhiberi ſolita, ſumma quippe pars & ima curvatur magis, quam ut iis poſſet conſiſtere: Latera hæc ita inter ſe oppoſita ſunt, ut duorum alterum cavum, alterum dorſo quodam emineat ὕπτιον illud hoc eſt *ſupinum*, hoc autem πρηνὲς hoc eſt *pronum* Ariſtoteles ibidem appellavit; alia duo latera ſibi quoque oppoſita ſunt, alterum non nihil cavum eſt inſtar literæ S, alterum ferme planum niſi ſi tantiſper emineat, κῶα & χῖα de pluribus enim loquitur, vocat Ariſtoteles, χῖα Julius pollux appellat *hoc eſt unitatem*, Latini *canem*, ut & κῶα *Senionem* ſive *coum*. Supinum autem & pronum ternarii & quaternarii nomine appellavere, unde animadvertere eſt, quod notat Caſaubonus oppoſita duo latera ſeptenarium ſemper numerum effeciſſe hoc modo

canis *ſenio* vel *cous*
1 ——— 6
3 ——— 4

14. *Singulos denarios*] Noſtrates 3 ſ. 6 d. ut in Jul. c. 4. notatum eſt. His verbis patet Senionem quoque ex infelicibus miſſibus unum fuiſſe, contra tamen omnino Perſius qui Satyra 3, *dextrum* appellat. *quid dexter Senio ferret,*

Scire erat in votis, damnoſa canicula quantum
Raderet, &c.

Et merito, Senio quippe, ut notant veteres Gloſſæ ad illum locum, *major miſſus, ut canis minor*. Hinc haud immerito colligas genus hoc ludendi, quo tunc utebatur Auguſtus, iiſdem atque publicum aleatorum legibus non conſtitiſſe, quod certe innuere videtur ipſemet: niſi enim peculiari quadam lege luſiſſet, ſatis fuerat dixiſſe *inter cœnam luſimus talis*. Infelicem fuiſſe canis miſſum tum ratione, quia minimus omnium, tum Perſii loco patet aliorumque *qui damnoſum appellant* Propert. lib. 4. Elegia 9.

Semper damnoſi ſubſiliere canes.

Ovidius 2. de arte v. 206.

Seu jacies talos, victam ne pœna ſequatur,
Damnoſi facito ſtent tibi ſæpe canes. &c.

15. *Qui Venerem jecerat*] Quatuor talorum quales modo deſcripti ſunt miſſus diverſi, non plures quam 35. ut notat Euſtathius in penult. Iliados & animadvertenti patebit, aliis alii nominibus, ut quidam exiſtimant, appellati, ut deorum Heroum, Poëtarum, meretricum, &c. Venus dicebatur omnium fortunatiſſimus, tuncque eveniebat cum miſſi e turricula tali diverſa omnes facie apparebant hoc pacto 1. 3. 4. 6. binarius enim & quinarius in talis nullus erat, Martialis Apophoret. 14. cui titulus *tali eborei.*

Cum ſteterit vultu nullus tibi talus eodem
Munera me dices magna dediſſe tibi.

Et unus inſtar, omnium huic rei probandæ Lucianus in amoribus, ubi de eo adoleſcente loquitur qui talos apud ſtatuam Veneris Gnidiæ jactat καὶ βαλὼν ἐπὶ σκοπὸν μάλιστα, εἴ ποτε τὴν θεὰν αὐτὴν εὐβολήσειε, μηδενὸς ἀστραγάλου πεσόντος ἴσῳ σχήματι, προσεκύνει, τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων; hoc eſt, *& jactans ad ſcopum maxime ſi ipſam deam* (venerem) *feliciter jactaſſet, nullo talo æquali figura cadente, adorabat exiſtimans ſe optata conſecuturum*. Hoc eodem ſenſu Propertius ibid.

Me quoque per talos venerem quærente ſecundos, &c.

16. *Quinquatrus*] Torr. in optimo lib. legit *quinquatris* Caſaubonus *quinquatriis* ita tamen ut probet *quinquatrus* ex Memmii & Liſlæi codicibus. Sed in accuſandi caſu, quod lectionem noſtram confirmat, exigere quippe videtur hoc analogia, quamquam & *quinquatria* Domitiani c. 4. legas & Horatius epiſt. 2. ad Florum.

Puer ut feſtis quinquatribus olim.

Quinquatrua feſta ſunt Minervæ, ſive quod poſt quintum diem Idus Martii contingerent; ſive quod ut ait Ovidius 3. Faſt. ſub finem per quinque dies celebrarentur, *nominaque a junctis quinque diebus habent*. Ubi notare eſt ex Gellio lib. 2. cap. 21. terminationis cauſſa addi *atrus* ut etiam in *ſexatrus ſeptimatrus*. &c. aliquid addunt, Varro lib. 5. de L. L. & Macrob.

17. *Forum aleatorium*] Torrentius & Caſaubonus interpretantur de luſorum qui frequentes adfuiſſent conventu, metaphora ducta a foro quo confluebant aleones, aliique ejuſmodi homines ſordidi, qui omnem exiſtimationis ſuæ curam depoſuerant, unde Cicero Philippica 2. *hominem omnium nequiſſimum qui non dubitaret in foro alea ludere*. Hinc ab ædilibus expellebantur lege quæ erat de alea, puniendi. Cicero ibidem *lege qua eſt de alea condemnatum qui in*

integrum reſtituit, is non apertiſſime ſtudium ſuum ipſe profitetur. Salmaſius tamen ad Flavium Vopiſcum utrumque miſere falli ait, & forum aleatorium pro alveo luſorio, ſeu tabula ipſa in quam tali mittebantur, intelligit *nam*, inquit, *ferus & tabula idem. Unde fori navium ſunt tabulata, & fori torcularium.* Quod quam bene, viderint alii. Ego ſane tanti viri eruditionem potius hîc laudaverim, quam ſententiam.

18. *Frater tuus*] Druſus Nero de quo infra.

19. *Viginti millia nummum*, &c.] Hoc eſt noſtrates libras 880. quinquaginta vero millia 2200 l. ut ſupra in Jul. c. 4.

20. *Manus*] Caſaubonus explicat de pecunia quam quiſque poſt jactum infelicem conferebat quem ſecutus Franciſcus Guietus in notis ſuis vertit *coupi dé dez.*

21. *Ducentos quinquaginta denarios*] Hoc eſt mille nummos, in denario quippe quatuor nummi ſeſtertii ut ſupra in Jul. cap. 4. notatum igitur 43 l. 15 ſ.

22. *Par impar*] Vel talis vel nucibus, quod & nummis fiebat, luſu præſertim puerili. Hinc Horatius *ludere par impar, equitare in arundine longa*; ſimilis erat luſio quando quærebant *caput* aut *navim* de qua Macrobius lib. 1, c. 7.

CAPUT LXXII.

IN cæteris partibus vitæ continentiſſimum fuiſſe conſtat, ac ſine ſuſpicione ullius vitii. Habitavit primo juxta [1] Romanum forum ſupra [2] Scalas anularias, in domo quæ Calvi oratoris fuerat: poſtea in [3] Palatio: ſed nihilominus in ædibus modicis Hortenſianis, & neque laxitate neque cultu conſpicuis: ut in quibus porticus breves eſſent [4] Albanarum columnarum, & ſine marmore ullo aut inſigni pavimento [5] conclavia. Ac per annos amplius quadraginta [6] eodem cubiculo hieme & æſtate manſit: quamvis parum ſalubrem valetudini ſuæ urbem hieme experiretur, aſſidueque in urbe hiemaret. Si quando quid ſecreto aut ſine interpellatione agere propoſuiſſet, erat illi locus in edito ſingularis, quem Syracuſas & [7] τεχνόφυον vocabat: huc tranſibat, aut in alicujus libertorum ſuburbanum: æger autem in domo Mœcenatis cubabat. Ex ſeceſſibus præcipue frequentavit maritima, [8] inſulaſque Campaniæ, aut proxima urbi oppida, [9] Lanuvium, Præneſte, Tibur: ubi etiam in porticibus [10] Herculis templi perſæpe jus dixit. Ampla & operoſa [11] prætoria gravabatur. Et neptis quidem ſuæ Juliæ, profuſe ab ea extructa, etiam diruit ad ſolum: ſua vero quamvis modica, non tam ſtatuarum, tabularumque pictarum ornatu, quam [12] xyſtis & [13] nemoribus excoluit, rebuſque vetuſtate ac raritate notabilibus: qualia ſunt [14] Capreis immanium belluarum, ferarumque membra prægrandia, quæ dicuntur [15] Gigantum oſſa, & arma Heroum.

NOTÆ.

1. *Romanum forum*] De foris quæ Romæ erant in Julio c. 26.

2. *Scalas anularias*] Scalæ anulariæ: nomen vici quem e regione fori collocat etiam Onuphrius Panuinus. Cur ita ſit appellatus conjici vix poſſit. Beroaldus quidem exiſtimat habitaſſe peculiari forte vico anularios artifices, quod Romæ magnus eſſet anullorum uſus, ſed cur *ſcalas dixi.*?

3. *Palatio*] Supra c. 5 & [illegible]

4. *Albanarum colum*[illegible] lapide vicino & vi[illegible] eſſet, & niſi regere[illegible] idoneus.

5. *Conclavia* [illegible] ubi mul[illegible] gun[illegible] ge[illegible]

d.mque clauderentur, quam ſententiam præter nominis etymon', confirmet etiam quod de pavimentis ſubjungit.

6. *Eodem cubiculo*, &c.] Qua conſuetudine a delicatorum illius maxime temporis moribus longe aberat. Lucullus quippe mutandam cum tempore habitationem aiebat, ne homiulbus prudentiores eſſe viderentur grues & ciconiæ. Mos hic ex Aſia Romam invectus eſt, ubi hoc ſuperadditum, ut non triclinia modo & cubicula pro tempore diverſa forent, ſed & ipſa domus ſupellex omnis, ac præſertim quæ auro conſtabat & argento, quin & anulos æſtivos ridet Juvenal. Sat. 1. v. 28.

> *Ventilet æſtivum digitis ſudantibus aurum*
>
> *Nec ſufferre queat majoris pondera gemmæ.*

Nota hic hiemandi verbum varie accipi: Eraſmus quippe exiſtimat idem eſſe ac tempeſtate ſeu incommodo affligi hiemis, vox enim hiems pro tempeſtate uſurpari ſæpiſſime notum eſt. Contra Torrentius ſimpliciter intelligit pro tempus hibernum peragere; ſed luxam faſſus orationem legit *hiemans* quod certe malim, vel *aſſidue tamen hiemabat*. &c. priore enim intellectu implexa fuerit oratio.

7. τεχνοφυον] Quaſi artium productio eſt a voce τέχνη, hoc eſt, *ars* & φύω hoc eſt *genero*, quod ad excolendas, excogitandaſve artes illuc ſecederet, quem locum *Syracuſas* quoque appellabat, ex more qui tum temporis invaluerat, ut delicata etiam, ſi ſic loqui fas eſt, nomina & a Græcis petita villis ſuis imponerent, v. g. Academia, Pauſylipum & cætera ejuſmodi celebrium villarum; ſive etiam, ut innueret, tam placere ſibi locum illum quam delicato cuidam Syracuſæ amœniſſima Siciliæ civitas.

8. *Inſulaſque Campaniæ*] In illo ſinu ſunt, Pandatheria cap. 65. Ænaria hodie *Iſchia* Capreæ, &c. Quam vero in deliciis fuerit omnis hæc ora Campaniæ, innumeris auctorum locis colligere eſt: Proceres enim Romani æſtate ſecedebant in Prætoria ſua magnifice illic extructa; unde *amœna litorum κατ' ἐξοχὴν* pro locis omni genere voluptatis affluentibus, Tacitus Hiſt. 3. 76. *noctu dieque fluxi. & amœna litorum perſonantes.* Aurelius Victor in Aureliano, *quæ in tantum petulantia proruperat, ut in Campania ſedens amœna litorum obſideret*, &c.

9. *Lanuvium Præneſte*, &c. Latii oppida illud dicitur hodie *Civita Indovina* hoc vero, *Paleſtrina*.

10. *Herculis templi*] Hinc Tibur Herculeum dixit Martialis lib. 1. Epig. 13.

> *Itur ad Herculei gelidas qua Tiburis arces.*

Calig. c. 8. hodie *Tivoli*.

11. *Prætoria*] Villæ ſunt ad magnificentiam, una & voluptatem extructæ in amœnis præcipue litorum: unde Statius lib. 1. Sylva. 3. de prætorio ad utramque fluvii ripam exædificato.

> *Litus utrumque domi nec te mitiſſimus amnis*
>
> *Dividit alternas ſervant prætoria ripas.*

Jureconſulti pro parte villæ ad uſum patrisfamilias lautius ædificata, quod notat infra Torrentius c. 39 Tib.

12. *Xyſtis*] De his ſupra c. 45.

13. *Nemoribus*] His Romanos uſque eo delectatos notat Caſaubonus ex Seneca ut ni ſpatium aliud in ædibus urbanis ſuppeteret, nemora quandoque vel in ipſis tectis haberent.

14. *Capreis*] Notiſſima Tiberii ſeceſſu inſula hodie *Capri* millibus non plus quam 8. a Surrento diſſita. Urſini codex habet *capita*.

15. *Oſſa Gigantum*] Quaſi ad illa uſque tempora viguiſſet fama debellatorum ab Hercule Gigantum in campis Phlegræis in Campania prope Puteolos, quod narrat Diodorus Siculus lib. 5. & Strabo lib. 5. unde eorum oſſa tranſlata in inſulam hanc fuiſſent, quod ne affirmet Suetonius utitur duntaxat voce *dicuntur*. Certe Gigantes vel ex ſacris literis fuiſſe conſtat: & oſſa eorum aliqua quibuſdam in locis, aſſervari, evincat multorum αὐτοψία ut & ipſius Caſauboni illud teſtantis. De his D. Auguſtinus lib. 15. de civitate Dei c. 23. eſt & Phlegra Macedoniæ civitas cujus meminere Stephanus & Plinius lib. 4. c. 10.

CAPUT LXXIII.

[1] INſtrumenti ejus & ſuppellectilis parcimonia apparet etiam nunc, reſiduis [2] lectis atque menſis, quorum pleraque vix privatæ elegantiæ ſint. Ne [3] toro quidem cubuiſſe ajunt, niſi humili & modice inſtrato. [4] Veſte non temere alia quam domeſtica uſus eſt, ab uxore & ſorore & filia neptibuſque confecta: togis, neque reſtrictis neque fuſis: [5] clavo, nec lato nec anguſto: [6] calceamentis altiuſculis, ut procerior quam erat, videretur. Et [7] forenſia autem, & [8] calceos numquam non intra cubiculum habuit, ad ſubitos repentinoſque caſus parata.

NOTÆ.

1. *Inſtrumenti & ſupellectilis*] Has voces ideo diſtinguit, quod inſtrumenta magis ad neceſſitatem, ſuppellectilia magis ad ornatum pertineant. Unde Cicero *pro domo ſua*, villæ ornamenta ſeparat ab ejuſdem inſtrumentis, hæc quoque apud Juriſconſultos ea ſunt omnia quæ incendii aut tempeſtatis cauſſa arcendæ comparantur; quales ſunt ſcalæ, perticæ, harpagones, canales, ſiphones, ſpongiæ, &c.

2. *Lectis*] Triclinaribus ſcilicet, ut patet ex eo quod de menſis illico ſubjicit & de toro.

3. *Toro*] Quæ etiam non levis parcimonia: quibus enim major erat elegantiæ cura, ii toros tam alte ſuffultos habebant; ut in eorum lectum quandoque gradibus eſſet aſcendendum, quandoque ſubſelliis duntaxat, quales etiamnum hodie videntur apud nonnullos. Toros hujuſmodi gravabatur Auguſtus, nec probabat niſi humiles, quos nempe facile poſſet aſcendere.

4. *Veſte non temere*, &c.] Torrentius hæc verba ſic tranſponit, *veſte non temere alia domeſtica uſus eſt, quam, &c.* ut ſit ſenſus domeſticas duntaxat Auguſti veſtes, manibus illarum fuiſſe confectas, non vero etiam forenſes. Certum quidem eſt multis auctorum locis, veſtem aliam fuiſſe domeſticam, aliam forenſem, quod ſufficienter evincat unus Ciceronis locus 2. de finibus, *aut etiam ut veſtitum, ſic ſententiam habeant aliam domeſticam, aliam forenſem.* Et Suetonii infra in Vitellio c. 9. ſed & forenſes ab uxoribus contextas tam probaverit unus hic Statii locus Sylvarum 4. ubi Roma Domitianum alloquitur.

Da gaudia faſtis
Continua, hos humeros multo ſinus ambiat oſtro
Et properata tuæ manibus prætexta Minervæ.

De conſulari prætexta ſermonem eſſe per ſe notum: Qui mos & a Græcis; Alexander enim apud Curtium lib. 5. veſtem qua indutus erat ſororum non donum modo, ſed etiam opus eſſe Siſigambi errorem ſuum excuſans affirmat. Quibus forte adductus Torrentius *domeſticam* intelligi poſſe non diffitetur quamcumque veſtem domi factam.

5. *Clavo*] Hoc eſt tunica illa quæ Senatorium ordinem ab equeſtri diſtinguebat: *de qua ſupra in Iul. c. 45. & Aug. c. 38.* Senſus eſt ea nec ampla nimis erat, ut quorumdam qui apud vulgus amplitudine purpuræ gloriabantur, nec etiam anguſta nimis, ne ad nimiæ turpiſque parcimoniæ declinaret invidiam; illi namque tunicæ non minus aſſuti vel intexti erant clavi illi lati, qui laticlavios ab anguſticlaviis diſtinguebant.

6. *Calceamentis altiuſculis*] Mos ille tam Græcorum quam Romanorum, ſed maxime fœminarum, ut ſubere illis infarto ſtaturam adjuvarent.

7. *Forenſia*] Togam præſertim intelligit, atque aliud forte nonnihil, quod ad ornatum, dum foras prodibant, induerent; & ſuaſerit vox pluralis numeri *forenſia*.

8. *Calceos*] Lunatos illos hoc eſt litera C. ad creſcentis Lunæ ſimilitudinem inſignitos Juvenalis Satyr. 7. v. 192.

Appoſitam nigra Lunam ſubtexit aluta.

Unde etiam alutacinatos Catoni dictos notat Turnebus adverſariorum lib 19. c. 24 ubi & mulleos dictos quoque ait vel a *mullando* hoc eſt ſuendo ut ait Feſtus, apud quem

legitur *allucinatos* vel potius a rubro mulli piſcis colore, cum e contra piſci ipſi nomen inditum tradat Feneſtella propter ſimilem ejus enim ejuſmodi calceo colorem. His ergo dum foras prodibant calceati, in cubiculo ſoleas habebant, mulieres vero ſandalia quibus etiam in nuptiis eas calceati voluere ut ſui hoc Symbolo meminiſſent officii. Vide apud Feſtum verbum *mulleos* & notas Andreæ Dacerii viri doctiſſimi.

CAPUT LXXIV.

CONvivabatur & aſſidue, nec umquam niſi [1] recta: non ſine magno ordinum hominumque delectu. Valerius Meſſalla tradit, neminem umquam libertinorum adhibitum ab eo cœnæ, excepto [2] Mena, ſed [3] aſſerto in ingenuitatem, poſt proditam Sex. Pompeii claſſem. Ipſe ſcribit invitaſſe ſe [4] quendam, in cujus villa maneret, qui ſpeculator ſuus olim fuiſſet. Convivia nonnumquam & ſerius inibat, & maturius relinquebat: cum convivæ & cœnare inciperent prius quam ille diſcumberet, & permanerent digreſſo eo. Cœnam [5] trinis ferculis, aut, cum abundantiſſime, ſenis, præbebat, ut non nimio ſumtu, ita ſumma comitate. Nam & ad communionem ſermonis tacentes vel ſubmiſſim fabulantes provocabat, & aut [6] acroamata, & hiſtriones, aut etiam triviales [7] ex circo ludios interponebat, ac frequentiſſime [8] aretalogos.

NOTÆ.

1. *Recta*] Hoc eſt cœna qua cibi iidem omnibus ſimul accumbentibus apponebantur, ad differentiam ſportularum, quas ſordidi quidam divites ſalutatoribus ſuis præbebant nonnumquam e limine domus auferendas: quod Juvenalis increpat Satyr. 1. v. 95.

Nunc ſportula primo
Limine parva ſedet, turba rapienda togata.

De quibus infra non ſemel ut Neron. c. 16. Veſp. c. 19. vel cum Budæo *in pandectas*, & Torrentio hîc rectam intellige qua recto hoc eſt juſto ordine ſuo ſcilicet quiſque diſcumberet, cum ſportulæ clientibus promiſcue præſtarentur. Rectam non raro intelligunt lautam & opiparam cœnam, quo ſenſu recte vivere aliquando pro laute vivere. Senec. *Omnes qui ut ita dicam recte vivunt.*

2. *Mena*] Pompeii Magni liberto de quo ſupra. In hunc acerbe admodum Horatius Epod. 4.

3. *Aſſerto in ingenuitatem*] Aſſeri in ingenuitatem aliud nihil eſt quam ingenuorum obtinere jura, civitatem v. g. Jus anulorum aureorum, ſedendi in quatuordecim de quibus in Jul. cap. 8. & 9 & Aug. c. 40. quæ proditionis præmia Menas ille tulerat ut Appianus lib. 5 *Civilium bellorum* & Dio lib. 48. tradidere unde Horatius in eum ibidem:

Sedilibuſque magnus in primis eques
Othone contempto ſedet.

4. *Quemdam*] Libertum ſcilicet, cohæret enim cum eo quod de libertorum ſuburbanis c. 72. dixit. Hic vulgati *ſpiculator* MSS. *ſpeculator* legunt. Ille unus fuerit ex iis, quos ſpiculis armatos corporis ſui custodes habebant: Hic ex iis qui hoſtibus ignoti ſeſe immiſcebant, in eorum uſque concilia nonnumquam penetrantes, quid conſilii caperent, exploraturi.

5. *Trinis ferculis*] Sabellicus de tribus ciborum generibus intelligit, qualia forte dicuntur a nobis *trois ſervices*. Caſaubonus vero de machinis illis quibus lautiores Romani, partim imponebant lances; partim appendebant, nec enim menſas attingebant: hujuſmodi machinam Petronius appellat repoſitorium lautam illam cœnam deſcribens in Satyrico. Repoſitorium rotundum duodecim habebat ſigna in orbem diſpoſita: ſuper quæ proprium convenientemque materiæ structor impoſuerat cibum ſuper arietem cicer arietinum, ſuper taurum, bubale fruſtum, &c.

6. *Acroamata*] Hæc apud Græcos proprie ſunt voces & auſcultationes Ariſtoteles enim ſic appellavit commentationes quaſ-

dam, quas diſcipulis ſuis ore proprio, non autem ſcriptis tradebat. Latini pro ipſis hominibus ἀκροαμάτων recitatoribus ſumpſere, ſed de jocis tantum & recitationibus ludicris intelligentes, unde *feſtivum acroama* Ciceroni dicitur. Apud Macrobium videntur ſumi pro pueris Symphoniacis, lib. 2. c. 4. *delectatus inter cœnam pueris Symphoniacis Toronii Flacci Mangonis, atque eos frumento donaverat, cum in alia acroamata fuiſſet liberalis nummis*. In Salmaſii codice legitur *cromata*.

7. *Ex circo ludios*] Ii ſunt infimæ ſortis homines lucrum ex fallaciis captantes v. g. divinatione per inſpectionem manuum, interpretatione ſomniorum. De quibus Cicero primo de divinatione, *non de Circo Aſtrologos, non Iliacos conjectores, non interpretes ſomniorum*. &c. Id enim genus homines in Circo morabantur fallacia ſua ſtolidorum pecuniis inſidiantes, unde Horatius Circum fallacem dicit.

Fallacem circum, veſpertinumque pererro
Sæpe forum, &c.

8. *Aretalogos*] Caſaubonus ab ἀρετὴ hoc eſt *virtus* & λόγος hoc eſt *ſermo* deducit, ut ii intelligantur garruli quidam & in oſtentationem virtutis loquaces Philoſophi, qui cum ſcholas & ſectatores non haberent, beatorum convivia frequentabant, variis eos de virtute & vitio diſputationibus oblectantes, quales multos fuiſſe Cynicæ præſertim & Stoicæ ſectæ ex Laërtii præſertim & Luciani ſcriptis conſtat. Turnebus adverſariorum libro 10. c. 12. ab ἀρεστὸν hoc eſt placens, gratum, &c. ut intelligantur aretalogi nugatorum duntaxat aliquod genus, riſum fabellis & acroamatis excitantium. Ut ut eſt, horum quoque meminit Juvenalis Satyra 6.

Riſum fortaſſe quibuſdam
Moverat ut mendax aretalogus.

Et infra Tib. c. 61. Certe Philo *legatione ad Caium* narrat Auguſtum ſuper cœnam Philoſophorum colloquio delectatum, quod Caſauboni mentem firmare videatur, adhibiti ſiquidem frequentiſſime dicuntur Aretalogi.

CAPUT LXXV.

FEſtos & ſolennes dies profuſiſſime, nonnumquam jlocaliter tantum, celebrabat. [2] Saturnalibus, & ſi quando alias libuiſſet, modo munera dividebat, veſtem & aurum, & argentum: modo nummos omnis notæ, etiam veteres [3] regios ac peregrinos: interdum nihil præter [4] cilicia & [5] ſpongias, & [6] rutabula, & [7] forfices, atque alia id genus, titulis obſcuris & ambiguis. [8] [a] Solebat & inæqualiſſimarum rerum ſortes, & averſas tabularum picturas in convivio venditare: incertoque caſu ſpem mercantium vel fruſtrari, vel explere: ita ut per ſingulos [9] lectos licitatio fieret, & ſeu jactura ſeu lucrum communicaretur.

INTERPRETATIO.

a *Aſſueverat etiam ſæpe in epulis vendere ſorte res maxime diſpares pretio, & tabulas* pictas *averſa pictura: ut eventu ambiguo fallere vel explere ſpem licitantium: eo modo ut* oblatio pretii *fieret, per unum quemque lectum diſcubitorium, & damnum vel emolumentum commune eſſet.*

NOTÆ.

1. *Nonnumquam*] Repetit hanc vocem Caſaubonus hoc modo *profuſiſſime nonnumquam nonnumquam joculariter.* &c. qua ſane omiſſione phraſis imperfecta videatur.

2. *Saturnalibus*] Quo die Xenia mittebant ad ſeſe invicem cum lemmatis, hoc eſt titulis illis jocoſis, & feſtiviter ambiguis, de quibus hîc, Quin & ſervos libere agere

illo tempore & in pileis eſſe ſinerent cap. 32. & 71.

3. *Regios*] Sabellicus de regibus peregrinis intelligendum exiſtimat, Romanorum regum nummos habere ideo non potuiſſe arbitratus, quod nondum eorum temporibus ſignatum eſſet argentum. Sed Torrentium longe potius audierim, dicentem nummos ejuſmodi non materia, ſed vetuſtate æſtimandos, ii ſiquidem, ut hodieque fit, mercium inſtar vendebantur. Conſtat autem Servio regnante, æs Romæ percuſſum, quin & Scortei ligneique nummi populo a Numa diviſi leguntur. Cui accedit quod fruſtra dixerit *regios*, ſi de Romanis non intelligat, *peregrinos* enim dixiſſe ſufficiebat, unde ſervanda foret Vitterbienſis codicis lectio a quo τὸ *regios* abeſt. *Peregrinos* igitur intellige Philippos v. g. Darios, victoriatum qui teſte Plinio lib. 33. c. 3. ex Illyrico advectus eſt antequam Romæ percuteretur. Quod & in dubium revocaverint ſtudioſi numiſmatum inveſtigatores, qui Romano nemini ante Pompeium, licuiſſe putant, monetæ nomen ſuum imprimere; niſi forte de privatis duntaxat intelligendum ſit.

4. *Cilicia*] Vela quædam hirſuta ex villis caprarum confecta in uſum nautarum & rei militaris.

5. *Spongias*] His ad varias infirmitates medici utebantur, ut ex eorum libris colligere eſt. His quoque menſas detergebant, ut patet ex Martiali in Apophoret. Epig. cui titulus *ſpongia*.

Hæc tibi ſorte datur tergendis ſpongia menſis.

6. *Rutabulum*] Lignum illud eſt, quo utuntur ad protuendum ignem dum panis coquitur, aut coquendus eſt.

7. *Forcipes*] Inſtrumenta fabrilia quibus calida attrectantur. Hæc autem omnia aliaque id genus cum ſua quæque inſcriptione Saturnaliorum diebus mittebantur, ut etiam ex Martialis Xeniorum & apophoretorum libris conſtat quibus feſtivis inſcriptionibus ſeu titulis, plerumque ambiguo ſenſu latebat obſcœnitas.

8. *Solebat & inæqualiſſimarum rerum ſortes venditare*] Hoc modo factum conjicere eſt. Paratas habebant urnas duas, in alteram rerum venalium ſingularum pretia totidem notata ſchedulis mittebant; in alteram rerum ipſarum nomina pari modo deſcripta; quo facto ſchedulaque e ſingulis urnis ducta ab unoquoque, ejus rei quæcumque obveniſſet, pretium ſolvebat, quod ſchedula a ſe ducta notatum eſſet. Cum igitur diverſiſſimi pretii res eſſent, fieri facile poterat, ut qui ſchedulam maximi pretii duxiſſet, eidem illi ex urna altera qua rerum nomina continebantur, non niſi minimi pretii res, ſive rei ſchedula contingeret; aut e contra, quæ certe ampla jocorum, & cachinnorum materies; maxime ſi (quod exiſtimat Caſaubonus) de muneribus illis, & titulis feſtive ambiguis idem fieret; quod tamen haud videtur dicere Suetonius.

9. *Lectos*] Libro uno non malo Torrentius legit *libros*, quod probat Lipſius aut ſaltem *lotus*, quod idem eſt, ut ſit ſenſus licitationem hanc factam eo intervallo quo manus ex conſuetudine lavabant inter cœnandum, quoties nempe mutabantur fercula. Quo forte plus acuminis, & eruditionis, quam veritatis inſit.

CAPUT LXXVI.

Cibi (nàm ne hoc quidem omiſerim) minimi erat, atque vulgaris fere. [1] Secundarium panem, & piſculos minutos, & caſeum bibulum [2] manu preſſum, & ficos virides [3] biferas maxime appetebat: veſcebaturque & ante cœnam, quocumque tempore & loco ſtomachus deſideraſſet. Verba ipſius ex epiſtolis ſunt, *Nos in* [4] *eſſedo panem &* [5] *palmulas guſtavimus.* Et iterum, *Dum lectica* [6] *ex regia domum redeo, panis unciam cum* [7] *paucis acinis uvæ duracinæ comedi.* Et rurſus, *Ne Judæus quidem, mi Tiberi, tam diligenter* [8] *ſabbatis jejunium ſervat, quam ego hodie ſervavi, qui in balineo demum poſt horam primam noctis duas* [9] *bucceas manducavi* [10] *prius quam ungi inciperem.* Ex hac [11] inobſervantia nonnumquam vel ante initum vel poſt dimiſſum convivium ſolus cœnitabat, cum pleno convivio nihil tangeret.

NOTÆ.

1. ***Secundarium panem***] Hoc eſt plebeium ex ſecundo panificio, qui & Horatio ſecundus dicitur epiſt. 1. lib. 2.

Vivit ſiliquis, & pane ſecundo.

primus autem, qui mundus quoque dicebatur, fiebat ex puriſſimo furfure. De quibus differentiis videſis Plinium lib. 8. c. 9.

2. ***Manu***] Mavult Torrentius *mane*, ut ſit ſenſus recenti caſeo delectatum. Certe ſic ſtomacho creditur utilior.

3. ***Biferas***] Biferum appellat fructum, pro ipſa arbore bis uno quoque anno fructus edente, quales præſertim ficus eſſe dicit Plinius lib. 16. c. 26. & 27. Has *duplices* appellare videtur Horatius lib. 2. Satyr. 2.

Et nunc ornabat menſas cum duplice ficu.

Hæ Athletharum præſertim deliciæ, quod & juvenum vires augere & ſenum reficere dicantur: Torrentius de quodam ejus pomi genere tam Horatium quam Suetonium intelligit. Dio Caſſius his tandem Auguſtum Liviæ fraudibus enectum narrat; illa quippe Agrippæ nepoti reconciliatum illum dolens, veritaque ne ſi vitam diutius traxiſſet, Tiberius imperio fruſtraretur; ficus ejuſmodi pendentes ab arbore veneno unxit, illaſque ab Auguſto decerpendas, illecebris & aſtutia muliebri curavit, non medicatas quas norat, cum ipſa decerperet, & una manducaset.

4. ***In eſſedo***] Alii codices *veſcendo*. Eſſedum currus eſt quo uſi Britanni. Propert. lib. 2. Eleg. 1. in fine.

Si te forte meo ducet via proxima buſto
Eſſeda calatis ſiſte Britanna jugis.

Et Galli etiam.

5. ***Palmulas***] Hoc eſt fructus palmarum, hujuſmodi arborum unde quinquaginta tradunt eſſe genera omniumque & cibo & ſucco celeberrimas eas eſſe quæ Caryotæ nuncupantur, de quibus Plinius lib. 13. c. 4. & alii. Martial. Epig. 7. lib. 13.

6. ***Regia***] Hæc fuit Numæ Pompilii quam poſt ejectos reges habitavit rex ſacrorum: Curia quoque Pompilia dicta eſt, & de ea Torrentius Horatium intelligit Ode 2. lib. 1.

Ire dejectum monumenta regis
Templaque Veſtæ.

Erat quippe Veſtalibus contigua unde & his poſtmodum donata eſt ab Auguſto Pontificatum maximum adepto, ut auctor eſt Dio lib. 54. Auguſtus autem ipſe domus Palatiuæ partem primo, deinde totam publicavit: in publico quippe Pontificem habitare neceſſe erat, ut idem ait ibid. Dio, & in Julio c. 46. notatum eſt.

7. ***Cum paucis acinis uva duracina***] Torrentius emendandum cenſebat *uvis duracinis*; arbitratus *acinos* pro *nucleis* accipiendos; contra quem Caſaubonus fuſe probat *acinos* in racemis ſive uvis eſſe quæ *grana* nuncupamus, & revera Palladius ipſe lib. 10. c. 11. ſic loquitur. *Sed maturitatem vindemiæ cognoſcimus hoc genere ſi expreſſa uva vinacia, quæ in acinis celantur, hoc eſt grana, ſint fuſca & nonnulla propemodum nigra, quam rem naturalis maturitas facit.* Quibus autem uvis durus erat acinus, hæ *duracinæ* dictæ quæ non alibi gratiores quam in Italia. Plinius lib. 14. cap. 1. & alibi & Columella toto lib. 3. & 4. unde etiam evincitur *acinos* id non eſſe quod Torrentius exiſtimavit, prioris ſaltem ævi Latinis auctoribus.

8. ***Sabbatis***] Vel intellige de magno illo Sabbato, quo ſingulis annis recurrente, Paſcha ſuum celebrabant Judæi, variis ante obſervatis jejuniis: vel de quibuſdam ſingulorum hebdomadarum diebus, quo ſenſu dixit Phariſæus apud D. Lucam cap. 18. v. 12. *νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου* quod interpretatum eſt: *jejuno bis in hebdomada*. Nec enim, ſi Sabbatum intelligatur ultimus ille dies hebdomadæ, quieti & cultui divino dicatus, verum eſſet quod Auguſtus hic innuit, hoc nempe die jejunaſſe Judæos. Unde Caſaubonus exiſtimat Romanos morum Judaicorum ignaros, cum viderent & Sabbati diem præcipua a Judæis caſtimonia celebrari, & crebra ab iis uſurpari jejunia, vel in deriſionem eorum multa ſcripſiſſe quaſi ſingulis Sabbati diebus jejunaſſent, vel idipſum ſerio credidiſſe. Hinc falſa apud Juſtinum lib. 36. c. 2. & Tacitum 4. Hiſtor. 5. de hac jejunandi inſtitutione teſtimonia. Hinc & Petronii Epigramma, & Juvenalis Satyra 6. & 14. Horatii lib. 1. Sat. 9. & Martialis Epig. 4. lib. 4. Scommata.

9. ***Bucceas***] Hoc eſt fruſtula: panem enim in quadras, hoc eſt fruſta, has vero ſecabant in bucceas. Buccellatum dixerunt panem nauticum, quem nos bis coctum nuncupamus, ad uſus nempe diuturnitatem excoctum.

threnos Latinum neget Torrentius, non ita firmum videtur, nam in pervigilio Veneris, quod carmen cujuſvis ſit, antiquum omnes fatentur, legas.

Cras Diene jura dicet fulta ſublimi throno.

8. *Quo cognomine*] Ut de Sandaliario ſupra c. 57. dictum eſt.

9. *Quadam parte urbis*] Prope Suburam veriſimiliter colligas ex Martial. Epig. 17. lib. 2.

Tonſtrix ſubura faucibus ſedet primis
Cruenta pendent qua flagella tortorum.

Cum autem in Subura primo Julius habitaſſet, ut in Jul. c. 46. ſi exiſtimetur eo loci facta hæc cœna; eo potiori jure dictus fuerit *Apollo Tortor*. quod in eódem vico Apollo fictus eſſet, in quo ſub ejuſmodi cognomine *Apollo Tortor* erat.

10. *Corinthiorum*] Corinthia dicebantur ſimpliciter ejuſmodi opera, quæ ex pretioſo illo ære Corinthio conflata erant, quod *caſus miſcuit*. ut ait Plinius lib. 34. cap. 2. Capta ſcilicet & inventa Corintho circa annum U. C. 608. ut ait ibidem Plinius. De quo & Florus lib. 2. c. 16. de Mummio illius expugnatore loquens. *Quantas opes abſtulerit & cremaverit hinc ſcias, quod quidquid Corinthii æris toto orbe laudatur incendio ſuperfuiſſe comperimus; nam & æris pretioſiorem notam ipſa opulentiſſima urbis fecit injuria, quia incendio permiſtis plurimis ſtatuis atque ſimulacris æris, auri, argentique vena in commune fluxere.* Alii non caſu ſed induſtria cujuſdam ærarii artificis miſtum, alii non urbis, ſed unius ædificii in quo plurima erant ſigna, incendio factam narrant miſtionem de qua diſſenſione videſis Muretum lib. 3. Var. lect. c. 5.

11. *Argentarius*] Supra c. 3.

12. *Corinthiarius*] Corinthiorum artifex, ſed & miniſter ille poſtea ſic dictus eſt, qui in aula principum curam horum operum gerebat: veterem lapidem laudat Caſaubonus CALLITYCHE ZOILI CORINT. AGRIPP.

13. *Vaſa Corinthia*] Veteres Critici dicendum voluere *Corinthiaca vaſa* cui tamen obſervationi MSS. multorum libros non convenire notat Caſaubonus.

14. *Inter proſcriptos*] Exemplo forte Antonii: idem de Auguſto quoque ſuſpicati ſunt: Plinius enim lib. 34. c. 2. proſcriptum ab Antonio Verrem narrat non alia de cauſſa *quam quod Corinthiis ſe ei ceſſurum negaviſſet.* Quæ plurima ex Sicilia Verres abduxerat, ut fuſe objicit Cicero in Verrinis.

15. *Bis claſſe victus.*] Vide ſupra c. 15 de duplici naufragio.

CAPUT LXXI.

EX quibus ſive criminibus ſive maledictis, [1] infamiam impudicitiæ facillime refutavit, & præſentis & poſteræ vitæ caſtitate. Item lautitiarum invidiam, cum & [2] Alexandria capta, nihil ſibi præter unum [3] murrhinum calicem, ex inſtrumento regio, retinuerit, & mox vaſa aurea aſſiduiſſimi uſus [4] conflaverit omnia. Circa libidines [5] hæſit: poſtea quoque, ut ferunt, ad vitiandas virgines promptior, quæ ſibi undique etiam ab uxore conquirerentur. Aleæ rumorem nullo modo expavit: luſitque ſimpliciter & palam oblectamenti cauſſa, etiam ſenex: ac, [6] præterquam Decembri menſe, aliis quoque [7] feſtis profeſtiſque diebus. Nec id dubium eſt: [8] autographa quadam epiſtola, *Cœnavi*, ait, *mi Tiberi, cum iiſdem. Acceſſerunt convivæ* [9] *Vinicius & Silvius pater.* [10] *Inter cœnam luſimus* [11] γεροντικῶς *& heri & hodie.* [12] *Talis enim jactatis, aut* [13] *quiſque canem, aut ſenionem miſerat, in ſingulos talos* [14] *ſingulos denarios in medium conferebat: quos tollebat univerſos qui* [15] *venerem jecerat.* Et rurſus aliis literis, *Nos, mi Tiberi,* [16] *Quinquatrus ſatis jucunde egimus. Luſimus enim per omnes dies,* [17] *forumque aleatorium calfecimus.* [18] *Frater tuus magnis clamoribus rem geſſit. Ad ſummam tamen perdidit non multum: ſed ex magnis detrimentis præter ſpem*

paullatim

paullatim retractus eſt. Ego perdidi [19] *viginti millia nummum, meo nomine: ſed cum effuſe in luſu liberalis fuiſſem, ut ſoleo plerumque. Nam ſi* [20] *quas manus remiſi cuique, exegiſſem, aut retinuiſſem quod cuique donavi, viciſſem vel quinquaginta millia. Sed hoc malo. Benignitas enim mea me ad cœleſtem gloriam efferet.* Scribit ad filiam, *Miſi tibi denarios* [21] *ducentos quinquaginta, quos ſingulis convivis dederam, ſi vellent inter ſe, inter cœnam vel talis* [22] *vel par impar ludere.*

Notæ.

1. *Infamiam impudicitiæ*] Illius nempe, qua proſtitutus exiſtimabatur, refutavit autem illis legibus, quibus hujuſmodi ſceleribus pœnas irrogabat c. 34.

2. *Alexandria capta*] Supra c. 17.

3. *Murrhinum calicem*] Plinius lib. 37. varia circa gemmas conſiderans ac præſertim c. 2. iis annumerat murrham, & murrhina vaſa, qua mente fuiſſe videtur & Seneca lib. 7. *de beneficiis* c. 9. & Martialis aliique paſſim. Propertius tamen Elegia 5. lib. 4. fictilia fuiſſe murrhina vaſa aperte indicat.

Seu quæ palmiferæ mittunt venalia Thebæ,
Murrheaque in Parthis pocula cocta focis.

Ad quem locum Joſephus Scaliger eadem eſſe dicit, quæ nos *porcellanea* nuncupamus. Et jure miratur ignotum Plinio hunc Propertii locum, cum idem hic auctor lib. 37. c. 2. dicit e Carmania advehi murrhina: quo probabile fit ignoraſſe antiquos qua ratione fierent murrhina, aut quid ipſa foret murrha. Qui enim regiones illas peragravere, porcellanea fieri narrant in Sina ex luto quodam albo in fornacibus cocto, appoſite, ut patet ad mentem Propertii, quibus tamen viderint an ea conveniant omnia, quæ de murrhinis ibidem habet Plinius.

4. *Conflaverit*] Supra c. 52.

5. *Haſit*] Quaſi ad ſcopulum, Metaphora eſt, ut patet, ducta a re nautica, ſic Cicero pro Roſcio dixit *ut Scyllæo illo æris alieni in freto ad columnam adhæreſceret, in Tribunatus portum confugit.*

6. *Ac præter quam menſe Decembri*] Hoc eſt præterquam quod ex more publico ludebat aſſidue per menſem Decembrem &c. Tunc enim temporis tota civitas ludorum & luxuriæ apparatu perſonabat, cum totus propemodum ille menſis, feſtis tranſigeretur, ut cap. 32. notatum eſt. Saturnalia præſertim ad 14. Cal. Jan. magna hilaritate celebrabant, ut ex Macrobio colligere facile eſt.

7. *Feſtis, Profeſtiſque diebus*] De his Macrobius lib. 1. c. 16. *Numa ut in menſes annum, ita in dies menſem quemque diſtribuit, dieſque omnes aut feſtos, aut profeſtos, aut intercisos vocavit. Feſti diis dicati ſunt. Profeſti hominibus, ob adminiſtrandam rem privatam, publicamque conceſſi. Interciſi deorum hominumque communes ſunt,* &c.

8. *Autographa*] Ipſius manu ſcripta.

9. *Vinicius & Silvius*] Forte Vinicius ille de quo ſupra c. 64. Pro *Silvius* ſcribit Caſaubonus *Silius*, Torr. mallet *Salvius*. Fuit utraque gens Romana, non vero *Silvia*: fuit quidam tunc temporis M. Salvius Otho Liviæ familiaritate conſpicuus, cujus meminit infra in Othone c. 1.

10. *Inter cœnam*] Hoc eſt inter cœnæ fercula, lautiores enim cœnis ſuis luſus inſerebant, unde & cum apophoretis afferebantur quoque tali & teſſeræ, ut ex Plauti Aſinaria Act. 5. Sc. 2. v. 55. Propertio, Martialique, &c. colligas.

11. γεροντικῶς] Adverbium Græcum. Hoc eſt *ſeniliter*, more ſcilicet ſenum oblectamenti cauſſa, non cupiditate lucri. Ita Cicero in libro de Senectute 58. *nobis ſenibus ex multis luſionibus talos relinquant, & teſſeras: id ipſum tamen ut libebit,* &c.

12. *Talis enim,* &c.] Talus oſſiculum eſt, quod biſulcis animalibus in poſteriorum pedum articulo, ſive ut aliis placet, in ipſa cruris poſterioris ſuffragine reperitur. Ut ait Ariſtoteles lib. 2. de Hiſtoria animalium c. 1. & ex eo Plinius libro 11. c. 45. hujuſmodi oſſibus vel veris vel ad eorum ſimilitudinem fictis ex ebore, v. g. auro, argento, &c. uſi ſunt ſenes & pueri ad ludendum quomodo hodieque teſſeris ludimus, in tabulam quam & abacum & alveolum luſorium dixere, miſſis vel manu, vel potius pyrgo ſeu turricula (qualem nos *un cornet*) ne manus dexteritate fraus aliqua fieret: unde Martialis Epig. 16. Apophoret. pyrgum ſeu turri-

culam illam loquentem inducens ait.

Quærit compoſitos manus improba mittere
talos,
Si per me mittit, nil niſi vota facit.

13. *Ut quiſque Canem aut Senionem*] Talis quatuor luſere, totidem quot erant tali latera ad ludum adhiberi ſolita, ſumma quippe pars & ima curvatur magis, quam ut iis poſſet conſiſtere: Latera hæc ita inter ſe oppoſita ſunt, ut duorum alterum cavum, alterum dorſo quodam emineat ὕπτιον illud hoc eſt *ſupinum*, hoc autem πρανὲς hoc eſt *pronum* Ariſtoteles ibidem appellavit: alia duo latera ſibi quoque oppoſita ſunt, alterum non nihil cavum eſt inſtar literæ S, alterum ferme planum niſi ſi tantiſper emineat, κῶον & χῖον de pluribus enim loquitur, vocat Ariſtoteles, χῖον Julius pollux appellat *hoc eſt unitatem*, Latini *canem*, ut & κῶον *Senionem* ſive *coum*. Supinum autem & pronum ternarii & quaternarii nomine appellavere, unde animadvertere eſt, quod notat Caſaubonus oppoſita duo latera ſeptenarium ſemper numerum effeciſſe hoc modo

canis		*ſenio* vel *cous*
1	———	6
3	———	4

14. *Singulos denarios*] Noſtrates 3 ſ. 6 d. ut in Jul. c. 4. notatum eſt. His verbis patet Senionem quoque ex infelicibus miſſibus unum fuiſſe, contra tamen omnino Perſius qui Satyra 3. *dextrum* appellat. *quid dexter Senio ferret,*

Scire erat in votis, damnoſa canicula quantum
Raderet, &c.

Et merito, Senio quippe, ut notant veteres Gloſſæ ad illum locum, *major miſſus, ut canis minor.* Hinc haud immerito colligas genus hoc ludendi, quo tunc utebatur Auguſtus, iiſdem atque publicum aleatorum legibus non conſtitiſſe, quod certe innuere videtur ipſemet: niſi enim peculiari quadam lege luſiſſet, ſatis fuerat dixiſſe *inter cœnam luſimus talis.* Infelicem fuiſſe canis miſſum tum ratione, quia minimus omnium, tum Perſii loco patet aliorumque *qui damnoſum appellant* Propert. lib. 4. Elegia 9.

Semper damnoſi ſubſiliere canes.

Ovidius 2. de arte v. 206.

Seu jaciet tales, victam ne pœna ſequatur,
Damnoſi facito ſtent tibi ſæpe canes, &c.

15. *Qui Venerem jecerat*] Quatuor talorum quales modo deſcripti ſunt miſſus diverſi, non plures quam 35. ut notat Euſtathius in penult. Iliados & animadvertenti patebit, aliis alii nominibus, ut quidam exiſtimant, appellati, ut deorum Heroum, Poëtarum, meretricum, &c. Venus dicebatur omnium fortunatiſſimus, tuncque eveniebat cum miſſi e turricula tali diverſa omnes facie apparebant hoc pacto 1. 3. 4. 6. binarius enim & quinarius in talis nullus erat, Martialis Apophoret. 14. cui titulus *tali eborei.*

Cum ſteterit vultu nullus tibi talus eodem
Munera me dices magna dediſſe tibi.

Et unus inſtar, omnium huic rei probandæ Lucianus in amoribus, ubi de eo adoleſcente loquitur qui talos apud ſtatuam Veneris Gnidiæ jactat καὶ βάλλων ἐπὶ σκοπὸν μάλιστα δ' εἴ ποτε τὴν θεὰν αὐτὴν εὐβολήσειε μηδενὸς ἀστραγάλου πεσόντος ἴσῳ σχήματι προσεκύνει, τῆς ἐπιθυμίας τεύξεσθαι νομίζων; hoc eſt, *& jactans ad ſcopum maxime ſi ipſam deam* (venerem) *feliciter jactaſſet, nullo talo æquali figura cadente, adorabat exiſtimans ſe optata conſecuturum.* Hoc eodem ſenſu Propertius ibid.

Me quoque per talos venerem quærente
ſecundos, &c.

16. *Quinquatrus*] Torr. in optimo lib. legit *quinquatris* Caſaubonus *quinquatriis* ita tamen ut probet *quinquatrus* ex Memmii & Liſlæi codicibus. Sed in accuſandi caſu, quod lectionem noſtram confirmat, exigere quippe videtur hoc analogia, quamquam & *quinquatria* Domitiani c. 4. legas & Horatius epiſt. 2. ad Florum.

Puer ut feſtis quinquatribus olim.

Quinquatrua feſta ſunt Minervæ, ſive quod poſt quintum diem Idus Martii contingerent; ſive quod ut ait Ovidius 3. Faſt. ſub finem per quinque dies celebrarentur, *nominaque a junctis quinque diebus habent.* Ubi notare eſt ex Gellio lib. 2. cap. 21. terminationis cauſſa addi *atrus* ut etiam in *ſexatrus ſeptimatrus*, &c. aliquid addunt, Varro lib. 5. de L. L. & Macrob.

17. *Forum aleatorium*] Torrentius & Caſaubonus interpretantur de luſorum qui frequentes adfuiſſent conventu, metaphora ducta a foro quo confluebant aleones, aliique eiuſmodi homines ſordidi, qui omnem exiſtimationis ſuæ curam depoſuerant, unde Cicero Philippica 2. *hominem omnium nequiſſimum qui non dubitaret in foro alea ludere.* Hinc ab ædilibus expellebantur lege quæ erat de alea, puniendi. Cicero ibidem *lege qua eſt de alea condemnatum qui in*

integrum reſtituit, is non apertiſſime ſtudium ſuum ipſe profitetur. Salmaſius tamen ad Flavium Vopiſcum utrumque miſere falli ait, & forum aleatorium pro alveo luſorio, ſeu tabula ipſa in quam tali mittebantur, intelligit *nam*, inquit, *forus & tabula idem. Unde fori navium ſunt tabulata, & fori torcularium.* Quod quam bene, viderint alii. Ego ſane tanti viri eruditionem potius hîc laudaverim, quam ſententiam.

18. *Frater tuus*] Druſus Nero de quo infra.

19. *Viginti millia nummum. &c.*] Hoc eſt noſtrates libras 880. quinquaginta vero millia 2200 l. ut ſupra in Jul. c. 4.

20. *Manus*] Caſaubonus explicat de pecunia quam quiſque poſt jactum infelicem conferebat quem ſecutus Franciſcus Guietus in notis ſuis vertit *coups de dez.*

21. *Ducentos quinquaginta denarios*] Hoc eſt mille nummos, in denario quippe quatuor nummi ſeſtertii ut ſupra in Jul. cap. 4. notatum igitur 43 l. 15 ſ.

22. *Par impar*] Vel talis vel nucibus, quod & nummis fiebat, luſu præſertim puerili. Hinc Horatius *ludere par impar, equitare in arundine longa*; ſimilis erat luſio quando quærebant *caput* aut *navim* de qua Macrobius lib. 1, c. 7.

CAPUT LXXII.

IN cæteris partibus vitæ continentiſſimum fuiſſe conſtat, ac ſine ſuſpicione ullius vitii. Habitavit primo juxta [1] Romanum forum ſupra [2] Scalas anularias, in domo quæ Calvi oratoris fuerat: poſtea in [3] Palatio: ſed nihilominus in ædibus modicis Horrenſianis, & neque laxitate neque cultu conſpicuis: ut in quibus porticus breves eſſent [4] Albanarum columnarum, & ſine marmore ullo aut inſigni pavimento [5] conclavia. Ac per annos amplius quadraginta [6] eodem cubiculo hieme & æſtate manſit: quamvis parum ſalubrem valetudini ſuæ urbem hieme experiretur, aſſidueque in urbe hiemaret. Si quando quid ſecreto aut ſine interpellatione agere propoſuiſſet, erat illi locus in edito ſingularis, quem Syracuſas & [7] τεχνόφυον vocabat: huc tranſibat, aut in alicujus libertorum ſuburbanum: æger autem in domo Mœcenatis cubabat. Ex receſſibus præcipue frequentavit maritima, [8] inſulaſque Campaniæ, aut proxima urbi oppida, [9] Lanuvium, præneſte, Tibur: ubi etiam in porticibus [10] Herculis templi perſæpe jus dixit. Ampla & operoſa [11] prætoria gravabatur. Et neptis quidem ſuæ Juliæ, profuſe ab ea extructa, etiam diruit ad ſolum: ſua vero quamvis modica, non tam ſtatuarum, tabularumque pictarum ornatu, quam [12] xyſtis & [13] nemoribus excoluit, rebuſque vetuſtate ac raritate notabilibus: qualia ſunt [14] Capreis immanium belluarum, ferarumque membra prægrandia, quæ dicuntur [15] Gigantum oſſa, & arma Heroum.

NOTÆ.

1. *Romanum forum*] De foris quæ Romæ erant in Julio c. 26.

2. *Scalas anularias*] Scalæ anulariæ: nomen vici quem e regione fori collocat etiam Onuphrius Panuinus. Cur ita ſit appellatus conjici vix poſſit. Beroaldus quidem exiſtimat habitaſſe peculiari ſorte vico anularios artifices, quod Romæ magnus eſſet anullorum uſus, ſed cur *ſcalas dixit?*

3. *Palatio*] Supra c. 5. & 29.

4. *Albanarum columnarum*] Ex Albano lapide vicino & viliore, ut pore qui mollis eſſet, & niſi tegeretur, minime ad laborem idoneus.

5. *Conclavia*] Alii ſecretiora ædium loca ubi mulieres confabulari ſolerent, intelligunt: alii cœnationes & triclinia, aliaque id genus ædium membra, quæ una clavi eadem-

dimque clauderentur, quam ſententiam præter nominis etymon, confirmet etiam quod de pavimentis ſubjungit.

6. *Eodem cubiculo*, &c.] Qua conſuetudine a delicatorum illius maxime temporis moribus longe aberat. Lucullus quippe mutandam cum tempore habitationem aiebat; ne hominibus prudentiores eſſe viderentur grues & ciconiæ. Mos hic ex Aſia Romam invectus eſt, ubi hoc ſuperadditum, ut non triclinia modo & cubicula pro tempore diverſa forent, ſed & ipſa domus ſupellex omnis, ac præſertim quæ auro conſtabat & argento, quin & anulos æſtivos ridet Juvenal. Sat. 1. v. 28.

Ventilet æſtivum digitis ſudantibus aurum
Nec ſufferre queat majoris pondera gemmæ.

Nota hic hiemandi verbum varie accipi: Eraſmus quippe exiſtimat idem eſſe ac tempeſtate ſeu incommodo affligi hiemis, vox enim hiems pro tempeſtate uſurpari ſæpiſſime notum eſt. Contra Torrentius ſimpliciter intelligit pro tempus hibernum peragere; ſed luxam faſſus orationem legit *hiemans* quod certe malim, vel *aſſidue tamen hiemabat*. &c. priore enim intellectu implexa fuerit oratio.

7. τεχνόφυον] Quaſi artium productio eſt a voce τέχνη, hoc eſt, *ars* & φύω hoc eſt *genero*. quod ad excolendas, excogitandaſve artes illuc ſecederet, quem locum *Syracuſas* quoque appellabat, ex more qui tum temporis invaluerat, ut delicata etiam, ſi ſic loqui fas eſt, nomina & a Græcis petita villis ſuis imponerent, v. g. Academia, Pauſylipum & cætera ejuſmodi celebrium villarum; ſive etiam, ut innueret, tam placere ſibi locum illum quam delicato cuidam Syracuſæ amœniſſima Siciliæ civitas.

8. *Inſulaſque Campaniæ*] In illo ſinu ſunt, Pandatheria cap. 65. Ænaria hodie *Iſchia* Capreæ, &c. Quam vero in deliciis fuerit omnis hæc ora Campaniæ, innumeris auctorum locis colligere eſt: Proceres enim Romani æſtate ſecedebant in Prætoria ſua magnifice illic extructa; unde *amœna litorum* κατ' ἐξοχὴν pro locis omni genere voluptatis affluentibus, Tacitus Hiſt. 3. 76. *noctu dieque fluxi*, & *amœna litorum perſonantes*. Aurelius Victor in Aureliano, *quæ in tantum petulantia proruperat, ut in Campania ſedens amœna litorum obſideret*. &c.

9. *Lanuvium Præneſte*, &c. Latii oppida illud dicitur hodie *Civita Indovina* hoc vero, *Paleſtrina*.

10. *Herculis templi*] Hinc Tibur Herculeum dixit Martialis lib 1. Epig. 13.

Itur ad Herculei gelidas qua Tiburis arces.

Calig. c. 8. hodie *Tivoli*.

11. *Prætoria*] Villæ ſunt ad magnificentiam, una & voluptatem extructæ in amœnis præcipue litorum: unde Statius lib 1. Sylva. 3. de prætorio ad utramque fluvii ripam extructo.

Litus utrumque domi nec te mitiſſimus amnis
Dividit alternas ſervant prætoria ripas.

Jureconſulti pro parte villæ ad uſum patrisfamilias lautius ædificata, quod notat infra Torrentius c. 39 Tib.

12. *Xyſtis*] De his ſupra c. 45.

13. *Nemoribus*] His Romanos uſque eo delectatos notat Caſaubonus ex Seneca ut ni ſpatium aliud in ædibus urbanis ſuppeteret, nemora quandoque vel in ipſis tectis haberent.

14. *Capreis*] Notiſſima Tiberii ſeceſſu inſula hodie *Capri* millibus non plus quam 8. a Surrento diſſita. Urſini codex habet *capita*.

15. *Oſſa Gigantum*] Quaſi ad illa uſque tempora viguiſſet fama debellatorum ab Hercule Gigantum in campis Phlegræis in Campania prope Puteolos, quod narrat Diodorus Siculus lib. 5. & Strabo lib. 5. unde eorum oſſa tranſlata in inſulam hanc fuiſſent, quod ne affirmet Suetonius utitur duntaxat voce *dicuntur*. Certe Gigantes vel ex ſacris literis fuiſſe conſtat: & oſſa eorum aliqua quibuſdam in locis, aſſervari, evincat multorum αὐτοψία ut & ipſius Caſauboni illud teſtantis. De his D. Auguſtinus lib. 15. de civitate Dei c. 23. eſt & Phlegra Macedoniæ civitas cujus meminere Stephanus & Plinius lib. 4. c. 10.

CAPUT LXXIII.

[1] INſtrumenti ejus & ſuppellectilis parcimonia apparet etiam nunc, reſiduis [2] lectis atque menſis, quorum pleraque vix privatæ elegantiæ ſint. Ne [3] toro quidem cubuiſſe ajunt, niſi humili & modice inſtrato. [4] Veſte non temere alia quam domeſtica uſus eſt, ab uxore & ſorore & filia neptibuſque confecta: togis, neque reſtrictis neque fuſis: [5] clavo, nec lato nec anguſto: [6] calceamentis altiuſculis, ut procerior quam erat, videretur. Et [7] forenſia autem, & [8] calceos numquam non intra cubiculum habuit, ad ſubitos repentinoſque caſus parata.

NOTÆ.

1. *Inſtrumenti & ſupellectilis*] Has voces ideo diſtingnit, quod inſtrumenta magis ad neceſſitatem, ſuppellectilia magis ad ornatum pertineant Unde Cicero *pro domo ſua*, villæ ornamenta ſeparat ab ejuſdem inſtrumentis, hæc quoque apud Juriſconſultos ea ſunt omnia quæ incendii aut tempeſtatis cauſſa arcendæ comparantur; quales ſunt ſcalæ, perticæ, harpagones, canales, ſiphones, ſpongiæ, &c.

2. *Lectis*] Triclinaribus ſcilicet, ut patet ex eo quod de menſis illico ſubjicit & de toro.

3. *Toro*] Quæ etiam non levis parcimonia: quibus enim major erat elegantiæ cura, ii toros tam alte ſuffultos habebant; ut in eorum lectum quandoqne gradibus eſſet aſcendendum, quandoqne ſubſelliis duntaxat, qnales etiamnum hodie videntur apud nonnullos. Toros hujuſmodi gravabatur Auguſtus, nec probabat niſi humiles, qnos nempe facile poſſet aſcendere.

4. *Veſte non temere*, &c.] Torrentius hæc verba ſic tranſponit, *veſte non temere alia domeſtica uſus eſt, quam*, &c. ut ſit ſenſus domeſticas duntaxat Auguſti veſtes, manibus illarum fuiſſe confectas, non vero etiam forenſes. Certum quidem eſt multis auctorum locis, veſtem aliam fuiſſe domeſticam, aliam forenſem, quod ſufficienter evincat unus Ciceronis locus 2. de finibus, *aut etiam ut veſtitum, ſic ſententiam habeant aliam domeſticam, aliam forenſem*. Et Suetonii infra in Vitellio c. 9. ſed & forenſes ab uxoribus contextas tam probaverit nnus hic Statii locus Sylvarum 4. ubi Roma Domitianum alloquitur.

Da gaudia faſtis

Continua, hos humeros multo ſinus ambiat oſtro

Et properata tua manibus prætexta Minerva.

De conſulari prætexta ſermonem eſſe per ſe notum: Qui mos & a Græcis; Alexander enim apud Curtium lib. 5. veſtem qua indutus erat ſororum non donum modo, ſed etiam opus eſſe Siſigambi errorem ſuum excuſans affirmat. Quibus forte adductus Torrentius *domeſticam* intelligi poſſe non diffitetur quamcumque veſtem domi factam.

5. *Clavo*] Hoc eſt tunica illa quæ Senatorium ordinem ab equeſtri diſtinguebat: *de qua ſupra in Iul. c. 45. & Aug. c. 38.* Senſus eſt ea nec ampla nimis erat, ut quorumdam qui apud vulgus amplitudine purpuræ gloriabantur, nec etiam anguſta nimis, ne ad nimiæ turpiſque parcimoniæ declinaret invidiam; illi namque tunicæ non minus aſſuti vel intexti erant clavi illi lati, qui laticlavios ab anguſticlaviis diſtinguebant.

6. *Calceamentis altiuſculis*] Mos ille tam Græcorum quam Romanorum, ſed maxime fœminarum, ut ſubere illis infarto ſtaturam adjuvarent.

7. *Forenſia*] Togam præſertim intelligit, atque aliud forte nonnihil, quod ad ornatum, dum foras prodibant, induerent; & ſuaſerit vox pluralis numeri *forenſia*.

8. *Calceos*] Lunatos illos hoc eſt litera C. ad creſcentis Lunæ ſimilitudinem inſignitos Juvenalis Satyr. 7. v. 191.

Appoſitam nigra Lunam ſubtexit aluta.

Unde etiam alutacinatos Catoni dictos notat Turnebus adverſariorum lib. 19 c. 24 ubi & mulleos dictos quoque ait vel a *mullando* hoc eſt ſuendo ut ait Feſtus, apud quem

legitur *alluc inatos* vel potius a rubro mulli piſcis colore, cum e contra piſci ipſi nomen inditum tradat Feneſtella propter ſimilem ejus eum ejuſmodi calceo colorem. His ergo dum foras prodibant calceati, in cubiculo ſoleas habebant, mulieres vero ſandalia quibus etiam in nuptiis eas calceari voluere ut ſui hoc Symbolo meminiſſent officii. Vide apud Feſtum verbum *mulleos* & notas Andreæ Daterii viri doctiſſimi.

CAPUT LXXIV.

Convivabatur & aſſidue, nec umquam niſi [1] recta: non ſine magno ordinum hominumque delectu. Valerius Meſſalla tradit, neminem umquam libertinorum adhibitum ab eo cœnæ, excepto [2] Mena, ſed [3] aſſerto in ingenuitatem, poſt proditam Sex. Pompeii claſſem. Ipſe ſcribit invitaſſe ſe [4] quendam, in cujus villa maneret, qui ſpeculator ſuus olim fuiſſet. Convivia nonnumquam & ſerius inibat, & maturius relinquebat: cum convivæ & cœnare inciperent prius quam ille diſcumberet, & permanerent digreſſo eo. Cœnam [5] trinis ferculis, aut, cum abundantiſſime, ſenis, præbebat, ut non nimio ſumtu, ita ſumma comitate. Nam & ad communionem ſermonis tacentes vel ſubmiſſim fabulantes provocabat, & aut [6] acroamata, & hiſtriones, aut etiam triviales [7] ex circo ludios interponebat, ac frequentiſſime [8] aretalogos.

Notæ.

1. *Recta*] Hoc eſt cœna qua cibi iidem omnibus ſimul accumbentibus apponebantur, ad differentiam ſportularum, quas ſordidi quidam divites ſalutatoribus ſuis præbebant nonnumquam e limine domus auferendas: quod Juvenalis increpat Satyr. 1. v. 95.

Nunc ſportula primo
Limine parva ſedet, turba rapienda togata.

De quibus infra non ſemel ut Neron. c. 16. Veſp. c. 19. vel cum Budæo *in pandectas*, & Torrentio hîc rectam intellige qua recto hoc eſt juſto ordine ſuo ſcilicet quiſque diſcumberet, cum ſportulæ clientibus promiſcue præſtarentur. Rectam non raro intelligunt lautam & opiparam cœnam, quo ſenſu recte vivere aliquando pro laute vivere. Senec. *Omnes qui ut ita dicam recte vivunt.*

2. *Mena*] Pompeii Magni liberto de quo ſupra. In hunc acerbe admodum Horatius Epod. 4.

3. *Aſſerto in ingenuitatem*] Aſſeri in ingenuitatem aliud nihil eſt quam ingenuorum obtinere jura, civitatem v. g. Jus anulorum aureorum, ſedendi in quatuor decim de quibus in Jul. cap. 8. & 9. & Aug. c. 40. quæ proditionis præmia Menas ille tulerat ut Appianus lib. 5. *Civilium bellorum* & Dio lib. 48. tradidere unde Horatius in eum ibidem:

Sedilibuſque magnus in primis eques
Othone contempto ſedet.

4. *Quemdam*] Libertum ſcilicet, cohæret enim cum eo quod de libertorum ſuburbanis c. 72. dixit. Hic vulgati *ſpiculator* MSS. *ſpeculator* legunt. Ille unus fuerit ex iis, quos ſpiculis armatos corporis ſui cuſtodes habebant: Hic ex iis qui hoſtibus ignoti ſeſe immiſcebant, in eorum uſque concilia nonnumquam penetrantes, quid conſilii caperent, exploraturi.

5. *Trinis ferculis*] Sabellicus de tribus ciborum generibus intelligit, qualia forte dicuntur a nobis *trois ſervices*. Caſaubonus vero de machinis illis quibus lautiores Romani, partim imponebant lances, partim appendebant, nec enim menſas attingebant: hujuſmodi machinam Petronius appellat repoſitorium, lautam illam cœnam deſcribens in Satyrico. Repoſitorium rotundum duodecim habebat ſigna in orbem diſpoſita: ſuper quæ proprium convenientemque materiæ ſtructor impoſuerat cibum ſuper arietem cicer arietinum, ſuper taurum, bubale fruſtum, &c.

6. *Acroamata*] Hæc apud Græcos proprie ſunt voces & auſcultationes Ariſtoteles enim ſic appellavit commentationes quaſi

dam, quas diſcipulis ſuis ore proprio, non autem ſcriptis tradebat. Latini pro ipſis hominibus ἀκροαμάτων recitatoribus ſumpſere, ſed de jocis tantum & recitationibus ludicris intelligentes, unde *feſtivum acroama* Ciceroni dicitur. Apud Macrobium videntur ſumi pro pueris Symphoniacis, lib. 2. c. 4. *delectatus inter cœnam pueris Symphoniacis Turonii Facci Mangonis, atque eos frumento donaverat, cum in alia acroamata fuiſſet liberalis nummis.* In Salmaſii codice legitur *cromata.*

7. *Ex circo ludios*] Ii ſunt infimæ ſortis homines lucrum ex fallaciis captantes v. g. divinatione per inſpectionem mannum, interpretatione ſomniorum. De quibus Cicero primo de divinatione, *non de Circo Aſtrologos, non Iliacos conjectores, non interpretes ſomniorum.* &c. Id enim genus homines in Circo morabantur fallacia ſua ſtolidorum pecuniis inſidiantes, unde Horatius Circum fallacem dicit.

Fallacem circum, veſpertinumque pererro
Sæpe forum, &c.

8. *Aretalogos*] Caſaubonus ab ἀρετὴ hoc eſt *virtus* & λόγος hoc eſt *ſermo* deducit, ut ii intelligantur garruli quidam & in oſtentationem virtutis loquaces Philoſophi, qui cum ſcholas & ſectatores non haberent, beatorum convivia frequentabant, variis eos de virtute & vitio diſputationibus oblectantes, quales multos fuiſſe Cynicæ præſertim & Stoicæ ſectæ ex Laërtii præſertim & Luciani ſcriptis conſtat. Turnebus adverſariorum libro 10. c. 12. ab ἀρεστὸν hoc eſt placens, gratum, &c. ut intelligantur aretalogi nugatorum duntaxat aliquod genus, riſum fabellis & acroamatis excitantium. Ut ut eſt, horum quoque meminit Juvenalis Satyra 6.

Riſum fortaſſe quibuſdam
Moverat ut mendax aretalogus.

Et infra Tib. c. 61. Certe Philo *legatione ad Caium* narrat Auguſtum ſuper cœnam Philoſophorum colloquio delectatum, quod Caſauboni mentem firmare videatur, adhibiti ſiquidem frequentiſſime dicuntur Aretalogi.

CAPUT LXXV.

FEſtos & ſolennes dies profuſiſſime, nonnumquam jocolariter tantum, [1] celebrabat. [2] Saturnalibus, & ſi quando alias libuiſſet, modo munera dividebat, veſtem & aurum, & argentum: modo nummos omnis notæ, etiam veteres [3] regios ac peregrinos: interdum nihil præter [4] cilicia &
5 [5] ſpongias, & [6] rutabula, & [7] forfices, atque alia id genus, titulis obſcuris & ambiguis. [8] [a] Solebat & inæqualiſſimarum rerum ſortes, & averſas tabularum picturas in convivio venditare: incertoque caſu ſpem mercantium vel fruſtrari, vel explere: ita ut per ſingulos [9] lectos licitatio fieret, & ſeu jactura ſeu lucrum communicaretur.

INTERPRETATIO.

a *Aſſueverat etiam ſæpe in epulis vendere ſorte res maxime diſpares pretio, & tabulas* pictas *averſa pictura: ut eventu ambiguo fallere vel explere ſpem licitantium: eo modo ut* oblatio pretii *fieret, per unum quemque lectum diſcubitorium, & damnum vel emolumentum commune eſſet.*

NOTÆ.

1. *Nonnumquam*] Repetit hanc vocem Caſaubonus hoc modo *profuſiſſime nonnumquam nonnumquam joculariter.* &c. qua ſane omiſſione phraſis imperfecta videatur.

2. *Saturnalibus*] Quo die Xenia mittebant ad ſeſe invicem cum lemmatis, hoc eſt titulis illis jocoſis, & feſtiviter ambiguis, de quibus hîc. Quin & ſervos libere agere

illo tempore & in pileis eſſe ſinerent cap. 32. & 71.

3. *Regios*] Sabellicus de regibus peregrinis intelligendum exiſtimat, Romanorum regum nummos habere ideo non potuiſſe arbitratus, quod nondum eorum temporibus ſignatum eſſet argentum. Sed Torrentium longe potius audierim, dicentem nummos ejuſmodi non materia, ſed vetuſtate æſtimandos, ii ſiquidem, ut hodieque fit, mercium inſtar vendebantur. Conſtat autem Servio regnante, æs Romæ percuſſum, quin & Scortei ligneique nummi populo a Numa diviſi leguntur. Cui accedit quod fruſtra dixerit *regios*, ſi de Romanis non intelligat, *peregrinos* enim dixiſſe ſufficiebat, unde ſervanda foret Vittebienſis codicis lectio a quo τὸ *regios* abeſt. *Peregrinos* igitur intellige Philippos v. g. Darios, victoriatum qui teſte Plinio lib. 33. c. 3. ex Illyrico advectus eſt antequam Romæ percuteretur. Quod & in dubium revocaverint ſtudioſi numiſmatum inveſtigatores, qui Romano nemini ante Pompeium, licuiſſe putant, monetæ nomen ſuum imprimere; niſi forte de privatis duntaxat intelligendum ſit.

4. *Cilicia*] Vela quædam hirſuta ex villis caprarum confecta in uſum nautarum & rei militaris.

5. *Spongias*] His ad varias infirmitates medici utebantur, ut ex eorum libris colligere eſt. His quoque menſas detergebant, ut patet ex Martiali in Apophoret. Epig. cui titulus *ſpongia*.

Hac tibi ſorte datur tergendis ſpongia menſis.

6. *Rutabulum*] Lignum illud eſt, quo utuntur ad proruendum ignem dum panis coquitur, aut coquendus eſt.

7. *Forcipes*] Inſtrumenta fabrilia quibus calida attrectantur. Hæc autem omnia aliaque id genus cum ſua quæque inſcriptione Saturnaliorum diebus mittebantur, ut etiam ex Martialis Xeniorum & apophoretorum libris conſtat quibus feſtivis inſcriptionibus ſeu titulis, plerumque ambiguo ſenſu latebat obſcœnitas.

8. *Solebat & inæqualiſſimarum rerum ſortes venditare*] Hoc modo factum conjicere eſt. Paratas habebant urnas duas, in alteram rerum venalium ſingularum pretia totidem notata ſchedulis mittebant; in alteram rerum ipſarum nomina pari modo deſcripta; quo facto ſchedulaque e ſingulis urnis ducta ab unoquoque, ejus rei quæcumque obvenisſet, pretium ſolvebat, quod ſchedula a ſe ducta notatum eſſet. Cum igitur diverſiſſimi pretii res eſſent, fieri facile poterat, ut qui ſchedulam maximi pretii duxiſſet, eidem illi ex urna altera qua rerum nomina continebantur, non niſi minimi pretii res, ſive rei ſchedula contingeret; aut e contra, quæ certe ampla jocorum, & cachinnorum materies; maxime ſi (quod exiſtimat Caſaubonus) de muneribus illis, & titulis feſtive ambiguis idem fieret; quod tamen haud videtur dicere Suetonius.

9. *Lectos*] Libro uno non malo Torrentius legit *libros*, quod probat Lipſius aut ſaltem *lotus*, quod idem eſt, ut ſit ſenſus licitationem hanc factam eo intervallo quo manus ex conſuetudine lavabant inter cœnandum, quoties nempe mutabantur fercula. Quo forte plus acuminis, & eruditionis, quam veritatis inſit.

CAPUT LXXVI.

Cibi (nam ne hoc quidem omiſerim) minimi erat, atque vulgaris fere. [1] Secundarium panem, & piſculos minutos, & caſeum bibulum [2] manu preſſum, & ficos virides [3] biferas maxime appetebat: veſcebaturque & ante cœnam, quocumque tempore & loco ſtomachus deſideraſſet. Verba ipſius ex epiſtolis ſunt, *Nos in* [4] *eſſedo panem &* [5] *palmulas guſtavimus.* Et iterum, *Dum lectica* [6] *ex regia domum redeo, panis unciam cum* [7] *paucis acinis uvæ duracinæ comedi.* Et rurſus, *Ne Judæus quidem, mi Tiberi, tam diligenter* [8] *ſabbatis jejunium ſervat, quam ego hodie ſervavi, qui in balineo demum poſt horam primam noctis duas* [9] *buccea manducavi* [10] *prius quam ungi inciperem.* Ex hac [11] inobſervantia nonnumquam vel ante initum vel poſt dimiſſum convivium ſolus cœnitabat, cum pleno convivio nihil tangeret.

NOTÆ.

1\. *Secundarium panem*] Hoc eſt plebeium ex ſecundo panificio, qui & Horatio ſecundus dicitur epiſt. 1. lib. 2.

Vivit ſiliquis, & pane ſecundo.

primus autem, qui mundus quoque dicebatur, fiebat ex puriſſimo furfure. De quibus differentiis videſis Plinium lib. 8. c. 9.

2\. *Manu*] Mavult Torrentius *mane*. ut ſit ſenſus recenti caſeo delectatum. Certe ſic ſtomacho creditur utilior.

3\. *Biferas*] Biferum appellat fructum, pro ipſa arbore bis uno quoque anno fructus edente, quales præſertim ficus eſſe dicit Plinius lib. 16. c. 26. & 27. Has *duplices* appellare videtur Horatius lib. 2. Satyr. 2.

Et nux ornabat menſas cum duplice ficu.

Hæ Athletarum præſertim deliciæ, quod & juvenum vires augere & ſenum reficere dicantur: Torrentius de quodam ejus pomi genere tam Horatium quam Suetonium intelligit. Dio Caſſius his tandem Auguſtum Liviæ fraudibus enectum narrat; illa quippe Agrippæ nepoti reconciliatum illum dolens, veritaque ne ſi vitam diutius traxiſſet, Tiberius imperio fruſtraretur; ficus ejuſmodi pendentes ab arbore veneno unxit, illaſque ab Auguſto decerpendas, illecebris & aſtutia muliebri curavit, non medicatas quas norat, cum ipſa decerperet, & una manducaret.

4 *In eſſedo*] Alii codices *veſcendo*. Eſſedum currus eſt quo uſi Britanni. Propert. lib. 2. Eleg. 1. in fine.

Si te forte mea duces via proxima buſto

Eſſeda cælatis ſiſte Britanna jugis.

Et Galli etiam.

5\. *Palmulas*] Hoc eſt fructus palmarum, hujuſmodi arborum unde quinquaginta tradunt eſſe genera omniumque & cibo & ſucco celeberrimas eas eſſe quæ Caryotæ nuncupantur, de quibus Plinius lib. 13. c. 4. & alii. Martial Epig 7. lib 13.

6 *Regia*] Hæc fuit Numæ Pompilii quam poſt ejectos reges habitavit rex ſacrorum: Curia quoque Pompilia dicta eſt. & de ea Torrentius Horatium intelligit Ode 2. lib. 1.

Ire dejectum monumenta regis

Templaque Veſtæ.

Erat quippe Veſtalibus contigua unde & his poſtmodum donata eſt ab Auguſto Pontificatum maximum adepto. ut auctor eſt Dio lib. 54. Auguſtus autem ipſe domus Palatinæ partem primo, deinde totam publicavit: in publico quippe Pontificem habitare neceſſe erat, ut idem ait ibid. Dio, & in Julio c. 46. notatum eſt.

7\. *Cum paucis acinis uva duracina*] Torrentius emendandum cenſebat *uvis duracinis*; arbitratus *acinos* pro *nucleis* accipiendos, contra quem Caſaubonus fuſe probat *acinos* in racemis ſive uvis eſſe quæ *grana* nuncupamus, & revera Palladius ipſe lib. 10. c. 11. ſic loquitur. *Sed maturitatem vindemiæ cognoſcimus hoc genere ſi expreſſa uva vinacia, quæ in acinis celantur, hoc eſt grana. ſint fuſca & nonnulla propemodum nigra. quam rem naturalis maturitas facit.* Quibus autem uvis durus erat acinus, hæ *duracina* dictæ quæ non alibi gratiores quam in Italia. Plinius lib. 14 cap. 1. & alibi & Columella toto lib. 3. & 4. unde etiam evincitur *acinos* id non eſſe quod Torrentius exiſtimavit, prioris ſaltem ævi Latinis auctoribus.

8\. *Sabbatis*] Vel intellige de magno illo Sabbato, quo ſingulis annis recurrente, Paſcha ſuum celebrabant Judæi, variis ante obſervatis jejuniis: vel de quibuſdam ſingularum hebdomadarum diebus, quo ſenſu dixit Phariſæus apud D. Lucam cap. 18. v. 12. νηστεύω δὶς τοῦ σαββάτου quod interpretatum eſt *jejuno bis in hebdomada.* Nec enim, ſi Sabbatum intelligatur ultimus ille dies hebdomadæ, quieti & cultui divino dicatus, verum eſſet quod Auguſtus hic innuit, hoc nempe die jejunaſſe Judæos. Unde Caſaubonus exiſtimat Romanos morum Judaicorum ignaros, cum viderent & Sabbati diem præcipua a Judæis caſtimonia celebrari, & crebra ab iis uſurpari jejunia, vel in deriſionem eorum multa ſcripſiſſe quaſi ſingulis Sabbati diebus jejunaſſent, vel idipſum ſerio crediſſe. Hinc falſa apud Juſtinum lib. 36. c 2. & Tacitum 4. Hiſtor 5. de hac jejunandi inſtitutione teſtimonia. Hinc & Petronii Epigramma, & Juvenalis Satyra 6. & 14. Horatii lib. 1. Sat. 9. & Martialis Epig. 4. lib. 4. Scommata.

9\. *Buccean*] Hoc eſt fruſtula: panem enim in quadras, hoc eſt fruſta, has vero ſecabant in bucceas. Buccellatum dixerunt panem nauticum, quem nos bis coctum nuncupamus, ad uſus nempe diuturnitatem excoctum.

10. *Priuſquam ungi inciperem*] E balneo egreſſos ungi mos erat, cum tamen aliquid prius comediſſent, dicebatur guſtatio. Ut & de avunculo ſuo teſtatur Plinius junior lib. 3. Epiſt & Senec. *lib. de conſolatione ad Martiam.*

11. *Inobſervantiam*] Caſaubonus ex Turonenſi codice probat hanc lectionem ut & Torrentius ex uno e ſuis & ante utrumque Beroaldus agnorat; quo poſito intelligendus eſt Auguſti circa victum indifferens animus, nullis quippe ſtatis legibus addicti, ut de Julio ſupra c. 87. alii legunt *ex hac obſervantia.*

CAPUT LXXVII.

VIni quoque natura parciſſimus erat. Non amplius ter bibere eum ſolitum [1] ſuper cœnam in caſtris apud [2] Mutinam Cornelius Nepos tradit. Poſtea, quoties largiſſime [4] ſe invitaret, ſenos [5] ſextantes non exceſſit, aut, ſi exceſſiſſet, rejiciebat. Et maxime delectatus eſt [6] Rhætico, neque temere interdiu bibit. Pro potione ſumebat perfuſum aqua frigida panem, aut [7] cucumeris fruſtum, vel lactuculæ [8] thyrſum, aut recens [9] acidumve pomum ſucci vinoſioris.

Notæ.

1. *Super cœnam*] Hoc eſt inter cœnandum in Julio cap. 87. & Plinius epiſt. 22. lib. 4. *De hujus nequitia in commune omnes ſuper cœnam loquebantur*, &c.

2. *Mutinam*] De Mutinenſi bello c. 10.

3. *Cornelius Nepos*] Qui virorum illuſtrium ſcripſerat vitam

4 *Se invitaret*] Torrentius notat has voces abeſſe a duobus MSS.

5. *Sextantes*] Sextans nummulus erat duas valens uncias, ut & vas duorum capax cyathorum, quod ſexties repetitum ſextarii menſuram æquabat; cum enim cognata ſit & connexa ponderum ac menſurarum ratio, ſi pondus menſuræ componimus, quanta libræ pars eſt uncia, tanta cyathus eſt ſextarii; hic quippe in duodenos cyathos dividitur; legendus Budæus lib. 5 *de aſſe*. Sextarius autem Romanus Iſidoro teſte duas libras Romanas hoc eſt 24. uncias appendit, quantum aquæ pondus eam omnino menſuram implet (ut experimento probare promptum eſt) quam ternos ſemiſextariolos lingua vernacula urbis Pariſienſis appellat, quæ largiſſima fuit Auguſti in bibendo menſura, quam & honeſte bibentibus ſuffeciſſe Horatius innuit Sat. 1.

Panis ematur olus, vini ſextarius, &c.

Idem de Tacito imperatore Vopiſcus narrat, fuit vita parciſſimus, ita ut ſextarium vini totadie non potaverit, &c. Trientes igitur Quincunces Deunces vaſa quoque ſunt potoria totidem cyathorum unde Martialis Epig 28. lib. 12. quemdam carpit.

Poto ego ſextantes, tu potas, Cinna, deunces.

6. *Rhætico*] Strabo lib. 4. auctor eſt vinum illud e Rhæticorum montium radicibus Veronam uſque naſci, generoſiſque Italiæ vinis accenſet. In Auguſti, ut veroſimile eſt, gratiam illud quoque Virgilius laudavit in Georgicis.

Sed quo te carmine dicam
Rhætica, nec cellis ideo contende Falernis.

7. *Cucumeris fruſtum*] Cucumeres Tiberio quoque fuerunt in deliciis; & lactucis Auguſtum ſervavit Antonius Muſa, de quo ſupra c. 59.

8 *Thyrſum*] Thyrſus de quavis herba ſed de lactuca præſertim dicitur, eſtque caulis ſive ſcapus illius *la coſte* ou *la tige*. ad ſimilitudinem Thyrſi bacchici, qui haſta quædam eſt Baccho ſacra Plinius lib. 19. c 8. *Divus certe Auguſtus lactuca conſervatus in ægritudine fertur prudentia Muſæ medici.* De quo ſupra c. 59. & infra c 81.

9 *Acidumve pomum*] Torrentius in tribus MSS. legit *acidum*. Quia tamen acidum pomum, & ſucci vinoſi idem eſſe videntur, ne abundet ulla vox, retinet *acidum*, hoc ſenſu: Autumno quibuſque pomis promiſcue utebatur Auguſtus, quod nempe tunc

temporis cum recens ab arbore decerpta ſunt, omnium ſuccus magis ad vinoſum accedit, hieme vero v. g. aut alia anni tempeſtate, qua condita, & ſervata poma frigore conſtricta ſunt, & quaſi areſacta; tunc ea quæ ſucci forent vinoſioris præferebat, juxta hunc Juvenalis verſum Satyr. 11. verſu 76.

Nec odoris mala recentis.
Nec metuenda tibi; ſiccatum frigore poſtquam
Autumnum, & crudi poſuere pericula ſucci.

CAPUT LXXVIII.

POſt cibum [1] meridianum, ita ut veſtitus calceatuſque erat, [2] retectis pedibus, paulliſper [3] conquieſcebat, oppoſita ad oculos manu. A cœna lucubratoriam ſe in [4] lecticulam recipiebat. Ibi donec reſidua [5] diurni actus, aut omnia aut ex maxima parte, conficeret, ad multam noctem permanebat. In lectum inde tranſgreſſus, non amplius, cum plurimum, quam ſeptem horas dormiebat: ac ne eas quidem continuas, ſed ut in illo temporis ſpatio ter aut quater expergiſceretur. Si interruptum ſomnum recuperare, ut evenit, non poſſet; lectoribus, aut fabulatoribus arceſſitis, reſumebat, producebatque ultra primam ſæpe lucem. Nec in tenebris vigilavit umquam, niſi aſſidente aliquo. Matutina vigilia offendebatur: ac ſi vel officii, vel [6] ſacri cauſſa maturius [7] evigilandum eſſet, ne id contra commodum faceret, in proximo cujuſcumque domeſticorum [8] cœnaculo manebat. Sic quoque ſæpe indigens ſomni, & dum per vicos deportaretur, & [9] depoſita lectica inter aliquas moras condormiebat.

NOTÆ.

1. *Poſt cibum meridianum*] Prandio levem facilemque cibum ſumere moris fuit ævo illo. Hor. Sat. 6. lib. 1.

Pranſus non avide quantum interpellet inani
Ventre diem, &c.
Impranſi correptus voce magiſtri.

Unde colligit Caſaubonus eos duntaxat prandere conſuevitſſe, qui diem inter otium & curas dividebant, ita ut ſex, ſeptem-ve primis diei horis, negotiis vacarent, reliquas corporis curæ tribuerent, non item ii qui vitam vivebant occupatiorem. Medium Auguſto ſervatum; prandium ſiquidem eo modo non ſumebat quo cœnam ſolebant, ſed veſtitus calceatuſque non ſumpta cœnatoria veſte, non depoſitis calceis ad ſumendas ſoleas, &c quæ in cœnis uſurpabantur, nec etiam ſtatis horis, ſed ubi ſtomachus interpellaſſet, ut ſupra c. 76. eodem ſenſu Senec. Epiſt. 84. *Panis deinde ſiccus, & ſine menſa prandium, poſt quod non ſint lavandæ manus.*

2. *Retectis pedibus*] Legunt alii *rejectis* quaſi exporrectis, quod ſecure & profunde dormientis indicium eſt, quod Terentius *in utramvis aurem dormire* dixit, quod ægre de Auguſto perſuaſerint, quæ ſequuntur, niſi hoc ipſum in cauſſa fuiſſe dicatur, cur noctu non dormiret. Hinc alii *rectis*, alii *retractis* legendum volunt. Omnium maxime probat Caſaubonus *retectis* modo ſyllaba *re* intelligatur rem intendere, non vero negare, ut volebat Torrentius, hoc eſt bene tectis pedibus, non vero apertis: ſic enim erit ex conſuetudine veterum qui ſomno illi meridiano bene tectis pedibus indulgebant. Quod Caſauboni judicium eo minus mirum videri debet, quod & aliis quoque vocibus, peculiari ſenſu utatur Suetonius, & alii quoque auctores uſi ſint, ut *recondere* apud Propertium modo *condere* & *ſervare* eſt, modo *promere*, ſic & *inauratus, edurus, egelidus*, &c. ambiguæ ſignificationis ſunt, ut & de voce *expers* probat idem Caſaubonus ad Perſium Satyra 6.

3. *Conquieſcebat*] Illud eſt quod meridiari dicebant, more & Græcis cognito,

apud quos μισημβριάζειν idem omnino eſt.

4. *Lecticulam*] Pro cella quadam ſecretiore ſumit Torrentius, eodem ſenſu quo Juvenalis Sat. 7.

Qui facis in parva ſublimia carmina cella.

Contra quem Caſaubonus multis argumentis probat lecticulam hanc lucubratoriam, nil aliud fuiſſe, quam lectulos illos, in quibus lectioni, aut meditationi operam daturi ſe componebant. Cicero 3. de Orat. 17. *Cum dedita opera in eam exhedram veniſſet, in qua Craſſus lectulo poſito recubuiſſet, cumque in cogitatione defixum eſſe ſenſiſſet, ſtatim receſſiſſe.* & lib. de Senect. 38. *Quæ ſi exequi nequirem, tamen me lectulus oblectaret meus ea ipſa cogitantem quæ agere non poſſem.* Senec. epiſt. 72. *quædam ſunt quæ poſſis & in ciſio ſcribere, quædam lectum & ſecretum & otium deſiderant.* Et epiſt. 67. & Plinius lib. 5. epiſt. 5. *Viſus eſt ſibi jacere in lectulo ſuo compoſitus in modum ſtudentis.* Ovid. Triſt. lib. 1. Elegia 10.

Non hæc in noſtris ut quondam ſcribimus hortis
Nec conſueto meum lectule corpus habes.

Hinc Juvenalis de Poëtis & Hiſtoricis Sat. 7. v. 105.

Eſt genus ignavum quod lecto gaudet, & umbra.

Saltem ex lectione Caſauboni, legunt enim alii *tecto* non *lecto*, huc etiam trahit verſum Perſii in Sat. 1.

Non quidquid denique lectis
Scribitur in citreis, &c.

Quam tamen de lectis tricliniatibus alii non inepte intelligunt. Quæ omnia & variis Græcorum teſtimoniis confirmat idem Caſaubonus apud quem cauſſa præcipue notanda eſt ea, quam ex Galeni lib. 3. de *uſu partium* adducit: ideo quippe veteres ſcriptioni operam daturi in ejuſmodi lecticulas ſe recipiebant, quod non ſuper menſis vel pluteis, ut plerique hodie, ſcriptitarent, ſed ſuper femore collocata charta.

5. *Diurni actus*] Ejus diarii de quo ſupra c. 64.

6. *Sacri cauſſa*] Ejuſmodi officiorum & ſacrorum cauſſa intellige, de quibus ſupra c. 53. dixit civilitatem ejus narrans. Erant enim quæ a media nocte inciperent, quod & abhac hora Romani diem ſuum auſpicarentur, ut patet ex Cenſorino: videſis infra cap. 94.

7. *Evigilandum*] Vulgati libri legebant *vigilandum*. Quam vocem ut minime Latinam rejecit Caſaubonus.

8. *Cœnaculo*] De cœnaculis quid eſſent ſupra cap. 45. Ex hoc loco conſtare poteſt cœnacula uſque eo non fuiſſe contemnenda, in illis ſiquidem & amici Imperatoris habitarent. Nec enim hinc viliores domeſticos quiſquam intellexerit.

9. *Depoſita lectica*] Juvenal. Sat. 3. divitum commoda enumerans hanc recenſet, quod lecticæ ope.

Si vocat officium, turba cedente veneritur
Dives, &c.
Atque obiter leget, aut ſcribet, vel dormiet intus
Namque facit ſomnum clauſa lectica feneſtra.

CAPUT LXXIX.

FORMA fuit eximia, & per omnes ætatis gradus venuſtiſſima: quamquam & omnis lenocinii negligens, & in capite comendo tam [1] incurioſus; ut raptim compluribus ſimul tonſoribus operam daret: ac modo tonderet, modo raderet barbam: eoque ipſo tempore aut legeret aliquid aut etiam ſcriberet. [a] Vultu erat, vel in ſermone vel tacitus, adeo tranquillo ſerenoque, ut quidam e primoribus Galliarum confeſſus ſit inter ſuos, eo ſe inhibitum ac remollitum, quo minus, ut deſtinarat, in tranſitu Alpium per ſimulationem colloquii propius admiſſus, in præcipitium propelleret. Oculos habuit claros ac nitidos: quibus etiam exiſtimari volebat ineſſe quiddam [2] divini vigoris: gaudebatque, ſi quis ſibi acrius contuenti, [3] quaſi ad fulgorem Solis, vultum ſubmitteret: ſed in ſenecta

ſiniſtro minus vidit. Dentes raros & exiguos, & ſcabros: capillum [4] leniter inflexum & [5] ſufflavum, [6] ſupercilia conjuncta, mediocres aures: [7] naſum & a ſummo eminentiorem, & ab imo deductiorem: colorem inter [8] aquilum candidumque: ſtaturam brevem: (quam tamen Julius Marathus libertus etiam in [9] memoriam ejus [10] quinque pedum & [11] dodrantis fuiſſe tradit:) ſed quæ commoditate & æquitate membrorum occuleretur: ut nonniſi ex comparatione adſtantis alicujus procerioris intelligi poſſet.

INTERPRETATIO.

2 *Vultu erat tam placido & tam ſereno, ſive cum loqueretur, ſive cum taceret, ut unus ex principibus* viris *Galliarum faſſus fuerit inter ſuos* populares *ſe impeditum ac delinitum fuiſſe illius* aſpectu *quo minus illum præcipitaret in tranſcendendis Alpibus, ut conſtituerat, ſub prætextu aliquid dicendi.*

NOTÆ.

1. *Incurioſus*] Hoc eſt negligens, incuria quippe negligentia eſt,

2. *Divini vigoris*] Hac etiam opinione delectatum Julium narrat Dio.

3. *Quaſi ad fulgorem ſolis*] Innuit quod Aurelius Victor narrat de milite quodam qui cum ab ejus ſe aſpectu averteret, petenti cauſſam Augusto reſpondit *quia fulmen oculorum tuorum ferre non poſſum.* Plinius lib. 11. cap. 37. diverſa omnino a Suetonio & Victore de Auguſti oculis narrat *Divo Auguſto equorum more glauci fuere, ſupraque hominem albicantis magnitudinis: quam ob cauſſam diligentius ſpectari eos iracunde ferebat.* Plinio tamen Suetonium non male prætuleris, cum & auctoritate Virgilii nitatur qui lib. 1. Æneid. ſub Æneæ perſona Auguſtum dubio procul indicans ait.

Namque ipſa decorum
Cæſariem nato genitrix, lumenque juventæ
Purpureum, & lætos oculis afflarat honores.

4. *Leniter inflexum*] Nec omnino annulatum, nec etiam rectum.

5. *Sufflavum*] Hoc eſt modice flaveſcentem *tirant ſur le blond.* Coma flava in deliciis apud molles ejus ætatis erat, ſuper qua plura videſis infra in Calig. cap. 11. & 47.

6. *Naſum & a ſummo eminentiorem, & ab imo deductiorem*] Hoc eſt ferme aquilinum Caſaubono, niſi quod *deductiorem* interpretatur λεπτὸν, hoc eſt, *tenuem*: quo ſenſu dixit Pomponius vocem deducere, hoc eſt, tenuem illam ad mulieris modum effingere *vocem deducas oportet, ut mulieris videantur verba.* Alii volunt *deductiorem* eſſe *depreſſiorem* ſeu *demiſſiorem*, ut eminentiori opponatur; quod ſi diductiorem, hoc eſt, paulo latiorem ab ima parte intellexeris, ſimilior fuerit Auguſti, qui ſuperſunt, nummis.

7. *Supercilia conjuncta*] Hoc eſt indiſtincta & abſque intercilio ſeu glabella, qua diſcriminantur in aliis Qualia habentes ſupercilia δυσνοίοι dicuntur Ariſtoteli *lib. de Phyſiognomonia cap. ultimo*, hoc eſt triſtes, ſeu ut explicant alii levibus de cauſſis anxii, & magnis ultra modum vexati. Oculi vero nitidi eidem Philoſopho, ſunt ſalacitatis indicia, rari dentes brevioris vitæ, aures mediocres morum optimorum argumenta. De quibus hæc eſt mens Plinii lib. 11. cap. 52. *miror quidem Ariſtotelem non modo credidiſſe præſcita vitæ eſſe aliqua in corporibus ipſis, verum etiam prodidiſſe.* Et Paulo infra *nec univerſa hæc (ut arbitror) ſed ſingula obſervat frivola (ut reor) ſed vulgo narrata.* Supercilia conjuncta ad puellæ ſuæ pulchritudinem exoptat Anacreon Ode 28.

8. *Aquilum, candidumque*] Priorem ab aqua dictum, ait Feſtus quod aquæ inſtar incertus ſit & quaſi medius album inter & nigrum. Quid ſi ab *aquila* feceris *aquilum* eorum colorem non male referet, quos torruit ſolis ardor & voce vernacula *baſané* Caſaubonus indigetat.

9. *In memoriam*] Lipſius Electorum 1. lib. cap. 12. emendat *a memoria*. ut ſit ſenſus Marathum illum Auguſto fuiſſe a libellis

memorialibus, quemadmodum in Julio *a manu* ſervus dictus eſt c. 74. & *amanuenſis* Aug. 67. *a libellis* infra Ner. 49. quod nec Torrentio diſplicet neque Caſaubono: huic tamen ſua magis placet, quam Lipſii conjectura, legenti *in memoria vitæ ejus* ut intelligatur Marathus ille quoſdam de Auguſti vita ſcripſiſſe commentarios, quos hic auctor memoriam appellaverit, quemadmodum & infra Claud. c. 1. & Bæbius Macer apud Servium: *Hoc etiam Auguſtus in libro ſecundo memoriæ vitæ ſuæ complexus eſt.*

10. *Quinque pedum.*] Menſuram ſummam adoleſcendi hominibus ſeptem pedum eſſe dixit Gellius lib. 3. c. 10. ut pote quam non exceſſiſſe tradunt Herculem.

11. *Dodrantis*] Hoc eſt trium pedis quadrantium. De dodrante quid ſit in Jul. c. 83.

CAPUT LXXX.

Corpore traditur maculoſo, diſperſis per pectus atque alvum genitivis notis. in modum & ordinem ac numerum ſtellarum cœleſtis Urſæ: ſed & callis quibuſdam [1] ex prurigine corporis, aſſiduoque & vehementi [2] ſtrigilis uſu plurifariam concretis, ad impetiginis formam. [3] Coxendice, & femore, & crure ſiniſtro, non perinde valebat, ut ſæpe etiam inde claudicaret: ſed remedio [4] harenarum atque [5] harundinum confirmabatur. Dextræ quoque manus [6] digitum ſalutarem, tam imbecillum interdum ſentiebat, ut torpentem contractumque frigore, vix [7] cornei circuli ſupplemento ſcripturæ admoveret. Queſtus eſt & de veſica, cujus dolore, [8] calculis demum per urinam ejectis, levabatur.

NOTÆ.

1. *Prurigine*] *Demangeaiſon* & impetigo *gratelle* vernacula lingua.

2. *Strigilis*] Inſtrumentum eſt ad ſtringendum corpus, hoc eſt detergendas corporis ſordes in balneis & ſudoribus Perſius, & Juven. Sat. 3.

I puer & ſtrigiles Criſpini ad balnea defer.

Quod inſtrumentum apud ipſos ex auro, argento, ferroque, apud nos nullo jam in uſu: equorum quippe ſtrigiles diverſa multum ab antiquis forma.

3. *Coxendice*] Os illud quo femoris caput excipitur & quaſi vertebrum eſt, quo femora vertuntur *coxa* & *coxendix* dictum eſt Latinis, nobis, *la hanche* Græcis ἰσχίον, unde Iſchiadici & Iſchiaci hoc morbo laborantes dicuntur Gellio lib. 4 cap 13. ipſe morbus ἰσχίας recentioribus autem medicis *ſciatica* nuncupatur. Femur autem intellige os a genu ad coxam protenſum, quod totius corporis longiſſimum eſt, crus vero totum illud membrum quod perone & tibia continetur

4. *Harenarum*] Hæ calidi fomenti loco adhibebantur, narratque Gellius lib. 19. c. 8. virum quemdam aquæ intercutis morbo ſanatum calentibus harenis, ubi & erudite diſcutit quæſtionem an vox *harena* multitudinis numero bene efferatur. Celſus lib. 4. c. 22. Harenis: & calidis cataplaſmatis utendum docet ad coxarum dolores. Et Plinius lib 31 cap. 6. id quoque remedii tradit ſiccandis hydropicorum corporibus, & ſanandis, iis qui rheumatiſmos ſentiunt. Id quidam ita intelligunt, ut in calente & alta harena ſive litorali ſive fluviali deambularent: probabilius exiſtimat Caſaubonus in illa ſeſe potius voluraſſe. Certe hujus remedii mentio plurima fit in Veterum medicorum libris, calore quippe & ſiccitate noxius humor ex articulis & aliis partibus pellebatur, quod Lucanus videtur innuere lib. 5 de Antæo loquens.

Auxilium membris calidas infudit harenas.

5. *Harundinum*] Hoc remedio colligi videtur malum non ab humore delapſo, ſed a luxato coxendicis oſſe ortum: harundines enim virides per medium diffiſſas luxatis membris adhibebant, illarum inſtar quas chirurgi noſtri ferulas appellant, quibus commode per habenas adligatis ſic membra conſtringunt, ut oſſa luxata extra ſedem ſuam evagari non poſſint amplius. Cato

lib. de re ruſtica c. 160. huic remedio incantationes quaſdam barbararum vocum addit, & Gellius lib. 4. c. 13. *Proditum hoc,* ait, *a pleriſque eſt iſchiaci cum maxime doleant, tum ſi modulis lenibus tibicen incinat minui dolores*. &c. ubi & viperarum morſibus mederi tibicinem ſcite modulateque adhibitum, in Theophraſti libro legiſſe ſe refert & in Democriti, plurimis hominum morbis medicinam fuiſſe incenſiones tibiarum Quamquam certe ſola remedium eſſe poterat harundo ſive a luxatione, ſive ab humore malum eſſet; vim enim habet extractoriam, ut ait Plinius lib. 24. c. 11. & *medetur luxatis & ſpinæ doloribus radix in aceto illita*. Hinc non mirum ſi quandoque claudicaret *coxarum enim*, inquit Celſus, *ingens dolor eſſe conſuevit, iſque hominem ſæpe debilitat, & quoſdam non dimittit.* Lib. 4. c. 22.

6. *Digitum ſalutarem*] Hoc eſt indicem qui nempe pollici proximus eſt. Salutaris ideo dictus, quod hoc ad os admoto ſilentium commonetetur in nuptiis & alibi quoque. Martianus Capella libro de nuptiis Philologiæ *quidam redimitus puer ad os compreſſo digito ſalutari ſilentium commonebat*, & Apuleius lib. 1. Metam. *at ille digitum pollici proximum ori ſuo admovens: tace tace inquit*, &c. Quia nempe ſilere, ſæpe ſæpius ſalutare eſt.

7. *Cornei Circuli*] Quo digitalis inſtar utebatur, digital eſt digiti tegumentum

8. *Calculis*] Lapilli ſunt, qui in veſica continentur, Gallice etiam *calcuile*.

CAPUT LXXXI.

GRaves & periculoſas valitudines per omnem vitam aliquot expertus eſt: præcipue [1] Cantabria domita, cum etiam [2] diſtillationibus jocinore vitiato, ad deſperationem redactus, [3] contrariam & ancipitem rationem medendi neceſſario ſubiit: quia calida fomenta non prodeſſent, [4] frigidis curari coactus: auctore [5] Antonio Muſa. Quaſdam & [6] anniverſarias, ac tempore certo recurrentes, experiebatur. Nam ſub natalem ſuum plerumque languebat: & initio veris præcordiorum inflatione tentabatur: [7] auſtrinis autem tempeſtatibus, [8] gravedine. Quare quaſſato corpore, neque frigora, neque æſtus facile tolerabat.

NOTÆ.

1. *Cantabria*] De hoc bello c. 20.

2. *Diſtillationibus*] Morbi ſunt quibus humores e capite cum nocumento diſtillant, quas inter periculoſiſſimæ ſunt, quæ ad pulmonem, jecurve deſcendunt.

3. *Contrariam*] Sidonius ait hanc medendi rationem a medicis adhibitam, ubi uſitata remedia non prodeſſent, in hepaticis præſertim quos ipſe jecoroſos appellat. Hunc forſan ipſum Auguſti morbum reſpexerit Livia ſuadens ipſi clementiam c. 19.

4. *Frigidis*] Fomentis ſcilicet, ut & Horatius epiſtola 3. lib. 1.

Quod ſi
Frigida curarum fomenta relinquere poſſes.

Calidis enim uſus fuerat, ut patet ex capite ſuperiori. Celſus lib 4. c. 8 dicit Hepaticis abſtinendum eſſe ab omnibus frigidis, *neque enim res ulla, jecur magis lædit.* Unde patet rationem hanc medendi non immerito ancipitem appellari.

5. *Antonio Muſa.*] De quo jam ſupra c. 59. De eo & fratre ejus Euphorbo Jubæ regis medico Plinius lib. 25. c. 7. *Iidem fratres inſtituere a balneis frigida multa corpora aſtringi, antea non erat mos niſi calida tantum lavari ſicut apud Homerum etiam invenimus.*

6. *Anniverſarias*] Stato quotannis tempore redeuntes.

7. *Auſtrinis tempeſtatibus*] Hoc eſt dum flaret Auſter. ubi notandum cum Salmaſio, Auſtrinas tantum & boreales dici tempeſtates ad deſignandam aëris conſtitutionem quamcumque venti faciunt: occidui enim flatus quia frigidiores ſunt Septemtrionalibus accenſet, ab ortu ſpirantes Auſtrinis,

quia calidiores. De quibus fuſe Ariſtoteles lib. 2. *Meteorologicorum c. 6.*

8 *Gravedine*] Gravedo malum aliud eſt non multum a diſtillatione diverſum, nares quippe claudit, vocem obtundit, tuſſim ſiccam movet ut ait Celſus lib. 4 c. 4. unde gravedinoſi dicuntur Ciceroni 4 Tuſcul. 37. ad hujuſinodi morbum proclives.

CAPUT LXXXII.

Hieme quaternis cum [1] pingui toga tunicis, & [2] ſubuculæ thorace laneo, & [3] feminalibus, & tibialibus muniebatur: æſtate apertis cubiculi foribus, ac ſæpe in [4] periſtylio ſaliente aqua, atque etiam [6] ventilante aliquo cubabat. Solis vero ne hiberni quidem patiens, domi quoque non niſi [7] petaſatus ſub divo ſpatiabatur. Itinera lectica, & noctibus fere, eaque lenta ac minuta faciebat ut [8] Præneſte vel Tibur biduo procederet. Ac ſi quo pervenire mari poſſet, potius navigabat. Verum tantam infirmitatem magna cura tuebatur, in primis [9] lavandi raritate. Ungebatur enim ſæpius, & ſudabat [10] ad flammam: deinde perfundebatur [11] egelida aqua vel ſole multo calefacta. At quoties nervorum cauſſa, [12] marinis, Albulisque calidis utendum eſſet, contentus hoc erat ut inſidens [11] ligneo ſolio, quod ipſe Hiſpanico verbo *duretam* vocabat, manus ad pedes alternis jactaret.

NOTÆ.

1. *Pingui toga*] Hoc eſt craſſa: quo ſenſu pingues quoque lacernas dixit Juvenal. Sat. 9. v. 28.

Pingues aliquando lacernas
Munimenta togæ duri craſſique coloris
Et male percuſſas textoris pectine Galli.

De Lacernis ſupra cap. 40. Martialis Epig. 143. lib. 14.

Et pingues tunicas ſerra ſecare poteſt.

Cujuſmodi veſtibus hieme præſertim utebantur & craſſas quoque dicebant. Horatius Sat. 3. lib. 1.

Et toga quæ deffendere ſoles
Quamvis craſſa queat.

Eæ quippe craſſioris e Gallia lanæ, ut patet ex Juvenalis loco & ex Martiali.

Sequanica pinguem textrices alummam.

2. *Subucula*] Legunt alii *ſubucula & thorace*, ut ſit ſenſus, peculiare id Auguſto fuiſſe quod quamquam aliis thorax indumentum militare foret ex ære, vel ferro, ſive ex corio, quin & ex lino ut infra *in Galba*. inſtar loricæ; laneum tamen thoraca geſtaret: receptior eſt noſtra lectio hoc ſenſu ut ſubucula Auguſti qua pectus tegebat, ex lana foret, & nomine thoracis appellata. Eſt autem ſubucula, tunica ea quam ſub aliis induebant: poſtquam enim duabus ſimul uti cœpere tunicis, *ſubuculam & induſium* dicere inſtitutum eſt. Ut ex Varrone habet Nonius, Horatius ep. 1. lib. 1.

Si forte ſubucula pexæ
Trita ſubeſt tunicæ &c.

3. *Feminalibus*] Feminalia femorum quæ & femina dicuntur, tegumenta ſunt, ſicut & tibialia tibiarum. Amborum qualia nobis hodie ſunt, uſum antiquis Græcis & Latinis, prorſus incognitum fuiſſe, fuſe & docte probat Caſaubonus. Nil ergo apud ipſos aliud fuere femoralia & tibialia quam faſciæ quibus illas partes involvebant primo ægroti, & imbecilli, de quibus Horatius Satyra 3. lib. 2.

Ponas inſignia morbi
Faſciolas cubital, focalia, &c.

Faſciolis etenim crura, cubitali brachia, focalibus fauces involvebant. Ægrorum exemplo poſtea molles ac delicati ſenſim: etiam extra morbos iis uſi ſunt, ut Ciceronis ætate nondum prorſus ſtabilita conſuetudine, Pompeius laſciviæ & mollitiei accuſatus fuerit, quod illis uteretur; ut aperte Cicero epiſt. 3 lib. 2. ad Attic. *Epicratem* (ſic enim Pompeium vocat) *ſuſpicor*

ut

ut ſcribis, laſcivum fuiſſe, etenim mihi caligæ ejus, ut cretata faſcia non placebant. Hinc illa tyrannidis affectatio illi a Favorino exprobrata, ut ſupra in Julio notatum & Valerius Max. ac Ammianus tradidere: hujuſmodi faſciæ pedibus involvendis etiam adhibitæ, cum enim per longa ſecula nudis, niſi neceſſitas cogeret, pedibus egiſſent, aſſumptis demum calceis, pedules quoque ſumpſere faſcias, ad differentiam tibialium & cruralium, ſeu feminalium, quibus omnibus uſæ ſunt etiam puellæ: quemadmodum & hodie fœminæ plerumque ſolent. Adriani denique temporibus frequentior hæc in uſu fuiſſe ex Ulpiano colligas, hic enim ordinariis eas veſtibus accenſet *l. 25. ff. de auro & argento legato.* Tandem longa conſuetudine cum Gallis, Germanis, Gothis aliiſque Septemtrionalium regionum populis braccarum (de his in Jul. c. 80.) uſum ab illis accepere, quas prius ut pote inclementiſſimi cœli argumentum & barbarorum veſtitum averſabantur, ut innuit Ovidius lib. 5. triſtium Elegia 10.

Quos ut non timeas poſſis odiſſe videndo,
Pellibus & longa corpora tecta coma.
Hos quoque qui geniti Graca creduntur ab urbe
Pro patrio cultu Perſica bracca tegit.

Loquitur enim de Ponti accolis quos indignatur braccis uti, cum e Græcis originem ducere crederentur. Eo igitur ſolummodo tempore nova notione quæ etiamnum hodie perſeverat cepere tibialia, & femoralia uſurpari. Quapropter ſubligacula & campeſtria, quorum etiam apud auctores mentio, quæque nonnulli ſimilia femoralibus noſtris exiſtimant, pannos duntaxat intellige, quibus ephebi ſe exercentes, Luperci currentes, atque etiam vilia quædam ſervitia inter miniſtrandum pudenda contegebant.

4. *Periſtylio*] Locus columnis ſeptus de quo jam ſupra cap. 29. Hic nota atria palatiorum ſive periſtylia nil fuiſſe aliud quam alas ædificii, quæ velut porticus fultæ columnis in medio ſubdival efficiebant.

5. *Saliente aqua*] Vide notam Caſauboni. Statius in epithalamio Violantillæ ſic canit.

Excludunt radios ſylvis decuſſa vetuſtis
Frigora: perſpicui vivunt in marmore fontes.

6. *Ventilante*] Ex more ditiorum, quibus meridiantibus adſtans aliquis flabello e pennis quibuſdam; quæ elegantioribus erant pavoninæ, ventulum faciebat, tum refrigerandi, tum muſcas abigendi cauſſa unde etiam muſcaria dicebantur hæc inſtrumenta. Terent. Eunuch. act. 3. Sc. 5.

Cape hoc flabellum, & ventulum huic ſic facito
Dum lavamur, &c.

Qui mos deſiit ubi lectos velis obtegere cœperunt, cum antea flabellis & umbellis cincti delicatiores præ ceteris fœminæ, etiam per vicos incederent, ut teſtis eſt Halicarnaſſ. lib. 7. & ex multis poetarum locis colligere eſt.

7. *Petaſatus*] Ait *domi quoque* : novum enim illud & inſolens, non alibi ſiquidem quam in peregrinationibus adhibiti petaſi, hoc eſt quidam pilei ad umbram faciendam marginati, quales peregrinantibus aptat Plautus prologo Amphitr. & Pſeudolo. Act. 2. Sc. 4 &c. & Cicero lib. 15. Familiar. epiſt. 17. de Caſſii tabellariis loquens jamjam profecturis. *Sed petaſati veniunt, comites ad portam expectare dicunt*, &c. Petaſi forma ex Mercurii Galero dignoſcitur; pileum vero proprie dictum ſimilem iis quos dormitorios vocamus exiſtimat Lipſius libro de Amphitheatro c. 19.

8. *Præneſte & Tibur*] Utrumque Latii fuit oppidum illud hodie *Paleſtrina* 24. millibus, hoc vero *Tiveli* 16. tantum millibus ab urbe diſſitum.

9. *Lavandi raritate*] Nervorum enim doloribus balneum obeſſe, veteres medici credidere. Quod ideo notavit hîc Suetonius, quia non alibi difficilius parebant medicis ægroti, quam imperata balneorum abſtinentia, ut patet ex eo quod de intemperante illo ægro dixit Perſius Sat. 3. v. 98.

Turgidus hic epulis atque albo ventre lavatur.

10. *Ad flammam*] Celſus lib. 2. cap. 17. utilia hæc dicit eſſe ſudandi genera, quoties humor intus nocet, iſque detergendus eſt *ac nervorum quoque*, inquit, *quadam vitia ſic optime curantur.*

11. *Egelida*] Hoc eſt temperata. Ovid.

Sed gelidum Borean, egelidumque Notum.

Voce hac perſæpe Celſus utitur lib. præſertim 4. c. 24. ubi hæc ipſa quæ narrantur hic, Auguſto dicit obſervata. Salmaſius exiſtimat voce *egelidum* utrumque ſignificari tam *gelidum* quam *tepidum*.

12. *Marinis*] Torrentius legit *marinis*

calidis, albuliſque. Ne inani epithero fuerit uſus, albulas enim non aliter quam calidas intelligi poſſe, ut pore ſulphuteas in agro Tiburtino Martial lib. 1. Epig. 13.

Itur ad Herculei gelidas qua Tiburis arces

Canaque ſulphureis Albula fumat aquis.

Et St..ius Silva 3. lib. 1. quæ eſt de Tiburtino Manlii.

Illic ſulphureos cupit Albula mergere crines.

Marinæ huic morbo remedium erant calidæ ut patet ex Plinio lib. 31. c 6. & Celſus lib. 4. c. 24 calidis fomentis opus eſſe dicit cum tumor nullus eſt & aquam marinam ſive muriam fervefacere oportere, &c. Cum tamen Strabo lib. 5. Frigidas aperte dicat Albulas varioſque ſalutares ad morbos & ipſe Martialis crudas appellat epig. 4 lib. 4.

Crudarum nebula quod albularum.

Et Plinius dicto libro *egelidas*. Dicendum videtur ex fontibus quos eo loci plures fuiſſe auctor eſt idem Strabo ibid. alios frigidos, alios vero calidos fuiſſe, vel eas ab Auguſto ſumptas alio quam quo orirentur loco. Hodie dicuntur *Bagni di Tivoli*.

13 *Ligneo ſolio*] Solium illud Balneare eſt ſive vas balneatorium quo ſedentes lavabantur.

CAPUT LXXXIII.

Exercitationes [1] campeſtres equorum & armorum ſtatim poſt civilia bella omiſit: & ad [2] pilam primo, folliculumque tranſiit: mox nihil aliud quam vectabatur & deambulabat: ita ut in extremis ſpatiis [3] ſubſultim decurreret, [4] ſeſtertio vel lodicula involutus. Animi laxandi cauſſa, modo piſcabatur hamo: modo [5] talis, aut [6] ocellatis, nucibuſque ludebat cum pueris [7] minutis, quos facie & garrulitate amabiles undique conquirebat, præcipue Mauros & Syros. Nam [8] pumilos, atque [9] diſtortos, & omneis generis ejuſdem, ut ludibria naturæ malique ominis, [10] abhorrebat.

NOTÆ.

1. *Campeſtris*] Quæ fiebant in campo Martio de quibus non nulla c. 64. ſupra & Horatius lib. 1. Ode 8.

Cur apricum

Oderit campum, patiens pulveris atque ſolis.

2. *Pilam & folliculum*] Ludorum iſtiuſmodi ſpecies multæ. Trigonalis quæ in Trigone loco nempe figuræ triquetræ thermis utplurimum adjuncto exerceri ſolita, ſiniſtræ præſertim manus agilitate. Martialis Apophoret. 46.

Si me mobilibus ſcis expulſare ſiniſtris

Sum tua, ſi neſcis: ruſtice redde pilam.

Cui epigrammati titulus eſt *pila trigonalis*. Erat & Paganica quod ea pagani ſeu ruſtici præſertim uterentur pluma referta & Trigonali, quæ & pila ſimpliciter dicitur major Martialis ibid. Ep. 45.

Hac qua difficilis turget paganica pluma

Folle minus laxa eſt, & minus arcta pila.

Unde patet etiam follem pilæ genus fuiſſe, hoc pueri ludebant, & ſenes, lentius enim fertur & magis reſilit: idem Martial. ibidem epig. 48. qui quia pugno excutitur pugilatorium dicitur. Plauto in Rudente Act. 3. Sc. 4. verſ. 15. exercitiis hujuſmodi ad balnea ſeſe præparabant Martial. lib 7. epig. 31. quod eſt ad Atticum quemdam, otia literarum, laboribus hujuſmodi præferentem.

Non pila non follis, non te paganica thermis

Præparat. &c.

3. *Subſultim*] Hoc eſt ſubſiliendo currerer. Quæ deambulandi ratio ejus, ut Caſaubonus arbitratur, valetudini ſpeciali quadam ratione conducebat; medici quippe tunc temporis præſertim Aſclepiadis ſectatores varios adinvenerant deambulandi modos, qui cuique morbo convenirent; per plana vel per clivoſa, longioribus, vel brevioribus ſpatiis, contento vel levi curſu jubentes exerceri. Super quo Hipocratem a-

& 3. de Diæta & Oribaſium lib. 6. alioſque medicos laudat idem Cauſaubonus. De his etiam nonnulla Plinius lib. 26. c. 3.

4. *Seſtertio*] Turnebus adverſ. lib. 3 c 18. unus e Tortentii libris *ſextertio*, & Beroaldus *ſeſticula* ſed omnes parum commode. Emendavit Caſaubonus ex Cujacii obſervat. lib 13. c. 13. *ſegeſtrio*. Fuerunt autem *ſegeſtre* ſeu *ſegeſtrium* & *lodex* ſive *lodicula* lectorum ſupellectilia, ſegeſtria pauperum ut plurimum & in exercitu, lodices beatiorum, & in balneis ac gymnaſiis, cum enim in his nudi forent, ſi infirmitate laborarent aliqua pallam vel lodiculam, quam poſtea *ſabanam* dixere, ſumebant, ſecus ſolo campeſtri pudenda tecti. Ut cap. ſuperiori. Lucilius de ſegeſtri.

Penula, ſi quaris cantarius, ſervus, ſegeſtre,
Utilius mihi quam ſapiens.

Varro lib 4. de lingua Latina.

5. *Talis*] Talos pueriles veroſimiliter intelligit; alio enim modo ſenes, alio pueri talis ludebant, ut arbitratur Eraſmus in Aſtragaliſmo, & ex c. 71 ſupra colligas.

6 *Ocellatis*] Hanc lectionem ut pote codicum optimorum ſervat Caſaubonus. Sunt autem ocellata globuli quidam vel eburnei vel lapidei quibus puellæ ludebant Ovidius 10. Metam. 9.

Modo grata puellis
Munera fert illi conchas, tereteſque lapillos.

Ex eorum genere, qui in litoribus utplurimum inveniuntur, quoſque a forma *umbilicos* atque etiam *nympharum oculos* dixere: unde hic *ocellata* ſive *ocellatis* ſubaudiendo *lapilli* ſeu *calculi*. Vulgati Codd. legebant *oſcillatis* ab *oſcillis* nempe. Sunt autem *oſcilla* imagunculæ quædam fictiles, quas pro ſe, & pro ſuis Saturno vel Libero patri ſacrificabant, ut ait Macrobius lib 1. c 11. unde Saturnaliorum tempore miſſitabantur. De his plura Servius ad hunc. 2. Æneid. verſum.

Oſcilla ex alta ſuſpendunt mollia pinu.

De quibus & infra Claudii c 5. &c Ait Beroaldus in vetuſtiſſimo codice lectum ſibi *caſtellatim nucibus* quod ludi genus & vetuſtiſſimum eſt: Ovidius enim ait ubi de nuce.

Quas ut in nucibus non amplius alea tota eſt
Cum ſibi ſuppoſitis additur una tribus.

Quod certe multum abeſt, ut obſoleverit.

7. *Minutis*] Id quoque moris apud antiquos fuit, ut minutos procaceſque pueros ſtudioſe conquirerent, quos & delicias appellabant, non quidem illas nefandas de quibus Græci, nec enim *delicatus puer* & *delicia* idem ſemper ſonant. Statius Epicedio in filium.

Non ego mercatus Pharia de puppe loquaces
Delicias, doctumque ſui convivia Nili
Infantem linguaque ſimul ſalibuſque protervum
Dilexi &c.

Alexandrini quippe non minus ac Mauri, Syri, &c. idcirco erant in pretio. Senec. lib. 2. *de Tranquillitate vita c. 11 Eadem cauſa eſt cur nos mancipiorum noſtrorum urbanitas in dominos contumelioſa delectet: quorum audacia ita demum ſibi in convivas jus facit, ſi cœpit a domino;* & paulo infra *pueros quidem in hoc mercantur procaces, & eorum impudentiam acuunt, & ſub magiſtro habent qui probra nuditate effundant*. &c. hujuſmodi pueris mulieres præſertim delectabantur, & veſtibus nudos auro multo, gemmiſque exornabant ut narrat Dio lib 48 de Auguſti cum Livia nuptiis loquens. Et Ammianus lib. 15. graphice deſcribit in mulierum comitatu.

8. *Pumilios*] Alii fere *pumiliones* dicunt quos & *nanos*. quamvis appellatione Græca Latine dici probat Gellius lib 19 c. 13. hujuſmodi homunculi in divitum famulitio plures, quos non naturæ tantum ludibrio tales fuiſſe conſtat, ſed & arte: cum enim pretioſiores eſſent, illos quandoque mangones alebant arca concluſos, faſciiſque revinctos.

9. *Diſtortos*] Elegantiſſimæ formæ pædagogia & miniſteria habere gaudebant ab initio, ſed verſa in contrarium luxuria prodigioſi illi & quocumque vitio ſpectabiles in deliciis eſſe cœperunt. Quintil. in declamat. *Gratus eſt ille debilitate, ille infelicitate diſtorti corporis placet, alter emitur quia alieni coloris eſt*. &c. Et Inſtit lib. 2. c. 5. *Illa qua utcumque deflexa ſunt, tanquam exquiſitiora mirantur, non aliter quam diſtortis & quocumque modo prodigioſis corporibus* Et Seneca Epiſt. 5. de Harpaſte uxoris ſuæ fatua, &c.

10. *Abhorrebat*] Fuit tamen in ejus domo *Conopas* ille Juliæ neptis cura & amor

duorum dumtaxat pedum & palmi, auctore Plinio lib 7. c. 16. & Juliæ Auguſtæ libertâ mulier *nana* nomine *Andromeda* de qua idem Plinius ibid. & ipſe Auguſtus populo exhibuit Lucium illum de quo ſupra c. 43. qui tamen & aliis de cauſſis portentoſus erat.

CAPUT LXXXIV.

ELOQUENTIAM ſtudiaque liberalia ab ætate prima & cupide & laborioſiſſime exercuit. [1] Mutinenſi bello in tanta mole rerum, & legiſſe & ſcripſiſſe & [2] declamaſſe quotidie traditur. Nam deinceps neque in Senatu, neque apud populum, neque apud milites locutus eſt umquam, niſi meditata & compoſita oratione: quamvis non [3] deficeret ad ſubita, [4] extemporali facultate. Ac ne periculum memoriæ adiret, aut in ediſcendo tempus abſumeret: inſtituit recitare omnia. Sermones quoque cum ſingulis, etiam cum Livia ſua graviores, nonniſi in ſcriptis, & [5] e libello habebat; ne plus minuſve loqueretur ex tempore: pronuntiabat dulci & proprio quodam oris ſono: dabatque aſſidue [6] phonaſco operam: ſed nonnumquam infirmatis faucibus, [7] præconis voce ad populum concionatus eſt.

NOTÆ.

1. *Mutinenſi bello*] De quo ſupra c. 9. & 12. Idipſum reperit Suetonius lib. de Rhetoribus.

2. *Declamaſſe*] Declamatio aliud nihil eſt quam oratio ſcholaſtica, quæ fit forenſium actionum meditatio, qua ad pugnam forenſem velut præpilatis exerceri olim ſolebant, inquit Andreas Schotus libello de auctore & declamandi ratione, qui Suaſoriis Senecæ præfigitur. Qua de re plura apud Senecam patrem præfatione controverſ. & infra lib. de Rhetoribus. Quod mire inſectatur Petronius ſtatim ab initio eorum, quæ ſuperſunt de Satyrico.

3. *Deficeret*] Caſaubonus ex Vitterbienſi codice præfert *deficeret a ſubita*. &c. vel ut in aliis *deficeretur*. In Memmiano codice *deficeretur ad ſubita extemporali facultate*.

4. *Extemporali facultate*] Qua ex tempore citra meditationis laborem, orationem pronuntiaret. Quem jure Quintilianus ſtudiorum fructum eſſe maximum exiſtimat.

5. *Libello*] Senſus eſt eum in libello deſcripſiſſe, quæ cum ipſa Livia collocuturus erat, ſi gravioris ea momenti forent.

6. *Phonaſco*] Hoc eſt formandæ vocis magiſtro, quales apud antiquos fuere frequentiſſimi: *φωνὴ* enim Latine vox eſt unde ars ipſa Phonaſcia dicta eſt. Fuit & palæſtræ genus cujus præceptores, palæſtrici dicebantur; hi motus geſtuſque formabant, ne v. g. ruſticæ manus eſſent ne qua in movendis pedibus inſcitia, ne demum ſtatus ulla ex parte foret indecorus, &c. quam artem qui non didicerant, ii ab antiquis apalæſtri dicebantur. De quibus plura Budæus in annotationibus ad Pandectas ex Cicerone, Quintiliano, &c. Hoc enim ne ignorarent ingenui & liberaliter educati pueri maxime curaverunt.

7. *Præconis voce*] Imperatorum poſtea fuit illa conſuetudo, ut eorum orationes, deſtinati in id miniſtri, qui quæſtores candidati, de quibus ſupra, c. 65. in Senatu recitarent; præcones vero apud populum, ſi hunc per edictum non alloquerentur, ut ſæpe ſæpius factum ab Auguſto ſupra notatum, infra Neron. c. 15. & Tit. c. 6.

CAPUT LXXXV.

Multa varii generis proſa oratione compoſuit, ex quibus nonnulla in cœtu familiarium, velut in auditorio recitavit: ſicut [1] *Reſcripta Bruto de Catone*. Quæ volumina cum jam ſenior ex magna parte legiſſet, fatigatus Tiberio tradidit perlegenda. Item *Hortationes ad philoſophiam*: & aliqua *De* [2] *vita ſua*, quam tredecim libris, Cantabrico tenus bello, nec ultra expoſuit. Poëticam ſummatim attigit, Unus liber exſtat ſcriptus ab eo hexametris verſibus, cujus & argumentum & titulus eſt. [3] *Sicilia*. Exſtat alter æque modicus *Epigrammatum*, quæ fere tempore balinei meditabatur. Nam tragœdiam magno impetu exorſus, non ſuccedente ſtylo, abolevit: quærentibuſque amicis *quidnam Ajax ageret?* reſpondit, *Ajacem ſuum in* [4] *ſpongiam incubuiſſe*.

NOTÆ.

1. *Reſcripta*] Contra Brutum ſcripta; quibus reſpondebat iis quæ Brutus de Catone Uticenſi ſocero, avunculoque ſuo in vituperium, ut veroſimile eſt Julii, Auguſtique ſcripſerat.

2. *De vita ſua*] Memoriales hoc opus appellat Appianus in Illyricis ὑπομνήματα reperiuntur quoque de his nonnulla in Digeſtis l. 1. *de Cadaveribus punitorum* & *lege* 12. *ff. de re militari*: quidam etiam ejus de diſciplina militari liber videtur innui, de quo tamen nulla hîc mentio, ut nec de epiſtolis, ſed hæ in confeſſo ſunt apud omnes ut ſupra cap. 71. & Macrobius, Gellius, &c.

3. *Sicilia*] Veroſimile eſt deſcriptionem ejus inſulæ fuiſſe aliquam, & eorum, quæ habet memoranda, Ætnæ v. g. &c. niſi ſi mavis ad ea quæ ipſe in Sicilia geſſit adverſus Sext. Pompeium de quo ſupra c. 16.

4. *In ſpongiam incubuiſſe*] Spongiam inter ſcribendum pingendumve paratam ſemper habebant, quam dixere delerilem, quod ea ad delenda quæ minus placerent, uterentur. Quare hoc reſponſo feſtiviter alludebat Auguſtus ad Ajacis mortem, qui armorum Achillis judicio, de quo in Julio c. 84 victus præ dolore in ferrum incubuit, quod & Sophocli Tragœdiæ jam ante præbuerat argumentum, & Pacuvio ut ibid. notatum eſt ſupra.

CAPUT LXXXVI.

Genus eloquendi ſecutus eſt [1] elegans & temperatum: vitatis ſententiarum ineptiis, atque inconcinnitate, & *reconditorum verborum*, ut ipſe dicit, *fœtoribus*. Præcipuamque curam duxit, ſenſum animi quam apertiſſime exprimere. Quod quo facilius efficeret, aut necubi lectorem vel auditorem obturbaret, ac moraretur, neque præpoſitiones verbis addere, neque conjunctiones ſæpius iterare dubitavit, quæ detractæ afferunt aliquid obſcuritatis, etſi gratiam augent. [2] Cacozelos & antiquarios, ut diverſo genere vitioſos, pari faſtidio ſprevit. Exagitabat nonnunquam in primis Mæcenatem ſuum, cujus [3] μυροβρεχεῖς, ut ait, *cincinnos* uſquequaque perſequitur, & [4] imitando per jocum irridet. Sed nec Tiberio parcit & exoletas interdum, & reconditas voces aucupanti. M. quidem Antonium, ut inſanum, increpat: quaſi ea ſcribentem quæ mirentur potius

homines quam intelligant. Deinde ludens malum & inconſtans in eligendo genere dicendi ingenium ejus, addidit hæc, *Tuque dubitas*[5] *Cimber ne Annius an Veranius Flaccus imitandi ſint tibi? ita ut verbis qua*[6] *C. Salluſtius excerpſit ex originibus*[7] *Catonis, utaris? an potius*[8] *Aſiaticorum oratorum inanibus ſententiis, verborum volubilitas in noſtrum ſermonem transferenda?* Et quadam epiſtola[9] Agrippinæ neptis ingenium collaudan *Sed opus eſt*, inquit, *dare te operam ne moleſte ſcribas aut loquaris.*

Notæ.

1. *Elegans*] De eo ſic Gellius lib. 15. c. 7. *Cum librum epiſtolarum D. Auguſti quas ad Caium nepotem ſuum ſcripſit, legeremus, duceremurque elegantia orationis, neque moroſa, neque anxia, ſed facili hercle & ſimplici.* Et libro 10 c. 24. munditiarum patris ſui, Julii ſcilicet, in ſermonibus & epiſtolis ſectatorem fuiſſe dicit.

2. *Cacozelos & antiquarios*] More ſuo diviſim probandi, quæ ſimul prop ſuit utriuſque exempla ſubdit, Mœcenatis nempe & Tiberii, illius enim κακοζηλίαν, hujus obſoletorum verborum, ut ita dic m, aucupium exagitat, ſunt autem Cacozeli, mali imitatores, qui eo ipſo dedecorant orationem quo illam putant exornari In illud vitium incurritur quoties ingenium judicio caret & boni ſpecie fallitur verborum novitate fucum orationis affectando, quod omnium in eloquentia peſſimum ait eſſe Quintilianus, quod cætera, inquit, vitia vitentur: hoc vero etiam petatur. Antiquarios autem eos intellige, qui verba aucupantur obſoleta. Par cacozeliæ vitium, ſic enim tanquam ſcopulus vitari debet inauditum atque inſolens verbum, ut ait, ex Cæſaris libro de Analogia Gellius lib 1. c. 10. & obſoleris aut novitatis duræ & illepidæ verbis uti, par delictum eſt, inquit idem Gellius alibi.

3. μυροβρεχεῖς.] Hoc eſt *unguentis delibutos*; verba ſunt Auguſti: ſæpius enim ita loquitur, ut ſermoni ſuo vocabulum aut phraſim Græcam interſerat, ut patet ex ejus literis infra in Claud c. 4. &c. Quibus verbis affectatas & novas in Mæcenate loquendi rationes arguit, quod molliorem & luxu diffluentem virum hæ redolerent. Operum ejus fragmenta quædam refert Seneca epiſtola 114. & ridet. & de eo epiſt 19 *Ingenioſus vir ille fuit & magnum exemplum Romana eloquentia daturus, niſi illum enervaſſet felicitas.*

4. *Et imitando per jocum rides*] Senſus eſt Auguſtum quandoque literis cum Mæcenate jocatum imitando ejus in ſcribendo quaſi mo item & κακοζηλίαν. Harum epiſtolarum fragmentum extat apud Macrobium lib 2. c 4 quo lo o de Auguſti in alios jocis, & aliorum viciſſim in ipſum loquens ait: *In epiſtola ad Mæcenatem familiarem plures in jocos effuſa ſubtexuit, vale mel gentium, melcule, ebur ex Hetruria, laſer Aretinum, adamas ſupernas, Tiberinum margaritum, Cilniorum ſmaragde, jaſpis figulorum, berylle Porſenna, carbunculum I alia.*

5. *Cimber ne Annius.*] In tribus ex ſuis libris Torrentius legit *Annaus* de quo legiſſe ſe quidquam non meminit. Caſaubonus exiſtimat ejus mentionem fieri a Quintiliano & Epigrammate eo quod legitur in Catalectis quo in Rhetorem antiquarium ejus nominis luſerit: Vir ilius Pro *Veranio. Verrius flaccus* legit Beroaldus. ut de eo intelligatur, quem nepotibus præceptorem ab Auguſto datum dicit lib. de Grammat c. 17 ſed vero parum ſimile putant, alii evectum ad id muneri eum qui hoc ipſo quod maxime oderat Auguſtus, orationis vitio laboraſſet; quod enim ſcriptum de *obſcuris Catonis* a Verrio librum refert ex Gellii lib. 17. c. 6. dilucidum id potius auctorem probaverit quam antiquarium. obſoleta ſiquidem Catonis antiquarii verba ſuſciperat explicanda. certe Veranii meminit quoque Macrobius lib. 3. c. 2. ut veterum quarumdam vocum interpretis. Ad rem igitur. Auguſtus ridet Antonium, qui illa agitet quæ deliberationem pari nullam debeant, num ſcilicet antiquarios illos imitaturus ſit, an loquaces Aſiaticos, ut pote quorum æque in ſuo genere peccet oratio.

6. *Criſpus Salluſtius*] Arguitur quod vetera quæ in Catonis libris leguntur verba

affectaverit. Notum epigramma.

Et verba antiqui multum furate Catonis
Criſpe Jugurthinæ conditor hiſtoriæ.

De quo & Quintilianus lib 8. cap. 3. & ipſe Suetonius infra de illuſtribus Grammaticis 15.

7. *Catonis*] Cato Cenſorius libros ſcripſit, quibus titulus erat *origines*, his omnia antiquitatis monimenta collegerat, de quibus multa apud Ciceronem mentio lib. præſertim de Oratore.

8. *Aſiaticorum*] Hos in vivendo ſimul & dicendo ſecutus dicitur a Plutarcho Antonius: Petronius *nuper ventoſa iſta & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigravit, animoſque juvenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam ſidere afflavit.*

9. *Agrippina neptis*] De hac ſupra c. 64. Vipſanii Agrippæ & Juliæ Auguſtæ altera filia Germanici uxor Caligulæ mater, de qua etiam plura infra in Tiberio & aliis.

CAPUT LXXXVII.

Quotidiano ſermone quædam frequentius & notabiliter uſurpaſſe eum, literæ ipſius [1] autographæ oſtentant. In quibus identidem cum aliquos numquam ſoluturos ſignificare vult, *Ad* [2] *Kalendas Græcas ſoluturos* ait: & cum hortatur ferenda eſſe præſentia, qualiacumque ſint, *Contenti ſimus* [3] *hoc Catone*: & ad exprimendam feſtinatæ rei velocitatem, *Velocius quam aſparagi coquantur*. Ponit aſſidue & pro ſtulto, [4] *baceolum*: & pro [5] pullo, *pullejaceum*: & [6] pro cerito, [7] *vacerroſum*: & [8] *vapide ſeſe habere*, pro male: & [9] *betiſſare*, pro languere: quod vulgo [10] *lachaniſſare* dicitur. Item [11], *ſimus*, pro ſumus: & [12] *domos* genitivo caſu ſingulari, pro domus. Nec umquam aliter hæc duo, ne quis mendam magis quam [13] conſuetudinem putet. [a] Notavi & in chirographo ejus illa præcipue: non dividit verba, nec ab extrema parte verſuum abundantes literas in alterum transfert: ſed ibidem ſtatim ſubjicit, [14] circumducitque.

INTERPRETATIO.

a *Obſervavi quoque in iis quæ ejus manu ſcripta erant hæc præſertim: non ſecat vocabula, & non transfert in verſum* ſequentem *literas abundantes in fine* præcedentis; *ſed illas eodem in loco ſupponit, & circumductione* diſtinguit.

NOTÆ.

1. *Autographa*] Ipſius manu ſcriptæ.

2. *Kalendas Græcas*] Quia nullæ erant apud Græcos, hi quippe ſuos menſes alio quam Latini modo computabant; a neomenia non kalendis incipientes, &c.

3. *Hoc Catone*] Qui illum Reip. ſtatum in quo vixerat, conſtantiſſime retinendum pugnavit, nec mutato ſuperſtes fuit; quibus verbis convenit etiam, quod de Auguſto Catonis domum ingreſſo narrat Macrobius lib. 2. c. 4. Straboni enim male de pervicacia Catonis exiſtimanti dixit, *quiſquis præſentem civitatis ſtatum commutari non volet, & civis & vir bonus eſt.* Senſus eſt igitur quemadmodum Cato præſenti rerum ſtatu contentus alium nolebat, ita & nos idem velimus. Caſaubonus addit vocem hanc ab eo primum prolatam cum tribubus commendaret aut in Senatum legeret aliquem, cujus mores non admodum probarentur: Quod tamen dicit hoc loco *ſimus* ab eo uſurpatum pro *ſumus*, aliud quid innuere videatur. Auguſtus qui tales viros, qualis erat Cato, obfirmato nempe & invicto adverſus tyrannidem odio, vero ſimiliter non amabat, ſi quem legeret in Senatum modica virtute contentus, tantam nolebat, quanta fuerat in Catone, cum igitur *ſi quis*, ut ait

Valerius Max. lib. 2. c. 5. in fine *ſanctum & egregium civem ſignificare volit ſub nomine Catonis definiat*, ideo hunc Catonem, id eſt civem, ita bonum eſſe ſignificaverit, ut meliorem nollet. Unde dictum illud ab eodem Auguſto ad alia quoque tranſlatum eſt. Hunc etiam locum alia ratione Turnebus explicat *adverſariorum* lib. 24. c. 15.

4. *Baceolum*] Beroaldus legit *blaceolum* a Græco βλάξ, unde Feſtus *blitum* & *blaterare* deducit, hoc eſt, ſtulte & precupide loqui. Caſaubonus *bateolum* in pluribus legit exemplaribus, & probat, ut deducatur a βαίτος vel βάταλος quæ voces pro diſſoluto & remiſſo primum; deinde pro voluptuoſo etiam uſurpatæ ſunt. Verum hæc ſtultum vulgo non ſignificant, unde præferenda videtur noſtra lectio, tum quia plurium codicum auctoritas hanc tuetur, tum quia deduci poteſt a βάκηλος quæ vox idem ſignificat atque βλάξ, hoc eſt ſtolidum hominem, ſupinum, & ſocordem, &c.

5. *Pro pullo*] Caſaubonus in aliquibus, & Torrentius in uno codice *pullum* & in tribus *apud pullum* legit, alii quidam *puleio* ut deducatur a voce *puleium* quod herbæ genus *penultimo*, vulgatam tamen ſervavere quamvis *pro pullum* optime dici poſſe videatur, quo vero ſenſu pullum intelligeret, vix eſt ut quis eliciat: pullus enim de herbarum & veſtium colore dicitur, pro quo pulleiaceum dixerit ut *herbaceus, hederaceus, miniaceus*, &c. ut & de animalium omnium partubus recens editis.

6. *Cerito*] Caſauboni MSS. *territe* habent male, ut fatetur, Torrentii *cerrite* quod probat jure tum ex Feſto, tum ex Horatio lib. 2. Sat. 3. v. 278.

Marius cum præcipitat ſe
Cerritus fuit.

Idem quod *lymphatus fanaticus*. &c. quaſi *cereritus* ut aiunt Cereris furore percitus. Nonius tamen *ceritus* legit quo convitio turpes quoſdam & exangui facie homines incessebant.

7. *Vacerroſum*] Hoc eſt, vecordem veſanum quod & *vacerram* dicunt ex Feſto, qui auctor eſt Verrium & alios complures hoc nomine dixiſſe ſtipitem ad quem equi religari ſolerent, & Ateium Philologum pro maledicto acerbitatis accepiſſe ut ſupra. Livius Andronicus habet.

Vecors & malefice Vacerra: vacerroſum.

Ergo dicebat Auguſtus ad ſignificandum vecordiæ exceſſum, ut pro *cerito* eſſet: ejuſmodi enim inclinamenta in *oſus* immodicam quandam rei copiam ſignificant ut *Jecoroſus, vinoſus*, &c.

8. *Vapide*] Vapida ſunt minus valentia ſi cum Torrentio a *vappa* deducis duplici *p*. ſcribendum erit. Notum porro eſt vappam dici vinum corruptum Horat. Sat. 3. lib. 2. v. 143.

Qui Vejentanum feſtis potare diebus
Campana ſolitus trulla, vappamque profeſtis.

Unde homines degeneres dicti ſunt *vappæ*. Idem Satyr. 1. lib. 1. v. 104.

Non ego avarum
Cum veto te fieri, vappam jubeo aut nebulonem.

9. *Betiſſare*] Sic ſcripſit Caſaubonus non *betizare* & *lachanizare*. Iſidori auctoritate motus, is enim lib. Originum 1. c. 4 ait, *A Græcis duas literas mutuavit Latinitas y & z propter nomina Græca, & hæ apud Romanos uſque ad Auguſti tempus non ſcribebantur, ſed pro z ſſ ponebant, ut hilariſſat*. &c. Priſcianus quoque *ſæpe pro z literam ſ ſolemus geminatam ponere, ut patriſſo pro πατρίζω*, &c.

10. *Lachaniſſare*] Non mirum ſic vertiſſe Auguſtum, λάχανον enim Atticis *beta* eſt, ſed oleris omne genus Horatio, ſi Lambinum audis Satyr. 6. lib. 2. verſ. 115.

Ad porri & ciceris refero lachanique catinum.

Si Torrentium legeris *lagani* quod placentæ genus quoddam. Sed ut fatetur uterque λάχανον Græcis eſt omnis herba ſativa, quæ edundo ſit, quanquam Athenienſibus κατ' ἐξοχὴν ſumatur pro *beta*; ut ut eſt *lachaniſſare* bene ſemper pro languere ponitur quid enim olere mollius & languidius? Catullus 98.

Languidior tenera cui pendens ſicula beta, &c.

11. *Simus*] E converſo ſæpe legere eſt *u* pro *i*. v. g. *optumo carnufex*: unde colligas affinem fuiſſe earum literarum pronunciationem.

12. *Domos*] Sic quoque *u* ſæpe poſitum pro *o* ut *colpum, poblicum* &c. notat quippe Priſcianus in multis Italiæ populis, ut & vetuſtiſſimis quibuſdam Romanis literam *u* inuſitatam ab initio.

13. *Contumeliunem*] Hinc videtur ipſe Auguſtus ab antiquariorum vitio, non procul abfuiſſe.

14. *Circumducit*] Non poteſt hoc melius quam ipſa ſcriptione demonſtrari en Fragmentum

Fragmentum epiſtolæ ad Cajum, quæ extat apud Gellium lib. 15. c. 7

Ave mi Cai meus ocellus jucundiſ (*ſimus*
Quem ſemper medius fidius deſi- (*dero*
Præcipue diebus talibus qua- (*lis*
Eſt hodiernus, &c.

Id autem faciebat perſpicuitatis amore ne quaſi avulſa a ſe invicem verba forent quod tamen errandi poſtmodum anſam præbuit criticis, qui circumductiones ejuſmodi quandoque pro literis accepere, præſertim pro litera L majuſcula propter aliquam ſimilitudinem L. Hic autem notare eſt obiter verſum etiam in proſa oratione dici hunc verborum ordinem quem nunc vulgo dicimus *lineam*.

CAPUT LXXXVIII.

ORthographiam, id eſt, formulam rationemque ſcribendi a Grammaticis inſtitutam, non adeo cuſtodiit: ac videtur eorum ſequi potius opinionem, qui perinde ſcribendum ac loquamur exiſtiment. Nam quod ſæpe non literas modo, ſed ſyllabas aut permutat aut præterit, communis hominum error eſt. Nec ego id notarem, [1] niſi mihi mirum videretur, tradidiſſe aliquos, legato eum conſulari ſucceſſorem dediſſe, ut rudi & indocto, cujus manu *ixi* pro *ipſi* ſcriptum animadverterit. Quoties autem [2] per notas ſcribit, *b*, pro *a*: *c*, pro *b*, ac deinceps eadem ratione ſequentes literas ponit. [3] Pro *z* autem duplex *aa*.

NOTÆ.

1. *Niſi mirum*, &c.] Videtur inde colligi poſſe hunc ſcribendi modum non tam a pronunciatione, quam ab orthographia abfuiſſe; Suetonii ut minimum temporibus; dubitat ſiquidem hic auctor utrum Auguſtus offendendus nec-ne fuerit hac viri conſularis ſcribendi ratione; atque ideo vocem *ipſi* mollius & quaſi medio quodam tono inter *iſſi*, pronunciatam *x* enim litera duplex eſt *ſſ*. Quod autem conſularem iſtum Caſaubonus increpat, quod Auguſti temporibus ignorata etiamnum erat, aut paucis cognita litera *x*, ut teſtatur Iſidorus lib. 1. c. 24. certe ignoratam duntaxat inferre poteſt in ſcribendo, non etiam in dicendo ſeu pronuntiando, ut patet vel ipſo Varronis teſtimonio, quod adducit *literarum partim ſunt & dicuntur ut* A B *partim dicuntur & non ſunt ut* H & X. ſaltem ergo dicebatur *x* litera, hoc eſt, pronunciabatur, quod ſufficit ut ea ſine vitio potuerit uti conſularis ille, quin & Auguſto poterat hac ratione gratificari, hujus methodum ſecutus in ſcribendo, perinde ac loqueretur.

2. *Per notas*] De his in Julio c. 56.

3. *Pro* z] Caſaubonus legebat in omnibus libris *pro* x & emendavit pro z patet enim ultimam hic literam intelligi, quo certe non admiſſo, dicendum eſſet z tunc temporis nondum in uſu fuiſſe, de quo videſis Iſidorum lib. 1. c. 24.

CAPUT LXXXIX.

NE Græcarum quidem diſciplinarum leviore ſtudio tenebatur: in quibus & ipſis præſtabat largiter, magiſtro dicendi uſus [1] Apollodoro [2] Pergameno, quem jam grandem natu, Apolloniam quoque ſecum ab urbe juvenis adhuc eduxerat. Deinde etiam [3] eruditione varia repletus [4] Sphæri Arei [5] philoſophi, filiorumque ejus Dionyſii & Nicanoris contubernium iniit: non tamen ut aut loqueretur expedite, aut componeret

aliquid auderet. Nam & ſi quid [6] res exigeret, Latine formabat, vertendumque alii dabat. Sed plane Poëmatum quoque non imperitus, delectabatur etiam comœdia veteri, & ſæpe eam exhibuit publicis ſpectaculis. In evolvendis utriuſque linguæ auctoribus, nihil æque ſectabatur quam præcepta & exempla publice vel privatim ſalubria: eaque ad verbum excerpta, aut ad domeſticos, aut ad exercituum provinciarumque rectores, aut ad urbis magiſtratus plerumque mittebat: prout quique monitione indigerent. Etiam libros totos & ſenatui recitavit & populo notos per edictum ſæpe fecit: ut orationes *Q.* [7] *Metelli*, *De prole augenda*, & [8] *Rutilii*, *De* [9] *modo ædificiorum*: quo magis perſuaderet, utramque rem non a ſe primo animadverſam, ſed antiquis jam tunc curæ fuiſſe. Ingenia ſeculi ſui omnibus modis fovit. Recitantes & benigne & patienter audivit: nec tantum carmina & hiſtorias, ſed [10] & orationes & dialogos. Componi tamen aliquid de ſe, niſi & ſerio, & [11] a præſtantiſſimis offendebatur: admonebatque Prætores, ne paterentur nomen ſuum [12] commiſſionibus [13] o ſolefieri.

NOTÆ.

1. *Apollodoro*] Idem habet Quintilianus initio lib. 3. cui addit Strabo illum Auguſti gratia multum inclaruiſſe & ſectæ Apollodoreæ initium fuiſſe, quam tamen jam inde ab Auguſti temporibus plurimi non factam teſtatur lib. 13.

2. *Pergameno*] Pergamum ſive Pergamus minoris Aſiæ civitas eſt hodie *Pergamo*, ſed multum a priſtino ſplendore diverſa.

3. *Eruditione varia*] Hujus loci ſententia eſt Auguſto eloquentiæ Græcæ præceptorem fuiſſe Apollodorum: philologiam vero quam vocant hoc eſt hiſtoriam, rerum antiquarum cognitionem, humanioreſque literas edoctum a Sphæro illo quæ omnia nomine Variæ eruditionis expreſſit auctor hic noſter, quod in illis verſati proprie dicantur eruditi ut adhuc infra Calig. c. 53. *E diſciplinis liberalibus minimum eruditioni, eloquentiæ plurimum attendit.*

4. *Sphæri*] Omnes MSS. Torrentii habent *Sperares* aut *Sperarii*. Quia tamen Dio lib. 48. Sphæri cujuſdam mentionem fecit qui Auguſti libertus idem & pædagogus fuerat ipſi cariſſimus ut pote quem fato functum, funere publico efferri voluerit; ideo ſicut ſcriptum eſt, emendarunt.

5. *Arii*] Philoſophus fuit Alexandrinus cujus in gratiam Auguſtus Alexandriam ingreſſus multis & vitam & bona condonarat. Hujus meminit & Plutarchus in Antonio & Seneca lib. *de Conſolatione ad Marciam* c. 4. & ſupra c. 17. de eo jam aliqua notata ſunt Cæſarionis occaſione: meminit & Dio lib. 51. & Strabo, &c. lectionem autem *contubernium iniit* Casaubonus arguit, pro *in contubernium aſcivit* aut *contubernio admovit* ut Tiberii cap. 14. unde cum in quibuſdam codicibus legerit *contubernio* abſque voce *iniit* quam nec habent Liſſæi codices, & Pithœi & Urſini, hanc repellit & retinet *contubernio*, ſed hoc poſito rejiciendus veniret Sphærus ut Areo ſolo ſuperſtite legeretur *eruditione varia repletus in Arei philoſophi filiorumque ejus Dionyſii & Nicanoris contubernio.*

6. *Res exigeret*] Hoc eſt ſi quando ſibi Græce dicendum eſſet, v. g. cum Alexandriæ lingua Græca peroravit, ut refert Dio lib. 51. plurimum quippe tunc temporis valebat hæc lingua tum in Aſia tum in Europa.

7. *Q. Metelli*] Is fuit cenſor anno U. C. 623. ante natalem Auguſti ſexaginta circiter & octo enixe in id incubuit ut populo connubia perſuaderet. Videſis ſupra c. 34. & Epitomen Livii lib. 59.

8. *Rutilii*] Hic cum M. Manlio Maximo conſul fuit ann. U. C. 649. & eundem exiſtimat eſſe Torrentius cujus toties honorifice meminit Cicero lib. 1. de Oratore, ut

philoſophiæ dedui & quo ſanctior & integrior in civitate nullus eſſet. Qui tamen de architectura libros non ſcripſerit, ut vult Beroaldus, ſed orationes habuerit, ut & alii quoque, in Senatu vel ad populum de modo ædificiis imponendo ad cohibendum luxum, & amovenda incendia.

9. *Modo ædificiorum*] Strabo lib. 5. dicit conſtitutum ab Auguſto fuiſſe, ne quis ædes altius quam ſeptuaginta pedes tolleret. Quam altitudinem ad 60. pedes reductam a Trajano auctor eſt Aurelius Victor. Certe maximam ædificiorum Romanorum altitudinem tum ex his locis colligas, tum ex oratione Ariſtidis Sophiſtæ, cujus hæc ſunt verba, qualia ex Canteri verſione retulit Caſaubonus; *non tamen quieſcit donec aquales ſibi ſuper impoſitas urbes alteram ſuper alteram ferat, quo circa ſiquis eam (Romam) diligenter vellet evolvere & qua nunc in ſublimi ſunt urbes, humi juxta ſe invicem deponere, exiſtimarem fore ut omnis Italia reliqua pars compleretur atque una urbs, ad Jonium mare continua protenderetur.*

10. *Sed & orationes*] Hunc morem emendandi etiam, quæ componebantur gratia, obſervatum conſtat ex Plinii epiſt. 17. lib. 7. ubi aliquibus non probantibus quod & orationes recitaret, ut pote quæ declamandæ potius eſſent, ait *ſua cuique ratio recitandi mihi, quod ſæpe jam dixi, ut, ſi quid me fugit, ut certe fugit, admonear. Quo magis miror quod ſcribis fuiſſe quoſdam qui reprehenderent quod orationes omnino recitarem, niſi vero has ſolas non putant emendandas.* Et infra *pluribus recito : ac ſiquid mihi credis tunc acerrimo emendo.* Qua epiſtola plura ſuper hac conſuetudine.

11. *A præſtantiſſimis*] Hoc quoque innuit Horatius epiſtola ad Auguſtum.

Sed neque parvum
Carmen majeſtas recipit tua, nec meus audet
Rem tentare pudor, quam vires ferre recuſent.

12. *Commiſſionibus.*] Quid ſit committere ſupra c. 45. hic intelliguntur duntaxat vel oratorum inter ſe commiſſiones, & quaſi pugnæ in literatum exercitio; quales ciebat Verrius ille de quo paulo ſupra & adhuc infra lib. de Grammaticis c. 17. *Namque ad exercitanda diſcentium ingenia aquales inter ſe committere ſolebat, propoſita non ſolum materia quam ſcriberent, ſed & pramio quod Victor auferret.* Hinc Juvenalis de hujuſmodi poëtarum exercitio Satyra 1.

Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem
Committas, nulli gravis eſt percuſſus Achilles.

13. *Obſoleſieri*] Ludicris ejuſmodi præerant prætores, ideo monebat illos ne & miſceri nomen ſuum finerent, & dehoneſtari vel inſulſis commiſſionum verſibus vel auctorum forte quorumdam indignitate.

CAPUT XC.

[1] CIRCA RELIGIONES talem accepimus. Tonitrua & fulgura paullo infirmius expaveſcebat: ut ſemper & ubique pellem [2] vituli marini circumferret, pro remedio: atque ad omnem majoris tempeſtatis ſuſpicionem, in abditum & [3] concameratum locum ſe reciperet: conſternatus olim per nocturnum iter tranſcurſu fulguris, ut [4] ſupra diximus.

NOTÆ.

1. *Religiones*] Supra cap. 31. de Auguſti erga deos pietate, nunc de ejuſdem ſuperſtitione, quæ nihil aliud eſt, quam meticuloſa quædam obſervatio eorum quæ eſſe a diis exiſtimantur.

2. *Vituli Marini*] De hac antiquorum perſuaſione quam ineptam multi veroſimillime crediderunt Plinius lib. 2. c. 55. tabernacula ex eorum pellibus factitata narrat, *quoniam*, inquit, *hoc ſolum animal ex marinis non percutiat (fulmen) ſicut nec e volucribus aquilam, qua ob hoc armiger hujus teli fingitur.* Refert de hyæna quæ lupi genus eſt Ariſtoteli lib. 6. *de Hiſtoria animalium* c. 32. qui & in eodem opere paſſim vituli marini meminit, nullibi tamen hujus miraculi. De

hyæna quoque apud Plinium magica multa & fabuloſa narrantur lib. 28. c. 8. Palladius lib. 1. c. 35. utriuſque pellem animalis adverſus grandinem remedium profert.

3. *Concameratum*] Legunt alii *concavernatum* quod verbum quamquam novum non diſplicet Torrentio; propter locum ſupra citatum ex lib. 2. c. 55. Plinii dicentis non altius quinque pedibus unquam deſcendere in terram, quare pavidi altiores ſpecus tutiſſimos putabant. Idem & Seneca lib. 6. naturalium quæſt. c. 1. *Adverſus tonitrua & minas cœli ſubterranea domus, & defoſſi in altum ſpecus remedia ſunt. Ignis ille cœleſtis non tranſverberat terram, ſed exiguo ejus objectu retunditur.*

4. *Supra diximus*] Cap. 29. alii legunt *prædiximus*.

CAPUT XCI.

SOMNIA neque ſua, [1] neque aliena de ſe negligebat. Philippenſi acie quamvis ſtatuiſſet non egredi tabernaculo, propter valetudinem: egreſſus eſt tamen [2] amici ſomnio monitus: ceſſitque res proſpere, quando [3] captis caſtris, lectica ejus, quaſi ibi cubans remanſiſſet, concurſu hoſtium confoſſa atque lacerata eſt. Ipſe [4] per omne ver, plurima, & formidoloſiſſima, & vana, & irrita videbat: reliquo tempore rariora, & minus vana. Cum dedicatam in Capitolio [5] ædem Tonanti Jovi aſſidue frequentaret, ſomniavit queri [6] Capitolinum Jovem, cultores ſibi abduci, ſeque reſpondiſſe: Tonantem pro [7] janitore ei appoſitum: ideoque mox [8] tintinnabulis faſtigium ædis redimivit, quod ea fere [9] januis dependebant. Ex nocturno viſu etiam [10] ſtipem quotannis die certo emendicabat a populo, [11] cavam manum [12] aſſes porrigentibus præbens.

NOTÆ.

1 *Neque aliena de ſe*] Forſan exemplo Julii, qui illa neglexerat, cautior factus, ſibi quoque tam infeliciter aliquando non cederet, quod innuit Valerius lib. 1. cap. 5. Notat Caſaubonus ex Artemidoro lib. 1. cap. 2. moris antiqui fuiſſe, ut quidquid quiſque de Republica ſomniaſſet, illud vel præconis voce, vel pittacio, hoc eſt tabula quadam deſcriptum indicaret.

2. *Amici*] Sic omnes Torrentii M S S. contra quos tamen *medici* legendum cupit motus auctoritate Dionis, Velleii, & Valerii Maximi, qui medicum illum dicunt nomine Artorium.

3. *Caſtris captis*] Supra c. 13. auctor eſt Valerius Maximus lib. 1. c. 7. ipſa quæ Philippenſe prælium anteceſſit nocte Minervæ ſpeciem Artorio medico dormienti oborram præcepiſſe, ut Auguſtum gravi morbo litet implicitum moneret, ne ejus cauſſa a prælio abſtineret &c.

4. *Per omne ver plurima*] Qualia melancholicis vinolentis, & febrientibus accidere tradit Ariſtoteles libro de inſomniis cap. 4. ubi & cauſas inveſtigat.

5. *Ædem Jovi tonanti*] Hanc voverat bello Cantabrico de quo ſupra c. 20. & 85. ac præcipue c. 29.

6. *Jovem Capitolinum*] Varia ſunt Jovis cognomina: templum hoc voverat Tarquinius Priſcus, perfecerat Superbus.

7. *Janitore*] Catenis vincti janitores ſtabant ad portas, ut teſtatur ipſe Suetonius lib. de claris Rhetoribus c. 3. & Ovidius amorum lib. 1. Elegia 6.

Janitor indigne dura religate catena

Et adhuc infra eadem Elegia.

Sic dura numquam religere catena.

8. *Tintinnabulis*] Senſus eſt Auguſtum, ut janitoris loco prorſus eſſet Jovi Capitolino Jupiter tonans, hujus ædium faſtigio impoſuiſſe tintinnabula, quæ ſuo ſono & janitoris, & tonantis etiam forte, ſpeciem præberent aliquam. De faſtigio videſis quid hoc ſit in Jul. c. 81.

9. *Januis dependebant*] Ut hoc ſono

ſenitores monerentur, aut excitarentur. Auctor eſt Dio his quoque cuſtodes inſularum familiam advocare ſolitos (quid ſint inſulæ vid. in Jul. cap. 41.) His quoque ad prandium cœnamve parandam, apponendam ſignum datum colligere eſt ex Senecæ epiſt. 95. & ex c. 12. lib. *de brevitate vitæ.* Unde & Trimalcio ille Petronianus *ſymphonia ſignum* hoc dari curat Martialis de hoc Apophoret. 163. cui lemma *Tintinnabulum.*

Redde pilam, ſonat æs thermarum, &c.

10. *Stipem quotannis*] Specie aliqua miſeriæ placari ſibi deam Nemeſim exiſtimabant hoc eſt deorum invidiam ut pote ſe liciore fortuna utentibus obnoxiam, ſicque læ:iſſima rerum triſtiſſimarum mentione temperabant, hinc illa vel extremi ſupplicii in triumphis inſtrumenta flagellum, tintinnabulum currui appenſa jam inde ab Horatio illo Curiatiorum victore. Quibus de ritibus ſæpe Plutarchus *in Camillo & Paulo Æmylio.* Fulvius Urſinus hue refert inſcriptiones quas Romæ in ſacra via repertas ait, ſed hæ omnes anno novo vel Calendis Januarii collatam ſtipem teſtantur, quod de ea potius intelligendum videtur quæ ſtrenæ nomine conferebatur.

11. *Cavam manum*] Quod mendicantium eſt, ac ideo majoris abjectionis indicium, ingenuiſque viris eo minus dignum, quod illis probro verteretur, ut ſordide avaris, ac rapacibus, ut ex Ammiani Marcellini lib. 16. probat clare Caſaubonus, ſed maxime ex Claudiano in Rufinum.

Dextera quin etiam ludo conceſſa vagatur
Æra petens pœnaſque animi perſolvit avari
Terribili lucro, viveſque imitata retentus
Cogitur adductis digitos inflectere nervis.

Qua circumlocutione patet mendicantis aut raparis viri manum exprimi. Rufinus enim ille ſub Honorio imperatore præfectus prætorio trucidatus eſt, & ſic formata manu per Conſtantinopolim circumlatus. Hinc de Athenienſium avaritia hoc proverbium natum eſt τὴν χεῖρ' ὕπτιαν καὶ ἀποθνήσκων Ἀθηναῖος. *Athenienſis vel moriens cavat manum.*

12. *Aſſes.*] De aſſibus in Jul. c. 4.

CAPUT XCII.

[1] AUSPICIA quædam & omina pro certiſſimis obſervabat. Si mane ſibi [2] calceus perperam, ac ſiniſter pro dextero, induceretur, ut dirum: ſi terra marive ingrediente ſe longinquam profectionem, forte rorasset, ut lætum, maturique & proſperi reditus. Sed & [3] oſtentis præcipue movebatur. Enatam inter juncturas lapidum ante domum ſuam palmam, in [4] compluvium Deorum Penatium tranſtulit: utque coaleſceret, magno opere curavit. Apud inſulam Capreas, veterrimæ ilicis demiſſos jam ad terram languenteſque ramos convaluiſſe adventu ſuo, adeo lætatus eſt, ut eas [5] cum Republica Neapolitanorum permutaverit, [6] Ænaria data. Obſervabat & [7] dies quoſdam, ne aut poſtridie [8] nundinas quoquam proficiſceretur: aut [9] Nonis quidquam rei ſeriæ inchoaret: nihil in hoc quidem aliud devitans, ut ad Tiberium ſcribit, quam [10] δυσφημίαν nominis.

NOTÆ.

1. *Auſpicia & omina*] Hoc eſt diſcrimen harum vocum. Auſpicia ab avium inſpectione, auguria ab eorumdem garritu omina ab hominum vocibus quibus vim quoque ſuam ineſſe crediderunt, quod Cicero notavit 1. *de divinatione* 102. ubi de his plura, quamquam idem auctor fulmen ipſum inter auſpicia reponat ibidem lib. 2.

2. *Calceus*] Quo die ſeditione militari de qua ſupra c. 4. prope afflictus eſt, id ſibi

contigerat, de quo egregie Plinius lib. 2. c. 7. *Divus Auguſtus lævum prodidit ſibi calceum præpoſtere indutum, quo die ſeditione militari prope afflictus eſt. Quæ ſingula improvidam mortalitatem involvunt, ſolum ut inter iſta certum ſit, nihil eſſe certi aut miſerius quidquam homine, aut ſuperbius.*

3. *Oſtentis*] Oſtentum dixere quidquid contra naturam factum genitumve eſſet ab oſtendendo ſicut portentum a portendendo: adiſis Feſtum in his vocibus.

4. *Compluvium penatium*] Id ita Torrentius explicat, ut dii penates hîc intelligantur fuiſſe Jupiter ille herceus ab ἕρκος hoc eſt *ſeptum* ſeu *vallum* dictus quod *intra conſeptum domus cujuſque coleretur, quem etiam deum penetralem appellabant*, inquit Feſtus in voce *herceus* Hujus dei meminit & Halicarnaſſeus lib. 1 cui & conſecrata fuiſſe domorum impluvia in quibus & aram habuiſſe ad quam occiſus fuerit Priamus colligunt ex illo Ovidii verſu.

Cui nihil hercei profuit ara Iovis.

Verum Penates variis in locis ædium colebantur, in cubiculo ut ſupra c. 7 & infra in Domitiano c 17 maxime in foco, ut ex Valer. Max lib. 2. c. 1. & multis aliis conſtare poteſt, in aliqua etiam atrii parte, ut ex Vitruvii lib. 6 cap. 4. Caſaubonus exiſtimat v. g. in compluvio, & denique in porticu compluvio adjuncta ex Petronio: *notavi etiam in porticu gregem curſorum cum magiſtro, ſe exercentem. Præterea grande armarium in angulo vidi in cujus ædicula erant lares argentei poſiti* Unde colligere eſt compluvium illud penatium ſi in Auguſti palatio fuerit nihil aliud fuiſſe quam locum illum ſub Dio, qui intra porticus illorum eſſet, a compluendo dictum ſicut & in privatis domibus in quibus *ſi relictum erat in medio ut lucem caperet; deorſum quo impluebat, impluvium dictum: & ſurſum qua compluebat, compluvium*, ut ait Varro lib. 4. *de lingua Latina* a quo nonnihil differt Feſtus in voce *impluvium*. Certe veroſimillimum eſt delatam potius fuiſſe palmam hanc de qua hîc agitur, in compluvium templi Penatium ut ibi coleretur, (unde & conſtare poteſt compluvium in templo fuiſſe ut refert Varro) templum enim illud haud procul a foro fuiſſe teſtatur idem ibidem Halicarnaſ. Ubi etiam ſervata dicit Trojana numina quæ ſecum Æneas advexerat, inter quæ & ipſum Palladium.

5. *Cum Rep. Neapolit.*] Civitates nonnullæ aliquam Reip. Romanæ formam retinuerant, ut ſupra c. 46. & his ſua erant vectigalia hoc eſt publici reditus, ut ſupra ibid. in Tib. c. 49. & alibi.

6. *Ænaria*] Inſula eſt in ſinu Puteolano, ſic dictam volunt a ſtatione navium Æneæ. Hodie *Iſchia*. Capreæ vero *Capri* de qua inſula ſæpe in Tiberio.

7. *Dies quoſdam*] Hoc eſt peculiari ſua ſuperſtitione præter dies qui infauſti publice habebantur, alios etiam obſervabat, quos hîc recenſet.

8. *Poſtridie nundinas*] Præter Calendas Nonas & Idus, erant quoque in menſe Romano dies nundinarum feriæ ſcilicet quales ferme in noſtro menſe hebdomadæ cum hoc diſcrimine, quod nono quoque die recurrerent, ex variis inſtitutionis cauſis hæc præcipua videtur, ideo nempe factum, ut octo diebus ruſtici in agris opus facerent nono autem die intermiſſo ad mercandum, legeſque accipiendas Romam venirent, ſcitaque plebis & Senatuſconſulta frequentiore populo proponerentur.

9. *Nonis*] Hæc eſt peculiaris Auguſti ſuperſtitio publica quippe ſuperſtitione ater non erat Nonarum dies, ſed poſterior quemadmodum & Calendarum & Iduum ut notat ex Verrio Flacco Bernaldus, & ex Nonio Marcello c. 2 in voce *atri* patet. Idque propter infortunia quædam quæ diebus illis contigerant, de quibus Livius lib. 6. Decadis 1. videſis etiam ſuper hac re plura dicentes, Macrobium lib. 1, c. 16. & Gellium lib. 5, c 7.

10. *δυσφημίαν*] Hoc eſt maledicentiam ſeu infauſtam ominois vel ominis ſignificationem: Nonis v. g. quaſi *non is* cui ſimile eſt quod de eo qui Canneas vænales clamabat Craſſo navem conſcendente, quaſi *cave ne eas* de quo Plin. lib 15 c 19. & Cicero 2. de divinatione. Poſtridie autem nundinarum, vel exemplo cæterorum poſtridianorum, qui omnes inominati erant, ut modo notatum eſt, vel ut exiſtimat Torrentius, quod cum fere proficiſcantur homines, ut nundinis interſint, qui poſtridie iter inſtituat, præpoſtere agere & quaſi poſt bellum machinas parare videatur. Quod autem de ſimilitudine nundinarum & novemdialium dierum, qui mortuis dicati erant notat Caſaub. id certe ipſas nundinas potius fecerit infauſtas, quam poſtridianum earum diem.

CAPUT XCIII.

Peregrinarum cæremoniarum, ſicut veteres ac [1] præceptas reverentiſſime coluit, ita cæteras contemtui habuit. Namque Athenis [2] initiatus, cum poſtea Romæ pro tribunali de [3] privilegio ſacerdotum [4] Atticæ Cereris cognoſceret, & quædam [5] ſecretiora proponerentur, dimiſſo [6] concilio & corona circumſtantium, ſolus audiit diſceptantes. At contra non modo in peragranda Ægypto paullum deflectere ad viſendum [7] Apin ſuperſedit: ſed & Cajum nepotem, quod Judæam prætervehens, apud Hieroſolymam non [8] ſupplicaſſet, collaudavit.

NOTÆ.

1. *Præceptas*] Eraſmus & Beroaldus legunt *receptas*: contra Pulmannus & omnes Torrentii libri, *præceptas* retinuere, ut intelligatur de iis quas ipſe præſtantium virorum exemplo præcepiſſet ſupra c. 31. Majorum enim inſtituto Romani a peregrinis cæremoniis abhorrebant, quod a Romulo ad ſua uſque tempora obſervatum laudat Halicarnaſſeus lib. 2.

2. *Initiatus*] Hoc eſt ſacris Cereris Atticæ myſteriis imbutus. Templum diebus initiorum, hoc eſt ſacrificiorum ingredi, alteri licebat nemini præterquam initiato. Unde narrat Livius lib. 1. Decadis 4. ortum bellum Athenienſes inter & Philippum regem Macedonum propter occiſos ab Athenienſibus Acarnanas adoleſcentes duos, qui per dies initiorum imprudentes nec initiati templum intraverant cum turba.

3. *Privilegio*] Tota quippe Græcia ſacerdotum illorum magna erat auctoritas.

4. *Atticæ Cereris*] In Attica regione urbs eſt Eleuſis ubi templum illud celeberrimum Cereris quæ a loco Eleuſina dicta locum ferunt hodie dici *Lepſina*.

5. *Secretiora*] Nulla re magis quam ſilentio ſacræ erant ejuſmodi ceremoniæ. Juvenal. Satyr. 15 v. 141.

Quis enim bonus, & face dignus
Arcana qualem Cereris vult eſſe ſacerdos.

Unde & Horatius quaſi abominandum, & deorum vindictæ ſacrum averſari videtur eum, qui talia revelavit Ode 2. lib. 3.

Eſt & fideli tuta ſilentio
Merces, vetabo qui Cereris ſacrum
Vulgarit arcana, ſub iiſdem
Sit trabibus, &c.

De his multa vulgare non formidavit Tertullianus initio libri contra Valentinianos & D. Auguſtinus lib. 7. de Civitate Dei c. 20. de his adhuc infra non ſemel Claud. c. 26. Neron. c. 16. &c.

6. *Concilio*] Ex codice Salmaſiano legunt *conſilio*. Ut de Conſiliariis adſeſſoribus intelligatur, ut & Tiber. c. 18.

7. *Apin*] De eo Plinius lib. 8. cap. 46. *Bos in Ægypto numinis vice colitur, Apin vocant inſigne ei in dextro latere candicans macula cornibus lunæ creſcere incipientis, nodus ſub lingua quem Cantharum appellant*, &c. *ſunt delubra ei gemina, quæ vocant thalamos, auguria populorum*. &c. De hoc & Herodotus lib. 2. & Solinus Polyhiſtor. & Macrobius lib. 1. c. 21. &c. Serapidi conſecratum fuiſſe auctor eſt Euſebius lib. 8. *præparationis Evangelicæ*. Et D. Auguſtinus lib. 18. *de civitate Dei*; cum enim Apis rex Argivorum, navibus in Ægyptum tranſvectus eſſet ei mortuo divinos honores habuerunt Ægyptii, ac vox *ſerapis* inde facta eſt quia ejus ab initio conditorium venerabantur quod Græce σορὸς ex qua primum *ſoros apis* ac ſenſim degenerante pronuntiatione poſtea *Serapis* dixerunt.

8. *Non ſupplicaſſet*] Maxime immutaram oportuit iniquam hanc Auguſti adverſus Judæorum ſacra voluntatem plurima quippe illis impertita ab eo privilegia conſtat ex Joſeph. lib 16. *antiquitatum Iudaicarum* c. 10. & ab aliis etiam Romanis ut ex ejuſdem lib. 14. c. 17. & 22. ſed quod maxime huic Suetonii loco adverſetur, ex Philone lib. de legatione ad Caligulam c. 9. Auguſtus ipſe certos de ſuo reditus conſtituit ut Judæorum ritu ſingulis diebus ſacrificia fierent DEO SUPREMO ΤΨΙΣ ΤΩ ΘΕΩ

quo etiam modo Judæorum deum appellat in quibuſdam edictis. Unde Caſaubonus exiſtimat ſcriptum id vel dictum ab Auguſto contra animi ſententiam ne Judæorum ſectæ addictus ullo modo videretur.

CAPUT XCIV.

ET QUONIAM ad hæc ventum eſt, non ab re fuerit ſubtexere quæ ei prius quam naſceretur, & ipſo natali die, ac deinceps evenerint, quibus futura magnitudo ejus, & perpetua felicitas ſperari, animadvertique poſſet. [1] Velitris antiquitus tacta de cœlo parte muri, reſponſum eſt, ejus oppidi civem quandoque rerum potiturum: qua fiducia [2] Veletrini, & tunc ſtatim & poſtea ſæpius pene ad exitium ſui cum pop. Rom. belligeraverant, ſero tandem documentis apparuit, oſtentum illud AUguſti potentiam portendiſſe. Autor eſt [3] Julius Marathus, ante paucos, quam naſceretur menſes, prodigium Romæ factum publice, quo denuntiabatur [4] regem pop. Rom. Naturam parturire: Senatum exterritum cenſuiſſe ne quis illo anno genitus educaretur: eos qui gravidas uxores haberent, quo ad ſe quiſque ſpem traheret, curaſſe ne ſenatuſconſultum [5] ad ærarium deferretur. In [6] Aſclepiadis Mendetis [7] Θεολογουμένων libris lego, Atiam, cum ad ſolenne [8] Apollinis ſacrum [9] media nocte veniſſet, poſita in templo lectica, dum [10] cæteræ matronæ dormirent obdormiſſe: draconem repente irrepſiſſe ad eam, paulloque poſt egreſſum: illamque expergefactam quaſi a concubitu mariti [11] purificaſſe ſe: & ſtatim in corpore ejus exſtitiſſe maculam, velut depicti draconis: nec potuiſſe umquam eximi: adeo ut mox [12] publicis balineis perpetuo abſtinuerit: AUguſtum natum [13] menſe decimo, & ob hoc [14] Apollinis filium exiſtimatum. Eadem Atia prius quam pareret, ſomniavit inteſtina ſua ferri ad ſidera, explicarique per omnem terrarum & cœli ambitum. Somniavit & pater Octavius, utero Atiæ jubar ſolis exortum. Quo natus eſt die, cum de Catilinæ conjuratione ageretur in curia & Octavius ab uxoris puerperium ſerius adfuiſſet, nota ac vulgata res eſt, P. [15] Nigidium comperta moræ cauſſa, ut [16] horam quoque partus acceperit, affirmaſſe, dominum terrarum orbi natum. Octavio poſtea cum per ſecreta Thraciæ exercitum duceret, in [17] Liberi patris luco [18] barbara cæremonia de filio conſulenti idem affirmatum eſt a ſacerdotibus: quod infuſo ſuper altaria mero, tantum flammæ emicuiſſet ut ſupergreſſa faſtigium templi ad cœlum uſque ferretur: unique olim omnino Magno Alexandro apud eaſdem aras ſacrificanti, ſimile proveniſſet oſtentum. Atque etiam ſequenti nocte ſtatim videre viſus eſt filium mortali ſpecie ampliorem, cum fulmine & ſceptro, [19] exuviiſque Jovis Opt. Max, ac radiata corona ſuper [20] laureatum currum, bis ſenis equis [21] candore eximio trahentibus. Infans adhuc, ut ſcriptum apud C. Druſum extat, repoſitus veſpere in cunas a nutricula, loco plano, poſtera luce non comparuit & diu quæſitus, tandem in altiſſima turri repertus eſt, jacens contra Solis exortum. Cum primum fari cœpiſſet, in [22] avito ſuburbano obſtrepentes forte ranas ſilere juſſit: atque ex eo negantur ibi ranæ coaxare. Ad quartum lapidem [23] Campanæ viæ, in nemore prandenti, ex improviſo [24] aquila

panem

panem ei e manu rapuit: & cum altiſſime volaſſet turſus ex improviſo leniter delapſa reddidit. Q. Catulus poſt [21] dedicatum Capitolium, duabus continuis noctibus ſomniavit: prima, Jovem Opt. Max. [26] prætextatis compluribus circum aram ludentibus, unum ſeceviſſe: atque in ejus ſinum [27] ſignum Reip. quod manu geſtaret, repoſuiſſe: at inſequenti, animadvertiſſe ſe in gremio Capitolini Jovis eundem puerum: quem cum detrahi juſſiſſet, prohibitum monitu Dei, tanquam is ad tutelam Reip. educaretur. Ac die proximo obvium ſibi AUguſtum, cum incognitum alias haberet, non ſine admiratione contuitus, ſimillimum dixit puero de quo ſomniaſſet. Quidam prius ſomnium Catuli aliter exponunt, quaſi Jupiter compluribus prætextatis tutorem a ſe poſcentibus, unum ex eis demonſtraſſet, ad quem omnia deſideria ſua referrent: ejuſque oſculum delibatum digitis [28] ad os ſuum retuliſſet. M. Cicero C. Cæſarem in Capitolium proſecutus, ſomnium priſtinæ noctis familiaribus forte narrabat: puerum, facie liberali, demiſſum cœlo, catena aurea, ad fores Capitolii conſtitiſſe, eique Jovem [29] flagellum tradidiſſe: deinde repente AUguſto viſo, quem ignotum adhuc pleriſque avunculus Cæſar ad ſacrificandum acciverat, affirmavit ipſum eſſe cujus imago ſecundum quietem ſibi obverſata ſit. Sumenti virilem togam, tunica lati clavi [30] reſuta ex utraque parte, ad pedes decidit. Fuerunt qui interpretarentur, non aliud ſignificare quam ut is ordo [31] cujus inſigne id eſſet, quandoque ei ſubjiceretur. Apud [32] Mundam D. Julius caſtris locum capiens, cum [33] ſilvam cæderet, arborem palmæ repertam conſervari, ut omen victoriæ, juſſit: ex ea continuo enata ſoboles, adeo paucis diebus adolevit, ut non æquipararet modo [34] matricem, verum etiam obtegeret, frequentareturque [35] columbarum nidis: quamvis id avium genus duram & aſperam frondem maxime vitet. Illo & præcipue oſtento motum Cæſarem ferunt, ne quem alium ſibi ſuccedere quam ſororis nepotem vellet. [36] In ſeceſſu Apolloniæ Theogenis Mathematici [37] pergulam, comite Agrippa, adſcenderat: cum Agrippæ, qui prior conſulebat, magna, & pene incredibilia prædicerentur, reticere ipſe [38] genituram ſuam, nec velle edere, perſeverabat, metu ac pudore ne minor inveniretur. Qua tamen poſt multas adhortationes vix & cunctanter edita, exſilivit Theogenes, adoravitque eum. Tantam mox fiduciam fati AUguſtus habuit, ut [39] thema ſuum vulgaverit, nummumque argenteum nota ſideris [40] Capricorni, [41] quo natus eſt, percuſſerit.

NOTÆ.

1. *Velitris*] Vide ad cap. 1. &c. *tacta de cœlo parte muri* Seneca lib. 2. *naturalium quæſt.* c. 49. de variis Fulminum generibus loquens ea dicit eſſe regalia, quorum vi tangitur vel comitium vel principalia urbis liberæ loca, quorum ſignificatio regnum civitati minatur.

2. *Velitrini*] Alii legunt *Veliterni*, ut ſæpe Livius qui de eorum bellis loquens lib. 8. Decad. 1. tum alia plura, tum hoc præ'ertim refert ſancitum in eos graviter & eorum muros diſſectos.

3. *Julius Marathus*] Libertus ille de quo ſupra c. 79.

4. *Regem*] Hunc etiam ex libris Sibyllinis cognitum probat Cicero lib. 2. *de divinatione*, quamvis refellat. Sed de Julio Cæſare Romani tunc temporis id intelligebant, quod de Chriſto Domino intelligendum Chriſtiani poſtea cenſuerunt interpretes.

5. *Ad ærarium*] De hoc more in Jul. cap. 28.

6. *Aſclepiadis Mendetis*] *Mendeſii* vel *Mendeſia* legendum Caſaubonus exiſtimat, quia *Mendes* urbis Ægyptiacæ nomen eſt, miraturque haud immerito, qui factum fuerit ut Suetonius hominis duntaxat unius, & Ægyptii, teſtimonium arcerſere coactus fuerit ad narrandam tanti momenti hiſtoriam: unde colligi poſſe putat idem Caſaubonus noluiſſe Romanos Auguſti hiſtoriæ ſcriptores hac ei fabella divinitatem aſtruere, ne pudicitiam matris ejus in dubium vocarent; ea præſertim ætate qua non ita faciles erant in perhibendis ut nec credendis ejuſmodi viſionibus: quod certe Dionyſius Halicarnaſſeus in referenda Servii Tullii hiſtoria, aperte ſatis indicat lib. 4. hoc tamen vix conveniat cum opinione quæ jam tunc temporis increbuiſſe videtur ex nummis. Si enim hoc credi, ſi & nummos id ipſum innuentes percuti Auguſtus ipſe voluerit, ut ex c. 70. ſupra & ex Torrentio hîc colligere eſt; quid ni quod jam opinione vulgi receptum erat, ſcribendum fuiſſe arbitremur, ſaltem a Velleio Paterculo qui in aliis tot rebus genti Juliæ non timuit adulari.

7. Θεολογουμένων] Hoc eſt *divinarum diſſertationum*, vel *de Diis quæ Mendete coluntur*: quo poſito bene legeretur *Mendetis*: quod ideo notavit etiam Caſaubonus, quia Græci librorum ſuorum titulos ſic concipere amant ut Artemidorus qui γυναικῶν φιλ... inſcripſerat, Nicander ἑτεροιουμένων, Ariſtoteles ipſe Θεολογουμένων, &c. Fuit enim Mendetis religio omnium Ægyptiacarum fœdiſſima, ut pote in qua elegantiſſimæ formæ mulieres, hirco quem dei inſtar colebant, ſubſternere non dubitarent, ut vidiſſe ſe ſcribit Herodotus, & Plutarchus in *Gryllo*, aliique referunt. Unde conjicere eſt Aſclepiadem illum in ſuis de religione Mendeſiorum libris oſtendere voluiſſe Auguſti etiam exemplo, horrendam ejuſmodi conjunctionem non ita ridiculam eſſe ex ea ſiquidem, aut certe, non abſimili, magni viri gignerentur, quos inter nec Alexandrum, nec Scipionem omiſſos, poterit quis haud inepte ſuſpicari.

8. *Apollinis ſacrum*] Torrentius de pervigilio intelligit: ſed hujuſmodi ſacro cultum Romanis Apollinem non reperias; quin imo tales Græcorum ritus abhorrebant, ut ſupra ex Dionyſii Halicarn. lib. 2. notatum eſt: quod tamen quamquam detur de pervigilio tamen locus hic intelligi nequiverit: pervigilia ſiquidem a noctis initio & hora, ut aiunt, lucernari ducebant initium: Atia autem non niſi media nocte veniſſe dicitur. Unde ſupereſt ut de ſacris illis intelligatur, de quibus ſupra c. 53. & 78.

9. *Media nocte*] Hoc loco confirmatur quod de nocturnis ſacris ſupra c. 53. & 78. cui Cenſorini locum hunc adde *Romani a media nocte ad mediam noctem, diem eſſe exiſtimaverunt: indicio ſunt ſacra publica, & auſpicia etiam magiſtratuum quorum ſi quid ante medium noctis eſt actum, diei qui præteriit aſcribitur: ſi quid autem poſt mediam noctem & ante lucem factum eſt, eo die geſtum dicitur, qui eam ſequitur noctem.* Plaut. quoque in Pœnulo Act. 1 Sc. 2. verſ. 105.

> *Nimia nos ſocordia hodie tenuit. AD. qua de re, obſecro?*
> *AN. Quia non jam dudum ad ædem Veneris venimus,*
> *Prima ut inferremus ignem in aram. AD. ah non facto eſt opus.*
> *Quæ habent nocturna ora, noctu ſignificatum ire occupant,*
> *Priuſquam Venus expergiſcatur, prius deproperant ſedulo*
> *Sacrificare, &c.*

10. *Dum ibi in templo matronæ dormirent obdormiſſe*] Somnum hunc matronarum eodem ſenſu Caſaubonus intelligit quo ſupra c. 78. de Auguſto in ipſa ſua lectica dormiente; nec enim intelligi poteſt, quod vult Beroaldus, de illo antiquorum more quo quidam in deorum templis dormiebant, ut reſponſa ſuper his rebus acciperent, quas poſtulabant: quod incubare dicebatur, ea quippe divinatio per incubationem privatis ſolummodo ceremoniis quærebatur: hîc ſolenne ſacrum fuit: ſoli cubabant, hîc matronas adfuiſſe patet: Caſtitate & jejuniis præparabantur, quorum hîc nulla mentio.

11. *Purificaſſe ſe*] Nec enim pollutum quemquam ſacris intereſſe fas erat. Tibullus Elegia 1. lib. 2.

> *Diſcedat ab aris*
> *Cui tulit heſterna gaudia nocte Venus.*

Ovidius amorum libro 3. Elegia ſeptima, &c. quod aquæ aſperſionibus fiebat idem,

Pureque lavari

Te memini, & puro ſecubuiſſe toro.

Et Perſius Satyr. 2. verſ. 15.

Hac ſancte ut poſcas Tiberino in gurgite mergis

Mane caput bis, terque, & noctem flumine purgas.

Unde Cicero 2. de Legibus 1. *ad divos caſte adeunto.*

12. *Publicis balneis*] Quanta eorum multitudo Romæ foret ex hoc Plinii loco æſtimare eſt, lib. 36. cap. 15. ubi de Agrippa Auguſti genero loquitur. *Adjicit ipſe in ædilitatis ſuæ commemoratione, & ludos 58 diebus factos. & gratuita præbita balnea 170. quæ nunc Romæ ad infinitum auxere numerum.* Cum enim rarior apud ipſos eſſet lini uſus, ſudorem ſordeſque corporis ſæpius abluere neceſſe habebant hinc Artemidorus lib. 1. *Oneirocrit.* Suo tempore quotidie lavari ſolitos præſertim ante cibum, ut balneum nil foret aliud quam via ad cibum, quod & voluptati tantæ apud aliquos erat, ut Gordianus Junior ſepties, Commodus autem octies in diem lavisse legantur.

13. *Menſe decimo*] Virgilius de Pollione Salonino Eclog. 4. in fine.

Matri longa decem tulerunt faſtidia menſes.

Ad quem locum, Servius dicit maribus legitimum fuiſſe hunc naſcendi menſem, ut fœminis nonum. Qua de re videſis Plinium lib. 7. cap. 5. ac præſertim Gellium lib. 3. cap. 16. varia & ſcitu digniſſima ſuper his narrantem.

14. *Apollinis filium*] Torrentius protulit numiſmata argentea Auguſti, quorum parte averſa videtur Apollo lyram tenens medius inter hæc verba CÆSAR DIVI F quibus videtur ambiguum conſulto reliquiſſe an illius quem exhibet numiſma, an vero Divi Julii filius intelligendus ſit

15. *P. Nigidium*] De eo Gellius lib. 19. c. 14. *Ætas M. Ciceronis & Cæſaris præſtanti facundia viros paucos habuit; doctrinarum autem multiformium variarumque artium quibus humanitas erudita eſt columina habuit M. Varronem & P. Nigidium;* &c. Ubi de hujus operibus & eorum obſcuritate ac ſubtilitate nonnulla ſubjungit. Figulus cognomen erat: unde Lucanus,

At Figulus cui cura deos ſecretaque mundi Noſſe fuit.

Hinc Dio initio lib. 45. tradit, prohibitis eum quibuſdam ſtudiis operam navare creditum De conjuratione Catilinæ in Julio cap. 14. de Flammæ augurio vide Tib. cap. 14.

16. *Hora partus*] Hujus obſervationem vocant horoſcopum. Perſius Satyr. 6. v. 18.

Geminos, horoſcope, varo Producis genio. &c.

Hinc verbum horoſcopare Aſtrologis & ſigna horoſcopantia, hoc eſt ipſi partui ſeu ejus horæ præſidentia.

17. *Liberi patris*] Bacchi ſic dicti vel quod animum a curarum ſolicitudine liberet, vel quod licentia omni liberiores faciat, &c.

18. *Barbara cæremonia*] A Græcis vel Romanis diverſa cæremoniis, Felix ſemper habitum flammæ Augurium, ut ſupra cap. 66. de Salvidieno notatum, & infra Tibet. c. 6. & 14.

19. *Exuviis Iovis Opt. Max.* Eæ ſunt præter fulmen & ſceptrum, toga prætexta, tunica palmata & picta: quæ utraque triumphalis. Hinc Juvenalis Satyr. 10. v. 38.

In tunica Iovis & picta Sarrana ferentem

Ex humeris aulæa togæ, magnaque corona

Tantum orbem quanto cervix non ſufficit ulla, &c.

De hoc habitu triumphali Livius quoque lib. 10. Decad. 1. & Lampridius in Severo, &c. Coronam radiatam intellige circulum quemdam radiorum quo circumdatum caput eſſet, quo etiam habitu fuiſſe Caligulam, cum ſe medium inter Caſtorem & Pollucem adorandum præberet, infra in Calig. c. 22. innuit Plinius in Panegyr. *Illi jam dudum radiatum caput & media inter deos ſedes.* &c. Et Lucanus lib. 8. de Pompeio, *fulminibus manes radiiſque ornabit & aſtris* & Florus lib. 4. c. 2. &c. deorum enim hic præſertim ornatus.

20 *Laureatum*] Lauri ramis ornatum quæ arbor triumphorum & triumphantium inſigne. Legunt alii *deauratum*, quod currus triumphales auro bracteati forent.

21. *Candore eximio*] Triumphanti Camillo tales fuerant, quod & in religionem tractum dicit Livius lib 5 Dec 1 quod Jovi & Apollini æquiparatus eſſet: unde triumphus ejus clarior quam gratior fuerat, quod

tamen Scipioni nec aliis poſtea contigit: de quibus idem multis locis Livius.

22. *Avite ſuburbano*] Supra c. 6.

23. *Campana via*] Qua Capuam iter erat, viis nomina etiam ab iis qui illas ſtraverant indita.

24. *Aquila panem e manu rapuit*] Idem de pileo Tarquinii Priſci Romam primum venientis refert Livius, ut futuræ regiæ dignitatis omen lib. 1. Decad. 1.

25. *Dedicatum Capitolium*] In Jul. c. 15.

26. *Prætextatis*] Pueris ſcilicet prætextam gerentibus de qua in Jul. c. 1.

27. *Signum Reip.*] Aquilam vel ſimulachrum libertatis Beroaldus interpretatur, Romæ effigiem Torrentius qui notarum errore *R* pro *Reip.* acceptum exiſtimat: talis certe videtur in multis nummis, & niſi illa ſit, quid fuerit, fatetur neſcire ſe Caſaubonus: quidquid id eſt conſtare videtur ſignum illud fuiſſe quod diplomata aliaque id genus Reipublicæ nomine obſignabantur. Unde futuram Auguſti dominationem non immerito colligebant; morientes etenim ſigillum ſuum ſive anulum ſignatorium ſucceſſoribus ſuis tradebant. Quod enim & de Alexandro moriente narrat Q. Curtius lib. 10 huc vulgo trahunt & de Tiberio moriente Suetonius c. 73. Tiber. & de privatis etiam heredibus Valerius.

28. *Ad os ſuum retulit*] Senſus eſt digitos ſuos Jovem ad os pueri admoviſſe oſculoque illius delibatos ad ſuum ipſius os retuliſſe oſculum, quaſi digitis inhærens quod adorare dicebatur. De quo adhuc infra Galb. c. 5. & Plinius lib. 28. c. 2. *Sub finem in adorando dextram ad oſculum referimus*, &c. *Et Jureconſulti ad legem 2. Codice de fabricenſibus*, &c.

29. *Flagellum*] Opprimendæ libertatis ſignum, flagro quippe cœdi Quiritem nefas. Unde Juvenal. Satyr. 10. v. 109. de Julio.

> *Ad ſua qui domitos deduxit flagra Quirites.*

30. *Reſuta*] Franciſcus Guietus interpretatur *décenſuë*. Salmaſius refibulatam intelligit, nodis ſcilicet quibus aſtringebatur ſolutis. Quod quidni Suetonius dixiſſet? *Suta* dicuntur *reſui* quemadmodum & *clauſa recludi*. De hac particula *re* ſupra ad c 78.

31. *Cujus inſigne*] Vide ſupra in Jul. c. 45. & in Aug. 38. &c.

32. *Mundam*] De qua ſupra ſæpe in Jul. c. 56. &c.

33. *Silvam*] Refert & Dio lib. 43. ſed eo ipſo quo pugnatum eſt loco enatum palmæ germen utroque modo ſtat ominis conjectura, magnum ſcilicet fructum ex Julii laboribus ab Auguſto capiendum: vel Auguſtum avunculi ſui cujus filius adoptione futurus erat gloriam ſuperaturum; quod palma ipſa matrice major ſoboles portendebat.

34. *Matricem*] Palmam ex qua producta erat quaſi matrem, ut dixit Virgilius lib. 2. Georgic. verſu 18.

> *Parnaſia laurus*
> *Parva ſub ingenti matris ſe ſubjicit umbra.*

35. *Columbarum*] Hoc nomine palumbes intellige, neque enim domeſticæ illæ columbæ in arboribus conſidere videas

36. *In ſeceſſu Apolonia*] Supra cap. 8. & 10.

37. *Pergula*] Breve quoddam ambulacrum eſt in edito & propatulo domus loco, ubi & profeſſores docere & artifices opera ſua oſtentare ſolebant, ut de Apelle Plinius lib. 35. c. 10. Vopiſcus in vita Saturnini ſub finem *pergulas magiſtrales* vocat. Et Juvenal. Satyra 11. v. 137.

> *Cui cedere debeat, omnis*
> *Pergula, diſcipulus Tryphæri doctoris*, &c.

38. *Genituram*] Nativitatem Beroaldus appellat, quod & auctor hic paulo ſupra, *partus horam*. Sed & de ipſa conceptione poteſt intelligi.

39. *Thema ſuum*] Hoc eſt figuram quæ cœli, planetarum, & ſtellarum diſpoſitionem illam exprimeret, quæ tunc erat, cum natus ſive conceptus eſſet.

40. *Capricorni*] Notum Zodiaci ſignum, quo Sol cum pervenit, brumale ſolſtitium incipit, nec verſus Polum ultra progreditur: hoc ſignum regibus & imperatoribus generandis præcipue potens: Julius Firmicus lib. 8. *Prima pars Capricorni ſi in horoſcopo fuerit inventa regem faciet ac principem, & cui maxima deferantur inſignia poteſtatis.* Hoc nati feruntur Carolus V, Coſmus Mediceus, & Selimus Turcarum Imperator.

41. *Quo natus eſt*] 9. *Kal. Octob. paulo ante ſolis exortum.* ut ſupra c. 5. Quod tamen impoſſibile dicit Joſeph. Scaliger lib. 2. de Emend. temporum cap. 2. quo eum Petavius lib. 10. de doctrina temporum c 64 & lib. 11. c. 6. erratum a Suetonio diſerte pronuntiat. Viri illi præſtantes diem illum Auguſti natalem in 21. aut 22. Julii menſis hodierni

referunt, hunc exiſtimantes eundem eſſe cum 9. Kal. Oct. anni Pompiliani nondum a Julio reformati (de quo ſupra in Julio c. 40.) & horam paulo ante Solis occaſum, non exortum, fuiſſe firmiter aſſeverant, quippe cum alio modo, tunc horoſcopaſſe dici non poſſit Capricornus, quod cæteroqui nemo dixerit, cum rei fidem faciant nummi etiamnum hodie extantes. Suetonius hic, & Manilius lib. 2.

contra Capricornus in ipſum
Convertit viſus; quid enim mirabitur ille
Majus, in Auguſti felix cum fulſerit ortum.

Nec tamen alio quam Septembri menſe Calendarii Juliani, quo ſcilicet utimur, natum Auguſtum perſuadere poſſe videtur tantorum virorum auctoritas, quippe Dio lib. 55. idipſum diſerte affirmat: Suetonius c. 5. Auguſtus ipſe tum apud Suetonium ſupra c. 31. tum apud Gellium lib. 15. c 7. ubi laudatur Fragmentum quoddam unius ex Auguſti Epiſtolis ad Caïum nepotem ſuum: cujus exemplum eſt 8. Kal. Octob. *Ave, mi Cai, meus ocellus jucundiſſimus, quem ſemper meus fidius deſidero cum a me abes, ſed præcipue diebus talibus, qualis eſt hodiernus, oculi mei requirunt meum Caium: quem ubicunque hoc die fuiſti, ſpero lætum & bene valentem celebraſſe quartum & ſexageſimum natalem meum.* Quos omnes, cum poſt reformatum a Julio Calendarium ſcripſerint, alio quam Juliano modo computaſſe parum veriſimile ſit: nec etiam alia quam matutina, non vero ſerotina, quadam hora natus credatur, obſtat hiſtoria Nigidii, quam & Suetonius hoc capite & Dio eodem lib. 55. retulere. Si enim Octavius tardiorem adventum puerperio uxoris excuſaverit, hoc ipſo mane parturiſſe eam veroſimillimum, ne dicam certiſſimum eſt: meridies ſiquidem finis erat rebus publicis agendis & ſupra *in Jul.* cap. 20. notatum eſt ex Plutarcho. Niſi noctu convocatum propter urgentem Catilinæ conjurationem Senatum, conjicias, quod nec ullus dixit, nec omiſſurus fuit Salluſtius in illius conjurationis hiſtoria, ſi non nocturna modo, ſed vel inſolita quadam hora, Senatus hac de cauſa convocatus eſſet. Quibus poſitis, ut ea poni neceſſum omnino videtur, tota ſupereſt de Capricorno difficultas; hic enim Auguſti tunc temporis horoſcopus eſſe non potuit: Verum quid ſi, non quidem de nativitate, ſed de conceptione factum a Theogene thema dicatur; hæc enim etiam ab Aſtrologis attenditur in thematibus ſeu figuris ejuſmodi componendis, quin imo longe certiorem & præferendam eſſe aiunt, ſi ejus momentum tam certo agnoſci poſſit, quam nativitatis. Fore videtur, ut hoc modo conveniant omnia; ſi enim a 23. Septembris per novem menſes ordine retrogrado procedas, incidet nonus in 23. Decembris, quo tempore primas Capricorni partes Sol obtinet, & eo maxime ad imperia favorabilis eſt Capricornus, ut nota proxime ſuperiore Firmicus obſervat. Theogenes igitur vel ipſa ſuæ artis præceptione, vel (quod forſan non inepte ſuſpiceris) adulatione ductus, audita Auguſti partus hora, neque ex hac imperia ſecundum artis regulas promitti poſſe advertens, ab ea ad conceptionis momentum retrogreſſus fuerit, quam re vera horoſcopante Capricorno factam invenerit. Unde imperia promittendi, vel cauſſa, vel anſa; at enim Suetonius hic & ſupra c. 5. *natum* non *conceptum* conſtanter dicit? Certe alienum a probabili non videtur Suetonium hæc e Græcorum vel ipſius forte Theogenis Memoriis deſumpſiſſe, apud quos cum γένεσις tam generationem ſeu conceptionem ipſam, quam nativitatem ſignificet, hujus loco intellexerit, quod de illa tantum erat intelligendum.

CAPUT XCV.

POST necem Cæſaris, reverſo ab Apollonia & ingrediente eo urbem, repente liquido ac puro ſereno, [1] circulus ad ſpeciem cœleſtis arcus orbem Solis ambiit: ac [2] ſubinde [3] Juliæ Cæſaris filiæ monumentum fulmine ictum eſt. [4] Primo autem conſulatu ei [5] augurium capienti, duodecim ſe vultures, ut Romulo, oſtenderunt: & [6] immolanti omnium victimarum [7] jocinora replicata introrſum ab ima fibra [8] paruerunt: nemine peritorum aliter conjectante, quam læta per hæc & magna portendi.

NOTÆ.

1. *Circulus*] Idem narrat Velleius *lib.* 2. 59. & Seneca *lib.* 1. *Quæſt. naturalium c.* 2. ubi *halo* Græcis, *coronam* Latinis dici ait, & fere nonniſi noctibus apparere, ac circa Lunam & Stellas frequentiores eſſe ſubjungit. Dio & Zonaras ipſum cœleſtem arcum ἶρις ſcilicet fuiſſe dicunt, neque Auguſti magnitudinem, ſed turbas mox futuras indicaſſe.

2. *Subinde*] Nonnumquam ſumitur pro *mox* vel *ſtatim*. Horatius Epiſt. 6. lib. 1.

primum gaudere, ſubinde
Præceptum auriculis hoc inſtillare memento.

Quo ſenſu prodigioſum magis & ſignificans illud erat, quam ſi identidem decidiſſet adhuc infra de hac voce in Galba *c.* 1. & 10. Ejuſmodi fulmina ſereno cœlo decidentia bellorum civilium indicia fuere, ut & Virgilius lib 1. Georgicorum portenta quæ Julii mortem ſecuta ſunt, enumerans:

Non alias cœlo ceciderunt plura ſereno
Fulgura.

& Lucanus lib. 1. inter belli civilis prodigia:

Emicuit cœlo tacitum ſine nubibus ullis
Fulmen.

Quod tamen in malam partem non ſemper acceptum eſt, ut ex Virgilio Æneid. 9. &c.

3. *Iulia monumentum*] In Campo Martio de quo ſupra *c.* 84. *in Iul.*

4. *Augurium captanti*] More a Romulo inſtituto candidati dicebantur augurium capere, cum nocte cui Comitiorum dies illucefcere debebat, ipſi cubabant extra urbem eo in loco quem augures certis cæremoniis hac de cauſſa conſecrarent, quique Templum dicebatur. Ibi cum illuxerat vel ſedentes ſolida ſella, ut ex Feſto in voce *ſolida* tradit Caſaubonus; vel ſtantes, ut de Romulo Halicarnaſſeus *lib.* 2. *initio*, mactatis inde victimis felix aliquod ſignum expectabant. Hoc in Magiſtratuum Comitiis dicit obſervatum Dicit idem Halicarnaſſeus etiam poſt ſublatam monarchiam: ſua vero ætate, quæ & Auguſti fuit, non niſi quandam juris illius imaginem remanſiſſe; nec enim expectabant re vera donec ſe ſignum aliquod oſtenderet, ſed ſatis eſſe rati ſi nullum interceſſiſſet, peractis cæremoniis ad magiſtratum petendum diſcedebant, quæ cum exequeretur Auguſtus, illud ei re vera factum eſt auſpicium.

5. *Primo conſulatu*] Auctor eſt Dio id ei contigiſſe primo die Comitiorum illorum, quibus Conſul factus eſt, unde colligit Caſaubonus voces *primo conſulatu* ita non accipiendas quaſi jam Conſul fuiſſet renunciatus, ſed dum captaret auguria quæ Conſulatus Candidatis de more capienda erant. Contrà tamen alii de Auguſto Conſulatum ineunte ſeu auſpicante, locum hunc Suetonii, & aliorum teſtimonia de Magiſtratibus auſpicaturis intelligunt.

6. *Immolanti*] Caſaubonus exiſtimat hoc eſſe ὕστερον πρότερον poſterius nempe dictum quod prius factum eſt. Dio *lib.* 56 ſacrificium illud factum ait, quo die ſibi bellum adverſus Antonium cum poteſtate Prætoria delatum eſt. Idem & Plinius refert *lib.* 11. *c.* 37.

7. *Iecinora replicata*] Hoc eſt duplicia, quæ Valerius Maximus *lib.* 1 *c.* 6 8. & Plinius *lib.* 11. *c.* 37. lætiſſimi ominis eſſe notaverunt.

8. *Paruerunt*] Beroaldus legit *patuerunt*. Leviſſima quidem immutatione, ſed mendoſa; eſt enim auguralis diſciplinæ verbum: hoc eſt, *apparuerunt, reperta ſunt*. Virgilius in 10.

Cui pecudum fibræ, cœli cui ſidera parent.

De qua voce adhuc infra *Calig. c.* 8.

CAPUT XCVI

QUIN & bellorum omnium eventus ante præſenſit. Contractis ad Bononiam Triumvirorum copiis, aquila tentorio ejus ſuperſedens, duos corvos hinc & inde infeſtantes afflixit, & ad terram dedit: notante omni exercitu, futuram quandoque inter collegas diſcordiam talem, qualis ſecuta eſt, ac exitum præſagiente. In Philippis, Theſſalus quidam de futura victoria nuntiavit, auctore D. Cæſare, cujus ſibi ſpecies itinere avio

occurriſſet. Circa [2] Peruſiam ſacrificio non litante, cum [3] augeri hoſtias imperaſſet: ac ſubita eruptione hoſtes omnem rei divinæ apparatum abſtuliſſent: conſtitit inter haruſpices, quæ periculoſa & adverſa ſacrificanti denuntiata eſſent, cuncta in illos recaſura qui exta haberent. Neque aliter evenit. Pridie quam Sicilienſem pugnam claſſe committeret, deambulanti in litore, piſcis e mari exſiluit, & ad pedes jacuit. Apud Actium deſcendenti in aciem, aſellus cum aſinario occurrit: [4] Eutychus, homini: beſtiæ, Nicon, erat nomen. Utriuſque ſimulacrum æneum victor poſuit in [5] templo, in quod caſtrorum ſuorum locum vertit.

NOTÆ.

1. *Bononiam*] Prope quam Triumviratus inſtitutus ſupra *c.*14.

2. *Peruſiam*] Supra c.9. & 14. dixit *ſacrificio non litante.* Virgilius lib. 4. Æneid.

Tu modo poſce deos veniam, ſacriſque litatis
Indulge hoſpitio.

Ubi Servius: *Diis litatis debuit dicere non enim ſacro, ſed Deo ſacris litamus.*

3. *Augeri*] Verbum ſacrorum eſt de quo ſupra c.7. Hoſtiæ aliæ aliis adjutantur, donec aliqua litatum eſſet, ut de Paulo Æmilio apud Valerium Maximum, & de Julio *c.*81. notare eſt, ubi & quid ſit *litare.*

4. *Eutychus*] Hoc eſt *bene fortunatus, Nicon* vero vincens idem bonum omen refertur a Plutarcho in Antonio, ubi dicitur Auguſtus nomen ab aſinario petiiſſe.

5. *Templo*] Supra c. 18.

CAPUT XCVII.

MORS quoque ejus, de qua dehinc dicam, divinitaſque poſt mortem, evidentiſſimis [1] oſtentis præcognita eſt. Cum [2] luſtrum in Campo Martio magna populi frequentia conderet, aquila eum ſæpius circumvolavit: tranſgreſſaque [3] in vicinam ædem, ſuper nomen Agrippæ, ad primam literam ſedit: quo animadverſo, vota, quæ in proximum luſtrum [4] ſuſcipi mos eſt, collegam ſuum Tiberium nuncupare juſſit. Nam ſe quamquam conſcriptis paratiſque jam tabulis, negavit ſuſcepturum quæ [5] non eſſet ſoluturus. Sub idem tempus ictu fulminis ex inſcriptione ſtatuæ ejus prima nominis litera effluxit. Reſponſum eſt, centum ſolos dies poſthac victurum, quem numerum *C* litera notaret: futurumque ut inter Deos referretur, quod *ÆSAR*, id eſt, reliqua pars e [6] Cæſaris nomine, Etruſca lingua Deus vocaretur. Tiberium igitur in Illyricum dimiſſurus, & [7] Beneventum uſque proſecuturus, cum interpellatores aliis atque aliis cauſis in jure dicendo detinerent, exclamavit, (quod & ipſum mox [8] inter omina relatum eſt.) *Non, ſi omnia morarentur, amplius ſe poſthac Romæ futurum*, Atque itinere inchoato, [9] Aſturam pertexit: & inde, [10] præter conſuetudinem, de nocte ad occaſionem auræ evectus eſt.

NOTÆ.

1. *Oſtentis*] Supra c. 92.

2. *Luſtrum conderet*] De cenſu videtur intelligendum potius quam de exercitus luſtratione. Quinto quoque anno fiebat a Cenſoribus ſtante Republica, & ideo luſtrum appellatum eſt, quia luſtrabatur: hoc eſt, vel recognoſcebatur populus vel purificabatur, ſue, ove, & tauro immolatis:

unde nuncupatur ſacrificium *ſuovetaurilia.*

3. *Vicinam ædem*] Auctor eſt Dio proprium Agrippæ monumentum in Campo Martio fuiſſe, in quod tamen corpus ejus condi noluit Auguſtus, ſed in ſuum ipſius Mauſoleum de quo ſupra *c*. 43. & infra 100 & 101. De utro hic ſermo ſit non liquet; quamquam inſcriptio nominis Agrippæ, de qua videtur hic agi, de ejus monumento perſuaſerit. Verum utut ſe res habet, *A* illud Auguſtum ſignificabat huc brevi deferendum, vel numinis inſtar colendum, ac proinde moriturum.

4. *Suſcipi mos eſt*] Peracto luſtro, Magiſtratus qui illud condiderat, vota faciebat pro æternitate imperii, pro ſalute civium, ac poſtea Imperatorum, &c. facie velata, manu ad pectus admota, aliiſque ejuſmodi cæremoniis nuncupabat ſeu pronuntiabat votum, præeunte Summo Pontifice, qui illud e tabulis in quibus exſcriptum erat, prælegebat. Quod votum nuncupare eſt.

5. *Non eſſet ſoluturus*] Quaſi certior factus ante proximum luſtrum ſe moriturum.

6. *Cæſaris nomine*] Scilicet *ÆSAR*. Livius lib. 9. Decad. 1. refert Romanos pueros Hetruſcis antiquitus literis, ita erudiri ſolitos, quemadmodum poſtea Græcis. Notat ex Heſychio Caſaubonus αἴσοι θεοὶ appellari ab Hetruſcis, & vocem *ÆSAR* Græcam eſſe, Hetruſca terminatione formatam: αἶσα enim Fatum eſt ſeu Parca.

7. *Beneventum*] Nomen retinuit, eſtque in Regno Neapolitano.

8. *Inter omina*] Brevi ſcilicet moriturum inde ominati, quod Romæ poſthac ſe non futurum dixiſſet.

9. *Aſturam*] Etiam hodie *Aſtura*, olim oppidum Latii ubi Cicero ab Antonianis interfectus eſt, hodie exiguum Caſtrum adhuc *Stura*.

10. *Præter conſuetudinem*] Non quod nocti vel maritimo itineri ſe commiſerit; utrumque enim amabat, ut ſupra *c*. 82. retulit: ſed quod minuta duntaxat & lenta itinera conficere ſolitus, ut ibidem dixit, majus ſuſceperit; Aſtura enim longiori ab urbe diſtat intervallo, quam quod ſolitis itineribus emetiretur: unde tamen adhuc evehi non dubitavit, concurrente, ut patet, & venti placidioris occaſione & noctis, quod poſtea Veteres more ſuo in futuræ mortis omen (ſed poſtquam illa contigiſſet) traxerunt.

CAPUT XCVIII.

CAUSSAM valetudinis contraxit ex profluvio alvi. [1] Tunc Campaniæ ora, proximiſque inſulis circuitis, Caprearum quoque ſeceſſui quatriduum impendit: remiſſiſſimo ad otium & ad omnem comitatem animo. Forte Puteolanum ſinum prætervehenti, [2] vectores nautæque de [3] navi Alexandrina, quæ tantum quod appulerat, candidati, coronatique, & thura libantes, fauſta omina & eximias laudes congeſſerant: *Per illum ſe vivere: per illum navigare: libertate atque fortunis per illum frui.* Quare admodum exhilaratus, [4] quadragenos aureos [5] comitibus diviſit; juſſque jurandum, & cautionem exegit a ſingulis, non alio datam ſummam, quam in emptionem [6] Alexandrinarum mercium abſumpturos. Sed & cæteros continuos dies, inter varia munuſcula, togas inſuper ac pallia diſtribuit, lege propoſita, ut [7] Romani Græco, Græci Romano habitu & ſermone uterentur. Spectavit aſſidue & [8] exercentes ephebos, quorum aliqua adhuc copia ex [9] vetere inſtituto Capreis erat. Iiſdem etiam epulum in conſpectu ſuo præbuit, permiſſa, immo exacta jocandi licentia, [10] diripiendique pomorum & obſoniorum, rerumque [11] miſſilium. Nullo denique genere hilaritatis abſtinuit. Vicinam [12] Capreis inſulam Ἀπραγόπολιν appellabat, a deſidia ſecedentium illuc e comitatu ſuo. Sed ex dilectis unum Maſgabam nomine, quaſi conditorem inſulæ, [13] κτίστην vocare conſueverat:

ſueverat: hujus Maſgabæ, ante annum defuncti, tumulum cum ex triclinio animadvertiſſet magna turba, [14] multiſque luminibus frequentari, verſum compoſitum ex tempore clare pronuntiavit,

a Κτίστου δὲ τύμβον εἰσορῶ πυρούμενον.

Converſuſque ad [15] Thraſyllum Tiberii comitem, contra accubantem, & ignarum rei, interrogavit cujuſnam Poëtæ putaret eſſe: quo hæſitante, ſubjecit alium:

b Ὁρᾶς φάεσσι Μασγάβαν τιμώμενον;

De hoc quoque conſuluit: cum ille nihil aliud reſponderet, quam cujuſcumque eſſent, optimos eſſe: [16] cachinnum ſuſtulit, atque in jocos effuſus eſt. Mox Neapolim trajecit, quanquam & tum infirmis inteſtinis morbo variante: tamen & [17] quinquennale certamen gymnicum honori ſuo inſtitutum perſpectavit; & cum Tiberio ad [18] deſtinatum locum contendit. Sed in redeundo, aggravata valitudine, tandem [19] Nolæ ſuccubuit: revocatumque ex itinere Tiberium, diu [20] ſecreto ſermone detinuit, neque poſt ulli majori negotio animum accommodavit.

INTERPRETATIO.

a *Conditoris tumulum video incenſum.*
b *Vides luminibus honoratum Maſgabam.*

NOTÆ.

1. *Campania*] *Terra di lavoro* in regno Neapolitano. Puteoli *Pozzuoli* in eadem regione. Capreæ *Capri*.

2. *Vectores*] Dicuntur tam qui vehunt quam qui vehuntur.

3. *Navi Alexandrina*] Hanc Beroaldus exiſtimat unam e tabellariis fuiſſe, quæ ſecuturæ claſſis adventum denuntiarent. In eundem ferme ſenſum Torrentius, qui legendum exiſtimat *quadam*, aut prorſus delendum, ut ſcribatur *qua tantum quod*, hoc eſt, *modo vel paulo ante advenerat*. quod ſupra c. 63. ex Pulmanno; cum vulgati legant hic, *qua tunc quidem advenerat*. Contra Caſaubonus exiſtimat eam eſſe claſſem quæ & commeatus Alexandrinus dicitur huic Auctori in Nerone c. 20. Ex legibus enim Ægypto impoſitis, cum illam Auguſtus Provinciam fecit ſup. c. 18. certus frumenti modus debebat ab illa ſuppeditari, & Romam invehi ad illas frumentationes & diviſiones, de quibus ſupra c. 37. & in Julio c. 26. & 41. & alibi paſſim in hoc Opere. Candidatus autem illos intellige candidis veſtibus indutos, & pro *omina* in aliquibus legi *omnia*.

4. *Quadragenos aureos*] Hoc eſt 175 lib. Aureus unus ex Budæo *lib. 2. de Aſſe*, centum ſeſtertiis æquivalet. Vide & in Othone c. 4.

5. *Comitibus*] Suis ſcilicet ipſius Auguſti. Videſis in Julio *c.* 4. & in Caligula *c.* 19. ubi de amicorum cohortibus.

6. *Alexandrinarum mercium*] Frequentes erant tunc temporis Alexandria in Italiam navigationes tum annonæ cauſſa, tum mercaturæ, cujus palma penes Alexandrinos erat. Hi invehebant aromata, libros, chartas, papyrum, lina, ſtuppas, ſyndones, veſtes tum Babylonicas, tum Ægyptiacas, mancipia illa venuſta de quibus ſupra *c.* 83. &c.

7. *Romani Græco*, &c.] Hoc eſt, Romani pallium ſumerent, Græci togam. Vide in Jul. c. 48. Inde videtur quæſitus ludus & delectatio; vero enim ſimile eſt, neque Romanos græce, neque Græcos latine, ſatis expedite locutos.

8. *Exercentes Ephebos*] Græcam loquendi formulam obſervat Caſaubonus, pro *exercentes ſe*. Sed jam ſupra eodem modo in Julio c. 26. & ex ipſius Julii, ut videtur, epiſtola. Ephebi ſunt pueri a decimoquarto ætatis anno; hac enim ætate incipiebat ἐφηβεία, auctore Donato, Hæc prima adoleſcentia ſeu extrema pueritia hinc apud

Romanos in palæſtrarum ædificiis membrum erat exercendis ejuſmodi adoleſcentibus deſtinatum: quod Græco ritu ephebeum dicebatur.

9. *Vetere inſtituto*] Græco ſcilicet: nam Capreas quoque Græci tenuere, ut & Tacitus Annal. 4. auctor eſt. Et ex hoc loco colligas, quin & has regiones quæ Regnum Neapolitanum hodie conſtituunt. Strabo lib. 5. de Neapoli loquens, inter alias Græcanici ritus reliquias refert gymnaſia & puberum cœtus.

10. *Diripiendi pomorum*, &c. Eadem loquendi ratio & apud Plautum in Captivis, *nominandi iſtorum copia.* & Varronem lib. 2. c. 1. de Re Ruſtica, *principium generandi animalium.* & Gellius Suetonio coætaneus, *magis admonendi quam alios docendi gratia.* lib. 16. c. 8.

11. *Miſſilium*] Torrentius in libro vetuſtiſſimo legit *utrumque miſſilia:* quod & poteſt, ut in Caligula c. 18. & Nerone c. 11. Miſſilia hæc dici eſſe Beroaldus, quæ ex liberalitate Principum ſpargi ſolerent in vulgus, quæ quamvis & miſſilia dicta ſint, non tamen hoc loco ſic intelligenda videntur: unde multo melius Torrentius de miſſilibus rebus vel cibis intelligit, qui e convivio mitti ad aliquem vel abſentem, vel alibi diſcumbentem; cum revera iſte mos innuatur *lib. 2. c. 4.* apud Macrobium, ubi quidam eques dicitur, petita ab Auguſto mittendi turdi venia, miſiſſe per feneſtram.

12. *Capreis*] Torrentius legendum cenſet *Capreas*; quia dicit Suetonius Auguſtum non niſi quatriduo Capreis fuiſſe; unde colligit, id ab ipſo dictum in ora Campaniæ de ipſa Caprearum inſula. Sed capitis hujus initio dixit ea ſe relaturum, quæ in ora Campaniæ proximiſque inſulis feciſſet: de his enim loqui videtur ab his verbis, *ſpectavit aſſidue.* ac præſertim de Capreis, ad hæc verba *trajecit Neapolim.* Ex quibus colligere eſt, ex inſulis illis demum in continentem trajeciſſe, ſed in illarum aliqua ſaltem fuiſſe (ſi Capreis non eſſet) cum ἀπραγόπολιν dixit, hoc eſt otii ſeu *deſidia* civitatem: ἀπραγία enim *deſidia* eſt, πόλις vero *civitas.*

13. Κτίστην] Κτίστης *creator* ſive *conditor* ſignificat. Suetonius autem dicit *quaſi conditorem.* Nec enim ipſius Maſgabæ inſula erat, utpote quam à Neapolitanis redemptam ab Auguſto dixit ſupra c. 92. Sed per facetias ſic appellaſſe creditur, quod cum incolis illam frequentari vellet, hanc Maſgabæ curam detulerat, qui ideo ab ipſis popularibus quaſi re vera conditor inſulæ colebatur. Inſtituto in ejus honorem anniverſario cultu ex more ſupra notato c. 1. hunc Maſgabam, quamvis de eo nihil legendo repererit, Afrum tamen fuiſſe Caſaubonus ex nomine ſuſpicatur.

14. *Multiſque luminibus*] Hinc intelliguntur facta tunc temporis Maſgabæ parentalia, quibus & cerei & faces accendebantur; nec eo ſolum tempore, ſed & in tumulis aliiſque locis in quibus Religionis aliquid ineſſe ſuſpicabantur, lumina apponebant; qui mos ad Martyrum Chriſtianorum tumulos tranſlatus, ad nos uſque pervenit. Nec Religionis tantum ergo, ſed & in publica lætitia diebuſque feſtis, lucernas, cereos, funaliaque accenſa reperias. Juvenal. Sat. 12.

Cuncta nitent, longos erexit janua ramos
Et matutinis operitur feſta lucernis.

Et infra in Tiberio c. 13. in Caligula c. 13. & alibi. Seneca poſtremis libri de brevitate vitæ verbis

15. *Thraſyllum*] Mathematicum, de quo plura in Tiberio. De comitibus in Julio c. 4. &c.

16. *Cachinnum*] Propter imperitiam Thraſylli, qui Mathematicus & divinationis peritus Poëtæ nomen ignorabat.

17. *Quinquennale*] De his ſupra c. 59. & infra Claud. c. 12. &c.

18. *Deſtinatum locum*] Beneventum ſcilicet, quouſque Tiberium comitari deſtinarat. Idem enim dicit Velleius lib. 2. c. 23.

19. *Nola*] Campaniæ civitas eſt, nomen retinens.

20. *Secreto ſermone*] Tacitus 1. Annal. 5. dicit ſatis compertum non fuiſſe *an ſpirantem adhuc Auguſtum apud urbem Nolam an exanimem repererit: acribus namque cuſtodiis domum & vias ſepſerat Livia.* &c. Quod tamen Suetonius iterum confirmat lib. ſequenti c. 21. & Velleius lib. 2. c. 23. Negant prorſus Græci, ex quibus Dio id quod prodidit ſcriptum fuiſſe affirmat a pluribus & fide digniſſimis Auctoribus.

CAPUT XCIX.

SUPREMO die identidem exquirens, an jam de ſe tumultus foris eſſet, petito ſpeculo, capillum ſibi comi, ac malas [1] labentes corrigi præcepit. Et amicos admiſſos percunctatus, *Ecquid iis videretur* [2] *mimum vitæ commode tranſegiſſe*, adjecit & clauſulam: A. U. C. DCCLXVII.

a [3] Δότε κρότον, καὶ πάντες ὑμεῖς μετὰ χαρᾶς κτυπήσατε.

Omnibus deinde dimiſſis, dum advenientes ab urbe de [4] Druſi filia ægra interrogabat, repente in oſculis Liviæ, & in hac voce defecit: *Livia, noſtri conjugis memor vive, ac vale*: ſortitus exitum facilem, & qualem ſemper optaverat. Nam fere quoties audiſſet, cito ac nullo cruciatu defunctum quempiam, ſibi & ſuis [5] εὐθανασίαν ſimilem (hoc enim & verbo uti ſolebat) precabatur.

INTERPRETATIO.

a *Date plauſum, & vos omnes cum gaudio* manus *tundite.*

NOTÆ.

1. *Labentes*] Caſaubonus legit *labantes*. notatque etiam hac in re, vel Auguſti diſſimulationem, quaſi voluiſſet compoſito vultu ſpem facere longioris vitæ: vel, quod probabilius fuerit, quemdam Antiquorum morem qui diligenter id caverent, ne ſibi morientibus indecorum quid aut minus compoſitum eſſet. Conjecturam firmat aliquibus Euripidis & Homeri in Odyſſea locis, quibus addere licuerit locum illum c. 82. ſupra in Julio, qui ut honeſtius caderet, ſinum togæ ad ima crura deduxit. Simile quid innuere videtur Seneca lib. de Tranquillitate c. 12. de Turannio quodam.

2. *Mimum*] Alluſit ad Hiſtrionem qui laudatur cum omnes Fabulæ Actus tranſegit, ut par eſt ex veteri Græcorum Proverbio μῖμος ὁ βίος: juxta quem Auguſtus, & poſt illum Seneca Epiſt. 80. & Laërtius in Zenone, & Epictetus Enchiridii c. 23. &c.

3. Δότε, &c.] Hæc verba paulo aliter ex veteri codice eruiſſe ſe dicit Turnebus Adverſ. lib. 24. c. 1. ſed eodem ſenſu: hæc eſt enim communis tam Græcis quam Latinis Comœdiarum clauſula. Unde Horatius:

Donec cantor. Vos plaudite, dicat.

4. *Druſi filia*] Druſilla Livilla, Druſo & Antonia minore genita, de qua Claud. c. 1. in fine.

5. Εὐθανασίαν] Facilem mortem, de qua Horatius Sat. 1. lib. 1. v. 118.

qui ſe vixiſſe beatum
Dicat & exacto contentus tempore vitæ,
Cedat uti conviva ſatur.

CAPUT C.

UNUM omnino ante efflatam animam ſignum alienatæ mentis oſtendit, quod ſubito pavefactus, a quadraginta ſe juvenibus abripi queſtus eſt. Id quoque magis præſagium quam mentis deminutio fuit: ſiquidem totidem milites [1] Prætoriani extulerunt eum in publicum. Obiit in [2] cubiculo eodem quo pater Octavius: Duobus Sextis, Pompeio & Appuleio Coss. xiv. Kal. Septembris, hora diei nona, ſeptuageſimo & ſexto ætatis anno, diebus quinque & triginta minus. Corpus [4] Decuriones municipiorum & coloniarum a Nola [5] Bovillas uſque deportarunt: noctibus propter [6] anni tempus, cum interdiu in baſilica cujuſque oppidi, vel in [7] ædium ſacrarum maxima reponeretur. A Bovillis equeſter

ordo ſuſcepit, urbique intulit, atque in veſtibulo domus [8] collocavit. Senatus & in funere ornando, & in memoria honoranda eo ſtudio certatim progreſſus eſt, ut inter alia complura cenſuerint quidam, funus [9] triumphali porta ducendum, præcedente [10] Victoria, quæ eſt in curia, canentibus [11] næniam [12] principum liberis utriuſque ſexus. Alii exſequiarum die [13] ponendos anulos aureos, ferreoſque ſumendos: nonnulli [14] legenda oſſa per ſacerdotes [15] ſummorum collegiorum. Fuit & qui ſuaderet appellationem menſis Auguſti in Septembrem transferendam; quod hoc genitus Auguſtus, illo defunctus eſſet. Alius, ut omne tempus a primo die natali ad exitum ejus, ſeculum Auguſtum appellaretur, & ita in faſtos referretur. Verum adhibito honoribus modo, [16] bifariam laudatus eſt: pro æde D. Julii a Tiberio: & pro Roſtris [17] Sub veteribus, a Druſo Tiberii filio, ac Senatorum humeris delatus in Campum, crematuſque. Nec defuit vir prætorius qui ſe effigiem cremati [18] euntem in cœlum vidiſſe juraſſet. [19] Reliquias legerunt primores equeſtris ordinis, [20] tunicati & diſcincti pedibuſque nudis, ac in [21] Mauſoleo condiderunt. Id opus inter Flaminiam viam, ripamque Tiberis, ſexto ſuo conſulatu exſtruxerat: circumjectaſque ſilvas & [22] ambulationes in uſum populi tunc jam publicarat.

Notæ.

1. *Prætoriani*] Honoratiores erant aliis, & ante Prætorium excubabant. Inter hos aſcripti quoque amici & voluntarii ac fortiſſimi quique, ut hoc loco patet, quorum numerum per bella civilia auctum, cum ante nonniſi horum unica cohors eſſet, Auguſtus in novem cohortes diſtribuit, & circa ſe habuit. De his adhuc infra ſæpe.

2. *Cubiculo*] Tacitus lib. 1. Annalium: *Multus hinc ipſo de Auguſto ſermo. pleriſque vana mirantibus: quod idem dies accepti quondam Imperii Princeps, & vitæ ſupremus.* Quod & Dio confirmat. De primo ejus Conſulatu, is quippe gradus fuit & aditus ad reliquos honores quibus poſtea cumulatus eſt.

3. xiv. *Calendas Septembris*] Auguſti menſis decimo nono a quo ad ix. Kalend. Octobris, quo die natus erat, deſunt triginta quinque dies, ut recte narravit Auctor. Quod & de annis ejus vitæ itidem computare facile eſt. Natus ſiquidem anno U.C. 691. Obiit 766. ut ex Faſtis colligere eſt.

4. *Decuriones*] Hi ſunt illarum quaſi Senatores de quibus ſupra c. 46. ut & de municipiis & coloniis, in Julio c. 8. & 14.

5. *Bovillas*] Oppidum Latii, hodie *Baruco*. Ferrario alter eſt quoque ejuſdem nominis pagus Romæ vicinus, cujus meminere Ovidius 3. Faſt. & Propertius Eleg. 1. lib. 4. Suburbanam hic Bovillam, ille ſuburbanas Bovillas appellat. Unius tantum meminit Plinius lib. 3. c. 5.

6. *Anni tempus*] Calores ſcilicet menſis Auguſti.

7. *Ædium ſacrarum maxima*] Vulgati legunt *in æde ſacrarum maxima*. Hoc ideo notavit Suetonius, quia non aliud honoris maximi majus indicium eſt; id enim Romanis legibus vetitum erat, quin imo ne in urbes quidem recipi mortuos fas erat; quod ea quæ ſuperis diis ſacrata erant, ſolo rei funeſtæ contactu pollui crederent. Nec id Romanis tantum, ſed & Judaïcis legibus idem fieri nefas erat, ut ex lib. 2. Regum c. 14. 15. & 23. conſtat.

8. *Collocavit*] De collocatione ſupra in Julio c. 84.

9. *Triumphali porta*] Idem refert Tacitus 1. Annalium. Hac pompa triumphorum traducebatur, ubi hodie Xenodochium Sancti Spiritus. Viſunturque prope Vaticanum in interiore fluminis ripa pontis & portæ quondam reliquiæ.

10. *Victoria*] Hanc Victoriæ imaginem olim Tarento advexerat Auguſtus, & in

Curia Julia, a ſe in Julii honorem dedicata poſuerat.

11. *Næniam*] Funebre carmen de quo jam in Julio nonnulla c. 84. & Feſtus & Nonius, ac præſertim Cicero 2. de Legibus meminere: *Honoratorum virorum laudes in concione memorentur, eaſque etiam cantus ad tibicinem proſequatur, cui nomen Nænia.* De aliis etiam rebus Nænia dicitur, ut ex Quintiliani lib. 8. c. 2. patet.

12. *Principum liberis*] Quaſi communem parentem lucturis: Næniam enim cæteroqui cantabant mortuorum propinqui, aut ſaltem eorum loco præficæ, de quibus in Julio c. 84.

13. *Ponendos annulos aureos*] Equeſtris & Senatoriæ dignitatis inſignia; ferrei enim plebis erant.

14. *Oſſa legenda*] Colligenda poſt cremationem. Virgil. in 6.

Oſſaque lecta cado texit Corinæus aheno.

15. *Summorum collegiorum*] Quod & legibus vetitum erat, ut de ædibus ſacris dictum. Hi Sacerdotes erant, Pontifices, Augures, Septemviri epulones, & Quindecimviri ſacris faciundis, quibus commiſſum erat quidquid Sacerdotale ſpectabat officium. His acceſſere poſtea ſodales Auguſtales, de quibus infra.

16. *Bifariam*] Hoc eſt duobus, ut patet, locis. Ita & *plurifariam* Claud. c. 21.

17. *Sub veteribus*] Locus Urbis prope Forum romanum ſic dictus. Legunt quidam *ſub veteribus roſtris:* qui enim de Urbe ſcribunt, nova & vetera roſtra recenſent.

18. *Euntem in cælum*] Ut de Romulo Proclus apud Livium, &c. Dio refert prætorio illi viro nomen fuiſſe *Numerius Atticus*, a quo teſtimonium illud HS vicies emerat Livia. Hinc erecta Auguſto templa, & conſecrati ſexus utriuſque Sacerdotes, &c.

19. *Reliquias legerunt*] Peruſto cadavere, cognati & amici colligebant cineres & oſſa quæ cado ſive urna condita deferebant, pura tamen aqua prius aſperſi, & ita expiati ſeu luſtrari à Sacerdote. De quo lib. 6. in funere Miſeni:

Idem ter ſocios pura circumtulit unda
Spargens rore levi, & ramo felicis olivæ.
Luſtravitque viros, &c.

Porro Caſaubonus ſic diſpoſitum fuiſſe cadaver exiſtimat, ut oſſa ejus & cineres nullo negotio diſcerni quiverint. Quod certe ita fuiſſe oportet, alioqui animalium etiam quæ ſimul plerumque comburebantur, oſſa potuiſſent, vel ipſa legi, vel confundi. Quod autem de linteo quodam lini ἀσβέστου, hoc eſt incombuſti, narrant aliqui, id commentitium exiſtimat, & ex Plinii perperam explicati auctoritate male deductum: hujus tamen aperta videtur ſuper hac re ſententia, lib. 19. c. 1. *Inventum eſt etiam* (linum) *quod ignibus non abſumeretur. Vivum id vocant, ardenteſque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas ſordibus exuſtis ſplendeſcentes igni magis quam poſſent aquis. Regum inde funebres tunicæ corporis favillam ab reliquo ſeparant cinere.* &c. Fatentur quidem illud in uſu vulgari eſſe non potuiſſe, adeo ſiquidem inventu rarum erat, ut inventum æquaret *pretia excellentium margaritarum*, ut ait idem ibidem Plinius: ſed ut aliquid ſit rarum, non continuo ſequitur nullum eſſe. Plinii auctoritati accedit & Plutarchi; is enim lib. de Oraculorum defectu tradit linum id in rupe Caryſtia naſci, &c. Meminit etiam Pauſanias in Atticis.

20. *Tunicati & diſcincti*] Hoc in aliorum quoque funeribus factum indicat Tibullus:

Pars quæ ſola mei ſuperabit corporis, oſſa
Incinctæ nigra candida veſte legant.

Nudis quoque pedibus alias ceremonias peragebant, ut de Veſtalibus Florus teſtatur lib. 1. c. 13. & Ovid. 6. Faſt.

Huc pede matronam nudo deſcendere vidi. &c.

21. *Mauſoleo*] Hujus adhuc viſuntur reliquiæ prope Adriani Mauſoleum, quod hodie montem Sancti Angeli indigitant.

22 *Ambulationes*] Suas etiam monumentis leges imponebant, ne v. g. quiſquam inferretur contra vetitum, ut de filia ſua & nepte Auguſtus vetuit, terminos ſtatuebant, ut quid religioſi loci, quid puri circa relinqueretur, appareret. De quo videſis Horatii Interpretes ad Sat. 8. lib. 1. & de ambulationibus illis Strabonem lib. 5 ubi & de Mauſoleo toto plura & egregia narrat.

C. SVETONII TRANQVILLI DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER III.

TIBERIUS NERO CÆSAR.

CAPUT I.

PATRICIA[1] gens Claudia (fuit enim & alia plebeia, nec potentia minor nec dignitate) orta eſt [2] ex Regillis, oppido Sabinorum. Inde Romam [3] recens conditam, cum magna [4] clientum manu commigravit, auctore [5] Tito Tatio conſorte Romuli: vel, quod magis conſtat, [6] Atta Claudio gentis [7] Principe, poſt Reges exactos ſexto fere anno, à patribus in patricios cooptata. Agrum inſuper trans [8] Anienem clientibus, [9] locumque ſibi ad ſepulturam [10] ſub Capitolio publice accepit. Deinceps procedente tempore, duodetriginta conſulatus, dictaturas quinque, cenſuras ſeptem, triumphos ſeptem, duas [11] ovationes adepta eſt. Cum [12] prænominibus cognominibuſque variis diſtingueretur, Lucii prænomen conſenſu repudiavit, poſtquam e duobus [13] gentilibus præditis eo, alter latrocinii, cædis alter convictus eſt. Inter cognomina autem, & [14] Neronis aſſumpſit, quo ſignificatur lingua Sabina fortis ac ſtrenuus.

NOTÆ.

1. *Patricia*] De Patriciis in Julio c. 41. & Auguſto c. 2. Hæc autem gens dicta fuit Pulchrorum ad differentiam plebeiæ, quæ Marcellorum. De quibus Cicero *lib* 1. *de Oratore* plura. Utrum autem hæ familiæ ut nominis, ſic & ejuſdem, necne, originis fuerint, haud reperio. Certe ex Cicerone *lib.* 9. *Epiſt. Famil.* & 2. *de Legibus* conſtat, aliis quoque Romanorum nominis & originis ejuſdem familiis id contigiſſe, ut altera patricia foret, & altera plebeia: quod evenire neceſſe erat, cum non tota gens aliqua, ſed quædam ejus familia a patriciis ad plebem tranſibat, ut ab uno e patriciis

Claudiis, adſtipulante Cæſare, factum vidimus ſupra in Julio c. 40.

2. *Regillis*] Dionyſio Halicarnaſſeo & Stephano *Regilani*; Livio *Regillum* dicuntur. Diſtat ab Urbe, teſte eodem Halicarnaſſeo, ſexaginta ſtadiis prope Tiberim. Sabinorum autem nomen etiam hodie *il Sabini*, regioque ipſa *Sabinia*.

3. *Recens conditam*] Prior hæc Suetonii ſententia de Claudiorum migratione nullibi legi teſtatur. Berosus, poſteriorem confirmat Dionyſius Halicarnaſſeus, & alii paſſim Hiſtorici: imprimis Plutarchus in Publicola, ubi ſeditione popularium ad id coactum refert, ac Sabinarum familiarum quinque millia ſecum deduxiſſe.

4. *Clientum*] De clientibus ſupra in Julio c. 2. Ex hoc loco notatu eſt, clientelas non Romani duntaxat inſtituti fuiſſe.

5. *Tito Tatio*] Sub notum Rege, quem Romuli conſortem dicit, propter conſociatum & in eamdem civitatem (Romam nempe) collatum Regis utriuſque regnum. De quibus Livius *lib. 1 Decad.* 1.

6. *Atta*] Varie legitur hoc nomen. Alii quippe *Atto* leguot, alii *a Tatio*, ac denique *Appio*. In re tam vaga certum quid vix affirmes. Tria fortaſſe apud Sabinos ei fuere nomina, *Atta*, *Tatius*, *Clauſus*, vel forte poſtquam commigravit, Romano more ſuum nomen effinxit, ut eſſet *Appius Claudius*. Quod factum à Lucumone legitur, qui cum Tarquiniis Romam veniſſet, L. Tarquinii nomen ediuit. Erit vero *Atta* vox vetus Sabina, quæ hominem ambulando quaſi ſubſilientem ſignificat, propter pedum aut crurum vitium, quo fit ut plantis non inſiſtat, ut ait Feſtus: *Attam pro reverentia ſeni cuilibet dicimus, quaſi eum avi nomine appellemus.* ?? , ſubſilire eſt, &, ut ait Caſaubonus, nuſquam ferme pedem figere.

7. *Principe*] De hoc fuſe Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 5

8. *Anienem*] Fluvium hodie *Teverone*. Dionyſius Halicarnaſſeus addit, comitatui datum agrum Fidenas inter & Piculiam viritim dividendum, unde mox facta fuerit Tribus Claudia. Videſis & Plutarchum in Publicola ſub finem.

9. *Locumque ſibi*] In margine Vitterbienſis codicis legerat Caſaubonus *lacum*, nec probavit. De ſepultura tacet Dionyſius ibidem, dicitque tantum conceſſam fuiſſe ad ædificandum Urbis partem, quantam petiit.

10. *Sub Capitolio*] Speciali hoc Populi Romani ſtudio factum, bene notat Donato Skildius; ſed contra leges fuiſſe male (ni fallor) innuit; quam enim Legem ex duodecim Tabulis in teſtimonium profert, HOMINEM MORTUUM IN URBE NE SEPELITO, NEVE URITO, ea cum aliis e Græcia nondum erat allata; anno enim duntaxat poſt exactos Reges 58. deſcriptæ ſunt hæ Leges, & ideo familiis quibuſdam ſepulchrum intra Urbem ſuum fuiſſe auctor ipſe ibidem Cicero. Ac de Acca Laurentia teſtis Macrobius *lib.* 1, c. 10.

11. *Ovationes*] Hæ ſunt triumphi quidam minores, à majoribus in hoc præter cætera diſcrepantes, quod triumphantes curru, ovantes autem equo vel etiam pedibus Urbem ingrederentur, ovisque (unde nomen) non taurus immolaretur.

12. *Prænominibus*] Ut nomina Romanorum gentes inter ſe diſtinguebant, cognomina vero gentis ejuſdem familias; ita & prænomina fratres ejuſdem familiæ. Primo igitur loco prænomen, tum nomen, inde cognomen ponebatur ab initio: quæ tamen omnia, ſtante Republica, identidem immutata eo venerunt ut Monarchiæ temporibus, quæ primo loco erant fratribus diſtinguendis prænomina, ea duntaxat ultimo poſita reperiantur. De quibus fuſe Sigonius, Lipſius, &c.

13. *Gentilibus*] Gentiles ſunt Patricii tantum, ut quidam volunt, gentis, hoc eſt originis eiuſdem; gens enim & familia eo modo differunt, quo totum & pars ut patet ex ipſo Suetonio infra in Galba: quamvis promiſcue, non raro uſurpentur. Qui autem varias hujus vocabuli acceptiones pluribus perſequi volet, is e Juriſconſultorum libris eas repetat.

14. *Neronis*] De hoc Gellius lib 13 c 21. *Itaque ex Claudiis qui erat egregia & præſtanti fortitudine, Nero appellatus eſt; ſed id Sabini accepiſſe à Græcis videntur, qui vincula & firmamenta membrorum νεῦρα dicunt; unde nos quoque Latini nervos appellamus* Annotavit Caſaubonus Sabinos origine Dores extitiſſe

CAPUT II.

MULTA multorum Claudiorum egregia merita, multa etiam ſecus
admiſſa in Rempublicam exſtant. Sed ut præcipua commemorem,
[1] Appius Cæcus ſocietatem cum Rege Pyrrho, ut parum ſalubrem iniri A. U. C.
diſſuaſit. [2] Claudius Caudex, primus freto claſſe transjecto, Pœnos Si- CDLXXIV.
cilia expulit. [3] Claudius Nero advenientem ex Hiſpania cum ingenti- CDXC.
bus copiis Aſdrubalem, prius quam Hannibali fratri conjungeretur, op- DXLVII.
preſſit. [a] Contra Claudius Appius Regillianus [4] decemvir legibus CCCIV.
ſcribendis virginem ingenuam per vim, libidinis gratia, in ſervitutem
aſſerere conatus, cauſſa fuit plebi ſecedend. rurſum a patribus. Claudius
Druſus, ſtatua ſibi cum diademate [5] ad Appii Forum poſita, Italiam
per clientelas occupare tentavit. [b] [6] Claudius Pulcher apud Siciliam, DV.
[7] non paſcentibus in auſpicando pullis, ac per contemptum religionis
mari demerſis, quaſi ut biberent, quando eſſe nollent, prælium navale
iniit: ſuperatuſque, cum [8] Dictatorem dicere à Senatu juberetur, velut
iterum illudens diſcrimini publico, [9] Ilyciam viatorem ſuum dixit.
[c] Extant & fœminarum exempla diverſa æque: ſiquidem gentis ejuſdem
utraque Claudia fuit, & quæ navem [10] cum ſacris matris Deûm Ideæ
obhærentem Tiberino vado extraxit, precata propalam, *ut ita demum* DVIII.
ſequeretur, [11] *ſi ſibi pudicitia conſtaret*: & quæ [12] novo more judicium
majeſtatis apud populum mulier ſubiit, quod in conferta multitudine
ægre procedente carpento, palàm optaverit: *ut frater ſuus Pulcher re-
viviſceret, atque iterum claſſem amitteret, quo minor turba Romæ foret.*
Præterea notiſſimum eſt, Claudios omnes, excepto duntaxat P. Clo- DCXCV.
dio, qui ob expellendum Urbe Ciceronem, plebeio homini, atque etiam
[13] natu minori, in adoptionem ſe dedit, [14] optimates [15] aſſertoreſque
unicos dignitatis ac potentiæ patriciorum ſemper fuiſſe, atque adverſus
plebem [16] adeo violentos ac contumaces, ut ne capitis quidem [17] quiſ-
quam reus apud populum mutare veſtem aut deprecari ſuſtinuerit:
nonnulli in altercatione & jurgio [18] Tribunos plebis pulſaverint. Etiam DCXL.
virgo Veſtalis [19] fratrem [20] injuſſu populi triumphantem, adſcenſo
ſimul curru, uſque in Capitolium proſecuta eſt, ne vetare, aut inter-
cedere fas cuiquam Tribunorum eſſet.

INTERPRETATIO.

a *E contrario Claudius Appius Regillianus Decemvir* electus *ad ſcribendas Leges cum propter libidinem tentaviſſet per vim ſervam facere puellam liberam, præbuit plebi cauſſam diſcedendi iterum à Senatoribus.*

b *Claudius Pulcher prope Siciliam cum pulli gallinacei non manducarent in agendo auſpicio, & abjeciſſet eos in mare per deſpectionem Religionis, quaſi bibendi cauſa, ſiquidem nolebant comedere.*

c *Sunt etiam exempla fœminarum tam varia. Quandoquidem ambæ Claudiæ fuerunt ejuſdem gentis, illa nempe quæ evellit navem quâ vehebantur ſacra Cybeles adhærentem vado Tiberino, poſtquam precata eſſet publice,* ut tandem hoc modo cederet ſi ſua pudicitia certa eſſet: *& illa quæ* licet *fœmina damnata fuit crimine læſæ Majeſtatis, nova conſuetudine, quia cum currus ſuus in denſa turba difficiliter progrederetur, publice*

optavit ut frater ſuus Pulcher ſuſcitaretur e mortuis, *& rurſus perderet claſſem, ut multitudo eſſet rarior in Urbe. Inſuper,* ſi *excipias ſolummodo P. Clodium qui permiſit ſe adoptari ab homine plebeio & juniore, ut ejiceret Ciceronem ex Urbe, conſtat omnes Clodios fuiſſe ſemper optimates & ſolos defenſores amplitudinis & auctoritatis Patriciorum, & tam violentos ac ſuperbos contra plebem, ut nequidem ullus adduci potuerit ad mutandam veſtem aut ad amovendum precando periculum, cum de ejus vita diſceptaretur, populo* judice.

NOTÆ.

1. *Appius Cæcus*] Idem refert & Valerius lib. 1. c. 2. & Livius lib. 9. Decad. 1.

2. *Claudius Caudex*] Hoc cognomento inſignitus, quod, ut ait Seneca *lib. de Brevitate vitæ c. 13. primus perſuaſerit Romanis navem conſcendere; quia plurium tabularum contextus caudex apud Antiquos vocabatur; unde publicæ tabulæ codices dicuntur: & naves nunc quoque quæ ex antiqua conſuetudine per Tiberim commeatus ſubvehunt, Caudicariæ vocantur.* Feſtus in hac voce. Alia auctorum teſtimonia videſis apud Nonium c. 13. Claudius ille Caudex, Cæci frater fuit, ut tradit Auctor *de Viris illuſtribus*, & primus ad explorandas hoſtium copias fretum piſcatoris nave trajecit.

3. *Claudius Nero*] De hoc fuſe & egregie Livius *lib. 8. Decad. 3.* & Horatius *lib. 4 Ode 4.*

Quid debeas, o Roma, Neronibus
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal
Devictus &c.

4. *Decemvir*] Non ita multo poſt exactos Reges, Romani Viros decem elegerunt, quibus Conſulare ſimul & regium Imperium ſine provocatione tradidere, qui ex patriis moribus & peregrinis Legibus quas e Græcia per Legatos in id miſſos deſcriptas, Romam deferri curaverant, optima quæque ſeligentes jura Populi Romani conſtituerent, univerſos perpetuo Romanos aſtrictura, ſi eas Populus unà & Senatus accepiſſent, ut re vera acceperunt. Tanta hac auctoritate Claudius ille nefarie uſus virgini ingenuæ, cujus amore captus erat, mortis cauſam attulit, dum eam pretio ac ſpe pellicere fruſtra adortus, in ſervitutem denique ſubornato teſtimonio vindicaſſet; pater enim virginis, cui nomen Virginius, cum alia via hanc Appii libidini non poſſet eripere, arrepto e proxima laniinis taberna cultro perfodit. Miſerabili hac neceſſitate commotus populus, Decemviros ſuſtulit, iique pœnas partim morte, partim exilio dederunt. Quæ omnia fuſe apud Livium narrantur *lib. 3. Decad. 1.*

5. *Forum Appii*] Latii quondam oppidum in clientela gentis Claudiæ, ſic dictum quod ibidem Appius forum egiſſet; ſic enim & *Forum intelligitur,* apud Feſtum, *cum is qui Provinciæ præeſt, Forum agere dicitur, cum civitates vocat, & de controverſiis earum cognoſcit.* Et Nonius Marcellus: *Fora loca fuerunt in quibus jus dicebatur.* Iis enim locis ſua nomina Magiſtratus imponebant, vel quod ibi Forum egiſſent, vel nundinationes inſtituiſſent. Hinc *Forum Flaminium, Forum Julium*, &c. in Hetruria & in Provincia.

6 *Claudius Pulcher*] Hoc factum narrat quoque Valerius Maximus *lib. 1. c. 4.* & *lib. 8 c. 1.* & Polybius *lib. 1.*

7. *Non paſcentibus pullis*] Deferebantur in cavea pulli ad auſpicia capienda. Hæc dira ſemper habebantur, ſi auſpicia petenti Imperatori renunciatum a pullario eſſet eos non comedere objectam offam: contra vero fauſta omnia, ſi ex comedentium ore aliquid in terram decidiſſet: quod tripudium ſoliſtimum dicebatur (quaſi aliter contingere poſſet, cum pulli gallinacei pultis offam invadunt) Quæ omnia quam vana forent, vel ex hoc uno colligere eſt, quod obſervavit ipſe Cicero & retulit *lib. 2. de Divinatione.* Paulus enim qui ipſis paruerat, non minus cecidit in Cannenſi pugna cum exercitu. Cui & illa de contrario addenda eſt, quod Papyrius Samnites funditus deleverit; quamvis falſo nuntiatum ei foret tripudium illud ſoliſtimum, ut patet ex Livii *lib. 10. Decad. 1.*

8. *Dictatorem*] Dictatorem dicere Conſulis erat, idque viva voce, nec niſi raro per literas non Senatus nec populi, quamquam hic nominaret aliquando quem dici vellet.

9. *Glyciam viatorem*] Alii *Helyciam,* alii *Glauciam* legunt vel *Glyciam*, quod

p ſtremum tueri quoque potuerit auctoritas Flori in epitome liviana *lib.* 19. ubi factum hoc narrat, & *Glauciam* vel *Glyciam* legunt. Viatores erant miniſtri qui ab initio Senatores ex agris in Urbem accerſerent; quos à lictoribus alios non fuiſſe auctor eſt Gellius *lib* 12. *c.* 3.

10 *Cum ſacris*] Vaſtante Italiam Annibale, Romani repe.erant in libris Sybillinis alienigenam hoſtem Italia pelli poſſe, ſi mater Idea Peſſinunte Romam advecta foret. Quapropter miſſis ad Attalum Phrygiæ Regem Legatis, impetrarunt ab eo Romamque deportarunt ſacrum illum lapidem, quem matrem Deûm eſſe ferebant; contigitque tunc miraculum illud de quo Suetonius hoc loco; quod tamen mirum eſt à Livio rem ab initio deſcribente *lib.* 9. *Decad.* 3. prætermiſſum. Cybele porro mater Deorum dicitur, Idea mater & Dyndimene a montibus Ida & Dyndimo, ubi colebatur; ut & Peſſinuntica ab urbe Galatiæ Peſſino in Phrygiæ magnæ confinio.

11. *Si ſibi pudicitia conſtaret*] Aliud caſtitatis experimentum huic non abſimile de Tuccia Veſtali ſtupri itidem ſuſpecta, refert Valerius Maximus *lib.* 8. *c.* 1.

12. *Novo more judicium majeſtatis ſubiit*] Valerius Maximus *lib.* 8. *c.* 1. *Adjiciatur his Claudia, quam inſontem crimine quo accuſabatur, votum impium ſubverterit.* Novum igitur fuit, tum quia propter votum duntaxat, tum quia mulier, crimine læſæ Majeſtatis damnata fuerit. De hac & epitome Livii lib. 19. & Gellius lib. 10. c. 6. Crimen Majeſtatis eſt quod adverſus populum aut ſecuritatem ejus committitur.

13. *Natu minori*] De hac adoptione ſupra in Julio c. 20. & Cicero in Oratione *ad Pontifices.* Æque contra naturam ac contra leges erat: pro monſtro enim eſt ut major ſit filius quam pater. Hinc Imperator in Inſtitutionibus *de Adoptionibus: Minorem natu majorem non poſſe adoptare placet; adoptio enim naturam imitatur* &c.

14 *Optimates,*] De illis factionibus in Julio *c.* 1. & 15.

15. *Aſſertores*] Anceps vocabulum: tam enim de eo dicitur qui in libertatem, quam qui in ſervitutem vindicat. Poſterius tamen priore minus frequens eſt.

16. *Adeo violentos*] Exempla videſis plura apud Livium *lib.* 2. 5. & 9. *Decad.* 1.

17. *Quiſquam reus*] Livius tamen *lib.* 3. *Decad.* 1. ubi Appium Claudium Decemvirum in vincula propter crimen illud cujus hîc mentio facta eſt, conjectum retulit. Hæc habet de C. Claudio ejus patruo loquens: *Is magno jam natu cum ad pericula ejus deprecanda rediſſet. cujus vitia fugerat, ſordidatus cum gentilibus clientibuſque in Foro prehenſabat ſingulos.* &c. Quod iterum *lib.* 6. refert. Unde adverſari Livio Suetonius videatur, niſi eos tantum veſtem non mutaſſe dicas, qui rei erant, ut de altero Claudio narrat idem Livius ſub finem libri 2. *Illum non minæ plebis. non Senatus preces perpellere unquam potuere, non modo ut veſtem mutaret,* &c quæ hanc Claudiorum contumaciam, de qua hîc agitur, graphice deſcribunt.

18. *Tribunos pulſaverint*] Confirmat idem Livius *lib.* 3. *Decad.* 1. Quod tamen grande piaculum apud Romanos fuit: legibus enim ſuis Tribunos fecerant ſacroſanctos & inviolabiles, ut ejus caput ſacrum foret, qui ex illis unum pulſaſſet, ſacer autem qui ſit, hunc impune licet occidere.

19. *Fratrem*] Valerius Maximus *lib.* 5. *c.* 4. & Cicero in Oratione *pro Cælio* patrem dicunt, ut fateri neceſſe ſit: aut *patrem* legendum, contra codicum fidem, aut alicubi ſubeſſe mendum.

20. *Injuſſu populi*] Triumphum decernere Senatus quidem erat. Sed de illo Decreto ad Populum quoque ferebatur, qui ſi rogationem antiquaret, impediebatur; vel ſi e Tribunis unus pluresve intercederent, rogationemve ad Populum ferre nollent. Magnam porro virginum Veſtalium auctoritatem inde colligas: adeo ſiquidem illas Magiſtratus reveriti ſunt, & ex ſupradictis in Julio *c.* 1. & Auguſto *c.* 44. & infra in Vitellio *c.* 16. & ex Cicerone in Oratione *pro Fonteio: Superbum ſit ejus obſecrationem repudiare, cujus preces ſi Dii aſpernati fuerint, hæc ſalva eſſe non poſſunt.* De Veſtali ſorore Fonteii loquitur: ejus enim in cauſſa fratris interceſſione fuerat uſus.

CAPUT III.

EX hac ſtirpe Tiberius Cæſar genus trahit, & quidem utrumque:
paternum à Tiberio Nerone, maternum ab Appio Pulchro: qui
ambo Appii Cæci filii fuerunt. Inſertus eſt & Liviorum familiæ, ado-
ptato in eam materno avo. Quæ familia, quamquam plebeia, tamen &
A.U.C. DL. ipſa admodum floruit, octo conſulatibus, cenſuris duabus, triumphis
tribus: Dictatura etiam ac magiſterio Equitum honorata: clara & inſi-
gnibus viris, ac maxime Salinatore, Druſiſque. [1] Salinator univerſas
Tribus in Cenſura notavit [2] levitatis nomine, quod cum ſe poſt prio-
rem Conſulatum multa irrogata condemnaſſent, [3] Conſulem iterum
DCLXXI. Cenſoremque feciſſent. Druſus hoſtium duce [4] Drauſo cominus truci-
dato, ſibi poſteriſque ſuis cognomen invenit. Traditur etiam Proprætore
ex Provincia Gallia retuliſſe aurum, [5] Senonibus olim in obſidio-
ne Capitolii datum: nec, [6] ut fama, extortum a Camillo. [7] Ejus
abnepos, ob eximiam adverſus [8] Gracchos operam Patronus Senatus
DCLXIII. dictus, filium reliquit, quem in [9] ſimili diſſenſione multa varie mo-
lientem, diverſa factio per fraudem interemit.

NOTÆ.

1. *Salinator*] Cognomen hoc ſortitus eſt hic Livius ex Salaria annona, cui vectigal, cum Cenſor eſſet, adinvenit.

2. *Levitatis nomine*] Mecia Tribu duntaxat excepta, quæ nec condemnandum judicarat, nec poſtquam condemnatus eſt, eligendum. De quibus plura Titus Livius *lib.* 9 *Decad.* 3. & Valerius Maximus *lib.* 2. *c.* 4 7.

3. *Conſulem*] Una cum Claudio Nerone cujus præſertim opera afflictus fuerat, ſuas tamen inimicitias Reipublicæ condonarunt. Valerius Maximus lib. 4. c. 1. & 2.

4 *Drauſo*] Germanus aut Gallus hic vulgo creditur: uter fuerit, nemo, quod ſciam, dixit.

5. *Senonibus*] Urbem a Senonibus Gallis captam & ope Camilli receptam, nemo neſcit. Fuſe enim iſta Livius lib. .

6. *Fama eſt*] Ereptum ab ipſo Camillo diſertis verbis affirmat Livius lib. 5. *Aurum quod Gallis ereptum erat, quodque ex aliis Templis inter trepidationem, in Jovis cellam collatum, cum in quæ conferri oporteret, confuſa memoria eſſet, ſacrum omne judicatum, & ſub Jovis ſella poni juſſum.* Et Plinius lib. 33. c. 1.

7. *Abnepos*] Quartus eſt in linea inferiore directa gradus conſanguinitatis, cui in ſuperiori reſpondet abavus

8 *Gracchos*] Tiberium & Caium qui legibus agrariis, de quibus in Julio cap. 20. popularem auram aucupantes interfecti ſunt Horum vitam ſcripſit Plutarchus.

9. *Simili diſſenſione*] Diſſimilis ipſe patri: *Leges novas & mala Gracchana iterum* movit, ut ait Seneca lib. de Brevitate vitæ c. 6. tantiſque largitionibus plebem ſibi conciliare conatus eſt, ut apud Florum lib. 3. c. 17. extet: *Vox ipſius nihil ſe ad largitionem ulli reliquiſſe, niſi ſi quis aut cœnum dividere vellet aut cœlum.* Appianus lib. 1. Bellorum Civilium auctor eſt, illum cum domi in obſcura quadam porticu cœtum haberet, ſubito ictu percuſſum concidiſſe, relictumque in ejus femore cultrum ſicariorum: per inguen acceptum vulnus auctor eſt Seneca ibid.

CAPUT IV.

PATER vero Tiberii, [1] Quæſtor C. Cæſaris, Alexandrino bello,
claſſi præpoſitus, plurimum ad victoriam contulit. Quare & [2] A. U. C.
Pontifex in locum P. Scipionis ſubſtitutus, & ad [3] deducendas in DCCVII.
Galliam colonias, in queis Narbo & Arelate erant, miſſus eſt. Tamen
Cæſare occiſo, cunctis turbarum metu abolitionem facti decernentibus,
etiam de præmiis [4] tyrannicidarum referendum cenſuit. Prætura dein-
de functus, cum exitu anni diſcordia inter [5] Triumviros exorta eſſet, DCCX.
retentis ultra juſtum tempus [6] inſignibus, L. Antonium Conſulem DCCXIII.
Triumviri fratrem ad [7] Peruſiam ſecutus, deditione a cæteris facta,
ſolus permanſit in partibus: ac primo [8] Præneſte, inde Neapolim
evaſit: ſerviſque [9] ad pileum fruſtra vocatis, in Siciliam profugit. Sed
indigne ferens, nec ſtatim ſe in conſpectum [10] Sex. Pompeii admiſ-
ſum, & [11] faſcium uſu prohibitum, ad M. Antonium trajecit in
[12] Achaiam. Cum quo brevi [13] reconciliata inter omnes pace, Romam
rediit, uxoremque [14] Liviam Druſillam, & tunc gravidam, & ante
jam apud ſe filium enixam, petenti Auguſto conceſſit. Nec multo poſt
diem obiit, utroque liberorum ſuperſtite, Tiberio Druſoque [15] Ne-
ronibus.

NOTÆ.

1. *Quæſtor*] De hoc munere in Julio c. 6.

2. *Pontifex*] Plures erant ejuſdem collegii Pontifices, inter quos cooptatus eſt; neque enim de Pontificatu Maximo hic locus intelligendus. Hunc ſiquidem poſſidebat Julius ipſe. In Julio c. 13.

3. *Deducendas colonias*] Tribus utplurimum viris, id mandabatur, qui inde Triumviri coloniis deducendis appellati ſunt in Julio c. 20 & Auguſto c. 4. Vulgatæ editiones legebant *Narbona* contra MSS. fidem. Has colonias ex decumanis & ſextanis militibus conſcriptas auctor eſt Plinius lib. 3. c. 4. cum eas decumanorum & ſextanorum colonias appellat.

4. *Tyrannicidarum*] Sic & ipſe Cicero Julii Cæſaris interfectores appellabat in Epiſtolis ad Atticum *Tyrannoctónos*.

5. *Triumviros*] Auguſtum, Antonium & Lepidum. In Auguſto c. 12. & 13.

6. *Inſignibus*] Prætoriis ſcilicet ornamentis; prætexta, ſella Curulis, præcipue haſta & gladius: hic ad quæſtionem, ut ſupra in Julio c. 6 & 11. Illa ad juriſdictionem, ut in Auguſto c. 24. & 36. Miniſtri præterea Scribæ, accenſi Lictores cum faſcibus, ſed ſex tantum, ad differentiam Conſulum quibus duodecim erant.

7. *Peruſiam*] In Auguſto c. 14. de Bello Peruſino.

8. *Præneſte*] Non longe ab urbe hodie *Paleſtrina*.

9. *Ad pileum*] Hoc eſt ad libertatem, ſervi quippe libertate donati raſo capite pileum ſumebant. Plautus in Captivis:

> *Quod ille faciat Jupiter ut ego hic hodie raſo*
> *Capite calvus, pileum accipiam.*

Et Juvenal. Sat. 5.

> *Omnia ferre*
> *Si potes & debes, pulſandum vertice raſo*
> *Præbebis quandoque caput*, &c.

10. *Sexti Pompeii*] Supra in Auguſto c. 16.

11. *Faſcium uſu*] Inciviliter prorſus egit Sextus Pompeius; Provinciarum quippe Rectores qui famam comitatis aliquam ambiebant, id Senatoribus honoris indulgebant, ut patet ex Cicerone Epiſtola ad Cornificium 21. lib. 12. *Idque à te peto, quod ipſe in Provincia facere ſum ſolitus, ut omnibus Senatoribus Lictores darem, quod idem acceperam à ſummis viris factitatum.*

12. *Achaiam*] Achaia proprie dicta fuit

ordo ſuſcepit, urbique intulit, atque in veſtibulo domus [8] collocavit. Senatus & in funere ornando, & in memoria honoranda eo ſtudio certatim progreſſus eſt, ut inter alia complura cenſuerint quidam, funus [9] triumphali porta ducendum, præcedente [10] Victoria, quæ eſt in curia, canentibus [11] næniam [12] principum liberis utriuſque ſexus. Alii exſequiarum die [13] ponendos anulos aureos, ferreoſque ſumendos: nonnulli [14] legenda oſſa per ſacerdotes [15] ſummorum collegiorum. Fuit & qui ſuaderet appellationem menſis Auguſti in Septembrem transferendam; quod hoc genitus Auguſtus, illo defunctus eſſet. Alius, ut omne tempus a primo die natali ad exitum ejus, ſeculum Auguſtum appellaretur, & ita in faſtos referretur. Verum adhibito honoribus modo, [16] bifariam laudatus eſt: pro æde D. Julii a Tiberio: & pro Roſtris [17] Sub veteribus, a Druſo Tiberii filio, ac Senatorum humeris delatus in Campum, crematuſque. Nec defuit vir prætorius qui ſe effigiem cremati [18] euntem in cœlum vidiſſe juraſſet. [19] Reliquias legerunt primores equeſtris ordinis, [20] tunicati & diſcincti pedibuſque nudis, ac in [21] Mauſoleo condiderunt. Id opus inter Flaminiam viam, ripamque Tiberis, ſexto ſuo conſulatu exſtruxerat: circumjectaſque ſilvas & [22] ambulationes in uſum populi tunc jam publicarat.

N o t æ.

1. *Prætoriani*] Honoratiores erant aliis, & ante Prætorium excubabant Inter hos aſcripti quoque amici & voluntarii ac fortiſſimi quique, ut hoc loco patet, quorum numerum per bella civilia auctum, cum ante nonniſi horum unica cohors eſſet, Auguſtus in novem cohortes diſtribuit, & circa ſe habuit. De his adhuc infra ſæpe.

2. *Cubiculo*] Tacitus lib. 1. Annalium: *Multus hinc ipſo de Auguſto ſermo, pleriſque vana mirantibus: quod idem dies accepti quondam Imperii Princeps, & vitæ ſupremus.* Quod & Dio confirmat. De primo ejus Conſulatu, is quippe gradus fuit & aditus ad reliquos honores quibus poſtea cumulatus eſt.

3. XIV. *Calendas Septembris*] Auguſti menſis decimo nono a quo ad IX. Kalend. Octobris, quo die natus erat, deſunt triginta quinque dies, ut recte narravit Auctor. Quod & de annis ejus vitæ itidem computare facile eſt. Natus ſiquidem anno U.C. 691. Obiit 766. ut ex Faſtis colligere eſt.

4. *Decuriones*] Hi ſunt illarum quaſi Senatores de quibus ſupra c. 46. ut & de municipiis & coloniis, in Julio c. 8. & 14.

5. *Bovillas*] Oppidum Latii, hodie *Bauco*. Ferrario alter eſt quoque ejuſdem nominis pagus Romæ vicinus, cujus meminere Ovidius 3. Faſt. & Propertius Eleg. 1. lib. 4. Suburbanam hic Bovillam, ille ſuburbanas Bovillas appellat. Unius tantum meminit Plinius lib. 3. c. 5.

6. *Anni tempus*] Calores ſcilicet menſis Auguſti.

7. *Ædium ſacrarum maxima*] Vulgati legunt *in æde ſacrarum maxima*. Hoc ideo notavit Suetonius, quia non aliud honoris maximi majus indicium eſt, id enim Romanis legibus vetitum erat, quin imo ne in urbes quidem recipi mortuos fas erat; quod ea quæ ſuperis diis ſacrata erant, ſolo rei funeſtæ contactu pollui crederent. Nec id Romanis tantum, ſed & Judaïcis legibus idem fieri nefas erat, ut ex lib. 2. Regum c. 14. 15. & 23. conſtat.

8. *Collocavit*] De collocatione ſupra in Julio c. 84.

9. *Triumphali porta*] Idem refert Tacitus 1. Annalium. Hac pompa triumphorum traducebatur, ubi hodie Xenodochium Sancti Spiritus. Viſunturque prope Vaticanum in interiore fluminis ripa pontis & portæ quondam reliquiæ.

10. *Victoria*] Hanc Victoriæ imaginem olim Tarento advexerat Auguſtus, & in

Curia Julia, a ſe in Julii honorem dedicata poſuerat.

11. *Næniam*] Funebre carmen de quo jam in Julio nonnulla c. 84. & Feſtus & Nonius, ac præſertim Cicero 2. de Legibus meminere: *Honoratorum virorum laudes in concione memorentur, eaſque etiam cantus ad tibicinem proſequatur, cui nomen Nænia.* De aliis etiam rebus Nænia dicitur, ut ex Quintiliani lib. 8. c. 2. patet.

12. *Principum liberis*] Quaſi communem parentem luctuis: Næniam enim cæteroqui cantabant mortuorum propinqui, aut ſaltem eorum loco præficæ, de quibus in Julio c. 84.

13. *Ponendos annulos aureos*] Equeſtris & Senatoriæ dignitatis inſignia; ferrei enim plebis erant.

14. *Oſſa legenda*] Colligenda poſt cremationem. Virgil. in 6.

Oſſaque lecta cado texit Corinæus aheno.

15. *Summorum collegiorum*] Quod & legibus vetitum erat, ut de ædibus ſacris dictum. Hi Sacerdotes erant, Pontifices, Augures, Septemviri epulones, & Quindecimviri ſacris faciundis, quibus commiſſum erat quidquid Sacerdotale ſpectabat officium. His acceſſere poſtea ſodales Auguſtales, de quibus infra.

16. *Biſariam*] Hoc eſt duobus, ut patet, locis. Ita & *pluriſariam* Claud. c. 21.

17. *Sub veteribus*] Locus Urbis prope Forum romanum ſic dictus. Legunt quidam *ſub veteribus roſtris*: qui enim de Urbe ſcribunt, nova & vetera roſtra recenſent.

18. *Euntem in cælum*] Ut de Romulo Proclus apud Livium, &c. Dio refert prætorio illi viro nomen fuiſſe *Numerius Atticus*, a quo teſtimonium illud HS vicies emerat Livia. Hinc erecta Auguſto templa, & conſecrati ſexus utriuſque Sacerdotes, &c.

19. *Reliquias legerunt*] Peruſto cadavere, cognati & amici colligebant cineres & oſſa quæ cado ſive urna condita deferebant, pura tamen aqua prius aſperſi, & ita expiati ſeu luſtrati à Sacerdote. De quo lib. 6. in funere Miſeni:

Idem ter ſocios pura circumtulit unda
Spargens rore levi, & ramo felicis olivæ.
Luſtravitque viros, &c.

Porro Caſaubonus ſic diſpoſitum fuiſſe cadaver exiſtimat, ut oſſa ejus & cineres nullo negotio diſcerni quiverint. Quod certe ita fuiſſe oportet, alioqui animalium etiam quæ ſimul plerumque comburebantur, oſſa potuiſſent, vel ipſa legi, vel confundi. Quod autem de linteo quodam lini ἀσβέστου, hoc eſt incombuſti, narrant aliqui, id commentitium exiſtimat, & ex Plinii perperam explicati auctoritate male deductum: hujus tamen aperta videtur ſuper hac re ſententia, lib. 19. c. 1. *Inventum eſt etiam* (linum) *quod ignibus non abſumeretur. Vivum id vocant, ardenteſque in focis conviviorum ex eo vidimus mappas ſordibus exuſtis ſplendeſcentes igni magis quam poſſent aquis. Regum inde funebres tunicæ corporis favillam ab reliquo ſeparant cinere.* &c. Fateor equidem illud in uſu vulgari eſſe non potuiſſe, adeo ſiquidem inventu rarum erat, ut inventum æquaret *pretia excellentium margaritarum*, ut ait idem ibidem Plinius: ſed ut aliquid ſit rarum, non continuo ſequitur nullum eſſe. Plinii auctoritati accedit & Plutarchi; is enim lib. de Oraculorum defectu tradit linum id in rupe Caryſtia naſci, &c. Meminit etiam Pauſanias in Atticis.

20. *Tunicati & diſcincti*] Hoc in aliorum quoque funeribus factum indicat Tibullus:

Pars quæ ſola mei ſuperabit corporis, oſſa
Incinctæ nigra candida veſte legant.

Nudis quoque pedibus alias ceremonias peragebant, ut de Veſtalibus Florus teſtatur lib. 1. c. 13. & Ovid. 6. Faſt.

Huc pede matronam nudo deſcendere vidi &c.

21. *Mauſoleo*] Hujus adhuc viſuntur reliquiæ prope Adriani Mauſoleum, quod hodie montem Sancti Angeli indigitant.

22 *Ambulationes*] Suas etiam monumentis leges imponebant, ne v. g. quiſquam inferretur contra vetitum, ut de filia ſua & nepte Auguſtus vetuit, terminos ſtatuebant, ut quid religioſi loci, quid puri circa relinqueretur, appareret. De quo videſis Horatii Interpretes ad Sat. 8. lib. 1. & de ambulationibus illis Strabonem lib. 5 ubi & de Mauſoleo toto plura & egregia narrat.

CAPUT CI.

TESTAMENTUM, L. Planco, C. Silio, Coss. III. Nonas Aprilis ante annum & quatuor menſes quam decederet, factum ab eo, ac duobus codicibus, partim ipſius, partim libertorum Polybii & Hilarionis manu ſcriptum, depoſitumque [1] apud ſe Virgines Veſtales, cum tribus ſignatis æque [2] voluminibus protulerunt. Quæ omnia in Senatu aperta atque recitata ſunt. Heredes inſtituit primos, Tiberium [3] ex parte dimidia, & ſextante, Liviam [4] ex parte tertia, quos & ferre [5] nomen ſuum juſſit: [6] ſecundos, Druſum Tiberii filium [7] ex triente, & ex partibus reliquis Germanicum, [8] liberoſque ejus tres ſexus virilis: tertio gradu, propinquos amicoſque complures. Legavit [9] Populo Romano quadringenties [10] tribubus tricies quinquies H. S. Prætorianis militibus [11] ſingula millia nummorum: cohortibus [12] urbanis [13] quingenos: legionariis [14] trecentos nummos: [5] quam ſummam repræſentari juſſit: nam & [16] confiſcatam ſemper repoſitamque habuerat. Reliqua legata varie dedit: [17] produxitque quædam ad vicena ſeſtertia: quibus ſolvendis annuum diem finiit, excuſata rei familiaris mediocritate: nec plus perventurum ad heredes ſuos, quam [18] millies & quingenties profeſſus: quamvis viginti proximis annis [19] quaterdecies millies ex teſtamentis amicorum percepiſſet: quod pene omne cum duobus paternis patrimoniis, cæteriſque hereditatibus in Rempub. abſumpſiſſet. Julias, filiam neptemque, [20] ſi quid his accidiſſet, vetuit ſepulchro ſuo inferri. De tribus voluminibus, uno, mandata de funere ſuo complexus eſt: altero, [21] indicem rerum à ſe geſtarum: quem vellet incidi in [22] æneis tabulis, quæ ante Mauſoleum ſtatuerentur: tertio breviarium totius imperii, quantum militum ſub ſignis ubique eſſet, quantum pecuniæ in ærario & [23] fiſcis, & vectigaliorum reſiduis. Adjecit & libertorum ſervorumque nomina, a quibus ratio exigi poſſet.

NOTÆ.

1. *Apud ſe*] Legunt alii *apud ſex*. Mendoſe. Idem de Julio c. 83. & de Antonio ſupra c. 17.

2. *Voluminibus*] Quatuor ea fuiſſe auctor eſt Dio lib. 56. Sed quartum, partem tertii fuiſſe magis quam ſeparatum opus exiſtimat Caſaubonus: illo enim præcepta bene gubernandi & Tiberio & Reipublicæ relinquebat, & rerum omnium ſtatum propria manu perſcripſiſſe, auctor eſt Tacitus, qui & alia etiam refert, de quibus in fine hujus capitis agitur.

3 *Ex parte dimidia*] In Julio c. 83 dictum eſt totam hereditatem aſſis nomine appellari, & ejus inſtar duodecim unciis conſtare: pars ergo dimidia ſunt ſex unciæ, quibus addito ſextante, octo fiunt unciæ; ſextans enim eſt ſexta pars hereditatis. Octo unciæ bes vulgo dicuntur. De Teſtamento Auguſti, in quo Tiberius ex parte dimidia & ſexta fuit heres inſtitutus, nempe ex beſſe, meminit Cujacius ad l. 27. §. 8. ff. ad Senatuſconſ. Trebellianum.

4. *Ex parte tertia*] Lege Voconia cavebatur ne quis cenſus, hoc eſt, qui centum milia in bonis haberet, mulieri aut virgini ſupra quadrantem bonorum ſuorum Teſtamento relinquere poſſet, aut ei plus donare quam ad heredem heredeſve pertineret: unde ſcribit Dio lib. 56. Auguſtum à Senatu impetraſſe ut hac Lege ſolveretur in gratiam Liviæ

5. *Nomen ſuum*] Id qua ratione fieri deberet, ſupra in Julio c. 83. Notat præ-

terea Caſaubonus cæteta Augusti nomina jam inde ab adoptionis, de qua ſupra c. 65. tempote Tiberio indita fuiſſe, ſed *Augusti* cognomen ſibi uni ſervaſſe patrem, quod illud communicari nollet, utpote quo potentiæ ſuæ partem non exiguam conſiſtere crederet. Livia quoque poſt mortuum Auguſtum, Auguſtæ nomen recepit & Juliæ (nam in Juliam quoque familiam adoptata eſt, auctoribus Tacito & Velleio) quæ tamen, ipſo vivente, nomina non aſſumpſerat.

6. *Secundos*] Hoc eſt ſubſtitutos, de quibus ſupra in Julio c. 83.

7. *Triente*] Quatuor unciis. Ibid.

8. *Liberoſque ejus*] De his in Claudio c. 7.

9. *Populo*] Hoc eſt, civibus Romanis, qui ejuſmodi largitionum partem capere ſolerent, aut poſſent. Vox *populus* omnes cives complectitur, ad differentiam plebis, quæ Senatu & Equitibus exceptis, cæteros cives continet, quamquam has voces & hic Auctor, & alii plerumque promiſcue uſurpent. Quadringenties ſunt 1750000 lib.

10. *Tribubus*] Vocem hanc à quibuſdam codicibus abeſſe Beroaldus affirmat, qua ſublata legeretur, *Populo Romano quadringenties tricies quinquies*, aperto ſenſu. Verù quia vulgatior habita eſt prior lectio, hanc ita ſervat Lipſius Electorum lib. 1. c. 12. ut tamen non *tribubus*, ſed *tribulibus* ſubſtituat. Horum appellatione Auguſti tribules, de quibus ſupra c. 40. intelligens, extra ſortem donatos, quia cæteroqui bis idem diceret, cum populi nomine aliud nihil intelligat quam Tribus ipſas quæ numero triginta quinque populum conſtituebant univerſum, quod & de hujus diviſione ſupra notatum eſt. Verum hoc nec a Dione nec a Tacito prætermittendum fuiſſe, ſi tanta liberalitate erga illos uſus eſſet, veroſimillime Torrentius exiſtimat, & Beroaldi ſententiam præfert. Caſaubonus nihil immutat, Tribuſque ſic diſtinguit à populo, ut illarum appellatione intelligantur e ſola plebe pauperrimi. Et re vera apud Auctores paſſim obſervare eſt, modo tres, modo quatuor populi ordines innui, quorum ultimus Tribus nomine nuncupetur. Martialis lib. 8. Epig. 15.

Dat Populus, dat gratus Eques, dat thura Senatus,
Et ditant Latias tertia dona Tribus.

Et ſæpe etiam Tribules dicuntur e plebe viliſſimi, ut Horatius:

Et cum pileolo ſoleas conviva Tribulis.

Et Martial. lib. 9 Epig 50.

Nunc anus & tremulo vix accipienda Tribuli.

11. *Singula millia*] HS. Vide in Julio c. 26. Summa eſt 43 lib. 15 ſ.

12. *Urbanis*] Has diſtinguit à Legionariis, quod hæ in Provinciis, illæ in Urbis regionibus ad earum cuſtodiam diſpoſitæ eſſent. Supra c. 30.

13. *Quingenos*] HS. 21 lib 17 ſ. 6 d.

14. *Tricenos*] 13 lib. circiter.

15. *Quam ſummam*] Non poſtremam tantum, ſed & eam Caſaubonus intelligit, quæ ex illis omnibus exurgeret. & certe dubio locus non videtur eſſe. Hæc autem additis in unam omnibus partibus, qua ratione ſupra computatæ ſunt noſtro ritu 1903203 lib. 12 ſ. 6 d.

16. *Confiſcatam*] Fiſcis conditam. Vide ſupra c. 15.

17. *Produxitque*] Sic intelligit Torrentius, ut quæ legata, vicena HS. excederent horum diem; hoc eſt, ſolutionem diſtulerit in annum. Hæc ſunt 875 lib.

18. *Milies & quingenties*] 6562500 lib.

19. *Quaterdecies millies*] 61250000 lib.

20. *Si quid accidiſſet*] His verbis utebantur, vitandi ominis cauſſa, ne ſcilicet mortem pronuntiarent.

21. *Indicem rerum*] Deſcriptum hujus exemplum cum Ancyrani poſtulaſſent, in Auguſti Templo magnifice expoſuerunt. Habetur hodie ſub titulo Lapidis Ancyrani, ſed multis modis vel ab initio vel temporum iniquitate corruptum. Videſis ad calcem operis.

22. *Æneis tabulis*] Notat Caſaubonus στήλας dici apud Dionem: unde colligere eſt in pilæ quadratæ facies inſertas fuiſſe.

23. *Fiſcis*] Jam ſupra notatum eſt, fiſcum dici propriam Principis pecuniam; ærarium vero, publicam populi. c. 15.

C. SVETONII TRANQVILLI DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER III.

TIBERIUS NERO CÆSAR.

CAPUT I.

[1] PATRICIA gens Claudia (fuit enim & alia plebeia, nec potentia minor nec dignitate) orta eſt [2] ex Regillis, oppido Sabinorum. Inde Romam [3] recens conditam, cum magna [4] clientum manu commigravit, auctore [5] Tito Tatio conſorte Romuli: vel, quod magis conſtat, [6] Atta Claudio gentis [7] Principe, poſt Reges exactos ſexto fere anno, à patribus in patricios cooptata. Agrum inſuper trans [8] Anienem clientibus, [9] locumque ſibi ad ſepulturam [10] ſub Capitolio publice accepit. Deinceps procedente tempore, duodetriginta conſulatus, dictaturas quinque, cenſuras ſeptem, triumphos ſeptem, duas [11] ovationes adepta eſt. Cum [12] prænominibus cognominibuſque variis diſtingueretur, Lucii prænomen conſenſu repudiavit, poſtquam e duobus [13] gentilibus præditis eo, alter latrocinii, cædis alter convictus eſt. Inter cognomina autem, & [14] Neronis aſſumpſit, quo ſignificatur lingua Sabina fortis ac ſtrenuus.

NOTÆ.

1. *Patricia*] De Patriciis in Julio c. 41. & Auguſto c. 2. Hæc autem gens dicta fuit Pulchrorum ad differentiam plebeiæ, quæ Marcellorum. De quibus Cicero *lib* 1. *de Oratore* plura. Utrum autem hæ familiæ ut nominis, ſic & ejuſdem, necne, originis fuerint, haud reperio. Certe ex Cicerone *lib.* 9. *Epiſt. Famil.* & 2. *de Legibus* conſtat, aliis quoque Romanorum nominis & originis ejuſdem familiis id contigiſſe, ut altera patricia foret, & altera plebeia: quod evenire neceſſe erat, cum non tota gens aliqua, ſed quædam ejus familia a patriciis ad plebem tranſibat, ut ab uno e patriciis

Claudiis, adſtipulante Cæſare, factum vidimus ſupra in Julio c. 20.

2. *Regillis*] Dionyſio Halicarnaſſeo & Stephano *Regilli*: Livio *Regillum* dicuntur. Diſtat ab Urbe, teſte eodem Halicarnaſſeo, ſexaginta ſtadiis prope Tiberim. Sabinorum autem nomen etiam hodie *la Sabini*, regioque ipſa *Sabinia*.

3. *Recens conditam*] Prior hæc Suetonii ſententia de Claudiorum migratione nullibi legi te.latu. Beroa dus, poſteriorem confirmat Dionyſius Halicarnaſſeus, & alii paſſim Hiſtorici: imprimis Plutarchus in Publicola, ubi ſeditione populatium ad id coactum refert, a. Sabinarum familiarum quinque millia ſecum deduxiſſe.

4. *Clientium*] De clientibus ſupra in Julio c. 2. Ex hoc loco notare eſt, clientelas non Romani duntaxat inſtitutas fuiſſe.

5. *Tito Tatio*] Sab horum Rege, quem Romuli conſortem dicit, propter conſociatum & in eamdem civitatem (Romam nempe) collatum Regis utriuſque regnum. De quibus Livius *lib. 1 Decad.* 1.

6. *Atta*] Varie legitur hoc nomen. Alii quippe *Attio* legunt, alii *a Tatio*, ac deni que *Appio*. In re tam vaga certum quid vix affirmes. Tria fortaſſe apud Sabinos ei fuere nomina, *Atta, Tatius, Clauſus*, vel forte poſtquam commigravit, Romano more ſuum nomen effinxit, ut eſſet *Appius Claudius*. Quod factum à Lucumone legitur, qui cum Tarquiniis Romam veniſſet, L. Tarquinii nomen edidit. Eſt vero *Atta* vox vetus Sabina, quæ hominem ambulando quaſi ſubſilientem ſignificat, propter pedum aut cruſum vitium, quo fit ut plantis non inſiſtat, ut ait Feſtus: *Attam pro reverentia ſeni cuilibet dicimus, quaſi eum avi nomine appellemus.* ἅλλεσθαι ſubſilire eſt, &, ut ait Caſaubonus, nuſquam ferme pedem figere.

7. *Principe*] De hoc fuſe Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 5

8. *Anienem*] Fluvium hodie *Teverone*. Dionyſius Halicarnaſſeus addit, comitatui datum agrum Fidenas inter & Piculiam viritim dividendum unde mox facta fuerit Tribus Claudia. Videſis & Plutarchum in Publicola ſub finem.

9. *Locumque ſibi*] In margine Vitterbienſis codicis legerat Caſaubonus *lacum*, nec probavit. De ſepultura tacet Dionyſius ibidem, dicitque tantum conceſſam fuiſſe ad ædificandum Urbis partem, quantam petiit.

10. *Sub Capitolio*] Speciali hoc Populi Romani ſtudio factum, bene notat Donato Skildius; ſed contra leges fuiſſe male (ni fallor) innuit; quam enim Legem ex duodecim Tabulis in teſtimonium profert, HOMINEM MORTUUM IN URBE NE SEPELITO, NEVE URITO, ea cum aliis e Græcia nondum erat allata; anno enim duntaxat poſt exactos Reges 58. deſcriptæ ſunt hæ Leges, & ideo familiis quibuſdam ſepulchrum intra Urbem ſuum fuiſſe auctor ipſe ibidem Cicero. Ac de Acca Laurentia teſtis Macrobius *lib.* 1. c. 10.

11. *Ovationes*] Hæ ſunt triumphi quidam minores, à majoribus in hoc præter cætera diſcrepantes, quod triumphantes curru, ovantes autem equo vel etiam pedibus Urbem ingrederentur, oviſque (unde nomen) non taurus immolaretur.

12. *Prænominibus*] Ut nomina Romanorum gentes inter ſe diſtinguebant, cognomina vero gentis ejuſdem familias; ita & prænomina fratres ejuſdem familiæ. Primo igitur loco prænomen, tum nomen, inde cognomen ponebatur ab initio: quæ tamen omnia, ſtante Republica, identidem immutata eo venerunt ut Monarchiæ temporibus, quæ primo loco erant fratribus diſtinguendis prænomina, ea duntaxat ultimo poſita reperiantur. De quibus fuſe Sigonius, Lipſius, &c.

13. *Gentilibus*] Gentiles ſunt Patricii tantum, ut qui iam volunt, gentis, hoc eſt originis ejuſdem; gens enim & familia eo modo differunt, quo totum & pars ut patet ex ipſo Suetonio infra in Galba: quamvis promiſcue, non raro uſu peniuntur. Qui autem varias hujus vocabuli acceptiones pluribus perſequi volet, is e Juriſconſultorum libris eas repetat.

14. *Neronis*] De hoc Gellius lib 13. c 22. *Itaque ex Claudiis qui erant egregia & præſtanti fortitudine, Nero appellatus eſt; ſed id Sabini accepiſſe à Græcis videntur, qui vincula & firmamenta membrorum νεῦρα dicunt; unde nos quoque Latini nervos appellamus* Annotavit Caſaubonus Sabinos origine Dores extitiſſe.

CAPUT II.

MULTA multorum Claudiorum egregia merita, multa etiam ſecus
admiſſa in Rempublicam exſtant. Sed ut præcipua commemorem,
[1] Appius Cæcus ſocietatem cum Rege Pyrrho, ut parum ſalubrem iniri A U C.
diſſuaſit. [2] Claudius Caudex, primus freto claſſe transjecto, Pœnos Si- CDLXXIV.
cilia expulit. [3] Claudius Nero advenientem ex Hiſpania cum ingenti- CDXC.
bus copiis Aſdrubalem, prius quam Hannibali fratri conjungeretur, op- DXLVII.
preſſit. [a] Contra Claudius Appius Regillianus [4] decemvir legibus CCCIV.
ſcribendis virginem ingenuam per vim, libidinis gratia, in ſervitutem
aſſerere conatus, cauſſa fuit plebi ſecedend. rurſum a patribus. Claudius
Druſus, ſtatua ſibi cum diademate [5] ad Appii Forum poſita, Italiam
per clientelas occupare tentavit. [b] [6] Claudius Pulcher apud Siciliam, DV.
[7] non paſcentibus in auſpicando pullis, ac per contemptum religionis
mari demerſis, quaſi ut biberent, quando eſſe nollent, prælium navale
iniit: ſuperatuſque, cum [8] Dictatorem dicere à Senatu juberetur, velut
iterum illudens diſcrimini publico, [9] Glyciam viatorem ſuum dixit.
[c] Extant & fœminarum exempla diverſa æque: ſiquidem gentis ejuſdem
utraque Claudia fuit, & quæ navem [10] cum ſacris matris Deûm Ideæ
obhærentem Tiberino vado extraxit, precata propalam, *ut ita demum* DVIII.
ſequeretur, [11] *ſi ſibi pudicitia conſtaret*: & quæ [12] novo more judicium
majeſtatis apud populum mulier ſubiit, quod in conferta multitudine
ægre procedente carpento, palàm optaverit: *ut frater ſuus Pulcher re-*
viviſceret, atque iterum claſſem amitteret, quo minor turba Romæ foret.
Præterea notiſſimum eſt, Claudios omnes, excepto duntaxat P. Clo- DCXCV.
dio, qui ob expellendum Urbe Ciceronem, plebeio homini, atque etiam
[13] natu minori, in adoptionem ſe dedit, [14] optimates [15] aſſertoreſque
unicos dignitatis ac potentiæ patriciorum ſemper fuiſſe, atque adverſus
plebem [16] adeo violentos ac contumaces, ut ne capitis quidem [17] quiſ-
quam reus apud populum mutare veſtem aut deprecari ſuſtinuerit:
nonnulli in altercatione & jurgio [18] Tribunos plebis pulſaverint. Etiam DCXL.
virgo Veſtalis [19] fratrem [20] injuſſu populi triumphantem, adſcenſo
ſimul curru, uſque in Capitolium proſecuta eſt, ne vetare, aut inter-
cedere fas cuiquam Tribunorum eſſet.

INTERPRETATIO.

a *E contrario Claudius Appius Regillianus Decemvir* electus *ad ſcribendas Leges cum propter libidinem tentaviſſet per vim ſervam facere puellam liberam, præbuit plebi cauſſam diſcedendi iterum à Senatoribus.*

b *Claudius Pulcher prope Siciliam cum pulli gallinacei non manducarent in agendo auſpicio, & abjeciſſet* eos *in mare per deſpectionem Religionis, quaſi bibendi cauſa, ſiquidem nolebant comedere.*

c *Sunt etiam exempla fœminarum tam varia. Quandoquidem ambæ Claudiæ fuerunt ejuſdem gentis.* illa *nempe quæ evellit navem qua vehebantur ſacra Cybeles adhærentem vado Tiberino, poſtquam precata eſſet publice,* ut tandem hoc modo cederet ſi ſua pudicitia certa eſſet: *& illa quæ* licet *fœmina damnata fuit crimine læſæ Majeſtatis, nova conſuetudine, quia cum curru ſuo in denſa turba difficiliter progrederetur, publice*

optavit ut frater ſuus Pulcher ſuſcitaretur e mortuis, *& rurſus perderet claſſem, ut multitudo eſſet rarior in Urbe. Inſuper,* ſi *excipias ſolummodo P. Clodium qui permiſit ſe, adoptari ab homine plebeio & juniori, ut, ejiceret Ciceronem ex Urbe, conſtat omnes Clodios fuiſſe ſemper optimates & ſolos defenſores amplitudinis & auctoritatis Patriciorum, & tam violentos ac ſuperbos contra plebem, ut nequidem ullus adduci potuerit ad mutandam veſtem aut ad amovendum precando periculum, cum de ejus vita diſceptaretur, populo* judice.

NOTÆ.

1. *Appius Cæcus*] Idem refert & Valerius lib. 1. c. 2. & Livius lib. 9. Decad. 1.

2. *Claudius Caudex*] Hoc cognomento inſignitus, quod, ut ait Seneca *lib. de Brevitate vitæ c. 13. primus perſuaſerit Romanis navem conſcendere; quia plurium tabularum contextus caudex apud Antiquos vocabatur; unde publicæ tabulæ codices dicuntur: & naves nunc quoque quæ ex antiqua conſuetudine per Tiberim commeatus ſubvehunt, Caudicariæ vocantur.* Feſtus in hac voce. Alia auctorum teſtimonia videſis apud Nonium c. 13. Claudius ille Caudex, Cæci frater fuit, ut tradit Auctor *de Viris illuſtribus*, & primus ad explorandas hoſtium copias fretum piſcatoris nave trajecit.

3. *Claudius Nero*] De hoc fuſe & egregie Livius *lib. 8. Decad. 3.* & Horatius *lib. 4 Ode 4.*

Quid debeas, o Roma, Neronibus
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal
Devictus &c.

4. *Decemvir*] Non ita multo poſt exactos Reges, Romani Viros decem elegerunt, quibus Conſulare ſimul & regium Imperium ſine provocatione tradidere, qui ex patriis moribus & peregrinis Legibus quas e Græcia per Legatos in id miſſos deſcriptas, Romam deferri curaverant, optima quæque ſeligentes jura Populi Romani conſtituerent, univerſos perpetuo Romanos aſtrictura, ſi eas Populus unà & Senatus accepiſſent, ut re vera acceperunt. Tanta hac auctoritate Claudius ille nefarie uſus virgini ingenuæ, cujus amore captus erat, mortis cauſam attulit, dum eam pretio ac ſpe pellicere fruſtra adortus, in ſervitutem denique ſubornato teſtimonio vindicaſſet; pater enim virginis, cui nomen Virginius, cum alia via hanc Appii libidini non poſſet eripere, arrepto e proxima lanionis taberna cultro perfodit. Miſerabili hac neceſſitate commotus populus, Decemviros ſuſtulit, iique pœnas partim morte, partim exilio dederunt. Quæ omnia fuſe apud Livium narrantur *lib. 3. Decad. 1.*

5. *Forum Appii*] Latii quondam oppidum in clientela gentis Claudiæ, ſic dictum quod ibidem Appius forum egiſſet; ſic enim & *Forum intelligitur*, apud Feſtum, *cum is qui Provinciæ præeſt, Forum agere dicitur, cum civitates vocat, & de controverſiis earum cognoſcit.* Et Nonius Marcellus: *Fora loca fuerunt in quibus jus dicebatur.* Iis enim locis ſua nomina Magiſtratus imponebant, vel quod ibi Forum egiſſent, vel nundinationes inſtituiſſent. Hinc *Forum Flaminium, Forum Julium*, &c. in Hetruria & in Provincia.

6 *Claudius Pulcher*] Hoc factum narrat quoque Valerius Maximus *lib. 1. c. 4.* & *lib. 8 c. 1.* & Polybius *lib. 1.*

7. *Non paſcentibus pullis*] Deferebantur in cavea pulli ad auſpicia capienda. Hæc dira ſemper habebantur, ſi auſpicia petenti Imperatori renunciatum a pullario eſſet eos non comedere objectam offam: contra vero fauſta omnia, ſi ex comedentium ore aliquid in terram decidiſſet: quod tripudium ſoliſtimum dicebatur (quaſi aliter contingere poſſet, cum pulli gallinacei pultis offam invadunt) Quæ omnia quam vana forent, vel ex hoc uno colligere eſt, quod obſervavit ipſe Cicero & retulit *lib. 2. de Divinatione.* Paulus enim qui ipſis paruerat, non minus cecidit in Cannenſi pugna cum exercitu. Cui & illa de contrario addere eſt, quod Papyrius Samnites funditus deleverit; quamvis falſo nuntiatum ei foret tripudium illud ſoliſtimum, ut patet ex Livii *lib. 10. Decad. 1.*

8. *Dictatorem*] Dictatorem dicere Conſulis erat, idque viva voce, nec niſi raro per literas non Senatus nec populi, quamquam hic nominaret aliquando quem dici vellet.

9 *Ilyciam viatorem*] Alii *Hilyciam*, alii *Glauciam* legunt vel *Glyciam*, quod

poſtremum tueri quoque potuerit auctoritas Flori in epitome liviana *lib.* 19. ubi factum hoc narrat, & *Glauciam* vel *Glyciam* legunt. Viatores erant miniſtri qui ab initio Senatores ex agris in Urbem accerſerent; quos à lictoribus alios non fuiſſe auctor eſt Gellius *lib* 12. *c.* 3.

10 *Cum ſacris*] Vaſtante Italiam Annibale, Romani reperiebant in libris Sybillinis alienigenam hoſtem Italia pelli poſſe, ſi mater Idea Peſſinunte Romam advecta foret. Quapropter miſſis ad Attalum Phrygiæ Regem Legatis, imperrarunt ab eo Romamque deportarunt ſacrum illum lapidem, quem matrem Deûm eſſe ferebant; contigitque tunc miraculum illud de quo Suetonius hoc loco; quod tamen mirum eſt à Livio rem ab initio deſcribente *lib.* 9. *Decad.* 3. prætermiſſum Cybele porro mater Deorum dicitur, Idea mater & Dyndimene a montibus Ida & Dyndimo, ubi colebatur; ut & Peſſinuntica ab urbe Galatiæ Peſſino in Phrygiæ origine confinio.

1. *Si ſibi pudicitia conſtaret*] Aliud caſtitatis experimentum huic non abſimile de Tuccia Veſtali ſtupri itidem ſuſpecta, refert Valerius Maximus *lib.* 8. *c.* 1.

12. *Novo more judicium majeſtatis ſubiit*] Valerius Maximus *lib.* 8. *c.* 1. *Adjiciatur his Claudia, quam inſontem crimine quo accuſabatur, votum impium ſubvertit.* Novum igitur fuit, tum quia propter votum duntaxat, tum quia mulier, crimine læſæ Majeſtatis damnata fuerit. De hac & epitome Livii lib. 19. & Gellius lib. 10. c 6. Crimen Majeſtatis eſt quod adverſus populum aut ſecuritatem ejus committitur.

13. *Natu minori*] De hac adoptione ſupra in Julio c 20. & Cicero in Oratione *ad Pontifices.* Æque contra naturam ac contra leges erat; pro monſtro enim eſt ut major ſit filius quam pater Hinc Imperator in Inſtitutionibus *de Adoptionibus: Minorem natu majorem non poſſe adoptare placet; adoptio enim naturam imitatur* &c.

14. *Optimates.*] De illis factionibus in Julio *c.* 1. & 15.

15. *Aſſertores*] Anceps vocabulum: tam enim de eo dicitur qui in libertatem, quam qui in ſervitutem vindicat. Poſterius tamen priore minus frequens eſt.

16. *Adeo violentos*] Exempla videſis plura apud Livium *lib.* 2. 5. & 9. *Decad.* 1.

17. *Quiſquam reus*] Livius tamen *lib.* 3. *Decad.* 1. ubi Appium Claudium Decemvirum in vincula propter crimen illud cujus hîc mentio facta eſt, conjectum retulit. Hæc habet de C. Claudio ejus patruo loquens: *Is magno jam natu cum ad pericula ejus deprecanda rediſſet, cujus vitia fugerat, ſordidatus cum gentilibus clientibuſque in Foro prehenſabat ſingulos.* &c Quod iterum *lib.* 6. refert. Unde adverſari Livio Suetonius videatur, niſi eos tantum veſtem non mutaſſe dicas, qui rei erant, ut de altero Claudio narrat idem Livius ſub finem libri 2 *Illum non mina plebis, non Senatus preces perpellere unquam potuere, non modo ut veſtem mutarit*, &c quæ hanc Claudiorum contumaciam, de qua hîc agitur, graphice deſcribunt.

18. *Tribunos pulſaverint*] Confirmat idem Livius *lib.* 3. *Decad.* 1. Quod tamen grande piaculum apud Romanos fuit: legibus enim ſuis Tribunos fecerant ſacroſanctos & inviolabiles, ut ejus caput ſacrum foret, qui ex illis unum pulſaſſet, ſacer autem qui ſit, hunc impune liceat occidere.

19. *Fratrem*] Valerius Maximus *lib.* 5. *c.* 4. & Cicero in Oratione *pro Cælio* patrem dicunt, ut fateri neceſſe ſit: aut *patrem* legendum, contra codicum fidem, aut alicubi ſubeſſe mendum.

20. *Injuſſu populi*] Triumphum decernere Senatus quidem erat, Sed de illo Decreto ad Populum quoque ferebatur, qui ſi rogationem antiquaret, impediebatur; vel ſi e Tribunis unus pluresve intercederent, rogationemve ad Populum ferre nollent. Magnam porro virginum Veſtalium auctoritatem inde colligas: adeo ſiquidem illas Magiſtratus reveriti ſunt, & ex ſupradictis in Julio *c.* 1. & Auguſto *c.* 44. & infra in Vitellio *c.* 16. & ex Cicerone in Oratione *pro Fonteio: Superbum ſit ejus obſecrationem repudiare, cujus preces ſi Dii aſpernati fuerint, hæc ſalva eſſe non poſſunt.* De Veſtali ſorore Fonteii loquitur: ejus enim in cauſſa fratris interceſſione fuerat uſus.

CAPUT III.

Ex hac ſtirpe Tiberius Cæſar genus trahit, & quidem utrumque:
paternum à Tiberio Nerone, maternum ab Appio Pulchro: qui
ambo Appii Cæci filii fuerunt. Inſertus eſt & Liviorum familiæ, ado-
ptato in eam materno avo. Quæ familia, quamquam plebeia, tamen &
A. U. C. DL. ipſa admodum floruit, octo conſulatibus, cenſuris duabus, triumphis
tribus: Dictatura etiam ac magiſterio Equitum honorata: clara & inſi-
gnibus viris, ac maxime Salinatore, Druſiſque. [1] Salinator univerſas
Tribus in Cenſura notavit [2] levitatis nomine, quod cum ſe poſt prio-
rem Conſulatum multa irrogata condemnaſſent, [3] Conſulem iterum
DCLXXI. Cenſoremque feciſſent. Druſus hoſtium duce [4] Drauſo cominus truci-
dato, ſibi poſteriſque ſuis cognomen invenit. Traditur etiam Proprætore ex Provincia Gallia retuliſſe aurum, [5] Senonibus olim in obſidio-
ne Capitolii datum: nec, [6] ut fama, extortum a Camillo. [7] Ejus
abnepos, ob eximiam adverſus [8] Gracchos operam Patronus Senatus
DCLXIII. dictus, filium reliquit, quem in [9] ſimili diſſenſione multa varie mo-
lientem, diverſa factio per fraudem interemit.

NOTÆ.

1. *Salinator*] Cognomen hoc ſortitus eſt hic Livius ex Salaria annona, cui vectigal, cum Cenſor eſſet, adinvenit.

2. *Levitatis nomine*] Metia Tribu duntaxat excepta, quæ nec condemnandum judicaſſet, nec poſtquam condemnatus eſt, eligendum. De quibus plura Titus Livius *lib.* 9 *Decad.* 3. & Valerius Maximus *lib.* 2. c. 4. 7.

3. *Conſulem*] Una cum Claudio Nerone cujus præſertim opera afflictus fuerat, ſuas tamen inimicitias Reipublicæ condonarunt. Valerius Maximus lib. 4. c. 1. & 2.

4. *Drauſo*] Germanus aut Gallus hic vulgo creditur: uter fuerit, nemo, quod ſciam, dixit.

5. *Senonibus*] Urbem a Senonibus Gallis captam & ope Camilli receptam, nemo neſcit. Fuſe enim iſta Livius lib. 5.

6. *Fama eſt*] Ereptum ab ipſo Camillo diſertis verbis affirmat Livius lib. 5. *Aurum quod Gallis ereptum erat, quodque ex aliis Templis inter trepidationem in Jovis cellam collatum, cum in quæ referri oporteret, confuſa memoria eſſet, ſacrum omne judicatum, & ſub Jovis ſella poni juſſum.* Et Plinius lib. 33. c. 1.

7. *Abnepos*] Quartus eſt in linea inferiore directa gradus conſanguinitatis, cui in ſuperiori reſpondet abavus.

8. *Gracchos*] Tiberium & Caium qui legibus agrariis, de quibus in Julio cap. 20. popularem auram aucupantes interfecti ſunt. Horum vitam ſcripſit Plutarchus.

9. *Simili diſſenſione*] Diſſimilis ipſe patri: *Leges novas & mala Gracchana iterum movit*, ut ait Seneca lib. de Brevitate vitæ c. 6. tantiſque largitionibus plebem ſibi conciliare conatus eſt, ut apud Florum lib. 3. c. 17. extet: *Vox ipſius nihil ſe ad largitionem ulli reliquiſſe, niſi ſi quis aut cœnum dividere vellet aut cœlum.* Appianus lib. 1 Bellorum Civilium auctor eſt, illum cum domi in obſcura quadam porticu cœtum haberet, ſubito ictu percuſſum concidiſſe, cultrumque in ejus femore relictum ſuiſſe: per inguen acceptum vulnus auctor eſt Seneca ibid.

CAPUT IV.

PATER vero Tiberii, [1] Quæſtor C. Cæſaris, Alexandrino bello,
claſſi præpoſitus, plurimum ad victoriam contulit. Quare & [2] A. U. C.
Pontifex in locum P. Scipionis ſubſtitutus, & ad [3] deducendas in DCCVII.
Galliam colonias, in queis Narbo & Arelate erant, miſſus eſt. Tamen
Cæſare occiſo, cunctis turbarum metu abolitionem facti decernentibus,
etiam de præmiis [4] tyrannicidarum referendum cenſuit. Prætura deinde
functus, cum exitu anni diſcordia inter [5] Triumviros exorta eſſet, DCCX.
retentis ultra juſtum tempus [6] inſignibus, L. Antonium Conſulem DCCXIII.
Triumviri fratrem ad [7] Peruſiam ſecutus, deditione a cæteris facta,
ſolus permanſit in partibus: ac primo [8] Præneſte, inde Neapolim
evaſit: ſervïſque [9] ad pileum fruſtra vocatis, in Siciliam profugit. Sed
indigne ferens, nec ſtatim ſe in conſpectum [10] Sex. Pompeii admiſſum,
& [11] faſcium uſu prohibitum, ad M. Antonium trajecit in
[12] Achaiam. Cum quo brevi [13] reconciliata inter omnes pace, Romam
rediit, uxoremque [14] Liviam Druſillam, & tunc gravidam, & ante
jam apud ſe filium enixam, petenti Auguſto conceſſit. Nec multo poſt
diem obiit, utroque liberorum ſuperſtite, Tiberio Druſoque [15] Neronibus.

NOTÆ.

1. *Quæſtor*] De hoc munere in Julio c. 6.

2. *Pontifex*] Plures erant ejuſdem collegii Pontifices, inter quos cooptatus eſt; nec enim de Pontificatu Maximo hic locus intelligendus. Hunc ſiquidem poſſidebat Julius ipſe. In Julio c. 13.

3. *Deducendas colonias*] Tribus ut plurimum viris, id mandabatur, qui inde Triumviri coloniis deducendis appellati ſunt in Julio c. 20 & Auguſto c. 4. Vulgatæ editiones legebant *Narbona*, contra MSS. fidem. Has colonias ex decumanis & ſextanis militibus conſcriptas auctor eſt Plinius lib. 3. c. 4. cum eas decumanorum & ſextanorum colonias appellat.

4. *Tyrannicidarum*] Sic & ipſe Cicero Julii Cæſaris interfectores appellabat in Epiſtolis ad Atticum *Tyrannoctones*.

5. *Triumviros*] Auguſtum, Antonium & Lepidum. In Auguſto c. 12. & 13.

6. *Inſignibus*] Prætoriis ſcilicet ornamentis; prætexta, ſella Curulis, præcipue haſta & gladius: hic ad quæſtionem, ut ſupra in Julio c. 6 & 11. Illa ad juriſdictionem, ut in Auguſto c. 24. & 6. Miniſtri præterea Scribæ, accenſi Lictores cum faſcibus; ſed ſex tantum, ad differentiam Conſulum quibus duodecim erant.

7. *Peruſiam*] In Auguſto c. 14. de Bello Peruſino.

8. *Præneſte*] Non longe ab urbe hodie *Pilaſtrina*.

9. *Ad pileum*] Hoc eſt ad libertatem, ſervi quippe libertate donati raſo capite pileum ſumebant. Plautus in Captivis:

> *Quod ille faciat Jupiter ut ego hic hodie raſo*
> *Capite calvus, pileum accipiam.*

Et Juvenal. Sat. 5.

> *Omnia ferre*
> *Si potes & debes, pulſandum vertice raſo*
> *Præbebis quandoque caput*, &c.

10. *Sexti Pompeii*] Supra in Auguſto c. 16.

11. *Faſcium uſu*] Inciviliter prorſus egit Sextus Pompeius; Provinciarum quippe Rectores qui famam comitatis aliquam ambiebant, id Senatoribus honoris indulgebant, ut patet ex Cicerone Epiſtola ad Cornificium 21. lib. 12. *Idque à te peto, quod ipſe in Provincia facere ſum ſolitus, ut omnibus Senatoribus Lictores darem. quod idem acceperam à ſummis viris factitatum.*

12. *Achaiam*] Achaia proprie dicta fuit

CAPUT CI.

TESTAMENTUM, L. Planco, C. Silio, Coſs. III. Nonas Aprilis ante annum & quatuor menſes quam decederet, factum ab eo, ac duobus codicibus, partim ipſius, partim libertorum Polybii & Hilarionis manu ſcriptum, depoſitumque [1] apud ſe Virgines Veſtales, cum tribus ſignatis æque [2] voluminibus protulerunt. Quæ omnia in Senatu aperta atque recitata ſunt. Heredes inſtituit primos, Tiberium [3] ex parte dimidia, & ſextante, Liviam [4] ex parte tertia, quos & ferre [5] nomen ſuum juſſit: [6] ſecundos, Druſum Tiberii filium [7] ex triente, & ex partibus reliquis Germanicum, [8] liberoſque ejus tres ſexus virilis: tertio gradu, propinquos amicoſque complures. Legavit [9] Populo Romano quadringenties [10] tribubus tricies quinquies H. S. Prætorianis militibus [11] ſingula millia nummorum: cohortibus [12] urbanis [13] quingenos: legionariis [14] trecentos nummos: [15] quam ſummam repræſentati juſſit: nam & [16] confiſcatam ſemper repoſitamque habuerat. Reliqua legata varie dedit: [17] produxitque quædam ad vicena ſeſtertia: quibus ſolvendis annuum diem finiit, excuſata rei familiaris mediocritate: nec plus perventurum ad heredes ſuos, quam [18] millies & quingenties profeſſus: quamvis viginti proximis annis [19] quaterdecies millies ex teſtamentis amicorum percepiſſet: quod pene omne cum duobus paternis patrimoniis, cæteriſque hereditatibus in Rempub. abſumpſiſſet. Julias, filiam neptemque, [20] ſi quid his accidiſſet, vetuit ſepulchro ſuo inferri. De tribus voluminibus, uno, mandata de funere ſuo complexus eſt: altero, [21] indicem rerum à ſe geſtarum: quem vellet incidi in [22] æneis tabulis, quæ ante Mauſoleum ſtatuerentur: tertio breviarium totius imperii, quantum militum ſub ſignis ubique eſſet, quantum pecuniæ in ærario & [23] fiſcis, & vectigaliorum reſiduis. Adjecit & libertorum ſervorumque nomina, a quibus ratio exigi poſſet.

NOTÆ.

1. *Apud ſe*] Legunt alii *apud ſex*. Mendoſe. Idem de Julio c. 83. & de Antonio ſupra c. 17.

2. *Voluminibus*] Quatuor ea fuiſſe auctor eſt Dio lib. 56. Sed quartum, partem tertii fuiſſe magis quam ſeparatum opus exiſtimat Caſaubonus: illo enim præcepta bene gubernandi & Tiberio & Reipublicæ relinquebat, & rerum omnium ſtatum propria manu perſcripſiſſe, auctor eſt Tacitus, qui & alia etiam refert, de quibus in fine hujus capitis agitur.

3 *Ex parte dimidia*] In Julio c. 83 dictum eſt totam hereditatem aſſis nomine appellari, & ejus inſtar duodecim unciis conſtare: pars ergo dimidia ſunt ſex unciæ, quibus addito ſextante, octo fiunt unciæ; ſextans enim eſt ſexta pars hereditatis. Octo unciæ bes vulgo dicuntur. De Teſtamento Auguſti, in quo Tiberius ex parte dimidia & ſexta fuit heres inſtitutus, nempe ex beſſe, meminit Cujacius ad l. 27. §. 8. ff. ad Senatuſconſ. Trebellianum.

4. *Ex parte tertia*] Lege Voconia cavebatur ne quis cenſus, hoc eſt, qui centum milia in bonis haberet, mulieri aut virgini ſupra quadrantem bonorum ſuorum Teſtamento relinquere poſſet, aut ei plus donare quam ad heredem heredeſve pertineret: unde ſcribit Dio lib. 56. Auguſtum à Senatu impetraſſe ut hac Lege ſolveretur in gratiam Liviæ.

5. *Nomen ſuum*] Id qua ratione fieri deberet, ſupra in Julio c. 83. Notat præ-

terea Caſaubonus cætera Auguſti nomina jam inde ab adoptionis, de qua ſupra c. 65. tempore Tiberio indita fuiſſe, ſed *Auguſti* cognomen ſibi uni ſervaſſe partem, quod illud communicari nollet, utpote quo potentiæ ſuæ partem non exiguam conſiſtere crederet. Livia quoque poſt mortuum Auguſtum, Auguſtæ nomen recepit & Juliæ (nam in Juliam quoque familiam adoptata eſt, auctoribus Tacito & Velleio) quæ tamen, ipſo vivente, nomina non aſſumpſerat.

6. *Secundos*] Hoc eſt ſubſtitutos, de quibus ſupra in Julio c. 83.

7. *Triente*] Quatuor unciis. Ibid.

8. *Liberoſque ejus*] De his in Claudio c. 7.

9. *Populo*] Hoc eſt, civibus Romanis, qui ejuſmodi largitionum partem capere ſolerent, aut poſſent. Vox *populus* omnes cives complectitur; ad differentiam plebis, quæ Senatu & Equitibus exceptis, cæteros cives continet, quamquam has voces & hic Auctor, & alii plerumque promiſcue uſurpent. Quadringenties ſunt 1750000 lib.

10. *Tribubus*] Vocem hanc à quibuſdam codicibus abeſſe Beroaldus affirmat, qua ſublata legeretur, *Populo Romano quadringenties tricies quinquies*, aperto ſenſu. Verũ quia vulgarior habita eſt prior lectio, hanc ita ſervat Lipſius Electorum lib. 1. c. 12. ut tamen non *tribubus*, ſed *tribulibus* ſubſtituat. Horum appellatione Auguſti tribules, de quibus ſupra c. 40. intelligens, extra ſortem donatos, quia alioqui bis idem diceret, cum populi nomine aliud nihil intelligat quam Tribus ipſas quæ numero triginta quinque populum conſtituebant univerſum, quod & de hujus diviſione ſupra notatum eſt. Verum hoc nec a Dione nec a Tacito prætermittendum fuiſſe, ſi tanta liberalitate erga illos uſus eſſet, veroſimillime Torrentius exiſtimat, & Beroaldi ſententiam præfert. Caſaubonus nihil immutat, Tribuſque ſic diſtinguit à populo, ut illarum appellatione intelligantur e ſola plebe paupertimi. Et re vera apud Auctores paſſim obſervare eſt, modo tres, modo quatuor populi ordines innui, quorum ultimus Tribus nomine nuncupetur. Martialis lib. 8. Epig. 15.

> *Dat Populus, dat gratus Eques, dat thura Senatus,*
> *Et ditant Latias tertia dona Tribus.*

Et ſæpe etiam Tribules dicuntur e plebe viliſſimi, ut Horatius:

> *Et cum pileolo ſoleas conviva Tribulis.*

Et Martial. lib. 9 Epig. 50.

> *Nunc annis & tremulo vix accipienda Tribuli.*

11. *Singula millia*] HS. Vide in Julio c. 26. Summa eſt 43 lib. 15 ſ.

12. *Urbanis*] Has diſtinguit à Legionariis, quod hæ in Provinciis, illæ in Urbis regionibus ad earum cuſtodiam diſpoſitæ eſſent. Supra c. 30.

13. *Quingenos*] HS. 21 lib 17 ſ. 6 d.

14. *Tricenos*] 13 lib. circiter.

15. *Quam ſummam*] Non poſtremam tantum, ſed & eam Caſaubonus intelligit, quæ ex illis omnibus exurgeret, & certe dubio locus non videtur eſſe. Hæc autem additis in unam omnibus partibus, qua ratione ſupra computatæ ſunt noſtro ritu 190320 3 lib. 12 ſ. 6 d.

16. *Confiſcatam*] Fiſcis conditam. Vide ſupra c. 15.

17. *Produxitque*] Sic intelligit Torrentius, ut quæ legata, vicena HS. excederent horum diem; hoc eſt, ſolutionem diſtulerit in annum. Hæc ſunt 875 lib.

18. *Millies & quingenties*] 6562500 lib.

19. *Quaterdecies millies*] 61250000 lib.

20. *Si quid accidiſſet*] His verbis utebantur, vitandi ominis cauſſa, ne ſcilicet mortem pronuntiarent.

21. *Indicem rerum*] Deſcriptum hujus exemplum cum Ancyrani poſtulaſſent, in Auguſti Templo magnifice expoſuerunt. Habetur hodie ſub titulo Lapidis Ancyrani, ſed multis modis vel ab initio vel temporum iniquitate corruptum. Videſis ad calcem operis.

22. *Æneis tabulis*] Notat Caſaubonus στήλας dici apud Dionem: unde colligere eſt in pilæ quadratæ facies inſertas fuiſſe.

23. *Fiſcis*] Jam ſupra notatum eſt, fiſcum dici propriam Principis pecuniam; ærarium vero, publicam populi. c. 15.

C. SVETONII TRANQVILLI DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER III.

TIBERIUS NERO CÆSAR.

CAPUT I.

[1] PATRICIA gens Claudia (fuit enim & alia plebeia, nec potentia minor nec dignitate) orta eſt [2] ex Regillis, oppido Sabinorum. Inde Romam [3] recens conditam, cum magna [4] clientum manu commigravit, auctore [5] Tito Tatio conſorte Romuli: vel, quod magis conſtat, [6] Atta Claudio gentis [7] Principe, poſt Reges exactos ſexto fere anno, à patribus in patricios cooptata. Agrum inſuper trans [8] Anienem clientibus, [9] locumque ſibi ad ſepulturam [10] ſub Capitolio publice accepit. Deinceps procedente tempore, duodetriginta conſulatus, dictaturas quinque, cenſuras ſeptem, triumphos ſeptem, duas [11] ovationes adepta eſt. Cum [12] prænominibus cognominibuſque variis diſtingueretur, Lucii prænomen conſenſu repudiavit, poſtquam e duobus [13] gentilibus præditis eo, alter latrocinii, cædis alter convictus eſt. Inter cognomina autem, & [14] Neronis aſſumpſit, quo ſignificatur lingua Sabina fortis ac ſtrenuus.

NOTÆ.

1. *Patricia*] De Patriciis in Julio c. 41. & Auguſto c. 2. Hæc autem gens dicta fuit Pulchrorum ad differentiam plebeiæ, quæ Marcellorum De quibus Cicero *lib* 1. *de Oratore* plura. Utrum autem hæ familiæ ut nominis, ſic & ejuſdem, necne, originis fuerint, haud reperio. Certe ex Cicerone *lib.* 9. *Epiſt. Famil.* & 2. *de Legibus* conſtat, aliis quoque Romanorum nominis & originis ejuſdem familiis id contigiſſe, ut altera patricia foret, & altera plebeia: quod evenire neceſſe erat, cum non tota gens aliqua, ſed quædam ejus familia a patriciis ad plebem tranſibat, ut ab uno e patriciis

Claudiis, adſtipulante Cæſare, factum vidimus ſupra in Julio c. 40.

2. *Regillu*] Dionyſio Halicarnaſſeo & Stephano *Regilus*: Livio *Regillum* dicuntur, Diſtat ab Urbe, teſte eodem Halicarnaſſeo, ſexaginta ſtadiis prope Tiberim. Sabinorum autem nomen etiam hodie *la Sabina*, regioque ipſa *Sabinia*.

3. *Recens conditam*] Prior hæc Suetonii ſententia de Claudiorum migratione nullibi legi teſtatu. Beroa dus, poſteriorem confirmat Dionyſius Halicarnaſſeus, & alii paſſim Hiſtorici: imprimis Plutarchus in Publicola, ubi ſeditione popularium ad id coactum refert, a Sabinarum familiarum quinque millia ſecum deduxiſſe.

4. *Clientum*] De clientibus ſupra in Julio c. 2. Ex hoc loco notare eſt, clientelas non Romani duntaxat inſtituti fuiſſe.

5. *Tito Tatio*] Sab noto m Rege, quem Romuli conſortem dicit, propter conſociatum & in eamdem civitatem (Romam nempe) collatum Regis utriuſque regnum. De quibus Livius *lib. 1 Decad. 1*.

6. *Atta*] Varie legitur hoc nomen. Alii quippe *Atto* legunt, alii *a Tatio*, ac denique *Appio*. In re tam vaga certum quid vix affirmes. Tria fortaſſe apud Sabinos ei fuere nomina, *Atta, Tatius, Claujus*, vel forte poſtquam commigravit, Romano more ſuum nomen effinxit, ut eſſet *Appius Claudius*. Quod factum à Lucumone legitur, qui cum Tarquiniis Romam veniſſet, L. Tarquinii nomen eduit. Est vero *Atta* vox vetus Sabina, quæ hominem ambulando quaſi ſubſilientem ſignificat, propter pedum aut crurium vitium, quo fit ut plantis non inſiſtat, ut ait Feſtus: *Attam pro reverentia ſeni cuilibet dicimus, quaſi eum avi nomine appellemus.* Tamen ſubſilire eſt, &, ut ait Caſaubonus, nuſquam ferme pedem figere.

7. *Principe*] De hoc fuſe Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 5

8. *Anienem*] Fluvium hodie *Teverone*. Dionyſius Halicarnaſſeus addit, comitatui datum agrum Fidenas inter & Piculiam viritim dividendum, unde mox facta fuerit Tribus Claudia. Videſis & Plutarchum in Publicola ſub finem.

9. *Locumque ſibi*] In margine Vitterbienſis codicis legerat Caſaubonus *lacum*, nec probavit. De ſepultura tacet Dionyſius ibidem, dicitque tantum conceſſam fuiſſe ad ædificandum Urbis partem, quantam petiit.

10. *Sub Capitolio*] Speciali hoc Populi Romani ſtudio factum, bene notat Donato Skildius; ſed contra leges fuiſſe male (ni fallor) innuit; quam enim Legem ex duodecim Tabulis in teſtimonium profert, HOMINEM MORTUUM IN URBE NE SEPELITO, NEVE URITO, ea cum aliis e Græcia nondum erat allata; anno enim duntaxat poſt exactos Reges 58. deſcriptæ ſunt hæ Leges, & ideo familiis quibuſdam ſepulchrum intra Urbem ſuum fuiſſe auctor ipſe ibidem Cicero. Ac de Acca Laurentia teſtis Macrobius *lib. 1, c. 10*.

11. *Ovationes*] Hæ ſunt triumphi quidam minores, à majoribus in hoc præter cætera diſcrepantes, quod triumphantes curru ovantes autem equo vel etiam pedibus Urbem ingrederentur, oviſque (unde nomen) non taurus immolaretur.

12. *Prænominibus*] Ut nomina Romanorum gentes inter ſe diſtinguebant, cognomina vero gentis ejuſdem familias; ita & prænomina fratres ejuſdem familiæ. Primo igitur loco prænomen, tum nomen, inde cognomen ponebatur ab initio: quæ tamen omnia, ſtante Republica, identidem immutata eo venerunt ut Monarchiæ temporibus, quæ primo loco erant fratribus diſtinguendis prænomina, ea duntaxat ultimo poſita reperiantur. De quibus fuſe Sigonius, Lipſius, &c.

13. *Gentilibus*] Gentiles ſunt Patricii tantum, ut quidam volunt, gentis, hoc eſt originis ejuſdem; gens enim & familia eo modo differunt, quo totum & pars ut patet ex ipſo Suetonio infra in Galba: quamvis promiſcue, non raro uſurpentur. Qui autem varias hujus vocabuli acceptiones pluribus perſequi volet, is e Juriſconſultorum libris eas repetat.

14. *Neronis*] De hoc Gellius lib 13 c 21. *Itaque ex Claudiis qui erat egregia & præſtanti fortitudine, Nero appellatus eſt; ſed id Sabini accepiſſe à Græcis videntur, qui vincula & firmamenta membrorum νεῦρα dicunt; unde nos quoque Latini nervos appellamus* Annotavit Caſaubonus Sabinos origine Dores extitiſſe.

CAPUT II.

MULTA multorum Claudiorum egregia merita, multa etiam ſecus
admiſſa in Rempublicam exſtant. Sed ut præcipua commemorem,
[1] Appius Cæcus ſocietatem cum Rege Pyrrho, ut pacem ſalubrem iniri A U C. CDLXXIV.
diſſuaſit. [2] Claudius Caudex, primus freto claſſe transjecto, Pœnos Si-
cilia expulit. [3] Claudius Nero advenientem ex Hiſpania cum ingenti- CDXC.
bus copiis Aſdrubalem, prius quam Hannibali fratri conjungeretur, op- DXLVII.
preſſit. [a] Contra Claudius Appius Regillianus [4] decemvir legibus CCCIV.
ſcribendis virginem ingenuam per vim, libidinis gratia, in ſervitutem
aſſerere conatus, cauſſa fuit plebi ſecedendi rurſum a patribus. Claudius
Druſus, ſtatua ſibi cum diademate [5] ad Appii Forum poſita, Italiam
per clientelas occupare tentavit. [b] [6] Claudius Pulcher apud Siciliam, DV.
[7] non paſcentibus in auſpicando pullis, ac per contemptum religionis
mari demerſis, quaſi ut biberent, quando eſſe nollent, prælium navale
iniit: ſuperatuſque, cum [8] Dictatorem dicere à Senatu juberetur, velut
iterum illudens diſcrimini publico, [9] Ilyciam viatorem ſuum dixit.
[c] Extant & fœminarum exempla diverſa æque: ſiquidem gentis ejuſdem
utraque Claudia fuit, & quæ navem [10] cum ſacris matris Deûm Ideæ
obhærentem Tiberino vado extraxit, precata propalam, *ut ita demum* DVIII.
ſequeretur, [11] *ſi ſibi pudicitia conſtaret*: & quæ [12] novo more judicium
majeſtatis apud populum mulier ſubiit, quod in conferta multitudine
ægre procedente carpento, palàm optaverit: *ut frater ſuus Pulcher re-
viviſceret, atque iterum claſſem amitteret, quo minor turba Romæ foret.*
Præterea notiſſimum eſt, Claudios omnes, excepto duntaxat P. Clo- DCXCV.
dio, qui ob expellendum Urbe Ciceronem, plebeio homini, atque etiam
[13] natu minori, in adoptionem ſe dedit, [14] optimates [15] aſſertoreſque
unicos dignitatis ac potentiæ patriciorum ſemper fuiſſe, atque adverſus
plebem [16] adeo violentos ac contumaces, ut ne capitis quidem [17] quiſ-
quam reus apud populum mutare veſtem aut deprecari ſuſtinuerit:
nonnulli in altercatione & jurgio [18] Tribunos plebis pulſaverint. Etiam DCXI.
virgo Veſtalis [19] fratrem [20] injuſſu populi triumphantem, adſcenſo
ſimul curru, uſque in Capitolium proſecuta eſt, ne vetare, aut inter-
cedere fas cuiquam Tribunorum eſſet.

INTERPRETATIO.

a *E contrario Claudius Appius Regillianus Decemvir* electus *ad ſcribendas Leges cum propter libidinem tentaviſſet per vim ſervam facere puellam liberam, præbuit plebi cauſſam diſcedendi iterum à Senatoribus.*

b *Claudius Pulcher prope Siciliam cum pulli gallinacei non manducarent in agendo auſpicio, & abjeciſſet* eos *in mare per deſpectionem Religionis, quaſi bibendi cauſa, ſiquidem nolebant comedere.*

c *Sunt etiam exempla fœminarum tam varia. Quandoquidem ambæ Claudiæ fuerunt ejuſdem gentis,* illa *nempe quæ evellit navem qua vehebantur ſacra Cybeles adhærentem vado Tiberino, poſtquam precata eſſet publice,* ut tandem hoc modo cederet ſi ſua pudicitia certa eſſet: *&* illa *quæ* licet *fœmina damnata fuit crimine læſæ Majeſtatis, nova conſuetudine, quia cum currus ſuus in denſa turba difficiliter progrederetur, publice*

optavit ut frater ſuus Pulcher ſuſcitaretur e mortuis, & rurſus perderet claſſem, ut multitudo eſſet rarior in Urbe. Inſuper, ſi excipias ſolummodo P. Clodium qui permiſit ſe adoptari ab homine plebeio & juniori, ut ejiceret Ciceronem ex Urbe, conſtat omnes Clodios fuiſſe ſemper optimates & ſolos defenſores amplitudinis & auctoritatis Patriciorum, & tam violentos ac ſuperbos contra plebem, ut nequidem ullus adduci potuerit ad mutandam veſtem aut ad amovendum precando periculum, cum de ejus vita diſceptaretur, populo judice.

N o t æ.

1. *Appius Cæcus*] Idem refert & Valerius lib. 1. c. 2. & Livius lib. 9. Decad. 1.

2. *Claudius Caudex*] Hoc cognomento inſignitus, quod, ut ait Seneca *lib. de Brevitate vitæ c. 13. primus perſuaſerit Romanis navem conſcendere; quia plurium tabularum contextus caudex apud Antiquos vocabatur; unde publicæ tabulæ codices dicuntur: & naves nunc quoque quæ ex antiqua conſuetudine per Tiberim commeatus ſubvehunt, Caudicaria vocantur.* Feſtus in hac voce. Alia auctorum teſtimonia videſis apud Nonium c. 13. Claudius ille Caudex, Cæci frater fuit, ut tradit Auctor *de Viris illuſtribus*, & primus ad explorandas hoſtium copias fretum piſcatoris nave trajecit.

3. *Claudius Nero*] De hoc fuſe & egregie Livius *lib. 8. Decad.* 3. & Horatius *lib.* 4 *Ode* 4.

Quid debeas, o Roma, Neronibus
Teſtis Metaurum flumen, & Aſdrubal
Devictus &c.

4. *Decemvir*] Non ita multo poſt exactos Reges, Romani Viros decem elegerunt, quibus Conſulare ſimul & regium Imperium ſine provocatione tradidere, qui ex patriis moribus & peregrinis Legibus quas e Græcia per Legatos in id miſſos deſcriptas, Romam deferri curaverant, optima quæque ſeligentes jura Populi Romani conſtituerent, univerſos perpetuo Romanos aſtrictura ſi ea Populus unà & Senatus accepiſſent, ut re vera acceperunt. Tanta hac auctoritate Claudius ille nefarie uſus virgini ingenuæ, cujus amore captus erat, mortis cauſam attulit, dum eam pretio ac ſpe pellicere fruſtra adortus, in ſervitutem denique ſubornato teſtimonio vindicaſſet; pater enim virginis, cui nomen Virginius, cum alia via hanc Appii libidini non poſſet eripere, arrepto e proxima lanionis taberna cultro perfodit. Miſerabili hac neceſſitate commotus populus, Decemviros ſuſtulit, iique pœnas partim morte, partim exilio dederunt. Quæ omnia fuſe apud Livium narrantur *lib.* 3. *Decad.* 1.

5. *Forum Appii*] Latii quondam oppidum in clientela gentis Claudiæ, ſic dictum quod ibidem Appius forum egiſſet; ſic enim & *Forum intelligitur*, apud Feſtum, *cum is qui Provinciæ præeſt, Forum agere dicitur, cum civitates vocat, & de controverſiis earum cognoſcit.* Et Nonius Marcellus: *Fora loca fuerunt in quibus jus dicebatur.* Iis enim locis ſua nomina Magiſtratus imponebant, vel quod ibi Forum egiſſent, vel nundinationes inſtituiſſent. Hinc *Forum Flaminium, Forum Julium*, &c. in Hetruria & in Provincia.

6 *Claudius Pulcher*] Hoc factum narrat quoque Valerius Maximus *lib.* 1. *c.* 4. & *lib.* 8 *c.* 1. & Polybius *lib.* 1.

7. *Non paſcentibus pullis*] Deferebantur in cavea pulli ad auſpicia capienda. Hæc dira ſemper habebantur, ſi auſpicia petenti Imperatori renunciatum a pullario eſſet eos non comedere objectum offam; contra vero fauſta omnia, ſi ex comedentium ore aliquid in terram decidiſſet: quod tripudium ſoliſtimum dicebatur (quaſi aliter contingere poſſet, cum pulli gallinacei pultis offam invadunt) Quæ omnia quam vana forent, vel ex hoc uno colligere eſt, quod obſervavit ipſe Cicero & retulit *lib.* 2. *de Divinatione*. Paulus enim qui ipſis paruerat, non minus cecidit in Cannenſi pugna cum exercitu. Cui & illa de contrario addere eſt, quod Papyrius Samnites funditus deleverit; quamvis falſo nunciatum ei foret tripudium illud ſoliſtimum, ut patet ex Livii *lib.* 10. *Decad.* 1.

8 *Dictatorem*] Dictatorem dicere Conſulis erat, idque viva voce, nec niſi raro per literas non Senatus nec populi; quamquam hic nominaret aliquando quem dici vellet.

9 *Ilyciam viatorem*] Alii *Helyceum*, alii *Glauciam* legunt vel *Glyciam*, quod

poſtremum tueri quoque potuerit auctoritas Flori in epitome Liviana *lib.* 19. ubi factum hoc narrat, & *Glauciam* vel *Glyciam* legunt. Viatores erant miniſtri qui ab initio Senatores ex agris in Urbem accerſerent; quos à lictoribus alios non fuiſſe auctor eſt Gellius *lib* 12. *c.* 3.

10 *Cum ſacris*] Vaſtante Italiam Annibale, Romani reperirant in libris Sybillinis alienigenam hoſtem Italia pelli poſſe, ſi mater Idea Peſſinunte Romam advecta foret. Quapropter miſſis ad Attalum Phrygiæ Regem Legatis, impetrarunt ab eo Romamque deportarunt ſacrum illum lapidem, quem matrem Deûm eſſe ferebant; contigitque tunc miraculum illud de quo Suetonius hoc loco; quod tamen mirum eſt à Livio rem ab initio deſcribente *lib.* 9. *Decad.* 3. prætermiſſum Cybele porro mater Deorum dicitur, Idea mater & Dyndimene a montibus Ida & Dyndimo, ubi colebatur; ut & Peſſinuntica ab urbe Galatiæ Peſſino in Phrygiæ magnæ confinio.

11. *Si ſibi pudicitia conſtaret*] Aliud caſtitatis experimentum huic non abſimile de Tuccia Veſtali ſtupri itidem ſuſpecta, refert Valerius Maximus *lib.* 8. *c.* 1.

12. *Novo more judicium majeſtatis ſubiit*] Valerius Maximus *lib.* 8. *c.* 1. *Adjiciatur his Claudia, quam inſontem crimine quo accuſabatur, votum impium ſubvertit.* Novum igitur fuit, tum quia propter votum duntaxat, tum quia mulier, crimine læſæ Majeſtatis damnata fuerit. De hac & epitome Livii lib. 19. & Gellius lib. 10. c 6. Crimen Majeſtatis eſt quod adverſus populum aut ſecuritatem ejus committitur.

13. *Natu minori*] De hac adoptione ſupra in Julio *c* 20. & Cicero in Oratione *ad Pontifices.* Æque contra naturam ac contra leges erat: pro monſtro enim eſt ut major ſit filius quam pater Hinc Imperator in Inſtitutionibus *de Adoptionibus: Minorem natu majorem non poſſe adoptare placet: adoptio enim naturam imitatur* &c.

14. *Optimates,*] De illis factionibus in Julio *c.* 1. & 15.

15. *Aſſertores*] Anceps vocabulum: tam enim de eo dicitur qui in libertatem, quam qui in ſervitutem vindicat. Poſterius tamen priore minus frequens eſt.

16. *Adeo violentes*] Exempla videſis plura apud Livium *lib.* 2. 5. & 9. *Decad.* 1.

17. *Quiſquam reus*] Livius tamen *lib.* 3. *Decad.* 1. ubi Appium Claudium Decemvirum in vincula propter crimen illud cujus hîc mentio facta eſt, conjectum retulit. Hæc habet de C. Claudio ejus patruo loquens: *Is magno jam natu cum ad pericula ejus deprecanda rediiſſet, cujus vitia fugerat, ſordidatus cum gentilibus clientibuſque in Foro prehenſabat ſingulos.* &c Quod iterum *lib.* 6. refert. Unde adverſari Livio Suetonius videatur, niſi eos tantum veſtem non mutaſſe dicas, qui rei erant, ut de altero Claudio narrat idem Livius ſub finem libri 2 *Illum non minæ plebis, non Senatus preces perpellere unquam potuere, non modo ut veſtem mutaret,* &c. quæ hanc Claudiorum contumaciam, de qua hîc agitur, graphice deſcribunt.

18. *Tribunos pulſaverint*] Confirmat idem Livius *lib.* 3. *Decad.* 1. Quod tamen grande piaculum apud Romanos fuit: legibus enim ſuis Tribunos fecerant ſacroſanctos & inviolabiles, ut ejus caput ſacrum foret; qui ex illis unum pulſaſſet, ſacer autem qui ſit, hunc impune licet occidere.

19. *Fratrem*] Valerius Maximus *lib.* 5. *c.* 4. & Cicero in Oratione *pro Cælio* patrem dicunt, ut fateri neceſſe ſit: aut *patrem* legendum, contra codicum fidem, aut alicubi ſubeſſe mendum.

20. *Injuſſu populi*] Triumphum decernere Senatus quidem erat. Sed de illo Decreto ad Populum quoque ferebatur, qui ſi rogationem antiquaret, impediebatur; vel ſi e Tribunis unus pluresve intercederent, rogationemve ad Populum ferre nollent. Magnam porro virginum Veſtalium auctoritatem inde colligas: adeo ſiquidem illas Magiſtratus reveriti ſunt, & ex ſupradictis in Julio *c.* 1. & Auguſto *c.* 44. & infra in Vitellio *c.* 16. & ex Cicerone in Oratione *pro Fonteio: Superbum ſit ejus obſecrationem repudiare, cujus preces ſi Dii aſpernati fuerint, hæc ſalva eſſe non poſſunt.* De Veſtali ſorore Fonteii loquitur: ejus enim in cauſſa fratris interceſſione fuerat uſus.

CAPUT III.

Ex hac ſtirpe Tiberius Cæſar genus trahit, & quidem utrumque: paternum à Tiberio Nerone, maternum ab Appio Pulchro: qui ambo Appii Cæci filii fuerunt. Inſertus eſt & Liviorum familiæ, adoptato in eam materno avo. Quæ familia, quamquam plebeia, tamen &
A. U. C. DL. ipſa admodum floruit, octo conſulatibus, cenſuris duabus, triumphis tribus: Dictatura etiam ac magiſterio Equitum honorata: clara & inſignibus viris, ac maxime Salinatore, Druſiſque. [1] Salinator univerſas Tribus in Cenſura notavit [2] levitatis nomine, quod cum ſe poſt priorem Conſulatum multa irrogata condemnaſſent, [3] Conſulem iterum
DCLXXI. Cenſoremque feciſſent. Druſus hoſtium duce [4] Drauſo cominus trucidato, ſibi poſteriſque ſuis cognomen invenit. Traditur etiam Proprætore ex Provincia Gallia retuliſſe aurum, [5] Senonibus olim in obſidione Capitolii datum: nec, [6] ut fama, extortum a Camillo. [7] Ejus abnepos, ob eximiam adverſus [8] Gracchos operam Patronus Senatus
DCLXIII. dictus, filium reliquit quem in [9] ſimili diſſenſione multa varie molientem, diverſa factio per fraudem interemit.

NOTÆ.

1. *Salinator*] Cognomen hoc ſortitus eſt hic Livius ex Salaria annona, cui vectigal, cum Cenſor eſſet, adinvenit.

2. *Levitatis nomine*] Mecia Tribu duntaxat excepta, quæ nec condemnandum judicarat, nec poſtquam condemnatus eſt, e[illegible]endum. De quibus plura Titus Livius *lib.* 9 *Dec.a.d.* 3. & Valerius Maximus *lib.* 2. c 4 7.

3. *Conſulem*] Una cum Claudio Nerone cujus præſertim opera afflictus fuerat, ſuas tamen inimicitias Reipublicæ condonarunt. Valerius Maximus lib. 4. c. 1. & 2.

4 *Drauſo*] Germanus aut Gallus hic vulgo creditur: uter fuerit, nemo, quod ſciam, dixit.

5. *Senonibus*] Urbem a Senonibus Gallis captam & ope Camilli receptam, nemo neſcit. Fuſe enim iſta Livius lib. [illegible].

6. *Fama eſt*] Ereptum ab ipſo Camillo diſertis verbis affirmat Livius lib. 5. *Aurum quod Gallis ereptum erat, quodque ex aliis Templis inter trepidationem, in Jovis cellam collatum, cum in qua conferri oporteret, confuſa memoria eſſet, ſacrum omne judicatum, & ſub Jovis ſella poni juſſum.* Et Plinius lib. 33. c. 1.

7. *Abnepos*] Quartus eſt in linea inferiore directa gradus conſanguinitatis, cui in ſuperiori reſpondet abavus

8 *Gracchos*] Tiberium & Caium qui legibus agrariis, de quibus in Julio cap. 20. popularem auram aucupantes interfecti ſunt Horum vitam ſcripſit Plutarchus.

9. *Simili diſſenſione*] Diſſimilis ipſe patri: *Leges novas & mala Gracchana* iterum movit, ut ait Seneca lib. de Brevitate vitæ c. 6. tantiſque largitionibus plebem ſibi conciliare conatus eſt, ut apud Florum lib. 3. c. 17. extet: *Vox ipſius nihil ſe ad largitionem ulli reliquiſſe, niſi ſi quis aut cœnum dividere vellet aut cœlum.* Appianus lib 1 Bellorum Civilium auctor eſt, illum cum domi in obſcura quadam porticu cœtum haberet, ſubito ictu percuſſum conciđiſſe, relictumque in ejus femore cultrum ſuſorium: per inguen acceptum vulnus auctor eſt Seneca ibid.

CAPUT XV.

PATER vero Tiberii, [1] Quæſtor C. Cæſaris, Alexandrino bello,
claſſi præpoſitus, plurimum ad victoriam contulit. Quare & [2] A. U. C.
Pontifex in locum P. Scipionis ſubſtitutus, & ad [3] deducendas in DCCVII.
Galliam colonias, in queis Narbo & Arelate erant, miſſus eſt. Tamen
Cæſare occiſo, cunctis turbarum metu abolitionem facti decernentibus,
etiam de præmiis [4] tyrannicidarum referendum cenſuit. Prætura dein- DCCX.
de functus, cum exitu anni diſcordia inter [5] Triumviros exorta eſſet,
retentis ultra juſtum tempus [6] inſignibus, L. Antonium Conſulem DCCXIII.
Triumviri fratrem ad [7] Peruſiam ſecutus, deditione a cæteris facta,
ſolus permanſit in partibus: ac primo [8] Præneſte, inde Neapolim
evaſit: ſerviſque [9] ad pileum fruſtra vocatis, in Siciliam profugit. Sed
indigne ferens, nec ſtatim ſe in conſpectum [10] Sex. Pompeii admiſ-
ſum, & [11] faſcium uſu prohibitum, ad M. Antonium trajecit in
[12] Achaiam. Cum quo brevi [13] reconciliata inter omnes pace, Romam
rediit, uxoremque [14] Liviam Druſillam, & tunc gravidam, & ante
jam apud ſe filium enixam, petenti Auguſto conceſſit. Nec multo poſt
diem obiit, utroque liberorum ſuperſtite, Tiberio Druſoque [15] Ne-
ronibus.

NOTÆ.

1. *Quæſtor*] De hoc munere in Julio c. 6.

2. *Pontifex*] Plures erant ejuſdem collegii Pontifices, inter quos cooptatus eſt; non enim de Pontificatu Maximo hic locus intelligendus. Hunc ſiquidem poſſidebat Julius ipſe. In Julio c. 13.

3. *Deducendas colonias*] Tribus utplurimum viris, id mandabatur, qui inde Triumviri coloniis deducendis appellati ſunt in Julio c. 20 & Auguſto c. 4. Vulgatæ editiones legebant *Narbona* contra MSS. fidem. Has colonias ex decumanis & ſextanis militibus conſcriptas auctor eſt Plinius lib. 3. c. 4. cum eas decumanorum & ſextanorum colonias appellat.

4. *Tyrannicidarum*] Sic & ipſe Cicero Julii Cæſaris interfectores appellabat in Epiſtolis ad Atticum *Tyrannoctonos*.

5. *Triumviros*] Auguſtum, Antonium & Lepidum. In Auguſto c. 12. & 13.

6. *Inſignibus*] Prætoriis ſcilicet ornamentis; prætexta, ſella Curulis, præcipue haſta & gladius: hic ad quæſtionem, ut ſupra in Julio c. 6 & 11. Illa ad juriſdictionem, ut in Auguſto c. 24. & 6. Miniſtri præterea Scribæ, accenſi Lictores cum faſcibus; ſed ſex tantum, ad differentiam Conſulum quibus duodecim erant.

7. *Peruſiam*] In Auguſto c. 14. de Bello Peruſino.

8. *Præneſte*] Non longe ab urbe hodie *Paleſtrina*.

9. *Ad pileum*] Hoc eſt ad libertatem, ſervi quippe libertate donati raſo capite pileum ſumebant. Plautus in Captivis:

Quod ille faciat Jupiter ut ego hic hodie raſo
Capite calvus, pileum accipiam.

Et Juvenal. Sat. 5.

Omnia ferre
Si potes & debes, pulſandum vertice raſo
Præbebis quandoque caput, &c.

10. *Sexti Pompeii*] Supra in Auguſto c. 16.

11. *Faſcium uſu*] Inciviliter prorſus egit Sextus Pompeius: Provinciarum quippe Rectores qui famam comitatis aliquam ambiebant, id Senatoribus honoris indulgebant, ut patet ex Cicerone Epiſtola ad Cornificium 21. lib. 12. *Idque à te peto, quod ipſe in Provincia facere ſum ſolitus, ut omnibus Senatoribus Lictores darem. quod idem acceperam à ſummis viris factitatum.*

12. *Achaiam*] Achaia proprie dicta fuit

in Peloponneſo, qui hodie *Morea* In diviſione Græciæ a Romanis facta, ipſum comprehendebat Peloponneſum, Græci m proprie dictam, & circumjacentes inſulas.

13. *Reconciliata*] De his recônciliationibus ſupra in Auguſto c. 16.

14. *Liviam*] In Auguſto c 62. 69 71.

15. *Neronibus*] Idem utrique nomen & Horatius Ode 4. lib. 4

Auguſti paternus
In pueros animus Nerones.

CAPUT V.

TIBERIUM quidam [1] Fundis natum exiſtimaverunt, ſecuti levem conjecturam, quod materna ejus avia Fundana fuerit, & quod mox ſimulacrum [2] Felicitatis ex Senatuſconſulto publicatum ibi ſit. Sed ut plures, certioreſque tradunt, natus eſt Romæ in [3] Palatio,
A U.C. DCCXII. XVI. Kal. Decemb. [4] M. Æmilio Lepido iterum, L. Munatio Planco Coss. poſt bellum [5] Philippenſe. Sic enim [6] in faſtos [7] Actaque publica relatum eſt. Nec tamen deſunt qui partim antecedente anno Hirtii ac Panſæ, partim inſequente, Servilii Iſaurici [8] Antoniique Conſulatu, genitum eum ſcribant.

NOTÆ.

1. *Fundis*] Auſonum in Latio civitas fuit etiam hodie *Fondi*.

2. *Felicitatis*] Adulatorie in Tiberium quaſi Orbis felicitati natum. Torrentius lubens legat *fœcunditatis*, ut in Juliæ, Severi & Fauſtinæ, & M. Aurelii nummis legitur *Fœcunditas Auguſta*.

3. *In Palatio*] Hoc eſt, vel in monte Palatino, vel in Palatina regione Urbis: nec enim tunc extructa Auguſti domus Palatina, de qua ſupra in Auguſto c. 29. & c 5. &c.

4. *M. Æmilio Lepido*] Anno ab U.C. 712. ante Chriſtum natum circiter 39.

5. *Bellum Philippenſe*] In Auguſto c. 13. Torrentius legit in tribus libris *per bellum*, &c. Verum quia his Coſſ. geſtum eſt, retinetur vulgata lectio, quia ſub anni finem natus eſt.

6. *In faſtos*] De his quid ſint in Julio c. 40. In hos retulere Tiberii nativitatem, ut Auguſto adularentur illius natalitia tanquam dies feſtos celebrantes.

7. *Acta publica*] Jam inde a Servii Tullii temporibus inſtitutum fuerat & obſervatum, ut in cenſu agendo non facultatum modo, ſed & liberorum ſibi natorum nomina & ætatem profiterentur: quod poſt Leges Julias & Papias majore adhuc obſervatum cura veroſimillimum eſt, ut Torrentius annotavit, propter orborum pœnas & patrum commoda. De quibus in Auguſto c. 34. Sed locus hic intelligi quoque videtur poſſe de iis actis quæ Julius in ſingulos dies confici & publicari juſſerat, ut ſupra in Julio c. 20. In acta vero præter cætera, nativitates illuſtres referebantur.

8. *Antoniique*] Antonius ille frater fuit Triumviri. De quo in Auguſto c. 13.

CAPUT VI.

INFANTIAM pueritiamque habuit [1] luxurioſam & exercitatam: comes uſquequaque [2] parentum fugæ: quos quidem apud Neapolim ſub irruptionem hoſtis navigium clam petentes, vagitu ſuo pene bis prodidit: ſemel, cum à nutricis ubere, item cum a ſinu matris raptim auferretur, ab iis qui pro neceſſitate temporis mulierculas levare onere tentabant. Per Siciliam quoque & Achaiam circumductus, ac Lacedæmoniis publice, quod in [3] tutela Claudiorum erant, demandatus, digrediens

digrediens inde itinere noctúrno, diſcrimine vitæ adiit: [4] flamma repente e ſilvis undique exorta, adeoque omnem comitatum circumplexa, ut Liviæ pars veſtis & capilli amburerentur. Munera, quibus a Pompeia Sexti Pompeii ſorore in Sicilia donatus eſt, [5] chlamys & [6] fibula item [7] bullæ aureæ, durant, oſtenduntúrque adhuc Baiis. Poſt reditum in urbem a [8] M. Gallio Senatore [9] teſtamento adoptatus, hereditate adita, mox nomine abſtinuit: quod Gallius adverſarum Auguſto partium fuerat. [10] Novem natus annos, defunctum patrem pro Roſtris laudavit. Dehinc pubeſcens, Actiaco triumpho currum Auguſti comitatus eſt, ſiniſteriore [11] funali equo, cum [12] Marcellus Octaviæ filius dexteriore veheretur. Præſedit & [13] Actiacis ludis, & [14] Trojanis Circenſibus, ductor turmæ puerorum majorum.

N o t æ.

1. *Luxurioſam*] Sic in veteribus libris Caſaubonus, ſic & Torrentius legunt. Senſus eſt juxta Sabellicum, magnis incrementis fuiſſe præditam Tiberii juventutem. *Luxuria* ſiquidem ex Nonio c. 4. *intempeſtiva abundantia* eſt Quo ſenſu Cicero lib. de Oratore c 81. *latas ſegetes luxurioſa frumenta* dixit, ut & Virgilius lib. 1. Georgic. v. 191.

Aut ſi luxuria foliorum exuberat umbra, &c.

Pithœus & Urſinus emendabant *laborioſam*, Torrentius *luctuoſam*, inducti, ut videtur, auctoritate Taciti; is enim Annal. 4. in hanc prorſus ſententiam de Tiberio loquens: *Caſus prima ab infantia ancipites; nam proſcriptum patrem exul ſecutus, ubi domum Auguſti privignus intravit, multis æmulis conflictatus eſt.* Notat Caſaubonus in Manuſcriptis legi *exercitatam*, cum vulgati haberent *exercitam*. Quæ vocabula veteribus Grammaticis diſtinguebantur, v. g. *exercitus laboribus, exercitatus ſtudiis*. quæ tamen a magnis etiam neglecta promiſcue uſurpantur.

2. *Parentum fuga*] Supra c. 4.

3. *Tutela*] Hoc eſt clientela; clientum enim tutores ac defenſores Patroni. Vide in Auguſto c. 16. Lacedæmon ſive Sparta nota quondam Peloponneſi civitas, hodie *Miſithra*.

4. *Flamma repente*, &c.] Auctor eſt Thucydides lib. 2. id in montibus plerumque contingere, colliſis invicem ventorum vi arboribus: quod eleganter deſcribitur a Lucretio lib. 1.

At ſæpe in magnis fit montibus, inquit, ut altis
Arboribus vicina cacumina ſumma terantur
Inter ſe, validis facere id cogentibus Auſtris
Donec fulſerunt flammai, flore coorto.

Et Manil. lib. 1. v. 776.

Sunt autem cunctis permiſti partibus ignes
Qui gravidas habitant fabricantes fulmina nubes
Et penetrant terras, &c.
Ac ſilice in dura, viridique in cortice ſedem
Inveniunt cum ſylva ſibi colliſa crematur.

Hoc & in fauſtum flammæ augurium verti potuerit, ut ſupra in Auguſto c. 66. & 94. & infra c. 14. Poëta originem ejuſmodi incendiorum, quæ egregie omnino deſcribit 3 Georgicorum v. 303. paſtoribus attribuit.

5. *Chlamys*] Veſtis erat militaris una & puerilis, ut teſtatur Virgilius de Andromache chlamydem Aſcanio donante lib. 3. Æneid.

6. *Fibula*] Cinguli ornamentum ad veſtem ſubligandam. Virgilius:

Aurea purpuream ſubnectit fibula veſtem.

Comœdorum & Tragœdorum fibulæ aliud quid erant, de quibus videſis Juvenalem Sat. 6 Martialem Epig 81. lib. 7 & paſſim.

7. *Bulla*] De his in Julio c 84. Cum autem in plurali numero dixerit *bullæ*, ideo

non pueriles tantum illas intelligit, ſed & eas quibus quaſi clavorum quorumdam aureorum capitibus ornabantur, etiam virorum cingula & baltei. Quo ſenſu Virgilius Æneid. 9. dixit:

Phaleras Rhamnetis & aurea bullis
Cingula.

Et lib. 12. in fine:

Notis fulſerunt cingula bullis.

Sic etiam Cicero in Verrinis appellat capita quædam clavorum eminentiora, quibus fores adornantur; Verrem enim accuſat qui tales ex valvis templi magnificentiſſimi detractas abſtulerit. Ita & Plautus in Aſinaria Act. 2. Scen. 4. v. 20.

Juſſiſti in ſplendorem dari bullas has
foribus noſtris.

8. *Gallio*] Supra in Auguſto cap. 27. Mentio fit cujuſdam Gallii, quem Auguſtus occidi juſſit; unde non mirum hujus fratrem vel gentilem aliquem Auguſto adverſatum, nec ejus nomen à Tiberio acceptum, quamvis jubente Teſtamenti lege.

9. *Teſtamento adoptatus*] De his adoptionibus jam ſupra in Julio c. 8. & Auguſto c. ultimo.

10. *Novem annos natus*] Idem officii Juliæ aviæ ſuæ reddidit Auguſtus duodecim natus annos; idem & de prætextatis quibuſdam fertur, ſed orationibus quas aliena induſtria compoſitas fuiſſe vel ex hoc uno ſuſpiceris quod, Nero quanquam ſeptimum & decimum ætatis annum attigiſſet, ut infra in ejus vita c. 8; oratione tamen a Seneca compoſita, laudationem Claudii pronuntiavit, ut patet ex Tacito initio lib. 13. Annalium.

11. *Funali equo*] Turnebo lib. 14. Adverſariorum c. 17. funalis equus dicitur qui extra jugum eſt & jugali opponitur. Torrentio quivis equus extra jugum poſitus funalis eſt, ſive a latere ſive a fronte, & intelligit hunc a latere jugalis collocatum, quia alter erat ad ſiniſtram, alter ad dextram. Verum ſi eo modo juncti fingantur, quo quatuor equos rhedis noſtratium jungi videmus, & funales duo fuerint, & ſiniſterior alter, alter vero dexterior. Rem definiunt antiqua numiſmata in quibus videntur quatuor equi triumphalium curruum a latere invicem diſpoſiti, nullo præcedente, & in illis ſedere ſolitos triumphantium filios etiam prætextatos. Auctor eſt Cicero in Oratione pro Murena: & Torrentius profert aurea quædam Auguſti numiſmata, in quibus quatuor junctis ad currum elephantis quomodo dictum eſt, totidem pueri inſident.

12. *Marcellus*] In Auguſto cap. 63. & 66.

13. *Actiacis*] Quos Auguſtus in memoriam Actiacæ victoriæ quinto quoque anno celebrandos inſtituit. De qua in Auguſto cap. 36. His Tiberius præfuit & cucurrit, quod & alias factum ex Plutarcho in Antonio, & infra in Caligula cap. 2. conſtat.

14. *Trojanis Circenſibus*] Vide in Julio c. 39. & Auguſto c. 43.

CAPUT VII.

[1] VIRILI toga ſumpta, adoleſcentiam omnem, ſpatiumque inſequentis ætatis uſque ad principatus initia, per hæc fere tranſegit. Munus gladiatorium in [2] memoriam patris, & alterum in avi Druſi dedit, diverſis temporibus, ac locis: primum in foro, ſecundum in Amphitheatro: [3] rudiariis quoque quibuſdam revocatis, [4] auctoramento centenûm millium. Dedit & ludos, ſed abſens: cuncta magnifice, impenſa matris ac [5] vitrici. [6] Agrippinam M. Agrippa genitam, neptem [7] Cæcilii Attici Equitis Romani, ad quem ſunt [8] Ciceronis epiſtolæ, duxit uxorem: ſublatoque ex ea filio Druſo, quanquam bene

A. U. C. DCCXLIV. convenientem, rurſumque gravidam, dimittere, ac Juliam Auguſti filiam [9] confeſtim coactus eſt ducere: non ſine magno angore animi, cum & Agrippinæ conſuetudine teneretur, & Juliæ mores improbaret: ut quam ſenſiſſet lui quoque ſub priore marito appetentem, quod ſane vulgo etiam exiſtimabatur. Sed Agrippinam & abegiſſe poſt divortium

doluit: & ſemel omnino ex occurſu viſam, adeo contentis & [10] tumentibus oculis proſecutus eſt, ut cuſtoditum ſit, ne unquam in conſpectum ejus poſthac veniret. Cum Julia primo concorditer, & amore mutuo vixit: mox diſſedit, & aliquanto gravius, ut etiam perpetuo ſecubaret, intercepto communis filii pignore, qui [11] Aquileiæ natus infans exſtinctus eſt. [12] Druſum fratrem in Germania amiſit, cujus corpus pedibus toto itinere prægrediens, Romam uſque pervexit.

A.U.C. DCCXXXV.

NOTÆ.

1. *Virili toga*] In Julio cap. 8.

2. *In memoriam patris*] Sic & Cæſar ſupra in Julio c. 10. & alii.

3. *Rudiariis*] Rude donatis, de quibus in Auguſto cap. 45. & Claudio cap. 21. Quo tempore cœperint amphitheatra, quidve a theatris differant, ſupra in Auguſto cap. 29. 31. 43.

4. *Auctoramento*] Auctorare eſt, mercedem præmiumque pro opera paciſci; & auctorati ludo, dicuntur obligati & aſtricti, qui ſuam in ludos operam elocabant; & auctoramentum merces eſt, ſeu potius obligatio alicujus rei faciendæ ſub conditione certæ mercedis. Rudiarii igitur illi gladiatores revocati ſunt à Tiberio, promiſſis centum millibus ſeſtertiorum, hoc eſt 4375 lib. quia peritiores erant, & hac parte celebriores ludos effecturi, ut & de Cæſare ſupra in Julio c. 26.

5. *Vitrici*] Auguſti ſcilicet, qui Liviam ejus matrem conjugem habebat. In Auguſto c. 8.

6. *Agrippinam M. Agrippa genitam*] Vipſaniam illam appellat Tacitus 1. Annal. Hic tres uxores habuerat, neptem illam Attici conciliante Antonio Triumviro, Marcellam, & Juliam, de quibus in Auguſto c. 63.

7. *Cæcilii Attici*] Hic eſt ille Pomponius Atticus, qui Cæcilii nomen ab avunculo adoptatus accepit, quamvis priore notior fuerit. Doctiſſimus una & politiſſimus ille Pomponius, cujus vitam ſcripſit Cornelius Nepos.

8. *Ciceronis Epiſtolæ*] De quibus Seneca Epiſtola 21. *Nomen Attici perire Ciceronis Epiſtolæ non ſinunt. Nihil illi profuiſſet gener Agrippa, Tiberius progener, & Druſus Cæſar nepos* (Tiberii nempe filius, de quo hoc capite) *inter tam magna nomina taceretur, niſi Cicero illum applicuiſſet.*

9. *Coactus eſt ducere*] Vide cauſſas in Auguſto c. 63. Dimiſſa a Tiberio Vipſania Agrippina nupſit Aſinio Gallo Pollionis filio, Virgilii quoque operibus claro, ut ſupra notatum eſt in Julio.

10. *Tumentibus*] Hoc eſt prominentibus, quales dolentium eſſe ſolent. Quidam legunt *conniventibus*, quo longe diverſus fieret ſenſus. Contentis autem dixit pro defixis obtutu quodam firmo. Quo ſenſu Virgilius lib. 12. Æneid. v. 74.

Illum turbat amor, figitque in virgine vultus

11. *Aquileiæ*] Hodie *Aquilegia* Venetæ ditionis.

12. *Druſum fratrem*] Conſulem anno U. C. 745. de quo adhuc infra Claud. c. 1.

CAPUT VIII.

[1] CIVILIUM officiorum rudimentis Regem [2] Archelaum, [3] Trallianos, & Theſſalos, varia quoſque de cauſſa Auguſto cognoſcente defendit. Pro Laodicenis, Thyatirenis, Chiis terræ motu afflictis, opemque implorantibus, Senatum deprecatus eſt. [4] Fannium Cæpionem, qui cum Varrone Muræna in Auguſtum conſpiraverat, [5] reum majeſtatis apud judices fecit, & [6] condemnavit. Interque hæc duplicem curam adminiſtravit, annonæ, quæ arctior inciderat: & repurgandorum tota Italia [7] ergaſtulorum, quorum domini in invidiam vene-

rent; quaſi exceptos ſupprimerent, non ſolum viatores, ſed & quos [8] ſacramenti metus ad hujuſmodi latebras compuliſſet.

N O T Æ.

1. *Civilium officiorum*] Rudimenta hæc fuerunt cauſſarum agendarum tyrocinium, quod vulgo-aucupabantur vel defenſione, ut hic; vel accuſatione quadam, ut de Cæſare ſupra in ejus vita c. 4. Vide & Auguſt. c. 26.

2. *Archelaum*] Fuit quidam ejus nominis Rex Cappadociæ, qui Actiaci belli temporibus Auguſti contra Antonium partes amplexus eſt. Huic quid rei fuerit, haud reperio. Fuit & alter Herodis in Judæa ſucceſſor, accuſatus quidem ante Auguſtum, ſed præſidente Caio nepote, Nicolao autem, non Tiberio, defendente. Auctore Joſepho lib. 17. Antiquit. Jud. c. 11.

3. *Trallianos* } Tralles ſive Trallis, urbs Lydiæ, hodie *Chera*.
Theſſalos } Theſſalia Macedoniæ pars, hodie *Lamina*, aliis *Thumeneſtria*, & *Comenolitari* aliis.
Laodicenis } Laodiceæ plures: alia in Cœleſyria ad montem Libanum, hodie *Lizza*, & *Licho*. Alia quæ in Syria littorali. Tertia in Lydia, hodie *Landuchia*.
Thyatirenis } Thyatira hodie *Tire*, in Lydia quoque.
Chiis } Chios hodie *Scio*, inſula maris Icarii.

4. *Capientem*] Auguſt. c. 29.

5. *Reum fecit apud Judices*] De illis intellige qui quæſtiones exercebant, de quibus in Julio cap. 12. Reum faciebant accuſando, his verbis, *Aio tale crimen admiſſum a te.* v. g. Ciceronis apud Prætorem, cum Verrem accuſaret; *Aio ſpoliatos a te Siculos.* Quod ſi negarent, tunc tempus ad inquirenda crimina petebatur.

6. *Condemnavit*] Hoc eſt, reum peregit, ſeu eſſe probavit.

7. *Ergaſtulorum*] De his in Auguſto cap. 32.

8. *Sacramenti*] Vide coërcitionis modum, quo Auguſtus militare ſacramentum detrectantes plectebat. In Auguſto c. 24.

C A P U T IX.

A.U.C. DCCXXVIII; DCCXXXIV.

1 STIPENDIA [2] prima expeditione [2] Cantabrica [3] Tribunus militum fecit: deinde ducto ad Orientem exercitu, regnum [4] Armeniæ Tigrani reſtituit, ac pro tribunali diadema impoſuit. Recepit & ſigna quæ M. Craſſo ademerant [5] Parthi. Poſt hæc [6] comatam Galliam anno fere rexit, & barbarorum incurſionibus, & Principum diſcordia inquietam. Exhinc [7] Rhæticum Vindelicumque bellum, inde Pannonicum, inde Germanicum geſſit. Rhætico atque Vindelico, gentes Alpinas: Pannonico, [8] Breucos & Dalmatas ſubegit. Germanico, [9] quadraginta millia deditiorum trajecit in Galliam, juxtaque ripam Rheni ſedibus aſſignatis collocavit. quas ob res, & [10] ovans, & curru urbem ingreſſus eſt, [11] primus, ut quidam putant, triumphalibus ornamentis honoratus, novo nec antea cuiquam tributo genere honoris. Magiſtratus & maturius inchoavit, & pene junctim percurrit, [12] Quæſturam, Præturam, Conſulatum; interpoſitoque tempore, Cos. iterum, etiam [13] Tribunitiam poteſtatem in quinquennium accepit.

DCCXXXI; DCCXXXVII. DCCXII. & DCCXLVII.

NOTÆ.

1. *Stipendia prima*] Militiæ tyrocinium. De ſtipendiis in Julio c. 26.

2. *Cantabrica*] In Hiſpania, c. 20, & 21.

3. *Tribunus militum*] De hoc munere in Julio c. 5.

4. *Armenia*] Memorat hoc & Horatius Epiſtola ad Iccium lib. 1.

Cantaber Agrippæ, Claudi virtute Neronis
Armenius cecidit.

Agrippa recrudeſcentibus novis ſemper Cantabrorum defectionibus denique finem impoſuit. Infra c. 41.

5. *Parthi*] In Auguſto cap. 21. Addit Horatius loco modo citato,

jus imperiumque Phraates
Cæſaris accepit genibus minor.

6. *Comatam*] Excepta Narbonenſi Gallia reliquam continet. De hujus diviſione ſupra in Julio c. 25.

7. *Rhæticum Vindelicumque*] Auguſti auſpiciis geſtum eſt, ut ſupra in Auguſto c. 21.

8. *Breucos*] Torrentius & Caſaubonus in omnibus ſuis MSS. varie legebant *Brennos, Brennos. Brencos.* Brennorum meminit Horatius Ode 14. lib. 14. ſed de gentibus Alpinis loquitur & de Vindelico bello. Breucorum meminere Ptolemæus & Plinius lib. 3. cap. 25. & Pannonicis annumerant; unde retenta eſt vulgatior lectio. Carniolam aut regiones finitimas habitabant, eos enim circa Saum fluvium Plinius collocat.

9. *Quadraginta millia*] Ii eſſe videntur dedititii, de quibus in Auguſto c. 21.

10. *Ovans & curru*] De ovatione ſupra c. 1. De triumphis Auguſti & ejus orationibus, in Auguſto c. 22. Quod autem hic addit *& curru*, videtur de tertio quodam triumphandi genere intelligendum ab oratione & triumpho majore diverſum: Velleius enim lib. 2. cap. 121. de Pannoniis Dalmatiſq; juſtum triumphum egiſſe dicit; tum capite 122. *Quis enim dubitare poteſt, quin ex Armenia recepta & ex Rege ei præpoſito, &c. ovans triumphare debuerit? & Vindelicorum Rhætorumque victor curru Urbem ingredi?* Quæ tria narrare videtur ut diverſa.

11. *Primus, ut quidam putant*] Torrentius in veteri codice legit *prius*, & retinendum cenſet, ut ſit ſenſus, Conceſſa jam Tiberio hæc ornamenta, antequam ovaſſet aut triumphaſſet, non autem illi omnium primo. Certe ſupra in Auguſto c. 38. triginta ducibus ea Auguſtum indulſiſſe retulit; unde parum veroſimile eſt, adoleſcenti tunc temporis Tiberio, priorem nullum extitiſſe, eoque magis quod Dio auctor ſit, ea non illi, ſed Agrippæ primo conceſſa fuiſſe. Quia tamen Suetonius dubitanter id refert, vulgata lectio retinenda videtur.

12. *Quæſturam*] De his Magiſtratibus ſupra in Julio c. 6. & 14. Hic Ædilitatis nulla mentio; quæ tamen, ſtante Republica, gradus ad Præturam fuit. Sed hæ leges jam evaneſcebant, junctim ſiquidem eos Magiſtratus geſſit, quæ non niſi interpoſito aliquo tempore, ſinguli poterant obtineri.

13. *Tribunitiam poteſtatem*] De hac in Auguſto c. 27.

CAPUT X.

TOT proſperis confluentibus, integra ætate ac valetudine ſtatuit repente ſecedere, ſeque e medio quam longiſſime amovere. Dubium, uxoris ne tædio, quam neque criminari aut dimittere auderet, A U.C. DCCXLVIII neque ultra perferre poſſet, an ut vitato [1] aſſiduitatis faſtidio, auctoritatem abſentia tueretur, atque etiam augeret, ſi quando indiguiſſet ſui Reſpublica. Quidam exiſtimant, adultis jam [3] Auguſti liberis, loco & quaſi poſſeſſione, uſurpati a ſe diu ſecundi gradus, ſponte ceſſiſſe: exemplo M. [4] Agrippæ, qui M. Marcello ad munera publica admoto, Mitylenas abierit: ne aut obſtare, aut obtrectare præſens videretur. Quam cauſſam & ipſe, ſed [5] poſtea, reddidit. Tunc autem honorum ſatietatem, ac requiem laborum prætendens, [6] commeatum petiit. Neque aut matri ſuppliciter precanti, aut vitrico, deſeri ſe etiam in Se-

natu conquerenti, veniam dedit. Quin & pertinacius retinentibus, cibo per quatriduum abſtinuit. Facta tandem abeundi poteſtate, relictis Romæ uxore & filio, confeſtim [8] Oſtiam deſcendit: ne verbo quidem cuiquam [9] proſequentium reddito, paucoſque admodum in digreſſu [10] oſculatus.

Notæ.

1. *Aſſiduitatis faſtidio*] Vel quo ipſe tenebatur propter officia Auguſto exhibenda, vel in quod ipſe poterat incidere, aſſiduitate ſatietatem pariente. Quo ſenſu Livius de Scipione dixit: *Decimum jam annum aſſiduus in oculis hominum fuerat. Quæ res minus verendos magnos homines ipſa ſatietate facit.* Quo & conſilio Auguſtum in Gallias abiiſſe, Dio notat in Actis anni 738. Quibus accedit quod aſſidua illa præſentia magis aperiantur cuiuſque vitia.

2. *Augeret*] Qui enim e longinquo ad opem ferendam evocatur, longe majus beneficium conferre videtur, quam qui ſingulis diebus copiam ſui faciat.

3. *Auguſti liberis*] Caio & Lucio, de quibus ſupra in Auguſt. , adoptione quidem liberis, natura vero nepotibus. Idem & Velleius & Tacitus Annal. 1.

4. *Agrippa*] In Auguſto c. 66.

5. *Poſtea*] Refertur ad expletum poteſtatis tribunitiæ tempus.

6. *Commeatum petiit*] Hoc eſt temporariam ſecedendi veniam, quemadmodum enim milites a caſtris ſine permiſſu abeſſe non poterant, ut infra c. 12; ita nec Magiſtratus ab Urbe, ut ex hoc loco & infra Calig. c. 29. colligitur.

7. *Vitrico*] Auguſto, ut ſupra c. 7.

8. *Oſtiam deſcendit*] Urbs eſt ejuſdem etiamnum hodie nominis, ad oſtia Tiberina.

9. *Proſequentium*] De hoc proſequendi Magiſtratus abeuntes officio, ſupra in Julio c. 71. & alibi.

10. *Oſculatus*] Tam frequentia erant apud Romanos oſcula, ut obvios modo levi familiaritate junctos oſcularentur, ac potiſſimum peregre proficiſcentes, ut etiam lege peculiari Tiberius modum ipſis poſuerit, ut infra cap. 34. De jure oſculorum, Claud. c. 26.

CAPUT XI.

AB Oſtia oram Campaniæ [1] legens, imbecillitate Auguſti nunciata, paullum ſubſtitit. Sed [2] increbreſcente rumore, quaſi ad occaſionem majoris ſpei commoraretur, tantum non adverſis tempeſtatibus Rhodum enavigavit, [2] amœnitate & ſalubritate inſulæ jam inde captus, cum ad eam ab Armenia rediens appuliſſet. Heic modicis contentus ædibus, nec multo laxiore [3] ſuburbano, [4] genus vitæ civile admodum inſtituit: ſine lictore aut viatore gymnaſia interdum obambulans: mutuaque cum Græculis officia uſurpans, prope ex æquo. Forte quodam in [5] diſponendo die, mane prædixerat, quidquid ægrorum in civitate eſſet, viſitare ſe velle: id a proximis [6] aliter exceptum eſt: juſſique ſunt omnes ægri in publicam porticum deferri, ac per [7] valitudinum genera diſponi. Perculſus igitur inopinata re, diu quid ageret incertus, tandem ſingulos circuit: excuſans factum etiam tenuiſſimo cuique & ignoto. Unum hoc tantummodo, neque præterea quidquam notatum eſt, in quo exercuiſſe jus Tribunitiæ poteſtatis viſus ſit: Cum circa ſcholas & auditoria profeſſorum aſſiduus eſſet, moto inter [8] antiſophiſtas graviore jurgio, non defuit qui eum intervenientem & quaſi ſtudioſiorem partis alterius convitio inceſſeret. Senſim itaque regreſſus

domum, repente cum [9] apparitoribus prodiit: citatumque pro tribunali voce præconis convitiatorem rapi juſſit in carcerem. Comperit deinde Juliam uxorem ob libidines atque adulteria damnatam, [10] repudiumque ei ſuo nomine, ex auctoritate Auguſti, remiſſum: b & quanquam lætus animo, tamen officii duxit, quantum in ſe eſſet, exorare filiæ patrem frequentibus literis, & vel utcumque meritæ, quidquid umquam A U C.
[11] dono dediſſet, concedere. Tranſacto autem [12] Tribunitiæ poteſtatis DCCLII.
tempore, confeſſus tandem nihil aliud ſeceſſu devitaſſe ſe, quam æmulationis cum Caïo Lucioque ſuſpicionem, petiit ut ſibi ſecuro jam ab hac parte, corroboratis his, & ſecundum locum facile [13] curantibus, permitteretur reviſere neceſſitudines, quarum deſiderio teneretur. Sed neque impetravit: ultroque etiam admonitus eſt, dimitteret omnem curam ſuorum, quos tam cupide reliquiſſet.

Interpretatio.

a *Verum cum fama invaleſceret, eum conſiſtere velut ad* captandam *occaſionem majoris expectatione Rhodum evaſit ferme ſævitia tempeſtatibus.*

b *Et quamvis gauderet* tali nuntio, *tamen exiſtimavit eſſe officium* civilis animi *flectere Auguſtum in gratiam filia per crebras epiſtolas, & huic relinquere quacunque dona a ſe unquam accepiſſet, quaſi quodammodo iis etiam digna fuiſſet.*

Notæ.

1. *Legens*] De hoc verbo ſupra in Auguſto c. 16.

2. *Amœnitate inſulæ*] Quæ ab aliis quoque antiquis multum commendata eſt. ideo Soli ſacratam illam dicebant, & in ea auro pluiſſe canit Pindarus, de qua & Horatius Ode 7. lib. 1. Strabo lib. 14. Rhodiorum urbem omnibus aliis anteponit, & ſeceſſui aptiſſimam antea Cenſuerunt & alii, ut docent Bruti & Matii ad Ciceronem Epiſtolæ, quorum poſtremus, *Mihi quidem,* ait, *ſi optata contingant quod reliquum eſt vitæ, in otio Rhodi degam.* Lib. 11 Epiſt. 28. in fine.

3. *Suburbano*] Hoc eſt villa quam prope civitatem emerat. Vide in Auguſto cap. 6.

4. *Civile genus*] Privati & civis inſtar, utpote qui Tribunitia poteſtate licet exornatus, lictores tamen, & alia Romani Magiſtratus inſignia non haberet. De civilitate in Auguſto c. 51. & infra non ſemel, & in Julio c. 65.

5. *Diſponendo die*] Hoc eſt, dividendis diei cujuſdam occupationibus & curis, quod diligentiſſimis quoque factitatum eſt, ut ſui ſibi temporis ratio conſtaret.

6. *Aliter acceptum*] Aliter nempe ac ipſe Tiberius ſentiebat; circumſtantes enim exiſtimavere id eo conſilio dici, ut id quod factum eſt aut tale quid faciendum innueret, ut commodo ſuo magis conſuleretur; quæ tamen ejus mens non erat, ſed contra ſingulos domi inviſere. Explicationem hanc probabiliorem facit Velleii auctoritas; hic enim lib 2. c. 114. hanc ipſam Tiberii in ægrotos alios humanitatem laudat Quod ſi verba, non ſenſum aliter acceptum velis, probabilior videtur Salmatiani codicis lectio, *vitare*. quam Torrentiani, *agrorum*; quamvis enim latine diceretur, *viſitare agros*: quod paulo videtur infrequentius; vero tamen ſimile non fit in Urbe frequentiſſima agrorum tantum fuiſſe: cui accedit quod & aliorum Principum laudata reperiatur eadem in ægros comitas, ut de Hadriano Spartianus, de Trajano & Gratiano Auſonius in Panegyrico, & de ipſo Tiberio Dio lib 57. Quod notavit Torrentius, quanquam *agrorum* legere malit.

7. *Valitudinum genera*] Secundum varias morborum differentias: ut uno v. g. loco podagri ſimul omnes, alio febricitantes, &c.

8. *Antiſophiſtas*] Eo vulgo Sophiſtæ differunt a Philoſophis, quo adulterinum a ſincero Hic Antiſophiſtæ ſumpti videntur

ſimpliciter pro Philoſophis illis Rhodiis oppoſita docentibus; quod enim Tiberio ab altera parte ſtanti convitiatus ille fuerit, certe innuit ejuſdem generis, ſed diverſæ ſententiæ fuiſſe diſputantes, potius quam Philoſophos veros contra fallaces.

9. *Apparitoribus*] Miniſtri ſunt quibus accuſati evocabantur ad reſpondendum; quod *citare* etiam dictum eſt. De his ſupra in Auguſto cap. 14. Unde rei *comparere* dicuntur.

10. *Repudium*] Fiebat enim inter abſentes miſſo libello, quem ideo libellum repudii dicebant.

11. *Dono*] De iis intelligit quæ Tiberius aliquando Juliæ dederat, quia delicatum omnem cultum huic ademptum dixit, ſupra in Auguſto cap. 65. Aut etiam de iis quæ repudiata propter adulterium uxor invito marito ſervare non poterat: quod à Tiberio lubenter factum videtur in memoriam prioris illius concordiæ de qua ſupra c. 7. locutus eſt: nec referendum ullatenus videtur ad donationes inter virum & uxorem.

12. *Tribunitiæ poteſtatis tempore*] Quinquennio ſcilicet, ut in fine præcedentis. Hinc pater, Tribunitiam illam poteſtatem eam non fuiſſe, qua Tribuni plebis, ſtante Republica, fruebantur: hi ſiquidem, ut conſtat ex Dionyſio Halicarnaſſeo & Livio, ſuam poteſtatem extra Urbem non exercebant.

13. *Curantibus*] Beroaldus ac nonnulli codices, quos inter Memmianus, legunt *tutantibus*, alii *curantibus*. Hoc ſervavit Caſaubonus, quod vox ea Salluſtio & Tacito familiaris eſt, quanquam certe *tutantibus* tueatur Terentii & Ciceronis auctoritas non uno in loco.

CAPUT XII.

REMANSIT ergo Rhodi contra voluntatem: vix per matrem conſecutus ut ad velandam ignominiam, quaſi legatus ab Auguſto abeſſet. Enimvero tunc non privatum modo, ſed etiam [1] obnoxium, & trepidum egit, mediterraneis agris abditus, vitanſque prætetnavigantium officia, quibus frequentabatur aſſidue: nemine cum imperio, aut magiſtratu tendente [2] quoquam, quin diverteret Rhodum. Et acceſſerunt majoris ſolicitudinis cauſſæ. Namque [3] privignum Caïum, Orienti præpoſitum, cum viſendi gratia trajeciſſet [4] Samum, alieniorem ſibi ſenſit ex criminationibus M. Lollii comitis & rectoris ejus. Venit etiam in ſuſpicionem per quoſdam [5] beneficii ſui centuriones, a [6] commeatu caſtra repetentes, mandata ad complures dediſſe ambigua, & quæ tentare ſingulorum animos ad novas res viderentur. De qua ſuſpicione certior ab Auguſto factus, non ceſſavit efflagitare aliquem, [7] cujuſlibet ordinis, cuſtodem factis atque dictis ſuis.

NOTÆ.

1. *Obnoxium*] Hoc eſt, alicujus culpæ vel ſuſpicionis cauſſa inviſum aut minus gratum: quo ſenſu dictum eſt ſupra in Julio c. 14. caviſſe Senatores ne homini obnoxio aſſiderent. Varios hujus vocabuli ſignificatus fuſe proſecutus eſt Gellius c. 17. lib. 7.

2. *Quoquam*] In tranſmarinas regiones, Aſiam v. g. vel Africam, &c.

3. *Privignum Caium*] Ideo Tiberii privignus dicitur, quia Juliæ uxoris Tiberii filius erat ex Agrippa priore marito, ut ſupra in Auguſto c. 66. & alibi.

4. *Samum*] Inſula eſt maris Icarii, etiam hodie *Samo*. Contra omnino Velleius lib. 2. c. 101. refert Caium veniſſe ad Tiberium. Suetonio adſtipulatur Dio; ſed in Chium inſulam, non Samum, obviam iviſſe dicit.

5. *Beneficii ſui*] Beneficiarios indicat; ſic enim ii dicti ſunt, quos Imperatores vel Provinciarum Rectores, aut etiam Tribuni militum

milkum promovebant ad altiores militiæ gradus, ſed ea ſemper conditione, ut ea ſucceſſoribus rata non eſſent niſi triginta diebus poſt redditas rationes; quin & eorum nomina in ærarium referebantur, unde *referre in beneficiis ad ærarium*. De militibus ejuſmodi Vegetius lib. 2. c. 7.

6. *A commeatu*] Præpoſitio *a* ſumitur hîc pro præpoſitione *poſt*, ut ſit ſenſus; Centuriones illos in caſtra revertentes explevisse commeatus conceſſi tempus: commeatus enim ſignificat tempus illud quod Imperator indulget militi vel centurioni, ut ſine culpa a caſtris abeſſe liceat; hoc autem elapſo, ſi reverſi non eſſent, deſertorum aut emanſorum (de quibus in Julio c. 67.) loco habebantur. Hinc Suetonium Torrentius accuſat, quaſi minus proprie locutum cum dixit *a commeatu*, pro *ad diem commeatus*, ut Jureconſulti ad Leges 1 2. 14. *ff. de re militari*: aut ſine præpoſitione, ut infra c. 72.

7. *Cujuſlibet ordinis*] Senatorii, Equeſtris vel Plebeii: quaſi dicat, ſe ab infimo quoque obſervari æquo laturum animo.

CAPUT XIII.

EQUI quoque, & armorum ſolitas exercitationes omiſit: redegitque ſe, depoſito patrio habitu, [1] ad pallium, & crepidas: atque in tali ſtatu biennio fere permanſit, contemptior in dies, & inviſior: adeo ut imagines ejus & ſtatuas [2] Nemauſenſes ſubverterint; ac familiari quodam convivio, mentione ejus orta, exſtiterit qui Caïo polliceretur, *Confeſtim ſe, ſi juberet, Rhodum navigaturum, caputque exſulis* (ſic enim appellabatur) *relaturum*. Quo præcipue, non jam metu, ſed diſcrimine, coactus eſt tam ſuis quam matris impenſiſſimis precibus reditum expoſtulare: impetravitque, adjutus aliquantum etiam caſu. Deſtinatum Auguſto erat, nihil ſuper ea re, niſi ex voluntate [3] majoris filii, ſtatuere. Is forte tunc [4] M. Lollio offenſior, facilis exorabiliſque in [5] vitricum fuit. Permittente ergo Caïo, revocatus eſt: verum ſub conditione, ne quam partem curamve Reipublicæ attingeret.

NOTÆ.

1. *Pallium & crepidas*] Loco togæ & calceorum: hic Græcus eſt habitus, ut ſupra in Julio c. 48. notatum eſt; quemadmodum enim togati, hoc eſt Romani, calceis utebantur, ita & palliati, hoc eſt Græci, crepidis. Pedum tegumentum ambobus duplex, Romanis calcei & ſoleæ, Græcis [illegible] & [illegible], hæc ſoleis, illa vero ſimillima calceis. Horum varia fuit forma, ſed totum pedem omnes tegebant, ſoleæ non niſi plantarum calces infimas, cætera prope nuda teretibuſque habenis ad pedem religata. Soleas voce ipſa Græca dixerunt quoque *crepidulas*, atque etiam *Gallicas*, auctore Gellio lib. 13. c. 20. qui ante Ciceronis tempora hac voce neminem uſum exiſtimat.

2. *Nemauſenſes*] Nemauſus, *Niſmes*, in Gallia Narbonenſi. His inviſum ſe veroſimiliter præbuerat, cum Gallias regeret. In MSS. omnibus exemplaribus Torrentius legit *Remanſenſes* aut *Reimanſenſes*.

3. *Majoris filii*] Adoptivi, ſcilicet Caii, qui Lucio major erat.

4. *M. Lollio offenſior*] Is propter ſpoliatas Provincias amicitia Caii interdictus, veneno ſibi necem conſcivit. Meminit & Plinius lib. 9. c. 35. & c. præcedenti.

5. *Vitricum*] Matris ſuæ maritum, ſupra c. 7. & in Auguſto c. 64.

CAPUT XIV.

A. U. C. DCCLV.

REDIIT octavo poſt ſeceſſum anno, magna, nec incerta ſpe futurorum, quam & oſtentis, & prædictionibus ab initio ætatis conceperat. Prægnans enim Livia, cum an marem editura eſſet, [1] variis captaret ominibus, ovum incubanti gallinæ ſubductum, nunc ſua nunc miniſtrarum manu per vices uſque eo fovit quoad pullus inſigniter criſtatus excluſus eſt. Ac de infante [2] Scribonius Mathematicus præclara ſpopondit: ***etiam regnaturum quandoque, ſed ſine [3] regio inſigni:*** ignota ſcilicet tunc adhuc Cæſarum [4] poteſtate. Et ingreſſo primam expeditionem, ac per Macedoniam ducente exercitum in Syriam, accidit, ut apud Philippos ſacratæ olim [5] victricium legionum aræ, [6] ſponte ſubitis collucerent ignibus, & mox cum Illyricum petens, juxta Patavium adiſſet [7] Geryonis oraculum [8] ſorte tracta, qua monebatur ut de conſultationibus in [9] Aponi fontem [10] talos aureos jaceret: evenit ut ſummum numerum jacti ab eo oſtenderent: hodieque ſub aqua viſuntur ii tali. Ante paucos vero quam revocaretur dies, aquila, nunquam antea Rhodi conſpecta, in culmine domus ejus aſſedit: & pridie quam de reditu certior fieret, veſtimenta mutanti, tunica ardere viſa eſt. [11] Thraſyllum quoque Mathematicum, quem ut ſapientiæ profeſſorem contubernio admoverat, tunc maxime expertus eſt, affirmantem nave præviſa gaudium afferri, cum quidem illum durius, & contra prædicta cadentibus rebus, ut falſum & ſecretorum temere conſcium, eo ipſo momento dum ſpatiatur una, præcipitare in mare deſtinaſſet.

NOTÆ.

1. *Variis captaret ominibus*] Intelligit, ut patet de variis illis modis quibus futurorum cognitionem Antiqui requirebant, vel a conjectoribus, ut in Julio c. 7. vel in Templis cubando, ut in Auguſto c. 94. & ſimilibus, quamquam Caſaubonus *ἀρχαιότερον* dictum exiſtimet, velitque *omen captare* de aliis non dici quam de iis qui ex vocibus casu auditis divinationem quærebant, qui nempe cum ad conſulendum venirent, Deo ad aurem, ut viſum erat, interrogato, poſtquam auribus obturatis exiverant, & in foro protinus ab iis manus amovebant, ac quæ prima vox audiebatur, hæc erat inſtar oraculi, ut narrat Pauſanias in Achaïcis, & innuit Apuleius diſerte libello *de Deo Socratis*.

2. *Scribonius*] Hunc Nigidio Figulo, de quo iñ Auguſto c. 94. Torrentius æquiparat; illas enim diſciplinas ferme nonniſi Græci tunc temporis excolebant.

3. *Regio inſigni*] Hoc erat diadema quod Romani Imperatores ante Aurelianum non ſumpſere. Tacitus lib. 1. Annal. *Non regno neque dictatura, ſed Principis nomine conſtitutam Rempublicam.*

4. *Poteſtate*] Qualis ea fuit poſtmodum Reſpublica, tunc flagrabat civilibus diſcordiis, ut patet ex cap. 5. ſupra, ubi natum Philippenſis belli tempore Tiberium, retulit, biennio duntaxat a morte Julii: tunc autem Cæſarum dominationem, ejuſve principatus, de quo Calig. cap. 22. inſtitutionem nedum animo prævidebant, quin e contra erectis, ut ſupra dictum eſt Auguſt. c. 12. Pompeianorum animis poſt cladem Mutinenſem, aſſerendam omnes libertatem ſperabant.

5. *Victricium legionum aræ*] Ibi Brutus & Caſſius ab Auguſto & Antonio victi. In Auguſto c. 13. Dio in Actis anni 724. ab U. C. Has aras dicit ab Antonio conſtitutas ſuper tumulum.

6. *Sponte ſubitis collucerent ignibus*] Ignis

quoque futurum Auguſto magnitudinem portendit, ſupra in Auguſto cap 94. Idem Servio Tullio Regi Romano, Titus Livius lib. 1. & Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 4. initio. Et de L. Martio concionante ſimile quid narrat idem Titus Livius lib. 5. Decad. 3. non procul a fine. Idem Salvidieno gregem paſcenti, Dio lib. 48. ut ſupra in Auguſto c. 66. notatum. Quæ omnia confirmat Virgilius his Eclogæ 8. verſibus:

Aſpice, corripuit tremulis altaria flammis
Sponte ſua, dum ferre moror, cinis ipſe, bonum ſit.

Ad quem locum Servius idem contigiſſe dicit Ciceronis uxori ſacrificanti Conſulatus omen, nec illud tam conſtans apud Antiquos ſummæ potentiæ & dignitatis augurium Iülo ſuo deeſſe voluit idem Virgilius lib. 2. Æneid. v. 682.

Cum ſubitum dictuque oritur mirabile monſtrum;
Namque manus inter mœſtorumque ora parentum,
Ecce levis ſummo de vertice viſus Iüli
Fundere lumen apex, tactuque innoxia molli
Lambere flamma comas, & circum tempora paſci.

Quod & de Olympia cum Alexandrum pareret, & de ipſius Alexandri natalibus narrat Plutarchus. Huc quoque adduci poteſt, atque etiam ex Hiſtoriis recentioribus exempla alia.

7. *Geryonis*] Oraculi hujus hiſtoriam etiamnum hodie quærendam dicit Beroaldus, cui aſſentiuntur Interpretes. Unde quis non male, ni fallor, ſecutus fuerit codices illos veteres in quibus *regionis* legi teſtis eſt Cœlius Calcagninus opere illo quem de ludis Antiquorum conſcripſit, cap. de talis.

8. *Sorte tracta*] Variæ ſunt ſpecies ejus divinationis quæ per ſortes quærebatur. Quandoque deſcriptos Poëtæ cujuſdam verſus & in urnam conjectos educebant, aut emittebant, idque oraculi vice habebatur quod cuique acciderat: quandoque fatidicos verſus in tabella deſcribebant, & talis divinationem peragebant: aut arrepto temere & aperto Poëtæ cujuſdam libro quod ſe primum oculis carmen objecerat, hoc pro ſorte & oraculo habebant. Hinc Virgilianæ ſortes apud Lampridium in Alexandro, & Spartianum in Hadriano, &c.

9. *Aponi fontem*] Fons ille propter medicatas aquas celebratus à Claudiano egregio Elegidio:

Publica morborum requies commune medentum
Auxilium, præſens numen, inempta ſalus.

Unde veroſimillime nomen ſortitus eſt; ἄπονος enim *ſine labore* eſt. Meminit & Lucanus lib. 7. verſ. 192.

Euganeo, ſi vera fides memorantibus, augur
Colle ſedens, Aponus terris ubi fumifer exit.
Venit ſumma dies, geritur res maxima, dixit.

Unde etiam colligi poteſt Euganeos qui Herculis comites fuere, conſtruxiſſe illic quædam ſuæ in Geryonem victoriæ monimenta, quorum locus *Geryon* appellatus fuerit; aut ſortis ibi modum quemdam inſtituiſſe, vel a Geryone inventum, vel quo uſi fuerint; adverſus eum profecturi. Quæ Sabellici ſuſpicio eſt: Euganei hodie *Li monti di Padoa.* Hujus fontis meminere Plinius & Caſſiodorus, &c.

10. *Tales aureos*] Fuit & hæc divinandi per talos ratio apud priſcos Græcos in more poſita, auctor enim eſt Pauſanias, fuiſſe in agro Bureenſium (qui gens Achaica) Fanum Herculis, in quo cujuſvis rei ſuſcipiendæ captabant augurium ex talis & abaco; precibus quippe Deo rite peractis, quatuor talos, quorum ibi magna copia, in menſam jactabant, eumque ſingulorum figuræ certam haberent in ipſa tabella deſcriptam interpretationem, ex eorum figura & ſitu, futura conjectabant. Hanc autem diſcendæ ſortis rationem per talos in aquam miſſos Caſaubonus annotavit, tum ex Pauſania in Laconicis, tum ex Sozomeno lib. 5. Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ cap. 19. Hinc dona quædam in fontes conjiciebant, accepta ſorte ad eorum modum, qui accepto ab oraculis reſponſo donaria votiva Templorum tholis ſeu parietibus affigebant. Exemplum eſt apud Plinium lib. 8. Epiſt. 8. ubi de Clitumno fonte agit, in cujus proximo Fano erant quoque ſortes. Et de Apono teſtatur Claudianus eodem Elegidio:

Tunc omnem liquidi vallem mirabere fundi,
Tunc veteres haſta regia dona micant.

Summum talorum jactum hîc intelligit Venerem, utpote feliciſſimum, ut ſupra in Auguſto c. 71.

11. *Thraſyllum*] Hunc Philoſophum quoque fuiſſe pater ex hoc Suetonii loco. Vetus Juvenalis Scholiaſtes tradit hunc multarum rerum ſcientiam profeſſum, Platonicæ demum ſectæ ſeſe dediditſe, ac deinde Matheſi, qua præcipue viguit apud Tiberium. Tacitus 6. Annal. & Dio lib. 55. experimentum hoc artis narrant paulo aliter. Hujus mentio jam ſupra Aug. c. 98.

CAPUT XV.

ROMAM reverſus, [1] deducto in forum filio Druſo, ſtatim e [2] Carinis ac Pompeiana domo, [3] Eſquilias in hortos Mœcenatianos tranſmigravit: totumque ſe ad quietem contulit, privata modo officia obiens, ac publicorum munerum expers. Caio & Lucio [4] intra triennium defunctis, adoptatur ab Auguſto ſimul cum fratre eorum M. Agrippa: coactus prius ipſe [5] Germanicum fratris ſui filium adoptare. Nec quidquam poſtea pro patrefamilias egit: aut [6] jus quod adoptione amiſerat, ex ulla parte retinuit. Nam neque donavit, neque manumiſit: nec hereditatem quidem, aut legata percepit ulla aliter quam ut [7] peculio [8] referret accepta. Nihil ex eo tempore prætermiſſum eſt ad majeſtatem ejus augendam, ac multo magis poſtquam, [9] Agrippa abdicato atque ſepoſito, certum erat, uni ſpem ſucceſſionis incumbere.

NOTÆ.

1. *Deducto in forum*] De hoc more in Auguſto c. 26. & infra Calig. c. 10. &c.

2. *Carinis*] Carinæ vicus Urbis, in quo Pompeii Magni domus erat. Hinc ſcamma illud Sexti Pompeii in Antonium, quod retulit Velleius lib. 2. cap. 77. *Cum Pompeio quoque circa Miſenum pax inita* (de qua in Auguſto cap. 16.) *qui haud abſurde cum in navi, Cæſaremque & Antonium cœna exciperet, dixit: In Carinis ſuis ſe cœnam dare, referens hoc dictum ad loci nomen in quo paterna domus ab Antonio poſſidebatur.* Et Dio lib. 48. auctor eſt Pompeium cum univerſa claſſe in colloquium veniſſe in extructo aggere mari circumfluo, aſtantibus in proximo continenti Cæſare & Antonio.

3. *Eſquilias*] Eſquiliæ quintam Urbis regionem faciebant. In ea parte hodie eſt Templum S. Laurentii in Lucina.

4. *Intra triennium defunctis*] Sic legit in omnibus MSS Caſaubonus. Unde non immerito explicat de triennio à Tiberii reditu ad ipſorum mortem, non autem quaſi Caius & Lucius Cæſares trium annorum ſpatio vita functos ſignificare voluerit, quos Aug. cap. 65. dixit, in duodeviginti menſium ſpatio periiſſe ambos, non ſine ſuſpicione fraudis a Livia & a Tiberio factæ.

5. *Germanicum fratris ſui*] Druſi de quo ſupra cap. 7. Adoptio hæc eo facta conſilio, ut protinus illa facta, Germanicus inciperet Auguſti nepos eſſe. De illa adoptione, ſeu potius adrogatione, meminit Juſtinianus tit. *de adoptionibus. §. illud proprium.*

6. *Jus quod amiſerat*] Cum enim ante adoptionem paterfamilias eſſet & ſui juris, per eam filiusfamilias & alieno juri ſubjectus factus erat; qua in conditione multa ſibi, ſalvis legibus, non licebant: v. g. Teſtamentum condere, donationes facere, &c.

7. *Peculio*] Quæ bona filio ſuo paterfamilias concedebat, aut ipſe filius certis quibuſdam modis, de quibus fuſe Jureconſulti, acquirebat, ea filii peculium dicebantur, aliud nil proprium habere poterat: unde quæ Tiberio donationibus aut legatis obveniebant, non poterat alio jure poſſidere quam peculii, quaſi illa ſibi conceſſa fuiſſent a patre ſuo Auguſto, cui ipſe ſoli hoc modo acquirebat, non ſibi, cum filius familias eſſet.

8. *Referret accepta*] In tabulis illis de quibus ſupra in Julio cap. 42. multa erant capita, v. g. negotiationis, fœnoris, legatorum, hereditatum, &c. Simul igitur ut

pecuniarum aliquid acceperant, in caput hoc vel illud, hoc eſt huic vel illi nomini acceptum referebant. Si ex hereditate, v.g. in hereditatum caput, hinc ea loquendi ratio, *acceptum referre.* Cicero 2. Philippic. *Ego enim ſeſtertiûm ducenties hereditatibus acceptum retuli.*

9. *Agrippa abdicato*] Supra in Aug. c. 65.

CAPUT XVI.

DATA rurſus [1] poteſtas Tribunitia in quinquennium: [2] delegatus pacandæ Germaniæ ſtatus: Parthorum legati, mandatis Auguſto Romæ redditis, eum quoque adire in Provinciam juſſi. Sed nuntiata Illyrici defectione, tranſiit ad curam novi belli: quod graviſſimum omnium externorum bellorum [3] poſt Punica, per xv. legiones, paremque [4] auxiliorum copiam, triennio geſſit: in magnis omnium rerum difficultatibus, ſummaque frugum inopia. Et quamquam ſæpius revocaretur, tamen perſeveravit: metuens, ne vicinus & prævalens hoſtis inſtaret ultro cedentibus. Ac perſeverantiæ grande pretium tulit: [5] toto Illyrico, quod inter Italiam, [6] regnumque Noricum & Thraciam, & [7] Macedoniam, interque Danubium flumen, & ſinum maris Adriatici patet, perdomito & in ditionem redacto.

A U. C. DCCLVII.

DCCLX.

NOTÆ.

1. *Poteſtas Tribunitia*] Vide in Auguſto cap. 27. Hanc ſumebant Imperatores, vel primo imperii ſui die, ſi privati ad hoc faſtigium eveherentur; vel ab eo tempore quo deſignabantur, ſi adoptione aut natura ſuccederent.

2. *Delegatus*] Caſaubonus legendum exiſtimat, *delegatus pacando Germaniæ ſtatui:* vel, *delegatus pacandus Germaniæ ſtatus.*

3. *Poſt Punica bella*] Hoc eſt, poſt centum, & amplius, annos. Hujus belli terrorem tantum fuiſſe dicit Velleius lib. 2. *ut ſtabilem illum & firmatum tantorum bellorum experientia Cæſaris Auguſti animum quateret atque terreret.* Habiti itaque delectus illi de quibus in Auguſto cap. 25.

4. *Auxiliorum*] Legiones Romanis militibus, auxilia externis quarumvis gentium. Si quinque hominum millia ſingulis legionibus tribuas, (tot enim vulgo conſtabant) 150000 hominum erat hic exercitus.

5. *Toto Illyrico*] Hoc diviſum fuit olim in duas partes, quarum una dicitur Liburnia, ab Arſia fluvio, ejuſdem hodie nominis, ad Titium amnem qui nunc eſt *Cherca.* Altera dicitur Dalmatia a Titio ad Liſſum oppidum, hodie *Aleſſia.* Hæc quamvis proprie circa maritimam oram, toti tamen Illyrico hodiernam dedit appellationem; Liburnia vero *Contado di Zara.* Quæ omnia Sclavoniæ hodiernæ partes ſunt, quanquam certe, auctore Cluverio lib. 4. Introduct. cap. 4. confuſis Pannoniæ Illyricique limitibus, imo Sclavoniæ nomine accipiatur quidquid terrarum à Dravo amne ad Adriaticum mare protenditur.

6. *Regnum Noricum*] Norici qui etiam ipſas Alpes tenuere apud Fori Julii regionem, capiunt hodie Auſtriam, Bavariæ Tirolenſiſque Comitatus partem, &c.

7. *Macedoniam*] In Julio cap. 35. Hanc Occidentem verſus, Drilo fluvius, quem alii *Drino*, alii *la Boiana*. hodie dicunt, ſeparat ab Illyrico, juxta Cluverium lib. 4. cap. 4. Introd.

CAPUT XVII.

A. U. C. DCCLXII.

CUI gloriæ amplior adhuc ex opportunitate cumulus acceſſit. Nam ſub id fere tempus [1] Quintilius Varus, cum tribus legionibus in Germania periit: nemine dubitante, quin victores Germani juncturi ſe [2] Pannoniis fuerint, niſi debellatum prius Illyricum eſſet. Quas ob res triumphus ei decretus eſt, multique & magni honores. Cenſuerunt etiam quidam, ut [3] *Pannonicus*, alii ut *Invictus*, nonnulli ut *Pius* cognominaretur. Sed de cognomine [4] interceſſit Auguſtus, eo contentum repromittens, quod ſe defuncto ſuſcepturus eſſet. Triumphum ipſe diſtulit, mœſta civitate clade Variana. Nihilominus Urbem [5] prætextatus, & laurea coronatus intravit, poſitumque in [6] Septis tribunal, Senatu adſtante, conſcendit: ac medius inter duos Coss. cum Auguſto ſimul ſedit: unde, populo conſalutato, circum templa deductus eſt.

NOTÆ.

1. *Quintilius Varus*] Vide Aug. cap. 23. Velleium lib. 2. cap. 117. *Tantum quod ultimam impoſuerat Pannonico ac Dalmatico bello Cæſar manum, cum intra quinque conſummati tanti operis dies funeſta ex Germania epiſtola caſi Vari trucidatarumque legionum trium*, &c.

2. *Pannoniis*] Hos intra Illyrici fines includit Appianus, & Strabo lib. 7. in Dalmatiam uſque diſtentos tradit, ſed diſtentos, non incluſos; perpetua quippe montium juga Illyrios a Pannoniis dirimunt uſque ad Unæ fontes, atque inde ducta linea ad Dimari, nunc *Lim*, & Drini, vel Drinii confluentes.

3 *Pannonicus*] Cæteri Imperatores cognomina a devictis gentibus congeſſerunt, ut *Gothicus*, *Alanicus*, *Vandalicus*, &c. & creſcente adulatione, *Invictus*, *Pius*, &c. præſertim ab Antonino Pio, ac denique circa Diocletiani tempora, *Felix*, *Inclytus*, *Victor*, *Triumphator*, *Maximus*, *Sempiternus*.

4. *Interceſſit*] Hoc eſt impedivit: Auguſti enim cognomine inſigniendus erat; ſed poſt Auguſti mortem, ut ſupra in Auguſto notatum: quod his omnibus futurum erat illuſtrius.

5. *Prætextatus*] Prætexta indutus; hæc enim inter ornamenta Conſularia, de quibus Aug. c. 38.

6. *Septis*] Septa quæ & *ovile* dicebantur, quid eſſent ſupra Aug. cap. 43.

7. *Medius*] Qui locus apud Romanos æque ac barbaros erat honoratiſſimus, infra Calig. cap. 24.

CAPUT XVIII.

DCCLXIII.

PROXIMO anno repetita [1] Germania, cum animadverteret, [2] Varianam cladem temeritate & negligentia ducis accidiſſe, nihil non de conſilii ſententia egit: ſemper alias ſui arbitrii, contentuſque ſe uno, tunc præter conſuetudinem cum pluribus de ratione belli communicavit. Curam quoque ſolito exactiorem præſtitit. Trajecturus Rhenum, commeatum omnem ad certam formulam adſtrictum non ante tranſmiſit, quam conſiſtens apud ripam exploraſſet [3] vehiculorum onera: ne qua deportarentur, niſi conceſſa aut neceſſaria. Trans Rhenum vero eum vitæ ordinem tenuit, ut ſedens in [4] ceſpite nudo cibum caperet: ſæpe ſine tentorio pernoctaret: præcepta ſequentis diei omnia, & ſi quid ſubiti muneris injungendum eſſet, per libellos daret, addita monitione, ut de quo quiſque dubitaret, ſe, nec alio [5] interprete, quacumque vel noctis hora uteretur.

Notæ.

1. *Germania*] Intelligendum de iis regionibus quæ Rhenum inter & Albim ſitæ ſunt; has enim duntaxat Auguſti Tiberiique auſpiciis perdomitas notat Cluverius lib. 3. Introd. c. 7.

2. *Varianam cladem negligentia*] Velleius lib. 2. cap. 120. confirmat his verbis ubi factum narravit: *Ex quo apparet Varum ſane gravem & bonæ voluntatis virum magis Imperatoris defectum conſilio, quam virtute militum deſtitutum, ſe magnificentiſſimumque perdidiſſe exercitum.*

3. *Vehiculorum*] *Vehiculatorum* legiſſe ſe Turnebus ait, & defendi poſſe ut ita dicatur *vehiculator*, quemadmodum *navicu-lator.*

4. *Ceſpite nudo*] More veterum Romanorum. Unde Horatius Ode 15. lib. 2. ævi ſui mores taxans & antiquos requirens,

non ita Romuli
Præſcriptum, & intonſi Catonis
Auſpiciis veterumque norma.

Et paulo poſt,

Nec fortuitum ſpernere ceſpitum
Leges ſinebant, &c.

De quo & Plutarchus in Catone, &c.

5. *Interprete*] Ne quis ambigua ſcriptura ſeipſum excuſaret. Hujuſmodi præcepta ſcriptis quoque data fuiſſe ab aliis, auctor eſt Frontinus lib. de Aquæductibus.

CAPUT XIX.

[1] DISCIPLINAM acerrime exegit: animadverſionum & ignominiarum generibus ex antiquitate repetitis: atque etiam legato legionis, quod paucos milites cum liberto ſuo trans ripam [2] venatum miſiſſet, ignominia notato. Prælia, [3] quamvis minimum fortunæ caſibuſque permitteret, aliquanto conſtantius inibat, quoties lucubrante ſe ſubito ac nullo propellente, [4] decideret lumen & exſtingueretur: confidens, ut aiebat, oſtento, ſibi ac majoribus ſuis in omni [5] ducatu expertiſſimo. Sed re proſpere geſta, non multum abfuit quin a [6] Bructero quodam occideretur: cui inter proximos verſanti, & trepidatione detecto, tormentis expreſſa confeſſio eſt cogitati facinoris.

Notæ.

1. *Diſciplinam*] Idem de Auguſto c. 24. ubi etiam de variis ignominiarum generibus, quibus addeſis venæ ſectionem; ignominiæ quippe cauſſa ſanguis mittebatur, ut nempe ſanguinem quem cum gloria fundere pro patria noluerant, cum eum ignominia amitterent: quæ mens eſt Antonii Mureti lib. 13. variarum Lectionum cap. 20. Quo tamen loco diverſus abit ab Aulo Gellio lib. 10. c. 8

2. *Venatum*] Id quoque ex Auguſti diſciplina fuiſſe evincunt Macri Juriſconſulti verba, quæ Torrentius retulit: *Debet qui meminerit ſe armatis praeſſe parciſſime commeatum dare, equum militarem extra Provinciam duci non permittere ad opus privatum, venatum, piſcatum militem non mittere. Nam in diſciplina Auguſti ita cavetur.*

3. *Quamvis minimum fortunæ*] Idipſum vere laudandum mire exaggerat Velleius lib 2. cap. 115. utpote cui & ipſe bello ſimul interfuerit.

4. *Decideret lumen & extingueretur*] Id quoque apud Romanos in more poſitum notat Plutarchus in Problematis, & cauſſas inveſtigat cur non extinguerent lumen, ſed ſeipſo deficere permitterent.

5. *Ducatu*] Imperio vel Præfectura utitur iterum hac voce, infra in Nerone c. 35. & Lampridius in Heliogabalo. Capitolinus in Pertinace, & Maximinis, Spartianus in Peſcennio, &c.

6. *Bructero*] Sic Torrentius in melioribus duobus codicibus legit. Beroaldus & vulgati *Rutheno*. Si nomen appellativum eſt, Gallicum eſt. Rutheni quippe Aquitaniæ ſunt populi, *Rouergue*. Bructeri quoque ſæpe memorantur a Tacito lib. 1. Annal. ad Amuſiam fluvium, vulgo *Ems*, qui VVeſtphaliam alluit.

CAPUT XX.

A U.C. DCCLXV.

A GERMANIA in Urbem poſt biennium regreſſus, triumphum quem diſtulerat, egit: proſequentibus etiam legatis, quibus [1] triumphalia ornamenta impetrarat. Ac priuſquam in [2] Capitolium flecteret, deſcendit e curru, ſeque præſidenti patri [3] ad genua ſubmiſit. [4] Batonem Pannonium ducem ingentibus donatum præmiis, Ravennam tranſtulit: gratiam referens, quod ſe quondam cum exercitu iniquitate loci circumcluſum, paſſus eſſet evadere. [5] Prandium dein populo mille menſis, & congiarium [6] trecenos nummos viritim dedit. Dedicavit & [7] Concordiæ ædem: item Pollucis & [8] Caſtoris, ſuo fratriſque nomine, de manubiis.

NOTÆ.

1. *Triumphalia ornamenta*] In Auguſto cap. 38.

2. *In Capitolium flecteret*] Pro more triumphantium; hi enim deductam per vicos pompam in Capitolio terminabant.

3. *Ad genua*] De hoc triumpho Ovidius lib. 2. de Ponto, Eleg. 2. in fine:

Maturoſque pater nati ſpectabit honores,
Gaudia percipiens quæ dedit ante ſuis.

4. *Batonem*] Vulgati legebant *Bationem*. Alteram lectionem firmat Ovidius ibidem:

Totque tuliſſe duces captivis addita collis
Vincula, &c.
Maxima pars horum vitam veniamque tulere
In quibus & belli ſumma, caputque Baton.

Cujus loco quidam in fine hujus verſus legunt *fuit*. Hunc Dalmatiæ, non Pannoniæ Regem fuiſſe auctor eſt Dio lib. 55. quem Scaliger falſi accuſat in Chronico Euſebiano num. 1203. ubi ex veteri lapide Pannonium fuiſſe probat.

5. *Prandium*] De prandiis illis & congiario quid ſint, ſupra notatum eſt in Julio cap. 38.

6. *Trecenos nummos*] Seſtertios ſcilicet 13 lib. 2 ſ. 6 d.

7. *Concordiæ ædem*] Suo & Tiberii fratris nomine dedicatam auctor eſt Dio lib. 56. Romæ plures erant ædes Concordiæ: hanc extruxerat Camillus, Livia vetuſtate collapſam aut collapſuram inſtaurarat, ut patet ex Ovidio lib. 1. Faſt. 13. De manubiis in Julio cap. 26.

8. *Caſtoris*] De æde illis dicata locutus quoque eſt in Julio cap. 10. unde veroſimile eſt ab ipſo quoque inſtauratam. Dedicationes ejuſmodi fiebant a Magiſtratibus hoc ferme modo. Qui dedicaturus erat, apprehenſo Templi poſte, modicoque igne accenſo, ſolennia verba præeunte Pontifice proferebat, quibus Templum illud, Aras, Tabulas, ac demum quidquid eſſet in eo, ab omni uſu profano exemptum, et Deo conſecrabat cujus in honorem conſecratio peragebatur. Plura ſuper ejuſmodi ceremoniis doctiſſime collegit Barnabas Briſſonius lib. 7. de Formulis.

CAPUT XXI.

DCCLXVI.

DCCLXVII.

AC non multo poſt Lege per Coſs. lata, ut [1] Provincias cum Auguſto communiter adminiſtraret, ſimulque cenſum ageret, [2] condito luſtro in [3] Illyricum profectus eſt. Et ſtatim ex itinere [4] revocatus, jam quidem affectum, ſed tamen ſpirantem adhuc Auguſtum reperit: fuitque una ſecreto per totum diem. Scio vulgo perſuaſum, quaſi egreſſo poſt ſecretum ſermonem Tiberio, vox Auguſti per

5 cubicularios

[5] cubicularios excepta ſit: *Miſerum populum Romanum, qui ſub tam* [6] *lentis maxillis erit.* Nec illud quidem ignoro, aliquos tradidiſſe, Auguſtum palam nec diſſimulanter motum ejus [7] diritatem adeo improbaſſe, ut nonnumquam remiſſiores hilarioreſque ſermones ſupervenientc eo abrumperet: ſed expugnatum precibus uxoris adoptionem non abnuiſſe: vel etiam ambitione tactum, ut tali ſucceſſore [8] deſiderabilior ipſe quandoque fieret. Adduci tamen nequeo quin exiſtimem, circumſpectiſſimum & prudentiſſimum Principem, in tanto præſertim negotio, nihil temere feciſſe: ſed vitiis virtutibuſque Tiberii perpenſis, potiores duxiſſe virtutes: præſertim cum & [9] *Reipublicæ cauſſa adoptare ſe eum* pro concione juraverit: & epiſtolis aliquot, ut peritiſſimum rei militaris, atque unicum Populi Romani præſidium proſequatur. Ex quibus in exemplum pauca hinc inde ſubjeci. *Vale, jucundiſſime Tiberi, & rem gere feliciter,* [10] [a] ἐμοὶ καὶ ταῖς Μούσαις στρατηγῶν. *Jucundiſſime, & ita ſim felix, vir fortiſſime, & dux* [11] νομιμώτατε. [12] *Vale. &, Ordinem æſtivorum tuorum? Ego vero, mi Tiberi, & inter tot rerum difficultates,* [b] [13] καὶ τοσαύτην ῥᾳθυμίαν στρατευομένων *non potuiſſe quemquam prudentius gerere ſe, quam tu geſſeris, exiſtimo. Hi quoque, qui tecum fuerunt omnes, confitentur verſum illum in te poſſe dici,*

Unus homo nobis vigilando reſtituit rem.

Sive, inquit, *quid incidit, de quo ſit cogitandum diligentius, ſive quid ſtomachor valde, medius fidius Tiberium meum deſidero: ſuccurritque verſus ille Homericus,*

[c] [15] Τούτου δ᾽ ἑσπομένοιο, καὶ ἐκ πυρὸς αἰθομένοιο
Ἄμφω νοστήσαιμεν, ἐπεὶ περίοιδε νοῆσαι.

Attenuatum te eſſe continuatione laborum, cum audio & lego, Dii me perdant niſi cohorreſcit corpus meum: teque rogo ut parcas tibi: ne ſi te languere audierimus, & ego & mater tua exſpiremus, & de ſumma imperii ſui Populus Romanus periclitetur. Nihil intereſt valeam ipſe nec ne, ſi tu non valebis. Deos obſecro ut te nobis conſervent, & valere nunc & ſemper patiantur, ſi non Populum Romanum perosi ſunt.

INTERPRETATIO.

a *Mihi & Muſis exercitum ducens.*
b *Tantam deſidiam militantium.*
c *Hoc quidem comite ambo redierimus ex igne ardenti; nam valde novit conſulere.*

NOTÆ.

1. *Provincias*] Aug. cap. 47. dictum eſt quas Senatui Provincias tradidiſſet, quas vero ſibi ſervaſſet Auguſtus. De poſtremis intelligendus videtur hic locus.

2. *Condito luſtro*] Tunc temporis Auguſti collega erat, ſupra in Auguſto c. 97.

3. *Illyricum*] Supra cap. 16.

4. *Revocatus*] Vide in Auguſto cap 98, ubi diſcrepantia ſuper hac re Hiſtoricorum teſtimonia.

5. *Cubicularios*] De his Domitiani cap. 17. commodius.

6. *Lentis maxillis erit*] Caſaubonus in Vitterbienſi legebat *odis*, nec probavit, quamvis idem verbum ex duobus MSS. Torrentius non improbet. Comparat lentam Tiberii moroſitatem beſtiæ ſævæ, quæ dentibus prehenſum cruciatu longo vexet, antequam conficiat. Lentam hanc Tiberii indolem Plutarchus dubio procul innuit in

Problematis, cum Auguſtum dicere ſolitum refert, relinquendum a ſe ſucceſſorem eum qui de re eadem numquam bis cogitaret. Tacitus tamen lib. 1. Annal. *Literas ad exercitus tanquam adepto Principatu miſit, nuſquam cunctabundus niſi cum in Senatu loqueretur.*

7. *Diritatem*] Hoc eſt acerbitatem & intolerantiam morum, ut infra cap. 56. In duobus MSS. *duritatem* Torrentius legerat.

8. *Deſiderabiliter*] Tacitus Annal. 1. rumores funeris die ſparſos referens, *ne Tiberium quidem caritate aut Reipublicæ cura ſucceſſorem aſcitum: ſed quoniam arrogantiam ſævitiamque ejus introſpexerit, comparatione deterrima ſibi gloriam quæſiviſſe.* Dio lib. 56.

9. *Reipublicæ cauſſa*] Teſtamentum adjectum, *Reipublicæ cauſſa facio;* ſcribit Velleius lib. 2. cap. 104.

10. *ἐμοὶ καὶ τοῖς Μούσαις*] Intepretes in quibuſdam vetuſtioribus legerant *καὶ τοῖς σοῖς*, hoc eſt *mihi & tuis*. In aliis, *καὶ τοῖς ἐμοῖς*, *& meis*. Alii aliter, ut *ἄριστε στρατηγῶν* *optime Imperator*, &c. Quæ lectiones vulgatis meliores viderentur, quarum ſenſus Torrentio hic eſt: Tiberium in æſtivis aut hibernis degentem hortatur ut ille otii tempore Muſis det operam, exemplo forſitan ſuo, ut canit Horatius Ode 4. lib. 3. de ipſo Auguſto:

Vos Cæſarem altum militia ſimul
Feſſas cohortes abdidit oppidis
Finire quærentem labores
Pierio recreatis antro.

Aut certe dicit Muſis exercitum ducere, quaſi facientem aut facturum, quæ ſuis Muſæ carminibus olim exornarent.

11. *Νομιμώτατε*] *Maxime, legitime* ſeu *compoſitiſſime. regulatiſſime.* Ideo ut videtur quod diſciplinam ſeveriſſime regeret, ut ſupra c. 19. Alii legunt *εὐβουλότατε*, *optimi conſilii, prudentiſſime, conſultiſſime.*

12. *Vale, & ordinem æſtivorum, &c.*] Deeſt verbum, ſeu phraſis iſtius conjunctio cum reliqua epiſtola, quam non retulit, v. g. *ordinem ſerva* aut *retine*. &c. Æſtiva ſunt loca in quibus milites æſtate continebantur, quæ ſi ad exiguum tempus fuiſſent, *manſiones* poſtea dicta ſunt: ſi diutius in illis immorandum, *ſtativa.*

13. *Τοσαύτην ῥᾳθυμίαν*] Sub finem Auguſti non ita lubentes militiæ conditionibus acquieſcebant, ut colligere eſt ex ſeditionibus poſt ejus ſtatim mortem exortis, de quibus Tacitus Annal. 1. & 2. & Suetonius infra cap. 25 Unde videtur Tiberius hoc apud Auguſtum conqueſtus fuiſſe.

14. *Unus homo*] Notus Ennii verſus de Fabio Maximo bellum gerente adverſus Annibalem, in quo tamen Auguſtus pro *cunctando* ſcribebat *vigilando* ut oſtenderet Romanas re meliorem in ſtatum reſtitutas Tiberii vigilantia, quemadmodum alias Fabii cunctatione, propter eam de qua cap. 18. cautionem.

15. *Τούτου*, &c.] De Ulyſſe dictum a Diomede in conſilio Græcorum, eum in Trojana caſtra ſpeculatum iturus hunc ſibi ſocium poſtulat. Iliad. 10.

CAPUT XXII.

EXCESSUM Auguſti non prius palam fecit quam [1] Agrippa juvene interemto. Hunc Tribunus militum cuſtos appoſitus occidit, lectis [2] codicillis, quibus ut id faceret, jubebatur. Quos codicillos dubium fuit, Auguſtuſne moriens reliquiſſet, quo materiam tumultus poſt ſe ſubduceret: an nomine Auguſti Livia, & ea conſcio Tiberio an ignaro, dictaſſet. Tiberius renuntianti Tribuno [3] factum eſſe quod imperaſſet, [4] *Neque imperaſſe ſe, & redditurum eum Senatui rationem reſpondit:* invidiam ſcilicet in præſentia vitans. Nam mox ſilentio [5] rem obliteravit.

NOTÆ.

1. *Agrippa juvene*] Tiberii privigno; ejus enim matrem duxerat, ut ſupra ſæpe. Tertius erat Agrippæ ex Julia filius.

2. *Codicillis*] Codicilli ſunt aliquando chartulæ quædam complicatæ, lino trajectæ, & obſignatæ, quibus mandata mitte-

bantur, dicunturque diplomata. Sunt etiam ſæpe privata charta qua quis abſque Teſtamenti ſolennitatibus ea deſcribit, quæ poſt mortem ſuam fieri vult. Auguſt. cap 50. & infra ad cap 51. Hoc ſenſu recte definitur Codicillus inteſtati voluntas, vel Teſtamenti ſequela minus ſolennis.

3. *Factum quod imperaſſet*] Ex more militaris diſciplinæ, qua Centuriones vel Tribuni, Imperatori renuntiare tenebantur facta eſſe mandata, his ipſis verbis; *Imperator, factum quod imperaſti*, ut colligere eſt ex Tacito, & infra Claud. cap 29.

4. *Neque imperaſſe*] Eadem iiſdem ferme verbis omnia refert Tacitus Annalium 1. niſi quod Centurioni tribuit quod Suetonius Tribuno

5. *Rem*] Torrentius hanc vocem a tribus exemplaribus abeſſe teſtatur.

CAPUT XXIII.

[1] JURE autem Tribunitiæ poteſtatis coacto Senatu, inchoataque [2] allocutione, derepente velut impar dolori congemuit: utque non ſolum vox, ſed & ſpiritus deficeret, optavit: ac perlegendum [3] librum Druſo filio tradidit. Illatum deinde Auguſti Teſtamentum, non admiſſis [4] ſignatoribus niſi Senatorii ordinis, cæteris extra curiam ſigna agnoſcentibus, recitavit per libertum. Teſtamenti initium fuit: *Quoniam ſiniſtra fortuna Caium & Lucium filios mihi eripuit, Tiberius Cæſar mihi ex parte [5] dimidia & ſextante heres eſto.* Quo & ipſo aucta eſt ſuſpicio opinantium, ſucceſſorem adſcitum eum [6] neceſſitate magis quam judicio; quando ita præfari non abſtinuerit.

NOTÆ.

1. *Jure Tribunitiæ poteſtatis*] Tacitus Annal. 1. *Et ambiguus imperandi, ne edictum quo patres in curiam vocabat, niſi Tribunitiæ poteſtatis præſcriptione poſuit, ſub Auguſto accepta.* Gellius lib. 14. cap. 7. ex Varrone Tribunos plebis annumerat iis quibus convocandi Senatus poteſtas eſſet. Cum vero dies quidam eſſent quibus id nemini liceret, ideo ne ſibi quid ad ſummam auctoritatem deeſſet, Auguſtus accepta poteſtate Tribunitia id quoque concedendum curavit, ut quoties vellet, Senatum cogere poſſet. Auctor eſt Dio in Actis anni 732.

2. *Allocutione*] Notanda vocis proprietas. Ex Varrone lib 6. de Lingua Latina: *Allocutum mulieres ire aiunt cum eunt ad aliquam locutum conſolandi gratia.* Apud Senecam in Troade Ulyſſes:

Alios parentes alloqui in luctu decet.
Tibi gratulandum eſt.

Quo exemplo Muretus lib. 2. Antiquarum Lectionum cap. 4. dicit ſe neſcire an nullum in Scriptoribus antiquis extet illuſtrius. Item Catullus ad Cornificium Epig. 39.

Quem tu quod minimum facillimumque eſt,
Qua ſolatus es allocutione.

De quo & Torrentius hîc & ad Oden 13. lib. Epod. & Petrus Victorius lib. 8. Var. Lect. cap. 23 Et Virgilius hac voce ferme non utitur niſi in doloris affectu.

3. *Librum*] Quo dicenda deſcripſerat.

4. *Signatoribus*] Jam ſupra notatum eſt, Teſtamentis adhibendos fuiſſe teſtes, ut ea valerent: Ii appoſita ſua ſigna recognoſcere, ne qua fraus fieret, mortuo Teſtatore debebant. Cum autem Senatorii ordinis omnes non eſſent, hinc omnes in curiam admiſſos noluit, ut ficta hac Senatoriæ majeſtatis obſervantia, Senatum demereretur, donec auctoritati una & ſecuritati ſuæ caviſſet. Indicat Tacitus 1. Annalium: *Tiberius cuncta per Conſules incipiebat tanquam vetere Republica & ambiguus imperandi.*

5. *Dimidia*] De his partibus Auguſt. cap. 101.

6. *Neceſſitate magis*] Cap. 21. ſupra.

CAPUT XXIV.

[a] [1] PRINCIPATUM, quamvis neque occupare confeſtim, neque [2] agere dubitaſſet, & ſtatione militum, hoc eſt, vi & ſpecie dominationis aſſumpta, diu tamen recuſavit impudentiſſimo animo: nunc adhortantes amicos increpans, ut ignaros [3] quanta bellua eſſet Imperium: nunc precantem Senatum, & procumbentem ſibi ad genuã, ambiguis reſponſis & [4] callida cunctatione ſuſpendens: ut quidam patientiam rumperent, atque unus in tumultu proclamaret, [5] *Aut agat, aut deſiſtat:* alter coram exprobraret, [b] *Cæteros quod polliciti ſint, tarde præſtare: ſed ipſum quod præſtet, tarde polliceri.* Tandem quaſi coactus, & querens *miſeram & oneroſam injungi ſibi ſervitutem*, recepit imperium: nec tamen aliter quam ut depoſiturum ſe quandoque ſpem faceret. Ipſius verba ſunt hæc: *Dum veniam ad id tempus quo vobis æquum poſſit videri, dare vos aliquam ſenectuti meæ requiem.*

INTERPRETATIO.

a *Etſi non dubitaſſet protinus uſurpare Principatum, & exercere, accepta etiam cuſtodia militari, quæ eſt potentia & pompa dominationis: nihilominus, &c.*

b *Alios ſero exequi promiſſa ſua, ipſum* Tiberium *ſero promittere quod exequatur.*

NOTÆ.

1. *Principatum*] Hoc nomine non regni titulo inſignita fuit Cæſarum poteſtas, ut ſupra cap 14. notatum eſt ex Tacito.

2. *Agere*] Agere pro Principe ſcilicet, utpote qui *defuncto Auguſto ſignum prætoriis cohortibus ut Imperator dederat, excubiæ, arma, cætera aulæ. miles in forum, miles in curiam comitabatur. Literas ad exercitus tanquam adepto principatu miſit,* &c. ut narrat Tacitus Annal. 1.

3. *Quanta bellua*] Eadem ſententia Saturnini apud Vopiſcum amicos & exercitum alloquentis: *Neſcitis, amici, quid mali ſit imperare. Gladii & tela noſtris cervicibus impendent, imminent haſtæ undique, undique ſpicula, ipſi cuſtodes timentur, ipſi comites formidantur, non cibus pro voluptate,* &c.

4. *Callida cunctatione ſuſpendens*] Tacitus ibidem: *Tiberioque etiam in rebus quas non occuleret, ſeu natura ſeu aſſuetudine, ſuſpenſa ſemper & obſcura verba: tunc vero nitenti ut ſenſus ſuos penitus abderet, in incertum & ambiguum magis implicabantur.*

5. *Aut agat, &c.*] Hoc eſt, vel tandem aperte profiteatur ſumere ſe principatum, vel ab eo ſumendo deſiſtat; nam re ipſa, ut dictum eſt, jam agebat Principem & principatum occupaverat. Hæc verba tribuenda videntur alicui, qui id ipſum non attenderet.

CAPUT XXV.

CUNCTANDI cauſſa erat, metus undique imminentium diſcriminum: ut ſæpe [1] *lupum ſe auribus tenere* diceret. Nam & ſervus Agrippæ, Clemens nomine, non contemnendam manum in ultionem domini comparaverat: & L. [2] Scribonius Libo vir nobilis res novas clam moliebatur: & duplex ſeditio militum in Illyrico & in Germania exorta eſt. Flagitabant ambo exercitus multa extra ordinem: ante omnia, ut æquarentur ſtipendio prætorianis [3] Germaniciani. Quidam etiam Principem detrectabant non a ſe datum: ſummaque vi

[4] Germanicum, qui tum iis præerat, ad capeſſendam Rempublicam perurgebant, quamquam obfirmate reſiſtentem. [5] Quem maxime caſum timens, partes ſibi quas Senatui liberet, tuendas in Republica depopoſcit: quando univerſæ ſufficere ſolus nemo poſſet; niſi cum altero, vel etiam cum pluribus. [a] Simulavit & valitudinem, quo æquiore animo Germanicus celerem ſucceſſionem, vel certe ſocietatem principatus opperiretur. Compoſitis ſeditionibus, [7] Clementem quoque fraude deceptum, redegit in poteſtatem: Libonem, ne quid in novitate acerbius fieret, ſecundo demum anno in Senatu coarguit, medio temporis ſpatio tantum cavere contentus. Nam & inter Pontifices ſacrificanti ſimul, pro [8] ſeceſpita plumbeum cultrum ſubjiciendum curavit: & ſecretum petenti nonniſi adhibito Druſo filio dedit; dextramque obambulantis, veluti incumbens, quoad perageretur ſermo, continuit.

INTERPRETATIO.

a *Finxit etiam ſe valetudinarium eſſe, ut Germanicus expectaret lubentius, aut ſe brevi ſucceſſurum, aut ſane, venturum in partem Imperii.*

NOTÆ.

1. *Lupum auribus, &c.*] Proverbium ab animalis hujus natura & ferocia; cum enim capite plurimum valeat, neque aure, ejus ita longæ ſint ut iis facile retineri poſſit, undique periculum imminet, hac illum parte apprehendenti; tantum enim in dimittendo periculum, quanta in retinendo difficultas. Terentius in Phormione Act. 3. Scen. 2. v. 21. de adoleſcente in anguſtias redacto:

> *imo quod aiunt, Auribus teneo lupum:*
> *Nam neque quo mittam a me invenio, neque ut retineam ſcio.*

Ubi Græcum Proverbium expreſſit prope ad verbum, τῶν ὤτων ἔχω τὸν λύκον, οὔτ' ἔχειν οὔτ' ἀφεῖναι δύναμαι: *Auribus teneo lupum, nec retinere nec relinquere poſſum.*

2. *Scribonius Libo*] Hujus amita fuit Scribonia Auguſti conjux, Juliæ mater, ut patet ex cap. 62 & 63. in Auguſto: Cæſarum Caii & Lucii avia, ut & Agrippæ Poſthumi, quem Tiberius occidi juſſit, cap. 22. Pompeii pronepos. Hinc animi elati. De quo Tacitus 2. Annalium, & Seneca Epiſt. 70. plura.

3. *Germaniciani*] Vulgati legebant, *Germanicianis Prætoriani.* Male. Conſtat enim potiorem horum fuiſſe conditionem; majora quippe ſtipendia, & maturior miſſio competebat, ut infra in Galba cap. 20. & Dio lib. 54. Caſaubonus veterem Roberti Stephani ſecutus editionem, ſic interpungit, *ut æquarentur ſtipendio prætorianis. Germaniciani quidem etiam Principem detrectabant.* Ut ſit ſenſus, exercitum utrumque petiiſſe ſtipendii cum prætorianis æqualitatem, ac Germanicum inſuper exercitum detrectaſſe Tiberii imperium. Quod & reſtituit hoc modo Torrentius, & veritati convenit, ut patet ex cap. 1. libri ſequentis, & ex Tacito 2. Annalium, ubi notanda vocum *Germanici* & *Germaniciani* differentia: qui in Germania erant exercitus Romani, ii dicebantur exercitus Germanici, eorum vero exercituum milites Germaniciani. Hoc ſenſu conſtanter locutus eſt Suetonius in Othone cap. 8. & Veſpaſiano cap. 6.

4. *Germanicum*] Quem Tiberius adoptaverat, ſupra cap. 15. Hunc & vi & precibus ad imperium volebant evehere, ut infra Calig. cap. 1. & præclare ac fuſe Tacitus lib. 1. Annal.

5. *Quem maxime caſum timens*] Ne tandem exoratus Germanicus principatum acciperet. Tacitus ibidem: *Cauſſa præcipua* (cunctandi) *ex formidine, ne Germanicus in cujus manu tot legiones, immenſa ſociorum auxilia, mirus apud populum favor, habere imperium quam expectare mallet.* &c.

6. *Depopoſcit*] Innuit hiſtoriam Aſinii

Galli, quem Tiberius ſecreto jam odio proſequebatur; duxerat enim Agrippinam, de qua ſupra cap. 7. Rem fuſe narrat quoque Tacitus 1. Annal.

7. *Clementem*] Is Agrippam ſe munere deûm morti ereptum mentiebatur; & *percontanti Tiberio quomodo Agrippa factus eſſet? reſpondiſſe fertur, Quomodo tu, Cæſar. Ut oderet ſocios ſubigi non potuit:* quamquam multi ex ipſa Principis domo ſuſtentaſſe illum opibus & conſiliis dicerentur. Refert quoque fuſius Tacitus Annal. 2.

8. *Seceſpita*] Paulus ad Feſtum: *Seceſpita cultrum ferreum, oblongum manubrio eburneo, rotundo, ſolido, vincto ad capulum auro argenteque fixo clavis aneis, are Cyprio, quo Flamines Flaminica virgines Pontificeſque ad ſacrificia utebantur.* Et paulo infra: *Seceſpitam, alii ſecurim, alii dolabram aneam, alii culiellum putant.*

CAPUT XXVI.

VERUM liberatus metu, [1] civilem admodum inter initia ac paullo minus quam privatum egit. Ex plurimis maximiſque honoribus, præter paucos & modicos non recepit. Natalem ſuum plebeiis incurrentem [2] Circenſibus, vix [3] unius bigæ adjectione honorari paſſus eſt. Templa, Flamines, Sacerdotes decerni ſibi prohibuit: etiam [4] ſtatuas, atque imagines, niſi permittente ſe poni: permiſitque, ea ſola conditione, ne inter ſimulacra Deorum, ſed inter ornamenta ædium ponerentur. Interceſſit & quo minus in [5] acta ſua juraretur: & [6] ne menſis September, Tiberius; October, Livius vocarentur. [7] Prænomen quoque IMPERATORIS, cognomenque PATRIS PATRIÆ, & [8] civicam in veſtibulo coronam recuſavit. Ac ne AUGUSTI quidem nomen, quamquam hereditarium, ullis niſi ad Reges ac [9] dynaſtas epiſtolis addidit. Nec amplius quam omnino tres Conſulatus, unum paucis diebus, alterum tribus menſibus, tertium abſens uſque in Idus Maias geſſit.

NOTÆ.

1. *Civilem*] De civilitate ſupra in Julio cap. 75. & Auguſto non ſemel.

2. *Circenſibus*] Quid ii ſint ludi, ſupra in Julio cap. 39. & Auguſto cap. 45. & alibi. Plebeii autem Circenſes ſunt ludi quos, aut pro libertate parta, exactis Regibus, aut pro eadem revocata poſt ſeceſſionem plebis inſtituerant. De his videſis Aſconium Pædianum in 1 Verrinam.

3. *Unius bigæ*] An in Curuli certamine unius bigæ curſus; an vero unica tantum cæteris bigis addita? Non diſtinguit. Patet ex hoc loco voces iſtas *biga*, *triga*, numero quoque ſingulari efferri potuiſſe, contra Cæſaris opinionem libro de Analogia, apud Gellium lib. 19. cap. 8. ubi *quadrigas*, non *quadrigam*, dicendum volebat.

4. *Statuas & imagines*] Ille lapideæ vel æneæ, hæ ceræ vel depictæ.

5. *In acta ſua juraretur*] Ne Populus ac Senatus jurejurando ſe aſtringeret, Tiberii acta ipſumque Tiberium inviolatum fore, ut de Julio Cæſare factum, in Julio cap. 86.

6. *Ne menſis September*] Caſaubonus ex Dionis lib. 57. ſic legit: *Ne menſis November Tiberius, & September Livius vocaretur;* quod videtur certe melius: Novembri quippe menſe natus erat, ut ſupra cap. 5. Dio ibidem auctor eſt Senatoribus id obſtinate poſtulantibus dixiſſe, *τί ἔφη ποιήσετε, ἂν δεκατρεῖς Καίσαρες γένωνται; Quid, inquit, facietis, ſi tredecim Cæſares fiant?*

7. *Prænomen Imperatoris*] Quæ tamen omnia Julius Cæſar acceperat, invidioſe quidem, ut ſupra in Julio cap. 76.

8. *Civicam*] In Julio cap. 12. In veſtibulo domus appendebatur Imperatorum clementiæ dicata. Plinius lib. 16. cap. 4. Valerius Maximus lib. 2. Dio lib. 53. Hinc apud Ovidium Metam. Daphnida in laurum mutatam alloquens Phœbus:

Poſtibus Auguſtis eadem fidiſſima cuſtos
Ante fores ſtabis, mediamque tuebere quercum.

Hinc etiam Plinius lib. 15. cap. ult. Laurum appellat Cæſarum Janitricem. De civica iterum corona idem Ovidius 4. Faſt. in ipſo fine:

State Palatina quercus, præti: a n quercu
Stet domus, &c.

9. *Dynaſtas*] Potentiores quoſdam exteros, ſive Principes, ſive Magiſtratus.

CAPUT XXVII.

ADULATIONES adeo averſatus eſt, ut neminem Senatorum aut officii aut negotii cauſſa ad lecticam ſuam admiſerit: conſularem vero [1] ſatisfacientem ſibi, ac per genua orare conantem ita ſuffugerit, ut caderet ſupinus: atque etiam ſi quid in ſermone, vel in continua oratione blandius de ſe diceretur, non dubitaret interpellare ac reprehendere, & commutare continuo. [2] *Dominus* appellatus a quodam, denuntiavit, ne ſe amplius contumeliæ cauſſa nominatet. Alium dicentem, *ſacras ejus occupationes:* & rurſus alium, *auctore eo Senatum ſe adiiſſe*, verba mutare, & pro [3] *auctore, ſuaſorem:* [4] pro *ſacris, laborioſas* dicere coëgit.

NOTÆ.

1. *Satisfacientem*] De ejuſmodi ſatisfactione in Julio cap. 73. Hîc videtur innui Haterius ille de quo infra c. 29.

2. *Dominus*] Auguſti exemplo, ſupra cap. 53. ubi in contumeliam id ab aliis quoque oonnunquam acceptum aut prolatum obſervavimus.

3. *Pro ſacris, &c.*] Torrentius admodum appoſite notat noo ita a poſterioribus Imperatoribus prohibitum: hi quippe noo occupationes modo ſuas, ſacras dici permiſere, ſed & ſua omnia, oc ſtabulo quidem excepto.

4. *Pro auctore ſuaſorem*] Niſi ideo diſtioguis quod ſuaſoris conſilium non ſemper ſequimur. Idem ſignificant plerumque, Plautus in Stico Act. 1. Seen. 2. v. 72.

Mihi auctores ita ſunt amici, &c.

Cui reſpondeot ſenis illius filiæ:

At enim nos quarum res agitur, aliter auctores ſumus.

Iterum in Pœnulo Act. 3. Sceo. 4. v. 11. &c. Tereotius in Adelphis Act. 5. Sceo. 8. v. 15.

ſatis ſanus est?
Ego novus maritus anno demum quinto & ſexageſimo
Fiam, atque anum decrepitam ducam?
Idne eſtis auctores mihi?

Et Virgilius lib. 2. Georgic. v. 285.

Nec tibi tam prudens quiſquam perſuadeat auctor, &c.

Verum in publicis oegotiis ſæpius etiam is auctor dicitur, qui ex dignitate ſua auctoritatem, hoc eſt poteſtatem habet aliquid jubendi: v. g. eum dicuntur patres auctores fieri, vel dum dicitur Senatoria vel Prætoria auctoritate ſaocitum quid eſſe. De his Jureconſulti. Livius & Cicero paſſim.

CAPUT XXVIII.

SED adverſus convitia maloſque rumores & famoſa de ſe ac ſuis carmina firmus ac [1] patiens, ſubinde jactabat, *In civitate libera linguam mentemque liberas eſſe debere.* Et quondam Senatu cognitionem de ejuſmodi criminibus ac reis flagitante: *Non tantum*, inquit, *otii habemus ut implicare nos pluribus negotiis debeamus. Si* [2] *hanc feneſtram aperueritis, nihil aliud agi ſinetis:* [3] *omnium inimicitiæ hoc prætextu ad vos deferentur.* Exſtat & ſermo ejus in Senatu percivilis: *Siquidem locutus aliter*

fuerit, dabo operam ut rationem factorum meorum dictorumque reddam.] *ſi perſeveraverit,* [4] *invicem eum odero.*

Notæ.

1. *Patiens*] Notanda diſſimulatio ſi cum cap. 51. in Auguſto conferas hunc locum.

2. *Hanc feneſtram*] Hoc eſt: Si hunc delatoribus aditum patefeceritis. Sic & Terentius:

Hui quantam feneſtram ad nequitiam patefeceris.

3. *Omnium inimicitiæ*] Cum ſuum quivis inimicum delaturus ſit.

4. *Invicem odero*] De quodam ſuo obtrectatore dicta ſunt hæc. Paulo aliter Auguſtus de ſuo, Aug. cap. 51.

CAPUT XXIX.

ATQUE hæc eo notabiliora erant, quod ipſe in appellandis venerandiſque ſingulis, & univerſis, prope exceſſerat humanitatis modum. Diſſentiens in curia a Q. [1] Haterio, *Ignoſcas*, inquit, *rogo, ſi quid adverſus te liberius, ſicut Senator,* [2] *dixero.* Et inde omnes alloquens, *Dixi & nunc & ſæpe alias P. C. bonum & ſalutarem Principem, quem vos tanta & tam libera poteſtate inſtruxiſtis, Senatui ſervire debere, & univerſis civibus ſæpe, & plerumque etiam ſingulis: neque id dixiſſe me pœnitet, & bonos & æquos & faventes vos habui* [3] *dominos & adhuc habeo.*

Notæ.

1. *Haterio*] Illo veroſimiliter de quo ſupra cap. 7. Tacitus Annal. 1. *Suſpicacem animum perſtrinxere. Haterius cum dixiſſet, Quouſque patieris, Cæſar, non adeſſe caput Reipublicæ? Scaurus quia. &c. in Haterium ſtatim invectus eſt. Scaurum cui implacabilius iraſcebatur, ſilentio tramiſit.*

2. *Dixero*] Quidam legebant *dixi* & *dixit*. Emendavit Torrentius ex vet. cod.

3. *Domino*] Hoc eſt, quod dixit exceſſiſſe civilitatis modum: ſed eos diu dominos non habuit, quibus paulo poſt durius quam ſervis dominatus eſt.

CAPUT XXX.

QUINETIAM [1] ſpeciem libertatis quandam induxit, conſervatis Senatui ac Magiſtratibus & majeſtate priſtina & poteſtate: neque tam parvum quidquam, neque tam magnum publici privatique negotii fuit, de quo non ad P C. referretur. De vectigalibus ac [2] monopoliis, de exſtruendis reficiendiſve operibus, etiam de legendo vel [3] exauctorando milite, ac legionum & auxiliorum deſcriptione: denique quibus imperium prorogari, aut extraordinaria bella mandari, quid & qua forma Regum literis reſcribi placeret. [4] Præfectum alæ, de vi & rapinis reum, cauſam in Senatu dicere coëgit. Nunquam curiam niſi ſolus intravit: lectica quondam introlatus æger, [5] comites a ſe removit.

NOTÆ.

1. *Speciem libertatis*] His omnibus civilitatis indiciis, quæ hoc & ſequenti capite memorantur, Dio in Actis anni 768 addit ſolitum dicere ſe non niſi ſervorum Dominum, exercituum Imperatorem, reliquis duntaxat antepoſitum, &c. *Non tamen ideo fidem faciebat civilis animi.* Auctor Tacitus 1. Annal. Verum donec firmaretur imperium, ejus poteſtatem ſub ſpecie nominum ſuetorum retinebat, maxime quamdiu timendum habuit Germanicum, ut ſupra cap. 25. & infra Calig. cap. 1. videre eſt.

2. *Monopoliis*] Monopolium eſt jus vendendæ certæ cujuſdam mercis quod unus pluresve Principis permiſſu ſibi vendicant, ſub onere vectigalis. Sumitur etiam quandoque pro ipſo vectigali quod Principi ad monopolium exercendum pēdebatur: quod poſtea Juſtinianus Imperator abrogavit codice ſuo, prohibito prorſus monopolio. *L. unica, Cod. de Monopoliis.*

3. *Exauctorando*] Dimittendo. Vide in Auguſto cap. 24. & ſupra cap. 7.

4. *Præfectum alæ*] Vide in Auguſto cap. 38. & in Claudio cap. 25. Id quoque ut Senatus auctoritatem magis ac magis extollere ſe velle probaret: hujus enim cauſſa, niſi intra vallum agi non debebat, & coram illo qui caſtris præerat, aut ipſo Principe, ſed legibus militiæ veteris. Juven. Sat. 16. v. 15. & *L. 3. ff. de re militari.*

5. *Comites*] Quales multi non Principi modo, ſed & divitum cuique, maxime ſi prodirent in judicium. Unde Juven. Sat. 7. v. 141.

> *Reſpicit hoc primum qui litigat, an tibi ſervi*
> *Octo, decem comites,* &c.

Martialis quoque paſſim.

CAPUT XXXI.

QUÆDAM adverſus ſententiam ſuam decerni ne queſtus quidem eſt. Negante eo, deſtinatos Magiſtratus abeſſe oportere, ut præſentes honori [1] acquieſcerent, Prætor deſignatus [2] liberam legationem impetravit. Iterum [3] cenſente ut Trebianis legatam in opus novi theatri pecuniam ad munitionem viæ transferre concederetur, obtinere non potuit quin [4] rata voluntas legatoris eſſet. Cum Senatuſconſultum per [5] diſceſſionem forte fieret, tranſeuntem eum in alteram partem in qua pauciores erant, ſecutus eſt nemo. Cætera quoque nonniſi per Magiſtratus & jure ordinario agebantur: tanta Coſſ. auctoritate ut Legati ex Africa [6] adierint eos, querentes trahi ſe a Cæſare, ad quem miſſi forent. Nec mirum, cum palam eſſet ipſum quoque eiſdem aſſurgere, & decedere via.

NOTÆ.

1. *Acquieſcerent*] Hoc eſt fruerentur, gauderent honore ſibi delato. Hoc verbo iterum utitur infra cap. 56.

2. *Liberam legationem*] Liberæ legationes concedebantur iis, qui cum domeſtica haberent in Provinciis negotia, hoc honoris mero titulo in illis eſſe exoptabant. Talis, v. g. ſtante Republica, fuiſſet hæc legatio, quam Tiberio, poſt expletum Tribunitiæ poteſtatis tempus, ut ſine ignominia poſſet abeſſe, Livia mater obtinuit, ſupra cap. 12. Quanquam Lege prohibitæ forent, *rei ſuæ ergo ne quis legatus eſto*, ex Cicerone lib. 3. de Legibus; his tamen viri boni iique multi, nomina, hoc eſt æris alieni exigendi cauſſa uſi ſunt, ut patet ex eodem Cicerone in Oratione pro Flacco. Hujuſmodi legationem Scipioni Naſicæ decretam a Senatu auctor eſt Plutarchus in Gracchis, ut poſſet cum honore ſecedere, quia Tiberii Gracchi morte maximam apud populum invidiam incurrerat.

3. *Cenſente ut Trebianis*] Cenſere quid

ſit, in Auguſto cap. 35. & alibi. Trebia fluvius & oppidum, ille in Gallia Togata Padum influens, hodie itidem *La Trebia:* h.c in Umbria, hodie *Trevi.*

4. *Rata voluntas legatoris*] Patet conceſſam teſtamento pecuniam hanc ab aliquo privato. Sic autem jubet Lex XII. Tabularum, *Uti paterfamilias ſuper pecunia tutelave rei ſuæ legaſſit, ita jus eſto.* Legaſſit, hoc eſt *legaverit.*

5. *Per diſceſſionem*] Ex Gellio lib. 14. cap. 7. Senatuſconſultum fiebat *duobus modis; aut per diſceſſionem, ſi conſentiretur; aut ſi res dubia eſſet, per ſingulorum ſententias exquiſitas.* Quare diſceſſionem facere dicebantur, cum unius ſententiæ auctores unum in locum, alius in alium concederent. Hinc *pedibus ire in ſententiam alicujus,* apud Ciceronem & Livium toties: hinc & pedarii Senatores, de quibus idem Gellius lib. 3. cap. 18. qui pedibus, non verbis, aliquam ſe ſententiam amplecti ſignificabant, ignari plerumque vel aſſentatores, quod tamen in majoribus negotiis Auguſtus immutarat, ut in Auguſto cap. 35. Particula *forte* quam Suetonius addidit, indicio eſt, omnia Senatuſconſulta per diſceſſionem facta non fuiſſe juxta mentem ejus, quo tamen modo facta omnia arbitratur Ateïus Capito apud Gellium lib. 14. cap. 7.

6. *Adierint eos querentes trahi*] Hoc eſt, Conſules convenerint, expoſtulantes ſua negotia protrahi in longum & differri infecta.

CAPUT XXXII.

CORRIPUIT [1] conſulares exercitibus præpoſitos, quod non de rebus geſtis [2] Senatui ſcriberent: quodque de tribuendis quibuſdam militaribus donis ad ſe referrent: quaſi non omnium tribuendorum ipſi [3] jus haberent. Prætorem collaudavit, quod honore inito, [4] conſuetudinem antiquam retuliſſet de majoribus ſuis pro concione memorandi. Quorumdam illuſtrium exſequias [5] uſque ad rogum frequentavit. Parem moderationem minoribus quoque & perſonis & rebus exhibuit: cum Rhodiorum Magiſtratus, quod literas publicas ſine [6] ſubſcriptione ad ſe dederant, evocaſſet, ne verbo quidem inſectatus, ac tantummodo juſſos ſcribere remiſit. Diogenes Grammaticus diſputare [7] Sabbatis Rhodi ſolitus, venientem, ut ſe [8] extra ordinem audiret, non admiſerat; ac per ſervulum ſuum in ſeptimum diem diſtulerat. Hunc Romæ ſalutandi ſui cauſſa pro foribus adſtantem, nihil amplius quam ut poſt ſeptimum annum rediret, admonuit. Præſidibus onerandas tributo Provincias ſuadentibus reſcripſit, [9] *Boni paſtoris eſſe tondere pecus, non deglubere.*

NOTÆ.

1. *Conſulares*] De his & proconſularibus, in Auguſto cap. 47.

2. *Senatui ſcriberent*] Ex more qui tum invaluerat cum ſtabat Reſpublica.

3. *Jus haberent*] Exemplum habes apud Tacitum 3. Annal. *Eo prælio Rufus Helvius ſ. rvati civis decus retulit, donatuſque eſt ab Apronio torquibus & haſta. Cæſar addidit civicam coronam, quod non eam quoque Apronius jure Proconſulis tribuiſſet, queſtus magis quam offenſus.* De militaribus donis, Aug. cap. 8. & 25.

4. *Conſuetudinem*] Novi Magiſtratus honore inito, Populo gratias agebant Oratione celebri qua & de majoribus ſuis commemorandi poteſtas erat. Quod genus honoris uni poſtea Principi delatum eſt, eodem tamen die, Calendis nempe Januariis, a novis Conſulibus Oratione panegyrica. Quod Senatuſconſulto juſſum indicat Plinius Panegyrico ad Trajanum. Quod a Præſidibus Provinciarum obſervatum quoque narrat Dio lib. 58.

5. *Uſque ad rogum*] Caſaubonus colligit ex hoc loco Principes non proſecutos funeris pompam niſi uſque in tutum, ubi

laudatione pro Roſtris peracta, cum ad cremandum extra urbem cadaver, cæteri procederent, ſeſe ipſi recipiebant, ſed & pleroſque alios id factitaſſe colligere eſt ex illo Propertii diſticho, ubi Cynthia de ſuo funere loquens ait:

Si piguit portas ultra procedere, at illud
Juſſiſſes lectum lentius ire meum.

Quo tamen in officio Tiberius id quoque civilitatis adjungebat, ut extra portas uſque ad rogum ipſum comitaretur pompas funebres illuſtrium. De funebribus cæremoniis in Julio cap. 84 & 85.

6. *Subſcriptionem*] Subſcriptiones ejuſmodi non erant nominum, ſed clauſulæ quædam iis literis adhibitæ, quas ad Principem mittebant, cujuſmodi ſunt vota pro Imperii Imperatoriſque ſalute. Quod & Caſaubonus hîc, & Briſſonius libro 8 de Formulis ſuſpicantur, ex Dionis lib. 57. ubi Auctor ille acceſſitos dicit Rhodios Magiſtratus, quia mittentes ad ipſum quidpiam *δίκας*, hoc eſt *preces*, non fecerant; & ſimile quid etiam colligas ex illo Fragmento Auguſti ad Tiberium epiſtolæ ſupra c. 21. & ex Plinii epiſtola 1. lib. 10. quæ eſt ad Trajanum. Exempla etiam Epiſtolarum ejuſmodi paſſim apud Scriptores Hiſtoriæ Auguſtæ, in quibus tamen omnibus non extat clauſula.

7. *Sabbatis*] De Judæorum Sabbatis in Auguſto cap. 76. Verum quid huic Grammatico Rhodio cum illis? Torrentius exiſtimat Judaica illum Religione imbutum, ac more Judæorum Sabbati diebus de divinitate rerumque principiis diſputaſſe, cujus audiendi cupidus Tiberius illum adierit alio die quam Sabbati, poſtulans ut præter conſuetudinem ſuam res illas agitaret. Caſaubonus autem ideo ſcriptum hoc cenſet, quia ſparſis per orbem Judæis, mos ille jam tum invaluerat, ut in vitæ quotidianæ functionibus hebdomadas obſervarent etiam non Judæi; unde Sabbati quoque nomen aliqui retinuerint, ut Rhodius ille Grammaticus, qui Sabbatis ſingulis, hoc eſt ſeptimo quoque die, diſputaret. Certe ex Joſepho lib. 2. adverſus Appionem patet nullam ferme (ſuo ſaltem tempore) Græcam urbem fuiſſe in qua ſeptimus dies peculiari honore cultus non eſſet, non modo ceſſatione ab omni opere, ſed & lampadibus accenſis, quin & jejuniis & ſibi a quibuſdam cibis temperando.

8. *Extra ordinem*] Hoc eſt, die vel hora qua ſibi diſputare moris non eſſet. Sic ſeptimo quoque die ferias pueris concedere ſolebant, ex Gellio lib. 15. cap. 2. de ſeipſo loquente. Diſputationem autem illam intelligunt declamationem publicam, qua ille Rhodius, ut & alii bene multi, artem oſtentarent, ut de Antonio Gniphone Suetonius lib. de illuſtr. Grammat. c. 7. & de Rhetoribus diſcipulos ſuos in id exercentibus Juven Sat. 7.

Nil ſalit Arcadico juveni cujus mihi ſexta
Quaque die, miſerum dirus caput Annibal implet.

9. *Boni paſtoris*] Hanc ſententiam ex Batonis Dalmatæ reſponſo natam colligunt; is enim interrogatus à Tiberio cur rebellaſſet, Quia, inquit, ad greges veſtros non canes, aut paſtores, ſed lupos cuſtodes mittitis: ὅτι ὑμεῖς τὰς ἀγέλας ὑμῶν φύλακας οὐ κύνας οὐδὲ νομέας ἀλλὰ λύκους πέμπετε.

CAPUT XXXIII.

PAULLATIM Principem [1] exercuit, præſtititque: etſi varium diu, commodiorem tamen ſæpius, & ad utilitates publicas proniorem. Ac primo eatenus interveniebat ne quid perperam fieret. Itaque & conſtitutiones quaſdam Senatus reſcidit: & Magiſtratibus pro tribunali cognoſcentibus plerumque ſe offerebat [2] conſiliarium, aſſidebatque mi-ſtim, vel ex adverſo in [3] parte primori: & ſi quem reorum elabi gratia rumor eſſet, ſubitus aderat, judiceſque aut e [illegible] [5] quæſitoris tribunali, legum & [6] religionis, & [illegible] cerent, admonebat: atque etiam ſi qua in [illegible] mala conſuetudine labarent, corrigenda ſuſcepit.

[illegible]

NOTÆ.

1. *Exeruit*] Caſaubonus in Vitterbienſi codice legit *exemit* : in Pithœi codicibus *exeruit*, quod Turnebo placet lib 14. Adverſar. cap. 17. & ſignificantius eſt, *principem exerere*. hoc eſt *agere principem*. vel *pro principe ſe gerere*, quod cum latine, tum græce eleganter dici multis utriuſque linguæ teſtimoniis probat Caſaubonus.

2. *Conſiliarium*] Prætores aliique Magiſtratus quibus dirimendæ lites erant, Conſiliarios ſibi quoſdam aſſumebant, quorum ſententia juvarentur in judicando, ut de Auguſto ipſo ſupra in Auguſto capite 35. ex Dione notatum eſt, & Cicero de ſeipſo teſtatur libro de Amicitia, *Aderam Lænati, & Rutilio Coſſ. in conſilio*. Et de claris Orat. *Conſules re audita amplius de conſilii ſententia pronunciant*. Et multis aliis locis. Hinc illæ notæ D. S. C. hoc eſt de Sententia Conſilii. Et Spartianus in Hadriano, &c.

3. *In parte primori*] Tacitus 1. Annal. partem hanc primorem, cornu Tribunalis, appellat. Torrentius illam honoratiorem eſſe dicit, quod niſi reſpectu Judicum, verum eſſe non poteſt, ſalva Taciti ſententia; ideo enim factum narrat, *ne Prætorem Curuli depelleret*.

4. *De plano*] Magiſtratus dicitur aliquid ſtatuere de plano, cum non in excelſo præparatoque loco, quale eſt Tribunal, ſed in tranſitu vel ubicunque ſe dat occaſio ſine ſtrepitu judiciorumque ſolennibus.

5. *Quæſitori*] Ille eſt qui quæſitioni præerat, de quo in Julio cap. 12.

6. *Religionis*] Jurabant enim *omnimodo ſe cum veritate, & legum obſervatione, judicium eſſe diſpoſituros*. Lege ult. codice de Judiciis, &c.

CAPUT XXXIV.

LUDORUM ac [1] munerum impenſas corripuit: mercedibus ſcenicorum reſciſſis, paribuſque gladiatorum [2] ad certum numerum redactis. [3] Corinthiorum vaſorum pretia in immenſum exarſiſſe, [4] treſque mullos XXX. millibus nummûm veniſſe, graviter conqueſtus, adhibendum ſupellectili modum cenſuit: [5] annonamque macelli, Senatus arbitratu, quotannis temperandam, dato [6] ædilibus negotio, popinas [7] ganeaſque uſque eo inhibendi, ut ne [8] opera quidem piſtoria proponi venalia ſinerent. Et ut parcimoniam publicam exemplo quoque juvaret, [9] ſolennibus ipſe cœnis pridiana ſæpe ac [10] ſemeſa opſonia appoſuit, [11] dimidiatumque aprum; affirmans, [12] *Omnia eadem habere quæ totum*. [13] Quotidiana oſcula prohibuit edicto: item [14] ſtrenarum commercium, ne ultra Kalendas Januarias exerceretur. Conſueverat & quadruplam ſtrenam & de [15] manu reddere: ſed offenſus interpellari ſe toto menſe ab iis qui poteſtatem ſui die feſto non habuiſſent, ultra non reddidit.

NOTÆ.

1. *Munerum*] Munera, gladiatorum intelligit ſpectacula. Vide in Julio cap. 19. & Auguſto cap. 43. ubi de ludis & muneribus.

2. *Ad certum numerum*] Quod Julii temporibus conſtitutum, ut in Julio cap. 10. non obtinuerat, & a Tiberio inſtauratum diu quoque non obtinuit; edicto quippe Caligula permiſit exhibere quot paria gladiatorum vellent. De quo plura apud Lipſium lib. 1. Saturnal. cap. 12.

3. *Corinthiorum*] Supra in Auguſto c. 70. dicuntur *exarſiſſe*; hoc eſt, in immenſum auctum fuiſſe pretium illorum. Quo ſenſu Varro 3. de Re Ruſtica: *Cœnæ collegiorum excandefaciunt annonam macelli*.

4. *Treſque mullos*] Mulli ſunt piſces quos Cicero & Varro appellant *Barbatulos*

& *Barbatos.* Pretioſiſſimi fuere apud Priſcos, ſed tribus libris non ponderoſiores, ut ex Horatii Satyra 2. lib. 2. colligere eſt:

Laudas inſane trilibrem
Mullum in ſingula, quem minuas pulmenta neceſſe eſt.

quamvis ad ſex uſque libras aliquos appendiſſe videatur, ex Juvenalis Sat. 4. v. 15.

mullum ſex millibus emit
Æquantem ſane paribus ſeſtertia libris.

Quod tamen pondus adulatione ſupra modum auctum hoc indicat quod addit:

Ut perhibent qui de magnis, majora loquuntur.

Triginta porro millia juxta noſtras rationes ſunt 1312 lib. 10 ſ quod a Plinio prætermiſſum Torrentius miratur, nec injuria, Auctor ſiquidem ille lib. 9. cap. 17. notatu dignum cenſuit quod, Caligula Principe, Aſinius Celer mullum octo millibus emiſſet. Sed nec hujus rei meminit Seneca libris Quæſt. Natur. ubi tam multa de mullis, & circa ipſos luxuria. Et Epiſtola 95. ubi loquitur de mullo quem *Tiberius Cæſar miſſum ſibi cum in macellum deferri & vanire juſſiſſet, Amici, inquit, omnia me fallunt, niſi iſtum mullum aut Apicius emerit, aut P. Octavius,* &c. Quod ita factum eſt, & mullus ille quinque millibus ab Octavio emptus. Certe illi Auctores non videntur hoc, de quo hîc ſermo eſt, ignorare, ſi verum eſt, potuiſſe; aut ſi reſciviſſent, tacituri.

5. *Annonam macelli*] Legibus ſumptuariis de quibus Jul. cap. 43. & Aug. cap. 34. Huic etiam impenſæ modus ponebatur.

6. *Ædilibus negotio*] Quod ipſorum, ſtante Republica, munus erat, ut patet ex Halicarnaſſei lib. 6. quanquam id Cenſores ſibi quoque ſumebant aliquando, ſi luxum hac parte coërcendum cenſerent.

7. *Ganeas*] Feſtus: *Ganeum Antiqui locum abditum ac velut ſub terra dixerunt.* Et Nonius: *Sunt loca vinulentiæ ac libidini apta.*

8. *Opera piſtoria*] Quæ a piſtoribus multiplices in formas effingebantur, v. g. placentulas, ſcriblitas, hamos, lacertulos, ſpicas, globulos, &c. Martialis Apophoret. 222. cui lemma, *Piſtor dulciarius:*

Mille tibi dulces operum manus iſta figuras
Extruit, &c.

9. *Solennibus cœnis*] Quales fiebant diebus feſtis, vel publice vel privatim, ut Calendis, Natalibus, Saturnalibus, Nuptiis, &c. quibus lautius epulabantur.

10. *Semeſa obſonia*] Torrentius ex uno codice in quo non extat vox *obſonia*, & ex altero unde abeſt conjunctio *que*, totum locum ita componit *ſolennibus ipſe cœnis pridiana ſæpe ac ſemeſa appoſuit, dimidiatum aprum affirmans omnia eadem habere qua totum.* Quæ lectio plana quidem eſt & ſimplex, at vulgata non clarior, nec alio ſenſu intelligenda; ſiquidem eoſdem iterum cibos non intactos, ſed ſemeſos apponi ſibi voluiſſe Tiberium utrobique patet.

11. *Dimidiatum aprum*] Bini & terni nonnumquam in cœnis illis apri ſimul apponebantur, ut patet ex Plinii lib. 8. c. 51. Quin & ſingulis convivis ſingulos apros, in quadratis quibuſdam lancibus appoſitos auctor eſt Athenæus lib. 9. cap. 14. eoſque Erymanthæos, ne porculos crederetis, atque argenteis venabulis transfixos. Et Seneca Epiſt. 110. quorumdam meminit milliariorum, qui ſcilicet mille pondo eſſent. Hinc Juven. Sat. 1. exclamat:

quanta eſt gula quæ ſibi totos
Ponit apros, animal propter convivia natum.

12. *Omnia eadem habere*] Caſaubonus ex Hippocratis libro de locis in homine exiſtimat hoc juxta Philoſophorum mentem pronunciatum a Tiberio fuiſſe, quaſi idem ſenſiſſet quod Auctor ille, partium nempe conſenſionem eam eſſe ut nulla principium ſit alterius, quaſi in circulo, nec in maxima corporis parte quicquam ineſſe quod non ſit in earumdem minima, τῦ σώματος τὸ σμικρότατον πάντα ἔχει ὅσαπερ καὶ τὸ μέγιστον. Quod certe a Tiberio ſic intellectum eſſe potuit, aut aliquo alio ſenſu non ita obvio; verumtamen videtur aliud intelligere nihil, niſi quod apri exacte dimidiati, altera medietas nihil habeat quod non ſit in utraque.

1. *Quotidiana oſcula*] De his jam ſupra in Cæſare cap. 13. & infra Claudii cap. 26. Neronis cap. 37. &c. Ex quibus colligere eſt hoc edicto non prohibita oſcula niſi quæ dabantur paſſim ab obviis ſumma quandoque moleſtia: quem morem Domitiani temporibus iterum invaluiſſe teſtatur Martialis lib. 11. Epig. 99.

Effugere non eſt Baſſe baſiatores
Inſtant, morantur, perſequuntur, occurrunt,

Et hinc, & illinc, uſquequaque, quacumque. &c.
Quod edictum Caſaubonus eo conſilio Tiberium promulgaſſe credit, ne, quia quotidianis ejuſmodi oſculis moroſus ille gravabatur, vitio ipſi verterent quod ab illis abſtineret, aut potius ut majeſtati ſuæ conſultum eſſet. Valerius enim Maximus lib. 2. cap. 1. in fine, hoc nomine Reges Numidas laudat, quia *nulli mortalium oſculum ferebant*. Quicquid enim *in excelſo faſtigio poſitum eſt, humili & trita conſuetudine, quo ſit venerabilius, vacuum eſſe oportet*.

14. *Strenarum*] De his ſupra in Auguſto cap. 57. Commercium dicit quia viciſſim dabantur xenia ſeu ſtrenæ, & remittebantur apophoreta: Unde etiam Martialis ſtrenas Saturnalitias duobus libris diſtinxit ſtrenarum & apophoretorum.

15. *De manu*] Non per diſpenſatorem: quo loco Torrentius miratur quadruplum a Tiberio redditum, cum Auguſtus non niſi tantumdem aut duplum remitteret. Dio Auctorem illum ſub Calendarum tempus abeſſe ſolitum, ne ſtrenas acciperet, quod ab Auguſto factitatum improbabat, nempe propter moleſtiam & impenſas. Utut eſt, Principes illos ſuo quemque more ſtrenas accepiſſe, & reddidiſſe, colligere eſt ex cap. 42. in Caligula.

CAPUT XXXV.

[1] MATRONAS proſtratæ pudicitiæ, quibus [2] accuſator publicus deeſſet, ut [3] propinqui more majorum de communi ſententia coërcerent, auctor fuit. Equiti Romano jurisjurandi [4] gratiam fecit, ut uxorem in ſtupro generi compertam dimitteret, quam ſe nunquam repudiaturum ante juraverat. [5] Fœminæ famoſæ, ut ad evitandas [6] legum pœnas [7] jure ac dignitate matronali exſolverentur, [8] lenocinium profiteri cœperant: & ex juventute utriuſque ordinis profligatiſſimus quiſque, quo minus in opera ſcenæ arenæque edenda [9] Senatuſconſulto tenerentur, famoſi judicii notam ſponte ſubibant. [10] Eos eaſque omnes, ne quod refugium in tali fraude cuiquam eſſet, exſilio affecit. Senatori [11] latum clavum ademit, cum cognoviſſet [12] ſub Kal. Julii demigraſſe in hortos, quo vilius poſt diem ædes in Urbe conduceret. Alium & Quæſtura removit, quod uxorem [13] pridie ſortitionem ductam, poſtridie repudiaſſet.

NOTÆ.

1. *Matronas*] *Idonei vocum antiquarum enarratores tradiderunt matronam dictam eſſe proprie, quæ in matrimonium cum viro conveniſſet, quoad in eo matrimonio maneret, etiamſi liberi nondum nati forent; dictamque eſſe a matris nomine, non adepto jam, ſed cum omine & ſpe mox adipiſcendi, unde ipſum quoque matrimonium dicitur*. Gellius lib. 18. cap. 6.

2. *Accuſator publicus*] Adulterium enim ex iis criminibus erat, quæ publico judicio coërcebantur, eo nempe quod quilibet e populo poterat intendere. De quo plura videſis in Inſtitutionibus Juſtiniani lib. 4. tit. 18 & in tribus libris Sigonii quos de Judiciis conſcripſit, &c. In hac tamen adulterii accuſatione, pater maritusque mulieris impudicæ præferebantur, ut patet ex eo Legis Juliæ *de adulteriis* fragmento, quod inter alia collegit & retulit Barnabas Briſſonius lib. 2. de Formulis, ac peculiari ſuper his Commentario: *Viro patrique qui in poteſtate habet ſexaginta dies utiles ad accuſandum dantor; intraque eos dies cuilibet præferantor: poſt eos dies patri maritoque lapſos, extranei quilibet admittuntor*.

3. *Propinqui more majorum*] Ante Legem Juliam, de qua jam ſupra in Auguſto cap. 5. & alibi, pœna adulteriis publica certaque nulla fuit; quæ enim præceſſerant Leges Scantinia, vel Scatinia, & aliæ ex non adulteriis magis quam a[illegible] cuivis impudico facinori, ac nefan[illegible] præſertim libidinibus pœnas leves, utpote multæ [illegible]

duntaxat irrogabant : ſed impudicarum mulierum coërcitionem habebant, earumdem propinqui & neceſſarii Tacitus lib. 13 Annal. *Plautus priſco inſtituto propinquis coram, de capite famaque conjugis cognovit.* Livius lib. 9. Decad. 4. ac præſertim Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 2. Valer. Maximus lib. 6. cap. 3. &c.

4. *Gratiam fecit*] De hac loquendi ratione jam ſupra cap. 16. in Auguſto. Hinc colligere eſt ejuſmodi gratiam ab Imperatoribus collatam, & confirmat Lex 38. ff. *ad municipalem de Incolis*, ubi Papirius Juſtus auctor eſt jurisjurandi quoque gratiam ab Antonino & Vero factam, *et qui juraverat ſe ordini non interfuturum, & poſtea Duumvir creatus eſſet.* In Salmaſii codice legitur *jusjurandi*.

5. *Fœmina famoſa*] Poſterius vocabulum fere ſemper in malam partem accipitur; unde non immerito illud abundare dicit F Urſinus, eo magis quod in veteri codice non Legi affirmet.

6. *Legum pœnas*] Quales erant relegatio, vel deportatio, de quibus in Auguſto cap. 5. His pœnis mulieres infames tanquam cenſura Legum indignas non adſtrinxerat Lex Julia de adulteriis. Quapropter matronæ quædam impudicæ lenocinium ſponte profitebantur apud Ædiles: quod fieri oportebat, ut infames factæ, libidini ſuæ tuto poſſent indulgere. Tacitus 2. Annal. *Viſtilia licentiam ſtupri apud Ædiles vulgaverat, more inter Veteres recepto, qui ſatis pœnarum adverſus impudicas in ipſa profeſſione flagitii credebant.*

7. *Jure matronali*] Hoc ſitum erat in peragendis quibuſdam ſacrificiis & in uſu ſtolæ, qua matronæ induebantur ad impudicarum differentiam toga, eaque ſuccinctæ utentium, ſtola quippe ad pedes imos demittebatur.

8. *Lenocinium*] Lenocinium is facere dicitur, qui liberos vel ſervos proſtitutos habet. Seneca lib. 7. de Beneficiis cap. 4. *Is, inquit, cujus proſtituta ſunt, leno eſt.* De quo plura & Jureconſulti Lege 4. ſ. 2. ff. *De his qui notantur infamia*, &c.

9. *Senatuſconſulto*] Quo cautum eſt ne Equeſtris aut Senatorii ordinis viri deſcenderent in arenam, de quo veroſimiliter ſupra Aug. cap. 43. Hoc certe quanquam Senatuſconſulto prohibitum ante non eſſet, infame tamen erat, ut ex lib. 1, cap. 39 conſtat.

10. *Eos eaſque omnes*] Meminit quoque ejus rei Tacitus Annal. 2. ubi de Veſtilia loquitur.

11. *Latum clavum*] Supra in Julio cap. 45. & Aug. c. 38. & 94. &c.

12. *Sub Calendas Julii*] Quo die domicilium mutare moris erat iis, qui in conducto habitabant, ut Martialis indicat acerbo illo Epigrammate quod eſt 32. libri 12.

O Juliarum dedecus Calendarum
Vidi Vacerra ſarcinas tuas, vidi, &c.

Igitur ſenſus eſt, Senatorem illum ad Calendas Julias ædem non conduxiſſe, ut ſueto locationum tempore tranſacto, vilius poſtea, ſive ab eodem ſive ab alio locatore conduceret, cum jam ſe locaturos ultra non ſperarent.

13. *Pridie ſortitionem*] Ita in Memmiano Caſaubonus. Vulgati legebant *ſortitione*, alii *ſoritionis*. Priori videretur ſorte acceptam ab illo Quæſtore conjugem. quo pacto apud Plautum in Caſina Act 2. Scen. 5. & 6 Chalynus & Olympio ſortiuntur, uter Caſinam conjugem ſit habiturus. Juxta lectionem noſtram intelligendum potius eſt de ſortitione illa Quæſtoris vel Quæſitoris, de qua in Julio cap. 11, & Auguſto cap. 29. quod nempe Quæſtor ille adepta dignitate ut majores ſe divitias adepturum, ita & ditiorem ducturum ſperaret uxorem. Alii referunt ad Legem Papiam, quæ cum cœlibes arceret a Magiſtratibus, eam tali matrimonio ille Quæſtor eludebat.

CAPUT XXXVI.

[1] EXTERNAS cærimonias, [2] Ægyptios Judaicoſque ritus compeſcuit : coactis qui ſuperſtitione ea tenebantur, [3] religioſas veſtes cum [4] inſtrumento omni comburere. Judæorum juventutem, per ſpeciem [5] ſacramenti, in Provincias [6] gravioris cœli diſtribuit: reliquos gentis ejuſdem, vel ſimilia ſectantes, urbe ſubmovit, ſub pœna perpetuæ

ſervitutis, niſi obtemperaſſent. Expulit & [7] Mathematicos: ſed deprecantibus, ac ſe artem deſituros promittentibus, veniam dedit.

NOTÆ.

1. *Externas ceremonias*] Idem ab Auguſto factum. Aug. cap. 93.

2. *Ægyptios*] Fuſe cauſſas referunt Joſephus lib. 18. Antiquitatum cap. 4. & 5. & Hegeſippus lib. 2. Hiſtor ubi Paulinæ ab Ægyptiacis Sacerdotibus, & Fulviæ a Judæis quibuſdam fugitivis varie deceptarum hiſtorias referunt.

3. *Religioſas veſtes*] Judæorum videſis apud Joſephum lib. 3. Antiquitatum cap. 8. Ægyptiorum apud Herodotum lib. 2. c. 37. & Apuleium libro ult. Metam. & quædam infra Domit. cap. 1. & Othon. 12.

4. *Inſtrumento*] Hoc eſt reliquo ſacrorum apparatu, quales erant lucernæ, menſæ, thuribulum, &c.

5. *Sacramento*] Militaris ſcilicet, de quo ſupra in Julio cap. 42. & Aug. 24. &c.

6. *Gravioris cœli*] Quatuor millia in Sardiniam miſſa refert Joſephus lib. Antiquitatum 18. cap. 5. Quam Inſulam cœli admodum inclementis eſſe indicat Martialis Epigrammate 60. lib. 4.

Nullo fata loco poſſis excludere; cum mors
Venerit in medio Tibure. Sardinia eſt.

7. *Mathematicos*] Horum appellatione, & hîc & ſupra, intelligendi duntaxat qui Aſtrologiam aliaſque divinatorias artes profitebantur, qui quia vana futurorum prædictione ſæpe multis illudebant, vel etiam forſan hac ipſa de cauſa quod vera quandoque prædicerent, Tiberio non placebant. De quibus multa apud Tacitum paſſim.

CAPUT XXXVII.

INPRIMIS tuendæ pacis a [1] graſſaturis ac latrociniis ſeditionumque licentia curam habuit. Stationes militum per Italiam ſolito frequentiores diſpoſuit. Romæ caſtra conſtituit, quibus [2] Prætorianæ cohortes, vagæ ante id tempus, & [3] per hoſpitia diſperſæ, continerentur. Populares tumultus exortos graviſſime coërcuit; & ne orirentur ſedulo cavit. Cæde in theatro per diſcordiam admiſſa, [4] capita factionum & hiſtriones, propter quos [5] diſſidebatur, relegavit; nec ut revocaret, umquam ullis populi precibus potuit evinci. Cum [6] Pollentina plebs funus cujuſdam [7] primipilaris non prius [8] ex foro miſiſſet, quam [9] extorta pecunia per vim heredibus ad gladiatorium munus; cohortem ab urbe, & aliam a [10] Cotti regno, diſſimulata itineris cauſſa, detectis repente armis, concinentibuſque ſignis, per diverſas portas in oppidum immiſit; ac partem majorem plebis ac [11] decurionum in perpetua vincula conjecit. Abolevit & [12] jus, moremque aſylorum, quæ uſquam erant. [13] Cyzicenis in cives Romanos violentius quædam auſis, publice libertatem ademit, quam [14] Mithridatico bello meruerant. Hoſtiles motus, nulla poſtea expeditione ſuſcepta, per legatos compeſcuit: nec per eos quidem, niſi cunctanter & [15] neceſſario. Reges infeſtos ſuſpectoſque comminationibus magis & querelis quam vi repreſſit. Quoſdam per blanditias atque promiſſa extractos ad ſe non remiſit; ut [16] Marabocluum Germanum, [17] Thraſcypolim Thracem, Archelaum [18] Cappadocem, cujus etiam Regnum in formam Provinciæ redegit.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. *Graſſaturi.*] Supra in Auguſto cap 32.

2. *Prætorianæ cohortes*] Quid ſint, in Auguſto cap. 100. Inde caſtra illa Prætoria de quibus hîc agitur, prope Urbis muros collocata verſus orientem Solem, forma quadrata, inter portas Viminalem & Tiburtinam, ut refert Onuphrius, & colligi poteſt ex Nerone cap. 48.

3. *Per hoſpitia*] Hoc eſt per domos Romanas, in Auguſto cap. 49. quod impulſu Sejani factum narrat Tacitus lib. 4. Annal.

4. *Capita factionum*] Hoc eſt. Principes cujuſlibet factionis hiſtrionicæ. Unde colligere eſt hiſtrionum quemadmodum & quadrigariorum actiones appellatas fuiſſe, de quibus infra in Caligula cap. 18. & 55. & Nerone cap 26.

5. *Diſſidebatur*] Eodem forte aut ſimili modo quo ſupra in Auguſto cap. 45. Diſſidium ejuſmodi Juſtiniani ævo in tantum exarſiſſe refert Zonaras, ut eo quadraginta hominum milia ceciderint: quæ cauſa Juſtiniano fuerit factiones penitus abolendi.

6. *Pollentina plebs*] Pollentiæ plures, alia in Balearibus Inſulis, alia in agro Piceno, tertia in regionibus Alpinis. De hac potiſſimum intelligendum eſſe locum hunc, Probare vide ut, quod de Cottii regno ſubjicit, erat enim in iis regionibus, quas ejus idcirco nomine Cottias Alpes nuncupavere, quod eas auctore Ammiano, molibus magnis poſt Gallos perdomitos extructis, compendiarias & viatoribus opportunas reddidiſſet. In eo tractu ſunt quem hodie *Mon ceniu* vel *Mon Genebre* appellamus. Pollentia vero *Palanza* vel *Polenzo* lanis quondam ſuis celebris fuit. Silius Italicus lib. 8.

Fuſcique ferax Pollentia villi

Hanc Ptolemæus lib. 3. cap. 1. Liguribus attribuit.

7. *Primipilaris*] Hoc eſt primi Centurionis, qui *non ſolum aquilæ præerat, ſed etiam quatuor centurias in prima acie gubernabat*, ut ait Vegetius lib. 2. cap. 8. Cum autem in primipili tutela foret aquila legionis, inde manavit ut aquilam pro ipſo Principatus munere ſumptam reperias apud Plinium lib. 14 c. 1. Et Lipſius lib. 2 de Militia Romana, Dialog. 8. ſic intelligit hunc Juvenalis Sat. 14. verſum,

Ut locupletem aquilam ſibi ſexageſimus annus

Adferat, &c.

De his videſis plura apud eundem Lipſium ibidem ſub finem, ubi de primipilorum commodis & divitiis legere eſt: non pauca Manipuli ex Polybio, juxta Lipſii emendationem lib. 2. Dialog 9. Singuli tres partes habebant, earum unaquæque primipilus dicebatur, &c.

8. *Ex foro*] Ad pompam funebrem, de qua ſupra in Julio cap. 84. & Aug. cap. 101.

9. *Extorta pecunia*] De hac tanta ſpectaculorum aviditate jam ſupra nonnihil in Auguſto.

10. *Cotti*] Urſinus legendum hîc volebat *Cottys*, ſed male, ut notavit Caſaubonus. Roberti Stephani editio una cum veteribus habet *Cottii*, unde *Cottia Alpes* legendum colligas.

11. *Decurionum*] Quinam hi in coloniis eſſent, ſupra in Auguſto cap 46.

12. *Jus aſylorum*] Aſylum locus erat inviolabilis, unde ad pœnam extrahi nemo poterat, quale aperuit in Capitolio Romulus, quale erat in Templo Apollinis Delii, Epheſinæ Dianæ, &c. quale & hodie in Templis multis præſertim Italiæ.

13. *Cyzicenis libertatem ademit*] De his Aug. cap. 47. Cyzicus urbs eſt & inſula Propontidis ferme juncta continenti Myſiæ, hodie *Cuzico* vel, ut aliis placet, *Spiga*. Libertas illa de qua hîc, in eo præcipue poſita erat, ut a vectigalibus immunes ſuis ſe legibus regerent.

14. *Mithridatico bello*] Cum enim arcte obſeſſi tenerentur a Mithridate, ad ultimam uſque perniciem in fide manſerunt: quare Lucullus, profligatis hoſtibus, eos libertate donavit, erat que eorum civitas & agri ampli poſſeſſione divitis, & cum Aſiæ pulcherrimis componenda. De qua plura habet Strabo lib. 12.

15. *Neceſſario*] *Nihil enim* inquit Tacitus lib. 2. *ipſum tam anxium habuit quam ne compoſita turbarentur.*

16. *Marobodum*] Torrentii libri habent *Marabodum* aut *Marobodum*.

17. *Threſcypolim*] Alii *Raſcypolim*. Tacitus & Dio *Heſcuporim* & *Raſcuporim* vocant; Fuerunt hujus nominis in Thracia Reges, quorum meminit Cæſar 3. de Bello civili. Lucanus lib. 5. &c.

18. *Cappadocem*] Cappadocia Aſiæ regio ampla, &c.

N n

CAPUT XXXVIII.

BIENNIO continuo poſt adeptum imperium, pedem porta non extulit; ſequenti tempore, præterquam in propinqua oppida, & cum longiſſime, [1] Antio tenus nuſquam abfuit: idque perraro & paucos dies, quamvis provincias quoque & exercitus reviſurum ſe ſæpe pronuntiaſſet; & prope quotannis profectionem præpararet; vehiculis comprehenſis, commeatibus per municipia & colonias diſpoſitis. Ad extremum vota pro itu & reditu ſuo ſuſcipi paſſus, ut vulgo jam per jocum [2] *Callipides* vocaretur: quem curſitare ac ne cubiti quidem menſuram progredi, proverbio Græco notatum eſt.

NOTÆ.

1. *Antio*] De quo quantum ab urbe diſtaret, ſupra dictum eſt in Auguſto c. 58.

2. *Callipides*] Beroaldus ex Plutarcho in Apophtegmatis Laconicis notat, Ageſilai Magni temporibus appellatum ſic fuiſſe mimum quemdam, qui prout fabulæ argumentum exigebat, modo diſcurſaret, modo reſiliret, nec quanquam celerrime moveretur, ultra cubiti longitudinem procederet. Hujus appellatione ii dicti ſunt poſtea qui multa incipientes aut ſimulantes, nihil tamen promovebant. Quæ explicaudi ratio iis longe præſtat quæ afferunt alii de *Gallipede*, hoc eſt Galli gallinacei inſtar currente; alii de *Gallipedibus* Indiæ populis, quos ob tardum fortaſſe inceſſum ſic appellatos autumant. Quid enim voci, quæ tota græca eſt, cum his latinis? Eoque magis, quod res apud Latinos quoque in proverbium ad Græcum abierit: Cicero enim ad Atticum de Varrone ſcribens lib. 13. Epiſt. *Biennium præterit cum ille Καλλιππίδης aſſiduo curſu cubitum nullum proceſſerit.*

CAPUT XXXIX.

A. U. C. DCCLXXIX

SED orbatus utroque filio; quorum [1] Germanicus in Syria, Druſus Romæ obierat: ſeceſſum Campaniæ petiit: conſtanti & opinione & ſermone pene omnium, quaſi neque [2] rediturus umquam, & cito mortem etiam obiturus: quod paullo minus utrumque evenit. Nam neque Romam amplius rediit; ſed & paucos poſt dies juxta [3] Terracinam [4] in Prætorio, cui ſpeluncæ nomen erat, [5] incœnante eo, complura & ingentia ſaxa fortuito ſuperne delapſa ſunt; multiſque convivarum & miniſtrorum eliſis, præter ſpem evaſit.

NOTÆ.

1. *Germanicus*] Adoptivus, ut ſupra cap. 15. & de ejus obitu infra in Caligula. Druſus autem naturalis ex Agrippina, ut ſupra cap. 7. Vide infra cap. 52.

2. *Rediturus unquam*] Hac de re Tacitus: *Ferebant periti cœleſtium iis motibus ſiderum exceſſiſſe Româ Tiberium, ut reditus illi negaretur. Unde exitii cauſa fuit multis proſperum finem vitæ conjectantibus vulgantibuſque.*

3. *Terracinam*] Nomen vetus retinuit. De hac in J lio.

4. *Prætorio*] Hoc eſt villa, ſupra in Auguſto cap. 72. & Caligula cap. 37. &c. Tacitus lib. 4. Annal. in villa factum dicit.

5. *Incœnante*] Hoc eſt intus cœnante: quo modo Columella lib. 2. de Re Ruſtica cap. 18. dixit *impaſci*, de pratis loquens: *Ac neque ſuem velimus impaſci, quoniam roſtro ſuffodiat.* Et lib. 6. cap. 5. Et Statius lib. 8. Thebaid. *inſervare*.

An ſibi felices lucos miſeratus Averni
Rector & Elyſias dedit inſervare volucres.

De Amphimaro loquens. Aliàs *incœnatus* apud Plautum pro *non cœnato* uſurpatur.

CAPUT XL.

PERAGRATA Campania, cum [1] Capuæ [2] Capitolium, [3] Nolæ Templum Auguſti, quam cauſſam profectionis prætenderat, dedicaſſet, Capreas ſe contulit; præcipue delectatus inſula, quod uno parvoque litore adiretur, ſepta undique præruptis immenſæ altitudinis rupibus, & profundo maris. Statimque revocante aſſidua obteſtatione populo, propter cladem, qua apud [4] Fidenas, ſupra xx. hominum millia gladiatorio munere amphitheatri ruina perierant, tranſiit in continentem, poteſtatemque omnibus adeundi ſui fecit; tanto magis quod ab urbe egrediens, ne quis ſe interpellaret, edixerat, ac toto itinere adeuntes ſubmoverat.

NOTÆ.

1. *Capuæ*] In Julio ad cap. 87.

2. *Capitolium*] Ad ſimilitudinem Romani fortaſſe extructum, cujus meminit & Silius lib. 11. de Campanis loquens:

monſtrans Capitolia celſa
Stellateſque docens campos, Cereremque benignam.

quale & Beneventi fuiſſe notat Beroaldus. Unde arces alias Capitolii nomine poſtmodum appellatas veroſimile fit ex his Apollinaris verſibus:

Salve Narbo potens ſalubritate
Urbe & rure ſimul bonus videri
Delubris, Capitoliis, monetis, &c.

3. *Nolæ*] Ubi Auguſtus obierat, in Auguſto cap. 98. ubi & de Capreis inſulis.

4. *Fidenas*] Latii oppidum quod nunc in tenuibus incertiſque veſtigiis circa Anienis Tiberiſque confluentes oſtenditur, auctore Cluverio lib. 3. Introduct. cap. 27. Multitudinem hanc, non Fidenatium, ſed peregrinorum fuiſſe Caſaubonus ex eo colligit quod Fidenæ tunc temporis non multum frequentatæ, ut innuit Horatius lib. 1. Epiſt. ad Bullatium:

Scis Lebedus quam ſit Gabiis deſertior atque Fidenis
Vicus: &c.

CAPUT XLI.

REGRESSUS in inſulam, Reipublicæ quidem curam uſque adeo abjecit, ut poſtea non [1] decurias Equitum unquam ſuppleverit: non Tribunos militum Præfectoſque, non Provinciarum Præſides ullos mutaverit: Hiſpaniam & [2] Syriam per aliquot annos ſine [3] conſularibus legatis habuerit: [4] Armeniam a [5] Parthis occupari, [6] Mœſiam a [7] Dacis [8] Sarmatiſque, Gallias a Germanis vaſtari neglexerit; magno dedecore imperii, nec minori diſcrimine.

NOTÆ.

1. *Decurias Equitum*] Hoc eſt Judicum iſtorum de quibus in Aug. cap. 29.

2. *Syriam*] Aug. cap. 17.

3. *Conſularibus legatis*] De his quid ſint, in Auguſto cap. 47. Idem habet Tacitus lib. 1. Annalium: *Id quoque morum Tiberii fuit continuare imperia, ac pleroſque ad finem vitæ in iiſdem exercitibus aut juriſdictionibus habere. Cauſa variæ traduntur, alii tædio novæ curæ, ſemel placita pro æternis ſervaviſſe, quidam invidia, ne plures fruerentur.* &c. Et hunc Joſephus lib. 18 ideo laudat, quod hac imperii diuturnitate ditiores, & ſaturi facti, fierent ad rapiendum denique ſegniores.

4. *Armeniam*] Hæc regio Euphrate flumine dividebatur in majorem, quæ hodie *Turcomania. Popul & Curdi* & minorem, quæ *Pezsam* & *Bozoch* appellantur. In Julio cap 44

5. *Parthis*] In Auguſto cap 8.

6. *Mœſiam*] Supra Macedoniam ac

Thraciam, hodie *Servia & Bulgaria.*

7. *Daci*] Tranſſilvani ſunt, aliique de quibus in Julio cap. 44.

8. *Sarmatis*] Sarmatas Europæos intelligit qui hodie Poloni.

CAPUT XLII.

CÆTERUM ſecreti licentiam nactus, & quaſi civitatis oculis remotus, cuncta ſimul vitia male diu diſſimulata, tandem profudit: de quibus ſigillatim ab exordio referam. In caſtris tyro etiam tum, propter nimiam vini aviditatem, pro Tiberio, *Biberius*; pro Claudio, [1] *Caldius*; pro Nerone, *Mero* vocabatur. Poſtea Princeps in ipſa publicorum [2] morum correctione cum Pomponio Flacco & L. Piſone noctem continuumque biduum epulando potandoque conſumſit: quorum alteri Syriam Provinciam, alteri [3] Præfecturam Urbis confeſtim detulit, [4] codicillis quoque *jucundiſſimos & omnium horarum amicos* profeſſus. Seſtio Gallo libidinoſo ac prodigo ſeni, olim ab Auguſto ignominia notato, & a ſe ante paucos dies apud Senatum increpito, cœnam ea lege [6] condixit, ne quid ex conſuetudine immutaret aut demeret; utque [7] nudis puellis miniſtrantibus cœnaretur. Ignotiſſimum Quæſturæ candidatum nobiliſſimis antepoſuit, ob epotam in convivio, propinante ſe, vini [8] amphoram. Aſellio Sabino [9] HS. ducenta donavit, pro [10] dialogo, in quo [11] boleti & [12] ficedulæ, & [13] oſtreæ, & [14] turdi certamen induxerat. Novum denique officium inſtituit a [15] voluptatibus, præpoſito Equite Romano T. Cæſonio Priſco.

NOTÆ.

1. *Caldius*] *Caldum & calidum* æque dixerunt Antiqui Martialis lib. 1. Epig. 12.

Jam defeciſſet portantes calda miniſtros.

Caldius autem dictus videtur propter epotiones calidas quibus Antiqui tantopere delectabantur, orto fortaſſe more ob frequentem balneorum uſum, & ipſam quoque ſanitatem; huic enim calidam prodeſſe dicit Athenæus lib. 2. cap. 2. ſi poſt exercitium, ieiuni, vel ſolam vel vino miſtam illam bibant. De quo plura in Medicorum libris. Conſuetudinem illam a Græcis ad Romanos defluxiſſe colligas ex Plauto in Curculione Act. 2. Scen. 3. v. 28.

Tum iſti Græci palliati, capite operto
qui ambulant,
Ubi quid ſurripuere, operto capitulo
caldum bibunt
Triſtes atque ebrioſi incedunt, &c.

Socratem ea uſum teſtatur Xenophon de fact. & dict. Socratis, & Laërtæ patri talem parat Ulyſſes apud Homerum Odyſſ. 24. & Acron locum hunc Horatii lib. 3. Ode 19.

quo Chium pretio cadum
Mercemur? Quis aquam temperet igni-
bus? &c.

Ait, inquam, Interpres ille *temperet, id eſt tepefaciat; nam tepefactis aquis ſolebant Græci vina temperare.* Quæ poſtmodum apud Romanos in uſu fuere frequentiſſimo. De quo facete Plautus in Milite Act. 3. Scen 2. verſ. 31. ubi de Thermopolio colloquentes Palæſtrio & Lurcio, ille ait:

Neque tu bibiſti? Lurcio, di me perdant ſi bibi.
Pa. *Qui jam?* Lu. *quia enim obſorbui; nam mihi nimius calor*
Comburebat gutturem.

Martialis lib. 12. Epig. 61.

ne calda Sabello
Deſit, & ut liquidum potet alauda
merum.

& Apophoret. 113.

Si calidum potas ardenti Myrrha Falerno.

& innumeris tum ipſius Martialis, tum aliorum Auctorum locis conſtat. Et antiquos quoque Chriſtianos calida uſos pro-

bat Juſtini & Ignatii, alioturnque auctoritas.

2. *Morum correptione*] Quæ cura, ſtante Republica, Cenſorum erat, qui ſingulis quinquenniis creabantur, & in eos translata poſtmodum eſt; quos morum Præfectos dixere, quam ſibi ipſis Cæſar & Auguſtus arrogaverant, ut ſupra in Julio cap. 76. & Auguſto cap. 27. Alii legunt *correctione*. Quod poteſt; corrigebant enim & corripiebant, ut de Cenſorum veterum in mores poteſtate Gellius lib. 4. cap. 20.

3. *Præfecturam Urbis*] De hoc munere in Auguſto cap. 97. Hæc tam arcta Tiberii cum Lucio Piſone conſuetudo perſuaſerit eum item fuiſſe, qui ejuſdem Tiberii impulſu Germanicum in Syria veneno ſuſtulit, ut infra in Caligula cap. 2. niſi quod Lucius hic, Cneus ille vocaretur.

4. *Codicillis*] Hoc eſt vel literis vel pugilaribus, quin & accipi poſſunt pro diplomatibus, quæ quid ſint ſupra in Auguſto cap. 50. Vide & infra cap. 51. &c.

5. *Omnium horarum*] Qui nempe ſeſe tam ſeriis quam jocis ejus accommodarent.

6. *Condixit*] Hoc eſt, cœnaturum ſe denuntiavit; Juriſconſultis enim condictio eſt denunciatio in certum diem. Hinc condictæ cœnæ ex dicebantur, ad quas convivæ ſeipſos invitarent. Cicero lib. Famil. Epiſt. 9. *Cum mihi condixiſſet, cœnavit apud me.* Et infra Claud. cap. 21. *Subita condictaque cœnula.* &c.

7. *Nudis*] Alii legunt *nullis*. Quod & poteſt, quaſi nempe id unum e conſuetudine voluiſſet immutatum.

8. *Amphoram*] Hæc eſt liquidorum menſura, quarum partes has refert Budæus lib. 5. de Aſſe Capiebat urnas duas, modios tres, congios octo, ſextarios quadraginta octo. Sextarius autem Romanus, ut experientia ab eodem facta & ibidem relata colligitur, noſtratis *pinta* (qua ſcilicet Pariſiis cauponantes utuntur) dodrantem capit, hoc eſt tres *ſemiſextariolos*. Qua ratione amphoram qui exſiccaverit, hunc triginta ſex noſtrates *pintas* hauſiſſe oportuit: quod & idem Budæus dicit credibile fieri.

9. *HS. ducenta*] Hoc eſt 8750. lib. Singula enim ſeſtertia mille ſeſtertios valent, ut ſupra in Julio cap. 26. notatum eſt.

10. *Dialogo*] Quo illa introducebat feſtiviter inter ſe certantia de ſaporis bonitate & menſarum palma.

11. *Boleti*] *Champignon.* Boletum auro argentoque pretioſiorem indica: Martialis in Xeniis Epig 47.

> *Argentum atque aurum, facile eſt lænamque, togamque*
> *Mittere, boletos mittere difficile eſt.*

12. *Ficedula*] *Beccafi*, ſic dicta, quod ficis alatur, ſi Martialem audia. Epigrammate ſequenti:

> *Cum me ficus alat, & paſcar dulcibus uvis,*
> *Cur nomen potius non dedit uva mihi?*

13. *Turdi*] Turdus *une Grive*. Turdos variis modis in turdario ad id extructo ſaginabant. De his & Martialis ibidem Epigram. 50. & apud Horatium Mœnius Scurra Epiſt. 15. lib. 1.

> *cum ſit obeſo*
> *Nil melius turdo.*

14. *Oſtrea*] De his multa paſſim apud Auctores. Laudatiſſimæ apud Circeios Latii promontorium idem Horatius Sat. 4. lib. 2. verſ. 33.

> *Oſtrea Circeis, Miſeni oriuntur echini.*

ac præſertim apud Plinium de his plura.

15. *Voluptatibus*] Officii nomen quemadmodum *a manu*, *a memoria*, &c. de quibus ſupra. Xerxes propoſuerat olim præmium ei qui voluptatis novum genus inveniſſet: quod & de Heliogabalo narrat Lampridius.

CAPUT XLIII.

SECESSU vero Capreenſi, etiam [1] ſellariam excogitavit ſedem arcanarum libidinum; in quam undique conquiſiti puellarum & exoletorum greges, monſtroſique concubitus repertores, quos [2] *ſpintrias* appellabat, triplici ſerie connexi, invicem inceſtarent ſe coram ipſo, ut adſpectu deficientes libidines excitaret. Cubicula pluriſariam diſpoſita tabellis ac ſigillis laſciviſſimarum picturarum & figurarum adornavit, librîſque [3] Elephantidis inſtruxit; ne cui in opera edenda exemplar

[4] impetratæ ſchemæ deeſſet. In ſilvis quoque ac nemoribus paſſim Venereos locos commentus eſt, proſtanteſque per antra & cavas rupes, ex utriuſque ſexus pube, [5] Paniſcorum & Nympharum habitu; palamque jam & vulgato nomine inſulæ abutentes, [6] *Caprineum* dictitabant.

NOTÆ.

1. *Sellariam*] Legunt alii *ſellaria* utrumque a ſedendo dictum. Loca ſunt in quibus ſellæ erant ad libidinem ordine diſpoſitæ. Alii legunt *cellaria*, quod & poteſt, ut intelligatur de meretricum cellis: cum enim cellæ ſint partes quædam in domibus remotiores a celando dictæ, hinc factum ut hoc nomine manſiunculas illarum appellarent. Juven. Sat. 8.

Et dubitas alta Chionen deducere cella.
& Sat. 6.

ultima cellam
Clauſit, &c.

2. *Spintrias*] σπινθὴρ, hoc eſt ſcintilla, quod quaſi libidinis & impudicitiæ ſcintillæ fomiteſque eſſent. De hac voce plura Turnebus lib. 5. Adverſ. cap. 1. ubi pro eo qui muliebria patiatur, explicandum cenſet. Et infra Calig. cap. 16. & Vitellii cap. 3. Tacitus lib. 6. initio: *Tuncque primum ignota ante vocabula reperta ſunt, Sellariorum Spintriarum & fœditate loci & multiplici patientia.*

3. *Elephantidis*] Elephantis, quem alii virum, alii feminam exiſtimant, fuit Auctor obſcœni cujuſdam libelli, cujus meminit & Martialis lib. 12. Epig. 43.

Nec molles Elephantidos libelli.

4. *Impetrata ſchema*] Alii *ſcena*. hoc eſt fœdi illius ſpectaculi, quod Interpretum nulli probatur. *Schemam* dixere Veteres pro *ſchema* quemadmodum & *diadema* & *dogmam* &c. de quibus videſis Priſcianum lib 6. Senſus eſt, ſui quemque facinoris exemplar ſumpſiſſe vel ex picturis vel ex libris Elephantidos quibus eo conſilio cubiculum inſtruxerat. Torrentius legiſſe ſe dicit *perpetrata*. quod & poteſt.

5. *Paniſcorum*] Paniſci Dii ſylveſtres, quaſi minores Panes.

6. *Caprineum*] Caſaubonus legit *caprinum eum* vel *caprium eum*. Torrentius *capreneum*. Eodem uterque ſenſu: κάπρος enim & κάπρος obſcœna ſignificat, & ad Inſulæ nomen alludit. Quod ſi non placet, Torrentius ſubſtituit *Caprinicum* ut *Balearicum*, *Creticum*. &c. alludens ſemper ad nomen inſulæ caprarum hircorumque fœtorem & laſciviam.

CAPUT XLIV.

MAJORE adhuc & turpiore infamia flagravit, vix ut referri audirive, nedum credi fas ſit. Quaſi pueros primæ teneritudinis, quos piſciculos vocabat, inſtitueret, ut natanti ſibi inter femina verſarentur, ac luderent: lingua morſuque ſenſim appetentes, atque etiam quaſi infantes firmiores, necdum tamen lacte depulſos, inguini ceu papillæ admoveret: pronior ſane ad id genus libidinis & natura & ætate. Quare [1] Parrhaſii quoque tabulam, in qua Meleagro [2] Atalanta ore morigeratur, legatam ſibi ſub conditione, ut ſi argumento offenderetur, [3] decies pro ea HS. acciperet: non modo prætulit, ſed & in cubiculo dedicavit. Fertur etiam in ſacrificando quondam captus facie miniſtri [4] acerram præferentis, nequiſſe abſtinere, quin pene vix dum re divina peracta, ibidem ſtatim ſeductum conſtupraret, ſimulque fratrem ejus tibicinem; atque utrique mox, quod mutuo flagitium exprobrabant, [5] crura fregiſſe.

NOTÆ.

1. *Parrhaſii*] Epheſius Pictor fuit, Zeuxidis æmulus, qui primus picturæ ſymmetriam dediſſe fertur; ſed quo non alter inſolentius abuſus eſt picturæ gloria, ut ipſe ſe abrodiætum, hoc eſt delicatum ac mollem, appellare non dubitaret, obſcœnis ejuſmodi jocis & rebus petulantibus pingendis animum relaxans. De quo plura apud Plinium lib. 35. cap. 10.

2. *Atalanta*] Virgo venatrix quæ prima Calidonium aprum percuſſit, unde Meleager obtulit ei caput occiſæ feræ. Horum amores & ſortem Ovidius deſcripſit lib. 8. Metamorph.

3. *Decies*] Supple centena millia ſeſtertiorum noſtræ monetæ 43750 lib. Plinius eodem capite 10. ſcilicet lib. 35. meminit etiam cujuſdam Archigalli ab eodem Parrhaſio picti, quem Tiberius ſexagintа ſeſtertiis æſtimatum cubiculo ſuo incluſit.

4. *Acerram*] Sic quoque Feſtus appellat Aram illam in qua ante ſepulchrum conſtituta odores incendebant poſt oſſa & cineres illata. Alii arculam thurariam eſſe dicunt, qua thura reponebant. Virgilius:

Farre pio & plena ſupplex veneratur acerra.

& Horatius Ode 8. lib. 3.

Quid velint flores, & acerra thuris Plena, &c.

Quo ſenſu hîc quoque accipi conſtare videtur.

5. *Crura fregiſſe*] De hoc ſupplicio videſis in Auguſto cap. 67.

CAPUT XLV.

FOEMINARUM quoque, & quidem illuſtrium, [1] capitibus quantopere ſolitus ſit illudere, evidentiſſime apparuit, Malloniæ cujuſdam exitu: quam [2] perductam, nec quidquam amplius pati conſtantiſſime recuſantem, [3] delatoribus objecit; ac ne ream quidem interpellare deſiit, *Ecquid pœniteret*, donec ea, relicto judicio, domum ſe abripuit, ferroque tranſegit, obſcœnitate oris hirſuto atque olido ſeni clare exprobrata. Unde nota in [4] Atellanico [5] exodio proximis ludis aſſenſu maximo excepta, percrebuit: *Hircum vetulum capris naturam ligurrire.*

NOTÆ.

1. *Capitibus*] Eodem ſenſu quo Juvenalis Sat. 5.

Si tibi contigerit capitis matrona pudici.

De quo & non nihil innuebatur in Julio cap. 22.

2. *Perductam*] Alii *productam*: quod & poteſt; lenonum verbum eſt; ſed perductores invitarum dici eſſe Beroaldus, cum lenones ultroneas concilient.

3. *Delatoribus*] Accuſatoribus qui eam adulterii vel impudicitiæ ream facerent.

4. *Atellanico*] Atellanæ fabulæ ab Atella Oſcorum civitate nomen & originem duxere, argumentis dictiſque jocularibus, Græcorum Satyricis ſimiles, ſed quæ non agebantur ab hiſtrionibus.

5. *Exodio*] Exodium dicitur, quod cum argumenti partem non faciat; huic tamen inſeritur oblectamenti cauſa; exodia etenim plerumque ridicula, Atellanis potiſſimum fabulis adhibita; quæ ſi ſtatim ab initio recitarentur, erant εἰσόδια, quaſi *ingreſſus*; ſi in medio, ἐμβόλια, hoc eſt *interjecta*; ſi in fine ἐξόδια, hoc eſt *exitus*. Atellanas tamen ipſas extra argumentum & exodii loco interpoſitas dicit Torrentius, quemadmodum apud Græcos Satyræ, ex Juvenalis Sat. 6.

Urbicus exodio riſum movet Atellanæ Geſtibus Authonoës, &c.

Sed non apparet quare de ipſius Atellanæ exodio Juvenalem non intelligat.

CAPUT XLVI.

[1] PECUNIÆ parcus ac tenax, [2] comites peregrinationum expeditionumque numquam ſalario, cibariis tantum, ſuſtentavit: una modo liberalitate ex indulgentia vitrici proſecutus, cum [3] tribus claſſibus factis pro dignitate cujuſque [4] primæ ſexcenta ſeſtertia, ſecundæ quadringenta diſtribuit, ducenta tertiæ, quam non amicorum, ſed [5] Græcorum appellabat.

NOTÆ.

1. *Pecunia parcus*] Contrarium referunt & Dio & Tacitus; hic enim ſatis firmum adverſus pecuniam Tiberium prædicat, lib. 3. Annal.

2. *Comites*] De comitibus jam ſupra in Julio cap. 4. & 42. ſed quales erant ſub Magiſtratibus. Imperatorum autem comites, quanquam ad eorum ſimilitudinem introducti, ab iis tamen procedente tempore magis ac magis diverſi fuere. Primo, Imperatoribus amiciſſimi fuere, & a conſiliis, unde Auguſtorum Conſiliarii dicti ſunt, cujus conſuetudinis exordium legas in Auguſto cap. 35. Cum autem Conſiſtorium ſit Principis conſilium, & quaſi Senatus, hinc Comites quoque Conſiſtoriani appellati ſunt, donec Conſtantinus titulum honorarium eſſe voluit, & ad varias adminiſtrationes adhibuit, quas hoc titulo decoravit. Hinc, ut notavit Briſſonius de verb. ſignific. Comitum appellationes, & ſpecies variæ, pro adminiſtrationum varietate, v. g. Comes ſacrarum Largitionum, Comes Rerum privatarum, Comes Sacri Palatii, &c.

3. *Tribus claſſibus*] Amicorum, non navium, ut ſentiebat Beroaldus: erant enim hæ claſſes, varii ordines juxta eum gradum quem quiſque in amicitia Principis obtinebat, ut eſſent amici, primi, ſecundi & tertii ordinis; ac totidem admiſſiones quas, ſtante Republica, inventas patet ex Senecæ lib. 6. de Beneficiis cap. 34. *Apud nos primi omnium C. Gracchus, & mox Livius Druſus inſtituerunt ſegregare turbam ſuam, & alios in ſecretum recipere, alios cum pluribus, alios cum univerſis. Habuerunt itaque iſti amicos primos habuerunt & ſecundos, numquam veros.* Unde etiam fortaſſe Tiberio innovandi illius moris animus, quod Druſus ille unus e ſuis majoribus inter ejus auctores recenſeretur. Hinc amicorum cohortes de quibus infra.

4. *Primæ*] Hi erant honeſtiores & quaſi interiores amici, quos iterum Seneca lib. 1. de Clementia cap. 10. *totam cohortem primam interioris admiſſionis*, appellat. Hinc etiam admiſſionales amici, & admiſſionis officium.

Sexcenta	}	26250 lib.
Quadringenta	}	17500 lib.
Ducenta	}	8750 lib.

5. *Græcorum*] Hos & eorum linguam magno in contemptu habuiſſe à Tiberio notat Caſaubonus; unde quamvis in Comitatu principum virorum Græci ſemper fuerint, iique utplurimum litterati homines & Philoſophi, ut ſupra in Julio cap. 48. notatum eſt; ſatius tamen videtur id intelligere de contemptis illis amicis quos paraſitorum inſtar habebat, non vero de iis duntaxat, qui natione Græci forent. Hinc patet ferri non poſſe lectionem quam in uno ex ſuis codicibus Torrentius viderat, & Turnebus aſſerere voluerat; *graterum* ſcilicet, quod certe ipſa hujus loci lectione refellitur.

CAPUT XLVII.

PRINCEPS neque opera ulla magnifica fecit. Nam & quæ ſola ſuſceperat, [1] Auguſti templum, reſtitutionemque [2] Pompeiani theatri, imperfecta poſt tot annos reliquit: neque ſpectacula omnino edidit; & iis, quæ ab aliquo ederentur, rariſſime interfuit, ne quid [3] expoſceretur, utique poſtquam comœdum Actium coactus eſt manumittere.

mittere. Paucorum Senatorum inopia ſuſtentata, ne pluribus opem ferret, negavit ſe aliis ſubventurum, niſi Senatui juſtas neceſſitatum cauſſas probaſſent. Quo peracto, pleroſque modeſtia & pudore deterruit: in quibus Hortalum Q. [4] Hortenſii oratoris nepotem, qui permodica re familiari, [5] auctore Auguſto, [6] quatuor liberos tulerat.

NOTÆ.

1. *Auguſti Templum*] Tacitus lib. 5. Annal. dicit opera hæc ab eo perfecta, ſed vel propter ſenectutem vel ambitionis contemptum minime dedicata. De eo autem Auguſti Templo, quod Romæ foret, intelligendum videtur, cum aliud Nolæ dedicaſſet, ut paulo ſupra cap. 40.

2. *Pompeiani theatri*] In Auguſto c. 31.

3. *Expoſceretur*] Hoc eſt, Ne quid populus a ſe peteret, quod recuſare pudor non pateretur, ut manumiſſionis illius exemplum ſatis innuit: ex quo etiam pater Comœdos e ſervis fuiſſe quemadmodum & Pictores, & etiam Medicos, ut ſupra in Julio cap. 4. notatum.

4. *Hortenſii*] Celeberrimi illius Oratoris, quem diu Cauſſarum Regem in Foro fuiſſe dicit Aſconius, donec Ciceroni palma illa cedere coactus eſt, unoque illo vixit inferior.

5. *Auctore Auguſto*] Tunc veroſimillime cum Papiam Legem de maritandis ordinibus ſuaſit Auguſtus, cunctoſque ad conjugium adhortatus eſt. Supra in Auguſto cap. 34.

6. *Quatuor liberos*] Quare beneficiis Principis tanto dignior erat, quod tres liberos habentibus competebant Legis immunitates, ſi auſus eſſet inopiam in Senatu profiteri.

CAPUT XLVIII.

PUBLICE munificentiam his omnino exhibuit: [1] propoſito millies HS. gratuito in triennii tempus; & rurſus quibuſdam [2] dominis Inſularum, quæ in monte Cœlio deflagrarant, pretio reſtituto. [3] Quorum alterum magna difficultate nummaria populo auxilium flagitante coactus eſt facere, cum per Senatuſconſultum ſanxiſſet, ut fœneratores duas patrimonii partes [4] in ſolo collocarent, debitores totidem æris alieni ſtatim ſolverent; nec res expediretur: [5] alterum ad mitigandam temporum atrocitatem. Quod tamen beneficium tanti æſtimavit, ut montem Cœlium, appellatione mutata, vocari [6] Auguſtum juſſerit. Militi poſt duplicata ex Auguſti [7] Teſtamento legata nihil umquam largitus eſt, præterquam [8] ſingula millia denariorum prætorianis, quod Sejano ſe non accommodaſſent; & quædam munera [9] Syriacis legionibus, quod ſolæ nullam Sejani imaginem inter ſigna coluiſſent; atque etiam [10] miſſiones veteranorum rariſſimas fecit, ex ſenio mortem, ex morte [11] compendium captans. Ne provincias quidem ulla liberalitate ſublevavit; excepta Aſia, disjectis terræ motu [12] civitatibus.

NOTÆ.

1. *Millies*] 4175000 lib. Tacitus quoque auctor eſt hanc ſummam per menſas juſſiſſe diſtribui, ut egentibus mutuo ſine fœnore concederetur. Quod & de bonis damnatorum ab Auguſto factum ſupra diximus cap. 41.

2. *Dominis inſularum*] De his ſupra in Julio cap. 41. In damno illo ſarciendo millies etiam a Tiberio donatum tradunt Dio & Tacitus, ſed ille in aſſignanda cauſſa, a Tacito una & Suetonio diſſentit; Tiberis enim exundatione everſa refert ædificia;

niſi ſi utroque illo modo, deflagratione ſcilicet & exundatione, gemina clades contigerit.

3. *Quorum alterum*] Pecuniam ſcilicet mutuatitiam, quam ſine fœnore præbere coactus eſt, quod ipſius decreta pecuniarum defectu non expedirentur.

4. *In ſolo*] Hoc eſt, in prædiis commendis. Qui loquendi modus Juriſconſultorum eſt; his enim res immobiles, dicuntur res ſoli, quaſi quæ ſolo inhærent, ut domus, agri, fundi, &c. quorum pretium angetur fœnore imminuto, ut ſupra in Auguſto cap. 41.

5. *Alterum*] Hoc eſt pretium Inſularum, cæteroquin multis exitio futura erat clades illa.

6. *Auguſtum*] Tacitus lib. 4. Annalium, de Senatus Sententia ſic appellatum ſcribit; ſed eum Tiberio volente factum ſit, ideo Senatus nulla mentio apnd Suetonium.

7. *Teſtamento*] Quo quid ſingulis datum eſſet ſupra vide in Auguſto cap. 101. Beroaldus & Sabellicus legunt *duplicata*; quod Suetonius duplicationis illius alibi non meminerit; ſed eam ex Taciti Annal. 1. colligere eſt.

8. *Singula millia denariorum*] Denarius, ut ſupra in Julio cap. 4. notatum eſt, quatuor ſeſtertiis æquivalet: qua ratione quaterna millia nummûm hîc intelligenda ſunt, noſtræ vero monetæ 175 lib. quam ſummam ſingulis Prætorianis Tiberius largitus eſt. Cum igitur novem Prætorianorum cohortes circa ſe Auguſtus habuerit, ſi tot milites ſingulis Prætorianorum cohortibus aſſignaveris, quot in Legionariis cohortibus erant, ſcilicet 420, erit illius donativi ſumma 654500 lib. Tanta enim exurgit multiplicato per 175 hominum numero, qui ratione poſita 3780 fuerint: tot enim reperias, ſi 420 per 9 multiplicaveris.

9. *Syriacis*] Romanas intelligit, quæ in Syria militabant. De Sejano & ejus ſeditione mox plura.

10. *Miſſiones*] De his ſupra in Julio cap. 7. & Auguſto cap. 49. & de illarum commodis, infra Calig. cap. 44.

11. *Compendium*] Hoc eſt, lucrum: præmia enim veteranis danda, ſi miſſi fuiſſent, lucrabatur.

12. *Civitatibus*] Plinius lib. 2. cap. 84. auctor eſt tempore Tiberii contigiſſe terræ motum, poſt hominum memoriam maximum, quo una nocte duodecim Aſiæ civitates proſtratæ ſint.

CAPUT XLIX.

PROCEDENTE mox tempore, etiam ad rapinas convertit animum. Sat conſtat, [1] Cn. Lentulum augurem, cui cenſus maximus fuerit, metu & angore ad faſtidium vitæ ab eo actum, & ut ne quo niſi ipſo herede moreretur. Condemnatam & generoſiſſimam fœminam Lepidam, in gratiam [2] Quirini conſularis prædivitis, & [3] orbi, qui dimiſſam eam e matrimonio poſt vigeſimum annum veneni olim in ſe comparati arguebat: præterea Galliarum & Hiſpaniarum, Syriæque & Græciæ Principes confiſcatos, ob tam leve ac tam impudens calumniatum genus: ut quibuſdam non aliud ſit objectum, quam quod [4] partem rei familiaris in pecunia haberent. Plurimis etiam civitatibus & privatis veteres immunitates & [5] jus metallorum ac [6] vectigalium ademta. Sed & [7] Vononem Regem Parthorum, qui pulſus a ſuis, quaſi in fidem Populi Romani cum ingenti gaza [8] Antiochiam ſe receperat, ſpoliatum perfidia & occiſum.

NOTÆ.

1. *Cn. Lentulum*] Seneca lib. 2. de Beneficiis cap. 27. *Cneus Lentulus augur divitiarum maximum exemplum quater millies ſeſtertium ſuum vidit*, id eſt 7500000 lib. quibus tantis bonis cumulatus ab Auguſto nec contentus fuerat.

2. *Quirini*] Hujus probabile eſt mentionem fieri a D. Luca cap. 2. v. 2. Evan-

gelii, atque etiam a Joſepho lib. 17. in ipſo fine, & lib. 18. cap. 1. & ſequentibus.

3. *Orbi*] Hujuſmodi hominum liberis carentium auctoritas erat magna Romæ tunc temporis; multi namque hereditatis obtinendæ ſpe, illis adulabantur. Seneca lib. de Conſolatione ad Marciam cap. 19. *In civitate noſtra plus gratia orbitas confert, quam eripit; adeoque, ſenectutem ſolitudo quæ ſolebat deſtruere, ad potentiam ducit, ut quidam odia filiorum ſimulent, & liberos ejurent, & orbitatem manu faciant.* &c. De quibus plura paſſim apud Auctores præſertim Satyricos, qui heredipetas multis inſectantur.

4. *Partem rei familiaris in pecunia haberent*] Hoc eſt, quod duas bonorum ſuorum partes in ſolo non collocaſſent, contra Senatuſconſultum de quo modo capite proxime præcedenti, maximam fortaſſe præſentis pecuniæ ſummam ſervantes, quod nolebat ſuſpicioſus ille Princeps, metu novitatum, ad quas ipſa præſertim efficax eſt. Certe ſatius videtur locum hunc ſic intelligere, quam ad veterem illam Legem qua auctore Dione lib. 41. definitus olim fuerit habendæ pecuniæ modus, & abolitam reſtituerit Cæſar, vetans ne quis in auro argentove pluſquam ſexaginta ſeſtertiis poſſideret.

5. *Jus metallorum*] Quibuſdam civitatibus, Hiſpanicis præſertim, licebat fodere ſibi metalla, unde magni illis proventus: metallis enim adeo ferax erat Hiſpania, ut Gallæciam, Luſitaniam, & Aſturiam, vicena millia pondo auri præſtitiſſe quidam tradiderint, auctore Plinio lib. 33. cap. 4.

6. *Vectigalium*] Supra in Auguſto c. 46. & 92.

7. *Vononem*] Hujus meminere Joſephus lib. 18. cap. 4. & Tacitus lib. 2. ubi hiſtoriam hanc aliter narrat, & culpa Tiberium abſolvit.

8. *Antiochiam*] Appianus in Syriacis auctor eſt Nicanorem condidiſſe ſexdecim Urbes hujus nominis. Veroſimile eſt hic intelligi ſplendidiſſimam illam, quæ Syriæ quondam caput fuit. Vetus nomen apud Europæos retinuit, apud Turcas dicitur *Antachio*.

CAPUT L.

ODium & adverſus neceſſitudines, in Druſo primum fratre detexit: prodita ejus epiſtola, qua ſecum de cogendo ad [1] reſtituendam libertatem Auguſto agebat: deinde & in reliquis. [2] Juliæ uxori tantum abfuit, ut relegatæ, quod minimum eſt, officii aut humanitatis aliquid impertiret, ut ex conſtitutione patris uno [3] oppido clauſam, domo quoque egredi, & commercio hominum frui vetuerit; ſed & peculio conceſſo a patre præbitiſque [4] annuis fraudavit, per ſpeciem [5] publici juris, quod nihil de his Auguſtus Teſtamento caviſſet. Matrem Liviam gravatus, velut partes ſibi æquas potentiæ vindicantem, & congreſſum ejus aſſiduum vitavit; & longiores ſecretioreſque ſermones, ne ejus conſiliis, quibus tantum interdum & [6] ægre uti ſolebat, regi videretur. Tulit etiam perindigne actum a Senatu, ut titulis ſuis quaſi Auguſti, ita & Liviæ filius adjiceretur. Quare non [7] *Parentem Patriæ* appellari, non ullum [8] inſignem honorem recipere publice paſſus eſt. Sed & frequenter admonuit, *quod non majoribus, nec fœminæ* [9] *convenientibus negotiis abſtineret*: præcipue ut animadvertit incendio juxta ædem Veſtæ & ipſam interveniſſe; populumque & milites, quo enixius opem ferrent adhortatam, ſicut ſub marito ſolita eſſet.

Notæ.

1. *Reſtituendam libertatem*] Suetonius infra Claudii cap. 1. & Tacitus, idem agitaſſe tradunt.

2. *Julia*] Cohærere non videtur hic locus cum eo quod ſupra cap. 11. de Tiberii erga Juliam officiis retulit, niſi fortaſſe ſuſpiceris, id eo conſilio tunc temporis a Tiberio factum, ut hac ſpecie moderationis, aut reverentiæ, Auguſtum ſibi remereretur.

3. *Oppido*] Rheginorum ſcilicet, ut ſupra in Auguſto cap. 65.

4. *Annuu*] Annua dicuntur pecuniæ ſingulis annis in alicujus alimoniam pendendæ.

5. *Publici juris*] Quaſi violanda fuiſſet tali penſione, defuncti voluntas, noluiſſetque Auguſtus præberi, ſiquidem præbendum non juſſerat.

6. *Ægre*] Alii legunt *& egere.*

7. *Parentem patriæ*] Tacitus: *Multa patrum & in Auguſtam adulatio, alii Parentem, alii Matrem Patriæ appellandam; pleriquè ut nomini Cæſaris aſcriberetur,* JULIÆ FILIUS, *cenſebant.* Quin & in antiquis nummis legitur ineptus hic titulus, JULIA AUGUSTA GENITRIX ORBIS.

8. *Inſignem honorem recipere publice paſſus eſt*] Quin & mortuæ delatos honores per modeſtiæ ſpeciem Senatum minuere juſſit, ut idem Tacitus lib. 5.

9. *Convenientibus*] Qualia ſunt publica negotia, a quorum tractatione fœminas arcent Leges.

CAPUT LI.

DEHINC ad ſimultatem uſque proceſſit, hac ut ferunt de cauſſa: Inſtanti ſæpius, ut civitate donatum in [1] decurias allegeret, negavit alia ſe conditione allecturum, quam ſi pateretur adſcribi [2] albo, *extortum id ſibi a matre.* At illa commota, veteres quoſdam ad ſe Auguſti [3] codicillos de acerbitate & intolerantia morum ejus e [4] ſacrario protulit, atque recitavit. Hos & cuſtoditos tamdiu, & exprobratos tam infeſte, adeo graviter tulit, ut quidam putent inter cauſſas ſeceſſus hanc ei vel præcipuam fuiſſe. [5] Toto quidem triennio, quo vivente matre abfuit, ſemel omnino eam, nec amplius quam uno die, ac pauciſſimis vidit horis: ac mox neque ægræ adeſſe curavit, defunctamque, & dum adventus ſui ſpem facit, complurium dierum mora, corrupto demum & tabido corpore funeratam prohibuit [6] conſecrari; quaſi id ipſa mandaſſet. Teſtamentum quoque ejus pro irrito habuit, omneſque amicitias & familiaritates, etiam quibus ea funeris curam moriens demandarat, intra breve tempus afflixit; uno ex his equeſtris ordinis viro & in [7] antliam condemnato.

Notæ.

1. *Decuriæ*] Judicum de quibus ſupra cap. 41. & Aug. cap 29. & 32.

2. *Albo*] Album erat tabula, qua Judicum, ſive aliorum quorumvis album erat, nomina deſcripta proponebantur. Hinc toties apud Juriſconſultos albi mentio, v. g. *de albo corrupto*. multabatur enim qui illud corrupiſſet aut quoquomodo vitiaſſet. De albo Pontificis Maximi jam ſupra quædam in Julio cap. 40

3. *Codicillos*] Aldus Manutius de Codicillis hoc habet. Dicti ſunt a codicibus, id eſt arborum libris: plures enim ligneæ tabellæ glutino jungebantur, item ut junguntur hodie noſtri libri. Sed antequam in arborum libris, palmarum in foliis eſſe ſcriptum Plinius auctor eſt, lib. 13. cap. 11. ubi pugillaria ſignificat codicillos eſſe, id eſt tabellas cerâ illitas, in quibus pungendo, ſtylo impreſſo ſcriberetur, unde pugillaris nomen. Verum etſi ante chartam fuere, poſt eamdem tamen inventam man-

ſere codicilli, commodi ſcilicet cauſa, quoniam ubi charta & atramentum non adeſſet, ut in itinere, in cœna, in Senatu, codicilli ſtylo ſcripti mittebantur. Notaſis Guillandum pro *palmarum* in loco Plinii mox laudato legere *malvarum*, quod & in malvarum foliis aliquando ſcriptum ſit: quod indicant verſus quos ipſe ex Iſidoro adducit:

> *Hæc tibi Arataeis multum invigilata lucernis*
> *Carmina, queis ignes novimus aërios:*
> *Levis in aridulo malvæ deſcripta libello,*
> *Pruſiaca vexi munera navicula.*

De quibus plura idem Plinius capite ſequenti.

4. *Sacrario*] De Larario Torrentius explicat, de quo in Auguſto cap. 7. Alii de peculiari quadam ædium parte Auguſto conſecrata, in qua ejus imaginem haberet, & ipſum coleret, reconditis ibidem pretioſiſſimis quibuſque ſibi ab Auguſto relictis.

5. *Toto quidem triennio*] Quidam legebant *biennio*: quod non niſi paulo plus quam biennium interceſſerit; unde Torrentius *toto* liberaliter dictum ait, non exacte ad verum. Certe in Memmiano & Vitterbienſi codicibus Caſaubonus legit *triennio*; quod credibile ſit, aut in Faſtis, aut in Suetonio errorem ſubeſſe: hujus enim Auctoris exactiſſimæ diligentiæ repugnare videtur, quod totum dixerit triennium, ſi hoc non niſi paucis menſibus inceptum credidiſſet.

6. *Conſecrari*] Ut de Julio cap. 88. & Auguſto cap. 101. a Claudio conſecrata poſtmodum fuit, infra in Claudio cap. 11. & Dione lib. 60.

7. *Antliam*] Alii legunt *Anticyram*, ut intelligatur Eques ille in Inſulas condemnatus, quod vulgare fuit hac ætate ſupplicium. Sed quia ut inſolitum quid affertur, ideo prior lectio ſervata eſt. Antlia porro erat machina hauriendæ aquæ comparata, qua pedum niſu & agitatione aquæ tollerentur per modiolos atque hauſtra, qualem memorat Martialis lib. 9. Epig. 19.

> *Sed de valle brevi quas det ſitientibus hortis,*
> *Curva laboratas antlia tollit aquas.*

Et clare Artemidorus lib. 1. cap. 50. ubi de quodam loquitur, qui cum ſomniaſſet, ſe omni corpore immoto, pedibus duntaxat laborare moverique, neque tamen hilum progredi, evenit ut in antliam damnaretur: exhaurientibus autem hoc uſu venit, ut pedes ambulantium inſtar moveant; maneant tamen in eodem loco. Quæ ipſa ferme ſunt Artemidori verba latine reddita. De quo & Lipſius lib. 2. Electorum cap. 15. Haurienda autem hæc aqua vel ex metallorum fodinis, vel lapidum intelligi poteſt, aut etiam e navis ſentina, quomodo apud nos damnantur ad remiges. Unde nec omnino rejicienda Griphii lectio *latomiam*, & Beroaldi.

CAPUT LII.

FILIORUM neque naturalem Druſum, neque adoptivum Germanicum patria caritate dilexit. Alterius vitiis infenſus: nam Druſus animi fluxioris, remiſſiorisque vitæ erat. Itaque ne mortuo quidem perinde affectus eſt: ſed tantum non ſtatim a funere ad negotiorum conſuetudinem rediit, [1] juſtitio longiore inhibito. Quin & [2]Ilienſium legatis paullo ſerius conſolantibus, quaſi obliterata jam doloris memoria irridens: *Se quoque* reſpondit *vicem eorum dolere, quod egregium civem* [3] *Hectorem amiſiſſent.* Germanico uſque adeo obtrectavit, ut & præclara facta ejus pro ſupervacuis elevaret; & glorioſiſſimas victorias, ceu damnoſas Reipublicæ increparet. Quod vero Alexandriam propter immenſam & repentinam [4] famem inconſulto ſe adiſſet, queſtus eſt in Senatu. Etiam cauſſa mortis fuiſſe ei per Cn. [5] Piſonem legatum Syriæ creditur: quem mox hujus criminis reum putant quidam mandata prolaturum, niſi [6] ea ſecreta obſtarent. Per quæ multifariam [7] increpi-

tum, & per noctes celeberrime acclamatum eſt, *Redde Germanicum.* Quam ſuſpicionem confirmavit ipſe poſtea: [8] conjuge etiam aç liberis Germanici crudelem in modum afflictis.

NOTÆ.

1. *Juſtitio*] Juſtitium Gellio lib. 20. cap. 1. eſt quaſi juris interſtitio, aut juris ſtatio; tunc enim publica negotia ceſſabant, propter luctum publicum, unde in Reipublicæ calamitatibus indici ſolitum eſt. Lucanus:

Clauſaque juſtitio triſti fora, &c.

Et plura Livius.

2. *Ilienſium*] Trojanorum. Sed duplex fuit Ilium; ſcilicet vetus, cujus nullæ etiam Tiberii temporibus reliquiæ, ut auctor eſt Strabo lib 13. & novum de quo plura idem Auctor. Hodie vetus nomen retinens *Troja*, teſte Sophiano.

3. *Hectorem*] Qui mille annis ante occiſus fuerat. Tardam illorum conſolationem ridet.

4. *Famem*] Quæ Romam vexabat, quó præcipuam ex Ægypto annonam invehi ſolitam fuiſſe jam ſupra notatum eſt in Julio cap. 35. &c.

5. *Piſonem*] De quo ſupra cap. 41.

6. *Ea ſecreta*] Caſaubonus legendum cenſet, *niſi ea ſecreto*: & Torrentius ex uno codice in quo reperit etiam, *ſecreto* ſuſpicatur ſic phraſim ordinandam eſſe, *ni Sejanus ſecreto obſtaret*. Quod & Taciti Hiſtoriæ maxime conveniat.

7. *Increpitum*] Alii *inſcriptum*. Quod & poteſt; ſtatuis enim & aliis etiam locis convitia adſcribebant, ut ex Julii cap. 80. colligas.

8. *Conjuge & liberis*] De quibus libro ſequente plura.

CAPUT LIII.

NURUM [1] Agrippinam, poſt mortem mariti, liberius quiddam queſtam, manu apprehendit: Græcoque verſu, [2] *Si non dominaris*, inquit, *filiola, injuriam te accipere exiſtimas?* Nec ullo mox ſermone dignatus eſt. Quondam vero inter cœnam porrecta a ſe poma guſtare non auſam, etiam vocare deſiit, ſimulans, ſe veneni crimine acerſitum: cum [3] præſtructum utrumque conſulto eſſet, ut & ipſe tentandi gratia offerret, & illa quaſi certiſſimum exitium caveret. Noviſſime calumniatus, modo ad [4] ſtatuam Auguſti, modo [5] ad exercitus confugere velle, [6] Pandatariam relegavit: convitiantique oculum per centurionem verberibus excuſſit. Rurſus mori inedia deſtinanti, per vim ore diducto, inſulciri cibum juſſit. Sed & perſeverantem, atque ita abſumptam, criminoſiſſime inſectatus eſt, cum diem quoque natalem ejus inter [7] nefaſtos referendum ſuaſiſſet. [8] Imputavit etiam, quod non laqueo ſtrangulatam in [9] Gemonias abjecerit: proque tali clementia interponi decretum paſſus eſt, quo ſibi gratiæ agerentur, & Capitolino Jovi donum ex auro ſacraretur.

NOTÆ.

1. *Agrippinam*] Agrippa genitam & Julia, quæ poſtmodum Tiberii uxor fuerat, ſupra cap. 7. & ab Auguſto relegata, ſupra cap. 11. & in Auguſto. Ideo Tiberi nurum, quia Germanico ejus filio adoptivo, ut capite præcedenti, nupta.

2. *Si non dominaris*] Tacitus quoque, *correptam Græco verſu, ideo lædi quia non regnaret*. Sed quis ille verſus, cujuſque Poëtæ, ignoratur.

3. *Præſtructum*] Sejanus has inſidias Agrippinæ ſtruxerat. Vide Tacit. 4. Annal.

4. *Statuam Auguſti*] Huc cum ſervi præſertim confugerent, tali facto dominationem ipſi Tiberio exprobrare viſa fuiſſet; quanquam ingenui quoque ad ſtatuas confugerent, ut de Antonii Triumviri filio in Auguſto cap. 17. notatum eſt.

5. *Ad exercitus*] Quaſi illos adverſus Tiberium concitatura, utpote quibus gratiſſima erat, tum ſui tum Germanici conjugis cauſſa, ut conſtat ex Tacito Annal. lib. 1. & 2.

6. *Pandatariam*] Quo mater ejus miſſa fuerat, ſupra in Auguſto cap. 65.

7. *Nefaſtos*] Atros & ominoſos, ut patet, quamvis improprie ſi Gellium audias lib. 4. cap. 9. *Religioſi enim dies dicuntur triſti omine infames, impeditique; in quibus & res divinas facere, & rem quampiam novam exordiri temperandum eſt. Quos multitudo imperitorum prave & perperam nefaſtos appellant.*

8. *Imputavit*] Hoc eſt beneficii inſtar haberi voluit. Quo ſenſu Juven. Sat. 5.

tamen imputat hunc rex:

Et quamvis rarum; tamen imputat, &c.

Notat Caſaubonus huic Auctori, ac inſuper Tacito, Juvenali, Plinio, Quintiliano, aliiſque Scriptoribus inferioris ævi, *imputare* idem eſſe, ac *poſtulare ut aliquid ſibi gratiæ loco appenatur.*

9 *Gemonias*] Gemoniæ ſcalæ erant ad quas corpora damnatorum trahebantur, inde mittenda in præceps quod, quemadmodum & ſtrangulari, & unco trahi tam dedecoroſum erat, quam quod maxime. Hinc Gemonias a gemitibus dictas volunt, de quibus adhuc infra.

CAPUT LIV.

CUM ex Germanico tres nepotes, Neronem & Druſum & Caïum, ex [1] Druſo unum [2] Tiberium haberet, deſtitutus morte liberorum, maximos natu de Germanici filiis, Neronem & Druſum P. C. commendavit: diemque utriuſque [3] tyrocinii, [4] congiario plebi dato, celebravit. Sed ut comperit, [5] ineunte anno, pro eorum quoque ſalute publice vota ſuſcepta: egit cum Senatu, *Non debere talia præmia tribui, niſi expertis & ætate provectis:* atque ex eo, patefacta interiore animi ſua nota, omnium criminationibus obnoxios reddidit: variaque fraude inductos, ut & concitarentur ad convitia & concitati perderentur, accuſavit per literas, amariſſime congeſtis etiam probris, & [6] judicatos hoſtes fame necavit: Neronem, in inſula [7] Pontia: Druſum, in ima parte Palatii. Putant Neronem ad voluntariam mortem coactum, cum ei carnifex, quaſi ex Senatus auctoritate miſſus, [8] laqueos & uncos oſtentaret: Druſo autem adeo alimenta ſubducta, ut [9] tomentum e [10] culcitra [11] tentaverit mandere: amborum ſic [12] reliquiis diſperſis, ut vix quandoque colligi poſſent.

NOTÆ.

1. *Druſo*] Naturali filio. Cap. 52.

2. *Tiberium*] Qui poſtea Caligulæ juſſu periit. Lib. ſequente cap. 23.

3. *Tyrocinii*] Forenſis ſcilicet, de quo ſupra in Auguſto cap. 26 & ſupra hoc eodem, &c.

4. *Congiario*] Quid ſit, in Cæſare cap. 27. & alibi.

5. *Ineunte anno*] Calendis nempe Januariis, quo die pro Imperatorum ſalute vota ſuſcipi moris erat.

6. *Judicatos hoſtes*] Reipublicæ ſcilicet, ut de Antonio ſupra in Auguſto cap. 26.

7. *Pontia*] Duplex in mari Tyrrheno hujus nominis Inſula: altera in Sinu Formiano, qui hodie *Golfo di Gaeta.* Altera ante Veliam Lucaniæ urbem, etiam hodie *Ponza.* De priori videtur intelligendus hic locus, utpote in quam cives damnati deportarentur.

8. *Laqueos & uncos*] Carnificina inſtrumenta, illi ad ſtrangulandum, hi ad tra-

hendum ignominioſe corpus in Gemonias, v.g. ut capite proxime præcedenti, & infra cap. 75.

9. *Tomentum*] Farcimen eſt quo implentur culcitræ, divitum quidem ex lana alba, unde leuconicum dicebatur; pauperum vero ex concisis arundinibus, quod ſtrameorum plebeiorum, & tomentum Circenſe dicebatur, quia in Circo ſternebatur ab egenis ad acquieſcendum. Martialis Apophoret. Epig. 160.

Tomentum conciſa palus Circenſe vocatur,
Hæc pro leuconico ſtramina pauper emit.

Ubi alii legunt *pro lingonico.*

10. *Culcitra*] Ab inculcando dictam ait Varro, quia tomentum in ea inculcabatur, aut ſimile quid.

11. *Tentaverit*] Tacitus Auctor eſt, non tentaſſe modo, ſed & novem diebus hoc cibo ſuſtentatum. Simile quid de Cæſarianis militibus narrat in Bruto Plutarchus, & de Perſis Eleunte obſeſſis Herodotus.

12. *Reliquiis diſperſit*] Quod ultimum eſt Tyrannorum in eos quos oderant, crudelitatis argumentum. Unde Ovidius in fine librorum de Ponto:

Ergo ſummotum patria proſcindere. livor
Deſine, neu cineres ſparge cruente meos.

CAPUT LV.

SUPER veteres amicos ac familiares, viginti ſibi e numero principum civitatis depopoſcerat, velut [1] conſiliarios in negotiis publicis. Horum omnium vix duos aut tres incolumes præſtitit: cæteros, alium alia de cauſſa perculit. Inter quos cum plurimorum clade [2] Ælium Sejanum, quem ad ſummam potentiam, non tam benevolentia provexerat, quam ut eſſet cujus miniſterio ac fraudibus liberos Germanici circumveniret: nepotemque ſuum ex Druſo filium naturalem ad ſucceſſionem Imperii confirmaret.

NOTÆ.

1. *Conſiliarios*] Auguſti exemplo, ſupra in Auguſto cap. 35.

2. *Ælium Sejanum*] Hunc tam offendiſſe quam amaſſe periculoſum fuit, ut ait Seneca Epiſt. 55 quippe qui dum poſſet apud Tiberium omnia, quos voluit, ad libitum evexit, depreſſit, oppreſſit; damnati autem & occiſi amicos fere omnes, idem Tiberius interfecit. Hunc affectati reum Imperii Senatus tam cupide condemnavit, & punivit, ut ne ejus quidem filiæ pepercerit, patet ex Tacito Annal 5. ubi horrenda prorſus animadvertendi ratio de qua etiam infra cap. 61. *Quo die illum Senatus deduxerat, populus in fruſta diviſit; in quem quidquid congeri poterat, dii homineſque contulerant, ex eo nihil ſuperfuit quod carnifex traheret,* &c. Seneca lib. de Tranquillitate vitæ cap. 11. De eo videſis plura apud Tacitum Annal. 4. & 5. &c.

CAPUT LVI.

NIHILO lenior in convictores [1] Græculos, quibus vel maxime acquieſcebat. Zenonem quemdam exquiſitius ſermocinantem, cum interrogaſſet, *quænam illa tam moleſta* [2] *dialectos eſſet*; & ille reſpondiſſet, [3] *Doridem*; relegavit [4] Cinariam: exiſtimans exprobratum ſibi veterem ſeceſſum: quod Dorice Rhodii loquantur. Item cum ſoleret ex lectione quotidiana quæſtiones [5] ſuper cœnam proponere: comperiſſetque, Seleucum Grammaticum a miniſtris ſuis perquirere quos quoque tempore tractaret auctores, atque ita præparatum venire: primum a contubernio removit, deinde etiam ad mortem compulit.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. *Graculos*] Literatos illos homines de quibus ſupra cap. 46. ſic per contemptum appellati ſunt, quia tunc temporis Romæ plures erant e Græcia advenæ paraſitantes, victumque adulationibus quæritantes, contra quos tot Juvenalis convitia Sat. 3.

Graculus eſuriens in cœlum juſſeris, ibit, &c.

2. *Dialectos*] Loquendi ratio ſeu idioma, apud Græcos quadruplex eſt.

3. *Doridem*] Dorica dialectus una eſt e quatuor, quarum omnium originem, quique populi his uterentur Strabo narrat diligenter lib. 14. ubi & Rhodios origine Dores extitiſſe notaveris.

4. *Cinariam*] Inſula eſt maris Ægei una ex Cycladibus; vel, ut aliis placet, *Sporadibus*; hodie *Zenara*.

5. *Super cœnam*] Inter cœnandum. Vide ſupra in Julio cap. 87. & Auguſto cap. 77.

CAPUT LVII.

SÆVA ac [1] lenta natura ne in puero quidem latuit: quam Theodorus [2] Gadareus rhetoricæ præceptor & perſpexiſſe primus ſagaciter, & aſſimilaſſe aptiſſime viſus eſt: ſubinde in [3] objurgando appellans eum, πηλὸν αἵματι πεφυραμένον. Sed aliquanto magis in Principe eluxit: etiam inter initia, cum adhuc favorem hominum moderationis ſimulatione captaret. [4] Scurram, qui prætereunte funere elato mortuo mandarat ut nuntiaret Auguſto, *nondum reddi* [5] *legata, quæ plebi reliquiſſet*, attractum ad ſe, recipere debitum ducique ad ſupplicium imperavit, & patri ſuo verum referre. Nec multo poſt in Senatu Pompeio cuidam, Equiti Romano, quiddam perneganti, dum vincula minatur, affirmavit fore *ut ex Pompeio Pompeianus fieret*: acerba cavillatione ſimul hominis nomen inceſſens, veterumque [6] partium fortunam.

NOTÆ.

1. *Lenta*] Suſpicatur Caſaubonus legendum eſſe *truculenta*, ſed repugnant codices & ipſa Auctoris brevitas; cui accedit etiam quod apprime cohæret cum iis quæ ſupra dicta ſunt de illo, cap. 21. ac de lentitudine illa intelligendum non quæ iraſci quodammodo neſciat, ſed quæ veluti ſopita quædam ira eſt, quam Seneca lib. de Ira manu ſævam, verbis parciorem eſſe dicit, de qua Cicero lib. 1. ad Atticum Epiſt. 11. *Nil ego illo impudentius, aſtutius, lentius, novi*. Hujus vitii comparatione virtus dicatur ira illa, quæ ſe ſtatim promit; unde Cicero 1. de Legibus, bonorum virorum eſſe dicit admodum iraſci. Et ad Atticum, *Irritabiles eſſe animos optimorum ſæpe hominum & eoſdem placabiles*, &c.

2. *Gadareus*] Oriundus Gadara aut Gadaribus, aut etiam Gadora ex urbe Paleſtinę, etiam hodie *Gadara* ſed everſa. Celebris ille fuit, ut patet ex Quintiliani lib. 3 ubi dicitur Tiberius illum audiſſe Rhodi, cum in eam Inſulam ſeceſſiſſet.

3. *Objurgando*] Verbum hoc perſuaſerit Theodorum illum, aut alium eſſe ab eo cujus meminit Quintilianus loco citato; aut Tiberium ab eo jam inde ab adoleſcentia edoctum; quis enim eum, conſularem, tot bellorum ducem, ac Tribunitiæ pote tatis virum a Rhetore credat objurgandum? Tunc enim Tiberius functus erat his honoribus cum Rhodum ſeceſſit. Certe Sophiſta ille de quo ſupra cap. 21. pœnas dedit promptiſſimas, qui auſus eſſet illi etiam inter diſputandum conviciari.

4. *Scurram*] Dicacem hominem ſignificat, ridiculiſque, haud ſalva perſonæ in dignitate, verbis inceſſentem, quos Latinitas promiſcue cum mimis & hiſtrionibus uſurpat, quales etiam fuiſſe in funeribus colligas ex cap. 19 Veſpaſiani.

5. *Legata*] Quæ plebi juſſerat eroganda, ſupra in Auguſto cap. 101.

6. *Partium*] Pompeianarum ſcilicet quas Julius acie Pharſalica profligarat.

CAPUT LVIII.

SUB idem tempus, conſulente Prætore, an [1] judicia majeſtatis cogi juberet, exercendas eſſe Leges reſpondit, & atrociſſime exercuit. Statuæ quidam Auguſti caput demſerat, ut [2] alterius imponeret. Acta res in Senatu. Et quia ambigebatur, per tormenta quæſita eſt. Damnato reo, paullatim hoc [3] genus calumniæ eo proceſſit, ut hæc quoque capitalia eſſent: circa Auguſti ſimulacrum [4] ſervum cecidiſſe: [5] veſtimenta mutaſſe: nummo vel anulo [6] effigiem impreſſam, [7] latrinæ aut lupanari intuliſſe, dictum ullum factumve ejus exiſtimatione aliqua læſiſſe. Periit denique & is qui honores in colonia ſua [8] eodem die decerni ſibi paſſus eſt, quo decreti & Auguſto olim erant.

NOTÆ.

1. *Judicia majeſtatis*] Quid ſint, ſupra cap. 2. & de voce *cogi*, in Auguſto cap. 36.

2. *Alterius*] Ipſius Tiberii. A Granio Marcello factum id narrat Tacitus 1. Annalium. Sed cur ideo ſic Tiberius exarſit? Quia nimirum, ut ait Lipſius ad locum Taciti, ſolebant Tyranni ea ignominia afficere, videbaturque occulte Granius damnaſſe Auguſtum quaſi talem. Hieronymus in Prophetam Habacuc cap. 4. *Cum Tyrannus detruncatur, imagines quoque ejus deponuntur, & ſtatua, & vultu tantummodo commutato, ablatoque capite, ejus facies qui vicerit, ſuperponitur.* Quod ſæpe temporibus illis factitatum conſtat, Calig. infra cap. 22. Capita mutabant & titulos, ac quandoque titulos tantum, remanentibus capitibus. Quod ex Pauſania in Atticis, Corinthiacis colligere eſt, ut & ex Plinio non uno in loco.

3. *Genus calumniæ*] Calumniandi licentiam ſub Tiberio. Notat etiam Tacitus lib. 1. Annalium, & Seneca lib. 3 de Beneficiis cap. 26. *Sub Tiberio Cæſare fuit accuſandi frequens & pene publica rabies, quæ omni civili bello gravius togatam civitatem confecit. Excipiebatur ebriorum ſermo, ſimplicitas jocantium, nihil erat tutum*, &c.

4. *Servum*] His licebat ad ſtatuas Principis tanquam ad aſylum confugere; neque de illis tantum intelligendus hic locus, ſed de iis omnibus qui inibi a quocumque cæſi forent.

5. *Veſtimenta mutaſſe*] Hoc in loco ſacrato prohibitum, ut patet ex Valerio Maximo lib. 2. *Manifeſtum igitur eſt tantum religionis ſanguini & affinitati quantum ipſis diis immortalibus tributum; quia inter iſta tam ſancta vincula, non magis quam in aliquo ſacrato loco nudare ſe, fas eſſe credebatur.* Quod & confirmat Plutarchus in Quæſtionibus Romanis, & de re quavis inhoneſta Arrianus lib. 2. cap. 8. Veſtimentorum hæc mutatio non male a Beroaldo refertur ad eos qui luctu, aliave quapiam de cauſa veſtem interdum in foro mutarent, inſtar illius Criſpini de quo Martialis lib. 8. Epig. 48.

Neſcit cui dederit Tyriam Criſpinus abollam,
Dum mutat cultus, induiturque novos.

6. *Effigiem*] Exemplo eſt apud Senecam libro 3. de Beneficiis Paulus vir Prætorius, quem Macro quidam turpiſſimus delator accuſaturus erat, quod Tiberii imaginem gemma exſculptam habens, in convivio matulam ſumpſiſſet, ni ſervi acceſſiſſet induſtria. Teſtis eſt etiam Philoſtratus damnatum quemdam quod ſervum verberaſſet, qui forte denarium gerebat, quo effigta eſſet imago Cæſaris.

7. *Latrinam*] Varro libro 8. de Lingua Latina dicit, balneum domeſticum ab Antiquis *lavatrinam* appellatum, ac deinde brevitatis cauſa *latrinam*, & colluviaria etiam ac ſordium receptacula ſunt, ut patet ex ejuſdem Auctoris libro 4. Erant & publicæ latrinæ, quarum meminit Suetonius in Lucani vita

8. *Eodem die*] Notandum quam ſollicitus eſſet dierum obſervator. Tacitus enim libro 6. Annalium, ubi de Agrippinæ morte, *Eodem die defunctam quo biennio ante*

Sejanus pœnas luiſſet, memoriaque id prodendum addidit Cæſar Quod certe ſuperſtitioſe obſervari ab ipſo potuit, ſed potius conſulto, ut religionis obtentu vulgi animos irretiret.

CAPUT LIX.

MULTA præterea, ſpecie gravitatis ac morum corrigendorum, ſed & magis naturæ obtemperans, ita ſæve & atrociter factitavit, ut nonnulli verſiculis quoque & præſentia exprobrarent, & futura denuntiarent mala:

> [a] [1] *Aſper & immitis, breviter vis omnia dicam?*
> *Diſpeream ſi [2] te mater amare poteſt.*
> [3] *Non es Eques. quare? non ſunt tibi millia centum:*
> *Omnia ſi quæras, & Rhodos exſilium eſt.*
> *Aurea mutaſti [4] Saturni ſecula, Cæſar:*
> *Incolumi nam te, ferrea ſemper erunt:*
> *Faſtidit vinum, quia jam [5] ſitit iſte cruorem:*
> *Tam bibit hunc avide, quam bibit ante [6] merum.*
> [7] *Adſpice felicem ſibi, non tibi, Romule, Syllam:*
> *Et Marium, ſi vis, adſpice, ſed reducem.*
> *Nec non AntonI civilia bella moventis,*
> *Nec ſemel infectas adſpice cæde manus.*
> *Et dic, Roma perit: [8] regnabit ſanguine multo,*
> *Ad regnum quiſquis venit ab exſilio.*

Quæ primo quaſi ab impatientibus Romæ dominii, ac non tam ex animi ſententia, quam [9] bile & ſtomacho fingerentur, volebat accipi. Dicebatque idemtidem, *Oderint, dum probent.* Deinde vera plane certaque eſſe ipſe fecit fidem.

INTERPRETATIO.

a O *acerbo & crudelis, viſne ut paucis referam cuncta? Peream ſi mater* tua *poteſt te diligere. Non es Eques* Romanus. *Quid ita?* Quia *non poſſides centum millia* ſeſtertiorum: *ſi petis cuncta, Rhodos* locus eſt *exilii* tui. O *Tiberi, invertiſti ætatem fortunatam: te enim ſalvo, ſemper erit infortunata. Vinum deſpicit, quia hic ſitit nunc ſanguinem; hunc potat tam libidinoſe, quam ante potavit vinum purum.* O *Romule, intuere Syllam felicem, ſed ſibi, non tibi: vide quoque, ſi vis, Marium, ſed* illum qualis erat *cum reverſus eſt. Intuere etiam manus Antonii excitantis bellum civile, ſæpe commaculatas occiſionibus, & dic, Roma deſtruitur; ille dominabitur cum magnis cædibus, quicumque evehitur ad dominationem, poſt exilium.*

NOTÆ.

1. *Aſper & immitis, &c.*] Torrentius exiſtimat quatuor hæc priora diſticha variis ſingula temporibus edita fuiſſe, proinde ſeparari debere, cætera conjungi. Certe diverſam unumquodque ſententiam continet & explet.

2. *Te mater amare*] Tacitus Annal. 1. *Hunc quoque aſperavere carmina incertis auctoribus vulgata in ſævitiam ſuperbiamque ejus, & diſcordem cum matre animum.*

3. *Non es Eques*] Torrentius & ex eo Schildius, cenſet hos verſus referendos eſſe ad ea tempora quibus Rhodi egerit, ex eo quod addat, *non ſunt tibi millia centum.* Id enim, inquit, de eo dictum, qui in patris ſit poteſtate intelligo, &c. Verum id vide-

videtur ſtare neutiquam poſſe; tunc enim cum Rhodum navigavit, nullius in poteſtate conſtitutus erat; non patris naturalis qui occiderat, ut patet ex cap. 6. ſupra; non adoptivi, ſiquidem non niſi poſt reditum adoptatus eſt, ut ſupra cap. 15. ac proinde patremfamilias ſuique juris fuiſſe fatendum; quis vero centum ei millia, quartam nempe cenſus equeſtris partem, ut ſupra in Julio cap. 33. non fuiſſe crediderit. Quin etiamſi juris alieni fuiſſe daretur, credibile tamen haud fuerit, & ipſum Equitem non fuiſſe, & centum millia non habuiſſe: Senatorum enim filii hoc ipſo Equites erant, ut ſupra in Julio, & accuratius in Auguſto cap. 38. notatum eſt: & peculio accepta multa retulerat, ut ex ſupradicto cap. 15. conſtat, & poſt tot adeptas dignitates, poſt tot bella proſpere geſta, tam exiguum eſſe non potuit ejus caſtrenſe peculium, ut cenſum equeſtrem non æquaret, (in quodam enim codice Beroaldus legit *quater & non ſunt tibi*, &c. quod multo melius mihi videtur) hoc autem peculium norunt omnes patriæ poteſtati non obnoxium. Reliquum eſt igitur, ut ſcripta dicantur poſt adeptum principatum carmina, iiſque forte probrum quoddam innui, quod, quia hac ætate compertum foret omnibus, prodere neglexerint hiſtorici, dum alius atque alius narrare rem ipſi plebeculæ notam, erubeſcit.

4. *Saturni ſecula*] Quibus, ut patet, imperium Auguſti comparat: quod & Poëta innuit Eclog. 4. v. 6.

Jam redit & virgo, redeunt Saturnia regna,

ac deinde,

quo ferrea primum
Deſinet ac toto ſurget gens aurea mundo.

Quid vero de quatuor mundi ætatibus fabulati ſint antiqui, Heſiodus imprimis & Ovidius, nemo non novit.

5. *Sitit*] Torrentius in optimo libro legit *bibit*.

6. *Merum*] Alludebat ad ea cognomina de quibus ſupra cap. 42.

7. *Aſpice felicem*, &c.] Sylla de quo ſupra cap. 1. in Julio, cognominatus eſt felix: ſed Romulum alloquens carminis Auctor, Syllam ſibi uni felicem fuiſſe dicit, non illi, hoc eſt Urbi Romæ, utpote quam proſcriptionum cædibus, & omnimoda crudelitate vaſtaverat. Horum quatuor hominum exemplis, tria hæc diſticha probant quam periculoſum ſit, eum qui exularit, ſeu pulſus quondam fuerit, ſuperiorem fieri. Quod de Sylla & Mario ſatis ſuperque confirmant Plutarchus in Sylla, Livius, Florus, &c. Tiberii autem exilium fuit ſeceſſus ejus in Inſulam Rhodum, ſupra cap. 14.

8. *Regnabit*, &c.] Hunc enim inimicitias contraxiſſe multas oportuit, quas poſtmodum crudeliter ulciſcitur.

9. *Bile & ſtomacho*] Notum eſt utrumque pro indignatione accipi. Horatius Sat. 3. lib. 2. v. 140.

tantum maledicit utrique, vocando
Hanc furiam, hunc aliud, juſſit quod ſplendida bilis &c.

Terentius Eunucho Act. 2. Scen. 3. v. 31.

Id equidem adveniens mecum ſtomachabar modo.

Super hac re plura Torrentius ad Oden 13. lib. 1. Horatii, ubi hujus loquendi modi rationes inveſtigat.

CAPUT LX.

[1] IN paucis diebus quam Capreas attigit, piſcatori, qui ſibi ſecretum agenti grandem [2] mullum inopinanter obtulerat, perfricari eodem piſce faciem juſſit: territus, quod is a tergo inſulæ per aſpera & devia erepſiſſet ad ſe. Gratulanti autem inter pœnam, quod non & [3] locuſtam, quam prægrandem ceperat, obtuliſſet, locuſta quoque lacerari os imperavit. Militem [4] prætorianum ob ſubreptum e viridario pavonem capite puniit. In quodam itinere lectica qua vehebatur, vepribus impedita, [5] exploratorem viæ [6] primatum cohortium centurionem [7] ſtratum humi pene ad necem verberavit.

NOTÆ.

1. *In paucis diebus*] Inſolens loquendi ratio pro *paucis diebus ex quo*. Simile quid ex Horatio Torrentius notat, *quinque diebus . . . . nil erat in loculis.* Sat. 3. lib. 1. verſ. 17.

2. *Mullum*] Supra cap. 34.

3. *Locuſtam*] Ariſtoteles lib. 4. de Hiſtoria Animalium cap. 2. κάραβον appellat, eorumque piſcium qui molli cruſta integuntur, primum genus facit. Plinius quoque lib 9. cap. 30. & cap. 51. fragili & tenuiore cruſta munitas eſſe locuſtas ait. De quo piſcium genere plura ambo illi Auctores tum citatis locis, tum etiam aliis multis. Locuſtæ cruſta licet tenuior, mulli tamen ſquamis longe erat aſperior ac majorem dolorem illatura: unde inter cruciatum ipſe reficiebatur piſcator, quod locuſtam quoque a ſe captam non attuliſſet.

4. *Prætorianum*] De Prætorianis, ſupra cap. 37.

5. *Exploratorem*] Non in peregrinationibus modo, ſed & in ipſa urbe, cum præſertim irent ad balnea ejuſmodi miniſtris uſos notat ex Juliano Caſaubonus.

6. *Primarum cohortium*] Lipſius lib. 2. Elect. cap. 17. legendum vult *prætorianarum*, quia nempe Prætorianæ cohortes Tiberium ubique comitabantur. Diſſentit Torrentius, nec Scribæ errorem culpari poſſe putat, cum paulo ſupra de Prætorianis locutus fuerit. Certe Vegetius lib 2. de Re Militari cap. 4. primam in legione cohortem fuiſſe diſerte affirmat, eamque cæteris & nobiliorem & numeroſiorem; unde & Milliaria dicta eſt, ſupra in Julio cap. 31. De Centurionibus in Julio cap. 68. Torrentius in vetuſtiſſimo libro legit *chortium*, ut veteres ſemper.

7. *Stratum humi*] Tacitus lib. 1. Annal. de iis qui vel ſecuri percutiendi, vel fuſte puniendi erant, idem narrat, humi nempe proſtratos: Lipſius vero ad columnam quoque interdum alligatos notat libro 2. de Cruce cap. 4. Et de his plura Juriſconſulti ad L. 7. & 8. *ff. de pœnis.*

CAPUT LXI.

MOx in omne genus crudelitatis erupit, nunquam deficiente materia: cum primo matris, deinde nepotum & [1] nurus, poſtremo [2] Sejani familiares atque etiam notos perſequeretur. Poſt cujus interitum vel ſæviſſimus exſtitit: quo maxime apparuit, non tam ipſum a Sejano concitari ſolitum, quam Sejanum quærenti occaſiones ſubminiſtraſſe. Etſi [3] commentario, quem de vita ſua ſummatim breviterque compoſuit, auſus eſt ſcribere, *Sejanum ſe puniſſe, quod comperiſſet furere adverſus Germanici liberos filii ſui:* quorum ipſe alterum ſuſpecto jam, alterum oppreſſo demum Sejano interemit. Sigillatim crudeliter facta ejus exſequi longum eſt: generatim velut exemplaria ſævitiæ enumerare ſat erit. Nullus a pœna hominum ceſſavit dies: ne [4] religioſus quidem ac ſacer. Animadverſum in quoſdam [5] ineunte anno novo, accuſati damnatique multi cum liberis atque etiam uxoribus ſuis. Interdictum ne capite damnatos propinqui [6] lugerent: decreta accuſatoribus præcipua præmia, nonnumquam & teſtibus. Nemini delatorum fides abrogata. Omne crimen pro capitali receptum, etiam paucorum ſimpliciumque verborum. Objectum eſt Poëtæ, quod in Tragœdia [7] Agamemnonem probris laceſſiſſet: objectum & [8] Hiſtorico, quod *Brutum Caſſiumque ultimos Romanorum* dixiſſet: animadverſum eſt ſtatim in Auctores, ſcriptaque abolita, quamvis probarentur aliquot ante annos, etiam Auguſto audiente recitata. Quibuſdam cuſtodiæ traditis, non modo ſtudendi ſolatium ademtum, ſed etiam ſermonis & colloquii uſus.

Citati ad cauſſam dicendam, partim ſe domi vulneraverunt, certi damnationis, & ad vexationem ignominiamque vitandam: partim in media curia venenum hauſerunt, & tamen colligatis vulneribus, ac ſemianimes palpitanteſque in carcerem rapti. Nemo punitorum non & in [9] Gemonas abjectus uncoque tractus. [10] Viginti uno die abjecti tractique ſunt: inter eos pueri & fœminæ. [11] Immaturæ puellæ: quia more tradito nefas eſſet virgines ſtrangulari, vitiatæ prius a carnifice, dein ſtrangulatæ. Mori volentibus vis adhibita vivendi Nam mortem adeo leve ſupplicium putabat, ut cum audiſſet unum e reis, [12] Carnulium nomine, anticipaſſe eam, exclamaverit, *Carnulius me evaſit.* Et in recognoſcendis cuſtodiis, precandi cuidam pœnæ maturitatem, reſpondit, *Nondum tecum in gratiam redii.* Annalibus ſuis vir conſularis inſeruit, frequenti quondam convivio, cui & ipſe affuerit, interrogatum eum ſubito & clare a quodam [13] nano adſtante menſæ [14] inter copreas, cur Paconius, majeſtatis reus, tam diu viveret: ſtatim quidem petulantiam linguæ objurgaſſe, cæterum poſt paucos dies ſcripſiſſe Senatui ut de pœna Paconii quam primum ſtatueret.

NOTÆ.

1. *Nurus*] Vel Agrippinæ, quæ Germanici conjux, de qua ſupra cap 53. vel Livillæ quæ Druſi, de qua capite proxime ſequenti. De Agrippina potius intelligendum videtur, quia conjungit nepotibus, Germanici nempe filiis, quos tam crudeliter occidit. Supra cap. 54.

2. *Sejani*] Supra cap. 55.

3. *Commentario quem*] Torrentius in optimo libro legit *quod*. Tiberii commentarios Domitianus aſſidue lectitabat. Suos ſcripſerat & Auguſtus, in Auguſto cap. 85.

4. *Religioſis*] Vide in Auguſto cap 57. ſolennioribus eiuſmodi feſtorum diebus vinctis etiam dempta in eos dies vincula narrat Livius lib. 5. Decad. 1. Videſis & ſuper hac voce Gellium lib 4. cap. 9.

5. *Ineunte anno*] *Quo tempore verbis etiam profanis abſtineri mos eſſet.* Sabinus hoc die Sejani fraude condemnatus apud Tacitum Annal 4. Nihil triſte privatim aut publice aggrediebantur illo die, metu præſertim ſiniſtri præſagii Hinc Plutarchus in Mario notat malorum Romanis impendentium fuiſſe præſagium, quod Marius illo die Licinium e ſaxo dejeciſſet.

6. *Lugerent*] Hoc eſt mortuos deflerent, aut lugubres veſtes gererent per decem menſes, qui annus Romuli, & legitimum lugendi tempus. Ornatum omnem abjiciebant; viri quidem Senatorii latum clavum, & annulos aureos; matronæ vero aurum & purpuram, pullis duntaxat atriſque veſtibus amicti. De quibus Alexander ab Alexandro libro 13. cap. 7. Cujacius libro 6. Obſervationum cap. 32 &c.

7. *Agamemnonem* Notus hic Argivorum Rex, belloque Trojano Græci exercitus Imperator. De quo plura apud Auctores Homerum præſertim, Paterculum lib. 1. cap 1. Plutarchum in Ageſilao &c. Sub ejus perſona Tiberius ſibi quoque maledici credidit, Poëtæ quippe Homericarum perſonarum nominibus, & aliis etiam, malos quandoque laceſſebant, ut colligas etiam ex Perſii Sat. 1. v 4. & Auguſti cap. 68 Dio lib. 58. Auctor Scaurum quendam ad mortem ſibi conſciſcendam adactum, quod Tragœdiæ cui nomen *Atreus* fecerat, Euripidis verſus inſeruiſſet, quibus imperantis ferendam eſſe ſtultitiam doceret.

8. *Hiſtorico*] Tacitus lib. 4. Annalium anno A. U. C. 778. *Cremutius poſtulatur novo, ac tunc primum audito crimine, quod editis Annalibus, laudatoque M. Bruto, C. Caſſium Romanorum ultimum dixiſſet.* Tum defenſione ejus relata addit, *egreſſus dein Senatu vitam abſtinentia finivit.* De quo adhuc infra Calig. cap. 16. ut & ſupra Aug. cap. 35.

9. *Gemonias*] De his ſupra cap. 53. de laqueis & uncis cap. 54.

10. *Viginti uno die*] Caſaubonus hîc & Lipſius ad 6. Annalium Taciti numero 57. corruptum hunc numerum aiunt, exiſtimantes longe majorem a Tacito ſignificari. *Tiberius irritatus ſuppliciis cunctos, qui carcere tenebantur, accuſati ſocietatis cum Sejano, necari jubet. Jacuit immenſa ſtrages, omnis ſexus, omnis ætas, illuſtres ignobileſque, diſperſi aut aggregati.* Caſaubonus ſuſpicatur ſcribendum *ducenti & viginti.* Lipſius *ducenti*, aut potius ∞, ideſt *mille*, quod fatuus, ut ait exſcriptor, male interpretatus ſit. Certe ſtragem illam, ut diſerte non uno factam in loco narrat Tacitus, quod ſatis indicant voces *diſperſi aut aggregati*; ita nec eodem tempore perpetratam uſſatenus affirmet, & ſatis horrendum videtur ſi viginti uno eodemque die perierint.

11. *Immatura puella*] De Sejani filia notatum ſupra cap. 55. ex Tacito, quod & Dio retulit. Notat Lipſius non tam virginitatis quam ætatis cauſſa inductum morem illum, quia pueros interfici nefas erat ante ſumptam virilem togam. Dio lib. 47. auctor eſt, puerum quemdam ſæviente proſcriptione toga virili a Triumviris indutum, ut vana illa juris ſpecie poſſet occidi.

12. *Carnulium*] MSS. legunt *Carmiſium* & *Carnulum.* Unde Caſaubonus legendum cenſet *Carvilium* ſeu *Cartilium*: quæ nomina Romana ſunt.

13. *Nanum*] Pumilionem ex eorum genere de quibus in Auguſto cap. 83.

14. *Inter copreas*] Beroaldus & Sabellicus legunt *Capreas*, ut de ſeceſſu Capreatum inſularum intelligatur, quomodo & in omnibus codicibus magno conſenſu Torrentius vidiſſe ſe ait; verum non de ſeceſſu, ſed de ſcurris aſtantibus explicat, utpote qui ſic appellati ſint a Capreæ obſcœnitate & rodendi conſuetudine. Lipſius libro 2. Electorum cap. 17. & Caſaubonus hîc, uterque poſt Scaligerum in Caſtigationibus ad Feſtum, *Copreas* retinendum aſſeverant, & ſic in Memmiano ac Pithœi codicibus legit Caſaubonus, infra in Claudio cap 8 ubi vox illa recurrit. Sunt igitur copreæ, ſcurræ vaniloqui, nugatores quales aretalogi illi de quibus in Auguſto cap. 74. ſeu propius ad nominis etymon, ſordidi quidam viri non niſi fœda loquentes, ut fœdo illi ſeni riſum commoverent, aut etiam multa minantes ac de ſe prædicantes. Unde in Iſidori gloſſis *incopriare*, pro *circulatorem agere & fumos vendere.*

CAPUT LXII.

AUXIT intenditque ſævitiam, exacerbatus indicio de morte filii ſui Druſi: quem cum morbo & intemperantia periiſſe exiſtimaret, ut tandem veneno interemtum fraude [1] Livillæ uxoris atque Sejani cognovit, neque tormentis neque ſupplicio cujuſquam pepercit: [2] ſoli huic cognitioni adeo per totos dies deditus & intentus, ut Rhodienſem hoſpitem, quem familiaribus literis Romam evocarat, adveniſſe ſibi nuntiatum, torqueri ſine mora juſſerit, quaſi aliquis ex neceſſariis [3] quæſtioni adeſſet: deinde errore detecto, & occidi, ne divulgaret injuriam. Carnificinæ ejus oſtenditur locus Capreis, unde damnatos poſt longa & exquiſita tormenta, præcipitari coram ſe in mari jubebat: excipiente claſſiariorum manu, & contis atque remis elidente cadavera: ne cui reſidui ſpiritus quidquam ineſſet. Excogitaverat autem inter genera cruciatus, etiam ut larga meri potione per fallaciam oneratos, repente veretris deligatis, [3] fidicularum ſimul urinæque tormento diſtenderet. Quod niſi eum & mors præveniſſet, & [4] Thraſyllus conſulto, ut aiunt, differre quædam, ſpe longioris vitæ compuliſſet: plures aliquanto necaturus, ac ne reliquis quidem nepotibus parſurus creditur: cum & [5] Caium ſuſpectum haberet, & [6] Tiberium ut ex [7] adulterio conceptum

aſpernaretur. Nec abhorret a vero: namque identidem [8] *Felicem Priamum vocabat, quod* [9] *ſuperſtes omnium ſuorum exſtitiſſet.*

INTERPRETATIO.

a *Per integros dies ita addictus & intentus huic uni cognitioni, ut, cum ipſi nuntiatum eſſet advenisse hoſpitem Rhodienſem quem acceſſiverat Romam familiaribus epiſtolis, imperaverit illum confeſſum excruciari,* tanquam aliquem ex amicis reorum, *qui intereſſet inquiſitioni: atque cum error animadverſus eſſet,* imperavit illum *quoque occidi ne divulgaret injuriam.*

NOTÆ.

1. *Livilla*] Hanc Liviam appellat ubique Tacitus, ſed Suetonius fœminarum nomina hoc modo formare amat, ut pro *Claudia Claudilla, Plancilla*, &c. Livilla hæc Germanici ſoror fuit, ut in Claudio cap. 1. in fine, a Sejano conſtuprata, Druſum Tiberii filium adhibito in conſilium Eudemo Medico, ſuſtulit. Quod indicium detulit Apicata Sejani uxor, ipſe poſt mariti & liberorum cædem interfectura. Quæ ſingula fuſe apud Tacitum Annal. 4 & 5.

2. *Quæſtioni*] Non de tormentis tantum, ſed de tota criminis inquiſitione dicebatur. Quo ſenſu in Julio cap. 6. & Juriſconſulti hîc notanda vox *cognitionis*; ſumitur enim pro eo judicio quod ipſe per ſe princeps vel alius ejus mandato exercebat. De quo infra Claud. cap. 15 &c.

3. *Fidicularum*] Fidiculæ hîc nil aliud ſunt quam chordæ quædam tenuiores quales cytharis aptantur. Nam de eo quod, fidicularum, vocabant tormento infra Calig. cap. 33.

4. *Thraſyllus*] Mathematicus ille cujus e diſciplina omnino pendebat. De eo ſupra in Auguſto cap. 98. & Tiberio cap. 14.

5. *Caium*] Tertium Germanici filium, de quo toto libro ſequenti. De duobus reliquis quanta crudelitate perierint, ſupra cap. 54.

6. *Tiberium*] Druſi filium, ac proinde Tiberii nepotem, de quo in Calig. cap. 14.

7. *Adulterio*] Livillæ cum Sejano aut Eudemo Medico, ut initio hujus capitis notatum ex Tacito qui de his plura, & de Eudemo Plinius lib. 29. cap. 1.

8. *Felicem Priamum*] Ita & Seneca in Troade:

Felix Priamus! dicimus omnes,
Felix Priamus! Felix quiſquis
Bello moriens, omnia ſecum
Conſumpta vides!

Aliter Cicero lib. 1. Tuſculanarum Quæſt. 131. cui aſſentitur & Juvenalis Satyr. 10. verſ. 265.

9. *Superſtes omnium*] Non quidem exacte loquendo; nam ſuperſtitibus Hecuba, Helena, Polyxena, &c. periit. Sed omnia dixit quo ſenſu Juvenalis ibidem:

Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Inflammata, & flammis Aſiam ferroque cadentem.

CAPUT LXIII.

QUAM vero inter hæc non modo inviſus ac deteſtabilis, ſed prætrepidus quoque atque etiam contumeliis obnoxius vixerit, multa indicia ſunt. Haruſpices ſecreto ac ſine teſtibus Conſuli vetuit. [1] Vicina vero Urbi oracula etiam disjicere conatus eſt: ſed majeſtate [2] Prænestinarum ſortium territus, deſtitit: cum obſignatas devectaſque Romam non reperiſſet in [3] arca, niſi relatas rurſus ad Templum. [4] Unum & alterum conſulares oblatis Provinciis, non auſus a ſe dimittere, uſque adeo detinuit, donec ſucceſſores poſt aliquot annos præſentibus daret: quum interim manente officii titulo, etiam [5] delegaret plurima: aſſidueque illi per [6] legatos & adjutores ſuos exſequenda curarent.

NOTÆ.

Notæ.

1. *Vicina Urbi oracula*] Ut ſortes Antiatinæ, de quibus Calig. cap. 57. & Præneſtinæ de quibus hîc.

2. *Præneſtinarum ſortium*] De hiſtoria harum ſortium vide Ciceronem libro 2. de Divinatione De oraculis jam ſupra cap. 14.

3. *Arca*] Ea autem ex olea fuit, teſte Cicerone ibidem.

4. *Unum aut alterum conſulares oblatis Provinciis, &c.*] Quas ab idoneis recuſari conqueritur apud Tacitum Annal. 6. *Oblitus*, inquit Auctor ille, *Arruntium ne in Hiſpaniam pergeret, decimum jam annum attineri.* Quare de eo & de Ælio Lamia locus hic omnino videtur intelligendus. Tiberii conſilium hoc ſecuti ſunt poſtea & Nero, Vitellius ac Domitianus, ut docet variis in locis Tacitus.

5. *Delegaret*] Hoc eſt, ea mandaret agenda, quæ vulgo Provinciarum Præſidibus Imperatores.

6. *Legatos*] Quid ſint, ſupra cap. 41.

CAPUT LXIV.

[1] NURUM ac nepotes nunquam aliter poſt damnationem, quam catenatos, [2] obſutaque lectica, loco movit: prohibitis per militem obviis ac viatoribus reſpicere uſquam, vel conſiſtere.

Notæ.

1. *Nurum ac nepotes*] Agrippinam, Druſum, Neronem, de quibus ſupra cap. 53. & 54.

2. *Obſuta*] Hoc eſt obſuto velo, (quale videtur *plagulas* appellare infra in Tito cap. 10) clauſa & operta, ne, ſi viderentur, major inde ſibi conflaretur invidia.

CAPUT LXV.

SEJANUM res novas molientem, quamvis jam & [1] natalem ejus publice celebrari, & [2] imagines aureas coli paſſim videret: vix tandem & aſtu magis ac dolo quam principali auctoritate, ſubvertit. Nam primo, ut a ſe per ſpeciem honoris dimitteret, collegam ſibi aſſumſit in quinto conſulatu, quem longo intervallo abſens ob idipſum ſuſceperat. Deinde [3] ſpe affinitatis ac [4] Tribunitiæ poteſtatis deceptum, inopinantem criminatus eſt [5] pudenda miſerandaque oratione: cum inter alia P. C. precaretur, *mitterent alterum e Conſulibus, qui ſenem ſe, & ſolum in conſpectum eorum cum aliquo militari præſidio perduceret.* Sic quoque diffidens, tumultumque metuens, Druſum nepotem, quem vinculis adhuc Romæ continebat, ſolvi, ſi res poſceret, ducemque conſtitui præceperat. Aptatis etiam navibus ad quaſcumque legiones meditabatur fugam, [6] ſpeculabundus ex altiſſima rupe identidem [7] ſigna, quæ ne nuntii morarentur, tolli procul, ut quidque foret factum, mandaverat. Verum & oppreſſa conjuratione Sejani, nihilo ſecurior aut conſtantior, per novem proximos menſes non egreſſus eſt villa quæ vocatur Jovis.

NOTÆ.

1. *Natalem ejus*] Hinc patet æquales Sejano ac Tiberio honores habitos ſi quidem natales Principum dies magna pompa ludiſque, quos ideo natalitios vocavere, celebrabant.

2. *Imagines aureas*] Sejano non ſecus ac ipſi Tiberio & Auguſto dicatas, quæ poſt ejus necem undique disjectæ & partim conflatæ ſunt. Quod Juvenalis Sat. 10. lepide proſequitur v. 63.

Deſcendunt ſtatuæ reſtemque ſequuntur.

Et paulo infra,

Ardet adoratum populo caput, & crepat ingens
Sejanus.

Deinde,

Ex facie toto orbe ſecunda
Fiunt urceoli, pelves, ſartago patellæ.

Qui mos paſſim apud Auctores animadvertitur, ut nempe qui damnati gravioris criminis eſſent, v g. majeſtatis perduellionis, tyrannidis; ii non perirent tantum, ſed & nomen memoriaque eorum delerentur, aliaque id genus.

3. *Spe affinitatis*] Cum Livilla de qua paulo ſupra cap 62. De quo & Tacitus lib 4. Annalium: *At Sejanus nimia fortuna ſecors, & muliebri inſuper cupidine incenſus, promiſſum matrimonium flagitante Livia, componit ad Cæſarem codicillos, moris quippe tum erat quanquam præſentem ſcripto adire, &c. Refert Sejani ſuper hac re literas, & Tiberii reſponſionem.*

4. *Tribunitiæ poteſtatis*] Qua tanta auctoritate facilem ſibi parari putabat aditum ad Imperium.

5. *Pudenda miſerandaque oratione*] Hæc Epiſtola fuit, ſed magna, conſtat ex Dione & Juvenali,

Verboſa & grandis epiſtola venit
A Capreis.

Hanc qui afferebat, Sertorius Macro, dixit Sejano tribunitiam poteſtatem afferri: quo nuntio lætus ſupra modum Sejanus, curiam ingreſſus eſt, ubi Macro tradita Conſulibus Epiſtola priuſquam legeretur, egreſſus eſt ad milites, qui lecta demum Epiſtola, miſerum Sejanum circumſteterunt, & laceratum in Gemonias abjecere.

6. *Speculabundus*] Hoc eſt, avide ſpeculans & anxie, nomina enim illa in *bundus* deſinentia, vim & quandam quaſi abundantiam rei ſignificant. Ut *lætabundus*, v g. dicatur qui abunde ſit lætus, &c. ut patet ex Gellio lib 11. cap 15. ubi notat *populabundus agros* a Siſennate quodam Hiſtorico dici. Quod idem eſt, ac *ſpeculabundus* ſigna, ut hic Suetonius.

7. *Signa quæ tolli. &c.*] Caſaubonus ſic ex MSS. emendandum cenſuit, *Signa que tolli juſſerat* &c. Ea ſigna fuere interdiu fumus, noctu ignes accenſi, quia multa Tiberius certis intervallis diſponi juſſerat, ut omni nuntio velocius, quid geſtum eſſet, acciperet. Quod & in caſtrorum munitionibus, maxime ubi metus erat ne repente hoſtis ingrueret, jamdiu uſitatum erat.

CAPUT LXVI.

URebant inſuper anxiam mentem varia undique convitia, nullo non damnatorum omne probri genus coram, vel per libellos in [2] orcheſtra poſitos, ingerente. Quibus quidem diverſiſſime afficiebatur: modo, ut præ pudore ignota & celata cuncta cuperet: nonnunquam eadem contemneret, & proferret ultro atque [3] vulgaret. Quin & [4] Artabani Parthorum Regis laceratus eſt literis, parricidia & cædes & ignaviam & luxuriam objicientis, monentiſque ut voluntaria morte, maximo juſtiſſimoque civium odio quamprimum ſatisfaceret.

NOTÆ.

1. *Urebant*] Hoc eſt, dolore & ita exagitabant. Quo ſenſu Virgilius lib. 1. Æneid. de Venere dixit,

Urit atrox Juno, &c.

2. *Orcheſtra*] Unde ſpectabant Senatores: de qua ſupra in Julio cap. 39. &c. Ideo autem libelli ibi poſiti videntur, vel ut conſpicui magis eſſent, vel ut Senatores, quaſi quos ſecutura plebs erat, potiſſimum concitaret.

3. *Vulgaret*] Auctor eſt Dio Tiberium inquiſiviſſe diligenter omnia quæ de ſe in malam partem quivis locutus eſſet, ipſumque omnia ſibi maledicta ingeſſiſſe, quæ cuiquam mortalium poſſunt competere: ut ſi quis in occulto de eo locutus eſſet, id non publicaret modo, ſed in Acta publica curaret quoque referendum.

4. *Artabani*] Hunc inter & Tiberium fœdus operâ Vitellii factum narrat Joſephus lib. 18. cap. 6. Parthi illum ſibi Regem fecerant in locum Vononis, utpote Arſacidarum genere ortum: de quo infra Calig. cap. 14.

CAPUT LXVII.

POSTREMO ſemetipſe pertæſus talis epiſtolæ principio, [1] tantum non ſummam malorum ſuorum profeſſus eſt. *Quid ſcribam vobis, Patres Conſcripti, aut quomodo ſcribam, aut quid omnino non ſcribam, hoc tempore? Dii me, Deæque [2] pejus perdant, quam quotidie perire ſentio, [3] ſi ſcio.* Exiſtimant quidam, [4] præſciſſe hæc eum [5] peritia futurorum: ac multo ante, quanta ſe quandoque acerbitas & infamia maneret, proſpexiſse. Ideoque ut imperium inierit & PATRIS PATRIÆ appellationem, & ne in acta ſua juraretur obſtinatiſſime recuſaſse: ne mox majore dedecore impar tantis honoribus inveniretur. Quod ſane & ex oratione ejus, quam de utraque re habuit, colligi poteſt: vel cum ait, *Similem ſe ſemper ſui futurum: nec unquam [6] mutaturum mores ſuos, quamdiu mentis ſana fuiſſet: ſed exempli cauſſa cavendum, ne ſe Senatus in acta cujuſquam obligaret, qui aliquo caſu mutari poſſet.* Et rurſus: *Si quando autem*, inquit, *de moribus meis, devotoque vobis animo dubitaveritis: quod priuſquam eveniat, opto ut me ſupremus dies huic mutatæ veſtræ de me opinioni eripiat: nihil honoris adjiciet mihi* PATRIS *appellatio: vobis autem exprobrabit, aut temeritatem delati mihi ejus cognominis, aut inconſtantiam contrarii de me judicii.*

NOTÆ.

1. *Tantum non*] Hoc eſt, propemodum notam fecit illis malorum ſuorum ſummam, ſeu vitam illam ærumnoſiſſimam, ac terrores quibus tot ſcelerum conſcientia illum exagitabat. Tacitus libro 6. Annal. idem habet initium epiſtolæ, quam paulo aliter refert.

2. *Pejus*] Torrentius cum Beroaldo & Sabellico legit *pœnis*. Turnebus Adverſar. lib. 14. cap. 17. *pejus*. quemadmodum editiones Gallica & Germanica ex tribus MSS. & Tacitus Annal. 6. ubi etiam hoc fragmentum legitur.

3. *Si ſcio*] Hoc eſt, quidnam ſcribendum aut non ſcribendum ſit: quod juramento confirmat.

4. *Præſciſſe*] Scripſerat enim ſeſe mortem quotidie adventantem ſentire. Curioſis illis artibus mire deditus fuit, & futura ſciendi avidiſſimus, ut infra cap. 69.

5. *Parricidia*] Non tantum propter ſuſpicionem occiſi veneno Auguſti, ut ſupra in Auguſto cap. 99. & Liviæ matris cum qua diſſidebat; ſed & propter affinium tot perſonarum mortem, utpote qui fratris filios ſuoſque nepotes, nurum, &c. perire vo-

luiſſet, ut paulo ſupra. Lege enim Pompeïa de parricidiis, tenentur etiam qui iſtos occidunt. De recuſatis ab ipſo honoribus ſupra cap. 26.

6. *Mutaturum mores ſuos*] Extat apud Tacitum lib. 6. civilis admodum ejus Oratio, cujus in fine verba hæc leguntur: *Hac Deos Deaſque precor, ut mihi ad finem uſque vitæ quietam, & intelligentem divini humanique mentem duint.*

CAPUT LXVIII.

CORPORE fuit amplo atque [1] robuſto: [2] ſtatura, quæ juſtam excederet. Latus ab humeris & pectore: cæteris quoque membris uſque ad imos pedes æqualis, & congruens: [3] ſiniſtra manu agiliore ac validiore, articulis ita firmis, ut recens & integrum malum digito terebraret: caput pueri, vel etiam adoleſcentis, [4] talitro vulneraret. Colore erat candido, capillo pone occipitium ſummiſſiore, ut cervicem etiam obtegeret: quod [5] gentile in illo videbatur. Facie honeſta, in qua tamen crebri, & [6] ſubtiles tumores, cum prægrandibus oculis: & qui, quod mirum eſſet, noctu etiam & [7] in tenebris viderent, ſed ad breve: & cum primum a ſomno patuiſſent, demum rurſum hebeſcebant. Incedebat [8] cervice rigida & obſtipa: [9] adducto fere vultu, plerumque tacitus: nullo aut rariſſimo etiam cum proximis ſermone, eoque [10] tardiſſimo, nec ſine molli quadam digitorum [11] geſticulatione. Quæ omnia ingrata, atque arrogantiæ plena, & animadvertit Auguſtus in eo, & excuſare tentavit ſæpe apud Senatum ac Populum, profeſſus, *Naturæ vitia eſſe, non animi*. Valitudine proſperrima uſus eſt, tempore quidem principatus pene toto prope illæſa: quamvis a trigeſimo ætatis anno arbitratu eam ſuo rexerit, ſine adjumento conſiliove Medicorum.

NOTÆ.

1. *Robuſto*] Loquitur de validiori & integra ejus ætate, ut patet ex eo quod de articulorum firmitudine hic refert. Seni quippe Tiberio *pergracilis & incurva proceritas adeo ut in ſenectute quoque corporis habitum pudori fuiſſe* tunc temporis crederent, ut narrat Tacitus lib. 4. Annalium, ubi minime a Suetonio diſcrepare videtur.

2. *Statura quæ juſtam*] Summa omnium eſt ſeptem pedum, ut ſupra ex Gellio in Auguſto cap. 79. notatum eſt. Et colligas aperte ex Sidonii Apollinaris carmine 12. quod eſt ad Catulinum: nam Burgundiones dicit Gigantes, quos ibidem ſeptipedes appellat, & clarius adhuc Epiſt. 9. lib. 8. Si igitur juſtam ſtaturam intelligas, quæ uno pede brevior eſſet, Tiberii ſtatura ſex pedum & amplius fuerit. Ubi notandum pedem Romanum Græco majorem fuiſſe, ne cui mirum videatur, quod Hiſtoria Græca novem atque etiam decem pedum altitudine inſignes quoſdam annotarit.

3. *Siniſtra manu agiliore*] Tales Latinis dicuntur Scævæ. Lipſius libro 2 Electorum cap. 12. in fine notat dexteras partes omnes & meliores & fortiores eſſe, hepatis præſertim & ſplenis exemplo, ac maxime Ariſtotelis auctoritate, qui libro 3. de partibus Animalium cap. 4. dextræ partis naturam ait eſſe validiorem, &c. Certe quoad manus pedeſve (ibi enim Ariſtoteles de visceribus agit) cauſa non videtur alia eſſe a conſuetudine: quod Tiberii exemplum aliorumque bene multorum probaverit. Alia roboris extraordinarii exempla videſis apud Plinium lib. 7. cap 20. &c.

4 *Talitro*] Talitrum digiti percuſſio, qualem noſtrates dicunt *chiquenaude*.

5. *Gentile in illo*] Quaſi gens Claudia capillum hoc modo prolixiorem alere conſueſſet, quod & de Nerone infra cap. 51. cum aliis calamiſtris intortos, alii in gra-

dus formatos crines haberent.

6. *Subtiles tumores*] Caſaubonus & Torrentius in multis MSS. legunt *ſubiti*, nec improbant, ut ſit ſenſus: Papulas illas non perpetuas, ſed per intervalla intumuiſſe & detumuiſſe. Tacitus lib. 4. Annal. de Tiberio ait: *nudus capillo vertex, ulceroſa facies, ac plerumque medicaminibus interſtincta*. Quo loco inductus Lipſius *ſubſtilli*, vel *ſubſtilles* legendum pronuntiat, arbitratus exprimi non potuiſſe verbo aptiore ſaniem illam, quæ in tumoribus hujuſmodi minutatim ſtillat. Certe vox *ſubſtillum* legitur apud Feſtum & Catonem. Subtiliorem tamen quam veriorem emendationem hanc exiſtimant alii: nam profecto, inquit Torrentius, ſi e facie Tiberii liquor ſanieſque minutatim ſtillabat, quid Suetonio mentis, honeſtam eam appellanti? Verum quidni Suetonius honeſtam dixerit, quæ medicaminum ope talis apparebat? ut ex Tacito colligere eſt.

7. *In tenebris*] Plinius lib. 11. cap. 37. negat alii mortalium ulli talem fuiſſe naturam, qualis erat Tiberio qui expergefactus noctu haud alio modo quam luce clara contueretur omnia, tenebris paulatim ſeſe obducentibus Quod certe miraculo ſimile videatur ſi diutius perſeverer, ut v g. legere poſſit. Secus autem ſi lux illa, ſeu potius, ut ait Caſaubonus, reſplendeſcentia, non niſi morulam aliquam fecerit continuo evaneſcens; id enim pene tranſlatitium eſt, iiſque præſertim commune qui naturæ e ſidioris & igneæ ſunt, ut indicat Alexander Aphrodiſeus lib. 2. Problematum quæſt. 49. & de ſeipſis teſtantur Caſaubonus & Sabellicus, ac Joſephus Scaliger de ſe & patre ſuo ad annum ætatis vigeſimum tertium. Quod autem Solinus ex Plinio tradit de Albanis qui nocte pluſquam die cernerent, id quamquam verum detur, nihil tamen huc facit; oculorum enim id potius vitium eſt, quo & Tiberius ex parte laborabat, ſi Dioni fides.

8. *Cervice obſtipa*] Hoc eſt collo rigido, & in alterum humerum inclinato, & qui cogitabundi & attenti ſtatus eſt, qualem Perſius Philoſoph.s tribuit Satyra 3. verſ. 8.

Obſtipo capite, & figentes lumine terram.

& Horatius Sat. 5. lib. 2.

Stet capite obſtipo multum ſimilis metuenti.

9. *Adducto vultu*] Hoc eſt contracto ad ſeveritatem: adducere enim, contrahere eſt. Cicero libro de Amicitia num 42. de habenis loquens ait, *quas vel adducas cum velis vel remittas*. Et Virgilius lib. 9. Æneid.

Ipſe ter adducta circum caput egit habena.

10. *Tardiſſime*] Hæc omnia hujus de qua ſupra cap. 21. & 57. lentitudinis indicia.

11. *Geſticulatione*] Hoc eſt, crebro quodam motu digitorum, quod impudicitiæ & mollitiei argumentum fuiſſe colligitur ex Senecæ Epiſtola 52. *Impudicum inceſſus oſtendit. & manus mota, & unum interdum reſponſum, & relatus ad caput digitus.*

& Juven. Sat. 9.

Qui digito ſcalpunt uno caput.

Quod Pompeio exprobratum eſt, ut patet ex diſticho Calvi Poetæ quod retulit ſuper hac re Seneca libro 4. Controverſiarum, controverſia 19.

Faſciola qui crura ligat, digito caput uno
Scalpit, quid credas hunc ſibi velle virum.

CAPUT LXIX.

CIRCA Deos ac religiones negligentior: quippe addictus Mathematicæ: perſuaſioniſque plenus, cuncta [1] fato agi. Tonitrua tamen præter modum expaveſcebat: & turbatiore cœlo numquam non [2] coronam lauream capite geſtavit, quod fulmine afflari negetur id genus frondis.

NOTÆ.

1. *Fato*] Eo veroſimiliter quod Mathematicum vocant. De quo ſic Lipſius lib. 1. de Conſtantia cap. 18. ligat & nectit firmiter actiones omnes eventuſque ad vim ſiderum & poſituram ſtellarum.

2. *Coronam lauream*] Idem Auguſto pavor, & remedium tam inutile, ſunt enim qui laurum de cœlo tactam viderint, quidquid dicat Plinius lib. 15. cap 30. ubi etiam hujus loci meminit, & lib 2. cap. 55. ubi ſolam hanc arborem fulmine non tangi refert. Videſis in Auguſto cap. 90.

CAPUT LXX.

ARTES liberales utriuſque generis ſtudioſiſſime coluit. In oratione Latina ſecutus eſt [1] Corvinum Meſſallam, quem ſenem adoleſcens obſervaverat. Sed [2] affectatione & moroſitate nimia obſcurabat ſtylum: ut aliquanto ex tempore quam a cura præſtantior haberetur. Compoſuit & carmen lyricum, cujus eſt titulus, [3] *Conqueſtio de L. Cæſaris morte.* Fecit & Græca Poëmata, imitatus [4] Euphorionem, & Rhianum, & Parthenium: quibus Poëtis admodum delectatus, ſcripta eorum & imagines, [5] publicis bibliothecis [6] inter veteres & præcipuos Auctores dedicavit: & ob hoc plerique eruditorum certatim ad eum multa de his ediderunt. Maxime tamen curavit notitiam [7] hiſtoriæ fabularis uſque ad ineptias atque deriſum. Nam & Grammaticos, quod genus hominum præcipue, ut diximus, appetebat, ejuſmodi fere quæſtionibus experiebatur: *Quæ* [8] *mater Hecubæ: Quod* [9] *Achilli nomen inter virgines fuiſſet: Quid* [10] *Sirenes cantare ſint ſolitæ.* Et quo primum die, poſt exceſſum Auguſti, curiam intravit: quaſi pietati ſimul ac religioni ſatisfacturus, [11] Minois exemplo, [12] thure quidem ac vino, verum ſine tibicine, ſupplicavit: ut ille olim in morte filii.

NOTÆ.

1. *Corvinum Meſſalam*] Supra in Auguſto cap. 58. Auctor Dialogi de claris Oratoribus, quem vulgo Tacitum ferunt, ait Corvinum ipſo Cicerone dulciorem & magis elaboratum. Meminit & Horatius libro de Arte Poëtica, & Quintilianus libro 10. &c.

2. *Affectatione*] Antiquorum præſertim vocabulorum: quo nomine arguebatur ab Auguſto, in Auguſto cap. 86.

3. *Conqueſtio de Lucii Cæſaris*] Torrentii MSS. omnes habent *conquiſitio*. Sed vix ullo ſenſu, unde Turnebo & Pulmanno mutare viſum eſt, ut & *Lucii*, cum in quibuſdam legeretur *Iulii*. Quæ poſterior lectio ſpernenda non videtur; ut quid enim, etiamſi Auguſto blandiri voluiſſet, Lucii potius quam Caii Cæſaris mortem luxiſſet? cum uterque eodem anno extinctus ſit, & Caïus ipſe prior, ſupra in Auguſto c. 65. Cui accedit quod Julii Cæſaris mors non minus ab Auguſto deflenda foret.

4. *Euphorionem*] Horum Poëtarum opera veteribus fabulis referta fuiſſe Caſaubonus colligit ex Luciani libro de conſcribenda Hiſtoria. Quod & de Euphorione Cicero innuit libro 2. de Divinatione, ubi obſcurum Poëtam illum appellat. Qua de cauſſa Tiberio præſertim acceptos facile conjicias; tum etiam quod amatoria præcipue ſcripſerint, Euphorion præſertim cujus Poëmata paſſim a parum ſobriis cantabantur; quos ideo per contemptum appellat idem Cicero Euphorionis cantores lib. 3. Tuſcul.

5. *Publicis bibliothecis*] Primus bibliothecam publicavit Aſinius Pollio, tum Julius, ſupra cap. 44. in Julio ac Auguſto cap. 29.

6. *Inter veteres*] Dicatæ enim illæ in

bibliothecis imagines, & omnes pro ſuo quæque genere diſtinctæ, ut Scriptorum imaginibus ſuus eſſet locus, ab eorum loco ſecretus qui aliter quam literarum ſtudio inclaruerant. Parthenium illum de quo hîc ſermo eſt, Tiberio coæva. eum facit Suidas; unde maxima illi a Tiberio delata gloria quem inter Veteres collocaverit, quemadmodum Pollio Asinius viventis ſtatuam, Marci nempe Varronis, in ſua Bibliotheca collocarat. Vid. Martialem Epiſtola & Epigrammate lib. 9. & Ciceronem ad Atticum lib. 4. Epiſt. 9. & Auguſtum cap. 7

7. *Hiſtoria fabularis*] Hanc intelligunt omnes hiſtoriam, cui intexta forent fabularum figmenta, vel quæ Poeticis narrationibus ſcateret. Verum quidni dicatur Tiberius in id præſertim incubuiſſe ut veras noſſet, aut rimaretur hiſtorias, ac genealogias quarum occaſione Poetæ tot deos, tantaque alia fingendi anſam arripuiſſent? Aut etiam hunc fuiſſe cujuſdam libri titulum, *Notitia Fabul. Hiſtor. Rom.* quem Grammaticus ex illis unus ediderit, quo Principi ejuſmodi cognitionum cupido gratificaretur, ut hujus loci ſenſus is ſit, inter opera quæ de Poëtis edidere Grammatici Tiberius maxime curavit illud cui titulus *Notitia*, &c. Qua ratione diceretur quis ex operibus Terentii maxime curare *Andriam*.

8. *Mater Hecubæ*] Notiſſima hæc Priami uxor quæ patrem habuit Ciſſeum aut, ut alii volunt, Dymanta, ignota matre. Super vanis ejuſmodi ſtudiis vide Senecam libro de Brevitate vitæ cap. 13 plura egregie & ſapienter diſſerentem. Similiter Juvenalis ait Sat. 7. hoc ridens ſub finem:

> *dicat*
> *Nutricem Anchiſæ, nomen patriamque novercæ*
> *Archemori, dicat quot Aceſtes vixerit annos,*
> *Quot Siculus Phrygibus vini donaverit urnas?* &c.

De quo etiam egregie Gellius lib. 14. c. 6.

9. *Achillis nomen inter virgines*] Lycomedis filias quibuſcum delituiſſe habitu puellari notum eſt: unde & puellare nomen habuiſſe exiſtimabant.

10. *Syrenes*] Acheloi & Calliopes filiæ ex Homeri Odyſſea notiſſimæ, quas dulciſſimis modis ceciniſſe tradunt Poëtæ: ſed quid ſpeciatim cantarent, nemo prodidit. Quorum omnium explicatio cum ad Grammaticos pertineret, ejuſmodi quæſtionibus quas ſolvi non poſſe ſciebat, eorum ſtudiis illudebat.

11. *Minoïs exemplo*] Hujus hiſtoriam referunt Plutarchus & Diodorus Siculus, ſed hîc nulla ſacri hujus habitâ mentione. Cretæ Rex erat, cujus filius Androgeus ab Athenienſibus quibuſdam interfectus eſt, & multis ærumnis vindicatus, &c.

12. *Thure quidem ac vino*] Ita & Senatores curiam ingreſſi, in Auguſto cap. 35. ut ineptum notat quod tibicinem adeſſe noluerit; tibiis quippe tam in funeribus quam in ludis utebantur.

CAPUT LXXI.

SERMONE Græco, quamquam alias promptus & facilis, non tamen uſquequaque, uſus eſt. Abſtinuitque maxime in Senatu: adeo quidem ut [1] *Monopolium* nominaturus, prius veniam poſtularit, quod ſibi verbo peregrino utendum eſſet: atque etiam in quodam decreto patrum, cum [2] ἔμβλημα recitaretur, commutandum cenſuerit vocem, & pro peregrina noſtratem requirendam: aut ſi non reperiretur, vel pluribus, & per ambitum verborum rem enuntiandam. Militem quoque [3] Græce teſtimonium interrogatum, niſi Latine reſpondere vetuit.

NOTÆ.

1. *Monopolium*] Hinc colligas, vocem illam in uſu promiſcuo tunc temporis non fuiſſe, ut fuit poſtea cap. 30

2. ἔμβλημα] Dio lib. 57. ait vetitum a Tiberio ne quis aureo vaſe niſi ad res ſacras uteretur, cumque dubitarent quidam an etiam vaſa argentea, quæ emblema aliquod aureum habebant, eſſent prohibita,

vetitum quoque ne in edicto ſuper hac re facto, vox *emblema* uſurparetur, utpote quæ Græca foret, quamvis dictio Latina non ſuppeteret qua id ſignificaretur. Cujus edicti meminiſſe videtur etiam Tacitus lib. 3. Annal. ad annum 775. ubi Tiberii refert Epiſtolam ſuper coërcendo luxu ſcriptam ad Senatum. Emblemata autem ſunt ſigna vaſis aut etiam veſtibus ad ornatum adhærentia, quæ cruſtarum inſtar detrahi quandoque poterant. Significat etiam opus e teſſerulis quibuſdam vel ligneis vel ex alia materia minutatim conciſa, ac variis coloribus diſtincta, qualia pavimenta illa muſivi operis, de quibus in Julio cap. 46. & plura etiam Scaliger ad librum 5. Manilii, Porro mirum eſt vocem hanc a Tiberio repudiatam, qua non Cicero tantum ſæpe uſus eſſet, ſed & ante ipſum Lucilius, ut patet ex ejus verſibus quos legere eſt apud Ciceronem 1. de Orat.

2. *Græce*] Veroſimillima eſt Caroli Langii conjectura, quam & probat Torrentius, hanc nempe vocem prioribus duntaxat literis exaratam *Gr* fuiſſe, ex qua aliquis fecerit *Græce* cum *Græcum* debuiſſet; ſi enim Græce interrogari militem liceret, quidni & reſpondere? Cui accedit quod Græci vel in ipſa Græcia Latine cum Romanis agere juberentur, ut colligere eſt ex Juriſconſultis ad L. 48. ff *de re judicata*, & Valerio Maximo lib. 2. cap. 2.

CAPUT LXXII.

BIs omnino toto ſeceſſus tempore, Romam redire conatus, ſemel triremi uſque ad proximos [1] Naumachiæ hortos ſubvectus eſt, diſpoſita ſtatione per ripas Tiberis, quæ obviam prodeuntes ſubmoveret. [2] Iterum Appia uſque ad [3] ſeptimum lapidem, ſed proſpectis modo nec aditis urbis mœnibus rediit. Primo incertum qua de cauſſa, poſtea oſtento territus. Erat ei in oblectamentis [4] ſerpens draco, quem ex conſuetudine manu ſua cibaturus, cum conſumtum a formicis inveniſſet, monitus eſt ut vim multitudinis caveret. Rediens ergo propere Campaniam Aſturæ in languorem incidit. Quo paullum levatus, [5] Circeios pertendit. Ac ne quam ſuſpicionem infirmitatis daret, [6] caſtrenſibus ludis non interfuit ſolum, ſed etiam miſſum in harenam aprum jaculis deſuper petiit: ſtatimque [7] latere convulſo, &, ut exæſtuarat, afflatus aura, in graviorem recidit morbum. [8] Suſtentavit tamen aliquamdiu, quamvis [9] Miſenum uſque devectus, nihil ex ordine quotidiano prætermitteret, ne convivia quidem ac cæteras voluptates, partim intemperantia, partim diſſimulatione. Nam Chariclem Medicum, quod [10] commeatu abfuturus e convivio egrediens, manum ſibi oſculandi cauſſa apprehendiſſet, exiſtimans [11] tentatas ab eo venas ſibi, remanere ac recumbere hortatus eſt, cœnamque protraxit. Nec abſtinuit conſuetudine, quin tunc quoque [12] inſtans in medio triclinio, [13] adſtante lictore, ſingulos valere dicentes appellaret.

NOTÆ.

1. *Naumachiæ*] Plura Romæ fuerunt ejuſmodi loca pugnis navalibus edendis comparata, ſed variis extructa temporibus. Hoc loco naumachiam illam intelligit, veroſimillime quæ non procul a Janiculi radicibus, paulo infra Pontem ſublicium fuit, ſi non Tiberii, ſaltem Suetonii temporibus; prope enim erant Cæſaris horti aliique, quorum hîc videtur mentio fieri. Illuc igitur uſque Tiberius ſubvectum ſe voluerat, quo proxime ad Palatium accederet, minuſque ſibi multitudo obviam profecta incommodaret. Quæ certe Urbis antiquæ delineationem vel inſpicienti patebunt

tebunt omnia; minime vero quod quidam ex Beroaldo ſentiunt de Naumachia Auguſti in regione Campi Martii.

2. *Appia*] Via ſcilicet quam Appius unus e Tiberii majoribus munierat. Hæc erat verſus Auſtralem Urbis regionem: qua parte hodie Porta Sancti Sebaſtiani.

3. *Septimum lapidem*] Notum eſt ſingula mille paſſuum intervalla fuiſſe diſtincta lapidibus.

4. *Serpens Draco*] Herodotus refert volatiles videri dracones ad urbem Butim in Arabia. Caſaubonus exiſtimat Tiberium ad illos manſuefaciendos edoctum a Marſis aut Pſyllis, de quibus in Auguſto cap. 17. Si tamen vere dicat Plinius lib. 29. cap. 4. ejuſmodi dracones utplurimum veneno carere, non erat cur in illis manſuefaciendis offenſa timeretur, cum præſertim & exiguos fuiſſe colligatur, tum ex eo quod iſte a formicis tam facile potuit obrui: tum etiam quod menſibus æſtivis mulieres iis quoque propter ingenitum frigus delectarentur. Martialis lib. 7. Epig. 86.

Si gelidum collo nectit Flavilla draconem.

Inter pocula repere ſolitos teſtatur Seneca lib. 2. de Ira cap. 31. ubi de elephantis & tauris locutus, addit, *& repentes inter pocula ſinuſque innoxio lapſu dracones, & intra domum leonum urſorumque ora placida tractantibus adulanteſque dominum feras.* Philoſtratus in Heroïcis narrat Ajaci Locrenſi draconem fuiſſe, ſed illum quinque cubitos longum ſic manſuetum ut & una cum illo viveret, ac inſtar canis ſequeretur ambulantem. Tales Heliogabalo leones fuiſſe narrat Lampridius.

5. *Rediens ergo propere Campaniam*] Vulgati codices & Viterbienſis legunt *prope Campaniam*, &c. quod prætulit Torrentius, quamquam ex Plinio lib. 3. cap. 5. & 6. conſtare poſſit Aſturam longius abeſſe a Campania; unde prælata eſt lectio *propere* quam meliorum codicum teſtatur eſſe Caſaubonus. Nec opus eſt addita præpoſitione *in*. quod e ſuis fecerat Urſinus: ſic enim locutos conſtat optimos Auctores. Terentius in Adelphis, *proficiſci Cyprum.* Nec Poëtæ tantum, ſed & Cicero pro Lege Manilia, *Sardiniam venire.* Et Livius 5. Decad. *navigare Cyprum*, dixerunt, quamquam minus frequenter. De Aſtura in Auguſto cap. 97. & de Circeiis cap. 16. ibid.

6. *Caſtrenſium ludum*] Militantibus qui in caſtris exhiberentur, vel a militibus in ſtatione manentibus, juxta morem caſtrenſem.

7. *Latere convulſo*] Hujus loci ſenſus eſt, Tiberii latera hac agitatione, cum nempe jacularetur aptum, labefactata eſſe; unde cum incaluiſſet, ſtatimque afflatus eſſet aura levi, hoc eſt refrigerante tenuique vento, gravius doluiſſe: corpora enim jam prius languentia, ſi ſtatim ab æſtu refrigerentur, lethaliter ægrotare conſueverunt.

8. *Suſtentavit*] Hoc eſt, dolorem diſſimulando paſſus eſt.

9. *Miſenum*] Notum ex Virgilio promontorium, ubi & urbs eſt ejuſdem etiam hodie nominis *Miſeno*.

10. *Commeatu*] Quid ſit commeatum impetrare, vide cap. 12.

11. *Tentatas venas*] Sic & alii quoque Auctores dixere venas, pro arteriis. quamvis harum duntaxat pulſus ſit, ſolæque ideo a medicis tangantur, non venæ. Seneca lib. 6. Quæſtionum naturalium cap. 14. Perſius Sat. 3. v. 107.

Tange miſer. venas. & pone in pectore dextram.

Ac ipſe Cornelius Celſus, *Venis maxime credimus fallaciſſima rei, quia ſæpe leviores celerioreſque ſunt, & ætate, & ſexu, & corporum natura*, &c.

12. *Inſtans*] Pro, ſtans in medio triclinio, quomodo ſupra cap 35. *incœnante.*

13. *Aſtante lictore*] Vel ad majeſtatem, vel ut majeſtatis prætextu eo uteretur ad celandam infirmitatem.

CAPUT LXXIII.

INTERIM cum in actis Senatus legiſſet, dimiſſos ac ne auditos quidem quoſdam reos, de quibus ſtrictim, & nihil aliud quam nominatos ab indice ſcripſerat: pro contempto ſe habitum fremens, repetere Capreas quoquo modo deſtinavit, non temere quidquam, niſi [1] ex tuto

auſurus. Sed & tempeſtatibus & ingraveſcente vi morbi retentus, paullo poſt obiit in villa [2] Lucculliana, [3] octavo & ſeptuageſimo ætatis anno, tertio & vigeſimo imperii, decimo ſeptimo Kalend. Aprilis, Cn. Acerronio Proculo, C. Pontio Nigro Coſſ. Sunt qui putent venenum ei a [4] Caio datum lentum atque tabificum. Alii in remiſſione fortuitæ febris cibum deſideranti negatum: nonnulli [5] pulvinum injectum, cum extractum ſibi deficienti [6] anulum mox reſipiſcens requiſiſſet. Seneca eum ſcribit, *Intellecta defectione, exemtum anulum quaſi alicui tradidurum parumper tenuiſſe: dein rurſus aptaſſe digito & compreſſa ſiniſtra manu jacuiſſe diu immobilem: ſubito vocatis miniſtris, ac nemine reſpondente, conſurrexiſſe, nec procul a lectulo deficientibus viribus concidiſſe.*

NOTÆ.

1. *Ex tuto*] Erat enim hæc inſula præruptis undiqne rupibus circundata.

2. *Lucculliana*] Ita & Tacitus Plutarchus auctor eſt Lucullo. Magnifica fuiſſe ædificia circa Neapolim, quorum cauſſa dictus eſt a Tuberone Xerxes togatus, quod in ea marinam aquam induxiſſet ad faciliorem piſcium copiam, perfoſſis & ſuſpenſis in hanc rem collibus.

3. *Octavo & ſeptuageſimo*] Conſentit huic numero Tacitus. Dio exactius ſeptuagiota duotaxat & ſeptem annos, menſes quatuor, dies novem vixiſſe referens. De tempore quo imperavit, Suetooio non conſeotiunt alii quidam Hiſtorici.

4. *Caio*] Caligula, de quo libro ſequente.

5. *Pulvinum*] Tacitus & Dio addunt multam veſtem eamque craſſam juſſu Macronis injectam, ut citius ſuffocaretur. Infra io Caligula cap. 12. Idem de Philippo Demetrii filio Livius lib. 1. Decad. 5. Idem & Hiſtoria receotior de Friederico II. Germanorum Imperatore circa annum ſalutis humanæ 1250.

6. *Anulum*] Eum intellige quo pretioſiſſima quæqne obſignabant, cujus traditio ſucceſſionis futuræ ſigoum erat, ut ſupra notatum eſt, niſi tamen Teſtamentum obſtaret. Videſis Valer. Max. lib. 7. cap. 9.

CAPUT LXXIV.

SUPREMO natali ſuo Apollinem [1] Temenitem & amplitudinis & artis eximiæ advectum Syracuſis, ut in bibliotheca [2] novi Templi poneretur, viderat per quietem affirmantem ſibi, *Non poſſe ſe ab ipſo dedicari.* Et ante paucos quam obiret dies, turris [3] Phari terræ motu Capreis concidit. Ac Miſeni cinis e favilla & carbonibus ad [4] calefaciendum triclinium illatus, exſtinctus, & jam diu frigidus exarſit repente prima veſpera, atque in multam noctem pertinaciter luxit.

NOTÆ.

1. *Temenitem*] Turnebus lib 8. Adverſar. cap. 12. ex Stephano ait, in Sicilia prope Syracuſas locum fuiſſe dictum *Temenos*, unde Torrentius *Temenitem* dictum putat hunc Apollinem, ſtatuamque eamdem eſſe de qua Cicero Verrina 6. quam tamen idem Auctor *Theſmotem* appellat, uode vel hic vel illic error eſſet, quem Turnebus Ciceronis libris attribuit, & emeodat ex Stephano ac Suetonio

2. *Novi Templi*] Vel qnod ipſe extruxerat io hooorem Auguſti, vel potius quod ipſe Auguſtus in Palatio condiderat, addita Bibliothecâ, ut ſupra in Auguſto cap. 29.

3. *Phari*] Phari ſunt turres, ſeu machinæ quas in portubus ad prælucendi miniſterium, nocturnoſque nautarum curſus dirigendos, erigebant.

4. *Calefaciendum triclinium*] In tricliniis caminos noo fuiſſe notat Caſaubonus, uode noo aliter calefieri poteraot.

CAPUT LXXV.

MORTE ejus ita lætatus eſt populus, ut ad primum nuntium diſcurrentes, pars *Tiberium* [1] *in Tiberim* clamitarent: pars *Terram matrem Deoſque* [2] *Manes orarent ne mortuo ſedem ullam niſi inter impios darent:* alii [3] uncum & Gemonias cadaveri minarentur, exacerbati ſuper memoriam priſtinæ crudelitatis, etiam recenti atrocitate. Nam cum [4] Senatuſconſulto cautum eſſet ut pœna damnatorum in decimum ſemper diem differretur, forte accidit ut quorumdam ſupplicii dies is eſſet quo nuntiatum de Tiberio erat. Hos implorantes hominum fidem, quia, abſente adhuc Caïo, nemo exſtabat qui adiri interpellarique poſſet, cuſtodes, ne quid adverſus conſtitutum facerent, ſtrangulaverunt, abjeceruntque in Gemonias. Crevit igitur invidia: quaſi etiam poſt mortem Tyranni, ſævitia permanente. Corpus ut moveri a Miſeno cœpit, conclamantibus pleriſque, [5] *Atellam potius deferendum, & in* [6] *Amphitheatro ſemiuſtulandum*, Romam per milites deportatum eſt, crematumque publico funere.

NOTÆ.

1. *In Tiberim*] Placet Caſaubono Liſlæi codicis lectio, *Tiberium in Tiberim*; alii duo Torrentii addunt *trahi*, ſic, *Tiberium in Tiberim trahi clamitarent*. quod & poteſt.

2. *Manes*] Sic dicuntur Dii inferi, & Cicero de Legibus jubet ut divi habeantur. Sic dictæ ſunt umbræ ſeu animæ piorum, *manu* enim & *manus* Latina Lingua vetere *bonum* ſignificabat, unde remanſit in uſu *immanis* Animarum corpore ſolutarum varia nomina refert Apuleïus libro de Dæmonio Socratis. Vide in Caïg cap 5.

3. *Uncum & Gemonias*] Supra cap. 53. & 54.

4. *Senatuſconſulto*] Hujus meminit & Tacitus, & ab ipſo Tiberio id juſſum ſcribit Dio lib. 57. Decem illos dies ad triginta protraxit poſtea Imperator Theodoſius. Vide L. 20. Cod. *de pœnis*.

5. *Atellam*] Atella oppidum eſt Capuam inter & Neapolim, hodie *San Arpino*. Id porro jactabant in odium & ludibrium Tiberii, alludentes ad fabulas Atellanas, de quibus ſupra cap. 45.

6. *Amphitheatro*] Aliud ludibrii & ignominiæ genus: ſontes enim in Amphitheatro comburebantur. In Caligula cap. 27. Mendici vero & egeni raptim a veſpillonibus in Eſquiliis ac ferme tantum dimidio corpore, unde ait *ſemiuſtulandum*, ſeu, ut ex Viterbienſi Caſaubonus *ſemiuſtillandum*, hoc eſt leviter amburendum & projiciendum.

CAPUT LXXVI.

TESTAMENTUM duplex ante biennium fecerat: alterum ſua, alterum liberti manu, ſed eodem exemplo: [1] obſignaveratque etiam humillimorum ſignis Eo Teſtamento heredes æquis partibus reliquit, Caïum ex Germanico, & Tiberium ex Druſo, nepotes: [2] ſubſtituitque invicem. Dedit & legata pleriſque: inter quos virginibus Veſtalibus, ac militibus [3] univerſis, [4] plebique Romanæ viritim, atque etiam ſeparatim vicorum magiſtris.

NOTÆ.

1. *Obſignaverat*] Vide ſupra in Auguſto cap. 33. & Nerone cap. 17.

2. *Subſtituit invicem*] Id fiebat a Romanis, ut ſi unus hereditatem adire aut nequiret aut nollet, alter haberet.

3. *Univerſis*] Hoc eſt, tam legionariis quam Prætorianis, &c. Vide in Auguſto cap. ult.

4. *Plebique Romanæ*] Dio ſummam retulit quadringenties quinquagies, qui Caſaubonus exiſtimat utramque ſummam contineri, & quam populo, & quam vicorum magiſtris dedit. Vide Auguſti legata, in Auguſto capite ultimo: horum enim ad exemplum ſua veroſimiliter ordinarat.

C. SVETONII TRANQVILLI
DE XII. CÆSARIBVS.
LIBER IV.
C. CÆSAR CALIGULA.

G [1] ERMANICUS C. Cæſaris pater, Druſi & [2] mi-
noris Antoniæ filius, [3] a Tiberio patruo [4] ado-
ptatus, [5] Quæſturam quinquennio ante quam per A U.C.
Leges liceret, & poſt eam, Conſulatum [6] ſtatim geſ- DCCLVII.
ſit. [7] Miſſuſque ad exercitum in Germaniam, exceſſu DCCLXV.
Auguſti nuntiato, legiones univerſas [8] Imperatorem
Tiberium pertinaciſſime recuſantes, & ſibi ſummam DCCLXVII.
Reipublicæ deferentes, incertum conſtantia an pietate majore, compeſ-
cuit: atque hoſte mox devicto triumphavit. Conſul deinde iterum crea- DCCLXX.
tus, ac prius quam honorem iniret ad componendum Orientis ſtatum DCCLXXI.
expulſus, cum Armeniæ Regem [9] devicisset, Cappadociam in Pro-
vinciæ formam redegiſset, annum ætatis agens quartum & trigeſimum,
diutino morbo [10] Antiochiæ obiit, non ſine veneni ſuſpicione. Nam DCCLXXII.
præter livores, qui toto corpore erant, & ſpumas quæ per os fluebant,
cremati quoque [11] cor inter oſsa incorruptum repertum eſt: cujus ea
natura exiſtimatur, ut tinctum veneno igne confici nequeat.

NOTÆ.

1. *Germanicus*] Cognomen, ſeu potius agnomen. Iſtud, ut ex Auguſti cap. 7. colligere eſt, inditum eſt patri ejus Druſo propter res ab eo proſpere geſtas in Germania, ut patet ex Claudii cap. 1.

2. *Junioris Antoniæ*] Supra in Auguſto cap. 64. Germanicus dictus nepos ſororis Auguſti: quod ita ſe habet. Octavia Auguſti ſoror, ut ex Auguſti cap. 4. patet, maritum habuit M. Antonium Triumvirum, ut in Auguſto cap. 17. notatum eſt, duas illi genuit filias Antonias; majorem, quæ Domitio Ænobarbo Neronis Principis avo, ut ex Neronis cap. 5. conſtat; & minorem, quæ Druſo Tiberii fratre Auguſtique privigno nupſit, de qua hic & Claud. cap. 1. Hanc forma & pudicitia inſignem prædicat Plutarchus in Antonio, & Plinius

lib. 7. cap. 19. illam nunquam expuiſſe teſtatur.

3. *A Tiberio patruo*] Fratre Druſi patris ejus qui in Germania obiit, ut in Tiberio cap 7.

4. *Adeptatus*] Auguſti juſſu, ut in Tiberio cap. 15.

5. *Quæſturam*] De hoc Magiſtratu & quæ ipſi ætas præſtituta foret, ſupra in Julio cap. 6 quamquam & hanc ætatis maturitatem non ſemper in adoleſcentibus obſervatam multis probat Cicero Philippic. 5. ubi honores Auguſto juveni licet, decernendos contendit.

6. *Statim*] Hoc adverbium ita Caſaubonus diſtinguit in hac phraſi, ut Germanicus intelligatur fuiſſe Quæſtor ſtatim poſt adoptionem, non vero ſtatim a geſta Quæſtura, quia hanc inter & ejus Conſulatum interiectos conſtat ſeptem annos. Vero tamen ſimile videtur Suetonium inſtituti ſui memorem quo ſcilicet Aug. c. 9. profeſſus eſt ſe Auguſti geſta natraturum non per tempora, ſed per ſpecies, idem de aliis præſtitiſſe quod de Auguſto; ut hoc loco aliud nil intelligendum velit, niſi quod Germanicus Conſulatum obtinuerit ſtatim poſt Quæſturam, hoc eſt nullo alio intermedio Magiſtratu geſto, ut moris erat, ſtante Republica: poſt Quæſturam enim Ædilitas & Prætura gradus erant ad Conſulatum, ut in Julio cap. 11. notatum eſt: quibus neglectis, ad Conſulatum ſtatim evectus eſt, quem Magiſtratum olim ſic petiiſſe vitio datum eſt Tito Flaminio, quaſi Ædilitatem & Præturam faſtidiret, ut ait Livius lib 2. Decad. 2.

7. *Miſſus*] Ut ſupra in Tiberio cap. 25.

8. *Imperatorem Tiberium*] In Tiberio ibid. & Tacitus lib. 1. Annalium: *Fauſtis in Germanicum ominibus, & ſi vellet imperium promptos oſtentavere*. &c. Et Velleius de illa ſeditione lib. 2. cap. 125. *deſtruique qui contra Rempublicam duceret, non qui ſequeretur*, &c.

9. *Devicisſet*] Lipſius lib 2 Electorum cap. 17. mendum hîc eſſe contendit, emendatque *dejeciſſet*: quia bellum tunc cum Armeniis nullum, Germanicus quidem regno Vononem amovit, ſuffecto Zenone Polemonis Pontici filio, de quo Tacitus Annal. 2. ſed ſola auctoritate Romana ſine bello & volentibus Armeniis, ut conſtat ex Tacito Annal 2. Sed dici potuit expulſus, quomodo & Germanicus expulſus. Nota enim Germanicum hîc dici expulſum; vere enim id egit Tiberius ut illum procul amandaret. Tacitus initio 2. Annalium: *Cæterùm Tiberio haud ingratum accidit turbari res Orientis, ut ea ſpecie Germanicum a ſuetis legionibus abſtraheret, doloque ſimul & caſibus objectaret.*

10. *Antiochia*] In Tiberio cap. 39.

11. *Cor inter oſſa*] Plinius lib. 11. cap. 37. idem etiam Cardiaco morbo extinctis contingere narrat, unde accuſatus Piſo ille de quo cap ſequenti, & ſupra in Tiberio cap. 52 & 53. Hac exceptione ſeſe tuebatur, ut refert idem Plinius ibid.

CAPUT II.

OBIIT autem, ut opinio fuit, fraude Tiberii, miniſterio & opera C. Piſonis: qui ſub idem tempus Syriæ præpoſitus, nec diſſimulans offendendum ſibi aut [1] patrem, aut filium, quaſi plane ita neceſſe eſſet, etiam ægrum Germanicum graviſſimis verborum ac rerum acerbitatibus, nullo adhibito modo, affecit: propter quæ, ut Romam rediit, pene diſcerptus a populo, a Senatu capitis [2] damnatus eſt.

NOTÆ.

1. *Patrem*] Tiberium ſcilicet, propter eam qua flagrabat in Germanicum invidiam, ut ex Tiberii cap. 52. & 53. patet.

2. *Damnatus*] Accuſante Vitellio, qui poſtea paucorum menſium Princeps fuit, ut in ejus vita infra.

CAPUT III.

[1] OMNES Germanico corporis animique virtutes, & quantas nemini cuiquam, contigiſſe ſatis conſtat: formam & fortitudinem egregiam: ingenium in [2] utroque eloquentiæ doctrinæque genere præcellens: benivolentiam ſingularem; conciliandæque hominum gratiæ, ac promerendi amoris mirum & efficax ſtudium. Formæ minus congruebat [3] gracilitas crurum, ſed ea quoque paullatim repleta, aſſidua [4] equi vectatione poſt cibum. Hoſtem cominus ſæpe percuſſit. Oravit [5] cauſſas etiam triumphaleis; atque inter cætera ſtudiorum monumenta reliquit & [6] Comœdias Græcas. Domi foriſque civilis: libera ac fœderata oppida [7] ſine lictoribus adibat. Sicubi clarorum virorum ſepulcra cognoſceret, [8] inferias Manibus dabat. Cæſorum [9] clade Variana veteres ac diſperſas reliquias uno tumulo humaturus, colligere ſua manu, & comportare primus aggreſſus eſt. Obtrectatoribus etiam qualeſcumque, & quantacumque de cauſſa nactus eſſet, lenis adeo & innoxius, ut Piſoni decreta ſua reſcindenti, clientelas [10] diu vexanti, non prius ſuccenſere in animum induxerit, quam veneficiis quoque & [11] devotionibus [12] impugnari ſe comperiſſet: ac ne tunc quidem ultra progreſſus, quam ut & amicitiam ei more majorum [13] renuntiaret, mandaretque domeſticis ultionem, ſi quid ſibi accideret.

NOTÆ.

1. *Omnes Germanico, &c.*] Confirmant unanimi conſenſu cæteri omnes hiſtorici qui de eo ſcripſere, excepto uno Velleio, in Tiberii adulationem fœde mancipato. Lib. 2 cap. 25.

2. *Utroque eloquentiæ genere*] Romanæ & Græcæ.

3. *Gracilitas crurum*] Hæc inter corporis vitia præcipuum fuiſſe videtur etiam ex Nerone cap. 51. & Domitiano cap. 18.

4. *Equi vectatione*] Hanc licet coxis & ſtomacho utilem dicat Plinius lib 28. c. 4. quia tamen Medici ſtatim a ſumpto cibo male ſanam illam exiſtimant, ideo Pulmannus ſua editione ſic diſtinguebat aſſidua equi vectatione. Poſt cibum hoſtem cominus, &c. Parum veroſimiliter. Hoc exercitio ſanguinis atque alimenti vis ad ima prolabebatur & ea implebat, maxime cum inſtrumentis illis quæ nos hodie dicimus *étriers*, Torrentius vero *ſtapias*, uſos antiquos probabile non ſit: tum quia Xenophon peculiari opere de re equeſtri nihil habet quod eo referri queat: tum quia Julius Pollux capite de equeſtribus inſtrumentis illud neutiquam videtur fuiſſe omiſſurus.

5. *Triumphaleis cauſſas*] Beroaldus & Sabellicus legunt *triumphalis*, quomodo & in Viterbienſi & Pithœi codicibus legit Caſaubonus, & probat, ut ſenſus ſit: Cauſſas oraſſe Germanicum, non quidem poſtquam triumphavit; nec enim hæc illi conceſſa mora eſt in Orientem ſtatim expulſo, ut dixit paulo ſupra cap. 1. ſed poſtquam triumphalia meruit ornamenta, quæ ex bello Dalmatico ante primum ſuum Conſulatum adeptus eſt, ut patet ex Dione lib. 56. Certe hæc lectio eo certior videtur, quod & Germanicum cauſſas oraſſe conſtet ex Ovidio 1. Faſt. initio:

Quæ ſit enim docti facundia ſenſimus oris
Civica pro trepidis, cum tulit arma reis.

eaſque etiam dum eſſet Conſul, ut ex eodem Dione in actis anni 765. & quod triumphalis etiam nomine appellatus fuerit: alias qui triumphalia duntaxat ornamenta conſecutus eſſet, ut ex Taciti Hiſtor. 2. colligere eſt: ibi enim Mucianus Veſpaſiano, *In domo tua*, inquit, *triumphale nomen*, &c. cum nonniſi ornamenta tunc temporis adeptum fuiſſe Veſpaſianum conſtet ex

Suetonio in ejus vita cap. 4. Quæ tamen ſi ſecus ſint, triumphales cauſſas cum Torrentio dixerim magnas quaſdam quibus de triumpho v. g. decernendo, aut ſimili quadam re ageretur.

6. *Comœdias*] Ovidius itidem initio Faſtorum: hoc enim opus Germanico dedicarat, de eloquentia locutus:

Scimus & ad noſtras cum ſe tulit impetus artes,
Ingenii currant flumina quanta tui.
Si licet & fas eſt, vates rege vatis habenas &c.

Quibus verſibus & Poëtica excelluiſſe ſignificat.

7. *Sine lictoribus*] Ut quaſi civis, non Princeps videretur. De qua virtute, civilitate nempe, ſupra in Auguſto cap. 51. & Julio cap. 75 & infra. Tacitus 2. Annalium: *Hinc ventum Athenas fœderique ſocia & vetuſtæ Urbis datum ut uno lictore uteretur.*

8. *Inferias*] Ea ſunt dona quæ mortuis inferuntur, ſive ſacrificia quæ illis immolantur. Virgilius lib. 10. Æneid.

Viventes rapit inferias quas immolet orco.

& lib. 9.

Abſenti ferat inferias decoretque ſepulcro.

De quibus ſupra in Julio cap. 84. & infra Claud. cap. 11.

9. *Clade Variana*] Supra in Auguſto cap. 23. & Tiberio cap. 17. & 18. & infra adhuc.

10. *Diu vexanti*] Sic in omnibus libris ſcriptum eſt: Torrentius tamen ſcribendum affirmat *diu vexanti*. Tacitus 2 Annal. iſta fuſius proſequitur. De clientibus quid eſſent ſupra dictum eſt in Julio ad cap. 2. Has autem clientelas hic videtur intelligere quas Germanicus in Syria ſuis ſibi beneficiis paraverat.

11. *Devotionibus*] Hoc eſt execrationibus & incantationibus magicis quibus abſentium vitam diis manibus devovebant. Unde Ovidius,

Devovet abſentes ſimulacraque cerea figit.

quarum eam vim exiſtimabant eſſe, ut vel animum officii prorſus immemorem facerent, ut Virgilius Eclog. 8. de ejuſmodi ſacris:

magicis ſanos avertere ſacris
Experiar ſenſus.

vel neceſſario vitæ curſum abrumperent venefica apud Lucanum,

& quamvis fecerit omnis
Stella ſenem, medios herbis abrumpimus annos.

& Horat. Epod. 5.

dira deteſtatio
Nulla expiatur victima.

& Plinius lib. 28 cap. 2. *defigi diris deteſtationibus nemo non metuit.* Et lib 8. cap. 7. &c. Hinc nomina illa diræ, exſecrationes, incantationes, carmina, &c. Hinc & *caput obligare*, quod & *obſecrare* dicitur, cui opponitur *reſecrare* pro obſecratione & devotione ſolvere, &c.

12. *Impugnari ſe comperiſſet*] Confirmat hæc omnia Tacitus lib. 2. Annal. *Reperiebantur ſolo ac parietibus eruta humanorum corporum reliquiæ, carmina & devotiones & nomen Germanici plumbeis tabulis inſculptum, ſemiuſti cineres ac tabo obliti, aliaque maleficia quis creditur animas numinibus infernis ſacrari.*

13. *Renuntiaret*] Idem Tacitus, *Componit epiſtolas quis amicitiam ei renunciabat.* ex more veteri quo receptum erat amicitiam & inimicitiam palam profiteri tam publice quam privatim, ut patet ex Livio lib. 6. Decad. 4. ubi de renuncianda per feciales Ætolis amicitia lib. 3. Decad. 5. ubi de Perſeo: & lib. 5. Decad. 3. de Badio illo Campano: ac Taciti 6. Annal. *Morem fuiſſe majoribus, quoties dirimerent amicitias, interdicere domo eumque finem gratiæ ponere.* ut & Aug. cap. 66. Hinc inter privatos teſſeræ illæ quas dixerunt hoſpitales, ſigna nempe quæ iam hoſpitibus conceſſa ad neceſſitudinem gratiam que hoſpitii fovendam: ea enim quicumque ſuum ad hoſpitem attuliſſet, agnoſcebatur illico, & amici veteriſque inſtar hoſpitis, hoſpitio liberaliter excipiebatur. Quæ neceſſitudinis mutuæ jura tanti apud ipſos fuere, ut tranſirent ad poſteros, ut patet ex Plauto in Pœnulo Act. 5. Scen. 1. ubi Pœnus ait:

Deam hoſpitalem ac teſſeram mecum fero.

Quibus agnoſcendum ſe ſperat ab Agoraſtocle ſibi tunc ignoto Anthidamæ hoſpitis quondam ſui filio. Ac maxime Scena 2. v. 84. ubi Pœnus in Agoraſtoclem incidit & teſſeræ conferuntur. Ex quo præſertim loco colligas teſſeras illas fuiſſe quaſdam taleas quarum ſinguli medietatem unam, ne qua fraus fieret, ut hodieque, aliis in rebus apud nos. Inde apud eumdem Plautum Ciſtellar. Act. 2. Scen. 1. verſ. 26. *teſſeram confringere.*

confringere, pro *violare jus amicitiæ*. Quo ferme ſenſu apud noſtratium aliquos, *rompre la buchette*. hoc eſt *renunciare amicitiam* &c. De reſſeris in Aug. cap. 40.

CAPUT IV.

QUARUM virtutum fructum uberrimum tulit, ſic probatus & dilectus à ſuis, ut Auguſtus (omitto enim neceſſitudines reliquas) diu cunctatus an ſibi ſucceſſorem deſtinaret, [1] adoptandum Tiberio dederit. Sic vulgo favorabilis, ut plurimi tradant, quoties aliquo adveniret, vel ſicunde diſcederet, præ turba occurrentium proſequentiumve nonnumquam eum diſcrimen vitæ adiſſe: e Germania vero, poſt [2] compreſſam ſeditionem, revertenti, [3] prætorianas cohortes univerſas prodiſſe obviam, quamvis pronuntiatum eſſet, ut duæ tantummodo exirent: populi autem Romani ſexum, ætatem, ordinem omnem uſque ad viceſimum lapidem effudiſſe ſe.

NOTÆ.

1. *Adoptandum Tiberio*] Supra in Auguſto cap. 65. & Tiberio cap. 15.

2. *Compreſſam ſeditionem*] Qua Imperatorem Tiberium pertinaciſſime recuſantes, Germanicum volebant evehere, ut ſupra cap. 1. & Tib. cap. 25.

3. *Prætorianas*] Quid & quot eſſent, ſupra in Auguſto cap. 100. & alibi.

CAPUT V.

TAMEN longe majora & firmiora de eo judicia [1] in morte ac poſt mortem exſtitère. Quo defunctus eſt die, [2] lapidata ſunt Templa, ſubverſæ Deûm Aræ, [3] Lares a quibuſdam familiares, in publicum [4] abjecti, partus conjugum expoſiti. Quin & Barbaros ferunt, quibus inteſtinum, quibuſque adverſus nos bellum eſſet, velut in domeſtico communique mœrore conſenſiſſe ad inducias. Regulos quoſdam [5] barbam poſuiſſe: & uxorum capita raſiſſe, ad indicium maximi luctus. [6] Regum etiam Regem & [7] exercitatione venandi, & convictu [8] megiſtanum abſtinuiſſe, quod apud Parthos [9] juſtitii inſtar eſt.

NOTÆ.

1. *In morte ac poſt mortem*] Caſaubonus refert in hanc ſententiam vetus Epigramma:

Parce hoſpes tumulo, Cæſar Germanicus hic ſum,
Sæpe etiam ignotis ipſe dedi requiem.
Quod ſi quem tumuli nihil hujus gratia tangit,
At moveat patria fraude quod hic jaceo.
Sed jaceo quamvis non vita at plenus honoris:
Hoc uno ingratus quod genui patria.
Teſtata eſt mortis lacbrymis plebeſque patreſque:
Hæc ſunt ſinceri judicia ingenii.

2. *Lapidata ſunt Templa*] Non ſecus ac ſi dii humana non curantes amplius, colendi non eſſent, qui contemptis mortalium votis Germanicum mori ſiviſſent. Lapidibus vel conviciis, deorum aut hominum imagines quandoque inceſſebant, ut ſupra in Auguſto cap. 16. de Neptuni imagine, & de Galbæ Tacitus 1. Hiſt.

3. *Lares familiares*] Deos domeſticos. Apuleïus libro de Deo Socratis, fato functorum animas eſſe dicit: *Eſt enim*, inquit, *ſpecies dæmonum animus humanus emeritis ſtipendiis vitæ corpore ſuo abjurans. Hunc vetere Latina Lingua reperio Lemurem dicti-*

tatum. Ex his ergo Lemuribus qui poſterorum ſuorum curam ſortitus, placato & quieto numine domum poſſidet, Lar dicitur familiaris, &c. Inde Feriæ quas Lemuralia, inde Sacella in domibus quæ Lararia dicebant; inde & Feſta eorum celebrata etiam publice in compitis, de quibus Aug. cap. 31.

4. *Abjecti*] Tertullianus in Apologetico auctor eſt eos ita quandoque ſpretos, ut nedum in publicum; ſed & in fœdiſſima omnium loca migrare coacti ſint.

5. *Barbam poſuiſſe*] In luctu moris fuit Ægyptiis, Aſſyriis, ac præſertim Persis; hi enim non ſe tantum, ſed & equos ipſos totundiſſe narrantur. Græcis itidem, ſed non Romanis, qui e contra barbam alebant, ut ſupra in Julio cap. 67. & Auguſti cap. 23. Notat Plutarchus in Problematis cap. 13. ea lugentibus in univerſum accommodata quæ inuſitata ut mulieres tonderi, comam & barbam a viris ſummitti, &c. Ubi plura veterum multorumque populorum exempla refert. Videſis & Junium libro de coma cap. 5. & Alexandrum ab Alexandro lib. 3. cap. 7.

6. *Regum etiam Regem*] Parthorum Regem ſic dictum ait Plutarchus in Pompeio & Lucullo, quia nonnulli Reges ſatellitum inſtar ipſi miniſtrabant. Is titulus olim Perſicorum Regum, poſtea Parthorum, deinde iterum Perſicorum. Ammianus lib. 17. Literarum meminit quas Sapor ad Conſtantium miſit, quarum hæc eſt inſcriptio: *Rex Regum Sapor, particeps Siderum, frater Solis & Lunæ, Conſtantio fratri meo, Salutem plurimam dico.*

7. *Exercitatione venandi*] Hac inprimis exerceri ſolent & oblectari, una cum lectis ad id hominibus, qui huiuſmodi laboribus & bene multis ſeſe ad bellicos parant atque quodam modo præludunt. De quo inſtituto egregia narrat Xenophon 1. lib. Pædiæ

8. *Megiſtanum*] Optimates illos appellat Ammianus: Proceres ſunt Principeſque Regis Regum conviviis adhiberi ſoliti. Græca vox eſt, ἀπὸ τοῦ μεγίστων, hoc eſt a *maximo*.

9. *Juſtitii*] Quid ſit juſtitium, ſupra in Tiberio cap. 52.

CAPUT VI.

ROMÆ equidem, cum ad primam famam valitudinis attonita & mœſta civitas ſequentes nuntios opperiretur, & repente jam veſperi incertis auctoribus convaluiſſe tandem percrebuiſſet: paſſim cum luminibus & victimis in Capitolium concurſum eſt, ac pene revulſæ Templi fores, ne quid geſtientes vota reddere moraretur. Expergefactus e ſomno Tiberius eſt gratulantium vocibus, atque undique concinentium, *Salva Roma, Salva Patria, Salvus eſt Germanicus.* Sed ut demum fato functum palam factum eſt, non ſolatiis illis, [1] non edictis inhiberi luctus publicus potuit: duravitque etiam [2] per feſtos Decembris menſis dies. Auxit gloriam deſideriumque defuncti etiam atrocitas inſequentium temporum: cunctis nec temere opinantibus, reverentia ejus ac metu [3] repreſſam Tiberii ſævitiam, quæ mox eruperit.

NOTÆ.

1. *Non edictis*] Tacitus libro 3. edicti ipſius verba refert, quibus populum hortabatur ut publica munia reſumeret, ubi & ſub finem libri 2. graphice prorſus Auctor ille luctum publicum deſcripſit. De quo & in Tiberio cap. 52.

2. *Feſtos dies Decembris*] Saturnalia ſcilicet de quibus in Auguſto cap. 75.

3. *Repreſſam Tiberii ſævitiam*] Tacitus ſub finem libri 6. de Tiberio loquens: *Egregium vita famaque quoad privatus, vel in imperiis ſub Auguſto fuit; occultum ac ſubdolum fingendis virtutibus donec Germanicus ac Druſus ſuperfuere.* Et lib. 3. initio, ubi de publico ob Germanici mortem luctu, *gnaris omnibus latam Tiberio Germanici mortem male diſſimulari*, &c.

CAPUT VII.

HABUIT in matrimonio [1] Agrippinam, M. Agrippæ & Juliæ filiam, & ex ea novem liberos tulit: quorum duo infantes adhuc rapti, unus jam puerafcens, inſigni feſtivitate, cujus effigiem [2] habitu Cupidinis in æde Capitolinæ Veneris [3] Livia dedicavit. Auguſtus in cubiculo ſuo poſitam, quotieſcumque introiret, exoſculabatur. Cæteri ſuperſtites patri fuerunt. Tres ſexus feminini, [4] Agrippina, Druſilla, Livilla, continuo triennio natæ, totidem mares, Nero & Druſus & C. Cæſar. Neronem & Druſum Senatus, Tiberio criminante, [5] hoſtes judicavit.

NOTÆ.

1. *Agrippinam*] De cujus morte ſupra in Tiberio cap. 53. & virtutibus Tacitus tum lib. 1. tum 2. & 3.

2. *Habitu Cupidinis*] Hunc habitum deſcribit Propertius lib. 2 Eleg 12.

3. *Livia*] Germanici avia, Druſique ac Tiberii mater, ut patet infra Claud. cap. 1. & ſupra multis locis.

4. *Agrippina*] Hæc Domitio primum, deinde Claudio Imperatori nupſit, ut infra Claud. cap. 26 & in Nerone non ſemel. De aliis infra, ſed maxime cap. 24. &c.

5. *Hoſtes judicavit*] Supra in Tiberio cap. 53.

CAPUT VIII.

C. Cæſar natus eſt pridie Kal. Septembres, [1] patre ſuo & C. Fonteio Capitone Coſſ. Ubi natus ſit, incertum diverſitas tradentium facit. [2] Cn. Lentulus Gætulicus [3] Tiburi genitum ſcribit: [4] Plinius ſecundus in Treveris [5] vico Ambiatino ſupra [6] Confluentes: addit etiam pro argumento *Aras ibi oſtendi inſcriptas*, OB AGRIPPINÆ PUERPERIUM. Verſiculi, imperante mox eo, divulgati, apud hibernas legiones procreatum indicant: A U.C. DCCLXV.

In caſtris natus, patriis nutritus in armis,
Iam deſignati Principis omen erat.

Ego in [7] Actis Antii invenio editum. Gætulicum refellit Plinius, quaſi mentitum per adulationem, ut ad laudes juvenis glorioſique Principis aliquid etiam ex urbe [8] Herculi ſacra ſumeret: abuſumque audentius mendacio, quod ante annum fere natus Germanico filius Tiburi fuerat, appellatus & ipſe C. Cæſar: de cujus amabili pueritia immaturoque obitu [9] ſupra diximus. Plinium arguit ratio temporum. Nam qui res Auguſti memoriæ mandarunt, Germanicum exacto Conſulatu in Galliam miſſum conſentiunt, jam nato Caio. Nec Plinii opinionem inſcriptio aræ quidquam adjuverit, cum Agrippina bis in ea regione filias enixa ſit: & qualiſcumque partus, ſine ullo ſexus diſcrimine, *puerperium* vocetur: quod antiqui etiam puellas [10] *pueras*, ſicut & pueros *puellos* dictitarent. Exſtat & Auguſti epiſtola ante paucos quam obiret menſes, ad Agrippinam neptem ita ſcripta de Caio hoc (neque enim quiſquam jam alius infans nomine pari tunc ſupererat) *Puerum Caium xv. Kal. Junii, ſi Dii volent, ut ducerent Talarius & Aſellius, heri cum his conſti-*

CAPUT IX.

[1] CALIGULÆ cognomen caſtrenſi joco traxit, quia manipulario habitu inter milites educabatur. Apud quos quantum præterea per hanc nutrimentorum conſuetudinem amore & gratia valuerit, maxime cognitum eſt: cum poſt exceſſum Auguſti [2] tumultuantes & in furorem uſque præcipites, ſolus haud dubie conſpectu ſuo flexit. Non enim prius deſtiterunt quam ablegari eum ob ſeditionis periculum, & in proximam [3] civitatem demandari animadvertiſſent. Tunc demum ad pœnitentiam verſi, repreſſo ac retento vehiculo, invidiam quæ ſibi fieret [4] deprecati ſunt.

NOTÆ.

1. *Caligula*] Caliga militare calceamentum erat. Patet ex Taciti Annal. 1. *Militari vocabulo Caligulam appellabant. quia plerumque ad conciliandа vulgi ſtudia eo tegmine pedum induebatur.* Illudque gregariorum etiam militum, ut ex Auguſti cap. 25. colligere eſt, patet ex hoc loco & Tacito ibidem de Germanico loquente: *tanquam parum ambitioſe filium gregali circumferat, Caligulamque appellari velit.* Inde Seneca lib. 5. de Beneficiis cap. 16. *Ingratus C. Marius ad Conſulatum a caliga perductus.* Quo tamen loco Lipſii codex habet *gallica*. Sed male, quamvis recentiores illa promiſcue nonnumquam uſurparint, regulariter tamen gallicæ ſunt calceamentum ſimile crepidis aut ſoleis, de quibus ſupra in Tiberio capite 13. Caligæ vero tibiatim calceabantur, licet forte pedem non tegerent aliter ac crepidæ ſeu ſandalia: quod ex figuris quæ in columna Trajani ſuperfuere colligas. Qui vero gradum aliquem militiæ ſuperiorem obtinebant, ii caligis quidem, ſed ornatioribus, quibus nempe clavi quidam aurei ſuffigerentur, aliaque id genus quæ ex Plinii lib. 9. cap. 18. colligere eſt, ubi de piſcibus lacuum Verbani & Latii: & illud innuit infra cap. 52. ubi ſpeculatoriam caligam dixit ut vilem oſtenderet.

2. *Tumultuantes*] Supra cap. 1. & Tiberii cap. 25.

3. *Civitatem*] Treverorum, ex Taciti Annal. 1. ubi hæc pulchre narrantur.

4. *Deprecati*] Precibus amoliri conati ſunt.

CAPUT X.

COMITATUS eſt patrem & in [1] Syriaca expeditione. Unde reverſus primum in matris, deinde [2] ea relegata, in Liviæ Auguſtæ [3] proaviæ ſuæ contubernio manſit: quam defunctam [4] prætextatus etiam tum pro Roſtris laudavit. Tranſiitque ad Antoniam [5] aviam, & inde [6] viceſimo ætatis anno accitus Capreas a Tiberio, uno atque eodem die togam ſumſit, [7] barbamque poſuit: ſine ullo honore, qualis contigerat tirocinio [8] fratrum ejus. Hic omnibus [9] inſidiis tentatus elicientium, cogentiumque ſe ad querelas, nullam umquam occaſionem dedit: perinde obliterato ſuorum caſu, ac ſi nihil cuiquam accidiſſet: quæ vero ipſe pateretur, [10] incredibili diſſimulatione tranſmittens. Tantique in [11] avum, & qui juxta erant, obſequii; ut non immerito ſit dictum: *Nec* [12] *ſervum meliorem ullum, nec deteriorem dominum fuiſſe.*

NOTÆ.

1. *Syriaca expeditione*] Qua obiit. Supra cap. 1. & 2. & Tib. cap. 39.

2. *Ea relegata*] In Pandatariam inſulam, Supra Tib. cap. 53.

3. *Proavia*] Germanici nempe patris. ejus aviæ. Livia mater Druſi, Claud. cap. 1. & ſupra. Druſus Germanici pater, cap. 1. ſupra, Germanicus Caligulæ.

4. *Prætextatus*] De prætexta, in Julio cap. 1. more laudandi defunctas, Jul. cap. 6. & alibi ſupra, ut Aug. cap. 8. &c

5. *Aviam*] Druſi conjugem Supra c. 1.

6. *Inde vigeſimo*] Leguntalii *unde vigeſimo.*

7. *Barbamque poſuit*] Cum antea diverſis temporibus hæc fierent; tirocinii quippe die pueritiam quaſi exuebant, barbam vero ponentes juventutem, tranſibantque tunc in viros: quod aperte innuit Domitia Neroni blandiens, infra in Nerone cap. 34. De Neronis enim barba loquens aiebat: *Simul hanc excerpero, mori volo.* Ponebant illam ſetius citius: ex Dionis enim libro 48. colligas nonniſi anno ætatis 25. poſitam ab Auguſto. Macrobius in Somnium Scipionis annum 21 his ceremoniis aſſignat Erat enim hic dies Romanis feſtus, ut ex Dione ibidem, & infra in Nerone cap. 12. ubi eam Jovi Capitolino conſecratam legas. Mittenda eo die a clientibus munera ut ſatis indicat Juvenalis Sat. 3. v. 186. quæ & petebantur, ut innuit Ammianus lib. 17. De die tirocinii in Auguſto cap. 26. & Tib. cap. 15.

8. *Fratrum ejus*] Druſi & Neronis, de quorum tirocinio & morte ſupra in Tiberio cap. 54

9. *Inſidiis tentatus*] In quas impegerant fratres ejus. Tib. cap. 54.

10. *Incredibili diſſimulatione*] De qua Tacitus. *Immanem animum ſubdola diſſimulatione tegens, non damnatione matris, non exitio fratrum rupta voce.*

11. *Avum*] Tiberium, qui adoptivus Germanici pater erat.

12. *Meliorem ſervum*] Paſſieni Oratoris dictum. Tacitus lib. 5. Annal. & Plinius lib. 16. cap. 44. infra in Nerone cap. 6.

CAPUT XI.

NATURAM tamen ſævam atque probroſam, nec tunc quidem inhibere poterat: quin & animadverſionibus pœniſque ad ſupplicium datorum cupidiſſime intereſſet: & [1] ganeas atque [2] adulteria [3] capillamento celatus, & veſte longa noctibus obiret: ac ſcenicas ſaltandi canendique artes ſtudioſiſſime appeteret: facile id ſane Tiberio patiente, ſi per has manſuefieri poſſet ferum ejus ingenium. Quod ſagaciſſimus ſenex ita prorſus perſpexerat, ut aliquoties prædicaret, *Exitio ſuo, omniumque Caium vivere, & ſe* [4] *natricem* (ſerpentis id genus) *pop. Rom.* [5] *Phaëtontem orbi terrarum educare.*

NOTÆ.

1. *Ganeas*] Vide Tiber. cap. 34.

2. *Adulteria obiret*] Quidam legunt *ambiret*. Priorem lectionem prætulere Caſaubonus & Torrentius, & ambo nove dictum putant, *adulteria obire*, pro circumire loca committendis adulteriis idonea.

3. *Capillamento*] Capillamentum coma eſt appoſita, ut patet vel ex hoc uno Petronii loco; qui enim paulo ante raſus erat, ait, *evocatumque me non minus decoro exornavit capillamento. imo commendatior vultus enituit, quia flavum corymbion erat.* Turnebus lib. 4. cap. 19. & lib. 1. cap. 21. contendit capillamentum non eſſe quamcumque comam appoſitam, ſed proliziorem tantum & ad fœmininum capillum propius accedentem. Unde colligere eſt, longiore veſte & capillamento non male occultatum fuiſſe Caligulam, ut occurrentibus fœmina videretur, vel Hiſpanus forte quidam ex iis quos in Aula Principum frequentes fuiſſe, eoſque capillatos conſtat. Videſis Turnebum Caligulam hac in re imitatus fertur Verus Imperator. Sic enim de eo Capitoli-

s in Vero: *In tantum vitiorum Caïanorum, Neronianorum, ac Vitellianorum fuiſſe æmulum, ut vagaretur nocte per tabernas ac lupanaria, obtecto capite cucullione vulgari viatorio*, &c. Similis in Nerone laſcivia cap. 26.

4. *Natricem*] Natrix ſerpens eſt a natando dictus; alitur enim in aquis, unde & Græcis dicitur ὕδρος. Plinius lib. 29. cap. 4. *In orbe terrarum pulcherrimum anguium genus eſt quod in aqua vivit, hydri vocantur nullis ſerpentium inferiores veneno.* Idem lib. 6. cap. 23. refert viſos quondam hydros marinos vicenum cubitorum qui claſſem terruerint.

5. *Phaëtontem*] Nota eſt fabula. Tiberius dicebat Caligulam orbi tam funeſtum fore quam fuiſſe fabulantur Phaëtontem, cum Solis curtum temere conſcenſum regere haudquaquam potens orbem incendio prope perdidit.

CAPUT XII.

[1] NON ita multo poſt Juniam Claudillam M. Silani nobiliſſimi viri filiam duxit uxorem. Deinde augur in locum fratris ſui Druſi deſtinatus, priuſquam [2] inaugurateretur, ad Pontificatum traductus eſt: inſigni teſtimonio pietatis atque indolis: cum deſerta deſolataque [3] reliquis ſubſidiis aula, [4] Sejano vero tunc ſuſpecto, mox & oppreſſo, ad ſpem ſucceſſionis paullatim admoveretur. Quam quo magis confirmaret, amiſſa Junia ex partu, [5] Enniam Næviam Macronis uxorem, qui tum [6] prætorianis cohortibus præerat, ſollicitavit ad ſtuprum, pollicitus & matrimonium ſuum, ſi potitus Imperio fuiſſet: deque ea re & jurejurando & chirographo cavit. Per hanc inſinuatus Macroni, veneno Tiberium aggreſſus eſt, ut quidam opinantur: ſpirantique adhuc [7] detrahi anulum: & quoniam ſuſpicionem retinentis dabat, [8] pulvinum juſſit injici: atque etiam fauces manu ſua oppreſſit: liberto, qui ob atrocitatem facinoris exclamaverat, confeſtim in crucem acto. Nec abhorret a veritate, quum ſint quidam auctores, ipſum poſtea, & ſi non de perfecto, at certe de cogitato quondam parricidio profeſſum. Gloriatum enim eſſe aſſidue, in commemoranda ſua pietate, *ad ulciſcendam necem matris & fratrum, introiſſe ſe cum pugione cubiculum Tiberii dormientis: & miſericordia correptum, abjecto ferro receſſiſſe: nec illum,* [9] *quamquam ſenſiſſet, aut exquirere quidquam aut exſequi auſum.*

NOTÆ.

1. *Non ita multo poſt*] Scilicet poſt ſumptam virilem togam: quod & refert Tacitus: *Sub idem tempus C. Cæſar diſcedenti Capreas avo comes Claudiam M. Silani filiam conjugio accepit.* Ubi notandum *Claudiam* dici a Tacito quæ a Suetonio *Claudilla* nuncupatur; imminutis enim illis fœminarum nominibus uti amat, ut jam ſupra Tib. cap. 63. notatum eſt.

2. *Inaugurateretur*] Non de augurum modo cooptatione dicitur hoc verbum, ſed de aliorum quoque Sacerdotum, ut patet ex Cicerone dum invehitur in Antonium Cæſaris Flaminem, de quo ſupra in Julio cap. 76. Quid igitur ceſſas? Cur non inauguraris? Sume diem? Vide qui te inauguret, &c. De Pontificum collegio lib. 1. cap. 13. De auguratu, Aug. cap. 31. 32. & alibi, ni fallor.

3. *Reliquis ſubſidiis*] Nullo præter Caligulam ſuperſtite maſculo qui ad ſucceſſionem Principatus poſſet evehi. Vide in Galba cap. 17.

4. *Sejano oppreſſo*] Supra in Tiberio cap. 65.

5. *Enniam*] Tacitus unicum hoc no-

men ei tribuit quemadmodum & Claudiæ; cui tamen utrique duplex aſſignatum eſt a Suetonio: quamvis enim fœminæ paternis cognominibus appellatæ forent, nihilominus addebatur quandoque nomen ipſum, ut hic & ſupra Tib. cap. 7, Vipſania Agrippina, & Aug. cap. 63.

6. *Prætorianis cohortibus*] Quatum favor magni tunc erat momenti ad Principatum. Tacitus auctor eſt lib 6. Macronis uxorem non a Caïo ſollicitatam, ſed ab ipſo viro immiſſam ut juvenem alliceret.

7. *Detrahi*] Vide ſupra Tib. cap. 73.

8. *Pulvinum*] Vide ibidem.

9. *Quamquam ſenſiſſet*] Torrentius in uno e vetuſtioribus libris legebat, *nec quemquam ſenſiſſe:* quæ optima videtur lectio, nec credere poſſim Tiberium impune paſſurum fuiſſe, ſi vel ſuſpicatus eſſet, qui & falſa pericula cauſatus erat ad perdendos Caligulæ fratres.

CAPUT XIII.

A. U. C. DCCXC.

SIc Imperium adeptus, populum Romanum, vel, ut ita dicam, hominum genus, voti compotem fecit, exoptatiſſimus Princeps maximæ parti provincialium ac militum, quod infantem plerique cognoverant: ſed & univerſæ plebi urbanæ ob memoriam Germanici patris miſerationemque prope afflictæ domus. Itaque ut a Miſeno movit, quamvis lugentis habitu, & funus Tiberii proſequens: tamen [1] inter altaria & victimas, ardenteiſque tædas, denſiſſimo & lætiſſimo obviorum agmine inceſſit, ſuper [2] fauſta nomina, [3] *ſidus* & *pullum*, & *puppum* & *alumnum* appellantium.

NOTÆ.

1. *Inter altaria & tædas*] Hoc genere adorationis uſi ſunt antiqui erga multos Principes: Auguſtum enim præſentis divi inſtar fuiſſe, tum multis conſtat locis, tum maxime ex ejus vita ſupra cap. 98. & longe antea, Alexandrum, de quo Babylonem ingrediente inſignis eſt Curtii locus lib. 5. *Plures obviam egreſſi ſunt, inter quos Bagophanes arcis & pecuniæ regiæ cuſtos ne ſtudio a Mazæo vinceretur, totum iter floribus coroniſque conſtraverat argenteis altaribus utroque latere diſpoſitis, quæ non thure modo, ſed omnibus odoribus cumulaverat.* Quin & illis incedentibus cæſæ victimæ, ut infra Ner. cap. 25. patet, & Galbæ cap. 18. Accenſæ etiam tædæ & lucernæ in publica ejuſmodi & privata quandoque lætitia patet ex Ammiano libro 21. *omnique ſuburbanis propinquantem amplis nimiumque protentis, militaris & omnis generis turba cum lumine multo & floribus votiſque fauſtis Auguſtum appellans regiam duxit.* Apuleius lib. 4. *Domus tota lauris obſita tædis lucida ſtrepebat Hymenæum.* Et Juven. Sat. 1x. &c.

2. *Fauſta nomina*] Vide in Auguſto cap. 57. & 58. Hic enim legunt alii *omina*, ut ibidem & infra cap. 22.

3. *Sidus, pullum, &c.*] Hæ omnes voces ſunt blandientium, ut patet, vel parentum vel nutricum appellationes.

CAPUT XIV.

INGRESSOQUE urbem, ſtatim conſenſu Senatus, & irrumpentis in Curiam turbæ, irrita Tiberii voluntate, qui Teſtamento [1] alterum nepotem ſuum prætextatum adhuc [2] coheredem ei dederat, jus arbitriumque omnium rerum illi permiſſum eſt, tanta publica lætitia, ut tribus proximis menſibus, ac ne totis quidem, ſupra centum ſexaginta millia victimarum cæſa tradantur. Cum deinde paucos poſt dies in proximas Campaniæ [3] inſulas trajeciſſet, vota pro reditu ſuſcepta ſunt: ne

ne minimam quidem occaſionem quoquam omittente in teſtificanda ſolicitudine & cura de incolumitate ejus. Ut vero in adverſam valitudinem incidit, pernoctantibus cunctis circa Palatium, non defuerunt qui depugnaturos ſe armis pro ſalute ægri, quique capita ſua [4] titulo propoſito voverent. Acceſſit ad immenſum civium amorem notabilis etiam externorum favor. Namque [5] Arthabanus Parthorum Rex, odium ſemper contemtumque Tiberii præ ſe ferens, amicitiam ejus ultro petiit: venitque ad colloquium [6] legati conſularis: & tranſgreſſus Euphratem, [7] aquilas & ſigna Romana [8] Cæſarumque imagines adoravit.

NOTÆ.

1. *Alterum nepotem*] Tiberium ſcilicet de quo in Tiberio cap. 76. Hunc gemellum quoque appellatum Torrentius probat ex numiſmatis; & certe Gemellus dicitur Joſepho lib. 18. Antiquit. cap. 8.

2. *Coheredem*] Dio initio lib. 59. affirmat illum Imperii ſucceſſorem relictum. Joſephus contra omnino, monituque deorum deterritum pluribus narrat lib. 18. c. 8. Antiquitatum Judaicarum. Philo autem Legatione ad Caium cap. 3. id quidem confirmat quod Joſephus, ſed famam tunc temporis fuiſſe, mutandam Tiberio voluntatem illam ſi diutius paulo vixiſſet. Quibus fidem habere potius videtur cum illis temporibus vixerint, & ipſe Philo Caligula Principe Romam venerit Legatus.

3. *Inſulas*] Quales ſunt Prochyta, Inare, Capreæ, &c. hodie *Procida, Iſchia, Capri*, &c.

4. *Titulo propoſito voverent*] Hoc eſt voto in publicum relato ne quis ignorare poſſet, eos eſſe voti reos ſi ſanitatem recuperaſſet, ut Tiberii cap. 48. & infra cap. 16 verbo *proponere* hoc ſenſu utitur: Hi vovebant ſe vel decertaturos vel morituros ſi convaluiſſet. Antiqui exiſtimabant hac ratione poſſe quoſdam incolumes fieri, ſi morte mors redimeretur. Hinc immolandorum hominum conſuetudo apud Gallos, ut tradit Cæſar lib. 6. Hinc Alceſtes Fabula, Deciorumque Hiſtoria ſatis nota. De qua ſuperſtitione & adulandi occaſione Juvenalis Sat. 12.

Alter enim ſi concedas mactare, vovebit
De grege ſervorum magna & pulcherrima quaque
Corpora, vel pueris & frontibus ancillarum
Imponet vittas: & ſi qua eſt nubilis illi
Iphigenia domi, dabit hanc altaribus, &c.

Inde tot illuſtribus viris exitium, infra in Nerone cap. 36. & pro ſalute Principis gladiatorum commiſſiones, & duarum legionum devotio pro ſalute Trajani bello Dacico periclitantis, ut refert Dio lib. 51. & hæ loquendi rationes cum Principibus adularentur, *Devotus numini majeſtatique tuæ*, &c. Et pro ſalute Imperatoris ſanguinem ſe fundere dicebant, ut ex Tertulliani Apologetico cap. 25 Caſaubonus refert.

5. *Arthabanus*] Tiberii cap. 54.

6. *Legati conſularis*] Lucii Vitellii, de quo infra in Vitellio cap. 2. Quinam eſſent conſulares Legati ſupra in Auguſto c. 47.

7. *Aquilas & ſigna*] Hæc cohortium, ſeu potius manipulorum, quorum ſingulis ſua ſigna erant, ut Lupi, Minotauri, Equi, Apri, &c. Aquila vero toti legioni communis. Veterum ſuper hac re teſtimonia videſis apud Lipſium lib. 4. de Militia Dialogo 3.

8. *Cæſarum imagines*] Auguſti duntaxat & Caii, teſte Dione lib. 58. Has & adoravit & ipſis ſacrificavit, doctis in obſides liberis. Joſephus lib. 18. Antiquit. cap. 6. & infra Vitellii cap. 2. Quo tamen loco non nihil diſſentit Joſephus a Suetonio.

CAPUT XV.

INCENDEBAT & ipſe ſtudia hominum omni genere popularitatis. Tiberio cum plurimis lacrymis pro concione laudato, funeratoque ampliſſime: confeſtim [1] Pandatariam, & Pontias, ad transferendos matris fratriſque cineres feſtinavit, tempeſtate turbida, quo magis pietas emineret: adiitque venerabundus, ac per ſemet [2] in urnas condidit. Nec minore [3] ſcena Oſtiam, præfixo in biremis puppe vexillo, & inde Romam Tiberi ſubvectos, per ſplendidiſſimum quemque equeſtris ordinis, [4] medio ac frequenti die duobus [5] ferculis [6] Mauſoleo intulit. [7] Inferiaſque his annua religione publice inſtituit: & eo amplius matri [8] Circenſes, [9] carpentumque quo in pompa traduceretur. At in memoriam patris, Septembrem menſem *Germanicum* appellavit. Poſt hæc, [10] Antoniæ aviæ quidquid umquam [11] Livia Auguſta honorum cepiſſet, uno Senatuſconſulto congeſſit. [12] Patruum Claudium Equitem R. ad id tempus collegam ſibi in Conſulatu aſſumſit. [13] Fratrem Tiberium [14] die virilis togæ adoptavit, appellavitque [15] *Principem juventutis.* De [16] ſororibus auctor fuit, ut [17] omnibus ſacramentis adjiceretur, [18] NEQUE ME LIBEROSQUE MEOS CARIORES HABEO QUAM CAIUM ET SORORES EJUS. Item relationibus Conſulum: [19] QUOD BONUM FELIXQUE SIT C. CÆSARI SORORIBUSQUE EJUS. Pari popularitate damnatos relegatoſque reſtituit: criminumque, ſi qua reſidua ex priore tempore manebant, omnium [20] gratiam fecit. Commentarios ad matris fratrumque ſuorum cauſſas pertinentes, ne cui poſtmodum [21] delatori aut teſti maneret ullus metus, [22] convectos in forum, & ante clare obteſtatus Deos neque legiſſe neque attigiſſe quidquam, concremavit. Libellum de ſalute ſua oblatum non recepit, contendens, *Nihil ſibi admiſſum cur cuiquam inviſus eſſet:* negavitque ſe delatoribus aures habere.

NOTÆ.

1. *Pandatariam & Pontias*] Vide in Tiberio cap. 53. & 54.

2. *In urnas*] In his recondebant crematorum cadaverum reliquias. Caſaubonus teſtatur hujus fratris urnam Romæ adhuc extare cum inſcriptione hac:

OSSA.
NERONIS. CÆSARIS.
GERMANICI. CÆSARIS. F.
DIVI. AUG. PRON. FLAMIN.
AUGUSTALIS. QUÆSTORIS.

3. *Scena*] Torrentius notat Auctores Suetonio coætaneos, hac voce uſos ad ſignificandum prætextum vel oſtentationem, ut Tacitus in Annalibus de Agrippinæ morte loquens: *Scenam ultro criminis parat.*

4. *Medio ac frequenti die*] Ad populi frequentiam referendum videtur, quam tamen Torrentius ſuſpicatur nulla diei hora non magnam fuiſſe, ipſe ſiquidem Princeps id muneris obibat, quare *ferventi* legendum arbitratur, quod & pietatis oſtentationem augeat, & æſtate factum colligere eſt ex Tiberii cap. 73. ſiquidem Tiberius ſeptimo decimo Kalendas Apriles obiit, & hæc non ita multo poſt facta patet. Verum, quamvis ingenioſa illa quidem, conjectura tamen eſt. Frequentem igitur diem intelligo hoc ſenſu, ut nempe populi frequentia honorem augeret, & ejus etiam commodo conſuleret: nam cæteroqui funera veſpertino efferebantur, unde Donatus exiſtimat a funalibus dicta

5. *Ferculis*] Quidam legebant *ferulis,*

quo intelligerentur capſulæ quibus cineres condidiſſet, ut in Auguſto cap. 31 Sed fercula pomparum ferculis ſimilia intelligi probabilius eſt, ut quaſi in triumpho ſpectarentur a populo. Videſis in Julio cap. 37.

6. *Mauſoleo*] Quod Auguſtus condiderat. In Auguſto cap. 100.

7. *Inferias*] Supra cap. 3.

8. *Circenſes*] Quod divini honoris eſt. Vide in Tiberio cap 7. &c.

9. *Carpentum*] Quo ejus imago inter imagines deorum portaretur in pompa Circenſi. In Julio cap. 76. Ejuſmodi vehiculorum typos videre eſt in numiſmatis Agrippinæ cum inſcriptione S. P. Q. R. MEMORIÆ AGRIPPINÆ.

10. *Antonia avia*] Supra cap. 1.

11. *Livia Auguſta*] Hanc enim Auguſtus nomen ſuum ferre juſſerat. In Aug. cap 101. Unde & Auguſtas dixere cæterorum Principum uxores.

12. *Claudium patruum*] Alterum Druſi filium, de quo libro ſequente. Ideo hunc Equitem dicit, quod nullo huc uſque munere publico functus in Senatum legi pro more non potuerat. Equites enim ſtatim a geſto Magiſtratu vel in Senatum legebantur, vel Equites dici deſinebant.

13. *Fratrem Tiberium*] Gemellum illum de quo ad caput proxime ſuperius. Vide infra cap. 23.

14. *Die virilis togæ*] Vide in Auguſto. cap. 8.

15. *Principem juventutis*] Hac poſtmodum appellatione nuncupari ſunt Principum filii, eadem ratione qua Caïus & Lucius Auguſti nepotes, dicti ſunt Cæſares.

16. *Sororibus*] Tribus de quibus ſupra cap. 7.

17. *Omnibus ſacramentis adjiceretur*] Caſaubonus legit *adſicerentur* ex MSS. & auctoritate Cujacii ad Novellam 124. quod inuſitatum non eſſet Imperatores affici jurejurando, hoc eſt, quaſi religionis affectu conſeciari, ut eſſent inviolabiles: Sacramenta autem illa omnia intellige, tum quæ præſtabantur a Magiſtratibus, antequam honorem inirent; tum quæ a militibus, de quibus præſertim ſacramentum dicebatur. Juven. Sat. 16. & Vegetio lib. 2. cum nomina militiæ darent, jurantes ſe militiam non deſerturos, &c. De quibus Gellius lib. 16 cap. 4. Magiſtratus vero jurabant ſe Auguſto & Auguſtæ ſervitium omne præſtituros. Hujus ſacramenti formulam legere eſt in Juſtiniani Novellis.

18. *Neque me. &c.*] Caſaubonus præponit *ut*, quia legit *adſicerentur*. Verba ſunt ſacramenti formulæ addenda.

19. *Quod bonum*] Solennia in auſpicando verba, de quibus in Auguſto cap 58. & Julio cap. 80. Quid ſit referre & relatio, in Julio cap. 20.

20. *Gratiam fecit*] De hac loquendi ratione ſupra Auguſti cap. 16. & Tiberii cap. 15. Hac uſus eſt & Capitolinus in M. Antonino, *Ætatis gratiam facere.*

21. *Delatori aut teſti*] Qui falſo & ad adulationem comparato teſtimonio matrem aut fratres ejus accuſaſſet

22. *Convectos*] Torrentius contendit legendum *convectus*, alioqui non cohæreat cum ſequentibus, *& clare obteſtatus.*

23. *Concremavit*] Simulavit potius, ut ipſe fatetur infra cap. 30.

CAPUT XVI.

[1] SPINTRIAS monſtruoſarum libidinum ægre, ne [2] profundo mergeret, exoratus, urbe ſubmovit. [3] Titi Labieni, [4] Cordi Cremutii, Caſſii Severi ſcripta Senatuſconſultis abolita, requiri, & eſſe in manibus lectitarique permiſit: quando maxime ſua intereſſet ut facta quæque poſteris tradantur. [5] Rationes Imperii ab Auguſto proponi ſolitas, ſed a Tiberio intermiſſas, publicavit. Magiſtratibus liberam juriſdictionem, & [6] ſine ſui appellatione conceſſit. Equites Romanos ſevere curioſeque, nec ſine moderatione [7] recognovit: palam [8] ademto equo, quibus aut probri aliquid aut ignominiæ ineſſet: eorum qui minore culpa tenerentur, nominibus modo in recitatione [9] præteritis. Ut levior labor judicantibus foret, ad quatuor priores [10] quintam decuriam

addidit. Tentavit & comitiorum more revocato, [11] ſuffragia populo reddere. Legata ex Teſtamento Tiberii, quamquam abolito, ſed & Juliæ Auguſtæ, quod Tiberius [12] ſuppreſſerat, cum fide, ac ſine calumnia repræſentata perſolvit. [13] Centeſimam auctionum Italiæ remiſit. Multis incendiorum damna ſupplevit: ac [14] ſi quibus regna reſtituit, adjecit & fructum omnem [15] vectigaliorum, & redituum medii temporis, ut Antiocho [16] Comageno HS. [17] millies confiſcatum. Quoque magis nullius non boni exempli fautor videretur, mulieri libertinæ [18] octoginta donavit, quod excruciata graviſſimis tormentis de ſcelere patroni reticuiſſet. Quas ob res inter reliquos honores decretus eſt ei [19] clypeus aureus: quem quotannis certo die [20] collegia Sacerdotum in Capitolium ferrent, Senatu proſequente: nobilibuſque pueris ac puellis, carmine modulato, laudes virtutum ejus canentibus. Decretum autem ut dies quo cepiſſet imperium, [21] *Palilia* vocaretur, velut argumentum rurſus conditæ urbis.

NOTÆ.

1. *Spintrias*] Vel qui inveniebant, vel qui patiebantur nefandas libidines. In Tiberio cap. 43.

2. *Profunde mergeret*] Pœnam hanc ſceleribus illis plectendis ordinariam fuiſſe colligas ex Athenæo lib. 10. & ex Tacito libro de Moribus Germanorum, ubi pœnarum diſtinctionem ex delicto fieri ſolitam narrat.

3. *T. Labieni & Caſſii Severi*] Horum meminit Seneca in Controverſiis Præfatione libri 5. ubi poſtquam multa de Labieno tandem ſubjicit: *Caſſii Severi hominis Labieno conjunctiſſimi belle dicta res ferebatur illo tempore quo libri Labieni ex S.C. urebantur: Nunc me, inquit, vivum uri oportet qui illos edidici.* Vide in Auguſto cap. 56. & Tacit. Annal. lib. 1. & 4. ubi de Severo illo plura: cum enim procacibus ſcriptis illuſtres viros & fœminas perſtrinxiſſet, in cauſſa fuit cur Auguſtus quæſtionem de famoſis libellis ſcripſerit.

4. *Cordi Cremutii*] In Tiberio cap. 61. & Tacitus lib. 4. Annal. de eo libros per Ædiles cremandos cenſuere Patres, ſed manſerunt occulti & editi.

5. *Rationes Imperii*] Vide in Auguſto cap. 28. & 101.

6. *Sine appellatione*] Tunc libera eſt juriſdictio cum Magiſtratibus permiſſum eſt judicare ſecundum Statuta Legum, non impediente Principe nec ſe appellari permittente. Simile quid Aug. cap. 33.

7. *Recognovit*] De his recognitionibus jam ſupra non ſemel, Aug c. 37. & 38. &c.

8. *Ademto equo*] Juxta vetus inſtitutum de quo Aug. cap. 38.

9. *Prateritis*] Refertur ad id quod dicit cum moderatione factum, ut & equorum ademptio ad id quod ſevere. Vide Auguſt. cap. 39.

10. *Quintam decuriam*] Cum ante non niſi tres eſſent decuriæ Judicum, Auguſtus addiderat quartam. Supra Aug. cap. 29. & 32. & Tib. cap. 41. & 51.

11. *Suffragia*] Quæ Julius cum populo partitus erat, in Julio cap. 41. & ab Auguſto ſpecie magis quam re iterum data, Auguſti cap. 40. ſuſtulerat Tiberius, ut patet ex Tacito Annal. 1. *Tum primum e campo Comitia ad Patres tranſlata ſunt. Nam ad eam diem etſi potiſſima arbitrio Principis, quadam tamen Tribuum ſtudiis fiebant*, &c.

12. *Suppreſſerat*] Tiberii cap. 51.

13. *Centeſimam auctionum*] Sic Turnebus lib. 27. cap. 20. & Caſaubonus ex Dione emendant; Auctor enim ille lib. 59. hanc diſerte remiſſam dicit, ſicque in Liſlæi codice legebatur, vulgati vero *ducenteſimam*, contra Dionis lib. 58. & Taciti lib 1. & 2. narrationem. Centeſima hæc intelligi debet centeſimus quiſque nummus rerum auctione venditarum. Quid ſit auctio vide in Julio cap. 50. Quam pretii partem ſibi Princeps arrogabat.

14. *Si quibus regna reſtituit*] Eos vero-

ſimiliter intelligit quos Tiberius ſpoliarat. Supra in Tiberio cap. 49.

15. *Vectigaliorum & redituum*] Vecti. galium nomine intelligit ea Principum bona quæ populi præbent: redituum vero, privata vel privatorum vel Principis bona, etſi vectigal de privato quoque reditu dicatur apud Ciceronem. Vide in Auguſto ad cap. 46.

16. *Comageno*] Comagene Syriæ pars eſt juxta Euphratem fluvium, inter Ciliciam & Meſopotamiam: hodie dicitur *Azar*.

17. *Millies*] 4375000 lib.

18. *Octoginta*] Alii legebant *octingenta*; quæ ſumma cenſu equeſtri duplo major eſſet. Unde non immerito rejecta hæc lectio; mulieri enim libertinæ octoginta ſeſtertia donari magnificum eſt, ſcilicet 3500 lib.

19. *Clypeus aureus*] Prima clypeorum inventio fuit, ut conſtat, ad neceſſitatem quo defenderet corpus; deinde acceſſit decoris & elegantiæ ſtudium, cœperuntque pingi. Plinius lib 35. cap. 3. *Scutis qualibus ad Trojam pugnatum eſt, continebantur imagines, unde & nomen habuere clypeorum. . . . . Origo plena virtutis faciem reddi in ſcuto cujuſque, qui fuerit uſus illo.* Hinc privatim etiam dicati clypei, ut refert idem Auctor ibidem. Trebellius de Claudio II. *Illi clypeus aureus, vel, ut Grammatici loquuntur, clypeum aureum Senatus totius judicio in Romana Curia collocatum eſt, ut etiam nunc videtur, expreſſa thorace vultus ejus imago.* Sic & de Adriano Capitolinus, &c. qui mos jamdiu invaluerat, ut patet ex Plinio, & ex Macrobio lib. 2. Saturnal. cap. 3. ubi clypeatam imaginem appellat.

20. *Collegia Sacerdotum*] Qualia ſunt Pontificum, Augurum, Flaminum, &c.

21. *Palilia*] Sunt Feriæ Pali Paſtorum Deæ dicatæ, jam inde a Romulo inſtitutæ ut celebrarentur quo die Roma condita fuerat. Romulo & Auguſto Caligulam æquiparabant Vide in Auguſto cap. 7. & Julio cap. 76.

CAPUT XVII.

CONSULATUS quatuor geſſit: primum ex Kal. Julii per duos men- A U.C.
ſes: ſecundum ex Kal. Januariis per triginta dies: tertium uſque in DCCXC.
Idus Januarii: quartum uſque in VII. Idus eaſdem. Ex omnibus [1] duos DCCXCI.
noviſſimos conjunxit. Tertium autem Lugduni iniit ſolus: non, ut qui- DCCXCIII.
dam opinantur, [2] ſuperbia negligentiave, ſed quod defunctum ſub DCCXCIV.
Kalendarum diem collegam reſciſſe abſens non poterat. [3] Congiarium populo bis dedit [4] trecenos HS. toties abundantiſſimum epulum Senatui equeſtrique ordini, etiam conjugibus ac liberis utrorumque. Poſteriore epulo, [5] forenſia inſuper viris, pueris ac fœminis [6] faſcias [7] purpuræ ac conchilii diſtribuit. Et ut lætitiam publicam in perpetuum quoque augeret, adjecit diem [8] Saturnalibus, appellavitque [9] *Juvenalem*.

NOTÆ.

1. *Duos noviſſimos conjunxit*] Duo Conſulatus juncti dicuntur, ſi uterque Calendis Januariis ineatur; hic enim dies ineundo Magiſtratui ſolennis erat, ut ſupra in Julio notatum eſt ad cap. 15. & alibi. Cum ergo primum Conſulatum hoc die inire non potuerit, nondum mortuo Tiberio, ut patet ex cap. 73. in Tiberio; ideo duos primos Conſulatus non conjunxit, ſed tantum duos noviſſimos, quos nempe Kalendis Januariis inivit. Unde etiam manifeſte colligere eſt error legentium *primum ex Kal. Januarii* pro *Julii*: quod Torrentius ex duobus MSS. emendavit. Caligula quippe quatuor Conſulatus ordinarios gerere non potuit, qui annos tantum tres cum decem menſibus imperavit, ut infra cap 59.

2. *Superbia negligentiave*] Quod nempe ſolus iniret Conſulatum, ſpreto more patrio, quem ſimul ambo collegæ debebant auſpicari, ſed & Romæ in Capitolio, ut ſupra in Auguſto ad cap, 26.

3. *Congiarium*] Quid hoc ſit, in Julio ad cap. 38.

4. *Trecenos* HS] 13 lib. 1 ſ. 6 d.

5. *Forenſia*] Veſtes forenſes quibus in foro utebantur, ut ſupra in Aug. cap. 73.

6. *Faſcias*] De faſciis jam ſupra in Auguſto ad cap. 82. Sed non iſtis quarum hic ſit mentio; videntur enim eſſe potius vittæ ſeu inſtitæ quædam quas pueri & fœminæ veſtibus aſſuerent; eorum enim veſtes prætextatæ, ut in Julio cap. 1.

7. *Purpura & conchylii*] Hoc ipſius purpuræ concha erat, ipſa purpura minus expetendum in tinctutis, tum odoris fœtidi cauſſa propter admixtum lotium, tum coloris non ita ſaturati, ſed magis ad cæruleum accedentis. Ex vario illo tincturæ temperamento vel diverſa materia varii illi in veſtibus colores, Tyrii v.g. amethyſtinis, &c. Qua de re videſis Plinium lib. 9. cap 27. & 37.

8. *Saturnalibus*] Ad Auguſtum cap. 75. Macrobius lib 1. cap. 10. ſeptem diebus celebrata illa fuiſſe auctor eſt: *Licet & apud Veteres opinio fuerit ſeptem diebus peragi Saturnalia; ſi opinio vocanda eſt quæ idoneis firmatur auctoribus.*

9. *Juvenalem*] In gratiam juvenilis ætatis Nero inſtituit etiam poſtea Juvenales Ludos, de quibus infra in Ner. cap. 11.

CAPUT XVIII.

MUNERA gladiatoria partim in [1] Amphitheatro Tauri, partim in [2] Septis aliquot edidit: quibus inſeruit catervas [3] Afrorum Campanorumque pugilum ex utraque regione electiſſimorum. Neque ſpectaculis ipſe ſemper præſedit: ſed interdum aut magiſtratibus aut amicis [4] præſidendi munus injunxit. [5] Scenicos ludos & aſſidue, & varii generis multifariam fecit: quondam etiam & nocturnos accenſis tota urbe luminibus. Sparſit & [6] miſſilia variarum rerum, & [7] panaria cum opſonio viritim diviſit. Qua epulatione, Equiti Romano contra ſe hilarius avidiuſque veſcenti, [8] partes ſuas miſit: ſed & Senatori [9] ob eandem cauſſam codicillos, quibus Prætorem eum extra ordinem deſignabat. Edidit & Circenſes plurimos a mane uſque ad veſperam, interjecta modo [10] Africanarum venatione, modo [11] Troiæ decurſione: quoſdam autem præcipuos, [12] minio & [13] chryſocolla [14] conſtrato Circo: nec ullis niſi ex Senatorio ordine aurigantibus. Commiſit & ſubitos, cum [15] e Gelotiana apparatum Circi proſpicientem pauci ex proximis [16] mœnianis poſtulaſſent.

NOTÆ.

1. *Amphitheatro Tauri*] De quo in Auguſto cap. 29. & 43. De muneribus in Julio ad cap. 26. & alibi non ſemel

2. *Septis*] In Campo Martio. Supra in Auguſto cap. 43. & Tib. cap. 17.

3 *Afrorum pugilum*] Quid pugiles, & de eorum exercitiis, in Auguſto ad cap. 44. & 45. Catervas dixit vel quod forte pugnarent catervatim, ut in Auguſto cap. 45. de aliis dictum eſt, vel quod in catervas eſſent diſtributi, quæ apud Gallos idem erant quod legiones apud Romanos, phalanx apud Macedonas, ut ait Vegetius.

4. *Præſidendi munus injunxit*] Auguſtus quoque commendabat aliquos qui ſuam vicem præſidendi fungerentur etiam cum adeſſet. In Auguſto cap. 45.

5. *Scenicos ludos multifariam*] De ludis ad Julium cap. 39. multifariam hîc ſignificat variis in locis, ut & infra Galb. cap. 19. & Cicero ipſe lib. 2. de Oratore: *Si aurum cui quod eſſet multifariam defoſſum, commonſtrare vellent.*

6. *Miſſilia*] Munera ſunt quæ Principes aut Conſules in vulgus jactare conſueverant. Vide ad Aug. cap. 98.

7. *Panaria*] Panarium eadem figura dicitur qua *calamarium granarium* &c. Sunt repoſitoria earum rerum a quibus inclinantur. Opſonium hic intelige eſculenta ad prandium vel cœnam cum pane requiſita.

8. *Partes ſuas*] Hoc eſt, Equiti illi qui ſibi ex adverſo accumbebat, miſit opſonium ſibi deſtinatum.

9. *Ob eandem cauſſam*] Quod nempe hilariter & avide veſceretur. De Circenſibus in Tiberio cap 7. De Codicillis, Aug. cap. 50. vel Tib. cap. 22. ac maxime cap. 51.

10. *Africanarum*] Ferarum ſcilicet, quales Pantheræ quæ in Africa creberrimæ, de quibus Plinius lib. 8 cap. 17. & lib. 13. cap. 15.

11. *Troia decurſione*] Vide in Julio ad cap. 39. & Aug cap. 43.

12. *Minio*] *Invenitur in argentariis metallis, minium quoque & nunc inter pigmenta magna auctoritatis, & quondam apud metallos non ſolum maxima, ſed etiam ſacra.* &c. Plinius lib. 33. cap. 7. ubi & addit, Jovis ipſius ſimulacri faciem diebus feſtis minio illini ſolitam, & Jovem miniandum quotannis locari a Cenſoribus. Virgil. Eclog. 10. de Pane:

quem vidimus ipſi
Sanguinis ebuli baccis minioque rubentem.

Triumphantium quoque corpora hoc illinebantur: ſicque Camillum triumphaſſe Verrius auctor eſt apud Plinium ibidem. Noſtris eſt *du vermillon.*

13. *Chryſocolla*] Idem Plinius eodem lib. cap. 15. *Chryſocolla humor eſt in puteis quos diximus per venam auri defluens, craſſeſcente limo rigoribus hibernis uſque in duritiem pumicis, laudatiorem eandem in aerariis metallis, proximam in argentariis fieri compertum eſt . . . . Summa commendationis eſt ut colorem herba ſegetis læte virentis quam ſimillime reddat.* Hinc Caligulæ in Chryſocollam ſtudium quod viridi colori, Praſinæ ſcilicet factioni, faveret, ut infra cap. 55. Quod & Nero, ut infra videbitur Ner. cap. 22. Sic dicta eſt, quod ea Aurifices agglutinando auro uterentur, ut habet idem ibidem Plinius.

14. *Conſtrato*] Arenæ loco: editorum enim vulgus arena ſternere contenti; unde ea vox pro certamine aut ipſo Amphitheatro paſſim uſurpata.

15. *E Geloſiana*] Vulgati legebant *Lege Luciana* & *Lege Lotiana*: ex poſteriore ſi primum L dempſeris, reliquas literas conjungendo, fiet vera lectio *e geloſiana.* Quam lectionem Caſaubonus aſſeruit auctoritate Librorum Regiæ Bibliothecæ, & Memmiani codicis ac Petri Pithœi, & ante Caſaubonum Turnebus lib. 22. cap. 30, ex hac inſcriptione vetere:

SYMPHORO
TESSERARIO
SER. CÆSARIS
DE DOMO GELO
TIANA FECIT
PHILODES POTUS
SER. CÆSARIS
EX HERMÆO
FRATRI B M.

Fuerit igitur Gelotiana illa domus, nota quædam ad Circum inſula in qua tunc ſervitium Cæſarianum aut pars ejus habitaret, quæ Caſauboni & Turnebi conjectura eſt longe probabilior quam quod de Lege ad Circi apparatum ſpectante commenti ſunt alii, utpote cujus mentionem alibi nullam vidiſſe ſe fateantur.

16. *Mæniani*] De his Iſidorus lib. 15. cap. 3. *Mænianus collega Craſſi in foro projecit materias ut eſſent loca in quibus ſpectantes inſiſterent, quæ ex nomine ejus Mæniana appellata ſunt. Hæc & ſolaria, quia patent ſoli: poſt hæc alii lapide, alii materia ædificare porticibus Mæniana, & foribus, & domibus adjecerunt.*

CAPUT XIX.

NOVUM præterea atque inauditum genus ſpectaculi excogitavit. Nam [1] Bajarum medium intervallum Puteolanas ad moles trium millium & ſexcentorum fere paſſuum ponte conjunxit, contractis undique [2] onerariis navibus, & ordine duplici ad anchoras collocatis, ſuperjectoque [3] aggere terreno, ac directo in [4] Appiæ viæ formam,

Per hunc pontem ultro citroque commeavit, biduo continenti. Primo die phalerato equo, inſignisque [5] quercica corona, & ſecuri, & [6] cetra, & gladio, aureaque [7] chlamyde. Poſtridie quadrigatio habitu, curriculoque [8] bijugi [9] famoſorum equorum, præ ſe ferens Darium puerum ex Parthorum obſidibus: comitante Prætorianorum agmine, & in [10] eſſedis cohorte amicorum. Scio pleroſque exiſtimaſſe, talem a Caïo pontem excogitatum æmulatione [11] Xerxis, qui non ſine admiratione [12] aliquanto anguſtiorem Helleſpontum contabulaverit. Alios, ut Germaniam & Britanniam, quibus imminebat, alicujus immenſi operis fama territaret. Sed avum meum narrantem puer audiebam, cauſſam operis ab [13] interioribus aulicis proditam, quod [14] Thraſyllus Mathematicus, anxio de ſucceſſore Tiberio, & in verum nepotem proniori, affirmaſſet, *Non magis Caium imperaturum, quam per Bajanum ſinum equis diſcurſurum.*

Notæ.

1. *Bajanum, &c.*] Bajanus ille Sinus, ut & Puteolanus, dicuntur hodie *Golfo di Napoli* vel *di Puzzuolo*. De molibus illis locutus videtur Suetonius, ut dicebantur ſua ætate, non vero ante Caligulam illarum conditorem. Harum adhuc magna pars conſpicitur ad Lacum Lucrinum, & nomen retinetur *il Molo*.

2. *Onerariis navibus*] Quarum defectu annona ſic ne lecta eſt, ut populus propemodum fame periret, Seneca libro de Brevitate vitæ cap. 18. *Dum ille* (Caligula) *pontes navibus jungit, & viribus Imperii ludit, aderat ultimum malorum obſeſſis quoque alimentorum egeſtas. Exitio pene ac fame conſtitit*, &c.

3. *Aggere terreno*] Terrenum aggerem Torrentius dictum cenſet ad differentiam aggeris lapidei qualis erat in viis militaribus. Noſtrates dicunt *la chauſſée*. *Agger* enim, ex Iſidoro cap ult. lib. 15. Originum, *eſt etiam media via eminentia lapidibus ſtrata, quam Hiſtorici militarem vocant*. Quo ſenſu & Servius ad hunc libri 5. Æneid. verſum:

> *Qualis ſæpe via deprenſus in aggere ſerpens.*

& vox *terrenum* ſola legitur apud Columellam lib. 2. cap. 2. & lib. 3. cap. 3. *Cum ſola ea res omnem impenſam terreni pretio ſuo liberet.* Unde ferri potuerit lectio unius e libris Torrentii, *ſuperjectoque terreno*.

4. *Appia via*] An quia agger ille formatus eſſet quemadmodum & illius viæ agger, an quia continuata hoc opere videbatur Appia via, cum in illo tractu eſſet. Qua de cauſſa illius potius meminerit quam aliarum, Flaminiæ v. g. Æmiliæ, &c. quæ multæ erant.

5. *Quercica corona*] Quæ civica erat. Supra in Julio ad cap. 2.

6. *Cetra*] Breve ſcutum eſt quo Afri utebantur & Hiſpani, auctore Servio ad hunc verſum 7. Æneid.

> *Lavas cetra tegit.*

quod tamen Oſcis aptat Virgilius. Cæſar libro 1. de Bello civili dicit Cetraras quoque fuiſſe ulterioris Hiſpaniæ hoſtes. De variis antiquorum ac maxime Romanorum armis videſis Lipſium libro 3. de Militia cap. 1. & 2.

7. *Chlamyde*] Chlamys veſtimentum militare, quale victori promittit Æneas lib. 5. v. 250. Erat & puerorum, ut ſupra in Tiberio cap. 6. & puellarum 4. Æneid. verſ. 137.

> *Sydoniam picto chlamydem circumdata limbo.*

8. *Bijugi*] Duobus equis juncto, qualis ſunt Martis. Virgilius 3. Georgic. v. 87.

> *Martis equi bijuges.*

ut & quadrijugi curſus, qui quatuor equis, Æneid. 12. v. 16.

> *Quadrijugo vehitur curru.*

cujus inveniri auctorem facit Erichthonium eodem lib. v. 114.

Primus Ericthonius currus & quatuor auſus
Jungere equos rapidiſque rotis inſiſtere victor.

9. *Famoſorum equorum*] Hoc eſt, præcipua pernicitate inſignium, qualis Polluci Cyllarus Virgilius ibidem, Adraſto Arion Propertius Eleg. 33. Achilli Xanthus Homerus, & Alexandro Bucephalus Q. Curtius, &c.

10 *Eſſedis*] Genus eſt vehiculi Gallici vel Britannici, ut in Auguſto cap 76. Varia illa vehiculorum genera Horatius expreſſit unico verſu 192. Epiſt. 1. lib. 2.

Eſſeda feſtinant, pilenta, petorrita, naves.

11. *Xerxis*] Idem innuit Seneca libro de brevitate vitæ cap. 18. Nemo neſcit hiſtoriam Xerxis, qui trajecturus in Europam ponte junxit anguſtias illas quæ hodie *Détroit de Gallipoli* dicuntur. De quo Lucanus:

Tales fama canit tumidum ſuper æquora Xerxem
Conſtruxiſſe vias, &c.

12. *Aliquanto anguſtiorem*] Imo multo anguſtiorem: nec enim ejus latitudo major eſt ſeptem ſtadiis, Plinio lib. 14. cap. 11. Stadium vero ex eodem lib. 2. cap. 23. centum & viginti quinque paſſuum eſt. Contabulavit autem navigiis & ſuperinjecta materia.

13. *Interioribus aulicis*] Quibus aulæ interiora penetrare conceſſum erat. Videſis quæ de admiſſionibus ſupra ad cap. 46.

14. *Thraſyllus*] Mathematicus de quo ſæpe ſupra.

CAPUT XX.

EDIDIT & peregre ſpectacula: in Sicilia Syracuſis [1] aſtycos ludos, & in Gallia Lugduni [2] miſcellos. Sed & [3] certamen quoque Græcæ Latinæque facundiæ. Quo certamine ferunt victoribus præmia victos contuliſſe, eorumdem & laudes componere coactos. Eos autem qui maxime diſplicuiſſent, ſcripta ſua [4] ſpongia linguave delere juſſos, [5] niſi ferulis objurgari, aut [6] flumine proximo mergi maluiſſent.

NOTÆ.

1. *Aſtycos*] Caſaubonus & Torrentius multis in MSS. legunt *Atticos*. quod in idem recidit Nam ἄϛυ Athenæ ſunt. Verum quinam illi ſint Attici ludi, qui tradiderit neminem reperio, niſi ſi forte Dionyſia v. g. quæ fiebant Athenis, intelligas. Celebrata enim Græciæ certamina fuere Olympia, Iſthmia, Pythia, Nemea. Non diſpliceat conjectura legentium *Actiacos*. De his enim ludis jam ſupra in Tiberio cap. 6 Super Aſtycis illis & miſcellis ludis plura Joſephus Scaliger libris de emendatione temporum.

2. *Miſcellos*] Ex variis ludicris ſic commixtos intelligo, ut ad nullum certum genus ludorum referri poſſent. Quo ſenſu Gellius lib. 20. cap. 11. ſeu potius operis Epilogo doctrinam miſcellam appellat, quæ multiplicem & variam rerum cognitionem complexa eſt. Huc quoque Turnebus lib. 21. cap 22. aliique poſt ipſum trahunt locum. Juvenalis Sat. 11.

Sic veniunt ad miſcellanea ludi.

Sed Interpretum nonnulli vocem *miſcellanea* de gladiatorum cibis intelligunt. Beroaldus vero Athleticos ſic dictos exiſtimat a Miſcello quodam Crotonis conditore, quod ea in urbe Athletæ præcipui fuerint.

3. *Certamen*] Torrentius addubitat quod ex Dionis lib. 54. in fine conſtet ludos Lugduni celebratos ad aram Auguſti: Verum qui Græcæ Latinæque eloquentiæ nulla mentio apud Dionem Caligulæ inventum hoc fuiſſe veroſimile eſt. Eſto eadem ara intelligi queat quæ Auguſto viventi erecta fuerat, cujus meminit & Juvenalis Sat. 1. v. 44.

Aut Lugdunenſem rhetor dicturus ad aram.

Strabo lib. 4. auctor eſt erectam Lugduni aram communi Galliarum impenſa, cum titulo ſexaginta gentium quæ ſingulæ ſuam quoque inibi ſtatuam erexerant.

4. *Spongia*] Jam ſupra in Auguſto ad cap. 86. notatum eſt ſpongias delendis ſcriptis adhibitas.

Y u

5. *Ferulis*] Ferula notum inſtrumentum cujus meminit quoque Juvenalis Satyra 1, v. 15.

Et nos ergo manum ferulæ ſubduximus. Plinius lib. 13. cap. 32. ferulam aſcribit arborum generi, corticis loco lignum habet, & fungoſam quamdam intus medullam qualis ſambuco; *Nulli*, inquit, *fruticum levitas major: ob id geſtatu faciliter baculorum uſum ſenectuti præbet*, &c. Hinc a feriendo, non a ferendo dictam nonnulli volunt.

6. *Flumine*] Arari vel Rhodano, Lugduni quippe confluunt.

CAPUT XXI.

OPERA ſub Tiberio [1] ſemiperfecta, Templum Auguſti theatrumque [2] Pompeii abſolvit, Inchoavit autem aquæ ductum regione [3] Tiburti, & Amphitheatrum juxta Septa: quorum operum a ſucceſſore ejus Claudio, alterum peractum, [4] omiſſum alterum eſt. Syracuſis collapſa vetuſtate mœnia, Deorumque ædes refectæ. Deſtinaverat & [5] Sami Polycratis regiam reſtituere, [6] Mileti [7] Didymeum peragere, in jugo Alpium urbem condere, ſed ante omnia [8] Iſthmum in Achaïa perfodere. Miſeratque jam ad demetiendum opus [9] primipilarem.

NOTÆ.

1. *Semiperfecta*] Tib. cap. 47. & infra Claud. cap. 21.

2. *Pompeii*] Supra Tib. cap. 41. & Augusti cap. 31.

3. *Tiburti*] Hoc eſt Tiburtina. Sic Livius Tiburtem agrum, & Horatius Tiburtem viam dixere Hujus operis ut præſtantiſſimi meminit Plinius lib. 36. cap. 15. & Suetonius adhuc infra Claud. cap. 20. De Septis jam ſupra ſæpe.

4. *Alterum peractum*] Aquæductus peractus, Amphitheatrum omiſſum.

5. *Sami*] Inſula prope Ioniam, etiamnum hodie *Samo*. Polycrates ille opibus inſignis & felicitate, ſi mortem excipias ærumnoſam; captus enim ab Orete Perſarum Satrape & ſuſpenſus eſt. Hujus meminere Herodotus lib. 3. Strabo lib. 14. & Plinius libro ultimo.

6 *Mileti*] Miletus, vel, ſi Ptolemæum audias, Cariæ civitas hodie *Melaxo*; vel, ut aliis placet, *Melaſſo*.

7. *Didymeum*] Apollinis Templum, de quo plura apud Strabonem initio libri 14. Quo loco tantam ejus amplitudinem fuiſſe refert, ut pagum æquaret Meminit & Macrobius lib 1. Saturn. cap. 17. ubi nominis rationem affert.

8. *Iſthmum in Achaia*] Idem Julio olim conſilium, Supra in Julio cap. 44. Achaïa hic Peloponneſi regio eſt, quæ hodie *Morea*. Vide in Tiberio ad cap. 4.

9. *Primipilarem*] De hoc munere ſupra ad cap. 37. Tiberii.

CAPUT XXII.

HACTENUS quaſi de Principe, reliqua ut de monſtro narranda ſunt. Compluribus cognominibus aſſumtis (nam & PIUS & [1] CASTRORUM FILIUS, & PATER EXERCITUUM, & [2] OPT. MAX. CÆSAR vocabatur) cum audiret forte Reges, qui officii cauſſa in urbem advenerant, concertantes apud ſe [3] ſuper cœnam de nobilitate generis, exclamavit, [4] Εἷς κοίρανος ἔστω, εἷς βασιλεύς, Nec multum abfuit quin ſtatim [4] diadema ſumeret, [5] ſpeciemque principatus in [6] regni formam converteret. Verum admonitus, & Principum & Regum ſe exceſſiſſe faſtigium, divinam ex eo majeſtatem aſſerere ſibi cœpit. Datoque negotio, ut ſimulacra numinum, religione & arte præclara,

inter quæ [7] Olympici Jovis, apportarentur e Græcia, quibus [8] capite demto ſuum imponeret, partem Palatii ad Forum uſque promovit, atque æde [9] Caſtoris & Pollucis in veſtibulum transfigurata, conſiſtens ſæpe inter fratres Deos medium ſe adorandum adeuntibus exhibebat: & quidam cum [10] LATIALEM JOVEM [11] conſalutaverunt. Templum etiam numini ſuo proprium, & Sacerdotes & excogitatiſſimas hoſtias inſtituit. In Templo ſimulacrum ſtabat aureum [12] iconicum. Amiciebaturque quotidie veſte, quali ipſe uteretur. Magiſteria Sacerdotii ditiſſimus quiſque & [13] ambitione & licitatione maxima, vicibus comparabat. Hoſtiæ erant [14] phœnicopteri pavones, [15] tetraones, [16] Numidicæ, meleagrides, phaſianæ, quæ generatim per ſingulos dies immolarentur. [17] Et noctibus quidem plenam fulgentemque lunam invitabat aſſidue in amplexus atque concubitum: interdiu vero cum Capitolino Jove ſecreto fabulabatur, modo inſuſurrans, ac præbens invicem aures, modo clarius, nec ſine jurgiis. Nam vox comminantis audita eſt,

[b] *Εἰς γαῖαν Δαναῶν περάσω σε*,

donec [18] exoratus, ut referebat, & in [19] contubernium ultro invitatus, ſuper Templum Divi Auguſti ponte tranſmiſſo, Palatium Capitoliumque conjunxit. Mox quo propior eſſet, in [20] area Capitolina novæ domus fundamenta jecit.

INTERPRETATIO.

a *Unus Dominus ſit, unus Rex* b *In terram Græcorum transferam te.*

NOTÆ.

1. *Caſtrorum filius*] Supra cap. 8.

2. *Optimus Maximus*] Quæ Jovis cognomina ſunt paſſim apud Ciceronem & alios.

3. *Super cœnam*] De hac loquendi ratione, ſupra in Auguſto ad cap. 77. & Jul. cap. 87. &c.

4. *Diadema*] Regium inſigne. Videſis Jul. ad cap. 79.

5. *Speciem principatus*] Hoc nomine appellata Cæſarum poteſtas. Supra in Tiberio ad cap. 24.

6. *Regni formam*] Hujus loci ſenſus eſt voluiſſe Caligulam ornamenta regia ſumere, qualia ſunt Diadema, Purpura, Sceptrum, &c. abjectis imperatoriis quæ Romano Principi propria.

7. *Olympici*] De hoc ſimulacro Quintilianus libro 12. *Phidias*, inquit, *in ebore artifex longe citra æmulum, vel ſi nihil niſi Minervam Athenis, aut Olympium in Elide Jovem feciſſet, cujus pulchritudo adjeciſſe aliquid etiam receptæ religioni videtur, adeo majeſtas operis deum æquavit.* Hujus meminit & Plinius in eamdem ſententiam lib. 34. cap. 8. ubi varia Phidiæ opera enumerat, & lib. 36. cap 5. Pauſanias in Bœoticis auctor eſt ablatum quoque a Caligula Cupidinem Theſpienſium, quem a Claudio poſtea redditum Nero ſuſtulerit iterum; unde mortis cauſſam utrique illi Principi numinis vindicta fuiſſe autumat.

8. *Capite dempto*] Vide in Tiberio ad cap. 58.

9. *Caſtoris & Pollucis*] Horum ædem in Foro fuiſſe dixit jam ſupra in Julio cap. 10. Quapropter promoto ad Forum uſque Palatio, qua parte Divorum Fratrum ædes erat, hac ingreſſus fuit in Palatium inter media ſimulacra, dicente Caligula velle ſe janitores habere Jovis & Lædæ filios, ut ait Dio.

10. *Latialem Jovem*] Qui colebatur in monte Albano ſacris communibus Romanos inter & Latinos, ut ſupra in Julio c. 79. Lucanus lib. 1.

Et reſidens celſa Latialis Jupiter Alba.

11. *Conſalutarant*] Proprio illo & quod

factis ambiebat cognomine: quem enim ad modum Cretenſis Jupiter ſororem habuit conjugem, ita & ille ſorores ſuas, &c. Sed & Hercules & Bacchus dici voluit, & dearum quoque habitum ſumpſit. Quæ omnia pluribus legere eſt apud Dionem

12. *Iconicum*] Sic Caſaubonus ex Memmiano codice, alii fere omnes *Iconium* legunt male; græce enim εἰκονικὸν. Simulacra Iconica ea erant quibus & membrorum ſimilitudo, & oris expreſſa lineamenta videbantur, qualia dicari moris erat iis qui ludis Olympiacis ter viciſſent. Hinc Plinius lib. 35. cap. 8. *Iconicos duces* appellat, hoc modo effictos Et *Statuas Iconicas* lib. 34. cap. 4.

13. *Ambitione & licitatione*] Ambiendo & promittendo multam pecuniam ſi legerentur. Quid ſit licitari, in Julio ad cap. 20. Quin & Cæſoniam ſuam huic Sacerdotio admovit centies HS. pactus & ſeipſum cum collega equo, ſi Dioni fides eſt, & Claudium patruum. Infra in Claudio cap. 9.

14. *Phœnicopteri*] Avis eſt a rubentibus pennis nominata: φοινίκεον enim *rubrum*, & πτερὸν *alam* ſignificant Martialis in Xeniis Epig. 70.

Dat mihi penna rubens nomen, ſed lingua guloſis
Noſtra ſapit. &c.

15. *Tetraones*] Has aves anſerum generi aſcribit Plinius lib. 10. cap. 22. *Decet Tetraenas ſuus nitor, abſolutaque nigritia, in ſuperciliis cocci rubor. &c. Nec ulla ales, excepto Struthio, Camelo majus corpore implens pondus, intantum aucta, ut in terra quoque immobilis prehendatur, &c. Gignunt eos Alpes & Septentrionalis regio.* Plinii locum emendavit Politianus cap. 57. Miſcellaneorum.

16. *Numidica*] Gallinarum genus tuber, ſive gibbam, quales hodie *Gallinas Guineæ* vocitamus Has Varro lib. 3. de Re Ruſtica cap. 9 cum Meleagridibus confundit, quas Columella diſtinxit lib. 8. de Re Ruſtica cap. 2. Meleagrides ſunt quas hodie Gallinas Indicas indigetamus, non quod ex India advectæ, ſed quia tranſmarinæ: fuerunt enim frequentes in Ætolia & tota Græcia. Quæ Salmaſii ad Plinium mens eſt.

17. *In amplexus*] Quaſi dignior Endimione, quem a Luna amatum fuiſſe fabulantur. Quin & hoc quoque jactavit, adeo ut Dio lib. 59. auctor ſit Caligulam a Vitellio quondam petiiſſe num ſeſe cum Dea vidiſſet, qui attonitus & demiſſis in terram oculis tremens dixit: Solis vobis Diis, Domine, licet vos invicem videre.

18. *Exoratus*] Caligula ſcilicet Jovis precibus victus, illum non amandavit in terram Græcorum, quaſi Capitolina ſede indignum.

19. *Contubernium*] Communem habitationem, ut ſupra in Julio ad cap. 1. Quæ quo facilius communicaretur, Palatinum montem, in quo habitabat ipſe utpote Imperii ſede, ut ſupra in Auguſto ad cap. 5. Capitolino in quo Jupiter colebatur, ponte junxit.

20 *Area*] Loco vacuo qualis erat adjectus Templo Jovis Capitolini, areæ quippe ſunt loca in urbe ædificiis vacua.

CAPUT XXIII.

[1] AGRIPPÆ ſe nepotem neque credi, neque dici ob [2] ignobilitatem ejus volebat: ſuccenſebatque, ſi qui vel oratione vel carmine [3] imaginibus eum Cæſarum insererent. Prædicabat autem [4] matrem ſuam ex [5] inceſto quod Auguſtus cum Julia filia commiſiſſet, procreatam. Ac non contentus hac Auguſti inſectatione, [6] Actiacas Siculaſque victorias, ut funeſtas Populo Romano, & calamitoſas, vetuit ſolennibus feriis celebrari. Liviam Auguſtam [7] proaviam [8] *Ulyſſem ſtolatum* identidem appellans, etiam ignobilitatis quadam ad Senatum epiſtola arguere auſus eſt, quaſi materno avo [9] Decurione Fundano ortam: cum publicis monumentis certum ſit, [10] Aufidium Lingonem Romæ honoribus functum. [11] Aviæ Antoniæ ſecretum petenti denegavit, niſi ut interveniret [12] Macro præfectus. Ac per iſtiuſmodi

indignitates & tædia, cauſſa exſtitit mortis: dato tamen, ut quidam putant, & veneno. Nec defunctæ ullum honorem habuit: proſpexitque e triclinio ardentem rogum. Fratrem [13] Tiberium inopinantem, repente immiſſo Tribuno militum, interemit. [14] Silanum item ſocerum ad necem, ſecandaſque novacula fauces, compulit: cauſſatus in utroque, quod hic ingreſſum ſe turbatius mare non eſſet ſecutus, ac ſpe occupandi urbem, ſi quid ſibi per tempeſtates accideret, remanſiſſet: ille antidotum [15] oboluiſſet, quaſi ad præcavenda venena ſua ſumptum; cum & Silanus impatientiam nauſeæ vitaſſet & moleſtiam navigandi, & Tiberius propter aſſiduam & ingraveſcentem tuſſim medicamento uſus eſſet. Nam [16] Claudium patruum non niſi in ludibrium reſervavit.

NOTÆ.

1. *Agrippa nepotem*] Agrippa Juliam duxit, ut Auguſti cap. 63. ex ea ſuſcepit Agrippinam, cap. 64 Germanici conjugem ac Caligulæ matrem. Supra cap. 7.

2. *Ignobilitatem*] Suo magis quam parentum ſplendore clarus habitus eſt, ut in Auguſto cap. 16. Quod certe mirum mihi videtur; nec enim adeo ignobilem illum fuiſſe conjicere eſt quem Auguſto adoleſcenti familiarem pene ex æquo & comitem fuiſſe colligas, ex Auguſto cap. 94. ubi de Theogenis prædictione.

3. *Imaginibus*] Quid hæ ſint, in Auguſto ad cap. 4.

4. *Matrem ſuam*] Agrippinam.

5. *Inceſto*] Erat enim Julia perditiſſima mulier, ut ſupra Aug. cap. 65. Hinc colligas nonnulla hiſtoriæ auctoritate, niti quod de Ovidio ferunt, hunc nempe ab Auguſto relegatum, quod inceſtum illum vidiſſet: & ipſe ſimile quid innuit:

Cur aliquid vidi? cur conſcia lumina feci?

6. *Actiacas Siculaſque*] Quibus Antonius & Sextus Pompeius victi ſunt. Supra in Auguſto cap. 16. 17. & 18.

7 *Proaviam*] Mater erat Druſi, qui pater Germanici qui Caligulam genuit. Supra cap. 10.

8. *Ulyſſem ſtolatum*] Hoc eſt muliebri veſtitu, virum aſtutiſſimum & fallaciſſimum æmulabatur. Stola quippe matronarum duntaxat veſtimentum. Hinc Martialis lib. 1. Epig. 36.

Quis floralia veſtit, & ſtolatum
Permittit meretricibus pudorem.

9. *Decurione Fundano*] Quid eſſent decuriones in municipiis, ſupra notatum eſt in Auguſto cap. 46. Mater Liviæ Fundana fuit. Supra in Tiberio cap. 5.

10. *Aufidium Lingonem*] Alii *Lurconem* legunt, neutrius originem reperio. Liviæ maternum avum fuiſſe colligas ex hoc loco, & gentem Aufidiam, Fundis ortam, ex Horatio lib. 1. Sat. 5. ubi ſuperbientem Aufidium quemdam inſectatur municipii Prætorem & ignobilem.

11. *Avia*] Supra cap. 1. & 10.

12. *Macro*] Tiberii cap. 73. & ſupra cap. 12.

13. *Fratrem Tiberium*] Gemellum illum de quo ſupra ad cap. 15. ubi quemadmodum & hîc fratrem illum appellat Suetonius; ſive quod patrueles fratres eſſent duorum nempe fratrum filii, ſive quod patribus mortuis jus filiorum adepti eſſent reſpectu Tiberii; nec enim adoptati a Tiberio reperiuntur.

14. *Silanum*] Supra cap. 12.

15. *Oboluiſſet*] Hoc eſt, exhalaſſet odorem antidoti, remedii nempe ad venena præcavenda ſumpti.

16. *Claudium patruum*] In quibuſdam codicibus leguntur voces ſucceſſorem Imperii.

CAPUT XXIV.

CUM omnibus ſororibus ſuis ſtupri [1] conſuetudinem fecit; plenoque convivio ſingulas [2] infra ſe viciſſim collocabat, uxore ſupra cubante. Ex his Druſillam vitiaſſe virginem, [3] prætextatus adhuc, creditur. Atque etiam in concubitu ejus quondam deprehenſus ab avia Antonia, [4] apud quam ſimul educabantur. Mox Lucio [5] Caſſio Longino conſulari collocatam abduxit, & in modum juſtæ uxoris propalam habuit. Heredem quoque bonorum atque Imperii æger inſtituit. Eadem defuncta, [6] juſtitium indixit, [7] in quo riſiſſe, laviſſe, cœnaſſe cum parentibus, aut conjuge, liberiſve, capitale fuit. Ac mœroris impatiens, cum repente noctuque profugiſſet ab urbe, tranſcurriſſetque Campaniam, Syracuſas petiit. Ruiſuſque inde propere rediit, [8] barba capilloque promiſſo. Nec unquam poſtea quantiſcumque de rebus, ne pro concione quidem populi, aut apud milites, niſi *per numen Druſillæ* dejeravit. Reliquas ſorores, nec cupiditate tanta, nec dignatione dilexit, ut quas ſæpe exoletis ſuis proſtraverit. Quo facilius eas in cauſſa [9] Æmilii Lepidi condemnavit, quaſi adulteras, & inſidiarum adverſus ſe conſcias. Nec ſolum chirographa omnium requiſita fraude ac ſtupro divulgavit, ſed & [10] tres gladios in necem ſuam præparatos Marti ultori, addito elogio, conſecravit.

NOTÆ.

1. *Conſuetudinem*] Natam illi ex ſorore filiam affirmat Eutropius, & de ipſa idem quod de matre: quod tamen credibile non videtur.

2. *Infra ſe*] In gremio ſuo: ſolennibus illis conviviis non fere plures quam tres ſingulis lectis accumbebant. Locus honoratiſſimus medius fuit, ut videtur colligi poſſe ex 1. Æneid. ubi de Didone diſcubitura:

> *aulæis jam ſe Regina ſuperbis*
> *Aurea compoſuit ſponda mediamque locavit.*

Videſis ſuper hac re Lipſium lib. 3. antiquarum Lectionum cap. 1.

3. *Prætextatus*] Etiamnum puer. Vide in Julio ad cap. 1.

4. *Apud quam educabatur*] Poſt mortem Liviæ. Supra cap. 10.

5. *Caſſio Longino*] Livillam locavit M. Vinicio, Agrippinam vero Domitio; tres enim illi ſorores, ſupra cap. 7. Hinc eſt quod Tacitus Annal. 5 tres illos viros Tiberii progeneros appellat.

6. *Juſtitium*] Omnium operum ceſſationem, ſupra in Tiberio ad cap. 52. Seneca libro de Conſolatione ad Polybium cap. 36. contra videtur ſentire de hoc Caligulæ dolore loquens, *At foro & advocatis & hujuſmodi aliis occupationibus acerbiſſimi funeris levabat mala.* Ibi multa de hac doloris impotentia.

7. *In quo riſiſſe*] Seneca ibidem: *Numquam ſatis certus utrum lugeri vellet ſororem, an coli; eodem enim tempore quo templa illi conſtituebat ac pulvinaria eos qui parum mœſti fuerant, crudeliſſima afficiebat animadverſione.* Confirmat Dio qui multos utrimque accuſatus ſcribit, alios quod lugerent, quaſi deam non credidiſſent; alios quod non lugerent, quaſi non hominem exiſtimaſſent.

8. *Barba capilloque promiſſo*] Pro more lugentium, de quo ſupra in Julio ad c. 67. & Calig. cap. 5.

9. *Æmilii Lepidi*] Hic poſt Longinum, Druſillam duxerat, quacum vetus ipſi conſuetudo jam inde ab annis puellaribus, Caligulæ necem inferre voluerat. De quo Dio lib. 59. & Tacitus Annal. 14. & Seneca Epiſt. 4.

10. *Tres gladios*] Erat enim conſuetudo ut gladios illos conſecrarent quibus ſive

peractum ſive deſtinatum fuerat aliquod facinus, ut infra adhuc Vitellii cap. 10. & Tacit. Annal. 15. ubi Nero pugionem neci ſuæ a Scevino deſtinatum ſacraſſe legitur in Capitolio cum inſcriptione, *Jovi vindici*. Qualem inſcriptionem expreſſit hîc *elogii* verbo Suetonius. Unde patet elogium hîc nil eſſe aliud quam titulum aut brevem quamdam inſcriptionem fere ſemper in conſecrandis rebus addi ſolitam: Elogium autem in genere eſt quædam teſtificatio vel ad laudem, vel ad vituperationem, exponens cauſſam quare quid fiat. Hinc titulus ille qui damnatis præferebatur aut præconis voce pronuntiabatur, elogium quoque dictum eſt, ut infra cap. 27. & 32. & Domit. cap. 10. & paſſim apud Auctores.

CAPUT XXV.

MATRIMONIA contraxerit turpius, an dimiſerit, an tenuerit, non eſt facile diſcernere. Liviam Oreſtillam C Piſoni nubentem, cum ad [1] officium & ipſe veniſſet, ad ſe deduci imperavit, intraque paucos dies repudiatam biennio poſt relegavit: quod repetiſſe uſum prioris mariti tempore medio videbatur. Alii tradunt, adhibitum cœnæ nuptiali, mandaſſe ad Piſonem, [2] contra accumbentem, *Noli uxorem meam premere:* ſtatimque e convivio abduxiſſe eam ſecum, & proximo die [3] edixiſſe, MATRIMONIUM SIBI REPERTUM EXEMPLO [4] ROMULI ET AUGUSTI. [5] Lolliam Paullinam, C. Memmio conſulari, exercitus regenti nuptam, facta mentione aviæ ejus, ut quondam pulcherrimæ, ſubito ex Provincia evocavit, ac perductam a marito conjunxit ſibi, brevique miſſam fecit, interdicto cujuſquam in perpetuum coitu. Cæſoniam neque facie inſigni, neque ætate integra, matremque jam ex alio viro trium filiarum, ſed luxuriæ ac laſciviæ perditæ, & ardentius & conſtantius amavit, ut ſæpe [6] chlamyde peltaque & galea [7] ornatam, & juxta adequitantem, militibus oſtenderit: amicis vero etiam nudam. Quam enixam uxorio nomine dignatus eſt, uno atque eodem die profeſſus, & maritum ſe ejus, & patrem infantis ex ea natæ. Infantem autem Juliam Druſillam appellatam, per omnium Dearum Templa circumferens, Minervæ [8] gremio impoſuit, alendamque & inſtituendam commendavit. Nec ullo firmiore indicio ſui ſeminis eſſe credebat, quam feritatis; quæ illi quoque tanta jam tunc erat, ut infeſtis digitis ora & oculos ſimul ludentium infantium inceſſeret.

NOTÆ.

1. *Officium*] Quod exhibebatur amicis uxores ducentibus. De quo in Aug. cap. 53.

2. *Contra*] Sibi ex adverſo *vis à-vis*.

3. *Edixiſſe*] Edicto publice propoſito ſignificaſſe. Qua ratione Auguſtus ſæpe allocutus eſt populum, ut & Tiberius.

4. *Romuli & Auguſti*] Nota eſt Sabinarum hiſtoria, quarum raptu Romulus uxorem habuit Herſiliam, de qua Silius lib. 13. Punic.

Vis & Martigena thalamos ſpectare Quirini,
Herſiliam cerne hirſutos cum ſperneret olim,
Gens hirſuta procos, paſtori rapta marito.

Hæc mutata in deam, mutato quoque nomine dea dicta eſt. Ovid. 14. Metam.

Mutat, Horamque vocat, dea juncta Quirino eſt.

Meminit & Gellius lib. 13. cap. 21. De Auguſto notum eſt quoque, ex cap. 62. in ejus vita, & infra Claud. cap. 1. Liviam enim viro ſuo ademit.

5. *Lolliam*] M. Lollii de quo in Tiberio cap. 12. & 13. neptem, & Claudii etiam poſtea conjugem, infra in Claudio cap. 26. Utrumque hoc matrimonium eodem modo factum auctor eſt Dio, maritos nempe Druſum & Memmium dediſſe nuptum uxores ſuas tanquam earum patres.

6. *Chlamyde & pelta*, &c] Hic Amazonum ornatus. Virgilius 1 Æneid.

Ducit Amazonidum lunatis agmina peltis.

Peltæ brevia ſcuta cetrarum ſimilia; de quibus ſupra cap. 19 & patet ex Livio lib. 8. Decad. 3. & 1. Decad. 4. &c.

7. *Ornatam*] Alii *armatam*, alii *comatam*. Torrentius ſuſpicatur forte legendum *comptam*. Amazonum inſtar.

8. *Gremio*] Joſephus lib. 19. Antiquit. cap. 1. ad Jovis genua depoſitam narrat, quaſi ejus quoque parentis, ac judicandum reliquiſſe uter parentum ejuſmodi major eſſet.

CAPUT XXVI.

LEVE ac frigidum ſit his addere quo propinquos amicoſque pacto tractaverit, Ptolemæum Regis [1] Jubæ filium, [2] conſobrinum ſuum (erat enim & is M. Antonii ex [3] Selena filia nepos) & imprimis ipſum [4] Macronem, ipſam Enniam, adjutores Imperii: quibus omnibus pro [5] neceſſitudinis jure, proque meritorum gratia cruenta mors perſoluta eſt. Nihilo reverentior leniorve erga Senatum: quoſdam ſummis honoribus functos, ad eſſedum ſibi [6] occurrere togatos per aliquot paſſuum millia, & cœnanti, modo ad [7] pluteum, modo [8] ad pedes ſtare, [9] ſuccinctos linteo paſſus eſt: alios cum clam interemiſſet, citare nihilo minus ut vivos perſeveravit, paucos poſt dies voluntaria morte periiſſe mentitus. Coſs. oblitis de [10] natali ſuo edicere, abrogavit Magiſtratum; fuitque per triduum ſine [11] ſumma poteſtate Reſpublica. [12] Quæſtorem ſuum in conjuratione nominatum flagellavit veſte detracta, ſubjectaque militum pedibus, quo firme verberaturi inſiſterent. Simili ſuperbia violentiaque cæteros tractavit ordines. Inquietatus fremitu [13] gratuita in Circo loca de media nocte occupantium, omnes fuſtibus abegit. Eliſique per eum tumultum viginti amplius [14] equites Romani; totidem matronæ, ſuper innumeram turbam cæteram. Scenicis ludis, inter plebem & equitem cauſſam diſcordiarum ferens, [15] decimas maturius dabat, ut [16] equeſtria ab infimo quoque occuparentur. Gladiatorio munere, reductis interdum flagrantiſſimo Sole [17] velis, emitti quemquam vetabat; remotoque [18] ordinario apparatu, rabidis feris viliſſimos ſenioque confectos, gladiatores quoque [19] pegmares, patresfamiliarum notos, ſed inſignes debilitate aliqua corporis, ſubjiciebat. Ac nonnumquam [20] horreis præcluſis, populo famem [21] indixit.

NOTÆ.

1. *Juba*] In Julio cap. 35.

2. *Conſobrinum*] Conſobrini propria appellatione dicuntur ſororum filii, quaſi *conſororini*, ut inquiunt Juriſconſulti, apud quos tamen quemadmodum & hîc ſignificatio hujus vocis extenditur etiam ad gradus ulteriores: Caligula enim Antonii pronepos erat: ſiquidem avia illi fuit Antonia Antonii filia, de qua jam ſupra cap. 1. & alibi tam ſæpe. Ptolemeus autem ille Antonii nepos, ſiquidem filius fuit Jubæ & Selenæ ex Antonio & Cleopatra genitæ.

3. *Selena*] Alii *Helena*; alii, ut editio Rob. Stephani *Selene*; quæ poſterior idem ſignificat

ſignificat ac recepta lectio; *σελήνη* enim *luna* eſt. Unde Torrentius merito colligit idem huic filiæ nomen inditum ac matri Cleopatræ, cum enim Bacchus aut Oſiris diceretur Antonius, ita & Cleopatra Luna vel Iſis. Dio lib. 51. & Plutarchus Antonii filiam hanc Cleopatram appellant.

4. *Macronem Enniam*] Supra ad c. 12.

5. *Neceſſitudinis jure*] In Ptolemæum; neceſſitudo enim ex Gellio lib. 13. cap. 3. jus affinitatis, familiaritatiſve conjunctionem ſignificat. Meritorum vero gratiam intellige in Macronem.

6. *Occurrere*] Alii codices *currere*: quod Caſauboni ſententiæ favet legentis *accurrere*. Quo ſenſu Eutropius de Galerio loquens lib 9. *Ut per aliquot paſſuum millia purpuratus tradatur ad vehiculum cucurriſſe.* Diocletiani ſcilicet. Hinc Juvenalis Sat. 10. v. 44.

> *Illinc cornicines, hinc præcedentia longi*
> *Agminis officia & niveos ad fræna Quirites.*

7. *Pluteum*] Hujus vocis varia ſignificatio eſt. Feſtus ait ſic generatim vocari tabulas quibus aliquid præſepitur. Hoc ſenſu crates illæ quibus milites in opere faciendo tegebantur, & librorum conditoria in bibliothecis plutei dicti ſunt. Hic pluteus eſt pars exterior tricliniaris lecti tabulis quibuſdam ſepta acceſſum prohibentibus, quo ferme ſenſu in Principum aulis dicunt *baluſtre*; quæ enim pars lecti admovebatur menſæ, hæc erat ſponda ſive pars interior; unde qui pueri vel puellæ in deliciis erant, ii jacentes in gremio amatorum ſuorum inferiores accumbere dicebantur. In lectis autem cubicularibus e converſo ſe res habebat, ut videre eſt in Julio ad cap 49. ubi de ſponda interiore. De triclinio quid eſſet, ſupra in Julio ad cap. 43.

8. *Ad pedes*] Servi ad pedes lectorum ſtabant, cœnante domino. Seneca libro 3. de Beneficiis: *Servus qui cœnantis ad pedes ſteterat* &c.

9. *Succinctos linteo*] Atrienſium aliorumque inſtar miniſtrorum etiam viliſſimorum; ſic enim & coqui in domibus privatis & in ſacrificiis popæ ſuccingebantur.

10. *Dies natalis ſuo edicere*] Diem ſuum natalem denuntiare celebrandum.

11. *Summam poteſtatem*] Specie tenus ſummam dixit; re enim vera penes Principem erat. Niſi ſummam intelligas ſummum Magiſtratum quem largiebantur Imperatores. Quo ſenſu Conſulatus faſtigium dixerunt etiam poſtea ſub aliis Imperatoribus longe remotioribus.

12. *Quæſtorem ſuum*] De candidato Principis Quæſtore, ſupra in Auguſto ad cap. 65. & infra Claudii cap 40. & Neronis cap. 15. Seneca libro 3. de Ira cap. 18. dicit hunc, ut & Senatores multos non quæſtionis, ſed animi cauſſa tortos fuiſſe.

13. *Gratuita loca*] Manifeſte videtur innuere pro quibuſdam locis aliquid pendendum fuiſſe. Silent hic Interpretes: colligi tamen etiam videtur ex Martiali locarios quoſdam recenſente pecunias inde veroſimillime quærentes Lib. 5. Epig. 25.

> *Hermes ſuppoſititius ſibi ipſi.*
> *Hermes divitiæ locariorum.*
> *Hermes cura laborque ludiorum.*

Quod tamen ne affirmem, obſtat Martialis Interpres Vincentius Colleſſo qui locum hunc explicat de pauperibus iis, qui, quod mature veniſſent, occupata a ſe loca divitibus accepta pecunia cedebant. Circus Palatio vicinus, ut inde conſpici poſſent ludi Circenſes, ut ſupra in Auguſto notatum.

14. *Equites Romani & matronæ*] Et equitibus igitur ſolvendum fuiſſet, & matronis, ni gratuita occupaſſent: quod certe parum credibile mihi videtur. Vox *gratuitus* apud Plautum in Ciſtellaria Act 4. Scen. 2. v. 74. ſumitur pro grato ſeu mercedem impertiente. An igitur gratuita loca dixeris, quæ qui occupabant aliquid a Principe conſequebantur, vel quæ commodiora eſſent, colligendis miſſilibus quæ ſub finem ludorum ſpargebantur? Nec enim plebeios tantum, ſed & Equites & Senatores horum avidos narrat ipſe Suetonius, infra Domit cap. 4.

15. *Decimas*] Hic hærent omnes quos viderim Interpretes. Torrentius exiſtimat decimas illas fuiſſe quiddam quod plebi, non Equiti daretur. Turnebus lib 13 cap 5. teſſeras fuiſſe dicit, quæ ad imitationem Herculis cui decimæ offerebantur, populo datæ ſint nihilo clarius; & neuter quid hoc ad occupanda equeſtria conferret, explicat. Denique, Caſaubonus ſuam de tributo quodam quod in illos uſus Caligula converteret conjecturam maxime dubiam arbitratus corruptum locum affirmat, ſicque reſtituit: *Cauſſam diſcordiarum ferens, teſſeras decima maturius dabat.* Videtur, inquit,

vox *teſſeras* initio confuſa fuiſſe cum præcedenti *ſerens*, propter aliquam ſoni ſimilitudinem, &c. Quo poſito, ſenſus eſt, Caligulam ad ſpargenda miſſilia non expectaſſe ludorum finem, hoc eſt horam diei decimam, ſed maturius decima ſparſiſſe, ut collectis illis ſinguli finem ſpectaturi, loca iu colligendo relicta repeterent, ſicque miſcerentur populares Equitibus, & horum illi ſedes occuparent. Quin autem ludi in finem quandoque diei perſeveraverint, dubium non eſt. Et quamquam Suetonius infra Neronis cap. 21. diſerte non innuat, ſatis tamen id probaverit antiquorum circa ipſos incredibilis pene cupiditas. Huic ſententiæ ſtandum videtur, niſi decimas explices de largitione, aut congiario forte quodam ſolis Equitibus fieri ſolito. Quo caſu, vel Equitibus invidentes, vel ut propius ad Principis locum unde dabatur accederent, in equeſtria nondum Equitibus repleta populares irruebant.

16. *Equeſtria*] Equitum in ſpectando loca, quæ & quatuordecim appellata, Supra in Julio cap. 39.

17. *Velis*] Vela amphitheatro ſuperducebantur propter Solem & ventos. Velorum uſum primus invexit Romam Q. Catulus: *Campanam*, inquit Valerius Maximus, *imitatus luxuriam, primus ſpectantium conceſſum velorum umbraculis texit*; idque auctore Plinio lib. 18 cap. 1. in dedicatione Capitolii, de qua in Julio cap. 15. De velis il is plura paſſim apud Auctores, quæ ſi præ vento extendi nequirent, tunc pileis utebantur, ut de Cauſia patet ex Martial. Apophoret. 29. vel umbella, ut ibid. 28.

18. *Ordinarie apparatu*] De ludorum apparatu & inſtrumento, ſupra in Julio ad cap. 10. & 37. Cujus partem faciebant gladiatores exercitati, eorum arma, beſtiarii, &c.

19. *Pegmares*] De gladiatoribus qui pegmata bajulabant, intelligam, niſi ſi crudelius quidpiam innui videatur. Caſaubonus ejus generis gladiatores intelligit, qui mortem evaſerant etiam pugnantes e pegmatibus, unde ſolutis induſtria compagibus in foveas ubi vel ignis vel feræ erant, repente decidentes populum oblectabant: verum neque hoc crudelitatem inſolitam arguit, neque explicat quare Suetonius id ut inauditum quid afferat. Sic enim ſontes ſæpe puniti ſunt. Torrentius paulum immutatis verbis ſic legit: *Remotoque ordinario apparatu, tabidas feras, viliſſimos ſenioque confectos gladiatores, pegmatis quoque patresfamilias notos & inſignes debilitate aliqua corporis, ſubjiciebat.* Qua lectione plana ſunt omnia; ſic enim intelligetur & præter morem & crudeliter feciſſe, ſcilicet loco ferarum bene paſtarum, tabidas & macilentas; loco fortiſſimorum & peritiſſimorum gladiatorum (quales v.g. Cæſar ſervari ſibi jubebat, ſupra in Julio cap. 26.) viliſſimos ſenioque confectos: & denique loco mancipiorum robuſtiſſimorum ad bajulanda pegmata, patresfamiliarum notos ac debiles ſubjeciſſe: Sabellicus ex veteri codice legerat *pagniaſtas*, Skildius ex Salmaſiano *pagniares*. hoc eſt, gladiatores qui animi gratia & libidine pugnandi, nullis inducti præmiis nullaque neceſſitate adacti ſeſe obtulerant, Caligula feris objiciebat; παίγνιον enim ludicrum eſt, ſive delectamentum puerile: quod intelligam potius de junioribus quibuſdam qui gladiatura tanquam oblectamento puerili ſeſe exercerent: quales forte pueri illi qui e pegmate quandoque ſurſum extollebantur, de quibus Juvenalis Sat. 4.

Et pegma & pueros inde ad velaria raptos.

Certum eſt enim ex Joſeph. 7. Bellorum, pugnarum ſimulacra in pegmatis exhibita. De pegmatis infra Claudii cap. 34.

20. *Horrea*] Quibus annona publica ſervabatur: quam vocem Juriſconſulti uſurpant pro quocumque mercium repoſitorio. *ff. de contrahenda emptione.*

21. *Indixit*] Quaſi populum eſurire, & fame enecari juberet. Alii legunt *induxit.*

CAPUT XXVII.

SÆVITIAM ingenii per hæc maxime oſtendit. Cum ad ſaginam ferarum [1] muneri præparatarum carius pecudes compararentur, ex noxiis laniandos adnotavit: & [2] cuſtodiarum ſeriem recognoſcens, nullius inſpecto [3] elogio, ſtans, tantummodo intra porticum mediam,

a calvo ad calvum duci imperavit. Votum exegit ab eo qui pro ſalute ſua gladiatoriam operam promiſerat: ſpectavitque ferro dimicantem: nec dimiſit niſi victorem, & poſt multas preces. Alterum qui ſe [4] periturum ea de cauſsa voverat, cunctantem pueris tradidit [5] verbenatum [6] infulatumque, qui votum repoſcentes per vicos agerent, quoad præcipitaretur ex [7] aggere. Multos honeſti ordinis, deformatos prius [8] ſtigmatum notis, ad [9] metalla aut ad viarum muniriones, aut ad beſtias condemnavit, aut beſtiarum more quadrupedes [10] cavea coërcuit, aut [11] medios ſerra diſsecuit. Nec omnes gravibus ex cauſſis, verum male de munere ſuo opinatos, vel quod numquam [12] per genium ſuum dejeraſsent. Parentes ſupplicio filiorum intereſse cogebat. Quorum uni valitudinem excuſanti lecticam miſit: alium e ſpectaculo pœnæ, [13] epulis ſtatim adhibuit, atque omni comitate ad hilaritatem & jocos provocavit. [14] Curatorem munerum ac venationum per continuos dies in conſpectu ſuo catenis verberatum non prius occidit, quam offenſus putrefacti cerebri odore. [15] Atellanæ Poëtam, ob ambigui joci verſiculum, media Amphitheatri harena igni cremavit. Equitem Rom. objectum feris, cum ſe innocentem proclamaſset, reduxit; abſciſsaque lingua, rurſus induxit.

NOTÆ.

1. *Muneri*] Hoc eſt ſpectaculo. Supra ſæpe in Julio ad cap. 39. &c.

2. *Cuſtodiarum*] Supra in Tiberio ad cap. 61.

3. *Elogio*] Quid hoc ſit, ſupra ad cap. 24. Porro notandum quod Turnebus in veteri Lexico legiſſe ſe ſcribit libro 15. cap. 20. nempe elogium eſſe contextum malorum geſtorum, quod notoriam dicunt. Quo ſenſu etiam Juriſconſulti ad L. 6. ff. *de cuſtodiis & exhibit. reor.* Caligula igitur ne quidem ſingulorum qui detinebantur in cuſtodiis facinora ut morti digniores addiceret; ſed cum forte eveniſſet ut inter duos calvitie deformes alii ſtarent, eos omnes ab uno calvo ad alterum a beſtiis laniandos duci imperavit. Quo loco Torrentius & Pulmannus legunt, *ſtans intra porticum, medios a calvo ad calvum*. &c. clarius.

4. *Periturum*] Supra cap. 14. ubi vota pro ſalute ejus.

5. *Verbenatum*] Beroaldus legebat *verberatum*, minus bene; indicat enim miſerum illum verbenis redimitum, infuliſque ornatum inſtar publicæ victimæ periiſſe, verbena quippe redimitæ victimæ, quam herbam ideo ſacram appellavere, & multo in honoré varias ad ceremonias habuerunt. De qua plura Plinius lib. 22. cap. 2. Donatus ad verſum 5. Scen. 4. Act. 4. Andriæ exiſtimat ſic appellari omnes herbas frondeſque feſtas, ad aras coronandas aliquo puro loco decerptas.

6. *Infulatum*] Victimarum quoque redimiculum ſunt infulæ ſeu faſciæ, ſive, ut ait Feſtus, diadema a quo vittæ candidæ dependent, ad hunc 3. Georgic.

> *Sæpe in honore deûm medio, ſtans hoſtia ad aram,*
> *Lanea cum nivea circumdatur infula vitta.*

7. *Aggere*] Romæ plures erant aggeres ex quibus tanquam e ſaxo Tarpeio damnati præcipitabantur Juvenalis Sat. 6. unius meminit, & Plinius lib. 3. cap 5.

8. *Stigmatum notis*] Quas fronti vel brachiis fugitivorum inurebant, ut poſſent agnoſci. Videſis in Julio ad cap. 73.

9. *Ad metalla*] Fodienda vel elaboranda, vias muniendas & ſternendas, beſtias in arena fodiendas: unde beſtiarii dicti ſontes & miſeri illi. Beſtiariorum omnium pœna eadem non fuit: alii quippe damnabantur ad ludum beſtiarum, ut ibi pro more exerciti ſpectaculo tandem populum oblectarent pugnantes; alii vero

ſimpliciter ad beſtias, ut palis affixi ab atrociſſimis feris diſcerperentur. De Spectaculis in Julio ad cap. 39. & de his plura poſteriores Hiſtorici; frequens enim fuit Chriſtianorum pœna.

10. *Cavea incluſit*] Cruciatus illi a Græcis inventi; id enim Seneca libro 3. de Ira cap. 3. narrat de Lyſimacho adverſus Teleſphorum amicum ſuum, de quo & Plutarchus libro de Exilio.

11. *Medios ſerra diſſecuit*] Idem Seneca ibidem de Xerxe: *quem elegerat, in partes duas diſtractum ab utroque via latere poſuit.* Quod & Herodotus narrat lib. 7. Eodem modo Iſaïas Propheta a Manaſſe Rege enectus eſt, auctore D. Hieronymo, &c. Unde colligere eſt, ſupplicium illud Orientalibus populis familiare fuiſſe.

12. *Per genium ſuum*] Ejuſmodi juramenta per genium Principis tunc temporis fuere frequentiſſima, ſupra cap. 15. & Aug. ad cap. 60.

13. *Epulis adhibuit*] Idem narrat Seneca libro 2. de Ira cap. 33. de Paſtore ſplendido equite, ubi miram ejus diſſimulationem fuſe & graphice deſcribit.

14. *Curatorem*] Cui ludorum commiſſa cura.

15. *Atellana*] De his Fabulis in Tiberio ad cap. 45. & 75.

CAPUT XXVIII.

REVOCATUM quendam a vetere exſilio ſciſcitatus, quidnam ibi facere conſueſſet, reſpondente per adulationem: *Deos ſemper oravi, ut, quod evenit, periret Tiberius, & tu imperares:* opinans ſibi quoque exſules ſuos mortem imprecari, miſit [1] circum inſulas, qui univerſos contrucidarent. Cum diſcerpi Senatorem concupiſſet, ſubornavit qui ingredientem curiam, repente hoſtem publicum appellantes, invaderent, [2] graphiiſque confoſſum lacerandum cæteris traderent. Nec ante ſatiatus eſt, quam membra & artus & viſcera hominis tracta per vicos atque ante ſe congeſta vidiſſet.

NOTÆ.

1. *Circum inſulas*] Quæ circa oram Campaniæ, de quibus ſupra Calig. cap. 15. & Tib. cap. 54. &c. & in Ægeo mari præſertim Cycladas de quibus ſæpe apud Juvenalem, & Tacitum qui plenum exiliis mare infeſtoſque cædibus hoc tempore ſcopulos memorat.

2. *Graphiiſque*] Quia gladios gerere non licebat, ſtylis illis ferreis in id conſilium longioribus utebantur. De his ſupra in Julio ad cap. 82.

CAPUT XXIX.

IMMANISSIMA facta augebat atrocitate verborum. *Nihil magis in natura ſua laudare ſe ac probare dicebat, quam*, ut ipſius verbo utar, [3] ἀδιατρεψίαν. Monenti Antoniæ aviæ, tanquam parum eſſet non obedire: *Memento*, ait, *omnia mihi &* [2] *homini licere.* Trucidaturus fratrem, quem metu venenorum præmuniri medicamentis ſuſpicabatur; [3] *Antidotum*, inquit, *adverſus Cæſarem?* [4] Relegatis ſororibus, non ſolum inſulas habere ſe, ſed etiam gladios minabatur. Prætorium virum ex ſeceſſu [5] Anticyræ, quam valitudinis cauſſa petierat, propagari ſibi [6] commeatum ſæpius deſiderantem, cum mandaſſet interimi, adjecit, *Neceſſarium eſſe ſanguinis miſſionem cui tam diu non prodeſſet elleborum.* Decimo quoque die numerum puniendorum [7] ex cuſtodia ſubſcribens,

[8] *Rationem ſe purgare dicebat.* Gallis Græciſque aliquot uno tempore condemnatis gloriabatur [9] *Gallogræciam ſeſe ſubegiſſe.*

NOTÆ.

1. *ἀδιατρεψίαν*] Hoc eſt *inverecundiam.* Quæ interpretatio extat in vulgaris editionibus, hoc eſt, rigidus quidam animus qui neminem revereatur, nemini pareat.

2. *Et homini*] Sic legerunt in veteribus libris: quo ſenſu nullus explicat. Unde melior Beroaldi ac Roberti Stephani lectio *in omnes*; apertus enim ſenſus, & eadem hæc ſententia, quæ Julii Cæſaris, in Julio c. 77. In quibuſdam legitur *hominis*, unde forſan *dominis* legendum colligas.

3. *Antidotum*] Supra cap. 23.

4. *Relegatis ſororibus*] Propter conjurationem de qua cap. 24. in cauſſa Æmilii.

5. *Anticyra*] Inſula Sinus Malliaci, quæ hodie *Suola*. ſaluberrima ſumendo elleboro, ut ait Plinius lib 25. cap. 5. quæ herba inſaniæ remedium eſſe dicitur. Unde Horatius Sat. 3. lib. 2. v. 82.

Cum doceo inſanire omnes, vos ordine adite;
Danda eſt Ellebori pars maxima avaris.

Hinc proverbium, *Naviget Anticyram.* de eo cui dementiæ remedium quærendum; ibi enim optime præparabatur, & ſtudioſi quoque hac herba cerebrum purgabant: unde Perſius dixit *ebria veratro*; hoc eſt, elleboro opera multis vigiliis & magna præparatione compoſita.

6. *Commeatum*] Tib. ad cap. 10.

7. *Ex cuſtodia ſubſcribens*] Paulo ſupra ad cap. 27. Subſcribere porro eſt teſtari autographo, aliquid ſibi ratum eſſe. Quandoque favere ſignificat aut adjuvare: ſubſcriptores enim in judiciis ii erant cauſſidici qui accuſatorem adjuvabant.

8. *Rationem purgare*] Quaſi inutilia aut abundantia amputando; quod fit in habenda ratione accepti & expenſi; quod etiam *rationem putare* dicunt.

9. *Gallogræciam*] Alludit ad Provinciam illam Aſiæ, quæ quia a Gallis quondam occupata & una cum Græcis culta fuerat, commune hoc nomen habuit. Græci ſimpliciter Galatiam dixere; hodie *Chiangare* vel *Golas* Turcis.

CAPUT XXX.

NON temere in quemquam, niſi crebris & minutis ictibus animadverti paſſus eſt: perpetuo notoque jam præcepto; *Ita feri, ut ſe mori ſentiat.* Punito per errorem nominis alio quam quem deſtinaverat, ipſum quoque paria meruiſſe dixit. Tragicum illud ſubinde jactabat,

[1] *Oderint dum metuant.*

Sæpe in cunctos pariter Senatores, ut [2] Sejani clientes, aut [3] matris ac fratrum ſuorum delatores, invectus eſt: prolatis libellis, quos crematos ſimulaverat, defenſaque Tiberii ſævitia, quaſi neceſſaria, cum tot criminantibus credendum eſſet. Equeſtrem ordinem, ut ſcenæ harenæque devotum aſſidue proſcidit. Infenſus turbæ faventi [4] adverſus ſtudium ſuum exclamavit: *Utinam Populus Romanus unam cervicem haberet!* Cumque Tetrinius latro poſtularetur, *& qui poſtularent,* [5] *Tetrinios eſſe* ait. [6] Retiarii [7] tunicati quinque numero gregatim dimicantes, ſine certamine ullo totidem [8] ſecutoribus ſuccubuerant: cum occidi juberentur, unus reſumta [9] faſcina, omnes victores interemit. Hanc ut crudeliſſimam cædem & deflevit edicto, & eos qui ſpectare ſuſtinuiſſent, exſecratus eſt.

NOTÆ.

1. *Oderint*] Vox ab Atreo crudeliſſimo uſurpata apud Tragicum Poëtam, qui videtur fuiſſe Attius, cujus quoque mentio fit apud Senecam lib. 2. de Clementia cap. 1. *Illud mecum conſidero multas voces magnas, ſed deteſtabiles, in vitam humanam perveniſſe, celebreſque vulgo ferri ut illam, oderint dum metuant.* Quod mire exagitat lib 1. de Ira cap. 16. verſus finem. De quo & Cicero lib. 1. de Officiis, & alibi ſæpe.

2. *Sejani*] De quo Tib. ad cap. 55. & alibi.

3. *Matris & fratrum*] Tib. cap. 53. & 54. &c. Crematos autem ſimulabat, Supra cap. 14.

4. *Adverſus ſtudium ſuum*] Innuit de Praſina factione, cui præ cæteris favebat. De qua ſupra ad cap. 18. & Tib. cap. 37. & infra cap. 55.

5. *Terrinios*] Hoc eſt ſceleratos & ipſos eademque pœna dignos

6. *Retiarii*] Celebre eſt illud gladiatorum genus. Sic dicti ſunt a retibus quibus potiſſimum utebantur. Ita quippe erant inſtituti, ut librandis manu dextra retibus conarentur involvere caput adverſarii, quaſi ipſos induſtria defeciſſet, effuſi per totam arenam diffugiebant. Juven. Sat. 8. v. 4.

Poſtquam librata pendentia retia dextra
Nequicquam effudit, nudum ad ſpectacula vultum
Erigit, & tota fugit agnoſcendus arena.

7. *Tunicati*] In tunicis pugnabant ut eſſent agiliores ad pugnam. Sed fruſtra videatur addidiſſe *tunicati*, ſi retiarii non alia veſte induti pugnare ſolerent; forte quia honeſti ordinis viri togæ jure utentes id muneris obibant, quomodo in Cæſaris ludis contigit, in Julio cap. 39. & alibi notatum eſt: quo etiam ſenſu Juvenalis acrius perſtrinxerit Gracchum illum de quo ibi loquitur, utpote qui tanta nobilitate conſpicuus, tunicatus tamen & gladiator eſſet.

8. *Secutoribus*] Retiarii adverſarios habebant ſecutores, qui & Mirmillones appellati, gladiis & ſcutis armati, ac præſertim galea cujus in ſummitate piſcis effigies; unde Retiarius contra Mirmillonem pugnans cantabat; *Non te peto, piſcem peto, quid me fugis?* inquit Feſtus. Juven. ibid. v. 210. de Graccho Retiario:

Cum Graccho juſſus pugnare ſecutor.

9. *Fuſcina*] Retiarii telum. Juvenalis ibid. v. 143.

Vicit & hoc monſtrum tunicati fuſcina Gracchi.

Fuſcinam a forma tridentem quoque dicit idem Poëta ibid. v. 203.

CAPUT XXXI.

QUERI etiam palam de conditione temporum ſuorum ſolebat: *quod nullis calamitatibus publicis inſignirentur.* Auguſti principatum clade [1] Variana: Tiberii, [2] ruina ſpectaculorum apud Fidenas, memorabilem factum: ſui oblivionem imminere proſperitate rerum. Atque identidem exercituum cædes, famem, peſtilentiam, incendia, hiatum aliquem terræ optabat.

NOTÆ.

1. *Variana*] Supra in Aug. cap. 23. & 49. &c.

2. *Ruina ſpectaculorum*] Nota, *ſpectacula* hîc ſumi pro locis unde *ſpectabatur*; theatrum enim corruit. Tib. cap. 40.

CAPUT XXXII.

ANIMUM quoque remittenti, ludoque & epulis dedito, eadem dictorum factorumque ſævitia aderat. Sæpe in conſpectu prandentis vel [1] comiſſantis ſeriæ quæſtiones per tormenta habebantur. Miles [2] decollandi artifex quibuſcumque e cuſtodia capita amputabat.

Puteolis dedicatione pontis, quem excogitatum ab eo [3] ſignificavimus, cum multos e litore invitaſſet ad ſe, repente omnes præcipitavit. Quoſdam gubernacula apprehendenteis, contis remiſque detruſit in mare. Romæ publico epulo ſervum, ob detractam lectis argenteam [4] laminam, carnifici confeſtim tradidit, ut manibus abſciſſis, atque ante pectus e collo pendentibus, præcedente [5] titulo qui cauſſam pœnæ indicaret, per cœtus epulantium circumduceretur. [6] Mirmillonem e ludo [7] rudibus ſecum [8] batuentem, & ſponte proſtratum, confodit ferrea [9] ſica, ac more victorum cum palma diſcucurrit. Admota altaribus victima, ſuccinctus [10] poparum habitu, elato alte malleo, [11] cultrarium mactavit. Lautiore convivio effuſus ſubito in cachinnos, Coſſ. qui juxta cubabant, quidnam rideret blande quærentibus: *Quid*, inquit, *niſi uno meo nutu jugulari utrumque veſtrûm ſtatim poſſe?*

NOTÆ.

1. *Comiſſantis*] Comiſſatio ſive comeſſatio cibus eſt qui poſt cœnam ſumitur, ut patet ex Domit. cap. 21. & Vitell cap. 13. ſive etiam extra ordinem ſumptus: unde comiſſari non ſemel ſumitur pro, diſſolute aut ſaltem hilariter agere

2. *Decollandi*] Hoc artificium tunc temporis novum fuiſſe aperte colligas ex Lucano libro 8. ubi de tempore quo caput Pompeii abſciſſum eſt, dicit:

Nondum artis erat caput enſe rotare.

Artifices ejuſmodi ſpiculatores dicuntur Senecæ lib. 1. de Ira cap. 16. quod & ipſi Tribuni fecere, ut patet ex Tacito Annal. lib. 15. ubi de Laterani & Flavii morte; & lib. 11. ubi de Meſſalinæ, & Seneca Epiſt. 4. ubi de Lepido, &c. Videſis Lipſium ad lib. 15. Annal. Tacit. num. 132. & 133.

3. *Significavimus*] Supra cap. 19.

4. *Laminam*] Lecti tricliniares & alii quoque, mulierum præſertim, operiebantur bracteis ſive laminis argenteis, quas ſervi furaces inter miniſtrandum eradebant. Martialis:

An magis aſtuti deraſa eſt ungue miniſtri
Bractea de fulcro quam reor eſſe tuo.

quod & de Statuis inauratis ſignificat Juvenalis:

Radat inaurati femur Herculis, & faciem ipſam
Neptuni, qui bracteolam de Caſtore ducat.

5. *Titulo*] Elogio illo de quo ad cap. 24. & 27.

6. *Mirmillonem*] Gladiatorem qui idem cum ſecutore, de quo modo ad cap. 30. Ludum autem hîc intellige gladiatorium, in quo a laniſtis erudiebantur. De quo in Julio ad cap. 26.

7. *Rudibus*] De rudibus & rudiariis, Tib. ad cap. 7. & in Auguſto cap. 45. maxime infra in Claudio ad cap. 21. num. 37.

8. *Batuentem*] Hoc eſt, ſe exercentem rudi ſeu baculo illo gladiatorio, quo innocuis pugnis ad veras inſtituebantur; batuere enim eſt velitari & propulſare; unde batuatores Latinis dicti ſunt duo qui ſeſe armis exercebant; & locus ubi id fiebat, *batualis*.

9. *Sica*] Breviore quodam gladio, unde ſicarii de quibus in Julio cap. 11. & 72.

10. *Poparum*] Iidem & victimarii dicti, quod mactarent victimas. Ii ab umbilico ad pedes tecti erant veſte quam Servius *linum* appellat ad lib. 12. Æneid. Propertius lib. 4. Eleg. 3.

Succinctique calent ad nova lucra popæ.

11. *Cultrarium*] Ii e poparum numero, qui proſtratam victimam ſuppoſitis cultris jugulabant. Virgilius 6. Æneid. v. 49.

Supponunt alii cultros lepidumque cruorem
Excipiunt pateris.

& 3. Georg. v. 193.

Et vix ſuppoſiti tinguntur ſanguine cultri.

CAPUT XXXIII.

INTER varios jocos, cum aſſiſtens ſimulacro Jovis Apellem tragœdum conſuluiſſet, uter illi major videretur, cunctantem flagellis diſcidit: collaudans ſubinde vocem deprecantis, quaſi etiam in [1] gemitu prædulcem. Quoties uxoris vel amiculæ collum exoſcularetur, addebat, *Tam bona cervix, ſimul ac juſſero, demetur.* Quin & ſubinde jactabat, *Exquiſiturum ſe vel [2] fidiculis de [3] Cæſonia ſua, cur eam tanto opere diligeret.*

NOTÆ.

1. *Gemitu prædulcem*] Quaſi non tantum in fictis gemitibus, ſed etiam veris, Apelles ille Tragœdiarum Actor blanda voce eſſet.

2. *Fidiculis*] Fidiculæ erant cruciatuum inſtrumenta ad extorquendam in quæſtionibus veri confeſſionem: fidibus enim ſeu nervis, quales deſcripti ſunt ſupra Tiberii cap. 62. manus poſt tergum revinciebant, & ad torturam applicitos retro in altum extollebant cochlea, quæ inſtrumentum ligneum eſt in modum torcularis.

3. *Cæſonia ſua*] Supra cap. 25.

CAPUT XXXIV.

NEc minore livore ac malignitate quam ſuperbia ſævitiaque pene adverſus omnis ævi homines graſſatus eſt. Statuas virorum illuſtrium, ab Auguſto ex Capitolina area propter anguſtias in Martium Campum collatas, ita ſubvertit atque disjecit ut reſtitui [1] ſalvis titulis non valuerint. Vetuitque poſthac [2] viventium cuiquam uſquam ſtatuam aut imaginem, niſi conſulto ſe & auctore, poni. Cogitavit etiam de Homeri carminibus abolendis: *Cur enim ſibi non licere*, dicens, *quod* [3] *Platoni licuit, qui eum e civitate, quam conſtituebat, ejecerit?* Sed & Virgilii & Titi Livii ſcripta & [4] imagines, paullum abfuit quin ex omnibus bibliothecis amoverit: quorum alterum: ut [5] *nullius ingenii, minimeque doctrinæ:* alterum, ut *verboſum in hiſtoria negligentemque carpebat.* De Juris quoque conſultis, quaſi ſcientiæ eorum omnem uſum aboliturus ſæpe jactavit, Se, mehercle effecturum, ne quid [7] reſpondere poſſint præter eum.

NOTÆ.

1. *Salvis titulis*] Hoc eſt, inſcriptionibus quibus nomina & laudes continebantur. Torrentius mallet legere *ſuis titulis*. Quo ſenſus eſſet ſic diffractas fuiſſe ſtatuas illas, ut componi iterum non potuerint & accommodari ſuis quæque baſibus quibus inſcripti tituli.

2. *Viventium*] Statuit idem Claudius, ſed Senatus permiſſu licere voluit ei qui opus aliquod feciſſet aut reſtituiſſet. Quia nempe urbs replebatur ſtatuis, cum omnibus quicumque vellent, & ubicumque vellent, ſuam publicare liceret.

3. *Platoni licuiſſet*] Ille enim ex ea civitate, quam finxit optimam in libris de Republica, Poëtas ejecit utpote qui crimina diis affingerent; quæ quidem, etiamſi vera forent, non putaret tamen eſſe proferenda. Quod & probatur ipſi Ciceroni 2. Tuſcul. 48.

4. *Imagines*] Ponebantur enim in bibliothecis Doctorum imagines, ſupra in Tiberio ad cap. 70.

5. *Nullius doctrinæ*] Quam vana forent illa Caligulæ deliramenta ſatis indicant teſtimonia doctorum hominum qui illos inſecuti

tuti ſunt, Plinii præſertim qui doctrinarum omnium peritiſſimum Virgilium prædicat, & eam fuiſſe Livii etiam viventis famam, ut ad illum videndum ex ultimis Galliarum & Hiſpaniæ finibus viri nobiles Romam accurrerent.

6. *Reſpondere*] Notum eſt reſponſa prudentum Auguſti decreto non modicam obtinuiſſe auctoritatem.

7. *Præter eum*] Sic in MSS. legitur & legendum confirmat auctoritate Scaligeri Caſaubonus, ut ſenſus ſit, Caligulam voluiſſe Juriſconſultos prorſus tollere perditis eorum libris, quemadmodum Virgilii & Livii, & abolita ſcientia, ita ut conſulentibus nihil poſſent reſpondere præter eum Caligulam nempe, a quo pendere volebat omnia. Aliquæ editiones legunt *præter æquum*, aperto & facili ſenſu: cum enim Juriſconſulti Legum verbis nimium aſtricti injuſte nonnunquam judicarent, ideo abolito Legum & Librorum uſu volebat ſingulis de jure conſulentibus reſponderi ex æquo & bono miſſis ambagibus & intricatis Legum & Juriſconſultorum Formulis, quod poſtea fecit Claudius, ut infra in Claudio cap. 14. Hotomannus in Obſervationibus ſuis emendat *eccum*: hoc eſt, Non poſſent conſulti hiſcere verbum, ſed duntaxat eccum Principem, ſcilicet cujus unius voluntas requirenda foret, non vero Legum ſanctiones quas aboleviſſet. Torrentius interpungit poſt vocem *poſſint.* & legit, *præterea vetera familiarum inſignia* &c. quæ certe omnia corruptum probant locum; ſed deficiente codicum auctoritate, forſan non reſtituunt.

CAPUT XXXV.

VETERA familiarum inſignia nobiliſſimo cuique ademit: [1] Torquato torquem: [2] Cincinnato crinem: Cn. Pompeio ſtirpis antiquæ, [3] Magni cognomen. Ptolemæum, de quo [4] retuli, & accerſitum e regno, & exceptum honorifice, non alia de cauſſa repente percuſſit, quam quod edente ſe munus, ingreſſum ſpectacula, convertiſſe hominum oculos fulgore [5] purpureæ abollæ animadvertit. Pulcros & comatos, quoties ſibi occurrerent, occipitio raſo deturpabat. Erat Eſius Proculus patre [6] primipilari, ob egregiam corporis amplitudinem & ſpeciem *Coloſſeros* dictus. Hunc e ſpectaculis detractum repente & in harenam deductum, [7] Threci, & mox [8] hoplomacho [9] comparavit: biſque victorem conſtringi ſine mora juſſit: & pannis obſitum vicatim circumduci, ac mulieribus oſtendi, deinde jugulari. Nullus denique tam abjectæ conditionis, tamque extremæ ſortis fuit, cujus non commodis obtrectaret. [10] Nemorenſi Regi, quod multos jam annos potiretur Sacerdotio, validiorem adverſarium ſubornavit. Cum quodam die muneris, [11] eſſedario Porio, ob proſperam pugnam ſervum ſuum manumittenti ſtudioſius plauſum eſſet, ita ſe proripuit e ſpectaculis, ut calcata lacinia togæ, præceps per gradus iret indignabundus, & clamitans, *Dominum gentium populum ex re leviſſima plus honoris gladiatori tribuentem, quam conſecratis principibus, aut præſenti ſibi.*

NOTÆ.

1. *Torquato torquem*] Auguſti cap. 43. Id quoque Aſprenati conceſſum, ut & nomen Torquati ſibi vindicaret. De antiqua tamen Manliorum gente locutum veroſimilius eſt. Colligi poſſe videtur ex hoc loco gentem hanc non tantum nomine *Torquati* diſtinctam fuiſſe, ſed etiam vero torque quem inſigne gereret, quemadmodum Cincinnati crinem in cincinnos tortum.

2. *Cincinnato*] Huic ſimiliter gentile

fuerat capillitium hoc modo effingere; quomodo & Neronibus illud pone occipitium ſummittere, ut lib cap 68.

3 *Magni cognomen*] Quod Pompeius ſuis ſibi victoriis pepe erat. alii Syllam cum exercitu venientem, alii victam Africam, alii ſuperatum Mithridatem, id ei cognominis dediſſe ſuſpicantur. Probabilius qui ex Mithridate victo, quoniam & hic Magnus dictus eſt, & innuit Cæſar ipſe apud Appianum, ut ſupra in Julio ad cap. 35. notatum eſt.

4. *Reguli*] Supra cap. 26.

5. *Purpurea abolla*] Hujus veſtimenti duplex genus fuiſſe ex eo colligere eſt, quod hominibus admodum diverſis aptetur Philoſophis & Militibus. De his diſerte affirmat Nonius cap 14. De illis Juvenalis Sat. 3. verſ. 115. Id fuit diſcriminis quod minori abollæ Milites uterentur quam Philoſophi aliique; ſed omnibus duplex erat & ſuffulta veſtis.

6. *Primipilari*] Ad cap. 31. Tiberii.

7. *Threces*] Vulgati legunt *Turaces*. Intellige vel de gladiatore qui genere Thrax eſſet, vel, quod veroſimilius eſt, Thracum armis & more pugnaret. Videſis Lipſium lib. 2. Saturnal. cap 9.

8 *Hoplomacho*] Gladiatori qui pugnaret armis inſtructus, qualia habentur in legitimis prælus. Hos parum a Mirmillonibus diverſos fuiſſe innuit Lipſius lib. 2. Saturnal. cap. 11. de quo ad cap. 32.

9. *Comparavit*] Hoc eſt, compoſuit, commiſit. Pro *Coloſſeros* legunt alii *Coloſſeos* vel *Coloſſeus*, ut infra Veſp. cap. 23.

10. *Nemorenſi Regi*] Alii *nemorenſi*. alii *nemorenſi*. De Nemorenſi agro, ſupra in Julio ad cap. 46. Ibi barbarico Scytharum more inſtitutum erat, ut qui victimam quam fugitivus quidam vir gladium tenens & undique circumſpectans tuebatur, mactaſſet, is Sacerdos Dianæ fieret, quem & Regis nomine appellatum ſignificat Ovid. 3. Faſt. de hoc loquens:

Regna tenent fortes manibus, &c. Vide & Strabonem lib. 5.

11. *Eſſedario*] Eſſedarios gladiatoribus annumerat Lipſius 2. Saturnal. cap. 12. qui ex eſſedo pugnabant: unde & deſiluiſſe nonnumquam & pedibus pugnaſſe exiſtimat. Sed ſi gladiator ille ordinarius erat & ſervus ipſe, quo igitur jure ſervum qui ſibi veroſimiliter auriga erat, manumiſit?

CAPUT XXXVI.

PUDICITIÆ neque ſuæ, neque alienæ pepercit. M. Lepidum Mneſterem [1] pantomimum, quoſdam obſides dilexiſſe fertur, commercio mutui ſtupri. Valerius Catullus conſulari familia juvenis, ſtupratum a ſe, ac latera ſibi contubernio ejus defeſſa, etiam vociferatus eſt. Super [2] ſororum inceſta, & notiſſimum proſtitutæ Pyrallidis amorem, non temere ulla illuſtriore fœmina abſtinuit: quas plerumque cum maritis ad cœnam vocatas, præterque pedes ſuos tranſeuntes, diligenter, ac lente, mercantium more conſiderabat: etiam faciem manu allevans, ſi quæ pudore ſubmitterent. Quoties deinde libuiſſet, egreſſus triclinio, cum maxime placitam ſevocaſſet, paullo poſt recentibus adhuc laſciviæ notis reverſus vel laudabat palam, vel vituperabat; ſingula enumerans bona malave corporis atque concubitus. Quibuſdam abſentium maritorum nomine, repudium ipſe miſit, juſſitque in [3] Acta referri.

NOTÆ.

1. *Pantomimus*] Quid ſit, in Auguſto ad cap. 45.

2. *Sororum inceſta*] Supra cap. 24.

3. *In Acta referri*] Quid hoc ſit, in Julio ad cap. 20. & alibi.

CAPUT XXXVII.

[1] NEPOTINIS ſumtibus omnium prodigorum ingenia ſuperavit, commentus novum balnearum uſum, portentoſiſſima genera ciborum, atque [2] cœnarum: ut [3] calidis frigidiſque unguentis lavaretur: pretioſiſſimas margaritas [4] aceto liquefactas ſorberet: convivis ex auro panes & opſonia apponeret: *Aut frugi hominem eſſe oportere dictitans, aut Cæſarem.* Quin & nummos non mediocris ſummæ e faſtigio [5] baſilicæ Juliæ, per aliquot dies ſparſit in plebem. Fabricavit & de [6] cedris Liburnicas, gemmatis puppibus, verſicoloribus velis, magna thermarum & porticuum & tricliniorum laxitate, magnaque etiam vitium & pomiferarum arborum varietate: quibus diſcumbens de die inter choros ac ſymphonias, litora Campaniæ peragraret. In exſtructionibus [7] prætoriorum atque villarum omni ratione poſthabita, nihil tam efficere concupiſcebat quam quod poſſe effici negaretur. Et jactæ itaque [8] moles infeſto ac profundo mari, exciſæ rupes duriſſimi ſilicis, & campi montibus aggere æquari, & complanata foſſuris montium juga, incredibili quidem celeritate, cum moræ culpa capite lueretur. Ac ne ſingula enumerem, immenſas opes, totumque illud Tiberii Cæſaris, vicies ac [9] septies millies HS. non toto vertente anno abſumpſit.

NOTÆ.

1. *Nepotinis*] Hoc eſt, luxurioſis & immodicis profuſionibus: nepos enim etiam pro perdito & diſſoluto ſumitur. Alii legunt *nepotatus*; quod & poteſt. Veteres enim *nepotari* dixerunt pro luxurioſe vivere. Quanti illi fuerint, hinc collige, quod centies HS. cœnavit uno die, hoc eſt 437500 lib

2. *Cœnarum*] De his plura apud Senecam lib de Conſolat. ad Helviam cap. 9.

3. *Calidis frigidiſve unguentis*] Ita ut ſolium balneare, de quo ad Aug. cap. 82. unguentis temperaret, quorum ingens erat, ut ex Plinii lib 13. cap. 3. ubi hæc graphice deſcribuntur, colligere eſt.

4. *Aceto liquefactas*] Macrobius lib. 3. Saturnal. cap. 17. idem factum narrat a Cleopatra quæ ſponſione Antonium provocarat poſſe in unam cœnam inſumi ſeſtertiûm centies

5. *Baſilica Julia*] Quam Julius Cæſar ædificandam curaverat, cujus meminit Plinius lib. 2 Epiſt ultima, ubi Judicia peragi ſolita innuit. Alii eamdem eſſe putant cum Baſilica Caii & Lucii, de qua in Auguſto cap. 29.

6. *De cedris Liburnicas*] Quid hæ eſſent, ſupra Auguſti cap. 17. Cedrum lignum eſſe pretioſiſſimum: inde colligas quod huic, auctore Plinio libro 13. cap. 5. competat æternitas: *Itaque ſimulacra deorum ex eo factitarunt.* Et lib 16. cap. 40. cariem vetuſtatemque non ſentit: hinc Epheſinæ Dianæ Templum ea materia tectum. Turnebus lib. 22 cap. 30. ex bonorum, ut ait, Librorum teſtimonio legit *deceres*, quaſi δεκήρεις, hoc eſt *decemremes*, quales ab Ægypti & Macedoniæ Regibus fabricatas memorat Athenæus: quod & optime convenit amplitudini illi qua eſſe debuerunt, ut tot ac tanta caperent; niſi ſi ſatius ſit dicere amplitudinem ſatis ſignificatam ex poſitione rerum contentarum, & materiæ dignitatem inſuper annotaſſe, ut nepotinos ſumptus undique probaret.

7. *Prætoriorum*] Villarum magnificarum. In Auguſto cap 72. & Tib. cap 39.

8. *Moles*] Magnas jam ante fuiſſe teſtis eſt Horatius Ode 1. lib 3.

Contracta piſces æquora ſentiunt
Jactis in altum molibus, &c.

& Ode 18. lib. 2. &c.

9. *Millies ſepties*] 30625000 lib.

CAPUT XXXVIII.

EXHAUSTUS igitur atque egens, ad rapinas convertit animum, vario & exquiſitiſſimo calumniarum & [1] auctionum & vectigalium genere. Negabat jure civitatem Romanam uſurpare eos quorum majores ſibi poſteriſque eam impetraſſent, niſi filii eſſent. Neque enim intelligi debere [2] *poſteros* ultra hunc gradum. Prolataque Divorum Julii & Auguſti [3] diplomata, ut vetera & obſoleta [4] deflebat. Arguebat & perperam editos [5] cenſus, quibus poſtea quacumque de cauſſa quidquam incrementi acceſſiſſet. [a] Teſtamenta [6] primipilarium, qui ab initio principatus Tiberii, neque illum, neque ſe heredem reliquiſſent, ut ingrata reſcidit. Item cæterorum, ut irrita & vana, quoſcumque quis diceret herede Cæſare mori deſtinaſſe. Quo metu injecto, cum jam & ab [7] ignotis inter familiares, & a parentibus inter liberos palam heres nuncuparetur, deriſores vocabat: quod poſt nuncupationem vivere perſeverarent, & multis venenatas [8] matteas miſit. Cognoſcebat autem de talibus cauſſis, taxato prius modo ſummæ, ad [9] quem conficiendum conſideret, confecto demum excitabatur. Ac ne paullulum quidem moræ patiens, ſuper quadraginta reos quondam ex diverſis criminibus una ſententia condemnavit, gloriatuſque eſt expergefactæ ſomno Cæſoniæ, *quantum egiſſet, dum ea* [10] *meridiaret.* Auctione propoſita, [11] reliquias omnium ſpectaculorum ſubjecit, & venditavit: exquirens per ſe pretia, & uſque eo extendens, ut quidam immenſo coacti quædam emere, ac bonis exuti, venas ſibi inciderent. Nota res eſt, Aponio Saturnino inter ſubſellia dormitante, monitum a Caio præconem, ne prætorium virum crebro capitis motu [12] nutantem ſibi præteriret: nec licendi finem factum, quoad tredecim gladiatores HS. [13] nonagies ignoranti addicerentur.

INTERPRETATIO.

a *Infirmavit Teſtamenta primipilarium qui ab initio Principatus Tiberii, neque Tiberium neque ſe heredem reliquiſſent. Inſuper* reſcidit *ut irrita & vana* Teſtamenta *aliorum* omnium *quicumque dicerentur ab aliquo deſignaſſe heredem Cæſarem.*

NOTÆ.

1. *Auctionum*] Vide ſupra ad cap. 16.

2. *Poſteros ultra hunc gradum*] Cum e contra a Juriſconſultis poſterorum nomine cenſentur quicumque deſcendentes Et Paulus Juriſconſultus Leg. 10. §. 7. ff. de grad. Affinit. ait, *Liberi uſque ad trinepotem, ultra hos poſteriores vocantur.* Et a Grammaticis poſteri dicuntur quicumque poſt aliorum ætatem naſcuntur.

3. *Diplomata*] Quid ſint, ſupra ad cap. 50 Aug.

4. *Deflebat*] Quidam legunt *delebat*, ſed nullo codice freti. *Deflebat* autem, hoc eſt mimica quadam commiſeratione diplomata illa eludebat, nimium in eis vetuſtatem cauſatus.

5. *Cenſus*] Quantum quiſque in bonis haberet, cenſu profiteri debebat, ni vel ærarius fieri vel ipſum & omnia ſua bona vænire vellet. Ideo Caligula eos qui bona poſt cenſionem auxerant, fallaciæ in profitendo cenſu arguit, ut inde ſibi daretur occaſio illorum facultates invadendi. Caſaubonus legit, *arguebat perperam editi cenſus.* Bene.

6. *Primipilarium*] De his Tib. cap. 37. Ideo autem illorum expetita Teſtamenta, quod præcipua ad eos militiæ commoda pervenirent, inter quæ non leve iſtud fuit, quod milites condendo Teſtamento commilitonibus, ac præſertim primipilis ſuis relinquebant.

7. *Ignotis*] Quod numquam Auguſtus facere ſuſtinuerat. Aug. cap. 66.

8. *Mattyas*] Cibi genus delicatiſſimi, ultimumque ac lautiſſimum ferculum. ματτύη dicitur Athenæo lib. 14. & pro omni pretioſo edulio ſumitur: unde ματτυάζειν proverbio dictum de iis qui lautius vivunt. Martialis lib. 10. Epig. 59. Græcam originem ſecutus dixit *Mattya*:

Ex omni poſita eſt inſtructa macello
Cœna tibi, ſed te mattea ſola juvant.

9. *Ad quem conficiendum*] Summæ ſcilicet. Alii legunt *ad quam faciendam*: alii *conficiendam*, hoc eſt *ſummam*.

10. *Meridiares*] Somnum meridianum caperet Cicero 2. de divinatione: *Nunc & lucubrationes detraxi, & meridiationes addidi quibus antea uti non conſueveram.* Quod *diem dividere* & *diffindere* dicebant.

11. *Reliquias*] Apparatus & inſtrumenti, de quo in Julio ad cap 10. cujus partem feciſſe etiam gladiatores ſuperſtites, patet ex hoc loco.

12. *Nutantem*] Jocus eſt ex ſimilitudine actionis; qui enim dormitat quandoque caput nutat, ut & qui aſſentitur nutu ſignificat aſſenſum. Unde Caligula ſimulans Saturninum illum caput nutare, ut præconi innueret ſe velle emere hunc, admonuit, quo ei magno addiceret.

13. *Nonagies*] 393750 lib.

CAPUT XXXIX.

IN Gallia quoque, cum damnatarum ſororum ornamenta, & ſupellectilem, & ſervos, atque etiam liberos, immenſis pretiis vendidiſſet; invitatus lucro, quidquid [1] inſtrumenti [2] veteris aulæ erat, ab urbe repetiit; comprehenſis ad deportandum meritoriis quoque vehiculis, & [3] piſtrinenſibus jumentis: adeo ut [4] panis Romæ ſæpe deficeret, & litigatorum plerique, quod occurrere abſentes ad [5] vadimonium [6] non poſſent, cauſſa caderent. Cui inſtrumento [7] diſtrahendo nihil non fraudis ac lenocinii adhibuit: modo avaritiæ ſingulos increpans, & *quod non puderet eos locupletiores eſſe, quam ſe*: modo pœnitentiam ſimulans, quod principalium rerum privatis copiam faceret. Comperetat provincialem locupletem [8] ducenta HS. numeraſſe [9] vocatoribus, ut per fallaciam convivio interponeretur, nec tulerat moleſte, tam magno æſtimari honorem cœnæ ſuæ. Huic poſtero die ſedenti in auctione miſit, qui neſcio quid frivoli [10] ducentis millibus traderet: diceretque, *cœnaturum apud Cæſarem,* [11] *vocatu ipſius.*

NOTÆ.

1. *Inſtrumenti*] Hoc nomine intelligitur quidquid ad inſtruendum aliquid conducit. Hinc apud Juriſconſultos inſtrumenta fundi, domus, balnearum, &c.

2. *Veteris aulæ*] Quam inſtruxerant Auguſtus & Tiberius. Idem de Antonino Philoſopho Capitolinus refert, ſed longe diverſa de cauſſa, exhauſto nempe bellis, non cœnis, ærario.

3. *Piſtrinenſibus*] Quid ſint, jam ſupra in Julio ad cap. 31.

4. *Panis deficeret*] Jumentorum defectu nec panis ferebatur ex vicinis urbi locis, & ipſa opera piſtoria ceſſabant.

5. *Vadimonium*] Vox hæc non modo ſignificat ſponſionem ſiſtendi ſe judicio, ſed & conſtitutum diem quo quis ſiſtere ſe debeat, & qui ſiſtebant ſe ii *vadimonium obire*, ſeu *ad vadimonium occurrere* dicebantur: qui vero aberant, *vadimonium deſerere*.

6. *Non poſſent*] Defectu vehiculorum meritoriorum aliorumque ejuſmodi quæ conficiendis celerius itineribus conducunt.

7. *Diſtrahendo*] Hoc eſt alienando, vendendo, &c.

8. *Ducenta ſeſtertia*] 8750 lib.

9. *Vocatoribus*] Ii erant quibus erat curæ convivas ad cœnam principis vocare, qui mercede accepta ſubdititios ſæpe & ignobiles quoſdam inſerebant Erant & in opulentiorum familia: unde Catullus Epig. 48.

Quarunt in triviis vocationes.

& Martialis lib. 7. Epig. 87.

Jam dices mihi. Vapulet vocator.

10. *Ducentis millibus*] Seſtertiûm ſcilicet, quæ eadem eſt ſumma quam vocatoribus dederat: unde patet ſeſtertia ſingula, mille ſeſtertios valuiſſe, ut in Julio ad cap. 25. notatum.

11. *Vocatu*] Quod & honorificentius erat quam ab ipſis vocatoribus invitari.

CAPUT XL.

VECTIGALIA nova atque inaudita, primum per publicanos, deinde quia lucrum exuberabat, per Centuriones Tribunoſque prætorianos exercuit; nullo rerum aut hominum genere omiſſo, cui non tributi aliquid imponeret. Pro eduliis quæ tota urbe venirent, certum ſtatumque exigebatur. Pro litibus atque judiciis ubicumque conceptis, quadrageſima ſummæ, de qua litigaretur: nec ſine pœna, ſi quis compoſuiſſe vel donaſſe negotium convinceretur. Ex gerulorum diurnis quæſtibus pars octava, [1] ex capturis proſtitutarum quantum quæque uno concubitu mereret. Additumque ad caput legis, ut [2] tenerentur publico & quæ meretricium & qui [3] lenocinium feciſſent: necnon & [4] matrimonia obnoxia eſſent.

NOTÆ.

1. *Capturis*] Ita & Seneca vocem hanc uſurpat pro mercede ejuſmodi fœminis rependenda, lib. 1 contr. 2 ubi de Sacerdote proſtituta ſermo eſt, *pretia ſtupri accepiſti, & manu quæ diis datura erat ſacra, capturas tuli.* Quod tributi ſordidum genus nec ante Caligulam ignotum fuit Græcis nec Romanis poſt illum, &c.

2. *Tenerentur publico*] Vectigali iſto. Ubi Gronovius delet *ad*, legitque *additum caput legis*, ſenſu aperto.

3. *Lenocinium*] Hoc exercere dicitur qui quæſtuaria habet mancipia. De quo in Tiberio ad cap. 35.

4. *Matrimonia obnoxia*] Id eſt quæ in matrimonio turpiter viverent, aut ante vixiſſent, a tributo illo immunes non erant. Quis enim ſuper hoc loco Torrentium & Caſaubonum audiat?

CAPUT XLI.

HUJUSMODI vectigalibus indictis, neque [1] propoſitis, cum per ignorantiam ſcripturæ multa [2] commiſſa fierent, tandem flagitante Pop. Rom. propoſuit quidem legem: ſed & minutiſſimis literis, & anguſtiſſimo loco: uti ne cui deſcribere liceret. Ac ne quod non [3] manubiarum genus experiretur lupanar in palatio conſtituit: diſtinctiſque & inſtructis pro loci dignitate compluribus [4] cellis, in quibus matronæ ingenuique ſtarent. Miſit circum fora & baſilicas [5] nomenculatores ad invitandos in libidinem juvenes ſeneſque: præbita advenientibus [6] pecunia fenebris, appoſitique qui nomina palam ſubnotarent, quaſi adjuvantium Cæſaris reditus. Ac ne ex luſu quidem aleæ [7] compendium ſpernens, plus mendacio atque etiam perjurio lucrabatur. Et quondam proximo colluſori, demandata vice ſua, progreſſus in atrium domus,

cum prætereuntes duos Equites Rom. locupletes ſine mora corripi, confiſcarique juſſiſſet: exſultans rediit, glorianſque numquam ſe proſperiore alea uſum.

NOTÆ.

1. *Propoſitis*] Publice ſcilicet: quo pacto edicta proponebantur in celeberrimo urbis loco, ut populo cognoſcendi poteſtas eſſet, ut Aug. cap. 53. notatum, & alibi.

2. *Commiſſa*] Apud Juriſconſultos ea ſunt quæ cadunt in commiſſum; hoc eſt, quæ fiſco debentur, quia quid factum aut non factum eſt, quod & confiſcare dixit Budæus in Annot. Cicero tertia Verrina: *Eſt in eo Teſtamento quo ille heres eſſet. ſcriptum ut ſtatuas in palaſtra deberet ponere: Faciemus ut palaſtrita negent eſſe poſitas; petant hereditatem quod eam palaſtra commiſiſſe dicant.* Apud Juriſconſultos paſſim.

3. *Manubiarum*] Quaſi bona civium eſſent prædæ hoſtiles; id enim ſignificat vox *manubia*, in Julio ad cap. 26.

4. *Cellis*] Meretriciis quibus & tituli meretricum nempe nomina inſcribebantur. Juvenalis Sat. 6.

Titulum mentita Lyciſca.

& Martialis lib. 11. Epig 46.

Intraſti quoties inſcripta limina cellæ.

5. *Nomenculatores*] Qui ſuo quemque nomine invitarent, Supra in Auguſto ad cap 19.

6. *Pecunia fenebris*] Sic ex duobus MSS. Torrentius vulgatique. Præbebant pecuniam fenebrem advenientibus quam hi ad meretrices palatinas deferrent, & hoc pacto vectigal Imperatoris augerent.

7. *Compendium*] Lucrum, cui opponitur diſpendium.

CAPUT XLII.

[1] FILIA vero nata paupertatem, nec jam imperatoria modo, ſed & patria conquerens onera, collationes in alimoniam atque dotem puellæ recepit. Edixit & [2] ſtrenas ineunte anno ſe recepturum; ſtetitque in veſtibulo ædium Kalend Januariis ad captandas ſtipes, quas plenis ante eum manibus ac ſinu omnis generis turba fundebat. Noviſſime contrectandæ pecuniæ cupidine incenſus, ſæpe ſuper immenſos [3] aureorum acervos patentiſſimo diffuſos loco, & nudis pedibus ſpatiatus, & toto corpore aliquandiu [4] volutatus eſt.

NOTÆ.

1. *Filia*] Supra cap. 25. ex Cæſonia.

2. *Strenas*] Ad Aug. cap. 57. & Tib. cap. 34.

3. *Aureorum*] Quanti valerent, infra ad cap. 4. Othonis.

4. *Volutatus*] Skildius in Salmaſii codico *voluptatus* legit; unde *voluptarii* & *voluptarius* dictum autumat.

CAPUT XLIII.

MILITIAM reſque bellicas ſemel attigit, neque ex deſtinato, ſed cum ad viſendum nemus flumenque [1] Clitumni [2] Mævaniam proceſſiſſet: admonitus de ſupplendo numero [3] Batavorum, quos circa ſe habebat, expeditionis Germanicæ [4] impetum cepit: neque diſtulit, ſed [5] legionibus & auxiliis undique excitis, delectibus ubique acerbiſſime actis, contracto & omnis generis commeatu quantum numquam alius, iter ingreſſus eſt: confecitque modo tam feſtinanter & rapide, ut prætorianæ cohortes contra morem ſigna jumentis imponere, & ita

ſubſequi cogerentur: interdum adeo ſegniter & delicate, ut [6] octophoro veheretur, atque a propinquarum urbium plebe verri ſibi vias, & conſpergi propter pulverem exigeret.

NOTÆ.

1. *Clitumni*] Clitumnus hodie *Levene* juxta Ferrarium. Antiquis non aperte convenit; Plinius enim *In Phaliſco*, inquit, *Clitumni amnis aqua pota boves candidos facit.* Dio Umbriæ fontem eſſe dicit. Sed hæ regiones vicinæ Propertius lib. 2. Eleg. 15. hujus meminit.

2. *Mevania*] Hodie *Bevagna*, Umbriæ, hoc eſt Ducatus Spoletani civitas, Propertii patria.

3. *Bataverum*] Ii quondam, ut hodie Helvetii, Principum etiam in remotiſſimis regionibus cuſtodiæ commiſſi, ſæpe pro Germanis, ac viciſſim uſurpati promiſcue. Ante ipſos Hiſpani, ut de Julio Cæſare ſupra in ejus vita cap. 86 & de Germanis, cap. 49. in Aug. Unde colligere eſt, Principibus Romanis duplicem fuiſſe cuſtodiam, Prætorianorum ſcilicet de quibus ſupra in Auguſto cap 99. & Tib. 37. &c. ac Germanorum. Hos & in remotiſſimis regionibus id quoque muneris obiiſſe colligas ex Joſepho lib 17. Antiquit. Herodi enim Germanos cuſtodes fuiſſe narrat.

4. *Impetum cepit*] Quo modo loquendi etiam Auguſtus uſus Cap 41. in Aug.

5. *Legionibus*] Legiones Romanis conſtabant, auxilia ſociis Jam ſupra

6. *Octophoro*] Lectica octo ſervorum geſtata cervicibus, qua non niſi molles aut ægri geſtabantur. Martialis lib. 6. Epig. 84.

Octophoro ſanus portatur, Avite, Philippus.
Hunc tu ſi ſanum credis, Avite, furis.

CAPUT XLIV.

POSTQUAM caſtra attigit, ut ſe acrem & ſeverum ducem oſtenderet, Legatos, qui [1] auxilia ſerius ex diverſis locis adduxerant, cum ignominia dimiſit. At in exercitu recenſendo, pleriſque centurionum [2] maturis jam, & nonnullis ante pauciſſimos quam conſummaturi eſſent dies, primos [3] pilos ademit, cauſſatus ſenium cujuſque & imbecillitatem: cæterorum increpita cupiditate, commoda emeritæ militiæ [4] ad ſex millium ſummam reſcidit. Nihil autem amplius quam Adminio Cinobellini [5] Britannorum Regis filio, qui pulſus a patre, cum exigua manu transfugerat, in deditionem recepto: quaſi univerſa tradita inſula, magnificas Romam literas miſit monitis [7] ſpeculatoribus ut [7] vehiculo ad Forum uſque & Curiam pertenderent, nec niſi in [8] æde Martis, ac frequente Senatu, Coſſ. traderent.

NOTÆ.

1. *Auxilia*] Hic innuitur mos qui, ſtante Republica obtinebat. Conſules enim, ut patet ex Polybio lib. 6. indicto Romæ delectu, edicebant Præfectis ociatum in Italia civitatum a quibus arceſſenda putabant auxilia, ut ea pararent indicentes numerum tempuſque ac locum in quem convenire oporteret. De quo fuſe & docte Lipſius lib. 1. de Militia Dialog 7.

2. *Maturis*] Alii *emeritis*, longe melius & apertiore ſenſu, ut nempe aliis qui jam erant emeriti, hoc eſt, qui ſtipendia impleverant: aliis qui brevi impleturi erant, pilos ademeret lucrum inde captans, ut Tiberii cap. 48.

3. *Pilos*] Hoc eſt, primi centurionatus dignitatem, ſuper quo quædam annotata ad cap. 37. Tib.

4. *Ad ſex millium*] Hoc eſt 262 lib. 10 ſ. Beroaldus legebat *ſexcentorum millium*: quod neque credibile eſt, tum quod ipſorum equitum cenſus non niſi quadringentorum

gentorum erat, ut in Julio ad cap. 39. tum quod de reductione facta loquitur, ac proinde majora fuiſſe ponit, aliis imperantibus commoda: neque cum hiſtoria cohæret. Dio enim lib. 55. Prætorianis poſt peracta ſexdecim ſtipendia quinque millia drachmarum aſſignat, hoc eſt viginti ſeſtertiorum millia, drachma quippe idem eſt cum denario; qui quatuor ſeſtertiis æquivalet, (ut ſupra in Julio ad cap. 4. & 26. notatum eſt) reliquis vero poſt decem annorum militiam tria millia drachmarum, hoc eſt duodecim ſeſtertiûm Noſtro igitur ævo Prætorianorum ſumma fuerit 875 lib. cæterorum 325 lib. De commodis & præmiis militiæ, quid differant, videſis ad cap. 24. & 49. Aug.

5. *Britannorum*] Beroaldus legit *Batavorum* auctoritate Oroſii, qui dicit Caligulam peragrata viribus otioſis tota Gallia, in ora Oceani circa Britanniæ conſpectum conſtitiſſe, & filium illum Regis qui a patre pulſus cum paucis oberrabat, in deditionem acceptum. Vero quidem ſimiliter ſi accedat codicum auctoritas. Certe ſupra cap. 19. Suetonius ex vulgi rumore retulit Britanniæ tunc temporis imminere Caligulam, & adhuc infra Claud. cap. 17.

6. *Speculatoribus*] Vulgatæ editiones *monitis ſæpe lateribus*, errore, ut patet facili. Erat una ſpeculatorum cohors, ex qua eligebantur milites ferendis literis. De Speculatoribus non nihil ſupra cap. 32. &c.

7. *Vehiculo*] Auguſtus diſpoſuerat vehicula ſingulis itineribus In Aug. cap 49.

8. *Æde Martis*] In qua de bellis triumphiſque conſulendum Senatum ſanxerat Auguſtus. Cap. 29. Aug.

CAPUT XLV.

MOx deficiente belli materia, paucos de [1] cuſtodia Germanos trajici, occulique trans Rhenum juſſit: ac ſibi poſt prandium, quam tumultuoſiſſime adeſſe hoſtem nuntiari. Quo facto, proripuit ſe cum amicis & parte equitum prætorianorum in proximam ſilvam: truncatiſque arboribus, & in modum [2] tropæorum adornatis, ad [3] lumina reverſus, eorum quidem qui ſecuti non eſſent, timiditatem & ignaviam corripuit: comites autem & participes victoriæ, novo genere ac nomine coronarum donavit, quas diſtinctas Solis ac Lunæ ſiderumque ſpecie, [4] *exploratorias* appellavit. Rurſus obſides quoſdam abductos e [5] literario ludo, clamque præmiſſos, deſerto repente convivio cum equitatu inſecutus, veluti profugos ac reprehenſos in catenis reduxit: in hoc quoque [6] mimo præter modum intemperans. Repetita cœna renunciantes [7] coactum agmen, ſicut erant, loricatos ad diſcumbendum adhortatus eſt. Monuit etiam notiſſimo Virgilii verſu, *Durarent, ſecundiſque ſe rebus* [8] *ſervarent.* Atque inter hæc abſentem Senatum populumque graviſſimo objurgavit edicto, quod *Cæſare præliante, & tantis diſcriminibus objecto,* [9] *intempeſtiva convivia, circum, & theatra & amœnos ſeceſſus celebrarent.*

NOTÆ.

1. *De cuſtodia Germanos*] Paulo ſupra ad cap. 43.

2. *Tropæorum*] Quid ſint, in Julio ad cap. 11.

3. *Ad lumina*] Vel refer ad pompam qua victores excipiebantur, quali, ſupra cap. 43. Vel intellige quaſi ad noctem dimicatio protracta fuiſſet, & ad lumina revertendum. Quomodo Jul. cap 31.

4. *Exploratoriæ*] Quaſi propter exploratos hoſtes datas, quemadmodum civicæ propter cives ſervatos.

5. *Literario ludo*] Schola quam frequentabant illi obſides. Videſis in Julio ad cap. 25. & infra Grammat. & Rhet. 4.

6. *Mimo*] Sic e libris Turnebus & Caſaubonus emendarunt. Alii legebant *animo*.

7. *Coactum agmen*] Cum enim ille præceps e convivio ſeſe protipuiſſet, hi agmen coegerant quaſi auxilio ſecuturum.

8. *Servarent*] Siquidem expeditione peracta, jam nihil opus erat illorum opera. Notus porro lib. 1. Æneid. verſus:

Durate & vosmet rebus ſervate ſecundis.

9. *Intempeſtiva*] Tempeſtiva æque ac intempeſtiva convivia vitio dabantur. Illa legitimam cœnandi horam præveniebant, hæc ſequebantur: illa de die ante nonam vel decimam horam, hæc in multam noctem. Seneca lib. 2. de Ira cap 28 *Aliena vitia in oculis habemus, a tergo noſtra ſunt. Inde eſt quod tempeſtiva filii convivia pater deterior filio caſtigat*, Hinc Catullus Epigr. 48.

Vos convivia lauta ſumptuoſe

De die facitis, &c.

Cicero pro Muræna *intempeſtivi convivii, amœni loci multarum deliciarum, comes extrema ſaltatio.* Q. Curtius lib. 6. *Intempeſtiva convivia & perpotandi pervigilandique inſana dulcedo* &c. Salmaſius ad Vopiſcum ea non diſtinguenda contendit, quia & intempeſtiva nulla eſſe in libris veterum, niſi errore librariorum.

CAPUT XLVI.

POSTREMO, quaſi perpetraturus bellum, directa acie in litore Oceani, de [1] balliſtis machiniſque diſpoſitis, nemine gnaro aut opinante quidnam cœpturus eſſet, repente ut conchas legerent, galeaſque & ſinus replerent, imperavit: *ſpolia Oceani* vocans, [2] *Capitolio Palatioque debita*. Et in indicium victoriæ altiſſimam [3] turrem excitavit: ex qua, ut ex [4] Pharo, noctibus ad regendos navium curſus, ignes emicarent: pronuntiatoque militi [5] donativo, centenis viritim [6] denariis, quaſi omne exemplum liberalitatis ſupergreſſus: *Abite*, inquit, *læti, abite locupletes.*

NOTÆ.

1. *Balliſtis*] Tormenta erant bellica quibus ſaxa & ſpicula mittebantur, quæ Vegetius libro 4. cuncta penetraſſe refert, ſi apte temperata forent. Has deſcripſit Marcellinus libro 23. Balliſtas a machinis non obſcure diſtinguit hoc loco Suetonius. Lipſius in libris Poliorcetic. machinas eſſe cenſet non quibus miſſilia jactarentur, ſed quibus milites vel operirentur vel uterentur, ut vinea, pluteus, vectis, &c

2. *Capitolio Palatioque*] Quæ ponte junxerat. Supra cap. 22.

3. *Turrem*] In Batavia binis ab urbe Lugdunenſi milliariis Videbatur olim turris quam *Britannicam* appellabant. Skildius loci indigena ſuſpicatur eamdem eſſe de qua hic ſermo eſt; ſed non affirmat quippe deficientibus antiquorum monumentis, & mutata propter maris violentiam locorum facie; ejus enim ruinas Oceanus abſcondit. Sed longe aliter Cluverius libro 2. Germ antiq cap. 36. prope Bononiam noſtram collocat

4. *Pharo*] In Tiberio cap. 74.

5. *Donativum*] Donativum militibus, congiarium civibus dabatur. In Julio ad cap. 27.

6. *Centenis denariis*] Singuli quatuor ſeſtertios valebant ut in Julio ad cap. 4. Hinc ſumma fuit 17 lib. 10 ſ.

CAPUT XLVII.

CONVERSUS hinc ad curam triumphi, præter captivos & transfugas barbaros, Galliarum quoque proceriſſimum quemque, &, ut ipſe dicebat, [1] ἀξιοθριάμβευτον, ac nonnullos ex Principibus legit ac ſepoſuit ad pompam: coëgitque non tantum [2] rutilare, & [3] ſubmittere comam, ſed & ſermonem Germanicum addiſcere, & [4] nomina barbarica ferre. Præcepit etiam triremes, quibus introierat Oceanum,

magna ex parte itinere terreſtri Romam devehi. Scripſit & [5] procuratoribus, *Triumphum appararent quam minima ſumma; ſed quantus numquam alius fuiſſet: quando in omnium hominum bona [6] jus haberent.*

NOTÆ.

1. ἀξιοθριάμβευτον] Triumpho digniſſimum.

2. *Rutilare comam*] Plinius lib. 28. cap. 12. teſtatur id quoque moris fuiſſe apud Gallos, ſed magis apud Germanos ac viros præſertim, ad quod ſapone utebantur. Confirmat Tacitus rutilas eorum comas & procera fuiſſe corpora narrans. Hinc Juvenalis Sat. 13.

Cærula quis ſtupuit Germani lumina, flavam
Cæſariem & madido torquentem cornua cirro.

Romanis quoque id in uſu, ſed e contrario fœminis potius quam viris. Valerius Maximus lib. 2. cap. 1. eas cinere rutilaſſe crines refert: qui modus a Germanorum non diverſus, ſapo quippe ex cinere & ſevo conficitur. Tanta poſtmodum cura fuit flaventium capillorum, ut Imperatores capiti reſpergerent auri ramenta, ut de Vero narrat Capitolinus, de Commodo Lampridius, de Gallieno Trebellius. Quin & hoc modo ornatos legas pueros Salomonis currus conſcendentes, apud Joſephum lib. 8. Antiquit. cap. 2.

3. *Summittere*] Proliziorem alere ex more Germanorum, quorum flavus color, quem rufum appellat Seneca lib. 3. de Ira, ſic placuit fœminis, ut illorum comas redimerent quæ ſibi chorymbium, de quo ad cap. 11. ſupra, adornabant. Ovidius ad puellam ſuam:

Jam tibi captivos mittit Germania crines,
Culta triumphatæ munere gentis eris.

Martialis Epig. 69. lib. 5. &c.

4. *Barbarica nomina*] Indicat elegantiora fuiſſe Gallorum nomina Germanorum aſperiora, qualia Plautus de Perſis loquens in Captivis, *contortiplicata* appellat.

5. *Procuratoribus*] Qui Principis abſentis negotia curabant, Procuratores Cæſaris dicti, de quorum officio titulus eſt in libris Digeſtorum. Infra ad cap. 12. in Claud.

6. *Haberent*] Alii *haberet.*

CAPUT XLVIII.

PRIUS QUAM Provincia decederet, conſilium iniit nefandæ atrocitatis, legiones quæ poſt exceſſum Auguſti, ſeditionem olim moverant, contrucidandi: quod & patrem ſuum Germanicum ducem, & ſe infantem tunc [1] obſediſſent. Vixque a tam præcipiti cogitatione revocatus, inhiberi nullo potuit modo quin [2] decimare velle perſeveraret. Vocatas itaque ad concionem inermes, atque etiam gladiis depoſitis, equitatu armato circumſedit. Sed cum videret, ſuſpecta re, pleroſque dilabi ad reſumenda, ſi qua vis fieret, arma, profugit concione: confeſtimque urbem petiit, deflexa omni acerbitate in Senatum, cui [3] ad avertendos tantorum dedecorum rumores palam minabatur: querens inter cætera, fraudatum ſe juſto triumpho, cum ipſe paullo ante, ne quid de honoribus ſuis ageretur, etiam ſub mortis pœna denuntiaſſet.

NOTÆ.

1. *Obſediſſent*] De hac ſeditione, ſupra cap. 1. 4. & 9.

2. *Decimare*] Decimum quemque ſupplicio afficere. In Aug. ad cap. 24.

3. *Ad avertendos*] Quaſi dedecus illud amoliri potuiſſet, ſi in Senatum ſæviret. Legebant *animadvertendos*: emendavit Sabellicus.

CAPUT XLIX.

ADITUS ergo in itinere a Legatis [1] ampliſſimi ordinis, ut maturarer orantibus, quam maxima voce, *Veniam*, inquit, *veniam, & hic mecum*: capulum gladii crebro verberans quo cinctus erat: [2] Edixit & *reverti ſe, ſed iis tantum qui optarent equeſtri ordini & populo: nam ſe neque civem neque Principem Senatui amplius fore.* Vetuit etiam quemquam Senarorum ſibi occurrere: atque omiſſo, vel dilato triumpho, [3] ovans urbem natali ſuo ingreſſus eſt: intraque quartum menſem periit, ingentia facinora auſus, & aliquanro majora moliens. Siquidem propoſuerat, [4] Antium, deinde [5] Alexandriam commigrare, interempro prius utriuſque ordinis electiſſimo quoque. Quod ne cui dubium videatur, in ſecretis ejus reperti ſunt duo libelli, diverſo titulo, alreri GLADIUS, alteri PUGIO index erat Ambo notas & nomina continebant morti deſtinatorum. Inventa & area ingens, variorum venenorum plena; quibus mox a Claudio demerſis, infecta maria traduntur, non ſine piſcium exitio, quos enectos æſtus in proxima lirora ejecit.

NOTÆ.

1. *Ampliſſimi*] Senatorii ſcilicet.

2. *Edixit*] Populo ſignificavit reditum ſuum ſcripto publice propoſito, quo pacto multa populo indicata fuiſſe jam ſupra paſſim obſervare eſt, & notatum ad cap. 53. Auguſti.

3. *Ovans*] De ovatione in Tiberio ad cap. 1. Natalis ejus dies pridie Calend. Septemb. Supra cap 8.

4. *Antium*] Ubi natus erat. Ibidem ſupra.

5. *Alexandriam*] Quo & Julius Imperii Sedem transferre deſtinarat. In Julio cap. 79.

CAPUT L.

STATURA fuit eminenti, [1] pallido colore, corpore [2] enormi, [3] gracilitate maxima cervicis & crurum, & oculis & temporibus concavis, fronte lara & torva, capillo raro, ac circa verticem nullo, hirſutus cætera. Quare tranſeunte eo, [4] proſpicere, ex ſuperiore parte, aut omnino quacumque de cauſſa [5] *capram* nominare, criminoſum & exitiale habebatur. Vultum vero natura horridum ac tetrum etiam ex induſtria efferabat, componens ad ſpeculum in omnem [6] rerrorem ac formidinem. Valitudo ei neque animi neque corporis conſtitit. Puer [7] comitiali morbo vexatus: in adoleſcentia ita patiens laborum erat, ut tamen nonnumquam ſubita defectione ingredi, ſtare, colligere ſemet ac ſufferre vix poſſet. Mentis valitudinem & ipſe ſenſerat: ac ſubinde de [8] ſeceſſu deque purgando cerebro cogitavit. Creditur [9] potionatus a Cæſonia uxore, amatorio quidem medicamento, ſed quod in furorem verterit. Incitabatur [10] inſomnia maxime: neque enim plus quam tribus nocturnis horis quieſcebat, ac ne his quidem placida quiete, ſed pavida miris rerum imaginibus, ut qui inter cæteras pelagi quondam ſpeciem colloquentem ſecum videre viſus ſit. Ideoque magna parte

noctis vigiliæ cubandique tædio, nunc toro reſidens, nunc per longiſſimas porticus vagus invocare identidem atque exſpectare lucem conſueverat.

NOTÆ.

1. *Pallido colore*] Seneca libro de Conſtantia cap. 18. de Caligula loquens, *tanta illi palloris inſaniam teſtantis fœditas.* Quia nempe pallor hic ab atra bile. Ibi Seneca amare prorſus deſcriptionem ejus perſequitur. Quidam legunt hic *ex pallido.* Non male; palloris enim exuberantiam indicabit.

2. *Enormi*] Hoc eſt magno quidem, ſed abſque æquitate &, ut ita dicam, congruentia; nec enim omne magnum enorme eſt, ſed quod abſque norma magnum eſt. Tiberius contra *corpore amplo, membris uſque ad imos pedes æqualis & congruens.* In Tib. cap. 68 & Aug. cap. 79.

3. *Gracilitas*] Ita & Germanicus, Supra cap. 5. Hanc dicteriis obnoxiam innuit & Seneca lib. de Conſtantia cap. 16.

4. *Proſpicere ex ſuperiori parte*] Locus hic firmat opinionem eorum qui antiquos aperto in urbe capite fuiſſe contendunt. De quo non nihil in Julio ad cap. 45 & 57.

5. *Capram nominare*] Hoc enim trahebat in ſuam ignominiam propter hirſutum corpus.

6. *Torvitatem ac formidinem*] Nam & ipſe ejus vultus tormenti inſtar erat. Seneca lib. 3. de Ira cap. 19. de Senatoribus loquens: *Torſerat per omnia quæ in rerum natura triſtiſſima ſunt, fidiculis, tabularibus, eculeo, igne, vultu ſuo.*

7. *Comitiali morbo*] Huic quoque Julius obnoxius. In Julio cap. 45.

8. *Seceſſu*] Anticyram forte; ibi enim facilius illis morbis remedium, Supra ad cap. 29.

9. *Potionatus*] De Claudio affirmat Juvenalis Sat. 6. v. 615.

Et furere incipias, ut avunculus ille Neronis
Cui totam tremuli frontem Cæſonia pulli
Infudit, &c.

hoc eſt caruncutam illam totam quæ pulli recens nati fronti adhæret: de quo & Virgilius 4 Æneid. v. 515.

10. *Inſomnia*] Quod quamquam dicitur numero ſingulari, longe tamen minus uſitatum eſt. Videſis Nonium & Donatum ad Eunuchum Terentii.

CAPUT LI.

NON immerito mentis valitudini attribuerim diverſiſſima in eodem vitia, ſummam confidentiam, & contra nimium metum. Nam qui Deos tantopere [1] contemneret, ad minima tonitrua & fulgura [2] connivere, caput obvolvere, ad vero majora proripere ſe e ſtrato, ſub lectumque [3] condere ſolebat. Peregrinatione quidem Siculienſi, irriſis multorum locorum miraculis, repente a Meſſana noctu profugit, [4] Ætnæi verticis fumo ac murmure pavefactus. Adverſus Barbaros quoque minaciſſimus, cum trans Rhenum inter anguſtias denſumque agmen iter [5] eſſedo faceret, dicente quodam, *Non mediocrem fore conſternationem, ſicunde hoſtis appareat*, equum illico conſcendit: ac propere verſus ad pontes, ut eos calonibus & impedimentis ſtipatos reperit, impatiens moræ, per manus ac ſuper capita hominum tranſlatus eſt. Mox etiam audita rebellione Germaniæ, fugam & ſubſidia fugæ, claſſes apparabat: uno [6] ſolatio acquieſcens, [7] tranſmarinas certe ſibi ſuperfuturas provincias, ſi victores Alpium juga ut [8] Cimbri, vel etiam urbem, ut [9] Senones quondam, occuparent: unde credo percuſſoribus ejus poſtea

conſilium natum, apud tumultuantes [10] milites ementiendi ipſum ſibi manus intuliſſe, nuntio malæ pugnæ perterritum.

NOTÆ.

1. *Contemneret*] Qui ſe Jovi adſtantem, aut inter divos fratres medium adoraodum exhiberet. Supra cap. 22. & 33.

2. *Connivere*] Oculos minutatim occludere, quod timentium eſt.

3. *Condere*] In Auguſto ad cap. 90. notatum eſt ex Seneca ſubterraneas domos metu fulmiois extructas.

4. *Ætnæ*] Noti iſtius montis ignes, hodie *Montgibel* in Sicilia.

5. *Eſſede*] Supra ad cap. 26. & Aug. cap. 76.

6. *Solatio acquieſcens*] Tiberii cap. 31. & 56. hoc verbum cum dandi caſu junxit.

7. *Transmarinas*] Plures codices habent *tranſmarinas certe ſibi*, &c. ſcilicet Aſiam, Ægyptum, &c.

8. *Cimbri*] De his & de Teutonibus, in Julio ad cap. 11.

9. *Senones*] Qui Romam ceperunt. Hiſtoria ex Livio aliiſque notiſſima.

10. *Milites*] Hæc vox non extat in quibuſdam codicibus, nec male: tam enim de civibus quam de militibus intelligi poteſt.

CAPUT LII.

VESTITU [1] calceatuque & cætero habitu, neque patrio, neque [2] civili, ac ne virili quidem, ac denique humano, ſemper uſus eſt. Sæpe depictas gemmataſque indutus [3] pænulas, [4] manuleatus & armillatus in publicum proceſſit: aliquando [5] ſericatus, & [6] cycladatus: ac modo in [7] crepidis vel [8] cothurnis, modo in [9] ſpeculatoria caliga, nonnumquam [10] ſocco muliebri: plerumque vero [11] aurea barba fulmen tenens, ac [12] fuſcinam, aut [13] caduceum, Deorum inſignia, atque etiam [14] Veneris cultu conſpectus eſt. [15] Triumphalem quidem ornatum etiam ante expeditionem aſſidue geſtavit: interdum & Magni Alexandri [16] thoracem repertum e [17] conditorio ejus.

NOTÆ.

1. *Calceatu*] De calceis in Auguſto ad cap. 38. Calceatus hîc ſumitur pro eo omni quod pedem involveret, ſive ſandalia ferent, ſive ſoleæ.

2. *Civili*] Quali civem decet indui. Refer igitur ad pænulas gemmatas, armillas, caligas, triumphalem ornatum. De civilitate videſis ad cap. 51. Auguſti. *Patrio* autem refer ad cothurnos, qui Græcorum; *Virili* ad ſerica, manicas, cycladas, & ſoccum quæ fœminarum; *Humano* denique ad fulmen, fuſcinam, caduceum, barbam auream. Sic enim Suetonius diviſim & exacte probat quæ conjunctim propoſuit qui mos ejus, ut ſupra notatum

3. *Pænulas*] Has cum lacernis non niſi pluvio tempore aut in itinere indutas, Supra notatum ad cap 40. Auguſti. Unde tales habere, minime civile fuit.

4. *Manuleatus*] Hoc eſt, indutus tunica manicas habente prolixiores, qualis Julio Cæſari, Cap. 45. in Julio. quales & fœminis ſolis decoras fuiſſe auctor eſt Gellius libro 7. cap. 12. quales demum videntur fuiſſe quas Alexander Severus in uſum ſuum poſtea revocavit, & macrochæras dicit Lampridius in Alexaodro Severo

5. *Sericatus*] Veſte ſerica indutus. Hujuſmodi veſtium duplex genus, ſubſericæ & holoſericæ; hæ ex ſerico prorſus, illæ ex ſerico cum aliqua admixta materia ſimul texta. Probroſas quoque viris fuiſſe patet ex Taciti Annal. 2. ubi ſub Tiberio prohibitum dicit, *ne veſtis ſerica viros fœdaret.* Vopiſcus in Aureliano teſtatur, hujus materiæ tantum fuiſſe pretium, ut ſerici libra, auri libra foret, ut veſtes holoſericas nequidem Imperatores nonnulli unquam ha-

buerint, ut de Alexandro Lampridius, & de Aureliano Vopiſcus referunt.

6. *Cycladatus*] Cyclus veſtis quoque fœminea tenuiſſima, ne matronis quidem honeſta; hac enim ferme non niſi impudicæ utebantur. Juven. Sat. 6.

Hæ ſunt quæ tenui ſudant in cyclade.

A rotunditate ſic dictæ. Salmaſius ſimiles iis fuiſſe dicit quas hodie *jupes* noſtrates indigetant. Propertius lib. 4. Eleg 7. prolixas fuiſſe indicat,

Hac nunc aurata cyclade ſignat humum.

7. *Crepidis*] In Tiberio ad cap. 13.

8. *Cothurnus*] Cothurni altiora calceamenta ſunt tragicis accommodata, ut nempe mimi priſcorum heroum grandiores apparerent ad perfectiorem eorum imitationem. Soccus contra depreſſior fuit & comœdorum, quibus non heroum, ſed humilium perſonæ inducendæ. Socci crepidis Græcorum non abſimiles, ſicut nec fœmineo Romanorum calceamento.

9. *Speculatoria caliga*] Qualem calceabant ſpeculatores illi qui hoſtilia ſilentio perſpiciebant, vel qui ſpiculis armati, corpore Principis cuſtodes erant: quod Suetonio notatum Torrentius ait propter caligæ diverſitatem & vilitatem. Sed non videtur quid cauſſæ fuerit cur ſpeculatores diverſas a cæteris & viliores caligas haberent. Certe ſpeculatores etiam Lege agebant in damnatos, & pro carnificibus erant, ut patet ex Seneca lib. 1. de Ira cap. 16. *Tum Centurio qui ſupplicio præerat, condere gladium ſpeculatorem jubet*, &c. Ad quos reſpexiſſe videtur, ut turpitudinem veſtis eo magis indicaret. Niſi ſi *ſpeculatores* & *ſpiculatores* diverſos fuiſſe dixeris cum Turnebo lib. 27. cap. 20. De caliga videſis ſupra ad cap. 9.

10. *Socco muliebri*] Addidit *muliebri*, ut diſtingueret a comico. Seneca libro 2. de Beneficiis cap. 12. de Caligula loquens: *Dedit vitam Pompeio Penno, ſi dat qui non aufert: deinde abſoluto & agenti gratias porrexit oſculandum ſiniſtrum pedem. Qui excuſant & negant, inſolentiæ cauſſa factum aiunt, ſocculum auratum, imo aureum margaritis diſtinctum oſtendere eum voluiſſe.* De quo & Plinius lib. 37. cap. 2.

11. *Aurea barba*] Jovis æmulatione, ut ſolebat. Vide ſupra ad cap. 47.

12. *Fuſcinam*] Ad cap. 30. tridentis inſtar eſſe notatum:

Fulmina ſub Jove ſunt, Neptuni fuſcina telum.

13. *Caduceum*] Mercurii inſigne, quod nemo non novit.

14. *Veneris cultu*] Torrentius hoc modo cultum exiſtimat cum cycladatus eſſet. Sed hunc varie varii deſcribunt.

15. *Triumphalem*] Quis ille, ad cap. 38. Aug. & Tib. cap. 9. &c.

16. *Thoracem*] Tunc præſertim cum pontem Puteolanum tranſiret. Auctor Dio. Vide ad cap 19. ſupra.

17. *Conditorio*] In Aug. ad cap. 18.

CAPUT LIII.

E DISCIPLINIS liberalibus minimum [1] eruditioni; eloquentiæ plurimum attendit, quantumvis facundus & promptus: utique ſi perorandum in aliquem eſſet, [2] irato & verba & ſententiæ ſuppetebant: [3] pronuntiatio quoque & vox, ut neque eodem loci præ ardore conſiſteret & exaudiretur a procul ſtantibus. Peroraturus *ſtrictum ſe lucubrationis ſuæ telum minabatur:* lenius comtiuſque ſcribendi genus adeo contemnens, ut [4] Senecam tum maxime placentem, [5] *commiſſiones meras* componere, & *harenam eſſe ſine calce* diceret. Solebat etiam proſperis oratorum actionibus reſcribere, & magnorum in Senatu reorum accuſationes defenſioneſque meditari: ac, [6] prout ſtylus ceſſerat, vel onerare ſententia ſua quemque, vel ſublevare: equeſtri quoque ordine ad audiendum invitato per edicta.

NOTÆ.

1. *Eruditioni*] Studio literarum humaniorum, hiſtoriæ, antiquitatis, &c. quæ Philologiam vocant. Aug. cap. 89.

2. *Irato*] Sic legerunt omnes Interpretes: quidam tamen emendandum cenſuit *imparato*; quod quidem ſi admittatur, Auctoris mentem alio trahet; nec enim alia videtur eſſe quam ut ſignificet Caligulam facundum quidem & promptum, ſed tunc maxime cum ſibi adverſus aliquem perorandum eſſet, ita ſuppeditante verba & ſententias, quod & tota loci ſeries indicat, & maxime telum hoc quod vibraturum ſe minabatur.

3. *Pronunciatio*] Hanc a voce diſtinxit, quod præter vocem, vultus etiam geſtuſque ac totam corporis actionem complectatur.

4. *Senecam*] Annæum qui poſtea Neronis præceptor fuit; quem jam ab eo tempore natu grandem fuiſſe oportuit, ſiquidem ſcribit Ciceronem a ſe videri potuiſſe, ſi ferro occupata mors ejus non fuiſſet. infra in Nerone cap. 7. &c.

5. *Commiſſiones*] Vide ad cap. 89. in Auguſto. Beroaldus & Torrentius aliter explicant, ut nempe quemadmodum in ædificiis commiſſiones meræ dicuntur cum lapides nullo inter ſe glutino connectuntur: Ita etiam Senecæ orationes eſſent materiæ congeſtæ ſine robore & nervis Quod innuere videatur *arena ſine calce*.

6. *Prout ſtylus cefferat*] Prout animus & dicendi ratio, non cauſſa eum varie detorquebant.

CAPUT LIV.

SED & aliorum generum artes, ſtudioſiſſime & diverſiſſimas exercuit. [1] Threx & auriga, idem cantor, atque ſaltator. [2] Batuebat pugnatoriis armis, aurigabat exſtructo pluriſfariam circo. Canendi ac ſaltandi voluptate ita efferebatur, ut ne publicis quidem ſpectaculis temperaret, quo minus & tragœdo pronuncianti concineret, & geſtum hiſtrionis quaſi laudans vel corrigens palam effingeret. Nec alia de cauſſa videtur eo die quo periit, [3] pervigilium indixiſſe, quam ut initium in ſcenam prodeundi licentia temporis auſpicaretur. Saltabat autem nonnumquam etiam noctu: & quondam tres conſulares [4] ſecunda vigilia in palatium accitos, multaque & extrema metuentes [5] ſuper pulpitum collocavit: deinde repente magno tibiarum & [6] ſcabellorum crepitu, cum [7] palla tunicaque talari proſiluit, ac deſaltato [8] cantico abiit. Atque hic tam docilis ad cætera, natare neſciit.

NOTÆ.

1. *Threx & auriga*] Thraces gladiatores, de quibus ſupra cap. 55. qui pedibus, aurigæ qui curru decertabant, quales eſſe dati de quibus ibidem

2. *Batuebat pugnatoriis armis*] Exercebatur iiſdem armis quibus alii pugnabant, cum non niſi rude batuerent Supra cap. 32.

3. *Pervigilium*] De iis ſacris quæ tota nocte vigilantes celebrabant, aliquid notatum eſt in Auguſto ad cap. 94. Pervigilia autem voluptatis quoque gratiâ celebrata colligere eſt, tum ex hoc loco, tum ex Vitellii cap. 10.

4. *Secunda vigilia*] Circa mediam noctem; hæc enim in quatuor vigilias dividebatur, quarum ſingulis tres horæ attributæ. Pulpitum locus eſt in theatro, de quo in Aug.

5. *Scabellorum*] Quidam ſedilium explicant. Caſanbonus pro crepitaculo, um quodam genere accipit, qualia forte Hiſpanis & Aquitanis *caſcavells*. hoc eſt *ſamettes*, aut forte *caſtagnettes* noſtratibus. Langius legebat *ſcanillorum* ex veteri quadam inſcriptione quæ Spoleti reperta eſt, quaque paret inſtrumentum aliquod muſicum fuiſſe Saltatores & ſaltatrices varia ejuſmodi inſtrumenta ſono edendo adhi-

bebant,

bebant, præter pulſum pedum.

6 *Palla*] Nonius cap 14. hanc dicit eſſe honeſtæ mulieris inſtrumentum, & innuit Juven. Sat. 10. verſ. 62.

Sciſſaque Polyxena palla.

Sed & citharœdorum etiam & tibicinum idem Juvenalis:

Sit licet eximius citharœdus, ſitne Seleucus,

Et quibus aurata mos eſt decurrere palla.

Tunica talaris, hoc eſt ad talos demiſſa, quæ omnia muliebris ornatus ſunt. Ovidius 3. Amor.

Fronte coma torva, palla jacebat humi.

& Virgilius lib 11. v. 576.

Pro crinali auro, pro longa tegmine palla.

7. *Cantico*] Idem videtur eſſe quod Neronis cap. 20 νόμον dicit.

8. *Natare*] Quod tamen juventuti Romanæ ſolitum exercitium. In Auguſto ad cap. 64.

CAPUT LV.

QUORUM vero ſtudio teneretur, omnibus ad inſaniam favit. Mneſterem [1] pantomimum etiam inter ſpectacula oſculabatur: ac ſi quis ſaltante eo vel leniter obſtreperet, detrahi juſſum manu ſua flagellabat. Equiti Romano tumultuanti, per centurionem denuntiavit abiret ſine mora [2] Oſtiam, perferretque ad [3] Ptolemæum Regem in Mauritaniam [4] codicillos ſuos Quorum exemplum erat: *Ei quem iſtuc miſi, neque boni quidquam, neque mali feceris.* Threces quoſdam Germanis corporis cuſtodibus præpoſuit. [5] Mirmillonum armaturas reſcidit. [6] Columbo victori, leviter tamen ſaucio venenum in plagam addidit, quod ex eo *Columbinum* appellavit. Sic certe [7] inter alia venena ſcriptum ab eo repertum eſt. [8] Praſinæ factioni ita addictus & deditus, ut cœnaret in [9] ſtabulo aſſidue, & maneret. Agitatori Cythico [10] comiſſatione quadam in [11] apophoretis vicies HS. contulit. [12] Incitato equo, cujus cauſſa pridie Circenſes, ne inquietaretur, viciniæ ſilentium per milites indicere ſolebat, præter equile marmoreum, & præſepe eburneum, præterque purpurea tegumenta, ac monile e gemmis, domum etiam, & familiam, & ſupellectilem dedit, quo lautius nomine ejus invitati, acciperentur: Conſulatum quoque traditur deſtinaſſe.

NOTÆ.

1. *Pantomimum*] Supra in Julio ad cap. 39. & Auguſto ad cap. 45.

2 *Oſtiam*] Urbs ad oſtia Tiberina, unde naves ſolvebant; etiam hodie *Oſtia.*

3. *Ptolemæum*] Conſobrinum Caligulæ de quo ſupra cap. 26. Mauritania Africæ regio eſt, eaque duplex: Altera quæ ab urbe primaria dicta eſt Cæſarea, mari Mediterraneo expoſita, qua parte eſt civitas quam hodie vocant *Algers*: Altera Oceano ad occaſum, quæ Tingitana, continens hodie regna *Fez* & *Maroch.*

4 *Codicillos*] Supra non ſemel, ac maxime in Tiberio ad cap 51.

5 *Mirmillonum*] De his & eorum armatura, ſupra ad cap. 30. & 32. &c. His quia non favebat, ut citius caderent, arma ademit. Seneca Epiſt. 7. & 95.

6. *Columbo*] Mirmilloni ſcilicet, iratus quod viciſſet.

7. *Inter alia venena*] Videſis cap. 49. ſupra.

8. *Praſinæ*] Panni viridis, Supra ad cap. 18. & Tib. cap. 17.

9. *In ſtabulo*] Ubi ſervabantur illi aurigæ Praſini.

10. *Comiſſatione*] Supra ad cap. 32. & infra Vitellii cap. 13.

11. *Apophoretis*] Supra in Auguſto ad cap. 75. Hic intelliguntur potius ea quæ convivæ domum referebant ex epulis Beroaldus hic. & Turnebus lib. 9. cap. 23. cenſent vaſa fuiſſe quibus referebantur. Cui ſententiæ favet non parum locus ille Divi

Ambroſii in Exhortatione ad virgines, quem Turnebus laudat: *Apophoreta vobis plena gratiæ & ſanctitatis reſervavi.* Nec repugnat Suetonius ſiquidem illis vaſis conferre potuit vicies illud, hoc eſt 87500 lib.

12. *Incitato*] *Incitatus* equi nomen eſt, quemadmodum Antonini (de quo parem inſaniam narrat Capitolinus) equo nomen erat *Volucer*) cui viventi ſtatuam auream, mortuo ſepulcrum erexit.

CAPUT LVI.

ITA bacchantem atque graſſantem non defuit pleriſque animus adoriri. Sed una alteraque conſpiratione detecta, aliis per inopiam occaſionis cunctantibus, duo conſilium communicaverunt, perfeceruntque: non ſine conſcientia potentiſſimorum libertorum præfectorumque Prætorii: quod ipſi quoque, etſi falſo, in quadam conjuratione, quaſi participes nominati, ſuſpectos tamen ſe & inviſos ſentiebant. Nam & ſtatim [1] ſeductis magnam fecit invidiam, *diſtricto gladio affirmans ſponte ſe periturum, ſi & illis morte dignus videretur:* nec ceſſavit ex eo criminari alterum alteri, atque inter ſe omnes committere. Cum placuiſſet [2] Palatinis ludis ſpectaculo egreſſum [3] meridie aggredi, primas ſibi partes Caſſius Chærea Tribunus cohortis prætoriæ depopoſcit: quem Caïus ſeniorem jam, ut mollem & effœminatum denotare omni probro conſuêrat: & modo, [4] ſignum petenti, PRIAPUM aut VENEREM dare: modo, ex aliqua cauſſa agenti gratias, oſculandam manum offerre, [5] formatam commotamque in obſcœnum modum.

NOTÆ.

1. *Seductis*] In ſecretum abductis, ut alterum alteri ſuſpectum redderet.

2. *Palatinis ludis*] Dio lib. 56. a Livia inſtitutos refert in honorem Auguſti, & in Palatio celebrandos.

3. *Meridie*] Qua hora ſolebant utplurimum prandendi cauſſa egredi: patet & ex Claud. cap. 34. Hinc equitis illius reſponſum: cum enim ad ipſum in ſpectaculis bibentem, miſiſſet Auguſtus, qui diceret, *Ego ſi prandere volo, domum eo: Tu enim*, inquit, *non times ne locum perdas.* De quo Quintilianus lib. 6. cap. 3.

4. *Signum petenti*] Hoc eſt teſſeram militarem, ſive ſymbolum quomodo ſolent prætoriani illi Principis cuſtodes, ut & in caſtris Tribuni, ab eo qui exercitui præeſt. Vocale erat & utplurimum nomen alicujus Dei aut Heroïs. Olim videtur fuiſſe inſculptum brevi ligno, unde nomen teſſeræ. De quo legendus lib. 6. Polybius. De Chærea idem narrat & Seneca libro de Conſtantia, cap. 18. Ad quem locum Lipſius ait, Cum Venerem ei ſignum daret, ut fœminæ, Priapum ut qui virum quæreret. De eodem Joſephus lib. 19. Antiquit. Jud. cap. 1.

5. *Formatam*] Super varias hujus loci lectiones, ſcilicet *camatam formatamque*, *forcatam commiſtamque.* Lipſius ad lib. 13. Annalium Taciti num. 6. emendare voluit *gammatam* a figura literæ γ, &c. Quod Torrentius ait eſſe libidinem intrudendi voces quæ nuſquam auditæ, nuſquam lectæ ſunt, in Auctorem cætera terſum & elegantem, &c. Certe nil hîc innuitur aliud quam Sannæ quarta, ni fallor, ſpecies, de qua in Auguſto ad cap. 42. ubi de Pylade.

CAPUT LVII.

FUTURÆ cædis multa prodigia exſtiterunt. [1] Olympiæ ſimulacrum Jovis, quod diſſolvi transferrique Romam placuerat, tantum cachinnum repente edidit, ut machinis labefactis opifices diff. gerint. Supervenitque illico quidam Caſſius quoque nomine, juſſum ſe ſomnio affirmans immolare taurum Jovi. [2] Capitolium Capuæ Idibus Martiis de cælo tactum eſt; item Romæ [3] cella Palatini atrienſis. Nec defuerunt qui conjectarent altero oſtento periculum a cuſtodibus [4] domino portendi: altero, cædem turſus inſignem, [5] qualis eodem die facta quondam fuiſſet. Conſulenti quoque de genitura ſua, Sylla Mathematicus *certiſſimam necem appropinquare* affirmavit. Monuerunt & [6] ſortes Antiatinæ *ut a Caſſio caveret*. Qua cauſſa ille [7] Caſſium Longinum Aſiæ rum Proconſulem occidendum delegaverat, immemor Chæream Caſſium nominari. Pridie quam periret, ſomniavit conſiſtere ſe in cœlo juxta ſolium Jovis: impulſumque ab eo dextri pedis pollice, & in terras præcipitatum. Prodigiorum loco habita ſunt etiam quæ forte illo ipſo die paullo prius acciderant. Sacrificans reſperſus eſt [8] phœnicopteri ſanguine. Et [9] pantomimus Mneſter [10] tragœdiam ſaltavit, quam olim Neoptolemus tragœdus ludis, quibus Rex Macedonum [11] Philippus occiſus eſt, egerat. Et cum in [12] Laureolo mimo, in quo actor [13] proripiens ſe ruina ſanguinem vomuit, ut plures [14] ſecundarum certatim experimentum artis darent, cruore ſcena abundavit. Parabatur & in noctem ſpectaculum, quo [15] argumenta inferorum per Ægyptios & Æthiopes explicarentur.

NOTÆ.

1. *Olympiæ*] Supra ad cap. 22.

2. *Capitolium Capuæ*] Tib. cap. 40.

3. *Cella Palatini atrienſis*] Beroaldus & Sabellicus legebant *palatina*. Cella hæc adſtructa erat janitori pro foribus adſtanti, infra Vitellii cap. 16. Hanc *cellulam janitoris* appellat. Dicitur hic atrienſis ab atrio priore, ut ſplendidiſſima ædium parte.

4. *Domino*] Quod nempe janitoris cella fulmine icta fuiſſet.

5. *Qualis eodem die*] Julii ſcilicet Cæſaris. In Julio cap. 81.

6. *Sortes Antiatinæ*] Quæ erant Antii, ubi Templum eximium Fortunæ equeſtris; quemadmodum & Preneſtæ, Supra in Tiberio ad cap. 63. Alii legunt *Fortunæ Antiatinæ*.

7. *Caſſium Longinum*] Supra cap. 24.

8. *Phœnicopteri*] De hac ave ſupra ad cap. 23.

9. *Pantomimus Mneſter*] De pantomimis in Julio ad cap. 39. &c. De hoc Mneſtere ſupra cap. 36. & 55. Utrobique Beroaldus & vulgati ſcribunt *Marcus Neſtor*.

10. *Tragœdiam ſaltavit*] Tragœdia illa fuit *Cinyra*, in qua ipſe & ejus filia *Myrta* occidebantur, ut narrat Joſephus lib. 19. Antiquit Jud cap 1. ubi hæc omnia fuſe & pulcre narrantur Tragœdiæ ergo ſaltantur & cantantur: cantant Tragœdi, ſaltant Hiſtriones, ſive pantomimi. Primum ſufficienter probaverit cap. 20 infra in Nerone: Alterum hic ipſe locus. Duo hæc diverſiſſimarum erant artium, ut patet ex ipſo Suetonio ſupra cap. 54 Ubi enim diverſiſſimas a Caligula excultas affirmavit; probat ex eo quod *Threx & auriga cantor idem atque ſaltator* eſſet; hoc eſt, Tragœdus & Hiſtrio; ſive, quod idem eſt, pantomimus: quem enim hic ſaltatorem fuiſſe refert, eumdem cap. 55. pantomimum appellat, cum Hiſtrionem & Tragœdum cap. 54. aperte diſtinxiſſet. Cantare porro Tragœdiam, eſt canendo fabulam exprimere; ſaltare vero eſt

ejuſdem eventus ſaltando effingere. Quo ſorte modo intelligendus Suetonius in Nerone cap. 12. ubi de Paſiphaë.

11. *Philippus*] Alexandri pater, quem nuptias celebrantem & publico ſpectaculo indulgentem Pauſanias interemit; quia illatam ab Attalo injuriam ulciſci contempſerat.

12. *Laureolo*] Laureolus fuit quidam latronum dux qui in crucem actus eſt. Super quo fabula ſcripta eſt cui nomen *Laureolus.* Hujus meminit & Juven. Sat 8. v. 187.

Laureolum velox etiam bene Lentulus egit.

& Martialis lib. Spectac. Epig. 7. &c.

13. *Proripiens ſe ruina*] Torrentius ex Rhenano legit *prorepens e ruina*: mallet tamen *proripiens ſe e ruina.* Sed præpoſitionum omiſſio huic Auctori familiaris, ut jam ſupra notatum. Inducebatur actor ille proripiens ſeſe e fictitia illa ruina quam in fabula ſua finxerat Auctor Laureoli, necnon & ſanguinem vomens arte mimica, ut in Joſephus ait allatum eo conſilio.

14. *Secundarum*] Actor proprie ille eſt qui primas agit: qui vero nullam in fabula certam perſonam agunt, ſed alios exprimentes imitatione ſola ſpectatorem oblectant, ii hypocritæ ſeu ſecundarii ac tertiarii quoque dicti ſunt, quemadmodum & a Græcis δευτεραγωνισταὶ & τριταγωνισταί Horatius Epiſt 18 libro 1. de aſſentatore loquens verſ. 18.

Sic iterat voces. ſic verba cadentia tollit
Ut puerum credas ſævo dictata magiſtro
Reddere. vel partes mimum tractare ſecundas

Hic actor vomit ſanguinem, ſecundarii certatim vomunt quoque ſanguinem: illic dominus aſſentatoris loquitur; hic aſſentator repetit ejus voces, ut diſcipulus quæ dictavit magiſter; aut ſecundarius quæ dixit actor.

15. *Argumenta inferorum*] Hoc eſt, Fabulæ inferorum repræſentandæ. Ideo per Æthiopes & Ægyptios, quod ſcil. colore & vultu, tartarorum incolas melius referrent.

CAPUT LVIII.

A U.C. DCCXCIV.

NONO Kalendas Februarias, [1] hora quaſi ſeptima, cunctatus an ad prandium ſurgeret, marcente adhuc ſtomacho pridiani cibi onere, tandem [2] ſuadentibus amicis egreſſus eſt. Cum in [3] crypta, per quam tranſeundum erat, [4] pueri nobiles ex Aſia ad edendas in ſcena operas evocati præpararentur, ut eos inſpiceret hortareturque, reſtitit. Ac niſi princeps gregis algere ſe diceret, redire ac repræſentare ſpectaculum voluit. Duplex dehinc fama eſt: [a] alii tradunt alloquenti pueros a tergo Chæream cervicem gladio cæſim graviter percuſſiſſe, præmiſſa voce: [6] *Hoc age.* Dehinc Cornelium Sabinum, alterum e conjuratis Tribunum, ex adverſo trajeciſſe pectus: alii, Sabinum, ſubmota per conſcios centuriones turba, ſignum more militiæ petiſſe, & Caïo *Jovem* dante, Chæream exclamaſſe: [7] *Accipe ratum*: reſpicientique maxillam ictu diſcidiſſe. Jacentem, contractiſque membris clamitantem ſe vivere, cæteri vulneribus triginta confecerunt. Nam ſignum erat omnium, *Repete.* Quidam etiam per obſcœna ferrum adegerunt. Ad primum tumultum [8] lecticarii cum aſſeribus in auxilium accurrerunt: mox Germani corporis [9] cuſtodes: ac nonnullos ex percuſſoribus, quoſdam etiam Senatores innoxios, interemerunt.

INTERPRETATIO.

a *Alii dicunt Chæream enſe cæſim a tergo percuſſiſſe cervicem illi alloquenti pueros.*

NOTÆ.

1. *Hora quaſi*] Caſaubonus in ſuis MSS. legebat *hora fere* ut & Torrentii libri duo. Hoc eſt, hora a meridie prima, circiter.

2. *Suadentibus amicis*] Aſprenate præſertim conjurationis conſcio: verebatur enim ne non exiret, atque Chæream cum ſuis expectantem fruſtraret. Auctor eſt Joſephus lib. 19. Antiquit. cap. 1. ubi hæc cum omnibus circumſtantiis fuſius & paulo aliter enarrat.

3. *Crypta*] Qualem veroſimiliter cryptoporticum appellat Plinius lib. 2. Epiſt. 17. Locus eſt parietibus undique ſeptus, quaſi antrum quoddam quod ſuo frigore per æſtatem oblectaret.

4. *Pueri nobiles*] Quales ex Aſia & ex Bithynia pyrrhicam ſaltaturi Cæſaris ludis, in Julio cap. 39.

5. *Algere*] Utpote qui menſe Januario ſtaret in loco ſuapte natura frigidiſſimo, qualem fuiſſe crypto porticum facile conjicias. Repræſentare autem intellige, ſine mora exhibere: quo ſenſu *repræſentare legata*, infra Claud. cap. 18 & ſupra

6. *Hoc age*] Plutarchus in Coriolano ſcribit hanc vocem uſurpatam in ſacris a præcone, ut nempe attentos ad ſacrificium animos præbentes, aliud nil agant: unde in proverbium ad alias quoque res abiiſſe videtur. Adhuc infra in Galba.

7. *Accipe ratum*] Vel ab exemplo gladiatorum tractum eſt; hi enim inſerendo ictu, his verbis opportunum ominantur: vel ſupple *ſignum*, ut ſit ſenſus, *Accipe ratum* & firmum illud ſignum quod tu das ad vulnus ſimul alludendo: ſive demum, *Accipe ratum*, votum tuum ſcilicet: cum enim deorum nomina dabant pro teſſera illa ſeu ſigno militari, de quo paulo ſupra ad cap. 56. ea mente faciebant ut eos haberent propitios: quo ſenſu Chæreas dixerit, Accipe voti tui confirmationem, & habe hoc modo Jovem faventem. Lipſius ad lib. 13. Annal. Taciti num. 6. emendabat *iratum*; quod Torrentio non placuit, quamquam ferri poteſt.

8. *Lecticarii*] Servi qui lecticam vulgo bajulabant, qui utplurimum Syri, Liburni, Germani, Britanni, &c. Juvenalis Sat. 3. verſ. 240.

turba cedente vehetur
Dives & ingenti curret ſuper ora Liburno.

Catullus Epig. 10. &c. aſſeres hic intellige ligna quibus in bajulanda lectica utebantur. Juvenalis ibid. de iiſdem:

Ferit hic cubito, ferit aſſere duro. &c.

9. *Cuſtodes*] De lecticariis ſilet Joſephus de cuſtodibus confirmat. Videſis ſupra ad cap. 45. & Aug. cap. 49. &c.

CAPUT LIX.

VIXIT annis XXIX. imperavit triennio & X. menſibus, diebuſque VIII. Cadaver ejus clam in hortos [1] Lamianos aſportatum, & tumultuario rogo [2] ſemiambuſtum levi ceſpite obrutum eſt; poſtea per ſorores ab exſilio reverſas erutum, crematum, ſepultumque. Satis conſtat, prius quam id fieret, hortorum cuſtodes [3] umbris inquietatos; in ea quoque domo in qua occubuerit, nullam noctem ſine aliquo terrore tranſactam, donec ipſa domus incendio conſumpta ſit. Periit una & uxor Cæſonia, gladio a centurione confoſſa; & [4] filia parieti illiſa.

NOTÆ.

1. *Lamianos*] Lamiæ gentis quæ clara & illuſtris apud Romanos meminit adhuc in Domitiano cap. 1. & 10. & Horatius ode 17. lib. 3. & Epiſt. 14. lib. 1. verſ. 6.

2. *Semiambuſtum*] Quod quam infame foret, ſupra notatum eſt in Tib. ad cap. 75.

3. *Umbris*] Hæ ſunt quæ Apuleio dicuntur *larvæ*. quæ nempe placido & quieto numine domum non poſſiderent. Vide ſupra ad cap. 5.

4. *Filia*] Supra cap. 25.

CAPUT LX.

CONDITIONEM temporum illorum etiam per hæc exiſtimare qui-vis poſſit. Nam neque cæde vulgata ſtatim creditum eſt. Fuitque ſuſpicio, ab ipſo Caïo famam cædis ſimulatam & emiſſam; ut eo pacto erga ſe hominum mentes deprehenderet. Neque conjurati cuiquam imperium deſtinaverunt. Et Senatus in aſſerenda libertate adeo conſenſit, ut Coſſ. primo non in curiam, quia Julia vocabatur, ſed in Capitolium convocarent. Quidam vero ſententiæ loco abolendam Cæſarum memoriam ac diruenda Templa cenſuerunt. Obſervatum autem notatumque eſt in primis, Cæſares omnes, quibus Caii prænomen fuit, ferro periiſſe, jam inde ab eo qui [1] Cinnanis temporibus ſit occiſus.

NOTÆ.

1. *Cinnanis temporibus*] Quo tempore Cinna & Marius victores tot lumina Romanæ gentis extinxerunt. Hujus Caii meminit & Cicero lib. de Oratore, ut Oratoris præſtantiſſimi quem mire laudat. In Julio ad cap. 1. ex Plinii lib. 7. cap. 53. notatum eſt Julii Cæſaris patrem repente exanimatum nulla cauſſa cognita: & Caïus Cæſar Agrippæ filius quem Auguſtus una cum fratre adoptavit, modo quidem ſuſpecto periit, ſed non ferro, ut conſtare poteſt ex cap. 65. Auguſti, aliiſque multis locis. Unde mirum eſt hîc Suetonium affirmare Caïos omnes ferro periiſſe.

C. SVETONII TRANQVILLI DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER V.

TIB. CLAUDIUS DRUSUS CÆSAR.

CAPUT I.

[a] PATREM Claudii Cæſaris Druſum, olim Decimum, mox [1] Neronem prænomine, Livia, cum Auguſto gravida [2] nupſiſſet, intra menſem tertium peperit: fuitque ſuſpicio, ex [3] vitrico per adulterii conſuetudinem procreatum. Statim certe vulgatus eſt verſus: A. U.C. DCCXIV.

[b] Τοῖς εὐτυχοῦσι καὶ τρίμηνα παιδία.

Is Druſus in [4] Quæſturæ Præturæque honore, dux [5] Rhætici, deinde Germanici belli, [6] Oceanum Septentrionalem primus Romanorum ducum navigavit: tranſque Rhenum [7] foſſas novi & immenſi operis effecit, quæ nunc adhuc [8] DRUSINÆ vocantur. Hoſtem etiam frequenter cæſum, ac penitus in intimas ſolitudines actum, non prius deſtitit inſequi, quam ſpecies [9] barbaræ mulieris humana amplior, victorem tendere ultra ſermone Latino prohibuiſſet. Quas ob res [10] ovandi jus, & triumphalia ornamenta percepit; ac poſt Præturam confeſtim inito Conſulatu, atque expeditione repetita, ſupremum diem morbo obiit, in [11] æſtivis caſtris, quæ ex eo [12] *Scelerata* ſunt appellata. Corpus ejus per municipiorum coloniarumque [13] primores, ſuſcipientibus obviis [14] ſcribarum decuriis, ad [15] urbem devectum, ſepultum eſt in [16] Martio Campo. Cæterum exercitus [17] honorarium ei tumulum excitavit: circa quem deinceps ſtato die quotannis miles [18] decurreret, Galliarumque civitates publice ſupplicarent. Præterea Senatus inter alia complura, marmoreum [19] arcum cum tropæis via Appia decrevit, & [20] Germanici cognomen ipſi poſteriſque ejus. Fuiſſe autem creditur non minus glorioſi quam [21] civilis animi. Nam ex hoſte

10. *Ovandi*] De ovatione in Tiberio ad cap. 1. De ornamentis triumphalibus, Aug. ad cap. 38. & Tib. cap. 9. &c.

11 *Æſtivis*] Caſtra ſunt in quibus milites per æſtatis ardorem continebantur. Æſtiva quoque dicuntur loca in quibus greges æſtum diei tranſigebant. Virgilius 3. Georgic.

nec ſingula morbi
Corpora corripiunt, ſed tota æſtiva repente, &c,

Hæc Druſi æſtiva inter fluvios Salam & Rhenum fuiſſe auctor eſt Strabo lib. 7.

12. *Scelerata*] Sic etiam nuncuparunt alia loca, ſcelere vel calamitate quadam inſignia, ut vicus ille Romanus in quo Tullia carpentum ſuum agi juſſit per cadaver patris Servii Tullii, Sceleratus dictus eſt. Sic & campus in quo Veſtales defodiebantur, & porta qua profecti ſunt 300 illi Fabii quos ad Cremeram uno die cæſos memorat Livius Epitome Liviana Druſi mortem paulo aliter narrat lib. 140. *Bellum adverſus Germanorum trans Rhenum civitates a Druſo geſtum refertur. ipſe ex fractura equo ſuper crus ejus collapſo trigeſimo die quam id acciderat, mortuus eſt.*

13. *Primores*] Hos decuriones appellavit; Aug. cap. 100. De coloniis in Julio ad cap. 8. De municipiis ibid. ad cap. 14. nonnulla notata ſunt.

14. *Scribarum decuriis*] Horum tanta multitudo Romæ fuit, ut equitum inſtar deſcriberentur in decurias, ordinemque equeſtri proximum conſtituerent: quod perſuaſerit amplitudo Reipublicæ Romanæ, & proinde negotiorum copia. Hi publicis rationibus exſcribendis incumbebant, quorum ordinem quamvis honeſtum dixerit Cicero Verrina quinta, ea tamen apud Romanos dignatione non fuit, qua apud Græcos; hi enim ad illud officium neminem admittebant niſi & fide cognita, & honeſto loco natum, quamquam de Regum præſertim ſcribis intelligendi ſunt, quos conſiliorum participes omnium eſſe oporteret, ut teſtatur Cornelius Nepos in Eumene; cum e contra apud Romanos quandoque & libertorum numero, ut patet ex Horatio lib. 1 Sat 5. verſ. 66. & Quæſtoribus aliiſque Magiſtratibus apparerent, eorumque rationes ac monimenta deſcriberent.

15. *Ad urbem*] Notat Caſaubonus præpoſitionem *ad* ſumi hîc pro *in*; non enim modo ad urbem, ſed & urbi illatum colligit ex eo quod Tiberius funebrem ejus orationem pro roſtris de more peregerit, &c. Quem igitur admodum Equites Romani Auguſti corpus, in Auguſto cap. 100. ita & ſcribæ Druſi corpus a decurionibus exceptum in urbem detulerunt, Tiberio per totum iter prægrediente pedibus, ut ſupra in Tiberio cap. 7.

16. *Campo Martio*] In Julii tumulo Epitome Liviana 140.

17. *Honorarium*] Honoris cauſſa excitatum, non uſus, quale vocabant Cenotaphium, hoc eſt vacuum ſepulcrum; quod & imaginarium ab imagine defuncti quæ non ſecus ac ſi corpus ipſum adfuiſſet, honorabatur pompa funebri. Virgilio inanis tumulus dicitur lib. 3. Æneid.

maneſque vocabat
Hectoreum ad tumulum viridi quem ceſpite inanem,
Et geminas cauſſam lacrymis ſacraverat aras,

18. *Decurreret*] Milites decurrere dicebantur cum armis accincti, ordinem ſervantes pleno paſſu incedebant, aut currebant. Hinc Turnebus lib 5. cap. 8 factum refert ut in funeribus clarorum virorum milites [illegible] armis inſtructi, & tanquam in procinctu ludicra quadam exercitatione decurrerent. Hoc & Tacitus innuit Annal. 2. ubi Germanicum decurriſſe refert ad aram patri ſuo extructam, & de Patrocli funere apud Homerum, & de Pallantis apud Virgilium lib. 12 Æneid patet:

Ter circum accenſos cincti fulgentibus armis
Decurrere rogos.

19. *Aram*] Cui ſuperpoſita equeſtris ſtatua inter tropæa cum inſcriptione, *Nero Claudius Druſus Germanicus*, qualis videtur expreſſa in nummis.

20. *Germanici cognomen*] Florus lib. 4. *Druſo, quod numquam alteri, Senatus ex Provincia nomen dedit.*

21. *Civilis animi*] Intellige de civilitate eodem ſenſu quo in Auguſto ad cap. 51. & Julio cap. 75. &c.

22. *Opima ſpolia*] Ea ſunt quæ dux Romanus hoſtium duci detracta refert in Capitolium Jovi Feretrio conſecranda, inſtituto Romuli.

23. *Reſtituturum*] Qua de re etiam cum Tiberio fratre literis egerat, quas ipſe Ti-

berius Auguſto prodidit, ut ſupra in Tiberio cap. 50. retulit.

24. *Cæſares ſuos*] Nepotes ex filia & Agrippa quos adoptarat; de quibus ſupra ſæpe.

25. *Elogium*] Supra Calig. cap. 24. & 27.

26. *Memoriam*] Commentarium ſive librum diarium rerum ab eo geſtarum. Hinc *ſervus a memoria*, qui deſcribendo illi diario invigilabat.

27. *Antonia*] Calig. cap. 1. &c.

28. *Germanicum*] Caligulæ patrem.

29. *Liviliam*] Quæ Druſo Tiberii filio nupſit, de qua Tib. cap. 62. &c.

CAPUT II.

CLAUDIUS natus eſt, [1] Julio Antonio, Fabio Africano Coſſ. Kalend. Auguſtis, [2] Lugduni, eo ipſo die quo primum [3] ara ibi Auguſto dedicata eſt: appellatuſque Tiberius Claudius Druſus. Mox [4] fratre majore in Juliam familiam adoptato, Germanici cognomen aſſumſit. Infans autem relictus a patre, ac per omne fere pueritiæ atque adoleſcentiæ tempus, variis & tenacibus morbis conflictatus eſt: adeo ut animo ſimul & corpore hebetato, ne progreſſa quidem ætate, ulli publico privatove muneri habilis exiſtimaretur. Diu, atque etiam [5] poſt tutelam receptam, alieni arbitrii, & ſub pædagogo fuit: quem *Barbarum & olim* [6] *ſuperjumentarium, ex induſtria ſibi appoſitum, ut ſe quibuſcumque de cauſſis quam ſæviſſime coërceret*, ipſe quodam libello conqueritur. Ob hanc eandem valitudinem & gladiatorio munere, quod ſimul cum fratre memoriæ patris edebat, [7] palliolatus novo more præſedit: & [8] togæ virilis die, circa mediam noctem, ſine ſolenni officio lectica in Capitolium latus eſt.

NOTÆ.

1. *Julio*] Torrentius legit *Julo* qui Triumviri filius fuit, de quo plura Velleius lib. 2. cap. 100. & Dio lib. 55. Huic *Africani* cognomen, non Fabio alii tribuunt; alii Fabio aſſerunt, & Manliis quoque id cognominis fuiſſe contendunt.

2. *Lugdun.*] Alii *Lugduni* habent, quomodo & in marmoribus & numiſmatis.

3. *Ara*] De qua ſupra ad cap. 20. Caligulæ.

4. *Fratre majore*] Germanico patre Caligulæ, quem & Tiberius adoptarat, Tib. cap. 15. Adoptatus ipſe ab Auguſto, Aug. cap. 65.

5. *Poſt tutelam receptam*] Finito eo tempore quo ſub tutoribus ipſum eſſe per Leges oportuerat, quod pubertatis annis definiebatur, quam ut adepti efficiebantur, ſui juris & in ſuam ipſi tutelam veniebant, ſive quod idem eſt ſuam recipiebant tutelam; quomodo locutus eſt Suetonius, juxta Juriſconſultorum Formulas.

6. *Superjumentarium*] Hoc eſt, iis præpoſitum qui jumenta curabant, quemadmodum *ſupra veiarios* & *ſuperſtationarius*. Hæc enim præpoſitio officii munus indicat, ut probavit lapidum auctoritate Caſaubonus, quos vide in calce operis.

7. *Palliolatus*] Palliolum, pileus, pileolus, cucullus, galerus, capitis fuere tegmina non multum inter ſe diſcrepantia, unde a pleriſque confundi notat Salmaſius. Quod autem novo more dixit, innuere videtur morem tegendi capitis, de quo jam quædam notata in Julio ad cap 45. &c. De conſuetudine gladiatorum in memoriam patris edendorum, ſupra jam in Tiberio ad cap. 7. &c.

8. *Toga virilis die*] Ut ſupra de Calig. cap. 10. De ceremoniis & ſolenni, in Aug. ad 8. & 38. &c.

CAPUT III.

DISCIPLINIS tamen liberalibus ab ætate prima non mediocrem operam dedit, ac ſæpe experimenta cujuſque etiam publicavit. Verum ne ſic quidem quidquam dignitatis aſſequi, aut ſpem de ſe commodiorem in poſterum facere potuit. Mater Antonia *portentum eum hominis* dictitabat, *nec abſolutum a natura, ſed tantum inchoatum*: ac ſi quem ſocordiæ argueret, *ſtultiorem* aiebat *filio ſuo Claudio.* Avia Auguſta pro deſpectiſſimo ſemper habuit: non affari, niſi rariſſime: non monere, niſi acerbo & brevi ſcripto, aut per internuncios, ſolita. Soror Livilla, cum audiſſet quandoque imperaturum, tam iniquam & tam indignam ſortem Pop. Rom. palam & clare deteſtata eſt. Nam & [1] avunculus major Auguſtus, quid de eo in utramque partem opinatus ſit, quo certius cognoſcatur, capita ex ipſius [2] epiſtolis poſui:

NOTÆ.

1. *Avunculus major*] Octavia Auguſti ſoror Claudii avia fuit, utpote mater Antoniæ de qua Calig. cap. 1, &c.

2. *Epiſtolis*] De eorum genere, in Aug. ad cap. 86.

CAPUT IV.

COLLOCUTUS ſum cum Tiberio, ut mandaſti, mea Livia, quid nepoti tuo Tiberio faciendum eſſet [1] *ludis Martialibus. Conſentit autem uterque noſtrûm, ſemel eſſe nobis ſtatuendum, quod conſilium in illo ſequamur. Nam ſi eſt* [2] ἄρτιος, *ut ita dicam* ὁλόκληρος, *quid eſt quod dubitemus, quin per eoſdem articulos & gradus producendus ſit per quos frater ejus productus fuit? Sin autem* ἠλαττῶσθαι *ſentimus eum* [3] καὶ βεβλάφθαι, καὶ εἰς τὴν τοῦ σώματος καὶ εἰς τὴν τῆς ψυχῆς ἀρτιότητα, *præbenda materia deridendi & illum & nos non eſt hominibus,* τὰ τοιαῦτα σκώπτειν καὶ μυκτηρίζειν εἰωθόσιν. *Nam ſemper æſtuabimus, ſi de ſingulis articulis temporum deliberabimus,* μὴ προυποτιθεμένοις ἡμῖν *poſſe eum gerere honores arbitremur nec ne. In præſentia tamen quibus de rebus conſulis?* [3] *curare eum ludis Martialibus triclinium Sacerdotum, non diſplicet nobis, ſi eſt paſſurus ſe ab* [4] *Silani filio, homine ſibi affini, admoneri, ne quid faciat quod conſpici & derideri poſſit. Spectare eum Circenſes ex* [5] *pulvinari non placet nobis. Expoſitus enim in prima fronte ſpectaculorum conſpicietur. In Albanum montem ire eum non placet nobis, aut eſſe Romæ* [6] *Latinarum diebus. Cur enim non* [7] *præficitur urbi, ſi poteſt fratrem ſuum ſequi in montem? Habes noſtras, mea Livia, ſententias, quibus placet ſemel de tota re aliquid conſtitui; ne ſemper inter ſpem & metum fluctuemus. Licebit autem, ſi voles, Antoniæ quoque noſtræ des hanc partem epiſtolæ hujus legendam.* Rurſus aliis literis: *Tiberium adoleſcentem ego vero, dum tu aberis, quotidie invitabo ad cœnam, ne ſolus cœnet cum ſuo* [8] *Sulpicio & Athenodoro; qui vellem diligentius, & minus* μετεώρως, *deligeret ſibi aliquem, cujus motum & habitum & inceſſum imitaretur miſellus:*

c Ἀτυχεῖ πάνυ ἐν τοῖς σπουδαίοις λίαν.

Vbi non aberravit ejus animus, ſatis apparet [d] *ἡ τῆς ψυχῆς αὐτοῦ εὐγένεια.* Item tertiis literis: *Tiberium nepotem tuum placere mihi declamantem potuiſſe, peream, niſi, mea Livia, admiror. Nam qui tam ἀσαφῶς loquatur, qui poſſit, cum declamat, σαφῶς dicere quæ dicenda ſunt, non video.* Nec dubium eſt quin poſt hæc Auguſtus [9] conſtituerit, & reliquerit eum nullo præter [10] auguralis Sacerdotii honore impertitum: ac ne heredem quidem, niſi inter [11] tertios, ac pene extraneos, e parte ſexta, nuncuparit; legatoque non amplius [12] octingentorum ſeſtertiorum proſecutus.

INTERPRETATIO.

a *Male affectum eſſe circa corporis & animi integritatem.*

b *Qui talia ſolent deridere & ſcommatis afficere.*

c *Prorſus enim infœliciter cum ſtudioſis verſatur.*

d *Ipſius animæ præclara indoles.*

Stolide. Obſcure. Dilucide.

NOTÆ.

1. *Ludis Martialibus*] Vel qui celebrati ſunt in dedicatione Templi, quod illi Deo extruxit Auguſtus, ut in ejus vita cap. 29. vel qui etiam Saliares appellati quot annis in Circo celebrabantur.

2. *ἀρτίῳ*] Hoc eſt *integer*: *ὁλόκληρος* vero *ex omni parte perfectus*. Senſus igitur eſt, Si Claudius ille tuus nepos corpore pariter & animo valet, dubium non eſt quin ad honores evehendus ſit. *ἠλαττῶσθαι*, hoc eſt *minus*. Quo ſenſu Tacitus imminutam ejus mentem dixit; *μὴ προυποθεμένων ἡμῶν*; *non præſuppoſito nobis*; hoc eſt, niſi ſemel nobis conſtiterit, niſi præſuppoſuerimus & conſtituerimus utrum arbitremur eum poſſe vel non poſſe ad honores promoveri.

3. *Curare triclinium*] De triclinio in Julio ad cap. 43. Curare autem triclinium is dicitur, cui curæ eſt, ut omnia in convivio bene apparentur. Sacerdotes illi de quibus hic agitur, videntur eſſe de quorum cœna infra cap. 33.

4. *Solano*] Vide ſupra in Caligula cap. 12. & 23.

5. *Pulvinari*] Loco maxime conſpicuo. In Aug. ad cap. 4[illegible].

6. *Latinarum*] Quid illæ feriæ, in Julio ad cap. 79.

7. *Præficitur urbi*] Abſentibus Latinarum cauſſa Conſulibus, Præfectus Urbi creabatur, qui tunc temporis unus vulgo fuit ex iis qui ſummo loco nati. Senſus eſt igitur, Claudium, ſi ſalvo honore & pudore ſuo poſſet comitari fratrem ſuum Germanicum in montem Albanum ad ſacra Latina, debuiſſe potius præfici urbi: quod tamen facere non audebant, ne in tanto honore ineptiret.

8. *Sulpitio & Athenodoro*] Qui videntur fuiſſe ejus contubernales, ſordidi forte de quibus capite ſequenti; aut potius literati quidam viri: quod videtur indicare verſus Græcus

9. *Conſtituerit*] Hoc eſt, poſt cognita tot ſigna imbecillitatis certum tandem inierit conſilium quod in Claudio ſequeretur, ut initio hujus capitis ſtatuendum dixerat.

10. *Auguralis Sacerdotii*] Quomodo & Caligula. Calig. cap. 12.

11. *Tertios ac pene extraneos*] Aug. cap. ult. Quid primi quidve ſecundi heredes, ad cap 83 in Julio: *Cæteri qui Teſtatoris juri ſubjecti non ſunt, extranei appellantur. Itaque liberi quoque noſtri qui in poteſtate noſtra non ſunt, heredes a nobis inſtituti, extranei heredes videntur.* Inſtitutionibus § *Cæteri de hered. qualit. & differ.*

12. *Octingentorum ſeſtertiorum*] Hic videntur intelligenda ſeſtertia, non ſeſtertii, quo poſito ſumma fuerit 35000 lib. Sin minus 35 lib. Singula enim ſeſtertia mille ſeſtertios valent, ut in Julio ad cap. 4 & 26. notatum eſt; quæ mira foret legati vilitas, & ludibrii potius quam honoris cauſſa.

CAPUT V.

TIBERIUS [1] patruus petenti honores conſularia [2] ornamenta detulit. Sed inſtantius legitimos flagitanti, id ſolum [3] codicillis reſcripſit, [4] *Quadraginta aureos in Saturnalia &* [5] *Sigillaria miſiſſe ei.* Tunc demum abjecta ſpe dignitatis, ad otium conceſſit, modo in hortis & [6] ſuburbana domo, modo in Campaniæ ſeceſſu delitefcens; atque ex contubernio ſordidiſſimorum hominum ſuper veterem ſegnitiæ notam, ebrietatis quoque & aleæ infamiam ſubiit.

NOTÆ.

1. *Patruus*] Druſi patris frater, cap. 1.
2. *Ornamenta*] Quales ſunt lictores aliaque de quibus in Julio ad cap. 76.
3. *Codicillis*] Tib. ad cap. 51. &c.
4. *Quadraginta aureos*] 175 lib. Quanti ſit aureus, infra Oth. ad cap. 4.
5. *Sigillaria*] De Saturnalibus & muneribus tunc mitti ſolitis, in Auguſto ad cap. 71. Sigillaria fuere gemini dies Saturnalibus additi ad producendam feſtivitatem. Ipſa quoque munuſcula ſic appellata ſunt, ut patet ex Senec. Epiſt. 12. *Ego ſum Pelicio cui ſolebas ſigillaria afferre.* Et vicus ipſe ubi ea væniebant, *Sigillaria* aut *ad Sigillaria* dictus, ut ex Gellio lib. 2. cap. 3. *oſtendiſſe mihi librum Æneidos ſecundum emptum in Sigillariis.* Et infra cap. 16. & Ner. cap. 28. Sigilla ſunt parva ſigna ſeu ſimulacra quæ ſuis in ædiculis collocabant, quaſi parietum ornamenta. Juven.

Si quis in adicula deus unicus.

Hæc ab initio fictilia, deinde plumbea & aurea fieri & mitti ſolita muneris loco, & pueris maxime, unde ſcomma in Claudium. Saturnalitia & Sigillaritia a Spartiano dicta ſunt hæc munera.
6. *Suburbano*] Quid ſuburbanu[m] Tib cap. 11. &c.

CAPUT VI.

CUM interim, quamquam hoc modo agenti, nunquam aut officium hominum, aut reverentia publica defuit. Equeſter ordo bis patronum eum perferendæ pro ſe legationis elegit: ſemel cum deportandum Romam [1] corpus Auguſti humeris ſuis a Coſſ. expoſceretur: iterum cum oppreſſum [2] Sejanum apud eoſdem gratularetur. Quin & ſpectaculis advenienti aſſurgere, & [3] lacernas deponere ſolebat. Senatus quoque, ut ad numerum [4] ſodalium Auguſtalium ſorte ductorum extra ordinem adjiceretur, cenſuit: & mox ut domus ei, quam incendio amiſerat, publica impenſa reſtitueretur, dicendæque inter [5] conſulares ſententiæ jus eſſet. Quod decretum abolitum eſt, excuſante Tiberio imbecillitatem ejus, ac damnum liberalitate ſua reſarturum pollicente. Qui tamen moriens, & in tertiis heredibus eum ex parte tertia nuncupatum, legato etiam circa [6] ſeſtertiûm vicies proſecutus, commendavit inſuper exercitibus, Senatui populoque Romano inter cæteras [7] neceſſitudines nominatim.

NOTÆ.

1. *Corpus Auguſti*] In Auguſto cap. 101.
2. *Sejanum*] In Tiberio ad cap. 55.
3. *Lacernas deponere*] Harum uſus ab Auguſto prohibitus fuerat, ut in ejus vita cap 40. Sub aliis tamen Imperatoribus vix obtinuit, & toga paulatim in deſuetudinem abiit: primo enim ſumebatur tantum ad ſalutationes officiaque ejuſmodi, ac tandem

non niſi in judicando aut perorando. Hujus loco lacernis utebantur, quas Claudii tum ore introeuntibus principibus viris honoris cauſſa depoſitas, ita & deos oraturi ſe pulis exuebant, quæ ferme eædem ac lacenæ

4 *Sodalium Auguſtalium*] Ii ſunt Sacerdotes quos Tiberius Juliæ genti ſacraverat ad exemplum Romuli: Horum meminit & Tacitus lib 1, Annal. *Idem annus* (qui 767 ab U. C.) *novas ceremonias accepit, addito ſodalium Auguſtalium Sacerdotio, ut quondam T. Tatius retinendis Sabinorum ſacris ſodales Titios inſtituerat, ſorte ducti e primoribus civitatis unus & viginti.* De quo iterum lib. 2. ubi non nihil a ſe diſferre videtur.

5. *Conſulares*] De ordine rogandi ſententias, in Julio ad cap. 21.

6 *Seſtertium vicies*] 87500 lib. Vulgati legebant *ſeſtertia*, quod Caſaubonus ex ſuis MSS. emendavit, in quibus etiam *circiter* legit.

7. *Neceſſitudines*] Amicos & neceſſarios. Videſis in Auguſto ad cap. 17.

CAPUT VII.

SUB Caïo demum fratris filio [1] ſecundam exiſtimationem circa initia imperii omnibus lenociniis colligente, honores auſpicatus, conſulatum geſſit una per duos menſes: evenitque ut primitus ingredienti cum faſcibus Forum, prætervolans [2] aquila [3] dexteriore humero conſideret. Sortitus eſt & de altero conſulatu in [4] quartum annum, præſeditque nonnumquam ſpectaculis in [5] Caii vicem, acclamante populo, [6] *Feliciter*, partim *patruo Imperatoris*, partim *Germanici fratri.*

NOTÆ.

1. *Secundam exiſtimationem*] Caligula blanditiis omnibus benignitatis famam aucupans, patruum ſuum Claudium Conſulem ſecum fecit, ut ſupra Calig. cap. 15.

2. *Aquila*] Quæ imperii aut magnarum rerum auſpicium erat, ut & Tarquinii exemplo aliorumque colligere eſt, & narrat Seneca lib 2. Quæſt. Natur.

3. *Dexteriore*] Quod ſignum erat fauſti & rati auſpicii. Omnes aves ab eadem parte ratum non faciebant auſpicium, ut patet ex Cicerone 1. de Divinatione, *Cur a dextra corvus, cornix a ſiniſtra faciat ratum.* &c.

4. *In quartum annum*] More majorum non poterat obtineri Conſulatus alter, niſi decennio poſt primum. Torrentius exiſtimat ſortitionem hanc fuiſſe inventum aliquod Caligulæ quo Conſules ſortiebatur in tempus futurum, quo forte pacto equum ſuum deſtinarat.

5. *In Caii vicem*] Supra in Calig. cap. 18.

6. *Feliciter*] Hæ ſunt populi acclamationes, quales ſupra Calig. cap. 15. Aug. c. 58. Domit. cap. 13. quod & in ſponſalibus fiebat. Juven. Sat. 2. v. 119.

Signata tabula, dictum feliciter, &c.

CAPUT VIII.

NEc eo minus contumeliis obnoxius vixit. Nam & ſi paullo ſerius ad prædictam cœnæ horam occurriſſet, non niſi ægre, & circuito demum triclinio recipiebatur. Et quoties poſt cibum addormiſceret, quod ei fere accidebat, [1] olearum ac palmularum oſſibus inceſſebatur: interdum [2] ferula flagrove, velut per ludum, excitabatur a [3] copreis. Solebant & manibus ſtertentis [4] ſocci induci, ut repente expergefactus faciem ſibi confricaret.

NOTÆ.

1. *Olearum palmularumque oſſibus*] Columella lib. 12. cap. 49. olearum oſſa *nucleos* appellat; palmarum vero *lignum*. Plinius lib. 15. cap. 28.

2. *Ferula*] Supra in Calig. cap. 20.

3. *Copreis*] Torrentius hic conſtanter retinuit *copreis* eodem ſenſu quo ſupra in Tiberio cap. 61. Beroaldus & Sabellicus legunt *tropais* quaſi a τρέπω, quod illuſores iſti ſubito ſeſe averterent. Caſaubonus cui accedit Turnebus lib. 22. cap. 31. *Copreis*. Vide ad dictum Tiberii locum

4. *Soccis*] De hoc calceamenti genere in Calig. ad cap. 52.

CAPUT IX.

SED ne diſcriminibus quidem caruit: primum in ipſo Conſulatu, quod [1] Neronis & Druſi, fratrum Cæſaris, ſtatuas ſegnius locandas ponendaſque curaſſet, pene honore ſubmotus eſt: deinde extraneo vel etiam [2] domeſticorum aliquo deferente, aſſidue varieque inquietatus. Cum vero detecta eſſet [3] Lepidi & Gætulici conjuratio, miſſus [4] in Germaniam inter legatos ad gratulandum, etiam vitæ periculum adiit: indignante ac fremente Caio, [5] patruum potiſſimum ad ſe miſſum, quaſi ad puerum regendum: adeo ut non defuerint qui traderent, præcipitatum quoque in flumen, ſicut veſtitus advenerat. Atque ex eo numquam non in Senatu noviſſimus conſularium ſententiam dixit, ignominiæ cauſſa poſt omnes interrogatus. Etiam cognitio falſi Teſtamenti recepta eſt, in quo & ipſe ſignaverat. Poſtremo etiam [6] ſeſtertiûm octogies pro introitu novi [7] Sacerdotii coactus impendere, ad eas rei familiaris anguſtias decidit, ut cum obligatam ærario fidem liberare non poſſet, in [8] vacuum [9] lege prædiatoria [10] venalis [11] pependerit ſub edicto præfectorum.

A. U. C. DCCXCIII.

NOTÆ.

1. *Neronis & Druſi*] Fratres erant Caligulæ, quos Tiberius fame enecuit. Tib. cap. 54. & Calig. cap. 15.

2. *Domeſticorum*] Joſephus lib. 19. Antiquit. cap. 1. refert, Claudium accuſatum fuiſſe, Pollnce ſervo ſuo deferente, ac cauſſam dicere coactum, Caligula judice.

3. *Lepidi & Getulici*] Supra in Caligula cap. 24. & Joſeph. ibidem.

4. *In Germaniam*] De illa Caligulæ expeditione, in Calig. cap. 44. & 45. & ſeqq.

5. *Patruum*] Patruorum ſeveritas in proverbium abiit, *Ad patruos:* quod indicat Horatius lib. 2. Sat. 3. v. 87.

ſive ego prave
Seu recte hoc volui. ne ſis patruus mihi.

Hoc eſt objurgator & ſeverus cenſor inſtar patrui, & innuit Perſius Sat. 1.

Cum ſapimus patruos. &c.

6. *Seſtertiûm octogies*] 320000 lib.

7. *Novi Sacerdotii*] Intellige de Caligulæ Sacerdotio, de quo Calig. cap. 22. non vero Auguſti; Hoc ſiquidem Claudio extra ordinem conceſſum eſt, ut ſupra cap. 6. retulit. Poſtquam Templa Imperatoribus tanquam diis extrui cœpere, ſimul iſta Sacerdotia magno pretio redempta ſunt ab adulatoribus.

8. *In vacuum*] Tota hæc loquendi ratio e Juriſconſultorum formulis petita eſt. Ergo in vacuum illi pendere dicuntur quorum bona cum ſolvendo non ſint, tamdiu poſſeſſore vacua ſunt, quamdiu nemini adjudicata, vel in fiſcum non redacta. Hinc & *in vacuum venire*, hoc eſt, hereditatem poſſeſſore quocumque modo privatam ſuſcipere.

9. *Lege prædiatoria*] Qua bona ſive prædia ejus qui obligatus eſt, vendi permittuntur, ſi prædem qui pro eo ſe quoque obliget, invenire nequeat. Unde prædiatoria Lex dicta, vel quod jura prædiorum conſtitueret, vel quod de prædibus caveret: & qui in ejuſmodi controverſiis verſati

ſunt, prædiatores appellantur quorum mentio fit a Cicerone in Oratione pro Balbo & Epiſtolis ad Atticum lib. 12. Epiſt. 16. & maxime a Juriſconſultis in libris Digeſt.

10. *Venalis*] Caſaubonus exiſtimat non bona duntaxat, ſed & ipſum Claudium venum expoſitum fuiſſe edicto Præfectorum ærarii, ſed longe veroſimilius Lipſius in Senec. cap. 12. libro 4. de Beneficiis, non niſi de bonis intelligit; ſi quis enim debitor latitabat, fruſtrabaturve, tunc omiſſo homine, rem perſequebantur; hoc eſt domos, fundos, &c. & omnia ejus bona venalia proponebantur.

11. *Penderet*] Interea dum bona eorum qui fiſco erant obligati vænirent, cognoſcereturque quantum ex illis redigi poſſet, tunc ii dicebantur pendere apud ærarium, quod eorum nomina in libello, vel tabula pendula proſcripta, hoc eſt publice propoſita forent & ſuſpenſa. Tabulam hanc, *titulum* appellat Tibullus lib. 2. Eleg. 4.

Sed & jubeat: ſi vendere avitas,
Ite ſub imperium ſub titulumque, Lares.

Idem de ſervis quoque innuit Gellius lib. 4. cap. 2.

CAPUT X.

PER hæc ac talia, maxima ætatis parte tranſacta, quinquageſimo anno Imperium cepit, quantumvis mirabili caſu. Excluſus inter cæteros ab inſidiatoribus Caii, cum quaſi ſecretum eo deſiderante turbam ſubmoverent, in [1] diætam, cui nomen eſt Hermæum, receſſerat. Neque multo poſt rumore cædis exterritus, prorepſit ad [2] ſolarium proximum; interque prætenta foribus [3] vela ſe abdidit: latentem diſcurrens forte [4] gregarius miles animadverſis pedibus e ſtudio ſciſcitandi quiſnam eſſet, agnovit, extractumque, & præ metu ad genua ſibi accidentem, IMPERATOREM ſalutavit. Hinc ad alios commilitones fluctuantes, nec quidquam adhuc quam frementes perduxit. Ab his lecticæ impoſitus, & quia ſervi diffugerant, viciſſim [5] ſuccollantibus [6] in caſtra delatus eſt, triſtis ac trepidus, miſerante obvia turba, quaſi ad pœnam raperetur inſons. Receptus intra vallum, inter excubias militum pernoctavit, aliquanto minore ſpe quam fiducia. Nam Conſules cum Senatu & cohortibus urbanis Forum Capitoliumque occuparunt, aſſerturi communem libertatem: accitusque & ipſe per Tribunum plebis in curiam ad ſuadenda quæ viderentur, *vi ſe & neceſſitate teneri* reſpondit. Verum poſtero die, Senatu ſegniore in exſequendis conatibus, per tædium ac diſſenſionem diverſa cenſentium, & multitudine quæ circumſtabat, unum rectorem jam & [7] nominatim expoſcente, armatos pro concione jurare in nomen ſuum paſſus eſt: promiſitque ſingulis [8] quinadena HS. primus Cæſarum fidem militis etiam præmio pigneratus.

A U.C. DCCXCIV.

NOTÆ.

1. *Diætam*] Sumitur aliquando pro ea domus parte in qua verſamur & habitamus, qualem dicimus *appartement*, a Græco *διαιτᾶσθαι vitam verſor.* Sic Plinius libro 2. Epiſt. 17. & lib 5. Epiſt. 6. *Contra mediam fere porticum diæta paulum recedit.* Et paulo infra: *Eſt in hac diæta dormitorium cubiculum quod diem, clamorem, ſonumque excludit, junctaque ei quotidiana amicorumque cœnatio.* Aliquando ſumitur diæta pro habitatione quæ amœnitatis cauſſa in hortis extructa ſit, in qua de die comedant; unde etiam Varro deducit nominis etymon. Ita & apud Juriſconſultos *ad L. 43. de legatis,* &c. Variis deorum nominibus diætas domus diſtinguebant, ut hic *Hermæum*, hoc eſt Mercurii. In aliis Iſæum, Muſæum, &c Iſidis, Muſarum, &c. quod necdum obſolevit.

2. *Solarium*

2. *Solarium*] Locus ſuperior in ædibus excipiendo Soli deſtinatus, ubi ſolebant apricari, qui cum Menianis de quibus Calig. cap. 18 confundendus non videtur, ad quid enim aut quomodo ibi vera? Joſephus lib. 9 cap. 2 Antiquit. locum hunc obſcurum quemdam memorat, ad quem gradibus eundum erat.

3. *Vela*] Sumi videntur hîc pro periſtromatis & apud Juven. Sat. 6. v. 226.

Ornatas paulo ante fores, pendentia linquit
Vela domus. & adhuc virides in limine ramos.

Unde potius & velarii inter officia domus Auguſtæ numerari, non vero tantum de velis quæ feneſtris obtenderentur, de quibus idem Juven. Sat. 9. v. 104.

Claude feneſtras,
Vela tegant rimas, junge oſtia, tollite lumen.

Lampridius de Heliogabalo idem narrat quod hîc Suetonius de Claudio: *Subito militum ſtrepitu exterritus in angulum ſe condit objectuque veli cubicularis, quod in introitu erat cubiculi ſe texit.* De quo & idem Auctor in Alexandro.

4. *Gregarius*] Prætorianum dixit Joſephus ibid. lib. nempe 19. cap. 2. ubi hæc leviter immutata narrantur.

5. *Succollantibus*] Collum ſupponentibus ad illum ferendum, quomodo lecticarii ſolent. Hac voce iterum utitur Othonis cap. 6. & in Nerone. Legitur quoque a quibuſdam apud Varronem lib. 3. de Re Ruſt. cap. 16. ubi de apibus. *Regem ſuum ſequuntur quocumque it & feſſum ſublevant; & ſi nequit volare, ſuccollant, quod eum ſervare volunt.* &c. Ubi alii legunt *ſubvelant*. Plinius lib. 11, cap. 17. de apibus idem & totidem ferme verbis narrat, *feſſum humeris ſublevant, validius fatigatum ex toto portant.*

6. *In caſtra*] Prætoria ſcilicet, de quibus in Tiberio cap. 37. Torrentius protulit nummum argenteum cujus ex una parte cernitur effigie Claudii: ex altera caſtrorum illorum cum inſcriptione *Imper. recept.* quaſi per Prætorianos receptum Imperium innuens.

7. *Nominatim*] Proprio nomine Claudium ipſum.

8. *Quina dena*] Seſtertia ſcilicet 656 lib. 5 ſ. Joſephus quinque drachmarum promiſſa narrat, quæ vicena forent ſeſtertia. Una ſiquidem drachma quatuor ſeſtertiis æquivaler, ut in Julio ad cap. 4.

CAPUT XI.

IMPERIO ſtabilito nihil antiquius duxit quam id biduum quo de mutando Reipublicæ ſtatu hæſitatum erat, memoriæ eximere. Omnium itaque factorum dictorumque in eo veniam & oblivionem in perpetuum ſanxit, ac præſtitit: Tribunis modo ac Centurionibus paucis e [1] conjuratorum in Caium numero interemtis, exempli ſimul cauſſa, & quod ſuam quoque cædem depopoſciſſe cognoverat. Converſus hinc ad officia pietatis, jusjurandum neque ſanctius ſibi neque crebrius inſtituit, quam PER [2] AUGUSTUM. [3] Aviæ Liviæ divinos honores, & Circenſi pompa [4] currum elephantorum [5] Auguſtino ſimilem decernendum curavit. Parentibus [6] inferias publicas, & hoc amplius, patri [7] Circenſes annuos natali die: matri [8] carpentum, quod per Circum [9] duceretur: & cognomen Auguſtæ, ab avia [10] recuſatum. Ad [11] fratris memoriam per omnem occaſionem celebratam, [12] comœdiam quoque Græcam Neapolitano certamine docuit, ac de ſententia judicum [13] coronavit. Ne Marcum quidem [14] Antonium inhonoratum, ac ſine grata mentione tranſmiſit: teſtatus quondam per edictum, *Tanto impenſius petere ſe, ut natalem patris Druſi celebrarent, quod idem eſſet & avi ſui Antonii.* Tiberio marmoreum arcum juxta Pompeii theatrum, [15] decretum quidem olim à Senatu, verum omiſſum, peregit. Caii quoque,

& ſi acta omnia reſcidit, diem tamen necis, quamvis exordium principatus ſui, vetuit inter [16] feſtos referri.

NOTÆ.

1. *Conjuratorum*] Horum princeps (Chæreas, quem miror hîc a Suetonio non nominatum, ut Caligul. cap. 58. Joſephus narrat hunc mortem oppetiiſſe: Lupum vero qui Cæſoniam occiderat, de qua cap. 59. Calig. dejecto prorſus animo, utpote qui ſciret cum duceretur dolens ereptam ſibi togam: quod ridens ipſe Chæreas, ac mollitiem exprobrans, Lupos numquam algere dixit.

2. *Per Auguſtum*] Per genium Cæſaris jurabant, ut Calig. cap. 5 & 27. & per eos quos maxime diligebant. Vide & in Aug. ad cap. 60

3. *Avia Livia*] Quam Tiberius abſque honore ſepultam voluerat. Supra in Tiberio cap. 51. Ei Claudius omnia decrevit quæ Caligula ſorori Druſillæ. Calig. cap. 15.

4. *Currum elephantorum*] Quo inter pompæ fercula ejus imago ferretur inter divinas, de quo in Julio ad cap. 9. & 70. & Aug. cap. 43. & 4 . Hujus Auguſti currus effigies cernitur in veteri numiſmate cum quatuor junctis elephantis; unde conſtare poteſt non ideo elephantorum dictum, quod eburneis quibuſdam laminis opertus eſſet.

5. *Auguſtine*] Beroaldus & vulgari legunt *Auguſtee*. & Torrentii MSS. *Auguſtos* quod & poteſt; legere enim eſt, *marmor Tiberium, marmor Auguſtum* quod illorum temporibus inventum. In Plinio libro 36 cap. 7.

6. *Inferias*] Supra ſæpe, Calig. cap. 3. & 15.

7. *Circenſes*] Quid ſint, in Julio ad cap. 39.

8. *Carpentum*] Proprium matronis vehiculum, Calig. cap. 15.

9. *Duceretur*] Ejus ſcilicet imago; jam enim perierat vivente Caligula, Supra in Calig. cap. 23.

10. *Recuſatum*] De hoc in Auguſto ad cap. ultimum. Lipſius hoc refert ad ipſam Antoniam, & pro *avia* legit *a viva* auctoritate Dionis, qui libro 58 refert Antoniæ donatum cognomen hoc a Caligula. Sed de donato auctorem habet quidem unum, de recuſato nullum; ſed tantum conjectura id colligit, quod nempe ad mortem tædio & indignitate compulſa honorem illum ſprevisſet.

11. *Fratris*] Germanici.

12. *Comœdiam quoque Græcam*, &c.] Neapoli quippe Græco prorſus more vixiſſe Dio Caſſius auctor eſt. De certamine Neapolitano ad Aug. cap. 98 pro *docuit* vulgati legunt *dedit*; quod idem eſt; id enim ſignificat quoque verbum *docuit* apud Horatium de Arte:

Et qui prætextas, & qui docuere togatas.

13. *Coronavit*] Id eſt, coronam ipſe dedit hiſtrionibus, quamquam non deſint qui vocem activam pro paſſiva hîc poſitam contendant. *Coronavit* igitur, hoc eſt coronam retulit

14. *Antonium*] Quem ideo dicit avum ſuum maternum quia pater erat Antoniæ matris, ut Calig. cap. . &c.

15. *Decretum*] Tunc forte cum Pompeii theatrum reſtituit. Tib. cap. 47.

16. *Faſtos*] Alii *feſtos*, ut intelligantur libri Faſtorum de quibus in Julio ad c. 40. Quod idem fuerit: ii ſiquidem feſta & eorum cauſſas continebant, niſi ſi de diebus faſtis intelligeretur quibus nempe lege agi fas eſſet, quod *feſtis* contrarium eſt.

CAPUT XII

AC in ſemet augendo parcus atque civilis, prænomine *Imperatoris* abſtinuit, nimios honores recuſavit, ſponſalia filiæ, natalemque geniti nepotis ſilentio, ac tantum domeſtica religione, tranſegit. Neminem exſulum, niſi ex Senatus auctoritate, reſtituit: ut ſibi in curiam [1] Præfectum Prætorii, Tribunoſque militum ſecum inducere liceret, utque rata eſſent quæ [2] Procuratores ſui in [3] judicando ſtatuerent,

[4] precario exegit. Jus [5] nundinarum in privata prædia a Conſulibus petiit: cognitionibus magiſtratuum, ut unus e [6] conſiliariis frequenter interfuit. Eodem ſpectacula edentes, ſurgens & ipſe cum cætera turba, [7] voce ac manu veneratus eſt. Tribunis pleb. adeuntibus ſe pro tribunali excuſavit, quod propter [8] anguſtias non poſſet audire eos niſi ſtantes. Quare in brevi ſpatio tantum amoris favoriſque collegit, ut cum profectum eum Oſtiam periiſſe ex inſidiis nuntiatum eſſet, magna conſternatione populus, & militem quaſi proditorem, & Senatum quaſi parricidam, diris exſecrationibus inceſſere non ante deſtiterit, quam unus atque alter, & mox plures a magiſtratibus in Roſtra producti, ſalvum & appropinquare confirmarent.

NOTÆ.

1. *Præfectum Prætorii, &c.*] Huic enim quamvis tanta dignitate ornato curiam ingredi non licebat, cum nonniſi equeſtris ordinis eſſet cujus ſumma & culmen erat hæc dignitas, ut Galbæ cap. 14. quippe quæ alterum ab Imperatore gradum obtineret. Tiberius jam ante petierat idipſum quod Claudius hîc, auctor Tacitus Annal. 4.

2. *Procuratores ſuos*] Delegatis Conſularibus & Præſidibus qui in Provincias ab Imperatoribus mitti conſueverant, Supra in Auguſto ad cap. 36. & 47. Verum quia minores quaſdam in Provincias tantæ dignitatis viros mittere, vel negligebant vel dedignabantur, quandoque fiebat ut tota Provinciæ cura incumberet Procuratori Cæſaris, ſive Procuratori Fiſci, quem etiam rei privatæ aut rationalem vocabant Unde quamvis proprio munere non deberet niſi tributa, reditu've Principis colligere, aliaque curare quæ pertinerent ad Fiſcum, factum tamen eſt ut defectu Præſidis, ac rebus ita cogentibus, inter Provinciales jus diceret, quamvis duntaxat Eques, ac plerumque etiam libertus. Cum igitur juriſdictionem non haberet, rata non habebantur ejus acta, poterantque vocari ad Senatus diſquiſitionem; quod ut mutaretur, Claudius Senatum precatus eſt. Hujuſmodi Procuratorum frequens fit mentio apud Joſephum, & ex iis erat Pontius ille Pilatus a quo Chriſtus Dominus ad crucem traditus eſt.

3. *In judicando*] Nam in aliis rebus quas Imperatoris nomine gerebant, perinde rata habebantur ac ſi ab Imperatore ipſo geſta fuiſſent.

4. *Precario exegit*] Hoc eſt, precibus impetravit. Hujus vocis uſus non infrequens apud Auctores maxime Juriſconſultos, qui precarium illud eſſe dicunt, quod precibus petenti conceditur, utendum quamdiu is qui conceſſit, patitur.

5. *Jus nundinarum*] Nundinæ apud antiquiores Romanos erant feriæ nono quoque die recurrentes, quibus ruſtici Romam venirent ad mercatum legeſque accipiendas. Harum poſtea in oppidis etiam habendarum jus a Senatu impetratum, patet ex Plinio lib. 5. Epiſt. 4. *Solers vir prætorius a Senatu petiit ut ſibi inſtituere in agris ſuis nundinas liceret.* A poſterioribus Imperatoribus, ut ſuo tantum ipſorum beneficio certis in oppidis ſtatiſque temporibus celebrarentur mercatus (quæ vox idem etiam ſignificavit ac *nundinæ*) cum omnium vectigalium ac portoriorum immunitate Quæ magna ejuſmodi locorum utilitas.

6. *Conſiliariis*] Uno e Torrentii codicibus legitur *conſularibus*, mendoſe; ii enim ſunt de quibus Tib. cap. 33.

7. *Voce ac manu*] Acclamatione ac plauſu.

8. *Anguſtias*] Quod nempe tribunal non caperet plures, & certe civilitatis duntaxat cauſſa faciebat; ſtabant enim Principem alloquentes.

CAPUT XIII.

NEc tamen expers inſidiarum uſquequaque permanſit, ſed & a ſingulis, & per factionem, & denique civili bello infeſtatus eſt. E plebe homo nocte media juxta cubiculum ejus cum pugione deprehenſus eſt: reperti & equeſtris ordinis duo in publico cum [1] dolone ac [2] venatorio cultro præſtolantes, alter ut egreſſum theatro, alter ut ſacrificantem apud Martis ædem adoriretur. Conſpiraverant autem ad res novas [3] Gallus Aſinius & Statilius Corvinus, [4] Pollionis ac Meſſallæ oratorum nepotes, aſſumtis compluribus libertis ipſius atque ſervis. Bellum civile movit [5] Furius Camillus Scribonianus Dalmatiæ Legatus, verum intra quintum diem oppreſſus eſt, legionibus quæ ſacramentum [6] mutaverant, in pœnitentiam religione converſis, poſtquam denuntiato ad novum Imperatorem itinere, caſu quodam, [7] an divinitus, neque [8] aquila ornari, neque [9] ſigna convelli moverique potuerunt.

NOTÆ

1. *Dolone*] Servius enarrans hunc 7. Æneid. verſum,

Pila manu ſævoſque gerunt in bella dolones,

dicit dolonem eſſe flagellum intra cujus virgam latet pugio, a fallendo ſic dictum, quod ſpeciem tantam ligni præ ſe ferens ferro latente decipiat. Eodem ſenſu Juriſconſulti ad Legem *Si ex plagis, ff. ad Legem Aquiliam.* Varro dicit eſſe contum cum ferro breviſſimo.

2. *Cultro venatorio*] Non venabulo tantum, quod telum longius eſt; ſed & breviore quodam cultro utebantur.

3. *Gallus Aſinius*] Dio hunc dicit fratrem uterinum Druſi illius qui Tiberii filius erat, de quo in Tiberio plura; innuit & Tacitus 3. Annal. quippe Saloninus pater ejus duxit Agrippinam Druſi matrem, quam Tiberius paulo ante Auguſti juſſu dimiſerat, ut in Tib. ad cap. 7.

4. *Pollionis & Meſſallæ*] Hi fuerunt oratores Julii & Auguſti ætate celeberrimi

5. *Furius Camillus*] Huius meminit iterum libro ſequente cap. 35. & Torrentius eumdem fuiſſe autumat, qui auctore Tacito libro 2. Annal. Africæ ſub Tiberio Proconſul Furio nomini multos poſt annos militiæ decus reſtituit.

6. *Mutaverant*] Sacramentum enim Claudio prius dixerant.

7. *An divinitus*] Vulgati omnes legebant *ac divinitus*. Torrentius emendavit.

8. *Aquila ornari*] Plinius lib. 13. cap. 3. refert aquilas & ſigna alia pulverulenta feſtis diebus inungi ſolita.

9. *Signa convelli*] Quænam illa forent præter aquilam, in Julio notatum eſt ad cap. 62. Ea ferebantur impoſita haſtæ cujus pars inferior acuta defigebatur in terram eo loci ubi caſtra erant. Inde profecturi ſigna non avellebant, niſi captatis prius auguriis. Virgilius lib. 11. Æneid.

cum primum vellere ſigna
Annuerint ſuperi.

Si ergo manum avellentis non ſequerentur, malum omen illud erat quod contemptum multis exitio fuiſſe crediderunt.

CAPUT XIV.

A.U.C. DCCXCV. DCCXCIV. DCCC. DCCCVI.

CONSULATUS ſuper [1] priſtinum quatuor geſſit: ex quibus duos primos junctim: ſequentes per intervallum, quarto quemque anno, ſemeſtrem noviſſimum, bimeſtres cæteros, tertium autem, novo circa principem exemplo in locum demortui ſuffectus. Jus & Conſul & extra honorem [2] laborioſiſſime dixit, etiam ſuis ſuorumque [3] diebus ſolennibus, nonnumquam [4] feſtis quoque antiquitus, & religioſis. Nec

ſemper præſcripta legum ſecutus, duritiam lenitatemve multarum, [5] ex bono & æquo perinde ut afficeretur, moderatus eſt. Nam & iis qui apud [6] privatos judices [7] plus petendo [8] formula excidiſſent, [9] reſtituit actiones; & in majore fraude convictos, legitimam pœnam ſupergreſſus, [10] ad beſtias condemnavit.

NOTÆ.

1. *Priſtinum*] Quem cum Caligula geſſerat, Supra cap. 7. & Calig. cap. 15.

2. *Laborioſiſſime*] Exemplo Julii, ſupra cap. 43. & Aug. cap. 32.

3. *Diebus ſolennibus*] Quales erant ſponſalia illa de quibus ſupra cap. 12. & privata illa amicorum officia, de quibus in Auguſto cap. 53.

4. *Feſtis*] Loqui videtur de privatis quibuſdam feriis, quales multæ erant familiarum propriæ, ut Claudiæ, Æmiliæ, Juliæ, &c. teſte Macrobio lib. 1. Saturnalium cap. 16 *& ſi quas proprias ferias quæque familia ex uſu domeſticæ celebritatis obſervat.* Erant & ſingulorum, ut natalitia, funera, &c. Hinc Ovidius 1. Faſt. Germanicum alloquens ait,

Invenies illic & feſta domeſtica vobis.

5. *Ex æquo & bono*] Jam ſupra non nihil in Caligula ad cap. 14. Hîc adde pauca ex Ariſtotele libro 5. Ethic. ubi de Juſtitia & Jure fuſe diſputans, ait ἐπιεικὲς, quod Latine vertunt *bonum & æquum*, eſſe quidem jus, at non illud quod Lege continetur, ſed ejus emendationem: cum enim Lex in univerſum poſita ſit, multaque ſint de quibus in univerſum caveri non queat, Legem quidem oportet ſummam habere poteſtatem, Magiſtratum vero eorum habere poteſtatem de quibus exacte ſatis cavere non poſſunt Leges. Inde fit ut ſuprema Tribunalia non modo Juris præſcriptum ſæpe non ſequantur, ſed ne ſuorum quidem decretorum præjudicia, prægravante æqui bonique lance in perpendendis temporum, perſonarum, &c. circumſtantiis.

6. *Privatos judices*] Privatarum controverſiarum, & litium, quales Centumviri de quibus in Auguſto cap. 36. &c. vel Prætor urbanus de quo ibid ad cap 33.

7. *Plus petendo*] Qui petebat pluſquam ſibi deberetur, is debitum amittebat. Cicero pro Roſcio: *Si tu amplius nummo petiſti in judicio quam tibi debitum eſt, cauſſam perdidiſti.* Hinc jocus ille apud Plautum in Moſtellaria; cum enim creditor expreſſa ſumma dixiſſet, *nihilo plus peto*, reſpondet ille:

Velim quidem hercle ut uno nummo plus petas.

Quod nec ſemper obtinuerat ante, nec poſt obtinuit.

8. *Formula excidiſſent*] Formulæ nil erant aliud quam certæ ac ſolennes quædam verborum conceptiones in unaquaque litium materia (quales Formularium ſeu Stylum dicunt) ut, Formula actionum bonæ fidei, Formula poſtulandi dominii, intendendæ litis, &c. quarum multas retulit Sigonius libro de Judiciis. Secundum eas ſuum jus omnes perſequi neceſſario debebant, ut cauſſa caderet qui aliis quam Formulæ verbis quidpiam poſtularet aut defenderet. Unde apud Juriſconſultos hæ loquendi formulæ, *Qui cadit a ſyllaba, cadit a cauſſa. Formula cadere. & cauſſa cadere*, pro eodem quod Suetonius *Formula excidere* dixit. De quibus Quintilianus libro 7. *Eſt enim*, inquit, *certa ſervitus ad certa ſe verba aſtringendi* Et paulo poſt: *Nam eſt etiam periculoſiſſimum, cum ſi uno verbo ſit erratum, tota cauſſa cecidiſſe videamur.*

9. *Reſtituit actiones*] Hoc eſt, reſtituit illis jus perſequendæ cauſſæ quod amiſerant. Qua in re Legum duritiam moderabatur; Prætor enim plus petentes non reſtituebat in integrum, niſi vel minores eſſent annis viginti quinque, vel tam magna cauſſa juſti erroris interveniret, ut etiam conſtantiſſimus quiſque labi potuiſſet; quo caſu etiam majori ſuccurrebatur.

10. *Ad beſtias*] Vel pugnaturi vel laniandi objiciebantur, ut ſupra in Caligula ad cap. 27.

CAPUT XV.

IN cognoſcendo autem ac decernendo, mira varietate animi fuit, modo circumſpectus & ſagax, modo inconſultus ac præceps: nonnunquam frivolus amentique ſimilis. Cum [1] decurias [2] rerum actu expungeret, eum, qui diſſimulata vacatione quam beneficio [3] liberorum habebat, [4] reſponderat, ut cupidum judicandi dimiſit: [a] alium interpellatum ab adverſariis de propria lite, negantemque [5] cognitionis rem, ſed ordinarii juris eſſe, agere cauſſam confeſtim apud ſe coëgit, proprio negotio documentum daturum, quam æquus judex in alieno negotio futurus eſſet. Fœminam non agnoſcentem filium ſuum, dubia utrimque argumentorum fide, ad confeſſionem compulit indicto matrimonio juvenis. [6] Abſentibus ſecundum præſentes facillime dabat, nullo delectu, culpa ne quis an aliqua neceſſitate ceſſaſſet. Proclamante quodam, [7] præcidendas eſſe falſario manus, carnificem ſtatim acciri cum [8] machæra [9] menſaque lanionia flagitavit. [10] Peregrinitatis reum, orta inter advocatos levi contentione, togatumne an palliatum dicere cauſſam oporteret, quaſi æquitatem integram oſtentans, mutare habitum ſæpius, & prout [11] accuſaretur defenderetur ve, juſſit. De quodam etiam negotio ita [12] ex tabella pronuntiaſſe creditur, [13] SECUNDÙM EOS SE SENTIRE QUI VERA PROPOSUISSENT. Propter quæ uſque eo eviluit, ut paſſim ac propalam contemtui eſſet. Excuſans quidam teſtem e provincia ab eo vocatum, negavit præſto eſſe poſſe: diſſimulata [14] diu cauſſa, ac poſt longas demum interrogationes, *Mortuus eſt*, inquit, *Puteolis*. Alius gratias agens, quod [15] reum defendi pateretur, adjecit: *Et tamen fieri ſolet*. Illud quoque a majoribus natu audiebam, adeo cauſſidicos patientia ejus ſolitos abuti, ut deſcendentem e tribunali non ſolum voce revocarent, ſed & lacinia togæ retenta, interdum pede apprehenſo retinerent. Ac ne cui hæc mira ſint, litigatori Græculo vox in altercatione excidit; [b] καὶ σὺ γέρων εἶ, καὶ μωρός. Equitem quidem Romanum obſcœnitatis in fœminas reum, ſed falſo, & ab impotentibus inimicis conficto crimine, ſatis conſtat, cum [16] ſcorta meritoria citari adverſus ſe, & audiri pro teſtimonio videret, [17] graphium & libellos quos tenebat in manu, ita cum magna ſtultitiæ & ſævitiæ exprobratione jeciſſe in faciem ejus, ut genam non leviter perſtrinxerit.

INTERPRETATIO.

a *Alium* judicem *interpellatum ab adverſariis de propria lite, dicentemque negotium non eſſe juris extraordinarii, ſed ordinarii, compulit ut extemplo cauſſam ſuam craret ſeipſo* judice, *ad probandum propria lite quam æquus judex futurus eſſet in aliena lite.*

b *&* *tu ſenex es & fatuus.*

NOTÆ.

1. *Rerum actu*] Hoc eſt eo tempore quod judiciis exercendis attributum erat. Plinius Epiſt. 25. lib. 9. *Nunc me rerum actus modice, ſed tamen diſtringit: quo finito, aliquid earumdem Camœnarum in iſtum benigniſſimum ſinum effundent.* Supra & in Aug. cap. 32. &c.

2. *Decurias expungeret*] De Judicum decuriis in Auguſto ad cap. 29. & 32. &c. Expungere hîc eſt aliquorum in illis recognoſcendis nomina delere & cancellare, v. g. mortuorum aut quacumque de cauſſa impeditorum, aliorum ſervare. Quo verbo uſi ſunt præſertim in rationibus habendis & calculo. Unde expungere eſt, ut ait Torrentius, ordinare qui retinendi ſint qui ve non.

3. *Lib. rorum*] De jure trium liberorum & immunitatibus illi adjunctis, ſupra jam non nihil in Julio ad cap. 20. & Auguſto cap. 34. & 44. ac infra cap. 19. & 35. Harum una erat ut a judicandi onere & militia vacarent.

4. *Reſponderat*] In hac enim recognitione ſinguli ſuis nominibus appellati, ut Calig. cap. 16. reſpondere debebant, niſi immunes facti eſſent a judicando. Unde cum ille de quo hîc agitur, licet immunis, reſponderet, Claudius judicandi cupidine factum arbitratus eſt, & illum albo Judicum expunxit.

5. *Cognitionis rem, ſed ordinarii juris*] Ordinarii juris ea erant de quibus coram uſitato & legitimo judicum ordine ſecundum receptas litigandi formulas diſceptabatur, veluti cum impetrata a Prætore actionis formula, apud eos Judices quos ipſe dederat, agitabatur controverſia, ut in Julio ad cap. 11 notatum eſt. Extraordinarii vero juris ea erant de quibus ipſe Magiſtratus, Conſul v. g. vel Prætor, (aut poſt mutatam Rempublicam Princeps) alio Judice non dato cognoſcebant: quod & Tiberii exemplum confirmat, in Tiberio cap. 2. & infra cap. 35. &c. Quod in iis ferme negotiis fieri ſolebat quæ vel ad Rempublicam ſpectarent, vel ad exemplum traherentur. Unde quamquam cognitionis nomen generale ſit, ad eas tamen plerumque judicia referitur quæ extra ordinem fiunt, qualia ſunt ſupra modo dicta. Hujuſmodi cognitiones ſacræ appellantur a Juriſconſultis, eaſque ſi cuipiam Cæſar ipſe demandaret, is ſacer Cognitor dicebatur. De illis cognitionibus fuſe Juriſconſulti ff. *de extraordinariis cognitionibus* ubi varia etiam referuntur, de quibus Præſes Provinciæ, non dato Judice, coram ipſo cognoſcere debebat. Hujus igitur loci ſenſus eſt: Unus e Judicibus quorum decuriæ expungebantur, de propria lite interpellatus eſt ab adverſario coram Imperatore, ut ab Imperatore judicarentur: ſed cum ille Judex nollet reſpondere, & tueretur ſe hac exceptione quod ordinarii juris eſſet, non cognitionis ſeu extraordinarii juris, res illa de qua inter ſe judicem & adverſarium ſuum agebatur, hoc eſt quod ejus generis eſſet controverſia, ut a Judicibus ordinariis & privatis, non vero ab Imperatore cognoſcenda eſſet, Imperator voluit ut ipſe Judex ageret cauſſam ſuam, ſimul & illam judicaret, ut in propria lite judicanda documentum daret æquitatis juxta quam aliorum lites judicaturus eſſet. Quod quamquam durum videatur ut aliquis cauſſæ ſuæ judex, dicatur cauſſam agere apud ſe; non videtur tamen aliter cohærere poſſe totam hujus loci ſeriem. Nec aliter Torrentius hîc & clariſſ. Salmaſius *de modo uſurarum* explicarunt. *Interpellare* Budæus in Pandectas idem eſſe dicit ac *in judicium vocare*. Qui ſenſus hîc optime convenit.

6. *Abſentibus ſecundum præſentes*] Apud Juriſconſultos dare, ſecundum aliquem, idem eſt ac in ejus commodum judicare: qua loquendi formula intelligendum videtur judicium. Seneca de brevitate vitæ cap. 1. in fine: *Hic eſt exitus omnis judicii in quo lis ſecundum plures datur.* Cicero Verr. 4. 41. addit præpoſitionem *de abſente ſecundum præſentem judicare*. Cujus defectu Torrentius exiſtimat Suetonium hîc nove locutum.

7. *Præcidendas manus*] Martianus J. C. L. 1. ff. *ad legem Corneliam de falſis* hanc falſario pœnam ſtatuit: *Pœna falſi vel quaſi falſi deportatio eſt, & omnium bonorum publicatio; & ſi ſervus eorum quid admiſerit, ultimo ſupplicio affici jubetur.* Alexander Imperator Legi addidit ſimilem pœnam quam Claudius hîc decernit; Notarium enim falſi damnatum deportatione punivit inciſis digitorum nervis, ut numquam poſſet ſcribere. Falſarius is eſt qui vel falſum teſti-

monium profert, vel falſum Teſtamentum condit, &c. Sed maxime circa Teſtamenta falſi crimen admittebatur; unde Lex Cornelia quæ de illo cavit, dicta quoque eſt Teſtamentaria.

8. *Machara*] Gladius eſt ad ſcindendum ſimul & pungendum.

9. *Mensa lanionia*] Quali utuntur in diſſecandis carnibus laniones; & ad plectendos damnatos, carnifices.

10 *Peregrinitatis reum*] Ille reus eſt peregrinitatis, de quo diſceptatur an ſit civis Romanus, an peregrinus, cum tamen pro cive ſe gerat. Vox enim *reus* hic & apud Juriſconſultos accuſatum ſignificat, v. g. qui litem intendit, *actor*; qui defendit, *reus* dicitur.

11. *Accuſaretur*] Tunc enim contendentes civem Romanum non eſſe, toga induendum nolebat quæ Romanorum inſigne eſt: contra vero cum defenderetur, rogam ſumpturus pallium quod peregrinorum ac imprimis Græcorum eſt, exuebat.

12. *Ex tabella*] Qua ſententiam ſuam hac in cauſſa deſcripſerat. Simile quid in Auguſto ad cap. 39.

13. *Secundum*] Hoc capite num. 6.

14 *Puteolis*] Multi legunt *pu o licuit*: quod longe plus acuminis habere videtur; verba enim ſunt excuſanti abſentem, & hoc ipſo Claudium irridentis quod dicat putare ſe juſtam mortuis abſentiæ cauſſam eſſe.

15. *Reum*] Hoc eſt, accuſatum duntaxat, ut patet ex eo quod dicit falſo reum fuiſſe: quo ſenſu modo hoc eodem capite. Obſcœnitates illæ eædem eſſe videntur de quibus in Tiberio cap 44.

16 *Scorta meritoria*] Mercede conducta.

17. *Graphium*] Quo ad ſcribendum utebantur, & ad vulnera quo nonnumquam abutebantur, ut ſupra non ſemel, præſertim in Julio ad cap 82.

CAPUT XVI.

A. U.C. DCCC. DCCCI.

GESSIT & cenſuram [1] intermiſſam diu poſt Paullum Plancumque cenſores: ſed hanc quoque inæqualiter, varioque & animo & eventu. [2] Recognitione equitum juvenem probri plenum, ſed quem pater probatiſſimum ſibi affirmabat, ſine ignominia dimiſit, *habere* dicens *cenſorem ſuum*. Alium corruptelis adulteriiſque famoſum, nihil amplius quam monuit *ut aut parcius ætatulæ indulgeret, aut certe cautius*. Addiditque, *Quare enim ego ſcio, quam amicam habeat?* Et cum orantibus familiaribus demſiſſet cuidam appoſitam [3] notam, [4] *Litura tamen*, inquit, *exſtet*. Splendidum virum, Græciæque Provinciæ Principem verum Latini ſermonis [5] ignarum, non modo [6] albo Judicum eraſit, ſed etiam in peregrinitatem redegit. Nec quemquam niſi ſua voce, utcunque quis poſſet, ac ſine patrono, rationem vitæ paſſus eſt reddere. Notavitque multos, & quoſdam inopinantes, & ex cauſſa novi generis, quod ſe inſcio ac ſine [7] commeatu Italia exceſſiſſent: quemdam vero & quod [8] comes Regis in Provincia fuiſſet, referens, majorum temporibus, [9] Rabirio Poſtumo, Ptolemæum Alexandriam, crediti ſervandi cauſſa, ſecuto, majeſtatis crimen apud Judices motum. Plures notare conatus, magna inquiſitorum negligentia, ſed ſuo majore dedecore, innoxios fere reperit, quibuſcunque [10] cœlibatum aut orbitatem, aut egeſtatem objiceret, maritos, patres opulentos ſe probantibus: eo quidem, qui [11] ſibimet vim ferro intuliſſe arguebatur, illæſum corpus veſte depoſita oſtentante. Fuerunt & illa in cenſura ejus notabilia, quod eſſedum argenteum ſumtuoſe fabricatum ac venale ad [12] Sigillaria, redimi

redimi concidique coram imperavit: quodque uno die xx. edicta propoſuit: inter quæ duo, quorum altero admonebat, *ut uberi vinearum proventu bene* [13] *dolia picarentur*: altero, *nihil æque facere ad viperæ morſum quam* [14] *taxi arboris ſuccum.*

NOTÆ.

1. *Intermiſſam diu*] Ab anno circiter 731. ad annum 800. de quo Plinius lib. 10. cap. 2. Vide Aug. cap. 27 & 37.

2. *Recognitione*] Quæ factæ fuerant Equitum recognitiones, hæ caruerunt cenſuræ nomine, ut jam inde a Julio cap. 41. & in Auguſto cap. 38. 39. 40. paſſim obſervate eſt.

3. *Notam*] Cenſoriam ſcilicet; cum enim in mores inquirere Cenſorum munus eſſet, ut ſupra in Julio ad cap. 41. illis inurebatur infamia quos notarant.

4. *Litura tamen exſtet*] Torrentio placet *exſtat*. ut ſit ſenſus: Notæ quidem cenſoriæ gratiam ei fieri, ſed turpitudinem tanquam facti veſtigium, quod deleri nequeat, permanere. Hic autem lituram exſtare idem eſſe videtur ac remanere teſtimonium aliquod ſui de illo judicii, quale v. g. Appii Cenſoris quondam fuerat, qui cum notandum Curionem arbitraretur, amiciſque ejus notam condonaret, ſuam tamen de eo ſententiam aperuit in Senatu, ut narrat Dio lib. 40. Quo facto infamia quidem non inurebatur, veſtigium tamen & quaſi notæ litura permanebat.

5. *Ignarum*] Tiberius voluerat ut Latino ſermone omnes uterentur. In Tiberio ad cap. 71.

6. *Judicum albo*] In Tiberio ad cap. 51.

7. *Commeatu*] Hoc eſt diſcedendi venia, Supra in Tib. ad c. 10. 12. 72. &c. Tiberius noluerat Magiſtratus deſtinatos abeſſe, ut nec Senatores eorumve liberos Julius in Jul. c. 42. De quo etiam Livius lib. 6. decad. 4. Ubi dicit Senatori Magiſtratuive non licuiſſe longius ab urbe abire quam unde uno die redire poſſent. Quod tamen poſtea non obtinuit: quædam enim Provinciæ exceptæ ſunt, ut Sicilia Narbonenſiſque Gallia, in quas auctore Tacito lib. 12. Senatoribus ire licebat, non petita Principis venia. Unde etiam videtur novi generis cauſſam hic dicere quod forſan illuc iviſſent, quo principe inconſulto ire potuerant.

8. *Comes*] Quaſi Romano cive indignum fuiſſet regum comites aut aſſeclas fieri. De comitibus ſupra Tiber. ad cap. 46. lege Cornelia majeſtatis, aquæ & ignis interdictio pœna erat civi Romano, qui apud regem externum verſatus eſſet.

9. *Rabirio Poſtumo*] Hic Ptolemæo Alexandria pulſo ut in Jul. ad cap. 11. notatum eſt, grandem pecuniam crediderat, cujus recuperandæ cauſſa regem convenit, a quo factus diſpenſator veſtitum mutare coactus erat. Hinc accuſatus eſt imminutæ P. R. majeſtatis quod civem Romanum peregrino habitu veſtiri nefas eſſet, & defenſus a Cicerone, qui oratione in Piſonem idem ferme exprobrat Gabinio.

10. *Cœlibatum*] Hic enim vitio dabatur præſertim a quo tempore Auguſtus leges de maritandis ordinibus tulerat in Auguſt. cap. 34. Hujus loci ſenſus eſt eos omnes quos accuſabat cœlibatus aut orbitatis aut paupertatis probaſſe ſe eſſe matrimonio junctos, liberos habere, & divites eſſe; quod magnæ in accuſando ſocordiæ eſt.

11. *Sibimet vim ferro intuliſſe*] Torrentius in uno *ſibi metu vim ferre*; is omnimodo puniendus eſt, inquit lex 3. ff *de bonis eorum qui ante ſententiam ſibi mortem conſciverunt*. &c. *qui enim ſibi non pepercit multo minus alii parcet.* Ibi variæ ſuper hac re legum ſanctiones afferuntur.

12. *Sigillaria*] Vicus erat, de quo ſupra ad cap. 5.

13. *Dolia picarentur*] Quod unum eſt ex iis quæ in Claudio ridicula fuiſſe dixi, quid enim opus ut edicto publico privati moneantur de rebus domeſticis curandis. Non dolia tantum linebantur pice & reſina, ſed & ipſum vinum iiſdem condiebatur, ut ex Columella & Plinio paſſim conſtat.

14. *Taxi arboris ſuccum*] Ridicule adhuc magis, hæc enim arbor & nullo ſucco eſt, & maxime venenata ex Plinio lib. 16. cap. 10. ubi poſt multa ait *ſuntque qui dicant & taxica hinc appellata, venena*

quæ nunc toxica dicimus. Meminit & Theophraſtus lib. 5. hiſt. Plant, cap. 6. & lib. 5. cap. 8. & alibi ſæpe.

CAPUT XVII.

EXPEDITIONEM unam omnino ſuſcepit, eamque modicam. Cum decretis ſibi à ſenatu [1] ornamentis triumphalibus leviorem majeſtati principali titulum arbitraretur, velletque juſti triumphi decus, unde acquireret, Britanniam potiſſimum elegit: neque [2] tentatam ulli poſt divum Julium, & tunc tumultuantem ob non redditos transfugas. Huc cum ab Oſtia navigaret, vehementi [3] Circio bis pæne demerſus eſt, prope [4] Liguriam, juxtaque [5] Stœchadas inſulas. Quare à Maſſilia [6] Geſſoriacum uſque pedeſtri itinere confecto, inde tranſmiſit: ac ſine ullo prælio aut ſanguine intra pauciſſimos dies parte inſulæ in deditionem recepta, ſexto quam profectus erat menſe Romam rediit, triumphavitque maximo apparatu. Ad cujus ſpectaculum commeare in urbem non ſolum [7] præſidibus provinciarum permiſit, verum etiam exſulibus quibuſdam; atque inter hoſtilia ſpolia, navalem coronam [8] faſtigio Palatinæ domus juxta [9] civicam fixit, trajecti & quaſi domiti Oceani inſigne. Currum ejus Meſſalina uxor carpento ſecuta eſt. Secuti & triumphalia ornamenta eodem bello adepti, ſed cæteri pedibus & in [10] prætexta: Craſſus [11] Frugi equo phalerato, & in veſte [12] palmata, quod eum honorem iteraverat.

A. U. C. DCCXCVII

NOTÆ.

1. *Ornamentis triumphalibus*] Supra in Aug. ad cap. 38.

2. *Tentatam ulli*] Auguſtus quidem ejus intrandæ conſilium inierat, ſed ex Gallia propter Dalmatiæ tumultum revocatus deſtitit quo tempore Horatius lib. 1. Ode 35. Fortunam precabatur ut illum hac expeditione ſervaret.

Serves iturum Cæſarem in ultimos orbis Britannos. &c. & Ode 5. lib. 3.

3. *Circio*] Circius ventus eſt Galliæ Narbonenſi infeſtiſſimus cujus meminit & Gellius lib 2. c. 22. & Seneca lib 5. natural. quæſt ubi & templum huic vento ab Auguſto votum & erectum refert Plinius quoque lib. 2. cap. 47.

4. *Liguriam*] In eo mari quod hodie *riviere de Gennes.*

5. *Stœchadas*] Tres ſunt inſulæ non longe a Maſſilia, quas hodie *les Iſles d'Hieres* ſecundum pleroſque.

6. *Geſſoriacum*] Plures exiſtimant eſſe hodie Bononiam maritimam in Picardiæ civitatem. Turnebus tamen variis conjecturis lib. 8. cap. 21. contendit vicum illum eſſe qui hodie *Sosaci* prope Audomari fanum hoc eſt *ſaint Omer*; & quia locus ille remotior eſſe a mari videbatur quam ut Claudius inde in Britanniam tranſmiſiſſe dici poſſet, non levibus conjecturis probat plagam illam æquore olim inundatam fuiſſe ac recedentibus aquis, terræ accreviſſe, quod nempe locus ille hodieque ab incolis dicatur *Portus Soiaci*, quod tota regionis facies etiam in ſicco præ ſe ferat ſinus imaginem, ac denique quod ab aratoribus terram vertentibus, ibi exaratæ quondam anchoræ fuerint. Quod certe probabilius videtur quam quæ laudatur à Schildio Screverii conjectura dicentis *Geſſoriacum* eſſe quaſi *Caſarictium*, unde concludit portum Ictium, qui hodie *Calais*, ut cenſent vulgo. eumdem eſſe cum Geſſoriaco. Certè Turnebus

magis accedit ad ſimilitudinem nominis, cum e *Geſſoriaco Soiacs* factum dicit.

7. *Præſidibus provinciarum*] Iis non licebat e provincia egredi non expectato ſucceſſore. Jam ſupra in Jul. ad cap. 8. notatum.

8. *Faſtigio*] Quid ſit faſtigium domus dictum eſt in Jul. ad cap 81. Navalem coronam hîc appellat quam alii roſtratam. Erat aurea ſpeciem roſtrorum referens, iis dari ſolita qui primi naves hoſtium inſiliiſſent ut de murali, Caſtrenſi, &c. dictum eſt. In Aug. ad cap. 25.

9. *Juxta Civicam*] De qua in Jul. ad cap. 2. appendebatur ad fores Imperatorum. In Tib. ad cap. 26.

10. *Prætexta*] Hæc & puerorum veſtis & magiſtratuum. In Jul. ad cap. 1. Nota porro magni & prope divini honoris fuiſſe ſi quæ matrona carpento veheretur feſtis illis & ludorum Circenſium ſolennibus diebus, ut de Claudii matre ſupra cap. 11.

11. *Craſſus frugi*] Hoc etiam cognomen Piſonum fuit, & meminit Cicero in Tuſculanis.

12. *Palmata*] Tunica fuit cui palmæ ex aliqua materia intextæ, vel pictæ. Patet etiam ex loco Livii ſupra in Aug. ad cap. 38.

CAPUT XVIII.

URbis annonæque curam ſolicitiſſime ſemper egit. Cum [1] Æmiliana pertinacius arderent, in [2] diribitorio duabus noctibus manſit: ac deficiente militum ac [3] familiarum turba, auxilio plebem per magiſtratus ex omnibus vicis convocavit: ac poſitis ante ſe cum pecunia [4] fiſcis, ad ſubveniendum hortatus eſt, [5] repræſentaturus pro opera dignam cuique mercedem. [6] Arctiore autem annona ob aſſiduas ſterilitates, detentus quondam medio Foro à turba, * conuitiiſque ac ſimul fragminibus panis ita [7] inſtratus, ut ægre nec niſi [8] poſtico evadere in Palatium valuerit: nihil non excogitavit ad invehendos etiam in tempore hiberno commeatus.

NOTÆ.

1. *Æmiliana*] Hæc erant ædificia extra urbis portas, ut ex Varronis lib. 3. de re ruſt. cap. 2. colligere eſt; *Nam quod extra urbem eſt ædificium nihilo magis ideo eſt Villa quam eorum ædificia qui habitant extra Portam Flumentanam, aut in Æmilianis.*

2. *Diribitorio*] Vox iſta variè exercuit Interpretes. Sabellicus legit *derivatorio*, & exiſtimat idem fuiſſe quod Caſtellum, ædificium nempe in aquæductibus, unde aquæ in varias Urbis partes derivabantur, qualia multa extruxit Auguſti gener. Agrippa ut patet ex cap 42 in Aug. Cujus & opus illud fuiſſe cenſuit. Cui opinioni lubens acceſſerim ſi adſtipulentur Codices. Torrentius *diribitorium* retinet, & e uſdem Agrippæ imperfectum opus fuiſſe colligit ex Dionis lib. 55. ab eo inſtitutum in regione Circi Flaminii non procul a ſeptis ut diribitores illuc ſe reciperent, Miniſtri nempe illi qui Romanis ad ſuffragia euntibus tabellas diribebant, hoc eſt, diſtribuebant. De quibus in Jul. ad cap. 80. & Cicero Oratione poſt reditum, num. 27. Torrentii ſententiam firmaverit & Plinii locus lib. 16. cap. 40. ubi & diribitorii meminit, & Agrippæ opus fuiſſe innuit.

3. *Familiarum*] Gladiatorum ſcilicet. De quibus in Jul ad cap 10. &c. pro *Magiſtratus* alii legunt *Magiſtros* ſcilicet vicorum. De quibus Aug. cap. 30.

4. *Fiſcis*] Fiſcus crumena eſt ſeu marſupium quoddam ſed grandius. De quo in Aug ad cap. 15.

5. *Repræſentaturus*] In præſentia & ſine dilatione daturus jam. Supra in Cal. cap. 16. Aug. cap. 101. &c.

6. *Arctiore annona*] Hujus meminere & Tacitus 12. annal, & Joſephus lib. 20.

diæ aquæ gelidos & uberes fontes, quorum alteri Cæruleo, alteri Curtio & [6] Albudino nomen eſt, ſimulque rivum [7] Anienis novi lapideo opere in urbem perduxit, diviſitque in plurimos & ornatiſſimos lacus. Fucinum aggreſſus eſt, non minus compendii ſpe quam gloriæ, cum quidam privato ſumtu emiſſuros ſe repromitterent, ſi ſibi ſiccati agri concederentur. Per tria autem paſſuum millia, partim effoſo [8] monte, partim exciſo, canalem abſolvit ægre, & poſt undecim annos: quamvis continuis triginta hominum millibus ſine intermiſſione operantibus. Portum Oſtiæ extruxit, circumducto dextra ſiniſtraque brachio, & ad introitum profundo jam [9] ſolo mole objecta: quam quo ſtabilius fundaret, navem [10] ante demerſit, qua magnus [11] obeliſcus ex Ægypto fuerat advectus, congeſtiſque pilis ſuperpoſuit altiſſimam turrim in exemplum Alexandrini [12] Phari, ut ad nocturnos ignes curſum navigia dirigerent. Congiaria [13] populo ſæpius diſtribuit.

N O T Æ.

1. *A Cajo inchoatum*] Caligula ſcilicet. Supra in Calig. cap. 21.

2. *Emiſſarum Fucini lacus*] In Jul. ad cap. 44. Portum Oſtienſem poſtea inſtauravit Trajanus Hujus operis magnificentia multis Auctorum & Inſcriptionum ac Numiſmatum teſtimoniis celebratur, quippe huc appellebant undique reges, principes, legati, mercatores. &c. Opus hoc pictum expreſſit Petrus Ligorius, & inter ſplendida Urbis antiquæ opera retulit Jacobus Laurus.

3. *Marſis*] Populi in Latio vicini Fucino, unde etiam nomen hodiernum habet *Lago Marſo*.

4. *Alterum a D. Julio*] Portus Oſtienſis non meminit in Julio, ſicut nec Fucini lacus in Auguſto.

5. *Claudia aqua*, &c.] Hujus Caſtellum fuit ad Portam Næviam & Labicanam quæ hodie *Porta maggiore*, ubi viſuntur adhuc Inſcriptiones teſtantes hoc opus a Claudio factum & fontes illos Anieni junctos, quod & Plinius lib. 36. cap. 15 & Frontinus lib. 1 de Aquæductibus. Inſcriptionem vide in calce operis.

6. *Albudino*] Hujus non meminit Plinius loco citato, unde Torrentius exiſtimat eum fem eſſe cum Curtio. Frontinus loco citato diverſos fontes ſed eodem canali junctos refert. Fuerunt pluresaquæ hujuſmodi in urbe immenſis ſumptibus derivatæ & ab eis qui derivarant appellatæ Martia, Julia, Claudia, Antoniniana, &c.

7. *Anienis novi*] Beroaldus legebat *novo lapideo*. Frontinus ibidem de aqua Claudia loquens, *Altera, quoniam duo Anienis aquæ in urbem fluere cœperant, ut facilius appellationibus dignoſcerentur, Anio novus appellari cœpit: & quod illas omnes præceſſerat prior Anio, cognomen ei veteris eſt adjectum.* Lacus erant aquarum in publico receptacula e quibus petere omnibus fas eſſet

8. *Effoſſo monte partim exciſo*] Qua partim e terra partim e ſilicibus, ut notat Plinius, ubi opus hoc tantis laudibus effert ut *neque concipi animo, niſi ab iis qui videre, neque humano ſermone enarrari* poſſe contendat.

9. *Solo*] Sabellicus & Caſaubonus cenſent legendum *ſalo*. Utrumque poteſt.

10. *Navem*] *Qua nave nil admirabilius viſum in mari certum eſt*. ut ait Plinius lib. 16. cap 40. ubi hanc deſcribit & eadem narrat quæ Suetonius

11 *Obeliſcus*] Auctore Amniano lapis eſt in figuram metæ ſenſim ad proceritatem conſurgens excelſam & in radium gracileſcens ſpecie quadrata in verticem productus anguſtum manu lævigatus artificis ſermonum innumeras notas continet, quæ Hieroglificæ appellantur, &c. Hujuſmodi opera Soli ſacrata dicit Plinius lib. 36. cap 8. cujus radiorum argumentum in effigie eſt. De his plura idem Plinius ibid & capit. 9. Ex Ægypto in urbem invehebantur. Hunc

in Vaticano Circo poſitum narrat ibid. Plinius, & Sixtus V. Pontifex Maximus ingenti poſtea ſumptu medio in foro collocavit in Dei gloriam & ſanctiſſimæ Crucis exaltationem.

12. *Phari*] In Tib. ad cap. 74.

13. *Congiaria*] In Jul. ad cap. 27. &c.

CAPUT XXI.

SPECTACULA quoque complura magnificaque edidit, non uſitata modo, ac ſolitis locis, ſed & commentitia, & ex antiquitate repetita, & ubi præterea nemo ante eum. Ludos dedicationis [1] Pompeïani theatri quod ambuſtum reſtituerat, e [2] tribunali poſito in [3] orcheſtra [4] commiſit, cum prius apud [5] ſuperiores ædes ſupplicaſſet, perque mediam [6] caveam [7] ſedentibus ac ſilentibus cunctis deſcendiſſet. A. U. C. DCCC. Fecit & [8] ſæculares, quaſi anticipatos [9] ab Auguſto, nec legitimo tempori reſervatos: quamvis ipſe in hiſtoriis ſuis prodat, *intermiſſos eos Auguſtum multo poſt. diligentiſſime annorum ratione ſubducta, in ordinem redegiſſe.* Quare vox præconis irriſa eſt, invitantis more ſolenni ad ludos, *quos nec ſpectaſſet quiſquam,* [10] *nec ſpectaturus eſſet*: cum ſupereſſent adhuc qui ſpectaverant, & [11] quidam hiſtrionum producti olim, tunc quoque producerentur. Circenſes frequenter etiam in [12] Vaticano commiſit, nonnumquam interjecta per [13] quinos miſſus venatione. Circo vero maximo marmoreis [14] carceribus, auratiſque [15] metis, quæ utraque & [16] tophina ac lignea antea fuerant, exculto, [17] propria Senatoribus conſtituit loca, promiſcue ſpectare ſolitis. Ac ſuper quadrigarum certamina, [18] Trojæ luſum exhibuit, & [19] Africanas conficiente turma equitum prætorianorum, ducibus Tribunis, ipſoque [20] præfecto: præterea [21] Theſſalos equites, [22] qui feros tauros per ſpatia Circi agunt, inſiliuntque defeſſos, & ad terram cornibus detrahunt. Gladiatoria munera [23] plurifariam ac multiplicia exhibuit. [24] Anniverſarium in caſtris prætorianis, ſine venatione [25] apparatuque, [26] juſtum atque legitimum in [27] Septis, ibidem extraordinarium & breve, dierumque paucorum, quodque appellare cœpit [28] *Sportulam*: quia primum daturus edixerat, *velut ad* [29] *ſubitam condictamque cœnulam invitare ſe populum.* Nec ullo ſpectaculi genere [30] communior aut remiſſior erat, adeo ut oblatos victoribus [31] aureos prolata [32] ſiniſtra pariter cum vulgo, voce digitiſque numeraret: ac ſæpe hortando rogandoque ad hilaritatem homines provocaret, [33] *dominos* identidem appellans, immiſtis interdum frigidis & [34] accerſitis jocis: Qualis eſt, cum [35] Palumbum poſtulantibus, *daturum* ſe promiſit, *ſi captus eſſet.* Illud quoque plane quantumvis ſalubriter & in tempore, cum [36] eſſedario, pro quo quatuor filii deprecabantur, magno omnium favore indulſiſſet [37] rudem, [38] tabulam illico miſit, admonens populum, *quantopere liberos ſuſcipere deberet, quos videret & gladiatori præſidio gratiæque eſſe.* Edidit & in Martio campo expugnationem direptionemque oppidi ad imaginem bellicam, & deditionem Britanniæ regum, præseditque [39]

Paludatus. Quin & emiſſurus Fucinum lacum, [40] naumachiam ante commiſit. Sed cum proclamantibus naumachiariis, *Ave Imperator, morituri te ſalutant*, reſpondiſſet, [41] *Avete vos*: neque poſt hanc vocem, [42] quaſi venia data, quiſquam dimicare vellet, diu cunctatus, an omnes igni ferroque abſumeret, tandem e ſede ſua proſiluit: ac per ambitum lacus, non ſine [43] fœda vacillatione, diſcurrens, partim minando, partim adhortando ad pugnam compulit. Hoc ſpectaculo claſſis [44] Sicula & Rhodia concurrerunt, [45] duodenarum triremium ſingulæ, exciente buccina [46] Tritone argenteo, qui e medio lacu [47] per machinam emerſerat.

NOTÆ.

1. *Pompeïani Theatri*] In Auguſt. ad c. 31. Sæpe in centum colligere eſt ex Tiber. cap. 41. & Calig. 21.

2. *Tribunali poſito*] Poſteriorem vocem omiſere Beroald. & Sabell. & Torrentius in duobus Manuſcriptis non exſtare teſtatur.

3. *Orcheſtra*] Quid ſit in Jul ad cap. 39. & Tiber. 66.

4. *Commiſit*] Hoc eſt, ſignum dedit incipiendi. Vide infra in Ner. ad cap. 22.

5. *Superiores ædes*] Torrentius legit *ſedes*, refutato Beroaldo, qui neſcio quas ædes non procul a theatro in ſuperiore parte urbis aſtruebat: ſed melius videtur intelligi debere de æde Veneris, quam theatro illi ſuperpoſitam probat Lipſius Elect. lib. 1. c. 31. Tertulliani auctoritate motus, hic enim theatrorum laſciviam inſectatus non mirum eſſe dicit quod Pompeius Veneris ædem theatro ſuo ſuperpoſuerit.

6. *Caveam*] In Aug. ad cap. 44.

7. *Sedentibus ac ſilentibus*] Quod ideo notavit quia inſolitum: nam advenienti Principi aſſurgebant, & voce plauſuque gratulabantur. Martial. Lib. 6. Epig. 34.

Quoque ſonant pleno voceſque manuſque theatro
Cum ſubiti populus Cæſaris ora videt.

8. *Sæculares*] Anno ab U.C. 800. teſte Tacito Annal 11. quarto & ſexageſimo poſtquam Auguſtus ediderat.

9. *Ab Auguſto*] Sup. in Aug ad cap. 31. & infra in Domit ad cap 4.

10. *Spectaturus eſſet*] Verba ſunt præconis invitantis ad ludos viſendos, & falſa ſiquidem annis minus 45. poſt iterum editi ſunt à Domitiano.

11. *Quidam Hiſtrionum*] Stephanio ille de quo Aug. cap 45. His quoque Claudi ludis productus eſt, ut docet Plinius lib. 7. cap. 48. & diu adhuc poſtea vixiſſe

12. *Vaticano*] Collis fuit prope triumphalem portam qua in regione eſt hodie Templum D. Petri.

13. *Quinos miſſus*] Miſſus dicebantur quoties equi bigæ vel quadrigæ ſeſe in curſum effundebant ad metas circumeundas; quod unius diei ſpatio primùm quinquies & vicies, poſtea quater tantum & vicies fieri ſolenne fuit in Circenſibus. Singulis miſſibus quatuor currus emittebantur. Qua de re Servius ad 3. Georgic. verſ. 18.

Centum quadrijugos agitabo ad flumina currus.

14. *Carceribus*] Carceres ſunt repagula unde currus prorumpebant dato a Magiſtratu aut ab Imperatore ſigno, ac recluſis derepente & eleganti artificio portis Virg. 1. Georg. verſ. penult.

Ut cum carceribus ſeſe effudere quadrigæ.

15. *Metis*] Metarum figura propemodum eadem erat quæ Pyramidis a lato incipiens in altum faſtigiatæ per modum inverſi turbinis, aut fœni acervorum, quos ideo Columella metas quoque appellat. Lib. 2. cap. 19.

16. *Tophina*] Tophus eſt genus lapidis aſperi & friabilis, qui & parvi ponderis eſt & facile abit in arenam Livius lib. 8 decadis 1. refert ſtatutos primum carceres in Circo, ab anno U. C. 325. ſed ex qua materia fuerint, non expreſſit.

17. *Propria Senatoribus loca*] Ea ab Auguſto jam ſecreta conſtat ex cap. 44. in ejus vita, ſed in amphitheatro tantum videntur aſſignata, ut ex cap. 45. ibidem colligere eſt, non in Circo, quod fecit Claudius; ſaltem juxta Suetonii hiſtoriam, Dio-

ni quippe non omnino convenit.

18. *Troja*] In Jul. ad cap. 39. De hoc ludrico ut & de quadrigis.

19. *Africanas*] Pantheras. Cal. ad cap. 23.

20. *Præfecto*] Prætorianorum. Supra ad cap. 12.

21. *Theſſalos equites*] Plinius lib. 8. c. 45. refert Theſſalorum inventum fuiſſe tauros necare cornu intorta cervice, vel potius ut emendant qui errorem ſubeſſe credunt, *cornu intorte reſtibus* aut *retibus* : Hujus enim venationis taurorum peritiſſimi Theſſali illis adequitabant, & injecto in cornua vinculo magna vi proſternebant. Cujuſmodi ſpectaculum a Julio Cæſare primo editum ait ibidem Plinius.

22. *Feros*] An ſylveſtres, quales dicimus *ſauvages* ? an vero indomitos & minaces ? non definit. De vulgaribus tamen tauris loqui videtur Plinius toto illo capite.

23. *Multifariam*] Pluribus in locis, ut in Aug. ad cap. 100.

24. *Anniverſarium*] Singulis annis edendum, propter receptum eo loci Imperium. Supra cap. 10.

25. *Apparatu*] Supra in Jul. cap. 10 &c.

26. *Juſtum ac legitimum*] Juſtum munus intelligit quod fit cum apparatu ordinario & venationi jungitur. Legitimum verò quod fit tempore & loco ſolito.

27. *Septis*] Septa ſive ovile in Campo Martio. Supra in Aug. ad cap. 43. & Tib. 17. &c.

28. *Sportulam*] Vide in Aug. ad cap. 74.

29. *Subitam condictamque*] Vide in Tiber. ad cap. 42.

30. *Communior*] Hoc eſt, magis familiaris & comis, unde alii legendum conſent *comior*, quod idem eſſe videtur apud Terentium Heautontim act. 5. ſc. 1. verſ. 39.

Quemquam animo tam communi eſſe
aut leni putas
Qui ſe vidente. &c.

31. *Aureos*] De his infra in Oth. ad cap. 4 morem illum innuit quo populus aurum victoribus dari depoſcebat. Juvenal. Satyr. 7. verſ. ult.

Accipe victori populus quod poſtulat aurum.

Martial. lib. 10. Epig. 74. & pro ipſis equis poſtea petitum teſtis eſt Capitolinus in Vero *volucri equo Praſino mortuo ſepulchrum in Vaticano fecit. In hujus equi gratiam primum cœperunt equis aures vel bravia poſtulari.*

32. *Siniſtra*] Videtur innuere priſcum illum morem numerandi per digitos, cujus hæc inter alias lex erat, ut quicumque numeri infra centum ſiniſtra manu indicarentur, dextra verò qui ſupra centum. Unde Juvenal. Satyr. 10. verſ. 249. de longæva Neſtoris vita

Qui tot per ſecula vitam
Diſtulit atque ſuos jam dextra computat
annos.

33. *Domnos*] Hac appellatione ſalutabant obvios quorum nomina non ſuccurrebant.

34. *Ac oſitis*] Minime appoſitis ad rem ſed à longe petitis.

35. *Palumbum*] Gladiatoris nomen eſt, ut Columbus, &c. De quo Calig. cap. 35.

36. *Eſſedarium.*] Calig. ad cap. 35.

37. *Rudem indulſit*] Hoc eſt, a pugnandi onere in perpetuum liberavit, rude donata quæ bene meritorum præmium erat. Unde Horatius lib. 1. Epiſt. 1.

Spectatum ſatis & donatum jam rude. quæris
Mæcenas iterum antiquo me includere Circo.

Hinc Rudiarii dicti in Tib. cap. 7. quid hoc a miſſione differat in Aug. ad c. 45. Quid ſit rudis in Calig. ad cap. 32. num. 8.

34. *Tabulam miſit*] Refert Dio Claudium præconibus raro uſum, ſed tabulis inſcripta omnia divulgaſſe benigne & comiter poſtulata præbentem. Vide in Aug. ad cap. 42.

39. *Paludatus*] Caſaubonus in Liſlæi codice legit *paludamentatus*, paludamentum bellicum erat Imperatoris veſtimentum. Supra in Jul. cap. 64 & Aug. 10.

40. *Naumachiam*] Navalem pugnam. Supra ſæpe hanc fuiſſe egregiam inter omnes quæ præceſſerant ex eo colligere eſt, quod Domitiani Naumachiæ illam componat Martialis, ut hujus in majus extollat Epig. 28. lib Spect.

Fucinus & pigri taceantur ſtagna Neronis
Hanc norint unam ſecula naumachiam.

41. *Aveto vos*] Schildius in Salmaſiano codice legit *aut non* quod cum referretur ad *morituri*

morituri. hinc videretur præbita naumachiariis facilior occaſio in ſuam gratiam reſponſum hoc explicandi

41. *Quaſi data venia*] Vel quod eos non morituros indicaſſet, vel ſaltem quod avere juſſiſſet; unde factam ſibi pugnandi veniam interpretabantur, cum pugnari non poſſet ſine multorum interitu.

43. *Fœda*] Hoc eſt tremula, & qualis eſt ſenis infirmiſſim. Quo ſenſu Juvenalis Sat. 6. de illo: (*ſu aſit*

Ille ſenis tremulumque caput deſcendere
In cœlum, & longam manantia labra
ſalivam.

Qua vacillatione obſcœnum forte quid ineſſat, ut ex cap. 30. infra colligere eſt.

44. *Sicula claſſis & Rhodia*] Non quaſi Rhodii forent aut Siculi naumachiarii, ſed quia inſulares illi artis nauticæ peritiſſimi, vel quia juxta eorum conſuetudinem pugnaturi erant, ſic appellatæ ſunt claſſes. Dio enim lib. 55. appellatos tantum fuiſſe notat.

45. *Duodenarum triremium*] Dio ibidem naumachiarios omnes morte damnatos referens, quinquaginta hinc & inde navibus vectos addidit: Suetonius, duodenas tantum triremes aſſignat, unde alterutrius error manifeſtus eſſe videtur Lipſius ad 12. Annal. Taciti, ubi hæc ipſa narrantur, Dionem ſequitur, & falſum Suetonium affirmans, *quinquagenum* hîc legendum pronuntiat. Torrentius minime audiendum admonet, loco Taciti ſupradicto fretus, ubi undeviginti hominum millia ad hanc pugnam armatos narrat, quem numerum tantæ navium multitudini vel nauta judice merito prædicat, unde legendum cenſet *duodevicenarum*; mutatione quidem minori quam Lipſius, qua tamen quod vult effici non videtur, quia non amplius quam quingentos ſingulis navibus vectores aſſignat; hac enim ratione non niſi duodeviginti hominum millia fuiſſe oporteret, quos tamen undeviginti fuiſſe Tacitus auctor eſt. Verùm quid ſi triremes pluſquam quingentos caperent? Si ſeptingentos aut octingentos? Si ſeptingentos nonaginta duos, unde viginti millibus ſuffecturæ ſunt a Suetonio triremes aſſignatæ. Huic conjecturæ favere videtur Tacitus ibidem triremes quadriremeſque memorans; cum enim hæ majores eſſent, majorem quoque numerum continuiſſe neceſſe eſt: qua ratione Suetonio cum Tacito fortaſſe convenerit, quin & utrique cum ipſo Dione, ſi totus Taciti locus expendatur; addit enim *cinctum ratibus ambitum, ne vaga effugia forent*. Dio quippe dici poteſt, rates & triremes, hoc eſt tam pugnæ quam uſui illi deſtinata navigia, unica *νεώς*, hoc eſt *navis* appellatione complexus, cum Auctor hic noltet non niſi triremes, hoc eſt pugnaturas, expreſſerit.

46. *Tritone*] Triton Neptuni tubicen, ejus & Salaciæ Nimphæ filius, ſi fides Servio ad 1. Æneid. Meminit etiam in ſexto, ubi de Miſeno ipſum provocante ait,

Cava dum perſonat æquora pompa
Demens & cantu vocat in certamina
divos
Æmulus exceptum Triton (ſic reddere
dignum eſt)
Inter ſaxa virum ſpumoſa immerſerit
unda.

47. *Per machinam*] Duplex illa fuit; non enim ex undis tantum emerſit argenteus ille Triton, ſed & buccina cecinit, quemadmodum in hydraulicis organis fieri etiam hodie videre eſt. Vitruvius auctor eſt omnimodas ferme voces & organa, ab organariis illis exprimi aquarum in varias fiſtulas immiſſarum aſſultu & agitatione, Quod eleganter a Claudiano deſcribitur, carmine ad Manlium:

Et qui magna levi detrudens murmura
tactu
Innumeras voces ſegetis moderatur ahe-
na,
Intonat erranti digito, penituſque trabali
Vecte laborantes in carmina concitat
undas.

Quod & in theatro inter machinas ſonitum edentes, factitatum probant hi verſus Cornelii Sereni in Ætna: quod opus Virgilio nonnulli tribuunt:

Nam veluti reſonante diu Tritone canoro
Pellit opus collectus aqua victuſque movere
Spiritus & longas emugit buccina voces.
Carminaque irriguo magni cortina theatri
Imparibus numeroſa modis canit arte re-
gentis.

Cujus meminit & Servius in 7. Æneid. v. 23.

Neptunus ventis implevit vela ſecundis.

Phyſice, inquit, *locutus eſt; mota enim aqua ventus creatur, ut videmus in bombis organorum.*

CAPUT XXII.

QUÆDAM circa cærimonias, civilemque & militarem morem, item circa omnium ordinum ſtatum, domi foriſque, aut correxit, aut exoleta revocavit, aut etiam nova inſtituit. In cooptandis per collegia Sacerdotibus, neminem niſi [1] juratus nominavit: obſervavitque ſedulo, ut quoties [2] terra in urbe moviſſet, ferias advocata concione Prætor indiceret: utque [3] dira avi in Urbe aut in Capitolio viſa, obſecratio haberetur, eamque ipſe jure Max. Pont. commonito pro Roſtris populo [4] præiret, [5] ſubmotaque operariorum ſervorumque turba.

NOTÆ.

1. *Juratus*] Hoc eſt, niſi jurejurando affirmaſſet digniſſimum a ſe nominandum.

2. *Terra moviſſet*] Hoc eſt, ſi terræ motus factus eſſet; ejus enim rei cauſſa ferias edicto imperabant: quoniam vero & qua vi & per quem deorum dearumve terra tremeret, incertum eſſet; hinc Dei nomen ſtatuere & edicere quieſcebant, ne alium pro alio nominando falſa religione populum alligarent. Quæ omnia fuſiùs apud Gellium lib. 2. cap. 28. & lib. 4. cap. 6.

3. *Dira avi*] Hoc eſt, infauſta & mali ominis, quales ſunt bubones, noctuæ, quas lugubres aves appellat Horatius libro 3. Od. 3.

Troja renaſcens alite lugubri
Fortuna, &c.

& malis, Od. 10. Epod. quarum cauſſa ſemper paveſacti Romani uſque, ut coram civitatem quondam luſtrarint propter bubonem Capitolini Jovis cellam ingreſſum, ut narrat Plinius lib. 10. cap. 12. ubi de hac ſuperſtitione alia multa. Lucanus quoque varias hac de cauſſa cerimonias deſcribit lib. 1. Pharſal. Vulgati legebant hic, *ob dira aut in Urbe aut in Capitolio?* Quod codicum fide Turnebus emendavit lib. 22. cap 31.

4. *Preiret*] Hoc eſt prælegeret, ut reliqui mox ſequerentur idem repetentes ſolennia nempe quædam verba, quibus fiebat obſecratio. Hinc Livius lib. 8. *Agedum Pontifex publicus populi Romani præi verba.* Et Plinius lib. 28. cap. 2. *Vidimus*, inquit, *certis precationibus obſecraſſe ſummos Magiſtratus & nequid verborum prætereatur, aut præpoſterum dicatur deſcripto præire aliquem, rurſuſque alium cuſtodem dari qui attendat: alium vero præponi qui favere linguis jubeat, tibicinem canere ne quid aliud exaudiatur.*

5. *Summota operariorum turba*] Utpote quæ ut maxima pars peregrinorum eſſet, (viliores enim artes ad bellum nati Romani non multum coluere) hos ergo peregrinos viliores eſſe cenſuit quam ut ſolennibus populi Romani ſacris intereſſent, viliſſima quippe illa turba maxime poſt mutatam Rempublicam; nam antea ad honores & ſuffragia admiſſa quandoque legitur apud Halicarnaſſeum lib. 2 & 6. ubi turbam hanc a civibus ſeparat.

CAPUT XXIII.

RERUM [1] actum diviſum antea in hibernos æſtivoſque menſes conjunxit. Juriſdictionem de fidei commiſſis quotannis, & tantum in urbe delegari magiſtratibus ſolitam in perpetuum, atque etiam per provincias poteſtatibus demandavit. [3] Capiti Papiæ Poppeæ legis, a Tiberio Cæſare, quaſi [4] ſexagenarii generare non poſſent, [5] addito, [6] obrogavit. Sanxit ut pupillis [7] extra ordinem tutores a Coſſ. darentur, utque hi, quibus a magiſtratibus Provinciæ interdicerentur, urbe quoque & Italia ſubmoverentur. Ipſe quoſdam novo exemplo relegavit, ut ultra lapidem tertium vetaret egredi ab urbe. De majore negotio

acturus, in curia medius inter Conſulum ſellas, [8] tribunitio ſubſellio ſedebat. [9] Commeatus a Senatu peti ſolitos beneficii ſui fecit.

NOTÆ.

1. *Actum*] Patet hîc intelligendum eodem ſenſu quo ſupra cap. 15. & videtur loqui de ſemeſtribus illis conſiliis quæ ab Augusto inſtituta retulit, ſupra in Auguſto cap. 35.

2. *Fideicommiſſis*] Ea ſunt quæ reſtituenda fidei alicujus committuntur: quibus enim hereditatem vel legata relinquere non poterant, quales erant peregrini, ſed & cœlibes, & orbi, &c. poſt Legem Papiam de qua ſupra in Auguſto ad c. 34. iis ſi quid a ſe relictum vellent, eorum fidei committebant qui capere ex Teſtamento poterant: hoc eſt, illis ea conditionē dabant ut reſtituerent. Quæ ideo fideicommiſſa appellata ſunt, quia nullo juris vinculo continebantur, ſed tantum pudore eorum qui rogabantur. Poſtea Auguſtus ob inſignem quorumdam perfidiam quodque rogatus, ut aiunt, per ſalutem ſuam diceretur, & ob perſonarum gratiam, juſſit Conſulibus auctoritatem ſuam interponere: quod quia juſtum videbatur, & populare erat, paulatim in aſſiduam juriſdictionem converſum eſt, tantuſque favor eorum factus, ut Prætor proprius crearetur qui de fideicommiſſis jus diceret quem fideicommiſſarium appellabant. Qua de re plura in Juriſconſultorum libris ad L. 2. *ff. de Origine Juris*, ubi duos ad id Prætores a Claudio inſtitutos legere eſt. & Inſtit. lib. 2. tit. 23.

3. *Capiti Papiæ Poppeæ*] De hac lege in Auguſto ad cap. 34. Uno e capitibus illius Legis cavebatur ne quis ſexaginta natus annos uxorem duceret minorem annis quinquaginta, ac viciſſim; ſed caput illud additum fuiſſe a Tiberio nemo præter Suetonium dixit, quin e contra Taciti Annal. 3. conſtat lenitam ab ipſo non auctam Papiæ Legis acerbitatem, propter varia illius incommoda quæ, ut ait idem Auctor, *altius penetrabant, urbemque & Italiam, & quod uſquam eſt civium corripuerant.* Unde *multorum exciſi ſtatus, & terror omnibus intentabatur, ni Tiberius ſtatuendo remedio*, &c. Ac tandem *excluſi pleriſque Legis nexus levamentum fuere.* Ex quo loco Torrentius credidit voces *a Tiberio* imperiti cujuſdam manu additas, & rejiciendas.

5. *Sexagenarii*] Quin & octogenarii patres plures, ut de Maſiniſſa & Catone cenſorio legitur.

4. *Adatto*] Sic Caſaubonus ex Memmii & Liſlæi codicibus, ſic & vetus editio Rob. Stephani. Torrentius in ſuis omnibus *edicto* legit & ſervat. Vulgati *edito*. Quid ſi caput illud Papiæ Popeæ Legi additum dixeris a Tiberio in ſexagenariorum gratiam? Utpote quo permittebantur juniores ducere uxores, antiquato illo ejuſdem Legis capite quo prohibebantur, hoc contextu phraſis & ſenſu, *Claudius, quaſi ſexagenarii generare non poſſent, obrogavit capiti quod Tiberius addiderat Legi Papiæ* in eorum gratiam. Ut intelligatur Claudius ipſe intendiſſe Legis ſeveritatem lenitam à Tiberio, ut conſtat ex ſuperiore Taciti loco. Quod & cum ſuperiori capite cohærere optime videtur, ubi multa correxiſſe, & exoleta revocaſſe dicitur; & ipſius Claudii ingenio, utpote qui procreandis liberis populum dare operam vellet, ut paret exemplo Eſſedarii illius de quo ſupra cap. 21. Cui procreationi liberorum obſtare crederet conjunctionem illam diſcrepantium ætatum, ex qua nulli aut nimis imbecilli partus edantur, quæ & Platonis mens eſt lib. 4. de Legibus.

5. *Obrogavit*] Vulgati *abrogavit*. Quod aliud ſignificat. Ulpianus lib. 1. Inſtitut. *Lex aut rogatur, id eſt fertur; aut abrogatur, id eſt poſteriori Lege tollitur, aut derogatur, id eſt pars tollitur; aut ſubrogatur, id eſt adjicitur aliquid primæ Legi; aut obrogatur, id eſt mutatur aliquid ex prima Lege.* Cui adde Legem 102. de verb. ſignific. & Ciceronem ad Atticum lib. 3. epiſt. 23. quæ eſt omnium 65.

6. *Extra ordinem*] Ordinario quippe jure, hoc eſt Lege XII. Tabul. ſi pupillorum pater tutorem Teſtamento non dediſſet, proximo agnato tutela deferebatur: quod utrumque ſi deeſſet, Prætor urbanus cum majore parte Tribunorum (decem enim erant Tribuni plebis) in Provinciis vero Præſides illarum, dandi tutoris jus habebant. Quam curam Claudius Conſulum eſſe voluit: quod ad M. Antoninum obti-

nuit; ab hoc enim, ut narrat Capitolinus, Prætor Tutelaris inſtituτus eſt, quemadmodum a Claudio Fideicommiſſarius.

7. *Tribunitio ſubſellio*] Propter ſacroſanctam Tribunorum perſonam, ut in Auguſto ad cap. 27. notatum, honoratiſſimus erat ille locus; & ideo Cæſari Dictatori, ac cæteris poſt illum Imperatoribus a Senatu decretus, ut ex Dionis lib. 42. notavit Caſaubonus.

8. *Commeatus*] Diſcedendi facultates, de quibus ſupra ad cap 16. Refertur forte etiam ad cap. 42. in Jul.

CAPUT XXIV.

[1] ORNAMENTA conſularia etiam [2] procuratoribus ducenariis indulſit. [3] Senatoriam dignitatem recuſantibus, equeſtrem quoque ademit. [4] Latum clavum, quamvis initio affirmaſſet non lecturum Senatorem, niſi civis Rom. abnepotem, etiam libertini filio tribuit: ſed ſub conditione, ſi prius ab equite Rom. adoptatus eſſet. Ac ſic quoque reprehenſionem verens, etiam Appium Cæcum generis ſui [5] proauctorem, [6] libertinorum filios in Senatum allegiſſe docuit: ignarus, temporibus Appii & deinceps [7] aliquandiu *libertinos* dictos, non ipſos qui manumitterentur, ſed [8] ingenuos ex his procreatos. [9] Collegio Quæſtorum pro ſtratura viarum gladiatorum munus injunxit; detractaque [10] Oſtienſi & Gallica provincia, curam [11] ærarii Saturni reddidit, quam [12] medio tempore prætores aut [13] utique Prætura functi ſuſtinuerant. Triumphalia ornamenta [14] Silano filiæ ſuæ ſponſo nondum puberi dedit. Majoribus vero natu, tam multis, tamque facile, ut epiſtola communi legionum nomine exſtiterit, petentium, [15] *ut legatis conſularibus ſimul cum exercitu & triumphalia darentur, ne cauſſam belli quoquo modo quærerent.* A. Plautio etiam [16] ovationem decrevit; ingreſſoque urbem obviam progreſſus, & in Capitolium eunti, & inde rurſus revertenti [17] latus texit. Gabinio Secundo, Chaucis, gente Germanica, ſuperatis, [18] Chaucius cognomen uſurpare conceſſit.

NOTÆ.

1. *Ornamenta Conſularia*] In Julio ad cap. 76.

2. *Procuratoribus ducenariis*] De Procuratoribus Cæſaris, ſupra ad cap. 12. Cur autem hi ducenarii appellati fuerint, varie varii tradidere: Alii, quod ex decuria Judicum ducenariorum eſſent, de quibus in Auguſto cap 32. Alii, quod ducenteſimam ex auctionibus colligerent, de qua Calig. cap. 16. ubi *centeſimam* legendum eſt. Alii denique verius, ut ex Dionis lib. 53. perſpicuum eſt, quod ducena pro ſtipendio ſuo ſeſtertia acciperent, hoc eſt 8750 lib. quod ab Auguſto inſtitutum idem auctor eſt, ac colligi poſſe videtur ex cap. 36. in ejus vita.

3. *Senatoriam dignitatem*, &c.] Vide in Auguſto cap. 40.

4. *Latum clavum*] In Julio ad cap. 45. & 48. &c.

5. *Proauctorem*] Hoc eſt, longa & remota origine auctorem: quo ſenſu etiam proavus dicitur. De hoc Appio in Tiberio cap. 1.

6. *Libertinorum filios*] Qui quanquam ingenui ſint, eorum tamen lectionem ab Appio Cæco factam adeo ignominioſam cenſuerunt, ut Plautius Appii collega pudore victus cenſura ſe abdicavit, ut refert Livius lib. 9. Decad 1.

7. *Aliquandiu libertinos dictos*] Aperte innuit non ita ſemper appellatos, ſed ipſos qui manumitterentur aliquanto poſt Appii cenſuram libertinos quoque nuncupari ſolitos. Vide & in Auguſto cap. 25.

8. *Ingenuos*] Hos enim liberos naſci

placuit, qui ex patre & matre manumiſſis naſcerentur: ingenuus autem is eſt qui ſtatim ut natus eſt, liber eſt. Unde Horatius quamviſ libertino patre natus, ingenui tamen ſe filium prædicat, Sat. 6 lib 1. v. 20.

conſorque moveret
Appius, ingenuo ſi non eſſem patre natus.

Ex qua etiam Satyra patet libertinos ab Horatio pro ingenuis habitos: verſu enim 45.

Nunc ad me redeo libertino patre natum.

9. *Collegio Quæſtorum*] De Quæſtura, quæ primus erat Magiſtratus urbanus, ſupra in Julio cap. 6. Ad Quæſtores pertinebat ſternendas vias curare, quod immutatum notat hîc Suetonius. Gladiatorum meminit Tacitus lib. 11. Annal. *P. Dolabella cenſuit munus gladiatorum edendum pecunia eorum qui Quæſturam adipiſcerentur.* Mutavit rurſus Nero, eodem Auctore lib. 13. qui voluit *ut ne deſignatis quidem Quæſtoribus edendi gladiatores neceſſitas eſſet.* & reſtituit Domitianus infra in ejus vita cap. 4.

10. *Oſtienſi & Gallica Provincia*] Torrentius emendandum cenſet & *callium Provincia*, eodem ſenſu quo in Julio cap. 19. totam enim Galliam ampliorem fuiſſe credit, quam ut Quæſtoria tantum eſſet. Hunc refellit Dionis auctoritate Caſaubonus: libro quippe 55. clare docet Quæſtores ab Auguſto præfectos oræ maritimæ, eoſque ad urbem (quæ Oſtienſis iſta Provincia eſt de qua hîc ſermo) & quibuſdam aliis Italiæ locis, inter quæ Galliam intelligit, non quidem totam, ſed eam tantum partem quæ adminiſtrationi Quæſtorum ſubjacebat, quam circumpadanam fuiſſe colligere eſt ex Plutarcho in vita Sertorii. Oſtienſis meminit quoque Cicero in Oratione pro Murena; unde patet male a quibuſdam legi *decreta* pro *detracta*.

11. *Ærarii Saturni*] De eo ſic Macrobius lib. 1. Saturnal. cap 8. *Ædem Saturni, Romani ærarium eſſe voluerunt, quod tempore, quo incoluit Italiam, fertur in ejus finibus nullum eſſe furtum commiſſum, aut quia ſub illo nil erat cujuſquam privatum.*

Nec ſignare ſolum aut partiri limite campum
Fas erat, in medium quærebant.

(Virgil. Georgic. 1.)

Ideo apud eum locaretur populi pecunia communis, ſub quo fuiſſent cunctis univerſa communia. Cujus rei cauſſas & alias enumerat Plutarchus in Problematis; quarum præcipua eſt, quod Valerius ille Publicola, a quo id inſtitutum, ductus eſt opportunitate loci, quem utpote editum, ab inſidiis tutiſſimum exiſtimavit.

12. *Medio tempore*] Ab Auguſto ad Claudium, quod ita ſe habet. Uſque ad tempora Julii Cæſaris, cura ærarii fuit penes Quæſtores, ſupra in Julio cap. 6. Quarto Julii Conſulatu, dum ipſe eſſet in Hiſpania, nulli Quæſtores creati; cura autem ærarii ad Ædiles tranſlata, auctore Dione lib 43. A quibus non ad Quæſtores pro veteri conſuetudine rediit, ſed ad Prætores Prætorioſve, Auguſto volente, in ejus vita c. 36. Unde Torrentius merito ſuſpicatur auctum ab eo Prætorum numerum. Hinc etiam Prætores ærarii leguntur apud Frontinum, & poſtea Præfecti ærarii apud Gellium lib. 13 cap. 23.

13. *Utique*] Multi tam vulgati, quam MSS. legunt, *aut utique nunc*. Turnebus, *uti nunc*, ut referatur ad Suetonii tempora, cui etiam favet locus Gellii. Sed prior lectio ſtabilitur ſupradicto Auguſti cap. 36.

14. *Silano*] Hunc quanquam Claudio tunc temporis cariſſimum, poſtea perdidit Agrippina, ut ex Taciti lib. 12. initio patet.

15. *Legatis Conſularibus*] De legatis in Aug. cap. 47, &c.

16. *Ovationem*] Quale ſit iſtud triumphi genus, in Tiberio cap. 1.

17. *Latus texit*] Dextrum latus incedendo honorificentius erat, & interior dicebatur qui a dextro latere incedebat. Ovid. 5. Faſt.

Et medius juvenum, non indignantibus ipſis,
Ibat. & interior ſi comes unus erat.

qui vero a ſiniſtro, ille dicebatur exterior: Horatius Sat. 5. lib. 2. verſ. 17.

ne tamen illi
Tu comes exterior. ſi poſtulet, ire recuſes.

quod & *latus tegere* dicebant, ut ibidem Horatius declarat ſuperiori verſui reſpondens:

Ut ne tegam ſpurco Damæ latus?

& Eutropius loquens de triumpho ejuſdem Plautii, qui plura fortiter geſſerat in Britannia: *Triumphantem ipſe* (Claudius nempe) *proſequeretur, & conſcendenti Capitolium lævus incederet.*

18. *Chaucius*] Chauci ſunt populi Ger-

minix majores ſcilicet inter Albim & Viſurgim flavios, *l'Elbe & le VVeſer*, quorum capita *Brema*, & minores inter Viſurgim & Amaſium, qui hodie *Ems* in Friſiæ & VVeſtphaliæ confiniis. Majores Chaucos alii locant, ubi nunc Luneburgenſes.

CAPUT XXV.

EQUESTREIS militias ita ordinavit, ut poſt [1] cohortem, alam: poſt alam, tribunatum legionis daret: ſtipendiaque inſtituit, & imaginariæ militiæ genus quod vocatur [2] *Super numerum*, quo abſentes, & titulo tenus fungerentur. Milites domos Senatorias ſalutandi cauſſa ingredi, etiam patrum decreto prohibuit. Libertinos, qui ſe pro equitibus Romanis agerent, [3] publicavit. [4] Ingratos & de quibus patroni quererentur, [5] revocavit in ſervitutem; advocatiſque eorum negavit ſe adverſus libertos ipſorum jus dicturum. Cum quidam ægra & affecta mancipia in [6] inſulam Æſculapii tædio medendi exponerent, omnes qui exponerentur, liberos eſſe ſanxit, nec redire in ditionem domini, ſi convaluiſſent: quòd ſi quis [7] necare quem mallet quam exponere, cædis crimine teneri. Viatores ne per Italiæ oppida, niſi aut pedibus, aut ſella, aut [8] lectica tranſirent, monuit [9] edicto. Puteolis & Oſtiæ ſingulas cohortes ad arcendos incendiorum caſus collocavit. [10] Peregrinæ conditionis homines vetuit uſurpare Romana nomina, dumtaxat [11] gentilitia. Civitatem Romanam uſurpantes in [12] Campo Eſquilino ſecuri percuſſit. Provincias [13] Achaiam & Macedoniam, quas Tiberius ad curam ſuam tranſtulerat, [14] Senatui reddidit. [15] Lyciis ob exitiabiles inter ſe diſcordias libertatem ademit: Rhodiis ob pœnitentiam veterum delictorum reddidit. [16] Ilienſibus, quaſi Romanæ gentis auctoribus, tributa in perpetuum remiſit: recitata vetere epiſtola Græca Senatus Populique Rom. [17] Seleuco Regi amicitiam, & ſocietatem ita demum pollicentis, ſi conſanguineos ſuos Ilienſes ab omni onere immunes præſtitiſſet. [18] Judæos impulſore [19] CHRESTO aſſidue tumultuantes Roma expulit. Germanorum legatis in [20] orcheſtra ſedere permiſit, ſimplicitate eorum & fiducia motus, quod in [21] popularia deducti, cum animadvertiſſent Parthos & Armenios ſedentes in [22] Senatu, ad eadem loca ſponte tranſierant, nihilo deteriorem virtutem aut conditionem ſuam prædicantes. [23] Druidarum religionem apud Gallos diræ immanitatis, & tantum civibus ſub Auguſto interdictam, [24] penitus abolevit. Contra, [25] ſacra Eleuſina etiam transferre ex Attica Romam conatus eſt. Templumque in Sicilia [26] Veneris Erycinæ vetuſtate collapſum, ut ex [27] ærario Populi Romani reficeretur, auctor fuit. Cum Regibus fœdus in foro icit, [28] porca cæſa, ac vetere [29] fecialium præfatione adhibita. Sed & hæc & cætera, totumque adeo ex parte magna principatum, non tam ſuo, quam uxorum libertorumque arbitrio adminiſtravit: talis ubique plerumque, qualem eſſe eum aut expediret illis aut liberet.

NOTÆ.

1. *Poſt cohortem*] Vide in Auguſto c.38. ubi alius militiæ ordo. Alæ quippe ſociorum diſtributorum in decem cohortes, quarum ſingulæ 360 homines continebant. Suetonii vero temporibus alas non niſi equitum auxiliariorum fuiſſe contendunt, de quibus fuſe Lipſius lib. 2. de Militia cap. 6. & 7. & Salmaſius commentario de Militia.

2. *Super numerum*] Alii legunt *ſupra*. Supernumerarii milites apud Vegetium lib. 2. cap. 1. ſunt qui poſt completam legionem addebantur, qui & *accenſi* appellati. Sed ab his diverſi de quibus hîc ſermo.

3. *Publicavit*] Non definit an bona duntaxat illorum proſcripſerit: quo ſenſu ſupra cap. 8. An vero ipſorum quoque perſonas, ut de famóſis fœminis, ſupra Tib. cap. 75. tam utrumque fieri poteſt quam alterutrum. Vide & Aug. cap. 24.

4. *Ingratos*] *Ingratus libertus eſt, qui patrono obſequium non præſtat, vel res ejus, filiorumve tutelam adminiſtrare detrectat.* Ex Lege 19. *ff. de Iure Patronatus*. aut qui patrono delatores ſummiſerit ad faciendam ei ſtatus controverſiam (num ſcilicet liber, num ſervus eſſet) ut Lege 5. ff eodem, ubi hujus Conſtitutionis meminit Juriſconſ.

5. *Revocavit in ſervitutem*] Exemplo Athenienſium quorum in Urbe adverſus ingratos actio conſtituta eſt, de qua Valerius Max. lib. 5. cap. 3.

6. *Inſulam Æſculapii*] Dicitur hodie Inſula Sancti Bartholomæi, eademque inſula Tiberina dicebatur, de qua Livius lib. 2. initio, antequam Æſculapius ingruente peſte Romam Epidauro deferretur, de quo idem Livius lib. 10. Decad. 1. & Valerius Maximus lib. 1. cap. 8. & Ovidius 15. Metám. Ibi extructum Æſculapio Templum in quo ægri exponebantur ad captanda ſomnia: & Torrentius teſtis eſt Romæ extare tabellas marmoreas, quibus etiam hujuſmodi miracula enarrantur. De hoc more ſervos infirmos exponendi Zonaras & Dio plura narrant, ac Jureconſulti ad Leg. 2. *ff. Qui ſine manumiſſione ad libertatem perveniant. Servo quem pro derelicto dominus ob gravem infirmitatem habuit, ex Edicto D. Claudii competit libertas.* Quin & recens natos infantes vel occidere vel exponere ad cædem liceret: quod jus ab Imperatoribus Chriſtianis poſtea, quamquam non ſtatim, ſublatum eſt, ut patet ex cod. de Theodoſiano tit. *de expoſitis*.

7. *Necare mallet*] Hæc enim ipſis tam in filios quam in ſervos poteſtas erat. Unde Cato ſenior male audivit, quod ægra & ſenio debilitata mancipia domo exigeret, victumque negaret. Quæ ſeveritas inde is poſtea modis coërcita eſt. Vide titulum apud Juſtinianum *de iis qui ſui, vel alieni juris ſunt*.

8 *Sella aut lectica*] Quæ ſervorum corporibus bajulabantur, ut ex Calig. cap 58. notare eſt.

9. *Edicto*] Torrentius exiſtimat hujus Edicti cauſſam fuiſſe, ne viæ corrumperentur, quemadmodum de Adriano narrat Spartianus, vehicula nempe cum ingentibus ſarcinis Urbem ingredi prohibita, ut nec in equis ſedere in civitatibus: quod & in Antonino Capitolinus.

10. *Peregrinæ conditionis*] Qui nempe non erant cives, ut ſupra cap. 15. Civitatem hîc patet intelligi jus civitatis, ut in Julio cap. 8.

11. *Gentilitia*] Ea ſunt nomina quæ gentem & originem, non vero gentis familias indicarent. De quibus in Tiberio cap. 1. & in Julio cap. 1.

12. *Campo Eſquilino*] Mons Eſquilinus unus eſt e ſeptem Romanis montibus, & ejuſdem nominis porta eſt, extra quam ſupplicium de nocentibus ſumebatur, Tacit. Annal. 2. ubi & pauperum vel ambuſti vel ſemiambuſta projici cadavera ſolebant. Horatius Ode 5. Epod. in fine:

Poſt inſepulta membra different lupi
Et Eſquilinæ alites, &c.

13. *Achaiam & Macedoniam*. De his in Julio cap. 35. & Tib. cap. 16. & 14

14. *Senatui reddidit*] Imperator Auguſti inſtituto Provinciarum alias ſibi ſervabat: alias populo tradebat gubernandas. In Auguſto cap. 47.

15. *Lyciis*] Lycia Aſiæ regio eſt, hodie *Aldinelli*, vel, ut alii volunt, *Bricum* a reddere libertatem Urbi vel Provinciæ eſt ſuis illam legibus adminiſtrandam permittere, contra vero eamdem tollere.

16. *Ilienſibus*] His & Romanis magna neceſſitudo, cujus meminit & Livius Decad. 4. lib. 7. & 8. lib. 1. ad cap. 79. Infra

in Nerone cap. 7.

17 *Seleuco*] Uni ex Syriæ Regibus poſt Alexandrum Magnum.

18 *Iudæos*] Iam Græci quam Latini Auctores illius ſæculi Chriſtianos Judæis annumerant. Judæos igitur hîc intellige proprie dictos qui, non quidem impulſore Chriſto Domino, jam enim paſſus erat mortem, imperante Tiberio. Tacitus Annal. 15. de Chriſtianis loquens: *Auctor nominis Chriſtus qui Tiberio imperitante, per Procuratorem Pontium Pilatum ſupplicio affectus erat* Sed occaſione Chriſti cum diſcipulis ejus diſſidebant Judæi

19. *Chreſto*] Sic Torrentius in uno e ſuis libris, cum in aliis omnibus legeretur *Chereſto* aut *Chereſtro* vel *Chireſto*. Noſtram lectionem Tertulliani & Lactantii tuetur auctoritas; hi enim docent Chriſtum Salvatorem ſic ab impiis deriſoribus appellari ſolitum, mutato *i* in *e* per contumeliam, ut de Pertinace Capitolinus tradidit, eum ſcilicet *Chreſtologi* nomine appellatum, quod bona loqueretur, mala perpetraret.

20. *Orcheſtra*] Loco in ſpectaculis honoratiſſimo, in Julio cap. 39. & ſupra cap. 21. &c.

21. *Popularia*] Populi in ſpectando loca. In Julio cap. 39. &c.

22. *In Senatu*] In locis Senatoriis, orcheſtra ſcilicet, quomodo infra Domit. cap. 8 *ſedere in equite* pro *in equeſtribus*, & Ner. cap. 12.

23. *Druidarum*] Druidæ antiqui Gallorum Sacerdotes, omnibus noti. quorum immanitas in eo ſita erat, quod ſanguine captivo ſacrificarent, & ex hominum fibris auguria captarent.

24. *Penitus*] Romæ tantum, non autem in ipſa Gallia, ut ex Tacito colligere eſt Annal 14. & ex Vopiſco, qui Druidas ab Aureliano conſultos narrat, &c.

25. *Sacra Eleuſina*] In Auguſto cap. 93.

26. *Veneris Erycinæ*] Eryx mons & urbs in Sicilia, ubi celebre illud Templum a conditore Veneris filio appellatum, de quo Virgilius 5. Æneid.

Tum vicina aſtris Erycino in vertice ſedes
Fundatur Veneri Idaliæ. &c.

Dicitur hodie *di San Giuliano*. Ideo autem dixit *in Sicilia*, quia & Romæ unum erat hoc nomine Templum prope portam Collarinam.

27. *Ærario populi*] Non ergo ex ſua pecunia, ſed ex publica populi. Principis enim fiſcus non ærarium dicebatur. In Auguſto cap. 15.

28. *Porca cæſa*] Sic & Virgilius lib. 8. Æneid.

cæſa jungebant fœdera porca;

ideoque, ut ait Feſtus, *porci effigies in militaribus ſignis locum obtinebat, quia confecto bello. inter quos pax fieret, cæſa porca fœdus firmare ſolebant* Porcam hanc miniſter ille qui a patrando fœdere *pater patratus* dicebatur, recitatis carminibus, ſilice feriebat Jovem precatus, ut eodem modo populum illum feriret. qui prior a fœdere defeciſſet; unde etiam icere fœdus dictum volunt. Quæ omnia fuſe deſcribuntur apud Livium lib. 1. decad. 1 ubi tamen *porcum*, non *porcam* aſſidue dicit.

29. *Fœcialium*] Fœciales fœdera inibant, & quaſi fidei publicæ præfecti Sacerdotes erant, quorum collegium jam inde a Numa Pompilio inſtitutum, ex eorum quippe collegio ſumebatur pater patratus qui proferret ſolennia verba, quæ Tranquillus hîc appellat *veterem præfationem*. quæ extat apud eumdem Livium ibidem, ubi de fœdere Romano: inter & Albanos, quod omnium primum fuiſſe indicat.

CAPUT XXVI.

SPONSAS admodum adoleſcens duas habuit: [1] Æmiliam Lepidam, Auguſti proneptem: item Liviam Medullinam, cui & cognomen Camillæ erat, e genere antiquo Dictatoris Camilli. Priorem, quod [2] parentes ejus Auguſtum offenderant, virginem adhuc repudiavit: Poſteriorem, ipſo die qui erat nuptiis deſtinatus, ex valitudine amiſit. Uxores deinde duxit Plautiam [3] Urgulanillam, [4] triumphali, & mox Æliam Petinam, conſulari patre. Cum utraque divortium fecit: ſed cum Petina,

ex

ex levibus offenſis: cum Urgulanilla, ob libidinum probra & homicid[ii] ſuſpicionem. Poſt has Valeriam Meſſallinam, Barbari Meſſallæ [5] conſobrini ſui filiam in matrimonium accepit. Quam cum compeiiſſet ſuper [6] cætera flagiria atque dedecora, C. [7] Silio etiam nupſiſſe, [8] dote inter auſpices conſignata, ſupplicio affecit: confirmavitque pro concione apud Prætorianos, [9] *Quatenus ſibi matrimonia male cederent, permanſurum ſe in cœlibatu: ac niſi permanſiſſet, non recuſaturum ſe confodi manibus ipſorum.* Nec durare valuit quin de [10] conditionibus continuò tractaret, etiam de Petinæ, quam olim exegerat, deque [11] Lolliæ Paullinæ, quæ C. Cæſari nupta fuerat. Verum illecebris [12] Agrippinæ, Germanici fratris ſui filiæ, per [13] jus oſculi & blanditiarum occaſiones pellectus in amorem, ſubornavit proximo Senatu qui cenſeret cogendum ſe ad ducendum eam uxorem, quaſi Reip. maxime intereſſet: dandamque cæteris veniam talium conjugiorum, quæ ad id tempus [14] inceſta habebantur. Ac vix uno impoſito die, confecit nuptias: [15] non repertis qui ſequerentur exemplum, excepto libertino quodam, & altero [16] primipilari, cujus [17] officium nuptiarum & ipſe cum Agrippina celebravit.

A. U. C. DCCCI.

NOTÆ.

1. *Æmiliam Lepidam Auguſti proneptem*] Quod ita ſe habet. Julia Auguſti filia, in Auguſto cap 65. nupſit Agrippæ, ibidem, ex quo ſuſcepit Juliam Auguſti igitur neptem, ibidem cap 64. quæ Lucio Æmilio Paulo nupta, ibidem, Æmiliam hanc genuit. Auguſti ut patet proneptem, ſi quidem Juliæ neptis ejus filia fuit.

2. *Parentes ejus*] Pater conjuratione in Auguſtum cap. 19. & 65. in Auguſto, mater vitæ turpitudine, unde ipſam & matrem carcinomata ſua vocabat Auguſtus. Cap. 65.

3. *Urgulanillam*] Sic Torrentius emendavit, ex Tacit. Annal. 2 & 4. & maxime inſcriptione, qua patet id cognomen fuiſſe Plautiorum familiæ.

4. *Triumphalis*] Patre ſcilicet qui triumphi honore quondam auctus eſſet, probat & eadem inſcriptio, quam ex veteri Plautiorum ſepulcro in via Tiburtina erutam laudat hìc Torrentius, quam videſis in calce operis

5. *Conſobrini ſui*] Quid ſit, in Caligula cap. 26. *Conſobrina* legendum cenſet Lipſius lib. 11. Annal. Taciti, & bene, niſi ſi Claudii conſobrinus dictus fuerit propter Domitiam uxorem ſuam, quæ vere Claudii conſobrina fuit Claudius enim & Domitia matres habuere duas ſorores Antonias. De Claudio conſtat ex cap. 1. ſupra, de Domitia ex cap. 5. & 6. infra in Nerone.

6. *Cætera flagitia*] Famoſiſſima Meſſalina, cujus inauditas libidines retulere Tacitus, Aurelius, & ſtylo ſatyrico tam atrociter perſtrinxit Juvenalis Sat 6. & 10.

7. *Caio Silio*] De quo Juvenalis Sat. 10. v. 330.

> *cui nubere Cæſaris uxor*
> *Deſtinat, optimus hic & formoſiſſimus idem*
> *Gentis Patriciæ* &c.

Jam erat Conſul deſignatus De hoc matrimonio Tacitus lib 11 Annal. *Nec ultra expectato quam dum ſacrificii gratia Claudius Oſtiam proficiſceretur, cuncta nuptiarum ſolennia celebrat.* Ubi addi. fabuloſum hoc poſteris viſum iri, ſe tamen nil compoſuiſſe miraculi cauſſa, verum a ſenioribus audita ſcriptaque tradere.

8. *Dote conſignata*] Hoc eſt, adhibitis Notariis qui de dote tradenda teſtimonium redditur ſignarent tabulas matrimoniales. Juvenalis ibid.

> *Veniet cum ſignatoribus auſpex.*

Nec enim matrimonia, ut nec alia majoris momenti negotia ſine auſpicio tranſigebantur. Hæc omnia fuſe Tacitus lib. 11.

9. *Quatenus*] Pro *quoniam* ponitur etiam apud Plinium & Florum: Torrentius in uno MS legebat *quod* & in altero, *quia*; & in optimo *quatenus*. Quæ omnia eadem ſignificant. Horatius Sat. 3. lib. 1.

CAPUT XXVIII.

LIBERTORUM præcipue ſuſpexit [1] Poſidem ſpadonem, quem etiam Britannico triumpho inter militares viros [2] haſta pura donavit. Nec minus Felicem, quem cohortibus & [3] alis, Provinciæque Judææ præpoſuit, [4] trium Reginarum maritum. Et [5] Harpocram, cui lectica per urbem vehendi, [6] ſpectaculaque publice edendi jus tribuit. Ac ſuper hos Polybium a [7] ſtudiis, qui ſæpe inter duos Coſſ. ambulabat. Sed ante omnes Narciſſum ab epiſtolis, & [8] Pallantem a rationibus: quos decreto quoque Senatus non præmiis modo ingentibus, ſed & quæſtoriis prætoriiſque ornamentis ornari libenter paſſus eſt: tantum præterea acquirere & rapere, ut querente eo quondam de fiſci exiguitate, non abſurde ſit dictum, *Abundaturum, ſi a* [9] *duobus libertis in conſortium reciperetur.*

NOTÆ.

1. *Poſidem*] Juvenalis Sat. 14.

Ut ſpado vincebat Capitolia noſtra Poſides.

2. *Haſta pura*] Sic dicta quod ſine ferro eſſet militare præmium fortitudinis, de quo Donatus in illud 6. Æneid.

Ille vides, pura juvenem qui nititur haſta.

3. *Alis*] Videtur aperte diſtinguere alas a cohortibus, quo confirmatur quod ad cap. 25. notatum eſt, eas temporibus illis pro equitatu tantum uſurpatas.

4. *Trium Reginarum maritum*] Hujus Felicis meminit & Joſephus lib. 20. cap. 5. & Tacitus lib. 5. Annal. Sed quænam illæ Reginæ fuerint, nemo, quem norim, docuit. Equidem Joſephus loco ſupra citato dicit Felici nupſiſſe Druſillam ſororem Regis Agrippæ, quæ prius nupſerat Azizo Emezenorum Regi. Et Tacitus lib. 5. initio ductam a Felice refert Druſillam quandam Antonii & Cleopatræ neptem, quæ veroſimiliter alia fuit a ſuperiore. Harum altera Regina, Regii ſanguinis altera, de tertia nihil omnino conjiciendum datur. Ad ſtupra id referendum cenſet Torrentius.

5. *Harpocram*] Beroaldus & Torrentius exiſtimant hunc eumdem eſſe cum Calliſto libertorum omnium gratioſiſſimo, quem Tacitus aliique adeo celebrarunt, omiſſo illo Harpocra quem ſolus etiam Suetonius memoravit, de Calliſto prorſus ſilens. Unde duplex hoc ei nomen attribuit Beroaldus.

6. *Spectacula edendi*] Nec enim cuilibet id promiſcue licitum, præſertim a quo tempore Fidenis amphitheatrum corruit, de quo in Tiberio cap. 40. Qua occaſione Tacitus Annal. 4 factum ait Senatuſconſultum quo vetabatur *ne quis munus gladiatorium ederet, cui minor quadringentorum millium res eſſet.*

7. *A ſtudiis*] De hac loquendi ratione jam ſupra in Julio cap. 74. & Aug. cap 67. Servi *a manu, ab epiſtolis, a memoria* &c. Ad Polybium hunc extat apud Senecam conſolatio de morte fratris ejus, tunc ſcripta cum Seneca exularet.

8. *Pallantem*] Felicis fratrem auctore Tacito & Joſepho. Horum libertorum crebra eſt mentio tum apud Poetas, tum apud Hiſtoricos. Plinius Junior lib. 7. Epiſt 19. ridet ſuperbum titulum monumento Pallantis hujus adſcriptum. Ac rurſus Epiſt. 8. lib 6 uti hæ: omnia confirmantur quæ Suetonius hîc narrat.

9. *A duobus libertis*] Pallante & Narciſſo Juvenalis Sat. 1. v. 10, illorum divitias exaggerans,

ego poſſideo plus
Pallante & Licinis, &c.

& Sat 14. v. 328.

Nec Crœſi fortuna unquam, nec Perſica regna
Sufficient animo, nec divitiæ Narciſſi
Indulſit Cæſar cui Claudius omnia cujus
Paruit imperiis, uxorem occidere juſſus.

CAPUT XXIX.

HIs, ut dixi, uxoribuſque addictus, non principem ſe, ſed [1] miniſtrum egit. Compendio cujuſque horum, vel etiam ſtudio ac libidine, honores, exercitus, impunitates, ſupplicia largitus eſt: & quidem inſciens plerumque & ignarus. Ac ne ſigillatim minima quæque enumerem, revocatas liberalitates ejus, judicia reſciſſa, ſuppoſitos aut etiam palam immutatos datorum officiorum [2] codicillos; App. Silanum [3] conſocerum ſuum, [4] Juliaſque, alteram Druſi, alteram Germanici filiam, crimine incerto, nec defenſione ulla data, occidit. Item Cn. Pompeium, [5] majoris filiæ virum, & L. Silanum minoris ſponſum. Ex

A. U. C. DCCCII.

quibus Pompeius in concubitu dilecti adoleſcentuli confoſſus eſt. Silanus abdicere ſe Prætura ante quartum Kalend. Januarias, morique initio anni coactus, die [6] ipſo Claudii & Agrippinæ nuptiarum. In quinque & triginta Senatores, trecentoſque amplius Equites Romanos tanta facilitate animadvertit, ut de nece Conſularis viri renuntiante Centurione, *Factum eſſe quod imperaſſet, negaret quidquam ſe imperaſſe, nihilo minus rem comprobaret:* affirmantibus libertis, officio milites functos, quod ad ultionem Imperatoris ultro procurriſſent. Nam illud omnem [7] fidem exceſſerit, quod nuptiis, quas Meſſallina cum adultero Silio fecerat, tabellas dotis & ipſe conſignaverit: inductus, quaſi de induſtria ſimularentur, ad avertendum transferendumque [8] periculum quod imminere ipſi per quædam oſtenta portenderetur.

NOTÆ.

1. *Miniſtrum*] Aurelius Victor in Claudio loquens de libertis, *Hos omnes anteibat Narciſſus dominum ſe gerens ipſius domini.*

2. *Codicillos*] Diplomata quibus ejuſmodi officia deferuntur, quales & Suetonius Literas vocat in Veſpaſiano cap 8. Vide in Auguſto cap. 50. & Tib. cap. 51.

3. *Conſocerum ſuum*] Cujus filio Octavia Claudii filia deſponſata fuerat, ſupra cap. 7. quin & ipſius Claudii ſocer erat, ut patet ex Dione, qui ductam a Silano Meſſalinæ matrem refert, unde etiam ipſi pereundi cauſſa, quod nurus impudicitiæ ſervire quoque noluiſſet.

4. *Juliaſque*] Altera filia fuit Druſi, qui filius Tiberii, altera Germanici, quam Suetonius Calig. cap. 7. Livillam quoque vocat, præter Dionem. Probat hoc etiam Torrentii nummus æreus, in quo efficta cernuntur Germanici tres filiæ, cum inſcriptione *Druſilla. Agrippina. Iulia* Unde patet Sabellici error, qui *Liviam* ſcribendum volebat.

5. *Majoris filiæ*] Antoniæ / *Minoris*] Octaviæ — de quibus ſupra cap. 27.

6. *Die ipſo*] Tacitus lib. 12. Annal. *Die nuptiarum Silanus ſibi mortem conſcivit: ſive eo uſque ſpem vitæ produxerat, ſive delecto die augendam ad invidiam.* Unde patet vulgatarum editionum error, in quibus punctum additur ante voces *die nuptiarum*, quaſi cædes illa triginraquinque Senatorum die nuptiarum patrata fuiſſet.

7. *Fidem exceſſerit*] Vide cap. 26. ſupra.

8. *Periculum*] In Calig. ad cap 14. notarum eſt antiquos aliquem conſervari poſſe arbitratos, ſi ejus ſe loco devoviſſet alius. Hoc prætextu deceptus uxoris aſtutia Claudius, exiſtimabat in alium transferri poſſe periculum, quod ſibi Imperatori imminere prædixerant harioli, ſi quis alius Imperator eſſe fingeretur.

CAPUT XXX.

AUCTORITAS dignitaſque formæ non defuit vel ſtanti vel ſedenti, ac præcipue quieſcenti. Nam & prolixo, nec exili corpore erat: & ſpecie canitieque pulcra, opimis cervicibus. Cæterum & ingredientem deſtituebant [1] poplites minus firmi, & remiſſe quid vel ſerio agentem multa dehoneſtabant. Riſus indecens: ira turpior, [2] ſpumante rictu, humentibus naribus: [3] præterea linguæ titubantia, caputque, cum ſemper, tum in quantulocumque actu vel maxime tremulum.

NOTÆ.

1. *Poplites minus firmi*] Exemplo eſt vacillatio illa de qua ſupra cap. 21.

2. *Spumante rictu*] Vide verſum Juvenalis ad eumdem locum ſupra.

3. *Præterea*] Sic reſtituit Pulmannus: ſic & Torrentius in tribus MSS Vulgati habebant *plectra linguæ* Unde Beroaldus linguam plectri ſimilem, & dentes chordarum inſtar habitos notabat ex Cicerone 2. de natura deorum.

CAPUT XXXI.

VALITUDINE ſicut olim gravi, ita princeps perproſpera uſus eſt, excepto ſtomachi dolore: quo ſe correptum etiam de conſciſcenda morte cogitaſſe dixit.

CAPUT XXXII.

CONVIVIA agitavit & ampla & aſſidua, ac fere patentiſſimis locis, ut plerumque [1] ſexceni ſimul diſcumberent. Convivatus & ſuper [2] emiſſarium Fucini lacus, ac pene ſubmerſus, cum emiſſa impetu aqua redundaſſet. Adhibebat omni cœnæ & liberos ſuos cum pueris puellisque nobilibus, qui more veteri ad [3] fulcra lectorum ſedentes veſcerentur. Convivæ, qui pridie ſcyphum aureum ſurripuiſſe exiſtimabatur, revocato in diem poſterum, calicem fictilem appoſuit. Dicitur etiam meditatus edictum, *quo veniam daret flatum crepitumque ventris in convivio emittendi*: cum periclitatum quendam præ pudore ex continentia reperiſſet.

NOTÆ.

1. *Sexceni*] Lipſius legendum contendit *ſexageni*. Certe corruptum in numeris Suetonius alias etiam notare eſt, ut Tiber. cap. 1.

2. *Emiſſarium*] Locus eſt per quem aquæ emittebantur. Tacitus Annal. 12. *effluvium* dixit, *quin & convivium effluvio lacus appoſitum magna formidine cunctos afficit, quia vis aquarum prorumpens, & proxima trahebat*. Supra cap 20

3. *Fulcra lectorum*] In Auguſto cap. 64. Idem de Auguſti liberis, niſi quod ibi *imum lectum* dixit eam tori partem quam hîc fulcrorum nomine indicat.

CAPUT XXXIII.

CIBI vinique quocumque & tempore & loco appetentiſſimus. [1] Cognoſcens quondam in Auguſti foro, ictuſque nidore prandii, quod in [2] proxima Martis æde [3] Saliis apparabatur, deſerto tribunali, adſcendit ad Sacerdotes, unaque diſcubuit. Nec temere unquam triclinio abſceſſit, niſi diſtentus ac madens: & ut ſtatim ſupino, ac per ſomnum hianti, [4] pinna in os inderetur, ad exonerandum ſtomachum. Somni breviſſimi erat. Nam ante mediam noctem plerumque evigilabat, ut tamen interdiu nonnumquam in jure dicendo obdormiſceret, vixque ab advocatis de induſtria vocem augentibus excitaretur. Libidinis in fœminas profuſiſſimæ, marium omnino expers. Aleam ſtudioſiſſime luſit: de cujus arte librum quoque emiſit: ſolitus etiam in [5] geſtatione ludere, ita eſſedo [6] alveoque adaptatis, ne luſus confunderetur.

NOTÆ.

1. *Cognoſcens*] Ad judicandum ſedens. Vide ſupra cap. 15.

2. *Proxima*] Beroaldus & Sabellicus legunt *maxima* ad differentiam alterius quæ erat in Capitolio. Vide in Aug. cap. 29.

3. *Saliis apparabatur*] Hi ſunt Martis Sacerdotes de quibus ſupra cap. 4. Ex quibus locis mirum non eſt *cœnas ſaliares* in proverbium abiiſſe pro lautis & exquiſitis conviviis.

4. *Pinna in os*] Phœnicopteri ut plurimum, de qua ave in Calig. cap. 22. Pinna vomitum provocabant. Unde Martialis lib. 3. Epig. 82.

Stat exoletus ſuggeritque ructanti
Pinnas rubentes.

quo prætextu Agrippina venenum ei præbuiſſe dicitur. Pinna illita veneno rapidiſſimo, Tacit. Annal. 12. ſub finem.

5. *Geſtatione*] Legunt alii *geſtatorio*, quod idem eſt; geſtatio enim ſignificat & rem ipſam & locum in quo fiebat: qui locus arboribus utplurimum aliiſque id genus ad amœnitatem ambiebatur. Plinius libro 2. Epiſt. 17. *Geſtatio buxo, aut rore marino ubi deficit buxus, ambitur*, &c.

6. *Alveo*] Tabula luſoria.

CAPUT XXXIV.

SÆVUM & ſanguinarium natura fuiſſe, magnis minimiſque apparuit rebus. Tormenta quæſtionum, [1] pœnaſque parricidarum [2] repræſentabat, exigebatque coram. Cum & ſpectare [3] antiqui moris ſupplicium Tiburi concupiſſet, & deligatis ad palum noxiis carnifex deeſſet, accitum ab urbe veſpetam uſque operiri perſeveravit. Quocumque gladiatorio munere, vel ſuo, vel alieno, etiam forte prolapſos jugulari jubebat: maxime [4] retiarios, ut exſpirantium facies videret. [5] Cum par quoddam mutuis ictibus concidiſſet, cultellos ſibi parvulos ex utroque ferro in uſum fieri ſine mora juſſit. [6] Beſtiariis [7] meridianiſque adeo delectabatur, ut etiam prima luce ad ſpectaculum deſcenderet: & meridie, dimiſſo ad [8] prandium populo, perſederet: præterque deſtinatos, etiam levi ſubitaque de cauſſa, quoſdam committeret, de fabrorum quoque ac miniſtrorum, atque id genus numero, ſi [9] αὐτόματον vel [10] pegma, vel quid tale aliud parum ceſſiſſet. Induxit & unum e [11] nomenculatoribus ſuis, ſicut erat togatus.

NOTÆ.

1. *Pœnas parricidarum*] Ut Culeo inſui, in mare projici, Supra in Auguſto cap.33. Seneca lib.1. de Clementia cap.23.& lib 1. de Ira cap.16 teſtatur plures a Claudio inſutos fuiſſe unius quinquennii decurſu, quam omnibus retro ſeculis.

2. *Repraſentabat*] In præſentiarum & ſine dilatione ſolvendas jubebat: quo ſe uſu *pecuniam repraſentare*, Calig. 16. &c.

3. *Antiqui moris ſupplicium*] Ab ipſo Suetonio deſcribitur, in Nerone cap. 49.

4. *Retiarios*] Qui ſint, in Calig. cap.30. Ideo illorum faciem videre volebat, quod capite indefenſo pugnarent. Juvenalis Sat. 8. v. 203. de Retiario,

nec galea faciem abſcondit.

5. *Cum par quoddam*] Hoc eſt, Duo gladiatores ſimul pugnantes, ut & Aug. cap. 44.

6. *Beſtiariis*] Intelligere præſertim videtur eos qui beſtiis objiciebantur, ſed pugnaturi, non vero duntaxat laniandi Illi autem in triplici fuere differentia: vel enim erant damnati, ut Calig. cap. 27. vel conducti, ex iis nempe quos laniſtæ in uſum illum erudiebant, ut in Julio cap.10 & 26. & in Auguſto cap. 42. Vel denique exauctorati virtutis oſtentandæ aut lucrifaciendi cauſſa, ut in Tiberio cap. 7. Quibus addi poſſunt ſervi ſingulorum, quos ab initio domini dare poterant ad beſtias, ut libuerat, donec tanta illa dominorum auctoritas coërcita legibus eſt, nec niſi juſta de cauſſa ſervi damnati ſunt hoc ſupplicio.

7. *Meridianis*] Triplicis generis in uno die ſpectacula, matutina, meridiana, pomeridiana. Prima beſtiariorum, ut plurimum. Martialis in Xeniis Epig 94.

Matutinarum non ultima præda ferarum
Sævus Orix, &c.

Epig.66.lib 5. &c. Seneca Epiſt.70. *Nuper in ludo beſtiariorum unus e Germanis cum ad ſpectacula matutina pararetur, ſeceſſit.* &c. Meridiana gladiatorum erant, vel ordinariorum, vel eorum qui prælio beſtiariorum ſuperſtites fuerant. Innuit Seneca Epiſt. 7. *Mane leonibus & urſis, homines, meridie ſpectatoribus ſuis objiciuntur.* Et Tertullianus in Apologetico: *Riſimus inter ludicras meridianorum crudelitates, Mercurium mortuos cauterio examinantem, vidimus & Iovis fratrem gladiatorum cadavera cum malleo deducentem.* Pomeridiana denique jucundiora quædam erant ſpectacula, quales Scenici vel Circenſes ludi, quibus recreatus a cæde & ſanguine populus mitior abiret, & hilarior, colligere eſt ex eodem Seneca Epiſt. 7. quæ ferme tota de ſpectaculis eſt. Quæ tamen omnia eodem ordine ſemper non facta conſtat, ut de Circenſibus ſupra cap.21.& de celebri illo Curionis amphitheatro, de quo Plinius lib 35.c 13, in quo gladiatores poſtremo producti.

8. *Ad prandium*] In Calig. cap. 56.

9. *αὐτόματον*] Torrentius in vetuſtiſſimo libro legit *automatum*: quod confirmat Politianus, addens librarios ex eo feciſſe *aus ornatum*, quod in quibuſdam legitur: & certe *automatum* tam fuit in uſu quam *pegma*, licet utraque vox Græca ſit *αὐτόματον*, hoc eſt ſua ſponte. Unde automata dictæ ſunt machinæ quædam tanta ſolertia fabricatæ, ut nulla apparente cauſſa & quaſi ſua ſponte moverentur, qualia ſunt horologia, qualis fuit argenteus ille Triton de quo ſupra cap.21 quales imagunculæ quædam curſitantes, quæ fidiculis & nervis quibuſdam intenſæ per ſe moveri videantur. Horatius Sat. 7. lib. 2. verſ. 82.

aliis ſervis iter, atque
Duceris,ut nervis alienis mobile lignum.

10. *Pegma*] Non aliud eſt quam grandis & ingenioſa quædam contabulatio, quæ ſponte & occulte ſtatim creſceret, aut ſubſideret, unde multa exhibebantur, quorum aliqua ſupra in Calig. cap. 26. notata ſunt. Seneca machinam ipſam deſcribit Epiſt. 88. de artificibus loquens: *His licet annumeres machinatores qui pegmata ex ſe ſurgentia excogitant, & tabulata tacite in ſublime creſcentia, & alias ex inopinato varietates, aut dehiſcentibus quæ cohærebant; aut quæ diſtabant ſua ſponte coharentibus; aut iis quæ eminebant, paulatim in ſe reſidentibus.* De quo plura legi poſſunt apud Lipſium lib de Amphith cap ult.

11. *Nomenculatoribus*] Ii ſunt qui ſingulorum nomina Imperatori ſuggerebant, quos melioris conditionis quam ſervos reliquos fuiſſe ex eo conjiciunt, quod togatum hunc dixerit, cum tunicati duntaxat eſſent alii De nomenclatoribus jam in Auguſto cap. 19.

CAPUT XXXV.

SED nihil æque quam timidus ac diffidens fuit. Primis imperii diebus, quamquam, ut diximus, jactator [1] civilitatis, neque convivia inire auſus eſt, niſi ut [2] ſpiculatores cum lanceis circumſtarent, militeſque vice miniſtrorum fungerentur: neque ægrum quemquam viſitavit niſi explorato prius cubiculo, culcitiſque & ſtragulis pertentatis, & excuſſis: reliquo autem tempore ſalutatoribus [3] ſcrutatores ſemper appoſuit, & quidem omnibus, & acerbiſſimos. Sero enim, ac vix remiſit, ne fœminæ prætextatique pueri & puellæ contrectarentur, & ne cuivis [4] comiti aut [5] librario calamariæ aut graphiariæ thecæ adimerentur. Motu civili cum eum [6] Camillus non dubitans etiam citra bellum poſſe terreri, contumelioſa & minaci & contumaci epiſtola cedere imperio juberet, vitamque otioſam in privata re agere: dubitavit, adhibitis principibus viris, an obtemperaret.

NOTÆ.

1. *Civilitatis*] De ea virtute lib. 1. cap. 76. & 2. cap. 51.

2. *Spiculatores*] Torrentius in optimo libro legit *ſpeculatores*. De his in Caligula cap. 52.

3. *Scrutatores*] Qui ſcrutarentur adeuntes ſe ad ſalutationis officium, in Auguſto cap. 27.

4. *Comiti*] De pueris nobilibus loquitur, quibus comites pædagogi & vulgo librarii, quos capſarios vocat in Ner. cap. 36. & Juven. Sat. 10.

Quem ſequitur cuſtos anguſtæ vernula capſæ.

Capſula quippe libros incluſos gerebant.

5. *Librario*] Librarii qui libros aut alia quæpiam tranſcribebant. Cicero pro Sylla. 42. *Deſcribi ſtatim ab omnibus librariis imperavi.* Et Epiſt. ad Famil. lib 16. Epiſt 21. &c. Quid eſſent graphia, in Julio cap. 82. & Calig cap. 28.

6. *Camillus*] De quo ſupra cap. 13.

CAPUT XXXVI.

QUASDAM inſidias temere delatas adeo expavit, ut deponere imperium tentaverit. Quodam, ut ſupra [1] retuli, cum ferro circa ſacrificantem ſe deprehenſo, Senatum per præcones propere convocavit, lacrymiſque & vociferatione miſeratus eſt conditionem ſuam, cui nihil tuti uſquam eſſet, ac diu publico abſtinuit. Meſſallinæ quoque amorem flagrantiſſimum, non tam indignitate contumeliarum, quam periculi metu abjecit, cum adultero Silio acquiri imperium credidiſſet: quo tempore fœdum in modum trepidus ad caſtra confugit, nihil tota via quam, *eſſetne ſibi ſalvum imperium*, requirens.

NOTÆ.

1. *Retuli*] Supra cap. 13.

CAPUT

CAPUT XXXVII.

NULLA adeo ſuſpicio, nullus auctor tam levis exſtitit, a quo non mediocri ſcrupulo injecto ad cavendum ulciſcendumque compelleretur. Unus ex litigatoribus, [1] ſeducto in ſalutatione affirmavit ſe vidiſſe per quietem, occidiſſe eum a quodam: deinde paullo poſt, quaſi percuſſorem agnoſceret, [2] libellum tradentem adverſarium ſuum demonſtravit: confeſtimque is pro deprehenſo ad pœnam raptus eſt. Pari modo oppreſſum ferunt App. [3] Silanum: quem cum Meſſallina & [4] Narciſſus conſpiraſſent perdere, diviſis partibus, alter ante lucem, ſimilis attonito, patroni cubiculum irrupit, affirmans ſomniaſſe ſe, vim ei ab Appio illatam: altera, in admirationem formata, ſibi quoque eandem ſpeciem aliquot jam noctibus obverſari retulit. Nec multo poſt ex compoſito irrumpere Appius nuntiatus, cui pridie ad id temporis ut adeſſet præceptum erat, quaſi plane repræſentaretur ſomnii fides, [5] arceſſi ſtatim ac mori juſſus eſt. Nec dubitavit poſtero die Claudius ordinem rei geſtæ perferre ad Senatum, ac liberto gratias agere, quod pro ſalute ſua etiam dormiens excubaret.

NOTÆ.

1. *Seducto*] Claudio ad ſecretum abducto.
2. *Libellum*] Supplicem.
3. *Silanum*] Conſocerum ſuum, ſupra cap. 29.
4. *Narciſſus*] De hoc & cæteris libertis, ſupra cap. 28.
5. *Arceſſi*] Hoc eſt accuſari; aliquem enim arceſſere crimine, idem eſt atque accuſare. Alii legunt *arceri ſtatim*, quod & poteſt, quanquam Torrentius priorem lectionem prætulit.

CAPUT XXXVIII.

[1] IRÆ atque iracundiæ conſcius ſibi, utramque excuſavit edicto: diſtinxitque, pollicitus [2] *alteram quidem brevem & innoxiam, alteram non injuſtam fore.* Oſtienſibus, quia ſibi ſubeunti Tiberim ſcaphas obviam non miſerint, graviter correptis, eaque cum invidia, *ut in* [3] *ordinem ſe coactum* conſcriberet, repente tantum non [4] ſatisfacientibus veniam modo dedit. Quoſdam in publico parum tempeſtive adeuntes manu ſua repulit. Item [5] Scribam quæſtorium, itemque Prætura functum Senatorem, inauditos & innoxios relegavit: quod ille adverſus privatum ſe intemperantius [6] affuiſſet: hic, in ædilitate [7] inquilinos prædiorum ſuorum contra vetitum [8] cocta vendentes multaſſet, [9] villicumque intervenientem flagellaſſet. Qua de cauſſa etiam coërcitionem popinarum Ædilibus ademit. Ac ne ſtultitiam quidem ſuam reticuit, [10] ſimulatamque a ſe ex induſtria ſub Caio, quod aliter evaſurus perventuruſque ad ſuſceptam [11] ſtationem non fuerit, quibuſdam oratiunculis teſtatus eſt. Nec ante perſuaſit quam intra breve tempus liber editus ſit, cui index erat [12] μωρῶν ἐπανάστασις: argumentum autem, *ſtultitiam neminem fingere.*

NOTÆ.

1. *Ira & iracundia*] Differentiam refert Seneca lib. 1. de Ira cap. 4 *Quid eſſet ira ſatis explicatum eſt: quo diſtet ab iracundia ſatis apparet: quo ebrius ab ebrioſo, timens a timido. Iratus poteſt non eſſe iracundus, iracundus poteſt aliquando iratus non eſſe.* Paulo aliter ſenſiſſe videtur Claudius, iracundiam hoc loco, odii inſtar longam & inveteratam iram eſſe innuens

2. *Animum brevem*] Iram ſcilicet quæ furor brevis eſt.

3. *In ordinem ſe coactum*] Redigi vel cogi in ordinem dicuntur qui vel deſpicatui habentur, vel ad privatorum modum rediguntur Quo ſenſu Magiſtratus nonnunquam in ordinem cogi dicuntur a Livio.

4. *Satisfacientibus*] Quid ſit *ſatisfacere*, ſupra in Julio cap. 73. Varia eſt hujus loci lectio. Alii *ſatisfacitis*. alii *tantum non ſatisfacientis modo*. eodem ſenſu, ut nempe intelligatur Claudius propemodum illis etiam ſatisfeciſſe, adeo repreſſa ira mitigaverat objurgationem. Alii legunt *tantum non*, & *tantummodo ſatisfacientibus*, ut ſit ſenſus, Claudium illis peperciſſe etiam leviter ſatisfacientibus.

5. *Scribam quæſtorium*] De Quæſtoribus in Jul. cap. 6. de Scribis ſupra cap 1. Quæſtores miniſtris uſi ſunt, ſcribis & lictoribus; illis ad conficiendas tabulas publicas, his ad tuendam dignitatem.

6 *Affuiſſet*] Adeſſe alicui in judicio pro patrocinari, ſæpe legitur apud Juriſconſultos, quod & *ſupereſſe* aliqui dixerunt, male, ut patet ex Gellio lib. 1. cap. 22. & ſupra in Auguſto cap. 56.

7. *Inquilinos*] Ii ſunt qui alienas ædes, vel prædia ex conducto incolunt.

8. *Coacta*] Sic legunt in MSS. omnibus quorum uni adſcriptum eſt. id eſt *collecta* ut ſenſus ſit, collecta & coacervata fuiſſe ab inquilinis illis vendenda ea quæ vetita fuiſſent, ab iis quibus annona curæ, ut in Julio cap. 43. Torrentius legendum vult *cocta*. arbitratus jam ante Claudium id ſtatutum fuiſſe, quod ipſe, teſte Dione, ſtatuit de tabernis, quo potaturi commeabant, ne ſcilicet in illis calida aqua aut elixæ carnes venderentur Quod certe vix cohæreat cum capite 16. infra in Nerone, ubi cocta prohibita leguntur, *cum ante nullum non obſonii genus venderetur*, inquit.

9. *Villicum*] Villicus ille eſt qui rationibus & univerſo operi ruſtico præponitur, quem e ſervorum numero fuiſſe, inde colligas quod ab Ædili flagellatum dixit. A Poëtis quandoque ſumitur pro eo qui magnis etiam rebus præficitur, ſed Satyrice, ut Juven. Sat. 4. v. 77. pro Urbis Præfecto:

Pegaſus attonitæ poſitus modo villicus urbi.

10. *Simulatam*] Non dubitaverim quin id Bruti exemplo fecerit princeps hiſtoriæ callentiſſimus, & Tito Livio, ut patet ex cap. 41. conjunctiſſimus; notum enim eſt ex Livii hiſtoria ſimulatam a Bruto juvene ſtultitiam quo foret, ut ait Ovidius:

Tutus ab inſidiis dire ſuperbe tuis.

11. *Stationem*] Hoc eſt imperii adminiſtrationem. Quo ſenſu Lucanus Neroni adulans vel illudens lib. 1. Pharſal.

cum ſtatione peracta

Aſtra petes ſerus.

12. *μωρῶν ἀνάστασις*] Hoc eſt *ſtultorum reſurrectio*. De quo jocoſe & inciviliter Nero infra cap. 33. Argumentum hujus libri Caſaubonus ſic legit, *ſtultitiam ſtultum neminem fingere*, clarius.

CAPUT XXXIX.

INTER cætera in eo mirati ſunt homines & oblivionem & inconſiderantiam: vel, ut Græce dicam, [1] *μετεωρίαν καὶ ἀβλεψίαν*. Occiſa Meſſallina, paullo poſt quam in triclinio decubuit, *cur* [2] *domina non veniret*, requiſivit. Multos ex iis quos capite damnaverat, poſtero ſtatim die & in convivium & ad aleæ luſum admoveri juſſit: & quaſi morarentur, ut ſomniculoſos per nuntium increpuit. Ductutus contra fas Agrippinam uxorem, non ceſſavit omni oratione [3] *filiam & alumnam, & in gremio ſuo natam, atque educatam* prædicare. Adſciturus in nomen familiæ ſuæ [4] Neronem, quaſi parum reprehenderetur, quod [5] adulto jam filio

privignum adoptaret, identidem [6] divulgavit, *neminem unquam per adoptionem* [7] *familiæ Claudiæ inſertum.*

NOTÆ.

1. *μετεωρίαν & ἀβλεψίαν*] Hoc eſt, ſtoliditatem & inconſiderantiam: *μετεωρία* enim eſt quædam mentis quaſi *ſupinitas* & inertia.

2. *Domina*] Hoc nomine conjuges ſeſe invicem appellaſſe videntur etiam ex Virgilio lib. 4. Æneid.

Dominum Æneam in tecta recepit.

& lib. 6.

Hi dominam Ditis thalamo deducere adorti.

Quem locum Servius eodem ſenſu explicat.

3. *Filiam & alumnam*] Cujus nempe erat patruus utpote frater Germanici patris ejus. Quod Caſaubonus ad Claudii ſtoliditatem refert; id enim publicabat quod alii maxime diſſimulant, cognationem nempe qua odioſum & inceſtum fiebat ejus matrimonium.

4. *Neronem*] De quo libro ſequente. Erat ex familia Domitiorum.

5. *Adulto jam filio*] Hoc eſt, jam grandiuſculo, utpote qui adoptionis tempore, novem vel undecim tantum annos natus erat; Nero enim duobus annis Britannico major, ut patet ex Tacit Annal. 12. undecimo vel decimotertio ætatis anno adoptatus eſt. Vide in ejus vita cap. 7.

6. *Divulgavit*] Et aliud ſtoliditatis indicium fuiſſe aiunt, quod alium inſereret in ſuam familiam, quæ per ſeipſam ab initio duraverat, nato jam & grandiuſculo filio, quo id honoris continuari poterat Hoc tamen Augusti exemplo defendi quadantenus potuerit, ſi verum quod innuit Pallas id ipſum Claudio perſuadens apud Tacit. lib. 12. Annal. ab Auguſto nempe Tiberium adoptatum, viventibus licet nepotibus: quod tamen Suetonii hiſtoriæ repugnat, in Auguſto cap. 65.

7. *Familiæ Claudiæ*] Tacitus ibidem: *Adnotabant periti nullam antehac adoptionem inter patricios Claudios reperiri, eoſque ab Atta Claudio continuos duraviſſe* Certe aliquem ex illis in alienam familiam adoptatum conſtat ex ſupradictis, in Tiberio cap. 2. & in Julio cap. 10.

CAPUT XL.

SERMONIS vero rerumque tantam ſæpe negligentiam oſtendit, ut nec quis, nec inter quos, quove tempore ac loco verba faceret, ſcire ac cogitare exiſtimaretur. Cum de [1] laniis ac vinariis ageretur, exclamavir in curia: *Rogo vos, quis poteſt ſine offula vivere?* Deſcripſitque abundantiam veterum tabernarum, unde ſolitus eſſet vinum olim [2] & ipſe petere. De [3] Quæſtore quodam candidato inter cauſſas ſuffragationis ſuæ poſuit, *quod pater ejus* [4] *frigidam ægro ſibi tempeſtive dediſſet.* [5] Inducta teſte in Senatu, *Hæc,* inquit, *matris meæ liberta &* [6] *ornatrix fuit: ſed me patronum ſemper exiſtimavit Hoc ideo dixi, quod quidam ſunt adhuc in domo mea qui me patronum non putant.* Sed & pro tribunali, Oſtienſibus quiddam publice orantibus, cum excanduiſſet, *Nihil habere ſe vociferatus eſt, quare eos demereatur: ſi quem alium & ſe liberum eſſe.* Nam illa ejus quotidiana, & plane omnium horarum & momentorum erant, *Quid, ego tibi* [7] *Telegennius videor, &* [8] *λοχιάτατις?* Multaque talia etiam privatis deformia, nedum principi, neque infacundo, neque indocto, immo etiam pertinaciter liberalibus ſtudiis dedito.

NOTÆ.

1. *Laniis ac vinariis*] Illi carnium, hi vini venditores: poſteriore voce minus frequenter uſi ſunt Auctores.

2. *Et ipſe*] Probat ſe tunc temporis tenuem admodum extitiſſe; hujuſmodi enim hominum eſt, vinum e taberna, non e cella ſua petere. Unde Cicero inter alia ſordidæ libidinis indicia Piſoni exprobrat: *Piſtor domi nullus, nulla cella, panis & vinum de propola atque de cupa*, &c.

3. *Quæſtore*] Beroaldus & Sabellicus legunt *Quæſtura*, ſenſu aperto: patet enim de eo intelligendum qui Quæſturam ambiret, non vero de Quæſtore illo qui candidatus Principis dicebatur. De quo in Aug. cap. 65. & in Nerone cap. 16.

4. *Frigidam*] Hoc refert ut ridiculum: tamen ſimile quid magnum animi memoris argumentum fuit in Dario Hydaſpe, qui eodem beneficio urgente neceſſitate affectus fuerat.

5. *Inducta teſte*] Raro teſtes mulieres, niſi ubi de crimine majeſtatis agitur: quo caſu deficientibus reliquis, earum indicio uti non dedignabantur, ut conſtat de Fulvia illa cujus ope Cicero conjurationem Catilinæ detexit, de qua plura apud Salluſtium & in libris Digeſtorum ad Legem Juliam Majeſtatis Lege 8.

6. *Ornatrix*] In famulatu matronarum fuere quæ illarum ornamenta ſervarent & aptarent, qualia erant inaures, armillæ, &c. Has Græco vocabulo coſmetas appellat Juvenalis Sat. 6. v. 476.

periit libraria, ponunt
Coſmetæ tunicas, &c.

7. *Telegennius*] Hanc lectionem tuetur Caſaubonus ex Scaligero, qui uni ex Romanis gentibus id nominis fuiſſe colligit ex veteri inſcriptione,

DIS MANIBUS C.
TELEGENNII OPTATI.

nec dubium videtur quin ea ſit omnium veriſimillima; nullibi enim ſic variant codices, *Thelegonius*, *Thelogonus*, *Theologenius*. *Theogonius*, &c. Quiſquis ille fuerit, apparet notæ fatuitatis quemdam fuiſſe cui Claudius comparatum ſe nollet.

8. *λογιαστης*] Hoc eſt verboſiſſimus. Sic plures legunt codices. Caſaubonus tamen teſtatur Græcam vocem in Vitteberɡenſi non extare, ſed margini adſcriptam interpretationem hanc, *dic & loquere*. Unde facile colligit ſcriptum *λέγε καὶ εἰπέ*. Turnebus lib. 22. cap. 31. legiſſe ſe affirmat, *λάλει καὶ μὴ θίγγανε, loquere & ne attinge*. Cujus lectionis veſtigia in Pithœi & Grotii codicibus expreſſiſſima notavit Caſaubonus. Quæ etiam clariora ſunt verba inconſiderati hominis, & patum pro imperatoria majeſtate loquentis, quaſi verbera & plagas formidaſſet.

CAPUT XLI.

[1] HISTORIAM in adoleſcentia, hortante T. [2] Livio, Sulpicio vero Flavo etiam adjuvante, ſcribere aggreſſus eſt. Et cum primum frequenti auditorio [3] commiſiſſet, ægre perlegit, [4] refrigeratus ſæpe a ſemetipſo. Nam cum initio recitationis defractis compluribus ſubſelliis, obeſitate cujuſdam, riſus exortus eſſet: ne ſedato quidem tumultu temperare potuit, quin ex intervallo ſubinde facti reminiſceretur, cachinnoſque revocaret. In principatu quoque & ſcripſit plurimum & aſſidue recitavit per lectorem. Initium autem ſumſit hiſtoriæ poſt cædem Cæſaris Dictatoris. Sed & [5] tranſiit ad inferiora tempora, cœpitque a pace civili: cum ſentiret neque libere neque vere ſibi de ſuperioribus tradendi poteſtatem relictam, correptus ſæpe & a [6] matre & ab avia. Prioris materiæ duo volumina, poſterioris unum & quadraginta reliquit. Compoſuit & *de vita ſua* octo volumina, magis inepte quam ineleganter. Item *Ciceronis defenſionem adverſus* [7] *Aſinii Galli libros*, ſatis eruditam. Novas etiam commentus eſt [8] literas tres, ac numero

veterum quaſi maxime neceſſarias addidit. De quarum ratione cum privatus adhuc volumen edidiſſet, mox princeps non difficulter obtinuit ut in uſu quoque promiſcuo eſſent. Exſtat talis [9] ſcriptura in [10] pleriſque libris, ac diurnis titulisque operum.

NOTÆ.

1. *Hiſtoriam*] Meminit & Plinius lib. 12. cap. 27. & Suetonius ſupra cap. 21.

2. *Tito Livio*] Titus Livius Hiſtoriæ Romanæ princeps, auctore Euſebio Chronic. 19. mortem obiit quarto imperii Tiberii anno, qui Urbis fuit 771. & Coſſ habuit Junium Silanum & L Norbanum Balbum: quo tempore Claudius viginti circiter & ſeptem annos natus erat, utpote qui anno U. C. 744. Coſſ Julio Antonio & Fabio Africano, ut ſupra cap. 2 in lucem editus fuerat.

3. *Commiſiſſet*] De commiſſionibus, in Auguſto cap. 45. & 89. & Calig cap. 53.

4. *Refrigeratus*] Sic iterum Suetonius in vita Lucani dicit, Neronem *nulla niſi refrigerandi ſui* (hoc eſt Lucani recitantis) *cauſſa* receſſiſſe. Refrigerare igitur recitantem eſt auditorum, ut ita dicam, frigus illi afferre Hoc ſenſu & Plinius Epiſt. 13. libi 6. de Paſſeno Paulo recitante ait, *Interim Paulo aliena deliratio aliquantum frigoris attulit.* Unde recitandorum operum conſuetudinem colligere eſt, de qua in Auguſto ad cap. 89. A ſeipſo refrigeratus dicitur, quia ipſe ſibi frigoris hujus cauſſa fuit, quod in recitando, ſubinde recordatus obeſi & præpinguis illius viri qui pondere ſuo ſubſellia fregerat, ſibi non poſſet a riſu temperare.

5. *Tranſiit*] Non niſi duobus, ut ait, ſuper hac materia ſcriptis voluminibus; nec enim proſecutus videtur integram hanc hiſtoriam quæ tredecim circiter annorum erat a cæde ſcilicet Julii Cæſaris, anno U C. 10 ad mortem Antonii 721. Pacem civilem dixit eam quæ bella omnia civilia ſecuta eſt, tunc cum Janum clauſit Auguſtus. De quo in Auguſto cap. 22.

6. *A matre*] Antonia, ſupra cap. 1. & Calig. cap 1 & 22.

Ibid. *Ab avia*] An Octavia Auguſti ſorore, quæ Antoniæ mater fuit, de qua in Auguſto cap. 63. An vero Livia Auguſti conjuge, patris ejus matre, de qua tam ſæpe ſupra.

7. *Aſinii Galli*] De hoc in Auguſto ad cap. 66. Filius fuit Aſinii Pollionis Oratoris, ut idem ad cap. 43. notatum, & Poëtæ, ut in Julio ad cap. 30. & 55. Scripſit libros de comparatione Pollionis patris ſui, & Ciceronis, quibus patri ſuo dare palmam auſus eſt, ut ait Plinius Epiſt. 4 lib. 7. Quem cum Largio quodam eodem nomine inſectatur Gellius lib. 17. cap. 1.

8. *Literas tres*] Idem habet Tacitus Annal. 11. ubi de literarum inventoribus locutus addit: *Quo exemplo Claudius tres literas adjecit, quæ uſu imperitante eo, poſt obliterata.* Sed nec tradidit quænam illæ fuerint, nec tradere etiam curavere Grammatici, ut fatetur Lipſius Taciti locum enarrans, ubi de Æolico, ut vocant, digammate conſtare probat ex Quintiliano & inſcriptionibus illius temporis, *Nec inutiliter Claudius Æolicam illam Ⅎ ad hos uſus literarum adjecerat.* ait Quintilianus lib. 1. cap. 13. Vetuſta marmora, *Pomerium ampliaℲit terminaⅎitque Octavio. DiⅎI Auguſti*, &c. Unde patet hujus literæ Ⅎ eumdem valorem eſſe qui *v* conſonantis De reliquis nihil conſtat ubi conjecturis tantum agitur. Pari exemplo & eventu Chilpericus Francorum Rex tres quoque literas addidit, quas in uſum adhibendas edicto juſſerat.

9. *Scriptura*] Tacitus ibidem: *Aſpiciuntur etiam nunc in ære publicandis plebiſcitis per fora & templa fixo.*

10. *Libris ac diurnis*] Torrentius de libris actorum intelligit errorem ſcripturæ inde natum, exiſtimans quod cum Suetonius dimidiatis, more veterum, vocibus ſcripſiſſet *lib. ac diurn* librarii fecerint *libris ac diurnis*: quod quanquam veriſimillimum eſt intelligendum tamen videtur de privatis etiam libris, tum quia *pleriſque* dixit, tum quia diurna, libri ſunt quibus dierum ſingulorum rationes deſcribuntur Juvenalis:

Longi relegit tranſacta diurni.

& Auſonius de ſapiente loquens,

NOTÆ.

1. *Laniis ac vinariis*] Illi carnium, hi vini venditores: poſteriore voce minus frequenter uſi ſunt Auctores.

2. *Et ipſe*] Probat ſe tunc temporis tenuem admodum extitiſſe; hujuſmodi enim hominum eſt, vinum e taberna, non e cella ſua petere. Unde Cicero inter alia ſordidæ libidinis indicia Piſoni exprobrat: *Piſtor domi nullus, nulla cella, panis & vinum de propola atque de cupa*, &c.

3. *Quæſtore*] Beroaldus & Sabellicus legunt *Quæſtura* ſenſu aperto: patet enim de eo intelligendum qui Quæſturam ambiret, non vero de Quæſtore illo qui candidatus Principis dicebatur. De quo in Aug. cap. 65. & in Nerone cap. 16.

4. *Frigidam*] Hoc refert ut ridiculum: tamen ſimile quid magnum animi memoris argumentum fuit in Dario Hydaſpe, qui eodem beneficio urgente neceſſitate affectus fuerat.

5. *Inducta teſte*] Raro teſtes mulieres, niſi ubi de crimine majeſtatis agitur: quo caſu deficientibus reliquis, earum indicio uti non dedignabantur, ut conſtat de Fulvia illa cujus ope Cicero conjurationem Catilinæ detexit, de qua plura apud Salluſtium & in libris Digeſtorum ad Legem Juliam Majeſtatis Lege 8.

6. *Ornatrix*] In famulatu matronarum fuere quæ illarum ornamenta ſervarent & aptarent, qualia erant inaures, armillæ, &c. Has Græco vocabulo coſmetas appellat Juvenalis Sat. 6. v. 476.

perit libraria, ponunt
Coſmetæ tunicas, &c.

7. *Telegennius*] Hanc lectionem tuetur Caſaubonus ex Scaligero, qui uni ex Romanis gentibus id nominis fuiſſe colligit ex veteri inſcriptione,

DIS MANIBUS C.
TELEGENNII OPTATI.

nec dubium videtur quin ea ſit omnium veriſimillima; nullibi enim ſic variant codices, *Thelegonius, Thelogonus, Theologenius, Theogonius*, &c. Quiſquis ille fuerit, apparet notæ fatuitatis quemdam fuiſſe cui Claudius comparatum ſe nollet.

8. *λογιματος*] Hoc eſt verboſiſſimus Sic plures legunt codices. Caſaubonus tamen teſtatur Græcam vocem in Vittenbergenſi non extare, ſed margini adſcriptam interpretationem hanc, *dic & loquere*. Unde facile colligit ſcriptum *λέγε καὶ εἰπέ*. Turnebus lib 22. cap. 31 legiſſe ſe affirmat, *λάλει καὶ μὴ θίγγανε, loquere & ne attinge*. Cujus lectionis veſtigia in Pithœi & Grotii codicibus expreſſiſſima notavit Caſaubonus. Quæ etiam clariora ſunt verba inconſiderati hominis, & parum pro imperatoria majeſtate loquentis, quaſi verbera & plagas formidaſſet.

CAPUT XLI.

[1] HISTORIAM in adoleſcentia, hortante T. [2] Livio, Sulpicio vero Flavo etiam adjuvante, ſcribere aggreſſus eſt. Et cum primum frequenti auditorio [3] commiſiſſet, ægre perlegit, [4] refrigeratus ſæpe a ſemetipſo. Nam cum initio recitationis defractis compluribus ſubſelliis, obeſitate cujuſdam, riſus exortus eſſet: ne ſedato quidem tumultu temperare potuit, quin ex intervallo ſubinde facti reminiſceretur, cachinnoſque revocaret. In principatu quoque & ſcripſit plurimum & aſſidue recitavit per lectorem. Initium autem ſumſit hiſtoriæ poſt cædem Cæſaris Dictatoris. Sed & [5] tranſiit ad inferiora tempora, cœpitque a pace civili: cum ſentiret neque libere neque vere ſibi de ſuperioribus tradendi poteſtatem relictam, correptus ſæpe & a [6] matre & ab avia. Prioris materiæ duo volumina, poſterioris unum & quadraginta reliquit. Compoſuit & *de vita ſua* octo volumina, magis inepte quam ineleganter. Item *Ciceronis defenſionem adverſus* [7] *Aſinii Galli libros*, ſatis eruditam. Novas etiam commentus eſt [8] literas tres, ac numero

veterum quaſi maxime neceſſarias addidit. De quarum ratione cum privatus adhuc volumen edidiſſet, mox princeps non difficulter obtinuit ut in uſu quoque promiſcuo eſſent. Extat talis [9] ſcriptura in [10] pleriſque libris, ac diurnis tituliſque operum.

N o t æ.

1. *Hiſtoriam*] Meminit & Plinius lib. 12. cap. 27. & Suetonius ſupra cap. 21.

2. *Tito Livio*] Titus Livius Hiſtoriæ Romanæ princeps, auctore Euſebio Chronic. 19. mortem obiit quarto imperii Tiberii anno, qui Urbis fuit 771. & Coſſ habuit Junium Silanum & L Norbanum Balbum: quo tempore Claudius viginti circiter & ſeptem annos natus erat, utpote qui anno U. C. 744. Coſſ Julo Antonio & Fabio Africano, ut ſupra cap. 2 in lucem editus fuerat.

3. *Commiſiſſet*] De commiſſionibus, in Auguſto cap. 45. & 89. & Calig cap. 53.

4. *Refrigeratus*] Sic iterum Suetonius in vita Lucani dicit, Neronem *nulla niſi refrigerandi ſui* (hoc eſt Lucani recitantis) *cauſſa* receſſiſſe. Recitante igitur recitantem eſt auditorii, ut ita dicam, frigus illi afferre Hoc ſenſu & Plinius Epiſt. 13. libi 6. de Paſſeno Paulo recitante ait, *Interim Paulo aliena deliratio aliquantum frigoris attulit.* Unde recitandorum operum conſuetudinem colligere eſt, de qua in Auguſto ad cap. 89. A ſeipſo refrigeratus dicitur, quia ipſe ſibi frigoris hujus cauſſa fuit, quod in recitando, ſubinde recordatus obeſi & præpinguis illius viri qui pondere ſuo ſubſellia fregerat, ſibi non poſſet a riſu temperare.

5. *Tranſiit*] Non niſi duobus, ut ait, ſuper hac materia ſcriptis voluminibus; nec enim proſecutus videtur integram hanc hiſtoriam quæ tredecim circiter annorum erat a cæde ſcilicet Julii Cæſaris, anno U C. 10 ad mortem Antonii 721. Pacem civilem dixit eam quæ bella omnia civilia ſecuta eſt, tunc cum Janum clauſit Auguſtus. De quo in Auguſto cap. 22.

6. *A matre*] Antonia, ſupra cap. 1. & Calig. cap 1 & 22.

Ibid. *Ab avia*] An Octavia Auguſti ſorore, quæ Antoniæ mater fuit, de qua in Auguſto cap. 63. An vero Livia Auguſti conjuge, patris ejus matre, de qua tam ſæpe ſupra.

7. *Aſinii Galli*] De hoc in Auguſto ad cap. 66. Filius fuit Aſinii Pollionis Oratoris, ut ibidem ad cap. 43. notatum, & Poëtæ, ut in Julio ad cap. 30. & 55. Scripſit libros de comparatione Pollionis patris ſui, & Ciceronis, quibus patri ſuo dare palmam auſus eſt, ut ait Plinius Epiſt. 4 lib. 7. Quem cum Largio quodam eodem nomine inſectatur Gellius lib. 17. cap. 1.

8 *Literas tres*] Idem habet Tacitus Annal. 11. ubi de literarum inventoribus locutus addit: *Quo exemplo Claudius tres literas adjecit, quæ uſu imperitante eo, poſt obliterata.* Sed nec tradidit quænam illæ fuerint, nec tradere etiam curavere Grammatici, ut fatetur Lipſius Taciti locum enarrans, ubi de Æolico, ut vocant, digammate conſtare probat ex Quintiliano & inſcriptionibus illius temporis, *Nec inutiliter Claudius Æolicam illam Ⅎ ad hos uſus literarum adjecerat.* ait Quintilianus lib. 1. cap. 13. Vetuſta marmora, *Pomerium ampliaǷit terminaǷitque Octa*Ǻ*ia, DiǷi Auguſti*, &c. Unde patet hujus literæ Ⅎ eumdem valorem eſſe qui *v* conſonantis. De reliquis nihil conſtat ubi conjecturis tantum agitur. Pari exemplo & eventu Chilpericus Francorum Rex tres quoque literas addidit, quas in uſum adhibendas edicto juſſerat.

9. *Scriptura*] Tacitus ibidem: *Aſpiciuntur etiam nunc in ære publicandis plebiſcitis per fora & templa fixo.*

10. *Libris ac diurnis*] Torrentius de libris actorum intelligit errorem ſcripturæ inde natum, exiſtimans quod cum Suetonius dimidiatis, more veterum, vocibus ſcripſiſſet *lib. ac diurn* librarii fecerint *libris ac diurnis* : quod quanquam veroſimillimum eſt intelligendum tamen videtur de privatis etiam libris, tum quia *pleriſque* dixit, tum quia diurna, libri ſunt quibus dierum ſingulorum rationes deſcribuntur Juvenalis:

Longi relegit tranſacta diurni.

& Auſonius de ſapiente loquens,

Nec prius in dulcem declinant lumina ſomnum | *Omnia quam longi reputaverit acta diei.* Vide in Auguſto ad cap. 78.

CAPUT XLII.

NEc minore cura Græca ſtudia ſecutus eſt, amorem præſtantiamque linguæ occaſione omni profeſſus. Cuidam barbaro Græce & Latine differenti, *Cum utroque*, inquit, *ſermone noſtro ſis* [1] *peritus*. Et in commendanda patribus conſcriptis [2] Achaia, *gratam ſibi provinciam* ait, *communium ſtudiorum commercio*. Ac ſæpe in Senatu legatis [3] perpetua oratione reſpondit. Multum vero pro tribunali etiam [4] Homericis locutus eſt verſibus. Quoties quidem hoſtem vel inſidiatorem ultus eſſet, excubitori [5] Tribuno ſignum de more poſcenti, non temere aliud dedit quam,

[a] Ἄνδρ' ἐπαμύνασθαι, ὅτε τις πρότερος χαλεπήνῃ.

Denique & Græcas ſcripſit hiſtorias, [6] Τυῤῥηνικῶν xx. [7] Καρχηδονιακῶν VIII. Quarum cauſſa [8] veteri Alexandriæ Muſæo alterum additum ex ipſius nomine: inſtitutumque ut quotannis in altero Τυῤῥηνικῶν libri, altero Καρχηδονιακῶν diebus ſtatutis, velut in auditorio, recitarentur toti a ſingulis per vices.

INTERPRETATIO.

a *Virum ulciſci* oportet, *quando aliquis prior injuriam facit.*

NOTÆ.

1. *Peritus*] Pithœi & Liſlæi codices *paratus.*

2. *Achaia*] Quam illis reddiderat, Supra cap. 25.

3. *Perpetua oratione*] Græca ſcilicet, quod contra majorum ac præſertim Auguſti inſtitutum fuit. Vide in Tiberio ad cap. 71.

4. *Homericis*] Beroaldus & Sabellicus ſcripſerant *heroicis*, male.

5. *Tribuno*] Qui excubitorum cohortibus præerat, in Caligula cap. 56. Signum autem in ellige teſſeram militarem, de qua ibidem.

6. Τυῤῥηνικῶν] Latinis alii literis *Tyrrhenicon* Interpretes probabilius putant legere Κυῤῥηνικῶν. *Cyrrhenicon*, quamvis Tyrrheni fama ſatis noti ſint.

7 Καρχηδονιακῶν] Hoc eſt Carthaginenſium: hi enim Carchedonem conditorem agnoſcebant Appiano auctore, (quanquam Dido vulgatiore fama Carthaginem condidiſſe feratur) Cum igitur Cyrenaicis vicini fuerint Carthaginenſes, multa inter ſe communicanda & diſceptanda habuiſſe longe probabilius foret, etiam tacente Salluſtio, qui tamen bello Jugurthino de utriuſque populi diſſidiis locutus eſt. Cyrenaica regio Africæ eadem quæ Plinio Pentapolitana dicitur lib. 5. cap. 5. hodie Barbariæ pars: Cyrene vero civitas etiam *Corene.*

8. *Veteri Alexandriæ Muſæo alterum additum*] Ita ſcripſit Caſaubonus ex MSS. cum in vulgatis editionibus non extaret vox *alterum* Senſus eſt: Alexandriæ erat antiquum Muſæum. Huic Claudius addidit novum ſuo nomine appellatum: quod confirmat Athenæus lib. 6. ubi diſertis verbis Claudium Muſæum Alexandriæ fuiſſe ſignificat. Muſæum autem vel Muſium Alexandrinum fuit collegium hominum circa diſciplinas verſantium, quibus attributa e publico pecunia ad promovenda bonarum artium ſtudia, a Ptolemæo Philadelpho celebri illo Bibliothecæ conditore inſtitutum, ut vulgo cenſent. Auguſtus & Tiberius multa Muſæo in gratiam doctorum hominum liberaliter indulſerunt. Teſtis eſt Strabo libro ultimo, ubi & ædificium deſcribit, de quo & Spartianus in Adriano qui ſæpe quæſtiones illis proponebat; & Philoſtratus in vita Dionyſii Mileſii Sophi-

ſtæ, ubi Muſæum menſam fuiſſe dicit quæ ex omni terrarum orbe eloquentiſſimos quoſque viros convocaret.

CAPUT XLIII.

SUB exitu vitæ, ſigna quædam nec obſcura pœnitentis de matrimonio Agrippinæ, deque Neronis adoptione dederat. Siquidem commemorantibus libertis, ac laudantibus [1] cognitionem, qua pridie quandam adulterii ream condemnaverat: *ſibi quoque in fatis eſſe* jactavit *omnia impudica, ſed non impunita matrimonia.* Et ſubinde obvium ſibi Britannicum arctius complexus, hortatus eſt, *ut creſceret, rationemque a ſe omnium factorum acciperet*, Græca inſuper voce proſecutus, [2] ὁ ἔρως δ' ἐπείγεται. Cumque impubi teneroque adhuc, [3] quando ſtatura permitteret, togam dare deſtinaſſet, adjecit: *ut tandem Pop. Rom.* [4] *verum Cæſarem habeat.*

NOTÆ.

1. *Cognitionem*] Supra ad cap. 15.

2. ὁ ἔρως δ' ἐπείγεται] Hoc eſt, *amor impellit.* Sic plures habent codices: alii tamen ὀρθῶς ποιεῖτε *bene facite.* Petrus Victorius lib. 24. variarum Lectionum cap. 14. ex vetuſti codicis veſtigiis legit ὁ τρώσας καὶ ἰάσεται, *qui læſit & ſanabit.* proverbio quod ex oraculi reſponſione factum eſt cum Telephus ab Achille vulneratus, illud olim conſuluiſſet. Hoc certe de principe in Homericis verſatiſſimo probabilius eſt quam quod Turnebus lib 22. cap. 31. ὁ τρώσας πείσεται, *qui læſit pœnas dabit.*

3. *Quando*] Hoc eſt ſiquidem, notat quippe Xiphilinus Britannicum ſtatura majorem fuiſſe quam vulgo ferret ejus ætas.

4. *Verum Cæſarem*] Non vero adoptivum, ut antea habuerat, & habitura erat ſi Nero rerum potiretur.

CAPUT XLIV.

NON multoque poſt teſtamentum etiam conſcripſit, ac ſignis omnium magiſtratuum [1] obſignavit. Prius igitur quam ultra progrederetur, præventus eſt ab Agrippina, quam præter hæc, conſcientia quoque, nec minus [2] delatores multorum [3] criminum arguebant. Et veneno quidem occiſum convenit: [4] ubi autem & per quem dato, diſcrepat. Quidam tradunt, epulanti in arce cum Sacerdotibus, per [5] Halotum ſpadonem [6] prægustatorem: alii, domeſtico convivio, per ipſam Agrippinam, quæ [7] boletum medicatum avidiſſimo ciborum talium obtulerat. Etiam de ſubſequentibus diverſa fama eſt. Multi ſtatim hauſto veneno obmutuiſſe aiunt, excruciatumque doloribus nocte tota, defeciſſe prope lucem. Nonnulli inter initia conſopitum, deinde cibo affluente evomuiſſe omnia, [8] repetitumque toxico, incertum pultine addito, cum velut exhauſtum refici cibo oporteret, an immiſſo per clyſterem: ut quaſi abundantia laboranti etiam hoc genere egeſtionis ſubveniretur.

NOTÆ.

1. *Obſignavit*] De Teſtamentorum ſignis, ſupra in Auguſto ad cap. 33. & c. Ner. ad cap 4.

2. *Delatores*] Quos inter Narciſſus libertus, de quo ſupra cap. 28.

3. *Criminum*] Impudicitiæ præſertim cum Pallante liberto, de quo ſupra ibid.

4. *Ubi*] Ex Tacit Annal 12. paret fuiſſe in Palatio & a locuſta veneficii damnata muliere præparatum fuiſſe.

5. *Per Halotum*] Tacitus ibidem de veneno illo loquens: *Cujus miniſter e ſpadonibus fuit Halotus inferre epulas & explorare guſtu ſolitus.*

6. *Prægustatore*] Munus hoc demandari ſolitum ei quem principes imprimis diligebant Tacit. Annal. 13. *Quia cibos potuſque dilectus ex miniſtris explorabat.* Quem morem ſtante Republica ignotum, nec ante Auguſtum incœpiſſe colligunt viri docti tum ex Suetonio & Tacito, tum ex inſcriptionibus quas vide in calce.

7. *Boletum medicatum*] Nec enim ſolus nocet, & Plinius lib 22. cap 22 boletum iis annumerat quæ temere manduntur, ideoque Tacitus Annal 12. delectabili boletorum cibo infuſum venenum dicit, unde patet ex iis fungi non fuiſſe, qui quanquam boletum extrinſecus referant, mortiferi tamen ſunt; unde & Plinio ibidem cap, 23. & Juvenali Sat. 5. v. 146. ancipites dicuntur:

Vilibus ancipites fungi ponentur amicis.

8. *Repetitumque toxico*] Tacitus alium adhuc modum refert libro 12. extremo, *Nec vim medicaminis ſatis intellectam ſecordia ne Claudii an vinolentia. Simul ſoluta alvus ſubveniſſe videbatur. Igitur exterrita Agrippina, & quando ultima timebantur, ſpreta præſentium invidia, proviſam jam ſibi Xenophontis Medici conſcientiam adhibet; ille tanquam niſus evomentis adjuvaret pinnam rapido veneno illitam faucibus ejus demiſiſſe creditur.* Vide ſupra ad cap. 33.

CAPUT XLV.

MORS ejus celata eſt, donec circa [1] ſucceſſorem omnia ordinarentur. Itaque & quaſi pro ægro adhuc vota ſuſcepta ſunt, & inducti per ſimulationem comœdi, qui velut deſiderantem oblectarent. Exceſſit III. Idus Octobris, Aſinio Marcello, Acilio Aviola [2] Coſſ. LXIV. ætatis, imperii XIV. anno. Funeratus eſt ſolenni Principum pompa, & [3] in numerum Deorum relatus. Quem honorem, a Nerone [4] deſtitutum abolitumque, recepit mox per Veſpaſianum.

NOTÆ.

1. *Succeſſorem*] Tacitus ibidem: *Dum res firmando Neronis imperio componuntur,* & eadem quæ hic Suetonius, niſi quod de comœdis ſilet.

2. *Coſſ.*] Qui annus ab U. C. 806. Chriſti vero 56. qui ætatis ejus annos exacte numerant iis, non amplius quam 63 ann. duobus menſibus ac tredecim diebus: ſed Suetonius annum incœptum habuit pro completo, ut & alias.

3. *Deorum numerum*] Apotheoſim intelligit, ut & Julii cap. 88. Tacitus: *Cæleſteſque honores Claudio decernuntur, & funeris ſolenne perinde ac Divo Auguſto celebratur, æmulante Agrippina proaviæ Liviæ magnificentiam.*

4. *Deſtitutum a Nerone*] Aliter Plinius in Panegyrico: *Dicavit cœlo Tiberius Auguſtum, ſed ut majeſtatis numen induceret; Claudium Nero, ſed ut irrideret.* Et ipſe Suetonius conſecratum a Nerone teſtatur infra cap. 9. Unde locus hic non niſi de Templo Claudii intelligendus, quod a Nerone deſtructum Veſpaſianus inſtauravit. In Veſp. cap. 9.

CAPUT

CAPUT XLVI.

PRÆSAGIA mortis ejus præcipua fuerunt: exortus crinitæ ſtellæ, quam [1] cometen vocant: tactumque de cælo monumentum Druſi patris: & quod eodem anno ex [2] omnium magiſtratuum genere plerique mortem obierant. Sed ipſe nec ignoraſſe, aut diſſimulaſſe ultima vitæ ſuæ tempora videtur, aliquot quidem argumentis. Nam & cum Coſſ. deſignaret, neminem ultra menſem, quo obiit, deſignavit: & in Senatu, cui noviſſime interfuit, multum ad concordiam liberos ſuos cohortatus, utriuſque ætatem ſuppliciter patribus commendavit. Et in ultima [3] cognitione pro tribunali, *acceſſiſſe ad finem mortalitatis*, quanquam [4] abominantibus qui audiebant, ſemel atque iterum pronuntiavit.

NOTÆ.

1. *Cometen*] Hujus meminit & Seneca lib 7. natural Quæſt. cap. 17. & 29. & Plinius lib. 2. cap. 25. *Cometas Græci vocant, noſtri crinitas horrentes crine ſanguineo & comarum modo in vertice hiſpidas; terrificum magna ex parte ſidus, ac non leviter piatum, ut civili motu Octavio Conſule, iterumque Pompeii & Cæſaris bello; in noſtro vero ævo circa veneficium quo Claudius Cæſar imperium reliquit Domitio Neroni*, &c.

2. *Omnium magiſtratuum*] Tacitus lib. 12. ubi & alia ab his portenta recenſet: *Numerabatur inter oſtenta deminutus Magiſtratuum numerus, Quæſtore, Ædili, Tribuno ac Prætore & Conſule paucos intra menſes defunctis*. Unde etiam colligere eſt quinam fuerint Magiſtratus Romani; quos enim generatim Suetonius expreſſit. Hos Tacitus ſigillatim declaravit.

3. *Cognitione*] Conſtanter dicitur de judicio in quo Princeps ipſe cognoſcit, ut ſupra cap. 15. & 43.

4. *Abominantibus*] Hoc eſt, malum omen deprecantibus; abominari enim eſt triſte aliquid precibus rejicere, & amoliri: quod Virgilius ſic expreſſit 3 Æneid

Di prohibete minas, di talem avertite caſum.

quo depelli poſſe credebant ominis exitium.

C. SVETONII TRANQVILLI DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER VI.

NERO CLAUDIUS CÆSAR.

CAPUT I.

EX [1] gente DOMITIA duæ familiæ claruerunt, A. U. C.
[2] CALVINORUM & [3] ÆNOBARBORUM. DLXXXVI.
Ænobarbi auctorem originis itemque cognominis
habent L. Domitium: cui rure quondam revertenti, 3
[4] juvenes gemini auguſtiore forma ex occurſu imperaſſe
traduntur, nuntiaret Senatui ac Populo victoriam, de qua incertum adhuc erat: atque in fidem
majeſtatis, adeo permulſiſſe malas, ut e nigro rutilum ærique aſſimilem
capillum redderent. Quod inſigne manſit & in poſteris ejus, ac magna
pars rutila barba fuerunt. Functi autem § Conſulatibus VII. * Trium- ¶ DXCIII.
pho † Cenſuraque duplici, & inter [5] Patritios allecti perſeverarunt DCXXXII.
omnes in eodem cognomine. Ac ne [6] prænomina quidem ulla, præter- DCLVIII.
quam Cnæi & Lucii uſurparunt: eaque ipſa notabili varietate, modo DCLX.
continuantes unumquodque per ternas perſonas, modo alternantes per DCC.
ſingulas. Nam primum ſecundumque ac tertium Ænobarborum Lucios: DCCXXII.
rurſus ſequentes tres ex ordine Cnæos accepimus: reliquos nonniſi vi- DCCXXCV.
ciſſim, tum Lucios tum Cnæos. Plures e familia cognoſci referre arbi- *DCX. XII.
tror: quo facilius appareat ita degeneraſſe a ſuorum virtutibus [7] Nero- †DCXXXIX.
nem, ut tamen vitia cujuſque quaſi tradita & ingenita retulerit. DCLXIII.

NOTÆ.

1. *Gente Domitia*] Gens & familia differunt ut totum & pars, ut jam ſupra in Tiberio cap. 1.

2. *Calvinorum*] Ex hac familia Domitius ille Calvinus, Julii Cæſaris Legatus, de quo in Julio cap. 36.

3. *Ænobarborum*] In lapidibus Capitolinis & nummis, quos Torrentius profert,

ſcriptum eſt *Ahenobarb.*

4. *Juvenes gemini*] Hos Caſtorem & Pollucem fuiſſe creditum eſt; præcipuo enim favore Romanis ſemper opitularos narrat Valerius Maximus lib. 1. cap. 8. Victoria illa relata eſt adverſus Tarquinios anno U. C. 257. unde gentis antiquitatem colligere eſt. Idem narrat & Plutarchus in Æmilio. Livius lib. 2. Decad. 1. & Dionyſius Halicarnaſſeus lib. 6. qui ea pugna pro Romanis certaſſe Caſtorem & Pollucem narrant, & extructum illis Templum; quo loco ſudorem equorum abſtergentes viſi ſunt.

5. *Patricios allecti*] Quid hoc ſit, ſupra in Tiberio cap. 1. & Aug. cap. 2. &c.

6. *Prænomina*] Vide in Tiberio cap. 1.

7. *Neronem*] Caſaubonus legit *Nero*, ex ſcriptura Vitterb. & Liſlæi.

CAPUT II.

UT igitur paullo altius repetam, [1] atavus ejus Cn. Domitius in
A. U. C. DCLI. [2] Tribunatu Pontificibus offenſior, quod alium quam ſe in patris
ſui locum cooptaſſent, jus Sacerdotum ſubrogandorum a [3] collegiis
DCXXXII. ad populum tranſtulit: ac in Conſulatu Allobrogibus Arverniſque ſuperatis, [4] elephanto per [5] provinciam invectus eſt: turba militum, quaſi
inter ſolennia triumphi, proſequente. In hunc dixit Licinius Craſſus
orator, *Non eſſe mirandum quod æneam barbam haberet, cui eſſet* [6] *os*
DCXCVI. *ferreum*, [7] *cor plumbeum*. Hujus filius [8] Prætor C. Cæſarem abeuntem Conſulatu, quem adverſus auſpicia legeſque geſſiſſe exiſtimabatur,
DCC. ad diſquiſitionem Senatus vocavit: mox Conſul Imperatorem ab exercitibus Gallicis retrahere tentavit: ſucceſſorque ei per factionem nominatus, principio civilis belli ad [9] Corfinium captus eſt. Unde dimiſſus, [10] Maſſilienſes obſidione laborantes cum adventu ſuo confirmaſſet, repente deſtituit, acieque demum Pharſalica occubuit. Vir neque ſatis conſtans, & ingenio truci: in deſperatione rerum, mortem timore appetitam ita expavit, ut hauſtum venenum [11] pœnitentia evomuerit, medicumque manumiſerit, qui id ſibi prudens ac ſciens minus noxium temperaſſet. Conſultante autem Cn. Pompeio [12] de mediis ac neutram partem ſequentibus, ſolus cenſuit hoſtium numero habendos.

NOTÆ.

1. *Atavus*] Nemo non novit atavum occupare quintum cognationis gradum aſcendendo, cui reſpondet atnepos deſcendendo Sed Caſaubonus & Torrentius contendunt Ænobarbos patrem & filium a Suetonio confundi; qui enim Allobrogas domuit, is ejus pater qui cenſuram geſſit una cum Licinio Craſſo eximio Oratore, de quo præclara multa narrat Cicero lib. 3. de Orat initio, & lib. de clar. Orat. Meminit & Plinius lib. 17. cap. 1.

2. *Tribunatu*] Plebis ſcilicet, quod factum anno U. C. 651. ut notavit Sigonius lib. 1. de Jure Civium Rom. cap. 19. Unde colligas Ænobarborum familiam inter Patricios nondum allectam fuiſſe tunc temporis, aut rurſus ad plebem ſe contuliſſe; hujus enim erat hic Magiſtratus, ut ex Aug. cap. 10. & 40. & Jul. cap. 20 notare eſt.

3. *Collegiis*] Collegia hæc erant variæ claſſes ſeu ſocietates eorum qui res ſacras curabant, quales erant v. g. Flaminum qui ab initio tres, poſtea quindecim, Augurum qui ſimiliter ab initio non niſi tres ac procedente tempore novem extitere Pontificum, fratrum Arvalium, &c. quorum e numero ſi quis deficeret, collegæ alium ipſi auctoritate ſua ſubrogabant. Quod ille Domitius populi non collegii beneficium eſſe voluit, & ſublatum a Sylla iterum re-

ſtituit Labienus Tribunus plebis, Lege quæ ſub Antonio Conſule abrogata iterum reſtituta eſt, jusque illud populo redditum: quo tempore cæteræ quoque Antonii Leges ſublatæ ſunt.

4. *Elephanto*] His animalibus uſos hoc bello Romanos teſtatur & Florus lib. 3. cap 2. *Maximus barbaris terror elephanti fuere.* Ubi & tanti momenti victoriam hanc fuiſſe refert, ut Domitius Fabiuſque ejus belli duces, illis quibus dimicaverant locis, extruxerint ſaxeas turres & deſuper exornata armis hoſtilibus tropæa fixerint, cum is mos Romanis fuiſſet antea inuſitatus.

5. *Per Provinciam*] Galliam ſcilicet Narbonenſem cui attributi ſunt Allobroges, quorum regio hodie Delphinatus & Sabaudiæ pars.

6. *Os ferreum*] Dicterium illud in impudentes jactari ſolitum, idem Piſoni a Cicerone objicitur, idem & Catullus Epig. 43.

ruborem
Ferreo canis exprimamus ore.

Quo ſenſu Terentius in Eunucho, *Os, durum, os impudens*, &c.

7. *Cor plumbeum*] Alii tardum interpretantur, ut apud Terentium in Heautontim. Act. 5. Scen. 1. v. 4.

in me quidvis harum rerum convenit
Quæ ſunt dicta in ſtultum, caudex ſtipes, aſinus, plumbeus. &c.

Alii lividum. Satius videtur dicere mollitiem & ignaviam Domitio exprobratam ex comparatione plumbi cum ferro; hujus enim reſpectu molle dici poteſt.

8. *Prætor*] In Julio cap. 23. & ſeq.

9. *Corfinium*] In Julio cap. 34. Huic renuenti vitam a Cæſare conceſſam innuit Lucanus lib. 2.

Vive licet nolis & noſtro munere, dixit, Cerne diem!

10. *Maſſilienſes*] Itidem in Julio cap. 34.

11. *Pœnitentia*] Subito exorta cum audivit Cæſarem humaniſſime victoria utentem, capitis parcere, ut ait Plutarchus in Cæſare Et Seneca lib. 3. de Benef. cap. 24. ubi ſervorum in dominos beneficia memorat, hoc profert exemplum.

12. *Medicis*] Quos Cæſar amicorum ſibi loco futuros pronuntiarat, in Julio cap. 75.

CAPUT III.

RELIQUIT filium omnibus gentis ſuæ proculdubio præferendum. Is inter conſcios [1] Cæſarianæ necis, quanquam inſons, DCCXI.
damnatus lege [2] Pedia, cum ad Caſſium Brutumque ſe, propinqua ſibi
cognatione junctos, contuliſſet, poſt utriuſque interitum claſſem olim
commiſſam retinuit: auxit etiam: nec niſi partibus ubique profligatis,
[3] M. Antonio ſponte, & ingentis meriti loco tradidit. Soluſque omnium ex iis qui pari lege damnati erant, reſtitutus in patriam, ampliſſimos honores percucurrit. Ac ſubinde [4] redintegrata diſſenſione civili,
eidem Antonio legatus, delatam ſibi ſummam imperii ab iis quos Cleopatræ pudebat, neque ſuſcipere neque recuſare fidenter, propter ſubitam valitudinem, auſus, tranſiit [5] ad Auguſtum: & in diebus paucis DCCXIII.
obiit, nonnulla & ipſe infamia adſperſus. Nam Antonius eum deſiderio
amicæ [6] Serviliæ Naidis transfugiſſe jactavit.

NOTÆ.

1. *Cæſarianæ necis*] In Julio cap. 82.

2. *Lege Pedia*] Quam tulit Q. Pedius, Auguſto coheres a Cæſare datus, in Julio cap. 83. Velleius lib. 2. cap. 65. *Conſulatumque iniit Cæſar pridie quam viginti annos impleret decimo Cal. Octobres cum collega Q. Pedio poſt Urbem conditam annis 709.* Et paulo infra cap. 69. *Et Lege Pedia quam Conſul Pedius tulerat, omnibus qui Cæſarem interfecerant, aqua ignique interdictum.*

3. *M. Antonio*] Ad quem illum remiſit Auguſtus. In Auguſto cap. 16. & Plutarcho plura.

4. *Redintegrata diſſenſione*] In Auguſto cap. 17.

5. *Ad Auguſtum*] Plutarchus in Antonio.

ſub Actiacæ pugnæ tempus id factum narrat, ipſumque Domitium febre jam tunc implicitum.

6. *Servilia Naidis*] Torrentius ex cognomento colligit libertam hanc fuiſſe.

CAPUT IV.

EX hoc Domitius naſcitur, quem [1] emtorem [2] familiæ pecuniæque in [3] Teſtamento Auguſti fuiſſe, mox vulgo notatum eſt: non minus aurigandi arte in adoleſcentia clarus, quam deinde [4] ornamentis triumphalibus ex Germanico bello Verum arrogans, profuſus, immitis, [5] Cenſorem L Plancum via ſibi decedere Ædilis coëgit: Præturæ Conſulatuſque honore Equites Rom. matronaſque ad agendum [6] mimum produxit in ſcenam: venationeſque & in Circo & in omnibus urbis regionibus dedit. Munus etiam gladiatorium: ſed [7] tanta ſævitia, ut neceſse fuerit Auguſto clam fruſtra monitum [8] edicto coërcere.

NOTÆ.

1. *Emtorem*] Emtor ille imaginatius adhibebatur in Teſtamentis, ut Teſtator vivens alienaſſe & vendidiſſe bona ſua videretur.

2. *Familiæ*] Familia apud Jureconſultos plerumque ſignificat res omnes hereditarias, ut familiæ erciſcundæ judicium quod inſtituitur ad dividendam inter heredes hereditatem Hinc non immerito ſuſpecta vox *pecuniaque* Torrentio: hæc enim idem ſignificat ac *familia*: nec *pecuniæ emptor* apud Juriſconſultos legere eſt, ut affirmat idem. Vide L. 195. *ff. de verborum ſignif.*

3. *Teſtamento*] Plura erant apud Romanos Teſtamentorum genera: alia fiebant in bello coram aliquibus tantum commilitonibus quæ *in procinctu* dicebantur, namque ſub ipſam pugnæ horam a pugnaturis militibus condebantur. Alia in pace coram populo convocato, quæ ideo *Teſtamenta calatis comitiis* appellata ſunt. *Acceſſit deinde tertium genus Teſtamentorum, quod dicebatur per æs & libram: ſcilicet quod per emancipationem, id eſt imaginariam quandam venditionem agebatur, quinque teſtibus & libripende civibus Romanis puberibus præſentibus, & eo qui familiæ emptor dicebatur.* Juſtin. lib. 2. Inſtit. Tit. *de Teſtamentis.* Eodem ferme modo quo ſupra in Auguſto cap. 64. de adoptione per æs & libram, niſi quod alia erant ſolennia verba: Teſtator enim tenens tabulas teſtamentarias dicebat: *Hæc uti his tabulis ceriſque ſcripta ſunt, ita do, ita lego, ita teſtor. itaque vos Quirites teſtimonium prabetote.*

4. *Ornamentis triumphalibus*] In Tiberio cap. 20.

5. *Cenſorem*] De Munatii Planci Cenſura, in Auguſto cap. 37. Cum vero Cenſura multo ſit Ædilitate ſuperior, ideo Torrentius non exiſtimat ea fronte Domitium eſſe potuiſſe, ut Cenſorem Magiſtratu durante ſibi via cedere vellet Ædilis, & ideo legit *cenſorium.* Sed Cenſuræ honorem valde tunc temporis imminutum fuiſſe conſtat ex Auguſto cap. 27 & 37 Et certe homo gratia potens apud Principem & arrogans facere id potuit

6. *Mimum*] Idem de Laberio Equite Romano, in Julio cap. 39. & de aliis Equitibus, in Auguſto cap. 43 & infra cap. 20. Hoc autem non tam profuſioni quam arrogantiæ & ſuperbiæ Domitii tribuendum videtur, quod honeſtos non ignobiles & infames actores habere voluerit, ſatis enim patet ejus profuſio ex venationibus, quas non tantum in circo, ſed in omnibus quoque regionibus edidit.

7. *Tanta ſævitia*] Qui gladiatores temere jugulari vellet, ut de Claudio cap. 34. in Claudio

8. *Edicto*] Illo forte quo gladiatores ſine miſſione edi prohibuit. In Auguſto cap. 45.

CAPUT V.

EX [1] Antonia majore patrem Neronis procreavit, omni parte vitæ deteſtabilem. Siquidem comes ad orientem C. [2] Cæſaris juvenis, occiſo liberto ſuo, quod potare quantum jubebatur, recuſarat, dimiſſus e [3] cohorte amicorum nihilo modeſtius vixit. Sed & in viæ Appiæ vico repente puerum citatis jumentis haud ignarus obtrivit: & Romæ, medio Foro cuidam Equiti Rom. liberius jurganti oculum eruit: perfidiæ vero tantæ, ut non modo [4] argentarios pretiis rerum coëmtarum, ſed & in [5] Prætura mercede [6] palmarum [7] aurigarios fraudaverit. Notatus ob hæc & ſororis joco, querentibus dominis factionum, [8] *repræſentanda præmia in poſterum* ſanxit. [9] Majeſtatis quoque & adulteriorum, inceſtique cum ſorore [10] Lepida ſub exceſſu Tiberii reus, mutatione temporum evaſit deceſſitque [11] Pyrgis morbo aquæ intercutis, ſublato filio Nerone ex [12] Agrippina, Germanico genita.

NOTÆ.

1. *Antonia majore*] In Claudio cap. 1. & Calig. cap. 1. &c.

2. *Caii Cæſaris*] Qui filius Agrippæ ab Auguſto adoptatus, in Auguſto cap. 64. & in Tiberio cap. 12. &c

3. *Cohorte amicorum*] Ita vocabant exemplo prætoriæ cohortis, ita & Tacitus de Veſtilio, *quem Druſo fratri ſuo percarum tranſtulerat in cohortem ſuam.* Amicorum cohortem in tres claſſes diviſit Tiberius. Vide in Tiberio cap. 46.

4. *Argentarios*] De iis in Auguſto cap. 2. & 3. Ad eorum tabernas fiebant quoque auctiones, (de quibus quid ſint, ſupra in Julio cap 50. Calig. cap. 16. &c.) ut conſtat ex Cicerone in Orat. pro Cecinna, & Quintil. lib. 11. cap. 1, ac præſertim ex Seneca lib. 1 Declamat ubi de Hortenſii memoria. Ad ipſos quoque bona minorum aliaque mittebantur vendenda, ut ex multis Legum & Conſtitutionum locis colligit Torrentius, ac præſertim ex Lege 88. ff *de Solutionibus: Filia inteſtato patri heredis negotiator geſſit. & res vendendas per argentarios dedit, argentarii univerſum redactum venditionis ſolverunt* Unde patet quænam ſint ea rerum emptarum pretia, quæ Domitius argentariis ademit, niſi ſi de mere de ipſorum argentariorum intelligatur hic locus.

5. *Prætura*] A Prætoribus & Ædilibus ludos edi ſolitos, ſupra notatum in Julio cap. 10. & 14.

6. *Palmarum*] Quæ jam diu apud Romanos victoris præmia. Livius lib. 10. Decad. 1. *Eodem anno* (qui fuit U.C. 460) *coronati primum ob res bello bene geſtas ludos Romanos ſpectaverunt, palmaque tum primum tranſlato e Græcia more victoribus data.* Pro palmis autem etiam dari ſolitum, ut Claudii cap. 21. patet, quod ideo *palmarium* dicebatur: quæ vox pro ipſa mercede victoris uſurpata. Unde Torrentius merito arbitratur hic legendum eſſe *palmarii* aut *palmariorum.*

7. *Aurigarios*] Vel aurigarum curatores, vel equorum agitatores, ſingulis factionibus ſui miniſtri, quales iſti ac præterea conditores, ſucconditores, tentores, viatores, medici, &c. quibus qui præerant, hi factionum domini dicebantur, de quibus ſupra in Calig cap. 55. & 18. & Tib. cap. 37 & infra cap. 22.

8. *Repræſentanda*] Sine dilatione ſolvenda In Aug. cap ult. & Claud. c. 34. &c.

9. *Majeſtatis*] De illo crimine in Tiberio cap. 2 &c.

10. *Lepida*] Uxore Meſſallæ Barbati, Meſſallinæ patris. Vide in Claudio cap. 26.

11. *Pyrgis*] Pyrgi Hetruriæ oppidum, hodie *S. Maria di Purgano.*

12. *Agrippina*] In Calig. cap. 7. & 24. & Claud. 26. &c.

CAPUT VI.

NERO [1] natus eſt Antii poſt IX. menſes quam Tiberius exceſſit, XVIII. Kal. Januarias: tantum quod exoriente Sole, pene [2] ut radiis prius quam terra [3] contingeretur. De [4] genitura ejus ſtatim multa & formidoloſa multis conjectantibus, præſagio fuit etiam Domitii patris vox, inter gratulationes amicorum, negantis quidquam ex ſe & Agrippina niſi deteſtabile & malo publico naſci potuiſſe. Ejuſdem futuræ infelicitatis ſignum evidens die [5] luſtrico extitit: nam C. Cæſar, rogante ſorore ut infanti quod vellet, [6] nomen daret, intuens Claudium patruum ſuum, a quo mox principe Nero adoptatus eſt, ejus ſe dixit dare: neque id ipſe ſerio, ſed per jocum, & aſpernante Agrippina, quod tum Claudius inter [7] ludibria aulæ erat. Trimulus patrem amiſit: cujus ex parte tertia heres, ne hanc quidem integram cepit, correptis per coheredem Caïum univerſis bonis, & ſubinde [8] matre etiam relegata, pene inops atque egens apud [9] amitam Lepidam nutritus eſt, ſub duobus pædagogis, ſaltatore atque tonſore. Verum Claudio imperium adepto, non ſolum paternas opes recuperavit; ſed & Criſpi [10] Paſſieni vitrici ſui hereditate ditatus eſt. Gratia quidem & potentia revocatæ reſtitutæque matris uſque eo floruit, ut emanaret in vulgus, miſſos a Meſſallina uxore Claudii, qui eum, [11] meridiantem quaſi Britannici æmulum ſtrangularent. Additum fabulæ eſt, eoſdem [12] dracone e pulvino ſe proferente conterritos refugiſſe. Quæ fabula exorta eſt, deprehenſis in lecto ejus circum cervicalia [13] ſerpentis exuviis: quas tamen aureæ [14] armillæ ex voluntate matris incluſas dextro brachio geſtavit aliquandiu: ac tædio tandem maternæ memoriæ abjecit: rurſuſque extremis ſuis rebus fruſtra requiſivit.

NOTÆ.

1. *Natus eſt Antii*] Ubi & Caligula, ſupra in Caligula cap. 8. Alii legunt *ante*. ſcilicet ante obitum Tiberii, de quo in Tiberio cap. 73. ſive ante ſive poſt, optime convenit menſium numerus. ſunt quippe novem menſes a 17. Calendas Aprilis, hoc eſt 16. Martii die, ad 18 Calendas Januarii, hoc eſt 15. Decembris diem.

2. *Radiis*] Qui illum, ut ait Dio, naſcentem circumfulſere, unde futuri præſagium imperii.

3. *Contingeretur*] Hoc apud ipſos religioſum. Vide in Auguſto cap. 5.

4. *Genitura ejus*] Hoc eſt nativitate, aut potius themate nativitatis indice, de quo in Auguſto cap. 94.

5. *Die luſtrico*] Quo nomen imponebatur pueris, unde & *nominalia* dictus eſt. De cujus ceremoniis plura apud Macrobium lib. 1. cap. 16. & Plutarchum Quæſt. Rom. *Feſtum luſtrici dies infantium appellantur, puellarum octavus, puerorum nonus, qui a his luſtrantur, atque iis nomina imponuntur*

6. *Nomen*] Poteſt intelligi de prænomine; hoc enim ad arbitrium imponebatur, manente nomine ad gentem indicandam, ut in Tiberio cap 1. vel 2. Claudii nomen jocoſe duntaxat inditum a Caligula; nec enim ſic appellatus eſt ante adoptionem, ut patet ex Tacito, qui illum ubique Lucium Domitium appellat, maxime ubi de ludis illis de quibus capite ſequenti.

7. *Ludibria aulæ erat*] In Claudio cap. 3.

8. *Matre relegata*] In Calig. cap. 24.

9. *Amitam Lepidam*] Patris ſororem, cap. proxime præcedenti.

10. *Paſſieni*] Huic poſt Domitium nupſerat Agrippina. Seneca ut virum optimum

non

non uno in loco laudat, & Plinius lib. 16. cap 42. Oratorem & bis Conſulem fuiſſe dicit, de quo & in Calig. cap. 10.

11. *Meridianem*] Calig. cap. 38.

12. *Dracone e pulvino*] Narrat quoque Tacitus lib. 11. Annal. initio vulgatum infantiæ ejus dracones aſſuiſſe per modum cuſtodum, & ipſe Nero nequaquam, ut ait, famæ ſuæ detractor narrare ſolitus erat, unam omnino anguem in cubiculo ſuo viſam.

13. *Serpentis exuviis*] Idem narrat Xiphilinus, additque interpretatos ex hoc vates magnam ab homine tene potentiam capturum, quod ſerpentes exuviis poſitis ſenectutem exuere dicantur.

14. *Armilla*] Serpentis exuvias multis remediis efficaces teſtatur Plinius.

CAPUT VII.

TENER adhuc, nec dum matura pueritia, Circenſibus ludis [1] Troiam conſtantiſſime favorabiliterque luſit. [2] Undecimo ætatis anno a Claudio adoptatus eſt, [3] Annæoque Senecæ jam tunc Senatori in diſciplinam traditus. Ferunt Senecam proxima nocte viſum ſibi per quietem, C. Cæſari præcipere: & fidem ſomnio Nero brevi fecit prodita immanitate naturæ, quibus primum potuit experimentis. Namque Britannicum fratrem, quod ſe poſt adoptionem [4] ÆNOBARBUM ex conſuetudine ſalutaſſet, ut ſubditivum apud patrem arguere conatus eſt. Amitam etiam [5] Lepidam, ream teſtimonio coram afflixit, gratificans matri, a qua rea [6] premebatur. Deductus in forum [7] tiro, populo congiarium, militi donativum propoſuit: indictaque [8] decurſione prætorianis, [9] ſcutum ſua manu prætulit: exinde patri [10] gratias in Senatu egit. Apud eundem Conſulem pro Bononienſibus Latine, & pro Rhodiis atque Ilienſibus Græce verba fecit. Auſpicatus eſt & juriſdictionem, [11] Præfectus urbis ſacro [12] Latinarum, celeberrimis patronis, non tranſlatitias, ut aſſolet, & breves, ſed maximas plurimaſque poſtulationes [13] certatim ingerentibus: quamvis interdictum a Claudio eſſet. Nec multo poſt duxit uxorem [14] Octaviam: ediditque pro Claudii ſalute [15] Circenſes, & venationem.

NOTÆ.

1. *Troiam*] De his puerorum ludis, in Julio cap. 39. &c.

2. *Undecimo ætatis anno*] Ita codices omnes. Qua in re Suetonium erraſſe colligunt ex Taciti Annal. 12. ubi adoptio facta legitur Coſſ. C. Antiſtio, & M. Suillio. Qui annus fuit Urbis 802. Claudius vero mortuus eſt, M Aſinio Marcello & M. Acilio Aviola Coſſ. anno Urbis 806. ut patet ex cap. 45. ſupra in Claudio: quo tempore Nero ſeptemdecim natus annos imperium ſuſcepit, ut patet ex capite ſequenti. Quo quidem clarum fit Neronem, cum adoptatus eſt, non niſi quadriennio minorem fuiſſe quam cum imperium ſuſcepit. Unde Torrentius qui hoc animadvertit, & Caſaubonus illum ſecutus, contendunt legendum eſſe hic *decimo tertio*. Sed videtur Tacitus in recenſendis Conſulum nominibus tam potuiſſe errare, quam in aſſignanda Neronis ætate Suetonius, quem alias adeo exactum iidem illi doctiſſimi viri prædicant.

3. *Annæo Senecæ*] De quo jam ſupra in Caligula cap. 53. Is favore Agrippinæ revocatus eſt ex Inſula Corſica, in qua Claudii juſſu, & Meſſalinæ odio exulabat, *ut tali magiſtro Domitii pueritia adoleſceret* inquit Tacitus initio libri 12.

4. *Ænobarbum*] Non vero *Neronem*, quod verum ipſi nomen poſtquam adoptatus eſt, *quod ut initium diſcordiæ Agrippina multo queſtu ad maritum defert: ſperni quippe adoptionem, quaque cenſuerunt patres, juſſerit populus, intra penates abrogari*, in-

quit Tacitus Annal. 12.

5. *Lepidam*] Amitam, ſupra cap. 5. & 6.

6. *Premebatur*] Agrippina invidebat Lepidæ propter generis claritudinem; hæc enim Antoniæ majoris filia, ſiquidem ſoror Domitii, ut ſupra cap. 5.

7. *Tiro*] De Tirocinio, in Auguſto cap. 26. De donativis & congiariis, in Julio cap. 27.

8. *Decurſione*] Sic apud Tacit. 2. Annal. *exercitio equitum, decurſibus cohortium intereſſe* : hæc enim decurſio exercitii cauſſa fiebat, & ter in ſingulos menſes, ex Auguſti inſtituto. Eamdem Vegetius appellat *campicurſionem* lib. 1. cap. 27. & lib. 3. cap. 4. Suetonius vero infra in Galba cap. 6. *campeſtrem decurſionem.* Erat & alia decurſio in funebri pompa, de qua in Claudio cap. 1.

9. *Scutum*] Quo decurſionem moderabatur. Sic & infra in Galba cap. 6.

10. *Gratias egit*] Quod huic decurſioni præeſſe ſe voluiſſet.

11. *Præfectus Urbis*] Alii legunt *Præfecti*, male; reſpicit enim ad morem antiquum, quo Magiſtratum ineuntes primo die negotiis quidem incumbebant, ſed non toto, neque laborioſe, delibabant duntaxat aliquid auſpicii cauſſa, unde & *auſpicalis* appellatus eſt ille dies. Utrumque conſtat ex Plinio in Panegyrico. Alii quoque ipſo Calend. Januar. die operis ſui delibabant aliquid,

Totus ab auſpicio ne foret annus iners,

ut ait Ovidius, & ex Senec. Epiſt. 84. ac Columella lib. 11. cap. 12. probat Caſaubonus.

12. *Latinarum*] In Julio cap 79. translatitias communes intellige, ut in Auguſto cap. 10.

13. *Certatim ingerentibus*] Senſus eſt, multas res magnique momenti advocatos poſtulaſſe a Nerone, quamvis leves duntaxat proponi moris eſſet; non enim tam negotiorum, quam auſpicii cauſſa id fiebat. Quo nomine etiam laudatur a Plinio Trajanus in Panegyrico.

14. *Octaviam*] Claudii ex Meſſallina filiam, Britannici ſororem. De qua in Claudio cap. 27.

15. *Circenſes & venationem*] De illis in Julio cap. 39. &c.

CAPUT VIII.

A. U. C. DCCCVII. SEPTEMDECIM natus annos, ut de Claudio palam factum eſt, [1] inter horam ſextam ſeptimamque proceſſit ad [2] excubitores: cum ob totius [3] diei diritatem non aliud auſpicandi tempus accommodatius videretur: proque Palatii gradibus IMPERATOR conſalutatus, lectica in [4] caſtra, & inde raptim appellatis militibus in curiam delatus eſt, diſceſſitque jam veſperi: ex immenſis quibus cumulabatur honoribus, tantum PATRIS PATRIÆ nomine recuſato propter ætatem.

NOTÆ.

1. *Inter horam ſextam*] Ita & Tacitus lib. 12. in fine: *Tunc medio diei; tertio ante Idus Octobres foribus Palatii repente diductis, comitante Burrho, Nero egreditur ad cohortem qua more militiæ excubiis adeſt.*

2. *Ad excubitores*] In Claudio cap. 42.

3. *Diei diritatem*] Hoc eſt, quia diræ & infauſtæ erant aliæ diei horæ ad auſpicandum imperium, patet ex Tacito ibidem: *Agrippina, &c. crebro vulgabat ire in melius valetudinem Principis, quo miles bona in ſpe ageret, tempuſque proſperum ex monitis Chaldæorum attentaret.* Quam mulierum ſuperſtitionem Juvenalis ridet Sat. 6.

Ad primum lapidem vectari ſi placet, hora
Sumitur ex libro.

4. *Caſtra*] Prætoria de quibus in Claudio cap. 10. & Tiberio cap. 37.

CAPUT IX.

ORSUS hinc a pietatis oſtentatione, Claudium apparatiſſimo funere elatum laudavit, [1] conſecravitque. Memoriæ Domitii patris honores maximos habuit. Matri ſummam omnium rerum publicarum privatarumque permiſit. Primo etiam Imperii die ſignum excubanti Tribuno dedit, *Optimam matrem:* ac deinceps ejuſdem ſæpe lectica per publicum ſimul vectus eſt. Antium coloniam deduxit, adſcriptis [2] veteranis e prætorio, additiſque per [3] domicilii tranſlationem ditiſſimis [4] primipilarium, ubi & portum operis ſumtuoſiſſimi fecit.

NOTÆ.

1. *Conſecravit*] Vide in Claudio cap. 45.

2. *Veteranis e Prætorio*] De Prætorianis ſupra ſæpe.

3. *Domicilii tranſlationem*] Hæc addit ut coloniæ magnificentiam indicet, in quam miſſi ſunt cives Romani, iique *optimo jure cives* relicto eo quo gaudebant Romæ domicilio. Ii enim dicebantur cives Romani optimo jure qui domicilium qui tribum, qui honorum poteſtatem habebant; unde qui municipia incolebant, quanquam & tribum, & honorum petitionem haberent. Quia tamen domicilio carebant, eos Cicero in Bruto appellat non ingenuos cives Romanos, donec Romam cum ſuis rebus commigraſſent. Domicilium hoc non in urbe tantum ipſa, ſed in agro Romano patuit. Qua de re plura apud Ciceronem in Agrariis adverſus Rullum, & maxime apud Sigonium lib. 1. de Antiquo Jure Civium Romanorum cap. 1. & 2. ubi illa fuſe & docte perſequitur.

4. *Primipilarium*] De iis quid ſint, vide in Tiberio cap. 37.

CAPUT X.

ATQUE, ut certiorem adhuc indolem oſtenderet, ex [1] *Auguſti præſcripto imperaturum ſe* profeſſus, neque liberalitatis, neque clementiæ, nec comitatis quidem exhibendæ ullam occaſionem omiſit. [2] Graviora vectigalia abolevit, aut minuit. [3] Præmia [4] delatorum Papiæ legis ad quartas redegit. Diviſis populo viritim [5] quadringenis nummis: Senatorum nobiliſſimo cuique, ſed a re familiari deſtituto, annua ſalaria, & quibuſdam [6] quingena conſtituit. Item prætorianis cohortibus frumentum menſtruum gratuitum. Et cum de ſupplicio cujuſdam capite damnati ut ex more ſubſcriberet, admoneretur: [7] *Quam vellem*, inquit, *neſcire literas!* Omnes ordines ſubinde, ac memoriter ſalutavit. Agenti Senatui gratias, reſpondit: [8] *Cum meruero.* Ad [9] campeſtres exercitationes ſuas admiſit & plebem. Declamavit & ſæpius publice. Recitavit & carmina, non modo domi, ſed in theatro, tanta univerſorum lætitia, ut ob recitationem [10] ſupplicatio decreta ſit, eaque pars carminum aureis literis Jovi Capitolino dicata.

NOTÆ.

1. *Auguſti præſcripto*] Idem & Tacitus, ac præſertim Seneca libro de Clementia, qui inſcriptus *ad Neronem.*

2. *Graviora vectigalia*] Qualia invenerat Caligula, ſupra in ejus vita cap. 40. aut alia hujuſmodi de quibus plura apud Tacitum lib. 13. Annal. ſub finem.

3. *Præmia*] Lipſius ad 3. Annalium Taciti num 49. exiſtimat fuiſſe quartam partem bonorum ejus, qui deferebatur, ut

forſan fuerit antea tertia vel ſemis. Beroaldus vero hîc non niſi quartam præmiorum antea conſtitutorum partem, ut ſi v. g. quarta pars bonorum delatori daretur antea, jam non haberet niſi quartam illius quartæ. Quod probabilius eſt.

4. *Delatorum Papiæ Legis*] De hac Lege in Claudio cap. 23. &c. Hujus delatores eos eſſe patet, qui peccantem adverſus Legem accuſant ac deferunt; genus hominum ſordidum, quales erant quadruplatores, forſitan ab iſta quarta dicti, quod illam lucrifacerent aliis accuſandis, ſordidoque iſto modo vitam ſuſtentarent.

5. *Quadringenis nummis*] Seſtertios intellige, ſcilicet unam argenti libram, ut in Julio cap. 4. notatum, 17 lib. 10 ſ.

6. *Quingena*] Supple ſeſtertia quorum ſingula mille ſeſtertios valent, ut ibidem & cap. 26. notatum eſt. 2187 lib. 10 ſ.

7. *Quam vellem*, &c.] Hoc dictum mire extollit Seneca, atque teſtatur natum inde ſibi *de Clementia* ſcribendi conſilium.

8. *Cum meruero*] Idem Aug. cap. 56. cum filios ſuos commendaret.

9. *Campeſtres*] In Auguſto cap 83.

10. *Supplicatio*] Quid ſit, in Julio cap. 24.

CAPUT XI.

SPECTACULORUM plurima & varia genera edidit: [1] Juvenales, Circenſes, ſcenicos ludos, gladiatorium munus. Juvenalibus ſenes quoque conſulares anuſque matronas recepit ad luſum. Circenſibus loca [2] equiti ſecreta a cæteris tribuit: commiſitque etiam camelorum quadrigas. Ludis, quos pro æternitate Imperii ſuſceptos appellari *Maximos* voluit, [3] ex utroque ordine & ſexu plerique ludicras partes ſuſtinuerunt. Notiſſimus eques Rom. elephanto ſuperſedens per [4] catadromum decucurrit. Inducta eſt & Afranii [5] togata, quæ *Incendium* inſcribitur: conceſſumque ut ſcenici ardentis domus ſupellectilem diriperent, ac ſibi haberent. Sparſa & populo miſſilia omnium rerum per omnes dies [6] ſingula quotidie millia. Avium cujuſque generis multiplex penus, [7] teſſeræ frumentariæ, veſtis, aurum, argentum, gemmæ, margaritæ, tabulæ pictæ, mancipia, jumenta, atque etiam manſuetæ feræ: noviſſime naves, [8] inſulæ, agri.

NOTÆ.

1. *Juvenales*] Hos privatim exhibitos patet ex Tacit. Annal 14. & ab ipſo Nerone inſtitutos; quod miror prætermiſſum a Suetonio. Videſis Tacitum hæc fuſe diſſerentem.

2. *Equiti ſecreta*] Tacitus lib. 15. *Equitum Rom. locos ſedilibus plebis antepoſuit apud Circum; namque ad eam diem indiſcreti inibant, quia Lex Roſcia* (de qua in Auguſto ad cap 40.) *nil niſi de quatuordecim ordinibus* (qui in Theatro, ut in Julio ad cap. 39.) *ſanxit.*

3. *Utroque ordine*] Senatorio & equeſtri, quin & in arena certaſſe mulieres eodem anno quo loca diſcrevit equitibus. Tacitus refert Annal. 15. *Spectacula gladiatorum idem annus habuit, pari magnificentia ac priora, ſed fœminarum illuſtrium Senatorumque plures per arenam fœdati.* Quæ poſtmodum etiam fœminarum libido fuit, quæ exagitatur a Juvenale Sat. 6. v. 260.

Aſpice quo fremitu monſtratos perferat ictus
Et quanto galea curvetur pondere, quanta
Poplitibus ſedeat, &c.

Statius Sylv. ultima lib. 1. Adeoque id vulgatum, ut Severo imperante cavendum fuerit Senatuſconſulto ne fœmina ulla ad gladium ultra depugnaret, auctore Xiphilino in ejus vita.

4. *Catadromum*] Quidam explicant pro decurſionis ſtadio; ſed quid mirum ſi per ſpatium amplum elephantus decurrat. Melius Torrentius & Caſaubonus funem protenſum fuiſſe dicunt quo elephantus ille de-

curreret: quod & Xiphilinus ſic reddidit, & conſtat elephantos viſos eſſe funambulos tum ex cap. 6. in Galba, tum ex Seneca epiſt. 85. *Elephantem minimus Æthiops jubet ſubſidere in genua, & ambulare per funem.* Sed maxime Plinius lib. 8. cap. 3. ubi de his animalibus plura & mira.

5. *Togata*] Fabula Romano more & habitu. In Auguſto ad cap. 45.

6. *Singula millia*] Hoc eſt, ſingularum rerum unum mille, ſingulis diebus. Beroaldus aliter diſtinguit hoc ſenſu, ut ſingula millia avium omnis generis ſingulis diebus ſparſa ſint, & multiplex penus intelligit eſculenta varia; penus enim id omne dicitur quo veſcuntur homines, minus probabiliter.

7. *Teſſera*] De teſſeris frumentariis, in Auguſto ad cap. 40 de aliis ad cap. 41. & Calig. ad cap. 3. num. 13. His teſſeris de quibus non modo deſcripta erat quædam frumenti quantitas accipienda, ſed & veſtes, agri, margaritæ, &c quæ concedebantur accipientibus teſſeras. Unde Martialis lib. 8. Epig. 67.

Nunc dat ſpectatas teſſera larga feras.

8. *Inſula*] Hoc eſt domus, in Julio ad cap. 41. &c.

CAPUT XII.

HOs ludos ſpectavit e [1] proſcenii faſtigio. Munere quod in [2] Amphitheatro ligneo, in regione Martii campi intra anni ſpatium fabricato, dedit, neminem occidit, ne noxiorum quidem. Exhibuit autem ad ferrum etiam [3] quadringentos Senatores, ſexcentoſque equites R. & quoſdam fortunæ atque [4] exiſtimationis integræ ex [5] iiſdem ordinibus, confectoreſque ferarum, & ad varia arenæ miniſteria. Exhibuit & naumachiam [6] marina aqua innantibus belluis, item [7] Pyrrichas quaſdam e numero [8] ephebORUM, quibus poſt editam operam [9] diplomata civitatis Romanæ ſingulis obtulit. Inter [10] Pyrricharum argumenta, taurus [11] Paſiphaën ligneo juvencæ ſimulacro abditam iniit, ut multi ſpectantium crediderunt. [12] Icarus primo ſtatim conatu juxta [13] cubiculum ejus decidit, ipſumque cruore reſperſit. Nam perraro [14] præſidere, cæterum accubans primum parvis foraminibus, deinde [15] toto podio adaperto ſpectare conſueverat. Inſtituit & [16] quinquennale certamen primus omnium Romæ, more Græco triplex, [17] muſicum, gymnicum, equeſtre, quod appellavit NERONIA. Dedicatiſque [18] thermis atque gymnaſio, Senatui quoque & equiti [19] oleum præbuit. Magiſtros toti certamini præpoſuit conſulares ſorte, ſede Prætorum: deinde in [20] orcheſtram Senatumque deſcendit, & orationis quidem carminiſque Latini [21] coronam, de qua honeſtiſſimus quiſque contenderat, ipſorum conſenſu conceſſam, ſibi recepit. [22] Citharam autem a judicibus ad ſe delatam [23] adoravit, ferrique ad Auguſti ſtatuam juſſit. [24] Gymnico, quod in Septis edebat, inter [25] buthyſiæ apparatum, [26] barbam primam poſuit, conditamque in auream pyxidem, & pretioſiſſimis margaritis adornatam [27] Jovi Capitolino conſecravit. [28] Ad athletarum ſpectaculum invitavit & Virgines Veſtales; quia [29] Olympiæ [30] Cereris Sacerdotibus ſpectare conceditur.

A. U. C. DCCCX.

DCCCXIII.

NOTÆ.

1. *Proſcenii*] Servius ait proſcenica eſſe pulpita ante ſcenam, in quibus ludicra exercebantur, ad hunc Virgilii 2. Georgic. verſ. 386.

Veteres ineunt proſcenia ludi.

2. *Amphitheatro ligneo*] Quale jam ante ædificaverat Curio ille Tribunus tuba civilis belli, de quo lib. 1 cap. 29. & 30. &c. cujus magnificentiam deſcribit & miratur Plinius lib. 35. cap. 15.

3. *Quadringentos Senatores*] Lipſius 8. Annal. Taciti corruptum hunc numerum affirmat, & *quadragenos* ac *ſexagenos* reponit, veroſimillime 400 quippe Senatores dimidia Senatus pars erat, & Xiphilinus 300 tantum equites memorat, quos tamen arenæ longe cupidiſſimos colligere eſt ex Calig. cap. 30.

4. *Exiſtimationis integræ*] Nam plerumque non niſi pauperes aut ignominia notati.

5. *Iiſdem ordinibus*] Senatorio & equeſtri, quos tamen a Nerone coactos indicat Juvenalis Sat. 6.

quanti ſua funera vendant
Quid refert? vendunt nullo cogente Nerone.

ibi enim exagitat ſui temporis equites qui Principe non jubente, ſed ſponte, hanc ſubibant infamiam.

6. *Marina aqua*] Quam e mari deduxerat. Belluas iſtas intelligunt crocodilos, hippotamos, &c. de quibus Martialis Domitiano blandiens Epig. 28. Spectaculorum.

Cæſaris hæc noſtri pars eſt quota. vidit in undis
Et Thetis ignotas & Galatea feras.

7. *Pyrrichas*] In Julio ad cap. 39.

8. *Ephebōrum*] Quales erant adoleſcentes illi ex Aſia per Caligulam acciti, in Calig. cap. 58.

9. *Diplomata*] Hoc eſt codicillos quibus delatum erat jus civitatis Romanæ hi enim a forma ſic appellata ſunt, quia formabantur in modum tabellarum dupliciium: quare etiam δίπλα a Græcis appellari notavit Caſaubonus De his jam ſupra in Auguſto ad cap. 50.

10. *Pyrrhicarum argumenta*] In ſcenicis ludis erant quoque ſaltationes, quarum argumentum ad comœdiam vel tragœdiam quæ agebatur accommodatum erat, unde videtur fabulæ argumentum illius fuiſſe de Paſiphaë, & illi conveniſſe ſaltationem.

11. *Paſiphaën*] Nota eſt Paſiphaës Dædali ac Minotauri fabula. Simile quid innuit Martialis Epig 5. Spectaculorum:

Junctam Paſiphaën Dictæo credite tauro
Vidimus accepit fabula priſca fidem.

12. *Icarus*] Ejuſdem argumenti continuatio eſſe videtur ex eo quod Icarus volans induceretur. Hujus & Dædali patris Minoëm fugientis fabulam nemo neſcit.

13. *Cubiculum*] Principis in ſpectando ſuggeſtus eſt, de quo lib. 1. ad cap. 76.

14. *Præſidere*] In Auguſto ad cap. 45. &c.

15. *Toto podio*] Quid ſit podium, in Julio ad cap. 39. Quod autem adapertum dixit innuere videtur ſimile fuiſſe Menianis quibuſdam de quibus in Calig. ad cap. 18.

16. *Quinquennale*] Jam ante celebrabatur Neapoli, ſupra in Auguſto cap. 98. Idem narrat Tacitus lib 14 & lib. 16, ubi *luſtrale certamen* appellat, quod ſingulis luſtris, hoc eſt quinquenniis, inſtauraretur. Teſtantur & nummi veteres

17. *Muſicum, gymnicum*] De muſico adhuc infra in Domitiano cap. 4. de Gymnicis in Auguſto cap. 43. & 45. &c.

18. *Thermis atque Gymnaſio*] Thermæ fuerunt balnea calidarum aquarum, qualia plura & magnificentiſſima fuere ſub Imperatoribus. His ædificiis jungebantur gymnaſia ephebea ſtadia, aliaque id genus loca exercendis corporibus deſtinata

19. *Oleum*] Ad uſum ſcilicet gymnaſii: hoc enim ungi ſalubre eſt gymnaſticam exercentibus. Hinc Plinius lib. 14. cap. 22. *Duo ſunt liquores humano corpori gratiſſimi, intus vini, foris olei.* Virgilius Æneid. 3. de Actiacis ludis:

Exercent patrias oleo labente palæſtras
Nudati ſocii.

20. *Orcheſtram Senatumque*] Idem ſonant ut in Julio ad cap. 39. & Tib. cap. 66. & Claud. cap. 21. &c.

21. *Coronam*] Tacitus lib. 14. *Eloquentia primas partes nemo tulit. ſed victorem eſſe Cæſarem pronuntiatum.*

22. *Citharam*] Beroaldus & Sabellicus legunt *cithera*. quod & in MSS multis Caſaubonus agnoſcit. Qua recepta lectione, ſupplenda eſt vox *coronam*. quod probabilius eſt: hanc enim potius quam citharam

ad Auguſti ſtatuam miſerit: cui accedit quod Euſebius teſtis eſt cunctos a Nerone in citharistatum agone contendente fuiſſe ſuperatos.

23. *Adoravit*] Vide in Aug. ad cap. 94. num. 28.

24. *Gymnico quod in ſeptis*] Certamine ſcilicet quod edidit in ſeptis, de quibus in Aug. ad cap. 43. & Tib. cap. 17. &c.

25. *Buthyſia*] Hoc eſt dum pararetur maximum omnium ſacrificium: θυσία enim græce id eſt *ſacrificium*, & βοῦς id eſt *bos* qui victima eſt omnium maxima. Virgilius 2. Georgic. v. 146.

Hinc albi Clitumne greges, & maxima taurus
Victima.

26. *Barbam primam poſuit*] In Caligula ad cap. 10.

27. *Iovi Capitolino*] Hæc enim alicui Deo ſacrari ſolita. Martialis lib. 1. epig. 32.

Hos tibi, Phœbe, vovet totos a vertice crines
Encolpus, &c.

& lib. 9. Epig. 17.

Conſilium formæ ſpeculum dulceſque capillos
Pergameo poſuit dona ſacrata deo.

28. *Athletarum*] In Auguſto ad cap. 43. & 45.

29. *Olympia*] In Caligula ad cap. 57.

30. *Cereris*] Eleuſinæ de qua in Claudio ad cap. 25. has antiſtitas quoque appellarunt, quarum caſtitas Athenis eodem in honore quo Romæ Veſtalium. Juven. Sat. 6.

Pauca adeo Cereris vittas contingere digna.

& Sat. 14.

qualem Cereris vult eſſe Sacerdos,

CAPUT XIII.

NON immerito inter ſpectacula ab eo edita, & [1] Tiridatis in urbem introitum retulerim. Quem [2] Armeniæ Regem magnis pol- A. U. C. DCCCXIX.
licitationibus ſolicitatum, cum deſtinato per edictum die oſtenſurus populo propter nubilum distuliſſet, produxit, quo opportuniſſime potuit: diſpoſitis circa fori Templa armatis cohortibus, [3] curuli reſidens apud Roſtra triumphantis habitu, inter ſigna militaria, atque vexilla: & primo per devexum pulpitum ſubeuntem admiſit ad genua, allevatumque dextra exoſculatus eſt: dein precanti [4] tiara deducta, [5] diadema impoſuit, verba ſupplicis interpretata prætorio viro multitudini pronuntiante. Perductum deinde in theatrum, ac rurſus ſupplicantem, juxta ſe [6] latere dextro collocavit. Ob quæ Imperator conſalutatus, [7] laurea in Capitolium lata, [8] Janum geminum clauſit tam nullo quam reſiduo bello.

NOTÆ.

1. *Tiridatis*] Hic a Corbulone victus ſolennes inter ceremonias ſublatum capite diadema Neronis imagini ſubjecerat in ipſa Armenia. Pluribus hic narrat Tacitus lib. 15. Annal.

2. *Armenia*] De hac in Tiberio ad cap. 41.

3. *Curuli*] Tacitus ibidem id quoque de ejus imagine narrat: *Medio tribunal ſedem curulem, ſedes effigiem Neronis ſuſtinebat.* De ſella curuli in Auguſto ad cap. 43.

4. *Tiara deducta*] Hæc capitis ornamentum eſt Perſis & Phrygiis, unde & Sacerdotes quidam Romani a Trojanis orti hac utebantur. Juven. Sat. 6. v. 515.

cui rauca cohors, cui timpana cedunt
Plebeia & Phrygia veſtitur bucca tiara.

rotunda & quaſi ſphæra media, capitis apicem apertum relinquebat, unde & lunata dicitur a Sidonio,

Flectit Achemenius lunatum Perſa tiaram.

ubi nota maſculino quoque genere efferri a Virgilio lib. 7.

ſceptrumque ſacerque tiaras.

5. *Diadema*] Quod in Armenia depoſuerat non niſi Neronis manu reſumendum. Tacitus ibidem.

6. *Latere dextro*] Honoratiore, ut ſupra notatum in Claudio ad cap. 24. Theatrum hîc intellige Pompeianum, quod Nero hac de cauſſa operiendum auro juſſerat, auctore Plinio lib. 33.

7. *Laurea in capite*] Quod ſtante Republica licuit omnibus qui Imperatores conſalutati fuerant: de quo adhuc infra in Domitiano cap 6.

8. *Ianum geminum*] Ab his verbis caput ſequens inceperunt qui Suetonium diſtinxere. Reſtituit Caſaubonus ex optimo Viterbienſi codice, non quidem diſtincto capitibus, in quo tamen quibuſdam in locis paragraphi minio notati viſuntur.

CAPUT XIV.

A. U. C. DCCCVIII. DCCCX. DCCCXI. DCCCXIII.

CONSULATUS quatuor geſſit: primum bimeſtrem, ſecundum & noviſſimum ſemeſtres, tertium quadrimeſtrem: medios duos [1] continuavit, reliquos inter annua ſpatia variavit. In juriſdictione [2] poſtulatoribus niſi ſequenti die, ac per [3] libellos, non temere reſpondit.

NOTÆ.

1. *Continuavit*] Sic in Aug. ad cap. 26. & Julio cap. 76.

2. *Poſtulatoribus*] Ii ſunt quos Juriſconſulti vocant etiam Procuratores, ut & noſtrates vulgo.

3. *Libellos*] Ne impræſentiarum reſpondens temere quid ſtatueret, propria voce.

CAPUT XV.

[1] IN cognoſcendo, morem eum tenuit, ut [2] continuis actionibus omiſſis, ſigillatim quæque [3] per vices ageret. Quoties autem ad conſultandum ſecederet, neque in commune quidquam, neque propalam deliberabat: ſed & conſcriptas ab unoquoque ſententias tacitus ac ſecreto legens, quod ipſi libuiſſet, perinde atque pluribus idem videretur, pronuntiabat. In curiam [4] libertorum filios diu non admiſit: admiſſiſque a prioribus principibus honores denegavit. Candidatos qui [5] ſupra numerum eſſent, in ſolatium dilationis ac moræ, legionibus præpoſuit. Conſulatum in ſenos plerumque menſes dedit. Defunctoque circa Kalend. Januarias altero e Coſſ. neminem ſubſtituit: improbans exemplum vetus [6] Caninii Rebili, uno die Conſulis. [7] Triumphalia ornamenta, etiam quæſtoriæ dignitatis, & nonnullis ex equeſtri ordine tribuit: nec utique de cauſſa militari. De quibuſdam rebus rationes ad Senatum miſſas, prætetito [8] Quæſtoris officio, [9] per Coſſ. plerumque recitabat.

NOTÆ.

1. *In cognoſcendo*] Hoc eſt judicando, ſupra in Claudio ad cap. 15.

2. *Continuis actionibus*] Hoc eſt cauſſis quæ ubi agi cœperant, non ante relinquebantur, nec aliæ tractabantur quam forent abſolutæ: quod patet ex Ciceronis Verrinis.

3. *Per vices*] Non attendendo utrum necne incœpta prius, finita foret.

4. *Libertorum filios*] Supra in Claudio cap 24.

5. *Supra numerum*] Definitus enim erat Magiſtratuum numerus: unde ſi plures peterent, neceſſario aliqui repellebantur. De hoc & Tacitus: *Comitia Prætorum arbitrio Senatus haberi ſolita, quod acriore ambitu exarſerant, Princeps compoſuit. tres qui ſupra numerum petebant, legioni præficiendo.*

6. *Caninii Rebili*] In paucas horas Conſulis, ſupra in Julio cap. 76.

7. *Triumphalia ornamenta*] Supra non ſemel.

ſemel. Unde in Claudio ad cap. 17.

8. *Quæſtoris officio*] Hic eſt candidatus ille Principis cujus erat officium literas in Senatu Principis nomine recitare. De quo in Auguſto cap 65. Hic & ſub Imperatoribus Conſtantinopolitanis Quæſtor Sacri Palatii dictus eſt, ejuſque munus ampliatum; libellis enim ſupplicibus ſubſcribebant, leges ſubnotabant Quæſtores Sacri Palatii, quales poſtea in Aula Principum dixere Cancellarios.

9. *Per conſulem*] Quod videbatur magnificentius.

CAPUT XVI.

FORMAM ædificiorum urbis novam excogitavit: & ut ante inſulas ac domos porticus eſſent, de quarum [1] ſolariis incendia arcerentur: eaſque ſumptu ſuo [2] exſtruxit. Deſtinarat etiam [3] Oſtia tenus mœnia promovere, atque inde foſſa mare veteri urbi inducere. Multa ſub eo & animadverſa ſevere, & coërcita, nec minus inſtituta: adhibitus ſumtibus modus: publicæ cœnæ ad [4] ſportulas redactæ: interdictum [5] ne quid in popinis cocti præter legumina aut olera veniret, cum antea nullum non opſonii genus proponeretur: [6] afflicti ſuppliciis CHRISTIANI, genus hominum ſuperſtitionis novæ ac maleficæ: vetiti quadrigariorum luſus, quibus inveterata [7] licentia paſſim vagantibus, fallere ac furari per jocum jus erat: [8] pantomimorum factiones cum ipſis ſimul relegatæ.

NOTÆ.

1. *Solariis*] Quid ſint ſolaria, ſupra dictum eſt in Claudio ad cap. 10. & Meniana quæ ferme idem erant, in Calig. ad cap. 18.

2. *Exſtruxit*] Tacitus lib. 5. non niſi pollicitum refert poſt incenſam Urbem, lib. 15.

3. *Oſtia tenus*] Torrentius legit in tribus libris *Oſtiam*. Hæc aberat ſexdecim ab urbe millibus.

4. *Sportulas redacta*] Sportæ ſunt calathi viminei, quibus pecuniæ condi, & cœnæ ac prandia inferri ſolebant non ſecus atque caniſtris. Hinc ſportulæ dictæ vel cœnæ vel quæ pro cœnis aliquando pecuniæ clientibus dabantur Quarum uſum poſtea Domitianus ſuſtulit revocata cœnarum rectarum conſuetudine De quibus ſupra in Auguſto ad cap. 74. & Domitiano cap. 7. Ex quo tamen inſtituto erogationes etiam quæ in ordinem decurionum fiebant, ſportulæ dictæ ſunt, ut & ea quæ judicibus aut viatoribus pro ſalario dabantur.

5. *Ne quid cocti*] Vide in Claudio ad cap. 38.

6 *Afflicti ſuppliciis Chriſtiani*] Tacitus enumerat hæc ſupplicia, Annal. 15. ubi tulit a Nerone tentata incaſſum omnia, ut incendii a ſe excitati opinionem everteret, ſubjungit: *Ergo abolendo rumori Nero ſubdidit reos, & quæſitiſſimis pœnis affecit, quos (& per flagitia inviſos) vulgus Chriſtianos appellabat.* Et paulo infra: *Et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum tergis contecti laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque ubi defeciſſet dies in uſum nocturni luminis urerentur. hortos ſuos ei ſpectaculo Nero obtulerat.* De qua immanitate Joſephus Scaliger & Lipſius intelligendum putant Juvenalem Sat. 1. v. 155.

Pone Tigellinum tæda lucebis in illa
Qua ſtantes ardent qui fixo pectore fumant.

quanquam alii de quibuſvis maleficis aut damnatis De Chriſtianis jam ſupra in Claudio cap. 25.

7. *Licentia*] Forte qualem deſcribit infra cap. 26.

8 *Pantomimorum*] Quid ſint pantomimi & mimi, in Auguſto ad cap. 45. & Julio ad cap. 39. De factionibus horum etiam in Tiberio cap 37.

CAPUT XVII.

ADVERSUS [1] falſarios tunc primum repertum ne [2] tabulæ niſi pertuſæ, ac ter lino per foramina trajecto, obſignarentur. Cautum ut in Teſtamentis [3] primæ duæ ceræ, teſtatorum modo nomine inſcripto, [4] vacuæ ſignaturis oſtenderentur: ac ne quis alieni Teſtamenti [5] ſcriptor legatum ſibi adſcriberet. Item ut litigatores [6] pro patrociniis [7] certam juſtamque mercedem, pro [8] ſubſelliis nullam omnino darent, præbente ærario gratuita: utque [9] rerum actu ab ærario cauſſæ ad forum, ac recuperatores transferrentur: & ut omnes [10] appellationes a Judicibus ad Senatum fierent.

NOTÆ.

1. *Falſarios*] Iudictum adverſus illos ſupplicium In Claudio cap. 15.

2. *Tabulæ*] Quæ cera illitæ pugillares quoque & codicilli dicuntur, quamvis pro magnitudine & uſu diſcrepaſſe videantur. Obſignare eſt linum illud ſeu filum per foramina ter traductum munire ſignis teſtium, cum ante non niſi ſemel traduceretur; nec enim incognitus ille mos jam inde a Plauti temporibus, ut patet ex Bacchidibus aliiſque hujus Poëtæ locis. Hæc cautio ad contractus & tabulas omnes adhibita, ad teſtamentarias vero alia inſuper.

3. *Primæ duæ ceræ*] Hoc eſt primæ duæ tabulæ ceratæ, ſive paginæ: erant enim aliquando quintuplices, vulgo triplices.

4. *Vacuæ*] Horatius lib. 2. Sat. 5. v. 54. ubi curioſos heredipetas inſectatur, ait:

quid prima ſecundo
Cera velit verſu, ſolus multiſne coheres
Veloci percurre oculo.

Ad quem locum Porphyrion, *Bene hoc & juxta ordinem, quia prius teſtatoris nomen, ſecundo heredis.* Ne igitur teſtes qui & nomina ſua ſubſcribebant & ſigna apponebant, heredem cognoſcerent, Nero voluit ut primis duabus paginis non ſcriberetur aliud quam Teſtatoris nomen, quo teſtibus conſtaret tantum, ſe ejus Teſtamento adhibitos, & ubi ſubſcripſerant; tum Teſtator ſecurus deſcribebat ſuum Teſtamentum in vacuis illis paginis quas ideo reliquerat. Hæc autem omnia ad majorem Teſtatoris ipſius, & heredis inſtituti ſive ſubſtituti ſecuritatem.

5. *Scriptor*] Quales ſunt Tabelliones. Lege 3. codice *De his qui ſibi aſcribunt*, refertur ex Alexandri Imperatoris Conſtitutione hoc a Divo Claudio prohibitum. Ad quem locum Cujacius Suetonium accuſat erroris, qui Neroni tribuerit quod erat Claudio tribuendum, quia nempe Nero *Divi* appellatione affectus non legitur.

6. *Pro patrociniis*] Hoc vetitum fuerat Lege Cincia quam M. Cincius Tribunus plebis tulerat multo ante, anno ſcilicet U. C. 549. quam idcirco muneralem appellarunt, quia vetabat ne quis donum munuſve caperet, ut Feſtus ex Plauto in voce *Muneralis*. De ea Lege Tacitus Annal. 11. *Conſurgunt Patres Legemque Cinciam flagitant, qua cavetur antiquitus ne quis ob cauſſam orandam, pecuniam donumve accipiat.* Et lib. 14. *Ejus opprimendi gratia repetitum credebatur Senatuſconſultum, pœnaque Cinciæ Legis adverſus eos qui pretio cauſſas oraviſſent.* Hanc poſtea vetuſtate evaneſcentem Auguſtus firmarat Senatuſconſulto, quod a Nerone ſublatum, reſtituit iterum Trajanus, ut diſerte innuit Plinius libro 5. Epiſt. ultima. Qua de re & Cicero & Livius non uno in loco.

7. *Certam juſtamque mercedem*] Hæc fuit ex Plinio Epiſt. ultima lib. 5. decem millium: ex Tacito lib. 11. Annal. initio, ubi Claudium hujus rei auctorem facit, *dena ſeſtertia, qua egreſſi repetundarum tenerentur.* Ex Ulpiano Lege 1. ff. *de extraordin. cognit.* §. 10 & 11. *pro ſingulis cauſſis centum aurei.* ad plurimum. Quæ tria in idem omnino recidunt: aureus enim unus vigintiquinque denarios ſive centum nummos valebat, ut probatur infra in Othone ad cap. 4. noſtrate igitur moneta 437 lib. 10 ſ. Vide in Julio ad cap. 4. & 26. de ſeſtertiis.

8. *Subſelliis*] Caſaubonus exiſtimat ſubſellia & Tribunalia in foro ad tempus extructa fuiſſe, quoties opus eſſet propter

judicia quæ ibi a Prætore cæteriſque Magiſtratibus exercebantur Unde colligit fuiſſe quoſdam illorum mancipes qui pecunia ſua, ſubſellia extruerent, quam poſtmodum a litigatoribus cum lucro repeterent Certe obſcurum eſt quænam illa ſubſellia fuerint; vix enim intelligi poteſt de Judicum ſubſelliis, ut lib. 1. cap. 84. aut patronorum, ut in Auguſto cap 56. &c. Recitantes quidem de quibus Aug. c. 89. num 10 & Claud. cap. 41. ſubſellia conduxiſſe conſtare videtur ex Juven. Sat. 7. v. 45.

Nemo dabit Regum quanti ſubſellia conſtent.

Et quæ conducto pendent anabathra ſigillo.

9. *Rerum actu*] Judiciorum tempore, ut in Claudio cap. 15. & 23. & Aug. cap. 32. Recuperatores, non multum ab iis Judicibus diverſi quos a Prætore datos, notatum eſt ſupra in Julio ad cap 11. aut forte ductos, ut in Auguſto cap. 29. niſi Recuperatores dicebantur Judices dati, quod in iis ferme cauſſis in quibus de facto quodam aut ſtatu alicujus ageretur; quia per eos rem aut ſtatum quiſque ſuum recuperabat Quidam codices legunt *reciperatores* ut & Feſtus in voce *reciperatio*, ubi etiam de iis nonnulla. Senſus igitur eſt, cauſſas quæ ante agebantur coram Præfectis ærarii, de quibus Aug. cap 36. & Claud. cap. 9. & 24. in ipſo ærario, vel ad ærarium, ut loquuntur alii, tranſlatas in forum apud Judices illos per quos res ſuas quiſque recuperabat.

10. *Appellationes*] Caligula Judicibus permiſerat liberam juriſdictionem, ſupra in Caligula cap. 16. Quæ tamen diuturna non fuit, ut patet ex hoc loco & ex Tacit. Annal. 14.

CAPUT XVIII.

AUGENDI propagandique Imperii neque voluntate ulla neque ſpe motus umquam, etiam ex Britannia deducere exercitum cogitavit: nec niſi verecundia, ne obtrectare parentis gloriæ videretur, deſtitit. Ponti modo regnum concedente [1] Polemone, item Alpium, defuncto [2] Cottio [3] in Provinciæ formam redegit.

NOTÆ.

1. *Polemone*] *Pontum in jus provinciæ Polemonis Reguli permiſſu redegit, a quo Polemoniacus Pontus appellatus eſt*, inquit Aurelius Victor in Nerone. Pontus Aſiæ minoris regio quæ hodie *Anatolia*.

2. *Cottio*] A quo Alpes Cottiæ appellatæ, quas alii appellant *Mencenis*, alii *Mongenebre*.

3. *In provincia formam*] Hoc eſt, a Magiſtratu Romano adminiſtrandam voluit, ut Auguſtus Ægyptum, Aug. cap. 18.

CAPUT XIX.

PEREGRINATIONES duas omnino ſuſcepit, Alexandrinam & [1] Achaicam, ſed Alexandrina ipſo profectionis die deſtitit, turbatus religione ſimul ac periculo. Nam circuitis templis cum in æde Veſtæ reſediſſet, conſurgenti ei primum lacinia obhæſit: deinde tanta oborta caligo eſt, ut [2] diſpicere non poſſet. In Achaia Iſthmum perfodere aggreſſus, prætorianos pro concione ad inchoandum opus cohortatus eſt: tubaque ſigno dato, primus raſtello humum effodit, & [3] corbulæ congeſtam humeris extulit. Parabat & ad [4] Caſpias portas expeditionem, conſcripta ex Italicis [5] ſenûm pedum tyronibus nova legione, quam Magni Alexandri [6] phalangem appellabat. Hæc partim nulla reprehenſione, partim etiam non mediocri laude digna in unum contuli: ut ſecernerem a probris ac ſceleribus ejus, de quibus dehinc dicam.

NOTÆ.

1. *Achaicam*] De Achaia, in Tiberio cap. 4. &c.

2. *Diſpicere*] Alii *deſpicere*. Tacitus addit & per omnes artus tremuiſſe. De conſilio perfodendi Iſthmi, jam ſupra in Caligula cap. 21. & Jul. cap. 44.

3. *Corbula*] Vas eſt vimineum. Hoc autem præſtitit non tantum, ut more magnorum Imperatorum milites incitaret ipſe ſuo exemplo, ſed etiam ut religione deterritos confirmaret, quod ad primam foſſionem viſus eſſet erumpens ſanguis, viſa ſpectra auditique gemitus, referente Xiphilino.

4 *Caſpias portas*] *Clauſtra Caſpiarum* dixit Tacitus 1.Hiſt. De his & Plinius lib. 6. cap. 11. & 14. & Strabo lib. 11. Sunt anguſtiæ Tauri montis, non longe a mari Caſpio, natura & magno artis molimine interclusæ, qua tranſitus eſt e Media, quæ hodie *Madag* in Albaniam. Hujus regionis ut non una pars eſt, ita nec unum nomen hodiernum eſt.

5. *Senum pedum*] Proceros quoſque lectos patet ex eo quod de ſtatura dictum eſt, in Tiberio cap. 68. Quod & ab Imperatoribus Romanis in tirone legendo animadverſum notat Vegetius, & non ſemper exigendum, probat exemplis, lib. 1. cap. 15.

6. *Phalangem*] Phalanx Macedonica, caterva Gallice, & legio Romana, non multum inter ſe nec robore nec numero differebant. Notat porro ex Suida Caſaubonus Macedonicis Regibus fuiſſe cohortem aut legionem e tironibus ſtaturæ procerioris compoſitam, Neronianæ iſti plane ſimilem, quin & ejuſdem omnes ætatis erant unde dicebantur Ἥλικες.

CAPUT XX.

INTER cæteras diſciplinas pueritiæ tempore imbutus & muſica, ſtatim ut Imperium adeptus eſt, Terpnum citharœdum [1] vigentem tunc præter alios, accerſiit; diebuſque continuis poſt cœnam canenti in multam noctem aſſidens, paullatim & ipſe meditari exercerique cœpit: nec eorum quidquam omittere, quæ generis ejus artifices, vel conſervandæ vocis cauſſa vel augendæ factitarent. Sed & [2] plumbeam chartam ſupinus pectore ſuſtinere: & clyſtere vomituque purgari: & abſtinere pomis cibiſque [3] officientibus, donec blandiente profectu (quamquam exiguæ vocis, & [4] fuſcæ) prodire in ſcenam concupivit: ſubinde inter familiares Græcum proverbium jactans, *occultæ muſicæ nullum eſſe reſpectum*. Et prodiit [5] Neapoli primum: ac, ne concuſſo quidem repente motu terræ theatro, ante cantare deſtitit quam inchoatum abſolveret [6] νόμον. Ibidem ſæpius & per complures cantavit dies: ſumto etiam ad reficiendam vocem brevi tempore, impatiens ſecreti a balneis in theatrum tranſiit, mediaque in [7] orcheſtra frequente populo epulatus, *ſi paullum ſubbibiſſet, aliquid ſe* [8] *ſufferti tinniturum* Græco ſermone promiſit. Captus autem modulatis [9] Alexandrinorum laudarionibus, qui de novo commeatu Neapolim confluxerant, plures Alexandria evocavit. Neque eo ſegnius adoleſcentulos equeſtris ordinis, & quinque amplius millia e plebe robuſtiſſimæ juventutis undique elegit, qui diviſi in [10] factiones, [11] plauſuum genera condiſcerent, (*bombos*, & *imbrices*, & *teſtas* vocabant) operamque navarent cantanti ſibi, inſignes [12] pinguiſſima coma, & excellentiſſimo cultu pueri, nec ſine anulo [14] lævis: quorum duces [15] quadragena millia HS. merebant.

NOTÆ.

1. *Vigentem*] Torrentii MSS. libri omnes *ingentem*. Artifices hujus generis ſunt phonaſci, ut infra cap. 25. patet, formandæ vocis magiſtri.

2. *Chartam plumbeam*] Plinius lib. 34. cap. 18. *Nero (quoniam ita diis placuit) lamina pectori impoſita ſub ea cantica exclamans, alendis vocibus demonſtravit rationem.* Ubi de vario plumbi uſu loquitur.

3. *Officientibus*] Unus e libris MSS. *afficientibus*: quod eo poteſt ſenſu, quo in Claudio cap. 25. verbum hoc explicatum eſt. Porro ſectivo hac de cauſſa auctoritatem dedit *ex oleo ſtatis menſium omnium diebus, nihilque aliud, ac ne pane quidem veſcendo*, inquit Plinius lib. 19. cap. 6.

4. *Fuſca*] Et ideo maxime porro uſus videtur; hic enim *voci ſplendorem afferre*, auctore eodem Plinio lib. 20. cap. 6. qui & de voce *fuſca* lib 28. cap. 6 Hanc ſubraucam fuiſſe innuit Quintilianus, cum ait in Antonio fuiſſe vocem fuſcam & ſubraucam. Quem Auctorem vide lib 9. cap. 3. ubi de vocis qualitate plura diſſerit.

5. *Neapoli*] Utpote quæ cum Græca civitas foret, non adeo mirum videretur, ſi Græco in ea more ageret: nec enim apud Græcos, quemadmodum apud Romanos, muſica & ſaltatio a Principum perſona aberant, nec in vitiis ponebantur; quin imo hæc *omnia apud Græcos & grata & laude digna dicuntur*, ut ait Cornelius Nepos in Epaminonda.

6. *νόμον*] Torrentius ſcribit latinis caracteribus *nomon*, ut ſupra in Claudio cap. 34 *automaton*. Nomi autem ſunt leges ſeu modi canendi, tibicinum præſertim & citharœdorum; unde & ipſa cantica nomi quoque dicuntur.

7. *Orcheſtra*] In Julio cap. 39. & 76. & Tib. cap. 66. &c.

8. *Sufferti*] Turnebus lib. 24. cap. 6. legiſſe ſe ait in codice antiquo *ſufferi*, quaſi eſſet ὑπηχιόνη, quod & in veteribus libris legit Caſaubonus, nec probat, quia melius verteretur *ſubruſtici*. Nero promittebat ſe cantaturum plenius quid & grandius ſi bibiſſet: *ſuffertum* enim & *differtum* ſignificant *plenum*. Unde ſive *ſufferum* ſive *ſuffertum* retineatur, hæ voces indicant Neronem Græce locutum in urbe Græca ὑπηχίοις ὑποπνεύσας & ὑποπίνειν, quæ Suetonius latine verterit *ſufferum* aut *ſuffertum*, & *ſubbibere*.

9. *Alexandrinorum laudationibus*] De quibus jam dictum eſt ſupra in Auguſto cap. 98. ubi & de commeatu. Quæ vox lib. 5. de bello Gallico ſumitur a Cæſare pro itu & reditu claſſis, *duobus commeatibus exercitum reportare conſtituit*. Et paulo poſt, *prioris commeatus expoſitis militibus*, &c.

10. *Factiones*] Ad ſimilitudinem hiſtrionum, de quibus in Tiberio cap. 37. & aurigatum, de quibus infra cap. 22.

11. *Plauſuum genera*] Plauſus quoque ſuis modulis conſtabant, ut & Annal. 16. Tacit. *Plebs quidem Urbis hiſtrionum quoque geſtus juvare ſolita perſonabat certis modis, plauſuque compoſito*. Et paulo poſt de iis qui artem non callebant, *cum manibus neſciis faticerent, turbarent gnaros*, &c. Quæ plaudendi ars jam ante in uſu, ut patet ex Ovidio lib. 1. de Arte v. 114.

In medio plauſu (plauſus tunc arte carebat)
Rex populo prædæ ſigna petenda dedit.

Poſtea uſi ſunt inſtrumento quodam, quod vel ad augendam, vel ad dirigendam vocem ori adjungebant inſtar perſonæ hiſtrionicæ, unde *oraria* nomen erat. Vopiſcus in Aureliano, *Ipſumque primum donaſſe oraria populo, quibus uteretur ad favorem*, hoc eſt ad acclamationem; ibi enim favor id ſignificat.

12. *Bombos & imbrices*] Conficta plauſuum nomina ab apum ſonitu, qui proprie bombus. Plinius lib. 11. cap. 10. *Noctu quies apibus in matutinum, donec una excitet omnes gemino aut triplici bombo, ut buccino aliquo*. Bombus ille quibuſdam inſtrumentis edi ſolebat. Hinc Nero ipſe apud Perſium Sat. 1. v. 93.

Torva Mimalloneis implerunt cornua bombis.

Imbricum autem plauſus vel ſic dictus eſt ex ſimilitudine crepitantis ſuper tegulas pluviæ, vel quod imbricibus fieret; eſt enim imbrex tegula cava. Idem de teſtis dicendum videtur, quarum meminit quoque Juvenalis Sat. 11. v. 170.

audiat ille
Teſtarum crepitus cum verbis &c.

Quæ omnia fuiſſe videntur eadem quæ crepitacula illa de quibus in Calig. cap. 54.

13. *Pinguiſſima coma*] Vel propter capillorum denſitatem Quo ſenſu Aug. c. 82. pinguem togam dixit pro craſſa & denſa, vel propter unguenta quibus crines perfundere ſolebant.

14. *Levis*] Hoc eſt, ſiniſtris manibus annulo exornatis. Torrentius in quatuor libris MSS legit *leves* Hoc ſenſu ut intelligantur manus annulo exoneratæ, ad plaudendum agiliores extitiſſe: quod ſummo illi viro probatur.

15. *Quadragena millia* HS] Caſanbonus in Pithœi codice legit *quadringena*, quod multum augeret ſummam: Priore enim 1750 lib. poſteriore 17500 lib. quod ſupra idem eſſe videtur, niſi *quadringena* & *quadragena* pro eodem uſurpari inde colligas.

CAPUT XXI.

CUM magni æſtimaret cantare, etiam Romæ [1] Neroneum agona ante præſtitu ᴀm diem revocavit Flagitantibuſque cunctis [2] *cæleſtem vocem*, reſpondit quidem, [3] *in hortis ſe copiam volentibus facturum*: ſed adjuvante vulgi preces etiam ſtatione militum, quæ tunc excubabat, repræſentaturum ſe pollicitus eſt libens: ac ſine mora nomen ſuum [4] in albo profitentium citharœdorum juſſit adſcribi: [5] ſorticulaque in urnam cum cæteris demiſſa intravit ordine ſuo, ſimulque [6] Præfecti Prætorii citharam ſuſtinentes: poſt Tribuni militum, juxtaque [7] amicorum intimi. Utque conſtitit, peracto [8] principio, [9] Nioben ſe cantaturum per Cluvium Rufum conſularem pronuntiavit, & in horam fere [10] decimam perſeveravit: coronamque eam, & reliquam certaminis partem in annum ſequentem diſtulit, ut ſæpius canendi occaſio eſſet. Quod cum tardum videretur, non ceſſavit identidem [11] ſe publicare. Non dubitavit etiam [12] privatis ſpectaculis operam inter ſcenicos dare, [13] quodam Prætorum HS. decies offerente. [14] Tragœdias quoque cantavit [15] perſonatus: heroum Deorumque, item heroidum ac Dearum perſonis effictis ad ſimilitudinem oris ſui, & fœminæ, prout quamque diligeret. Inter cætera cantavit [16] *Canacen parturientem*, [17] *Oreſtem matricidam*, [18] *Oedipodem excæcatum*, [19] *Herculem inſanum*. In qua fabula fama eſt tirunculum militem poſitum ad cuſtodiam aditus, cum eum ornari ac vinciri catenis, ſicut argumentum poſtulabat, videret, accurriſſe ferendæ opis gratia.

NOTÆ.

1. *Neroneum*] Certamen quinquennale de quo ſupra cap. 12. quamvis nondum expleto quinquennio ex quo primum Neapoli editum erat.

2. *Cæleſtem vocem*] Adulatorie, ut patet; hanc enim capite proxime præcedenti fuſcam dixit & exilem

3. *In hortis*] Iiſdem veroſimiliter in quibus Juvenales ludos editos ſupra notatum eſt cap. 11 in quibus theatrum quoddam minus fuiſſe innuit Plinius lib. 37. c. 2 ubi Nero Pompeiano præludebat. Caſaubonus veroſimillime exiſtimat hortos illos fuiſſe Tranſtiberinos populo publice legatos a Julio Cæſare, ut lib. 1. cap. 83.

4. *In albo*] In quo citharœdorum certare volentium nomen deſcribebatur. Vide in Caligula cap. 51.

5. *Sorticula*] Minore quadam ſorte, unde patet nulla ſe prærogativa admitti voluiſſe, ſed eo tantum loco quem ſors daret, in urnam pro more miſſa & extracta. Horat. Od. 3. lib. 2.

omnium
Verſatur urna, ſerius ocyus
Sors exitura.

6. *Præfecti Prætorii*] Tacitus Annal. 14. ubi narravit mortem Burrhi, *quippe Cæſar duos prætoriis cohortibus impoſuerat, Fenium Rufum ex vulgi favore, & Ofonium Tigellinum veterem impudicitiam in eo ſecutus, ac qua illi pro cognatis moribus fuere.* Hic iſte Tigellinus de quo Juven. Sat. 1. v. 155.

7. *Amicorum intimi*] Referendum videtur ad cohortes interioris admiſſionis, de quibus in Tiberio cap. 46.

8. *Principio*] Quaſi proœmio quo præludunt citharœdi ante legitimum certamen. Alii legunt *parato proſcenio.*

9. *Nioben*] Fabulam cujus argumentum eſſet Niobe, quæ Amphionis uxor cum ſuam fœcunditatem Latonæ prætuliſſet, liberos ſuos ab Apolline in ultionem injuriæ Latonæ matri ſuæ illatæ confixos vidit, &c. De his plura apud Ovidium, & Juvenalem Sat. 6. v. 171. &c.

10. *Decimam*] Provecto jam die ultra ſolitam cœnandi horam, ut ſupra in Caligula cap. 45.

11. *Se publicare*] Hoc eſt, publicam vocis ſuæ copiam facere.

12. *Privatis ſpectaculis*] Quæ ab aliis quam a ſeipſo ederentur. Alii enim a Principe, etiam Magiſtratus privatorum loco habentur. Quo ſenſu Plinius Junior ait Conſulatum eſſe privati hominis faſtigium.

13. *Quodam Prætorum*] Illo, ut videtur, qui ludos exhibebat. Decies, ſupple centena millia, hoc eſt 43750 lib.

14. *Tragœdias cantavit*] Supra in Caligula cap. 57.

15. *Perſonatus*] Perſona velatus, Gallice *maſque.*

16. *Canacen*] Æoli Thuſcorum Regis filiam, quæ vagitu pueri ex inceſto Macharei fratris concubitu nati deprenſa, mortem ſibi conſciſcere coacta eſt gladio quem pater ad ipſam audito ſcelere miſerat: quod & Machareus ipſe fecit. Narrat Dio euidam, dum Nero Canacen caneret, interroganti quid faceret Imperator, reſponſum ab altero, illum parere: quod eo facetum magis fuerit, ſi dictum poſtquam Nero Pythagoræ ſuo nup erat, ut infra dicetur.

17. *Oreſtem matricidam*] Qui ut patrem Agamemnona ab Ægiſto matris adultero interfecto ulciſceretur, cum duodecim annos ejuſdem ſortis metu delituiſſet, in Phocide redux tandem & incognitus matrem interemit. Quo ſcelere admiſſo, correptus eſt Furiis, &c.

18. *Oedipodem excæcatum*] Hic Laii Thebanorum Regis & Iocaſtæ filius fuit, qui cum patrem ignarus occidiſſet, matremque poſtmodum eodem fato duxiſſet, re detecta & dolore percitus ipſe ſibi oculos eruit.

19 *Herculem inſanum*] Hoc eſt furore correptum, inducta toga quam Neſſi centauri ſanguine tinctam Dejanira decepta miſerat, exiſtimans non aliud fore quam remedium Ioles amori, quo flagrabat Hercules.

CAPUT XXII.

EQUORUM ſtudio vel præcipue ab ineunte ætate flagravit: plurimuſque illi ſermo, quamquam vetaretur, de [1] Circenſibus erat: & quondam [2] tractum [3] Praſinum agitatorem inter condiſcipulos querens, objurgante magiſtro, de [4] Hectore ſe loqui ementitus eſt. Sed cum inter initia Imperii eburneis quadrigis quotidie [5] in abaco luderet, ad omnes etiam minimos Circenſes commeabat [6] ſeceſſu, primo clam, deinde propalam: ut nemini dubium eſſet eo die utique affuturum. Neque diſſimulabat velle ſe [7] palmarum numerum ampliare: quare ſpectaculum multiplicatis [8] miſſibus in ſerum protrahebatur, ne [9] dominis quidem jam factionum dignantibus, niſi ad totius diei curſum, greges ducere. Mox & ipſe aurigare, atque etiam ſpectari ſæpius voluit: poſitoque in hortis inter ſervitia & ſordidam plebem rudimento, univerſorum ſe oculis [10] in Circo maximo præbuit, aliquo liberto [11] mittente mappam, unde [12] magiſtratus ſolent. Nec contentus harum

artium experimenta Romæ dediſſe, Achaiam, ut [13] diximus, petit; hinc maxime motus: inſtituerant civitates, apud quas muſici agones edi ſolent, omnes citharœdorum coronas ad ipſum mittere. Eas adeo grate recipiebat, ut legatos qui pertuliſſent, non modo primos admitteret, ſed etiam familiaribus epulis interponeret. A quibuſdam ex his rogatus, ut cantaret ſuper cœnam, [14] exceptuſque effuſius: *ſolos ſcire audire Græcos, ſoloſque ſe & ſtudiis ſuis dignos* ait. Nec profectione dilata, ut primum [15] Caſſiopen trajecit, ſtatim ad aram Jovis Caſſii cantare auſpicatus eſt.

NOTÆ.

1. *Circenſibus*] Ludis nempe qui equorum curſu utplurimum celebrabantur.

2. *Tractum*] Equorum impetu abreptum. Alias *trahi*, gladiatorum & damnatorum ſupplicium eſt, ut in Tiberio cap. 61. & 75.

3. *Praſinum agitatorem*] Hoc eſt, aurigam Praſinæ ſeu viridis factionis, de qua jam in Caligula cap 55 Aurigantium in Circo partes adverſæ: hoc eſt, factiones quatuor fuerunt, & ſuis omnes diſtinctæ coloribus, & appellatæ Praſina, Veneta, Ruſſata, Albata: hoc eſt viridis, cærulei coccinei, albique panni. De his Caſſiodorus libro 3. variar Epiſt. 51. *Dolores autem in vicem temporum quadrifaria diviſione funduntur: praſinus virenti verno, venetus nubila hyemi, roſeus æſtati flammea. albus pruinoſo autumno dicatus eſt.* &c De his & Iſidorus lib. 18. Etym cap. 41 Corippus poëta lib. 1 &c.

4. *Hectore*] Hunc enim Achilles in ultionem Patrocli Circum Trojana mœnia trahi juſſerat. Virgilius lib. 1. Æneid.

Ter Circum Iliacos raptaverat Hectora muros.

5. *In abaco*] Tabula luſoria in qua aurigæ illi eburnei ſimilitudinem Circenſium referebant Ita & Lampridius de Heliogabalo dicit eum in triclinio pranſitantem & cœnitantem ſemper exhibuiſſe quadrigas.

6. *Secreto*] Alii *e ſe ſſu*, clarius: nam ſæpe commeabat in ſuburbanum aliquod, imperii initio.

7. *Palmarum numerum ampliorem*] In Circenſibus erant primæ, ſecundæ & tertiæ palmæ: quod patet ex inſcriptione, quam Torrentius laudat· VICIT CXXX SECUND. TULIT. LXXXVIII. TERT, TULIT VII.

8. *Miſſibus*] De his in Claudio cap. 21. Alii legunt *miſſilibus*, male.

9. *Dominis factionum*] Supra cap. 5. & in Tiberio cap. 37. ubi capita factionum ſed hiſtrionicarum dicuntur.

10. *Circo maximo*] Plinius lib. 33. cap. 5. refert Circi arenam chryſocolla a Nerone ſtratam, de qua in Caligula cap. 18.

11. *Mittente mappam*] Moris erat ut Magiſtratus ludorum editores ſignum darent incipiendi excuſſa & miſſa ex alto mappa, quod ludos committere dixit, ſupra in Claudio cap. 21.

12. *Magiſtratus*] Ædiles, vel Prætores, &c. qui ſi forte non poſſent, Dictator vel in id unum creabatur, ut de Plautio tempore ludorum ægrotante refert Livius lib. 3. Decad. 1. A Conſulibus quoque ſignum hoc datum probant Ennii verſus apud Ciceronem lib. 1. de Divinat.

Expectans veluti Conſul cum mittere ſignum
Vult, omnes avidi ſpectant ad carceris oras
Qua mox emittat pictis e faucibus currus.

13. *Diximus*] Cap 19.

14. *Exceptus eſt ſuis*] Hoc eſt, immodica laudatione & plauſu aſſentatorio.

15. *Caſſiopen*] Urſinus ſcribit *Caſſopen* ex Græco numiſmate in quo legitur ΚΑϹϹΩΠΑΙΩΝ. Plinius lib 4. cap. 12. Caſſiopen Corcyræ oppidum eſſe dicit quod hodie ut refert Ferrarius non niſi pagus eſt vulgo *S. Maria di Caſſope* De quo, quia ibi quoque Jovem templo cultum ait idem Plinius, potius videtur intelligendus hic locus, quam de Caſſope nempe portu qui eſt in Theſprotia, non longe a Corcyra.

CAPUT

CAPUT XXIII.

CERTAMINA deinceps obiit omnia. Nam & quæ [1] diverſiſſimorum temporum ſunt, cogi in unum annum quibuſdam etiam iteratis juſſit, Olympiæ quoque [2] præter conſuetudinem muſicum agona commiſit. Ac, ne quid circa hæc occupatum avocaret detineretve, cum præſentia ejus urbicas res egere a liberto Helio admoneretur, reſcripſit his verbis, *Quamvis nunc tuum conſilium ſit & votum, celeriter reverti me; tamen ſuadere & optare potius debes, ut Nerone dignus revertar.* Cantante eo, ne neceſſaria quidem cauſſa [3] excedere theatro licitum erat. Itaque & enixæ quædam in ſpectaculis dicuntur, & multi tædio audiendi laudandique, clauſis oppidorum portis, aut furtim deſiluiſſe de muro, aut morte ſimulata funere elati. Quam autem trepide anxieque certaverit, quanta adverſariorum æmulatione, quo [4] metu judicum, vix credi poteſt. Adverſarios quaſi plane conditionis ejuſdem, obſervare, captare, infamare ſecreto, nonnumquam ex occurſu maledictis inceſſere: ac, ſi qui arte præcellerent, [5] corrumpere etiam ſolebat. Judices autem priuſquam inciperet, [6] reverentiſſime alloquebatur, *omnia ſe facienda feciſſe, ſed eventum in manu eſſe Fortunæ: illos, ut ſapientes & doctos viros fortuita debere excludere:* atque ut auderet hortantibus, æquiore animo recedebat: ac ne ſic quidem ſine ſollicitudine taciturnitatem pudoremque quorumdam pro triſtitia ac malignitate arguens, ſuſpectoſque ſibi dicens.

NOTÆ.

1. *Diverſiſſimorum*] Hoc eſt, ludos quos non ſingulis annis, ſed aliquo duntaxat annorum interpoſito ſpatio celebrari moris erat, eodem anno & tempore non debito celebrare voluit. Apud Philoſtratum lib. 5. cap. 2. teſtatur Apollonius juſſos a Nerone Elidenſes, ut ludos ſuos, hoc eſt Olympicos, qui circa anni finem celebrari ſolebant, in adventum ſuum differrent.

2. *Præter conſuetudinem*] Et hoc diſerte refert Apollonius ibidem, eum nempe Tragœdorum & Citharœdorum certamina propoſuiſſe apud viros quibus nec theatra ſint, nec ſcenæ, nec alia ejuſmodi ludicris idonea, ſed nativum duntaxat ſtadium, & nuda omnia. De his Neronis oblectationibus Juvenalis Sat. 8.

Hæc opera atque hæ ſunt generoſi Principis artes
Gaudentis fœdo peregrina ad pulpita ſaltu
Proſtitui, Graiæque apium meruiſſe coronæ.

3. *Excedere theatro*] Exemplo eſt Veſpaſianus, infra in Veſpaſiano cap. 4. & refert Tacitus multos ob id occiſos: & Apollonius apud Philoſtratum lib. 5. cap. 2. teſtis eſt præcipuam hanc delatoribus accuſandi materiam, non veniſſe auditum Neronem, aut veniſſe quidem, ſed negligenter audiviſſe, riſiſſe, non plauſiſſe, pro Neronis voce non ſacrificaſſe, ut clarior ad Pythium veniret.

4. *Metu judicum*] Gellius lib 9. cap. 12. probat ex Salluſtio *metum* dici, & de eo qui timet & de eo qui timetur. Poſteriore ſenſu hîc intelligendum probat Taciti Annal. 16. auctoritas idipſum narrantis, *Poſtremo flexus genu & cœtum illum manu veneratus ſententias judicum opperiebatur ficto pavore.* Et Apollonius inſectatur apud eumdem Philoſtratum ibidem.

5. *Corrumpere*] Muneribus ut ſecum certantes aliquid peritiæ ſuæ remitterent.

6. *Reverentiſſime*] Dio ipſa ejus verba refert, κύριοί μου, ἀκροάσασθέ μου εὐμενῶς: *Domini mei, audite me faventes.* Quod & in more poſitum fuiſſe colligitur ex veteri.

Epigrammate quod laudat hîc Caſaubonus:

Ingreſſus ſcenam populum ſaltator adorat.
Solerti pendet prodere verba manu.

CAPUT XXIV.

IN certando vero ita [1] legi obediebat, ut numquam [2] excreare auſus, ſudorem quoque frontis brachio detergeret: atque etiam in quodam tragico actu, cum elapſum [3] baculum cito reſumſiſſet, pavidus & metuens, ne ob delictum certamine ſubmoveretur, non aliter confirmatus eſt quam adjutante [4] hypocrita, non animadverſum id inter exſultationes ſucclamationeſque populi. Victorem autem [5] ſe ipſe pronuntiabat. Qua de cauſſa & [6] præconio ubique contendit. Ac ne cujus alterius [7] hieronicarum memoria, aut veſtigium extaret uſquam, ſubverti & unco trahi, abjicique in latrinas omnium [8] ſtatuas & [9] imagines imperavit. Aurigavit quoque plurifariam, Olympiis vero etiam [10] decemjugem: quamvis idipſum in Rege Mithridate, carmine quodam ſuo reprehendiſſet. Sed excuſſus curru, ac rurſus repoſitus, cum perdurare non poſſet, deſtitit [11] ante decurſum: nec eo ſecius coronatus eſt. Decedens deinde, provinciam univerſam [12] libertate donavit: ſimulque judices [13] civitate Romana, & pecunia grandi. Quæ beneficia e medio [14] ſtadio [15] Iſthmiorum die [16] ſua ipſe voce pronuntiavit.

NOTÆ.

1. *Legi obediebat*] Eadem omnino & Tacitus Annal. 16. initio. Suæ erant & gladiatoribus leges, ut v. g. juſſi ferrum jugulo exciperent, ſuum & hoſtis ſanguinem eodem vultu aſpicerent, &c. Qua de re plura apud Senecam Epiſt. 7.

2. *Excreare*] Hoc eſt exſpuere, quæ theatro reverentia præſtabatur ab hiſtrionibus quaſi Templo; nec enim in Templis excreare fas erat, aut emungere, ut aperte Arrianus in Epictet. lib. 4. cap. 11. Tragicus actus hîc eſt ipſa tragœdia.

3. *Baculum*] Baculus pars erat ornatus hiſtrionici, quem pro ornamentorum diverſitate diverſum gerebant, v. g. Regibus pro baculo ſceptrum quale tunc Neroni fuiſſe, ut & Tragœdiam illam Creontis vel Oedipi fuiſſe veroſimillime indicat eodem loco Philoſtratus.

4. *Hypocrita*] Hoc eſt, alienæ perſonæ ſimulator, quales ſecundarii de quibus in Caligula cap. 57. Hic fuiſſe videtur quidam Neronis hypocrita, qui forte verba, ſi quæ memoriam fugerent, canenti ſubjiceret.

5. *Se ipſe pronuntiabat*] Norat Caſaubonus Dionem huic loco contradicere; auctor enim eſt Neronem uſum eſſe præcone Cluvio Rufo, & ipſius præconii formulam refert: quod veriſimile eſt cum eodem præcone jam uſus legatur ſupra cap. 21. Forte de diverſis temporibus Auctor uterque loquitur.

6. *Præconio contendit*] Hoc eſt præconis arte, ſeu vocis magnitudine; præconum enim erat victores pronuntiare, & eiſdem coronas imponere: quapropter in Olympiis præconum quoque certamen erat, ut & tibicinum & æneatorum: quod fiebat ad quandam aram cujus ſitum deſcribit Pauſanias in Eliacis. Ex quo videtur ars præconum apud Græcos non adeo contempta fuiſſe, atque apud Romanos, tam enim vilis erat, ut nequidem eſſe decurio poſſet is qui illam exerceret.

7. *Hieronicarum*] Hieronicæ, hoc eſt ſacri victores. Sic dicebantur qui in aliquo e ſacris Græciæ certaminibus viciſſent. Ea quatuor erant, Olympia, Pythia, Iſthmica, Nemea. Qui in omnibus vicerant, ii periodo victores appellati.

8. *Statuas*] Summi enim apud Græcos ejuſmodi victoribus honores habiti ſunt,

quos inter maximi erant ſtatuæ in publico poſitæ: qui honos non niſi magnis viris, & magna de cauſſa delatus: proximus ab iſto is erat quod patriam repetentes, quadrigis in mœnia triumphantium inſtar inveherentur, & perpetuum e publico vectigal acciperent.

9. *Imagines*] Hoc eſt vel tabulas, ut de Olympicis teſtatur Plinius lib. 35. cap 10. de Eupompi Pictoris operibus loquens, *Eupompi victor certamine gymnico palmam tenens*. vel icones ad victorum ſimilitudinem formatæ. De quibus in Caligula ad cap 22.

10 *Decemjugem*] Currum decem equis junctis tractum, ut ſejuges qui ſex, quadrijuges qui quatuor, &c.

11. *Ante decurſum*] Priuſquam ſtadium omne decurriſſet.

12. *Libertate donavit*] De hoc in Claudio ad cap.25. & Tib ad cap.37. Pauſanias in Achaïcis auctor eſt datam Senatui & Populo Sardiniam Achaïæ loco, quam ipſis adimebat, licet datam a Claudio, ut ſupra ibidem

13. *Civitate*] De jure civitatis, libro 1. ad cap. 8.

14. *Stadio*] Stadium locus eſt ad currendum comparatus, qui in Græcia 600 pedes patet; ſed Olympicum cæteris longius, quia Herculis pedibus metatum, ut ait Gellius lib. 1. cap. 1.

15. *Iſthmiorum die*] Iſthmii ſunt ludi qui in Iſthmo Corinthiaco ſingulis quinquenniis celebrabantur, à Theſeo, ut quidam cenſent, inſtituti in æmulationem Olympicorum quos Hercules inſtituerat.

16. *Sua voce*] Præconis functus officio, quo confirmatur quod de ſe ipſo victorem ſe pronuntiante dixit ſupra,

CAPUT XXV.

REVERSUS e Græcia Neapolim, quod in ea [1] primum artem protulerat, [2] albis equis introiit, disjecta parte muri, ut [3] mos hieronicarum eſt. Simili modo Antium, inde [4] Albanum, inde Romam. Sed & Romam eo curru quo Auguſtus olim triumphaverat, & in veſte purpurea, diſtinctaque ſtellis aureis [5] chlamyde, coronamque capite gerens [6] Olympiacam, dextra manu [7] Pythiam, præeunte pompa [8] cæterarum cum titulis *ubi, & quos, quo cantionum, quove fabularum argumento viciſſet*: ſequentibus currum [9] ovantium ritu plauſoribus, [10] *Auguſtianos, militeſque ſe triumphi ejus* clamitantibus. Dehinc diruto [11] Circi maximi arcu, per [12] Velabrum, Forumque, [13] Palatium & Apollinem petiit. [14] Incedenti paſſim victimæ cæſæ, ſparſo per vias identidem [15] croco, ingeſtæque aves, ac [16] lemniſci, & [17] bellaria. [18] Sacras coronas in cubili circum lectos poſuit. Item ſtatuas ſuas [19] citharœdico habitu: qua nota etiam nummum percuſſit. Ac poſt hæc tantum abfuit a remittendo laxandoque ſtudio: ut conſervandæ vocis gratia, neque milites umquam, niſi abſens, aut alio verba pronuntiante, appellaret: neque quidquam ſerio jocove egerit, niſi adſtante [20] phonaſco, qui moneret, parceret arteriis, ac ſudarium ad os applicaret: multiſque vel amicitiam ſuam obtulerit, vel ſimultatem indixerit, prout quiſque ſe magis [21] parciuſve laudaſſet.

NOTÆ.

1. *Primum*] Supra cap. 20.

2. *Albis equis*] More triumphantium, ut de Camillo ſupra in Auguſto ad cap. 94.

3. *Mos hieronicarum*] Hujus moris rationem hanc offert Plutarchus Quæſtionum Convival. 5. lib 2 quod aliis huic urbi munimentis opus eſſe non videatur, quæ tantos viros habeat cives De his cap præced,

4. *Albanum*] Albam potius intelligere videtur quam villam hujus nominis prope Velitras, viginti ab urbe millibus. De Antio ſupra ſæpe.

5. *Chlamyde*] Supra in Tib. cap. 6. &c.

6. *Olympiacam*] Quidam legunt *Olympicam*. Hanc ex oleaſtro factam auctor eſt Plinius.

7. *Pythiam*] Ludis Pythiis partam. Hi ludi in Apollinis honorem propter occiſum Pythonem inſtituti. Ovid. 1. Metam.

> *Neve operis famam poſſet delere vetuſtas,*
> *Inſtituit ſacros celebri certamine ludos*
> *Pythia perdomitæ ſerpentis nomine dictos.*

Corona hæc primum ex æſculo, tum ex lauro facta eſt, ut ibidem idem auctor.

8. *Cæterarum*] Coronarum ſcilicet quas in Iſthmiis, Nemeis, &c. reportarat.

9. *Ovantium*] De ovatione in Tiberio ad cap. 1

10. *Auguſtianos*] Torrentius in tribus libris MSS. legit & probat, *Auguſtianoſque ſe, militeſque, &c.* plauſorum ejuſmodi quinque millia parata ſcribit Xiphilinus, & Tacitus equites illum ſecutos eſſe qui dies noctesſque plauſibus perſonarent, &c. quos omnes ex eorum genere eſſe videntur, de quibus ſupra ad cap. 20;

11. *Circi maximi arcu*] Romæ plures erant Circi, maximus jam inde a Romulo Palatinum inter & Aventinum montes deſignatus, a Tarquinio Priſco ut temporis imperitia ferebat extructus, a Julio Cæſare amplificatus, ab Auguſto tranſlatis ex Ægypto obeliſcis adornatus, ac demum a Claudio aliiſque deinceps Imperatoribus varie perpolitus. Altera Circi extremitas portis pervia, altera clauſa. Cum igitur ab hac parte in rotundum deſineret inſtar ſemi circuli, videtur Circus ille de quo loquitur hîc Suetonius eſſe pars illa ſemi circuli formam referens, quam Nero disjecerit, ut ſecundum totam Circi longitudinem pompa traduceretur.

12. *Velabrum*] Vicus erat urbis, de quo in Julio cap. 37.

13. *Palatium*] In Palatino monte ſedem Imperii poſuerat Auguſtus, ut ſupra in Auguſto ad cap. 5. & 29 &c. Apollinem hîc intellige Palatini Apollinis ædem, de qua ibidem. In hanc ædem merito traducebat pompam ſui triumphi, utpote cujus victoriæ muſica non bello partæ, alii enim triumphantes pompam in Capitolium noviſſime traducebant.

14. *Incedenti paſſim cæſa victima*] Hic honor & Caligulæ delatus ſupra in Calig. cap. 13. & Galbæ infra in Galba cap. 18. & longe ante in uſu fuiſſe ſatis innuit Ovidius Epiſtola Paridis ad Helenam:

> *Ibis Dardanias ingens Regina per urbes,*
> *Teque novam credet vulgus adeſſe deam.*
> *Quaque feres greſſus adolebunt cinnama flamma,*
> *Cæſaque ſanguineam victima planget humum.*

& Metam. 15. de navi ſerpentem Epidaurium vehente.

15. *Croce*] Croci multus in pompis uſus erat, vino dulci tritus ſpargebatur & in theatris, ut ex Plinio lib. 21. cap. 6. & in nobilium funeribus, ut innuit Statius. Sed non modo croceum & aves ingeſſiſſe moris fuit, ſed & ipſas tunicas & petaſos & crepidas & flores ſertos & ſolutos, ut ait Apuleius, aliaque id genus quæ ad manum aderant, quandoque jacta ſunt in eos quos honore auctos volebant, ut ex Livio lib 2. Decad. 4, ubi de honore Flaminii colligas aliiſque ſed Græcorum locis.

16. *Lemniſci*] Caſaubonus in ora Virterbienſis codicis explicatam legit hanc vocem ex Feſto: *Lemniſci, id eſt faſciola, coloriſa dependentes ex coronis. Propterea dicuntur, quod antiquiſſimum fuit genus coronarum lanearum.* Vocem hanc Syracuſanam eſſe probat ex Athenæo Turnebus Adverſ. lib. 18. cap. 13. ac ſignificare anguſtam quandam tæniam, qua in victoriis nobilioribus coronæ vel palmæ ornabantur. Unde Auſonius in Epiſt,

> *Et qua jamdudum tibi palma poëtica pollet,*
> *Lemniſco ornata eſt quo mea palma caret.*

De quo etiam Joſephus Scaliger lib. 1. Auſonianarum Lectionum cap 10. Cicero pro Roſcio *lemniſcatam coronam* appellat. Plinius lib. 21. cap. 3.

17. *Bellaria*] Ea ſunt quæcumque apponuntur ſecundis menſis, quæ melle utplurimum condiebant, non ſaccaro, ut apud nos, hoc enim duntaxat ad medicinæ uſum.

18. *Sacras coronas*] Sacris certaminibus relatas, quas 1808 numero fuiſſe auctor eſt Xiphilinus in Nerone, non in cubili ſed in circo, ad Ægyptiacum obeliſcum appenſas, quod non niſi de circenſium tempore intelligendum videtur ex ipſo etiam Xiphilino: unde ſtaret nihiloſecius locus Suetonii, in quo forte melius legeretur *cubilibus* aut *cubiculis*, ut in Palatinis & Salmaſiano codicibus.

19. *Citharœdico habitu*] Appenſa ad coloſſum cithara: quæ omnia ridet Juvenalis Sat. 8. verſ. 128. Nummum æreum profert Torrentius, qui & aureos huic ſimiles vidit, quibus exprimitur Nero longa veſte indutus citharam pulſans.

20. *Phonaſco*] Vocis regendæ magiſtro, ut in Auguſto ad cap. 84.

21. *Parcius ve*] Hinc magno illi Thraſeæ pernicies quod numquam applauſiſſet, auctore Xiphilino.

CAPUT XXVI.

PETULANTIAM, libidinem, luxuriam, avaritiam, crudelitatem ſenſim quidem primo & occulte, velut juvenili errore exercuit: ſed ut tunc quoque dubium nemini foret, naturæ illa vitia non ætatis eſſe. Poſt crepuſculum ſtatim arrepto [1] pileo vel galero, popinas inibat: circumque vicos vagabatur ludibundus, nec ſine pernicie tamen. Siquidem redeuntes a cœna verberare, ac repugnantes vulnerare, cloaciſque demergere aſſueverat: tabernulas etiam effringere & expilare: [2] quintana domi conſtituta, ubi partæ & ad licitationem dividendæ prædæ pretium aſſumeretur. Ac ſæpe in ejuſmodi rixis, oculorum & vitæ periculum adiit, à quodam [3] laticlavio, cujus uxorem attrectaverat, prope ad necem cæſus. Quare numquam poſtea ſe publico illud horæ ſine Tribunis commiſit, procul & occulte ſubſequentibus. Interdiu quoque clam geſtatoria ſella delatus in theatrum, [4] ſeditionibus pantomimorum ex parte [5] proſcenii ſuperiori, [6] ſignifer ſimul ac ſpectator aderat. Et cum [7] ad manus ventum eſſet, lapidibuſque & ſubſelliorum fragminibus decerneretur, [8] multa & ipſe jecit in populum, atque etiam Prætoris caput conſauciavit.

NOTÆ.

1. *Pileo vel galero*] Aperte diſtinguit: pileus ex ovium pellibus denſus ac villoſus, qui aulicis turbinatus fuit & ſerico tectus: galerus autem ex pellibus quoque, ſed in galeæ formam rotundus. hoc Pontifex Maximus & Flamines Diales præſertim operiebantur. Diſſimilis fuiſſe non videtur petaſus, de quibus in Auguſto ad cap. 82. & hac laſcivia videtur quoque Caligulam imitatus, ut ſupra in Caligula cap. 11. Unde galerus hic idem forte quod ibi capillamentum, & in Othone cap. 12. galericulus. Juvenalis Sat. 6. v. 120.

Sed nigrum flavo crinem abſcondente galero.

2. *Quintana*] *Quintana*, inquit Feſtus, *appellabatur porta in caſtris poſt Prætorium, ubi rerum utenſilium forum fuit.* Vide notam doctiſſimi Andreæ Dacerii ad hunc locum Feſti, quem emendat quaſi Quintana porta nulla fuerit, ſed pars fori ipſius, quod poſt Prætorium, & Quæſtorio fuit adſitum, *Quintana* dicta fuerit; ad cujus ſimilitudinem Quintanam prædæ vendendæ domi ſuæ Nero inſtituiſſe dicitur. Iſidorus lib. 15. cap. 2. *Quintana pars plateæ quinta eſt, qua carpentum progredi poteſt.*

3. *Laticlavio*] Hunc Julium Montanum appellant Tacitus & Dio. De Laticlavii dignitate in Julio ad cap. 45. & 80. &c.

4. *Seditionibus pantomimorum*] Quæ oriebantur ex diverſo favore ſpectantium, ſupra in Tiberio ad cap. 37.

5. *Proſcenii*] Supra ad cap 12.

6. *Signifer*] An quod ſignum committendis ludis ludis dabat, an quod ſeditionem ipſe accendebat?

7. *Ad manus ventum eſſet*] Tanta erat inter factionum illarum fautores æmulatio, ut dum ſuam quiſque præferendam contendebat, armis deficientibus lapides & quæcumque ad manum erant invicem jactitarent. Quam licentiam cum Nero non impunitate modo, ſed & præmiis auxiſſet (ut refert Tacitus Annal 13.) non aliud denique remedium fuit, quam hiſtriones ex Italia pellere: quod ſupra cap. 16. retulit. Quo loco notare eſt, a Tacito hiſtriones dici, qui a Suetonio pantomimi, quo confirmantur quæ in Caligula ad cap 57. notata ſunt.

8. *Multa & ipſe jecit*] In eos veroſimiliter ex populo, qui factioni ſibi dilectæ non favebant.

CAPUT XXVII.

PAULLATIM vero invaleſcentibus vitiis, jocularia & latebras omiſit, nullaque diſſimulandi cura ad majora palam erupit. Epulas [1] a medio die ad mediam noctem protrahebat: refotus ſæpius calidis [2] piſcinis, ac tempore æſtivo nivatis. Cœnitabatque nonnumquam & in publico, Naumachia præcluſa, vel Martio campo, vel Circo maximo, inter ſcortorum totius urbis [3] ambubajarumque miniſteria. Quoties Oſtiam Tiberi [4] deflueret, aut Bajanum ſinum præternavigaret, diſpoſitæ per litora & ripas diverſoriæ tabernæ parabantur, [5] inſignes ganeæ & matronarum inſtitorio [7] copas imitantium atque hinc inde hortantium ut appelleret. Indicebat & familiaribus cœnas, quorum uni [8] mitellita quadragies HS. conſtitit, alteri pluris aliquanto [9] abſortio roſaria.

NOTÆ.

1. *A medio die*] Hujus quoque luxuriæ meminit Juvenalis Sat 4. v. 135.

noverat ille
Luxuriam imperii veterem noctesque Neronis
Jam medias.

Vide in Caligula ad cap. 45.

2. *Piſcinis*] Publica erat piſcina in quam natandi & exercitationis cauſſa veniebant, fuerunt & in ſplendidis illis thermatum ædificiis: ſed quæ non patebant omnibus piſcinæ, hæ nive refrigerari ſolitæ cum uſus exigeret, ut patet ex hoc loco & ex Senec. lib. 4. Quæſt. natural. cap. ultimo in ipſo fine: *Nix iſta etiam in qua natatis eo pervenit uſu. & quotidiana ſtomachi ſervitute ut aqua locum obtineat.*

3. *Ambubajarumque, &c.*] Caſaubonus poſt Angelum Caninium & Joſephum Scaligerum firmiter aſſeverat ambubajas fuiſſe Syras quaſdam mulieres, quæ in Circo aliiſque locis ædilem metuentibus habitarent, ac duplici quæſtu vitam ſuſtentarent, corpore & inſtrumentis quibuſdam muſicis, quæ e patria ſecum adportarant: *ambubaja* enim, inquit, Syriaca vox eſt pura puta. Lambinus ad primum illum verſum Sat. 2. lib. 1 Horatii, *Ambubajarum collegia*, &c. eductum ſe ait a P. Mercero Hebraicæ Linguæ peritiſſimo *ambub* ſignificare tibiam, unde veroſimillimum fit barbarici inſtrumenti nomen in urbe remanſiſſe, cum & Syros & Syras fidicines ac tibicines Romæ frequentes, quin & eorum forte linguam in uſu fuiſſe colligas ex Juven. Sat 3. v. 62.

Jampridem Syrus in Tiberim defluxit Orontes
Et linguam & mores, & cum tibicine chordas
Obliquas, necnon gentilia tympana ſecum
Vexit, & ad Circum juſſas proſtare puellas.

Alii ambubajas eſſe volunt genus quoddam hominum laſcivia ac paraſitica arte famoſorum, qui ſic dicti ſint vel ab *ambiendo* per epentheſim, ut *induperator* pro *imperator*; vel a Baiis, loco nempe Romanorum deliciis notiſſimo, ubi multa ejuſmodi turba.

4. *Deflueret*] Sic Virgil. 8. Æneid.

ſecundo defluit amni

5. *Inſignes ganea*, &c.] Vulgati legunt *Inſignes ganea & matronarum inſtitorias operas imitantium.* Unde Torrentius tollendam cenſet conjunctionem &, aut ſic legendum & *matronarum inſtitoria copas imitantium.* Utrobique tàm bene. Lectionem tamen noſtram aſſerit Turnebus libro 24. cap. 6. Torrentii codicum unus, & Caſaubonus ex aliis.

6. *Inſtitorio*] Inſtitorium dixit pro inſtitoris munere: eſt autem inſtitor qui negotio cuicumque agendo inſtar, unde Stabuli & Cauponæ inſtitores dicuntur, L. 1. ff. *Nautæ, Caupones.* &c. Lipſius ad librum 15. Annal. Tacit. emendat *inſtitoria*, & pro ipſis locis intelligit.

7. *Copas*] Copæ ſunt mulieres cauponam exercentes, Turnebus lib 24. cap 6. Tacitus libro 15. de convivio quod in Agrippæ ſtagno Tigellini cura Nero præparaverat, *Crepidinibus ſtagni lupanaria aſtabant illuſtribus fœminis completa. & contra ſcorta viſebantur nudis corporibus. Lupanaria* videtur dixiſſe, quas Suetonius *tabernas*. & *ſcorta* quas forte idem *copas*: nec enim ferme diſcrepabant apud antiquos.

8. *Mitellita*] Lectionem hanc retinuit Caſaubonus mendi licet, ipſo fatente, ſuſpectam, nec ſibi intellectam, ſed quia optimorum codicum eſt. Salmaſius refert ad coronarum uſum in conviviis tunc frequentiſſimum, eruitque ex corrupto iiſdem Plinii loco lib. 21. cap. 3. quem reſtituit: unde corollas, non tantum ex roſis, non tantum ex nardi folio, ſed etiam ex veſte ſerica verſicolori unguentis madida ab India & ultra Indos petita, factitatas contendit, haſque ſericas coronas quaſi parvas mitras (quæ capitis tegmina, ſupra) ſeu quod idem eſt, *mitellas* fuiſſe. Ex qua voce Suetonius fecerit *mitellita*, ad ſignificandam *mitellarum* diſtributionem nepotinis ejuſmodi conviviis fieri ſolitam. Turnebus Adverſ. 24. cap. 6. exiſtimabat *mitellita* fuiſſe placentatum quoddam genus: quod longe veriſimilius innuit vulgata lectio *mellita*. hoc eſt bellaria illa melle condita, de quibus ad cap. 25. quæ quadragies conſtitiſſe, hoc eſt 175000 lib. tam credi poteſt, quam mitellitæ Salmaſii.

9. *Abſortio roſaria*] Caſaubonus emendat *aſperſio*, & fatetur neſcire ſe quid ſibi vellet *abſortio*. Salmaſius & vulgati non agnoſcunt illam vocem. Utut eſt, ſignificari videtur illud artificium triclinia rigandi per fiſtulas, quomodo Plutarchus narrat factum ab Othone cum Neronem convivio exciperet, in quo tubi aurei argenteique tantam repente unguenti copiam effuderunt, ut omnia tanquam aquâ rigarentur. Quo poſito, fidem non ſuperabit ſumma quadragies HS.

CAPUT XXVIII.

SUPER ingenuorum [1] pœdagogia, & nuptarum concubinatus, Veſtali virgini Rubriæ vim intulit. Acten libertam paullum abfuit quin juſto matrimonio ſibi conjungeret: ſubmiſſis conſularibus viris qui regio genere ortam pejerarent. Puerum Sporum, exſectis teſtibus, etiam in muliebrem naturam transfigurare conatus eſt: cum dote & [2] flameo per ſollenne nuptiarum celeberrimo officio, deductum ad ſe pro uxore habuit. Exſtatque cujuſdam non inſcitus jocus, *Bene agi potuiſſe cum rebus humanis, ſi Domitius pater talem habuiſſet uxorem.* Hunc Sporum Auguſtarum ornamentis excultum, lecticaque vectum, & circa conventus mercatuſque Græciæ, ac mox Romæ circa [3] Sigillaria, comitatus eſt, identidem exoſculans. Nam [4] matris concubitum appetiſſe, & ab obtrectatoribus ejus, ne ferox & impotens mulier & hoc genere gratiæ prævaleret, deterritum nemo dubitavit: utique poſtquam meretricem, quam fama erat Agrippinæ ſimillimam, inter concubinas recepit. Olim etiam quoties lectica cum matre veheretur, libidinatum inceſte, ac maculis veſtis proditum affirmant.

NOTÆ.

1. *Pædagogia*] Legitur & *pædagium*, domus pars in qua *miſsi*, hoc eſt pueri, habitabant. Plinius lib. 7. epiſt. 27. *Puer in pædagogio miſtus pluribus dormiebat.* Pædagogia a Juriconſultis aliiſque ſumuntur eodem ſenſu, quo ſupra in Julio cap. 47. & Auguſto cap. 42. *ſervitia*. Ita & Plinius lib. 33. cap. 3. & 12. & Seneca libro de Vita beata cap. 17. & de Tranquillitate Animi cap. 1. Egnatius cum vulgatis legit *proagogia*, ut fuerint puerorum in deliciis habitorum cœtus, qui cum hucuſque ſervi fuiſſent, Nero ſibi eſſe voluit omnes ingenuos pueros, & elegantiſſimos, ut innuit Juvenalis Sat. 10. v. 306. Marcellus Donatus a pædagogiis veterum deducit vocem hodiernam *Pages*.

2. *Flammeo*] Flammeum eſt velamen lutei coloris, quo novæ nuptæ operiebantur boni ominis gratia, ut matrimonium bene conſentiens, & individuum foret. Sic dictum eſt illud velamen, quia ſimili utebatur ſemper uxor Flaminica cui divortium facere non licebat. Tacitus Annal. 15. refert *cum iiſdem ceremoniis Neronem nupſiſſe Pythagora ſuo inditum Imperatori flammeum, dos & genialis torus & faces nuptiales, cuncta denique ſpectata quæ etiam in femina nox operit.* Vide caput ſequens.

3. *Sigillaria*] In Claudio cap. 5. & 16.

4. *Matris concubitum*] Multa de hoc etiam Tacitus Annal. 14. initio.

CAPUT XXIX.

SUAM quidem pudicitiam uſque adeo proſtituit, ut contaminatis pene omnibus membris, noviſſime quaſi genus luxus excogitaret: quatenus feræ pelle contectus emitteretur e cavea, virorumque ac fœminarum ad ſtipitem deligatorum inguina invaderet: & cum affatim deſæviſſet, conficeretur à [1] Dorypho liberto; cui etiam, ſicut ipſi Sporus, ita ipſe [2] denupſit: voces quoque & ejulatus vim patientium virginum imitatus. Ex nonnullis comperi, perſuaſiſſimum habuiſſe eum, neminem hominem pudicum, aut ulla corporis parte purum eſſe: verum pleroſque diſſimulare vitium, & calliditate obtegere: ideoque profeſſis apud ſe obſcœnitatem, cætera quoque conceſſiſſe delicta.

NOTÆ.

1. *Doriphoro*] Pythagoram illum appellat Tacitus Annal. 15. nec probabile eſt in tam publica Neroniani matrimonii infamia alterutrum errare potuiſſe, unde dubium non videtur, quin duplici iſto nomine fuerit appellatus, ut de Calliſto ſupra in Claudio ad cap. 28.

2. *Denupſit*] Vide locum Taciti ad caput proxime ſuperius.

CAPUT XXX.

DIVITIARUM & pecuniæ fructum non alium putabat quam profuſionem: ſordidos ac deparcos eſſe quibus ratio impenſarum conſtaret: prælautos vereque magnificos qui abuterentur ac perderent. Laudabat mirabaturque [1] avunculum Caïum, nullo magis nomine, quàm quod ingentes [2] a Tiberio relictas opes in brevi ſpatio prodegiſſet. Quare nec largiendi nec abſumendi modum tenuit. In [3] Tiridatem, quod vix credibile videatur, [4] octingena nummûm millia diurna erogavit, abeuntique ſuper HS. [5] millies contulit. Menecratem citharœdum & Spicillum [6] mirmillonem triumphalium virorum patrimoniis ædibuſque

ædibuſque donavit. [7] Cercopithecum Panerotem fœneratorem, & urbanis ruſticiſque prædiis locupletatum, prope regio extulit funere. Nullam veſtem bis induit. Quadringenis [8] in punctum HS. aleam luſit. Piſcatus eſt rete aurato, purpura [9] coccoque funibus nexis. Nunquam [10] carrucis minus mille feciſſe iter traditur, ſoleis mularum argenteis, [11] canuſinatis mulionibus, armillata & phalerata cum [12] Mazacum turba, atque curſorum.

NOTÆ.

1. *Avunculum Caium*] Caligulam ſcilicet, Agrippinæ matris ejus fratrem, ut in Caligula cap. 7.

2. *A Tiberio relicta*] In Calig. cap. 37.

3. *Tyridatem*] Armeniæ Regem, de quo ſupra cap 13.

4. *Octingena*] Sic legitur in veteribus libris: in vulgatis *octingenta*. ſupple *ſeſtertia*, vel *ſeſtertiorum millia*. hoc eſt 35000 lib.

5. *Millies*] 4375000 lib.

6. *Mirmillonem*] Supra in Caligula ad cap. 30 & 32.

7. *Cercopithecum*] Hunc locum ſic legendum cenſet Torrent. *Cercopithecum Panerotis fœneratoris urbanis*, &c. ut intelligatur Cercopithecus ille fuiſſe gladiator aut mimus Panerotis qui fuerit ipſe libertus fœneratoris cujuſdam a Nerone confiſcati, qui modus loquendi valde implicatus videtur. Cur enim Torrentius adduci non poteſt ut credat fœneratorem Neroni tam carum fuiſſe? Skildius lectionem retinet & explicat de ſimia laudata (id enim ſignificat cercopithecus) circa quam Nero eodem modo inſaniret, ut Caligula circa incitatum equum ſuum, ut ſupra in Caligula cap. 55. Quod facile de Nerone perſuaſerit, verum quis credat ab aliis omnibus omiſſum?

8. *In punctum*] Vel unoquoque talorum jactu vel in ſingula teſſerarum puncta; qui enim talis ludebant, ſingulis jactibus infelicibus, nummum conferebant, vel in ſingulos talos, ut Aug. cap. 71. vel in ſingulas unitates, prout convenerat inter colluſores, quod & *manum* appellat Auguſtus ipſe ibidem.

9. *Cocco*] Coccum granum eſt rubens rubore quodam exuberante & ſplendido, ſed purpura inferius, unde ad hanc adulterandam eo utebantur, de quo Plinius lib. 9. cap. 41. Hinc & purpuræ appellatione coccum non contineri auctor eſt Ulpianus lege *Si cui lana* 70. §. 13. *ff. de legatis & fideicommiſſis* 3.

10. *Carrucis*]. Carruca varios habuit apud veteres uſus: hic ſignificat minorem quemdam currum quatuor habentem rotas, qui divitibus erat in deliciis, unde auro & argento ſæpe ſæpius ornatus fuiſſe legitur. De quo Spartianus in Severo, & Plinius lib. 33. cap. 11. Eadem Perſarum Regibus erat quæ Neroni luxuria. Narrat enim Heliogabalus apud Lampridium, eos decem millibus camelorum iter facere, ubi multa & majora his, de Heliogabali luxuria.

11. *Canuſinatis mulionibus*] Senſus eſt, Carrucarios illos canuſina veſte indutos fuiſſe: quod Suetonius annotavit propter nobilitatem lanæ Canuſinæ.

12. *Mazacum*] Beroaldus & vulgari legunt *hamaxicorum*, hoc eſt *carrucariorum*, ἅμαξα enim id eſt *currus*: quam vocem Capitolinus Latinam fecit, referens Maximum traxiſſe hamaxas manibus. Libri MSS. diſſentiunt. Mazaces ſunt populi interioris Africæ, quorum equos laudat Nemeſianus:

Quemque coloratus Mazax deſerta per arva
Pavit & aſſiduos docuit tolerare labores.

De his locum hunc Turnebus intelligit lib 24. cap. 6. Frequens enim apud ipſos Afrorum equitum comitatus. Verum cum & Cappadoces equites in comitatu quoque nobilium fuiſſe reperiantur, ut ex Martiali Epig. 76. lib. 10. & Mazaca Cappadocum civitas fuerit, quæ poſtea Cæſarea dicta eſt, ſita ad radices montis Argæi: unde & Claudianus 1. in Rufinum;

Volucrumque parens Argæus equorum.

Non videtur conſtare de utro intelligendum ſit, quamquam de Afris ſermo ſit, quoties Mazacum meminere, ut Claudianus lib. 1. in Conſulat. Stiliconis:

Pavidus projecit miſſile Mazax.

& Lucan. lib. 9. *æquaturuſque ſagittas* | *Medorum, tremulum cum torſit miſſile Mazax.*

CAPUT XXXI.

NON in alia re damnoſior quam in ædificando. Domum [1], a Palatio Eſquilias uſque fecit. Quam primo [2] *Tranſitoriam*, mox, incendio abſumtam, reſtitutamque, *Auream* nominavit. De cujus ſpatio atque cultu ſuffecerit hoc retuliſſe. Veſtibulum ejus fuit, in quo [3] coloſſus centum viginti pedum ſtaret ipſius effigie: tanta laxitas, ut porticus [4] triplices milliarias haberet: item [5] ſtagnum maris inſtar, circumſeptum ædificiis ad urbium ſpeciem. Rura inſuper arvis atque vinetis & paſcuis, ſilviſque, varia cum multitudine omnis generis pecudum ac ferarum. In cæteris partibus cuncta auro lita, diſtincta gemmis unionumque conchis erant. [6] Cœnationes laqueatæ tabulis eburneis verſatilibus, ut flores, [7] fiſtulis, ut unguenta deſuper ſpargerentur. Præcipua cœnationum rotunda, quæ perpetuo diebus ac noctibus vice mundi circumageretur: balineæ [8] marinis & Albulis fluentes aquis. Ejuſmodi domum cum abſolutam dedicaret, hactenus comprobavit, ut ſe diceret *quaſi hominem tandem habitare cœpiſſe.* Præterea inchoabat [9] piſcinam à [10] Miſeno ad Avernum lacum, contectam, porticibus concluſam, quo quidquid totis Baiis calidarum eſſet, converteretur. Foſſam ab [11] Averno Oſtiam uſque, ut navibus nec tamen mari iretur, longitudinis per [12] centum ſexaginta milliaria: latitudinis, qua contrariæ quinqueremes commearent. Quorum operum perficiendorum gratia, quod ubique eſſet [13] cuſtodiæ in Italiam deportari, etiam ſcelere convictos, nonniſi ad opus damnari, præceperat. Ad hunc impendiorum furorem ſuper fiduciam imperii etiam ſpe quadam repentina immenſarum & reconditarum opum impulſus eſt: ex indicio [14] equitis Rom. pro comperto pollicentis, theſauros antiquiſſimæ gazæ, quos Dido Regina fugiens Tyro ſecum extuliſſet, eſſe in Africa vaſtiſſimis ſpecubus abditos,
A. U. C. 818. ac poſſe erui parvula molientium opera.

NOTÆ.

1. *Palatio Eſquilias*] Duo ſunt Urbis montes, multis & ingentibus ædificiis exornati, quæ incendio illo de quo infra cap. 38. abſumpta fuerunt, & in eorum locum extructa domus hæc, de qua fuſe & Tacitus Annal. 15. & Martialis libro Spectacul. Epig. 2.

2. *Tranſitoriam*] Quod ab uno monte in alium per eam tranſitus eſſet.

3. *Coloſſus*] Ad quem faciendum Zenodorus accitus e Gallia fuerat. Eo loci poſtea extructum celeberrimum illud amphitheatrum, cujus reliquias hac de cauſſa etiam hodie *Coliſeum* vocant. De quo adhuc infra in Veſpaſiano cap 18. Neroniani hujus ædificii nullæ reliquiæ ſuperſunt; nec mirum, cum jam inde a Veſpaſiani temporibus deſtructum fuerit, ut ex Martiali lib. 1. Epig. 2. patet. Vide & in Caligula cap. 35.

4. *Triplices milliarias*] An tres diverſas porticus, an multas quarum triplex ordo columnarum, quales fieri docet Vitruvius lib. 3. Milliarias Torrentius intelligit mille pedibus longas, non mille paſſibus; contrarium tamen evincere videtur, tum uſus loquendi, tum ſpatii quod hîc deſcribitur amplitudo.

5. *Stagnum*] In valle Palatinum inter & Eſquilinum montes jacente : quo loco erectum amphitheatrum Veſpaſiani, de quo Veſpaſ. cap. 18. patet ex Martiali libro 1. Epig. 2.

Hic ubi conſpicui venerabilis amphitheatri
Erigitur moles, ſtagna Neronis erant.

6. *Cœnationes*] Membra ſunt ſplendidarum ædium, ut & dixiæ de quibus in Claudio ad cap. 10.

7. *Fiſtulis*] Pari artificio, de quo ſupra ad cap. 27. Caſaubonus legit *fiſtulata*, longe clarius, juxta hunc contextum orationis, *Cœnationes laqueata tabulis eburneis verſatilibus, ut flores : fiſtulata ut unguenta deſuper ſpargerentur* : Tabulæ enim circumactæ flores ſpargebant, fiſtulis unguentum effundebatur. De quo artificio Seneca Epiſt. 90. & lib. 2. Quæſt. Natural. Lampridius de Heliogabalo, *Oppreſſit in tricliniis verſatilibus paraſitos ſuos violis & floribus, ſic ut animam aliqui efflaverint, cum eripi ad ſummum non poſſent.*

8. *Marinis & albulis*] In Aug. cap. 82.

9. *Piſcinam*] Ad natandum, non ad alendos piſces comparata videtur, quales multæ in lautorum domibus, ut jam paulo ſupra cap. 27.

10. *A Miſeno. &c*] Per quinque aut ſex milliaria, hoc eſt noſtrates leucas circiter duas. De his locis jam ſupra.

11. *Ab Averno*] *Magiſtris & machinatoribus Severo & Celere, quibus ingenium & audacia erat, viribus Principis illudere*, ut ait Tacitus lib. 15. ubi irritum hoc conſilium fuſius narrat.

12. *Centum ſexaginta*] Hoc eſt leucas circiter quinquaginta tres : tria quippe milliaria pro ſingulis leucis vulgo numerant. Quæ tanta non eſt hæc diſtantia, ſed pluribus diverticulis uti cogebant obices, qui multi, ut innuit Tacitus. *Milliaria*, legunt alii *millia*.

13. *Cuſtodia*] Caſaubonus in Cujacii libro legit *cuſtodiarum*, bene niſi ſi addita litera legas, *quot ubique eſſent cuſtodia*. Prima tamen lectio eſt plurium codicum. De cuſtodiis in Tiberio ad cap. 27. & 61. ubi vincti ſervi tenebantur.

14. *Equitis Romani*] Tacitus orditur librum 16. Annalium ab hujus rei narratione : *Illuſit dehinc Neroni fortuna ex promiſſo Caſellii Baſſi, qui origine Pœnus mente turbida nocturna quietis imaginem ad ſpem haud dubiam retraxit.* Ubi quod perſtringitur hîc a Suetonio, narrat cum circumſtantiis omnibus, quarum una eſt quod cum quinquennale ludicrum ſecundo tunc luſtro celebraretur, ea præcipue materia in Principis laudem ſumpta ſit; *non enim tantum ſolitas fruges nec metallis confuſum aurum gigni, ſed nova ubertate provenire terras, & obvias opes proferre deos. Quæque alia ſumma facundia nec minore adulatione ſervilia fingebant ſecuri de facilitate credentis.*

CAPUT XXXII.

VERUM ut ſpes fefellit, deſtitutus, atque ita jam exhauſtus & egens, ut [1] ſtipendia quoque militum, & [2] commoda veteranorum protrahi ac differri neceſſe eſſet, calumniis rapiniſque intendit animum. Ante omnia inſtituit, ut [3] e libertorum defunctorum bonis [4] pro ſemiſſe dodrans cogeretur ei, ſi qui ſine probabili cauſſa eo nomine eſſent quo fuiſſent illæ familiæ quas ipſe contingeret : [5] deinde ut ingratorum in Principem teſtamenta ad fiſcum pertinerent : ac ne impune eſſet [6] ſtudioſis juris qui ſcripſiſſent vel dictaſſent ea : tum ut lege [7] majeſtatis facta dictaque omnia, quibus modo delator non deeſſet, tenerentur. Revocavit & [8] præmia coronarum, quæ umquam ſibi in certaminibus civitates detuliſſent. Et cum interdixiſſet [9] uſum amethyſtini ac Tyrii coloris, ſubmiſiſſetque qui nundinarum die [10] pauculas uncias venderet : præcluſit cunctos negotiatores. Quin etiam inter canendum animadverſam matronam e ſpectaculis, vetita purpura cultam, demonſtraſſe procuratoribus ſuis creditur, detractamque illico, non

veſte modo ſed & bonis exuit. Nulli delegavit officium, ut non adjiceret: *Scis quid mihi opus ſit:* &, *Hoc agamus, ne quis quidquam habeat.* Ultimo, templis compluribus dona detraxit, ſimulacraque ex auro vel argento fabricata " conflavit: in his Penatium Deorum, quæ mox Galba reſtituit.

INTERPRETATIO.

a *Primo decrevit ut loco mediæ partis, tres quadrantes pro ſe colligerentur ex bonis eorum libertorum, qui abſque ratione legitima appellarentur eodem nomine, quo appellatæ fuiſſent illæ familiæ quibus* aliquo modo *conjunctus eſſet, ac poſtea ut teſtamenta* ejuſmodi libertorum *confiſcarentur, tanquam ingratorum in Principem.*

NOTÆ.

1. *Stipendia*] De his in Julio ad cap. 26. & Auguſto ad cap. 49.

2. *Commoda veteranorum*] De his in Auguſto ad cap. 24.

3. *E libertorum bonis*] Lege XII. Tabul. libertus in condendo Teſtamento præterire patronum impune poterat, nec ad hereditatem ejus alio modo venire patronus, quam ſi libertus obiret & ſine liberis & inteſtatus. Hoc quanquam pro liberis naturalibus obtinuerit, pro adoptivis tamen edicto Prætoris emendatum eſt, cautumque ut ſive teſtatus, ſive inteſtatus moreretur libertus natis ex matrimonio legitimo liberis carens, pars dimidia bonorum ejus ad patronum pertineret. Quæ jura patronorum Lege Papia, de qua in Auguſto, adhuc aucta ſunt: hac enim ſtatutum eſt ut patronus liberti relinquentis patrimonium centum millium HS. in bonis liberti ſuccederet æqua portione cum liberis etiam naturalibus, ſi iſti pauciores quam tres eſſent. De quibus fuſe Juſtinianus *de ſucceſſione libertorum* Inſtit.

4. *Pro ſemiſſe*] Quot & quibus nominibus appellatæ hereditatis partes eſſent, ſupra in Julio ad cap. 81. Cum igitur non niſi media pars forſan eſſet in fiſcum redigenda, & altera medietas heredibus aut patrono relinquenda, hujus medietatis mediam iterum partem ſibi ſumpſit Nero in eorum libertorum bonis, qui eo nomine appellati fuiſſent, quo nuncupabantur illæ familiæ quibus aliquo vel naturæ vel adoptionis vinculo conjungebatur, quales v. g. Julia, Claudia, Domitia, &c. Cum enim moris eſſet, ut liberti patronorum nominibus appellarentur, inde ex nomine ſcilicet, colligere volebat iſtarum familiarum libertos illos eſſe, atque ideo ſe patronum, qui & illarum caput eſſet, niſi probabilem & laudandam iſtius appellationis cauſſam legitimus ipſe patronus allegaret. Caſaubonus hîc pro *dodrans* ſcribit *dextans* ex codice Vitterbienſi & Liſlæi, &c.

5. *Deinde ut ingratorum*] An de ejuſmodi libertis intelligit, qui cum eum patronum haberent (ut volebat ipſe) Teſtamento nihilominus præteribant? An vero de aliis quibuſcumque quos ſi quid ab ipſo vel honoris vel gratiarum accepiſſent, debere exiſtimabat ſuum hoc modo teſtari gratum animum: priorem ſenſum amplectitur Beroaldus, poſteriorem alii omnes. Vide in Caligula ad cap 38. & Claudio ad cap. 25.

6. *Studioſis juris*] Vulgari legunt *viris*. Romani ad omnes contractus juris peritorum operam adhibebant, ut ſua negotia tutius gererent, & ſtrictos juris apices obſervarent. Juris ſtudioſorum hujuſmodi & doctorum hominum loco ſucceſſere tabelliones, quibus ideo juris peritiam neceſſariam eſſe notavit Gothofredus ad Novellam 66. cap. 1.

7. *Majeſtatis*] Læſæ ſcilicet. In Tiberio ad cap. 2. &c.

8. *Præmia coronarum*] Vel quæ ſibi præter coronas (ut moris erat in ſacris certaminibus) delata civitatibus condonarat, vel coronas intelligit ſibi quidem delatas, ut ſupra cap. 22. ſed non repræſentatas, quas jam poſt exhauſtas tot opes volebat repræſentari.

9. *Uſum amethyſtini & Tyrii*] Amethyſtinus & Tyrius color ſunt, purpuræ ſpecies, cujus uſum prohibuit, ut Julius conchyliatæ veſtis, in Julio ad cap. 43. De

purpura vide plura apud Plinium libro 9. cap. 41. & lib. 21. cap. 8.

10. *Paucu'as uncias*] Colorum ſcilicet ejuſmodi, vel miſtorum vel ſeparatorum, ſed pretii longe diſparis: ameth, ſtinus enim non niſi centum denariis, Tyrius vero mille in ſingulas uncias vix emebatur.

11. *Conflavit*] Vide in Aug. ad cap. 52.

CAPUT XXXIII.

PARRICIDIA & cædes a Claudio exorſus eſt: cujus necis etſi non auctor, at conſcius fuit: neque diſſimulanter, ut qui boletos, in quo cibi genere [1] venenum is acceperat, quaſi [2] Deorum cibum, poſthac proverbio Græco collaudare ſit ſolitus. Certe omnibus rerum verborumque contumeliis mortuum inſectatus eſt, modo ſtultitiæ, modo ſævitiæ arguens. Nam & [3] morari eum inter homines deſiiſſe, producta prima ſyllaba jocabatur, multaque decreta & conſtituta, ut [4] inſipientis atque deliri, pro irritis habuit. Denique [5] buſtum ejus conſepiri, niſi humili levique materia, neglexit. Britannicum, non minus æmulatione vocis quæ illi jucundior ſuppetebat, quam metu ne quandoque apud hominum gratiam paterna memoria prævaleret, veneno aggreſſus eſt. Quod acceptum a [6] quadam Locuſta, venenariorum [7] indice, cum opinione tardius cederet, ventre modo Britannici moto: accerſitam mulierem ſua manu verberavit, arguens pro veneno remedium dediſſe. Excuſantique minus datum ad occultandam facinoris invidiam: *Sane*, inquit, [8] *Legem Juliam timeo*: coëgitque ſe coram in cubiculo quam poſſet velociſſimum ac præſentaneum coquere. Deinde in hœdo expertus, poſtquam is quinque horas protraxit: iterum ac ſæpius recoctum, porcello objecit. Quo ſtatim exanimato, inferri in triclinium, darique cœnanti ſecum Britannico imperavit. Et cum ille ad primum guſtum concidiſſet, comitiali morbo ex conſuetudine correptum apud convivas ementitus, poſtero die raptim inter maximos [10] imbres tranſſatitio extulit funere. Locuſtæ pro navata opera, [11] impunitatem, prædiaque ampla, ſed & [12] diſcipulos dedit.

NOTÆ.

1. *Venenum acceperat*] In Claudio cap. 44.

2. *Deorum cibum*] Illudens Claudio inter deos relato Quo ſenſu & Veſpaſianus de ſeipſo infra cap. 23. ſimi'e quid.

3. *Morari*] A Græco μωρὸς, hoc eſt fatuus: unde & Latinis *morus*.

Amor mores hominum moros & moroſos efficit Plaut.

Hinc etiam Nero effingebat verbum *morari*. hoc eſt *fatue agere*. producta prima, quia in voce Græca eſt *o* longum.

4. *Inſipientis*] Vide in Claudio cap. 39.

5. *Buſtum*] Hoc eſt locum ubi cadaver Claudii crematum fuerat. Quo ſenſu Servius ad hos quinti Æneid. verſus:

ſemiuſtaque ſervant
Buſta. &c.

Quem locum cuſtodiæ cauſſa conſepire moris erat, divitibus quidem iiſque quos volebant honoratos, magnifice ex marmore aut alia qua pretioſiore materia, aliis vero alia pretii minoris, pauperibus nulla omnino. Aliter intelligi poſſe non videtur hic locus; nam capite 9. ſupra, & in Claudio cap. 44. ſolenni pompa funeratum Claudium retulit.

6. *Quadam locuſta*] In veteribus libris legunt *quodam*. male; fœminam enim fuiſſe diſerte innuit Juvenalis Sat. 1 verſ. 71. &

affirmat Scholiaſtes matronam fuiſſe magnæ famæ ad hæc ſcelera accitam a Nerone, & innuit etiam aperte Tacitus lib. 12.

7. *Indice*] Supplicium evaſerat, alias veneficas, & veneficos indicando: damnatam enim patet ex eodem Tacito ibidem.

8. *Legem Juliam*] Hac Lege nihil de veneficiis ſtatutum legitur: probabile tamen eſt, Suetonium juris peritiſſimum, hîc tam obſcure locuturum non fuiſſe, ſi de iis omnino Lex illa ſiluiſſet: quare dicendum videtur caviſſe quidem de veneficiis aliquid, ſed ea capita quibus id cautum erat cum aliis bene multis temporum lapſu periiſſe: quota enim pars Juliæ Legis ſupereſt? Quamvis immenſo labore ex antiquiſſimis marmoribus, & abſtruſiſſimis auctorum locis eruta, quæ leguntur apud Sigonium lib. de Judiciis, &c.

9. *Ad primum guſtum*] Tacitus hæc omnia fuſe & cum aliis multis circumſtantiis. Lib. 12.

10. *Imbres*] Quibus iram Dei portendi creditum, ut refert Tacitus. Tranſlatitium funus, hoc eſt vulgare, ut ſupra cap. 7. & Aug. cap. 10.

11. *Impunitatem*] Utpote quæ damnata veneficii jam ante fuerat, ut paulo ſupra num. 7. ex Tacito.

12. *Diſcipulos*] Juvenalis Sat. 1. v. 71.

Inſtituitque rudes melior locuſta propinquos
Per famam & populum nigros efferre maritos.

Ubi Scholiaſtes affirmat Neronem ab ea quoque edoceri voluiſſe.

CAPUT XXXIV.

MATREM, dicta factaque ſua exquirentem acerbius & corrigentem, hactenus primo gravabatur, ut invidia identidem oneraret, quaſi ceſſurus imperio, Rhodumque abiturus: mox & honore omni & poteſtate privavit, abductaque [1] militum & Germanorum ſtatione, contubernio quoque ac palatio expulit. Neque in divexanda quidquam penſi habuit: ſubmiſſis & qui Romæ morantem, [2] litibus, & in ſeceſſu quieſcentem, per convitia & jocos, terra marique prætervehentes inquietarent. Verum [3] minis ejus ac violentia territus perdere ſtatuit. Et cum veneno ter tentaſſet, ſentiretque antidotis præmunitam: lacunaria, quæ noctu ſuper dormientem laxata machina deciderent, paravit. Hoc conſilio per conſcios parum celato, ſolutilem navem, cujus vel naufragio vel [4] cameræ ruina periret, commentus eſt. Atque ita reconciliatione ſimulata, jucundiſſimis literis Bajas evocavit ad ſollennia [5] Quinquatrium ſimul celebranda: datoque negotio [6] trierarchis, qui [7] Liburnicam, qua advecta erat, velut fortuito concurſu confringerent, protraxit convivium. Repetentique [8] Baulos, in locum corrupti navigii, machinoſum illud obtulit, hilare proſecutus: atque in digreſſu papillas quoque exoſculatus, reliquum temporis cum magna trepidatione vigilavit, cœptorum opperiens exitum. Sed ut diverſa omnia, nandoque evaſiſſe eam comperit, inops conſilii, L. Agernium libertum ejus, ſalvam & incolumen cum gaudio nuntiantem, objecto clam juxta pugione, ut percuſſorem ſibi ſubornatum arripi conſtringique juſſit, matremque occidi: quaſi deprehenſum crimen voluntaria morte vitaſſet. Adduntur his atrociora, nec incertis auctoribus, ad viſendum interfectæ cadaver accurriſſe, contrectaſſe membra, alia vituperaſſe, alia laudaſſe, ſitique interim oborta, bibiſſe. Neque tamen ſceleris conſcientiam, quamquam & militum

& Senatus populique gratulationibus confirmaretur, aut ſtatim aut umquam poſtea ferre potuit: ſæpe confeſſus exagitari ſe [9] materna ſpecie, verberibus [10] Furiarum, ac tædis ardentibus. Quin & [11] facto per Magos ſacro, evocare Manes, & exorare tentavit. Peregrinatione quidem Græciæ, [12] Eleuſiniis ſacris, quorum imitatione [13] impii & ſcelerati voce præconis ſubmoverentur, intereſſe non auſus eſt. Junxitque parricidio matris [14] amitæ necem. Quam cum ex duritia alvi cubantem viſitaret, & illa tractans lanuginem ejus, ut aſſolet, jam grandis natu, per blanditias forte dixiſſet, [15] *Simul hanc excepero, mori volo,* converſus ad proximos, confeſtim ſe poſiturum velut irridens ait: præcepitque medicis ut largius purgarent ægram. Nam nec dum defunctæ bona invaſit, ſuppreſſo Teſtamento, ne quid abſcederet.

NOTÆ.

1. *Militum & Germanorum*] Milites a Germanis aperte diſtinguit, & Tacitus lib. 11. *Excubiaſque militares, quæ ut conjugi Imperatoris olim, tum & ut matri ſervabantur, & Germanos ſuper eumdem honorem ac cuſtodes additos digredi jubet.* Vox *milites* indicat legionarios aut prætorianos, hoc eſt cives Romanos. Vide in Caligula ad cap. 43.

2. *Litibus*] Tacitus auctor eſt, accuſatores a Julia Silana paratos, qui Agrippinam accuſarent, quod ſubornaſſet ad res novas Rubellium Plancum.

3. *Minis*] *Trux erat Agrippina, quæ filio dare imperium, tolerare imperitantem nequibat*, inquit Tacitus.

4. *Camera*] Cubiculi ſuperior pars incurvata, & ferme in modum fornicis, unde tectum concameratum & fornicatum a laqueato diſcrepat. Qua de re Vitruvius lib. 7. cap. 3.

5. *Quinquatrium*] De his in Auguſto ad cap. 71. quibus adde Ovidii verſus de celebritate quinque illorum dierum, Lib. 3. Faſtorum ſub finem:

Sanguine prima vacat, nec fas concurrere ferro,
Cauſſa quod eſt illa nata Minerva die.
Altera treſque ſuper raſa celebrantur arena
Enſibus exertis bellica læta dea eſt.

6. *Trierarchis*] Trierarchæ ſunt triremium Præfecti.

7. *Liburnicam*] De his navibus in Auguſto ad cap. 17. & Calig. cap. 34.

8. *Baulos*] Id villæ nomen eſt, Miſenum inter & Bajanum ſinum, etiam hodie *Bauli* vel Bagola.

9. *Materna ſpecie*] Umbra, ut in Calig. cap. 59. & Horatius Epod. Ode 5.

nocturnus occurram furor
Petamque vultus umbra curvis unguibus.

Virgil lib. 4.

Omnibus umbra locis adero; dabis, improbe, pœnas.

Ovid. in Ibin, &c.

10. *Furiarum*] Ita Ovid. ibid.

Verbera ſæva dabunt ſonitum, nexæque colubris
Conſcia fumabunt ſemper adora faces.

Qua de re Cicero in Piſonem: *Nolite enim putare ut in ſcena videtis homines conſceleratos impulſu deorum terreri furiarum tædis ardentibus, ſua quemque fraus, ſuum ſcelus, ſuum facinus, ſua audacia, de ſanitate ac mente deturbat.* Atque iterum pro Roſcio Ameriano idem, ſed fuſius Juvenalis Sat. 13.

diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & ſurdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum.

Unde colligere eſt, Neronem his animi cruciatibus agitatum, ut erat poëſeos ad furorem cupidus, quas poëticis illis vocibus pœnas adumbraſſe. De ſpectris tamen ejuſmodi plura apud Auctores paſſim, ut Plutarchum in Cimone, & Plinium libro 7. Epiſt. 27. &c.

11. *Facto per Magos ſacro evocare, &c.*] Super hac re Plinius lib. 30. cap. 2. ait de

magia loquens, *Ex multis aliis divina pro miſit: præterea umbrarum inferorumque colloquia, quæ omnia ætate noſtra Princeps Nero vana falſaque comperit.*

12. *Eleuſinus ſacris*] In Aug. ad cap. 93. & Claud. cap. 25.

13. *Impii & ſcelerati*] Lampridius in Alexandro Severo idem narrat, *præconem* ſcilicet alta voce dicere *ut nemo ingrediatur, niſi qui ſe innocentem novit*. Hinc Poëta,

Procul ô procul eſte profani.

14. *Amita*] Domitiam patris ſororem intellige.

15. *Simul hanc excepero*] Verba ſunt blandientis. Vide ſupra ad cap. 12. &c.

CAPUT XXXV.

UXORES præter [1] Octaviam duas poſtea duxit. [2] Poppæam Sabinam, [3] quæſtorio patre natam, & [4] equiti Romano ante nuptam: deinde Statiliam Meſſallinam [5] Tauri bis conſulis ac trium-

A U C. DCCCXV. phalis abneptem. Qua ut potiretur, virum ejus Atticum Veſtinum Coſ. in honore ipſo trucidavit. Octaviæ conſuetudinem cito aſpernatus, corripientibus amicis, *ſufficere illi debere* reſpondit *uxoria ornamenta.* Eandem mox ſæpe fruſtra ſtrangulare meditatus, dimiſit ut ſterilem: ſed improbante divortium populo, nec parcente conviciis, etiam relegavit. Denique occidit ſub crimine adulteriorum, adeo impudenti falſoque, ut in quæſtione pernegantibus cunctis, [6] Anicetum pædagogum ſuum

DCCCXVIII. indicem ſubjecerit, qui dolo ſtupratam a ſe fateretur. Poppæam duodecimo die poſt divortium Octaviæ in matrimonium acceptam, dilexit unice. Et tamen ipſam quoque ictu calcis occidit: quod ſe ex aurigatione ſero reverſum, gravida & ægra conviciis inceſſerat. Ex hac filiam tulit Claudiam Auguſtam, amiſitque admodum infantem. Nullum adeo neceſſitudinis genus eſt quod non ſcelere perculerit. [7] Antoniam Claudii filiam recuſantem poſt Poppææ mortem nuptias ſuas, quaſi molitricem novarum rerum, interemit. Similiter interemit cæteros, affinitate aliqua ſibi aut propinquitate conjunctos. In quibus [8] Aulum Plautium juvenem: quem cum ante mortem per vim [9] conſtupraſſet: *Eat nunc,* inquit, *mater mea, & ſucceſſorem meum oſculetur:* jactans dilectum ab ea & ad ſpem imperii impulſum. [10] Privignum Rufinum Criſpinum, Poppæa natum, impuberem adhuc, quia ferebatur [11] ducatus & imperia ludere, mergendum mari, dum piſcaretur, ſervis ipſius demandavit. Tuſcum nutricis filium relegavit, quod in [12] procuratione Ægypti, balineis [13] in adventum ſuum exſtructis laviſſet. [14] Senecam præceptorem ad necem compulit: quamvis ſæpe commeatum petenti, boniſque cedenti, perſancte juraſſet, *ſuſpectum ſe fruſtra, periturumque potius quam nociturum ei.* [15] Burro præfecto remedium ad fauces pollicitus, toxicum miſit. [16] Libertos divites & ſenes olim adoptionis, mox dominationis ſuæ fautores, atque rectores, veneno, partim cibis partim potionibus indito, intercepit.

NOTÆ.

NOTÆ.

1. *Octaviam*] Supra cap. 7. & Claudii cap. 27.

2. *Poppæam Sabinam*] *Huic mulieri cuncta alia fuere præter honeſtum animum*, inquit Tacitus lib. 13. ubi mores ejus graphice deſcribit, & lib. 14. Ejus nomen Caſaubonus in ſuis libris legit *Pompeia*, ut & Plutarchus Πομπηΐα.

3. *Quæſtorio patre*] Huic T. Ollius nomen erat, ex eodem Tacito lib. 15. *Sed nomen avi materni ſumpſerat illuſtri memoria Poppæi Sabini conſulari & triumphali decore præfulgentis nam Ollium honoribus nondum functum amicitia Sejani ſubvertit.*

4. *Equiti Romano*] Ruſo Criſpino, ac poſtea Othoni primum adultero ejus tum marito, cujus culpa vel conſilio Neroni conciliata, ipſi poſtmodum nupſit, ut fuſe & pulchre Tacitus lib. 13. & 14. narrat.

5. *Tauri*] A quo primo lapideum & permanens amphitheatrum Romæ ſtructum exiſtimant, ut ſupra in Auguſto ad cap. 29. Conſulatum primum geſſit cum Auguſtus octavum ſuum gereret, ſecundum ante Auguſti mortem, anno U. C. 763. ſi recte Glareanus; alii enim paulo aliter.

6. *Anicetum*] Hujus opera Nero uſus eſt ad occidendam matrem: erat enim Claſſi apud Miſenum Præfectus. De quo plura Tacitus lib 14.

7. *Antoniam*] Ex Petina, ut in Claudio cap. 27. Octaviam enim ei genuerat Meſſalina ibidem.

8. *Aulum Plantium*] Ejus, ut videtur, filium, de quo in Claudio cap. 24. In quibuſdam enim libris legitur *Plautium*: nec enim convenire poteſt Rubellio illi Planco de quo ſupra cap. 34. In Aſia quippe juſſu Neronis occiſus eſt, ejuſque caput Romam relatum, ut ſcribit Tacitus lib. 14.

9. *Conſtupraſſet*] Caſaubonus in tribus codicibus legit *conſpurcaſſet*. Utrobique maxima ſubeſt obſcœnitas.

10. *Privignum*] Filium nempe conjugis ſuæ Poppææ, ex Ruſo Criſpino priore marito, ut modo notatum eſt.

11. *Ducatus & imperia*] Ducatum dixit jam ſupra in Tiberio ad cap. 19. Intelligendus non videtur hic locus niſi de luſu puerili quo finguntur Poteſtates, & Imperia, quæ ludunt pueri, ad eum omnino modum quem de Catone puero narrat Plutarchus in ejus vita, illum nempe judicia & accuſationes ludere ſolitum. Trebellius in Gallieno, & Spartianus in Severo, confirmant in more poſitum fuiſſe ludentibus pueris, & omnium pulcherrime Seneca lib. de conſtantia Sapientis cap. 12.

12. *Procuratione Ægypti*] De Procuratoribus Cæſaris, in Claudio ad cap. 12.

13. *In adventum ſuum*] Alexandriam proficiſci deſtinarat, ſupra cap. 19. Simile quid de Perſarum Regibus narratur, capitale ſcilicet fuiſſe ſi quis in eorum ſella conſediſſet: quod & de Imperatoribus Romanis colligas ex Spartiano in Hadriano, & ex Herodiano lib. 1.

14. *Senecam*] De quo jam ſupra ad cap. 7. Tacitus lib. 14. *Hi variis criminationibus Senecam adoriuntur, tanquam ingentes, & privatum modum evectas opes adhuc augeret hortorum quoque amœnitate & villarum magnificentia, quaſi Principem ſupergrederetur.* Et lib. 15. refert illum reſectis venis, hauſtoque veneno, quia tardius mors procedebat, in balneum aquæ calidæ illatum, ejuſque vapore exanimatum periiſſe. Quid ſit commeatus, ſupra in Claudio cap. 23. & alibi.

15. *Burro præfecto*] Prætorianorum. Hic ante Senecam fatis conceſſerat, *& mors Burri infregit potentiam Senecæ, velut altero duce amoto, & Nero ad deteriores inclinabat.* inquit Tacitus. Et lib. 13. initio: *Hi rectores imperatoriæ juventæ, & pari in ſocietate potentiæ concordes, diverſa arte ex æquo pollebant: Burrus militaribus curis & ſeveritate morum; Seneca præceptis eloquentiæ & comitate honeſta, juvantes invicem quo facilius lubricam Principis ætatem, ſi virtutem aſpernaretur, voluptatibus conceſſis retinerent.*

10. *Libertos*] Pallantem de quo in Claudio cap. 28. & Doryphorum de quo ſupra cap. 29.

CAPUT XXXVI.

NEc minore ſævitia foris, & in exteros graſſatus eſt. [1] Stella crinita, quæ ſummis poteſtatibus exitium portendere vulgo putatur, per continuas noctes oriri cœperat. Anxius ea re, ut ex [2] Babilo aſtrologo didicit, ſolere Reges talia oſtenta cæde aliqua illuſtri expiare, atque a ſemet [3] in capita procerum depellere: nobiliſſimo cuique exitium deſtinavit. Enimvero multo magis & quaſi per juſtam cauſſam duabus conjurationibus promulgatis: quarum prior majorque [4] Piſoniana, Romæ: poſterior, [5] Viniciana, Beneventi conflata atque detecta eſt. Conjurati e vinculis triplicium catenarum dixère cauſſam: cum quidam crimen ultro [6] faterentur, nonnulli etiam [7] imputarent, tamquam aliter illi non poſſent niſi morte ſuccurrere, dedecorato flagitiis omnibus. Damnatorum liberi urbe pulſi, enectique veneno aut fame. Conſtat quoſdam cum [8] pædagogis & capſariis uno prandio pariter necatos, alios diurnum victum prohibitos quærere.

NOTÆ.

1. *Stella crinita*] In Claudio cap. ultimo jam de Cometa a quo diverſus hic fuit, ut clare dicit Seneca lib. 7. Quæſt. natural. cap. 21. ubi utriuſque curſum deſcribit. Tacitus lib. 15. *De eo fine anni* (ab Urbe condita 817. a Chriſto nato circiter 66.) *vulgantur prodigia imminentium malorum, vis fulgurum non alias crebrior, & ſidus Cometes ſanguine illuſtri ſemper Neroni expiatum.* De eo & Plinius lib. 2. cap. 25

2. *Babilo*] Tacitus meminit cujuſdam Babili cui Præfecturam Ægypti Nero permiſerit.

3. *In capita procerum*] Vide in Claudio ad cap. 29. de hac ſuperſtitione.

4. *Piſoniana Romæ*] Piſo ille præter nobilitatem multis & animi & corporis dotibus inſignis, & gratia potens apud populum, multos ex primoribus quos inter Senecam licet inſontem, ſecum traxit in ruinam: de quo fuſe Tacitus lib. 15. ubi notat Subrium Flavium occulto conſilio cum centurionibus agitaſſe ut ſi Piſo & ſocii Neronem obtruncaſſent, imperium Senecæ deferretur: unde forſan Juven. Sat 8. v. 212.

Libera ſi dentur populo ſuffragia, quis tam
Perditus ut dubitet Senecam præferre Neroni?

5. *Viniciana*] Hæc Vinicii conſpiratio non ita celebratur ab Auctoribus: quæ enim de ea ſcripſerat veriſimiliter Tacitus, ea cum reliquo libro 16. ejus Annalium ad nos uſque non pervenere. Meminit quidem hic Auctor Vinicii Rufini equitis Romani, qui Lege Cornelia *de falſis* a Nerone damnatus eſt. Beneventum Italiæ civitas etiamnum hodie *Benevento* in Regno Neapolitano.

6. *Faterentur*] Inter quos Subrius ille Flavius, de quo plura & fortiſſima narrat Tacitus lib. 15.

7. *Imputarent*] Hoc eſt, beneficii loco ponerent. Sic & Tacitus de Germanis libro de moribus eorum: *Gaudent muneribus, ſed nec data imputant, nec acceptis obligantur,* &c. Juven. Sat. 5.

Fructus amicitiæ magnæ cibus, imputat hunc Rex;
Et quamvis rarum, tamen imputat.

Intelligit hic Sulpicium Aſperum, qui *percontanti Neroni cur in cædem ſuam conſpiraviſſet, breviter reſpondens ait, non aliter tot flagitiis ejus ſubveniri poſſe.* Tacitus lib. 15.

8. *Pædagogis & capſariis*] Illi quaſi cuſtodes erant puerorum nobilium, & capſulam cum libris deferebant.

CAPUT XXXVII.

NULLUS poſthac adhibitus delectus aut modus interimendi quoſcumque libuiſſet, quacumque de cauſſa. Sed ne de pluribus referam, Salvidieno Orfito objectum eſt quod tabernas tres de domo ſua circa forum civitatibus ad ſtationem [1] locaſſet: Caſſio Longino Juriſconſulto, ac luminibus orbato, quod in vetere gentili ſtemmate C. Caſſii percuſſoris Cæſaris [2] imagines reſtituiſſet. [3] Pæto Thraſeæ, triſtior & pædagogi vultus. Mori juſſis non amplius quam horarium ſpatium dabat. Ac ne quid moræ interveniret, medicos admovebat, *qui cunctantes continuo curarent*. Ita enim vocabat, venas mortis gratia incidere. Creditur etiam [4] polyphago cuidam Ægyptii generis, [5] crudam carnem & quidquid daretur mandere aſſueto, concupiſſe vivos homines laniandos abſumendoſque objicere. Elatus inflatuſque tantis velut ſucceſſibus, negavit *quemquam Principum ſciſſe quid ſibi liceret*. Multaſque nec dubias ſignificationes ſæpe jecit, ne reliquis quidem ſe parſurum Senatoribus: eumque ordinem ſublaturum quandoque e Rep. ac provincias & exercitus Equiti Rom. ac libertis permiſſurum. Certe neque adveniens, neque proficiſcens, quemquam [6] oſculo impertivit, ac ne reſalutatione quidem. Et in [7] auſpicando opere Iſthmi, magna frequentia clare, *Ut ſibi ac Pop. Rom.* [8] *bene res verteret*, optavit: diſſimulata Senatus mentione.

NOTÆ.

1. *Civitatibus ad ſtationem*] Plinius lib. 16. cap. 44. & Victor in octava regione Urbis referunt fuiſſe in foro municipiorum ſtationes. Quod autem hic civitatibus locatam dicit ſtationem, intelligendum eſt de legatis qui negotia illarum Romæ curarent.

2. *Imagines*] De imaginibus in Auguſto ad cap 4. Tacitus lib. 16. dicit huic objectum fuiſſe quod unam coluiſſet inſcriptam DUCI PARTIUM. De illo Caſſio in Julio cap. 80. Pro *reſtituiſſet* legunt alii *retinuiſſet*.

3. *Pæto Thraſea*] Hic ille eſt fortiſſimus Catonis æmulator, de quo Tacitus lib. 16. ſub finem, cum alia multa refert, tum hoc maxime quod *trucidatis tot inſignibus viris ad extremum Nero virtutem ipſam exſcindere concupivit, interfecto Thraſea, Pæto & Barea Sorano*. Ubi & alia huic objecta quam quæ narrat hic Suetonius. Thraſeas ille duxerat Arriam filiam celeberrimæ illius Arriæ, de qua Martialis lib. 1. Epig. 14. & maxime Plinius epiſt. 16. lib. 3. Huic fœminæ cognatum & Thraſeæ familiarem fuiſſe Perſium Poëtam refert Scholiaſtes in Perſii vita.

4. *Polyphago*] Comedoni cuidam inſigni, cujuſmodi helluones dicuntur quoque phagones. Exemplum eſt memorabile apud Vopiſcum in Aureliano.

5. *Crudam carnem*] Scribit Laërtius hac etiam frequenter uſum Diogenem Cynicum.

6. *Oſculo impertivit*] Ut diſcedentes ſolebant. Vide in Tiberio ad cap. 10. & Aug. cap. 34.

7. *Auſpicando*] Inchoando. Supra ad cap. 8.

8. *Bene res verteret*] Bene ominandi formula eſt, de qua jam ſupra in Caligula cap. 15. Virgilius *bonum ſit*. Perſius *hoc bene ſit*, &c.

CAPUT XXXVIII.

SED nec populo aut mœnibus patriæ pepercit. Dicente quodam in ſermone communi,

[a] [1] Ἐμοῦ θανόντος γαῖα μιχθήτω πυρί.

immo, inquit, ἐμοῦ ζῶντος. Planeque ita fecit: nam quaſi offenſus deformitate veterum ædificiorum, & [2] anguſtiis flexuriſque vicorum, incendit urbem tam palam, ut plerique conſulares, cubicularios ejus, cum ſtupa tædaque, in prædiis ſuis deprehenſos non attigerint: & quædam horrea circa [3] domum Auream, quorum ſpatium maxime deſiderabat, vi bellicis machinis labefactata, atque inflammata ſint, quod ſaxeo muro conſtructa erant. Per ſex dies, ſeptemque noctes ea clade ſævitum eſt, ad monumentorum [4] buſtorumque diverſoria plebe compulſa. Tunc præter [5] immenſum numerum inſularum, domus priſcorum ducum arſerunt, [6] hoſtilibus adhuc ſpoliis adornatæ, Deorumque ædes ab Regibus, ac deinde Punicis ac Gallicis bellis votæ dedicatæque, & quidquid viſendum atque memorabile ex antiquitate duraverat. Hoc incendium [7] e turri Mæcenatiana proſpectans, lætuſque *flammæ*, ut aiebat, *pulcritudine*, [8] ἅλωσιν Ilii in illo ſuo ſcenico habitu decantavit. [b] Ac ne non hinc quoque quantum poſſet prædæ & manubiarum invaderet, pollicitus cadaverum & ruderum gratuitam egeſtionem, nemini ad reliquias rerum ſuarum adire permiſit: [9] collationibuſque non receptis modo, verum & efflagitatis, provincias privatorumque cenſus prope exhauſit.

INTERPRETATIO.

a *Me moriente terra miſceatur igni, Immo*, ait, *me vivente.*

b *Et ne ex hac* calamitate *non raperet etiam quantum poſſet ſpoliorum, & manubiarum, promiſit ſe gratis egeſturum cadavera & rudera*, atque hoc prætextu *nemini permiſit accedere ad reliquias bonorum ſuorum* quærendas.

NOTÆ.

1. ἐμοῦ θανόντος, &c.] Verſus hic & inter voces execrabiles aliis multis in ore fuit, ut de Tiberio narrat Dio lib. 57. Rufino Claudianus:

Everſo juvat orbe mori, ſolatia letho
Exitium commune dabit.

2. *Anguſtiis flexuriſque viarum*, &c.] Ita & Tacitus lib. 15. *Impetu pervagatum incendium, plana primum, deinde in edita aſſurgens, rurſus inferiora populando, anteit remedia velocitate mali, & obnoxia urbe artis itineribus hucque & illuc flexis atque enormibus vicis qualis Roma fuit.* Cujus cauſſa colligitur ex Livio quod nempe poſt urbem a Gallis incenſam, rurſum ædificandi feſtinatio dirigendorum curam vicorum ademiſſet: quod & confirmat Tacitus ibid. *Urbis quæ domus ſupererant, non ut poſt Gallica incendia, nulla diſtinctione nec paſſim erecta, ſed dimenſis vicorum ordinibus*, &c.

3. *Domum auream*] Supra cap. 31.

4. *Buſtorumque diverſoria*] De buſtis paulo ſupra ad cap. 33. Locus fuit Romæ in quarta urbis regione cui nomen *Buſta Gallica*, de quo intelligi poteſt locus hic Suetonii, ut revera Beroaldus intellexit: quamvis enim Lunæ Templum in eadem regione conſtructum arſiſſe Tacitus affirmet, fieri tamen poteſt ut populo perfugium fuerit in locum illum, tum quia proximum, tum quia apertum & amplum fuiſſe veroſimillimum eſt, ubi proinde nihil adverſus ignes periculi.

5. *Immenſum numerum inſularum*] De inſulis ſupra non ſemel. Videbatur *Nero*

condendæ urbis novæ & cognomento ſuo appellandæ gloriam quærere. Quippe in regiones quatuordecim Roma dividitur, quarum quatuor integræ manebant, tres ſolo tenus dejectæ, ſeptem reliquis pauca tectorum veſtigia ſupererant lacera & ſemiuſta, domuum, inſularum, & templorum numerum inire haud promptum eſt.

6. *Hoſtilibus ſpoliis adornatæ*] Ex more antiquo foribus domorum illuſtrium appendebant ſpolia a ſe relata.

7. *E turri Mæcenatiana*] Antii erat ab initio incendii, unde non prius rediit quam ignis domui ſuæ propinquaret. Turris illa erat in Eſquiliis, quouſque domum ſuam Nero continuarat. Ex hac Mæcenas agros quoſdam ſuos & ipſam urbem ferme totam proſpiciebat. Horatius Ode 29. lib. 3.

Faſtidioſam deſere copiam, &
Molem propinquam nubibus arduis
Omitte mirari, beatæ
Fumum & opes ſtrepitumque Romæ.

8. ἅλωσιν] Hoc eſt *Trojæ expugnationem*] quod & rumore percrebuiſſe ait Tacitus, & alii tradidere hoc conſilio incenſam urbem, ut melius quale fuiſſet incendium Trojanum ſibi fingeret. Servius & Juvenalis innuunt Troica a Nerone ſeſcripta, unde colligere eſt hanc haloſin ab ipſo compoſitam.

9. *Collationibus*] Ut unuſquiſque pro modo rei ſuæ conferret.

CAPUT XXXIX.

ACCESSERUNT [1] tantis ex principe malis, probriſque, quædam & fortuita: peſtilentia unius autumni, qua triginta funerum millia in rationem [2] Libitinæ venerunt: clades Britannica, qua [3] duo præcipua oppida, magna [4] civium ſociorumque cæde direpta ſunt: ignominia ad Orientem legionibus in Armenia ſub jugum miſſis, ægreque [5] Syria retenta. Mirum, & vel præcipue notabile inter hæc fuit, nihil eum [6] patientius quam maledicta & convitia hominum tuliſſe: neque in ullos leniorem quam qui ſe dictis aut carminibus laceſſiſſent, extitiſſe. Multa Græce Latineque proſcripta, aut vulgata ſunt, ſicut illa,

[a] Νέρων, [7] Ὀρέστης, Ἀλκμαίων, μητροκτόνοι.
Νεόψηφον Νέρων, ἰδίαν μητέρ' ἀπέκτεινε.

[8] *Quis negat Æneæ magna de ſtirpe Neronem?*
Suſtulit hic matrem, ſuſtulit ille patrem.

[9] *Dum tendit citharam noſter, dum* [10] *cornua Parthus,*
Noſter erit [11] *Pæan, ille* Ἑκατηβελέτης.

[12] *Roma domus fiet: Veios migrate Quirites,*
Si non & Veios occupat iſta domus.

Sed neque auctores requiſivit: & quoſdam per indicem delatos ad Senatum, affici graviore pœna prohibuit. Tranſeuntem eum Iſidorus Cynicus in publico clara voce corripuerat, *quod* [13] *Naupli mala bene cantitaret,* [14] *ſua bona male diſponeret.* Et [15] Datus Atellanarum hiſtrio in cantico quodam, [b] ὑγίαινε πάτερ, ὑγίαινε μῆτερ, ita demonſtraverat, ut bibentem natantemque faceret, exitum ſcilicet Claudii Agrippinæque ſignificans: & in noviſſima clauſula,

[17] *Orcus vobis ducit pedes,*

Senatum geſtu notaret: hiſtrionem & Philoſophum Nero nihil amplius quam urbe Italiaque ſubmovit, vel contemtu omnis infamiæ, vel ne fatendo dolorem, irritaret ingenia.

INTERPRETATIO.

a *Nero, Oreſtes, Alcmaon matricida, novam ſponſam Nero, propriam matrem occidit. Quis inficiatur de illuſtri ſtirpe Ænea, Neronem eſſe? Hic ſuſtulit matrem, ille patrem ſuſtulit.*

Dum noſter tendit citharam, dum Parthus tendit *cornua, noſter erit Apollo, Parthus* vero *a longe jaculans.*

b *Vale pater, vale mater.*

NOTÆ.

1. *Tantis*] Quæ narrata ſunt a capite 26. ad hoc uſque quod more ſuo propoſuerat.

2. *Rationem Libitina*] Romæ Templum fuit Libitinæ Veneris, in quo jam inde a Numæ temporibus vendebantur vel locabantur quæ ad funera pertinebant, auctore Plutarcho in Rom Quæſt. 23. Unde Libitinarii dicti ſunt qui ea curabant, quales deſignatores, pollinctores, præficæ, ſandapilarii, &c. Ibi Servius Tullius, auctore Dionyſio Halicarnaſſeo lib. 14. inſtituit ærarium Veneris Libitinæ, in quod certi pretii nummos pro ſingulis defunctis inferri juſſerat, quemadmodum pro recens natis in Templum Ilithiæ ſeu Lucinæ Junonis, & in Templum Juventutis pro iis qui ſumpta virili toga referri in viros inciperent: ut autem multitudinis urbanæ numerum apprime noſſet, tabularii in ſingulis erant, tum accipiendæ pecuniæ, tum conficiendis acceptæ rationibus præpoſiti. Quibus patet mortuorum hac peſtilentia civium rationem haberi facile potuiſſe: patet etiam qua de cauſſa libitinarii dicantur paſſim multorum mortem exoptare, &c.

3. *Duo pracipuo oppida*] Ea fuere, teſte Tacito lib. 14. Camalodunum, hodie *Colcheſter*, & Londinium, quibus addit municipium Verulamium, quod forte *Cap de Saint André*, in ora Scotiæ orientalis.

4. *Civium ſociorumque multitudine*] Qui ibi negotiabantur, *ad ſeptuaginta millia civium & ſociorum, iis qua memoravi locis, occidiſſe conſtitit*, inquit ibidem Tacitus: quæ tanta clades ex militum veteranorum petulantia & crudelitate orta eſt.

5. *Syria*] Tacitus lib. 14 & 15 auctor eſt hanc non modo retentam, ſed & domitam Armeniam Corbulonis ductu.

6. *Patientius*] Patienter quidem, ſed & graviter & multo cum dolore, licet occultato, ferebat convitia, ut diſerte innuit Tacitus lib. 15. ubi de reſponſione Subrii Flavii, de quo ſupra ad cap. 36. *Nihil illa conjuratione gravius accidiſſe auribus Neronis conſtitit, qui ut faciendis ſceleribus promptus ita audiendis qua faceret, inſolens erat.*

7. Ὀρέϛης] Quaſi alter Oreſtes qui matrem Clytemneſtram occiderat, Supra ad cap. 21. & alter Alcmæon, qui Amphiarai filius conſciam necis paternæ matrem Eriphylen necavit, & Oreſtis inſtar furore correptus eſt. Non patet autem cur novum ſponſum appellet, ſi legas νεόνυμφος, an propter Pythagoræ, Spori, vel Pappææ matrimonium. Hinc Torrentio totus ille verſus videtur inſulſus. Placet, inquit Caſaubonus, νεόνυμφον legi, ut in codice Viterb. Nam objicit Neroni auctor verſiculi inceſtum cum matre, de quo cap. 28.

8. *Quis negat Ænea*] Nemo neſcit Anchiſen humeris Æneæ filii elatum ex incendio Trojano erupiſſe. Virgil. 2. Æneid.

> *Ergo age, care pater, cervici imponere noſtra;*
> *Ipſe ſubibo humeris, nec me labor iſte gravabit.*

Scomma eſt in diverſa ſignificatione verbi *tollere*, ſcilicet *occidere* ſeu *tollere e medio*, & *ferre* ſeu *portare*. Vide in Auguſto ad cap. 22.

7. *Dum tendit citharam*] Patet hæc diſticha vario tempore edita fuiſſe, ut ferebant eventus varii. Hoc veroſimiliter factum eſt, cum Vologeſes Parthorum Rex victo in Armenia Pæto Romanas legiones ſub jugum miſerat, hoc ipſo tempore quo *Roma tropha de Parthis arcuſque medio Capitolini montis ſiſtebantur: decreta ab Senatu integro adhuc bello*, ut ait Tacitus initio lib. 15. Senſus igitur epigrammatis eſt, dum Imperatores Romanus & Parthus ſua quiſque ratione tendunt organa ſua, noſter ſcilicet citharam, ut eam argute pulſet in certaminibus muſicis: Parthus vero cornua ſua quibus ſuos ad vera prælia inflammet, noſter verus erit Pæan, ſed tantum modulandis ſuave cantilenis peritus, Parthus autem erit verus de longe jaculator, ἑκη-

τοξελκέτας enim, ſive *ἑκατηβελέτης*, id ſignificat, & eſt vulgare Apollinis epithetum, quod radios ſuos tanquam ſagittas vibret.

10. *Cornua*] Hæc apud Parthos erant tympana quædam ingentia cum ferreis tintinnabulis, quæ lanci concavæ (corio ſcilicet undique protenſo) clavis æneis affixa erant. His eorum animi ad pugnam acuebantur, quæ ſimul ac diverberata erant ignoto & horribili ſono tonitrus inſtar intonabant. De quibus congruentius videtur intelligere locum hunc, quam de corneo arcu, aut de cornibus arcus.

11. *Paan*] Sic Apollo dicitur paſſim apud auctores.

12. *Roma domus*, &c.] Patet hoc diſticho perſtringi amplitudinem domus Aureæ, de qua ſupra cap. 31. Veii antiqua Hetruriæ civitas trecentorum Fabiorum cæde inſignis capta a Camillo poſt decem annorum obſidionem, huc ſe conferre olim Romani voluerant, urbe a Gallis capta & incenſa. Locus hodie eſt *Veiana*, aliis *Martiniano*.

13. *Nauplii mala*] Hoc eſt tragœdiam ejus nominis, qua exponebantur mala Nauplii, qui Palamedis patet dolore percitus propter occiſum a Græcis filium, ut ſe tandem & illum ulciſceretur, cum claſſem Græcorum tempeſtate agitari ſciviſſet, Caphareum Eubœæ Promontorium noctu conſcendit, ibique elevata facula errantibus navigiis ſpeciem vicini portus oſtendit, qua decepti Græci aſperrimos inter ſcopulos naufragium pertulere. Hinc Propertius lib. 4. Eleg. 1.

Nauplius ultores ſub noctem porrigit ignes,
Et natat exuviis Græcia preſſa ſuis;

& Virgilius innuit lib. XI.

Eubœica cautes, ultorque Caphareus.

14. *Sua bona*] Vel imperii vel animi, ſed hujus potius; nam Cynicus ille Philoſophus id exprobraſſe videtur exemplo Diogenis, qui temporis ſui Muſicos arguebat, quod cum lyræ chordas aptare congrue noſſent, animi mores inconcinnos haberent; & Grammaticos, quod Ulyſſis mala inveſtigantes, ignorarent ſua.

15. *Datus Atellanarum hiſtrio*] Datus nomen proprium fuiſſe affirmat Torrentius ex veteri marmore in quo *D ..tes*.

16. *Demonſtraverat*] Geſtibus expreſſerat Claudium bibentem, quod potu etiam venenum hauſiſſe creditus eſt, Supra in Claudio cap. 44. & Agrippinam natantem, quod natando naufragium evaſerat, ut ſupra de navi ſolutili cap. 34.

17. *Orcus*, &c.] Verba ſunt ipſa clauſulæ quibus exitium etiam Senatoribus a Nerone paratum indicabat, ut ſupra c. 37. Orcus enim Pluto eſt, ut Virgil.

pallidus Orcus
Eumenideſque ſata, &c.

Unde Nero quaſi alter Pluto notatur, qui Senatorum pedes ducat; pedibus enim efferuntur mortui. Hoc ipſo convitio Veterem inſectatus eſt Cicero, Orcum illum appellans.

CAPUT XL.

TALEM principem paullo minus XIV. annos perpeſſus terrarum orbis, tandem deſtituit: initium facientibus Gallis, [1] duce Julio Vindice, qui tum eam provinciam pro Prætore obtinebat. Prædictum a Mathematicis Neroni olim erat, fore ut quandoque deſtitueretur: unde vox ejus celeberrima, [2] τὸ τέχνιον ἡμᾶς γαῖα τρέφει: quo majore venia meditaretur citharœdicam artem principi ſibi gratam, privato neceſſariam. Spoponderunt tamen quidam deſtituto Orientis [3] dominationem, nonnulli nominatim regnum Hieroſolymorum, plures omnis priſtinæ fortunæ reſtitutionem. Cui ſpei pronior, Britannia Armeniaque amiſſa, ac rurſus utraque recepta, defunctum ſe fatalibus malis exiſtimabat. Ut vero conſulto [4] Delphis Apolline, ſeptuageſimum ac tertium annum cavendum ſibi audivit, quaſi eo demum obiturus, ac nihil conjectans de ætate [5] Galbæ, tanta fiducia, non modo ſenectam,

ſed etiam perpetuam ſingularemque concepit felicitatem, ut amiſſis naufragio pretioſiſſimis rebus, non dubitaverit inter ſuos dicere, [6] *piſces eas ſibi relaturos*. Neapoli de motu Galliarum cognovit [7] die ipſo quo matrem occiderat: adeoque lente ac ſecure tulit, ut gaudentis etiam ſuſpicionem præberet, tanquam occaſione nata ſpoliandarum jure belli opulentiſſimarum provinciarum. Statimque in [8] gymnaſium progreſſus, certantes athletas effuſiſſimo ſtudio ſpectavit. Cœnæ quoque tempore interpellatus, tumultuoſioribus literis, hactenus excanduit, ut malum iis qui [9] deſciſſent, minaretur. Denique per octo continuos dies non reſcribere cuiquam, non mandare quid aut præcipere conatus, rem ſilentio obliteravit.

INTERPRETATIO.

a *Artem minimam omnis terra nutrit.*

NOTÆ.

1. *Julio Vindice*] Hic Galbam literis hortatus eſt ad capeſcendum imperium: centum enim in Galliis armatorum eſſe millia & plura fore ſi res exigeret, & ipſe validiſſimo illi corpori ſe caput adjungeret, ut fuſe Plutarchus in Galba: ſed dum Rufo Virginio, qui nullum niſi quem Senatus dixiſſet imperatorem prædicabat, obſiſtit, victus ipſe ſe interemit, & Virginius audita Neronis morte, Galbæ ceſſit imperio. Vide infra in Galba cap. 9. & 11. Juvenalis Sat. 8. v. 221. &c.

2. τέχνιον, &c.] Turnebus ex ſuo codice legebat τέχνιον ἡμᾶς διαθρέψει, *ars minima nutriet nos*: quod & Caſaubonus in ſuis agnoſcit. Et ipſe Nero ſic loquitur apud Dionem, ubi deliberat num commigrandum ſit Alexandriam.

3. *Dominationem*] Torrentii codices & vulgati *ordinationem*. Quod poteſt, ut in Julio cap. 40. & Auguſto cap. 13. &c. De Britannia & Armenia cap. 38.

4. *Delphis Apolline*] Oracula tunc temporis multo rariora, quam fuiſſent priſcorum Græcorum temporibus. Cicero lib. 2. de divinatione 175. teſtatur jamdiu ſilere cœpiſſe hunc Apollinem, & Plutarchus peculiari opere de Oraculorum defectu non niſi pauca, ſed tamen aliqua ſuo ævo ſua perfuiſſe auctor eſt.

5. *Galba*] Qui natus annos ſeptuaginta tres imperium ei ademit: unde patet oraculi amphibolia, qualis altera legitur apud Ciceronem ibidem.

6. *Piſces eas*, &c.] Alludit ad ſingularem illam Polycratis Samiorum tyranni felicitatem, *qui ſemel duntaxat vultum mutavit perquam brevi triſtitiæ ſalebra ſucenſſum, tunc cum admodum gratum ſibi annulum de induſtria in profundum, ne omnis incommodi expers eſſet, abjecit, quem tamen continuo recepit capto piſce qui eum devoraverat.* Valerius Maximus lib 6. cap. 11. De quo & Plinius lib. 37. cap. 1. & ultimo. Cicero 3 & 5. de Finibus, & omnium primus Herodotus lib. 3.

7. *Die ipſo*] Hoc eſt, eodem & menſis & alterius anni die: erat enim Baiis, non vero Neapoli, cum matrem occidit, ut ſupra cap 34.

8. *Gymnaſium*] Locus exercendis athletis.

9. *Deſciſſent*] Torrentii MSS. *deſiiſſent*, alii *deſcendiſſent*: omnium ut videtur optime qui *dediſſent* legunt.

CAPUT

CAPUT XLI.

[1] EDICTIS tandem Vindicis contumelioſis & frequentibus permotus, Senatum epiſtola in ultionem ſui reique publicæ adhortatus eſt: excuſato languore faucium propter quem non adeſſet. Nihil autem æque doluit quam ut citharœdum malum ſe [2] increpitum, ac pro Nerone Ænobarbum appellatum. Et nomen quidem gentile, quod ſibi per contumeliam exprobraretur, reſumturum ſe profeſſus eſt. [3] depoſito adoptivo. Cætera convitia ut falſa, non alio argumenro refellebat, quam quod etiam inſciria tantopere laboratæ perfectæque a ſe artis objiceretur: ſingulos ſubinde rogitans, noſſentne quemquam præſtantiorem. Sed urgentibus aliis ſuper alios nuntiis, Romam prætrepidus rediit. Leviterque modo in itinere frivolo auſpicio mente recreara, cum annotaſſet inſculptum monumento, militem Gallum ab Equite Rom. oppreſſum, trahi crinibus, ad eam ſpeciem exiluit gaudio, cœlumque [4] adoravit. Ac ne tunc quidem aut Senatu, aut populo coram appellato, quoſdam e primoribus viris domum evocavit: tranſactaque raptim conſultatione, reliquam diei partem per [5] organa hydraulica novi & ignoti generis circumduxit. Oſtendenſque ſingula, de ratione ac difficultate cujuſque diſſerens, jamque ſe etiam prolaturum omnia in theatrum affirmavit, ſi per Vindicem liceat.

NOTÆ.

1. *Edictis Vindicis*] Edicta dicuntur, quia Proprætor erat. Vide in Julio ad cap. 9. &c.

2. *Increpitum*] Summa orationis hujus legitur apud Philoſtratum libro 5. de vita Apollonii Tyanei cap. 3. ubi recenſitis pleriſque Neronis ſceleribus, negat iis annumerandam eſſe matris cædem utpote meritas perpeſſæ pœnas, quæ tale monſtrum genuiſſet.

3. *Depoſito adoptivo*] Neronis ſcilicet, quod ſuſceperat adoptatus a Claudio, ut ſupra cap. 11. de Gentilibus in Tiberio ad cap. 1.

4. *Adoravit*] Eorum more qui augurium accipiebant, ita & apud Virgilium 3. Æneid. Æneas

tendoque ſupinas
Ad cœlum cum voce manus, &c.

5. *Organa hydraulica*] Videtur potius loqui de inſtrumentis illis quæ nos ſimpliciter *organa* dicimus qualia in Claudio ad cap. 21. quam de aliis machinis aquæ, ingenioſe quodam artificio transfundendæ comparatis qualis antlia v. g de qua in Tiberio ad cap. 51. Videtur hæc phraſis manca aut ſaltem inſolens; unde Caſaubono viſum eſt ſic legere, *Reliqua diei parte eos per organa novi & ignoti generis circumduxit.*

CAPUT XLII.

POSTQUAM deinde etiam Galbam & Hiſpanias deſciviſſe cognovit, collapſus, animoque male fracto, diu & ſine voce & prope intermortuus jacuit. Utque [1] reſipiit, [2] veſte deſciſſa, capite converberato, *actum de ſe* pronuntiavit. Conſolanrique nutriculæ, & aliis quoque jam principibus ſimilia accidiſſe memoranti, *Se vero præter cæteros inaudita & incognita pati* reſpondit, *qui* [3] *ſuum imperium vivus amitteret.* Nec eo ſecius quidquam ex conſuetudine luxus atque

deſidiæ omiſit vel imminuit. Quin immo, cum proſperi quiddam ex provinciis nuntiatum eſſet, ſuper abundantiſſimam cœnam jocularia in defectionis duces carmina, laſciveque modulata, quæ vulgo innotuerunt, etiam [4] geſticulatus eſt: ac ſpectaculis theatri clam illatus, cuidam ſcenico placenti nuntium miſit, *abuti eum occupationibus ſuis*.

NOTÆ.

1. *Reſipiit*] Torrentius in tribus codicibus legit *reſipivit*: quod defendi poteſt antiquorum exemplo, Catonis apud quem legunt quoque nonnulli *in Legibus poſivere*, initio libri de Re ruſt. & Catulli Epig. 35.

prope Delium
Depoſivit olivam.

Vide Priſcianum lib. 10.

2. *Veſte diſciſſa*] Juxta conſuetudinem adverſa ferentium. In Julio ad cap. 33.

3. *Suum vivus amitteret*] Aliqui legunt *ſummum*. Galba apud Tacitum Hiſt. 1. *Neque erat adhuc damnati Principis exemplum.* Et Darius apud Q. Curtium lib. 5. *Nec dii ſiverint ut hoc decus mei capitis aut demere mihi quiſquam aut condonare poſſit, nec hoc imperium vivus amittam; idem erit regni mei qui & ſpiritus finis.*

4. *Geſticulatus*] Geſticulari carmina, eſt vultu & motu corporis accommodato eos exprimere de quibus compoſita ſunt, a qua etiam imitatione mimi & pantomimi dicuntur, ut ſupra notatum eſt.

CAPUT XLIII.

INITIO ſtatim tumultus, multa & immania, verum non abhorrentia a ſua natura, creditur deſtinaſſe. Succeſſores, percuſſoreſque ſubmittere [1] exercitus, & provincias regentibus quaſi conſpiratis, idemque & unum ſentientibus: quidquid ubique exſulum, quidquid in urbe hominum Gallicanorum eſſet, contrucidare: illos, ne diſciſcentibus aggregarentur: hos, ut conſcios popularium ſuorum, atque fautores. Gallias exercitibus diripiendas permittere: Senatum univerſum veneno per convivia necare, urbem incendere feris in populum immiſſis, quo difficilius defenderetur. Sed abſterritus, non tam pœnitentia quam perficiendi deſperatione, credenſque expeditionem neceſſariam, Coſſ. ante tempus privavit honore: atque in utriuſque locum ſolus iniit Conſulatum, quaſi fatale eſſet, non poſſe Gallias debellari [2] niſi a Conſule. Ac ſuſceptis faſcibus, cum poſt epulas triclinio digrederetur, innixus humeris familiarium, affirmavit, ſimul ac provinciam attigiſſet, inermem ſe in conſpectum exercituum proditurum, nec quidquam aliud quam [3] fleturum. Revocatiſque ad pœnitentiam defectoribus, ſequenti die lætum inter lætos cantaturum [4] epinicia, quæ jam nunc ſibi componi oporteret.

NOTÆ.

1. *Exercitus*] Sic legunt omnes, excepto Sxildio, qui *exercitibus*. Sed quis exercitui percuſſores miſſos dicat? De ſolis ducibus & Provinciarum præſidibus intelligendum videtur. Senſus igitur eſt, voluiſſe mittere percuſſores iis qui Provincias & exercitus regebant, vel mittere exercitus ad percutiendos Provinciarum præſides.

2. *Niſi a Conſule*] Ut & Parthos niſi a Rege, ut in Julio ad cap. 79.

3. *Fleturum*] Ad movendam apud milites commiſerationem, utpote tot Auguſtæ domus beneficiis devinctos.

4. *Epinicia*] Sunt verſus de victoria ſcripti.

CAPUT XLIV.

IN præparanda expeditione primam curam habuit deligendi vehicula, portandis [1] ſcenicis organis, concubinaſque quas ſecum educeret, tondendi ad virilem modum, & [2] ſecuribus peltiſque Amazonicis inſtruendi. Mox [3] tribus urbanas ad ſacramentum citavit: ac nullo [4] idoneo reſpondente, certum dominis [5] ſervorum numerum indixit: nec niſi ex tota cujuſque familiæ probatiſſimos, ne [6] diſpenſatoribus quidem, aut [7] amanuenſibus exceptis, recepit. Partem etiam cenſus omnes ordines conferre juſſit: & inſuper [8] inquilinos privatarum ædium atque inſularum, penſionem annuam [9] repræſentare fiſco. Exegitque ingenti faſtidio & acerbitate [10] nummum aſperum, [11] argentum poſtulatum, [12] aurum ad obruſſam: ut plerique omnem collationem palam recuſarent, conſenſu flagitantes a [13] delatoribus potius revocanda præmia quæcumque cepiſſent.

NOTÆ.

1. *Scenicis organis*] Vel muſicis vel ad ſcenicas operas neceſſariis.

2. *Securibus peltiſque*] Quæ Amazonum arma ſunt Amazonia ſecuris, Horatio lib. 4. Od. 4. quæ Pentheſileæ inventum fuiſſe tradit Plinius lib. 7. cap. 56. Hinc Virgilius de Camilla tanquam de Amazone loquens:

Nunc validam dextra rapit indefeſſa bipennim.

De peltis, hoc eſt ſcutis ipſarum, in Caligula ad cap. 25.

3. *Tribus urbanas*] Romanæ tribus triginta quinque fuerunt, ut ſupra in Julio ad cap. 13. notatum eſt. Hic veroſimile eſt omnes intelligi, quamquam ab initio honoratiores eſſent tribus ruſticæ, quia labori magis intentæ, cum e contra tanquam inertes contemnerentur.

4. *Idoneo*] Supra jam notatum eſt, omnes ad militandum in Romana legione non admiſſos, quales v. g. ſervi in Auguſto ad cap. 16. peregrini, hiſtriones, quique fortunæ bonis deſtituti non niſi capite cenſi erant: ſed qui vocati non reſpondiſſent, iis mulcta dicebatur, quæ initio fuit modo major, modo minor, ut boum & ovium. Varro apud Gellium lib. 11. cap. 1. *M. Terentius quando neque citatus reſpondit, neque excuſatus eſt, ego ei unam ovem multam dico.*

5. *Servorum*] Quod contra militiæ leges nec niſi difficillimis Reip. temporibus factum, ut in Auguſto ad cap. 16.

6. *Diſpenſatoribus*] In Auguſto ad cap. 67.

7. *Amanuenſibus*] Hi & *a manu* dicti ſunt, ut Philemon iſte de quo in Julio ad cap. 74. Hi cum diſpenſatoribus maxime neceſſarii.

8. *Inquilinos*] Qui in conducto habitabant.

9. *Repræſentare fiſco*] Hoc eſt præſente pecunia ſolvere penſionem Principi. Vide in Claudio ad cap. 18. & Auguſto cap. 15. &c. Pars illa cenſus intelligenda videtur de reditu annuo, quem quiſque dum cenſus, hoc eſt civium deſcriptio, fieret, profiteri debebat. Unde etiam exiſtimem cenſum equeſtrem, de quo ſupra in Julio ad cap. 33. & 39. & alias ſæpe, intelligendum quoque de reditu annuo.

10. *Nummum aſperum*] Hoc eſt integrum, non uſu detritum & levigatum, ſed ipſa cælaturæ novitate etiamnum aſperum, quales ſunt nummi recens percuſſi, vel antiqui in theſauro conſervati, & in univerſum res omnes ſignatæ apud Virgilium,

Bina dabo argento cælata atque aſpera ſignis
Pocula.

& Juven. Sat. 14.

Vaſa aſpera tergeat alter.

& Perſius Sat. 3. de ipſis nummis:

Quis modus argento? quid fas optare? quid aſper
Utile nummus habet?

Creditores cupidi erant hujuſmodi num-

morum, & illis ſolvendum ſibi debitum quandoque paciſcebantur. Hinc *in aſpero & probe ſolvere*, &c. apud Senecam Epiſt. 19.

11. *Argentum poſtulatum*] Nero in illa collatione duo exigebat: integritatem, quod aſperos vellet, & materiæ præſtantiam, quod non niſi ex argento puſtulato & ex auro ad obruſſam. Puſtula eſt tuberculum, qualia multa ignis vi ſuſcitantur dum coquitur argentum: cum autem eo purius ſit quo magis coctum, ideo pro puriſſimo dixere *puſtulatum*, ſive *peſtulatum*, *u* in *o* migrante, quod factum eſt alias non raro; unde & in editione principe Romana quæ MSS. auctoritatem obtinet, & in veteribus codicibus, legitur *poſtulatum* hîc, & apud Martialem lib. 7. Epig. 85.

Argenti tibi libra poſtulati.

nos *argent de coupelle*: niſi puſtulatum intelligas pro argento cælato cujus ſuperficies puſtularum inſtar in quandam aſpredinem exciſa videatur.

12. *Aurum ad obruſſam*] Sic Caſaubonus ex Pithœi & Liſlæi codicibus, & Turnebus libro 14. cap. 22. Obruſſa cum ſit, exploratio & probatio perfectionis, & nota auri & argenti, eleganter a Cicerone ſcriptum in Bruto, *& adhibenda tanquam obruſſa ratio*, &c. & Seneca epiſt. 13. *Si verus ille animus & in alienum non venturus arbitrium, probatur. hæc ejus obruſſa eſt:* hoc eſt examen & depurgatio quemadmodum auri per ignem. Alii legunt *obryſſam*, *obryſam*, *obruſum*, *obryſum*, quæ ferme eadem ſunt; *y* enim & *u* vix differunt. Plinius lib. 33. cap. 3. *Obryſum* tuetur *auri experimentum ignis, eſt ut ſimili colore rubeat quo ignis atque ipſum obryzum vocant*. &c. quem tamen locum adhuc Salmaſius mutat, & ad *obruſſam* trahit.

13. *Delatoribus præmia*] Qualia v. g. quarta illa pars in bonis damnatorum, de qua ſupra ad cap. 10.

CAPUT XLV.

EX annonæ quoque caritate [1] lucrantium accrevit invidia. Nam & forte accidit, ut in publica fame Alexandrina navis nuntiaretur [2] pulverem luctatoribus aulicis advexiſſe. Quare omnium in ſe odio concitato, nihil contumeliarum defuit quin ſubiret. Statuæ ejus a vertice [3] currus appoſitus eſt cum inſcriptione Græca, *Nunc demum* [4] *agona eſſe*; &, *Traheret tandem*. Alterius collo & [5] aſcopera deligata, ſimulque titulus, *Ego* [6] *quid potui? ſed tu culeum meruiſti.* Adſcriptum & columnis, *Etiam* [7] *Gallos eum cantando excitaſſe.* Jam noctibus jurgia cum ſervis plerique ſimulantes, crebro vindicem poſcebant.

NOTÆ.

1. *Lucrantium*] Caſaubonus pertendit locum ſic intelligendum, ut conceptæ in Neronem iræ auctæ ſint invidia & odio populi adverſus eos qui ex annonæ caritate lucrabantur. Sed multa ſupplenda videntur, ut ex hac phraſi iſte ſenſus eruatur. Sabellicus, quem ſecuti ſunt multi, legebat *luctantium*, certe apertiore ſententia; innueret enim auctam populi invidiam adverſus luctantes, Neronem ſcilicet & alios amore palæſtræ nimio inſanientes, ut infra cap. 53. cum navis quæ caritati annonæ remedium futura credebatur, non niſi illorum eſſet uſui deſtinata: unde ſic phraſis ordinanda foret, *invidia adverſus luctantes Neronem & alios aucta eſt propter caritatem annonæ.* Niſi verbum *accrevit* active ſumatur caput hoc præcedenti ſic jungendo: quam recuſandi pertinaciam auxit adhuc invidia populi adverſus eos qui lucrum ex frumenti penuria quæritabant.

2. *Pulverem luctatoribus*] De quo Plinius lib. 35. cap. 13. *Non multum a pulvere Puteolano diſtat arena e Nilo, tenuiſſima ſui parte, non ad ſuſtinenda maria, fluctuſque frangendos, ſed ad debellanda corpora palæſtræ ſtudiis. Inde certe Patrobio, Neronis Principis liberto, advehebatur.*

3. *Currus*] Hoc eſt currus quoque ſimulacrum. Turnebus lib. 24. cap. 6. ex fide-

liſſimis, ut ait, libris, totum hunc locum ſic legit: *Statua ejus a vertice cirrus appoſitus eſt, cum inſcriptione Græca, nunc demum agona eſſe, & raderet.* Ut ſit ſenſus, Neronem in tanto diſcrimine non debuiſſe cirratum eſſe nec cincinnatum, ſed potius radendos eſſe cirros, quo foret ad pugnam expeditior.

4. *Agona eſſe*] Hoc eſt verum certamen, non vero ludicrum, quod unum norat & amabat verba Græca, hæc fuiſſe Caſaubonus exiſtimat νῦν γάρ ἐς' ἀγών, & quia tantum acerbitatis habitura non erant verba Græca ἐλαύνειν *aurigare*, vel ἕλκειν *trahere*; ideo Torrentius exiſtimat, poſt verba Græca Latine hoc aſcriptum, *traherer tandem*. ut nempe Nero male periret; verbum enim *traho* Latine infauſtum eſt in ſpectaculis, præſertim ut ſupra cap. 22. notatum

5. *Aſcopera*] Ex Suida eſt marſupium ex hœdi pelle confectum, quo alludebatur ad culeum, qui ex corio bubulo, auctoribus Dionyſio Halicarnaſſeo & Valerio Maximo: unde aſcopera Neronianæ ſtatuæ collo alligata indicat non ea quidem, quod eſſet anguſtior, illi opus eſſe ſed culeo, utpote matris, fratris & conjugis parricidæ. Alii legunt *aſcopa* & *ſcopa*. Turnebus ibid. *aſcoma*, hoc eſt culeus.

6. *Quid potui*] Verba hæc Caſaubonus intelligit populi compellantis Neronem, vel matris Agrippinæ. Cæteri omnes emendant *quod*. ut verba ſint ejus qui aſcoperam alligarat, hoc ſenſu, Ego dedi tibi quod potui, ſcilicet exiguum duntaxat ex hœdi pelle ſaccum. Sed tu longe grandiorem meruiſti, e corio bubulo, ſcilicet culeum. De quo vide ſupra in Auguſto ad cap. 33.

7. *Gallos*] Patet alluſio ex æquivoca ſignificatione Galli, propter ortam in Galliis ſeditionem Ita & de Vindice. Julius enim Vindex Galliarum Proprætor ſeditionem moverat, ſupra cap. 40 & 41. & vindices illi dicebantur qui aliquem in libertatem vindicabant, ut fuſe apud Jureconſultos.

CAPUT XLVI.

TERREBATUR ad hæc evidentibus portentis ſomniorum & [1] auſpiciorum, & ominum, tum veteribus tum novis: numquam antea [2] ſomniare ſolitus. Occiſa demum matre, vidit per quietem, navem ſibi regenti extortum gubernaculum, trahique ſe ab Octavia uxore in arctiſſimas tenebras, & modo [3] pennatarum formicarum multitudine oppleri: modo a [4] ſimulacris gentium ad Pompeii theatrum dedicatarum circuiri, arcerique progreſſu. [5] Aſturconem, quo maxime lætabatur, poſteriore corporis parte in ſimiæ ſpeciem transfiguratum, ac tantum capite integro hinnitus edere canoros. De [6] Mauſoleo ſponte foribus patefactis exaudita vox eſt, nomine eum cientis. Kalend. Januarii [7] exornati Lares, in ipſo ſacrificii apparatu conciderunt. [8] Auſpicanti Sporus anulum muneri obtulit, cujus gemmæ ſculptura erat, [9] *Proſerpinæ raptus*. [10] Votorum nuncupatione magna jam ordinum frequentia vix repertæ Capitolii claves. Cum ex oratione ejus, qua in Vindicem perorabat, [11] recitaretur in Senatu, *daturos pœnas ſceleratos, ac brevi dignum exitum facturos*, conclamatum eſt ab univerſis, *Tu facies Auguſte*. Obſervatum etiam fuerat, noviſſimam fabulam cantaſſe eum publice, [12] *Oedipodem exſulem*, atque in hoc decidiſſe verſu,

[13] [a] θανεῖν μ' ἄνωγε σύγγαμος, μήτηρ, πατήρ.

INTERPRETATIO.

[a] *Mori me juſſit uxor, pater, mater.*

NOTÆ.

1. *Auſpiciorum & ominum*] Differentiam vide in Auguſto ad cap. 92. quamquam ea non ſemper obſervata in dicendo.

2. *Somniare ſolitus*] Plinius lib 10 cap. 75. dicit iis qui numquam ſomniare ſolerent, mortiferum fuiſſe, ſi contra conſuetudem ſomniaſſent: & Plutarchus de Oraculis.

3. *Pennatarum formicarum*] Idem ferme auſpicium lib. 1. cap. 81. & Tiberii cap. 72. De formicis pennatis multa narrant Plinius lib. 11. cap. 31. & Herodotus lib. 3. Eas nempe in India ejus magnitudinis eſſe, quæ media ſit inter canem & vulpem, aurum e cavernis eruere, quod Indi poſtea rapiunt velociſſimis camelis vecti, quorum odore ſollicitatæ provolant, & fugientes nonnumquam lacerant, &c.

4. *Simulacris gentium*] Illa erant quatuordecim, auctore Plinio lib. 36. cap. 5. & Servius ad hunc verſum lib 8. Æneid.

Dona recogneſcit populorum, aptatque ſuperbis
Poſtibus, incedunt victæ longo ordine gentes.

Porticum enim Auguſtus fecerat, in qua ſimulacra omnium gentium conlocaverat, quæ porticus appellabatur ad nationes. Quas ſtatuas in funebri Auguſti pompa delatas ſcribit Dio lib. 56.

5. *Aſturconem*] Aſtures populi ſunt Hiſpaniæ in ora Oceani antiquum nomen ſervantes. De illorum equis Plinius lib. 8. cap. 42. *In eadem Hiſpania Callaica gens, & Aſturica equini generis quos Thieldones vocamus, minori forma appellatos. Aſturcones gignunt quibus non vulgaris in curſu gradus, ſed mollis alterno crurum explicatu glomeratio, unde equis ſolutim carpere incurſus dicitur arte.* Ita & Martialis lib. 14. Epig 199.

Hic brevis ad numerum rapidos qui colligit ungues,
Venit ab auriferis gentibus Aſtur equus.

Aurifera quippe erat Aſturum regio: unde Silius Italicus lib. 1.

Aſtur avarus
Viſceribus laceræ telluris mergitur imis,
Et redit infelix effoſſo concolor auro.

6. *Mauſoleo audita vox*] De Mauſoleo Auguſti ſcilicet, in Auguſto cap. 100. Sic Virgilius de Sicheo ad Didonem lib. 4.

Hinc exaudiri gemitus voceſque vocantis
Viſa viri, &c.

Plura his ſimilia apud Ciceronem libro de Divinatione.

7. *Exornati Lares*] De hac celebritate, in Auguſto ad cap. 31.

8. *Auſpicanti*] Pro more ineuntium munera publica, aut etiam incipientium privata & domeſtica negotia, ut ſupra cap. 7. De Sporo cap. 28.

9. *Raptus Proſerpinæ*] A Plutone: unde anſa futuram brevi mortem præſagiendi.

10. *Veterum nuncupatione*] Quid ſit vota nuncupare, ſupra in Aug. ad cap. 97.

11. *Recitaretur*] Per Quæſtorem candidatum, de quo ſupra ad cap. 15. *Tu facies*, nempe brevi dignum exitum.

12. *Oedipodem*] Supra ad cap. 21.

13. Θανεῖν] Verſus eſt ab ipſo Oedipode pronuntiatus, hic quippe Iocaſtam matrem, quæ eadem uxor erat, ac patrem Laium interemit: quæ Neroni omnia conveniebant. Uxorem enim Octaviam interemit, cap. 35. matrem Agrippinam, cap. 34. patrem Claudium, cap. 33. ſupra.

CAPUT XLVII.

NUNTIATA interim etiam cæterorum exercituum defectione, literas prandenti ſibi redditas concerpſit, menſam ſubvertit: [1] duos ſcyphos gratiſſimi uſus, quos Homericos a cælatura carminum Homeri vocabat, ſolo illiſit: ac ſumto a [2] Locuſta veneno, & in auream pyxidem condito, tranſiit in hortos [3] Servilianos. Ubi præmiſſis libertorum fidiſſimis Oſtiam, ad claſſem præparandam, [4] Tribunos centurioneſque Prætorii de fugæ ſocietate tentavit. Sed partim tergiverſantibus, partim aperte detrectantibus, uno vero etiam proclamante,

[5] *Uſque adeone mori miſerum eſt?*

varia agitavit, Parthoſne an Galbam ſupplex peteret, an [6] atratus prodiret in publicum, [7] proque Roſtris quanta maxima poſſet miſeratione veniam præteritorum precaretur: ac ni flexiſſet animos, vel Ægypti Præfecturam concedi ſibi oraret. Inventus eſt poſtea in ſcrinio ejus hac de re ſermo formatus. Sed deterritum putant, ne prius quam in forum perveniret, diſcerperetur. Sic cogitatione in poſterum diem dilata, ad mediam fere noctem excitatus, ut comperit [8] ſtationem militum receſſiſſe, proſiluit e lecto, miſitque circum amicos. Et quia nihil a quoquam renuntiabatur, ipſe cum paucis hoſpitia ſingulorum adiit. Verum clauſis omnium foribus, reſpondente nullo, in cubiculum rediit: unde jam & cuſtodes diffugerant, direptis etiam ſtragulis, amota & pyxide veneni. Ac ſtatim [9] Spicillum mirmillonem, vel quemlibet alium percuſſorem, cujus manu periret, requiſivit. Et nemine reperto: *Ergo ego*, inquit, *nec amicum habeo, nec inimicum?* procurritque quaſi præcipitaturus ſe in Tiberim.

NOTÆ.

1. *Duos ſcyphos*] Plinius lib. 3. cap. 2. *Nero amiſſarum rerum nuntio accepto, duos calices cryſtallinos in ſuprema ira fregit illiſos. Hæc fuit ratio ſeculum ſuum punientis, ne quis alius ex his biberet.* Quo tamen loco non nihil diſcrepare videtur a Suetonio.

2. *Locuſta*] Venefica, ſupra cap. 33.

3. *Servilianos*] Ab illuſtri Serviliorum familia. Huc ſæpe commigraſſe videtur Nero ex Tacit. Annal. 15. ubi dicitur Milichus ad eum perrexiſſe in hortos Servilianos, ut ei conjurationem patroni ſui detegeret.

4. *Tribunos Centurionesque Prætoris*] Iidem Prætoriani dicuntur in Caligula cap. 40.

5. *Uſque adeone?* Verſus eſt 12. Æneid. ubi Turnus ſorori moriendum potius quam fugiendum eſſe dicit:

Uſque adeone mori miſerum eſt? vos ô [*mihi manes*
Eſte boni.

6. *Atratus*] Lugubri veſte indutus, nigra ſcilicet, qualem induere moris erat in luctu aut ſummis periculis.

7. *Pro Roſtris*] Quid hæc ſint, in Julio ad cap. 6. notatum eſt.

8. *Stationem militum*] Excubitorum, de quibus ſupra cap. 8.

9. *Spicillum mirmillonem*] Supra cap. 30. de eo jam.

CAPUT XLVIII.

SED revocato rurſus impetu, aliquid ſecretioris latebræ ad colligendum animum deſideravit: & offerente Phaonte liberto [1] ſuburbanum ſuum inter [2] Salariam & Nomentanam viam circa quartum milliarium: ut erat nudo pede atque [3] tunicatus, pænulam obſoleti coloris ſuperinduit: adopertoque capite, & ante faciem obtento ſudario, equum inſcendit, quatuor ſolum comitantibus, inter quos & Sporus erat. Statimque tremore terræ, & fulgure adverſo pavefactus, audiit ex [4] proximis caſtris clamorem militum, & ſibi adverſa & Galbæ proſpera ominantium: etiam ex obviis viatoribus quendam dicentem, *Hi Neronem perſequuntur*: alium ſciſcitantem, *Ecquid in urbe novi de Nerone?* Equo autem odore abjecti in via cadaveris conſternato, detecta facie agnitus eſt a quodam [5] miſſicio prætoriano, & ſalutatus. Ut ad diverticulum ventum eſt, dimiſſis equis inter fruticeta ac vepres, per arundineti ſemitam ægre, nec niſi ſtrata ſub pedibus veſte, ad adverſum villæ

parietem evaſit. Ibi hortante eodem Phaonte, ut interim in ſpecum egeſtæ harenæ [6] concederet, negavit *ſe vivum ſub terram iturum*: ac paulumper commoratus, dum clandeſtinus ad villam introitus pararetur, aquam ex ſubjecta [7] lacuna potaturus manu hauſit: & *Hæc eſt*, inquit, *Neronis* [8] *decocta*. Deinde divulſa ſentibus pænula trajectos ſurculos raſit: atque ita quadrupes per anguſtias effoſſæ cavernæ receptus, in proximam cellam decubuit ſuper lectum [9] modicella culcita, vetere pallio ſtrato inſtructum. Fameque interim & ſiti interpellante, panem quidem ſordidum oblatum aſpernatus eſt, aquæ autem tepidæ aliquantulum bibit.

NOTÆ.

1. *Suburbanum*] Villa eſt. Vide in Auguſto ad cap 6.

2. *Salariam*] Sic dictam, auctore Plinio lib. 31. cap. 7. *quoniam illa ſal in Sabinos portari conſueverat*. Nomentana a Nomento Sabinorum oppido, in quod illa ducebat, incidebat in Salariam, & a porta Viminali ordiebatur.

3. *Tunicatus*] Sine toga aut lacerna, quod nos forte diceremus *en pourpoint* De tunica in Auguſto cap. 24. 82. & 94. &c. De pænula in Auguſto cap. 40.

4 *Proximus caſtris*] Prætorianis quæ a Tiberio extructa Viminalem inter & Tiburtinam portas. Vide in Tib. cap. 37.

5. *Miſſicio*] Alii proprium nomen prætoriani militis fuiſſe aiunt: alii Prætoriani quidem, ſed qui honeſta miſſione a militia prætoriana miſſus eſſet, quomodo *ſubditiius* & *aſcriptitius*, &c. quæ licet per *t* ſcripta, olim tamen per *c* ſcribi ſolita contendit Salmaſius.

6. *Concederet*] Torrentius in uno libro legit *ſe conderet*. Caſaubonus ſuſpicatur cavernam hanc ex earum genere fuiſſe, quas poſterioris ævi auctores vocavere *Neronis ciſternam*.

7. *Lacuna*] Foſſa eſt in agris, in quam aqua exſudet ad illos ſiccandos, vel in qua ſtare conſuevit, collecta poſt imbres. Virgil. 1. Georgic.

Præſertim incertis ſi menſibus amnis abundans
Exit, & obducto late tenet omnia limo.
Unde cava tepido ſudant humore lacunæ.

8. *Decocta*] *Neronis Principis inventum eſt decoquere aquam, vitroque demiſſam in nives refrigerare; ita voluptas frigoris contingit ſine vitiis ejus*, inquit Plinius lib. 31. cap. 3.

9. *Modicella culcita*] Torrentius in ſuis legit *medica*. Quid ſit culcita, in Tiberio ad cap. 54.

CAPUT XLIX.

TUNC uno quoque hinc inde inſtante, ut quamprimum ſe impendentibus contumeliis eriperet, [1] ſcrobem coram fieri imperavit, dimenſus ad corporis ſui modulum: componique ſimul, ſi qua invenirentur, fruſta marmoris & [2] aquam ſimul ac ligna conferri, curando mox cadaveri, flens ad ſingula, atque identidem dictitans: *Qualis* [3] *artifex pereo!* Inter moras perlatos a curſore Phaontis [4] codicillos præripuit, legitque *ſe hoſtem a Senatu judicatum, & quæri; ut puniatur more majorum.* Interrogavitque quale id genus eſſet pœnæ. Et cum comperiſſet nudi hominis cervicem inſeri furcæ, corpus virgis ad necem cædi: conterritus duos pugiones, quos ſecum tulerat, arripuit: tentataque utriuſque acie, rurſus condidit, cauſſatus *nondum adeſſe fatalem horam*. Ac modo Sporum hortabatur, ut lamentari ac plangere inciperet,

mod

modo orabat, ut ſe aliquis ad mortem capeſſendam exemplo juvaret, interdum ſegnitiem ſuam his verbis increpabat: *Vivo deformiter ac turpiter.* a οὐ πρέπει Νέρωνι, οὐ πρέπει, νήφειν δεῖ ἐν τοῖς τοιούτοις· ἄγε ἔγειρε σεαυτόν. Jamque equites appropinquabant, quibus præceptum erat, ut vivum eum attraherent. Quod ut ſenſit, trepidanter effatus, b Ἵππων μ' ὠκυπόδων ἀμφὶ κτύπος οὔατα βάλλει: ferrum jugulo adegit, juvante Epaphrodito, [5] a libellis. Semianimiſque adhuc interrumpenti centurioni, & pænula ad vulnus appoſita, in auxilium ſe veniſſe ſimulanti, non aliud reſpondit, quam *Sero*, & *Hæc* [6] *eſt fides.* Atque in ea voce defecit, exſtantibus rigentibuſque oculis uſque ad horrorem formidinemque viſentium. Nihil prius ac magis a comitibus exegerat, quam ne poteſtas cuiquam capitis ſui fieret: ſed ut quoquo modo, totus cremaretur. Permiſit hoc [7] Icelus Galbæ libertus, non multo ante vinculis exſolutus, in quæ primo tumultu conjectus fuerat.

Interpretatio.

a *Non decet Neronem, non decet; expergiſci oportet in talibus, age excita teipſum.*

b *Equorum velocium ſtrepitus pulſat aures meas.*

Notæ.

1. *Scrobem*] Hoc eſt foſſam, quod & de aliis vel ſua vel carnificis manu perituris notare eſt. De Flavio Veiano Tribuno Neronis juſſu occidendo, Tacitus Annal. 15. De Labeone ſeſe poſt afflictas Caſſii Brutique partes interfecturo, Appianus lib. 4. Bellorum civilium, quod Casaubonus ideo factum arbitratur, ne inhoneſte caderent, ut in Julio cap. 82.

2. *Aquam ac ligna &c.*] Ex qua calefacta cadaver lavaretur, ex more de quo jam nonnulla in Julio ad cap. 84.

3. *Artifex*] Scenicorum ſcilicet operum & citharœdicæ artis.

4. *Codicillos*] Tabellas ſeu pugilares, de quibus plura in Tiberio ad cap. 51. & infra ad cap. 52.

5. *A libellis*] Supplicibus accipiendis, ut in Auguſto ad cap. 50. Epaphroditi meminit adhuc infra in Domitiano cap. 14.

6. *Fides*] Jurabant enim cum militibus Imperatorem a ſe nunquam deſerendum.

7. *Icelus*] Vulgati legebant *Sejus*, male, is enim omnino videtur eſſe de quo in Galba cap. 14. Sic & *promiſit* pro *permiſit*.

CAPUT L.

[1] FUNERATUS eſt impenſa ducentorum millium ſtragulis albis auro intextis, quibus uſus Kalend. Januarii fuerat. Reliquias Ecloge & Alexandra nutrices cum [2] Acte concubina [3] gentili Domitiorum monumento condiderunt: quod proſpicitur e campo Martio impoſitum [4] colle hortorum. In eo monumento [5] ſolium [6] Porphyretici marmoris ſuperſtanti [7] Lunenſi ara circumſeptum eſt lapide [8] Thaſio.

Notæ.

1. *Funeratus*] De his ceremoniis aliqua delibata ſunt in Julio ad cap. 84. Ducenta millia, juxta inſtitutam ſupputandi rationem, ſunt 8750 lib.

2. *Acte concubina*] De qua jam ſupra cap. 28. & Tacitus ſæpe.

3. *Gentili Domitiorum*] Erat enim e gente Domitia, ut cap. 1. hujus libri, &c.

PPp

4. *Colle hortorum*] Caſaubonus in Viterbienſi legebat *ortulorum* abſque aſpiratione, qui archaiſmus eſt, ut & *colle* pro *colli* ut Galb. cap 4. Sic enim ſcribebant veteres. Collis ille verſus Septemtrionem fuit, qua in regione viſitur hodie Templum SS. Trinitatis.

5. *Solium*] Sic dicti ſunt loculi quibus condita erant cadavera Regum præſertim, ac nobilium Plinius lib. 35. cap. 12. *Quin & defunctos ſeſe multi fictilibus ſoliis condi maluerunt.* Et Florus lib. 4. cap. 11. ubi de Cleopatra.

6. *Porphyretici*] Marmor hoc ex Ægypto advehebatur. Plinius lib. 36. cap. 7. *Rubet*, inquit, *Porphyrites in eadem Ægypto ex candidis intervenientibus punctis leucoſtictos vocatur.* hoc eſt *notis albis diſtinctus.*

7. *Lunenſi ara*] Hoc eſt ara ex marmore Lunenſi. Luna fuit Hetturiæ oppidum, ſed hodie exciſum, & portus qui vulgo *Golfo della Spezzia*, unde multum marmoris candidi Romam invehebatur. De quo Plinius ibid. cap. 6. &c.

8. *Thaſio*] Thaſſus vel Thaſſos inſula maris Ægæi; cujus marmor lividius paulo & verſicoloribus maculis diſtinctum; illius tanta non erat fama quanta aliorum, ut ait Plinius ibidem. Inſula etiam hodie *Thaſſo*.

CAPUT LI.

STATURA fuit [1] pene juſta: corpore maculoſo & fœdo: ſufflavo capillo: vultu [2] pulcro magis quam venuſto: oculis cæſiis & hebetioribus: cervice obeſa, ventre projecto, [3] gracillimis cruribus, valetudine proſpera. Nam qui luxuriæ immoderatiſſimæ eſſet, ter omnino per XIV. annos languit: atque ita, ut neque vino, neque conſuetudine reliqua abſtineret. Circa cultum habitumque adeo [4] pudendus, ut comam ſemper [5] in gradus formatam, [6] peregrinatione Achaica etiam pone verticem [7] ſummiſerit: ac plerumque [8] ſyntheſinam indutus, ligato [9] circum collum ſudario prodierit in publicum, [10] ſine cinctu, & diſcalceatus.

NOTÆ.

1. *Pene juſta*] Juſta hominis ſtatura ſex circiter pedum, ut ſupra in Tiberio ad cap. 68. ex Gellio notatum.

2. *Pulchro magis quam venuſto*] Cujus pulchritudo ejuſmodi erat, quæ quamquam nullo inſigni nævo obſcurata, non tamen placebat.

3. *Gracillimis cruribus*] Gracilitatem perpetuo inter maxima corporis vitia poſuerunt, ut & ſupra in Caligula cap. 3 & 50. & Domit. cap. 18. &c.

4. *Pudendus*] Hoc eſt verecundus, ſeu pudens, utpote quia talia ſic negligeret, quaſi eorum ipſum puduiſſet. Contra omnino Julius qui *circa curam corporis moroſior*, in Julio cap. 45.

5. *In gradus formatam*] Cujus cincinni & annuli ordine quique, quaſi per gradus ad verticem uſque diſpoſiti erant: de quibus Seneca libro de brevitate vitæ cap. 12: *Si quid extra ordinem jacuit, niſi omnia in annulos ſuos reciderunt*, &c.

6. *Peregrinatione Achaica*] De qua ſupra cap. 19. &c.

7. *Summiſerit*] Cum alii hoc modo compti curarent impenſe, ne ullus quidem capillus ſuum ordinem egrederetur, qui, ut ait Seneca Epiſt. ultima, *malint Rempublicam turbari, quam comam ſuam.* Quem vide loco ſupra citato de Brevitate vitæ, ubi in nimiam hujus rei curam plura. Vide Juvenalem Sat. 6. ad verſ. 488.

8. *Syntheſinam*] Ita ſcripſit Caſaubonus, ita & tres MSS. Torrentii, qui tamen *ſyntheſin* retinuit cum vulgatis Hæc veſtis paulo brevior, & expedita ex diverſis lanarum coloribus erat; hac utebantur in conviviis ac feſtis diebus, præſertim Saturnalibus, de quibus in Auguſto ad cap. 75. poſita toga, qua utebantur Romani in publico, ut ibid cap. 40. patet. Vide Martial. Apophoret. Epig. 1. & 41.

9. *Circum collum ſudario*] Qui habitus eſt hominis in triclinio diſcumbentis, ut

innuit quoque Petronius, ubi de Trimalcione in convivium al ato *coccinaque oneratas veſte cervices* inquit, *laticlaviam immiſeras mappam* fimbriis hinc atque illinc pendentibus.

10. *Sine cinctu*] Quod molliorum erat, ut in Julio cap. 45.

CAPUT LII.

LIBERALES diſciplinas omnes fere puer attigit. Sed a philoſophia eum mater avertit: monens,[1] imperaturo contrariam eſſe: a cognitione veterum oratorum Seneca præceptor, quo diutius in admiratione ſui detineret. Itaque ad Poëticam pronus carmina libenter ac ſine labore compoſuit: nec, ut [2] quidam putant, aliena pro ſuis edidit. Venêre in manus meas [3] pugillares libellique cum quibuſdam notiſſimis verſibus ipſius chirographo ſcriptis: ut facile appareret, non tranſlatos, aut dictante aliquo exceptos: ſed plane quaſi a cogitante atque generante exaratos: ita multa & deleta & [4] inducta & ſuperſcripta inerant.

NOTÆ.

1. *Imperaturo contrariam*] Si contemplationibus philoſophicis, omne tempus inſumens rerum gerendarum vigorem pariter & induſtriam negligeret; ſed quis dicat præcepta philoſophica imperanti non neceſſaria? cum & Plato populorum beatitudinem philoſophia contineri dixerit, & de ea tam egregia & Cicero 1. Tuſcul. &c.

2. *Ut quidam putant*] Ex eorum numero videtur eſſe Tacitus Annal. 14. Plinius lib. 37. cap. 3. Meminit cujuſdam carminis quo videtur Nero Poppææ ſuæ capillos deſcripſiſſe. Meminit & Seneca lib. 1. Queſt natur. cap. 5. ubi unum refert. De his & Martialis lib. 8. & 9. &c.

3. *Pugillares libellique*] Salmaſius de modo Uſurarum cap. 10. hanc affert eorum differentiam. Libelli ſunt parva volumina, pugillares vero codices tam parvi, ut pugillo poſſent teneri. Codex ex multis tabulis compactus erat cujuſcumque materiæ. Qui ex duobus aut tribus a numero nomen inveniebant, & *duplices* aut *triplices* aut etiam *quincuplices* vocabantur. Qui parvi erant ut pugillo poſſent teneri, ut quibuſdam placet, pugillares inde appellati. Hac ſic a libellis differunt forma, ut codices a libris.

4. *Inducta*] Hoc eſt deleta, inverſo & ducto ſuper ceras ſtylo, cujus pars ſuperior plana ea complanabat, quæ acies ceris exaraverat. Hinc Horatius Sat. 10. lib. 1. v. 72.

Sæpe ſtylum vertas iterum quæ digna legi ſint
Scripturus.

CAPUT LIII.

HABUIT & [1] pingendi [2] fingendique maxime non mediocre ſtudium. Maxima autem popularitate efferebatur, omnium æmulus, qui quoquo modo animum vulgi moveret. Exiit opinio poſt ſcenicas coronas proximo luſtro deſcenſurum cum ad Olympia inter athletas. [3] Nam luctabatur aſſidue: nec aliter certamina gymnica Græcia tota ſpectaverat, quam [4] brabeutarum more in ſtadio humi aſſidens: ac ſi qua paria longius receſſiſſent, in medium manibus ſuis protrahens. Deſtinaverat etiam [5] qui Apollinem cantu, [6] Solem aurigando æquiparare exiſtimaretur, imitari & Herculis facta. Præparatumque leonem aiunt, quem vel clava vel brachiorum nexibus in Amphitheatri harena ſpectante populo [7] nudus elideret.

NOTÆ.

1. *Pingendi*] Ita & Tacitus lib. 13. Annal. *Nero puerilibus ſtatim annis vividum animum in alia* (quam eloquentiam) *detorſit. Calare, pingere, cantus, aut regimen equorum exercere. & aliquando carminibus pangendis*, &c. Fuit enim pictura magno quondam in honore, ut patet ex Plinio lib. 35. cap. 1. & aliis, ubi de hac fuſe.

2. *Fingendi*] Ad Plaſticen referendum, cujus *opera* eſt, ut ait Plinius lib. 35. cap. 12. *terra fingere & argilla ſimilitudines*, &c. quæ ars ſtatuaria ſcalptura & cælatura antiquior, ex eodem Plinio lib. 34. cap. 7. ubi harum matrem illam appellat.

3. *Nam luctabatur*] Quod confirmat ſententiam ſuper hac re ad cap. 45. allatam.

4. *Brabeutarum more*] Brabeutæ & Agonothetæ promiſcue nonnumquam uſurpantur, quamvis illi proprie gymnicis, hi ſcenicis ludis præſiderent, victoriæ arbitri præmiorumque diſpenſatores, ut patet ex Lege 4. ff. *De his qui notantur infamia.*

5. *Qui Apollinem cantu*] Alii legunt *quia*, paulo clarius. Nota eſt ex Marſyæ certamine Apollinis in cantando, & cithara pulſanda præcellentia.

6. *Solem aurigando*] Sol non ſemper idem eſt cum Apolline: ſunt enim qui illum Hyperionis (qui unus e Titanibus fuit) filium finxerint, curru vectum, &c. ut patet ex 11. Metam.

7. *Nudus eliderет*] Leonem enim Nemæum Hercules manibus ſtrangulaverat, & ejus poſtea pelle veſtitus eſt.

CAPUT LIV.

SUB exitu quidem vitæ palam voverat ſi ſibi incolumis ſtatus permanſiſſet, proditurum ſe partæ victoriæ ludis, etiam [1] hydraulam & choraulam, & utricularium, ac noviſſimo die hiſtrionem, [2] ſaltaturumque Virgilii Turnum. Et ſunt qui tradant [3] Paridem hiſtrionem occiſum ab eo, quaſi gravem adverſarium.

NOTÆ.

1. *Hydraulam*] Hydraula is dicitur, qui organorum hydraulicorum, de quibus ſupra cap. 41. Choraula qui in choro canit tibia; αὐλὸς enim tibia eſt, & utricularius qui ex utre fiſtulam inflat. unde & Aſcaules dicitur eodemque vocabulo Græco; ἀσκὸς enim utrem ſignificat, quaſi ex hœdi pelle tibicen.

2. *Saltaturum Turnum*] Sic & Macrobius dixit *canticum ſaltare.* Juven.

Chironomon Ledam molli ſaltante Batyllo.

& Horat. Sat. 5. lib 1.

Paſtorem ſaltaret uti Cyclopa rogabat.

3. *Paridem hiſtrionem*] Domitiæ Neronis amitæ libertum.

CAPUT LV.

ERAT illi æternitatis perpetuæque famæ cupido, ſed inconſulta. Ideoque multis rebus ac locis vetere appellatione detracta, novam [1] induxit ex ſuo nomine. Menſem quoque Aprilem, [2] Neroneum appellavit. Deſtinaverat & Romam [3] Neropolim nuncupare.

NOTÆ.

1. *Induxit*] Torrentius in optimo legit *indixit.*

2. *Neroneum*] Senatus decreto ob detectam hoc menſe Piſonis conjurationem, de qua ſupra cap. 36. Auctor Tacit. lib. 15.

3. *Neropolim*] Poſt incendium, ſupra ad cap. 38. ex Tacito quoque, &c.

CAPUT LVI.

RELIGIONUM uſquequaque contemtor, præter unius [1] Deæ Syriæ. Hanc mox ita ſprevit, ut urina contaminaret: alia ſuperſtitione captus in qua ſola pertinaciſſime hæſit. Siquidem [2] icunculam puellarem, cum quaſi remedium inſidiarum a plebeio quodam & ignoto muneri accepiſſet, derecta confeſtim conjuratione pro ſummo numine triniſque in die ſacrificiis colere perſeveravit: volebatque credi monitione ejus futura prænoſcere. Ante paucos quam periret menſes, attendit extiſpicio, nec unquam [3] litavit.

NOTÆ.

1. *Dea Syria*] Hanc alii dicunt fuiſſe Atergatim Aſſyriorum dei conjugem, & Semiramidis matrem: verum quia ſemifœminam & ſemipiſcem fuiſſe ferunt Atergatim, hanc autem Syriam deam fœminam totam, ut conſtat ex Luciano, qui peculiari de ea opere ſcripſit: ideo Semiramidem potius fuiſſe Voſſius exiſtimat, tum quia apud Syros ut nulla divinitas Syria dea potentior, ita & heroina nulla Semiramide celebratior extitit; tum quia a columbis educata & in columbam verſa Semiramis, dea vero Syria ab ovo cui columba inſederit prognata, prædicantur.

2. *Icunculam*] Parvam imaginem. Alii legebant *acunculam*, ab acu quæ pars eſt mundi muliebris: ſed ex orationis ſerie patet de imagine potius intelligendum. His enim ſimilia vendebant Marſi & Pſylli præſtigiatores, ut laminas, annulos, aliaque id genus, de quibus Arnobius lib. 2. quæ cum facile circumferri poſſent, & adverſus morbos & inopinatos caſus eſſe remedia jactitarentur, eo facilius decipiebant credulos.

3. *Litavit*] Hoc eſt, numquam perfecta & ſine vitio immolata hoſtia, placati dei ſignum habere potuit, ut in Julio ad cap. 81.

CAPUT LVII.

OBIIT [1] ſecundo & trigeſimo ætatis anno, die quo quondam [2] Octaviam interemerat. Tantumque gaudium publice præbuit, ut plebs pileata tota urbe diſcurreret. Et tamen non defuerunt qui per longum tempus [4] verniſ æſtiviſque floribus tumulum ejus ornarent: ac modo imagines [5] prætextatas in Roſtris proferrent, modo edicta, quaſi [6] viventis, & brevi magno inimicorum malo reverſuri. Quinetiam [7] Vologeſus Parthorum Rex, miſſis ad Senatum Legatis, de inſtauranda ſocietate, hoc etiam magnopere oravit, ut Neronis memoria coleretur. Denique, cum [8] poſt viginti annos adoleſcente me extitiſſet conditionis incertæ, qui ſe Neronem eſſe jactaret, tam favorabile nomen ejus apud Parthos fuit, ut vehementer adjutus, & [9] vix redditus ſit. A. U. C. DCCCXXI.

NOTÆ.

1. *Secundo & trigeſimo*] Imperii annos retulit ſupra cap. 40. Unde mirum non videtur ſi de his hic ſileat.

2. *Octaviam*] Conjugem, ſupra cap 7. ad 8. Idus Junii, auctore Dione

3. *Pileata*] Lætitiæ & receptæ libertatis ſignum. Vide in Tiberio ad cap. 4.

4. *Vernis æſtiviſque*] Ita & Aug. cap. 18.

5. *Prætextatas*] Magiſtratuum ornatus eſt. De prætexta ſupra in Julio ad cap. 1. &c.

6. *Viventis*] Tacitus 2. Hiſtor fictum id a multis creditumque refert: quia nempe ei morienti adfuere pauciſſimi. Hinc

etiam D. Auguſtinus lib. 20 de Civitate Dei cap. 19. explicans hæc Apoſtoli verba, *jam enim myſterium iniquitatis operatur*, dicit creditum a multis ea de Nerone eſſe intelligenda, quem exiſtimabant eſſe Antichriſtum. Unde alii reſurrecturum Neronem, alii ne occiſum quidem, ſed ſubſtractum arbitrati ſunt, & vivum occultari in eo ætatis vigore, in quo putabatur extinctus, donec ſuo tempore reſtitueretur in regnum.

7. *Vologeſus*] De quo adhuc infra non ſemel Veſpaſ. cap. 6. &c.

8. *Poſt viginti annos*] Elapſis poſt Neronis mortem viginti annis, quod contigiſſe oporteret ſeptimo Domitiani anno, unde colligere eſſet pſeudo-Nerones fuiſſe ut minimum tres, unum Othonis, & Vitellii temporibus, ex Tacito in Hiſtor. alterum Titi, ut ex Zonara in Tito: tertium de quo hîc ſermo eſt.

9. *Vix redditus*] Senſus eſt, ægre a Parthis redditum fuiſſe, ut puniretur.

C. SVETONII TRANQVILLI
DE XII. CÆSARIBVS.
LIBER SEPTIMUS.
SER. SULPITIUS GALBA.
CAPUT I.

P[1] ROGENIES Cæſarum in Nerone defecit: quod futurum compluribns quidem ſignis, ſed evidentiſſimis duobus, apparuit. Liviæ olim poſt Auguſti ſtatim nuptias [2] Vejentanum ſuum reviſenti, prætervolans aquila, gallinam albam, ramulum lauri roſtro tenentem, ita ut rapuerat, demiſit in gremium: cumque nutriri alitem, [3] pangique ramulum placuiſſet, tanta pullorum ſoboles provenit, ut hodie quoque ea villa *ad* [4] *Gallinas* vocetur: tale vero lauretum, ut triumphaturi Cæſares inde laureas decerperent: fuitque mos triumphantibus, alias confeſtim eodem loco pangere: & obſervatum eſt ſub cujuſque obitum, arborem ab ipſo inſtitutam, elanguiſſe. Ergo noviſſimo Neronis anno, & [5] ſilva omnis exaruit radicitus, & quidquid ibi gallinarum erat, interiit: ac ſubinde tacta de cælo [6] Cæſarum æde, [7] capita omnibus ſimul ſtatuis deciderunt: [8] Auguſtique ſceptrum e manibus excuſſum eſt.

NOTÆ.

1. *Progenies Cæſarum*] Idem alii quoque notavere, excepto Appiano qui lib. 4 Bellorum civilium relictam dicit ab Octavio prolem etiam tunc imperantem, Hadriani ſcilicet & Antonini Pii temporibus, quibus vixit ille Auctor. Plutarchus de uno Galba teſtatur illum Liviæ genus aliquatenus contigiſſe, & hoc videtur innui cap. 3. infra.

2. *Vejentanum*] Villam ejus nominis in agro Vejentano, quam Tiberi impoſitam nono ab urbe lapide fuiſſe dicit Plinius lib. 15. cap. ultimo, ubi hanc hiſtoriam fuſe narrat.

3. *Pangique ramulum*] Plinius ibidem pro *pangi* utitur verbo *ſeri*. Feſtus, *Pangere*, inquit, *figere eſt*. *& planta pangi dicuntur, cum in terram demittuntur, & verſus pangi, id eſt figi in cera.*

4. *Gallinas*] Quas omnes albas ex illa genitas fuiſſe auctor eſt Dio, unde genus

albarum gallinarum appellatum.

5. *Silva omnis exaruit*] Simile quid refert ex Joanne Tzetze Hiſtor Chiliade 4. Caſaubonus, ficum ſcilicet fuiſſe Logothetæ cuidam unice dilectam, (ſic ut alii nemini fructum ejus comedere liceret) quæ die mortis ejus exaruit, ac poſtero die a ſummo ad imum fidit ſe. Quam hiſtoriam Auctor ille ſancte jurat eſſe veram. Tacitus lib. 13. Annal. in fine ipſo tradit Ruminalem arborem, quæ in medio comitio erat, exaruiſſe circa hæc tempora, & oſtenti loco fuiſſe. Octingentos enim & amplius annos duraverat, utpote quæ Romulum Remumque infantes texerat.

6. *Cæſarum æde*] Torrentius intelligit Templum Veneris genitricis, de quo in Julio cap. 61 Quod videtur etiam intelligi poſſe de æde D Julii, Aug. cap. 101.

7. *Capita deciderunt*] Confirmat quod de amobilibus ſtatuarum capitibus ſupra notatum eſt in Tiberio cap. 58. & Caligula cap. 22.

8. *Auguſtique ſceptrum*] Illud nempe quod portabatur a triumphantibus, non vero quale Regibus erat. Conſtat namque Principes Romanos hæc Regni inſignia diu non uſurpaſſe, ut infra in Caligula ad cap. 22. Torrentius in omnibus MSS. legit *Auguſti etiam ſceptrum*, &c.

CAPUT II.

A. U. C. DCCCXXI.

NERONI GALBA ſucceſſit, nullo gradu contingens Cæſarum domum: ſed haud dubie nobiliſſimus, magnaque & vetere [1] proſapia: ut qui ſtatuarum titulis PRONEPOTEM [2] Q. CATULI CAPITOLINI ſemper adſcripſerit: Imperator vero etiam [3] ſtemma in atrio propoſuerit, quo paternam originem ad Jovem: maternam [4] ad Paſiphaën Minois uxorem referret. Imagines & elogia univerſi generis exſequi longum eſt: familiæ breviter attingam.

NOTÆ.

1. *Proſapia*] Hoc eſt genere ſeu ſtirpe. Qua voce Catonem & Plautum uſos reperias, ac Ciceronem ipſum, ſed adhibita cautione libro de Univerſitate, *& eorum (ut utamur veteri verbo) proſapiam.* Quod veroſimiliter Quintilianum induxit, ut voce hac minime utendum eſſe cenſeret.

2. *Q. Catuli Capitolini*] Hoc cognomen ſortitus a reſtitutione & dedicatione Capitolii, de qua in Julio cap 15.

3. *Stemma in atrio*] Hoc eſt gentilium imaginum ſeriem & ordinem, quæ ſingulis armariis incluſæ diſponebantur in atrio, ut ſupra notatum eſt in Auguſto cap. 4.

4. *Paſiphaen*] Torrentius corruptum hunc locum arbitratus ſic reſtituit: *paternam originem ad Minoëm & Paſiphaen Minois uxorem referret.* Nec enim ſi de materna loqui voluiſſet, Paſiphaën mulierem tam fœda libidine infamem dicturum fuiſſe veroſimiliter exiſtimat, ſed potius Solem qui Paſiphaës pater eſſe ferebatur. Certe Silius Italicus libro 8. indicat oriundam a Minoë Galbarum familiam,

Rectorem magno ſpectabat nomine Galbam,
Huic genus orditur Minos, inviſaque tauro
Paſiphaë, &c.

5. *Imagines & elogia*] De imaginibus in Auguſto ad cap. 4. Elogia ſunt tituli, qui in bonam pariter & in malam partem accipiuntur, ut Calig. ad cap. 24. &c.

CAPUT III.

Qui primus Sulpiciorum cognomen Galbæ tulit, cur, aut unde traxerit, ambigitur. Quidam putant, quod oppidum Hiſpaniæ fru-
ſtra diu oppugnatum illitis demum [1] galbano facibus ſuccenderit: alii,
quod in diuturna valitudine [2] galbeo, id eſt, remediis lana involutis
aſſidue uteretur: nonnulli, quod præpinguis fuerit viſus, quem *galbam*
Galli vocent: vel contra, quod tam exilis, quam ſunt animalia, quæ in
[3] eſculis naſcuntur, appellanturque galbæ. Familiam illuſtravit [4] Ser.
Galba conſularis, temporum ſuorum eloquentiſſimus: quem tradunt, DCI.
Hiſpaniam ex Prætura obtinentem, xxx. Luſitanorum millibus [5] perfi- DCIII.
dia trucidatis, [6] Viriatini belli cauſſam exſtitiſſe. Ejus nepos [7] ob DCCX.
repulſam conſulatus infenſus Julio Cæſari, cujus Legatus in Gallia fue-
rat, conſpiravit cum [8] Caſſio & Bruto: propter quod [9] Pedia lege
damnatus eſt. Ab hoc ſunt Imperatoris Galbæ avus & pater. Avus cla-
rior ſtudiis quam dignitate: non enim egreſſus Præturæ gradum, multi-
plicem nec incurioſam hiſtoriam edidit. Pater conſulatu functus, [10] quam DCCLXXV.
brevi corpore atque etiam gibber modicæque in dicendo facultatis,
cauſſas induſtrie actitavit. Uxores habuit Mummiam Achaïcam, neptem
Catuli, proneptem L. [11] Mummii, qui Corinthum excidit: item Liviam
Ocellinam, ditem admodum & pulcram, a qua tamen nobilitatis cauſſa
appetitus ultro exiſtimatur, & aliquanto enixius, poſtquam ſubinde
inſtanti vitium corporis ſecreto poſita veſte detexit, ne quaſi ignaram
fallere videretur. Ex Achaïca liberos, Caïum & Servium procreavit.
Quorum major Caïus attritis facultatibus urbe ceſſit: prohibituſque a
Tiberio [12] ſortiri anno ſuo proconſulatum, voluntaria morte obiit.

NOTÆ.

1. *Galbano*] Galbanum eſt ſuccus herbæ ferulaceæ reſinam referens, & flammæ nutriendæ conveniens; de quo Plinius lib. 12. cap. 25.

2. *Galbeo, id eſt remediis lana involutis*] Quæ per modum armillæ vel zonæ gerebantur; unde Feſtus annumerat Galbeos inter mundum muliebrem. Sed [illegible] inde nomen Galbæ Torrentius arbitrari nequit, unde tertiam etymologiam præfert: quod etiamnum *Calbes* apud Belgas obeſum ſignificet. Et quia veterem Gallicam linguam eandem cum Germanica fuiſſe vulgo exiſtimant, omnium feliciſſima videtur Glareani conjectura, qui pinguem hominem *Kalb* aut *Kalf* a Germanis appellari annotavit. Erat & *Galbus* ſive *Galbeus* color, & *Galbineus* viridem inter & flavum, quem alii dixere lividum, quæ omnia vix quidquam huc faciant, niſi vel ad faciem, vel ad mores referas, aut etiam ad veſtimenta, quæ eo colore delicatiora erant, ut patet ex Juven. Sat. 2. & *galbinos mores*. & *hominem galbanatum* pro effeminato dixit Martialis lib. 1. epig. 97. & lib. 3. epig. 82.

3. *In eſculis naſcuntur*] Caſa bonus *teredines* in univerſum appellat ejuſmodi animalcula lignum rodentia, quas tamen Plinius lib. 16. cap. 41 in mari tantum ſentiri aſſeverat, nec aliam teredinem proprie dici. [illegible] Hujuſmodi animalculorum varia genera, ut *Coſſi* qui & Coſſutiorum familiæ auctori nomen dedere, & *Tarmæ*, *Bytes* [illegible] *Galbæ*, &c. Apud Plinium æſculus arbor eſt glandifera; & ſic in pleriſque libris arboris nomen invenitur ſcriptum.

4. *Ser. Galba*] Idem & Cicero 1. de Oratore: *Equidem Sergium Galbam memoria teneo divinum hominem in dicendo.* Quod tamen intelligendum ut tunc erant tempo-

ra cum enim *in Bruto* retulit eloquentia illum præſtitiſſe, ſubjungit, *cujus tamen orationes exiles fuerunt & redolentes antiquitatem, atque ob id exaruerunt.*

5. *Perfidia trucidatis.*] Livius cauſſam refert, quod ſpecie pacis caſtra ſua adorti paratos fuiſſe comperiſſet. Valerius Maximus lib. 9. cap. 6. factum narrat & damnat, ſed nonniſi novem millia partim trucidata, partim vendita refert; unde conſtare poteſt quam corruptæ apud Auctores numerorum notæ: meminit & ejus facti Appianus in Ibericis, & Cicero in Bruto, ubi hoc nomine accuſatum fuiſſe refert, & abſolutum commiſeratione liberorum ſuorum, quos in concione produxit & ſuis ipſe manibus circumtulit.

6. *Viriatini belli*] Ex illa clade Viriatus cum pauciſſimis exceptus, factuſque Luſitanorum Imperator tantum negotii Romanis faceſſit poſtea, ut eorum faſces, trabeas, aliaque inſignia dignitatum ablata in montibus & trophæis ſuis præfixerit, qui primum ex paſtore venator, ex venatore latro, atque inde Imperator factus erat.

7. *Ob repulſam Conſulatus*] Hujus honorifice meminit Cæſar variis in locis Commentariorum, ac præſertim libro 3. de Bello Gallico, & Hirtius in fine octavi quem ſupplevit, ſed Cæſare invito, repulſam hanc paſſum Galbam refert; unde aliam ab ea de qua hîc agitur fuiſſe eo veroſimilius eſt, quod Galba ille lata jam ſemel repulſa exiſtimaret Conſulatum minime ſibi accuſandum a Cæſare omnia tunc ad arbitrium diſponente. Videſis in Julio ad cap. 81. & 82. Hujus meminit & Cicero Philippic. 13.

8. *Caſſio & Bruto*] In Julio cap. 82 & in Auguſto cap. 15. &c.

9. *Pedia Lege*] Qua Julii interfectores damnati, de qua in Nerone cap. 3.

10. *Quam brevi corpore*] Torrentius in ſuis libris legit *quamquam*, ut & Beroaldus.

11. *L. Mummii*] Huic cognomen Achaicus, fuſis enim Achæis, Corinthum deſertam incendit, tuncque facta eſt illa metallorum mixtura tam exquiſita, ut Corinthia vaſa, ſcilicet ex ea, omnium habita ſint pretioſiſſima ut ſæpe in Auguſto notare eſt.

12. *Sortiri Proconſulatum*] Nam in Provincias, quas populo adminiſtrandas reliquerat, Proconſules ſortito mittebantur, ut in Auguſto ad cap. 47.

CAPUT IV.

DCCLI. SER. Galba Imperator, [1] M. Valerio Meſſalla, Cn. Lentulo Coſs. natus eſt IX. Kal. Januarii, in villa [2] colli ſuppoſita, prope Terracinam ſiniſtrorſum Fundos petentibus. Adoptatus a noverca ſua, Liviæ nomen, & Ocellæ cognomen aſſumſit, mutato prænomine. Nam & Lucium mox pro Servio uſque ad tempus imperii uſurpavit. Conſtat Auguſtum puero adhuc ſalutanti ſe inter æquales apprehenſa buccula dixiſſe, Καὶ σὺ τέκνον τῆς ἀρχῆς [3] ἡμῶν παρατρώξῃ. Sed & Tiberius, cum comperiſſet imperaturum eum, verum in ſenecta: *Vivat ſane*, ait, *quando id ad nos nihil pertinet.* Avo quoque ejus [4] fulgur procuranti, cum exta de manibus aquila rapuiſſet, & in frugiferam quercum contuliſſet, ſummum ſed ſerum imperium portendi familiæ reſponſum eſt. Et ille irridens: *Sane*, inquit, *cum* [5] *mula pepererit.* Nihil æque poſtea Galbam tentantem res novas confirmavit, quam [6] mulæ partus, cæteriſque ut obſcœnum oſtentum abhorrentibus, ſolus pro lætiſſimo accepit, memor ſacrificii, dictique avi. Sumta virili toga, ſomniavit fortunam dicentem, *ſtare ſe ante fores defeſſam: & niſi ocyus reciperetur, cuicumque obviæ prædæ futuram.* Utque evigilavit aperto atrio, ſimulacrum æneum Deæ cubitali majus juxta limen invenit, idque gremio ſuo Tuſculum, ubi æſtivare conſueverat, avexit: & [7] in parte ædium conſecratum,

menſtruis deinceps ſupplicationibus & [8] pervigilio anniverſario coluit. Quamquam autem nondum ætate conſtanti, veterem civitatis, exoletumque morem, ac tantum in domo ſua hærentem, obſtinatiſſime retinuit: ut liberti ſervique bis die frequentes adeſſent, ac mane ſalvere, veſperi valere ſibi ſinguli dicerent.

INTERPRETATIO.

2 *& tu, fili, de imperio noſtro comederis.*

NOTÆ.

1. *M. Valerio*] Si vera foret Glareani Chronologia, eodem anno quo Chriſtus Dominus, Urbis ſcilicet 751 & eodem ferme die; nono enim Kalend. Januar. eſt vicesimus quartus Decembris dies.

2. *Colli ſuppoſita*] Multi in codicibus *ſuperpoſita.* Terracina urbs eſt Latii quondam Anxur, nunc etiam *Terracina* vel *Tarracina*: Fundi vero in Latio quoque, hodieque *Fondi*, non procul a regno Neapolitano.

3. *παρεστρώξῃ*] Sic Caſaubonus ex MSS. Pulmannus auctore Dione & Turnebum ſecutus legit *παρατρώξει*, *deguſtaveris.* Dionis verba Tacitus Annal. 6. Latina fecit, *& tu, Galba, quandoque deguſtabis imperium.* Sed Tiberio præſagiente, non Auguſto, a quo tamen potius, quam a Tiberio dictum hoc fuiſſe crediderim: quia puero Galbæ dictum videtur: & certe pueritiam egreſſus erat Galba tunc, cum Tiberius principatum adeptus eſt, & Tacitus Galbæ jam Conſuli dictum notat, ubi eadem de eo narrat, quæ Suetonius hic & Dio.

4. *Fulgur procurante*] Seneca libro 2. Quæſt. natural. cap. 33. in fine: *Fulminum ars in tria dividitur: quemadmodum exploremus: quemadmodum interpretemur: quemadmodum exoremus: prima pars ad formulam ſpectat, ſecunda ad divinationem, tertia ad propitiandos deos, quos bona rogare oportet, mala deprecari: rogare ut promiſſa firment, deprecari ut remittant minas.* Quæ poſtrema verba procurationibus fiunt, has vero idem Seneca eodem libro cap. 36. aquæ nivea ſacrificio fieri indicat, ubi de illis plura, ritu v.g. antiquo, & multis circa ipſum ſuperſtitionibus.

5. *Mula pepererit*] Idem eodem eventu Dario ac Perſis Babylonem obſidentibus exprobratum refert Herodotus in Thalia, urbem ſcilicet ab iis expugnandam cum mulæ peperiſſent: enixa enim eſt tunc temporis mula quædam apud Zopyrum Darii comitem.

6. *Mulæ partus*] Ariſtoteles libro 6 de Hiſt. Animal. cap. 24 tradit mulas in Syria vulgo parere, ſed eas a noſtratibus diverſas. Idem & Plinius ex Theophraſto libro 8, cap 44. de mulis Cappadociæ refert.

7. *In parte ædium*] Inde Torrentius exiſtimat ortum eſſe morem ponendi ſemper Fortunam auream in Principum cubiculo: hinc & illa numiſmatum & marmorum inſcriptio frequentiſſima FORT. AUG.

8. *Pervigilio*] Hoc eſt ſacrificium quod anno vertente celebrabat jugi unius noctis vigilia. Vide in Caligula ad cap. 4.

CAPUT V.

INTER liberales diſciplinas attendit & juri: dedit & matrimonio operam: verum amiſſa uxore Lepida, duobuſque ex ea filiis, remanſit in cœlibatu, neque ſollicitari ulla conditione amplius potuit, ne [1] Agrippinæ quidem viduatæ morte Domitii, quæ maritum quoque adhuc nec dum cœlibem Galbam, adeo omnibus ſollicitaverat modis, ut inter conventum matronarum correpta jurgio, atque etiam manu pulſata ſit [2] a matre Lepida. [3] Obſervavit ante omnes Liviam Auguſtam: cujus & vivæ gratia plurimum valuit, & mortuæ teſtamento pene ditatus eſt.

[4] HS. namque quingenties cum [5] præcipuum inter legatarios habuiſſet, quia [6] notata non perſcripta erat ſumma, herede Tiberio legatum ad quingenta revocante, ne hæc quidem accepit.

NOTÆ.

1. *Agrippina*] Quæ Neronis mater, ſupra in Nerone cap 5.

2. *A matre Lepida*] Alii legunt *Lepidæ*, quod idem eſt: loquitur enim de Galbæ ſocru, quæ filiæ ſuæ conjugem ægre ferebat ab Agrippina ſollicitari.

3. *Obſervavit*] Teſtantur nummi omnis generis ab eo Imperatore percuſſi cum imagine Liviæ, & inſcriptione DIVÆ. AUGUS.

4. *HS quingenties*] Hoc eſt quingenties centena millia ſeſtertiorum, ut patet ex cap. 26 Jul. 2187500 lib. quantam ſummam ut Galbæ legatam crederet Caſaubonus adduci non potuit, cum ipſi populo Romano non niſi quadringenties legaverint Auguſtus & Tiberius, ut patet ex cap. 101. in Auguſto, & cap ultimo in Tiberio: unde legendum vult *quinquagies*, hoc eſt 175000 lib. quam ſummam Tiberius ad quingenta reduxerit, ſcilicet ſeſtertia, ſeu ſeſtertiorum millia, hoc eſt 2 875 lib. quæ probabiliora videntur, quam quod vult Torrentius, ſi pro *quingenta* legatur *quinquagies*, ut ſumma quingenties intelligatur reducta ad ſummam quinquagies.

5. *Præcipuum*] Non paret qua de cauſſa hoc dixerit Suetonius. Præcipuum enim apud Juriſconſultos heredi vulgo relinquitur, eſtque ſumma quam præter delatam hereditatis partem, peculiariter ſibi ſumere debet unus e coheredibus, nullibi vero legitur Galba inter heredes Liviæ. Hinc Torrentius præcipuum intelligit de primo ac veluti ſummo inter legatarios loco

6. *Notata non perſcripta*] Hoc eſt numerorum figuris, non ipſis verborum literis expreſſa. De notis legi poteſt inter alios Iſidorus lib 1. Orig. cap. 21.

CAPUT VI.

HONORIBUS ante legitimum tempus initis, Prætor [1] commiſ-
DCCLXXVI. ſione Judæorum [2] Floralium, novum ſpectaculi genus, [3] elephantos funambulos edidit: exin Provinciæ Aquitaniæ anno fere præfuit: mox Conſulatum per ſex menſes [4] ordinarium geſſit. Evenitque ut in eo ipſe L. Domitio patri Neronis, ipſi Salvius Otho pater Othonis ſuccederet, velut præſagium inſequentis caſus, quo medius inter utriuſque filios extitit Imperator. A Caio Cæſare, [5] Gætulico ſubſtitutus, poſtridie quam ad legiones venit, ſolenni forte ſpectaculo plaudentes inhibuit, [6] data teſſera, *ut manus* [7] *penulis continerent*. Statim per caſtra jactatum eſt,

Diſce miles militare, Galba eſt, non Gætulicus.

Pati ſeveritate interdixit [8] commeatus peti. Veteranum ac tironem militem opere aſſiduo corroboravit: matureque barbaris, qui jam in Galliam uſque proruperant, coërcitis, præſenti quoque Caio talem & ſe & exercitum approbavit, ut inter innumeras contractaſque ex omnibus Provinciis copias, neque [9] teſtimonium neque præmia ampliora ulli perciperent. Ipſe maxime inſignis, quod [10] campeſtrem decurſionem ſcuto moderatus, etiam ad eſſedum Imperatoris [11] per viginti paſſuum millia cucurrit.

NOTÆ.

1. *Commiſſione ludorum*] Hos enim magiſtratus illi edebant & committebant, hoc eſt ſignum dabant incipiendi, ut ſupra in Nerone cap. 22. &c.

2. *Floralium*] Floralia ſive florales ludos Lactantius refert inſtitutos fuiſſe in honorem Floræ meretricis, quæ grandem pecuniam corpore quæſitam, hac conditione Populo Rom. largita fuerat, ut ex ejus fœnore natalem ſuum hoc pacto celebraret, currentibus nempe, ſi populus peteret, nudis meretricibus, additaque omnimoda laſcivia. Quod quia flagitioſum videbatur Senatui, a numine ſumi placuit argumentum, ficta dea quæ floribus præeſſet, quamque ad vitium & agrorum ubertatem obtinendam placari oporteret.

3. *Elephantos*] De his ſupra in Nerone ad cap. 11. & Plinius mira lib. 8. ab initio.

4. *Ordinarium*] Hoc eſt quem iniiſſet Calendis Januariis, more ordinario deſtinatus, non vero in alterius locum ſuffectus.

5. *Gætulico*] In omnibus vulgatis legebatur *ludis*. Turnebus Adverſ. 5. cap. 2. & 24. cap. 42. e veſtigiis veteris libri in quo ſcriptum erat *luti*, emendavit veritatem hiſtoriæ ſecutus; auctor enim eſt Tacitus lib. 5. Leotulum Gætulicum præfuiſſe Germaniæ per decennium, quo tempore juſſu Caligulæ interfectus eſt, quod militum benevolentiam ſibi conciliaſſet, nimia veriſimiliter indulgentia, unde verſus ille Trochaicus qui hîc refertur.

6. *Data teſſera*] Signo militari quo ducis mandatum indicabatur, idque vel vocale vel in pittacio deſcriptum. Unde etiam paret edita in caſtris ſpectacula: de teſſeris aliqua jam in Auguſto ad cap. 40. & Caligula ad cap. 3.

7. *Pænulis*] Pænula veſtimentum eſt militare, & itinerarium ad arcendam pluviam, parum diſcrepans a lacernis, ut in Auguſto ad cap. 40. notatum eſt.

8. *Commeatus*] Veniam diſcedendi ad certum tempus. Supra ſæpe.

9. *Teſtimonium*] Intelligendum videtur de teſtimonio Caligulæ & præmiis ab illo præſtitis.

10. *Campeſtrem*] De hac exercitatione quæ fiebat in campo, jam ſupra in Nerone ad cap. 7. & Vegetius lib. 3. cap. 9. & 10.

11. *Per viginti millia cucurrit*] Vide in Caligula cap. 26.

CAPUT VII.

CÆDE Caii nuntiata, multis ad occaſionem ſtimulantibus, quietem prætulit. Per hoc gratiſſimus Claudio, receptuſque in [1] cohortem amicorum, tantæ dignationis eſt habitus, ut cùm ſubita ei valitudo nec adeo gravis incidiſſet, dilatus ſit [2] expeditionis Britannicæ dies. Africam pro Conſule biennio obtinuit, [3] extra ſortem electus ad [4] ordinandam provinciam, & inteſtina diſſenſione & barbarorum tumultu inquietam. Ordinavitque magna ſeveritatis ac juſtitiæ cura, etiam in parvulis rebus. Militi, qui per expeditionem annona arctiſſima reſiduum cibariorum [5] tritici modium centum denariis vendidiſſe arguebatur, vetuit, ſimul atque indigere cibo cœpiſſet, a quoquam opem ferri: & is fame [6] extabuit. At in jure dicendo, cum de proprietate jumenti quæreretur, levibus utrimque argumentis, & teſtibus, ideoque difficili conjectura veritatis, ita decrevit, ut ad lacum, ubi adaquari ſolebat, duceretur capite involuto: atque ibidem revelato ejus eſſet ad quem ſponte ſe a potu recepiſſet. DCCXCIV.

NOTÆ.

1. *Cohortem amicorum*] De variis amicorum ordinibus, ſupra in Nerone ad c. 5. & Tiberio ad cap. 42. & 46. &c.

2. *Expeditionis Britannicæ*] Quam Claudius ſuſcepit, ſupra in Claudio cap. 17.

3. *Extra ſortem*] Non ſortita Provincia, quod tamen fieri conſueverat, ut paulo ſupra ad cap. 3. notatum eſt.

4. *Ordinandam*] Componendam, in Julio ad cap 18.

5. *Tritici modium*] Modius Romanus ſexdecim ſextarios Romanos capiebat, ſextarii autem ſinguli, tres ſemiſextariolos noſtrates, ut in Tiberio notatum eſt ad cap 4. Qua ratione modius Romanus duodecim *pintas*, ut dicimus, continuerit: quod idem ferme eſt ac illa aridorum menſura, quam noſtrates quoque dicunt *taotium*. Unde patet quanta fuerit annonæ caritas; centum enim denarii, ſeptemdecim noſtratibus libris cum decem aſſibus æquivalent.

6. *Exiabuit*] Notat Plinius lib. 8. cap. 57 Caſilini, dum ea civitas obſideretur ab Annibale, murem ducentis nummis venditum a milite, qui poſtmodum ipſe fame periit, emptore hac alimonia conſervato.

8. *De proprietate*] Caſaubonus in Vitterbienſi, *proprietas*.

CAPUT VIII.

OB res, & tunc in Africa, & olim in Germania geſtas, [1] ornamenta triumphalia accepit, & Sacerdotium triplex, [2] inter xv. viros, [3] ſodaleſque Titios, item Auguſtales cooptatus: atque ex eo tempore prope ad medium Neronis principatum in ſeceſſu plurimum vixit: ne ad [4] geſtandum quidem umquam iter ingreſſus, quam ut ſecum vehiculo proximo [5] decies HS. in auro efferret, donec in oppido Fundis moranti [6] Hiſpania Tarraconenſis oblata eſt. Acciditque, ut cum Provinciam ingreſſus ſacrificaret intra ædem publicam, puero e miniſtris [7] acerram tenenti, capillus repente toto capite caneſceret. Nec defuerunt qui interpretarentur, ſignificari rerum mutationem, ſucceſſurumque juveni ſenem: hoc eſt, ipſum Neroni. Nec multo poſt in [8] Cantabriæ lacum fulmen decidit, repertæque ſunt [9] duodecim ſecures, haud ambiguum ſummi Imperii ſignum.

NOTÆ.

1. *Ornamenta*] De his ſupra in Claudio ad cap. 17. & Tiberio ad cap. 9. &c.

2. *Inter quindecim viros*] Horum origo jam inde a Tarquinio Priſco. Cum enim allati ſunt ad ipſum libri Sybillini duos ex nobiliſſimis quibuſque viros elegit, qui ab omni alio munere immunes, illis tantum juſſu Senatus inſpiciendis vacarent, & *Duumviri ſacris faciundis* appellati ſunt, poſtea aucto numero *Decemviri* uſque ad Syllæ tempora, a quo quinque additis, Quindecimviri inſtituti ad Theodoſii tempora permanſerunt, ut vulgo opinantur.

3. *Sodales Titios*] De his & Auguſtalibus, ſupra in Claudio ad cap. 6. ex Tacito.

4. *Geſtandum*] Animi & exercitii cauſſa, ut ſupra in Claudio ad cap. 33.

5. *Decies HS*] Hoc eſt, decies centena millia ſeſtertiorum 4375 lib.

6. *Hiſpania Tarraconenſi.*] Una erat ex tribus Hiſpaniæ partibus, ſola major reliquis duabus ſimul ſumptis. Hodie nonnisi ea pars eſt quæ vulgo nuncupatur *Aragon*.

7. *Acerram*] Supra in Tib. ad cap 44.

8. *Cantabriæ*] Hodie *Biscaye*, quæ, ut patet, Tarraconenſi attribuebatur.

9. *Duodecim ſecures*] Numerus ille ſecurium ante Reges primum, deinde ante Conſules a totidem lictoribus ferebatur; unde non mirum quod ſummi imperii ſignum Galbæ fuerint Quidam legunt *ſumma imperii*, quod & poteſt: quo ſenſu ſæpe dicitur *ſumma rerum*.

CAPUT IX.

PER octo annos varie & inæquabiliter Provinciam texit. Primo acer, vehemens, & in coërcendis quidem delictis vel immodicus. Nam & [1] nummulario non ex fide verſanti pecunias, manus amputavit, menſæque ejus affixit. Et tutorem, quod pupillum, cui ſubſtitutus heres erat, veneno necaſſet, cruce affecit: [2] implorantique leges, & civem Romanum ſe teſtificanti, quaſi ſolatio & honore aliquo pœnam levaturus, mutari, multoque præter cæteras altiorem & dealbatam ſtatui [3] crucem juſſit. Paullatim in deſidiam ſegnitiemque converſus eſt, ne quid materiæ præberet Neroni: &, ut dicere ſolebat, *quod nemo rationem otii ſui reddere cogeretur.* Carthagine nova [4] conventum agens, DCCCXXI. tumultuari Gallias comperit. Legato Aquitaniæ auxilia implorante, ſupervenerunt [5] Vindicis literæ, hortantis, *ut humano generi aſſertorem ducemque ſe accommodaret.* [6] Nec diu cunctatus conditionem partim metu, partim ſpe recepit. Nam & mandata Neronis de nece ſua ad [7] procuratores clam miſſa deprehenderat: & confirmabatur cum ſecundiſſimis auſpiciis, & ominibus, tum virginis honeſtæ vaticinatione, tanto magis, quod eadem illa carmina Sacerdos [8] Jovis Cluniæ ex penetrali, ſomnio monitus eruerat, ante ducentos annos ſimiliter a fatidica puella pronunciata. Quorum carminum ſententia erat, *Oriturum quandoque ex Hiſpania principem, dominumque rerum.*

NOTÆ.

1. *Nummulario*] Hoc eſt Menſario ſeu Trapezitæ, de quo in Auguſto ad cap. 1. & 2. Caſaubonus mallet hic *verſanti in pecuniis*, hoc eſt adminiſtrandis; apud illos enim deponebantur, ut in Claudio ad c. 5.

2. *Implorantí leges*] Portiam & Semproniam quibus cavebatur, ne quis de capite civium Romanorum injuſſu populi judicaret: qua de cauſſa Lex Portia dicebatur lata *pro ſcapulis. pro tergo*: ante illam enim virgis cæſi furcæ inſerebantur, ut ſupra in Nerone cap. 49. Qua de re Livius libro 10. Decad 1. Cicero in Verrinis, præſertim in ſeptima. Salluſtius in Catilinario, &c.

3. *Crucem*] Quod ſupplicium Cicero ibidem appellat miſerrimum teterrimumque: quo loco ſimile Verris factum vi ſumma inſectatur.

4. *Conventum agens*] Conventum agere eſt convenire in aliquem locum ad jus dicendum. Supra in Julio ad cap 7. &c. Carthago nova, hodie *Carthagena*, in regno Murciæ.

5. *Vindicis literæ*] De quibus in Nerone ad cap. 40. ex Plutarcho.

6. *Nec diu cunctatus*] Cunctatus tamen, adhibitis in conſilium amicis, quos inter Titus Ovinius apud Plutarchum in Galba ait, τὸ ζητεῖν Νέρωνι εἰ πιστοὶ μενοῦμεν, οὐδὲ μενόντων ἐστί: hoc eſt, inquirere utrum Neroni fideles maneamus, jam non eſt manentium ſeu de defectione deliberare, jam defeciſſe eſt.

7. *Procuratores*] Qui Cæſaris negotia in Provinciis adminiſtrabant. In Claudio ad cap. 12.

8. *Jovis Cluniæ*] Clunia urbs olim conſpicua Hiſpaniæ, quæ & Sulpitia dicta eſt a Plinio lib. 3. cap. 3. & patet ex nummo, quem Torrentius protulit. Unde conſtat male in quibuſdam legi *Cluria*. Nunc pagus eſt ad Durium amnem, de cujus nomine alii aliter tradunt, vel *Corunna del Conde*, vel *Calahorra*, vel *Cividad de Caſtro*.

CAPUT X.

IGITUR cum quaſi [1] manumiſſioni vacaturus conſcendiſſet tribunal, propoſitis ante ſe damnatorum occiſorumque a Nerone quam plurimis imaginibus, & adſtante [2] nobili puero, quem exſulantem ex proxima Balcari inſula, ob id ipſum acciverat, deploravit temporum ſtatum, conſalutatuſque IMPERATOR, *Legatum ſe Senatus ac Populi Rom.* profeſſus eſt. Deinde [3] juſtitio indicto, e plebe quidem Provinciæ legiones & auxilia conſcripſit, ſuper exercitum veterem legionis unius, [4] duarumque alarum, & cohortium trium. Ac e primoribus prudentia atque ætate præſtantibus, velut inſtar Senatus, ad quos de majore re, quoties opus eſſet, referretur, inſtituit. Delegit & equeſtris ordinis juvenes, qui manente [5] anulorum aureorum uſu, Evocati appellarentur, excubiaſque circa [6] cubiculum ſuum vice militum agerent. Etiam per Provincias edicta dimiſit, auctor ſingulis univerſiſque conſpirandi ſimul, & ut qua poſſet quiſque opera, communem cauſſam juvarent. Per idem fere tempus in munitione oppidi, quod ſedem bello delegerat, repertus eſt anulus opere antiquo ſcalptura gemmæ victoriam cum tropæo exprimente. Ac ſubinde Alexandrina navis [7] Dertoſam appulit armis onuſta, ſine gubernatore, ſine nauta ac vectore ullo: ut nemini dubium eſſet, juſtum piumque, & faventibus Diis, bellum ſuſcipi. Cum repente ex inopinato prope cuncta turbata ſunt: alarum altera caſtris appropinquantem, pœnitentia mutati ſacramenti, deſtituere conata eſt, ægreque retenta in officio. & ſervi, quos a liberto Neronis ad fraudem præparatos muneri acceperat, per [8] angiportum in balineas tranſeuntem pene interemerunt: niſi cohortantibus invicem, ne occaſionem omitterent, interrogatiſque de qua occaſione loquerentur, expreſſa cruciatu confeſſio eſſet.

NOTÆ.

1. *Manumiſſioni vacaturus*] Cum eſſent multi qui non niſi cauſſa cognita manumittere poterant, ideo Præſides Provinciæ manumiſſionibus vacabant, ultimo plerumque die conventus juridici.

2. *Nobili puero*] Ex eorum veroſimiliter numero, qui poſt occiſos propter conjurationem Pisonianam patres, pulſi ſunt ex urbe quales etiam veneno vel fame necati. In Nerone cap 36.

3. *Juſtitio indicto*] Negotiorum ceſſatione ſupra in Tiberio ad cap. 52 &c.

4. *Duarum alarum*] Videntur alæ ſumi tantum pro equitatu, quod eas a cohortibus manifeſte diſtinguit, & ſæpe ſæpius factum, ut in Claudio ad cap. 25. Duæ igitur alæ fuerint octingenti circiter equites, tres vero cohortes circiter mille & ducenti pedites legio autem una quinque aut ſex hominum millibus conſtabat De quibus jam ſupra ſæpe in Julio ad cap. 31. Aug. 38. & Claud. 25

5. *Anulorum*] De jure anulorum, in Julio ad cap 33. & 39. Quid autem in bellis eſſent Evocati, ſupra in Auguſto ad cap. 56. Hi autem vice militum functi anulum aureum retinuere, cum milites nonniſi ferreum haberent.

6. *Cubiculum ſuum*] Alii enim ad fores, alii ad ipſum cubiculum excubabant, ut ex cap. 47. in Nerone colligere eſt

7. *Dertoſam appulit*] Alii *Dertoſa*. alii *Dertoſa*. male. Eſt enim civitas in Hiſpania Tarraconenſi, hodie *Tortoſa* in Catalania. Quid ſint tropæa, dictum in Julio ad cap. 11.

8. *Angiportum*

8. *Angiportum*] Angiportum aliquando ſignificat viam ſine exitu, qualem vernacule dicunt *cul-de-ſac*; aliquando anguſtam quidem, ſed perviam.

CAPUT XI.

Accessit ad tanta diſcrimina [1] mors Vindicis, qua maxime conſternatus, deſtitutoque ſimilis, non multum abfuit quin vitæ renunciaret. [2] Sed ſupervenientibus ab urbe nuntiis, ut occiſum Neronem, cunctoſque in verba ſua juraſſe cognovit: depoſita, Legati, ſuſcepit [3] Cæsaris appellationem. Iterque ingreſſus eſt [4] paludatus, ac [5] dependente a cervicibus pugione ante pectus, nec prius uſum togæ recuperavit, quam oppreſſis, qui novas res moliebantur, Præfecto Prætorii [6] Nymphidio Sabino, Romæ: in Germania, [7] Fonteio Capitone: in Africa, Clodio Macro, Legatis.

Notæ.

1. *Mors Vindicis*] Pugna cum Virginio inita volentibus ex utrimque, Vindex victus ipſe ſe interemit, ut in Nerone ad cap. 40.

2. *Supervenientibus*] Plutarchus auctor eſt Icelum libertum illum de quo in Nerone ad cap. 49. veniſſe in Hiſpaniam, ut infra cap. 22. ſeptem diebus.

3. *Caſaris appellationem*] Quæ ab eo tempore familiæ non fuit amplius, ſed dignitatis; hujus enim ſe nominis majeſtate tutabantur: unde Tacitus Hiſt 3. nominis ſuperſtitionem appellat.

4. *Paludatus*] Paludamentum, bellicum Imperatoris veſtimentum. De quo in Auguſto ad cap. 10. &c.

5. *Pugione dependente*] Sunt qui boni ominis gratia factum velint, & pugionem hunc eumdem fuiſſe credant quo Scevinus Neronem interimere voluerat; ſed illum Jovi Vindici conſecratum ſcribit Tacitus Annal. 15. ſub finem. At certe nihil myſterii quidquam ſubeſſe, inde colligere eſt, quod Xiphilinus urbanæ ejus vitæ mentionem faciens notat ludibrio habitum Galbam, quod ſenex & imbecillus, pedibus manibuſque diſtortis gladium in itinere ſemper accingeret. Quem morem ſuum, etiam dum ex Hiſpania Romam iter faceret, non remiſit.

6. *Nymphidio*] Hic per amicos Senatoreſque, quin & mulieres quaſdam Imperatorem ſe declarandum curabat, ſed in ipſo conatu ſtatim oppreſſus eſt.

7. *Fonteio Capitone*] Tacitus 1. Hiſt. ait hunc in Germania ab Aquino & Valente Legatis occiſum, & Macrum in Africa a Trebonio Garucciano Procuratore.

CAPUT XII.

Præcesserat de eo fama ſævitiæ ſimul atque avaritiæ: quod civitates Hiſpaniarum Galliarumque, quæ cunctantius ſibi acceſſerant, gravioribus tributis, quaſdam etiam [1] murorum deſtructione puniſſet: & præpoſitos procuratoreſque ſupplicio capitis affeciſſet cum conjugibus ac liberis: quodque oblatam a Tarraconenſibus e vetere Templo Jovis coronam auream librarum quindecim [2] conflaſſet ac tres uncias quæ ponderi deerant, juſſiſſet exigi. Ea fama & confirmata & aucta eſt, ut primum urbem introiit. Nam cum [3] claſſiarios, quos Nero ex remigibus juſtos milites fecerat, redire ad priſtinum ſtatum cogeret: recuſantes, atque inſuper [4] aquilam & ſigna pertinacius flagitantes, non modo immiſſo equite disjecit, ſed [5] decimavit etiam.

Item [6] Germanorum cohortem a Cæſaribus olim ad cuſtodiam corporis inſtitutam, multiſque experimentis fideliſſimam, diſſolvit, ac ſine ullo commodo remiſit in patriam: quaſi Cn. Dolabellæ, juxta cujus hortos [7] tendebat, proniorem. Illa quoque, verene an falſo, per ludibrium jactabantur, appoſita lautiore cœna ingemuiſſe eum. Et ordinario quidem [8] diſpenſatori breviarium rationum offerenti: paropſidem leguminis pro ſedulitate ac diligentia porrexiſſe. Cano autem [9] choraulæ mire placenti, [10] denarios quinque donaſſe, prolatos manu ſua [11] e peculiaribus loculis ſuis.

NOTÆ.

1. *Murorum deſtructione*] Hoc genere ignominiæ in alias quoque civitates multo ante animadverſum colligas ex Livio lib. 8. Decad 1. *In veliternos veteres cives Romanos quod toties rebellaſſent graviter ſævitum, & muri dejecti, & Senatus inde abductus*, &c. Alia ejuſmodi paſſim legere eſt.

2. *Conflaſſet*] Liquefeciſſet vel in maſſam, quod aiunt, redegiſſet, ut in Auguſto ad cap. 52.

3. *Claſſiarios*] Rem paulo aliter narrat Plutarchus in Galba, eos nempe quod vehementius inſtarent, nec in aliud tempus differri poſtulata paterentur, immiſſo equite occiſos. De his claſſicis legionibus etiam Tacitus 1 Hiſt. & nummi veteres, &c.

4 *Aquilam & ſigna*] Aquila totius legionis una; ſigna vero ſingulatum cohortium, ut ſupra in Julio ad cap 62.

5. *Decimavit*] Decimum quemque interfecit. In Auguſto ad cap 24.

6. *Germanorum*] Aug. cap. 49. ac præſertim Calig. cap. 58.

7. *Tendebat*] Verbum caſtrenſe, pro tabernacula habere. Hinc colligere eſt in Prætoriis caſtris, de quibus in Tiberio ad cap. 37. locum non fuiſſe niſi militibus Romanis.

8. *Diſpenſatori*] Miniſtro cui familiæ totius & impenſæ commiſſa cura.

9 *Choraulæ*] Choraules qui tibia canit, ſupra in Nerone ad cap. 54 Huic nomen *Canus* fuiſſe videtur, quia Martialis lib 4. Epig. 5. ejus quoque meminit.

10. *Denarios quinque*] Hi ſeptemdecim noſtrates aſſes cum dimidio efficiunt, juxta Budæum, ut in Jul ad cap. 4. & 26. notatum eſt. Sunt autem qui multo pluris denarium æſtiment, juxta quos efficerit hæc ſumma triginta & octo noſtrates aſſes cum ſemiſſe.

11. *Peculiaribus loculis*] Quibus peculium ſuum ſervabat, de quo in Julio ad cap. 76. Plutarchus addit illum dixiſſe de ſuo ſe dare, non de publico.

CAPUT XIII.

QUARE adventus ejus non perinde gratus fuit: idque proximo ſpectaculo apparuit. Siquidem [1] Atellanis notiſſimum canticum exorſis, [2] *Venit io Simus a villa*: cuncti ſimul ſpectatores conſentiente voce reliquam partem [3] retulerunt, ac ſæpius verſu repetito [4] egerunt.

NOTÆ.

1. *Atellanis*] Fabularum Atellanarum actoribus, de quibus in Tib. ad cap. 45.

2. *Venit io*] Io exultantis interjectio notiſſima. Vulgati legebant *Venitio*, *Venitione*, &c. Turnebus Adverſ. 5. cap. 2. emendavit. *Simus* pro homine ruſtico & triparco apud Comicos accipitur: quod Galbæ populus, ut patet, objiciebat, eoque magis quod e villa venire dicatur propter diuturnum ſeceſſum in quo vixerat.

3. *Retulerunt*] Hoc eſt, Romani qui ludis aderant, ſponte protulerunt reliquam partem verſus illius, quem hiſtriones pronuntiarant.

4. *Egerunt*] Verbum theatrale, unde actores proprie.

CAPUT XIV.

MAjore adeo & favore & auctoritate adeptus eſt, quam geſſit, Imperium: quamquam multa documenta egregii Principis daret: ſed nequaquam tam grata erant quam inviſa quæ ſecus fierent. Regebatur trium arbitrio, quos una & intra Palatium habitantes, nec umquam non adhærentes, [1] pædagogos vulgo vocabant. Hi erant T. Vinius legatus ejus in Hiſpania, cupiditatis immenſæ: Cornelius Laco, ex [2] aſſeſſore Præfectus Prætorii, arrogantia ſocordiaque intolerabilis: libertus Icelus, paullo ante anulis aureis & Martiani cognomine ornatus, ac jam [3] ſummi equeſtris gradus [4] candidatus. His diverſo vitiorum genere graſſantibus, adeo ſe abutendum permiſit & tradidit, ut vix ſibi ipſi conſtaret: modo acerbior parciorque: modo remiſſior ac negligentior quam conveniret Principi [5] electo, atque illius ætatis. Quoſdam claros ex utroque ordine viros ſuſpicione minima, inauditos condemnavit. [6] Civitatem Romanam raro dedit. [7] Jura trium liberorum vix uni atque alteri: ac ne his quidem, niſi ad certum præfinitumque tempus. Judicibus [8] ſextam decuriam adjici precantibus, non modo negavit: ſed etiam conceſſum a Claudio [9] beneficium, ne hieme initioque anni ad judicandum evocarentur, eripuit.

NOTÆ.

1. *Pædagogos*] De illis eadem omnino Aurelius Victor, *adeo ut inter Palatinas ædes pariter habitarent & pædagogi vulgo dicerentur.* Et plura Plutarchus in Galba.

2. *Aſſeſſore*] Aſſeſſores ii erant quos Magiſtratus Romæ, in Provinciis vero Præſides illarum aſſidere ſibi volebant jus dicentibus, ut eorum conſilio uterentur in judicando; unde Tiberius dictus eſt aliquando aſſediſſe Magiſtratibus, & in Tiberio cap. 31. plura ſuppetunt exempla Aſſeſſores ad Præfecturam illam evectos, ut te ert Spartianus in Peſcennio Nigro, de Paulo & Ulpiano Jureconſultis illuſtribus qui Papiniano aſſederant.

3. *Summi equeſtris gradus*] Hoc eſt Præfecturæ Prætorii, quæ dignitas eſt gradus omnium excelſiſſimus, ad quos Eques Romanus poſſit evehi. Ab Auguſto enim ad Titum non niſi Equites Romani munus hoc geſſere, ut patet in Tito cap. 6. & colligere eſt ex ſupradictis in Claudio ad cap. 12. Qua dignitate cum nulla ferme ſuperior eſſet in Republica, ideo jure gradus equeſtris ſumma & faſtigium appellatur.

4. *Candidatus*] Qui Præfecturam illam vel tunc ambiret, vel mortuo Lacone ſperaret.

5. *Electo*] Huc enim uſque hereditario quaſi jure ſucceſſerant principes, ut etiam de Druſilla in Caligula cap. 24. dixit: accedebat tamen Senatus auctoritas duntaxat ad ſpeciem ſervatæ libertatis unde Tacitus 1. Hiſt. notat Senatum variis motibus agitatum electo Galba, & *evulgato Imperii arcano poſſe Principem alibi quam Romæ fieri.*

6. *Civitatem*] Jus ad honores & ſuffragia. In Julio ad cap. 8.

7. *Jura trium liberorum*] De his in Claudio ad cap. 19.

8. *Sextam decuriam*] Quintam addiderat Caligula, ſupra in Caligula cap. 16. De decuriis illis in Auguſto ad cap. 29.

9. *Beneficium*] In Claudio cap. 22.

CAPUT XV.

EXISTIMABATUR etiam ſenatoria & equeſtria officia biennii ſpatio determinaturus, nec daturus niſi [1] invitis ac recuſantibus. Liberalitates Neronis non plus [2] decimis conceſſis, per [3] quinquaginta Equites Rom. ea conditione revocandas curavit exigendaſque: ut & ſi quid [4] ſcenici aut xyſtici donatum olim vendidiſſent, auferretur emtoribus, quando illi abſumto pretio ſolvere nequirent. At contra, nihil non [5] per comites atque libertos pretio [6] addici, aut donari gratia paſſus eſt, vectigalia, immunitates, pœnas innocentium, impunitates noxiorum. Quinetiam Pop. Rom. depoſcente ſupplicium [7] Haloti & [8] Tigillini, ſolos ex omnibus Neronis emiſſariis vel maleficentiſſimos incolumes præſtitit: atque inſuper Halotum procuratione ampliſſima ornavit. Pro Tigillino etiam ſævitiæ populum increpuit edicto.

NOTÆ.

1. *Invitis*] Ita ut ad Magiſtratus eveheret illos qui nollent vel non ambirent. Ita Livius Fabio recuſanti Conſulatum datum dicit. Contra vero Claudius Senatoriam dignitatem recuſantibus & equeſtrem ademit. In Claudio cap. 24.

2. *Decimis*] Hoc eſt, non reliquit habendam niſi decimam partem eorum, quæ Nero largitionibus profuderat. In Nerone cap. 30. & 31. Verum Tacitus ait, ne ipſas quidem decimas ſuperfuiſſe, illis qui acceperant eadem profuſione utentibus.

3. *Quinquaginta equites*] Tacitus 1. Hiſtor. non niſi triginta recenſet, ſed viginti addi potuere poſtea propter negotii difficultatem quod innuit Plutarchus in Galba.

4. *Scenici aut xyſtici*]. Hiſtriones & athletæ. In Auguſto ad cap. 45.

5. *Per comites*] Amicos varii ordinis, de quibus vide in Tiberio ad cap. 46. & Julio cap. 4.

6. *Addici*] Multi optimæ notæ codices & Romana vetus editio *adipiſci*, bene, verbum enim hoc, auctore Priſciano, tam activa quam paſſiva ſignificatione veteres uſurparunt, ut Plautus in Trinummo:

Non ætate ſed ingenio adipiſcitur ſcientia.

7. *Haloti*] Prægustatoris, qui Claudio venenum miſcuerat. In Claudio cap. 44.

8. *Tigillini*] Torrentius legit *Tigellini*. Sic & Tacitus 1. Hiſt. *Sophonius Tigellinus obſcuris parentibus fœda pueritia, impudica ſenecta, Præfecturam vigilum, & Prætorii & alia præmia virtutum, quia velocius erat vitiis adeptus. crudelitatem mox, deinde avaritiam & virilia ſcelera exercuit. corrupto ad omne facinus Nerone; quædam ignaro auſus ac poſtremo ejuſdem deſertor ac proditor. Unde non alium pertinacius ad pœnam flagitavere, &c. apud Galbam T Vinii* (quem Junium dicit noſter capite ſuperiori) *gratia defenſus*. Notus de eo Juvenalis verſus Sat. 1. v. 151.

CAPUT XVI.

PER hæc prope univerſis ordinibus [1] offenſus, vel præcipua flagravit invidia apud milites. Nam cum in verba ejus abſentis jurantibus [2] donativum grandius ſolito præpoſiti [3] pronuntiaſſent: neque ratam rem habuit, & ſubinde jactavit, [4] *legere ſe militem non emere conſueſſe*. Atque eo quidem nomine omnes, qui ubique erant, exacerbavit. Cæterum prætorianos etiam metu & indignitate commovit, removens ſubinde pleroſque ut ſuſpectos, & [5] Nymphidii ſocios. Sed

maxime fremebat ſuperioris Germaniæ exercitus, fraudari ſe præmiis [6] navatæ adverſus Gallos & Vindicem operæ. Ergo primi obſequium rumpere auſi, Kalend. Januarii [7] adigi ſacramento niſi in nomen Senatus, recuſarunt: ſtatimque legationem ad Prætorianos cum mandatis deſtinaverunt, *diſplicere Imperatorem in Hiſpania factum, eligerent ipſi quem cuncti exercitus comprobarent.*

Notæ.

1. *Offenſus*] Sic Cicero pro Cluentio 158. *Etiamſi is invidioſus multiſque offenſus ſit.* Et lib. 1. Epiſt. 18. *ſi hominem mihi offenſum non ſublevaſſent.* Unde patet non ideo delendam hanc vocem, quod in MSS. quibuſdam legatur *offenſis*.

2. *Donativum*] Dona quæ militibus largiebantur, ut congiarium quæ plebi. Vide in Julio ad cap. 27.

3. *Pronuntiaſſent*] Publice promiſiſſent. Vide in Julio ad cap. 26.

4. *Legere militem*] Sic Tacitus 1. Hiſt. *Acceſſit Galbæ vox pro Republica honeſta, ipſi anceps legi a ſe, militem non emi.*

5. *Nymphidii*] Ipſorum Præfecti, ſupra cap. 11.

6. *Navatæ*] Duce Virginio Rufo, ut in Nerone ad cap. 40. Hic delatum ſibi ab exercitu ſuo Imperium recuſarat: quo nomine multis illum laudat Plinius Epiſtola 1. lib. 2. & tandem ait, *& quidem ille plenus annis obiit, plenus honoribus, etiam illis quos recuſavit.*

7. *Adigi*] Torrentius in duobus MSS. optimis legit *addici*. Loquitur de ſacramento militari quo ſuam fidem Principi aſtringebant.

CAPUT XVII.

QUOD ut nuntiatum eſt, deſpectui eſſe non tam ſenectam ſuam, quam [1] orbitatem ratus, [2] Piſonem frugi Licinianum, nobilem egregiumque juvenem, ac [3] ſibi olim probatiſſimum teſtamentoque [4] ſemper in bona & nomen adſcitum, repente e media ſalutantium turba apprehendit; filiumque appellans, perduxit in caſtra, ac pro concione adoptavit: ne tunc quidem donativi ulla mentione facta: quo faciliorem occaſionem M. Salvio Othoni præbuit perficiendi conata, intra ſextum adoptionis diem.

Notæ.

1. *Orbitatem*] Ita & Plutarchus: ſunt enim *liberi firma imperii munimenta, & ſubſidia dominantis*, ut ait Tacitus; ſive Aulæ ſubſidia, ut Suetonius in Caligula cap. 12.

2. *Piſonem frugi*] Hic *M. Craſſo & Scribonia genitus nobilis utrimque vultu habituque moris antiqui, æſtimatione recta ſeverus, deterius interpretantibus, triſtior habebatur. Ea pars morum, quo ſuſpectior ſollicitis, adoptanti placebat*, &c. Tacitus 1. Hiſtor. ubi habitam ſuper hac re a Galba orationem refert.

3. *Olim probatiſſimum*] Vel propria propenſione, vel, ut quidam tradiderunt, inſtante Lacone, cui vetus cum illo amicitia, *ſed callide ut ignotum fovebat. & proſpera de Piſone fama conſilio ejus fidem addiderat*, inquit ibidem Tacitus

4. *Semper*] Alii *ſuper*, ſed melius *ſemper*. Teſtamenta enim longe ante mortem condita ſervabant, ut in Julio ad cap. 83. aut ſervanda deponebant, ut in Auguſto ad cap. 17. &c.

CAPUT XVIII.

MAGNA & aſſidua monſtra jam inde a principio exitum ei, qualis evenit, portenderant. Cum per omne iter dextra ſiniſtraque oppidatim [1] victimæ cæderentur, [2] taurus ſecuris ictu conſternatus, [3] rupto vinculo, eſſedum ejus invaſit: elatiſque pedibus totum cruore perfudit, ac deſcendentem [4] ſpiculator impulſu turbæ lancea prope vulneravit. Urbem quoque, & deinde Palatium ingreſſum, excepit [5] terra tremore, & [6] aſſimilis quidam mugitui ſonus. Secuta ſunt aliquanto manifeſtiora. Monile margaritis gemmiſque conſertum ad ornandum [6] Fortunam ſuam Tuſculanam, ex omni gaza ſecreverat: id repente quaſi auguſtiore dignius loco, Capitolinæ Veneri dedicavit: ac proxima nocte ſomniavit ſpeciem Fortunæ querentis fraudatam ſe dono deſtinato, minantiſque erepturam & ipſam quæ dediſſet. Cumque exterritus luce prima ad [8] expiandum ſomnium, præmiſſis qui rem divinam appararent, Tuſculum excucurriſſet, nihil invenit præter [9] tepidam in ara favillam, [10] atratumque juxta ſenem in [11] catino vitreo [12] thus tenentem, & in calice fictili merum. Obſervatum etiam eſt [13] Kalend. Januariis ſacrificanti coronam de capite excidiſſe: auſpicanti pullos [14] evolaſſe; adoptionis die neque milites allocuturo [15] caſtrenſem ſellam de more poſitam pro Tribunali, oblitis miniſtris, & in Senatu [16] curulem perverſe collocatam.

NOTÆ.

1. *Victima cæderentur*] De hac pompa jam ſupra Neron. ad cap. 25. & Calig ad cap. 15.

2. *Taurus conſternatus*] Multiplex hac in re ſignum infauſti ſacrificii, de quo jam ſupra in Julio ad cap. 59 in Tito cap. 10. ac denique Plinius lib. 8. cap 45. *Notatum eſt vitulos ad aras humeris hominis allatos non fere litare, nec claudicante nec aliena hoſtia deos placari, nec trahente ſe ab aris*, &c. De quo plura quoque Macrobius lib. 3. cap. 15.

3. *Rupto vinculo*] Servius lib. 2. Æneidos ſolutas ait fuiſſe hoſtias, unde Torrentius miratur hîc vinculi mentionem fieri, & exiſtimat ferociores hoſtias longo vinculo duci ſolitas, quo quaſi liberæ videbantur, juxta hunc Juvenalis verſum Sat. 12.

Sed procul extentum petulans quatit hoſtia funem.

Sed videtur Servius hoſtiam a victima diſtinxiſſe, ut re vera diſtinguebantur exacte loquentibus: Cornelius enim Fronto, cujus fragmenta quædam leguntur in libellis veterum Grammaticorum de proprietate & differentia Latini ſermonis ait, *Victima major eſt, hoſtia minor.* Et certe, utut eſt de hoſtiis, victimas ligari ſolitas conſt. 2. videtur ex Feſto: *Victimam Ælius Stilo ait eſſe vitulum ob ejus vigorem: alii autem qua vincta adducatur ad altare.* Et Iſidorus lib. 6. Originum cap. 19 *Et erant victima majora ſacrificia quam hoſtia: alii victimam dictam putaverunt quia ictu percuſſa cadebat, vel quia vincta ad aras ducebatur.* Certe abſque eo parum ſecuritatis fuiſſet ſacrificantibus, niſi ita certus fuiſſet primus ictus, ut ad eum ſtatim hoſtia concideret.

4. *Speculator*] Satelles corpore cuſtos, ut ſupra in Caligula ad cap. 42. Horum arma clypeus & lancea, unde videtur deductum nomen.

5. *Terra tremore*] Alii *terra tremor*, quod & poteſt. Neroni egredienti idem contigit. In Nerone cap. 48.

6. *Aſſimilis quidam mugitui ſonus*] Naturalis ille effectus ante tremores terræ, auctore Seneca lib. 6. Quæſt natur. cap. 13. *Ideoque antequam terra moveatur, ſolet mugitus audiri ventis in abdito tumultuantibus;*

nec enim aliter poſſet, ut ait noſter Virgilius lib. 6. Æneid.

Sub pedibus mugire ſolum & juga celſa
moveri.

niſi hoc eſſet ventorum opus, &c. ubi varias Philoſophorum ſuper hac re ſententias refert. Idem & Plinius lib. 2.

7. *Fortunam ſuam*] Supra cap 4.

8. *Expiandum ſomnium*] Hoc eſt procurandum, quomodo ſupra de fulgure ad cap 4. ut dea malum averteret. Tibullus lib. 3. Eleg. 4.

At natum in curas hominum genus, omina noctis
Farre pio placant & ſaliente mica.

9. *Tepidam in ara favillam*] Quam fulgere oportuerat ad bonum omen, ut de flamma notatum eſt in Tiberio ad cap. 14. & 6.

10. *Atratum ſenem*] Utrumque infauſtum; nam & lugubre veſtimentum eſt, & triſtis perſona, quam non modo puerum ingenuum eſſe oportuit; ſed & illum bene comptum, quales *Camilli* vocabantur.

11. *Catino vitreo*] Catinus vitreus & calix fictilis vaſa ſunt uſus quotidiani eſcaria: quo dupliciter malum eſt omen: nam materiæ vilitas imperatoriam majeſtatem non decebat, nec vaſa iſta profana ſacrificantem; vinum enim *ſimpulo*, thus autem *acerra* contineri debebant.

12. *Thus & merum*] His ſacrificia incipiebantur. Ovidius 1 Faſt.

Mox ego cur, quamvis aliorum numina placem
Jane, tibi primum thura merumque fero.

Vide & in Auguſto ad cap. 35.

13. *Calendis Januariis*] Nero ad octavum Idus Junii perierat, auctore Dione. Coronam hîc intellige vel triumphalem, vel vittam capitis, qualem habebant ſacrificantes, ſed illam potius

14. *Evolaſſe*] Atque ideo non comediſſe, nec feciſſe tripudium illud quod vocabant ſoliſtinum, eratque auſpicium omnium optimum; ut in Tiberio ad cap. 2. Alii legunt *avolaſſe*. & bene.

15. *Caſtrenſem ſellam*] Sellam ſingulis locis accommodatam Imperatores habebant in caſtris, in curia, in theatro, in ipſo cubiculo, in qua ſedere nemini fas erat, ut & de Perſarum Regibus in Nerone ad cap. 35. notatum eſt.

16. *Curulem*] De ſella curuli, in Auguſto ad cap. 43.

CAPUT XIX.

PRIUS vero quam occideretur, ſacrificantem mane [1] haruſpex identidem monuit, caveret periculum: non longe percuſſores abeſſe. Haud multo poſt cognoſcit teneri [2] caſtra ab Othone: ac pleriſque ut eodem quam primum pergeret ſuadentibus (poſſe enim auctoritate & præſentia prævalere) nihil amplius quam continere ſe ſtatuit: & [3] legionariorum firmare præſidiis, qui multifariam diverſeque tendebant. [4] Loricam tamen induit linteam, quamquam haud diſſimulans parum adverſus tot mucrones profuturam. Sed extractus rumoribus falſis, quos conſpirati ut eum in publicum elicerent, de induſtria [5] diſſiparant, paucis temere affirmantibus tranſactum negotium, oppreſſos qui tumultuarentur, advenire frequentes cæteros gratulabundos, & in omne obſequium paratos: his ut occurreret, prodiit tanta fiducia, ut militi cuidam occiſum a ſe Othonem glorianti, [6] *Quo auctore* reſponderit, atque in Forum uſque proceſſit. Ibi equites, quibus mandata cædes erat: cum per publicum dimota [7] paganorum turba equos adegiſſent, viſo procul eo, parumper reſtiterunt: deinde rurſum incitati, [8] deſertum a [8] ſuis contrucidarunt.

NOTÆ.

1. *Aruſpex*] Umbritius juxta Plutarchum in Galba, & Tacitum, videtur & idem ille eſſe de quo Juvenalis Sat. 3. Plinius quoque lib. 10. cap. 6.

2. *Caſtra*] Prætoria ſcilicet de quibus in Tiberio ad cap 37.

3. *Legionariorum*] Electos ex Illyrico exercitu veroſimiliter intelligit: hos enim paullo ante a Nerone evocatos tradit Tacitus 1. Hiſtor.

4. *Loricam linteam*] Hujuſmodi loricas & apud Græcos in uſu fuiſſe conſtat ex Æmilio Probo in Iphicrate Qua autem ratione fierent, collegit Caſaubonus ex Niceta Acomiano libro 1. rerum Iſaci Angeli. Hujus Auctoris teſtimonium Latine ſic legas: *Ipſe Conradus ſine ſcuto tunc dimicabat; ſed pro lorica textum quoddam geſtabat e lino factum, vino auſtero probe ſalito maceratum, ſæpius replicatum: quod quidem ſale ac vino coactum adeo firmum adverſus ictus erat, ut penetrari nullo telo poſſet: erant autem hujus texti plagella octodecim, & eo plures.*

5. *Diſſiparant*] Alii *diſperſerant*. Utrumque bene.

6. *Quo auctore*] De hoc Tacitus: *Julius Atticus ſpeculator cruentum gladium oſtentat, occiſum a ſe Othonem clamavit. Et Galba commilito inquit, Quis juſſit? Inſigni animo ad coercendam militarem licentiam, minantibus intrepidus, adverſus blandientes incorruptus.*

7. *Paganorum*] Hos opponit militibus, ut cæteri omnes qui non militarent intelligantur, ut in Auguſto ad cap. 27.

8. *Deſertum a ſuis*] Uno excepto de quo Tacitus 1. Hiſt. *Inſignem illa die virum Sempronium Denſum ætas noſtra vidit. Centurio is Prætoriæ cohortis ad Galbæ cuſtodiam a Piſone additus ſtricto pugione occurrens armatis ac ſcelus exprobrans, modo voce, modo manu vertendo in ſe percuſſores quamquam vulnerato Piſoni effugium dedit.* Plutarchus addit hunc vite centurionali diu conatum fruſtra auctoritate retinere illos aut arceſſere, tandem ſtricto gladio obſtitiſſe irrumpentibus, donec ſucciſis poplitibus jacuit.

CAPUT XX.

SUNT qui tradant ad primum tumultum proclamaſſe eum, *Quid agitis, commilitones? ego veſter ſum, & vos mei:* donativum etiam pollicitum. Plures autem prodiderunt, obtuliſſe ultro jugulum: & *ut* [1] *hoc agerent ac ferirent, quando ita videretur,* hortatum. Illud mirum admodum fuerit, neque præſentium quempiam opem Imperatori ferre conatum: & omnes qui acceſſirentur [2] ſpreviſſe nuntium, excepta [3] Germanicorum [4] vexillatione. Hi ob recens meritum, quod ſe ægros & invalidos magnopere foviſſet, in auxilium advolavere: ſed ſerius itinere devio per ignorantiam locorum retardati, jugulatus eſt ad lacum Curtii, ac relictus ita uti erat, donec [6] gregarius miles a frumentatione rediens, abjecto onere caput ei amputavit. Et quoniam capillo præ calvitie arripere non poterat, in gremium abdidit. Mox inſerto per os pollice, ad Othonem detulit. Ille lixis calonibuſque donavit: qui [7] haſta ſuffixum, non ſine ludibrio circum caſtra portarunt, acclamantes identidem, *Galba* [8] *cupide fruaris ætate tua.* Maxime irritati ad talem jocorum petulantiam quod ante paucos dies exierat in vulgus, laudanti cuidam formam ſuam, ut adhuc floridam & vegetam, reſpondiſſe eum, [a] ἔτι μοι μένος ἔμπεδόν ἐστι. Ab his [9] Patrobii Neroniani libertus, centum aureis redemtum, eo [10] loco ubi juſſu Galbæ animadverſum in patronum fuerat, abjecit. Sero tandem diſpenſator Argius, & hoc & cæterum truncum in privatis ejus hortis [11] Aureliæ viæ ſepulturæ dedit.

INTER-

INTERPRETATIO.

a *Adhuc mihi robur firmum eſt.*

NOTÆ.

1. *Hæc agerent*] Ita & Tacitus & Plutarchus De hac loquendi ratione in Caligula ad cap. 58.

2. *Spreviſſe nuntium*] Ut de Illyricis narrat Tacitus.

3. *Germanicorum*] Torrentius in duobus MSS. legit *Germanicianorum.* Eadem omnia Tacitus 1. Hiſtor. Hi, ut ipſe narrat, in atrio libertatis, Illyrici in porticu Vipſania tendebant. De quibus ædificiis ſupra in Auguſto.

4. *Vexillatione*] Livius lib. 8. Decad. 1. vexillum habuiſſe 185 homines: cum vero eodem auctore quidam eſſent ordines tribus vexillis conſtantes, hos forte *vexillationis* nomine Suetonius expreſſit. Certe Torrentius vexillationem hic ſumit pro complexione quadam plurium vexillorum, ideo quod Tacitus *vexilla Germanica* dixerit. Turnebus tamen Adverſ. lib. 5. cap. 2. cenſet fuiſſe cohortem militum qui confectis ſtipendiis adhuc ſub vexillis haberetur uſque dum præmia forent aſſignata, juxta hunc Taciti locum: *ne dimiſſis quidem finem eſſe militiæ. ſed apud vexillum retentos alio vocabulo eoſdem labores perferre.*

5. *Lacum Curtii*] De eo urbis loco in Auguſto ad cap. 57. Multis confoſſus eſt vulneribus, quæ a Tacito & Plutarcho fuſe enumerantur.

6. *Gregarius miles*] Id de Fabulo quodam exiſtimatum ait Tacitus, qui cum abſconderet juſſus eſt ab aliis haſtæ præfigere, & ſic deferre.

7. *Haſta ſuffixum*] Galbæ & Piſonis capita hoc modo geſtata ſunt inter aquilas.

8. *Cupide*] Sic Torrentius in omnibus MSS. Turnebus tamen legit *Cupido*, ut ſit jocus in Galbam, quaſi jam factus ſenior videri voluiſſet vegetus & formoſus.

9. *Patrobii*] Qui Neronis libertus fuerat, & juſſu Galbæ interfectus. Paullo diſſentit Plutarchus: nam Patrobii ſervis datum, non liberto ejus venditum narrat.

10. *Loco*] Hunc locum *Seſſertium* vocari Tacitus ait, in quem nempe Cæſarum juſſu condemnati abjiciebantur.

11. *Aurelia via dedit*] In optimo codice *tradidit.* utrobique bene. Erat & Aurelia porta una e tribus quæ erant in Janiculo, quam hodie a proxima Divi Pancratii æde Pancratianam appellant.

CAPUT XXI.

[1] STATURA fuit juſta, capite præcalvo, oculis cæruleis, adunco naſo, manibus pedibuſque [2] articulari morbo diſtortiſſimis: ut neque calceum perpeti, neque libellos evolvere aut tenere omnino valeret. Excreverat etiam in dexteriore latere ejus caro, propendebatque adeo, ut ægre faſcia ſubſtringeretur.

NOTÆ.

1. *Statura fuit*] Sic legitur in uno eodemque optimo libro. In aliis *ſtatura fuit juſta. capite calvo.* De ſtatura in Tiberio ad cap. 68. De calvitie in Julio ad cap. 45.

2. *Articulari morbo*] Podagra & Chiragra.

CAPUT XXII.

CIBI plurimi traditur, quem tempore hiberno etiam ante lucem capere conſueverat: inter cœnam vero uſque eo [1] abundantem, ut congeſtas ſuper manus reliquias circumferri juberet, ſpargique [2] ad pedes ſtantibus. Libidinis in mares pronior: & eos non niſi præduros, exoletoſque. Ferebant in Hiſpania [3] Icelum e veteribus concubinis, de Neronis exitu nuntiantem, non modo arctiſſimis oſculis palam exceptum ab eo, ſed ut ſine mora [4] velleretur oratum, atque ſeductum.

SSſ

NOTÆ.

1. *Abundantem*] Alii *abundanti*: alii *abundans uſque eo.*

2. *Ad pedes ſtantibus*] Lectorum ſcilicet, quales erant miniſtri, ut Calig. cap. 26. & Senec. 3. de Beneficiis: *ſervus qui cœnantis ad pedes erat.* Et Martial.

Miſſo leccnam replet ad pedes mero.

Quam diſtributionem etiam in more poſitam colligere eſt ex Senecæ Epiſt. 77. *Pronior.* Caſaubonus mavult *pronioris.*

3. *Icelum*] De quo jam ſupra ad cap. 40. in Nerone.

4. *Velleretur*] Inde patet quanto jure vulſa illa corpora pro delicatis & effœminatis habita ſint, & fœdiſſima a Quintiliano dicantur.

CAPUT XXIII.

A. U C. DCCCXXII. PERIIT [1] tertio & ſeptuageſimo ætatis anno, Imperii menſe ſeptimo. Senatus ut primum licitum fuit, ſtatuam ei decreverat [2] roſtratæ columnæ ſuperſtantem in parte Fori, qua trucidatus eſt. Sed decretum Veſpaſianus abolevit, percuſſores ſibi ex Hiſpania in Judæam ſubmiſiſſe opinatus.

NOTÆ.

1. *Tertio & ſeptuageſimo*] Dio non ſeptuaginta duos aſſignat: ſed conciliat utrumque Zonaras qui obiiſſe Galbam dicit natum annos ſeptuaginta duos, dies vero viginti tres; ſed Imperio menſes novem aſſignat, qui re ipſa videntur aſſignandi juxta Dionem qui, ut ſupra ad cap. 18. notatum eſt, periiſſe Neronem ait ad 8 Idus Junii: nam ab eo tempore vixit ad minimum ultra Calendas Januarias, ut ex eodem capite conſtat.

2. *Roſtrata columna*] Duilius ille qui cum triumphum navalem primus egiſſet, id honoris a Senatu conſecutus eſt, ut ei a cœna revertenti in perpetuum tibicines præcinerent, & funale præferretur, talem columnam erexit in Capitolio, Martique cum ſpoliis navalibus dicavit. Silius Italicus de eo lib. 6.

Roſtra gerens nivea ſurgebat mole columna
Exuvias Marti donum quæ Duilius alto
Ante omnes merſa Pœnorum claſſe dicabat,
Cui nocturnus honos funalia clara, facerque
Poſt epulas tibicen adeſt. &c

Huic ergo ſimilem Senatus Galbæ erigendam in Foro: qui mos nec etiam novus ſtatuas columnis ſuperſtantes dedicare, Plinius lib. 34.

C. SVETONII TRANQVILLI
DE XII. CÆSARIBVS.
LIBER VII.
M. SALVIUS OTHO.
CAPUT I.

MAJORES Othonis orti ſunt oppido [1] Ferentino, familia vetere & honorata, atque ex principibus Etruriæ. Avus M. Salvius Otho, patre equite Rom. matre humili, incertum an ingenua, per gratiam Liviæ Auguſtæ, in cujus domo creverat, Senator eſt factus, nec Præturæ gradum exceſſit. Pater L. Otho materno genere præclaro, multarum & magnarum propinquitatum, tam charus, tamque non abſimilis faciē Tiberio Principi fuit, ut plerique procreatum ex eo crederent. [2] Urbanos honores, Proconſulatum Africæ, & extraordinaria imperia, ſeveriſſime adminiſtravit. Auſus etiam eſt in Illyrico milites quoſdam, quod [3] motu Camilli ex pœnitentia præpoſitos ſuos, quaſi defectionis adverſus Claudium auctores, occiderant, capite punire: & quidem [4] ante principia [5] ſe coram: quamvis ob id ipſum promotos in ampliorem gradum a Claudio ſciret. Quo facto, ſicut gloriam auxit, ita gratiam minuit: quam tamen mature recuperavit, detecta [6] equitis Rom. fraude, quem prodentibus ſervis necem Claudio parare competerat. Nāmque & Senatus honore rariſſimo, ſtatua in Palatio poſita, proſecutus eſt eum: & Claudius [7] allectum inter patricios collaudans ampliſſimis verbis, hoc quoque adjecit: [8] *Vir, quo meliores liberos habere ne opto quidem.* Ex Albia Terentia [9] ſplendida fœmina duos tulit filios, L. Titianum, & minorem Marcum [10] cognominem ſibi Tulit & filiam, quam nondum nubilem [11] Druſo Germanici filio deſpondit.

Ibis ab excuſſo miſſus in aſtra ſago.

4. *Efficacius coleret*] Ad fortunam ſcilicet promovendam. Huc reſpexiſſe videtur Juvenalis;

optima ſummi
Nunc via proceſſus vetulæ veſica beatæ.

5. *Repetundis*] Urſinus in veteri codice legit *de repetundis*, bene: ſic enim ſemper loquuntur Juriſconſulti: aut *repetundarum*: ſed præpoſitionum omiſſio huic Auctori familiaris eſt, ut jam ſupra notatum de crimine illo ſupra in Julio ad cap. 43.

6. *Reſtitutionem*] In Senatum ſcilicet, quo motus fuerat Lege Julia propter condemnationem illam; talem enim pœnam Julius iſti crimini ſtatuerat, ut in Julio cap. 43. & Tacitus confirmat Hiſtor. 1. *Redditus Cadio Rufo Padio Blaſo Senatorius locus, qui repetundarum criminibus ſub Claudio & Nerone ceciderant.*

CAPUT III.

OMNIUM autem conſiliorum ſecretorumque particeps, die quem Nero necandæ matri deſtinaverat, ad avertendas ſuſpiciones cœnam utrique exquiſitiſſimæ comitatis dedit. Item [1] Poppæam Sabinam, tunc adhuc amicam ejus, abductam marito, demandatamque interim ſibi, nuptiarum ſpecie recepit. Nec [2] corrupiſſe contentus, adeo dilexit, ut ne rivalem quidem Neronem æquo tulerit animo. Creditur certe non modo miſſos ad arceſſendam non recepiſſe, ſed ipſum etiam excluſiſſe quondam pro foribus adſtantem, miſcentemque fruſtra minas & preces, ac depoſitum repoſcentem. Quare [3] diducto matrimonio, ſepoſitus eſt per cauſſam Legationis in Luſitaniam. Id ſatis viſum, ne pœna acrior mimum omnem divulgaret: qui tamen ſic quoque hoc diſticho enotuit:

Cur Otho mentito ſit quæritis exſul honore?
Uxoris mœchus cœperat eſſe ſuæ.

Provinciam adminiſtravit quæſtorius per decem annos, moderatione atque abſtinentia ſingulari.

NOTÆ.

1. *Poppæam Sabinam*] De hac jam ſupra quædam in Nerone ad cap 15. Suetonio Plutarchus aſſentitur in hac hiſtoria referenda, quam Tacitus Annal. 13. narrat paulo aliter.

2. *Corrupiſſe*] Alii legunt *corripuiſſe*, quaſi *arripuiſſe*. Melius videtur *corrupiſſe*, hoc eſt ab amando Nerone alienaſſe: nec enim ſtuprum dici poteſt, ſi Tacitum audias, qui ejus uxorem tunc fuiſſe refert.

3. *Diducto*] Torrentius *deducto* legit, nec probat; *diducere* enim *dirimere* eſt, ut & Horatius lib. 3. Od. 9.

Quid ſi priſca redit Venus
Diductoſque, jugo cogit aheneo. &c.

4. *Sepoſitus eſt*] Aliam cauſſam affert Tacitus lib. 13. Quo tamen loco admodum corrupte legitur. *Otho ſive amore incautus laudare formam uxoris* (Poppeæ) *apud Principem, ſive ut accenderet, ac ſi eadem fœmina potirentur, id quoque vinculum potentiam ei adjiceret*, &c. Paulo infra: *Dejicitur familiaritate ſueta, poſt congreſſu & comitatu Otho, & poſtremo ne in urbe æmulatus ageret Provinciæ Luſitaniæ præficitur.*

CAPUT IV.

A. U. C. DCCCXXI.

UT tandem ultionis occaſio data eſt, conatibus Galbæ primus acceſſit: eodemque momento & ipſe ſpem Imperii cepit: magnam quidem & ex conditione temporum, ſed aliquanto majorem ex affirmatione [1] Seleuci mathematici. Qui cum eum olim ſuperſtitem Neroni fore ſpopondiſſet, tunc ultro inopinatus advenerat, imperaturum quoque brevi repromittens. Nullo igitur officii aut ambitionis in quemquam genere omiſſo quoties cœna principem acciperet, [2] aureos excubanti cohorti viritim dividebat: nec eo minus alium alia via militum demerebatur. [3] Cuidam etiam de parte finium cum vicino litiganti, adhibitus arbiter, totum agrum redemit, [4] emancipavitque: ut jam vix ullus eſſet, qui non & ſentiret & prædicaret ſolum ſucceſſione Imperii dignum.

NOTÆ.

1. *Seleuci*] Ptolemæum vocant Tacitus & Plutarchus, unde utroque nomine appellatum colligere eſt, ut de Harpocra Claudii liberto, in Claudio ad cap. 28.

2. *Aureos*] Plutarchus in Othone aureum quoque diviſum dixit, Tacitus 1 Hiſt. *Cohorti excubias agenti viritim centenos nummos dividebat.* Dio vero libro 55. aureum unum viginti quinque drachmis æſtimat. Cum igitur drachma eadem ſit cum denario, ut in Julio ad cap. 4. centeni nummi & viginti-quinque drachmæ unam & eandem ſummam efficiunt: denarius enim quatuor ſeſtertiis nummis æquivalet, ut ibidem probatum eſt, unde patet aureum unum, quem Auctores iſti viginti quinque drachmis aut centenis ſeſtertiis æſtimant, viginti quinque denarios valere, noſtrates vero libras quatuor, additis ſeptem aſſibus itidem noſtratibus cum ſemiſſe. Quod juxta Budæum ſemper intelligendum eſt: nam ſecundum alios, qui ſeſtertium duplo pluris & amplius æſtimant, hac proportione ſumma creſcet. Qui tamen aurei valor paullo immutatus eſt ſub recentioribus Imperatoribus.

3. *Cuidam*] Coccio Proculo ſpeculatori, ut refert Tacitus 2 Hiſt.

4. *Emancipavitque*] Hoc eſt ab omni onere & ſervitute immunem præſtitit: quod *dono dare* ſimpliciter dixit Tacitus 2. Hiſt. ubi rem narrat.

CAPUT V.

SPERAVERAT autem fore ut adoptaretur a Galba; idque in dies expectabat. Sed poſtquam, Piſone prælato, ſpe decidit, ad vim converſus eſt: inſtigante ſuper animi dolorem etiam magnitudine æris alieni. Neque enim diſſimulabat, *niſi principem, ſe ſtare non poſſe: nihilque referre, ab hoſte in acie, an in foro ſub creditoribus, caderet.* Ante paucos dies ſervo Cæſaris [1] pro impetrata diſpenſatione [2] decies ſeſtertiûm expreſſerat. Hoc ſubſidium tanti cœpti fuit: ac primo [3] quinque ſpiculatoribus commiſſa eſt res, deinde decem aliis; quos ſinguli binos produxerant: omnibus [4] dena ſeſtertia repræſentata, & quinquagena promiſſa. Per hos ſollicitati reliqui, nec adeo multi, haud dubia fiducia in ipſo negotio pluribus [5] affuturis.

NOTÆ.

1. *Pro impetrata diſpenſatione*] Quod id illi muneris impetraſſet a principe.

2. *Decies HS.*] Hoc eſt 43750 lib. Quantam ſummam a ſervo Galbæ Principis tam avari potuiſſe conferri Torrentius admiratur, utpote cum Galba diſpenſatori ſuo ordinario paropſidem leguminis mercedem dediſſet, ut in Galba cap. 15. Sed fuit forte diſpenſatio quædam extraordinaria, quales erant illæ de quibus Plinius lib. 33. cap. 11. ubi de exterioris Hiſpaniæ diſpenſatore, & lib. 7. cap 39. ubi de quodam Neronis ſervo, qui cum Armeniaci belli diſpenſator eſſet, libertatem redemit centies vicies, hoc eſt 524000 lib.

3. *Quinque ſpiculatoribus:*] Aliter Tacitus 1. Hiſt. *Suſcepere duo manipulares imperium populi Romani transferendum, & tranſtulerunt.* &c. De ſpiculatoribus jam ſupra non ſemel.

4. *Dena ſeſtertia*] Hoc eſt 437 lib. 10 ſ. quinquagena vero 2187 lib. 10 ſ. ubi notandum ſeſtertios a Suetonio notis ſuis exprimi, ſeſtertia vero ipſa voce proferri, ut ea diſtinguat. Ut diſtinguenda eſſe probatum eſt ad cap. 4 in Julio & cap. 6.

5. *Affuturis*] Sic Torrentius & Caſaubonus in ſuis libris, præterquam in Vitterbienſi, in quo *plures affuturi.* Beroaldus & Sabellicus *plures affuturos*, clarius.

CAPUT VI.

[1] ERAT animus poſt adoptionem ſtatim Caſtra occupare, cœnantemque in Palatio Galbam aggredi: ſed obſtitit reſpectus cohortis, quæ tunc excubabat, ne oneraretur invidia, quod ejuſdem [2] ſtatione & Caïus fuerat occiſus, & deſertus Nero. Medium quoque tempus [3] religio & [4] Seleucus exemit. Ergo deſtinata die, præmonitis conſciis, ut ſe in Foro ſub æde Saturni ad [5] Milliarium aureum opperirentur, mane Galbam ſalutavit: utque conſueverat, [6] oſculo exceptus, etiam ſacrificanti interfuit, audivitque [7] prædicta haruſpicis. [8] Deinde liberto adeſſe architectos nuntiante, quod ſignum convenerat, quaſi vænalem domum inſpecturus abſceſſit: proripuitque ſe [9] poſtica parte Palatii ad [10] conſtitutum. Alii febrem ſimulaſſe aiunt, eamque excuſationem proximis mandaſſe, ſi quæreretur. Tunc [11] abditus propere muliebri ſella in caſtra contendit: ac deficientibus [12] lecticariis, cum deſcendiſſet, curſumque cepiſſet, laxato calceo reſtitit, donec omiſſa mora [13] ſuccollatus, & a præſente comitatu IMPERATOR conſalutatus, inter fauſtas acclamationes ſtrictoſque gladios [14] ad principia devenit, obvio quoque non aliter ac ſi conſcius & particeps foret, adhærente. Ibi miſſis qui Galbam & Piſonem trucidarent, ad conciliandos pollicitationibus militum animos nihil magis pro concione teſtatus eſt, quam [15] *id demum ſe habiturum quod ſibi illi reliquiſſent.* A. U. C. DCCCXXI.

NOTÆ.

1. *Erat*] Alii *tulerat.* De caſtris prætoriis, in Tiberio ad cap. 37.

2. *Statione*] Dum ſtaret in excubiis; alio enim ſenſu hic ſumi videtur quam ſupra in Nerone cap. 34 & 47.

3. *Religio*] Vel quod non faverent haruſpicum reſponſa, vel quod fauſta auſpicanti non fuiſſent auguria, ut Ner. cap. 8. vel quod infelices ſibi dies quoſdam crederet, ſicut Auguſtus omnes Nonas, ut in Auguſto cap. 92. vel quod illi dies intermedii ex iis eſſent, qui publice religioſi, aut quibus tradita quadam a majoribus ſuperſtitione magni momenti, negotia inchoare

non audebant. Juven. Sat. 6. v. 570.

Qui menſis damnis, quæ dentur tempera lucro.

4. *Seleucus*] Mathematicus ille, de quo paulo ſupra: hujuſmodi hominibus inconſultis nil quicquam tunc temporis aggredi mos erat. Juven. ibid. v. 552.

quidquid
Dixerit aſtrologus credent a fonte relatum
Ammonis, &c.

De hoc Seleuco idem Juvenalis ibid. veroſimiliter agit:

Cujus amicitia conducendaque tabella
Magnus civis obit, & formidatus Othoni.

5. *Milliarium aureum*] Sic dicebatur Columna in capite Fori Romani erecta ex metallo, ut ait Plutarchus in Galba, quod ab ea viæ omnes Italiæ inciperent, & in eam quoque deſinerent, inſcripta locorum omnium diſtantia: quam diſtantiam quia milliariis definiebant, inde nomen ei fecerunt. Sed veroſimillimum eſt non intelligi niſi de conſularibus viis, per quas exercitus educerentur. Dio lib. 54. hujus auctorem facit Auguſtum cum viarum curam ageret. De quo etiam Plinius lib 3. cap. 5.

6. *Oſculo exceptus*] De illa conſuetudine in Tiberio ad cap. 34.

7. *Prædicta haruſpicis*] Tacitus ſic narrat: 18. *Kalend. Febr. ſacrificanti pro æde Apollinis Galba haruſpex Umbricius triſtia exta & inſtantes inſidias, ac domeſticum hoſtem prædicit, audiente Othone (nam proximus adſtiterat) idque ut lætum e contrario & cogitationibus ſuis proſperum interpretante.*

8. *Liberto architectos*] Idem Tacitus: *Cauſſam digreſſus requirentibus finxit emi ſibi prædia vetuſtate ſuſpecta, ideoque prius exploranda.*

9. *Poſtica parte*] Vide in Claudio ad cap. 18. Tacitus per Tiberianam domum & liberto innixum abiiſſe dicit, non ſe proripuiſſe.

10. *Conſtitutum*] Tempus ſcilicet & locum.

11. *Abditus muliebri ſella*] Hinc patet mulierum ſellas quibus in publicum prodibant, opertas fuiſſe.

12. *Lecticariis*] Qui ſellam ferebant præ nimia feſtinatione defatigatis. Id quoque Tacitus aliter, nec a pluribus quam viginti & tribus conſalutatum affirmat tanta paucitate trepido Galba, *ſed is habitus animorum fuit ut peſſimum facinus auderent pauci, plures vellent, omnes paterentur.*

13. *Succollatus*] Ita & in Claudio c 10.

14. *Ad principia, &c.*] Vide ſupra ad cap 1.

15. *Id ſe habiturum*] Tacitus 1. Hiſtor. *Nec deerat Otho protendens manus, adorare vulgus, jacere oſcula, & omnia ſerviliter pro dominatione facere.*

CAPUT VII.

DEINDE [1] vergente jam die ingreſſus Senatum, [2] poſitaque brevi ratione, quaſi raptus de publico, & ſuſcipere Imperium vi coactus, geſturuſque communi omnium arbitrio, Palatium petit. Ac ſuper cæteras gratulantium adulantiumque blanditias, ab infima plebe appellatus NERO, [3] nullum indicium recuſantis dedit: immo ut quidam tradiderunt, etiam [4] diplomatibus primiſque epiſtolis ſuis ad quoſdam Provinciarum Præſides, Neronis cognomen adjecit. Certe & imagines ſtatuaſque ejus reponi paſſus eſt, & [5] procuratores atque libertos ad eadem officia revocavit. Nec quidquam prius pro poteſtate [6] ſubſcripſit, quam quingenties HS. ad peragendam [7] Auream domum. Dicitur ea nocte per quietem pavefactus gemitus maximos edidiſſe: repertuſque a concurſantibus humi ante lectum jacens per omnia piaculorum genera manes Galbæ, a quo deturbari expellique ſe viderat, propitiare tentaſſe: poſtridie quoque in augurando tempeſtate orta graviter prolapſum, identidem obmurmuraſſe: [8] *Τί γάρ μοι καὶ μακροῖς αὐλοῖς.*

NOTÆ

NOTÆ.

1. *Vergente jam die*] Tacitus 1 Hiſtor. *Exacto per ſcelera die, noviſſimum malorum fuit lætitia. Vocat Senatum Prætor urbanus, certant adulationibus cæteri Magiſtratus*, &c.

2. *Poſita brevi ratione*] Sic legitur in libris omnibus, excepto Viterbienſi in quo *oratione*. Simplex hîc pro compoſito *poſita* pro *expoſita*

3. *Nullum*] Forte quod apud nonnullos Romanos favorabile Neronis nomen eſſet, ut fuiſſe conſtat ex cap. 57. in Nerone, quos inter annumerari potuerit *miles urbanus longo Cæſarum ſacramento imbutus, & ad occidendum Neronem arte magis & impulſu, quam proprio ingenio traductus*, ut ait Tacitus.

4. *Diplomatibus*] Hoc eſt mandatis: in Nerone ad cap. 12. &c.

5. *Procuratores*] Qui res ejus curabant. De quibus in Claudio ad cap. 12.

6 *Subſcripſit*] Ad ſolvendum ſcripſit. Vide in Tiberio ad cap. 32. *Quingenties*, hoc eſt noſtro ritu 2187500 lib.

7. *Auream domum*] De qua plura in Nerone cap. 31. &c.

8. Τί γάρ μοι, &c.] Quid mihi cum longis tibiis. In re divina facienda tibias adhibebant; unde cum ſibi non profutura videret ea ſacrificia, dicebat, Quid me ſacris operam dare & piaculis pacem deûm quærere juvat? Paulo aliter leguntur hæc verba apud Xiphilinum, τί γάρ με ἔδει μακροῖς αὐλοῖς αὐλεῖν, *Quid me oportebat magnis tibiis canere?* quaſi ipſum impenſæ pœnituiſſet factæ ad ſacrificium nil profuturum. Niſi ad ſuſceptum imperium referatur, quod nempe onus fuiſſet ſuis viribus impar. Juvenalis Sat. 11. v. 35.

bucca

Noſcenda eſt menſura tui.

Nam quemadmodum buccis omnibus non conveniunt grandiores tibiæ, ita, &c. Vide Turneb. lib. 5. cap. 1. & lib 17. cap. 20.

CAPUT VIII.

SUB idem vero tempus Germaniciani exercitus in Vitellii verba juraverant. Quod ut comperit, auctor Senatui fuit mittendæ Legationis, quæ doceret, electum jam Principem: quietem & concordiam ſuaderet. Et tamen per internuncios ac literas, conſortem Imperii, generumque ſe Vitellio obtulit. Verum haud dubio bello jam ducibus & copiis quas Vitellius præmiſerat, appropinquantibus, animum fidemque prætorianorum erga ſe pene internecione ampliſſimi ordinis expertus eſt: & [1] placuerat per claſſiarios arma transferri, remittique navibus. Ea cum in caſtris ſub noctem promerentur, inſidias quidam ſuſpicati, tumultum excitaverunt: ac repente omnes, nullo certo duce, in Palatium cucurrerunt, cædem Senatus flagitantes: repulſiſque [2] Tribunorum, qui inhibere tentabant, nonnullis & occiſis, ſicut erant cruenti, ubinam Imperator eſſet requirentes, perruperunt [3] in triclinium uſque, nec niſi viſo deſtiterunt. Expeditionem autem impigre atque etiam præpropere inchoavit: nulla ne religionum quidem cura, ſed & motis necdum conditis [4] ancilibus, quod antiquitus infauſtum habetetur: & die, [5] quo cultores Deûm matris lamentari & plangere incipiunt: præterea [6] adverſiſſimis auſpiciis. Nam & victimas Diti patri cæſas [7] litavit; cum tali ſacrificio contraria exta potiora ſint. Et primo egreſſu inundationibus [8] Tiberis retardatus ad xx. etiam lapidem ruina ædificiorum præcluſam viam offendit.

NOTÆ.

1 *Placuerat*] Caſaubonus delet conjunctionem *&*, finita ante verbum periodo, bene, incipit enim narratio eorum quæ ſecuta ſunt. De claſſiariis illis, in Galba cap. 12. Rem illam fuſe & paulo aliter narrat Plutarchus.

2. *Tribunorum*] *Reſiſtentem ſeditioni Tribunum & ſeveriſſimum Centurionum obtruncant*, &c. Tacitus.

3. *In triclinium uſque*] Idem Tacitus: *Erat Othoni celebre convivium primoribus fœminis viriſque. qui trepidi fortuituſne militum furor, an dolus Imperatoris, modo conſtantiam ſimulare*. &c Quid ſit triclinium, in Julio ad cap. 41. &c. Hic ſumi videtur pro ipſa cœnatione.

4. *Ancilibus*] Ancile ſcutum quoddam breve ſic dictum, quia ex utroque latere erat recisum, ut ſummum imumque lati s eſſet medio, quale Numæ temporibus e cœlo cecidiſſe narraverunt, vocemque auditam, potentiſſimam Urbem fore quamdiu in ea manſiſſet. Ne igitur illud internoſci poſſet, & furto ſurripi, facta ſunt ejuſdem generis plura alia quæ Romani quotannis ſtato tempore, menſe ſcilicet Martio, per urbem circumferebant, ac trigeſimo demum die recondebant. Toto autem illo ſpatio aut ſaltem diebus quibus movebantur, tanta ſuperſtitione tenebantur homines, nihil ut quidquam niſi infauſtum publice geri poſſe crederent. Hinc Livius lib. 7. Decad. 4. *Stativa deinde ad Helleſpontum aliquandiu habuerunt, quia dies forte quibus ancilia moventur religioſi, ad iter inciderant*, &c. Suetonius hic & Tacitus 1. Hiſt. in fine: quin & privata hoc tempore negotia differrent, ut de matrimonio indicat Ovidius 3. Faſt.

> *Arma movent pugnam. pugna eſt aliena maritis,*
>
> *Condita cum fuerint aptius omen erit.*

Turnebus Adverſ. lib. 5. cap. 1. aſſentitur Servio qui ad hunc 8. Æneid. verſum,

> *vique impulit arma,*

Qui belli ſuſceperat curam, inquit, *ſacrarium Martis ingreſſus primo ancilia commovebat. poſt haſtam ſimulacri ipſius dicens*, MARS VIGILA. Sed ibi nulla condendorum mentio, nulla neceſſitas

5. *Cultores Deûm matris*] Cybeles ſcilicet, cujus Sacerdotes Galli dicebantur, de quibus in Auguſto ad cap. 68. Servius ad 9. Æneid. *Mater magna inſtituit ut quotannis in ſacris ſuis plangeretur*, &c in ſolatium ſcilicet amiſſi Athys adoleſcentuli, quem deperibat, cujus nota fabula.

6. *Adverſiſſimis auſpiciis*] Enumerat ea Tacitus 1. Hiſtor. in fine.

7. *Litavit*] Hoc eſt placavit, quod ſignum erat accepti ſacrificii, & Othonem brevi ad illum Deum migraturum, cui gratum obtulerat ſacrificium Hinc dicit contraria exta in his ſacris eſſe potiora: quo confirmatur quod ſuper hac re notatum eſt in Julio ad cap. 81.

8. *Tiberis*] Hic auctore Plinio lib 3. cap. 5. *Vates quodammodo intelligitur ac moniter auctu ſemper religioſus*. Plutarchus in Othone ſcribit Tiberim ita numquam excreviſſe, nec eluvione ſua tantum intuliſſe damni.

CAPUT IX.

SIMILI temeritate quamvis nemini dubium eſſet quin trahi bellum oporteret, quando & fame & anguſtiis locorum urgeretur hoſtis, quam primum tamen decertare ſtatuit: ſive impatiens longioris ſollicitudinis, ſperanſque ante Vitellii adventum profligari [1] plurimum poſſe: ſive impar militum ardori, pugnam depoſcentium. Nec illi pugnæ affuit, ſubſtititque [2] Brixilli. Et tribus quidem, verum mediocribus præliis, apud Alpes, circaque Placentiam, & [3] ad Caſtoris, quod loco nomen eſt, vicit, noviſſimo maximoque apud [4] Bebriacum fraude ſuperatus eſt: cum ſpe colloquii facta, quaſi ad conditionem pacis militibus eductis, ex improviſo, atque in ipſa [5] conſalutatione, dimicandum fuiſſet: ac ſtatim moriendi impetum cepit: ut multi, nec fruſtra, opinantur,

magis pudore, ne tanto rerum hominumque periculo dominationem ſibi aſſerere perſeverarer, quam deſperatione ulla, aut diffidentia copiarum: quippe reſiduis, integriſque etiam nunc, quas ſecum ad ſecundos caſus detinuerat, & ſupervenientibus aliis e Dalmatia, [6] Pannoniaque & Mæſia: ne victis quidem adeo afflictis, ut non in ultionem ignominiæ quidvis diſcriminis ultro, & vel ſolæ ſubirent.

NOTÆ.

1. *Profligari plurimum*] Alii legunt *prælium* quod eſſet clarius; nam profligare eſt prorſus conficere & abſolvere, ut apud Ciceronem Epiſt. 29. lib. 12. ad Famil. *Profligato bello & pene ſublato renovatum bellum gerere conamur.* Et Tacitus eodem ſenſu uſus eſt hoc verbo: de cujus tamen ſignificatione aliter Gellius lib. 15. cap. 5.

2. *Brixuli*] *Brixillum* ſive *Brixellum* Galliæ togatæ Ciſpadanæ civitas ad ipſum Padum, hodieque *Briſſello*, in Ducatu Mutinenſi.

3. *Ad Caſtoris*] Locus eſt ad duodecimum a Cremona lapidem, cujus meminit quoque Tacitus juxta emendationem Lipſii, cum ante legeretur *caſtrorum*

4. *Bebriacum*] Diſſentiunt ferme omnes tam Græci quam Latini in ſcribenda hac voce. Vittebienſis & Liſlæi codices *Bretiacum*, quidam apud Eutropium *Betriacum*, ut & Plutarchus. Alii *Bedriacum*, &c. Juven. Sat 2.

Bebriaci in campo ſpolium affectare Palati.

oppidum olim, nunc pagus eſt quem dicunt *Labina*, Cremonam inter & Veronam.

5. *Conſalutatione*] Torrentius in duobus codicibus legit *conſultatione*, male, ut colligere eſt ex Tacito rem narrante fuſius.

6. *Pannonia*] De hac in Tiberio ad cap. 17. Mœſia dividitur in ſuperiorem & inferiorem: illa hodie *Boſnia* & *Servia*; hæc *Bulgaria* nuncupantur. Harum regionum exercitus in Othonis verba juraverant, ut auctor Tacitus.

CAPUT X.

INTERFUIT huic bello pater meus Suetonius [1] Lenis, tertiæ decimæ legionis Tribunus [2] anguſticlavius. Is mox referre crebro ſolebat, Othonem etiam privatum uſque adeo deteſtatum civilia arma, ut memorante quodam inter epulas de Caſſii Brutique exitu, cohorruerit: nec concurſurum cum Galba fuiſſe, niſi confideret ſine bello rem tranſigi poſſe. Tunc ad deſpiciendam vitam exemplo manipularis militis concitatum: qui cum cladem exercitus nuntiaret, nec cuiquam fidem faceret, ac nunc mendacii, nunc timoris, quaſi fugiſſet ex acie, argueretur, gladio ante pedes ejus incubuerit: hoc viſo proclamaſſe eum aiebat: *non amplius ſe in periculum tales tamque benemeritos conjecturum.* [3] Fratrem igitur fratriſque filium, & ſingulos amicorum cohortatus, ut ſibi quiſque pro facultate conſuleret, ab amplexu & oſculo ſuo dimiſit omnes, ſecretoque captato, binos [4] codicillos exaravit ad ſororem conſolatorios. Sed & ad [5] Meſſallinam Neronis, quam matrimonio deſtinaverat, commendans reliquias ſuas & memoriam. Quidquid deinde epiſtolarum erat, ne cui periculo aut noxæ apud victorem forent, concremavit. [6] Diviſit & [6] pecunias domeſticis ex copia præſenti.

NOTÆ.

1. *Lenis*] Auctor vero hic noſter *Tranquillus*, quod idem ſonat. Tacitus inter Othonianos duces meminit Paulini cujuſdam Suetonii, qui neſcio an iſtos aliqua propinquitate contingeret.

2. *Anguſticlavius*] Ut latus clavus Senatorum, ſic anguſtus clavus Equitum Romanorum inſigne fuit. Ab hac clavorum differentia, diſcrimen etiam ortum eſt inter Tribunos militum, quorum alii Laticlavii, alii Anguſticlavii dicebantur: Senatorum quippe & Equitum filiis fas fuit uti lato clavo ſtatim a ſumpta virili toga uſque ad ætatem Senatoriam: quo tempore ſi non legerentur, in Senatum tunc ad anguſtum clavum redibant, ut probat Aldus Manutius lib. 2. de quæſitis per epiſtolam epiſt 2. & ſupra in Auguſto notatum eſt ad cap 38. quanquam contra ſentit Theodorus Marcilius in Veſp. cap. 2.

3. *Fratrem*] De illo diſſentiunt a Suetonio Tacitus & Plutarchus; nam & evaſiſſe tradunt & dediſſe ſe De ejus filio ſupra ad cap. 1. apud Plutarchum in Othone, & Tacitum 2. Hiſt. extant illæ cohortationes, quibus tandem Cocceianum fratris filium erecto animo jubet eſſe ad capeſcendam vitam, *neu patruum ſibi Othonem fuiſſe aut obliviſceretur unquam, aut nimium meminiſſet.*

4. *Codicillos*] Epiſtolas. Vide ſupra in Nerone ad cap 52. & Tib. ad cap. 51.

5. *Meſſalinam*] De Statilia Meſſallina, in Nerone cap. 35.

6. *Pecunias*] Tacitus lib. 2. Hiſt. ubi idem de libellis & epiſtolis retulit, *pecunias diſtribuit parce nec ut periturus,*

CAPUT XI.

ATQUE ita paratus, intentuſque jam morti, tumultu inter moras exorto, ut eos qui diſcedere & abire cœptabant, corripi quaſi deſertores, detinerique ſenſit: *Adjiciamus*, inquit, *vitæ & hanc noctem*, [1] his ipſis, totidemque verbis, vetuitque vim cuiquam fieri: & in ſerum uſque patente cubiculo, ſi quis adire vellet, poteſtatem ſui præbuit. Poſt hæc ſedata ſiti gelidæ aquæ potione, arripuit duos pugiones, & explorata utriuſque acie, cum alterum pulvino ſubdidiſſet, foribus adopertis arctiſſimo ſomno quievit. Et circa lucem demum expergefactus, uno ſe trajecit ictu infra lævam papillam: irrumpentibuſque ad primum A. U. C. DCCCXXIII. gemitum, modo celans, modo detegens plagam, exanimatus eſt: & celeriter (nam ita præceperat) [2] funeratus [3] XXXVIII. ætatis anno, & XCV. Imperii die.

NOTÆ.

1. *His ipſis*] Tacitus hæc verba non refert, reliquas omnes circumſtantias eodem prorſus modo, niſi quod *noctem quietam uſque affirmatur*, inquit, *non inſomnem* egiſſe refert.

2. *Funeratus*] Brixilli ubi ſepulcrum ejus vidiſſe ſe teſtatur Plutarchus, non *Veliterna*, ut legebant vulgari codices: ideo autem *funus maturatum*, quia *ambitioſis id precibus petierat ne amputaretur caput ludibrio futurum. tulere corpus prætoriæ cohortes cum laudibus. & lacrymis vulnus manuſque ejus exoſculantes, quidam militum juxta rogum interfecere ſe, non noxa neque metu. ſed æmulatione decoris & caritate Principis.*

3. *Trigeſimo octavo*] Tacitus non niſi triginta ſeptem aſſignat, verum Suetonius more ſuo annum inceptum pro completo numeravit. Diſcrepant alii complures in trium horum imperio computando, ſed Xiphilinus annum unum & viginti duos dies illis aſſignandos monet, nempe a morte Neronis ad initium Veſpaſiani, quæ certiſſima Joſepho Scaligero ad Chronologiam illam ratio videtur; quia non illi ſucceſſive, ſed duo ſimul Imperatores fuere.

CAPUT XII.

TANTO Othonis animo nequaquam corpus aut habitus competiit. Fuiſſe enim traditur & modicæ ſtaturæ, & male pedatus, [1] ſcambuſque. Mundiriarum vero pene muliebrium: vulſo corpore: [2] galericulo capiti propter raritatem capillorum adaptato & annexo, ut nemo dignoſceret. Quin & faciem quotidie raſitare, ac [3] pane madido linere conſuetum: idque inſtituiſſe a prima lanugine, ne barbatus umquam eſſet. [4] Sacra etiam Iſidis ſæpe in [5] lintea religioſaque veſte propalam celebraſſe. Per quæ factum putem ut mors ejus minime congruens vitæ, [6] majori miraculo fuerit. Multi præſentium militum cum plurimo fletu manus ac pedes jacentis exoſculati, *fortiſſimum virum*, *unicum Imperatorem* prædicantes, ibidem ſtatim nec procul a rogo vim ſuæ vitæ attulerunt. Multi & abſentium accepto nuntio præ dolore armis inter ſe ad internecionem concurrerunt. Denique magna pars hominum, incolumem graviſſime deteſtata, mortuum laudibus tulit: ut vulgo jactatum ſit etiam, *Galbam ab eo non tam dominandi quam Reip. ac libertatis reſtituendæ cauſſa interemtum.*

NOTÆ.

1. *Scambuſque*] Vulgati codices legunt *calvuſque*, ſed ſuperfluum videretur, paulo enim poſt de capillorum raritate loquitur. Alii *campus*, alii *cambus*: unde tandem Turnebus Adverſ. 5. cap. 2 fecit *ſcambus*. Σκαμβὸς Græcis dicitur *curvus & oblique ingrediens*. Salmaſius pro *Vatia* ſeu *Valgo* ſcambum intelligit, eum nempe qui pedes introrſum convertit, Varum eum appellans qui exteriorem in partem eos flectat.

2. *Galericulo*] Capillamento, quale in Caligula ad cap 11. & Nerone ad cap 26. deſcriptum eſt, quibus adde locum hunc Tertulliani de fœminarum cultu, *Affigitis præterea neſcio quas enormitates ſutilium, atque textilium capillamentorum, nunc in galeri modum quaſi vaginam capitis*, &c. Cum enim antiqui nudo capite eſſent, ut in Julio ad cap. 57. & Auguſto ad cap. 82. notatum eſt, ſic parare quaſdam pelles inſtituerunt, & appoſitis crinibus humanis ita capiti aptare, ut vera cutis non aſcititia coma videretur.

3. *Pane madido*] Hoc inſectatur Juvenalis Sat. 2. v. 104

Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,
Et curare cutem ſummi conſtantia civis,
Et preſſum in facie digitis extendere panem.

Medicamina illa faciei omnia ſic explicat Salmaſius. Facies linebatur vel ut candor conciliaretur, ac rubor etiam aliquando: vel ut cutis tenderetur. Medicamina quibus nitor aut candor parabatur, προσώπου ἐπιχρίσματα λαμπρύνοντα dicebantur (hoc eſt unguenta faciei ſplendorem afferentia) atque etiam προσώπου ἐμπλάσματα λαμπρύνοντα, quod idem eſt, &c. Illa vero quibus cutis tendebatur, τεινάθρα, & τεινώματα Latini veteres *tentipellia* dixere. Juven.

Inter fœda aſpectu ridendaque, multo
Pane tumet facies.

ubi vetus Interpres: *Medicamen ad tendendam faciem vel cutem magis.* Alia autem erant ἐμπλάσματα, alia σμήγματα quibus utebantur ad cutem poliendam: ſublatis enim cataplaſmatis, τὰ σμήγματα adhibebant, idque etiam obſervavit Juvenalis in illa divina Satyra adverſus ſegniorem & nequiorem ſexum,

Tandem aperit vultum, & tectoria prima reponit.
Incipit agnoſci.

Tectoria vocat panem illum quo madido faciem linebant, ac veluti tectorio quodam inducebant: quod tectorium ſeu ἔμπλασμα

abſtergebant ſmegmate ex lacte aſinino cum ad mœchos irent.

4. *Sacra Iſidis*] Iſis Ægyptiorum dea, quorum ſacra Tiberius ex urbe ſuſtulerat, ſupra in Tiberio cap. 36. Sed repetita conſtat ex hoc loco, & Domit. cap. 1.

5. *Lintea*] Quales erant Sacerdotibus in ſacris illis Iſiacis. Ovidius:

Nec fuge linigera Memphitica turba juvenca.

& Martialis,

Linigeri fugiunt calvi, ſiſtrataque turba, &c.

6. *Miraculo fuit*] Tacitus 2. Hiſtor ubi eadem narravit, tandem *duobus*, inquit, *facinoribus altero flagitioſiſſimo, altero egregio tantumdem meruit bona fama, quantum mala.*

C. SVETONII TRANQVILLI
DE XII. CÆSARIBVS.
LIBER VII.
A. VITELLIUS.
CAPUT I.

VITELLIORUM originem alii aliam, & quidem diverſiſſimam tradunt: partim veterem & nobilem: partim vero novam & obſcuram, atque etiam ſordidam. Quod ego per adulatores obtrectatoreſque Imperatoris Vitellii eveniſſe opinarer: niſi aliquanto prius de familiæ conditione variatum eſſet. Exſtat [1] Q. Eulogii ad Q. Vitellium, divi Auguſti [2] Quæſtorem, libellus, quo continetur, Vitellios [3] Fauno, Aboriginum Rege, & [4] Vitellia, quæ multis locis pro numine coleretur, ortos, toto Latio imperaſſe. Horum reſiduam ſtirpem ex Sabinis tranſiſſe Romam, atque inter patritios [5] allectam. indicia ſtirpis diu manſiſſe, [6] viam Vitelliam ab Janiculo ad mare uſque: item coloniam ejuſdem nominis, quam [7] gentili copia adverſus Æquiculos tutandam olim depopoſciſſent: tempore deinde [8] Samnitici belli præſidio in Apuliam miſſo, quoſdam ex Vitelliis ſubſediſſe [9] Nuceriæ: eorumque progeniem longo poſt intervallo repetiſſe urbem, atque ordinem Senatorium. Contra, plures auctorem generis libertinum prodiderunt.

NOTÆ.

1. *Q. Eulogii*] Vulgati ſimpliciter legunt *Elogii*, quaſi teſtificationis & monumenti cujuſdam. Caſaubonus veteres codices non nihil adjuvans ſic emendavit, ut ſenſus eſſet, Quintum Eulogium, Quinti Vitellii libertum fuiſſe, (moris enim erat ut liberti patronorum nominibus appellarentur) qui gentis Vitelliæ ſtemma deſcripſerit. Quod ut patronorum ſuorum gratiam demererentur, fecerunt & alii complures liberti, ut de Julio Maratho Auguſti liberto conſtat lib. 2. cap. 79. & 94 Quin & ſcriptos de vita ſua libros Hadrianus libertis ſuis dedit proprio ipſorum nomine publicandos, ut tradit in ejus vita Spartianus.

2. *Quæſtorem*] Vel eum qui candidatus

Principis dicebatur, de quo ſupra ſæpe in Nerone ad cap. 15. &c. vel eum qui Magiſtratum gerenti Auguſto aderat, qualis in Julio cap. 23. vel Claudio cap. 24.

3. *Fauno Aboriginum Rege*] Horum populorum origo vetuſtiſſima, unde etiam ſic dictos quidam exiſtimant, quaſi ſine origine. Hanc Italiæ oram tenuiſſe vulgo creduntur, quæ hodie *Campagna di Roma.* Faunus illorum Rex fuit conjunctus Faunæ ſorori, quam ſic dilexit, ut mortuam honoribus divinis affecerit: hæc *Bona* nomine a Romanis culta creditur. Quibus tamen de rebus varie omnino varii. Halicarnaſſeus lib. 1. Pomponius Sabinus lib. 1. & Servius in 7. Æneid. &c.

4. *Vitelliam*] Alteram quidem a ſorore uxorem Fauno tribuit Virgilius, ſed & alio nomine, 7. Æneid.

Hunc Fauno & Nympha genitum Laurente Marica
Accipimus.

Sed ea duplici nomine appellari potuit, vel poſtquam honore divino culta eſt, *Vitellia* vel *bona Vitellia* nuncupari, vel denique Faunus plures duxiſſe Quæ omnia antiquitas remotior reddit obſcuriſſima. Macrobius lib. 3. cap. 2. meminit Deæ *Vitula*, quæ lætitiæ præſit & a vita tuenda nuncupetur. Hanc Torrentius exiſtimat dicendam potius *Vitelliam*, quanquam certe fateatur melius *Vitunam*, propter *Vitunum* deum qui vitam tueatur. De Vitellia dea nil quidquam alibi legi.

5. *Allectam*] Inſtar Claudiæ gentis & Octaviæ. Vide in Auguſto ad cap. 1. & Tiberio ad cap 1.

6. *Viam Vitelliam*] De illa quoque nihil apud alios Auctores legitur; at Vitelliæ coloniæ meminit Livius libro 5. Decad. 1. Janiculum vero unus eſt e ſeptem Urbis montibus, qui hodie propter flavam arenam *Montorius* quaſi aureus mons appellatur.

7. *Gentili copia*] Solius gentis Vitellianæ viribus, ut de Fabia gente tradit Livius, qui & Vitelliorum meminit libro 2. tanquam gentis jam inde a Tarquinio Superbo conſpicuæ: *Vitelliorum ſoror Conſulis nupta Bruto erat*: quod mirum eſt omitti hîc a Suetonio. Ita & de colonia lib. 5. *Vitelliam coloniam Romanam in agro ſuo Æqui expugnant.*

8. *Samnitici belli*] Incepit hoc bellum anno ab U C. 412. & per centum prope annos duravit, auctore Livio lib. 71. & 33. & ita demum deleti Samnites ut hodie, inquit, Samnium in ipſo Samnio requiratur. Pars eſt regni Neapolitani, ſcilicet *Abruzzo.* & quædam circa regiones.

9. *Nuceria*] Alii ſcribunt *Luceria* Apulorum civitas. Eſt hodie *Nocera* viginti millibus a Neapoli diſſita.

CAPUT II.

[1] CASSIUS Severus, nec minus alii, eundem & ſutorem veteramentarium: cujus filius [2] ſectionibus & cognituris uberius compendium nactus, ex [3] muliere vulgari, Antiochi cujuſdam [4] furnariam exercentis filia, [5] Equitem Rom. genuerit. Sed quod diſcrepat, ſit in medio. Cæterum, P. Vitellius [6] domo Nuceria, ſive ille ſtirpis antiquæ, ſive pudendis parentibus atque avis, Eques certe Romanus & rerum Auguſti [7] procurator, quatuor filios ampliſſimæ dignitatis cognomines, ac tantum prænominibus diſtinctos, reliquit Aulum, Quintum, Publium, & Lucium. AULUS [8] in Conſulatu obiit, quem cum Domitio Neronis Cæſaris patre inierat: prælautus alioqui, [9] famoſuſque cœnarum magnificentia. QUINTUS [10] caruit ordine, cum auctore Tiberio ſecerni minus idoneos Senatores, removerique placuiſſet. PUBLIUS [11] Germanici comes Cn. Piſonem inimicum, & interfectorem ejus accuſavit condemnavitque, ac poſt Præturæ honorem inter [12] Sejani conſcios arreptus, & in cuſtodiam [13] fratri datus, ſcalpro

A. U. C. DCCCLXXXV

DCCLXXIII.

ſcalpro librario venas ſibi incidit, nec tam mortis pœnitentia quam ſuorum obteſtatione obligari, curarique ſe paſſus, in eadem cuſtodia morbo periit. Lucius, ex Conſulatu [14] Syriæ præpoſitus, Arrabanum A. U. C.
Parthorum Regem ſummis artibus, non modo ad colloquium ſuum, DCCXXCVIII
ſed etiam ad veneranda legionum [15] ſigna pellexit. Mox cum Clau- *DCCXXCVII
dio principe, duos inſuper [16] ordinarios * Conſulatus, † Cenſu- DCCXCVI.
ramque geſſit. ¶ Curam quoque imperii ſuſtinuit, abſente eo, expedi- † DCCC.
tione [17] Britannica: vir innocens & induſtrius, ſed amore libertinæ ¶ DCCXCVII
perinfamis, cujus etiam [18] ſalivis melle commiſtis, nec clam quidem aut raro, ſed quotidie ac palam arterias & fauces pro remedio fovebat. Idem miri in adulando ingenii, primus C. Cæſarem [19] adorari ut Deum inſtituit: cum reverſus ex Syria non aliter adire auſus eſſet quam [20] capite velato, [21] circumvertenſque ſe, deinde procumbens. Claudium uxoribus libertiſque addictum ne qua non arte demereretur, pro maximo munere à Meſſallina petiit, ut ſibi pedes præberet excalceandos: detractumque ſocculum dextrum, inter togam tunicaſque geſtavit aſſidue, nonnumquam oſculabundus. Narciſſi quoque & Pallantis imagines aureas inter Lares coluit. Hujus & illa vox eſt, *Sæpe facias*, cum ſeculares ludos edenti Claudio gratularetur.

NOTÆ.

1. *Caſſius Severus*] De quo Aug. c. 56. Calig. cap. 15. &c.

2. *Sectionibus & cognituris*] Vulgati codices, aliique *conſuturis*. Vitterbienſis *futuris*: quod Beroald. & Sabellicus de corij ſectione & ſutura explicant, ut filius ille non jam, patris inſtar, veteribus calceis reſarciendis victum quæritaret, ſed ſecandis pellibus, & ſuendis prorſus novis ditatus eſſet. Longe melius optimi codices quos ſecuti ſumus. *Sectores*, e. Cicerone & Aſconio, *dicti ſunt qui ſpem lucri ſui ſecuti bona condemnatorum auctionabantur, proque his pecunias penſitabant ſingulis* Quo ſenſu Cæſar in Comment. *Sectionem ejus oppidi Cæſar univerſam vendidit.* Quæ bona ſectores confuſe ſic & univerſaliter empta ſingulis per partes vendendo quæſtum faciebant. Cognitor autem ex Feſto is eſt *qui litem alterius ſuſcipit coram eo cui datus eſt, Procurator autem abſentis negotia gerit.* Cicero pro Roſcio Comœdo, *in hanc rem me cognitorem dediſti.* Horatius Sat. 5. lib. 2. v. 38. &c.

3. *Vulgari muliere*] Quæ corpus vulgaſſet. Ovidius 4. Faſt.

Numina vulgares Veneris celebrate puellæ.

infra Domit. cap. 22 Sic & à Juriſconſultis meretrices dicuntur, Ulpiano l. 13. de Adulteriis, *ſed & in ea muliere poteſt maritus adulterium vindicare quæ vulgaris fuerit* Hæ famoſæ dicuntur ſupra in Tiberio cap. 37.

4. *Furnariam*] Caſaubonus in Viterbienſi codice legit *funariam*, quod eſſet reſtionis, de quo in Auguſto ad cap. 2 Furnariam autem exercebant qui hyeme aut frigido aëre furnos conducebant in id calefactos; ut pro conſtituto pretio in illis calefacerent ſeſe tenuiores, de quibus Juvenalis Sat. 7. v. 3.

cum jam celebres notique Poëtæ
Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent, nec fœdum alii nec turpe putarent
Præcones fieri.

& Horat Sat 4 lib. 1. v. 37. &c.

5. *Equitem Romanum genuerit*] Qui ſcilicet equeſtrem cenſum, hoc eſt quadringenties in bonis haberet, de quo ſupra in Julio ad cap. 33 &c.

6. *Domo Nuceria*] Domus pro patria etiam ab aliquibus uſurpata. Virgilius 8. Æneid. v. 114.

Qui genus unde domo pacem huc fertis an arma.

& Horat. Epiſt. 7. Lib. 1. v. 53. &c.

7. *Procurator*] De ejuſmodi Procuratoribus, qui res fiſci adminiſtrarent, ſupra in Claudio ad cap. 12. &c.

8. *In Conſulatu obiit*] Eodem anno quo natus Otho fuerat, Conſulem Ænobarbum fuiſſe dixit, in Othone cap. 2. unde Aulo illi Vitellio ſuffectum oportuit Aruntium illum de quo ibidem.

9. *Famoſus*] Infamis propter hanc luxuriam. Horatius,

grandes rhombi, patinæque,
Grande ferunt una cum damno dedecus.

& ſupra in Tiberio cap. 35 *fœminæ famoſæ.*

10. *Caruit ordine*] Hoc eſt privatus eſt. De quo & Tacitus 2. Annal.

11. *Germanici comes*] De comitibus ſupra in Julio ad cap. 4. & 42. ac Tiberio ad cap. 46. De illa Germanici in Orientem expeditione, & morte ejuſdem, ſupra in Caligula cap. 1. Tacitus Annal. 3. & Plinius lib. 11. cap. 37.

12. *Sejani conſcies*] In Tiberio ad cap. 55. &c.

13. *Fratri*] Aulo Vitellio conſulari viro, de quo & Pomponio Sabino Tacitus Annal. 5. *neque aliud periclitantibus auxilii quam in fratrum conſtantia fuit, qui vades extitere:* ac denique, *mox crebris pollicitationibus ſpem ac metum juxta gravatus Vitellius petito per ſpeciem ſtudiorum ſcalpro, levem ictum venis intulit, vitamque ægritudine animi finivit.* Literatum illum fuiſſe colligere eſt ex Tertulliani libro de Anima, ubi ejus Commentarios citat.

14. *Syrie*] Ac propter ſuam in Judæos benignitatem non uno in loco laudatus a Joſepho, maxime lib. 18. Antiquit.

15. *Signa*] De his & Artabano, ſupra in Caligula ad cap. 14.

16. *Ordinarios*] Ii dicuntur ordinarii qui electi, non ſuffecti in alterius locum, ut jam ſupra.

17. *Britannica*] De qua in Claudio cap. 28.

18. *Salivis meli*] Sic & de quodam homine Beroaldus notat ex Seneca, qui ſi prodiret in publicum faſcia uxoris pectus religabat, horæ ſpatio ſine ipſo eſſe non poterat, nullamque potionem ſumeret niſi alternis tactam labris. Et ineptum quemdam ejuſmodi amatorem Martialis ridet lib. 1. Epig. 69. facete prorſus & ſalſe.

19. *Adorari ut Deum*] In Caligula cap. 22. Mos hic a Diocletiano relatus manſit ex parte ſub Principibus aliis etiam Chriſtianis.

20. *Capite velato*] Qui habitus eſt adorantium deos Jam inde ab Ænea, ut ait Servius ad 3. Æneid.

Et poſitis aris, jam vota in littore ſolves,
Purpureo velare comas adopertus amictu
Ne qua inter ſanctos ignes in honore deorum
Hoſtilis facies occurrat, & omina turbet.

Plaut. Amphitryon. Act. 5. Scen. 1. & Curcul. Act 1. Scen. 1. &c. Saturno tamen, aperto capite ſacrum fiebat, quod Saturno lucem facere dicebant, ita & Herculi. De quibus Feſtus in voce *Saturnius* & *Saturnus*, ac Macrobius lib. 3. cap. 6. & 1. cap. 8. Plutarchus in Quæſt. Rom.

21. *Circumvertens ſe*] Qui deos ſalutabant aut adorabant, ii corpus circumagebant, manus oſculabantur, in terram procumbebant, adhuc infra in Veſp. cap. 7. Livius lib. 5. Decad. 1 ubi de Camillo ſacrificante, Ovidius 3. Faſt. Propertius lib. 1. Elegia 16. & lib. 3. Elegia 7. Dextram in partem circumvertebantur, ut patet ex Valerio Flacco lib. 8. Argonaut. & Plin. lib. 28. cap. 2. Et facete innuit Plautus in Curcul. Act. 1. Scen. 1. ubi Palinuro ſervo dicenti, *quo me vortam neſcio*, reſpondet Phædromus: *Si deos ſalutas, dextroverſum cenſeo.* De oſculis manuum Apuleius in Apologia, *Si fanum aliquod prætereat, nefas habet adorandi gratia manum labris admovere.* Et lib. 4. de Aſino. De toto ritu Lucretius lib. 5.

Nec pietas ulla eſt, velatum ſæpe videri
Vertier ad lapidem, atque omnes accedere ad aras
Nec procumbere humi proſtratum, & pandere palmas
Ante deûm delubra, &c.

CAPUT III.

DECESSIT paralyſi altero die quam correptus eſt, duobus filiis ſupeiſtitibus, quos ex Sextilia probatiſſima, nec ignobili fœmina, editos Conſules vidit: & quidem eodem ambos totoque anno, cum majori minor in VI. menſes ſucceſſiſſet. Defunctum Senatus publico funere honoravit: item ſtatua pro Roſtris, cum hac inſcriptione: PIETATIS IMMOBILIS ERGA PRINCIPEM. Aulus Vitellius L. filius Imp. natus eſt VIII. Kalend. Octobris, vel, ut quidam, VII. Idus Septembris, [1] Druſo Cæſare, Norbano Flacco Coſſ. Genituram ejus prædictam à Mathematicis, ita parentes exhorruerunt, ut magno opere ſemper contenderit pater, ne qua ei provincia vivo ſe committeretur: & mater miſſum [2] ad legiones, & [3] appellatum Imperatorem pro afflicto ſtatim lamentata ſit. Pueritiam primamque adoleſcentiam Capreis egit, inter Tiberiana ſcorta, & ipſe perpetuo [4] ſpintriæ cognomine notatus: exiſtimatuſque corporis gratia initium & cauſſa incrementorum patri fuiſſe.

A. U. C. DCCLXVIII.

NOTÆ.

1. *Druſo Cæſare*] Anno 767. ab U. C. primo poſt Auguſti mortem, ut in Auguſto ad cap 100. quo patet ſeptemdecim annis majorem Othone fuiſſe Vitellium. Vide in Othone ad cap. 2.

2. *Ad legiones*] In Germaniam a Galba, infra cap. 7.

3. *Appellatum Imperatorem*] Tacitus 2. Hiſtor. *& pari probitate mater Vitelliorum Sextilia antiqui moris dixiſſe, quin etiam ad primas filii ſui epiſtolas ferebatur, non Germanicum a ſe, ſed Vitellium genitum, nec ullis poſtea fortunæ illecebris, aut ambitu civitatis in gaudium evicta domus ſuæ tantum adverſa ſenſit.*

4. *Spintria*] In Tiberio ad cap. 43.

CAPUT IV.

SEQUENTI quoque ætate omnibus probris contaminatus, præcipuum in aula locum tenuit: Caio per [1] aurigandi, Claudio per [2] aleæ ſtudium familiaris. Sed aliquanto Neroni acceptior cum propter [3] eadem hæc, tum peculiari merito: quod præſidens certamini [4] Neroneo, [5] cupientem inter citharœdos contendere, nec quamvis flagitantibus cunctis promittere audentem, ideoque egreſſum theatro, revocaverat quaſi perſeverantis populi legatione ſuſcepta, exorandumque [6] præbuerat.

NOTÆ.

1 *Aurigandi*] Calig. cap. 18 & 19. & 54.

2. *Alea*] Claud. cap. 33.

3. *Eadem hac*] Nero enim aurigationis ad amentiam ſtudioſus, Ner. cap. 22. & 24.

4. *Neroneo*] In Ner. cap. 12. & 21.

5. *Cupientem*] Nero cupiebat certare inter citharœdos: quia tamen hoc Romano Principe indignum, polliceri non audebat populo idipſum per adulationem flagitanti; atque hac de cauſſa egreſſus erat theatro. Vitellius ut Principi magis ac magis blandiretur, finxit ſibi delatam a populo Legationem, qua inſtanter rogaretur, ut rediret, & certaret, ut hoc pacto pudori & decori ejus conſultum eſſet, tanquam victi inſtantibus populi precibus, non ſtudio cantandi reverſus fuiſſet. Quod Neroni ipſi admodum placuit, & Vitellium reddidit acceptiſſimum.

6. *Præbuerat*] Vulgati *præbuerit*, male.

CAPUT V.

[1] TRIUM itaque principum indulgentia, non ſolum honoribus, verum & ſacerdotiis ampliſſimis auctus, Proconſulatum Africæ poſthæc, [2] curamque operum publicorum adminiſtravit: & voluntate diſpari, & exiſtimatione. In Provincia ſingularem innocentiam præſtitit biennio continuato, cum ſuccedenti fratri legatus [3] ſubſtitutus eſſet. At [4] in urbano officio dona atque ornamenta Templorum ſurripuiſſe, & commutaſſe quædam, ferebatur: proque auro & argento, [5] ſtannum & [6] aurichalcum ſuppoſuiſſe.

NOTÆ.

1. *Trium principum*] Caligulæ, Claudii, & Neronis.

2. *Curam operum*] Unum hoc fuit ex iis quæ Auguſtus excogitavit officiis In Auguſto cap. 37.

3. *Subſtitutus eſſet*] Torrentius legit *ſubſtitiſſet* in pluribus MSS. Vulgati tamen habebant *ſubſtitutus eſſet*, quod videtur male; ſubſtituuntur enim, qui aliorum occupant locum, quod hîc Vitellio non convenit; cum enim ſucceſſor frater ei miſſus eſſet, ipſe non rediit, ut mos erat aliis; ſed ſubſtitit in Provincia Legati titulo.

4. *Urbano officio*] Cura operum publicorum.

5. *Stannum*] Skildius in codice Salmaſiano legit *ſtagnum*, quod & dici potuerit more veterum qui *g* pro *n* non ſemel poſuere, ut *aggulus*, *aggens*, *aggula*, & *vaſa ſtagnea* apud Plautum.

6. *Aurichalcum*] Idem fecit Julius, ſupra in Julio cap. 54.

CAPUT VI.

UXOREM habuit Petroniam, conſularis viri filiam, & ex ea filium [1] Petronianum, captum altero oculo. Hunc heredem a matre ſub conditione inſtitutum, ſi de poteſtate patris exiſſet, [2] manu emiſit: brevique, ut creditum eſt, interemit, inſimulatum inſuper parricidii, & quaſi paratum ad ſcelus venenum ex conſcientia hauſiſſet. Duxit mox Galeriam Fundanam prætorio patre. Ac de hac quoque liberos utriuſque ſexus tulit: ſed marem, titubantia oris prope mutum, & elinguem.

NOTÆ.

1. *Petronianum*] Sic legitur in pluribus libris: vulgati tamen *Petronium*, minus bene.

2. *Manu emiſit*] Hoc eſt e poteſtate ſua dimiſit. Ita ſæpe Jureconſulti in manu eſſe, pro in poteſtate eſſe. Teſtata autem ſub hac conditione Petronia videtur, ne ſi filius remaneret in ſactis patris, ab eo bona jure patriæ poteſtatis adquiſita dilapidarentur.

CAPUT VII.

A. U. C. DCCCXXI.

A GALBA in inferiorem Germaniam contra opinionem miſſus eſt. Adjutum putant [1] T. Vinnii ſuffragio, tunc potentiſſimi & cui jam pridem per communem [2] factionis ſuæ favorem conciliatus eſſet: niſi quod Galba præ ſe tulit, nullos minus metuendos quam qui de ſolo victu cogitarent; ac poſſe provincialibus copiis profundam ejus expleri gulam, ut cuivis evidens ſit, contemtu magis quam gratia electum. Satis

conſtat exituro [3] viaticum defuiſſe, tanta egeſtate rei familiaris, ut uxore & liberis, quos Romæ relinquebat, [4] meritorio cœnaculo abditis, domum in reliquam partem anni ablocaret: atque ex aure matris detractum [5] unionem pigneraverit ad itineris impenſas. Creditorum quidem præſtolantium ac [6] detinentium turbam, & in iis [7] Sinueſſanos Formianoſque, quorum [8] publica vectigalia intervertetat, nonniſi terrore calumniæ amovit: cum libertino cuidam acerbius debitum repoſcenti, [9] injuriarum formulam, quaſi calce ab eo percuſſus, intendiſſet, nec aliter quam extortis [10] quinquaginta HS. remiſiſſet Advenientem male animatus erga principem exercitus, pronuſque ad res novas, libens ac ſupinis manibus excepit, velut dono Deûm oblatum [11] ter Conſulis filium ætate integra, facili ac prodigo animo. Quam veterem de ſe perſuaſionem Vitellius recentibus etiam experimentis auxerat, tota via [12] caligatorum quoſque militum obvios exoſculans: perque [13] ſtabula ac diverſoria, mulionibus ac viatoribus præter modum comis: ut mane ſingulos jamne [14] jentaſſent ſciſcitaretur, ſeque feciſſe ructu quoque oſtenderet.

NOTÆ.

1. *T. Vinnii*] De hoc in Galba cap. 14.

2. *Factionis ſuæ*] Caſaubonus & Torrentius in quibuſdam libris legunt *Veneta*, non *ſuæ*, & de Veneta factione intelligunt; huic enim adeo favebat, ut veneto indutus ſuam in abſtergendis equis operam in Circo præſtiterit. Hinc Vinii & Vitellii concordia. De factionum numero & coloribus ſupra in Nerone ad cap. 22. &c

3. *Viaticum*] Pecunias ad itineris impenſam.

4. *Meritorio cœnaculo*] Qualia inquilini conducebant. Vide in Auguſto ad cap. 45.

5. *Unionem*] Sextilia tamen moris antiqui fœmina, ut cap. 3. notatum eſt ex Tacito: ſed *hos digitis ſuſpendere & binos ac ternos auribus fœminarum gloria eſt*, ut ait Plinius lib. 9. cap. 35. & ibidem paulo ſupra. *proceritoribus gratia eſt, elenchos appellant, faſtigata longitudine, alabaſtrorum figura in pleniorem orbem deſinentes*. Et lib. 11. cap. 37 &c.

6. *Detinentium*] Eadem prorſus via Julius in Hiſpaniam profecturus quondam evaſerat, in Julio cap. 18.

7. *Sinueſſanos Formianoſque*] Sinueſſa & Formia, oppida Campaniæ quondam, ſed nunc exciſa.

8. *Publica vectigalia*] Sua enim erant civitatibus vectigalia, ut jam ſupra in Caligula cap. 16. Tib. cap. 49. & maxime in Auguſto ad cap. 46. & 92.

9. *Injuriarum formulam*] Hoc eſt, ſolennia verba movendæ actionis ſeu litis injuriarum cauſſa. De formulis in Claudio ad cap. 14.

10. *Quinquaginta* HS.] Seſtertia veroſimillime intelligit, hoc eſt 2181 lib.

11. *Ter Conſulis filium*] Supra cap. 2. & Tacitus 2. Hiſt. *Aderat Vitellius Vitellii Cenſoris ac ter Conſulis filius, id ſatis videbatur.*

12. *Caligatorum*] De hoc calceamenti genere vide ſupra in Caligula ad cap. 9. & 52.

13. *Stabula*] Quandoque ſumitur iſta vox pro ipſa caupona, ſive hoſpitio mulionum & agaſonum, unde ſtabularii a Jureconſultis dicuntur, qui vitam hoc lucri genere ſuſtentabant.

14. *Jentaſſent*] In aliis codicibus Caſaubonus legit *jantaſſent*, & in Gloſſario *jantare, jantaculum*.

CAPUT VIII.

A. U. C. DCCCXXII.

CASTRA vero ingreſſus nihil cuiquam poſcenti negavit: atque etiam ultro ignominioſis [1] notas, [2] reis ſordes, damnatis ſupplicia demſit. Quare vixdum menſe tranſacto, [3] neque diei, neque temporis habita ratione, ac jam veſpere, ſubito a militibus e cubiculo raptus, ita ut erat [4] in veſte domeſtica, IMPERATOR eſt conſalutatus: circumlatuſque [5] per celeberrimos vicos, ſtrictum divi Julii gladium tenens, detractum [6] delubro Martis, atque in prima gratulatione porrectum ſibi a quodam: nec ante in Prætorium rediit quam flagrante triclinio ex [7] conceptu camini, tum quidem conſternatis, & quaſi omine adverſo anxiis omnibus, inquit: *Bono animo eſtote, nobis alluxit* nullo ſermone alio apud milites uſus. Conſentiente deinde etiam [8] ſuperioris Provinciæ exercitu, qui prius a Galba ad Senatum defecerat cognomen GERMANICI delatum ab univerſis cupide recepit: AUGUSTI, [9] diſtulit: CÆSARIS in perpetuum recuſavit.

NOTÆ.

1. *Notas*] Hoc eſt iis qui notati fuerant ignominia, vel per Cenſorem, vel per ſubſequens judicium. *Nota* enim plerumque ignominiam ſignificat.

2. *Reis ſordes*] Hoc eſt ſordidas veſtes; atrati enim & ſordidati incedebant barbam capillumque ſummittentes, ut ſupra in Nerone cap. 47. Tiberio ad cap. 2. &c. Torrentius nove dictum notat *ſordes* pro *ſordida veſte*.

3. *Neque diei*] Ut Ner. cap. 8. & Othon. cap. 6. &c.

4. *Veſte domeſtica*] Alia enim domi, alia foris utebantur. Vide in Auguſto ad cap. 63.

5. *Celeberrimos vicos*] Coloniam Agrippinam, de qua ſupra, hoc habitu ingreſſus eſt, ut Galba Romam. In Galba cap. 11.

6. *Delubro Martis*] Strabo lib. 4. meminit cujuſdam gladii, quem Galli de ractum Cæſari, ſuſpenderant in Templo. Hoc ipſum de Arvernis narrat Plutarchus in Cæſare, qui idemne an alius fuerit, non patet, niſi forte & Coloniæ fuiſſe conjicias ex cap. 10. infra. Signa & arma hoſtibus erepta delubris affixa fuiſſe notum eſt Horat. Od. 5. lib. 3.

ſigna ego Punicis
Affixa delubris, & arma
Militibus ſine cæde, dixit
Direpta vidi, &c.

7. *Conceptu camini*] Paulus Manutius in Ciceronis Epiſtolam 10. lib. 7. ad Familiares dicit caminum apud Romanos uſurpatum, modo pro fornace, modo pro hypocauſto, interdum pro ipſo igne: numquam vero pro ejuſmodi canali ſeu gula illa quæ hodie in omnibus ædibus aſcendentem e foco ignem excipit & extra tectum educit innocenter, quale domus membrum antiquis prorſus inuſitatum aſſeverat. Idem & Philander cenſet in cap. 3. lib. 7. Vitruvii, ubi id ipſum fuſe diſputat, & cubicula non calefacta niſi vel amurcato ligno, quod fumum non gignit, vel incenſo fornace in ſubterranea domus parte unde calor quaquaverſum diffunderetur. Per ſtructiles canales in intimis parietibus de induſtria relictos. Idem cenſet & Voſſius in lib de Etymolog. & Blondus lib 9. triumphantis Romæ Contrarium aliqui colligunt ex Sidonio Apollinari Carmine 22. ubi hæc leguntur.

Quæ dominis hyberna domus. Strepit hic bona flamma
Appoſitas depaſta trabes. Sinuata camino
Ardentis perit unda glebæ, fractoque flagello
Spargit lentatum per culmina tota vaporem.

Quæ tamen & de ſtructilibus Philandri canalibus intelligi poſſe ali forte crediderint ut ut eſt certè parum credibile ſit in rentiorum domibus, & ditiorum culinis exitum fumo alia via non patuiſſe, quam per feneſtras. Quod & innuit Cœlius Rhodoginus lib. 26 lectionum Antiquarum, cap. 21.

8. *Superioris provinciæ*] Germaniæ ſcilicet, nam ea in ſuperiorem & inferiorem diviſa, has ab ſeſe invicem Moſella, Rhenus vero a magna Germania dividebat.

9. *Auguſti diſtulit*] Poſtea tamen recepit, ut conſtat ex marmoribus & nummis. Cæſaris vero afflictis jam rebus ſuis metu, & ut ait Tacitus 3. hiſtor. *ſuperſtitione nominis* ductus, *unde* factum videtur ut in nummis non reperiatur.

CAPUT IX.

AC ſubinde cæde Galbæ annuntiata, compoſitis Germanicis rebus, [1] partitus eſt copias, quas adverſus Othonem præmitteret, quaſque ipſe perduceret. Præmiſſo agmini lætum evenit auſpicium: ſiquidem [2] à parte dextra repente aquila advolavit: [3] luſtratiſque ſignis, ingreſſos viam ſenſim anteceſſit. At contra ipſo movente, [4] ſtatuæ equeſtres cum plurifariam ei ponerentur, fractis repente cruribus pariter corruerunt: & laurea quam religioſiſſime circumdederat, in profluentem excidit. Mox [5] Viennæ pro tribunali jura reddenti, gallinaceus ſupra humerum: ac deinde in capite adſtitit. Quibus oſtentis par reſpondit exitus: nam confirmatum per legatos ſuos imperium, per ſe retinere non potuit.

NOTÆ.

1. *Partitus eſt copias*] Fabio Valenti & Aulo Cæcinæ de quibus fuſe Tacit. 2. hiſt.

2. *Aquila a parte dextra*] Ab hac parte fauſtum eſt aquilæ, corvi &c auſpicium aliarum avium a ſiniſtra, ut cornicis, *&c.* Quibus de rebus Seneca lib. 2. quæſt. natural. *&c.* Tacitus *longumque per ſpatium is gaudentium militum clamor ea quies adeo interrita avis fuit, ut haud dubium magni & proſperi rei omen acciperent.*

3. *Luſtratis ſignis*] Hæc volatu circuitis quaſi dux viæ. *Luſtrare* alias *expiare* eſt.

4. *Equeſtres ſtatuæ*] Non niſi, illuſtriſſimis & rarò decretæ ut ſupra notatum eſt, ni fallor de quo & infra in Tito cap 9.

5. *Viennæ*] Galliæ Narbonenſis erat, hodie Delphinatus, *Viennæ* hujus auſpicij explicationem affert infra. cap. ult.

CAPUT X.

DE [1] Bebriacenſi victoria, & Othonis exitu, cum adhuc in Gallia eſſet, audiit: nihilque cunctatus, quidquid prætorianarum cohortium fuit, ut [2] peſſimi exempli, uno [3] exauctoravit edicto, juſſas Tribunis tradere arma: Centum autem atque viginti, quorum [4] libellos Othoni datos invenerat, expoſcentium præmia, ob editam in cæde Galbæ operam, conquiri, & ſupplicio affici imperavit: egregie prorſus, atque magnifice, & ut ſummi principis ſpem oſtenderet, niſi cætera magis ex natura, & priore vita ſua, quam ex Imperij majeſtate geſſiſſet. Namque itinere inchoato, per medias civitates ritu triumphantium vectus eſt: perque flumina [5] delicatiſſimis navigiis, & variarum coronarum genere redimitis inter profuſiſſimos opſoniorum apparatus, nulla familiæ, aut militis diſciplina, rapinas ac petulantiam omnium in jocum vertens, qui non contenti epulo ubique publice præbito, quoſcumque libuiſſet, in libertatem aſſerebant, verbera & plagas, ſæpe vulnera, nonnumquam necem [6] repræſentantes adverſantibus. Urque campos, in quibus pugnatum eſt, adiit, abhorrentes quoſdam cadaverum tabem, [7] deteſtabili voce

abſtergebant ſmegmate ex lacte aſinino cum ad mœchos irent.

4. *Sacra Iſidis*] Iſis Ægyptiorum dea, quorum ſacra Tiberius ex urbe ſuſtulerar, ſupra in Tiberio cap. 36. Sed repetita conſtat ex hoc loco, & Domit. cap. 1.

5. *Lintea*] Quales erant Sacerdotibus in ſacris illis Iſiacis. Ovidius:

Nec fuge linigera Memphitica turba juvenca.

& Martialis,

Linigeri fugiunt calvi, ſiſtrataque turba, &c.

6. *Miraculo fuit*] Tacitus 2. Hiſtor ubi eadem narravit, tandem *duobus*, inquit, *facinoribus altero flagitioſiſſimo, altero egregio tantumdem meruit bona fama, quantum mala.*

C. SVETONII TRANQVILLI

DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER VII.

A. VITELLIUS.

CAPUT I.

VITELLIORUM originem alii aliam, & quidem diverſiſſimam tradunt: partim veterem & nobilem: partim vero novam & obſcuram, atque etiam ſordidam. Quod ego per adulatores obtrectatoreſque Imperatoris Vitellii eveniſſe opinarer: niſi aliquanto prius de familiæ conditione variatum eſſet. Exſtat [1] Q. Eulogii ad Q. Vitellium, divi Auguſti [2] Quæſtorem, libellus, quo continetur, Vitellios [3] Fauno, Aboriginum Rege, & [4] Vitellia, quæ multis locis pro numine coleretur, ortos, toto Latio imperaſſe. Horum reſiduam ſtirpem ex Sabinis tranſiiſſe Romam, atque inter patritios [5] allectam. indicia ſtirpis diu manſiſſe, [6] viam Vitelliam ab Janiculo ad mare uſque: item coloniam ejuſdem nominis, quam [7] gentili copia adverſus Æquiculos tutandam olim depopoſciſſent: tempore deinde [8] Samnitici belli præſidio in Apuliam miſſo, quoſdam ex Vitelliis ſubſediſſe [9] Nuceriæ: eorumque progeniem longo poſt intervallo repetiſſe urbem, atque ordinem Senatorium. Contra, plures auctorem generis libertinum prodiderunt.

NOTÆ.

1. *Q. Eulogii*] Vulgati ſimpliciter legunt *Elogii*, quaſi teſtificationis & monumenti cujuſdam. Caſaubonus veteres codices non nihil adjuvans ſic emendavit, ut ſenſus eſſet, Quintum Eulogium, Quinti Vitellii libertum fuiſſe, (moris enim erat ut liberti patronorum nominibus appellarentur) qui gentis Vitelliæ ſtemma deſcripſerit. Quod, ut patronorum ſuorum gratiam demererentur, fecerunt & alii complures liberti, ut de Julio Maratho Auguſti liberto conſtat lib. 2. cap. 79. & 94 Quin & ſcriptos de vita ſua libros Hadrianus libertis ſuis dedit proprio ipſorum nomine publicandos, ut tradit in ejus vita Spartianus.

2. *Quæſtorem*] Vel eum qui candidatus

ſcalpro librario venas ſibi incidit, nec tam mortis pœnitentia quam ſuorum obteſtatione obligari, curarique ſe paſſus, in eadem cuſtodia morbo periit. Lucius, ex Conſulatu [11] Syriæ præpoſitus, Artabanum Parthorum Regem ſummis artibus, non modo ad colloquium ſuum, ſed etiam ad veneranda legionum [15] ſigna pellexit. Mox cum Claudio principe, duos inſuper [16] ordinarios * Conſulatus, † Cenſuramque geſſit. ¶ Curam quoque imperii ſuſtinuit, abſente eo, expeditione [17] Britannica: vir innocens & induſtrius, ſed amore libertinæ perinfamis, cujus etiam [18] ſalivis melle commiſtis, nec clam quidem aut raro, ſed quotidie ac palam arterias & fauces pro remedio fovebat. Idem miri in adulando ingenii, primus C. Cæſarem [19] adorari ut Deum inſtituit: cum reverſus ex Syria non aliter adire auſus eſſet quam [20] capite velato, [21] circumvertenſque ſe, deinde procumbens. Claudium uxoribus libertiſque addictum ne qua non arte demereretur, pro maximo munere à Meſſallina petiit, ut ſibi pedes præberet excalceandos: detractumque ſocculum dextrum, inter togam tunicaſque geſtavit aſſidue, nonnumquam oſculabundus. Narciſſi quoque & Pallantis imagines aureas inter Lares coluit. Hujus & illa vox eſt, *Sæpe facias*, cum ſeculares ludos edenti Claudio gratularetur.

A. U. C.
DCCXXCVIII
* DCCXXCVII
DCCXCVI.
† DCCC.
¶ DCCXCVII

NOTÆ.

1. *Caſſius Severus*] De quo Aug. c. 56. Calig. cap. 16. &c.

2. *Sectionibus & cognituris*] Vulgati codices, aliique *conſuturis*. Vitterbienſis *ſutureis*: quod Beroald. & Sabellicus de corij ſectione & ſutura explicant, ut filius ille non jam, patris inſtar, veteribus calceis reſarciendis victum quæritaret, ſed ſecandis pellibus, & ſuendis prorſus novis ditatus eſſet. Longe melius optimi codices quos ſecuti ſumus. *Sectores*, e. Cicerone & Aſconio, *dicti ſunt qui ſpem lucri ſui ſecuti bona condemnatorum auctionabantur, proque his pecunias penſitabant ſingulis*. Quo ſenſu Cæſar in Comment. *Sectionem ejus oppidi Cæſar univerſam vendidit*. Quæ bona ſectores confuſe ſic & univerſaliter empta ſingulis per partes vendendo quæſtum faciebant. Cognitor autem ex Feſto is eſt *qui litem alterius ſuſcipit coram eo cui datus eſt, Procurator autem abſentis negotia gerit*. Cicero pro Roſcio Comœdo, *in hanc rem me cognitorem dediſti*. Horatius Sat. 5. lib. 2. v. 38. &c.

3. *Vulgari muliere*] Quæ corpus vulgaſſet. Ovidius 4. Faſt.

Numina vulgares Veneris celebrate puellæ.

infra Domit. cap. 22 Sic & à Jureconſultis meretrices dicuntur, Ulpiano l. 13. de Adulteriis, *ſed & in ea muliere poteſt maritus adulterium vindicare quæ vulgaris fuerit* Hæ famoſæ dicuntur ſupra in Tiberio cap. 37.

4. *Furnariam*] Caſaubonus in Viterbienſi codice legit *funariam*, quod eſſet reſtionis, de quo in Auguſto ad cap. 2 Furnariam autem exercebant qui hyeme aut frigido aëre furnos conducebant in id calefactos; ut pro conſtituto pretio in illis calefacerent ſeſe tenuiores, de quibus Juvenalis Sat. 7. v. 3.

cum jam celebres notique Poëtæ
Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos
Tentarent, nec fœdum alii nec turpe putarent
Præcones fieri.

& Horat Sat 4 lib. 1. v. 37. &c.

5. *Equitem Romanum genuerit*] Qui ſcilicet equeſtrem cenſum, hoc eſt quadringenties in bonis haberet, de quo ſupra in Julio ad cap. 33 &c.

6. *Domo Nuceria*] Domus pro patria etiam ab aliquibus uſurpata. Virgilius 8. Æneid. v. 114.

Qui genus unde domo pacem nobis huc fertis an arma.

& Horat. Epiſt. 7. Lib. 1. v. 53. &c.

7. *Procurator*] De ejuſmodi Procuratoribus, qui res fiſci adminiſtrarent, ſupra in Claudio ad cap. 12. &c.

8. *In Conſulatu obiit*] Eodem anno quo natus Otho fuerat, Conſulem Ænobarbum fuiſſe dixit, in Othone cap. 2. unde Aulo illi Vitellio ſuffectum oportuit Aruntium illum de quo ibidem.

9. *Fameſus*] Infamis propter hanc luxuriam. Horatius,

grandes rhombi, patinæque,
Grande ferunt una cum damno dedecus.

& ſupra in Tiberio cap. 35. *fœminæ famoſæ.*

10. *Caruit ordine*] Hoc eſt privatus eſt. De quo & Tacitus 2. Annal.

11. *Germanici comes*] De comitibus ſupra in Julio ad cap. 4. & 42. ac Tiberio ad cap. 46. De illa Germanici in Orientem expeditione, & morte ejuſdem, ſupra in Caligula cap. 1. Tacitus Annal. 3. & Plinius lib. 11. cap. 37.

12. *Sejani conſcios*] In Tiberio ad cap. 55. &c.

13. *Fratri*] Aulo Vitellio conſulari viro, de quo & Pomponio Sabino Tacitus Annal. 5. *neque aliud periclitantibus auxilii quam in fratrum conſtantia fuit, qui vades extitere:* ac denique, *mox crebris proſecutationibus ſpem ac metum juxta gravatus Vitellius petito per ſpeciem ſtudiorum ſcalpro, levem ictum venis intulit, vitamque ægritudine animi finivit.* Literatum illum fuiſſe colligere eſt ex Tertulliani libro de Anima, ubi ejus Commentarios citat.

14. *Syriæ*] Ac propter ſuam in Judæos benignitatem non uno in loco laudatus a Joſepho, maxime lib. 18. Antiquit.

15. *Signa*] De his & Artabano, ſupra in Caligula ad cap. 14.

16. *Ordinarios*] Ii dicuntur ordinarii qui electi, non ſuffecti in alterius locum, ut jam ſupra.

17. *Britannica*] De qua in Claudio cap. 28.

18. *Salivis melle*] Sic & de quodam homine Beroaldus notat ex Seneca, qui ſi prodiret in publicum faſcia uxoris pectus religabat, horæ ſpatio ſine ipſo eſſe non poterat, nullamque potionem ſumeret niſi alternis tactam labris. Et ineptum quemdam ejuſmodi amatorem Martialis ridet lib. 1. Epig. 69 facete prorſus & ſalſe.

19. *Adorari ut Deum*] In Caligula cap. 22. Mos hic a Diocletiano relatus manſit ex parte ſub Principibus aliis etiam Chriſtianis

20. *Capite velato*] Qui habitus eſt adorantium deos Jam inde ab Ænea, ut ait Servius ad 3. Æneid.

Et poſitis aris, jam vota in litore ſolves,
Purpureo velare comas adopertus amictu
Ne qua inter ſanctos ignes in honore deorum
Hoſtilis facies occurrat, & omina turbet.

Plaut. Amphitryon. Act. 5. Scen. 1. & Curcul. Act. 1. Scen. 1. &c. Saturno tamen, aperto capite ſacrum fiebat, quod Saturno lucem facere dicebant, ita & Herculi. De quibus Feſtus in voce *Saturnius* & *Saturnus*. ac Macrobius lib. 3. cap. 6. & 1. cap. 8. Plutarchus in Quæſt. Rom.

21. *Circumvertens ſe*] Qui deos ſalutabant aut adorabant, ii corpus circumagebant, manus oſculabantur, in terram procumbebant, adhuc infra in Veſp. cap. 7. Livius lib. 5. Decad. 1 ubi de Camillo ſacrificante, Ovidius 3. Faſt. Propertius lib. 1. Elegia 16. & lib. 3. Elegia 7. Dextram in partem circumvertebantur, ut patet ex Valerio Flacco lib. 8. Argonaut. & Plin. lib. 28. cap. 2. Et facete innuit Plautus in Curcul. Act. 1. Scen. 1. ubi Palinuro ſervo dicenti, *quo me vortam neſcio*, reſpondet Phædromus: *Si deos ſalutas, dextroverſum cenſeo.* De oſculis manuum Apuleius in Apologia, *Si fanum aliquod prætereat, nefas habet adorandi gratia manum labris admovere.* Et lib. 4. de Aſino. De toto ritu Lucretius lib. 5.

Nec pietas ulla eſt, velatum ſæpe videri
Vertier ad lapidem, atque omnes accedere ad aras
Nec procumbere humi proſtratum, & pandere palmas
Ante deûm delubra, &c.

CAPUT III.

DECESSIT paralyſi altero die quam correptus eſt, duobus filiis ſuperſtitibus, quos ex Sextilia probatiſſima, nec ignobili fœmina, editos Conſules vidit: & quidem eodem ambos totoque anno, cum majori minor in VI. menſes ſucceſſiſſet. Defunctum Senatus publico funere honoravit: item ſtatua pro Roſtris, cum hac inſcriptione: PIETATIS IMMOBILIS ERGA PRINCIPEM. Aulus Vitellius L. filius IMP. natus eſt VIII. Kalend Octobris, vel, ut quidam, VII Idus Septembris, [1] Druſo Cæſare, Norbano Flacco Coſſ. Genituram ejus prædictam à Mathematicis, ita parentes exhorruerunt, ut magno opere ſemper contenderit pater, ne qua ei provincia vivo ſe committeretur: & mater miſſum [2] ad legiones, & [3] appellatum Imperatorem pro afflicto ſtatim lamentata ſit. Pueritiam primamque adoleſcentiam Capreis egit, inter Tiberiana ſcorta, & ipſe perpetuo [4] ſpintriæ cognomine notatus: exiſtimatuſque corporis gratia initium & cauſſa incrementorum patri fuiſſe.

A. U. C. DCCLXVIII.

NOTÆ.

1. *Druſo Cæſare*] Anno 767. ab U. C. primo poſt Auguſti mortem, ut in Auguſto ad cap 100. quo patet ſeptemdecim annis majorem Othone fuiſſe Vitellium. Vide in Othone ad cap. 2.

2. *Ad legiones*] In Germaniam a Galba, infra cap. 7.

3. *Appellatum Imperatorem*] Tacitus 2. Hiſtor. *& pari probitate mater Vitelliorum Sextilia antiqui moris dixiſſe, quin etiam ad primas filii ſui epiſtolas ferebatur, non Germanicum a ſe, ſed Vitellium genitum, nec ullis poſtea fortunæ illecebris, aut ambitu civitatis in gaudium evicta domus ſuæ tantum adverſa ſenſit.*

4. *Spintriæ*] In Tiberio ad cap. 43.

CAPUT IV.

SEQUENTI quoque ætate omnibus probris contaminatus, præcipuum in aula locum tenuit: Caio per [1] aurigandi, Claudio per [2] aleæ ſtudium familiaris. Sed aliquanto Neroni acceptior cum propter [3] eadem hæc, tum peculiari merito: quod præſidens certamini [4] Neroneo, [5] cupientem inter citharœdos contendere, nec quamvis flagitantibus cunctis promittere audentem, ideoque egreſſum theatro, revocaverat quaſi perſeverantis populi legatione ſuſcepta, exorandumque [6] præbuerat.

NOTÆ.

1. *Aurigandi*] Calig. cap. 18 & 19. & 54.

2. *Aleæ*] Claud. cap. 33.

3. *Eadem hæc*] Nero enim aurigationis ad amentiam ſtudioſus, Ner. cap. 22. & 24.

4. *Neroneo*] In Ner. cap. 12. & 21.

5. *Cupientem*] Nero cupiebat certare inter citharœdos: quia tamen hoc Romano Principe indignum, polliceri non audebat populo idipſum per adulationem flagitanti; atque hac de cauſſa egreſſus erat theatro. Vitellius ut Principi magis ac magis blandiretur, finxit ſibi delatam a populo Legationem, qua inſtanter rogaretur, ut rediret, & certaret, ut hoc pacto pudori & decori ejus conſultum eſſet, tanquam victi inſtantibus populi precibus, non ſtudio cantandi reverſus fuiſſet. Quod Neroni ipſi admodum placuit, & Vitellium reddidit acceptiſſimum.

6. *Præbuerat*] Vulgati *præbuerit*, male.

CAPUT V.

[1] TRIUM itaque principum indulgentia, non ſolum honoribus, verum & ſacerdotiis ampliſſimis auctus, Proconſulatum Africæ poſthæc, [2] curamque operum publicorum adminiſtravit: & voluntate diſpari, & exiſtimatione. In Provincia ſingularem innocentiam præſtitit biennio continuato, cum ſuccedenti fratri legatus [3] ſubſtitutus eſſet. At [4] in urbano officio dona atque ornamenta Templorum ſurripuiſſe, & commutaſſe quædam, ferebatur: proque auro & argento, [5] ſtannum & [6] aurichalcum ſuppoſuiſſe.

NOTÆ.

1. *Trium principum*] Caligulæ, Claudii, & Neronis.

2. *Curam operum*] Unum hoc fuit ex iis quæ Auguſtus excogitavit officiis In Auguſto cap. 37.

3. *Subſtitutus eſſet*] Torrentius legit *ſubſtitiſſet* in pluribus MSS. Vulgari tamen habebant *ſubſtitutus eſſet*, quod videtur male; ſubſtituuntur enim, qui aliorum occupant locum, quod hîc Vitellio non convenit; cum enim ſucceſſor frater ei miſſus eſſet, ipſe non rediit, ut mos erat aliis; ſed ſubſtitit in Provincia Legati titulo.

4. *Urbano officio*] Cura operum publicorum.

5. *Stannum*] Skildius in codice Salmaſiano legit *ſtagnum*, quod & dici potuerit more veterum qui *g* pro *n* non ſemel poſuere, ut *aggulus*, *aggens*, *aggula*, & *vaſa ſtagnea* apud Plautum.

6. *Aurichalcum*] Idem fecit Julius, ſupra in Julio cap. 54.

CAPUT VI.

UXOREM habuit Petroniam, conſularis viri filiam, & ex ea filium [1] Petronianum, captum altero oculo. Hunc heredem a matre ſub conditione inſtitutum, ſi de poteſtate patris exiſſet, [2] manu emiſit: breviqué, ut creditum eſt, interemit, inſimulatum inſuper parricidii, & quaſi paratum ad ſcelus venenum ex conſcientia hauſiſſet. Duxit mox Galeriam Fundanam prætorio patre. Ac de hac quoque liberos utriuſque ſexus tulit: ſed marem, titubantia oris prope mutum, & elinguem.

NOTÆ.

1. *Petronianum*] Sic legitur in pluribus libris: vulgari tamen *Petronium*, minus bene.

2. *Manu emiſit*] Hoc eſt e poteſtate ſua dimiſit. Ita ſæpe Jureconſulti in manu eſſe, pro in poteſtate eſſe. Teſtata autem ſub hac conditione Petronia videtur, ne ſi filius remaneret in ſacris patris, ab eo bona jure patriæ poteſtatis adquiſita dilapidarentur.

CAPUT VII.

A. U. C. DCCCXXI.

A GALBA in inferiorem Germaniam contra opinionem miſſus eſt. Adjutum putant [1] T. Vinnii ſuffragio, tunc potentiſſimi & cui jam pridem per communem [2] factionis ſuæ favorem conciliatus eſſet: niſi quod Galba præ ſe tulit, nullos minus metuendos quam qui de ſolo victu cogitarent: ac poſſe provincialibus copiis profundam ejus expleri gulam, ut cuivis evidens ſit, contemtu magis quam gratia electum. Satis

conſtat exituro [3] viaticum defuiſſe, tanta egeſtate rei familiaris, ut uxore & liberis, quos Romæ relinquebat, [4] meritorio cœnaculo abditis, domum in reliquam partem anni ablocaret: atque ex aure matris detractum [5] unionem pigneraverit ad itineris impenſas. Creditorum quidem præſtolantium ac [6] detinentium turbam, & in iis [7] Sinueſſanos Formianoſque, quorum [8] publica vectigalia interverterat, non niſi terrore calumniæ amovit: cum libertino cuidam acerbius debitum repoſcenti, [9] injuriarum formulam, quaſi calce ab eo percuſſus, intendiſſet, nec aliter quam extortis [10] quinquaginta HS. remiſiſſet Advenientem male animatus erga principem exercitus, pronuſque ad res novas, libens ac ſupinis manibus excepit, velut dono Deûm oblatum [11] ter Conſulis filium ætate integra, facili ac prodigo animo. Quam veterem de ſe perſuaſionem Vitellius recentibus etiam experimentis auxerat, tota via [12] caligatorum quoſque militum obvios exoſculans: perque [13] ſtabula ac diverſoria, mulionibus ac viatoribus præter modum comis: ut mane ſingulos jamne [14] jentaſſent ſciſcitaretur, ſeque feciſſe ructu quoque oſtenderet.

NOTÆ.

1. *T. Vinnis*] De hoc in Galba cap. 14.

2. *Factionis ſuæ*] Caſaubonus & Torrentius in quibuſdam libris legunt *Veneta*, non *ſuæ*, & de Veneta factione intelligunt; huic enim ad o favebat, ut veneto indutus ſuam in abſtergendis equis operam in Circo præſtiterit. Hinc Vinii & Vitellii concordia. De factionum numero & coloribus ſupra in Nerone ad cap. 22. &c

3. *Viaticum*] Pecunias ad itineris impenſam.

4. *Meritorio cœnaculo*] Qualia inquilini conducebant. Vide in Auguſto ad cap. 45.

5. *Unionem*] Sextilia tamen moris antiqui fœmina, ut cap. 3. notatum eſt ex Tacito: ſed *hos digitis ſuſpendere & binos ac ternos auribus fœminarum gloria eſt*, ut ait Plinius lib. 9. cap. 35. & ibidem paulo ſupra. *proceritoribus gratia eſt, elenchos appellant, faſtigata longitudine, alabaſtrorum figura in pleniorem orbem deſinentes*. Et lib. 11. cap. 37 &c.

6. *Detinentium*] Eadem prorſus via Julius in Hiſpaniam profecturus quondam evaſerat, in Julio cap. 18.

7. *Sinueſſanos Formianoſque*] Sinueſſa & Formia, oppida Campaniæ quondam, ſed nunc exciſa.

8. *Publica vectigalia*] Sua enim erant civitatibus vectigalia, ut jam ſupra in Caligula cap. 16. Tib. cap. 49. & maxime in Auguſto ad cap. 46. & 92.

9. *Injuriarum formulam*] Hoc eſt, ſolennia verba movendæ actionis ſeu litis injuriarum cauſſa. De formulis in Claudio ad cap. 14.

10. *Quinquaginta* HS.] Seſtertia veroſimillime intelligit, hoe eſt 218½ lib.

11. *Ter Conſulis filium*] Supra cap. 2. & Tacitus 2. Hiſt. *Aderat Vitellius Vitellii Conſoris ac ter Conſulis filius, id ſatis videbatur.*

12. *Caligatorum*] De hoc calceamenti genere vide ſupra in Caligula ad cap. 9. & 52.

13. *Stabula*] Quandoque ſumitur iſta vox pro ipſa caupona, ſive hoſpitio mulionum & agaſonum, unde ſtabularii a Jureconſultis dicuntur, qui vitam hoc lucri genere ſuſtentabant.

14. *Jentaſſent*] In aliis codicibus Caſaubonus legit *jantaſſent*, & in Gloſſario *jantare, jantaculum*.

CAPUT VIII.

A U. C. DCCCXXII.

CASTRA vero ingreſſus nihil cuiquam poſcenti negavit: atque etiam ultro ignominioſis [1] notas, [2] reis ſordes, damnatis ſupplicia demſit. Quare vixdum menſe tranſacto, [3] neque diei, neque temporis habita ratione, ac jam veſpere, ſubito a militibus e cubiculo raptus, ita ut erat [4] in veſte domeſtica, IMPERATOR eſt conſalutatus: circumlatuſque [5] per celeberrimos vicos, ſtrictum divi Julii gladium tenens, detractum [6] delubro Martis, atque in prima gratulatione porrectum ſibi a quodam: nec ante in Prætorium rediit quam flagrante triclinio ex [7] conceptu camini, tum quidem conſternatis, & quaſi omine adverſo anxiis omnibus, inquit: *Bono animo eſtote, nobis alluxit* nullo ſermone alio apud milites uſus. Conſentiente deinde etiam [8] ſuperioris Provinciæ exercitu, qui prius a Galba ad Senatum defecerat cognomen GERMANICI delatum ab univerſis cupide recepit: AUGUSTI, diſtulit: CÆSARIS in perpetuum recuſavit.

NOTÆ.

1. *Notas*] Hoc eſt iis qui notati fuerant ignominia, vel per Cenſorem, vel per ſubſequens judicium. *Nota* enim plerumque ignominiam ſignificat.

2. *Reis ſordes*] Hoc eſt ſordidas veſtes; atrati enim & ſordidati incedebant barbam capillumque ſummittentes, ut ſupra in Nerone cap. 47. Tiberio ad cap. 2. &c. Torrentius nove dictum notat *ſordes* pro *ſordida veſte*.

3. *Neque diei*] Ut Ner. cap. 8 & Othon. cap. 6. &c.

4. *Veſte domeſtica*] Alia enim domi, alia foris utebantur. Vide in Auguſto ad cap. 63.

5. *Celeberrimos vicos*] Coloniam Agrippinam, de qua ſupra, hoc habitu ingreſſus eſt, ut Galba Romam. In Galba cap. 11.

6. *Delubro Martis*] Strabo lib. 4. meminit cuiuſdam gladii, quem Galli de raptum Cæſari, ſuſpenderant in Templo. Hoc ipſum de Arvernis narrat Plutarchus in Cæſare, qui idemne an alius fuerit, non patet, niſi forte & Coloniæ fuiſſe conjicias ex cap. 10. infra. Signa & arma hoſtibus erepta delubris affixa fuiſſe notum eſt Horat. Od. 5. lib. 3.

> *ſigna ego Punicis*
> *Affixa delubris, & arma*
> *Militibus ſine cæde, dixit*
> *Direpta vidi*, &c.

Conceptu camini] Paulus Manutius in Ciceronis Epiſtolam 10. lib. 7. ad Familiares dicit caminum apud Romanos uſurpatum, modo pro fornace, modo pro hypocauſto, interdum pro ipſo igne; numquam vero pro ejuſmodi canali ſeu gula illa quæ hodie in omnibus ædibus aſcendentem e foco ignem excipit & extra tectum educit innocenter, quale domus membrum antiquis prorſus inuſitatum aſſeverat. Idem & Philander cenſet in cap. 3. lib. 7. Vitruvii, ubi id ipſum fuſe diſputat, & cubicula non calefacta niſi vel amurcato ligno, quod fumum non gignit, vel incenſo fornace in ſubterranea domus parte unde calor quaquaverſum diffunderetur. Per ſtructiles canales in intimi. parietibus de induſtria relictos. Idem cenſet & Voſſius in lib. de Ethymolog. & Blondus l b. 9. triumphantis Romæ Contrarium aliqui colligunt ex Sidonio Apollinari Carmine 22. ubi hæc leguntur.

> *Qua dominus hyberna domus. Strepit hic bona flamma*
> *Appoſitas depaſta trabes. Sinuata camino*
> *Ardentis perit unda glebi, fractaque flagello*
> *Spargit lentatum per culmina tota vaporem.*

Quæ tamen & de ſtructilibus Philandri canalibus intelligi poſſe ali forte crediderint ut ut eſt certè parum credibile ſit in tenuiorum domibus, & ditiorum culinis exitum fumo alia via non patuiſſe, quam per feneſtras. Quod & innuit Cœlius Rhodoginus lib. 26 lectionum Antiquarum, cap. 21.

8. *Superioris provinciæ*] Germaniæ ſcilicet, nam ea in ſuperiorem & inferiorem diviſa, has ab ſeſe invicem Moſella, Rhenus vero a magna Germania dividebat.

9. *Auguſti diſtulit*] Poſtea tamen recepit, ut conſtat ex marmoribus & nummis. Cæſaris vero afflictis jam rebus ſuis metu, & ut ait Tacitus 3. hiſtor. *ſuperſtitione nominis* ductus, *unde* factum videtur ut in nummis non reperiatur.

CAPUT IX.

AC ſubinde cæde Galbæ annuntiata, compoſitis Germanicis rebus, [1] partitus eſt copias, quas adverſus Othonem præmitteret, quaſque ipſe perduceret. Præmiſſo agmini lætum evenit auſpicium: ſiquidem [2] à parte dextra repente aquila advolavit: [3] luſtratiſque ſignis, ingreſſos viam ſenſim anteceſſit. At contra ipſo movente, [4] ſtatuæ equeſtres cum plurifariam ei ponerentur, fractis repente cruribus pariter corruerunt: & laurea quam religioſiſſime circumdederat, in profluentem excidit. Mox [5] Viennæ pro tribunali jura reddenti, gallinaceus ſupra humerum: ac deinde in capite adſtitit. Quibus oſtentis par reſpondit exitus: nam confirmatum per legatos ſuos imperium, per ſe retinere non potuit.

NOTÆ.

1. *Partitus eſt copias*] Fabio Valenti & Aulo Cæcinæ de quibus fuſe Tacit. 2. hiſt.

2. *Aquila a parte dextra*] Abhac parte fauſtum eſt aquilæ, corvi &c. auſpicium aliarum avium a ſiniſtra, ut cornicis, &c. Quibus de rebus Seneca lib. 2. quæſt. natural. &c. Tacitus *longumque per ſpatium is gaudentium militum clamor ea quies adeo interrita avis fuit, ut haud dubium magni & proſperi rei omen acciperent.*

3. *Luſtratis ſignis*] Hoc e volatu circuitis quaſi dux viæ. *Luſtrare* alias *expiare* eſt.

4. *Equeſtres ſtatuæ*] Non niſi, illuſtriſſimis & raro decretæ ut ſupra notatum eſt, ni fallor de quo & infra in Tito cap 9.

5. *Viennæ*] Galliæ Narbonenſis erat, hodie Delphinatus, *Vienne* hujus auſpicij explicationem affert infra. cap. ult.

CAPUT X.

DE [1] Bebriacenſi victoria, & Othonis exitu, cum adhuc in Gallia eſſet, audiit: nihilque cunctatus, quidquid prætorianarum cohortium fuit, ut [2] peſſimi exempli, uno [3] exauctoravit edicto, juſſas Tribunis tradere arma: Centum autem atque viginti, quorum [4] libellos Othoni datos invenerat, expoſcentium præmia, ob editam in cæde Galbæ operam, conquiri, & ſupplicio affici imperavit: egregie prorſus, atque magnifice, & ut ſummi principis ſpem oſtenderet, niſi cætera magis ex natura, & priore vita ſua, quam ex Imperij majeſtate geſſiſſet. Namque itinere inchoato, per medias civitates ritu triumphantium vectus eſt: perque flumina [5] delicatiſſimis navigiis, & variarum coronarum genere redimitis inter profuſiſſimos opſoniorum apparatus, nulla familiæ, aut militis diſciplina, rapinas ac petulantiam omnium in jocum vertens, qui non contenti epulo ubique publice præbito, quoſcumque libuiſſet, in libertatem aſſerebant, verbera & plagas, ſæpe vulnera, nonnumquam necem [6] repræſentantes adverſantibus. Utque campos, in quibus pugnatum eſt, adiit, abhorrentes quoſdam cadaverum tabem, [7] deteſtabili voce

confirmare auſus eſt: *Optime olere occiſum hoſtem, & melius civem.* Nec eo ſecius ad leniendam gravitatem odoris plurimum meri propalam hauſit paſſimque dviſit pati vanitate, atque inſolentia. Lapidem memoriæ Othonis inſcriptum intuens, dignum eo Mauſoleo ait: pugionemque quo ſe is occiderat, in [8] Agrippinenſem coloniam miſit, [9] Marti dedicandum. In Apennini quidem jugis etiam pervigilium egit.

Notæ.

1. *Bebriacenſi victoria*] In Othone cap. 9. ſunt qui legant hîc quoque *Betriacenſi.*

2. *Peſſimi exempli*] Quippe qui præcedentes Imperatores deſeruerant.

3. *Exauctoravit*] Dimiſit ſupra in Tib. ad cap. 30. & Aug. 24. &c.

4. *Libellos*] Supplices, Gallice *des placets*; quos tamen Otho habebat, & ante cremaſſe colligere eſt ex cap. 10. ſupra in Oth &c.

5. *Delicatiſſimis navigiis*] Qualia forte Caligula, ut ſupra in ejus vita cap. 37. aut Julius cap. 52.

6. *Repræſentantes*] Claud. 24. tormenta repræſentare.

7. *Deteſtabili vere*] Ita & Annibal viſa foſſa humano ſanguine plena, dixiſſe fertur *ô formoſum ſpectaculum!* Tacitus 2. Hiſt. *erant quos varia ſors rerum lacrymaque & miſericordia ſubiret, at non Vitellius flexit oculos, nec tot millia inſepultorum civium exhorruit, lætus ultro & tam propinqua ſortis ignarus inſtaurabat ſacrum diis loci.*

8. *Agrippinenſem coloniam*] Agrippina Germanici filia Neronis principis mater in oppidum Ubiorum, in quo genita erat, coloniam deduci imperaverat, cui nomen inde inditum, auctore Tacito lib. 12. annal. & lib. de morib German. Hæc hodieque Colonia civitas nobiliſſima.

9. *Marti dedicandum*] Tacitus lib. de moribus Germanorum narrat hunc præcipuè cultum a Germanis.

CAPUT XI.

URBEM denique [1] ad claſſicum introiit [2] paludatus, ferroque ſuccinctus, inter ſigna atque vexilla, [3] ſagulatis comitibus, ac detectis commilitonum armis. Magis deinde ac magis, omni divino humanoque jure neglecto, [4] Allienſi die pontificatum maximum cepit: comitia [5] in decem annos ordinavit, ſeque perpetuum Conſulem. Et ne cui dubium foret, quod exemplar regendæ Reip. eligeret, medio Martio campo adhibita publicorum ſacerdotum frequentia, [6] inferias Neroni dedit: ac ſolenni convivio citharœdum placentem palam admonuit, ut & aliquid [7] de Domitio diceret, inchoantique Neroniana cantica, primus exſultans etiam plauſit.

Notæ.

1. *Ad claſſicum*] Hoc unum eſt ex imperii inſignibus: dequo Vegetius lib. 2. cap. 22. *Claſſicum appellatur quod buccinatores per cornu dicunt, hoc inſigne videtur imperii, quia claſſicum canitur imperatore præſente vel cum in militem capitaliter animadvertitur, quia hoc ex imperatoris legibus fieri neceſſe eſt.* Sed non modo cum in militem, ſed & cum in paganum animadvertitur ut de quodam mathematico patet apud Tacitum 2. annal. Idem ex Seneca lib. 1. de ira cap. 16 & Epiſt. 17.

2. *Paludatus*] Paludamentum eſt conſulis ad bellum profecturi veſtimentum, dequo in Jul. ad cap. 64. &c. quod tamen paullo antequam introiret, amicorum conſilio excuſiſſe refert Tacit. 2. Hiſt. ne quaſi captam urbem ingredi videretur.

3. *Sagulatis comitibus*] Sagulo quod militare veſtimentum eſt de quo Aug. ad cap. 26.

cap. 26. & Jul. ad cap. 48. &c. ſupra ad cap. 2. num. 11. &c

4. *Allienſi die*] Livius lib. 6. decad 1. initio *tum de diebus religioſis agi cœptum diemque ad decimum ſextum calendas ſextiles, quo die ad Cremeram fabij caſi, quo deinde ad Alliam cum exitio urbis fœde pugnatum*, (contra Gallos cum urbem ceperunt) *a poſteriore clade Allienſem appellarunt, inſignemque nulli rei publicè privatimque agendæ fecerunt.* Tacitus idipſum omen ut peſſimum Vitellio fuiſſe narrat lib. 2. Hiſtor. hinc Lucanus lib. 7.

Et damnata diu Romanis Allia faſtis.

Cremera Tuſciæ fluvius non alia re quam clade illa notus ut ait Livius lib. 5. decade 1. Allia vero Sabinorum in Tiberim influens hodie *caminata* vel *Rio de Moſſo.*

5. *In decem annos*] Per quos iidem eſſent magiſtratus cum ante vix proferrentur ultra annum. De perpetuo ejus conſulatu profert Caſaub. inſcriptionem.

A. VITELLIUS L. F.
IMPERATOR
COS. PERPET.

6. *Inferias Neroni dedit*] Quid hoc ſit ſupra in Cal ad cap. 15. & cap 3. &c

7. *De Domitio*] Caſaubonus in Pithœi cod. legit *dominico* nec improbat hoc ſenſu ut ſic appellatus fuerit liber canticorum Neronianorum, qua voce Vitellius de induſtria tunc uteretur, ut alluderet ad ejus tempora. Sed & potuit liber ille canticorum inſcriptus eſſe *cantica Domitij*; vel Vitellius poſtulare, ut caneret canticum aliquod in Domitij patris laudes a Nerone forte compoſitum, aut Neronem ipſum gentili non adoptivo nomine ſic appellare quod ipſe Nero quondam facturum ſe dixerat ut in Ner. cap. 41. certe hoc poſtremum Vitellij ingenio videatur convenientius, quippe qui Cæſaris nomen recuſaſſet, & Auguſti diſtuliſſet &c. ſupra cap. 8.

CAPUT XII.

TALIBUS principiis magnam Imperij partem, non niſi conſilio & arbitrio viliſſimi cujuſque hiſtrionum & aurigarum adminiſtravit, & maxime Aſiatici liberti. Hunc adoleſcentulum mutua libidine conſtupratum, mox tædio profugum, cum Puteolis [1] poſcam vendentem [2] reprehendiſſet, conjecit in compedes, ſtatimque [3] ſolvit, & rurſus in deliciis habuit: iterum deinde ob nimiam contumaciam & [4] ferocitatem gravatus, circumforaneo [5] laniſtæ vendidit, dilatumque ad finem [6] muneris repente ſurripuit, & [7] provincia demum accepta manumiſit: ac primo Imperij die [8] aureis donavit anulis [9] ſuper cœnam, cum mane rogantibus pro eo cunctis, deteſtatus eſſet ſeveriſſime talem equeſtris ordinis maculam.

NOTÆ.

1. *Poſcam vendentem*] Brodeus lib 4. Miſcellaneorum cap. 11. ex Plinio contendit poſcam eſſe acetum aqua mixtum, quod vulgò dicunt *oxicratum.* Alij poſcam idem eſſe exiſtimant ac loram: eſt autem lora ſive lorea potionis genus quam Græci *δευτερίας* appellant quaſi ſecundariam, ſic dicta a lotis acinis, fitque ex maceratis aqua vinaceis poſt multum acinis expreſſum, eſt que operariorum & plebeculæ vinum. De lora varro lib 1. de re ruſt. cap. 54. Columella lib. 12. cap 40. &c. Poſteriore ſenſu poſcam hîc accipi probabilius videtur.

2. *Reprehendiſſet*] Alij *deprehendiſſet*. Torrentius in tribus MSS. legit *reprehendiſſet* bene reprehenduntur enim profugi, ut Calig. cap. 45. & Livius lib. 4. decad. 4. *Adeo turbatæ erant ala dextra equites, peditoſque ut quoſdam conſul manu ipſe reprehenderet.*

3. *Solvit*] Vulgati legebant *colui:* Caſaub. emendavit librorum auctoritate.

4. *Ferocitatem*] Complures codices, furacitatem.

5. *Laniſtæ*] Gladiatorum mercatores laniſtæ de quibus in Jul. ad cap. 26. &c.

circumforaneus ille eſt, qui fora & nundinas circumit vilis cujuſdam lucri cauſſa.

6. *Muneris*] Gladiatorij de quo tam ſæpe ſupra. Senſus eſt ſubſtractum a Vitellio Aſiaticum, quo tempore ingreſſurus erat in arenam ad digladiandum. Cum à laniſta ſervatus eſſet in finem ſpectaculi.

7. *Provincia accepta*] Cum ipſe Vitellius in Germaniam a Galba miſſus eſt. ſupra cap. 7.

8. *Aureo annulo*] Erant equitum inſignia ut in Jul. ad cap. 39. ita & Galba Icelum ſuum honore auxit in Galb. cap. 14.

9. *Super cœnam*] In Aug. ad cap. 77. & Jul. 87.

10 *Cunctis*] Militibus quos id a Vitellio petiiſſe auctor eſt Tacitus. 2. Hiſtor.

CAPUT XIII.

SED vel præcipue luxuriæ ſævitiæque diditus, epulas trifariam ſemper interdum quadrifariam diſpertiebat: in jentacula & prandia & cœnas, [1] commiſſationeſque: facile omnibus ſufficiens, [2] vomitandi conſuetudine. [3] Indicebat autem aliud alij eadem die: nec cuiquam minus ſinguli apparatus [4] quadringenis millibus nummûm conſtiterunt. Famoſiſſima ſuper cæteras fuit cœna ei data [5] adventitia à fratre: in qua duo millia lectiſſimorum piſcium, ſeptem avium appoſita traduntur. Hanc quoque exſuperavit ipſe [6] dedicatione patinæ, quam ob immenſam magnitudinem [7] *Clypeum Minervæ*, [8] αἰγίδα πολιούχου dictitabat. In hac [9] ſcarorum jocinora, phaſianorum & pavonum cerebella, linguas [10] phœnicopterûm, [11] murænarum lactes, [12] à Caparthio uſque, fretoque Hiſpaniæ, per navarchos ac triremes petitarum, commiſcuit. Ut autem homo [13] non profundæ modo, ſed intempeſtivæ quoque ac ſordidæ gulæ, ne in ſacrificio quidem umquam, aut itinere ullo temperavit, quin inter altaria ibidem ſtatim [14] viſcus & [15] farra pene rapta è foco manderet, circaque viarum popinas fumantia opſonia, vel [16] pridiana atque ſemeſa.

NOTÆ.

1. *Commiſſationeſque*] In Calig. ad cap. 32. & ſæpe ſumitur iſta vox pro nocturnis, intempeſtiviſque conviviis.

2. *Vomitandi conſuetudine*] Hæc fuit apud Romanos receptiſſima, & meditorum, jam inde ab Hippocrate probata ſententiis, hinc Cicero lib. 13. Epiſt. ultim ad Atticum ἐμετικὴν agere dicit pro juxta conſuetudinem vomere. Hanc damnavit poſtea Plinius lib. 26. cap. 3. vide in Claud. ad cap. 33.

3. *Indicebat*] Ut Nero ſupra in ejus vita cap. 27. *aliud alij* h. e. alij commeſſationem, alij prandium &c.

4. *Quadringenis*] 17500. l.

5. *Adventitia*] Amicis Peregre advenientibus lautiſſima cœna parabatur, quam ideo adventitiam dixere: Plautus viaticam vocat Bacchid. act. 1. ſc. 2. *ego ſorori mea cœnam hodie dare volo viaticam.*

6. *Dedicatione patinæ*] De dedicationum ceremoniis in Tib ad cap. 20. Plinius lib 35. cap. 12. fictilem fuiſſe dicit & huic faciendæ, fornacem in campis exædificatam. unde Mutianus de quo infra in Veſpaſ. cap. 6. & 13. *altero conſulatu ſuo in conquiſitione exprobravit patinarum paludes Vitellij memoria.* inquit ibid. Plinius. de qua & Juvenal Satyr 11 v. 19. & ſat 4. v. 133. &c. meminit & Plinius ibid & lib. 10. cap. 1. alterius patinæ in quam Æſopus hiſtrio aves cantu aliquo, & humano ſermone vocales poſuerat.

7. *Clypeum minervæ*] Quia ſcilicet maxima erat, quæ enim honori deorum deſtinabant, ea magna ſemper facienda curavere. Unde architecti tradunt Diis maximas

convenire ſtatuas, his proximas heroibus, tum regibus. atque aliis deinceps majores, & minores. Quare Torrentius contra Turnebum exiſtimat non intelligendum de clypeo unius Minervæ Athenienſis, quam 26. cubitos altam fecerat Phidias, ſed de quocumque alio, cum ad ejus magnitudinem indicandam Minervæ clypeum dixiſſe ſufficiat. Ideo autem aſſimulata clypeo patina; quia eadem utriuſque forma, rotunda ſcilicet.

8. *Αἰγίδα πολιούχου*]. Horatius teſtatur in optimo libro non extare unde ab aliquo adjectas fuiſſe ſuſpicatur veroſimillime, Aegis enim non clypeus, ſed pectoris tegmen eſt, & Palladis, non Poliuchi armatura cujus in medio Gorgonis effictum caput, Ovid. 6. metamorph.

at ſibi dat clypeum, dat acuta cuſpidis haſtam,
Dat capiti galeam, defenditur Aegide pectus.

πολιοῦχος H. e. *civitatis cuſtos*, quod & Palladi, quæ ſapientiæ ſymbolum eſt apprime, conveneriт. De Aegide plura Herodot. lib. 4. Hiſt. Martial. epig. 1. lib. 7.

7. *Scarorum jecinora*] Martial. lib. xeniorum epig. 83.

Hic ſcarus æquoreis qui venit obeſus ab undis
Viſceribus bonus eſt, cætera vile ſapit.

qui tamen cum teſte Plinio lib. 9. cap. 17. ſolus piſcium ruminare dicatur herbiſque veſci hoc quoque (herbas ſcilicet in ejus ſtomacho repertas) exquiſitiſſimum habere dicitur: ſcauri eorum ferme magnitudine, quos dicimus *des rougets*, amplo jecinore quod ſale & aceto contritum toti piſci condimentum eſt, huic piſci principatus menſarum dabatur Plinij temporibus.

10. *Phœnicopterûm*] De his in Calig. ad cap. 57. & 22. &c. De phaſianis & pavonibus Martial. in Xeniis Epig. 71. & 69. &c.

11. *Murænarum lactes*] His paſtos quoque ab Heliogabalo ruſticos auctor eſt Lampridius apud quem eadem ferme quæ hic de immodico iſto luxu.

12. *A Carpathio*] Huic mari nomen dedit inſula Carpathus una Sporadum hodie *ſcarpanto* Cretam inter & Rhodum Inde etiam ſcari laudatiſſimi, ut patet ex Plinio lib. 9. cap. 17. Hic in omnibus libris legebatur *à Parthia* quod emendavit Sabellicus, cui Torrentius adſtipulatus eſt. Et veroſimillime; nec enim Romæ ſat diu fuit Vitellius, ut piſces ab Hircano mari petitos tam exiguo tempore credibile ſit, niſi eos jam ante advectos & ſervatos, ut de avibus indicis & Aegyptiacis teſtantur Plinius & Columella.

13. *Non profunda.*] Sic & alij quoque multi locuti ſunt. Seneca epiſt. 89. *ad vos deinde tranſeo, quorum profunda & inſatiabilis gula, hinc maria ſcrutatur, hinc terras,* Plinius lib. 10. cap. 49. *Apicius nepotum omnium altiſſimus gurges.* Salluſtius in Jugurthino *Romanos injuſtos profunda avaritia, omnium communes hoſtes eſſe.* &c.

14. *Viſcus*] Hac voce quidquid cutem inter & oſſa continetur, ſignificari ſupra notatum eſt in Jul ad cap. 38.

15. *Farra*] Similiter de *patella edere* dixit Cicero 2. *de finibus* ut aſoti & irreligioſi ſolent: De hoc torrendi farris more Plinius lib. 18 cap 2. *Numa Pompilius inſtituit deos fruge colere, & mola ſalſa ſupplicare, atque ut auctor eſt, Hemina far torrere. quoniam toſtum cibo ſalubrius eſſet, id uno modo conſecutum ſtatuendo non eſſe purum ad rem divinam niſi toſtum; is & fornacalia inſtituit, farris torrendi ferias.*

16. *Pridiana*] Pridie cocta & appoſita ut in Tib. ad cap. 34.

CAPUT XIV.

PRONUS vero ad cujuſque & quacumque de cauſſa, necem atque ſupplicium: nobiles viros, condiſcipulos & æquales ſuos, omnibus blanditiis tantum non ad ſocietatem imperii allicefactos, vario genere fraudis occidit: etiam unum veneno manu ſua porrecto in [1] aquæ frigidæ potione, quam is affectus febre popoſcerat. Tum fœneratorum & [2] ſtipulatorum publicanorumque qui umquam ſe aut Romæ debitum, aut in via [3] portorium flagitaſſent, vix ulli pepercit. Ex quibus quendam in ipſa

ſalutatione ſupplicio traditum, ſtatimque revocatum, cunctis clementiam laudantibus, coram interfici juſſit, *velle ſe* dicens *paſcere oculos*: alterius pœnæ duos filios adjecit, deprecari pro patre conatos. Sed & equitem Romanum proclamantem, cum, raperetur ad pœnam, *Heres meus es*, exhibere teſtamenti tabulas coëgit: utque legit coheredem ſibi libertum ejus adſcriptum, jugulari cum liberto imperavit. Quoſdam & de plebe ob id ipſum, quod [4] Venetæ factioni clare maledixerant, interemit: contemtu ſui & nova ſpe id auſos opinatus. Nullis tamen offenſior quàm [5] vernaculis & mathematicis, ut quiſque deferretur, inauditum capite puniebat: exacerbatus, quod poſt edictum ſuum, quo jubebat intra Kalend. Octobris urbe Italiaque mathematici excederent, ſtatim libellus eſt propoſitus, *& Chaldæos* [6] *dicere, Bonum factum, ne Vitellius Germanicus intra eundem Kalendarum diem uſquam eſſet.* Suſpectus & in morte matris fuit, quaſi ægræ præberi cibum prohibuiſſet, vaticinante [7] Catta muliere, cui velut oraculo acquieſcebat, *ita demum firmiter ac diutiſſime imperaturum, ſi ſuperſtes parenti exſtitiſſet.* Alij tradunt ipſam tœdio præſentium, & imminentium metu, venenum à filio impetraſſe haud ſane difficulter.

Notæ.

1. *Aqua frigida*] Plinius lib. 26. cap. 3. auctor eſt hanc remedij loco præbitam ab Aſclepiade, qui Pompeij temporibus totam fere medendi rationem immutarat.

2 *Stipulatorum*] Qui mutuas alicui pecunias præbebat, is ab accipiente ſtipulabatur conditiones, quibus illam ſibi reddendam aut ſolvendas uſuras volebat, ſtipulatio igitur eſt interrogatio qua promiſſorē fœnerator interrogat num tali conditione pecunias accipiat, quod quia conceptis verbis fiebat (erant enim ſtipulationum formulæ ut & actionum de quibus in Claud. ad cap 14.) Idem majorem ad cautionem fœneratores adhibebant plerumque contractui ſuo formularum ejuſmodi peritos de quibus etiam in Nerone ad cap. 32 ne ſibi fraus fieret & ut mutuæ pecuniæ tutius præſtarentur. Hujuſmodi ſtipulatores hîc diſtinguit à fœneratoribus.

3. *Portorium*] Ad publicanos refert quia ij portorij conductores, in Jul. ad cap. 43.

4. *Veneta factioni*] Cui favebat ut ſupra cap. 7.

5. *Vernaculis*] Quidam rejiciunt conjunctionem & ut intelligantur Mathematici Romæ nati, nam ij fere omnes Græci. Joſephus Scaliger legit *veraculis* aut *vericolis*: nam & oracula quandoque ſimpliciter vera dicuntur. Turnebus *divinaculis*, quod & videtur optimum ſi phraſis abſque mutatione ſtare non poſſet. verum *vernaculi* intelligi poſſunt circulatores illi, & de circo præſtigiatores, ac ſcurræ forte quales ij de quibus Aug. cap. 74. vel Tib. 57. aut Ner. 27. &c. quo ſenſu videtur Martialis lib. 10. epig. 3. vernaculi voce uſus videtur & Seneca lib. 6. de beneficiis cap. 11 ſic dicti vel quod vili plebeculæ aggregarentur, ut illuderent, vel quod vernulis & erronibus.

6. *Dicere*] In veteri codice legit Urſinus *edicere*, quod & ipſe Torrentius monebat emendandum, & longè plus habet ſalis, quaſi divinatores, qui vulgò Chaldæi quoque dicuntur, viciſſim edicerent ne Vitellius ipſe viveret; quod & probant verba *bonum factum* quæ ſolennia ſunt & omnibus edictis præponenda ut in Jul. ad cap. 80. notatum eſt.

7 *Catta muliere*] De gente Cattorum quæ Germanica eſt ex eorum regione qui hodie *Heſſi* ut Ortelius & Janus Fabricius volunt, vel *Bedenſes* ut Vilichius. Fuit etiam in Batavis Cattorum vicus qui hodie

Catvvik non longè a Lugduno, De quo hîc agi perſuaſerit Vitellij provincia. quæ erat inferior Germania, ut ſupra cap. 7. In libris aliis legitur *Cata* Chatam & *Cuaram*, noſtram omnium veriſſimam eſſe ex eo colligas, quod Germani mulierum vaticiniis ut plurimum utereutur. Ut narrat Tacit. in lib. de moribus German.

CAPUT XV.

OCTAVO imperij menſe deſciverunt ab eo exercitus [1] Mœſiarum, atque Pannoniæ: item ex tranſmarinis, [2] Judaïcus & Syriacus: ac pars [3] in abſentis, pars in præſentis Veſpaſiani verba jurarunt. Ad retinendum ergo cæterorum hominum ſtudium ac favorem, nihil non publice privatimque, nullo adhibito modo, largitus eſt. Delectum quoque ea conditione in urbe egit ut voluntariis non modo [4] miſſionem poſt victoriam, ſed etiam [5] veteranorum juſtæque militiæ commoda pollicerentur. Urgenti deinde terra marique hoſti, hinc fratrem cum claſſe, ac tironibus & gladiatorum manu oppoſuit: hinc [6] Bebriacenſes copias & duces. Atque ubique aut [7] ſuperatus aut proditus, ſalutem ſibi & millies HS. [8] à Flavio Sabino Veſpaſiani fratre pepigit: ſtatimque pro gradibus Palatii apud frequentes milites *cedere ſe imperio, quod invitus recepiſſet*, profeſſus, cunctis reclamantibus rem diſtulit: ac nocte interpoſita, primo diluculo [9] ſordidatus deſcendit ad Roſtra: multiſque cum lacrymis eadem verba verum e [10] libello teſtatus eſt. Rurſus interpellante milite, ac populo, & ne deficeret hortante, omnemque operam ſuam pollicente, animum reſumſit: Sabinumque & reliquos Flavianos, nihil jam metuentes, vi ſubita in Capitolium compulit, [11] ſuccenſoque templo Jovis Opt. Max. oppreſſit: cum & prælium & incendium è Tiberiana proſpiceret domo inter epulas. Non multo poſt pœnitens facti, & in alios culpam conferens, vocata concione juravit, coëgitque jurare cæteros, *nihil ſibi antiquius quiete publica fore.* Tunc [12] ſolutum à latere pugionem, conſuli primum, deinde illo recuſante, magiſtratibus, ac mox ſenatoribus ſingulis porrigens: nullo recipiente quaſi in æde Concordiæ poſiturus, abceſſit. Sed quibuſdam acclamantibus *ipſum eſſe Concordiam*, rediit: nec ſolum retinere ſe ferrum affirmavit verum etiam [13] CONCORDIÆ recipere cognomen.

NOTÆ.

1. *Mœſiarum*] Superioris & inferioris de quibus in Othone ad cap. 9. De Pannonia in Tib ad cap. 9. Aug. cap 2. &c.

2. *Judaicus, & Syriacus*] Illi Mucianus, huic præerat Veſpaſianus, de quorum conſiliis & prudentia fuſe Tacitus lib. 2. hiſt.

3. *In abſentis*] Mœſiacus nempe & Pannonicus exercitus, quippe tanto diſſitus intervallo.

4. *Miſſionem*] Quid & quotuplex ſit in Jul ad cap. 7 & 70.

5. *Commoda veteranorum*] De iis ſupra in Aug. ad cap. 24 Cal. 44. Ner 12 &c.

6. *Bebriacenſes copias*] Quas *urbanæ delicia ſubenervaverant, quantumque hebes ad ſuſtinendum laborem miles, tanto ad diſcordias promptior*, ut ait Tacitus lib. 2. hiſt. ſub fine.

7. *Superatus*] Ab Antonio illo Primo de quo ſupra, & infra cap. ultimo. *Productus*] A Cæcina, qui cum Valente Bebriacenſibus copiis præerat fuſe Tacit. 3. hiſt.

8. *Flavio Sabino*] Qui urbis præfectus erat Veſpaſ. cap. 1. ſed ſenecta invalidus. Millies h. e. 4375000 l.

9. *Sordidatus*] Lugentium aut reorum habitus In Tib. ad cap. 2.

10. *Libello*] E quo recitabat, quod dicitur de ſcripto verba facere.

11. *Succenſoque templo*] Quod facinus omnium poſt conditam urbem luctuoſiſſimum fuiſſe Tacitus auctor eſt; quanquam ſemel arſiſſet per bella civilia

12. *Solutumque*] Imperij ſymbolum ut jam ſupra, & Galbæ cap. 11.

13. *Concordia cognomen*] Ut L. Antonius Triumviri frater de quo in Aug cap. 9 & 68 cognominatus eſt *Pietas*, de æde concordiæ in Tib. cap. 20.

CAPUT XVI.

SUASITQUE ſenatui ut legatos cum virginibus [1] Veſtalibus mitterent pacem, aut certe tempus ad conſultandum, petituros. Poſtridie reſponſa operienti nuntiatum eſt per exploratorem, hoſtem appropinquare. Continuo igitur abſtruſus [2] geſtatoria ſella duobus ſolis comitibus, piſtore & coquo, [3] Aventinum & paternam domum clam petiit, ut inde in Campaniam fugeret. Mox levi rumore & incerto tanquam pax impetrata eſſet, referri ſe in palatium paſſus eſt: ubi cum deſerta omnia reperiſſet, dilabentibus etiam qui ſimul erant: zona ſe aureorum plena circumdedit: confugitque in [4] cellulam janitoris, religato pro foribus cane, lectoque & culcita objectis.

NOTÆ.

1. *Veſtalibus*] Harum magna erat in perturbationibus tum publicè tum privatim componendis auctoritas ut jam ſupra in Jul. ad cap. 1. Hæ ab Antonio Primo honore multo acceptæ & remiſſæ ſunt: legati ab altero exercitu jam enim duo exercitus ad urbem accedebant, violati.

2. *Geſtoria ſella*] Tacitus lib. 3. hiſt. *ſellulam* dicit quam hic *geſtatoriam ſellam*, unde videtur hæc fuiſſe minor quædam ſella, qua etiam in theatrum quandoque deferebantur. Ut Ner cap. 26.

3. *Aventinum*] Hic unus eſt e ſeptem urbis montibus.

4. *Cellulam Janitoris*] Paulo aliter Dio qui occultatum illum dicit in obſcuro quodam loco, ubi canes alebantur: quod de Janitoris ipſa cellula non videtur intelligendum, quamvis enim Romano & Græco more ibi canes eſſent, unde inſcriptio hæc apud Petronium, *cave cave*, appoſita cani pro foribus picto, non tamen alendis canibus locus ille deſtinatus.

CAPUT XVII.

IRRUPERANT jam agminis anteceſſores: ac nemine obvio rimabantur ut fit, ſingula. Ab iis extractus è latebra, ſciſcitantes *quiſnam eſſet* (nam ignorabatur) & *ubi eſſe Vitellium ſciret*, mendacio eluſit, deinde agnitus rogare non deſtitit, quaſi quædam de ſalute Veſpaſiani dicturus, ut cuſtodiretur interim vel in carcere: donec religatis poſt terga manibus, injecto cervibus laqueo, veſte deſciſſa ſeminudus in Forum tractus eſt, inter magna rerum verborumque ludibria, per totum [1] viæ Sacræ ſpatium, [2] reducto coma capite, [3] ceu noxij ſolent, atque etiam

mento mucrone gladij [4] ſubjecto ut viſendam præberet faciem, neve ſummitteret: quibuſdam ſtercore & cæno inceſſantibus, aliis [5] *incendiarum* & *patinarium* vociferantibus, parte vulgi etiam corporis vitia exprobrante (erat enim in eo enormis proceritas, facies rubida plerumque ex vinolentia, venter obeſus, alterum femur ſubdebile, impulſu olim quadrigæ, cum auriganti Cajo miniſtratorem exhiberet) tandem apud [6] Gemonias minutiſſimis ictibus excarnificatus atque confectus eſt, & inde unco tractus in Tiberim.

NOTÆ.

1. *Via ſacra*] Frequentiſſimus fuit urbis vicus in quo Julius Cæſar habitaverat ut in Jul. cap. 45.

2. *Reducto coma capite*] Senſus eſt milites, qui Vitellium ſequebantur apprehenſis a tergo crinibus caput ejus retraxiſſe ut erigeretur. ne ſubductum & depreſſum, minus poſſet agnoſci, quo ſenſu Virgil. lib. 10.

reflexa
Cervice orantis capulo tenus abdidit enſem.

3. *Ceu noxii ſolent*] Malit Caſaubon. legere *ut noxii ſolent* Ita enim fiebat illuſtribus reis ſupplicio afficiendis, ut nudo & elato capite traherentur, ut de Sejano refert Dio, ac Danaë illuſtri fæmina Polybius De delatoribus innuit Plinius in Panegyrico *contigit deſuper intueri delatorum ſupina ora, retortaſque cervices.*

4. *Subjecto*] Turnebus ex veteri codice legere mavult *ſubrecto*, & ex Pithoei Cujaciique codicibus probat Caſaubonus Tacitus 3. hiſt. extremo *Vitellium infeſtis mucronibus coactum modo erigere os, & offerre contumeliis, nunc cadentes ſtatuas ſuas: plerumque roſtra & Galbæ occiſi locum contueri. poſtremo ad Gemonias ubi corpus Flavij Sabini jacuerat, propulere: vox una non degeneris animi excepta, cum tribuno inſultanti, ſe tamen imperatorem ejus fuiſſe reſpondit, ac deinde ingeſtis vulneribus concidit.*

5. { *Incendiarium*] Capitolij, cap. 15.
Patinarium] Propter patinam illam de qua ſupra ad cap. 13. }

6. *Gemonias*] De his in Tib. ad cap. 75. &c.

CAPUT XVIII.

PERIIT cum fratre & filio, anno vitæ [1] VII. & quinquageſimo nec fefellit conjecturam eorum qui augurio, quod [2] factum ei Viennæ oſtendimus, non aliud portendi prædixerant, quam venturum in alicujus Gallicani hominis poteſtatem; ſiquidem ab Antonio Primo adverſarum partium duce oppreſſus eſt: cui Toloſæ nato cognomen in pueritia [3] *Becco* fuerat. Id valet, gallinacei roſtrum. A. U. C. DCCCXXII.

NOTÆ.

1. *Septimo & quinquageſimo*] Quem explebat. ut ait Tacitus 3. hiſt. Alii aliter; ſunt enim qui tres annos detrahant de quibus ij legendi qui Faſtos concinarunt.

2. *Factum Viennæ*] Supra cap. 9.

3. *Becco*] Non gallinacei, tantum ſed & alterius cujuſcumque avis roſtrum ſignificat etiamnum hodie Gallis *bec*. Italis *becco* ut Beoraldus, Germanis & Gallis *bek* ut Torrentius & Glareanus teſtantur. De hoc Antonio Primo multa apud Tacitum & varia: homo fuit manu ſtrenuus, ſermone promptus, diſcordiis potens, raptor, largitor, pace peſſimus, bello non ſpernendus, re Vitelliano illo multis apparuit. Illius Antonij meminit Martialis lib. 9. epig. 101. lib. 10 epig. 23. & 32.

C. SVETONII TRANQVILLI

DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER VIII.

T. FLAVIUS VESPASIANUS AUGUSTUS.

CAPUT I.

R[1]EBELLIONE trium principium, & cæde incertum diu, & quaſi vagum imperium, ſuſcepit firmavit que tandem gens FLAVIA: obſcura illa quidem, ac ſine ullis majorum [2] imaginibus: ſed tamen Reip. nequaquam pœnitenda, conſtet licet Domitianum cupiditatis ac ſævitiæ merito pœnas luiſſe. Titus Flavius [3] Petro municeps [4] Reatinus, bello civili Pompeianarum partium centurio, [5], an evocatus, profugit ex Pharſalica acie, domumque ſe contulit. Ubi deinde venia & miſſione impetrata, [6] coactiones argentarias factavit. Hujus filius cognomine Sabinus, expere militiæ (etſi quidam ſum primipilarem: nonnulli, cum adhuc [7] ordines duceret, ſacramento ſolutum [8] per cauſſàm valitudinis tradunt) [9] publicum quadrageſimæ in Aſia egit. Manebantque imagines à civitatibus ei poſitæ ſub hoc titulo, [10] ΚΑΛΩ͂Σ ΤΕΛΩΝΗ'ΣΑΝΤΙ. Poſtea fœnus apud [11] Helvetios exercuit ibique diem obiit, ſuperſtitibus uxore Veſpaſia Polla, & duobus ex ea liberis: quorum major [12] Sabinus ad præfecturam urbis, minor Veſpaſianus ad principatum uſque proceſſit. Polla [13] Nurſiæ honeſto genere orta, patrem habuit [14] Veſpaſianum Pollionem, ter Tribunum militum, [15] præfectumque caſtrorum, fratremque ſenatorem prætoriæ dignitatis. Locus etiam nunc ad ſextum milliarum à Nurſia Spoletum euntibus in monte ſummo appellatur

latur Veſpaſiæ: ubi Veſpaſiorum complura monumenta exſtant, magnum indicium ſplendoris familiæ & vetuſtatis. Non negaverim jactatum a quibuſdam Petronis patrem e regione Tranſpadana fuiſſe [14] mancipem operarum, quæ [15] ex Umbria in Sabinos ad culturam agrorum, quotannis commeare ſolerent: ſubſediſſe autem in oppido Reatino, uxore ibidem ducta. Ipſe ne veſtigium quidem de hoc, quamvis ſatis curioſe inquirerem, inveni.

NOTÆ.

1. *Rebellione trium principum*] Galbæ, Othonis, & Vitellij, quorum quia incertum diu fuit imperium, ideo Cæſaribus illos quidam nolunt annumerandos; quod tyranni potius quam veri principes fuerint: ſic enim rebelles appellandos hîc probat Theodorus Marcilius.

2. *Imaginibus*] Nobilitatis inſignibus de quibus in Aug. ad cap. 4.

3. *Petro*] Torrentius in omnibus Mſſ. ſuis legit *Petronius*. Sed Glareanus hîc & ex Pithoei codice Caſaubonus emendarunt. *Petrones fere ruſtici dicuntur*, inquit Feſtus, *propter vetuſtatem quod deterrima quæque ac præruptius ... jam agri petræ vocantur ut rupices iidem ſive a Petrarum aſperitate, & duritia dicti*, ut ait idem Feſtus.

4. *Reatinus*] Reate Sabinorum oppidum, hodie *Riets*.

5. *An evocatus*] Vulgati omnes legebant *incertum ſponte, an evocatus*. Caſaubonus ex aliis manuſcriptis emendavit. ſic enim ſæpe loquitur Suetonius brevitatis amans, ut & ſupra Galbæ cap. 22. Claud. cap. 13. & infra cap 6. quæ ἔλλειψις Tacito quoque familiaris & ipſi Livio, qui lib. 8. Dec. 3. *ea ſuſpitio vitæ oratienis an res haud ſane purgata eſt*. Quanquam certe in Aug. cap. 29. aliter locutus eſt Suetonius. Quod autem addit hîc de miſſione, innuere videtur centurionem illum fuiſſe, non ex veteranis evocatum: hi ſi quidem tunc voluntariam obibant militiam (ut in Aug. ad cap. 56. ubi de his paulo plura) niſi veniam ill. m dicas à Cæſare conceſſam, nec enim a Pompeio concedi potuit, ut pote qui paulo poſt occiſus eſt, ut in Jul. cap. 35.

6. *Coactiones argentarias*] Argentarij auctionibus præerant ut ex Ner. cap 5. colligas, iis aderant miniſtri, qui certa mercede pretia rerum venditarum illorum nomine colligerent: qualis fuit Horatij pater, ut teſtatur ipſe Satyr. 6. lib 1. quem ad locum Acro: *Coactores autem mercenarij eorum qui habebant argentariam: ſunt autem argentarij qui habent ſummam rerum venalium* &c. qui & coactores auctionales & argentarij nuncupantur. Budæus prioribus in pandectas annotationibus, pecuniis publicis præpoſitos ſic diſtinguit. Præfectos autem ærarij hodie, ut arbitror, vocare poſſumus *generales finantiarum*, qui etiam quæſtores vocitari poſſunt, quod munus olim prætores prætoriique viri obibant (ut ex Suet. in Claud. cap. 29.) tribunos verò ærarij, quos receptores generales vocant, coactores dicebantur, qui nunc receptores particulares, ut apud Tranquillum in Veſpaſ. quo loco non videntur coactores argentarij iidem eſſe cum iis de quibus Bud. varij enim generis coactores fuere ut auctionales, luſtrales, &c.

7. *Ordines duceret*] Legionis partes dicebantur ordines & numeri, qui varii pro variis Reip. temporibus. His qui præerant centuriones, atque etiam ordinum ductores appellati. De centurionibus ſupra in Jul. ad cap. 68. de primipilaribus in Tiber. ad cap. 37.

8. *Per Cauſſam valitudinis*] Quæ miſſio cauſſaria dicebatur, ut ſupra in Jul. ad cap. 7.

9. *Publicum quadrageſima*] Ber. & Sab. legunt *publicanum*, ut ſit ſenſus Publicanum in Aſia fuiſſe Sabinum hunc: quod & innuere videtur inſcriptio, ſed deeſt codicum auctoritas. Publicum agere h. e. vectigal colligere, ut Vitel. cap. 7. *publica intervertere*, *ſupple vectigalia* &c. quadrageſima hæc eſt rerum venalium, quam ſibi Princeps arrogabat, ut ſupra in Calig. cap 16 &c.

10. *Καλῶς Τελωνήσαντι*] H.e. ei qui bene tributum exegit, poteſt etiam intelligi, qui bene publicanum egit.

11. *Helvetios*] In uno libro Torrentius legit *Helveticos* in altero *Illyrios*. Sed quid ſi

Helveticos retinuerint ut de exercitibus in Helveria, degentibus, intelligant.

12. *Sabinus ad Præfecturam*] Ad hanc evectus fuerat a Nerone. de hoc Sabino paulo ſupra in Vitel. cap. 15.

13. *Nurſia*] In Umbria, quæ hodie Ducatus Spoletinus civitas, hodieque *Norcia*.

14. *Veſpaſium Pollionem*] Plutarchus in Othone ſub finem, inter Othonianos duces Pollionem quemdam annumerat.

15. *Præfectus Caſtrorum*] De hoc munere Vegetius lib. 2. cap 10. *Erat caſtrorum præfectus licet inferior dignitate; occupatus tamen non mediocribus cauſſis, ad quem caſtrorum poſitio. valli & foſſæ deſtinatio pertinebat, tabernacula vel caſæ militum cum impedimentis omnibus metu ignis curabantur. Præterea ægri. contubernales medici. &c.* omnia denique ad Caſtrorum tutamen & neceſſitates pertinentia, ne quid in illis deeſſet; denique concludit, *Hic poſt longam probatamque militiam peritiſſimus omnium legebatur*, quid etiam colligas ex hoc loco, Pollio, ſiquidem ille tribunus militum ter fuerat, ut recte doceret alios, quod ipſe cum laude feciſſet.

16. *Mancipem operarum*] Qui mercenariorum operas redemptas aliis elocabat, lucri ſui cauſſa. Cicero in prætura urbana *ſi res abiret ab eo mancipe quem ipſe oppoſuiſſet* mancipem illum dicit, qui tecta reparanda redemerat. Senſus igitur eſt conductos a Petrone operarios in Umbria, quos poſtea majore mercede in Sabinis elocabat. Mancipes quoque dicebantur, qui a publicanis decumas aut paſcua publica redimebant ad quæſtum ſuum, quales dicuntur nobis *ſouſfermiers*.

17. *Ex Umbria in Sabinos*] Quales etiamnum hodie videmus Lemovices & Sabaudos alioſque benemultos certis anni tempeſtatibus in vicinas regiones commigrare & lucri cauſſa ſuam operam elocare.

CAPUT II.

A. U. C. DCCLXII.

VESPASIANUS natus eſt in Sabinis [1] ultra Reate, vico modico, cui nomen eſt Phalacrine, xv. Kalend. Decemb veſperi [2] Q. Sulpicio Camerino, C. Poppæo Sabino Coſs. quinquennio antequam Auguſtus excederet: educatus ſub paterna avia Tertulla in prædiis [3] Coſanis. Quare princeps quoque & locum incunabulorum aſſidue frequentavit: manente villa, qualis fuerat olim: ne quid ſcilicet oculorum conſuetudini deperiret. Et aviæ memoriam tantopere dilexit, ut ſollennibus ac feſtis diebus [4] pocillo quoque ejus argenteo potare perſeveraverit. Sumta [5] toga virili, latum clavum, quamquam fratre adepto, diu averſatus eſt: nec ut tandem appeteret, compelli niſi a matre potuit. Ea demum extudit, magis convicio quam precibus vel auctoritate, dum eum identidem per contumeliam [6] anteambulonem fratris appellat. [7] Tribunatu militum in Thracia meruit. Quæſtor Cretam & Cyrenas [8] provinciam ſorte cepit: ædilitatis ac mox præturæ candidatus, [9] illam non ſine repulſa, [10] ſextoque loco vix adeptus eſt: ac prima ſtatim petitione, & in primis prætor, infenſus ſenatui, [11] Cajum ne quo non genere demereretur, ludos [12] extraordinarios pro victoria ejus Germanica depopoſcit, pœnæque [13] conjuratorum addendum cenſuit ut inſepulti projicerentur. Egit & gratias ei apud ampliſſimum ordinem, quod ſe [15] honore cœnæ dignatus eſſet.

NOTÆ.

1. *In Sabinis*] Libri Mſſ. *Samniis* & *Samnis* hinc Turnebi conjectura, *Savinis* pro *Sabinis* ſcriptum fuiſſe, atque ita legi debere. Quam ſententiam firmat Eutropius,

ſic Torrentius.

2. *Q. Sulpicio &c.*] Qui annus urbis fuit 761. Chriſti 10.

3. *Coſanis*] Alij *Conſanis* malè: Conſa enim in Hirpinis longè a Coſa, quæ quondam in Hetruria, hodie excīſa: non procul ab *Alſidonia* eſt & *Coſas* Hernicorum in Latio, hodieque *Coſa*.

4. *Pocilo*] Vulgari *poculo*.

5. *Toga virili*] Vide in Claud. ad cap. 2. &c. & in Aug. ad cap. 38.

6. *Anteambulonem*] Is eſt propriè, qui officij ſui gratia principem ambulando præcedit, quod iis quoque tribuitur per contemptum, qui potentioribus adulantes, id illis officij ſerviliter exhibebant. Martial. epig. 18 lib. 2.

Sum comes ipſe tuus, tumidique anteambulo regis.

beatos enim illos reges quoque ſuos vocabant de quibus plura apud Martial. epig. 74. lib. 10. Juven. Satyr. 7. & 10. &c.

7. *Tribunatu militum*] Torrentius ſcripſit *tribunatum*, ut intelligatur virtute ſua dignitatem illam adeptus, alij aliter, quæ lectionum varietas inde orta videtur quod cum Suetonius ſcripſiſſet *trib. mil.* alij *tribunatum* alij *tribunatu* alij *tribunus* deſcripſerunt; de hoc munere in Jul ad cap. 5. ut de quæſtura ad cap. 6. ibid. & Claud. ad cap. 24.

8. *Provinciam*] Torrentius in optimo lib. legit *Provincias*, quod videtur melius: magno enim intervallo diſſitæ ſunt, quanquam & uni jam ante commiſſam utramque dicat Appianus. De Cyrene quæ & Pentapolis ſupra in Claud. ad cap. 42.

9. *Illam non ſine repulſa*] Hoc eſt ædilitatem, vulgati omiſerant *illam*.

10. *Sextoque loco*] Sex erant Ædiles ut ſupra in Jul. ad cap 10 notatum eſt.

11 *Cajum*] Caligulam.

12. *Extraordinarios*] Aedilium & prætorum impenſa fiebant ordinarij ludi, ut lib. 1 cap 10. eſt notatum. Sed initio vel in fine magiſtratus quod ſi medio tempore aut aliam ob cauſam quam ob magiſtratum ſuum ij tunc extraordinarij.

13. *Germanica*] In Calig. cap. 42.

14. *Conjuratorum*] De conjuratione Lepidi in Calig. cap. 24. horum corpora projiciebantur, vel unco trahebantur in Gemonias, ut ſupra in Ner. cap. 53. in Tib. 61. & 75. &c. hinc etiam in Tiberim ut ſupra ibid. & infra cap. 19.

15. *Honore cœna*] In Calig cap. 39. qui honos eo major quod alio tempore nullo, ſedenti fas ſit alloqui Principem, quæ pluribus proſequitur Statius Silv. 2. lib 4. divinæ quandoque dicuntur ejuſmodi epulæ Martial. epig. 39. lib. 8. & epig. 93. lib. 9. &c.

CAPUT III.

INTER hæc Flaviam Domitillam duxit uxorem, Statilii Capellæ equitis Rom. [1] Sabratenſis ex Africa [2] delegatam olim, Latinæque conditionis, ſed mox ingenuam & civem Romanam [3] recuperatorio judicio pronuntiatam: patre aſſerente Flavio Liberale Ferenti genito, nec quidquam amplius quam [4] quæſtorio ſcriba. Ex hac liberos tulit, Titum & Domitianum, & Domitillam. Uxori ac filiæ ſuperſtes fuit: atque utramque adhuc privatus amiſit. Poſt uxoris exceſſum, Cænidem [5] Antoniæ libertam, & [6] a manu dilectam quondam ſibi, revocavit in [7] contubernium: habuitque etiam Imperator pene juſtæ uxoris loco.

NOTÆ.

1. *Sabratenſis*] Vulgati varie legebant *Sabraceni, Tabraceni. Sabracenſis* Torrentij Mſſ. *Scabratenſis* & *Subratenſis*, qui tamen ſecutus eſt emendationem Palmanni ex Turnebo. Sabrata eſt Africæ colonia, & oppidum hodie *Rakiazabes*, vel *Saxambus*, ut aliis placet. Ut ſua Coloniis & municipiis reſpublica, quæ Romanam quodam modo referebat, ut ſupra in Aug. ad cap. 46. ita & ſui in illis ordines, ſenatorius nempe, equeſtris, plebeius Sed illi equites dicti ſunt Municipales, non Romani, niſi & Romanum

equeſtrem gradum adepti forent, qualis ille de quo hic ſermo eſt.

2. *Delegatam*] Sic vulgati ac Viterbienſis & Liſlæi codices. Petrus Pithoeus in ſuis adverſariis lib. 2. cap. 9 legit *deligatam* ut ſcilicet ea non ancilla modo; ſed ex iis etiam fuerit, quæ vinciuntur, quales Columellæ lib. 1. cap, ultimo, dicuntur *alligati*, *vincta ut plurimum per alligatos excoli*. De hujuſmodi ſervis in Ner. ad cap. 31. ubi de cuſtodiis. Ex qua miſeria poſtmodum emerſiſſet ad latinitatem, quod Turnebo adverſar. lib 22. cap. 15. ubi ſubſtituit *delicatam* quo ſenſu dicenda foret in deliciis fuiſſe Statilio illi. In Tit. enim cap. 7. *delicati* ſimpliciter dicuntur pueri infames, verum quis credat talem uxorem a Veſpaſiano ductam? Optime legiſſe videtur Theodotus Marcilius *libertam olim Latinaque conditionis, ſed mox ingenuam & civem Romanam*. Libertæ opponit ingenuam, Latinæ conditioni civem Romanam. Aurelius Victor libertam tantum dicit. Quia tamen plures vulgatam retinuere, ſenſus hic erui poſſe videtur, ut Statilio illi clam delegata, hoc eſt, ejus curæ vel cuſtodiæ demandata quondam intelligatur, ut Othoni Poppæa Sabina in Oth. cap. 3. quaſi fuiſſet latinæ conditionis. quo accepto, illius pater eam aſſeruerit in ingenuitatem, de qua in Aug. ad cap. 74. tali cum prærogativa natam probando apud judices. Quo poſito jura ingenuitatis illi manebant inconcuſſa, *ſæpiſſime enim conſtitutum eſt natalibus non officere manumiſſionem*, ut ait Imperator *inſt.1. de ingenuis.§.cum autem*. unde legendum eſſet *Statilio*, quia tarò cæteræ voces ſcribuntur integræ ſic *Statilio eq. Rom. ſabrat.* ut ait Torrentius.

3. *Recuperatorio judicio*] Dato a Recuperatoribus de quibus in Ner. ad cap. 17.

4. *Quæſtorio ſcriba*] De ſcribarum decuriis in Claud. cap. 1. ſingulis enim magiſtratibus ſui ſcribæ, ut Ædilitij, Quæſtorij, Prætorij, &c.

5. *Antonia*] An majoris, an minoris, de quibus in Calig. cap. 1. & 10. & Ner. cap. 5. non diſtinguit: fuit etiam tertia Antonia Claudij principis filia de qua in Claud. cap. 27.

6. *A manu*] Hinc patet feminis ut nomenculatores ſervos de quibus in Aug. ad cap. 19. ita & amanuenſes ancillas fuiſſe, quemadmodum viris in Ner. cap. 44. & Jul. cap. 74. &c.

7. *Contubernium*] Hanc vocem Juriſconſulti opponunt matrimonio ad l. 11. §. 1. ff. ad l. Jul. de adult. diciturque proprie de ſervi cum ſerva cohabitatione, cum apud Romanos nulla ſervis eſſent jura connubiorum, ideo ſic appellari placuit illorum conjunctionem, ad ſimilitudinem militum, quorum qui ſimul habitant, contubernales dicuntur, ut in Jul. ad cap. 2. & 42. quanquam & de quavis cohabitatione contubernium dixit Calig. cap. 10. & Ner. cap. 34.

CAPUT IV.

CLAUDIO principe [1] Narciſſi gratia legatus legionis in Germaniam miſſus eſt: inde in Britanniam tranſlatus tricies cum hoſte conflixit. Duas validiſſimas gentes, ſuperque xx. oppida, & [2] inſulam Vectem Britanniæ proximam in deditionem redegit: partim [3] Auli Plautii conſularis legati, partim Claudii ipſius ductu. Quare [4] triumphalia ornamenta, & in ſpatio brevi duplex ſacerdotium accepit.

A. U. C. DCCCIV.

Præterea conſulatum, quem geſſit per duos noviſſimos anni menſes: medium tempus ad Proconſulatum uſque in otio ſeceſſuque egit: [5] Agrippinam timens potentem adhuc apud filium, & defuncti quoque Narciſſi amicos peroſam. Exin ſortitus Africam, integerrime, nec ſine magna [6] dignatione adminiſtravit: niſi quod Adrumeti ſeditione quadam, [7] rapa in eum jacta ſunt. Rediit certe nihilo opulentior, ut qui prope labefactata jam fide, omnia prædia fratri obligarit: neceſſarioque ad [8] mangonicos quæſtus ſuſtinendæ dignitatis cauſſa deſcen-

derit, propter quod vulgo Mulio vocabatur. Convictus quoque dicitur [9] ducenta HS. expreſſiſſe juveni, cui [10] latum clavum adverſus patris voluntatem impetrarat, eoque nomine graviter increpitus. [11] Peregrinatione Achaïca inter [12] comites Neronis, cum cantante eo, aut diſcederet ſæpius, aut præſens [13] obdormiſceret, graviſſimam contraxit offenſam: prohibituſque non contubernio modo, ſed etiam publica ſalutatione, ſeceſſit in parvam ac deviam civitatem, quoad latenti, etiamque extrema metuenti, provincia cum exercitu oblata eſt. Percrebuerat Oriente toto vetus & conſtans opinio: eſſe in fatis ut eo tempore [14] Judæa profecti rerum potirentur. Id de Imperatore Rom. quantum eventu poſtea [15] patuit, prædictum Judæi ad ſe trahentes, rebellarunt: cæſoque præpoſito, legatum inſuper Syriæ conſularem ſuppetias ferentem, rapta aquila fugaverunt. Ad hunc motum comprimendum cum exercitu ampliore, & non inſtrenuo duce, cui tamen tuto tanta res committeretur, opus eſſet, ipſe potiſſimum delectus eſt: ut & induſtriæ expertus, nec metuendus ullo modo ob humilitatem generis & nominis. Additis igitur ad copias duabus legionibus, [16] octo alis, cohortibus decem, atque inter legatos majore filio aſſumto, ut primum provinciam attigit, [17] proximas quoque convertit in ſe: correcta ſtatim caſtrorum diſciplina, uno quoque & altero prælio tam conſtanter inito, ut in oppugnatione [18] caſtelli lapidis ictum genu, ſcuto ſagittas aliquot exceperit.

NOTÆ.

1. *Narciſſi*] Gratioſi liberti de quo in Claud. cap. 28 & 37.

2. *Inſulam Vectem*] Vectis ſeu Vecta eſt inſula oræ Auſtrali Angliæ proxima, hodie *Wighs*.

3. *Auli Plautij*] Supra in Claud. cap. 24. de conſularium & proconſularium provinciarum ab Auguſti temporibus diſcrimine ſupra in Aug. ad cap 47.

4. *Triumphalia*] Quid ea ſint, in Tib. ad cap. 9. & 20.

5. *Agrippinam*] Neronis matrem.

6. *Dignatione*] H. e. honore, quo confirmari poſſet eadem lectio in Jul ad cap. 4. Tacitus annal. 2. invidioſum ejus in Africa proconſulatum fuiſſe dicit; ſed occaſione forte illius contumeliæ qua affectus eſt Adrumeti, quæ civitas hodie *Tenlba*, ſive *Mahemetta*; Cui accedit etiam quod amorem ſemper non conciliat integritas; cum & a Vitellio favorabilem ibidem proconſulatum geſtum referat idem Tacitus.

7. *Rapa*] Simile quid in Claud. cap. 18. Quemadmodum igitur flores omnis generis & fructus in eos mittebant, quos honore volebant affectos, ita e contrario, fimum, lapides, lutum &c. Cujus moris indicium extat l. 1. ff. de extraord. crimin. *ſit injuria contra bonos mores, ſi quis fimo corrupto aliquem perfuderit, cœno, luto oblinuerit, aqua ſpurcaverit, &c.* quod & patet cap. ſequenti.

8. *Mangonicos quæſtus*] Qui parantur vendendis ſervis. de mangonibus in Aug. ad cap. 69 & 42. &c.

9. *Ducenta ſeſtertia*] 8750. l.

10. *Latum clavum*] Dignitatem ſenatoriam, vide in Aug. ad cap. 34. & 38. & Jul. ad cap. 45. ſive equeſtrem laticlaviam, ut aliis placet.

11. *Peregrinatione Achaica*] In Ner. cap. 19. & 51.

12. *Comites Neronis*] De comitibus in Tib. ad cap. 46.

13. *Obdormiſceret*] Quod multis exitio fuit. Ner. cap. 23.

14. *Judæa profecti*] Ejuſdem oraculi meminere Tacitus lib. 5. hiſt. & Joſephus lib. 6. cap. 31. quod de Chriſto Domino intelligendum & a Prophetis Judaïcis pro-

fectum refert Hegeſippus lib. 5. cap. 44. Non vero ex Carmeli montis ſortibus, de quibus cap ſeq ut dicit Oroſius lib. 7. c 9.

15. *Patuit*] Ex MSS. Caſaubonus emendat *Paruit.*

16. *Octo alis*] Equitum de quibus in Claud ad cap. 25. Tib cap. 30 & Aug. cap. 38. de cohortibus in Jul. ad cap. 31.

17. *Proximas quoque*] Provincias ſcilicet. Vulgati addebant *civitates*, ſed Joſephus auctor eſt Orientem totum ejus admiratione commotum.

18. *Caſtelli*] *Jotapatæ*, ut ait Joſephus lib. 3 cap. 16. & Hegeſippus lib. 3. cap. 12. hodie dicitur *Syria.*

CAPUT V.

POST Neronem Galbamque, Othone atque Vitellio de principatu certantibus, in ſpem imperii venit, jam pridem ſibi per hæc oſtenta conceptam. In ſuburbano Flaviorum quercus antiqua quæ erat [1] Marti ſacrata, per tres [2] Veſpaſiæ partus, ſingulos repente ramos [3] a frutice dedit, haud dubia ſigna futuri cujuſque fati. Primum, exilem, & cito arefactum: ideoque puella nata non perannavit. Secundum, prævalidum ac prolixum, & qui magnam felicitatem portenderet. Tertium vero, [4] inſtar arboris. Quare patrem [5] Sabinum ferunt haruſpicio inſuper confirmatum renuntiaſſe [6] matri, *nepotem ei Cæſarem genitum*: nec illam quidquam [7] aliud quam cachinnaſſe, mirantem, *quod adhuc ſe mentis compote deliraret jam filius ſuus.* Mox cum ædilem eum C. Cæſar, ſuccenſens curam [8] verrendis viis non adhibitam, luto juſſiſſet oppleri, congeſto per milites in [9] prætextæ ſinum: non defuerunt qui interpretarentur, quandoque proculcatam deſertamque Remp. civili aliqua perturbatione in tutelam ejus, ac velut in gremium, deventuram. Prandente eo quondam, canis [10] extrarius e trivio manum humanam intulit, menſæque ſubjecit. Cœnante rurſus, bos arator decuſſo jugo, triclinium irrupit: ac fugatis miniſtris, quaſi repente defeſſus, procidit ad ipſos accumbentis pedes, cervicemque ſummiſit. Arbor quoque cupreſſus in agro avito ſine ulla vi tempeſtatis radicitus [11] evulſa atque proſtrata, inſequenti die viridior ac firmior reſurrexit. At in Achaia ſomniavit, initium ſibi ſuiſque felicitatis futurum, ſimul ac dens Neroni exemtus eſſet, evenitque ut ſequenti die progreſſus in atrium medicus dentem ei oſtenderet [12] tantum quod exemtum. Apud Judæam [13] Carmeli Dei oraculum conſulentem, ita [14] confirmavere ſortes: ut quidquid cogitaret volveretque animo, quantumlibet magnum, id eſſe proventurum pollicerentur. Et unus ex nobilibus captivis [15] Joſephus, cum conjiceretur in vincula, conſtantiſſime [16] aſſeveravit fore, ut ab eodem brevi ſolveretur, verum jam Imperatore. Nuntiabantur & ex urbe præſagia, Neronem diebus ultimis monitum per quietem, ut [17] thenſam Jovis opt. max e ſacrario in domum Veſpaſiani, & [18] in Circum deduceret. Ac non multo poſt, comitia ſecundi conſulatus ineunte Galba, [19] ſtatua Divi Julii ad Orientem ſponte converſa: acieque [20] Bebriacenſi, prius quam committeretur, duas aquilas in conſpectu omnium conflixiſſe: victaque altera, ſuperveniſſe tertiam [21] a ſolis ortu, ac victricem abegiſſe.

NOTÆ.

1. *Marti ſacrata*] Quercus hæc, ut & aliæ bene multæ arbores apud antiqnos, videtur peculiari religione culta fuiſſe, nec enim vulgò Marti ſacrata qnercus eſt, ſed Jovi, ut Myrtus Veneri, Laurus Appollini, &c.

2. *Veſpaſiæ*] Quæ Veſpaſiani imperatoris mater de qua cap. 1.

3. *A frutice*] Lipſius legit *aut fruticem*, qnod Caſaubono placuit, librariorum imperitia corruptum exiſtimante, quid enim illud eſt *ramos dare à frutice?* niſi fruticem pro ipſo ſtipite accipias.

4. *Inſtar arboris*] Cum tamen frutex vulgo minor ſit arbore ex Colnmella, & Plinio paſſim.

5. *Sabinum*] Patrem Veſpaſiani, qui in Helvetia mortuus eſt cap. 1.

6. *Matri*] Tertullæ, quæ Sabini mater erat, atque ejus ideo liberorum avia.

7. *Aliud*] In uno libro deeſt illa vox.

8. *Verrendis viis*] Id enim inter alia, quæ ad urbis ornatnm ſpectant, ædilium muneris eſt.

9. *Prætexta*] Quæ magiſtratuum toga eſt, & puerorum in Jul. cap. 1. &c.

10. *Extrarius*] In Viterb. Caſaub. legit *extorritus e trivio*. Extrarius ex Feſto ille eſt *qui extra focum, juſque noſtrum ac ſacramentum eſt*, quod & indicat Terentius in Phorm.

Hanc conditionem ſi cui tulero extrario.

11. *Evulſa radicitus*] In uno lib. Torr. legit *proſtrata* longe veroſimilius. De hac eadem arbore Tacit. 2. hiſtor. *cupreſſus arbor repente prociderat*. In Domit. cap. 15 ait Sueton. *arbor quæ everſa ſurrexerat*, ne nimium mentiretur, inqnit Torr.

12. *Tantum quod*] Sic unus e Torr. codicibus, ſic & Turneb. in cæteris vero: *recenter quidem exemptum*, ſic de hac loquendi ratione in Aug. cap. 63. & 98.

13. *Carmeli Dei*] Tacitus 2. hiſt. *eſt Judæam inter Syriamque Carmelus, ita vocant montem, deumque nec ſimulacrum Deo, aut templum (ſic tradidere majores) aram tantum, & reverentiam*, huic factam credunt reverentiam ab Elia Thiſbite, qui & illic habitaverit, & ſcholam habuerit, ut prodidit Joannes Hieroſolymitanus patriarcha. Vide & 1. ſeu 3. reg. 18 item 4. reg. cap. 2. & 4. unde gratiorem in eo loco fore numini cultum exiſtimabant ut ait Voſſius &c. Idem ferme de Herculeo fano Silius lib. 3.

Sed nulla effigies, ſimulacraque nota deorum,
Majeſtate locum, & ſacro implevere timore.

Carmelus autem mons Palæſtinæ hodie *Carmeno*, alter de quo hic.

14. *Confirmavere ſortes*] Sacrificio, & extis, id prædictum a Baſilide, de quo cap. 7. infra Tacitus iiſdem verbis hoc narrat.

15. *Ioſephus*] Nobilis ille antiquitatum Judaïcarum Scriptor, qui, ut ipſe refert lib. 3 belli Judaici in expugnatione Jotapatæ, in cavernam ſe receperat, unde a Nicanore Veſpaſiani tribuno extractus eſt.

16. *Aſſeveravit*] Oratione, quæ habetur in eod. lib. cap. 26.

17 *Thenſam*] In Julio cap. 76. de hoc ſacro curru dictum.

18. *Et in circum*] In duobus libris Torr. *& inde in circum*, ita & Caſaub qui idem de Cujacij codice teſtatur, & melius: Nam illuc ſacri per pompam currus circumducti in Jul. cap. 76.

19. *Statua divi Julij*] Ad cap. 8. in Othon.

20. *Bebriacenſi*] Sæpe ſupra in Oth. cap. 9. & Vitell. cap. 10.

21. *A ſolis ortu*] In oriente nempe militabat Veſpaſ.

CAPUT VI.

NEc tamen quidquam ante tentavit, promtiſſimis atque etiam inſtantibus ſuis, quam ſolicitatus quorumdam & ignotorum & abſentium fortuito favore. [1] Mœſiaci exercitus bina e tribus legionibus millia miſſa auxilio Othoni: poſtquam iter ingreſſis nuntiatum eſt, victum eum, ac vim vitæ ſuæ attuliſſe: nihilo ſecius [2] Aquileiam uſque perſeveraverunt, quaſi rumori minus crederent. Ibi per occaſionem ac licentiam, omni rapinarum genere graſſati, cum timerent ne ſibi reverſis reddenda ratio ac

ſubeunda pœna eſſet, conſilium inierunt eligendi creandique Imperatoris. *Neque enim deteriores eſſe, aut* [3] *Hiſpanienſi exercitu qui Galbam, aut* [4] *prætoriano qui Othonem, aut* [5] *Germaniciano qui Vitellium feciſſent.* Propoſitis itaque nominibus legatorum conſularium, quot ubique tunc erant, cum cæteros alium alia de cauſſa improbarent: & qui jam e legione tertia, quæ ſub exitu Neronis tranſlata ex Syria in Mœſiam fuerat, Veſpaſianum laudibus ferrent: aſſenſere cuncti nomenque ejus vexillis omnibus ſine mora inſcripſerunt. Et tunc quidem compreſſa res eſt revocatis, ad officium [6] numeris parumper. Cæterum divulgato facto, [7] Tiberius Alexander præfectus Ægypti primus in verba Veſpaſiani legiones adegit Calend. Julij: qui Principatus dies in poſterum obſervatus eſt. Iudaïcus deinde exercitus, [8] v. Idus Iulij apud ipſum juravit. Plurimum cœptis contulerunt, jactatum exemplar epiſtolæ, veræ ſive falſæ, defuncti Othonis ad Veſpaſianum, extrema obteſtatione ultionem mandantis, & ut Reip. ſubveniret, optantis: ſimul rumor diſſipatus, deſtinaſſe Vitellium victorem permutare hiberna legionum, & Germanicas transferre in Orientem ad ſecuriorem [9] molliorémque militiam: præterea ex præſidibus provinciarum [10] Licinius Mucianus, & e regibus [11] Vologeſus Parthus: ille [12] depoſita ſimultate, quam in id tempus ex æmulatione non obſcure gerebat, Syriacum promiſit exercitum: hic quadraginta millia [13] ſagittariorum.

NOTÆ.

1. *Mœſiaci exercitus*] In Othon. cap. 9.

2. *Aquileiam*] In Aug. cap. 20.

3. *Hiſpanienſi exercitu*] In Galb. cap. 9. 10. & 16.

4. *Prætoriano*] In Othon. cap. 6. & 7.

5. *Germaniciano*] In Vitell. cap. 8. &c. in Viterb. legit Caſaub. *Germanico*, nec probat. Germanicianus enim qui in Germania, nec ex Germania; ſicut Hiſpanienſis, qui in Hiſpania, licet inde non ſit exercitus, appellatur.

6. *Numeris*] H. e. ordinibus, ut ſupra ad cap. 1. notatum eſt. Sed poſteriori tempore videntur numeri pro legionariis duntaxat, qui in caſtris per provincias diſpoſiti degebant, accepti, quo diſtinguebantur a limitaneis, qui per cuneos, & auxilia limites imperij cuſtodiebant, qui & *ripenſes* appellati, ut Vopiſcus in Probo.

7. *Tiberius Alexander*] De hoc etiam Tacitus 2. hiſtor.

8. *Quinto Idus*] Tacitus quinto nonas factum dicit: quod probabilius forte fecerit Judaïci exercitus ardor, ut nempe tertio poſt alios die, non nono; id ſuo duci præſtiterit fidæi ſuæ monimentum, quo etiam aliis debebat exemplo præfuiſſe. Quod & factum ex Joſeph. lib. 4. cap. 37. colligas.

9. *Molliorémque militiam*] Quo ſenſu Lucanus.

> *Quicquid ad Eoos tractus, mundique teporem*
> *Labitur: emollit gentis clementia cœli.*

10. *Licinius Mucianus*] De quo in Vitell ad cap. 15. & apud Tacit. lib. 2 hiſt. extat oratio unde patet illum rebellandi auctorem Veſpſiano fuiſſe præcipuum, qui eo maxime accendit milites, quod decreverat Vitelllius eos transferre in Germaniam.

11. *Vologeſus*] De quo jam in Nerone cap. 57.

12. *Depoſita ſimultate*] Mucianus ſcilicet, qui æmulationis ſtudio depoſito tandem cum Veſpaſiano conſilia communicavit, & ei imperio ceſſit.

13. *Sagittariorum*] Quibus maxime pollent Parthi. Tacitus quadraginta Parthorum equitum millia dicit: quod in idem recidit. Equis enim pugnant, &c.

CAPUT.

CAPUT VII.

SUSCEPTO igitur civili bello, ac ducibus copiiſque in Italiam præmiſſis, interim Alexandriam tranſiit, ut [1] clauſtra Ægypti obtineret. Hic cum de firmitate imperij capturus auſpicium, [2] ædem Serapidis, ſummotis omnibus, ſolus intraſſet: ac propitiato multum Deo, tandem, [3] ſe convertiſſet, verbenas, coronaſque, [4] & panificia, ut illic aſſolet, [5] Baſilides libertus obtuliſſe ei viſus eſt: quem neque admiſſum à quoquam, & jampridem propter nervorum valitudinem vix ingredi [6] longeque abeſſe conſtabat. Ac ſtatim advenere literæ, [7] fuſas apud Cremonam Vitellij copias, ipſum in urbe interemtum nuntiantes. Auctoritas & quaſi majeſtas quædam, [8] ut ſcilicet inopinato & adhuc novo principi deerat: hæc quoque acceſſit. E plebe quidam [9] luminibus orbatus, item alius debili crure, ſedentem pro tribunali, pariter adierunt, orantes opem valitudinis, demonſtratam [10] à Serapide per quietem: reſtituturum oculos, [11] ſi inſpuiſſet: confirmaturum crus ſi dignaretur calce contingere. Cum vix fides eſſet rem ullo modo ſucceſſuram, ideoque ne experiri quidem auderet, extremo hortantibus amicis, palam [12] pro concione utrumque tentavit, nec eventus defuit. Per idem tempus [13] Tegeæ in Arcadia, inſtinctu vaticinantium, effoſſa ſunt ſacrato loco [14] vaſa operis antiqui, atque in iis aſſimilis Veſpaſiano imago.

NOTÆ.

1. *Clauſtra Ægypti*] Ad coërcendam, ni faveret, annonæ caritate Romam. Vide in Jul cap. 35 & Aug. cap. 18. alias item tradit hujus conſilii cauſſas Joſephus lib. 4. cap. 37. ut nempe duarum, quæ ibi tunc erant, legionum viribus augeretur.

2. *Ædem Serapidis*] Hanc tanta magnificentia conſtructam fuiſſe teſtatur Ammianus, ut præter capitolium nihil ambitioſius orbe toto videri, diſerte multaque pompa verborum aſſeveret.

3. *Se convertiſſet*] Adorantium ritu, de quo in Vitell. cap. 2.

4. *Et panificia*] Ductum a Judeis, imitatione panum propoſitionis morem hunc Ægyptium notant interpretes: quod ſi ita eſt, factum oportuit poſt liberatos Ægyptia ſervitute Iſraëlitas.

5. *Baſilides libertus*] Vocem *libertus* amovendam cenſet Torr. quod & probat Caſaub. quanquam nullum vidiſſe ſe fateatur librum, in quo non extaret, & certe quoquo modo irrepſerit, perperam adhibita videtur. Quid enim, ait idem Torr. Romani hominis liberto cum Judæorum, aut Ægyptiorum ſacris. Quod de Baſilide dici non poteſt, modo intelligatur idem ille Sacerdos, qui conſulenti Carmelum Veſpaſiano adfuerat: cui favet, quod longe tunc abfuiſſe dicit hic Suetonius, idem nomen etiam ei tribuit loco ad cap. 5. ſupra citato Tacitus.

6 *Longe abeſſe*] Erat ſi quidem in Judæa Alexandriam tenente Veſpaſiano.

7. *Fuſas*] Ab Antonio Primo, & Mœſiacis legionibus in Vitell. cap 15.

8 *Ut ſcilicet*] In uno libro legit Torr. *ut ſolet*, nec male.

9. *Luminibus orbatus*] Eadem Hadrianum Principem operatum eſſe miracula Spartianus auctor eſt.

10. *A Serapide*]. Hunc Apis nomine Argivorum Regem fuiſſe tradit Apollodorus; eique mortuo divinos honores cum nomine Serapidis indictos: alii relicto fratri regno in Ægyptum cum populi ſui parte profectum, & conditam ab eo Memphim tradunt, ac eodem Serapidis

nomine cultum ab Ægyptiis; quod & innuere videtur Plinius lib. 6. c. 45. Quin Strabo illum Oſiridem fuiſſe affirmat. Vide caput 12. Oth. de bove fatidico, plura paſſim apud auctores, & præſertim Plinium loco citato; forte quod agriculturam Ægyptios docuiſſet. Hunc Joſephum fuiſſe inde colligit Voſſius, quod apud Rufinum lib. Hiſt. Eccl. 2. cap. 23. modius capiti ejus impoſitus legatur; quod & legere eſt apud Suidam, in voce Σάραπις. Et certe Ægypti indigenam non fuiſſe colligas etiam ex eo quod de ejus in Ægyptum tranſmigratione modo relatum eſt. Quamquam & Serapin Ægyptium ſæculis multis antiquiorem Argivo contendat Voſſius. Conſule Reinecium de Argivorum origine, & nomine.

Quæ tametſi probabilia ſunt, longe tamen veriſimilior eſt conjectura Petri Danielis Huetii viri nobiliſſimi, atque omni doctrina & virtute ornatiſſimi, qui Serapidem eſſe Moſem clariſſimis rationibus approbavit: tum quod idem ſit Serapis ac Oſiris ſive Bacchus, quem Moſem eſſe certo conſtat inter eruditos; tum quod radiatus, & cornutus, virgam angue circumplicatam geſtans pingi ſoleat, quæ mera Moſis ſymbola ſunt. Quod ſi nihil aliud præclaro hoc opere conſecutus eſſet præſtantiſſimus ille Auctor, quam recondita hæc priſcæ veritatis arcana ad religionis noſtræ veritatem demonſtrandam revelaſſe, optime ſane de piis ac literatis hominibus meritus eſſet: Verum tot alia ad idem argumentum contulit, ut mirari ſatis non poſſim extitiſſe aliquem, qui librum, & libri auctorem per ſummam vecordiam maledictis configere auderet. Claudium Fraſſenium dico, inſtituto Franciſcanum: qui cum nuper Diſquiſitionum ſuarum Biblicarum centones ex Demonſtrationis Evangelicæ laciniis pene totos contexuerit; non rebus ſolum ipſis, rerum diſpoſitione ac probationibus uſurpatis; ſed verbis etiam ac locutionibus palam ſuppilatis; plagia ſua egregie diſſimulatum iri ratus eſt, ſi interpolatione aliqua adhibita, in eum præterea per quem profecerat, maledici ſtili, & impuri animi intemperias ac livorem depromeret murium illorum ſimilis, qui poſtquam ligurierunt butyrum, involucrum etiam dentibus arrodunt. Hæccine vero eſt, Fraſſeni, a ſanctiſſimo viro Franciſco ordinis tui hominibus tradita modeſtiæ, ſimplicitatis, ac humanitatis diſciplina? hoccine exemplo præluces cucullato tuo Fraterculorum gregi: Eximium Chriſtianæ doctrinę vindicem proſcindens; ipſiuſque lucubrationem, oppoſitum videlicet impietati aggerem oppugnans, tam illuſtribus religioſæ mentis & ſingularis eruditionis notis diſtinctam, tanto Doctorum omnium per Europam hominum applauſu exceptam, tot Epiſcoporum ſuffragiis munitam, atque eorum ipſorum qui fœtidas tuas Diſquiſitiones, vere cacatam chartam comprobarunt; parum utique hoc facto pudori ſuo conſulentes: cum enim laudatæ a ſe Demonſtrationis Evangelicæ vituperatorem tam effuſis, atque hoc ipſo tam ineptis præconiis laudarunt, non declararunt ſolum, parum intelligere ſe, quid vere laudabile eſſet; ſed jacta etiam in Demonſtrationem maledicta ipſi ſibi conſciverunt. Atque utinam tuam hanc obtrectandi pruriginem ac petulantiam, & inolitas animo tuo lepras acri aliquo cutifricio ſanare, teque ad ſaniora conſilia, & ſedatiorem mentem revocare Evangelicus ipſe Demonſtrator inſtitueret: Verum, ſi bene hominem novi, non facile a ſtomacho ſuo impetraturum puto, ut ulcera tua tangere, ſordeſque tuas convertere, & lutum manibus ſubigere velit. Sed hæc obiter.

11. *Si inſpuiſſet*] Agnoſcis, pie Lector, falſam imitationem miraculorum Chriſti. ſic ſolitus illudere hominibus ὁ δαίμων. Caſaub.

12. *Palam pro concione utrumque tentatavit*] Quid appellat *concionem*? an convocatum in eam rem populum, ſive in theatrum, ſive in forum? an potius coronam forte adſtantis multitudinis? hoc puto verius: & ſuadent Taciti verba. *Igitur Veſpaſianus cuncta fortunæ ſuæ patere ratus, nec quidquam ultra incredibile: erecta, quæ adſtabat, multitudine, juſſa exequitur.* Notemus ergo vocis *concio* hunc uſum, pro multitudine ἁπλῶς.

13. *Tegea in Arcadia*] Hæc civitas non longe à Mantinea, hodie *Muchli*. Arcadia vero Mediterranea Regio Peloponneſi, qui hodie *Morea*.

14. *Vaſa*] De his quædam, Aug. c. 75.

CAPUT VIII.

TALIS, tantaque cum fama in urbem reverſus, [1] acto de Judæis A. U. C.
triumpho, conſulatus octo [2] veteri addidit. Suſcepit & cenſuram, DCCCXXIII.
ac per totum Imperii tempus nihil habuit antiquius, quam prope af- DCCCXXIV.
flictam, nutantemque Rempublicam ſtabilire primo; deinde & ornare. DCCCXXV.
Milites, [3] pars victoriæ fiducia, pars ignominiæ dolore, ad omnem DCCCXXVII.
licentiam, audaciamque proceſſerant. Sed & Provinciæ, civitateſque li- DCCCXXVIII.
beræ, necnon & regna quædam tumultuoſius inter ſe agebant. Quare DCCCXXIX.
Vitellianorum quidem & [4] exauctoravit plurimos, & coërcuit. Parti- DCCCXXX. DCCCXXXII.
cipibus autem victoriæ adeo nihil extra ordinem indulſit, ut etiam legitima præmia nonniſi ſero perſolverit. Ac ne quam occaſionem corrigendi diſciplinam prætermitteret, adoleſcentulum fragrantem unguento, cum ſibi pro impetrata [5] Præfectura gratias ageret, nutu aſpernatus, voce etiam graviſſima increpuit: *Maluiſſem allium oboluiſſes*: literaſque revocavit. [6] Claſſiarios vero, qui ab Oſtia & Puteolis Romam pedibus [7] per vices commeant, petentes, *conſtitui aliquid ſibi* [8] *calcearii nomine*: quaſi parum eſſet, ſine reſponſo abegiſſe, juſſit poſt hæc [9] excalceatos curſitare: & ex eo ita curſitant. [10] Achaiam, [11] Lyciam, Rodum, Byzantium, Samum, libertate ademta, item [12] Thraciam, Ciliciam, & [13] Comagenen ditionis regiæ uſque ad id tempus in provinciarum formam redegit. [14] Cappadociæ propter aſſiduos barbarorum incurſus legiones addidit: conſularemque rectorem impoſuit, [15] pro equite Rom. Deformis urbs veteribus incendiis ac ruinis erat: vacuas areas occupare & ædificare, ſi poſſeſſores ceſſarent, cuicumque permiſit. Ipſe [16] reſtitutionem Capitolii aggreſſus, ruderibus purgandis manus primus admovit, ac ſuo collo quædam extulit: [17] ærearumque tabularum tria millia, quæ ſimul conflagraverant, reſtituenda ſuſcepit, undique inveſtigatis exemplaribus, inſtrumentum imperii pulcherrimum ac vetuſtiſſimum: quo continebantur pene ab exordio urbis [18] ſenatuſconſulta, plebiſcita de ſocietate & fœdere ac privilegio cuicumque conceſſis.

NOTÆ.

1. *Acto de Judæis*] Non ſtatim, ſed poſtquam Titus filius, quem ad conficiendum bellum in Judæa reliquerat, capta & incenſa Hieroſolyma reverſus eſt. Illius triumphi pompa delata ſunt tabula illa aurea multorum talentorum, candelabrum ſimiliter illud aureum tanta fabricatum arte, atque quod præcipuum apud Judæos ipſæ legis tabulæ; quas cum purpureis Templi velis magna cura aſſervandas juſſit in Palatio: Tabula autem & candelabro conditum à ſe quanta fieri potuit magnificentia, Templum Pacis adornavit, ut auctor eſt Joſeph. lib. 7. de bello Judaïco.

2. *Veteri addidit*] De quo ſup. cap. 4.

3. *Pars victoriæ*] Hanc partem ad Vitellii, illam ad Veſpaſiani refero milites.

4. *Exauctoravit*] De hoc verbo in Tib. c. 7. & 50. & Aug. c. 24.

5. *Præfectura*] Non quidem urbis aut provinciæ cujuſdam, nec enim id onus par adoleſcentuli viribus; ſed alæ unius, ut in Aug. cap. 38.

6. *Claſſiarios*] De Claſſiariis paſſim loquuntur Tac. & Suet. item Plinius in epiſt. de morte avunculi, ac cæteri quoque Hiſtorici meminerunt, & veteres inſcriptiones: ſed de hac eorum curſitatione nihil legi apud alios. Similes, at non iidem tamen, Dromonarii, de quibus Caſſiodorus lib 2. & 4. Caſaub. *Claſſiarios* remiges, ſeu navales ſocios fuiſſe jam ante didicimus, Galb. c. 12. Ex eorum igitur corpore quidam ultro citroque Oſtia Romam pedibus commeabant. De quibus hic Suetonius. Torrentius.

7. *Per vices*] Sic ex Pithœi, aliorumque libris Caſaub. ut & Torrent. ex ſuis In Vittebienſi tamen & vulgatis legitur *per vicos*, quod & poteſt: Nec enim dubium quin Oſtia præſertim Romam uſque plenæ forent ripæ ædificiis.

8. *Calcearii nomine*] Hoc eſt, pro Donativo, quod in calceos impenderetur. Quomodo & Vaſarium & Palmarium.

9. *Excalceatos*] In Salmaſiano codice legit Schildius *Excalceatos*.

10. *Achaiam*] De ea, quantum pateret, in Tiberio cap. 4. Hanc Senatui tradidit administrandam Claudius in Claud. cap. 25. Quam libertate a Nerone donatam in Ner. cap. 24. in provinciæ formam iterum redegit Veſpaſianus.

11. *Lyciam*] Hodie *Aldinelli*, vel ut alii, *Briequia*, nemo non novit, quæ ſequuntur, regiones.

12 *Thraciam*, *Ciliciam*] Turnebus adverſar. 24. cap. 36 legendum cenſet *Trachiam*: pars enim, inquit, Ciliciæ propter aſperitatem montium, ut ex Geographis conſtat, Trachia dicebatur. Quod ex Sirabonis lib. 14. conſtare potuerit: & diſertis ab Aurelio Victore verbis res explicatur in Veſpaſiano. *Syria ſeu Palæſtina, necnon Cilicia Trachea, & Commagene, quam hodie Auguſtophratenſem nominamus, provinciis acceſſere.*

Eutropius quoque in ejus rei enarratione Ciliciæ Tracheæ meminit. Atque adeo recta videtur emendatio Turnebi, nec diſſentiunt interpretes Verum quia Thraciam quoque accenſet Eutropius; ſed iis duntaxat, quæ ſub regibus amicis erant; ideo maxime arridet Caſauboni conjectura de aliqua Thraciæ parte, ubi regnum antea fuerit, Thraciæ, inquit, provinciæ a Veſpaſiano diſpoſitæ fuerunt. Vide Euſtatium in Dionyſium. Ex Thraciis ſex provincias fecit, Thraciam, Hæmimontum, Mœſiam inferiorem, Scythiam, Rodopen, Europam, in qua ſecundæ arces Orbis Rom. ſunt poſitæ.

13. *Comagenen*] Syriæ Regio eſt hodie *Azar* ad Euphratem; unde Procopio Euphrataſia dicitur. Hanc Tiberius in Provinciæ formam redegerat Tacit Ann. 2. ann. V. C. 771. *Comagenis Q. Servæus proponitur tum primum ad jus Prætoris tranſlatis.* Sed eam Caligula iterum tradiderat Regibus, ut patet ex Dione lib 59 Antiocho ſcilicet Antiochi Regis filio, ut paternum regnum cui & Ciliciæ maritima adjecit, quæ Ciliciæ pars, cum ea ipſa ſit, in qua montes, & quæ Trachea: hinc Turnebi ſententiæ probabilitatis non parum accedit.

14. *Cappadocia*] Ampla eſt Aſiæ Regio, quæ Armenia claudebatur ad Ortum; unde Barbarorum frequentiores in eam incurſus; propter exortos Armeniæ cauſſa Parthos inter & Romam tot motus. Non uno hodie nomine appellatur ad Ortum enim *Genech*, ad Occaſum a præcipua quondam ejus Urbe *Amaſia*. Media inter utramque *Toccato* nuncupatur.

15. *Pro Equite Romano*] Ita factum a Tiberio narrat Dio lib. 57. ad ann. V. C. 770. Quod in actis anni poſterioris ſcilicet 771. Tacitus narrat Annal. lib. 2.

16. *Reſtitutionem Capitolii*] Tacit. lib. 4. Hiſtor. undecimo, Calend Julias, *ſerena luce, ſpatium omne, quod templo dicabatur, evinctum vittis, coronisque. Ingreſſi milites, quibus fauſta nomina, felicibus ramis, dein virgines veſtales, cum pueris, puellisque patrimis, matrimisque, aqua rivis & fontibus, amnibusque hauſta perluere, &c.*

17. *Ærearumque*] In uno lib. Torrent. legit Ænearum: quæ ſequuntur, diviſerant vulgatæ editiones addito puncto poſt vocem *exemplaribus*. Male ut vel ſola vox vetuſtiſſimum indicat, &c.

18. *Senatuſconſulta*] Quæ omnia in Ca-

olim Jovis Templo magna cura Ædiles aſſervabant.

CAPUT IX.

FECIT & nova opera, [1] templum Pacis Foro proximum: [2] divique Claudii in Cœlio monte, cœptum quidem ab Agrippina, ſed a Nerone prope funditus deſtructum. Item [3] Amphitheatrum urbe media, ut deſtinaſſe compererat Auguſtum. [4] Ampliſſimos ordines, & exhauſtos cæde varia, & contaminatos veteri negligentia, [5] purgavit: ſupplevitque recenſito Senatu & Equite: ſubmotis indigniſſimis, & honeſtiſſimo quoque Italicorum [6] ac Provincialium allecto. Atque uti notum eſſet, utrumque ordinem non tam libertate inter ſe, quam dignitate differre, de jurgio quodam ſenatoris, equitisſque Rom. ita pronuntiavit: *Non oportere maledici ſenatoribus: [7] remaledici civile faſque eſſe.*

NOTÆ.

1. *Templum Pacis*] Hoc omnium tota Urbe maximum & pulcherrimum, utpote in quod totius ferme Orbis divitiæ congeſtæ, auctor eſt Herodianus in Commodo, cujus tempore nocturni caſu fulminis deflagraſſe dicit. Quam magnificentiam mirum in modum extollit Joſeph. lib. 7. c. 24.

2. *Divique Claudii*] In Claud. c. 45.

3. *Amphitheatrum*] Hujus etiam hodie magnam partem videre eſt, & Coliſeum vulgo vocant: hoc a Veſpaſiano extructum, Titus filius dedicavit in Tito c. 7. De quo Martialis in lib. *Spectaculorum.*

4. *Ampliſſimos ordines*] Lipſius emendat *ampliſſimum*, ut ſit periodi finis, non initium hoc modo: *Ut deſtinaſſe compererat Auguſtum ampliſſimum.* probat Caſaubon. uterque quod ſenatorium duntaxat, non vero equeſtrem ordinem ampliſſimi velint appellatione decoratum. Contra Gronovius allatis variis Ciceronis locis, ubi de ſenatoribus & equitibus quoque nempe Judicibus agit. verbi gratia, Pro Sulla. *ut inimicus eſſe ampliſſimis ordinibus. infeſtus bonis omnibus, hoſtis patriæ videretur.* De Haruſpicum reſponſis: *Petita eſt auctoritas veſtra, gravitas ampliſſimorum ordinum*, &c.

5. *Purgavit*] Quod idem præſtiterat Auguſt. in Aug. cap. 35.

6. *Ac Provincialium allecto*] De jure provinciarum quædam dicta ſunt in Jul. c. 8 in Aug. c. 40.

7. *Remaledici*] Gloſſarium Græco latinum. ἀντιλοιδορῶ *Remaledico.* Gron. Nempe licet injuriam injuria repellere.

CAPUT X.

LITIUM ſeries ubique majorem in modum exceverant, manentibus antiquis, [1] intercapedine juriſdictionis, accedentibus, novis, ex conditione tumultuque temporum. Sorte elegit per quos rapta bello reſtituerentur: quique [2] judicia centumviralia, quibus peragendis [3] vix ſuffectura litigatorum ætas videbatur, extra ordinem dijudicarent, redigerentque ad breviſſimum numerum.

NOTÆ.

1. *Intercapedine juriſdictionis*] Turbata enim tot bellis Republica nulli certi Magiſtratus facti. Jus nulli aut paucis dictum, quaſi ſuſpenſa omni Juriſdictione.

2. *Judicia centumviralia*] In quibus de qua re ageretur Cicero 1. de Orat. *In quibus uſucapionum, tutelarum, gentilitatum, agnationum, alluvionum, nexorum, mancipiorum, parietum, fluminum, ſtillicidiorum, teſtamentorum, ruptorum aut ratorum, cæterarumque rerum immutabilium, cum omnino quid ſuum, quid alienum; quare denique civis, aut peregrinus, ſervus aut liber quiſpiam ſit*, &c. His Prætor præerat, ut patet ex Plinii lib. 5. epiſt. ultima; quæ omnia cum peragere nequirent, præ rerum multitudine Centumviri; aliis etiam extra ordinem commiſit judicanda.

3. *Vix ſuffectura*] Servius ad hunc Verſum lib. 2. Æneid.

Si omnes uno ordine habetis Achivos.

Ait id ex antiqua tractum Juris ſcientia: quia in ordinem dicebantur cauſſæ propter multitudinem vel tumultum feſtinantium, cum erat annus litium. Juvenal.

Expectandus erit, qui lites inchoët annus.

CAPUT XI.

LIBIDO atque luxuria, coërcente nullo, invaluerat. [1] Auctor ſenatui fuit decernendi, [2] ut quæ ſe alieno ſervo junxiſſet, ancilla haberetur. Neve filiorumfamilias [3] fœneratoribus exigendi crediti jus umquam eſſet, hoc eſt, ne poſt patrum quidem mortem.

NOTÆ.

1. *Auctor ſenatui*] Sic enim optimi quique Principes ſententiam ſuam ſenatorum inſtar proferebant, libera ſenatui ſuper propoſita re ſuffragia relinquentes. Unde contigit ut quamquam factum poſtea Senatuſconſultum eorum vulgo ſententiam ſequeretur; non tamen ſemper ab ipſis nomen habebat, ſed vel a Conſulibus vel etiam ab ipſa perſona, quæ ei cauſſam dederat. Torrentius de his fuſe.

2. *Quæ ſe alieno*] Hoc & aliud, de quo hîc agitur, Senatuſconſultum Veſpaſianus non juſſit fieri, ſed licentia temporum, & non uſu abolitum revocavit. Patet ex Tacito lib. 12. Annal. *Inter quæ refertur ad Patres de pœna fœminarum, quæ ſervis conjungerentur, ſtatuiturque ut ignaro domino ad id prolapſa in ſervitutem ſui conſenſiſſet, & qui nati eſſent, pro liberis haberentur.* Emendat hunc locum Lipſius. *Ad id prolapſa in ſervitute: ſi conſenſiſſet, pro liberta haberetur.* Unde & a Jureconſultis Claudianum Senatuſconſultum appellatum ab ejus Auctore Claudio Imperatore. Quod enim aliqui exiſtimant illud a Veſpaſiano jam tunc Conſule c. 4 ſupra. perperam eſſe videtur. Ex hôc enim loco ſatis colligere eſt id a Veſpaſiano jam principe conſtitutum. Tandem illud ſuſtulit poſtea Juſtinianus l. unic. cod. de Senatuſconſulto Claudiano tollendo.

3. *Fœneratoribus*] Qui nempe filiis fam. pecunias credebant, & quidem ſub uſuris graviſſimis, ut ſui juris, vel morte parentum, vel ſua emancipatione facti eas redderent. Horatius Sat. 2. lib. 1. de Fuſidio fœneratore improbiſſimo,

Quinas hic capiti mercedes exſecat. &c.
Nomina ſectatur modo ſumpta veſte virili
Sub patribus duris tironum.

Quod & a principe Claudio vetitum jam fuerat. Tacit. lib. 11. Annal. *Et lege lata ſævitiam creditorum coërcuit, ne in mortem parentum pecunias fœnori darent.* Quibus verbis indicatur Senatuſconſultum illud, quod in odium Macedonis fœneratoris, non vero filiifamilias, ut opinor, Macedonianum appellatum eſt, factumque anno V. C. 799. Coſſ. Claudio quartum, & Vitellio tertium, ut tradit Petrus Faber 2. Semeſtrium capite ultimo. Quod & jam antea vetitum fuerat lege Lætoria; ſed qua cavebatur in genere duntaxat, ne minor 25. annis quidquam ſtipularetur; hujus meminit Cicero 3. de natura Deorum numero 107. Et alibi meminit & Plautus, & ab ætate quinam Vicenariam appellat in Pſeudolo act. 1. ſc. 3.

Perii, an tum lex me perdit quina Vicenaria

Metuunt credere omnes.

Quo fiebat, ut perditi illi patrum mortem promitterent. Juvenal. Sat. 3.

——— *Funus promittere patris*
Nec volo, nec poſſum.

Et Ovid.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Ex quo loco colligit Torrent. eam diu poſt Veſpaſianum non obtinuiſſe.

CAPUT XII.

CÆTERIS in rebus ſtatim ab initio principatus uſque ad exitum civilis & clemens. Mediocritatem priſtinam neque diſſimulavit umquam, ac frequenter etiam præ ſe tulit. Quin & conantes quoſdam originem Flavii generis ad conditores Reatinos, [1] comitemque Herculis, cujus monumentum exſtat via [2] Salaria, referre, irriſit ultro. Adeoque nihil ornamentorum extrinſecus cupide appetiuit, ut triumphi die fatigatus tarditate & tædio pompæ non reticuerit: *merito ſe plecti, qui triumphum, quaſi aut debitum majoribus ſuis, aut ſperatum unquam ſibi, tam inepte ſenex concupiſſet.* Ac ne [3] TRIBUNITIAM quidem POTESTATEM & PATRIS PATRIÆ appellationem niſi ſero recepit. Nam conſuetudinem [4] ſalutantes ſcrutandi, manente adhuc bello civili, omiſerat.

NOTÆ.

1. *Comitemque Herculis*] Fato functum tum, cum Hercules debellato Geryone reverſus ex Hiſpania has Italiæ oras luſtraret. De quo plura apud Virgilium.

2. *Salaria*] In Nerone c. 48.

3. *Tribunitiam poteſtatem*] Qua Principes inſigniri mos erat. In Aug. c. 27.

4. *Salutantes ſcrutandi*] De hac conſuetudine in Claud. c. 35. Inde admiſſionis officium & Magiſter admiſſionum De quibus in Tiberio c. 46. & Calig. c. 19. Et Lamprid. in Alexand. Admiſſionales appellat, qui admittendi jus habebant. Plinius lib. 33. cap. 3. Fuit & alia Claudii principatu differentia in ſolis his quibus admiſſionem liberti ejus dediſſent, imaginem principis in annulo ex auro gerendi magna criminum occaſione. Quæ omnia ſalutaris exortus Veſpaſiani Principis abolevit æqualiter publicando Principem. Qua de re Seneca lib. 6. de benefic. cap. 33. & 34. Unde Scrutatores dicti.

CAPUT XIII.

AMICORUM libertatem, [1] cauſſidicorum figuras, ac Philoſophorum contumaciam leniſſime tulit. [2] Licinium Mucianum notæ impudicitiæ, ſed [3] meritorum fiducia minus ſui reverentem, numquam niſi clam, & hactenus retaxare ſuſtinuit, ut apud communem aliquem amicum querens, adderet clauſulæ, *Ego tamen vir ſum.* Salvium Liberalem in defenſione divitis rei auſum dicere, *Quid ad Cæſarem, ſi Hipparchus* [4] *HS. millies habet?* & ipſe laudavit. [5] Demetrium Cynicum in itinere obvium ſibi poſt [6] damnationem, ac neque aſſurgere, neque ſalutare ſe dignantem, oblatrantem etiam neſcio quid, ſatis habuit *Canem* appellare.

NOTÆ.

1. *Cauſſidicorum figuras*] Sic vocat Scommata, quibus illum in cauſſarum actione taxabant. Macrob. lib. 7. c. 3. *Scomma enim pene dixerim morſum figuratum. quia ſæpe fraude, vel urbanitate tegitur, ut aliud dicas, aliud intelligas: nec tamen ſemper ad*

fectum refert Hegeſippus lib. 5. cap. 44. Non vero ex Carmeli montis ſortibus, de quibus cap ſeq ut dicit Oroſius lib. 7. c 9.

15. *Parvit*] Ex MSS. Caſaubonus emendat *Paruit*.

16. *Octo aliis*] Equitum de quibus in Claud ad cap. 25. Tib cap. 30 & Aug. cap. 38. de cohortibus in Jul. ad cap. 31.

17. *Proximas quoque*] Provincias ſcilicet. Vulgati addebant *civitates*, ſed Joſephus auctor eſt Orientem totum ejus admiratione commotum.

18. *Caſtelli*] *Jotapate*, ut ait Joſephus lib. 3 cap. 16. & Hegeſippus lib. 3. cap. 12. hodie dicitur *Syria*.

CAPUT V.

POST Neronem Galbamque, Othone atque Vitellio de principatu certantibus, in ſpem imperii venit, jam pridem ſibi per hæc oſtenta conceptam. In ſuburbano Flaviorum quercus antiqua quæ erat [1] Marti ſacrata, per tres [2] Veſpaſiæ partus, ſingulos repente ramos [3] a frutice dedit, haud dubia ſigna futuri cujuſque fati. Primum, exilem, & cito arefactum: ideoque puella nata non perannavit. Secundum, prævalidum ac prolixum, & qui magnam felicitatem portenderet. Tertium vero, [4] inſtar arboris. Quare patrem [5] Sabinum ferunt haruſpicio inſuper confirmatum renuntiaſſe [6] matri, *nepotem ei Cæſarem genitum*: nec illam quidquam [7] aliud quam cachinnaſſe, mirantem, *quod adhuc ſe mentis compote deliraret jam filius ſuus.* Mox cum ædilem eum C. Cæſar, ſuccenſens curam [8] verrendis viis non adhibitam, luto juſſiſſet oppleri, congeſto per milites in [9] prætextæ ſinum: non defuerunt qui interpretarentur, quandoque proculcatam deſertamque Remp. civili aliqua perturbatione in tutelam ejus, ac velut in gremium, deventuram. Prandente eo quondam, canis [10] extrarius e trivio manum humanam intulit, menſæque ſubjecit. Cœnante rurſus, bos arator decuſſo jugo, triclinium irrupit: ac fugatis miniſtris, quaſi repente defeſſus, procidit ad ipſos accumbentis pedes, cervicemque ſummiſit. Arbor quoque cupreſſus in agro avito ſine ulla vi tempeſtatis radicitus [11] evulſa atque proſtrata, inſequenti die viridior ac firmior reſurrexit. At in Achaia ſomniavit, initium ſibi ſuiſque felicitatis futurum, ſimul ac dens Neroni exemtus eſſet, evenitque ut ſequenti die progreſſus in atrium medicus dentem ei oſtenderet [12] tantum quod exemtum. Apud Judæam [13] Carmeli Dei oraculum conſulentem, ita [14] confirmavere ſortes: ut quidquid cogitaret volveretque animo, quantumlibet magnum, id eſſe proventurum pollicerentur. Et unus ex nobilibus captivis [15] Joſephus, cum conjiceretur in vincula, conſtantiſſime [16] aſſeveravit fore, ut ab eodem brevi ſolveretur, verum jam Imperatore. Nuntiabantur & ex urbe præſagia, Neronem diebus ultimis monitum per quietem, ut [17] thenſam Jovis opt. max e ſacrario in domum Veſpaſiani, & [18] in Circum deduceret. Ac non multo poſt, comitia ſecundi conſulatus ineunte Galba, [19] ſtatua Divi Julii ad Orientem ſponte converſa: acieque [20] Bebriacenſi, prius quam committeretur, duas aquilas in conſpectu omnium conflixiſſe: victaque altera, ſuperveniſſe tertiam [21] a ſolis ortu, ac victricem abegiſſe.

Nota.

1. *Marti ſacrata*] Quercus hæc, ut & aliæ bene multæ arbores apud antiquos, videtur peculiari religione culta fuiſſe, nec enim vulgò Marti ſacrata quercus eſt, ſed Jovi, ut Myrtus Veneri, Laurus Appollini, &c.

2. *Veſpaſiæ*] Quæ Veſpaſiani imperatoris mater de qua cap. 1.

3. *A frutice*] Lipſius legit *aut fruticem*, quod Caſaubono placuit, librariorum imperitia corruptum exiſtimante, quid enim illud eſt *ramos dare à frutice?* niſi fruticem pro ipſo ſtipite accipias.

4. *Inſtar arboris*] Cum tamen frutex vulgo minor ſit arbore ex Columella, & Plinio paſſim.

5. *Sabinum*] Patrem Veſpaſiani, qui in Helvetia mortuus eſt cap. 1.

6. *Matri*] Tertullæ, quæ Sabini mater erat, atque ejus ideo liberorum avia.

7. *Aliud*] In uno libro deeſt illa vox.

8. *Verrendis viis*] Id enim inter alia, quæ ad urbis ornatum ſpectant, ædilium muneris eſt.

9. *Prætexta*] Quæ magiſtratuum toga eſt, & puerorum in Jul cap. 1. &c.

10. *Extrarius*] In Viterb. Caſaub. legit *exterritus e triviis*. Extrarius ex Feſto ille eſt *qui extra focum, juſque noſtrum ac ſacramentum eſt*, quod & indicat Terentius in Phorm.

Hanc conditionem ſi cui tulero extrario.

11. *Evulſa radicitus*] In uno lib. Torr. legit *proſtrata* longe veroſimilius. De hac eadem arbore Tacit. 2. hiſtor. *cupreſſus arbor repente prociderat*. In Domit. cap. 15 ait Sueton. *arbor quæ everſa ſurrexerat*, ne nimium mentiretur, inquit Torr.

12. *Tantum quod*] Sic unus e Torr. codicibus, ſic & Turneb. in cæteris vero: *recenter quidem exemptum*, ſic de hac loquendi ratione in Aug. cap. 63. & 98.

13. *Carmeli Dei*] Tacitus 2. hiſt. *eſt Judæam inter Syriamque Carmelus, ita vocant montem, deumque nec ſimulacrum Deo, aut templum (ſic tradidere majores) aram tantum, & reverentiam*, huic factam credunt reverentiam ab Elia Thiſbite, qui & illic habitaverit, & ſcholam habuerit, ut prodidit Joannes Hieroſolymitanus patriarcha. Vide & 1. ſeu 3. reg. 18 item 4. reg. cap. 2. & 4. unde gratiorem in eo loco fore numini cultum exiſtimabant ut ait Voſſius &c. Idem ferme de Herculeo fano Silius lib. 3.

Sed nulla effigies, ſimulacraque nota deorum,
Majeſtate locum, & ſacro implevere timore.

Carmelus autem mons Palæſtinæ hodie *Carmene*, alter de quo hic.

14. *Confirmavere ſortes*] Sacrificio, & extis, id prædictum a Baſilide, de quo cap. 7. infra Tacitus iiſdem verbis hoc narrat.

15. *Joſephus*] Nobilis ille antiquitatum Judaïcarum Scriptor, qui, ut ipſe refert lib. 3 belli Judaici in expugnatione Jotapatæ, in cavernam ſe receperat, unde a Nicanore Veſpaſiani tribuno extractus eſt.

16. *Aſſeveravit*] Oratione, quæ habetur in eod. lib. cap. 16.

17 *Thenſam*] In Julio cap. 76. de hoc ſacro curru dictum.

18. *Et in circum*] In duobus libris Torr. *& inde in circum*, ita & Caſaub qui idem de Cujacij codice teſtatur, & melius: Nam illuc ſacri per pompam currus circumducti in Jul. cap. 76.

19. *Statua divi Julij*] Ad cap. 8. in Othon.

20. *Bebriacenſi*] Sæpe ſupra in Oth. cap. 9. & Vitell. cap. 10.

21. *A ſolis ortu*] In oriente nempe militabat Veſpaſ.

CAPUT VI.

Nec tamen quidquam ante tentavit, promtiſſimis atque etiam inſtantibus ſuis, quam ſolicitatus quorumdam & ignotorum & abſentium fortuito favore. [1] Mœſiaci exercitus bina e tribus legionibus millia miſſa auxilio Othoni: poſtquam iter ingreſſis nuntiatum eſt, victum eum, ac vim vitæ ſuæ attuliſſe: nihilo ſecius [2] Aquileiam uſque perſeveraverunt, quaſi rumori minus crederent. Ibi per occaſionem ac licentiam, omni rapinarum genere graſſati, cum timerent ne ſibi reverſis reddenda ratio ac

ſubeunda pœna eſſet, conſilium inierunt eligendi creandique Imperatoris. *Neque enim deteriores eſſe, aut* [3] *Hiſpanienſi exercitu qui Galbam, aut* [4] *prætoriano qui Othonem, aut* [5] *Germaniciano qui Vitellium feciſſent.* Propoſitis itaque nominibus legatorum conſularium, quot ubique tunc erant, cum cæteros alium alia de cauſſa improbarent: & quidam e legione tertia, quæ ſub exitu Neronis tranſlata ex Syria in Mœſiam fuerat, Veſpaſianum laudibus ferrent: aſſenſere cuncti nomenque ejus vexillis omnibus ſine mora inſcripſerunt. Et tunc quidem compreſſa res eſt revocatis, ad officium [6] numeris parumper. Cæterum divulgato facto, [7] Tiberius Alexander præfectus Ægypti primus in verba Veſpaſiani legiones adegit Calend. Julij: qui Principatus dies in poſterum obſervatus eſt. Iudaïcus deinde exercitus, [8] v. Idus Iulij apud ipſum juravit. Plurimum cœptis contulerunt, jactatum exemplar epiſtolæ, veræ ſive falſæ, defuncti Othonis ad Veſpaſianum, extrema obteſtatione ultionem mandantis, & ut Reip. ſubveniret, optantis: ſimul rumor diſſipatus, deſtinaſſe Vitellium victorem permutare hiberna legionum, & Germanicas transferre in Orientem ad ſecuriorem [9] molliorem que militiam: præterea ex præſidibus provinciarum [10] Licinius Mucianus, & e regibus [11] Vologeſus Parthus: ille [12] depoſita ſimultate, quam in id tempus ex æmulatione non obſcure gerebat, Syriacum promiſit exercitum: hic quadraginta millia [13] ſagittariorum.

NOTÆ.

1. *Mœſiaci exercitus*] In Othon. cap. 9.

2. *Aquileiam*] In Aug. cap. 20.

3. *Hiſpanienſi exercitu*] In Galb. cap. 9. 10. & 16.

4. *Prætoriano*] In Othon. cap. 6. & 7.

5. *Germaniciano*] In Vitell. cap. 8. &c. in Viterb. legit Caſaub. *Germanico*, nec probat. Germanicianus enim qui in Germania, nec ex Germania; ſicut Hiſpanienſis, qui in Hiſpania, licet inde non ſit exercitus, appellatur.

6. *Numeris*] H. e. ordinibus, ut ſupra ad cap. 1. notatum eſt. Sed poſteriori tempore videntur numeri pro legionariis duntaxat, qui in caſtris per provincias diſpoſiti degebant, accepti, quo diſtinguebantur a limitaneis, qui per cuneos, & auxilia limites imperij cuſtodiebant, qui & *ripenſes* appellati, ut Vopiſcus in Probo.

7. *Tiberius Alexander*] De hoc etiam Tacitus 2. hiſtor.

8. *Quinto Idus*] Tacitus quinto nonas factum dicit: quod probabilius forte fecerit Judaïci exercitus ardor, ut nempe tertio poſt alios die, non nono; id ſuo duci præſtiterit fidæi ſuæ monimentum, quo etiam aliis debebat exemplo præfuiſſe. Quod & factum ex Joſeph. lib. 4. cap. 37. colligas.

9. *Molioremque militiam*] Quo ſenſu Lucanus.

> *Quicquid ad Eoos tractus, mundique teporem*
> *Labitur: emollit gentis clementia cæli.*

10. *Licinius Mucianus*] De quo in Vitell ad cap. 15. & apud Tacit. lib. 2 hiſt. extat oratio unde patet illum rebellandi auctorem Veſpſiano fuiſſe præcipuum, qui eo maxime accendit milites, quod decreverat Vitellius eos transferre in Germaniam.

11. *Vologeſus*] De quo jam in Nerone cap. 57.

12. *Depoſita ſimultate*] Mucianus ſcilicet, qui æmulationis ſtudio depoſito tandem cum Veſpaſiano conſilia communicavit, & ei imperio ceſſit.

13. *Sagittariorum*] Quibus maxime pollent Parthi. Tacitus quadraginta Parthorum equitum millia dicit: quod in idem recidit. Equis enim pugnant, &c.

CAPUT.

CAPUT VII.

SUSCEPTO igitur civili bello, ac ducibus copiiſque in Italiam præmiſſis, interim Alexandriam tranſiit, ut [1] clauſtra Ægypti obtineret. Hic cum de firmitate imperij capturus auſpicium, [2] ædem Serapidis, ſummotis omnibus, ſolus intraſſet: ac propitiato multum Deo, tandem, [3] ſe convertiſſet, verbenas, coronaſque, [4] & panificia, ut illic aſſolet, [5] Baſilides libertus obtuliſſe ei viſus eſt: quem neque admiſſum à quoquam, & jampridem propter nervorum valitudinem vix ingredi [6] longeque abeſſe conſtabat. Ac ſtatim advenere literæ, [7] fuſas apud Cremonam Vitellij copias, ipſum in urbe interemtum nuntiantes. Auctoritas & quaſi majeſtas quædam, [8] ut ſcilicet inopinato & adhuc novo principi deerat: hæc quoque acceſſit. E plebe quidam [9] luminibus orbatus, item alius debili crure, ſedentem pro tribunali, pariter adierunt, orantes opem valitudinis, demonſtratam [10] à Serapide per quietem: reſtituturum oculos, [11] ſi inſpuiſſet: confirmaturum crus ſi dignaretur calce contingere. Cum vix fides eſſet rem ullo modo ſucceſſuram, ideoque ne experiri quidem auderet, extremo hortantibus amicis, palam [12] pro concione utrumque tentavit, nec eventus defuit. Per idem tempus [13] Tegeæ in Arcadia, inſtinctu vaticinantium, effoſſa ſunt ſacrato loco [14] vaſa operis antiqui, atque in iis aſſimilis Veſpaſiano imago.

NOTÆ.

1. *Clauſtra Ægypti*] Ad coërcendam, ni faveret, annonæ caritate Romam. Vide in Jul. cap. 35 & Aug. cap. 18. alias item tradit hujus conſilii cauſſas Joſephus lib. 4. cap. 37. ut nempe duarum, quæ ibi tunc erant, legionum viribus augeretur.

2. *Ædem Serapidis*] Hanc tanta magnificentia conſtructam fuiſſe teſtatur Ammianus, ut præter capitolium nihil ambitioſius orbe toto videri, diſerte multaque pompa verborum aſſeveret.

3. *Se convertiſſet*] Adorantium ritu, de quo in Vitell. cap. 2.

4. *Et panificia*] Ductum a Judeis, imitatione panum propoſitionis morem hunc Ægyptium notant interpretes: quod ſi ita eſt, factum oportuit poſt liberatos Ægyptia ſervitute Iſraëlitas.

5. *Baſilides libertus*] Vocem *libertus* amovendam cenſet Torr. quod & probat Caſaub. quanquam nullum vidiſſe ſe fateatur librum, in quo non extaret, & certe quoquo modo irrepſerit, perperam adhibita videtur. Quid enim, ait idem Torr. Romani hominis liberto cum Judæorum, aut Ægyptiorum ſacris. Quod de Baſilide dici non poteſt, modo intelligatur idem ille Sacerdos, qui conſulenti Carmelum Veſpaſiano adfuerat: cui favet, quod longe tunc abfuiſſe dicit hîc Suetonius, idem nomen etiam ei tribuit loco ad cap. 5. ſupra citato Tacitus.

6. *Longe abeſſe*] Erat ſi quidem in Judæa Alexandriam tenente Veſpaſiano.

7. *Fuſas*] Ab Antonio Primo, & Mœſiacis legionibus in Vitell. cap. 15.

8. *Ut ſcilicet*] In uno libro legit Torr. *ut ſolet*, nec male.

9. *Luminibus orbatus*] Eadem Hadrianum Principem operatum eſſe miracula Spartianus auctor eſt.

10. *A Serapide*]. Hunc Apis nomine Argivorum Regem fuiſſe tradit Apollodorus; eique mortuo divinos honores cum nomine Serapidis indictos: alii relicto fratri regno in Ægyptum cum populi ſui parte profectum, & conditam ab eo Memphim tradunt, ac eodem Serapidis

nomine cultum ab Ægyptiis; quod & innuere videtur Plinius lib. 6. c. 45. Quin Strabo illum Oſiridem fuiſſe affirmat. Vide caput 12. Oth. de bove fatidico, plura paſſim apud auctores, & præſertim Plinium loco citato; forte quod agriculturam Ægyptios docuiſſet. Hunc Joſephum fuiſſe inde colligit Voſſius, quod apud Rufinum lib. Hiſt. Eccl. 2. cap. 23. modius capiti ejus impoſitus legatur; quod & legere eſt apud Suidam, in voce Σάραπις. Et certe Ægypti indigenam non fuiſſe colligas etiam ex eo quod de ejus in Ægyptum tranſmigratione modo relatum eſt. Quamquam & Serapin Ægyptium ſæculis multis antiquiorem Argivo contendat Voſſius. Conſule Reineccium de Argivorum origine, & nomine.

Quæ tametſi probabilia ſunt, longe tamen veriſimilior eſt conjectura Petri Danielis Huetii viri nobiliſſimi, atque omni doctrina & virtute ornatiſſimi, qui Serapidem eſſe Moſem clariſſimis rationibus approbavit: tum quod idem ſit Serapis ac Oſiris ſive Bacchus, quem Moſem eſſe certo conſtat inter eruditos; tum quod radiatus, & cornutus, virgam angue circumplicatam geſtans pingi ſoleat, quæ mera Moſis ſymbola ſunt. Quod ſi nihil aliud præclaro hoc opere conſecutus eſſet præſtantiſſimus ille Auctor, quam recondita hæc priſcæ veritatis arcana ad religionis noſtræ veritatem demonſtrandam revelaſſe, optime ſane de piis ac litteratis hominibus meritus eſſet: Verum tot alia ad idem argumentum contulit, ut mirari ſatis non poſſim extitiſſe aliquem, qui librum, & libri auctorem per ſummam vecordiam maledictis configere auderet. Claudium Fraſſenium dico, inſtituto Franciſcanum: qui cum nuper Diſquiſitionum ſuarum Biblicarum centones ex Demonſtrationis Evangelicæ laciniis pene totos contexuerit; non rebus ſolum ipſis, rerum diſpoſitione ac probationibus uſurpatis; ſed verbis etiam ac locutionibus palam ſuppilatis; plagia ſua egregie diſſimulatum iri ratus eſt, ſi interpolatione aliqua adhibita, in eum præterea per quem profecerat, maledici ſtili, & impuri animi intemperias ac livorem depromeret: murium illorum ſimilis, qui poſtquam ligurierunt butyrum, involucrum etiam dentibus arrodunt. Hæccine vero eſt, Fraſſeni, a ſanctiſſimo viro Franciſco ordinis tui hominibus tradita modeſtiæ, ſimplicitatis, ac humanitatis diſciplina? hoccine exemplo præluces cucullato tuo Fraterculorum gregi: Eximium Chriſtianæ doctrinæ vindicem proſcindens; ipſiuſque lucubrationem, oppoſitum videlicet impietati aggerem oppugnans, tam illuſtribus religioſæ mentis & ſingularis eruditionis notis diſtinctam, tanto Doctorum omnium per Europam hominum applauſu exceptam, tot Epiſcoporum ſuffragiis munitam, atque eorum ipſorum qui fœ[illegible]as tuas Diſquiſitiones, vere cacatam chartam comprobarunt; parum utique hoc facto pudori ſuo conſulentes: cum enim laudatæ a ſe Demonſtrationis Evangelicæ vituperatorem tam effuſis, atque hoc ipſo tam ineptis præconiis laudarunt, non declararunt ſolum, parum intelligere ſe, quid vere laudabile eſſet; ſed jacta etiam in Demonſtrationem maledicta ipſi tibi conſciverunt. Atque utinam tuam hanc obtrectandi pruriginem ac petulantiam, & inolitas animo tuo lepras acri aliquo cutiſtricio ſanare, teque ad ſaniora conſilia, & ſedatiorem mentem revocare Evangelicus ipſe Demonſtrator inſtitueret: Verum, ſi bene hominem novi, non facile a ſtomacho ſuo impetraturum puto, ut ulcera tua tangere, ſordeſque tuas converrere, & lutum manibus ſubigere velit. Sed hæc obiter.

11. *Si inſpuiſſet*] Agnoſcis, pie Lector, falſam imitationem miraculorum Chriſti. Sic ſolitus illudere hominibus ὁ δαίμων. Caſaub.

12. *Palam pro concione utrumque tentavit*] Quid appellat *concionem*? an convocatum in eam rem populum, ſive in theatrum, ſive in forum? an potius coronam forte adſtantis multitudinis? hoc puto verius: & ſuadent Taciti verba. *Igitur Veſpaſianus cuncta fortunæ ſuæ patere ratus, nec quidquam ultra incredibile: erecta, quæ adſtabat, multitudine, juſſa exequitur.* Notemus ergo vocis *concio* hunc uſum, pro multitudine ἁπλῶς.

13. *Tegea in Arcadia*] Hæc civitas non longe à Mantinea, hodie *Muchli*. Arcadia vero Mediterranea Regio Peloponneſi, qui hodie *Morea*.

14. *Vaſa*] De his quædam. Aug. c. 75.

CAPUT VIII.

TALIS, tantaque cum fama in urbem reverſus, [1] acto de Judæis triumpho, A. U. C.
conſulatus octo [2] veteri addidit. Suſcepit & cenſuram, DCCCXXIII.
ac per totum Imperii tempus nihil habuit antiquius, quam prope af- DCCCXXIV.
flictam, nutantemque Rempublicam ſtabilire primo; deinde & ornare. DCCCXXV.
Milites, [3] pars victoriæ fiducia, pars ignominiæ dolore, ad omnem DCCCXXVII.
licentiam, audaciamque proceſſerant. Sed & Provinciæ, civitateſque li- DCCCXXVIII.
beræ, necnon & regna quædam tumultuoſius inter ſe agebant. Quare DCCCXXIX.
Vitellianorum quidem & [4] exauctoravit plurimos, & coërcuit. Parti- DCCCXXX.
cipibus autem victoriæ adeo nihil extra ordinem indulſit, ut etiam legiti- DCCCXXXII.
ma præmia nonniſi ſero perſolverit. Ac ne quam occaſionem corrigendi diſciplinam prætermitteret, adoleſcentulum fragrantem unguento, cum ſibi pro impetrata [5] Præfectura gratias ageret, nutu aſpernatus, voce etiam graviſſima increpuit: *Maluiſſem allium oboluiſſes*: literaſque revocavit. [6] Claſſiarios vero, qui ab Oſtia & Putoleis Romam pedibus [7] per vices commeant, petentes, *conſtitui aliquid ſibi* [8] *calcearii nomine*: quaſi parum eſſet, ſine reſponſo abegiſſe, juſſit poſt hæc [9] excalceatos curſitare: & ex eo ita curſitant. [10] Achaiam, [11] Lyciam, Rodum, Byzantium, Samum, libertate ademta, item [12] Thraciam, Ciliciam, & [13] Comagenen ditionis regiæ uſque ad id tempus. in provinciarum formam redegit. [14] Cappadociæ propter aſſiduos barbarorum incurſus legiones addidit: conſularemque rectorem impoſuit, [15] pro equite Rom. Deformis urbs veteribus incendiis ac ruinis erat: vacuas areas occupare & ædificare, ſi poſſeſſores ceſſarent, cuicumque permiſit. Ipſe [16] reſtitutionem Capitolii aggreſſus, ruderibus purgandis manus primus admovit, ac ſuo collo quædam extulit: [17] ærearumque tabularum tria millia, quæ ſimul conflagraverant, reſtituenda ſuſcepit, undique inveſtigatis exemplaribus, inſtrumentum imperii pulcherrimum ac vetuſtiſſimum: quo continebantur pene ab exordio urbis [18] ſenatuſconſulta, plebiſcita de ſocietate & fœdere ac privilegio cuicumque conceſſit.

NOTÆ.

1. *Acto de Judæis*] Non ſtatim, ſed poſtquam Titus filius, quem ad conficiendum bellum in Judæa reliquerat, capta & incenſa Hieroſolyma reverſus eſt. Illius triumphi pompa delata ſunt tabula illa aurea multorum talentorum, candelabrum ſimiliter illud aureum tanta fabricatum arte, atque quod præcipuum apud Judæos ipſæ legis tabulæ; quas cum purpureis Templi velis magna cura aſſervandas juſſit in Palatio: Tabula autem & candelabro conditum à ſe quanta fieri potuit magnificentia, Templum Pacis adornavit, ut auctor eſt Joſeph. lib. 7. de bello Judaïco.

2. *Veteri addidit*] De quo ſup. cap. 4.

3. *Pars victoriæ*] Hanc partem ad Vitellii, illam ad Veſpaſiani refero milites.

4. *Exaucloravit*] De hoc verbo in Tib. c. 7. & 30. & Aug c. 24.

5. *Præfectura*] Non quidem urbis aut provinciæ cujuſdam; nec enim id onus par adoleſcentuli viribus; ſed alæ unius, ut in Aug. cap. 38.

6. *Claſſiarios*] De Claſſiariis paſſim loquuntur Tac. & Suet. item Plinius in epiſt. de morte avunculi, ac cæteri quoque Hiſtorici meminerunt, & veteres inſcriptiones: ſed de hac eorum curſitatione nihil legi apud alios. Similes, at non iidem tamen, Dromonarii, de quibus Caſſiodorus lib 2. & 4. Caſaub. *Claſſiarios* remiges, ſeu navales ſocios fuiſſe jam ante didicimus, Galb. c. 12. Ex eorum igitur corpore quidam ultro citroque Oſtia Romam pedibus commeabant. De quibus hîc Suetonius. Torrentius.

7. *Per vices*] Sic ex Pithœi, aliorumque libris Caſaub. ut & Torrent. ex ſuis In Viterbienſi tamen & vulgatis legitur *per vicos*, quod & poteſt: Nec enim dubium quin Oſtia præſertim Romam uſque plenæ forent ripæ ædificiis.

8. *Calcearii nomine*] Hoc eſt, pro Donativo, quod in calceos impenderetur. Quomodo & Vaſarium & Palmarium.

9. *Excalceatos*] In Salmaſiano codice legit Schildius *Excalceatos*.

10. *Achaiam*] De ea, quantum pateret, in Tiberio cap. 4. Hanc Senatui tradidit administrandam Claudius in Claud. cap. 25. Quam libertate a Nerone donatam in Ner. cap. 24. in provinciæ formam iterum redegit Veſpaſianus.

11. *Lyciam*] Hodie *Aldinelli*, velut alii, *Bricquia*, nemo non novit, quæ ſequuntur, regiones.

12 *Thraciam, Ciliciam*] Turnebus adverſar. 24. cap. 36 legendum cenſet *Trachiam*: pars enim, inquit, Ciliciæ propter aſperitatem montium, ut ex Geographis conſtat, Trachia dicebatur. Quod ex Strabonis lib. 14. conſtare potuerit: & diſertis ab Aurelio Victore verbis res explicatur in Veſpaſiano. *Syria ſeu Palæſtina, necnon Cilicia Trachea, & Commagene, quam hodie Auguſtophratenſem nominamus, provinciis acceſſere.*

Eutropius quoque in ejus rei enarratione Ciliciæ Tracheæ meminit. Atque adeo recta videtur emendatio Turnebi, nec diſſentiunt interpretes Verum quia Thraciam quoque acceuſet Eutropius; ſed iis duntaxat, quæ ſub regibus amicis erant; ideo maxime arridet Caſauboni conjectura de aliqua Thraciæ parte, ubi regnum antea fuerit, Thraciæ, inquit, provinciæ a Veſpaſiano diſpoſitæ fuerunt. Vide Euſtatium in Dionyſium. Ex Thraciis ſex provincias fecit, Thraciam, Hæmimontum, Mœſiam inferiorem, Scythiam, Rodopen, Europam, in qua ſecundæ arces Orbis Rom. ſunt poſitæ.

13. *Comagenen*] Syriæ Regio eſt hodie *Azar* ad Euphratem; unde Procopio Euphratafia dicitur. Hanc Tiberius in Provinciæ formam redegerat Tacit Ann. 2. ann. V. C. 771. *Comagenis Q. Servæus proponitur tum primum ad jus Prætoris tranſlatis.* Sed eam Caligula iterum tradiderat Regibus, ut patet ex Dione lib 59 Antiocho ſcilicet Antiochi Regis filio, ut paternum regnum cui & Ciliciæ maritima adjecit, quæ Ciliciæ pars, cum ea ipſa ſit, in qua montes. & quæ Trachea; hinc Turnebi ſententiæ probabilitatis non parum accedit.

14. *Cappadocia*] Ampla eſt Aſiæ Regio, quæ Armenia claudebatur ad Ortum; unde Barbarorum frequentiores in eam incurſus; propter exortos Armeniæ cauſſa Parthos inter & Romam tot motus. Non uno hodie nomine appellatur ad Ortum enim *Genech*, ad Occaſum a præcipua quondam ejus Urbe *Amaſia*. Media inter utramque *Toccato* nuncupatur.

15. *Pro Equite Romano*] Ita factum a Tiberio narrat Dio lib. 57. ad ann. V. C. 770. Quod in actis anni poſterioris ſcilicet 771. Tacitus narrat Annal. lib. 2.

16. *Reſtitutionem Capitolii*] Tacit. lib. 4. Hiſtor. undecimo, Calend Julias, *ſerena luce. ſpatium omne, quod templo dicabatur, evinctum vittis, coroniſque. Ingreſſi milites, quibus fauſta nomina, felicibus ramis, dein virgines veſtales, cum pueris, puelliſque patrimis, matrimiſque, aqua rivis & fontibus, amnibuſque hauſta perluere, &c.*

17. *Ærearumque*] In uno lib. Torrent. legit Ænearum: quæ ſequuntur, diviſerant vulgatæ editiones addito puncto poſt vocem *exemplaribus*. Male ut vel ſola vox vetuſtiſſimum indicat, &c.

18. *Senatuſconſulta*] Quæ omnia in Ca-

olini Jovis Templo magna cura Ædiles aſſervabant.

CAPUT IX.

FECIT & nova opera, 1 templum Pacis Foro proximum: 2 divique Claudii in Cœlio monte, cœptum quidem ab Agrippina, ſed a Nerone prope funditus deſtructum. Item 3 Amphitheatrum urbe media, ut deſtinaſſe compererat Auguſtum. 4 Ampliſſimos ordines, & exhauſtos cæde varia, & contaminatos veteri negligentia, 5 purgavit: ſupplevitque recenſito Senatu & Equite: ſubmotis indigniſſimis, & honeſtiſſimo quoque Italicorum 6 ac Provincialium allecto. Atque uti notum eſſet, utrumque ordinem non tam libertate inter ſe, quam dignitate differre, de jurgio quodam ſenatoris, equitiſque Rom. ita pronuntiavit: *Non oportere maledici ſenatoribus: 7 remaledicere civile faſque eſſe.*

NOTÆ.

1. *Templum Pacis*] Hoc omnium tota Urbe maximum & pulcherrimum, utpote in quod totius ferme Orbis divitiæ congeſtæ, auctor eſt Herodianus in Commodo, cujus tempore nocturni caſu fulminis deflagraſſe dicit. Quam magnificentiam mirum in modum extollit Joſeph. lib. 7. c. 24.

2. *Divique Claudii*] In Claud. c 45.

3. *Amphitheatrum*] Hujus etiam hodie magnam partem videre eſt, & Coliſeum vulgo vocant: hoc a Veſpaſiano extructum, Titus filius dedicavit in Tito c. 7. De quo Martialis in lib. *Spectaculorum.*

4. *Ampliſſimos ordines*] Lipſius emendat *ampliſſimum,* ut ſit periodi finis, non initium hoc modo: *Ut deſtinaſſe compererat Auguſtum ampliſſimum.* probat Caſaubon. uterque quod ſenatorium duntaxat, non vero equeſtrem ordinem ampliſſimi velint appellatione decoratum. Contra Gronovius allatis variis Ciceronis locis, ubi de ſenatoribus & equitibus quoque nempe Judicibus agit. verbi gratia, Pro Sulla, *ut inimicus eſſe ampliſſimis ordinibus, infeſtus bonis omnibus, hoſtis patriæ videretur,* De Haruſpicum reſponſis: *Petita eſt auctoritas veſtra, gravitas ampliſſimorum ordinum,* &c.

5. *Purgavit*] Quod idem præſtiterat Auguſt. in Aug. cap. 35.

6. *Ac Provincialium allecto*] De jure provinciarum quædam dicta ſunt in Jul. c. 8 in Aug. c. 40.

7. *Remaledici*] Gloſſarium Græco latinum. ἀντιλοιδορῶ Remaledico. Gron. Nempe licet injuriam injuria repellere.

CAPUT X.

LITIUM ſeries ubique majorem in modum excreverant, manentibus antiquis, 1 intercapedine juriſdictionis, accedentibus, novis, ex conditione tumultuque temporum. Sorte elegit per quos rapta bello reſtituerentur: quique 2 judicia centumviralia, quibus peragendis 3 vix ſuffectura litigatorum ætas videbatur, extra ordinem dijudicarent, redigerentque ad breviſſimum numerum.

NOTÆ.

1. *Intercapedine juriſdictionis*] Turbata enim tot bellis Republica nulli certi Magiſtratus facti Jus nulli aut paucis dictum, quaſi ſuſpenſa omn. Jurisdictione.

2. *Judicia centumviralia*] In quibus de qua re ageretur Cicero 1. de Orat. *In quibus uſucapionum, tutelarum, gentilitatum, agnationum, alluvionum, nexorum, mancipiorum, parietum, fluminum, ſtillicidiorum, teſtamentorum, ruptorum aut ratorum, cæterarumque rerum immutabilium, cum omnino quid ſuum, quid alienum; quare denique civis, aut peregrinus, ſervus aut liber quiſpiam ſit*, &c. His Prætor præerat, ut patet ex Plinii lib. 5. epiſt. ultima; quæ omnia cum peragere nequirent, præ rerum multitudine Centumviri; aliis etiam extra ordinem commiſit judicanda.

3. *Vix ſuffectura*] Servius ad hunc Verſum lib. 2. Æneid.

Si omnes uno ordine habetis Achivos,

Ait id ex antiqua tractum Juris ſcientia: quia in ordinem dicebantur cauſſæ propter multitudinem vel tumultum feſtinantium, cum erat annus litium. Juvenal.

Expectandus erit, qui lites inchoët annus.

CAPUT XI.

Libido atque luxuria, coërcente nullo, invaluerat. [1] Auctor ſenatui fuit decernendi, [2] ut quæ ſe alieno ſervo junxiſſet, ancilla haberetur. Neve filiorumfamilias [3] fœneratoribus exigendi crediti jus umquam eſſet, hoc eſt, ne poſt patrum quidem mortem.

NOTÆ.

1. *Auctor ſenatui*] Sic enim optimi quique Principes ſententiam ſuam ſenatorum inſtar proferebant libera ſenatui ſuper propoſita re ſuffragia relinquentes Unde contigit ut quamquam factum poſtea Senatuſconſultum eorum vulgo ſententiam ſequeretur; non tamen ſemper ab ipſis nomen habebat, ſed vel a Conſulibus vel etiam ab ipſa perſona, quæ ei cauſſam dederat. Torrentius de his fuſe.

2. *Quæ ſe alieno*] Hoc & aliud, de quo hic agitur, Senatuſconſultum Veſpaſianus non juſſit fieri, ſed licentia temporum, & non uſu abolitum revocavit. Patet ex Tacito lib. 12. Annal. *Inter quæ: refertur ad Patres de pœna fœminarum, quæ ſervis conjungerentur, ſtatuiturque ut ignaro domino ad id prolapſa in ſervitutem ſui conſenſiſſet, & qui nati eſſent, pro liberis haberentur.* Emendat hunc locum Lipſius. *Ad id prolapſa in ſervitute: ſi conſenſiſſet pro liberta haberetur.* Unde & a Jureconſultis Claudianum Senatuſconſultum appellatum ab ejus Auctore Claudio Imperatore Quod enim aliqui exiſtimant illud a Veſpaſiano jam tunc Conſule c. 4 ſupra. perperam eſſe videtur. Ex hoc enim loco ſatis colligere eſt id a Veſpaſiano jam principe conſtitutum. Tandem illud ſuſtulit poſtea Juſtinianus l. unic. cod. de Senatuſconſulto Claudiano tollendo.

3. *Fœneratoribus*] Qui nempe filiisfam. pecunias credebant, & quidem ſub uſuris graviſſimis, ut ſui juris, vel morte parentum, vel ſua emancipatione facti eas redderent. Horatius Sat. 2. lib. 1. de Fufidio fœneratore improbiſſimo,

Quinas hic capiti mercedes exſecat. &c.
Nomina ſectatur modo ſumpta veſte virili
Sub patribus duris tironum.

Quod & a principe Claudio vetitum jam fuerat. Tacit. lib. 11. Annal. *Et lege lata ſævitiam creditorum coërcuit, ne in mortem parentum pecunias fœnori darent.* Quibus verbis indicatur Senatuſconſultum illud, quod in odium Macedonis fœneratoris, non vero filiifamilias, ut opinor, Macedonianum appellatum eſt, factumque anno V. C. 799. Coſſ. Claudio quartum, & Vitellio tertium, ut tradit Petrus Faber 2. Semeſtrium capite ultimo Quod & jam antea vetitum fuerat lege Lætoria; ſed qua cavebatur in genere duntaxat, ne minor 25. annis quidquam ſtipularetur; hujus meminit Cicero 3. de natura Deorum numero 107 Et alibi meminit & Plautus, & ab ætate quinam Vicenariam appellat in Pſeudolo act. 1. ſc. 3.

Perii, an tum lex me perdit quina Vicenaria

Metuunt credere omnes.
Quo fiebat, ut perditi illi patrum mortem promitterent. Juvenal. Sat. 3.

——— *Funus promittere patris*
Nec volo, nec poſſum.

Et Ovid.

Filius ante diem patrios inquirit in annos.

Ex quo loco colligit Torrent. eam diu poſt Veſpaſianum non obtinuiſſe.

CAPUT XII.

CÆTERIS in rebus ſtatim ab initio principatus uſque ad exitum civilis & clemens. Mediocritatem priſtinam neque diſſimulavit umquam, ac frequenter etiam præ ſe tulit. Quin & conantes quoſdam originem Flavii generis ad conditores Reatinos, [1] comitemque Herculis, cujus monumentum exſtat via [2] Salaria, referre, irriſit ultro. Adeoque nihil ornamentorum extrinſecus cupide appetiuit, ut triumphi die fatigatus tarditate & tædio pompæ non reticuerit: *merito ſe plecti, qui triumphum, quaſi aut debitum majoribus ſuis, aut ſperatum unquam ſibi, tam inepte ſenex concupiſſet.* Ac ne [3] TRIBUNITIAM quidem POTESTATEM & PATRIS PATRIÆ appellationem niſi ſero recepit. Nam conſuetudinem [4] ſalutantes ſcrutandi, manente adhuc bello civili, omiſerat.

NOTÆ.

1. *Comitemque Herculis*] Fato functum tum, cum Hercules debellato Geryone reverſus ex Hiſpania has Italiæ oras luſtraret. De quo plura apud Virgilium.

2. *Salaria*] In Nerone c. 48.

3. *Tribunitiam poteſtatem*] Qua Principes inſigniri mos erat. In Aug. c. 27.

4. *Salutantes ſcrutandi*] De hac conſuetudine in Claud. c. 35. Inde admiſſionis officium & Magiſter admiſſionum De quibus in Tiberio c. 46. & Calig. c. 19. Et Lamprid. in Alexand. Admiſſionales appellat, qui admittendi jus habebant. Plinius lib. 33. cap. 3. Fuit & alia Claudii principatu differentia in ſolis his quibus admiſſionem liberti ejus dediſſent, imaginem principis in annulo ex auro gerendi magna criminum occaſione. Quæ omnia ſalutaris exortus Veſpaſiani Principis abolevit æqualiter publicando Principem. Qua de re Seneca lib. 6. de benefic. cap. 33. & 34. Unde Scrutatores dicti.

CAPUT XIII.

AMICORUM libertatem, [1] cauſſidicorum figuras, ac Philoſophorum contumaciam leniſſime tulit. [2] Licinium Mucianum notæ impudicitiæ, ſed [3] meritorum fiducia minus ſui reverentem, numquam niſi clam, & hactenus retaxare ſuſtinuit, ut apud communem aliquem amicum querens, adderet clauſulæ, *Ego tamen vir ſum.* Salvium Liberalem in defenſione divitis rei auſum dicere, *Quid ad Cæſarem, ſi Hipparchus [4] HS. millies habet?* & ipſe laudavit. [5] Demetrium Cynicum in itinere obvium ſibi poſt [6] damnationem, ac neque aſſurgere, neque ſalutare ſe dignantem, oblatrantem etiam neſcio quid, ſatis habuit *Canem* appellare.

NOTÆ.

1. *Cauſſidicorum figuras*] Sic vocat Scommata, quibus illum in cauſſarum actione taxabant. Macrob. lib. 7. c. 3. *Scomma enim pene dixerim inverſum figuratum. quia ſæpe fraude, vel urbanitate tegitur, ut aliud dicas, aliud intelligas; nec tamen ſemper ad*

amaritudinem pergit, ſed nunnumquam iis in quos jacitur & dulce eſt, quod genus maxime ſapiens, vel alias urbanus exercet. Quint. lib. 9. c. 2. controverſias figuratas appellat. Aurelius Victor in Veſpaſ. *obliqua dicta.* Et Eutropius in Veſp. convicia *Figura* hac notione vocabulum eo ſeculo natum, inquit Caſ.

2. *Licinium Mucianum*] Tacit. lib. 1. Hiſtor. de eo. *In ſecretum Aſiæ repoſitus, tam prope ab exule fuit, quam poſtea a Principe, luxuria, induſtria, comitate, arrogantia, malis, boniſque artibus mixtus nimiæ voluptates cum vacaret: quoties expedierat, magnæ virtutes. palam laudares, ſecreta male audiebant.* quibus poſtremis verbis idem indicat quæ hîc Impudicitia namque præſertim in maſculos.

3. *Meritorum fiducia*] Hinc Tacito lib. 3. Hiſtor. dicitur & *ſpecimen partium Mucianus.* Et lib. 4. circa initium *quod in manu ſua fuiſſe Imperium, donatumque Veſpaſiano jactabat.* Et lib. 3. initio de eodem. *Sed gloria avidus, atque omne belli decus ſibi retinens.*

4. *Seſtertium millies*] 4375000. lib. in Nerone cap. 30.

5. *Demetrium Cynicum*] Philoſophum ſcilicet, qualis Diogenes, & prior Anthiſtenes. Quorum ſecta carpendis, & mordendis aliorum vitiis, ac Philoſophico præſertim faſtu commendata. Hic ille, opinor, Demetrius. De quo ſæpe Philoſtratus in vita Apollonii, & Tacit. extremo lib. 16. Annal.

6. *Damnationem*] Vulgati *dominationem* Libri manuſcripti tres *poſt damnationem* quod ſequor, inquit Torrent. & recte. Muciano enim ſuadente Roma Philoſophos expulit Veſpaſianus relegato Demetrio, ut auctor eſt Xiphilinus.

CAPUT XIV.

OFFENSARUM, inimicitiarumque minime memor, executorve, Vitellii hoſtis ſui filiam ſplendidiſſime maritavit, dotavit etiam & inſtruxit. Trepidum eum interdicta aula ſub Nerone, quærentemque quidnam ageret, aut quo abiret,[1] quidam ex officio admiſſionis ſimul expellens, *abire* [2] *Morboniam* juſſerat. In hunc poſtea deprecantem haud ultra verba excanduit & quidem totidem fere, atque eadem. Nam ut ſuſpicione aliqua, vel metu ad perniciem cujuſquam compelleretur tantum abfuit, ut monentibus amicis cavendum eſſe Metium Pompoſianum, quod vulgo crederetur [3] geneſim habere imperatoriam, inſuper Cos. fecerit: ſpondens, quandoque beneficii memorem futurum.

NOTÆ.

1. *Quidam ex officio*] Ex iis nempe clientibus, qui hoc erga ipſum officio fungebantur; unde colligere eſt & apud privatos. nedum apud Principem, receptam hanc admiſſionum conſuetudinem, ut Gracchi & Druſi exemplis patet in Tiber. c. 46. &c. ubi de admiſſionibus.

2. *Morboniam*] Legit Torrent. *Morboviam* & probat: Videtur quaſi nomen Oppidi fictum a morbo: quo forſan ex more populi quaſi in malam crucem amandabatur. Quomodo hodieque ei morbum imprecantur Itali, quem oderunt, Xiphilinus ἐς κόρακας ad Corvos.

3. *Geneſim*] Hoc eſt, nativitate a Mathematicis inſpecta imperium promitti. Vide in Aug. c. 94.

Pompoſianus poſtmodum periit juſſu Domitiani in Domit. c. 10.

CAPUT XV.

NON temere quis punitus inſons reperitur: niſi abſente eo & ignaro, aut certe invito atque decepto. [4] Helvidio Priſco, qui reverſum ex Syria, ſolus, privato nomine *Veſpaſianum* ſalutaverat, & in Prætura omnibus edictis ſine honore ac mentione ulla tranſmiſerat, non ante ſuccenſuit

cenſuit quam [2] altercationibus inſolentiſſimis pene in ordinem redactus. Hunc quoque, quamvis relegatum primo, deinde & interfici juſſum, magni æſtimavit ſervare quoquo modo, miſſis qui percuſſores revocarent: & ſervaſſet, niſi jam periiſſe falſo nuntiatum eſſet. Cæterum neque cæde cujuſquam umquam lætatus, juſtis ſuppliciis illacrymavit etiam & ingemuit.

NOTÆ.

1. *Helvidio*] Hic ut Tacit. lib. 4. Hiſtor. circa initium, ubi ejus origo & vita paucis attingitur. *Qu. Florius adhuc a Pæto Thraſea*, de quo lib. 6. c. 37. *Gener delectus e moribus ſoceri nihil æque ac libertatem hauſit. civis, ſenator, maritus, gener, amicus cunctis vitæ officiis æquabilis, opum contemptor, recti pervicax, conſtans adverſus metus*, &c. Meminit & hujus familiæ ut ſibi conjunctiſſimæ Plinius lib. 4. epiſt. 21.

2. *Altercationibus*] Meminit & Tacitus loco citato; cum de Imperio Veſpaſiani, & mittendis ad ipſum Legatis ageretur in Senatu. *Iſque præcipuus illi dies, magnæ offenſæ initium, & magnæ gloriæ fuit.* Namque inter illum & Marcellum Eprium, quem ut ſoceri ſui Thraſeæ delatorem quondam accuſaverat, acre ſuper eare jurgium fuit.

CAPUT XVI.

SOLA eſt, in qua merito culpetur, pecuniæ cupiditas. Non enim contentus [1] omiſſa ſub Galba vectigalia revocaſſe: nova & gravia addidiſſe: auxiſſe tributa provinciis nonnullis & duplicaſſe: [2] negotiationes quoque vel privato pudendas propalam exercuit, coëmendo quædam tantum ut pluris poſtea diſtraheret. Nec candidatis quidem honores, reiſve tam innoxiis quam nocentibus abſolutiones venditare cunctatus eſt. Creditur etiam [3] procuratorum rapaciſſimum quemque ad ampliora officia ex induſtria ſolitus promovere, quo locupletiores mox condemnaret: quibus quidem vulgo [4] *pro ſpongiis* dicebatur *uti*, quod quaſi & ſiccos madefaceret, & exprimeret humentes. Quidam natura cupidiſſimum tradunt, idque exprobratum ei a ſene bubulco: qui negata ſibi gratuita libertate, quam imperium adeptum ſuppliciter orabat, proclamaverit, *Vulpem pilum mutare, non mores.* Sunt contra qui opinentur ad [5] manubias & rapinas neceſſitate [6] compulſum, ſumma [7] ærarii fiſcique inopia: de qua teſtificatus ſit initio ſtatim principatus: profeſſus [8] *quadringenties millies opus eſſe, ut Reſp. ſtare poſſet.* Quod & veriſimilius videtur, quando & male partis optime uſus eſt.

NOTÆ.

1. *Omiſſa.* [In Galba c. 15.

2. *Negotiationes*] Ulpianus l. 52. ff. pro ſocio, *Negotiationem ſagariam* dixit a Sagis. Et Cicero lib. 16. Epiſt. *Negotiationem Aſiaticam*, Gallice dicimus *Negoce*. *Diſtrahere* autem verbum Jureconſultis uſitatiſſimum pro ſigillatim vendere.

3. *Procuratorum*] De Procuratoribus Cæſaris. In Claud. c. 12. & 24. in Oth. c. 7.

4. *Pro ſpongiis*] Simile quid de Dionyſio collegit Beroald. Dionyſium amicis uti pro vaſculis, quæ dum plena ſunt; evacuat, & abjicit vacua.

5. *Manubias* [De his in Jul. c. 26.

6. *Compulſum*] A Muciano ſi Xiphilum audias: Dicit enim Mucianum tantæ undique corradendæ non auctorem modo, ſed & adjutorem; derivara etiam in ſemel in-

vidia. Cum in ore ſemper haberet pecuniam eſſe nervum Principatus.

7. *Ærarii fiſcique*] Quomodo differant. In Aug. c. 40.

8. *Quadringenties millies*] Budæus lib. 3. de aſſe, hoc ſupra fidem eſſe exiſtimat, legitque quadragie millies: quæ ſumma circiter decuplo minor eſſet, quam *quadringenties millies*, hoc eſt, 175000000. lib.

CAPUT XVII.

IN omne hominum genus liberaliſſimus, [1] explevit cenſum ſenatorium: conſulares inopes [2] quingenis ſeſtertiis annuis ſuſtentavit, plurimas per totum orbem [3] civitates terræ motu aut incendio afflictas, reſtituit in melius.

NOTÆ.

1. *Explevit cenſum*] De cenſu ſenatorum, In Aug. c. 41.

2. *Quingenis ſeſtertiis*] 21875. lib. Neron c. 10. Vitell c. 7. in Tiber. c 47. Et Adrianus apud Spartianum ſenatoribus, qui non vitio ſuo decoxerant patrimonium, ſubvenit.

3. *Civitates*] Tres Cypri civitates, Veſpaſiano imperante terræ motu concidiſſe ſcribit Euſebius, &c.

CAPUT XVIII.

INGENIA & artes vel maxime fovit: primus e fiſco Latinis Græciſque rhetoribus [1] annua centena conſtituit. Præſtantes poëtas, necnon & artifices, [2] coëmit item [3] coloſſi refectorem inſigni [4] congiario magnaque mercede donavit: [5] mechanico quoque grandes columnas exigua impenſa perducturum in Capitolium pollicenti, præmiſit, præfatus *ſineret ſe* [6] *plebeculam paſcere.*

NOTÆ.

1 *Annua centena*] Hoc eſt, 4375. lib. ampliſſimum ut nunc vivitur honorarium; ſed pro ratione temporum illorum judicio Caſauboni tenue Nonne enim pudendum, inquit, Terpno, Diodoroque Citharoedis (infra c. 19.) pro una productione data ducenta; iſtis vero annua centena tantum ſtatui? &c.

2. *Coëmit*] In Cujacii codice legit Caſaub. *artifices camentarios* nec probat verbum enim *coëmere* pro mercede conducere etiam alibi reperire eſt ut *Emptitius miles* apud Feſtum, & *emere auxilia* apud Capitolinum. Legit Grævius cum Gronovio *Coæ Veneris.* Notiſſima eſt Venus Coa. De qua Plin. lib. 35. c. 10.

3. *Coloſſi*] Is ille eſt Coloſſus, quem Zenodorus Neroni fecerat in Neron. c. 31. *qui dicatus Solis venerationi eſt damnatis ſceleribus illius Principis, ut ait plinius* lib. 34. c. 7. Dempto ſcilicet Neronis capite, & Solis ſubſtituto cum radiis Martialis lib. Spectacul. Epig. 2. Iterum Commodus demi juſſit caput Solis, ut ſuum reponeret.

Exemptilia quippe ſtatuarum apud Priſcos capita. In Calig. c. 22. notatum.

4. *Congiario.*] Pro mercede quam privato dederit, quo ſenſu etiam in Julio. c 27.

5. *Mechanico*] Machinarum ad libranda, & movenda ponderoſiſſima perito: qualis fuit celeberrimus ille Archimedes, qui gloriatus fertur, tum ſe terrarum orbem tranſlaturum, ſi daretur alter, quo poſſet tormenta collocare.

6. *Plebeculam*] Quæ ſcilicet illis occupata laboribus lucrum quærebat, quo vitam ſuſtentaret. Vulgati Codices addunt *pane.*

CAPUT XIX.

LUDIS per quos ſcena [1] Marcelliani theatri reſtitura dedicabatur, vetera quoque [2] acroamata revocaverat. [3] Apollinari tragœdo [4] quadringenta: [5] Terpno Diodoroque citharœdis [6] ducena, nonnullis centena: quibus minimum quadragena ſeſtertia ſuper plurimas coronas aureas dedit. Sed & convivabatur aſſidue: ac ſæpius [7] recte, ac [8] dapſile, [9] ut macellarios adjuvaret. Dabat ſicut [10] Saturnalibus viris apophoreta, ita & per [11] Kalend. Martii fœminis: & tamen ne ſic quidem priſtinæ cupiditatis infamia caruit. Alexandrini [12] *Cybioſacten* eum vocare perſeveraverunt, cognomine unius e regibus ſuis turpiſſimarum ſordium. Sed & in funere [13] Favo [14] archimimus [15] perſonam ejus ferens, imitanſque, ut eſt mos facta & dicta vivi, interrogatis palam procuratoribus *quanti funus & pompa conſtaret*: ut audiit [16] HS. *centies*, exclamavit [17] *Centum ſibi ſeſtertia darent, ac ſe vel in Tiberim projicerent.*

NOTÆ.

1. *Marcelliani theatri*] Ab Auguſto extructi. In Aug. c. 29.

2. *Acroamata*] De his in Aug. cap. 74. nō at Beroaldus ex Lampridio, non ſolum ipſas voces & verba *acroamata* dici, ſed & ipſos Acroamatum hiſtriones, enarratoreſque: Ait enim Lampridius, quod Alexander Romanus Imperator nanos, & nanas, & moriones, & vocales exoletos, & omnia Acroamata, & Pantomimos populo donaverit.

3. *Apollinari*] Torrent. legit in tribus libris *appellari*, ut forte *Apelli* legendum ſit Quo ſane nomine ſive eundem, ſive alium memorat Sueton in Calig. c. 33.

4. *Quadringenta* [17100, lib.

5. *Terpno*] De quo jam in Ner. c. 20.

6. *Ducena*] 8750. lib.

7. *Recte*] In Frobenii codice legitur *recta*. & in uno Manuſcripto Torrentii cod. Salmaſ. *recta*. Domit. c. 7. *revocata cœnarum rectarum conſuetudine*. Sed geminus huic loco eſt alter Aug c. 74. *Convivabatur & aſſidue; nec unquam niſi recta*. Græv.

8. *Dapſile*] Hoc eſt, abundanter. Δαψίλεια. Abundantia eſt, Unde vox Latina Dapſilis jam dudum in uſu. Plautus ſiquidem in Aulularia Act. 1. ſc. 3.

Iſtas magnas factiones animos, dotes, dapſiles,
Clamores, imperia, eburata vehicula, pallas, purpuram,
Nil moror; quæ in ſervitutem ſumptibus redigunt viros.

9. *Macellarios adjuvaret*] Quibus nempe lucrandi occaſionem præbebat; lautioribus enim conviviis augetur opſoniorum pretium, atque ideo juvantur macellarii lucrum inde captantes.

10. *Saturnalibus*] De hoc more in Aug. c. 75. & Claud. c. 5. De Apophoretis in Calig. c. 55. Vide & Martialem lib. 14. *Cui Apophoreta inditum nomen.*

11 *Kalendas Martii*] Temporibus Porphyrionis matronarum dies ille feſtus erat, ut ipſe teſtatur ad Horat. Od. 8. lib. 3.

Martiis cælebs quid agam Calendis &c.

Quo loco Acron hunc diem *Matronalia* dictum ſcribit. Martial. Epig. 85. lib. 5.

Scis certe, puto, veſtra jam venire
Saturnalia Martias Kalendas.
Tunc reddam tibi, Galla, quod dediſti.

Et Ovi[illegible]3. Faſtorum. Ait Feſtus. *Martias Kalendas matronæ celebrant, quod eo die Junonis Lucinæ ædes eſt cœpta ſit.*

12 *Cybioſacten*] Ita Caſaubonus ſcripſit. Vulgati codices *Cibioſatem*, ut & Torrent. qui tamen in ſuis *cibioſantem* reperit Sed ex hiſtoriæ fide emendatum eſt. Nam ex Strab lib. 17. cum Ptolemæum Auletam, de quo in Jul. c. 11. e regno pepuliſſent Alexandrini; filiam ejus natu grandiorem, ex Dione dictam Berenicen Reginam conſtituerunt Ei maritus ex Syria acceſſitus eſt quidam ex Syriacorum regum ſtirpe oriundum ſe ſimulans. Hunc Dio Seleucum vocat; Strabo vero ſimpliciter Cybioſacten appellat, quem regina ob ignobilitatem,

morumque ſordes, & avaritiam ejecit, ſi Straboni fides; necavit vero ſi Dionem audias. Inde factum veroſimillime cognomen ab Alexandrinis natura ſua dicaciſſimis. Cybia enim ſunt Salſamenta ex Tritonibus, qui ſunt piſces e magno Pelamidum genere ex Plinio lib. 32. c. 11. Cybium quoque ibidem dicitur conciſa pelamis, quæ eadem ſi puſilla eſt cordyla nuncupatur.

13. *Favo*] Torrent. cum Pulmanno & Turnebo legit. *Fator*, quaſi deſumpto nomine ex omine populaによる ſtudii; quanquam in pluribus & melioribus libris legerit *Favo*.

14. *Archimimus*] Vocabulum hoc neſcio an alibi legatur; principem vero hiſtrionem ſignificat, nec a pantomimo differre Caſaub. arbitratur.

15. *Perſonam ejus*] Hujus etiam moris exemplum in divitum funeribus apud Halicarnaſſ. lib. 7. Huc quoque trahit Caſaub. quod Tiber. c. 57.

16. *Seſtertium centies*] 437500. lib.

17. *Centum ſibi ſeſtertia*] 4337. lib. Verba ſunt Archimimi Favonis mores, avaritiamque Veſpaſiani imitantis; ſic enim loquebatur ex Veſpaſiani perſona tanquam viaiſſet, & procuratores ſuos, de ſui funeris impenſa interrogans ubi audiviſſet tanti conſtiturum *HS*. nempe *centies*, exclamaſſet. O mihi vel centeſimam tantæ ſummæ partem date, & cadaver, quo volueritis, projicite! Qua in lectione longe plus ſalis eſſe videtur, quam in emendatione Skildil ex Gronovio legentis. *Centies ſibi ſeſtertium darent & ſe*, &c. Quo tanto inquit dono putaret quamlibet ignominiam cadaveri ſuo oblatam abunde compenſari, unde ſatis apparet amplam fuiſſe ſummam. Judicet Lector.

CAPUT XX.

STATURA fuit [1] quadrata, compactis firmiſque membris, [2] vultu veluti nitentis. Unde [3] quidam urbanorum non infacete: ſiquidem petenti, *ut & in ſe aliquid diceret*: *Dicam*, inquit, *cum ventrem exonerare deſieris.* Valetudine proſperrima uſus eſt: quamvis ad tuendam eam nihil amplius quam fauces cæteraque membra ſibimet [4] ad numerum [5] in ſphæriſterio defricaret, inediamque unius diei per ſingulos menſes interponeret.

NOTÆ.

1. *Quadrata*] Optima neque gracili, neque obeſa. Corpus enim gracile infirmum, obeſum, hebes eſt, inquit Celſus lib. 2.

2. *Vultu nitentis*] Id eſt, contracto, qualis eſſe ſolet vel ſub aliquo pondere nitentium, aut laborioſe ventrem exonerantium. Vide Martial. Epig. 87. lib. 9. de Phœbo.

3. *Quidam urbanorum*] Eorum qui feſtiviter jocantur. In Jul. c. 20. & 51.

4. *Ad numerum*] Frictionem inter præcipua Medicinæ auxilia retulit Aſclepiades, auctore Plinio; ſed eam pro cujuſque viribus, non autem ullo numero definivit Cornelius Celſus lib. 2. ubi reprehendit eos, qui ad numerum fricabantur, & quinquagies per infirmum corpus; robuſtum vero ducenties fricari poſſe contendit. Cum tamen aliter Veſpaſianus ſentiret, forte quod numerum æquabilem crederet magis ſanitati conducere.

5. *In ſphæriſterio*] Thermarum membrum eſt, quo exercebantur pila. Erant enim in magnificis illis thermarum ædificiis cujuſvis exercitationis loca. Plin. lib. 5. epiſt. 6. *Apodyterio ſuppoſitum eſt ſphæriſterium, quod plura genera exercitationis pluresque circulos capit.*

CAPUT XXI.

ORDINEM vitæ fere hunc tenuit. In principatu maturus ſemper ac de [1] noctu evigilabat deinde perlectis epiſtolis, officiorumque omnium [2] breviaris, [3] amicos admittebat: ac dum ſalutabatur, & cal-

ceabat ipſe ſeſe & amiciebat. Poſt deciſa quæcumque obveniſſent negotia, geſtationi, & inde quieti vacabat: accubante aliqua [4] pallacarum quas in defunctæ locum [5] Cænidis plurimas conſtituerat: [6] ac ſecreto in balneum tricliniumque tranſibat. Nec ullo tempore, facilior, aut indulgentior traditur: [7] eaque momenta domeſtici ad aliquid petendum magnopere captabant.

NOTÆ.

1. *De nocte evigilabat*] Idem omnino Aurelius in Veſpaſ. *Inſtitutum uniforme omni imperio tenuit vigilare de nocte, publiciſque actibus abſolutis caros admittere.*

2. *Breviariis*] Hoc eſt, libellis. De quibus in Ner. c. 52. notat Beroald. *brevem* & *breve* maſculino, & neutro genere, dici quoque Latine in eadem ſignificatione, quam *brevem Apoſtolicum* vulgo nominant; ſed hoc nonniſi poſteriorum auctoritate Latinorum. Vopiſcus in Aureliano. *Breve nominum conſcripſit*, Item *breve legit ſingulis, quorum nomina continebat.* Et Lampridius in Alexandro. Milites ſuos ſic ubique ſcivit, ut in cubiculo haberet breves, & numerum, & tempora militantium

3. *Amicos admittebat*] De admiſſionibus. Supra ad c. 14. Martial. Epig. 8 lib 4

Prima ſalutantes, atque altera continet, hora,
Exercet raucos tertia Cauſidicos.

Quo loco Poëta integram diei diſpoſitionem refert. Quod & Epig. 90. ejuſdem libri, ſed de Ruſticatione loquitur.

4. *Pallacarum*] Hoc eſt. Pellicum, Gellius lib. 4. c. 3. *Pellicem autem appellatam, probroſamque habitam, quæ juncta, conſuetaque eſſet cum eo in cujus manu, mancipioque alia matrimonii cauſſa foret*, &c. Et infra, *Pellex autem quaſi Πάλλαξ, id eſt quaſi παλλακίς, ut pleraque alia, ita hoc quoque vocabulum de Græco flexum eſt.* Attamen Marcellus Donatus pallacam a pellice diſtinguit, quod hæc marito uxorem habenti, illa cum cœlibe conſueſceret. Qua tamen voce pro concubina ſimpliciter uſus eſt Plinius lib. 3. c. 10. de Campaſpe Alexandri concubina Apelli donata. Vide & legem 144. ff. *De verborum ſignificatione.*

5. *Canidis*] Libertæ illius. De qua c. 3.

6. *Ac ſecreto*] In Tornacenſi codice legit Torrentius *a ſecreto.* & magis probat.

7. *Momenta*] Molles nempe fuere aditus tunc temporis.

CAPUT XXII.

ET ſuper cœnam autem, & ſemper alias [1] comiſſimus, multa joco tranſigebat. Erat enim dicacitatis plurimæ: & ſic ſcurrilis ac ſordidæ, ut ne [2] prætextatis quidem verbis abſtineret. Et tamen nonnulla ejus facetiſſima exſtant, in quibus & hoc; Menſtrium Florum, conſularem, admonitus ab eo [3] *plauſtra* potius quam *ploſtra* dicenda, die poſtero [4] *Flaurum* ſalutavit. Expugnatus autem à quadam, quaſi amore ſui deperiret, [5] cum productæ pro concubitu ſeſtertia [6] quadraginta donâſſet: admonente diſpenſatore quemadmodum ſummam rationibus vellet [7] referri, *Veſpaſiano*, inquit, *adamato.*

NOTÆ.

1. *Comiſſimus*] Beroaldus notat in aliis legi *cum amicis*, quod & agnoſcit Pulmannus, nec diſplicet Torrentio. Caſaub. in Vittebienſi legit. *Super cœnam, & ſuper aleas comuniſſimus*, quod inter cœnandum alea plurimum uterentur. In Aug. c. 77. de hac loquendi ratione *ſuper cœnam* In Jul. c. 87. de voce veró *communiſſimus*, qua idem ferme ſignificat, atque *comiſſimus*. In Claud. cap. 21.

2. *Prætextatis*] Hoc eſt, obſcœnis, & impudicis. Macrobius lib. 2. c. 1. *Exce-*

gitamus alacritatem laſcivia carentem, &c. *& hæc nobis ſit literata lætitia, & docta cavillatio vicem planipedis impudica & prætextata verba jacientis.* Gellius lib. 9. c. 10. Eodem ſenſu Juvenal. Sat. 2.

Sic prætextatos referunt Artaxata mores.

Feſtus vero aliter. *Prætextatis*, inquit, *nefas erat obſcœno verbo uti, ideoque prætextatum appellabant ſermonem, qui nihil obſcœnitatis haberet.* Deinde addit. *Prætextatum ſermonem quidam putant dici, quod prætextatis nefas ſit obſcœno verbo uti; alii quod nubentibus depoſitis prætextis a multitudine puerorum obſcœna clamentur.* Priorem Feſti ſententiam, inquit doctiſſimus Dacerius, mutilator ineptus amplexus, quia ſcilicet falſa eſt.

3. *Plauſtra*] Unde *Ploſtello adjungere mures* apud Horatium. Magnam ſyllabarum *au* & *o* affinitatem exemplis multis probat Caſaub. Sic *Claudius* aliis, qui Ciceroni ſemper *Clodius*. Quod & Juvenalis Scholiaſtes ad Sat. 6. obſervat. *Cotes* pro *cautes*, *origa* pro *auriga* &c.

4. *Flaurum*] Vox Græca φλαῦρος vilem ac frivolum ſignificat, unde lepos & jocus in Florum illum, qui Grammatica hac obſervatiuncula Imperatorem argueret.

5. *Cum productis*] Sic, & Pithoei codicis emendatum. In optimis Torrentius, & in Vitterb. Caſaub. legunt *perducta*. Quod ille probat, eo ſenſu quo in Julio c. 49 ubi de Perductoribus. Hic vero *perducta* legendum cenſet, ut intelligatur ipſa mulier donaſſe Veſpaſiano, non contra; quo tantam ſummam a Principe ultra modum parco in ejuſmodi voluptates effundendam non exiſtimet. Id probare videtur titulus ille, ſub quo rationibus pro more voluit ſummam hanc referri *Veſpaſiano* ſcilicet *adamato*. Nam de tabulis accepti intelligendum eſt, in quibus, ut ait Aſconius, & jam in Jul c. 47. notatum eſt. *Unuſquiſque domeſticam rationem ſibi totius vitæ ſuæ per dies ſingulos ſcribebat, ex quo appareret, quid quiſque de redditibus ſuis, quid vel de arte, fœnore, lucrove ſepoſuiſſet quoque die*, &c.

6. *Quadringenta*] 17500. l. Sic Torrentii codices, ſic Tornacenſis & Patavinus. Vulgati *quadraginta* nempe 1750 lib.

7 *Referri*] In duobus Manuſcriptis legit Torrent. *inferri* & præfert, idem ex Salmaſiano Skildius. Suis enim ſingula titulis in rationes referebant, ut quo nomine impenſæ factæ fuiſſent, ſcirent. Titulum illum *adamato Veſpaſiano* caute jubet Princeps apponendum, ne forte contingeret, ut Nepotina ejuſmodi impenſa ex tabulis aliquando vulgaretur.

CAPUT XXIII.

UTEBATUR & verſibus Græcis tempeſtive ſatis: ut de quodam proceræ ſtaturæ, [1] improbiuſque nato:

a Μακρὰ βιβὰς, κραδάων δολιχόσκιον ἔγχος.

[2] Et maxime de Cerylo liberto, qui dives admodum ob ſubterfugiendum quandoque [3] jus fiſci, ingenuum ſe & Lachetem mutato nomine cœperat [4] ferre,

b [5] ὦ Λάχης Λάχης, ἐπὰν ἀποθάνῃς.
Αὖθις ἐξ ὑπαρχῆς εἶσῃ σὺ Κήρυλος.

Maxime tamen dicacitatem in deformibus lucris affectabat, ut invidiam aliqua cavillatione [6] dilueret, transferretque ad ſales. Quendam e [7] caris miniſtris [8] diſpenſationem cuidam [9] quaſi fratri, petentem cum diſtuliſſet; [10] ipſum candidatum ad ſe vocavit: exactaque pecunia, quantum is [11] cum ſuffragatore ſuo pepigerat, ſine mora ordinavit. [12] Interpellanti mox miniſtro. [13] *Alium tibi ait, quære fratrem*: hic, *quem tuum putas, Meus eſt.* Mulionem in itinere quodam ſuſpicatus [14] ad calceandas mulas deſiluiſſe, ut adeunti litigatori ſpatium moramque præberet: interrogavit, [15] quanti calceaſſet, pactuſque eſt lucri partem.

Reprehendenti filio Tito, quod etiam [16] urinæ vectigal commentus eſſet, pecuniam ex prima penſione admovit ad nares, ſciſcitans num [17] odore offenderetur, & illo negante, *atqui*, inquit, *e lotio eſt*. Nuntiantibus legatis, *decretam ei publice non mediocris ſummæ* [18] *ſtatuam coloſſeam*: juſſit ut continuo ponerent, [19] cavam manum oſtentans, & *paratam baſim* dicens. Ac ne in metu quidem ac periculo mortis extremo abſtinuit jocis. Nam cum inter prodigia cætera [20] Mauſoleum Cæſarum derepente patuiſſet, & ſtella in cœlo crinita apparuiſſet: alterum [21] ad Juliam Calvinam e gente Auguſti pertinere dicebat: alterum ad Parthorum regem, [22] qui capillatus eſſet. Prima quoque morbi acceſſione, *ut*, inquit, *puto, Deus fio*.

INTERPRETATIO.

a *Longe vadens, longioriſque umbra haſtam vibrans.*

b O *Laches, Laches ubi mortuus fueris, ſtatim ut ab initio diceris Cerylus.*

NOTÆ.

1. *Improbiuſque nato*] Non video, inquit Torrentius, quo hæc verba ſpectent. Lego itaque, *improbiuſque irato*, quod optime huic loco convenit. Verſus enim eſt ex lib. 7. Iliad. de Ajace adverſus Hectorem in pugnam procedente. Caſaub. quoque legit *irato* in Vitt, ſed ex correctione ipſius qui ſcripſerat: prius enim aliter exaraverat, & ut puto, *naſe*: quæ vera lectio eſt, conſentientibus Memm, Pithœi & Liſlæi codd. ſignificatque hominem male compoſitis inter ſe membris procerum, atque ideo deformem, cujus corpus quaſi pertica umbram in longum projiceret Aliis vox ἔγχος, id eſt haſta, anſam præbuit ſuſpicandi ſubeſſe obſcœnitatem, & legendum *vaſate*. Vide hunc locum fuſe hoc ſenſu explicatum in editione Grævii.

2. *Et maxime*] Hanc in Vitterb. vocem non legit Caſaub. & ex ſequenti loco huc inſtruſam arbitratur. Torrent. quoque a tribus codd. abeſſe teſtatur, in quibus etiam *Cerulo* legit, non *Cerylo*.

3. *Ius fiſci*] De quo in Ner c. 32.

4. *Ferre*] Sic in omnibus Manuſcriptis Torrent. in Vulgatis *afferre*.

5. ὦ Λάχης] Hæc verba, ἐπὰν ἀποθάνῃς αὖθις ἐξ ἀρχῆς ἔσῃ Menardi verſum eſſe teſtatur Caſaub. Reliqua vero quæ ſcripta ſunt nomina a Veſpaſiano fuiſſe addita. Quod vero ſpectat ad hujus loci ſenſum, patet libertum illum Ceryli nomine pro liberto habitum, & notum omnibus, voluiſſe dici Lachetem, fore arbitratuum, ut mutato nomine notitia quoque conditionis occultaretur, ſicque ejus heredes vitarent jura, quæ in libertinorum bonis fiſco debentur. In Nerone c. 32. &c.

6. *Dilueret*] In optimo libro legit Torrent. *deflueret*, quod & in Vitterb. notavit Caſaub viderint acutiores, ait, nam in hoc genere, ſæpe veritas latet ſub aliqua in ſpeciem abſurda ſcriptura.

7 *Caris miniſtris*] Caſaub. in Vitterb. legit *e Cæſaris miniſtris*.

8. *Diſpenſationem*] Quanti fuerint emolumenti hujuſmodi diſpenſationes. Vide in Oth. c. 5. & Aug. c. 66.

9. *Quaſi fratri*] Ut res foret impetrabilior.

10. *Ipſum candidatum*] Hoc eſt, petitorem diſpenſationis: ſimilitudine ducta a candidatis magiſtratuum petitoribus.

11. *Cum ſuffragatore*] Hoc eſt, opitulatore ſuo, qui pro diſpenſatione, quam petebat, obtinenda illi ſuffragabatur apud principem, ſuoque illum favore pacta mercede adjuvabat. Per Veſpaſianum igitur, inquit Caſaub. licitum fuit ſuffragiorum commercium: quod jus in imperio Romano non ſemper obtinuit. Julianus imp. l. 1 *Si certum petatur de ſuffragiis*. lib. 5. codic.

Theod. leges Romanas hujuſmodi contractus penitus ignorare affirmat. Extant & leges duæ imp. Conſtantini codice eod. de honorariis codicillis, quo omnis pecuniæ exactio pro ſuffragiis vetatur per dictam Juliani legem, neque ſoluti fuit repetitio, neque non ſoluti petitio. Contrarium plane jus introducit Juſtinianus lib. 4. cod. titulo de ſuffragio, ea lex & ſtipulationem pecuniæ pro ſuffragio fecit licitam, & promiſſæ petitionem concedit. Id vero jus poſtea Tiberius Aug. ſuſtulit Nov, 161.

12. *Interpellanti*] In memoriam forte revocanti promiſſam, aut ſaltem non negatam diſpenſationem.

13. *Alumn tibi*] Juv. Sat. 5.

——— *vis, frater, ab ipſis*
Ilibus? o nummi, vobis hunc præſtat honorem
Vos eſtis fratres.

14. *Calceandas mulas*] Soleis muniendas ferreis. Unde *calceatus camelorum* apud Plinium lib 11. c. 45.

15 *Quanti calceaſſet*] Hoc eſt, quantam pecuniam ei dediſſet litigator, ut hoc prætextu principis adeundi tempus haberet.

16. *Urina vectigal*] Quod forte penderent fullones, qui ea in tingendis pannis plurimum utebantur, ut ſibi emiſſam in amphoras, quæ in angiportis, & vicorum angulis erant ad hunc uſum collocatas ſumere liceret. Has amphoras Lucretius lib. 4. *Dolia* curta appellat.

Fuſi ſæpe lacum propter ſe ac Dolia curta
Somno devincti credunt.

Reperio, inquit Caſaubonus, etiam ſimile huic aliud vectigal a Veſpaſiano eodem excogitatum e fimo equino impoſitum. Tzetzes narrat Chiliade prima. Haud ſcio qua fide quove auctore. Tandem vero & urina & fimus, & omnes ſordes factæ in imperio Romano vectigales. Lege Cedrenum in Anaſtaſio tributum Chryſargyrum deſcribentem.

17. *Odore offenderetur*] Inde Juven. Satyr. 14.

——— *lucri bonus eſt odor ex re*
Qualibet

Ad judicium de metallis faciendum etiam olfactus adhibetur interdum, ut de poculis Darii notat Ariſtoteles, quæ ſolo narium judicio cognoſcebantur ænea eſſent, an ferrea. Ergo etiam trapezitæ, & nummularii in æſtimanda pecunia hac ratione inter alios plures uſi. Arrian. diſſertation. Epicteti lib, 1. c. 20. ad hunc morem videtur Veſpaſianus reſpexiſſe. Caſaubon.

18. *Statuam coloſſeam*] Ad c. 55. in Cal.

19. *Cavam manum*] Quod avaritiæ ſignum duntaxat videtur fuiſſe, non vero ullatenus reſpexiſſe, quod de manu ſic formata notatum eſt in Aug. c. 91. Sic enim formatam manum porrigebat, ut inveniret ſibi dandam eſſe ſummam, qua conſtituta erat ſtatua; manumque pecuniæ accipiendæ paratam baſim eſſe. Quapropter continuo ponerent imperabat, pro ſtatua ſummam, pro baſi manum cavam fore innuens.

20. *Mauſoleum Cæſarum*] In optimo libro non extat vox *Cæſarum*, quam neceſſario inefſe non vult Torrentius, utpote cum unius Auguſti Mauſoleum eſſet in Aug. Plin. lib. 36. c. 5. Idem prodigium in Ner. c. 46.

21. *Juniam Calvinam*] Sic in Manuſcriptis omnibus legit Torrent. Vulgati habent *Juliam*. Tacit. lib. 13. initio prima novo principatu (Neronis ſcilicet) mors Junii Silani proconſulis Aſiæ, quippe & Silanus D. Auguſti abnepos erat De quo in Claud. c. 4. Cum autem hic per Juliam Auguſti filiam Agrippæ conjugem, genus ab Auguſto duceret, inde videtur quoque *Juliæ* nomen ductum niſi codicum repugnaret auctoritas, & ratio ipſa. Quaſi vero fœminæ gentis nomen ſervent, & non in aliam familiam tranſeant.

22. *Omicapillatus*] Barbam & capillum nutriviſſe barbaros notatum ad c. 5. in Calig.

23. *Deus fio*] Jocus ex Apotheoſi imperatorum. Eodem ſenſu Nero c. 33. boletum Deorum appellavit cibum, ut pote quo necatus eſt Claudius.

CAPUT XXIV.

CONSULATU ſuo nono tentatus eſt in Campania motiunculis levibus, ac protinus urbe repetita, [1] Cutylias, ac [2] Reatina rura, ubi æſtivare quotannis ſolebat, petiit. Heic, cum ſuper urgentem valitudinem creberrimo frigidæ aquæ uſu & inteſtina vitiaſſet; nec eo minus muneribus

neribus imperatoriis ex conſuetudine fungeretur, ut etiam legationes audiret cubans, alvo repente uſque ad defectionem ſoluta, *Imperatorem, ait,* [3] *ſtantem mori oportere.* Dumque conſurgit, ac nititur, inter manus ſublevantium exſtinctus eſt, VIIII. Kal Jul. [4] annum agens ætatis ſexageſimum ac nonum, ſuperque menſem ac diem ſeptimum. A. V. C. DCCCXXXII.

NOTÆ.

1. *Cutyliæ*] Sabinorum aquas fuiſſe notat Xiphilinus, & hodie dicitur *Lago di Contigliano.* In quo fluctuantem inſulam teſtatur Plinius lib. 2. c. 95. *& ad cutylias aquas opaca ſilva, quæ nunquam die ac nocte eod m loco viſitur.* De earum aquarum uſu Plinius lib. 31. c. 3. & Strabo frigidas, & medicinales teſtatur, meminit & Macrob. lib. 1 c. 7.

2. *Reatina rura*] Reate urbs Sabinorum, hodie *Rieti.*

3. *Stantem*] Ex Stoïcorum diſciplina, qui ſic de ſapiente ſuo. Senec. Epiſt. 81 *O efficacem concionem! quis poſt hanc dubitet, ſe infeſtis ingerere mucronibus, & ſtans mori.* Et Epiſtol 37. *Recto tibi invictoque moriendum eſt*

4. *Annum agens*] Intellige menſem ſeptimum ac diem ſeptimum Imperaſſe autem ſcribit Dio annos decem, ſex diebus minus. At Clemens annos undecim, menſes totidem, dies 22. Cauſſam tantæ diverſitatis diſcas ex iis quæ notat Xiphilinus extremo Veſpaſiano. Mitto Theophilum, Epiphanium, alios. Caſaub. vide & cap. 12. in Othon. & Vitell. c. 18.

CAPUT XXV.

CONVENIT inter omnes, tam certum eum de ſua ſuorumque [1] genitura ſemper fuiſſe: ut poſt aſſiduas in ſe conjurationes auſus ſit affirmare ſenatui, *aut filios ſibi ſucceſſuros, aut neminem.* Dicitur etiam vidiſſe quondam per quietem ſtateram in media parte veſtibuli Palatinæ domus poſitam examine æquo: cum in altera lance Claudius & Nero ſtarent: in altera ipſe ac filii. Nec res fefellit, quando [2] totidem annis parique temporis ſpatio utrique imperaverunt.

NOTÆ.

1. *Genitura*] Hoc eſt geneſi, ſeu thematis nativitatis. De quo in Aug. c. 94.

2. *Totidem annis*] Viginti ſcilicet octo. Nam Claudius 14. In Claud c. 45. Totidemque Nero in Neron. c. 40. & cap. ult. notatum eſt. Veſpaſ. vero 10. Titus 3. Domitianus 15. ut infra patebit. Statera enim illa ſignificabit trium Flaviorum annos pares fore Claudii & Neronis annis in imperio.

C. SVETONII TRANQVILLI DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER VIII.

T. FLAVIUS VESPASIANUS AUGUSTUS.

CAPUT I.

TITUS, cognomine paterno,[1] amor ac deliciæ generis humani (tantum illi ad promerendam omnium voluntatem vel ingenii vel artis, vel fortunæ [3] ſuperfuit: & quod difficillimum eſt, in imperio, quando privatus atque etiam ſub patre principe, [4] ne odio quidem, nedum vituperatione publica caruit)

NOTÆ.

1. *Titus*] Cognomine paterno. Aurelius Victor. *Titus vocabulo patris Veſpaſianus dictus.* Eutropius. *Huic filius ſucceſſit, qui & ipſe Veſpaſianus eſt dictus.* Quod hic a Suetonio notatum eſt, ut fratre. inter diſcrimen aſſignaret, alter enim a Domitilla matre. De qua in Veſpaſ. c, 3. Domitianus appellatus eſt.

2. *Amor ac*] Idem Victor & Eutropius tradunt. Atque Auguſti quidem & Galbæ nummis inſcriptum legimus. *Salus generis humani* Alii quoque Conſervatores, Reſtitutoreſque ſe ie *orbis* terrarum vocant, ſed omnes omnium titulos Titus ſuperat, qui, omni virtutum genere admirabilis, gentium conſenſu ſic appellatus ſit. Torrentius.

3. *Superfuit*] Sabellicus notat verbum hoc circa Plinii & Suetonii tempora in hunc ſenſum uſurpari ſcilicet pro affluere, & abundare. Vide Gellium lib. 1. capite 22.

4. *Ne odio*] Non caruit *odio* ob cædes quas præfectus prætorio perpetravit; *vituperatione* ob amores & libidinem. Torr. c. 6. infra.

CAPUT II.

N[1] Atus eſt III. Kalend. Januar. inſigni anno.[2] Cajana nece[3] prope Septizonium, ſordidis ædibus: cubiculo vero perparvo, & obſcuro: nam manet adhuc, & oſtenditur. Educatus in aula cum Britannico ſimul, ac paribus diſciplinis: & apud eoſdem magiſtros inſtitutus. Quo quidem tempore, ajunt, [4] metopoſcopum a Narciſſo Claudii liberto adhibitum ut Britannicum inſpiceret, conſtantiſſime affirmaſſe illum quidem nullo modo, cæterum Titum, qui tunc prope adſtabat, utique imperaturum. Erant autem adeo familiares, ut de potione, qua Britannicus hauſta[5] periit, Titus quoque juxta[6] cubans guſtaſſe credatur, gravique morbo[7] afflictatus diu. Quorum omnium mox memor, ſtatuam ei auream in Palatio poſuit, & alteram ex ebore[8] equeſtrem, quæ[9] Circenſi pompa[10] hodieque præfertur, dedicavit, [11] proſecutuſque eſt.

A. U. C. DCCXCIV.

N o t æ.

1. *Natus eſt*] Hinc patet Suetonii capita non accurate ſatis eſſe digeſta. Vox enim *Titus* hujus verbi nominativus eſt. Quæ ſequuntur a voce *tantum* per parentheſim ſcripta ſunt.

2. *Cajana cade.*] In Cal. c. 58. qui annus urbis fuit 794. Chriſti vero circiter 49.

3. *Prope Septizonium*] Si Septizonium tanto ante Veſpaſiani imperium Romæ fuit, quomodo Spartianum intelligimus, qui Severi imperatoris opus fuiſſe ſcribit, ad caput Appiæ viæ, non procul a Circo maximo, ſub Palatio, region. 10. urbis antiquitus collapſum reſtituit Severus, aut locum ea urbis regione fuiſſe dicemus hoc nomine ubi poſtea Septizonium Severus extruxerit. Quod ſi ita eſt, nominis etiam ratio in dubium veniet. Siquidem ſic appellatum volunt quod ſeptem ſive zonis, ſive cingulis (ſic enim columnarum ordines vocant) opus illud aſſurrexerit. Sunt qui Septiſolium vocare malint. Meminit ejus etiam Ammianus Torr.

4. *Metopoſcopum*] Sic dicitur, qui ex facie divinationibus attendit. Hujuſmodi hominum meminit & Plinius lib. 35. c. 10. Et Juven Sat. 6.

Et ſortes ducet, frontemque, manumque
Præbebit Vati crebrum popyſma roganti

Qui etiam phyſiognomi. Hi enim profitebantur ſe ex facie hominum ac fronte non mores tantum, ſed futuros quoque eventus prævidere.

5. *Periit*] In Nerone c. 33.

6. *Cubans*] Sedens potius ſed generaliori verbo uſus eſt in Claud. 32. & Aug. c. 64.

7. *Afflictatus*] In duobus codd. legit Torrent. *afflictus*. Quomodo Horat. lib. 1. Sat. 1.

Aut aliquis caſus lecto te afflixit.

8. *Statuam equeſtrem*] Qua videbatur equo vectus Britannicus, de quarum honore ſtatuarum in Vitell. c. 9.

9. *Circenſi pompa*] In Jul ad c. 76.

10. *Hodieque*] Sic Torrentius in tribus ſuis Manuſcriptis in Vulgatis *hodie quoque*.

11. *Proſecutus eſt*] Secutus, ſive comitatus eſt in ea pompa.

CAPUT III.

IN puero ſtatim corporis animique dotes exſplenduerunt:[1] magis ac magis deinceps per ætatis gradus: forma egregia, & cui non minus auctoritatis ineſſet quam gratiæ: præcipuum robur, quam neque procera ſtatura, & ventre paulo projectiore:[2] memoria ſingularis, docilitas ad

omnes fere rum belli tum pacis artes. Armorum & equitandi peritiſſimus, Latinæ Græcæque linguæ, vel in orando, vel in [3] fingendis poëmatibus promptus, & facilis ad extemporalitatem uſque: ſed ne muſicæ quidem rudis, ut qui cantaret & pſalleret jucunde, ſcienterque. E pluribus comperi [4] notis quoque excipere velociſſime ſolitum, cum [5] amanuenſibus ſuis per ludum jocumque certantem imitari [6] chirographa quæcumque vidiſſet: ac ſæpe profiteri *ſe maximum* [7] *falſarium eſſe potuiſſe.*

NOTÆ.

1. *Magis ac magis*] Torrent. in duobis libris *magiſque ac magis*, & mox *ſtatura procera*.

2. *Memoria ſingularis*] In optimo lib. legitur *memori::*.

3. *Fingendis poëmatibus*] Ad eum Plinius in præfatione naturalis hiſtoriæ *Quanto tu ore patris laudes tonas? quanto fratris amas? quantus in poetica es? O magna fæcunditas.* De Domitiano idem ſtudium in Dom. c. 2. & 20.

4. *Notis*] De his jam in Galb. c. 5.

5. *Amanuenſibus*] Servis a manu quales dicimus *Secretaires* Gallice. In Jul. c. 74. in Ner. c. 44.

6. *Chirographa*] In Jul. c. 17. & 24. & in Aug. c. 64.

7. *Falſarium*] De falſariis in Claud. c. 15. notatum.

CAPUT IV.

TRIBUNUS [1] militum & in Germania & in Britannia meruit, ſumma induſtriæ nec minore modeſtiæ fama: ſicut apparet ſtatuarum & imaginum ejus multitudine, ac titulis per utramque provinciam. Poſt ſtipendia, foro operam dedit, honeſtam magis quam aſſiduam. Eodemque tempore Arrecidiam Tertullam patre equite Rom. Sed [2] præfecto quondam prætorianarum cohortium, duxit uxorem & in defunctæ locum Marciam Furnillam [3] ſplendidi generis, cum qua, ſublata filia,

A. U. C. DCCCXX. divortium fecit. Ex quæſturæ deinde honore legioni præpoſitus, [4] Tarichæam & Gamalam urbes validiſſimas Judææ in poteſtatem redegit: equo quadam acie ſub feminibus amiſſo, alteroque inſcenſo, cujus rector contra ſe dimicans occubuerat.

NOTÆ.

1. *Tribunus militum*] De ejus munere. In Jul. c. 5.

2. *Præfecto quondam*] Quæ dignitas equeſtris ordinis ſumma erat, ut in Galb. c. 14. notatum.

3 *Splendide generis*] Furnilla enim gens conſularis, Marcia autem longe adhuc illuſtrior, ut ex ipſa Cæſaris oratione. In Jul. c. 6.

4. *Tarichæam & Gamalam*] Illam ſuo ipſe ductu cepit, hanc patre obſidente primus ingreſſus eſt. Vide Joſeph. lib. 3. c. 34. & lib. 4. c. 7.

CAPUT V.

DCCCXXI. GALBA mox tenente Rempubl. miſſus ad gratulandum, quaqua iret, convertit homines, quaſi adoptionis gratia arceſſeretur. Sed ubi turbari rurſus cuncta ſenſit, [1] rediit ex itinere: aditoque Paphiæ

Veneris oraculo, dum de navigatione conſulit, etiam de [2] imperii ſpe confirmatus eſt. Cujus brevi compos, & ad perdomandam Iudæam relictus, noviſſima Hieroſolymorum oppugnatione XII. propugnatores totidem ſagittarum confecit ictibus: cepitque eam [3] natali filiæ ſuæ, tanto militum gaudio ac favore, ut in gratulatione [4] IMPERATOREM eum conſalutaverint: & ſubinde decedentem provincia detinuerint, ſuppliciter nec non & minaciter efflagitantes, *ut remaneret, aut ſecum omnes pariter abduceret*. Unde nata ſuſpicio eſt, quaſi deſciſceret a patre, Orientiſque regnum ſibi vindicare tentaſſet. Quam ſuſpicionem auxit, poſtquam Alexandriam petens, in conſecrando apud Memphim bove Apide diadema geſtavit: de more id quidem rituque priſcæ religionis: ſed non deerant qui ſecius interpretarentur. Quare feſtinans in Italiam, cum Rhegium, deinde Puteolos oneraria nave appuliſſet, Romam inde contendit expeditiſſimus, inopinantique patri, velut arguens rumorum de ſe temeritatem, *Veni*, inquit, *pater, veni*.

NOTÆ.

1. *Rediit*] Jam Corinthum in Achaia venerat auctore Tacito lib. 2. hiſtor. qui inter alias redeundi cauſſas hanc quoque affert. Fuere qui accenſum deſiderio *Berenices reginæ vertiſſe iter crederent*. Plin lib. 5. c. 31. de inſula Cypro loquens ait. Oppida in ea quindecim Vide de hoc oraculo Tacit. 2. hiſtor.

2. *De imperii ſpe*] Tacit. ibidem de navigatione primum conſuluit, &c.

3. *Natalis filiæ*] Qui fuit octavus Septembris, ut Joſeph. lib. 6. c. 42. in ipſo fine.

4. *Imperatorem*] Non quidem patris inſtar, eodem ſcilicet modo, quo Cæſares, ſed juxta veterem Reipubl. conſuetudinem de qua in Jul. c 76 Sic enim te bene geſta, duces exercituum imperatores dicti ſunt.

CAPUT VI.

NEQUE ex eo deſtitit participem, atque etiam tutorem imperii agere. A. U. C.
* Triumphavit [1] cum patre, † [2] cenſuramque geſſit una. Eidem * DCCCXXIV. † DCCCXXV.
collega & in ¶ tribunitia poteſtate, & in ſeptem § conſulatibus fuit. Re- &c.
ceptaque ad ſe prope omnium officiorum cura, cum patris nomine & epi- ¶ DCCCXXIV
ſtolas ipſe dictaret, & edicta conſcriberet, orationeſque in ſenatu recita- &c.
ret etiam [3] quæſtoris vice, præfecturam quoque prætorii ſuſcepit, num- § DCCCXXIII
quam ad id tempus, niſi ab [4] equite Rom. adminiſtratam. Egitque ali- DCCCXXV.
quanto [5] incivilius & violentius: ſiquidem ſuſpectiſſimum quemque ſi- DCCCXXVII.
bi, ſubmiſſis qui per theatra & caſtra, quaſi conſenſu ad pœnam depoſ- DCCCXXVIII.
cerent, haud cunctanter oppreſſit. In his A. [6] Cæcinam conſularem virum DCCCXXIX.
vocavit ad cœnam, ac vix dum triclinio egreſſum confodi juſſit: ſane ur- DCCCXXX.
gente diſcrimine: cum etiam chirographum ejus præparatæ apud milites DCCCXXXII.
[7] conjurationis deprehendiſſet. Quibus rebus ſicut in poſterum ſecuritatis ſatis cavit, ita ad præſens plurimum contraxit invidiæ: ut non temere quis, tam adverſo rumore, magiſque invitis omnibus tranſierit ad principatum.

NOTÆ.

1. *Cum patre*] In Veſpaſ. c. 8.

2. *Cenſuramque*] Plin. lib. 7. c. 49. Cujus teſtimonium certiſſimum eſt, Hoc ſi. quidem ipſo tempore vivebat, & libros naturalis hiſtoriæ Tito dedicavit, de cenſuræ magiſtratu jam ſupra.

3. *Quæſtoris vice*] Eius qui candidatus principis dicebatur. De quo in Auguſt, c. 65.

4 *Niſi ab equite*] In Claud. c. 12. jam innuerat, & Galb. c. 14.

5. *Incivilius*] Arrogantius quam civem deceret. De civilitate in Tiber. c. 11.

6. *Cæcinam*] Qui Vitellianarum dux partium ad Veſpaſianum defecit apud Cremonam in Veſp. c. 7. cauſſam Aurelius Victor dicit fuiſſe ſuſpicionem ſtupratæ ab eo reginæ Berenices.

7. *Conjurationis*] Caſaub ex melioribus libris emendat *concionis* quomodo & in Salmaſiano ſcriptum teſtatur Skildius.

CAPUT VII.

PRÆTER ſævitiam, ſuſpecta in eo etiam luxuria erat, quod ad mediam noctem [1] comiſſationes cum profuſiſſimo quoque familiarium extenderet. Nec minus libido, propter exoletorum & ſpadonum greges, propterque inſignem reginæ [2] Beronices amorem, cui etiam nuptias pollicitus ferebatur. Suſpecta & rapacitas: quod conſtabat in [3] cognitionibus patris nundinari [4] præmiarique ſolitum Denique propalam alium Neronem & opinabantur & prædicabant. At illi ea fama pro bono ceſſit, converſaque eſt in maximas laudes: neque ullo vitio reperto, & contra virtutibus ſummis. Convivia inſtituit jucunda magis quam profuſa. Amicos elegit, quibus etiam poſt eum principes ut & ſibi & Reipubl. neceſſariis, [5] acquieverunt, præcipueque ſunt uſi. Beronicen ſtatim ab urbe dimiſit invitus invitam. Quoſdam e gratiſſimis [6] delicatorum, quamquam tam artifices ſaltationis, ut mox [7] ſcenam tenuerint, non modo fovere prolixius, ſed ſpectare omnino in publico cœtu ſuperſedit. Nulli civium quidquam ademit: abſtinuit alieno, ut ſi quis umquam: ac ne conceſſas quidem ac ſolitas [8] collationes recepit. Et tamen nemine ante ſe munificentia minor, Amphitheatro dedicato, thermiſque juxta [9] celeriter extructis, [10] munus edidit apparatiſſimum largiſſimumque. Dedit & navale prælium in veteri naumachia: ibidem & gladiatores: atque uno die [11] quinque millia omne genus ferarum.

NOTÆ.

1. *Comiſſationes*] De his jam in Vi. tell c. 13.

2. *Beronices*] Scribe *Berenices* & mox *Berenicen*, ſic ſcripti cum Græcis conſentientes Dione, Joſepho, aliis. Caſaubon. Hæc filia fuit Agrippæ magni, qui ex Ariſtobulo nepos Herodis magni Deſpondetur Marco, Alexandri, Lyſimachi filio: quo ante nuptias defuncto, collocatur Herodi patruo regi Chalcidis. Neque diu hujus quoque conjugii felicitate ſalva uſa & apud fratrem commorata, Cæſareæ cum eo Paulum Apoſtolum audit, & ob familiaritatem nimiam cum fratre inceſti ſuſpicionem incurrit; quam a ſe depulſura nubit Polemoni Ciliciæ regulo; cum circumciſionem ei & religionem patriam perſuaſiſſet: & offenſa iterum homini temulentia, ad Agrippam redit. In quo tempore Florum pro gente ſua fruſtra deprecata, poſt cum eodem Agrippa in vitæ diſcrimen venit: ac magnificentia munerum Veſpaſiano patri, forma Tito commendata hunc auxiliis bello Judaico juvat, & Romam ſecuta, palam cum eo in Palatio habitat: cumque jam in conjugii erecta ſpem, populi indignatione, ea excidiſſet,

poſt imperio potiunm fruſtra tentat. Lucæ Act. c. 25. Joſeph. Tacit. lib. 2. hiſt Quintil. lib. 4. Inſt. orat. c. 1. ubi cauſſam pro ea ſe dixiſſe ait. Et Juven. Sat. 6. Reinccc.

3. *Cognitionibus*] Omnes libri hac parte corrupti. In vulgatis *concionibus* verum quæ ex illis rapina colligatur? Victor ſcribit orgia ſub parte venundata. Unde affirmare non dubitem, inquit Torrent. *cognitionibus* eſſe legendum. Fulvius Urſinus legit in veteri codice *quod conſtabat in negotiationibus patris nundinari prædarique ſolitum.*

4. *Præmiari*] Quæſtum facere. Præmia enim dicebant utilitates quaſcunque & ipſa vitæ commoda. Lucret. lib. 5.

——— *Qui talia nobis*
Pectore parta ſuo quæſitaque præmia liquit.

Et Tibull lib. 1. Eleg. 2.

Nec ſinit occurrat quiſquam, qui corpora ferro
Vulneret, aut rapta præmia veſte petat.

5. *Acquieverunt*] Eodem ſenſu verbum hoc in Tiber. c. 56.

6. *Delicatorum*] *Enervatos greges* vocat Victor. De iis in Veſpaſ. ad c. 3.

7. *Scenam tenuerint*] Hoc eſt, principem in ſalutando locum occuparint. Quo ſenſu Virgil.

——— *templumque tenebis.*

Et Cicero tenere Remp. 1. de orat. &c.

8. *Collationes*] De his in Calig. c. 42. & Aug. c. 57.

9. *Celeriter*] Torrent. in tribus manuſcriptis legit *celebriter*, quam lectionem tamen non ſequitur lib. ſpect. epig. 2. Mart.

Hic ubi miramur velocia munera thermas.

Idem in ſuis omnibus Caſaub.

10. *Munus*] Id eſt, ſpectaculum in Jul. c. 10. De apparatu quoque ibidem.

11. *Quinque millia*] Sic & Eutropius, ſed numerum auget Xiphilinus ad novem millia, inter quæ feras & pecudes annumerat, & Grues ad pugnam productas narrat. Quod quia nemo alius, ut inauditum emendavit Caſaub. & pro *gruibus* ſubſtituit *Germanos* quod Græca lingua fit unius adjectione literulæ pro γέρανοι γερμανοί. Quod de captivis factitatum etiam conſtat Sed quemadmodum & gallorum gallinaceorum, quin & coturnicum inter ſpectacula commiſſiones, fortaſſis & gruum tunc fuerunt.

CAPUT VIII.

NATURA autem benevolentiſſimus, cum ex inſtituto Tiberii omnes dehinc Cæſares beneficia a ſuperioribus conceſſa principibus aliter rata non haberent, quam ſi eadem iiſdem & ipſi dediſſent: [1] primus præterita omnia uno confirmavit edicto: nec a ſe peti paſſus eſt. In cæteris vero deſideriis omnium hominum obſtinatiſſime tenuit ne quem ſine ſpe dimitteret. Quin & admonentibus domeſticis, *quaſi plura polliceretur quam præſtare poſſet Non oportere*, ait, *quemquam a ſermone principis triſtem diſcedere.* Atque etiam recordatus quondam ſuper cænam, quod nihil cuiquam toto die præſtitiſſet, memorabilem illam meritoque laudatam vocem edidit: [2] AMICI, DIEM PERDIDI. Populum in primis univerſum tanta per omnes occaſiones comitate tractavit: ut [3] propoſito gladiatorio munere, *non ad ſuum, ſed ſpectantium arbitrium editurum ſe* profeſſus ſit Et plane ita fecit. Nam neque negavit quidquam petentibus: & ut quæ vellent, peterent, ultro adhortatus eſt Quin & ſtudium [4] armaturæ Threcum præ ſe ferens, ſæpe cum populo, & voce, & geſtu, ut fautor, [5] cavillatus eſt: verum majeſtate ſalva, nec minus æquitate. Ne quid popularitatis prætermitteret, nonnumquam in thermis ſuis, admiſſa plebe, lavit. Quædam ſub eo fortuita ac triſtia acciderunt: ut conflagratio [6] Veſevi montis, in Campania: & incendium Romæ, per triduum, totidemque noctes, item peſtilentia quanta non te-

mere alias. In his tot adverſis, ac talibus, non modo principis ſollicitudinem, ſed & parentis affectum unicum præſtitit: nunc conſolando, per edicta: nunc opitulando, quatenus ſuppeteret facultas. Curatores [7] reſtituendæ Campaniæ e conſularium numero ſorte duxit. Bona oppreſſorum in Veſevo, quorum heredes non exſtabant, reſtitutioni afflictarum civitatum attribuit. Urbis incendio nihil [8] niſi ſibi publice periiſſe teſtatus, cuncta [9] prætoriorum ſuorum ornamenta operibus ac templis deſtinavit: præpoſuitque complures ex equeſtri ordine, quo quæque maturius peragerentur. Medendæ valitudini leniendiſque morbis, nullam divinam humanamque opem non adhibuit, inquiſito [10] omnium ſacrificiorum remediorumque genere. Inter adverſa temporum, & [11] delatores [12] mandatoreſque erant ex licentia veteri. Hos aſſidue in foro flagellis ac fuſtibus cæſos, ac noviſſime [13] traductos per Amphitheatri harenam, partim [14] ſubjici in ſervos, ac vænire, imperavit: partim in [15] aſperrimas inſularum avehi. Utque etiam ſimilia quandoque auſuros perpetuo coërceret, vetuit inter cætera, de eadem re [16] pluribus legibus agi: quærive de cujuſdam defunctorum [17] ſtatu, ultra certos annos.

NOTÆ.

1. *Primus præterita*] Titum in multis imitati ſunt optimi pleique principes, ut de Nerva Plinius lib. 10 epiſt.

2. *Amici*] Caſaub. hiſtoricorum aliorum auctoritate addit *hodie*, quod tamen omiſit Aurelius Victor. *Amici*, ait, *perdidimus diem.* Quidam intelligunt *amici* in genitivo caſu ut ſit ſenſus novæ amicitiæ conciliandæ diem perdidiſſe Quo ſenſu Scipio ex Polybii præcepto id præſertim attendebat, ut e foro nunquam diſcederet niſi amicum ſibi aliquem effeciſſet. Sed in vocandi caſu ſumptum veroſimilius eſt, tum ex Victore, qui *perdidimus* habet, tum ex Eutropio, apud quem *dixit amicis: hodie diem perdidi.*

3. *Propoſito*] Per edictum promiſſo, ut etiam alias.

4. *Armatur: Threcum*] Ii dicebantur parmularii: parma enim Threcibus armatura & quemadmodum in Circo Venetum alii, Praſinum alii pannum præferebant, ut in Calig. c. 55 & Neron. cap 22 notatum eſt, ita in amphitheatro ſecutoribus alii, Threcibuſve favebant. De quibus in Calig. c. 30. 32. 35. & 55

5. *Cavillatus eſt*] Hoc eſt jocoſa quadam vituperatione proſecutus eſt, ſive jocoſe deriſit. Feſtus enim *cavillationem, jocoſam* appellat *calumniationem*, Et Nonius *cavillatur* pro *jocatur* exponit. Quæ verba conjungit Cicero: Unde proba omnino Glareani emendatio addentis particulam *non*, *ut non fautor cavillatus eſt.* Hoc ſenſu Titus licet faveret ipſe Threcibus tamen ſi quando non præſtitiſſent cæteris, ut non fautor, hoc eſt, quaſi ipſe iis non faviſſet cavillabatur.

6. *Veſevi*] In duobus libris *Veſebii*, & paulo poſt *Veſebie* legit Torrentius, & ad literarum *b* & *u* cognationem refert. Virgil. 2. Georg.

Vicina Veſevo .... Ora jugo

Alii Veſuvium alii Veſbium appellant. Notus mons Campaniæ ignivomus oræ litoreæ vicinus Hujus incendii meminit Plin. junior Epiſtola ad Tacitum, qua totam ejus narrat hiſtoriam Et Plinii hiſtorici mortem ob ejus propius viſendi curioſitatem

7 *Reſtituenda Campania*] Conflagratione Veſevi afflictæ; ignis enim late graſſatus fuerat.

8. *Nihil niſi ſibi publice*] Tranſponit membranarum auctoritate Caſaub. vocem *publice*, & jungit eam cum verbo *teſtatus*. Torrent. inquit, variant codices manuſcripti. Unus ſic habet *Urbis incendio nihil periiſſe teſtatus eſt publice.* Alter ſic. *Nihil niſi ſibi periiſſe teſtatus eſt publice.* Optimus ſic. *urbis incendio nihil publice periiſſe teſtatus, &c.*

9. *Prætoriam*

9. *Preteriorum*] Villæ ſunt magnificæ. De quibus in Aug. c. 72.

10. *Omnium ſacrificiorum*] Torrentius præfert Fornacenſis codicis lectionem *Omni ſacrificiorum genere.*

11. *Delatores*] De his jam ſupra ſæpe.

12. *Mandatores*] Hi ſunt, qui delatores ſubornant ad accuſandum ſic Calliſtratus l. 2. ff. *de jure fiſ. 1. Divus Pius Cacilio Maximo reſcripſit, conſtitutionem patris ſui: qua compelleretur delator edere mandatorem, ac niſi edidiſſet, ut in vincula deduceretur: eo pertinere, non ut delator pœna ſubduceretur, ſi mandatorem haberet, ſed ut mandator quoque, perinde atque ſi ipſe detuliſſet, puniretur.*

13. *Traductos*] Ignominioſe circumductos. De hoc verbo vide Martialem Epigr. 4. lib. ſpect. & Epig. 77. lib. 6.

14. *Subjici in ſervos*] Sub haſta venire. Quo ſenſu Juven. Sat. 3.

Et prabere caput domina venale ſub haſta.

15. *Aſperrimas inſularum*] In quas rei mittebantur. Qua de re in Aug. c. 65. ubi de Juliis

16. *Pluribus legibus*] Si enim unius legis formula non ſuccederet, aliam adhibebant, ſicque vitari vix poterat illorum vafrities. Quod ne fieret vetuit. De formulis in Claud. c. 14. & Vitell. c. 7.

17. *Statu*] Hoc eſt, liber an ſervus ingenuus an libertus extitiſſet. Hinc enim ſ eq. quenter delatorum calumniæ propter jura dominorum & patronorum. Vide tit. ff. & cod. *Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquennium quaratur.*

CAPUT IX.

PONTIFICATUM maximum ideo ſe profeſſus accipere ut [1] puras ſervaret manus, fidem præſtitit: nec auctor poſthac cujuſdam necis, nec conſcius, quamvis interdum ulciſcendi cauſſa non deeſſet: ſed *periturum ſe potius, quam perditurum* adjurans. Duos patricii generis convictos in affectatione imperii, nihil amplius quam ut deſiſterent monuit, dicens *principatum fato dari*: ſi quid præterea deſiderent, promittens ſe tributurum: & confeſtim quidem ad alterius matrem, quæ procul aberat, curſores ſuos miſit, qui anxiæ filium ſalvum nuntiarent. Cæterum ipſos non ſolum familiari cœnæ adhibuit, ſed & inſequenti die gladiatorum ſpectaculo circa ſe ex induſtria collocatis, oblata ſibi [2] ornamenta pugnantium inſpicienda porrexit. Dicitur etiam cognita utriuſque genitura, *imminere ambobus periculum* affirmaſſe, verum *quandoque* [3] *& ab alio*: ſicut evenit. Fratrem inſidiari ſibi non deſinentem, ſed pene ex profeſſo ſollicitantem exercitus, meditantem fugam, nec occidere, neque ſeponere, ac ne in minore quidem honore habere ſuſtinuit: ſed ut a primo imperii die, conſortem ſucceſſoremque teſtari perſeveravit, nonnumquam ſecreto lacrymis & precibus orans *ut tandem mutuo erga ſe animo vellet eſſe.*

NOTÆ.

1. *Puras ſervaret*] A ſanguine & cæde, quomodo Pontificem decet, ut M. Anton. petiiſſe fertur, ne quis principatus ſui tempore ſenator occideretur. Eodem ſenſu Horat. lib. 1. Sat.

——— At bene ſi quis
Et vixit puris manibus.

Et Ode 23. lib. 3.

Immunis aram ſi tetigit manus.

Et Ovid.

Non bene cœleſtes impia dextra colit.

2. *Ornamenta pugnantium*] Aurelius Victor. *petitoque ex induſtria mirmillonum, quorum pugna viſebantur, gladio quaſi ad explorandam aciem uni atque alteri commiſerit.* &c. Unde patet ornamenta pugnantium fuiſſe arma, & quidquid ad perſonam, quam gerebant, conveniebat. Sen. epiſt.

CCCc

48. *quæ porrigant tela quemadmodum illos ſuberneni.* Hoc eſt, inſtruant omnibus neceſſariis. In codice tamen Vitterb. & Cujaciano *ferramenta* ſcriptum non *ornamenta* inquit Caſaub.

3. *Et ab alio*] Imperatore ſcilicet.

CAPUT X.

INTER hæc morte præventus eſt, majore hominum damno quam ſuo ſpectaculis abſolutis, in quorum fine populo coram ubertim fleverat, Sabinos petit aliquanto triſtior: quod ſacrificanti [1] hoſtia aufugerat, quodque [2] tempeſtate ſerena tonuerat. Deinde ad primam ſtatim [3] manſionem febrim nactus, cum inde lectica transferretur, ſuſpexiſſe dicitur [4] dimotis plagulis cœlum multumque conqueſtus, *Eripi ſibi vitam immerenti: neque enim exſtare ullum ſuum factum pœnitendum, excepto duntaxat uno*: id quale fuerit, neque ipſe tunc prodidit, neque cuiquam facile ſuccurrir. [5] Quidam opinantur, conſuetudinem recordatum quam cum fratris uxore habuerit. Sed nullam habuiſſe perſancte Domitia jurabat: haud negatura, ſi qua omnino fuiſſet, immo etiam gloriatura: quod illi promtiſſimum erat in omnibus probris.

NOTÆ.

1. *Hoſtia aufugerat*] De tali omine in Jul. c. 59. & Galb. c. 18.

2. *Tempeſtate ſerena*] Idem in Aug. c. 95. apud Virgilium 8. Æneid.

Iterum, atque iterum fragor intonat ingens

Quod tamen mali ominis non ſemper fuit, ſi verbi gratia a parte ſiniſtra tonaret, Virg. 9. Æneid.

Audiit, & cœlo genitor de parte ſerena
Intonuit lævum

Sive quod, ut ait in hunc locum Servius, quæ nobis a parte ſiniſtra ſunt intuentibus cœlum, ab ipſius cœli parte dextra ſint, ac ideo fauſta; ſive quod alii aliter obſervarent ſigna, ut de Græcis ac barbaris Cicero teſtatur lib. de divinatione, ut ut eſt nunquam id ſine prodigio, cum naturaliter ne fieri quidem poſſe crederent.

—— *Nam cœlo nulla ſereno*
Nec leviter denſis mittuntur nubibus unquam.

Lucretius lib. 6. ac paulo poſt.

Denique cur nunquam cœlo jacit undique puro
Jupiter in terras fulmina?

Cujus rei cauſſam tamen reddit Seneca in quæſt. naturalibus.

3. *Manſionem*] Quo primum loco ſtandum fuit ſive pernoctandum.

4. *Dimotis plagulis*] Liſſæi codic. *pars pellibus pars paludibus* Pithœi *pallu is*, Viterb, *paludamentis*. Omnia mendoſa Caſaub. Sunt enim ex Nonio *plagæ*, unde plagulæ, *grande tegmen linteum, quam lecticariam ſindonem dicimus.*

5. *Quidam opinantur*] Dio vero id quoſdam exiſtimaſſe refert, quod fratrem ſibi tam manifeſto inſidiantem non interemiſſet, quibus accedere ſe affirmat.

CAPUT XI.

A. V. C. DCCCXXXIV.

EXCESSIT [1] in eadem, qua pater, villa: Idib. Septembris, poſt biennium, ac menſes duos, dieſque XX. quam ſucceſſerat patri, altero & quadrageſimo ætatis anno. Quod ut palam factum eſt, non ſecus atque in domeſtico luctu mœrentibus publice cunctis ſenatus prius quam edicto convocaretur, ad curiam cucurrit: obſeratiſque adhuc foribus, deinde apertis, tantas mortuo gratias egit, laudeſque congeſſit, quantas ne vivo quidem unquam, atque præſenti.

NOTÆ.

1. *Exceſſit*] Philoſtratus in vita Apollonii tradit monitum ab Apollonio, ut ab his ſibi caveret, qui eſſent ſibi proximiores. Extinctum veneno leporis marini, ſunt qui narrent Dio autem periiſſe, ait, conjectum in arcam ligneam nive oppletam. Plutarchus in balneo extinctum.

2. *Cucurrit*] Manuſcripti duo Torrent. *concurrit*, ut in Oth. c. 8. quod haud dubie rectius eſt, inquit Berneggerus; nam cucurriſſe ſenatores quis credat? *concurrere* autem, ut & *confluere* Romane loquentes de iis uſurpant, qui ὁδ' ἰὸν eundo, conveniunt frequentes. Sed qua ratione Eutropium explicuerit? qui lib. 7. ait; *Senatus obitu ejus circa veſperam nuntiato nocte irrupit in curiam, & tantas ei mortuo gratias, laudeſque congeſſit*, &c.

C. SVETONII TRANQVILLI DE XII. CÆSARIBVS.

LIBER VIII.

TITUS FLAVIUS DOMITIANUS.

CAPUT I.

A. V. C. DCCCIV. DOMITIANUS natus eſt IX. Kalend. Novembris, [1] patre Cos. deſignato, inituroque menſe inſequenti honorem, regione urbis ſexta, [2] ad Malum Punicum, domo, quam poſtea in templum gentis Flaviæ convertit. Pubertatis ac primæ adoleſcentiæ tempus, tanta inopia tantaque infamia geſſiſſe fertur, ut nullum vas argenteum in uſu haberet. Satiſque conſtat, Clodium Pollionem prætorium virum, in quem eſt Poëma Neronis, DCCCXXII. quod inſcribitur [3] *Luſcio*, chirographum ejus conſervaſſe, & nonnumquam protuliſſe, noctem ſibi [4] pollicentis: nec defuerunt qui affirmarent corruptum Domitianum a Nerva ſucceſſore mox ſuo. Bello Vitelliano confugit in Capitolium cum patruo Sabino, ac parte præſentium copiarum: ſed interrumpentibus adverſariis, & ardente templo, apud ædituum clam pernoctavit: ac mane [5] Iſiaci celatus habitu: inter ſacrificulos vanæ ſuperſtitionis, cum ſe [7] trans Tiberim ad condiſcipuli ſui matrem comite uno contuliſſet, ita latuit, ut ſcrutantibus qui veſtigia ſubſecuti erant, deprehendi non potuerit. [8] Poſt victoriam demum progreſſus, & CÆSAR conſalutatus, honorem [9] præturæ urbanæ cum con-

ſulari poteſtate ſuſcepit titulo tenus; quam juriſdictionem ad collegam proximum tranſtulit. Cæterum omnem vim dominationis tam licenter exercuit; ut jam tum qualis futurus eſſet oſtenderet. Ne exſequar ſingula, contrectatis multorum uxoribus, Domitiam Longinam [10] Ælio Lamiæ nuptam, etiam in matrimonium abduxit: atque uno die [11] ſuper viginti urbana officia atque peregrina diſtribuit: mirari ſe Veſpaſiano dictitante, [12] *quod ſucceſſorem non & ſibi mitteret.*

N O T Æ.

1. *Patre conſule*] Illum conſulatum intellige, quem per duos noviſſimos anni menſes gerit in Veſp. c. 4. anno ab V. C. 8. 4. Chriſti 54. circiter. De Domitiani moribus agit Martialis pluribus in locis

2. *vià Malum*] Id vico nomen, qui in urbis regione ſexta. De quo præfatione operis ſui Valerius Flaccus.

Ille tibi cultuſque Deum, delubraque gentis Inſtituet.

Loquitur enim de Domitiano, non de Tito, ut quidam viri docti crediderer; quamvis enim Titus patrem Veſpaſianum conſecravit, non idcirco Domitianus excluditur, qui & ipſe templi, de quo agimus dedicatione divinos parenti ſuo honores inſtituit. Quo referendum etiam illud Martialis lib. 9.

Addita quid Latio Flavia templa polo?

Nam *Latium polum* appellat eam veluti poli partem, cui Latinorum, Romanorumque Dii tranſcripti fuerant, eoſque inter Veſpaſianus. At Beroald. *foro* pro *polo* legit Torrent.

3. *Luſcio*] Luſcioſi ſunt, qui propter vitium oculorum parum vident. In alios quoſdam inſtar Pollionis illius molles ſcripſerat Nero, ut de Afranio & Quintiano auctor eſt etiam Tacitus lib. 15. ann. & innuit Sat. 4. Juvenalis.

Improbior Satyram ſcribente cinædo.

Quod molles ipſe mollior exagitaret

4. *Pollicentis*] Sic omnino ſcribendum. *Policentis* tamen habent manuſcripti noſtri omnes. Ut *policiti* legendum eſſe merito quis ſuſpicetur.

5. *Cum patruo Sabino*] Vide cap. 15. in Vitell.

6. *Iſiaci*] Tacit. lib. 3. hiſtor. *Domitianus prima irruptione apud Æditum occultatus, ſolertia liberti lineo amictu turbæ ſacricolarum immixtus ignaruſque apud Cornelium primum clientem paternum apud Velabrum delituit.* Lineum dicit habitum, quem Suetonius Iſiacum. Inde illi ſacrificuli linigeri dicti ut in lib. 36 & Oth. c. 12. notatum. Eodem modo evaſiſſe quondam M. Voluſium ædilem plebis teſtatur Appianus lib. 4. belli civil.

7. *Trans Tiberim*] Diſſentit Suetonius a Tacito, qui apud Velabrum delituiſſe dicit, niſi inde Tranſtiberinam regionem petiiſſe ſuſpiceris.

8. *Poſt victoriam*] Tacit. in fine lib. 3. hiſtor. *Domitianum poſtquam nihil hoſtile metuebatur ad duces partium progreſſum, & Cæſarem conſalutatum miles frequens, utque erat in armis in paternos penates deduxit.* Imperatoris filius, aut imperii ſucceſſor, ſeu imperator deſignatus Cæſar dicitur.

9. *Prætura urban*] De prætore Urbano, & Peregrino in Jul. c. 14

10. *Ælio Lamia*] Quem poſtea interfecit inf. c. 10. De quo Juven. Sat. 4.

——— *Hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.*

11. *Super viginti*] Hoc eſt munera, quæ vel in urbe, vel in provinciis exercerentur.

12.] *Quod ſucceſſorem*] Xiphilinus ex Dione Veſpaſianum gratias egiſſe ſcribit Domitiano filio per literas, quod ſe adhuc fineret imperare. De Domitiani vero ambitione Tacit. extremo lib. 4. hiſtoriar. Torrent.

CAPUT II.

E[1] XPEDITIONEM quoque in Galliam, Germaniaſque, neque neceſſariam, & [2] diſſuadentibus paternis amicis, inchoavit: tantum [3] ut fratri ſe & operibus & dignatione adæquaret. Ob hæc correptus, quo magis ætatis & [4] conditionis admoneretur, habitabat cum patre una:

ſellamque ejus ac fratris, quoties prodirent, [5] lectica ſequebatur: ac triumphum utriuſque Judaïcum [6] equo albo comitatus eſt. In ſex conſulatibus, nonniſi unum [7] ordinarium geſſit: eumque cedente & ſuffragante fratre. [8] Simulavit & ipſe mire modeſtiam: in primiſque poëticæ ſtudium, tam inſuetum antea ſibi, quam poſtea ſpretum & abjectum: recitavitque etiam publice. Nec tamen eo ſecius, cum [9] Vologeſus Parthorum rex auxilia adverſus [10] Alanos, ducemque alterum ex Veſpaſiani liberis depopoſciſſet, omni ope contendit ut ipſe potiſſimum mitteretur. Et quia diſcuſſa res eſt, alios Orientis reges, ut idem poſtularent, donis ac pollicitationibus ſollicitare tentavit. Patre defuncto, diu cunctatus, an [11] duplum donativum militi offerret, nunquam jactare dubitavit, *relictum ſe [12] participem imperii, ſed fraudem teſtamento adhibitam*. Neque ceſſavit ex eo inſidias ſtruere fratri clam, palamque: quoad correptum gravi valitudine, prius quam plane efflaret animam, pro mortuo deſeri juſſit: defunctumque nullo præterquam conſecrationis honore dignatus, ſæpe etiam carpſit [13] obliquis orationibus & edictis.

NOTÆ

1. *Expeditionem*] Quam fuse deſcribit Joſ. lib 7. de bell jud. c. 3. Ducibus Claſſico & Civili rebellaverant Germani, quos ſubegit Domitianus admodum adoleſcens. Vide & Tacitum lib 4 hiſtor.

2. *Diſſuadentibus*] Muciano præſertim & diſſuadendi rationes refert Tacitus lib. 4. hiſtor. circa finem

3. *Ut fratri*] Tradit ibidem Tacitus veniſſe Domitianum in ſuſpicionem miſſi ad Cerealem ducem Romanum, cujus virtute fuſi hoſtes fuerant, nuntii, qui fidem ejus tentaret, an præſenti ſibi exercitus, imperiumque traditurus foret.

4. *Conditionis*] Adhuc privatæ.

5. *Lectica ſequebatur*] Singularis eſt hic locus. unde colligitur lectica digniorem fuiſſe ſellam. Vide Lipſium elect. lib 1. c. 19.

6 *Equo albo*] Qualem dixit equum funalem in Tib. c. 6.

7. *Ordinarium*] Hoc eſt, non ſuffectum in alterius locum per anni decurſum. plures enim ab Imperatoribus Conſules eodem anno creati, quod niſi mortis cauſſa ſtante republica non fiebat in Jul. c. 76.

8. *Simulavit*] Tacitus ibidem, *Simul ſimplicitatis imagine in altitudinem conditus, ſtudiumque literarum, & amorem carminum ſimulans*, &c.

9. *Vologeſus*] De quo in Veſpaſ. c. 6.

10. *Alanos*] Populi ſunt Sarmatiæ Europeæ haud procul a Mæotica palude incolentes, Roxolanis finitimi qui nunc *Lithuani* dici putantur, &c Ferrarius.

11 *Duplum donativum*]. Ejus ſcilicet quod frater dederat De donativis ſupra ſæpe in Jul. c. 27. Mallem, inquit Torrent, ut in uno cod. *offerret*.

12. *Participem*] Sic Torrentii duo codices Vulgati habebant *Principem*.

13. *Obliquis orationibus*] Hoc eſt ambiguis.

CAPUT III.

A. V. C. DCCCXXXIV.

I[1]NTER initia principatus, quotidie [2] ſecretum ſibi horarium ſumere ſolebat: nec quidquam amplius quam muſcas captare, ac ſtylo præacuto configere: ut cuidam interroganti, *eſſet ne quis intus cum Cæſare*, non abſurde reſponſum ſit [3] a Vibio Criſpo, *ne muſca quidem*. Deinde uxorem Domitiam, ex qua in ſecundo ſuo conſulatu [4] filium tulerat, alteroque anno conſalutaverat ut [5] AUGUSTAM, eandem Paridis hiſtrionis amore deperditam, repudiavit: intraque breve tempus impatiens diſſidii, quaſi efflagitante populo, [6] reduxit. Circa adminiſtrationem

imperii aliquandiu ſe varium præſtitit: miſtura quoque æquabili vitiorum atque virtutum, donec virtutes quoque in vitia deflexit: quantum conjectare, licet, [7] ſuper ingenii naturam, inopia rapax, metu ſævus.

Notæ.

1. *Inter initia*] In Salmaſiano codice legit Schildius *vitia* longe propius ad Aurelii Victoris mentem, qui definitum illis nugis imperii tempus nullum aſcribit. Et Xiphil. non tantum poſt ſed & ante adeptum imperium id in Albano factitaſſe auctor eſt.

2. *Secretum horarium*] Caſaub. in Vitt. & Pithœi codd. legit *herarum* unde ſuſpicatur deeſſe numeri notam, & plures horas ridiculæ huic impendiſſe voluptati. Qua admiſſa lectione ſimul cum Salmaſiana potuerit hic locus intelligi de eadem illa ſolitudine, quam illi in Paneg. exprobrat Plinius. Alii *ſolarium* legunt, partem domus intellige, de qua in Claud. c. 10. & in Ner. c. 16. Hoc ſcilicet hominis atra bile vexati indicium eſſe longe ante Domitiani vitam dixerat Hippocrates.

3. *Vibio Criſpo*] De hoc ſic Quintilianus lib. 10. *Vibius Criſpus compoſitus, & jucundus & delectationi natus, privatis tamen cauſſis, quam publicis melior.* Similem ejus jocum de Vitellio refert Xiphil. Cum enim contracto in Vitellii conviviis morbo per plures dies ea intermiſiſſet, ac nonnulli interea comeſſando periiſſent, ſe quoque, niſi ægrotaſſet, omnino periturum fuiſſe dixit. Pulchre igitur Juvenalis Sat. 4.

—— Venit & Criſpi jucunda ſenectus,
Cujus erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium

Tacitus tamen lib. 2. & 4. ut delatorem notat. Torrent.

4. *Filium tulerat*] Hunc conſecratum probat nummus hic a Torrentio prolatus. In quo videtur infans nudus inter aſtra collocatus cum inſcriptione, &c. Martial. lib. 4. epig. 3.

5. *Auguſtam*] Quo titulo non imperatorum duntaxat uxores a Livia, ſed & eorumdem filiæ, ſorores, nurus, ipſæ quoque ſocrus appellatæ, ut probant inſcriptiones.

6. *Reduxit*] Id quoque probant nummi tum imperatoris, tum Domitiæ nomine ſignati cum inſcriptione, *Concordia Auguſti.* Paridem, teſte Xiphilino, occidit Domitianus. Celebris fuit hiſtrio. De quo Juven.

Utque magis ſtupeas Paridem, ludoſque reliquit. Item.
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio.

7. *Super*] Hoc eſt, præter morum indolem. Nempe ingenitam Domit. rapacitatem, & crudelitatem augebant egeſtas, & timor

CAPUT IV.

SPECTACULA magnifica aſſidue & ſumtuoſa edidit: non in Amphitheatro modo, verum & in Circo: ubi præter [1] ſollennes bigarum quadrigarumque curſus, prælium duplex etiam equeſtre ac pedeſtre commiſit, atque in Amphitheatro [2] navale quoque. Nam venationes, gladiatoreſque & noctibus ad [3] lychnuchos: nec virorum modo pugnas, ſed & [4] fœminarum. Præterea [5] quæſtoriis muneribus, quæ olim omiſſa revocaverat, ita ſemper interfuit, ut populo poteſtatem faceret, bina paria [6] e ſuo ludo [7] poſtulandi, quæ noviſſima [8] aulico apparatu induceret. At per omne gladiatorum ſpectaculum ante pedes ejus ſtabat puerulus coccinatus, parvo portentoſoque capite, cum quo plurimum fabulabatur, nonnunquam ſerio. Auditus eſt certe, dum ex eo quærit, *ecquid ſciret cur ſibi viſum eſſet ordinatione proxima Ægypto præficere Metium Rufum.* Edidit navales pugnas pene [9] juſtarum claſſium, effoſſo, A. V. C.
& [10] circumſtructo juxta Tiberim lacu: atque [11] inter maximos imbres DCCCXLI.
perſpectavit: fecit & ludos [12] ſæculares: [13] computata ratione temporum ab anno, non quo Claudius proxime, ſed quo olim Auguſtus edide-

NOTÆ.

1. *Cum patre*] In Veſpaſ. c. 8.

2. *Cenſuramque*] Plin. lib. 7. c. 49. Cujus teſtimonium certiſſimum eſt. Hoc ſiquidem ipſo tempore vivebat, & libros naturalis hiſtoriæ Tito dedicavit, de cenſuræ magiſtratu jam ſupra.

3. *Quæſtoris vice*] Eius qui candidatus principis dicebatur. De quo in Auguſt. c. 65.

4. *Niſi ab ennitte*] In Claud. c. 12. jam innuerat, & Galb. c. 14.

5. *Incivilius*] Arrogantius quam civem deceret. De civilitate in Tiber. c. 11.

6. *Cæcinam*] Qui Vitellianarum dux partium ad Veſpaſianum defecit apud Cremonam in Veſp. c. 7. cauſſam Aurelius Victor dicit fuiſſe ſuſpicionem ſtupratæ ab eo reginæ Berenices.

7. *Conjurationis*] Caſaub ex melioribus libris emendat *concionis* quomodo & in Salmaſiano ſcriptum teſtatur Skildius.

CAPUT VII.

PRÆTER ſævitiam, ſuſpecta in eo etiam luxuria erat, quod ad mediam noctem [1] comiſſationes cum profuſiſſimo quoque familiarium extenderet. Nec minus libido, propter exoletorum & ſpadonum greges, propterque inſignem reginæ [2] Beronices amorem, cui etiam nuptias pollicitus ferebatur. Suſpecta & rapacitas: quod conſtabat in [3] cognitionibus patris nundinari [4] præmiarique ſolitum Denique propalam alium Neronem & opinabantur & prædicabant. At illi ea fama pro bono ceſſit, converſaque eſt in maximas laudes: neque ullo vitio reperto, & contra virtutibus ſummis. Convivia inſtituit jucunda magis quam profuſa. Amicos elegit, quibus etiam poſt eum principes ut & ſibi & Reipubl. neceſſariis, [5] acquieverunt, præcipueque ſunt uſi. Beronicen ſtatim ab urbe dimiſit invitus invitam. Quoſdam e gratiſſimis [6] delicatorum, quamquam tam artifices ſaltationis, ut mox [7] ſcenam tenuerint, non modo fovere prolixius, ſed ſpectare omnino in publico cœtu ſuperſedit. Nulli civium quidquam ademit: abſtinuit alieno, ut ſi quis umquam: ac ne conceſſas quidem ac ſolitas [8] collationes recepit. Et tamen nemine ante ſe munificentia minor, Amphitheatro dedicato, thermiſque juxta [9] celeriter extructis, [10] munus edidit apparatiſſimum largiſſimumque. Dedit & navale prælium in veteri naumachia: ibidem & gladiatores: atque uno die [11] quinque millia omne genus ferarum.

NOTÆ.

1. *Comiſſationes*] De his jam in Vitell c. 13.

2. *Beronices*] Scribe *Berenices* & mox *Berenicen*, ſic ſcripti cum Græcis conſentientes Dione, Joſepho, aliis. Caſaubon. Hæc filia fuit Agrippæ magni, qui ex Ariſtobulo nepos Herodis magni Deſpondetur Marco, Alexandri, Lyſimachi filio: quo ante nuptias defuncto, collocatur Herodi patruo regi Chalcidis. Neque diu hujus quoque contu[b]ii felicitate ſalva uſa & apud fratrem commorata, Cæſareæ cum eo Paulum Apoſtolum audit, & ob familiaritatem nimiam cum fratre inceſti ſuſpicionem incurrit; quam a ſe depulſura nubit Polemoni Ciliciæ re[g]ulo: cum circumciſionem ei & religionem patriam perſuaſiſſet: & offenſa iterum hominis temulentia, ad Agrippam redit. In quo tempore Florum pro gente ſua fruſtra deprecata, poſt cum eodem Agrippa in vitæ diſcrimen venit ac magnificentia munerum Veſpaſiano patri, forma Tito commendata, hunc auxiliis bello Judaico juvat, & Romam ſecuta, palam cum eo in Palatio habitat: cumque jam in conjugii erecta ſpem, populi indignatione, ea excidiſſet,

poſt imperio potitum fruſtra tentat. Lucæ Act. c. 25. Joſeph. Tacit. lib. 2. hiſt Quintil. lib. 4. Inſt. orat. c. 1. ubi cauſſam pro ea ſe dixiſſe ait. Et Juven. Sat. 6. Reinece.

3. *Cognitionibus*] Omnes libri hac parte corrupti. In vulgatis *concionibus* verum quæ ex illis rapina colligatur ? Victor ſcribit orgia ſub parte venundata. Unde affirmare non dubitem, inquit Torrent. *cognitionibus* eſſe legendum Fulvius Urſinus legit in veteri codice *quod conſtabat in negotiationibus patris nundinari prædarique ſolitum.*

4. *Præmiari*] Quæſtum facere. Præmia enim dicebant utilitates quaſcunque & ipſa vitæ commoda. Lucret. lib. 5.

——— *Qui talia nobis*
Pectore parta ſuo quæſitaque præmia liquit.

Et Tibull lib. 1. Eleg. 2.

Nec ſinit occurrat quiſquam, qui corpora ferro
Vulneret, aut rapta præmia veſte petat.

5. *Acquieverunt*] Eodem ſenſu verbum hoc in Tiber. c. 36.

6. *Delicatorum*] *Enervatos greges* vocat Victor. De iis in Veſpaſ. ad c. 3.

7. *Scenam tenuerint*] Hoc eſt, principem inſaltando locum occuparint. Quo ſenſu Virgil.

——— *templumque tenebis.*

Et Cicero tenere Remp. 1. de orat. &c.

8. *Collationes*] De his in Calig. c. 42. & Aug. c. 57.

9. *Celeriter*] Torrent. in tribus manuſcriptis legit *celebriter*, quam lectionem tamen non ſequitur lib. ſpect. epig. 2. Mart.

Hic ubi miramur velocia munera thermas.

Idem in ſuis omnibus Caſaub.

10. *Munus*] Id eſt, ſpectaculum in Jul. c. 10. De apparatu quoque ibidem.

11. *Quinque millia*] Sic & Eutropius, ſed numerum auget Xiphilinus ad novem millia, inter quæ feras & pecudes annumerat, & Grues ad pugnam productas narrat. Quod quia nemo alius, ut inauditum emendavit Caſaub. & pro *gruibus* ſubſtituit *Germanos* quod Græca lingua fit unius adjectione literulæ pro γέρανοι γερμανοί. Quod de captivis factitatum etiam conſtat Sed quemadmodum & gallorum gallinaceorum, quin & coturnicum inter ſpectacula commiſſiones, fortaſſis & gruum tunc fuerunt.

CAPUT VIII.

NATURA autem benevolentiſſimus, cum ex inſtituto Tiberii omnes dehinc Cæſares beneficia a ſuperioribus conceſſa principibus aliter rata non haberent, quam ſi eadem iiſdem & ipſi dediſſent: [1] primus præterita omnia uno confirmavit edicto: nec a ſe peti paſſus eſt In cæteris vero deſideriis omnium hominum obſtinatiſſime tenuit ne quem ſine ſpe dimitteret. Quin & admonentibus domeſticis, *quaſi plura polliceretur quam præſtare poſſet Non oportere*, ait, *quemquam a ſermone principis triſtem diſcedere.* Atque etiam recordatus quondam ſuper cænam, quod nihil cuiquam toto die præſtitiſſet, memorabilem illam meritoque laudatam vocem edidit: [2] AMICI, DIEM PERDIDI. Populum in primis univerſum tanta per omnes occaſiones comitate tractavit: ut [3] propoſito gladiatorio munere, *non ad ſuum, ſed ſpectantium arbitrium editurum ſe* profeſſus ſit Et plane ita fecit. Nam neque negavit quidquam petentibus: & ut quæ vellent, peterent, ultro adhortatus eſt Quin & ſtudium [4] armaturæ Threcum præ ſe ferens, ſæpe cum populo, & voce, & geſtu, ut fautor, cavillatus eſt: verum majeſtate ſalva, nec minus æquitate. Ne quid popularitatis prætermitteret, nonnumquam in thermis ſuis, admiſſa plebe, lavit. Quædam ſub eo fortuita ac triſtia acciderunt: ut conflagratio [5] Veſevi montis, in Campania: & incendium Romæ, per triduum, totidemque noctes, item peſtilentia quanta non te-

9. *Prætoriorum*] Villæ ſunt magnificæ. De quibus in Aug. c. 72.

10. *Omnium ſacrificiorum*] Torrentius præfert Fornacenſis codicis lectionem *Omni ſacrificiorum genere.*

11. *Delatores*] De his jam ſupra ſæpe.

12. *Mandatores*] Hi ſunt, qui delatores ſubornant ad accuſandum ſic Calliſtratus l. 2. ff. *de jure fiſ* 1. *Divus Pius Cæcilio Maximo reſcripſit, conſtitutionem patris ſui: qua compelleretur delator edere mandatorem, ac niſi edidiſſet, ut in vincula deduceretur: eo pertinere, non ut delator pœna ſubduceretur, ſi mandatorem haberet, ſed ut mandator quoque, perinde atque ſi ipſe detuliſſet, puniretur.*

13. *Traductos*] Ignominioſe circumductos. De hoc verbo vide Martialem Epigr. 4. lib. ſpect. & Epig. 77. lib. 6.

14. *Subjici in ſervos*] Sub haſta venire. Quo ſenſu Juven. Sat. 3.

Et præbere caput domina venale ſub haſta.

15. *Aſperrimas inſularum*] In quas rei mittebantur. Qua de re in Aug. c. 65. ubi de Juliis

16. *Pluribus legibus*] Si enim unius legis formula non ſuccederet, aliam adhibebant, ſicque vitari vix poterat illorum vafrities. Quod ne fieret vetuit De formulis in Claud. c. 14. & Vitell. c. 7.

17. *Statu*] Hoc eſt, liber an ſervus ingenuus an libertus extitiſſet. Hinc enim ſ equenter delatorum calumniæ propter jura dominorum & patronorum Vide tit. ff & cod. *Ne de ſtatu defunctorum poſt quinquennium quæratur.*

CAPUT IX.

PONTIFICATUM maximum ideo ſe profeſſus accipere ut [1] puras ſervaret manus, fidem præſtitit: nec auctor poſthac cujuſdam necis, nec conſcius, quamvis interdum ulciſcendi cauſſa non deeſſet: ſed *periturum ſe potius, quam perditurum* adjurans. Duos patricii generis convictos in affectatione imperii, nihil amplius quam ut deſiſterent monuit, dicens *principatum fato dari*: ſi quid præterea deſiderent, promittens ſe tributurum: & confeſtim quidem ad alterius matrem, quæ procul aberat, curſores ſuos miſit, qui anxiæ filium ſalvum nuntiarent. Cæterum ipſos non ſolum familiari cœnæ adhibuit, ſed & inſequenti die gladiatorum ſpectaculo circa ſe ex induſtria collocatis, oblata ſibi [2] ornamenta pugnantium inſpicienda porrexit. Dicitur etiam cognita utriuſque genitura, *imminere ambobus periculum* affirmaſſe, verum *quandoque [3] & ab alio*: ſicut evenit. Fratrem inſidiari ſibi non deſinentem, ſed pene ex profeſſo ſollicitantem exercitus, meditantem fugam, nec occidere, neque ſeponere, ac ne in minore quidem honore habere ſuſtinuit: ſed ut a primo imperii die, conſortem ſucceſſoremque teſtari perſeveravit, nonnumquam ſecreto lacrymis & precibus orans *ut tandem mutuo erga ſe animo vellet eſſe.*

NOTÆ.

1. *Puras ſervaret*] A ſanguine & cæde, quomodo Pontificem decet, ut M. Anton. petiiſſe fertur, ne quis principatus ſui tempore ſenator occideretur. Eodem ſenſu Horat. lib. 1. Sat.

——— *At bene ſi quis*
Et vixit puris manibus.

Et Ode 23 lib 3.

Immunis aram ſi tetigit manus.

Et Ovid.

Non bene cæleſtes impia dextra colit.

2. *Ornamenta pugnantium*] Aurelius Victor. *petitoque ex induſtria mirmillonum, quorum pugnæ viſebantur, gladio quaſi ad explorandam aciem uni atque alteri commiſerit.* &c. Unde patet ornamenta pugnantium fuiſſe arma, & quidquid ad perſonam, quam gerebant, conveniebat. Sen. epiſt.

48. *qui porrigant tela quemadmodum illos ſubornent.* Hoc eſt, inſtruant omnibus neceſſariis. In codice tamen Vitterb. & Cujaciano *ferramenta* ſcriptum non *ornamenta* inquit Caſaub.

3. *Et ab alio*] Imperatore ſcilicet.

CAPUT X.

INTER hæc morte præventus eſt, majore hominum damno quam ſuo ſpectaculis abſolutis, in quorum fine populo coram ubertim fleverat. Sabinos petit aliquanto triſtior: quod ſacrificanti [1] hoſtia aufugerat, quodque [2] tempeſtate ſerena tonuerat. Deinde ad primam ſtatim [3] manſionem febrim nactus, cum inde lectica transferretur, ſuſpexiſſe dicitur [4] dimotis plagulis cœlum multumque conqueſtus, *Eripi ſibi vitam immerenti: neque enim exſtare ullum ſuum factum pœnitendum, excepto duntaxat uno*: id quale fuerit, neque ipſe tunc prodidit, neque cuiquam facile ſuccurrit. [5] Quidam opinantur, conſuetudinem recordatum quam cum fratris uxore habuerit. Sed nullam habuiſſe perſancte Domitia jurabat: haud negatura, ſi qua omnino fuiſſet, immo etiam gloriatura: quod illi promtiſſimum erat in omnibus probris.

NOTÆ.

1. *Hoſtia aufugerat*] De tali omine in Jul. c. 59. & Galb. c. 18.

2. *Tempeſtate ſerena*] Idem in Aug. c. 95. apud Virgilium 8. Æneid.

Iterum, atque iterum fragor intonat ingens

Quod tamen mali ominis non ſemper fuit, ſi verbi gratia a parte ſiniſtra tonaret, Virg. 9. Æneid.

Audiit, & cœlo genitor de parte ſerena Intonuit lævum

Sive quod, ut ait in hunc locum Servius, quæ nobis a parte ſiniſtra ſunt intuentibus cœlum, ab ipſius cœli parte dextra ſint, ac ideo fauſta; ſive quod alii aliter obſervarent ſigna, ut de Græcis ac barbaris Cicero teſtatur lib. de divinatione, utut eſt, nunquam id ſine prodigio, cum naturaliter ne fieri quidem poſſe crederent.

—— *Nam cœlo nulla ſereno*
Nec leviter denſis mittuntur nubibus unquam.

Lucretius lib. 6. ac paulo poſt.

Denique cur nunquam cœlo jacit undique puro
Jupiter in terras fulmina?

Cujus rei cauſſam tamen reddit Seneca in quæſt. naturalibus.

3. *Manſionem*] Quo primum loco ſtandum fuit ſive pernoctandum.

4. *Dimotis plagulis*] Liſlæi codic. pars *pellibus* pars *paludibus* Pithœi *palliolis*. Vitterb. *paludamentis*. Omnia mendoſa Caſaub. Sunt enim ex Nonio *plagæ*, unde plagulæ, *grande tegmen linteum, quam lecticariam ſindonem dicimus.*

5. *Quidam opinantur*] Dio vero id quoſdam exiſtimaſſe refert, quod fratrem ſibi tam manifeſto inſidiantem non interemiſſet, quibus accedere ſe affirmat.

CAPUT XI.

A. V. C. DCCCXXXIV.

EXCESSIT in eadem, qua pater, villa: Idib. Septembris, poſt biennium, ac menſes duos, dieſque xx. quam ſucceſſerat patri, altero & quadrageſimo ætatis anno. Quod ut palam factum eſt, non ſecus atque in domeſtico luctu mœrentibus publice cunctis ſenatus prius quam edicto convocaretur, ad curiam cucurrit: obſeratiſque adhuc foribus, deinde apertis, tantas mortuo gratias egit, laudeſque congeſſit, quantas ne vivo quidem unquam, atque præſenti.

NOTÆ.

1. *Exceſſit*] Philoſtratus in vita Apollonii tradit monitum ab Apollonio, ut ab his ſibi caveret, qui eſſent ſibi proximiores. Extinctum veneno leporis marini, ſunt qui narrent. Dio autem periiſſe, ait, conjectum in arcam ligneam nive oppletam. Plutarchus in balneo extinctum.

2. *Cucurrit*] Manuſcripti duo Torrent. *concurrit*, ut in Oth. c. 8. quod haud dubie rectius eſt, inquit Berneggerus; nam cucurriſſe ſenatores quis credat? *concurrere* autem, ut & *confluere* Romane loquentes de iis uſurpant, qui ὁδὸν eundo, conveniunt frequentes. Sed qua ratione Eutropium explicuerit? qui lib. 7. ait; *Senatus obitu ejus circa veſperam nuntiato nocte irrupit in curiam, & tantas ei mortuo gratias, laudeſque congeſſit*, &c.

C. SVETONII TRANQVILLI
DE XII. CÆSARIBVS.
LIBER VIII.
TITUS FLAVIUS DOMITIANUS.
CAPUT I.

A. V. C. DCCCIV DOMITIANUS natus eſt IX. Kalend. Novembris, [1] patre Cos. deſignato, inituroque menſe inſequenti honorem, regione urbis ſexta, [2] ad Malum Punicum, domo, quam poſtea in templum gentis Flaviæ convertit. Pubertatis ac primæ adoleſcentiæ tempus, tanta inopia tantaque infamia geſſiſſe fertur, ut nullum vas argenteum in uſu haberet. Satiſque conſtat, Clodium Pollionem prætorium virum, in quem eſt Poëma Neronis,
DCCCXXII. quod inſcribitur [3] *Luſcio*, chirographum ejus conſervaſſe, & nonnumquam protuliſſe, noctem ſibi [4] pollicentis: nec defuerunt qui affirmarent corruptum Domitianum a Nerva ſucceſſore mox ſuo. Bello Vitelliano confugit in Capitolium cum patruo Sabino, ac parte præſentium copiarum: ſed interrumpentibus adverſariis, & ardente templo, apud æditui clam pernoctavit: ac mane [6] Iſiaci celatus habitu: inter ſacrificulos vanæ ſuperſtitionis, cum ſe [7] trans Tiberim ad condiſcipuli ſui matrem comite uno contuliſſet, ita latuit, ut ſcrutantibus qui veſtigia ſubſecuti erant, deprehendi non potuerit. [8] Poſt victoriam demum progreſſus, & CÆSAR conſalutatus, honorem [9] præturæ urbanæ cum con-

ſulari poteſtate ſuſcepit titulo tenus: quam juriſdictionem ad collegam proximum tranſtulit. Cæterum omnem vim dominationis tam licenter exercuit; ut jam tum qualis futurus eſſet oſtenderet. Ne exſequar ſingula, contrectatis multorum uxoribus, Domitiam Longinam [10] Ælio Lamiæ nuptam, etiam in matrimonium abduxit: atque uno die [11] ſuper viginti urbana officia atque peregrina diſtribuit: mirari ſe Veſpaſiano dictitante, [12] *quod ſucceſſorem non & ſibi mitteret.*

NOTÆ.

1. *Patre conſule*] Illum conſulatum intellige, quem per duos noviſſimos anni menſes geſſit in Veſp c. 4. anno ab V. C. 8. 4. Chriſti 54. circiter. De Domitiani moribus agit Martialis pluribus in locis.

2. *Ad Malum*] Id vico nomen, qui in urbis regione ſexta. De quo præfatione operis ſui Valerius Flaccus.

Ille tibi cultuſque Deum, delubraque genti Inſtituet.

Loquitur enim de Domitiano, non de Tito, ut quidam viri docti crediderere; quamvis enim Titus patrem Veſpaſianum conſecravit, non idcirco Domitianus excluditur, qui & ipſe templi, de quo agimus dedicatione divinos parenti ſuo honores inſtituit. Quo referendum etiam illud Martialis lib. 9.

Addita quid Latio Flavia templa polo?

Nam *Latium polum* appellat eam veluti poli partem, cui Latinorum, Romanorumque Dii tranſcripti fuerant, eoſque inter Veſpaſianus. At Beroald. *fere* pro *pole* legit Torrent.

3. *Luſcio*] Luſcioſi ſunt, qui propter vitium oculorum parum vident. In alios quoſdam inſtar Pollionis illius molles ſcripſerat Nero, ut de Afranio & Quintiano auctor eſt etiam Tacitus lib. 15. ann. & innuit Sat. 4. Juvenalis.

Improbior Satyram ſcribente cinædo.

Quod molles ipſe mollior exagitaret

4. *Pellicentis*] Sic omnino ſcribendum. *Policenti* tamen habent manuſcripti noſtri omnes. Ut *policiti* legendum eſſe melius quis ſuſpicetur.

5. *Cum patruo Sabino*] Vide cap. 15. in Vitell.

6. *Iſiaci*] Tacit. lib. 3. hiſtor. *Domitianus prima irruptione apud Æditum occultatus, ſolertia liberti lineo amictu turbæ ſacricolarum immixtus ignaruſque apud Cornelium primum clientem paternum apud Velabrum delituit.* Lineum dicit habitum, quem Suetonius Iſiacum Inde illi ſacrificuli linigeri dicti ut in lib 56 & Oth c. 12. notatum. Eodem modo evaſiſſe quondam M Voluſium ædilem plebis teſtatur Appianus lib. 4. belli civil

7. *Trans Tiberim*] Diſſentit Suetonius a Tacito, qui apud Velabrum delituiſſe dicit, niſi inde Tranſtiberinam regionem perilſſe ſuſpiceris.

8 *Poſt victoriam*] Tacit in fine lib. 3. hiſtor *Domitianum poſtquam nihil hoſtile metuebatur ad duces partium progreſſum, & Cæſarem conſalutatum miles frequens, utque erat in armis in paternos penates deduxit.* Imperatoris filius, aut imperii ſucceſſor, ſeu imperator deſignatus Cæſar dicitur.

9. *Prætura urban*] De prætore Urbano, & Peregrino in Jul. c. 14

10 *Ælio Lamiæ*] Quem poſtea interfecit inf. c. 10. De quo Juven Sat. 4.

—— *Hoc nocuit Lamiarum cæde madenti.*

11. *Super viginti*] Hoc eſt munera, quæ vel in urbe, vel in provinciis exercerentur.

12.] *Quod ſucceſſorem*] Xiphilinus ex Dione Veſpaſianum gratias egiſſe ſcribit Domitiano filio per literas, quod ſe adhuc ſineret imperare. De Domitiani vero ambitione Tacit. extremo lib. 4. hiſtoriar. Torrent.

CAPUT II.

EXPEDITIONEM [1] quoque in Galliam, Germaniaſque, neque neceſſariam, & [2] diſſuadentibus paternis amicis, inchoavit: tantum [3] ut fratri ſe & operibus & dignatione adæquaret Ob hæc correptus, quo magis ætatis & [4] conditionis admoneretur, habitabat cum patre una:

ſellamque ejus ac fratris, quoties prodirent, [5] lectica ſequebatur: ac triumphum utriuſque Judaïcum [6] equo albo comitatus eſt. In ſex conſulatibus, nonniſi unum [7] ordinarium geſſit: eumque cedente & ſuffragante fratre. [8] Simulavit & ipſe mire modeſtiam: in primiſque poëticæ ſtudium, tam inſuetum antea ſibi, quam poſtea ſpretum & abjectum: recitavitque etiam publice. Nec tamen eo ſecius, cum [9] Vologeſus Parthorum rex auxilia adverſus [10] Alanos, ducemque alterum ex Veſpaſiani liberis depopoſciſſet, omni ope contendit ut ipſe potiſſimum mitteretur. Et quia diſcuſſa res eſt, alios Orientis reges, ut idem poſtularent, donis ac pollicitationibus ſollicitare tentavit. Patre defuncto, diu cunctatus, an [11] duplum donativum militi offerret, nunquam jactare dubitavit, *relictum ſe [12] participem imperii, ſed fraudem teſtamento adhibitam.* Neque ceſſavit ex eo inſidias ſtruere fratri clam, palamque: quoad correptum gravi valetudine, prius quam plane efflaret animam, pro mortuo deſeri juſſit: defunctumque nullo præterquam conſecrationis honore dignatus, ſæpe etiam carpſit [13] obliquis orationibus & edictis.

NOTÆ

1. *Expeditionem*] Quam fuse deſcribit Joſ. lib 7. de bell jud c. 3. Ducibus Claſſico & Civili rebellaverant Germani quos ſubegit Domitianus admodum adoleſcens. Vide & Tacitum lib 4 hiſtor.

2. *Diſſuaſionibus*] Muciano præſertim & diſſuadendi rationes refert Tacitus lib. 4. hiſtor. circa finem

3. *Ut fratri*] Tradit ibidem Tacitus veniſſe Domitianum in ſuſpicionem miſſi ad Cerealem ducem Romanum, cuius virtute fuſi hoſtes fuerant, nuntii, qui fidem ejus tentaret, an præſenti ſibi exercitus, imperiumque traditurus foret.

4. *Conditionis*] Adhuc privatæ.

5. *Lectica ſequebatur*] Singularis eſt hic locus, unde colligitur lectica digniorem fuiſſe ſellam. Vide Lipſium elect. lib 1. c. 19.

6 *Equo albo*] Qualem dixit equum funalem in Tib. c. 6.

7. *Ordinarium*] Hoc eſt, non ſuffectum in alterius locum per anni decurſum. plures enim ab Imperatoribus Conſules eodem anno creati, quod niſi mortis cauſſa ſtante republica non fiebat in Jul. c. 76.

8. *Simulavit*] Tacitus ibidem, *Simul ſimplicitatis imagine in altitudinem conditus, ſtudiumque literarum, & amorem carminum ſimulans*, &c.

9. *Vologeſus*] De quo in Veſpaſ. c. 6.

10. *Alanos*] Populi ſunt Sarmatiæ Europeæ haud procul a Mæotica palude incolentes, Roxolanis finitimi qui nunc *Lithuani* dici putantur, &c. Ferrarius

11 *Duplum donativum*]. Ejus ſcilicet quod frater dederat. De donativis ſupra ſæpe in Jul. c. 27. Mallem, inquit Torrent, ut in uno cod. *offerret.*

12. *Participem*] Sic Torrentii duo codices Vulgati habebant *Principem.*

13. *Obliquis orationibus*] Hoc eſt ambiguis.

CAPUT III.

A. V. C. DCCCXXXIV.

INTER [1] initia principatus, quotidie [2] ſecretum ſibi horarium ſumere ſolebat: nec quidquam amplius quam muſcas captare, ac ſtylo præacuto configere: ut cuidam interroganti, *eſſet ne quis intus cum Cæſare*, non abſurde reſponſum ſit [3] a Vibio Criſpo, *ne muſca quidem.* Deinde uxorem Domitiam, ex qua in ſecundo ſuo conſulatu [4] filium tulerat, alteroque anno conſalutaverat ut [5] AUGUSTAM, eandem Paridis hiſtrionis amore deperditam, repudiavit: intraque breve tempus impatiens diſſidii, quaſi efflagitante populo, [6] reduxit. Circa adminiſtrationem

imperii aliquandiu ſe varium præſtitit: miſtura quoque æquabili vitiorum atque virtutum, donec virtutes quoque in vitia deflexit: quantum conjectare, licet, [7] ſuper ingenii naturam, inopia rapax, metu ſævus.

NOTÆ.

1. *Inter initia*] In Salmaſiano codice legit Schildius *vitia* longe propius ad Aurelii Victoris mentem, qui definitum illis nugis imperii tempus nullum aſcribit. Et Xiphil. non tantum poſt ſed & ante adeptum imperium id in Albano factitaſſe auctor eſt.

2. *Secretum horarium*] Caſaub. in Viti. & Pithœi codd. legit *horarum* unde ſuſpicatur deeſſe numeri notam, & plures horas ri iculæ huic impendiſſe voluptati Qua admiſſa lectione ſimul cum Salmaſiana potuerit hic locus intelligi de eadem illa ſolitudine, quam illi in Paneg. exprobrat Plinius. Alii *ſolarium* legunt, partem domus intellige, de qua in Claud. c 10. & in Ner c 16 Hoc ſcilicet hominis atra bile vexati indicium eſſe longe ante Domitiani vitam diserat Hippocrates.

3. *Vibio Criſpo*] De hoc ſic Quintilianus lib 10. *Vibius Criſpus compoſitus, & jucundus. & delectationi natus, privatis tamen cauſſis, quam publicis melior* Similem ejus jocum de Vitellio refert Xiphil. Cum enim contracto in Vitellii conviviis morbo per plures dies ea intermiſiſſet, ac nonnulli interea comeſſando periiſſent, ſe quoque, niſi ægrotaſſet, omnino periturum fuiſſe dixit. Pulchre igitur Juvenalis Sat. 4.

—— *Venit & Criſpi jucunda ſenectus,*
Cujus erant mores, qualis facundia, mite
Ingenium

Tacitus tamen lib. 2. & 4. ut delatorem notat. Torrent.

4. *Filium tulerat*] Hunc conſecratum probat nummus hic a Torrentio prolatus. In quo videtur infans nudus inter aſtra collocatus cum inſcriptione, &c. Martial. lib. 4. epig. 3.

5. *Auguſtam*] Quo titulo non imperatorum duntaxat uxores a Livia, ſed & eorumdem filiæ, ſorores, nurus, ipſæ quoque ſocrus appellatæ, ut probant inſcriptiones.

6. *Reduxit*] Id quoque probant nummi tum imperatoris, tum Domitiæ nomine ſignati cum inſcriptione, *Concordia Auguſti.* Paridem, teſte Xiphilino, occidit Domitianus Celebris fuit hiſtrio. De quo Juven.

Utque magis ſtupeas Paridem, ludoſque reliquit. Item.
Quod non dant proceres, dabit hiſtrio.

7. *Super*] Hoc eſt, præter morum indolem. Nempe ingenitam Domit rapacitatem, & crudelitatem augebant egeſtas, & timor

CAPUT IV.

SPECTACULA magnifica aſſidue & ſumtuoſa edidit: non in Amphitheatro modo, verum & in Circo: ubi præter [1] ſollennes bigarum quadrigarumque curſus, prælium duplex etiam equeſtre ac pedeſtre commiſit, atque in Amphitheatro [2] navale quoque. Nam venationes, gladiatoreſque & noctibus ad [3] lychnuchos: nec virorum modo pugnas, ſed & [4] fœminarum. Præterea [5] quæſtoriis muneribus, quæ olim omiſſa revocaverat, ita ſemper interfuit, ut populo poteſtatem faceret, bina paria [6] e ſuo ludo [7] poſtulandi, quæ noviſſima [8] aulico apparatu induceret. At per omne gladiatorum ſpectaculum ante pedes ejus ſtabat puerulus coccinatus, parvo portentoſoque capite, cum quo plurimum fabulabatur, nonnunquam ſerio. Auditus eſt certe, dum ex eo quærit, *ecquid ſciret cur ſibi viſum eſſet ordinatione proxima Ægypto præficere Mettium Rufum.* Edidit navales pugnas pene [9] juſtarum claſſium, effoſſo, A. V. C.
& [10] circumſtructo juxta Tiberim lacu: atque [11] inter maximos imbres DCCCXLI.
perſpectavit: fecit & ludos [12] ſæculares: [13] computata ratione temporum ab anno, non quo Claudius proxime, ſed quo olim Auguſtus edide-

rat. In his, Circenſium die, quo facilius [14] centum miſſus peragerentur, ſingulos a ſeptenis ſpatiis ad quina [15] corripuit. Inſtituit & [16] quinquennale certamen, Capitolino Jovi triplex, muſicum, eqveſtre, gymnicum, & aliquanto plurium quam nunc eſt, [17] coronarum. Certabant etiam & proſa oratione Græce Latineque: ac præter citharœdos [18] Chorocithariſtæ quoque, & [19] pſilocithariſtæ: in ſtadio vero curſu [20] etiam virgines. Certamini [21] præſedit crepidatus, purpureaque amictus toga [22] Germanica, capite geſtans coronam auream [23] cum effigie Jovis, ac Junonis, Minervæque aſſidentibus Diali [24] ſacerdote & collegio [25] Flavialium pari habitu, niſi quod illorum coronis inerat & ipſius imago. Celebrabat & in Albano quotannis [26] Quinquatria [27] Minervæ, cui collegium inſtituerat: ex quo ſorte ducti [28] magiſterio fungerentur, ederentque eximias venationes & ſcenicos ludos, ſuperque oratorum ac poëtarum certamina. Congiarium populo nummorum [29] trecenorum ter dedit: atque inter ſpectacula [30] muneris, largiſſimum epulum [31]. Septimontiali ſacro quidem ſenatui, equitique, panariis, plebi ſportellis cum opſonio diſtributis, initium veſcendi primus fecit: dieque proximo omne genus miſſilia ſparſit: & quia pars major [32] intra popularia deciderat, quinquagenas [33] in ſingulos cuneos equeſtris ac ſenatorii ordinis pronuntiavit.

NOTÆ.

1. *Solennes*] Quales omnino Circenſes. Vide Martial. lib ſpect. & alibi paſſim.

2. *Novae*] Auctor eſt Xiphilinus in Tito in amphitheatrum aqua repentina repletum inductos, equos, tauros, aliaque animalia, &c. Mart epig 26. & 28 lib ſpect

3. *Lychnuchos*] Torrentius in duobus libris legit *lychnos*. In Jul c. 24 nocturnos ejuſmodi ludos in Calig c. 18.

4. *Fœminarum*] Martial. epig. 6 lib. ſpect.

Belliger invictis quod Mars tibi ſævit in armis,
Non ſatis, eſt Cæſar, ſævit & ipſa Venus.

5. *Quæſtoriis*] Spectaculis quæ impenſa quæſtorum edere ntur in Claud c 24

6 *E ſuo ludo*] Hoc eſt, e ſua gladiatorum familia

7. *Poſtulandi*] Martial epig 20. ibid.

Dum peteret pars hæc Myrinum, pars illa Triumphum
Promiſit pariter Cæſar utraque manu.

8 *Aulico apparatu*] Non qualis præbetur a laniſtis, ſed qualis aulam decebat.

9. *Juſtarum*] Quales etiam Claudius in Claud c. 21. in Fucino lacu; quas, Domitiani naumachiæ poſtponit Martial epig. 28 ibid.

Fucinus, & pigri taceantur ſtagna Neronis
Hanc norint unam ſæcula naumachiam.

10. *Circumſtructo*] Sic ex Viterb. codic. Caſaub. ſic in ſuis omnibus Torrent. Alii habent *circumducto* male. Tacit enim Annal. 14. *Structo circa Tiberim ſtagno*. De edilibus nempe in ambitum ad ſpectandi commoditatem extructis intelligitur. In Aug c. 43.

11. *Inter Maximos*] Martial, lib. 4. epig. 3.

Adſpice quam denſum tacitarum vellus aquarum
Defluat in vultus Cæſaris, inque ſinus.
Indulget tamen ille Jovi, nec vertice moto
Concretas pigro frigore ridet aquas

12. *Sæculares*] De quibus in Aug c. 31.

13. *Computata*] Hos ludos ſæculares exhibuit Domitianus anno 14. ſui conſulatus,

rus, cum ejus collega eſſet L. Minutius Rufus, teſtantibus pluribus nummis antiquis, & Cenſorino de die natali c. 17. ex emendatione virorum doctorum, vulgo enim male legebatur conſulatu 15. hos ludos fuiſſe celebratos: fuit is annus V.C. ſecundum Cenſorinum 841. Auguſtus vero ludos ſæculares celebravit A.V.C. 737. Ut interceſſerint anni centum & quatuor. Deerant quidem juſto ſæculo ſex anni: ſingulis enim decem centum annis hi ludi inſtaurabantur, auctore Horatio in carmine ſeculari & commentariis xv. virorum, nec non edictis Auguſti: Domitianus tamen magis ingenio ſuo obſequens & libidini hos ſæculares ludos edendi quam accuratum calculum Chronologorum ſequens, quia centeſimum annum exceſſerat intervallum illud temporis quo Auguſtus eos celebraverat, ad illum Auguſti annum temporum rationem computavit. Inter ludos vero quos Claudius ediderat, & hos a Domitiano datos interjecti erant anni quadraginta. Græv.

14. *Centum miſſus*] Cum 25. tantum peragi ſolerent, & ſeptenis quidem ſinguli ſpatiis, Domitianus centum, ſed quinis tantum ſpatiis exhibuit, ut egregie explicat Beroaldus: adde (ſi lubet) Servium in illud Virgilii lib. 3. Georgic.

Centum quadrijuges agitabo ad flumina currus.

De ſeptenis ſpatiis noti Propertii verſus lib. 2. eleg. 25.

Aut prius infecto depoſcit præmia curſu
Septima quam metam triverit arte rota.

De miſſibus in Claud. c. 21.

15. *Corripuit*] Hoc eſt, contraxit, ſeu reduxit, quo ſenſu etiam alibi hoc verbo utitur.

16. *Quinquennale*] Uti & Nero c. 12. ſed Domitiani certamen, quod ab eo annus magnus, ſeu luſtrum (ut Cenſorin tradit) obſervari cœperit, uſque ad Conſtantini tempora duravit Adde Plinium lib. 4. epiſtol 22. quæque ad Aug notavimus cap 98. ad Claud. c. 12. ad Calig. c. 20. Torrent. Vide in Aug. c. 59. & 98. in Neron. c. 12. Calig. 20.

17. *Coronarum*] Sic ſcribo, inquit Torrentius, etiam adverſus libros omnes quos viderim. Sic *ampliate numerum palmarum.* Ner. c. 22. Alii *Coronatorum.*

18. *Chorocitharistæ*] Citharistæ plures citharam ſimul in choro pulſantes.

19. *Pſilocithariſtæ*]. Turnebus lib. 20. adverſ. c. 16 ſed quinam ſunt, inquit, eo in loco apud Tranquillum *pſaltecithariſtæ*, quæri video. Ego vero locum eſſe corruptum audacter affirmare auſim, legendumque *pſilocithariſtæ* Sic autem vocantur qui ſolo nudoque citharæ cantu pſallunt, ſua ipſi voce non accinentes, nec in choro canentes. Nam citharœdi etiam ad fides canunt: *Chorocithariſtæ* plures una fidibus modulate concinunt. Atque horum verborum diſcrimina eſſe arbitror. De Pſilocithariſtis, & arte Pſilocithariſtica Athenæus lib 14.

20. *Etiam virgines*] Puellæ nempe certaverunt quoque curſu Sic juxta Lipſium ad 16. Ann Taciti numer. 6. Vulgati legebant *virgines* facili ut patet & obvio errore.

21. *Præſedit*] Hoc eſt, toti quinquennali huic agoni præfuit ritu Græco quod ejuſmodi certamina Græcæ forent inventionis.

22. *Germanica*] Sic in omnibus codicibus legunt Torrent. & Caſaub. ſed Beroaldus legi *Græcanica* in quibuſdam teſtatur Et ita ſcribit Sabellicus, quod probant omnes quanquam ægre: Lipſius enim ait malle ſe *chlamyde* quam *toga*, cujus nullus apud Græcos uſus: & certe Neronis Græco habitu veſtiti *chlamydem* dixit Suetonius in Ner c. 25 Salmaſius exiſtimat *togam Græcanicam* dici, quo ſenſu *pallium Romanum* diceretur. Id enim diſcriminis eſt, quod *toga* rotunda; quadratum vero foret *pallium*. Hoc Græcorum, illa vero Romanorum, ut in Julio notatum eſt; Caſaub. *hermionica* proponit propter purpuram hermionicam præſtantiſſimam, cujus meminit in Alexandro Plutarchus. Verum quia Domitianus Germanici nomine tantopere delectatus fertur, neſcio an *Germanica* germana ſit lectio, aut ſaltem *Germanicam* interpoſita ante virgula, ut ad coronam de Germanis relatam referas.

23. *Cum effigie*] Hi ſunt Dii Capitolini, quorum in honorem ludi celebrabantur.

24. *Sacerdote* Jovis ſcilicet, ſeu Flamine Diali. Omnes aſſidebant eodem quo ipſe princeps habitu exceptis coronarum imaginibus.

25. *Flavialium*] Sacerdotum ſcilicet

Flaviæ genti inſtitutorum, quemadmodum Auguſtæ Auguſtales. In Aug. Martial. lib. 9. epig. 4. & 35.

Iuppiter Idæi riſit mendacia buſti
Dum videt Auguſti Flavia templa poli

26. *Quinquatria*] De hoc in honorem Minervæ feſto ſupra dictum eſt.

27. *Minerva*] Cujus filius dici & haberi volebat. Mart. lib 9. epig. 4.

Pallada prætereo res agit illa tuas.

Epig. 10. lib. 6.

Dic precor, o noſtri, dic conſcia virgo tonantis.

Similem Caligulæ inſaniam notare eſt in Calig. ubi dicitur lunam in amplexus invitaſſe.

28. *Magiſterio*] Vel Collegii, vel feſtivitatis.

29. *Trecenorum*] 13. l. 2. 6. d.

30. *Muneris* [Gladiatorii ſcilicet, dedit epulum populo ſedenti.

31. *Septimontiali*] Dictio *die* abeſt ab omnibus noſtris manuſcriptis, ex quibus etiam unus *ſacro* non *ſacrorum* habet, lego igitur *ſeptimontiali ſacro quidem.* Niſi quis *quondam* pro *quidem* malit. Nam hæ dictiones & cognatæ ſunt & una atque altera ſæpe litera notabantur. Varro autem lib. 5. de Lingua Latin. *ſeptimontium* diem ipſum vocat, quo id ſacrum celebrabatur, dictum (ut inquit) *ab his ſeptem montibus in queis ſita urbs eſt.* Idem ferme Feſtus Turneb. vero adverſ. 5. totum hunc locum ſic reſtituit. *Septimontiali die ſenatui, & equiti panaria, plebi ſportellas cum opſoniis diſtribuit.* Verum Turneb. (quod pace tanti viri dixerim) illi excellenti ſuo ingenio nimium induſit, Noſtra emendatio ſecurior, ac modeſtior eſt; & quæ ſequuntur melius cohærent. *Panaria* autem, tanquam capaciora, atque honeſtiora, equiti, & ſenatui data, ut *ſportella* plebi. Similis locus Calig. c. 18. *panaria cum opſonio viritim diviſit* Torrent. Vide & Feſtum in verbo *Septimontio*. Romani autem ob incluſum pomœriis ſeptimum collem primum celebravere ſeptimontium.

32. *Intra popularia*] Liber unus *Inter.* Vide quæ notavi Ner. c. 11. & Calig. c. 26. Obſervandum vero obiter, quod & ſenatorum loca cuneis diſtinguebantur. Quod etiam ex Virgilio animadvertere eſt. 2. Georg.

——Hunc plauſus hiantem
Per cuneos (geminatur enim) plebiſque patrumque
Corripuit. Torrent

34. *Teſſeras*] Quibus varia inſcripta erant præmia, ei tradi ſolita, qui ſparſas rapere poterat. In Aug. c. 41.

CAPUT V.

PLURIMA & ampliſſima [1] opera incendio abſumta reſtituit: in queis & [2] Capitolium, quod rurſus arſerat: ſed omnia ſub titulo tantum ſuo, ac ſine ulla priſtini auctoris memoria. [3] Novam autem excitavit ædem in Capitolio Cuſtodi Iovi, & [4] *forum* quod nunc *Nervæ* vocatur. Item Flaviæ templum gentis, & ſtadium, & [5] odeum, & [6] naumachiam: [7] e cujus poſtea lapide [8] maximus Circus, deuſtis utrimque lateribus, exſtructus eſt.

NOTÆ.

1. *Opera*] De his Martialis epig. 4. lib. 9.

Quantum jam ſuperis, Cæſar, cæloque dediſti,
Si repetas, & ſi creditor eſſe velis.
Grandis in ætherio licet auctio fiat Olympo
Coganturque Dei vendere quidquid habent.

Et cæt. ubi ædificia illa enumerat poëta.

2. *Capitolium*] Capitolium ter arſiſſe apud hiſtoricos obſervavimus ſemel Scipione & Norbano conſulibus per bella civ. Mariana: iterum Vitelliano bello: tertio una cum Veſpaſiani interitu inflammatum, incenſumque eſt: & tunc a Domitiano refectum fuit magnificentius, elegantiuſque, quam antea fuiſſet, cujus impenſam duodecim millia ta-

lencorum exceſſiſſe autumat Plutarchus Beſoald Noſtræ monetæ foret hæc ſumma juxta computationem c. 4. in Jul. 1,000000. lib.

3. *Novam*] Quo loco apud Æditu um de quo ſupra c. 1. occultatus fuerat. Tacit. 3. hiſtor. *ac potiente rerum patre disjecto æditui contubernio modicum ſacellum* Jovi conſervatori, *aramque poſuit, caſuſque ſuos in marmore expreſſit: mox imperium adeptus* Jovi cuſtodi *templum ingens ſeque in ſinu Dei ſacravit.*

4 *Forum quod*] Tranſitorium primo vocatum fuiſſe patet ex ædificiorum illorum enumeratione apud Eutropium. *Romæ quoque multa opera fecit, in his Capitolium & forum tranſitorium, odeum, porticus, Iſeum, ſerapeum ac ſtadium.* Ubi hodie ſancti Adriani templum; non omnino abſolutum a Domitiano Spartianus, ni fallor, auctor eſt, unde exeſo & deleto ejus nomine Optimo imperatori Nervæ inſcriptum eſt, cujus poſtea columnas ad extruendum D. Petri templum adhibitas a Conſtant. fuiſſe autumant Vide Jacobum Laurum in antiquæ urbis ſplendore.

5. *Odeum*] Eſt locus in theatro, atque etiam extra theatrum muſicorum choris, & poëtarum recitationibus ſerviens ad imitationem Græcorum Athenis enim theatrum inſtar odeum fuiſſe Pauſanias in Atticis, & Plutarchus in Pericle tradunt. Vide Heſychium in hac voci ᾠδεῖον Locus, inquit, in quo rapſodorum commiſſiones fiebant, priuſquam theatrum eſſet conſtructum.

6. *Naumachiam*] Locum navali pugnæ accommodatum.

7. *E cujus poſtea*] Dirutum funditus illud ædificium non fuiſſe ex eo probabile videtur, quod Jacobus Laurus nonnulla ejus ſupereſſe veſtigia referat, ex quibus etiam colligatur quantæ fuerit, amplitudinis hæc naumachia, quam ad Tiberim uſque excurriſſe arbitratur.

8. *Maximus Circus*] Erat inter Aventinum, & Palatinum montes, de eo in Aug. tandem ex parte collapſum utpote antiquiſſimum, & jam inde a Romulo deſtinatum, & a Tarquinio Priſco extructum eſtituit & ampliavit Trajanus; de quo multa Plinius in Panegyrico

CAPUT VI.

EXPEDITIONES partim ſponte ſuſcepit, partim neceſſario Sponte in Cattos: neceſſario unam in Sarmatas, legione cum Legato ſimul cæſa. In Dacos duas, primam Appio Sabino conſulari oppreſſo: ſecundam, [1] Cornelio Fuſco præfecto cohortium prætorianarum, cui belli ſummam commiſerat. [2] De Cattis Daciſque poſt varia prælia, duplicem triumphum egit. De Sarmatis [3] lauream modo Capitolino Iovi retulit. Bellum civile motum a L. Antonio ſuperioris Germaniæ Præſide confecit abſens, felicitate mira: cum ipſa dimicationis hora reſolutus repente Rhenus, tranſituras ad Antonium copias Barbarorum inhibuiſſet. De qua victoria [4] præſagiis priuſquam nuntiis comperit. Siquidem ipſo, quo decimatum erat, die, ſtatuam ejus Romæ inſignis aquila circumplexa pennis, clangores lætiſſimos edidit: paulloque poſt, occiſum Antonium adeo vulgatum eſt, ut caput quoque ejus apportatum vidiſſe ſe plerique contenderent.

NOTÆ.

1. *Cornelio fuſco*] Juvenal. Sat. 4.

Et qui Vulturibus ſervabat viſcera Dacis
Fuſcus marmorea meditatus prælia villa

Inſigne ejus Epitaphium apud Martial. lib. 6 epig. 76.

Ille ſacri lateris cuſtos, Martiſque togati
Credita cui ſummi caſtra fuere ducis.
Hic ſitus eſt Fuſcus, &c.

2. *De Cattis Dacisque*] DACICUM & GERMANICUM cognomina ex devictis gentibus repottaſſe teſtis Juvenal.

> —— *Cum lance beata*
> *Dacicus, & lato ſplendet Germanicus auro.*

Et tamen nullus nummus exſtat, nullum monimentum, in quo Dacici cognomen ſit. At GERMANICUS ſæpiſſime in ejus nummis legitur: quod cognomen non habet niſi jam conſul decies. ſane in XI. & XIV. conſulatu nummi habent tropæum cum inſcriptione GERMANIA CAPTA Joſeph Scaliger.

3. *Lauream*] Quæ minor eſt triumpho in Nerone c. 13. Idem de Nerva poſt devictas a Trajano Pannonias Plinius in panegyrico & Plinius alter lib 15. cap. ultim. de lauro loquens. Faſces, inquit. imperatorum decorat, ex hine in gremio Jovis Capitolini deponitur, quoties lætitiam nova victoria attulit.

4. *Praſagiis*] Hujus celeritatis, quæ fama prætervolat aliud exemplum in Nerone c. 1 & Plutarc. in Æmilio plura hinc & propter victos Cattos GERMANICUS dici tantopere amavit. Statius

> *Quaque ſuas laurus volucri Germanice curſu*
> *Fama vehit præ greſſa diem, tardumque ſub aſtris*
> *Arcada, & in medio linquis Thaumantida cælo.*

5. *Occiſum Antonium*] Lucius Antonius Saturninus dicebatur, in quem invehitur Martial. lib. 4. epig. 11.

> *Dum nimium vano tumefactus nomine gaudes*
> *Et Saturninum te pudet eſſe miſer.*

&c.

CAPUT VII.

MULTA etiam in communi rerum uſu notavit. [1] Sportulas publicas ſuſtulit, revocata cœnarum rectarum conſuetudine. Duas Circenſibus gregum factiones aurati purpureique panni ad quatuor priſtinas addidit. Interdixit hiſtrionibus [2] ſcenam, intra domum quidem exercendi artem jure conceſſo. [3] Caſtrari mares vetuit. Spadonum, qui reſi lui apud [4] mangones erant, pretia moderatus eſt. Ad ſummam quondam ubertatem vini, frumenti vero inopiam, exiſtimans nimio vinearum ſtudio negligi arva, edixit ne quis in Italia [5] novellaret: utque in provinciis vineta ſucciderentur, relicta, ubi plurimum, dimidia parte: nec exſequi rem [6] perſeveravit. Quædam ex maximis officiis inter libertinos equiteſque Roman. communicavit. [7] Geminari legionum caſtra prohibuit: nec pluſquam [8] mille nummos a quoquam [9] ad ſigna deponi: quod L. Antonius apud duarum legionum hiberna, res novas moliens, fiduciam cepiſſe etiam ex depoſitorum ſumma videbatur. [10] Addidit & quartum ſtipendium militi, aureos ternos.

NOTÆ.

1. *Sportulas publicas*] Sub Nerone (ut Suetonii verbis utar cap. 25.) *publicæ cœna ad ſportulas redacta. Publicas* igitur hîc *ſportulas* intelligo, quæ loco publicæ cœ. æ dabantur. Quas Domitianus ſuſtulit, revocata cœnarum rectarum conſuetudine. *Sporta* autem unde *ſportula* & *ſportella* Calathi erant viminei, quibus ad rem penuariam utebantur. Ulpianus l. 3. de penu legata hinc dictæ ſportulæ quæ pro ſalutationis officio clientibus erogabantur, ſive id opſonii aliquid, ſive ſtipes, aut quadrantes eſſent, ut facete Martialis lib. 3. epig. 7.

> *Centum miſelli jam valete quadrantes*
> *Anteambulonis congiarium laſſi.*

Ac ſæpe alias & Papinius Silv. libris. S e & Cyprian. epiſt. 34. *ſportulas* vocat quæ Chriſtianorum conſuetudine ſacerdotibus

diſtribuebantur, &c. Torr.

2. *Scenam*] In Ner. c. 16.

3. *Caſtrari mares*] Hoc nomine laudatus eſt ab Ammiano, aliiſque, quamvis id in fratris potius, qui exſectos amaverat, contumeliam, quam veræ gloriæ prohibitum diſerte habeatur in Dionis epitome. Martialis & Statius ſuo more hoc edictum multis laudibus extollunt. Vide Martial. epig 60. lib. 2. epig. 2. lib. 6. epig. 7. lib. 9. & l. 27. § 28. ff. ad legem Aquiliam.

4. *Mangones*] Qui negotiationem ſervorum exercent. Martial. epig 7. lib. 9.

Non puer avari ſectus arte mangonis.

5. *Novellaret*] Hoc eſt, novellas vites pangeret. Virgil. eclog. 3. verſ. 11.

Atque mala vites incidere falce novellas

Novellum palinum dicit Columella Inde factum videtur ut ab aliis quoque imperatoribus promiſcue conceſſum non fuerit jus vitis inſtituendæ ut Vopiſcus in Probo innuit cum Gallis omnibus & Hiſpanis, id permiſſum notat. Quod prohibitum forte etiam propter ſeditiones e temulentia ortas, ut de Aſiaticis l. 6 in vita Apollonii auctor eſt Philoſtratus, qui audito Domitiani de vitibus edicto. *At hic*, inquit, *preclarus imperator, qui mares caſtrari vetuit, terram Eunucham fecit.*

6. *Perſeveravit*] Legis enim immunitatem pro Aſiaticis obtinuit Scopelianus Sophiſta, qui hac de cauſſa totius Aſiæ nomine legationem obierat. Philoſtratus.

7. *Geminari*] Puto, inquit Caſaubonus, geminari caſtra dici, non ut cenſent interpretes, cum ex veteri more pro occaſione fierent majora & minora. ſed cum duæ legiones coëunt in unum locum, & caſtra una: quod ſemper experientia docuit eſſe periculoſum, fere enim *ſecuta exercitus ſeditio, qui plerumque contemplatus frequentiam ſuam a diſciplina deſciſcit* ait Velleius veriſſime: & Dio lib. 49. Ideo ſeditionem parantes, aquilas, ſigna, caſtra jungebant, ut de legionibus Germanicis narrat Tacit. lib. 1. confirmant hanc interpretationem quæ ſtatim ſequuntur de occaſione legis hujus ferendæ.

8. *Mille nummos*] 43. l. 15. ſ.

9. *Ad ſigna deponi*] Morem hunc dilucide exponit Vegetius lib. 2. c. 20. *Divinitus inſtitutum eſt, cum milites publica ſuſtenerentur annona, ex donativo quod conſequebantur, pars dimidia ipſis ſervaretur, ne inutiliter ſe abſumerent, & depoſiti memores ſigna non deſererent,*

10. *Addidit & quartum*] Prorſus mendoſa lectio, etſi ita habetur in omnibus manuſcriptis, ſed ſcribendum *ad aureos ternos*, vel *aureos ternis* ut docuit pridem Lipſius in electis ſuis, ubi de ſtipendii militaris modo diſputat docte, & acute. Extitit tamen nuper vir eruditus, qui Lipſii ſententiam labefactare conaretur, & quidem rationibus non ſane levibus, itaque de tota re ad ſextum Polibii, Deo propitio, accurate ſumus dicturi. Caſaub. fuſe etiam de hoc loco Salmaſius *addidit & quartum*, &c. H. e. tres annuos aureos addidit veteri ſtipendio Domitian. Ac Julii Cæſaris temporibus, qui ſtipendium duplicaverat, quot annis acceperant novem aureos. Domitianus autem tres addidit aureos, ut duodecim annuos acciperent. Stipendium eſt hoc loco una annui ſtipendii penſio; ſive quarta pars ſtipendii annui, ſive tres aurei, ſive aurei novem erant tria ſtipendia. Sic hunc locum recte expoſuerunt duo viri excellentes Hermannus Rhabodus Schelius, in diſſertationibus pulcherrimis, quas addidit Polybio, & Hygino de caſtrametatione Romanorum cap. 1. de ſtipendio militari, & J. F. Gronov. lib. 3. de pecunia veteri c. 2 ubi doctiſſime refutarunt aliorum de hoc loco vexatiſſimo ſententiam, ſuamque multis certiſque rationibus firmarunt. Grævius.

CAPUT VIII.

Jus diligenter & induſtrie dixit. Plerumque & in foro pro tribunali extra ordinem [1] ambitioſas Centumvirorum ſententias reſcidit. [2] Recuperatores, ne ſe perſuaſoriis [3] aſſertionibus accommodarent, identidem admonuit. [4] Nummarios judices cum ſuo quemque [5] conſilio notavit. Auctor & tribunis pleb. fuit, [6] ædilem ſordidum repetundarum accuſandi, judiceſque in eum a ſenatu petendi. Magiſtratibus quoque ur-

bicis, provinciarumque præſidibus coërcendis, tantum curæ adhibuit, ut neque modeſtiores umquam, neque juſtiores extiterint: e quibus pleroſque poſt illum reos omnium criminum vidimus. Suſcepta morum [7] correctione, licentiam theatralem [8] promiſcue in equite ſpectandi inhibuit. [9] Scripta famoſa, vulgoque edita, quibus primares viri ac fœminæ notabantur, abolevit non ſine auctorum ignominia. Quæſtorium virum, quod [10] geſticulandi ſaltandique ſtudio teneretur, movit ſenatu. [11] Probroſis fœminis lecticæ uſum ademit: [12] juſque capiendi legata hæreditateſque. Equitem Roman. ob reductam in matrimonium uxorem, [13] cui demiſſæ adulterii crimen intenderat, eraſit judicum albo. Quoſdam ex utroque ordine [14] lege Scatinia condemnavit. Inceſta Veſtalium virginum a patre ſuo quoque & fratre neglecta, varie ac ſevere coërcuit: priora capitali ſupplicio, [15] poſteriora, [16] more veteri. Nam cum Ocellatis ſororibus, item Varonillæ liberum mortis permiſiſſet arbitrium, corruptoreſque earum relegaſſet: mox [17] Corneliam virginem maximam abſolutam olim, dehinc longo intervallo [18] repetitam atque convictam, defodi imperavit: ſtupratoreſque virgis in Comitio ad necem cædi: [19] excepto prætorio viro: cui dubia etiamnum cauſſa, & incertis quæſtionibus atque tormentis de ſemet profeſſo, exilium indulſit. Ac ne qua religio Deûm impune contaminaretur, monumentum quod libertus ejus e lapidibus templo Capitolini Iovis deſtinatis filio conſtruxerat, diruit per milites: [20] oſſaque & reliquias, quæ inerant, mari merſit.

NOTÆ.

1 *Ambitioſas*] Hoc eſt, pro irritis & nullis habuit ſententias per ambitionem, ſeu favorem latas, Ulpianus l. 4 ff. *De decretis ab ordine faciendis: Ambitioſa decreta decurionum reſcindi debent, ſive aliquem debitorem dimiſerint ſive largiti ſunt.* De centumviris in Aug. c. 36. & Veſp. c. 10.

2 *Recuperatores*] De his in Ner. c. 17.

3 *Aſſertionibus*] Aſſertor vindex eſt alienæ libertatis. Publice autem licet cuivis eum, qui ſtatus controverſiam patitur, manu aſſerere: Libertas enim publicam tutelam meretur l. 2 ff. ne de ſtatu def. &c. Nec vero poteſt quiſquam, niſi dato aſſertore de libertate litigare l. 1 cod. Theod. de lib. cauſ. ne idve. ſus dominum forte conſiſtat, &c Cujacius lib. 5 ſentent Paul. tit. 1 Idem ad l. ff. de excuſationibus *Perfuſoriis aſſertionibus*: ſic in duobus vetuſtiſſimis libris leg., non *perſuaſoriis*: Perfuſoriæ aſſertiones dicuntur ter. quaterve dicis cauſſa repertæ aſſertiones in liberalibus cauſſis. Cujacius olim qui in libertatem vindicabantur, cum ſervi eſſent, nec pro ſe judicio liberali experiri poſſent, aſſertorem quærebant. In cauſſis igitur liberalibus monuit Recuperatores, ne, tam etſi favorabilis libertas eſt, ſequerentur in judicio aſſertiones vel prece, vel pretio, vel perſuaſione eblanditas contra jus dominorum. Juriſconſultorum tamen princeps Cujacius *perfuſoriis* legendum cenſet, & ut legit, in antiquiſſimo libro repert, pudetque diſſentire. Turnebus.

4 *Nummarios Iudices*] Ii ſunt qui pecunia corrupti judicabant, Cicero pro Cluentio numero 75.

Varia judicum genera, nummarii pauci, ſed omnes irati: Et 5 Verr. numero 131 *Et quod judicium Romæ tam diſſolutum, tam perditum, tam nummarium fore putaſti.*? Et Seneca lib. de benef. c. 9. Quo ſenſu hîc accipi dubium non eſt, propter infamiam qua notati ſunt; Alioqui Paulus l. ult. ff. *ne de ſtatu def.* &c. *quæſtionem nummariam* dixit, nempe, eam ubi agitur de pecunia.

5 *Conſilio*] Interpretare conſiliarios, qui judicibus aſſidebant.

6 *Ædilem ſordidum*] Hoc eſt, in exercendo munere pecunia corruptum : Sic enim apud Jureconſultos ſordidi vel judices, vel etiam tutores dicuntur, qui pecunia corrupti ſuo non funguntur officio & ſordide ſe gerunt l. 9. §. 3. ff. de receptis, &c. *Sunt & alii qui non coguntur ſententiam dicere, ut puta ſi ſordes, aut turpitudo arbitri manifeſta ſit*, &c. l. 3. ff. de ſuſpectis tutoribus.

7 *Correctione*] Sic & Tib. c. 42. Quin & conſulatum in annos decem & perpetuam ſumpſit cenſuram : Unde Martial. lib 6. epig. 4.

Cenſor maxime, principumque princeps.

Contra vero Juven. Sat. 4.

——— *Et tamen alter.*

Si feciſſet idem caderet ſub judice morum.

8 *Promiſcuo*] Id eſt, in equeſtribus, ſive equitum cuneis, ut ego interpretor. Quod qui non intellexere, locum varie corruperunt. Nam & *promiſcua iniquitate* & *promiſcue in æquitate* legitur. Sabellicus vero *promiſcue & inquiete* ſi Diis placet. Vide Ner. c. 11. Torr. Mart. epig. 8. lib. 5.

Edictum domini, Deique noſtri
Quo ſubſellia certiora fiunt,
Et puros equos ordines recepit.

9 *Scripta famoſa*] Vide Aug. c. 55.

10 *Geſticulandi*] Quod hiſtrionum eſt in Ner. c. 42.

11 *Probroſis*] Quas famoſas vocat in Tiber. c. 35.

12 *Ius capiendi legata* .] Huic legi fraudem fieri conqueritur Juven. Sat. 1.

Cum leno accipiat Mœchi bona, ſi capiendi
Ius nullum uxori.

Lenonem adulteræ maritum vocans cui legabat Mœchus quod uxori legare vetabatur. Torrent.

13 *Cui dimiſſa*] *Lex*, inquit Ulpianus, *Mariti lenocinium coërcet, qui deprehenſam in adulterio uxorem retinuit.* Atque hic dimiſerat quidem, ſed cum eam mox reduxiſſet, videri poterat non dimiſiſſe. Vide l. 29. de adulteriis. Torrent

14 *Lege Scatinia*] In impudicos lata. Vide in Aug. c. 34. & Juven. Sat. 2.

Quod ſi vexantur leges, ac jura citari
Ante omnes debet Scatinia.

Ad quem locum vide Joannem Britannicum Meminit & Cœlius apud Ciceronem epiſtola 12. lib 8. ad famil. Hanc exiſtimat Paulus Manutius a Caio Scatinio tribuno plebis latam in eos qui vel alienam ſollicitarent, aut ſuam proſtituerent pudicitiam; ſed ab initio pœna fuit tantum pecuniaria.

15 *Poſteriora*] Inceſta Veſtalium fratre imperante commiſſa intelligo ut *priora* intellige quæ prima vice commiſſa. *Poſteriora* quæ ſæpius atque iterum.

16 *More veteri*] Feſtus *probrum virginis Veſtalis ut capite puniretur, vir. qui eam inceſtaviſſet verberibus necaretur, lex fixa in atrio libertatis cum multis aliis legibus incendio conſumpta eſt ut ait M. Cato in ea oratione, quæ de auguribus inſcribitur. Adjicit quoque virgines veſtales ſacerdotio exauctoratas* quæ inceſti damnatæ vivæ defoſſæ ſunt, quod ſacra Veſtæ matris polluiſſent, nec tamen licet nocentes, extra urbem obruebantur : ſed in campo proxime portam Collinam, qui ſceleratus appellatur. Juvenal. Sat. 4.

——— *Minime corruptor & idem*
Inceſtus, cum quo nuper Vittata jacebat
Sanguine adhuc vivo terram ſubitura ſacerdos.

17 *Corneliam virg. max.*] *Maximam* cognomen fuiſſe quidam contendunt unde Plinius lib. 4. epiſtola 11. ubi ſermo de hac ipſa Cornelia *Cum Corneliam Maximillam*, &c. Alii intelligunt de Veſtali maxima, quæ aliis præeſſet, qualis apud nos Abbatiſſa.

18 *Repetitam*] Dubitat loco citato Plinius. *Donec ad ſupplicium neſcio an innocens, certe tanquam nocens ducta eſt* Quæ ut immanitatis indicia de Domitiano narrat.

19 *Prætorio viro*] Quem Valerium Licinianum ibidem vocat Plinius. Nocens non fuit, ſed confeſſum quidam ſuſpicati ſunt, ut pœnas graviores effugeret

20 *Oſſaque*] Vide in Aug. ad c. 100.

CAPUT IX.

INTER initia uſque adeo ab omni cæde abhorrebat, ut abſente adhuc patre, recordatus Virgilii verſum,

[1] *Impia quam cæſis gens eſt epulata juvencis:*

edicere deſtinaverit *Ne boves immolarentur.* Cupiditatis quoque atque avaritiæ vix ſuſpicionem ullam, aut privatus umquam, aut princeps aliquamdiu dedit: immo e diverſo magnæ ſæpe non abſtinentiæ modo; ſed etiam liberalitatis experimenta. Omnes [2] circa ſe largiſſime proſecutus, nihil prius aut acrius monuit quam ne quid ſordide [3] facerent. Relictas ſibi hereditates ab iis quibus liberi erant, [4] non recepit. Legatum etiam ex teſtamento Ruſcii Cœpionis, qui caverat *ut quotannis ingredientibus Curiam ſenatoribus, certam ſummam viritim præſtaret heres ſuus*, irritum fecit. Reos, qui ante quinquennium proximum apud ærarium [5] pependiſſent, univerſos diſcrimine liberavit: nec repeti, niſi intra annum, eaque conditione permiſit, ut accuſatori, qui cauſſam [6] non teneret, exſilium pœna eſſet. [7] Scribas quæſtorios negotiantes ex conſuetudine, ſed contra Clodiam legem, venia in præteritum donavit. [8] Subſeciva, quæ diviſis per veteranos agris carptim ſuperfuerunt, veteribus poſſeſſoribus, ut [9] uſucapta conceſſit. [10] Fiſcales calumnias, magna calumniantium pœna repreſſit: ferebaturque vox ejus: PRINCEPS QUI DELATORES NON CASTIGAT, IRRITAT.

NOTÆ.

1 *Impia quam*] Verſus 2. Georg. in fine ad quem Servius ait: *Arati eſt hoc, qui dicit, quod majores bovem comeſſe nefas putabant.* Ælianus lib 5 hiſtor. Animalium auctor eſt legem Athenis fuiſſe, qua boum vetaretur immolatio. Vide & Plin. lib. 8. c. 45.

2 *Circa ſe*] Eadem loquendi ratio in Calig. c. 27.

3 *Sordide*] Avare, aut ſordidi lucri cupiditate.

4 *Non recepit*] Vide in Calig. c. 38

5 *Pependiſſent*] Quid ſit in Claud. c. 9. ſed quia hîc de reis eſt ſermo, intelligendum potius cum Caſaub. ex Ranchino jureconſ. de iis quarum nomina ab accuſatoribus delata pro more fuerant, apud ærarium inter acta magiſtratuum, & neque abſoluti, neque damnati erant, quod & pendere dicimus.

6 *Non teneret* [Non obtineret ſcilicet rei damnationem

7 *Scribas*] Qualis fuerat Veſpaſiani ſocer, de quo Veſp. c. 3. Quæ autem lex Clodia ipſos negotiari prohibuiſſet, ignoratur, niſi eadem illa lex Clodia de qua in Claud. c. 19.

8 *Subſeciva*] Sic ex melioribus codd. Torr. Alii *ſubſeciva*. Cicero 1 de legibus *ſub ſeciva tempora*, quæ veluti ſubſecta ſeu ſubſtracta ſunt rebus neceſſariis. Intellige de iis agrorum partibus, quæ diviſis illis inter veteranos ſupererant.

9 *Uſucapta*] Nempe per continuam poſſeſſionem biennii dominio adquiſito ex lege 12. tabul.

10 *Fiſcales*] Quibus afficiebantur cives a delatoribus in utilitatem fiſci; ut principi faverent.

CAPUT X.

SED NEQUE in clementiæ, neque in abſtinentiæ tenore permanſit: & tamen aliquanto celerius ad ſævitiam deſcivit, quam ad cupiditatem. Diſcipulum Paridis pantomimi, [1] impuberem adhuc, tum maxime

maxime ægrum, quod aire formaque non abſimilis magiſtro videbatur, occidit: item Hermogenem Tarſenſem, propter quaſdam in hiſtoria figuras: librariis etiam qui eam deſcripſerant, crucifixis. Patremfamilias, quod [2] *Threcem mirmilloni parem*, [3] *munerario imparem*, dixerat, detractum e ſpectaculis in arenam [4] canibus objecit, cum hoc titulo: IMPIE LOCUTUS [5] PARMULARIUS. Compluꝛes ſenatores, in his aliquot conſulares, interemit: ex quibus, [6] Civicam Cerealem in ipſo Aſiæ proconſulatu, [7] Salvidienum Orfitum Acilium Glabrionem exſilio, quaſi molitores novarum rerum. Cæteros leviſſima quemque de cauſſa: [8] Ælium Lamiam, ob ſuſpicioſos quidem verum & veteres & innoxios jocos: quod poſt abductam uxorem laudanti vocem ſuam, [9] *Heu taceo*, dixerat: quodque Tito hortanti ſe ad alterum matrimonium reſponderat, [10] μὴ καὶ σὺ γαμῆσαι θέλεις; Salvium Cocceianum, quod Othonis imperatoris patrui ſui diem natalem celebraverat: Metium [11] Pompoſianum, quod habere imperatoriam geneſim vulgo ferebatur: & quod depictum orbem terræ in membranas, concioneſque regum ac ducum ex Tito Livio circumferret: quodque ſervis nomina [12] Magonis & Annibalis indidiſſet. Salluſtium Lucullum Britanniæ legatum, quod lanceas novæ formæ appellari *Lucullεas* paſſus eſſet. Junium Ruſticum, quod [13] Pæti Thraſeæ & Helvidii Priſci laudes edidiſſet, appellaſſetque eos *ſanctiſſimos viros*: cujus criminis occaſione [14] Philoſophos omnes urbe Italiaque ſubmovit. Occidit & Helvidium filium, quod quaſi [15] ſcenico exodio ſub perſona [16] Paridis & OEnones divortium ſuum cum uxore taxaſſet. Flavium Sabinum alterum [17] e patruelibus, quod eum comitiorum conſularium die deſtinatum, perperam præco non *Conſulem*, ad populum, ſed *Imperatorem* pronuntiaſſet. Verum aliquanto poſt [18] civilis belli victoriam ſævior, [19] pleroſque partis adverſæ, dudum etiam latentes conſcios, inveſtigato [20] novo quæſtionis genere, diſtorſit: immiſſo per obſcœna igne. Nonnullis & manus amputavit. Satiſque conſtat duos ſolos e notioribus venia donatos, tribunum [21] laticlavium, & centurionem: qui ſe, quo facilius expertes culpæ oſtenderent, [22] impudicos probaverant: & ob id neque ad ducem, nec apud milites ullius momenti eſſe potuiſſe.

NOTÆ.

1. *Impuberem*] Alii legunt *puberem*, male. Senſus enim eſt teneram diſcipuli ætatem non obſtitiſſe, quominus pariter in odium magiſtri Paridis, ſcilicet Domitiæ adulteri. De quo ſupra.

2. *Threcem*] Nomina ſunt variorum inter gladiatores factionum: id autem quaſi in ſe oblique dictum interpretatus eſt Domitianus, quod mirmillonibus faveret in odium fratris, qui Threcibus. In Tito c. 8.

3. *Munerario*] Hoc eſt, Domitiano. Munerarius ille eſt, qui vel ſua impenſa ludos edit, vel editis præeſt. Cujus vocabuli auctorem citat Auguſtum Quintilianus lib. 8. c. 3. Qualem Florus lib. 3. c. 20. *munneratorem* appellat de Spartaco loquens *Quaſi plane expiaturus omne dedecus ſi de gladiatore munerator fuiſſet.* Sed quod amarius eſt significat quoque laniſtam gladiatores ad munera elocantem. Senſus eſt mirmilloni idem quamvis favore principis adjuto parem eſſe Threcem, at vero ipſi Domi-

tiano impa:em, quia ſcilicet jugulandus erat. Hinc impietas, ad quam alludit Plinius in Panegyrico.

Jamquam libera ſpectantium ſtudia, quam ſecurus favor nemini impietas, ut ſolebat, objecta: quod odiſſet gladiatorem nemo ſpectator ſpectaculum factus miſeras voluptates unco & ignibus expiavit.

4. *Canibus*] Non in ſpectaculis modo, ſed ne in privatis quidem conviviis tutum favere alii factioni quam principis. Mart. lib. 10. epig 48.

> *De Praſino conviva meus, Venetoque loquatur;*
> *Nec faciunt quemquam pocula noſtra reum.*

5. *Parmularius*] Sic dicebatur, qui Threcibus faveret in Tito c. 8, iis enim gladiatoribus erat parma inter arma, Unde Martial. Apophor epig. 213. adulatorie ſemper in Domitianum.

> *Hæc quæ ſæpe ſolet vinci, quæ vincere raro*
> *Parma tibi, ſcutum pumilionis erat.*

6. *Civicam Cerealem*] Torrent. emendat *Civicum Cerialem* ex lapidibus, & veteribus denariis Attamen apud Tacitum in Agricola ſub finem *Civica* dicitur.

7. *Salvidienum*, &c] Otſiti meminit Philoſtratus, Acilii Dionis compendium, & Juvenal. Sat 4. Xiph. Glabrionem Chriſtianum fuiſſe indicat. Conſulatum vero geſſit cum Ulpio Trajano, imperii Domitiani anno decimo, Legendum etiam aperte *Glabrionem in exilio*. Torrent.

8 *Ælium Lamiam*] Cujus uxorem abduxit c. 1.

9. *Heu taceo*] In Vittetb. & Pithœi codd. & tribus regiis Caſaub. legit *eutacto* & *eutacte*. Quod & per litteras a Scaligero accepiſſe ſe ait. Sic autem acutiſſimus Scaliger. Placet *Eutacte* ut erat in optimo Turonenſi codice, vel εὐτακτῶ, ut in quibuſdam Acer, & mordax jocus. ... εὐτακτῶ. Proverbium etiam inter Gallos jactiratum *Ie ne clmunte point. mais j'accorde.* Nam non potiebatur uxore ſua, ut Domitianus: ſed ſtuprum diſſimulando, pacem inter ſe, & uxorem & imperatorem nutriebat, εὐτακτεῖν cum accuſativo ſatis frequens: & ita ſemper Georgius Codinus *Heu taceo* quod vulgo legitur ineptum eſt, &c. Quibus vocibus exiſtimabat tamen Caſaubonus notatam fuiſſe tyrannidem principis, qui omnia in ſuo genere pulchra, & excellentia poſſeſſoribus eriperet. Unde neceſſitas incumbebat ſua bona diſſimulandi, celandique ſic eſſe exponendum docent illa verba. *Laudanti vocem ſuam.* Ad quæ parum attendiſſe interpretes videntur. Similes ſententiæ multæ apud poëtas. Tibullus poſtquam laudaſſet puellam ſuam ſubjicit.

> *Nil opus invidia eſt: procul abſit gloria Vulgi:*
> *Qui ſapit in tacito gaudeat ille ſinu.*

Ita Caſaub acutiſſima quoque mihi videtur Gronovii interpretatio quam vide

10. μὴ καὶ σὺ, &c] *Numquid & tu vis uxorem ducere?* Jocus ut patet in Domitianum, quaſi diceret Tito, an tibi quoque opus eſt uxore? quam, ut frater tuus, abducas, ubi illam duxero.

11. *Pompoſianum*] De quo in Veſpaſ. c. 14. idem dicitur.

12. *Magonis & Annibalis*] Nomina ſunt Carthaginenſium ducum bellis Punicis celeberrimorum, & nomini Romano infenſiſſimorum. De Torquato Silano idem apud Tacit. ann. 15.

13. *Pæti & Thraſea*] De quibus fuſe Tacitus.

14 *Philoſophos*] Inter quos Epictetus expulſus fuit teſte Gellio 15. c. 11 Vide & Philoſtratum in vita Apollonii lib 7. c. 7. quoſdam etiam occiſos teſtatur Xiphilin.

15. *Scenico exodio*] Vide in Tiber. ad cap. 45.

16. *Paridis & Oenones*] Quorum amores ſatis noti ex Ovidio & aliis

17. *E patruelibus*] Qui ſunt nempe duorum fratrum filii.

18. *Civilis belli*] Ejus veroſimiliter, quod ab Antonio Saturnino motum erat, de quo ſupra c. 6.

19. *Pleroſque*] Implicitam hanc lectionem ſic emendat Caſaubonus *latentes per conſcios inveſtigatos. novo.* &c. ut ſit ſenſus eos, qui latebant per conſcios, nempe, qui ejuſdem criminis eſſent participes, inveſtigatos eſſe, & repertos.

20. *Novo genere*] Quod videtur innuere Juvenal. Sat. 10.

> ——— *Necat hic ferro ſecat ille cruentis*
> *Verberibus.*

21. *Laticlavium*] Vide in Oth. c. 10. & Aug. 38. & 40.

22. *Impudicos*] In Ner. cap. 29. Tacit. lib. 11. Annal. ſub finem. *Cæſonius vitiis protectus eſt tanquam in illo fœdiſſimo cœtu paſſus muliebria.* Quod nempe ab illis metuendum nihil in bellis civilibus eſſet, qui hoc ſe ignaviæ genere fœdaviſſent.

CAPUT XI.

ERAT autem non ſolum magnæ, ſed & callidæ inopinatæque ſævitiæ. [1] Auctorem ſummarum pridie quam crucifigeret, in cubiculum vocavit: [2] aſſidere in toro juxta coëgit, ſecurum hilaremque dimiſit, [3] partibus etiam de cœna dignatus eſt. Aretinum Clementem conſularem virum, e familiaribus & emiſſariis ſuis, capitis condemnaturus, in eadem, vel etiam in majore gratia, habuit, quoad noviſſime ſimul geſtanti conſpecto delatore ejus, *Vis*, inquit, *hunc nequiſſimum ſervum cras audiamus?* Et quo contemtius abuteretur patientia hominum, numquam triſtiorem ſententiam, ſine præfatione clementiæ, pronuntiavit: ut non aliud jam certius atrocis exitus ſignum eſſet quam principii lenitas. Quoſdam majeſtatis reos in curiam induxerat: & cum prædixiſſet *experturum ſe illa die quam charus ſenatui eſſet*, facile perfecerat ut etiam [4] more majorum puniendi condemnarentur: deinde atrocitate pœnæ conterritus, ad leniendam invidiam interceſſit, his verbis: neque enim ab re fuerit ipſa cognoſcere. *Permittite, Patres conſcripti, a pietate veſtra impetrari (quod ſcio me difficulter impetraturum) ut damnatis liberum mortis arbitrium indulgeatis. Nam &* [5] *parcetis oculis veſtris, & intelligent me omnes ſenatui interfuiſſe.*

NOTÆ.

Auctorem ſummarum] In Liſſzi codice legit Caſaub *actorem* qua ratione emendandum contendit Torrent. l. 1. §. ult. ff *de ſervo corrupto. is quoque deteriorem facit, &c. vel ſi actori ſuaſit verbis, ſive pretio, ut rationes dominicas intercideret, adulteraret, vel etiam ut rationem ſibi commiſſam turbaret.* *Agentes in rebus* etiam frequenter nominantur in conſtitutionibus principum In lege 9. cod. *ubi cauſſa fiſcales*. &c agitur de actore rerum privatarum principis. Gallico illo actor ſummarum dici poſſit *Contrôleur general.*

2. *Aſſidere in toro* [In cubiculo non ad diſcumbendum modo, ſed & ad quieſcendum torus erat. Magni autem honoris eſt coram principe ſedere.

3. *Partibus*] Quod in more fuit erga illos, quos honore afficiebant principes, ut nempe de cœna quaſdam partes ad illos mitterent. Quod & Plinius innuit in panegyricó *Quid enim tam infidum mare, quam blanditiæ principum illorum.* Et Mamertinus in panegyrico ad Julianum. *Quis neſcit aliorum imperatorum* hilarem diritatem, cachinnantem ſævitiam, a quibus ingens crudelitas figmento lætitiæ tegebatur

4. *More majorum*] In Nerone c. 49.

5. *Parcetis oculis*] Tacitus tamen *præ ipua ſub Domitiano miſeriarum pars erat, videre & adſpici.*

CAPUT XII.

EXHAUSTUS operum ac munerum impenſis, [1] ſtipendioque quod adjecerat: tentavit quidem, ad levandos caſtrenſes ſumtus, militum numerum diminuere. Sed cum obnoxium ſe barbaris per hoc

animadverterer: neque eo ſecius in explicãdis oneribus omnibus hæreret: nihil penſi habuit quin prædaretur omni modo Bona vivorum & mortuorum uſquequaque, quolibet & accuſatore & crimine corripiebantur: ſatis erat objici qualecumque [2] factum dictumque adverſum majeſtatem principis. Confiſcabantur alieniſſimæ hereditates: vel exſtente uno qui diceret, audiſſe ſe ex defuncto cum viveret, *heredem ſibi Cæſarem eſſe*. Præter cæteros Judaïcus fiſcus acerbiſſime actus eſt [3] ad quem deferebantur qui veluti profeſſi, Judaïcam intra urbem viverent vitam, vel diſſimulata origine impoſita genti tributa non pependiſſent. Interfuiſſe me adoleſcentulum memini, cum a procuratore, frequentiſſimoque concilio inſpiceretur nonagenarius ſenex, an [4] circumſectus eſſet. Ab juventa minime civilis, animi confidens etiam, & tum verbis tum rebus immodicus. [5] Cænidi patris concubinæ ex Iſtria reverſæ, oſculumque, ut aſſueverat, offerenti, [6] manum præbuit. [7] Generum fratris indigne ferens [8] albatos & ipſum miniſtros habere, proclamavit, [9] Οὐκ ἀγαθὸν πολυκοιρανίη.

NOTÆ.

1. *Stipendio*] Quod addiderat ſup. c. 7.

2. *Factum dictumque*] Libb. Veteres *dictumve*. Torr.

3. *Iudaïcus fiſcus*] Sic vocat ea, quæcumque ratione non a Judæis modo, ſed & a Chriſtianis exigebantur ut ſuam in urbe religionem profiterentur. Auctor eſt Xiphilinus in Veſpaſiano tributum illud duarum fuiſſe drachmarum: quod ideo Appianus vocat in Syriacis φόρον τῶν σωμάτων. Hoc eſt tributum corporum.

4. *Circumſectus*] Quem vulgo circumciſum dicimus.

5. *Cænidi*] De cænide in Veſpaſian. & de oſculo in Tiber c. 34. Iſtri vero populi Italiæ extremi Liburnis finitimi, quorum regio Iſtria, & Hiſtria, Ferratius.

6. *Manum præbuit*] Summæ indicium ſuperbiæ; cum manum alicujus oſculari magnæ foret reverentiæ. Id autem eo incivilius & arrogantius fuerit Domitiani factum, ſi eo modo formatam intelligas, quo Caligula ſuam Chæreæ porrexit in Cal. c. 56.

7. *Generum fratris*] De quo infra c. 12.

8. *Albatos*] Hoc eſt albis tunicis indutos. Tunicæ autem illæ imperialium miniſtrorum non undique auro ſparſæ ſed paragaudis, id eſt, loris auratis prætextæ. Vide l. 2. cod. *de veſtibus holoberis*, &c.

9. *οὐκ ἀγαθὸν*] Non bonum *eſt* multorum principatus. εἷς κοίρανος ἔστω. Unus princeps eſto. Verſus eſt Homeri 204. Il. β.

CAPUT XIII.

PRINCIPATUM vero adeptus, neque in ſenatu jactare dubitavit, [1] *& patri ſe, & fratri imperium dediſſe: Illos ſibi reddidiſſe*, Neque in reducenda poſt divortium uxore edicere, *revocatam eam in* [2] *pulvinar ſuum*: acclamari etiam in Amphitheatro [3] epulari die libenter audiit: [4] *Domino & Dominæ feliciter*. Sed & Capitolino certamine cunctos ingenti conſenſu precantes ut Palfurium [5] Suram reſtitueret, pulſum olim ſenatu, ac tunc de oratoribus coronatum: nullo reſponſo dignatus, tacere tantummodo juſſit voce præconis. Pari arrogantia cum procuratorum ſuorum nomine [6] formalem dictaret epiſtolam, ſic cœpit: [7] *Dominus & Deus noſter ſic fieri jubet.* Unde inſtitutum poſthac, ut ne ſcripto quidem ac ſermone cujuſquam appellaretur aliter. Statuas ſibi in Capitolio nonniſi aureas & argenteas poni permiſit, ac ponderis cer-

ti. [8] Ianos, arcuſque eum quadrigis & inſignibus triumphorum per regiones urbis, tantos ac tot exſtruxit: ut cuidam Græce inſcriptum ſit arcui [9] ἈΡΚΕῖ. Conſulatus XVII. cepit: quod ante eum nemo. Ex quibus ſeptem medios continuavit: omnes autem pene titulo tenus geſſit: nec quemquam ultra [10] Kalendas Maii, plures ad [11] Idus uſque Ianuarias. Poſt autem duos triumphos, Germanici cognomine aſſumto, [12] Septembrem menſem & Octobrem, ex appellationibus ſuis, Germanicum Domitianumque tranſnominavit: quod altero ſuſcepiſſet imperium, altero natus eſſet.

NOTÆ.

1. *Ex patri*] Propter ea quæ cum Sabino patruo fecerat adverſus Vitellianos, cum incenſum eſt Capitolium Ipſeque Cæſar conſalutatus. Martialis epig. 104 lib. 9.

Aſſeruit poſſeſſa malis pallatia regnis:
Prima ſuo geſſit pro Iove bella puer.
Solus Iuleas cum jam retineret habenas,
Tradidit, inque ſuo tertius orbe fuit.

2. *In pulvinar*] Quaſi Deus eſſet. Diis enim ſternebantur pulvinaria; quæ & imperatoribus conceſſa Juvenal. de Meſſalina Sat. 6.

——— fumoque lucernæ
Fœda lupanaris tulit ad pulvinar odorem.

3. *Epulari die*] Quo epulum præbuit ſup. c. 4.

4. *Domino*] Quam appellationem rejecerat Auguſtus in Aug. Vide & in Claud. c. 7.

5. *Suram*] Oratorem clariſſimum, cujus meminit Mart. epig. 64. lib. 6.

6. *Formalem*] Eam dicunt, qua quid ſtatuitur, & quæ aliis exemplaris loco futura erat in ſimilibus negotiis, aut ſi ad eoſdem ſæpius ſcribendum eſſet. In cap. 20. infra edicta alieno formabat ingenio.

7. *Dominus & Deus*] Ita Aurelius Victor. Caligulæ in . . r Dominum ſeſe Deumque dici juſſit Domitianus Unde adulator aut irriſor Martial. lib. 5. epig. 8.

Edictum Domini, Deique noſtri

8. *Ianos*] De quibus in Aug. c. 31.

9. ἀρκεῖ] Hoc eſt, ſufficit. Quam vocem judicium ſecutus Turnebi reſtituit Caſaubonus. faventibus Memmii & Liſlæi libris, & quibuſdam e regiis. in quibus partim *arti*, partim *arci* exaratum.

10. *Calendas Maii*] Hoc eſt, ultra quatuor menſes. Nam magiſtratus inibantur Calendis Januarii.

11. *Idus Ianuarii*] Hoc eſt, ad diem decimum tertium.

12. *Septembrem*] *Sed ubi infauſtum nomen ex omni ære vel ſaxo eradi placuit menſes quoque uſurpatione tirannica poteſtatis exuti ſunt.* Macrob. Martial epig. 2. lib. 9.

Dum Ianus hyemes, Domitianus autumnos
Auguſtus annis commodabit æſtates, &c.

CAPUT XIV.

PER HÆC terribilis cunctis & inviſus, tandem oppreſſus eſt amicorum libertorumque intimorum conſpiratione, [1] ſimul & uxoris. Annum diemque ultimum vitæ jam pridem ſuſpectum habebat, horam etiam, necnon & genus mortis. Adoleſcentulo [2] Chaldæi cuncta prædixerant. Pater quoque ſuper cœnam quondam [3] fungis abſtinentem palam irriſerat, ut ignarum ſortis ſuæ. quod non ferrum potius timeret. Quare pavidus ſemper atque anxius, minimis etiam ſuſpicionibus præter modum commovebatur, ut edicti de excidendis vineis propoſiti, [4] gratiam facere non alia magis re compulſus credatur, quam quod ſparſi libelli cum his verſibus erant.

[5] Κἄν με φάγῃς ἐπὶ ῥίζαν, ὅμως ἔτι καρποφορήσω,

Ὅσσον ἐπισπεῖσαι Καίσαρι θυομένῳ.

Eadem formidine oblatum'a ſenatu [6] novum & excogitatum honorem, quamquam omnium talium appetentiſſimus, recuſavit: quo decretum erat, *ut quoties gereret conſulatum, equitum, equites Rom. quibus ſors obtigiſſet* [7] *trabeati, & cum haſtis militaribus, praecederent eum, inter lictores apparitoreſque.* Tempore quoque ſuſpecti periculi appropinquante, ſollicitior in dies, porticuũ in quibus ſpatiari conſueverat parietes, [8] phengite lapide diſtinxit: e cujus ſplendore per imagines quidquid a tergo fieret provideret: nec niſi ſecreto atque ſolus [9] pleraſque cuſtodias, receptiſque in manu catenis, audiebat. Urque domeſticis perſuaderet, ne bono quidem exemplo audendam eſſe patroni necem: [10] Epaphroditum a libellis, capitali pœna condemnavit: quod poſt [11] deſtitutionem, Nero in adipiſcenda morte manu ejus adjutus exiſtimabatur.

NOTÆ.

1. *Simul & uxoris*] Cauſſam addit Aurelius Victor Paridis amorem.

2. *Chaldæi*] *Conſtituta eſt habitatio peculiaris in Babylonia Philoſophis indigenis plurimum Aſtronomiam tractantibus, qui Chaldæi appellantur. Sunt ex iis qui e natalibus hominum eventura iis vaticinari ſe profiteantur. ſed a cæteris non probantur.* Strabo lib. 16. & eod. lib. infra. *Apud Aſſyrios Chaldæi, apud Romanos Etruſci Haruſpices. Talis erat Moſes, & ſucceſſores ejus: qui ab initiis non malis, poſtea degeneravere.* Hinc quod patriæ nomen erat, profeſſionis factum eſt. & Chaldæi omnes, qui idem profiterentur, appellati.

3. *Fungis abſtinentem*] Tanquam cibo mortifero, aut ſaltem venenis accommodatiori, ut ſatis perſuaſerit Claudii exemplum.

4. *Gratiam facere*] Hoc eſt, immunitatem largiri. In Aug. c. 16. *Conjurandi gratiam fecit.*

5. κἤν με φάγῃς] Latine. *Etſi me comederis ad radicem, tamen adhuc fructum feram, quantum infundi Cæſari immolato ſufficiat.*

Hoc Eveni poëtæ diſticho, ut cenſet Politianus Miſcell. c. 26. inducitur vitis caprum, a quo rodebatur, alloquens, unde patet parodia. Idem ferme Ovid. 1. Faſt.

Rode caper vitem, tamen hinc cum ſtabit ad aras.
In tua quod ſpargi cornua poſſit, erit.

Vinum enim in victimarum jam immolandarum capita infundebatur. Virgilius.

Ipſa tenens dextra pateram pulcherrima Dido.
Candentis vaccæ media inter cornua fundit.

6. *Novum*] *Novum & inexcogitatum* ſic quidem Gryphii editio, ſed Frobenii & Mſſ. noſtri omnes *novum & excogitatum.* ſcribendum putarem, *novum tunc excogitatum honorem* vel *novum excogit. hon.* ſine copulatione. Torrent.

7. *Trabeati*] Trabea fuit chlamys alba purpura prætexta, & inſuper clavis aut trabibus e cocco diſtincta, a quibus *trabea* dicebatur, qua olim uſi ſunt reges, poſtea Salii, & equites in tranſvectione, ut pluribus docet Alb. Rubenius lib. 1. de lato clavo c. 5. Vide & Bayſium de re veſtiaria c. 10. & Martial. epig. 42. lib. 5.

8. *Phengite*] Lapis erat candidus atque translucens a φέγγω, illumino. Repertus nempe in Cappadocia imperante Nerone, ut refert Plinius lib. 36. c. 22.

9. *Pleraſque cuſtodias*] Cuſtodia pro reo ſumitur. Seneca epiſt. 70. *Cum adveheretur nuper inter cuſtodias ad matutinum ſpectaculum.* Et epiſt. 77. *Unus de cuſtodiarum agmine.* l. 1, de cuſtodia & exhibitione reorum. *De cuſtodia reorum proconſul æſtimare ſolet, utrum in carcerem recipienda ſit perſona, an militi tradenda, vel fidejuſſoribus committenda, vel etiam ſibi, &c.*

10. *Epaphroditum*] In Nerone cap. 49.

11. *Deſtitutionem*] In Neron. c. 40. *Talem principem terrarum orbis tandem deſtituit.*

CAPUT XV.

DENIQUE [1] Flavium Clementem patruelem ſuum contemtiſſimæ [2] inertiæ, cujus filios etiamnum parvulos ſucceſſores palam deſtinaverat: & abolito priore nomine, alterum *Veſpaſianum* appellari juſſerat, alterum *Domitianū*: repente ex tenuiſſima ſuſpicione tantum non ipſo ejus conſulatu interemit. Quo maxime facto maturavit ſibi exitium. Continuis octo menſibus [3] tot fulgura facta nuntiataque ſunt: ut exclamaverit, *Feriat jam quem volet.* Tactum de cœlo Capitolium, templumque Flaviæ gentis: item domus Palatina & cubiculum ipſius: atque etiam e baſi ſtatuæ triumphalis titulus excuſſus vi procellæ in monumentum proximum decidit. [4] Arbor quæ privato adhuc Veſpaſiano everſa ſurrexerat tunc rurſus repente corruit. [5] Præneſtina Fortuna, toto imperii ſpatio annum novum commendanti, lætam eandemque ſemper ſortem dare aſſueta, extremo triſtiſſimam reddidit: nec ſine ſanguinis mentione. [6] Minervam, quam ſuperſtitioſe colebat, ſomniavit excedere ſacrario: negantem ultra ſe tueri eum poſſe, quod [7] exarmata eſſet a Iove. Nulla tamen re perinde commotus eſt quam reſponſo caſuque Aſcletarionis mathematici. Hunc delatum, nec inficiantem jactaſſe ſe quæ providiſſet ex arte, ſciſcitatus eſt quis ipſum maneret exitus: & affirmantem *fore ut brevi laceraretur a canibus*, interfici quidem ſine mora, ſed ad coarguendam temeritatem artis, ſepeliri quoque accuratiſſime imperavit. Quod cum fieret, evenit ut repentina tempeſtate dejecto funere ſemiuſtum cadaver diſcerperent canes: idque ei cœnanti [8] a mimo Latino, qui præteriens forte animadverterat, inter cæteras diei fabulas [9] referretur.

NOTÆ.

1. *Flavium*] Fratrem Flavii Sabini, de quo c. 10. Illi ſororem Domitiani nupſiſſe teſtatur in Apollonii vita Philoſtratus lib. 8

2. *Inertiæ*] Cum hunc contemtiſſimæ inertiæ hominem vocat Sueton. Eo ipſo Chriſtianum fuiſſe demonſtrat. De quo injuriæ in Chriſtianos titulo, quod inertes, & inutiles atque infructuoſi dicerentur Tertull. Apolog. c. 42. Vide inf. c. 17. Torr.

3. *Tot fulgura*] Pro fulminibus hic accipi affirmat Schildius ex A. Manutio. Unde apud Nonium *fulguritum* pro fulgure ictum & *fulgurire* pro fulgur jacere. Sed quidni pro fulguribus ſimpliciter accipi perſuadeant verba ſequentia *feriat jam quem volet.*

4. *Arbor*] Cupreſſus, de qua in Veſpaſian. c. 5.

5. *Præneſtina*] Ad cap. 63. in Tiber.

6. *Minervam*] Ita oportuit, inquit Caſaub. matrem coli a filio. Præter alios teſtatur Philoſtratus lib. 7. quendam periiſſe commemorans, quod dum ſacrificaret, in publicis precibus non addidiſſet, quod Domitianus eſſet filius Minervæ.

7. *Exarmata*] Id eſt armis exuta, quibus eum hactenus defendiſſet.

8. *Mimo Latino*] Quem Domitiano mire placuiſſe conſtat adhuc ex Mart. epig. 5. lib. 1. & epig. 29. lib. 9.

9. *Referretur*] Melius ex veteri codice *referebatur* Torrent. contra cenſet Caſaub. ſcribendum *referretur*. repetendum enim *evenit* nempe ut *referretur*.

CAPUT XVI.

PRIDIE quam periret, cum [1] oblatos tuberes ſervari juſſiſſet in craſtinum: adjecit: *Si modo uti licuerit.* Et converſus ad proximos, affirmavit *fore ut ſequenti die*, [2] *Luna ſe in Aquario cruentaret, factumque aliquod exiſtere, de quo loquerentur homines per terrarum orbem.* At circa mediam noctem ita eſt [3] exterritus, ut de ſtrato proſiliret. Dehinc mane haruſpicem ex Germania miſſum qui conſultus de fulgure mutationem rerum prædixerat, audiit [4] condemnavitque. Ac dum exulceratam in fronte verrucam vehementius ſcalpit, profluente ſanguine, *Utinam*, inquit, *hactenus.* Tunc horas requirenti, pro quinta quam metuebat, [5] Sexta ex induſtria nuntiata eſt. His velut tranſacto jam periculo lætum, feſtinantemque ad corporis curam, [6] Parthenius cubiculo præpoſitus convertit: nuntians eſſe qui magnum neſcio quid afferret, nec differendum. Itaque ſummotis omnibus, in cubiculum ſe recepit, atque ibi occiſus eſt.

NOTÆ.

1. *Oblatos tuberes*] *Tuberes* non terræ callus ut tubera, ſed arboris fructus ſunt, prima ſyllaba correpta Plin lib 15. c. 14. Columella lib 11. c 2 Mart lib 13. epig 42 Torrent. Tubera vero ſunt genus fungorum. Vide & epig. 43 eod

2. *Luna*] In aquario ſigno Zodiaci cum Luna eſſet, periturum ſe præviderat, aut didicerat unde quia humidum eſt ſignum, Lunam in eo cruentatum iri ideo dixit, quia non aqua, ſed ſanguis effunderetur.

3 *Exterritus*] Tunc forte cum ſomniavit Junium Ruſticum, quem occiderat, ſtricto ad ſe gladio venire ex Xiphilino. Torrent.

4 *Condemnavitque*] Sed ſupplicio dilato, ut poſt fugam periculi tanto alacriori imperatori pœnas daret ſervatus eſt: moxque a Nerva præmium loco pœnæ retulit, Dio Caſaub

5 *Sexta*] Circum circa meridiem ait Philoſtratus, Caſaub.

6 *Parthenius*] De quo Martial. epig. 45 lib. 6. epig 4. lib. 5. & paſſim.

CAPUT XVII.

DE inſidiarum cædiſque genere, hæc fere divulgata ſunt. Cunctantibus conſpiratis quando & quomodo, id eſt, lavantemne an cœnantem aggrederentur: Stephanus Domitillæ [1] procurator, & tunc interceptarum pecuniarum reus, conſilium operamque obtulit. Ac ſiniſteriore brachio velut ægro, lanis faſciiſque per aliquot dies ad avertendam ſuſpicionem obvoluto, [4] ad ipſam horam dolum interjecit: profeſſuſque conſpirationis indicium, & ob hoc admiſſus, legenti traditum a ſe libellum, & attonito, ſuffodit inguina. Saucium ac repugnantem adorti Clodianus [6] cornicularius, & Maximus Parthenii libertus, & Saturius [7] decurio cubiculariorum, & quidam e gladiatorio ludo, vulneribus ſeptem contrucidaverunt. Puer, qui curæ Larium cubiculi ex conſuetudine aſſiſtens interfuit cædi, hoc amplius narrabat, juſſum ſe a Domitiano ad primum ſtatim vulnus pugionem pulvino ſubditum porrigere, ac miniſtros vocare; neque ad caput quidquam [8] excepto capulo, & præ-

terea

terea omnia clauſa repeririſſe: atque illum interim correpto deductoque ad terram Stephano[8], [9] colluctatum diu, modo ferrum extorquere, modo, quamquam laniatis digitis, oculos effodere conatum. Occiſus eſt XIV. Calend. Octobris anno ætatis XLV. imperii XV. Cadaver ejus populari [10] ſandapila per [11] veſpillones exportatum, Phyllis nutrix in ſuburbano ſuo Latina via funeravit: ſed reliquias templo Flaviæ gentis clam intulit, cineribuſque Iuliæ Titi filiæ, quam & ipſa educaverat, commiſcuit. A. V. C. DCCCXLIX.

NOTÆ.

1. *Domitillæ*] Domitillam hanc eſſe puto, quam Flavius Clemens (ſi Dionis compendio credimus) uxorem duxerit, quos ambos Domitianus illato impietatis crimine occiderat. At Euſebius Flaviam Domitillam Flavii Clementis ex ſorore neptem facit, & quod Chriſtiana eſſet, in inſulam Pontiam relegatam ſcribit. Sunt qui Clementem Pontificem huic genti aſcribant. Torr. De qua S. Hieronymus in Epitaphio Paulæ.

2. *Procurator*]. Qui res ejus curaret, ac tum ob fraudem interceptæ, ut ait Victor, pecuniæ ſupplicium expectaret.

3. *Lanis*] Ex more ægrotantium Martial. epig. 98. lib. 12.

Quod lana caput alligas, Charine.

Vide l. 70. §. 7. ff de legatis. 3. Philoſtratus aliter hanc hiſtoriam narrat. Nempe ait dextrum brachium non vero ſiniſtrum fuiſſe lanis involutum.

4. *Ad ipſam horam*] Ita dictum *ad horam* ut *ad præſens* ſic *ad horam conſiſtere* orator Quinctiliano dicitur, qui ex tempore dicere cogitur, & ſtatim cauſſam agere, &c. Salmaſius.

5. *Dolum*] Dolum hunc vulgo intelligunt fictæ illius conſpirationis indicium: Salmaſius tamen ex Jacobo Ferrario teſte, ut ait, Petro Fabro 3. Semeſtrium ſcribit *dolonem*, hoc eſt, pugionem, ſive ſicam, de qua in Claudio cap. 13. lanis immiſcuit, & condidit. Acute ſaltem ſi non vere.

6. *Cornicularius*] Sigonius de jure provinciarum lib. 2. c. 8. paullo ante finem diſerte affirmat traditum a nemine fuiſſe, quis eſſet *Cornicularius*, & ex Valer. lib. 6. c. 1. ac Frontin. lib. 5. tribuni militaris miniſtrum fuiſſe exiſtimat. Vuolfgangus Lazius in commentariis Reip. Romanæ lib. 4. c. 18. duplicis generis cornicularios fuiſſe dicit, alios quaſi quoſdam centuriones, qui alteri cohortium corniculo præeſſent: quemadmodum enim totius aciei cornu, ita in cohortibus imminuta voce corniculum dicitur ea pars cohortis, quæ idem præſtet, quod in toto exercitu cornu. Quod & Turnebus lib 5. adverſ. c. 10. ſecundum genus emeritos fuiſſe milites dicit, armillis, corniculiſque virtutis inſignibus donatos, exemplum eſt apud Livium lib. 10. & Sueton. lib. de illuſt. Grammat. hinc forte in militia noſtra *Cornette*.

7. *Decurio cubiculariorum*] Ad militiæ ſimilitudinem decurio dicebatur, qui parti cubiculariorum præerat, qui vero omnibus, cubiculo præpoſitus, ut Parthenius, de quo c. 15.

8. *Excepto capulo*] Nihil quidquam invenit præter capulum pugionis.

9. *Colluctatum*] Notat Philoſtratus lib. 8. robuſto corpore fuiſſe Domitianum, atque ſic colluctantem aureo calice Stephani faciem perfudiſſe, Pallada interim ut ſibi ſuppetias ferret invocantem: ſed quod mirere magis tradit Xiphilinus, & Philoſtratus loco citato cædem tyranni innotuiſſe Apollonio, cum tamen Epheſi eſſet.

10. *Sandapila*] Arca lignea, qua tenuiores efferebantur.

11. *Veſpillones*] *Veſpæ, & Veſpillones dicuntur, qui funerandis corporibus officium gerunt, non a minutis illis volucribus, ſed quia veſpertino tempore eos efferunt, qui funebri pompa duci propter inopiam nequeunt.* Feſtus.

CAPUT XVIII.

STATURA fuit procera,[1] vultu modeſto ruboriſque pleno, grandibus oculis, verum acie hebetiore: præterea pulcher ac decens, maxime in juventa, & quidem toto corpore, exceptis pedibus, quorum digitos reſtrictiores habebat: poſtea calvitie quoque deformis, & obeſitate ventris, & crurum[2] gracilitate: quæ tamen ei valitudine longa remacruerant. Commendari ſe verecundia oris adeo ſentiebat, ut apud ſenatum ſic quondam jactaverit, *Uſque adhuc certe animum meum probaſti, & vultum.*[3] Calvitio ita offendebatur, ut in contumeliam ſuam traheret, ſi cui alii joco vel jurgio objectaretur: quamvis libello, quem *De cura capillorum* ad amicum edidit, hoc etiam illum ſimul ſeque conſolans inſeruerit,

4. Οὐχ ὁρᾷς οἷος κἀγὼ καλός τε μέγας τε.

eadem me tamen manent capillorum fata & forti animo fero comam in adoleſcent a ſeneſcentem.[5] *Scias nec gratius quidquam decore, nec brevius.*

NOTÆ.

1. *Vultu modeſto*] Non re vera, ſed qui modeſtiæ præ ſe ferret imaginem, ut ait Tacit. & Plin. in panegyr. unde & ipſe Sueton. c. 2. ſupra, *Simulavit & ipſe mire modeſtiam.*

2. *Gracilitate*] Legendum *gravitate* ex quibuſdam veteris libri veſtigiis cenſet Pulmannus. Et forte melius cohæreat cum ſequenti verbo *remacruerant*, hoc eſt macilenta facta erant.

3. *Calvitio*] Ob id eum Juvenal. & Auſon calvum Neronem vocant. Torrent.

4. Οὐχ ὁρᾷς] *Nonne vides qualis & ego pulcherque magnuſque.* Verſus eſt Iliad. φ

5. *Scias*] Idem de coma ſeneſcente expreſſit Petronius.

Quod ſolum formæ decus eſt, cecidere capilli
Vernanteſque comas triſtis abegit hyems

&c.

CAPUT XIX.

LABORIS impatiens,[1] per urbem pedibus non temere ambulavit: in expeditione & agmine, equo rarius,[2] lectica aſſidue vectus eſt. Armorum nullo,[3] ſagittarum vel præcipuo ſtudio tenebatur. Centenas varii generis feras ſæpe in Albano ſeceſſu conficientem ſpectavere plerique: atque ex induſtria ita quarundam capita figentem, ut duobus ictibus quaſi cornua effingeret. Nonnumquam in pueri procul ſtantis, præbentiſque[4] pro ſcopulo[5] diſpanſam dextræ manus palmam, ſagittas tanta arte direxit, ut omnes per intervalla digitorum innocue evaderent.

NOTÆ.

1. *Per urbem*] Plin. Panegyr. ad faſtum magis referre videtur, quod non temere pedibus ambularet. *Ante te principes faſtidio veſtri, & quodam æqualitatis metu uſum pedum amiſerant; illos humeri, cervicesque ſervorum ſuper ora noſtra vehebant.* Torrent.

2. *Lectica*] Unde Juvenal Sat. 3.

——Turba cedente vehetur
Dives, & ingenti curret ſuper ora Liburno.

3. *Sagittarum*] Patet etiam ex eo, quod de muſcis ſupra. Arma vero diſtinguit hic a ſagittis, quia nempe jaculandi peritiam ſimpliciter intelligit. Idem Ovid.

Sunt illis celereſque pilæ, jaculumque trochique
Armaque, & in gyros ire coactus equus.

4. *Pro ſcopulo*] Urſinus profert ex ſuis codicibus *ſcopo*, ſane rectius, inquit Caſaub.

5. *Diſpanſam*] In ſuis manuſcriptis Torrent. *expanſam* & diſpaſſam. Aurelius Victor. Sagittarum tam doctus fuit, ut inter patentes digitos extentæ manus viri procul poſiti, ſpicula transvolarent.

CAPUT XX.

LIBERALIA ſtudia in initio imperii neglexit, quamquam bibliothecas incendio abſumtas impenſiſſime reparare curaſſet, exemplaribus undique petitis: [1] miſſiſque Alexandriam, qui deſcriberent emendarentque. Numquam tamen aut hiſtoriæ [2] carminibuſve cognoſcendis operam ullam, aut ſtylo vel neceſſario dedit. Præter [3] commentarios & acta Tiberii Cæſaris nihil lectitabat: epiſtolas, orationeſque & [4] edicta alieno formabat ingenio. Sermonis tamen nec inelegantis dictorum interdum etiam notabilium. *Vellem*, inquit, *tam formoſus eſſe quam Metius ſibi videtur.* Et cujuſdam caput varietate capilli ſubrutilum, & [5] incanum [6] *perfuſam nivem mulſo* dixit. *Conditionem principum miſerrimam* ajebat: *quibus de conjuratione comperta non crederetur, niſi occiſis.*

NOTÆ.

1 *Miſſiſque Alexandriam*] Ubi comparata fuerat a Ptolomæis ac maxime Philadelpho celeberrima illa bibliotheca, quam bello Alexandrino combuſtam tradit Plutarchus; ſed vel libros alios ab eo tempore comparatos ex hoc Suetonii loco colligas, aut totam non arſiſſe veroſimillime ex Sen. lib. de tranquill. cap 9 ubi quadringenta combuſta fuiſſe librorum millia dicit: tamen ſeptingenta ferme fuiſſe affirmat Gellius lib. 6. cap ultimo.

2. *Carminibuſque*] Vide tamen cap. 3. in Tito, & cap. 2. ſupra. Imo & poëticæ deditum Domitianum prædicat Martialis lib. 8 epig ultimo.

Poſſe Deum rebus pariter, Muſiſque vacare
Scimus, & hæc etiam ſerta placere tibi.
Fer Vates Auguſte tuos: nos gloria dulcis,
Nos tua cura prior, deliciæque ſumus.

3. *Commentarios*] An quos Tiberius ipſe ſcripſerat, de quibus in Tiber. cap. 61, an quos alii de illius vita ſcripſerant?

4. *Edicta alieno.*] Hinc veroſimiliter *formales epiſtola* vim poſtea legis habituræ, de quibus ſupra c. 15. Torrenii Mſſ. omnes pro *alieno* habent *Alpheno* & *Alfeno.* Quod & de optimis membranis teſtatur Caſaubonus; unde conjiciunt id forte nominis fuiſſe liberti cujuſdam aut ſervi ab epiſtolis.

5. *Incanum*] Hoc eſt, canis capillis reſperſum. Virgil.

——*Nojco trines, incanaque menta.*

6. *Perfuſam nivem*] Mulſum vinum erat melle conditum, Juſtinianus Inſt. de diviſione rerum &c. §. 25. *Vel ex alieno vino & melle mulſum miſcuerit,* &c Ac proinde colorem illum ſubrutilum nonnihil efficiens. Martial lib. 14. epig. 127.

Hæc ſibi turbato Cauſina ſimillima mulſo.

CAPUT XXI.

QUOTIES otium eſſet, alea ſe oblectabat, etiam [1] profeſtis diebus matutiniſque horis: ac lavabat de die, [2] prandebatque ad ſatietatem: ut non temere ſuper cœnam præter [3] Matianum malum, & modicam [4] im ampulla potiunculam, ſumeret. Convivabatur frequenter ac large, ſed pene [5] raptim: certe non ultra Solis occaſum, nec ut poſtea [6] comiſſaretur. Nam ad horam ſomni nihil aliud quam [7] ſecreto ſolus deambulabat.

NOTÆ.

1. *Profeſtis*] Eadem ferme in Auguſto c. 71.

2. *Prandebat*] Contra morem Parce enim ac ſobrie prandebant veteres in Aug. c. 78.

3. *Matianum malum*] A C. Matio primum excultum, de quo Plin. lib. 15. c. 14. & Columell. lib. 5. c. 10. Atque etiam inter alia malorum genera meminit illius Macrob. lib. 3. c. 19.

4. *Ampulla*] Vas erat ventroſum oris anguſti, cujus frequens in balneis uſus, in eo nempe oleum ſervabatur, unde *ampulla olearia* apud Apuleium in Floridis. Erant & potoriæ ampullæ, ut patet etiam ex Martial. epig. 110. lib. 14. cujus lemma *ampulla potoria.* Vide & Plinium lib. 3. c. 1.

5. *Raptim*] Quod & amariſſime carpit Plinius in paneg. dum objicit Domitianum conviviis imminere ſolum jejunis & manſibus, plenum & eructantem, &c.

6. *Comiſſaretur*] Scribendum *comeſſaretur* contendit Torrent.

7. *Secreto ſolus*] Quod ad clandeſtinam ganeam, occultumque luxum ſe referret teſte Plinio. Ibid.

CAPUT XXII.

LIBIDINIS nimiæ aſſiduitatem concubitus velut exercitationis genus, clinopalen vocabat. Eratque fama, quaſi concubinas ipſe [1] divelleret, nataretque inter vulgatiſſimas meretrices. [2] Fratris filiam adhuc virginem oblatam in matrimonium ſibi, cum devinctus Domitiæ nuptiis pertinaciſſime recuſaſſet, non multo poſt alii collocatam, ultro corripuit & quidem vivo etiam tum Tito: mox patre ac viro orbatam, ardentiſſime palamque dilexit: ut etiam cauſſa mortis exſtiterit, coactæ conceptum a ſe [3] abigere.

NOTÆ.

1. *Divelleret*] Legunt alii *develleret* notum quid ſit vellere.

2. *Fratris filiam*] Juliam ſcilicet quam Flavio Sabino, de quo ſupra c. 10. nupſiſſe refert Philoſtratus in vita Apollonii. Suetonius quidem ſupra c. 12. generum Titi commemorat, ſed non addit nomen.

3. *Abigere*] Quod factum inſectatur Juvenal. Sat. 2.

Cum tot abortivis fœcundam Iulia vulvam
Solveret, & patruo ſimiles effunderet offas.

CAPUT XXIII.

OCcisum eum, populus indifferenter, [1] miles graviſſime tulit ſtatimque eum *Divum* appellare conatus: paratus & ulciſci, niſi duces defuiſſent, quod quidem paullo poſt fecit, expoſtulatis ad pœnam pertinaciſſime cædis auctoribus. Contra [2] ſenatus adeo lætatus eſt, ut repleta certatim curia non temperaret, quin mortuum contumelioſiſſimo atque acerbiſſimo acclamationum genere laceraret: [3] ſcalas etiam inferri, clypeoſque & imagines ejus coram detrahi, & ibidem ſolo affligi juberet: noviſſime [4] eradendos ubique titulos, abolendamque omnem memoriam decerneret. Ante paucos quam occideretur menſes, [5] cornix in Capitolio elocuta eſt, [6] ἔσται πάντα καλῶς. Nec defuit qui oſtentum ſic interpretaretur:

Nuper Tarpeio quæ ſedit culmine cornix,
[7] Eſt bene, *non potuit dicere: dixit*, Erit.

Ipſum etiam Domitianum ferunt ſomniaſſe, gibbam ſibi pone cervicem auream enatam: pro certoque habuiſſe, beatiorem poſt ſe lætioremque portendi ſtatum Reipublicæ. Sicut ſane brevi evenit, abſtinentia & moderatione [8] inſequentium principum.

NOTÆ.

1. *Miles graviſſime*] Propter aucta ſtipendia c. 7. ſupra

2. *Senatus*] Quippe qui quotidie ad necem deſtinaretur, populus contra tulit indifferenter, quod in eum tyrannus præcipue non ſæviret.

3. *Scalas etiam inferri*] Legendum *calis* ſuſpicatur Caſaub ut intelligantur ſcalæ Gemoniæ, in quas trahebantur damnatorum corpora. Sed hæc non videtur fuiſſe mens Suetonii, cum a nutrice in ſuburbano funeratum dixerit. Et certe ſcalis opus fuit, ad detrahendos clypeos, & imagines dedicatas, quæ appendebantur in loco ſublimiori.

4. *Eradendos titulos*] Multa nunc quoque marmora Romæ, in quibus eraſum Domitiani nomen,

5. *Cornix*] Scribit Plinius Cornicem equiti Romano fuiſſe quæ plura verba

C. SVETONII TRANQVILLI
LIBRI DVO,
DE ILLVSTRIBVS
GRAMMATICIS,
ET
DE CLARIS
RHETORIBUS.

Cum annotationibus doctiſſimorum virorum.

C. SVETONII TRANQVILLI
DE ILLVSTRIBVS
GRAMMATICIS
LIBER.

CAPUT I.

GRAMMATICA olim Romæ ne in uſu quidem, nedum in honore ullo erat: rudi ſcilicet ac bellicoſa etiam tum civitate, necdum magnopère liberalibus diſciplinis vacante. Initium quoque ejus mediocre extitit: ſiquidem antiquiſſimi doctorum, qui iidem & poëtæ & oratores ſemigræci erant (Livium & Ennium dico, quos utraque lingua domi foriſque docuiſſe adnotatum eſt) nihil amplius quam Græce interpretabantur, ac ſi quid Latine ipſi compoſuiſſent, prælegebant. Nam quod nonnulli tradunt, duos libros *de literis ſyllabiſque*, item *De metris*, ab eodem Ennio editos, jure arguit Lucius Cotta, non poëtæ, ſed poſterioris Ennii eſſe, cujus etiam de augurandi diſciplina volumina feruntur.

NOTÆ.

G*Rammatica*] In libros, qui ſequuntur, notis integris Achillis Statii, Caſauboni, & aliorum quibus editionem ſuam, additis quoque animadverſionibus ſuis ornavit eruditiſſimus Joan Georg. Grævius hanc quoque locupletandam operæ pretium exiſtimavi. Ne tamen inſtituto operi aliquid deeſſe videretur, locorum difficilium, Græcarum dictionum quæ in textu & in notis paſſim occurrunt, maxime vero verſuum, quos refert Suetonius, interpretationem pro more ſolito adjunxi.

Achill. Stat.

De inluſtribus Grammaticis] Hunc, & qui ſequitur libellus, excerpta puto e Suetonii libro de viris inluſtribus. quod imitatio Divi Hieronymi facile declarat. verba illius in epiſtola ad Deſiderium ſunt, *Scripſi librum de inluſtribus viris, ab Apoſtolis uſque ad noſtram ætatem, imitatus Tranquillum, Græcumque Apollonium.* Ac liber quidem Hieronymi de Apoſtolis doctiſque viris tulit, ut Suetonii librum ejuſdem argumenti atque ſententiæ fuiſſe neceſſe ſit. Ut autem excerpta exiſtimem, facit id quod adducitur ejuſdem Suetonii in libro de viris inluſtribus, de Plinio. Verba Suetonii ſunt, *Dum idem Plinius legiones in Siciliam duceret, eruptione favillarum ab Ætna eructantium præfocatus interiit, anno vitæ ſuæ* L V I. Non ergo de his tantum grammaticis atque rhetoribus qui nominantur, ſed de Plinio quoque, cæteriſque, librum conſcripſerat. Itaque *inluſtres* viros, doctos & in doctrinæ ſtudiis excellentes vocabant.

Siquidem antiquiſſimi doctorum quidem & poetæ & oratores ſemigræci erant.] Legendum videtur, *doctorum quidam*.

Livium & Ennium dico, quos utraque lingua domi, foriſque docuiſſe adnotum eſt.] Docuiſſe fabulas ſcilicet. nam ſi nihil amplius quam Græce interpretabantur, Latine alios profecto non docebant.

Adnotum:] ut adprime, adfabre. loquitur eodem modo Corn. Tac. in V, *Fortuna quidem mea fortaſſe minus expediat adnoſcere crimen, quam abnuere.*

Ac ſi quid Latine ipſi compoſuiſſent, prælegebant. In veteri impreſſo, *præallegebant.* legendum fortaſſe, *præ aliis legebant.* Sed legendum potius, *prælegebant.* nam diphthongi vocales ſeparatæ, ſcriptæ fuerunt ordine præpoſtero.

Casaubonus.

Duo iſti libelli, pars dumtaxat ſunt, aut fortaſſe etiam particula, operis majoris, a Suetonio quondam editi. Satis hoc vel ex eo poteſt conſtare, quod non ſolum grammaticos, & rhetores, ſed etiam poëtas illuſtres ab eo fuiſſe deſcriptos, res ipſa arguit. Nam & Horatii & Lucani vitæ quæ hodieque extant, Suetonium in antiquis libris præferunt auctorem: & ſtilus ipſe, concinna quadam brevitate inſignis, item illa accurata inquiſitio rerum ad πολυμαθίαν & eruditionis copiam ſpectantium etiam mediocriter verſatis in lectione hujus eruditiſſimi ſcriptoris, fidem ejus abunde fecerint. Terentii quoque vita, initio Προλεγομένων in eum poetam deſcripta, ſicut obſervavit, & monuit vere in ſuis ad Euſebium Notis illuſtriſſimus Scaliger, hujus eſt ſcriptoris. Tranquillo enim dubio procul adſcribi debent, quæcunque in fronte illorum Prolegomenων leguntur, uſque ad iſta verba, HÆC SUETONIUS TRANQUILLUS. Quin & Perſii vitam, initio veterum Scholiorum poſitam, fallor, aut alius nemo præter hunc compoſuit. Habemus igitur operis Suetoniani tres partes diſtinctas, de grammaticis, de rhetoribus, de poëtis. Quemadmodum autem prius quam profeſſores grammatices aut rhetorices enumeret, artium illarum originem apud Romanos & incrementa videmus illum expoſuiſſe: ita etiam poëticæ ortum, & prima illius ſtudia, quæque eodem pertinent, omnia executus erat Suetonius antequam poëtas ipſos in ordinem digereret. id enim nonnulla quæ hodieque ſuperſunt fragmenta indicant; imprimis autem illud egregium, quod e libro VIII Iſidori inter cætera deſcripſimus. Præter haſce tres, videntur & aliæ corporis ejuſdem fuiſſe partes. Nam Plinii quoque vitam a Tranquillo fuiſſe compoſitam, poſtea oſtendemus. quem non putamus in ullo ordine e tribus ſuperioribus fuiſſe collocatum: etſi non negamus omnibus illis facultatibus fuiſſe ipſum præditum. Fuere qui exiſtimarent, non ſolum de viris literatis egiſſe iſto opere Tranquillum; ſed in univerſum de omnibus aut pleriſque omnibus Romanis aliqua inſigni laude illuſtribus. Primus, quod ſciam, auctor hujus opinionis extitit Alexander Minutianus: qui ante centum & octo annos ſub titulo SUETONII DE VIRIS ILLUSTRIBUS & hos duos libellos Mediolani publicavit, & una cum iſtis librum integrum Sexti Aurelii Victoris, quo priſcos Romæ ſive Reges, ſive duces enumeravit. Tam abſurda ſententia, quam ipſius auctor, qui ejus patrocinium ſuſcepit, ne ſimilitudine quidem aliqua veri potuit firmare, invenit tamen quibus placeret. nam Minutia-

ni editio aliis quoque lucis poſtea eſt reperta. Porro licet non ignoremus & apud Græcos & apud Romanos plures fuiſſe qui ſimilis argumenti libros a ſe compoſitos, ΠΕΡΙ ΑΝΔΡΩΝ ΕΝΔΟΞΩΝ & DE VIRIS ILLUSTRIBUS inſcriberent, ut Cornelium Nepotem, Plutarchum & alios quos tamen exiſtimamus, operis huius Suetoniani indicem minus late conceptum fuiſſe, hoc autem ſimili modo DE VIRIS IN LITERIS ILLUSTRIBUS non obſcure præit nobis ad hanc ſententiam B. Hieronymus, qui Suetonium enumeraſſe ſcribit, non ſimpliciter *viros illuſtres* Romanorum; ſed *literarum viros illuſtres*. Eſt vero dolendum priorum ſeculorum homines, ea fuiſſe rerum cognitu digniſſimarum incurioſitate, ut tam eruditum ſcriptum poſteris conſervare neglexerint: niſi quod haud ratione caret, ut qui meliores literas penitus & ignorarent & contemtui haberent eorum quoque memoriam vellent extinctam, qui bene de literis merendo nomen & famam ſibi pepererant. Inde eſt, quod quum librorum octo de Cæſaribus paſſim in omnibus bibliothecis ſcripta manu exemplaria reperiantur, horum tamen libellorum ne veſtigium quidem ullum in librariis vel locupletiſſimis apparet. Nos in Regia nuſquam illos offendimus. Unum exemplar Senator ampliſſimus Paolus Petavius exhibuit. alterum olim habuit v. cl. & præſtantiſſimus Petrus Pithœus; unde excerptas διαφόρους γραφὰς, hoc eſt, *diverſas lectiones*, optimus virorum Jacobus Bougarſius ὁ πάνυ, i. e. longe præſtantiſſimus nobiſcum communicavit. Multa in iis notata quæ ex aliis libris protulerunt in lucem Achilles Statius & Elias Vinetus, viri doctiſſimi, & de his libellis præclare meriti; nos pauca attingemus illis intacta.

DE ILLUSTRIBUS GRAMMATICIS] Mediol. DE CLARIS GR. Scripta lectio, *De illuſtribus*. Sic apud A. Gellium lib. II. cap. XXV *Duo Græci Grammatici illuſtres Ariſtarchus & Crates*. Ateius Philologus dicitur Aſinio Pollioni *nobilis grammaticus* infra cap. X.

Grammatica olim Romæ, ne in uſu quidem, n.] Scripta lectio, cui conſentit Mediolan. editio, *Gra. Re. ne in uſu q. olim, ned,*

Qui ſidem & poëtæ & oratores ſemigræci erant.] A codice Mediol. abeſt vox *oratores*: quod non probo. ibidem ſine parentheſeos notis locus ita concipitur *ſiquidem antiquiſſimi doctorum quidem, & poetæ & ſemigræci erant. Livium & Ennium d*

Quos utraque lingua domi foriſque docuiſſe, adnotatum eſt.] Viri eruditi *docuiſſe* hîc accipiunt ut cum dicimus docere fabulam, & Græci διδάσκειν, unde διδασκαλίας & c. Latine hic *documenta fabularum*, & certum quidem eſt, Livium atque Ennium fabulas multas docuiſſe. At Græcas tragœdias aut comœdias ipſos compoſuiſſe vel docuiſſe, non legimus. eſt vero indubitata res Ennium literas docuiſſe, & domi, id eſt Romæ & foris, hoc eſt in Sardinia inſula: ubi ipſum Porcius Cato invenit; qui ut ſcribit Sex. Aurelius Victor in Præturа Sardiniam ſubegit: ibique eſt ab Ennio Græcis litteris eruditus. Sed aut Cato Ennium Romam ſecum in Sardiniam abduxit, aut Victor Præturæ Catonis tribuit, quod Quæſturæ ejuſdem congruebat. Æmilius Paulus ſive Cornelius Nepos in vita Catonis: *Prætor provinciam obtinuit Sardiniam; ex qua Quæſtor ſuperiore tempore ex Africa decedens. Q. Ennium poetam deduxerat: quod non minoris æſtimamus, quam quemlibet ampliſſimum Sardinienſem triumphum* Romæ autem multos annos Græcis literas Ennium docuiſſe, eximie probant hi verſiculi ipſius Ennii de Romanis:

> *Contendunt Græcos: Grajos memorare ſolent ſos.*
> *Quod Græca lingua longos per temporis tractus*
> *Hos pavi.*

Lege quæ ſcripſit olim Joſephus Scaliger ad Feſtum in voce *Regium*.

Nihil amplius quam Græca interpretabantur.] Omnino legendum *Græca interpretabantur* nam cui bono Latina Græce interpretari, quum illi quos docebant, Græcas literas ignorarent?

Ac ſi quid Latine ipſi compoſuiſſent prælegebant.] Scripti, *aut ſi q.* Prælegere autem vox artis eſt: quæ de præceptore uſurpatur, ut de diſcipulo *legere* paullo poſt: *Lucilii Satiras legiſſe ſe apud Archelaum Pompejus Lenæus tradiderat.* Sic apud Græcos, ἀναγινώσκειν de diſcipulo dicitur παρα-

παραναγιγνώσκειν de magiſtro: vel etiam *ἐπαναγιγνώσκειν*; ut apud Sextum Empiricum initio libri quo diſputat de loco: *Ἐπίκουρος κομιδῇ νεανίσκος ὢν ἤρετο τὸν ἐπαναγιγνώσκοντα αὐτῷ γραμματιστήν*, hoc eſt, *Epicurus a prima adoleſcentia interrogavit prælegentem ſibi grammaticum præceptorem*. ſed & *ἀναγνώσκειν* de præceptore, apud Apollonium grammat. ſæpe.

Cujus etiam de augurandi diſciplina volumina feruntur.] Mediol. *ferantur*, nonnihil diverſa ſententia: ut exiſtimo verius & melius.

Sunt qui ante Lælii ætatem & Scipionis ingenii cultum Romanis ignoratum velint. Ac non tam male de priſcis illis Cicero eſt opinatus, ut eos, qui incredibiles ad omnem excellentiam curſus feciſſent, eruditionis gloria plane deſtitutos fuiſſe crederet. Imo vero, etiam veteres illos ac horridos, a vicino Pythagora ſapientiæ plurimum hauſiſſe, cum conjectura probabile eſſe, tum quibuſdam etiam veſtigiis indicari, judicat. *Quis eſt*, inquit, *qui putet, cum floreret in Italia Græcia, potentiſſimis & maximis urbibus, ea quæ magna dicta eſt, in hiſque primum ipſius Pythagoræ, deinde poſtea Pythagoreorum tantum nomen eſſet, noſtrorum hominum ad eorum doctiſſimas voces, aures clauſas fuiſſe?* Cætera, quæ ad ſententiæ ſuæ præſidium affert, ediſſerentem vide ſub initium lib. IV. Tuſc. Quæſt. Ex quibus intelligere licet, ſapientiæ ſtudium antiquiores amplexos fuiſſe, ſed *ꝑ ultra, quam conceſſum Romanis*. SCHILDIUS.

Doctorum, qui iidem.] Sic hic locus dudum a doctis viris eſt ſuo nitori reſtitutus.

Demi fortiſque adnotum eſt.] Scribo, *adnotatum eſt.* Plinius 28. 2. *Quin & repente conticeſcere convivium adnotatum eſt non niſi in pari præſentium numero.* Idem lib. 29. 4. *E volucribus in auxilium contra ſerpentes primus vultur eſt. Annotatum quoque minus virium eſſe nigris.* GRONOV.

Rudi ſcilicet ac bellicoſa etiam tum civitate.]

CAPUT II.

PRIMUS igitur, quantum opinamur, ſtudium grammaticæ in urbem intulit CRATES MALLOTES Ariſtarchi æqualis, qui miſſus ad ſenatum ab Attalo rege, inter ſecundum ac tertium bellum Punicum, ſub ipſam Ennii mortem, quum in regione Palatii prolapſus in cloacæ foramen crus fregiſſet, per omne legationis ſimul & valetudinis tempus, plurimas *ἀκροάσεις* ſubinde fecit, aſſidueque diſſeruit, ac noſtris exemplo fuit ad imitandum. Hactenus tamen imitati, ut carmina parum adhuc divulgata, vel defunctorum amicorum, vel ſi quorum aliorum probaſſent, diligentius retractarent, ac legendo commentandoque etiam cæteris nota facerent: ut CAJUS OCTAVIUS Lampadio Nævii Punicum bellum: quod unico volumine & continenti ſcriptura expoſitum, diviſit in ſeptem libros: ut poſtea QUINTUS VARGONTEIUS annales Ennii, quos certis diebus in magna frequentia pronuntiabat, ut LÆLIUS, ARCHELAUS, VECTIUS, QUINTUS PHILOCOMUS Lucilii ſatyras familiaris ſui: quas legiſſe ſe apud Archelaum Pompeius Lenæus, apud Philocomum Valerius Cato prædicant. Inſtruxerunt auxeruntque ab omni parte grammaticam, LUCIUS ÆLIUS LANUVINUS, gener Quinti Ælii, SERVIUS CLAUDIUS, uterque eques Romanus, multique ac varii & in doctrina & in republica uſus.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

De Cratete.] In vet. impr. hi tituli nulli fuerunt, nec in utroque Vaticano.

Qui miſſus ad ſenatum ab Attalo rege inter ſecundum.] Deeſſe verbum puto, *legatus*, ut ſit, *ab Attalo rege legatus*: ſed legi poſſit etiam illo modo.

Cum in regione Palatii.] In vet. impr. abeſt *in*. ſic Virg. *qua te regione reliqui*.

Acroaſeis.] In vet. impr. & manuſcriptis Latine ſcriptum, *acroaſis*. ſunt autem ἀκροάσεις & ἀναγνώσματα verba τεχνικά.

Ac noſtris exemplo fuit ad imitandum.] Non ſunt in vet. impr. verba, *ad imitandum*. idque, ut opinor, commode.

Cæteris nota facerent.] Nota facere, id eſt, explicare. nota eſſe dicuntur ea quæ intelliguntur. Sic poſt de Craſſitio, *Intima cui ſoli nota ſua extiterint*.

Continenti ſcriptura.] Perpetua, non diſtincta libris ac numero.

Ut Lælius, Archelaus, Vectius, Q. Philocomus Lucilii ſatyras familiaris ſui, quas legiſſe apud Archelaum Pompeius Lenæus, apud Philocomum Valerius Cato prædicant.] Legendum, *Vettius & Philocomus*. Ac poſt, *prædicantur*, non *prædicant*.

Inſtruxerunt, auxeruntque ab omni parte grammatica Lælius Lanuvinus.] Legendum, ut in impr. vet. & manuſcriptis, *grammaticam L. Ælius Lanuvinus*.

Servius Clodius] in vet. impr. *Ser. Clodius. Uſus* non eſt in vet imp. Legitur autem in manuſcriptis eodem modo hic locus, quo in vet. impreſſo, *L. Ælius Lanuvinus gener, Q. Ælii Ser.* Ego conjecturam hanc faciebam, *L. Ælius Lanuvinus genere. Q. Ælii ſervus, & Clodius* Jam quod ſequitur, *Uterque eques Romanus*, in manuſcripto altero, uno minus verbo legitur. *uterque Romanus*, ut ille quidem Lanuvinus genere, vel Lanuvio fuerit oriundus, natus tamen Romæ. in veteribus autem monumentis SER. ſervum interdum ſignificat. ſic in hortis Vaticanis, CÆS. N. SER.

VINET.

MALLOTES.] Cui patria Mallos, Ciliciæ urbs, auctore enim Strabone. nomen priorem ſyllabam producens apud Dionyſium & Lucanum. Eſt autem Μαλλώτης apud Suidam: & Μαλώτης apud Diogenem, pro Μαλλώτης.

Lælius Lanuvinus.] Fuerunt Lælius & Ælius inter Romana nomina, ut hoc apud Ennium:

> *Egregie cordatus homo catus Ælius Sextus.*

illud apud Silium libro quintodecimo:

> *Ac pelago vectus ſervata Lælius hora,*

Sed prænominis Lucii nota L. quam nullo ſigno ab inſequenti Ælio negligentes librarii disjunxerant, Lælios multos fecit, qui L. Ælii fuerant. Hoc enim loco qui eſt Lælius, & apud Aulum Gellium multis locis, & Ciceronem in Academicis, & de legibus, Ælius ſine prænomine legitur apud Cariſium libro primo, apud Feſtum in verbis *Mania. Monſtrum, Nebulo*, & alibi: Arnobium libro tertio: Quinctilianum decimo, de comicis: Plinium nono de unionibus. At Lucius Ælius apud Ciceronem in Bruto, & Plinium libro triceſimo tertio de annulis equitum Romanorum: ubi Hermolaus etiam *L. Helium Stellionem* ſcriptum repererat: ſed qui caſtigandum cenſuerit, *L. Hælium Stilonem*. Sic enim in ejus caſtigationib. ſcriptum invenio, ut & in vetuſtis inſcription. Hælius interdum aſpiratum reperitur. Sed aliud vitii etiam hic accidit Nam quem oſtendimus Lucium Ælium fuiſſe appellatum, eundem *Cornelium Stilonem* Marci Varronis fragmenta de lingua Latina me puero appellabant, ou in uno vocabulo in duo nuper mutato, *Caium Ælium Stilonem* nunc nuncupant, pro *Lucio Ælio Stilone*: niſi forte ſit is alius *Ælius Stilo*: quod non puto. *Præconini* autem nomen etiam apud Plinium integrum locis aliquot reperi, veluti libro ultimo, & triceſimo tertio ubi ſcribit Plinius præcones etiam olim Romæ vulgo purpura latiore tunicæ uſos fuiſſe, ſicut patrem Lucii Ælii Stilonis, unde filius ſit Præconinus cognominatus. Cæterum quartum iſtud ejuſdem hominis nomen, *Stilo*, *Iſtilo* eſt in nonnullis Suetonii codicibus: ſed apud Cariſium, Plinium, Quinctilianum, nuſquam *Iſtilo* triſyllabum: *Stilo* ſemper, niſi ſi quid in media voce ſit

depravatum: ut apud Plinium *Stellio*, Quintilianum *stolo* pro *Stilo*. Deinde tractum nomen hoc ab eo quod eſt ſtilus, qua ſignificatione Cicero ſtilum artificem, effectorem, magiſtrum dicendi optimum dixit: quod orationes nobiliſſimo cuique ſcribere ſoleret Lucius Ælius, ut ait Suetonius: vel ut Cicero de claris oratoribus, quod ſcriberet orationes, quas alii dicerent: ut Quinto Metello, Quinto Cæpioni, Quinto Pompeio Ruf. Vir ergo egregii, & equitis Romani patre prætone geniti, ejuſdemque oratoris, & grammatici, Græcis Latiniſque literis eruditiſſimi, quem Marcus ille Terentius Varro magiſtrum habuit, Cicerone, Gellio, & Cariſio auctoribus, & idem Cicero adoleſcens audivit. quatuor nomina ſunto, *Lucius Ælius Praconinus Stilo*. Qui autem apud Cariſium de genitivo *poëmatorum* citatur Quinctus Lælius grammaticus, hic quis ſit, non habeo compertum.

CASAUBON.

Crates Malletes Ariſtarchi æqualis. miſſus ad ſenatum ab Attalo rege.] Crateres olim viri celebre multi fuerunt. Diogenes Laërtius libro IV decem enumerat, inter quos ſeptimum locum Mallotes obtinet. fuiſſe hunc grammaticum & Criticum inſignem, Ariſtarch æqualem vetus quoque ſcriptor apud Suidam memoriæ tradidit: ambos circa Olympiadem CLVI regnante in Ægypto Philometore floruiſſe ex iis conſtat quæ de utroque illorum apud eundem leguntur. Sed Crates hic qui propter facultatem criticam dictus eſt non ſolum γραμματικὸς ἢ Κριτικὸς, verum etiam Ομηρικός: hoc amplius philoſophus Stoïcus audiit, ut ait Suidas, & confirmat non nihil Strabo qui Panætium, Stoïcorum, judice M. Tullio, prope principem ab eo fuiſſe inſtitutum ſcribit libro XIV Appatet vero ex hoc Suetonii loco, etiam politica ipſum attigiſſe, & in Pergamenorum regum aula non ſine dignatione eſſe verſatum. Vixit in eadem urbe etiam Ariſtarchus, habuitque ibi acrem ſuorum ſtudiorum æmulum Craterem alium, loci indigenam. Suidas: Ἀρίσταρχος Κράτητι τῷ γραμματικῷ Περγαμηνῷ πλεῖστα διαφιλονεικήσας ἐν Περγάμῳ. *Ariſtarchus cum Cratete grammatico Per amenio ſæpiſſime Pergami contendit*. Quod igitur dicit hoc loco Suetonius, primum Craterem ſtudium grammaticæ Romam intuliſſe: non de primis literis debet intelligi, aut de literatoris alicujus grammatiſtica; qua neque urbs Roma, neque ulla unquam civitas mediocris caruit: ſed de ſeria utriuſque linguæ cognitione, & auctorum aliqua interpretatione, qua imitatione.

Inter ſecundum ac tertium bellum Punicum, ſub ipſam Ennii mortem.] Obiit Ennius Conſulibus Qu. Martio Philippo II, Qu. Servillo Cæpione: anno poſt finem impoſitum bello alteri Punico trigeſimo ſecundo: ante principium belli Punici tertii XIX.

Quum in regione Palatii prolapſ] Dele *in* ex auctoritate librorum, & uſu Latine loquentium. Idem in Auguſto, cap. V, *Natus eſt paullo ante Solis exortum, regione Palatii. ad capita bubula.*

Plurimas ἀκροάσεις ſubinde fecit.] Melius, *acroaſis*. ut in Mediol. nam Romani illam vocem uſu fecerunt ſuam: neque ſolum de literarum profeſſoribus eam uſurparunt, ſed etiam de aliarum artium magiſtris. Vitruvius lib X cap XXII, *Architectus ab Arado, nomine Callias Rhodum quum veniſſet, acroaſin fecit.* dixerunt & *auditiones* verbum e verbo exprimentes. A. Gellius lib. XVII, cap I *easdem auditiones, eoſdem doctores calebamus*, Cicero ſæpe *ſcholam habere*, vel *explicare*. poſtea etiam *lectiones* dixerunt. B. Auguſtinus in Confeſſionibus, *dictionem exponere*, de ſe rhetore docente.

Ac noſtris exemplo fuit ad imitandum.] Mediol. *n ex. fuit* ſine illis *ad imitandum*: quæ poſſint abeſſe, nullo ſententiæ damno.

Diligentius retractarent.] Pithœi lib. *recitarent*, alii ſic, *retractarent legendo, comm.* ſine copula.

Nævii Punicum bellum. quod unico volumine & continenti ſcriptura expoſitum. diviſi in ſeptem libros] Quæ narrantur fuiſſe apud Græcos literarum initia, quæ incrementa eadem fere etiam apud Romanos fuerunt. Narrant Græci Homerum ea ſimplicitate in ſtudiis verſatum, ut & Iliadis & Odyſſeæ carmina continenti ſcriptura componeret ſine ulla librorum diſtinctione, quæ poſtea ſtudio & induſtria grammaticorum in partes vicenas quaternas ſint diviſæ. auctorem eius partitionis Ariſtarchum grammaticum Græci vulgo faciunt. Ecce apud Rom ſimilem ferme per omnia hiſtoriam. Nævius ut Homerus, con-

tinuum carmen ſcribit: C. Octavius Lampadio ceu alter Ariſtarchus opus Nævianum ſecat in partes. Obſervare tamen licet, Varronem, Feſtum, A. Gellium, & alios veteres eruditos partitione Octaviana aut raro, aut numquam uti: non enim aliter Nævium in eo opere laudant, quam hoc pacto, *Nævius in carmine belli Punici*; aut potius *Pœnici*, & ita Priſcianus aliquoties. Sane ſi verum eſt, Ariſtarchum grammaticum, de quo paullo ante dicebamus, primum omnium poëmata Homeri in libros diſtinxiſſe, ignoraverit Nævius hanc partitionem, ut qui aliquanto fuerit natu major Ariſtarcho.

Quintus Vargunteius annales Ennii, quos certis diebus in magna frequentia pronuntiabat.] Annalium Ennii opus in XX. libros fuit digeſtum: quam partitionem a Varguntejo eſſe profectam, ex his Suetonii verbis neque dicere pro certo queas neque negare. cæterum recitatio hæc Annalium in corona circumſtantium, morem Græcorum rhapſodorum in Homericis verſibus pronuntiandis referebat. quare ut fuere in Græcia qui Homeridæ vel Homeriſtæ dicebantur: ſic in Italia, qui Enniániſtæ. A. Gellius lib. XII. cap. V, *Puteolis Juliane nunciatur*, ἀναγνώστην (hoc eſt, recitatorem) *quendam, non indoctum hominem, voce admodum ſcita & canora, Ennii annales legere ad populum in theatro. Eamus*, inquit, *auditum neſcio quem iſtum Ennianiſtam. hoc enim ſe ille nomine appellari volebat.* Pro *Vargunteius* eſt in Mediol. *Varguntius* perperam. eſt enim gens Romana ſatis nota, *Vargunteia*, ex qua hic fuit ortus, aut adoptione in eam inſertus.

Ut Lalius, Archelaus. Vectius, Quintus Philocomus.] Liber Mediol. *Lelius Archeas Vectii Q. Philecomus.* Fort. *Lalius Archias L. Vectius, Q. Philocomus.* Sed nihil affirmo: & mox in eodem libro *Archelaus* ſcriptum, non Archeas. illud non dubito, *Lalius Archelaus*, unius hominis eſſe nomina, quorum prius manumiſſione meruit. Sic mox *Pompeius Lenæus* appellatur libertus Pompeii, qui ante manumiſſionem dicebatur Lenæus, Ληναῖος. Tres igitur ſunt non quatuor qui hîc nominantur grammatici. Pro *Philocomus* Petavii cod. & Pithœi *Philocomus* mendoſe. eſt enim uſitatum Græcis nomen φιλόκωμος.

Lucilii Satyras familiaris ſui.] An ejus qui poſtremo nominatus? an omnium trium? *Satiras* autem per *i* ſcribendum ſemper eſſe, certo probavimus De Satira Romana.

Prædicant.] Scripſimus, *legiſſe ſe prædicant* cum Mſſ. & Mediol. codice, *non legiſſe prædicantur*: quod ex conjectura docti ſubſtituerant: ſententia multum variante.

Hactenus tamen imitati ut carmina.] Scribo: *ac noſtris exemplo fuit ad imitandum. Hactenus tamen, ut carmina parum adhuc divulgata* &c. nam τὸ *imitati* eſſe ab enarratore judico. Sed & ajunt τὸ *ad imitandum* non eſſe in vett. lib. Ergo: *exemplo fuit. Hactenus tamen, ut carmina.* GRONOV.

Lalius, Archelaus, Vectius, Quintus, Philocomus.] Scribo: *Lalius, Archelaus, Vectiuſque Philocomus.* Sic mox quoque ſcribendum: *L. Ælius Lanuvinus generque Ælii Ser. Clodius.* Sed hoc poſterius jamdudum vidit Carrio in antiquis lectionibus. GRONOV.

Miſſus ad ſenatum.] Non eſt ut cum Achille addas *legatus*. Nam *mittere* ſæpe eſt legatum mittere. Tacit. I Hiſtor. 74: *Rurſus ad utrumque Germanicum exercitum & ad legionem Italicam ſpecie ſenatus miſit.* Suet. Aug. 44. Sic & Græci πέμπειν, *mittere* Matth. XII, 16, & alibi. GRÆVIUS.

CAPUT III.

LUCIUS ÆLIUS cognomine duplici fuit: nam & Præconius, quod pater ejus præconium fecerat, vocabatur: & Stilo, quod orationes nobiliſſimo cuique ſcribere ſolebat: tantus optimatum fautor, ut Quintum Metellum Numidicum in exilium comitatus ſit. SERVIUS cum librum ſoceri nondum editum fraude intercepiſſet, & ob hoc repudiatus, pudore ac tædio ſeceſſiſſet ab urbe, in podagræ morbum

incidit: cujus impatiens veneno ſibi perunxit pedes, & enecuit, ita ut, parte ea corporis quaſi præmortua, vixerit. Poſt hoc magis ac magis & gratia & cura artis increvit ut ne clariſſimi quidem viri abſtinuerint quo minus & ipſi aliquid de ea ſcriberent: utque temporibus quibuſdam ſuper viginti celebres ſcholæ fuiſſe in urbe tradantur: pretia Grammaticorum tanta, mercedeſque tam magnæ, ut conſtet LUTATIUM DAPHNIDEM, quem LENÆUS MELISUS per cavillationem nominis, Πανὸς ἄγημα dicit, ducentis millibus nummum Quinto Catulo emptum, ac brevi manumiſſum: LUCIUM APULEIUM ab Eficio Calvino equite Romano prædivite, quadringenis annuis conductum, multos edocuiſſe. Nam in provincias quoque Grammatica penetraverat, ac nonnulli de notiſſimis doctoribus peregre docuerunt, maxime in Gallia Togata: inter quos OCTAVIUS TEUCER, & SISCENNIUS JACCHUS, & OPPIUS CARES: hic quidem ad ultimam ætatem, & cum jam non greſſu modo deficeretur, ſed & viſu.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

L. lius.] In vet impr. *L. Ælius.*

Et iſtilo,] Alii legunt, *& Stylo.*

Tantus optimatum favor. ut Q. Metellum Numidicum in exilium comitatus ſit.] In vet impr. *tant m quæ manum fautor.* vel, ut in manuſcriptis, *tantus optimatum fautor.* Legendum, *tantus quidem optimatium fautor* vel, *in tantumque Metellorum fautor* Simile quiddam narrat poſt de Aurello Opilio.

Ut conſtet Lutatium Daphnidem, quem Lenæus Meliſſus per cavillationem nominis Πανὸς ἄγημα dicit.] Πανὸς ἄγημα. idque συμβόλικῶς. fuit autem hic, opinor, finis carminis veteris poëtæ itaque inſigniter ſtolidum ac ſtupidum ſignificabat. in manuſcriptis vitio ſcriptum *panagaſanoma*: vel, ut in vet. imp *panoſagacima.*

Ducentis millib. nummum.] In vet. impr *Dec. nummum.*

L. Appuleium ab Eficio Calvino equite Romano.] Legendum videtur *a Feſtio Calvino*. Sed in vet. impr. totus hic locus legitur, *L. Appuleium ab Eficio Calvino, equite Romano prædivite quadringentis annuis conductos multos edocens.* Ex quo faciebam, *L. Appuleius a Feſecio Calvino equite Romano prædivite. quadringentis annuis*, vel, quadringentis aureis, *conductus multos edocuit.*

Et Siſcennius.] In vet impr. *Soſcenius,*

Et cum jam non greſſu modo deficeret.] In vet. impr. *deficeretur*, ut in manuſcr.

VINET.

Lutatium Daphnidem] Omnes hi fere grammatici, fuerunt ſervi: qui a dominis ſuis tandem manumiſſi, eorum nomina ſumpſerunt: ut Romæ quondam fieri ſolitum jampridem oſtendit Angelus Politianus in capite triceſimo primo miſcellaneorum atque ita pluribus pro uno nominibus more Romano ſunt appellati. Daphnis ergo hic, quem prius Marco Scauro ſervi iſſe ſcribit Plinius libro ſeptimo Naturalis hiſtoriæ De pretio hominis in ſervitio geniti maximo, ab alio domino ſuo Quincto Lutatio Catulo libertate donatus. Quinctus Lutatius Catulus Daphnis fuit dictus.

CASAUBON.

Tantus optimatum fautor, ut Quintum Metellum Numidicum in exilium comitatus ſit.] Q. enim Cæcilius Metellus populari factione patria pulſus, ait Valerius Maximus libro IV. capite primo, in Aſiam ſeceſſit, & Smyrnæ exulavit. nota hiſtoria ex Livii Epitome, A Gellio, Aurelio Victore, Cicerone ipſo, atque aliis Simillima ſequitur narratio de Aurelio Opilio, qui cum Rutilio Rufo Smyrnæ item exulante conſenuit. Adeo Verum eſt literas adverſis lætiſque rebus pariter eſſe utiles.

Veneno ſibi perunxit pedes. & enecuit. ita, ut parte ea corporis quaſi præmortua vixerit.] Mediol. & Mſs *viveret*. Hiſtoriam narrat

Plinius

Plinius lib. xxv cap. iii. *Tradit M. Varro, Servium Clodium equitem Romanum magnitudine doloris in podagra coactum, veneno crura perunxiſſe, & poſtea caruiſſe ſenſu omni æque quam dolore in ea parte corporis.* Alii ad ejuſdem rei effectum non veneno uſi, verum aceto: cujus vim ναρκωτικὴν, hoc eſt, *ſtupefacientem.* & vere ὀδυνοφατον, id eſt, *dolores pellentem*, experimento ſuo cognovit M. Agrippa; ſupremis ſuis annis conflictatus gravi morbo pedum. Plinius lib. xxiii, cap. ii.

Poſt hoc mag.] *Hoc* nempe tempus. Sed ſcribendum eſt *hos*. poſt modo enumeratos Grammaticos ars cepit incrementum.

Et gratia & cura ar. is increvit.] Quidam *& gratia & cura ars increvit.* non ſequar.

Super viginti.] Scripta lectio, *ſuper decem.* Mediolanenſis editio, quæ inſtar Mss. eſt, *viginti.*

Quem Lenæus Meliſſus per cavillationem nominis, Πανὸς ἄγημα dicit.] Mediol. literis Latinis corruptiſſime, *panoſagaſema.* Scripta lectio fere, ut eſt editum id eſſet *Panis admiratio*, ſive *ſtupor.* ut intelligatur affine aliquid voci ἐμβρόντητος: quam uſurpabant de eo qui eſſet ſtupore defixus. erit alluſio ad Panicos terrores, quos a Pane credebant immitti, ut ſcribit Polyænus & alii. eſt & vox militiæ ἄγημα *agema*, *legio* vel *ala*, ut Livius & Curtius vertunt. Sed prior ſignificatio hîc potius convenit Πανὸς ἄγημα, quaſi dicas, o ſtupide & literarum oblivio. Sed refellit iſta perſpicue, quod ait Suetonius, *per cavillationem nominis*: nam in Πανὸς ἄγημα, nulla eſt ad nomen DAPHNIS alluſio. Itaque Joſephus Scaliger ſcribebat δαπάνης ἄγημα *impenſæ portentum*, vel δαπάνημα: vel Δαπανίδης, ut & ad nomen eſſet aliqua alluſio, & ad rem quæ narratur. Tentabam aliquando. δαίνες ὄφλημα, propter cujus pretium ingens æs alienum ac damnum eſſet contractum vel δαίνης ἄγεδοχος: quoniam ἄγημα aut tale quid libri omnes tuentur.

Ducentis millibus nummum.] Ut ſi hodie dicas, aureis ad quinquies mille. Sed longe alio nos vocant libri alii, in quibus ſcriptum, *DCC. millibus*: ea eſſent aureorum quibus hodie utimur millia circiter ſeptemdecim & quingenti. Plinius libro vii, cap. xxxix: *Pretium hominis in ſervitio geniti, maximum ad hanc diem*, (*quod equidem comperer im*) *fuit grammaticæ artis Daphnidis Cn. Piſaurenſi vendente, & M. Scauro principe civitatis III. M.DCC. ſeſtertiis licitante.* Omnino ridicule expreſſa ſumma, quæ ne ad centum quidem aureos accedit. Ego vero nullus dubito & in Suetonii & in iſto Plinii loco numerum aliquem deſiderari, omnibus antedictis longe majorem. Franciſcus Hotomanus clariſſimus Juriſconſultus, & in hac parte antiquitatis diligenter verſatus, emendabat, *tricies ſeptingentis.* cui equidem, ut in re dubia aſſentior: etſi ſumma illa vagiendis eſt ac plane ſtupenda. Sed Romanas opes & animos cogitet lector non res hodiernas.

Ab Effitio Calvino.] Mediol. *Effitio.* Scripti. *Æficio*. omnia ſuſpecta. Calvini cognomen plures Romanorum gentes uſurparunt, ut Domitia, Veturia, Sextia Eficios nuſquam legere memini: legi Ericios vel Erucios.

Multos edocuiſſe] Scripta lectio, *edoceret.* Scribendum, *ut multos edoceret.* ſiquidem aliquid mutandum.

De notiſſimis doctoribus.] Scripti, *de doctiſſimis doct.* perperam autem *Cares* ſine aſpiratione; pro *Chares*, Χάρης. Oppius iſte is fortaſſe eſt qui Macrobio vir doctus dicitur Saturnal. lib. ii. cap. xiv. Librum fecerat De ſilveſtribus arboribus.

Quod pater ejus præconium fecerat.] Id eſt, præco fuerat. Cic. vi. ad fam, ep. 19: *Reſcripſit eos, qui facerent præconium, vetari eſſe in decurionibus.* Accurate multiplex præconum officium, & varias in pronuntiando formulas explicat Briſſonius.

Per cavillationem nominis Πανὸς ἄγημα dicit.] Omnino retinenda vulgaris ſcriptura, quam libri omnes tuentur. Quod enim ea lectione nullam fieri ad nomen Daphnidis alluſionem putant doctiſſimi viri, manifeſto falluntur. Daphnis ille fabulis decantatus Panis fuit delicium. Meleager:

Αἰπολικαὶ σύριγγες ἐν οὔρεσι μηκέτι Δάφνιν
Φωνεῖτ' αἰγιβάτῃ Πανὶ χαριζόμεναι.

O fiſtulæ paſtorales nolite in montibus celebrare amplius Daphnidem faventes Pani capras ineunti. Pàn autem pecoribus præerat, & pecorum magiſtri. Hinc per cavillationem nominis Πανὸς ἄγημα eum dicebat, non Panis delicias, ut Daphnis fuit, ſed pecus. Virgil.

Pan curat oves oviumque magiſtros.

fortaſſe etiam aſinum intelligere voluit, qui Arcadiæ peculiaris, quæ in tutela Panis Pan Deus Arcadiæ. Cl. Salmasius Obſervandum eſt, nomen, per cujus cavillationem Lenæus Meliſſus Πανὸς ἄγαλμα dicebat hunc Grammaticum, fuiſſe Daphnides, non Daphnis, id eſt, Δαφνίδας, non Δάφνις Latine autem Daphnides videtur eſſe rectus pluralis τοῦ Daphnis, quamquam revera ſit Græcorum Δαφνίδαις. Hinc quæſita jocandi materies. Appellatus enim a Lenæo Meliſſo Daphnides Πανὸς ἄγημα, *Panis agmen*, ſive *grex*, quaſi plures eſſent, non unus Daphnis. Jam vero Daphnis paſtor erat Mercurii filius, a Pane educatus, atque inſtitutus in Muſicis. Erat autem Pan Deus ruſticus, paſtorum ἔφορος.

Pan curat oves oviumque magiſtros:

itaque in ejus comitatu non niſi paſtores & ruſtici erant, qui nil niſi ſylveſtre & barbaricum tenui arundine ſonare poterant. Notat igitur Lenæus Meliſſus Daphnidem inficetiarum, quaſi eſſet plane literarum rudis, quantus quantus erat, & rus merum. Sam. Petitus.

Per cavillationem nominis Πανὸς ἄγημα dicit.] Docte Salmaſius in Solinum p. 41. nec minus docte Petitus 3. Miſcel. 15. Cogitabam tamen aliquando Πανὸς ἄγαλμα, vel ἄθυρμα *Panos oblectamentum*, vel *delicias*. Euſthathius ad Iλ. α. Ἡ πέρδιξ κατὰ τοὺς παλαιοὺς, Ἀρτέμιδος ἄγαλμα, hoc eſt, *Meleagris juxta veteres Dianæ oblectamentum*. Et mox: Οὕτω καὶ λύκος Ἀπόλλωνος ἄθυρμα, *Sic & lupus Apollinis delicia*. Laudare videtur: ſed ridet hominem tanquam merum & inficetum rus, nec niſi ruſticis & imperitis probatum. Panos ἄθυρμα & bucolicus ille Daphnis, & quæ *certamen venit ad impar* ſoli Midæ prælata. Gronov.

Quadringentis annuis.] Id eſt, X. M. coronat. Id autem cum privati hominis modum excedat. (namque Imperator Veſpaſianus annua ſolum centena Latinis Græcisque Rhetoribus conſtituit, ut eſt in ejus vita cap. xviii. & Verrius Flaccus ab Auguſto ſeſtertia centena in annum accepit, infra capite xvii.) facile adducor, ut legam *quadringentis aureis*, vel, *quadragenis annuis*. Ita e contrario capite xli. Octavii, quo loco vulgatæ editiones exhibent *quadragenos*, Salmaſii codex ſubſtituit *quadringenos*. Adde locum cap. xxiii. *nec ſufficeret ſumptibus, quamquam ex ſchola quadragena annua caperet.* Schild.

CAPUT IV.

Appellatio Grammaticorum Græca conſuetudine invaluit, ſed initio *Literati* vocabantur. Cornelius quoque Nepos in libello quo diſtinguit literatum ab erudito, *literatos* vulgo quidem appellari ait eos, qui aliquid diligenter & acute ſcienterque poſſint aut dicere aut ſcribere; ceterum proprie ſic appellandos poëtarum interpretes, qui a Græcis γραμματικοὶ nominentur; eoſdem Literatores vocitatos. Meſſalla Corvinus, in quadam epiſtola *non eſſe ſibi* dicens *rem cum Furio Bibaculo, nec cum Sigida quidem, aut literatore Catone*: ſignificat enim haud dubie Valerium Catonem poëtam ſimul, grammaticumque notiſſimum. Sunt qui *literatum* a *literatore* diſtinguant, ut Græci Grammaticum a Grammatiſta: & illum quidem abſolute hunc mediocriter doctum exiſtiment. quorum opinionem Orbilius etiam exemplis confirmat. Nam apud majores, ait, cum familia alicujus venalis produceretur, non temere quem literatum, in titulo, ſed literatorem inſcribi ſolitum eſſe, quaſi non perfectum literis, ſed imbutum. Veteres Grammatici & Rhetoricam docebant: ac multorum de utraque arte commentarii feruntur, ſecundum quam conſuetudinem poſteriores quoque exiſtimo, quamquam

jam diſcretis profeſſionibus, nihilominus vel retinuiſſe, vel inſtituiſſe & ipſos quædam genera inſtitutionum ad eloquentiam præparandam, ut problemata, periphraſes, elocutiones, ethologias, atque alia hoc genus: ne ſcilicet ſicci omnino atque aridi pueri Rhetoribus traderentur. quæ quidem omitti jam video deſidia quorundam & infantia; non enim faſtidio putem. Me quidem adoleſcentulo, repeto quendam Principem nomine, alternis diebus declamare, alternis diſputare, nonnullis vero mane diſſerere, poſt meridiem, remoto pulpito, declamare ſolitum. Audiebam etiam memoria patrum, quoſdam e Grammaticis ſtatim e ludo tranſiſſe in forum, atque in numerum præſtantiſſimorum patronorum receptos. Clari profeſſores, & de quibus prodi poſſit aliquid duntaxat a nobis, fere hi fuerunt.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Cœterum proprio ſic appellandos poëtarum interpretes, qui a Græcis grammatici nominentur, eoſdem literatos vocitatos.] Cic. ſic, ut Cornelius Nepos, poëtarum grammaticos vocat in 1 de Divinat. niſi memoria fallor.

Et illum quidem.] Vet. impr. *ne illum quidem.* Legendum fortaſſe, *ut illum quidem.*

Non temere quem.] Id eſt, *aliquem.*

Quaſi non perfectum literis, ſed imbutum.] Horat. lib. 2. Epiſt. ad Florum, de puero ſervo venali, *Literulis Græcis imbutus* In vet. imp. diſtinctum a cæteris caput, & in manuſcriptis.

Remoto pulpito.] E quo docebant. Horat. in 1 Serm. *Grammaticas ambire tribus, & pulpita digner.*

Audiebat etiam, memoria, patrum quoſdam e grammaticis ſtatim ludo tranſiſſe in forum.] Vet. imp *eludendo*, non *ludo*. leg. *e ludo*. In manuſcripto altero, *e grammaticis ſtatim ludo*: in altero, *e grammatici Statii ludo.*

VINET.

Nec cum Sigida.] Hic Sigida quia nemini notus aliunde eſt, Lilius Gregorius ſcribit libro decimo de poëtis, ſe ſemper arbitratum eſſe, pro *Sigida*, *Ticida* reponi debere: ut ſit Cajus Ticida: cujus infra videbis verſum de Valerio Catone.

CASAUBON.

In libello quo diſtinguit literarum ab eruditο] Ut hæc lectio eſt, videtur Cornelius Nepos ad id ipſum libri ſcriptionem inſtituiſſe, ut diſcrimen explicaret inter literatum & eruditum, quod vix putem quare probo lectionem mihi repertam in codice Bongarſii: *Cornelius Nepos quoque, libello quodam diſtinguit literatum ab erudito.* Proprie literatus is eſt, qui literas habet, ſive earum doctrinam poſſideat, hoc eſt, ὁ πεπαιδευμένος, ſive ipſarum notis inſcriptus, ut ſervi ἐστιγμένοι, *frontem literati* Plauto & Apuleio. ideo vertit auctor Gloſſarum *literatus* γεγραμμένος. Cornelio Nepoti diſcrimen facienti inter *literatum* & *eruditum* literatus idem erat ac grammaticus Diomedes lib. 11. *Artium genera ſunt plura, quarum Grammatice ſola literalis eſt, ex qua rhetorice & poetice conſiſtunt: iccirco literalis dicta, quod a literis incipiat. Nam & grammaticus Latino literatus eſt appellatus: & grammatica, literatura. quæ formam loquendi ad certam rationem dirigit.* At eruditi qui dicantur Romanis ſcriptoribus, & quid *eruditionem* proprie appellarint, expoſuimus ad lib. 11 Suet. cap. LXXXIX. ſic cape *eruditionis variæ volumina* cap. VI. id eſt, ποικίλην φιλολογίαν περιέχοντα.

Eoſdem literatores vocitatos. Meſſala Corvinus in quadam ep.] Reſtitue e Codice Mediolanenſi & Mss. vocem quæ deeſt, ac diſtinctione mutata, ſcribe: *eoſdem literatores vocitatos Meſſala Corvinus in quadam epiſtola oſtendit, non eſſe ſibi dicens rem.*

Nec cum Sigida quidem.] Scripta lectio, *ne cum Rigida q.* neutrum poſſumus probare. Ticidam nominat Suetonius cap. XI. qui an huc pertineat neſcio. fortaſſe verius

eſt quod viro eruditiſſimo, & veteri conſuetudine & συμβιώσει mihi conjunctiſſimo Johanni Vuoverio Hamburgenſi videbatur: *ne cum Sedigito quidem.* Volcatium Sedigitum de poëtis ſcripſiſſe teſtis A. Gellius lib. XV, cap. XXIV.

Sunt qui literatum a literatore diſtinguant, ut Græci grammaticum a grammatiſta.] Qui diligentius ſive Græce ſive Romane loquuntur, hæc diſcrimina accurate ſervant. Juvat vero hoc loco referre, quæ de differentia inter grammatiſticam & grammaticam. Sextus Empiricus ſcriptor eruditiſſimus nondum Græce editus differit; docens, ab eadem quidem voce utramque eſſe appellatam: ſed non ab eadem vocis ejuſdem notione. γράμματα quippe Græcis, & literarum elementa, quæ in prima pueritia pueri docentur: & ſcripta auctorum. Igitur grammatiſticam quidē a priore ſignificatione eſſe appellatā, grammaticā vero a poſteriore quæ quidē auctorum omnium intelligentiā & interpretationem profiteatur. Sic ille in iis quæ ſcripſit adverſus μαθηματικούς, &c *Mathematicos*, cap. Ποσαχῶς λέγεται ἡ γραμματική. *quot modis dicitur grammatica.* Καὶ ἡ πλεῖστον γραμματικὴ ἀπὸ τῆς τῶν γραμμάτων εἰδήσεως κατ' ἀρχὰς ὀνομασθεῖσα, διέτεινε καὶ ἐπὶ τὴν ἐν τοῖς ποικιλωτέροις αὐτῶν καὶ τεχνικωτέροις θεωρήμασι γνῶσιν. τάχα δὲ ὡς φασὶν οἱ περὶ τὸν Ἀσκληπιάδην καὶ αὐτὴ ἀπὸ μὲν γραμμάτων ὠνόμασται οὐκ ἀπὸ τούτων δὲ ἀφ' ὧν καὶ ἡ γραμματιστική. ἀλλ' ἐκείνη μὲν, ὡς ἔφην, ἀπὸ τῶν στοιχείων αὕτη δὲ ἀπὸ τῶν συγγραμμάτων περὶ οἷς πονεῖται. ΓΡΑΜΜΑΤΑ γὰρ καὶ ταῦτα προσαγορεύεται. ἐπεί τοι καὶ δημόσια καλοῦμεν γράμματα καὶ πολλῶν εἶναι γραμμάτων ἔμπειρόν τινα φαμέν. τουτέστιν οὐ τῶν στοιχείων, ἀλλὰ τῶν συγγραμμάτων. καὶ Καλλίμαχος δὲ ποτὲ μὲν τὸ ποίημα καλεῖ γράμμα, ποτὲ δὲ τὸ καταλογάδην σύγγραμμα φησί. *Et perfecta quidem grammatica ab initio dicta a peritia literarum porrecta eſt ad cognitionem præceptorum, quæ in iis & magis varia, & magis artificioſa ſunt. Forte autem, ut ait Aſclepiades, & ipſa a literis denominata eſt, non vero ab iis, a quibus & grammatiſtica. Sed hæc, ut dixi, ab elementis: illa vero a ſcriptis, circa quæ verſatur. Nam & ipſa appellantur* γράμματα. i. e. literæ. *Quemadmodum & acta publica nuncupamus; & multarum literarum peritum aliquem eſſe dicimus, hoc eſt, non elementorum, ſed ipſorum ſcriptorum. Et aliquando Callimachus poëma appellans* γράμμα. i. e. ſcriptum, ſeu opus, *aliquando vero & quod ſoluta oratione ſcriptum eſt,* dicit σύγγραμμα. i. e. librum. prius probat allato epigrammate Callimachi ubi ſunt iſta.

—— Ὁμήρου δὲ καλεῦμαι γράμμα Κρεωφύλου. Ζεῦ φίλε τοῦτ' μέγα. Alii legunt Ὁμήρου δὲ καλεῦμαι γράμμα Κρεωφύλῳ, &c. hoc eſt

——— *Nunc ſcriptum dicor Homeri*
Nonne Creophilo, Iuppiter, hocce grave eſt?

poſterius, allato verſu ex epigrammate ejuſdem in Cleombrotum. Ἓν τὸ περὶ ψυχῆς γράμμ' ἀναλεξάμενος. *Cum unum de anima opus legiſſet.* ubi γράμμα eſt Phædo Platonis. Affert poſtea Sextus Grammaticæ deſcriptionem ex Dionyſio Thrace hanc: γραμματική ἐστιν ἐμπειρία ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον τῶν παρὰ ποιηταῖς τε καὶ συγγραφεῦσι λεγομένων. *Grammatica ut plurimum eſt peritia eorum, quæ leguntur apud poetas, & hiſtoricos.* deinde vocem συγγραφεῦσι, quæ ſcriptoribus Atticis hiſtoricum fere ſignificat, interpretatur addens: ΣΥΓΓΡΑΦΕΙΣ καλῶν, ὡς ἐκ τῆς αὐτῆς τοῖς ποιηταῖς ἀντιφάσεως πρόδηλον, οὐκ ἄλλους ἢ τοὺς καταλογάδην πραγματευσαμένους. Hæc Sextus Empiricus. *Hiſtoricos vocans, ut patet ex contraria ſignificatione apud poetas, non alios, quam eos, qui ſoluta oratione componunt.*

Cum familia alicujus venalis produceretur] Cum aliquis mango aut alius ſervos ſuos venum producebat in cataſta. Titulis enim & voce præconis ſingulorum mancipiorum pretia indicabantur. Lege Lucian. in Βίων πρᾶσις. h. e. *in vitarum auctione* Propertius libro IV, *At quorum titulus per Barbara colla pependit, Cælati medio cum ſaliere foro.* Vide A. Gellium libro IV. c. II.

Secundum quam conſuetudinem poſteriores quoque exiſtimo, an] Confer hunc locum cum iis quæ ſcribit Quintilianus libro I cap. IX, & libro II. cap. primo.

Periphraſes, elocutiones, etihologias] Mediol. *Paraphraſes, allocutiones.* Optime & veriſſime in eodem *ethologias*: putet aliquis, pro *etiologias*. ſed rectum eſt, *ethologias*. De iſtis omnibus exercitationibus habes apud rhetores præſertim Græcos, ἠθολογίαι ſunt morum deſcriptiones, puta avari, aut meticuloſi de quibus notationibus diximus in Prolegomenis ad Theophraſti Characteres.

Quoſdam e Grammaticis ſtatim e ludo tranſiſſe in forum.] Poſterius *e* abeſt a Mediol. Legendum omnino cum libris Achillis Statii: *quoſdam e grammaticis ſtatim ludo, tranſ.* ea vera lectio & mens Suet.

Græca conſuetudine invaluit.] Non protritus uſus vocis. Sic Cæſar 7 de bello Gallico: *univerſis civitatibus, quæ Oceanum attingunt, quæque eorum conſuetudine Armoricæ appellantur.* GRONOV.

Non perfectum literis,] Cicero in Bruto: *C. Memmius L. F. perfectus literis, ſed Græcis.* GRONOV.

CAPUT V.

SÆVIUS NICANOR primus ad famam dignationemque docendo pervenit: fecitque præter commentarios, quorum tamen pars maxima intercepta dicitur, ſatyram quoque; in qua libertinum ſe, ac duplici cognomine eſſe hoc indicat,

Sævius Nicanor Marci libertus negabit:
Sævius Poſthumius idem ſed Marcus docebit.

Sunt qui tradant ob infamiam quandam eum in Sardiniam, ſeceſſiſſe, ibique diem obiiſſe.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Satyram quoque, in qua libertinum ſe, ac duplici cognomine eſſe hoc indicat.] Placet lectio vet. imp. *In qua libertinum ſe duplici cognomine eſſe per hoc indicat.* Horat. quoque in II Serm de ſervo, opinor, *Tanquam habeas tria nomina.*

Sævius Nicanor Marci libertus, negabit Sævius Poſthumius.] *At idem Marcus docebit* In vet. impr. *Sævius, Poſthumius ac Marcus.* in manuſcr. altero, *Servius poſt hujus*: in altero, *Servius poſt hic.* Ego vero verſus e Satyra Nicanoris hos eſſe putabam, itaque conſtituebam, *Sævius Nicanor Marci libertus, negavit Sævius Poſtumius, aſt idem Marcus docebit.*

VINET.

Sævius Nicanor.] Hic, non video, cur eſſe non poſſit, qui *Suevius*. V, pro A, dicitur libro tertio & ſexto Saturnaliorum Macrobii. cujus verſus aliquot adducturus, Macrobius, poëtam longe doctiſſimum appellat.

CASAUBON.

Sævius Nicanor.] Scribo, *Suevius*, cum doctiſſimo viro Elia Vineto.

In qua libertinum ſe, ac duplici cognomine eſſe hoc indicat] Vix conſtat Latinitas. melius Mediol. *in q. l. ſe duplici cognomine eſſe, per hoc indicat*: *Suevii* duplex cognomen, *Nicanor Poſthumius*, vel *Poſthumeius*, ut videtur ſuadere mox alterius lex verſus.

Ibique diem obiiſſe] Alia lectio, *ibique dicitur obiiſſe.*

Sævius Poſtumius idem.] Numquid *Sævius Poſtumianus idem.* Nam *Poſtumius* eſt gentile. eoque nequit eſſe cognomen. GRONOVIUS.

CAPUT VI.

AURELIUS OPILIUS Epicurei cujuſdam libertus, Philoſophiam primo, deinde Rhetoricam, noviſſime Grammaticam docuit. Dimiſſa autem ſchola, Rutilium Rufum damnatum in Aſiam ſecutus, ibidem Smyrnæ ſimulque conſenuit: compoſuitque variæ eruditionis aliquot volumina, ex quibus novem unius corporis: qui quia ſcriptores ac poëtas ſub clientela Muſarum judicaret, non ab-

ſurde & ſcripſiſſe & feciſſe ſe ait *ex numero Divarum & appellatione*. Hujus cognomen in pleriſque indicibus & titulis per unam literam ſcriptum animadverto ; verum ipſe id per duas effert in paraſtichide libelli, qui inſcribitur PINAX.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Verum ipſe id per duas effert in Paraſtichide libellis . qui inſcribitur Pinax.] Vet. impr. *in paraſtichide*, ut erat in manuſcr. vel *preſtichide libelli, qui inſcribitur Pinax.*

VINET.

Aurelius Opilius.] Qui Cariſio & Feſto frequenter citatur.

CASAUBON.

Non abſurde & ſcripſiſſe & feciſſe ſe ait, ex numero Divarum & appellatione.] Mira brevitas ſermonis : nam hoc vult : quod integrum opus in partes novem tribuiſſet, quodque illi nomen Muſarum impoſuiſſet, non abſurde feciſſe ſe ex Divarum numero & appellatione. Exiſtimant eruditi novem iſtis libris novem Muſarum nomina eſſe præfixa, ut in Herodoteo opere factum eſt : ſed falluntur, nam opus univerſum Opilii Muſarum nomen tulit : ſingulæ autem dictæ ſunt, liber primus Muſarum, liber ſecundus Muſarum, &c. neque aliter, quod me mincrim, a veteribus laudantur.

Hujus cognomen in pl.] Curioſa & grammatica eſt hæc obſervatio : quam refero ad liquidæ geminationem in cognomine Opilius. nam in hujuſmodi nominibus quidam ſemel literam *l* ponebant, quidam geminabant, inde eſt illa etiam in antiquiſſ. codd. varietas. Lucilius, & Lucillius, Popilius & Popillius, & ſimilia.

Per unam literam ſcriptum] Videtur excidiſſe figura literæ, & fuiſſe: *per unam L. literam ſcriptum.* Gellius 14. 5 *habere debebis in caſu vocandi I literam extremam.* GRONOV.

In paraſtichide libelli.] Παραστιχὶς, unde παραστιχίδιον, continuum ordinem notat. item capita, & primas verſuum literas.

CAPUT VII.

MARCUS ANTONIUS GNIPHO ingenuus, in Gallia natus, ſed expoſitus ; a nutritore ſuo manumiſſus, inſtitutuſque, Alexandriæ quidem, ut aliqui tradunt, in contubernio Dionyſii Scythobrachionis ; (quod equidem non temere crediderim, quum temporum ratio vix congruat) fuiſſe dicitur ingenii magni, memoriæ ſingularis, nec minus Græce quam Latine doctus, præterea comi facilique natura, nec unquam de mercedibus pactus, eoque plura ex liberalitate diſcentium conſecutus. Docuit primum in Divi Iulii domo pueri adhuc ; deinde in ſua privata. Docuit autem & Rhetoricam, ita ut quotidie præcepta eloquentiæ traderet, declamaret vero nonniſi nundinis. Scholam ejus claros quoque viros frequentaſſe ajunt ; in his Marcum Ciceronem, etiam cum præture fungeretur. Scripſit multa, quamvis annum ætatis quinquageſimum non exceſſerit ; etſi Atteius Philologus duo tantum volumina de Latino ſermone reliquiſſe eum tradit. Nam cætera ſcripta diſcipulorum ejus eſſe, non ipſius, in quibus & ſuum alicubi reperiri nomen.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Marcus Antonius Gnipho.] Hujus etiam meminit Quinctil. in 1. *Sicut, inquit, Ant. Gnifo, qui robur quidem & ebur atque etiam marmur fatetur eſſe: verum fieri vult ex his, robura, ebura, marmura.*

Sed expoſitus.] Diſtinguendum videtur hoc loco.

Nam cætera ſcripta diſcipulorum ejus eſſe, non ipſius, in quibus & ſuum alicubi reperiri nomen] In vet. impr. *reperiri.* non *reperi.* ut repetatur, *Atteius Philologus tradidit*: itaque eſt in manuſcript.

VENET.

Marcus Antonius Gnipho.] Quem citat Quinctilianus libro primo, & Cariſius ex commentariis in Virgilium, epiſtolis & orationibus. Macrobius libro tertio Saturnaliorum: *Item Antonius Gnifo, vir doctus, cujus ſcholam Cicero poſt laborem fori frequentabat.*

Dionyſii Scythobrachionis] Qui ſcribitur Σκυθοβραχίων apud Suidam, & Σκυτεὺς.

CASAUBON.

In contubernio Dionyſii Scytobrachionis] Videtur hic, altero brachio debilis factus, effigiem brachii e corio aliave re levi facto geſtaſſe id enim eſt σκυτοβραχίων. Sed Suida auctore non ſolum Scytobrachion dictus eſt, verum etiam Σκυτεὺς, ſutor, calceolarius quare alia fuerit cauſſa hujus appellationis. Recte autem Suetonius antiquiorem hunc fuiſſe pronuntiat, quam ut illi convivere Gnipho hic Ciceroni æqualis, potueris. Ætatem illius certo definire non poſſumus: ſed vetuſtum admodum ſcriptorem fuiſſe declarant verba Athenæi e libro XII. ἱστορεῖ Ξάνθος ὁ Λυδὸς, ἢ ὁ τὰς εἰς αὐτὸν ἀναφερομένας ἱστορίας συγγεγραφὼς, Διονύσιος ὁ Σκυτοβραχίων, ὡς Ἀρτέμων φησὶν ὁ Κασανδρεὺς ἐν τῷ Περὶ συναγωγῆς βιβλίων. *refert Xanthus Lydus vel auctor hiſtoriarum, quæ ipſi adſcribuntur, Dionyſius Scythobrachion, ut ait Artemon Caſſandreus, in opere de librorum collectione.* Hiſtoriam Lydiaca inſcriptam plerique Xantho Lydo tribuebant quidam Dionyſio Scythobrachioni. hic Xanthus antiquiſſimus fuit ſcriptor ante Ephorum & Herodotum. Si igitur Dionyſius i. e Julii Cæſaris & M Tullii ætate vixiſſet: quis iam fatuus eo vel proximo ſæculo reperiri potuiſſet, qui vetuſtiſſimam Hiſtoriam illi adſcriberet. Profecto ne dubitandum quidem erat Suetonio, quin hujus & Gniphonis tempora parum inter ſe congruerent.

CAPUT VIII.

POMPILIUS ANDRONICUS, natione Syrus, ſtudio Epicureæ ſectæ deſidioſior in profeſſione Grammaticæ habebatur, minuſque idoneus ad tuendam ſcholam. Itaque cum ſe in Urbe non ſolum Antonio Gniphoni, ſed cæteris etiam deterioribus poſtponi videret, Cumas tranſiit: ibique in otio vixit, & multa compoſuit: verum adeo inops atque egens, ut coactus ſit præcipuum illud opuſculum annalium elenchorum ſedecim millibus nummum cuidam vendere. Quos libros Orbilius ſuppreſſos redemiſſe ſe dixit, vulgandoſque curaſſe nomine auctoris.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Præcipuum illud opuſculum Annalium Elenchorum ſexdecim millibus nummum cuidam vendere.] Placet vet. impr. *Annalium Ennii Elenchorum* XVJ. *nummum*, & quæ ſequuntur.

CASAUBON.

Pompilius Andronicus.] Mediol. *Marcus Pomp. Andr.*

Ut coactus ſit. præcipuum illud opuſculum Annalium elenchorum, ſedecim millibus nummum cuidam vendere.] Si hæc lectio vera eſt, index libri a Pompilio editi fuit, *Elenchi Annalium.* quem titulum ferre & aliquo modo interpretari poſſemus, niſi Mediol. editio & manuſcript. aliud ſuaderent. In iis ſcriptum: *præc. illud opuſculum ſuum Annalium Ennii elenchorum XVI nummum cuidam vendere.* Docti viri emendanto; ego nihil poſſum.

Quos libros Orbilius ſuppreſſos redemiſſe ſe dixit, vulgandoſque curaſſe nomine auctoris] Revocavit nempe Orbilius exemplum Xenophontis. qui in libris Thucydidis idem fecit, magnamque ex ea re nivei candoris laudem eſt conſecutus.

CAPUT IX.

ORBILIUS PUPILLUS Beneventanus, morte parentum, una atque eadem die, inimicorum dolo, interemptorum, deſtitutus, primo apparituram magiſtratibus fecit: deinde in Macedonia corniculo, mox equo meruit: functuſque militia, ſtudia repetit, quæ jam inde a puero non leviter attigerat, ac profeſſus diu in patria, quinquageſimo demum anno Romam, conſule Cicerone, tranſiit, docuitque majore fama quam emolumento. Namque jam perſenex pauperem ſe, & habitare ſub tegulis quodam ſcripto fatetur. Librum etiam, cui eſt titulus *Perialogos*, edidit, continentem quetelas de injuriis, quas profeſſores negligenter ab ambitione parentum acciperent. Fuit autem naturæ acerbæ non modo in antiſophiſtas, quos omni ſermone laceravit, ſed etiam in diſcipulos, ut Horatius ſignificat, *plagoſum* eum appellans, & Domitius Marſus ſcribens:

Si quos Orbilius ferula ſcuticaque cecidit.

Ac ne principum quidem virorum inſectatione abſtinuit: ſiquidem ignotus adhuc, quum judicio frequenti teſtimonium diceret, interrogatus a Varrone diverſæ partis advocato, *quidnam ageret, & quo artificio uteretur, Gibberoſos ſe de ſole in umbram transferre* reſpondit: quod Muræna gibber erat. Vixit prope ad centeſimum ætatis annum, amiſſa jampridem memoria, ut verſus Bibaculi docet,

Orbilius ubinam eſt, literarum oblivio?

Statua ejus Beneventi oſtenditur in Capitolio ad ſiniſtrum latus marmorea, habitu ſedentis ac palliati, appoſitis duobus ſcriniis. Reliquit filium ORBILIUM, & ipſum Grammaticum profeſſorem.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Librum etiam, cui eſt titulus Perialogos, edidit, continentem querelas de injuriis quas profeſſores negligenter.] Legendum videtur, *cui eſt titulus,* ὀψιμαθὸς. Nam *etiam* querelam Græce ſignificat. Senex enim, qui ab Ariſtotele φιλαίτιος dicitur, ab Horatio querulus nominatur. in vet. impr. *neglegente.* non *neglegenter.* legendum fortaſſe *neglegentes*, vel ut in manuſcriptis, *neglegentia & ambitione.*

Varrone

Varrone.] Non eſt in vet. impr. neque quod ſequitur poſt, *Murena.*

VINET.

Et habitare ſub tegulis.] Turnebus in capite undecimo libri tertii decimi Adverſariorum.

Perialogos.] Si non placet Achillis Statii conjectura de hoc verbo Græco, alias invenies in capite undecimo libri tertii decimi Adverſariorum Turnebi.

Ut Horatius ſignificat.] Verſu ſeptuageſimo epiſtolæ ad Auguſtum libro ſecundo.

Interrogatus a diverſæ partis advocato.] *Prodierat Orbilius in reum teſtis.* inquit Macrobius libro ſecundo Saturnaliorum de jocis, *quem Galba ut confunderet, diſſimulata ejus profeſſione, interrogavit. Quid artium facis? Reſpondit: In ſole gibbos fricare ſoleo.* Erat enim Galba hic, pater Imperatoris Galbæ, vir eloquentia quidem clarus, ſed brevi corpore, & gibbo informi: ut idem Macrobius & Suetonius ſunt auctores.

CASAUB.

Pauperem ſe, & habitare ſub tegulis.] Recte *ſub tegulis* non *pergulis* ut placet nonnullis. Erat enim paupertatis indicium, in meritorio cœnaculo quod multis ſcalis adiretur, habitare, ut etiam ad extremum Domitianum notabamus.

Cui eſt titulus Perialogos.] Mendoſa vox ſine dubio. quod omnes Græce docti mihi concedent. Περὶ ἀλογίας eſſet. *De contemtu*; atque hoc videntur ſequentia Suetonii verba confirmare non obſcure. Vereor tamen ne, ut fieri amat in librorum titulis, aliquid moroſius excogitatum ſit ab Orbilio.

Quas profeſſores negligenter ab ambitione parentum acciperent.] Quid ſit *negligenter accipere injurias*, alii quærant. ego ſuſpicor ſcribendum, *negligentia & ambitione parentum.*

Quos omni ſermone laceravit.] Non *ſermone*, ſed *occaſione* codex Mediol.

Quo artificio uteretur.] Fort. *ſe tueretur.* ſic enim M. Tullius & alii Latinitatis optimi ſcriptores loquuntur.

Primo apparituram magiſtratibus fecit.] Id eſt, apparitorem egit, ſive ut lib. 11. cap. 11. Valerius Maximus, *magiſtratibus apparuit.* Locutio, qualis eſt cap. 11, & 1x.

Deinde in Macedonia corniculo, mox equo meruit.] Adſpice notata ad caput XVII. Domitiani.

Pauperem ſe, & habitare ſub tegulis.] Homines Romæ mediocris fortunæ ſuarum ædium partem ſuperiorem inquilinis locare ſolebant, imam ſibi retinebant: ſed & erant qui cœnaculariam faciebant. Itaque pauperes cœnacula conducebant, cum in ſuo non habitarent, Prud. lib. 1 contra Symm.

Omnis quæ celſa ſcandit cœnacula vulgus.

Qui autem omnium tenuiſſimi erant, cœnacula tegulis proxima conducebant. Huc pertinet illud, quod eſt in Epigramm. Mart.

——— *tegula ſub una,*
Et ſcalis habito tribus, ſed altis.

Significat enim ſe ultimo cœnaculo habitare ſub tegulis. TURNEBUS.

CAPUT X.

ATTEIUS PHILOLOGUS libertinus, Athenis natus. Hunc Capito Attejus Juriſconſultus inter grammaticos rhetorem, inter rhetores grammaticum fuiſſe ait. De eodem ASINIUS POLLIO in libro quo Salluſtii ſcripta reprehendit, ut nimia priſcorum verborum affectatione oblita; ita tradit: *In eam rem adjutorium ei fecit maxime quidam Attejus Prætextatus nobilis Grammaticus Latinus, declamantium deinde adjutor, atque præceptor, ad ſummam Philologus ab ſemet nominatus.* Ipſe ad Lucium Hermam ſcripſit, *ſe in Græcis literis magnum proceſſum habere, & in Latinis nonnullum: audiſſe* ANTONIUM GNIPHONEM, *ejuſque* HERMAM: *poſtea docuiſſe. Præcepiſſe autem multis & claris juvenibus:*

in quibus APPIO *quoque & PULCHRO*, CLAUDIIS, *fratribus; quorum etiam comes in provincia fuerit.* Philologi appellationem aſſumpſiſſe videtur; quia ſicut Eratoſthenes, qui primus hoc cognomen ſibi vendicavit, multiplici variaque doctrina cenſebatur. quod ſane ex commentariis ejus apparet, quamquam pauciſſimi extent. de quorum tamen copia ſic altera ad eundem Hermam epiſtola ſignificat: HYLEN *noſtram aliis memento commendare: quam omnis generis coëgimus uti ſcis octingentos in libros.* Coluit poſtea familiariſſime Cajum Salluſtium, & eo defuncto ASINIUM POLLIONEM: quos hiſtoriam componere aggreſſos, alterum breviario rerum omnium Romanarum, ex quibus quas vellet, eligeret, inſtruxit, alterum præceptis de ratione dicendi. Quo magis miror Aſinium Pollionem crediddiſſe, antiqua eum verba & figuras ſolitum eſſe colligere Salluſtio: quum ſibi ſciat nil aliud ſuadere, quam ut noto civilique & proprio ſermone utatur, vitetque maxime obſcuritatem Salluſtii & audaciam in tranſlationibus.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Hunc Capito Attejus juriſconſul.] In vet. impr. *Hunc Capito Attejus natus juriſconſultus.* legendum fortaſſe, *notus juriſconſultus* quemadmodum in Vaticano altero ſcriptum reperi.

Inter grammaticos rhetorem, inter rhetores grammaticum.] Simile illud de Hermogene rhetore, *Inter ſenes puer, inter pueros ſenex.*

Declamantium deinde adjutor, atque præceptor.] In vet. imp. verbum, *adjutor*, non erat. Ego legendum ſuſpicabar, *auditor atque præceptor*, ut quos doceret, declamantes audiret.

Ipſe.] Diſtinguendum hoc loco.

Ad Lalium Hermam ſcripſit.] In vet. impr. *Ad L. Hermam ſcripſit.* quod placet.

Audiſſe Antonium Gniſonem, ejuſque Hermam, poſtea docuiſſe] Lego ac diſtinguo, *Audiſſe Antonium Gniſonem, ejuſque F. Hermam, poſtea docuiſſe.* Ut ſententia ſit, uſum illum præceptoribus, Gniphone atque ejus filio Herma, poſtea præceptorem aliorum fuiſſe.

In quibus Appio quoque & Pulcro Claudiis fratribus. Deeſſe aliquid videtur ad diſtinctionem Claudiorum fratrum.

Sibi vendicarit.] Lege, *vindicavit.*

VINET.

Attejus Philologus.] Qui citatur Feſto Pompejo in verbis *Vacerra, Stroppus*. & alibi Cariſio, ac Servio ad verſum ſexcenteſimum & quinctum libri primi Æneidos Virgilii.

Appio quoque.] Publius Clodius fuit a Milone interfectus, anno ab Urbe condita ſeptingenteſimo ſecundo: qui Pompejum Magnum & Metellum Scipionem habuit conſules. Iſti Clodio frater fuit Cajus Clodius: duoſque habuit filios, qui patrui ſui mortem adoleſcentuli ſunt perſecuti ut ſcribit Aſconius Pedianus, ſi forte ſint hi Clodii fratres, quos Attejum Philologum docuiſſe Suetonius tradit.

CASAUBON.

In eam rem adjutorium ei fecit.] Liber Petavii, *adj. ei fuit.*

Attejus pretextatus.] Scrib. *Prætextatus.* nam eſt Atteii cognomen.

Ejuſque Hermam poſtea docuiſſe.] Quis iſte Hermas? filius Gniphonis an diſcipulus.

Sicut Eratoſthenes.] De hujus ſtudiis & eruditione varia habes apud Strabonem, quæ huc faciunt; ubi plura olim adnotavimus.

Hylen noſtram.] Sunt Excerpta, qualia Pli-

nius ſibi confecerat digeſta in Commentarios centum & ſexaginta, ut narrat Plinius junior.

Alterum breviario rerum Romanarum.] Scripti perperam, *breviore*, amat Suetonius hanc vocem in Auguſto cap. CI, *breviarium totius imperii*, in Veſpaliano cap. XXI, *perlectu officiorum omnium breviariis*.

Præcepta de ratione dicendi.] Imo vero. *ſcribendi*, atque ita corrige e Mediol. & manuſcr.

Vitetque maxime obſcuritatem Saluſtii] Mirum eſt, ſi diſerte monitus fuerat Aſinius Pollio ab Atejo, ut Saluſtii obſcuritatem vitaret; tam iniquum fuiſſe ipſi Atejo Pollionem, ut ſcriberet voces obſoletas ſuggeri ab eo ſolitas Saluſtio. Sed puto verum eſſe quod inveni adnotatum in codice Bongarſii, delendam iſto loco eſſe vocem *Saluſtii*.

Audiſſe ſe Antonium Gniphonem ejuſque Hermam.] Fortaſſis, *ejuſque L. Hermam*. id eſt, *libertum*. GRONOV.

CAPUT XI.

VALERIUS CATO, ut nonnulli tradiderunt, Burſeni cujuſdam libertus ex Gallia: ipſe libello, cui eſt titulus INDIGNATIO, ingenuum ſe natum ait, & pupillum relictum, eoque facilius licentia Syllani temporis exutum patrimonio. Docuit multos, & nobiles, viſuſque eſt peridoneus præceptor maxime ad poëticam tendentibus; ut quidem apparere vel his verſiculis poteſt,

Cato Grammaticus, Latina Siren,
Qui ſolus legit ac facit poëtas.

Scripſit præter grammaticos libellos, etiam poëmata, ex quibus præcipue probantur Lydia, & Diana. Lydiæ Ticida meminit:

Lydia doctorum maxima cura liber.

Dianæ Cinna:

Secula permaneat noſtri Diana Catonis.

Vixit ad extremam ſenectam, ſed in ſumma pauperie, & pene inopia, abditus modico gurguſtio, poſtquam Tuſculana villa creditoribus ceſſerat, ut auctor eſt Bibaculus:

a *Si quis forte mei domum Catonis,*
Depictas minio aſſulas, & illos
Cuſtodis videt hortulos Priapi,
Miratur quibus ille diſciplinis
Tantum ſit ſapientiam aſſecutus,
Quem tres cauliculi, & ſelibra farris,
Racemi duo, tegula ſub una
Ad ſummam prope nutriant ſenectam.

Et idem rurſus:

b *Catonis modo, Galle, Tuſculanum,*
Tota creditor urbe venditabat.
Mirati ſumus unicum magiſtrum,
Summum grammaticum, optimum poëtam,
Omnes ſolvere poſſe quæſtiones,
Unum difficile expedire nomen.

En cor Zenodoti, en jecur Cratetis.

INTERPRETATIO.

a *Si quis caſu ſpectat ades mei Catonis, parvos aſſeres variatos minio, atque illos hortulos vendices Priapi, ſtupet, quibus artibus ille pervenerit ad tantam ſapientiam, qui ad provectam fere ſenectutem alatur tribus cauliculis, dimidia libra farris, & duabus uvis ſub una tegula.*

b *O Galle, paullo ante crediter per totam urbem aſtrahebas Tuſculanum Catonis. Stupuimus diſſolvi poſſe omnes quaſtiones ab unico magiſtro. eruditiſſimo grammatico, vate praſtantiſſimo. difficulter vero extricari ab uno nomine,* h. e, debitis, *en prudentia Zenodoti, & Cratetis,*

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Viſuſque eſt peridoneus praceptor, maxime ad poeticam tendentibus.] In vet impr. *ad poëtas tendentibus.*

Inſcripſit prater grammaticos libellos etiam poëmata.] Legendum videtur, non *inſcripſit*, ſed, *idem ſcripſit*, vel *conſcripſit.*

Depictas minio.] Legendum puto, *Et pictas*. propter ordinem.

Et illos cuſtodes vides hortulos Priapi.] Legendum, *cuſtodis*, ut ad Priapum referatur. Sæpe cuſtos hortorum Priapus a poëtis dicitur.

Quem tres calculi, & ſelibra farris] Verſus non ſtat, niſi duce ſibi hiatum concurrentium vocalium permiſerit. Et alieni ſunt ab hujus loci ſententia calculi. Emendatam olim, *Quem tres culeoli*: vel, *Quem tres cariculi*. Sed multo probabilius Gabriel Faërnus, *Quem tres cauliculi*

Tegula ſub una.] Idem ante in Orbilio, *Et habitare ſub tegulis quodam ſcripto fatetur.*

Omnes ſolvere poſſe quaſtiones, unum difficile expedire nomen.] *Solvere* atque *expedire* idem valent in quæſtionib. *ſolvere* tranſlatum eſt a nodis: quamobrem etiam addidit, *expedire*, proprie. namque ſolvendo qui non erant, nervo inligati domum ducebantur.

En cor Zenodoti, en jecur Cratetis.] Jecur ſimiliter poſuit Pacuvius apud Cic. in I. de Divin. *Nam iſtis qui linguam avium intelligunt, pluſque ex alieno jecore ſapiunt, quam ſuo, magis audiendum quam auſcultandum cenſeo.*

VINET.

En cor.] Turnebus capite undecimo libri tertii decimi, probat hic cor & jecur, eſſe prudentiam & ſapientiam Zenodoto Grammatico Græco Suidas.

CASAUBON.

Lydia Ticida meminit.] C. Ticida poëta epigrammatarius, de quo, ut de aliis, erudite doctiſſimus Gyraldus Apud Priſcianum libro v in noviſſima editione adoleſcentis eruditiſſimi, in cujus obitu damnum fecit Reſp. literaria, *Atticidas* perperam ſcriptum, pro *C. Ticidas*, ſive quod aliud fuit huic viro prænomen.

Sicula permaneat noſtri Diana Catonis.] Scribe e libro Petavii, *noſtri Dictynna C.* notum ex poëtis & eorum interpretibus Dianæ nomen.

Unum difficile expedire nomen.] Non ſunt audiendi qui mutant hanc lectionem. jubet enim vir doctus ſcribi, *explicare n.* & affert ex Ambroſii ſermone XXXIX. *tributa ſunt gravia, fiſcalia explicare non poſſumus.* quaſi vero non ſæpe apud Ciceronem & in libris Juris occurrant illa genera loquendi, *expedire pecuniam*, & *expedire nomina*: item his ἀνάλογα multa.

Aſſulas.] Aſſulas marmoris in Vitruvio legimus: ſic enim in eo ſcribitur lib. VII. cap. VI. *Cæmenta marmorea ſive aſſula dicuntur.* vereor tamen, ne e Paulino *aſtula* legendum ſit, cujus verſus eſt libro X. natali Sancti Felicis:

Quamque aqua non poterat, vicit brevis
aſtula flammam.

Illam autem aſtulam paulo ante explicat,

De crucis æternæ ſumptum mihi fragmine
lignum
Pœmo.

Ut enim quæ ſtanguntur e ligno, aſtulæ ſunt: ſic quod a marmore malleis decutitur. TURNEB.

Racemi duo, tegula ſub una.] Poteſt eſſe hyperbole, qualis in cæteris. Suſpicabar tamen, *tegula ſub ipſa.* GRONOV.

En cor Zenodoti. en jecur Cratetis.] Cor eſſe Latinis prudentiam & ſapientiam, cognomen Corculi ſatis oſtendit: & verſus Ennii,

> *Egregie cordatus homo, catus Ælius Sextus.*

Jecur etiam in eadem ſignificatione, hic ponitur. Nam in eo etiam, non tantum in corde, ſenſa animi collocata & affectus credebant, eamque animi ſedem domicilium que exiſtimabant. Ita plane Perſius Sat. I,

> *Quo didiciſſe, niſi hoc fermentum, & quæ ſemel intus*
> *Innata eſt, rupto jecore exierit caprificus?*

Eleganter & perfacete dixit: ut erumpere ſolent e parietinarum & monumentorum veterum commiſſuris ſteriles ficus. Non ab alia origine & mente eſt, quod dixit eadem Satyra:

> —— *neque enim mihi cornea fibra eſt.*

Et quinta:

> *Quod latet arcana non enarrabile fibra.*

Nam in jecore fibræ ſunt. TURNEBUS.

CAPUT XII.

CORNELIUS EPICADUS Lucii Cornelii Syllæ Dictatoris libertus Calatorque ſacerdotio augurali, filioque ejus Fauſto gratiſſimus fuit: quare nunquam non utriuſque ſe libertum edidit. Librum autem, quem Sylla noviſſimum de rebus ſuis imperfectum reliquerat, ipſe ſupplevit.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Quare numquam non utriuſque ſe libertum edidit.] In vet. impr. *quaſi numquam non.* quod idem valet, quod, *fere ſemper.* ſed prior lectio etiam probanda, quæ in altero erat manuſcripto.

VINET.

Cornelius Epicadus.) Is fortaſſe quem citat Macrobius libro primo Saturnaliorum de Sigillaribus

Quem Sylla.] Lucius Cornelius Sylla dictator, de rebus ſuis commentaria ſcripſit, auctore Plut.

CASAUBON.

Calatorque ſacerdotio augurali.] Καλήτωρ Dionyſio Halic. in hiſtoria Roman. Græcis κῆρυξ. Plautus Feſtus, alii.

CAPUT XIII.

LABERIUS Hiera ſuo hero emptus de catasta, & propter literarum ſtudium manumiſſus, docuit inter cæteros Brutum & Caſſium. Sunt qui tradant tanta eum honeſtate præditum, ut temporibus Syllanis, proſcriptorum liberos, gratis & ſine mercede ulla in diſciplinam receperit.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Taberius Hiera ſuo hero emtus de caſtata] In vet. impr. *Taberius hero ſuo morem emtus*, in qua lectione tantum muto, *mero.* quod poſitum videri poſſit, ut a Cic. *moribus.* in Orat. pro Cæcina, *Placuit Cæcinæ de amicorum ſententia conſtituere quo die in rem præſentem veniretur, ut de fundo Cæcina moribus deduceretur.* Ac poſt, *Ibi tum Cæcinam poſtulaſſe, ut moribus deductio fieret.* In manuſcripto altero legitur, *Staberius hero ſuo Metre emtus de cataſta* in altero *Straberius na metra epiurus* ex quo faciebam, N.M.C. ut ſit *nummorum millibus centum.*

VINET.

Laberius Hiera.] Qui & *Tiberius Hiera.* T. pro L ut principium hujus vocabuli varie corruptum eſſe a librariis annotavit Statius,

CASAUBON.

Laberius Hiera ſuo hero emptus de cataſta.] Mediol. *Staberius*; quod perplacet gens Romæ nota Staberia. cætera ſive in Mediol. ſive in manuſcr. corruptiſſima, ut jam adnotavit Achilles.

Emptus de cataſta.] Cataſta erat pegma ligneum, in quo ſuos vænales collocabant mangones, cum illos vendebant aut venditionem parabant, in quo nudabantur, ut emptores diligentes eſſent ne omnia membra integra & valida poſſent perſpicere Plin. lib. xxxv. de Chryſogono Sullæ liberto: *Talem in cataſta videre Chryſogonum Sylla.* Cicero *machinas* vocat cataſtas, de petitione Conſulatus, loquens de Catilina: *quo in magiſtratu amicam, quam palam domi haberet, de machinis emit.* Caſaubonus ad Perſ. Sat. vi, quem vide pluribus ibi de Cataſta erudite diſputantem. Græv.

CAPUT XIV.

CURTIUS NICIA hæſit Cn. Pompejo & Cajo Memmio; ſed quum codicillos Memmii ad Pompeji uxorem de ſtupro pertuliſſet, proditus ab ea, Pompejum offendit; domoque ei interdictum eſt. Fuit & M. Ciceronis familiaris; in cujus epiſtola ad Dolabellam hæc de eo legimus: *Omnino mihi literæ magis ſunt expetendæ a te, quam a me tibi. Nihil enim Romæ geritur, quod te putem ſcire curare, niſi forte ſcire vis me inter Niciam noſtrum & Vidium judicem eſſe. Profert alter, opinor, duobus verſiculis expenſum Niciæ. Alter Ariſtarchus hos* a *ὀβελίζει. Ego tanquam criticus antiquus judicaturus ſum, utrum ſint* b *τοῦ ποιητοῦ, an παρεμβεβλημένοι.* Item ad Atticum, *De Nicia quod ſcribis, ſi ita me haberem ut ejus humanitate frui poſſem, in primis vellem illum mecum habere: ſed mihi ſolitudo & receſſus provincia eſt. quod quia facile ferebat Sicca, eo magis illum deſidero. Præterea noſti Niciæ noſtri imbecillitatem, molliciem, conſuetudinem victus. Cur ergo illi moleſtus eſſe velim, quum mihi ille jucundus eſſe non poſſit? voluntas tamen ejus mihi grata eſt.* Hujus de Lucilio libros etiam ſatyra comprobat.

INTERPRETATIO.

a *expungit.* | b *An poëtæ, an interjecti.*

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Curtius Nicia.] In vet impr. *Hirtius Nicia.*

Omnino mihi.] Pauciora leguntur in vet. impr. hæc ſcilicet, *Nihil Romæ geritur, quod te putem ſcire curare, niſi forte ſcire vis, me inter Niciam noſtrum, & Vidium, judicem eſſe. profert alter duobus verſiculis.* & quæ ſequuntur.

Item ad Atticum de Nicia.] Legendum. *De Nicia* In vet. impr. *De Hirtio.* epiſt. Cic. in xii. ad Atticum, cujus initium, *Scripſit ad me diligenter Sicca.*

Cur ergo illi] Probabiliter etiam in vet. impr. *Cur ergo illi.*

Hujus de Lucilio libros etiam ſatyra comprobat.] Mendoſe, opinor, ſic legitur, emendabam. *Ejuſdem Lucilii libros etiam ſatyra comprobat.* vel, *Hujus de Lucilio libros etiam Santra comprobat.* Santræ Quinctil. & Nonius Marcellus in verbo *Bacchari* meminerunt.

VINET.

In cujus epiſtola ad Dolabellam.] Libro nono earum quæ vulgo familiares inſcri-

buntur: *Non ſum auſus*, ad Atticum vero libro duodecimo.

CASAUBON.

Inter Niciam noſtrum & Vidium.] Mediol. *Nidium.* Scripti, *Nudium.* editiones Ciceronis *Vidoum.*

Hujus de Lucilio libros etiam ſatyra comprobat. Script. *Satura compr.* quid ſibi hæc verba velint, non facile dixero.

Ego tanquam Criticus antiquus judicaturus ſum, utrum ſint τοῦ ποιητοῦ. an παρεμβεβλημένοι.] Critici tertium genus Grammaticorum, non probos tribu movere poſſunt, ut illud apud Auſonium:

Quique notas ſpuriis verſibus addiderat.

Neque tantum quæ perperam ab auctoribus dicta ſcripta, pronunciata ſunt ἀθετεῖν, ὀβελίζειν, *rejicere*, *expungere*. ſed & aliorum Criticorum temere ſcita notare ac caſtigare ſolebant. quam κρίσιν εἰκαίως ἀθέτησιν *Cenſuram. futiles improbationes* vocabant. Sed præcipua hujus ſtudii pars, tranſpoſita in auctoribus ſuis ſedibus vindicare, ut fecit ille.

Qui ſancti lacerum collegit corpus Homeri.

Quo nomine μεταθέσεις τῶν γραφῶν, *tranſpoſitiones ſcripturarum.* valde celebrarunt. Et conciliatio ſententiarum etiam in Philoſophis ad eos pertinebat ejuſmodi ſunt συμφωνίαι τῶν δογμάτων in Platone a veteribus Criticis notatæ. JOSEPHUS SCALIGER.

CAPUT XV.

LENÆUS Pompeji Magni libertus, & pene omnium expeditionum comes, defuncto eo, filiiſque ejus, ſchola ſe ſuſtentavit: docuitque in Carinis ad Tulletis ædem; in qua regione Pompejorum domus fuerat: ac tanto amore erga patroni memoriam extitit, ut SALLUSTIUM hiſtoricum, quod eum *oris improbi, animo inverecundo* ſcripſiſſet, acerbiſſima ſatyra laceraverit, *laſtaurum & lurconem, & nebulonem, popinonemque* appellans: & *vita ſcriptiſque monſtroſum*: præterea *priſcorum, Catoniſque verborum ineruditiſſimum furem.* Traditur autem puer adhuc catenis ſubreptus, refugiſſe in patriam; perceptiſque liberalibus diſciplinis, pretium domino ſuo retuliſſe. verum ob ingenium & doctrinam gratis manumiſſus.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Quod eum oris improbi, animo inverecundo ſcripſiſſet.] Vet impr. *quod eum oris probum* in altero manuſcripto, *oris probi.* Legebam, *ore probo.* vel *quod eum ore is probo.* illud enim *os probum* Pompeji valde commendatur.

Laſtaurum.] Græco verbo.

Præterea priſcorum, Catoniſque verborum ineruditiſſimum furem.] Probior lectio vet. impr. *præterea priſcorum Catonis verborum*, &c.

Pretium domino ſuo retuliſſe.] In vet imp. ut in manuſcriptis, *pretium ſuum retuliſſe.*] Emendabam, *pretium ſui retuliſſe*: nam *domino* addititium videtur.

VINET.

Lenæus.] Apud Plinium libro quincto decimo & viceſimo quincto Pompejus Lenæus: ut liberti ſuorum patronorum nomina ſumebant. Lenæus tantum apud Aulum Gellium libri ſeptimi decimi capite ſexto decimo.

CASAUBONUS.

Laſtaurum.] Λαίσταυρος, hoc eſt πόρνον & impudicum, ſcripta lectio varie corrupta ex imperitia Græcæ linguæ videtur. Lenæus hanc vocem mutuatus ab aliquo e La-

tinis poëtis, qui poëtica licentia eam fecerat Romanam.

Traditur autem puer, adhuc catenis ſubreptus.] Videtur ab aliquo amicorum ſubreptus, cum iſte oſtiarius veterum more in catena eſſet, ſicut loquitur Tranq. in Octacilio. Sed non ſit abſurdum ſuſpicari, pro *catenis*, ſcribendum eſſe *quadriennis*, aut tale quid.

Pretium domino ſuo retuliſſe.] Servi quibus erat peculii copia, libertatem ſuam præſenti pecunia redimebant*: quibus non erat, fidem ſuam obligabant: quod hic videtur feciſſe. refert igitur pecuniam veteri domino jam patrono ſuo, quam ex pacto illi debebat. Dominus in honorem literarum pretium non accipit. Poteſt etiam dici, tamdiu ſerviiſſe Lenæum, donec literas docendo idoneam pecuniam quæſiiſſet. Ita interpretamur editam lectionem, quam docti quidam ſollicitant.

In carinis] De his, ac Pompejana domo ad cap. xv. Tiber.

Ad Telluris ædem.] Telluris ædes, quæ Romæ prima memoretur ea eſt, quam exſtruxere in area Spurii Caſſii publicata anno CCLXVIII. Meminit Cicero pro domo ſua, & Valerius Maximus libro VI. cap. III. Anno quoque CCCCLXXXV P. Sempronius Sophus ædem Telluri vovit: cum, acie jam inſtructa adverſus Picentes, terra contremuiſſet, eaque res ingentem incuſſiſſet horrorem Romanis, ſicut ad pugnandum vix poſſent compelli. Auctores Florus lib. I. c. XIX & Oroſius lib. IV. cap. IV. Etiam Deæ hujus ædem memorat Plinius lib. XXXIV. c. VI. Non multum abfuiſſe a Carinis, indicat hic Suetonius. Sicut & P. Victor, qui in quarta collocat urbis regione, itidem non procul a Carinis. VOSSIUS.

Oris improbi, animo inverecundo.] Haud dubie, *oris probi.* Plinius 7. 12. *Magno Pompejo Vibius quidam e plebe & Publicius etiam ſervitute liberatus, indiſcreta prope ſpecie fuere ſimiles, illud os probum reddentes.* Idem lib. 37. 2. *Imago Cn. Pompeji, illa regio honore grata, illa probi oris venerandique per cunctas gentes.* Seneca epiſt. 11. *Nihil mollius ore Pompeji: nunquam non coram pluribus erubuit, utique in concionibus.* Ubi & Lipſius ſic, ut volebamus GRONOV.

Laſtaurum.] Taurus pars eſt obſcœna: ut apud Feſtum in Solitaurilibus: *atque harum hoſtiarum omnium immolati ſunt tauri: quæ pars cæditur in caſtratione* inde laſtauri dicti. TURNEB. Adde Suidam: λάσταυρος, πόρνος. ἀπὸ τοῦ ταύρου λασιόταυρός τις ὤν. *Scortum maſculum, ſcortator, qui taurum habet hirſutum, quaſi dicas λασιόταυρος.*

Puer adhuc catenis ſubreptus.] Conjiciebam, *Catina*, quod Siciliæ oppidum eſt. Fuerit a plagiario quodam ſubreptus ſuis aſportatuſque in alium locum & venditus ſervitutem ſervierit; deinde grandior undecumque cognita origine refugerit in patriam, atque ibi ſtudiis excultus adeo non tulerit jacturam domini, ut ultro ei referret ſummam pretii, quo ab eodem emptus fuerat. GRONOVIUS.

CAPUT XVI.

QUINTUS CÆCILIUS Epirota, Tuſculi natus, libertus Attici Satrii equitis Romani, ad quem ſunt Ciceronis epiſtolæ, cum filiam patroni nuptam Marco Agrippæ doceret, ſuſpectus in ea, & ob hoc remotus, ad Cornelium Gallum ſe contulit, vixitque una familiariſſime. quod ipſi Gallo inter graviſſima crimina ab Auguſto objicitur. Poſt deinde damnationem mortemque Galli, ſcholam aperuit: ſed ita, ut paucis, & tantum adoleſcentibus præciperet, prætextato nemini, niſi ſi cujus parenti hoc officium negare non poſſet. Primus dicitur Latine ex tempore diſputaſſe, primuſque Virgilium & alios poëtas novos prælegere cœpiſſe. quod etiam Domitii Marſi verſiculus indicat,

Epirota tenellorum nutricula vatum.

NOTÆ

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Attici Satrii.] Vet. impr. *Sarti* non *Satrii.*

Suſpectus in ea.] Legendum fortaſſe *in eo.*

Poſt deinde damnationem] In vet. impr. *poſtinde*, uno verbo, quod accuſandi caſum regat.

Et alios poëtas novos perlegere cœpiſſe.] Lego, *prælegere* non *perlegere*, ut in manuſcriptis erat.

VINET.

Libertus Attici Satrii equitis Romani.] Nemini dubium ſit quin hic intelligat Suetonius Titum Pomponium Atticum, ad quem extant libri ſedecim Epiſtolarum a Marco Tullio Cicerone ſcriptarum. Primum enim a majoribus acceptam equeſtrem dignitatem perpetuo obtinuit: filiamque virginem Agrippæ Auguſti Cæſaris poſtea genero, collocavit Atticus ille: ut de eo memoravit Cornelius Nepos. Deinde, ut auctores ſunt iidem Nepos, & Cicero in prima illarum epiſtolarum, avunculum is habuit Quinctum Cæcilium: a quo moriente fuit teſtamento adoptatus, hæreſque factus ex dodrante. Adoptati autem nomina eorum gerebant, a quibus adoptati fuerant: ut de Scipionibus & Cæſaribus oſtendimus in iis quæ in Eutropium ſcripſimus. Atticus ergo noſter, Titus Pomponius Atticus, Quinctus Cæcilius Pomponianus fuit appellatus. Atque hinc ejus libertus Epirota, Quinctus Cæcilius, patroni nominibus: ut ſupra dixi nas Romæ fieri ſolitum. Verum iſtud *Satrii* vocabulum undenam ortum? Fuit quidem Satrius inter Romana nomina. In epiſtolis namque ejuſdem Ciceronis ad Brutum memoratur Satrius quidam Trebonii legatus. In prima ad Atticum, qui nunc *Satyrus* eſt, vidi, cum *Satrius* imprimeretur. Eſt Satrius Secundus apud Tacitum libro quarto. Suntque alibi alii. Verum de tertio Quincti Cæcilii avunculi nomine nihil comperi, & timeo ut ne iſtud *Satrii* quod & *Sarti* quoque aliquando fuit, ortum ſit hac confuſione. *Libertus Attici.* Idem Suetonius de Tiberio Cæſare: *Agrippinam Marco Agrippa genitam, neptem Cæcilii Attici Equitis Romani, ad quem ſunt Ciceronis epiſtolæ, duxit uxorem.*

CASAUBON.

Libertus Attici Satrii] Satriam gentem Romanam etiam ex epiſtolis Ciceronis habemus notam. Sed hoc cognomen unde Pomponio Attico? aut quis alibi illud legit? Omnino inducenda vox *Satrii*; quæ e depravata lectione Mediol. & aliquot manuſcript. ortum habuit. in illis eſt. *Libertus Saris eq.* litera *S* e fine præcedentis dictionis initio ſequentis male adhærens fons & origo depravationis fuit. Porro Cæcilius hic etſi libertus Attici erat, Pomponius tamen dictus ab eo non eſt, verum Cæcilius; ſe nomine avunculi Q. Cæcilii cujus hereditatem Atticus adierat. neque dubium bonorum Cæcilii partem fuiſſe hunc ſervum.

Poſt deinde damnationem] Med. *Poſt inde damn.* elegans trajectio, *dori* τῷ, *deinde poſt damn.*

CAPUT XVII.

VERRIUS FLACCUS, libertinus, docendi genere maxime inclaruit. Namque ad exercitanda diſcentium ingenia æquales inter ſe committere ſolebat, propoſita non ſolum materia, quam ſcriberent, ſed & præmio, quod victor auferret. Id erat liber aliquis antiquus, pulcher, aut rarior. Quare ab Auguſto quoque nepotibus ejus præceptor electus, tranſiit in Palatium cum tota ſchola, verum ut ne quem amplius poſthac diſcipulum reciperet: docuitque in atrio Catilinæ domus, quæ pars Palatii tunc erat: & ſeſtertia centena in annum accepit. Deceſſit ætatis exactæ ſub Tiberio. Statuam habet Præneſte, in inferiore fori parte, contra hemicyclum: in quo faſtos a ſe ordinatos, & marmoreo parieti inciſos, publicarat.

ad Sidonium Sirmondus, non *hippedromus*. GRONOV.

CAPUT XVIII.

LUCIUS CRASSITIUS genere Tarentinus, ordinis libertini, cognomine Paſides, mox Panſam ſe tranſnominavit. Hic initio circa ſcenam verſatus eſt, dum Mimographos adjuvat. deinde in pergula docuit, donec commentario Smyrnæ edito, adeo inclaruit, ut hæc de eo ſcriberentur,

Uni Craſſitio ſe credere Smyrna probavit:
Deſinite indocti conjugio hanc petere.
Soli Craſſitio ſe dixit nubere velle:
Intima cui ſoli nota ſua extiterint.

Sed cum edoceret jam multos, ac nobiles, in his Julium Antonium triumviri filium, ut Verrio quoque Flacco compararetur, dimiſſa repente ſchola tranſiit ad Quinti Septimii philoſophi ſectam.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Ordinis libertini.] Ordo conditionem ſignificare videtur hoc loco, ut apud Terentium in Eunucho, *Conveni hodie advenient quendam mei loci hinc atque ordinis.* Aliter Eventius: ſed apud me Suetonii plu ris eſt auctoritas.

In pergula docuit.] Vet impr. *porcula.* pergulam autem pro pulpito videtur accepiſſe.

Intima cui ſoli nota ſua extiterint.] in vet. impr. *vota*, non *nota*, in eam ſententiam, Vota Smyrnæ Craſſitio fuerunt intima: ſolus quid ſibi vellet Smytna, Craſſirius intellexit. Intelligit autem, opinor, *Smyrnam*, poëma Cinnæ.

Ad Q. Septimii ſectam.] In vet. imp. *Septimi.* Atque hic ſit fortaſſe Septimius, de qua ſæpe Horatius.

VINET.

Commentario Smyrnæ edito.] Commentatio in Smyenam carmen Cinnæ: de quo extat Catulli epigramma: & cujus meminit Servius in nonum Bucolicum Virgilii.

CASAUBON.

Ad Q. Septimi philoſophi ſectam.] Pithœi & Petavii codd. *ad Sextii phil. ſ.*

Cognomine Paſides.] Leg. *Paſicles*, aut *Poſides.* SALMAS.

Deinde in pergula docuit.] Cum Suetonius inquit, Auguſtum Apolloniæ adſcendiſſe pergulam Theogenis Mathematici, intelligendum, adſcendiſſe ad locum apertum in domus ſuperna parte, in quo Theogenes artem ſuam docebat & profitebatur, quo in loco & alii artifices ſe exercere, & res venales exponere conſueverant. Vopiſcus in Saturnino: *In Africa Rhetorice operam dederat. Romæ frequentaverat pergulas magiſtrales.* Juvenalis:

Sed nec ſtructor erit, cui cedere debebat omnis
Pergula. —

Hinc & illud Lucilii:

Pergula pictorum veri nihil, omnia ficta.

MARCELLUS DONATUS.

Uni Craſſitio ſe credere.] Lego, *cedere*, id eſt, evenire, vel in manum convenire. Ut Ovidius lib. 1 metam. *Ceſſerunt nitidis habitandæ piſcibus undæ.* Juſtinus lib 13. *Summus caſtrorum tribunatus Seleuco Antiochi filio ceſſit.* De ipſo poëmatio Catullus: *Smyrna mei Cinnæ nonam poſt denique meſſem. Quam cœpta eſt nonamque edita poſt hiemem.* GRONOVIUS.

mentaria in Virgilium memorat Aulus Gellius libri primi capite viceſimo primo, & libri ſexti capite ſexto. Aurelius Macrobius libro tertio Saturnaliorum, de Diis penatibus, & de proprietatibus Deorum: ac de urbibus, libro quinto, Serviuſque in ſeptimum Æneidos Virgilii. de Agricultura vero Cariſius, & quædam alia. Sed qui de limitibus conſtituendis ſcripſit, & quæ Gromatica inſcribuntur, in quorum titulo *Hygenus*, e in ſecunda ſyllaba, vocatur, hunc vel hoc ſolum, quod in eo mendoſiſſimo opere legitur, *Nuper ecce quidam evocatus Auguſti. vir militaris diſciplinæ, profeſſionis quoque noſtræ capaciſſimus, quum in Pannonia agros veteranis ex voluntate & liberalitate Imperatoris Trajani Auguſti aſſignaret*, potuit Volaterrano probare, alium omnino eſſe a Cajo Julio Hygino. Trajanus enim annis poſt natum Chriſtum plus centum imperare cœpit: & Julius Hyginus annis jam multis ante natum Chriſtum illuſtris erat: ut ipſa etiam Euſebii Latina Chronica reſtantur.

Cornelium Alexandrum Grammaticum Græcum.] Huic proprium nomen eſt Ἀλέξανδρος apud Suidam, ſed quia Cornelio Lentulo, cui ſervit, & pædagogus fuit manumiſſus, *Cornelius Lentulus Alexander* dictus ſit. Ei patria fuit, quæ Bianti illi ſapienti, Miletus urbs Aſiæ. Syllanis temporibus Romæ erat. ſed non addit Suidas, quoto urbis anno apud Laurentes incendio perierit. unde cognoſcamus, eumne Julius Hyginus audire potuerit, an non. Nam Alexandria urbs Ægypti, ab Julio Cæſare dictatore capta fuit, non plus annis triginta quinque poſt felicem illam victoriam Syllanam.

Quem.] Cornelium Alexandrum *Polyhiſtor* autem cur hic & apud Solinum, & Gellium de Apione, aſpiretur contra morem ſuorum Græcorum? qui πολυΐστωρ ſcribunt, hoc eſt, *polyiſtor*.

Et Cajo Licinio conſulari hiſtorico.] Hunc ergo non poſſum agnoſcere inter multos poëtas, oratores, hiſtoricos, Senecæ, Gellio, Feſto, Cariſio, & aliis memoratos.

Iulius Modeſtus.] Quem Cariſius, Diomedes, Gellius, Quinctilianus citat, & ſic laudat Martialis in epigrammate viceſimo primo libri decimi:

> *Scribere te, quæ vix intelligat ipſe Modeſtus,*
> *Et vix Claranus, quid, rogo, Sexte, juvat?*

Sed quis eſſet hic Modeſtus, Martialis commentator Domitius ignoravit, qui pro Herennio Modeſtino juriſconſulto accepit.

CASAUBON.

Cajus Iulius Higinus.] Cognomen iſtud etiam in Manuſcript. varie ſcriptum & depravatum invenimus. non dubito rectum eſſe, *Hyginus*, vel *Hygenus* Ὑγῖνος pro Ὑγιηνός, ut ὑγεία pro ὑγίεια. *ſanitas.* at pro ι vel e vel i promiſcue ſcribebant. Hygini hujus meminit & Hieronymus in Chronico Euſebii.

Studioſe & avide imitatus eſt.] Scribe cum antiquis, *Stud. & audiit & imitatus eſt.* favente etiam Mediol.

Quem propter antiquitatis notitiam Polyhiſtorem multi, quidam Hiſtoriam vocabant.] Recte *vocabant*, nempe ſui æquales nam qui de Alexandro loquuntur ſcriptores, Polyhiſtorem ſemper, nunquam vocant Hiſtoriam. neque ejus appellationis meminit Suidas, qui de hoc viro multa narrat ſcitu digna. Paſſim hunc Græci Latinique ſcriptores laudant: ſed Euſebius integrum fere illius librum in ix. Præparationis ſuæ tranſtulit, ubi hoc elogio ornatur: ὁ Πολυΐστωρ Ἀλέξανδρος πολύνους ὢν καὶ πολυμαθὴς ἀνήρ, τοῖς τε μὴ παρέργως τὸν ἀπὸ παιδείας καρπὸν πεποιημένοις Ἕλλησι γνωριμώτατος. *Polyhiſtor Alexander vir ſagax, & multiſcius, notiſſimus Græcis, qui non ſegniter fructum capiunt ex doctrinis.*

CAPUT XXI.

CAjus Meliſſus, Spoleti natus, ingenuus, ſed ob diſcordiam parentum expoſitus, cura & induſtria educatoris ſui altiora ſtudia percepit, ac Mæcenati pro Grammatico muneri datus eſt. Cui quum ſe gratum & acceptum in modum amici videret; quamquam adſerente ma-

tre, permanſit tamen in ſtatu ſervitutis, præſentemque conditionem veræ origini antepoſuit. quare cito manumiſſus, Auguſto & inſinuatus eſt. Quo delegante, curam ordinandarum bibliothecarum in Octaviæ porticu ſuſcepit. Atque, ut ipſe tradit, ſexageſimum ætatis annum agens, libellos *Ineptiarum*, qui nunc *Jocorum* inſcribuntur, componere inſtituit, abſolvitque centum & quinquaginta, quibus & alios diverſos poſtea addidit. Fecit & novum genus Togatarum, inſcripſitque *Trabeatas*.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Quare cito manumiſſus Auguſto, & inſinuatus eſt.] Diſtinguo ac lego. *Quare cito manumiſſus. Auguſto etiam inſinuatus eſt.*

Quod eleganter curam ordinandarum bibliothecarum in Octaviæ porticu ſuſcepit] Omnino legendum. *Quo delegante curam ordinandarum bibliothecarum in Octavia porticu ſuſcepit.* Suetonius idem in Cæſaris dictatoris vita, eodem verbo, & eodem in genere eſt uſus, *Quos omnes libellos vetuit Aug. publicari in ea epiſtola, quam brevem admodum ac ſimplicem ad Pompejum Macrum, cui ordinandas bibliothecas delegaverat, miſit.*

Libellos ineptiarum. qui nunc jocorum ſcribuntur.] In vet impr. *locorum*, non *jocorum*: ſed illud, opinor, rectius.

Fecit & novum genus Togatarum, inſcripſitque Trabeatas. [In vet impr *trachatas*. non *trabeatas*. Legendum fortaſſe *brachatas*. Sed illud probabilius, itaque erat in manuſcriptis.

VINET.

Spoleti natus.] Spoletinus in Latinis Chronicis Euſebii, annis duobus poſt natum Chriſtum, ex Spoleto Italiæ oppido. quod [illegible] Græci vocant, quatuor ſyllabis. Hic autem neſcio an ſit Meliſſus, quem citat Cariſius de genere nominis *clunes*: ſed eſſe, qui Helius Meſſus ſcribitur in capite ſexto libri duodevieeſimi Noctium Gellii, Lilio Gregorio non videtur in dialogo octavo de poëtis Meminit in elegia ultima libri quarti de Ponto Ovidius.

Et tua cum ſocco Muſa, Meliſſe, levit.

Quare cito manumiſſus.] Servus ergo dicebatur Meliſſus: ſed a domino ſuo Cajo Mæcenate manumiſſus. Cajus Mæcenas Meliſſus dictus eſt Hic enim eſt, quem Mæcenatem Meliſſum legere oportet apud Plinium viceſimi octavi capite ſexto.

CASAUBON.

Quibus & alios diverſos poſtea addidit.] Scipta lectio, *animos div. ali*, *nimios*. leviter adjuva & ſcribe, *mimos d.*

CAPUT XXII.

MARCUS POMPONIUS MARCELLUS ſermonis Latini exactor moleſtiſſimus, in advocatione quadam (nam interdum & cauſſas agebat) ſolœciſmum ab adverſario factum uſque adeo arguere perſeveravit, quoad Caſſius Severus interpellatis judicibus dilationem petiit: ut litigator ſuus alium Grammaticum adhiberet; quando non putat is cum adverſario de jure ſibi, ſed de ſolœciſmo controverſiam futuram. Hic idem cum ex oratione Tiberium reprehendiſſet: affirmante Atejo Capitone, & eſſe illud Latinum, &, ſi non eſſet, futurum: *Certe jam inde mentitur*, inquit, *Capito. Tu enim Cæſar civitatem dare potes hominibus, verbis non potes.* Pugilem olim fuiſſe Aſinius Gallus hoc in eum Epigrammate oſtendit:

Qui caput ad lævam didicit, gloſſemata vobis
Præcipit: os nullum, vel potius pugilis!

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

M. Pomponius Marcellus ſermonis Latini exactor medeſtiſſimus.] Lego, *moleſtiſſimus*, non *modeſtiſſimus*, ut eſt in manuſcriptis.

Quoad.] In vet. impr. *quod* illud rectius.

Quando non putatis cum adverſario, ſed ſibi de ſolæciſmo.] Diſtinctio atque ordo concinnior in vet. imp. *Cum adverſario de jure ſibi ſed*, &c.

Iam inde mentitur.] In vet. impr. non eſt *inde* verbum.

Tu enim Cæſar civitatem dare potes hominibus, verba non potes.] Argute Gabriel Faernus, *verba* mutabat in, *verbis*. *Dare civitatem*, eodem modo dixit in x. epiſtol. Plin. *Quare rogo des ei civitatem Romanam.*

Qui *caput ad lævam didicit.*] Verſus elegiaci ſunt:

Qui caput ad lævam didicit, gloſſemata nobis
Præcipit, os nullum, vel potius pugilis.

Itaque hos verſus repræſentare videtur vet. impr. & manuſcriptus: ſed pro *caput*, legebam, *capere*, ut pugilum ac luctatorem λαβὰς & ἀντιλαβὰς, *prehenſiones, & mutuas prehenſiones*, ſignificet. *Gloſſemata* vocabant verba exquiſita, neque vulgo nota, aut etiam vetuſta; de quibus Quinctilianus in I. *Protinus enim poteſt interpretationem linguæ ſecretioris, quas Græci γλώσσας vocant.* Atque alibi. *Circa gloſſemata etiam, id eſt, voces minus uſitatas, non ultima ejus profeſſionis diligentia eſt.* Ex quibus intelligimus, grammatici operis ac muneris fuiſſe, gloſſas præcipere atque interpretari. Et Placidus Grammaticus gloſſas interpretari atque accipere ſic videtur.

Os nullum, vel potius pugilis.] *Os nullum*, nullo pudore adfici ſignificat. *Os pugilis*, durum os ſignificat.

VINET.

Caſſius Severus.] De quo oratore plura memorat Lilius Ferrarienſis libro quarto de poëtis ex Seneca, Quinctiliano, Tacito, Macrobio & aliis: ſed quem in Euſebii chronicis leges in exilio mortuum eſſe anno Chriſti triceſimo quarto.

Aſinius Gallus.] De quo poëta Aſinii Pollionis filio idem Lilius libro octavo.

Qui caput.] Vide in hunc locum Statium, Turnebum in eodem capite undecimo libri tertii decimi Adverſariorum.

CASAUBON.

Et ſi non eſſet futurum. Certe j.] Vera diſtinctio eſt, *& ſi non eſſet, futurum certe jam inde. Mentitur, inq. C. jam inde.* hoc eſt, ſimul ac innotuiſſet Tiberium eo verbo uſum.

Qui caput ad lævam didicit.] Non *didicit* ſcribendum, quod nihil ſignificat: ſed *deicit*, ut pridem docti emendarunt. Lego autem cum libris, *gloſſemata nobis præcipit*, non *vobis*. Jam quod Suetonius ex iſtis Aſinii, *Os nullum, vel potius pugilis!* colligit, auctorem epigrammatis affirmare, fuiſſe aliquando Pomponium pugilem; mihi videtur frigidum, ac leve, ne dicam ineptum. nam ſi omnes epigrammatum jocos aut ſcommata, pro ſeriis veri argumentis libeat accipere, quantam feneſtram falſis aſſertionibus aperiemus? Ego non dubito *παροιμιακῶς in proverbio* dictum a Gallo, *os pugilis*, imitatione Græcorum, qui ἀποθλαδίας & ὠτοκάταξιν *eum cui aures contuſa ſunt & fractæ* convitii loco etiam de iis uſurpant, qui nunquam ceſtibus pugnarunt: quantumvis proprie in pugilibus locum habeant illæ voces.

Caſſius Severus.] Aug. cap. LVI. & Calig. XVI.

Futurum: Certe jam inde mentitur.] Diſtinguendum cenſeo: *affirmante Ateio Capitone, & eſſe illud Latinum, & ſi non eſſet, futurum certe jam inde: Mentitur, inquit, Capito.* Nempe ex quo Cæſar eo uſus eſſet. Lucianus de mercede conduct. χαὶ ἢ καὶ σοφὸς καὶ ῥήτωρ εἶναι αὐτὸς καὶ εἴ τι σολοικίσαντες τύχωσι, αὐτὸ τὸ τῆς Ἀττικῆς καὶ τοῦ Ὑμηττοῦ μόνως δοκεῖν τοὺς λόγους, καὶ νόμον

non poſſet : *Vis tu*, inquit, *magiſter, quotiens feſtinantem aliquem vides abligurrire ?*

NOTÆ.

ANCILL. STAT.

Rhemmius Palæmon,] Scribendum puto *Remmius*, non *Remnius*, in veteri enim monumento quod apud me eſt, M. REMMIUS M. L. PHILER. POMPEIA. Ɔ. L. PRIMA, SEX. POMPEIUS. Ɔ. L. STATIUS.

Mulieris verna primo.] Vet. impr. *mulieris verna, primo.* quod placet.

Primo, ut ferunt, textrinum.] Vel legendum, *textrinam*, vel faciendum, *textricis*. illud probabilius.

Facilitate ſermonis.] Sic Cic. in Bruto Curionem laudat, quod facile dicebat.

Nec non etiam poëmata faciebat ex tempore. ſcripſit ex variis, nec vulgaribus, metris.] Legendum puto. *ſcripſit ea variis, nec vulgaribus metris*. Metro enim ſcribuntur poëmata, id eſt, hoc vel illo genere & numero. Sic Martialis in IV loquitur :

Cum ſis improbior Matiliane,
Quam qui compoſitos metro Tibulli
In Stella recitat domo libellos.

Nomen ſuum in Bucolicis non temere poſitum, ſed præſagiente Virgilio fore quandoque.] Legi etiam commode poſſit, *ſcilicet*, pro *ſed*.

Quamquam ex ſchola quadragena annua caperet.] In vet. impr. *quadringena*, non *quadragena*.

Sed maxime flagrabat libidinibus in mulieres, uſque ad infamiam oris.] Lego, *uſque ad infamiam orationis.* Sic etiam Cicero opinor *orationem* accepit. Ita enim legendum, etiam illa quæ ſequuntur, prope declarant, *dicloque non infaceto*.

VINET.

Rhemnius Palæmon Vicetinus.] Præ omine Quinctus in Grammaticis neſcio quibus, quæ illi inſcripta proſtant, Rhemnius autem quod *Rhemmius*, *Ramnius*, *Rammius*, & aliter etiam ſcriptum repecties, neſcio quid nominis ſit, ut illi ſua reſtituatur orthographia. ſed Palæmon, Palæmo quoque legitur apud Quinctilianum. Vicetinus vero a Vicetia eſt, urbe ejuſdem Galliæ cum Verona. quod nomen varie etiam corruptum reperitur, *Vincentia*, & *Vicentia* : ſed Hermolaus caſtigator Plinii, aliique ſine *n* ſcribi debere, jam pridem docuerunt.

Quadragena annua.] Mille aureos Francicos : ſiquid Budæi rationibus credis.

Ut vitem manu ejus.] Vide Hermolaum in libri decimi quarti caput quartum Plinii, & Lilium libro quarto de poëtis.

CASAUBON.

Remmius Palæmon, Vicentinus.] Mediolanenſis *Vercetinus*. Vide Hieronymum in anno Claudii VIII.

Sæpius in die lavaretur.] Melius ſcripta lectio, *lavaret*.

Mulieris verna.] Intelligo ſervum recepticium, de quo Gell. 17. 6. Octavio 19. *Telephi mulieris ſervi nomenculatoris.* GRONOVIUS.

Luxuria ita indulſit, ut ſæpius in die lavaretur] Id in Grammatico carpi, minime mirum. nam & in Commodo Imperatore notatur, ſepties aut octies in die laviſſe. Etiam inter Chriſtianos Siſennius quidam Epiſcopus bis in die, non ſine ſuſpicione intemperantiæ & voluptatum : ſed ille dicterio culpantes illuſit, *Quia ter lavare non poſſet.* Lipſium vide.

Quadragena annua.] Mille coronatos, ſeu ducatones.

LILI

CAPUT XXIV.

MARCUS VALERIUS PROBUS Berytius, diu centuriatum petiit, donec tædio ad ſtudia ſe contulit. Legerat in provincia quoſdam veteres libellos apud Grammatiſtam, durante adhuc ibi antiquorum memoria, necdum omnino abolita, ſicut Romæ. Hos quum diligentius repetere atque alios deinceps cognoſcere cuperet, quamvis ſe contemni, magiſque opprobrio legentibus, quam gloriæ & fructui eſſe animadverteret, nihilominus in propoſito manſit: multaque exemplaria contracta emendare, ac diſtinguere, & adnotare curavit, ſoli huic nec ulli præterea Grammatices parti deditus. Hic non tam diſcipulos quam ſectatores aliquot habuit. Nunquam enim ita docuit ut magiſtri perſonam ſuſtineret. Unum vel alterum, vel, quum plurimos, tres aut quatuor, poſtmeridianis horis admittere ſolebat, cubanſque, inter longos ac vulgares ſermones, legere quædam, idque perraro. Nimis pauca & exigua de quibuſdam minutis quæſtiunculis edidit. Reliquit autem non mediocrem ſylvam obſervationum ſermonis antiqui.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Marcus Valerius Probus Berytius.] In vet. impr. *Berritius* per *i* Latinum.

Quamvis ſe contemni.] In vet. impr. *omnes contemni*, ut ad veteres libellos referatur.

Opprobrio.] In vet. impr. *obprobrio*, veteri more ſcriptum.

Aut quatuor pomeridianis horis.] Veteri more etiam ſcriptum in eodem, & utroque manuſcripto, *Aut quatuor poſtmeridianis horis.*

Idque perraro.] Diſtinguendum hoc loco, ut dein ſequantur, *Nimis pauca & exigua*, &c.

VINET.

Marcus Valerius.] Cujus ſic meminit in epigrammate ad librum ſuum, libro tertio, Valerius Martialis:

Illo vindice, nec Probum timeto.

Eum ſe non jactat vidiſſe, ſed quoſdam ex ejus diſcipulis & familiaribus. Aulus Gellius in capitibus quintodecimo, nono, & nono, librorum primi, noni, & ſeptimi decimi. Floruit autem Romæ ſub Nerone illo immani principe, ut Euſebii Chronica monent qui *Berytius* cognominatus eſt, ex civitate Phœniciæ, quæ Græcis *Βηρυτος*, noſtris Gallis *Barut.*

Reliquit autem.] Cuicumque parti Grammatices ſe dediderit hic homo, Aulus Gellius epiſtolam ab eo ſcriptam ad Marcellum citat: & commentarium de occulta literarum ſignificatione epiſtolarum Caji Cæſaris. In Virgilium aliquid ſcripſiſſe Macrobius Serviuſque innuere videntur. Probi Grammatica quædam memorant, Terentii vetus interpres, Diomedes, Cariſius, Priſcianus. Extant, quæ Valerio Probo inſcribuntur, Grammatica quædam. De ſcripturis antiquis opuſculum. Commentaria in Virgilium, Perſium, & Juvenalem. ſed de quorum ego titulis dubito, & probi ſi ſint, an Probi Berytii.

CASAUBON.

M. Valerius Probus,] Hieronymus recenſet in anno 11 Neronis apud Euſebium.

Nimis pauca & exig.] Mediol. *id per raro nimis. Pauca & exig.*

Quamvis ſe contemni.] Deleo τὸ *ſe.* ipſos enim veteres contemni magiſque opprobrio eſſe legentibus quam gloriæ & & fructui animadvertebat. GRONOVIUS.

C. SVETONII TRANQVILLI DE CLARIS RHETORIBUS LIBER.

CAPUT I.

RHETORICA quoque apud nos, perinde atque Grammatica, ſero recepta eſt, paulo etiam difficilius quippe quam conſtet nonnunquam etiam prohibitam exerceri. Quod ne cui dubium ſit, vetus ſenatuſconſultum, item Cenſorium edictum ſubjiciam: CAIO FANNIO STRABONE, MARCO VALERIO MESSALLA CONSULIBUS, *Marcus Pomponius prætor ſenatum conſuluit. Quod verba facta ſunt de Philoſophis & de Rhetoribus, de ea re ita cenſuerunt: Ut Marcus Pomponius prætor animadverteret, curaretque uti ei e Republica fideque ſua videretur, uti Romæ ne eſſent.* De iiſdem interjecto tempore, Cnæus Domitius Ænobarbus, & Lucius Lucinius Craſſus cenſores, ita edixerunt: RENUNCIATUM EST NOBIS ESSE HOMINES *qui novum genus diſciplinæ inſtituerunt: ad quos juventus in ludos conveniat: eos ſibi nomen impoſuiſſe Latinos Rhetoras: ibi homines adoleſcentulos totos dies deſidere. Majores noſtri, quæ liberos ſuos diſcere, & quos in ludos itare vellent, inſtituerunt. Hæc nova quæ præter conſuetudinem ac morem majorum fiunt, neque placent, neque recta videntur. Quapropter & iis qui eos ludos habent: & iis qui eo venire conſueverunt, videtur faciendum ut oſtendamus noſtram ſententiam, nobis non placere.* Paulatim & ipſa utilis honeſtaque apparuit, multique eam præſidii cauſa, & gloriæ, appetiverunt. CICERO ad præturam uſque Græce declamavit: Latine vero ſenior quoque, & quidem conſulibus Hirtio & Panſa: quos *diſcipulos, & grandes prætextatos*, vocabat. CNÆUM POMPEIUM, quidam hiſtorici tradiderunt, ſub ipſum

civile bellum, quo facilius Cajo Curioni promptiſſimo juveni, cauſam Cæſaris defendenti, contradiceret, repetiſſe declamandi conſuetudinem. MARCUM ANTONIUM, item Auguſtum ne Mutinenſi quidem bello omiſiſſe. NERO CÆSAR & primo imperii anno, publice quoque bis antea declamavit. plerique autem oratorum etiam declamationes ediderunt. Quare magno ſtudio hominibus injecto, magna etiam profeſſorum ac doctorum profluxit copia, adeoque floruit, ut nonnulli ex infima fortuna in ordinem ſenatorium, atque ad ſummos honores proceſſerint. Sed ratio docendi nec una omnibus, nec ſingulis eadem ſemper fuit: quando vario modo quiſque diſcipulos exercuerunt. Nam & dicta præclare, per omnes figuras, per caſus, & apologos, aliter atque aliter exponere: & narrationes, tum breviter & preſſe, tum latius & uberius explicare conſueverant: interdum Græcorum ſcripta convertere, ac viros illuſtres laudare, vel vituperare: quædam etiam ad uſum communis vitæ inſtituta, tum utilia, & neceſſaria, tum pernicioſa & ſupervacanea oſtendere: ſæpe fabulis fidem firmare, aut hiſtoriis demere, quod genus θέσεις & ἀνασκευὰς & κατασκευὰς Græci vocant, donec ſenſim hæc exoleverunt: & ad controverſiam ventum eſt. Veteres CONTROVERSIÆ aut ex hiſtoriis trahebantur, ſicut ſane non nullæ uſque adhuc: aut ex veritate, ac re, ſi qua forte recens accidiſſet. Itaque locorum etiam appellationibus adjectis, proponi ſolebant. Sic certæ collectæ editæque ſe habent: ex quibus non alienum fuerit unam & alteram, exempli cauſa, ad verbum referre: *Æſtivo tempore adoleſcentes urbani cum Oſtiam veniſſent, litus ingreſſi, piſcatores trahentes rete adierunt: & pepigerunt, bolum quanti emerent: nummos ſolverunt. diu exſpectaverunt, dum retia extraherentur. aliquando extractis, piſcis nullus infuit, ſed ſporta auri obſuta. Tum emptores bolum ſuum ajunt, piſcatores ſuum. Venalicii quum Brundiſii gregem venalium e navi educerent, formoſo, & precioſo puero, quod portitores verebantur, bullam, & prætextam togam impoſuere: facile fallaciam celarunt. Romam venitur, res cognita eſt, petitur puer, quod domini voluntate fuerit liber, in libertatem.* Olim autem eas appellatione Græca συνθέσεις vocabant, mox controverſias quidam, ſed aut fictas, aut judicialeis. Illuſtres profeſſores, & quorum memoria aliqua extet, non temere alii reperientur quam de quibus tradam.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Fannio Strabone, M. Valerio Meſſalla Coſſ.] Initium edicti. quod extat etiam apud Gellium in XV. cap. XI.

Quod verba facta ſunt.] Hæc ſingularibus litteris ſcribebant, utpote ſolemnia: hoc modo, Q. V. F. S. atilla, De ea re ita cenſuerunt, D. E. R. I. C.

S. conſ. de ea re ita.] In vet. impr. non erat, *S. conſ.* Nec fere ponitur, ut opinor, in edictis ac ſenatuſconſultis. aut ponendum tantum, *conſ.* vel potius, *cenſ.* ut ſit, *conſules*, vel *cenſores*. Ejuſmodi multa ſunt edicta & ſenatuſconſulta apud Cic. in VIII. epiſt. ad Cælium. Apud Gellium in IV. Apud Frontinum de aquæductibus.

Uti Romæ ne eſſent.] Ne. pro, *non*, antiquo more.

De iiſdem.] In vet. imp. *de eiſdem*: in veteribus monumentis ſemper, *iſdem*.

Ita edixerunt.] In manuſcripto altero, *item edixerunt*.

Renuntiatum eſt nobis.] Referre, verba facere, nuntiare, & renuntiare, ſolemnia verba ſunt in hoc genere. Nuntiare verbum eſt apud Gellium in IV. cap VI.

Ad quos juventus.] Magis opinor, e veterum conſuetudine in vet. impr. *juventus ad quos*.

In ludos.] In manuſcripto, *in ludum*. quod placet.

Eos ſibi nomen impoſuiſſe Latinos rhetoras.] In vet impr. *Eos ſibi nomen impoſuiſſe Latine ſcilicet rhetoras*. lego ego, *haud Latine ſcilicet rhetoras*. vel potius, *haud Latine*, tantum, ne in edicto verbum rhetoras fuiſſe intelligamus, quod eſſe id contra conſuetudinem atque auctoritatem ſenatus videretur, tametſi in ſuperiore edicto philoſophos & rhetoras poſitos leg. mus.

Et quos in ludos itare.] In vet. impr. *intrare*.

Conſueverunt.] In vet. impr. *conſuerunt*.

Nobis non placere.] Hæc verba ſententiæ ſollemnia. ut illa, *Senatus populoque placere*.

Appetiverunt.] In veteri impr. *appetivere*.

Et quidem conſulibus Hirtio & Panſa. quos diſcipulos, & grandeis praetextatos vocabat.] Melius vet. impr. *& quidem cum Conſulibus Hirtio & Panſa, quos diſcipulos, & grandeis pretextatos vocabat*. Cum illis enim ſeſe exercebat

Nero Cæſar, & primo imperii anno.] In vet. impr. non erat &.

Profluxit.] In vet. impr. *profluit*.

Floruit.] In eodem. *fluit*, ſed utrumque vitio ut videtur.

Per figuras.] [illegible] ac fortaſſe figuratas intelligit controverſias, de quibus Quinctilianus in IX, quarum cum triplex genus eſſe dicat, primum frequens in ſcholis eſſe tradit

Per caſus] Eventus, ut quid quoque caſu dicendum vel caſum intelligit, de quo Q intilianus In V. *Caſus autem*, inquit, *qui & ipſe præſtat argumentis locum, ſine dubio eſt ex inſequentibus*, & quæ ſequuntur.

Tum breviter.] In vet. impr. *cum breviter*.

Conſueverant.] In eodem, *conſuerant*.

Dum utilia & neceſſaria, dum perniciosa & ſupervacanea.] Id eſt, qua utilia, qua pernicioſa.

Donec ſenſim hac exoleverunt.] Hæc progymnaſmata in vet impr. ſcriptum, *exſolverunt*, a verbo ſoleo.

Locorum etiam appellationibus adjectis.] Ut jam prope fierent ὑποθέσεις. ſed in vet. impr. *additis*, non *adjectis*.

Adierunt.] Vet imp. *adiere*. & ſtatim etiam, *pepigere*. ac poſt, *nummos ſolvere*.

Diu expectaverunt.] Diu exſpectaverunt.

Infuit.] Vet. impr. *adfuit* In altero manuſcripto, *adfuit*: in altero, *infuit*.

Sed ſporta auri.] In eodem, *porta auri*, in manuſcriptis, *ſporta*.

Quod domini voluntate fuerit liber in libertate.] Verbis, opinor, utitur e veteri conſuetudine petitis, fuiſſe liberum in libertate.

Mox controverſias.] Quarum ſunt exempla apud Senecam & Quinctilianum ſeniores.

VINET.

Caio Fannio] Anno ab Urbe condita quingenteſimo tertio Idem autem ſenatuſconſultum, & Cenſorium edictum invenies in capite undecimo libri quintidecimi Noctium Atticarum Auli Gellii.

Lucius Licinius Craſſus.] Hic eſt Craſſus ille orator qui iſtius ſui edicti meminit apud Ciceronem, libro tertio de oratore Cenſores autem hi fuerunt, Cajo Claudio. Pulchro. Marco Perperna conſulibus: ut eſt in fragmentis illis faſtorum, anno a Roma condita ſexcenteſimo ſexageſimo ſecundo, ut putat Plin in principio libri ſeptimi decimi.

Latino vero ſenior.] Epiſtola ad Pætum *Delectaverunt* me libro nono. Fuerunt autem conſules Aulus Hirtius, & Caius Vibius Panſa, anno ab urbe Roma condita ſeptingenteſimo & undecimo; quo anno, ſeptimo Idus Decembres, occiſus fuit Cicero: ut eſt apud Cornelium Tacitum in dialogo de oratoribus.

Venalitii.] Venalitiarii ff de verborum ſignificatione. l. Mercis appellatione.

Liber in libertate.] *In libertatem* legendum crediderim, & ſic interpungendum: *Petitur puer, quod domini voluntate fuerit liber, in libertatem*. ſicut *petere in ſervitu-*

tem dixit, qui Livium contraxit, de Virginia, libro tertio.

CASAUBON.

CAJO FANNIO STRABONE MARCO VALERIO MESSALA COSS.] Anno III. Olympiadis CLIV, a Palilibus Romæ DXCII factum eſt hoc Senatus decretum, quo philoſophi ſimul & rhetores urbe pelluntur. Videntur circa illa tempora philoſophiæ & rhetoricæ ſtudia magnum Romæ & in Italia cepiſſe incrementum, per illos mille Achæos exules, quos Senatus e patria accitos poſt bellum Perſei in urbe aut per Italiam multos annos detinuit, ut nuper in Polybiana Chronologia oſtendimus. Non enim dubito, in tanta multitudine hominum Græcorum, qui præcipuas in urbibus ſuis dignitates obtinuerant, plures fuiſſe doctos literas, & ſtudiis philoſophiæ imbutos. Exemplo ſit Polybius Megalopolitanus, ille quidem non e multis unus, ſed plane inter paucos excellens & eximius: quem tamen non debemus exiſtimare ſolum inter tot populares, literarum & philoſophiæ ſtudium cum uſu & actu rerum conjunxiſſe. Exiſtimamus igitur iſtos, quum & ignavo otio tot perent, & rebus etiam neceſſariis, ut ſolent exules, plurimum carerent, ad philoſophiæ ſtudia converſos, multis Romanorum ad ſimile propoſitum hortatores extitiſſe, atque huic ſenatuſconſulto occaſionem præbuiſſe. Meminit hujus decreti Athenæus lib. XIII, ubi σοφιστὰς uno verbo appellat, qui in Senatuſconſulto philoſophi & rhetores nominantur. Ῥωμαῖοι, inquit, οἱ πάντα ἄριστοι ἐξέβαλον τοὺς σοφιστὰς τῆς Ῥώμης, ὡς διαφθείροντας τοὺς νέους, ἔπειτ' οὐκ οἶδ' ὅπως προσδέχονται. *Romani longe optimi Roma ejecerunt Sophiſtas ut corruptores juvenum, quos deinde, neſcio qua ratione, receperunt.* Seneca, Conſolatione ad Helviam: *Apicius in ea urbe ex qua aliquando philoſophi, velut corruptores juventutis, abire juſſi ſunt*, &c.

De ea re ita cenſuerunt.] Inſere ante hæc verba e libris Achillis Statii S. CON. atque adeo totum locum ita ſcribe ac lege, S. CON. DE R. I. C. *Senatus conſultus de ea re ita cenſuit.* Frequens formula in antiquis Senatuſconſultis exempla tirones apud Briſſonium legant.

De iiſdem interjecto tempore.] Septuageſimo anno, poſt ſuperius conſultum Senatus. Adi ad Faſtos Conſulares & Cenſorios in anno urbis IↃCLII.

Latine vero, jenior, & quidem coss. Hirtio & Panſa, quos diſcipulos & grandes prætextatos vocabat] Mediol. editio, *& quidem cum conſulibus Hir.* Sed qui potuit fieri, ut cum iſtis Conſulibus Cicero declamaret? quorum quidem conſulatus in eum annum incidit, quem populus Rom. vidit turbulentiſſimum & luctuoſiſſimum? quare etiam eodem anno ſunt omnes extincti: Ciceronem dico, & ambos conſules. Adde quod ne in urbe quidem, niſi paucos admodum menſes poſt aditum conſulatum Hirtius & Panſa remanſerunt. Nam quum principio anni hoſtis Antonius eſſet judicatus, belli adminiſtrandi provincia Cæſari cum coss. demandata, primo vere, aut etiã exeunte hieme, Hirtius & Panſa Roma profecti numquam poſtea urbem viderunt. quod igitur liberum tempus ad declamandum illis Conſulibus fuit? Ipſum quoque Ciceronem in tantis curis ſuis, & graviſſimis pro Rep. contentionibus, quarum teſtes ſunt orationes Philippicæ, ad has exercitationes rhetoricas animum potuiſſe convertere, quis putet? neque hoc ſane aut Plutarchus dicit, aut quiſquam veterum. Narrat Seneca patet præfatione in librum Controverſiarum, ſcribere M. Tullium, *in atriolo duos grandes prætextatos ſecum declamare ſolitos.* Ego non ambigo, duos illos prætextatos, fuiſſe Hirtium & Dolobellam, quos ipſe nominat, pulcherrima epiſtola ad Pætum. libro IX. Hi non eo anno quem ait Suetonius, ſed triennio prius, itare ad Ciceronem & illud atriolum celebrare ſoliti: quando M. Tullius Cæſare belli civilis reliquias in Africa perſequente, inter ſpem metumque pendens animi, foro & curia ſe abſtinens, ac domi plurimum continens, ingloriam ſuum otium ſtudiis literarum ſolabatur. Exiſtimabat Nicolaus Faber, v. cl. ſublatam iri ἀτοπίαν abſurditatem, hujus dicti, ſi deleta voce *Conſulibus* ſcriberetur, *& quidem cum Hirtio & Panſa*. Mihi videbatur Suetonius, qui probe meminerat alterum horum prætextatorum fuiſſe Hirtium, in alterius nomine vitio memoriæ lapſus: atque hoc pacto accidiſſe, ut in ratione temporum tantum delinqueret. Porro Ciceroni, eo quod diximus tempore etiam alios proceres Romanos operam dediſſe, per quam ſit mihi veriſimi-

le: Ac fortaſſe illam declamandi conſuetudinem reſpiciebat B. Hieronymus, cum in Euſebii Chronico Munatium Plancum Ciceronis diſcipulum appellavit. quod & illæ Planci epiſtolæ, puriſſimæ Latinitatis & vel Cicerone digniſſimæ, ſuadent, quæ hodieque inter Ciceronianas leguntur.

Publice quoque bis antea declamavit.] Non neceſſario quidam emendant *bis ut antea* quod nulli libri confirmant. Sententia non eſt obſcura, & ut puto vera. Neronem privatim declamaſſe & ante imperium ſæpius, & primo etiam imperii anno aliquoties, publice vero bis tantum, idque ante imperium.

Per omnes figuras. per caſus.] Conſentiunt in hac lectione Mediol. & omnes Mss. Suſpicabar ſcribendum *per cauſſas*. Sed ἐπέχω, *ſuſtineo aſſenſum*.

Tum latius & uberius.] Scripti omnes, *& liberius*.

Bolum quanti emerent.] Græcum eſt, βόλον πρίασθαι, *jactum emere*.

Venalicii quum Br] Separanda hæc ſunt a præcedentibus, ut quæ nihil commune cum iis habeant eſt enim alterum veterum controverſiarum exemplum. Scribendum vero, *venaliciarii*: id eſt, ἀνδραποδοκάπηλοι. Gloſſæ veteres. *Venaliciarius* σωματέμπορος.

Quod verba facta de Philoſophis & Rhetoribus.] Conſules de eo quod retulerant, verba feciſſe dicebantur. Id patet cum ex hoc Senatusconſulto, tum etiam ex iis quæ a Frontino lib. II. de Aquæductibus, & a Cælio lib VIII. Epiſt. Famil. & ex Opimiano S. C. quod a Cicerone VIII. Philipp. citatur, nec non ex S. C. Velleiano, & de petitione hereditatis, quæ a Jureconſultis referuntur. Eratque idem loquendi genus commune cum his omnibus, qui ſive ſententiæ loco, ſive legatione fungentes, ſermonem de re aliqua in Senatu habebant. BRISSONIUS.

Bullam & prætextam togam impoſuere.] Ut conditionem ejus diſſimularent, liberorum puerorum habitu induti.

Quod domini voluntate fuerit liber. in libertatem.] Vide quam parvis rebus viri quantumvis docti impediantur. Legebatur hic olim, *liber in libertate* In quo non modo Ach. Statius neſcio quid antiqui ſibi fingit, ſed & Pet. Faber delet τὸ *liber*, pro interpretamento ejus, quod ſequitur, *in libertate*, & quidem tam inepto & falſo, ut ferri non poſſit: neque id paucis exponi poſſe: itaque differt nos in aliud tempus ex penitiſſimis antiquæ jurisprudentiæ fontibus hauſturus quæ nos in eam rem doceat, 2. Semeſt. 15. Reddiderat rem ſatis exſpectatam: ſed omnis ea expectatio concidit, ex quo Elias Vinetus unicam literam adjecit, & interpunxit, ut oportuit, jam enim puerum *in libertatem peti*, id eſt, aſſeri vel vindicari, quod volente domino liber egerit quivis videt. Sane ſubtilius agentes, *in libertate* puerum *fuiſſe* concedent, *liberum* non *fuiſſe* urgebunt, ut apparet ex Fabii avi declam. 340. & 342. Sed id diſcrimen inſuper habuit Suetonius. Alioquin ei dicendum fuiſſet: *Aſſeritur puer, quod domini voluntate in libertate fuerit*: vel, *Petitur puer in libertatem, quod domini voluntate fuerit in libertate*. GRONOVIUS

Eas appellationes Græci συντάξεις vocabant.] Schottus ex membranis timide tamen, ut ait: *appellatione Græca συνθέσεις*. Obſerv. 7. *De appellatione Græca* non erat, quod timeret: planum enim ſic legi oportere, vel ſi nullo ſcripto affirmaretur. At θέσεις ſcribendum, non συνθέσεις. M. Seneca præf. 1. Controverſ. *Declamabat autem Cicero, non quales nunc controverſias dicimus: ne tales quidem quales ante Ciceronem dicebant, quas theſes vocabant.* Cicero in Topicis: *Quæſtionum duo ſunt genera, alterum infinitum, alterum definitum. Definitum eſt, quod ὑπόθεσιν Græci, nos cauſſam dicimus. Infinitum, quod θέσιν illi appellant, nos propoſitum poſſumus nominare.* GRONOVIUS.

CAPUT II.

LUCIUS PLOTIUS GALLUS. De hoc Cicero ad Marcum Titinnium ſic refert; *Equidem memoria teneo, pueris nobis primum Latine docere cœpiſſe Lucium Plotium quendam: ad quem quum fieret concurſus, quod ſtudioſiſſimus quiſque apud eum exerceretur, dolebam mihi idem non licere.*

Continebar

Continebar autem doctiſſimorum hominum auctoritate : qui exiſtimabant Græcis exercitationibus ali melius ingenia poſſe. Hunc eundem (nam diutiſſime vixit) M. Cælius in oratione, quam pro ſe de vi habuit, ſignificabat dictaſſe Atracino accuſatori ſuo actionem, ſubtractoque nomine *ordearium eum rhetorem* appellat, deridens ut inflatum, ac levem, & ſordidum.

Notæ.

Achill. Stat.

Plotii Rhetoris meminit Varro, ut adducit Nonius Marcellus in verbo *Bubulcitare.* Et Hieronymus in chronicis Euſebii. *Pletius*, inquit, *Gallus primus Romæ Latinam rhetoricam docuit.* de quo Cic. ſic refert. *Memoria teneo, primum Latine decere cepiſſe Pletium quendam. L. Plotius Gallus. de hoc.* Titulum opinor capiti præpoſuerat Suetonius. *L. Plotius Gallus.* cui attexit conſequentia. Credo, ego, eodem verſu & contextu titulos poni ſolitos : ut in epiſtolis etiam ſolebant eorum, ad quos ſcribebant, nomina ponere

Ad M. Ticinnium.] Legendum fortaſſe, *ad M. Licinium*, vel potius, ut in manuſcripto erat, *Tiſinnium.*

Dictaſſe a Cratine.] In vet impr. *Atratine*, unico verbo, & dandi caſu : quod placet, itaque erat in manuſc.

Ordearium eum rhetorem appellat, deridens ut inflatum ac levem, & ſordidum.] In vet. impr. *Ordinarium*, non *Ordearium*. atque ita in manuſcripto altero : at in altero, *hordeam eum rhetorem.* ſed quod impreſſum, rectius. illud corruptum ex *hordiario*: in antiquiſſ. enim monumentis, *ſementes & meſſes hordiarii.*

Vinet.

Lucius Pletius Gallus.] Quem memorant Euſebii Latina Chronica ad annum primum Olympiadis centeſimæ ſeptuageſimæ tertiæ ante annos octoginta tres, quam Chriſtus naſceretur. Quintilianus quoque ejus meminit.

Marcus Cœlius.] Sic per œ Cœlios ſcribunt vetuſtiſſima quæque monumenta. Oratio autem illa Marci Cœlii non extat : ſed ea quam pro Cœlio Cicero habuit : ex qua quædam cognoſces de Atratino. quem leges in Euſebii Chronicis mortuum eſſe ſub Octaviano Auguſto principe. Cæterum in *Atratinis* quintam literam ſcalpunt T non C vetuſta marmora.

Casaub.

L. Plotius Gallus.] B. Hieronymus, quem conſtat totum fere hunc de claris rhetoribus libellum Sueton. in Chronicon Euſebii retuliſſe, in Olympiadis CLXXIII anno primo hæc poſuit. *Plotius Gallus primus Romæ Latinam Rhetoricam docuit: de quo Cicero ſic refert : Memoria teneo, pueris nobis primum Latine docere cœpiſſe Plotium quendam.*

Hordearium eum rhetorem appellat, deridens, ut inflatum ac levem & ſordidum.] Quem M. Tullius appellat oratorem gracilem & ſtrigoſum, is hoc loco dicitur hordearius. tranſlata vox a pane, quod præcipuum eſt omnium alimentorum fundamentum. Omnium optimi panes ſunt triticei, κύβαλοι vel αὐτόπυροι. minus laudabiles κρίθινοι & hordeacei, minus enim alit hordeum quam triticum ; & parata ex hordeo alimenta eſſe φυσώδη tumefacientia, ſcribit Dioſcorides ; quod ad illa verba Suetonii pertinet, *ut inflatum.* Poteſt & ad rem militarem eſſe reſpectus : nam inter ignominias militares erat hordeo paſci : quod in ſexta hiſtoria Polybius non prætermittit : & ſunt multa in hiſtoria Romanorum exempla. Galenus libro primo De facultate alimentorum ſuper ea re hæc obſervat. οἱ παλαιοὶ καὶ τοῖς στρατευομένοις ἄλφιτα παρεσκεύαζον. ἀλλ' ὑπό γε νῦν τὸ Ῥωμαίων στρατιωτικὸν ἀλφίτοις χρῆται, καταγνωκὸς αὐτῶν ἀσθένειαν· ὀλίγην γὰρ τροφὴν δίδωσι τῷ σώματι. *Veteres quoque militibus apparabant farinam hordeaceam. ſed nunc Romanorum exercitus non utitur hordeis, damnata eorum imbecillitate, modicum enim alimentum tradunt corpori.*

terum ſcriptum.

Fluminis Sarni.] In vet. impr. *Scarni*, ſed vitio, opinor.

CASAUBON.

Conſularis Iſaurici.] Pithœi liber, *Conſidii Iſ* perperam: neque enim Conſidiorum, verum Serviliorum cognomen erat Iſauricus.

Quam Epidii calumniatoris.] Pithœanus, *Epidici.* an eſt jocus cum alluſione ad vocem Græcam ἐπίδικος? qui legibus eſt obnoxius, & qui, ut ſic dicam, ſtatus controverſiam patitur. initio dixit Tranquillus Epidium calumnia fuiſſe notatum: ἐπίδικοι interdum fere idem atque ὑπόδικοι.

Ad id tempus Epidius.] Forte: *Ad idem tempus.*

CAPUT V.

SEXTUS CLODIUS e Sicilia, Latinæ ſimul Græcæque eloquentiæ profeſſor, male oculatus, & dicax: par oculorum in amicitia Marci Antonii triumviri extriviſſe ſe ajebat. Ejuſdem uxorem Fulviam, cui altera bucca inflatior erat, *acumen ſtili tentare* dixit, nec eo minus, immo vel magis ob hoc, Antonio gratus. A quo mox conſule ingens etiam congiarium accepit, ut ei in Philippicis Cicero objicit: *Adhibes joci cauſa magiſtrum ſuffragio tuo, & compotorum tuorum Rhetorem: cui conceſſiſti, ut in quem vellet, diceret: ſalſum omnino hominem, ſed materia facilis, in te, & in tuos dicta dicere. At quanta merces rhetori eſt data, audite Patres Conſcripti, & cognoſcite Reipublicæ vulnera. duo millia jugerum campi Leontini Sexto Clodio Rhetori adſignaſti, & quidem immunia, ut tanta mercede nihil ſapere diſceres.*

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Male oculatus & dicax, par oculorum in amicitia M. Antonii trium viri extitiſſe ſe ajebat.] In vet. impr. *Male oculatus & dicax, par oculorum in amicitia M. Antonii extricte ſe ajebat* itaque erat in utroque manuſcripto. in quibus verbis mutabam tantummodo *extricte*, in *extriſſ.* id eſt extriviſſe quod eſt conſumſiſſe ac diſperdidiſſe, a verbo extero. ſic etiam Catullus, *triſti.* pro *triviſti* dixit. itaque ſe libidine & luſtris cum Antonio ſocio & conſceleato perdidiſſe oculos ſignificat, & Antonium ſic notat.

Cui altera bucca inflatior erat. acumen ſtili tentare dixit.] Stilo enim medici inflatione fodicabant, qua re cognita jocus apparet. *Aciem tentare* ſic idem dixit in vita Neronis Cæſ. *Duos pugiones, quos ſecum attulerat, arripuit, tentataque utriuſque acie, rurſus condidit.*

Tibi & joci.] Credo apud Ciceronem eſſe, *ibi.* ſed videndus locus.

Sed materia facilis & in tuos.] Lege, *ſed materia facilis in te, & in tuos.*

VINET.

Ut ei in Philippicis.] In ſecunda.

CAPUT VI.

CAjus ALBUTIUS SILUS Novarienſis, quum ædilitate in patria fungeretur, quum forte jus diceret ab iis contra quos pronuntiabat, pedibus e tribunali detractus eſt. Quod indigne ferens ſtatim contendit ad portam, & inde Romam: receptuſque in PLANCI oratoris contubernium: cui declamaturo mos erat, prius aliquem, qui ante diceret, exci-

tare: ſuſcepit eas partes, atque ita implevit, ut Planco ſilentium imponeret, non audenti in comparationem ſe dimittere. Sed ex eo clarus, propria auditoria inſtituit, ſolitus propoſita controverſia ſedens incipere, & calore demum provectus conſurgere, ac perorare. Declamabat autem genere vario: modo ſplendide atque adornate: tum, ne uſquequaque ſcholaſticus exiſtimaretur, circunciſe ac ſordide, & tantummodo trivialibus verbis. Egit, & cauſſas, verum rarius, dum ampliſſimam quanque ſectatur, nec alium in ulla locum, quam perorandi. Poſtea renuntiavit foro, partim pudore, partim metu. Nam quum in lite quadam centumvirali adverſario, quem ut impium erga parentes inceſſebat, jusjurandum quaſi per figuram ſic obtuliſſet: *Jura per patris matriſque cineres, qui inconditi jacent*: & alia in hunc modum: arripiente eo conditionem, nec judicibus aſpernantibus, non ſine magna ſui invidia negotium afflixit. Et rurſus in cognitione cædis Mediolani, apud Lucium Piſonem proconſulem, defendens reum, quum cohibente lictore nimias laudantium voces, ita excanduiſſet, ut & deplorato Italiæ ſtatu, quaſi iterum in formam provinciæ redigeretur: Marcum inſuper Brutum, cujus ſtatua in conſpectu erat, invocaret, *legum ac libertatis auctorem, & vindicem*, pene pœnas luit. Jam autem ſenior ob vitium vomicæ Novariam rediit: convocataque plebe, cauſſis, propter quas mori deſtinaſſet, diu, ac more concionantis, redditis, abſtinuit cibo.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

CONTUBERNIUM.] Scribi enim poteſt, *Contibernium*: namque in veteri monumento Romæ in hortis Albertinis, CONTIBERNALI.

Actaque ita implevit.] Vet. impr. *atque ita implevit.* quod placet. vel illo modo, *itaque implevit.*

Solitus propoſita controverſia ſedens in opere, & calore demum provectus conſurgere.] Recte hunc Gabriel Faërnus locum diſtinguebat, ac reſtituebat, *ſolitus propoſita controverſia ſedens incipere, & calore demum provectus conſurgere.*

Gemere.] Indignans ſcilicet.

Dum ampliſſimam quanque.] Legendum ut in vet. *ampliſſimam quamque.*

Nec alium in ulla locum quam perorandi.] Legi etiam fortaſſe poſſit. *nec alio in illa loco.*

Quaſi per figuram.] Dixit ante in procemio, *per omnes figuras*: vel per figuram, ὡς ἐν τέχνῃ.

Negotium afflixit.] Cauſſam perdidit.

In cognitione cædis.] In Judicio.

More concionantis.] Concionem habentis. verba facientis.

Deeſſe huic libro multum, intelligi poteſt ex catalogo Rhetorum eorum, qui principio utriuſque manuſcripti libri legitur namque præter ſuperiorum nomina, hæc etiam leguntur.

L. CÆSTIUS PIUS.
M. PORCIUS LATRO.
Q. CURTIUS RUFUS.
L. VALERIUS PRIMANUS.
VIRGILIUS FLAVUS.
L. STATIUS URSULUS.
P. CLODIUS QUIRINALIS.
M. ANTONIUS LIBERALIS.
SEX JULIUS GABINIANUS.
M. FABIUS QUINTILIANUS.
JUL. TITO.

CASSII Parmenſis verſus, qui ſequuntur, in Bruttiis inventos, quos inde mihi Sertorius Quadrimanus, juvenis doctrina mo-

tibuſque elegantiſſimis curavit, auctarii loco damus, ne pereant ſcilicet: digniſſimi enim Caſſio viſi ſunt: cujus Horatius, Plinius, cæterique meminerunt.

CASSII PARMENSIS ORPHEUS.

Arguta primum cum plectra parentis, & aure
Diſtinctam ſumpſit citharam Rhodopeius heros,
Ridebant ſegnis pulſus, digitoſque micantes
Serius, & chordis indocta diſſona vocis.
Mox pudor exardens, & gloria dulcis honeſti,
Luſibus avertit puerilibus, omnis & illuc
Perditus incumbens Muſa pallebat amore.
Et nunc maternis tibias, nunc ille paternis
Cantibus. hinc illinc diſcens dependet utrimque.
Nulla Venus faciem cepit mentita doloſis
Compedibus: ſomnus fuerat, parcuſque Lyæus:
Donec ridiculus dudum, modulamine ſilvas,
Evulſoſque ſuis ſcopulos radicibus egit.
Auſus & ire viam viventibus inconceſſam,
Pœnarum oblitos demulſit carmine Manes.
Non levis adſenſus ſi quis petit ardua: ſudor
Plurimus hunc tollit, nocturno exſomnis olivo
Immoritur, delet quod mox laudaverat in ſe,
Qui cupit æterna donari frondis honore.

VINET.

Cajus Albutius Silus.] Silo pro Silus apud Euſebium ſub Octaviano Auguſto, apud annum tertium Olympiadis centeſimæ nonageſimæ tertiæ. Et Silius etiam pro Silus apud Senecam. *Planci oratoris.* Lucii Munacii Planci: de quo ſic Latina Euſebii Chronica, de Octaviani Auguſti temporibus, apud annum quartum Olympiadis centeſimæ octogeſimæ octavæ. Munatius Plancus, Ciceronis diſcipulus, orator habetur inſignis. Qui quum Galliam Romanam regeret, Lugdunum condidit.

CASAUBON.

C. Albutius Silus Novarienſis.] Hieronymus in Chronico Euſebii ad numerum MMXI. *Albucius Silo Novarienſis clarus rhetor agnoſcitur.* in Suetonii & Senecæ libris Silus hic dicitur non Silo.

Ne uſquequaque ſcholaſticus exiſtimaretur.] Scholaſticum appellabant, qui in umbra circa ficta hypotheſes ſe occuparet. Quintilianus libro XII. *Cognoſcere & præcepta vivendi perdiſcere & in foro nos experiri potuimus, dum ſcholaſtici ſumus.* In aureo Longini libello ἀληθινοῖς λόγοις *genuinis ſermonibus.* opponitur νόησις σχολαστική. ſententia ſcholaſtica, ſive puerilis, frigida & ineptæ affectationis plena. τί ποτ' οὖν ait, τὸ μειρακιῶδές ἐστιν; ἢ δῆλον ὡς σχολαστικὴ νόησις ὑπὸ περιεργίας λήγουσα εἰς ψυχρότητα. *Quid igitur, ait, puerile eſt? patet, velut ſententia ſcholaſtica præ nimia diligentia frigide deſinens.* Sed de varia acceptione hujus vocis diximus ad Capitolini Maximinos.

Nec alium in ulla locum quam perorandi.] M. Tullius in Oratore: *Miſerationibus eo ſum uſus pluribus, quod etiam ſi plures dicebamus, perorationem mihi tamen omnes relinquebant.* in Bruto ait ipſe Brutus: *de te quid optarentur, quod ipſe Hortenſius judicares, videbamus: qui quum partiretur tecum cauſſas, (ſæpe enim interfui) perorandi locum, ubi plurimum pollet oratio, ſemper tibi relinquebat.*

Multa hodie in hoc libello deſiderari, ex indice apparet, quem in vetuſtis codicibus repertum hujus editionis fronti præfiximus. Quoniam autem B. Hieronymus, ut antea dicebamus, quæcumque de claris oratoribus in Euſebii Chronico adnotavit, ea ab hoc ſcriptore ſuit mutuatus; nos viciſſim, quæ huc pertinebant, ex illo præſtantiſſimo opere deſcripſimus, atque infra ſubjecimus.

L. CESTIUS PIUS.

Chronicon Euſebii numero MMIV. in anno Auguſti XXXI. *Ceſtius Smyrnæus Rhetor Latine Romæ docuit.* multa de hoc rhetore paſſim leguntur apud M. Senecam in Controverſiarum libris.

M. PORCIUS LATRO.

Hieronymus numero MMXIII. in anno Auguſti XL. *Marcus Porcius Latro Lati-*

nus Declamator, tædio duplicis quartanæ ſemet interficit.

L. Statius Urſulus.

Chronicon Euſebii numero MMLXXIV in anno tertio Neronis *Statius Surculus Toloſenſis in Galliis celeberrime Rhetoricam docet.* Legendum, *Statius Urſulus.* ut habent omnes codices Suetonii in noſtro laterculo. errorem eorum qui Statium Papinium poëtam cum hoc confundunt docte confutat Joſephus Scaliger ad hunc locum.

Domitius Afer.

P. Clodius Quirinalis.

Hieronymus numero MMLX. in anno IV. Claudii *Domitius Afer Nemauſenſis clarus Orator habetur; qui poſtea Nerone regnante ex cibi redundantia in cœna moritur.*

Clodius Quirinalis Rhetor Arelatenſis, Romæ inſigniſſime docet.

In noſtro indice nomen Domitii non extat: ſed nos judicium Scaligeri ſecuti ſumus; qui etiam iſta e libro Suetonii putabat eſſe deſcripta: eſt tamen dubitationi locus; quia Hieronymus ait ORATOR non autem Rhetor. Sane Domitius etiam honores geſſit in Rep. Prætor enim fuit ac Conſul. videndus Dio.

M. Antonius Liberalis.

Hier. numero MMLXIV. in anno Claudii nono: *M. Antonius Liberalis Latinus rhetor, graviſſimas inimicitias cum Palæmone exercet.* Cur non poſſit hic ille eſſe cujus hodie extat Μεταμορφώσεων συναγωγή, cauſſam equidem video nullam.

Sex. Julius Gabinianus.

Hieronymus numero MMXCII. in anno Veſpaſiani octavo. *Gabinianus celeberrimi nominis Rhetor in Gallia docuit.* meminit etiam alibi idem Hieron. ut adnotat Scaliger.

Iſti ſunt Rhetores Suetoniani, quorum in Euſebiano Chronico meminit Hieron. Exiſtimat Scaliger ex eodem Tranquillo etiam alia eſſe deſumpta, quæ ibi leguntur: ut quæ in anno Auguſti XXXIX. de M. Tullio Tirone Ciceronis liberto. & ſi qua his ſimilia. Sunt & nonnulli in noſtro laterculo, quorum in Chronico non meminit Hieronymus: velut Q. Curtius Rufus: quem illum eſſe cujus hiſtoria rerum Alexandri elegantiſſime ſcripta in doctorum manibus verſatur, pene aſſentior viris eruditis ſic exiſtimantibus. at ille Curtius Rufus cujus meminit Tacitus in XI Annalium cum noſtro Rhetore nihil videtur commune habuiſſe.

PUB. TERENTII AFRI
CARTHAGINIENSIS
VITA.

PUBLIUS TERENTIUS AFER, Carthagine natus, ſervivit Romæ Terentio Lucano Senatori: a quo ob ingenium & formam, non inſtitutus modo liberaliter, ſed & mature manumiſſus eſt. Quidam captum eſſe exiſtimant, quod fieri nullo modo potuiſſe *Feneſtella* docet: quum inter finem ſecundi belli Punici, & initium tertii natus ſit, & mortuus: nec ſi a Numidis aut Getulis captus ſit, ad ducem Romanum pervenire potuiſſet, nullo commercio inter Italicos & Afros niſi poſt deletam Carthaginem cœpto. Hic cum multis nobilibus familiariter vixit, ſed maxime cum Scipione Africano, & C. Lælio: quibus etiam corporis gratia conciliatus exiſtimatur. Quod & ipſum *Feneſtella* arguit, contendens utroque majorem natu fuiſſe. Quamvis & *Cornelius Nepos* æquales omnes fuiſſe tradat, & *Porcius* ſuſpicionem de conſuetudine per hæc faciat,

Dum laſciviam nobilium & fucoſas laudes petit:
Dum Africani vocem divinam inhiat avidis auribus:
Dum ad Furium ſe cœnitare & Lælium pulchrum putat:
Dum ſe amari ab hiſce credit, crebro in Albanum rapi
Ob florem ætatis ſuæ: ad ſummam inopiam reductus eſt.
Mortuus eſt in Stymphalo. Arcadiæ oppido: nihil Publius
Scipio profuit, nihil ei Lælius, nihil Furius,
Tres per idem tempus qui agitabant nobiles facillime.
Eorum ille opera ne domum quidem habuit conductitiam:
Saltem ut eſſet, quo referret obitum domini ſervulus.

De iiſdem.] In vet. imp. *de eiſdem*: in veteribus monumentis ſemper, *iſdem.*

Ita edixerunt.] In manuſcripto altero, *item edixerunt.*

Renunciatum eſt nobis.] Referre, verba facere, nuntiare, & renuntiare, ſolemnia verba ſunt in hoc genere. Nuntiare verbum eſt apud Gellium in IV. cap VI.

Ad quos juventus.] Magis opinor, e veterum conſuetudine in vet impr. *juventus ad quos.*

In ludis.] In manuſcripto, *in ludum.* quod placet.

Eos ſibi nomen impoſuiſſe Latinos rhetoras.] In vet impr. *Eos ſibi nomen impoſuiſſe Latine ſcilicet rhetoras.* lego ego, *haud Latine ſcilicet rhetoras.* vel potius, *haud Latino*, tantum, ne in edicto verbum rhetoras fuiſſe intelligamus, quo, eſſe id contra conſuetudinem atque auctoritatem ſenatus videretur, tametſi in ſuperiore edicto philoſophos & rhetoras poſitos legimus.

Et quos in ludos itare.] In vet. impr. *in trare.*

Conſueverunt] In vet. impr. *conſuerunt.*

Nobis non placere.] Hæc verba ſententiæ ſollemnia. ut illa, *Senatui populoque placere.*

Appetiverunt.] In veteri impr. *appetivere.*

Et quidem conſulibus Hirtio & Panſa. quos diſcipulos, & grandes prætextatos vocabat] Melius vet. impr. *& quidem cum Conſulibus Hirtio & Panſa, quos diſcipulos, & grandes prætextatos vocabat.* Cum illis enim ſeſe exercebat

Nero Cæſar, & primo imperii anno.] In vet. impr non erat &.

Profluxit.] In vet. impr. *profluit.*

Floruit.] In eodem. *fluit*, ſed utrumque vitio ut videtur.

Per figuras.] κατ' ἔχημα ac fortaſſe figuratas intelligit controverſias, de quibus Quinctilianus in IX, quarum cum triplex genus eſſe dicat, primum frequens in ſcholis eſſe tradit

Per caſus] Eventus, ut quid quoque caſu dicendum vel caſum intelligit, de quo Q intilianus in V. *Caſus autem*, inquit, *qui & ipſe præſtat argumentis locum, ſine dubio eſt ex inſequentibus*, & quæ ſequuntur.

Tum breviter.] In vet. impr. *cum breviter.*

Conſueverant] In eodem, *conſuerant.*

Dum utilia & neceſſaria, dum perniciosa & ſupervacanea.] Id eſt, qua utilia, qua perniciosa.

Donec ſenſim hæc exoleverunt.] Hæc progymnaſmata in vet impr. ſcriptum, *exſolverunt*, a verbo ſoleo.

Locorum etiam appellationibus adjectis.] Ut jam prope fierent ὑποθέσεις. ſed in vet. impr. *additis*, non *adjectis.*

Adierunt.] Vet imp. *adiere.* & ſtatim etiam, *pepigere.* ac poſt, *nummos ſolvere.*

Diu expectaverunt.] Diu exſpectaverunt.

Infuit.] Vet. impr. *adfuit* In altero manuſcripto, *adfuit*: in altero. *infuit.*

Sed ſporta auri.] In eodem, *porta auri.* in manuſcriptis, *ſporta.*

Quod domini voluntate fuerit liber in libertate.] Verbis, opinor, utitur e veteri conſuetudine petitis, fuiſſe liberum in libertate.

Mox controverſias.] Quarum ſunt exempla apud Senecam & Quinctilianum ſeniores.

VINET.

Caie Fanni] Anno ab Urbe condita quingenteſimo tertio Idem autem ſenatuſconſultum, & Cenſorium edictum invenies in capite undecimo libri quintidecimi Noctium Atticarum Auli Gellii.

Lucius Licinius Craſſus.] Hic eſt Craſſus ille orator qui iſtius ſui edicti meminit apud Ciceronem, libro tertio de oratore Cenſores autem hi fuerunt, Cajo Claudio. Pulchro, Marco Perperna conſulibus: ut eſt in fragmentis illis faſtorum, anno a Roma condita ſexcenteſimo ſexageſimo ſecundo, ut putat Plin. in principio libri ſeptimi decimi.

Latine vero ſenior.] Epiſtola ad Pætum *Delectaverunt* me libro nono. Fuerunt autem conſules Aulus Hirtius, & Caius Vibius Panſa, anno ab urbe Roma condita ſeptingenteſimo & undecimo; quo anno, ſeptimo Idus Decembres, occiſus fuit Cicero: ut eſt apud Cornelium Tacitum in dialogo de oratoribus.

Venalitiis.] Venalitiarii ff de verborum ſignificatione. l. Mercis appellatione.

Liber in libertate.] *In libertatem* legendum crediderim, & ſic interpungendum: *Petitur puer, quod domini voluntate fuerit liber, in libertatem.* ſicut *petere in ſervitu-*

tem dixit, qui Livium contraxit, de Virginia, libro tertio.

Casaubon.

Cajo Fannio Strabone Marco Valerio Messala Coss.] Anno III. Olympiadis CLIV, a Palilibus Romæ DXCII factum eſt hoc Senatus decretum, quo philoſophi ſimul & rhetores urbe pelluntur. Videntur circa illa tempora philoſophiæ & rhetoricæ ſtudia magnum Romæ & in Italia cepiſſe incrementum, per illos mille Achæos exules, quos Senatus e patria accitos poſt bellum Perſei in urbe aut per Italiam multos annos detinuit, ut nuper in Polybiana Chronologia oſtendimus. Non enim dubito, in tanta multitudine hominum Græcorum, qui præcipuas in urbibus ſuis dignitates obtinuerant, plures fuiſſe doctos literas, & ſtudiis philoſophiæ imbutos. Exemplo ſit Polybius Megalopolitanus, ille quidem non e multis unus, ſed plane inter paucos excellens & eximius: quem tamen non debemus exiſtimare ſolum inter tot populares, literarum & philoſophiæ ſtudium cum uſu & actu rerum conjunxiſſe. Exiſtimamus igitur iſtos, quum & ignavo otio torperent, & rebus etiam neceſſariis, ut ſolent exules, plurimum carerent, ad philoſophiæ ſtudia converſos, multis Romanorum ad ſimile propoſitum hortatores extitiſſe, atque huic ſenatuſconſulto occaſionem præbuiſſe. Meminit hujus decreti Athenæus lib. XIII. ubi σοφιστὰς uno verbo appellat, qui in Senatuſconſulto philoſophi & rhetores nominantur. Ῥωμαῖοι, inquit, οἱ πάντ' ἄριστοι ἐξέβαλον τοὺς σοφιστὰς τῆς Ῥώμης, ὡς διαφθείροντας τοὺς νέους, εἶτ' οὐκ οἶδ' ὅπως κατεδέξαντο. *Romani longe optimi Roma ejecerunt Sophiſtas ut corruptores juvenum, quos deinde, neſcio qua ratione, receperunt.* Seneca, Conſolatione ad Helviam: *Apicius in ea urbe ex qua aliquando philoſophi, velut corruptores juventutis, abire juſſi ſunt*, &c.

De ea re ita cenſuerunt.] Inſere ante hæc verba e libris Achillis Statii. S. CON. atque adeo totum locum ita ſcribe ac lege, S. CON. D E R. I. C. *Senatus conſultus de ea re ita cenſuit.* Frequens formula in antiquis Senatuſconſultis exempla tirones apud Briſſonium legant.

De iiſdem interjecto tempore.] Septuageſimo anno poſt ſuperius conſultum Senatus. Adi ad Faſtos Conſulares & Cenſorios in anno urbis IↃCLII.

Latine vero ſenior, & quidem coss. Hirtio & Panſa, quos diſcipulos & grandes prætextatos vocabat] Mediol editio; *& quidem cum conſulibus Hir.* Sed qui potuit fieri, ut cum iſtis Conſulibus Cicero declamaret? quorum quidem conſulatus in eum annum incidit, quem populus Rom. vidit turbulentiſſimum & luctuoſiſſimum? quare etiam eodem anno ſunt omnes extincti: Ciceronem dico, & ambos conſules. Adde quod ne in urbe quidem, niſi paucos admodum menſes poſt aditum conſulatum Hirtius & Panſa remanſerunt. Nam quum principio anni hoſtis Antonius eſſet judicatus, belli adminiſtrandi provincia Cæſari cum coss demandata, primo vere, aut etiã exeunte hieme, Hirtius & Panſa Roma profecti, numquam poſtea urbem viderunt. quod igitur liberum tempus ad declamandum illis Conſulibus fuit? Ipſum quoque Ciceronem in tantis curis ſuis, & graviſſimis pro Rep. contentionibus, quarum teſtes ſunt orationes Philippicæ, ad has exercitationes rhetoricas animum potuiſſe convertere, quis putet? neque hoc ſane aut Plutarchus dicit, aut quiſquam veterum. Narrat Seneca pater præfatione in librum Controverſiarum, ſcribere M. Tullium, *in atriolo duos grandes prætextatos ſecum declamare ſolitos.* Ego non ambigo, duos illos prætextatos, fuiſſe Hirtium & Dolobellam, quos ipſe nominat, pulcherrima epiſtola ad Pætum. libro IX. Hi non eo anno quem ait Suetonius, ſed triennio prius, itare ad Ciceronem & illud atriolum celebrare ſoliti: quando M. Tullius Cæſare belli civilis reliquias in Africa perſequente, inter ſpem metumque pendens animi; foro & curia ſe abſtinens, ac domi plurimum continens, inglorium ſuum otium ſtudiis literarum ſolabatur. Exiſtimabat Nicolaus Faber, v. cl. ſublatam iri ἀτοπίαν *abſurditatem*, hujus dicti, ſi deleta voce *Conſulibus* ſcriberetur, *& quidem cum Hirtio & Panſa*. Mihi videbatur Suetonius, qui probe meminerat alterum horum prætextatorum fuiſſe Hirtium, in alterius nomine vitio memoriæ lapſus: atque hoc pacto accidiſſe, ut in ratione temporum tantum delinqueret. Porro Ciceroni, eo quod diximus tempore etiam alios proceres Romanos operam dediſſe, perquam fit mihi veriſimi-

Continebar autem doctiſſimorum hominum auctoritate: qui exiſtimabant Græcis exercitationibus ali melius ingenia poſſe. Hunc eundem (nam diutiſſime vixit) M. CÆLIUS in oratione, quam pro ſe de vi habuit, ſignificabat dictaſſe Atracino accuſatori ſuo actionem, ſubtractoque nomine *ordearium eum rhetorem* appellat, deridens ut inflatum, ac levem, & ſordidum.

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

PLOTII Rhetoris meminit Varro, ut adducit Nonius Marcellus in verbo *Bubulcitare.* Et Hieronymus in chronicis Euſebii. *Plotius*, inquit, *Gallus primus Romæ Latinam rhetoricam docuit.* de quo Cic. ſic refert. *Memoria teneo, primum Latine docere cœpiſſe Plotium quendam. L. Plotius Gallus. de hoc.* Titulum opinor capiti præpoſuerat Suetonius. *L. Plotius Gallus.* cui attexit conſequentia. Credo, ego, eodem verſu & contextu titulos poni ſolitos: ut in epiſtolis etiam ſolebant eorum, ad quos ſcribebant, nomina ponere.

Ad M. Ticinnium.] Legendum fortaſſe, *ad M. Licinium*, vel potius, ut in manuſcripto erat, *Titinnium.*

Dictaſſe a Cratino.] In vet impr. *Atratino*, unico verbo, & dandi caſu: quod placet, itaque erat in manuſc.

Ordearium eum rhetorem appellat, deridens ut inflatum ac levem, & ſordidum.] In vet. impr. *Ordinarium*, non *Ordearium*, atque ita in manuſcripto altero: at in altero, *hordeam eum rhetorem.* ſed quod impreſſum, rectius. illud corruptum ex *hordiario*: in antiquiſſ. enim monumentis, *ſemenies & meſſes hordiarii.*

VINET.

Lucius Plotius Gallus.] Quem memorant Euſebii Latina Chronica ad annum primum Olympiadis centeſimæ & ſeptuageſimæ tert æ ante annos octoginta tres, quam Chriſtus naſceretur. Quintilianus quoque ejus meminit.

Marcus Cœlius.] Sic per æ Cœlios ſcribunt vetuſtiſſima quæque monumenta. Oratio autem illa Marci Cœlii non extat: ſed ea quam pro Cœlio Cicero habuit: ex qua quædam cognoſces de Atratino. quem leges in Euſebii Chronicis mortuum eſſe ſub Octaviano Auguſto principe. Cæterum in *Atratinis* quintam literam ſcalpunt T non C vetuſta marmora.

CASAUB.

L. Plotius Gallus.] B. Hieronymus, quem conſtat totum fere hunc de claris rhetoribus libellum Sueton. in Chronicon Euſebii retuliſſe, in Olympiadis CLXXIII anno primo hæc poſuit. *Plotius Gallus primus Romæ Latinam Rhetoricam docuit. de quo Cicero ſic refert: Memoria teneo, pueris nobis primum Latine docere cœpiſſe Plotium quendam.*

Hordearium eum rhetorem appellat, deridens, ut inflatum ac levem & ſordidum.] Quem M. Tullius appellat oratorem gracilem & ſtrigoſum, is hoc loco dicitur hordearius. tranſlata vox a pane, quod præcipuum eſt omnium alimentorum fundamentum. Omnium optimi panes ſunt triticei, πύρινοι vel σιτάνιοι. minus laudabiles κρίθινοι & hordeacei, minus enim alit hordeum quam triticum; & parata ex hordeo alimenta eſſe φυσώδη tumefacientia, ſcribit Dioſcorides; quod ad illa verba Suetonii pertinet, *ut inflatum.* Poteſt & ad rem militarem eſſe reſpectus nam inter ignominias militares erat hordeo paſci, quod in ſexta hiſtoria Polybius non prætermittit & ſunt multa in hiſtoria Romanorum exempla. Galenus libro primo De facultate alimentorum ſuper ea re hæc obſervat. οἱ παλαιοὶ καὶ τοῖς στρατευομένοις ἄλφιτα παρεσκεύαζον. ἀλλ' ὑπό γε νῦν τὸ Ῥωμαίων στρατιωτικὸν ἀλφίτοις χρῆται, καταγνωκὸς αὐτῶν ἀσθένειαν· ὀλίγην γὰρ τροφὴν δίδωσι τῷ σώματι. *Veteres quoque militibus apparebant farinam hordeaceam. ſed nunc Romanorum exercitus non utitur hordeis, damnata eorum imbecillitate, modicum enim alimentum tradunt corpori.*

terum ſcriptum.

Fluminis Sarni.] Io vet. impr. *Scarni*, ſed vitio, opinor.

CASAUBON.

Conſularis Iſaurici.] Pithœi liber, *Conſidii Iſ* perperam: neque enim Conſidiorum, verum Serviliorum cognomen erat Iſauricus.

Quam Epidii calumniatoris.] Pithœanos, *Epidici.* ao eſt jocus cum alluſione ad vocem Græcam ἐπίδικος? qui legibus eſt obnoxius, & qui, ut ſic dicam, ſtatus controverſiam patitur. initio dixit Tranquillus Epidium calumnia fuiſſe notatum: ἐπίδικος interdum fere idem atque ὑπόδικος.

Ad id tempus Epidius.] Forte: *Ad idem tempus.*

CAPUT V.

SExtus Clodius e Sicilia, Latinæ ſimul Græcæque eloquentiæ profeſſor, male oculatus, & dicax: par oculorum in amicitia Marci Antonii triumviri extitiſſe ſe ajebat. Ejuſdem uxorem Fulviam, cui altera bucca inflatior erat, *acumen ſtili tentare* dixit, nec eo minus, immo vel magis ob hoc, Antonio gratus. A quo mox conſule ingens etiam congiarium accepit, ut ei in Philippicis Cicero objicit: *Adhibes joci cauſa magiſtrum ſuffragio tuo, & compotorum tuorum Rhetorem: cui conceſſiſti, ut in quem vellet, diceret: ſalſum omnino hominem, ſed materia facilis, in te, & in tuos dicta dicere. At quanta merces rhetori eſt data, audite Patres Conſcripti, & cognoſcite Reipublicæ vulnera. duo millia jugerum campi Leontini Sexto Clodio Rhetori adſignaſti, & quidem immunia, ut tanta mercede nihil ſapere diſceres.*

NOTÆ.

ACHILL. STAT.

Male oculatus & dicax, par oculorum in amicitia M. Antonii trium viri extitiſſe ſe ajebat.] Io vet. impr. *Male oculatus & dicax, par oculorum in amicitia M. Antonii extricte ſe ajebat* itaque erat io utroque manuſcripto. in quibus verbis mutabam tantummodo *extricte*, in *extriſ.* id eſt, extriviſſe: quod eſt conſumſiſſe ac diſperdidiſſe, a verbo extero. ſic etiam Catullus, *triſti*. pro *triviſti* dixit. itaque ſe libidine & luſtris cum Antonio ſocio & conſcelerato perdidiſſe oculos ſignificat, & Antonium ſic notat.

Cui altera bucca inflatior erat. acumen ſtili tentare dixit.] Stilo enim medici inflatione fodicabant, qua re cognita jocus apparet. *Aciem tentare* ſic idem dixit in vita Neronis Cæſ. *Duos pugiones, quos ſecum attulerat, arripuit, tentataque utriuſque acie, rurſus condidit.*

Tibi & joci.] Credo apud Ciceronem eſſe, *ibi.* ſed videndus locus.

Sed materia facilis & in tuos.] Lege, *ſed materia facilis in te, & in tuos.*

VINET.

Ut ei in Philippicis.] In ſecunda.

CAPUT VI.

CAjus Albutius Silus Novarienſis, quum ædilitate in patria fungeretur, quum forte jus diceret ab iis contra quos pronuntiabat, pedibus e tribunali detractus eſt. Quod indigne ferens ſtatim contendit ad portam, & inde Romam: receptuſque in Planci oratoris contubernium: cui declamaturo mos erat, prius aliquem, qui ante diceret, exci-

ribuſque elegantiſſimis curavit, auctarii loco damus, ne pereant ſcilicet: digniſſimi enim Caſſio viſi ſunt: cujus Horatius, Plinius, cæterique meminerunt.

CASSII PARMENSIS ORPHEUS.

Arguta primum cum plectra parentis, & aure
Diſtinctam ſumpſit citharam Rhodopëius heros,
Ridebant ſegneis pulſus, digitoſque mi-ſantes
Serius, & chordis indocta diſſona vocis.
Mox pudor exardens, & gloria dulcis honeſti,
Luſibus avertit puerilibus, omnis & illuc
Perditus incumbens Muſa pallebat amore,
Et nunc maternis ſubitas, nunc ille paternis
Cantibus, hinc illinc diſcens dependet utrimque.
Nulla Venus faciem cepit mentita doloſis
Compedibus: ſomni fuerat, parcuſque Lyæi:
Donec ridiculus dudum, modulamine ſilvas
Evulſoſque ſuis ſcopulos radicibus egit.
Auſus & ire viam viventibus inconceſſam,
Pœnarum oblitos demulſit carmine Manes.
Non levis adſcenſus ſi quis petit ardua: ſudet
Plurimus hunc tollit, nocturno exſomnis olivo
Immoritur, delet quod mox laudaverat in ſe,
Qui cupit æterna donari frondis honore.

VINET.

Cajus Albutius Silus.] Silo pro Silus apud Euſebium ſub Octaviano Auguſto, apud annum tertium Olympiadis centeſimæ nonageſimæ tertiæ. Et Silius etiam pro Silus apud Senecam. *Planci oratoris.* Lucii Munacii Planci: de quo ſic Latina Euſebii Chronica, de Octaviani Auguſti temporibus, apud annum quartum Olympiadis centeſimæ octogeſimæ octavæ, Munatius Plancus, Ciceronis diſcipulus, orator habetur inſignis. Qui quum Galliam Romanam regeret, Lugdunum condidit.

CASAUBON.

C. Albutius Silus Novarienſis.] Hieronymus in Chronico Euſebii ad numerum MMXI. *Albucius Silo Novarienſis clarus rhetor agnoſcitur.* in Suetonii & Senecæ libris Silus hic dicitur non Silo.

Ne uſquequaque ſcholaſticus exiſtimaretur.] Scholaſticum appellabant, qui in umbra circa fictas hypotheſes ſe occuparet. Quintilianus libro XII. *Cognoſcere & præcepta vivendi perdiſcere & in foro nos experiri poteramus, dum ſcholaſtici ſumus.* In aureo Longini libello ἀληθινοῖς λόγοις γενναίοις *genuinis ſermonibus.* opponitur νόησις σχολαστική. ſententia ſcholaſtica, ſive puerilis, frigida & ineptæ affectationis plena. τί ποτ' οὖν ait, τὸ μειρακιῶδές ἐστιν; δῆλον ὡς σχολαστικὴ νόησις ὑπὸ περιεργίας λήγουσα εἰς ψυχρότητα. *Quid igitur, ait, puerile eſt? patet, velut ſententia ſcholaſtica præ nimia diligentia frigide deſinens.* Sed de varia acceptione hujus vocis diximus ad Capitolini Maximinos.

Nec alium in ulla locum quam perorandi.] M. Tullius in Oratore: *Miſerationibus eo ſum uſus pluribus, quod etiam ſi plures dicebamus, perorationem mihi tamen omnes relinquebant.* in Bruto ait ipſe Brutus: *de eo quid optarem res, quod ipſo Hortenſius judicaret, videbamus; qui quum partiretur tecum cauſſas, (ſæpe enim interfui) perorandi locum, ubi plurimum pollet oratio, ſemper tibi relinquebat.*

Multa hodie in hoc libello deſiderari, ex indice apparet, quem in vetuſtis codicibus repertum hujus editionis fronti præfiximus. Quoniam autem B. Hieronymus, ut antea dicebamus, quæcumque de claris oratoribus in Euſebii Chronico adnotavit, ea ab hoc ſcriptore fuit mutuatus; nos viciſſim, quæ huc pertinebant, ex illo præſtantiſſimo opere deſcripſimus, atque infra ſubjecimus.

L. CESTIUS PIUS.

Chronicon Euſebii numero MMIV. in anno Auguſti XXXI. *Ceſtius Smyrnæus Rhetor Latine Romæ docuit.* multa de hoc rhethore paſſim leguntur apud M. Senecam in Controverſiarum libris.

M. PORCIUS LATRO.

Hieronymus numero MMXIII. in anno Auguſti XL. *Marcus Porcius Latro Lati-*

PUB. TERENTII AFRI
CARTHAGINIENSIS
VITA.

PUBLIUS TERENTIUS AFER, Catthagine natus, ſervivit Romæ Terentio Lucano Senatori: a quo ob ingenium & formam, non inſtitutus modo liberaliter, ſed & mature manumiſſus eſt. Quidam captum eſſe exiſtimant, quod fieri nullo modo potuiſſe *Feneſtella* docet: quum inter finem ſecundi belli Punici, & initium tertii natus ſit, & mortuus: nec ſi a Numidis aut Getulis captus ſit, ad ducem Romanum pervenire potuiſſet, nullo commercio inter Italicos & Afros niſi poſt deletam Carthaginem cœpto. Hic cum multis nobilibus familiariter vixit, ſed maxime cum Scipione Africano, & C. Lælio: quibus etiam corporis gratia conciliatus exiſtimatur. Quod & ipſum *Feneſtella* arguit, contendens utroque majorem natu fuiſſe. Quamvis & *Cornelius Nepos* æquales omnes fuiſſe tradat, & *Porcius* ſuſpicionem de conſuetudine per hæc faciat,

Dum laſciviam nobilium & fucoſas laudes petit:
Dum Africani vocem divinam inhiat avidis auribus:
Dum ad Furium ſe cœnitare & Lælium pulchrum putat:
Dum ſe amari ab hiſce credit, crebro in Albanum rapi
Ob florem ætatis ſuæ: ad ſummam inopiam reductus eſt.
Mortuus eſt in Stymphalo, Arcadiæ oppido: nihil Publius
Scipio profuit, nihil ei Lælius, nihil Furius,
Tres per idem tempus qui agitabant nobiles facillime.
Eorum ille opera ne domum quidem habuit conductitiam:
Saltem ut eſſet, quo referret obitum domini ſervulus.

Scripſit Comœdias ſex. Ex quibus primam *Andriam* cum ædilibus daret, juſſus ante *Cæcilio* recitare. Ad cœnantem cum veniſſet, dictus eſt, initium quidem fabulæ, quod erat contemptiore veſtitu, ſubſellio juxta lectulum reſidens, legiſſe: poſt paucos vero verſus invitatus, ut accumberet, cœnaſſe una, deinde cætera percurriſſe non ſine magna *Cæcilii* admiratione. Et hanc autem, & quinque reliquas æqualiter populo probavit: quamvis *Volcatius* de enumeratione omnium ita ſcribat, *Sumetur Hecyra ſexta ex his fabula.*

Eunuchus quidem bis die acta eſt: meruitque pretium quantum nulla antea cujuſquam comœdia, id eſt, octo millia nummum: propterea ſumma quoque titulo aſſcribitur. Nam *Adelphorum* principium *Varro* etiam præfert principio Menandri. non obſcura fama eſt adjutum Terentium in ſcriptis a Lælio & Scipione, quibuſcum familiariter vixit. Eandem ipſe auxit: nunquam enim niſi leviter ſe tutari conatur, ut in Prologo Adelphorum:

Nam quod iſti dicunt malevoli, homines nobiles
Hunc adjutare, aſſidueque una ſcribere:
Quod illi maledictum vehemens exiſtimant,
Eam laudem hic ducit maximam: cum illis placet,
Qui vobis univerſis, & populo placent:
Quorum opera in bello, in otio, in negotio,
Suo quiſque tempore uſus eſt ſine ſuperbia.

Videtur autem ſe levius defendiſſe, quia ſciebat Lælio & Scipioni non ingratam eſſe hanc opinionem; quæ tamen magis & uſque ad poſteriora tempora valuit.

Q. Memmius in oratione pro ſe ait: *Pub. Africanus, qui a Terentio perſonam mutuatus, quæ domi luſerat ipſe, nomine illius in ſcenam detulit.* *Nepos* auctore certo comperiſſe ſe ait, C. Lælium quondam in Puteolano Kal. Martiis admonitum ab uxore, temporius ut diſcumberet, petiiſſe ab ea ne interpellaretur: ſerius tandem ingreſſum triclinium, dixiſſe, non ſæpe in ſcribendo magis ſucceſſiſſe ſibi: deinde rogatum ut ſcripta illa proferret, pronuntiaſſe verſus qui ſunt in Heautontimorumeno,

Satis pol proterve me Syri promiſſa huc induxerunt.

Santra Terentium exiſtimat, ſi modo in ſcribendo adjutoribus indiguerit, non tam Scipione & Lælio uti potuiſſe, qui tunc adoleſcentuli fuere, quam C. Sulpitio Gallo, homine docto, qui conſularibus ludis initium fecerit fabularum dandarum, vel Q. Fabio Labeone, & M. Popilio, conſulari utroque, ac poëta. Ideo ipſum non juvenes deſignaſſe, qui ſe adjuviſſe dicerentur: ſed viros, quorum operam, & in bello, & in otio, & in negotio populus ſit expertus. Poſt editas comœdias nondum quintum atque trigeſimum egreſſus annum, cauſſa evitandæ opinionis, quia videbatur aliena pro ſuis edere, ſeu percipiendi Græcorum inſtituta moreſque, quos perinde exprimere, in ſcriptis, egreſſus urbem eſt, neque amplius rediit. De morte ejus *Volcatius* tradit:

Sed

Sed ut Afer ſex populo comœdias,
Iter hinc in Aſiam fecit. navem cum ſemel
Conſcendit, viſus nunquam eſt, ſic vita vacat.

Q. Conſentius redeuntem e Græcia periiſſe in mari dicit cum centum & octo fabulis, converſis e Menandro. Cæteri mortuum eſſe in Arcadiæ Stymphalo, ſive Leucadia, tradunt, C. Cornelio Dollabella. M. Fulvio Nobl. Coſſ., morbo implicitum acri, dolore ac tædio amiſſarum fabularum quas in navi præmiſerat, ac ſimul fabularum quas novas fecerat. Fuiſſe dicitur mediocri ſtatura, gracili corpore, colore fuſco. Reliquit filiam, quæ poſt equiti Romano nupſit. Item hortulos xx jugerum, via Appia ad Martis villam. Quo magis miror *Porcium* ſcribere.

——— *nihil Publius*
Scipio profuit, nihil ei Lælius, nihil Furius,
Tres per idem tempus qui agitabant nobiles facillime.
Eorum ille opera ne domum quidem habuit conductitiam:
Saltem ut eſſet, quo referret obitum domini ſervulus.

Hunc *Africanus* quidem omnibus comicis præfert, ſcribens in compitalibus, TERENTIO *non ſimilem dicet quempiam.*

Volcatius autem non ſolum Nævio, & Plauto, & Cæcilio, ſed Licinio quoque poſtponit. *Cicero* in Limone hactenus laudat:

Tu quoque, qui ſolus lecto ſermone, Terentî,
Converſum expreſſumque Latina voce Menandrum
In medio populi ſedatis vocibus effers:
Quidquid come loquens, ac omnia dulcia dicens.

Item, C. CÆSAR:

Tu quoque tu in ſummis, o dimidiate Menander,
Poneris, & merito puri ſermonis amator,
Lenibus atque utinam ſcriptis adiuncta foret vis
Comica, ut æquato virtus polleret honore
Cum Græcis, neque in hac deſpectus parte jaceres,
Unum hoc maceror, & doleo tibi, deeſſe, Terenti.

NOTÆ.

Terentio Lucano Senatori.] An *Terentio Culleoni*, ut ſit ille, quem major Africanus e captivitate liberavit. GRONOVIUS.

Ad ducem Romanum pervenire potuiſſet.] Forte, *ad dominum Romanum.* IDEM.

Dum ad Furium ſe cœnitare & Lælium.] Scaliger in Euſebium: *ad Furii ſe cœnitare & Lælii.* Si e ſcripto antiquo, tolero & applaudo; ſin, profecto illud mutandum non eſt. Nam, *ad Furium, ad Lælium* eleganter dicitur in illorum ædibus. Ut Ciceroni 4, Attic. 4. *Fuit ad me cum Cæſare.* In quo opere ſæpe ſic loquitur ut & Comici. IDEM.

Saltem ut eſſet quo referret.] 1. Si nihil aliud, ut locus eſſet vel domus quo ſervus eum comitatus in peregrinatione & redux nunciaret mortem patrisfamilias. Eo enim naturaliter contingit & ex deſtinatione illorum, qui ab enti adfuerunt, hunc nuncium portari. Nullo igitur modo probare poſſum Scaligeri: *qui referret obitum domini, ſervolum.* Quæ eſt enim iſta ora-

NNNn

tio, *non habuis Dominum ſaltem ſervolum?* Dein quid eſt, *qui referret obitum domini?* Et quis credat ne ſervolum quidem Terentio fuiſſe? Idem.

HORATII VITA.

HORATIUS FLACCUS Venuſinus, patre, ut ipſe tradit, libertino, & exactionum coactore: ut vero creditum eſt ſalſamentario, quum illi quidam in altercatione exprobraſſet; *Quotiens ego vidi patrem tuum cubito emungentem?* Bello Philippenſi, excitus a Marco Bruto Imperatore, tribunus militum meruit: victiſque partibus, venia impetrata, ſcriptum quæſtorium comparavit. Ac primo Mæcenati, deinde Auguſto inſinuatus, non mediocrem locum in amborum amicitia tenuit. Mæcenas quantopere eum dilexerit, ſatis monſtratur illo Epigrammate, ubi inquit:

Ni te viſceribus meis, Horati,
Plus iam diligo, Titium ſodalem
Mimo tu videas ſtrigoſiorem.

Sed multo magis extremis, tali ad Auguſtum elogio: *Horatii Flacci, ut mei, memor eſto.* AUGUSTUS ei Epiſtolarum officium obtulit: hoc ad Mæcenatem ſcripto ſignificat: *Ante ipſe ſcribendis epiſtolis amicorum ſufficiebam: nunc occupatiſſimus. & infirmus. Horatium noſtrum a te cupio abducere. Veniet ergo ab iſta paraſitica menſa ad hanc regiam: & nos in ſcribendis epiſtolis juvabit.* Ac ne recuſanti quidem aut ſuccenſuit quicquam, aut amicitiam ſuam ingerere deſiit. Extant epiſtolæ, ex quibus argumenti gratia pauca ſubjeci: *Sume tibi aliquid juris apud me, tanquam ſi victor mihi fueris: recte enim, & non temere feceris, quoniam id uſus mihi tecum eſſe volui, ſi per valitudinem tuam fieri poſſit.* Et rurſus: *Tui qualem habeam memoriam poteris ex Septimio quoque noſtro audire: nam incidit ut illo coram fieret a me tui mentio. Neque ſi tu ſuperbus amicitiam noſtram ſprevisti, ideo nos quoque a* ἀνθυπερηφανοῦμεν. Præterea ſæpe inter alios jocos puriſſimum penem, & homuncionem lepidiſſimum appellat: unaque & altera liberalitate locupletavit. Scripta quidem ejus uſque adeo probavit, manſuraque perpetuo, ut non modo Seculare carmen componendum injunxerit, ſed & Vindelicam victoriam Tiberii Druſique privignorum, eumque coëgerit propter hoc, tribus carminum libris, ex longo intervallo, quartum addere: poſt Sermones quoque lectos, nullam ſui mentionem habitam ita ſit queſtus: *Iraſci me tibi ſcito, quod non in pleriſque ejuſmodi ſcriptis*

mecum potiſſimum loquaris. An vereris ne apud poſteros tibi infame ſit, quod videaris familiaris nobis eſſe? Expreſſitque elogium, cujus initium eſt,

Cum tot ſuſtineas, & tanta negotia, ſolus:
Res Italas armis tuteris, moribus ornes,
Legibus emendes: in publica commoda peccem,
Si longo ſermone morer tua tempora, Cæſar.

* Idem Horatius habitu corporis brevis fuit atque obeſus: qualis a ſe ipſo & in Satyris deſcribitur, & ab Auguſto hac epiſtola: *Protulit ad me Dionyſius libellum tuum, quem ego, ne accuſem te, quantuluſcunque eſt, boni conſulo. Vereri autem mihi videris, ne majores libelli tui ſint, quam ipſe es; ſed ſi tibi ſtatura deeſt.* unde eſt. itaque licebit in ſextariolo ſcribas: quum circuitus voluminis tui ſit. ** [illegible] *ſicut eſt ventriculi tui.* Ad res Venereas intemperantior traditur. Nam ſpeculato cubiculo ſcorta dicitur habuiſſe diſpoſita, ut quocunque reſpexiſſet, ibi ei imago coitus referretur. Vixit plurimum in ſeceſſu ruris ſui Sabini, aut Tiburtini: domuſque ejus oſtenditur circa Tiburtini luculum. Venerunt in manus & *elegi* ſub titulo ejus, & *Epiſtola* proſa oratione, quaſi commendantis ſe Mæcenati: ſed utraque falſa puto. Nam elegi vulgares, epiſtola etiam obſcura: quo vitio minime tenebatur. Natus eſt ſexto Idus Decembres, Lucio Cotta & Lucio Torquato Conſulibus. Deceſſit quinto Calendas Decembres, Cajo Marcio Cenſorino, Cajo Aſinio Gallo Conſulibus, poſt nonum & quinquageſimum annum, herede Auguſto palam nuncupato: quum urgente vi valitudinis non ſufficeret ad obſignandas teſtamenti tabulas. Humatus & conditus eſt extremis Eſquiliis, juxta Mæcenatis tumulum.

INTERPRETATIO.

a *Viciſſim ſuperbimus.*

NOTÆ.

VINET.

Ut ipſo tradit,] In ſexto ſermone libri prioris.

Bello Philippenſi] Sidonius Apollinaris in carmine quarto.

Illo Epigrammate.] Conſtat Mæcenatem (Servii verba ſunt in librum ſecundum Georgicôn) fuiſſe literarum peritum, & plura compoſuiſſe carmina. Horatius ipſe in ode duodecima libri ſecundi:

———*tuque pedeſtribus*
Dices hiſtoriis prælia Cæſaris.

Mæcenas, melius: Sed vide plura de Mæcenate in poëtis Lilii Græ gorii.

Ex Septimio.] Ode ſexta libri ſecundi carminum ipſius Horatii.

Quum tot ſuſtineas.] Epiſtola prima libri ſecundi.

Et in Satyris] Et in epiſtola quarta libri prioris.

Lucio Cotta.] Cujus ſui natalis ipſe meminit in carmine viceſimo primo libri tertii, conſules autem fuerunt, Lucius Aurelius Cotta, & Lucius Manlius Torquatus, anno urbis ſexcenteſimo octogeſimo nono: ſed Cajus Marcius Cenſorinus, & Cajus Aſinius Gallus, annis poſt quinquaginta ſeptem, hoc eſt, anno Romæ ſeptingenteſimo & quadrageſimo ſexto. Quare in Euſebii Chronicis rectius notatum eſt

Horatium quinquageſimo ſeptimo ætatis ſuæ anno Romæ eſſe mortuum, quam hic ſcriptum: poſt nonum & quinquageſimum annum deceſſiſſe.

CASAUBON.

Non pertinere hanc vitam ad libellos de grammaticis & rhetoribus, initio oſtendimus. neque dubitare poſſumus, de poëtica & poëtis Suetonium quoque ſcripſiſſe. Quædam in hac vita, ex fide virorum eruditorum qui illam primi publicarunt, hic edita, ſunt animadvertenda. Initio, *ut vere creditum eſt*. matim; *ut fertur* Helleniſmus eſt in illis, *vidi patrem tuum cubito emungentem*, ἀπομυττόμενον pro ἀπομυττόμενον ἑαυτὸν, vel ἀπομυττόμενος. ut in Laërtii Bione. ſic *exercere* pro ſe exercere puto tamen ſcripſiſſe heic Suet. *cubito ſe emungentem* Mæcenatis verſiculi alibi ſcribuntur emendatius:

Ni te viſceribus meis Horati
Jam plus diligo, tu tuum ſodalem.
Ninnio videas videas ſtrigoſiorem.

Scribe mox, *ut hoc ad* M. Deinde: *tanquam ſi convictor mihi fueris.* ea mens Auguſti certo. Sequitur item in verbis Auguſti: *ſed ſi tibi ſtatura deeſt, unde eſt.* Videtur poſtulare ſententia, *ſi t. ſt. deeſt, venter abunde eſt.* vocem Græcam depravatiſſime eſt edita, reſtitue, ὀγκωδέστατος, id eſt, *latiſſimus*. Illa ſub finem verba. *poſt nonum & quinquageſimum annum*, conferenda cum iis quæ Hieronymus ſcribit in Euſebiano Chronico; & Notis ad locum illum virorum præſtantiſſimorum Arnaldi Pontaci Epiſcopi, & Joſephi Scaligeri.

Scriptum quæſtorium comparavit.] Hoc eſt, ſcribæ quæſtorii munus, ſeu partes ſibi comparavit. Sic apud Cic. *ſcriptum facere*, hoc eſt, ſcribam eſſe. GRÆVIUS

Plus jam diligo, Titium ſodalem. Alii, *tu tuum ſodalem Ninnio.* Lego: *tu Titi ſodalis Ginno me videas ſtrigoſiorem. Ginnus*, brevis mulus. Martialis 6, 77. *Non aliter monſtratur Atlas cum compare ginno* Ubi vide Scriverium & Scaligerum ad Manilium Talem vocem poſcebat τὸ *ſtrigoſus*, in jumentis proprium. Livius lib. 27. *ſcuta vetera hoſtium notavit, qui ante non viderat & ſtrigoſiores equos.* Frontinus in eadem hiſtoria 1, 1. *quod ab itinere ſtrigoſiores notabat equos & coloratiora hominum corpora.* Maſſurius Sabinus apud Gellium 4, 20. *equum nimis ſtrigoſum & male habitum, ſed equitem ejus uberrimum & habitiſſimum.* Quibus omnibus locis *ſtrigoſus* ἰσχνὸς eſt ſive attenuato corpore ac macilentus: non morabundus aut tergiverſator, ut volunt. Sed nec apud Lucilium, ſecus atque Scaliger & alii homines docti tradidere. Verba ſunt: *Hic ſtrigoſus bovinatorque ore improbus duro. Bovinator* equidem eſt tergiverſator, at non *ſtrigoſus*: ſunt enim hæc duo ſeparata vitia in equo, alterum corporis eſt, alterum ingenii Itaque quod in equo vitium, in cane venatico virtus eſt Columella 7, 12. *Venaticus canis neque tam ſtrigoſus aut pernix debet eſſe, quam qui damas cervoſque & velociſſima ſectatur animalia, nec tam obeſus aut gravis, quam villæ horreique cuſtos.* Vides τὸ *ſtrigoſus & obeſus* divortere, ut *pernix & gravis*; ut apud Maſſurium *ſtrigoſus* & *uberrimus*, *male habitus* & *habitiſſimus*. Neque aliter accepit Cicero, ut oſtendit, ubi pulcherrime transfert in Bruto, de Lyſia: *Habet enim certos ſui ſtudioſos, qui non tam habitus corporis opimos quam gracilitates conſectentur, quos, valetudo modo bona ſit, tenuitas ipſa delectat: quanquam in Lyſia ſunt ſæpe etiam lacerti ſic ut fieri nihil poſſit valentius; verum eſt certe toto genere ſtrigoſior. Titii ſodales* notum genus ſacerdotii. Credibile eſt quendam ex iſtis vicinum Mæcenati aut qui crebro ædes ejus præterveheretur parum curato jumento inſidens, viciniæ aut Cilnio ipſi aut familiæ ejus occaſionem proverbii fingendi dediſſe, ut *Titii ſodalis equum* vel *mulum* pro male curato. *Titii ſodalis mulo ſtrigoſiorem* pro malicento, male vivo, vix vivo & monogrammo, ut alibi Lucilius, dicerent. *Videas* genus eſt jurandi. Dio in Nerone: ἦν δέ τις Μάρκος Σάλβιος Ὄθων, ὃς οὕτως ἦν τῇ ὁμοιότητι τῶν τρόπων καὶ τῇ κοινωνίᾳ τῶν ἁμαρτημάτων τῷ Νέρωνι ᾠκείωτο, ὥστε καὶ εἰπεῖν ποτε πρὸς αὐτὸν, Οὕτω με Καίσαρα ἴδοις. οὐδὲν διὰ τοῦτο κακὸν ἔπαθεν. *Cum Nerone autem M. Salvius Otho tanta morum ſimilitudine, & ſocietate ſcelerum conjunctus erat, ut Neroni aliquando dixerit, Tu me quoque Cæſarem videbis. Quod dictum ei nihil obfuit.* GRONOVIUS.

LUCANI VITA.

Marcus Annæus Lucanus Cordubenſis prima ingenii experimenta in Neronis laudibus dedit quinquennali certamine. Dein civile bellum quod cum Pompejo & Cæſare geſtum eſt, recitavit. Qui tantæ levitatis & tam immoderatæ linguæ fuit, ut in præfatione quadam ætatem & initia ſua cum Virgilio comparans auſus ſit dicere, *Et quantum mihi reſtat ad culicem?* Hic in initio adoleſcentiæ, cum ob infeſtum matrimonium patrem ſuum ruri agere longe cognoviſſet revocatus Athenis a Nerone cohortique amicorum additus, atque etiam quæſtura honoratus: non tamen permanſit in gratia, Siquidem ægre ferens recitante ſe, ſubito, ac nulla niſi refrigerandi ſui cauſſa, indicto Senatu Neronem receſſiſſe: neque verbis adverſus principem, neque factis extantibus poſt hæc temperavit. Adeo ut quondam in latrinis publicis clariore cum ſtrepitu ventris emiſſo, hemiſtichium Neronis magna cum ſeſſorum fuga pronuntiarit: *Sub terris tonuiſſe putes*. Sed & famoſo carmine cum ipſum, tum potentiſſimos amicorum, graviſſime proſcidit. Ad extremum pene ſignifer Piſonianæ conjurationis extitit. Multis in gloriam tyrannicidarum palam indicenda: ac plenus minarum, uſque eo intemperans, ut Cæſaris caput proximo cuique jactaret. Verum detecta conjuratione, nequaquam animi conſtantiam præſtitit. Facile enim confeſſus, & ad humillimas devolutus preces, matrem quoque innoxiam inter ſocios nominavit: ſperans impietatem ſibi apud parricidam principem profuturam. Impetrato autem mortis libero arbitrio, codicillos ad patrem de corrigendis quibuſdam verſibus ſuis exaravit: epulatuſque largiter, brachia ad ſecandas venas medico præbuit. Poëmata etiam ejus prælegi memini: confici vero, ac vænalia proponi, non tantum operoſe & diligenter, ſed inepte quoque.

NOTÆ.

CASUBON.

Hanc vitam ita ut erat deſcripta e veteri codice, ad me miſit, Theodorus Canterus vir clariſſimus. cujus etiam pleræque notæ ſunt quas ſubjeci,

Quæſtura honoratus.] Deeſt *honore*, vel ſcrib. *Quæſtura*.

Clariore cum Strep.] Dele *cum*, aut ſcrib. *clariore ſono ſtr.* Deinde ſcribe, *magna conſeſſorum fuga*. non *cum ſeſſ.*

Multis in gloriam tyrannicidarum indicenda.] Scribe, *Multis in gloriam tyrannicidarum palam in dicendo, ac plenus minarum.* hoc adeo verum eſt, ut ne in ſcribendo quidem nedum in dicendo, temperare ſibi potuerit, a certis indiciis animi veteris libertatis revocandæ cupidiſſimi, &

impetantibus infeſti. Lector attentus paſſim deprehendet in libris decem de bello civili.

Brachia ad ſecandas venas medica præbuit.] Videtur hinc mutuatus Hieronymus, cum ſcriberet numero MMLXXX. in anno X. Neronis. *M. Annaus Lucanus Cordubenſis poeta in Piſoniana conjuratione deprehenſus, brachium ad ſecandas venas medico præbuit.*

Nequaquam animi conſtantiam.] Lege: *nequaquam parem animi conſtantiam.* Salmas.

Ad patrem corrigendos quibuſdam verſibus.] Leg. *ad patrem de corrigendis quibuſdam verſibus.* Idem.

PLINII VITA.

Plinius Secundus Novocomenſis, equeſtribus militiis induſtrie functus, procurationes quoque ſplendidiſſimas, atque continuas ſumma integritate adminiſtravit, & tamen liberalibus ſtudiis tantam operam dedit, ut non temere quis plura in otio ſcripſerit. Itaque bella omnia, quæ unquam cum Germanis geſta ſunt, viginti voluminibus comprehendit. Item naturalis hiſtoriæ triginta ſeptem libros abſolvit. Periit clade Campaniæ. Nam quum Miſenenſi claſſi præeſſet, flagrante Veſevo, ad explorandas propius cauſſas, liburnicas prætendiſſet: neque, adverſantibus ventis, remeare poſſet: vi pulveris ac favillæ oppreſſus est: vel ut quidam exiſtimant, a ſervo ſuo occiſus: quem, deficiens æſtu ut necem ſibi maturaret, oraverit.

Notæ.

Vixit.

Quam Plinii ex Suetonio Tranquillo vitam Pictavio edendam abhinc annos quindecim curavi: eam non ante videram, nec de ea quicquam audieram: quam Arnoldus ille Fertonus Toloſa ex vetuſto codice Furenſis Bibliothecæ deſcripſiam, mihi Burdigalam ſuam miſiſſet, verum quatuor poſt annis venit forte in manus meas hiſtoria naturalis Plinii ante impreſſa, quam natus fuiſſem: in quo exemplari eam vitam quum repeiſſem, non potui non ſuccenſere, & imprecari qui ex noſtris codd. illam ſuſtuliſſent. Diceres in Veronenſium gratiam id feciſſe, qui minus libenter ibi legunt Plinium fuiſſe Novocomenſem. Quum namque in præfatione Plinius Catullum vocet ſuum conterraneum: qui poëta patriam habuit Sirmionem, ſi quid ipſi de ſe credimus, peninſulam lacus Benaci in agro Veronenſi: Plinium hiſtoriæ naturalis auctorem & Plinii alterius avunculum, Torellus, Mathæus Rufus, & alii Veronenſes, in mediis ipſis mœnibus Veronæ natum eſſe contendunt. quaſi vero conterranei dici nequeant, qui ſint tantum ex eadem terra, regione, provincia: ut Novocomum, quod prius Comum fuit dictum, auctore Strabone libro quinto: & Verona, quæ civitates ſunt ambæ in eadem Italia, illa nimirum, quam veteres Romam Tranſpadanam & Ciſalpinam Galliam vocitabant. Sed Suetonius

Tranquillus, qui Plinium utrumque vidit, & juniorem intimum amicum habuit, noſſe ſatis potuit, niſi fallor, quæ utrique patria fuerit.

Periit clade Campani:.] Vide Hermolai Barbari caſtigationes, quoniam in exemplari Toloſano par mendum erat, atque in iis quibus uſus eſt Plinii caſtigator Hermolaus. Cæterum de eodem Plinio ſi quis plura noſſe cupierit quam hic ex Suetonio ſit excerptum, is legat Plinii junioris epiſtolam quintam libri tertii, & quintam decimam, & undeviceſimam libri ſexti.

CASAUBON.

Non eſt Suetonii: quod & dictio clare arguit & ſupina negligentia in tanti viri rebus memoriæ prodendis. Amat, fateor brevitatem Tranquillus: ſed eruditam, & quæ cognitioni rerum nihil officiat, denique, auctor hujus vitæ, neque Suetonius eſt, neque quiſquam alius, qui meliore illo ſæculo vixerit, ſicut etiam Joſephus Scaliger pronunciavit. Scripſiſſe tamen Tranquillum Plinii hujus vitam, teſtimonio eſt locus ille, quem ex ejus libro de viris illuſtribus laudatum, commemorat Achilles Statius. *Dum idem Plinius legiones in Siciliam duceret, eruptione favillarum ab Ætna eructantium, præfocatus interiit, anno vitæ ſuæ LVI.*

JUVENALIS VITA.

JUNIUS JUVENALIS liberti locupletis incertum filius, an alumnus, ad mediam fere ætatem declamavit, animi magis cauſſa, quam quod ſcholæ & foro præpararet: deinde paucorum verſuum Satyra non abſurde compoſita in Paridem pantomimum, poëtamque Claudii Neronis, ejus ſemeſtribus militiolis tumentem, genus ſcripturæ induſtrioſe excoluit. Et tamen diu ne modico quidem auditorio quicquam committere eſt auſus. Mox magna frequentia, magnoque ſucceſſu bis ac ter auditus eſt, ut ea quoque quæ prima fecerat, inferciret novis ſcriptis:

Quod non dant proceres, dabit hiſtrio, tu Camerinos,
Et Bareas, tu nobilium magna atria curas.
Præfectos Pelopea facit, Philomela tribunos.

Erat tum in deliciis aulæ hiſtrio: multique fautorum ejus quotidie provehebantur. Venit ergo Iuvenalis in ſuſpicionem, quaſi tempora figurare notaſſet: ac ſtatim per honorem militiæ, quamquam octogenarius, urbe ſummotus, miſſuſque ad præfecturam cohortis in extrema parte tendentis Ægypti. Id ſupplicii genus placuit, ut levi atque joculari delicto par eſſet. Verum intra breviſſimum tempus angore & tædio periit.

PERSII VITA.

AULUS PERSIUS FLACCUS natus eſt pridie Nonas Decembris, Fabio Perſico, L. Vitellio Coſs. deceſſit 8. Kal. Decemb. Rubrio Mario, Aſinio Gallo Coſs. natus in Etruria Volaterris, Eques Romanus, ſanguine & affinitate primi ordinis viris conjunctus. deceſſit ad octavum milliarium via Appia, in prædiis ſuis. Pater ejus Flaccus pupillum reliquit moriens, annorum fere ſex. Fulvia Siſennia mater nupſit poſtea Fuſio, Equiti Romano: & eum quoque extulit intra paucos annos. Studuit Flaccus uſque ad annum XII Volaterris: inde Romæ apud Grammaticum Remmium Palæmonem & apud Rhetorem Verginium Flaccum. Cum eſſet annorum XVI amicitia cœpit uti Annæi Cornuti, ita ut ab eo nuſquam diſcederet, a quo introductus aliquatenus in philoſophia eſt. Amicos habuit a prima adoleſcentia Cæſium Baſſum, & Calpurnium Staturam, qui eo vivo juvenis deceſſit. Coluit ut patrem Servilium Numanum. Per Cornutum cognovit Annæum etiam Lucanum, æquævum auditorem Cornuti. Nam Cornutus illo tempore Tragicus fuit, ſectæ Stoicæ, qui libros philoſophiæ reliquit. Sed Lucanus adeo mirabatur ſcripta Flacci, ut vix retineret ſe illo recitante a clamore (quin illa eſſe vera poëmata diceret.) Sero cognovit Senecam, ſed non ut caperetur ejus ingenio. Uſus eſt apud Cornutum duorum convictu doctiſſimorum, & ſanctiſſimorum virorum acriter tum philoſophantium, Claudii Agaterni medici Lacedæmonii, & Petronii Ariſtocratis Magnetis, quos unice miratus eſt & æmulatus, cum æquales eſſent, & Cornuto minores. Ipſe etiam decem fere annis ſumme dilectus apud Thraſeam eſt, ita ut peregrinaretur quoque cum eo aliquando, cognatam ejus Arriam uxorem habente. Fuit morum leniſſimorum, verecundiæ virginalis, formæ pulcræ, pietatis erga matrem & ſororem & amitam exemplo ſufficientis. Fuit frugi & pudicus. Reliquit circa HS. XX matri & ſorori, ſcriptis tantum ad matrem codicillis, rogavit eam ut daret Cornuto ſeſtertia, ut quidem dicunt, centies, ut alii volunt plus, & argenti facti pondera viginti, & libros circa ſeptingentos, Chryſippi, ſive bibliothecam ſuam omnem. Verum Cornutus ſublatis libris, pecuniam ſororibus, quas frater heredes fecerat, reliquit. Et raro, & tarde ſcripſit. Hunc ipſum imperfectum reliquit. Verſus aliqui dempti ſunt in ultimo libri: & quaſi finitus eſſet, leviter recitavit Cornuto: & Cæſio Baſſo petenti ut ipſe ederet, tradidit edendum. Scripſerat etiam in pueritia Flaccus prætextam,

&

& Ὁδοιπορικῶν librum unum, & paucos in ſororem Thraſeæ & in Arriæ matrem verſus, quæ ſe ante virum occiderat. Omnia autem Cornutus auctor fuit matri ejus, ut ea aboleret. Editum librum continuo mirari homines, & deripere cœperunt. Deceſſit autem uitio ſtomachi, anno ætatis xxx. Sed mox ut a ſchola & magiſtris deverterat, lecto libro Lucilii decimo, vehementer ſatyras componere ſtuduit: cujus libri principium imitatus eſt, ſibi primo, mox omnibus detrectaturus, cum tanta recentium poëtarum & oratorum inſectatione, ut etiam Neronem illius temporis principem, culpaverit: cujus verſus in Neronem cum ita ſe haberet,

Auriculas aſini Mida rex habet

in hunc modum a Cornuto ipſo tantummodo eſt emendatus,

Auriculas aſini quis non habet?

Ne hoc Nero in ſe dictum arbitraretur.

Coluit ut patrem Servilium Numanum.] Lege, *Nonianum*. M. enim Servilius Nonianus eſt Pliniis alteri 28, 2, & 37, 6, alteri, 1. epiſt. 13. & Quinctiliano 10. 1. appellatus. GRONOVIUS.

Seſtertia, ut quidam dicunt, centies.] Lege, *centum*. nam ne ipſe quidem centies poſſedit: dein, *argenti facti pondo* xx. GRON.

In ſororem Thraſeæ in Arriæ matrem.] Lege: *in ſocrum Thraſeæ Arriam matrem*. Duæ enim fuerunt Arriæ, mater & filia, illa Pæto Cæcinæ, hæc Pæto Thraſeæ nupta. Tacitus 16. annalium extremo, Plinius 3. epiſt. 19. IDEM.

Prætextam.] Leg. *Prætextatam*. GRÆV.

Ὀδοιπορικῶν.] Leg. Ὁδοιπορικὸν i. e. *Itinerarium*.

Deripere.] Lege *Diripere*. Seneca III. de ira: *ac tota civitate direptus eſt*. Item de brev. vitæ cap. 7: *diripitur ille toto foro patronus*. Martial. VII. ep. 75.

Quod te diripiunt potentiores,
Per convivia, porticus, theatra.

H. RUBENIUS.

INSCRIPTIONES ANTIQUÆ ILLUSTRIORES DE CÆSARIBUS SUETONIANIS,

Quæ Commentario non ſunt inſertæ.

D. JULIO CÆSARI.

I.

In Hiſpania Terraconenſi.

BELLVM. CAESARIS
ET PATRIAE. EX. MAGNA. PARTE. CONFECTVM
SEX. ET. CN. MAGNI. POMPEII. FILIIS. HIC. IN. AGRO
BATESTANIORVM. PROFLIGATIS.

II.

Auguſtæ Taurinorum.

C. IVL. CAESAR. C. F.
DE
GALLEIS
ET
ALLOBROGIBVS
TRIVMPAVIT

III.

Treveris.

CAES. PRO. EXERC. IMP. P. P.
S. C AV. TREVE.
INGRESSVM. H. CASTRA. SARRAE
FLV. PRO. MIL. CVSTODIA
BIEN. POTITVS EST.

IV.

Eboræ.

DIVO IVLIO
LIB. IVL. EBORA
OB. ILLIVS. IN. MVN. ET MVN.
LIBERALITATEM
EX. D. D. D.
QVOIVS. DEDICATIONE
VENERI. GENETRICI
CÆSTVM. MATRONÆ
DONVM. TVLERVNT.

D. AVGVSTO CÆSARI.

I.

Tergeſtæ.

IMP. CAESAR. COS. DES. TERT. III. VIR. R P. C.
ITERVM. MVRVM. TVRRES. QVE. F.

II.

SENATVS. POPVLVSQVE. ROMANVS
IMP. CAESARI. DIVI. IVLI. F. COS. QVINCT
COS. DESIGN. SEXT. IMP. SEPT.
REPVBLICA CONSERVATA.

III.

IMP. CAES. DIVI. F. AVGVSTVS. PONT. MAX.
COS. XI. TRIBVNIC. POTEST. X. IMP. VIIII
ORBE. MARI. ET. TERRA. PACATIS. TEMPLO
IANI. CLVSO. ET. REP. P R. OPTIMIS. LEGIBVS
ET. SANCTISSIMIS. INSTITVTIS. REFORMATA
VIAM. SVPERIOR. COS. TEMPORE. INCHOATAM
ET. MVLTIS. LOCIS. INTERMISSAM. PRO
DIGNITATE. IMPERI. P. R. LATIOREM
LONGIOREM. QVE. GADEIS. VSQ. PROMOVIT.

IIII.

Romæ.

I M P E R A T O R
CAESAR. DIVI. F. AVGVSTVS
PONTIFEX. MAXIMVS. IMP
XII. COS. XI. TRIB. POT
XIV. AEGYPTO. IN POTESTATEM
POPVLI
ROMANI. REDACTA
SOLI. DONVM. DEDIT.

V.

Romæ.

IMP. CÆS DIVI. F. AUGUSTUS
PONTIFEX. MAXIMUS
IMP. XIII COS XI. TRIB POTEST. XV.
EX. STIPE QVAM. POPVLVS. ROMANVS
ANNO. NOVO. APSENTI. CONTVLIT
NERONE. CLAVDIO. DRVSO
T. QVINCTIO. CRISPINO. COS
VOLCANO.

VI.

LARIBVS. PVBLICIS. SACRVM
IMP. CAESAR. AVGVSTVS
PONTIFEX. MAXIMVS
TRIBVNIC POTESTAT. XVIII
EX. STIPE. QVAM. POPVLVS. EI
CONTVLIT. K. IANVAR. APSENTI
C CALVISIO. SABINO
L. PASSIENO. RVFO. COS.

VII.

Romæ.

COLLEGIO. CENTONARIORVM. . : : . : : : :
CVM BASI. MARMOREA ET. CERIOLARIB. DVOBVS
ÆREIS. HABENTIBVS. EFFIGIEM. CVPIDINIS. TENEN
TIS. CALATHOS L. SEXTILIVS. SELEVCVS. DECVRIO
D. D. HOC. AMPLIVS. ARK. RET. P. COLLEGII. SS. DO
NVM DEDIT. .X. V. VT. EX. VSVRIS. CENTESIMIS. EIVS
QVANTITATIS. QVÆ. EFFICIT. ANNVOS. .X. DC. DIE
VIIII. KAL. OCTOB. NATALI. DIVI. AVGVSTI. EROGEN
TVR. EX. ARK.

VIII.

Romæ.

IMP. CAESAR. DIVI. IVLI. F. AVGVSTVS
PONTIFEX. MAXIMVS. COS. XII
TRIBVNICIÆ. POTEST. XIX. IMP. XIIII
RIVOS. AQVARVM. OMNIVM. REFECIT.

IX.

Seduni in Valleſia.

ex emendatione Caſauboni.

IMP. CAESARI. DIVI. IVLI. F
AVGVSTO. COS. XIII.
TRIBVNITIA. POTESTATE. XXVIII
PATRI. PATRIAE.
PONTIFICI. MAXIMO
CIVITAS. SEDVNORVM
... PATRONO.

X.

In Piceno.

IMP. CAESAR. DIVI. F. AVGVST
PONTIFEX. MAXIMVS. COS. XIII
TRIBVNITIAE. POTESTATIS. XXXII.
IMP. XVI. PATER. PATRIAE
MVRVM. DEDIT.

TIBERIO NERONI CÆSARI.

I.

Romæ.

TI. CLAVDIVS. TI. F. NERO
PONTIFEX. COS ITERVM
IMP. ITERVM
LVDOS. VOTIVOS. PRO. REDITV
IMP. CAESARIS. DIVI. F. AVGVSTI
PONTIFICIS. MAXIMI.
IOVI. OPTIMO. MAXIMO. FECIT.
EX S. C.

II.

Alliæ.

TI KAISARI. AVG. F
DIVI. IVLII. N. AVGVSTO
PONT. MAX. COS. V. IMP. VIII TRIBVNIC
POTEST. XVIII.
PONTIFICES. ALBANI.
Q. JVLIVS. Q. F. FAB. RVFVS
C. JVLIVS. C. F. SCA. BASSVS
T. JVLIVS. TIB. F. FAB. MERVLA
M. JVLIVS. C. F. FAB. SENICIO.

III.

In Hiſpania.

TI. CAESARI. DIVI. AVG. F. DIVI. IVLI. N
AVGVSTO. PONT. MAX. TRIB. POT. XXIIX.
COS. IIII. IMP VIII. AVGVRI. XV. VIRO. S. F.
VII. VIRO. EPVLON
T. PAPIRIVS. EVRVS
DECRETO. ORDINIS. ILVRCONIENSIS

A. F.

Q. MARCIO. BAREA }COS.
T. RVSTIO. NVMMIO

IV.

Romæ juxta Ædem S. Andreæ.

OSSA.
TIB. CAESARIS. DIVI. AVG F. AVGVSTI
PONTIFICIS MAXIMI
TRIB. POTEST. XXXIIX.
IMP. VIII. COS. V.

TI. CLAVDIO DRVSO.

I.

Ravennæ.

TI. CLAVDIVS. DRVSI. F. CAESAR. AVGVSTVS. GERMANICVS. PONT. MAX. TRIB. POT. II. COS. DES. III. IMP. III. P. P. DEDIT.

II.

Romæ.

TI. CLAVDIVS. DRVSI. F. CAESAR AVGVSTVS. GERMANICVS. PONTIFEX. MAXIMVS. TRIB. POTEST. V. IMP. X. P. P. COS. DESIG. IIII. ARCVS. DVCTVS. AQVAE. VIRGINIS. DISTVRBATOS. PER. C. CAESAREM. A FVNDAMENTIS. NOVOS. FECIT. AC. RESTITVIT.

III.

In Hiſpania.

CLAVDIO. CAES.
AVG. GERMAN. PONT. MAX.
TRIB. POT. V. IMP X. P P. COS. DESIG. IIII.
OPTATVS. REBVRRI. L.
IMAG
CAES. AVG. IMP
D. S. P. D.
EAMQVE. CVM. OPTATO. ET. REBVRRO
FILIIS. DEDICAVIT
SENATVS CENSVIT. PERPETVO
BONIS. PVBLICIS. INTERESSE.

IV.

PRO SALVTE.

TI. CLAVDI. CAESARIS. AVG. GERMANICI. PONTIF. MAX. TRIB. POT. VII. COS. IIII. IMP XV. P. P. CENSORIS ..... LIBERORVM. QVE .... EX. VOTO SVSCEPTO. C IVLIVS. SEX. F. COR. POSTVMVS PRAEF. AEGYPTI. TI. CLAVDI. CAESARIS. AVG. GERMANICI EX. AVRI. P. XVI.

V.

Romæ.

TI. CLAVDIVS
DRVSI. F CAISAR
AVG. GERMANICVS
PONT. MAX TRIB POT
VIIII. IMP XVI. COS IV.
CENSOR. P. P.
AVCTIS. POPVLI. ROMANI
FINIBVS
POMERIVM
AMPLIAↄIT. TERMINAↄIT. QVE.

VI.

PRO SALVT.E.

TI. CLAVDI. CAES. AVG. GERMANICI. PONT. MAX
TRIB. POTEST. X. IMP. XIIX. COS. IIII. DESIGN. V
SIGN. ARGENTI. P. X. ET. PRO. SALVTE
NERONIS. CAESARIS. F. AGRIPPINAE. AVG
SIGN. ARG P. V.. .VOTO. SVSCEP.
VIATORES. ET. SCRIBAE. LIBR. ET. PRAEF
PRINCEPS. ET. LVTINVS. FELIX. DED.

NERONI CLAVDIO CÆSARI.

I.

Romæ.

NERONI. CLAVD. CAIS.
AVG. PONT. MAX
OB. PROVINC. LATRONIB
ET. HIS. QVI. NOVAM
GENERI. HVM. SVPER-
STITION. INCVLCAB
PVRGATAM.

II.

Neapoli.

Q. VOLVSIO. SATVRN
P. CORNELIO. SCIP. COS.
AVGVSTALES
QVI. NERONI. CLAVDIO
CAESARI. AVGVST. ET
AGRIPPINAE. AVGVS.TAE-
I. O. M ET. GENIO. COLONIAE
VDOS. FECER. XIII. XII. K. MART.

SERVIO

SERGIO GALBÆ CÆSARI.

I.

Romæ.

IMAGINVM. DOMVS
AVG. CVLTORIBVS. SIGNVM
LIBERTATIS. RESTITVTAE
SER. GALBAE. IMPERATORIS. AVG.
CVRATORES. ANNI SECVNDI
C. TVRRANIVS. POLYBIVS
L. CALPVRNIVS. SENA
C. MVRDIVS. LALVS
C. TVRRANIVS. FLORVS
C. MVRDIVS. DEMOSTHENES
In ſiniſtro latere.
DEDIC. IDIB. OCTOB
C. BELLICO. NATALE
P. CORNELIO. SCIPIONE. ASIATIC. } COS.

A. VITELLIO.

I.

Romæ.

A VITELLIVS. L. F
IMPERATOR
COS. PERP.

D. VESPASIANO.

I.

Romæ.

PACI. ÆTERNÆ
DOMVS
IMP. VESPASIANI
CÆSARIS AVG
LIBERORVMQ. EJVS
SACRVM
TRIB. SVC. JVNIOR
DEDIC. XV. KAL. DEC
L. ANNIO. BASSO.
C. CÆCINA. PÆTO. } COS.

PPPp

II.

VICTORIÆ. AVGVSTI
SACRVM
PRO. REDITV
IMP. CÆS. T. FLAVI
VESPASIANI. AVG
PONT. MAXIM
TRIB. POT. COS. II.
P. P.
STATVAM. EX. ÆRE
ORDO. SPOL. CONLOC.

III.

IMP. CÆSAR. VESPASIANVS. AVG. PONT. MAX. TRIB POT. II. IMP. VI. COS. III DESIGN. IIII. P. P. AQVAS CVRTIAM. ET CÆRVLEAM. PERDVCTAS. A. DIVO CLAVDIO. ET. POSTEA. INTERMISSAS. DILAPSAS QVE PER. ANNOS. NOVEM. SVA. IMPENSA. VRBI RESTITVIT.

IV.

Cumis.

IMP. CÆSARI
VESPASIANO. AVG
PONT. MAX. TR. POT. III.
IMP. IIX. P. P. CONS. III. DES. IIII.
S. PVTEOL.
QVOD. VIAS. VRBIS
NEGLIGENTIA
SVPERIOR..... TEMPOR
CORRVPTAS. IMPENSA. SVA
RESTITVIT.

V.

IMP. CÆSARI
VESPASIANO. AVG
PONTIF. MAX. TR. POT. IIII.
IMP. VIIII. P. P. COS. IIII.
LEG. III. AVG.

VI.

EX AVCTORITATE.

IMP. CÆS. VESPASANI
AVG. P. M. TRIB. POT. IIII.
IMP. X. P. P. COS. IIII. DES
V. CENSORIS
C. CALPETANVS. RANTIVS
QVIRINALIS. VAL. CESTVS
CVRATOR. RIPARVM. ET
ALVEI. TIBERIS. TERMINAVIT
R. R. PROX. CIPP. P. P. CLXXIIII.

VII.

Romæ.

IMP. CAESARI. VESPASIANO
AVG. PONT. MAX. TRIB. POT. IIII.
COS. VIII. DES
SACRARVM. ÆDIVM. RESTVTORI
ET. RITVVM. ANTIQVORVM
CONSERVATORI
SODALES. TITII.

VIII.

IMP. CÆSAR
VESPASIANVS. AVG.
PONTIF. MAX. TRIBVNIC.
POTESTAT. VI. IMP. XIIII. P. P.
COS. VI. DESIG. VII. CENSOR
LOCVM. VINEAE. PVBLICAE
OCCVPATVM. A. PRIVATIS
PER. COLLEGIVM. PONTIFICVM
RESTITVIT.

IX.

IMP. CAESARI
VESPASIANO, AVG
PONT. MAX. TRIB
POT. VIII. IMP. XIIX
COS. VIII. P. P.
L. PORCIVS. SABELLVS
II. VIR. PEQVNIA. SVA
D. D. D.

X.

Romæ.

FRANCISCVS DE ALBERTINIS,
LIB. II. De Mirandis Veteris Romæ,
edit. ibid. anno MDX.

In ærario & in templo Iovis Capitolini (ut ſupra diximus) multa extabant æreæ tabulæ affixæ: e quibus unam tantum noſtro tempore in Lateranenſi baſilica proſpexi apud Tabernaculum ſacratiſſimi corporis Chriſti Latitudo ejus ped. IV. *longitudo vero* VI. *in qua continentur infraſcripta:*

Fœduſve cum quibus volet facere liceat, ita uti licuit Divo Aug. Ti. Julió Cæſari Aug. Tiberioque Claudio Cæſari Aug. Germanico. Utique ei Senatum habere, relationem facere, remittere Senatuſconſulta per relationem, diſceſſionemque facere liceat, ita uti licuit Divo Aug. Ti. Julio Cæſari Aug. Ti. Claudio Cæſari Aug. Germanico.

Utique cum ex voluntate auctoritateve, juſſu mandatuve ejus, præſenteve eo Senatus habebitur omnium rerum jus perinde habeatur, ſervetur, ac ſi e lege Senatus edictus eſſet habereturque.

Utique quos magiſtratum, poteſtatem, imperium curationemve, cujus rei petentes Senatui populoque Rom. commendaverit, quibuſque ſuffragationem ſuam dederit, promiſerit, eorum comitIs quibuſque extra ordinem ratio habeatur.

Utique ei fines Pomerii proferre, promovere, cum ex Republica cenſebit eſſe, liceat, ita uti licuit Ti. Claudio Cæſari Aug. Germanico. Vtique quæcunque ex uſu Reipublicæ, Majeſtate divinarum, humanarum, publicarum, privatarumque rerum eſſe cenſebit, ei agere, facere jus poteſtaſque ſit, ita uti divo Aug. Tiberioque Julio Cæſari Aug. Tiberioque Claudio Aug. Germanico fuit.

Vtique, quibus legibus plebeive ſcitis ſcriptum fuit ne Divus Aug. Tiberiuſve Julius Cæſar Aug. Tiberiuſque Claudius Cæſar Aug. Germanicus tenerentur, iis legibus plebiſque ſcitis Imp. Cæſar Veſpaſianus ſolutus ſit; quæque ex quaque lege, rogatione Divum Aug. Tiberiumve Julium Cæſarem Aug. Tiberiumve Claudium Cæſarem Aug. Germanicum facere oportuit, ea omnia Imp. Cæſ. Veſpaſiano Aug. facere liceat.

Vtique quæcunque ante hanc legem rogatam acta, geſta, decreta, imperata ab Imperatore Cæſare Veſpaſiano Aug. juſſu mandatuve ejus a quoque ſunt, ea perinde juſta rataque ſint ac ſi populi plebiſve juſſu acta eſſent.

SANCTIO.

Si quis hujuſce legis ergo adverſus leges, rogationes, plebiſve ſcita, Senatuſve conſulta fecit, fecerit, ſive quod eum ex lege, rogationeve, plebiſve ſcito, S. ve C. facere oportebit, non fecerit, hujus legis ergo id ei ne fraudi eſto, neve quid ob eam rem populo dare debeto, neve cui de ea re actio, neve iudicatio eſto, neve quis de ea re *apud ſe* agi ſinito.

Omittitur particula ex anguli fractura.

D. TITO CÆSARI.

I.

Romæ.

IMP. T. CÆSARI
DIVI. VESPASIANI. F
VESPASIANO. AVG
PLEBS. VRBANA
QVÆ. FRVMENTVM
PVBLICVM. ACCEPIT
ET
TRIBVS.

II.

Romæ.

IMP. TITO. CÆSARI
DIVI. VESPASIANI. F
VESPASIANO
CENSORI. CONSERVATORI. ÆDIVM. PVBLICARVM
ET. RESTITVTORI. ÆDIVM. SACRARVM
SODALES. FLAVII
P. MARTIVS. VERVS.

III.

IMP. TITVS. CÆSAR. DIVI. F. VESPASIANVS. AVG
PONTIF. MAX. TRIBVNICIÆ. POTEST. IX. IMP. XV
CENS. COS. VII. DES. IIX RIVOM. AQVÆ. MARCIÆ
VETVSTATE DILAPSVM. REFECIT. ET. AQVAM
QVÆ. IN. VSV. ESSE. DESIERAT. REDVXIT.

IV.

Romæ.

IMP. T. CÆS DIVI. F. VESPASIANVS. AVG. PONT. MAX
TRIB. X. POT. IMP. XVII. P. P. CENSOR COS VIII. AQVAS
CLAVDIAM. ET. ANIENEM PERDVCTAS. A. DIVO
CLAVDIO ET. POSTEA. A DIVO. VESPASIANO. PA-
TRE. SVO VRBI RESTITVTAS. CVM A CAPITE. A.
QVARVM A SOLO VETVSTATE. DILAPSÆ. ESSENT
NOVA. FORMA. REDVCENDAS. SVA. IMPENSA
CVRAVIT.

V.

Ibidem.

IMP. TITO. CÆSARI. VESPASIANI. F.
VESPASIANO. AVG. PONTIFICI. MAXIMO. TRIB.
POT. X. IMP. XVIII. COS. VIII
PRINCIPI. SVO
S. P. Q. R
QVOD. PRAECEPTIS. PATRIS. CONSILIISQ. ET. AVSPICIIS
GENTEM. IVDAEORVM
DOMVIT
ET
VRBEM. HIEROSOLYMAM
OMNIBVS. ANTE. SE. DVCIBVS. REGIBVS
GENTIBVSQVE. AVT. PETITAM. FRVSTRA. AVT. OMNINO
INTENTATAM
DELEVIT.

DOMITIANO CÆSARI.

I.

CAESARI. AVG. F.
DOMITIANO
COS. DESIGNATO. II.
PRINCIPI. IVVENTVTIS
C. PAPIRIVS. AEQVOS. 7. LEG. III. AVG
TESTAMENTO. PONI. IVSSIT
EX. AVRI. P. X.

II.

IMP. CAESAR. DIVI. VESPASIANI. F. DOMITIANVS. AVGVSTVS. GERMANICVS. PONTIFEX. MAXIMVS. TRIBVNIC. POTESTAT. XII. IMP. XXII. COS. XVI. CENSOR PERPETVVS. P. P. AD. III. IDVS. IVLIAS. M. LOLLIO PAVLLINO VALERIO. ASIATICO. SATVRNINO. C. ANTIO. IVLIO. QVADRATO. COS.

EX IVSTI LIPSI AVCTARIO.

Ancyræ in Suburbio.

Series.

I.

RERVM GESTARVM DIVI AVGVSTI QVIBVS ORBEM
TERRARVM IMPERIO POPVLI ROMANI SVBIECIT
ET IMPENSARVM QVAS IN REMPVBLICAM PO-
PVLVMQVE ROMANVM FECIT INCISARVM IN
DVABVS AHAENEIS PILIS QVAE SVNT ROMAE
POSITAE EXEMPLAR SVBIECTVM.

ANNOS. VNDEVIGINTI. NATVS. EXERCITVM. PRIVATO.
CONSILIO. ET. PRIVATA. IMPENSA. COMPARAVI. 1. TERQVE.
M..... FACTIONIS. OPPRESSAM. IN. LIBERTATEM.
2. VINDICAVI... DECRETIS. HONORIFICIS. ORDINEM.
3. SVVM. . . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Cætera deſiderantur.

1. TERQ. M.....Palam eſt eum loqui de primo exercitu comparato. Igitur expleam. PERQVEM ANTONI. FACTIONIS. quod valet Factiones, ut lapide hoc plerumque ſcriptum. Si placet ternarius numerus: poſſis legere, TERQVE. MEAM. PATRIAM. FACTIONIE. i. e. Factionibus. Ter autem, nempe primo Antoniano bello, Philippico, Actiaco.

2. VINDICAVI... Expleo, ſi prior noſtra conjectura ſedet. REMP.

3. SVVM. Puto fuiſſe, SVMMVM. Summus ordo, ſenatus eſt.

II.

PATRICIORVM. NVMERVM. AVXI. CONSVL. QVINTVM.
IVSSV POPVLI. ET. SENATVS. SENATVM. TER. LEGI. ET.
IN CONSVLATV. SEXTO. CENSVM. POPVLI. COLLEGA. M.
AGRIPPA. EGI. LVSTRVM. POST. ANNVM. ALTERVM. ET.
QVADRAGESIMVM. FECI. (LEGI) QVO. LVSTRO. CIVIVM.
ROMANORVM. CENSITA. SVNT. CAPITA. QVADRAGIENS.
CENTVM. MILLIA. ET. SEXAGINTA. TRIA...... CVM.
NVPER. LVSTRVM. SOLVS. FECI. LEGI. 1. CENSORVM.... ENIO.
COS. QVO. LVSTRO. CENSA. SVNT. CIVIVM. 2. ROMANORVM....
QVADRAGENS. CENTVM. MILLIA. ET. DVCENTA. TRIGINTA.
TRIA.... IN. CONSVLATV. FI...., CVM. NVPERIMS.
LVSTRVM 3. CVM. LEGA. TIBERIO. SEXT. POMPEIO. ET. SEXT.
APVLEIO. COS. QVO. LVSTRO. 4. ROM. CAPITVM. QVADRAGENS.
CENTVM. MIL.... IGINTA. ET. SEPTEM. MIL. LPDIPNO.
... EXEMPLA. MAIORVM. EXOLESCENTIA. IAM. EX. NOS.....
MVLTARVM. RERVM. EXEMPLA. IMITANDA. . . . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

Hæc etiam deſiderantur.

1. CENSORUM, Puto ſic: CENSORINO. ET ASINIO. qui coss. fuêre anno DCCXLVII Quod Dio ſolitarium hunc ſenſum referre videtur ad annum DCCLVII; de cenſu Italico tantum agit.
2. ROMANORVM..... In hiatu ſcribe, CAPITA,
3. CUM LEGA. Facito CONLEGA.
4. Exple, CENSA. SUNT,

III.

HONORIS. MEI. CAVSA. SENATVS. POPVLVSQVE. RO-MANVS. ANNVM. QVINTVM. ET. DECIMVM. 1. AGENTIS. CONSVLIS. DESIGNAVIT. VT. 2. CVM. MAGISTRATVM. INIRENT. POST. QVINQVENNIVM. EX. EO. DIE. 3. DEDVCTI. IN. 4. EORVMVE. INTERESSENT. CONSILIIS. PVBLICIS. DECREVIT. SENATVS. EQVITES. AVTEM. ROMANI. VNIVERSI. PRINCIPEM. 5.... HASTIS. ARGENTEIS. DONATVM. APPELLAVERVNT.

LIBRI. ROMANI. VIRITIM. 6.... CENOS. NVMERAVI. EX. TESTAMEN-TO. PATRIS. MEI. ET. 7. NOMINI. MEO. 8.... DRINGENOS. EX. BELLORVM. MANVBIIS. CONSVL. QVINTVM. DEDI. ITERVM. AVTEM. IN. CONSVLATV. DECIMO. EX. PATRIMONIO. MEO. BIS. QVADRINOENOS. CONGIARI. VIRITIM. ITERVM. AERE. MERVI. ET. CONSVL. VNDECIMVM. DVODECIM. FRVMENTATIO-NES. FRVMENTO. PRIVATIM. 9. COLVMBIO. EMENSVS. SVM. ET. TRIBVNICIA. POTESTATE. DVODECIMVM. QVADRINGENOS. NVMMOS. TERTIVM. VIRITIM. DEDI. 10. QVALIMEA. CONGIARIA. FRVMENTI. 11. ....NVM. NVNQVAM. MINVS. QVINQVAGINTA. ET. DVCENTA.... SIA. 12. DVODEVIGINTESIMVM. CONSVL. TRECENTIS. ET. VIGINTI. MILLIBVS. PLEBIS. VRBANAE. SEXAGENOS. DENARIOS. VIRITIM. DEDI. ET. QVINIS. MILITVM. MEORVM. CONSVL. QVINTVM EX. MANIBIIS. VIRITIM. MILLIA. NVMMVM. SINGVLA. DEDI. ACCEPERVNT. ID. TRIVMPHALE. CONGIARIVM. IN. COLONIAS. HOMINVM. CIRCITER. CENTVM. ET. VIGINTI. MILLIA. CONSVL. TERTIVM. DECIMVM. SEXAGENOS. DENARIOS. PLEBI. QVAE. TVM. FRVMENTVM. PVBLICVM. 13. ACCE. DEDI.

1. Valet, Agentes Conſules: eſt que ſermo de L. & C. Cæſaribus.
2. Puto, EVM. 3. Puto, QVO. 4. Facio. EORVM. & divido, VT. INTERESSENT. ſententia longe alia 5. Explerem IVV. C. id eſt, principem iuventutis Caium. 6. Subſtituo, CENTENOS, VICENOS. ex Dionis XLIV. qui diſerte ſcribit Octavianum ipſum ita tradidiſſe (hic nimirum) etſi alii (inter quos Suetonius) trecenos ſcribant.
7. Valet Nomine. 8. Scribe QVADRINGENOS. ex Dionis LI. qui exprimit hanc ipſam ſummam congiarii, in eodem V. conſulatu. 9. Fac, COEMPTO.
10. Puto. QVALIA. MEA. 11. Expleo, MEDIMNVM. 12. Erravit ſculptor largiter, faciendumque DVODECIMVM, 13. Facio, ACCEPIT.

III. Seriei continuatio.

EA. MILLIA. HOMINVM. PAVLLO. PLVRA. QVAM. DVCENTA. FVERVNT. 1. AGRIS. QVOS. IN. CONSVLATV. MEO. QVARTO. ET. POSTEA. CONSVLIBVS. 2. MARCO. ET. CN. LENTVLO. AVGVRE. ADSIGNAVI. MILITIBVS. SOLVI. MVNICIPIIS. PA..... 3. ERTIVM CIRCITER. SEXGENSIM. ITINERIS. EMIT. QVAM. ROMANIS.

4. ERAE...... NVMERAVI...... QVOD. PRO. AGRIS. PROVINCIA-
LIBVS. SOLVI. VNVS. ET. SOLVS. OMNIVM. QVI. DEDVXERVNT.
COLONIAS. MILITVM. IN. PROVINCIIS. AD. MEMORIAM. AETATIS.
MEAE. FECI. POSTEA. NERONE. ET. CN. PISONE. CONSVLIBVS. ITEM-
QVE. 5...GANTISSIMO. ET. D. LELIO. CONSVLIBVS. ST. 6. L. CANINIO.
ET. Q. FABRICIO. CONSVLIBVS. 7...QVOS. EMERITIS. STIPENDIIS.
IN. SVA. MVNICIPIA. 8. PRAEM.... PERSOLVI. QVAM. 9..... INSIST....
MILI..... IMPENDI.

QVATER. 10. AVI. AERARIVM. ITA. VT. SESTERTIVM. MILLIA.
... .QVINGENTA. DED.... RAVI. AERARIO. DETVLI.....
QVOD. EX. CONSILIO. . . . . MILITIBVS.
QVIN . . . .
. . . . . MERVISSENT. HS. MIL . . . .
. . . . O. DETVLI. . . . . .
. . . . II CN. P. LENTVLO. . . . .
VLES. FVERVNT. CVM. D. . . . . CERENT. . . . . CENTVM.
MILLIBVS. HOMINVM. . . . . O. FRV. . . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

1. Videtur legendum. PRO AGRIS. 2. Intelligit M. Licinum Craſſum. 3. Fuit. SESTERTIVM. 4. PRAETORIBVS exple. Nam hi tunc AErario præerant. 5. C. ANTISTIO reponito. 6. Horum alter hodie non in Faſtis, & male hunc C. prædominant. 7. Expleam MILITIBVS. 8. Malim REMISI. 9. Fuit, QVAM. IN. REM. 10. Anne ADMINISTRAVI? Intelligit duos Lentulos una conſules, anno DCCLXXXVI.

Oppoſito latere.
Series.

I.

CVRIAM. ET. CONTINENS. ET. I CALCHIDICVM. TEMPLVMQVE.
APOLLINIS. IN. PALLATIO. CVM. PORTICIBVS. AEDEM. DIVI. IVLII.
LVPERCAL. PORTICVM. AD. CIRCVM. FLAMINIVM. QVEM. SVM.
APPELLARI. PASSVS. EX. NOMINE. EIVS QVI. PRIOREM. EODEM.
IN. SOLO FECERAT. OCTAVIANI. PVLVINAR. AD. CIRCVM.
MAXIMVM. AEDES. IN. CAPITOLIO. IOVIS. FERETRI. ET. IOVIS.
TONANTIS. AEDEM. QVIRINIS. AEDES. MVNDO. ET. IVNONIS.
2. ... ET. IOVIS. LIBERTATIS. IN. AVENTINO. AEDEM. LARVM.
IN. SVMMA. SACRA. VIA. AEDEM. DEVM. PENATIVM. IN. VELIA.
AEDEM. IVVENTATIS. AEDEM. MATRIS. MAG. DEIAE. IN. PALACIO. FECI.
3. SERTORIVM. ET. POMPEIVM. THEATRVM. VTRVMQVE.
OPVS. IMPENSA. GRANDI. REFECI. SINE. VLLA. INSCRIPTIONE.
NOMINIS. MEI. RIVOS. AQVARVM. COMPLVRIBVS. LOCIS. VETVSTATE.
LABENTES. REFECI. ET. AQVAM. QVAE. 4. MARIA. APPELLATVR.
DVPLICAVI. FONTE. NOVO. IN. RIVVM. EIVS. IMMISSO. FORVM.
IVLIVM. ET. BASILICAM. QVAE. FVIT. INTER. AEDEM. CASTORIS.
ET. AEDEM. SATVRNI. CAEPTA. PROFLIGATAQVE. OPERA. A.
PATRS. MEO. PERFECI. ET. EANDEM. BASILICAM. 5. CONSVMATAM.
IN ...AMPLIATO. EIVS. SOLO. SVB. TITVLO.... 6 NOMINIS.
FILIORVM. 7.... VIVVS NON. PERFECISSEM. PERFECI. AB. HAE-
REDIBVS. 8..... VIRGINE. EXEMPLVM. DEVM. IN. VRBE. CONSV....
FECI. FLVVIO. PRAETERMISSO. QVOD. TEMP ...... ET .....

1. Dionem vide LI. in actis anni DCCXXV, 2. Forte MINERVAE, quia iungi hæc tria nu mina Romanis ſolita.
3. Plane non capio. 4. MARTIA. 5. Eſſe debeat CONSVMPTAM. INCENDIO. AMPI
6. Puto, C. & L. 7. CVM. 8. AQVA.

Continuatio I. Serici, oppoſito latere.

VLTORIS. TEMPLVM. 1. QVORVMQVE. AVGVSTVM. ET. TEMPLVM.
APOLLINIS. IN. SOLO. MAGNAM. PARTEM. 2 . . . . EMPTO. FECI;
QVOD. 3. SVO. NOMINE. M. MARCELLI. 4. VENERI. . . . . MANIBVS.
IN. CAPITOLIO. ET. IN. AEDE. DIVI. IVLII. ET. IN. AEDE
APOLLINIS. ET. IN. AEDE. VESTAE. ET. IN. TEMPLO. MARTIS.
5. VICTORIS. CONSECRAVI. QVAE. MIHI. CONSTITERVNT. CIRCITER.
MILLENIS. AVRI. CORONARI. PONDO. TRIGINTA. QVINQVE.
MILLIVM. MVNICIPIIS. ET. COLONIIS. ITALIAE. CONFERENTIBVS;
6. AC. TRIVMPHOS. MEOS. QVINTVM. CONSVL. 7. REMISI. ET. POSTEA.
QVOCIESCVNQVE. IMPERATOR. M. . . . . AVRI. CORONARIVM.
NOM. ACCEPI. DECERNENTIBVS. MVNICIPIIS . . . . . QVAE. ANTE DECREVERAM.
TEMPVS. DEFVNCTARVM. AFRICANARVM.
MEO. NOMINE. AVT. FILIORVM. MEORVM.
ET. NEPOTVM. IN. CIRCO . . . . . 1 . . . . . AVT. IN FORO. AVT. IN.
AMPHITHEATRIS. POPVL . . . . . QVIBVS. CONFECTA. SVNT. BESTIARVM
CIRCITER TRIVM. MILLIVM. ET. QVINGENTA. NAVALIS. PRAELII.
SPECTACVLVM. 8. POPVL. . . . . . . LIBERVM. IN QVO LOCO. NVNC.
NEMVS. EST. CAESARVM. CAVATO. 9 . . . . . . LONGITVDINE. MILLE.
ET. OCTINGENTOS. PEDES. IN. LATITVDINE. PEDES. DVCENTI.
IN. QVO. TRIGINTA. ROSTRATAE. NAVES. TRIREMESQVE. PLVRIMAE.
10 . . . . . . RVMORES. INTER. SE. CONFLIXERVNT. 11 . . . . RVNT.
PRAETER. REMIGES. MILLIA . . . . CIRCITER . . . .

1. FORVMQVE. 2. AME. 3. SVB. 4. Reſtituo hæc: GENERI. DEDICAVI. 5. MANIBVS. 5. VLTORIS. 6. AD. 7. Hoc ipſum Dio notat in iſto ipſo conſulatu LI. 8. è Suetonio legam POPVLO. EXHIBVI. AD. TIBERIM. IN. QVO. LOCO. 9. SOLO. IN 10. Lego PRAETER. MINORES. INTER. II. CECIDERVNT: vel OCCVBVERVNT.

IN. TEMPLIS. OMNIVM. CIVITATVM. 1. P . . . . . . ET. ASIAE. VICTOR.
ORNAMENTA. REPOSVI. QVAE. SPOLIATIS. 2. TEMPLIS . . . . PRIVATIM.
POSSEDERAT. STATVAE. 3. . . . . QVADRAGENIS. ARGENTEIS.
STETERVNT. IN. VRBE. AC. CIRCITER. QVAS. IPSE. SVSTVLI. EX.
QVA. DE. PECVNIA. DONA. AVREA. IN. AEDEM. APOLLINIS. MEO.
NOMINE. ET. 4. FILIORVM. QVAE. MIHI. STATVERVNT. HONOREM.
HABVERVNT. POSVI.

1. P . . . . ET. An ne fuit, PELOPONNESI. ET? credo. Ea enim loca maxime vaſtavit Antonius 2. TEMPLIS . . . . Expleo, ANTONIVS, furta enim eius & ſacrilegia notat. 3. Hæc legam, PLVRES. QVADRINGENIS. ARGENTEAE, 4. Lego: ILLORVM QVI.

II.

MARE. PACAVI. A. PRAEDONIBVS...... DOMIBVS......
.... SVIS. .... I. CONTRA REM......
DOMINI. . . . .

. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
ſ . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

ſ Puto hæc fuiſſe de ſervis. quos coërcuit, ne contra rem famamve domini venirent ; ut audirentur.

III.

REGIS. PARTHORVM. . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

AME GENTES....... THORVM. ET. MEDORVM.......
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

IN CONSVLATV. . . . .

Cætera quoque, corroſa & corrupta.

INDEX VOCABVLORVM,

OMNIUM QUÆ APUD CAIUM SUETONIUM Tranquillum leguntur.

Prior numerus cum duobus punctis paginam; poſterior vero cum virgula, aut puncto indicat lineam.

A,

A, [illegible]

Ab, [illegible]

17. 609 : 6. 610 : 9. 612 : 3. 618 : 20. 619 : 7. 624 : 3. 626 : 5. 627 : 5. 232 : 10. 646 : 7, 13. 647 : 7, 14. 650 : 18. 651 : 19, 20. 654 : 17. 655 : 7, 8. 660 : 10.
Abaco, 447 : 5.
abdicatam, 210 : 12.
abdicavit, 185 : 8.
abdiceret, 4 : 21.
abdidit, 504 : 12.
abditam, 407 : 10.
abditis, 515 : 2.
abditos, 458 : 16.
abditum, 219 : 4.
abditus, 18 : 17. 256 : 4. 511 : 13. 621 : 15.
abducere, 654 : 17.
abduceret, 665 : 8.
abduci, 220 : 9.
abducta, 462 . 4
abductam, 190 : 5. 509 : 4. 585 : 11.
abductos, 561 : 9.
abduxiſſe, 545 : 7.
abduxit, 182 : 17. 542 : 6. 573 : 5.
abegiſſe, 250 : 14. 542 : 15. 547 : 16.
abegit, 344 : 17.
aberat, 188 : 7. 569 : 7.
aberis. 579 : 13.
aberravit, 580 : 2.
abeſſe, 545 : 6.
abeſſent, 158 : 3.
abeſſet, 2 : 16. 47 : 4. 58 : 15, 221 : 2. 252 : 3.
abeundi, 254 : 2.
abeuntem, 418 : 8.
abeuntes, 4 : 10.
abeunt, 452 : 18.
abſuit, 115 : 7. 122 : 8. 265 : 8. 281 : 3. 292 : 9. 318 : 15. 331 : 16. 431 : 15. 435 : 2. 497 : 2. 552 : 7.
abſuturus, 312 : 17.
abhinc, 190 : 11.
abhorrebat, 210 : 9.
abhorrentia, 4.4 : 6.
abhorrentes, 512 : 16.
abhorrentibus, 490 : 14.
abhorret, 304 : 1. 5-7. 14.
abjecerit, 294 . 17.
abjecerunt, 515 : 11.
abjecit, 283 : 12. 416 : 20. 452 : 14. 504 : 10.
abjecta, 15 : 11. 381 : 4.
abjectæ, 355 : 12.
abjecti, 302 : 5. 321 : 14. 479 : 16.
abjecto, 327 : 19. 504 : 11.
abjectum, 574 : 5.
abjectus, 302 : 5.
abietis, 253 : 9.
abigere, 596 : 15.
abjici, 410 : 5. 450 : 9.
abiit, 22 : 3. 110 : 5. 568 : 12.
abire, 516 : 2. 55 : 5.
abiret, 18 : 17. 309 . 5. 552 : 4.
abite, 562 : 8, 9.
abiturus, 462 : 13.
ablegari, 325 : 6.
abligurrire, 235 : 1.
ablinaaret, 325 : 3.
abnepoti, 246 : 14.
abnepotem, 404 . 4.
abneptem, 464 : 4.
abnuiſſe, 263 : 6.
abnuente, 18 : 1.
aboleadam. 374 : 7. 397 : 8.
abolendi, 157 : 14.
abolendis, 552 : 14.
aboleret, 601 : 3.
abolevit, 141 : 12. 213 : 10. 180 : 16. 406 : 20. 435 : 12. 506 : 4. 581 : 10.
abolita, 138 : 15. 501 : 20. 531 : 3. 636 : 4.
abolitionem, 245 : 6. 247 : 5.
abolitis, 532 : 2. 591 : 3.
abolitum, 381 : 17. 424 : 7.
abolitutus, 552 : 20.
abolæ, 353 : 6.
abominantibus 415 : 10.
aboriginum, 519 . 8.
abreptum, 117 : 11.
abripi, 85 : 13.
abripuit : 87 : 6.
abrogaſſet, . 5 : 10.
abrogata, 301 : 10.
abrogavit, 344 : 11.
abrumperet, 165 : 5.
abrupit, 116 : 20
abrupti, 129 : 6.
abſcederet, 463 : 12.
abſceſſit, 414 : 5, 511 : 12. 533 : 25.
abſciſſa, 70 : 21. 347 : 18.
abſcidit, 151 : 5.
abſens, 115 : 10. 250. 6. 270 : 14. 305 : 8. 111. 8. 451 : 16. 579 : 8.
abſente, 315 . 9. 521 : 7. 552 : 11. 584 : 1.
abſentem, 361 : 15.
abſentes, 28 : 11. 108 : 12. 557 : 6. 406 : 3.
abſenti, 25 : 5. 178 : 6.
abſentia, 253 : 5
abſentiam, 22 : 9. 517 : 13. 545 : 2.
abſentibus, 390 : 11.
abſentis, 28 : 9. 500 : 15. 533 : 3.
abſentium, 354 : 12.
abſimilis, 507 : 8. 585 : 1.
abſolveret, 444 : 13.
abſolvit, 538 : 2. 397 : 7. 652 : 5. 658 : 6.
abſolutam, 53 : 4. 458 : 14. 582 : 16.
abſolute, 612 : 11.
abſolutiones, 553 : 11.
abſolutis, 570 . 2.
abſolutis, 4 : 2.
abſolutiſſimam, 143 : 7.
abſolutum. 379 : 5.
abſonio, 454 : 11.
abſterſio, 19 : 10.
abſterretur, 64 : 11.
abſtinentem, 489 : 14.
abſtinentia. 509 : 16. 597 : 16.
abſtinentiæ, 584 : 6, 21.
abſtinentiam. 59 : 7.
abſtinere. 86 : 12. 286 : 15. 444 : 7
abſtineret, 291 : 16. 482 . 6. 557 : 9
abſtinuerint, 610 : 3
abſtinuerit, 214 . 19. 267 : 10.
abſtinuiſſe, 57 : 1. 321 : 19.
abſtinuit, 5 : 10. 14 . 14. 23 : 10. 172 . 11. 185 . 11. 232 : 17. 249 : 7. 254 : 2. 311 : 2. 312 . 19. 334 : 6. 386 : 4. 416 : 18. 459 : 6. 566 : 15. 618 : 15. 648 : 21.
abſtrahentibus, 73 : 4.
abſtruſus, 534 : 4.
abſtulerit, 59 : 17.
abſtuliſſent, 251 : 3.
abſumendi, 456 : 16.
abſumendos, 467 : 12.
abſumeret, 212 . 7. 399 : 5.
abſumpſiſſet, 238 : 20.
abſumpſit, 355 : 18.
abſumta, 24 : 9. 578 : 1.
abſumptæ, 178 : 9
abſumptam, 294 : 14. 458 : 3.
abſumtas, 137 : 9. 595 . 2.
abſumto, 221 : 3. 500 : 1.
abſumptuos, 232 : 10.
abſurde, 418 : 11. 574 : 20. 616 : 2. 659 : 3.
abundante, 10 : 2. 100 : 11.
abundantem, 505 : 7.
abundantes, 215 : 13.
abundantia, 423 : 24.
abundantiam. 419 : 7.
abundantiſſimam, 474 : 1.
abundantiſſime, 198 : 8.
abundantiſſimum, 333 : 7.
abundaret, 59 : 13.
abundaturum, 418 : 12.
abundavit, 571 . 21.
abunde, 96 : 9. 514 : 3.
abuſum, 313 : 21.
abuſus, 78 . 1.
abutendum, 499 : 10.
abutentes, 286 . 4.
abuteretur, 587 : 8.
abuti, 390 : 25. 474 : 5.
Ac, 1 : 16. 4 : 3, 10, 14. 6 : 2, 10 : 1. 12 : 5, 4. 14 : 9. 15 : 9. 16 : 8. 17 : 2. 18 : 7, 14. 19 : 6, 10. 21 : 4, 15. 23 . 10, 12. 24 : 3. 25 : 16, 19. 27 . 1, 9. 28 : 8. 29 : 1. 30 . 2. 31 : 8, 11. 32 : 10. 34 : 2. 36 : 6, 11, 16. 38 : 4. 40 : 5. 8. 42 : 12, 17, 20 : 44 : 7. 45 : 10, 15. 49 : 1. 50 : 2, 8. 51 : 5. 55 : 7. 58 : 14. 59 : 16, 18, 19, 60. 4, 5. 61 : 17. 62 : 13. 65 : 4. 67 : 15, 16 69 : 2, 3. 70 : 17. 72 : 13. 74 :

5, 12 75: 4 76: 7, 11, 18.
78. 8. 81: 2, 4. 83. 3 86:
11, 19. 87: 2. 92: 3, 16 96: 2.
4 97: 7 100 3, 13 101: 8,
104: 7, 8. 105. 13. 108: 4.
17, 23, 26 111: 8 113: 1, 8.
114: 5, 12, 15, 16 115: 4.
117 8, 9, 14, 15. 119: 2, 10.
120: 1, 5 122: 3 10, 17
123: 11 128. 2, 9, 12, 13.
132: 8 14, 21 133: 3 8 137.
4 11 138: 4 141: 10 146:
13 21 150: 6 153: 10 14.
22 153: 6 156: 1 157. 11,
17. 158 1 4 159: 14 161: 1.
163: 2, 7, 8, 12, 13: 166: 3,
4 7 168: 17, 18. 169: 12,
14. 174: 2 175: 10 176: 7,
19. 178: 10. 181: 4, 5.
182: 1, 3, 12, 15 183: 6 184:
5 185: 8, 10 186. 2 191: 7.
192: 1. 193: 1, 18. 198. 11.
199: 4 203: 6, 10 204: 3,
7, 9 206: 2 207: 6. 208: 3,
6, 7. 212: 6 213: 16 217:
2, 3. 8 221: 2. 223: 1. 224:
22, 24, 33. 225: 8, 31. 229:
2, 3 230: 5. 231: 1 232: 11.
233: 8, 9. 236: 13. 16 238:
2. 241: 6 243: 12, 16, 27.
246: 6, 7. 247: 10 248: 8,
15 250: 4, 7, 10 252: 5 253:
1, 11. 254: 16 257: 4 258:
6, 9 260: 2, 4 11 261 9.
262: 11. 263: 6, 7. 264: 3, 18.
267: 3 270: 11, 21 271: 3,
5, 11, 14. 272: 13, 15, 17.
274: 9, 12 275: 3 276: 1 9.
278: 6. 280, 2, 3, 15 282: 8.
283: 9 284: 10. 285: 6 286:
1, 8. 287: 4 288: 1 290: 3,
8, 11. 291: 10. 294: 2 296:
1. 6. 297: 2. 298: 3. 299:
1, 19 301: 11 302: 3 303:
17 304: 3, 5 305: 1, 3. 6,
9. 307: 6 308: 3 15 309: 2.
310: 16. 312: 10, 13 18 313:
1. 314: 10, 16 315: 21. 317:
10 318: 4 319: 3, 10, 12, 17.
321: 11 322: 4, 11 324: 9,
325: 8, 18. 326: 4. 328: 3,
14. 330: 5, 8 332: 3 5, 12.
333: 8, 9, 10 335: 5. 339: 14.
340: 5, 12 341: 6 342: 9.
17 343: 11, 24. 344: 1, 24
347: 14 348: 11 349: 5 351:
9 352: 3, 8 353: 12 354: 4.
8 355: 11, 14, 16, 17. 356:
16, 22 357: 8, 11, 14 358:
15, 21 359 8 360 13. 361:
2, 7, 8, 11. 362: 12 364: 18,
21, 22, 25 26, 30 365: 9.
12, 14 366: 4. 7, 9 367: 10
368: 3, 12 369. 3, 16. 372:
5, 6, 17 374: 8 378: 5. 379:
2, 5 380: 7, 8 381: 18. 382:
11 383: 7 384: 1. 12, 18.
385: 4, 14 15 386: 3, 5 387:
4. 388: 4, 7 390: 1, 2, 20,
22, 27. 392. 12, 14 394: 9.
395: 3, 4. 7 396: 10 398: 2,
6, 15, 17 21, 28 399: 5 404:
3. 406: 34 409: 7, 15 411:
5. 412: 2, 4 413: 2, 11, 13.
414: 5, 13, 24 416: 1, 7, 18.
417: 14 15 28. 419: 4 3.
420: 15. 421: 4 422: 5 425:
3, 11 427: 6, 9, 12, 15 428:
4, 17, 18 429: 8 432: 24
435: 5, 18 436: 9 439: 10.
440: 4, 8, 12 441: 2 9, 11
442: 2, 4 8 443: 27 444:
11 446: 5, 16, 21 448. 8.
449: 4, 15, 19, 20 450: 7,
22. 451: 12, 13. 18 453: 6 9.
14 454: 4 455: 10, 13. 456:
5, 12, 13. 458. 8, 11 27 459:
3, 7, 22 461: 17, 28 462:
5, 8 463: 3 464. 3 467: 5,
8, 15 16, 17, 19 468: 14, 18.
471: 10, 11, 12. 472: 4 473:
4, 14. 474: 4. 18, 19.
475: 4 477: 8, 15 478: 4.
479: 3, 12 28 480: 2, 14,
22 481: 2, 11 482: 8. 483: 4,
16 484: 3 7 485: 13 487: 13.
491: 3, 4. 492: 15. 493: 7. 496:
3, 8, 17, 18 497: 6, 14, 15.
498: 2, 7. 13 499: 9, 11 15.
500: 2 501: 9, 11 502: 3,
10 504: 4, 10 508: 2, 5,
7, 9. 509: 9 510: 18 511: 15,
17 512: 3 513: 4, 10 514: 11.
515: 14 517: 5 10 15 520:
8, 14. 521: 10 524: 14, 21.
525: 5, 11, 12, 15. 526: 4.
527: 1, 8, 22. 528: 8, 9 530:
12. 13 532. 15 533, 3, 4. 8,
13, 16, 23 534: 11 536: 4, 6
538: 8, 14 15 539: 6. 541
7 542: 7, 13, 18, 21, 31,
35. 543: 4, 6 7 545: 4, 8.
547: 3, 10 22 24, 27, 29.
549: 7. 551: 9, 21, 19 552:
14 553: 5 3 556: 9, 10 557:
3, 8. 559. 6 560: 2 561: 3,
3, 11 562: 1 563: 4, 14 564:
7. 10 565: 5, 26. 566: 15.
567 18 568: 1, 7, 13, 14.
569 15. 570: 14 572: 5, 12,
14 574: 1 9, 18 575, 6 576:
5, 8, 13, 19. 578: 3 582. 5,
12, 19 585: 16. 587: 19 588:
22, 27 589: 2 592: 17, 18,
21, 27 594: 2 596: 2, 5, 13.
603: 2, 7 606: 3, 7, 9, 19.
609: 6 610: 2, 8 612: 16.
615: 4, 14 618: 5, 15, 23.
621: 8 625: 4 629: 10 631:
3. 634: 3. 11 15. 636: 8, 12.
638: 15 639: 6, 13, 19 645:
3 646: 2, 14 648: 4, 6 18.
20 652: 38 653: 7, 8, 24
654: 6, 18 657: 10, 17, 25.
658: 9 659: 7 14.
Accedentibus, 549: 12.
acceſſit, 314: 6.
accenſus, 18 12.
acceperant, 11: 10 108: 25.
acceperat, 23: 6. 89: 15. 461:
3 496: 23
acceperit, 224: 25.
accepimus, 219: 1 427: 16.
accepiſſet, 134: 6. 188: 9. 485:
5.
accepit, 21: 11. 34: 8. 59: 9.
125. 2 182: 13. 189: 6. 241:
10 232. 17 409: 3 490: 14.
492: 3 494: 2. 340: 6, 627:
8 247: 6
accepta, 260: 20 529: 8.
acceptam, 464: 12.
acceptior, 523: 18.
acceptiſſimus, 188: 7.
accepto, 517: 12.
acceptum, 461: 12 631: 4.
acceptatori, 137: 9.
accerſendam, 3: 2.
accerſendas, 64: 7.
acceſſiſti, 444 13
accerſi centur, 304: 6.
acceſſitam, 461: 13.
accerſitis, 398: 30
acceſſitum 294 8 353: 31
acceſſerant, 469. 1 497: 12.
acceſſerit, 155: 4.
acceſſerunt, 192: 10 256. 6.
acceſſione, 559: 10
acceſſiſſe, 59. 2 425: 9.
acceſſiſſet, 336: 8.
acceſſit, 89 3 262: 1 329: 5.
497: 1 510 2 545: 11.
acceſſum, 64: 4.
accidebat, 382: 11.
accidentem 384 8.
acciderant, 571: 16.
acciderat, 28: 10.
acciderit, 19: 13 341: 7.
acciderunt, 567: 19.
accidiſſe, 262: 14 473: 24.
accidiſſet, 138: 21. 325: 18,
396: 2. 639: 20.
accidit, 34: 4 159: 20 258: 9.
315: 7 475: 2 494: 7.
accinxe, 372: 12
accipere, 156: 3 294: 6. 569: 1.
acciperent, 218: 10.
acciperemus, 369: 18.
acciperet, 153: 9. 286: 13 423:
7 510. 7.
accipit, 299: 20.
accipientium, 45: 13.
acciri, 390: 13.
accitis. 133: 4.
accitos, 145: 6 368: 10.
accitum, 44: 17
accitus, 325: 14 384. 16.
acciverat, 225: 17 496: 4.
acclamante, 382: 6.
acclamantes, 504: 14.
acclamantibus, 533: 25.
acclamantium, 410: 15.
acclamari, 588: 19.
acclamatione, 179: 4.

acclamationes, 83 : 1. 511 : 16.
acclamationum, 597 : 6.
acclamatum, 191 : 8 294 : 1.
accommodarent, 581 : 3.
accommodaret, 495 : 13.
accommodaſſent, 289 : 17.
accommodata, 92 : 8.
accommodatus, 434 : 5.
accommodavit, 44 : 4. 141 : 15. 233 : 10.
accrevit, 476 : 1.
accubans, 50 : 5 437 : 13.
accubante, 557 : 2
accubantem, 233 : 5.
accumbentem, 43 : 6.
accumbentis, 542 : 19.
accumberet, 651 : 4
accuratiſſime, 391 : 20.
accurrerunt, 372 : 16
accuratiſſe. 446 : 22. 462 : 4.
accuſandi, 581 : 6.
accuſante, 176 : 13.
accuſanti, 646 : 3
accuſaretur, 190 : 17.
accuſati, 310 : 13.
accuſationem, 60 : 1.
accuſationes, 567 : 10.
accuſationum, 187 : 2.
accuſatioe, 278 : 1.
accuſatore, 150 : 9. 176 : 20, 588 : 3.
accuſatorem, 172 : 1
accuſatori, 584 : 14 645 : 4.
accuſatoribus. 301 : 14
accuſavit, 293 : 10 520 : 14.
accuſem, 615 : 9.
acer, 495 : 1.
acerba, 297 : 11.
acerbæ, 618 : 10.
acerbe, 76 : 2.
acerbior, 499 : 11.
acerbiſſima, 625 : 6.
acerbiſſimas, 416 : 7.
acerbiſſime, 559 17 388 : 7.
acerbiſſimo, 597 : 6.
acerbitas, 12 : 4. 307 : 6.
acerbitate, 74 : 10 292 : 5. 363 : 12. 475 : 10.
acerbitatibus, 318 : 5.
acerbius, 131 : 5. 269 : 8. 462 : 1. 325 : 7
acerbo, 379 : 8.
acerram, 286 : 14. 494 : 8.
acerrime, 265 : 1.
acerrimus, 69 : 2.
acerronio, 314 : 4.
acervos, 378 : 11 359 : 10.
aceto, 355 : 4
achaia, 358 : 7. 422 : 4. 443 : 10. 542 : 21.
achaica, 482 : 7 541 : 4.
achaicam, 443 : 7. 489 : 17.
achaiam, 247 : 14 248 : 15. 406 : 17 448 : 1. 547 : 17.
achaicas, 489 : 22.
achilli, 310 : 13.
acie, 31 : 14. 36 : 14 76 : 8 110 : 1, 14 121 13. 220 : 2. 362 : 1. 376 : 2. 428 : 14. 480 : 21. 510 : 16. 515 : 14 516 : 7. 538 : 9, 542 : 13. 564 : 17. 594 : 2.
aciem, 65 : 6. 67 : 2. 114 : 11. 231 : 7.
aciei, 42 : 13.
Acilii, 70 : 19.
acilio, 424 : 4.
Acilium, 585 : 8.
acinis, 200 : 7.
acquieſcebat, 296 : 10. 532 : 15.
acquieſcens, 365 : 16.
acquieſcerent, 273 : 3.
acquieverunt, 566 : 11.
acquirere, 411 : 10.
acquireret, 394 : 4.
acquiri, 416 : 20.
acquiſitum, 65 : 8.
acrem, 360 : 4.
acri, 651 : 7.
acrior, 509 : 11.
acriter, 660 : 20.
acrius, 204 : 10 584 : 8.
acroamata, 198 : 10 353 : 2.
acta, 18 : 16. 11. 39 : 10. 89 : 16. 108 : 9 248 1. 248 : 6. 270 : 8 307 : 8, 11. 354 : 13. 386 : 2. 595 : 6. 652 : 9.
acte, 481 : 17.
acteo, 455 : 2.
actiacas, 340 : 5.
actiacæ, 119 . 7.
actiacu, 249 11.
actiaco, 249 : 9.
actiacum, 108 : 4. 124 15.
actio, 116 : 10.
actionem, 15 : 5 645 : 4.
actiones, 55 : 6 389 : 4.
actionibus, 367 : 9 440 : 5.
actis, 22 : 2 104 : 4. 313 : 1. 323 : 19 359 : 17.
actitavit, 489 : 17.
Actium, 116 : 9. 119 : 8. 231 : 6. 288 : 11.
acto, 327 : 14 547 : 1.
actor, 42 : 5. 371 : 19.
actorius, 8 : 17.
actorum, 324, 6.
actu, 390 : 3. 413 : 7. 442 : 7. 450 : 3.
actuariis, 601 13.
actui, 141 : 15.
actum, 7 : 4. 18 : 20. 291 : 12. 357 : 11. 402 : 9. 475 : 23.
actuum, 28 : 7.
acturus, 403 : 1
actus 203, 1. 588 : 7.
acumen. 647 : 4.
acuta, 601 11.
acute, 612 : 4.
acutior, 60 : 7.
ad, 3 : 2. 4 : 3, 8. 5 : 4. 6 : 10. 7 : 5, 8. 8 : 2, 9, 12. 9 : 3. 10 : 1. 12 : 4. 13 : 3. 14 : 8. 15 : 1, 4. 16 : 7. 17 : 5. 18 : 18. 19 : 5. 6, 13, 15 22 : 6, 8. 23 : 6, 11 24, 2, 9. 25 : 4, 12. 27 : 1. 6. 28 : 7 31 : 15. 32 : 6, 8, 9, 10. 33 : 2, 4, 5. 34 : 5. 35 : 9, 10. 36 : 2. 38 : 5. 39 : 7. 40 : 7. 42 : 15, 19. 44 : 1, 4. 45 : 8, 9, 13. 49 : 8. 50 : 5, 10, 14. 51 : 11. 53 : 4. 54 : 4. 55 : 2, 13. 59 : 2. 60 : 3, 3, 10. 62 : 1, 3, 4, 6, 13. 64 : 4, 6. 7, 14. 65 : 3, 6. 67 : 5. 8. 68 : 3. 69 : 8. 70 : 21. 72 : 2. 74 : 4. 75 : 4. 76 : 5, 14. 78 : 9, 8 : 1. 84 : 19. 86 : 2. 89 : 8, 10. 90 : 4. 92 : 2, 4, 7, 10, 18, 20. 95 : 1. 99 : 9. 100 : 3, 8. 104 : 2. 108 : 18. 110 : 9. 111 : 3. 113 : 2, 13. 15. 114 : 5, 9, 21. 117 : 6, 11. 120 : 7, 10. 122 : 7, 17. 126 : 1. 128 : 7. 1, 01 3, 12. 137 : 4. 138 : 7 139 : 4 141 : 15. 143 : 9 143 : 7. 146 : 3. 9. 18. 148 : 3, 5. 150 : 11. 155 : 5. 159 : 9, 15. 166 : 1. 168 : 4. 169 : 2, 5, 9, 12, 13. 171 : 4. 172 : 1. 174 : 8. 175 : 11. 179 11. 182 : 4. 183 : 16. 185 : 10, 25. 186 : 5. 187 : 2, 5. 190 : 9. 191 : 12. 192 : 6, 16. 193 : 4, 5. 195 : 16. 197 17. 198 : 9. 203 : 2, 4. 204 : 11. 206 : 4, 207 : 3. 208 : 9, 12. 210 : 2. 212 : 5, 11. 213 : 4. 213 : 3, 5. 218 : 5, 6, 7. 219 : 3. 221 : 8 : 12. 223 : 6. 224 : 1, 6, 12, 14. 16, 21, 30, 39. 225 : 7, 11, 12, 15, 17, 19. 229 : 2 230 : 1, 3. 231 : 6, 13, 26. 232 : 3. 233 : 5, 13. 236 : 10. 238 : 13, 16. 241 : 6, 9. 243 : 10. 247 : 2, 3, 9, 11, 13. 250 : 2, 8. 252 : 2, 4. 253 : 8. 254 : 7. 10. 256 : 2, 11, 12. 257 : 2. 260 : 3, 10. 262 : 18. 264 : 4. 268 : 5, 12. 269 : 1. 270 : 12. 271 : 2, 16. 272 : 15. 273 : 5. 10. 274 : 3, 6, 9. 275 : 2. 276 : 2. 278 : 5. 280 : 12, 22. 283 : 6. 286 : 10. 280 : 12. 290 : 1, 3. 291 : 2. 292 : 1, 4. 293 : 4. 294 : 11 295 : 9, 12. 296 : 5, 7, 17. 297 : 8. 299 : 18. 300 : 4. 302 : 1, 2. 304 : 8. 305 : 15. 308 : 3, 9. 310 : 9, 11. 312 : 2, 4. 314 : 16, 21. 315 : 1. 317 : 5, 10. 318 : 9, 16, 17. 322 : 1. 323 : 20, 31. 324 : 3, 8. 325 : 7, 13, 17. 326 : 2. 327 : 3, 5, 8, 17. 329 : 5. 330 : 3, 9, 14, 22. 331 : 11. 334 : 11. 335 : 2, 4. 338 : 8. 339 : 2. 340 8. 341 : 4, 8. 342 : 3. 343 : 3, 6. 344 : 7, 8. 346 : 1 347 : 1, 7, 13. 351 : 2. 354 : 7. 356 : 1, 15. 357 : 4, 6, 18. 358 : 9, 18. 359 : 7, 13 360 : 1, 9, 14. 361 : 5, 13. 362 : 6, 10, 13. 363 : 9, 11, 12. 364 : 22. 365, 3. 6, 12. 367 : 14. 368 : 13. 369 : 1, 5. 372 : 2, 4, 15. 379 : 34. 381 : 14. 382 : 9. 383 . 6, 7, 13. 384 : 3, 8, 9, 12,

16 385 :4, 12. 588: 6, 11. 589: 5. 590: 10, 39 :22 39 :5. 591: 11. 395 :5, 9. 397: 9, 13. 398: 10, 21, 25, 29, 37. 399 : 7. 406: 14, 27. 409 : 11, 14. 410 : 8. 412 : 16, 20. 413 : 15. 414: 4, 4, 16, 22, 15. 418 : 21. 417 : 2, 6, 11, 15, 30. 418: 5. 420 : 9. 425 : 7, 9. 428 : 4, 10, 11. 429 : 3, 11. 430 : 6. 431: 2. 434: 2. 435 : 13, 19. 436: 3. 437 : 4, 6, 22, 26. 439: 7. 440 : 6, 17. 441 : 6. 442 : 8, 9. 443: 11, 15. 444: 14. 446: 17, 20. 447: 6, 10. 448: 3, 8. 451 : 18. 453: 8, 11, 15. 454: 2, 3. 455 : 6. 456 : 4. 458 : 7, 14, 21. 459 : 7. 461 : 15, 20. 462 : 13, 24. 465 : 10. 464: 11, 26, 27. 467: 4. 468: 12, 20. 469: 5, 19. 473 : 11. 474: 11. 475 : 5. 4, 11. 477: 2, 6. 478 : 6. 479 : 7, 16, 17, 29. 480 : 5, 13, 15, 19. 481 : 3, 8, 10. 483 : 4, 14. 485 : 15. 487 : 8. 488 : 5. 490: 5, 8. 492 : 3, 11, 21. 493: 1, 5, 15, 24. 494: 4. 495 : 14. 496 : 9, 22. 497 : 1, 18. 498 : 1. 499: 15, 18. 501 : 4. 502: 8, 14. 504 : 1, 9, 13, 15. 505 : 8. 508: 12. 509 : 2, 7. 510 : 13. 511 : 6, 11, 17, 19. 512 : 4, 9, 10. 513: 20. 514 : 7, 9. 515 : 3, 12, 19, 20. 516 : 9. 517: 11. 519 : 11, 7. 521 : 4, 5. 523 : 11. 524: 13. 525 : 4, 10. 526 : 12. 528 : 2, 7. 529 : 7. 531 : 1, 3. 533 : 4. 534 : 2. 534 : 17, 21. 537 : 4. 540 : 8, 14. 541 : 11, 13, 17. 542 : 18, 12. 544 : 9, 17. 547: 5, 19. 549 : 16. 551 : 1, 4, 17. 552 : 7. 553 : 3, 12, 14, 18. 556: 5. 557 : 5. 558 : 10, 12, 16. 559 : 2, 8, 9. 561 : 2. 562: 2. 563: 17. 564 : 3, 19. 565: 19, 22, 24, 26, 29, 30. 566 : 1. 567 : 12. 569 : 7. 570: 4, 17. 572 : 5, 15. 573 : 1. 575: 8. 576 : 2. 579 : 9. 580 : 5, 6, 12. 582 : 17. 584 : 22. 585: 12, 25, 32. 587: 11, 20. 588 : 7. 589 : 5. 591 : 19. 592: 2, 11, 19, 20, 27, 28. 593 : 1. 594: 10. 596 : 2, 6. 597 : 3. 601 : 3, 7. 610: 14. 613 : 2. 615 : 1. 617 : 1. 618 : 19, 22. 619 : 7. 620 : 6. 622 : 5, 14, 24. 624 : 2, 4, 10. 625 : 3. 626 : 2, 4. 627: 2. 629: 12. 634: 18. 636. 1. 638: 12, 17. 639 : 8, 14, 17, 22. 643 : 1, 3. 646: 8. 647: 16. 651: 8, 17, 19. 652 : 2, 24. 653 : 11. 654 : 13, 14, 17. 655 : 8, 12, 21. 657 : 6, 15, 19, 22, 23. 658 : 8. 659. 2, 15. 660 : 4, 8, 28.
adæquaret, 573 : 10.
adæquavit, 266 : 4.
adamato, 557 : 15.
adaperto, 437 : 14.
adaptatis, 414 : 12.
adaptato, 517 : 4.
adaquari, 492 : 13.
addebat, 171 : 5, 4.
addendum, 533 : 18.
addere, 213 : 17. 244 : 1. 654, 31.
adderet, 551 : 16.
addiceremus, 356 : 26.
addici, 500 : 7.
addictum, 521 : 14.
addictus, 309 : 1. 369: 11. 412 : 1.
addidiſſe, 553, 8.
addidit, 23 : 6. 92 : 13. 135 : 22. 214 : 2. 270 : 13. 324 : 15. 331 : 1. 369 : 10. 384 : 6. 392 : 6. 421: 1. 547 : 2, 20. 580 : 4. 432 : 6.
addiſceret, 561 : 14.
addita, 268 : 23.
additis, 455 : 7. 541 : 17.
addito, 42 : 9. 342 : 19. 402: 13. 413 : 23.
additum, 358 : 9. 422 : 12.
additur, 97 : 6.
additus, 457 : 8.
addixit, 56 : 9. 126: 7. 141 : 16.
addormiſceret, 282 : 10.
adduci, 265 : 7.
adducimus, 17 : 5.
adducitur, 462 : 23.
adduxerant, 360: 5.
adegerunt, 372 : 15.
adegiſſent, 503 : 15.
adegit, 117 : 6. 481 : 6. 544 : 18.
adelphorum, 652 : 11, 15.
ademerant, 1 : 2. 20. 252 : 6.
ademerat, 168 : 13.
ademit, 49 : 6. 163 : 19. 185 : 15. 278 : 11. 280 : 18. 351 : 1. 360 : 8. 404 : 3. 406 : 19. 417 : 28. 566 : 15. 581 : 8.
ademptio, 331 : 8.
ademptum, 182 : 1.
ademturum, 23 : 2.
ademta, 145 : 4. 190 : 11. 547 : 18.
ademtum, 101 : 11.
adeo, 14 : 7. 23 : 11. 44 : 1. 19 : 5. 61 : 9. 66 : 7. 69 : 9. 82 : 8. 120 : 3. 125 : 9. 134 : 5. 161 : 13. 163 : 11. 18 : 1. 204 : 5. 217 : 1. 121. 8. 114 : 18. 221 : 23. 245 : 17. 251 : 1. 247 : 23. 265 : 2, 271 : 1. 28 : 11. 291 : 7. 293, 8. 295 : 14. 301 : 9. 301 : 5. 304 : 10. 313 : 2. 315 : 14. 3 : 1. 367 : 7. 374 : 1. 378 : 6. 381. 8. 390 : 14. 398 : 27. 404 : 35. 416 : 14. 417 : 1. 417 : 8. 448: 3. 456 : 1. 464 : 9, 15. 472 : 4. 491 : 10. 493 : 4. 494 : 9, 10. 505. 4. 508 : 1. 509 : 1. 510 : 11. 515 : 5, 9. 547 : 9. 551 : 5. 561 : 8. 579 : 13. 584 : 1. 594 : 6. 597 : 4. 617 : 5. 619 : 4. 631 : 10. 654 : 16. 654 : 27. 657 : 11. 660 : 16.
adeona, 478 : 9.
adeoque, 149 : 1. 439 : 7.
adapta, 241 : 12.
adepti, 394 : 17.
adepto, 452 : 16. 518 : 9.
adeptum, 11 : 14. 9 : 9. 551 : 17.
adepturum, 114 : 14.
adeptus, 25 : 7. 161 : 4. 328 : 1. 444. 2. 499 : 1. 533 : 5. 588 : 16.
adæquatorum, 143 : 16.
adæquarent, 18 : 2.
aderat, 92 : 19. 163 : 3. 175 : 7. 350 : 8. 451 : 14.
adeſſe, 146 : 14. 292 : 10. 361 : 3. 480 : 11.
adeſſent, 87 : 8. 491 : 4.
adeſſet, 163 : 5. 303 : 8. 417 : 13. 475 : 3.
adeundi, 283 : 8.
adeuntes, 82 : 2. 283 : 9. 417 : 21.
adeunti, 558 : 14.
adeuntibus, 105 : 4. 319 : 4. 387 : 4.
adeuntium, 173 : 11.
adfecerit, 54 : 7.
adficeret, 4 : 12.
adfirmavit, 58 : 9.
adfuerat, 34 : 15.
adfuiſſet, 224 : 24.
adfuit : 176 : 17.
adfuturum, 68 : 4.
adgravante, 1 : 10.
adhærente, 511 : 9.
adhærentes, 499 : 5.
adhibebat, 413. 14.
adhibendum, 176 : 5.
adhiberet, 612 : 12.
adhibes, 64 : 1.
adhibita, 102 : 9. 406 : 15. 518 : 13.
adhibitam, 542 : 12. 574 : 12.
adhibitis, 34 : 1. 416 : 12.
adhibitio, 216 : 11. 269 : 12. 318 : 5. 1 : 5.
adhibitum, 198 : 1. 347 : 5. 561 : 6.
adhibitos, 442 : 5. 467 : 1. 510 : 9.
adhibuit, 74 : 14. 147 : 15. 35 : 8. 568 : 10. 569 : 9. 581 : 1.
adhortando, 399 : 7.
adhortante, 87 : 2.
adhortantes, 248 : 4.
adhortatam, 191 : 18.
adhortationes, 225 : 12.
adhortatus, 361 : 13. 473 : 2. 567 : 14.
adhuc, 15 : 7. 33 : 5. 60 : 9. 71 : 5. 105 : 1. 116 : 7. 111 : 2, 18 : 8. 16 : 9. 182 : 11, 190 : 10. 217 : 15. 224 : 15. 225 : 17. 232 : 14. 245 : 5. 258 : 8. 241 : 11. 264 : 14. 271 : 10. 286 : 3. 297 : 5. 305 : 14. 318 : 5. 323 : 2. 327 : 11. 328 : 12. 354 : 10. 357 : 10. 372 : 2. 384 : 10. 398 : 12. 408 : 4. 419 : 12. 421 : 2. 423 : 8. 424 : 2. 427 : 2. 433 : 1. 435 : 9. 464 : 23. 468 : 13. 481 : 7. 490 : 6. 491 : 9. 504 : 17. 509 : 4. 527 : 11. 534 : 12. 539 : 7. 540 : 9. 542 : 10. 545 : 10. 553 : 11. 563 : 3. 570 : 17. 584 : 2, 23. 593 : 10. 595 : 7. 596 : 18. 606 : 8. 616 : 2.

13. 618 : 16. 625 : 8. 636 : 3. 639 : 19.
adibat, 319 : 10.
adiecerat, 587 : 20.
adiecit, 10 : 8. 40 : 8. 85 : 1. 151 : 23. 235 : 4. 238 : 26. 332 : 6. 333 : 11. 348 : 18. 390 : 13. 451 : 9. 507 : 20. 518 : 7. 552 : 3. 592 : 2.
adiectione, 170 : 4.
adiectis, 639 : 20.
adiuo, 2 : 11.
adierant, 636 : 14.
adierint, 2 3 : 10.
adierit, 168 : 9.
adierunt, 545 : 12.
adigi, 508 : 3.
adiiceret, 1-6 : 8. 460 : 1.
adiiceretur, 330 : 10. 381 : 15.
adiici, 499 : 16.
adiiciam, 516 : 3.
addiiciet, 307 : 16.
adiicit, 8 : 14. 180 : 5.
addidit, 8 : 1. 107 : 12. 114. 16. 168 : 5. 240 : 1. 330 : 5. 343 : 6. 455 : 10. 479 : 9. 527 : 26.
adimerentur, 416 : 9.
adimeretur, 19 : 4. 30 : 9.
adipiſcenda, 590 : 12.
adipiſcerentur, 153 : 24.
adire, 71 : 10. 351 : 3. 468 : 20. 516 : 5. 521 : 12.
adiret, 212, 6.
adiretur, 137 : 6. 283 : 4.
adiri, 185 : 15. 315 : 9.
adiiſſe, 271 : 8. 381 : 6.
adiiſſet, 156 : 12. 293 : 16.
adita, 249 : 7.
aditis, 312 : 4.
adito, 564 : 8.
aditu, 84 : 10.
aditus, 364 : 3. 446 : 20.
adiudicavit, 241 : 10.
adiumento, 308 : 18.
adiuncta, 613 : 28.
adiunxit, 17 : 11.
adiurant, 529 : 4.
adiurante, 450 : 5.
adiuravit, 138 : 16.
adiutare, 652 : 17.
adiutor, 619 : 6.
adiutore, 12 : 2.
adiutorem, 108 : 16.
adiutores, 304 : 11. 344 : 4.
adiutoribus, 15 : 1. 658 : 34.
adiutorium, 619 : 5.
adiutum, 524 : 13. 658 : 12.
adiutus, 257 : 9. 485 : 19. 590 : 13.
adiuvante, 410 : 1. 446 : 4.
adiuvantium, 58 : 11.
adiuvare, 22 : 6.
adiuvaret, 555 : 6.
adiuvat, 629 : 3
adiuverit, 432 : 17.
adiuviſſe, 152 : 19.
adlecti, 166 : 5.
adlegit, 15 : 8. 248 : 18. 169 : 4.
adliciebat, 28 : 1.
admenſus, 156 : 5.
adminio, 360 : 10.
adminiſtranda, 646 : 11.
adminiſtrandæ, 149 : 1.
adminiſtrantem, 108 : 10.
adminiſtrarent, 68 : 14.
adminiſtraret, 254 : 12.
adminiſtratam, 565 : 22.
adminiſtratione, 15 : 8. 76 : 1.
adminiſtrationem, 574 : 24.
adminiſtratis, 166 : 1.
adminiſtravit, 18 : 18. 108 : 4. 122 : 4. 131 : 4. 151 : 14. 405 : 36. 507 : 10. 519 : 15. 524 : 3. 529 : 2. 540 : 11. 658 : 3.
admirabilem, 76 : 2.
admiratio, 61, 11.
admiratione, 225 : 9. 336 : 7. 483 : 3. 652 : 6.
admirationem, 417 : 13.
admiror, 380 : 4.
admiſerat, 274 : 12.
admiſerit, 27 : 2.
admiſit, 45 : 8. 186 : 1. 435 : 20. 439 : 7. 440 : 10
admiſſa, 132 : 7. 243 : 2. 280 : 8. 567 : 15.
admiſſam, 76 : 8.
admiſſiſſent, 552 : 4.
admiſſis, 267, 5. 440 : 10.
admiſſus, 2.5 : 3.
admiſſum, 146 : 8. 247 : 12. 330 : 26. 545 : 6.
admiſſus, 204 : 8. 592 : 21.
admittebat, 173 : 11. 556 : 10.
admittere, 636 : 12.
admitteret, 448 : 4.
admodum, 1 : 4. 252 : 8. 246 : 5. 254 : 4. 12. 290 : 8. 310 : 7. 408 : 1. 464 : 15. 489 : 19. 504 : 5. 558 : 4. 630 : 12.
admonebat, 218 : 15. 275 : 9. 393 : 2.
admonent, 67 : 17. 398 : 34.
admonente, 557 : 14.
admonentem, 82 : 5.
admonentis, 51 : 13.
admonentibus, 567 : 6.
admoneretur, 449 : 5. 573 : 11.
admoneri, 579 : 25.
admonitione, 182 : 3.
admonitionis, 152 : 4.
admonitum, 652 : 29.
admonitus, 538 : 16. 339 : 14. 557 : 12.
admonuit, 291 : 15. 538 : 14. 458 : 14.
admota, 358 : 9.
admotis, 310 : 5.
admoto, 251. 8.
admotum, 83 : 0.
admovebat, 4-7 : 8.
admoverat, 2 8 : 19.
admoveret, 206 : 9. 186 : 10.
admoveretur, 20 : 9.
admoveri, 418 : 5
admovit, 117 : 7. 83 : 16. 547 : 24. 559 : 2.
adnotare, 636 : 8.
adnotavi, 346 : 3.
adnotum, 603 : 6.
adoleſcens, 60 : 8. 104 : 4. 121 : 8. 182 : 8. 310 : 2. 408 : 1.
adoleſcente, 9 : 2. 485 : 17.
adoleſcentem, 379 : 3.
adoleſcentes, 639 : 23.
adoleſcentia, 4 : 4. 410 : 1. 430 : 3. 508 : 2. 594 : 14. 660 : 22.
adoleſcentiæ, 378 : 5. 572 : 5. 657 : 6.
adoleſcentiam, 250 : 1. 52 : 13.
adoleſcentibus, 12 . 4 616 : 7.
adoleſcentis, 109 : 5.
adoleſcentuli, 412 : 10. 658 : 15.
adoleſcentulo, 62 : 10. 589 : 13. 613 : 6
adoleſcentulos, 444 : 15. 638 : 11.
adoleſcentulum, 159 : 2. 519 : 3. 547 : 11. 585. 9.
adoleſcentum, 168 : 17.
adolevit, 125 : 24.
adoperta, 173 : 10.
adoperuit, 516 : 7.
adoperto, 479 : 20.
adoptandum, 311 : 3.
adoptare, 260 : 6. 265 : 10.
adoptaret, 419 : 1.
adoptaretur, 510 : 12.
adoptato, 246 : 4. 178 : 4.
adoptatur, 260 : 5.
adoptatus, 249 : 6. 317 : 3. 404 : 5. 412 : 9. 433 : 1. 490 : 3
adoptavit, 90 : 8. 183 : 15. 185 : 7. 250 : 15. 410 : 11. 501 : 12.
adoptione, 260 : 7. 483 : 2.
adoptionem, 189 : 2. 24 : 25. 265 : 5. 419 : 12. 411 : 7. 511 : 1.
adoptionis, 464 : 30. 501 : 14. 502 : 18. 564 : 20.
adoptivo, 473 : 7.
adoptivum, 193 : 1.
adornarent, 115 : 10.
adornatam, 417 : 25.
adornatæ, 468 : 13.
adornare, 648 : 5.
adornavit, 137 : 9. 285 : 6.
adorandum, 159 : 4.
adorari, 521 : 18.
adoravit, 215 : 33. 329 : 9. 433 : 14. 437 : 22.
adorientur, 8 : 8. 84 : 20.
adoriri, 370 : 2.
adnici, 592 : 22.
adpoſita, 49 : 9.
adriatici, 261 : 11.
adrumetici : 261 : 11.
adſcenderat, 215 : 29.
adſcendit, 391 : 7. 414 : 4.
adſcenſu, 243 : 30.
adſcitum, 267 : 9. 501 : 10.
adſcitutus, 418 : 8
adſcriberet, 442 : 5.

adſcribi, 292: 5, 466: 6.
adſcripſerant, 110: 14.
adſcripſerit, 488: 4.
adſcriptis, 415: 6.
adſcriptum, 191: 12. 476: 8. 5 2: 6.
adſerente, 651: 4.
adſiderent, 185: 1.
adſignaſti, 647: 11.
adſpectu, 285: 51
adſpernantibus, 59: 4.
adſperſus, 429: 12.
adſpice, 299: 13, 14, 16.
adſpicere. 114: 10.
adſtabat, 563: 8.
adſtante, 262: 11. 302: 14. 312: 10. 451: 18. 496: 3.
adſtantem, 274: 13. 509: 8.
adſtantis, 205: 7.
adſtitit, 527: 9.
adſtrictum 262: 18.
adſtrinxerant, 92: 13.
adſtrinxit, 169: 10.
aduecte, 462: 15.
aduectum, 159: 17. 314: 13. 630: 8.
advectus, 307: 11.
aduenæ, 42: 20.
aduenerant, 338: 23.
aduenerat, 383: 9. 510: 5.
aduenere, 545: 8.
aduenient, 467: 17.
aduenientem. 243: 5. 525: 10.
aduenientes, 235: 6.
aduenienti, 59: 11 381: 13.
aduenientibus, 358: 19.
aduenere, 503: 11.
aduenirét, 321: 4.
aduenisse, 303: 6.
aduentitia, 530: 6.
aduentu, 31: 7 321: 8. 428: 13.
aduentum. 464: 26. 514: 14.
adventus, 68: 3. 292: 11. 498: 10.
adverſa, 231: 3. 368: 11. 479: 22.
adverſæ, 64: 10. 67: 3. 76: 10. 585: 27.
adverſam, 329: 2.
adverſante, 11: 5. 108: 15.
adverſantibus, 527: 25. 658: 9.
adverſarii, 123: 15.
adverſariis, 21: 14. 30: 12. 31: 1. 390: 6 572: 11.
adverſario, 632: 10, 13. 648: 10.
adverſariorum, 38: 3. 70: 13. 190: 3. 449: 12.
adverſarios, 31: 15. 449: 11.
adverſarium, 353: 15. 417: 5. 484: 5.
adverſatum, 249: 7. 523: 13.
adverſis, 254: 8. 568: 1.
adverſiſſimis, 513: 18.
adverſo, 42: 15. 70: 11. 275: 6. 372: 10. 479: 22. 526: 10. 565: 30.
adverſum, 24: 8. 87: 5. 108: 5, 6.
479: 29. 588: 4.
adverſus, 15: 7. 31: 9. 60: 17. 64: 12. 70: 15. 71: 2. 76: 18. 105: 11. 107: 5. 108: 4, 6. 117: 3. 243: 26. 271: 11. 272: 6. 273: 1. 2? 2: 1. 301: 8 315: 10. 321: 15. 342: 16. 348: 15. 349: 11. 352: 9. 365: 9 390: 31. 406: 8. 417: 24. 420: 14. 428: 9. 442: 1. 501: 2. 503: 8. 519: 13. 527: 2. 541: 2. 574: 7. 657: 11.
aduexiſſe, 476: 3.
adulando: 521: 11.
adulantium, 512: 4.
adulationem, 323: 20. 348: 2.
adulationes, 173: 4. 271: 1.
adulatores, 519: 4.
adultas, 190: 8.
adulterare, 188: 8.
adulteras, 542: 16.
adulteratam, 6: 9. 54: 6.
adulteria, 190: 1. 191: 4. 255: 3 326: 3.
adulterii, 104: 5. 357: 4. 423: 4. 582: 10.
adulteriis, 145: 2. 392: 5.
adulterio, 303: 18.
adulteriorum, 58: 15. 431: 20. 464: 9.
adultero, 412: 18. 416: 20.
adulterum, 75: 7.
adultis, 253: 6.
adulto, 418: 9.
adunco, 503: 1.
aduocata, 402: 5.
aduocatione, 632: 9.
aduocatis, 406: 7 414: 9.
aduocato, 618: 17.
aduocatos, 390: 15.
aduolaverit, 504: 8.
adulavit, 527: 4.
æde. 66: 4. 82: 3. 122: 10. 130: 14. 134: 9, 12. 236: 12. 323: 4. 330: 3. 360: 14. 414: 3. 487: 14. 521: 6. 533: 24.
ædem, 114. 9. 13. 135: 4. 181: 2. 220: 7. 231: 13. 264: 9. 301: 17. 388: 6. 494: 8. 541: 3. 558: 4 625: 3.
ædes, 10: 6. 92: 2. 135: 11. 12, 11. 137: 8 278: 12. 338: 5. 398: 5 468: 13.
ædibus. 53: 1. 195: 4. 254: 11. 457: 1. 561: 2. 652: 1.
ædificando, 458: 2.
ædificare, 547: 22.
ædificatores, 32: 4.
ædificiis, 418: 7.
ædificiorum. 137: 5. 218: 10. 441: 1. 468: 5. 513: 20.
ædilem, 542: 11. 581: 5.
ædilibus, 153: 28. 276: 6. 417: 28.
ædilis, 8: 14. 10: 1. 430: 5.
ædilitate, 131: 8, 417: 25. 647: 13.
ædilitatem, 8: 5.
ædilitatis, 538: 14.
ædilium, 45: 1. 78: 15.
ædis, 220: 10.
æditruum, 104: 7. 572: 14.
ædium, 210: 7. 235: 21. 359: 7. 475: 9. 490: 19.
æger. 75: 4. 111: 2, 195: 12. 272: 21. 342: 7.
ægerrime, 114: 19.
ægrithum, 56: 5.
ægra, 235: 6. 406: 8: 464: 14.
ægræ, 292: 10 532: 14.
ægram, 463: 11.
ægre, 72: 6. 95: 2. 243: 11. 291: 11. 331: 1. 382: 9. 395: 8. 397: 7. 420: 3, 424: 2. 469: 6. 479: 19. 496: 22. 505: 5. 657: 9.
ægri, 254: 16. 329: 4.
ægro, 419: 9. 592: 19.
ægroſum, 504: 7.
ægroſum, 254: 14.
ægrum, 318: 4. 416 4: . 585: 16.
ægypti, 36: 7. 186: 6. 464: 15. 479: 3. 544: 10. 545: 2. 659: 16.
ægyptiæ, 42: 18.
ægyptii, 467: 10.
ægyptios, 179: 1. 371: 22.
ægyptio, 223: 6. 597: 11. 575: 15.
ægyptum, 58: 4. 117: 4. 119: 4.
ægyptus, 11: 2.
Æliano, 171: 13.
Ælianus, 171: 2.
Ælii, 606: 18.
Ælio, 573: 4.
Ælium, 296: 4. 585: 10.
Ælius, 606: 18. 609: 1.
Æmiliam, 408: 1.
Æmiliana, 395: 2.
Æmilii, 124. 21. 542: 16.
Æmilio, 100: 10. 17: 13. 248: 5.
Æmilium, 1: 12. 30: 6.
æmulatione, 136: 7. 449: 12. 461: 9. 544: 20.
æmulationis, 255: 8.
æmulatus, 660: 12.
æmulum, 431: 20.
æmulus, 1? 1: 10. 483: 12.
ænatia, 121: 9.
ænea, 86: 4.
æneæ, 469: 13.
æneatores, 33: 4.
æneis, 238: 23.
æneum, 231: 8. 428: 8. 496: 17.
Ænobarbi, 427: 3.
Ænobarborum, 415: 15. 427: 1. 475: 5.
Ænobarbum, 473: 5.
Ænobarbus, 638: 10.
ænobarbum, 453: 7.
æquabili, 575: 11.
æquales, 308: 3. 490: 6. 531: 12. 617: 2. 660: 12.
æqualis, 606: 2.
æqualiter. 631: 16.
æquatentur, 168: 10.

æquati, 355: 15.
æquato: 653: 29.
æquavit, 60: 1.
æque, 12: 4. 58: 2. 152: 10. 166:
12. 184: 5. 213: 8. 238: 4.
238: 5. 243: 26. 393: 3. 416:
1. 473: 4. 490: 12.
æquæuum, 660: 14.
æquiculos, 519: 13.
æquiore, 269: 5. 449: 18.
æquiparare, 483: 18.
æquipararet, 225: 14.
æquis, 325, 18.
æquiſſimu, 176: 6.
æquitandi, 564: 6.
æquitate, 205: 6. 567: 17.
æquitatem: 390: 16.
æquo, 56: 5. 254: 15. 389: 12.
509: 6. 562: 10.
æquos, 272: 10.
æquum, 173: 3. 263: 23.
æquus, 390: 8.
ærarii, 148: 4. 242: 9. 404: 12.
555: 19.
ærario, 11: 10. 238: 25. 383: 14.
406: 31. 442: 7.
ærarios, 452: 10.
ærarium, 29: 2. 169: 13. 224:
11. 584: 13.
ære, 268: 5. 180: 12.
æream, 305: 12.
æreatum, 547: 25.
æri, 417: 8.
æris, 13: 2. 47: 12. 59: 9, 16.
279: 11. 510: 14.
æs, 29: 1.
Æſae, 212: 12.
Æſculapii, 180: 2. 406: 9.
Æſernini, 159: 9.
æſtate, 44: 3. 295: 8. 208: 2.
æſtatem, 114, 3.
æſtimare, 178: 1.
æſtimaret, 446: 1.
æſtimari, 357: 18.
æſtimationem, 47: 11.
æſtimavit, 289: 13. 533: 5.
æſtiva, 169: 8.
æſtivare, 490: 19. 560: 3.
æſtivis, 118: 20. 257: 16. 483: 12.
æſtivo, 454: 4. 639: 22.
æſtivorum, 265: 16.
æſtivos: 402: 9.
æſtus: 207: 9. 364: 15. 658: 10.
ætas, 198: 12. 549: 15.
ætate, 7: 4. 13: 5. 31: 19. 120:
5. 168: 17. 160: 11. 185: 16.
187: 18. 190: 8. 211: 1. 223:
1. 218: 1. 286: 10. 295: 7.
543: 11. 378: 7. 379: 1. 447:
8. 471: 13. 491: 1. 496: 9.
504: 19. 523: 16. 525: 12.
ætatem, 104: 5. 107: 4. 323:
9. 425: 8. 434: 7. 610: 14.
657: 5. 659: 2.
ætati, 172: 5.
ætatibus, 40: 5.
ætatis, 52: 17. 97: 1. 101: 12. 182:
6. 230: 2. 242: 18. 256: 3.
204: 1. 235: 18. 250: 2. 308:
18. 314: 1. 327: 12. 325: 14.
384: 1. 424: 5. 433: 1. 453:
3. 485: 19. 499: 11. 506: 1.
516: 11. 561: 4. 563: 15. 572:
15. 573: 12. 595: 4. 616: 17.
618: 19. 627: 8. 632: 4. 651:
19. 661: 4.
ætatulæ, 392: 6.
ætatum, 339: 5.
æternitate, 416: 5.
æternitatis, 484: 6.
Æthiopia, 58: 4.
Æthiopis, 371: 22.
ætnei, 365: 8.
Æ'oliæ, 116: 15.
ævi, 152: 9.
affari, 379: 7.
affatim, 456: 43
afer, 651: 1. 653: 6.
affeciſſet, 497: 13.
affecit, 24: 6. 117: 13. 126: 13.
278: 11. 314: 5. 406: 5. 409:
5. 495: 5.
affecta, 406: 8.
affectabat, 558: 9.
affectati, 83: 8.
affectatione, 310: 5. 369: 5.
619: 4.
affectum, 264: 24. 568: 2.
affectus, 293: 4. 552: 5.
afferret, 592: 18.
afferri, 15: 20.
afferunt, 213: 18.
afficeretur, 389: 2.
affici, 469: 10. 517: 16.
afficiebatur, 206: 3.
afficiuntur, 143: 4.
affines, 12: 11.
affini, 379: 25.
affinitate, 464: 18. 660: 4.
affinitatem, 21: 4.
affinitatis, 168: 15. 305: 9.
affirmabat, 392: 4.
affirmare, 11: 18. 276: 10. 370:
7. 371: 4. 427: 9.
affirmante, 618: 14.
affirmantem, 258: 19. 524: 14.
592: 18.
affirmabitur, 412: 26. 503: 10.
affirmare, 562: 8.
affirmarent, 572: 10.
affirmaret, 34: 5.
affirmaſſe, 224: 26. 563: 7.
569: 11.
affirmaſſet, 336: 12. 404: 3.
affirmationes, 510: 3.
affirmatum, 224: 28.
affirmavit, 157: 16. 221: 17. 297:
20. 391: 10. 417: 3. 455: 26. 473:
18. 474: 19. 553: 26. 592: 3.
affixit, 495: 4.
afflati, 309: 4.
afflatus, 312: 11.
afflictæ, 318: 5.
afflictam, 547: 4.
afflictarum, 568: 5.
afflictas, 554: 3.
afflictatur, 563: 10.
afflicti, 186: 4. 441: 8.
afflictis, 231: 10. 294: 3. 535:
5.
afflicto, 125: 11.
affligi, 597: 7.
afflixit, 230: 3. 192: 15. 433: 9.
648: 13.
affluente, 423: 22.
affluentem, 146: 1.
affuerit, 302: 11.
affuiſſet, 417: 24.
affuit: 514: 5.
affuturis, 110: 22.
affuturum, 449: 7.
Afranius, 76: 7.
Afranii, 456: 8.
Afranio, 15: 8. 76: 12.
afri, 101: 9.
Africa, 36: 16. 38: 2. 64: 14.
72: 10. 115: 3. 168: 8. 273:
20. 458: 26. 494: 1. 497: 9.
539: 2.
Africæ, 507: 20. 524: 2.
Africam, 72: 13. 493: 5. 540:
10.
africanatum, 134: 11.
africani, 652: 16.
africano, 107: 5. 378: 1. 652:
11.
africanos, 398: 18.
africanum, 39: 5.
africanus, 652: 26. 653: 27.
africi, 61: 1.
afrorum, 334: 2.
afrus, 651: 9.
afrum, 112: 9.
Agamemnonem, 301: 18.
agamus, 460: 2.
Agareni, 660: 12.
agat, 268: 8.
age, 30: 8. 372: 9.
agebat, 163: 5. 252: 5. 652: 10.
agebant, 547: 7.
agebantur, 273: 9.
agenda, 32: 12.
agendas, 51: 4. 508: 11.
agendum, 430: 6.
agens, 1: 1. 70: 24. 107: 1.
181: 6. 117: 12. 390: 23. 495:
10. 568: 4. 632: 4.
agentem, 50: 13. 418: 4.
agentis, 74: 11. 100: 2. 370:
24. 381: 8. 432: 19.
agere, 87: 2. 183: 18. 295: 10.
268: 2. 190: 7. 416: 11. 417:
15. 165: 26. 657: 7.
agerent, 347: 5. 406: 6. 496:
11. 504: 4.
agerentur, 294: 18.
ageret, 113: 10. 254: 17. 164:
18. 440: 6. 547: 11. 151: 4.
628: 17.
agrestes, 38: 8. 97: 8. 43: 6. 136:
26. 214: 13. 363: 2. 15. 419:
5.
Agennium, 461: 10.
aggere, 335: 15. 347: 6. 355: 15.

1. Dionem vide LI. in actis anni DCCXXV, 2. Forte MINERVAE, quia iungi hæc tria numina Romanis ſolita.
3. Plane non capio. 4. MARTIA. 5. Eſſe debeat CONSVMPTAM. INCENDIO. AMPI
6. Puto, C. & L. 7. CVM. 8. AQVA.

Continuatio I. Scrici, oppoſito latere.

VLTORIS. TEMPLVM. 1. QVORVMQVE. AVGVSTVM. ET. TEMPLVM.
APOLLINIS. IN. SOLO. MAGNAM. PARTEM. 2 . . . . EMPTO. FECI;
QVOD. 3. SVO. NOMINE. M. MARCELLI. 4. VENERI. . . . . MANIBVS.
IN. CAPITOLIO. ET. IN. AEDE. DIVI. IVLII. ET. IN. AEDE
APOLLINIS. ET. IN. AEDE. VESTAE. ET. IN. TEMPLO. MARTIS.
5. VICTORIE. CONSECRAVI. QVAE. MIHI. CONSTITERVNT. CIRCITER.
MILLENIE. AVRI. CORONARI. PONDO. TRIGINTA. QVINQVE.
MILLIVM. MVNICIPIIS. ET. COLONIIS. ITALIAE. CONFERENTIBVS;
6. AC. TRIVMPHOS. MEOS. QVINTVM. CONSVL. 7. REMISI. ET. POSTEA.
QVOCIESCVNQVE. IMPERATOR. M . . . . AVRI. CORONARIVM.
NOM. ACCEPI. DECERNENTIBVS. MVNICIPIIS . . . . . QVAE. ANTE DECREVERAM.
TEMPVS. DEFVNCTARVM. AFRICANARVM.
MEO. NOMINE. AVT. FILIORVM. MEORVM.
ET. NEPOTVM. IN. CIRCO . . . . . 1 . . . . . AVT. IN FORO. AVT. IN.
AMPHITHEATRIS. POPVL . . . . . QVIBVS. CONFECTA. SVNT. BESTIARVM.
CIRCITER TRIVM. MILLIVM. ET. QVINGENTA. NAVALIS. PRAELII.
SPECTACVLVM. 8. POPVL . . . . . . LIBERVM. IN QVO LOCO. NVNC.
NEMVS. EST. CAESARVM. CAVATO. 9 . . . . . . LONGITVDINE. MILLE.
ET. OCTINGENTOS. PEDES. IN. LATITVDINE. PEDES. DVCENTI.
IN. QVO. TRIGINTA. ROSTRATAE. NAVES. TRIREMESQVE. PLVRIMAE.
10 . . . . . . RVMORES. INTER. SE. CONFLIXERVNT. 11 . . . . RVNT.
PRAETER. REMIGES. MILLIA . . . . CIRCITER . . . .

1. FORVMQVE. 2. AME. 3. SVB. 4. Reſtituo hæc: GENERI. DEDICAVI. 5. MANIBVS. 5. VLTORIS. 6. AD. 7. Hoc ipſum Dio notat in iſto ipſo conſulatu LI. 8. è Suetonio legam POPVLO. EXHIBVI. AD. TIBERIM. IN. QVO. LOCO. 9. SOLO. IN 10. Lego PRAETER. MINORES. INTER. II. CECIDERVNT: vel OCCVBVERVNT.

IN. TEMPLIS. OMNIVM. CIVITATVM. 1. P . . . . ET. ASIAE. VICTOR.
ORNAMENTA. REPOSVI. QVAE. SPOLIATIS. 2. TEMPLIS . . . . PRIVATIM.
POSSEDERAT. STATVAE. 3. . . . . QVADRAGENIS. ARGENTEIS.
STETERVNT. IN. VRBE. AC. CIRCITER. QVAS. IPSE. SVSTVLI. EX.
QVA. DE. PECVNIA. DONA. AVREA. IN. AEDEM. APOLLINIS. MEO.
NOMINE. ET. 4. FILIORVM. QVAE. MIHI. STATVERVNT. HONOREM.
HABVERVNT. POSVI.

1. P . . . . ET. An ne fuit, PELOPONNESI. ET? credo. Ea enim loca maxime vaſtavit Antonius 2. TEMPLIS . . . . Expleo, ANTONIVS, furta enim eius & ſacrilegia notat. 3. Hæc legam, PLVRES. QVADRINGENIS. ARGENTEAE, 4. Lego: ILLORVM QVI.

II.

MARE. PACAVI. A. PRAEDONIBVS...... DOMIBVS......
.... SVIS. .... I. CONTRA REM......
. . . . . . DOMINI. . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

S. Puto hæc fuiſſe de ſervis, quos coërcuit, ne contra rem famamve domini venirent; ut audirentur.

III.

REGIS. PARTHORVM. . . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

AME GENTES....... THORVM. ET. MEDORVM......
. . . .
. . . .
. . . .
. . . .

IN CONSVLATV...................................

Cætera quoque, corroſa & corrupta.

17. 609 : 6. 610 : 9. 612 : 3. 618 : 20. 619 : 7. 624 : 3. 626 : 5. 627 : 5. 638 : 10. 646 : 7, 13. 647 : 7, 14. 651 : 18. 652 : 29, 30. 654 : 17. 655 : 7, 8. 660 : 10.
Abaco, 447 : 5.
abdicato, 220 : 12.
abdicavit, 185 : 8.
abdicere, 412 : 11.
abdidit, 504 : 12.
abditam, 417 : 10.
abditis, 525 : 2.
abditor, 458 : 16.
abditum, 219 : 4.
abditus, 18 : 17. 256 : 4. 511 : 13. 621 : 15.
abducere, 654 : 17.
abduceret, 605 : 8.
abduci, 220 : 9.
abducta, 462 . 4
abductam, 190 : 5. 509 : 4. 585 : 11.
abductor, 361 : 9.
abduxisse, 343 : 7.
abduxit, 182 : 17. 542 : 6. 573 : 5.
abegisse, 250 : 14. 541 : 15. 547 : 16.
abegit, 346 : 17.
aberat, 188 : 7. 569 : 7.
aberis, 379 : 13.
aberravit, 380 : 2.
abesse, 545 : 6.
abessent, 158 : 3.
abesset, 22 : 6. 47 : 4. 58 : 13. 121 : 6. 256 : 3.
abeundi, 254 : 2.
abeuntem, 428 : 8.
abeuntes, 4 : 10.
abeunti, 450 : 18.
abfuit, 105 : 7. 122 : 8. 263 : 8. 282 : 5. 292 : 9. 318 : 15. 351 : 16. 431 : 15. 475 : 2. 497 : 2. 520 : 7.
abfuturus, 312 : 17.
abhinc, 190 : 11.
abhorrebat, 210 : 9.
abhorrentia, 414 : 6.
abhorrentes, 512 : 26.
abhorrentibus, 490 : 14.
abhorret, 304 : 2. 517 : 14.
abiecerit, 294 : 17.
abiecerunt, 375 : 11.
abiecit, 283 : 12. 418 : 20. 452 : 24. 504 : 10.
abjecta, 15 : 11. 381 : 4.
abjectæ, 353 : 12.
abjecti, 302 : 5. 321 : 14. 479 : 26.
abjecto, 527 : 19. 504 : 11.
abjectum, 574 : 5.
abjectus, 302 : 5.
abierit, 253 : 9.
abigere, 594 : 15.
abiret, 410 : 5. 450 : 9.
abiit, 22 : 3. 130 : 5. 568 : 12.
abire, 516 : 2. 55 : 5.
abiret, 18 : 17. 509 : 5. 552 : 4.
abiri, 361 : 8, 9.
abiturus, 46 : 23.
ablegari, 315 : 6.
abligurire, 635 : 1.
ablocaret, 325 : 3.
abnepos, 146 : 14.
abnepotem, 404 . 4.
abneptem, 464 : 4.
abnuisse, 263 : 6.
abnuente, 18 : 1.
abolendam, 374 : 7. 397 : 8.
abolendi, 157 : 14.
abolendis, 352 : 14.
aboleret, 602 : 3.
abolevit, 141 : 12. 213 : 10. 280 : 16. 406 : 30. 455 : 12. 506 : 4. 581 : 6.
abolita, 138 : 15. 301 : 20. 331 : 3. 636 : 4.
abolitionem, 145 : 6. 247 : 5.
abolito, 332 : 2. 591 : 3.
abolitum, 381 : 17. 424 : 7.
aboliturus, 352 : 20.
abolere, 355 : 6.
abominantibus 425 : 10.
aboriginum, 519 . 6.
abreptum, 117 : 11.
abripi, 25 : 13.
abripuit, 187 : 6.
abrogasset, 58 : 10.
abrogata, 301 : 16.
abrogavit, 344 : 11.
abrumperet, 265 : 5.
abrupit, 116 : 2.
abrupti, 129 : 6.
abscederet, 463 : 12.
abſceſſit, 414 : 5. 5.1 : 12. 533 : 25.
abſciſſa, 70 : 21. 347 : 18.
abſciſſis, 351 : 5.
abſens, 105 : 10. 250 : 6. 270 : 14. 305 : 2. 432 : 8. 451 : 16. 579 : 8.
abſente, 315 . 9. 521 . 7. 552 : 11. 584 : 1.
abſentem, 361 : 15.
abſentes, 28 : 11. 108 : 12. 357 : 6. 406 : 3.
abſenti, 25 : 5. 178 : 6.
abſentia, 253 : 5
abſentiam, 22 : 9. 517 : 12. 543 : 2.
abſentibus, 390 : 11.
abſentis, 28 : 9. 500 : 15. 533 : 3.
abſentium, 554 : 12.
abſimilis, 507 : 8. 585 : 1.
abſolveret, 444 . 13.
abſolvit, 538 : 2. 397 . 7. 632 : 5. 658 : 6.
abſolutam, 53 : 4. 458 : 14. 582 : 16.
abſolute, 612 : 11.
abſolutiones, 553 : 11.
abſolutis, 570 . 2.
abſoluto, 4 . 2.
abſolutoriam, 143 : 7.
abſolutum, 379 : 5.
abſortio, 454 : 11.
abſterſio, 19 : 10.
abſterſiſſet, 64 : 11.
abſtinentem, 489 : 14.
abſtinentia. 509 : 16. 597 : 16.
abſtinentiæ, 584 : 6, 21.
abſtinentiam, 59 : 7.
abſtinere. 86 : 12. 286 : 15. 444 : 7.
abſtineret, 291 : 16. 482 : 6. 557 : 9.
abſtinuerint, 610 : 3.
abſtinuerit, 224 : 19. 267 : 10.
abſtinuiſſe, 57 : 1. 321 : 19.
abſtinuit, 3 : 10. 14 . 14. 23 : 10. 173 : 11. 185 : 11. 232 : 17. 249 : 7. 254 : 2. 311 . 2. 312 . 29. 354 : 6. 386 : 4. 416 : 18. 559 : 6. 566 : 15. 618 : 15. 648 : 21.
abſtrahentibus, 73 : 4.
abſtruſus, 534 : 4.
abſtuleris, 59 : 17.
abſtuliſſent, 231 : 9.
abſumendi, 456 : 16.
abſumendos, 467 : 12.
abſumeret, 212 . 7. 399 : 5.
abſumpſiſſet, 238 : 20.
abſumpſit, 355 : 18.
abſumta, 24 : 9. 578 : 1.
abſumptæ, 178 : 9
abſumptam, 294 : 14. 458 : 3.
abſumtas, 137 : 9. 595 . 2.
abſumto, 22 : 3. 500 : 2.
abſumptiſſimos, 232 . 10.
abſurde, 411 : 11. 574 : 20. 616 : 2. 659 : 3.
abundante, 10 : 2. 100 : 11.
abundantem, 505 : 7.
abundantes, 215 : 13.
abundantia, 423 : 24.
abundantiam. 419 : 7.
abundantiſſimam, 474 : 2.
abundantiſſime, 198 : 8.
abundantiſſimum, 333 : 7.
abundaret, 59 : 13.
abundaturum, 411 : 11.
abundavit, 371 . 21.
abunde, 96 . 9. 324 : 3.
abuſum, 323 . 21.
abuſus, 78 : 1.
abutendum, 499 : 10.
abutentes, 186 : 4.
abuteretur, 587 : 8.
abuti, 390 : 25. 474 : 5.
Ac, 1 : 16. 4 : 3, 10, 14. 6 : 2, 10. 8. 12 : 3, 4. 14 : 9. 15 : 9. 16 : 8. 17 : 2. 18 . 7, 14. 19 : 8, 10. 21 : 4, 15. 23 . 10, 12. 24 : 3. 25 : 16, 19. 27 : 2, 9. 28 : 8. 29 : 1. 30 : 1. 31 : 8, 11. 32 : 10. 34 : 2. 36 : 6, 11, 16. 38 : 4. 40 . 5, 8. 42 : 12, 17, 20. 44 : 7. 45 : 10, 13. 49 : 1. 50 : 2, 8. 51 : 5. 55 : 7. 58 : 14. 59 : 16, 18, 19. 60. 4, 5. 61 : 17. 62 : 13. 65 : 4. 67 . 13, 16. 69 . 2, 5. 70 : 17. 73 : 13. 74 :

3, 12 75: 4 76: 7, 11, 18.
78: 8. 81: 2, 4. 83: 3 86:
11, 19. 87: 2, 91: 3, 16 96:
4 97: 7 100: 3. 13 101: 8,
104: 7, 8. 105: 13. 108: 4.
17, 23. 26 111: 8 113: 1, 8.
114: 5, 12, 15, 16 115: 4.
117: 8, 9, 14, 15. 119: 2, 10.
120: 1, 5 122: 3 10, 17
125: 11 128: 2, 9, 12, 13.
132: 8 14, 21 133: 3 6. 137.
4. 11 138: 4 141: 20 146:
13 21 150: 6 153. 10 14,
22 155: 6 156: 2. 157: 11,
17. 158: 4 159: 14 161: 2.
163: 2, 7, 8, 10, 15. 166: 3,
4. 7 168: 17, 18. 169: 12,
14. 174: 2 175: 10 176: 17,
19. 178: 10. 181: 4, 5.
182: 1, 3, 12, 15 183: 6 184:
5 185: 8, 10 186: 2 191: 7.
192: 3, 195: 1, 18. 198: 11.
199: 4 203: 6, 10 204: 3,
7, 9 206: 2 207: 6. 208: 3,
6, 7. 212: 6 213: 16 217:
2, 3. 8 221: 2. 223: 1. 224:
22, 24, 33. 225: 8, 31. 229:
2, 3 230: 5. 231: 2 232: 11.
235: 6, 9. 236: 13 16 238:
2 241: 6 243: 12, 6, 27.
246: 6, 7. 247: 10 248: 8,
15 250: 4, 7, 10 252: 5 253:
1, 11. 254: 16 257: 4 258:
6, 9 260: 2, 4 11 261. 9.
262: 11. 263: 6, 7. 264: 3, 11.
267: 3 270: 21, 24 271: 3,
5, 22, 14. 272: 13, 15, 17.
274: 9, 12 275: 3 276: 2 9.
278: 6. 280, 2, 3, 15. 282: 8.
283: 9 284: 10. 285: 6 286:
1, 8. 287: 4 288: 1 290: 3,
8, 11. 292: 10. 294: 2 296:
1. 6. 297: 1. 298: 3. 299:
1, 19 301: 12 302: 3 303:
17 304: 3, 5 305: 1, 3, 6,
9. 307: 6 308: 3 15 309: 1.
310: 16. 312: 10, 15 18 313: 2
2, 314: 10, 16. 315: 21. 317:
20 318: 4 319: 5, 10, 12, 17.
321: 11 322: 4, 11 324: 9,
325: 8, 18. 326: 4. 328: 3,
14. 330: 5, 8 332: 5 5, 12.
333: 8, 9, 10 335: 5. 339: 14.
340: 5, 12 341: 6 342: 9,
27 343: 11, 14. 344: 1, 24.
347: 14 348: 11 349: 5 351:
9 352: 5, 8 353: 12 354: 4.
8 355: 11, 14, 16, 17 356:
16, 22 357: 8, 11, 14 358:
25, 31 359: 8 360: 15. 361:
2, 7, 8, 11. 362: 12 364: 18,
21, 22, 25. 26, 30 365: 9,
12, 14 366: 4. 7. 9. 367: 10
368: 3, 12 369: 3, 16. 372:
5, 6, 17 374: 8 378: 5. 379:
2, 5 380: 7, 8 381: 18. 382:
11 383: 7 384: 1, 12, 18.
385: 4, 14 15 386: 3, 5 387:
4. 388: 4. 7 390: 1, 2, 20,
22, 27. 392. 12, 14 394: 9,
395: 3, 4. 7. 396: 10 398: 2,
6, 15, 17 21, 28 399: 5 404:
5. 406: 34 409: 7, 15 411:
5. 412: 2, 4 413: 2 11, 13
414: 5, 13, 24 416: 1, 7, 18.
417: 14 15 28. 419: 4, 5
420: 15. 421: 4 422: 5 423:
3, 11 427: 6, 9, 12, 15 428:
4, 17, 18 429: 8 432: 24
435: 5, 18 436: 9 439: 10.
440: 4, 8, 12 441: 2 9, 11.
442: 2, 4 8 443: 27 444:
11 446: 5, 16, 21 448. 8.
449: 4, 15, 19, 20 450: 7,
12, 451: 12, 15 18 453: 6 9.
14 454: 4 455: 10, 15. 456:
3, 12, 13. 458. 6, 12 27 459:
3, 7, 22 461: 17. 18 462:
5, 8 463: 3 464: 3 467: 5,
8, 15 16, 17, 19 468: 14, 18.
471: 10, 11, 12. 472: 4 473:
4, 14. 474: 4. 18, 19.
475: 4 477: 8, 15 478: 4.
479: 3, 12 28 480: 2, 14,
22 481: 2, 11 482: 6. 483: 4,
16 484: 3 7 485: 13 487: 13.
491: 3, 4. 492: 15. 493: 7. 496:
5, 8, 17, 18 497: 6, 14, 15.
498: 2, 7 13 499: 9, 11 15.
500: 2. 502: 9, 11 503: 3,
10 504: 4, 10 508: 2 5,
7, 9. 509: 9 510: 18 511: 13,
17 512: 3 513: 4, 10 514: 11.
515: 14 517: 5 10 15 520:
8, 14. 521: 10 524: 14, 21.
525: 5, 11, 12, 15. 526: 4.
527: 1, 8. 22. 528: 8 9 530:
12. 13 532. 15 533, 3, 4, 8,
13, 16, 23 534: 11 536: 4. 6.
538: 8, 14 15 539: 6. 541:
7 542: 7, 15, 18, 21 31,
35 543: 4, 6, 7. 545: 1, 4, 8.
547: 3, 10, 22 24, 27, 29.
549: 7. 551: 3, 9. 21, 19 552:
14 555: 5, 13 556: 9, 10 557:
3, 8. 559: 6 560: 2 561: 3,
4, 11 562: 1 563: 4, 14 564:
7 10 565: 5, 26. 566: 15.
567: 18 568: 2, 7, 13, 14.
569: 15. 570: 14 572: 5, 12,
14 574: 1 9, 18 575, 6 576:
5, 8, 13, 19. 578: 3 582: 5,
12, 19 585: 16. 587: 19 588:
22, 27 589: 2 592: 17, 18,
21, 27 594: 2 596: 2, 5, 13.
603: 2, 7 606: 3, 7, 9 19.
609: 6 610: 2, 8 612: 16.
615: 4, 14 618: 5, 15, 23.
621: 8 625: 4 629: 10 631:
3. 634. 3. 11 15. 636: 8, 12.
638: 15 639: 6, 13, 19. 645:
5 646: 2, 14 648: 4, 6 18,
20 652: 28 653: 7, 8, 24
654: 6, 18 657: 10, 17, 25.
658: 9 659: 7 24.
Accedentibus, 549: 12.
accenſis, 334: 6.
accenſus, 18: 12.
acceperant, 11: 10 108: 25.
acceperat, 23: 6. 89: 15. 461: 3 496: 23
acceperit, 224: 25.
accepimus, 219: 1 427: 16.
accepiſſet, 134: 6. 188: 9. 485: 5.
accepit, 21: 11. 34: 8. 59: 9. 125: 2 182: 13. 189: 6. 241: 10 252: 17 409: 3 490: 14. 492: 3 494: 2. 540: 6. 627: 8 647: 6
accepta, 260: 10 529: 8.
acceptam, 464: 12.
acceptior, 523: 18.
acceptiſſimus, 188: 7.
accepto, 517: 12.
acceptum, 461: 12 631: 4.
accepturos, 157: 9.
accerſendam, 3: 2.
accerſendas, 64: 7.
accerſiti, 444 13
accerſiturus, 304: 6.
accerſitam, 461: 13.
accerſitis, 398: 30
accerſitum 294: 8 353: 31
acceſſerant, 469: 1 497: 11.
acceſſerit, 155: 4
acceſſerunt, 192: 10 256: 6.
acceſſione, 559: 10
acceſſiſſe, 59: 2 425: 9.
acceſſiſſet, 356: 8.
acceſſit, 89: 3 262: 1. 329: 5. 497: 1 510: 2 545: 11.
acceſſum, 64: 4
accidebat, 382: 11.
accidentem, 384: 8.
acciderant, 371: 16.
acciderat, 28: 10.
accideret, 19: 13 341: 7.
acciderunt, 567: 19
accidiſſe, 262: 14 473: 24.
accidiſſet, 138: 21. 325: 18. 396: 2. 639: 20.
accidit, 34: 4 159: 20. 258: 9. 315: 7 475: 12 494: 7.
accipe, 372: 12
accipere, 156: 5 294: 6. 569: 1.
acciperent, 618: 10.
acciperentur, 569: 18.
acciperet, 153: 9. 286: 13 423: 7 510: 7.
accipi, 299: 20.
accipientium, 45: 13.
acciri, 390: 13.
accitis, 133: 4.
accitos, 145: 6 368: 10.
accitum, 44: 17
accitus, 325: 14 384: 16.
acciverat, 225: 17 496: 4.
acclamante, 382: 6.
acclamantes, 504: 14.
acclamantibus, 533: 25.
acclamantium, 410: 15.
acclamari, 588: 19.
acclamatione, 179: 4.

acclama-

acclamationes, 83:3. 511:16.
acclamationum, 597:6.
acclamatum, 191:8 294:1.
accommodarent, 581:3.
accommodaret, 495:13.
accommodaſſent, 289:17.
accommodata, 92:8.
accommodatius, 434:3.
accommodavit, 44:4. 141:15. 233:10.
accrevit, 476:1.
accubanti, 50:5 437:131
accubante, 557:2
accubantem, 233:5.
accumbentem, 43:6.
accumbentis, 542:19.
accumberet, 652:4
accuratiſſime, 191:20.
accurrerunt, 372:16
accurriſſe. 446:22. 462:4.
accuſandi, 581:6.
accuſante, 176:13.
accuſanti, 646:3
accuſatricius, 390:17.
accuſati, 310:13.
accuſationem, 60:2,
accuſationes, 367:10.
accuſationum, 187:2.
accuſator, 278.1.
accuſatore, 150:9. 176:20, 588:3.
accuſatorem, 172:1.
accuſatori, 584:14 645:4,
accuſatoribus, 301:14
accuſavit, 295:10 520:14.
accuſem, 655:9.
acer, 495:1.
acerba, 297:11.
acerbæ, 618:10,
acerbe, 76:2.
acerbior, 499:11,
acerbiſſima, 625:6.
acerbiſſimas, 416:7.
acerbiſſime, 359 17 388:7.
acerbiſſimo, 397:6.
acerbitas, 12:4. 307:6.
acerbitate, 74:10 292:5. 363:12. 475:10.
acerbitatibus, 518:5.
acerbius, 131:5. 269:8. 462:1. 525:7
acerbo, 379:8.
acerram, 286:14. 494:8.
acerrime, 265:1.
acerrimus, 69:2.
acerronio, 314:4.
acervos, 178:11 359:10.
aceto, 355:4
achaia, 318:7. 422:4. 445:10. 542:21.
achaica, 482:7 541:4.
achaicam, 441:7. 489:17.
achaiæ, 247:14 248:15. 406:17 448:1. 547:17.
achaicas, 489:22.
achilli, 310:13.
acie, 31:14. 36:14 76:8 110:2, 14 121 13. 220:2. 562:1. 376:2. 428:14. 480:21. 510:16. 515:14 516:7. 536:9. 542:13. 564:17. 594:2.
aciem, 65:6. 67:2. 114:11. 231:7.
aciei, 42:13.
Acilii, 70:19.
acilio, 424:4.
Acilium, 585:8.
acinis, 200:7.
acquieſcebat, 296:10. 532:15.
acquieſcens, 365:16.
acquieſceret, 273:3.
acquieverunt, 566:11.
acquirere, 411:10.
acquireret, 394:4.
acquiri, 416:20.
acquiſiturum, 65:8.
acrem, 360:4.
acri, 653:7.
acrior, 509:11.
acriter, 660:20.
acrius, 204:10 584:8.
acroamata, 198:10 555:2.
acta, 18:16. 11. 39:10. 89:16. 108:9 248:1. 248:6. 270:8 307:8, 13. 354:13. 386:1. 595:6. 652:9.
acte, 481:17.
acten, 455:2.
actiacas, 340:5,
actiacæ, 119, 7.
actiacis, 249 11.
actiaco, 249:9.
actiacum, 108:4. 124 15.
actio, 116:10.
actionem, 15:5 645:4.
actiones, 55:6 389:4.
actionibus, 367:9. 440:5.
actis, 22:2 104:4. 313:8. 323:19 359:17.
actitavit, 489:17.
Actium, 116:9. 119:8. 238:6. 288:11.
acto, 327:14 547:8.
actor, 42:5. 378:19.
actoris, 8:17.
actorum, 324, 6.
actu, 390:3. 415:7. 442:7. 450:3.
actuariis, 601 13.
actui, 141:15.
actum, 7:4. 18:20. 291:12. 357:11. 402:9. 473:23.
actutum, 28:7.
acturus, 403:1
actus 203, 1. 588:7.
acumen, 647:4.
acuta, 601 11.
acute, 612:4.
acutior, 60:7.
ad, 3:2. 4:3, 8. 5:4. 6:10. 7:5, 8. 8:2, 9, 12. 9:3. 10:2. 12:4. 13:3. 14:8. 15:1, 4. 16:7. 17:5. 18:18. 19:5. 6, 13, 15 22:6, 8. 23:6, 11 24, 2, 9. 25:4, 12. 27:1, 6 28:7 31:15. 32:6, 8, 9, 10. 33:2, 4, 5. 34:5. 35:9, 10. 36:2. 38:5. 39:7. 40:7. 42:15, 19. 44:1, 4. 45:8, 9, 13. 49:8. 50:5, 10, 14. 51:11. 53:4. 54:4. 55:2, 13. 59:2. 60:3. 5, 10. 62:1, 3, 4, 6, 13. 64:4, 6, 7, 14. 65:3, 6. 67:5. 8. 68:3. 69:8. 70:21. 72:2. 74:4. 75:4. 76:5, 14. 78:9. 8:1. 84:19. 86:2. 89:8, 10. 90:4. 92:2, 4, 7, 10, 18, 20. 95:1. 99:9. 100:3, 8. 104:2. 108:18. 110:9. 111:3. 113:2, 13. 15. 114:5, 9, 21. 117:6. 11. 120:7, 10. 122:7, 17. 126:1. 128:7. 130:3, 12. 137:4. 138:7 139:4 141:15. 143:9 145:7. 146:3. 9. 18. 148:3, 5. 150:11. 155:5. 159:9. 15. 166:1. 168:4. 169:2, 5, 9, 12, 15. 171:4. 172:1. 174:8. 175:11. 179 11. 182:4. 183:16. 185:10, 25. 186:5. 187:2, 5. 190:9. 191:12. 192:6, 16. 193:4, 5. 195:16. 197:17. 198:9. 203:2, 4. 204:11. 206:4, 207:3. 208:9, 12. 210:2. 212:5, 11. 213:4. 215:3, 5. 218:5, 6, 7. 219:3. 221:8:12. 223:6. 224:1, 6, 12, 14, 16, 21, 30, 39. 225:7, 11, 12, 15, 17, 19. 229:2 230:1, 3. 231:6, 13, 26. 232:5. 233:5, 13. 236:10. 238:15, 16. 241:6, 9. 243:10. 247:2, 3, 9, 11, 13. 250:2, 8. 252:2, 4. 253:8. 254:7, 10. 256:2, 11, 12. 257:2. 260:4, 10. 262:18. 264:4. 268:5, 12. 269:1. 270:12. 271:2, 16. 272:15. 273:5, 10. 274:3, 6, 9. 275:2. 276:2. 278:5. 280:12, 22. 282:6. 286:10. 280:12. 290:1, 3. 291:2. 292:1, 4. 293:4. 294:11 295:9, 12. 296:5, 7, 17. 297:8. 299:18. 300:4. 301:1, 2. 304:8. 305:15. 308:3, 9. 310:9, 11. 312:2, 4. 314:16, 21. 315:1. 317:5, 10. 321:9, 16, 17. 322:1. 323:20, 31. 324:3, 8. 325:7, 13, 17. 326:2. 327:3, 5, 8, 17. 329:5. 330:3, 9, 14, 22. 331:11. 334:11. 335:2, 4. 338:8. 339:2. 340:8. 341:4, 8. 342:3. 343:3, 6. 344:7, 8. 346:8 347:1, 7, 13. 351:2. 354:7. 356:1, 15 357:4, 6, 18. 358:9, 18. 359:7, 13 360:1, 9, 14. 361:5, 13. 362:6, 10, 13. 363:9. 11, 12. 364:22. 365, 5, 6, 12. 367:14. 368:13. 369:1, 5. 372:2, 4, 13. 379:34. 381. 14. 382:9. 383. 6, 7, 13. 384:3, 8, 9, 12,

RRRr

76 385 : 6, 12. 388 : 6 11. 389 : 5 390 : 10. 39 : 21 39 : 3. 391 : 11. 395 : 5, 9 397 : 9, 13. 398 : 10, 21, 25, 29, 37. 399 : 7. 406 : 14, 27. 409 : 11, 14. 410 : 8. 412 : 16, 20 413 : 15. 414 : 4, 6, 16, 22, 23. 416 : 21. 417 : 2, 6, 12, 25, 30. 418 : 5. 420 : 9. 415 : 7, 9. 428 : 4, 10, 12. 429 : 3, 11. 430 : 6. 431 : 2. 434 : 2. 435 : 13, 19. 436 : 5. 437 : 6, 6, 22, 26. 439 : 7. 440 : 6, 17. 441 : 6. 442 : 8, 9. 443 : 11, 15. 444 : 14. 446 : 17, 20. 447 : 6, 10. 448 : 3, 8. 451 : 18. 453 : 8, 11, 13. 454 : 2, 3 455 : 6. 456 : 4. 458 : 7, 16, 22. 459 : 7. 461 : 15, 20. 462 : 13, 24. 463 : 10. 464 : 13, 26, 29. 467 : 4. 468 : 12, 20. 469 : 5, 19. 473 : 11. 474 : 11. 475 : 3, 4, 11. 477 : 1, 6. 478 : 6. 479 : 7, 16, 17, 29. 480 : 3, 13, 15, 19. 481 : 1, 8, 10. 483 : 4, 14. 485 : 15. 487 : 8. 488 : 5. 490 : 5, 8. 492 : 3, 11, 21. 493 : 1, 5, 13, 24. 494 : 4. 495 : 14. 496 : 9, 22 497 : 1, 18 498 : 1 499 : 15, 18. 501 : 4. 502 : 8, 14. 504 : 1, 9, 13, 15. 505 : 8. 508 : 12. 509 : 2, 7. 510 : 13. 511 : 6. 12, 17, 19. 511 : 6, 9, 10. 513 : 20. 514 : 7, 9. 515 : 3, 12, 19, 20. 516 : 9. 517 : 11. 519 : 11, 7. 521 : 4, 5. 523 : 11. 524 : 13. 525 : 4, 10. 526 : 12 528 : 2, 7. 529 : 7. 530 : 1, 3. 531 : 4. 534 : 2. 536 : 17, 21. 537 : 4. 540 : 8, 14. 541 : 11, 13, 17. 542 : 18, 32. 544 : 9, 17. 547 : 5, 19. 549 : 16. 551 : 1, 4, 17. 552 : 7. 553 : 3, 12, 14, 18. 556 : 5. 557 : 5. 558 : 10, 12, 16. 559 : 2, 8, 9. 561 : 2. 562 : 2. 563 : 17. 564 : 3, 19. 565 : 19, 22, 24, 26, 29, 30 566 : 1. 567 : 12. 569 : 7. 570 : 4, 17 572 : 3, 13. 573 : 1. 575 : 8. 576 : 2 579 : 9. 580 : 3, 6, 12. 582 : 17. 584 : 22. 585 : 12, 25, 32. 587 : 13, 20. 588 : 7. 589 : 5. 591 : 19. 592 : 2, 11, 19, 20, 27, 28. 593 : 1. 594 : 10. 596 : 2, 6. 597 : 3. 606 : 3, 7 610 : 14. 611 : 2. 615 : 1. 617 : 3. 617 : 19, 22. 619 : 7. 620 : 6. 621 : 3, 14, 24. 624 : 2, 4, 10. 625 : 3. 626 : 2, 4. 627 : 2. 629 : 12. 634 : 18. 636 : 2. 638 : 12, 17. 639 : 8, 14, 17, 22. 642 : 1, 3. 646 : 8. 647 : 16. 651 : 8, 17 19. 652 : 2, 24. 653 : 11. 654 : 13, 14, 17. 655 : 8, 12, 23. 657 : 6, 15, 19, 22, 23. 658 : 8. 659 : 2, 15 660 : 4, 8, 28.

adæquaret, 573 : 10.

adæquavit, 166 : 4.

adamato, 557 : 15.

adaperto, 437 : 14.

adaptatis, 414 : 12.

adaptato, 517 : 4.

adæquari, 491 : 13.

addebat, 171 : 5, 4.

addendum, 536 : 18.

addere, 213 : 17. 344 : 1 654 : 31.

adderet, 551 : 16.

addiceremus, 356 : 26.

addici, 500 : 7.

addictum, 521 : 14.

addictus, 309 : 1. 369 : 11. 412 : 1.

addidiſſe, 553, 8.

addidit, 23 : 6. 92 : 13. 135 : 2. 214 : 2. 270 : 13 323 : 3. 332 : 1. 369 : 10. 384 : 6 392 : 6. 421 : 1. 347 : 2, 20. 580 : 4. 632 : 6.

addiſcere, 362 : 14.

addita, 261 : 23.

additis, 435 : 7. 541 : 17.

addito, 42 : 9. 342 : 19. 402 : 13. 413 : 23.

additum, 358 : 9. 422 : 11.

additur, 97 : 6.

additus, 657 : 8.

addixit, 56 : 9. 126 : 7. 141 : 16.

addormiſceret, 382 : 10.

adduci, 263 : 7.

adducimus, 17 : 5.

adduntur, 462 : 23.

adduxerant, 360 : 5.

adegerunt, 372 : 15.

adegiſſent, 503 : 15.

adegit, 117 : 6. 481 : 6. 544 : 18.

adelphorum, 652 : 11, 15.

ademerant, 1 : 2. 20. 252 : 6.

ademerat, 168 : 13.

ademit, 49 : 6. 163 : 19. 185 : 15. 278 : 11. 280 : 18. 353 : 1. 360 : 8. 404 : 3. 406 : 19. 417 : 28. 586 : 15. 582 : 8.

ademptio, 311 : 8.

ademptum, 182 : 1.

ademptorum, 23 : 2.

adempta, 145 : 4 190 : 11. 547 : 8.

ademtum, 111 : 12.

adeo, 14 : 7. 21 : 11. 44 : 2. 19 : 3. 62 : 9. 66 : 7. 69 : 9. 52 : 8. 120 : 3. 125 : 9. 134 : 1. 161. 13. 165 : 21. 181 : 1. 204 : 5. 217 : 1. 121 : 8. 124 : 18. 225 : 23. 14 : 17. 252 : 1. 247 : 3. 261 : 271 : 1. 283 : 11. 291 : 7. 293, 8. 295 : 14. 301 : 9. 303 : 5. 304 : 10. 313 : 2 315 : 14. 357 : 5. 367 : 7. 374 : 5. 378 : 6. 381 : 8. 390 : 24. 398. 27. 406 : 35. 416 : 14. 417 : 1. 417 : 8 448 : 30 456 : 1. 464 : 9, 15. 472 : 4. 491 : 10. 673 : 6. 499 : 1, 10 503. 4. 508 : 1. 509 : 1. 510 : 21. 515 : 5, 9. 547 : 9. 531 : 5. 563 : 8. 579 : 11. 586 : 1. 594 : 6 597 : 4. 617 : 5 629 : 4. 631 : 10. 634 : 16. 654 : 27. 657 : 11. 660 : 16.

adeone, 478 : 9.

adeoque, 149 : 1. 639 : 7.

adepta, 241 : 12.

adepti, 394 : 17.

adeptio, 432 : 16. 518 : 9.

adeptum, 11 : 14. 4 : 9. 551 : 37.

adepturum, 114 : 14.

adeptus, 75 : 7. 101 : 4. 118 : 1. 444. 2. 499 : 1. 531 : 5. 558 : 16.

adequitantem, 143 : 15.

adequitarent, 181 : 2.

aderat, 92 : 15. 163 : 3. 273 : 7. 350 : 8. 451 : 14.

adeſſe, 146 : 16. 292 : 10. 361 : 3. 480 : 11.

adeſſent, 87 : 8. 491 : 4.

adeſſet, 163 : 5. 303 : 8. 417 : 13. 473 : 3.

adeundi, 283 : 8.

adeuntes, 82 : 2. 283 : 9. 417 : 21.

adeunti, 558 : 16.

adeuntibus, 103 : 4. 339. 4. 387 : 4.

adeuntium, 173 : 11.

adfecerit, 54 : 7.

adficeret, 4 : 12.

adfirmavit, 58 : 9.

adfuerat, 56 : 13.

adfuiſſet, 224 : 24.

adfuit : 176 : 17.

adfuturum, 68 : 4.

adgravante, 3 : 10.

adhærente, 511 : 18.

adhærentes, 499 : 5.

adhibebat, 433 : 14.

adhibendum, 176 : 5.

adhiberet, 632 : 12

adhibet, 6 : 6.

adhibita, 102 : 9. 406 : 35. 528 : 13.

adhibitam, 542 : 12. 574 : 11.

adhibitis, 32 : 1. 436. 12.

adhibito, 16 : 11. 259 : 12. 318 : 5. 512 5.

adhibitum, 198 : 3. 347 : 5. 563 : 6.

adhibitus, 441 : 5. 467 : 1. 510 : 9.

adhibuit, 74 : 14. 147 : 13. 357 : 8. 568 : 10. 569 : 9. 582 : 1.

adhortando, 399 : 7.

adhortante, 87 : 2.

adhortantes, 168 : 4.

adhortatam, 193 : 18.

adhortationes, 215 : 38.

adhortatus, 161 : 13. 473 : 2. 567 : 14.

adhuc, 15 : 7. 33 : 5 60 : 9 71 : 5. 105 : 1 116 : 7. 111 : 1. 1 8 : 8. 1 6 : 9. 181 : 11, 190 : 10. 217 : 13. 214 : 35. 215 : 17. 232. 14. 245 : 5. 258 : 8. 262 : 1. 264 : 14. 172 : 10. 186 : 3. 297 : 5. 305 : 14. 317 : 9. 323 : 2. 327 11. 318 : 12. 354 : 10. 357 : 10 : 372 : 2. 394 : 10. 398 : 11. 408 : 6. 419 : 11. 421 : 2. 423. 8. 424 : 2. 427 : 2. 433 : 3. 435 : 9. 464 : 23. 468 : 13. 481 : 7. 490 : 6. 491 : 9. 504 : 17. 509 : 4. 517 : 11. 526 : 12. 539 : 7. 540 : 9. 562 : 10. 543 : 10. 551 : 11. 563 : 3. 570 : 17. 582 : 1, 23. 593 : 10. 594 : 7. 596 : 11. 606 : 8. 616 :

13. 618 : 16. 625 : 8. 636 : 3. 639 : 19.
adibat, 319 : 10.
adieceras, 587 : 20.
adiecit, 10 : 8. 40 : 8. 83 : 1. 151 : 23. 235 : 4. 237 : 26. 332 : 6. 333 : 11. 348 : 18. 390 : 13. 423 : 9. 507 : 20. 512 : 7. 532 : 3. 592 : 2.
adiectione, 270 : 4.
adiectis, 639 : 20.
adiuo, 2 : 11.
adierant, 636 : 14.
adierint, 2 3 : 10.
adierit, 158 : 9.
adierunt, 545 : 12.
adigi, 502 : 3.
adiiceret, 176 : 8. 450 : 8.
adiiceretur, 330 : 16. 381 : 15.
adiici, 499 : 16.
adiiciam, 516 : 3.
adiiciebat, 307 : 16.
adiicit, 8 : 14. 112 : 5.
addiit, 8 : 2. 107 : 12. 114. 16. 168 : 3. 249 : 8 350 : 5 353 : 6. 455 : 10. 479 : 9. 527 : 26.
adimeretur, 486 : 9.
adimeretur, 19 : 4. 30 : 9.
adipiſcenda, 590 : 18.
adipiſceretur, 153 : 24.
adire, 72 : 10. 261 : 3. 468 : 20. 516 : 5. 521 : 12.
adiret, 212, 6.
adiretur, 137 : 6. 283 : 4.
adiri, 185 : 15. 315 : 9.
adiiſſe, 271 : 8. 321 : 6.
adiiſſet, 256 : 12. 293 : 16.
adita, 249 : 7.
aditu, 312 : 4.
adito, 564 : 2.
aditu, 84 : 10.
aditus, 364 : 1. 446 : 20.
adiudicavit, 241 : 10.
adiumento, 308 : 18.
adiuncta, 613 : 28.
adiunxit, 17 : 11.
adiurans, 559 : 4.
adiurante, 450 : 5.
adiuravit, 138 : 11.
adiurare, 652 : 17.
adiutor, 619 : 6.
adiutore, 12 : 8.
adiutorem, 108 : 16.
adiutores, 304 : 11. 344 : 4.
adiutoribus, 15 : 1. 652 : 34.
adiutorium, 619 : 5.
adiutum, 524 : 18. 652 : 12.
adiutus, 257 : 3. 485 : 19. 590 : 13.
adiuvante, 420 : 2. 446 : 4.
adiuvantium, 456 : 11.
adiuvare, 21 : 2.
adiuvaret, 555 : 6.
adiuvat, 629 13
adiuverit, 432 : 17.
adiuviſſe, 652 : 19.
adlecti, 116 : 3.
adlegit, 45 : 1 241 : 18. 369 : 4.
adliciebat, 28 : 1.
admenſus, 156 : 5.
adminio, 360 : 10.
adminiſtranda, 646 : 11.
adminiſtrandæ, 149 : 1.
adminiſtrantem, 101 : 10.
adminiſtrarent, 68 : 14.
adminiſtraret, 254 : 12.
adminiſtratam, 565 : 22.
adminiſtratione, 15 : 8. 76 : 1.
adminiſtrationem, 574 : 24.
adminiſtratis, 166 : 1.
adminiſtravit, 18 : 18. 101 : 4. 112 : 4. 131 : 4 151 : 14. 436 : 36. 507 : 10. 509 : 15. 524 : 3. 529 : 2. 540 : 11. 658 : 3.
admirabilem, 76 : 2.
admiratio, 91, 11.
admiratione, 225 : 9. 336 : 7. 433 : 3. 652 : 6.
admirationem, 417 : 10.
admiror, 380 : 4.
admiſerat, 274 : 12.
admiſerit, 27 : 12.
admiſit, 45 : 8. 186 : 1. 435 : 20. 439 : 7. 410 : 10
admiſſa, 132 : 7. 243 : 2, 280 : 8. 567 : 15.
admiſſam, 76 : 8.
admiſſionis, 552 : 4.
admiſſis, 267, 5. 440 : 10.
admiſſum, 425 : 3.
admiſſum, 146 : 8. 247 : 12. 330 : 26. 545 : 6.
admiſſus, 204 : 8. 592 : 21.
admittebat, 173 : 11. 556 : 10.
admittere, 616 : 12.
admitteret, 442 : 4.
admodum, 1 : 4. 232 : 8. 246 : 5. 254 : 4. 12 270 : 1 310 . 7. 408 : 1. 464 : 15. 489 . 19. 504 : 5. 558 : 4. 630 : 12.
admonebat, 118 : 15. 275 : 9. 593 : 2.
admonens, 67 : 17. 398 : 34.
admonente, 557 : 14.
admonentem, 82 : 5.
admonentis, 51 : 11.
admonentibus, 567 : 6.
admoneretur, 440 : 5. 573 : 11.
admoneri, 379 : 25.
admonitione, 152 : 3.
admonitionis, 152 : 4.
admonitum, 652 : 29.
admonitus, 358 : 16. 359 : 14. 557 : 11.
admonuit, 291 : 15. 528 : 14. 581 : 14.
admota, 351 : 9.
admotis, 130 : 3.
admoto, 251 : 8.
admotum, 83 : 11.
admovebat, 4 7 : 8.
admoverat, 2 8 19.
admoveret, 206 : 9. 286 : 10.
admoveretur, 20 : 9.
admoveri, 418 : 5
admovit, 117 : 7. 183 : 16. 547 : 24. 559 : 2.
adnotare, 636 : 8.
adnotavi, 346 : 3.
adnotum, 603 : 6.
adoleſcens, 60 : 8. 104 : 4. 128 : 1. 182 : 8. 310 : 2. 408 : 1.
adoleſcente, 9 : 2 485 : 17.
adoleſcentem, 379 : 13.
adoleſcentes, 639 : 23.
adoleſcentia, 104 : 4. 410 : 1. 430 : 3. 508 : 2. 594 : 14. 660 : 12.
adoleſcentiæ, 378 : 5. 572 : 5. 657 : 6.
adoleſcentiam, 250 : 1 521 : 12.
adoleſcentibus, 12 : 1 4 616 : 7.
adoleſcentis, 109 : 5.
adoleſcentuli, 412 : 10 652 : 35.
adoleſcentulo, 62 : 10. 589 : 13. 611 : 6
adoleſcentulos, 444 : 11. 618 : 13.
adoleſcentulum, 159 : 2. 519 : 3. 547 : 11. 585 . 9.
adoleſceret, 168 : 17.
adolevit, 225 : 14.
adopertа, 171 : 10.
adopertis, 516 : 7.
adoperto, 479 : 20.
adoptandum, 311 : 3.
adoptare, 260 : 6. 265 : 10.
adoptaret, 419 : 1.
adoptaretur, 510 : 12.
adoptato, 246 : 4 378 : 4.
adoptatur, 260 : 1.
adoptatus, 249 : 6. 317 : 3 404 : 5. 412 : 9. 433 : 3. 490 : 3
adoptavit, 90 : 8. 183 : 15. 193 : 7. 330 : 15. 410 : 11. 501 : 12.
adoptione, 260 : 7. 425 : 2.
adoptionem 189 : 2. 24 : 25. 265 : 5. 419 : 2. 411 : 7. 511 : 1.
adoptionis, 464 : 30. 501 : 14. 502 : 18. 564 : 20.
adoptivo, 473 : 7.
adoptivum, 293 : 1.
adornarent, 115 : 10.
adornatam, 417 : 25.
adornatæ, 468 : 13.
adornare, 648 : 5.
adornavit, 137 : 9. 285 : 6.
adorandum, 39 : 4.
adorari, 521 : 11.
adoravit, 225 : 33. 129 : 9. 435 : 14. 417 : 22.
adorirentur, 8 : 8. 84 : 20.
adoriri, 570 : 2.
adorti, 592 : 22.
adpoſita, 49 : 9.
adriatici, 241 : 11.
adramettici : 261 : 21.
adſcenderat, 225 : 29.
adſcendit, 391 7. 414 : 4.
adſcenſu, 243 : 30.
adſcitum, 267 : 9, 501 : 10.
adſciturus, 418 : 8
adſcriberet, 442 : 5.

adſcribi, 292: 5. 466: 6.
adſcripſerant, 110: 14.
adſcripſeris, 488: 4.
adſcripſit, 415: 6.
adſcriptum, 191: 12. 476: 8. 5.2: 6.
adſerente, 631: 4.
adſidentes, 185: 1.
adſignaſti, 627: 11.
adſpectu, 285: 5.
adſpernantibus, 59: 4.
adſperſus, 429: 12.
adſpice, 299: 13, 14. 16.
adſpicere, 114: 10.
adſtabat, 563: 8.
adſtante, 262: 11. 302: 14. 312: 20. 451: 18. 496: 3.
adſtantem, 274: 13. 509: 8.
adſtantis, 205: 7.
adſtitit, 527: 9.
adſtrictum 262: 18.
adſtrinxerant, 92: 13.
adſtrinxit, 169: 10.
aduecte, 462: 15.
aduectum, 159: 17. 314: 13. 630: 8.
advectos, 397: 12.
aduenæ, 42: 20.
aduenerant, 338: 13.
aduenerat, 383: 9. 510: 5.
aduenere, 545: 8.
aduenient, 467: 17.
aduenientem. 243: 5. 525: 10.
aduenientes, 235: 6.
aduenienti, 59: 11 381: 13.
aduenientibus. 358: 19.
aduenere, 503: 11.
aduenires, 321: 4.
aduenisse, 303: 6.
aduentitia, 530: 6.
aduentu, 31: 7. 221: 8. 428: 13.
aduentum, 464: 26. 514: 14.
adventus, 68: 3. 292: 11. 498: 10.
adverſa, 231: 3. 368: 11. 479: 22.
adverſæ, 64: 10. 67: 3. 76: 10. 585: 27.
adverſam, 329: 2.
adverſante, 11: 5. 108: 15.
adverſantibus, 527: 25. 638: 9.
adverſarii, 113: 15.
adverſariis, 21: 14. 30: 12. 38: 1. 390: 6 572: 11.
adverſario, 632: 10, 13. 648: 10.
adverſariorum, 28: 3. 70: 13. 190: 3. 449: 12.
adverſarios, 31: 15. 449: 11.
adverſarium, 353: 15. 417: 5. 484: 5.
adverſarum, 249: 7. 533: 13.
adverſis, 254: 8. 568: 1.
adverſiſſimis, 533: 18.
adverſo, 48: 15. 70: 11. 275: 6. 372: 10. 479: 22. 526: 10. 565: 30.
adverſum, 24: 8. 87: 5. 108: 5, 6. 479: 29. 588: 4.
adverſus, 15: 7. 31: 9. 60: 17 64: 12. 70: 15. 73: 2. 76: 18. 105: 11. 107: 5. 108: 4, 6. 137: 2. 243: 26. 271: 11. 272: 6. 273: 1. 292: 1. 301: 8. 315: 10. 321: 15. 342: 16. 348: 15. 349: 11. 352: 9. 365: 9 390: 31. 406: 8. 417: 24. 420: 14. 428: 9. 482: 1. 501: 2. 503: 8. 519: 13. 527: 2. 541: 2. 574: 7. 657: 11.
aduxiſſe, 476: 3.
adulando: 521: 11.
adulantium, 512: 4.
adulationem, 323: 20. 348: 2.
adulationes, 173: 4. 271: 1.
adulatores, 519: 4.
adultas, 190: 8.
adulterare, 188: 8.
adulteras, 548: 16.
adulteratam, 6: 9. 54: 6.
adulteria, 190: 2. 191: 4. 255: 3 326: 3.
adulterii, 104: 5. 357: 4. 423: 4. 582: 10.
adulteriis, 145: 2. 392: 5.
adulterio, 303: 18.
adulteriorum, 58: 15. 431: 20. 464: 9.
adultero, 412: 18. 416: 20.
adulterum, 75: 17.
adultis, 252: 6.
adulto, 418: 9.
adunco, 503: 1.
aduocata, 402: 5.
aduocatione, 632: 9.
aduocatis, 406: 7 434: 9.
aduocato, 618: 17.
aduocatos, 390: 15.
aduolavere, 504: 8.
aduolavit, 527: 4.
æde, 66: 4. 82: 3. 122: 10. 130: 14. 134: 9, 12. 236: 12. 323: 4. 329: 3. 360: 14. 414: 3. 487: 14. 581: 6. 533: 24.
ædem, 114: 9. 13. 135: 4. 181: 2. 280: 7. 231: 13. 264: 9. 291: 17. 388: 6. 494: 8. 545: 3. 558: 4. 625: 3.
ædes, 10: 6. 92: 2. 135: 11. 12, 12. 137: 8 278: 12. 338: 5. 398: 5 468: 13.
ædibus. 53: 1. 195: 4. 254: 11. 457: 1. 561: 2. 652: 12.
ædificando, 458: 1.
ædificare, 547: 22.
ædificatores, 31: 4.
ædificiis, 458: 7.
ædificiorum, 137: 5. 218: 10. 441: 1. 468: 5. 513: 20.
ædilem, 542: 11. 581: 5.
ædilibus, 153: 28. 276: 6. 417: 28.
ædilis, 9: 14. 10: 1. 430: 5.
æditate, 131: 8. 417: 25. 647: 13.
ædilitatem, 8: 5.
ædilitatis, 538: 14.
ædilium, 45: 1. 78: 13.
ædis, 220: 10.
æditumm, 104: 7. 572: 14.
ædium, 210: 7. 235: 21. 359: 7. 475: 9. 490: 19.
æger. 75: 4. 111: 2, 195: 12. 272: 21. 342: 7.
ægerrime, 114: 19.
ægithum, 56: 5.
ægra, 235: 6. 406: 8: 464: 14.
ægræ, 292: 10 532: 14.
ægram, 463: 11.
ægre, 72: 6. 95: 2. 243: 21. 291: 11. 331: 1. 3°2: 9. 395: 8. 397: 7. 410: 3, 424: 2. 469: 6. 479: 29. 496: 22. 505: 5. 657: 9.
ægri, 254: 16. 329: 4.
ægro, 419: 9. 592: 19.
ægroſum, 504: 7.
ægroſum, 254: 14.
ægrum, 318: 4. 416: 4. 585: 16.
ægypti, 36: 7. 186: 6. 464: 15. 479: 3. 544: 10. 545: 2. 659: 16.
ægyptiæ, 42: 18.
ægyptii, 467: 10.
ægyptios, 179: 1. 371: 22.
ægypto, 213: 6. 397: 11. 575: 15.
ægyptum, 58: 4. 117: 4. 119: 4.
ægyptus, 11: 2.
Æliano, 171: 13.
Ælianus, 171: 2.
Ælii, 606: 18.
Ælio, 573: 4.
Ælium, 296: 4. 585: 10.
Ælius, 606: 18. 609: 1.
Æmiliam, 408: 1.
Æmilianos, 395: 1.
Æmilii, 114: 21. 342: 16.
Æmilio, 100: 10. 17: 13. 248: 5.
Æmilium, 1: 12. 30: 6.
æmulatione, 336: 7. 449: 12. 461: 9. 544: 20.
æmulationis, 255: 8.
æmulatus, 660: 22.
æmulum, 231: 20.
æmulus, 1'1: 10. 483: 12.
ænaria, 121: 9.
ænea, 86: 4.
æneæ, 469: 13.
æneatores, 33: 4.
æneis, 238: 13.
æneum, 231: 8. 418: 8. 496: 17.
Ænobarbi, 417: 3.
Ænobarborum, 415: 15. 427: 1. 471: 5.
Ænobarbum, 473: 5.
Ænobarbus, 638: 10.
ænobarbum, 431: 7.
æquabili, 575: 11.
æquales, 308: 3. 490: 6. 531: 22. 627: 2. 660: 12.
æqualis, 606: 2.
æqualitet. 651: 6.
æquarentur, 268: 20.

æquali, 355 : 15.
æquato, 653 : 19.
æquavit, 60 : 1.
æque, 21 : 4. 58 : 2. 132 : 10. 176 : 18. 184 : 5. 213 : 8. 228 : 4. 238 : 5. 243 : 26. 393 : 3. 416 : 1. 473 : 4. 490 : 12.
æquævum, 660 : 24.
æquiculos, 519 : 13.
æquiore, 269 : 5. 449 : 18.
æquiparare, 483 : 18.
æquipararet, 225 : 24.
æquis, 315 : 18.
æquiſſimo, 176 : 6.
æquiſmodi, 564 : 4.
æquitate, 105 : 6. 567 : 17.
æquitatem : 390 : 16.
æquo, 36 : 5. 254 : 13. 389 : 22. 509 : 6. 561 : 10.
æquos, 292 : 10.
æquum, 175 : 3. 263 : 13.
æquus, 390 : 8.
ærarii, 148 : 4. 241 : 9. 404 : 11. 553 : 19.
ærario, 11 : 10. 238 : 25. 383 : 14. 406 : 31. 442 : 7.
ærarios, 145 : 10.
ærarium, 29 : 2. 269 : 13. 224 : 22. 384 : 13.
ære, 168 : 5. 280 : 2.
æream, 105 : 12.
æreatum, 547 : 25.
æri, 427 : 8.
æris, 13 : 2. 47 : 12. 59 : 9, 16. 289 : 12. 510 : 14.
æs, 19 : 1.
Æſar, 212 : 20.
Æſculapii, 180 : 2. 406 : 9.
Æſernini, 159 : 9.
æſtate, 44 : 3. 195 : 8. 208 : 2.
æſtatem, 124 : 3.
æſtimare, 178 : 1.
æſtimaret, 446 : 1.
æſtimari, 357 : 12.
æſtimationem, 47 : 21.
æſtimavit, 289 : 13. 553 : 5.
æſtiva, 169 : 8.
æſtivate, 490 : 19. 560 : 3.
æſtivis, 118 : 20. 257 : 26. 483 : 21.
æſtivo, 454 : 6. 639 : 12.
æſtivorum, 265 : 16.
æſtivos : 402 : 9.
æſtus : 107 : 9. 364 : 15. 658 : 10.
ætas, 138 : 13. 549 : 12.
ætate, 7 : 4. 13 : 5. 31 : 19. 120 : 5. 168 : 17. 160 : 11. 185 : 16. 187 : 18. 190 : 8. 212 : 1. 213 : 1. 248 : 2. 286 : 10. 295 : 7. 363 : 12. 378 : 7. 479 : 1. 467 : 1. 471 : 13. 491 : 1. 496 : 9. 504 : 15. 523 : 16. 525 : 12.
ætatem, 104 : 5. 107 : 4. 322 : 9. 425 : 8. 436 : 7. 610 : 14. 657 : 5. 659 : 2.
ætati, 272 : 5.
ætatibus, 49 : 5.
ætatis, 5 : 17. 97 : 11. 101 : 12. 182 : 6. 230 : 2. 241 : 18. 256 : 3. 204 : 2. 235 : 18. 250 : 2. 308 : 18. 314 : 2. 317 : 12. 325 : 14. 384 : 1. 424 : 5. 433 : 12. 453 : 3. 485 : 19. 499 : 11. 506 : 1. 516 : 21. 561 : 4. 563 : 15. 570 : 15. 573 : 11. 593 : 4. 616 : 17. 618 : 19. 627 : 8. 632 : 4. 658 : 19. 661 : 4.
æternæ, 392 : 6.
æternum, 139 : 5.
æternitate, 436 : 5.
æternitatis, 484 : 6.
Æthiopia, 58 : 4.
Æthiopiæ, 371 : 22.
ætnei, 365 : 8.
Æoliæ, 116 : 15.
ævi, 552 : 9.
affari, 379 : 7.
affatim, 456 : 4.
afer, 621 : 1. 655 : 4.
affeciſſet, 497 : 13.
affecit, 24 : 6. 117 : 13. 116 : 21. 278 : 11. 314 : 5. 406 : 5. 409 : 5. 495 : 5.
affecta, 406 : 8.
affectabat, 558 : 9.
affectari, 83 : 8.
affectatione, 310 : 3. 569 : 5. 619 : 4.
affectum, 264 : 14. 568 : 2.
affectus, 293 : 14. 531 : 5.
afferret, 592 : 12.
afferri, 250 : 10.
afferunt, 213 : 28.
afficeretur, 389 : 2.
affici, 469 : 10. 517 : 26.
afficiebatur, 306 : 3.
afficiuntur, 143 : 4.
affines, 1 : 18.
affini, 379 : 25.
affinitate, 464 : 18. 660 : 4.
affinitatem, 21 : 4.
affinitatis, 168 : 15. 303 : 9.
affirmabat, 392 : 4.
affirmare, 11 : 18. 276 : 10. 370 : 7. 371 : 4. 417 : 9.
affirmante, 612 : 14.
affirmantem, 258 : 19. 324 : 14. 592 : 18.
affirmantibus, 412 : 16. 503 : 10.
affirmate, 561 : 8.
affirmarent, 572 : 10.
affirmaret, 34 : 5.
affirmaſſe, 224 : 26. 563 : 7. 569 : 11.
affirmaſſet, 336 : 12. 404 : 3.
affirmatione, 510 : 8.
affirmatum, 226 : 18.
affirmavit, 117 : 6. 225 : 17. 297 : 10. 371 : 10. 417 : 1. 455 : 26. 673 : 18. 474 : 19. 533 : 26. 592 : 3.
affixit, 695 : 4.
afflari, 309 : 4.
afflatus, 312 : 12.
afflictæ, 328 : 5.
afflictam, 547 : 4.
afflictatum, 568 : 5.
afflictas, 554 : 3.
afflictatus, 563 : 10.
afflicti, 186 : 4. 441 : 8.
afflictis, 251 : 20. 294 : 3. 515 : 5.
afflicto, 513 : 11.
affligi, 597 : 7.
afflixit, 230 : 3. 292 : 15. 413 : 9. 648 : 13.
affluente, 423 : 22.
affluturem, 146 : 1.
affuerit, 302 : 21.
affuiſſet, 417 : 24.
affuit : 514 : 5.
affuturis, 530 : 22.
affuturum, 447 : 7.
Afranius, 76 : 7.
Afranii, 436 : 8.
Afranio, 35 : 8. 76 : 12.
afri, 101 : 9.
Africa, 36 : 16. 38 : 2. 66 : 26. 72 : 10. 115 : 3. 162 : 8. 173 : 10. 438 : 26. 494 : 1. 497 : 9. 559 : 2.
Africæ, 507 : 10. 524 : 2.
Africam, 72 : 23. 493 : 5. 540 : 10.
africanarum, 334 : 22.
africani, 621 : 16.
africano, 107 : 3. 378 : 1. 651 : 21.
africanos, 398 : 18.
africanum, 39 : 5.
africanus, 652 : 26. 653 : 17.
africi, 61 : 2.
afrorum, 334 : 8.
afros, 651 : 9.
afrum, 132 : 9.
Agamemnonem, 301 : 28.
agamus, 460 : 2.
Agareni, 660 : 21.
agat, 268 : 8.
age, 30 : 8. 372 : 9.
agebat, 163 : 5. 291 : 3. 631 : 10.
agebant, 567 : 7.
agebantur, 273 : 9.
agenda, 32 : 11.
agendas, 51 : 4. 508 : 12.
agendum, 430 : 6.
agens, 8 : 1. 70 : 24. 307 : 1. 181 : 6. 327 : 12. 390 : 23. 495 : 20. 561 : 4. 632 : 2.
agentem, 50 : 13. 618 : 4.
agentis, 74 : 11. 200 : 1. 370 : 14. 381 : 8. 435 : 29.
agere, 87 : 8. 183 : 18. 195 : 10. 268 : 2. 590 : 7. 626 : 12. 417 : 15. 565 : 16. 657 : 7.
agerent, 347 : 5. 406 : 6. 496 : 21. 504 : 4.
agerentur, 294 : 18.
ageret, 223 : 10. 254 : 19. 264 : 11. 441 : 6. 547 : 12. 552 : 4. 618 : 17.
ageretur, 18 : 8. 97 : 8. 43 : 6. 216 : 15. 226 : 13. 363 : 15. 419 : 5.
Agrinium, 461 : 10.
aggere, 335 : 5. 347 : 6. 355 : 15.

aggravata, 83 : 14.
aggrediebantur, 582 : 17.
aggredi, 30 : 12. 108 : 11. 110 : 12. 370 : 11. 511 : 1.
aggregarentur, 474 : 11.
aggreſſos, 613 : 9.
aggreſſus, 24 : 6. 319 : 11. 317 : 11. 397 : 4. 410 : 2. 44 : 18. 54 : 24.
agi, 141 : 10. 271 : 16. 309 : 4. 415 : 7. 563 : 17.
agiliore, 378 : 13.
agitabant, 451 : 2. 653 : 14.
agitantes, 8 : 2.
agitatorem, 447 : 3.
agitatori, 379 : 11.
agitaverunt, 41 : 10.
agitavit, 413 : 11. 479 : 1.
agitis, 504 : 1.
agmen, 561 : 13. 365 : 10.
agmine, 61 : 2. 328 : 7. 336 : 5. 594 : 17.
agmini, 51 : 5.
agminis, 334 : 11.
agnitum, 58 : 8.
agnitus, 479 : 27. 534 : 14.
agnoſcentem, 390 : 9.
agnoſcentibus, 467 : 6.
agnoſceret, 467 : 5.
agnoſci, 155 : 12.
agnovit, 384 : 8
agona, 446 : 1. 449 : 4. 476 : 6.
agones, 448 : 2.
agraria, 18 : 13.
agri, 72 : 14. 327 : 5. 436 : 14.
Agrippa, 114 : 12. 115 : 14. 15 : 3. 183 : 4. 5. 15. 225 : 19. 250 : 7. 260 : 6. 11. 26 : 1.
Agrippæ, 146 : 5. 171 : 10. 187 : 7. 225 : 19. 251 : 13. 253 : 8. 268 : 16. 323 : 11. 340 : 1. 626 : 3
Agrippam, 120 : 9. 128 : 14. 183 : 12. 185 : 6. 7. 12.
Agrippina, 123 : 6. 17. 324 : 2. 409 : 10. 17. 423 : 13. 431 : 13. 432 : 6. 10. 549 : 2.
Agrippinæ, 214 : 6. 250 : 12. 32 : 14. 412 : 11. 423 : 2. 455 : 14. 469 : 24. 491 : 8.
Agrippinam, 183 : 13. 14. 250 : 7. 14. 294 : 4. 32 : 11. 418 : 6. 413 : 18. 543 : 9.
agrippinenſem, 528 : 5
agris, 112 : 3. 1.2 : 6. 256 : 4. 584 : 17.
agro, 542 : 10.
agrorum, 155 : 3. 157 : 15. 537 : 4.
agros, 40 : 3. 126 : 7. 241 : 4. 234 : 17.
agrum, 19 : 5. 101 : 6. 101 : 7. 241 : 8. 510 : 10.
aguoi, 398 : 10.
Aiacem, 13 : 11.
Aiax, 113 : 10.
aiebat, 139 : 6. 263 : 7. 379 : 6. 468 : 17. 515 : 15. 595 : 11. 647 : 3.
ait, 8 : 6. 60 : 4. 119 : 4. 133 : 26. 158 : 2. 1.5 : 4. 19 : 10. 213 : 10. 215 : 4. 19 : 8. 307. 10. 343 : 13. 349 : 15. 411 : 4. 448 : 7. 463 : 12. 490 : 8. 56 : 2. 567 : 7. 61 : 4. 11 : 616 : 11. 617 : 3. 621 : 3. 652 : 6. 18
aiunt, 197 : 3. 303 : 15. 403 : 10. 483 : 9. 511 : 12. 503 : 5. 616 : 15. 639 : 27.
alæ, 272 : 19.
alam, 406 : 1. 2.
alanos, 54 : 7.
alarum, 436 : 8. 20.
Alauda, 23 : 7.
albam, 487 : 5.
albanatum, 951 6.
albano, 576 : 11. 594 : 19.
albanum, 179 : 27. 652 : 18.
albatos, 588 : 15.
Albia, 50 : 21.
Albim, 122 : 15.
Albis, 451 : 1. 481 : 15.
albo, 292 : 3. 392 : 10. 446 : 6. 574 : 2. 582 : 10
albudino, 397 : 2.
albulis, 208 : 11.
albusius, 647 : 15.
alea, 53 : 7. 359 : 3. 418 : 5. 596 : 8.
aleæ, 198 : 7. 291 : 11. 358 : 12. 381 : 7.
aleam, 191 : 17. 414 : 10. 457 : 3.
alendam, 343 : 20
Alexander, 7 : 5. 544 : 10.
Alexandra, 481 : 17.
Alexandri, 7 : 3. 119 : 1. 171 : 2. 366 : 12. 413 : 13.
Alexandria, 36 : 10. 117 : 4. 192 : 3. 444 : 19. 616 : 7. 632 : 8.
alexandriæ, 67 : 6. 78 : 20. 4 : 2 : 12.
Alexandriam, 36 : 83 : 12. 191 : 10. 364 : 9. 392 : 16. 545 : 2. 565 : 10. 595 : 3. 630 : 8.
alexandrina, 232 : 5. 443 : 7. 476 : 2. 496 : 17.
alexandrinam, 443 : 6.
alexandrinarum, 232 : 10.
alexandrini, 11 : 3. 61 : 2. 397 : 12. 555 : 8.
alexandrino, 155 : 2. 247 : 1.
alexandrinorum, 444 : 17.
alexandrinum, 39 : 4. 124 : 5. 630 : 7.
Alexandro, 224 : 30.
Alexandrum, 630 : 9.
algere, 372 : 6.
ali, 183 : 22. 410 : 8. 645 : 8.
alia, 7 : 10. 92 : 10. 178 : 8. 184. 4. 197 : 4. 199 : 5. 236 : 3. 241 : 1. 292 : 3. 296 : 4. 305 : 11. 333 : 4. 357 : 22. 368 : 6. 369 : 10. 458 : 1. 462 : 25. 485 : 2. 510 : 8. 589 : 18. 613 : 3. 648 : 12.
aliam, 138 : 12. 280 : 13. 408 : 6. 510 : 8. 519 : 6.
aliarum : 148 : 1.
alias, 13 : 6. 31 : 5. 56 : 6. 8. 86 : 17. 98 : 2. 120 : 3. 126 : 8. 168 : 5. 199 : 2. 225 : 8. 262 : 15. 272 : 7. 381 : 1. 487 : 10. 557. 7. 568 : 1.
alibi, 125 : 1.
alicubi, 616 : 20.
alicui, 314 : 8.
alicujus, 193 : 11. 205 : 7. 336 : 9. 535 : 12. 612 : 13.
aliena, 220 : 1. 453 : 5. 652 : 42.
alienæ, 354 : 1.
alienam, 235 : 11.
alieni, 13 : 2. 47 : 12. 59 : 10. 289 : 12. 442. 4. 510 : 14.
aliengenis, 168 : 13
alienorem, 256 : 8.
alienis, 163 : 9.
alieniſſimæ, 588 : 5.
alieno, 135 : 6. 168 : 5. 175 : 12. 390 : 8. 414 : 18. 550 : 2. 566 : 15. 595 : 7.
alienum, 50 : 15. 639 : 21.
alii, 31 : 8. 61 : 3. 82 : 4. 96 : 6. 7. 100 : 12. 110 : 10. 114 : 13. 173 : 6. 218 : 2. 236 : 5. 222 : 6. 314 : 5. 315 : 4. 343 : 5. 372 : 17. 10. 423 : 17. 473 : 10. 489 : 3. 511 : 11. 519 : 1. 520 : 1. 530 : 4. 532 : 16. 594 : 9. 596 : 11. 639 : 33. 660 : 29.
aliis, 28 : 2. 31 : 23. 66 : 8. 138 : 2. 192 : 9. 14. 131 : 22. 189 : 2. 370 : 2. 379 : 33. 473 : 23. 510 : 19. 515 : 4. 535 : 2. 620 : 7.
alimenta, 295 : 14.
alimentam, 359 : 5.
alio, 89 : 6. 98 : 2. 114 : 16. 120 : 3. 130 : 15. 173 : 1. 232 : 9. 268 : 24. 343 : 14. 349 : 5. 451 : 16. 473 : 7. 526 : 11. 569 : 13.
alioqui, 520 : 10
aliorum, 368 : 1. 606 : 9.
alios, 22 : 8. 44 : 8. 61 : 7. 14. 70 : 7. 111 : 7. 112 : 6. 146 : 16. 152 : 1. 188 : 3. 336 : 4. 364 : 9. 444 : 3. 466 : 14. 473 : 10. 533 : 20. 574 : 5. 344 : 9. 626 : 9. 631 : 6. 616 : 5. 654 : 15.
aliqua, 1 : 16. 150 : 10. 151 : 4. 182 : 10. 213 : 5. 232 : 14. 298 : 9. 344 : 24. 370 : 14. 390 : 12. 464 : 18. 466 : 4. 5. 2 : 11. 544 : 5. 552 : 7. 557 : 2. 558 : 10. 639 : 33.
aliquam, 268 : 13.
aliquandiu, 1 : 14. 89 : 12. 31 : 13. 131 : 4. 359 : 11. 404 : 8. 432 : 24. 575 : 1. 58 : 6.
aliquando, 158 : 6. 159 : 10. 163 : 3. 191 : 17. 366 : 6. 639 : 25. 660 : 24.
aliquanto, 10 : 9. 96 : 10. 104 : 3. 145 : 3. 150 : 2. 185 : 9. 251 : 4. 263 : 1. 297 : 4. 303. 16. 310 : 4. 336 : 8. 364 : 8. 384 : 14. 489 : 20. 502 : 8. 510 : 3. 519 : 5. 523 : 18. 576 : 4. 565 : 23. 570 : 3. 584 : 21. 585 : 26.

aliquantum, 86: 4. 257: 9.
aliquantulum, 480: 9.
aliquas. 60: 12 72: 2. 163: 15. 203: 14.
aliquatenus, 660: 11.
aliquem, 256: 13 350: 6. 367: 3. 379: 35. 511: 16 615: 1. 647: 17.
aliqui, 616: 7. 661: 31.
aliquid, 8: 2. 18: 15. 153: 19. 204: 4. 213: 18. 218: 1, 14. 291: 5. 323: 21. 31: 9 358: 4. 379: 10. 444: 16. 513: 11. 528: 25. 547: 15. 556: 3. 557: 5. 610: 4. 612: 4 654: 20
aliquis, 101: 7. 481: 1. 627: 4.
aliquo, 138: 18 203: 10 208: 288: 10. 305: 12. 307: 13. 321: 4. 371: 6 383: 4: 447: 23. 483: 8. 495: 6 592: 4.
aliquod, 592: 4.
aliquos, 152: 5. 215: 3. 217: 6. 265: 2.
aliquot, 12: 2. 22: 4. 70: 15. 176: 16. 207: 1. 265: 11. 283: 24. 301: 20. 304: 10. 314: 2. 344: 7. 349: 1 355: 7. 417: 11. 425: 5. 541: 22. 585: 6. 592: 19. 515: 13. 636: 10.
aliquoties, 326: 7.
aliis, 150: 7. 481: 13. 541: 18.
aliter, 487: 7.
aliter, 51: 11. 128: 3. 151: 16. 168: 15 185: 28. 215: 10 225. 20. 229: 7. 231: 4 254: 15. 260: 9. 268: 11. 271: 17 305: 1. 324: 8 417: 29. 483: 15. 450: 4. 466: 11 511: 17. 521: 12. 525: 9. 567: 2 588: 26.
aliud, 16: 1 18: 17. 40: 10 51: 9. 60: 7. 89: 1. 172: 13. 179: 10. 210: 1. 211: 12. 225: 8, 20. 213: 9. 241: 11. 271: 16. 290: 9. 313: 2 422: 8. 434: 3. 474: 20 481: 8. 530: 4. 515: 11. 542: 10 544: 5. 587: 9. 596: 6. 610: 13.
alium, 15: 3. 54: 4 225: 27. 271: 7. 8. 278: 13 296. 4 347: 12. 390: 5. 392: 5. 419. 14 428: 2. 456: 11 479: 11, 25. 558: 14. 556: 6 6.2: 12. 648: 8.
alius, 122: 6. 216: 9. 325: 12. 350: 18. 361: 3. 390: 23. 545: 11.
allecta, 100: 1.
allectam, 515 11.
allecti, 427: 11.
allectis, 84: 5.
allecto, 549: 7.
allectum, 507: 19.
allecturum, 292. 36
allegantes, 163: 7.
allegeres, 104: 6.
allegaret, 292: 2.
allegisse, 404: 7.
allevans 154: 8.
allevatum, 4 9: 7.
alliceſactos, 531: 3.
alliensi, 528: 10.
allium, 547: 13.
Allobrogibus, 428: 4.
allocutione. 267: 1.
allocuturo, 502: 18.
alloquebatur, 449: 16.
alloquendo, 14: 4.
alloquens, 272: 7.
alloquenti, 372: 7.
alludens, 21: 16.
alluſit, 526: 11.
Alpes, 514: 7.
Alpibus, 24: 1.
alpinas, 252: 9.
Alpium, 61: 18 204: 8. 338: 7. 365: 17. 44: 4.
altaria, 214: 29 328: 6. 530: 15.
altaribus, 351 9.
alte, 151. 10.
alter, 80: 5. 213: 8. 241: 14. 268: 8 187: 9. 188: 5. 417: 8. 614: 7. 8.
altera, 45: 6 60: 19. 121: 7. 370: 2. 417: 10. 496: 20. 542: 34 561: 10, 11. 620: 6. 647: 3. 654: 16.
altercatione, 71: 3. 243: 291 390: 28. 654: 1.
altercationes: 22: 1. 175: 2.
altercationibus, 553: 1.
alteram, 33: 5. 105: 17 169: 2. 183: 5. 273: 7. 412: 7. 417: 18, 19. 561: 11. 639: 22.
alteri, 186: 6. 384: 7, 8. 364: 11, 12 370: 9. 397: 1. 454: 11. 499: 15.
alteris, 115: 4.
alterius, 66: 4 254: 23. 293: 2. 298: 3. 450: 8. 476: 6. 532: 2. 569: 7.
alternantes, 427: 14.
alternis, 208: 13. 513: 7
altero, 19: 18. 54: 2. 182: 14. 218: 22. 269: 4. 378: 7, 8. 382: 5. 393: 2. 3. 409: 16. 411: 13, 14. 440: 14. 521: 1. 524: 10. 541: 20. 570: 14. 574: 22. 564: 17. 589: 8.
alterum. 13: 4. 30: 4. 110: 5. 105: 18. 115: 2. 149: 4. 171: 9. 186: 6 215: 12. 250: 3. 270: 14. 289: 9, 12. 301: 8. 9. 304: 9. 305: 11. 315: 16. 19. 328: 11. 338: 4. 347: 4. 382: 18. 370: 9. 372. 9. 396: 9. 422. 12. 514: 7. 535: 5. 559: 8, 9. 574: 7. 585: 11, 24. 591: 3, 4. 620: 9, 11. 636: 11.
alteutri, 111: 8.
altiora, 25: 7. 611: 8.
altiorem, 495: 7.
altiſſima, 224: 17. 305: 16.
altiſſimam. 62: 5. 197: 22.
altiſſime, 125: 1.
altitudinis, 283: 4.
altius, 428: 8.
altiuſculis, 197: 6.
alvei, 149: 3.
alveo, 414: 12.
alveum, 137: 4.
alui, 232: 1.
aluis, 66: 3.
alumnam, 418: 7.
alumnum, 328: 8.
alumnus, 659: 1.
aluo, 561: 2.
aiutum, 150: 6.
aluum, 206: 1.
amabiles, 210: 6.
amabili, 323: 23.
amanuenſibus, 475: 7. 564: 5.
amare, 299: 6.
amari, 651: 18.
amatiſſime, 190: 18. 295: 10.
amator, 653: 27.
amatorio, 364: 28.
amavit, 343: 15.
Amazonas, 21: 17.
amazoniam, 475: 3.
ambiatino, 323: 13.
ambienti, 17: 7.
ambigebatur, 298: 4.
ambigitur, 489: 2.
ambigua, 256: 11.
ambigui, 24: 10. 147: 16.
ambiguis, 199: 6. 268: 6.
ambiguum, 499: 12.
ambiis, 224: .
ambitent, 138: 12.
ambitione, 128: 13. 265: 6. 239: 9. 618: 10.
ambitionem, 29: 5. 157: 16.
ambitionis, 910: 6.
ambitioſas, 581: 2.
ambitioſius, 128: 3.
ambitioſum, 157: 1.
ambitu, 45: 3. 145: 2. 1 10.
ambitum, 224: 22. 311: 7. 399: 5.
ambitus, 8: 7.
ambo, 15: 8. 246: 3. 268: 19. 364: 12.
ambobus, 117: 8. 660: 12.
amborum, 195: 15 654: 7.
ambos, 110: 2 521: 3.
ambulabatur, 454: 6.
ambulabat, 411: 6.
ambulante, 188. 5.
ambulavit, 594: 16.
amburerentur, 249: 5.
ambuſtum, 398: 4.
amenti, 190: 2.
amentiorem. 185: 13.
amethyſtini, 459: 12.
amica, 419: 13.
amicam, 392: 7. 569: 4.
amici, 96: 3 181: 1. 190: 1. 220: 3. 567: 10. 621: 4.
amiciebat. 557: 1.
amiciebatur. 319: 7.
amicis 78: 10 83: 25. 114: 7. 146: 7. 187: 4, 18 213. 10. 3. 42

4. 543: 16. 361: 4. 372: 3. 4 4: 6. 545: 16. 552: 8. 573: 9.
amiciſſimis, 1: 14.
amicitia, 1: 6: 4. 647: 2. 654: 7. 662: 10.
amicitiæ, 112: 17. 168: 15.
amicitiam, 319: 18. 329: 7. 406: 26 51: 149. 654: 19, : 4.
amicitias, 156: 1. 3/2: 14.
amicorum, 163: 1. 187: 1. 238: 18 286. 5. 3 6: 6. 451: 4. 431: 3. 445: 9. 493: 3. 511: 17 551: 11. 589: 0 606: 8. 614: 13. 637: 8, 15.
amicos, 58: 10. 74: 1, 11. 116: 6. 176: 10. 190: 7. 231: 3. 23: 10, 268: 4. 284: 9. 29: 11, 344: 1. 479: 8. 303: 8 340: 10. 556: 12. 566: 10. 660: 12.
amictus, 576: 7.
amiculæ. 352: 4.
amicum, 11: 3. 176: 15. 479: 14. 551: 16 5/4: 10.
amiſerat, 114: 3. 260: 8. 351: 15.
amiſerunt, 38: 4.
amiſiſſent, 293: 8.
amiſit, 1: 2. 25: 2. 107: 1. 251: 6. 152 1 5. 185: 5. 408: 5. 410: 4. 432: 11. 464: 15. 539: 7.
amiſſa, 471: 10. 491: 7. 618: 19.
amiſſarum, 653: 7.
amiſſis, 47: 12
amiſſo, 364: 17.
amitæ, 6: 2, 3. 463: 7.
amitam, 6: 1. 432: 14. 435: 9. 660: 25.
amitteret, 243: 22. 473: 26.
amœnitate, 254: 9.
amœnos, 361: 17.
amor, 562: 1.
amore, 251: 3. 325: 3. 521: 8. 557: 12. 574: 23. 625: 11.
amorem, 329: 5. 354: 5. 409: 12. 416: 18. 422: 1. 566: 4.
amoris, 319: 5. 387: 6.
amota, 479: 11.
amovere, 255: 2.
amoveri, 70: 9.
amoverit, 352: 17.
amovit, 525: 7.
amphitheatri, 283: 7. 347: 17. 483: 20. 368: 13.
amphitheatro, 158: 5. 350: 5. 3 5: 14. 334: 1. 437: 2 566: 17. 575: 3, 7. 588: 19.
amphitheatrum, 155: 14. 338: 3. 349: 3.
amphoram, 284: 15.
Ampius, 81: 11.
ampla, 195: 15. 413: 11. 451: 24.
amplexu, 513: 18.
amplexus, 339: 13.
ampliando, 501: 1.
ampliare, 447: 8.
amplias, 392: 5.
ampliato, 119: 9.
ampliavit, 45: 2. 155: 6. 136: 17.
amplificando, 68: 2.
amplior, 262: 1. 357: 13.
ampliora, 78: 5. 492: 19. 553: 12.
ampliore, 105: 21. 541: 14.
ampliorem, 224: 13. 507: 14.
amplis, 101: 3.
ampliſſima, 56: 8. 500: 12. 578 1. 520: 7.
ampliſſimam, 7: 8. 538: 19. 646: 7.
ampliſſime, 330: 5.
ampliſſimi, 364: 1. 513: 7.
ampliſſimis, 15: 16. 507: 19. 524: 2.
ampliſſimo, 130: 10.
ampliſſimos, 74: 4. 429: 7. 549: 4.
amplitudinem, 55: 7. 353: 8.
amplitudinis, 314: 12.
amplius, 24: 8. 40: 6. 84: 17. 98: 1. 100: 12. 105: 15. 117: 2. 131: 9 141: 14. 19: 7 202: 1. 203: 5. 251: 4 270: 13 2 11 7. 274: 13 282: 14 287: 3. 292: 9. 310: 9. 344: 17. 360: 10. 364: 3. 380: 9. 385: 10. 412: 13. 444: 20. 437: 7. 459: 17. 471: 8. 503: 5. 515: 16. 519: 5. 55: 5. 569: 3 374: 18. 592: 26. 603: 7. 627: 6. 652: 43.
amplo, 308: 11.
ampulla, 596: 4.
amputabat, 350: 10.
amputaſſet, 126: 5.
amputavit, 495: 3. 504: 11. 583: 29.
an, 17: 4. 64: 1 84: 20. 87: 1. 107: 10. 120: 13 133: 6. 175: 6. 190: 11 214: 3, 4. 235: 2 233: 4 258: 4. 266: 5. 298: 1 317: 8 321: 3 343: 1. 372: 1. 388: 12. 390: 12, 13. 399: 4 416: 13. 413: 23 479: 1 498: 4 307: 4. 510: 16. 536: 8 574: 10. 588: 11 592: 16. 610: 11, 624: 9 655: 1. 659: 1.
analoga, 61: 16.
Ancharia, 102: 3.
anchoras, 533: 4.
ancipitem, 207: 3
ancipiti, 38: 5 65: 10. 180: 1.
ancillibus, 313: 16.
ancilla, 350: 2.
Anco, 6: 4.
Andriam, 652: 1.
Andronicus, 617: 1.
angiportum, 396: 23.
angore, 250: 11 290 3. 659: 19.
anguem, 139: 19.
anguſtias, 67: 2. 163: 14. 352: 10. 365: 10. 383: 13. 387: 5. 480: 6.
anguſticlavius, 515: 8.
anguſtis, 468: 5. 514: 2.
anguſtiore, 302: 10.
anguſtiorem, 336: 8.
anguſtiſſimos, 32: 8.
anguſtiſſimo, 358: 15.
anguſtius, 176: 7.
anguſto, 197: 5.
Anicetum, 464: 10.
Antenem, 241: 8.
Antenas, 397: 2.
animadverſa, 7: 2. 441: 5.
animadverſam, 218: 11. 459: 14
animadverſione, 126: 12.
animadverſionibus, 326: 21
animadverſis, 384: 7
animadverſum, 301: 12, 19. 405: 5 504: 19.
animadverterat, 591: 23.
animadverteret, 262: 13. 588: 1. 636: 7. 638: 8.
animadverterit, 217: 7.
animadverti, 84: 11 224: 3. 349: 3.
animadvertiſſe, 225: 6.
animadvertiſſent, 325: 7.
animadvertit, 89: 7 113: 11. 291: 16. 308: 14 353: 6. 412. 14.
animadverto, 616: 3.
animalia, 489: 6.
animam, 97: 5. 235: 12. 574: 14.
animatus, 525: 10
animi, 70: 12. 210: 4. 213: 14. 250: 11 293: 3. 295: 7. 299: 20 308: 16 319: 1 357: 24. 364: 25. 390: 1 510: 14 563. 14. 588: 12. 657: 19. 659: 2.
animo, 54: 8 51: 3 76: 23. 176. 6 232: 3 253: 5. 268: 3 269: 3 307: 14 378: 6. 392: 2 449: 19. 473: 21. 509: 6 517: 1. 525: 12 526: 10. 542: 26 569: 17. 594: 13. 625 15.
animos, 256: 12. 479: 3. 512: 19.
animoſiſſime, 55: 9.
animum, 53: 5 146: 20. 171: 12. 187: 1. 233: 16. 290: 1 319: 16. 352: 7 356: 2. 479: 17 483: 13 513: 6. 459: 14. 533: 17 594: 7.
animus, 89: 15 370: 2 380: 2. 511: 1
Annæi, 660: 10.
Anæo, 433: 3.
Annæum, 660: 14.
annales, 606: 13.
annalibus, 302: 12.
annalium, 617: 6.
anne, 190: 14.
anneo, 517: 4.
anni, 8: 7. 14: 14. 22: 2. 36: 6. 235: 20. 247: 7. 413: 11. 437: 2.

437 : 2. 499 : 18. 525 : 3. 540 : 7.
Annibalis, 585 : 17.
anni, 23 : 15. 47 : 3. 238 : 18. 373 : 1. 561 : 21. 600 : 23.
anniverſarias, 207 : 5.
anniverſario, 491 : 1.
anniverſarium, 491 : 1.
Annius, 214 : 3.
anno, 21 : 7. 30 : 5. 44 : 6. 78 : 21. 97 : 1. 130 : 2, 7. 138 : 19. 141 : 18. 156 : 3. 224 : 11. 235 : 18. 241 : 8. 248 : 7. 252 : 7. 258 : 1. 262 : 13. 269 : 9. 293 : 5. 301 : 12. 308 : 18. 314 : 3. 325 : 14. 355 : 18. 359 : 6. 384 : 6. 388 : 15. 424 : 5. 425 : 3. 433 : 3. 485 : 3. 487 : 12. 489 : 24. 492 : 6. 506 : 1. 516 : 12. 523 : 3. 535 : 9. 548 : 1. 570 : 15. 574 : 21. 575 : 19. 593 : 4. 618 : 10. 639 : 4. 661 : 4.
annona, 128 : 6. 157 : 13. 393 : 6. 493 : 8.
annonæ, 119 : 5. 156 : 4. 251 : 14. 395 : 1. 476 : 1.
annonam, 276 : 5.
annorum, 130 : 9. 250 : 13. 398 : 9. 660 : 6, 10.
annos, 12 : 2. 24 : 4. 72 : 1. 78 : 37. 107 : 25. 130 : 7. 132 : 3. 193 : 11. 195 : 7. 249 : 8. 283 : 14. 288 : 9. 301 : 20. 314 : 10. 35 : 14. 397 : 7. 434 : 1. 471 : 11. 482 : 25. 493 : 27. 495 : 1, 8. 509 : 25. 525 : 11. 566 : 7. 660 : 7.
annotaſſet, 473 : 12.
annua, 141 : 20. 330 : 9. 435 : 15. 440 : 3. 554 : 6. 634 : 15.
annuam, 40 : 6. 475 : 9.
annui, 137 : 1.
annuis, 168 : 1. 291 : 7. 554 : 2. 610 : 10.
annum, 1 : 1. 44 : 4. 10. 107 : 1. 122 : 16. 138 : 6. 153 : 7. 182 : 6. 231 : 1. 274 : 1. 296 : 6. 317 : 12. 323 : 22. 338 : 2. 382 : 3. 446 : 1. 449 : 2. 471 : 12. 508 : 7. 5 1 : 4. 584 : 14. 589 : 12. 591 : 12. 610 : 17. 618 : 13. 627 : 8. 6 1 : 4. 652 : 12. 655 : 22. 661 : 8.
annumeratus, 60 : 3.
annunciari, 169 : 15.
annunciata, 527 : 1.
annuos, 22 : 7. 102 : 12. 385 : 11.
annus, 44 : 8.
annuum, 238 : 13.
ante, 8 : 1, 5. 12 : 2. 18 : 12. 21 : 4. 25 : 11. 28 : 8. 35 : 9. 47 : 18. 50 : 12. 56 : 6. 64 : 5, 9. 69 : 10. 81 : 1. 104 : 2. 105 : 8. 113 : 5. 124 : 1. 126 : 13. 130 : 1. 146 : 29. 161 : 15. 182 : 13. 202 : 4. 221 : 5. 224 : 8. 230 : 1. 233 : 2. 235 : 12. 238 : 2. 23 : 247 : 15. 258 : 15. 2 2 : 8. 263 : 19. 278 : 5. 28 : 15. 299 : 12. 310 : 3.
6. 301 : 10. 307 : 6. 314 : 15. 315 : 16. 317 : 3. 323 : 22, 30. 330 : 24. 338 : 7. 348 : 8, 9. 351 : 5. 359 : 8. 360 : 7. 363 : 14. 365 : 11. 395 : 4. 397 : 14. 398 : 3. 397 : 11. 410 : 5, 7, 11, 14. 411 : 7. 412 : 11. 414 : 7. 417 : 8, 31. 441 : 1. 444 : 12. 446 : 2. 450 : 13. 459 : 4. 464 : 2, 20. 474 : 15. 479 : 10. 481 : 11. 485 : 7. 490 : 16. 491 : 12. 492 : 4. 495 : 18. 496 : 2. 497 : 6. 499 : 8. 504 : 15. 505 : 6. 507 : 11. 510 : 16. 512 : 12. 514 : 4. 516 : 8. 543 : 1. 552 : 14. 562 : 16. 575 : 12. 584 : 12. 589 : 3. 597 : 9. 647 : 17. 652 : 2. 654 : 15. 661 : 2.
antea, 24 : 7. 35 : 9. 62 : 5. 84 : 2. 252 : 14. 258 : 15. 398 : 16. 402 : 9. 441 : 17. 477 : 13. 574 : 5. 619 : 4. 652 : 10.
anteambulonem, 538 : 12.
antecedente, 248 : 7.
antecedentes, 13 : 5.
anteceſſit, 158 : 2. 527 : 5.
anteceſſores, 514 : 12.
antefereretur, 187 : 9.
anteibat, 63 : 2.
anteirent, 185 : 2.
anteponeret, 60 : 6.
antepoſuit, 284 : 14. 632 : 2.
antequam, 17 : 2. 538 : 3.
Antiatinæ, 171 : 12.
Anticatonem, 61 : 17.
anticipaſſe, 302 : 10.
anticipatos, 378 : 17.
Anticyræ, 348 : 17.
antidotis, 462 : 9.
antidotum, 341 : 7. 348 : 15.
Antii, 323 : 19. 432 : 1.
Antio, 282 : 3.
Antiochi, 310 : 3.
Antiochiæ, 317 : 13.
Antiochiam, 290 : 13.
Antiocho, 332 : 7.
antiqua, 241 : 8. 542 : 3. 620 : 12.
antiquæ, 553 : 2. 520 : 6.
antiquam, 174 : 5.
antiquarios, 213 : 18.
antiqui, 53 : 9. 86 : 4. 323 : 19. 414 : 15. 545 : 8. 650 : 5.
antiquis, 138 : 14. 218 : 11. 349 : 12.
antiquiſſimæ, 458 : 25.
antiquiſſimi, 60 : 4.
antiquitate, 263 : 2. 398 : 2. 460 : 15.
antiquitatis, 630 : 9.
antiquitus, 116 : 8. 181 : 3. 214 : 388 : 19. 4. 513 : 16.
antiquius, 385 : 1. 533 : 22. 547 : 3.
antiquo, 408 : 3. 496 : 16.
antiquorum, 63 : 3.
antiquos, 624 : 9.
antiquum, 18 : 11. 1 : 6 : 1.
antiquus, 617 : 4.
antiſophiſtas, 254 : 12. 618 : 11.
Antiſtio, 22 : 5.
Antiſtius, 89 : 14. 175 : 4.
Antium, 179 : 3. 324 : 8. 435 : 6. 451 : 3.
antliam, 292 : 16.
Antoni, 259 : 13.
Antonia, 342 : 5. 376 : 13. 379 : 4. 431 : 1.
Antoniæ, 317 : 2. 330 : 12. 340 : 11. 348 : 12. 379 : 32. 539 : 8.
Antoniam, 325 : 13. 410 : 2, 9.
Antonii, 89 : 17. 90 : 2. 111 : 3. 113 : 16. 116 : 1. 117 : 13. 190 : 17. 248 : 8. 344 : 3. 385 : 13. 647 : 3.
Antonio, 83 : 10. 104 : 1. 107 : 14, 15. 108 : 16. 110 : 2. 111 : 1, 11. 114 : 9. 118 : 2. 122 : 19. 180 : 1. 182 : 9. 183 : 9. 207 : 5. 278 : 1. 419 : 6, 9. 535 : 12. 579 : 7. 617 : 3. 647 : 5.
Antoniorum, 116 : 7.
Antonium, 108 : 3, 6. 110 : 7. 113 : 1. 127 : 5, 10. 133 : 1. 169 : 5. 213 : 23. 247 : 8, 13. 381 : 25. 579 : 9, 13. 619 : 9. 629 : 10. 639 : 3. 646 : 9.
antra, 286 : 2.
anularias, 195 : 3.
anulis, 499 : 8. 529 : 9.
anulo, 41 : 7. 298 : 7. 444 : 24.
anulorum, 34 : 9. 496 : 11.
anulos, 236 : 6.
anulum, 314 : 7, 8. 327 : 12. 477 : 12.
anulus, 495 : 16.
anus, 406 : 3.
anxiæ, 369 : 8.
anxiam, 306 : 1.
anxie, 449 : 11.
anxiis, 516 : 20.
anxio, 3 6 : 12.
anxius, 426 : 3. 589 : 16.
Apennini, 50 : 10. 523 : 6.
aperiendum, 116 : 4.
aperitus, 90 : 1.
aperta, 238 : 5.
aperte, 478 : 8.
apertis, 208 : 2. 370 : 18.
apertiſſime, 213 : 15.
aperveritis, 271 : 15.
aperuit, 616 : 6. 646 : 8.
Aphrodiſius, 630 : 1.
apparabat, 25 : 13. 365 : 15.
apparabatur, 414 : 3.
apparantem, 168 : 10.
apparatem, 363 : 2.
apparatiſſimum, 566 : 18.
apparatiſſimo, 43 : 1.
apparatu, 39 : 5. 344 : 2. 394 : 11. 398 : 23. 477 : 12. 571 : 21.
apparatum, 231 : 2. 334 : 15. 437 : 23.
apparatus, 10 : 3. 327 : 21. 530 : 5.
appareat, 365 : 12. 417 : 18.

apparitet, 502 : 14.
apparete, 6 : 6.
apparet, 57 : 1. 197 : 1. 380 : 2. 483 : 7. 564 : 9. 620 : 5.
apparitorem, 113 : 5.
apparitoribus, 255 : 1.
appariturum, 618 : 3.
apparuiſſe, 108 : 17.
apparuiſſet, 559 : 8.
apparuit, 33 : 2. 224 : 7. 287 : 2. 301 : 4. 414 : 13. 487 : 3 498 : 11. 638 : 18.
appellabat, 69 : 7. 128 : 10. 232 : 18. 285 : 4. 286 : 6. 443 : 15.
appellabatur, 23 : 8. 257 : 7.
appellandi, 272 : 3.
appellandos, 612 : 5.
appellant, 297 : 2. 340 : 8 398 : 10. 501 : 11. 618 : 12. 625 : 7.
appellantes, 348 : 6.
appellantium, 328 : 9.
appellantur, 419 : 7.
appellarat, 72 : 11.
appellare, 56 : 5. 185 : 28. 398 : 24. 551 : 21. 597 : 1.
appellarentur, 496 11.
appellaret, 312 : 21. 451 : 17. 634 : 9.
appellaretur, 83 : 16. 236 : 10. 588 : 26.
appellari, 105 : 19. 129 : 3. 171 : 6. 291 : 14. 435 : 5. 585 : 19. 591 : 3 611 : 4.
appellaſſet, 55 : 12. 585 : 20.
appellat, 58 : 27. 538 : 21. 645 : 5. 654 : 16.
appellata, 357 : 17.
appellatam, 343 : 19.
appellatio : 507 : 16. 612 : 1.
appellatione, 289 : 14 331 : 7. 484 : 7. 616 : 1. 619 : 31.
appellationem, 78 : 8. 81 : 2. 175 : 1. 336 : 8. 307 : 7. 497 : 5 551 : 10. 620 : 2.
appellationes, 143 : 9. 442 : 8.
appellationibus, 589 : 7. 639 : 20
appellatis, 35 : 17. 434 : 5.
appellato, 22 : 5. 473 : 14.
appellatum, 11 : 4. 473 : 5. 523 : 21.
appellatur, 105 : 15. 536 : 21.
appellatus, 323 : 23. 378 : 3. 512 : 5.
appellavit, 330 : 11, 15. 338 : 11. 351 : 9. 369 : 10. 437 : 16. 484 : 9.
appellem, 351 : 11
appellere, 58 : 6.
appelleret, 414 : 10.
appetebat, 200 : 5. 310 : 12.
appetentem, 250 : 21.
appetentes, 284 : 8.
appetentiſſimus, 414 : 1. 590 : 9.
appeterent. 47 : 8 187 : 12 : 326 : 1 5. 538 : 10.
appetiſſe, 59 : 5 455 11.
appetitum, 428 : 15.
appetitus, 489 : 20.
appetiverunt, 638 : 19.
appetivit, 551 : 6.
Apide, 5 5 : 10.
apin, 223 : 6.
Appia, 162 : 4. 357 : 23. 653 : 11. 660 : 5
Appiæ, 375 : 5. 431 : 4.
Appii, 243 : 10. 246 : 3. 404 : 8.
appio, 246 : 2. 417 : 10. 579 : 3. 620 : 1.
Appium, 404 : 6. 412 : 6. 417 : 7.
Appius, 243 : 3, 7. 417 : 11.
applicaret, 451 : 19.
Appollinari, 555 : 2.
Apolline, 190 : 17 471 : 11.
Apollinem, 178 : 7 191 : 9 314 : 12. 483 : 18
Apollini, 171 : 13.
Apollinis, 119 : 9. 154 : 9, 17. 138 : 6. 274 : 14.
Apollodoro, 217 : 11.
Apollonia, 108 10. 229 : 1.
Apolloniæ, 225 : 28.
Apolloniam, 107 : 9.
Apollonio, 4 : 4.
apologos, 639 : 11.
Apollophane, 114 : 18.
Aponi, 158 : 13
apophoreta, 555 : 7.
apophoretis, 369 : 13.
apponere, 168 : 17.
apponeret : 355 : 5.
apportarentur, 339 : 1.
apportatum, 579 : 15.
appoſita, 498 : 5. 530 : 7.
appoſitam, 392 : 8.
appoſiti, 358 : 20.
appoſitis, 618 : 23.
appoſitum, 59 : 4 320 : 9. 378 : 10.
appoſitus, 266 : 2. 476 : 5.
appoſuit, 276 : 20. 41 : 17 4 6 : 6.
apprehendentes, 351 : 3.
apprehendiſſet, 312 : 18.
apprehendit, 89 : 4 294 : 5.
apprehenſa, 490 : 6.
apprehenſo : 390 : 27.
aprilem, 484 : 8.
aprilis, 418 : 1. 364 : 3.
apro, 188 : 5.
approbarent, 166 10.
approbaret, 110 : 12. 166 : 3.
approbata, 107 : 7.
approbavit, 492 : 18.
appropinquabant, 48 : 4.
appropinquante, 280 : 5.
appropinquantem, 496 : 21.
appropinquantibus, 513 : 61
appropinquare, 371 : 10. 387 : 10. 514 : 3.
aprum, 176 : 10. 518 : 11 547 : 16.
aptaſſe, 314 : 9.
aptatis, 305 : 15.
aptiſſime, 297 13.
appuliſſet, 254 : 10. 595 : 13.
appulit, 496 : 17.
apud, 1 : 2. 4 : 6 7. 2. 16 : 2, 10. 31 : 3. 60 : 17. 66 : 2. 70 : 11, 22. 72 : 4. 7. 15 75 : 9. 76 : 5 87 : 1. 95 : 6. 96 : 12, 15. 114 : 6. 116 : 9. 110 : 8. 132 : 7 146 : 13. 159 : 18. 172 : 5. 202 : 2 212 : 4. 221 : 7. 223 : 7. 224 : 31, 35 225 : 21 231 : 6. 238 : 4. 243 : 11, 20, 28. 247 : 16. 248 : 11. 251 : 13. 258 : 10 : 262 : 19. 283 : 6 274 : 11. 308 : 15. 321 : 19. 325 : 15. 325 : 2. 338 : 11. 342 : 5, 13. 350 : 3. 357 : 14. 366 : 1. 381 : 12. 388 : 6. 389 : 2. 390 : 7. 392 : 17. 393 : 5. 405 : 5. 406 : 29. 433 : 14. 435 : 8, 13 439 : 5. 448 : 2. 456 : 10. 461 : 10, 21. 485 : 19. 500 : 15. 514 : 7, 8. 515 : 22 526 : 11 531 : 1. 535 : 6 536 : 15. 538 : 19. 540 : 9. 542 : 24. 544 : 11. 545 : 18. 55 : 15. 563 : 4. 565 : 10, 27 572 : 13. 580 : 6, 13 584 : 12 585 : 32. 594 : 6. 606 : 16. 612 : 13. 656. 3. 618 : 1. 642 : 4. 648 : 14. 654 : 20. 655 : 1. 657 : 21, 660 : 8, 9, 19, 25.
Apuleium, 610 : 9.
apuleio, 215 : 17.
apuleiat, 232 : 5.
Apuliam, 619 : 14.
aquæ, 201 : 5. 208 : 3, 9. 258 : 14. 431 : 14.
aquæ, 338 : 2. 397 : 2. 432 : 12. 417 : 17. 480 : 9. 516 : 6. 531 : 4. 560 : 4.
aquæductum, 195 : 17.
aquam, 480 : 4, 14.
aquario, 592 : 5.
aquarum, 149 : 2.
aquila, 82 : 9. 274 : 40. 230 : 2, 159 : 15. 312 : 4 388 : 13. 487 : 5. 527 : 4.
aquilam, 82 : 8 497 : 19.
aquilas, 329 : 9.
aquileiæ, 231 : 5.
aquileiam, 121 : 6. 545 : 5.
aquilifer, 66 : 8.
aquilius, 110 : 5.
aquilum, 205 : 4.
aquis, 157 : 3. 458 : 13.
aquitaniæ, 4 2 : 6. 495 : 11.
aquitanoſam. 122 : 2.
ara, 99 : 4. 378 : 2. 481 : 20. 502 : 15.
aræ, 258 : 10. 321 : 13. 323 : 27.
aram, 115 : 13. 146 : 13. 225 : 4. 448 : 8.
aras, 78 : 7. 180 : 7. 224 : 30. 525 : 14.
arator, 542 : 17.

aratorem, 157:17.
arbiter, 510:20.
arbitrabatur, 123:18.
arbitraretur, 394:3 661:13.
arbitratu, 146:4. 276:6. 308:12.
arbitremur, 379:22.
arbitrii, 262:15. 370:9.
arbitrio, 133:3. 4 6:36. 499:4. 512:3 529: . 657:22.
arbitrium, 7:8. 219 18:28. 32 :23. 567:12 582:14. 5 7:16.
arbitror, 324:3. 427:17.
arbor, 542:19. 591:10.
arborem, 225:21. 487:12.
arboribus, 561:5.
arbores, 393:4. 542:8.
arborum, 355:10
arca, 304:8 364:13.
Arcadia, 54:17.
Arcadiæ, 632:20 653:5.
arcanarum, 85.2.
arce, 423:16.
arcendos, 406:14.
arcerentur, 441:2.
arceri, 477:7.
arcessiuuam, 509:7.
arcesseretur, 564:20.
arceſſi, 417:14.
arceſſitis, 203.8.
Archelaum, 252:8. 280:23. 606:16.
Archelaus, 606:24.
archimimus, 55:10.
architectos, 511:9.
arctior, 231:14.
arctiora, 195:6.
arctiſſima, 493:8.
arctiſſimas, 477:5.
arctiſſimis, 505:12.
arctiſſimo, 102:6. 516:8.
arctius, 176:12. 413:6.
arcto, 114:8.
arcu, 45:10.
arcui, 589:3.
arcum, 557:22.
arcus, 209:2 589:1.
ardente, 72:9. 572:23.
ardentem, 341:3.
ardenter, 348:7.
ardenti, 60:11. 189:5.
ardentibus, 72:17. 463:3.
ardentis, 436:9.
ardentiſſime, 596:14.
ardentius, 143:15.
ardere, 258:17.
arderent, 9:2.
ardore, 367:5.
ardori, 324:5.
area, 25:9 339:19. 352:10.
areas, 5 7:22.
aretalogo, 542:6.
arei, 217:14.
arelate, 247:4.
arenæ, 278:8. 437:6. 480:2.
arenam, 159:15. 585:5.
aretalogos: 198:2.
Aretinum, 5 7:4.
argentarias, 5 6:10.
argentarium, 100:15. 101:2.
argentarius, 191:13.
argenteam, 351:4
argenteas, 172:12. 588:27.
argenteis, 417:5.
argenteo, 399:9. 538:8.
argenteum, 225:34. 392:23. 572:7.
argenti, 660:29.
argento, 65:7. 118:11. 460:4. 524:17.
argentum, 199:3. 436:12. 475:10.
Argius, 504:20.
arguebator, 4 3:14.
arguebat, 290:17. 556:6.
arguebatur, 390:21. 493:9.
arguens, 87:17. 449:20 4 8:6 565:14.
arguere, 59:6 188:6. 340:9. 4 3:6. 632:10.
argueret, 579:6.
arguerettur. 515:14.
arguit, 76:20. 323:24. 603:10 652:22.
argumenta, 372:22. 437:10.
argumenti, 654:29.
argumentis, 42 :5. 493:22.
argumento, 2 6:12 32 :14. 452:8. 473:7.
argumentum, 221:7. 332:14. 417:32. 446:22.
Aricia, 102:10 103:2.
Ariminus, 102:3.
arida, 92:18.
aridi, 613:4.
aridum, 202:7.
Arimino, 137:7.
Ariſtarchus 224:8.
Ariſtarchi, 606:2.
Ariſtocratis, 260:22.
arma, 15:10. 92:22. 113:15. 155:20. 363:22. 523:8. 525:9. 527:14.
armamentis, 127:2.
armata, 14:10.
armatis, 31:13. 439:5.
armato, 363:10.
armatos, 128:10. 384:20.
armaturæ, 68:5. 567:15.
armaturas, 369:8.
Armenia, 254:10. 469:5. 472:9.
Armeniæ, 252:4. 317:22. 439:2.
Armeniam, 50:22. 122:28. 283:15.
Armenios, 406:27.
armigeros: 169:6.
armillæ, 432:23.
armillata, 457:6.
armillatus, 366:6.
armis, 18:14. 32:12 69:7. 72:5 108.20. 280:14 323:27. 309:4. 368:3. 496:18. 517:12 524:9 655:4.
armorum, 25:18 31:5. 63:1. 92:8. 210:1. 237:1. 594:18.
arrepto, 453:4.
arreptum, 89:6.
arreptus, 2:4. 520:15.
Arriæ, 661:2.
Arriam, 220:24.
Arrierdiam, 5 4:12.
Arrigas, 190:14.
Arripere: 504:12.
arripi, 462:22.
arripiente, 64 :18.
arripuit, 480:20 516:6.
arrogans, 430:4.
arrogantia, 497:7. 588:23. 624:9.
arrogantiæ, 81:4. 308:14.
arrogantias 2 83:2.
Arruntio, 508:2.
arſerat, 578:2.
arſerunt, 468:13.
Artabani, 366:6.
Artabanum, 522:5.
Artabanus, 329:6.
arte, 253:15. 338:18. 414:12. 430:3. 449:1. 522:14. 503:2. 551:10. 594:23. 622:16.
artem, 180:2. 451:2. 472:6. 580:5.
artetias, 521:10.
arteris, 451:18.
artes, 310:2. 326:5. 368:2. 554:5. 564:2.
artibus, 512:4.
articulari, 505:2.
articulis, 308:4 379:23.
articulo, 379:7.
artifex, 350:10 480:16.
artifices, 554:7. 566:23.
artificio, 61 :17.
artificia, 92:29.
artificon, 444:5.
artis, 314:13. 372:22. 4 3:8. 562: . 571:20 610:3.
artium, 47:7. 448:21.
artus, 34:8.
arua, 530:8.
aruerunt, 418:4.
aruis, 438:7.
arundine, 33:2.
arundineti, 4 9:29.
Aſclepiadis, 224:23.
Aſclerarionis, 591:26.
aſcopera, 4 6:6.
aſcribunt, 612:12.
Aſdrubalem, 243:6.
aſellio, 184:15
aſellus, 231:7.

Aſia, 3: 1. 11: 1. 131: 1. 2°9: 21. 37: 4 5:6: 13.
Aſiæ, 18: 4 43: 5. 117: 3. 371: 11. 585: 7.
Aſiam, 4: 13. 67: 2. 615: 11. 653: 2.
Aſiatici, 529: 3.
Aſiaticorum, 214: 4.
aſinatio, 231: 7.
aſini, 661: 10, 18.
Aſinii, 110: 6. 420: 14.
Aſinio, 135: 12. 159: 8. 424: 4. 655: 21. 660: 3.
Aſinium, 620: 9, 12.
Aſinius, 31: 14. 60: 20. 61: 13. 398: 7. 619: 3. 6.2: 27.
aſparagi, 215: 6.
aſper, 299: 5.
aſpera, 300: 3.
aſperam, 225: 26.
aſperiora, 14: 4.
aſpernante, 432: 19.
aſpernantibus, 648: 13.
aſpernaretur, 104: 1.
aſpernatus, 96: 13. 464: 5. 480: 9. 547: 12.
aſperrimam, 171: 10.
aſperrimas, 368: 15.
aſperrimis, 74: 9.
aſpectis, 119: 3.
aſperum, 475: 10.
aſpidis, 117: 8.
aſportatum, 373: 1.
Aſprenas, 17°: 21.
Aſprenatem, 159: 6.
aſſectatus, 18: 5.
aſſectatus, 611: 21.
aſſedit, 158: 23.
aſſem, 183: 15.
aſſenſere, 144: 7.
aſſenſu, 189: 7. 387: 8.
aſſentiendum, 146: 18.
aſſentiri, 84: 1.
aſſequi, 379: 3.
aſſerebant, 527: 24.
aſſerenda, 15: 13. 374: 5.
aſſerente, 519: 4.
aſſerere, 241: 9. 338: 17: 515: 2.
aſſeribus, 172: 15.
aſſertionibus, 581: 3.
aſſerto, 19°: 3.
aſſertorem, 495: 12.
aſſertores, 84: 4. 243: 25
aſſerturi, 384: 15.
aſſes, 220: 11.
aſſeſſore, 499: 17.
aſſeveravit, 541: 18.
aſſidebat, 271: 3.
aſſidens, 444: 4. 483: 26.
aſſidente, 203: 10.
aſſidentem, 59: 1.
aſſidentibus, 576: 9.
aſſidere, 1°7: 3.
aſſidua, 2°3: 5. 319: 6. 453: 11. 502: 1.
aſſiduam, 3-1: 10.
aſſiduas, 191: 6. 561: 7.
aſſidue, 59: 1. 143: 1 191: 17. 195: 9. 198: 1. 212: 10. 215: 6. 232: 13. 220: 7. 304: 11. 327: 17. 334: 5 339: 12. 349: 12. 366: 11. 369: 12. 383: 4. 3°6: 9 406: 24. 410: 14. 420: 8. 4°3: 13. 489: 5. 521: 17. 538: 5. 555: 6. 562: 17 568: 11. 575: 4. 594: 17. 606: 6.
aſſiduiſſimi, 192: 4.
aſſiduitate, 158: 1.
aſſiduitatem, 296: 8.
aſſiduitatis, 233: 4.
aſſiduo, 76: 6. 206: 3. 492: 15.
aſſiduos, 547: 20.
aſſiduum, 291: 10.
aſſiduus, 254: 21.
aſſignatis, 252: 12.
aſſignavit, 40: 11. 161: 8.
aſſimilaſſe, 297: 3.
aſſimilem, 127: 8.
aſſimilis, 302: 7. 541: 19.
aſſiſtens, 312: 1. 392: 26.
aſſolet, 433: 16. 463: 8. 545: 5.
aſſuefaceret, 1°3: 18.
aſſueras, 169: 8.
aſſueſcerent, 152: 3.
aſſueta, 591: 13.
aſſuetis, 3°1: 6.
aſſueto, 467: 11.
aſſueveras, 51: 8. 453: 7. 588: 12.
aſſulas, 6°1: 18.
aſſumeretur, 453: 9.
aſſumpſiſſe, 620: 3.
aſſumpſit, 241: 15. 330: 14.
aſſumpta, 268: 3.
aſſumptis, 338: 10.
aſſumpſit, 205: 17. 305: 8. 378: 4. 490: 4.
aſſumtis, 188: 8.
aſſumto, 589: 6.
aſſurgere, 82: 4. 273: 12. 3°1: 11, 531: 19.
aſſurgeret, 82: 5.
aſſurrectum, 176: 9.
aſſurrexiſſe, 82: 8.
Aſſyriæ: 22: 16.
aſtantibus, 176: 20.
aſtrologo, 466: 4.
aſtu, 365: 6.
aſturæ, 312: 9.
aſturam, 230: 23.
aſturionem, 477: 7.
aſtycos, 337: 1.
aſylorum, 180: 16.
at, 59: 16. 64: 4. 100: 7. 141: 19. 144: 11. 153: 6, 25. 166: 9. 282: 17. 208: 10. 225: 5. 293: 4. 330: 10. 360: 6. 461: 2. 493: 11. 500: 6. 514: 6. 527: 5. 528: 14. 542: 21. 559: 3. 566: 7. 575: 12. 603: 4. 647: 29.
atalenta, 2°6: 11.
atavus, 428: 1.
Atelo, 632: 14.
Atellam, 313: 13.
Atellanæ, 347: 16.
Atellanarum, 469: 22.
Atellanico, 287: 7.
Atellanis, 498: 11.
Athenis, 181: 2. 213: 2. 629: 11. 657: 7.
Athenodoro, 3°9: 34.
athletæ, 42: 15.
athletarum, 161: 12. 437: 26.
athletas, 2: 21. 158: 6. 472: 7. 483: 10.
athletis, 163: 15.
Atia, 101: 4 124: 20.
Atiæ, 214: 22.
Atiam, 224: 13.
Atio, 102: 4.
atque, 1: 15. 11: 5, 7. 11: 4. 14: 7. 19: 1, 18. 22: 10. 27: 4. 28: 1. 28: 21. 34: 1 5: 4. 1°: 7. 39: 8. 45: 1. 49: 8. 50: 1. 13. 51: 3. 61: 11. 67: 11. 69: 3 72: 4. 7: 7. 76: 6. 17 78: 11 83: 11 84: 4. 9 89: 6. 92: 12, 21, 23. 95: 2. 97: 1 99: 7. 101: 2. 104: 6. 107: 14. 109: 1 111: 2. 116: 6, 14 120: 8. 121: 1. 123: 6. 124: 1. 126: 1. 130: 1. 131: 18 1 4: 1. 138: 7. 146: 19. 132: 2. 151: 11. 157: 7, 16. 158: 1. 159: 25. 161: 13, 25. 16°: 3, 15. 172: 11 1°: 7. 1°8: 3, 9. 181: 1. 182: 1. 185: 3, 15. 1°7: 5. 190: 8. 1 7: 12 199: 5. 200: 1. 206: 16. 208: 1. 210: 7. 213: 13. 219: 3 220: 5. 214: 13: 39. 225: 4. 211: 22, 25. 212: 7. 233: 10 136: 1. 238: 6. 243: 2, 24, 26. 152: 9. 251: 5. 255: 3. 256: 14. 257: 2. 260: 11. 261: 12. 265: 12 2 8: 7. 270: 6. 271: 4. 272: 3. 2 51 9. 280: 21. 286: 8, 17. 2°7: 6 289: 18 292: 6. 2°4: 14. 295: 7. 296: 16. 101: 3, 13. 30: 3, 22. 304: 4. 306: 1. 308: 1, 14. 310: 11 3: 4 3: 4: 5, 18. 316: 21. 3°7: 9. 319: 8. 322: 6. 314: 8. 325: 14. 126: 1, 3. 327: 4, 13. 335: 1 3 9: 3, 21 342: 4, 7. 341: 17. 347: 11. 348: 9. 350: 4. 35: 5. 354: 22. 355: 3, 12. 356: 1. 357: 2. 15 35°: 1, 5, 22. 35°: 5. 360: 2, 4. 362: 15. 363: 19 364: 6 365: 2. 366: 10. 367: 8. 368: 2, 12. 3 0: 1, 8. 3°8: 1, 8. 381: 5. 383: 9. 386: 3. 87: 9. 388: 8. 394: 12. 398: 21. 402: 11. 409: 4. 410: 16. 414: 25. 417: 17. 418: 8. 421: 10, 427: 7. 43°: 14, 21. 433: 14. 435: 9. 4°6: 13. 437: 5, 17. 439: 6. 440: 9. 441: 4. 447: 11. 449: 18. 453: 16 454: 9. 457: 7. 458: 7. 459: 21. 461.

8. 463 : 12, 17. 464 : 31. 466: 5, 9. 468 : 9, 15. 473 : 16. 474 : 11, 16. 475 : 9. 477 : 18. 479 : 19. 480 : 6, 15. 481 : 9. 482 : 5. 483 : 8. 489 : 16 491: 11. 493 : 10, 14. 494 : 3 496 : 9. 497 : 19. 499 : 12, 15. 500: 7, 11, 18. 503 : 14. 505 : 11. 507 : 2. 508 : 4. 509 : 16. 512: 8. 513 : 10, 14. 514 : 10. 518 : 1. 519 : 3, 10, 16. 520 : 6. 524 : 6. 525 : 3. 526 : 1, 7. 527 : 14, 17. 528 : 3, 8. 530 : 17. 531 : 1. 533 : 2, 10. 534 : 18. 535 : 7. 539 : 7. 541 : 18. 542 : 1, 20. 543 : 1. 545 : 19. 549 : 7. 550 : 1. 552 : 6, 13. 562 : 4. 56 : 16. 565 : 19. 570 : 11, 19. 573 : 5, 6. 575 : 2, 7, 17. 576 : 15. 582 : 16, 19. 584 : 4 589 : 16. 590 : 9. 591 : 8. 592 : 13. 591 : 1. 597 : 6 613 : 1, 4 617 : 6. 619 : 7. 630 : 1, 14 632 : 4. 636 : 5. 638 : 1. 639 : 8, 11. 646 : 1. 648 : 1, 5. 652 : 41. 653 : 18. 655 : 7. 657 : 8. 658 : 2. 659 : 16.
Attanico, 645 : 4.
atratum, 502 : 15.
atratur, 479 : 1.
atria, 659 : 10.
atriensis, 371 : 6.
atrio, 163 : 24. 488 : 5. 490 : 17. 627 : 7.
atrium, 135 : 11. 338 : 21. 542 : 23.
atrociora, 462 : 24.
atrocis, 587 : 10.
atrocissime, 298 : 1.
atrocitas, 312 : 10.
atrocitate, 323 : 5 348 : 10. 587 : 13.
atrocitatem, 189 : 13 317 : 13.
atrocitatis, 363 : 4.
atrociter, 199 : 1.
Atta, 241 : 6.
Attalo, 606 : 3.
Atteius, 616 : 17 619 : 1, 2, 6.
attendis, 367 : 2. 485 : 7. 491 : 6
attenuatum, 265 : 26.
Attica, 406 : 31.
Attice, 213 : 1.
Attici, 210 : 8. 625 : 11
Atticum, 461 : 4. 624 : 10.
attigeras, 618 : 5.
attigerint, 468 : 7.
attigiſſe, 330 : 14.
attigiſſet, 104 : 7. 474 : 19.
attigit, 123 : 6. 300 : 1, 359 : 12. 483 : 1. 541 : 19.
Attii, 92 : 10.
attingam, 488 : 7.
attingeret, 237 : 13.
attonita, 122 : 1.
attonitis, 88 : 5.
attonito, 592 : 21. 437 : 9.
attractum, 497 : 8.
attraherent, 481 : 5.
attrectaverat, 411 : 10.
attribuerim, 365 : 3.
attribuit, 168 : 4.
attriverit, 489 : 13.
attrito, 153 : 3.
attriverunt, 517 : 12.
attuliſſe, 543 : 5.
avare, 188 : 11.
avaritia, 357 : 8. 497 : 10. 584 : 3.
avaritiam, 455 : 1.
aucta, 267 : 8. 497 : 17.
auctam, 58 : 6.
auctione, 356 : 19. 357 : 13.
auctionibus, 56 : 8.
auctionum, 332 : 4. 356 : 2.
auctis, 145 : 5.
auctor, 61 : 2. 86 : 9. 114 : 1. 148 : 1. 178 : 9. 330 : 16. 406 : 13. 417 : 1. 461 : 2. 496 : 13, 569 : 7. 581 : 5. 621 : 16. 661 : 1.
auctoramento, 250 : 5.
auctore, 190 : 18. 207 : 5. 210 : 6. 241 : 5. 271 : 8, 9. 289 : 5. 352 : 13. 503 : 13. 510 : 12. 652 : 28.
auctorem 15 : 7. 417 : 3. 519 : 17. 587 : 2. 648 : 18.
auctores, 5 : 2. 8 : 7. 17 : 14. 19 : 18. 196 : 16. 301 : 10. 310 : 9. 469 : 19 507 : 13.
auctoribus, 138 : 3. 175 : 10. 218 : 4. 322 : 3. 406 : 20. 462 : 24 597 : 4.
auctoris, 578 : 3 617 : 9.
auctoritas, 413 : 1. 545 : 9.
auctoritate, 72 : 3. 273 : 9. 295 : 13 305 : 6. 386 : 6. 499 : 1. 503 : 4 5 8 : 11.
auctoritatem, 11 15. 28 : 3 253 : 5.
auctoritatis, 561 : 16.
auctorum, 582 : 6.
auctu, 107 : 22.
auctus, 524 : 2.
aucupanti, 213 : 21.
audaciam, 547 : 6 620 : 15.
Audafii, 120 : 5.
Audafius, 120 : 8.
audendam, 590 : 18.
audendum, 8 : 2.
audentem, 523 : 21.
audenti, 648 : 8.
audentibus, 108 : 12.
audentior, 64 : 1
audentius, 225 : 21.
auderent, 153 : 4.
auderet, 18 : 15. 218 : 1. 353 : 3. 449 : 18. 545 : 16
audiamus, 587 : 7.
audiebam, 311 : 8 316 : 10. 390 : 24.
audiebant, 425 : 10.
audiebat, 590 : 10.
audiendi, 449 : 1.
audiendum, 13 : 3. 167 : 12.
audiente, 101 : 2.
audierimus, 265 : 28.
audiis, 223, 5. 479 : 22. 527 : 12 555 : 12 588 : 19. 592 : 7.
audio, 265 26.
audire, 14 : 8. 387 : 5. 448 : 7. 654 : 21.
audires, 274 : 11. 338 : 12, 561 : 2.
audisti, 286 : 5 390 : 31.
audiſſe, 588 : 6. 619 : 9.
audiſſet, 215 : 9. 303 : 9. 379 : 9.
audita, 69 : 9. 319 : 15. 365 : 15.
audite, 647 : 9.
auditorem, 113 : 14. 660 : 15.
auditoria, 254 : 21. 648 : 5.
auditorio, 213 : 2. 420 : 3. 422 : 14. 659 : 6.
auditus, 313 : 1.
auditu, 122 : 17.
auditum, 30 : 1.
auditus, 575 : 14. 659 : 7.
audivit, 218 : 13 471 : 12. 531 : 8.
ave, 399 : 2.
avehi, 18 : 8 568 : 15.
avem, 86 : 14.
Aventinum, 534 : 5.
averno, 458 : 18.
avernum, 114 : 6. 458 : 16.
aversas, 199 : 6.
aversatur, 271 : 1. 538 : 10.
avertendas, 509 : 2.
avertendos, 361 : 13.
avertendum, 592 : 19.
avertis, 483 : 3.
aves, 451 : 12.
avete, 399 : 3.
avexit, 73 : 6. 490 : 19.
auferente, 178 : 11.
auferre, 65 : 8. 118 : 12.
aufferret, 627 : 4.
auferretur, 500 : 6.
Aufidium, 140 : 10.
aufugeras, 570 : 3.
aufugiſſet, 64, 12.
augebat, 67 : 18. 348 : 10.
augenda, 118 : 9. 444 : 6.
augendam, 260 : 1.
augendi, 112 : 9. 443 : 1.
augendo, 386 : 3.
augent, 213 : 18.
augentibus, 414 : 9.
augeret, 253 : 5. 333 : 11.
augeri, 231 : 1.
augur, 327 : 2.
auguralis, 380 : 7.
augurandi, 401 : 11.
augurato, 103 : 21.
augurem, 290 : 2.
augurio, 105 : 14 535 : 10.
augurium, 138 : 15. 229 : 4.
augusta, 105 : 21. 330 : 12. 379 : 6.
Augustæ, 325 : 11. 332 : 3. 385 : 11. 507 : 5.
augustales, 464 : 1.
Augustam, 340 : 7. 464 : 11. 491 : 11. 574 : 12.
Auguste, 179 : 6. 477 : 16.
Augusti, 100 : 8. 9, 15. 101 : 8. 105 : 305 : 17 214 : 7. 225 :

16. 246 : 8. 249 : 9. 250: 10. 253: 6. 254: 6. 255: 4. 264: 14, 16. 266: 1, 3. 267: 4. 270: 11. 273 : 2. 280 : 8. 289 : 15. 29 : 13. 294 : 11. 298 : , 6. 310 : 15. 317 : 9. 323 : 25, 30. 323: 4. 338 11. 3 9 : 18. 340 : 5. 343 : 7. 350 : 2. 356: 6. 363: 5. 381 : 18. 408 : 2. 414 : 2. 431 : 2. 435 : 9. 4 7: 22. 487 : 3, 15. 51 : 7. 520 : 7. 526: 13. 539 : 9. 630: 2, 6.
auguſtianos, 451 : 9.
Auguſtinu , 381 : 9.
Auguſtiore, 427 : 5.
Auguſtis, 578 : 2,
Auguſto , 102 : 3. 105 : 24. 247: 16. 249 : 7. 251 : 9. 256 : 2, 13. 257 : 10. 220 : 3. 261 : 1. 262: 11. 264 : 12. 284 : 10. 289 : 5. 291 : 3. 298 : 10. 301 : 21. 331 : 5. 3 81 10 357 : 2. 372 : 4. 376 : 2. 386 : 9 398: 7. 40 : 30. 420 : 9 6 6: 5. 627: 5. 654: 7. 655 : 8, 22.
Auguſtum , 103 : 2 180 : 5. 214: 19. 225 : . 236 : 10. 251: 12. 265 : 3. 289 : 14. 385 : 8. 398: 8. 408 : 4 429 : 11 490 : 6. 549 : 4. 639 : 3. 646 : 9. 654 : 13.
Auguſtus, 60 : 13, 18. 6 : 12. 97: 5. 100 : 12. 104 : 1, 7. 105 : 10. 179 : 8. 221 : 33. 232 : 9 262 : 7. 266 , 4. 291 : 8 3 : 15. 321: 2 323 1. 340 : 4 376 7. 379: 11 380 1 6. 451 : 4. 532 : 4. 5 3 : 19 654 : 14.
avis 250 : . 402 : 6. 409 : 13 410: 15.
avia , 248 : 2. 342 : 4. 379 : 6. 385 : 12. 4 0 : 18. 538 : 4.
aviæ, 330 : 12. 340 : 11. 345: 10, 348 : 12 381 : 8. 5 8 : 7.
aviam , 107 : 8. 225 : 26. 325 : 11. 436 : 11.
avide , 299 : 12. 630 : 8.
avidis , 631 : 16
avidiſſimo , 4 3 : 18.
aviditatem , 284 : 4.
avidius , 334 : 9.
avio , 230 : 6.
aviola , 4 4 : 4.
avis , 540 : 6.
avitam , 58 : 5.
avito , 105 : 1. 224: 38. 542: 10.
avium , 1. : 22. 550 : 7.
aula , 3 7 : 5. 523 : 17. 552 : 3. 563 : 3.
aulæ , 557 : 3. 432 : 11. 659 : 12.
Auli, 56 : 2. 76 : 22. 540 : 4.
aulicam , 308 : 6.
aulicis , 316 : 11 476 : 3.
aulico , 575 : 21.
Aulo , 180 : 4. 404 : 17.
Aulum , 464 : 19. 520 : 8. 565 : 25.
Aulus , 510 : 9. 523 : 6. 660 : 1.
auo , 246 : 4. 340 : 9. 490 : 9.
avocaret , 449 : 4.
avocaretur , 133 : 7.
auræ , 131 : 26.
aurata , 91 : 12.
aurati , 580 : 3.
auratis , 138 15 398 : 5.
aurato , 457 : 4.
auratos , 191 : 6.
aura , 525 : 3.
aurea , 119 : 1. 192 : 4 225 : 15. 299 : 9 336 : 3. 366 : 8.
aureæ , 249 : 5. 32 : 2.
auream , 78 : 6. 437 : 24. 458 : 3. 468 : 8. 478. 4. 497 : 15. 512 : 10. 572 : 8 597 : 13.
aureas, 172 : 13. 305 : 3. 521 : 18. 553 : 3. 582 : 27.
aurei , 435 : 23. 438 : 5. 499 : 8. 504 : 19 529 : 9.
Aurelia , 75 : 9.
Aureliæ , 504 : 21.
Aurelias , 635 : 9.
Aurelium : 1 : 12.
aureo , 41 : 7. 55 : 16. 119 : 6. 139 : 6.
aureorum , 559 : 9. 496 : 11. 534: 8.
aureos : 132 : 8. 136 : 6 258 : 13. 381 : 3. 398 : 27. 510 : 7. 580 : 15.
aures , 105 : 2. 130 : 17. 339 : 1
aureum , 339 : 7. 41 : 16. 511 : 6. 56 : 1.
aureus , 332 : 11.
auri , 39 : 15 137 : 10. 639 : 26.
auribus , 2 8 : 13. 631 : 6,
aurichalcum , 324 : 8.
auriculas , 661 : 10, 22.
auriculis , 190 : 5.
auriga , 366 : 2.
aurigebat , 3 8 : 3.
aurigandi . 4 0 : 3. 513 : 17.
aurigando , 483 : 18.
auriganti , 535 : 6.
aurigantibus , 334 : 14.
aurigare , 447 : 11.
aurigatios , 431 : 8.
aurigatum , 319 : 2.
aurigas , 159 : 2.
aurigatione , 4 4 : 18.
aurigavit , 430 : 10.
auro , 59 : 13. 69 : 7. 92 : 3. 118 : 11. 194 : 11. 3 5 : 458 : 9. 460 : 3. 481 : 16. 494 : 6. 324: 7.
aurum , 57 : 4. 199 : 3. 246 : 12 432 : 12. 471 : 11.
Auruneulis , 24 : 10.
auſam , 2 4 : 8.
auſis , 50 : 3.
auſit , 2 0 : 17.
auſos , 376 . 4. 531 : 8.
auſpicandi , 434 : 3.
auſpicando , 243 : 12. 467 : 18.
auſpicantis , 477 : 11. 502 : 17,
auſpicantibus , 150 : 3.
auſpicaretur , 328 : 8.
auſpicatus, 381 : 2. 433 : 14. 448: 9.
auſpices , 409 : 5.
auſpicia , 31 : 9. 221 : 1. 428 : 9.
auſpicio , 122 : 1. 493 : 16, 513 : 18.
auſpicio . 473 : 11.
auſpiciorum , 477 : 2.
auſpicium , 527 : 3 545 : 5.
auſtrinis , 207 : 7.
auſum , 317 : 20. 531 : 17.
auſuros , 568 : 15.
auſurum , 17 : 13.
auſurus , 314 : 8.
aufus , 15 : 10. 131 : 13. 176 : 7. 301 : 7. 304 : 9 340 : 9. 364 : 8. 416 : 3. 429 : 11 450 : 2. 463: 6. 527 : 11. 521 : 12. 528 : 1. 531 : 7. 657 : 3, 659 : 7.
aut , 18 : 15. 22 : 8. 25 : 8. 27 : 5, 8. 30 : 9. 42 : 20. 45 : 3. 47: 13. 51 : 9. 57 : 5. 60 : , 7 , 8. 64 : 3. 68 : 6, 7 72 : 18 86 : 9. 110 : 11. 121 : 5. 122 : 14. 128 : 1 , 2 , 4, 10. 129 : 3. 130 : 13. 137 : 8. 153 : 10. 158 : 5. 163 : 10 166 : 7. 168 : 5, 6, 11, 12 , 13 , 17. 169 : 11. 172 : 3 , 4. 173 : 6 , 8 , 9. 175 : 7, 11 176 : 1. 185 : 2 , 18. 187 : 15, 190 : 10 , 13 , 14 192 : 12. 193 : 3. 195 : 6 , 9. 11 , 13 198 : 8 , 10 , 11. 201 : 4 , 6. 203 : 4 , 7 , 8. 204 : 4, 5. 210 : 5. 212 : 6. 213 : 15 214 : 7. 217 : 4 , 15 218 : 6 , 7 221 : 10, 11 241 : 8 243 : 5, 2 . 253 : 3 , 9 , 12. 254 : 18. 256 : 5. 2 0 : 7 , 9. 222 : 20. 268 : 7 , 8. 271 : 1, 2. 272 : 18. 27 : 7, 9 284 : 12. 291 : 4 . 96 : 3. 303 : 19. 307 : 3 , 1 . 30 : 12. 311 : 2 311 : 12. 318 : 3. 327 : 20. 330 : 23. 331 : 9. 334 : 4. 337 : 6. 342 : 9, 13. 347 : 7, 8, 9 349 : 8 352 : 13. 355 : 10. 355 : 5, 6. 358 : 3. 62 : 2. 364 : 10. 366 : 9. 370 : 13. 376 : 6. 379 : 5, 8, 28. 381 : 8, 9. 392 : 6 , 19 394 : 9. 398 : 27. 401 : 2, 5, 6. 404 : 12. 406 : 5, 11, 13, 28. 410 : 13. 412. 5. 416 : 9. 425 : 4. 435 : 12. 441. 7 449 : 10, 11. 450 : 6 451 : 16. 454 : 7. 458 : 8. 463 : 1. 464 : 19. 466 : 13. 467 : 1. 428 : 1. 469 : 8, 9. 472 : 12. 473 : 14. 475 : 7. 483 : 8. 489 : 8. 500 : 5. 7 505 : 3. 510 : 6. 515 : 2 , 21. 517 : 1. 521 : 10 8. 517 : 21 530 : 14. 531 : 6 532 : 10. 534 : 2 541 : 4, 5 544 : 4, 5 551 : 0. 5 2 : 4, 12. 554 : 3. 5 7 : 4. 561 : 8. 525 : 7. 584 : 5, 6 591 : 4. 5. 612 : 4, 5. 627 : 5. 636 : 11. 639 : 16, 18, 19, 32 651 : 8. 654 : 18, 19 663 : 15.
autem , 2 : 7. 8 : 6 10 : 3. 18 : 13. 23 : 15. 27 : 1. 28 1 10. 30 : 12 31 : 5. 44 : 6. 47 : 1 53 : 1. 60 : 11, 64 : 14. 66 : 1. 72 :

8. 74 : 4. 76 : 4. 78 : 14. 83 : 14. 86 : 14. 98 : 1. 207 : 5. 217 : 8, 9. 229 : 4. 241 : 15. 253 : 10. 255 : 7. 267 : 1. 295 : 11. 300 : 4. 303, 12. 307 : 14, 17. 318 : 1. 321 : 9. 331 : 13. 331 : 4. 334 : 13. 337 : 4. 338 : 1. 340 : 3. 341 : 19. 356 : 14. 357 : 14. 360 : 10. 361 : 7. 368 : 8. 374 : 8. 378 : 5. 379 : 13, 18. 11. 388 : 6, 16. 390 : 1. 395 : 6. 397 : 6. 416 : 6. 417 : 12. 420 : 8. 421 : 15. 421 : 10. 428 : 18. 437 : 4, 11. 410 : 6. 444 : 17. 449 : 11, 16. 450 : 6. 473 : 4. 479 : 16. 480 : 9. 483 : 12. 491 : 2. 498 : 7. 504 : 3. 509 : 1. 510 : 12. 513 : 14. 517 : 14. 517 : 20. 537 : 7. 12. 539 : 4. 13. 537 : 5. 563 : 8. 567 : 12. 578 : 3. 587 : 1. 589 : 14, 6. 615 : 11. 618 : 10. 619 : 10. 611 : 4. 625 : 8. 626 : 14. 639 : 5, 11. 643 : 1, 648 : 4, 19. 652 : 6, 23. 653 : 19. 655 : 10. 657 : 12. 661 : 1, 4.
autographa, 192 : 10. 215 : 2.
Autor, 214 : 8.
autores, 327 : 15.
autoritas, 324 : 7.
autoritate, 153 : 4. 324 : 6.
Autronio, 8 : 6.
Autronia, 8 : 10.
autumni, 469 : 2.
autumno, 44 : 3.
avum, 100 : 14. 125 : 20. 136 : 10.
avunculi, 105 : 18. 108 : 9. 189 : 2.
avunculum, 107 : 4. 456 : 14.
avunculus, 223 : 17. 379 : 10.
avus, 100 : 10. 489 : 13. 307 : 3.
auxetas, 525 : 13.
auxeroni, 606 : 17.
auxilia, 28 : 1. 169 : 18. 360 : 5. 493 : 11. 495 : 7. 574 : 7.
auxiliis, 4 : 12. 125 : 4. 359 : 16.
auxilio, 65 : 11. 395 : 3. 541 : 4.
auxiliorum, 261 : 6. 272 : 17.
auxilium, 11 : 16. 59 : 19. 108 : 13. 215 : 3. 289 : 9. 372 : 16. 481 : 8. 504 : 8.
auxiſſe, 553 : 8.
auxit, 3 : 3. 47 : 15. 138 : 11. 149 : 6. 191 : 7. 303 : 1. 323 : 10. 419 : 5. 507 : 15. 565 : 9. 652 : 14.
axe, 8 : 13.
axium, 39 : 7.

B.

b, 217 : 8.
babilo, 465 : 4.
bacchantem, 170 : 11.
baceolum, 215 : 6.
baculum, 450 : 3.
Balaamum, 336 : 15. 454 : 7.
Balatum, 135 : 1.
Baias, 114 : 6. 184 : 3. 460 : 13.
Baiis, 249 : 5. 458 : 17.
balbo, 8 : 4. 102 : 4. 135 : 13.
balbus, 86 : 9. 102 : 5.
baleari, 496 : 4.
balineæ, 418 : 17.
balineas, 496 : 2.
balinei, 213 : 8.
balineis, 221 : 19. 464 : 25.
balineo, 200 : 8.
balliſtis, 362 : 2.
balneatum, 353 : 2.
balneis, 444 : 13.
balneum, 557 : 4.
barba, 125 : 9. 342 : 11. 366 : 8. 427 : 10.
barbam, 69 : 9. 731 : 3. 104 : 4. 321 : 17. 325 : 15. 428 : 7. 437 : 14.
barbara, 224 : 27.
barbaræ, 157 : 12.
barbari, 409 : 1.
barbaria, 492 : 16. 587 : 21.
barbaro, 432 : 2.
barbarorum, 493 : 16. 547 : 20. 579 : 9.
barbaros, 321 : 11. 362 : 11. 365 : 9.
barbarum, 378 : 9.
barbarus, 517 : 6.
Bareas, 659 : 10.
baſi, 138 : 6. 391 : 8.
baſilica, 135 : 20.
baſilicæ, 355 : 7.
baſilicam, 135 : 7.
baſilicas, 10 : 1. 358 : 18.
baſim, 559 : 5.
Baſilides, 545 : 6.
Baſſo, 610 : 14.
Baſſum, 610 : 11.
Batavorum, 134 : 14.
batnebat, 368 : 2.
batuentem, 351 : 8.
Baulos, 462 : 16.
beatiorum, 397 : 15.
Bebriacenſi, 542 : 33.
Bebriacenſis, 533 : 9.
Becco, 315 : 14.
bella, 96 : 10. 108 : 3. 121 : 1. 128 : 1. 210 : 2. 272 : 18. 299 : 15. 371 : 6. 658 : 4.
bellantem, 36 : 12.
bellaria, 451 : 13.
belli, 23 : 9. 39 : 16. 61 : 1, 3. 76 : 2. 90 : 5. 107 : 4. 168 : 12. 261 : 4. 262 : 16. 347 : 8. 361 : 1. 404 : 16. 418 : 12. 472 : 5. 489 : 10. 519 : 14. 504 : 1. 579 : 4. 585 : 27. 651 : 6.
bellica, 50 : 15. 150 : 1.
bellicam, 112 : 9. 198 : 37.
bellicas, 359 : 12.
bellicis, 468 : 9.
bellicoſa, 603 : 1.
belligeraverant, 214 : 7.
bellis, 18 : 1. 29 : 1. 72 : 1. 134 : 15. 153 : 1. 468 : 14.
bello, 25 : 7. 27 : 10. 28 : 8. 31 : 3. 56 : 8. 72 : 10. 99 : 4. 100 : 9. 110 : 1. 111 : 4. 114 : 16. 125 : 8. 134 : 14. 172 : 1. 191 : 15. 212 : 2. 213 : 5. 247 : 1. 180 : 18. 388 : 2. 394 : 27. 433 : 4. 439. 12. 496 : 15. 513 : 5. 523 : 7. 21. 536 : 8. 545 : 1. 549 : 14. 551 : 11. 572 : 11. 639 : 3. 652 : 21. 39. 654 : 4.
bellorum, 59 : 18. 108 : 8. 141 : 2. 230 : 1. 161 : 5.
bellua, 268 : 4.
belluarum, 195 : 29.
bellois, 417 : 7.
bellum, 16 : 5. 47 : 11. 50 : 10. 70 : 1. 108 : 25. 111 : 1. 113 : 9. 114 : 1. 122 : 8. 124 : 4. 129 : 3. 237 : 10. 248 : 6. 312 : 8. 321 : 15. 361 : 1. 388 : 8. 416 : 10. 496 : 19. 514 : 1. 579 : 7. 606 : 3, 11. 639 : 18. 657 : 3.
bene, 24 : 3. 61 : 12. 69 : 5. 129 : 3. 250 : 9. 393 : 3. 415 : 7. 467 : 19. 469 : 21. 515 : 16. 597 : 13.
beneficia, 55 : 19. 450 : 15. 567 : 2.
beneficii, 236 : 10. 403 : 2. 552 : 10.
beneficio, 390 : 4.
beneficium, 30 : 9. 289 : 13. 499 : 17.
beneventanus, 618 : 1.
beneventi, 466 : 8. 618 : 21.
beneventum, 231 : 21.
benevolentia, 296 : 5.
benevolentiam, 187 : 11.
benevolentiſſimus, 567 : 3.
benigne, 218 : 12.
benignitas, 193 : 4.
benivolentiam, 319 : 4.
Beronicen, 566 : 11.
Beronices, 566 : 4.
Berytius, 616 : 1.
Beſſis, 101 : 8.
beſtiæ, 231 : 8.
beſtiariis, 414 : 21.
beſtiarum, 347 : 8.
beſtias, 76 : 14. 347 : 8. 389 : 5.
beſtiſſare, 215 : 8.
Bibaculi, 618 : 20.
Bibaculo, 612 : 8.
Bibaculus, 621 : 16.
bibentem, 459 : 24.
bibere, 202 : 1.
biberent, 241 : 11.
Biberius, 184 : 4.
bibiſſe, 462 : 16.
bibit, 201 : 5. 299 : 12. 480 : 10.
bibliotheca, 113 : 2. 114 : 13.
bibliothecæ, 630 : 11.
bibliothecam, 660 : 10.
bibliothecarum, 612 : 1.
bibliothecas, 50 : 7. 62 : 13. 595 : 1.
bibliothecis, 310 : 8. 352 : 17.
Bibuli, 55 : 8.
Bibulo, 17 : 10, 15. 18 : 11, 20. 19 : 3, 4.
Bibulum, 21 : 4. 100 : 3.
Bibulus, 18 : 21. 10 : 5.
biduo, 15 : 12. 178 : 4. 108 : 3. 6 : 11.
biduum, 49 : 3. 108 : 27. 284 : 7. 385 : 1.
biennii, 500 : 1.

biennio : 1 n: 10 257 : 3. 282 : 1. 341 : 4. 493 : 5. 524 : 5.
biennium, 264 : 2. 515 : 16 570 : 14.
bitaniam, 216 : 11.
bitteras, 200 : 1.
bigæ, 270 : 4.
bigatum, 573 : 5.
bigas, 42 : 10.
bilingui, 36 : 4.
bile, 299 : 20.
bimestrem, 440 : 2.
bimestres, 388 : 16.
bina, 40 : 1, 7. 42 : 15. 92 : 16. 544 : 3 375 : 10.
bini, 84 : 2.
binos, 78 : 11. 149 : 7. 150 : 6. 510 : 19. 315 : 19.
bipedali, 139 : 13.
biremes, 42 : 17.
biremibus, 114 : 20.
biremis, 310 : 6.
bis, 18 : 20. 24 : 2. 38 : 5. 51 : 4 116 : 14. 124 : 3. 128 : 6. 133 : 1. 138 : 19. 146 : 14. 191 : 16. 204 : 34 248 : 12. 311 : 1. 323 : 27. 3 3 : 7. 353 : 10 381 : 9. 394 : 6. 457 : 3 464 : 3. 492 : 4. 639 : 4. 652 : 9 659 : 7.
blande, 351 : 12.
blandiori, 69 : 6.
blanditiarum, 409 : 11.
blanditias, 173 : 7. 280 : 22, 463 : 9. 512 : 4.
blanditiis, 511 : 3.
blandius, 271 : 5.
Bogudis, 58 : 1.
boleti, 284 : 16.
boletum, 423 : 18.
bolum, 639 : 24, 26.
bombos, 444 : 22.
bona, 89 : 16. 126 : 5. 157 : 4. 352 : 3 354 : 12. 363 : 3. 463 : 12. 469 : 21. 501 : 10. 5 8 : 4. 588 : 2
boni, 274 : 15. 332 : 8. 369 : 7. 655 : 10.
bonis, 14 : 3. 47 : 16. 155 : 4. 432 : 13. 456 : 22. 459 : 4 460 : 1. 464 : 27.
bono, 399 : 2. 526 : 10. 566 : 7. 590 : 10.
Bononiam, 230 : 2.
bononienſibus, 116 : 7. 433 : 13.
bonorum, 342 : 7.
bonos, 272 : 10.
bonum, 84 : 6. 173 : 3. 179 : 5. 272 : 7. 330 : 19. 532 : 12.
bos, 542 : 17.
botere, 410 : 7.
bove, 563 : 10.
boves, 384 : 4.
bovillas, 235 : 19.
bovillis, 235 : 20.
brabeutarum, 483 : 16.
brachas, 84 : 9
brachia, 657 : 23.
brachio, 89 : 13. 397 : 9. 432 : 8 13 : 4 n : 2. 592 : 19.
brachiorum, 48 : 20.
brachium, 89 : 6 111 : 4.
Breucos, 252 : 10.
breve, 232 : 15 308 : 10. 398 : 24. 417 : 1 574 : 23.
brevem, 62 : 12. 205 : 4. 417 : 18.
breves, 195 : 5. 433 : 16.
brevi, 3 : 7. 35 : 12. 43 : 7. 117 : 5 185 : 7. 247 : 14 343 : 12. 379 : 8. 387 : 6. 4 3 : 3. 444 : 14 456 : 15 477 : 15. 485 : 14. 489 : 16 510 : 6. 512 : 2 524 : 12 540 : 6. 565 : 2. 591 : 18. 597 : 16. 610 : 8.
breviario, 620 : 10.
breviarium, 238 : 24. 498 : 6.
breviatis, 556 : 10.
breviore, 124 : 2.
brevis, 655 : 7.
breviſſimi, 414 : 7.
breviſſimum, 549 : 16. 659 : 17.
breviter, 299 : 5. 301 : 6 488 : 7. 639 : 12.
brevius, 594 : 15.
Britannia, 24 : 9. 443 : 2. 471 : 9. 564 : 8.
Britanniæ, 398 : 37. 540 : 4. 585 : 18.
Britanniam, 33 : 7. 64 : 3. 356 : 9. 394 : 4. 540 : 2.
Britannica, 469 : 3. 521 : 8.
Britannicæ, 493 : 4.
Britannici, 432 : 19. 461 : 13.
Britannico, 411 : 2, 461 : 20. 563 : 4.
Britannicum, 410 : 3. 423 : 3. 4 38 7. 410 : 11. 461 : 9. 563 : 6.
Britannicus, 563 : 9.
Britannorum, 360 : 11.
Britannos, 24 : 7.
Brittii, 514 : 6.
Bructero, 263 : 9.
Brundiſii, 117 : 3.
Brundiſio, 64 : 6.
Brundiſium, 35 : 4. 185 : 15.
Brunduſii, 637 : 27.
Bruti, 56 : 6. 84 : 14. 95 : 1. 112 : 4. 535 : 10.
Bruto, 61 : 5. 84 : 17. 87 : 1. 89 : 11. 108 : 15. 213 : 3. 489 : 11. 654 : 4.
Brutum, 60 : 3. 90 : 10. 108 : 5, 10. 19. 301 : 18. 429 : 3. 631 : 7. 648 : 17.
Brutus, 55 : 10. 84 : 15.
bubula, 104 : 3.
bubulco, 553 : 16.
bucca, 647 : 4.
buccæ, 200 : 9.
buccina, 399 : 6.
buccula, 4 0 : 6.
bucolicis, 6 4 : 10.
bullæ, 2 : 5.
bullam, 637 : 28.
bullas, 92 : 15.
busto, 454 : 29.
busteni, 611 : 1.
buſtuos, 9 1 6. 461 : 8.
buthyſiæ, 47 : 23.
Byſantium, 547 : 27.
Bythynia, 3 : 4. 55 : 4, 17.
Bythiniæ, 41 : 5.
Bythiniam, 31 2.
Bythinicam, 55 : 9.
Bythinicum, 35 : 8.

C.

C, 217 : 8. 2 1 : 19.
cachinnaſſe, 542 : 10.
cachinnos, 331 : 11. 410 : 7.
cachinnum, 233 : 10. 3 1 : 2.
cacozelos, 2 1 : 18.
cadaver, 373 : 2. 462 : 24. 591 : 21. 593 : 4.
cadavera, 303 : 11.
cadaveri, 315 : 4. 480 : 15.
cadaveris, 479 : 16.
cadaverum, 418 : 19. 527 : 16.
cadentibus, 258 : 20.
cadentem, 317 : 7.
caderet, 89 : 9 159 : 22. 271 : 4.
caduceum, 366 : 9.
cæci, 24 : 3.
Cæcilii, 250 : 8. 652 : 5.
Cæcilio, 652 : 21. 633 : 9.
Cæcilius, 616 : 1.
Cæcinnæ : 76 : 22.
Cæcionam, 565 : 25.
cæcum, 404 : 6.
cæcus, 243 : 3.
cæde, 25 : 2. 180 : 8. 299 : 16. 374 : 2. 456 : 4. 493 : 1. 547 : 2, 15. 336 : 2. 349 : 5. 553 : 4. 584 : 1.
cædem, 349 : 18. 371 : 8. 385 : 6. 420 : 9 513 : 11.
cædebatur, 502 : 3.
cæderet, 225 : 21.
cædes, 85 : 1. 306 : 7. 350 : 5. 461 : 1. 503 : 14.
cædi, 8 : 15. 480 : 20. 582 : 17. 592 : 16.
cædis, 81 : 17 92 : 8. 108 : 11. 141 : 14. 371 : 1. 374 : 3 384 : 3. 406 : 12. 592 : 15. 557 : 4. 628 : 14.
cælatura, 4 8 : 3.
cæleſtem, 445 : 3.
Cælius, 6 5 : 3.
Cænidem, 539 : 7.
Cænidi, 588 : 13.
Cænidis, 5 7 : 3.
cæno : 335 : 2.
Cæpione, 21 : 3.
Cæpionem, 251 : 11.
Cæpionis, 110 : 4. 584 : 10.
cærimonias, 6 : 10.
cæsulas, 305 : 1.
cæruleo, 128 : 14.
cæſa, 328 : 15. 406 : 34. 579 : 3.
cæſæ, 451 : 11.
Cæſar, 1 : 1. 10 : 8. 30 : 1. 31 : 16. 33 : 5. 45 : 7. 55 : 24. 29. 58 :

29. 58:13. 60 : 4. 61 : 14. 76 : 13. 83 : 16. 84 : 8. 89 : 5. 96 : 1. 139 : 7. 179 : 6. 191 : 3. 225 : 17. 246 : 1. 267 : 7. 279 : 9. 313 : 8, 10, 25. 338 : 12. 431 : 7. 542 : 11. 572 : 18. 652 : 16. 639 : 4. 655 : 6.
Cæſare, 18. 10. 19 : 5. 76 : 11. 93 : 4. 107 : 18. 108 : 20. 117 : 12. 172 : 1. 189 : 4. 250 : 6. 247 : 5. 283 : 10. 312 : 11. 361 : 16. 402 : 13. 492 : 10. 523 : 6. 574 : 20. 630 : 7. 657 : 3.
Cæſaream, 181 : 1
Cæſarem, 8 : 13, 15. 29 : 1. 58 : 20. 55 : 23, 25. 59 : 2. 83 : 9. 95 : 8. 98 : 4. 163 : 6. 191 : 8. 225 : 13, 27. 548 : 15. 357 : 15. 423 : 10. 428 : 8. 521 : 11, 542 : 19. 558 : 17, 588 : 2.
Cæſares, 374 : 9. 3[illegible]6 : 10. 487 : 9. 587 : 12.
Cæſari, 1 : 8, 19 : 3. 56 : 11. 86 : 1. 330 : 19. 409 : 10. 489 : 11.
Cæſarianæ, 429 : 2.
Cæſaribus, 498 : 1.
Cæſarionem, 1[illegible]7 : 12.
Cæſaris, 10 : 7, 8. 53 : 5. 58 : 8, 9, 11. 60 : 9, 16. 61 : 4. 84 : 15. 86 : 10. 102 : 4. 105 : 16. 107 : 3. 108 : 12. 140 : 12. 229 : 1, 3. 247 : 1. 310. 6. 317 : 1. 355 : 17. 357 : 1. 358 : 21. 420 : 9, 431 : 2. 435 : 5. 467 : 2. 497 : 5. 508 : 17. 520 : 10. 526 : 14. 593 : 10. 639 : 2. 657 : 18.
Cæſarum, 158 : 8. 253 : 8. 329 : 9. 340 : 5. 384 : 22. 487 : 1, 14. 488 : 1. 557 : 7.
cæſas, 513 : 12.
cæleſtium, 84 : 12.
Cæſennius, 83 : 5.
Cæſius, 481 : 2.
cæſim, 572 : 8.
Cæſio, 600 : 4.
cæſis, 24 : 11. 87 : 6. 122 : 4. 125 : 4. 584 : 3.
Cæſium, 600 : 12.
cæſo, 541 : 12.
Cæſonia, 552 : 6. 364 : 28. 573 : 8.
Cæſoniæ, 556 : 18.
Cæſoniam, 543 : 15.
Cæſonio, 284 : 18.
cætus, 51 : 14. 568 : 15.
cætum, 163 : 25. 357 : 11.
cætui, 73 : 2. 453 : 11.
cætera, 19 : 9. 55 : 21. 78 : 1. 108 : 13. 271 : 13. 273 : 8. 31 : 8. 36 : 14. 304 : 8. 368 : 13. 367 : 3. 406 : 35. 409 : 4. 418 : 1. 446 : 18. 450 : 10. 475 : 7. 527 : 17. 5[illegible] : 5. 59 : 1. 5[illegible] : 16. 612 : 13. 652 : 5.
cæteræ, 22 : 1. 5.
cæteram, 344 : 16.
cæterarum, 451 : 7.
cæteras, 70 : 6. 137 : 9. 145 : 3. 168 : 2. 223 : 2. 312 : 15. 364 : 31. 381 : 21. 444 : 1. 495 : 7. 512 : 4. 550 : 6. 591 : 2.
cæteri, 30 : 10. 39 : 10. 47 : 8. 61 : 11. 111 : 10. 176 : 11. 323 : 5. 372 : 14. 594 : 17. 253 : 5.
cæteris, 59 : 4. 63 : 3. 70 : 13. 87 : 14. 157 : 9. 193 : 1. 238 : 17. 247 : 9. 267 : 5. 308 : 2. 348 : 7. 407 : 14. 436 : 4. 446 : 7. 458 : 9. 490 : 13. 558 : 2. 567 : 4. 606 : 10. 617 : 4.
cætero, 45 : 4. 126 : 12. 178 : 9. 326 : 5.
cæterorum, 356 : 10. 360 : 9. 478 : 1. 533 : 4.
cæteros, 41 : 8. 110 : 7. 130 : 12. 135 : 9. 22 : 11. 268 : 8. 26 : 3. 344 : 15. 584 : 2. 388 : 16. 464 : 18. 47[illegible] : 25. 50 : 11. 533 : 21. 544 : 5. 515 : 9. 588 : 7. 623 : 7. 246 : 9.
cæterum, 4 : 1. 15 : 6. 107 : 12. 187 : 3. 184 : 1. 302 : 16. 357 : 19. 413 : 3. 437 : 11, 500 : 19. 504 : 20. 520 : 5. 544 : 9. 513 : 4. 563 : 7. 569 : 8. 573 : 2.
Caiana, 503 : 1.
Caii, 7 : 6. 74 : 9. 102 : 4. 105 : 16. 15. 81. 85 : 9. 158 : 10. 247 : 1. 317 : 1. 518 : 2. 374 : 9. 392 : 6. 384 : 5. 385 : 19. 431 : 2. 43[illegible] : 5. 467 : 5. 473 : 1.
Caio, 74 : 1, 11. 84 : 17. 183 : 5. 238 : 1. 255 : 9. 27[illegible] : 5. 260 : 4. 314 : 4. 5. 313 : 9. 325 : 10, 20, 32. 330 : 19. 336 : 6. 343 : 2, 9. 356 : 23. 572 : 11. 374 : 8. 382 : 1. 385 : 7. 396 : 7. 409 : 4, 10. 417 : 29. 492 : 10, 17. 515 : 17. 535 : 6. 538 : 3. 650 : 12. 638 : 5. 659 : 1. 651 : 11. 612 : 16. 615 : 6. 655 : 21.
Caium, 50 : 6. 56 : 9. 82 : 5. 90 : 7, 8. 100 : 5. 116 : 6. 130 : 10. 131 : 7. 159 : 6. 183 : 12, 4. 185 : 4. 225 : 7. 224 : 3. 256 : 7. 267 : 7. 295 : 1. 503 : 17. 315 : 19. 323 : 31. 324 : 4. 326 : 8. 310 : 18. 336 : 1. 385 : 5. 428 : 8. 432 : 13. 456 : 14. 489 : 22. 521 : 11. 538 : 16. 210 : 8. 652 : 28.
Caius, 55 : 12. 58 : 10. 59 : 3. 100 : 4, 7. 104 : 4. 159 : 7. 214 : 5. 325 : 7, 23. 14 : 7. 370 : 11. 231 : 2. 594 : 11. 432 : 7. 489 : 23. 511 : 4. 606 : 10. 630 : 6. 646 : 10. 607 : 13.
Calagurritanorum, 169 : 4.
calamariæ, 416 : 9.
oclamitans, 6 : 6.
calamitas, 63 : 8.
calamitatibus, 350 : 2.
calamitoſas, 34[illegible] : 6.
calatos, 623 : 2.
calcata, 351 : 17.
calce, 67 : 8. 525 : 8. 54 : 11.
calceabat, 317 : 1.
calceamentis, 177 : 6
calceandas, 158 : 16.
calceari, 547 : 15.
calceaſſet, 5[illegible]8 : 17.
calceatu, 562 : 3.
calceatus, 205 : 1.
calceo, 311 : 14.
calceos, 197 : 7.
calceum, 505 : 3.
calceus, 121 : 2.
calcis, 464 : 15.
calculi, 206 : 9.
Caldius, 284 : 4.
calefacta, 208 : 12.
Calendas, 593 : 4. 655 : 20.
Caleodis, 544 : 11.
calfacimus, 192 : 16.
calice, 50 : 16.
calicem, 192 : 4. 415 : 17.
calida, 107 : 4.
calidarum, 458 : 17.
calidis, 208 : 11. 355 : 3. 454 : 3.
caliga, 366 : 8.
caligatis, 128 : 14.
caligatorum, 525 : 14.
caligo, 445 : 10.
Caligulæ, 3[illegible]5 : 11
calles, 18 : 3.
callida, 268 : 6.
callidæ, 387 : 1.
calliditate, 436 : 9.
callis, 106 : 5.
calonibus, 505 : 3. 504 : 15. 648 : 4.
Calpeous, 42 : 4.
Calpurniæ, 84 : 18.
Calpurnium, 21 : 1. 660 : 12.
calumnia, 331 : 3. 594 : 8. 646 : 8.
calumniæ, 298 : 5. 525 : 7.
calumniandi, 241 : 9.
calumniantium, 584 : 19.
calumniatum, 290 : 8. 156 : 2.
calumnias, 584 : 18.
calumniatores, 646 : 12.
calumniatus, 110 : 10. 294 : 11.
calumniis, 457 : 3.
calvi, 55 : 5. 195 : 3.
Calvinum, 539 : 8.
Calvino, 610 : 9.
Calvinorum, 427 : 12.
Calvinus, 58 : 4.
calvitie, 504 : 12. 594 : 4.
calvitii, 52 : 6.
calvo, 74 : 11. 547 : 1.
calvum, 571 : 7. 347 : 1.
camelorum, 436 : 4.
Camerino, 538 : 5.
Camerinos, 659 : 9.
Camillæ, 408 : 3.
Camilli, 408 : 3. 507 : 2.
Camillo, 246 : 13. 50[illegible] : 1.
Camillus, 388 : 9. 416 : 10.
Camini, 520 : 9
campanæ, 224 : [illegible]0.
Campania, 560 : 1. 567 : 19.

Campaniæ, 195: 13 232: 1 254: 6 282: 11. 328: 16. 355: 11. 381: 5. 568: 4. 658: 7.
Campaniam, 312: 8. 341: 10. 354: 6.
campanorum, 334: 17
Campanum, 19: 5. 102: 7.
campeſtrem, 492: 20.
campeſtres: 101: 3 415: 20.
campi, 4: 16. 355: 14. 437: 1. 647: 10.
campo, 84: 18. 91: 1. 118: 7. 231: 11. 357: 19. 406: 16 454: 5. 481: 18. 528: 13.
campos, 327: 25.
campum, 19: 5. 92: 7. 236: 13. 352: 11.
Canaceo, 446: 18.
canalem, 397: 7.
candida, 83: 4.
candidati, 153: 1. 152: 5.
candidatis, 176: 4. 553: 10.
candidato, 153: 12. 440: 11.
candidatum, 102: 1. 108: 14. 284: 13. 558: 12.
candidatorum, 45: 5.
candidatus, 23: 1. 538: 14. 499: 9.
candido, 51: 1. 308: 6.
candidum, 203: 4.
candore, 124: 14.
cane, 534: 9.
canebantur, 84: 7.
canem, 192: 12. 351: 1.
canendi, 326: 5. 368: 3. 445: 12.
canendum, 459: 14.
canens, 33: 2.
canenti, 444: 3.
canentibus, 236: 5.
canes, 591: 22. 610: 13.
caneſceret, 494: 9.
canibus, 585: 5. 591: 19.
Caninii, 440: 15.
canis, 541: 16.
canitie, 413: 3.
cano, 498: 7.
canoros, 477: 13
Cantabria, 207: 23
Cantabriæ, 494: 11.
Cantabriam, 111: 1.
cantabrica, 135: 5. 252: 3.
Cantabrico, 213: 5.
Cantabricum, 121: 2.
cantando, 476: 8.
cantante, 449: 8. 541: 4.
cantanti, 444: 12
cantare, 310: 24. 444: 12. 446: 1. 448: 9.
cantaret: 448: 6. 564: 4.
cantaſſe, 477: 17.
cantata, 92: 7.
cantatorum, 446: 10. 474: 17.
cantavit, 444: 13. 446: 16. 476: 28.
cantica, 528: 16.
cantico, 368: 22. 469: 23. 498: 11.
canticorum, 451: 7.
cantitaret, 469: 22.
cantor, 368: 2.
cantu, 483: 18.
cantum, 115: 6.
canunt, 55: 22.
Canoſinatis, 457: 6.
Canutius, 646: 10.
Caparrhio, 130: 11.
capere, 76: 17. 187: 13. 505: 7.
caperent, 149: 1.
caperet, 10: 5. 262: 23: 634: 11.
caperetur, 660: 18.
capeſſendam, 269: 1. 481: 1.
capi, 138: 11.
capiebat, 614: 6.
capiendi, 381: 8.
capiens, 225: 12.
capienti, 229: 4.
capillamento, 326: 42.
capillatus, 559: 10.
capilli, 249: 3. 595: 9.
capillo, 125: 10. 190: 6. 304: 11. 308: 6. 342: 11. 364: 18. 482: 1.
capillorum, 517: 4. 594: 10, 11.
capillum, 51: 3. 69: 10. 205: 1. 235: 2. 427: 9.
capillus, 494: 9.
capita, 11: 9. 104: 1. 280: 8. 321: 17. 329: 4. 350: 10. 365: 14. 379: 12. 466: 5. 487: 14. 594: 20.
capitala, 342: 9.
capitali, 54: 6. 126: 12. 302: 16. 582: 11. 390: 12.
capitalia, 298: 6.
capite, 28: 11. 63: 2. 64: 9. 111: 4. 204: 2. 287: 1. 300: 7. 301: 14. 309: 4. 339: 1. 335: 16. 418: 4. 425: 17. 451: 6. 473: 22. 477: 9. 479: 20. 493: 14. 494: 9. 502: 17. 505: 1. 507: 13. 511: 13. 12: 9. 532: 9. 534: 18. 575: 13. 576: 8.
capiti, 83: 11. 402: 12. 517: 4.
capitibus, 21: 15.
capitis, 243: 17. 318: 6. 316: 24. 481: 12. 497: 13. 587: 5.
Capito. 632: 16.
Capitolii, 15: 1. 115: 15. 246: 13. 477: 24. 547: 23.
Capitolina, 352: 10.
Capitolinæ, 502: 10.
Capitolini, 92: 15. 130: 14. 137: 10. 225: 6. 486: 4. 382: 21.
Capitolino, 194: 28. 319: 13. 435: 13. 437: 25. 576: 3. 579: 6. 588: 20.
Capitolinum, 220: 8.
Capitolio, 59: 15. 134: 10. 168: 6. 220: 7. 241: 9. 362: 4. 40: 6. 578: 4. 588: 27. 97: 10. 618: 22.
Capitolium, 10: 1. 39: 7. 83: 11. 180: 4. 215: 2. 13. 243: 31. 164: 3. 181: 1. 322: 4. 3 2: 11. 339: 18. 371: 5. 374: 6. 378: 14. 404: 18. 419: 12. 533: 8. 154: 9. 572: 12. 578: 2. 591: 7.
Capitone, 323: 11. 6 2: 14.
Cappadocem, 280: 13.
Cappadocia, 547: 20.
Cappadociam, 317: 1.
captam, 164: 20.
captearum, 212: 1.
captas, 221: 7. 283: 3. 300: 12. 313: 4. 325: 14.
capteenſi, 185: 1.
captis, 195: 19. 232: 14, 17. 303: 9. 314: 16. 523: 18.
Capricorni, 213: 15.
Caprineum, 2 6: 4.
capris, 287: 8.
capſariis, 466: 13.
capta, 113: 11. 192: 3. 630: 8.
captabant, 557: 6.
captandas, 359: 7.
captans, 289: 20.
captare, 449: 14. 574: 18.
captaret, 258: 4. 197: 6.
captaſſe, 376: 1.
capti, 70: 5.
captis, 16: 8. 120: 4.
captivis, 542: 27.
captivorum, 28: 2.
captivos, 121: 15. 362: 10.
captivum, 111: 5.
captum, 174: 7. 524: 10. 651: 9.
captura, 129: 7.
capturis, 158: 8.
caput, 4: 6. 73: 1. 254: 10. 286: 14. 398: 31. 423: 12. 444: 17. 485: 3. 651: 8.
Capua, 86: 2.
Capuæ, 86: 5. 283: 1. 371: 5.
capulo, 592: 28.
capulum, 130: 5. 364: 3.
caput, 87: 8. 92: 4. 55: 4. 125: 10. 257: 6 298: 3. 358: 9. 355: 6. 413: 6. 453: 17. 504: 11. 579: 13. 592: 28. 393: 9.
Capys, 86: 5, 7.
carbonibus, 514: 16.
carcere, 514: 15.
carcerem, 16: 9. 19: 12. 255: 2. 302: 4.
carceribus, 398: 15.
carcinomata, 185: 18.
carere, 75: 12.
carinis, 260: 2. 625: 3.
cariores, 310: 17.

caritate, 157 : 2. 193 : 2. 476 : 1.
carius, 346 : 2.
Carmeli, 542 : 14.
carmen, 310 : 5. 654 : 18.
carmina, 55 : 21. 175 : 11. 218 : 13. 271 : 12. 4.. : 14. 474 : 3. 483 : 4. 495 : 17. 606 : 8.
carmine, 332 : 11. 340 : 3. 450 : 11. 657 : 14.
carminibus, 76 : 22. 178 : 13. 352 : 14. 469 : 18. 595 : 4.
carminis, 437 : 10.
carminum, 435 : 13. 478 : 3. 495 : 19. 654 : 30.
carnem, 46 : 10.
carnifex, 295 : 13. 414 : 16.
carnifice, 302 : 7.
carnificem, 390 : 13.
carnifici, 351 : 5.
Carnulium, 502 : 10.
Carnulins, 302 : 10.
caro, 505 : 4.
carpebat, 352 : 19.
carpento, 143 : 21. 394 : 16.
carpentum, 350 : 10. 385 : 11.
carpſiſſet, 112 : 10.
carpſit, 574 : 16.
carptim, 584 : 17.
carrucis, 457 : 5.
Carthagine, 495 : 10. 651 : 1.
Carthaginem, 651 : 9.
caruit, 120 : 8. 383 : 1. 520 : 11. 555 : 8. 562 : 5.
caſeum, 100 : 2.
caſibus, 261 : 4.
Caſpias, 443 : 13.
Caſſii, 70 : 12. 89 : 5. 95 : 1. 331 : 13. 448 : 8. 467 : 5. 515 : 10.
Caſſio, 84 : 17. 176 : 13. 342 : 3. 371 : 11. 467 : 4. 489 : 22.
Caſſiopen, 448 : 8.
Caſſium, 67 : 3. 108 : 5, 10. 171 : 8. 301 : 19. 371 : 11, 12. 429 : 3. 623 : 17.
Caſſius, 89 : 5. 102 : 10. 370 : 11. 171 : 4. 520 : 1. 632 : 11.
caſte, 105 : 8.
caſtelli, 70 : 20. 541 : 21.
caſtello, 70 : 15.
caſtigat, 584 : 10.
caſtitate, 192 : 2.
Caſtoris, 10 : 7. 264 : 9. 339 : 8. 514 : 7.
caſtra, 42 : 15. 76 : 7. 256 : 11. 280 : 5. 360 : 4. 384 : 11. 416 : 21. 434 : 5. 492 : 12. 501 : 18. 511 : 1, 13. 503 : 3. 504 : 14. 526 : 1. 565 : 24. 580 : 11.
caſtrati, 580 : 5.
Caſtrenſem, 502 : 18.
Caſtrenſes, 587 : 20.
Caſtrenſi, 325 : 1.
Caſtrenſibus, 312 : 10.
Caſtricium, 176 : 20.
caſtris, 65 : 3, 9. 121 : 3. 169 : 17.
202 : 1. 280 : 4. 225 : 22. 284 : 1. 323 : 17. 557 : 16. 398 : 22. 479 : 23. 496 : 20. 513 : 9.
caſtrorum, 64 : 4. 119 : 9. 150 : 6. 211 : 9. 138 : 11. 516 : 19. 541 : 20.
caſu, 98 : 2. 185 : 10. 199 : 7. 215 : 9. 257 : 9. 307 : 11. 325 : 18. 384 : 2. 388 : 12. 591 : 16.
caſum, 159 : 9. 269 : 1.
caſus, 65 : 7. 297 : 8. 406 : 14. 492 : 9. 515 : 4. 639 : 11.
catadromum, 436 : 7.
catena, 225 : 15. 646 : 2.
catenarum, 466 : 9.
catenati, 111 : 11.
catenatos, 305 : 1.
catenis, 347 : 15. 361 : 11. 446 : 21. 590 : 10. 625 : 9.
catervarios, 163 : 14.
catervas, 334 : 1.
Catilina, 16 : 4.
Catilinæ, 14 : 1. 16 : 1, 5. 101 : 6. 224 : 23. 617 : 7.
Catino, 502 : 15.
Catasta, 6 : 3 : 6.
Cato, 31 : 10. 606 : 17. 621 : 1, 7.
Catone, 17 : 15. 213 : 3. 215 : 5. 612 : 8.
Catonem, 19 : 11. 264 : 5. 612 : 9.
Catonis, 111 : 10. 214 : 4. 621 : 13, 17, 26. 625 : 8.
Catta, 511 : 14.
Cattis, 579 : 5.
Cattos : 579 : 2.
Catuli, 215 : 10. 488 : 3. 489 : 18.
Catulo, 610 : 8.
Catulum, 15 : 1. 74 : 12.
Catulus, 225 : 2. 354 : 5.
cavam, 220 : 12. 559 : 5.
cavas, 286 : 2.
cavato, 138 : 8.
Çaudex, 243 : 4.
cavea, 161 : 9. 347 : 8. 436 : 3.
caveam, 398 : 6.
cavebatur, 99 : 8.
cavendum, 307 : 12. 417 : 2. 471 : 12. 552 : 8.
caveras, 584 : 10.
cavere, 96 : 7. 155 : 5. 269 : 10.
caverent, 51 : 13.
averet, 86 : 13. 294 : 10. 311 : 8. 371 : 11. 503 : 2.
cavernæ, 480 : 6.
caverunt, 180 : 3.
cavillatus, 167 : 16.
cavillatione, 297 : 11. 558 : 10. 630 : 7.
caviſſet, 153 : 22. 291 : 8.
cavit, 185 : 24. 280 : 8. 317 : 10. 565 : 19.
Cauliculi, 621 : 12.
cauſa, 14 : 10. 21 : 6. 23 : 4. 25 : 6. 45 : 14. 56 : 4. 58 : 14.
67 : 16. 75 : 8. 84 : 1. 105 : 6. 114 : 2. 126 : 5. 128 : 6. 134 : 10. 151 : 7. 161 : 5. 168 : 11. 173 : 9. 192 : 8. 103 : 11. 208 : 10. 210 : 4. 224 : 25. 241 : 4. 241 : 9. 251 : 9. 265 : 10. 268 : 14. 271 : 2, 7. 274 : 13. 280 : 13. 292 : 1. 293 : 12. 196 : 4. 307 : 22. 312 : 5, 17. 319 : 14. 338 : 12. 341 : 1. 342 : 15. 347 : 4. 348 : 17. 353 : 4. 356 : 7. 357 : 7. 364 : 20. 368 : 6. 369 : 14. 370 : 14. 378 : 11. 391 : 17. 381 : 10. 385 : 5. 390 : 21. 392 : 13. 396 : 2. 406 : 4. 414 : 24. 417 : 27. 424 : 12. 440 : 17. 442 : 7. 444 : 6. 449 : 8. 450 : 7. 459 : 5. 467 : 2. 489 : 19. 517 : 16. 523 : 14. 531 : 1. 540 : 14. 544 : 5. 569 : 3. 581 : 18. 585 : 9. 596 : 14. 638 : 19. 639 : 22. 651 : 41. 657 : 10. 659 : 1.
cauſæ, 256 : 7.
cauſſam, 3 : 4, 18. 2. 31 : 13. 108 : 8. 110 : 8. 176 : 13. 2.2 : 1. 253. 10. 271 : 20. 281 : 2. 101 : 1. 334 : 10. 356 : 10. 344 : 19. 351 : 6. 390 : 7. 16. 404 : 16. 466 : 7, 10. 489 : 10. 496 : 14. 505 : 10. 536 : 12. 584 : 14. 639 : 8.
cauſſarum, 41 : 5.
cauſſas, 38 : 5. 153 : 17. 289 : 2. 292 : 7. 319 : 8. 330 : 22. 419 : 8. 489 : 17. 631 : 9. 648 : 7. 658 : 8.
cauſſatus, 341 : 5. 360 : 8, 480 : 21.
cauſſidicorum, 551 : 13.
cauſſidicos, 190 : 25.
cauſſis, 231 : 22. 347 : 9. 356 : 15. 378 : 10. 648 : 20.
cautionem, 231 : 9.
cautius, 392 : 6.
cautum, 134 : 12. 441 : 2.
cecidiſſe, 298 : 6.
cecidit, 618 : 14.
cede, 469 : 4.
cedente, 469 : 4. 574 : 3.
Cedentibus, 261 : 9.
cedere, 60 : 4. 64 : 10. 416 : 11. 533 : 12.
cederent, 409 : 6.
cederet, 183 : 5. 461 : 13.
Cadris, 355 : 8.
celans, 516 : 10.
celarunt, 639 : 29.
celaſſe, 132 : 5.
celata, 306 : 4. 414 : 1.
celato, 462 : 11.
celatus, 326 : 4. 572 : 14.
celeberrima, 99 : 2. 171 : 5.
celeberrime, 294 : 1.
celeberrimis, 453 : 15.
celeberrimo, 455 : 6.
celeberrimos, 161 : 2. 526 : 6.

celebrabant, 29 : 22.
celebrabat, 199 : 2. 576 : 11.
celebranda, 462 : 14.
celebrarent, 361 : 17. 385 : 17.
celebrari, 305 : 5. 340 : 7.
celebrarunt, 178 : 4.
celebraſſe, 517 : 8.
celebratam, 385 : 13.
celebratior, 119 : 17.
celebraverat, 585 : 14.
celebravit, 295 : 5. 409 : 17.
celebris, 610 : 5.
celebritatem, 6·4 : 13.
celerem, 96 : 14. 269 : 6.
celeritate, 61 : 3. 355 : 16.
celeriter, 39 : 10. 61 : 12. 72 : 2. 119 : 3. 449 : 6. 516 : 11. 566 : 18.
celerius, 150 : 3. 169 : 14. 584 : 22.
cella, 92 : 15.
cellæ, 105 : 2.
cellam, 480 : 7.
cellis, 358 : 17.
cellulam, 534 : 9.
cenſebatur, 610 : 4.
cenſendum, 145 : 21.
cenſente, 273 : 4.
cenſentibus, 105 : 18.
cenſenſium, 384 : 19.
cenſere, 18 : 15.
cenſeret, 409 : 12.
cenſorem, 240 : 10. 391 : 5. 430 : 5.
cenſores, 144 : 5. 392 : 2. 538 : 10.
cenſorino, 655 : 21.
cenſorio, 45 : 3.
cenſoris, 183 : 14.
cenſorium, 538 : 4.
cenſu, 141 : 16.
cenſuerint, 23 : 13. 236 : 32
cenſuerit, 311 : 5.
cenſuerunt, 262 : 5. 374 : 8. 638 : 7.
cenſuiſſe, 214 : 10.
cenſuiſſet, 25 : 3.
cenſuit, 14 : 3. 175 : 11. 147 : 6. 276 : 4. 381 : 15. 428 : 19. 538 : 18.
cenſum, 132 : 20. 155 : 6. 264 : 12. 554 : 1.
cenſura, 246 : 8. 392 : 21. 427 : 11.
cenſuræ, 132 : 20.
cenſuram, 392 : 1. 521 : 6. 547 : 2. 565 : 17.
cenſuras, 241 : 11.
cenſuris, 245 : 6.
cenſus, 34 : 3. 153 : 5. 200 : 2. 356 : 7. 468 : 21. 473 : 7.
centena, 63 : 4. 554 : 6. 555 : 4. 637 : 8.
centenas, 594 : 1.
centenis, 362 : 17.
centenos, 40 : 6.
centenum, 250 : 6.
centeſimam, 332 : 14.
centeſimum, 618 : 19.
centies, 555 : 12. 660 : 29.
centum, 24 : 3. 45 : 11. 68 : 5. 70 : 17. 20. 231 : 18. 299 : 7. 328 : 14. 458 : 5. 19. 493 : 9. 504 : 18. 527 : 14. 555 : 13. 576 : 1. 632 : 6. 653 : 4.
centumviralem, 143 : 5.
centumvirali, 648 : 9.
centumviralia, 549 : 14.
centumvirorum, 581 : 2.
centurias, 17 : 12.
centuriatum, 636 : 1.
centurio, 130 : 4. 536 : 8.
centurione, 371 : 8. 412 : 14.
centurionem, 294 : 12. 300 : 8. 369 : 4. 585 : 31.
centuriones, 70 : 1. 126 : 1. 132 : 14. 256 : 10. 338 : 2. 372 : 11. 478 : 6.
centurioni, 481 : 7.
centurionibus, 385 : 4.
centurionis, 70 : 18.
centurionum, 560 : 6.
ceperant, 84 : 1.
ceperat, 27 : 13. 300 : 5.
cepiſſe, 157 : 14. 580 : 14.
cepiſſent, 475 : 13.
cepiſſet, 330 : 12. 335 : 14. 581 : 14.
cepit, 78 : 9. 100 : 4. 130 : 2. 359 : 15. 384 : 2. 432 : 12. 510 : 2. 514 : 11. 528 : 10. 538 : 14. 565 : 4. 589 : 3.
cera, 90 : 8.
ceræ, 442 : 3.
Ceraunios, 116 : 15.
cerealem, 585 : 7.
cerebelia, 530 : 10.
cerebri, 308 : 8. 147 : 16.
cerebro, 164 : 27.
cereis, 92 : 27.
ceremonia, 224 : 27.
ceremoniarum, 123 : 1.
Cereris, 223 : 3. 437 : 27.
cermonias, 279 : 1. 402 : 1.
cerimoniis, 138 : 14.
cerito, 215 : 7.
cernebat, 55 : 5.
certa, 105 : 11. 148 : 4. 299 : 21. 396 : 8.
certabant, 576 : 4.
certæ, 639 : 11.
certam, 160 : 9. 261 : 18. 442 : 6. 584 : 18.
certamen, 233 : 12. 284 : 16. 337 : 2. 437 : 15. 576 : 3.
certamina, 398 : 17. 481 : 15. 576 : 8.
certamine, 137 : 1. 349 : 16. 395 : 14. 449 : 1. 450 : 4. 588 : 20. 637 : 2.
certamini, 163 : 11. 437 : 18. 523 : 17. 576 : 7.
certaminibus, 459 : 11.
certaminis, 446 : 12.
certando, 450 : 1.
certantem, 564 : 4.
certantes, 471 : 7.
certantibus, 502 : 2.
certantium, 163 : 11.
certatim, 236 : 2. 310 : 9. 371 : 20.
certationes, 163 : 20.
certaverit, 419 : 12.
certaverunt, 41 : 16.
certe, 56 : 3. 67 : 3. 185 : 12. 14 : 5. 240 : 6. 327 : 16. 365 : 16. 369 : 10. 392 : 6. 461 : 4. 467 : 16. 509 : 7. 512 : 7. 520 : 6. 534 : 2. 540 : 12. 512 : 12. 575 : 14. 594 : 7. 596 : 5. 632 : 15.
certi, 302 : 1. 588 : 17.
certior, 185 : 16. 258 : 17.
certiorem, 415 : 9.
certiores, 248 : 4.
certis, 49 : 5. 606 : 13.
certiſſimam, 171 : 10.
certiſſimis, 211 : 1.
certiſſimum. 294 : 10.
certius, 379 : 11. 587 : 10.
certo, 107 : 6. 210 : 11. 332 : 11. 513 : 10. 597 : 15. 651 : 8.
certos, 49 : 6. 568 : 17.
certum, 10 : 5. 151 : 5. 157 : 15. 169 : 3. 260 : 12. 2·6 : 2. 340 : 10. 358 : 4. 475 : 5. 499 : 15. 561 : 6.
cervicalia, 432 : 22
cervice, 308 : 11. 482 : 3.
cervicem, 308 : 6. 349 : 17. 172 : 8. 480 : 19. 542 : 19. 597 : 14.
cervicibus : 188 : 11. 413 : 3. 497 : 6. 534 : 16
cervicis, 364 : 17.
cervix, 552 : 15.
Cerylo, 551 : 4.
ceſpite, 262 : 21. 373 : 13.
ceſpitem, 126 : 15.
ceſſantem, 78 : 15.
ceſſantibus, 64 : 7.
ceſſarent, 547 : 13.
ceſſaret, 107 : 15.
ceſſaſſet, 390 : 12.
ceſſavit, 256 : 13. 301 : 11. 370 : 8. 418 : 7. 446 : 12. 574 : 12.
ceſſerat, 167 : 10. 621 : 15.
ceſſerit, 74 : 3.
ceſſerunt, 122 : 19.
ceſſiſſe, 32 : 2. 251 : 7.
ceſſiſſent, 126 : 10.
ceſſiſſet, 414 : 16.
ceſſit, 14 : 14. 72 : 3. 220 : 3. 489 : 23.
ceſſurus, 462 : 3.
ceterum, 6·2 : 5.
cetra, 336 : 5.
ceu, 286 : 9. 293 : 10. 534 : 18.
Chærea, 370 : 18.
Chæream, 371 : 12. 372 : 8, 12.

Chaldæi, 529 : 13.
Chaldæos, 532 : 12.
Charicleam, 312 : 16.
charta, 62 : 5.
chartam, 444 : 6.
charus, 507 : 8. 587 : 12.
Chaonis, 404 : 19.
Chaonius, 404 : 10.
Chiis, 251 : 10.
chirographa, 504 : 6.
chirographo, 115 : 11 3'7 : 10. 487 : 7.
chirographum, 14 : 5. 184 : 5. 565 : 17 572 : 9
chlamyde, 316 : 3. 341 : 15. 451 : 5.
chlamyt, 149 : 4.
choragum, 191 : 1.
choraulæ, 498 : 8.
choraulam, 484 : 3.
choros, 153 : 11.
Chriſto, 406 : 24.
Chriſtiani, 441 : 9.
Chryſippi, 660 : 30.
chryſocollæ, 3'4 : 13.
cibariis, 288 : 2.
cibariorum, 491 : 9.
cibaturos, 152 : 7.
cibi, 209 : 1 3'' : 2. 414 : 1. 1. 461 : 1. 505 : 6.
cibis, 464 : 11.
cibo, 254 : 1. 412 : 21. 23. 493 : 10. 648 : 21. 655 : 13.
ciborum, 255 : 3. 421 : 18.
cibum, 203 : 1. 261 : 21. 294 : 14 314 : 6. 319 : 7. 382 : 10. 461 : 3 5 2 : 14.
cicatricibus, 185 : 17.
Cicero, 8 : 12. 31 : 19. 47 : 16. 55 : 15. 56 : 17. 60 : 3. 61 : 4 215 : 11. 638 : 19. 642 : 1. 647 : 6. 653 : 20.
Cicerone, 19 : 11. 104 : 1 618 : 6.
Ciceronem, 61 : 6. 243 : 24. 616 : 16.
Ciceronis, 14 : 8. 16 : 6. 105 : 9. 210 : 8 420 : 14. 624 : 4. 626 : 2.
Cicilia, 3 : 7.
Ciciliam, 8 : 3.
cientis, 477 : 10.
Cilicia, 190 : 4.
Ciliciam, 547 : 18.
Cimber, 89 : 1. 214 : 2.
Cimbri, 365 : 17.
Cimbrico, 125 : 8.
Cimbria, 15. 7.
Cinarium, 295 : 12.
Cinædus, 189 : 9.
cincinnato, 373 : 2.
cincinnus, 213 : 20.
cineres, 3'0 : 4. 648 : 11.
cineribus, 593 : 7.
cingeretur, 51 : 12.
cinis, 314 : 15.
Cinna, 58 : 11. 621 : 12.
Cinnæ, 1 : 5. 5 : 3.
Cinnam, 95 : 1.
Cinnanis, 374 : 10.
Cinobellini, 3'0 : 11.
cincto, 481 : 9.
cinctos, 120 : 13. 146 : 6. 364 : 3.
circa, 4 : 5. 27 : 4. 51 : 4. 59 : 3. 67 : 6. 90 : 10. 97 : 4. 111 : 8. 116 : 15. 160 : 6. 185 : 2. 18 : 8. 169 : 8. 192 : 5. 219 : 1. 254 : 11. 298 : 6. 309 : 1. 170 : 3. 357 : 20. 359 : 11. 364 : 18. 378 : 14. 381 : 20 402 : 1. 408 : 2. 4'6 : 15. 424 : 1. 439 : 5. 440 : 13. 449 : 4 455 : 9, 10. 467 : 4. 468 : 2. 479 : 18. 496 : 12. 514 : 7. 516 : 8. 530 : 16. 56 : 10 574 : 24. 584 : 7. 592 : 14. 619 : 11. 655 : 16 660 : 271 30.
Circeios, 115 : 5. 112 : 9.
Circenſes, 42 : 3. 153 : 1. 130 : 10. 334 : 11. 369 : 14. 398 : 13. 385 : 11. 436 : 2. 417 : 6, 482 : 6
Circenſi, 78 : 7 3'5 : 8. 361 : 12.
Circenſibus, 42 : 8. 159 : 20. 240 : 12. 270 : 4 433 : 1. 436 : 3. 447 : 2. 580 : 3.
Circenſium, 176 : 1.
circi, 22 : 9. 334 : 15. 398 : 20. 451 : 10.
circio, 194 : 6.
circo, 151 : 28. 158 : 5. 159 : 12. 198 : 11 314 : 14. 148 : 16. 368 : 3. 128 : 14. 430 : 7 447 : 13. 454 : 5. 175 : 5.
circuiri, 477 : 7.
circuit, 254 : 1.
circuitis, 212 : 2. 443 : 8.
circuitu, 381 : 9.
circuitu, 117 : 3.
circulatim, 92 : 25.
circuli, 206 : 18.
circulos, 220 : 2.
circum, 45 : 6 181 : 16. 225 : 4. 251 : 12. 148 : 4. 158 : 18. 161 : 17. 185 : 11. 4'1 : 22. 451 : 13. 451 : 5. 479 : 8. 482 : 9. 504 : 14. 542 : 31.
circumageretur, 458 : 13.
circumagit, 72 : 12.
circumclusam, 264 : 7.
circumdederat, 5'7 : 7.
circumdedit, 534 : 8.
circumduceretur, 351 : 7.
circumduci, 353 : 11.
circumducit, 215 : 3.
circumducto, 397 : 9.
circumductus, 248 : 15.
circumduxit, 473 : 17.
circumferens, 143 : 20.
circumferret, 219 : 3. 585 : 17.
circumferri, 505 : 8.
circumforaneo, 529 : 7.
circumibat, 176 : 4.
circumiectas, 216 : 18.
circumiret, 7 : 2.
circumitu, 24 : 1.
circumlatus, 526 : 6.
circumplexa, 249 : 2. 579 : 12.
circumpoſitis, 31 : 11.
circumſcriptum, 481 : 20.
circumſectus, 518 : 11.
circumſedit, 363 : 10.
circumſeptum, 458 : 6.
circumſpectis, 181 : 7.
circumſpectiſſimum, 265 : 8.
circumſpectos, 390 : 2.
circumſtabat, 14 : 17. 384 : 19.
circumſtantibus, 146 : 7
circumſtantium, 92 : 17. 213 : 5.
circumſtarent, 416 : 3.
circumſteterunt, 89 : 2.
circumſtruncto, 575 : 17.
circumtonſam, 163 : 22.
circumtuliſſe, 531 : 6.
circumvelit, 95 : 5.
circumveniret, 206 : 7.
circumvertens, 501 : 13.
circumvolavit, 231 : 12.
circumciſe, 648 : 6.
circus, 578 : 6
Ciris, 49 : 7. 482 : 6.
Ciriensium, 114 : 15.
ciſalpinæ, 30 : 11.
ciſalpinam, 21 : 10.
citare, 344 : 9.
citarentur, 150 : 11.
citari, 390 : 10.
citati, 302 : 1.
citaris, 431 : 5.
citatum, 215 : 1.
citatus, 75 : 8.
citavit, 405 : 4.
citeriore, 61 : 18.
citeriorem, 11 : 2.
citharam, 437 : 21. 446 : 8. 463 : 15.
citharæ ſcam, 691 : 6.
citharædico, 451 : 14.
citharædis, 515 : 3.
citharædorum, 446 : 6. 448 : 3.
citharædos, 533 : 20. 576 : 5.
citharædum, 444 : 2. 456 : 19. 473 : 14. 558 : 14.
cito, 107 : 7. 2'5 : 9. 282 : 12. 464 : 5. 542 : 5. 612 : 2.
citra, 28 : 2. 126 : 19. 159 : 16. 287 : 15. 486 : 10.
citro, 316 : 1.
civem, 224 : 5. 293 : 8. 361 : 5. 495 : 5 528 : 1. 139 : 3.
cives, 280 : 17.
civibus, 75 : 9. 119 : 5. 172 : 19. 396 : 4. 405 : 30.
civica, 3 : 6.
civicam, 270 : 1. 394 : 14. 585 : 7.

civile, 47 : 11. 50 : 5. 70 : 1. 254 : 11 388 : 9. 549 : 10. 579 : 7. 639 : 1. 657 : 3.
aivilem, 170 : 1. 402 : 1.
aivili, 4 : 1. 27 : 11. 56 : 8. 76 : 23. 366 : 4. 416 : 9. 420 : 10. 429 : 8. 536 : 8. 542 : 14. 545 : 1. 551 : 11. 620 : 14.
eivilia, 50 : 15. 96 : 10. 299 : 15. 515 : 9.
civilibus, 38 : 1. 72 : 2. 153 : 3.
civilis, 61 : 1. 76 : 2. 90 : 5. 319 : 9. 357 : 14. 386 : 3. 428 : 12. 551 : 2. 585 : 26. 588 : 12.
civilitatis, 171 : 6. 416 : 2.
civilum, 38 : 5. 59 : 18. 141 : 22 2 251 : 8.
civis, 47 : 2. 404 : 4.
civitas, 29 : 4. 322 : 2.
aivitate, 8 : 1. 23 : 9. 47 : 8. 78 : 18. 168 : 7. 171 : 8. 176 : 11. 191 : 7. 254 : 15. 262 : 9. 291 : 2. 352 : 15. 450 : 15. 603 : 3.
civitatem, 5 : 5. 153 : 14, 18, 24. 315 : 7. 356 : 3. 406 : 16, 499 : 14. 548 : 7. 632 : 16.
civitates, 4 : 15. 24 13. 180 16. 357 : 21. 418 : 2. 459 : 11. 497 : 11. 527 : 19. 547 : 6. 554 : 3.
civitatibus, 289 : 21. 290 : 10. 467 : 4. 536 : 14.
aivitatis, 30 : 2. 153 : 19. 284 : 1. 296 : 2. 437 : 9. 491 : 2. 568 : 6.
civiom, 11 : 9. 19 : 7. 110 : 14. 157 : 8. 306 : 8. 329 : 5. 469 : 4 566 : 15.
clade, 69 : 9. 261 : 9. 296 : 4. 319 : 11. 350 : 3. 468 : 10 650 : 7.
aladem, 38 : 1. 169 : 5. 262 : 14. 283 : 6. 515 : 13.
clades, 125 : 1. 469 : 3.
cladibus, 24 : 6. 86 : 8.
cladis, 125 : 11.
clam, 15 : 11. 32 : 2. 64 : 8. 84 : 4. 248 : 12. 268 : 18. 344 : 361 : 10. 373 : 2. 430 : 9. 447 : 7. 453 : 12. 462 : 21. 474 : 4. 495 : 15. 521 : 9. 534 : 5. 551 : 15. 572 : 14. 574 : 13. 593 : 6.
clamantem, 89 : 4.
clamitans, 153 : 26. 353 : 18.
clamitaotem, 372 : 13.
clamitantibus, 451 : 7.
clamitarent, 315 : 2.
alamoie, 660 : 17.
clamoram, 479 : 23.
alamoribus, 192 : 16.
clandeſtinus, 480 : 3.
clangores, 579 : 11.
clara, 246 : 6. 469 : 21.
claræ, 159 : 5.
clare, 133 : 3. 287 : 7. 302 : 14. 330 : 24. 379 : 10. 467 : 19. 532 : 7.
alari, 513 : 10.
clarior, 489 : 14.
alariore, 657 : 12.
alaris, 619 : 10.
clariſſimi, 610 : 3.
alariſſimo, 41 4.
alarius, 339 : 15.
claro, 184 : 2.
clarorum, 319 : 10.
claros, 204 : 9. 499 : 13. 616 : 15.
alaruerunt, 427 : 1.
clarus, 430 : 3.
claſſe, 4 : 10. 24 : 9. 191 : 16. 231 : 5. 243 : 4. 533 : 8.
claſſem, 3 : 2. 38 : 3. 169 : 24 198 : 4. 243 : 22. 429 : 4. 478 : 6.
claſſes, 42 : 18. 64 : 6. 365 : 15.
claſſi, 247 : 2. 658 : 7.
claſſiariorum, 303 : 11.
claſſiarios, 497 : 17. 513 : 8. 567 : 14.
claſſibus, 114 : 13. 188 : 4.
claſſiaum, 528 : 7.
claſſis, 399 : 7.
alaſſium, 114 : 2. 575 : 16.
Claudia, 241 : 1. 243 : 17.
Claudiæ, 396 : 10. 419 : 2.
Claudiam, 182 : 10. 410 : 1, 7, 464 : 15.
claudiaaeti, 306 : 5.
Claudii, 357 : 1. 412 : 12. 438 : 19. 433 : 18. 464 : 16. 469 : 24. 540 : 5. 549 : 2. 563 : 6. 659 : 4. 660 : 20.
Claudiis, 620 : 1.
Claodillam, 387 : 1.
Claodio, 241 : 6 284 : 4. 338 : 4. 564 : 14. 379 : 6. 432 : 15. 433 : 3, 17. 414 : 1. 461 : 1. 491 : 1. 495 : 17. 507 : 15, 17. 521 : 19. 523 : 17. 540 : 1. 634 : 5.
Claodiorum, 243 : 14 248 : 16.
Claudios, 243 : 13.
Claudium, 130 : 13. 341 : 1. 376 : 14. 432 : 8. 435 : 1. 507 : 12. 521 : 13.
Claudius, 28 : 6. 243 : 4, 5, 7, 9, 11. 378 : 1. 3 : 417 : 14. 432 : 11. 507 : 19. 561 : 10. 575 : 19. 606 : 19.
alauſa, 593 : 6.
clauſam, 291 : 15.
alaoſerat, 35 : 11.
alauſis, 449 : 10. 479 : 10.
alauſit, 439 : 12.
alauſula, 4 9 : 25.
alauſulæ, 551 : 16.
clauſulam, 235 : 4.
claoſum, 124 : 2.
clava, 483 : 20.
alaues, 477 : 14.
clavo, 51 : 11.
clavum, 84 : 9. 150 : 4. 278 : 11. 404 : 3. 558 : 9. 541 : 2.
Clemens, 551 : 2.
clemantem, 269 : 7. 587 : 4. 591 : 1.
clementis, 294 : 17.
clemeotiæ, 132 : 1. 171 : 5. 435 : 11. 584 : 21. 578 : 9.
clementiam, 76 : 1. 532 : 1.
Cleopatra, 36 : 8. 58 : 11. 117 : 4, 12.
Cleopatræ, 116 : 4. 117 : 6. 429 : 10.
Cleopatram, 58 : 8.
cliente, 153 : 16.
alieotela, 116 : 8. 615 : 14.
clieotelas, 243 : 18. 319 : 15.
elicotes, 73 : 1, 349 : 8,
clienti, 3 : 5.
clientibus, 176 : 18.
clientiom, 181 : 6.
clientum, 241 : 4.
clioopalen, 596 : 9.
clitumni, 359 : 13.
cloacæ, 606 : 5.
cloacis, 451 : 6.
Clodiam, 584 : 16.
Clodianus, 592 : 25.
Clodii, 25 : 2.
Clodio, 6 : 9. 181 : 11. 497 : 9. 647 : 11.
Clodium, 19 : 14. 75 : 7. 572 : 8.
Cludius, 647 : 1.
Cluniæ, 495 : 17.
cluſit, 124 : 3.
aluvium, 446 : 10.
clypeos, 597 : 9.
clypeum, 530 : 9.
clypeus, 332 : 10.
clyſtere, 444 : 7.
alyſterem, 423 : 24.
Cnæi, 56 : 2. 107 : 5. 108 : 7. 427 : 13.
Cnæo, 9 : 1. 314 : 3. 353 : 2. 410 : 9. 428 : 18. 490 : 1. 498 : 3. 624 : 1.
Cnæos, 427 : 16, 17.
Cnæum, 90 : 5. 100 : 5. 290 : 2. 293 : 12. 412 : 8. 520 : 13. 638 : 22. 646 : 4.
Cnæus, 100 : 6. 323 : 12. 428 : 1. 510 : 13. 638 : 10.
coacta, 417 : 26.
aoactæ, 596 : 17.
aoacti, 336 : 21. 441 : 7.
coactionas, 536 : 10.
coactis, 279 : 2.
aoacto, 267 : 1. 654 : 2.
coactore, 654 : 2.
coactos, 337 : 4.
aoactum, 295 : 12. 561 : 13. 417 : 21.
coactus, 15 : 15. 17 : 8. 207 : 5. 250 : 11. 257 : 8. 260 : 6. 268 : 10. 288 : 11. 289 : 10. 383 : 13. 412 : 12. 512 : 3. 617 : 6.
coaleſceret, 331 : 6.

coarctatum, 137 : 5.
coarctavit, 145 : 10.
coarguendam, 591 : 19.
coarguit, 269 : 9.
coarare, 224 : 39.
coccianum, 585 : 13.
coccionatus, 575 : 13.
cocco, 457 : 4.
codicibus, 258 : 3.
codicillis, 266 : 5. 284 : 8. 381 : 2. 660 : 28.
codicillos, 266 : 3. 292 : 5 334. 10. 369 : 6. 412 : 6. 480 : 16. 515 : 19. 657 : 22.
coëgeris, 122 : 10. 654 : 29.
coëgimus, 610 : 7.
coëgit, 18 : 16. 123 : 2. 152 : 1. 183 : 8. 188 : 8 271 : 10. 172 : 10. 361 : 13. 390 : 7. 430 : 5. 461 : 16. 532 : 5. 533 : 21 387 : 3.
cælestem, 193 : 5.
cælestis, 206 : 2. 229 : 2.
cæli, 224 : 22. 579 : 4.
cælibatu, 409 : 7. 491 : 8.
cælibatum, 392 : 19.
Cælibem, 491 : 10.
Cælio, 289 : 8. 549 : 2.
Cælium, 289 : 14.
cælo, 224 : 4. 225 : 15. 309 : 3. 6, 13. 425 : 2. 487 : 14. 559 : 8. 591 : 7.
cælum, 97 : 5. 114 : 11. 224 : 30. 236 : 15. 471 : 18. 570 : 6.
coëmenda, 553 : 9.
coëmit, 154 : 7.
coëmturum, 431 : 7.
cœna, 190 : 11. 203 : 2. 361 : 12. 451 : 6. 498 : 5. 510 : 7. 5.0 : 6. 587 : 4.
cænaculis, 163 : 1.
cænaculo, 203 : 12. 525 : 2.
cænæ, 74 : 14. 191 : 7. 198 : 3. 343 : 5. 357 : 13 382 : 9. 413 : 14. 441 : 6. 472 : 7. 538 : 20. 569 : 9.
cænam, 96 : 15. 192 : 11. 193 : 6. 198 : 8. 200 : 4. 202 : 2. 284 : 11. 294 : 7. 296 : 14. 312 : 19. 318 : 13, 17. 354 : 7. 379 : 34. 430 : 7. 444 : 3. 448 : 6. 474 : 2. 505 : 7. 509 : 2. 529 : 9. 557 : 7. 565 : 26. 567 : 8. 589 : 14. 596. 3.
cænante, 542 : 11.
cænantem, 511 : 1. 592 : 16. 652 : 2.
cænanti, 344 : 8. 461 : 20. 591 : 22.
cænare, 198 : 7.
cænaret, 369 : 12.
cænaretur, 284 : 13.
cænatum, 353 : 3. 520 : 11. 580 : 2.
cænas, 454 : 10. 530 : 3.
cænasse, 548 : 8, 652 : 5.
cænat, 791 : 4.
cænationes, 458 : 10.
cænationum, 438 : 12.
cænaturum, 357 : 14.
cænavi, 192 : 10.
cænavit, 185 : 1.
cænet, 379 : 54.
cænis, 276 : 9.
Cænitabat, 200 : 11. 454 : 4.
cænitara, 651 : 17.
cænulam, 398 : 26.
cæperant, 278 : 7.
cæperat, 466 : 3. 509 : 14. 558 : 6.
cæperunt, 661 : 4.
cæpi, 190 : 11.
cæpisse, 458 : 15. 626 : 9. 641 : 3.
cæpisset, 25 : 5. 224 : 38. 493 : 10.
cæpit, 313 : 15. 198 : 25. 420 : 9. 444 : 4. 588 : 24. 660 : 10.
captabant, 516 : 28
cæptam, 410 : 8.
cæpti, 510 : 18.
cæptis, 544 : 13.
cæpto, 651 : 16.
cæptum, 462 : 19.
cæptum, 349 : 2.
cæpturus, 362 : 3.
coërcebat, 67 : 13.
coërcendas, 137 : 4.
coërcendis, 493 : 1.
coërcenta, 350 : 1.
coërcera, 50 : 11. 430 : 9.
coërceretur, 278 : 3.
coërceret, 378 : 11. 568 : 16.
coërcita, 441 : 5.
coërcitionem, 165 : 18. 417 : 27.
coërcitis, 492 : 17.
coërcito, 153 : 10.
coërcuerat, 12 : 13.
coërcuit, 122 : 3. 157 : 2. 188 : 4. 280 : 7. 347 : 8. 347 : 8. 581 : 12.
cœtu, 184 : 1. 366 : 14.
cœtum, 15 : 15.
cœtus, 45 : 14. 351 : 7.
cogebat, 347 : 11.
cogendo, 291 : 2.
cogendum, 409 : 12.
cogentium, 325 : 17.
cogerent, 148 : 6.
cogeret, 497 : 19.
cogeretur, 1 : 11. 31 : 30. 455 : 5. 495 : 10.
cogi, 298 : 1. 449 : 2.
cogitandum, 265 : 21.
cogitante, 483 : 8.
cogitarat, 8 : 14.
cogitaret, 419 : 3.
cogitarent, 314 : 21.
cogitarentur, 76 : 18.
cogitaret, 542 : 23.
cogitasse, 413 : 10.
cogitati, 263 : 10.
cogitationa, 363 : 7. 479 : 6.
cogitato, 327 : 16.
cogitavit, 38 : 8. 133 : 1. 352 : 13. 364 : 27. 441 : 1.
cognatam, 660 : 24.
cognationa, 429 : 4.
cognita, 17 : 13. 369 : 11. 639. 30.
cognitio, 183 : 11.
cognitione, 171 : 12. 425 : 9. 483 : 13. 648 : 14.
cognitionem, 22 : 2. 423 : 3.
cognitioni, 303 : 5.
cognitionibus, 357 : 2. 565 :
cognitionis, 390 : 9.
cognitos, 122 : 17.
cognitu, 159 : 17.
cognitum, 325 : 4.
cognituris, 520 : 2.
cognomen, 65 : 3. 78 : 4. 105 : 9, 17. 159 : 7. 179 : 1. 246 : 11. 270 : 10. 325 : 1. 353 : 3. 357 : 23 378 : 4. 385 : 12. 404 : 20. 408 : 1. 489 : 1. 490 : 4. 512 : 7. 526 : 13. 533 : 27. 335 : 13. 616 : 2. 620 : 3.
cognomina, 241 : 15.
cognominaretur, 262 : 6.
cognominatum, 105 : 11.
cognomine, 103 : 22. 138 : 8. 162 : 7. 427 : 12. 490 : 8. 513 : 13. 536 : 10. 555 : 9. 562 : 8. 389 : 6. 609 : 1, 615 : 4. 629 : 2.
cognominavit, 410 : 3.
cognominem, 507 : 12.
cognomines, 510 : 8.
cognominibus, 241 : 82. 338 : 10.
cognominis, 307 : 17, 427 : 3, 379 : 12.
cognoſceretur, 579 : 12.
cognoſcebat, 356 : 14.
cognoſcendis, 595 : 4.
cognoſcendo, 390 : 1. 440 : 5.
cognoſcendum, 175 : 11.
cognoſcens, 414 : 1.
cognoſcente, 251 : 9.
cognoſcentibus, 143 : 8. 275 : 5.
cognoſcere, 587 : 14. 636 : 5.
cognoſcerent, 275 : 8.
cognoſceret, 223 : 4. 519 : 18.
cognoſci, 108 : 2, 169 : 15. 427 : 7.
cognoſcit, 503 : 3.
cognoſcite, 647 : 10.
cognoverant, 318 : 3.
cognoverat, 176 : 21. 385 : 6.
cognoviſſe, 16 : 4.
cognoviſſet, 278 : 11. 657 : 7.
cognovit, 110 : 7. 303 : 4. 472 : 8. 473 : 20. 497 : 4. 660 : 14, 18.
coheredem, 318 : 12. 376 : 8. 430 : 13. 532 : 5.
cohibente, 648 : 13.
cohorteſcit, 265 : 27.

cohibuerit, 575 : 10.
cohors, 70 : 15.
cohortantibus, 496 : 14.
cohortatus, 455 : 8. 445 : 11. 515 : 17.
cohorte, 33 : 16. 431 : 14.
cohortem, 280 : 12. 406 : 1. 493 : 3. 492 : 1.
cohortes, 32 : 9. 186 : 10. 169 : 7. 250 : 15. 351 : 7. 359 : 19. 406 : 14.
cohorti, 510 : 8. 657 : 8.
cohortibus, 52 : 1. 258 : 12. 327 : 8. 384 : 15. 433 : 16. 439 : 5. 411 : 3. 541 : 18.
cohortis, 370 : 11. 511 : 1. 657 : 15.
cohortium, 300 : 6. 496 : 8. 527 : 8. 564 : 13. 579 : 4.
coibant, 41 : 7.
coiretur, 146 : 14.
coitu, 345 : 13.
coitus, 655 : 14.
colas, 31 : 3.
colchas, 571 : 14.
colere, 485 : 6.
coleret, 508 : 6. 634 : 17.
coleretur, 483 : 17. 519 : 9.
Coleros, 401 : 2.
coli, 305 : 5.
colitur, 105 : 14.
collabi, 86 : 18.
collapſa, 338 : 5.
collapſas, 137 : 8.
collapſum, 406 : 12.
collatas, 552 : 11.
collationem, 475 : 12.
collationes, 359 : 5. 566 : 15.
collationibus, 4 8 : 20.
collato, 180 : 1.
collaudans, 214 : 6. 352 : 3. 507 : 19.
collaudare, 461 : 4.
collaudatum, 15 : 12.
collaudavit, 233 : 8. 274 : 4.
colle, 481 : 19.
collectanea, 62 : 11.
collectæ : 639 : 21.
collega, 14 : 4, 5. 17 : 14. 152 : 21. 565 : 15.
collegam, 18 : 13. 25 : 4. 30 : 6. 55 : 9. 151 : 6. 132 : 19. 231 : 15. 505 : 7. 330 : 14. 333 : 6. 573 : 1.
collegarum : 158 7. 115 : 2.
collegas, 149 : 7. 230 : 4.
collegia, 47 : 14. 241 : 8. 552 : 11. 462 : 3.
collegii, 241 : 6.
collegiis, 428 : 3.
collegio, 22 : 6. 22 : 8. 404 : 9. 5 6 : 9.
collegiorum, 136 : 7.
collegis, 131 : 4.
collegit, 137 : .
collegium, 570 : 18.
colli, 450 : 2.
colligatis, 302 : 3.
colligendum, 479 : 16.
colligente, 381 : 2.
colligere, 519 : 12. 564 : 15. 620 : 13.
colligi, 293 : 14. 507 : 10.
collo : 355 : 6. 476 : 6. 547 : 24.
collocabat, 341 : 1.
collocandos, 112 : 5.
collocarent, 249 : 12.
collocassent, 1,8 : 6.
collocata, 92 : 5. 143 : 2.
collocatam, 342 : 6. 503 : 20. 596 : 2.
collocatur, 191 : 10.
collocatus, 555 : 4.
collocavit, 21 : 2. 123 : 6. 169 : 3. 183 : 14. 236 : 1. 252 : 8. 368 : 10. 402 : 14. 410 : 11. 439 : 11.
collocutum, 379 : 13.
colloquentem, 364 : 11.
colloquii, 404 : 8. 301 : 22. 514 : 9.
colloquio, 132 : 16.
colloquium, 329 : 10. 521 : 4.
colluvione, 153 : 11.
Colloſſeros, 353 : 9.
collucerent, 258 : 11.
colluctatum, 593 : 2.
collum, 352 : 4. 482 : 9.
collusori, 238 : 13.
collybo, 105 : 2.
coloni, 86 : 2.
colonia, 86 : 1. 166 : 8. 298 : 9.
coloniam, 4,5 : 6. 319 : 11. 528 : 5.
colonias, 121 : 7. 166 : 2. 255 : 19. 357 : 17.
colonias, 8 : 2. 47 : 1. 247 : 4. 4. 282 : 0.
colonici, 166 : 6.
colonis, 29 : 5.
colore, 51 : 1. 185 : 17. 308 : 6. 364 : 16. 653 : 9.
colorem, 205 : 5.
coloris, 459 : 12. 479 : 19.
Coloſſeum, 559 : 4.
coloſſi, 554 : 7.
coloſſus, 458 4.
colulifent, 209 : 18.
colus, 2 : 3 : 11. 510 : 1. 491 : 1. 521 : 18. 220 : 1. 620 : 18.
columbarum, 125 : 21.
columbinum, 369 : 10.
columna, 506 : 3.
columnam, 95 : 5. 195 : 6.
columnas, 354 : 9.
columnis, 476 : 2.
coma, 444 : 23. 534 : 18.
comagenem, 547 : 18.
comageno, 532 : 7.
comam, 482 : 7. 594 : 13.
comatam, 21 : 11. 252 : 6.
comatos, 553 : 6.
comburere, 279 : 3.
come, 631 : 24.
comedi, 200 : 7.
comediſſe, 191 : 8.
comendo, 104 : 1.
comes, 47 : 5. 248 : 11. 391 : 15. 435 : 2. 580 : 13. 620 : 2. 623 : 2.
cometen, 425 : 2.
comi, 835 : 2. 618 : 10.
comica, 653 : 2.
comicis, 653 : 17.
cominus, 67 : 4. 146 : 10. 319 : 7. 525 : 16.
comiſſantis, 350 : 9.
comiſſatione, 369 : 15.
comitamus, 357 : 7.
comitante, 336 : 5.
comitantem, 74 : 2.
comitantibus, 479 : 5.
comitate, 173 : 11. 198 : 5. 347 : 13. 567 : 11.
comitatem, 238 : 13.
comitatis, 435 : 11. 509 : 3.
comitata, 32 : 6. 232 : 18. 518 : 15.
comitatum, 249 : 2.
comitatur, 634 : 8.
comitatus, 249 : 10. 325 : 10. 45, : 10. 574 : 2. 609 : 4.
comite, 225 : 29. 572 : 16.
comitem, 281 : 13. 551 : 4.
comites, 572 : 21. 288 : 1. 5. 1 : 7. 500 : 7. 541 : 4.
comitia, 13 : 5. 45 : 3. 78 : 12. 84 : 18. 528 : 11. 342 : 32.
comitiali, 31 : 4. 564 : 24. 462 : 21.
comitibus, 107 : 6. 252 : 8. 481 : 11. 528 : 8. 334 : 4.
comitiis, 17 : 6. 28 : 9. 84 : 13. 153 : 1. 170 : 1.
comitio, 159 : 19.
comitiorum, 153 : 9, 11. 186 : 6. 532 : 13. 585 : 14.
comitis, 184 : 22. 252 : 9.
comitium, 10 : 8.
commeabat, 447 : 6.
commeans, 547 : 15.
commeantes, 37 : 6.
commeare, 394 : 12. 537 : 5.
commeatens, 458 : 20.
commeatibus, 282 : 6.
commeatu, 252 : 11. 312 : 16. 359 : 17. 392 : 14. 444 : 18.
commeatum, 253 : 11. 162 : 18. 348 : 18. 484 : 27.
commeatus, 124 : 4. 395 : 10. 403 : 2. 498 : 15.
commeavit, 336 : 1.
commemorabat, 163 : 6.
commemoranda, 327 : 17.
commemorans, 36 : 14.
commemorantis, 55 : 19.
commemorantibus, 423 : 3.
commemorem, 243 : 2.
commendabit, 416 : 14.
commendanda, 422 : 4.

commendans,

commendans, 515 : 21.
commendanti, 591: 12.
commendantis, 653 : 17.
commendare, 620 : 7.
commendari, 594 : 6.
commendatione, 76 : 4.
commendatis, 163 : 4.
commendavit, 176: 8. 295: 4. 343 : 21. 381 : 20. 425: 8.
commendo, 45 : 7.
commentando, 606 : 10.
commentarii, 612 : 10.
commentariis, 61: 9. 280 : 5.
commentario 301 : 6. 629 : 4.
commentarios, 61 : 1 5. 184: 1. 330 : 21. 595 : 3. 615: 2.
commentitia, 398 : 2.
commentitiam, 86 : 9.
commentum, 139: 4.
commeatus, 137: 3. 286: 2. 355: 2. 420: 13. 452 : 12. 559: 1.
commercio, 76: 7. 291 : 6. 354: 3. 422 : 5. 652 : 9.
commercium, 276:12.
commigrare, 364: 9.
commigravit, 241 : 3.
commilitones, 692: 6. 128 : 2. 384: 9. 504: 2.
commilitonum, 528: 9.
comminantis, 339 : 13.
comminata, 14 : 11.
comminationibus, 280 : 28.
comminatur, 66 : 8.
commiſcuit, 87: 5. 530:12. 593:7.
commiſerat, 579 : 5.
commiſiſſet, 340 : 4. 420 : 3.
commiſit, 334 : 14. 398 : 5, 13. 399: 2. 436 : 4. 449: 4. 453: 12 375 : 7.
commiſſa, 190 :2. 358 :13.
commiſſam, 429 : 5.
commiſſationes, 530 : 3. 566: 2.
commiſſi, 70 : 21.
commiſſione, 159 : 21. 492: 4.
commiſſiones, 367: 8.
commiſſionibus, 218 : 16.
commiſſis, 42: 14. 402: 10.
commiſſus, 528 : 9.
commiſſos, 128 : 10.
committendam, 634 : 6.
committi, 163: 13. 307: 9. 627: 3. 659 : 6.
committeret, 231 : 5. 414 : 24.
committeretur, 328: 10. 341: 15. 541 : 34.
commiſſi, 133 : 6.
commoda, 126 : 9. 129 : 5. 138: 11. 360: 9. 396 : 3. 459: 2. 533 : 7. 555 : 5.
commodatione, 166 : 8.
commode, 235 : 4.
commodiorem, 275 : 2. 379 : 3.
commodis, 169: 18. 353 : 13.
commodiſſimus, 96 : 16.
commoditate, 205 : 6.
commodius, 169: 17.
commodo, 498 : 3.
commodum, 203 : 18.
commonitio, 402 : 7.
commoraretur, 254 : 8.
commoratus, 117 : 3. 480 : 3.
commota, 292 : 4.
commotam, 370: 15.
commotio, 172 : 2.
commoveat, 305: 1. 591 : 16.
commovebatur, 589 : 17.
commovit, 500 : 19.
commune, 440 : 7.
communem, 117 : 9. 384: 18. 496: 14. 524 : 19. 538 : 15.
communia, 187: 14.
communi, 17: 12. 172 : 10. 181 : 3. 168 : 2. 321 : 16. 404: 15. 468 : 2. 532 : 3. 580 : 1.
communicaretur, 899 : 9.
communicaverunt, 370 : 3.
communicavit, 262: 16. 580 : 11.
communior, 398 : 17.
communiorem, 198 : 9.
communis, 217: 5. 221 : 3. 639: 14.
communiter, 264: 12.
communium, 10 : 4. 60 : 17. 422 : 5.
commutandum, 311 : 5.
commutare, 1: 11. 271: 6.
commutaſſe, 524: 7.
commutavit, 126 : 1. 168 : 3.
commutet, 62 : 10.
comœdi, 422 : 3.
comœdia, 218 : 3. 652 : 10.
comœdiam, 383 : 18.
comœdias, 652 : 40. 653 : 8.
comœdum, 288 : 11.
compactis, 656 : 1.
compagibus, 159 : 22
comparabas, 539 : 9.
comparandarum, 50 : 8.
comparat, 268 : 17.
comparata, 10 : 10.
comparatione, 203 : 7.
comparationem, 48 : 21.
comparatis, 107 : 14.
comparato, 108: 23.
comparavit, 353 : 10. 654 : 6.
compararetur, 629 : 11.
comparaſſe, 33 : 9.
comparaſſent, 47: 12.
comparatas, 7 : 15.
comparati, 290 : 6.
comparuiſſe, 646: 15.
comparuit, 224 : 36.
compedes, 229: 5.
compedibus, 54 : 9. 188 : 4.
compeſci, 316: 10.
compelleretur, 417: 2. 552 : 7.
compelli, 1: 7. 538 : 10.
compendii, 397 : 4.
compendio, 462: 2.
compendium, 289 : 20. 818 : 3.
320 : 8.
comperta, 163 : 25. 357 : 10. 507: 17. 549: 4.
comperi, 456 : 7. 564 : 5.
comperiſſe, 652 : 28.
comperiſſet, 157 : 8. 296: 14. 308: 7. 319 : 17. 409 : 3. 480: 19.
comperit, 15 : 10. 107 : 10. 255: 2. 462 : 20. 479: 7. 495 : 11. 513 : 2. 579 : 10.
comperta, 3: 8. 187 : 10. 224: 25. 595 : 11.
compertam, 278 : 4.
comperto, 458 : 22.
compertum, 68 : 6. 188 : 8.
compeſcuit, 12: 14. 163 : 26. 279 : 2. 280 : 19. 317 : 8.
competeret, 139 : 13.
competiis, 217 : 1.
competitores, 13 : 4.
competitoribus, 221 : 8. 45 : 4.
compitalibus, 633 : 17.
compitalicios, 138 : 16.
complanata, 335 : 12.
complanato, 50 : 3.
completum, 837 : 5.
complexu, 14 : 13.
complexus, 238 : 22.
complura, 84 : 23. 235 : 13. 236: 3. 282 : 12. 357 : 22. 398 : 1. 537 : 1.
complures, 120 : 2. 238 : 10. 256: 11. 444 : 13. 376 : 13. 568: 8. 585 : 6.
compluribus, 204: 3. 225 : 4. 10. 338 : 10. 358 : 17. 383 : 8. 420 : 4. 460: 3. 487: 2. 646: 3.
complurium, 292 : 18.
compluvium, 221 : 6.
componendum, 317: 12. 654: 28.
componens, 354 : 22.
componere, 217 : 13. 337 : 4. 367 : 8. 620 : 9. 632 : 5. 161: 6.
componi, 218: 14. 474: 32.
comportare, 319 : 13
compos, 179 : 9. 563 : 8.
compoſita, 4 : 1. 212 : 5. 659: 4.
compoſitis, 269 : 7. 527 : 8.
compoſito, 417 : 12.
compoſitor, 61 : 13.
compoſitum, 233 : 3.
compoſuiſſe, 35 : 7.
compoſuiſſent, 605 : 8.
compoſuit, 213 : 1. 301 : 7. 310. 5. 37 : 13. 42 : 13. 483: 5. 613 : 11. 6 7: 5.
compote : 542 : 18.
compotem, 1 4 : 4. 328 : 2.
compotorum, 647 : 7
comprehendit, 618 : 6.
comprehenſis, 282 : 6. 357 : 4.

compreſſa, 314 : 9. 544 : 3.
compreſſam, 31 : 17.
compreſſit, 120 : 2.
comprimendam, 541 : 14.
comproba, 624 : 6.
comprobarent, 501 : 6.
comprobaret, 412 : 15.
comprobaſſent, 173 : 4.
comprobaverunt, 122 : 21.
comprobavit, 89 : 7. 459 : 14.
compuliſſet, 252 : 2. 301 : 8.
compulit, 11 : 3. 113 : 3. 146 : 9. 348 : 5. 390 : 10. 399 : 7. 454 : 27. 468 : 11. 533 : 18.
compulſo, 187 : 2.
compulſum, 151 : 19.
compulſus, 67 : 7. 539 : 18.
computata, 575 : 18.
conantem, 271 : 3.
conantes, 551 : 5.
conantibus, 113 : 12.
conaretur, 19 : 10. 82 : 4.
conata, 496 : 21. 501 : 13.
conatibus, 108 : 16. 384 : 18. 510 : 1.
conatos, 5 2 : 3.
conatu, 437 : 11.
conatum, 82 : 4. 504 : 6. 593 : 3.
conatur, 652 : 14.
conatus, 89 : 6. 115 : 2. 243 : 9. 104 : 1. 322 : 1. 392 : 19. 640 : 11. 431 : 8. 455 : 5. 472 : 10. 597 : 2.
concameratum, 219 : 4.
concavis, 3 4 : 18.
concedente, 443 : 4.
concedere, 187 : 17. 255 : 7.
concederentur, 197 : 9.
concederet, 480 : 2.
concederetur, 10 : 14. 273 : 5.
concedi, 479 : 4.
conceditur, 437 : 27.
conceperat, 258 : 3.
concepiſſe, 11 : 12.
concepit, 472 : 1.
concepiſſet, 47 : 2.
concepta, 101 : 4.
conceptam, 410 : 7. 541 : 3.
conceptis, 358 : 5.
conceptu, 526 : 9.
conceptum, 103 : 18. 596 : 15.
conceptus, 185 : 2.
concertatores, 338 : 13.
concertationibus, 122 : 2.
conceſſa, 135 : 5. 262 : 20. 567 : 2.
conceſſam, 73 : 5. 437 : 21.
conceſſas, 65 : 16.
conceſſis, 500 : 3.
conceſſiſſe, 456 : 10.
conceſſiſti, 647 : 7.
conceſſit, 76 : 19. 141 : 19. 153 : 9. 61 : 11. 24 : 16. 331 : 7. 381 : 4. 404 : 20. 547 : 29. 584 : 18.
conceſſo, 271 : 7. 583 : 5.
conceſſum, 436 : 9. 499 : 17.
conchas, 351 : 3.
conchilii, 3 5 : 10.
conchis, 458 : 10.
conchyliatæ, 149 : 4.
concidiſſe, 314 : 11.
concidit, 314 : 16.
concidi, 363 : 1.
conciderunt, 477 : 11.
conciliandæ, 319 : 4.
conciliandos, 511 : 19.
conciliari, 56 : 11.
conciliato, 11 : 1.
conciliator, 167 : 15.
conciliatus, 524 : 19. 651 : 12.
conciliavit, 18 : 6.
concilio, 223 : 4. 588 : 10.
concinentibus, 280 : 14.
concinentium, 312 : 6.
concineret, 568 : 5.
concio, 34 : 7.
concionandi, 60 : 20.
concionante, 132 : 7.
concionantem, 34 : 7.
concionantia, 648 : 12.
concionatorem, 95 : 4.
concionatur, 212 : 2.
concione, 16 : 9. 14 : 2. 69 : 6. 76 : 2. 90 : 5. 107 : 2. 116 : 5. 128 : 1. 185 : 21. 151 : 25. 265 : 11. 274 : 5. 330 : 2. 341 : 13. 563 : 11. 376 : 9. 384 : 10. 402 : 5. 409 : 5. 410 : 13. 443 : 11. 501 : 12. 531 : 21. 545 : 16.
concionem, 5 : 6. 68 : 3. 363 : 9.
conciones, 585 : 16.
concitarentur, 295 : 9.
concitari, 301 : 5.
concitaſſet, 8 : 2.
concitati, 295 : 9.
concitato, 476 : 4.
concitatum, 515 : 13.
conclamantibus, 315 : 13.
conclamatum, 84 : 11. 477 : 16.
conclavia, 195 : 7.
concluſam, 458 : 16.
concremavit, 330 : 25. 515 : 21.
concreta, 206 : 4.
concordi, 17 : 14.
concordiæ, 264 : 9. 533 : 24. 16.
concordiam, 425 : 17. 513 : 3. 513 : 25.
concorditer, 251 : 3.
concubina, 472 : 17.
concubinæ, 588 : 13.
concubinas, 455 : 14. 475 : 2. 596 : 9.
concubinatus, 45 : 1.
concubinis, 575 : 10.
concubitu, 224 : 17. 342 : 4. 358 : 9. 412 : 10. 517 : 13.
concubitum, 390 : 13. 475 : 11.
concubitus, 285 : 3. 354 : 12. 596 : 8.
concupiſcebat, 356 : 13.
concupiſce, 467 : 11.
concupiſſet, 21 : 14. 31 : 19. 348 : 5. 414 : 16. 551 : 9.
concupivit, 444 : 9.
concurrerunt, 393 : 8. 517 : 1.
concurriſſe, 1 : 5.
concurriſſent, 33 : 4.
concurſantibus, 51 : 12.
concurſu, 113 : 7.
concurſum, 312 : 4.
concurſurum, 115 : 11.
concurſus, 642 : 3.
concuſſo, 444 : 11.
condemnaretur, 587 : 13.
condemnaret, 535 : 13.
condemnaſſet, 246 : 9.
condemnatam, 290 : 4.
condemnatis, 8 17. 349 : 2.
condemnato, 292 : 16.
condemnator, 45 : 3.
condemnaturus, 587 : 5.
condemnatus, 31 : 16.
condemnaverat, 423 : 4.
condemnavit, 12 : 4. 342 : 16. 347 : 8. 356 : 8. 389 : 5. 492 : 14. 520 : 14. 572 : 11. 592 : 7.
condere, 338 : 7. 365 : 7.
conderet, 231 : 12.
condictam, 398 : 16.
condiderunt, 181 : 2. 235 : 17. 481 : 18.
condidit, 119 : 8. 138 : 5. 168 : 6. 330 : 5. 480 : 21.
condiſcerent, 414 : 21.
condiſcipuli, 172 : 15.
condiſcipulos, 447 : 3. 531 : 2.
condita, 29 : 2. 105 : 24. 124 : 2.
conditæ, 332 : 15.
conditam, 241 : 4. 437 : 24.
conditione, 15 : 12. 27 : 2. 47 : 1. 70 : 5. 96 : 10. 100 : 6. 117 : 15. 141 : 12. 153 : 2. 257 : 12. 270 : 6. 286 : 12. 291 : 3. 501 : 1. 396 : 3. 404 : 5. 498 : 8. 500 : 4. 510 : 3. 519 : 6. 524 : 11. 549 : 13. 513 : 6. 581 : 14.
conditionem, 374 : 1. 406 : 28. 416 : 17. 495 : 13. 511 : 9. 595 : 10. 632 : 1. 618 : 1.
conditiones, 117 : 5. 190 : 7.
conditionibus, 11 : 10. 76 : 6. 173 : 7. 185 : 19. 409 : 8.
conditionis, 351 : 13. 406 : 15. 449 : 13. 485 : 18. 533 : 3. 571 : 11.
conditis, 51 : 16.
condito, 264 : 11. 478 : 5.
conditor, 86 : 5.
conditorem, 175 : 19. 232 : 19.
conditores, 551 : 4.
conditorio, 366 : 12.
conditorium, 11 : 18.
conditum, 59 : 4.
conditus, 655 : 24.
condixit, 284 : 12.
condormiebat, 203 : 24.

conduceret, 278: 12.
conducticiis 651: 13. 653: 15.
conductum, 610: 10.
conduxit, 191: 1.
confecerunt, 372: 14.
confecit, 5: 5. 69: 3. 108: 26. 359: 18. 409: 15. 565: 4. 579: 8.
confecta: 116: 13. 197: 5.
confecti, 39: 11.
confectis, 39: 1.
confecto: 25: 8. 356: 16. 394: 8.
confectores, 19: 2. 437: 6.
confectos, 544: 23.
confectus, 535: 7.
conferebat, 193: 15.
conferens, 533: 21.
conferentem, 53: 7.
conferre, 50: 6. 45: 8.
conferri, 480: 14.
conferta, 243: 20.
confeſſi, 143: 4.
confeſſio, 263: 10. 496: 16.
confeſſionem, 390: 10.
confeſſum, 98: 7.
confeſſus, 56: 12. 204: 6. 255: 8. 463: 2. 657: 19.
confeſtim, 32: 2. 72: 12. 93: 17. 108: 9. 250: 11. 254: 3. 257: 6. 268: 1. 284: 1. 327: 14. 350: 3. 351: 5. 357: 15. 363: 11. 390: 7. 417: 6. 463: 10. 485: 5. 487: 10. 569: 7.
conficeret, 103: 4.
conficerentur, 18: 11.
conficeretur, 456: 11.
confici, 317: 16. 637: 25.
conficiendum, 350: 15.
conficiente, 398: 18.
conficientem, 394: 19.
confictо, 390: 10.
confidens, 263: 7. 588: 12.
confidentiam, 365: 4.
confideret, 515: 21.
configere, 574: 19.
confirmabat, 68: 2.
confirmabatur, 206: 6. 493: 15.
confirmare, 139: 14. 528: 1.
confirmarent, 387: 11.
confirmarentur, 18: 6.
confirmaret, 296: 3.
confirmaretur, 463: 1.
confirmaſſe, 8: 13.
confirmaſſet, 14: 9. 428: 13.
confirmat, 612: 12.
confirmata, 105: 5. 308: 20. 457: 16.
confirmatum, 527: 9. 542: 9.
confirmaturum, 545: 14.
confirmatus, 450: 4. 565: 2.
confirmavere, 548: 25.
confirmavit, 294: 2. 409: 5. 490: 13. 567: 4.
confiſcabantur, 588: 5.
confiſcari, 559: 2.
confiſcatam, 138: 14.
confiſcatis, 113: 17.
confiſcatos, 290: 8.
confiſcatum, 332: 7.
confiſum, 96: 4.
confiſus, 30: 10.
confiterentur, 265: 19.
confiteri, 102: 1.
confixa, 70: 21.
conflagratio, 567: 19.
conflagraverant, 547: 26.
conflaiſſe, 497: 15.
conflata: 466: 9.
conflaverit, 19: 5.
conflavit, 172: 12. 450: 4.
conflictatus, 116: 14. 378: 6.
conflixerunt, 42: 18.
conflixiſſe, 542: 34.
conflixit, 540: 3.
confluentem, 15: 13.
confluentes, 323: 23.
confluentibus, 253: 1.
confluxerant, 444: 18.
confluerit, 42: 19.
confodi, 86: 19. 132: 9. 409: 7. 565: 26.
confodiendi, 171: 12.
confodit, 352: 8.
confoſſa: 220: 5. 373: 8.
confoſſum, 348: 7.
confoſſus, 19: 10. 412: 30.
confricaret, 382: 14.
confringerentur, 472: 15.
confugerant, 5: 3. 35: 5.
confugerat, 117: 4. 11.
confugere, 123: 2.
confugit, 416: 21. 534: 9. 572: 12.
confunderetur, 414: 12.
confuſiſſimum, 161: 1.
confuſum, 7: 6. 138: 7.
congemuit, 267: 1.
congeſſerant 232: 6.
congeſſit, 330: 13. 570: 18.
congeſtæ, 348: 9.
congeſtam, 443: 13.
congeſtas, 505: 8.
congeſtis, 295: 10. 397: 12.
congeſto, 542: 13.
congiaria, 155: 8. 397: 13.
congiario, 87: 6. 157: 8. 295: 4. 554: 6.
congiarium, 137: 4. 264: 8. 333: 6. 433: 11. 576: 14. 647: 6.
congreſſu, 195: 11.
congreſſum, 291: 10.
congruat, 616: 9.
congruebat, 319: 6.
congruens, 305: 13. 517: 8.
congruentia, 508: 8.
congruerer, 44: 7.
conieceit, 16: 9. 180: 16. 529: 5.
coniectans, 471: 13.
coniectante, 319: 7.
coniectaverunt, 432: 4.
coniectare, 575: 2.
coniectarent, 371: 7.
coniectores, 7: 8.
coniectum, 132: 16.
coniectura, 1: 16. 473: 11.
coniecturatio, 248: 2. 535: 10.
coniecturum, 315: 16.
coniectus, 481: 14.
coniiceretur, 542: 27.
coniuge, 163: 2. 294: 2. 342: 9.
coniuges, 185: 21.
coniugibus, 333: 8. 497: 14.
coniugii, 135: 8.
coniugio, 629: 7.
coniugiorum, 409: 14.
coniugum, 321: 14.
coniungeret, 455: 3.
coniungeretur, 243: 6.
coniuncta, 275: 2.
coniunctiones, 213: 17.
coniunctos, 464: 19.
coniunctum, 6: 4.
coniunctus, 660: 4.
coniunxit, 33: 4. 135: 3. 339: 19. 343: 22. 402: 10.
coniurandi, 116: 8.
coniurati, 374: 4. 466: 9.
coniuratorum, 385: 5.
coniuratio, 383: 5.
coniurationes, 14: 1. 165: 5. 176: 21. 187: 10. 214: 23. 303: 18. 344: 13. 370: 5. 455: 15. 595: 11. 657: 18.
coniurationes, 120: 1. 561: 7.
coniurationibus, 566: 7.
coniurationis, 8: 10. 9: 2. 76: 19. 563: 2. 57: 16.
coniuratus, 84: 1. 89: 16. 378: 9.
coniuratorum, 16: 3. 538: 18.
connexi, 285: 4.
connivebat, 69: 3.
connivere, 3: 6.
conquerens, 319: 5.
conquerentes 172: 5. 254: 1.
conqueruntur, 378: 22.
conqueſtio, 310: 1.
conqueſtum, 18: 14.
conqueſtus, 167: 4. 170: 16.
conquieſcebat, 303: 2.
conquirebat, 210:
conquirerentur, 192: 7.
conquiri, 517: 16.
conquiſiti, 225: 12.
conſalutat, 179: 7.
conſalutatione, 514: 10.
conſalutato, 262: 11.
conſalutatus, 434: 4. 439: 31. 496: 5. 511: 16. 526: 5. 572: 18.
conſalutaverat, 574: 2.
conſalutaverint, 465: 6.
conſalutaverunt, 335: 9.

conſanguineorum, 86 : 7.
conſanguineos, 476 : 23.
conſauciatus, 621 : 4.
conſauciavit, 453 : 17.
conſuen iſſet, 496 : 1.
conſcendit, 64 : 9. 262 : 11. 365 : 12. 653 : 3.
conſcias, 342 : 17.
conſcientia, 370 : 4. 423 : 13. 524 : 13.
conſcientiam, 462 : 26.
conſcila, 185 : 13. 511 : 6.
conſcio, 256 : 5.
conſcios, 372 : 10. 429 : 2. 451 : 11. 474 : 18. 520 : 15. 5'5 : 28.
conſciſcenda, 18 : 7. 413 : 9.
conſcium, 258 : 21.
conſcius, 417 : 17. 461 : 2. 511 : 17. 569 : 3.
conſcriberet, 417 : 21. 565 : 20.
conſcripſit, 411 : 11. 4·6 : 7.
conſcripta, 85 : 6. 443 : 14.
conſcriptam, 23 : 7.
conſcriptas, 8 : 3. 140 : 8.
conſcripti, 279 : 10. 271 : 7. 295 : 3. 307 : 1. 587 : 15. 647 : 10.
conſcripſit, 104 : 6. 231 : 16. 422 : 4.
conſcriptos, 82 : 3. 272 : 15. 505 : 11.
conſecrando, 565 : 10.
conſecrarat, 86 : 11.
conſecraretur, 04 : 9.
conſecrari, 26 : 12.
conſecrata, 99 : 4.
conſecrationis, 574 : 15.
conſecratis, 551 : 20.
conſecratum, 12 : 5. 490 : 19.
conſecratur, 105 : 22.
conſecratur, 97 : 3.
conſecravit, 119 : 11. 155 : 4. 542 : 19. 415 : 2. 457 : 25.
conſecutus, 32 : 9. 256 : 2. 616 : 11.
conſedit, 159 : 26.
conſenſiſſe, 321 : 16.
conſenſit, 174 : 5.
conſenſu, 178 : 3. 179 : 1. 241 : 17. 328 : 10. 417 : 21. 475 : 22. 565 : 24. 588 : 21.
conſenſum, 179 : 10.
conſentiens, 179 : 7.
conſentiente, 17 : 14. 498 : 12. 5·6 : 28.
conſentientibus, 576 : 16.
conſentire, 129 : 8.
conſentit, 579 : 14.
conſentiunt, 227 : 25.
Conſentius, 65 : 4.
conſenuit, 615 : 12.
conſepiri, 461 : 8.
conſertum, 502 : 8.
conſervanda, 444 : 5.
conſervandæ, 451 : 15.
conſervare, 21 : 7.
conſervari, 215 : 23.
conſervaſſe, 572 : 9.
conſervatis, 272 : 11.
conſervavit, 117 : 1. 216 : 16.
conſervent, 265 : 30.
conſeſſu, 161 : 3.
conſiderabat, 354 : 8.
conſideratius, 81 : 3.
conſideravit, 12 : 4.
conſidere, 161 : 6.
conſideret, 146 : 13. 356 : 16. 382 : 15.
conſignata, 409 : 5.
conſignaverit, 413 : 19.
conſilia, 16 : 1. 84 : 1. 146 : 17. 190 : 2.
conſiliarii, 517 : 2.
conſiliarios, 2 61 : 2.
conſiliarium, 275 : 5.
conſilii, 262 : 15. 462 : 20.
conſiliis, 291 : 11.
conſilio, 308 : 18. 462 : 11. 549 : 1. 581 : 4.
conſiliorum, 309 : 8.
conſilium, 9 : 4. 107 : 11. 161 : 4. 366 : 1. 370 : 3. 379 : 15. 4 9 : 6. 544 : 1. 592 : 18.
conſiſtent, 262 : 19. 319 : 1.
conſiſtere, 153 : 29. 305 : 2. 371 : 13.
conſiſteret, 367 : 5.
conſobrini, 409 : 2.
conſobrinum, 344 : 2.
conſocerum, 412 : 7.
conſolando, 274 : 8. 568 : 2.
conſolandos, 70 : 12.
conſolane, 504 : 10.
conſolanti, 475 : 21.
conſolantibus, 293 : 6.
conſolatorios, 511 : 19.
conſopitum, 4·5 : 21.
conſorte, 421 : 5.
conſortem, 513 : 4. 569 : 16.
conſortium, 418 : 11.
conſpectæ, 258 : 16.
conſpecto, 111 : 13. 587 : 7.
conſpectu, 252 : 15. 328 : 5. 347 : 15. 350 : 28. 542 : 14. 648 : 18.
conſpectum, 96 : 13. 114 : 12. 247 : 21. 251 : 2. 305 : 11. 479 : 20.
conſpectus, 166 : 10.
conſpergi, 160 : 3.
conſpici, 379 : 15.
conſpiciebatur, 379 : 27.
conſpicuis, 19 : 5.
conſpicuum, 163 : 27.
conſpirandi, 496 : 13.
conſpiraſſe, 8 : 6. 9 : 1.
conſpiraſſent, 417 : 8.
conſpirati, 89 : 1. 503 : 9.
conſpiratione, 120 : 8. 170 : 2.
conſpirationi, 15 : 3.
conſpirationis, 84 : 18. 593 : 21.
conſpiratis, 474 : 3. 592 : 16.
conſpiratum, 84 : 16.
conſpiraverant, 388 : 6.
conſpiraverat, 351 : 11.
conſpiravit, 489 : 12.
conſtabat, 54 : 8. 565 : 5.
conſtans, 6 : 10. 51 : 26. 418 : 15. 541 : 9.
conſtanter, 541 : 11.
conſtanti, 182 : 11. 491 : 2.
conſtantia, 157 : 7. 317 : 8.
conſtantiæ, 67 : 1.
conſtantiam, 657 : 11.
conſtantior, 375 : 19.
conſtantiſſime, 186 : 1. 287 : 4. 41 : 2. 542 : 28. 563 : 6.
conſtantius, 108 : 13. 265 : 5. 543 : 15.
conſtaret, 128 : 10. 243 : 19. 456 : 15. 497 : 11. 555 : 2.
conſtat, 1 : 13. 108 : 7. 2 5 : 1. 241 : 6. 293 : 2. 319 : 12. 371 : 1. 390 : 30. 4 6 : 11. 490 : 5. 525 : 1. 572 : 7. 585 : 30.
conſternata, 251 : 2.
conſternatione, 11. 15 : 387 : 7.
conſternationem, 165 : 12.
conſternatis, 526 : 9.
conſternatum, 125 : 9. 259 : 23.
conſternatos, 219 : 4. 497 : 2. 501 : 3.
conſterno, 179 : 26.
conſter, 536 : 5. 610 : 26. 634 : 17. 638 : 2.
conſtitere, 103 : 8.
conſtiterunt, 5 n : 5.
conſtitiſſe, 223 : 15.
conſtitiſſet, 241 : 9.
conſtituit, 25 : 10. 32 : 10. 96 : 11. 25 : 1. 3 : 13. 416 : 9. 451 : 11.
conſtituebantur, 44 : 9.
conſtituebat, 132 : 15.
conſtituendæ, 131 : 1.
conſtituerat, 5·7 : 5.
conſtitueret, 17 : 1.
conſtitueretur, 148 : 4.
conſtituerit, 78 : 14. 370 : 6.
conſtituerunt, 180 : 8.
conſtitui, 305 : 13. 323 : 13. 79 : 31. 547 : 15.
conſtituit, 119 : 9. 280 : 5. 358 : 16. 595 : 3. 39 : 16. 435 : 25. 554 : 6.
conſtituta, 8 : 9. 18 : 6. 26 : 3. 42 : 15. 47 : 14. 396 : 5. 45 : 8. 461 : 7.
conſtitutione, 29 : 5.
conſtitutiones, 271 : 4.
conſtitutum, 51 : 4. 104 : 13. 365 : 10. 511 : 11.
conſtrato, 354 : 13.
conſtringi, 353 : 1. 62 : 2.
conſtructa, 468 : 10.
conſtruxerat, 53 : 10.
conſtupraret, 285 : 16.
conſtupraſſet, 4 4 : 20.
conſtupratam, 549 : 4.
conſueverat, 370 : 13.

conſueſſe, 500: 18.
conſueſſent, 156: 3.
conſueſſet, 56: 4. 348: 22.
conſuetudine, 30: 17. 52: 5. 44: 9 141: 1 250: 12. 275: 10. 284: 12. 311: 6, 19 433: 8 4 1: 21 473: 26. 482: 5. 508: 9. 530: 4. 561: 21. 580: 2. 584: 16. 592: 25. 612: 3. 611: 14.
conſuetudinem, 153: 8. 215: 18. 231: 25 161: 16. 274: 5. 293: 5. 325: 3. 340: 1. 357: 4. 442: 3. 464: 5. 551: 10. 570: 9. 612: 17. 624: 23. 635: 15. 630: 2.
conſuetudini, 538: 7.
conſuetudo, 71: 5.
conſuetam, 51: 6.
conſueverant, 14: 6 639: 13.
conſueverat, 187: 19. 233: 1. 276: 12. 365: 2. 417: 14. 470: 19. 505: 7. 511: 7. 590: 7.
conſueverunt, 638: 17.
conſul, 18: 2. 21: 6. 28: 6. 30: 14. 84: 15. 92: 10. 212: 16 317: 9 388: 20. 428: 10.
conſulatem, 4 11. 190: 4 271: 2 446: 10. 541: 12. 508: 10. 547: 21. 557: 30. 565: 25. 587: 4.
conſulatet, 274: 1. 304: 9. 368: 9. 381: 16 436: 1. 417: 18. 468: 6. 554: 2 585: 7.
conſulari, 8: 6. 107: 13. 217: 6 342: 6. 343: 10. 354: 3. 408: 7. 5 3: 1. 579: 3. 630: 22. 651: 31.
conſularia, 78: 17. 382: 3. 404: 2.
conſularibus, 144: 1. 282: 14. 2 3: 14. 404: 16. 652: 36.
conſularis, 290: 5. 302: 12. 321: 8. 412: 14 489: 8. 524: 9. 540: 5. 646: 21.
conſulatiom, 183: 10. 344: 4. 568: 4. 585: 21.
conſulatibus, 78: 11. 246: 5. 417: 10. 565: 18. 574: 3.
conſulatu, 8: 13. 17. : 8 18: 7. 23: 2 12: 1. 30: 5. 31: 9 59: 15 90: 4 173: 9 182: 5. 229: 4 216: 18. 248. 9. 305: 8. 320: 9 323: 25. 310: 24 357: 15. 38: 5. 381: 1. 410: 12 428: 4. 9. 489: 15 521: 3. 560: 1. 574: 21. 591: 5.
conſulatum, 17: 6 23. 4. 78: 3. 9 108: 1. 230: 2. 6. 131: 1. 17: 10. 18: 5 246: 9. 251: 16. 317: 4. 359: 1. 382: 3. 440: 13. 474: 16. 491: 7. 540: 7. 590: 4.
conſulatus, 8: 7. 30. 37: 30.
23: 1. 25: 6. 45: 4. 56: 7. 74: 10. 102: 1 112: 1 130: 12 138: 9. 149: 6. 241: 10. 270: 13 313: 1 388: 14. 4 0: 6. 440: 1. 419: 11. 501: 6. 54 2: 2. 527: 2. 589 15.
conſule, 19: 4 83: 10 84: 10. 108: 16. 474: 17. 493: 5 571: 2. 618: 6. 647: 15.
conſulebat, 125: 29.
conſulem, 142 5. 23: 1. 25: 3. 30: 4 84: 12. 1 2: 9 14: 9. 247: 8 433: 21. 464: 4. 528: 11. 552: 9. 575: 25.
conſulente, 298: 1.
conſulentem, 542: 25.
conſulenti, 224: 28. 171: 9.
conſuleret, 535: 18.
conſuleretur, 134: 15.
conſules, 8: 2. 30: 8. 35: 5. 62: 5. 78. 11. 84: 13, 16. 383: 26. 162: 11. 254: 11. 374: 6. 379: 23. 394: 14. 411: 6. 474: 31. 523: 3.
conſuli, 304: 5. 533: 21.
conſulibus, 2: 2. 18: 3 20. 104: 1. 110: 1, 5. 116: 7. 23: 17. 238: 1. 243: 6. 305: 11. 314: 4. 32: 11. 344: 11. 351: 11. 360: 35. 378: 1. 381: 11. 387: 2. 400: 14. 424: 4. 425: 6. 440: 14. 490: 1. 508: 1. 52: 8. 518: 1. 638: 6, 21. 651: 7 655: 20, 21. 660: 2, 3.
conſulis, 2: 5. 5: 4 14: 8. 78: 15. 89: 17. 379: 21. 440: 15. 464: 3. 525: 11.
conſolit, 505: 1.
conſulo, 653: 10.
conſolandum, 440: 7. 534: 2.
conſultante, 428: 18.
conſultatione, 473: 16.
conſolationibus, 258: 13.
conſultis, 52: 19.
conſulto, 61: 15. 182: 16. 194: 9. 308: 15. 352: 33. 471: 11.
conſultum, 92: 11.
conſulunt, 319: 592: 6.
conſuluiſſet, 352: 2.
conſuluit, 376: 14. 233: 9. 638: 6.
conſulum, 15: 4. 273: 9. 330: 18. 403: 11.
conſummare, 31: 6.
conſummatori, 360: 7.
conſumpta, 163: 7.
conſumſit, 284: 7.
conſumtum, 312: 7.
conſurgenti, 443: 9.
conſurgere, 643: 4.
conſurgerent, 9: 3.
conſurgit, 561: 3.
conſurrexiſſe, 134: 11.
contabulaverit, 366: 8.
contaminaret, 485: 2.
contaminaretur, 382: 20.
contaminatas, 1 5: 4.
contaminatis, 456: 1.
contaminatos, 549: 5.
contaminatum, 51: 11.
contaminatus, 523: 26.
contrectam, 418: 16.
contectus, 456: 3.
contemnendam, 268: 16.
contemnens, 357. 7.
contemneret, 306: 5. 365: 5.
contemnol, 636: 7.
contemptior, 257: 3.
contemptiore, 652: 3.
contemptior, 587: 5.
contemptio, 321: 5.
contemptor, 48: 2.
contempto, 524: 2.
contemptum, 143: 31. 329: 7
contemtiſſime, 591: 1.
contemtius, 587: 8.
contemto, 318: 3.
contemtor, 485: 1.
contemtu, 467: 28. 514: 22. 532: 8.
contemtui, 213: 2. 390: 10.
contendent, 330: 15. 651: 12.
contenderat, 417: 21.
contendere, 523: 20.
contenderent, 1: 1. 572: 14.
contenderie, 32: 10.
contendit, 131: 7. 231: 14. 450: 7. 511: 13. 574: 8. 647: 15. 665: 13.
contenti, 215: 5. 517: 23.
contentione, 3 0: 15.
contentis, 251: 1.
contentum, 252: 7.
contentus, 29: 2. 55: 15. 78: 30. 100: 11. 153: 10. 208: 31. 154: 12. 262: 15. 269: 10. 340: 5. 376: 13. 472: 14. 509: 1. 553: 7.
conterritos, 412: 21.
conterritus, 480: 10 537: 13.
contigerat, 23: 16.
contigiſſe, 329: 2.
contigiſſet, 36: 15.
continebant, 361: 12.
continebantur, 10: 9. 547: 27.
continebat, 643: 3.
continebat, 305: 14.
continentem, 133: 18. 183: 7. 618: 9.
continenti, 134: 17. 336: 1. 606: 11.
continentia, 413: 19.
continentiſſimum, 195: 2.
continere, 503: 5.
continerent, 492: 12.
continerentur, 125: 6. 280: 6.
contineret, 87: 3. 313: 36.

continuerat, 83: 15. 85: 2.
continuerunt, 24: 2. 104: 4. 519: 8.
contingebat, 102: 6.
contingens, 485: 10.
contingentium, 128: 7.
contingere, 545: 14.
contingeret, 459: 6.
contingeretur, 432: 3.
continua, 271: 14.
continuae, 169: 10.
continuantes, 4 7: 14.
continuat, 20: 16. 46: 3. 68: 3.
continuatione, 265: 26.
continuato, 524: 5.
continuavit, 130: 8. 440: 3. 589: 4.
continuis, 92: 16. 225: 3. 397: 7. 440: 3. 444: 3. 591: 5.
continuit, 269: 13.
continuo, 7: 1. 44: 4. 224: 5. 225: 23. 271: 6. 282: 11. 33: 7. 409: 8. 467: 9. 534: 4. 559: 5. 661: 3.
continuum, 40: 3. 82: 10. 97: 4. 125: 9. 232: 11. 347: 14. 47: 11.
continuum, 78: 2. 184: 6.
contigit, 305: 11. 338: 3.
contius, 367: 6.
contortis, 66: 7
contra, 49: 7. 74: 8. 139: 6. 8 1: 12. 208: 11. 223: 15. 224: 37. 233: 5. 243: 7. 256: 1. 258: 10. 334: 8. 343: 6. 359: 29. 365: 4. 406: 31. 417: 26. 418: 6. 489: 6. 500: 7. 51: 16. 524: 17. 527: 5. 553: 18. 564: 18. 566: 8. 584: 16. 597: 4. 627: 9. 647: 14.
contracta, 158: 4. 636: 8.
contractat, 492: 18.
contractis, 4: 14. 230: 8. 372: 11.
contractio, 359: 17.
contractum, 206: 8.
contractus, 335: 5.
contradicente, 19: 10.
contradicerem, 175: 2.
contradicerent, 17: 8.
contradiceret, 639: 2.
contradixit, 176: 2.
contraria, 513: 9
contrariae, 438: 19.
contrariam, 207: 3. 483: 2.
contrarie, 307: 18.
contraxerit, 343: 1.
contraxit, 108: 232. 232: 1. 541: 5. 565: 9
contrectarentur, 416: 8.
contrectasse, 462: 25.
contrectandae, 359: 9.
contrectatus, 573: 4.
contribuit, 168: 13.
controversia, 648: 3.
controversiae, 639: 13.
controversiam, 632: 13. 639: 17.
controversias, 95: 7. 639: 31.
contrucidandi, 353: 6.
contrucidarant, 503: 17.
contrucidare, 471: 10.
contrucidarent, 348: 5.
contrucidavit, 76: 15.
contrucidaverant, 5 2: 25.
contubernalis, 47: 4.
contubernio, 3: 1. 258: 19. 296: 17. 325: 12. 354: 4. 381: 6. 462: 5. 541: 6. 616: 7.
contubernium, 55: 1. 217: 15. 339: 17. 539: 9. 647: 16.
contuenti, 304: 11.
contuitus, 285: 9.
contulerit, 137: 11.
contulerunt, 17: 15. 84: 3. 178: 10. 544: 13.
contulit, 443: 16.
contulisse, 357: 4.
contulissent, 70: 3.
contulisses, 105: 6. 187: 10. 429: 4. 490: 10. 572: 16.
consuluit, 100: 3. 108: 18. 247: 2. 260: 3. 283: 3. 349: 13. 456: 18. 536: 9. 620: 4. 635: 2.
contumaces, 243: 27.
contumaci, 416: 11.
contumacia, 175: 7.
contumaciam, 527: 6. 558: 13.
contumacius, 1 6: 8.
contumelia, 11: 5.
contumeliae, 271: 7.
contumeliam, 221: 15. 83: 1. 105: 15. 189: 6. 473: 6. 538: 12. 594: 8.
contumeliatum, 416: 19. 476: 4.
contumeliis, 304: 4. 382: 8. 461: 5. 480: 12.
contumeliosa, 416: 12.
contumeliosis, 473: 1.
contumeliosissimo, 597: 15.
conturbatum, 138: 7.
convaluerat, 180: 1.
convaluisse, 221: 8. 322: 3.
convaluissent, 406: 11.
convaluit, 157: 13.
convectos, 130: 23.
convelli, 588: 13.
convenerat, 8: 15. 521: 10.
conveniat, 638: 12.
convenientem, 250: 10.
convenientibus, 291: 15.
convenientius, 108: 8.
convenire, 128: 18.
convenirer, 499: 12.
convenisse, 8: 16
convenit, 423: 15. 56: 6.
conventibus, 31: 3. 62: 1.
convento, 55: 18.
conventum, 491: 11. 495: 10.
conventus, 7: 2. 455: 9.
converberatu, 453: 25.
conversa, 542: 13. 565: 8.
conversis, 385: 11. 653: 5.
conversum, 633: 22.
conversus, 32: 10. 44: 1. 76: 19. 172: 1. 233: 5. 362: 20. 385: 6. 463: 10. 493: 8. 510: 14. 594: 2.
convertens, 661: 7.
convertere, 639: 1.
converteret, 38: 16.
converteretur, 458: 17.
convertisse, 153: 5.
convertisset, 545: 5.
convertit, 2: 21. 35: 7. 290: 1. 8. 356: 1. 541: 19. 572: 5. 564: 20. 592: 12.
convicio, 538: 18.
convictam, 82: 16.
convictores, 295: 7.
convictor, 49: 1. 389: 4. 458: 21. 569: 4.
convictu, 361: 19. 660: 19.
convictus, 241: 14. 541: 2.
convinaceretur, 358: 7.
convitia, 55: 21. 271: 11. 295: 9. 305: 1. 462: 7. 469: 7. 473: 7.
convitianti, 294: 12.
convitiatorem, 255: 2.
convitiis, 395: 7. 414: 14.
convitio, 112: 1. 254: 23.
convivabatur, 198: 1. 555: 5. 596: 5.
convivae, 192: 11. 198: 6. 413: 16.
convivarum, 282: 16.
convivas, 190: 16. 461: 21.
convivantur, 54: 1.
convivatus, 413: 22.
convivia, 58: 3. 198: 6. 312: 25. 361: 17. 415: 11. 416: 2. 474: 13. 566: 9.
convivis, 4 4: 6.
convivio, 32: 5. 55: 14. 171: 21. 199: 7. 200: 11. 257: 5. 284: 14. 302: 13. 312: 17. 342: 1. 343: 7. 351: 11. 357: 12. 361: 10. 425: 19. 423: 17. 528: 14.
convivii, 54: 5. 293: 36. 315: 4.
convivium, 190: 5. 200: 11. 418: 5. 46: 16.
convocarent, 374: 7.
convocaretur, 570: 17.
convocata, 642: 20.
convocatis, 66: 3.
convocaturum, 30: 11.
convocavit, 395: 4. 416: 16.
convulso, 312: 14.
coopiandis, 402: 3.
cooptassent, 418: 3.
cooptata, 241: 8.
cooptatus, 494: 3.
cooptavit, 132: 19.
copas, 414: 9.
copia, 10: 3. 22: 8. 25: 19.

50:6 121: 4. 166: 7. 232: 14 515: 23. 519: 13. 620: 6. 639: 7.
copiam, 155: 3. 261: 6. 357: 10. 446. 3.
copiarum, 68: 1. 114: 17. 515: 2. 5"2: 13
copias, 45: 7. 70: 13. 114: 7. 492: 19. 527: 1. 533: 9. 541: 17 545: 9. 579: 9.
copiis, 64: 7. 67: 2 169: 1. 230: 2. 243: 6. 513: 6 514: 26. 545: 1.
copioſiſſimi, 36: 6.
copreas, 302: 15.
copreis, 382: 12.
coquantur, 215: 6.
coquere, 461: 17.
coquo, 534: 5.
cor, 81: 6 317: 15. 438: 8. 622: 7.
coram, 112: 1. 132: 8. 152: 4. 176: 20. 190: 5. 258: 8 285: 4. 303: 10. 306: 2. 393: 1. 1. 414: 15. 433: 9. 437: 14. 480: 12. 507: 14. 532: 2. 570: 2. 597: 7. 650: 23.
corbulæ, 443: 12.
corde, 81: 3.
cordi, 55: 10. 131: 2.
Cordubenſi, 171: 13. 657: 12.
Cordus, 196: 7.
Corfinium, 35: 5. 428: 12.
Corinthia, 191: 14
Corinthiarius, 191: 13.
Corinthiorum, 191: 11. 276: 3.
Corinthum, 459: 18.
Cornel, 206: 8.
Cornelia, 145: 6.
Corneliæ, 6: 7.
Corneliam, 1: 5. 6: 1. 582: 15.
Cornelii, 623: 1.
Corneliis, 11: 10.
Cornelio, 5: 3. 81: 4. 135: 11. 579: 4. 6 8: 6.
Corneliorum, 65: 2
Cornelium, 4: 1. 61: 6. 186: 5. 572: 9. 62 : 4. 610: 8.
Cornelius: 86: 9. 95: 3. 130: 4. 102: 1. 499: 6 512: 2. 625: 1 646: 6. 651, 13.
cornibus, 198: 21 646: 14.
cornicularius, 542: 23.
corniculo, 618: 3.
Cornificio 135: 12.
cornix, 197: 9, 12.
cornu, 111: 3.
cornua, 469: 15. 598: 26.
Cornuti, 660: 10, 15.
Cornuto: 660: 21, 28, 34. 661: 22.
Cornutum, 660: 14, 31.
Cornutus, 660: 15, 38. 661: 2.
corollaria, 163: 9.
corona, 3: 6. 119: 2. 213: 5. 224: 34. 336: 8.
coronæ, 83: 5
coronam, 83: 3. 270: 11. 309: 3. 394: 14 437: 20. 446: 11. 45: 5. 497: 15. 502: 17: 576: 8
coronarum, 361: 8. 459: 10. 527. 20. 576: 4.
coronas, 128: 12. 448: 3. 458: 13. 483: 14. 545: 5 555: 4.
coronati, 231: 5
coronatum, 588: 12.
coronatus, 262: 10. 450: 13.
coronavit, 181: 15.
coronis, 576: 10.
corpore, 81: 2. 120: 6. 143: 1. 106: 1. 107: 8. 224: 17. 292: 12. 328: 1. 317: 14. 339: 11. 354: 16. 378: 7 412: 1. 413: 2. 489: 16. 527: 3. 594: 3. 653: 9.
corporis, 51: 5. 89: 9. 150: 10. 185: 17. 206: 3. 319: 1. 344: 21. 533: 8. 354: 12. 364: 23. 369: 8 372: 16. 456: 8. 477: 8. 480: 11. 489: 21. 498: 16. 513: 14. 535: 3. 563: 14. 592: 11 610: 1. 615: 13. 651: 18. 655: 9.
corpus: 89: 16. 119: 1. 235: 18. 251. 6 265: 27. 315: 12. 359: 17. 381: 11. 392: 21. 480: 19. 517: 8.
correcta, 541: 20.
correctione: 284: 6. 582: 4.
correcturum, 61: 16.
correpta, 491: 11.
correptis, 417: 20. 432: 12.
correpto, 74: 2. 59: 1.
correptum, 317: 19 413: 9. 461: 21. 574: 13.
correptus, 511: 4 151: 10. 420: 11. 523: 1. 573: 10.
correxit, 141: 1 161: 1. 402: 2.
corrigenda, 275: 10.
corrigendi, 547: 10.
corrigendis, 657: 22.
corrigendorum, 299: 8.
corrigens: 368: 6
corrigentem, 452: 1.
corrigeret, 29: 2.
corrigi, 135: 2.
corripere, 508: 5.
corripi, 359: 1. 516: 1.
corripiebantur, 588: 3.
corripientibus, 464: 6.
corripuerat, 469: 21.
corripuerit, 173: 5.
corripuit, 274: 1. 276: 1. 361: 7. 575: 2. 596: 13.
corroboraris, 255: 10.
corroboravit, 492: 16.
corruerunt, 527: 6.
corruit, 591: 11.
corrumpere, 449: 15.
corrupiſſe, 509: 5.
corruptela, 392: 5.
corrupti, 462: 16.
corruptio, 298: 18.
corruptores, 58: 15.
corruptum, 572: 11.
Corvinus, 17: 13.
Corvinum, 317: 2.
Corvinus, 388: 7 612
corvos, 230: 3.
Coſanis, 538: 5.
Coſmum, 188: 3.
Coſſutia, 8: 3.
cothurnis, 366: 7.
Cotiſoni, 181: 10.
Cotta, 60: 10. 65: 20.
Cottum, 1: 12. 83: 14. 180: 13.
Cottio, 443: 5.
coxendice, 205: 4.
cras, 587: 7.
Craſſi, 56: 2.
Craſſitii, 629: 6, 8.
Craſſitius, 629: 1.
Craſſo, 8: 6 122: 19. 258: 6.
Craſſum, 8: 14. 18: 6 21: 5. 23: 2.
Craſſus, 8: 8. 394: 17. 418: 6. 638: 10
craſtino, 592: 2.
crates, 606: 2.
crateris, 622: 1.
creandi, 544: 1.
creari, 549: 5.
creatus, 14: 1. 18: 2. 317: 9.
creavit, 149: 5. 151: 2.
creberrimo, 560: 4.
crebra, 115: 9 163: 10.
crebrior, 63: 7.
crebris, 349: 3.
crebrius, 122: 14 385: 7.
crebro, 36: 14. 47: 10. 118: 19. 556: 24. 164: 3. 476: 9. 515: 8. 651: 18.
credant, 68: 7.
credatur, 565: 17. 589: 18.
credebas, 343: 22.
credendum, 319: 11.
credens, 474: 15.
credere, 629: 6.
crederent, 507: 9. 543: 6.
crederetur, 512: 9. 395: 11.
credi, 256: 6. 340: 1. 449: 13. 485: 6.
crediderim, 616: 8.
credideris, 61: 14
crediderunt, 437: 21.
crediditiſſe, 620: 12.
credidiſſet, 416: 20.
credit, 611: 18.
crediti, 47: 13. 392: 16. 550: 3.
creditor, 621: 17:
creditores, 17: 1.
creditoribus, 47: 10. 510: 16. 16 623: 15.
creditorum, 525: 4.
creditum, 97: 5. 374: 1. 524: 12. 654: 2.
creditur, 19: 20. 293: 13. 303

17. 342: 4. 357: 24. 364: 27. 390: 18. 459: 15. 427: 10. 474: 7. 509: 6. 553: 12.
crecuo, 365: 15.
cremate, 92: 15.
crematorium, 481: 11.
cremari, 136: 14. 317: 15.
crematos, 347: 9.
crematum, 315: 15. 373: 4.
crematus, 1 6: 14.
cremavit, 138: 4. 347: 17.
cremondam, 545: 8.
Cremutii, 331: 3.
Cremutius, 146: 7.
crepidas, 657: 2.
crepidatus, 576: 7.
crepitas, 366: 7.
crepitu, 362: 11.
crepitum, 413: 18.
crepusculum, 453: 4.
crescerer, 413: 6.
cretam, 538: 13.
creverat, 507: 5.
crevit, 315: 11.
crimen, 362: 16. 392: 17. 462: 13. 466: 10. 581: 10.
crimina, 171: 13. 616: 5.
criminatore, 323: 8.
criminantibus, 349: 11.
criminantur, 114: 13.
criminari, 155: 3. 370: 18.
criminationes, 60: 17.
criminationibus, 250: 9. 295: 8.
criminatus, 305: 11.
crimine, 75: 11. 294: 8. 390: 30. 412: 8. 464: 9. 466: 11. 518: 3.
criminibus, 22: 4. 192: 1. 356: 17.
criminis, 29: 18. 585: 12.
criminosissime, 294: 15.
criminosissimo, 76: 22.
criminosum, 564: 10.
criminum, 27: 9. 330: 20. 423: 14. 582: 3.
crinem, 353: 2.
crinibus, 473: 18.
crinita, 97: 4. 46: 2. 559: 8.
crionæ, 42: 1.
crispi, 432: 16.
Crispinum, 464: 22.
crispo, 574: 30.
cristatus, 258: 6.
criticus, 624: 9.
croco, 451: 12.
cruce, 495: 5.
crucem, 327: 14. 4 5: 8.
cruci, 75: 2.
cruciatu, 235: 9. 496: 26.
cruciatos, 303: 12.
crucingeret, 587: 1.
crucifixi, 581: 3.
crudam, 467: 10.
crudelem, 6: 14. 294: 3.
crudelissimo, 349: 18.
crudelitatem, 453: 1.
crudelitatis, 301: 1. 315: 5.
crudeliter, 301: 9.
crudissimo, 103: 2.
cruenta, 344: 5.
cruentarer, 592: 5.
cruenti, 583: 12.
cruore, 371: 11. 417: 12. 502: 4.
cruorem, 299: 18.
crura, 188: 19. 189: 5. 286: 27.
crure, 206: 5. 545: 12.
cruribus, 482: 13. 527: 6.
crurum, 319: 6. 364: 17. 594: 5.
Crypta, 372: 3.
cru., 1 1: 3. 159: 9. 545: 14.
cubabant, 358: 12.
cubabat, 195: 22. 208: 4.
cubandi, 365: 1.
cubans, 143: 2. 159: 21. 210: 4. 561: 2. 563: 9. 136: 12.
cubante, 342: 5.
cubantem, 463: 8.
cubicula, 285: 5.
cubiculares, 105: 14.
cubiculariis, 4: 7.
cubiculariorum, 598: 14.
cubicularios, 225: 1. 466: 6.
cubiculi, 86: 19. 208: 2. 592: 25.
cubiculo, 195: 7. 235: 16. 256: 23. 323: 5. 516: 5. 526: 4. 563: 2. 592: 11.
cubiculum, 55: 16. 120: 12. 190: 5. 197: 7. 127: 18. 388: 3. 417: 9. 437: 12. 479: 10. 496: 12. 507: 1. 591: 8. 592: 13.
cubili, 418: 13.
cubitali, 490: 18.
cubiti, 282: 8.
cubito, 654: 4.
cubitorum, 159: 19.
cubitum, 105: 6.
cubuerit, 74: 4.
cubuisse, 114: 11. 197: 3.
cucumeris, 202: 6.
cucurrerunt, 513: 11.
cucurrit, 491: 22. 570: 17.
cui, 5: 1. 9: 1. 16: 3. 34: 17. 36: 14. 56: 7. 58: 1. 14. 60: 4. 62: 13. 65: 3. 86: 16. 131: 7. 163: 22. 179: 8. 262: 1. 263: 9. 282: 15. 285: 7. 290: 2. 301: 13. 30. 311: 3. 2. 548: 19. 357: 7. 55: 13. 25. 363: 12. 364: 10. 384: 4. 390: 27. 39: 2. 410: 1. 411: 4. 416: 17. 417: 12. 31. 425: 7. 427: 4. 42: 7. 456: 15. 471: 9. 495: 4. 515: 21. 514: 28. 528: 2. 532: 15. 531: 13. 538: 2. 541: 2, 14. 563: 15. 566: 4. 576: 11. 579: 4. 581: 10, 18. 594: 9. 618: 8. 622: 2. 629: 9. 631: 3. 638: 3. 6 7: 3, 7, 17.
cuicumque, 490: 16. 4 7: 23. 29.
cuidam, 3: 5. 176: 18. 297: 302: 11. 392: 8. 422: 2. 43: 6. 467: 10. 474: 4. 503: 1. 504: 17. 510: 9. 52: 7. 55: 11. 574: 19. 589: 1. 617: 7.
cuiquam, 10: 11. 70: 9. 81: 10. 126: 3. 1 5: 2. 143: 32. 152: 14. 2 4: 3. 2 8: 1. 319: 2. 325: 13. 330: 26. 352: 12. 374: 4. 472: 10. 4 1: 11. 513: 13. 526: 1. 530: 4. 567: 1. 570: 6.
cuique, 19: 9. 193: 3. 154: 10. 353: 1. 395: 6. 435: 14. 416: 6. 516: 4. 657: 18.
cuius, 524: 12.
cuius, 5: 2. 21: 3, 9. 25: 9. 53: 1. 56: 4. 60: 9. 61: 11. 66: 4. 74: 9. 71: 3. 86: 8. 129: 6. 131: 5. 1 8: 8. 146: 14. 18: 1. 198: 5. 206: 9. 213: 7, 20. 217: 5. 215: 18, 20. 230: 6. 251: 6. 281: 14. 296: 6. 301: 3. 310: 5. 317: 15. 323: 13, 3. 353: 13. 369: 14. 379: 35. 409: 17. 414: 11. 432: 11. 450: 7. 453: 10. 458: 3. 461: 11. 462: 11. 477: 2. 429: 11. 491: 12. 49: 3. 507: 5. 520: 2. 521: 9. 551: 5. 564: 17. 578: 6. 585: 21. 590: 8. 591: 2. 603: 11. 610: 2. 624: 4. 626: 7. 630: 3. 634: 15. 648: 17. 655: 2. 661: 6, 9.
cuiuscumque, 205: 11. 233: 10.
cuiusdam, 280: 11. 28: 3. 420: 5. 435: 16. 455: 7. 520: 3. 528: 17. 569: 2. 595: 9. 615: 9. 621: 1. 634: 19.
cuiuslibet, 256: 13.
cuiuspiam, 175: 12.
cuiusquam, 138: 13. 303: 4. 307: 13. 343: 12. 552: 17. 553: 5. 588: 20. 652: 10.
cuiusque, 27: 7. 70: 1. 117: 15. 137: 2. 139: 2. 144: 1. 153: 9. 166: 9. 168: 15. 169: 10. 174: 4. 186: 2. 190: 3. 235: 20. 288: 4. 360: 8. 379: 2. 386: 3. 412: 2. 427: 19. 436: 11. 473: 18. 475: 6. 487: 21. 529: 2. 531: 1. 542: 5.
culcita, 480: 7. 534: 10.
culcitis, 416: 5.
culcitra, 295: 17.
culeo, 243: 4.
culicem, 617: 6.
culmine, 258: 16. 597: 12.
culpa, 331: 10. 155: 16. 390: 12.
culpæ, 588: 31.
culpam, 533: 20.
culparetur, 74: 5.
culpaverit, 661: 9.
culperis, 551: 6.

culcam,

cultam, 459: 14.
cultores, 220: 8. 513: 17.
cultos, 69: 7.
cultrarium, 351: 10.
cultro, 120: 13. 388: 5.
cultum, 169: 11.
cultu, 51: 10. 195: 5. 366: 10. 444: 13. 458: 4.
cultum, 50: 14. 185: 15. 482: 6.
cultura, 157: 15.
culturam, 537. 4.
cum, 1: 14. 3: 10. 4: 5. 5: 4. 6: 4, 8. 7: 1 9: 1. 10: 3, 9. 13: 2. 15: 14. 16: 6. 17: 6. 18: 1, 19. 21: 5. 22: 6 23: 2. 25: 2, 4. 30: 8, 14 31: 7, 10, 11. 32: 1. 33: 3 34: 4, 9. 36: 4. 38: 7. 40: 9. 44: 5. 45: 4. 47: 15 54: 2 55: 6, 11. 56: 9 58: 3, 13 60: 16. 61: 14, 18. 62: 13. 64: 7. 65: 5. 66: 2. 67: 2, 3, 7, 13. 68: 2, 4. 70: 3. 6, 8. 72: 5, 8. 73: 2. 74: 5. 75: 2. 76: 1, 6. 78: 10. 81: 6. 82: 2, 4. 83, 1. 84: 10. 86: 2, 14, 18. 87: 6. 92: 4, 15, 18. 95: 1. 96: 5, 12. 99: 3. 104: 4. 105: 5, 8, 18. 107: 14, 15. 108: 19, 24 110: 1. 111: 1, 9, 11 112: 2. 113: 4. 114: 7, 17, 19 116: 8, 11. 117: 4. 119: 2. 121: 2, 4. 125: 8. 126: 8, 14. 128: 10. 129: 4. 130: 4, 8, 14. 131: 9. 132: 21 133: 3, 7. 134: 8, 15. 135: 2, 4. 138: 11, 18. 143: 6. 145: 1, 9 146: 18. 149: 9. 153: 3, 21. 157: 7, 11 159: 13. 161: 6. 163: 2, 13. 168: 18. 169: 14 171: 10, 12. 173: 2. 174: 4. 175: 5. 176: 4, 12. 179: 7. 182: 6, 12, 14. 183: 1. 185: 12. 187: 8, 11. 190: 12. 191: 1, 14. 192: 3, 10. 193: 2 198: 6, 8. 200: 6, 11. 20: 5. 207: 2. 208: 1. 210: 6. 211: 8. 213: 3 217: 12. 220: 7. 221: 9. 223: 2. 224: 5, 18, 25, 26, 33, 38. 225: 1, 6, 8, 22, 29. 231: 1, 7, 11. 233: 1, 9, 13. 235: 20. 238: 4, 19. 241: 4, 12. 243: 3, 5, 10, 14, 17. 246: 8. 247: 7, 14. 248: 13. 249: 10. 250: 12. 251: 3, 11. 254: 10, 13, 20. 255: 1, 9. 256: 5, 8. 258: 3, 11, 20. 260: 5. 261: 3. 262: 2, 11, 13, 16. 263: 3. 264: 6, 11. 265: 10, 18, 26. 269: 4, 5. 273: 6, 11. 274: 8. 278: 11. 279: 3. 280: 10. 282: 2. 283: 1. 284: 6. 288: 9. 289: 20. 290: 13. 294: 9, 15. 295: 1, 6, 12. 296: 4, 10, 13. 297: 5. 301: 2, 13. 302: 9, 15. 303: 2, 17. 304: 7. 305: 11, 12. 307: 10. 308: 8, 10, 11. 311: 5. 312: 7. 313: 1 314: 7. 315: 6. 317: 11. 322: 1, 3. 323: 27, 33. 324: 1, 7. 325: 4. 327: 4, 15, 18. 328: 15, 330: 2. 332: 3. 334: 7, 15. 338: 12. 339: 13. 340: 4, 10. 341: 8. 342: 1, 8, 10. 343: 3. 344: 9. 346: 1. 347: 18. 348: 5, 18. 349: 10, 14, 16. 351: 2, 9. 352: 1. 353: 15. 354: 6, 10. 355: 16. 356: 11. 357: 1, 2, 22. 358: 11. 359: 1, 15. 360: 5, 11. 361: 4, 10. 363: 10, 14. 365: 10. 368: 11. 370: 9. 371: 19. 372: 3, 16. 376: 2. 378: 12 379: 8, 13, 14: 380: 5. 381: 1, 8, 10, 12. 382: 4. 383: 4, 14. 384: 3, 14. 387: 3, 6. 388: 3, 4. 390: 3, 4, 14, 30, 32. 392: 7. 394: 2, 6. 395: 1, 4. 397: 4. 398: 5, 11, 28, 31, 32. 399: 2. 404: 16. 406: 8, 26, 33. 408: 2, 7. 409: 3, 17. 410: 14. 411: 18. 413: 6, 13, 14. 19. 414: 15, 19. 416: 3, 10, 15, 20. 417: 7, 20. 419: 5, 13. 420: 1, 4, 10. 421: 8. 422: 3. 423: 8, 16, 23. 425: 5. 428: 13. 429: 8. 431: 11. 434: 2. 435: 16, 19. 439: 3. 441: 7, 11. 443: 8. 446: 1, 7, 13, 20. 447: 5. 449: 5. 450: 3, 12. 451: 7. 453: 15. 455: 5, 7, 15. 456: 4. 457: 16. 458: 8, 14. 459: 11. 461: 12, 20. 462: 9, 18, 21. 463: 7. 464: 20. 466: 10, 13. 468: 6. 473: 11. 474: 1, 5, 18. 476: 3, 9. 477: 14. 479: 9, 13. 480: 18. 481: 17. 483: 6. 485: 4, 17. 487: 6. 489: 12. 490: 7, 9, 12. 492: 1. 493: 3, 11 494: 7. 495: 15. 496: 1, 16, 19. 497: 13, 17. 500: 13. 501: 4. 502: 2, 12. 503: 15 510: 4, 9. 511: 14. 513: 9, 19. 514: 9. 515: 11, 13. 516: 7. 517: 9. 520: 10: 11. 521: 5, 12, 18 523: 3, 5, 18. 524: 5. 525: 7. 527: 5, 11. 529: 4, 9. 532: 4, 6. 533: 8, 14. 19 534: 1, 7. 535: 6, 9. 536: 11. 541: 4, 8, 14. 542: 11, 27. 543: 7. 544: 5. 545: 8, 15. 547: 1, 12. 557: 13. 558: 11, 13. 559: 7. 560: 3. 561: 10. 563: 4. 564: 5, 14. 565: 12, 17, 19, 27. 566: 2, 8, 12. 567: 1, 15. 570: 5. 9. 572: 12, 15, 18. 573: 11. 574: 6, 19. 575: 13. 576: 8, 8, 16. 579: 2, 8. 581: 4. 582: 13. 585: 5, 23. 587: 11, 21. 588: 6, 10, 23. 589: 1, 18. 590: 5. 591: 10. 59: 11. 609: 3, 5. 610: 14 612: 7, 8, 15. 616: 6. 617: 3. 626: 1. 627: 6. 629: 10. 630: 12. 632: 12. 14. 634: 7, 16. 639: 23. 642: 3. 646: 14. 651: 10, 11 652: 1, 2, 19. 653: 2, 4. 655: 3. 657: 3, 5, 12, 13, 14. 658: 7. 660: 10, 24. 661: 7.
Cumas, 617: 4.
cumulabat, 434: 6.
cumulus, 262: 1.
cunas, 224: 36.
cuncta, 47: 14 231: 4. 250: 6. 284: 2. 306: 4 309: 2. 458: 9. 496: 20. 564: 21. 568: 7. 589: 13.
cunctandi, 268: 14.
cunctante, 130: 4.
cunctatorem, 347: 4. 352: 2.
cunctantes, 225: 32. 280: 20. 565: 25.
cunctatores, 467: 9.
cunctanti, 33: 1.
cunctantibus, 370: 3. 592: 15.
cunctantior, 65: 6.
cunctantius, 18: 3. 497: 11.
cunctaretur, 376: 5.
cunctari, 176: 14.
cunctari, 84: 18.
cunctatione, 110: 9. 168: 6.
cunctatus, 72: 10. 87: 1. 107: 10. 321: 3. 372: 1. 399: 4. 495: 13. 527: 12. 553: 11. 574: 10.
cuncti, 92: 12. 181: 2. 438: 21. 501: 6. 544: 7.
cunctis, 76: 16. 89: 12. 149: 8. 179: 5. 274: 7, 5. 322: 11. 329: 3. 398: 6 446: 2: 464: 10. 529: 10. 552: 1. 553: 13. 570: 16.
cunctos, 349: 8. 459: 13. 588: 20.
cuneos, 576: 19.
cuneum, 261: 8.
cuperent, 2: 17.
cuperet, 183: 2. 306: 4. 656: 5.
cupide, 11: 3. 112: 8. 255: 13. 504: 13. 526: 14. 551: 6.
cupidine, 319: 9.
cupidinis, 323: 4.
cupidiſſime, 326: 3.
cupidiſſimum, 553: 15.
cupiditas, 553: 16.
cupiditate, 56: 5.
cupiditatem, 584: 22.
cupiditatis, 499: 6. 536: 8. 555: 8 584: 4.
Cupido, 48: 16.
cupidum, 390: 5.
cupiebat, 117: 7.
cupientem, 513: 20.
cupio, 654: 16.

cupreſſu, 542: 19.
cur, 75: 10. 301: 26. 352: 6. 14. 379: 18. 418: 3. 489: 1. 509: 13. 575: 15. 614: 14.
cura: 57: 8. 66: 3. 148: 4. 175: 10. 208: 8. 310: 4. 319: 2. 422: 1. 454: 2. 473: 7. 523: 15. 565: 19. 594: 19. 610: 3. 621: 12. 631: 2.
curæ, 168: 16. 218: 11. 582: 5. 592: 25.
curam, 51: 5. 78: 10. 87: 6. 149: 2. 183: 16. 233: 14. 251: 14. 25: 2. 257: 13. 261: 4. 262: 17. 280: 4. 283: 11. 292: 14. 362: 10. 395: 1. 404: 11. 406: 18. 475: 1. 521: 7. 524: 3. 542: 12. 591: 11. 632: 3.
curando, 480: 14.
curantibus, 255: 10.
curare, 17: 24. 624: 6.
curarent, 304: 12. 457: 9.
curares, 638: 8.
curari, 207: 5. 521: 2.
curas, 659: 10.
curaſſe, 96: 2. 191: 15. 224: 12. 617: 8.
curaſſet, 383: 3. 595: 2.
curationem, 15: 2.
curatorem, 347: 14.
curatores, 168: 8.
curavit, 116: 5. 150: 3. 221: 7. 269: 11. 292: 10. 310: 10. 385: 500: 4. 636: 8.
curia, 12: 14. 19: 11. 21: 13. 78: 6. 84: 8. 92: 15. 130: 6. 139: 7. 159: 9. 174: 2. 175: 3. 9. 179: 3. 224: 23. 236: 4. 272: 5. 302: 3. 403: 11. 419: 6. 597: 15.
curiæ, 86: 15. 150: 4.
curiam, 15: 16. 78: 17. 84: 16. 21. 97: 6. 267: 5. 272: 10. 310: 15. 328: 11. 348: 6. 360: 14. 374: 6. 384: 16. 386: 6. 434: 5. 440: 10. 570: 17. 587: 11.
curiata, 185: 7.
Curio, 8: 11, 14. 17. 25: 17. 38: 1. 55: 7. 58: 16.
Curionem, 20: 7.
Curioni, 639: 1.
Curionibus: 56: 3.
Curionis, 55: 6.
curioſe, 153: 22. 335: 8. 537: 6.
curioſum, 532: 8.
Curius, 16: 4.
currere, 138: 17.
curriculo, 336: 14.
curru, 59: 6. 252: 12. 243: 3. 264: 4. 450: 12. 458: 4.
currum, 55: 21. 224: 34. 349: 9. 385: 9. 394: 15. 458: 8.
curtus, 476: 5.
curſitabit, 547: 17.
curſitare, 282: 8. 547: 16, 17.
curſore, 487: 16.
curſores, 19: 2. 569: 8.
curſoriam, 457: 7.
curſu, 578: 6.
curſum, 41: 4. 397: 13. 447: 10. 511: 14.
curſus: 3: 2: 6. 575: 6.
curulem, 501: 2.
curules, 126: 4.
curuli, 230: 1. 439: 5.
curulis, 139: 22.
Curtii, 17: 4. 504: 10.
Curtio, 397: 1.
Curtius, 624: 1.
cuſpide, 66: 8.
cuſtode, 86: 11.
cuſtodem, 256: 14.
cuſtodes, 49: 9. 159: 1. 371: 5. 479: 11.
cuſtodi, 178: 4.
cuſtodia, 185: 24. 148: 18. 350: 10. 361: 1. 521: 2.
cuſtodiæ, 301: 21. 418: 21.
cuſtodiam, 72: 10. 169: 4. 445: 20. 498: 1. 510: 15.
cuſtodiarum, 146: 3.
cuſtodias, 96: 5. 590: 9.
cuſtodibus, 49: 7. 369: 8. 371: 7.
cuſtodiendos, 14: 3.
cuſtodiis, 302: 11.
cuſtodiis, 217: 2.
cuſtodiretur, 534: 15.
cuſtodis, 621: 19.
cuſtoditos, 192: 6.
cuſtoditum, 258: 8.
cuſtoditus, 110: 4.
cuſtos, 266: 2.
cyathum, 55: 13.
Cybioſacten, 555: 8.
cycladatus. 356: 6.
Cynægiri, 70: 23.
cynicus, 469: 20.
cyrenas, 538: 13.
Cyricum, 551: 18.
Cyrum, 96: 12.
cythico, 369: 12.
Cyzicenis, 280: 17.

D.

d, 62: 9.
dabat, 63: 10. 128: 15. 212: 10. 218: 2. 319: 11. 327: 12. 344: 20. 390: 11. 467: 8. 555: 6.
dabis, 374: 2.
dabit, 659: 9.
dabo, 27: 1.
Dacis, 283: 16. 579: 5.
Dacorum, 122: 3.
Dacos, 50: 10. 107: 8. 579: 11.
Dalmatas, 252: 10.
Dalmatiæ, 588: 9.
Dalmatiam, 122: 2.
dalmatica, 515: 4.
dalmatico, 117: 2.
dalmaticum, 121: 1. 124: 4.
damna, 332: 5.
damnandum, 186: 6.
damnari, 458: 2.
damnatam, 255: 3.
damnatarum, 357: 1.
damnati, 98: 2. 301: 13. 429: 7. 435: 17.
damnationem, 181: 21. 305: 5. 551: 19. 625: 6.
damnationis, 302: 2.
damnatis, 526: 2. 387: 16.
damnato, 298: 5.
damnatoriam, 143: 7.
damnatorum, 155: 4. 306: 2. 315: 6. 466: 12. 495: 2.
damnator, 301: 14. 303: 9. 310: 20.
damnatum, 508: 10. 615: 11.
damnatus, 318: 6. 429: 3. 439: 13.
damnaverat, 418: 4.
damni, 69: 9. 129: 5.
damno, 195: 1. 570: 1.
damnoſas, 193: 10.
damnoſior, 458: 1.
damnum, 120: 5. 381: 18.
dandam, 409: 13.
dandarum, 652: 7.
dandum, 114: 9.
dans, 659: 9
dante, 372: 11.
danubium, 161: 11.
Daphnidem, 610: 6.
daphile, 555: 5.
dare, 151: 8. 157: 7. 214: 7. 268: 11. 370: 1. 423: 9. 431: 10. 446: 15. 591: 12. 632: 16.
darent, 25: 18. 138: 11. 315: 4. 371: 21. 376: 11. 442: 7. 555: 13.
darentur, 15: 7. 402: 14. 404: 16.
dares, 41: 4. 21: 12. 204: 3. 262: 23. 304: 10. 311: 10. 406: 2. 413: 18. 412: 8. 499: 2. 652: 2. 660: 28.
daretur, 11: 2. 25: 6. 149: 7. 467: 11.
dari, 8: 1. 462: 19. 569: 6.
Darium, 316: 4.
data, 15: 2. 18: 2. 29: 5. 50: 8. 105: 14. 108: 20. 145: 5. 176: 17. 321: 10. 326: 1. 399: 4. 411: 8. 492: 12. 510: 21. 530: 6. 647: 9.
datæ, 171: 5.
datam, 232: 9.
datis, 114: 5.
dato, 75: 4. 101: 7. 276: 6. 295: 4. 338: 18. 341: 1. 483: 15. 441: 12.
datorum, 326: 3. 412: 6.
dator, 527: 15.
datum, 16: 5. 246: 13. 268: 21.

314:5. 461:15.
daturiq; 477:15.
datorum, 153:16. 157:6. 390:8. 398:31.
daturus, 398:25. 500:2.
datus, 469:32. 520:15. 631:3.
de, 6:12, 11. 8:1, 12, 13, 16. 10:10. 11:6, 7, 8. 13:1. 16:6. 17:12. 19:16. 25:9. 28:7, 10. 31:2, 3, 7, 19. 35:7. 36:20, 15. 38:7. 45:3, 4. 47:9. 50:1, 13. 60:6. 61:4, 9, 16. 62:6. 63:6. 70:19. 72:7. 7. 111, 12. 75:8. 95:4. 96:13. 57:3. 100:15. 116:3, 11. 117:10. 122:20. 133:3. 134:15. 141:17. 145:6. 145:2. 146:18, 19. 155:21. 157:2. 163:10. 166:5. 171:10. 172:1, 3, 4, 7. 173:3. 175:4, 9, 11. 176:2, 21. 178:14. 185:10, 11. 187:7, 10. 188:3. 189:8. 206:9. 213:3, 5. 218:9, 10, 14. 220:1. 22. 13. 224:4. 23, 27. 225:9. 230:5. 231:10, 26. 232:4. 233:9. 235:1, 6. 258:21, 22. 247:6. 251:9. 256:12. 258:6, 12, 16. 162:7, 14, 16, 13. 264:10. 265:21, 28. 271:5, 11. 272:23, 16, 19. 274:1, 2, 5. 275:8. 27:13. 278:2. 284:2. 291:2, 8. 292:1, 5. 295:3. 296:4. 301:6. 302:17. 305:1. 307:10, 14, 16, 18. 310:5, 10. 312:5. 313:2. 315:8. 319:14. 321:11. 323:23, 31. 327:9, 15, 16. 329:2. 350:16, 25. 332:9, 25. 336:12. 338:9, 13. 342:12. 344:11, 16, 25. 347:4, 10. 350:1. 352:6, 14, 19. 353:3, 4. 355:7, 10. 356:7, 15. 358:6. 359:14. 362:2. 363:13. 564:20, 26, 27. 368:6. 371:5, 9. 378:10. 379:3, 11, 21, 23, 30. 382:4. 385:1, 14. 390:6, 17. 402:10, 17. 406:6. 409:8, 9. 411:10. 412:14, 9. 413:9. 414:9, 10, 24. 417:27. 419:5, 8. 420:10, 13. 421:1. 423:8. 413:1, 2, 19. 425:2. 427:7. 428:18. 431:3. 434:1. 435:26. 437:20. 440:17. 441:1. 443:17. 444:18. 447:2, 4. 449:10. 430:7. 458:3. 467:2, 3. 469:11. 471:23. 472:3. 473:17, 23. 477:9. 478:7. 479:5, 25. 485:15. 487:14. 490:9. 493:11. 495:14. 496:9, 25. 497:10. 502:17, 19. 503, 9. 505:10. 510:9. 513:11. 515:10. 519:6. 524:11, 14, 20. 523:13. 527:11. 528:15. 531:1. 532:6. 534:14. 537:6. 541:10. 542:1. 544:5. 343:3. 547:1, 23. 549:18. 553:10. 556:9. 558:1, 4. 561:6. 363:8. 565:1, 14. 568:16, 17. 579:3, 6, 10. 581:19. 585:9. 587:4. 588:22. 589:17. 591:2. 592:4, 5, 6, 15. 594:9. 595:11. 596:2. 603:9, 11. 610:4, 11. 612:16. 616:11, 18. 618:9, 18. 619:3. 620:5, 11. 623:4, 6. 624:2, 4, 10, 13. 629:4. 630:4. 632:13. 636:13. 638:7, 9. 642:1. 643:3. 651:14. 652:7. 644. 637:22.
Deæ, 307:4. 485:1. 490:17.
dealbatam, 495:7.
deambulabat, 210:3. 596:7.
deambulanti, 231:5.
Deatum, 190:446:16.
Dees, 191:2.
debeamus, 272:15.
debeat, 60:4.
debellari, 474:17.
debellatum, 261:4.
deberet, 81:3. 272:8. 293:6. 356:5. 449:18. 464:6.
deberet, 28:8. 398:35.
deberetur 3:5.
debet, 44:7.
debili, 545:12.
debilitate, 344:14.
debilitatum, 139:6.
debita, 362:5.
debitores, 289:11.
debitorum, 241:9.
debitum, 297:8. 525:7. 531:6. 551:8.
decantavit, 468:17.
decedens, 8:1. 102:1. 450:14.
decedentem, 565:6.
decedentibus, 23:13.
decedere, 273:12. 430:5.
decederet, 25:7. 238:2. 363:4.
decem, 67:4. 68:4. 72:3. 78. 17. 131:3. 146:6. 152:1. 373:1. 509:15. 510:19. 528:11. 541:21. 660:23.
decembrem, 44:8.
decembres, 653:19, 21.
decembri, 141:20. 192:8.
decembris, 248:5. 322:9. 538:2. 660:1, 2.
decemiugem, 450:11.
decempedis, 126:14.
decemuit, 243:7.
decemuiri, 148:6.
decens, 594:2.
deceptis, 120:12.
decepto, 5:2:12.
deceptum, 269:7. 305:9.
decernenda, 150:2.
decernendi, 550:2.
decernendo, 390:11.
decernendum, 383:9.
decernentibus, 247:5.
decernentium, 97:2.
decernerentur, 18:3.
decerneret, 597:9.
decernerent, 453:16.
decerni, 78:3. 172:9. 270:5. 273:1. 293:10.
decerperent, 487:10.
decertare, 514:3.
deceſſiſſe, 630:13.
deceſſit, 17:6. 431:12. 523:8. 627:8. 655:20. 660:2, 4. 661:4.
deciderat, 576:18.
deciderent, 462:10.
deciderunt, 462:12. 487:14.
decidiſſe, 477:18.
decidit, 225:19. 248:5. 383:14. 437:12. 494:12. 510:13. 591:10.
decies, 286:12, 446:15. 494:6.
decima, 515:7.
decimare, 363:8.
decimas, 344:19.
decimatas, 126:10.
decimarum, 575:21.
decimavit, 497:20.
decimis, 500:5.
decimo, 84:17. 108:25. 224:19. 233:17. 321:32. 348:20. 424:5. 452:2. 490:2. 338:2. 598:4. 661:5.
decimom, 3:2. 14:5. 108:39. 116:7. 130:9. 315:7. 357:8. 446:11.
Decimus, 421:6.
decisa, 557:2.
declamabat, 148:4.
declamandi, 639:2.
declamantem, 380:3.
declamantium, 619:6.
declamare, 513:7, 8.
declamaret, 616:14.
declamaſſe, 212:3.
declamat, 380:5.
declamationes, 639:5.
declamaturo, 647:17.
declamavit, 435:20. 638:20. 659:5.
declarant, 199:2.
declarantium:84:13.
declinandam, 4:3.
declinarunt, 191:5.
decocta, 450:5.
decollandi, 350:10.
decoloratis, 103:2.
decoravit, 212:5.
decore, 594:14.
decori, 159:5.
decoro, 184:2.
decrepitam, 508:7.
decreta, 18:36. 146:17. 301:

14. 317 : 15. 435 : 22. 461 : 7.
decreta : 78 : 10
decretam : 559 : 4.
decreti, 598 : 10.
decretis : 51 : 8. 81 : 2. 394 : 2.
decreto, 15 : 8, 17. 161 : 3. 179 : 4. 311 : 4. 406 : 5. 411 : 8.
decretum, 99 : 8. 104 : 8. 29 : 18. 332 : 13. 385 : 19. 506 : 3. 590 : 3.
decretus, 262 : 5. 331 : 10.
decreverat, 92 : 12. 506 : 1.
decreverit, 6 : 11. 23 : 32. 47 : 10.
decrevit, 161 : 7. 357 : 23. 404 : 17. 493 : 13.
decubuiſſe, 15 : 17.
decubuit, 418 : 3. 480 : 7.
decucurrit, 436 : 8.
decumanos, 72 : 8.
decuriæ, 178 : 1.
decuriam, 331 : 13. 499 : 16.
decurias, 115 : 3. 141 : 16. 283 : 12, 292 : 2. 390 : 3.
decuriis, 141 : 20. 357 : 18.
decurio, 340 : 9. 592 : 24.
decuriones, 166 : 5. 235 : 18.
decurionum, 280 : 15.
decurreret, 210 : 4.
decurſione, 314 : 12. 433 : 11.
decurſionem, 491 : 20.
decurſum, 450 : 13.
decus, 394 : 4.
decuſſo, 542 : 17.
dedecora, 185 : 9. 409 : 4.
dedecorato, 466 : 12.
dedecore, 283 : 17. 307 : 9. 391 : 18.
dedecorum, 389 : 3. 363 : 13.
dedendum : 23 : 12.
dedentes, 122 : 5.
dederam, 193 : 6.
dederant, 274 : 9.
dederat, 76 : 5. 328 : 13. 423 : 2.
dederis, 51 : 20.
dederit, 321 : 4.
dedicabat, 159 : 11. 178 : 7.
dedicabatur, 555 : 1.
dedicare, 281 : 4.
dedicares, 458 : 14.
dedicari, 314 : 15.
dedicaſſet, 283 : 5.
dedicata, 378 : 1.
dedicatæ, 468 : 14.
dedicatam, 220 : 7.
dedicatarum, 477 : 7.
dedicatione, 311 : 1. 530 : 8.
dedicationis, 348 : 3.
dedicatis, 487 : 16.
dedicato, 566 : 17.
dedicatum, 225 : 2.
dedicavit, 66 : 5. 139 : 3. 171 : 13. 264 : 7. 286 : 11. 310 : 9.
323 : 4. 502 : 10. 56 : 11.
dediſſe, 8 : 16. 117 : 6. 256 : 11. 448 : 1. 461 : 14. 58 : 17.
dediſſent, 376 : 11. 56 : 3.
dediſſet, 255 : 7. 41 : 9. 50 : 12.
dedit, 15 : 20. 31 : 5. 40 : 1. 59 : 15. 78 : 9. 16. 143 : 8. 150 : 6. 153 : 15, 28. 155 : 8. 157 : 10. 161 : 12. 1[illegible]3 : 4. 230 : 3. 23[illegible] : 14. 241 : 25. 250 : 4. 6. 254 : 1. 264 : 8. 269 : 12. 280 : 2. 315 : 20. 325 : 18. 313 : 7. 369 : 17. 379 : 2. 404 : 14. 417 : 22. 422 : 8. 430 : 8. 435 : 5. 4[illegible] : 3. 440 : 13. 461 : 24. 491 : 6. 499 : 14. 504 : 11, 21. 509 : 1. 51[illegible] : 5. 528 : 14. 542 : 5. 555 : 5. 566 : 18. 576 : 14. 584 : 6. 595 : 5. 617 : 2. 658 : 4.
deditiis, 113 : 11.
deditione, 247 : 9.
deditionem, 1[illegible] : 3. 67 : 5. 113 : 3. 360 : 12. 394 : 10. 398 : 37. 540 : 4.
deditionis, 75 : 6.
deditiorum, 251 : 11.
dedito, 330 : 7. 419 : 19.
deditus, 303 : 5. 369 : 13. 530 : 13. 636 : 9.
deducendas, 247 : 3.
deducere, 441 : 2.
deduceret, 110 : 11. 117 : 8. 159 : 21. 542 : 11.
deduceretur, 134 : 16.
deduci, 343 : 3.
deducta, 4 : 10. 56 : 10. 439 :
deductarum, 166 : 2.
deducti, 86 : 2. 406 : 16.
deductiorem, 205 : 3.
deducto, 47 : 12. 260 : 1. 393 : 1.
deductum, 313 : 10. 455 : 6.
deductus, 262 : 12. 433 : 10.
deduxiſſet, 29 : 4.
deduxit, 89 : 8. 415 : 6.
deerant, 497 : 16. 565 : 11.
deerat, 545 : 11.
deeſſe, 171 : 12. 653 : 31.
deeſſent, 151 : 1.
deeſſet, 176 : 15. 278 : 1. 286 : 51. 414 : 16. 459 : 9. 569 : 3.
deeſt, 635 : 11.
defatigaret 67 : 18.
defecerat, 526 : 12.
defeciſſet, 423 : 11.
defecit, 235 : 7. 481 : 9. 487 : 1.
defectione, 161 : 4. 314 : 8. 364 : 25. 478 : 1.
defectionem, 561 : 2.
defectionis, 474 : 3. 507 : 12.
defectoribus, 474 : 21.
defendens, 648 : 15.
defendendi, 15 : 18. 619 : 2.
defenderetur, 390 : 17. 474 : 14.
defendi, 399 : 21.
defendiſſe, 652 : 2.
defendiſſent, 1 : 18.
defendiſſet, 73 : 3.
defendit, 211 : 10.
defenſa, 314 : 10.
defenſione, 58 : 10. 412 : 8. 551 : 17.
defenſionem, 420 : 14.
defenſiones, 367 : 10.
defenſores, 30 : 7.
defenſurus, 34 : 6.
deferebantur, 583 : 7.
deferendum, 315 : 14.
deferente, 3[illegible] : 4.
deferentes, 31 : 8.
deferentur, 271 : 17.
deferre, 108 : 12.
deferrentur, 130 : 8.
deferretur, 2[illegible]4 : 13. 532 : 9.
deferri, 254 : 16.
defeſſa, 354 : 4.
defeſſam, 490 : 16.
defeſſos, 398 : 20.
defeſſus, 541 : 18.
deficeret, 166 : 7. 112 : 5. 267 : 1. 357 : 5. 433 : 16.
deficeretur, 610 : 14.
deficiens, 658 : 10.
deficiente, 301 : 1. 361 : 1. 395 : 3.
deficientem, 51 : 8.
deficientes, 285 : 15.
deficienti, 314 : 7.
deficientibus, 314 : 11. 511 : 15.
definitis, 169 : 10.
deflagrarant, 289 : 8.
deflebat, 356 : 6.
deflectere, 113 : 6.
deflevit, 349 : 18.
deflexa, 363 : 12.
deflexit, 575 : 2.
deflueret, 454 : 7.
defluxit, 100 : 6.
defodi, 582 : 17.
deformatos, 347 : 6.
deformi, 146 : 1.
deformia, 417 : 17.
deformibus, 558 : 9.
deformis, 547 : 21. 594 : 4.
deformitate, 468 : 5.
deformitatem, 51 : 6.
deformiter, 481 : 2.
defoſſo, 42 : 17.
defractis, 420 : 4.
defricaret, 556 : 6.
defuerant, 572 : 10.
defuerunt, 73 : 1. 329 : 3. 378 : 6. 485 : 11. 542 : 13.
defuiſſe, 325 : 1.
defuiſſent, 76 : 3. 597 : 5.
defuiſſet, 81 : 6.
defuit, 236 : 14. 254 : 22. 370 : 1. 381 : 9. 418 : 1. 476 : 4. 541 : 17. 597 : 10.
defuncta, 345 : 8.

defunctæ, 182 : 7. 341 : 2. 463 : 11. 557 : 3. 564 : 13.
defunctam, 107 : 2. 192 : 10. 325 : 12.
defunctas, 6 : 1.
defuncti, 233 : 1. 322 : 10. 340 : 9. 544 : 14.
defunctis, 183 : 6. 187 : 12. 260 : 5. 262 : 8.
defuncto, 183 : 6. 262 : 8. 440 : 13. 443 : 4. 571 : 10. 588 : 6. 610 : 8. 625 : 12.
defunctorum, 419 : 4. 568 : 17. 606 : 8.
defunctum, 235 : 10. 333 : 5. 349 : 8. 376 : 9. 471 : 10. 523 : 4. 574 : 15.
defunctus, 98 : 2. 236 : 9. 321 : 12.
degeneraſſe, 116 : 2. 427 : 18.
deglubere, 274 : 16.
dehinc, 16 : 15. 169 : 16. 231 : 10. 249 : 9. 192 : 1. 372 : 7. 9. 443 : 17. 451 : 10. 567 : 2. 582 : 16. 392 : 5.
dehoneſtabant, 481 : 5.
Dei, 114 : 15. 146 : 13. 225 : 7.
deiecta, 172 : 14.
deiecto, 591 : 21.
deieraſſent, 347 : 18.
deieravit, 342 : 14.
deiiecerent, 84 : 19.
deiiceret, 8 : 17.
dein, 32 : 5. 87 : 5. 107 : 15. 179 : 2. 183 : 10. 264 : 7. 302 : 8. 314 : 9. 439 : 8. 657 : 2.
deinceps, 15 : 1. 76 : 9. 100 : 6. 212 : 3. 217 : 8. 241 : 10. 357 : 10. 435 : 5. 449 : 1. 491 : 1. 563 : 15. 636 : 5.
deinde, 4 : 9. 6 : 9. 23 : 2. 25 : 1. 39 : 4. 75 : 3. 89 : 4. 92 : 19. 103 : 17. 120 : 3. 132 : 16. 18 : 4. 190 : 12. 195 : 25. 208 : 9. 214 : 1. 217 : 13. 225 : 3. 16. 235 : 6. 247 : 6. 252 : 4. 267 : 4. 291 : 3. 296 : 17. 299 : 21. 301 : 2. 303 : 8. 304 : 9. 317 : 9. 327 : 2. 328 : 15. 353 : 12. 331 : 9. 357 : 8. 318 : 1. 364 : 9. 368 : 11. 383 : 3. 408 : 6. 410 : 9. 417 : 4. 423 : 1. 430 : 3. 437 : 13. 439 : 10. 441 : 9. 447 : 7. 450 : 14. 459 : 6. 461 : 17. 464 : 3. 468 : 14. 473 : 10. 480 : 5. 496 : 6. 502 : 6. 503 : 16. 508 : 6. 510 : 9. 511 : 9. 512 : 1. 325 : 21. 519 : 14. 521 : 13. 526 : 11. 527 : 8. 528 : 9. 529 : 6. 533 : 8. 22. 534 : 14. 516 : 9. 542 : 24. 544 : 12. 547 : 4. 533 : 2. 564 : 11. 565 : 13. 570 : 4. 17. 574 : 20. 587 : 13. 615 : 10. 616 : 12. 618 : 3. 619 : 6. 626 : 5. 629 : 3. 634 : 2. 646 : 1. 652 : 5. 31. 654 : 6. 659 : 3.
delapſa, 225 : 2. 282 : 16.
delatam, 429 : 9. 437 : 22.
delatas, 416 : 14.
delati, 307 : 17.
delator, 459 : 9.
delatore, 587 : 7.
delatores, 349 : 9. 423 : 14. 368 : 12. 584 : 20.
delatori, 330 : 13.
delatoribus, 287 : 4. 330 : 26. 475 : 12.
delatorum, 301, 15. 435 : 12.
delatos, 469 : 19.
delatum, 526 : 13. 591 : 17.
delaturum, 31 : 11.
delatus, 236 : 13. 384 : 32. 434 : 5. 453 : 13.
delectabatur, 218 : 3. 414 : 22.
delectatus, 201 : 4. 283 : 3. 310 : 7.
delectibus, 83 : 13. 359 : 16.
delectu, 148 : 15. 179 : 4. 198 : 2. 390 : 12.
delectum, 543 : 15.
delectus, 467 : 1. 141 : 15.
delegante, 631 : 3.
delegaret, 304 : 11.
delegari, 401 : 11.
delegatam, 539 : 2.
delegatus, 261 : 1.
delegaverat, 62 : 14. 371 : 22.
delegavit, 143 : 10. 460 : 1.
delegerat, 496 : 15.
delegit 496 : 10.
delere, 337 : 5.
deleta, 483 : 9.
deletam, 651 : 9.
delevit, 101 : 6.
delibante, 178 : 11.
delibatam, 189 : 13.
delibatum, 235 : 12.
deliberabat, 440 : 8.
deliberabimus, 379 : 22.
deliberavit, 185 : 12.
delicate, 360 : 1.
delicatiorem, 381 : 15.
delicatiſſimi, 527 : 20.
delicatorum, 566 : 12.
deliciæ, 562 : 1.
deliciis, 519 : 6. 569 : 2.
delicta, 69 : 3. 186 : 3. 456 : 10.
delictis, 495 : 2.
delicto, 659 : 16.
delictorum, 126 : 12. 406 : 20.
delictum, 59 : 13. 450 : 4.
deligata, 476 : 6.
deligatis, 303 : 14. 414 : 16.
deligatorum, 456 : 4.
deligendi, 475 : 1.
deligeret, 379 : 35.
delitates, 542 : 11.
delici, 461 : 1.
deliteſcens, 382 : 5.
Delphis, 471 : 11.
delubro, 526 : 7.
demam, 308 : 10.
demandarat, 292 : 15.
demandari, 321 : 7.
demandata, 358 : 13.
demandatam, 108 : 25. 309 : 4.
demandatos, 149 : 15.
demandaverat, 90 : 1.
demandavit, 78 : 21. 412 : 11. 464 : 24.
dementia, 120 : 14.
demere, 639 : 16.
demereatur, 419 : 14.
demerebatur 520 : 8.
demereretur, 521 : 14.
demeret, 284 : 1.
demeretur, 538 : 16.
demergere, 433 : 7.
demerſa, 117 : 1.
demerſit, 241 : 13. 364 : 4.
demerſit, 397 : 11.
demerſus, 394 : 7.
demeruit, 107 : 7.
demetricodom. 338 : 8.
Demetrium, 551 : 18.
demetur, 312 : 5.
demigraſſe, 278 : 12.
deminuerat, 5 : 1.
deminueret, 11 : 6.
deminorio, 215 : 14.
deminoro, 155 : 3.
demiſit, 487 : 6.
demiſſa, 466 : 7.
demiſſæ, 582 : 10.
demiſſos, 221 : 7.
demiſſum, 213 : 15.
Democharé, 114 : 18.
demonſtrari, 108 : 2.
demonſtraſſe, 410 : 13.
demonſtraſſet, 163 : 26. 225 : 11.
demonſtratam, 345 : 13.
demonſtraverat, 469 : 23.
demonſtravit, 417 : 6.
demortuæ : 738 : 12.
demortui, 109 : 14. 388 : 17.
demortuorum, 45 : 15.
demoſcele, 69 : 10.
dempti, 660 : 3.
dempto, 139 : 2.
demſerat, 298 : 3.
demſiſſet, 192 : 8.
demſit, 526 : 3.
demum, 22 : 3. 108 : 27. 114 : 19. 126 : 1. 158 : 2. 145 : 4. 185 : 18. 200 : 19. 206 : 9. 241 : 18. 269 : 9. 292 : 12. 301 : 9. 9. 321 : 7. 324 : 4. 325 : 7. 316 : 16. 38 : 4. 381 : 11. 20. 390 : 22. 418 : 14. 471 : 12. 476 : 1. 477 : 3. 484 : 3. 516 : 20. 526 : 8. 519 : 8. 532 : 15. 538 : 11. 572 : 17. 628 : 6. 648 : 4.
dena, 510 : 20.
denariis, 362 : 8. 473 : 9.

denario, 17? : 12.
denarinum, 289 : 16.
denarios, 185 : 9. 192 : 13. 193 : 5. 4.8 : 8.
denegaſſet, 1 : 14.
denegavit, 540 : 18. 440 : 11.
denique, 55 : 20. 58 : 5. 70 : 14. 76 : 13. 118 : 20. 163 : 15. 232 : 17. 272 : 17. 254 : 17. 298 : 9. 333 : 12. 366 : 4. 388 : 2. 412 : 11. 461 : 8. 464 : 9. 472 : 9. 483 : 17. 527 : 13. 528 : 7. 566 : 6. 5 1 : 2.
denos, 40 : 4.
denotare, 370 : 12.
dens, 548 : 22.
denſiſſimo, 318 : 7.
denſum, 323 : 10.
dentem, 548 : 23.
dentes, 205 : 1.
denudarent, 190 : 8.
denuntiabatur, 224 : 9.
denuntiante, 72 : 8.
denuntiare, 76 : 21.
denuntiarent, 299 : 4.
denuntiaret, 31 : 11. 67 : 14.
denuntiaſſet, 363 : 15.
denuntiata, 86 : 2. 231 : 4.
denuntiationibus, 187 : 2.
denuntiato, 388 : 11.
denuntiavit, 271 : 7. 369 : 4.
denuo, 168 : 6.
denupſit, 456 : 6.
deo, 104 : 8. 135 : 1. 545 : 4.
deorum, 6 : 7. 33 : 6. 97 : 1. 178 : 6. 190 : 16. 181 : 6. 270 : 7. 338 : 5. 343 : 19. 366 : 9. 468 : 13. 484 : 6. 446 : 16. 460 : 4. 461 : 3. 646 : 15.
deos, 78 : 7. 179 : 10. 191 : 2. 8. 231 : 19. 265 : 30. 309 : 1. 313 : 1. 330 : 24. 339 : 4. 348 : 2. 365 : 3. 376 : 9.
depareos, 456 : 11.
depellere, 466 : 5.
dependebant, 120 : 11.
dependente, 89 : 13. 497 : 6.
deperditam, 574 : 23.
deperibat, 47 : 13.
deperiret, 338 : 7. 557 : 11.
depictas, 366 : 5. 611 : 18.
depicti, 214 : 8.
depictum, 585 : 16.
deplorante, 19 : 13.
deplorare, 648 : 16.
deploravit, 496 : 4.
deponere, 381 : 13. 416 : 14.
deponeret, 74 : 9.
deponi, 580 : 13.
depopoſcerat, 292 : 6.
depopoſcerunt, 70 : 12.
depopoſciſſe, 385 : 6.
depopoſciſſent, 519 : 3.
depopoſciſſet, 574 : 8.
depopoſcit, 269 : 3. 370 : 11. 535 : 17.
deportandum, 357 : 4. 381 : 10.
deportarent, 49 : 8.
deportarentur, 26 : 20. 203 : 13.
deportari, 458 : 21.
deportarunt, 235 : 19.
deportatum, 315 : 15.
depoſcente, 500 : 9.
depoſcentium, 514 : 5.
depoſcerent, 150 : 4. 565 : 25.
depoſita, 13 : 1. 203 : 14. 392 : 12. 497 : 4. 544 : 19.
depoſito, 148 : 2. 257 : 2. 473 : 7.
depoſitorum, 580 : 14.
depoſitum, 238 : 4. 509 : 9.
depoſiturum, 268 : 11.
depoſuerit, 81 : 3.
depoſuerunt, 84 : 9.
depoſuit, 15 : 5.
deprecabuntur, 398 : 33.
deprecanda, 104 : 5.
deprecantem, 352 : 5.
deprecanti, 185 : 10.
deprecantibus, 1 : 14. 280 : 2.
deprecantis, 352 : 3.
deprecari, 243 : 18. 532 : 3.
deprecari, 325 : 9.
deprecatus, 30 : 9. 172 : 15. 251 : 11.
deprehenderat, 495 : 15.
deprehenderet, 374 : 4.
deprehendi, 572 : 17.
deprehendiſſet, 161 : 7. 565 : 28.
deprehendit, 56 : 4.
deprehenſa, 108 : 22.
deprehenſam, 462 : 23.
deprehenſis, 432 : 21.
deprehenſo, 416 : 12. 417 : 16.
deprehenſos, 76 : 7. 468 : 7.
deprehenſus, 180 : 13. 342 : 4. 385 : 3.
depugnaturos, 329 : 4.
depugnavit, 42 : 4.
depulſos, 286 : 9.
derepente, 267 : 12. 559 : 7.
deridendi, 379 : 20.
deridens, 643 : 5.
derideri, 379 : 26.
deripere, 661 : 4.
deriſores, 356 : 13.
deriſum, 310 : 11.
deſæviſſet, 456 : 5.
deſalutato, 368 : 12.
deſcendentem, 390 : 25. 302 : 5.
deſcendenti, 131 : 6.
deſcenderet, 13 : 3.
deſcendiſſet, 114 : 21. 398 : 6. 511 : 14.
deſcendit, 254 : 3. 264 : 4. 437 : 19. 553 : 14.
deſcenſurum, 48 : 4.
deſciſceret, 565 : 8.
deſciſſe, 475 : 12. 534 : 16.
deſciſſent, 478 : 9.
deſciverunt, 513 : 1.
deſciviſſe, 473 : 10.
deſcivit, 70 : 4. 584 : 22.
deſcribere, 358 : 15.
deſcriberent, 595 : 4.
deſcribitur, 655 : 8.
deſcripſerant, 585 : 3.
deſcripſit, 419 : 6.
deſcriptione, 272 : 17.
deſedit, 1 : 2.
deſeri, 255 : 12. 574 : 14.
deſerta, 126 : 11. 327 : 4. 354 : 7.
deſertam, 542 : 14.
deſerto, 361 : 10. 414 : 3.
deſertores, 516 : 3.
deſertorum, 69 : 2.
deſertum, 503 : 16.
deſertus, 511 : 4.
deſervierint, 14 : 11.
deſervit, 110 : 9.
deſiderabat, 468 : 8.
deſiderabatur, 113 : 8.
deſiderabilior, 265 : 6.
deſiderante, 384 : 3.
deſiderantem, 348 : 18. 424 : 3.
deſideranti, 153 : 8.
deſiderarent, 153 : 12.
deſiderari, 155 : 1.
deſideraſſet, 200 : 4.
deſideravit, 187 : 7. 479 : 17.
deſiderare 14 : 18. 624 : 15. 638 : 13.
deſiderent, 569 : 6.
deſideria, 117 : 2. 173 : 11. 225 : 12.
deſideriis, 567 : 5.
deſiderio, 255 : 21. 419 : 12.
deſiderium, 522 : 10.
deſidero, 265 : 22.
deſidia, 232 : 18. 275 : 9. 613 : 5.
deſidiæ: 474 : 1.
deſidiam, 495 : 8.
deſidioſior, 617 : 2.
deſierit, 556 : 4.
deſignabat, 334 : 11.
deſignaret, 425 : 6.
deſignaſſe, 652 : 38.
deſignari, 325 : 18.
deſignationem, 8 : 17.
deſignato, 371 : 2.
deſignatos, 183 : 16.
deſignatum, 141 : 5. 132 : 7

deſignavit, 425 : 6.
deſiit, 224 : 5. 287 : 5. 294 : 8. 461 : 6. 654 : 19.
deſiniſſe, 558 : 16.
deſiliiſſet, 67 : 7.
deſituiſſe, 449 : 10.
deſituant, 68 : 6.
deſinentem, 569 : 13.
deſinite, 629 : 7.
deſiſtat, 268 : 8.
deſiſterent, 569 : 5.
deſitos : 149 : 5.
deſituros, 180 : 2.
deſolata, 327 : 4.
deſpecti, 83 : 8.
deſpectiſſimo, 379 : 7.
deſpectui, 508 : 9.
deſpectus, 653 : 30.
deſperaus, 19 : 11.
deſperatione, 418 : 15. 515 : 2.
deſperationem, 18 : 16. 207 : 3.
deſperatis, 38 : 7.
deſpiciendam, 585 : 12.
deſpiciens, 102 : 8.
deſpondiſſe, 183 : 9.
deſpondiſſet, 410 : 5.
deſpondit, 507 : 23.
deſponſata, 1 : 5.
deſponſatam, 410 : 11.
deſtinabat, 50 : 2.
deſtinante, 107 : 9.
deſtinantem, 174 : 7.
deſtinanti, 254 : 13.
deſtinantibus, 25 : 4.
deſtinatas, 157 : 7. 304 : 7. 448 : 3.
deſtinaret, 321 : 3.
deſtinaſſe, 324 : 10. 356 : 22. 369 : 18. 474 : 7. 544 : 15. 549 : 4.
deſtinaſſet, 258 : 22. 423 : 9. 648 : 20.
deſtinata, 84 : 1. 157 : 10 : 511 : 3.
deſtinatam, 17 : 3.
deſtinari, 72 : 14.
deſtinatis, 582 : 21.
deſtinato, 65 : 4. 359 : 12. 439 : 3. 502 : 12.
deſtinatorum, 364 : 13.
deſtinatos, 173 : 2. 414 : 23.
deſtinatum, 8 : 11. 233 : 13. 257 : 9. 396 : 10. 585 : 25.
deſtinatus, 1 : 3. 327 : 3. 408 : 5.
deſtinaverant, 120 : 11.
deſtinaverat, 10 : 9. 338 : 51. 349 : 5. 483 : 17. 484 : 9. 309 : 2. 515 : 20. 521 : 3.
deſtinaveris, 584 : 4.
deſtinaverunt, 181 : 3. 374 : 5. 501 : 5.
deſtinavit, 153 : 8. 466 : 6. 368 : 8.
deſtiterant, 89 : 18. 513 : 14.
deſtiteris, 82 : 9. 387 : 9.
deſtiterunt, 325 : 6.
deſtitit, 14 : 10. 304 : 7. 357 : 12. 441 : 1, 7. 444 : 12. 450 : 13. 534 : 14. 565 : 16.
deſtituebant, 413 : 4.
deſtituere, 176 : 15. 496 : 21.
deſtitueret, 87 : 3.
deſtitueretur, 471 : 4.
deſtituit, 185 : 3. 428 : 14. 471 : 2.
deſtitutionem, 390 : 12.
deſtituto, 435 : 14. 471 : 7. 497 : 2.
deſtitutum, 9 : 4. 424 : 7.
deſtitutus, 295 : 2. 419 : 1. 608 : 2.
deſtructione, 497 : 12.
deſtructum, 549 : 3.
deſultorios, 42 : 10.
deſumta, 137 : 6.
deſunt, 148 : 7.
deſuper, 362 : 11, 4. 458 : 11.
detecta, 14 : 1. 86 : 7. 370 : 1. 383 : 5. 465 : 19. 479 : 26. 485 : 5. 507 : 16. 657 : 18.
detectas, 76 : 19. 120 : 2.
detectis, 280 : 13. 528 : 9.
detecto, 65 : 3. 163 : 10. 303 : 8.
detegens, 516 : 10.
detegerentur, 113 : 16.
detentus, 325 : 7.
detergent, 450 : 2.
deterinte, 96 : 10.
deteriorem, 325 : 28. 406 : 28.
deteriores, 544 : 2.
deterioribus, 617 : 4.
determinaturus, 500 : 2.
deterrentibus, 72 : 10.
deterritum, 455 : 13. 479 : 5.
deterritus, 14 : 13.
deterruit, 61 : 9. 289 : 3.
deterſit, 119 : 7.
deteſtabile, 432 : 6.
deteſtabilem, 431 : 2.
deteſtabili, 527 : 26.
deteſtabilis, 304 : 3.
deteſtata, 379 : 10. 517 : 14.
deteſtatum, 115 : 9.
deteſtatus, 529 : 10.
detexerat, 26 : 3.
detexit, 64 : 9. 198 : 2. 498 : 21.
detinentis, 66 : 9.
detinentium, 525 : 5.
detinuerent, 231 : 23.
detineret, 449 : 4. 483 : 4.
detineri, 516 : 3.
detinuerat, 535 : 4.
detinuerint, 565 : 6.
detinuit, 233 : 15. 304 : 10.
detorſam, 496 : 17.
detracta, 61 : 6. 344 : 13. 404 : 10. 484 : 7.
detractam, 92 : 20.
detractæ, 213 : 17.
detractam 351 : 4. 459 : 15.
detractum, 521 : 12. 525 : 4. 326 : 7. 585 : 5.
detracturam, 34 : 7.
detractus, 647 : 15.
detrahi, 83 : 5. 150 : 9. 153 : 19. 225 : 6. 327 : 11. 369 : 3. 597 : 7.
detrahunt, 398 : 21.
detraxerit, 214 : 16.
detraxit, 460 : 3.
detrectabant, 268 : 21.
detrectandi, 226 : 5.
detrectanta, 84 : 4.
detrectantibus, 141 : 19. 478 : 8.
detrectarent, 59 : 12.
detrectaturus, 661 : 7.
detrimenti, 125 : 9.
detrimentis, 1 2 : 17.
detrudendi, 23 : 4.
detrudi, 30 : 3.
detruſit, 351 : 3.
detulerunt, 92 : 14. 179 : 2.
detuliſſe, 16 : 7.
detuliſſent, 419 : 11.
detulit, 17 : 3. 284 : 8. 381 : 2. 504 : 13. 652 : 28.
deturbari, 512 : 13.
deturpabat, 353 : 7.
devectum, 357 : 18.
devectus, 304 : 7. 312 : 14.
devehi, 363 : 8.
devenit, 38 : 3. 511 : 17.
deventuram, 542 : 15.
deverterat, 661 : 5.
devexum, 439 : 7.
devia, 300 : 3.
deviciſſet, 317 : 11.
devicit, 36 : 16.
devictis, 113 : 17.
devicto, 317 : 9.
devictum, 39 : 1. 169 : 25.
devictus, 114 : 8. 596 : 11.
devio, 504 : 9.
devios, 114 : 22.
devitans, 221 : 12.
devitare, 634 : 20.
devitaſſe, 255 : 8.
devium, 541 : 17.
devotionibus, 319 : 17.
devolutus, 657 : 20.
devotiſſimos, 69 : 11.
devoto, 307 : 14.
devotum, 149 : 11.
Deum, 59 : 12. 189 : 8. 243 : 17. 328 : 13. 528 : 12. 585 : 21. 582 : 20.
Deus, 191 : 9. 231 : 11. 559 : 11. 588 : 25.
deuſtis, 578 : 6.
dexteriore, 249 : 11. 382 : 4. 505 : 4.
dextera, 39 : 8. 70 : 22. 397 : 9. 439 : 7. 451 : 6. 502 : 2. 527 : 14.

dextræ, 206: 6. 594: 21.
dextram, 86: 18. 269: 12.
dextri, 371: 14.
dextro, 221: 2. 432: 23. 439: 12.
dextrum, 221: 3. 511: 16.
diadema, 83: 11. 252: 5. 338: 15. 459: 8. 565: 10.
diademate, 243: 10.
Diale, 138: 15.
dialectos, 296: 13.
Diali, 370: 9.
Dialis, 115.
dialogo, 2(?)4: 15.
dialogos, 218: 23.
Diana, 621: 10. 13.
Dianæ, 155: 21. 621: 11.
dic, 299: 11.
dicacitatem, 518: 9.
dicacitatis, 557: 8.
dicam, 50: 13. 231: 10. 299: 5. 328: 1. 379: 16. 418: 2. 443: 17. 560: 3.
dicantur, 105: 22.
dicas, 134: 1.
dicat, 58: 11. 59: 5. 83: 14.
dicata, 455: 23.
dicatur, 111: 6.
dicax, 55: 18. 647: 1.
dicebat, 16: 4. 299: 21. 348: 11. 349: 1. 362: 12. 559: 9.
dicebatur, 86: 4. 558: 14.
dicenda, 380: 5. 557: 13.
dicendæ, 301: 16.
dicendam, 302: 1.
dicendi, 4: 4. 60: 5. 214: 2. 217: 11. 620: 11.
dicendo, 232: 23. 434: 8. 489: 16. 493: 11.
dicens, 392: 4. 352: 14. 449: 21. 532: 2. 559: 6. 569: 6. 612: 7. 653: 24.
dicente, 365: 21. 468: 1.
dicentem, 271: 7. 479: 24. 490: 15.
dicentes, 312: 21.
dicentis, 60: 14.
dicere, 15: 10. 96: 7. 130: 6. 243: 14. 2(?)3: 19. 272: 20. 380: 5. 390: 13. 472: 2. 495: 1. 532: 12. 551: 17. 597: 15. 612: 5. 647: 9. 657: 5.
dicerent, 491: 5.
dicerentur, 76: 18. 652: 39.
diceret, 12: 1. 31: 13. 81: 6. 87: 8. 176: 13. 268: 13. 316: 11. 337: 14. 367: 8. 372: 6. 458: 14. 528: 13. 556: 3. 588: 5. 618: 20. 647: 1. 14. 17. 660: 18.
diceretur, 81: 9. 132: 5. 271: 5.
dicet, 633: 18.
dici, 263: 19. 340: 12.
dicis, 60: 20. 213: 14. 610: 8. 633: 4.
dicitur, 60: 11. 235: 9. 413: 17. 511: 11. 541: 2. 561: 8. 569: 31. 570: 5. 615: 3. 616: 9. 626: 8. 646: 3. 615: 3. 653: 9. 635: 14.
dico, 603: 6.
dicta, 62: 11. 78: 21. 110: 9. 459: 9. 462: 2. 619: 10. 647: 9.
dictante, 483: 8.
dictaret, 365: 20. 588: 24.
dictasse, 645: 4.
dictassent, 459: 8.
dictasset, 266: 6.
dictata, 25: 18.
dictatore, 8: 7.
dictatorem, 24: 14.
dictatoris, 408: 3. 410: 9. 623: 1.
dictatura, 246: 6.
dictaturæ, 78: 10.
dictaturam, 8. 8. 78: 5. 81: 18. 172: 13.
dictaturas, 241: 10.
dicti, 490: 13.
dictitabant, 286: 4.
dictitabat, 51: 6. 379: 5. 530: 9.
dictitans, 551: 6. 480: 15.
dictitante, 173: 7.
dictitarent, 323: 30.
dictis, 256: 14. 469: 8.
dicto, 34: 8. 634: 19.
dictorum, 272: 1. 350: 8. 385: 3. 595: 7.
dictos, 404: 8.
dictum, 11: 21. 134: 13. 173: 3. 175: 1. 298: 8. 325: 21. 413: 11. 588: 4. 661: 13.
dicturum, 83: 13. 406: 8.
dicturus, 418: 6. 554: 15.
dictus, 246: 15. 353: 9. 652: 2.
dicunt, 38: 9. 551: 8. 652: 16. 660: 19.
dicuntur, 195: 20. 449: 9.
didicit, 466: 4. 634: 8.
Dido, 458: 25.
diductio, 294: 14. 509: 19.
die, 15: 1. 18: 14. 19: 15. 39: 6. 40: 10. 61: 3. 74: 14. 97: 8. 114: 15. 130: 14. 153: 11. 159: 14. 173: 5. 174: 1, 6. 189: 6. 220: 11. 224: 2, 23. 225: 8. 235: 1. 236: 6, 10. 254: 14. 276: 14. 292: 9. 298: 10. 302: 5. 320: 13. 328: 12. 325: 13. 330: 8, 15. 332: 18. 336: 2. 343: 8, 18. 348: 20. 353: 15. 355: 10. 357: 13, 20. 368: 7. 371: 8, 15. 378: 2, 14. 384: 18. 385: 11. 398: 1. 408: 5. 409: 15. 410: 11. 412: 32. 417: 14. 418: 4. 432: 7. 433: 4. 439: 13. 440: 4, 15. 443: 7. 447: 7. 450: 16. 454: 3. 459: 12. 461: 22. 464: 12. 472: 3. 474: 22. 484: 3. 485: 6, 9. 491: 4. 502: 18. 509: 8. 511: 5. 512: 1. 513: 16. 516: 12. 523: 1. 528: 10. 529: 9. 530: 4. 542: 21. 23. 551: 6. 557: 11. 566: 20. 567: 9. 569: 9. 573: 5. 576: 1, 17. 579: 11. 569: 16. 585: 21. 587: 12. 588: 19. 592: 3. 618: 2. 634: 13. 612: 5.
diebus, 39: 2. 67: 16. 63: 4. 86: 10. 159: 1. 192: 9. 213: 21. 235: 18. 270: 14. 300: 1. 378: 1. 379: 28. 388: 18. 416: 1. 422: 14. 429: 11. 444: 3. 450: 12. 533: 17. 538: 8. 541: 29. 596: 1. 606: 13.
diei, 1(?): 8. 1(?)1: 14. 171: 4. 1(?)5: 17. 262: 22. 434: 3. 447: 10. 473: 16. 526: 3. 550: 6. 591: 23.
diem, 8: 14. 18: 1. 125: 11. 12(?): 2. 166: 6. 180: 6. 182: 4. 238: 16. 247: 17. 264: 13. 274: 12. 278: 12. 294: 13. 295: 4. 315: 7. 335: 6, 13. 357: 16. 386: 1. 388: 10. 413: 17. 446: 2. 479: 6. 501: 14. 532: 13. 536: 15. 561: 5. 567: 10. 585: 14. 587: 12. 615: 8.
dierum, 23: 14. 44: 5. 292: 11. 398: 24.
dies, 3: 4. 4: 6. 8: 5. 28: 11. 42: 12. 44: 5. 49: 6. 65: 4. 88: 10. 86: 16. 92: 3. 97: 4. 117: 2. 141: 24. 159: 16. 163: 3. 174: 4. 185: 23. 192: 1. 199: 1. 221: 10. 231: 18. 252: 11. 257: 3. 258: 15. 282: 4, 14. 284: 11. 301: 12. 302: 16. 303: 5. 307: 15. 314: 15. 315: 8. 322: 10. 328: 15. 332: 13. 333: 2. 339: 11. 343: 4. 344: 10. 347: 14. 355: 7. 360: 8. 394: 9. 410: 5. 436: 10. 444: 13. 468: 10. 472: 30. 29(?): 5. 504: 16. 510: 12. 17. 544: 11. 570: 15. 14. 590: 7. 592: 19. 638: 13.
differendum, 592: 12.
differentia, 153: 22.
differenti, 89: 3.
differre, 503: 16. 549: 8.
differret, 87: 2.
differretur, 315: 7.
differri, 459: 3.
difficile, 611: 31.
difficili, 157: 11. 43: 13.
difficilius, 30: 2. 434: 14. 638: 2.
difficillimum, 36: 5. 562: 13.
difficultate, 169: 13. 289: 9. 473: 17.
difficultatem, 396: 10.
difficultatis, 265: 16.
difficultatibus, 153: 20. 156: 4. 261: 6.

difficultet, 421: 1. 532: 18, 587: 16.
diffidens. 305: 13.
diffidentia, 515: 2.
diffidens, 416: 1.
diffiſus, 3: 10.
diffracto, 39: 7. 117: 2.
diffugerant, 384: 11. 479: 11.
diffugerint, 371: 3.
diffugientibus, 89: 12.
diffuſa, 50: 5.
diffuſos, 359: 10.
digitis, 225: 12. 343: 23. 398: 28. 593: 3. 594: 3.
digito, 163: 17. 189: 9. 308: 4. 314: 9.
digitorum, 308: 13. 594: 23.
digitum, 3 : 5. 206: 7.
digna, 443: 16.
dignam, 395: 6.
dignantem, 551: 20.
dignantibus, 447: 10.
dignaretur, 545: 14.
dignatione, 166: 4. 342: 14. 540: 11. 578: 10.
dignationem, 615: 1.
dignationis, 493: 3.
dignatus, 16: 16. 294: 7. 343: 17. 53?: 20. 574: 15. 587: 4. 588: 22.
digne, 116: 2.
digniores, 175: 6.
dignitas, 413: 1.
dignitate, 13: 5. 15: 13. 74: 6. 132: 5. 241: 2. 278: 6. 288: 4. 338: 17. 489: 14. 549: 8.
dignitatem, 34: 6. 138: 10. 404: 2.
dignitatis, 241: 26. 379: 3. 381: 4. 440: 16. 520: 7. 536: 20. 540: 14.
dignius, 502: 10.
dignos, 448: 7.
dignoſceret, 517: 5.
dignum, 159: 17. 477: 16. 510: 11. 528: 4.
dignus, 370: 8. 449: 7.
digrediens, 249: 3.
digreſſo, 198: 7.
digreſſu, 254: 4. 462: 17.
digreſſum, 49: 2.
dii, 265: 6. 307: 4. 323: 11.
diis, 496: 19.
diiudicarent, 549: 16.
dilabentibus, 534: 8.
dilabi, 361: 11.
dilargitus, 19: 10.
dilata: 448: 8. 479: 6.
dilationem, 632: 11.
dilationis, 440: 12.
dilato, 13: 6. 364: 6.
dilatum, 529: 7.
dilatus, 493: 4.
dilectam, 139: 8.
dilecti, 412: 10.
dilectis, 232: 18.
dilectum, 464: 11.
dilectus, 321: 2. 660: 23.
dilexerit, 324: 9. 376: 7. 654: 8.
dilexiſſe, 354: 2.
dilexit, 56: 6. 58: 1. 182: 17. 293: 2. 342: 14. 464: 12. 509: 2. 538: 7. 596: 14.
diligebat, 69: 9.
diligenter, 15: 5. 54: 4. 61: 11. 200: 8. 354: 7. 581: 1. 612: 4. 657: 25.
diligentia, 143: 3. 498: 7.
diligentiſſime, 398: 9.
diligentiſſimus, 634: 15.
diligentius, 2?5: 21. 379: 35. 606: 9. 636: 4.
diligere, 508: 7.
diligeret, 352: 7. 446: 18.
diligo, 654: 11.
diluculo, 533: 14.
dilueret, 55?: 10.
dimenſus, 480: 11.
dimicandum, 65: 6. 514: 10.
dimicans, 564: 18.
dimicantem, 347: 2.
dimicanter, 349: 15.
dimicare, 111: 8. 399: 4.
dimicarent, 15: 14.
dimicaretur, 42: 14.
dimicatione, 109: 2. 116: 10.
dimicationis, 579: 8.
dimicaverit, 70: 11.
dimicavit, 38: 5.
dimidia, 45: 5. 47: 17. 238: 6. 267: 8. 580: 9.
dimidiatum, 276: 10.
dimidiare, 653: 16.
diminuere, 587: 21.
dimiſerat, 4: 9. 86: 11.
dimiſerit, 543: 1.
dimiſiſſet, 31: 12.
dimiſit, 126: 8. 181: 12. 183: 27. 347: 3. 360: 6. 390: 5. 392: 4. 464: 7. 496: 13. 515: 18. 566: 12. 587: 3.
dimiſſa, 1: 3. 169: 4. 635: 33. 629: 11.
dimiſſam, 190: 6. 190: 5.
dimiſſis, 15: 11. 30: 11. 235: 6. 479: 2?.
dimiſſo, 23: 4. 414: 23.
dimiſſos, 313: 1.
dimiſſum, 35: 4. 132: 17. 200: 11.
dimiſſurus, 231: 21.
dimiſſus, 4 8: 12. 431: 3.
dimittebat, 65: 10.
dimittere, 17: 9. 72: 11. 169: 8. 1?3: 9. 250: 10. 253: 3. 304: 9. 64 : 2.
dimitteret, 255: 12. 278: 4. 305: 17. 567: 6.
dimittis, 18: 8.
dimota, 503: 15.
dimotis, 570: 6.
Diodoro, 551: 8.
Diogenes, 274: 10.
Diomedem, 188: 4.
Dionyſii, 217: 14.
Dionyſius, 655: 9.
diplomata, 356: 6. 437: 9.
diplomatibus, 178: 1. 512: 6.
dira, 402: 6.
diræ, 406: 29.
directa, 3 2: 1.
directo, 333: 5.
diremit, 49: 2.
direpta, 16: 8. 469: 4.
direptionem: 395: 36.
direptis, 479: 11.
direxit, 194: 23.
diribitorio, 395: 2.
dirigendarum, 50: 8.
dirigerent, 397: 13.
diriperent, 436: 9.
diripiendas, 474: 12.
diripiendi, 232: 16.
diripuit, 59: 11.
diris, 387: 9.
diritatem, 265: 3. 434: 3.
dirnenda, 374: 8.
diruiſſe, 153: 5.
diruit, 59: 12. 195: 16. 582: 21.
dirum, 90: 10. 100: 3. 221: 3.
diruto, 451: 10.
Dis, 6: 4. 138: 10. 379: 32.
diſcalceatus, 432: 10.
diſce, 492: 14.
diſcedens, 174: 3.
diſcedere, 1: 9. 516: 2. 367: 8.
diſcederent, 30: 10.
diſcederet, 328: 5. 541: 5. 660: 12.
diſcedit, 352: [illegible]
diſcentium, 616: 12. 627: 8.
diſceptantes, 223: 5.
diſceptantium, 175: 16.
diſceret, 647: 11.
diſcernere, 343: 2.
diſcerperent, 591: 22.
diſcerperetur, 479: 6.
diſcerpi, 348: 5.
diſcerpſerunt, 86: 16.
diſcerptum, 16: 9.
diſcerptus, 318: 6.
diſceſſionem, 273: 7.
diſceſſit, 434: 6. 660: 13.
diſcidiſſe, 372: 13.
diſcincti, 236: 16.
diſcinctos, 126: 14.
diſciplina, 23: 8. 185: 5. 517: 22. 541: 20. 603: 11.
diſciplinæ: 67: 14. 613: 11.
diſciplinam, 23: 17. 54: 3. 126: 2. 263: 1. 547: 11. 623: 9.
diſciplinatum, 117: 10.
diſciplinas, 444: 1. 453: 1. 491: 6.
diſciplinis, 367: 1. 379: 1. 563: 4. 603: 3. 621: 20. 625: 9.
diſcipulorum, 616: 19.
diſcipulos, 461: 14. 618: 12. 636: 9. 638: 21. 639: 10.

diſcipulum, 574: 31. 627: 7. 645: 11.
diſcipulus, 630: 1.
diſciſcentibus, 474: 10.
diſcuſſa, 34: 3.
diſciſſam, 52: 11.
diſcordia, 5: 4. 18: 7. 247: 7. 252: 7.
diſcordiam, 182: 9. 230: 4. 280: 8. 631: 2.
diſcordiarum, 344: 19.
diſcordias, 406: 17.
Diſcoridis, 171: 2.
diſcrepat, 423: 16. 520: 4.
diſcreris, 613: 1.
diſcrimen, 161: 1. 521: 6.
diſcrimina, 497: 1.
diſcrimine, 4: 12. 129: 6. 241: 4. 240: 1. 257: 7. 283: 17. 325: 28. 376: 2. 565: 17. 584: 13.
diſcrimini, 143: 15.
diſcriminibus, 115: 4. 361: 16. 383: 1.
diſcriminis, 515: 6.
diſcriminum, 168: 15.
diſcruciatam, 113: 6.
diſcubuiſſe, 190: 16.
diſcubuit, 414: 4.
diſcucurrit, 351: 9.
diſcumbendum, 361: 18.
diſcumbens, 355: 10.
diſcumberent, 54: 3. 413: 12.
diſcumberet, 198: 7. 652: 29.
diſcurrens, 384: 6. 599: 6.
diſcurrentes, 115: 2.
diſcurreret, 485: 11.
diſcurſatum, 456: 14.
diſcuſſa, 574: 9.
diſcutere, 83: 8.
diſiecit, 352: 11. 497: 20.
diſiecta, 11. 7. 47: 9. 451: 2.
diſiectas, 76: 17.
diſiectis, 289: 21.
diſiicere, 304: 6.
diſiicerent, 86: 3.
diſpanſum, 594: 22.
diſpari, 514: 4.
diſpenſatione, 510: 17.
diſpenſationem, 558: 11.
diſpenſatore, 564: 20.
diſpenſatore, 557: 14.
diſpenſatorem, 188: 4.
diſpenſatori, 498: 6.
diſpenſatoribus, 475: 6.
diſpercam, 299: 6.
diſperſæ, 280: 6.
diſperſas, 319: 11.
diſperſim, 84: 2.
diſperſit, 206: 1. 255: 15.
diſpertiebat, 530: 2.
diſpicere, 443: 10.
diſplicere, 5 3: 5.
diſplicet, 379: 14.
diſplicuiſſent, 337: 5.
diſplicuiſſet, 18: 8.
diſponendo, 254: 14.
diſponeret, 469: 22.
diſponi, 54: 17.
diſpoſita, 285: 5. 321: 2. 655: 14.
diſpoſitæ, 454: 7.
diſpoſitis, 49: 6. 141: 7. 283: 6. 362: 2. 365: 9. 439: 5.
diſpoſuit, 159: 1. 169: 17. 210: 5.
diſputare, 513: 7.
diſputaſſe, 616: 9.
diſquiſitionem, 15: 2. 428: 10.
diſſecuit, 347: 9.
diſſedit, 251: 4.
diſſenſione, 245: 15. 429: 8. 493: 6.
diſſenſionem, 384: 19.
diſſenſionis, 3: 8.
diſſentiens 272. 5.
diſſerens, 471: 18.
diſſerenti, 422: 3.
diſſere, 513: 7.
diſſeruit, 606: 6.
diſſidebatur, 280: 9.
diſſidii, 574: 24.
diſſimulabat, 417: 8. 510: 15.
diſſimulandi, 454: 2.
diſſimulans, 318: 2. 508: 7.
diſſimulanter, 265: 5. 468: 2.
diſſimulare: 416: 9.
diſſimularet, 10: 5.
diſſimulaſſe, 376: 1. 475: 4.
diſſimulata, 250: 15. 590: 4. 21. 467: 10. 588:
diſſimulatione, 518: 16. 315: 19.
diſſimulationem, 32: 3.
diſſimulato, 187: 14.
diſſimulaverat, 74: 13.
diſſimulavit, 163: 8. 551: 2.
diſſipatant, 503: 9.
diſſipatus, 544: 15.
diſſolui, 371: 2.
diſſoluit, 241: 8. 498: 2.
diſſuadente, 107: 13.
diſſuadentibus, 573: 9.
diſſuaſit, 243: 4.
diſtenderet, 303: 14.
diſtento, 508: 5.
diſtentus, 414: 5.
diſticho, 57: 1. 509: 12.
diſtillationibus, 207: 1.
diſtincta, 451: 5. 458: 9.
diſtinctas, 361: 8.
diſtinctis: 358: 16.
diſtinctius, 108: 3.
diſtinctos, 520: 8.
diſtinguant, 612: 10.
diſtinguere, 636: 8.
diſtingueretur, 241: 12.
diſtinguit, 611: 3.
diſtinxit, 417: 18. 590: 8.
diſtorſit, 585: 28.
diſtortiſſimis, 505: 2.
diſtortos, 210: 7.
diſtrahendo, 357: 17.
diſtrahere, 95: 8.
diſtraheret, 553: 10.
diſtraxit, 47: 14.
diſtribuit, 137: 8. 169: 2. 232: 12. 279: 4. 288: 5. 333: 10. 197: 14. 575: 6.
diſtribuitis, 47: 1. 576: 17.
diſtricto, 370: 7.
diſtulerat, 264: 2. 374: 12.
diſtulerit, 161: 14.
diſtuliſſet, 439: 4. 558: 12.
diſtulit, 4: 10. 34: 9. 64: 13. 362: 8. 359: 11. 446: 12. 516: 14. 533: 13.
ditatus, 432: 17. 498: 13.
ditem, 489: 19.
diti, 513: 18.
ditionem, 79: 2. 261: 12. 406: 10.
ditionis, 547: 10.
ditiſſimis, 435: 7.
ditiſſimus, 339: 18.
diu, 32, 7. 73: 5. 86: 20. 107: 10. 109: 5. 114: 1. 183: 6. 185: 11. 224: 37. 233: 1. 253: 7. 254: 17. 268: 3. 275: 8. 284: 2. 302: 15. 314: 10. 17. 310: 15. 321: 3. 348: 19. 378: 8. 390: 22. 391: 1. 399: 4. 416: 18. 440: 10. 473: 21. 489: 13. 495: 11. 519: 13. 536: 1. 538: 9. 561: 10. 574: 10. 593: 32. 618: 9. 616: 1. 659: 25. 641: 20. 619: 6.
divarum, 616: 1.
divelleret, 506: 10.
divenderet, 59: 14.
diverſa, 30: 8. 10: 6. 243: 16. 245: 16. 304: 19. 413: 19. 462: 19.
diverſæ, 19: 16. 155: 8. 628: 17.
diverſarum, 1: 29. 178: 7.
diverſas, 280: 14.
diverſe, 503: 6.
diverſis, 250: 4. 356: 17. 360: 5.
diverſiſſima, 265: 3.
diverſiſſimam, 519: 2.
diverſiſſimas, 368: 3.
diverſiſſime, 306: 5.
diverſiſſimorum, 449: 12.
diverſitas, 328: 11.
diverſo, 59: 5. 96: 6. 132: 2. 213: 19. 364: 11. 490: 9. 584: 6.
diverſoria, 463: 11. 454: 8. 525: 15.
diverſorio, 74: 3.
diverſos, 632: 6.
diverteret, 256: 6.
diverticulum, 479: 28.
dives, 1: 4. 15: 4.
divexanda, 462: 5.
divi, 117: 11. 236: 12. 339: 18. 519: 17. 526: 6. 542: 32. 549: 1. 626: 12.

dividebat, 153 : 12. 166 : 31. 199 13. 510 : 8.
dividendæ, 453 : 8.
dividendos, 14 : 3.
dividit, 215 : 12.
dividundi, 149 : 3.
divina, 92 : 12. 286 : 15.
divinæ, 231 : 2.
divinam, 99 : 5. 338 : 17. 522 : 23. 568 : 10. 651 : 16.
divinitas, 311 : 10. 388 : 12.
divinitus, 1 : 16.
divino, 528 : 9.
divinos, 385 : 8.
diviſa, 41 : 12.
diviſi, 444 : 21.
diviſis, 84 : 19. 417 : 8. 435 : 13. 584 : 17.
divitiis, 19 : 6. 40 : 6. 102 : 8. 137 11. 232 : 8. 334 : 8. 397 : 3. 515 : 23. 528 : 3. 606 : 12.
diviſores, 101 : 3.
diviſum, 402 : 9.
divites, 464 : 30.
divitiarum, 456 : 11.
divitiis, 518 : 17.
divo, 74 : 3. 87 : 2. 133 : 13. 138 : 6. 208 : 5. 130 : 6. 396 : 10.
divortii, 410 : 8.
divortiis, 145 : 11.
divortiorum, 464 : 8.
divortium, 182 : 14. 408 : 7. 464 : 12. 564 : 15. 585 : 23. 588 : 18.
divorum, 191 : 4. 356 : 3.
diurna, 18 : 10. 456 : 17. 489 : 4.
diurni, 203 : 3.
diurnis, 358 : 7. 411 : 4.
diurnos, 184 : 1.
diurnum, 466 : 14.
diutino, 317 : 13.
diutiſſime, 532 : 15. 643 : 3.
diutius, 96 : 2. 483 : 3.
diuturnæ, 131 : 4.
diuturno, 70 : 4.
diuturnorum, 141 : 1.
divulgares, 303 : 8. 509 : 11.
divulgari, 313 : 13.
divulgata, 592 : 15. 606 : 8.
divulgato, 544 : 9.
divulgavit, 342 : 13. 419 : 3.
divulſa, 430 : 5.
divum, 394 : 5. 597 : 2.
divus, 104 : 7. 25 : 21.
dixeras, 585 : 4, 12.
dixere, 466 : 9.
dixerit, 70 : 9.
dixero, 272 : 6.
dixi, 412 : 1. 419 : 11.
diximus, 119 : 5. 310 : 12. 323 : 24. 416 : 2. 448 : 1.
dixiſſe, 31 : 15. 89 : 11. 272 : 9. 490 : 6. 63 : 3.
dixiſſet, 301 : 19. 461 : 9.
dixit, 49 : 1. 143 : 1, 2. 395 : 35 : 225 : 9. 243 : 13. 349 : 6. 383 : 20. 383 : 18. 413 : 10. 528 : 6. 432 : 9. 581 : 1. 595 : 10. 597 : 13. 617 : 8. 629 : 8. 647 : 4.
docebant, 612 : 16.
docebit, 615 : 16.
docendi, 627 : 1. 639 : 9. 646 : 8.
docendo, 615 : 11.
docere 642 : 3.
doceret, 313 13. 626 : 3.
docet, 39 : 3. 105 : 23. 618 : 20, 651 : 6.
docilis, 368 : 13.
docilitas, 563 : 17.
doctiſſimorum, 645 : 2, 660 : 20.
docto, 652 : 36.
doctores, 47 : 7.
doctoribus, 610 : 11.
doctorum, 621 : 11. 639 : 7.
doctor, 449 : 17.
doctrina, 606 : 20. 620 : 4. 630 : 14.
doctior, 319 13. 352 : 18.
doctrinam, 625 : 10.
doctum, 632 : 11.
doctus, 616 : 10.
docuerunt 610 : 2.
docuiſſe, 603 : 6. 619 : 10.
docuiſſet, 16 : 7.
docuit, 184 : 5. 385 : 14. 404 : 7. 615 : 11. 616 : 12, 13. 618 : 6. 621 : 4. 623 : 7. 625 : 2. 627 : 7. 630 : 13, 11. 634 : 3. 636 : 10. 646 : 4, 9.
documenta, 171 : 6. 499 : 2.
documentis, 224 : 7.
documentum, 390 : 8.
dodrans, 459 : 5.
dodrante, 90 : 7.
dodrantis, 205 : 6.
Dolabella, 38 : 3. 55 : 6. 633 : 6.
Dolabellæ, 55 : 6. 60 : 2. 498 : 3.
Dolabellam, 4 : 1. 614 : 4.
dolebam, 648 : 4.
dolens, 83 : 6. 114 : 22.
doleo, 633 : 31.
dolere, 293 : 7.
dolia, 93 : 1.
dolo, 305 : 6. 469 : 11. 618 : 2.
dolore, 187 : 14. 206 : 9. 388 : 4. 413 : 9. 517 : 12. 547 : 5. 653 : 7.
dolorem, 469 : 29. 510 : 14.
dolori, 167 : 2.
doloribus, 423 : 20.
doloris, 193 : 6.
doluiſſet, 190 : 7.
doluit, 231 : 1. 473 : 4. 592 : 20.
domeſtica, 197 : 4. 386 : 5. 526 : 5.
domeſticam, 541 : 3.
domeſticatim, 23 : 13.
domeſtici, 157 : 5.
domeſticis, 62 : 6. 319 : 19. 515 : 13. 567 : 6. 390 : 10.
domeſtico, 321 : 16. 423 : 17. 570 : 16.
domeſticorum, 203 : 12. 383 : 4.
domeſticos, 218 : 6.
domi, 143 : 2. 180 : 3. 183 : 15. 208 : 4. 302 : 1. 719 : 9. 402 : 2. 433 : 21. 433 : 8. 605 : 6. 652 : 27.
domibus, 25 : 11.
domicilii, 435 : 7.
domicilium, 314 : 9.
domina, 418 : 3.
dominæ, 588 : 20.
dominandi, 517 : 15.
dominaris, 294 : 3.
dominatione, 78 : 1. 120 : 10.
dominationem, 84 : 4. 471 : 7. 515 : 1.
dominationis, 31 : 13. 268 : 3. 464 : 30. 573 : 2.
domini, 173 : 1. 251 : 15. 268 : 17. 406 : 10. 639 : 30. 651 : 24. 653 : 16.
dominii : 299 : 19.
dominis, 289 : 7. 431 : 9. 447 : 10. 473 : 5.
domino, 27 : 7. 66 : 3. 371 : 7. 588 : 20. 623 : 10.
dominos, 45 : 12. 153 : 27. 272 : 10. 398 : 29.
dominum, 173 : 3, 5. 114 : 26. 325 : 21. 353 : 19. 495 : 20.
dominus, 188 : 1. 272 : 6. 528 : 15.
domina, 207 : 2.
domitu, 394 : 13.
Domitia, 429 : 1. 570 : 10.
Domitiæ, 356 : 11.
Domitiam, 573 : 4. 574 : 21.
Domitiano, 592 : 26.
Domitianum, 356 : 6. 539 : 6. 572 : 1. 589 : 8. 591 : 4. 357 : 14.
Domitianos, 572 : 1.
Domitii, 23 : 4. 432 : 4. 435 : 2, 491 : 9. 626 : 10.
Domitillæ, 592 : 17.
Domitillam, 539 : 1, 6.
Domitio, 21 : 1. 35 : 12. 491 : 8, 508 : 2. 530 : 10. 528 : 15.
Domitiorum, 481 : 18.
Domitium, 116 : 6. 427 : 4.
Domitius, 23 : 1. 38 : 4. 418 : 1. 430 : 1. 455 : 8. 618 : 12. 638 : 10.
domo, 53 : 2. 90 : 2. 187 : 1. 195 : 3. 280 : 2. 291 : 6. 373 : 6. 381 : 5. 419 : 1. 467 : 8. 491 : 3. 507 : 3. 520 : 5. 533 : 10. 572 : 4. 66 : 11. 624 : 3.
domos, 176 : 8. 215 : 9. 406 :

4. 441 : 2.
domui, 179 : 6.
domuit, 122 : 1.
domum, 13 : 3. 15 : 11. 89 : 15. 95 : 2. 133 : 4. 200 : 6. 221 : 5. 287 : 5. 355 : 1. 369 : 17. 406 : 22. 458 : 1, 14. 468 : 8. 469 : 17. 473 : 15. 458 : 2. 511 : 1. 51 : 10. 525 : 1. 534 : 5. 556 : 9. 542 : 21. 580 : 4. 6 1 : 17. 651 : 21. 653 : 15.
domus, 86 : 19. 104 : 9. 118 : 4. 135 : 1. 16 : 24. 178 : 8. 1 5 : 3. 215 : 10. 216 : 1. 158 : 16. 2 : 1. 3 9 : 20. 3 8 : 23. 373 : 7. 381 : 1. 594 : 14. 4 6 : 9. 468 : 12. 4 9 : 18. 561 : 10. 591 : 8. 625 : 3. 627 : 7. 655 : 36.
dona, 118 : 10. 460 : 3. 5 4 : 6.
donasti, 104 : 8. 500 : 8.
donaſſe, 358 : 7. 498 : 8.
donaſſet, 557 : 14.
donatione, 217 : 11.
donationes, 56 : 8.
donativi, 501 : 12.
donativo, 362 : 7.
donativum, 433 : 11. 500 : 16. 504 : 2. 574 : 11.
donatos, 78 : 18. 171 : 7. 585 : 30.
donatum, 264 : 5. 252 : 2. 500 : 5.
donatus, 3 : 6. 42 : 7. 207 : 3. 249 : 4.
donavi, 195 : 3.
donavit, 15 : 9. 47 : 8. 128 : 15. 159 : 6. 168 : 7. 26 : 8. 2 4 : 15. 332 : 9. 3 : 18. 411 : 2. 450 : 14. 457 : 1. 504 : 13. 529 : 9. 554 : 18. 584 : 1.
donec, 1 : 11. 15 : 8. 18 : 5. 8 : 12. 184 : 4. 117 : 2. 1 8 : 17. 203 : 3. 287 : 5. 304 : 10. 359 : 17. 373 : 7. 424 : 1. 414 : 8. 494 : 6. 501 : 10. 511 : 15. 514 : 15. 6 9 : 14. 63 : 2. 635 : 17. 646 : 2.
donis, 59 : 12. 10 : 3. 118 : 16. 137 : 9. 274 : 3. 574 : 9.
dono, 18 : 1. 101 : 3. 255 : 7. 502 : 11. 525 : 11.
donum, 92 : 19. 294 : 19.
Dorice, 296 : 13.
Doridem, 296 : 12.
dormiebat, 203 : 6.
dormiens, 417 : 16.
dormientem, 462 : 10.
dormientis, 327 : 18.
dormitent, 214 : 15.
dormitante, 356 : 23.
dorſum, 50 : 10.
Dorypho, 455 : 5.
dotavit, 552 : 2.
dote, 409 : 4. 455 : 5.
dotem, 554 : 5.
dotes, 563 : 14.
dotis, 412 : 19.
draco, 312 : 6.
draconi, 432 : 20.
draconem, 224 : 15.
draconis, 214 : 18.
Drauſo, 212 : 10.
Druſi, 235 : 6. 210 : 3. 303 : 2. 317 : 1. 317 : 2. 323 : 1. 385 : 17. 412 : 7. 425 : 2. 534 : 19.
Druſilla, 321 : 6.
Druſillæ, 342 : 13.
Druſillam, 182 : 16. 190 : 12. 247 : 17. 342 : 3. 343 : 9.
Druſinæ, 357 : 10.
Druſis, 24 : 7.
Druſo, 236 : 13. 247 : 17. 250 : 9. 260 : 1. 267 : 4. 2 9 : 13. 291 : 1. 295 : . 296 : 7. 31 : 1. 507 : 23. 521 : 8.
Druſum, 224 : 35. 238 : 8. 251 : 6. 294 : 1. 295 : 1, 3, 11. 305 : 13. 323 : 8. 357 : 1. 420 : 1, 3.
Druſus, 243 : 10. 245 : 10. 282 : 10. 19 : 1. 313 : 7. 357 : 7. 378 : 3.
duabus, 146 : 4. 12 : 2. 145 : 5. 195 : 2. 466. 7. 511 : 17.
duæ. 30 : 13. 311 : 8. 4 7 : 1. 442 : 3.
duarum, 4 6 : 8. 580 : 13.
duas, 42 : 12. 125 : 1. 143 : 7. 183 : 13. 200 : 9. 241 : 11. 289 : 11. 408 : 1. 44 16. 464 : 2. 540 : 3. 542 : 4. 579 : 1. 580 : 2. 1 : 5.
dubia, 510 : 21. 540 : 5. 581 : 18.
dubiæ, 390 : 9.
dubiam, 316 : 2.
dubias, 4 : 4. 467 : 14.
dubie, 6 : 2. 325 : 5. 612 : 9.
dubio, 513 : 5.
dubitans, 416 : 10.
dubitante, 107 : 12. 62 : 3.
dubitaret, 74 : 1. 262 : 4. 7 : 5. 508 : 1.
dubitas, 14 : 2.
dubitaſſet, 130 : 5. 168 : 2.
dubitaverit, 472 : 2.
dubitaveritis, 30 : 15.
dubitavit, 2 : 9. 2 : 17. 41 : 12. 417 : 14. 4 6 : 14. 455 : 13. 574 : 11. 588 : 16.
dubitemos, 379 : 17.
dubium, 58 : 15. 64 : 1. 133 : 6. 1 2 : 9. 253 : 3. 266 : 3. 364 : 10. 380 : 6. 447 : 7. 45 : 3. 496 : 19. 514 : 1. 518 : 12. 638 : 4.
ducatu, 361 : 7.
ducatus, 464 : 27.
duce, 32 : 8. 35 : 9. 115 : 4. 128 : 18. 246 : 10. 47 : 2. 518 : 10. 535 : 13. 541 : 14.
ducem, 33 : 10. 264 : 5. 305 : 14. 360 : 4. 363 : 6. 495 : 13. 574 : 7. 585 : 32. 651 : 8.
ducena, 555 : 1.
ducenarii, 404 : 1.
ducenariorum, 141 : 17.
ducendum, 81 : 6. 236 : 4. 409 : 13.
ducenos, 156 : 1.
ducens, 1 8 : 9.
ducenta, 284 : 15. 288 : 5. 357 : 11. 541 : 2.
ducente, 258 : 9.
ducentis, 157 : 14. 610 : 8.
ducentorum, 481 : 15.
ducentos, 67 : 8. 195 : 5. 495 : 19.
ducere, 58 : 14. 250 : 11. 447 : 11.
ducerent, 223 : 33.
ducerentur, 180 : 4.
duceret, 224 : 27. 556 : 11.
duceretur, 345 : 12. 498 : 14.
duces, 62 : 5. 110 : 8. 376 : 2. 444 : 24. 4 4 : 3. 533 : 10. 59 : 1.
duci, 19 : 18. 83 : 5. 297 : 8. 347 : 1.
ducibus, 150 : 1. 112 : 4. 398 : 19. 525 : 5. 545 : 1.
ducis, 72 : 3. 109 : 1. 113 : 16. 2 : 14.
ducit, 14 : 8. 469 : 26. 652 : 19.
docta, 537 : 6.
doctam, 278 : 14.
docti, 576 : 12.
ducto, 251 : 4.
ductor, 249 : 1.
ductorum, 81 : 14.
ductos, 146 : 16.
ductu, 112 : 1. 540 : 5.
ductum, 338 : 2.
ductus, 12 : 13.
ducum, 13 : 20. 557 : 9. 468 : 1. 575 : 16.
dudum, 8 : 2. 585 : 17.
dulci, 131 : 10.
dulcia, 653 : 24.
dum, 4 : 5. 7 : 4. 61 : 6. 63 : 2. 107 : 5. 1 9 : 4. 182 : 11. 190 : 10. 191 : 3. 4 2 0 : 6. 208 : 13. 224 : 1. 235 : 6. 258 : 12. 268 : 12. 186 : 15. 292 : 11. 297 : 10. 299 : 11. 349 : 7. 356 : 19. 579 : 13. 438 : 1. 463 : 11. 454 : 24. 469 : 15. 480 : 3. 491 : 10. 538 : 11. 556 : 10. 561 : 3. 565 : 1, 26. 575 : 14. 592 : 7. 629 : 3. 6 4 : 2. 639 : 25. 648 : 7. 651 : 15, 16, 17, 18.
dummodo, 1 : 16.
duntaxat, 60 : 8. 76 : 11. 168 : 8. 156 : 3. 24 : 23. 406 : 15. 513 : 11. 570 : 8.
duo, 40 : 9. 42 : 21. 45 : 9. 92.

16. 328 : 1. 138 : 4. 315 : 10. 323 : 2. 364 : 11. 370 : 1. 388 : 4. 393 : 2. 420 : 12. 469 : 3. 530 : 7. 616 : 18. 628 : 23. 647 : 10.
duobus, 4 : 7. 37 : 10. 54 : 1. 108 : 26. 117 : 10. 116 : 4. 134 : 11. 181 : 5. 182 : 13. 235 : 1. 238 : 3, 19. 241 : 1. 330 : 8. 431 : 11. 432 : 15. 487 : 3. 491 : 7. 521 : 1. 534 : 4. 536 : 1. 618 : 23. 624 : 7.
duodecies, 155 : 7.
duodecim, 10 : 15. 229 : 5. 494 : 11. 565 : 3.
duodecimo, 464 : 12.
duodecimum, 107 : 1. 130 : 8. 660 : 8.
duodenarum, 399 : 8.
duodetriginta, 166 : 2. 241 : 10.
duodeviginti, 185 : 5.
duos, 13 : 4. 44 : 8. 62 : 17. 230 : 3. 261 : 11. 296 : 3. 333 : 1, 3. 35 : 1. 382 : 388 : 14. 411 : 6. 410 : 2. 478 : 2. 486 : 20. 507 : 21. 516 : 6. 528 : 6. 532 : 3. 540 : 7. 569 : 4. 570 : 14. 585 : 30. 584 : 6. 60 : 8.
duplex, 42 : 11. 60 : 19. 100 : 5. 217 : 9. 268 : 1. 315 : 16. 372 : 7. 375 : 6. 540 : 10.
duplicaſſe, 553 : 8.
duplicata, 287 : 15.
duplicavit, 25 : 18. 156 : 5.
duplicem, 51 : 1. 579 : 9.
duplices, 132 : 1.
duplici, 111 : 2. 114 : 1. 335 : 4. 437 : 11. 619 : 1. 625 : 4.
duplum, 155 : 5. 574 : 11.
duracina, 210 : 7.
duram, 225 : 16.
durant, 249 : 5.
durante, 636 : .
durare, 409 : 8.
durarent, 561 : 14.
duraverant, 141 : 2.
duraverat, 468 : 15.
duravit, 122 : 9.
duretam, 20 : 12.
duriſſimi, 355 : 14.
duritia, 4 3 : 7.
duritiam, 389 : 1.
durius, 258 : 20.
dux, 99 : 4. 165 : 15. 357 : 7.
duxerat, 49 : 3.
duxiſſe, 265 : 10.
duxit, 116. 6 : 8. 21 : 2. 64 : 2. 113 : 14. 182 : 11. 230 : 9. 255 : 5. 327 : 1. 385 : 1. 468 : 6. 4 3 : 18. 464 : 1. 514 : 13. 539 : 1. 164 : 13. 568 : 4.
Dynaſtas, 270 : 11.
dyrrachina, 70 : 7.
Dyrrachium, 38 : 13. 64 : 6. 70 : 11.

E.

e, 11 : 9. 4 : 10. 6 : 1. 16 : 4, 6. 17 : 10. 18 : 1, 8. 22 : 8. 30 : 8. 32 : 6. 45 : 13. 49 : 9. 59 : 15. 70 : 1. 78 : 8, 18. 82 : 4. 8 : 3. 84 : 19. 96 : 6. 100 : 14. 120 : 5. 117 : 13. 129 : 2. 132 : 2, 1. 137 : 2. 138 : 8. 139 : 7. 153 : 4. 159 : 2. 161 : 7. 161 : 2. 166 : 9. 171 : 9. 175 : 5. 176 : 5, 19. 178 : 9. 204 : 6. 218 : 8. 225 : 1. 231 : 6, 20. 232 : 18. 241 : 11. 249 : 2. 253 : 2. 260 : 1. 26 : 4. 275 : 7. 290 : 6. 292 : 5. 295 : 14. 296 : 1. 300 : 6. 30 : 9. 305 : 11. 312 : 17. 314 : 16. 321 : 6. 322 : 5. 324 : 15. 341 : 345 : 7. 347 : 12. 350 : 10. 351 : 2, 6, 7. 352 : 15. 353 : 4, 9, 17. 355 : 6. 366, 12. 367 : 1. 359 : 16. 372 : 9. 380 : 8. 384 : 7. 88 : 4. 388 : 8. 390 : 21, 25. 398 : 4. 399 : 1, 5, 9. 408 : 3. 410 : 15. 414 : 16. 427 : 8, 17. 431 : 4. 492 : 20. 435 : 7. 437 : 1, 8. 440 : 1. 444 : 20. 450 : 15. 451 : 1. 456 : 3. 459 : 4. 14. 46 : 9. 467 : 15. 468 : 16. 473 : 15. 479 : 8. 481 : 18. 487 : 15. 494 : 8. 496 : 6, 1. 497 : 14. 49 : 9. 501 : 10. 505 : 20. 513 : 9. 515 : 4. 526 : 4. 540 : 15. 533 : 15, 19. 537 : 3. 542 : 26, 10. 548 : 1. 544 : 5. 18. 545 : 11. 551 : 9. 558 : 11. 559 : 3, 9. 564 : 4. 566 : 12. 568 : 4. 571 : 11. 578 : 6. 582 : 2, 20. 584 : 6. 585 : 5, 24, 50. 587 : 5. 5 0 : 8. 592 : 26. 624 : 3. 638 : 8. 6 9 : 27. 647 : 1, 15. 653 : 4, 5.
ea, 5 : 6. 15 : 6, 12. 50 : 14. 65 : 1. 86 : 16. 100. 1. 104 : 8. 128 : 17. 13 : 17. 153 : 1. 159 : 25. 183 : 6. 195 : 16. 208 : 6. 213 : 23. 218 : 5. 220 : 10. 12. 13. 250 : 9. 137 : 10. 266 : 5. 270 : 6. 279 : 2. 284 : 11. 286 : 13. 287 : 3. 292 : 14. 293 : 14. 31 : 15. 319 : 6. 323 : 2. 325 : 11. 3. 7 : 9. 341 : 18. 347 : 4. 356 : 19. 378 : 6. 417 : 20. 427 : 15. 451 : 1. 459 : 8. 464 : 13. 467 : 3. 468 : 10. 481 : 9. 487 : 8. 498 : 7. 497 : 16. 500 : 4. 51 : 11. 513 : 9. 324 : 9. 531 : 6. 536 : 16. 538 : 10. 537 : 5. 566 : 7. 584 : 14. 610 : 2, 4. 638 : 7. 651 : 10. 659 : 8. 661 : 3.
eadem, 18 : 2. 8 : 6. 38 : 4. 74 : 14. 75 : 8. 132 : 6. 172 : 4. 187 : 8. 224 : 20. 276 : 10. 306 : 5. 324 : 5. 341 : 7. 330 : 7. 406 : 17. 475 : 17. 512 : 9. 521 : 2. 523 : 19. 530 : 14. 533 : 15. 552 : 6. 567 : 3. 568 : 16. 570 : 1. 587 : 5. 590 : 2. 594 : 13. 618 : 4. 626 : 5. 6 9 : 9.
eam, 6 : 10. 15 : 2. 18 : 1, 16. 138 : 14. 185 : 19. 218 : 3. 224 : 16. 246 : 4. 254 : 10. 250 : 6. 292 : 1. 302 : 0. 308 : 16. 31 : 4. 34 : 7. 351 : 6. 356 : 4. 394 : 1. 409 : 1. 461 : 6. 471 : 1. 473 : 15. 511 : 12. 563 : 4. 581 : 1. 588 : 18. 619 : 5. 638 : 1. 651 : 19.
eandem, 95 : 6. 33 : 10. 378 : 12. 417 : 10. 464 : 6. 574 : 22. 591 : 11. 651 : 13.
earum, 41 : 14. 157 : 14. 582 : 15.
eas, 87 : 8. 137 : 9. 169 : 7. 201 : 6. 221 : 9. 78 : 10. 342 : 15 : 3. 8 : 13. 4 1 : 3. 4 8 : 1. 472 : 3. 639 : 11. 648 : 1.
easdem, 80 : 14. 224 : 11. 383 : 3.
eat, 464 : 10.
eatenus, 275 : 3.
eatus, 33 : 6.
ebore, 568 : 11.
ebrietatis, 81 : 7.
eburneia, 447 : 5. 4 8 : 10.
eburneorum, 369 : 16.
eburneus, 92 : 3.
ecce, 55 : 24.
Ecloge, 481 : 17.
ecquid, 235 : 3. 287 : 5. 479 : 25. 575 : 15.
edant, 175 : 2.
edebat, 45 : 6. 81 : 2. 97 : 3. 378 : 13. 437 : 23.
edenda, 278 : 8. 185 : 7.
edendas, 572 : 4.
edendi, 159 : 8. 411 : 5.
edendum, 660 : 35.
edente, 533 : 5.
edentes, 187 : 1.
edenti, 521 : 19.
edere, 185 : 31. 477 : 9. 631 : 24.
ederent, 376 : 11.
ederemus : 98 : 10.
ederet, 474 : 8. 660 : 34.
ederetur, 168 : 4.
edi, 163 : 17. 448 : 1.
edicere, 344 : 11. 384 : 4. 558 : 18.
edicta, 18 : 17. 55 : 8. 367 : 12. 391 : 1. 485 : 15. 496 : 11. 555 : 11. 365 : 20. 568 : 3. 595 : 7.
edicti, 189 : 17.
edictis, 8 : 11. 17 : 6. 122 : 8. 478 : 1. 532 : 14. 574 : 16.
edicto, 28 . 6. 76 : 10. 133 : 7. 18 : 4. 137 : 6. 17 : 5. 176 : 1. 278 : 11. 349 : 13. 361 : 16.

383 : 15. 406 : 13. 417 : 17. 430 : 9. 500 : 13. 527 : 13. 567 : 4. 570 : 16.
edictum, 128 : 1. 218 : 9. 185 : 16. 415 : 18. 439 : 1. 531 : 10. 638 : 4.
edictus, 84 : 21.
ediderat, 30 : 4. 575 : 19.
ediderit, 61 : 15.
ediderunt, 310 : 10. 639 : 5.
edidiſſe, 512 : 11. 634 : 1.
edidiſſet, 45 : 6. 178 : 11. 421 : 2. 585 : 20.
edidit, 26 : 4. 421 : 58 : 11. 108 : 13. 158 : 16. 159 : 4. 288 : 19. 314 : 2. 337 : 1. 371 : 3. 398 : 1, 16. 413 : 8. 4·6 : 1. 483 : 5. 489 : 15. 492 : 6. 521 : 3. 566 : 18. 567 : 10. 573 : 4, 16. 579 : 12. 594 : 10. 618 : 9. 621 : 3. 636 : 14.
ediſcendo, 212 : 7.
edita, 225 : 12. 439 : 1. 582 : 3.
editæ, 639 : 21.
editam, 60 : 19. 457 : 8. 527 : 16.
editas, 652 : 4.
edito, 89 : 11. 195 : 10. 629 : 4.
editor, 356 : 7. 523 : 3. 603 : 9.
editum, 155 : 22. 323 : 19. 609 : 5. 661 : 3.
edituia, 258 : 3.
edituum, 567 : 13.
editus, 281 : 2. 417 : 18.
edixerat, 283 : 9. 398 : 25.
edixerit, 161 : 15.
edixerunt, 638 : 11.
edixiſſe, 343 : 8.
edixit, 359 : 6. 364 : 3. 580 : 8.
edoceret, 6·9 : 10.
edocuiſſe, 610 : 10.
educabantur, 342 : 5.
educabatur, 325 : 2.
educare, 3 : 6 : 9.
educaretur, 124 : 11. 285 : 7.
educatam, 418 : 8.
educatoris, 638 : 2.
educatur, 538 : 4. 563 : 3.
educaverat, 593 : 7.
educavit, 168 : 18.
educerent, 639 : 28.
educeret, 67 : 15. 475 : 2.
eductis, 514 : 10.
eductum, 55 : 16.
edulsit, 338 : 4.
eduxerat, 217 : 13.
effecit, 16 : 7. 214 : 7. 357 : 10.
effecturum, 23 : 2. 352 : 20.
efferabat, 364 : 22.
efferebatur, 368 : 4. 483 : 12.
efferet, 191 : 5.
efferret, 494 : 6.
efferri, 611 : 23.
efferri, 616 : 1.
efficacius, 508 : 6.
efficax, 319 : 5.
efficere, 355 : 12.
efficeret, 213 : 15.
effici, 62 : 8. 355 : 13.
efficio, 610 : 9.
efficitis, 446 : 17.
effigie, 139 : 1. 458 : 5. 376 : 8.
effigiem, 136 : 14. 298 : 7. 313 : 3.
effingeret, 368 : 6. 594 : 21.
efflagitante, 574 : 24.
efflagitantes, 365 : 7.
efflagitare, 256 : 13.
efflagitatis, 468 : 21.
efflagitavit, 7 : 5.
efflaret, 574 : 14.
efflatam, 233 : 12.
efflatus, 481 : 5.
effluxit, 281 : 18.
effodere, 593 : 3.
effodit, 443 : 12.
effœminatum, 184 : 2. 370 : 12.
effoſſa, 545 : 18.
effoſſæ, 481 : 6.
effoſſis, 132 : 15.
effoſſo, 575 : 16.
effregerat, 159 : 9.
effregit, 288 : 9.
effringere, 453 : 7.
effuderant, 30 : 11.
effudiſſe, 321 : 10.
effugit, 114 : 19.
effuſe, 193 : 2.
effuſiſſimo, 471 : 7.
effuſius, 48 : 6.
effuſus, 23 : 11. 331 : 11.
egelida, 208 : 9.
egens, 356 : 1. 432 : 24. 459 : 2. 617 : 6.
egerat, 371 : 19.
egere, 449 : 5.
egeret, 58 : 10.
egerit, 182 : 4. 451 : 17.
egerunt, 60 : 7. 498 : 14.
egeſtæ, 480 : 2.
egeſtate, 5 : 5 : 1.
egeſtatem, 392 : 20.
egeſtionem, 468 : 19.
egeſtionis, 423 : 24.
egimus, 192 : 15.
egiſſet, 316 : 19.
egit, 15 : 15. 23 : 3. 39 : 1. 42 : 7. 45 : 12. 110 : 13. 124 : 4. 1 2 : 22. 133 : 6. 256 : 4. 260 : 7. 261 : 15. 2 4 : 3. 270 : 2. 2·5 : 6. 395 : 1. 412 : 2. 433 : 23. 523 : 22. 528 : 6. 533 : 6. 536 : 13. 558 : 19. 540 : 2. 565 : 22. 570 : 18. 579 : 6. 648 : 7.
Egnatii, 120 : 4.
ego, 192 : 13. 193 : 1. 200 : 8. 227 : 5. 2·5 : 16. 18 : 23 : 19. 37 : 33. 372 : 7. 419 : 1. 476 : 7. 479 : 1. 504 : 2. 519 : 4. 5 : 16. 624 : 8. 654 : 13.
655 : 9.
egrederetur, 474 : 18.
egredi, 220 : 2. 291 : 6. 402 : 17.
egrediens, 283 : 9. 312 : 17.
egregia, 135 : 15. 243 : 2. 563 : 15.
egregiam, 319 : 3. 133 : 8.
egregie, 101 : 4. 527 : 16.
egregii, 499 : 2.
egregium, 293 : 7. 201 : 9.
egreſſo, 183 : 4. 264 : 16.
egreſſu, 64 : 13. 313 : 19.
egreſſum, 224 : 16. 370 : 10. 388 : 5. 52 : 11. 165 : 26.
egreſſus, 173 : 8. 220 : 3. 301 : 19. 354 : 19. 372 : 1. 489 : 14. 658 : 41, 41.
ei, 12 : 1. 24 : 4. 27 : 13. 18 : 7. 35 : 3. 53 : 5. 55 : 9. 72 : 12. 92 : 11. 96 : 11. 97 : 3. 100 : 14. 108 : 2. 176 : 15. 179 : 2. 2 0 : 9. 224 : 2. 225 : 1, 15, 21. 219 : 4. 2 2 : 3. 292 : 8. 293 : 12. 295 : 12. 2 16. 319 : 5 1. 28 : 12. 3 2 : 10. 35 : 20. 364 : 23. 369 : 376 : 10. 381 : 1, 15. 382 : 11. 417 : 10. 428 : 11. 441 : 452 : 5. 464 : 2. 493 : 3. 502 : 1. 5 : 2. 50 : 11. 523 : 10. 527 : 6. 530 : 6. 532 : 4. 533 : 10. 536 : 14. 538 : 19. 542 : 9, 23. 545 : 6. 553 : 16. 559 : 4. 561 : 11. 594 : 5. 19 : 5. 624 : 3. 638 : 8. 647 : 6. 633 : 13. 654 : 14.
eidem, 157 : 4. 169 : 2. 429 : 9. 565 : 17.
eiecerit, 552 : 15.
eiecit, 84 : 15, 16. 364 : 15.
eiectis, 206 : 10.
eis, 150 : 12. 2·5 : 11. 379 : 19.
eiſdem, 176 : 9. 273 : 11.
eiulatur, 459 : 6.
eius, 3 : 10. 5 : 8. 6 : 1. 10 : 5 : 16 : 5. 17 : 6. 19 : 14. 22 : 4. 23 : 17. 27 : 3. 30 : 6. 31 : 11. 32 : 9. 36 : 8. 50 : 15. 55 : 1, 21. 56 : 15. 62 : 3. 67 : 1. 74 : 14. 76 : 11. 78 : 1. 82 : 6. 8 : 3. 90 : 1. 92 : 8. 95 : 4. 97 : 6. 100 : 7. 102 : 9. 105 : 1, 12. 108 : 1. 110 : 2. 114 : 13, 22. 117 : 1. 120 : 12. 131 : 15. 114 : 1. 135 : 5. 119 : 6. 14 : 6. 145 : 11. 149 : 8. 153 : 5. 171 : 6. 175 : 5. 178 : 3, 5. 181 : 4. 182 : 1, 10, 15. 185 : 21. 186 : 4. 188 : 10. 189 : 7. 290 : 15. 191 : 12. 197 : 1. 205 : 5. 214 : 2. 215 : 11. 217 : 14. 220 : 4. 224 : 3, 4, 17. 225 : 4. 12. 250 : 2. 231 : 10, 17. 236 : 10. 238 : 9. 246 : 2. 24 : 2. 251 : 1. 256 : 9. 25 : 4, 5. 258 : 16. 260 : 11. 265 : 3. 273 : 8, 17. 286 : 6. 291 : 2

80, 11. 192:9, 13. 193:9. 294:11. 298:8. 301:10. 303: 9.305:4.307:10, 17. 313: 1. 322:21. 325:26. 326:6. 329:2, 7. 330:18, 19. 332: 11. 338:4. 340: 2. 342: 4. 343:10, 19. 354: 4. 357:17. 22. 364:11. 363:18. 366: 12. 369: 1. 373: 2. 376: 11. 379: 18. 380: 2. 382: 18. 388: 3. 390: 25. 33. 392: 22. 394: 25. 408: 4. 412: 3. 419: 9, 25. 424: 1. 425: 1. 427: 9. 428: 3. 432: 3, 9, 22. 437: 22. 443: 17. 444: 5. 449: 5. 451: 9. 455: 11. 458: 4. 461: 8. 462: 8. 20. 463: 8. 464: 4. 466: 6. 471: 5. 476: 4. 477: 14. 479: 4. 483: 7, 22, 19. 489: 10. 490: 9. 495: 14. 497: 4. 498: 10. 500: 15. 502: 4. 504: 21. 505: 4. 509: 9. 512: 8. 515: 25. 517: 18. 520: 14. 525: 18. 524: 21. 532: 16. 538: 8, 17. 542: 15. 544: 7. 555: 16. 557: 10. 564: 10. 565: 27. 572: 9. 379: 11. 574: 1. 575: 11. 581: 20. 584: 19. 587: 7. 579: 13. 390: 13. 592: 4. 593: 4. 397: 7. 603: 4. 609: 2. 616: 15, 19. 618: 22. 620: 15. 624: 10, 17. 625: 12. 627: 8. 630: 5. 634: 15. 646: 4. 652: 44. 654: 27. 655: 16, 17. 657: 24. 659: 5, 12. 660: 19, 24. 661: 3.
eiuſdem, 110: 8. 241: 16. 279: 5. 432: 6. 435: 5. 449: 13. 511: 3. 519: 12. 647: 5.
eiuſmodi, 310: 12. 451: 9. 458: 11. 654: 32.
elaberetur, 141: 14.
elabi, 275: 6.
elanguiſſe, 487: 12.
elapſum, 432: 3.
elata, 67: 8.
elati, 449: 11.
elatis, 502: 4.
elato, 297: 6. 351: 10.
elatum, 455: 2.
elatus, 21: 12. 467: 31.
electi, 137: 3.
electiſſimo, 564: 10.
electiſſimorum, 334: 3.
electo, 499: 12.
electos, 113: 11.
electra, 92: 10.
electum, 122: 2. 513: 3. 524: 22.
elictos, 493: 5. 627: 5.
elegans, 213: 12.
elegantem, 80: 4.
elegantiæ, 197: 2.
elegantior 60: 8.
elegerunt, 256: 15.
elegi, 655: 17, 18.
elegit, 21: 19. 183: 8. 381: 20. 394: 4. 444: 20. 549: 13. 566: 10.
elementorum, 62: 9.
elenchorum, 61: 17.
elephantidis, 283: 5.
Elephantis, 39: 18. 42: 13. 68: 5.
Elephanto, 274: 1. 428: 5. 436: 7.
elephantorum, 385: 9.
elephantos, 492: 5.
elevant, 324: 5.
elevaret, 291: 9.
Eleuſina, 406: 31.
Eleuſinis, 463: 5.
elicerent, 501: 9.
elicientium, 325: 17.
eliderer: 483: 21.
eligendi, 544: 3.
eligendo, 214: 12.
eligerent, 501: 6.
eligeret, 528: 11. 620: 10.
elinguem, 524: 16.
eliſi, 42: 21. 344: 17.
eliſit, 282: 17.
eloborum, 148: 19.
elocuta, 597: 10.
elocutiones, 613: 3.
elogia, 488: 6.
elogio, 342: 14. 346: 4. 654: 13.
elogium, 376: 11. 615: 2.
eloquendi, 213: 12.
eloquentia, 60: 1.
eloquentiæ, 519: 3. 367: 1. 616: 14. 647: 1.
eloquentiam, 212: 1. 613: 2.
eloquentiſſimos, 489: 8.
eludendas, 64: 14.
eludente, 103: 11.
eludi, 143: 10.
eluſit, 334: 13.
eluxit, 297: 4.
emanaret, 452: 18.
emanaſſe, 51: 12.
emancipavit, 310: 10.
emendare, 636: 8.
emendaret, 595: 3.
emendaſſet, 143: 3.
emendate, 61: 12.
emendatus, 661: 13.
emendes, 635: 5.
emendicabat, 220: 13.
emendicarat, 59: 9.
ementiendo, 68: 2.
ementitus, 447: 4. 461: 12.
emere, 500: 17.
emeret, 639: 24.
emeritæ, 360: 9.
emeritorum, 126: 9.
emerſerat, 399: 9.
emetiendi, 366: 1.
emicarent, 352: 7.
emicuiſſet, 224: 19.
eminenti, 364: 16.
eminentiorem, 205: 3.
emineret, 130: 5.
emiſit, 414: 11. 524: 32.
emiſſa, 415: 13.
emiſſam, 374: 3.
emiſſariis, 500: 10. 587: 6.
emiſſarium, 396: 7. 413: 13.
emiſſo, 657: 13.
emiſſuros, 397: 5.
emiſſuros, 339: 8.
emittendi, 413: 19.
emittere, 30: 9.
emitteretur, 456: 3.
emitti, 344: 21.
emolumenti, 129: 4.
emolumento, 21: 9. 618: 7.
emptionem, 232: 20.
emtioni, 126: 6.
emptorem, 430: 5.
emptores, 619: 26.
emptus, 613: 6.
emtoribus, 500: 6.
emtos, 183: 13.
emtum, 361: 10. 610: 8.
emungentem, 634: 4.
en, 355: 26. 612: 8.
enata, 225: 23.
enatam, 221: 5. 597: 15.
enavigavit, 254: 9.
Enceladum, 183: 3.
enecti, 466: 12.
enectis, 76: 14.
enectos, 364: 13.
enecuit, 610: 1.
enim, 10: 6. 23: 8. 51: 21. 56: 11. 59: 8. 61: 3, 11. 67: 12. 72: 3. 78: 2. 101: 3. 120: 14. 146: 1. 171: 3, 7. 176: 14. 179: 6, 9. 186: 3. 187: 7. 192: 11, 15. 195: 4. 208: 8. 235: 10. 241: 1. 242: 6. 257: 6. 258: 5. 311: 2. 313: 31. 325: 5. 327: 16. 344: 3. 352: 14. 356: 4. 364: 29. 379: 17, 29. 393: 7. 416: 7. 467: 9. 487: 14. 501: 4. 510: 13. 517: 2. 544: 2. 551: 6. 557: 8. 570: 7. 587: 24. 612: 8. 613: 5. 624: 6. 632: 16. 636: 10. 652: 14. 634: 21. 657: 19.
enimvero, 256: 3. 466: 6.
enitent, 25: 16.
enixa, 323: 28.
enixæ, 449: 9.
enixam, 247: 16. 343: 17.
enixe, 73: 2.
enixiſſime, 5: 3.
enixius, 293: 17. 489: 20.
Ennium, 327: 7. 344: 14.
Ennii, 603: 10. 606: 13.
Ennio, 603: 9.
Ennium, 603: 6.
Ennius, 103: 23.
enormi, 364: 16.
enormis, 575: 4.
enormit, 509: 32.
enumerant, 60: 3. 154: 11.
enumerantis, 190: 18.

enumerationi, 652:7.
enumerem, 171:6. 3 3:17.418:4.
enuotiandam, 311:7.
eo, 5:4. 8:3, 9, 16. 14:12. 18:18. 21:14. 28: 11. 30:1. 4 :15. 38:8. 81:4. 83:2, 8. 86:3. 90:4. 97:8. 100:6. 105:6, 10. 107:14. 115:1. 133:2. 134:13. 163:20 1 1: 3. 173:2. 174:5. 175:6. 178: 11. 198:3, . 204:4, 7. 113: 7. 224:39. 229:1. 236:2. 218:2. 241:14. 238:5, 14, 21. 260:1 . 262:7. 265:1. 271:18. 272:3. 173:2. 276: 7. 182:15. 190:3. 295:7. 298:5. 308:13, 15. 312:18. 313:18. 321:11. 323:15. 324: 1, 5, 10. 330:9. 338:17. 347:1. 351:1. 355:21. 357: 16. 364:19. 36 :7. 369:3, 11. 370:8. 371:14. 374:3, 10. 378:2. 379:11. 382:8. 383:9. 384:3. 38 13. 390: 20, 21. 392:20. 398:8. 411: 10. 428:1. 432:18. 439:2. 441:3. 444:19. 447:7. 449:8. 450:13. 451:4. 459:5. 471:12. 473:26. 481:19. 484:5. 492:8. 494: 3. 497:10. 500:28. 503:16. 504:19. 305:7, 12. 507:9. 510:8. 387:15. 521:7. 52 : 8. 528:1, 4. 529:10. 533: 1. 535:4. 541:5, 4, 9. 542: 16. 547:17. 552:11. 557:22. 574:6, 13. 565:16. 366:1. 56 :18. 571:14. 5 8:2. 616:11. 621:3. 624:4. 625: 2. 629:5. 630:11. 647:4. 642:2, 12. 657:19. 660: 10, 13, 24.
eodem, 16. 9. 19:15. 25:1. 2. 38:3. 39:2. 60:6. 65:1. 66:7. 98:3. 101:10. 128:1. 10. 185:24. 195:7. 2 5:16. 29 :9. 300:2. 3 3:17. 315: 15. 341:18. 365:3. 367:4. 371:8. 387:3. 394:15. 423: 8. 427:12. 480:3. 487:10. 5 3:4. 510:2. 521:3. 541: 28. 560:4. 364:12. 60 :9, 612:6. 619:3. 620:8. 624: 12. 638:17.
eorum, 13:6. 11:9. 60. 7. 69: 8. 122:4. 153:22, 187:17. 217:2. 260:5. 193:7. 95: 5. 305:12. 310:8. 318:9. 352:19. 361:6. 406:7, 26. 444:5. 519:15. 55:10, 651:13. 653:15.
eorumdem, 137:4.
eos, 4:6. 11. 8. 14:4. 33:4. 61:12. 69:6. 70:12. 72:11. 84:13. 110:15. 128:8. 169: 13. 224:11. 73:10. 278:9, 250:20. 302:6. 337:4. 549: 18. 356:3. 357:9. 365:13. 372:5. 387:5. 390:18. 419: 14. 505:9. 316:1. 585:10. 612:4. 638:12, 16, 17.
eoſdem, 75:9. 379:17. 381:12. 431:20. 563:4.
Epaphroditum, 590:11.
epheborum, 437:8.
ephebos, 232:1.
Epicureæ, 617:1.
Epicurei, 615:9.
Epicadi, 120:6.
Epicadius, 623:8.
Epicadus, 120:9.
Epidio, 646:13.
Epidii, 646:22.
Epidius, 83:4. 646:8, 12.
epigramma, 191:15.
epigrammata, 74:21.
epigrammate, 632:17. 654: 8.
epigrammatum, 213:8.
epinicia, 474:22.
epitora, 626:1.
epiſtola, 8:13. 61:12. 102: 11. 128:9. 192:10. 214:6. 291:2. 32 :0. 340:9. 404: 15. 406:21. 416:11. 473:2. 612:7. 620:6. 624:4. 655: 8, 17, 18.
epiſtolæ, 61:3. 101:9. 190:17. 250:9. 307:21. 379:32. 544: 12. 626:2. 654:19.
epiſtolam, 171:11. 172:5. 190: 11. 588:24.
epiſtolarum, 515:21. 654:14.
epiſtolas, 171:4. 563:20. 595: 6.
epiſtolis, 25:15. 55:13. 105: 15. 171:1. 163:7. 200:5. 265:11. 270:11. 379:12. 411:7. 512:6. 556:9. 654: 15, 18.
epotam, 284:14.
epulandi, 146:16.
epulando, 284:17.
epulanti, 423:16.
epulantium, 351:7.
epulari, 588:19.
epulas, 454:2. 474:18. 518: 10. 530:1. 333:20,
epulata, 584:3.
epulatione, 334:8.
epulator, 444:16. 657:25.
epulis, 347:13. 350:7. 448: 5.
epulo, 331:9. 351:4. 527:13,
epulum, 25:10, 12. 40:8. 232: 14. 513:7. 576:11.
eques, 42:6. 299:7. 436:7. 520:6. 606:19. 660:3.
equeſter, 153:5. 235:21. 381: 9.
equeſtre, 381:9. 437:16. 575: 6. 376:3.
equeſtrem, 166:8. 349:11. 404: 2. 305:11.
equeſtres, 34:3. 406:1. 527: 5.
equeſtri, 1:4. 100:8, 12. 132: 3. 183:7. 333:8. 354:4. 367: 11. 440:16. 568:8.
equeſtria, 344:10. 500:1.
equeſtribus, 658:1.
equeſtris, 26:15. 292:15. 330: 7. 388:4. 406:12. 444:19. 496:10. 499:9. 529:10. 576:19.
equi, 250:22. 257:1. 319:7.
equidem, 201:2. 322:1. 376: 6. 616:8.
equila, 369:11.
equis, 224:34. 336:23. 4 1:24 479:18.
equitandi, 63:1.
equitatu, 361:10. 3 3:10.
equite, 143:6. 2 4:18. 474: 5. 471:12. 497:20. 50 :3. 54 :22. 549:6. 564:12. 565:22. 582:4. 610:9.
equitem, 126:4. 132:6. 130: 23. 344:20. 347:17. 390: 24. 520:4. 532:3. 582: 9.
equites, 25:15. 40:2. 90:8. 351:7. 344:17. 359:1. 398: 20. 412:11. 430:6. 417:4. 481:4. 500:4. 503:14. 580: 11. 590:4.
equiti, 27 :3. 297:10. 334: 8. 369:4. 4 1:6. 436:4. 437:17. 464:2. 467:16. 376:16. 653:10. 660:
equitibus, 42:13. 153:1, 10. 406:6.
equitis, 54:6. 250:8. 458:24. 507:16. 559:2. 549:9. 626: 2.
equitum, 8:9. 24:10. 68:15. 89:17. 132:1. 149:4. 150: 7. 153:3. 246:6. 283:12. 361:4. 392:3. 398:18. 590: 4.
equo, 63:1. 66:8. 108:27. 150:11. 249:10. 551:9. 336: 2. 369:14. 394:18. 479:26. 564:17. 574:2. 594:17. 618:4.
equorum: 86:10. 210:1. 336: 4. 447:2.
equos, 42:30. 65:10. 503: 15.
equum, 365:12. 479:11.
eradendos, 597:8.
erant, 16:4. 18:25. 35:9. 42:15. 61:14. 62:7. 1 6:8, 146:1. 247:4. 248:16. 272: 3. 273:8. 280:17. 298:10. 317:14. 325:20. 339:10, 36 :13. 419:16. 429:7. 458: 10. 4 1:10. 499:3, 5. 500: 18. 313:12. 534:8. 544:5. 563:8. 568:12. 572:17. 330:6.

580: 6. 584: 9. 589: 19.
603: 5.
erasis, 392: 10. 582: 10.
Eratoſthenes, 610: 3.
erat, 6: 10. 7: 7. 14: 6. 17:
9. 32: 4, 10. 34: 7. 40:
6. 45: 10. 63: 1. 65: 13. 74:
8. 115: 9. 138: 9. 159: 13,
25. 161: 10. 168: 2. 183:
2, 8. 195: 10. 197: 6. 200:
1. 202: 1. 203: 1. 204: 5.
208: 11. 211: 7. 232: 14.
257: 10. 260: 12. 268: 14.
282: 25. 293: 1. 308: 6.
321: 6. 319: 8. 323: 18. 343:
22. 344: 3. 353: 7. 357: 3.
364: 3, 11, 24. 369: 6.
372: 4, 14. 385: 2. 394:
20. 398: 27. 408: 3, 5.
413: 2. 414: 17, 27. 417:
13, 22. 427: 7. 432: 11.
441: 11. 447: 2. 449: 9.
455. 14. 462: 15. 472: 4.
477: 12. 479: 19, 22. 481.
4. 484: 6. 487: 13. 492:
2. 495: 5, 19. 503: 24.
504: 10. 511: 1. 515: 22.
526: 5. 533: 4. 542: 3. 547:
22. 557: 8. 566: 1. 570: 12.
579: 11. 587: 1. 588: 4.
590: 4. 596: 9. 603: 1. 618:
19. 627: 4, 8. 634: 16. 647:
4, 17. 648: 18. 652: 3.
659: 12.
erepſiſſes, 300: 4.
erepiam, 83: 7.
erepio, 631: 11.
ereptuiam, 502: 12.
erga, 73: 1. 168: 7. 344: 6.
374: 4. 513: 7. 523: 6. 525:
10. 569: 17. 625: 4. 648.
10. 660: 26.
ergaſtula, 241: 8.
ergaſtulis, 141: 8.
ergaſtulorum, 258: 15.
ergo, 6: 6. 8: 1. 22: 7. 32:
1. 90: 1. 134: 15. 256: 10.
257: 12. 312: 8. 364: 1.
479: 13. 487: 12. 501: 2.
511: 5. 533: 4. 624: 14. 634:
17. 659: 1.
eripere, 29: 3.
eriperet, 176: 15. 480: 18.
eripi, 570: 6.
eripiat, 307: 16.
eripuit, 73: 4. 276: 20. 267:
7. 499: 18.
eris, 50: 15. 301: 11. 469: 16,
14.
erogavit, 456: 18.
errabundus, 32: 7.
error, 217: 5.
errore, 141: 9. 303: 8. 453: 14
errorem, 29: 2. 95: 3. 547: 5.
erudiebat, 251: 16.
eruditam, 420: 15.
eruditione, 217: 13.
eruditioni, 367: 1.
eruditionis, 615: 13.
erudito, 612. 3.
eruditorum, 310: 9.
eruerat, 495: 18.
erui, 458: 27.
eruit, 431: 6.
erunt, 32: 12. 299: 10.
eruperat, 113: 10.
eruperit, 322: 12.
erupis, 301: 1. 454: 2.
eruptione, 67: 6. 231: 2.
eruuum, 373: 4.
Erycinæ, 456: 12.
es, 219: 7. 635: 11.
eſculis, 489: 7.
Eſus, 353: 7.
Eſquilias, 260: 2. 458: 2.
Eſquiliis, 655: 14.
Eſquilino, 406: 16.
eſſe, 27: 2. 55: 10. 58: 11. 60:
18. 70: 9. 72: 12. 76:
20. 81: 2. 83: 9. 84: 12.
96: 7. 118: 12. 97: 5. 126:
7. 129: 6. 157: 5. 169: 7.
172: 6. 176: 11. 191: 9.
215: 4. 225: 18. 223: 6,
10. 243: 13. 265: 26. 266:
6. 274: 15. 298: 2. 299:
21. 308: 10. 327: 17. 331:
3. 343: 21. 348: 19. 349:
14. 355: 5. 357: 9. 367: 8.
374: 15, 28. 390: 7, 13, 21.
398: 16. 406: 10, 37. 411:
15. 419: 14. 423: 4. 428:
7. 444: 11. 449: 17. 453: 3.
456: 12. 458: 26. 476: 6.
483: 1. 485: 18. 501: 7.
509: 10, 14. 531: 25. 534:
11. 541: 9. 542: 26. 544:
21. 547: 16. 552: 8. 553:
21. 564: 7. 569: 18. 585:
13. 590: 11. 592: 12. 595:
8. 603: 16. 612: 7, 14. 615:
4. 620: 7, 14. 616: 19:
620: 12. 636: 6. 638: 11:
642: 15. 646: 18. 651: 5.
652: 14. 653: 5. 654: 22.
655: 2. 660: 17.
eſſedatio, 353: 16. 398: 35.
eſſedis, 336: 6.
eſſedo, 200: 5. 365: 11. 414:
12.
eſſedum, 344: 7. 393: 23. 491:
11. 502: 4.
eſſent, 13: 7. 45: 15. 69: 8.
86: 7. 92: 9. 175: 6. 176:
11. 187: 18. 195: 5. 231: 4.
233: 10. 298: 6. 356: 4.
358: 11. 360: 7. 361: 6.
386: 8. 421: 3. 440: 12.
441: 2. 459: 6. 638: 9.
660: 22.
eſſet, 7: 4, 10. 8: 8. 16: 11.
17: 11. 21: 5. 25: 12, 19.
27: 8. 28: 8. 29: 5. 31:
4. 34: 6. 36: 9. 44: 3. 50:
3. 63: 3. 64: 9. 67: 13. 68:
3. 74: 6. 9: 2. 95: 1. 96:
8. 115: 17. 131: 2. 141:
20. 146: 16, 21. 149: 5.
150: 6. 15: 2, 17. 189: 9.
171: 2. 185: 17. 203: 11.
208: 11. 215: 21. 231: 12.
136: 9. 238: 25. 243: 12.
247: 7. 254: 15, 21. 255:
5. 258: 3. 262: 4, 8, 23.
264. 7. 26: 4. 273: 6, 11.
275: 7. 278: 10. 291: 18.
294: 9. 296: 6, 11. 302:
7. 308: 9. 318: 15. 315: 6,
8. 318: 4. 329: 14. 321: 8,
15. 330: 26. 339: 19. 341:
6, 10. 348: 12. 359: 17.
362: 3. 367: 3. 379: 14.
381: 17. 383: 5. 384: 8.
385: 17. 390: 9. 398: 11.
393: 32. 404: 5. 414: 18.
419: 7. 420: 5. 422: 7.
428: 7. 433: 17. 446: 11.
447: 7. 453: 15. 458: 17,
21. 459: 3, 8. 474: 2, 10,
11. 481: 4. 491: 14. 496:
10, 19, 26. 490: 18. 510:
10. 513: 13. 514: 1. 517: 7.
519: 6. 521: 12. 524: 5, 19.
527: 12. 529: 10. 532: 13.
534: 7, 11. 538: 20. 541:
15. 542: 22. 544: 1. 545: 15.
547: 16. 549: 7. 550: 4.
555: 4. 559: 2, 10. 574:
19. 575: 15. 584: 13. 585:
29. 587: 10, 12. 588: 11.
589: 9. 591: 15. 596: 1. 632:
15. 651: 24. 653: 16. 659:
17. 660: 10, 34.
eſt, 1: 6. 3: 6. 4: 6. 6: 4, 5.
6. 8: 4. 10: 10. 14: 11. 17:
3, 8. 18: 2, 3, 5. 19: 3, 10.
22: 4. 24: 7. 25: 7. 30:
9. 31: 7, 22. 23. 32: 2. 33:
1, 7. 38: 1. 39: 7. 45: 4.
53: 10, 26. 56: 4, 8, 10.
58: 7, 12. 59: 1. 60: 3. 61:
11. 62: 7, 5. 64: 10, 12.
65: 7. 70: 11. 72: 10. 74:
5. 75: 8. 78: 6. 81: 4. 82.
6. 84: 5, 11, 16, 21. 86: 1,
6, 9, 17, 18. 87: 3. 89:
4, 7, 10, 15. 92: 1, 5,
21. 96: 15. 97: 2, 5, 6.
98: 1. 101: 4. 103: 5. 104:
6, 8. 105: 4, 5, 9, 24.
107: 3. 111: 4. 113: 9. 114:
25. 115: 2. 117: 5. 119: 5.
120: 13. 122: 14. 124: 3.
128: 6. 130: 9. 133: 8. 134:
12. 135: 9. 137: 3. 139: 4.
142: 18. 150: 9. 156: 5. 157:
9. 158: 8. 159: 7, 11. 163:
9, 16. 168: 8, 12, 16. 169:
7, 17. 171: 8. 172: 7, 15.
171: 8, 7. 175: 1. 176: 10.
178: 1, 14. 183: 2. 187: 4.

189: 1. 190: 11. 191: 8, 10, 12, 15. 192: 9. 193: 1. 197: 4. 202: 4. 206: 9. 207: 1. 212: 4, 11. 213: 7, 12. 214: 7. 217: 1, 5. 220: 3, 5. 221: 9. 224: 1. 4. 8, 23, 24, 28, 32, 37. 225: 35. 229: 4. 230: 3. 231: 11, 15, 16, 18, 20, 24, 26. 233: 11. 235: 14. 236: 3, 4, 12. 238: 22. 241: 2, 12, 14. 243: 23, 31. 246: 5. 247: 4. 248: 7. 249: 4. 250: 11. 251: 6. 11. 252: 13. 254: 15, 20. 255: 2. 257: 8, 12. 258: 6, 17, 19. 260: 10. 262: 5. 12. 263: 10. 264: 13. 267: 8. 268: 2, 19. 270: 4. 271: 1. 273: 2, 8. 281: 9. 286: 2. 288: 11. 289: 10, 16. 291: 4, 14. 293: 4, 11, 29. 1, 7, 15, 18. 298: 4, 10. 299: 8. 301: 7, 10, 17, 19. 304: 6. 305: 10, 19. 306: 6. 307: 2. 308: 17. 310: 2. 311: 2. 312: 2, 8, 19. 315: 1, 15. 317: 13. 318: 6. 319: 13. 321: 12, 20. 322: 4, 6, 7, 8. 323: 10. 324: 6. 325: 4, 30. 327: 3, 11. 328: 13. 332: 20. 338: 4. 339: 13. 340: 3. 343: 2, 17. 344: 6, 9. 348: 8. 349: 19. 352: 9. 354: 4. 356: 18, 22. 357: 5, 19. 359: 11, 18. 361: 14. 364: 7. 365: 14. 366: 4, 10. 369: 21. 371: 6, 16, 19. 372: 3, 7. 373: 3. 374: 2, 9. 376: 8. 378: 3, 6, 15. 379: 10, 16, 20, 24. 380: 6. 381: 17. 382: 5. 383: 3, 11. 384: 4, 12, 21. 387: 4, 7. 388: 2, 4, 10. 389: 2. 390: 22. 392: 12. 394: 7, 16. 397: 2, 4. 398: 20, 31. 406: 2. 411: 9. 412: 3, 10. 413: 8. 416: 3, 17. 2. 417: 6, 14, 31. 419: 24. 420: 2, 15. 422: 1, 7. 423: 6, 13, 19. 424: 1, 5. 428: 3, 11. 430: 8. 432: 9, 14, 17, 20, 21. 433: 3, 9, 14. 434: 1, 5. 435: 6. 436: 8. 439: 1. 443: 10, 11. 444: 2. 446: 5, 20. 447: 4. 448: 9. 450: 5. 13. 451: 3. 455: 5, 10. 456: 8. 457: 4. 458: 24. 461: 5, 11. 462: 12. 463: 6. 464: 16. 466: 1, 9. 467: 3. 468: 1. 473: 3, 6. 474: 4. 476: 5. 477: 10, 16. 478: 9. 479: 4, 27, 28. 480: 4, 9. 481: 9, 15, 20. 487: 11, 21. 488: 7. 489: 4, 13. 490: 2, 11. 491: 13. 492: 13, 14. 493: 3. 494: 7, 11. 495: 8. 496: 6, 16, 21. 497: 3, 17. 499: 1. 500: 8. 501: 7. 502: 16. 504: 9. 506: 3. 507: 5, 11, 18. 508: 1. 510: 8, 14, 19. 511: 8. 513: 8. 514: 8: 9. 516: 10. 521: 18. 523: 1, 7. 524: 12, 17. 529: 5. 527: 2, 19, 16. 528: 1. 532: 11. 533: 5, 25. 534: 3, 7, 17. 535: 7, 13. 538: 1, 2, 10, 15. 540: 2. 541: 8, 15. 543: 4. 544: 8, 22. 545: 6. 550: 4. 553: 6, 11, 22. 555: 11. 556: 4. 558: 15, 17. 559: 3. 560: 1. 561: 4. 562: 3. 563: 1, 13. 565: 2, 8. 566: 8. 567: 4, 14, 16. 570: 1, 13. 572: 8. 574: 2, 9. 575: 14. 576: 4. 578: 7. 579: 13. 580: 6. 584: 3. 587: 4. 588: 7. 589: 10. 591: 16, 18. 592: 5, 20, 14, 16. 593: 3. 594: 18. 597: 10, 13. 603: 7. 618: 8. 621: 2, 5, 16. 624: 12. 629: 3. 630: 8. 631: 3. 632: 2. 638: 2, 11. 639: 18, 30. 647: 9, 15. 651: 4, 19, 20. 652: 2, 9, 10, 12, 22, 43. 655: 3. 654: 2. 633: 2, 9, 11, 12, 18, 24. 658: 9. 659: 8. 660: 1, 11, 19, 21, 23. 661: 7, 11. 652: 9, 22. 653: 3. 655: 1, 12, 19. 658: 9. 660: 1, 11.

iſto, 267: 1. 654: 14.

eſtote, 526: 10.

et, 1: 8, 10, 13, 14. 3: 6, 7. 4: 2, 3, 24. 5: 4, 5. 6: 2, 6. 7: 3. 8: 2, 6, 8, 10, 12, 15, 17. 9: 4. 10: 3, 4. 13: 5. 14: 3, 8. 15: 10, 13, 16. 16: 1, 2, 8. 17: 7, 14. 18: 11, 20. 21: 9, 10, 12, 13. 22: 4, 5, 8. 25: 4, 8, 13. 24: 1, 2, 3. 7, 9, 10. 25: 6, 7, 20. 27: 5. 28: 3, 4. 1, 6, 9. 29: 2, 3, 5. 30: 8, 13. 31: 1, 4, 7, 10, 18, 19. 32: 3, 4. 33: 1, 4, 5, 6. 35: 1, 2, 8, 10. 36: 3, 6, 10. 39: 2, 3. 5. 40: 3, 6, 8. 42: 1, 4, 7, 9, 10, 13, 18, 21. 44: 5. 45: 6, 8, 9, 12. 47: 7, 8, 15. 49: 3. 50: 3, 6, 7, 11, 14, 13. 51: 8, 12. 53: 5, 6. 10. 55: 2, 5, 6, 8, 13, 20, 26. 56: 3, 4, 7, 8. 58: 1, 2, 3, 4, 8, 9, 14, 13, 16. 59: 9, 10, 11, 18, 19. 60: 5, 9. 61: 1, 2, 6, 14, 15, 16, 19. 62: 3, 4, 5, 6, 8, 9, 10. 63: 1. 64: 3, 4, 13. 65: 1. 66: 7. 67: 4, 13, 16. 69: 2, 7, 8, 11. 70: 2, 6, 7, 10, 20, 23. 72: 4, 6, 9, 14. 73: 1, 4, 5. 74: 1, 6. 75: 1, 9. 76: 3, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 19, 21, 22. 78: 1, 5, 6, 9, 13. 8, 20. 81: 5. 82: 1, 7, 9. 83: 4, 9, 10, 13. 84: 2, 6, 22, 17, 22. 86: 11, 12, 17, 18, 20. 87: 1, 7. 89: 3, 9, 1. 90: 7, 11. 92: 12, 4, 7, 10, 14, 18, 19, 21, 23. 95: 1. 96: 3, 20, 12, 14. 97: 1, 2. 99: 2, 3. 100: 5, 6, 13. 101: 1, 4, 5, 11. 102: 3, 9. 104: 2. 105: 2, 3, 5, 7, 14, 15, 17, 19, 21. 107: 9, 16. 108: 5, 8, 10, 17, 10, 22, 24. 110: 8, 11, 13. 111: 1, 7, 10. 112: 3. 113: 2, 3, 6, 7, 15, 17. 114: 3, 5, 6, 7, 18, 20. 115: 1. 116: 2, 12. 117: 1, 2, 3, 11, 14. 119: 1, 3, 9. 120: 3, 8, 9, 21. 121: 2, 3, 18. 122: 3, 5, 7, 12, 19. 124: 3. 125: 2, 5, 6. 126: 1. 128: 6, 11, 18, 15. 129: 3. 130: 1, 9, 10. 131: 2, 6. 132: 1, 6, 9, 11, 14, 19. 133: 4, 3. 134: 2, 4, 10, 13. 135: 7, 8, 9, 10, 13. 137: 5, 9. 138: 9, 10, 11, 16, 20. 139: 2, 4, 5. 141: 20. 143: 1, 3, 5, 7. 145: 1, 2, 5, 9. 146: 1, 2, 3, 4, 3, 8, 10, 11, 12, 14, 15. 148: 1, 3. 149: 4. 150: 2, 4, 6, 20, 13. 152: 4. 153: 11, 14, 15, 17, 20, 21, 26. 155: 2, 4. 157: 2, 3, 11, 12. 158: 1, 3, 5, 6. 159: 2, 3, 9, 10, 24. 161: 8, 12. 163: 2, 8, 9, 10, 12, 14, 16, 17, 21, 25. 166: 6. 168: 1, 3, 10, 15, 18. 169: 1, 2, 3, 8, 10, 11, 14. 171: 1, 5, 6, 7, 8. 172: 3, 6. 173: 1, 3, 4, 5, 11. 174: 2, 3, 5, 7. 175: 5, 9. 176: 2, 5, 6, 10, 11, 16, 17. 178: 7, 13. 179: 3, 7. 180: 7. 181: 1, 2. 182: 4, 5, 9, 10, 22, 14. 16: 17. 18: 6, 8, 12, 13. 15, 16, 17. 184: 1, 4. 185: 3, 16, 20, 15. 186: 1, 3, 5, 6. 187: 1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 9, 11. 188: 1, 2, 5. 189: 6, 7. 190: 4, 6, 7, 8, 14, 17, 18. 191: 6, 8, 11, 15. 193: 2, 3, 4, 8, 11, 12, 14. 195: 4, 6, 7, 11, 15, 18, 20. 197: 1, 3, 4, 6, 7. 198: 1, 6, 7, 9, 10. 199: 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8. 200: 2, 3, 4, 5, 7. 202: 4. 203: 13. 204: 1, 2. 205: 1, 2, 3, 5, 6. 206: 2, 3, 4, 5. 207: 2, 3, 5, 7. 208: 1, 2, 5.

9: 9. 210: 1, 2, 3, 6, 7,
8. 212: 1, 2, 3, 5, 8, 10.
213: 5, 7, 12, 13, 18, 21,
22. 214: 5, 6. 215: 1, 4,
5, 6, 7, 8, 9, 11. 217: 7,
11, 14. 218: 1, 3, 5, 8, 9,
12, 13, 14. 219: 1, 2, 4.
220: 5, 6. 221: 1, 4, 10.
223: 4, 7. 224: 1, 2, 3, 5,
6, 17, 19, 22, 23, 27. 226:
1, 19, 26, 30, 32. 229: 1,
5, 7. 230, 1, 5. 231: 3, 6,
23, 25. 232: 3, 6, 9, 10,
12, 13, 16. 233: 5, 11, 12,
13. 235: 3, 4, 7, 8, 10, 16,
17, 18, 19. 236: 2, 7, 10,
12, 16, 11. 238: 2, 3, 7,
8, 13, 25, 26. 241: 1, 3,
4, 5, 8, 11, 15. 243: 16,
17, 19, 29. 246: 1, 4, 6.
247: 2, 3, 4, 13, 15. 248:
2, 4, 10, 15. 249: 3, 4, 11.
250: 3, 6, 12, 14. 251: 1,
3, 4, 13, 14. 252: 5, 7, 10,
12, 16. 253: 6, 10. 254: 1,
3, 9, 19, 21, 22. 255: 4,
6, 10. 256: 3, 6, 9, 11. 257:
1, 2, 3, 4. 258: 2, 8, 11,
16, 20, 21. 260: 4. 261:
7, 8, 10, 11, 12. 262: 5, 9,
14, 22. 263: 1, 6, 9. 264:
8, 9, 13. 265: 8, 10, 11,
13, 14, 15, 16, 26, 28, 30.
266: 5, 7. 267: 3, 7, 8.
268: 2, 5, 6, 8, 10, 15,
17, 18. 269: 5, 10, 11. 270:
2, 8, 10. 271: 6, 8, 9, 11,
17. 272: 4, 6, 7, 8, 9, 10,
13, 17, 18, 19. 273: 9, 12.
274: 7. 275: 2, 3, 4, 6,
8. 276: 8, 11. 278: 7, 13.
280: 1, 6, 7, 8, 13, 16, 20,
21. 282: 2, 3, 4, 5, 6, 7,
11, 12, 14, 15, 16. 283: 5,
14. 284: 1, 6, 9, 10, 16.
285: 2, 6. 286: 2, 3, 4, 5.
10, 13. 287: 1. 288: 7, 10.
289: 3, 7. 290: 3, 4, 5, 7,
10, 11, 12, 14. 291: 3, 6,
9, 10, 11, 13, 15, 17. 292:
5, 6, 11, 14, 16. 293: 5, 8,
9, 11. 294: 1, 9, 10, 14,
18. 295: 1, 3, 7, 9, 10, 13.
296: 11. 297: 2, 5, 8. 298:
2, 4, 9, 10. 299: 2, 3, 5,
8, 17, 20. 300: 3, 4. 301:
2, 15, 18, 22. 302: 2, 3,
4, 6, 10, 13, 14. 303: 1, 5,
8, 9, 11, 15, 17, 18. 304:
4, 9, 12. 305: 4, 5, 6, 12,
18. 306: 4, 5, 6, 7. 307: 2,
7, 8, 9, 15. 308: 2, 3, 4,
8, 9, 10, 11, 14, 15. 309:
3. 310: 3, 5, 6, 7, 8, 9,
11, 14. 311: 1, 6, 7. 312:
12. 313: 2. 314: 1, 2, 3, 9,
12, 16, 17. 315: 14, 19, 20.
317: 3, 4, 7, 12, 14. 318: 1.
319: 1, 2, 5, 9, 11, 14, 16,
18. 321: 1, 11, 14, 17, 18.
322: 1, 2, 4. 323: 1, 2, 7,
8, 10, 23, 27, 29, 30, 33.
324: 2, 5, 7. 325: 3, 4, 6,
10, 13, 20. 326: 2, 3, 4,
8. 327: 5, 8, 9, 10, 12, 15,
18. 328: 4, 6, 7, 8, 10. 329:
2, 8, 9. 330: 1, 3, 6, 9,
18, 24. 331: 3, 7. 332: 1,
2, 6. 333: 10. 334: 5, 6, 7,
9, 11, 13, 14. 335: 3, 4. 336:
2, 3, 5, 9, 22. 337: 1, 2,
4. 338: 3, 5, 10, 11, 16,
18. 339: 3, 4, 6, 9, 11, 17.
340: 6. 341: 1, 2, 8, 9,
10. 342: 6, 16, 18. 343: 3,
7, 9, 14, 15, 16, 18, 20,
23. 344: 3, 19. 346: 3. 347:
3, 19. 348: 3, 8, 15. 349: 3,
14, 18. 350: 7. 351: 8. 352:
5, 13, 15, 16. 353: 3, 4, 6,
8, 9, 10, 11, 18. 354: 15. 355:
5, 6, 7, 9, 10, 13, 14, 15.
356: 2, 5, 6, 10, 11, 12, 14,
20, 21. 357: 1, 2, 4, 5, 8,
9, 14, 23. 358: 9, 14, 17,
18, 22. 359: 4, 6, 10, 16,
17, 18, 19. 360: 1, 2, 4, 7,
8, 14. 361: 4, 5, 6, 7, 16,
17. 362: 4, 5, 10, 11, 13,
14. 363: 1, 6. 364: 3, 4, 8,
12, 13, 17, 18, 20, 26. 365:
4, 5, 13, 15. 366: 3, 5, 6,
11. 367: 2, 3, 4, 5, 8, 9.
368: 1, 2, 5, 9, 10, 11. 369:
11, 12, 13, 17. 370: 6, 8,
12, 13. 371: 10, 14, 17, 19,
21, 22. 372: 11. 373: 1, 2,
7, 8. 374: 3, 5. 376: 5, 7,
9. 378: 6, 9, 11, 13. 379:
8, 9, 10, 17, 20, 21, 26,
31, 34, 35, 36. 380: 6. 381:
3, 5, 7, 12, 13, 15, 19. 382:
5, 8, 9, 10, 15. 383: 2, 5.
384: 8, 11, 15, 16, 17, 19,
20. 385: 3, 5, 8, 10, 12,
17. 386: 1. 387: 2, 3, 8,
10. 388: 2, 4, 7, 17, 19.
389: 2, 4, 12. 390: 2, 17,
24, 26, 29, 31, 32. 392: 1,
2, 7, 13, 15, 22. 394: 5, 15,
16, 17, 18. 396: 1, 2. 397:
1, 2, 3, 7, 9. 398: 2, 6, 12,
15, 18, 21, 24, 30, 32, 35,
37. 399: 1, 7. 402: 1, 10,
16. 404: 8, 11, 16, 18. 406:
2, 4, 6, 8, 13, 14, 12, 16.
27, 30, 35. 408: 2, 6. 409:
1, 11, 16, 17. 410: 1, 2, 4,
5, 8, 12, 13, 16. 411: 3, 4,
7, 8, 10. 412: 3, 4, 12, 19.
413: 2, 3, 4, 11, 12, 14.
414: 1, 5, 16, 22, 26. 416:
5, 6, 7, 8, 11, 17. 417: 7,
18, 24. 418: 1, 5, 7. 419:
7, 10, 12, 14, 15, 16. 420:
2, 7, 8, 9, 12, 12, 13. 422:
1, 2, 5. 423: 5, 14, 25. 424:
2, 6. 425: 3, 5, 6. 427: 2,
9, 11, 15, 19. 428: 15. 429:
6, 11, 12. 430: 7. 431: 4,
5, 7, 9, 10. 432: 4, 5, 6,
10, 13, 16, 17. 433: 5, 13,
14, 10, 19. 434: 5. 435: 3,
15, 16, 20, 21. 436: 1, 6,
10. 437: 1, 6, 7, 14, 17,
19, 24, 26. 439: 1, 6. 440:
1, 8, 16. 441: 1, 5. 442: 8.
443: 6, 11. 444: 1, 4, 6,
7, 9, 11, 13, 20, 23. 446:
20, 11, 17. 447: 3, 11, 22.
448: 7. 449: 1, 6, 7, 9,
17. 450: 4, 7, 9, 15. 451:
7, 11, 13. 453: 2, 7, 9, 12,
14, 15, 16. 454: 1, 4, 8,
10. 455: 1, 5, 9, 11, 22.
456: 4, 6, 11, 19. 457: 1.
458: 7, 13, 23. 459: 1, 2,
10. 460: 1, 2. 461: 1, 6,
7, 10, 14. 462: 1, 3, 4, 6,
7, 8, 20, 26. 463: 1, 3, 4,
5, 8. 464: 2, 14, 21, 23,
30. 466: 1, 6, 13. 467: 7,
11, 16, 18. 468: 5, 7, 14,
18, 19, 21. 469: 2, 6, 7,
18, 19, 22, 25, 27. 473: 2,
3, 5, 16, 20, 21, 23, 2.
474: 6, 8, 9. 475: 8, 10.
476: 1, 6, 8. 477: 1, 2, 5.
478: 4. 479: 8, 11, 13, 17,
18, 20, 21, 22, 23, 27.
480: 4, 8, 14, 17, 18. 481:
7, 9, 17. 482: 1, 2, 10. 483:
9, 11, 19. 484: 5, 9. 485:
4, 9, 11, 14, 19. 487: 11,
12, 13. 488: 2, 6. 489: 12,
13, 19, 20, 22. 490: 4, 7,
10, 11, 16, 19. 491: 1, 6,
13. 492: 17, 18. 493: 6, 11,
12. 494: 1, 2. 495: 2, 4,
5, 6, 7, 9, 14, 15, 16. 496:
496: 3, 7, 10, 14, 19, 21.
497, 13, 16, 17. 498: 5.
499: 1, 4, 8, 10. 500: 1,
5, 10, 17, 20. 501: 2, 10.
502: 1, 7, 12, 16, 19. 503:
5, 11. 504: 2, 3, 6, 8, 11,
17, 20. 505: 9. 506: 1.
507: 1, 7, 10, 13, 17, 18,
21, 22. 508: 3, 9. 509: 9.
510: 2, 3, 11, 20. 511: 4,
5, 15, 17, 18. 512: 2, 7,
8. 513: 3, 4, 5, 8, 11, 12,
15, 16, 17, 18, 19. 514: 2,
6. 515: 4, 5. 17, 21, 23.
516: 2, 3, 4, 6, 8, 10, 11.
517: 2, 4, 5, 12. 519: 1, 2,
5, 9. 520: 1, 2, 7, 9, 13,
15. 521: 8, 10, 17, 18. 523:
3, 10, 11, 13, 14. 524: 2,
4, 7, 8, 9, 13, 15, 18.
525: 2, 5. 526: 9. 527: 6,

11, 15, 17, 18, 20, 24.
518: 11, 15. 519: 2, 8, 5,
6, 8. 530: 2, 10, 15. 531: 1,
2, 5. 532: 1. 6. 8, 9, 12,
13, 17. 533: 2, 8, 9, 10, 16,
17, 19, 20. 534: 5, 6, 10,
13. 535: 2, 3, 7, 9. 536: 1,
3, 9, 16. 537: 2. 538: 5, 7,
15, 15, 19. 539: 3, 6, 8.
540: 3, 6, 9. 541: 9, 14,
16, 17, 20. 541: 5, 7, 27,
29, 31. 544: 5, 8, 15, 16,
18. 545: 7, 10. 547: 2, 4,
6, 7, 8, 14, 17, 18. 22,
28. 544: 1, 4, 5, 6. 551: 2,
3, 7, 9, 15, 18. 552: 2, 6,
11, 13. 553: 2, 3, 5, 7, 14,
15, 19, 21, 22. 554: 5, 7.
555: 5, 7, 10, 11, 12. 556:
10. 557: 1, 2, 7, 8, 9, 10.
558: 1, 4, 5. 559: 3, 5, 8.
560: 4. 561: 10. 562: 3. 563:
3, 4, 11, 15, 17. 564: 1, 3,
4, 8, 10, 13, 16. 565: 2, 6,
7, 18, 19, 20, 23, 24. 566:
3, 5, 7, 8, 12, 16, 19. 567:
3, 6, 11, 14, 15, 19. 568:
2, 11. 569: 7, 9, 12, 17.
570: 14. 571: 9, 15, 18.
573: 7, 9, 10, 11. 574: 3,
4, 5, 9, 16. 575: 4, 5, 8,
17, 18. 576: 2, 4, 6, 9, 10,
21, 13, 18. 578: 1, 2, 4, 5.
580: 15. 581: 2, 5. 582: 12,
18, 22. 584: 21. 585: 10,
15, 17, 20, 22, 23, 29,
30, 32. 587: 1, 5, 8, 11, 17.
588: 1, 5, 12, 15, 17, 20,
25, 27. 589: 1, 7, 10, 11,
13. 590: 2, 5. 591: 5, 8, 18.
592: 2, 16, 17, 21, 21, 24,
28. 593: 17. 594: 3, 4, 5, 7,
21, 17. 595: 6, 9. 596: 3,
23. 597: 2, 4. 7, 36. 603:
5, 6. 605: 9. 606: 5, 11, 20,
21. 609: 1, 2, 3, 4, 13, 14,
25. 612: 4, 11, 15. 613: 1,
5. 616: 1, 2, 13, 20. 617: 5.
618: 7, 12, 17, 21, 24. 619:
8, 10. 620: 3, 8. 12, 14,
15. 621: 3, 4, 10, 14, 15,
22, 25, 39. 623: 6, 7, 9.
624: 1, 3, 4, 7, 12. 625:
2, 6, 7, 10. 626: 8, 6, 9.
627: 4, 8, 10. 630: 3. 7,
8, 12, 13. 631: 1, 4. 632:
2, 6, 7, 15, 24. 634: 1, 8,
9, 16. 636: 6, 8. 13. 638:
7, 10, 14, 16, 17, 18, 19,
20, 21. 639: 4, 10, 11, 12
15, 16, 17, 22, 24, 29,
31. 645: 5. 646: 9. 647: 2,
7, 9, 10, 11, 16. 648: 4,
6, 7, 12, 11, 16, 18. 651:
3, 4, 7, 9, 11, 12, 15, 17,
21. 652: 6, 13, 20, 23, 35,
37. 653: 4, 19, 27, 32. 654:
2, 10, 16, 17, 24, 22, 28,
29. 655: 3, 8, 16, 17, 20,
22, 24. 657: 3, 4, 5, 14,
19, 25. 658: 3. 659: 3. 6,
10, 19. 660: 2, 7, 9, 12,
20, 11, 12, 26, 17, 28, 28.
29, 30, 31, 33, 34. 661: 1,
4. 5, 8.
ethologias, 613: 3.
etiam, 1: 9. 5: 3. 7: 6. 9: 2.
10: 1, 8. 12: 2. 14: 15, 14.
16: 4. 18: 11. 22: 10. 23: 7.
25: 12, 13, 19. 27: 4. 2
3. 30: 8, 14. 32: 10. 33: 3.
34: 3. 38: 7. 40: 7. 42: 1.
45: 2. 49: 1. 51: 3, 6, 10.
55: 8, 11, 13, 18, 21. 56:
2, 11. 58: 8. 59: 5. 60: 5,
9. 61: 3, 11, 15. 64: 13. 66:
4. 67: 1, 16. 69: 5. 72: 4,
8. 74: 4, 10. 76: 15. 78: 5,
82: 5. 83: 8. 89: 9. 90: 8,
10. 92: 22, 25. 96: 5. 99:
8. 101: 3. 102: 8, 11. 105:
20, 23. 107: 6, 7. 109: 1.
114: 14, 21. 116: 3. 117: 7.
110: 3, 11. 121: 2. 122: 17.
126: 1, 14. 128: 15. 131: 7.
133: 3, 7. 134: 7. 11. 135: 3,
6. 138: 14. 143: 2. 145: 9.
146: 10. 149: 6. 153: 24.
158: 4. 159: 10, 16. 161: 6.
163: 13, 16. 166: 3, 8. 168:
14. 171: 7. 172: 9, 11. 173:
7. 175: 9. 178: 6, 9. 13.
182: 7, 14. 183: 6, 17. 185:
12, 24, 16. 190: 19. 192: 6,
8. 195: 14, 16. 197: 2. 198:
21. 199: 4. 204: 5. 9. 205:
206: 5. 207: 2. 208: 5. 212:
8. 220: 11. 224: 31. 225:
25. 232: 19. 241: 5. 243: 1,
24, 19. 246: 6, 11. 247: 6.
250: 14. 251: 4. 252: 16. 253:
5, 12. 254: 18. 255: 11. 256:
3, 5. 257: 9. 258: 7. 263:
2. 264: 2. 266: 6. 268: 21.
269: 4. 270: 5. 271: 4. 272:
9, 12, 16. 275: 9. 280: 24.
282: 13. 284: 3. 285: 1, 18:
8, 14. 289: 19. 290: 1. 10.
291: 12. 292. 14. 293: 12.
294: 2, 8, 16. 295: 10. 296:
17. 297: 5. 301: 3, 13, 16,
21, 22. 303: 13. 304: 4, 6,
11. 305: 15. 308: 5. 7, 9,
12. 311: 4. 312: 11. 315: 5,
12, 18, 22. 318: 4. 319: 8,
13. 321: 18. 322: 9, 10. 323:
14, 18, 29. 324: 9. 325: 13.
327: 11. 329: 5. 333: 8. 334:
6. 339: 6. 340: 8. 342: 4.
343: 17. 348: 16. 350: 1.
351. 3, 13. 354: 4. 8. 355:
9. 357: 2, 1. 358: 22. 361:
14. 362: 15. 363: 9. 364: 5,
21. 365: 14, 17. 366: 10,
31. 367: 9. 368: 9. 369: 6,
17. 371: 15. 372: 15. 17. 374:
1. 376: 12. 378: 18. 379: 20.
383: 3, 6. 11. 12. 384: 11,
388: 13. 390: 17. 9: 11
394: 13. 395: 9. 398: 13.
402: 3, 11. 404: 4, 6. 17.
406: 5, 31. 409: 4, 9. 410:
12. 411: 1. 412: 2, 5. 413:
9, 18. 414: 11, 18, 22, 23.
416: 16. 417: 16, 27. 419:
17, 18. 420: 2, 15. 422: 6.
423: 11, 19, 14. 429: 5.
430: 8. 431: 4, 13. 433: 9.
435: 4. 436: 4, 1. 437: 4.
440: 16. 441: 3. 443: 2, 16.
444: 14. 446: 1, 4, 14.
447: 6, 11. 448: 5. 449:
2, 15. 450: 2. 451: 14. 453:
7, 16. 455: 4, 15. 456: 5.
458: 11, 23. 464: 6, 13.
466: 10. 467: 10. 472: 2.
4. 473: 1, 18, 20. 474: 5.
475: 7. 476: 8. 477: 19.
478: 1, 8. 479: 11, 24. 482:
7. 483: 13. 484: 2, 485:
16. 488: 4. 489: 16. 491:
11. 492: 21. 493: 7. 496:
12. 497: 12, 10. 500: 8, 12,
19. 502: 16. 504: 2. 505: 4,
6. 507: 11. 508: 7. 509: 7.
510: 9, 14. 511: 8. 512: 6.
513: 8, 14, 20. 515: 3, 9.
517: 7, 15. 519: 3. 521: 5,
9. 525: 13. 526: 1, 11. 528:
6, 16. 531: 4. 533: 7, 26.
534: 8, 18. 535: 3. 536: 20.
539: 9. 541: 8. 543: 1. 547:
9. 13. 551: 3, 20. 552: 2.
553: 5, 12. 559: 1. 561: 2,
8. 563: 4. 565: 1, 16, 21,
27. 566: 1, 4, 10. 567: 2.
568: 15. 569: 11. 570: 11.
573: 5. 574: 16. 575: 6. 576:
4. 6. 580: 1, 14. 584: 7,
10. 585: 3, 27. 587: 4, 6,
12. 588: 12, 19. 589: 11, 16.
591: 8. 594: 10. 595: 9. 596:
1, 13, 16. 597: 6, 14. 601:
2, 11. 606: 10. 612: 12. 616:
16. 617: 4. 618: 8, 11. 621:
9, 624: 15. 626: 10. 630:
3. 634: 7, 12. 638: 2, 3.
639: 5, 6, 14, 10. 646: 1.
647: 5. 652: 11. 655: 18.
657: 8, 24. 660: 14, 23, 35.
661: 8.
etiamnum, 582: 18. 591: 2.
Etruria, 660: 3.
Etruriæ, 507: 3.
Etruriam, 35: 2.
Etruſci, 231: 20.
eſt, 89: 11. 233: 18. 375: 1.
570: 5. 461: 8. 536: 11. 636:
17. 630: 7.
evadere, 264: 7. 395: 9.
evaderint, 594: 24

evaſerat,

evaſerat, 75 : 5. 121 : 3.
evaſiſſe, 461 : 20.
evaſit, 32 : 8. 67 : 8. 247 : 11. 282 : 17. 302 : 10. 431 : 12. 480 : 8.
evaſurus, 417 : 29.
evector, 231 : 26.
evenerint, 224 : 2.
eveniat, 307 : 15.
eveniret, 96 : 9.
eveniſſe, 10 : 6. 519 : 5.
eveniſſet, 15 : 11.
evenit, 105 : 6 159 : 21. 203 : 8. 231 : 5. 258 : 13. 282 : 13. 348 : 1. 382 : 3. 492 : 7. 502 : 2. 527 : 3. 542 : 13. 569 : 13. 591 : 21.
eventu, 131 : 6. 391 : 3. 541 : 11.
eventum, 19 : 19. 440 : 17.
eventus, 230 : 1. 545 : 17.
everſa, 591 : 10.
evertendam, 59 : 2.
evidens, 432 : 7. 524 : 21.
evidentibus, 86 : 1. 477 : 1.
evidentiſſime, 187 : 2.
evidentiſſimis, 59 : 18. 231 : 11. 487 : 2.
evigilabat, 434 : 7. 556 : 9.
evigilandum, 203 : 11.
evigilavit, 490 : 17.
evilult, 390 : 20.
evinci, 280 : 10.
evitandæ, 651 : 42.
evitandas, 278 : 3.
Eulogii, 519 : 7.
eum, 11 17 : 7 : 7. 9 : 1. 16 : 7. 17 : 4. 18 : 12. 21 : 7. 23 : 11. 25 : 11. 27 : 4. 31 : 15. 38 : 6. 44 : 9. 51 : 12. 55 : 16 58 : 15. 60 : 4, 20. 70 : 5 76 : 5. 84 : 22, 16. 95 : 4. 107 : 10. 108 : 16. 113 : 15. 114 : 10. 116 : 3. 149 : 8. 150 : 13. 171 : 12. 176 : 19. 183 : 9. 184 : 3. 185 : 2. 202 : 1. 215 : 2. 217 : 6. 223 : 33. 231 : 11. 215 : 15. 148 : 9. 254 : 22. 262 : 20. 265 : 10. 266 : 7. 267 : 9. 271 : 2. 273 : 7. 297 : 4. 302 : 24. 303 : 11. 307 : 5. 310 : 9. 314 : 8. 321 : 6. 325 : 6. 334 : 10. 339 : 5. 340 : 3. 344 : 17. 352 : 15, 21. 359 : 8. 379 : 4, 18, 22, 23, 26, 28. 380 : 6. 381 : 10, 19. 387 : 7. 394 : 18. 398 : 3. 402 : 7. 406 : 17. 416 : 10, 417 : 4. 429 : 12. 432 : 19. 440 : 5. 446 : 11, 21. 456 : 7. 462 : 20. 467 : 15. 469 : 7, 20. 476 : 8. 477 : 10, 17. 481 : 5. 483 : 2, 14. 490 : 8. 498 : 5. 503 : 9. 504 : 1, 17. 507 : 18. 510 : 4. 515 : 15. 538 : 11. 540 : 11. 543 : 4. 552 : 3. 555 : 8. 556 : 5. 561 : 6. 565 : 5. 581 : 6. 585 : 24. 589 : 3. 590 : 5. 591 : 15. 597 : 1, 2. 615 : 7. 616 : 18. 618 : 12. 623 : 8. 625 : 5. 632 : 17. 636 : 11. 642 : 4. 645 : 5. 653 : 30 654 : 8, 29. 657 : 6. 660 : 7.
eundem, 15 : 15. 18 : 20. 113 : 6. 131 : 8. 225 : 6. 433 : 13. 520 : 1. 532 : 13. 610 : 6. 645 : 2.
Eunoén, 38 : 1.
eontem, 116 : 14.
eunti, 404 : 18.
euntibus, 536 : 12.
Eunuchus, 51 : 9.
evocarat, 215 : 3. 303. 6.
evocare, 461 : 4.
evocarentur, 499 : 18.
evocaſſet, 274 : 9
evocati, 172 : 5. 496 : 11.
evocatio, 176 : 18.
evocatus, 536 : 8.
evocavit, 343 : 12. 444 : 19. 462 : 13. 473 : 15.
evolaſſe, 502 : 18.
evoluere, 505 : 3
evomuerit, 428, 16.
evomuiſſe, 423 : 21.
Euphorionem, 310 : 6.
Euphratem, 329 : 8.
Euripidis, 32 : 20.
Euripo, 42 : 9.
Eutychus, 231 : 7.
evulſa, 541 : 20.
ex, 1 : 6. 11 : 9. 17 : 1. 18 : 7, 19. 19 : 18. 25 : 7. 30 : 1, 2. 31 : 5 33 : 3. 42 : 13. 44 : 6, 9 45 : 15. 50 : 5. 51 : 8. 56 : 8. 59 : 2 60 : 16. 61 : 18. 65 : 2, 4 70 : 8 73 : 5. 75 : 10. 76 : 4. 83 : 8. 84 : 11. 86 : 15. 90 : 4, 7. 92 : 8, 10, 20. 96 : 11. 100 : 4. 101 : 5 102 : 3, 4. 103 : 2 108 : 4. 110 : 1. 111 : 13 114 : 4, 18. 115 : 3. 116 : 12. 117 : 12. 120 : 6, 9, 12 122 : 5. 134 : 8. 137 : 7. 138 : 14 139 : 1. 141 : 2, 16. 152 : 1 153 : 1 155 : 4 159 : 3 161 : 20 163 : 1. 166 : 8. 186 : 3, 9. 169 : 1 172 : 2. 178 : 4, 6, 11, 12 180 : 1. 182 : 11, 24 183 : 1, 6, 8, 12. 185 : 7, 13, 18, 21. 186 : 3, 6 187 : 8, 13 188 : 7. 193 : 1, 4, 17. 195 : 12. 198 : 11. 200 : 5, 6, 10. 201 : 4. 205 : 7 206 : 3 212 : 9 213 : 2, 3. 214 : 4. 220 : 12 224 : 39, 40. 225 : 1, 11, 23 231 : 17. 232 : 1, 14, 18. 233 : 1, 3, 15. 238 : 6, 7, 8, 18. 241 : 3. 11. 243 : 5. 246 : 1, 12. 248 : 3. 250 : 9 251 : 1 254 : 13 255 : 4. 256 : 9. 257 : 10. 260 : 8, 10. 262 : 1. 263 : 2. 264 : 13. 265 : 12. 267 : 8. 270 : 2. 273 : 10. 275 : 6. 278 : 7. 280 : 11. 284 : 12. 286 : 2. 288 : 3. 289 : 15, 19. 291 : 5. 292 : 15. 294 : 19. 295 : 1, 2, 7, 11. 296 : 7, 11. 297 : 11 299 : 19. 303 : 7, 18 305 : 10. 307 : 9 310 : 4 312 : 6, 14. 313 : 4. 315 : 19. 318 : 2, 22. 324 : 1. 327 : 7. 330 : 21. 332 : 2. 333 : 1, 2, 3 334 : 3, 14, 15. 337 : 5. 339 : 17. 340 : 4 342 : 5. 343 : 10, 14, 18. 344 : 3. 346 : 2. 347 : 6 : 9. 348 : 17, 20. 352 : 10, 16. 353 : 19 355 : 5. 356 : 17. 357 : 16, 24. 358 : 7, 8, 11. 359 : 12 360 : 5. 362 : 6, 12. 363 : 1 364 : 19, 21. 369 : 10 370 : 11. 372 : 4, 10, 17 376 : 5, 13 378, 10. 379 : 12 381 : 6, 19 383 : 9 386 : 6. 387 : 7 388 : 14. 389 : 1 390 : 18. 395 : 4. 396 : 8. 397 : 11 398 : 2. 404 : 9. 406 : 31, 33, 35. 408 : 5. 409 : 1. 410 : 1, 2, 7. 411 : 9. 413 : 19 414 : 20. 417 : 3, 11, 19 418 : 4 420 : 6. 422 : 12 423 : 3. 427, 1, 5, 16. 429 : 7. 430 : 1, 4. 431 : 1, 13. 432 : 5, 12, 23. 433 : 8. 434 : 6 435 : 9. 437 : 5, 17. 440 : 16 443 : 2. 14. 448 : 5. 449 : 16. 453 : 13. 456 : 7. 458 : 24. 460 : 8. 461 : 11. 463 : 7. 464 : 13, 14. 466 : 3. 468 : 15. 469 : 1. 473 : 16. 474 : 1. 475 : 6. 476 : 1. 477 : 15. 479 : 12, 24. 480 : 4. 484 : 489 : 9, 22. 491 : 7. 492 : 18. 494 : 3. 495 : 3, 17, 20. 496 : 3, 20. 497 : 18. 499 : 6, 13 500 : 10. 502, 9. 506 : 4. 507 : 2, 9, 12, 10. 510 : 3. 514 : 10. 515 : 14, 23 519 : 10, 25. 520 : 3. 521 : 3, 22. 523 : 2. 524 : 9, 13. 525 : 3 526 : 9. 527 : 18. 532 : 7. 533 : 2, 535 : 4 536 : 9, 16 537 : 4. 539 : 2, 5. 542 : 27, 29. 544 : 6, 18, 19. 547 : 17. 549 : 13. 552 : 4, 3. 553 : 12. 559 : 2. 561 : 1. 563 : 11. 564 : 15, 1. 565 : 16 567 : 11. 568 : 8, 11. 569 : 10, 13 574 : 7, 13, 21 575 : 14. 576 : 12 580 : 10, 14. 581 : 11. 584 : 10, 15 585 : 7, 16. 588 : 6, 11. 589 : 3, 7. 591 : 4, 17. 592 : 6, 10, 25. 594 : 20 613 : 12 616 : 1, 2 620 : 4, 10 621 : 2, 9. 616 : 8. 632 : 14. 634 : 8, 14, 15. 639 : 7, 18, 19, 21. 648 : 2. 652 : 1, 6. 654 : 19, 13, 30
exacerbati, 315 : 5.
exacerbatus, 103 : 1 532 : 10.

exacta, 72 : 6. 131 : 15. 558 : 12.
exactæ, 627 : 8.
exactionum, 654 : 2.
exactionem, 262 : 17.
exacto, 323 : 25.
exactor, 67 : 13. 632 : 8.
exactor, 241 : 7.
exactum, 131 : 2.
exæſtuarat, 312 : 12.
exæſtuat, 119 : 6.
exagitabat, 213 : 19.
exagitari, 463 : 2.
examinato, 461 : 19.
examine, 561 : 10.
exanimaſſet, 135 : 6.
exanimati, 42 : 11.
exanimatus, 516 : 10.
exanimis, 89 : 12.
exaratos, 483 : 9
exaravit, 315 : 19. 637 :
exarmata, 391 : 25.
exarſiſſe, 176 : 3.
exarſit, 314 : 17.
exaruit, 427 : 13.
exauctorando, 172 : 16.
exauctoravit, 126 : 10. 527 : 13. 547 : 8.
exaudiretur, 367 : 5.
exaudita, 477 : 10
excalceandos, 521 : 13.
excalceatos, 547 : 16.
excandeſceret, 419 : 13. 648 : 16.
excanduit, 472 : 8. 552 : 6.
excarnificatus, 535 : 7.
excedere, 449 : 8. 591 : 14.
excederent, 538 : 11.
excederet, 508 : 2. 538 : 4.
excellentiſſimo, 444 : 23.
excellentiſſimum, 39 : 3.
excelſa, 51 : 1.
exceperit, 541 : 22.
excepero, 463 : 9.
excepit, 74 : 6. 82 : 5. 181 : 8. 502 : 6. 525 : 11.
excepta, 108 : 3. 165 : 1. 287 : 8. 289 : 4. 504 : 6.
exceptam, 14 : 7. 60 : 14.
exceptione, 82 : 10.
exceptis, 45 : 4. 76 : 21. 157 : 12. 475 : 7. 594 : 1.
excepto, 198 : 3. 243 : 23. 409 : 16. 410 : 3. 413 : 9. 570 : 7. 582 : 18. 592 : 18.
exceptos, 252 : 1. 481 : 8.
exceptum, 84 : 20. 254 : 25. 353 : 4. 505 : 11.
exceptus, 224 : 21. 448 : 6. 521 : 8.
excerpſit, 214 : 4.
excerpta, 218 : 6
exceſſerat, 272 : 4.
exceſſerit, 411 : 18. 616 : 17.
exceſſiſſe, 318 : 17
exceſſiſſent, 392 : 14.
exceſſiſſet, 202 : 4
exceſſit, 60 : 2. 104 : 3. 202 : 4. 424 : 4. 432 : 1. 507. 6. 570 : 13.
exceſſu, 317 : 5. 481 : 11.
exceſſum, 266 : 1. 310 : 15. 325 : 4. 519 : 7.
excidendis, 589 : 17.
excidiſſe, 502 : 17.
excidiſſent, 389 : 5.
excidit, 390 : 28. 489 : 18. 527 : 7.
excitate, 599 : 8.
excipere, 564 : 5.
exciperet, 29 : 1.
excipiens, 175 : 12.
excipiente, 303 : 10.
excitæ, 355 : 14.
excito, 397 : 7.
excitabatur, 156 : 16. 381 : 11.
excitate, 647 : 17.
excitaret, 285 : 5.
excitaretur, 114 : 9. 414 : 9.
excitati, 113 : 5.
excitaſſe, 476 : 8.
excitatus, 479 : 7.
excitaverunt, 583 : 10.
excitavit, 133, 1. 357 : 20. 382 : 5. 578 : 4.
excitus, 654 : 4.
exclamaſſe, 572 : 12.
exclamaverat, 327 : 14.
exclamaverit, 502 : 10. 598 : 6.
exclamavit, 251 : 23. 338 : 14. 349 : 13. 419 : 5. 555 : 13.
excludere, 449 : 18.
excluderetur, 17 : 9.
excluſiſſe, 509 : 8.
excluſo, 185 : 25.
excluſus, 258 : 6. 384 : 2.
excæcatum, 446 : 19.
excogitaret, 456 : 2.
excogitatiſſimas, 359 : 6.
excogitato, 166 : 5.
excogitatum, 336 : 7. 351 : 1. 590 : 2.
excogitaverat, 103 : 12.
excogitavit, 149 : 2. 285 : 8. 335 : 1. 395 : 9. 441 : 1.
excoluit, 234 : 3. 295 : 18. 659 : 5.
excreate, 450 : 1.
excreverant, 549 : 11.
excreverat, 505 : 4.
excruciata, 832 : 9.
excruciatum, 423 : 20.
excubabat, 446 : 5. 518 : 3.
excubanti, 413 : 4. 510 : 7.
excubaret, 417 : 16.
excubias, 125 : 4. 137 : 5. 384 : 18. 496 : 12.
excubitores, 434 : 2.
excubitori, 422 : 8.
excucurriſſet, 502 : 14.
exculti, 92 : 21.
excultis, 135 : 10.
exculto, 198 : 16.
excultum, 455 : 9.
excuſandi, 146 : 9.
excuſans, 154 : 18. 390 : 20.
excuſante, 380 : 18.
excuſantes, 190 : 2.
excuſanti, 347 : 12. 461 : 15.
excuſantibus, 146 : 10.
excuſare, 213 : 11. 308 : 25.
excuſaſſet, 132 : 1.
excuſatæ, 238 : 16.
excuſationem, 511 : 12.
excuſato, 473 : 3
excuſavit, 387 : 5. 417 : 17.
excuſſis, 416 : 5.
excuſſo, 70 : 19.
excuſſum, 487 : 15.
excuſſus, 39 : 7. 450 : 12. 591 : 9.
execratus, 549 : 19.
executor, 552 : 1.
exegerat, 409 : 9. 481 : 12.
exegiſſe, 55 : 8.
exegiſſem, 293 : 1.
exegiſſet, 56 : 4.
exegit, 149 : 6. 163 : 21. 187 : 11. 252 : 9. 263 : 4. 347 : 1. 387 : 1. 475 : 9.
exemit, 311 : 5.
exempla, 218 : 3. 243 : 16.
exemplar, 139 : 4. 285 : 7. 528 : 12. 544 : 13.
exemplaria, 801 : 10. 636 : 7.
exemplaribus, 601 : 15. 547 : 16. 595 : 2.
exempli, 141 : 1. 307 : 12. 331 : 8. 385 : 5. 527 : 13. 639 : 22.
exemplis, 612, 12.
exemplo : 31 : 13. 253 : 8. 276 : 8. 315 : 17. 343 : 8. 388 : 17. 402 : 16. 481 : 2. 513 : 12. 590 : 11. 606 : 7. 660 : 26.
exemplum, 70 : 23. 245 : 8. 265 : 13. 362 : 8. 369 : 6. 397 : 12. 409 : 16. 440 : 14.
exemtum, 314 : 8. 542 : 24.
exemtus, 341 : 22.
exequebatur, 69 : 1.
exequendis, 184 : 18.
exequi, 527 : 20.
exercenda, 11 : 8.
exercendas, 298 : 2.
exercendi, 380 : 5.
exercentes, 232 : 13.
exercentis, 520 : 4.
exercentibus, 25 : 18.
exerceret, 634 : 16.
exercueratus, 276 : 12. 642 :
exerceri, 444 : 4. 638 : 3.
exercitanda, 627 : 2.
exercitatam, 248 : 10.
exercitatione, 811 : 18.
exercitationes, 210 : 8. 237 : 6. 415 : 10.
exercitationibus, 645 : 2.
exercitationis, 596 : 8.
exercitibus, 501 : 10. 107 : 14. 274 : 1. 381 : 21. 418 : 11. 474 : 12.
exercitu, 34 : 1. 35 : 10. 124 :

ſt. 115 : 4. 120 : 12. 230 : 4. 252 : 4. 264 : 6. 526 : 12. 541 : 8, 14. 544 : 2.
exercitui, 108 : 24. 360 : 6.
exercitum, 81 : 12. 35 : 9. 38 : 4. 62 : 1. 64 : 1. 224 : 27. 238 : 9. 317 : 5. 441 : 2. 492 : 18. 496 : 7. 544 : 20.
exercitus, 23 : 2. 28 : 9. 58 : 3. 110 : 1, 8. 120 : 10. 210 : 3. 183 : 17. 268 : 19. 282 : 4. 294 : 11. 343 : 10. 357 : 19. 412 : 8. 467 : 16. 474 : 8. 501 : 1, 6. 513 : 1. 513 : 13. 525 : 10. 533 : 1. 543 : 3. 544 : 12. 569 : 14.
exercituum, 218 : 6. 338 : 11. 358 : 3. 474 : 10. 478 : 1.
exercuerant, 639 : 10.
exercuiſſe, 102 : 10. 190 : 1. 254 : 20.
exercuiſſet, 114 : 7.
exercuit, 49 : 6. 131 : 3. 174 : 4. 212 : 2. 275 : 1. 298 : 2. 358 : 3. 362 : 1. 453 : 2. 336 : 15. 553 : 9. 573 : 3.
exhauſit, 488 : 22.
exhauſta, 83 : 13.
exhauſtæ, 47 : 2.
exhauſtos, 549 : 5.
exhauſtum, 421 : 28.
exhauſtus, 856 : 1. 459 : 1. 587 : 19.
exhibebat, 339 : 4.
exhibendæ, 433 : 11.
exhibere, 532 : 5.
exhiberet, 335 : 6.
exhibuit, 76 : 1. 155 : 2. 159 : 11. 218 : 3. 274 : 7. 289 : 6. 191 : 18, 22. 417 : 3.
exhilaratus, 232 : 8.
exhinc, 252 : 8.
exhortando, 34 : 4.
exhorruerunt, 325 : 9.
exhorruit, 171 : 12.
exiſerat, 504 : 16.
exigebat, 414 : 15.
exigebatur, 338 : 5.
exigendæ, 3 : 4.
exigendas, 500 : 4.
exigendi, 550 : 3.
exigere, 112 : 12.
exigerent, 169 : 18.
exigerentur, 139 : 5.
exigeret, 218 : 1. 360 : 3.
exigi, 288 : 17. 497 : 16.
exigua, 360 : 11. 534 : 9. 636 : 33.
exiguæ, 444 : 9.
exiguitate, 411 : 10.
exiguos, 105 : 1.
exiit, 483 : 13.
exilem, 542 : 3.
exilii, 413 : 2.
exilio, 348 : 1.
exiliis, 489 : 6.
exilium, 581 : 19. 609 : 4.
exiluit, 473 : 8.
eximere, 385 : 2.
eximi, 224 : 18.
eximia, 38 : 1.
eximiæ, 314 : 13.
eximiam, 246 : 14.
eximias, 232 : 6. 576 : 13.
eximio, 224 : 34.
exin, 110 : 4. 492 : 6. 340 : 10.
exinde, 433 : 12.
exitens, 321 : 8.
exiſſet, 324 : 11.
exiſtente, 388 : 5.
exiſtere, 592 : 4.
exiſtimabant, 645 : 1.
exiſtimabat, 89 : 14. 471 : 17.
exiſtimabatur, 56 : 31. 230 : 14. 413 : 16. 418 : 9. 500 : 1. 590 : 13.
exiſtimamus, 179 : 7.
exiſtimant, 26 : 6. 128 : 4. 153 : 13. 159 : 5. 296 : 12. 312 : 18. 580 : 7.
exiſtimans, 252 : 6. 307 : 5. 651 : 5. 652 : 18. 638 : 10.
exiſtimare, 374 : 2.
exiſtimaret, 303 : 2.
exiſtimaretur, 191 : 14. 378 : 8. 419 : 5. 483 : 19. 648 : 6.
exiſtimari, 204 : 9.
exiſtimas, 294 : 6.
exiſtimaſſe, 31 : 19. 336 : 6.
exiſtimat, 60 : 13. 61 : 16. 652 : 34.
exiſtimatione, 101 : 1. 298 : 8. 524 : 4.
exiſtimationem, 76 : 23. 382 : 1.
exiſtimationis, 437 : 5.
exiſtimatum, 224 : 20.
exiſtimatur, 34 : 3. 146 : 5. 317 : 16. 489 : 20. 651 : 12.
exiſtimatus, 523 : 14.
exiſtimaverunt, 248 : 1.
exiſtimavit, 419 : 11.
exiſtimem, 265 : 7.
exiſtiment, 217 : 3. 612 : 11.
exiſtimetur, 78 : 2.
exiſtimo, 265 : 18. 378 : 4. 612 : 17.
exitiabilem, 121 : 3.
exitiabiles, 406 : 18.
exitiale, 164 : 21
exitio, 1 : 18. 326 : 7. 364 : 15.
exitium, 168 : 5. 214 : 6. 294 : 10. 466 : 2, 6. 591 : 5.
exitu, 35 : 6. 147 : 7. 287 : 3. 423 : 1. 484 : 1. [illegible] : 11. 513 : 10. 544 : 6. 527 : 11.
exitum, 230 : 5. 235 : 8. 236 : 10. 376 : 10. 462 : 19. 469 : 24. 477 : 16. 502 : 1. 351 : 1.
exituro, 525 : 1.
exitus, 527 : 9. 587 : 10. 598 : 18.
exodio, 287 : 7. 585 : 22.
exoleſcentibus, 105 : 83.
exoleta, 402 : 3.
exoletas, 213 : 22.
exoletis, 55 : 13. 348 : 35.
exoleto, 78 : 21.
exoletorum, 285 : 12. 566 : 31.
exoletos, 505 : 10.
exoletum, 491 : 2.
exoleverunt, 639 : 17.
exonerandum, 414 : 6.
exonerant, 556 : 4.
exoptatiſſimus, 328 : 2.
exorabilibus, 131 : 6.
exorabilis, 257 : 11.
exorandum, 321 : 22.
exorant, 255 : 5. 461 : 4.
exorari, 183 : 19.
exorata, 183 : 4.
exorato, 176 : 20.
exoratus, 311 : 2. 339 : 17.
exordio, 284 : 3. 547 : 18.
exordium, 386 : 1.
exoriens, 97 : 4.
exoriente, 432 : 1.
exornane, 28 : 5.
exornati, 477 : 11.
exornatum, 119 : 10.
exorſis, 498 : 12.
exorſus, 33 : 5. 213 : 9. 461 : 1.
exorta, 182 : 11. 2·7 : 7. 249 : 2. 268 : 19. 432 : 21.
exorto, 516 : 2.
exortos, 280 : 7.
exortum, 164 : 2. 224 : 22, 38.
exortus, 420 : 5. 415 : 1.
exoſculabatur, 123 : 3.
exoſculans, 455 : 21. 525 : 14.
exoſcularetur, 352 : 4.
exoſculari, 517 : 10.
exoſculatus, 439 : 8. 462 : 18.
expaveſcebat, 219 : 2. 309 : 3.
expavit, 273 : 9. 192 : 7. 416 : 24. 418 : 16.
expectabat, 510 : 13.
expectatio, 68 : 3.
expectatione, 47 : 9.
expectaverant, 639 : 25.
expectarent, 11 : 7.
expectato, 158 : 5.
expediendas, 4 : 8.
expedire, 621 : 31.
expediret, 406 : 37.
expediretur, 289 : 12.
expedite, 217 : 15.
expeditione, 135 : 4. 252 : 3. 280 : 19. 325 : 20. 357 : 15. 475 : 1. 521 : 7. 594 : 17.
expeditionem, 107 : 8. 258 : 8. 366 : 11. 394 : 1. 443 : 13. 474 : 15. 493 : 8. 513 : 17.
expeditiones, 570 : 1.
expeditionibus, 58 : 6. 64 : 8.
expeditionis, 359 : 15. 493 : 4.
expeditionum, 128 : 15. 288 : 2. 571 : 8. 625 : 1.
expeditiſſimus, 565 : 14.
expeditus, 61 : 4.
expellendum, 243 : 24.
expellens, 552 : 4.

expellere, 108: 20.
expellerentur, 40: 4.
expelli, 512:
expenſum, 624: 8.
expetere, 336: 11.
expergefactæ, 356: 18.
expergefactam, 224: 16.
expergefactus, 312: 5. 382: 13. 516: 8.
expergiſcerentur, 205: 7.
experiebatur, 107: 6. 310: 13.
experiendos, 65: 7.
experimenta, 379: 2. 448: 1. 584: 7. 657: 1.
experimentis, 433: 6. 498: 2. 525: 13.
experimentorum, 371: 11.
experiretur, 195: 9. 358: 16.
experiri, 545: 15.
expers, 107: 4. 150: 6. 360: 4. 388: 1. 414: 10.
expertis, 295: 7.
expertiſſimo, 163: 8.
expertos, 50: 12.
experturum, 587: 11.
expertus, 24: 8. 50: 7. 207: 1. 258: 19. 461: 17. 533: 7. 541: 16. 585: 31. 652: 40.
expetendæ, 614: 5.
expiandum, 502: 15.
expiare, 466: 5.
expilare, 453: 7.
expilavit, 39: 12.
expiratorum, 414: 19.
explere, 31: 8. 199: 8.
expleri, 25: 5. 524: 21.
explevit, 554: 1.
explicandis, 388: 1.
explicare, 639: 12.
explicarentur, 578: 23.
explicari, 214: 21.
explorandas, 618: 8.
explorandum, 23: 12.
exploraſſet, 64: 4. 262: 19.
explorata, 51: 7.
explorato, 416: 5.
exploratorem, 500: 8. 534: 3.
exploratorius, 361: 9.
exponere, 50: 13. 406: 13. 639: 11.
exponerent, 406: 9.
exponerentur, 406: 10.
exponeretur, 10: 3.
exponi, 410: 8.
exponunt, 225: 10.
exportatum, 593: 5.
expoſcente, 384: 10.
expoſcentium, 117: 15.
expoſceretur, 188: 11. 381: 11.
expoſiti, 321: 14.
expoſito, 55: 2.
expoſitum, 606: 18.
expoſitus, 4: 9. 616: 6. 631: 2.
expoſtulare, 257: 9.
expoſtulatis, 597: 3.
expoſui, 182: 2.
expoſuit, 215: 6. 646: 5.
expreſſa, 78: 8. 263: 10. 496: 25.
expreſſerat, 510: 18.
expreſſiſſe, 541: 8.
expreſſit, 655: 2.
expreſſum, 653: 22.
exprimendam, 215: 5.
exprimentes, 496: 17.
exprimere, 213: 15. 651: 43.
exprimeret, 553: 13.
exprimi, 120: 14.
exprobrabant, 186: 17.
exprobrabit, 307: 17.
exprobrandi, 114: 10.
exprobrant, 150: 18.
exprobrante, 535: 4.
exprobrarent, 299: 3.
exprobraret, 261: 8.
exprobraretur, 473: 6.
exprobraſſet, 654: 3.
exprobrat, 100: 14.
exprobrata, 187: 7.
exprobratione, 390: 38.
exprobrator, 292: 6.
exprobratum, 56: 5. 296: 32. 553: 16.
exprobraverunt, 51: 6.
exprobravit, 157: 6.
expugnatione, 3: 6.
expugnationem, 398: 36.
expugnatum, 1: 15. 265: 5.
expugnaturus, 557: 12.
expulerant, 11: 4.
expuliſſet, 517: 13.
expulit, 18: 14. 243: 5. 280: 13. 406: 35. 461: 5.
expulſo, 4: 14.
expulſus, 317: 11.
expungeret, 390: 4.
exquirebat, 235: 1. 336: 30.
exquirentem, 462: 1.
exquirere, 327: 20.
exquireret, 190: 3.
exquiſita, 303: 10.
exquiſitiſſima, 309: 1.
exquiſitiſſimo, 156: 2.
exquiſitius, 296: 19.
exquiſiturum, 352: 6.
exſecrationibus, 587: 9.
exſectis, 455: 4.
exſequar, 108: 2. 573: 5.
exſequen[...] 304: 11.
exſequeretur, 108: 14.
exſequi, 301: 10. 4[...]: 7.
exſequiarum, 236: 6.
exſequias, 194: 6.
exſequerem, 580: 10.
exſibilabatur, 169: 26.
exſilio, 178: 9. 278: 10. 299: 18. 373: 4. 585: 8.
exſilivit, 125: 32.
exſilium, 299: 8. 584: 35.
exſiluit, 231: 6.
exſiſteret, 125: 5.
exſolverentur, 278: 6.
exſolutus, 481: 15.
exſpectare, 365: 2.
exſpectatio, 25: 11.
exſpiremus, 265: 18.
exſplendueſcunt, 563: 14.
exſta, 490: 9. 513: 19.
exſtabant, 568: 5.
exſtabat, 315: 9.
exſtant, 62: 3. 2. 245: 2. 537: 1. 537: 10.
exſtantibus, 481: 9. 657: 11.
exſtare, 570: 7.
exſtaret, 450: 8.
exſtat, 213: 6. 8. 224: 35. 271: 17. 428: 3. 455: 7. 519: 6. 551: 5.
exſtent, 101: 9.
exſtet, 392: 9.
exſtinctus, 314: 17. 561: 4.
exſtiterant, 141: 5.
exſtiterint, 582: 2.
exſtiteris, 257: 5. 404: 38. 596: 14.
exſtiterunt, 113: 14. 371: 1.
exſtitiſſe, 124: 17. 419: 10.
exſtitiſſet, 304: 2. 483: 17. 532: 16.
exſtitit, 301: 4. 452: 7.
exſtructa, 135: 11.
exſtructionibus, 355: 11.
exſtructis, 138: 7. 407: 26.
exſtructo, 368: 3.
exſtructum, 515: 15.
exſtructus, 92: 1. 578: 7.
exſtruendi, 154: 10.
exſtruendis, 271: 16.
exſtruxerat, 236: 18.
exſtruxit, 154: 8. 397: 9. 448: 3. 589: 21.
exſugerent, 117: 8.
exſul, 509: 13.
exſulabant, 47: 16.
exſulantem, 496: 3.
exſulare, 477: 18.
exſules, 548: 4.
exſulibus, 194: 13.
exſulis, 257: 6.
exſultans, 359: 2. 518: 16.
exſultantem, 175: 6.
exſultantes, 173: 3.
exſultationes, 450: 6.
exſulum, 386: 6. 474: 9.
exſuperavit, 530: 8.
exta, 81: 5. 99: 6. 9. 238: 4.
extabat, 99: 8.
extabuit, 495: 11.
extant, 243: 16. 654: 19.
extat, 303: 30.
extemporali, 212: 6.
extemporalitatem, 562: 3.
extendens, 356: 21.
extenderent, 366: 3.
extent, 620: 5.
exterarum, 92: 24.
externa, 135: 3.

exteras, 279: 1.
externorum, 258: 5. 329: 6.
exterior, 466: 1.
exterreri, 511: 3.
exterritum, 224, 10.
exterritus, 584: 5. 502: 12. 592: 5.
exterruisset, 10: 10.
extet, 659: 32.
extollis, 32: 7.
extinctus, 231: 5.
extinguerentur, 263: 6.
extispicio, 483: 8.
extitere, 321: 11.
extiterint, 629: 9.
extitisse, 469: 9. 646: 14. 647: 3.
extitit, 241: 1. 492: 10. 603: 4. 625: 4. 657: 16.
extorquere, 176: 7. 593: 2.
extortes, 110: 15.
extorta, 280: 11.
extortis, 523: 9.
extortum, 246: 13. 291: 4. 477: 4.
extra, 9: 2. 19: 6. 101: 7. 159: 17. 173: 10. 267: 3. 268: 19. 274: 11. 334: 10. 381: 15. 388: 17. 403: 14. 493: 5. 547: 9. 549: 15. 581: 2.
extractis, 639: 15.
extractos, 23, 5. 280: 12.
extractum, 314: 7. 384: 8.
extractus, 503: 8. 534: 1.
extraherentur, 639: 25.
extrahi, 191: 11.
extraneo, 383: 3.
extraneorum, 184: 14.
extraneos, 380: 8.
extraordinaria, 272: 18. 507: 10.
extraordinarii, 11: 2.
extraordinarios, 538: 17.
extraordinarium, 318: 24.
extrarius, 542: 16.
extraxit, 243: 18.
extrema, 54: 7. 215: 12. 368: 10. 541: 8. 544: 14. 659: 15.
extremæ, 553: 13.
extremam, 621: 14.
extremis, 210: 3. 432: 25. 654: 23. 653: 24.
extremo, 51: 3. 63: 6. 76: 15. 545: 16. 359: 6. 591: 13.
extremum, 36: 2. 120: 7. 182: 6. 657: 15.
extrinsecus, 551: 6.
extructa, 195: 16.
extructis, 19: 2. 566: 18.
extructio, 41: 16. 110: 14.
extruendas, 86: 2.
extruere, 50: 3.
extrudit, 558: 21.
extulerunt, 235: 15.
extulisset, 458: 16.
extulit, 282: 2. 445: 15. 471: 2. 461: 23. 547: 25. 660: 7.
exturbatur, 105: 7.
exuberabat, 558: 23.
exueret, 65: 9.
exuit, 460: 1.
exulceratam, 592: 7.
exussit, 241: 10.
exuti, 336: 22.
exutum, 621: 4.
exutus, 111: 3.
exuviis, 111: 3. 284: 33. 432: 22.

F

Fabianis, 153: 11.
Fabio, 378: 1. 652: 37. 660: 2.
fabricantibus, 596, 3.
fabricata, 460: 4.
fabricatis, 114: 5.
fabricato, 24: 6. 437: 3.
fabricatum, 592: 23.
fabricavit, 355: 7.
fabrorum, 414: 24.
fabula, 432: 21. 446: 20. 652: 8.
fabulabatur, 339: 14. 575: 14.
fabulæ, 432: 20. 652: 3.
fabulam, 477: 17.
fabulantes, 198: 10.
fabulatis, 310: 11.
fabularum, 451: 8. 652: 57. 655: 8.
fabulas, 591: 13.
fabulatoribus, 203: 8.
fabulis, 190: 15. 659: 16. 653: 3.
fabulosam, 86: 9.
facere, 36: 8. 108: 13. 172: 8. 289: 10. 348: 2. 379: 4. 393: 3. 589: 17.
facerent, 47: 6. 86: 3. 315: 10. 376: 10. 524: 8. 606: 10.
faceret, 99: 5. 203: 12. 265: 3. 268: 12. 357: 10. 365: 11. 419: 4. 469: 24. 515: 13. 575: 10.
facetissima, 557: 10.
facetissime, 56: 10.
faciam, 172: 2.
facias, 321: 18.
faciat, 379: 25. 651: 14.
facibus, 95: 1. 489: 3.
facie, 110: 6. 225: 14. 286: 14. 508: 7. 343: 13. 479: 26. 507: 8.
faciebat, 67: 16. 208: 6. 634: 8.
faciem, 100: 3. 354: 8. 382: 14. 390: 33. 479: 20. 517: 5. 535: 1.
facienda, 449: 11.
faciendum, 379: 14. 638: 17.
facienti, 173: 1.
facientibus, 471: 2.
facies, 414: 19. 477: 16. 535: 14.
facies, 130: 6.
facile, 21: 15. 61: 12. 70: 24. 72: 12. 84: 1. 101: 4. 112: 19. 161: 2. 178: 1. 186: 1. 255: 10. 209: 9. 316: 15. 341: 2. 404: 14. 483: 7. 508: 8. 530: 2. 570: 4. 587: 12. 624: 12. 639: 29. 657: 19.
facilem, 235: 8.
facili, 523: 22. 616: 20.
facilior, 557: 4.
faciliorem, 501: 13.
facilis, 188: 1. 257: 11. 318: 2. 564: 5. 647: 8.
facilitate, 74: 1. 418: 13. 634: 7.
facilius, 30: 11. 34: 7. 47: 15. 128: 11. 137: 6. 153: 19. 190: 2. 213: 15. 324: 6. 341: 15. 427: 18. 576: 1. 585: 31. 621: 2. 639: 1.
facillime, 192: 2. 390: 11. 658: 22. 653: 24.
facinora, 364: 8.
facinoris, 241: 6. 263: 10. 327: 14. 461: 15.
facinorum, 47: 14.
facio, 55: 8.
facit, 31: 14. 292: 11. 313: 12. 621: 8. 659: 21.
facta, 70: 18. 78: 1. 110: 9. 114: 3. 247: 9. 254: 2. 293: 9. 301: 9. 331: 4. 343: 10. 348: 10. 371: 8. 459: 9. 462: 1. 483: 19. 501: 12. 524: 9. 555: 11. 591: 6. 638: 7.
factavit, 536: 10.
facti, 247: 5. 410: 6. 583: 20. 660: 19.
factio, 146: 16.
factione, 81: 5.
factionem, 388: 2.
factiones, 241: 6. 441: 18. 444: 21. 580: 3.
factioni, 369: 11. 532: 7.
factionis, 19: 16. 584: 19.
factionum, 280: 8. 432: 9. 447: 10.
factis, 256: 14. 288: 4. 657: 11.
factitatores, 444: 6.
factitavit, 299: 2.
facto, 107: 6. 161: 3. 361: 3. 463: 2. 507: 15. 544: 9. 591: 5.
factorum, 278: 1. 350: 8. 585: 3. 423: 7.
factum, 10: 4. 19: 3. 33: 1. 39: 13. 82: 6. 83: 11. 84: 6. 112: 23. 125: 8. 152: 9. 224: 9. 238: 2. 254: 11. 266: 6. 298: 8. 305: 18. 322: 6. 350: 4. 356: 25. 412: 14. 434: 1. 501: 5. 517: 8. 532: 11. 535: 10. 570: 7. 15. 588: 4. 592: 3. 6 2: 10.

facturos; 311: 8. 477: 16.
facturum, 496: 3.
factus, 65: 7. 84: 15, 16. 179: 9. 236: 13. 507: 6.
facultas, 61: 20. 568: 3.
facultate, 113: 16. 115: 9. 178: 20. 182: 6. 515: 19.
facultatibus, 489: 23.
facultatis, 489: 16.
facundiæ, 337: 3.
facundus, 367: 2.
fallaciam, 303: 13. 357: 12. 639: 29.
fallere, 441: 11. 489: 22.
falſa, 34: 4. 473: 7. 655: 18.
falſæ, 544: 19.
falſario, 390: 13.
falſarios, 442: 8.
falſarium, 56: 7.
falſarum, 120: 5.
falſi, 383: 11.
falſis, 303: 8.
falſo, 143: 6. 370: 5. 390: 29. 464: 9. 498: 4. 531: 4.
falſum, 87: 7. 258: 21. 647: 8.
fama, 3: 5. 6: 10. 34: 9. 68: 1. 83: 12. 101: 10. 122: 16. 246: 13. 316: 9. 372: 7. 422: 9. 446: 20. 453: 14. 497: 10. 16. 547: 2. 564: 9. 566: 7. 596: 9. 618: 7. 632: 12.
famæ, 484: 6.
famam, 53: 1. 322: 8. 374: 5. 615: 1.
fame, 293: 21. 466: 13. 476: 2. 480: 8. 493: 11. 514: 12.
famem, 70: 6. 114: 4. 293: 21. 344: 25. 350: 5.
fames, 191: 7.
familia, 1: 4. 6: 3. 10: 30. 100: 6. 12. 102: 5. 354: 3. 427: 17. 430: 1. 475: 6. 507: 8. 612: 13.
familiæ, 246: 3. 418: 8. 419: 2. 427: 1. 459: 6. 488: 7. 490: 11. 529: 6. 5 7: 21. 571: 2.
familiam, 90: 8. 369: 17. 378: 4. 489: 7.
familiarem, 174: 6. 182: 3.
familiares, 62: 6. 296: 11. 301: 3. 321: 13. 336: 12. 444: 10. 563: 8.
familiari, 82: 6. 257: 4. 289: 5. 433: 14. 569: 9. 634: 15.
familiaribus, 213: 14. 303: 6. 392: 8. 448: 5. 454: 20. 587: 5.
familiaris, 238: 16. 290: 10. 383: 11. 321: 18. 523: 1. 606: 15. 624: 4. 635: 2.
familiariſſime, 620: 8. 626: 4.
familiariſſimus, 86: 10. 630: 1.
familiaritatas, 392: 14.
familiariter, 190: 10. 651: 10. 651: 13.
familiarium, 213: 2. 474: 19. 366: 2.
familiarum, 180: 3. 353: 3. 395: 3.
familias, 157: 11.
famoſa, 74: 11. 271: 11. 582: 5.
famoſæ, 278: 3.
famoſi, 278: 9.
famoſiſſima, 530: 6.
famoſo, 657: 14.
famoſorum, 316: 4.
famoſos, 175: 9.
famoſum, 192: 3.
famoſus, 520: 11.
fana, 59: 11.
Fannii, 120: 3.
Fannium, 251: 11.
fari, 224: 18.
farina, 103: 1.
farra, 330: 15.
farris, 611: 22.
fas, 243: 32. 286: 6. 418: 6. 349: 10.
faſces, 18: 12. 73: 6.
faſcia, 83: 4. 505: 5.
faſciam, 83: 5.
faſcias, 331: 9.
faſcibus, 381: 4. 474: 18.
faſciis, 592: 19.
faſcina, 349: 17.
faſcium, 247: 13.
faſtidio, 213: 19. 253: 4. 475: 20. 613: 5.
faſtidii, 299: 11.
faſtidium, 290: 3.
faſtigio, 78: 5. 355: 6. 394: 14. 437: 1.
faſtigium, 86: 29. 220: 20. 224: 29. 338: 17.
faſtos, 44: 2. 236: 11. 248: 6. 617: 10.
fata, 594: 13.
fatale, 474: 17.
fatalem, 480: 11.
fatalibus, 83: 15. 478: 10.
fatendo, 469: 29.
fatentem, 112: 14.
faterentur, 466: 10.
fateretur, 464: 11.
fatetur, 618: 8.
fati, 223: 15. 542: 5.
fatidica, 495: 19.
fatidicorum, 138: 2.
fatigatus, 213: 4. 331: 7.
fatis, 423: 4. 34: 9.
fato, 120: 10. 309: 2. 322: 7. 569: 6.
fauces, 327: 13. 342: 5. 464: 29. 321: 10. 550: 3.
faucibus, 66: 7. 212: 12.
faucium, 473: 8.
faventes, 273: 10.
faventi, 149: 12.
faventibus, 496: 19.
favillæ, 314: 16.
favillœ, 638: 9.
favillam, 502: 15.
favit, 369: 2.
Fauno, 319: 8.
Favo, 555: 10.
Favonius, 181: 30.
favor, 329: 6.
favorabile, 485: 18.
favorabilis, 321: 4.
favorabiliter, 413: 2.
favore, 121: 1. 398: 33. 499: 1. 543: 3. 565: 5.
favorem, 297: 5. 324: 19. 533: 4.
favoris, 187: 6.
fauſta, 232: 6. 328: 8.
fauſtas, 312: 16.
fauſtis, 179: 12. 410: 14.
fauſto, 27: 3. 76: 11. 410: 9. 623: 2.
fauſtum, 179: 5.
fautor, 168: 15. 332: 8. 507: 16. 609: 5.
fautores, 464: 31. 474: 31.
fautorum, 659: 12.
febre, 331: 5.
febrem, 511: 11.
febrim, 370: 3.
febris, 314: 6.
februarias, 372: 1.
fecerat, 31: 7. 90: 3. 412: 18. 497: 18. 609: 2. 633: 8. 659: 8. 660: 32.
feceris, 369: 7. 654: 21.
fecerit, 552: 9. 652: 37.
feceritis, 130: 6.
fecerunt, 180: 7.
fecialium, 406: 34.
feciſſe, 184: 3. 188: 2. 265: 9. 449: 7. 457: 5. 523: 16. 616: 1.
feciſſent, 245: 10. 338: 20. 544: 3.
feciſſet, 132: 1. 163: 27.
fecit, 3: 2. 6: 9. 61: 8. 62: 2. 72: 6. 76: 5. 109: 10. 116: 8. 122: 1. 134: 3. 113: 7. 150: 11. 153: 3. 158: 3. 159: 8. 175: 7. 182: 13. 185: 1. 187: 1. 218: 9. 232: 4. 266: 1. 278: 4. 283: 8. 288: 7. 289: 19. 299: 21. 310: 6. 328: 2. 330: 21. 334: 6. 342: 1. 348: 12. 370: 7. 398: 6. 403: 2. 408: 7. 433: 5. 14. 433: 8. 458: 2. 464: 15. 468: 4. 349: 1. 367: 13. 176: 17. 184: 12. 397: 3. 606: 6. 615: 2. 618: 3. 619. 5. 632: 7. 653: 2.
fefelliſſent, 49: 9.
fefellit, 459: 2. 535: 10. 561: 11.
felicem, 299: 13. 304: 1. 412: 3.
felicitas, 224: 3.
felicitate, 579: 8.
felicitatem, 36: 14. 542: 7. 279: 8. 472: 1.
felicitatis, 248: 3. 542: 23.

feliciter, 265 : 14. 382 : 7. 588. 20.
felix, 65 : 1. 265 : 15. 330 : 19.
feminibus, 564 : 17.
femore, 70 : 20. 206 : 5.
femur, 535 : 5.
fenebris, 368 : 20.
feneſtella, 651 : 6, 21.
feneſtram, 171 : 15.
fera, 436, 13. 436 : 3.
feraciorem, 119 : 5.
feram, 114 : 2.
ferarum, 239 : 2. 195 : 19. 346 : 2. 437 : 6. 458 : 9. 566 : 10.
feras, 394 : 19.
fercula, 39 : 9.
ferculis, 198 : 8. 330 : 8.
ferculum, 78 : 6.
fere, 23 : 25. 47 : 13. 87 : 3. 96 : 11. 98 : 1. 107 : 15. 155 : 8. 163 : 2. 173 : 9. 200 : 1. 208 : 5. 213 : 8. 220 : 10. 235 : 9. 238 : 7. 241 : 8. 250 : 2. 252 : 7. 257 : 3. 262 : 2. 308 : 11. 310 : 12. 123 : 22. 335 : 1. 375 : 5. 382 : 11. 392 : 19. 413 : 21. 446 : 11. 479 : 7. 483 : 1. 492 : 6. 496 : 15. 513 : 11. 552 : 6. 556 : 8. 564 : 2. 59 : 2. 15. 619 : 2. 600 : 6, 23.
ferebant, 241 : 3. 305 : 10.
ferebas, 83 : 7. 176 : 5.
ferebatur, 65 : 2. 138 : 4. 464 : 23. 508 : 3. 524 : 7. 566 : 5. 584 : 19. 583 : 15.
ferenda, 135 : 4. 446 : 22.
ferens, 28 : 11. 247 : 12. 329 : 7. 336 : 4. 335 : 11. 567 : 15. 588 : 14. 647 : 15. 657 : 9.
ferentem, 541 : 13.
ferenti, 15 : 7. 519 : 4.
ferentino, 307 : 6.
feri, 349 : 4.
feriæ, 44 : 4.
feriar, 402 : 5.
feriat, 391 : 7.
feriit, 340 : 7.
ferirent, 504 : 4.
feris, 23 : 11. 70 : 8. 544 : 12. 347 : 18. 474 : 13.
feritatis, 343 : 22.
fero, 594 : 13.
ferocitatem, 529 : 6.
ferox, 285 : 8. 455 : 12.
ferre, 58 : 13. 108 : 15. 159 : 7. 362 : 11. 463 : 2. 504 : 5. 558 : 6.
ferrea, 299 : 10. 351. 8.
ferreis, 105 : 13.
ferreos, 230 : 6.
ferrent, 25 : 5. 166 : 6. 191 : 18. 332 : 12. 544 : 7.
ferrentur, 19 : 1.
ferret, 51 : 7. 133 : 7. 189 : 1.
ferretur, 214 : 30.
ferreum, 428 : 6.
ferri, 284 : 21. 437 : 12. 493 : 11.
ferro, 76 : 13. 146 : 6. 188 : 5. 241 : 4. 287 : 6. 288 : 5. 327 : 19. 345 : 2. 374 : 9. 398 : 21. 399 : 4. 414 : 21. 416 : 15.
ferrum, 372 : 15. 437 : 4. 481 : 6. 533 : 26. 589 : 15. 593 : 2.
fertur, 13 : 3. 60 : 19. 143 : 5. 286 : 14. 354 : 2. 578 : 6.
ferula, 382 : 12. 618 : 14.
ferulis, 337 : 6.
ferum, 326 : 6. 479 : 6. 490 : 11.
ferunt, 30 : 1. 58 : 10. 96 : 7. 125 : 9. 192 : 6. 125 : 27. 292 : 1. 328 : 15. 337 : 3. 417 : 7. 433 : 4. 542 : 8. 597 : 14. 634 : 2. 19. 646 : 13.
feruntur, 60 : 12. 62 : 10. 605 : 11. 612 : 16.
feſtinant, 545 : 12.
feſtinantem, 592 : 11, 635 : 1.
feſtinantet, 359 : 18.
feſtinantius, 154 : 12.
feſtinata, 215 : 5.
feſtinatas, 190 : 4.
feſtinatione, 17 : 5.
feſtinationem, 128 : 18.
feſtinato, 13 : 15.
feſtinavit, 330 : 4.
feſtis, 67 : 16. 192 : 9. 388 : 19. 538 : 8.
feſtivitate, 323 : 3.
feſto, 276 : 14.
feſtos, 195 : 2. 322 : 9. 386 : 2.
fias, 129 : 3.
fibra, 229 : 6.
fibula, 249 : 4.
ficedulæ, 284 : 10.
ficos, 200 : 3.
fictas, 639 : 32.
fictilem, 413 : 17.
fictili, 502 : 16.
fide, 4 : 15. 73 : 10. 122 : 10. 332 : 3. 350 : 10. 493 : 3. 540 : 13. 638 : 9.
fidei, 157 : 4. 412 : 10.
fideliſſimam, 498 : 2.
fidem, 34 : 2. 63 : 1. 290 : 18. 299 : 21. 315 : 9. 324 : 5. 381 : 14. 384 : 22. 412 : 17. 427 : 7. 433. 5. 513 : 6. 515 : 23. 563 : 2. 639 : 16.
fidenas, 283 : 6. 350 : 3.
fidentem, 183 : 3.
fidenter, 419 : 10.
fides, 73 : 1. 301 : 15. 417 : 13. 481 : 9. 345 : 15.
fidicularum, 30 : 14.
fidiculis, 312 : 6.
fidiſſimis, 478 : 6.
fidius, 265 : 22.
fiducia, 23 : 3. 119 : 1. 125 : 3. 237 : 13. 284 : 5. 364 : 14. 406 : 26. 471 : 13. 505 : 12. 510 : 21. 547 : 5. 551 : 14.
fiduciam, 225 : 13. 458 : 23. 580 : 14.
fierent, 134 : 13. 358 : 13. 442 : 9. 499 : 3.
fieret, 28 : 6. 30 : 15. 45 : 16. 131 : 4. 185 : 16. 199 : 8. 258 : 17. 265 : 7. 269 : 3. 273 : 7. 275 : 3. 297 : 11. 325 : 8. 363 : 11. 373 : 5. 481 : 1. 390 : 8. 591 : 21. 642 : 3. 654 : 24.
fieri, 18 : 1. 19 : 4. 25 : 3. 89 : 3. 150 : 10. 390 : 24. 414 : 21. 450 : 11. 516 : 4. 588 : 25. 651 : 5. 654 : 22. 469 : 17.
figerent, 594 : 20.
figuram, 648 : 11.
figurarum, 285 : 6.
figuras, 538 : 12. 585 : 3. 680 : 12. 639 : 11.
figurate, 659 : 13.
filia, 185 : 10. 197 : 4. 235 : 6. 340 : 4. 344 : 3. 359 : 4. 193 : 8. 520 : 4. 564 : 14. 630 : 2.
filiæ, 25 : 10. 53 : 18. 229 : 3. 255 : 5. 386 : 4. 404 : 13. 409 : 11. 482 : 9. 539 : 6. 565 : 7. 593 : 7.
filiam, 1 : 6. 6 : 8. 15 : 1. 21 : 2. 25 : 1. 27 : 3. 56 : 5, 21. 120 : 9. 182 : 8, 11. 283 : 11, 17. 284 : 3. 285 : 4. 293 : 5. 238 : 20. 250 : 11. 323 : 2. 327 : 2. 409 : 3. 410 : 5. 412 : 8. 418 : 7. 464 : 14, 17. 507 : 12. 524 : 9. 540 : 9. 596 : 10. 626 : 8. 653 : 10.
filiarum, 343 : 14.
filias, 138 : 12. 166 : 10, 185 : 20. 323 : 27.
filii, 90 : 9. 188 : 10. 246 : 8. 231 : 3. 837 : 10. 301 : 2. 301 : 1. 310 : 17. 356 : 4. 398 : 3. 561 : 11.
filiis, 116 : 4. 128 : 2. 293 : 3. 376 : 8. 491 : 7. 523 : 1. 625 : 2.
filio, 56 : 3. 73 : 3. 78 : 21. 183 : 3, 9, 24. 124 : 26. 136 : 13. 230 : 9. 254 : 3. 260 : 1. 267 : 4. 269 : 12. 282 : 10. 362 : 11. 379 : 6, 25. 382 : 1. 404 : 4. 418 : 9. 431 : 13. 507 : 23. 532 : 17. 535 : 9. 341 : 18. 359 : 1. 582 : 21. 623 : 2.
filiola, 294 : 6.
filiorum, 217 : 14. 193 : 1. 847 : 11.
filiorum familias, 550 : 3.
filios, 230 : 10. 166 : 10. 176 : 8. 267 : 7. 404 : 7. 440 : 10. 492 : 10. 507 : 21. 520 : 7. 532 : 3. 561 : 8. 591 : 2.
filium, 36 : 11. 58 : 6, 12. 108 : 7. 111 : 7. 224 : 20, 32. 236 : 8. 246 : 15. 147 : 16. 260 : 6. 296 : 7. 318 : 3. 344 : 2. 390 : 9. 429 : 1. 464 : 15. 501 : 61.

515: 17. 545: 12. 552: 2. 514: 10. 5 9: 8. 574: 21. 585: 12. 618: 23. 629: 11. 634: 2.
filius, 4-: 4. 111: 9. 249: 10. 291: 11. 317: 2. 323: 21. 331: 11. 428: 8. 380: 2. 523: 6. 536: 10. 542: 11. 659: 1.
fimbriato, 51: 11.
fine, 570: 2.
finem, 239: 7. 179: 11. 187: 3. 356: 25. 425: 9. 529: 7. 651: 6.
fingendi, 483: 11.
fingendis, 664: 2.
fingere, 417: 31.
fingerentur, 293: 10.
finibus, 24: 10.
finiis, 238: 16.
finis, 32: 9. -6: 17.
finisset, 185: 13.
finitima, 169: 8.
finitimo, 99: 4.
finitus, 660: 14.
finium, 510: 9.
finxit, 103: 2.
fio, 559: 11.
firmare, 503: 6. 635: 16.
firmavit, 536: 2.
firmi, 344: 14. 413: 4.
firmior, 143: 21.
firmiora, 321: 11.
firmiore, 343: 21.
firmiores, 286: 9.
firmis, 308: 4. 556: 16.
firmitate, 545: 3.
firmiter, 532: 15.
firmus, 107: 5. 271: 14.
fiscales, 584: 18.
fisci, 411: 10. 553: 19. 358: 5.
fiscis, 138: 25. 395: 5.
fixo, 133: 19. 475: 9. 554: 5.
fiscum, 459: 7.
fiscus, 588: 7.
fissis, 66: 2.
fistulis, 458: 11.
fit, 534: 12.
fiunt, 618: 15.
fixit, 394: 15.
Flacci, 654: 13. 660: 17.
Flacco, 284: 6. 523: 8. 629: 11.
Flaccum, 660: 9.
Flaccus, 214: 3. 627: 11. 654: 8. 660: 1, 5, 8, 35.
flagellabat, 369: 4.
flagellasset, 417: 27.
flagellavit, 144: 18.
flagellis, 163: 25. 352: 2. 568: 13.
flagellum, 225: 16.
flagitabant, 268: 19.
flagitante, 84: 5. 114: 3. 171: 14. 189: 9. 158: 14.
flagitantes, 72: 9. 475: 12. 497: 10. 513: 11.
flagitanti, 157: 5. 181: 2.
flagitantibus, 446: 2. 523: 21.
flagitassent, 518: 7.
flagitavit, 390: 14.
flagitia, 409: 4.
flagitiis, 466: 12.
flagitium, 286: 17.
flagrabat, 614: 18.
flagrante, 526: 8. 638: 7.
flagrantissimam, 46: 19.
flagrantissimo, 344: 21.
flagrasse, 58: 15.
flagravit, 138: 6. 186: 5. 447: 1. 500: 13.
flagris, 508: 3.
flagro, 381: 12.
flameo, 1: 3.
flameo, 433: 1.
flaminem, 78: 8.
flamines, 470: 1.
flaminia, 257: 6.
flaminiam, 236: 17.
flaminium, 138: 13.
flamma, 249: 1.
flammæ, 92: 21. 124: 29. 468: 16.
flammem, 208: 9.
flatum, 411: 1.
Flavia, 536: 3.
Flaviæ, 172: 4. 578: 5. 591: 8. 595: 6.
Flavialium, 576: 10.
Flaviam, 539: 1.
Flavianos, 133: 17.
flavi, 551: 4.
Flavio, 313: 11. 839: 4.
Flaviorum, 542: 3.
Flavium, 389: 24. 591: 11.
Flavius, 536: 7.
flavo, 430: 1.
flavos, 83: 5.
Flautum, 317: 32.
flecteret, 264: 4.
flent, 14: 8. 480: 15.
flere, 86: 12.
fletu, 517: 9.
fletuum, 474: 23.
fleveras, 570: 12.
flexisset, 479: 3.
flexit, 12: 12. 125: 5.
flexuris, 468: 5.
floralium, 492: 3.
florem, 53: 17. 651: 19.
flores, 418: 11.
floribus, 119: 2. 138: 20. 481: 11.
floridam, 504: 17.
florverunt, 187: 6.
floruit, 246: 5. 432: 18. 639: 7.
florum, 557: 10.
fluctibus, 64: 10.
fluctuantes, 384: 9.
fluctuemus, 179: 31.
fluebant, 317: 14.
fluores, 458: 13.
flumen, 32: 9. 33: 4. 188: 12.
361: 11. 569: 13. 583: 9.
flumina, 61: 1. 527: 20.
flumine, 86: 11. 337: 6.
fluminibus, 14: 2.
fluminis, 67: 8. 646: 14.
fluvium, 122: 5.
fluxore, 1: 12.
fluxioris, 293: 1.
focillarum, 116: 8.
f-eo, 99: 6. 530: 13.
fœda, 399: 6.
fœderata, 119: 10.
fœderatas, 168: 4.
fœderatis, 13: 10.
fœdere, 47: 28.
fœdissimo, 112: 11.
fœdo, 41: 1.
fœdum, 416: 11.
fœdus, 416: 14.
fœmina, 186: 7. 514: 6. 507: 21. 523: 2.
fœminæ, 21: 16. 271: 5. 291: 11. 302: 6. 416: 7. 446: 17. 582: 5.
fœminam, 190: 4. 290: 4. 190: 9.
fœminarum, 143: 16. 287: 12. 456: 4. 575: 9.
fœminas, 56: 1. 122: 11. 390: 29. 414: 9.
fœmini, 323: 6
fœminis, 128: 8. 161: 9. 133: 9. 396: 5. 535: 17. 582: 8.
fœneratorem, 457: 1.
fœneratores, 289: 10.
fœneratoribus, 550: 3.
fœneratorum, 531: 5.
fœnore, 527: 1. 152: 6. 255: 3.
fœtoribus, 211: 14.
foenus, 536: 11.
folliculum, 210: 1.
fomenta, 207: 4.
Fontio, 311: 11. 497: 8.
fontem, 258: 11. 646: 14.
fontes, 397: 1.
fora, 158: 18.
foramen, 606: 5.
foramina, 442: 2.
foraminibus, 437: 15.
fore, 11: 16. 31: 11. 86: 7. 96: 10. 111: 5. 133: 5. 297: 11. 364: 5. 365: 11. 417: 19. 471: 4. 510: 5. 12. 331: 22. 542: 28. 5-21: 18. 592: 3. 634: 11.
forentia, 197: 6. 533: 9.
forent, 273: 11. 515: 21.
fores, 86: 20. 103: 8. 215: 18. 322: 5. 490: 16.
foret, 243: 22. 305: 17. 331: 11. 451: 3. 511: 18. 528: 21. 653: 28.
forfices, 199: 5.
fori, 134: 10. 139: 3. 439: 5. 506: 3. 627: 9.
foribus, 125: 10. 208: 9. 274: 13. 584: 6. 477: 10. 479: 10.

10. 509: 1. 516: 17. 534: 9. 570: 17.
foris, 9: 3. 235: 1. 319: 9. 402: 2. 466: 1. 603: 6.
foro, 10: 6. 18: 14. 42: 5. 95: 6. 153: 28. 158: 5. 165: 7. 250: 4. 280: 11. 315: 7. 406: 34. 414: 2. 431: 6. 510: 16. 511: 6. 549: 1. 564: 31. 568: 12. 581: 1. 648: 9. 659: 3.
forma, 55: 1. 58: 8. 204: 1. 272: 19. 427: 5. 504: 8. 563: 15. 585: 1.
formabat, 128: 3. 595: 7.
formæ, 339: 5. 413: 1. 585: 19. 660: 25.
formalem, 558: 14.
formam, 24: 4. 31: 4. 50: 14. 62: 4. 119: 4. 206: 4. 280: 24. 317: 12. 319: 2. 335: 5. 338: 16. 441: 11. 442: 5. 504: 17. 547: 19. 648: 16. 651: 3.
formata, 417: 10.
formatam, 370: 15. 482: 7.
formatus, 479: 5.
Formianos, 525: 6.
formicarum, 477: 5.
formicis, 312: 7.
formidine, 590: 2.
formidinem, 364: 23. 481: 10.
formidoloſa, 432: 4.
formidoloſiſſima, 220: 6.
formoſa, 369: 28.
formoſus, 515: 8.
formula, 389: 3.
formulam, 149: 10. 217: 1. 162: 18. 525: 8.
fornicem, 55: 8.
forraſſe, 61: 8.
forte, 99: 5. 105: 6. 108: 14. 221: 3. 224: 39. 225: 14. 252: 4. 254: 13. 257: 11. 273: 7. 315: 7. 338: 12. 371: 15. 384: 16. 414: 18. 463: 9. 476: 2. 492: 11. 591: 23. 611: 17. 614: 6. 639: 19. 647: 14.
forti, 594: 13.
fortis, 241: 16.
fortiſſime, 263: 15.
fortiſſimos, 69: 11.
fortiſſimum, 517: 10.
fortitudine, 70: 10. 101: 8.
fortitudinem, 319: 2.
fortuita, 314: 5. 449: 18. 464: 2. 567: 18.
fortuito, 282: 16. 462: 15. 543: 3.
fortuna, 38: 5. 67: 11. 100: 8. 182: 3. 185: 3. 186: 6. 267: 7. 591: 11. 639: 7.
fortunæ, 263: 4. 437: 5. 449: 17. 471: 9. 502: 11. 562: 3.
fortunam, 232: 7. 297: 12. 490: 15. 502: 9.
forulis, 138: 5.
forum, 10: 1. 25: 9. 92: 14. 130: 11. 134: 8. 176: 7. 192: 15. 195. 2. 243: 10. 260: 1. 330: 13. 339: 2. 360: 14. 382: 4. 384: 18. 433: 10. 442: 8. 452: 10. 467: 4. 503: 14. 513: 9. 534: 16. 578: 4.
foſſa, 441: 4.
foſſam, 458: 17.
foſſas, 119: 5. 357: 9.
foſſuris, 355: 15.
fovebat, 521: 10.
fovere, 566: 14.
foviſſet, 504: 8.
fovit, 117: 15. 218: 12. 358: 4. 554: 5.
fractis, 527: 6.
fracto, 471: 21.
fractus, 185: 10.
fragminibus, 395: 8. 453: 15.
fragrantem, 547: 11.
frangerentur, 70: 10.
frater, 189: 3. 191: 16. 243: 21. 379: 18. 660: 31.
fraterna, 311: 2.
fratre, 14: 8. 260: 5. 293: 3. 378: 3. 12. 530: 6. 533: 11. 535: 9. 538: 9. 574: 4. 582: 12.
fratrem, 101: 9. 108: 6. 243: 30. 247: 9. 251: 6. 286: 16. 330: 14. 341: 3. 348: 14. 379: 29. 433: 7. 515: 16. 533: 8. 536: 20. 558: 14. 569: 13.
fratres, 339: 4.
fratri, 5: 3. 30: 5. 36: 8. 243: 6. 382: 7. 520: 15. 524: 1. 540: 11. 548: 11. 573: 10. 574: 11. 588: 17.
fratribus, 10: 6. 620: 1.
fratris, 260: 6. 264: 10. 317: 2. 330: 4. 382: 1. 385: 12. 409: 11. 515: 17. 538: 12. 570: 10. 574: 1. 588: 14. 596: 10.
fratrum, 325: 16. 327: 18. 330: 12. 349: 9. 383: 2.
fraudari, 301: 1.
fraudatum, 363: 14. 502: 11.
fraudaveris, 433: 8.
fraudavit, 291: 7.
fraude, 108: 24. 143: 9. 259: 7. 278: 10. 295: 8. 303: 1. 318: 1. 342: 17. 389: 4. 420: 6. 507: 16. 514: 8. 609: 5.
fraudem, 246: 16. 496: 22. 574: 12.
fraudi, 175: 7.
fraudibus, 496: 6.
fraudis, 19: 19. 357: 7. 531: 9.
fraus, 188: 7.
fregiſſe, 286: 18.
fregiſſet, 606: 5.
fremebat, 501: 3.
fremens, 311: 3.
fremente, 381: 7.
frementes, 384: 10.
fremitu, 344: 16.
frequens, 179: 3.
frequentabatur, 256: 5.
frequentare, 138: 18.
frequentaret, 210: 8.
frequentaretur, 225: 25.
frequentari, 233: 2.
frequentarunt, 92: 26.
frequentaſſe, 616: 15.
frequentavit, 166: 2. 195: 13. 274: 6. 538: 6.
frequente, 360: 15. 444: 15.
frequentem, 146: 18.
frequenter, 150: 7. 155: 1, 8. 291: 15. 357: 11. 387: 2. 398: 13. 551: 3. 596: 4.
frequentes, 15: 4. 87: 2. 491: 4. 503: 11. 533: 12.
frequenti, 21: 13. 32: 5. 161: 3. 302: 13. 330: 8. 420: 3. 618: 16.
frequentia, 47: 2. 211: 11. 467: 19. 477: 13. 528: 13. 606: 13. 659: 7.
frequentibus, 253: 6. 473: 1.
frequentiores, 180: 4.
frequentiſſime, 119: 4. 198: 11. 585: 10.
frequentius, 153: 7. 215: 8.
freto, 243: 4. 530: 12.
frigida, 202: 5.
frigidæ, 531: 4. 560: 4.
frigidam, 419: 9.
frigidis, 207: 4. 355: 3. 398: 30.
frigidum, 344: 1.
frigidus, 194: 17.
frigora, 207: 9.
frigore, 206: 8.
frivoli, 357: 34.
frivolo, 473: 11.
frivolus, 390: 3.
frondem, 225: 26.
frondis, 309: 5.
fronte, 364: 18. 379: 27. 592: 8.
frontis, 450: 2.
fruaris, 504: 15.
fructui, 636: 6.
fructum, 134: 1. 331: 1. 332: 6. 456: 11.
frugi, 351: 8. 355: 5. 394: 17. 660: 27.
frugiferam, 490: 10.
frugum, 261: 2.
frui, 232: 7. 291: 6. 634: 11.
frumentariæ, 35: 11. 436: 11.
frumentarione, 504: 10.
frumentationes, 157: 14.
frumentationum, 151: 7.
frumenti, 40: 4. 149: 3. 580: 7.
frumento, 70: 2.

frumentum, 25: 19. 43: 13. 256: 3. 291: 8. 433: 16.
fruſtra, 19: 14. 18. 35: 6. 64: 7. 247: 18. 432: 9. 432: 25. 464: 7, 28. 480: 14, 489: 3. 509: 8. 514: 31.
froſtrati, 199: 8.
fruſtum, 202: 6.
frutice, 542: 4.
fruticeta, 479: 28.
Fucini, 396: 8. 483: 23.
Fucinum, 50: 9. 397: 4. 599: 1.
fudit, 368: 3. 651: 9.
fuerant, 398. 16.
fuerat, 8: 5. 4: 11. 89: 15. 92: 4. 119: 10. 139: 7. 195: 3. 219: 8. 233: 22. 397: 21. 409: 10. 477: 1. 481: 14, 16. 489: 11. 504: 20. 518: 4. 535: 14. 538: 6. 544: 6. 623: 13. 630: 2.
fuere, 652: 33.
fuerior, 252: 4.
fueris, 654: 21.
fuerit, 180: 11. 182: 2. 184: 1. 248: 2. 272: 1. 290: 2. 417: 30. 430: 9. 489: 4. 489: 5. 504: 5. 517: 9. 570: 8. 587: 14. 620: 2. 639: 22, 30.
fuerunt, 17: 15. 67: 1. 225: 20. 246: 3. 163: 18. 323: 6. 392: 22. 423: 1. 427: 10. 513: 22.
fuga, 181: 3. 117: 13. 657: 13.
fugæ, 61: 12. 249: 1. 365: 15. 478: 7.
fugam, 110: 7. 115: 12. 305: 7. 365: 15. 569: 14.
fugata, 114: 12.
fugatis, 541: 18.
fugato, 110: 2. 268: 9.
fugaverunt, 541: 13.
fugeret, 314: 6.
fugiens, 458: 26.
fugientem, 16: 3.
fugientibus, 66: 6.
fugiſſe, 108: 26.
fugiſſet, 515: 14.
fugit, 191: 6.
fugitivos, 101: 5. 105: 11.
fuiſſe, 11: 5. 51: 1. 53: 10, 26. 61: 16. 99: 2. 102: 9. 114: 12. 138: 14. 185: 14. 195: 1. 103: 6. 218: 2. 243: 26. 292: 8. 293: 11. 325: 22. 357: 23. 410: 6. 430: 2. 515: 11. 517: 2. 523: 15. 337: 3. 561: 7. 610: 5. 616: 9. 919: 3. 632: 17. 646: 2. 651: 13, 14. 653: 9.
fuiſſem, 193: 2.
fuiſſent, 459: 6.
fuiſſet, 47: 23. 153: 6. 187: 16. 198: 5. 307: 12. 310: 14. 327: 9. 363: 3. 372: 9. 382: 14. 514: 10. 570: 11.
fuit, 3: 6. 6: 5. 23: 15. 31: 5. 44: 8. 74: 1. 84: 1. 101: 1. 110: 4. 113: 7. 134: 10. 148: 1. 152: 4. 168: 11. 175: 8. 190: 15. 204: 1. 233: 14. 236: 7. 241: 1. 243: 9, 17. 257: 12. 264: 15. 266: 4. 257: 6. 272: 13. 278: 3. 308: 1. 318: 1. 330: 16. 342: 9. 344: 12. 353: 1. 357: 1. 364: 16. 374: 2, 9. 378: 9, 18. 390: 1. 406: 33. 416: 1. 419: 12. 432: 4. 458: 4. 461: 2. 469: 7. 482: 1. 485: 19. 487: 10. 498: 10. 505: 1. 506: 2. 507: 9. 510: 18. 521: 2. 527: 13. 530: 6. 532: 14. 539: 6. 550: 1. 556: 1. 565: 18. 575: 18. 581: 5. 594: 2. 606: 7. 609: 1. 612: 10. 623: 3. 624: 1. 630: 11, 14. 634: 9. 639: 9. 653: 7. 657: 4. 660: 25, 25, 27. 661: 3.
fulcra, 483: 15.
fulgentem, 339: 11.
fulgore, 353: 6.
fulgorem, 204: 11.
fulgur, 135: 5. 490: 9.
fulgura, 281: 1. 365: 5. 591: 6.
fulgure, 479: 22. 592: 6.
fulguris, 219: 5.
fulmen, 494: 12.
fulmine, 135: 1. 124: 33. 229: 4. 309: 4.
fulminis, 231: 17.
fulſit, 97: 4.
Fulvia, 117: 10. 182: 1. 660: 6.
Fulviæ, 281: 11.
Fulviam, 647: 3.
Fulvio, 651: 6.
fumantia, 530: 16.
fumo, 365: 9.
fuoall, 249: 10.
funambulos, 491: 6.
fundamenta, 234: 2. 339: 20.
fundamentis, 53: 4.
Fundana, 248: 2.
Fundanam, 524: 14.
Fundano, 340: 9.
fundaret, 397: 10.
fundebat, 339: 8.
fundis, 248: 1. 494: 6.
funditus, 549: 3.
fundos, 490: 3.
functi, 92: 14. 100: 7. 148: 6. 404: 12. 427: 10.
functos, 344: 7. 412: 16.
functum, 109: 1. 322: 8. 340: 11. 417: 24.
functus, 22: 1. 102: 7. 247: 7. 489: 15. 618: 4. 668: 2.
funeratam, 292: 12.
funerato, 330: 2.
funeratum, 424: 3. 491: 25. 516: 11.
funeravit, 593: 6.
funere, 92: 1. 95: 1. 96: 11. 234: 2. 238. 22. 292: 4. 297: 6. 311: 15. 435: 2. 449: 11. 457: 1. 461: 23. 523: 5. 553: 10. 591: 22.
funeris, 292: 14.
funerum, 469: 2.
funeſtas, 440: 6.
fungerentur, 146: 11. 163: 4. 406: 4. 416: 4. 576: 12.
fungeretur, 521: 1. 616: 16. 647: 14.
fungit, 589: 14.
funibus, 457: 4.
funus, 92: 22. 236: 3. 280: 11. 324: 6. 555: 12.
fura, 441: 11.
furatus, 39: 15.
furem, 625: 8.
furere, 301: 7.
furcæ, 480: 19.
furiarum, 463: 3.
furias, 388: 9.
Furio, 612: 7.
Furiom, 651: 17.
Furius, 42: 4. 651: 21. 653: 31.
furnariam, 520: 4.
Furnillam, 564: 14.
furorem, 325: 4. 364: 28, 458: 22.
furtim, 449: 10.
fuſa, 24: 10.
fuſas, 545: 8.
fuſcæ, 444: 9.
fuſcinam, 366: 9.
fuſon, 579: 4. 653: 9. 660: 9.
fuſcoſas, 631: 15.
fuſi, 102: 8. 117: 1. 197: 5.
fuſtibus, 344: 17. 568: 13.
futuræ, 82: 5. 86: 1. 224: 8. 330: 5. 299: 3. 371: 1. 432: 7. 485: 7.
futuram, 230: 4. 490: 17. 552: 20. 632: 13.
futuri, 542: 5.
futurie, 18: 3.
futurorum, 258: 2. 307: 5.
futuros, 76: 4.
futurum, 1: 18. 131: 19, 24. 307: 11. 487: 2. 342: 22. 632: 15.
futurus, 390: 9. 573: 3.

G

Gabinii, 56: 2.
Gabinio, 404: 19.
Gadareus, 297: 2.
Gadeis, 7: 2.
Gætulici, 383: 5.
Gætulico, 491: 10.
Gætulicum, 323: 19.
Gætulicus, 323: 12.

Galba, 460: 5. 488: 1. 489: 8. 490: 1. 492: 14. 504: 15 510: 12. 515: 11. 524: 17, 20 526: 12. 542: 21. 553: 7 564: 19.
Galbæ, 471: 15. 479: 13. 431: 13. 489: 1, 7, 13. 504: 19. 510: 1. 512: 13. 527: 1, 15.
Galbam, 473: 20. 479: 1. 489: 3. 490: 12. 491: 10. 511: 2, 7, 18. 517: 15. 542: 1. 544: 2.
Galbaoo, 489: 3.
Galbeo, 489: 4.
galea, 343: 15.
galeas, 362: 5.
galeriam, 324: 14.
galeniculo, 317: 3.
galero, 453: 4.
Galli, 84: 9, 490: 14. 489: 26. 621: 16 626: 6.
Gallia, 24: 9. 30: 19. 57: 4 59: 11. 61: 18 245: 11. 337: 2. 357: 1 489: 11. 527: 11. 610: 11. 616: 5. 621: 2.
Galliam, 21: 10. 24: 1. 31: 2 112: 6. 247: 4. 252: 6, 11 322: 26. 491: 17. 573: 8.
Galliarum, 23: 12. 28: 4. 204: 6. 190: 7. 357: 21. 362: 11. 471: 3. 497: 11.
Gallias, 21: 8. 55: 13, 24. 283: 16. 474: 12, 17. 491: 11.
Gallica, 404: 11.
Gallicani, 535: 11
Gallicanorum, 474: 10.
Gallici, 30: 6. 61: 1, 3.
Gallicis, 72: 1. 428: 11. 468: 14.
Gallico, 23: 7 31: 10. 64: 15.
Gallicum, 19: 3. 37: 2.
gallinacei, 535: 14.
gallinaceus, 527: 8.
gallinæ, 258: 4.
gallinam, 487: 6.
gallinarum, 87: 13.
Gallinas, 487: 8.
Gallio, 149: 6.
Gallis: 309: 1. 471: 2.
Gallium, 132: 11.
Gallius, 149: 7.
Gallo, 153: 18. 187: 1. 189: 8. 184: 10. 626: 3. 652: 36. 655: 21. 660: 3.
Gallogræciam, 349: 1.
Gallorum, 78: 18.
Gallos, 84: 8. 406: 19. 476: 8. 501: 2
Gallum, 174: 6. 186: 5. 473: 12. 625: 4.
Gallos, 318: 7. 632: 17. 641: 1.
Gamalam, 364: 16.
Ganeæ, 454: 8.
Ganeas, 276: 7. 326: 3.
garrulitate, 210: 6.
gaudebat, 204: 10.
gaudeotis, 472: 4.
gaudio, 21: 12. 187: 15. 462: 11. 473: 13 365: 5.
gaudium, 258: 20. 485: 10.
gaza, 155: 2. 190: 13. 502: 9.
gazæ, 458: 25.
Gebenna, 24: 1.
gelidæ, 516: 6.
gelidos, 397: 1.
Geloriana, 334: 15.
gemens, 36: 5.
gementibus, 21: 14.
geminati, 580: 11.
Gemini, 427: 5.
Geminis, 10: 6.
Geminum, 439: 12.
Geminus, 8: 11.
gemitu, 89: 10. 352: 3.
gemitum, 586: 10.
gemitus, 572: 11.
gemmæ, 46: 12. 477: 12. 496: 16.
gemmas, 53: 8. 137: 10.
gemmatas, 366: 5.
gemmatis, 355: 8.
gemmis, 369: 16. 458: 9. 508: 8.
gemonas, 302: 5.
Gemonias, 294: 17. 315: 11. 535: 7.
genam, 390: 13.
gener, 606: 18.
genera. 45: 9. 254: 17. 303: 11. 355: 2. 436: 1. 444: 21. 512: 13. 613: 1.
generante, 483: 9.
generare, 401: 13.
generari, 402: 13.
generatim. 301: 10. 339: 11.
genere, 6: 6. 27: 5. 36: 15. 63: 2. 70: 8. 126: 12. 153: 23. 166: 5. 168: 4 178: 10. 213: 19 214: 1. 238: 17. 248: 14. 319: 3. 330: 1. 356: 3. 358: 3. 361: 7. 398: 16. 401: 3. 423: 24. 425: 3. 435: 4, 12 461: 3. 499: 10 507: 7. 510: 7. 527: 20. 538: 3. 516: 18. 538: 16. 543: 7. 568: 11. 585: 28 592: 15. 627: 1. 629: 1. 648: 5.
generi, 278: 4 495: 12.
generibus, 263: 2.
generis, 42: 1. 74: 4. 86: 15. 102: 9. 104: 5 130: 2. 138: 3. 161: 6. 210: 8 213: 1. 310: 1. 334: 6. 338: 14. 359: 8, 17. 392: 13. 404: 6, 410: 15. 436: 11. 441: 5. 458: 8. 467: 10. 473: 17 483: 6. 519: 17. 541: 17. 551: 4. 562: 1 564: 14. 569: 4. 58: 28. 594: 19. 597: 6. 510: 7.
genero, 21: 8. 157: 3. 183: 15.
generoſam, 60: 5.
generoſiſſimam, 290: 4.
generum, 368: 1. 513: 4. 588: 14.
geneſim, 551: 9. 585: 15.
genio, 181: 4.
genita, 102: 4 431: 13.
genitam, 250: 7.
geniti, 386: 5.
genitis, 117: 10.
genitivis, 206: 1.
genitivo, 115: 9.
genito, 539: 4.
genitricis: 66: 5. 82: 3. 92: 3.
genitum, 248: 9. 323: 12, 542: 9.
genitura, 171: 9. 431: 3. 561: 7. 569: 11.
genituram, 225: 10, 323: 8.
genitus, 224: 11. 136: 9.
Genium, 347: 10.
gens, 100: 1. 241: 1. 536: 3. 584: 3
gente, 120: 6. 404: 19. 427: 1. 559: 9.
gentem, 99: 1. 153: 27.
gentes, 100: 1. 212: 3. 252: 9. 540: 3.
genti, 132: 7. 588: 9.
gentibus, 13: 11.
gentile, 308: 7. 473: 5.
gentili, 467: 5. 481: 17. 519: 13.
gentilibus, 241: 14.
gentilitia, 406: 16.
gentilitiis, 1: 8.
gentis, 6: 5. 241: 7. 243: 16. 279: 5. 406: 20. 429: 2. 572: 4. 578: 5. 591: 8. 593: 6.
gentium, 92: 14. 161: 5 453: 19. 477: 6.
genu, 121: 5. 172: 14 541: 21.
genua, 19: 11. 144: 4. 268: 5. 371: 3. 384: 8. 439: 7.
genuerit, 120: 4.
genus, 6: 1. 25: 8. 60: 8. 96: 14. 122: 11. 152: 3. 163: 15. 199: 5. 215: 12. 223: 26. 246: 1. 264: 11. 286: 10. 290: 8 291: 5. 301: 1. 306: 2. 309: 4 310: 12. 326: 8. 328: 1. 335: 11. 358: 16. 367: 7. 406: 3. 414: 25. 441: 8. 9. 456: 2. 464: 16. 480: 18 492: 5. 554: 1 566: 20. 576: 18. 589: 11. 596: 9. 613: 3 632: 7. 638: 11. 639: 26. 659: 5. 16.
gere, 265: 14
gerebant, 92: 13.
gerebat, 544: 20.
gerere, 265: 18 379: 22.
gereretur, 269: 15.
Gergoniam. 24: 9.
gestor, 624: 6.
Germani, 262: 3. 372: 16.
Germania, 64: 5. 125: 1 251: 6. 262: 3, 13. 264: 1. 268: 23. 321: 6. 494: 1. 497: 8, 564: 8.

Germaniæ, 261 : 2. 501 : 1. 579 : 7.
Germaniam, 317 : 5. 336 : 9. 383 : 5. 524 : 17. 540 : 1.
Germanica, 404 : 19. 538 : 27. 576 : 8.
Germanicæ, 359 : 15.
Germanicas, 341 : 16.
Germanici, 245 : 7. 294 : 3. 296 : 6. 301 : 8. 318 : 4. 337 : 8. 23. 382 : 7. 412 : 7. 307 : 23. 589 : 6. 520 : 13.
Germanicianі, 268 : 10. 513 : 1.
Germanicis, 517 : 1.
Germanico, 183 : 14. 252 : 10. 293 : 8. 315 : 19. 319 : 1. 323 : 22. 324 : 1. 450 : 4.
Germanicorum, 504 : 7.
Germanicum, 252 : 9. 260 : 6. 269 : 1. 293 : 1. 294 : 1. 318 : 4. 323 : 25. 324 : 3. 330 : 11. 362 : 14. 363 : 6. 376 : 14. 410 : 3. 589 : 7.
Germanicus, 269 : 5. 317 : 1. 322 : 7. 532 : 12.
Germanis, 283 : 16. 369 : 8. 658 : 5.
Germanorum, 24 : 10. 169 : 5. 376, 2. 406 : 25. 461 : 4. 498 : 8.
Germanos, 24 : 5. 121 : 4. 361 : 2.
Germanum, 210 : 23.
Gerulorum, 358 : 7.
Geryonis, 258 : 12.
geſſerant, 132 7.
geſſerat, 101 : 11.
geſſeris, 265 : 18.
geſſiſſe, 428 : 9. 571 : 6.
geſſiſſet, 38 : 20. 527 : 18.
geſſit, 13 : 14. 31 : 1. 36 : 5. 78 : 10. 108 : 3. 111 : 1. 130 : 7, 1. 192 : 16. 233 : 9. 261 : 6. 270 : 15. 317 : 4. 333 : 1. 382 : 3. 388 : 14. 192 : 1. 440 : 2. 492 : 7. 499 : 1. 511 : 7. 540 : 7. 565 : 17. 574 : 3. 589 : 4.
Geſſoriacum, 394 : 8.
geſta, 61 : 14. 263 : 8. 658 : 5.
geſtæ, 417 : 15.
geſtandæ, 511 10.
geſtandum, 494 : 5.
geſtans, 410 : 13. 576 : 8.
geſtantes, 92 : 16.
geſtanti, 587 : 6.
geſtantibus, 39. 8.
geſtaret, 225 : 5.
geſtatum. 238 : 13.
geſtas, 494 : 1.
geſtationa. 434 : 11.
geſtationi, 137 : 2.
geſtatoria, 453 : 13. 554 : 4.
geſtavit, 309 : 4. 366 : 11. 521 : 16. 565 : 11.
geſticulandi, 182 : 7.
geſticulatus, 474 : 5.
gaſtientes, 322 : 5.
geſtis, 89 : 3. 274 : 2.
geſtu, 60 : 11. 105 : 22. 469 : 17. 567 : 16.
geſtum, 368, 5. 657 : 3.
geſturus, 512 : 3.
Getarum, 183 : 10.
Getulai, 651 : 8.
Getulicus, 492 : 14.
gibbam, 597 : 14.
gibber, 429 : 16. 618 : 19.
gibberoſos, 618 : 18.
Gigantum, 195 : 20.
Glabrionem, 585 : 8.
gladiatores, 25 : 13. 161 : 1. 263 : 17. 344 : 13. 356 : 15. 566 : 19. 575 : 8.
gladiatori, 333 : 19. 398 : 15.
gladiatoria, 331 : 8. 398 : 21.
gladiatorias, 139 : 10.
gladiatorio, 283 : 7. 514 : 18. 344 : 21. 378 : 12. 567 : 12. 592 : 4.
gladiatorium, 10 : 8. 31. 4. 42 : 1. 250 : 3. 280 : 12. 347 : 2. 450 : 8.
gladiatorum, 10 : 11. 213 : 9. 169 : 20. 276 : 2. 404 : 20. 436 : 2. 533 : 9. 569 : 9. 575 : 12.
gladii, 130 : 5. 364 : 3. 575 : 1.
gladiis, 92 : 16. 96 : 5. 363 : 9.
gladio, 336 : 3. 370 : 7. 374 : 8. 375 : 8. 515 : 14.
gladios, 14 : 12. 342 : 28. 348 : 16. 511 : 16.
gladium, 132 : 12. 526 : 6.
gladius, 364 : 12.
gloriabatur, 349 : 1. 634 : 12.
gloriæ, 96 : 9. 262 : 1. 397 : 4. 443 : 3. 636. 6. 638 : 19.
gloriam, 60 : 1. 83 : 7. 122 : 9. 193 : 5. 322 : 10. 507 : 15. 657 : 16.
glorians, 359 : 2.
gloriantis 503 : 11.
gloriatum, 317 : 16.
gloriatura, 570 : 11.
gloriatus, 154 : 5. 356 : 18.
glorioſi, 323 : 20. 357 : 24.
glorioſiſſimas, 293 : 9.
Glyco, 110 : 4.
Gnato, 362 : 2.
Gnypho, 616 : 5.
Gnyphonem, 619 : 9.
Gnyphoni, 617 : 4.
Graccos, 246 : 14.
graciſſimis, 482 : 3.
gracili, 653 : 9.
gracilitas, 319 : 6.
gracilitate, 164 : 17. 594 : 5.
gradibus, 434 : 4. 582 : 11.
gradu, 102 : 6. 169 : 10. 238 : 9. 488 : 1.
gradum, 356 : 5. 489 : 24. 507 : 6, 14.
gradus, 204 : 1. 255 : 7. 353 : 18. 379 : 17. 482 : 7. 499 : 9. 563 : 15.
græca, 235 : 2. 310 : 6. 406 : 11. 422 : 1. 429 : 7. 476 : 5. 611 : 1. 639 : 32.
græcæ, 337 : 3. 364 : 2. 647 : 1.
Græcam, 385 : 14.
græcatum, 217 : 10.
Græcas, 50 : 7. 215 : 3. 319 : 9. 422 : 11.
græce, 311 : 8. 418 : 2. 423 : 1. 435 : 14. 469 : 9. 3 611 : 3. 603 : 7. 616 : 1. 638 : 20.
græci, 138 : 3. 232 : 12. 612 : 10. 639 : 17.
Græcia, 339 : 1. 451 : 1. 483 : 15. 653 : 4.
Græciæ, 28 : 4. 290 : 7. 392 : 9. 451 : 10. 463 : 5.
græcis, 86 : 6. 163 : 13. 349 : 1. 554 : 5. 558 : 1. 613 : 6. 619 : 8. 645 : 2. 635 : 10.
græco, 131 : 26. 163 : 10. 132 : 22. 282 : 9. 394 : 5. 511 : 8. 437 : 13. 444 : 17. 463 : 4.
græcorum, 58 : 7. 280 : 6. 639 : 13. 652 : 42.
græcos, 70 : 22. 246 : 14. 448 : 7.
græculis, 254 : 13.
græculo, 390 : 17.
græculos, 296 : 9.
græcum : 444 : 10. 630 : 9.
grammatica, 603 : 1. 610 : 12. 618 : 1.
grammaticæ, 606 : 1. 617 : 2.
grammaticam, 606 : 28. 615 : 10.
grammatici, 612 : 15.
grammaticis, 217 : 2. 313 : 9.
grammatico, 631 : 3.
grammaticorum, 610 : 5. 612 : 1.
grammaticos, 310 : 11. 619 : 2. 621 : 7, 9. 634 : 4.
grammaticum, 296 : 15. 612 : 9, 10. 618 : 24. 619 : 3. 622 : 29. 630 : 9. 632 : 12. 660 : 9.
grammaticus, 619 : 6.
grammatiſta, 612 : 11.
grammatiſtam, 636 : 5.
granda, 161 : 9.
grandem, 217 : 12. 300 : 24.
grandas, 554 : 8. 635. 21.
grandi, 110 : 12. 450 : 15.
grandia, 163 : 10.
grandibus, 194 : 2.
grandior, 174 : 5.
grandis, 463 : 8.
grandius, 300 : 16.
Graphiariæ, 416 : 9.
Graphia, 348 : 7.
Graphio, 89 : 6.
Graphium, 390 : 31.
graſſantem, 370 : 1.

graſſantes, 188 : 11.
graſſantibus, 499 : 10.
graſſati, 343 : 7.
graſſatores, 241 : 7.
graſſatoribus, 159 : 1.
graſſatorum, 74 : 6. 241 : 3.
graſſaturis, 280 : 3.
graſſatus, 352 : 9. 466 : 1.
grata, 385 : 15. 499 : 3. 624 : 15.
gratam, 471 : 6.
grate, 187 : 15. 448 : 4.
gratia, 17 : 11. 18 : 19. 110 : 11. 311 : 22. 241 : 8. 256 : 8. 275 : 7. 294 : 9. 325 : 3. 344 : 5. 432 : 17. 416 : 22. 451 : 16. 458 : 20. 467 : 9. 491 : 13. 500 : 8. 523 : 14. 524 : 22. 540 : 8. 564 : 20. 587 : 6. 610 : 3. 651 : 11. 654 : 20. 657 : 9.
gratiæ, 294 : 28. 319 : 4. 398 : 35. 415 : 12. 361 : 16.
gratiam, 10 : 5. 74 : 7. 112 : 4. 126 : 8. 131 : 6. 146 : 2. 150 : 12. 213 : 18. 264 : 6. 278 : 3. 290 : 5. 302 : 12. 330 : 21. 461 : 11. 507 : 4, 15. 589 : 17.
gratias, 13 : 15. 170 : 14. 190 : 23. 427 : 15. 433 : 12. 435 : 19. 503 : 12. 518 : 19. 347 : 12. 570 : 18.
gratificans, 433 : 9.
gratioſam, 508 : 6.
gratis, 623 : 9. 625 : 11.
gratiſſimi, 478, 3.
gratiſſimis, 566 : 12.
gratiſſimum, 541 5.
gratiſſimus, 493 : 2. 623 : 12.
gratius, 594 : 14.
gratuita, 344 : 16. 442 : 7. 553 : 16.
gratuitam, 70 : 2. 461 : 19.
gratuito, 27 : 5. 289 : 7.
gratuitum, 255 : 1. 415 : 16.
gratulabundo, 503 : 11.
gratulandum, 383 : 6. 564 : 19.
gratulanti, 300 : 4.
gratulantium, 322 : 6. 582 : 4.
gratularetur, 381 : 12. 521 : 19.
gratulatione, 526 : 7. 565 : 5.
gratulationes, 431 : 5.
gratulationibus, 463 : 1.
gratum, 61 : 8. 422 : 4. 631 : 14.
gratus, 17 : 17. 498 : 10. 647 : 5.
gravabatur, 195 : 15. 462 : 2.
gravarentur, 145 : 8.
gravate, 126 : 3.
gravatur, 291 : 9. 329 : 7.
gravedine, 207 : 8.
gravem, 424 : 5.
graves, 74 : 8. 125 : 1. 207 : 1.
gravi, 55 : 2. 107 : 5. 188 : 11. 413 : 8. 563 : 10. 574 : 13.
gravia, 553 : 7.
gravibus, 347 : 9.
gravida, 157 : 3. 464 : 14.
gravidam, 247 : 15. 250 : 10.
gravidas, 234 : 11.
gravior, 29 : 9.
graviora, 435 : 12.
graviore, 104 : 5. 122 : 14. 228 : 6. 252 : 6. 254 : 22. 469 : 20.
graviorem, 382 : 15.
graviores, 212 : 8.
gravioribus, 497 : 12.
gravioris, 279 : 4.
gravis, 493 : 4.
graviſſima, 547 : 13. 626 : 5.
graviſſimæ, 108 : 18.
graviſſimam, 541 : 5.
graviſſime, 176 : 10. 188 : 3. 280 : 7. 517 : 14. 597 : 2. 557 : 15.
graviſſimis, 318 : 4. 532 : 9.
graviſſimo, 173 : 5. 361 : 15.
graviſſimum, 261 : 4.
graviſſimus, 67 : 14.
gravitate, 157 : 7.
gravitatem, 528 : 2.
gravitatis, 299 : 1.
graviter, 83 : 7. 95 : 3, 109 : 2. 159 : 8. 176 : 4. 292 : 7. 372 : 8. 427 : 20. 511 : 14. 541 : 3.
gravius, 14 : 7. 31 : 4. 75 : 6. 76 : 18. 251 : 4.
gregarium, 215 : 4.
gregarius, 384 : 7. 504 : 10.
gregatim, 349 : 15.
gregem, 639 : 27.
greges, 86 : 10. 283 : 3, 447 : 11. 566 : 3.
gregis, 372 : 6.
gregum, 580 : 3.
gremio, 86 : 19. 225 : 6. 343 : 20. 410 : 13. 418 : 7. 490 : 18.
gremium, 145 : 7. 487 : 6, 504 : 12. 542 : 15.
greſſu, 610 : 14.
gubernacula, 331 : 3.
gubernaculo, 117 : 2.
gubernaculum, 477 : 4.
gubernatore, 496 : 18.
gubernatorem, 641 : 9.
gulæ, 530 : 14.
gulam, 524 : 22.
gurguſtio, 621 : 15.
guſtare, 294 : 7.
guſtaſſe, 563 : 9.
guſtavimus, 200 : 5.
guſtu, 105 : 22.
guſtum, 461 : 10.
gymnaſia, 254 : 12.
gymnaſio, 437 : 17.
gymnaſium, 472 : 6.
gymnica, 483 : 15.
gymnico, 437 : 29.
gymnicum, 235 : 11, 437 : 16, 576 : 3.
gyrum, 42 : 9.

H

Habeam, 654 : 21.
habeas, 392 : 7.
habeat, 423 : 10. 450 : 2.
habebantur, 350 : 9. 409 : 15.
habebas, 69 : 7. 183 : 5. 312 : 9. 359 : 13. 390 : 5. 589 : 12. 594 : 4.
habebatur, 1 : 9. 364 : 21. 6 7 : 2.
habemus, 172 : 7. 271 : 14.
habendi, 145 : 10.
habendos, 428 : 19.
habent, 33 : 1. 227 : 4. 638 : 16. 639 : 21.
habente, 660 : 25.
habentes, 235 : 2.
habentibus, 155 : 7.
habeo, 68 : 7. 179 : 10. 271 : 11. 330 : 17.
habere, 10 : 11. 61 : 7. 81 : 9. 172 : 3. 175 : 7. 215 : 8. 276 : 21. 330 : 27. 348 : 16. 392 : 4. 419 : 13. 507 : 20. 552 : 9. 369 : 15. 585 : 5. 588 : 15. 619 : 6. 624 : 11.
haberem, 175 : 2. 614 : 10.
haberent, 1 : 16. 47 : 6. 224 : 11. 231 : 4. 274 : 4. 290 : 10. 373 : 3. 436 : 10. 567 : 3.
haberet, 18 : 12. 149 : 7. 153 : 17. 157 : 16. 225 : 8. 295 : 2. 303 : 18. 349 : 13. 428 : 7. 458 : 6. 572 : 7. 661 : 9.
haberetur, 7 : 10. 28 : 9. 310 : 4. 402 : 7. 515 : 16. 550 : 13.
haberi, 17 : 7.
habes, 379 : 3.
habet, 104 : 3. 551 : 18. 627 : 9. 652 : 10, 12.
habiliorem, 129 : 5.
habilis, 378 : 8.
habita, 60 : 19. 84 : 2. 371 : 15. 5:6 : 4.
habitabat, 573 : 11.
habitam, 654 : 31.
habitantes, 499 : 4.
habitare, 458 : 15. 618 : 7.
habitationem, 40 : 7.
habitavit, 531 : 195 : 12.
habito, 138 : 5.
habitu, 64 : 5. 190 : 16. 232 : 18. 257 : 2. 28 : 3. 323 : 1. 315 : 2. 328 : 6. 336 : 3. 358 : 10. 366 : 3. 439 : 6. 451 : 14. 468 : 17. 572 : 14. 576 : 10. 618 : 23. 65 : 7.
habitum, 50 : 14. 153 : 24. 163 : 22. 313 : 3. 179 : 36. 390 : 16. 482 : 6. 646 : 15.
habiturum, 76 : 3. 581 : 20.
habitus, 493 : 1. 517 : 1.
habuerat, 163 : 6. 182 : 8. 318 : 24.
habuerit, 70 : 13. 115 : 11. 283 : 15. 570 : 10.

habui, 171 : 10.
habuiſſe, 31 : 20. 58 : 12. 60 : 20. 456 : 7. 570 : 10. 597 : 5. 655 : 14.
habuiſſent, 128 : 17. 276 : 14.
habuiſſet, 455 : 8. 492 : 1.
habuit, 11 : 9. 21 : 7. 55 : 5. 65 : 8. 76 : 21. 128 : 9. 135 : 3. 165 : 16. 171 : 10. 183 : 12. 188 : 2. 197 : 7. 204 : 9. 123 : 2. 225 : 13. 248 : 10. 280 : 4. 292 : 13. 307 : 10. 322 : 1. 341 : 2. 342 : 7. 379 : 7. 408 : 1. 435 : 3. 455 : 7. 461 : 8. 462 : 6. 475 : 1. 485 : 11. 489 : 17. 500 : 17. 524 : 9. 529 : 6. 536 : 18. 539 : 9. 547 : 3. 551 : 20. 587 : 6. 588 : 2. 636 : 10. 645 : 8. 651 : 23. 653 : 15. 660 : 11.
hac, 8 : 12. 76 : 18. 97 : 5. 100 : 4. 108 : 21. 125 : 4. 143 : 5. 172 : 6. 182 : 14. 200 : 10. 235 : 7. 246 : 1. 255 : 9. 292 : 1. 340 : 5. 479 : 5. 507 : 19. 523 : 5. 524 : 14. 530 : 9. 539 : 5. 651 : 30.
hactenus, 318 : 9. 458 : 14. 463 : 2. 472 : 8. 551 : 15. 592 : 9. 606 : 7. 653 : 20.
hæc, 23 : 15. 31 : 15. 44 : 8. 86 : 6, 20. 100 : 11. 120 : 1. 214 : 2. 215 : 10. 224 : 1. 229 : 7. 250 : 2. 251 : 13. 252 : 6. 268 : 12. 298 : 5. 304 : 3. 307 : 5. 324 : 5. 330 : 11. 346 : 1. 361 : 15. 374 : 1. 380 : 6. 384 : 1. 390 : 27. 406 : 35. 419 : 10. 421 : 13. 431 : 9. 443 : 15. 449 : 4. 451 : 15. 469 : 6. 477 : 1. 480 : 4. 481 : 9. 492 : 3. 516 : 6. 523 : 19. 539 : 1. 542 : 2. 545 : 11. 547 : 16. 571 : 10. 589, 10. 591 : 15. 624 : 4. 629 : 4. 638 : 15. 649 : 17. 651 : 14. 657 : 12.
hærentem, 491 : 3.
hæreret, 588 : 1.
hæſit, 192 : 5. 485 : 3. 624 : 1.
hæſitante, 233 : 6.
hæſitatum, 385 : 2.
Halori, 500 : 10.
halorum, 423 : 17. 500 : 11.
hamo, 129 : 6. 210 : 5.
hanc, 15 : 5. 21 : 12. 103 : 2. 145 : 3. 157 : 16. 190 : 12. 266 : 2. 271 : 15. 292 : 8. 325 : 3. 327 : 10. 349 : 17. 379 : 12. 399 : 8. 432 : 12. 485 : 2. 508 : 7. 516 : 3. 530 : 8. 629 : 7. 652 : 24. 654 : 17.
Hannibali, 243 : 6.
harena, 347 : 17. 483 : 20.
harenæ, 349 : 11.
harenam, 312 : 11. 353 : 9. 367 : 8. 568 : 14.
harenarum, 206 : 6.
Harpocram, 413 : 4.
harum, 447 : 14.
harundinum, 206 : 6.
haruſpex, 86 : 13. 503 : 1.
haruſpice : 813 : 5.
haruſpicem, 592 : 6.
haruſpices, 135 : 1. 231 : 3. 304 : 5.
haruſpicio, 142 : 8.
haruſpicis, 511 : 8.
has, 120 : 5. 128 : 13. 168 : 9. 326 : 6. 409 : 2.
haſta, 418 : 2. 504 : 13.
haſtæ, 56 : 9. 95 : 4. 126 : 6.
haſtam, 148 : 5.
haſtis, 590 : 5.
Haterio, 272 : 5.
haud, 60 : 2. 325 : 5. 431 : 5. 494 : 12. 503 : 3, 7. 510 : 21. 513 : 5. 531 : 17. 542 : 5. 552 : 5. 565 : 25. 570 : 11. 612 : 9.
hauſerunt, 302 : 3.
hauſiſſet : 524 : 13.
hauſit, 480 : 4. 528 : 2.
hauſta, 563 : 9.
hauſto, 423 : 19.
hauſtum, 428 : 16.
heautontimorumeno, 652 : 32.
hebeſcebant, 308 : 10.
hebetato, 378 : 7.
hebetiore, 594 : 2.
hebetioribus, 482 : 3.
Hectorem, 293 : 8.
Hecubæ, 310 : 11.
Hecyra, 652 : 8.
heic, 57 : 4. 134 : 15. 254 : 10. 560 : 3.
Helio, 449 : 5.
Helleſponti, 67 : 1.
Helleſpontum, 336 : 8.
Helvetios, 326 : 15.
Helvidii, 585 : 20.
Helvidio, 552 : 12.
Helvidiam, 585 : 22.
Helvium, 95 : 2.
Helvius, 58 : 11.
hemiſtichium, 57 : 10.
Hemicyclum, 627 : 10.
herba, 70 : 8.
Herculem, 446 : 19.
Herculi, 323 : 21.
Herculis, 7 : 3. 62 : 11. 115 : 11. 195 : 14. 483 : 19. 551 : 4.
herede, 290 : 4. 356 : 11. 492 : 2. 655 : 22.
heredem, 90 : 4. 107 : 10. 142 : 7. 156 : 9. 380 : 7. 524 : 10. 588 : 6.
heredes, 90 : 6. 116 : 4. 238 : 6, 17. 315 : 18. 568 : 5. 660 : 31.
heredibus, 90 : 10. 180 : 3. 280 : 12. 381 : 19.
hereditarium, 170 : 12.
hereditate, 249 : 7. 431 : 17.
hereditatem, 107 : 32. 260 : 9.
hereditates, 187 : 12. 582 : 584 : 9. 588 : 5.
hereditatibus 11 : 9. 218 : 20.
hereditatum, 187 : 16.
heres, 97 : 1. 267 : 8. 316 : 12. 432 : 12. 495 : 4. 532 : 4. 584 : 11.
heri, 191 : 12. 323 : 33.
herilem, 634 : 2.
Hermæum, 384 : 4.
Hermam, 619 : 8, 10. 610 : 6.
Hermogenem, 585 : 2.
hero, 623 : 6.
heroidum, 446 : 16.
Heroum, 195 : 20. 446 : 16.
heu, 585 : 21.
hexametris, 213 : 7.
hi, 19 : 2. 47 : 5. 265 : 18. 314 : 6. 401 : 15. 479 : 24. 499 : 5. 504 : 7. 513 : 11.
hianti, 414 : 6.
hiatu, 410 : 4.
hiatum, 350 : 5.
hiberna, 116 : 11. 169 : 8. 544 : 16. 580 : 13.
hibernas, 313 : 15.
hiberni, 108 : 4.
hibernis, 4 : 5. 126 : 3.
hiberno, 391 : 10. 505 : 6.
hibernos, 402 : 9.
hic, 84 : 15. 130 : 6. 171 : 11. 325 : 16. 341 : 6. 364 : 3. 368 : 12. 417 : 25. 469 : 14. 544 : 20. 545 : 3. 558 : 14. 610 : 13. 621 : 2. 632 : 18. 636 : 9. 646 : 12. 651 : 10. 652 : 19. 657 : 6.
hiematee, 195 : 9.
hieme, 36 : 6. 64 : 6. 114 : 7. 195 : 7, 8. 208 : 1. 499 : 17.
Hiempſalem, 73 : 2.
Hiera, 623 : 6.
Hieronicarum, 450 : 8. 451 : 3.
Hieroſolymam, 223 : 7.
Hieroſolymorum, 471 : 8. 565 : 3.
Higinus, 630 : 6.
hilare, 462 : 17.
hilarem, 587 : 3.
hilariores, 265 : 4.
hilarioris, 238 : 3.
hilaritatem, 347 : 13. 398 : 29.
hilaritatie, 232 : 17.
hilarius, 314 : 9.
hinc, 36 : 1. 42 : 15. 44 : 1. 82 : 1. 108 : 8. 134 : 16. 230 : 8. 265 : 13. 352 : 10. 384 : 8. 385 : 6. 435 : 1. 448 : 1. 454 : 9. 468 : 18. 480 : 11. 533 : 8, 9. 553 : 2.
hinnitus, 477 : 9.
Hipparchus, 551 : 18.
hircum, 287 : 8.
hirſuto, 287 : 6.
hirſutus, 364 : 19.
Hirtii, 248 : 8.
Hirtio, 108 : 22. 189 : 4. 638 : 28.

Hirtium, 61: 3. 110: 5.
Hirtius, 61: 9. 110: 1.
his, 14: 8. 27: 10. 30: 1. 42: 21. 45: 15. 68: 4. 110: 5. 111: 10. 113: 17. 133: 8. 179: 8. 238: 21. 255: 10. 289: 6. 291: 8. 292: 15. 310: 10. 323: 13. 330: 9. 342: 3. 344: 1. 364: 30. 384: 10. 396: 8. 404: 9. 412: 1. 448: 5. 449: 6. 460: 4. 472: 23. 481: 2. 499: 9, 15. 503: 12. 504: 18. 516: 4. 565: 25. 568: 1. 576: 1. 583: 6. 587: 14. 589: 19. 592: 10. 616: 15. 621: 6. 629: 10. 652: 8.
hiſce, 651: 18.
Hiſpania, 7: 1. 9: 2. 35: 8. 36: 17. 38: 7. 39: 8. 60: 18. 2 9: 4. 243: 5. 494: 7. 495: 20. 499: 6. 501: 5. 505: 10. 506: 4.
Hiſpaniæ, 489: 2. 510: 12.
Hiſpaniam, 17: 1. 62: 2. 73: 5. 283: 14. 489: 9.
Hiſpaniarum, 28: 4. 290: 7. 497: 11.
Hiſpanias, 107: 5, 8. 473: 20.
Hiſpanico, 208: 12.
Hiſpanienſem, 39: 5. 40: 9.
Hiſpanienſi, 544: 2.
Hiſpanienſis, 61: 2.
Hiſpanorum, 96: 5.
Hiſpanos, 630: 6.
hiſtoria, 8: 11. 352: 18. 585: 1.
hiſtoriæ, 310: 10. 420: 8. 593: 4. 638: 6.
hiſtoriam, 61: 7. 420: 1. 489: 15. 620: 9. 630: 10. 646: 6.
hiſtorias, 218: 13. 422: 11.
hiſtorici, 618: 22.
hiſtorico, 301: 18. 630: 12.
hiſtoricum, 623: 5.
hiſtoriis, 398: 8. 619: 16, 18.
hiſtrio, 469: 22. 659: 9, 12.
hiſtrionem, 469: 27. 484: 3. 4.
hiſtriones, 42: 2. 158: 5. 163: 18. 198: 11. 280: 9.
hiſtrionibus, 580: 4.
hiſtrionis, 368: 5. 374: 23.
hiſtrionum, 163: 21. 529: 2. 398: 11.
hoc, 21: 15. 31: 5, 13. 40: 6. 57: 1. 65: 7. 104: 6. 103: 13. 110: 1. 131: 9. 138: 9. 153: 22. 159: 5. 172: 2, 7, 11. 183: 6. 187: 10. 190: 10. 193: 4. 200: 1. 213: 5. 208: 11. 221: 12. 224: 20. 233: 9. 235: 10. 236: 9. 254: 19. 268: 2. 271: 16. 298: 3. 307: 3. 310: 9. 323: 31. 361: 11. 372: 9. 381: 8. 385: 10. 399: 7. 419: 11. 423: 24. 410: 8. 455: 12. 458: 4. 462: 10. 468: 25. 477: 18. 482: 12. 485: 16. 489: 13. 493: 2. 499: 11. 504: 4. 509: 11. 510: 18. 513: 23. 536: 14. 537: 6. 550: 4. 557: 10. 585: 5. 587: 21. 592: 21, 26. 594: 10. 609: 5. 610: 2. 613: 3. 615: 4. 620: 3. 626: 3, 8. 632: 17. 642: 1. 647: 5. 653: 31. 654: 24, 30. 662: 13.
hodie, 192: 12. 200: 18. 258: 14. 396: 5. 487: 8. 565: 12.
hœdo, 461: 17.
Homeri, 352: 14. 478: 3.
Homericis, 422: 6.
Homericos, 478: 3.
Homericus, 261: 23.
homicidii, 409: 1.
homine, 379: 25. 652: 36.
hominem, 83: 5. 355: 5. 458: 15. 647: 8.
homines, 6: 6. 61: 8. 82: 3. 157: 3. 171: 9. 214: 1. 352: 9. 398: 29. 406: 15. 418: 1. 461: 6. 467: 11. 564: 20. 592: 4. 634: 6. 638: 11, 13. 652: 16. 661: 3.
homini, 231: 7. 243: 24. 348: 13.
hominibus, 379: 20. 632: 16. 639: 6.
hominis, 297: 12. 348: 8. 379: 4. 480: 19. 531: 12.
hominum, 42: 19. 120: 8. 134: 10. 178: 10. 185: 11. 198: 2. 217: 5. 283: 6. 291: 6. 297: 5. 301: 18. 310: 12. 315: 9. 319: 4. 328: 2. 330: 1. 353: 5. 358: 3. 364: 14. 374: 4. 397: 8. 381: 6, 9. 441: 9. 456: 8. 461: 11. 461: 7. 474: 10. 515: 1. 517: 13. 533: 4. 554: 1. 567: 5. 570: 1. 587: 8. 645: 1.
homo, 265: 20. 388: 3. 530: 13.
homuncionem, 654: 26.
honeſta, 308: 7. 638: 18.
honeſtæ, 495: 16.
honeſtam, 564: 11.
honeſtate, 623: 8.
honeſte, 139: 12.
honeſti, 347: 6.
honeſtiſſimo, 349: 6. 646: 7.
honeſtiſſimus, 437: 20.
honeſtius, 89: 9.
honeſto, 536: 18.
honeſtorum, 166: 7.
honeſtum, 376: 10.
honor, 3: 2.
honoranda, 150: 1. 236: 2.
honorati, 270: 4.
honorariis, 141: 15.
honorarium, 357: 19.
honorata, 146: 6. 507: 2.
honoratus, 251: 24. 657: 8.
honoraverit, 163: 11.
honoravit, 523: 6.
honore, 18: 10. 102: 7. 128: 11. 130: 15. 132: 20. 148: 2. 172: 11. 188: 2. 274: 4. 325: 15. 357: 7. 380: 7. 385: 13. 430: 6. 462: 3. 464: 5. 474: 1. 495: 6. 507: 18. 509: 11. 535: 19. 551: 14. 564: 15. 569: 15. 574: 15. 603: 2. 653: 29.
honorem, 2: 8. 73: 15. 117: 9. 138: 20. 149: 8. 153: 20. 187: 15. 291: 14. 317: 10. 341: 2. 357: 13. 388: 18. 394: 8. 424: 6. 320: 14. 572: 3, 18. 590: 2. 659: 14.
honores, 45: 8. 74: 5. 78: 2, 9. 101: 4. 130: 1. 182: 7. 262: 5. 298: 9. 332: 6. 379: 22. 381: 1. 382: 2. 385: 8. 386: 4. 412: 3. 419: 8. 435: 3. 440: 11. 507: 9. 553: 10. 619: 8.
honori, 233: 12. 273: 8.
honoribus, 31: 9. 58: 6. 92: 14. 100: 7. 236: 21. 270: 2. 307: 9. 340: 11. 341: 7. 363: 15. 434: 6. 492: 4. 524: 8.
honorifice, 111: 18. 353: 4.
honorificentiſſimis, 82: 2.
honoris, 252: 14. 305: 7. 307: 16. 353: 19.
honorum, 28: 11. 253: 10. 330: 12.
Hoplomacho, 351: 10.
hora, 19: 15. 87: 3. 262: 25. 295: 17. 372: 1. 579: 8.
horæ, 483: 21.
horam, 97: 4. 114: 8. 161: 15. 200: 9. 224: 25. 282: 9. 434: 2. 446: 11. 480: 21. 519: 10. 389: 12. 592: 20. 596: 6.
horariom, 574: 17.
horarum, 171: 4. 284: 9. 419: 15. 467: 7.
horas, 70: 16. 78: 16. 105: 7. 163: 3. 166: 7. 203: 6. 461: 18. 492: 9.
Horati, 654: 10.
Horatii, 654: 13.
Horatium, 654: 16.
Horatius, 628: 22. 654: 1. 655: 7.
hordeo, 126: 10.
horis, 36: 13. 292: 10. 364: 30. 596: 2. 636: 12.
horrea, 468: 8.
horreis, 344: 23.
horridum, 364: 28.
horror, 130: 4.
horrorem, 481: 10.
hortabatur, 480: 22.
Hortalum, 189: 4.
hortando, 398: 29.

hortante, 410 : 1. 480 : 1. 533 : 16
hortandi, 585 : 12.
hortantibus, 108 : 21. 449 : 18. 54' : 16.
hortantis, 495 : 12.
hortantium, 4'4 : 9.
hortaretur, 371 : 5.
hortationes, 213 : 4.
hortatum, 504 : 4.
hortatur, 101 : 11. 21' : 4.
hortatus, 67 : 5. 235 : 9. 312 : 19. 395 : 5. 423 : 6.
Hortensianis, 19 : 4.
Hortensii, 289 : 4.
hortis, 130 : 14 381 : 4. 446 : 3. 447 : 12. 504 : 21.
hortorum, 373 : 1. 481 : 19.
hortos, 90 : 10. 260 . 2 278 : 12. 316 : 2. 371 : 2. 478 : 5. 498 : 4.
hortulos, 621 : 19. 653 : 10.
horum, 296 : 3. 411 : 2.
hos, 35 : 5. 76 : 121 137 : 2. 138 : 5. 291 : 6. 315 : 8. 411 : 6. 437 : 1. 474 : 11 510 : 21. 568 : 12. 614 : 8. 636 : 4.
hoſpite, 59 : 3.
hoſpitem, 59 : 5. 303 : 6.
hoſpitia, 180 : 6. 479 : 9.
hoſpitio, 74 : 14.
hoſte, 317 : 9. 317 : 24. 510 : 16 540 : 2.
hoſtem, 65 : 9. 66 : 7 175 : 5 319 : 7. 348 : 6. 357 : 11. 361 : 3. 411 : 7. 480 : 17. 518 : 534 : 1.
hoſtes, 231 : 2. 295 : 11. 323 : 8.
hoſti, 116 : 5. 133 : 8.
hoſtia, 64 : 11. 570 : 8.
hoſtiæ, 319 : 10.
hoſtiarum, 113 : 14.
hoſtiarius. 646 : 1.
hoſtias, 231 : 1. 339 : 6.
hoſtibus, 23 : 13. 76 : 3 107 : 6.
hoſtiis, 87 : 6.
hoſtiles, 180 : 18.
hoſtilis, 394 : 11.
hoſtilibus, 468 : 13.
hoſtiliter, 59 : 11. 130 : 3.
hoſtilium, 68 : 1. 70 : 16.
hoſtis, 3' : 6. 67 : 10, 13. 70 : 10. 99 : 6. 190 : 10. 248 : 12. 261 : 8 365 : 12. 514 : 2. 552 : 2.
hoſtium, 36 : 15, 40 : 11. 64 : 5. 67 : 6. 70 : 22. 114 : 13. 210 : 5. 246 : 10. 428 : 19.
huc, 4 : 5 105 : 3. 131 : 6. 134 : 16 193 : 11 394 : 6. 652 : 31. 655 : 8.
huic, 39 : 4. 60 : 6. 179 : 7. 303 : 5. 307 : 15. 357 : 13. 515 : 7. 616 : 2.
huius, 8 : 10. 231 : 1. 291 : 11. 379 : 12. 448 : 8. 528 : 18. 536 : 11. 616 : 2 624 . 15. 630 : 14.
huiuſmodi, 173 : 7. 252 : 1. 358 : 12
humana, 92 : 12. 134 : 7 157 : 11
humanam, 542 : 16 568 : 10.
humani, 561 : 1.
humanis, 66 : 1 455 : 8.
humanitate, 614 : 11.
humanitatis, 172 : 4. 291 : 4.
humano, 78 : 5. 366 : 4 495 : 12 528 : 10.
humaturus. 319 : 12.
humatus, 655 : 24.
humentes, 551 : 15.
humentibus, 413 : 6.
humeris, 109 : 2 172 : 14. 236 : 13 308 : 2. 381 : 11. 433 : 13. 474 : 19.
humero, 8 : 17. 70 : 20. 89 : 4. 382 : 4.
humerum, 527 : 8.
humi, 74 : 3. 300 : 9 483 : 16. 511 : 12.
humili, 197 : 3. 461 : 9 507 : 4.
humilitatem, 541 : 16.
humillimas, 557 : 20.
humillimorum, 315 : 18.
humores, 308 : 8
humum, 441 : 12.
hunc, 14 : 13 101 : 2. 112 : 1. 1, 2 : 2. 166 : 1. 179 : 10 274 : 12 299 : 12 336 : 1. 353 : 9. 356 : 5 378 : 11. 391 : 1. 428 : 6. 435 : 8 458 : 22 463 : 3 514 : 10 529 : 3. 541 : 11. 551 : 5 553 : 2 556 : 8 587 : 7. 591 : 17 612 : 11 619 : 1 645 : 2 648 : 12 651 : 6, 17. 653 : 17 660 : 12. 661 : 11.
hybridæ, 120 : 6
hydraulica, 473 : 16.
hydraulem, 484 : 2.
Hylam, 163 : 24.
hyleo, 610 : 6
hypochrita, 450 : 5.

I.

Iacchus, 610 : 13.
iacens, 224 : 37. 512 : 12.
iacent, 648 : 12.
iacentem, 172 : 13.
iacentis, 517 : 10.
iaceres, 633 : 30.
iaceret, 258 : 13.
iaciebant, 178 : 5.
iacta, 38 : 6 540 : 12.
iactabantur, 498 : 5
iactabat, 128 : 19. 349 : 6. 352 : 5.
iactæ, 355 : 13.
iactans, 444 : 10. 464 : 21.
iactare, 69 : 5. 508 : 5. 574 : 11. 588 : 16.
iactares, 21 : 13. 208 : 11. 485 : 11. 634 : 10 657 : 18.
iactaſſe, 591 : 17.
iactaſſent, 110 : 11.
iactatis, 191 : 11.
iactatio, 57 : 2 410 : 4.
iactator, 418 : 2.
iactarum, 492 : 13. 517 : 14. 517 : 2. 544 : 13.
iactaveris, 594 : 7.
iactavit, 351 : 20. 423 : 4. 429 : 13. 500 : 17
iacti : 258 : 14.
iactura, 193 : 9.
iacuiſſe, 314 : 10.
iacuit, 89 : 12. 131 : 6. 473 : 22.
iacula, 91 : 16.
iaculis, 312 : 1.
iam, 4 : 5. 7 : 4. 14 : 8. 17 : 6. 19 : 14. 25 : 7. 28 : 5. 29 : 1. 36 : 12. 44 : 2 49 : 9. 50 : 1. 74 : 4. 81 : 3. 84 : 3 87 : 2. 96 : 8 105 : 13 111 : 6 135 : 3. 174 : 5. 183 : 8. 213 : 3. 217 : 12 218 : 11 221 : 8. 231 : 16. 235 : 6. 236 : 19 247 : 16 253 : 6. 254 : 9 255 : 9. 257 : 7. 264 : 14. 282 : 7. 286 : 4. 293 : 6. 299 : 11 300 : 8. 305 : 4 314 : 17. 322 : 2. 323 : 3 18, 16 32 338 : 8 343 : 14, 22. 349 : 4 353 : 14. 356 : 11 359 : 4 360 : 7 370 : 12 374 : 10. 384 : 10 397 : 10. 417 : 1. 423 : 3. 434 : 6. 447 : 10. 459 : 1 466 : 8. 473 : 18, 24. 474 : 22. 476 : 8 477 : 12. 479 : 11. 481 : 4. 492 : 16. 499 : 9 : 502 : 1. 510 : 10 511. 1. 513 : 8, 5. 516 : 1 525 : 16. 526 : 4. 533 : 17 534 : 11. 540 : 13. 542 : 1, 29 553 : 4 571 : 3. 587 : 10. 589 : 12 591 : 7 591 : 10 596 : 11. 610 : 14 613 : 1, 5 618 : 7, 14. 629 : 10. 632 : 13. 643 : 19. 654 : 10. 657 : 4.
iampridem, 99 : 3. 524 : 19. 542 : 2. 545 : 7 618 : 20.
ianitore, 220 : 7.
ianitoribus, 120 : 11.
ianitoris, 534 : 9.
Iano, 139 : 6.
Ianos, 529 : 1.
ianuam, 410 : 8.
Ianuarias, 78 : 15. 276 : 12 472 : 2. 432 : 2. 440 : 14. 563 : 1.
Ianuarii, 130 : 14. 333 : 3. 477 : 10. 481 : 16 489 : 5. 490 : 2. 502 : 3. 508 : 17.
Ianuariis, 11 : 6. 44 : 7. 178 : 5. 333 : 2. 359 : 7.
ianuis, 220 : 10.
Ianum, 114 : 1. 439 : 12.
ibi, 105 : 3. 203 : 3. 220 : 4. 223 : 14. 224 : 14, 39. 248 : 3. 348 : 2. 378 : 2. 430 : 1. 487 : 13.

503 :

503 : 14. 531 : 38. 536 : 15. 543 : 6. 592 : 11. 615 : 8. 617 : 5. 636 : 3. 638 : 13. 655 : 14.
Ibidem, 6 : 16. 152 : 4. 215 : 13. 286 : 16. 39? : 23. 444 : 13. 493 : 14. 517 : 11. 537 : 16. 550 : 15. 566 : 19. 597 : 7. 615 : 12.
Icelum, 505 : 10.
Icelus, 481 : 13. 499 : 8.
icieto, 134 : 3.
icit, 406 : 14.
Icaeos, 4?7 : 11.
iconicum, 339 : 7.
ictam, 135 : 1.
ictibus, 70 : 20. 349 : 3. 414 : 20. 535 : 7. 565 : 4. 594 : 1.
ictu, 231 : 17. 372 : 11. 464 : 13. 502 : 3. 516 : 9.
ictum, 19 : 10. 229 : 4. 541 : 21.
ictus, 121 : 3. 616 : 1.
icunculam, 481 : 3.
id, 16 : 5. 18 : 3. 25 : 4. 6? : 17. 9. 74 : 5. 8? : 6. 86 : 3. 90 : 5. 107 : 10. 108 : 13. 121 : 3. 130 : 9. 13? : 4. 141 : 18. 159 : 17. 169 : 17. 174 : 7. 175 : 10. 170 : 5. 192 : 9. 19? : 5. 203 : 11. 217 : 1, 5. 225 : 21. 2?. 231 : 20. 235 : 14. 2?6 : 17. 254 : 15. 262 : 2. 266 : 3. 268 : 12. 272 : 9. 280 : 6. 2?2 : 3. 286 : 10. 292 : 4, 12. 305 : 8. 309 : 4. 314 : 26. 3?6 : 5, 8. 330 : 14. 373 : 3. 385 : 1. ?87 : 2. 409 : 14. 417 : 22. 42? : 17. 432 : 30. 450 : 5. 680 : 18. 489 : 4. 490 : 8. ?96 : 4. 498 : 10. 502 : 9. 507 : 14. 509 : 10. 5?0 : 12. 511 : 2?. 517 : 6. 532 : 7. 8. 535 : 14. 561 : 10. 542 : 26. 544 : 19. 547 : 19. 553 : 16. 565 : 1, 22. 570 : 8. 585 : 2. 591 : 22. 592 : 16. 616 : 1. 627 : 4. 63? : 1?. 64? : 8. 652 : 10. 654 : 21. 6?9 : 16.
idcirco, 8 : 15.
ideæ, 143 : 17.
idem, 8 : 17. 28 : 1. 60 : 18. 64 : 4. 119 : 1. 185 : 12. 188 : 7. 224 : 28. 2?1 : 17. 298 : 1. 318 : 2. 368 : 2. 385 : 17. 440 : 9. 474 : 8. ?96 : 14. ?13 : 1. 521 : 1?. 545 : 17. ?4 : 9. 615 : 6. 6?1 : 25. 651 : 14. 64? : 4. 651 : 22. 653 : 16. 655 : 7.
identidem, 14 : 4. 31? : 1?. 33 : 7. 215 : 2. 255 : 1. 299 : 21. 304 : 2. 305 : 16. 34? : 1. 350 : 5. 365 : 2. 398 : 30. 419 : 1. 446 : 11. 451 : 12. 455 : 11. 462 : 1. 480 : 15. 503 : 2. 504 : 15. 511 : 15. 538 : 11. 581 : 4.
ideo, 51 : 7. 1?5 : 7. 364 : 32. 419 : 11. 456 : 9. 484 : 7. 525 : 21. 542 : 6. 569 : 1. 652 : 38. 654 : 24.
ideoque, 96 : 3. 220 : 9. 307 : 7. 545 : 15.
idibus, 84 : 22. 90 : 2. 113 : 14. 146 : 15. 371 : 5. 570 : 13.
idipſum, 8 : 3. 450 : 11.
idonea, 21 : 9.
idoneis, 138 : 3.
idoneo, 475 : 5.
idoneos, 520 : 12.
idoneus, 61? : 2.
idus, 85 : 14. 87 : 7. 97 : 7. 270 : 14. 333 : 3. 424 : 4. 523 : 7. 544 : 12. 589 : 5. 655 : 19.
ieceras, 598 : 14.
iecisse, 390 : 31.
iecit, 359 : 20. 453 : 16. 467 : 14. 622 : 1.
ieiunium, 200 : 8.
ientacula, 5?0 : 2.
ientaſſent, 525 : 16.
igitur, 18 : 1. 21 : 8. 75 : 10. 84 : 2. 161 : 3. 231 : 21. 241 : 7. 254 : 17. 315 : 11. 324 : 6. 356 : 1. 423 : 1?. 488 : 1. 495 : 1. 510 : 6. 515 : 17. 5?4 : 4. 541 : 17. 545 : 1. 606 : 1.
ignaram, 489 : 1.
ignaro, 266 : 5. 552 : 11.
ignaros, 268 : 4.
ignarum, 231 : 6. 392 : 10. 589 : 35.
ignarus, 404 : 7. 411 : 4. 451 : 5.
ignaviam, 7 : 3. 306 : 7. 561 : 6. 495 : 8.
igne, 317 : 16. 585 : 29.
ignes, 562 : 6. 397 : 13.
igni, 76 : 14. 347 : 15. 399 : 4.
ignibus, 258 : 11.
ignobili, 521 : 2.
ignobilitatem, 340 : 1.
ignobilitatis, 340 : 8.
ignominia, 72 : 6. 126 : 8. 152 : 3. 2?3 : 4. 284 : 10. 360 : 6. 391 : 4. 469 : 3. ?8 : 6.
ignominiæ, 331 : 9. 383 : 10. 515 : 5. 547 : 5.
ignominiam, 256 : 2. 302 : 2.
ignominiarum, 263 : 2.
ignominias, 125 : 1.
ignominiosis, 116 : 13.
ignominioſis, 526 : 2.
ignorabatur, 334 : 13.
ignorandi, 556 : 26.
ignorantiam, 358 : 13. 504 : 9.
ignoraſſe, 415 : 4.
ignoro, 265 : 8.
ignoſcas, 271 : 5.
ignoſceretur, 143 : 8.
ignota, 258 : 7. 306 : 4.
ignoti, 1?7 : 13. 473 : 16.
ignotis, 356 : 11.
ignotiſſimum, 2?4 : 13.
ignoto, 154 : 19. 485 : 4.
ignotorum, 543 : 2.
ignotos, 24 : 7.
ignotum, 225 : 36.
ignotus, 618 : 16.
ignoverat, 76 : 16.
ii, 258 : 14.
iis, 143 : 8. 155 : 3. 166 : 9. 172 : 12. 1?5 : 11. 235 : 3. 248 : 14. 269 : 1. 276 : 14. 288 : 10. 364 : 4. 389 : 2. 418 : 4. 429 : 7, 9. 472 : 9. 525 : 5. 534 : 12. 545 : 19. 584 : 9. 647 : 14.
iidem, 84 : 8. 603 : 5.
iiſdem, 101 : 9. 168 : 12. 192 : 10. 232 : 14. 4?7 : 5. 507 : 3. 628 : 9, 16.
iis, 72 : 4.
Iliadam, 76 : 6.
Iliis, 2?1 : 7.
Ilienſes, 406 : 23.
Ilienſibus, 406 : 20. 433 : 14.
Ilienſium, 245 : 5.
Ilium, 83 : 13.
illa, 28 : 6. 61 : 8. 6? : 1. 84 : 6. 128 : 19. 215 : 12. 292 : 4. 294 : 10. 296 : 11. 392 : 22. 419 : 25. 453 : 3. 463 : 8. 469 : 10. 495 : 17. 498 : 4. 521 : 18. 5?6 : 3. 532 : 32. 587 : 11. 660 : 17.
illacrymavit, 187 : 4. 553 : 5.
illæ, 459 : 6.
illæſa, 308 : 17.
illaſum, 192 : 21.
illam, 133 : 5. 224 : 16. 232 : 6. 538 : 14. 567 : 9.
illas, 135 : 1.
illatam, 417 : 10.
illatum, 267 : 4.
illatus, 314 : 1?. 474 : 4.
ille, 9 : 3. 55 : 20. 84 : 18. 111 : 30. 171 : 10. 187 : 8. 198 : 7. 213 : 9. 265 : 2. 296 : 11. 310 : 17. 34? : 7. 571 : 11. 417 : 24. 461 : 20. 469 : 14, 16. 490 : 11. 504 : 13. 510 : ?5. ?4 : 19. 621 : 10. 614 : 14. 651 : 23. 653 : 15.
illecebris, 409 : 10.
illi, 1 : 6. 15. 30 : 15. 45 : 7. 55 : 20. 1?5 : 10. 304 : 12. 328 : 13. 343 : 22. 352 : 2. 376 : 11. 447 : 2. 461 : 10. 464 : 5. 466 : 11. 46? : 17. 484 : 6. 500 : 6. 511 : 20. 514 : 5. 5?2 : 2. 566 : 7. 570 : 11. 634 : 14. 652 : 18. 654 : 3.
illic, 114 : 8. 545 : 5.
illico, ?9 : 1. 365 : 12. 371 : 4. 598 : 14. 659 : 15.
illideret, 125 : 10.
illis, 4 : 21. 131 : ?. 321 : 13. 02 : 8. 406 : 3?. 652 : 19.
illiſa, 37 : 8.
illiſit, 47 : 4.
illinit, 4?9 : 3.
illius, 499 : 12. 651 : 27. 661 : 8.
illo, 22 : 2. 96 : 4. 9? : 3. 103 : 6. 224 : 11. 225 : 26. 2?6 : 9.

308 : 7. 351 : 15. 379 : 15 468 : 17. 531 : 23. 559 : 5. 654 : 8, 23 660 : 15, 17.
illorum, 159 : 4. 374 11. 576 : 10.
illos, 185 : 28. 231 : 4. 449 : 17. 474 : 10. 508 : 17. 621 : 14.
illuc, 232 : 18.
illud, 53 : 22. 70 : 12. 95 : 11. 2 : 4 : 7. 349 : 6. 355 : 17 390 : 24. 358 : 32. 412 : 17 453 : 11. 462 : 17. 504 : 4. 617 : 6. 632 : 8
illucens, 243 : 15.
illudere, 187 : 2.
illum, 45 : 8. 232 : 7. 258 : 20. 327 : 19. 379 : 20. 542 : 10. 582 : 3. 591 : 1. 594 : 10. 612 : 11. 624 : 11, 12. 663 : 7.
illuſtravit, 419 : 7.
illuſtres, 56 : 1. 639 : 13, 32.
illuſtri, 466 : 5.
illuſtriore, 514 : 6.
illuſtrioribus, 54 : 2.
illuſtrium, 274 : 6. 287 : 1. 352 : 10.
Illyrici, 261 : 4.
Illyrico, 21 : 10 30 : 14. 38 : 2, 3. 120 : 12. 122 : 2. 261 : 9. 268 : 13. 507 : 11
Illyricum, 128 : 7. 231 : 11. 258 : 11. 262 : 4 264 : 15.
Ilyetam, 243 : 15.
ima, 89 : 8. 90 : 8. 214 : 6 295 : 2.
imaginaria, 406 : 3.
imaginata, 86 : 13.
imagine, 7 : 3. 171 : 2.
imaginem, 239 : 18. 552 : 13. 398 : 17.
imagines, 257 : 4. 270 : 6. 380 : 8. 305 : 5. 329 : 9. 35. : 16. 450 : 9. 467 : 6. 485 : 11. 488 : 14. 512 : 8 528 : 18. 536 : 11. 590 : 8. 597 : 7.
imaginibus, 102 : 5. 340 : 3. 364 : 31. 394 : 3. 556 : 4.
imaginum, 564 : 10.
imago, 225 : 18. 545 : 14. 576 : 12. 615 : 14.
imaguncula, 105 : 12.
imbecillitate, 254 : 16.
imbecillitatem, 160 : 8. 381 : 8. 624 : 13.
imbecillum, 206 : 7.
imbelli, 56 : 15.
imber, 63 : 3.
imberbes, 138 : 17.
imbres, 461 : 12. 575 : 17.
imbrices, 444 : 22.
imbutum, 612 : 15.
imbutus, 444 : 1.
imitandi, 214 : 1.
imitando, 218 : 31.
imitandum, 606 : 7.
imitans, 555 : 11.
imitantium, 454 : 9.
imitarentur, 184 : 5.
imitaretur, 379 : 36.
imitari, 76 : 2 145 : 8. 485 : 19. 364 : 6
imitati, 606 : 7.
imitatione, 463 : 15.
imitatus, 70 : 23. 110 : 6. 456 : 7. 630 : 8.
imiteris, 101 : 11.
immaniſſima, 548 : 10.
immanitate, 431 : 6.
immanium, 195 : 19.
immatura, 502 : 6.
immaturitate, 145 : 9.
immaturo, 521 : 2.
immaturum, 107 : 11.
immaturus, 135 : 2.
immemor, 371 : 12.
immenſa, 50 : 5 51 : 2. 159 : 14. 283 : 4 499 : 6.
immenſam, 293 : 11.
immenſarum, 455 : 17.
immenſi, 336 : 9. 337 : 10.
immenſis, 357 : 2. 434 : 6.
immenſo, 55 : 10. 55 : 21.
immenſos, 359 : 9.
immenſum, 276 : 1. 329 : 5. 468 : 12. 530 : 8. 570 : 7.
immerito, 60 : 13. 325 : 20. 365 : 13. 459 11.
imminebat, 336 : 9.
imminentes, 96 : 6.
imminentium, 168 : 14. 531 : 11.
imminere, 126 : 6. 350 : 4. 412 : 20. 569 : 21.
imminui, 149 : 8.
imminuit, 474 : 1.
immiſit, 280 : 15.
immiſit, 474 : 13.
immiſſo, 114 : 6. 141 : 4. 423 : 23. 497 : 20, 583 : 28.
immiſſus, 299 : 50. 398 : 30. 410 : 5.
immo, 67 : 1. 185 : 23. 232 : 15. 419 : 18 468 : 4. 474 : 2. 512 : 5. 570 : 18. 584 : 6. 647 : 4.
immobilem, 314 : 10.
immobilis, 521 : 6.
immoderatiſſima, 485 : 4.
immoderatius, 14 : 11. 19 : 9.
immodeſte, 116 : 9.
immodicæ, 168 : 10.
immodicas, 81 : 1. 175 : 2.
immodicus, 495 : 2. 588 : 12.
immolantem, 86 : 12.
immolanti, 64 : 12. 229 : 5.
immolare, 378 : 5.
immolarentur, 539 : 11. 584 : 4.
immortales, 179 : 10.
immortalibus, 6 : 4. 138 : 20.
immunes, 406 : 15.
immunia, 474 : 6. 647 : 11.
immunitatem, 153 : 18.
immunitates, 290 : 11. 500 : 8.
immunitatis, 404 : 29.
immutaret, 284 : 12.
immutator, 411 : 16.
imo, 185 : 1. 205 : 5.
imos, 308 : 3.
impar, 11 : 3. 193 : 7. 267 : 2. 307 : 9. 514 : 15.
imparatus, 16 : 7.
imparem, 185 : 4.
impartiates, 500 : 9.
impatiens, 142 : 9. 365 : 13. 444 : 14 514 : 3. 574 : 25. 594 : 16 610 : 1.
impatientiam, 54 : 19.
impatientibus, 299 . 19.
impedimentis, 365 : 13.
impedire, 24 : 9.
impedita, 100 : 7.
impendentibus, 480 : 12.
impendere, 185 : 13.
impendia, 59 : 19.
impendiorum, 458 : 22.
impenſa, 250 : 7. 381 : 16. 481 : 15. 554 : 9.
impenſarum, 10 : 4. 456 : 12.
impenſas, 276 : 1. 525 : 4.
impenſis, 587 : 19
impenſiſſime, 595 : 2.
impenſiſſimus, 257 : 8.
impenſius, 385 : 16.
imperante, 321 : 15.
imperares, 308 : 3.
imperari, 587 : 15.
imperaſſe, 266 : 7. 412 : 15. 427 : 6. 519 : 10.
imperaſſet, 231 : 2, 266 : 6. 422 : 15.
imperata, 59 : 10.
imperatis, 152 : 1.
imperato, 434 : 4.
imperator, 80 : 12. 399 : 24 439 : 11 483 : 4 490 : 11. 492 : 20. 496 : 5. 508 : 1. 511 : 16, 513 : 13. 526 : 5. 539 : 9.
imperatoria, 100 : 10. 111 : 11. 541 : 10. 542 : 29. 614 : 5.
imperatorem, 317 : 6. 384 : 9. 388 : 11. 428 : 10 501 : 5. 517 : 18. 525 : 11. 561 : 21. 505 : 5. 535 : 26.
imperatores, 30 : 10.
imperatori, 504 : 8.
imperatoria, 559 : 4.
imperatoriam, 532 : 19. 585 : 15.
imperatoriis, 568 : 1.
imperatoris, 78 : 4. 270 : 20. 381 : 7. 386 : 3. 412 : 17. 489 : 13. 492 : 21. 519 : 3. 523 : 7. 544 : 1. 585 : 14.
imperaturo, 483 : 2.
imperaturum, 356 : 23. 379 : 9. 435 : 10. 440 : 8. 510 : 5. 532 : 16. 516 : 8.
imperaverunt, 561 : 12.
imperavit, 24 : 7. 152 : 9. 257 :

9. 297: 8. 300: 6. 343: 3. 347: 1. 365: 4. 373: 2. 398: 1. 450: 10. 461: 20. 480: 12. 527: 16. 532: 6. 568: 14. 582: 17. 591: 10.
imperfecta, 288: 9.
imperfecto, 25: 6.
imperfectum, 61: 4. 613: 4. 660: 3.
imperia, 76: 16. 464: 23. 507: 10.
imperii, 25: 15. 51: 17. 83: 13. 133: 4. 134: 4. 168: 16. 238: 24. 263: 29. 281: 17. 296: 8. 314: 3. 324: 9. 331: 5. 342: 7. 344: 4. 382: 2. 410: 11. 416: 1. 424: 5. 429: 9. 435: 4. 436: 5. 441: 1. 447: 5. 458: 13. 464: 23. 490: 5. 494: 13. 506: 2. 510: 11. 515: 4. 516: 2, 11. 521: 7. 527: 28. 529: 1, 9. 531: 3. 533: 1. 543: 2. 545: 5. 547: 3, 27. 565: 2, 16. 569: 5, 16. 574: 12. 575: 1. 591: 11. 593: 4. 595: 1. 639: 4.
imperiis, 59: 7. 168: 1. 182: 1.
imperio, 21: 15. 50: 1. 128: 3. 134: 15. 256: 5. 327: 9. 385: 1. 416: 11. 462: 3. 533: 12. 562: 4.
imperitur, 228: 2.
imperium, 21: 5. 66: 2. 78: 21. 122: 9. 125: 6. 139: 1. 268: 2, 5. 272: 18. 282: 1. 307: 7. 328: 1. 332: 14. 374: 5. 384: 1. 416: 14, 20, 22. 432: 15. 444: 2. 473: 26. 490: 11. 499: 2. 512: 2. 527: 10. 556: 2. 553: 17. 588: 17. 589: 8.
impertiendos, 128: 16.
impertiente, 108: 18.
impertires, 298: 5.
impertitum, 180: 7.
impertivit, 457: 17.
impetiginis, 206: 4.
impetrares, 164: 3. 543: 3.
impetraſſe, 532: 17.
impetraſſent, 556: 4.
impetraſſes, 508: 12.
impetrata, 510: 17. 534: 6. 536: 10. 547: 12. 654: 6.
impetratæ, 286: 1.
impetratam, 76: 13.
impetrato, 657: 22.
impetraturum, 587: 16.
impetravit, 1: 13. 23: 14. 155: 12. 273: 4.
impetu, 213: 9. 413: 13. 479: 16.
impetum, 157: 13. 359: 15. 514: 11.
impia, 191: 3. 584: 3.
impietatem, 657: 21.
impie, 585: 6.
impigre, 513: 14.
impii, 463: 3.
impios, 315: 4.
impiom, 648: 10.
implevit, 648: 1.
implicare, 271: 15.
implicitum, 655: 7.
implorante, 495: 15.
imploranti, 495: 5.
implorantibus, 17: 4. 258: 11.
implorares, 107: 11.
implorato, 16: 6.
imponere, 309: 19.
imponeres, 298: 5. 339: 1. 348: 1. 353: 4.
imponeretos, 65: 11.
impos, 120: 13.
impoſita, 74: 13. 119: 2. 588: 9.
impoſito, 409: 15.
impoſitos, 68: 7.
impoſitum, 89: 13. 481: 19. 508: 15.
impoſitos, 384: 10.
impoſuere, 619: 29.
impoſuiſſe, 638: 13.
impoſuiſſet, 83: 4.
impoſuit, 24: 5. 145: 11. 252: 5. 343: 20. 439: 8. 547: 21.
impotens, 415: 12.
impotentiæ, 81: 1.
impotentibus, 390: 29.
imprecari, 349: 4.
imprecatur, 185: 21.
impreſſam, 298: 7.
imprimis, 344: 3.
improbabatur, 11: 4.
improbans, 440: 14.
improbante, 464: 8.
improbatent, 544: 1.
improbaret, 210: 12.
improbaſſe, 265: 4.
improbatis, 152: 2.
improbi, 625: 5.
improbius, 558: 8.
improviſo, 214: 18. 224: 40. 225: 1. 514: 10.
impuberem, 410: 4. 464: 23. 584: 23.
impubi, 423: 8.
impudens, 290: 8.
impudenti, 464: 9.
impudentiam, 157: 6.
impudentiſſimo, 268: 3.
impudica, 413: 5.
impudicitiæ, 58: 15. 192: 1. 551: 14.
impudicos, 585: 21.
impugnari, 319: 17.
impugnaverat, 21: 4.
impulſore, 406: 24.
impulſu, 502: 5. 535: 5.
impulſum, 371: 14. 464: 22.
impulſus, 458: 24.
impone, 459: 7. 582: 20.
impunita, 423: 5.
impunitate, 141: 14.
impunitatem, 461: 13.
impunitates, 412: 3.
imputarent, 456: 10.
imputavit, 294: 16.
in. 3: 1, 6, 7. 4: 19, 11, 12, 13, 15. 5: 5. 6: 2, 6, 7. 7: 4, 6. 8: 2, 3, 4, 5, 11, 12: 13. 10: 2, 6, 11: 8. 12: 5. 13: 2, 6. 14: 2, 4, 8, 14. 15: 3, 9, 11, 16. 16: 1, 2, 9. 17: 14. 18: 8, 14, 16, 18. 19: 8, 11, 13, 16. 21: 2, 16. 22: 3, 4, 7. 23: 3, 4, 15. 24: 3, 4, 8, 9, 10. 25: 8, 10, 15, 18. 27: 1. 29: 1, 2. 30: 2, 3. 31: 2, 20. 33: 2. 34: 4. 35: 3, 8, 10. 36: 1, 10, 13, 16, 17. 38: 2, 3, 4, 7. 40: 1, 2, 7. 41: 16. 42: 3, 8, 9, 12, 14, 17, 21. 44: 6, 9. 45: 15. 50: 1, 3, 6, 11. 53: 1, 2, 3, 6. 54: 3. 55: 6, 8, 11, 16, 17, 19, 26. 56: 1, 6. 57: 4. 58: 5. 59: 7, 8, 9, 11, 14, 25. 60: 10, 14, 18. 61: 5, 18. 62: 2, 6, 12. 63: 3, 4. 64: 1, 3, 4, 13. 65: 1, 10. 66: 1, 7, 8. 67: 2, 7, 8, 13. 68: 7. 69: 5, 8. 70: 3, 4, 12, 22, 23. 72: 5, 9, 13. 73: 3, 5. 74: 2, 6, 10. 75: 1, 2, 7. 76: 1, 8, 10, 14, 18. 78: 6, 11, 15, 17, 19. 81: 5, 11. 84: 3, 5, 8, 16, 18, 20, 21. 86: 2, 4, 5, 10, 19. 89: 3, 14, 15, 16. 90: 2, 8, 9, 10. 92: 1, 4, 6, 12, 15, 24. 95: 6. 96: 15. 97: 1, 5, 6. 99: 9. 100: 1, 2, 3, 8, 9, 13. 101: 6, 7, 11. 102: 5. 104: 5. 105: 8, 9, 10, 21. 107: 4, 8, 14. 108: 14, 17, 22. 109: 1. 110: 1, 5. 111: 5, 7, 10. 112: 2. 113: 3, 4, 12. 114: 1, 6, 7, 11, 17. 115: 1, 5. 116: 7, 9, 10, 11, 13. 117: 1. 119: 4, 6, 7. 122: 6, 10, 15. 124: 2. 125: 1, 7. 126: 1, 7. 128: 1, 6, 14, 18. 130: 6, 11, 15. 131: 1, 2, 4, 5, 8, 9. 132: 1, 3, 8, 11, 14, 16, 18. 133: 6, 8. 134: 2, 9, 10, 13, 17. 137: 1, 10. 138: 8, 9, 12. 139: 3, 7. 141: 1. 145: 1. [illegible]: 1, 7. 146: 10, 13, 14. 148: 1, 2. 150: 1, 9, 11. 153: 2, 7, 28. 155: 3. 156: 4, 7. 157: 14. 158: 1, 6, 7, 8. 159: 1, 2, 5, 8, 19, 25. 161: 6, 11, 14, 15. 163: 18, 24. 166: 6. 168: 9. 169: 3, 4, 7, 8. 269: 15. 171: 1, 8, 11. 172: 6, 9, 11. 173: 2, 9. 174: 1, 5. 175: 9. 176: 5, 6, 9, 11, 16. 177: 1. 178: 4, 5. 179: 3. 180: 4. 181: 1. 182: 1, 5, 13. 183: 11. 184: 1. 185: 1, 5, 7, 18, 23, 24. 186: 4. 188:

2, 7, 11, 11. 189: 4, 6, 7.
190: 5, 14, 16. 191: 7, 10.
192: 13 193: 2. 195: 1, 3,
4, 5, 9, 10, 11, 12, 14 197:
3. 19 : 3. 5 199: 7. 200: 5,
8. 202: 2. 203: 3, 5. 6 9,
11. 204: 2, 5 7, 8. 11. 205:
5. 206: 2. 208: 3 8 210: 3.
212: 2, 4 6, 8 213: 1, 1,
11, 20 214: 1, 5. 215: 2 11,
13. 21 : 10. 218: 4. 218: 4.
220: 7. 221: 6, 12. 223: 6.
224: 13 14, 1. , 20, 17,
36, 37, 38, 40. 225: 4 6,
12, 25 230: 5 231: 4, 6, 8,
9. 11. 1 , 14 21, 21. 232:
10, 15 . 233: 10, 14. 233: 25,
16, 10, 11. 236: 1, 2, 4, 8,
11 13, 15, 16. 18 238: 5,
20, 23, 25. 241: 8, 10. 243:
2, 8. 12, 20, 24, 25, 31.
246: 4, 8, 12, 15. 247: 3,
4, 10, 1, 12, 13. 248: 4 6.
16. 249: 4, 6. 250: 3, 4.
251: 2, 6, 11, 15. 252: 11,
17. 253: 1. 254: 4, 14, 15.
16, 20. 255: 2, 5 256: 10.
257: 2, 3, 11 258: 9. 13,
16, 22 260: 1, 2 261: 3, 3.
6, 12. 262: 2, 10, 21. 263:
7. 264: 1, 3, 13. 265: 8, 13,
19. 266: 8. 268: 7, 16, 18.
269: 3, 8, 9 270: 8, 11, 14.
271: 4, 17. 272: 3, 5, 20.
273: 4, 7. 274: 12. 275: 6,
9 276: 3. 278: 4. 8, 10, 12.
279: 4. 280: 3, 8, 14, 15,
17, 24 288: 2, 10, 14. 283:
7, 11. 284: 3. 5, 14, 16. 285:
2, 9. 286: 1, 11, 11, 14.
287: 7. 289: 3, 7, 2, 11.
290: 5: 6, 10, 12. 291: 1, 30
292: 2, 16. 293: 11. 294: 3,
17 295: 11. 296: 2, 9. 297:
1, 3. 4, 9. 298: 4, 9 300:
4, 7 301: 2, 11, 17, 19. 302:
2, 4, 11, 12 303: 10 304:
8. 305: 8. 12 306: 2. 307:
8, 13. 308: 7, 9, 15. 310: 1,
17. 311: 2, 4. 312: 6, 9, 11,
12, 20. 313: 11. 314: 2, 5, 11,
18. 315: 2, 7, 11. 14 317:
5, 11. 319: 8, 16. 321: 13, 15.
322: 4. 325, 1, 4, 11, 17,
19, 15. 27. 325: 4, 6, 10, 11,
20. 327: 2, 4, 17. 328: 10,
11. 329: 1, 2. 330: 6, 8, 10,
14, 13 331: 4, 10. 332: 11.
333: 2, 3, 10 334: 1, 2, 5.
336: 6, 12. 337: 1, 2. 338: 6,
7, 13, 15. 339: 3. 7, 13, 17,
19. 341: 5, 11. 341: 4, 6, 8,
15, 18 343: 12. 344: 13, 15.
347. 15. 348: 10 1, 9, 3, 8.
350: 8. 351: 3, 10. 352: 3. 10,
18 353: 9. 354: 13. 355: 7,
11. 357: 1, 7, 13, 16, 19.
358: 16, 19, 23. 359: 5, 7.
360: 6, 12, 14, 27. 361: 4,
5, 11. 362: 1, 5. 363: 3, 12.
364: 1, 11, 15, 22, 24, 28.
365: 3. 366: 6, 7 367: 3,
9. 368: 7, 9. 369: 6, 9, 12,
13. 370: 5, 15. 371: 13, 14,
19, 21. 372: 3, 4, 16. 373:
2, 5, 6. 374: 5, 6, 9 376:
8. 378: 4, 14 379: 4, 11 15,
23, 27, 29. 381: 3, 4, 5, 19.
382: 5, 6 383: 1, 5, 9, 17,
11, 14. 384: 4, 11, 16, 18,
21. 385: 3, 5. 386: 3, 6, 8
387: 1, 6, 10. 388: 4, 11,
17. 389: 4 390: 1, 8, 27. 29,
32, 33 392: 11, 15, 21. 394:
10, 12, 15, 18. 395: 2, 9 10.
396: 1. 397: 3, 12. 398: 4,
8, 9, 13, 22, 23, 32, 36.
402: 3, 3, 6, 9, 11. 403: 1.
404: 7, 18. 406: 7, 9, 10,
16, 21, 25, 26, 27, 32, 34.
409: 3, 12. 410: 4, 12. 411:
11. 412: 10, 12. 413: 7, 11,
18. 414: 2, 3. 6, 8, 9, 11,
21. 416: 12, 21. 417: 3, 10,
10, 22 24 418: 1, 3, 5, 7,
8. 419: 6, 9, 10, 12. 420:
1, 7. 421: 3. 422: 3, 5, 13,
14. 423: 4. 16. 424: 16. 425:
6, 8. 427, 7, 12. 428: 1, 2,
4, 6, 15. 429: 7, 13. 430:
2, 3, 7. 431: 4, 7, 10. 432:
18, 22. 433: 4, 10, 12 434:
5. 435: 21. 437: 1, 2, 19, 23,
24. 439: 1, 10, 11. 440: 3,
5, 7, 20, 12, 13 441: 7.
442: 3. 443: 3, 8, 10, 16.
444: 3, 9, 15, 20. 446: 3,
6, 7, 10, 11, 19 447: 5, 9.
22, 13. 449: 2, 9, 17 450:
8, 2, 9, 11. 451: 1, 4. 13.
453: 9, 13, 16. 454: 4. 455:
4. 456: 15, 16 457: 3. 458:
1, 4, 8, 21, 26. 459: 7, 10.
460: 14. 461: 2, 10, 17, 19.
462: 5, 6, 16, 37. 464: 5, 10,
12, 19, 25, 26. 466: 1, 5.
467: 5, 18. 468: 1, 7, 17.
469: 3, 5, 8, 21, 23, 23.
472: 6. 473: 2, 11, 18. 474:
2, 9, 13, 16, 20. 475: 1. 476:
2, 3. 477. 5, 8, 11, 14, 11,
18. 478: 4, 5. 479: 2, 4, 5,
6, 10, 15, 25, 26. 480: 1,
6. 481: 8, 9, 13, 19. 482: 7,
9. 483: 3, 6, 16, 17, 20,
485: 3, 6, 13. 487: 1 6 488:
4. 489: 4, 6, 11. 490: 2, 8,
10, 18, 19. 491: 3, 7. 492:
7, 16 493: 2, 8, 11 494:
1, 4, 6 495: 2, 8, 15. 496:
22, 23. 497: 4, 8 9. 498:
3. 499: 6, 11. 501: 3, 5, 10,
11. 502: 14, 15, 16, 19. 503:
9, 11, 14. 504: 8, 12, 16,
19, 21. 505: 4, 9, 10. 506:
3, 4. 507: 5, 11, 14, 18. 508:
5, 12. 509: 10. 510: 6, 12,
16, 22. 511: 2, 6, 13. 512:
14. 513: 2, 9, 10, 13. 514:
10 515: 5, 16 516: 4. 517:
7. 519: 14. 520: 5, 9, 14.
521: 2, 11. 523: 4, 17. 524:
4, 6, 1. 525: 3, 5. 526: 5,
7, 11, 14. 527: 7, 8, 11, 15.
22, 23, 25 528: 5, 11. 529:
5. 6. 530: 2, 6, 9, 14. 531:
4, 6, 7. 532: 13. 533: 13, 18,
20, 24. 534: 6, 7, 9 15, 16.
535: 4, 8, 11, 13 536: 13, 21.
537: 4, 5. 538: 1, 4, 13, 16.
539: 8 540: 1, 2, 4, 6, 8,
11. 541: 7, 9, 19, 21. 542:
2, 3, 13, 13, 19, 21, 23, 27,
31, 34 544: 6, 10, 11, 17,
19. 545: 1, 9, 17, 19. 547:
1, 19 549: 2, 11. 551: 1, 17,
19. 552: 5, 13. 553: 1, 6. 554:
1. 555: 10, 13. 556: 3, 6, 8.
557: 3, 4, 10. 558: 9, 15.
559: 2. 560: 1, 4, 6, 8. 561:
7, 9, 10, 11. 562: 3. 563: 11,
14 564: 2, 8, 13, 16. 565: 3,
10, 12, 18, 20, 25, 28. 566:
1, 5. 8, 14, 19. 567: 4, 17,
19. 568: 1, 5, 12, 14. 569:
5, 15 570: 2, 12, 13, 16,
571: 4, 7, 8, 12. 573: 5, 8.
574: 2, 4, 21. 575: 2, 4, 5,
7. 576: 1, 6, 11, 19. 578: 1,
4. 579: 1, 3. 580: 1, 8. 581:
1, 6. 582: 4, 9, 17. 584:
16, 21. 585: 2, 5, 6, 7, 16.
587: 2, 3, 5, 6, 11. 588:
1, 16, 18, 18, 27. 590. 7,
10, 12. 591: 9. 592: 1, 8,
13. 593: 5. 594: 3, 8, 13, 17,
19, 21 595: 1. 596: 4, 11.
597: 10. 603: 1, 2. 606: 1,
4, 5, 12, 13, 20. 609: 4, 6.
610. 5, 10, 12. 611: 3, 7,
14. 615: 3, 7 616: 3 5, 7,
12, 13, 15, 19. 617: 2, 3, 5.
618: 3, 5, 11, 18, 21. 619:
3, 5, 8, 9. 620: 1, 2, 8, 15.
621: 14. 623: 9. 624: 4, 11.
625: 3, 9. 626: 3. 627: 6, 7,
8, 9, 10. 629, 3, 10 630:
14. 631: 4. 632. 1, 3, 9, 17.
634: 1, 10, 13, 18, 20. 636:
2, 7. 638: 12, 14. 638: 8, 30.
643: 13 646: 10, 14, 15. 647:
2, 6, 8, 9, 13, 16. 648: 2,
8, 9, 12, 14, 16, 17. 651:
18, 20. 652: 12, 14, 21, 26,
27, 28, 31, 32, 34, 39, 43.
653: 1, 4, 5. 8, 17, 20, 23,
26, 30. 654: 3, 7, 17, 32.
655: 5, 8, 11, 15, 16 657:
2, 4, 6, 9, 12, 16. 658: 4.
659: 4, 12, 13, 15. 660: 3, 5,
11, 33, 35. 661: 3, 33, 13.

inæqualiſſimarum, 109:6.
inæquabiliter, 495:1.
inæqualiter, 392:2.
Inalpinas, 122:3.
inanibus, 114:5.
inandita, 158:1. 473:26.
inanditos, 417:23. 499:18.
inauditum, 335:1. 532:9.
inaugurateiur, 327:3.
inaurati, 59:16.
incanum, 595:10.
incedebat, 308:11.
incedenti, 451:11.
incederent, 336:22.
incendebat, 150:1.
incendere, 474:13.
incendia, 137:3. 350:5. 441:2.
incendiarum, 535:2.
incendiis, 134:5. 547:22.
incendio, 137:8. 178:8. 191:16. 373:7. 381:15. 458:2. 554:3. 563:6. 577:2. 595:2.
incendiorum, 126:7. 337:5. 406:14. 436:8. 468:6, 16. 538:19.
incendium, 567:19.
incenſo, 564:17.
incenſus, 359:9.
incepto, 64:11.
incerta, 105:7. 258:1.
incertæ, 485:18.
incertam, 116:1.
incertis, 322:3. 462:24. 582:18.
incerto, 199:7. 412:8. 534:6.
incertum, 17:3. 31:25. 317:8. 323:11. 425:12. 427:7. 567:4. 5 6:1. 659:1.
incertus, 61:2. 214:18.
inceſſantibus, 535:2.
inceſſabat, 648:10.
inceſſabatur, 382:11.
inceſſeos, 297:32.
inceſſerat, 464:14.
inceſſere, 387:6. 449:14.
inceſſeret, 254:23. 343:25.
inceſſit, 173:10. 328:8.
inceſſu, 58:8.
inceſſum, 379:36.
inceſta, 354:5. 409:14. 382:22.
inceſtarent, 285:4.
inceſti, 451:11. 55:15.
inceſto, 340:4.
inchoabat, 458:15.
inchoandum, 443:11.
inchoanti, 522:15.
inchoaret, 222:11.
inchoata, 167:1.
inchoatam, 181:3.
inchoato, 231:25. 527:19.
inchoatum, 58:4. 127:9. 179:5. 396:7. 444:12.
inchoavit, 25:9. 114:10. 232:15. 338:2. 513:13. 573:9.
incideras, 44:10. 151:14.
incidere, 464:9.
incidi, 238:23.
incidiſſet, 493:4.
incidit, 265:21. 312:9. 329:3. 521:1. 610:1. 654:23.
incipere, 648:3.
inciperem, 200:10.
inciperent, 298:7. 449:16. 480:21.
incipiunt, 313:17.
inciſa, 29:1.
inciſos, 627:10.
incitabatur, 364:29.
incitati, 503:16.
incitato, 369:19.
incitaverunt, 7:8.
incivilius, 563:3.
inclamat, 627:2. 629:4.
inclinatam, 66:6.
incluſas, 432:23.
inclyta, 103:24.
incœnante, 285:15.
inceptam, 131:3.
incognita, 478:26.
incognitum, 125:8.
incolerent, 47:8.
incolumem, 1:17. 462:21. 517:14.
incolumes, 296:3. 500:11.
incolumi, 299:10.
incolumis, 113:8. 484:8.
incolumitate, 171:7. 324:2.
incolunt, 24:5.
incommodiore, 190:6.
inconcinnitate, 213:13.
incondita, 145:2.
inconditi, 648:12.
inconſiderantiam, 418:2.
inconſtans, 214:1.
inconſtantiam, 307:18.
inconſulta, 474:6.
inconſulto, 293:11.
inconſultus, 390:1.
incorruptum, 153:14. 317:13.
increbeſcente, 254:7.
increbuit, 110:11.
incredibili, 63:3. 323:19. 355:16.
incredibilia, 225:30.
incrementi, 356:8.
incremento, 187:18.
incrementorum, 523:14.
increpabat, 481:2.
increpans, 268:4. 357:8.
increparet, 293:10.
increpat, 213:13.
increpita, 360:9.
increpito, 284:11.
increpitos, 8:7.
increpitum, 292:14. 473:4.
increpitus, 412:3.
increpuit, 407:6. 500:12. 547:13.
incrcvit, 610:3.
incubanti, 358:4.
incubueris, 315:15.
incubuiſſe, 213:11.
incumbens, 269:13.
incumbere, 260:11.
incunabulorum, 538:5.
incurioſus, 204:3.
incurrentem, 207:3.
incurrenti, 138:5.
incurſione, 60:21. 99:6.
incurſiones, 122:4.
incurſionibus, 252:7.
incurſus, 547:20.
inde, 35:10. 36:10. 42:14. 105:7. 107:9. 203:5. 206:5. 230:3. 231:25. 241:3. 247:30. 249:1. 251:8, 9. 254:9. 265:13. 172:6. 325:24. 330:6. 342:11. 374:10. 394:8. 404:18. 434:5. 441:4. 451:3. 454:9. 480:21. 487:9. 502:1. 534:3. 538:7. 540:2. 557:2. 563:13. 570:3. 618:4. 632:15. 647:16. 660:8.
indecoros, 413:5.
indecoras, 178:4.
indecorus, 414:6.
index, 364:12. 390:8. 417:22.
indicadi, 313:16.
indicanti, 558:6.
indicas, 615:4. 626:10.
indice, 16:2. 313:3. 461:18.
indicebat, 454:10. 530:4.
indicem, 87:4. 238:22. 464:21. 469:19.
indicenda, 657:17.
indicere, 369:15.
indiceret, 402:6.
indicia, 67:1. 304:5. 519:11.
indicibus, 616:2.
indicio, 120:2. 303:1. 343:21. 458:24.
indicium, 321:17. 362:5. 512:5. 537:2. 592:21.
indicta, 433:11.
indictis, 358:12.
indicto, 91:1. 390:10. 496:6. 657:10.
indictos, 128:9.
indidiſſet, 110:5. 185:18.
indifferentem, 391:3.
indifferenter, 597:1.
indigens, 203:13.
indigere, 134:11. 495:10.
indigerent, 218:8.
indignabundus, 133:10, 25.
indignans, 379:9.
indignante, 383:7.
indignantium, 187:3.
indignari, 172:6.
indignatio, 421:1.
indignatione, 4:6. 113:7.
indignatus, 82:6.
indigne, 247:1. 588:14.

647 : 15.
indigniſſimi, 146 : 21.
indigniſſimis, 549 : 6.
indignitate, 416 : 19. 500 : 19.
indignitates, 341 : 1.
indiguerit, 612 : 34.
indiguiſſet, 253 : 5.
indito, 464 : 31.
indixit, 125 : 5. 142 : 8. 344 : 25. 475 : 5.
indocti, 629 : 7.
indocto, 217 : 7. 419 : 18.
indole, 107 : 7.
indolem, 159 : 5. 435 : 9.
indolis, 127 : 4.
Indos, 122 : 16.
inducere, 386 : 7. 441 : 4.
induceret, 375 : 12.
inducerentur, 221 : 2.
induci, 384 : 13.
inducias, 321 : 16.
inducta, 419 : 10. 436 : 8. 483 : 9.
inducti, 424 : 3.
inducto, 15 : 17.
inductos, 143 : 9. 395 : 9.
inductus, 412 : 19.
induerant, 92 : 20.
Induere, 110 : 4.
induit, 457 : 3. 503 : 7.
indulgeatis, 87 : 16.
indulgens, 171 : 11.
indulgentia, 67 : 12. 72 : 3. 74 : 1. 188 : 3. 524 : 1.
indulgentior, 557 : 5.
indulgere, 172 : 6.
indulgeret, 392 : 6.
indulſiſſet, 298 : 34.
indulſit, 155 : 6. 404 : 2. 547 : 9. 582 : 19. 634 : 13.
Induſtria, 364 : 21. 378 : 10. 411 : 19. 414 : 9. 417 : 19. 503 : 9. 541 : 16. 553 : 13. 564 : 9. 569 : 10. 592 : 10. 594 : 20. 631 : 2.
Induſtriam, 107 : 8.
induſtriæ, 489 : 17. 581 : 8. 618 : 2.
induſtrinſe, 659 : 5.
induſtrius, 121 : 8.
indutus, 376 : 5. 432 : 8.
induxerat, 284 : 17. 587 : 11.
induxerit, 319 : 16.
induxerunt, 652 : 13.
induxit, 10 : 16. 179 : 15. 272 : 12. 347 : 19. 414 : 26. 484 : 8.
inedia, 174 : 7. 294 : 13.
inediam, 556 : 6.
inelegantes, 420 : 14.
inelegantis, 195 : 7.
ineo, 190 : 11.
inepte, 420 : 13. 551 : 8. 657 : 26.
ineptiarum, 631 : 5.
ineptias, 110 : 11.
ineptiis, 213 : 13.
Ineptis, 61 : 7.
inerant, 428 : 10. 582 : 22.
inerat, 576 : 10.
inermem, 474 : 19.
inermes, 361 : 9.
inertiæ, 191 : 1.
ineruditiſſimum, 615 : 8.
ineſſe, 1 : 19. 104 : 10.
ineſſe, 103 : 12. 331 : 9. 363 : 16.
ineunte, 295 : 5. 301 : 12. 399 : 6. 447 : 1. 542 : 32.
ineunti, 179 : 3.
inexpiabilem, 82 : 5.
infacere, 556 : 2.
infacetum, 634 : 19.
infacundo, 419 : 17.
infamare, 449 : 14.
infame, 655 : 1.
infamia, 58 : 15. 286 : 5. 307 : 6. 429 : 12. 555 : 8.
infamiæ, 125 : 2. 469 : 28.
infamiam, 83 : 8. 175 : 12. 189 : 1. 192 : 1. 381 : 7. 615 : 7. 634 : 19.
infamis, 634 : 4.
infans, 183 : 1. 224 : 36. 251 : 5. 323 : 32. 378 : 4.
infante, 258 : 6.
infantem, 185 : 21. 328 : 3. 343 : 19. 363 : 7. 464 : 15.
infantes, 216 : 9. 315 : 2.
infanti, 105 : 9. 411 : 8.
infantia, 572 : 6. 613 : 5.
infantiam, 248 : 10.
infantis, 341 : 18.
infantium, 343 : 23.
infauſtum, 513 : 16.
infecta, 364 : 14.
infectas, 299 : 16.
infelicitatis, 432 : 7.
infenſis, 295 : 2.
infenſus, 349 : 12. 489 : 17. 538 : 16.
infereiret, 659 : 8.
inferenda, 19 : 16.
inferentem, 86 : 15.
inferi, 169 : 3.
inferias, 330 : 9.
inferint, 17 : 11.
inferiora, 420 : 9.
inferiore, 89 : 9. 141 : 16. 627 : 9.
inferiorem, 524 : 17.
inferius, 329 : 21. 385 : 10. 528 : 13.
inferorum, 371 : 22.
inferre, 501 11.
inferrent, 134 : 17.
inferri, 55 : 11. 238 : 21. 468 : 19. 597 : 7.
infeſtantes, 130 : 3.
infeſtas, 107 : 6.
infeſtatus, 378 : 2.
infeſti, 393 : 7.
infeſtis, 23 : 10. 25 : 13. 343 : 12.
Infeſto, 355 : 14.
infeſtus, 280 : 20.
Infeſtum, 657 : 6.
inficiantem, 591 : 17.
infima, 186 : 6. 512 : 4. 639 : 7.
infimi, 74 : 4.
infimo, 344 : 10.
infirmam, 86 : 20.
infirmatis, 112 : 11.
infirmis, 133 : 11.
infirmitatem, 208 : 7.
infirmitatis, 312 : 10.
infirmius, 219 : 2. 654 : 16.
inflammata, 458 : 9.
inflatione, 207 : 7.
inflatior, 647 : 4.
inflatis, 63 : 5.
inflatum, 645 : 5.
inflatus, 487 : 12.
inflexum, 105 : 8.
infra, 80 : 5. 122 : 16. 342 : 2. 494 : 8. 516 : 9. 532 : 13.
infuit, 639 : 26.
infulatum, 147 : 5.
infulciri, 294 : 14.
infuſa, 224 : 28.
ingemiſcens, 185 : 26.
ingemuiſſe, 498 : 5.
ingemuit, 553 : 5.
ingenia, 218 : 11. 355 : 1. 469 : 29. 564 : 5. 627 : 2. 645 : 2.
ingenii, 346 : 1. 352 : 17. 521 : 11. 562 : 2. 575 : 3. 616 : 9. 657 : 8.
ingenio, 3 : 10. 418 : 15. 595 : 7. 660 : 19.
ingenita, 427 : 19.
ingenium, 185 : 8. 124 : 2, 6. 319 : 3. 326 : 6. 625 : 10. 646 : 2. 651 : 3.
ingens, 364 : 13. 508 : 10. 647 : 5.
ingentes, 456 : 15.
ingenti, 10 : 7. 33 : 5. 290 : 13. 475 : 10. 588 : 2.
ingentia, 282 : 16. 364 : 8.
ingentibus, 72 : 8. 243 : 5. 264 : 5. 411 : 8.
ingentis, 429 : 6.
ingenua, 507 : 4.
ingenuam, 243 : 8. 539 : 3.
ingenue, 163 : 9.
ingenui, 558 : 28.
ingenuis, 118 : 10.
ingenuitatem, 198 : 4.
ingenuorum, 47 : 6. 455 : 1.
ingenuos, 404 : 9.
ingenuum, 557 : 5. 621 : 3.
ingenuus, 616 : 5. 631 : 1.
ingerente, 306 : 1.
ingerentem, 614 : 20.
ingerentibus, 413 : 17.
ingerere, 654 : 19.
ingeſſerunt, 175 : 5.
ingeſtæ, 451 : 12.
ingrata, 308 : 14. 156 : 10.
ingratam, 652 : 24.
ingratorum, 459 : 7.
ingratos, 406 : 6.

Ingraveſcentem, 114: 4. 341: 10.
Ingraveſcenti, 314: 1.
ingredi, 364: 25. 406: 5. 545: 7.
Ingrediente, 281: 3. 229: 1.
ingredientem, 348: 6. 413: 3.
ingredienti, 386: 3.
ingredientibus, 584: 11.
ingreſſi, 639: 19.
Ingreſſu, 70: 11. 258: 1. 328: 10. 404: 17.
ingreſſos, 527: 4
ingreſſum, 341: 6. 338: 3. 502: 6. 652: 30.
Ingreſſus, 32: 7. 99: 7. 124: 3. 173: 8. 251: 13. 359: 18 364: 7. 494: 5, 8 497: 5. 512: 1. 526: 1. 543: 4.
inguina, 456: 4 592: 22.
inguinis, 286: 9.
inhiat, 652: 16.
inhibenda, 176: 2.
inhibendi, 276: 7.
inhibere, 76: 19 326: 1. 313: 12.
inhiberi, 322: 8. 365: 8.
inhibita, 293: 5.
inhibitum, 204: 7.
inhibuerunt, 168: 10.
inhiboiſſet, 579: 9.
inhibuit, 241: 8. 498: 12. 581: 4.
inhonoratum, 385: 15.
inibat, 198: 6. 263: 3. 453: 4.
iniecere, 98: 21.
iniecit, 14: 4. 19: 11.
iniecta, 70: 21.
iniecto, 356: 11. 417: 8. 334: 26 639: 16.
iniectum, 314: 6.
Inierat, 520: 10.
inierit, 190: 18.
inierit, 307: 7.
inierunt, 544: 8.
inilci, 317: 13.
iniit, 18: 8. 131: 2. 217: 35. 243: 14. 333: 4. 363: 4. 437: 10. 474: 16.
inimici, 59: 1.
inimicis, 75: 6. 241: 32. 390: 30.
Inimicitiæ, 171: 1.
inimicorum, 31: 18. 33: 6. 483: 14. 618: 2.
inimicos, 10: 13.
inimicum, 18: 7 19: 14. 179: 14. 520: 13.
inimicus, 190: 10.
iniquam, 379: 9.
iniquiſſime, 51: 7.
iniquitas, 31: 6.
iniquitate, 264: 7.
iniit, 416: 3.
initer, 8: 5. 317: 10.
initi, 343: 3.
init, 190: 22.
inita, 111: 1.
initia, 110: 1. 250: 2. 270: 1. 297: 5. 382: 1. 427: 21. 447: 5. 574: 27. 584: 1. 657: 5.
Initiatus, 223: 2.
initium, 4: 8 18: 10. 21: 10. 40: 2. 171: 1. 207: 7. 238: 2. 356: 9. 404: 3 412: 11. 410: 4. 474: 6 499: 17. 5 1: 1. 553: 20. 593: 1. 612: 2. 629: 2. 657: 6.
initis, 492: 4.
initum, 90: 5. 108: 8. 180: 6. 267: 6. 368: 7. 420: 8. 471: 2. 523: 14 542: 22. 576: 17. 603: 4. 651: 7. 652: 3. 638: 36. 655. 2.
Initio, 274: 4. 357: 15. 541: 21.
initum, 200: 10.
initurio, 572: 2.
iniungendum, 262: 23.
iniungi, 268: 10.
iniunxeris, 654: 18.
iniunxit, 334: 5. 404: 10.
iniuria, 18: 4 115: 8. 191: 2,
iniuriam, 294: 6 503: 8.
iniuriarum, 176: 19. 523: 8,
iniuriis, 621: 9.
iniurioſam, 489: 15.
iniuſſu, 243: 30.
iniuſtam, 417: 19.
iniuſti, 23: 10.
iniuxit, 66: 16.
innantibus, 437: 7.
innixus, 63: 5 474: 18.
innocens, 521: 8.
innocentem, 347: 18.
innocentiam, 524: 4.
innocentium, 300: 8.
innocente, 594: 13.
innocuerunt, 474: 4.
innoxiam, 417: 18 657: 20.
innoxiis, 553: 11.
innoxius, 372: 18. 392: 29, 417: 24 585: 10.
innoxius, 319: 15.
innumeram, 344: 18.
innumeras, 492: 18.
innutritus, 108: 4.
inobſervantia, 100: 10.
inopes, 55: 2.
inopia, 157: 2. 169: 11. 261: 7. 289: 1 553: 19. 571: 6, 575: 3. 621: 14.
inopiæ, 27: 9.
inopiam, 370: 8. 580: 7. 658: 19.
inopinantem, 305: 10. 341: 2.
inopinanter, 300: 2.
inopinantes, 392: 13.
inopinanti, 565: 14.
inopinatam, 490: 10. 545: 10.
inopinatum, 96: 16.
inopinatus, 510: 5.
inops, 36: 7. 432: 14. 462: 20. 617: 5.
inquietam, 158: 8. 493: 7.
inquietarent, 462: 8.
inquietaret, 173: 9.
inquietaretur, 369: 14.
inquietatos, 373: 5.
inquietatus, 344: 15. 383: 4.
Inquilinos, 417: 23. 475: 8.
inquirere, 132: 13.
inquirerem, 537: 7.
inquiſitio, 568: 10.
inquiſitor, 69: 1.
inquiſitoribus, 1: 11.
inquiſitum, 392: 18.
inquiſivit, 172: 4.
inquit, 32: 11. 35: 6, 7. 55: 19. 64: 14. 68: 4. 75: 11. 172: 2. 119: 5. 214: 7 244: 6. 265: 21. 271: 4 272: 5. 307: 14. 348: 15. 351: 12. 362: 8. 364: 2. 390: 22. 392: 9. 419: 10. 422: 3. 435: 18. 4 1: 16. 463: 20 478: 4. 479: 14. 480: 4. 490: 12 516: 3. 526: 10 556: 3 557: 15. 559: 3, 26. 563: 15. 587: 7. 592: 9 5 5: 8. 632: 16. 635: 2. 654: 9.
inſaniam, 369: 1.
inſanum, 213. 2, 3. 446: 19.
inſcendit, 479: 21.
inſciens, 416: 4.
inſcio, 392: 14.
inſcitia, 473: 8.
inſcitus, 45: 7.
inſcribi, 612: 15.
inſcribitur, 60: 10. 61: 17. 436: 8. 578: 9. 616: 4. 932: 5.
Inſcripſerunt, 544: 8.
inſcriptis, 612: 7.
inſcriptam, 60: 15. 105: 13.
inſcriptas, 325: 14.
inſcriptio, 3 3: 26.
inſcriptione, 238: 17. 476: 5. 523: 5.
inſcripto, 442: 3.
inſcriptum, 128: 4 539: 2.
inſculpſiſſe, 376: 12.
inſculptum, 471: 12.
inſectatione, 18: 15. 630: 4. 6 1: 8
inſectatus, 189: 8. 2 4: 9 294: 15. 376: 2 4 1: 5.
inſecuti, 171: 3.
inſecutum, 364: 11.
inſepulti, 538: 15.
inſequente, 2 8: 8.
inſequenti, 30: 4. 273: 5. 225: 5 4: 21. 569: 9. 572: 2.
inſequentis, 250: 2 492: 9.
inſequentium, 139: 5. 322: 10, 597: 17.
inſequi, 357: 12.
inſererent, 340: 3.
inſeri, 48: 19.
inſertum, 504: 14.

inferior, 157:8.
inferum, 489:2.
inferus, 246:3
inſeruerit, 594:11.
inſeruit, 5 2:13. 3 4:12.
inſidens, 208:11.
inſidiari, 569:15.
inſidiarum, 87:4. 1 2:16. 342: 16. 3 8:1. 485:4. 592:13.
inſidias, 24:11. 36:4. 71:14. 96:16 416:14. 513:9. 574: 13.
inſidiatorem, 422:7.
inſidiatoribus, 1 4:3.
inſidiis, 1 2:17 325:16. 387: 7.
inſidioſa, 61:12.
inſigne, 146:10. 225:21. 594: 11. 419:9.
inſignem, 83:1, 291:14. 371: 8. 366:4.
inſignes, 158:10. 544:22. 444:21. 454:8.
inſigni, 66:1. 181:5. 195:6. 258:7. 323:1. 327:4. 341: 15. 554:7. 563:1.
inſignia, 134:17. 355:1. 366: 9.
inſignibus, 150:10. 246:7. 247:8. 589:1.
inſigniretur, 310:2.
inſignis, 536:2 433:20. 579: 11.
inſignitas, 258:3.
inſiliunt, 398:10.
inſimulatum, 524:1.
inſinuatur, 127:10. 508:8. 631:2. 654:7.
inſipientis, 461:7.
inſiſterent, 344:14.
inſolentia, 528:3.
inſolentiſſimis, 513:1.
inſomnia, 364:29.
inſons, 384:13. 429:2. 558: 11.
inſpecto, 346:4.
inſpecturos, 511:10.
inſpicere, 119:3.
inſpiceret, 572:1. 563:6.
inſpiceretur, 588:10.
inſpicienda, 569:11.
inſpuiſſet, 545:14.
inſtans, 312:20.
inſtanti, 36:8. 185:20. 393: 2. 487:21.
inſtantibus, 343:1.
inſtantiam, 381:2.
inſtar, 105:2. 321:19. 458:6. 542:8.
inſtaret, 261:8.
inſtauranda, 485:16.
inſtigante, 510:1.
inſtinctu, 343:18.
inſtinctus, 18:4.
inſtitorio, 354:9.
inſtituendam, 543:21.
inſtituerant, 448:2.
inſtituerat, 2:7. 576:12.
inſtituerent, 186:7.
inſtituerit, 376:8.
inſtituerunt, 638:12. 15.
inſtituiſſe, 587:6 613:1.
inſtituiſſet, 11:7.
inſtituit, 18:10. 45:14. 69: 4 90:6. 116:1. 117:1 158: 19. 146:17. 168:8 16:11. 185:17. 212:7. 218:6. 254: 12. 284:17. 330:9. 339:7 342:7. 383:7. 402:3. 408: 2. 437:14. 459:4 496:1. 111:12 566:9 576:2 632. 5. 648:3.
inſtituta, 441:5. 630:14 652: 42.
inſtitutam, 21:8. 217:1. 478: 2 634:17.
inſtitutionem, 613:2. 614:6.
inſtituto, 231:14. 567:1
inſtitutum, 213:11. 422:15. 437:11. 524:11.
inſtitutus, 543:5 616:6. 631: 3.
inſtratus, 195:8.
inſtrenuo, 541:14.
inſtruxit, 358:17.
inſtructam, 1 :11. 180:8.
inſtruenda, 50:1.
inſtruendi, 479:4.
inſtrumenti, 197:1 324:7. 357:3.
inſtrumento, 39:5. 91:20. 192:4. 279:3 357:7.
inſtrumentum, 547:26.
inſtruxerant, 606:17.
inſtruxiſtis, 272:8.
inſtoris, 1 6:3. 283:7. 552: 5. 620:11.
inſueverat, 141:4.
inſuetum, 574:5.
inſula, 131:2. 235:18. 28 13. 295:11. 360:12. 496:4.
inſulæ, 232:19. 234:9. 286: 4. 500:5. 394:10 416:14.
inſulam, 4:5 64:4. 116:11. 185:23. 476:9. 540:3.
inſularum, 289:8. 468:12. 475:9. 568:15.
inſulas, 195:13 528:16. 348: 4 ;16 391:7. 4 1:1.
inſulis, 120:9. 233:2.
inſulſaturum, 211:14.
inſuſurrans, 309:14.
inſuper, 10:8. 2 :7. 68:2. 78:13. 122:20 185:23 232: 11. 241:8. 506:1. 333:9. 581:20. 423:7 458:7. 475: 8. 497:19 300:11. 531:6. 534:12. 541:12. 348:8 552: 9. 648:17.
integerrime, 540:10.
integra, 611:13. 153:1. 525: 12.
integræ, 343:13. 547:5.
integram, 390:16. 433:12.
integri, 180:6.
integris, 47:15. 515:3.
integritate, 658:5.
integro, 114:5. 145:8. 477: 9.
integrum, 15:16. 308:4.
intellexi, 173:1.
intelligant, 214:8.
intelligent, 587:14.
intelligi, 205:7. 556:4
intemperans, 561:12. 657: 17.
intemperantia, 303:2. 512: 15.
intemperantior, 655:13.
intemperantius, 417:25.
intempeſtiva, 361:17.
intempeſtivæ, 530:13.
intenderat, 582:10.
intenderet, 146:11.
intendiſſet, 52 :9.
intendit, 503:1. 459:5.
intentans, 14:12.
intentum, 67:15.
intentus, 3 3:5. 186:8.
inter, 4:11. 6:16. 9. 16:1. 25: 2. 31:4. 6:12. 39:9 4 : 20. 4:7 47:6. 51:4. 55: 21 58:1. 60:12. 64:6. 73: 5. 76:6 78:4. 83:2. 92: 7. 95:11. 100:1. 101:10: 7. 103:14. 114:7. 116:4, 6 14 161:6, 14. 168:14. 169:6 171:13. 174:8. 182: 4 191:14. 193:11. 195:6. 203:14. 204:6. 205:4. 221: 5. 220:14 211:3, 19, 23. 233:11. 236:1, 17. 241:14. 247:7, 14. 251:13. 254:21. 261:10, 11. 262:11. 26 :9. 265:16. 269:10. 270:11, 7. 287:2. 289:18. 92:7. 294: 7, 16. 296:4 297:5. 300: 4. 302:6, 14. 303:12. 304: 3. 305:11. 310:8, 14. 315:4, 20. 317:15. 319:8. 321:2. 23 16. 322:10. 339:9. 341: 19. 342:1. 355:10. 356:12, 23. 357:21. 361:11. 365:4. 364:11 365:10 367:2 10. 370:9. 379:11. 380:1 381: 16, 11. 383:6 384:2, 6, 13. 386:2. 390:15. 393:2. 394: 9. 15 403:11. 40 :19. 409: 3. 411:2, 6. 418:1. 419: 4. 8. 423:21. 427:11. 428: 6. 429:2. 413:5 11. 4 4:2. 437:9. 23. 439:1, 6. 440: 3. 444:1, 19. 446:14, 18. 4 7:3, 5, 11. 450:5. 451: 3. 455:14. 459:15. 461:6, 22. 469:6. 472:2 474:22. 479:18, 21, 28. 480:16. 485:14. 490:1. 491:6, 10. 492:1. 9, 18. 494:2. 505: 7. 507:19. 508:3. 511:16. 515:10. 516:1. 517:12. 519: 11, 12.

11, 12. 520:25. 521:16, 18. 523:13, 10. 527:21. 528:8. 530:15. 533:10. 534:17. 539:1. 541:4, 18. 547:7. 549:8. 559:7. 561:5, 6. 568:11, 16. 570:17. 572:14. 574:17. 575:17. 576:13. 580:10. 584:1. 590:5. 591:25. 596:20. 606:3. 610:12. 619:2. 623:7. 624:7. 626:5. 627:2. 634:4. 636:12. 646:9. 651:6, 9. 654:15. 657:30.
intercalandi, 44:2.
intercalarent, 44:6.
intercalatio, 44:5, 9.
intercapedine, 549:12.
intercedentibus, 31:4.
intercedere, 243:31.
intercepiſſe, 19:19.
intercepiſſet, 609:5.
intercepit, 464:32.
intercepta, 615:5.
interceptarum, 592:18.
intercepto, 251:5.
interceptum, 376:5.
interceptus, 113:9.
interceſſionem, 13:7. 32:1.
interceſſiones, 31:10.
interceſſit, 176:3. 261:7. 270:8. 587:14.
interceſſores, 30:3.
interclusos, 124:14.
intercutis, 431:11.
interdiceretur, 139:11. 402:15.
interdicta, 132:27. 551:3.
interdictam, 406:10.
interdicto, 343:12.
interdictum, 301:14. 433:17. 441:6. 614:3.
interdiu, 67:17. 102:5. 231:20. 239:13. 414:1. 453:12.
interdixiſſet, 459:11.
interdius, 187:2. 492:15. 580:4.
interdum, 15:20. 53:8. 65:5. 86:17. 125:10. 126:13. 156:4. 163:2. 168:3. 171:2. 199:4. 206:7. 213:22. 254:11. 291:11. 334:4. 344:21. 360:1. 366:11. 382:12. 390:26. 398:30. 481:2. 530:2. 569:3. 595:8. 632:9. 639:13.
interemerunt, 98:4. 351:18. 485:10. 496:14.
intereniſſet, 144:9.
interemit, 127:12. 246:16. 301:9. 341:4. 349:17. 410:16. 464:18. 524:12. 532:7. 587:7. 591:5.
interempto, 364:9.
interemptorum, 119:14. 618:2.
interemptum, 110:6.
interamnis, 385:5.
interemto, 166:2.
interemtos, 76:12.
interemtum, 303:3. 517:16. 545:9.
intereſſe, 96:8. 150:4. 347:11. 463:6.
intereſſet, 176:4. 326:3. 331:4. 409:13.
intereſt, 165:29.
interfecta, 462:24.
interfectorem, 510:14.
interficere, 115:1.
interfici, 532:2. 553:2. 591:19.
interfuiſſe, 587:18. 588:9.
interfuiſſent, 76:8.
interfuit, 32:3. 163:21. 288:10. 312:11. 387:5. 425:7. 511:8. 515:7. 575:10. 591:26.
interiecit, 44:8. 591:20.
interiecta, 354:12. 398:14.
interiectis, 39:1.
interiecto, 130:7. 618:9.
interiis, 487:13.
interim, 304:11. 313:2. 381:8. 462:11. 478:1. 480:8. 509:5. 534:15. 545:2. 593:1.
interimendi, 467:8.
interimit, 348:18.
interiore, 195:7.
interiorem, 55:17. 182:8.
interioribus, 576:11.
interitum, 508:3. 429:4.
intermiſſam, 392:1.
intermiſſas, 351:6.
intermiſſione, 397:8.
intermiſſos, 398:8.
intermiſſum, 114:2.
intermortuus, 478:12.
internecione, 513:7.
internecionem, 587:15.
internuncios, 879:8. 513:4.
interpellante, 480:8. 533:15.
interpellantem, 49:11.
interpellanti, 558:14.
interpellare, 271:5. 287:5.
interpellaret, 283:9.
interpellarent, 652:30.
interpellari, 276:14. 315:10.
interpellatione, 195:10.
interpellatis, 632:11.
interpellatores, 231:22.
interpellatum, 390:6.
interpellatus, 472:8.
interponebat, 198:11.
interponeret, 448:5. 556:7.
interponeretur, 157:18.
interponi, 294:18.
interpoſita, 533:13.
interpoſito, 9:18. 252:7.
interpretabantur, 603:7.
interpretantes, 7:9.
interpretarentur, 225:20. 494:10. 542:13. 565:32.
interpretarent, 597:11.
interpretata, 4:9, 19.
interpretatione, 14:6.
interprete, 262:24.
interpretes, 632:5.
interrogabat, 255:7.
interrogandi, 21:6.
interroganti, 574:19.
interrogari, 76:6. 169:18.
interrogaſſe, 143:5.
interrogaſſet, 296:11.
interrogationes, 390:22.
interrogatis, 496:25. 555:11.
interrogatum, 302:13. 811:8.
interrogatus, 75:10. 175:6. 383:11. 618:16.
interrogavit, 233:6. 480:18. 558:17.
interrumpenti, 481:7.
interrumpentibus, 572:23.
interruptum, 108:7.
intervalla, 594:23.
intervallis, 169:16.
intervallo, 100:3. 110:9. 149:5. 305:8. 420:6. 519:16. 582:16. 654:30.
intervallum, 335:2. 388:15.
interveniebat, 275:5.
interveniente, 31:1.
intervenientem, 254:22. 477:26.
intervenientibus, 187:6.
intervenires, 121:5. 540:11. 467:8.
interveniſſe, 291:17.
interventu, 17:2.
interverteret, 525:6.
intervisere, 126:4.
inteſtina, 214:21. 493:6. 560:4.
inteſtinis, 233:11.
inteſtinum, 311:15.
intextis, 481:16.
intima, 629:9.
intimas, 157:11.
intimi, 446:9.
intimorum, 589:11.
intolerabilis, 82:6. 499:7.
intolerantia, 298:1.
intra, 5:3. 46:6. 70:17. 91:8. 76:7. 197:7. 260:4. 291:15. 314:8. 343:3. 346:4. 357:3. 364:7. 384:13. 388:10. 417:11. 417:2. 499:2. 508:24. 588:2. 659:39. 660:7.
intraſſet, 545:4.
intravit, 262:10. 272:21. 310:15. 446:7.
intrinſecus, 229:6.
introductus, 660:11.
introierunt, 84:10.
introierat, 862:15.
introiit, 87:6. 451:2. 497:17. 528:7.
introitu, 105:3.

introiiſti, 178 : 14. 313 : 3.
introiiſſe, 325 : 18.
introiiſſet, 17 : 7.
introitu, 383 : 12.
introitum, 197 : 9. 439 : 2.
introitur, 480 : 3.
introlatus, 272 : 21.
intueor, 431 : 8. 518 : 4.
intuentem, 114 : 11.
intuliſſe, 7 : 8. 298 : 8. 366 : 2. 392 : 11.
intulit, 112 : 8. 236 : 1. 330 : 8. 455 : 2. 542 : 16. 593 : 7. 606 : 2.
intus, 574 : 19.
invaderent, 348 : 7.
invaderat, 8 : 8. 456 : 4. 468 : 19.
invaleſcentibus, 454 : 1.
invaleſceret, 120 : 2.
invalidos, 504 : 8.
invalidum, 508 : 4.
invalidus, 101 : 2.
invaluerat, 550 : 1.
invaluit, 612 : 2.
invaſerit, 73 : 3.
invaſit, 33 : 9. 130 : 1. 463 : 12. 502 : 4.
invecta, 155 : 2.
invectus, 349 : 9. 418 : 5.
invehendus, 395 : 9.
invenerat, 527 : 15.
invenit, 337 : 7.
invenio, 323 : 19.
inveniretur, 480 : 14.
inveniretur, 105 : 8. 132 : 13. 225 : 31. 307 : 9.
inveniſſet, 312 : 7.
invenit, 245 : 11. 490 : 18. 508 : 14.
inventa, 86 : 6. 364 : 13.
inventor, 479 : 4.
inverecundo, 625 : 5.
investigate, 62 : 8.
investigatis, 547 : 26.
investigator, 441 : 10.
invicem, 11 : 6. 183 : 11. 187 : 11. 272 : 2. 285 : 4. 315 : 20. 339 : 14. 496 : 24.
invictum, 65 : 1.
invictus, 252 : 6.
invidia, 14 : 3. 132 : 6. 315 : 11. 417 : 10. 462 : 2. 476 : 2. 500 : 15. 511 : 3. 648 : 13.
invidiæ, 565 : 19.
invidiam, 4 : 3. 82 : 1. 92 : 7. 192 : 3. 251 : 15. 266 : 8. 325 : 8. 370 : 7. 461 : 15. 558 : 9. 587 : 14.
invidioſe, 159 : 8.
invidioſi, 176 : 1.
inviſa, 499 : 3.
inviſior, 257 : 3.
inviſos, 370 : 6.
inviſum, 108 : 19.
inviſus, 304 : 3. 330 : 26. 589 : 10.
invitabat, 339 : 12.
invitabo, 379 : 34.
invitam, 566 : 12.
invitandos, 358 : 19.
invitatoris, 398 : 10.
invitare, 318 : 26.
invitaret, 202 : 3.
invitaretur, 3 : 10.
invitaſſe, 198 : 4.
invitaſſet, 351 : 2.
invitati, 369 : 18.
invitato, 367 : 12.
invitator, 27 : 6.
invitatus, 339 : 17. 357 : 3. 632 : 4.
invitavit, 437 : 26.
invitis, 21 : 13. 500 : 2. 565 : 30.
invito, 114 : 34. 552 : 11.
invitos, 553 : 12. 566 : 12.
inundationes, 137 : 4.
inundationibus, 134 : 3. 513 : 2.
invocare, 365 : 2.
invocaret, 648 : 18.
invocavit, 34 : 3.
involucris, 489 : 4.
involuto, 493 : 14.
involutus, 210 : 4.
inurere, 61 : 8.
inuſitatum, 139 : 17.
iocabatur, 461 : 7.
iocandi, 232 : 15.
ioci, 347 : 16. 647 : 6.
iocinora, 229 : 6. 330 : 10.
iocinore, 207 : 2.
iocis, 176 : 1. 358 : 30. 359 : 6.
ioco, 173 : 6, 12. 325 : 1. 433 : 9. 451 : 17. 557 : 7. 594 : 9.
iocorum, 504 : 16. 632 : 3.
iocos, 233 : 10. 347 : 13. 352 : 1. 461 : 7. 585 : 11. 654 : 25.
ioculari, 659 : 16.
iocularia, 454 : 1. 474 : 2.
iocularibus, 55 : 21. 199 : 1.
iocum, 4 : 11. 18 : 19. 188 : 7. 113 : 21. 282 : 7. 432 : 10. 441 : 18. 527 : 12. 564 : 6.
iocus, 455 : 7.
Ioſephus, 342 : 27.
Iove, 86 : 18. 339 : 13. 593 : 15.
Iovem, 178 : 7. 220 : 8. 225 : 3, 15. 339 : 5. 372 : 11. 488 : 5.
Iovi, 83 : 11. 325 : 7. 135 : 4. 220 : 7. 294 : 19. 371 : 5. 435 : 23. 437 : 25. 576 : 3. 578 : 4. 579 : 6.
Iovis, 31 : 7. 92 : 15. 130 : 15. 134 : 10. 157 : 10. 181 : 2. 224 : 83. 323 : 6. 305 : 20. 339 : 1. 352 : 8. 371 : 2, 14. 448 : 8. 495 : 17. 497 : 13. 533 : 18. 542 : 30. 576 : 8. 582 : 21.
ipſa, 179 : 9. 246 : 5. 284 : 5. 292 : 13. 273 : 7. 427 : 3. 514 : 30. 531 : 7. 579 : 8. 587 : 14. 593 : 7. 638 : 12.
ipſam, 55 : 12. 291 : 17. 344 : 4. 464 : 13. 502 : 32. 532 : 16. 606 : 4.
ipſe, 5 : 6. 8 : 9. 9 : 3. 13 : 6. 14 : 7. 22 : 5. 31 : 21. 36 : 7. 38 : 4. 45 : 6. 53 : 13. 64 : 8. 74 : 3. 76 : 3. 82 : 7. 86 : 19. 100 : 11. 103 : 15. 108 : 13. 122 : 2. 134 : 3. 139 : 4. 143 : 1. 159 : 9. 163 : 1. 168 : 2. 169 : 3. 171 : 11. 191 : 1. 198 : 4. 208 : 12. 213 : 14. 220 : 5. 225 : 30. 253 : 10. 260 : 6. 262 : 8. 265 : 7, 29. 272 : 3. 276 : 9. 294 : 9. 299 : 22. 301 : 8. 302 : 13. 323 : 23. 325 : 19. 330 : 1. 334 : 4. 339 : 8. 343 : 3. 354 : 15. 362 : 12. 363 : 14. 364 : 26. 378 : 11. 383 : 12. 384 : 16. 387 : 3. 398 : 8. 402 : 7, 16. 409 : 17. 411 : 19. 419 : 8. 429 : 4. 419 : 12. 432 : 10. 444 : 4. 447 : 11. 450 : 6, 16. 453 : 16. 456 : 6. 459 : 9. 492 : 8, 10. 510 : 2. 523 : 13. 517 : 3. 530 : 8. 537 : 6. 541 : 15. 547 : 23. 551 : 18. 557 : 1. 563 : 20. 570 : 8. 574 : 4, 8. 596 : 9. 616 : 3. 619 : 7. 621 : 2. 623 : 4. 632 : 4. 652 : 13, 27. 634 : 1, 15. 635 : 11. 660 : 13, 34.
ipſi, 6 : 7. 21 : 12. 25 : 17. 47 : 8. 700 : 7, 14. 128 : 17. 127 : 7. 274 : 4. 357 : 23. 370 : 5. 412 : 20. 440 : 9. 456 : 5. 492 : 8. 479 : 11. 501 : 5. 567 : 3. 603 : 8. 610 : 4. 626 : 5.
ipſis, 117 : 9. 233 : 5. 227 : 11. 441 : 11. 516 : 4.
ipſius, 60 : 18. 76 : 12. 84 : 14. 90 : 4. 200 : 5. 215 : 2. 238 : 3. 268 : 12. 342 : 11. 357 : 15. 379 : 12. 388 : 8. 422 : 13. 458 : 5. 464 : 24. 483 : 7. 540 : 5. 576 : 10. 591 : 8. 616 : 19. 646 : 5.
ipſo, 60 : 14. 310 : 6. 123 : 24. 173 : 3. 204 : 4. 221 : 12. 215 : 17. 158 : 21. 267 : 8. 285 : 4. 290 : 3. 314 : 14. 371 : 15. 374 : 13. 378 : 2. 385 : 1. 398 : 19. 408 : 3. 412 : 12. 443 : 7. 464 : 5. 47 : 3. 47 : 11. 487 : 11. 510 : 22. 527 : 5. 579 : 11. 385 : 7. 591 : 4. 635 : 8. 661 : 11.
ipſorum, 146 : 4. 406 : 8. 409 : 8. 437 : 21.
ipſos, 32 : 1. 173 : 7. 404 : 8. 542 : 18. 569 : 8. 613 : 2.
ipſum, 53 : 10. 105 : 19. 120 : 11. 126 : 5. 157 : 7. 190 : 9, 17. 231 : 23. 268 : 9. 273 : 12. 277 : 1. 301 : 4. 305 : 8. 344 : 4. 349 : 6. 366 : 1. 423 : 17. 437 : 22. 448 : 3. 494 : 18.

496 : 4. 507 : 14. 509 : 7. 532 : 7. 533 : 15. 644 : 12. 545 : 9. 558 : 12. 578 : 15. 592 : 18, 20. 597 : 14. 618 : 14. 648 : 21. 652 : 12, 18. 657 : 14. 650 : 12.
ira, 413 : 5.
iracundiæ, 417 : 17.
iræ, 417 : 17.
iram, 175 : 13.
iraſci, 187 : 5. 654 : 3.
irato, 367 : 2.
ire, 35 : 9. 114 : 20. 379 : 18.
iret, 28 : 12. 353 : 18. 564 : 20.
iretur, 458 : 18.
irrepſiſſe, 224 : 16.
irridens, 87 : 7. 293 : 7. 463 : 10. 470 : 11.
irridet, 213 : 21.
irriſa, 398 : 10.
irriſerat, 589 : 15.
irriſit, 365 : 7.
irriſit, 55 : 15.
irrita, 220 : 6. 528 : 13. 356 : 10.
irritaret, 469 : 29.
irritat, 22 : 3. 117 : 11.
irritat, 584 : 20
irritati, 504 : 15.
irritis, 462 : 8.
irrito, 292 : 13.
irritum, 584 : 12.
irrogata, 246 : 9.
irruente, 89 : 11
irrumpentibus, 576 : 9.
irrumpentir, 457 : 12.
irruperant, 534 : 11.
irrupit, 417 : 9. 542 : 18.
irruptionem, 248 : 12
it, 17 : 11. 44 : 8. 87 : 8. 95 : 2. 107 : 5. 116 : 3. 132 : 10. 183 : 4. 185 : 16. 191 : 9. 225 : 7, 20. 257 : 10. 298 : 9. 300 : 3. 315 : 8. 344 : 3. 357 : 7. 417 : 6. 429 : 2. 461 : 3, 18. 487 : 18. 493 : 11. 515 : 8. 528 : 4. 531 : 5. 538 : 13. 632 : 12.
Iſaurici, 182 : 8. 248 : 8. 646 : 11, 12.
Iaurico, 3, 7
Iſiaci, 582 : 14.
Iſidis, 527 : 7.
iſſe, 111 : 11.
iſta, 89 : 4. 469 : 18. 654 : 17.
iſtam, 111 : 7.
iſte, 299 : 11.
iſthæc, 55 : 19.
Iſthmiorum, 450 : 15.
Iſthmum, 50 : 11. 338 : 7. 443 : 10.
iſti, 652 : 16.
iſtiuſmodi, 340 : 12.
iſtorum, 191 : 1.
Iſtria, 588 : 13.
iſtuc, 369 : 7.
Iſydorus, 469 : 20.
ita, 10 : 7. 13 : 4. 31 : 6. 34 : 1. 60 : 6. 61 : 9. 65 : 9. 78 : 12. 89 : 9. 99 : 7. 101 : 1. 130 : 12. 133 : 8. 143 : 5. 153 : 2. 157 : 16. 172 : 5. 176 : 10. 181 : 17. 185 : 16. 190 : 12. 198 : 9. 199 : 8. 203 : 1. 210 : 3. 214 : 1. 223 : 2. 236 : 11. 243 : 18. 265 : 14. 267 : 10. 271 : 3. 282 : 7. 291 : 13. 294 : 14. 296 : 16. 299 : 2. 308 : 4. 315 : 1. 318 : 3. 323 : 11. 326 : 7. 327 : 1. 328 : 3. 349 : 4. 352 : 11. 353 : 7. 359 : 19. 364 : 14. 368 : 4. 369 : 11. 370 : 1. 376 : 9. 379 : 16. 390 : 18, 22. 395 : 8. 406 : 1. 22. 413 : 8. 414 : 11. 427 : 18. 428 : 16. 450 : 1. 456 : 6. 459 : 1. 462 : 12. 467 : 9. 468 : 4. 469 : 23. 480 : 6. 481 : 5. 483 : 9. 485 : 2. 487 : 8. 491 : 13. 504 : 4, 10. 507 : 15. 516 : 1, 11. 523 : 9. 526 : 5. 532 : 15. 542 : 21. 547 : 17. 549 : 555 : 7. 565 : 29. 567 : 13. 572 : 16. 575 : 10. 592 : 5. 594 : 8, 20. 610 : 1. 616 : 13. 619 : 5. 624 : 10. 626 : 6. 631 : 11. 636 : 10. 638 : 17, 20. 648 : 1, 16. 652 : 7. 654 : 32. 660 : 12, 14. 661 : 9.
Italiæ, 625 : 4.
Italia, 40 : 7. 47 : 4. 83 : 13. 116 : 8. 163 : 26. 251 : 15. 341 : 14. 412 : 16. 469 : 28. 332 : 11. 580 : 1. 585 : 21.
Italiæ, 18 : 4. 86 : 1. 180 : 6. 332 : 4. 406 : 12. 648 : 16.
Italiam, 59 : 14. 76 : 16. 112 : 2. 116 : 13. 166 : 1. 243 : 10. 261 : 10. 280 : 4. 458 : 21. 545 : 1. 585 : 12.
Italicis, 443 : 14.
Italicorum, 549 : 7.
Italicos, 651 : 9.
itaque, 68 : 2. 76 : 19. 108 : 20. 128 : 19. 134 : 11. 139 : 1. 163 : 9. 254 : 23. 275 : 3. 293 : 5. 318 : 5. 325 : 13. 361 : 9. 385 : 3. 424 : 2. 449 : 9. 481 : 4. 524 : 1. 544 : 4. 592 : 13. 617 : 3. 639 : 20. 655 : 11. 658 : 4.
itare, 638 : 14.
item, 8 : 6. 19 : 9. 42 : 3. 49 : 4. 50 : 1. 62 : 6, 21. 84 : 14. 91 : 12. 102 : 3. 114 : 19. 117 : 12. 120 : 6. 121 : 2, 6. 126 : 8. 135 : 8. 138 : 17. 158 : 7. 169 : 4. 178 : 5. 189 : 3. 192 : 2. 200 : 6. 213 : 4. 215 : 9. 248 : 13. 249 : 5. 264 : 9. 276 : 11. 296 : 13. 330 : 18. 348 : 4. 351 : 10. 371 : 6. 380 : 3. 396 : 7. 402 : 1. 408 : 2. 412 : 8. 417 : 22. 420 : 14. 427 : 3. 431 : 15. 437 : 7. 442 : 5. 445 : 4. 446 : 16. 451 : 13. 458 : 6. 489 : 18. 494 : 3. 498 : 1. 509 : 3. 519 : 12. 533 : 5. 543 : 2. 545 : 12. 547 : 18. 549 : 3. 557 : 7. 567 : 20. 578 : 5. 582 : 19. 585 : 2. 591 : 8. 603 : 9. 614 : 10. 638 : 4. 639 : 3. 653 : 10. 658 : 6.
iter, 12 : 6. 31 : 6. 61 : 18. 67 : 18. 74 : 2. 135 : 5. 185 : 1. 219 : 3. 354 : 18. 361 : 10. 457 : 5. 494 : 5. 497 : 5. 502 : 2. 543 : 4. 653 : 12.
iterare, 213 : 17.
iteratis, 449 : 3.
iteraverat, 394 : 18.
iterum, 37 : 7. 124 : 1. 128 : 7. 132 : 18. 143 : 15. 143 : 21. 246 : 9. 248 : 5. 252 : 16. 273 : 4. 312 : 3. 317 : 9. 381 : 11. 425 : 10. 461 : 18. 529 : 6. 648 : 16.
itidem, 126 : 11.
itinera, 64 : 2. 208 : 3.
itinere, 35 : 11. 65 : 5. 101 : 6. 230 : 6. 231 : 25. 233 : 15. 249 : 1. 251 : 7. 264 : 13. 283 : 9. 300 : 7. 363 : 1. 364 : 1. 388 : 12. 394 : 8. 473 : 11. 504 : 9. 527 : 19. 530 : 14. 551 : 19. 558 : 1. 564 : 11.
itineribus, 492 : 6.
itineris, 67 : 14. 107 : 8. 280 : 13. 525 : 4.
iturum, 480 : 2.
iubæ, 68 : 3. 73 : 8. 344 : 2.
iubam, 36 : 16. 64 : 13.
iubar, 224 : 12.
iubebat, 303 : 10. 414 : 19. 532 : 16.
iubebatur, 266 : 3. 431 : 9.
iubebo, 68 : 8.
iuberentur, 349 : 17.
iuberet, 126 : 13. 217 : 6. 298 : 8. 416 : 11. 505 : 8. 597 : 8.
iuberetur, 243 : 14.
iubet, 581 : 25.
iucunda, 566 : 9.
iucunde, 292 : 15. 364 : 4.
iucundior, 461 : 10.
iucundiſſime, 265 : 13, 14.
iucundiſſimis, 462 : 13.
iucundiſſimos, 284 : 9.
iucundus, 614 : 14.
Iudæa, 541 : 10.
Iudææ, 411 : 3. 564 : 16.
Iudæam, 213 : 7. 508 : 4. 542 : 20. 565 : 2.
Iudæi, 92 : 23. 541 : 11.
Iudæis, 84. 7.
Iudæorum, 229 : 3.
Iudæos, 406 : 14.
Iudæus, 200 : 7
Iudaicam, 588 : 8.
Iudaicos, 179 : 1.
Iudaicum, 574 : 2.
Iudaicus, 533 : 2. 544 : 12. 583 : 7.

introierat, 178 : 14. 313 : 5.
introiſſe, 325 : 18.
introiſſet, 17 : 7.
introitu, 383 : 12.
introitum, 197 : 9. 439 : 2.
introitus, 480 : 3.
introlatus, 672 : 21.
introrſus, 431 : 8. 518 : 4.
intuentem, 114 : 11.
intuliſſe, 7 : 8. 298 : 8. 366 : 2. 392 : 18.
intulit, 112 : 8. 236 : 11. 330 : 8. 455 : 2. 542 : 16. 593 : 7. 606 : 2.
intus, 574 : 19.
invaderent, 348 : 7.
invaderet, 8 : 8. 456 : 4. 468 : 19.
invaleſcentibus, 434 : 1.
invaleſceret, 810 : 2.
invalidos, 504 : 8.
invalidum, 508 : 4.
invalidus, 111 : 2.
invaluerat, 550 : 1.
invaluit, 610 : 2.
invaſerit, 73 : 3.
invaſit, 35 : 9. 130 : 2. 463 : 32. 502 : 4.
invecte, 155 : 2.
invectus, 349 : 9. 418 : 5.
invehendos, 395 : 9.
inveneras, 527 : 15.
invenis, 537 : 7.
invenio, 323 : 19.
Invenirentur, 480 : 14.
invenirentur, 105 : 8. 130 : 13. 225 : 31. 307 : 9.
inveniſſet, 312 : 7.
invenit, 245 : 11. 490 : 18. 508 : 14.
inventa, 86 : 6. 364 : 13.
inventos, 479 : 4.
inverecundo, 665 : 5.
inveſtigare, 62 : 8.
inveſtigetis, 547 : 26.
inveſtigatio, 441 : 10.
invicem, 11 : 6. 185 : 11. 187 : 11. 272 : 2. 285 : 4. 315 : 20. 339 : 14. 496 : 24.
invictum, 65 : 1.
invictus, 252 : 6.
invidia, 14 : 5. 132 : 6. 315 : 11. 417 : 10. 460 : 2. 476 : 1. 500 : 15. 511 : 3. 648 : 13.
invidiæ, 565 : 9.
invidiam, 4 : 3. 82 : 1. 91 : 7. 192 : 3. 251 : 15. 266 : 8. 325 : 8. 370 : 7. 461 : 15. 558 : 9. 587 : 14.
invidioſe, 159 : 8.
invidioſi, 176 : 1.
inviſe, 499 : 3.
inviſior, 637 : 3.
inviſos, 370 : 6.
inviſum, 308 : 19.
inviſus, 304 : 3. 330 : 26. 589 : 10.
invitabat, 319 : 12.
invitebo, 379 : 34.
invitam, 566 : 12.
invitandos, 358 : 19.
invitantis, 398 : 10.
invitare, 398 : 26.
invitaret, 202 : 3.
invitaretur, 3 : 10.
invitaſſe, 198 : 4.
invitaſſet, 351 : 2.
invitati, 369 : 18.
invitero, 367 : 12.
invitatos, 27 : 6.
invitatus, 359 : 17. 357 : 3. 652 : 4.
invitavit, 437 : 26.
invitis, 21 : 13. 500 : 2. 565 : 30.
invito, 114 : 14. 352 : 11.
invitus, 533 : 12. 566 : 12.
inondationes, 137 : 4.
inundationibus, 134 : 5. 513 : 2.
invocare, 365 : 2.
invocaret, 648 : 18.
invocavit, 341 : 3.
involutis, 489 : 4.
involuto, 493 : 14.
involutus, 210 : 4.
inurere, 61 : 8.
inoſitatam, 159 : 17.
iocabatur, 461 : 7.
iocandi, 632 : 15.
ioci, 347 : 16. 647 : 6.
iocinora, 209 : 6. 530 : 10.
iocinore, 207 : 2.
iocis, 176 : 1. 358 : 30. 359 : 6.
ioco, 173 : 6, 12. 505 : 1. 431 : 9. 451 : 17. 557 : 7. 594 : 9.
iocorum, 504 : 16. 630 : 5.
iocos, 631 : 10. 347 : 13. 352 : 1. 462 : 7. 585 : 11. 654 : 25.
ioculari, 659 : 16.
iocularia, 454 : 1. 474 : 2.
iocularitet, 55 : 21. 199 : 1.
iocum, 4 : 11. 18 : 19. 188 : 7. 213 : 23. 281 : 7. 432 : 10. 441 : 11. 567 : 12. 564 : 6.
iocus, 455 : 7.
Ioſephus, 542 : 27.
Iove, 86 : 18. 339 : 13. 591 : 15.
Iovem, 178 : 7. 200 : 8. 225 : 8, 15. 359 : 5. 372 : 11. 488 : 5.
Iovi, 83 : 11. 125 : 7. 135 : 4. 220 : 7. 294 : 19. 873 : 5. 435 : 63. 437 : 25. 576 : 3. 578 : 4. 579 : 6.
Iovis, 51 : 7. 92 : 15. 130 : 15. 134 : 10. 157 : 10. 181 : 2. 224 : 33. 283 : 6. 305 : 20. 339 : 1. 352 : 3. 371 : 2, 14. 448 : 8. 495 : 17. 497 : 15. 533 : 18. 542 : 30. 576 : 8. 582 : 21.
ipſa, 179 : 9. 246 : 3. 284 : 5. 292 : 13. 373 : 7. 427 : 3. 514 : 20. 531 : 7. 579 : 8. 587 : 14.
593 : 7. 618 : 17.
ipſam, 55 : 10. 291 : 17. 344 : 4. 464 : 13. 502 : 32. 531 : 16. 606 : 4.
ipſe, 5 : 6. 8 : 9. 9 : 3. 13 : 6. 14 : 7. 22 : 5. 31 : 21. 36 : 7. 38 : 4. 45 : 6. 58 : 13. 64 : 8. 74 : 3. 76 : 3. 82 : 7. 86 : 19. 100 : 12. 105 : 15. 108 : 13. 112 : 2. 134 : 3. 139 : 4. 143 : 1. 159 : 9. 163 : 1. 168 : 2. 16 : 5. 187 : 11. 191 : 6. 198 : 4. 208 : 12. 683 : 14. 220 : 5. 225 : 30. 253 : 10. 600 : 6. 262 : 8. 265 : 7, 29. 272 : 3. 276 : 9. 294 : 9. 299 : 22. 301 : 8. 302 : 13. 323 : 13. 325 : 19. 330 : 1. 334 : 4. 339 : 8. 343 : 3. 354 : 63. 360 : 12. 363 : 14. 364 : 26. 371 : 18. 383 : 12. 384 : 16. 387 : 3. 398 : 8. 402 : 7, 16. 409 : 17. 412 : 19. 419 : 8. 425 : 4. 419 : 12. 432 : 10. 444 : 4. 447 : 11. 450 : 6, 16. 453 : 16. 456 : 6. 459 : 9. 492 : 8, 10. 510 : 2. 523 : 13. 527 : 3. 530 : 8. 537 : 6. 541 : 15. 547 : 23. 511 : 18. 557 : 15. 565 : 60. 570 : 8. 574 : 4, 8. 596 : 9. 616 : 3. 619 : 7. 621 : 2. 623 : 4. 632 : 4. 652 : 13, 27. 654 : 1, 15. 655 : 11. 660 : 13, 34.
ipſi, 6 : 7. 21 : 12. 25 : 17. 47 : 8. 700 : 7, 14. 118 : 17. 217 : 7. 274 : 4. 337 : 13. 370 : 5. 412 : 20. 440 : 9. 456 : 5. 490 : 8. 491 : 11. 501 : 5. 567 : 3. 603 : 8. 610 : 4. 616 : 5.
ipſis, 117 : 9. 153 : 5. 217 : 11. 441 : 11. 516 : 4.
ipſius, 60 : 18. 76 : 18. 84 : 14. 90 : 4. 200 : 5. 215 : 2. 236 : 3. 268 : 12. 318 : 11. 357 : 15. 379 : 12. 318 : 8. 400 : 13. 438 : 5. 464 : 24. 483 : 7. 540 : 5. 576 : 10. 591 : 8. 616 : 19. 646 : 5.
ipſo, 60 : 14. 110 : 6. 122 : 2. 178 : 3. 204 : 4. 221 : 2. 235 : 17. 258 : 21. 267 : 8. 285 : 4. 290 : 3. 324 : 14. 371 : 15. 374 : 3. 378 : 2. 383 : 1. 398 : 19. 408 : 5. 410 : 12. 443 : 7. 464 : 5. 47 : 3. 47 : 11. 487 : 11. 510 : 22. 567 : 5. 579 : 11. 585 : 7. 591 : 4. 655 : 8. 661 : 11.
ipſorum, 146 : 4. 406 : 8. 409 : 8. 437 : 21.
ipſos, 32 : 1. 173 : 7. 404 : 8. 541 : 18. 569 : 8. 613 : 2.
ipſum, 53 : 10. 105 : 19. 120 : 11. 126 : 5. 159 : 7. 190 : 9, 37. 631 : 23. 268 : 9. 273 : 11. 277 : 11. 301 : 4. 305 : 8. 344 : 4. 349 : 6. 366 : 2. 423 : 17. 437 : 12. 448 : 3. 494 : 13.

496 : 4. 507 : 14. 509 : 7. 512 : 7. 531 : 25. 544 : 12 545 : 9. 558 : 12. 5?8 : 15 591 : 18, 20. 597 : 14. 618 : 24. 638 : 2?. 651 : 12, 18. 657 : 14. 660 : 12.
ira, 413 : 5.
iracundiæ, 417 : 17.
iræ, 417 : 17.
iram, 371 : 13.
iraſci, 187 : 5. 654 : 3.
irato, 367 : 2.
ire, 35 : 9. 114 : 20. 379 : 28.
iret, 18 : 12 353 : 18. 564 : 20.
iretur, 458 : 18.
irrepſiſſe, 224 : 16.
irridens, 87 : 7. 293 : 7. 463 : 10. 4?? : 21.
irrides, 213 : 21.
irriſi, 398 : 10.
irriſerat, 589 : 15.
irriſis, 365 : 7.
irriſit, 351 : 5.
irrita, 220 : 6. 328 : 11. 356 : 10.
irritaret, 469 : 29.
irritas, 22 : 3. 117 : 11.
irritat, 584 : 20
irritari, 504 : 15.
irritis, 461 : 8.
irrito, 292 : 13.
irritum, 584 : 12.
irrogata, 248 : 9.
irruente, 89 : 11
irrumpentibus, 516 : 9.
irrumpentis, 417 : 12.
irruperam, 534 : 11.
irrupit, 417 : 9. 542 : 18,
irruptionem, 248 : 12
is, 17 : 11 44 : 8. 87 : 8. 95 : 3. 107 : 5 116 : 3 132 : 10. 183 : 4 185 : 16. 191 : 9 225 : 7. 20. 257 : 10 298 : 9 300 : 3. 315 : 8 344 : 3. 357 : 7. 417 : 6. 429 : 2. 461 : 3, 18. 467 : 18 493 : 11. 515 : 8. 528 : 4. 531 : 5. 538 : 13. 632 : 12.
Iſaurici, 182 : 8. 248 : 8. 646 : 11, 12.
Iſaurico, 3, 7
Iſiaci, 582 : 14.
Iſidis, 517 : 7.
iſſe, 113 : 11.
iſta, 89 : 4. 469 : 18. 654 : 17.
iſtam, 111 : 7.
iſte, 219 : 11.
iſthæc, 551 : 19.
Iſthmiorum, 450 : 16.
Iſthmum, 50 : 11. 338 : 7. 445 : 20.
iſti, 632 : 16.
Iſtiuſmodi, 340 : 32.
iſtorum, 191 : 1.
Iſtria, 388 : 13.
iſtuc, 369 : 7.
Iſydorus, 469 : 20.
ita, 30 : 7. 13 : 4. 31 : 6 34 : 1. 60 : 6. 61 : 9. 65 : ?. 78 : 12. 89 : 9. 99 : 7. 101 : 1. 152 : 2. 133 : 8. 145 : 5. 153 : 2. 157 : 16. 172 : 5 176 : 10. 183 : 17. 185 : 16. 190 : 12. 198 : 9. 199 : 8. 203 : 1. 210 : 3. 214 : 3. 223 : 2. 236 : 11. 243 : 18. 265 : 14. 267 : 10 271 : 3. 282 : 7. 291 : 13 294 : 14. 296 : 16. 299 : 2. 308 : 4. 315 : 1. 318 : 9. 323 : 31. 326 : 7. 327 : 3. 328 : 3. 349 : 4. 352 : 11 353. 7. 359 : 19. 364 : 24 368 : 4. 369 : 11. 370 : 1. 376 : 9. 379 : 16. 390 : 18, 32 395 : 8. 406 : 1. 22. 413 : 8. 414 : 11. 427 : 18 428 : 16. 450 : 1. 456 : 6. 459 : 1. 462 : 12. 467 : 9. 468 : 4. 469 : 23. 480 : 6. 481 : 5. 483 : 9. 483 : 2. 487 : 8. 493 : 13. 504 : 4. 10. 507 : 13 516 : 1, 11 523 : 9. 526 : 3. 532 : 15 542 : 21 547 : 17. 549 : 555 : 7. 561 : 29. 567 : 13 572 : 16. 573 : 20. 592 : 5. 594 : 8. 20. 610 : 1. 616 : 11. 619 : 5. 624 : 10. 626 : 6. 631 : 13. 636 : 10 638 : 7, 10. 648 : 1, 16. 652 : 7. 654 : 32 660 : 10, 24. 661 : 9.
Itali, 63 : 4.
Italia, 40 : 7. 47 : 4. 83 : 13. 116 : 8. 163 : 26. 251 : 13 340 : 14. 4?? : 16. 269 : 28. 532 : 11. 580 : 1. 585 : 21.
Italiæ, 28 : 4. 86 : 8. 180 : 6. 332 : 4. 406 : 12. 648 : 16.
Italiam, 59 : 14. 76 : 16. 112 : 2. 116 : 13. 166 : 1. 241 : 10. 261 : 10. 280 : 4. 453 : 21. 543 : 3. 565 : 12.
Italicis, 445 : 14.
Italicorum, 549 : 7.
Italicos, 653 : 9.
itaque, 68 : 2 76 : 19. 108 : 20. 128 : 19. 134 : 21. 139 : 2. 163 : 9. 254 : 23. 275 : 3 293 : 5. 328 : 5. 375 : 13. 365 : 19. 383 : 3 424 : 2. 449 : 9. 483 : 4. 524 : 1. 544 : 4 592 : 13. 617 : 3 639 : 20. 655 : 11. 658 : 4.
Itare, 638 : 14.
item, 8 : 6. 19 : 9. 42 : 3. 49 : 4. 50 : 1. 62 : 6, 11 84 : 14. 91 : 12. 103 : 3. 114 : 19. 117 : 12. 120 : 6. 121 : 2, 6 126 : 8. 135 : 8. 138 : 17. 158 : 7. 169 : 1. 178 : 5. 189 : 3. 192 : 2. 200 : 6. 213 : 4 215 : 9. 248 : 13. 249 : 5. 264 : 9. 276 : 11. 296 : 13. 330 : 18 348 : 4. 351 : 10. 371 : 6. 380 : 3. 396 : 7. 402 : 1. 408 : 2. 412 : 8. 417 : 22. 420 : 14. 427 : 3. 431 : 15. 437 : 7. 442 : 5. 443 : 4. 446 : 16. 451 : 13.
458 : 6. 489 : 18. 494 : 3. 498 : 1. 599 : 3. 519 : 12 525 : 5. 533 : 2 545 : 12 547 : 18. 549 : 3. 557 : 7. 567 : 20 578 : 5. 582 : 19 585 : 2 591 : 8. 603 : 9. 614 : 10. 638 : 4. 659 : 3. 663 : 10. 658 : 6.
iter, 32 : 6. 31 : 6 61 : 18. 67 : 18. 74 : 2. 135 : 5. 185 : 1. 319 : 3. 354 : 18. 361 : 10. 457 : 5. 494 : 5. 497 : 5 502 : 2. 543 : 4 653 : 12.
iterare, 213 : 17.
iteratis, 449 : 3.
iteraverat, 394 : 18.
iterum, 38 : 7. 124 : 3. 128 : 7. 132 : 18. 143 : 15. 143 : 21. 246 : 9 248 : 5. 252 : 16 273 : 4. 312 : 3. 317 : 9 381 : 11. 435 : 10. 461 : 13. 329 : 6. 648 : 16.
itidem, 116 : 11.
itinera, 64 : 2 201 : 5.
itinere, 35 : 11 63 : 5 101 : 6. 230 : 6. 231 : 25 233 : 13 249 : 1. 251 : 7. 264 : 13. 283 : 9. 300 : 7. 363 : 1 364 : 2. 388 : 12. 394 : 8. 473 : 11. 50? : 9. 52? : 19 530 : 14. 551 : 19. 558 : 1. 564 : 21.
itineribus, ?92 : 6.
itineris, 67 : 14. 107 : 8 280 : 13. 515 : 4.
itutum, 480 : 2.
iubæ, 68 : 3. 73 : 3 144 : 2.
iubam, 36 : 16. 64 : 15.
iubar, 224 : 12.
iubebat, 303 : 10. 414 : 19 531 : 10.
iubebatur, 256 : 3. 431 : 9.
iubebo, 68 : 8.
iuberentur, 349 : 17.
iuberet, 126 : 13 217 : 6 298 : 2. 416 : 21 505 : 8. 597 : 8.
iuberetur, 243 : 14.
iubet, 513 : 25.
iucunda, 566 : 9.
iucunde, 192 : 15. 564 : 4.
iucundior, 461 : 10.
iucundiſſime, 265 : 13, 14.
iucundiſſimis, 461 : 13.
iucundiſſimos, 284 : 9.
iucundus, 614 : 14.
Iudæa, 541 : 10.
Iudææ, 421 : 3. 564 : 16.
Iudæam, 213 : 7. 506 : 4 542 : 2. 365 : 2.
Iudæi, 92 : 23. 541 : 11.
Iudæis, 84. 7.
Iudæorum, 229 : 3.
Iudæos, 406 : 24.
Iudæus, 200 : 7
Iudaicam, 188 : 8.
Iudaicos, 179 : 1.
Iudaicum, 574 : 2.
Iudaicus, 533 : 2. 544 : 11. 583 : 7.

iudex, 12: 3.
iudicandi, 141: 19. 390: 15.
iudicando, 3 6: 8.
iudicandum, 499: 18.
iudicans, 30: 1.
iudicantibus, 331: 11.
iudicares, 40: 10. 141: 17. 615: 14.
iudicato, 116: 3.
iudicatos, 295: 10.
iudicatum, 430: 17.
iudicaturus, 624: 9.
iudicavit, 32: 9.
iudicem, 614: 7. 634: 12.
iudices, 31: 13. 75: 10. 141: 17. 251: 13. 275: 7. 389: 3. 392: 17. 449: 15. 450: 15. 581: 4, 6.
iudicia, 45: 9. 1 4: 13. 187. 14. 298: 1. 321: 10. 412: 5. 549: 14.
iudicialesq;, 639: 32.
iudiciali, 176: 17.
iudiciariis, 176: 12.
iudicibus, 176: 20. 437: 22. 441: 9. 499: 16. 632: 11. 648: 13.
iudicii, 17. 3. 278: 9. 307: 18.
iudiciis, 176: 6. 358: 5.
iudicis, 12: 4.
iudicio, 19: 13. 6[illegible]: 10. 92: 8. 267: 10. 287: 5. 539: 4. 618: 16.
iudiciorum, 134: 10.
iudicium, 175: 7. 243: 19.
iudico, 75: 11.
iudicum, 45: 3, 9. 134: 13. 135: 8. 241: 16. 385: 14. 392: 10. 499: 12. 582: 10.
iuga, 355: 15. 365: 17.
iugerum, 647: 10. 653: 10.
iugis, 628: 6.
iugo, 338: 6. 542: 17.
iugulari, 75: 3. 351: 13. 351: 12. 414: 18. 532: 6
iugulatus, 504: 9.
iugulo, 481: 6.
iugulum, 89: 5. 504: 3.
iugum, 469: 15.
Iugurtha, 11: 6.
Iulia, 1: 6. 7: 9. 86: 1. 102: 4, 7. 183: 12. 185: 21. 251: 3. 323: 1. 340: 4. 374: 6.
Iuliæ, 6: 3. 92: 1. 195: 16. 229: 3. 250: 11. 291: 3. 332: 2. 355: 7. 593: 7.
Iuliam, 6: 1. 2[illegible] 2. 107: 1. 120: 9. 183: 1, 2, 10, 13. 250: 10. 255: 3. 343: 19. 378: 4. 461: 16. 559: 8.
Iulianos, 76: 7.
Iuliarum, 185: 25.
Iulias, 885: 3. 238: 20. 412: 7.
Iulii, 6: 5. 117: 11. 236: 12. 278: 12. 333: 8. 356: 5. 526: 6. 542: 32. 544: 11, 12. 561: 4. 616: 12.
Iulio, 18[illegible] 20. 113: 13. 138: 6. 378: 1. 396: 10. 471: 2. 489: 11.
Iulium, 100: 3. 114: 6. 394: 5. 629: 11.
Iulius, 1: 1. 205: 4. 224: 8. 225: 21. 630: 6, 14.
Iulo, 86: 7.
iumenta, 436: 11.
iumenti, 493: 12.
iumentis, 357: 5. 359: 19. 431: 5.
iunctim, 252: 15. 388: 15.
iunctis, 32: 6.
iunctos, 317: 14. 429: 4.
iuncturas, 2:1: 5.
iuncturi, 262: 3.
iunctus, 176: 13.
iungere, 26: 18.
iungerentur, 182: 10.
Iunia, 317: 7.
Iuniam, 327: 1.
Iuniculo, 519: 12.
Iunii, 323: 33.
Iunium, 171: 8. 585: 19.
Iunius, 131: 8. 659: 1.
Iunonis, 576: 9.
iunxiſſet, 550: 2.
iunxit, 163: 14. 463: 6.
Iupiter, 191: 6. 285: 10.
iura, 499: 14. 527: 8. 648: 11.
iurabat, 570: 10.
iurandum, 238: 19.
iurantibus, 300: 15.
iurare, 121: 10. 384: 21. 533: 22.
iuraretur, 270: 8. 370: 8.
iurarunt, 533: 3.
iuraſſe, 497: 4.
iuraſſet, 236: 15. 464: 28.
iuratus, 402: 4.
iuraverant, 513: 2.
iuraveras, 73: 2. 178: 5.
iuraverit, 165: 11.
iuravit, 533: 23.
iure, 7: 1. 17: 2. 28: 30. [illegible]: 2. 132: 20. 134: 5. 166: 4. 168: 12. 176: 11. 231: 22. 267: 1. 273: 9. 278: 6. 344: 3. 356: 3. 402: 7. 414: 8. 472: 5. 528: 10. 603: 10. 632: 13.
iureiurando, 38: 11. 93: 8. 96: 5. 327: 9.
iurganti, 431: 6.
iurgia, 476: 9.
iurgiis, 339: 15.
iurgio, 243: 19. 254: 22. 491: 11. 549: 9. 594: 9.
iuri, 491: 6.
iuris, 241: 30. 291: 8. 352: 19. 390: 7. 459: 8. 654: 20.
iuriſconſulto, 467: 5.
iuriſconſultus, 619: 1.
iuriſdictione, 440: 3.
iuriſdictionem, 331: 7. 402: 10. 433: 14. 578: 1.
iuriſdictionis, 549: 12.
iuriſiurandi, 278: 3.
ius, 15: 30. 31: 22. 34: 9. 49: 1. 50: 3. 51: 10. 108: 17. 2. 8: 17. 143: 1. 146: 11. 153: 10. 195: 15. 232: 8. 2 41: 20. 260: 7. 274: 4. 280: 1. 290: 11. 328: 11. 317. 14. 363: 3. 381: 17. 387: 1. 388: 17. 396: 4, 5. 402: 8. 409: 11. 411: 5. 428: 3. 441: 31. 550: 3. 558: 5. 561: 3. 582: 8. 677: 14.
iuſiurandum, 22: 10. 92: 12. 385: 7. 648: 10.
iuſſas, 527: 1.
iuſſerat, 6: 7. 352: 5. 591: 3.
iuſſerit, 70: 9. 289: 4. 303: 7.
iuſſero, 352: 5.
iuſſi, 234: 16. 261: 3.
iuſſis, 477: 7.
iuſſiſſe, 111: 8.
iuſſiſſent, 83: 9.
iuſſiſſet, 58: 13. 84: 13. 123: 5. 225: 7. 359: 2. 497: 16. 542: 12. 592: 1.
iuſſit, 19: 12. 75: 3. 117: 10. 132: 15. 225: 23. 231: 15, 224: 19. 238: 8, 13. 255: 2. 294: 14. 306: 3. 327: 12. 353: 11. 354: 13. 361: 2. 390. 17. 410: 9. 414: 21. 418: 5. 437: 23. 446: 6. 449: 13. 462: 22. 475: 8. 493: 8. 532: 2. 547: 16. 559: [illegible] 565: 26[illegible] 74: 14. 588: 23.
iuſſos, 274: 10. 337: 5.
iuſſu, 504: 19.
iuſſum, 369: 3. 371: 4. 553: 12. 592: 26.
iuſſus, 308: 22. 417: 14. 632: 2.
iuſta, 133: 21. 482: 2.
iuſtæ, 342: 6. 505: 1. 532: 6. 533: 6. 539: 9.
iuſtam, 308: 1. 398: 23. 448: 6. 466: 7.
iuſtarum, 575: 26.
iuſtas, 153: 17. 289: 2.
iuſti, 394: 3.
iuſtiores, 582: 2.
iuſtis, 222: 7. 253: 6.
iuſtiſſime, 306: 8.
iuſtitiæ, 101: 7. 493: 7.
Iuſtitii, 321: 19.
Iuſtitio, 293: 5. 496: 6.
Iuſtitium, 348: 8.
iuſto, 363: 14. 455: 2.
iuſtos, 150: 1. 497: 18.
iuſtum, 247: 8. 496: 19.
iuvabit, 654: 18.
iuvante, 48: 8.
iuvarent, 496: 14.
iuvaret, 276: 9. 481: 1.
Iuvenalem, 333: 12.
Iuvenales, 436: 1. 659: 1, 13.
Iuvenalibus, 436: 2.

iuvencæ, 417 : 10.
Iuvencus, 584 : 3.
iuvene, 76 : 12. 266 : 1.
Iuvenem, 73 : 2. 177 : 10. 392 : 3. 464 : 19. 501 : 9.
iuvenes, 42 : 10. 158 : 17. 169 : 16. 358 : 19. 427 : 5. 496 : 11. 652 : 38.
Iuveni, 73 : 1. 184 : 2. 494 : 10. 541 : 2. 639 : 1.
Iuvenibus, 255 : 13. 410 : 10. 619 : 10.
Iuvenili, 453 : 2.
Iuvenis, 120 : 3. 145 : 8. 171 : 10. 217 : 15. 323 : 0. 354 : 3. 390 : 11. 451 : 2. 660 : 13.
Iuventa, 182 : 11. 189 : 1. 588 : 18. 594 : 5
Iuventus, 638 : 12.
Iuventute, 159 : 5. 278 : 7.
Iuventutem, 279 : 3
iuventutis, 27 : 8. 330 : 15. 444 : 20.
Iuvenum, 634 : 6.
Iuvit, 5. 3
iuxta, 9 : 2. 78 : 7. 105 : 1. 120 : 12. 180 : 2. 195 : 2. 252 : 11. 258 : 11. 282 : 14. 291 : 16. 325 : 20. 345 : 16. 351 : 11. 371 : 23. 385 : 18. 388 : 3. 394 : 7. 414. 437 : 11. 439 : 10. 446 : 8. 462 : 21. 490 : 18. 498 : 3. 502 : 15. 563 : 9. 566 : 17. 575 : 17. 587 : 3. 652 : 3. 653 : 24.
izi, 217 : 7.

K.

Kalendarum, 315 : 6. 552 : 12.
Kalendas, 78 : 15. 104 : 1. 235 : 17. 243 : 5. 276 : 12. 278 : 11. 314 : 5. 325 : 10, 32. 372 : 1. 378 : 2. 412 : 12. 440 : 14. 490 : 1. 525 : 7. 532 : 11. 538 : 2. 555 : 7. 561 : 4. 563 : 2. 572 : 1. 589 : 5.
Kalendis, 44 : 7. 130 : 14. 146 : 15. 178 : 5. 335 : 1, 2. 559 : 7. 477 : 10. 481 : 16. 501 : 5. 502 : 16.

L.

labantem, 34 : 8.
labarent, 275 : 10.
labe, 150 : 10.
labefactata, 468 : 9. 540 : 13.
labefactis, 371 : 3.
Labeo, 175 : 4. 479 : 14.
Labeona, 652 : 37.
Laberius, 42 : 6. 623 : 6.
Labieni, 331 : 2.
labor, 531 : 11.
laborantes, 178 : 6. 428 : 13.
laborantis, 423 : 24.
laboratæ, 473 : 8.
laboravit, 184 : 5.
labore, 483 : 8.
laborioſas, 271 : 9.
laborioſiſſima, 47 : 1. 388 : 18.
laborioſiſſimi, 21 : 2.
laboris, 63 : 1. 594 : 16.
laborum, 255 : 21. 265 : 26. 364 : 24.
Lacedemonii, 660 : 21.
Lacedemoniis, 248 : 15.
lacerandum, 348 : 7.
lacerantes, 597 : 6.
laceraretur, 591 : 39.
lacerari, 300 : 5.
lacerata, 210 : 5.
laceratam, 76 : 3.
laceratos, 306 : 6.
laceraverit, 125 : 6.
laceravit, 618 : 11.
laceſſant, 581 : 13.
laceſſis, 653 : 29.
laceſſiſſet, 501 : 18.
laceſſitis, 25 : 11.
laceſſitus, 176 : 2.
lachaniſſare, 2.5 : 9.
lachetem, 558 : 5.
lacinia, 553 : 18. 390 : 16. 443 : 9.
lacrymans, 179 : 8.
lacrymis, 330 : 2. 416 : 17. 533 : 14. 569 : 17.
laco, 499 : 6.
lactabatur, 483 : 25.
lacte, 186 : 9.
lactes, 510 : 11.
lactuculæ, 202 : 6.
lacu, 42 : 17. 50 : 3. 399 : 9. 575 : 17.
lacum, 50 : 9. 111 : 6. 178 : 4. 399 : 1. 458 : 16. 493 : 13. 494 : 21.
lacuna, 480 : 4.
lacunaria, 462 : 9.
lacus, 396 : 8. 397 : 3. 399 : 5. 413 : 13.
Lælio, 651 : 11. 652 : 13, 23, 35.
Lælium, 651 : 17. 652 : 28.
Lælius, 606 : 14. 652 : 22. 653 : 13.
læſiſſet, 298 : 9.
læſiſſent, 469 : 9.
læſit, 55 : 2.
læta, 179 : 7. 229 : 7.
lætabatur, 477 : 7.
lætam, 591 : 12.
lætatus, 221 : 8. 315 : 1. 558 : 5. 597 : 4.
læti, 362 : 9.
lætiora, 81 : 6.
lætiorem, 597 : 15.
lætiſſimo, 528 : 7. 490 : 24.
lætiſſimos, 579 : 22
lætitia, 318 : 13. 435 : 22.
lætitiam, 533 : 10.
læto, 84 : 4.
lætos, 474 : 22.
lætum, 385 : 2. 221 : 4. 474 : 22 : 527 : 3. 592 : 10.
lætus, 255 : 5. 468 : 16.
læva, 67 : 8.
lævæ, 34 : 5.
lævam, 532 : 9.
lævis, 444 : 14.
lævius, 507 : 6.
Lambranos, 9 : 4.
lamentari, 480 : 22. 513 : 17.
lamentata, 92 : 25 : 523 : 12.
Lamiæ, 573 : 5.
Lamiam, 585 : 10.
Lamianos, 573 : 2.
Laminam, 351 : 4.
Lampadio, 606 : 11.
lana, 489 : 4.
lance, 661 : 10.
lancea, 502 : 5.
lanceas, 585 : 18.
lanceis, 416 : 3.
lanceo, 108 : 2.
languebat, 207 : 7.
languentes, 221 : 8.
languere, 215 : 8. 285 : 28.
languit, 482 : 5.
languore, 473 : 3.
languorem, 312 : 9.
laniandos, 346 : 3. 467 : 12.
laniaris, 593 : 3.
lanificio, 185 : 18.
laniis, 419 : 5.
Laniona, 390 : 14.
lanis, 592 : 19.
laniſtæ, 529 : 17.
laniſtarum, 557 : 11.
laniſtas, 25 : 15.
lanugine, 517 : 6.
lanuginem, 463 : 8.
Lanuviam, 145 : 14.
Lanovius, 606 : 18.
Laodicenis, 218 : 10.
lapidaria, 321 : 12.
lapide, 121 : 8. 481 : 20 : 578 : 6. 590 : 8.
lapidem, 214 : 4. 312 : 4. 321 : 10. 402 : 17. 513 : 20. 528 : 3.
lapideo, 397 : 2.
lapidibus, 453 : 15. 582 : 21.
lapidis, 95 : 5. 543 : 2.
lapidum, 221 : 5.
lapſis, 168 : 17.
lapſu, 219 : 6.
lapſus, 611 : 5.
laqueatæ, 458 : 10.
laqueo, 194 : 17. 534 : 26.
laqueos, 295 : 13.
lares, 238 : 19. 321 : 13. 477 : 11. 523 : 18.
larga, 63 : 13.
large, 596 : 5.
largiendi, 456 : 16.
largiſſime, 202 : 5. 584 : 7.
largiſſimum, 40 : 10. 566 : 18. 576 : 15.
largites, 217 : 11. 657 : 23.
largitione, 13 : 12. 108 : 22.

largitionem, 18 : 1.
largitionis, 25 : 8.
largitus, 289 : 16. 412 : 3. 533 : 5.
largius, 59 : 5. 463 : 11.
larium, 592 : 25.
laſcive, 474 : 3.
laſciviæ, 143. 24. 354 : 10.
laſciviam, 432 : 15.
laſciviendi, 69 : 4.
laſciviſſimatum, 285 : 6.
laſtaurum, 285 : 6.
lata, 264 : 11. 364 : 18. 439 : 12.
latebra, 534 : 12.
latebræ, 479 : 16.
latebras, 1 : 11. 252 : 4. 454 : 1.
latens, 75 : 4.
latentem, 584 : 6.
latentes, 585 : 27.
latenti, 541 : 7.
latata, 354 : 4.
latere, 322 : 12. 459 : 10. 505 : 4. 533 : 22.
lateribus, 578 : 7.
lateritiam, 134 : 8.
lati, 225 : 19.
Latialem, 339 : 5.
laticlavio, 458 : 10.
laticlavios, 150 : 7.
laticlavium, 585 : 10.
latina, 185 : 2. 310 : 2. 621 : 7. 695 : 6.
latinæ, 338 : 3. 539 : 12. 564 : 2. 647 : 1.
latinatum, 83 : 2. 379 : 28. 433 : 15.
latinas, 8 : 1. 50 : 7.
latine, 218 : 1. 388 : 8. 422 : 5. 433 : 12. 469 : 9. 576 : 5. 603 : 7. 616 : 10. 626 : 8. 638 : 20. 641 : 12.
latini, 138 : 3. 392 : 10. 437 : 20. 652 : 8.
latinis, 396 : 4. 554 : 5. 619 : 9.
latinizare, 148 : 7.
latino, 357 : 13. 598 : 22. 616 : 18.
latinos, 163 : 22. 6 8 : 13.
latinum, 632 : 15.
latinus, 619 : 6.
Latio, 519 : 9.
latitudine, 458 : 19.
latius, 639 : 12.
lato, 58 : 11. 297 : 5.
latrinæ, 298 : 8.
latrinas, 450 : 9.
latrinis, 657 : 12.
latro, 349 : 14.
latrocinii, 241 : 14.
latrocinilis, 280 : 5.
latrones, 634 : 12.
latronum, 152 : 17.
latuit, 572 : 16.
latum, 24 : 9. 130 : 4. 278 : 11. 404 : 3. 538 : 9. 5 1 : 2.
latus, 308 : 2. 378 : 15. 404 : 19. 618 : 22.
lavabat, 196 : 2.
lavandi, 208 : 8. 592 : 16.
lavaretur, 355 : 4. 634 : 14.
laudabat, 354 : 21. 456 : 14.
laudandi, 449 : 10.
laudaos, 368 : 6.
laudaoti, 304 : 16. 485 : 11.
laudantibus, 423 : 3. 132 : 2.
laudantium, 448 : 15.
laudare, 348 : 11. 619 : 14.
laudaſſet, 458 : 20.
laudat, 653 : 20.
laudatam, 567 : 10.
laudatione, 612. 176 : 17.
laudationibus, 444 : 18.
laudationis, 92 : 20.
laudato, 310 : 2.
laudatus, 236 : 12.
laudaverit, 376 : 9.
laudavit, 6 : 1. 107 : 2. 187 : 3. 249 : 9. 325 : 13. 435 : 2. 558 : 18.
lauds, 443 : 16.
laudem, 152 : 19.
laudes, 62 : 11. 232 : 6. 323 : 10. 332 : 11. 337 : 4. 570 : 12. 585 : 20. 651 : 15.
laudibus, 517 : 14. 544 : 7. 457 : 2.
laviſſe, 342 : 8.
laviſſet, 464 : 26.
lavit, 547 : 18.
laurea, 262 : 20. 419 : 11. 527 : 6.
lauteæ, 51 : 20.
lauream, 83 : 4. 309 : 4. 579 : 6.
laureas, 487 : 9.
laureata, 179 : 4.
laureatum, 224 : 34.
laureo, 86 : 15.
laureolo, 351 : 19.
lauretum, 487 : 9.
lauri, 487 : 5.
laus, 56 : 15.
lautiore, 351 : 12. 468 : 5.
lautitiarum, 532 : 2. 392 : 2.
lautius, 369 : 17.
Laviçano, 90 : 3.
laxaodi, 210 : 4.
laxando, 458 : 15.
laxata, 462 : 10.
laxatis, 159 : 22.
laxato, 311 : 14.
laxavit, 137 : 4.
laxiore, 254 : 11.
laxitas, 458 : 5.
laxitate, 195 : 4. 355 : 9.
laxius, 42 : 14.
lecti, 246 : 21.
lectica, 73 : 6. 89 : 13. 143 : 2. 159 : 20. 200 : 6. 203 : 14. 208 : 5. 220 : 4. 224 : 15. 272 : 22. 300 : 7. 305 : 2. 378 : 24. 406 : 13. 418 : 4. 434 : 4. 435 : 12. 459 : 9. 13. 570 : 3. 574 : 2. 594 : 17.
lecticæ, 55 : 7. 584 : 10. 582 : 8.
lecticam, 135 : 5. 271 : 2. 347 : 12.
lecticarii, 372 : 16.
lecticariis, 521 : 14.
lecticarum, 97 : 4.
lecticulam, 203 : 3.
lectione, 175 : 4. 296 : 14.
lectionibus, 146 : 4.
lectis, 197 : 2. 26 : 2. 351 : 4.
lectiſſimorum, 530 : 7.
lectitabat, 595 : 6.
lectitari, 331 : 4.
lecto, 55 : 16. 181 : 1. 412 : 12. 479 : 8. 534 : 9. 651 : 21. 668 : 5.
lectore, 447 : 4.
lectorem, 213 : 15. 420 : 8.
lectoribus, 2 3 : 8.
Lectorius, 103 : 4.
lectorum, 413 : 15.
lectos, 199 : 8. 458 : 13. 654 : 11.
lectulo, 324 : 11.
lectulum, 652 : 4.
lectum, 98 : 13. 203 : 5. 565 : 7. 480 : 7. 512 : 12.
lecturum, 404 : 3.
lecturus, 87 : 5.
lectus, 92 : 3.
legata, 187 : 16. 238 : 14. 160 : 9. 219 : 15. 297 : 7. 315 : 20. 312 : 2. 382 : 8.
legatam, 275 : 4. 286 : 12.
legatarios, 492 : 2.
legati, 261 : 1. 273 : 6. 329 : 8. 497 : 4. 540 : 5.
legatione, 179 : 2. 523 : 22.
legationem, 17 : 13. 308 : 4.
legationes, 381 : 1.
legationis, 130 : 5. 381 : 10. 509 : 10. 523 : 2. 606 : 5.
legatis, 24 : 10. 5 : 8. 121 : 4. 214 : 2. 283 : 15. 93 : 4. 354 : 1. 404 : 15. 406 : 15. 421 : 5. 485 : 15. 497 : 9. 559 : 4.
legato, 217 : 6. 263 : 2. 380 : 9. 281 : 20. 4 5 : 11. 579 : 2.
legatoris, 271 : 8.
legatorum, 126 : 2. 544 : 4.
legatos, 28 : 11. 58 : 1. 121 : 4. 122 : 18. 161 : 5. 180 : 19. 304 : 21. 360 : 5. 383 : 8. 448 : 4. 527 : 10. 534 : 3. 541 : 13.
legatum, 193 : 12. 442 : 5. 491 : 2. 496 : 5. 541 : 12. 584 : 10. 585 : 18.
legatus, 388 : 9. 419 : 9. 489 : 11. 499 : 6. 524 : 5. 540 : 1.
legavit, 90 : 11. 238 : 10.
lege, 18 : 13. 21 : 11. 29 : 7. 86 : 2. 102 : 8. 122 : 15. 141 : 6. 163 : 19. 183 : 7. 232 : 12. 264 : 11.

284 : 11. 383 : 15. 429 : 3, 7. 459 : 8. 489 : 12. 582 : 11.
legem, 28 : 10. 49 : 6. 58 : 12. 358 : 14. 461 : 10. 584 : 16.
legenda, 2,6 : 7.
legendam, 379 : 32.
legendi, 149 : 4.
legendis, 163 : 7.
legendo, 2 2 : 10. 606 : 9.
legens, 154 : 6. 440 : 9.
legenti, 592 : 21.
legentibus, 114 : 20. 636 : 6.
legerat, 636 : 2.
legere, 500 : 17. 636 : 13.
legerent, 152 : 5. 361 : 3.
legeret, 175 : 5. 204 : 4
leges, 15 : 6. 31 : 9. 145 : 1. 190 : 12. 198 : 2. 317 : 4. 428 : 9. 495 : 5.
legi, 450 : 1.
legibus, 11 : 10. 17 : 7. 81 : 4. 108 : 11. 176 : 12, 15. 243 : 7. 568 : 16. 655 : 5.
legimus, 614 : 5.
legio, 30 : 24.
legionarii, 31 : 22.
legionariis, 238 : 12.
legionariorum, 503 : 6.
legioſſe, 24 : 10. 443 : 14. 544 : 5. 179 : 2.
legionem, 72 : 9. 126 : 8.
legiones, 8 : 3. 23 : 6. 50 : 13. 70 : 15. 107 : 11. 125 : 11 169 : 1. 261 : 5. 305 : 15. 317 : 6. 323 : 16. 363 : 5. 492 : 11 496 : 7. 515 : 12. 544 : 12. 547 : 10. 64 : 15.
legionibus, 15 : 18. 30 : 15. 40 : 1. 68 : 4 115 : 3. 130 : 3. 262 : 2. 189 : 18 359 : 16. 388 : 10. 440 : 12. 469 : 5. 541 : 17. 543 : 3.
legionis, 70 : 1, 15. 109 : 2. 263 : 3. 406 : 2. 496 : 7. 515 : 2. 540 : 1
legionum, 78 : 10. 125 : 3. 150 : 5. 258 : 10. 272 : 17 404 : 15. 521 : 5. 544 : 16. 580 : 11, 13.
legis, 145 : 10. 358 : 9. 396 : 4. 402 : 12. 455 : 11.
legiſſe, 211 : 3. 606 : 16. 652 : 4.
legiſſet, 96 : 12. 213 : 3. 313 : 1.
legit, 146 : 5. 175 : 6. 62 : 12. 480 : 17. 532 : 5. 621 : 8.
legitima, 241 : 8. 547 : 9.
legitimam, 3 9 : 4.
legitimo, 19 : 7.
legitimos, 13 : 12. 1 1 : 2.
legitimum, 398 : 23. 492 : 4.
legitimus, 146 : 14.
lego, 224 : 13. 265 : 26.
legum, 50 : 6. 132 : 19. 275 : 8. 378 : 6. 58, : 3. 648 : 18.
legumina, 441 : 7.
leguminis. 498 : 7
lemniſci, 458 : 12.
Lenæus, 606 : 16. 630 : 7. 625 : 1.
lenibus, 633 : 28.
leniendam, 328 : 2. 587 : 33.
leniendis, 568 : 9.
lenior, 296 : 9. 344 : 6, 469 : 8.
lenioribus, 185 : 38.
lenire, 14 : 6.
lenis, 319 : 14. 515 : 7.
leniſſime, 551 : 13.
leniſſimorum, 660 : 25.
leniſſimum, 152 : 3.
leniſſimus, 75 : 1.
lenita, 145 : 4.
lenitas, 5 7 : 10.
lenitate, 243 : 3.
lenitatem, 389 : 1.
lenites, 205 : 2. 225 : 2. 369 : 3.
lenius, 367 : 6.
lenocinii, 204 : 2. 357 : 8.
lenociniis, 582 : 2.
lenocinium, 278 : 7. 358 : 10.
lenta, 208 : 6. 297 : 1.
lente, 354 : 8. 472 : 4.
lentis, 265 : 2.
Lentulo, 490 : 1.
Lentulum, 290 : 14
Lentulus, 323 : 12.
lentum, 96 : 13. 314 : 6.
leonem, 483 : 14.
Leontini, 647 : 11.
Lepida, 431 : 11. 491 : 7, 12.
Lepidam, 290 : 4 408 : 1. 438 : 14. 433 : 9.
Lepidi, 3 : 9 : 89 : 17. 120 : 3. 342 : 16. 385 : 5.
lepidiſſimum, 654 : 16.
Lepido, 107 : 15. 110 : 7. 113 : 1. 138 : 1. 248 : 5.
Lepidum, 3 : 8. 5 : 4. 96 : 15. 115 : 2. 175 : 5. 354 : 1.
Leptinus, 42 : 4.
lethale, 89 : 14.
levabatur, 206 : 10.
levare, 243 : 14.
levaturus, 495 : 6.
levatus, 51 : 9.
levavit, 168 : 6.
leve, 290 : 8. 302 : 9. 344 : 1.
levem, 249 : 2. 645 : 5.
levi, 27 15. 171 : 9. 187 : 8. 373 : 3. 390 : 15. 413 : 24. 461 : 9. 534 : 6. 659 : 16.
Leviadra, 53 : 6.
levibus, 409 : 1. 493 : 12. 560 : 2.
levior, 331 : 11.
leviore, 217 : 10.
leviorem, 392 : 2.
levioribus, 18 : 16. 142 : 17. 152 : 5.
levis, 68 : 5. 417 : 1.
leviſſima, 353 : 19. 585 : 9.
leviſſimo, 156 : 4.
levitatis, 246 : 8. 657 : 4.
leviter, 369 : 9 390 : 33 473 : 11. 618 : 5. 652 : 14. 660 : 34.
levius, 651 : 23.
libantes, 232 : 6.
libelli, 62 : 4 364 : 11. 483 : 6. 539 : 18. 616 : 4. 659 : 10.
libellis, 87 : 4. 163 : 7. 171 : 1. 349 : 9. 481 : 7. 590 : 11.
libello, 18 : 30 312 : 9 378 : 11. 533 : 15. 594 : 9. 612 : 3. 621 : 2.
libellos, 45 : 6 62 : 12. 175 : 9, 11. 262 : 23. 306 : 2. 390 : 11 440 : 4 505 : 3. 527 : 14. 611 : 9. 632 : 4. 656 : 3.
libellum, 87 : 3 330 : 25 173 : 12. 417 : 5. 492 : 22. 655 : 9.
libellus, 84 : 5. 519 : 8. 532 : 11.
libens, 446 : 5. 625 : 11.
libenter, 411 : 9. 483 : 4. 588 : 19.
libentes, 178 : 10.
libentius, 47 : 8. 511 9.
liber. 215 : 6. 417 : 31. 621 : 11. 627 : 4. 639 : 30.
libera, 132 : 3. 272 : 8. 319 : 9.
liberæ, 547 37.
liberale, 539 : 4.
liberalem, 551 : 17.
liberales, 310 : 1. 483 : 1. 491 : 6.
liberali, 225 : 14.
liberalia, 212 : 1. 595 : 16
liberalibus, 367 : 1. 379 : 1 419 : 18. 603 : 3. 625 : 9. 658 : 3.
liberalis, 143 : 2.
liberaliſſimus, 554 : 1.
liberalitate, 40 : 9. 288 : 3. 289 : 20. 381 : 18. 616 : 31. 630 : 13. 654 : 26
liberalitatem, 15 : 1.
liberalitates, 412 : 5 500 : 3.
liberalitatis, 362 : 8. 435 : 10. 584 : 7. 651 : 4
liberalium, 47 : 7.
liberam, 273 : 3. 331 : 6.
liberare, 383 : 14.
liberarentur, 122 : 16.
liberatam, 161 : 5
liberatus, 135 : 4 270 : 1.
liberavit, 584 : 13.
libere, 420 : 10
liberes, 269 : 3 406 : 37.
liberi, 19 : 7 42 : 5. 224 : 17. 241 : 5. 466 : 12 584 : 9.
liberis, 102 : 2. 107 : 4. 150 : 3. 1 3 : 2 175 : 6. 187 : 17 2 6 : 5 253 : 6. 294 : 2 301 : 13. 335 : 8. 342 : 9. 397 : 14 536 : 16. 574 : 8.
liberius, 19 : 12. 55 : 11. 190 : 6. 271 : 6 294 : 4 451 : 6.
libero, 126 : 7. 135 : 15 657 :

21.
liberorum, 38:13. 92:22. 283: 1. 347:17. 295:2. 390:4. 396:5. 494:14.
liberos, 36:17. 39:3. 45:9. 56:4. 107:5. 117:12. 145: 7. 161:18. 183:6. 238:9. 289:5. 296:6. 308:8. 323: 2. 330:17. 356:12. 357:2. 376:13. 398:15. 406:10. 410:1. 413:14. 425:7. 489: 22. 507:20. 524:14. 539: 5. 621:9. 638:14.
liberta, 185:13. 419:10.
libertam, 455:1. 539:8.
libertas, 175:7.
libertate, 110:15. 153:20, 21. 168:3. 232:7. 374:5. 450: 14. 547:18. 549:8. 553:16.
libertatem, 280:18. 291:8. 384:16. 406:19. 527:24. 551:12. 619:10.
libertatis, 135:13. 153:21. 272: 12. 517:13. 648:18.
liberti, 78:21. 315:17. 491:8. 529:3. 619:1.
libertinæ, 332:8. 521:8.
libertinam, 508:6.
libertini, 161:6. 404:4. 619: 1.
libertino, 3:5. 12:5. 409:16. 525:7. 654:2.
libertinorum, 198:3. 404:7. 646:5.
libertinos, 404:8. 405:5. 580: 10.
libertinum, 100:14. 519:17. 615:3.
libertinus, 619:1. 627:1.
libertis, 76:13. 188:7. 388:8. 411:11. 412:16. 423:3. 463: 16. 581:14.
liberto, 116:7. 26:3. 127:15. 410:7. 417:15. 431:3. 447: 23. 449:5. 456:1. 479:17. 496:22. 511:9. 532:6. 558: 4. 563:6.
libertorum, 161:1. 188:2. 195: 11. 238:3, 26. 370:4. 406: 36. 411:1. 410:10. 478:6. 459:4. 589:11.
libertos, 27:7. 406:8. 464: 10. 500:7. 512:9.
libertum, 54:4. 167:6. 462: 20. 531:5. 681:14. 621:1.
libertus, 205:5. 481:8. 499: 8. 502:18. 545:6. 582:30. 592:23. 611:9. 621:2. 623:1. 625:1. 616:1. 630: 6, 14.
liberum, 419:14. 587:16.
libidinosum, 455:15.
libidine, 190:2. 411:2. 529: 3.
libidinem, 178:9. 358:19. 433: 1.
libidines, 55:26. 392:5. 255: 8. 283:5.
libidinibus, 634:18.
libidinis, 241:8. 286:10. 414: 9. 505:9. 596:8.
libidinoso, 284:10.
libidinum, 285:2. 338:1. 409: 1.
libido, 550:4. 566:3.
libitine, 469:3.
libo, 268:17. 269:8.
libonis, 630:2.
libram, 185:15.
librariis, 585:1.
librario, 416:9. 521:9.
librarum, 359:18. 497:15.
libras, 40:5. 59:14.
libri, 660:33. 661:6.
libris, 83:18. 213:5. 214:13. 285:7. 411:4. 646:5. 654:30. 660:31.
libro, 31:20. 76:22. 619:8. 620:3. 661:5.
librorum, 61:18. 138:2.
libros, 50:7. 60:17. 218:8. 420:14. 601:9. 606:12. 617:7. 620:8. 624:15. 658:6. 660:16, 30.
librum, 18:11. 61:4. 267:4. 414:11. 609:5. 618:8. 623: 3. 661:1, 3.
libuissent, 19:10.
libuisset, 30. 11. 146:20. 199: 2. 334:9. 440:9. 467:2. 517:25.
liburnica, 462:15.
liburnicarum, 116:1, 15.
liburnicas, 355:1. 658:8.
liceat, 134:1. 179:11. 473: 19.
licebit, 379:31. 615:11.
licendi, 356:25.
licentes, 571:2.
licentia, 98:16. 141:2. 168: 5. 176:2. 232:15. 280:4. 368:8. 441:10. 568:12. 631:3.
licentiam, 44:2. 69:4. 163: 21. 284:1. 543:6. 547:6. 582:4.
licere, 175:4. 348:18. 352: 14. 642:4.
licerentur, 10:9.
liceret, 10:11. 58:14. 187:4. 317:4. 358:15. 386:7. 467: 13.
licet, 536:5. 575:3.
Licinianum, 501:8.
Licinii, 55:3.
Licinio, 630:12. 651:19.
Licinium, 188:2. 551:13.
Licinius, 428:6. 544:18.
licitatio, 109:8.
licitatione, 339:9.
licitationem, 453:8.
licitum, 440:8. 506:2.
lictor, 84:11.
lictore, 154:12. 312:20. 648: 15.
lictorem, 19:11.
lictores, 18:12. 590:5.
lictoribus, 15:11. 49:8. 319: 10.
lictorum, 73:6.
licuerit, 82:11. 592:2.
licuit, 352:15.
ligato, 482:9.
ligna, 480:14.
lignea, 398:16.
ligneis, 158:7.
ligneo, 208:11. 437:2, 10.
Liguriam, 894:7.
ligurrire, 287:9.
limen, 490:18.
limone, 653:20.
linere, 517:5.
lingonem, 140:10.
lingua, 231:20. 241:15. 286: 8. 337:5. 347:19. 603:6.
linguæ, 218:4. 302:16. 411: 6. 422:2. 564:2. 557:4.
linguam, 172:3.
linguarum, 41:2. 158:4. 530: 10.
lino, 442:2.
linqui, 511:3.
lintea, 517:7.
linteam, 503:7.
linteo, 344:9.
liquefactas, 355:4.
liquido, 229:2.
lita, 458:9.
litante, 231:1.
litare, 87:6.
litavit, 485:8. 513:18.
lite, 890:6. 648:9.
litera, 231:18, 19.
literæ, 215:2. 495:12. 545: 8. 624:5.
literam, 62:9. 231:14. 616: 8.
literario, 361:9.
literarum, 62:8. 618:21. 613: 6. 646:3.
literas, 81:3. 169:18. 184:4. 215:13. 217:4, 9. 174:8. 295:10. 360:13. 420:15. 435:18. 478:2. 513:4. 547: 14. 634:3, 10.
literati, 611:2.
literatore, 611:8, 10.
literatorem, 612:14.
literatores, 612:6.
literatus, 621:3.
literatum, 612:3, 10, 14.
literis, 30:9. 86:6. 101:13. 192:14. 255:6. 271:19. 303:6. 306:6. 358:14. 379: 33. 380:3. 435:21. 462:15. 472:8. 525:2. 603:9. 611: 15. 619:8.
litibus, 358:5. 462:6.
litiganti, 510:9.
litigaretur, 358:6.
litigator, 631:12.

litigatores

litigatores, 442 : 5.
litigatori, 390 : 27. 558 : 16.
litigatoribus, 417 : 3.
litigatorum, 143 : 10. 355 : 6. 549 : 19.
litium, 549 : 11.
litora, 355 : 11. 364 : 15. 454 : 8.
litore, 4 : 9. 251 : 6. 283 : 4. 851 : 2. 362 : 1.
litura, 391 : 8.
litus, 114 : 21. 639 : 23.
Livia, 183 : 1. 212 : 8. 235 : 7. 258 : 3. 266 : 5. 313 : 4. 330 : 25. 357 : 2. 379 : 13, 30. 380 : 4.
Liviæ, 135 : 8. 158 : 17. 190 : 4. 235 : 7. 249 : 3. 291 : 13. 325 : 11. 385 : 8. 487 : 3. 507 : 5.
Liviam, 182 : 15. 238 : 7. 247 : 15. 291 : 9. 340 : 7. 343 : 2. 408 : 2. 489 : 18. 491 : 12.
Livii, 352 : 16. 490 : 3.
Livilla, 323 : 7. 379 : 8.
Livillæ, 303 : 3.
Livillam, 376 : 14.
Livio, 420 : 1. 583 : 17.
Liviorum, 246 : 3.
Livium, 603 : 5.
Livius, 270 : 9.
livore, 352 : 8.
livores, 317 : 14.]
lixa, 120 : 12.
lixis, 504 : 13.
Lycia, 185 : 5.
Lyciam, 547 : 17.
Lyciis, 406 : 18.
Lycnuchos, 39 : 8. 375 : 8.
Lydia, 621 : 10, 11.
Lydiæ, 618 : 10.
Lycicum, 310 : 5.
loca, 105 : 21. 241 : 7, 10. 244 : 16. 398 : 16. 406 : 28. 436 : 3.
locandas, 383 : 2.
locari, 148 : 4.
locaſſet, 467 : 4.
locatione, 19 : 8.
loci, 185 : 24. 264 : 7. 358 : 17. 367 : 4.
locis, 250 : 4. 324 : 8. 360 : 5. 398 : 2. 413 : 11. 498 : 9. 519 : 9.
loco, 36 : 5. 45 : 11. 74 : 3. 89 : 15. 92 : 10. 126 : 10. 135 : 2. 139 : 18, 24. 161 : 11. 163 : 18. 169 : 17. 200 : 4. 214 : 16. 251 : 6. 305 : 2. 358 : 15. 359 : 10. 371 : 15. 374 : 7. 414 : 1. 419 : 4. 429 : 6. 487 : 10. 502 : 10. 504 : 19. 514 : 7. 538 : 15. 539 : 9. 543 : 18.
locorum, 64 : 2. 365 : 8. 504 : 9. 514 : 2. 659 : 20.
locos, 114 : 19. 186 : 2.
locum, 6 : 7. 42 : 15. 45 : 15. 84 : 22. 108 : 14. 119 : 9. 131 : 1. 138 : 12. 168 : 12. 171 : 8. 175 : 2. 219 : 4. 225 : 22. 231 : 9. 238 : 13. 241 : 9. 247 : 3. 255 : 10. 327 : 2. 388 : 17. 418 : 3. 461 : 16. 474 : 16. 508 : 8. 525 : 17. 538 : 5. 557 : 3. 564 : 14. 634 : 4. 648 : 8. 654 : 7
locupletatum, 457 : 2.
locupletavit, 654 : 27.
locuplete, 100 : 13.
locupletem, 157 : 11.
locupletes, 47 : 15. 359 : 3. 382 : 9.
locupletiores, 70 : 3. 357 : 9. 551 : 13.
locus, 105 : 1. 195 : 10. 303 : 9. 484 : 7. 536 : 20.
locuſta, 300 : 5. 461 : 12. 478 : 4.
locuſtæ, 461 : 23.
locuſtam, 300 : 4.
locutus, 271 : 17. 585 : 6.
lodicula, 210 : 4.
Lolliæ, 409 : 9.
Lolliam, 56 : 1. 343 : 9.
Lollianam, 125 : 2.
Lollii, 256 : 9.
Lollio, 257 : 11.
longa, 303 : 9. 326 : 4. 594 : 5.
longam, 150 : 8.
longas, 390 : 22.
longe, 119 : 6. 121 : 6. 311 : 11. 503 : 2. 545 : 7. 657 : 7.
Longinum, 573 : 4.
Longino, 342 : 3. 467 : 4.
longinquam, 222 : 3.
Longinum, 371 : 11.
longiore, 293 : 5.
longiores, 191 : 10.
longioris, 303 : 6. 314 : 8.
longiſſimas, 63 : 3. 365 : 8.
longiſſime, 253 : 2.
longitudinis, 458 : 18.
longius, 483 : 17.
longo, 95 : 7. 149 : 5. 305 : 8. 519 : 15. 582 : 16. 654 : 10. 653 : 6.
longos, 636 : 12.
longum, 301 : 10. 485 : 12. 488 : 7.
loquamur, 217 : 3.
loquantur, 296 : 13.]
loquar, 172 : 3.
loquaris, 214 : 16. 655 : 1.
loquatur, 172 : 7. 380 : 4.
loquens, 653 : 24.
loquentibus, 76 : 21.
loquerentur, 496 : 25. 592 : 4.
loqueretur, 212 : 9. 217 : 15.
loqui, 81 : 3. 175 : 4. 183 : 18. 447 : 4.
locutus, 212 : 4. 412 : 7.
lorica, 146 : 6.
loricam, 303 : 7.
loricatos, 61 : 13.
lorio, 559 : 3.
Lucam, 21 : 3.
Lucano, 651 : 2. 660 : 14.
Lucanus, 660 : 16.
luce, 224 : 16. 414 : 22. 502 : 13.
Luccio, 17 : 10.
Luccium, 17 : 11.
lucem, 32 : 8. 38 : 3. 203 : 9. 365 : 2. 417 : 8. 413 : 21. 505 : 6. 516 : 8.
Lucii, 76 : 17. 84 : 14. 113 : 16. 120 : 4, 5. 135 : 8. 185 : 10. 241 : 11. 310 : 5. 417 : 13. 439 : 18. 521 : 6. 623 : 2.
Lucilii, 606 : 15. 661 : 5.
Lucilio, 624 : 15.
Lucinius, 638 : 10.
Lucio, 22 : 1. 76 : 11. 90 : 1. 135 : 11. 183 : 11. 184 : 2. 185 : 5. 238 : 1. 248 : 5. 255 : 9. 260 : 4. 284 : 6. 342 : 5. 491 : 8. 579 : 7. 655 : 10. 660 : 1.
Lucios, 419 : 15. 427 : 17.
Lucium, 67 : 3. 83 : 14. 90 : 7. 108 : 6. 113 : 1. 130 : 10. 159 : 12. 183 : 11, 15. 185 : 4. 247 : 8. 267 : 7. 412 : 9. 427 : 4. 430 : 5. 462 : 20. 490 : 5. 507 : 21. 520 : 9. 610 : 9. 619 : 8. 642 : 3. 648 : 14.
Lucius, 189 : 1. 268 : 17. 581 : 1. 580 : 13. 603 : 10. 606 : 18. 609 : 1. 619 : 1. 638 : 10. 642 : 1. 646 : 1.
lucra, 396 : 1.
lucrabatur, 358 : 22.
lucrantium, 476 : 1.
lucri, 538 : 17.
Lucrinum, 114 : 6.
lucris, 358 : 9.
lucro, 357 : 3.
lucrum, 199 : 9. 358 : 2.
luctatoribus, 476 : 3.
luctu, 92 : 24. 570 : 16.
luctus, 321 : 18. 322 : 9.
lucubratore, 163 : 5.
lucubrationis, 367 : 8.
lucubratoriam, 203 : 3.
Lucullanas, 585 : 19.
Lucullianos, 314 : 2.
Lucullo, 19 : 12.
Lucullum, 585 : 18. 655 : 16.
ludebat, 210 : 5.
ludens, 214 : 1.
ludentibus, 225 : 4.
ludentium, 343 : 23.
ludere, 143 : 7. 414 : 11.
luderent, 286 : 8.
luderet, 447 : 5.
ludibria, 210 : 8. 432 : 11. 534 : 17.
ludibrio, 504 : 14.
ludibrium, 341 : 11. 498 : 5.
ludibundus, 451 : 5.
ludicras, 436 : 6.

ludicro, 159 : 6.
Ludios, 198 : 11.
ludis, 41 : 6. 97 : 3. 138 : 17. 141 : 15. 161 : 14. 163 : 10. 249 : 11. 287 : 7. 312 : 10. 344 : 19. 370 : 10. 371 : 18. 379 : 14, 23. 433 : 1. 436 : 5. 484 : 1. 555 : 1. 652 : 36.
ludis, 191 : 1, 17.
ludo, 25 : 15. 350 : 7. 351 : 17. 361 : 10. 523 : 9. 575 : 11. 592 : 24.
ludorum, 123 : 4. 159 : 21. 189 : 6. 276 : 1. 492 : 5.
ludos, 10 : 3. 42 : 1. 92 : 7. 108 : 12. 129 : 8. 125 : 7. 133 : 19. 138 : 16. 153 : 4. 158 : 2. 161 : 2. 173 : 2. 180 : 7. 250 : 6. 314 : 5. 317 : 2. 398 : 3, 10. 436 : 2. 417 : 1. 511 : 19. 538 : 17. 575 : 18. 576 : 13. 638 : 12, 14, 16.
ludum, 32 : 4. 159 : 3. 382 : 13. 564 : 6. 646 : 8.
lueretur, 355 : 16.
Lugduni, 333 : 4. 337 : 2. 378 : 2.
lugentis, 328 : 6.
lugerent, 302 : 14.
lugubrem, 125 : 12.
luiſſe, 535 : 7.
luis, 648 : 19.
lumen, 263 : 6.
lumina, 39 : 7. 361 : 5.
luminibus, 31 : 7. 283 : 2. 322 : 4. 334 : 5. 457 : 5. 545 : 11.
Luna, 392 : 1.
Lunæ, 361 : 8.
Lunam, 339 : 12.
Lunenſi, 481 : 20.
lupanar, 358 : 16.
lupanari, 298 : 8.
lupercale, 138 : 16.
lupercalibus, 83 : 10. 138 : 16.
Lupercos, 78 : 8.
lupum, 268 : 15.
Lurconem, 625 : 6.
Luſcio, 572 : 9.
luſerat, 652 : 17.
luſimus, 191 : 11, 13.
luſit, 42 : 11. 192 : 7. 414 : 20. 433 : 2. 457 : 3.
Luſitaniam, 509 : 10.
Luſitanorum, 59 : 10. 489 : 9.
luſtra, 111 : 19.
luſtrantia, 527 : 4.
luſtrico, 432 : 7.
luſtro, 264 : 13. 483 : 14.
luſtrum, 231 : 14.
Luſu, 193 : 2. 158 : 21.
luſum, 410 : 4. 418 : 5. 436 : 3.
luſus, 414 : 12. 448 : 10.
Lutatium, 610 : 6.
luto, 542 : 12.
luxit, 314 : 18.
luxuria, 166 : 1. 550 : 1.
luxuriæ, 27 : 9. 343 : 14. 481 : 4. 530 : 1. 634 : 13.
luxuriam, 306 : 7. 453 : 1.
luxurioſam, 248 : 10.
luxus, 456 : 2. 473 : 26.

M.

Macedonia, 102 : 1. 118 : 3.
Macedoniam, 36 : 1. 101 : 5. 258 : 9. 261 : 11. 406 : 17.
Macedonum, 371 : 18.
macellarios, 555 : 6.
macellaris, 25 : 12.
macelli, 876 : 5.
macellum, 49 : 7.
macerot, 653 : 32.
machæra, 390 : 14.
machina, 462 : 10.
machinam, 179 : 9.
machinis, 362 : 2. 371 : 3. 468 : 9.
machinoſam, 462 : 17.
macro, 340 : 11. 497 : 9.
macronem, 344 : 4.
macroni, 327 : 10.
macronis, 317 : 7.
mactatores, 113 : 14.
mactavit, 351 : 11.
macteat, 356 : 14.
maculam, 224 : 17. 529 : 11.
maculis, 454 : 6.
maculoſo, 306 : 1. 482 : 1.
madefaceret, 553 : 15.
madefierent, 7 : 9.
madens, 414 : 5.
madido, 517 : 5.
Mæcenas, 654 : 8.
Mæcenatem, 654 : 5.
Mæcenati, 632 : 3. 654 : 6. 655 : 8.
Mæcenatiana, 468 : 16.
Mæcenatis, 651 : 25.
Mæandri, 652 : 22.
Mænaniam, 319 : 13.
magia, 15 : 9. 44 : 6. 60 : 13. 70 : 12. 110 : 12. 113 : 13. 116 : 2. 138 : 9. 146 : 21. 157 : 11. 215 : 11. 218 : 10. 235 : 14. 241 : 6. 260 : 11. 267 : 9. 280 : 21. 283 : 8. 297 : 4. 299 : 2. 305 : 6. 327 : 6. 330 : 4. 332 : 7. 336 : 13. 348 : 10. 376 : 6. 410 : 6. 420 : 13. 451 : 20. 456 : 14. 466 : 6. 481 : 11. 482 : 2. 495 : 17. 511 : 19. 515 : 1. 524 : 22. 527 : 17. 528 : 9. 538 : 11. 563 : 14. 563 : 15. 564 : 18. 565 : 30. 566 : 9. 573 : 11. 589 : 18. 619 : 2. 620 : 11. 624 : 5, 12. 636 : 6. 647 : 3. 652 : 14, 31. 653 : 11. 654 : 13. 659 : 2.
magiſter, 8 : 9. 615 : 1.
magiſteria, 339 : 3.
magiſterii, 100 : 11.
magiſterio, 245 : 6. 376 : 12.
magiſtratibus, 158 : 3. 163 : 18. 166 : 5. 182 : 1. 272 : 13. 275 : 4. 333 : 6. 334 : 4. 387 : 10. 402 : 11, 15. 533 : 23. 581 : 16. 618 : 3.
magiſtratus, 17 : 14. 130 : 11. 256 : 6.
magiſtratum, 100 : 4. 344 : 12.
magiſtratus, 295 : 4. 22 : 8. 47 : 5. 78 : 16. 92 : 14. 110 : 1. 137 : 2. 148 : 2. 218 : 7. 252 : 14. 273 : 2, 9. 274 : 8. 395 : 4. 447 : 14.
magiſtratuum, 28 : 10. 45 : 2. 168 : 1. 176 : 3. 387 : 2. 428 : 12.
magiſtri, 89 : 17. 137 : 2. 636 : 10.
magiſtris, 325 : 23. 661 : 5.
magiſtro, 41 : 4. 227 : 12. 447 : 4. 585 : 1.
magiſtros, 437 : 18. 563 : 4.
magiſtrum, 621 : 28. 647 : 7.
magna, 17 : 4. 66 : 3. 101 : 10. 122 : 4. 157 : 10. 171 : 6. 172 : 13. 175 : 9. 208 : 8. 213 : 3. 225 : 30. 229 : 7. 231 : 12. 233 : 2. 241 : 4. 258 : 1. 289 : 9. 355 : 8, 9. 363 : 1. 364 : 32. 387 : 7. 390 : 32. 392 : 18. 396 : 3, 6. 406 : 35. 427 : 9. 461 : 13. 467 : 18. 469 : 4, 13. 477 : 13. 488 : 2. 493 : 7. 502 : 1. 517 : 11. 514 : 17. 540 : 11. 554 : 8. 584 : 19. 606 : 13. 619 : 6. 648 : 11. 652 : 5. 657 : 13. 659 : 7. 10.
magnæ, 584 : 6. 387 : 1. 610 : 6.
magnam, 23 : 17. 69 : 3. 370 : 7. 510 : 1. 529 : 1. 542 : 7.
magnatum, 507 : 7.
magnas, 197 : 11.
magnetis, 660 : 11.
magni, 7 : 3. 36 : 11. 129 : 1. 153 : 19. 272 : 2. 262 : 5. 353 : 3. 366 : 11. 441 : 15. 446 : 1. 553 : 3. 616 : 9. 625 : 1.
magnifica, 288 : 7. 398 : 1. 575 : 4.
magnificam, 60 : 5.
magnificas, 360 : 18.
magnifice, 250 : 6. 527 : 17.
magnificentia, 158 : 1. 520 : 11.
magnificos, 456 : 13.
magnis, 3 : 10. 86 : 8. 113 : 1. 292 : 16, 17. 261 : 6. 414 : 13. 439 : 8.
magnitudo, 214 : 3.
magnitudine, 33 : 1. 510 : 14.
magnitudinem, 73 : 2. 530 : 9.
magnitudinis, 50 : 4.
magno, 22 : 7. 42 : 18. 53 : 4.

100 : 3. 101 : 8. 130 : 9. 198 : 8. 213 : 9. 221 : 7. 224 : 10. 250 : 11. 283 : 16. 357 : 12. 318 : 11. 398 : 13. 410 : 9. 485 : 14. 523 : 9. 639 : 6. 659 : 7.
magnopere, 107 : 7. 117 : 7. 131 : 6. 485 : 16. 504 : 8. 557 : 6. 603 : 3. 685 : 16.
magnorum, 567 : 9.
magnos, 125 : 7. 176 : 10.
magnum, 102 : 6. 172 : 14. 537 : 1. 542 : 26. 392 : 12. 619 : 8. 646 : 4.
Maias, 270 : 15.
maieſtas, 126 : 5. 545 : 10.
maieſtate, 134 : 4. 272 : 23. 304 : 6. 527 : 18. 567 : 16.
maieſtatem, 149 : 8. 260 : 11. 338 : 17. 588 : 4.
maieſtatis, 243 : 20. 291 : 13. 298 : 1. 302 : 15. 392 : 17. 394 : 3. 427 : 8. 431 : 10. 439 : 20. 587 : 11.
Maiſ, 508 : 1. 389 : 5.
maior, 47 : 3. 61 : 11. 65 : 11. 129 : 4. 552 : 2. 379 : 10. 466 : 8. 489 : 23. 536 : 16. 576 : 8.
maiora, 8 : 4. 50 : 2. 67 : 1. 114 : 16. 121 : 11. 364 : 3. 365 : 6. 454 : 12.
maiore, 102 : 3. 138 : 18. 146 : 29. 186 : 5. 307 : 9. 317 : 8. 378 : 4. 389 : 4. 392 : 18. 402 : 27. 431 : 2. 471 : 5. 496 : 9. 499 : 1. 541 : 18. 570 : 1. 587 : 6. 618 : 6.
maiorem, 10 : 11. 16 : 10. 117 : 10. 280 : 15. 510 : 5. 549 : 11. 651 : 23.
maiores, 150 : 12. 356 : 3. 507 : 1. 612 : 13. 638 : 4. 655 : 10.
maiori, 133 : 16. 523 : 4. 517 : 9.
maioribus, 29 : 5. 54 : 3. 100 : 25. 263 : 7. 274 : 5. 291 : 15. 390 : 14. 404 : 14. 551 : 8.
maioris, 105 : 17. 125 : 2. 219 : 3. 254 : 8. 256 : 7. 257 : 10. 412 : 9.
maiorum, 7 : 6. 42 : 11. 105 : 9. 159 : 4. 249 : 12. 278 : 2. 319 : 18. 392 : 15. 480 : 18. 536 : 4. 587 : 12. 638 : 5.
maius : 490 : 18.
mala, 175 : 10. 299 : 4. 354 : 12. 469 : 21.
malæ, 366 : 2.
malas, 235 : 2. 427 : 8.
male, 16 : 8. 51 : 13. 60 : 14. 116 : 1. 122 : 7. 172 : 1. 7. 215 : 8. 284 : 2. 347 : 10. 409 : 6. 469 : 22. 472 : 9. 473 : 22. 517 : 2. 525 : 10. 553 : 22. 647 : 2.
maledicentiſſimis, 76 : 23.
maledici, 549 : 10.
maledicta, 469 : 7.
maledictis, 192. 1. 449 : 14.
maledictum, 173 : 1. 652 : 18.
maledictitans, 532 : 7.
maleficæ, 441 : 9.
maleficentiſſimo, 500 : 11.
maleficium, 141 : 14.
malevoli, 652 : 16.
malevolum, 187 : 1.
mali, 210 : 8. 369 : 7.
malignitatis, 352 : 8. 449 : 20.
malignos, 32 : 10. 469 : 1.
malis, 471 : 10.
malle, 646 : 11.
malleo, 351 : 10.
mallet, 406 : 11.
Mallia, 191 : 2.
Malloniæ, 287 : 2.
mallores, 606 : 2.
malo, 243 : 4. 432 : 6. 485 : 14.
malos, 271 : 11.
maluiſſe, 185 : 14.
maluiſſem, 547 : 18.
maluiſſent, 337 : 6.
maluit, 76 : 9. 188 : 5.
malum, 214 : 1. 472 : 9. 473 : 4. 572 : 3. 596 : 3.
Mamercum, 1 : 12.
mancipem, 537 : 3.
mancipia, 25 : 20. 406 : 9. 436 : 13.
mandabat, 25 : 14.
mandatoribus, 179 : 5.
mandantis, 544 : 15.
mandarat, 297 : 7.
mandare, 472 : 10.
mandaret, 319 : 19. 495 : 14.
mandari, 272 : 18.
mandarunt, 323 : 25.
mandaſſe, 97 : 13. 343 : 6. 511 : 12.
mandaſſet, 291 : 13. 348 : 18.
mandaſti, 379 : 13.
mandata, 238 : 22. 243 : 13. 256 : 1. 2. 313 : 503 : 14.
mandatis, 261 : 2. 501 : 4.
mandatore, 568 : 12.
mandatu, 7 : 1.
mandaverat, 305 : 18.
mandere, 295 : 15. 467 : 11.
manderet, 510 : 16.
manducari, 200 : 9.
mane, 13 : 3. 130 : 14. 2 2 : 10. 354 : 14. 334 : 11. 491 : 4. 503 : 1. 511 : 7. 513 : 7. 529 : 9. 572 : 14. 591 : 6.
manebant, 330 : 21. 536 : 13.
manent, 594 : 13.
manente, 304 : 11. 496 : 11. 558 : 6. 551 : 12.
manentibus, 139 : 2. 549 : 21.
manerent, 42 : 20. 153 : 3.
maneret, 14 : 5. 198 : 5. 507 : 6. 330 : 23. 369 : 12. 591 : 18.
manes, 31 : 3. 612 : 13.
manet, 563 : 3.
Mangones, 580 : 6.
Mangonis, 540 : 14.
manibus, 103 : 2. 219 : 11. 331 : 4. 351 : 5. 359 : 8. 382 : 13. 409 : 8. 410 : 13. 483 : 17. 487 : 15. 490 : 10. 515 : 2. 525 : 11. 534 : 16.
manifeſti, 143 : 3.
manifeſtiora, 502 : 8.
manipulares, 126 : 11.
manipulario, 315 : 1.
manipularis, 525 : 12.
manſionem, 570 : 5.
manſiſſe, 519 : 11.
manſit, 4 : 6. 195 : 8. 325 : 12. 395 : 2. 419 : 9. 636 : 7.
manſuefieri, 526 : 6.
manſuete, 436 : 13.
manſura, 134 : 2. 654 : 27.
manſuros, 122 : 10.
manu, 53 : 8. 66 : 8. 75 : 5. 86 : 7. 87 : 5. 89 : 8. 113 : 9. 132 : 15. 145 : 8. 169 : 4. 171 : 3. 173 : 4. 188 : 8. 200 : 2. 203 : 24. 217 : 16. 225 : 5. 238 : 4. 241 : 4. 258 : 5. 276 : 13. 294 : 5. 303 : 11. 308 : 3. 312 : 7. 314 : 10. 315 : 27. 319 : 13. 327 : 13. 314 : 8. 360 : 12. 369 : 3. 387 : 4. 390 : 32. 417 : 23. 433 : 12. 449 : 17. 451 : 6. 461 : 14. 479 : 11. 480 : 4. 491 : 11. 498 : 8. 524 : 11. 531 : 4. 553 : 9. 539 : 18. 590 : 20. 13. 634 : 17.
manubiali, 337 : 7.
manubiarum, 358 : 16. 48 : 18.
manubias, 553 : 18.
manubiis, 25 : 9. 264 : 10.
manuleatus, 386 : 5.
manum, 101 : 6. 169 : 14. 220 : 12. 368 : 16. 312 : 27. 370 : 14. 542 : 26. 559 : 5. 588 : 24.
manumiſerit, 428 : 17.
manumiſit, 260 : 9. 529 : 8.
manumiſſioni, 496 : 1.
manumiſſis, 114 : 5.
manumiſſos, 128 : 9. 157 : 8.
manumiſſum, 610 : 9.
manumiſſus, 615 : 6. 623 : 7. 625 : 11. 630 : 3. 632 : 2. 634 : 3. 651 : 4.
manus : 14 : 10. 34 : 5. 51 : 12. 141 : 19. 193 : 3. 206 : 7. 208 : 11. 280 : 12. 299 : 16. 365 : 14. 366 : 2. 390 : 13. 453 : 15. 463 : 4. 492 : 12. 495 : 3. 505 : 8. 517 : 10. 547 : 24. 561 : 3. 569 : 12. 585 : 29. 594 : 22. 655 : 16.
mappam, 447 : 14.
Maraboduum, 380 : 22.
Marathus, 205 : 5. 224 : 8.
Marcellarum, 283 : 5.

maxillis, 265 : 2.
maxima, 203 : 4. 235 : 21. 339 : 9. 364 : 2, 17. 384 : 1. 479 : 2. 483 : 12. 615 : 8. 611 : 11.
maximæ, 90 : 3. 328 : 2.
maximam, 582 : 15. 652 : 19.
maximas, 50 : 7. 290 : 2. 433 : 26. 566 : 8.
maxime, 38 : 4. 58 : 3. 67 : 13. 82 : 1. 108 : 18. 159 : 25. 161 : 12. 171 : 11. 183 : 1. 200 : 3. 202 : 4. 225 : 26. 246 : 7. 258 : 29. 269 : 2. 296 : 9. 301 : 4. 310 : 10. 311 : 2. 325 : 8. 331 : 4. 337 : 7. 346 : 1. 354 : 10. 364 : 29. 367 : 7. 409 : 13. 413 : 7. 414 : 19. 421 : 1. 448 : 2. 461 : 8. 477 : 7. 483 : 11. 491 : 10. 497 : 1. 501 : 1. 504 : 15. 529 : 3. 554 : 5. 558 : 4, 9. 585 : 1. 591 : 5. 594 : 2. 610 : 12. 619 : 5. 620 : 14. 621 : 5. 627 : 2. 634 : 18. 651 : 10.
maximi, 224 : 13. 381 : 17. 402 : 7. 451 : 10. 533 : 19. 542 : 30.
maximis, 24 : 6. 36 : 2. 58 : 5. 270 : 2. 580 : 10.
maximo, 55 : 1. 83 : 11. 84 : 10. 125 : 7. 179 : 1. 188 : 2. 287 : 8. 306 : 8. 394 : 11. 398 : 14. 447 : 15. 454 : 5. 514 : 8. 521 : 15. 589 : 7.
maximos, 132 : 7. 195 : 3. 435 : 1. 436 : 5. 461 : 22. 512 : 11. 575 : 17.
maximum, 15 : 1. 53 : 2. 138 : 1. 139 : 1. 325 : 3. 528 : 10. 564 : 7. 569 : 1.
maximus, 335 : 11. 578 : 6. 592 : 23.
Mazaeum, 457 : 6.
me, 82 : 9. 92 : 9. 105 : 14. 171 : 5, 7. 193 : 4. 265 : 26. 272 : 10. 302 : 10. 307 : 4, 15, 16, 18. 330 : 17. 420 : 5, 12. 449 : 7. 463 : 11. 485 : 17. 537 : 15, 17. 588 : 9. 594 : 13. 613 : 6. 624 : 5, 6, 10. 652 : 3. 654 : 20, 24, 21. 655 : 8.
mea, 190 : 11. 293 : 4. 324 : 1. 379 : 23, 30. 380 : 4. 419 : 12. 464 : 21.
meæ, 6, 3. 268 : 13. 419 : 10.
meam, 343 : 7.
meam : 433 : 6.
mechanico, 554 : 8.
mecum, 134 : 2. 364 : 3. 624 : 21. 655 : 3.
medendæ, 568 : 9.
medendi, 207 : 4. 406 : 9.
media, 161 : 9. 224 : 14. 302 : 2. 344 : 26. 347 : 17. 388 : 5. 444 : 15. 502 : 10. 549 : 4. 561 : 9.
mediam, 159 : 15. 346 : 4. 178 : 14. 398 : 5. 414 : 7. 454 : 3. 479 : 7. 566 : 2. 592 : 5. 659 : 1.
medias, 109 : 1. 527 : 19.
medicamentis, 348 : 14.
medicamento, 341 : 10. 364 : 28.
medicatum, 423 : 18.
medici, 660 : 12.
medicinam, 471 : 7.
medicis, 157 : 12.
medico, 4 : 7. 180 : 1. 657 : 24.
medicorum, 308 : 19.
medicos, 467 : 8.
medicum, 312 : 16. 324 : 1. 428 : 17.
medicus, 89 : 14. 110 : 4. 542 : 23.
medii, 332 : 6.
mediis, 428 : 8.
medio, 1 : 9. 78 : 12. 135 : 2. 269 : 9. 321 : 20. 330 : 8. 323 : 5. 395 : 7. 399 : 9. 404 : 12. 431 : 5. 493 : 16. 454 : 5. 520 : 15. 528 : 22. 653 : 13.
mediocre, 481 : 11. 603 : 4.
mediocrem, 365 : 11. 379 : 3. 636 : 14. 654 : 7.
mediocres, 205 : 2.
mediocri, 417 : 2. 443 : 16. 653 : 9.
mediocribus, 514 : 6.
mediocris, 355 : 7. 559 : 4.
mediocritate, 238 : 26.
mediocritatem, 551 : 12.
mediocriter, 612 : 11.
Mediolani, 648 : 14.
Mediolanum, 221 : 6.
medios, 76 : 3. 130 : 12. 347 : 9. 440 : 2. 589 : 4.
meditabatur, 223 : 9. 305 : 16.
meditans, 25 : 7.
meditantem, 50 : 13. 569 : 14.
meditaretur, 471 : 6.
meditari, 367 : 10. 444 : 4.
meditata, 222 : 15.
meditatos, 413 : 18. 464 : 7.
mediterraneis, 256 : 4.
medium, 132 : 21. 192 : 13. 335 : 2. 339 : 4. 481 : 17. 494 : 4. 311 : 4. 540 : 8.
medius, 262 : 13. 265 : 22. 403 : 2. 492 : 9.
medullitam, 408 : 24.
Megiſtanum, 521 : 19.
mehercle, 352 : 20.
mei, 504 : 2. 621 : 17. 654 : 14.
meis, 307 : 14. 824 : 1. 654 : 10.
Meleagrides, 339 : 11.
Meleagro, 286 : 11.
meliore, 113 : 6.
meliorem, 125 : 7. 383 : 25.
meliores, 507 : 20.
Meliſſus : 631 : 1.
Meliſus, 620 : 7.
melior, 56 : 10. 64 : 14. 528 : 1. 554 : 4. 645 : 2.
melle, 521 :
membra, 168 : 16. 195 : 19. 348 : 8. 462 : 23. 556 : 5.
membranas, 185 : 16.
membris, 51 : 1. 302 : 2. 372 : 13. 455 : 2. 516 : 1.
membrorum, 205 : 6.
memento, 348 : 13. 620 : 7.
meminerunt, 8 : 10
memini, 39 : 4. 538 : 10. 657 : 24.
meminit, 621 : 10.
Memmii, 74 : 9. 624 : 2.
Memmio, 22 : 1. 345 : 9. 642 : 1.
Memmios, 55 : 12. 452 : 26.
memor, 133 : 2. 255 : 8. 490 : 14. 532 : 3. 563 : 11. 654 : 14.
memorabile, 7 : 4. 70 : 22. 468 : 15.
memorabilem, 350 : 4. 567 : 9.
memorandi, 274 : 8.
memorante, 52 : 10.
memoratori, 475 : 4.
memorem, 552 : 10.
memoris, 61 : 15. 119 : 7. 136 : 2. 195 : 6. 450 : 8. 461 : 11. 485 : 16. 513 : 9. 523 : 17. 578 : 3. 618 : 20. 634 : 7. 638 : 4. 639 : 33. 642 : 2.
memoriæ : 118 : 20. 222 : 6. 527 : 25. 383 : 2. 378 : 13. 432 : 24. 435 : 2. 528 : 3. 616 : 9.
memorialis, 62 : 4.
memoriam, 25 : 11. 105 : 9. 114 : 1. 205 : 5. 250 : 3. 325 : 5. 328 : 4. 330 : 11. 374 : 7. 376 : 22. 385 : 12. 515 : 21. 518 : 17. 597 : 9. 625 : 4. 654 : 23.
memoriter, 435 : 18.
Memphim, 565 : 10.
men, 92 : 9.
Mena, 198 : 3.
Menander, 653 : 26.
Menandro, 653 : 5.
Menandrum, 653 : 22.
mendacia, 190 : 3.
mendacii, 515 : 14.
mendacio, 323 : 22. 358 : 22. 534 : 23.
mendam, 235 : 10.
Mendetis, 214 : 13.
Menecratem, 456 : 18.
menſa, 191 : 1. 390 : 14. 654 : 17.
menſæ, 302 : 14. 495 : 3. 542 : 16.
menſam, 478 : 2.
menſarius, 103 : 3.
menſas, 382 : 3.

menſe, 18: 12. 39: 2. 44: 5. 108: 15. 141: 11. 146: 14, 16 191: 9. 224: 19. 276: 14. 394: 10. 506: 11. 526: 5. 533: 8. 572: 2.
menſem, 44: 8. 130: 11. 188: 8. 357: 13. 364: 7. 410: 7. 425: 6. 484: 18. 561: 5. 589: 7.
menſes, 36: 2. 78: 12. 86: 2. 125: 9. 224: 9. 238: 2. 305: 19. 323: 10. 331: 1. 402: 9. 432: 1 440: 13. 485: 7. 492: 7. 523: 4. 540: 7. 556: 6. 570: 14. 597: 9
menſibus, 4: 5. 126: 3. 130: 13. 170: 14. 328: 14. 373: 1. 591: 6.
menſis, 78: 8. 153: 9. 197: 2. 236: 8. 264: 8. 270: 8. 322: 9.
menſium, 44: 9. 153: 8. 185: 5.
Menſtrium, 557: 10.
menſtruis, 491: 1.
menſtruum, 435: 16.
menſura, 25: 19.
menſuram, 282: 8.
mentis, 168: 17 473: 11.
mentem: 306: 1.
mentes, 374: 4.
mentio, 656: 24.
mentione, 257: 5. 343: 10. 385: 16. 467: 20 501: 12. 552: 14. 591: 13.
mentionem, 83: 6. 183: 25. 654: 31.
mentis, 53: 12. 120: 13. 235: 12, 14. 507: 12. 364: 16. 365: 3. 541: 11.
mentito, 509: 13.
mentitum, 323: 20.
mentitur, 632: 16.
mentitus, 344: 11.
mento, 285: 1.
meo, 191: 1. 351: 13.
meorum, 179: 9. 272: 11.
meos, 75: 11. 330: 17.
meras: 367: 1.
mercantium, 199: 7. 354: 8.
mercaturæ, 396: 2.
mercatus, 56: 7. 178: 7. 455: 20.
mercede, 30: 7. 431: 8. 554: 8. 623: 9. 647: 11.
mercedem, 391: 6. 442: 6.
mercedes, 610: 6.
mercedibus, 276: 1. 616: 13.
mercedis, 108: 18.
mercedum, 19: 8.
merces, 647: 9.
mercium, 232: 10.
merebant, 444: 24.
merebuntur, 176: 9.
meretur: 358: 9.
meretricem: 435: 13.
meretrices, 596: 10.
meretricium, 358: 10.
mergendum, 464: 14.
mergeret, 331: 2.
mergi, 337: 6.
meri, 503: 13. 518: 1.
meridianis, 414: 13.
meridianam: 432: 19.
meridianum: 203: 1.
meridiani, 356: 19.
meridie, 370: 10. 414: 22.
meridiem, 525: 8.
merita, 168: 6. 186: 2. 243: 1. 255: 6.
meritas, 24: 3.
meriti, 429: 6.
meritis, 178: 1.
merito, 1 3: 11. 523: 19. 536: 6. 551: 7. 555: 6. 567: 9. 655: 27.
meritoria, 63: 4. 390: 10.
meritoriis, 357: 4.
meritorio, 525: 2.
meritorum, 112: 5. 344: 5. 551: 14.
meritos, 513: 16.
meritum, 189: 3. 504: 7.
mero, 146: 13. 214: 29. 184: 5.
meruit, 582: 22.
meruerant, 280: 18.
meruero, 455: 19.
meruiſſe, 349: 6.
meruiſti, 476: 7.
meruit, 3: 7. 538: 13. 564: 8. 618: 4. 652: 9. 654: 5.
merum, 299: 12. 502: 16.
Meſſalla, 198: 2. 490: 1. 612: 7. 638: 5.
Meſſallæ, 179: 9. 388: 7. 409: 2.
Meſſallam, 179: 5. 310: 2.
Meſſallina, 394: 15. 410: 2. 413: 18. 417: 7. 418: 3. 432: 19. 521: 19.
Meſſallinæ, 416: 18.
Meſſallinam, 409: 2. 464: 3. 15: 20.
Meſſana: 365: 8.
Meſſium, 44: 3.
meta, 43: 14.
metalla, 347: 7.
metallorum, 290: 11.
Metelli, 218: 9.
Metello, 15: 6. 601: 13, 16.
Metellum, 60: 16 609: 4.
metis, 398: 15.
Metium, 552: 8. 575: 16. 585: 14.
Metius 595: 9.
Metopoſcopum, 563: 5.
metris, 603: 9. 634: 8.
metu, 8: 14. 17: 3. 69: 8. 89: 17. 153: 4. 159: 24. 225: 18. 247: 5. 257: 7. 270: 1. 290: 9. 322: 13. 348: 14. 356: 12. 384: 8. 416: 20. 449: 11. 461: 10. 495: 14. 500: 19. 532: 17. 551: 9. 559: 8. 575: 3 641: 9.
metuant, 349: 7.
metuebat, 592: 9.
metuendos, 524: 20.
metuendus, 541: 16.
metuens, 108: 21. 161: 8. 305: 15. 430: 4.
metuentes, 368: 10. 533: 17.
metuenti, 541: 8.
metueretur, 128: 6.
metum, 14: 3. 19: 12. 188: 5. 365: 4. 379: 3.
metus, 17: 13. 105: 5. 113: 15. 129: 5. 151: 2. 268: 14. 310: 23.
mi, 172: 5. 191: 10, 14. 200: 7. 265: 16
Mida, 661: 10.
migrans, 496: 1.
migraturum, 25: 11.
mihi, 68: 6. 133: 8. 172: 2. 169: 11. 217: 5. 267: 7, 8. 307: 16, 17. 348: 13. 380: 3. 460: 2. 624: 5, 11, 14, 15. 642: 4. 654: 11. 655: 10. 657: 6.
miles, 350: 10. 357: 10. 384: 7. 492: 14. 577: 1.
Mileti, 338: 6.
Miletiis, 558: 1.
militare, 70: 5. 169: 14. 498: 14.
militarem, 401: 1.
militares, 169: 16. 411: 2.
militari, 60: 12 119: 6. 126: 3. 305, 12. 440: 17.
militaria, 122: 18. 128: 11.
militariæ, 439: 6.
militaribus, 107: 3. 169: 1. 274: 3. 590: 5.
militaris, 113: 7. 128: 4. 265: 12.
milite, 128: 5. 272: 17. 533: 15.
militem, 67: 13 113: 4. 161: 7. 300: 6. 305: 1. 11: 7. 387: 8. 446: 20. 473: 11. 492: 16. 500: 17.
milites, 33: 3. 55: 21. 60: 17. 69: 4, 6. 70: 2. 72: 11. 128: 2. 132: 7, 14. 212: 4. 235: 15. 263: 3. 291: 17. 325: 2. 3 2: 13. 363: 1. 369: 15. 406: 4. 422: 16. 416: 3. 458: 9, 16. 497: 18. 500: 15. 502: 18. 504: 10. 307: 21. 515: 14. 526: 31. 313: 12. 542: 13. 547: 5. 565: 27. 582: 22. 583: 32.
militi, 289: 15. 362: 7. 438: 11. 443: 8. 503: 11. 574: 18. 580: 15.
militia, 3: 5. 618: 4.
militiæ, 169: 11. 360: 9. 372: 11. 406: 3. 533: 7. 536: 14. 659: 14.

militiam, 150 : 3. 166 : 8. 339 : 21. 544 : 17.
militias, 406 : 21.
militibus, 49 : 8. 57 : 2. 68 : 3. 78 : 11. 90 : 5. 92 : 5. 114 : 12. 182 : 10. 238 : 18. 315 : 21. 543 : 16. 410 : 11. 434 : 5. 314 : 9. 526 : 4.
militiolis, 659 : 5.
militis, 70 : 19. 109 : 1. 384 : 22. 515 : 11. 517 : 22.
militum, 5 : 13. 91 : 11. 100 : 10. 116 : 11. 117 : 3. 128 : 1. 169 : 9. 185 : 14. 238 : 24. 252 : 4. 266 : 2. 268 : 2, 18. 280 : 4. 283 : 13. 128 : 3. 341 : 4. 314 : 14. 384 : 13. 386 : 7. 395 : 3. 418 : 5. 446 : 4, 8. 459 : 2. 462 : 4, 26. 479 : 7, 13. 496 : 12. 510 : 8. 511 : 19. 514 : 5. 317 : 9. 525 : 14. 556 : 19. 538 : 13. 564 : 8. 565 : 5. 587 : 21. 654 : 5.
mille, 146 : 2. 264 : 8. 437 : 3. 580 : 12.
millia, 41 : 3. 28 : 2. 40 : 3, 7. 59 : 13, 17. 63 : 4. 70 : 17. 143 : 1. 137 : 10. 138 : 4. 153 : 12. 165 : 10. 193 : 4. 238 : 12. 252 : 11. 184 : 6. 289 : 16. 299 : 7. 328 : 13. 344 : 2. 397 : 6. 456 : 11. 444 : 20, 24. 456 : 17, 18. 469 : 2. 492 : 22. 530 : 7. 543 : 3. 544 : 21. 547 : 15. 566 : 20. 647 : 10. 652 : 10.
milliaria, 458 : 19.
milliarias, 438 : 6.
milliarium, 479 : 19. 512 : 6. 536 : 21.
millibus, 19 : 6. 34 : 9. 45 : 18. 47 : 1. 59 : 14. 68 : 5. 114 : 5. 189 : 4. 276 : 4. 289 : 6. 357 : 14. 397 : 8. 489 : 9. 530 : 5. 610 : 8. 617 : 7.
millies, 25 : 10. 138 : 179 : 18. 311 : 7. 355 : 18. 535 : 10. 551 : 18. 553 : 21.
millium, 155 : 7. 250 : 6. 335 : 8. 360 : 10. 681 : 15.
Milo, 35 : 13.
mimo, 173 : 2. 561 : 12. 371 : 19. 591 : 22. 614 : 12.
mimograpſos, 689 : 3.
mimum, 42 : 6. 235 : 8. 430 : 7. 509 : 11.
minabatur, 548 : 16. 363 : 13.
minaci, 416 : 11.
minaciſſimos, 3 6 : 10.
minacites, 561 : 7.
minando, 399 : 6.
minantis, 502 : 11.
minarentur, 313 : 4. 472 : 9.
minaretur, 23 : 1.
minarum, 657 : 17.
minas, 509 : 8.
minatur, 297 : 20.
minatus, 4 : 12.
Minervæ, 84 : 20. 330 : 9. 376 : 9, 11.
Minervam, 591 : 14.
minima, 363 : 2. 363 : 5. 412 : 4. 492 : 13.
minimæ, 129 : 5. 352 : 18.
minimam, 129 : 1.
minime, 65 : 5. 129 : 1. 187 : 12. 517 : 8. 531 : 1. 588 : 11. 655 : 19.
minimi, 18 : 3. 188 : 6. 100 : 1.
minimis, 414 : 18. 589 : 16.
minimo, 129 : 5.
minimos, 447 : 6.
minimum, 113 : 6. 263 : 4. 291 : 4. 367 : 1. 555 : 4.
minio, 334 : 23. 621 : 18.
minis, 71 : 8. 115 : 4. 132 : 10. 204 : 7. 462 : 8.
miniſtria, 437 : 6. 454 : 6.
miniſterio, 196 : 6. 318 : 1.
miniſtrantibus, 284 : 13.
miniſtratum, 258 : 5.
miniſtraſſe, 165 : 23.
miniſtratorem, 535 : 6.
miniſtri, 286 : 14.
miniſtris, 296 : 15. 314 : 10. 494 : 8. 503 : 19. 541 : 18. 558 : 12.
miniſtro, 558 : 14.
miniſtrorum, 285 : 17. 414 : 15. 416 : 4. 566 : 20.
miniſtros, 188 : 10. 588 : 15. 592 : 28.
miniſtrum, 471 : 2.
minois, 310 : 16. 488 : 6.
minor, 47 : 5. 159 : 13. 225 : 31. 241 : 2. 243 : 12. 585 : 4. 536 : 17. 366 : 17.
minora, 67 : 1.
minore, 28 : 1. 42 : 17. 74 : 10. 101 : 7. 102 : 3. 146 : 12. 157 : 7. 1 01 6. 331 : 10, 352 : 8. 376 : 13. 384 : 14. 412 : 11. 466 : 1. 564 : 9. 569 : 15.
minorem, 3 : 11. 50 : 12. 357 : 17. 107 : 22.
minores, 156 : 2. 660 : 23.
minori, 36 : 8. 249 : 252 285 : 1.
minoribus, 274 : 7.
minoris, 81 : 1. 817 : 2. 412 : 9.
minorum, 42 : 11. 45 : 2. 139 : 4.
minuendo, 68 : 1.
minui, 135 : 21. 507 : 15.
minus, 15 : 9. 47 : 6. 50 : 14. 65 : 7. 82 : 3. 96 : 2. 118 : 17. 157 : 9. 168 : 20. 174 : 6. 188 : 1. 209 : 1. 212 : 9. 220 : 7. 231 : 18. 270 : 1. 278 : 8. 282 : 18. 319 : 5. 357 : 24. 368 : 15. 379 : 15. 382 : 8. 397 : 4. 411 : 3. 413 : 4. 427 : 14. 428 : 17. 430 : 8. 441 : 5. 457 : 5. 461 : 9, 15. 471 : 1. 510 : 8. 510 : 1, 12. 524 : 20. 530 : 5. 543 : 6. 551 : 14. 560 : 4. 563 : 15. 566 : 3. 567 : 16. 610 : 4. 616 : 10. 617 : 2. 634 : 5, 15. 646 : 5. 647 : 4.
minuta, 208 : 6.
minutis, 210 : 6. 349 : 5. 636 : 14.
minutiſſimis, 358 : 14. 535 : 7.
minutos, 200 : 2.
mira, 390 : 1, 17. 579 : 8.
mirabatur, 367 : 6. 456 : 14. 660 : 16.
mirabili, 384 : 2.
miraculis, 365 : 8.
miraculo, 517 : 9.
mirandum, 418 : 7.
mirantem, 542 : 10.
mirantibus, 56 : 9.
mirari, 105 : 16. 573 : 6. 661 : 3.
mirati, 418 : 1. 621 : 28.
miratur, 621 : 10.
miratus, 660 : 21.
mire, 498 : 8. 574 : 4.
mirentur, 283 : 13.
mires, 101 : 12.
miri, 528 : 11.
miris, 364 : 31.
mirmillonem, 351 : 7. 456 : 19. 479 : 12.
mirmilloni, 585 : 4.
mirmillonum, 369 : 8.
miror, 410 : 6. 620 : 11. 633 : 11.
mirum, 70 : 17. 217 : 1. 273 : 11. 308 : 9. 119 : 5. 469 : 6. 504 : 4.
miſcelios, 357 : 2.
miſcentem, 109 : 8.
miſcitio, 479 : 17.
Miſelius, 579 : 16.
Miſeneoſi, 658 : 7.
Miſeni, 169 : 2. 314 : 14.
Miſeno, 315 : 13. 318 : 5. 458 : 16
miſeram, 268 : 10.
miſeranda, 305 : 10.
miſerante. 384 : 12.
miſerat, 192 : 13. 3 8 : 8.
miſeratione, 479 : 11.
miſerationem, 92 : 7. 328 : 4.
miſeratus, 416 : 17.
miſericordia, 327 : 19.
miſerior, 417 : 20.
miſerit, 83 : 12.
miſerrimam, 595 : 10.
miſerum, 263 : 1. 812 : 14. 478 : 9.
miſi, 195 : 5. 369 : 7.
miſiſſe, 381 : 3.
miſiſſet, 64 : 8. 165 : 4. 180 : 11.
miſit, 62 : 14. 334 : 9. 347 : 18. 348 : 4. 354 : 13. 356 : 14.

557:13. 558:13. 360:13. 398: 14. 454:19. 474:5. 479: 8. 528:5. 569:8.
miſſa, 55:8. 179:2. 495:15. 543:3.
miſſam, 72:6. 343:12.
miſſas, 440:17. 524:17.
miſſi, 273:10.
miſſibus, 471:9.
miſſilia, 334:7. 436:10. 567:18.
miſſilium, 238:16.
miſſione, 163:17. 536:9.
miſſionem, 75:5. 72:9. 116: 12. 126:9. 169:12. 348:13. 513:6.
miſſiones, 289:19.
miſſionum, 169:11.
miſſis, 130:3. 469:5. 485:15. 511:14. 553:8. 595:3.
miſſitio, 479:27.
miſſo, 111:4. 518:14.
miſſos, 45:7. 159:15. 431:18. 509:7.
miſſum, 312:11. 323:26. 383: 7. 523:11. 592:6.
miſſus, 3:2. 247:4. 295:13. 387:5. 383:5. 393:14. 540: 2. 564:19. 576:1. 206:3. 659:15.
miſtum: 275:6.
miſtura, 575:1.
miſcellita, 454:10.
Mithridate, 4:12. 18:5. 450: 11.
Mithridatico, 280:18.
Mithridatis, 36:11.
mitigandam, 289:12.
mittebat, 238:7.
mittendæ, 515:2.
mittente, 447:14.
mittere, 448:3.
mitterent, 62:5. 166:7. 305: 11. 534:1.
mitterentur, 148:3.
mitteret, 573:7.
mitteretur, 574:8.
mitti, 161:6.
mitto, 324:1.
Mitylenarum, 3:6.
Mitylenas, 187:9. 253:9.
Mneſter, 371:17.
Mneſterem, 354:2. 569:8.
mobilibus, 413:15.
moderatione, 331:8. 509:15. 597:17.
moderationem, 76:1. 274: 7.
moderationis, 122:16. 297: 5.
moderatus, 111:4. 389:2. 492: 21. 580:6.
modeſte, 184:5.
modeſtia, 289:3.
modeſtiæ, 564:9.
modeſtiam, 574:4.
modeſtiores, 582:2.
modeſtius, 411:4.
modeſto, 594:1.
modeſtus, 630:14.
modica: 186:3. 165:17.
modicæ, 489:16. 517:2.
modicam, 304:1. 596:4.
modice, 197:3.
modicellia, 480:7.
modicis, 53:1. 169:16. 195: 4. 254:16. 453:11.
modico, 322:6. 338:2. 621:15. 659:6.
modicos: 270:3.
modicus, 213:8.
modios, 40:5.
modis, 11:6. 218:12. 491: 10.
modium, 493:9.
modo, 1:8. 14:16. 25:19. 69:1. 70:6. 78:2. 81:2. 89:10. 97:2. 99:9. 102: 9, 10. 109:1. 114:2, 3. 122: 9, 17. 128:10. 134:3. 143: 3. 150:5. 155:8. 156:1. 158: 5. 159:24. 165:15. 166:4. 171:4. 174:3. 175:10. 181: 4. 185:19. 190:17. 192:7. 199:2, 5. 204:3:4. 210:5. 217:4. 218:10. 225:5. 225: 24. 236:11. 256:3. 260:3. 288:3. 294:11. 301:21. 304: 3. 306:4. 312:4. 313:4. 318:5. 331:10. 339:14. 344: 8. 350:15. 357:8, 9. 359: 4, 18. 363:8. 366:17. 370: 33, 14. 381:4, 5, 8. 385: 4. 390:1, 2. 392:10. 398: 12. 404:17. 410:16. 411:8. 417:7, 22. 427:13, 14. 431:7. 435:21. 442:3. 443:4. 448:4. 451:3. 459: 9. 460:1. 461, 5, 13. 468: 21. 471:13. 473:11. 477:5. 6. 480:12, 22. 481:1, 12. 483:13. 485:13. 497:20. 499:11, 16. 505:11. 509:7. 516:10. 521:4. 530:13. 535: 5. 541:6, 16. 541:15. 551: 6. 553:3. 583:7. 566:13. 568:1. 575:5, 8. 579:6. 584:6. 588:2. 592:2. 593: 2. 610:14. 618:11. 621:26. 639:10. 648:5. 651:5, 5: 652:14. 654:28.
modulata, 474:3.
modulatis, 178:15. 444:17.
modulatio, 832:13.
modulum, 480:13.
modum, 50:5. 66:1. 76:14. 142:2, 14. 145:11. 146:3. 153:15. 166:1. 206:2. 278: 5. 276:5. 294:3. 309:3. 342:6. 361:5, 22. 370:15. 416:21. 456:16. 475:3. 521:15. 589:16. 599:11. 631:4. 648:12. 661:18.
modus, 441:6. 467:3.
Mæcenatem, 213:20.
Mæcenatianos, 260:2.
Mæcenatis, 187:8. 195:52.
Mœchum, 57:8.
Mœchus, 607:14.
mœnia, 538:5. 441:4.
mœnianis, 354:16.
mœnibus, 312:5. 418:2.
mœrentibus, 570:16.
mœrore, 328:16.
mœroris, 342:9.
Mœſiaci, 543:1.
Mœſiam, 28:15. 544:6.
Mœſiarum, 513:1.
mœſta, 282:9. 322:1.
mœſtum, 125:11.
mole, 212:2. 397:10.
moles, 335:1. 355:14.
moleſta, 296:11.
moleſte, 284:7. 357:18.
moleſtia, 146:12.
moleſtiam, 341:9.
moleſtiſſimus, 632:9.
moleſtus, 624:14.
moliebantur, 497:7.
moliebatur, 208:18.
moliens, 364:8.
molientem, 123:2. 186:6. 246:16. 305:4.
molientium, 458:17.
moliretur, 12:10.
molitores, 585:19.
molitricem, 464:17.
molitus, 8:4.
mollem, 370:12.
molli, 508:13.
mollitiem, 624:13.
molitor, 189:5.
molitorem, 544:17.
Moloni, 4:4.
momenta, 171:4. 557:5.
momenti, 585:13.
momentis, 67:15.
momento, 258:21. 580:8.
momentorum, 419:15.
monebant, 258:12.
moneas, 481:2.
monente, 527:5.
monenti, 548:12.
monentibus, 552:8.
moneatis, 306:7.
monere, 379:7.
monerent, 96:3. 483:13.
moneret, 451:18.
mones, 101:21.
monetæ, 78:19.
monile, 509:16. 501:8.
monitione, 218:7. 262:23. 485:6.
monitis, 360:13.
monitu, 215:7.
monitum, 356:23. 430:9. 542: 40.
monitus, 220:3. 312:7. 495: 18.
monopoliis, 272:15.
monopolium, 381:3.
monſtra, 502:2.

monſtrare,

monſtrare, 84 : 6.
monſtratur, 654 : 8.
monſtro, 338 : 9.
monſtroſi, 283 : 3.
monſtroſum, 625 : 7.
monſtruoſatum, 311 : 1.
monte, 24 : 1. 289 : 8. 597 : 6. 536 : 21. 549 : 2.
montem, 289 : 4. 379 : 29.
montes, 116 : 15.
monti, 50 : 4.
montibus, 155 : 15.
montis, 567 : 19.
montium, 355 : 15.
monuerunt, 371 : 10.
monuit, 19 : 9. 86 : 13. 361 : 24. 392 : 6. 406 : 13. 503 : 2. 569 : 5. 584 : 8.
monumenta, 329 : 9. 637 : 1.
monumentis, 59 : 8. 135 : 10. 440 : 10.
monumento, 86 : 5. 473 : 22. 481 : 18, 19.
monumentorum, 468 : 11.
monumentum, 229 : 3. 425 : 2. 531 : 5. 582 : 20. 591 : 9.
mora, 40 : 6. 128 : 9. 141 : 14. 292 : 11. 303 : 7. 353 : 11. 369 : 5. 414 : 21. 446 : 6. 505 : 22. 511 : 15. 544 : 8. 538 : 23. 592 : 29.
moræ, 224 : 25. 345 : 16. 365 : 14. 440 : 12. 467 : 8.
moram, 558 : 16.
morantem, 462 : 6.
moranti, 66 : 8. 694 : 6.
moraretur, 63 : 6. 231 : 14. 305 : 17. 418 : 5.
morarentur, 233 : 16. 322 : 5.
morari, 461 : 6.
moras, 35 : 6. 203 : 14. 480 : 16. 516 : 1.
morbi, 314 : 2. 559 : 10.
morbis, 378 : 6. 168 : 9.
morbo, 2 : 10. 51 : 4. 180 : 1. 233 : 12. 303 : 2. 317 : 13. 337 : 16. 364 : 24. 431 : 12. 461 : 21. 505 : 2. 511 : 3. 563 : 10. 653 : 7.
Morborum, 552 : 5.
morbum, 312 : 13. 609 : 6.
mordicus, 67 : 9.
more, 6 : 2, 3, 17. 45 : 11. 78 : 16. 84 : 11. 91 : 25. 113 : 14. 116 : 3. 146 : 19. 150 : 8. 176 : 5. 181 : 6. 243 : 19. 278 : 2. 302 : 7. 319 : 18. 332 : 2. 347 : 8. 352 : 9. 354 : 8. 356 : 17. 371 : 11. 378 : 13. 398 : 10. 413 : 25. 431 : 17. 437 : 15. 480 : 18. 483 : 16. 502 : 19. 565 : 11. 582 : 13. 587 : 12. 646 : 2. 648 : 10.
morem, 18 : 11. 126 : 2. 161 : 1. 280 : 16. 359 : 19. 401 : 1. 440 : 5. 491 : 3. 638 : 25.
mores, 655 : 6.
moreretur, 290 : 4.
mores, 50 : 14. 250 : 12. 307 : 11. 321 : 10. 553 : 18. 652 : 42.
mori, 174 : 7. 188 : 7. 294 : 13. 302 : 8. 349 : 5. 356 : 21. 412 : 11. 427 : 14. 461 : 9. 467 : 7. 478 : 9. 648 : 20. 561 : 2.
moribus, 182 : 3. 807 : 14. 655 : 4.
moriendi, 514 : 11.
moriendum, 213 : 22.
moriens, 134 : 2. 266 : 4. 292 : 24. 381 : 29. 660 : 6.
morientem, 111 : 9.
morigeratur, 286 : 11.
moris, 159 : 5. 414 : 15.
morituras, 634 : 10.
morituri, 399 : 2.
moroſior, 51 : 5.
moroſiſſime, 187 : 14.
moroſitate, 310 : 3.
mors, 50 : 23. 110 : 4. 231 : 10. 303 : 15. 344 : 5. 424 : 2. 497 : 8. 517 : 8.
morſu, 117 : 8. 286 : 8.
morſum, 493 : 4.
mortalitas, 423 : 9.
morte, 3 : 8. 9 : 4. 75 : 7. 78. 25. 98 : 2. 102 : 2. 289 : 20. 295 : 2. 303 : 1. 306 : 8. 310 : 6, 17. 313 : 1. 311 : 21. 344 : 10. 170 : 8. 413 : 10. 421 : 8. 449 : 11. 462 : 23. 466 : 21. 489 : 24. 491 : 9. 532 : 13. 570 : 2. 590 : 13. 618 : 1. 652 : 44.
mortem, 96 : 11. 117 : 6. 185 : 9. 231 : 10. 282 : 12. 289 : 19. 19. 294 : 4. 295 : 12. 296 : 17. 302 : 8. 315 : 12. 321 : 12. 348 : 4. 379 : 27. 425 : 6. 428 : 1. 464 : 17, 20. 482 : 1. 502 : 6. 550 : 4. 606 : 4. 626 : 6.
morti, 364 : 23. 516 : 1.
mortis, 9 : 14. 188 : 10. 293 : 12. 341 : 1. 363 : 15. 425 : 1. 467 : 9. 521 : 2. 559 : 6. 582 : 4. 589 : 13. 596 : 14. 657 : 22.
mortuo, 138 : 2. 293 : 3. 297 : 6. 325 : 3. 570 : 28. 574 : 14.
mortuorum, 588 : 2.
mortuos, 219 : 4.
mortuum, 117 : 6. 461 : 5. 517 : 14. 597 : 5. 653 : 5.
mortuus, 390 : 22. 651 : 7, 20.
morum, 78 : 3. 107 : 7. 132 : 19. 182 : 15. 265 : 3. 284 : 6. 292 : 5. 299 : 1. 508 : 9. 582 : 3. 630 : 4. 660 : 15.
mos, 231 : 15. 451 : 2. 487 : 10. 555 : 21. 647 : 17.
motibus, 275 : 9.
motis, 76 : 5. 323 : 15.
motiunculis, 560 : 1.
moto, 254 : 21. 461 : 13.
motu, 60 : 11. 168 : 6. 251 : 10. 289 : 22. 314 : 15. 356 : 24. 416 : 9. 444 : 24. 471 : 3. 507 : 11. 554 : 3.
motum, 83 : 6. 215 : 27. 379 : 36. 392 : 17. 541 : 13. 579 : 7.
moturum, 651 : 6.
motus, 161 : 2. 280 : 19. 406 : 26. 443 : 2. 448 : 2.
movebatur, 3 : 9. 47 : 10. 283 : 5.
moveantis, 299 : 15.
moverant, 363 : 5.
moveretur, 32 : 3.
moveri, 45 : 24. 315 : 13. 388 : 13.
moverunt, 72 : 1.
moviſſet, 402 : 5.
movit, 49 : 2. 82 : 1. 305 : 24. 326 : 5. 318 : 9. 582 : 2.
mox, 1 : 6. 8 : 4. 19 : 1. 21 : 16. 22. 5. 29 : 1. 50 : 11. 73 : 5. 74 : 10. 86 : 8. 87 : 5. 100 : 2. 105 : 5. 107 : 4. 113 : 6. 117 : 15. 120 : 4. 130 : 8. 150 : 12. 159 : 7. 168 : 10. 171 : 2. 179 : 3. 182 : 23. 192 : 4. 210 : 2. 220 : 10. 224 : 18. 225 : 33. 231 : 25. 233 : 11. 248 : 3. 249 : 7. 251 : 4. 2 8 : 11. 266 : 8. 286 : 17. 290 : 1. 292 : 10. 293 : 13. 294 : 6. 301 : 1. 307 : 8. 314 : 7. 317 : 9. 322 : 12. 323 : 25. 327 : 5. 339 : 19. 342 : 5. 33 : 10. 357 : 2. 361 : 1. 364 : 14. 365 : 14. 372 : 16. 378 : 3. 381 : 15. 387 : 10. 408 : 6. 410 : 3. 411 : 2, 7. 418 : 10. 450 : 2. 432 : 9. 447 : 11. 455 : 10. 458 : 2. 460 : 4. 461 : 3. 464 : 7, 30. 475 : 4. 480 : 15. 483 : 2. 490 : 5. 492 : 7. 504 : 12. 515 : 2. 521 : 5. 524 : 14. 527 : 7. 529 : 4. 533 : 23. 534 : 6. 538 : 14. 539 : 3. 542 : 11. 55 : 23. 558 : 24. 565 : 10. 564 : 19. 566 : 13. 572 : 11. 582 : 1. 587 : 16. 596 : 13. 618 : 4. 629 : 3. 630 : 2. 634 : 5. 639 : 11. 647 : 5. 659 : 7. 661 : 5, 7.
Muciam, 56 : 2.
Mucianum, 551 : 13.
Mucianus, 544 : 18.
mucrone, 535 : 1.
mucrones, 303 : 8.
mugitus, 502 : 7.
mula, 490 : 12.
mulæ, 490 : 13.
mulatum, 457 : 5.
mulas, 558 : 16.
muliebrem, 161 : 23. 455 : 5.

N.

nacta, 36 : 9.
nactus, 11 : 2. 105 : 12. 234 : 1. 319 : 14. 520 : 3. 570 : 5.
Næniam, 2 : 2 : 5. 327 : 7.
Nænia, 606 : 11.
Nanio, 653 : 19.
Naidit, 429 : 13.
nam, 2 : 18. 3 : 7. 4 : 7 : 7. 6 : 4. 10 : 1. 29 : 4. 31 : 22. 40 : 9. 42 : 14. 56 : 3. 59 : 1. 62 : 14. 81 : 2. 85 : 2. 96 : 12. 99 : 2. 104 : 4. 105 : 5. 113 : 4. 120 : 7. 129 : 5. 130 : 14. 152 : 6. 155 : 2. 123 : 22. 172 : 21. 188 : 5. 185 : 9. 19. 187 : 12. 191 : 11. 19 : 2. 1 8 : 9. 200 : 1. 207 : 6. 210 : 7. 212 : 3. 213 : 9. 217 : 3. 218 : 1. 231 : 25. 235 : 9. 238 : 13. 248 : 3. 260 : 8. 262 : 1. 266 : 8. 268 : 25. 269 : 10. 281 : 1. 288 : 7. 293 : 1. 299 : 10. 302 : 8. 305 : 7. 310 : 11. 312 : 16. 315 : 6. 32 : 13. 523 : 24. 529 : 6. 335 : 2. 538 : 10. 319 : 15. 540 : 10. 557 : 24. 364 : 4. 565 : 4. 370 : 6. 372 : 14. 374 : 1. 379 : 10, 26, 21. 380 : 4. 382 : 8. 384 : 14. 389 : 2. 392 : 1. 412 : 17. 413 : 2. 414 : 7. 419 : 15. 420 : 4. 425 : 5. 427 : 15. 429 : 12. 432 : 7. 433 : 6. 437 : 12. 443 : 8. 449 : 1. 455 : 11. 462 : 6. 463 : 11. 468 : 4. 476 : 1. 482 : 4. 488 : 15. 490 : 4. 493 : 2, 14. 497 : 17. 500 : 15. 513 : 18. 527 : 9. 534 : 13. 551 : 10. 552 : 6. 559 : 17. 563 : 3. 527 : 13. 575 : 7. 582 : 13. 587 : 17. 596 : 1. 603 : 8. 609 : 2. 610 : 10. 622 : 11. 626 : 19. 632 : 9. 639 : 10. 645 : 2. 648 : 9. 652 : 11, 16. 654 : 25. 655 : 13, 18. 658 : 7. 660 : 13.
namque, 202 : 8. 125 : 9. 181 : 5. 223 : 2. 256 : 7. 304 : 1. 492 : 1. 507 : 17. 527 : 18. 218 : 7. 627 : 2.
nando, 65 : 5. 67 : 8. 462 : 19.
nano, 302 : 14.
Narbo, 247 : 4.
Narciſſi, 528 : 17. 540 : 2.
Narciſſo, 585 : 5.
Narciſſum, 48 : 17.
Narenſius, 427 : 8.
nares, 552 : 2.
naribus, 415 : 6.
narrabat, 225 : 24. 592 : 16.
narranda, 338 : 9.
narrantem, 336 : 10.
narrationis, 639 : 12.
naſcens, 104 : 7.
naſcerentur, 489 : 7.
naſceretur, 224 : 2, 9.
naſci, 314 : 4. 482 : 6.
naſcitur, 430 : 1.
Naſo, 8 : 17. 58 : 2. 505 : 2.
naſum, 205 : 3.
nata, 12 6. 359 : 4. 472 : 5. 542 : 6. 565 : 8.
natæ, 523 17. 543 : 18.
natale, 324 : 9.
natalem, 178 : 13. 207 : 6. 270 : 5. 294 : 15. 305 : 4. 385 : 17. 386 : 4. 185 : 14.
natales, 104 : 6.
natali, 224 : 2. 236 : 10. 324 : 12. 344 : 11. 364 : 7. 385 : 21. 565 : 4.
natam, 410 : 8. 418 : 3. 464 : 2, 23.
natantem, 469 : 24.
natanti, 282 : 7.
natare, 184 : 4. 568 : 15.
nataret, 596 : 10.
natas, 634 : 10.
nationes, 617 : 1. 630 : 6.
nationes, 122 : 7.
nato, 96 : 15. 105 : 10. 522 : 26. 535 : 12. 558 : 2.
natricem, 326 : 8.
natu, 138 : 18. 174 : 5. 187 : 12. 243 : 25. 295 : 3. 390 : 24. 404 : 14. 463 : 9. 652 : 13.
natum, 58 : 6. 66 : 2. 159 : 12. 224 : 19, 22. 243 : 1. 366 : 1. 410 : 12. 621 : 13.
natura, 75 : 1. 202 : 1. 282 : 20. 297 : 1. 317 : 16. 348 : 12. 364 : 21. 379 : 5. 414 : 12. 479 : 7. 527 : 18. 532 : 15. 567 : 1. 616 : 11.
naturæ, 210 : 8. 299 : 2. 303 : 16. 435 : 6. 455 : 5. 218 : 10.
naturalem, 293 : 1. 292 : 7.
naturalis, 658 : 6.
naturam, 224 : 10. 287 : 8. 326 : 1. 455 : 5. 575 : 5.
natus, 104 : 2. 105 : 13. 238 : 9. 224 : 23. 225 : 31. 248 : 4. 249 : 8. 251 : 5. 528 : 10, 11, 17, 22. 378 : 1. 488 : 2. 494 : 1. 490 : 2. 508 : 1. 525 : 7. 538 : 1. 563 : 2. 572 : 12. 589 : 9. 616 : 5. 619 : 1. 226 : 1. 631 : 1. 651 : 2, 7. 655 : 29. 660 : 1, 3.
navale, 158 : 7. 243 : 23. 566 : 19. 575 : 7.
navalem, 128 : 14. 594 : 14.
navales, 575 : 16.
navali, 42 : 16. 70 : 21. 126 : 9.
navalibus, 189 : 20.
navarchos, 530 : 12.
navarem, 444 : 22.
navata, 461 : 18. 501 : 2.
nave, 58 : 4. 68 : 7. 258 : 19. 565 : 15.
navem, 67 : 8. 70 : 23. 143 : 17. 397 : 10. 422 : 11. 477 : 4. 653 : 2.
naves, 114 : 13. 193 : 16. 596 : 2. 456 : 14.
naufragio, 98 : 3. 107 : 6. 114 : 2. 132 : 17. 462 : 11. 472 : 2.
navi, 226 : 10. 232 : 5. 639 : 17. 653 : 8.
navibus, 67 : 4. 114 : 4. 305 : 15. 335 : 4. 458 : 18. 523 : 8.
navicula, 67 : 3.
navigabat, 208 : 7.
navigandi, 341 : 9.
navigata, 232 : 7.
navigaret, 294 : 6.
navigationa, 565 : 8.
navigationem, 64 : 3.
navigaturam, 257 : 6.
navigavit, 357 : 9.
navigia, 397 : 13.
navigii, 422 : 12.
navigiis, 527 : 20.
navigio, 124 : 19.
navigium, 64 : 8. 248 : 12.
navis, 24 : 13. 476 : 2. 469 : 17.
navium, 562 : 6.
Naulochium, 114 : 8.
Naumachia, 454 : 5. 566 : 19.
Naumachiæ, 50 : 3. 328 : 2.
Naomachiam, 42 : 5. 399 : 8. 437 : 7. 378 : 6.
Naumachiariis, 393 : 2.
Nauplii, 469 : 21.
nauſeæ, 341 : 9.
nauta, 496 : 18.
nautæ, 231 : 4.
ne, 4 : 22. 8 : 15. 10 : 18. 14 : 9. 16 : 7. 17 : 3, 8, 15. 18 : 8. 19 : 8. 21 : 12. 22 : 6. 23 : 9. 25 : 6. 28 : 9, 12. 30 : 9. 31 : 9. 32 : 2. 36 : 8. 38 : 5. 40 : 4. 45 : 14. 47 : 2, 5. 57 : 1. 58 : 14. 59 : 1, 5. 60 : 15, 20. 24 : 21. 27 : 8, 9. 72 : 9, 19. 73 : 1. 73 : 4. 78 : 12. 82 : 4. 84 : 2, 3, 6, 18. 86 : 8. 87 : 2. 97 : 7. 108 : 17. 110 : 12. 120 : 7, 15. 122 : 15. 125 : 5. 126 : 2. 128 : 2. 1 : 4, 7. 131 : 18. 133 : 2. 134 : 3. 138 : 12. 141 : 13. 145 : 4. 145 : 8. 142 : 8, 14, 15. 148 : 1, 2. 156 : 6. 158 : 6, 12, 23, 28. 152 : 2. 157 : 3. 159 : 1. 128 : 9. 169 : 11. 172 : 2. 172 : 7. 173 : 6, 9. 175 : 10. 176 : 2, 14, 17, 19. 178 : 14. 187 : 7. 189 : 9. 190 : 1. 197 : 5. 200 : 1, 7. 203 : 6, 12. 208 : 4. 212 : 6, 9. 214 : 3, 7. 215 : 10. 217 : 10. 218 : 15. 222 : 10. 224 : 10, 12. 223 : 27, 31. 243 : 27, 31. 252 : 2. 253 : 3, 9. 254 : 3. 257 : 12. 261 :

8. 262 : 19. 265 : 27. 266 : 4. 269 : 8. 270 : 8, 11. 271 : 7. 273 : 1. 274 : 9. 275 : 3. 276 : 7, 12. 278 : 10. 280 : 7. 282 : 8. 283 : 9. 284 : 11. 285 : 7. 287 : 4. 288 : 10. 289 : 1, 20. 290 : 3. 291 : 11. 293 : 3. 297 : 1. 301 : 11, 14. 303 : 8, 11, 17. 305 : 17. 307 : 8, 12. 312 : 10, 15. 313 : 1. 315 : 3, 10. 319 : 17. 321 : 5. 328 : 14. 329 : 1. 330 : 22. 331 : 1. 342 : 12, 14. 352 : 20. 356 : 13, 23. 358 : 15. 21. 363 : 14. 364 : 10, 30. 366 : 4. 368 : 4. 369 : 14. 376 : 6. 378 : 7. 379 : 22, 23, 31, 34. 380 : 7. 383 : 1. 385 : 15. 390 : 11, 15, 27. 403 : 12. 404 : 16. 406 : 33. 412 : 4. 414 : 12. 416 : 8, 22. 417 : 28. 420 : 5. 427 : 12. 432 : 11. 437 : 3. 442 : 7. 441 : 1. 443 : 3. 444 : 11. 447 : 9. 449 : 4, 8, 15, 19. 450 : 4, 7. 455 : 11. 459 : 7. 460 : 2. 461 : 10. 467 : 2, 8, 14, 17. 468 : 18. 469 : 28. 473 : 9, 14. 474 : 10. 475 : 6. 479 : 1, 5. 481 : 11. 489 : 21. 491 : 8. 492 : 3. 494 : 4. 495 : 8. 496 : 24. 498 : 4. 499 : 17. 501 : 12. 507 : 10. 509 : 6, 10. 511 : 3. 513 : 15. 515 : 1, 5, 22. 517 : 6. 518 : 14. 519 : 10. 525 : 16. 528 : 11. 530 : 14. 532 : 12. 533 : 16. 535 : 11. 537 : 6. 538 : 16. 543 : 7. 542 : 15. 547 : 16. 550 : 4. 551 : 9. 555 : 7. 557 : 9. 559 : 6. 562 : 4. 564 : 3. 566 : 15. 567 : 3, 17. 569 : 15. 570 : 18. 575 : 3. 574 : 19, 20. 580 : 8. 581 : 3. 582 : 19. 584 : 4, 8. 588 : 25. 590 : 9, 10. 592 : 16. 603 : 1. 610 : 3. 613 : 4. 618 : 15. 627 : 6. 638 : 8, 9. 639 : 3. 648 : 5. 651 : 11. 652 : 30. 653 : 15. 654 : 18. 655 : 1, 9, 10. 659 : 6. 661 : 13.
Neapoli, 444 : 11. 472 : 3.
Neapolim, 233 : 11. 247 : 10. 248 : 11. 444 : 18. 432 : 1.
Neapolitaño, 385 : 14.
Neapolitanorum, 221 : 9.
nebulonem, 615 : 6.
nec, 8 : 5. 10 : 5. 11 : 4. 18 : 14. 19 : 18. 22 : 2. 23 : 9. 24 : 8. 25 : 8. 28 : 1, 9. 29 : 12. 31 : 11. 43 : 11. 47 : 4. 50 : 12, 24. 51 : 11. 59 : 10. 65 : 6. 66 : 3. 69 : 6, 10. 70 : 9, 17. 72 : 2, 6. 76 : 10. 81 : 1, 6. 82 : 9. 89 : 14. 100 : 15. 108 : 14. 111 : 3. 114 : 11, 16. 116 : 9. 117 : 2. 122 : 7. 125 : 8. 131 : 1. 132 : 12. 149 : 7. 150 : 2. 157 : 7. 158 : 5. 163 : 39. 168 : 2, 10, 25. 171 : 4. 172 : 3. 174 : 4. 175 : 7, 9. 181 : 18. 190 : 10. 192 : 9. 197 : 5. 198 : 1. 203 : 9. 213 : 6, 21. 215 : 10, 12. 217 : 5. 218 : 13. 224 : 19. 231 : 31. 236 : 14. 238 : 16. 241 : 2. 246 : 13. 247 : 12, 16. 248 : 7. 252 : 14. 254 : 11. 258 : 1. 260 : 7, 9. 262 : 24. 265 : 2, 8. 268 : 11. 270 : 13. 273 : 11. 280 : 9, 19. 283 : 17. 287 : 3. 289 : 12. 291 : 13. 292 : 9. 294 : 6. 297 : 9. 299 : 16. 304 : 1. 307 : 11. 308 : 11. 312 : 4, 19. 314 : 11. 318 : 2. 322 : 11. 323 : 26. 325 : 21. 326 : 1. 327 : 14, 19. 330 : 6. 331 : 8. 334 : 14. 338 : 14. 339 : 15. 341 : 2. 342 : 12, 17. 343 : 21. 347 : 2, 9. 348 : 7. 352 : 8. 356 : 24. 357 : 12. 358 : 6. 359 : 4. 360 : 14. 360 : 6. 370 : 18. 371 : 6. 376 : 2, 11. 379 : 3, 5, 22. 380 : 5. 382 : 8. 384 : 10. 388 : 1, 19. 392 : 11. 393 : 8. 398 : 7, 10, 13, 26. 406 : 10. 409 : 8. 411 : 3. 412 : 8, 14. 415 : 2. 414 : 4. 417 : 12, 14. 419 : 4. 421 : 1. 423 : 1, 14. 423 : 4. 429 : 5. 433 : 1, 18. 435 : 11. 440 : 16. 441 : 5. 441 : 3. 444 : 23. 447 : 14. 448 : 7. 450 : 13. 453 : 5. 456 : 16. 458 : 18. 462 : 14. 464 : 8. 466 : 1. 467 : 14. 468 : 1. 473 : 26. 474 : 20. 475 : 6. 474 : 14, 29. 483 : 5, 15. 433 : 8. 489 : 15. 491 : 9. 491 : 4. 499 : 9, 11. 493 : 13, 14. 497 : 6. 499 : 4. 500 : 2. 507 : 6. 509 : 5. 512 : 8, 9, 21. 513 : 14. 514 : 5, 11. 515 : 11, 13. 517 : 11. 520 : 1. 521 : 1, 9. 523 : 2, 20. 525 : 9. 526 : 8. 528 : 1. 530 : 4. 533 : 26. 535 : 10. 538 : 20. 539 : 4. 540 : 10. 541 : 16. 542 : 9. 543 : 1. 545 : 17. 558 : 10. 557 : 4. 560 : 4. 561 : 11. 564 : 19. 566 : 3. 567 : 4, 16. 569 : 2, 3, 14. 572 : 10. 574 : 6, 18. 575 : 8. 580 : 9, 12. 584 : 13. 585 : 32. 589 : 4. 591 : 15, 17. 592 : 12. 594 : 14. 593 : 7. 596 : 15. 597 : 10. 612 : 18. 616 : 10, 11. 610 : 11. 614 : 8, 14. 636 : 8. 639 : 9. 646 : 5. 647 : 6. 648 : 8, 12. 651 : 7.
necanda : 185 : 12.
necandæ, 509 : 2.
necare, 409 : 12. 474 : 13.
necaretur, 76 : 8.
necaſſet, 193 : 6. 495 : 5.
necatus, 466 : 14.
necatum, 410 : 6.
necaturus, 103 : 36.
necavit, 295 : 11.
necdum, 108 : 15. 134 : 32. 285 : 9. 513 : 15. 603 : 3. 636 : 4.
nece, 19, 17. 38 : 8. 112 : 10. 363 : 2.
necem, 5 : 4. 14 : 11. 75 : 6, 6. 108 : 9. 146 : 2. 187 : 2. 229 : 8. 300 : 9. 327 : 17. 341 : 5. 342 : 18. 371 : 10. 453 : 11. 463 : 7. 464 : 27. 480 : 19. 507 : 17. 527 : 25. 538 : 1. 582 : 17. 590 : 11. 658 : 12.
neceſſaria, 30 : 6. 262 : 20. 349 : 10. 396 : 6. 449 : 8. 619 : 13.
neceſſariam, 471 : 6. 474 : 15. 573 : 9.
neceſſarias, 421 : 1.
neceſſariis, 112 : 8. 303 : 7. 566 : 11.
neceſſario, 105 : 3. 207 : 4. 280 : 20. 540 : 14. 579 : 3, 2. 595 : 5.
neceſſarium, 348 : 19.
neceſſe, 84 : 2. 146 : 16. 338 : 4. 430 : 9. 459 : 3.
neceſſitas, 65 : 11.
neceſſitate, 178 : 2. 248 : 14. 267 : 9. 384 : 17. 390 : 12. 553 : 19.
neceſſitates, 70 : 6.
neceſſitatum, 289 : 2.
neceſſitudine, 117 : 14. 182 : 10.
neceſſitudinem, 271 : 3.
neceſſitudines, 116 : 5. 255 : 11. 291 : 1. 321 : 1. 381 : 21.
neceſſitudinibus, 168 : 14.
neceſſitudinis, 344 : 5. 464 : 16.
necis, 86 : 1. 429 : 2. 461 : 3. 569 : 2.
necne, 265 : 29.
nec non, 231 : 8. 289 : 15. 358 : 10. 547 : 7. 567 : 7. 589 : 13. 634 : 7.
necubi, 166 : 7. 211 : 15.
nedum, 286 : 6. 419 : 17. 562 : 5. 603 : 1.
nefandæ, 363 : 4.
nefas, 302 : 7.
nefaſtos, 294 : 16.
negabas, 129 : 4. 356 : 3.
negabit, 513 : 5.
negando, 68 : 1.
negans, 190 : 1.
negante, 212 : 35. 273 : 2. 559 : 3.
negantem, 590 : 6. 591 : 24.
negantibus, 31 : 1.
negantia, 432 : 5.
negantur, 224 : 39.
negare, 226 : 8.
negaret, 412 : 35.

negaretur, 355 : 18.
negaſſent, 21 : 12.
neget, 60 : 3. 469 : 13.
negata, 553 : 16.
negatum, 314 : 6. 390 : 21. 596 : 9.
negatus, 570 : 11.
negaverim, 537 : 1.
negaverunt, 59 : 11.
negavit, 38 : 6. 75 : 8. 153 : 18. 157 : 9. 211 : 16. 189 : 2. 292 : 8. 330 : 26. 390 : 21. 406 : 7. 467 : 13. 480 : 2. 499 : 17. 526 : 1. 567 : 13.
negetor, 309 : 4.
neglecta, 382 : 12.
neglecto, 528 : 10.
neglexerit, 285 : 16.
neglexiſſe, 96 : 3.
neglexit, 46 : 9. 595 : 3.
negligebat, 110 : 1.
negligens, 204 : 1.
negligentem, 153 : 18.
negligenter, 618 : 10.
negligentia, 138 : 7. 262 : 14. 333 : 5. 389 : 18. 549 : 5.
negligentiæ, 59 : 5.
negligentiam, 419 : 3.
negligentior, 309 : 1. 499 : 11.
negligere, 121 : 12.
negligi, 580 : 8.
negotia, 84 : 1. 557 : 1. 655 : 3.
negotiantes, 534 : 15.
negotiantium 157 : 17.
negotiationes, 459 : 13. 553 : 8.
negotiatores, 459 : 13.
negotiatoribus, 55 : 14. 596 : 1.
negotii, 18 : 3. 178 : 2. 278 : 14.
negotiis, 144 : 2. 146 : 18. 158 : 7. 171 : 15. 291 : 16. 296 : 2.
negotio, 22 : 7. 101 : 6. 149 : 19. 181 : 16. 265 : 8. 276 : 6. 3 2 : 18. 390 : 8, 9, 13. 402 : 17. 462 : 14. 510 : 22. 652 : 21, 40.
negotium, 141 : 14. 153 : 18. 293 : 4. 358 : 7. 505 : 10. 648 : 13.
Nemauſenſes, 217 : 4.
nemine, 163 : 25. 229 : 7. 256 : 5. 262 : 3. 384 : 10. 368 : 8. 479 : 13. 534 : 11. 566 : 16.
neminem, 198 : 2. 278 : 1. 386 : 5. 402 : 4. 417 : 31. 419 : 1. 425 : 6. 437 : 3. 440 : 14. 456 : 8. 561 : 8.
nemini 176 : 9. 301 : 13. 319 : 2. 447 : 7. 455 : 3. 468 : 19. 496 : 18. 514 : 1. 626 : 7.
nemo, 25 : 11. 161 : 13. 269 : 4. 302 : 4. 325 : 9. 398 : 3. 455 : 23. 495 : 9. 517 : 4. 589 : 3.
nemore, 36 : 16. 214 : 40.
nemorenſi, 53 : 3. 153 : 14.
nemoribus, 195 : 18. 286 : 1.
nemus, 158 : 8. 159 : 13.
Neoptolemus, 371 : 18.
nepos, 202 : 2. 344 : 3. 391 : 10. 621 : 2. 646 : 6. 651 : 13. 652 : 28.
nepotem, 60 : 6. 103 : 1. 120 : 9. 185 : 6. 225 : 7. 225 : 18. 289 : 4. 296 : 7. 305 : 13. 324 : 12. 336 : 12. 340 : 5. 380 : 3. 542 : 9.
nepotes, 90 : 6. 183 : 12. 184 : 295 : 1. 305 : 1. 315 : 19. 388 : 8.
nepoti, 179 : 14.
nepotibus, 173 : 6. 303 : 17. 627 : 5.
nepotinis, 355 : 3.
nepotis, 50 : 2. 159 : 9. 183 : 14. 386 : 5.
nepotum, 135 : 7. 159 : 23.
neptæ, 185 : 21.
neptem, 6 : 8. 25 : 2. 27 : 2. 183 : 4. 238 : 20. 250 : 8. 323 : 31. 489 : 17.
neptes, 183 : 13, 17.
neptibus, 197 : 4.
neptis, 195 : 13. 114 : 6.
neptium, 138 : 13.
Neptuno, 114 : 14. 119 : 10.
nequaquam, 499 : 13. 517 : 1. 536 : 5. 657 : 19.
neque, 1 : 7. 17 : 2. 25 : 14, 18. 31 : 1, 6, 7. 36 : 5. 40 : 9. 49 : 3. 59 : 7. 64 : 2, 9. 68 : 4, 11, 14. 69 : 2. 70 : 4, 10. 83 : 7. 96 : 1, 2, 9. 98 : 1, 2. 108 : 1. 111 : 1, 4. 120 : 5, 6. 122 : 13. 128 : 1, 10. 134 : 4. 150 : 9. 157 : 15. 163 : 8. 169 : 6. 171 : 11, 12. 178 : 11. 179 : 4. 185 : 1, 15. 182 : 1, 3. 187 : 14, 15. 195 : 4, 5. 197 : 5. 202 : 5. 207 : 8, 9. 212 : 4. 213 : 16, 17. 220 : 1. 238 : 16. 253 : 3, 4, 12. 254 : 19. 255 : 21. 260 : 8. 265 : 7. 266 : 7. 268 : 1. 272 : 9, 13, 14. 278 : 8. 282 : 12, 13. 288 : 7, 9. 292 : 10. 295 : 1. 303 : 4. 323 : 31. 330 : 17. 334 : 3. 340 : 1. 343 : 13. 354 : 1. 356 : 4, 9. 358 : 12. 359 : 12. 364 : 5, 25, 29. 366 : 3. 367 : 14. 369 : 7. 374 : 2, 4. 384 : 4. 385 : 7. 388 : 12, 13. 394 : 4. 399 : 3. 416 : 2, 4. 419 : 17. 420 : 10. 428 : 14. 429 : 10. 432 : 10. 435 : 10. 440 : 7. 443 : 1. 444 : 19. 447 : 8. 451 : 16, 17. 461 : 2. 461 : 5, 26. 467 : 16, 17. 469 : 8, 19. 482 : 5. 491 : 8. 492 : 19. 500 : 16. 502 : 18. 504 : 3. 505 : 3. 510 : 15. 526 : 3. 544 : 21. 545 : 6. 551 : 2, 19, 20. 553 : 4. 563 : 16. 565 : 16. 566 : 8. 567 : 13. 569 : 15. 570 : 7, 8. 573 : 8. 574 : 12. 382 : 2. 384 : 21. 585 : 32. 587 : 14. 588 : 1, 16, 17. 592 : 28. 651 : 16. 652 : 43. 653 : 10. 654 : 14. 657 : 11. 658 : 8.
nequeat, 317 : 6.
nequirent, 110 : 13. 500 : 6.
nequiſſe, 286 : 15.
nequiſſet, 28 : 12.
nequiſſimum, 587 : 7.
nero, 243 : 5. 323 : 7. 432 : 8, 9. 433 : 5. 469 : 27. 497 : 18. 509 : 2. 511 : 4. 512 : 5. 561 : 10. 590 : 12. 639 : 4. 661 : 13.
nerone, 246 : 2. 284 : 5. 424 : 6. 431 : 13. 449 : 7. 473 : 5. 479 : 25. 487 : 1. 490 : 18. 540 : 3. 512 : 3. 657 : 1.
Neronem, 295 : 1, 8, 11, 12. 323 : 3. 357 : 2. 410 : 15. 418 : 9. 427 : 18. 469 : 13. 479 : 24. 485 : 18. 497 : 4. 509 : 6. 542 : 1, 29. 566 : 7. 657 : 10. 661 : 8.
neroneo, 528 : 20.
Neroneum, 416 : 1. 484 : 8.
Neroni, 410 : 10. 471 : 4. 488 : 1. 494 : 11. 495 : 9. 508 : 8. 510 : 4. 523 : 18. 528 : 14. 542 : 22.
Neronia, 437 : 16.
Neroniana, 528 : 15.
neroniani, 504 : 18.
Neronibus, 247 : 18.
Neronis, 282 : 16. 340 : 15. 383 : 2. 413 : 2. 431 : 1. 480 : 5. 485 : 16. 487 : 12. 491 : 8. 494 : 4. 495 : 14. 496 : 22. 500 : 3, 10. 505 : 12. 512 : 7. 515 : 20. 520 : [illegible] 541 : 4. 544 : 6. 657 : 2, 13. 659 : 4.
Neropolim, 484 : 9.
nerva, 572 : 11.
nervæ, 378 : 4.
Nerulonenſis, 103 : 3.
nervorum, 208 : 10. 545 : 7.
neſcelis, 368 : 13.
neſcio, 357 : 18. 558 : 2. 592 : 12.
neſcires, 435 : 18.
neſciſſe, 32 : 3.
neve, 550 : 3.
neutram, 428 : 18.
neutrius, 76 : 3.
nexibus, 483 : 10.
nexis, 457 : 4.
ni, 76 : 21. 355 : 16. 479 : 3. 654 : 10.
Nicanor, 615 : 5.
Nicanoris, 217 : 14.

Nicia, 624 : 3, 10.
Niciam, 624 : 7.
Niciæ, 624 : 8, 13.
Nicocolim, 119 : 8.
Nicomedem, 5 : 2.
Nicomedes, 55 : 23, 25.
Nicomedi, 55 : 15.
Nicomedis, 55 : 1, 8, 19.
nicon, 231 : 8.
nidis, 215 : 25.
nidore, 414 : 2.
niger, 110 : 5.
Nigidium, 114 : 25.
nigris, 58 : 2.
nigro, 114 : 4. 427 : 8.
nigrum, 16 : 2.
nihil, 7 : 4. 12 : 4. 17 : 13. 18 : 17. 55 : 1. 6. 17. 63 : 7. 81 : 2. 100 : 12. 105 : 15. 108 : 18. 110 : 14. 111 : 13. 112 : 2. 139 : 11. 163 : 5. 185 : 1. 184 : 5. 192 : 3. 199 : 4. 200 : 18. 210 : 2. 218 : 4. 228 : 11. 233 : 9. 241 : 11. 255 : 8. 257 : 10. 260 : 10. 262 : 14. 265 : 9, 29. 271 : 16. 274 : 13. 289 : 15. 291 : 8. 307 : 16. 318 : 14. 313 : 2. 323 : 18. 330 : 26. 348 : 10. 355 : 12. 357 : 7. 360 : 10. 385 : 1. 392 : 5. 393 : 3. 395 : 9. 416 : 10. 17, 21. 439 : 15. 469 : 7, 27. 471 : 13. 473 : 3. 476 : 4. 479 : 8. 481 : 18. 490 : 9, 12. 500 : 7. 502 : 14. 503 : 5. 510 : 15. 511 : 19. 526 : 1. 537 : 12. 533 : 4, 27. 22. 547 : 3, 9. 551 : 6. 556 : 8. 567 : 9. 568 : 6. 569 : 5. 584 : 8. 588 : 2. 595 : 6. 596 : 6. 608 : 7. 624 : 6. 647 : 12. 652 : 20, 21. 655 : 12, 13.
nihilo, 15 : 9. 185 : 22. 296 : 9. 305 : 18. 344 : 6. 406 : 18. 433 [illegible] 540 : 12. 543 : 5.
nihilominus, 195, 4. 261 : 9. 344 : 10. 422 : 15. 613 : 1. 636 : 7.
nil, 19 : 4. 128 : 17. 620 : 15.
Nilus, 119 : 6.
nimia, 310 : 5. 619 : 4.
nimiæ, 396 : 8.
nimiam, 190 : 7. 284 : 4. 529 : 6.
nimias, 648 : 5.
nimio, 198 : 9. 580 : 7.
nimios, 78 : 2. 386 : 4.
nimis, 636 : 15.
nimium, 172 : 6. 365 : 4.
Niobem, 446 : 9.
niſi, 8 : 2. 13 : 4. 14 : 8. 19 : 7. 27 : 9. 50 : 16. 38 : 1. 47 : 4. 48 : 5. 50 : 12. 52 : 2. 58 : 4, 5. 64 : 2, 3. 65 : 6. 72 : 6. 76 : 10. 82 : 20. 83 : 16. 89 : 15. 105 : 5. 126 : 3. 129 : 4. 138 : 28. 143 : 4. 145 : 4. 146 : 8. 155 : 29. 161 : 10. 171 : 10. 171 : 8. 174 : 2. 176 : 20. 183 : 18. 185 : 1, 2, 15. 197 : 3. 193 : 1. 203 : 10. 208 : 5. 212 : 5. 217 : 5. 218 : 14. 257 : 10. 262 : 4, 20. 265 : 27. 267 : 5. 269 : 4. 270 : 6, 22. 272 : 20. 280 : 1, 20. 289 : 2. 290 : 3. 293 : 14. 295 : 7. 303 : 15. 304 : 8. 318 : 4, 8. 325 : 3. 334 : 14. 337 : 6. 340 : 12. 341 : 11. 342 : 13. 347 : 3. 349 : 3. 351 : 12. 352 : 13. 356 : 4. 360 : 14. 372 : 15. 379 : 7. 380 : 4. 382 : 9. 386 : 6. 387 : 5. 392 : 13. 395 : 8. 401 : 4. 404 : 4. 406 : 12. 409 : 7. 416 : 3, 4. 414 : 5. 429 : 5. 451 : 6. 440 : 4. 442 : 1. 443 : 3. 447 : 10. 451 : 16, 17. 461 : 8. 466 : 11. 474 : 27. 475 : 6. 479 : 29. 490 : 16. 496 : 24. 499 : 15. 500 : 2. 501 : 3. 503 : 19. 510 : 15. 513 : 14. 515 : 11. 519 : 5. 524 : 20. 527 : 17. 329 : 1. 538 : 10. 540 : 11. 551 : 10, 15. 552 : 11. 553 : 4. 565 : 22. 568 : 6. 576 : 10. 584 : 13. 590 : 9. 595 : 11. 597 : 2. 624 : 6. 626 : 7. 646 : 6. 651 : 9. 652 : 14. 657 : 10.
niſus, 134 : 3.
nitentem, 19 : 15.
nitentis, 556 : 2.
niteretur, 108 : 20.
nitidos, 204 : 9.
nitidos, 561 : 3.
nivalis, 454 : 4.
nivem, 593 : 10.
nixus, 172 : 14.
Nyſe, 53 : 18.
nympharum, 286 : 3.
Nymphidii, 500 : 20.
Nymphidio, 497 : 8.
nobilem, 78 : 2. 182 : 18. 502 : 8. 319 : 2.
nobiles, 531 : 2. 372 : 4. 619 : 6. 621 : 4. 629 : 10. 651 : 22. 652 : 16. 693 : 4.
nobili, 496 : 3.
nobilibus, 312 : 12. 542 : 17. 651 : 10. 653 : 7.
nobilis, 268 : 17.
nobiliſſima, 159 : 3.
nobiliſſimi, 42 : 10. 317 : 1.
nobiliſſimis, 287 : 14. 410 : 10.
nobiliſſimo, 353 : 9. 435 : 14. 466 : 5. 609 : 3.
nobiliſſimos, 482 : 2.
nobilitate, 338 : 13.
nobilitatis, 489 : 19.
nobilium, 651 : 15. 659 : 10.
nobis, 44 : 7. 172 : 7. 265 : 20, 30. 379 : 15, 24, 26, 28. 513 : 11. 638 : 11, 18. 642 : 20. 655 : 2.
nocentibus, 553 : 13.
nocere, 75 : 5.
nociturum, 464 : 28.
nocte, 67 : 17. 86 : 16. 224 : 14, 32. 231 : 26. 344 : 16. 388 : 5. 413 : 20. 435 : 4. 501 : 12. 532 : 10. 533 : 13.
noctem, 143 : 1. 203 : 4. 284 : 6. 314 : 18. 372 : 22. 373 : 6. 37 : 14. 414 : 7. 444 : 4. 454 : 3. 479 : 7. 513 : 7. 516 : 3. 556 : 2. 592 : 5.
noctes, 8, 10. 294 : 1. 466 : 3. 468 : 10. 567 : 20.
noctibus, 92 : 2. 208 : 5. 225 : 3. 235 : 20. 326 : 4. 319 : 12. 362 : 6. 395 : 2. 417 : 1. 458 : 12. 476 : 9. 508 : 4. 573 : 8.
noctis, 7 : 7. 105 : 7. 171 : 5. 5. 106 : 9. 225 : 14. 262 : 24. 365 : 1.
noctu, 64 : 18. 120 : 13. 173 : 9. 302 : 9. 342 : 10. 365 : 8. 368 : 9. 462 : 10. 516 : 9.
nocturnas, 75 : 4. 137 : 3.
nocturnis, 364 : 10.
nocturno, 210 : 11. 349 : 8.
nocturnos, 76 : 20. 334 : 6. 397 : 13.
nocturnum, 155 : 3. 138 : 18. 239 : 5.
Nola, 285 : 19.
Nolæ, 233 : 14. 283 : 1.
Noli, 172 : 6. 341 : 6.
nollent, 150 : 13. 241 : 13.
nomen, 31 : 11. 65 : 2. 90 : 8. 105 : 16. 218 : 15. 231 : 1, 13. 218 : 7. 270 : 12. 282 : 15. 297 : 12. 310 : 13. 384 : 4, 21. 397 : 2. 428 : 8. 432 : 8. 446 : 5. 473 : 5. 485 : 19. 490 : 4. 502 : 13, 10. 514 : 7. 558 : 2. 544 : 7. 616 : 20. 621 : 31. 634 : 10. 638 : 12.
nomenculatores, 358, 18.
nomenculatoribus, 414 : 26.
nomenculatoris, 120 : 7.
Nomentanam, 479 : 18.
nomina, 55 : 15. 141 : 12. 190 : 8. 218 : 26. 318 : 18. 358 : 20. 362 : 14. 364 : 12. 406 : 15. 585 : 17.
nominare, 364 : 10.
nominaret, 19 : 18. 271 : 7.
nominari, 97 : 7. 378 : 13.
nominari, 170 : 6.
nominatim, 25 : 3. 174 : 8. 381 : 21. 384 : 20. 472 : 8.
nominatis, 19 : 19.
nominatus, 313 : 2.
nominatum, 544 : 13.
nominaturum, 111 : 3.
nominatus, 16 : 2. 55 : 3. 428 :

12. 639 : 7.
nominavit, 90 : 30. 402 : 4. 458 : 3. 617 : 21.
nomine, 4 : 7. 6 : 5. 37 : 12. 19 : 1. 24 : 15. 40 : 1. 58 : 6, 59 : 17. 69 : 6. 73 : 8. 105 : 13. 130 : 3. 135 : 6. 158 : 2. 171 : 10. 172 : 30. 175 : 11, 185 : 13. 193 : 1. 238 : 20. 232 : 19. 246 : 8. 249 : 7. 255 : 4. 264 : 10. 266 : 1. 268 : 16. 286 : 4. 302 : 10. 313 : 32. 343 : 17. 354 : 13. 361 : 7. 369 : 17. 371 : 4. 404 : 15 422 : 13. 434 : 7. 442 : 3. 456 : 14. 459 : 6. 477 : 10. 484 : 8. 500 : 11. 513 : 6. 541 : 5. 547 : 15. 552 : 13. 558 : 5. 565 : 19. 588 : 24. 591 : 3. 616 : 8. 652 : 27. 639 : 4.
nominentur, 613 : 6.
nominibus, 381 : 10. 544 : 4.
nominis, 83 : 8. 95 : 3 228 : 13. 231 : 18. 349 : 5. 519 : 12. 548 : 17. 610 : 7. 634 : 13.
non, 3 : 1. 4 : 6, 10. 7 : 10. 8 : 15. 13 : 1, 4. 14 : 6, 23. 17 : 5, 7, 13. 18 : 22, 19. 19 : 3. 21 : 23. 22 : 8, 10. 34 : 4. 38 : 6. 39 : 10. 40 : 1, 7. 45 : 15. 47 : 3. 50 : 15. 55 : 5, 7. 53 : 4. 55 : 15, 25. 58 : 5, 11. 60 : 11, 13. 61 : 10. 64 : 13. 65 : 14. 67 : 1, 12. 68 : 1. 70 : 6. 72 : 3. 74 : 8, 9, 13. 75 : 10. 76 : 8, 9. 20. 78 : 2, 9. 82 : 8. 83 : 9, 16. 84 : 11. 86 : 13. 87 : 6, 8. 29 : 5. 90 : 8. 97 : 2. 101 : 7. 102 : 11. 105 : 10. 108 : 12. 109 : 1. 111 : 5. 112 : 4. 115 : 8. 117 : 14. 119 : 4. 128 : 6. 129 : 5. 130 : 5, 6. 133 : 5. 134 : 12. 143 : 5, 4. 5, 7. 145 : 4. 146 : 19. 149 : 8. 150 : 5. 153 : 4, 5, 16, 20. 155 : 7. 157 : 5, 6, 9, 27. 158 : 1, 5. 161 : 20. 163 : 11, 12. 168 : 7. 173 : 7. 175 : 1. 176 : 7, 8. 178 : 11. 129 : 3. 181 : 4. 185 : 20. 186 : 1. 187 : 4. 188 : 1, 3, 6. 190 : 2, 3, 17. 192 : 17. 195 : 17. 197 : 3, 7. 198 : 1, 9. 201 : 2. 3. 203 : 4, 8. 206 : 5. 207 : 4. 208 : 5. 212 : 5. 213 : 9. 215 : 12. 217 : 2, 4, 25. 218. 3, 11. 220 : 2. 223 : 3, 8. 224 : 1, 16. 225 : 9, 20, 24. 231 : 1, 16, 24. 232 : 9. 248 6. 249 : 12. 250 : 11. 252 : 1. 254 : 8, 22. 256 : 3, 13 257 : 7. 262 : 14, 18. 263 : 8. 264 : 21. 265 : 3, 17, 30, 31. 266 : 1. 267 : 3, 4, 10. 298 : 9, 36, 31. 270 : 3. 271 : 5, 14. 272 : 15. 273 : 6. 274 : 2, 11, 25. 276 : 14, 15. 280 : 11, 12. 282 : 3. 283 : 12, 23. 288 : 5. 289 : 17. 290 : 9. 291 : 13, 24, 25. 293 : 4. 294 : 3, 8, 16. 295 : 6. 296 : 5. 299 : 7, 13, 17. 300 : 4. 301 : 4, 22. 302 : 4. 304 : 3, 8, 9. 305 : 19. 306 : 2. 307 : 2, 3. 308 : 16. 309 : 3. 311 : 1, 6. 312 : 10. 313 : 4. 314 : 14. 317 : 12. 319 : 16. 322 : 3. 324 : 4, 8. 325 : 5, 20. 327 : 3, 15. 329 : 3. 330 : 25. 332 : 8. 333 : 4, 6. 336 : 7, 13. 340 : 5. 341 : 6, 11. 343 : 2. 347 : 15. 348 : 11, 35, 19. 349 : 3. 352 : 12, 14. 353 : 4, 15. 354 : 6. 355 : 6, 28. 357 : 6, 7, 8, 12, 14. 358 : 3, 25. 361 : 6. 362 : 15. 364 : 14. 365 : 3, 12. 370 : 1. 4. 374 : 6. 379 : 3, 7, 20, 24, 26, 18, 19. 380 : 8, 5, 9. 382 : 9. 383 : 8, 9, 24. 387 : 5, 9. 390 : 9, 16, 35. 392 : 10. 394 : 12. 395 : 9. 397 : 4. 398 : 11. 399 : 5. 402 : 13. 404 : 3, 8. 406 : 36. 409 : 7, 25. 410 : 16. 411 : 8, 10. 412 : 31. 413 : 2. 416 : 10, 19. 417 : 1, 19, 20, 21, 30. 418 : 3, 7. 419 : 12. 421 : 2. 421 : 8. 423 : 5, 12. 428 : 7. 430 : 2. 431 : 7. 432 : 16. 433 : 16. 434 : 3. 435 : 21. 439 : 1. 440 : 6, 10. 441 : 8. 443 : 10, 16. 446 : 23, 14. 448 : 4. 450 : 4, 5, 13. 453 : 3. 455 : 7. 456 : 11. 458 : 1. 459 : 9, 15. 460 : 1. 461 : 1, 9. 461 : 6. 464 : 16. 466 : 11. 467 : 7. 468 : 7, 18, 20. 469 : 18. 471 : 13. 472 : 2, 10. 473 : 3, 7. 474 : 10, 14, 17. 482 : 8, 13. 483 : 7, 11. 485 : 11. 489 : 14. 492 : 2, 14. 493 : 3. 497 : 12, 20. 498 : 10. 499 : 5, 26. 500 : 3, 7, 17. 502 : 7. 503 : 2. 504 : 11, 14. 505 : 9, 12. 507 : 8. 508 : 11. 509 : 7. 510 : 12, 15. 511 : 17. 515 : 5, 15. 516 : 11. 517 : 15. 522 : 4, 12. 14. 524 : 1 527 : 10, 23. 529 : 1. 530 : 23. 531 : 3. 533 : 4, 6, 20. 534 : 14. 535 : 11. 537 : 2. 538 : 14, 16. 541 : 6, 14. 542 : 6, 12, 13, 31. 544 : 20. 549 : 8, 9. 551 : 7. 552 : 11, 14. 553 : 6, 18. 556 : 2. 559 : 4. 563 : 15. 565 : 11. 566 : 23. 567 : 3, 7, 12, 20. 568 : 1, 1, 10. 569 : 3, 9, 15. 570 : 15. 572 : 10, 17. 573 : 7. 574 : 20. 575 : 4, 19. 582 : 6. 584 : 6, 9, 14, 20. 585 : 2, 25. 587 : 1, 9. 588 : 9. 589 : 15, 28. 591 : 4. 595 : 12. 596 : 3, 5, 12. 597 : 5, 31. 603 : 19. 610 : 14. 612 : 7, 13, 13. 613 : 15. 615 : 14. 616 : 8, 17, 19. 617 : 3. 618 : 5, 11. 623 : 3. 624 : 14. 626 : 8. 627 : 3. 630 : 4. 632 : 12, 15, 17. 634 : 10, 15, 19. 635 : 2. 636 : 9, 14. 638 : 18. 639 : 21, 31. 642 : 4. 646 : 6, 14. 648 : 2, 13. 651 : 3. 652 : 3, 12, 23, 31, 35, 38. 653 : 18, 19. 654 : 7, 22, 18, 32. 655 : 23. 657 : 9, 25. 658 : 4. 659 : 3, 9. 660 : 18. 662 : 32.
nona, 245 : 17.
nonagenarius, 688 : 15.
nonagesimo, 526 : 12.
nonagies, 356 : 25.
nonam, 72 : 14.
nonas, 28 : 1. 650 : 8.
nondum, 76 : 25. 297 : 7. 302 : 12. 404 : 13. 480 : 21. 491 : 2. 507 : 22. 609 : 5. 612 : 40.
nonis, 228 : 11.
Nonium, 159 : 6.
Nonius, 276 : 12.
nonnisi, 62 : 5. 112 : 21. 156 : 2. 205 : 7. 212 : 8. 269 : 12. 273 : 8. 427 : 16. 458 : 22. 515 : 7. 547 : 10. 574 : 3 588 : 27. 618 : 14.
nonnulla, 60 : 10. 126 : 2. 138 : 24. 215 : 2. 429 : 12. 557 : 9. 610 : 11.
nonnullæ, 639 : 19.
nonnullas, 668 : 3.
nonnulli, 18 : 19. 23 : 12. 58 : 7 98 : 1, 180 : 3. 261 : 6. 24 : 29. 262 : 6. 299 : 3, 314 : 6. 423 : 21. 466 : 10. 471 : 8. 489 : 5 536 : 13 603 : 8 628 : 8. 630 : 7. 639 : 7.
nonnullis, 51 : 14. 101 : 2. 108 : 21. 360 : 7. 440 : 16. 416 : 7. 515 : 7, 12. 553 : 8. 555 : 3. 585 : 29.
nonnullos, 362 : 11. 372 : 17. 376 : 4.
nonnullum 639 : 9.
nonnunquam. 49 : 8. 63 : 2. 69 : 3. 126 : 14. 143 : 1. 156 : 1. 158 : 4. 139 : 3. 187 : 7. 198 : 6. 199 : 3. 200 : 20. 212 : 11. 213 : 19. 265 : 4. 301 : 9. 306 : 4. 321 : 6. 344 : 25. 364 : 24. 366 : 8. 368 : 8. 382 : 6. 388 : 9. 390 : 2 398 : 13. 414 : 8. 449 : 4. 454 : 4. 501 : 17. 527 : 24. 567 : 17. 569 : 17. 572 : 9. 575 : 14. 594 : 12. 638 : 3.
nono, 378 : 1. 561 : 4.
nonum, 131 : 1. 561 : 5. 655 : 22.
Norbano, 123 : 8.
nos, 61 : 12. 179 : 6. 192 : 14. 290 : 5. 271 : 15. 323 : 15. 379 :

20. 490 : 8. 638 : 1. 654 : 17. 25.
noſtrus, 473 : 9.
noſter, 469 : 15, 16. 588 : 25.
noſti, 426 : 13.
noſtra, 6 : 5. 61 : 11.
noſtræ, 379 : 32.
noſtram, 238 : 17.
noſtras, 379 : 50.
noſtratem, 311 : 6.
noſtri, 233 : 8. 621 : 13, 614 : 13. 638 : 14.
noſtris, 626 : 7.
noſtro, 422 : 3. 654 : 23.
noſtrum, 214 : 5. 379 : 15. 620 : 2. 654 : 17, 24.
nota, 124 : 24. 215 : 34. 287 : 7. 295 : 8. 356 : 22. 451 : 14. 606 : 10. 229 : 9.
notabantur, 382 : 6.
notabile, 469 : 6.
notabilem, 31 : 11.
notabili, 427 : 11.
notabilibus, 195 : 18.
notabilia, 392 : 22.
notabiliora, 172 : 3.
notabilis, 329 : 3.
notabiliter, 215 : 8.
notabilium, 5 : 6.
notæ, 199 : 3. 551 : 11.
notam, 39 : 11. 27 : 9. 38 : 7. 392 : 8.
notante, 230 : 3. 892 : 17.
notaris, 431 : 3.
notarem, 217 : 5.
notaret, 231 : 19. 469 : 27.
notas, 62 : 7. 76 : 21. 217 : 8. 364 : 22. 526 : 2.
notaſſet, 659 : 14.
notata, 492 : 2.
notato, 263 : 4. 284 : 10.
notatum, 254 : 20. 182 : 9. 374 : 8. 430 : 2. 634 : 19.
notatus, 191 : 10. 431 : 8. 523 : 13. 646 : 8.
notavi, 215 : 11.
notavit, 152 : 5. 246 : 8. 392 : 13. 580 : 2. 581 : 5.
noteſcere, 219 : 5.
notioribus, 5 : 30.
notis, 185 : 17. 206 : 2. 347 : 7. 854 : 18. 564 : 5.
notiſſimi, 190 : 19.
notiſſimis, 483 : 6. 610 : 11.
notiſſimo, 361 : 14.
notiſſimos, 55 : 8.
notiſſimum, 245 : 23. 354 : 5. 498 : 11. 611 : 9.
notiſſimus, 436 : 7.
notitiam, 510 : 10. 630 : 9.
noto, 349 : 4. 620 : 13.
notos, 25 : 13. 218 : 8. 301 : 5. 344 : 14.
notum, 33 : 20. 185 : 11. 549 : 9.
nova, 19 : 15. 149 : 1. 191 : 4. 358 : 1. 403 : 3. 443 : 14. 469 : 25. 405 : 10. 532 : 8. 549 : 1. 353 : 7. 638 : 15.
novacula, 341 : 3.
novæ, 3 : 8. 339 : 19. 441 : 9. 585 : 18.
novam, 21 : 4. 441 : 1. 484 : 7. 529 : 3. 578 : 3.
Novariam, 648 : 19.
Novarienſis, 647 : 13.
novarum, 36 : 9. 47 : 9. 120 : 1. 464 : 18. 585 : 9.
novas, 9 : 3. 83 : 3. 113 : 2. 169 : 12. 186 : 6. 256 : 12. 268 : 17. 305 : 4. 388 : 6. 410 : 15. 490 : 13. 497 : 7. 525 : 11. 380 : 13. 653 : 8.
novatum, 378 : 8.
novellatet, 380 : 8.
noverca, 490 : 3.
novem, 23 : 15. 130 : 7, 13. 190 : 12. 249 : 8. 305 : 19. 365 : 2. 375 : 8. 412 : 1. 625 : 13.
Novembrem, 44 : 7.
Novembri, 141 : 20.
Novembris, 572 : 1.
noverca, 490 : 3.
novi, 45 : 14. 130 : 1. 134 : 4. 241 : 6. 261 : 4. 273 : 4. 314 : 43. 357 : 9. 533 : 13. 392 : 13. 397 : 2. 473 : 16. 479 : 25.
novis, 133 : 10. 169 : 14. 477 : 8. 549 : 23. 659 : 8.
noviſſima, 523 : 5. 575 : 18.
noviſſimam, 477 : 17.
noviſſime, 42 : 12. 64 : 8. 107 : 16. 171 : 2. 394 : 10. 359 : 8. 485 : 7. 436 : 13. 456 : 2. 568 : 13. 587 : 6. 615 : 10.
noviſſimi, 597 : 8.
noviſſimo, 90 : 6. 96 : 4. 484 : 8. 487 : 12. 524 : 8.
noviſſimos, 78 : 12. 333 : 4. 540 : 7.
noviſſimum, 30 : 3. 39 : 5. 61 : 5. 62 : 2. 108 : 4. 388 : 16. 440 : 2. 623 : 4.
noviſſimus, 533 : 10.
novitate, 269 : 8.
Novium, 16 : 2, 10.
novo, 84 : 6. 243 : 19. 252 : 14. 301 : 12. 361 : 7. 378 : 13. 518 : 16. 402 : 16. 444 : 18. 545 : 10. 585 : 28.
Novocomenſis, 658 : 1.
novorum, 13 : 4. 19 : 8.
novos, 58 : 12. 626 : 9.
novum, 122 : 11. 184 : 17. 335 : 1. 355 : 2. 388 : 12. 492 : 5. 590 : 2. 591 : 12. 632 : 7. 638 : 11.
Novumcomum, 29 : 4.
novus, 105 : 6.
noxa, 87 : 7.
noxæ, 188 : 6. 275 : 8. 515 : 22.
noxii, 534 : 18.
noxiis, 146 : 3. 414 : 16.
noxiorum, 417 : 3. 500 : 9.
noxium, 428 : 17.
nubentem, 343 : 2.
nubere, 629 : 8.
nubes, 86 : 17.
nubilem, 507 : 23.
nubilum, 439 : 4.
nuce, 189 : 5.
Nuceria, 520 : 5.
Nuceriæ, 519 : 15.
nucibus, 210 : 5.
nudam, 543 : 16. 40 : 9.
nudatos, 45 : 2.
nudi, 61 : 5. 480 : 19.
nudis, 236 : 16. 284 : 12. 359 : 10.
nudo, 172 : 14. 262 : 23. 479 : 11.
nudus, 485 : 21.
nulla, 78 : 12. 129 : 3. 178 : 9. 280 : 19. 417 : 8. 443 : 13. 434 : 2. 513 : 35. 527 : 21. 591 : 25. 652 : 9. 657 : 10.
nullam, 38 : 1. 72 : 1. 189 : 18. 325 : 17. 373 : 6. 442 : 6. 457 : 3. 568 : 9. 570 : 10. 654 : 31.
nullas, 74 : 8.
nulli, 163 : 10. 460 : 1. 566 : 14.
nullis, 188 : 5. 350 : 2. 532 : 8.
nullius, 241 : 6. 352 : 8. 346 : 4. 538 : 17.
nullo, 19 : 10. 16 : 5. 54 : 6. 156 : 4. 159 : 24. 174 : 2. 185 : 19. 192 : 7. 232 : 16. 233 : 9. 263 : 6. 506 : 1. 508 : 12. 313 : 10. 328 : 5. 358 : 5. 323 : 8. 364 : 18. 380 : 7. 390 : 12. 439 : 12. 456 : 24. 471 : 4. 479 : 10. 488 : 1. 510 : 6. 126 : 11. 535 : 5, 24. 550 : 1. 363 : 7. 574 : 15. 588 : 22. 651 : 5, 9.
nullos, 78 : 8. 324 : 20.
nullum, 25 : 8. 62 : 8. 25 : 8, 9. 441 : 8. 464 : 11. 454 : 15. 512 : 5. 572 : 6.
nullus, 301 : 11. 353 : 12. 417 : 1. 467 : 1. 619 : 26.
num, 119 : 3. 559 : 2.
Numanum, 660 : 13.
numen, 542 : 13.
numerates, 598 : 28.
numeraſſe, 317 : 11.
numeraris, 4 : 9.
numeratum, 47 : 12.
numeraverat, 40 : 2.
numerit, 544 : 9.
numero, 10 : 10. 41 : 8. 42 : 18. 45 : 5. 76 : 4. 126 : 12. 151 : 21. 157 : 8. 166 : 2. 176 : 19. 186 : 4. 296 : 1. 349 : 15. 359 : 14. 585 : 5. 424 : 25. 420 : 13. 428 : 19. 437 : 8. 568 : 4. 616 : 3. 646 : 15.

numerum, 45 : 2. 97 : 1. 138 : 20. 146 : 1, 17. 149 16 169 : 3. 206 : 2. 231 : 19. 258 : 14. 276 : 2. 348 : 10. 381 : 14. 406 ; 3. 424 : 6. 440 : 12. 447 ; 3. 468 : 12. 475 : 5. 513 : 10. 549 : 16. 556 : 5. 587 : 21.
numidicæ, 339 : 11.
numidici, 95 : 5.
numidicum, 609 : 4.
numidia, 651 : 8.
numina, 191 : 5.
numine, 485 : 1. 519 : 9.
numini, 339 : 6,
numinum, 338 : 18. 530 : 5.
nummaria, 289 : 9.
nummariæ, 155 : 3.
nummarios, 156 : 5.
nummarios, 581 : 4.
nummis, 435 : 14.
nummo, 56 : 9. 298 : 7.
nummorum, 166 : 10. 238 : 18. 576 : 14.
nummos, 17 : 12. 40 : 5. 156 : 2. 199 : 3. 238 : 13. 264 : 8. 355 : 6. 580 : 12. 639 : 14.
nummularii, 103 : 1.
nummularius, 495 : 3.
nummum, 40 : 3, 7. 59 : 34. 153 : 12. 193 : 1. 189 : 3. 225 : 34. 276 : 4. 451 : 14 452 : 17. 475 : 10. 610 : 8. 617 : 7. 652 : 10.
numquam, 75 : 5. 118 : 26. 138 : 1. 174 : 1. 176 : 8. 187 : 13. 197 : 7. 215 : 3. 258 : 15. 272 : 20. 278 : 5. 281 : 5. 288 : 2. 301 : 1. 305 : 1. 309 : 3. 342 : 20. 359 : 2, 17. 363 : 3 381 : 8. 383 : 9. 450 : 1. 453 : 11. 457 : 4. 477 : 2. 551 : 15. 565 : 22. 574 : 11. 587 : 8. 595 : 4. 623 : 3. 636 : 10. 652 : 14. 65. : 5.
nunc, 32 : 18. 55 : 10, 24. 104 : 3. 258 : 8. 182 : 2. 190 : 12. 197 : 2. 258 : 4. 2'5 : 30. 228 : 4, 5. 272 : 7. 357 : 10. 365 : 1. 449 : 6. 464 : 20. 474 : 22. 476 15 515 : 3, 14. 536 : 20. 548 : 2, 3. 576 : 4. 632 : 5. 646 : 13. 654 : 16
nuncios, 322 : 2.
nuncupare, 231 : 15. 484 : 9.
nuncuparetur, 356 : 13.
nuncuparit, 280 : 8.
nuncupatione, 477 : 13.
nuncupationem, 356 : 13.
nuncupatis, 116 : 4.
nuncupatu, 655 : 22.
nuncupatum, 381 : 19.
nuncupavit : 138 : 8.
nundinari, 566 : 6.
nundinarum, 387 : 1. 459 : 12.
nundinas, 231 : 10.
nundinis, 616 : 14.
nuntiabantur, 542 : 29.
nuntiant, 592 : 22.
nuntiante, 81 : 5. 511 : 9.
nuntiantem, 462 : 21. 505 : 11.
nuntiantes, 545 : 9.
nuntiantibus, 559 : 3.
nuntiarent, 549 : 8.
nuntiaret, 297 : 7. 417 : 6. 515 : 23.
nuntiaretur, 476 : 2.
nuntiari, 361 : 3.
nuntiata, 64 : 5. 95 : 9. 114 : 4. 254 : 6. 261 : 3. 478 : 1. 473 : 1. 591 : 6. 592 : 10.
nuntiato, 117 : 6.
nuntiatum, 32 : 2. 303 : 7. 511 : 8. 387 : 7. 474 : 1. 501 : 7. 534 : 3. 543 : 4. 513 : 4.
nuntiatus, 417 : 12.
nuntiavit, 250 : 6.
nuntii, 305 : 17.
nuntiis, 36 : 11. 316 : 11. 473 : 10. 497 : 3. 579 : 10.
nuntio, 366 : 2. 517 : 12.
nuntios, 63 : 6.
nuntium, 315 : 3. 418 : 6. 474 : 5. 504 : 6.
nuper, 19 : 3. 597 : 12.
nupſiſſe, 409 : 4.
nupſiſſet, 357 : 3.
nupſit, 653 : 10 660 : 6.
nupta, 27 : 2. 409 : 10.
nuptam, 182 : 13. 343 : 11. 464 : 3. 573 : 5. 616 : 3.
nuptarum, 455 : 1.
nuptiali, 343 : 6.
nuptiarum, 187 : 18. 409 : 17. 412 : 12. 455 : 6. 509 : 5.
nuptias, 49 : 2 : 190 : 4. 409 : 15. 464 : 17. 487 : 4. 562 : 4.
nuptiis, 408 : 5. 412 : 18. 596 : 12.
nuptum, 183 : 4.
nurſia, 536 : 21.
nurſinos, 110 : 12.
nurum, 234 : 4. 305 : 3.
nurus, 301 : 2.
nuſquam, 50 : 3. 660 : 11.
nutantem, 356 : 24. 547 : 4.
nutriant, 621 : 24
nutricem, 481 : 17.
nutricis, 248 : 13. 464 : 25.
nutricola, 224 : 36. 473 : 22.
nutrimentorum, 105 : 1. 325 : 3.
nutriri, 487 : 7.
nutritore, 616 : 6.
nutritus, 323 : 17. 432 : 14.
nutrix, 593 : 5.
nutu, 351 : 15. 547 : 12.

O.

o, 173 : 2. 423 : 7.
ob, 8 : 3. 9 : 1. 11 : 9. 15 : 14. 28 : . 43 : 26. 54 : 5. 59 : 12, 13. 74 : 5. 86 : 20. 114 : 4. 174 : 7. 175 : 2. 185 : 7. 186 : 6. 214 : 20 243 : 24. 246 : 14. 252 : 1. 215 : 3. 262 : 14. 284 : 14. 300 : 6. 305 : 8. 310 : 9. 313 : 24. 325 : 6 327 : 13 328 : 4. 332 : 10 334 : 9. 340 : 1. 347 : 26. 352 : 4. 353 : 8, 16 357 : 13. 378 : 11. 394 : 5. 395 : 6. 406 : 18, 19. 409 : 1. 431 : 8. 434 : 3. 435 : 22. 439 : 11. 450 : 4. 489 : 11. 494 : 1. 496 : 4. 504 : 7. 507 : 14. 527 : 15. 529 : 6. 530 : 8. 531 : 6. 543 : 16. 558 : 4. 573 : 10. 582 : 9. 585 : 10, 32. 592 : 21. 609 : 5. 615 : 7. 625 : 14. 626 : 2. 631 : 1. 646 : 2. 647 : 5. 648 : 19. 651 : 5, 19. 657 : 6.
obæratorum, 27 : 8.
obæratum, 55 : 5.
obambulans, 254 : 15.
obambulantis, 269 : 12.
obdormiſceret, 414 : 8. 541 : 5.
odormiſſe, 224 : 15.
obediebat, 450 : 1.
obedire, 348 : 13.
obeliſcus, 397 : 11.
obeſa, 481 : 3.
obeſitate, 420 : 5. 594 : 4.
obeſus, 535 : 5. 655 : 17.
obeundis, 64 : 1.
obfirmare, 269 : 2.
obhærentem, 243 : 18.
obhæſit, 443 : 9.
obiecit, 55 : 13. 287 : 4. 461 : 19. 585 : 5.
obiecta, 14 : 13. 397 : 10.
obiectaretur, 594 : 9.
obiectis, 514 : 10.
obiecto, 361 : 16. 462 : 21.
obiectum, 133 : 2. 290 : 9 308 : 27, 28. 347 : 18. 467 : 3.
obiectus, 188 : 5.
obiens, 260 : 4.
obierant, 425 : 4.
obierat, 282 : 11.
obiicere, 4.7 : 1.
obiiceret, 392 : 20.
obiiceretur, 178 : 13. 473 : 9.
obiici, 105 : 16. 588 : 4.
obiiciatur, 105 : 5.
obiicientibus, 646 : 10.
obiicientis, 306 : 7.
obiicit, 302 : 10. 290 : 4. 647 : 6.
obiicitur, 626 : 5.
obiiſſa, 8 : 15. 615 : 8.
obiit, 102 : 2. 183 : 4. 233 : 35.

247 : 17. 314 : 2. 317 : 13. 333 : 1. 357 : 16. 425 : 16. 429 : 11. 449 : 11. 485 : 9. 489 : 24. 520 : 9. 536 : 15.
obiter, 314 : 15. 523 : 30. 526 : 4.
obitu, 125 : 24.
obitum, 487 : 11. 651 : 24. 653 : 26.
obituros, 282 : 13. 472 : 12.
obiurgando, 297 : 3.
obiurgante, 447 : 4.
obiurgaretur, 508 : 3.
obiurgari, 337 : 6.
obiurgaſſe, 302 : 16.
obiurgavit, 361 : 16.
oblata, 74 : 9. 115 : 1. 494 : 7. 541 : 8. 569 : 10.
oblatam, 497 : 14. 596 : 21.
oblatis, 304 : 9.
oblatos, 398 : 27. 592 : 1.
oblatrantem, 551 : 20.
oblatum, 330 : 25. 480 : 9. 525 : 11. 590 : 2.
oblaturum, 138 : 14.
oblectabat, 596 : 1.
oblectamenti, 192 : 8.
oblectamentis, 312 : 6.
oblectarent, 424 : 3.
obligare, 22 : 7.
obligarent, 45 : 15.
obligaret, 507 : 13.
obligati, 521 : 2.
obligatis, 540 : 13.
obligatam, 583 : 14.
oblimatas, 119 : 6.
obliquis, 574 : 16.
oblita, 619 : 5.
obliteratio, 325 : 18.
obliteravit, 2 6 : 9. 472 : 11.
oblitus, 344 : 11. 501 : 19.
oblivio, 618 : 21.
oblivionem, 29 : 1. 350 : 4. 385 : 5. 418 : 1.
oblocuta, 25 : 12.
obmurmuraſſe, 512 : 15.
obmutuiſſe, 425 : 20.
obnoxia, 159 : 2. 351 : 11.
obnoxiam, 51 : 7. 154 : 5.
obnoxios, 295 : 8.
obnoxium, 256 : 3. 587 : 21.
obnoxius, 504 : 4. 382 : 8.
obnuntiantem, 18 : 15.
obnuntiaret, 18 : 18.
oboluiſſet, 547 : 13.
oboluiſſet, 141 : 8.
oborta, 445 : 9. 462 : 26.
obruiſſam, 475 : 11.
obrogavit, 402 : 14.
obrutum, 375 : 5.
obrutus, 64 : 10.
obſcœna, 372 : 15. 585 : 29.
obſcœnitate, 287 : 6.
obſcœnitatem, 456 : 10.
obſcœnitatis, 390 : 29.
obſcœnum, 370 : 15. 490 : 14.
obſcura, 423 : 1. 356 : 3. 652 : 12. 655 : 19.
obſcurabat, 310 : 3.
obſcuram, 519 : 3.
obſcure, 544 : 20.
obſcuris, 199 : 6.
obſcuritatem, 620 : 14.
obſcuritatis, 213 : 18.
obſcuro, 563 : 3.
obſecratio, 402 : 6.
obſecro, 265 : 30.
obſediſſent, 365 : 7.
obſequii, 325 : 10.
obſequium, 122 : 7. 501 : 2. 505 : 12.
obſeratis, 570 : 17.
obſervabat, 69 : 8. 221 : 1, 10.
obſervandum, 67 : 17.
obſervare, 449 : 11.
obſervationum, 636 : 15.
obſervatum, 178 : 13. 374 : 8. 477 : 17. 487 : 11. 502 : 16.
obſervatus, 544 : 11.
obſervaverat, 310 : 3. 402 : 4. 491 : 12.
obſeſſa, 117 : 4.
obſeſſione, 64 : 4.
obſeſſum, 70 : 7.
obſiderentur, 70 : 6.
obſides, 24 : 7. 121 : 15, 20. 154 : 2. 159 : 14. 361 : 9.
obſidibus, 336, 5.
obſidione, 55 : 10. 246 : 32. 428 : 13.
obſidum, 122 : 11.
obſignandos, 615 : 21.
obſignarentur, 442 : 2.
obſignata, 166 : 6.
obſignatas, 304 : 7.
obſignaverat, 315 : 17.
obſignavit, 423 : 12.
obſiſtens, 66 : 6.
obſitum, 353 : 11.
obſoleſieri, 118 : 16.
obſoleta, 356 : 6.
obſoleti, 479 : 19.
obſonia, 49 : 7.
obſoniorum, 232 : 16.
obſtare, 25 : 19.
obſtarent, 293 : 14.
obſtinatiſſime, 307 : 8. 491 : 3. 567 : 5.
obſtinatius, 30 : 8.
obſtinatos, 15 : 4.
obſtipa, 308 : 11.
obſtitit, 311 : 2.
obſtrepentes, 224 : 38.
obſtreperet, 369 : 3.
obſtrictis,
obſtrui, 97 : 7.
obſuta, 305 : 2. 619 : 26.
obtegere, 456 : 9.
obtegeret, 225 : 25. 308 : 17.
obtemperans, 299 : 2.
obtemperaret, 416 : 15.
obtemperaſſent, 280 : 1.
obtentu, 479 : 10.
obteſtatione, 283 : 5. 511 : 1. 544 : 14.
obteſtatus, 310 : 14.
obrigerat, 108 : 13.
obrigiſſe, 95 : 12.
obrigiſſent, 138 : 10.
obrigiſſet, 590 : 5.
obrigit, 500 : 2.
obtinebat, 471 : 5.
obtinentem, 489 : 9.
obtinere, 273 : 5.
obtineret, 545 : 21.
obtinuiſſet, 14 : 7.
obtinuit, 11 : 5. 221 : 6. 249 : 7. 421 : 2. 493 : 5.
obtrectare, 253 : 9. 445 : 3.
obtrectaret, 351 : 14.
obtrectatoribus, 113 : 6. 319 : 13. 455 : 12.
obtrectatoris, 519 : 4.
obtrectatorum, 51 : 7. 60 : 17.
obtrectavit, 295 : 8.
obtrivit, 431 : 5.
obtulerat, 112 : 9. 300 : 2. 413 : 19.
obtuleris, 451 : 19.
obtulerunt, 70 : 2. 132 : 20.
obtuliſſe, 504 : 5. 545 : 6.
obtuliſſet, 300 : 5. 648 : 11.
obtulit, 153 : 18. 437 : 9. 461 : 17. 477 : 11. 513 : 5. 592 : 18. 654 : 14.
obturbaret, 215 : 36.
obveniſſent, 557 : 1.
obvenit, 7 : 1.
obverſari, 407 : 11.
obverſata, 215 : 18.
obvia, 584 : 12.
obviam, 72 : 4. 312 : 8. 321 : 18. 404 : 18. 417 : 20.
obviis, 505 : 3. 357 : 18. 479 : 24.
obvio, 87 : 4. 490 : 16. 511 : 17. 534 : 11.
obviorum, 328 : 7. 508 : 14.
obvios, 70 : 23. 525 : 14.
obvium, 67 : 4. 95 : 2. 225 : 8. 423 : 5. 551 : 19.
obvoluere, 365 : 6.
obvoluit, 89 : 8.
obvoluto, 64 : 9. 592 : 20.
occaſio, 168 : 11. 446 : 12. 510 : 1.
occaſione, 23 : 9. 51 : 18. 56 : 11. 65 : 4. 74 : 8. 11 : 1. 422 : 2. 472 : 5. 496 : 25. 585 : 21.
occaſionem, 11 : 3. 188 : 10. 231 : 26. 254 : 8. 301 : 5. 325 : 17. 329 : 1. 385 : 15. 415 : 11. 491 : 1. 496 : 24. 501 : 13. 546 : 6. 547 : 10.
occaſiones, 7 : 6. 155 : 1. 409 : 11. 567 : 11.
occaſioni, 5 : 11.
occaſionis, 570 : 8.

occaſum, 32: 5. 596 5.
occidendum, 371: 18.
occiderant, 507: 13.
occiderat, 427: 4. 528: 5. 563: 2.
occidera, 569: 14.
occideretur, 96: 14. 263: 9. 503: 1. 537: 9.
occidi, 132: 15. 303: 8. 349: 16. 462: 22.
occidiſſe, 417: 14.
occidiſti, 143: 5.
occidit: 95: 4. 266: 2. 347: 15. 412: 8. 437: 3. 464: 9, 13. 531: 4. 585: 22.
occipitio, 353: 7.
occipitium, 308: 6.
occiſa, 418: 1, 477: 13.
occiſæ, 89: 16.
occiſis, 523: 12. 595: 11.
occiſo, 211: 9. 247: 5. 438: 11.
occiſorum, 496: 2.
occiſoe, 110: 2.
occiſum, 36: 3. 107: 10. 290: 14. 423: 15. 484: 5. 497: 3. 503: 11. 528 11. 579: 12. 597: 8.
occiſus, 92: 4. 97: 6. 139: 7. 171: 19. 374: 10. 511: 4. 592: 13. 598: 3. 658: 10.
occubuerat, 564: 18.
occubuerit, 573: 6.
occubuiſſe, 110: 15.
occubuiſſet, 111: 10.
occubuit, 428: 14.
occulere, 132: 12.
occuleretur, 205: 7.
occultæ, 444: 10.
occultandam, 461: 15.
occultavit, 73: 4.
occulte, 458: 3, 12.
occulti, 123: 15.
occultiſſimum, 132: 6.
occultius, 62: 7.
occupabantur, 141: 15.
occupandi, 341: 6.
occupantium, 144: 16.
occupare, 243: 12. 268: 1. 511: 1. 547: 22.
occuparent, 365: 18.
occupatentus, 344: 20.
occupator, 110: 3.
occupati, 283: 15.
occupatunt, 384: 15.
occupat, 464: 18.
occupationes, 271: 8.
occupationibus, 474: 5.
occupatiſſimus, 654: 16.
occupatum, 449: 4.
occupavit, 35: 2.
occurrens, 118: 11.
occurrentium. 321: 5.
occurrere, 344: 7. 357: 6. 364: 16.
occurrerent, 358: 7.
occurreret, 503: 12.
occurriſſet, 231: 1. 382: 9.
occurrit, 231. 7.
occurſu, 251: 1. 427: 5. 449: 14.
oceani, 344: 15. 362: 2, 4.
oceanum, 357: 8. 362: 15.
Ocellæ, 490: 4.
Ocellatis, 210: 5 581: 14.
ocellinam, 489: 19.
octacilium, 646: 11.
Octava, 558: 9.
Octavia, 102: 2, 8. 477: 4.
Octaviæ, 135: 8. 183: 3. 249: 10. 464: 5, 121 632: 3.
Octaviam, 27: 2. 99: 1. 182: 5. 480: 2, 10. 433: 18. 464: 1.
Octavil, 231: 8.
Octavio, 99: 4. 234: 16.
Octaviorum, 100: 5.
Octavios, 99: 9.
Octavium, 90: 7, 8. 101: 11. 485: 10.
Octavius, 55: 10. 99: 3. 301: 1. 105: 10. 224: 22, 24. 235: 16. 606: 10. 610: 13.
Octavo, 258: 1. 314: 2. 432: 2. 516: 11. 523: 7. 533: 1. 660: 2.
Octavum, 131: 2. 660: 4.
octingena, 456: 17.
octingentorum, 155: 6. 380: 9.
octingentos, 620: 7.
octo, 30: 11. 146: 5. 373: 11. 420: 23. 422: 12. 472: 9. 495: 1. 541: 17. 547: 2. 591: 6. 652: 10. 653: 5.
October, 270: 9.
Octobrem, 589: 7.
Octobri, 146: 15.
Octobris, 104: 2. 414: 4. 523: 7. 532: 12. 593: 4.
octogenarius, 659: 14.
octogies, 383: 11.
octoginta, 471: 332: 9.
Octophoro, 360: 11.
oculatus, 647: 2.
oculi, 361: 2.
oculis, 52: 2. 114: 10. 119: 2. 132: 15. 174: 7. 251: 2. 284: 1. 308: 8. 364: 17. 447: 13. 481: 10. 482: 2. 505: 1, 387: 17. 594: 2.
oculo, 70: 19. 524: 10.
oculorum, 455: 9. 588: 6. 647: 2.
oculos, 203: 2. 204: 9. 348: 23. 353: 6. 53: 2. 545: 14. 593: 3.
oculum, 294: 12. 431: 6.
ocyus, 70: 9. 496: 16.
oderint, 299: 21. 349: 7.
odero, 272: 2.
odio, 306: 8. 476: 1. 562: 4.
odium, 291: 1. 329: 6. 578: 5.
odora, 347: 16. 479: 16. 559: 2.
odoris, 528: 2.
Oedipodem, 446: 19. 477: 18.
Oedipus, 62: 11.
Oenones, 535: 23.
offendabatur, 203: 10, 118: 15. 594: 8.
offendendum, 318: 3.
offenderant, 408: 4.
offenderat, 3: 11.
offenderetur, 286: 12. 559: 3.
offendit, 523: 2. 624: 3.
offenſam, 541: 6.
offenſurum, 552: 2.
offenſior, 257: 11. 428: 12. 532: 8.
offenſis, 187: 6. 409: 1.
offanſum, 18: 5.
offenſus, 276: 13. 347: 15. 458: 4. 500: 14.
offerebat, 168: 10. 275: 15.
offerent, 28: 2.
offerentur, 172: 14. 446: 15. 479: 17.
offerenti, 498: 6. 588: 14.
offerta, 370: 14.
offerret, 294: 10. 574: 11.
officia, 73: 6. 149: 1. 174: 4. 181: 5. 182: 6. 254: 13. 256: 5. 260: 4. 385: 6. 500: 1. 512: 9. 555: 12. 573: 16.
officientibus, 444: 8.
officii, 89: 1. 173: 9. 176: 14. 203: 11. 253: 5. 271: 12. 291: 4. 304: 11. 338: 11. 510: 6.
officiis, 18: 4. 31: 20. 112: 1. 580: 10.
officinas, 634: 16.
officio, 25: 4. 152: 11. 378: 14. 412: 16. 440: 18. 455: 6. 496: 22. 524: 6. 552: 4.
officiorum, 25: 8. 69: 4. 251: 8. 411: 6. 556: 9. 565: 17.
officium, 72: 2. 284: 17. 343: 3. 382: 8. 409: 17. 460: 1. 544: 9. 626: 8. 654: 14.
offula, 419, 6.
oleatum, 382: 11.
olei, 40: 5.
olera, 441: 7.
oleta, 528: 1.
oleum, 59: 4. 437: 1.
olido, 287: 6.
olim, 11: 7. 40: 6. 125: 1. 132: 5. 137: 5. 161: 10. 172: 12. 175: 5. 198: 5. 219: 5. 214: 30. 146: 12. 258: 10. 284: 10. 290: 6. 298: 10. 310: 17. 357: 1. 363: 5. 371: 17. 378: 9. 385: 19. 398: 12. 409: 9. 413: 8. 419: 7. 429: 4. 451: 4. 455: 14. 464: 30. 473: 4. 487: 2. 494: 1. 498:

8. 500 : 5. 501 : 9. 510 : 4. 519 : 33. 535 : 5. 538 : 6. 539 : 2. 575 : 9, 11. 582 : 15. 588 : 21. 603 : 1. 612 : 17. 629 : 31. 646 : 13.
Olympia, 483 : 15.
Olympiacum, 452 : 6.
Olympiæ, 378 : 1. 437 : 27. 443 : 5.
olympici, 181 : 2. 339 : 2.
olympicis. 430 : 10.
omen, 125 : 21. 325 : 18.
omina, 238 : 23. 332 : 6.
ominantium, 479 : 24.
omine, 64 : 14. 526 : 10.
ominibus, 4 01 : 14 495 : 16.
ominis, 210 : 8.
omiſerat, 551 : 11.
omiſerim, 300 : 14
omiſiſſe, 639 : 4.
omiſit, 25 : 9. 107 : 12. 210 : 2 : 257 : 3. 455 : 11. 454 : 4. 474 : 14.
omiſſa, 511 : 15. 553 : 7. 575 : 9
omiſſis, 440 : 6.
omiſſo, 91 : 6. 358 : 3. 364 : 6 510 : 7.
omiſſum, 3 8 : 4. 585 : 19. 396 : 10.
omittente, 329 : 2.
omittere, 444 : 5.
omitterent, 496 : 15.
omitteremus, 341 : 21.
omitti, 615 : 5.
omitto, 553 5. 178 : 2. 321 : 2.
omne, 191 : 8 220 : 5. 326 : 335 : 19. 301 : 1, 6 303 : 11. 306 : 2. 562 : 8. 578 : 5. 502 : 2 554 : 2. 560 : 10 575 : 1. 376 : 17. 6. 6 : 5.
omnem, 24 : 1. 69 : 4. 161 : 11. 85 : 14. 25 207 : 3. 219 : 5. 224 : 21. 231 : 2. 232 : 3. 249 : 2. 250 : 1 255 : 12. 261 : 18. 321 : 9. 332 : 6. 352 : 19. 364 : 12. 385 : 3. 475 : 11. 509 : 11. 533 : 16. 547 : 5. 573 : 2. 597 : 8. 660 : 31.
omnes, 55 : 6. 47 : 7. 62 : 12. 84 : 3. 96 : 11 : 98 : 2. 100 : 7. 106 : 6. 119 : 6. 124 : 5. 131 : 1. 143 : 6. 157 : 12. 158 : 2. 171 : 4. 173 : 12 178 : 4. 190 : 14. 199 : 15. 204 : 1. 243 : 3. 247 : 14. 254 : 16. 265 : 18. 272 : 6. 292 : 13. 319 : 1. 344 : 16 : 347 : 9. 349 : 17. 351 : 2 370 : 9. 374 : 9. 383 : 11. 399 : 4. 406 : 9. 411 : 7. 427 : 12. 435 : 18. 436 : 10. 442 : 8 447 : 6. 475 : 8. 483 : 3. 487 : 12. 491 : 12. 500 : 18. 504 : 6. 513 : 10. 515 : 18. 563 : 6, 564 : 3. 565 : 7. 567 : 8. 11. 584 : 7. 586 : 21. 587 : 17. 589 : 4. 594 : 23. 615 : 30. 639 : 31. 651 : 15.
omni, 21 : 8. 61 : 6. 116 : 12. 122 : 2. 134 : 3. 153 : 15. 163 : 38 186 : 3. 230 : 4. 265 : 7. 279 : 3. 330 : 1. 347 : 15. 355 : 12. 363 : 12. 370 : 12. 406 : 23. 413 : 14. 418 : 7 422 : 23 431 : 8. 462 : 10. 469 : 28. 502 : 9. 528 : 9 543 : 6. 574 : 6. 584 : 8. 588 : 2. 606 : 17. 618 : 11.
omnia, 18 : 18. 30 : 8. 31 : 8. 32 : 22. 35 : 12. 43 : 19. 69 : 1. 75 : 10. 92 : 11. 132 : 3. 191 : 5. 192 : 5. 203 : 4. 212 : 7. 221 : 1. 225 : 12. 231 : 24. 238 : 5. 262 : 11. 268 : 20 276 : 10. 299 : 5. 8. 308 : 14. 338 : 7. 348 : 13. 386 : 12. 421 : 4, 22. 424 : 1. 449 : 1, 16. 459 : 4, 9. 462 : 19. 473 : 19. 521 : 32. 534 : 7. 540 : 13. 567 : 4. 576 : 2. 593 : 1. 634 : 21. 615 : 24. 658 : 5. 661 : 2
omnibus, 15 : 6. 18 : 4. 27 : 4. 38 : 5. 54 : 5. 58 : 1. 47 : 16. 51 : 8. 59 : 2. 67 : 15. 76 : 5. 122 : 13. 125 : 4. 155 : 1. 178 : 22. 185 : 4 187 : 9. 218 : 12. 233 : 6. 258 : 4. 265 : 8. 324 : 8. 325 : 16. 330 : 16. 333 : 5. 342 : 3. 344 : 4. 352 : 17. 369 : 1. 381 : 2. 395 : 4. 416 : 7. 419 : 2. 430 : 7. 456 : 2. 461 : 4. 466 : 12. 487 : 14. 491 : 10. 492 : 18. 500 : 10. 510 : 20. 521 : 16. 516 : 10. 530 : 3. 551 : 2. 544 : 7. 549 : 4. 552 : 14. 565 : 30. 570 : 11. 588 : 1. 592 : 15. 654 : 4. 619 : 9. 653 : 17. 661 : 7.
omnino, 58 : 15. 70 : 4. 72 : 1. 81 : 5. 121 : 1. 125 : 1. 129 : 4. 176 : 19. 185 : 19. 224 : 30. 233 : 12. 251 : 1. 270 : 13. 288 : 9. 289 : 6. 291 : 9 307 : 5. 312 : 1. 344 : 1. 364 : 20. 376 : 14. 414 : 10. 441 : 6. 442 : 6. 482 : 4. 505 : 15. 566 : 14. 570 : 11. 615 : 4. 624 : 5. 616 : 4. 647 : 8.
omnis, 70 : 16. 199 : 8. 204 : 2. 210 : 8. 552 : 9. 359 : 8, 17. 458 : 8. 471 : 8. 620 : 7.
omnium, 7 : 10. 18 : 10. 21 : 15. 42 : 2. 55 : 2. 58 : 16. 61 : 10. 108 : 8. 159 : 3. 158 : 4. 229 : 3. 230 : 1, 261 : 5, 6. 271 : 16. 274 : 3. 282 : 11. 284 : 9. 295 : 8. 296 : 3. 304 : 2. 326 : 8. 328 : 11. 330 : 11. 342 : 17. 343 : 19. 355 : 2. 356 : 20. 363 : 3. 372 : 14. 385 : 2. 398 : 33. 401 : 2. 419 : 15. 423 : 7. 12 425 : 3. 429 : 7. 435 : 3. 436 : 10. 437 : 15. 450 : 9. 476 : 5. 477 : 2. 479 : 10. 480 : 12. 509 : 1. 512 : 5. 187 : 12. 542 : 34. 556 : 10. 561 : 2 545 : 10. 165 : 19 567 : 5. 568 : 10. 582 : 3. 590 : 8. 620 : 10 625 : 1. 636 : 5. 651 : 7.
onera, 59 : 18. 262 : 19. 559 : 5.
onerandas, 274 : 14.
onerare, 367 : 11.
onerares, 461, 2.
oneraremus, 521 : 3.
oneraria, 505 : 13.
onerariis, 339, 4.
oneratis, 188 : 11.
oneratos, 305 : 18.
onere, 248 : 14. 372 : 2. 406 : 21 504 : 11.
oneribus, 588 : 1.
onerosam, 268 : 10.
onuſta, 496 : 13.
ope, 30 : 3. 74 : 6. 574 : 8.
opem, 108 : 25. 251 : 11. 289 : 1. 291 : 18. 493 : 10. 504 : 5. 545 : 13. 568 : 10.
opera, 18 : 2. 21 : 5. 31 : 6. 110 : 2. 134 : 18. 135 : 6. 139 : 2. 150 : 1. 206 : 7. 278 : 8. 285 : 7. 288 : 7. 318 : 1. 338 : 1. 395 : 5. 396 : 6. 458 : 27. 461 : 25. 476 : 14. 501 : 2. 543 : 1. 578 : 1 651 : 23. 652 : 22. 663 : 15.
operam, 4 : 4. 15 : 13. 70 : 5. 204 : 5. 212 : 11. 214 : 7. 245 : 14. 273 : 1. 314 : 2. 347 : 2. 369 : 2. 437 : 8. 444 : 22. 446 : 14. 492 : 7. 527 : 16. 533 : 16. 564 : 13. 592 : 13. 595 : 5. 652 : 19. 658 : 4.
operantibus, 397 : 8.
operariorum, 403 : 8.
operarum, 137 : 4.
operas, 101 : 3. 159 : 10. 165 : 15. 372 : 14
opere, 45 : 2. 119 : 6. 121 : 7. 352 : 6. 397 : 3. 467 : 18. 492 : 16. 496 : 16. 523 : 9.
operibus, 28 : 5. 36 : 2. 166 : 3. 272 : 16. 568 : 7. 575 : 10.
operis, 53 : 9. 86 : 4. 336 : 9, 10. 357 : 10. 435 : 8. 545 : 18.
operoſæ, 195 : 15.
operoſe, 657 : 25.
operum, 249 : 2. 338 : 3. 421 : 4. 488 : 20. 524 : 3. 587 : 19.
opes, 355 : 17. 432 : 16. 454 : 15.
opibus, 83 : 13. 103 : 4. 387 : 5. 413 : 3.
opifices, 371 : 3.

Opilius, 615: 9.
opinabantur, 566: 7.
opinamur, 606: 1.
opinans, 65: 7. 345: 3.
opinanti, 561: 1.
opinantem, 188: 3.
opinantes, 108: 10.
opinantibus, 122: 11.
opinantium, 267: 5.
opinantur, 31: 6. 96: 6. 314: 11. 317: 11. 333: 5. 570: 9.
opinaret, 519: 5.
opinari, 68: 6. 172: 1.
opinatos, 347: 10.
opinatur, 646: 6.
opinatus, 6: 9. 179: 11. 506: 5. 512: 1.
opinentur, 553: 18.
opinio, 55: 26. 105: 5. 318: 1. 481: 13. 541: 9.
opinione, 3: 11. 34: 4. 105: 4. 282: 15. 461: 15.
opinionem, 15: 14. 217: 3. 323: 26. 524: 17. 612: 12. 651: 24.
opinioni, 307: 16.
opinionis, 652: 41.
opinor, 168: 8. 624: 78
opis, 446: 22.
opitulando, 568: 13.
oporteret, 105: 19. 175: 4. 273: 2. 555: 3. 549: 19. 561: 3. 567: 17.
oporteret, 118: 15. 390: 16. 423: 23. 474: 21. 514: 2.
opperiens, 462: 19.
opperientes, 87: 3.
opperiensi, 554: 3.
opperirentur, 511: 7.
opperiretur, 269: 6. 322: 2.
opperiri, 414: 17.
oppleti, 477: 6. 542: 12.
oppida, 59: 10. 169: 8. 195: 14. 282: 2. 319: 10. 406: 12. 462: 4. 543: 13.
oppidanos, 863: 14.
oppidatim, 180: 8. 502: 3.
oppidi, 99: 3. 166: 9. 224: 5. 285: 21. 398: 15. 416: 15.
oppido, 120: 13. 133: 10. 173: 8. 248: 3. 291: 5. 404: 6. 507: 1. 537: 5. 651: 20.
oppidorum, 449: 10.
oppidum, 280: 14. 489: 1.
Oppio, 74: 1.
Oppium, 58: 9.
Oppium, 58: 9.
Oppius, 58: 10. 59: 3. 610: 13.
opportuna, 241: 7.
opportuniſſime, 439: 4.
opportunitate, 28: 9. 262: 8.
oppoſita, 203: 2.
oppoſitas, 642: 6.
oppoſuit, 533: 9.
oppreſſa, 305: 18.
oppreſſis, 497: 7.
oppreſſit, 243: 7. 327: 13. 533: 15. 565: 21.
oppreſſo, 101: 9. 327: 5. 503: 10. 579: 3.
oppreſſorum, 568: 4.
oppreſſum, 133: 1. 381: 12. 417: 9. 473: 18.
oppreſſus, 114: 18. 188: 10. 535: 13. 589: 10. 658: 9.
opprobrio, 55: 2. 105: 16. 636: 6.
opprobrium, 65: 3. 173: 1.
oppugnatione, 541: 21. 565: 8.
oppugnationem, 67: 6.
oppugnatum, 489: 3.
opuſculum, 617: 6.
opſonia, 276: 9. 355: 5. 530: 16.
opſonii, 441: 8.
opſonio, 314: 8. 376: 16.
opſoniorum, 527: 21.
optabat, 350: 6.
optantis, 544: 15.
optate, 449: 7.
optarent, 564: 4.
optaverat, 96: 14. 235: 19.
optaveris, 543: 21.
optavit, 367: 3. 467: 19.
optima, 501: 6. 376: 1.
optimam, 435: 5.
optimates, 17: 13. 51: 13. 108: 18. 245: 25.
optimatibus, 18: 1.
optimatium, 1: 17. 11: 5. 15: 3. 110: 3.
optimatum: 609: 12.
optime, 528: 1. 558: 12.
optimi, 134: 1. 224: 31. 553: 19. 542: 10.
optimo, 83: 11. 123: 17.
optimos, 233: 10.
optimum, 225: 3. 628: 19.
optimus, 338: 11.
opto, 307: 15. 507: 2.
opulentior, 540: 12.
opulentiſſimarum, 472: 6.
opulentiſſimis, 137: 9.
opulentos, 192: 20.
opum, 458: 24.
opus, 27: 11. 149: 5. 214: 7. 236: 17. 273: 4. 443: 11. 418: 22. 460: 2. 466: 10. 541: 15. 553: 21.
opuſculum, 616: 6.
ora, 232: 2. 343: 23.
orabat, 481: 1. 533: 17.
oracula, 504: 6.
oraculo, 532: 15. 565: 1.
oraculum, 258: 12. 542: 24.
oram, 254: 6.
orando, 564: 2.
orans, 569: 78.
Orantes, 545: 12.
orantibus, 364: 2. 398: 5. 429: 23.
orata, 113: 11. 271: 3.
orarent, 315: 3.
orares, 479: 4.
oratio, 14: 9.
oratione, 58: 16. 60: 9. 212: 5. 233: 1. 278: 5. 305: 10. 307: 10. 310: 11. 340: 2. 376: 12. 418: 7. 432: 6. 477: 14. 576: 5. 632: 14. 645: 3. 652: 26. 655: 17.
orationem, 60: 18.
orationes, 60: 12. 218: 9. 231: 241: 11. 565: 20. 595: 6. 609: 3.
orationibus, 8: 12. 74: 9. 574: 16.
orationis, 611: 6. 437: 19.
oratiunculis, 417: 10.
orator, 428: 7.
oratore, 159: 8.
oratores, 60: 3. 613: 5.
oratoribus, 588: 22.
oratoris, 195: 3. 289: 4. 647: 16.
oratorum, 60: 6. 214: 5. 567: 9. 588: 7. 483: 3. 576: 13. 639: 5. 661: 8.
orarum, 505: 12.
oraveris, 658: 11.
oravit, 319: 8. 348: 2. 485: 16.
orbata, 110: 3.
orbatam, 596: 13.
orbato, 467: 5.
orbatos, 282: 10. 545: 11.
orbem, 7: 5. 18: 1. 182: 2. 189: 9. 291: 3. 554: 3. 585: 16. 592: 4.
orbi, 224: 16. 290: 5. 326: 9.
Orbilii, 630: 2.
Orbilium, 618: 24.
Orbilius: 612: 22. 617: 8. 618: 8, 14, 21.
orbis, 7: 8. 66: 3. 471: 2.
orbitatem, 392: 19. 503: 8.
orcheſtra, 78: 5. 146: 10. 361: 6. 306: 5. 398: 4. 406: 25. 444: 15.
orcheſtram, 42: 8. 437: 19.
orcinos, 146: 1.
orcus, 469: 26.
ordeatium, 645: 5.
ordinabat, 116: 9.
ordinandam, 493: 6.
ordinandarum, 632: 18.
ordinandas, 61: 13.
ordinandum, 44: 1. 112: 2.
ordinarentur, 117: 3. 424: 2.
ordinarii, 390: 7.
ordinario, 273: 9. 344: 12. 498: 5.
ordinariorum, 163: 13. 511: 6.
ordinarium, 492: 17. 574: 5.
ordinatione, 138: 8. 575: 15.
ordinatos, 617: 10.
ordinatum, 338: 6.

ordinavit, 78 : 17. 161 : 1. 406 : 1. 493 : 7. 528 : 11. 558 : 13.
ordine, 49 : 2. 62 : 8. 92 : 6. 100 : 8. 146 : 10. 150 : 11. 153 : 2. 185 : 7. 312 : 14. 334 : 14. 355 : 4. 367 : 12. 427 : 16. 436 : 6. 446 : 7. 499 : 13. 568 : 8. 520 : 11. 382 : 11.
ordinem, 9 : 2. 14 : 8. 21 : 6. 101 : 7. 159 : 18. 206 : 2. 262 : 21. 265 : 15. 268 : 19. 274 : 11. 321 : 9. 334 : 10. 349 : 11. 381 : 15. 398 : 9. 402 : 14. 417 : 14, 21. 467 : 15. 519 : 16. 538 : 19. 547 : 9. 549 : 8, 15. 553 : 2. 556 : 8. 581 : 2. 639 : 2.
ordines, 76 : 5. 161 : 8. 178 : 4. 544 : 15. 435 : 18. 475 : 8. 536 : 12. 549 : 4.
ordini, 333 : 8. 364 : 4.
ordinibus, 123 : 5. 145 : 2. 155 : 1. 437 : 6. 500 : 14.
ordinis, 45 : 10. 123 : 13. 146 : 7. 187 : 6. 236 : 15. 236 : 14. 267 : 5. 278 : 7. 292 : 15. 330 : 7. 347 : 6. 364 : 1, 10. 388 : 4. 444 : 19. 496 : 10. 513 : 7. 529 : 11. 576 : 19. 629 : 3. 660 : 41.
ordinum, 27 : 5. 198 : 2. 402 : 2. 477 : 13.
ordo, 35 : 1. 168 : 4. 225 : 20. 256 : 1. 381 : 9.
ore, 32 : 20. 51 : 1. 97 : 2. 286 : 11. 294 : 13.
Oreſtem, 446 : 18.
Oreſtillam, 343 : 2.
Orfito, 467 : 3.
Orfitum, 585 : 8.
organa, 473 : 16.
organis, 475 : 2.
oriente, 541 : 9.
orientem, 112 : 2. 252 : 4. 431 : 2. 469 : 5. 542 : 55. 544 : 17.
orienti, 256 : 7.
orientis, 117 : 10. 471 : 7. 565 : 8. 574 : 19.
origine, 61 : 3. 388 : 9.
originem, 102 : 9. 486 : 5. 519 : 1. 351 : 4.
origini, 632 : 2.
originibus, 224 : 4.
originis, 105 : 10. 427 : 3.
orirentur, 280 : 7.
oriri, 465 : 3.
oris, 213 : 10. 287 : 6. 410 : 4. 446 : 17. 514 : 15. 594 : 6. 625 : 5. 634 : 19.
oriundum, 495 : 19.
ornamenta, 78 : 17. 92 : 23. 150 : 2. 264 : 3. 270 : 7. 357 : 1, 14. 381 : 2. 394 : 16. 404 : 1, 13. 440 : 1. 464 : 6. 494 : 1. 524 : 6. 540 : 6. 568 : 7. 569 : 10.
ornamentis, 252 : 13. 594 : 2. 481 : 9. 430 : 5. 453 : 9.
ornamentorum, 551 : 6.
ornanda, 50 : 3.
ornando, 236 : 2.
ornandum, 110 : 10. 502 : 9.
ornare, 138 : 19. 547 : 4.
ornaret, 435 : 12.
ornarentur, 17 : 3.
ornares, 69 : 8.
ornari, 388 : 15. 446 : 21.
ornatam, 23 : 8. 134 : 4. 343 : 16.
ornatis, 60 : 5. 368 : 5.
ornatiſſimis, 8 : 14. 397 : 3.
ornatrix, 419 : 10.
ornato, 61 : 6. 195 : 17.
ornatum, 190 : 17. 566 : 13.
ornatus, 499 : 8.
ornavit, 10 : 2. 500 : 12.
ornes, 653 : 4.
oro, 35 : 19.
orſos, 435 : 1. 646 : 6.
orta, 241 : 2. 257 : 5. 390 : 15. 512 : 4. 536 : 18.
ortam, 340 : 10. 455 : 4.
orti, 55 : 17. 507 : 1.
ortographia, 630 : 4.
ortographiam, 217 : 3.
ortos, 319 : 9.
ortu, 542 : 35.
ortum, 6 : 5. 100 : 12. 646 : 13.
os, 225 : 12. 300 : 5. 517 : 14. 414 : 6. 428 : 7. 451 : 18. 504 : 12.
oſcula, 276 : 31.
oſculabatur, 569 : 2.
oſculabundus, 521 : 17.
oſculandam, 376 : 14.
oſculandi, 512 : 17.
oſculanti, 13 : 3.
oſculatus, 234 : 5.
oſculetur, 464 : 21.
oſculi, 409 : 11.
oſculis, 235 : 7. 505 : 11.
oſculo, 467 : 17. 511 : 7. 515 : 18.
oſculum, 125 : 12. 588 : 13. 634 : 10.
oſſa, 86 : 7. 195 : 20. 236 : 7. 317 : 15. 582 : 22.
oſſibus, 182 : 11.
oſtendamus, 638 : 17.
oſtendebatur, 99 : 4.
oſtendens, 130 : 5. 475 : 17.
oſtendere, 639 : 15.
oſtenderent, 258 : 14. 585 : 31.
oſtenderentur, 442 : 4.
oſtenderet, 76 : 20. 359 : 13. 360 : 4. 435 : 9. 525 : 17. 539 : 17. 543 : 23. 573 : 13.
oſtenderetur, 129 : 5.
oſtenderis, 343 : 16.
oſtenderant, 229 : 5.
oſtendi, 70 : 9. 323 : 14. 355 : 12.
oſtendimus, 533 : 11.
oſtendit, 108 : 15. 235 : 11. 346 : 2. 419 : 3. 652 : 18.
oſtenditur, 25 : 17. 103 : 3. 303 : 9. 563 : 3. 618 : 22. 653 : 16.
oſtenduntur, 249 : 5.
oſtenſuras, 439 : 3.
oſtenta, 33 : 6. 412 : 21. 466 : 4. 542 : 2.
oſtentans, 14 : 4. 54 : 5. 590 : 16. 559 : 5.
oſtentant, 215 : 2.
oſtentante, 392 : 21.
oſtentaret, 293 : 13.
oſtentatione, 435 : 11.
oſtentavit, 143 : 7.
oſtentis, 221 : 4. 231 : 11. 258 : 2. 527 : 9.
oſtento, 81 : 6. 123 : 27. 263 : 7. 512 : 5. 571 : 7.
oſtentum, 33 : 1. 224 : 7, 31. 490 : 14. 597 : 10.
oſtia, 254 : 6. 394 : 6. 411 : 3. 547 : 14.
Oſtiæ, 397 : 9. 406 : 13.
Oſtiam, 254 : 3. 530 : 6. 369 : 5. 387 : 7. 454 : 6. 458 : 18. 478 : 6. 659 : 23.
Oſtienſem, 396 : 8.
Oſtienſi, 404 : 11.
Oſtienſibus, 417 : 19. 419 : 13.
oſtrea, 284 : 16.
Otho, 482 : 8. 507 : 3, 6. 508 : 1. 509 : 13.
Othone, 503 : 5. 542 : 1.
Othonem, 503 : 13. 504 : 13. 515 : 9. 327 : 2. 534 : 3.
Othoni, 501 : 13. 527 : 15.
Othonis, 492 : 8. 507 : 1. 517 : 1. 327 : 11. 528 : 5. 543 : 4. 544 : 14. 385 : 13.
otii, 171 : 14. 493 : 10.
otio, 540 : 8. 617 : 5. 652 : 21, 39. 658 : 4.
otioſum, 416 : 12.
otium, 4 : 3. 232 : 5. 381 : 4. 396 : 1.
ovandi, 357 : 14.
ovans, 124 : 3. 252 : 12. 364 : 7.
ovantium, 451 : 8.
ovationem, 404 : 17.
Ovidio, 630 : 11.
ovum, 258 : 4.

P.

pabulo, 86 : 12.
pacanda, 261 : 2.
pacata, 17 : 4.
pace, 114 : 3. 122 : 11. 134 : 2. 182 : 2. 347 : 14. 410 : 10.
pacem, 241 : 3. 534 : 2.
pacis, 117 : 5. 280 : 8. 314 : 19.

549:8. 564: 1.
Paconii, 302: 17.
Paconius, 302: 15.
pacti, 22: 10.
pactione, 108: 18.
pactionem, 31: 2.
pactis, 553: 22.
pacto, 344: 1. 374: 13.
pactum, 9: 2.
pactus, 17: 11. 508: 11. 558: 17. 616: 11.
Pacuvii, 92: 8.
pædagogi, 467: 7.
pædagogo, 499: 5.
pædagogis, 452: 15. 466: 13.
pædicator, 55: 5.
pæne, 16: 9. 394: 6.
pænulo, 480: 5. 481: 7.
pænulam, 479: 19.
pænulas, 366: 5.
pænulis, 492: 11.
pænusia, 19: 17.
Pæti, 585: 19.
Pæto, 467: 6.
paganorum, 131: 7. 503: 15.
pagionas, 62: 4.
pago, 100: 14.
Palæmon, 634: 1.
Palæmonem, 660: 19.
palam, 21: 1. 27: 10. 74: 5. 84: 4. 192: 8. 241: 3. 243: 21. 266: 1. 273: 11. 286: 3. 322: 8. 331: 8. 354: 11. 356: 12. 358: 20. 363: 13. 368: 6. 379: 10. 411: 6. 434: 1. 454: 2. 468: 6. 484: 1. 505: 11. 521: 10. 528: 14. 359: 11. 570: 13. 574: 13. 589: 14. 591: 2. 596: 14. 634: 5. 655: 22. 657: 17.
palatii, 104: 2. 295: 12. 339: 2. 434: 4. 511: 11. 533: 12. 606: 4. 627: 7.
Palatina, 591: 8.
Palatinæ, 154: 17. 178: 8. 394: 14. 561: 9.
Palatini, 138: 6. 371: 6.
Palatinis, 370: 10.
Palatino, 172: 13.
palatio, 134: 9. 215: 4. 248: 4. 358: 16. 362: 5. 458: 1. 462: 15. 507: 18. 521: 2. 563: 11.
palatium, 129: 3. 339: 18. 368: 19. 395: 9. 431: 11. 499: 4. 502: 6. 512: 5. 513: 10. 534: 7. 627: 6.
Palfurium, 383: 21.
Palilia, 332: 14.
pallacasum, 557: 2.
Pallantem, 481: 7.
Pallantis, 521: 17.
pallia, 232: 11.
palliati, 54: 2. 618: 22.
palliatum, 564: 10. 378: 13. 590: 15.
pallio, 480: 7.
pallium, 257: 2.
palma, 331: 9.
palmæ, 223: 2.
palmam, 221: 5. 594: 12.
palmatum, 447: 8.
palmata, 394: 18.
palmatorum, 382: 11. 431: 8.
palmulas, 100: 5.
palpitantes, 302: 4.
paludamento, 108: 27.
paludamentum, 67: 9.
paludatus, 392: 1. 497: 5. 528: 7.
paludes, 50: 9.
palum, 265: 3. 414: 6. 545: 16.
palumbum, 398: 11.
panaria, 334: 7.
panarlla, 576: 16.
Pandatariam, 294: 11. 330: 13.
pane, 517: 5.
panem, 54: 4. 200: 2, 3. 202: 6. 215: 1. 480: 8.
Panerotem, 457: 1.
panes, 355: 5.
pangere, 487: 11.
pangi, 487: 7.
panificia, 545: 5.
panis, 70: 1. 200: 6. 353: 11. 357: 5. 395: 8.
Paniscorum, 186: 3.
panni, 580: 3.
Pannonia, 515: 4.
Pannoniæ, 353: 2.
Pannoniam, 122: 1.
Pannonicis, 121: 5.
Pannonico, 152: 10.
Pannonicum, 252: 8.
Pannonicus, 262: 6.
Pannoniis, 261: 4.
Pannonium, 264: 5.
Pansa, 108: 23. 110: 1. 111: 8. 638: 21.
Pansæ, 110: 3. 248: 18.
Pansam, 169: 12.
Pantomimi, 584: 23.
Pantomimorum, 441: 11. 453: 13.
Pantomimum, 163: 22. 554: 2. 65: 4.
Pantomimos, 371: 17.
Paphiæ, 564: 21.
Papia, 396: 4. 402: 12. 435: 13.
papillæ, 186: 9.
papillam, 516: 9.
papillas, 462: 17.
Pappo, 100: 10.
par, 110: 11. 141: 13. 161: 14. 193: 7. 414: 19. 527: 9. 647: 2. 659: 17.
Parabantus, 454: 18.
Parabas, 443: 13.
Parabatus, 17: 14. 371: 21.
paralysi, 523: 1.
parare, 507: 17.
pararetur, 480: 3.
parasitica, 654: 17.
parastichide, 616: 4.
parata, 6: 7. 197: 8.
paratam, 58: 12. 559: 5.
paratis, 231: 16.
paratos, 15: 10. 503: 12.
paratum, 17: 15. 524: 13.
paratus, 536: 1.
paravit, 30: 7. 462: 10.
parcas, 215: 27.
parce, 40: 9.
parcente, 464: 8.
parentes, 451: 18.
parcescerunt, 76: 9. 331: 7.
parcetis, 587: 17.
parcimonia, 197: 2.
parcimoniam, 276: 8.
parcius, 150: 1. 499: 12.
parcissime, 133: 15.
parcissimi, 128: 13.
parcissimum, 59: 1.
parcissimus, 202: 1.
parcit, 213: 1.
parclus, 187: 15. 392: 6. 451: 20.
parcus, 288: 1. 386: 3.
parem, 74: 7. 261: 1. 274: 7. 585: 4.
pareor, 7: 10.
parentem, 126: 8. 291: 3.
parentes, 347: 11. 408: 4. 513: 9. 648: 10.
parenti, 95: 6. 532: 16. 626: 8.
parentibus, 153: 5. 187: 17. 342: 9. 356: 12. 315: 10. 510: 6.
parentis, 443: 3. 568: 12.
parentum, 248: 11. 618: 1, 11. 631: 1.
parere, 324: 4.
pareres, 214: 20.
pari, 17: 5. 67: 12. 176: 11. 213: 19. 313: 12. 330: 19. 417: 6. 442: 15. 528: 3. 368: 11. 376: 10. 588: 23.
paria, 349: 6. 383: 17. 575: 11.
paribus, 10: 9. 276: 2. 563: 4.
Paridem, 484: 4. 659: 4.
Paridis, 574: 12. 584: 23. 585: 23.
parietem, 410: 1.
parietes, 590: 7.
parieti, 373: 8. 617: 10.
pariter, 549: 8. 398: 28. 466: 16. 517: 8. 545: 12. 563: 7.
Parmensia, 102: 11.
Parmularius, 385: 6.
paropsidem, 498: 6.
Parrhasii, 186: 11.
parricidam, 387: 8. 657: 22.
parricidarum, 414: 14.
parricidas, 47: 16.
parricidia, 306: 6. 461: 1.
parricidii, 143: 4. 514: 12.
parricidio, 327: 16. 463: 7.

parricidium, 97:7.
pars, 10:3. 47:13. 92:15. 98:3. 104:3. 231:20. 249:3. 315:2. 358:9. 427:10. 435:23. 517:13. 535:3. 570:18. 615:5. 627:7.
parſiſſe, 234:13.
parſurum, 467:14.
parſurus, 303:17.
parta, 124:3.
partæ, 433:8. 484:2.
parte, 19:8. 27:4. 30:8. 42:9. 45:5. 6. 47:2, 17. 72:14. 89:9. 93:3. 116:15. 134:17. 143:4. 159:21. 166:4. 191:10. 203:4. 213:3. 223:12. 224:4. 225:19. 238:6. 7. 255:10. 260:6. 267:8. 275:6. 295:12. 361:4. 363:1. 364:19, 32. 380:8. 388:19. 384:1. 394:10. 406:15. 432:11. 451:2. 453:14. 456:8. 477:8. 490:10. 506:3. 510:9. 511:11. 527:4. 535:3. 521:9. 561:4. 572:11. 580:9. 60:17. 610:2. 687:9. 653:30. 659:25.
partem, 11:8. 21:17. 114:17. 149:8. 157:12. 257:13. 273:7. 280:15. 290:9. 339:2. 379:11, 32. 428:19. 446:12. 475:16. 475:7. 498:13. 529:1. 523:3. 558:17.
partes, 76:6, 89:2. 108:1. 215:4. 168:16. 187:16. 269:3. 289:11. 291:9. 3:4:9. 370:10. 436:6. 648:8.
Parthenii, 592:23.
Parthenium, 310:7.
Parthenius, 392:11.
Parthi, 122:18. 252:6.
Parthis, 501:11. 283:15.
Parthorum, 159:14. 261:2. 290:12. 306:6. 329:6. 336:5. 485:15. 321:4. 559:9. striking 574:6.
Parthos, 83:16. 107:9. 331:19. 406:27. 479:1. 485:19.
Parthus, 469:15. 544:19.
Parthyna, 120:9.
parte, 431:2.
parti, 328:3. 636:9.
partibus, 1:18. 70:14, 84:19. 116:9. 143:1. 238:8. 247:10. 315:18. 417:8. 458:9. 587:4. 654:5.
particeps, 309:1. 511:18.
participem, 363:16. 374:12.
participes, 128:16. 301:7. 370:6.
participibus, 547:9.
partim, 80:8, 4. 122:1. 145:7. 169:3. 238:3. 248:7, 8. 302:2, 20. 312:15. 314:1. 382:7. 397:6. 399:6. 443:13, 16. 464:31. 478:7, 8. 491:13, 14. 519:2, 3. 540:4, 5. 568:14. 579:2. 641:9.
partu, 67:3. 76:3, 10. 254:23. 585:27. 618:27.
partubus, 112:1.
partuius, 45:4. 527:2.
partium, 1:9. 36:16. 171:7. 249:8. 297:12. 535:13. 536:8.
partu, 327:7.
parturientem, 446:8.
parturire, 224:10.
partus, 214:25. 321:14. 323:18. 490:13. 548:4.
parvam, 541:7.
parvenerunt, 229:6.
parvis, 54:3. 168:17. 437:13.
parum, 61:13. 83:6. 101:10. 138:3. 143:8. 184:3. 195:8. 242:3. 348:12. 414:26. 417:22. 418:9. 402:11. 503:7. 606:8.
parumper, 324:9. 480:3. 503:16. 544:9.
parvo, 183:3. 375:13.
parvula, 458:27.
parvulis, 493:8.
parvulos, 414:20. 591:8.
parvulum, 641:8. 410:11.
parvum, 172:14.
parvus, 897:1.
paſcentibus, 243:12.
paſcere, 531:2.
paſcuis, 451:8.
Paſides, 629:2.
Paſiphaen, 437:10. 488:6.
Paſſeni, 432:16.
paſſim, 69:4. 286:1. 305:3. 321:3. 390:20. 441:10. 451:11. 528:3.
paſſurum, 153:19.
paſſurus, 379:24.
paſſus, 16:10. 38:4. 58:7. 64:10. 67:8. 78:5. 118:1. 150:3. 159:7. 169:7. 171:8. 173:6. 254:7. 270:4. 282:6. 291:14. 294:18. 298:10. 344:10. 349:4. 384:21. 391:12. 411:9. 500:8. 512:8. 511:3. 534:7. 567:4. 585:19.
paſſuum, 24:3. 63:4. 315:3. 344:8. 397:6. 492:24.
paſtores, 33:3. 47:6.
paſtoris, 274:15.
Patavinum, 271:9.
Patavium, 158:11.
patefacerent, 59:18.
patefacta, 295:7.
patefactis, 477:10.
patente, 516:5.
patentiſſimus, 413:18.
patentiſſimo, 359:10.
pater, 8:12. 58:16. 100:13. 101:2. 105:10. 183:8. 191:13. 192:11. 224:22. 235:16. 247:1. 317:1. 338:11. 391:4. 419:9. 431:8. 484:13. 489:15. 491:8. 507:6. 515:17. 528:10. 565:15. 570:13. 589:14. 609:2. 660:5.
paterentur, 153:28. 118:25.
pateretur, 292:3. 325:19. 390:23.
paterna, 134:14. 202:5. 461:11, 258:4.
paternam, 488:5. 534:5.
paternos, 432:12.
paternis, 100:13. 238:19. 573:9.
paterno, 561:1.
paternum, 6:4. 146:2.
patet, 24:1. 261:13.
pati, 22:8. 287:3. 473:26.
patiantur, 265:31.
patiebatur, 176:6.
patiens, 93:1. 208:4. 356:27. 364:24.
patiente, 326:5.
patientem, 66:4.
patienter, 218:12.
patientia, 70:10. 390:25. 587:8.
patientiam, 187:8. 268:7. 456:6.
patientius, 185:9. 469:17.
patinæ, 530:8.
patinarium, 535:3.
patre, 56:3. 111:9. 183:15. 291:7. 323:10. 353:8. 360:11, 378:5. 408:7. 464:2. 507:3. 508:3. 520:10. 524:14. 532:3. 539:4. 5. 4:12. 565:8, 17. 571:2. 578:21. 574:10. 582:12. 584:2. 596:13. 654:1.
patrefamilias, 260:7.
patrem, 8:2. 100:9. 107:8. 114:1. 143:5. 163:3. 179:8. 185:14. 249:8. 155:0. 318:3. 325:10. 343:10. 357:1. 363:6. 431:2. 432:11. 433:8. 469:14. 536:18. 517:5. 542:8. 654:4. 657:7. 22. 650:13.
patremfamilias, 583:3.
patres, 82:3. 174:1. 189:19. 272:7, 15. 295:3. 305:11. 307:3. 392:20. 587:15. 647:9.
patresfamiliarum, 544:24.
patri, 264:4. 297:9. 323:6. 330:11. 385:10. 433:12. 492:8. 513:18. 523:14. 565:14. 570:14. 588:17.
patria, 293:2. 322:7. 359:5. 618:5. 647:13.
patribus, 18:5, 19:14. 21:12. 335:7. 104;

35: 7. 104: 6. 110: 8. 241: 8. 241: 9. 421: 4. 425: 7.
patribus, 429: 5.
Patricia, 241: 1.
Patricias, 100: 2.
Patriciatum, 200: 4.
patricii, 104: 5. 169: 4.
patriciorum, 243: 26.
patricios, 45: 1. 241: 8. 417: 11. 507: 19. 519: 11.
patricius, 508: 25.
patriæ, 78: 4: 16. 95: 6. 179: 1, 8. 270: 10. 291: 13. 507: 7. 434: 7. 468: 1. 551: 10.
patriam, 429: 7. 498: 3, 625: 9.
patriis, 523: 17.
patrimonii, 289: 11.
patrimoniis, 47: 16. 238: 19. 456: 17.
patrimonio, 153: 3. 621: 4.
patrium, 257: 2. 566: 3.
patria, 6: 2. 55: 6. 74: 14. 78: 4. 131: 8, 145: 7. 179: 1. 224: 27. 250: 3. 270: 10. 291: 5. 307: 7, 16. 328: 4. 378: 13. 385: 17. 425: 1. 428: 2. 432: 5. 434: 7. 508: 5. 541: 5. 551: 10. 566: 6. 558: 15. 646: 4.
Patrobii, 524: 18.
patrociniis, 44: 25.
patrocinio, 38: 10.
patroni, 332: 9. 406: 6. 417: 9. 590: 11. 623: 4. 626: 5. 630: 15.
patronis, 60: 3. 453: 15.
patrono, 27: 7. 3 2: 12. 646: 3.
patronorum, 113: 10.
patronum, 132: 4. 381: 9. 419: 11, 12. 504: 17.
patronus, 146: 14.
patruelem, 591: 1.
patrueli, 30: 3.
patruelibus, 583: 24.
patrui, 585: 14.
patrum, 15: 9. 161: 3. 184: 3. 311: 5. 406: 5. 513: 9. 350: 4.
patruo, 317: 2. 582: 7. 572: 12.
patruum, 330: 13. 341: 11. 383: 7. 432: 9.
patruus, 38: 1.
patuerunt, 86: 20.
patuiſſent, 308: 10.
patuiſſet, 559: 8.
patuit, 154: 7. 541: 11.
pauca, 168: 12. 265: 13. 636: 13. 654: 20.
paucas, 78: 15.
pauci, 14: 13. 354: 15.
pauciores, 70: 14. 278: 8.
paucioribus, 10: 9
paucis, 200: 6. 225: 24. 270: 14. 300: 1. 429: 11. 479: 9. 503: 10. 626: 6.
pauciſſimas, 105: 7.
pauciſſimi, 620: 5.
pauciſſimis, 68: 4. 107: 6. 130: 14. 292: 10.
pauciſſimos, 50: 6. 360: 7. 394: 9.
paucorum, 289: 1. 301: 16. 598: 24. 659: 3.
paucos, 3: 4. 8, 5. 21: 3. 86: 1. 214: 8. 254: 4. 258: 15. 263: 8. 270: 3. 282: 3, 14. 284: 11. 302: 16. 314: 15. 325: 30. 343: 4. 344: 10. 361: 1. 410: 5. 483: 7. 504: 16. 510: 16. 597: 9. 652: 4. 660: 7. 661: 1.
paucula s, 459: 12.
Paucus, 385: 4.
pavefactus, 235: 13. 365: 9. 479: 22. 512: 18.
pavida, 364: 1.
pavidus, 450: 5. 584: 16.
pavimenta, 55: 6.
pavimento, 195: 6.
pavit, 126: 11.
paullatim, 158: 14. 195: 1. 275: 1. 198: 5. 519: 6. 327: 6. 444: 4. 454: 1. 495: 8. 638: 18.
Paulli, 114: 22. 120: 4.
Paullinæ, 409: 9.
Paullinam, 343: 9.
paulliſper, 8: 5. 203: 2.
Paullo, 183: 13.
paullo, 21: 3. 51: 2. 104: 2. 110: 1. 132: 13. 183: 18. 219: 9. 224: 16. 270: 1. 282: 13. 293: 6. 314: 1. 354: 10. 366: 14. 371: 16. 382: 8. 417: 4. 418: 1. 428: 1. 478: 1. 499: 8. 563: 17. 579: 12. 597: 3. 638: 2. 646: 14.
paullulum, 130: 15. 356: 16.
Paullum, 30: 6. 115: 1. 392: 1.
paullum, 31: 10. 89: 5. 225: 6. 254: 7. 512: 9. 352: 16. 444: 16. 455: 2.
pavonem, 300: 6.
pavones, 339: 10.
pavonum 530: 10.
pauperem, 618: 7. 630: 13.
pauperie, 621: 14.
paupertatem, 359: 4.
pax, 28: 8. 534: 6.
peccem, 655: 5.
pectore, 54: 2. 89: 15. 171: 14. 308: 2. 444: 7.
pectus, 206: 1. 351: 5. 372: 10. 497: 6.
pecudi, 81: 6. 346: 2.
pecudum, 458: 8.
peculiares, 78: 19.
peculiari, 104: 8. 523: 19.
peculiaribus, 498: 9.
peculio, 291: 7
pecunia, 1: 11. 17: 11. 110: 12. 137: 8. 148: 4. 255: 4. 171: 9. 280: 12. 290: 10. 358: 1. 395: 5. 450: 15. 558: 12.
Pecuniæ, 3: 4. 238: 25. 288: 1.
359: 9. 430: 1. 458: 11. 353: 6.
pecuniam, 47: 5. 273: 5. 559: 2. 660: 11.
pecuniarum, 592: 18.
pecunias, 4: 8. 11: 9. 87: 15. 24: 7. 59: 9. 212: 5. 178: 10. 493: 5. 15: 23.
pecuniis, 47: 9.
pecunioſioribus, 128: 9.
pecus, 274: 15.
pedatus: 517: 2.
pede, 390: 26. 479: 19.
pedem, 282: 1.
pedes, 208: 22. 225: 19. 251: 6. 308: 3. 344: 8. 354: 7, 8. 469: 26. 505: 9. 315: 15. 517: 10. 521: 15. 542: 19. 575: 12. 610: 2.
pedeſtre: 575: 6.
pedeſtri 594: 8.
Pedia, 429: 3. 489: 12.
Pediam, 90: 7.
pedibus, 52: 8. 63: 2. 65: 1. 114: 20. 150: 11. 171: 9. 205: 2. 236: 16. 251: 6. 344: 14. 359: 10. 384: 7. 394: 17. 406: 12. 479: 29. 502: 4. 505: 2. 547: 14. 594: 5, 16. 647: 15.
pedis, 378: 14.
pedites, 40: 1.
peditibus, 42: 15.
pedum, 95: 5. 208: 5. 463: 14. 418: 5.
pegma, 414: 25.
pegmates, 344: 23.
peierarent, 455: 24.
peius, 307: 4. 404: 5.
peſſe, 456: 3.
pelagi, 3 4: 23.
pellectus, 409: 12.
pellem, 219: 2.
pellexit, 122: 17. 521: 5.
pelli, 112: 4.
pellicem, 55: 7.
pellicis, 190: 7.
Pelopæa, 659: 11.
Peloponneſi, 116: 14.
pelta, 343: 15.
Penatium, 221: 6. 460: 4.
pendentibus, 351: 6.
pendere, 110: 13.
pene, 18: 12. 36: 2. 58: 4. 64: 10. 70: 16. 96: 6. 103: 8, 13. 111: 9. 114: 21. 125: 3. 148: 12. 151: 15. 180: 8. 225: 3. 282: 12. 286: 15. 300: 9. 308: 17. 318: 6. 322: 4. 352: 8. 380: 2. 383: 3. 418: 19. 452: 2. 46: 2. 523: 7. 530: 15. 555: 9. 547: 27. 508: 7. 553: 1. 575: 16. 589: 4. 625: 1. 621: 14. 648: 29. 657: 15. 669: 13.

penem, 654 : 16.
penetrali, 119 : 1. 495 : 18.
penetraſſe, 6 : 10.
penetraverat, 610 : 11.
penetravit, 58 : 4. 64 : 5.
penitus, 357 : 21.
pennatarum, 477 : 5.
pennit, 579 : 11.
penſari, 129 : 7.
penſi, 461 : 6. 588 : 2.
penſione, 559 : 2.
penſionem, 475 : 9.
penſitaria, 31 : 17.
penſitavit, 187 : 14.
penuatiæ, 105 : 2.
penur, 416 : 11.
pependerit, 383 : 15.
pependiſſent, 584 : 13. 588 : 9.
pepercit, 303 : 4. 354 : 1. 468 : 1.
pepigerat, 558 : 13. [531 : 7.
pepigerunt, 619 : 24.
pepigit, 30 : 12. 513 : 11.
per, 1 : 10, 12. 3 : 4, 8. 4 : 3, 5 : 2. 7 : 7. 9 : 3. 11 : 1. 15 : 10, 14, 15. 17 : 12. 18 : 17, 19. 19 : 11. 21 : 11, 15. 22 : 13. 24 : 8, 11. 25 : 15, 16. 28 : 1. 29 : 1, 4. 30 : 3, 4. 32 : 3, 8. 34 : 6. 35 : 12, 6. 36 : 1. 3 : 1. 42 : 2, 8, 16. 44 : 2. 45 : , 12. 47 : 11. 49 : 5. 50 : 9. 51 : 3. 54 : 1. 57 : 2. 59 : 14. 61 : 14, 15. 62 : 7. 64 : 2, 3, 5. 67 : 2, 6. 70 : 15. 72 : 1. 74 : 2, 11. 75 : 6. 82 : 9, 10. 84 : 18. 86 : 17. 92 : 11. 95 : 2, 8. 97 : 4. 100 : 3. 105 : 15. 107 : 6, 13, 16. 108 : 1, 2, 20. 113 : 5. 114 : 11. 119 : 1. 121 : 1, 4. 122 : 18. 125 : 4, 9. 126 : 13. 128 : 1. 131 : 1, 6. 132 : 13, 18. 133 : 2. 135 : 5. 141 : 20. 146 : 2, 16. 155 : 1. 157 : 16. 158 : 4. 159 : 11. 161 : 2. 163 : 2. 169 : 16. 172 : 5. 173 : 10. 175 : 1. 176 : 16, 21. 179 : 4. 182 : 1. 18 : 15. 184 : 4. 185 : 10. 188 : 5, 10. 190 : 3, 7. 192 : 15. 19 : 7. 199 : 8. 203 : 13. 204 : 1, 8. 206 : 1, 9. 207 : 4. 213 : 21. 217 : 8. 218 : 8. 219 : 3. 220 : 5. 224 : 21, 26. 229 : 7. 232 : 6, 7. 236 : 7. 241 : 2, 4, 7. 43 : 8, 11, 12. 24 : 16. 248 : 15. 250 : 2. 2 4 : 2, 16. 256 : 1, 10. 58 : 5, 9. 261 : 5. 262 : 23. 264 : 1 15, 16. 269 : 6. 272 : 3. 271 : 7, 8. 274 : 12. 2 9 : 3. 280 : 6, 4, 8, 12, 14, 19, 20, 21. 281 : 6, 7. 283 : 14. 286 : 2. 289 : 10. 291 : 7. 29 : 12, 14. 294 : 1, 12, 18. 295 : 10. 298 : 4. 301 : 3. 303 : 5, 13. 304 : 12. 305 : 2, 7, 14. 306 : 2. 11 : 7. 312 : 3. 314 : 14. 315 : 14. 317 : 3, 14. 322 : 9. 323 : 20. 325. 3. 326 : 6. 327 : 20. 3 0 : 15. 7. 333 : 1, 2. 336 : 1, 23. 339 : 11. 340 : 12. 341 : 7. 342 : 13. 343 : 19. 344 : 7, 12, 27. 344 : 2. 347 : 5, 10, 14. 348 : 2, 8. 349 : 5. 350 : 9. 351 : 7. 7. 353 : 18. 355 : 7. 356 : 21. 357 : 4, 11, 17. 358 : 1, 2, 12. 365 : 1, 14. 367 : 12. 369 : 4, 15. 370 : 2. 371 : 11. 372 : 3, 10, 15. 374 : 1. 378 : 5. 379 : 8, 17. 381 : 3, 12. 384 : 1, 16, 18. 385 : 8, 11, 13, 16. 388 : 2, 15. 395 : 3. 396 : 2. 397 : 6. 398 : 5, 14, 20. 399 : 5, 19. 402 : 3, 11. 409 : 11. 410 : 4, 13. 411 : 5. 411 20. 413 : 19. 414 : 5. 416 : 16. 417 : 4. 418 : 6. 419 : 1. 420 : 8. 422 : 15. 423 : 15, 17, 23. 424 : 3, 7. 427 : 14. 428 : 5, 11. 432 : 10, 12. 433 : 5. 435 : 3, 7. 436 : 7, 10. 439 : 3, 7. 440 : 4, 6, 18. 441 : 11. 442 : 2. 444 : 13. 446 : 10. 451 : 10, 12. 454 : 7. 455 : 5. 458 : 19. 462 : 7, 11. 463 : 4, 9. 464 : 20. 466 : 3, 6. 468 : 10. 469 : 19. 472 : 9. 473 : 6, 16, 19. 474 : 13, 477 : 3. 479 : 28. 480 : 6. 482 : 15. 485 : 11. 492 : 7, 12, 21. 493 : 2, 8. 495 : 1. 496 : 12, 14, 21. 498 : 4. 500 : 3, 7, 14. 502 : 2. 503 : 13. 504 : 9, 12. 507 : 4. 508 : 7. 509 : 10. 510 : 21. 512 : 11, 12. 513 : 4, 8. 517 : 8. 519 : 4. 524 : 19. 525 : 14. 526 : 6. 527 : 10, 19, 20. 530 : 12. 534 : 3, 17. 536 : 11. 538 : 18. 540 : 7. 541 : 2, 4, 13, 3. 54 : 6. 543 : 2, 17. 547 : 3, 14. 549 : 13. 554 : 1. 555 : 1, 7. 556 : 6. 561 : 9. 563 : 15. 564 : 6, 10. 565 : 24. 567 : 11, 20. 568 : 2, 13. 575 : 12. 582 : 21. 584 : 17. 585 : 29. 587 : 21. 589 : 1, 10. 590 : 8. 592 : 4, 19. 593 : 5. 594 : 16, 23. 597 : 15. 606 : 3. 610 : 7. 616 : 2, 1. 639 : 10, 11. 648 : 11. 651 : 14, 21. 653 : 14. 654 : 22. 659 : 14. 660 : 14.
peracta, 131 : 9. 286 : 15.
peractis, 311 : 3. 62 : 1.
peracto, 289 : 1. 446 : 9.
peractum, 358 : 4.
peragendam, 512 : 10.
peragendis, 549 : 15.
peragere, 938 : 6.
peragerentur, 368 : 9. 576 : 1.
perageretur, 269 : 13.
peraganda, 223 : 6.
peragrandi, 81 : 5.
peragrarer, 355 : 12.
peragrata, 2°3 11.
peraonavit, 542 : 6.
perceepiſſet, 258 : 19.
percepit, 160 : 9. 557 : 14. 631 : 1.
perceptit, 625 19.
percipere, 134 : 1.
perciperent, 492 : 20.
percipiendi, 652 : 41.
percivilit, 271 : 17.
percrebuerat, 541 : 9.
percrebuiſſet, 322 : 3.
percrebuit, 83 : 12. 287 : 8.
percucurrit, 429 : 8.
perculerit, 464 : 26.
perculit, 296 : 4.
perculſus, 254 : 17. 525 : 8.
percunctatus, 215 : 3.
percurriſſe, 6.2 : 5.
percurrit, 252 : 15.
percuſſerit, 215 : 15.
percuſſiſſe, 372 : 8.
percuſſit, 319 : 7. 353 : 4. 406 : 17. 451 : 14.
percuſſorem, 417 : 5. 462 : 22. 479 : 13.
percuſſores, 108 : 21. 467 : 6. 474 : 4. 503 : 2. 506 : 4. 553 : 3.
percuſſoribus, 365 : 18. 372 : 17.
percuſſorum : 90 : 9. 98 : 1.
perdant, 365 : 27. 307 : 4.
perdere, 417 : 8. 467 : 8.
perderent, 91 : 9. 456 : 13.
perderentur, 295 : 9.
perdidi, 193 : 1. 567 : 10.
perdidit, 191 : 16. 192 : 17.
perditæ, 343 : 14.
perditis, 114 : 14.
perditurum, 569 : 4.
perdomandam, 565 : 1.
perdomito, 261 : 12.
perduceret, 305 : 12. 527 : 3.
perduceretur, 75 : 4
perductam, 287 : 3. 343 : 11.
perductis, 157 : 3.
perductum, 419 : 10.
perducturum, 554 : 9.
perductus, 324 : 4.
perduellionis, 12 : 1.
perdurare, 450 : 12.
perduxit, 384 : 10. 397 : 2. 50 : 11.
peream, 380 : 4.
peregit, 285 : 19.
peregre, 47 : 3. 337 : 1. 610 : 12.
peregrina, 311 : 6. 573 : 6.
peregrinæ, 406 : 14.
peregrinaretur, 660 : 24.
peregrinarum, 49 : 4. 223 : 1.
peregrinatione, 365 : 7. 463 : 4. 482 : 7. 541 : 4.
peregrinationes, 443 : 6.
peregrinationum, 228 : 1.
peregrinos, 153 : 14.

peregrinis, 84 : 5.
peregrinitatem, 392 : 11.
peregrinitatis, 390 : 14.
peregrino, 311 : 4.
peregrinos, 157 : 11. 199 : 4.
perenni, 53 : 2.
pereo, 430 : 16.
perfecerat, 587 : 12.
perfecerunt, 570 : 3.
perfecit, 23 : 3. 396 : 6.
perfecta, 154 : 18.
perfectæ, 473 : 8.
perfecto, 123 : 18. 327 : 15.
perfectum, 612 : 15.
perferenda, 62 : 7.
perferendæ, 581 : 10.
perferene, 169 : 17.
perferre, 145 : 4. 179 : 11. 253 : 4. 417 : 15.
perfierre, 181 : 3.
perfici, 117 : 10.
perficiendi, 474 : 15. 501 : 13.
perficiendorum, 458 : 20.
perfidia, 290 : 14. 489 : 9.
perfidiæ, 411 : 6.
perfidiam, 76 : 3.
perfidioſus, 121 : 14.
perfodere, 50 : 10. 338 : 7. 449 : 10.
perforato, 70 : 20.
perfudit, 502 : 5.
perfundebatur 208 : 9.
perfuſam, 202 : 5. 595 : 10.
Pergameno, 217 : 2.
pergeret, 503 : 4.
pergula, 629 : 3.
pergulam, 223 : 29.
periclitatum, 413 : 19.
pericliteter, 265 : 23.
pericula, 114 : 16.
periculi, 288 : 6. 416 : 19. 590 : 6
periculo, 72 : 9. 220 : 8. 135 : 5. 135 : 4. 443 : 8. 515 : 1, 22. 559 : 6. 592 : 20.
periculoſa, 231 : 3.
periculoſas, 207 : 1.
periculoſi, 25 : 10.
periculum, 86 : 13. 108 : 11, 22. 141 : 13. 212 : 6. 325 16. 371 : 7. 383 : 6. 412 : 20. 453 : 10. 503 : 2. 515 : 16. 569 : 12.
peridoneue, 621 : 5.
perierant, 283 : 7.
periiſſe, 76 : 10. 117 : 8. 132 : 17. 305 : 2. 444 : 11. 374 : 9. 387 : 7. 553 : 4. 568 : 6. 653 : 4.
periit, 38 : 2. 97 : 2. 98 : 13. 262 : 3. 298 : 9. 364 : 7. 368 : 7. 373 : 7. 563 : 9. 506 : 1. 521 : 5. 535 : 9. 668 : 7. 650 : 19.
perinde, 62 : 9. 146 : 20. 204 : 5. 217 : 3. 298 : 4. 325 : 18. 389 : 1. 440 : 9. 498 : 10. 591 : 16. 638 : 1. 652 : 43.
perindigne, 191 : 12.
perinfamis, 521 : 9.
periphraſes, 613 : 3.
perire, 307 : 4.
periret, 183 : 7. 543 : 3. 371 : 15. 462 : 12. 479 : 13. 485 : 7. 592 : 21.
periſſent, 110 : 1.
periſtylio, 203 : 3.
perit, 299 : 17.
peritia, 307 : 15.
peritis, 125 : 6.
peritiſſimum, 265 : 11.
peritiſſimus, 61 : 1. 564 : 8.
peritorum, 209 : 7.
peritos, 25 : 16.
periturum, 347 : 3. 370 : 8. 464 : 28. 569 : 4.
peritus, 406 : 10. 422 : 3.
periurio, 358 : 22.
perlatos, 430 : 16.
perlectis, 556 : 9.
perlegenda, 215 : 4.
perlegendum, 267 : 3.
perlegit, 420 : 5.
permaneat, 621 : 18.
permanebat, 203 : 4.
permanendi, 65 : 11.
permanente, 315 : 12.
permanere, 15 : 9.
permanerent, 198 : 7.
permanſiſſet, 409 : 7. 484 : 2.
permanſit, 247 : 10. 257 : 3. 36 : 1. 514 : 21. 652 : 1. 657 : 9.
permanſurum, 409 : 7.
permiſcere, 31 : 8.
permiſiſſet, 232 : 14.
permiſit, 56 : 8. 76 : 16. 126 : 4. 150 : 5, 21. 163 : 3. 185 : 16. 270 : 16. 331 : 4. 394 : 13. 406 : 23. 435 : 4. 468 : 10. 4 2 : 12. 422 : 10. 547 : 23. 584 : 14. 568 : 17.
permiſſa, 83 : 14. 232 : 15.
permiſſam, 161 : 19.
permiſſum, 328 : 13.
permiſſurum, 467 : 16.
permittebat, 69 : 5.
permittente, 257 : 12. 270 : 6.
permittere, 474 : 22.
permitteret, 265 : 5. 423 : 8.
permitteretur, 153 : 21.
permittite, 587 : 25.
permodica, 239 : 4.
permodicum, 105 : 2.
permotus, 473 : 12.
permulſiſſe, 427 : 8.
permutare, 344 : 16.
permutat, 217 : 4.
permutaverit, 221 : 9.
perneganti, 297 : 10.
pernegantibus, 464 : 10.
pernicie, 453 : 5.
perniciem, 148 : 1. 592 : 7.
perniciosa, 639 : 15.
pernoctantibus, 329 : 5.
pernoctaret, 262 : 22.
pernoctaverit, 116 : 10.
pernoctavit, 334 : 14. 572 : 14.
perorabat, 477 : 15.
perorandi, 648 : 8.
perorandum, 367 : 5.
perorare, 643 : 4.
peroraturus, 367 : 5.
peroſam, 540 : 16.
perparuo, 563 : 3.
perpauca, 92 : 13.
perpenſis, 265 : 9.
perperam, 61 : 15. 211 : 2. 175 : 3. 356 : 7. 585 : 25.
perpeſſus, 586 : 3. 471 : 1.
perpeti, 505 : 3.
perpetraturus, 362 : 2.
perpetua, 74 : 13. 224 : 3. 280 : 15. 412 : 5.
perpetuæ, 179 : 5. 434 : 6.
perpetuam, 78 : 3. 132 : 18. 179 : 6. 471 : 1.
perpetuo, 51 : 10. 169 : 12. 242 : 19. 250 : 4. 349 : 4. 458 : 12. 515 : 13. 563 : 16. 654 : 28.
perpetuos, 150 : 2.
Perpetuam, 25 : 13. 115 : 5. 152 : 20. 157 : 14. 185 : 25. 331 : 10. 348 : 12. 385 : 3. 402 : 21. 406 : 21. 526 : 14. 528 : 11.
perproſpera, 413 : 3.
perquirere, 296 : 45.
peroſi, 265 : 21.
perraro, 282 : 3. 437 : 12. 636 : 13.
perrexit, 231 : 25.
perrumperat, 315 : 13.
perſæpe, 63 : 6. 695 : 15.
perſancte, 464 : 23. 570 : 10.
Perſcripſerit, 61 : 12.
perſcripta, 492 : 2.
perſcriptum : 47 : 13.
perſecutæ, 86 : 16.
perſecutus, 36 : 3.
perſederat, 414 : 23.
perſenea, 618 : 7.
perſequeretur, 4 : 10. 301 : 4.
perſequi, 62 : 9.
perſequitur, 213 : 21.
perſeverabat, 255 : 21.
perſeverantem, 294 : 14.
perſeveranter, 182 : 17.
perſeveranti, 14 : 11.
perſeverantiæ, 451 : 9.
perſeverantis, 583 : 22.
perſeverarent, 76 : 22. 356 : 14
perſeveraret, 365 : 8. 515 : 2.
perſeverarunt, 427 : 11.
perſeveraſſe, 171 : 15.
perſeveraverit, 272 : 2. 558 : 8.
perſeveraverunt, 171 : 3. 543 : 5. 555 : 9.
perſeveravit, 74 : 15. 95 : 3. 133 : 6. 261 : 8. 314 : 17. 349 :

10. 416 : 11. 455 : 6. 559 : 16. 580 : 10. 632 : 10.
Perſico, 660 : 2.
Perſius, 660 : 1.
perſolueremus, 183 : 17.
perſolueris, 547 : 10.
perſoluit, 332 : 4
perſoluta, 344 : 6.
perſona, 60 : 16. 585 : 23.
perſonam, 131 : 6. 555 : 10. 636 : 10 652 : 27.
perſonas, 427 : 14.
preſonatus. 446 : 16.
perſonis, 49 : 5. 274 : 7. 446 : 17.
perſpectavit, 133 : 13. 575 : 18.
perſpeculatus, 64 : 2.
perſpexerat, 326 : 7.
perſpexiſſe, 297 : 2.
perſpicerent, 190 : 8.
perſtrinxerit, 390 : 33.
perſtrinxiſſet, 105 : 5.
perſuaderet, 218 : 10. 590 : 10.
perſuaſione, 97 : 2.
perſuaſionem, 525 : 13.
perſuaſionis, 309 : 1.
perſuaſiſſet, 153 : 17.
perſuaſiſſimum. 416 : 7.
perſuaſit, 427 : 13.
perſuaſoriis, 581 : 3.
perſuaſum, 264 : 15.
pertæſus, 7 : 8. 182 : 15. 307 : 1.
pertenderat, 4 : 13.
pertenderent, 360 : 14.
pertendit, 33 : 5. 312 : 9.
pertentarit, 416 : 5.
perterrerit, 65 : 10.
perterritos, 68 : 1.
perterritum, 366 : 2.
perterruit, 132 : 10.
pertinacia, 70 : 10.
pertinaciæ, 132 14.
pertinaciſſime, 15 : 8. 86 : 11. 172 : 11. 317 : 7. 485 : 3. 596 : 12 597 : 4.
pertinaciter, 1 : 15. 345 : 6. 314 : 18.
pertinacius, 185 : 20. 254 : 1. 395 : 2. 497 : 19.
pertineant, 50 : 15.
pertinentes, 330 : 22.
pertinere, 559 : 9.
pertinerent. 251 11. 459 : 7.
pertinet, 490 : 9.
pertuliſſent, 448 : 4.
pertuliſſet, 624 : 2.
perturbatione 542 : 15.
pertuſæ, 442 : 2.
pervenias, 324 : 3.
pervenire, 22 : 9 208 : 7. 651 : 8.
perveniret, 479 : 6.
pervenit, 62 : 3. 615 : 2.
perventurum, 218 : 16.
perventurus, 417 : 30.
perverſe, 502 : 20.
perverſitatem. 182 : 15.
pervexit, 251 : 7.
pervigilio, 491 : 1.
pervigilium; 368 : 9. 528 : 6.
perunxit, 610 : 2.
perurgebant, 269 : 2.
Peruſia, 113 : 8.
Peruſiam, 113 : 2. 238 : 1. 247 : 9.
Peruſinum, 108 : 4. 113 : 9.
peſſimi, 148 : 2. 527 : 13.
peſtilentia, 469 : 2. 467 : 20.
peſtilentiam, 150 : 5.
peſtis, 475 : 3.
petaſatus, 208 : 5.
petas. 651 : 17.
petenda, 8 : 1.
petendam, 112 : 18.
petendi, 158 : 17. 581 : 6.
petendo, 389 : 3.
petendum, 557 : 5.
petere, 258 : 11. 565 : 10.
peterem, 558 : 11.
peteret, 19 : 8. 166 : 8. 248 : 12. 547 : 15.
peteret, 78 : 16. 153 : 16. 247 : 16. 269 : 18. 340 : 11. 370 : 19. 381 : 1. 464 : 27. 556 : 3. 660 : 34.
petentibus, 490 : 3. 567 : 14.
petentium, 404 : 15.
petere, 385 : 17. 419 : 8. 619 : 7.
peterent, 23 : 4. 122 : 18. 567 : 14.
peteret, 604 : 7. 470 : 1.
petis, 89 : 7. 403 : 2. 492 : 15. 567 : 4.
petierat, 348 : 17.
petiiſſe, 183 : 11. 652 : 30.
petiiſſem, 31 : 17.
petiit, 11 : 1. 27 : 3. 130 : 10. 253 : 11. 255 : 9. 182 : 11. 312 : 12. 329 : 7. 342 : 11. 363 : 12. 387 : 2. 451 : 31. 521 : 15. 534 : 5. 560 : 3. 632 : 11. 636 : 2.
Petina, 408 : 7. 410 : 2.
Petinam, 408 : 7.
petiſſe, 51 : 7. 372 : 11.
petit, 117 : 4. 448 : 1. 512 : 3. 570 : 8. 651 : 15.
petita, 351 : 3.
petitarum, 530 : 12.
petitio, 23 : 6.
petitione, 18 : 21. 74 : 10. 538 : 11.
petitis, 595 : 3.
petito, 132 : 16. 239 : 2.
petitur, 639 : 30.
petituri, 134 : 16.
petituros, 534 : 2.
peto, 184 : 1.
Petreio, 35 : 8.
Petreius, 76 : 7.
Petro, 536 : 7.
Patroniam, 514 : 9.
Petronianum, 524 : 10.
Petronii, 660 : 11.
Petronit, 587 : 3.
petulantiam, 302 : 16. 453 : 1. 504 : 16.
petulantibus, 176 : 1.
petulantium, 527 : 22.
Phagitæ, 75 : 8.
phœnicopterum, 530 : 12.
Phaetontem, 326 : 9.
Phalacrine, 558 : 2.
phalangem, 443 : 15.
phalerae, 128 : 11.
phalerata, 457 : 6.
phalerato, 336 : 2. 394 : 18.
Phaonte, 479 : 17. 480 : 1.
Phaontis, 480 : 16.
Phamaeuſam, 4 : 5.
Pharnaſa, 36 : 10.
Pharo, 362 : 6.
Phari, 314 : 15. 397 : 13.
Pharſalica, 31 : 14. 76 : 9. 420 : 14. 536 : 9.
Pharſalicam, 67 : 2.
Pharſalico, 36 : 3.
Phaſianæ, 339 : 11.
Phaſianorum, 530 : 10.
Phengite, 590 : 7.
Philemonem, 75 : 5.
Philippenſe, 108 : 3. 111 : 11. 124 : 3. 248 : 6.
Philippenſi, 134 : 14. 220 : 1. 654 : 4.
Philippis, 230 : 5.
Philippicis, 647 : 6.
Philippo, 307 : 13 135 : 11.
Phillippos, 258 : 10.
Philippus, 371 : 18.
Philocolum, 606 : 16.
Philocomus, 606 : 15.
Philologi, 620 : 2.
Philologus, 616 : 18. 619 : 1. 7.
Philomela, 659 : 1.
Philopœmenem, 132 : 4.
philoſophantium. 660 : 20.
philoſophi, 217 : 14. 629 : 12.
philoſophia, 483 : 1. 660 : 11.
philoſophiæ, 660 : 16.
philoſophiam, 283 : 4. 615 : 10.
philoſophis, 638 : 7.
philoſophorum, 551 : 12.
philoſophos, 585 : 21.
philoſophum, 469 : 27.
Phœbe, 185 : 1.
Phœbes, 185 : 14.
Phœbi, 191 : 8.
phœnicopteri, 371 : 16.
Phonaſco, 212 : 10. 451 : 18.
Phyllis, 593 : 5.
piacolorum, 5 2 : 12.
piearentur. 393 : 3.
Picenum, 35 : 1.
pictæ, 436 : 18.
pictarum, 395 : 17.

pictutarum, 283:6.
picturas, 199:7.
pie, 187:15.
pietas, 330:4.
pietate, 317:8. 327:17. 587:15.
pietatem, 31:23. 187:3.
pietati, 380:13.
pietatis, 327:4. 385:7. 435:2. 525:5. 660:16.
pigneratus, 384:22.
pigneraveris, 523:4.
pignora, 182:12.
pignore, 258:5.
pignoribus, 16:8.
pigueris, 14:6.
pilam, 210:2.
pileata, 485:11.
pileo, 453:4.
pileum, 247:11.
pilis, 397:12.
Pilitus, 646:1.
pilos, 360:8.
pilum, 553:18.
pilus, 189:5.
pinarium, 90:7. 112:6.
Pinax, 616:4.
pingendi, 483:11.
pingui, 208:1.
pinguiſſima, 444:23.
pinna, 414:6.
piratas, 73:2.
piſcabatur, 210:3.
piſcantibus, 129:6.
piſcaretur, 464:24.
piſcatores, 639:23, 27.
piſcatori, 300:1.
piſcatus, 457:4.
piſce, 300:3.
piſces, 472:2.
piſciculos, 186:7.
piſcinam, 458:15.
piſcinis, 454:3.
piſcis, 231:6. 639:16.
piſcium, 364:15. 530:7.
piſculos, 200:2.
Piſone, 91:1. 90:1. 284:6. 501:13.
Piſonem, 293:12. 343:6. 502:8. 511:18. 648:14.
Piſoni, 319:15. 343:2.
Piſoniana, 465:8.
Piſonianos, 657:16.
Piſonis, 9:4. 21:1. 318:2.
piſtore, 534:5.
piſtorem, 54:4.
piſtoria, 276:7.
piſtoris, 102:11.
piſtrioenſibus, 357:5.
piſtrino, 32:6. 105:2.
piſtrinum, 102:20.
Pitholai, 76:22.
pium, 496:19.
pius, 262:6. 338:20.
pixidem, 437:14.
placens, 638:16. 652:20.
placentem, 367:7. 528:34.
placenti, 474:5. 498:8.
Placentiam, 514:7.
placentium, 72:5
placere, 161:16. 380:13. 638:18.
placeret, 272:29.
placet, 319:26, 28, 30. 652:19.
placida, 364:30.
placitam, 354:10.
placitum, 8:8,
placuerat, 378:2. 511:18.
placuiſſet, 370:9. 487:7. 520:13.
placuit, 97:7. 659:16.
plagam, 369:9. 516:10.
plagas, 527:24.
plagis, 89:10.
plagoſum, 618:12.
plagulis, 570:16.
Planci, 105:18. 647:16.
Planco, 135:13. 238:1. 248:5. 648:1.
Plancum, 392:1. 436:15.
plana, 14:13. 27:10. 58:10. 96:11. 190:10. 191:9. 218:2. 299:21. 318:2. 398:32. 417:13. 419:15. 449:13. 468:4. 482:8. 508:12. 567:13. 574:14.
plangere, 489:22. 513:17.
plano, 224:36. 275:7.
Planum, 464:19.
Platoni, 352:16.
plaudentes, 492:31.
plauſis, 528:16.
plauſoribus, 452:9.
plauſtra, 337:11.
plauſum, 176:10. 358:17.
plauſuum, 444:21.
Plautiam, 408:6.
Plautii, 120:4. 340:5.
Plautio, 404:17.
Plauto, 653:19.
plebe, 14:5. 76:17. 237:21. 161:7. 166:9. 171:9. 360:2. 388:3. 444:20. 468:11. 496:6. 512:4. 532:6. 455:11. 547:18. 648:20.
plebeculam, 514:10.
plebeia, 161:2. 246:4.
plebeio, 243:24. 485:4.
plebeis, 270:1.
plebem, 19:15. 100:23. 173:11. 243:27. 144:19. 335:7. 395:3. 435:20. 447:12.
plebi, 83:9. 102:7. 243:9. 295:4. 297:7. 315:21. 328:4. 410:13. 376:6.
plebis, 15:6. 22:5. 25:4. 31:4. 34:1. 58:12. 78:13. 83:4. 103:14. 243:29. 280:15. 384:16. 387:4. 581:5.
plebiſcita, 547:28.
plebiſcito, 11:2. 28:9.
plebs, 95:1. 153:6, 179:2, 280:10. 485:11.
plecti, 5:17.
plena, 308:14. 364:53. 534:8.
plenam, 339:12.
pleniore, 51:2.
plenis, 359:7.
pleno, 55:14. 171:11. 201:11. 342:1. 594:1.
plenum, 3:2:3.
plenus, 25:8. 309:2. 657:17.
pleraque, 61:14. 141:1. 197:2.
pleræque, 92:33. 180:7.
pleraſque, 168:4. 590:9.
plerique, 17:15. 42:19. 70:4. 133:3. 310:9. 328:3. 357:6. 415:8. 436:6. 463:6. 574:11. 476:9. 507:9. 379:14. 594:10. 639:5.
pleriſque, 56:9. 48:11. 1:19. 225:17. 315:13, 20. 360:16. 370:1. 423:3. 503:3. 616:1. 654:3.
pleroſque, 289:3. 336:6. 363:20. 436:9. 500:20. 382:1. 585:27.
plerumque, 66:8. 67:16. 150:7. 184:4. 193:2. 107:6. 218:7. 272:9. 275:5. 308:11. 354:6. 366:8. 406:37. 412:4. 411:12. 414:7. 440:13, 18. 482:8, 535:4. 4. 581:1.
Plinii, 123:26.
Plinium, 323:24.
Plinius, 323:12, 19. 658:11.
ploſtra, 557:11.
Plotia, 5:5.
Plotium, 642:3.
Plotius, 642:1.
plumbeam, 444:16.
plumbeum, 269:11. 428:8.
plura, 13:5. 30:2. 114:16. 172:3. 567:6. 616:11. 638:4.
plures, 19:7. 78:17. 90:9. 249:1. 152:3. 169:7. 143:4. 303:16. 371:20. 387:10. 392:17. 427:17. 444:18. 471:8. 304:3. 519:16. 579:5.
pluribus, 14:8. 67:7. 70:19. 87:5. 122:2. 150:22. 153:21. 157:3. 158:4. 187:7. 262:16. 269:5. 271:15. 289:1. 311:17. 440:19. 467:2. 510:22. 564:4. 568:16.
plurifariam, 166:3. 206:4. 185:5. 368:13. 398:21. 450:10. 527:5.
plurima, 38:2. 134:8. 220:5. 304:11. 436:1. 578:1.
plurimæ, 241:3. 557:8.
plurimas, 55:26. 263:3. 431:2.

16. 554: 2. 555: 4. 557: 3. 606: 6.
plurimi, 53: 3. 42: 11. 248: 3. 311: 4. 505: 6.
plurimis, 82: 2. 270: 2. 290: 10. 330: 2. 446: 3.
plurimo, 517: 9.
plurimorum, 168: 18. 296: 4.
plurimos, 115: 11. 534: 11. 597: 3. 547: 8. 630: 11. 636: 11.
plurimum, 6: 6. 155: 3. 205: 5. 247: 2. 367: 2. 410: 7. 491: 15. 494: 4. 514: 4. 528: 2. 544: 15. 565: 19. 575: 13. 580: 9. 655: 15.
plurimus, 447: 1.
pluris, 454: 11. 553: 10.
plurium, 23: 14. 153: 5. 576: 4.
plus, 47: 3. 146: 14. 173: 11. 212: 9. 238: 16. 313: 19. 358: 22. 364: 29. 389: 3. 500: 3. 654: 11. 6 0: 29.
pluſquam, 580: 12.
Pluteum, 544: 8.
pluviis, 67: 16.
Pocillo, 548: 8.
podagræ, 609: 6.
podio, 437: 14.
pœdagogia, 455: 2.
poedagogii, 161: 8.
poedagogo, 378: 9.
poedagogum, 188: 9. 464: 10.
pœma, 61: 17. 572: 8.
pœmata, 310: 6. 621: 9. 634: 8. 657: 24. 660: 18.
pœmatibus, 564: 2.
pœmatum, 218: 2.
pœna, 54: 7. 72: 7. 104: 5. 122: 14. 145: 5. 152: 2. 155: 10. 279: 5. 301: 11. 302: 17. 315: 6. 358: 6. 363: 15. 469: 20. 509: 11. 544: 1. 584: 15. 19. 590: 12.
pœnæ, 14: 15. 153: 4. 302: 11. 347: 12. 351: 6. 480: 18. 532: 3. 538: 18. 587: 13.
pœnam, 14: 2. 70: 12. 300: 4. 384: 22. 589: 4. 417: 6. 495: 6. 532: 4. 565: 24. 597: 3.
pœnarum, 138: 2. 145: 5.
pœnas, 47: 14. 278: 8. 414: 14. 477: 15. 506: 6. 536: 6. 648: 19.
pœnis, 326: 2.
pœnitenda, 556: 5.
pœnitendum, 570: 7.
pœnitens, 533: 20.
pœnitentia, 8: 14. 76: 8. 428: 16. 474: 14. 496: 21. 507: 12. 522: 1.
pœnitentiam, 110: 12. 132: 4. 325: 8. 357: 9. 588: 11. 406: 19. 474: 21.
pœnitentis, 423: 1.
pœniteret, 134: 4. 287: 5.
pœnites, 272: 10.
Poenos, 243: 4.
poëta, 651: 38.
poëtæ, 233: 6. 301: 17. 603: 5. 10. 630: 12.
poëtam, 347: 16. 612: 9. 621: 29. 659: 4.
poëtarum, 576: 13. 612: 5. 634: 11. 661: 8.
poëtas, 554: 6. 615: 14. 621: 8. 626: 9.
poëticæ, 574: 4.
poëticam, 215: 6. 485: 4. 621: 5.
poetis, 310: 7.
Pol, 652: 33.
Polemone, 443: 14.
politiora, 55: 10.
politis, 69: 7.
Polla, 536. 26. 28.
pollent, 6: 6.
Pollentina, 280: 10.
polleret, 17: 12. 633: 29.
pollet, 31: 8.
pollice, 371: 14. 504: 18.
pollicebatur, 16: 5.
pollicendi, 17: 15.
pollicente, 582: 18. 553: 16.
pollicentem, 15: 14.
pollicenti, 514: 9.
pollicentis, 406: 23. 458: 25. 578: 10.
pollicerentur, 542: 27.
pollicerenti, 257: 5. 533: 7. 567: 6.
polliceri, 81: 10. 268: 9.
pollices: 126: 5.
pollicitationibus, 430: 3. 581: 19. 574: 10.
polliciti, 268: 8.
pollicitum, 504: 3.
pollinatus, 34: 3. 40: 5. 327: 8. 417: 16. 446: 5. 464: 29. 468: 19. 766: 5.
Pollio, 31: 14. 60: 20. 61: 13, 619: 3.
Pollione, 235: 12. 159: 8.
Pollionem, 536: 19. 572: 8. 610: 9, 12.
Pollionis, 388: 7.
Polluci, 20: 6.
Pollucis, 264: 9. 339: 3.
pollutarum 75: 6.
polluxit, 6: 15.
Polybium, 412, 6.
Polycratis, 238: 6.
Polyhiſtorem, 610: 10.
Polyphago, 467: 10.
poma, 294: 7.
pomiferarum, 555: 10.
pomis, 444: 8.
pomorum, 231: 16.
pompa, 378: 7. 330: 20. 385: 9. 424: 5. 451: 7. 595: 12. 663: 12.
pompæ, 39: 9. 324: 15. 581: 7.
pompam, 362: 13.
Pompeani, 61: 12.
Pompeia, 249: 3.
Pompeiæ, 75: 7.
Pompeiam, 6: 8.
Pompeiana, 260: 2.
Pompeianæ, 86: 15.
Pompeianarum, 536: 8.
Pompeiani, 288: 8, 398: 21.
Pompeianis, 124: 20.
Pompeianus, 197: 11.
Pompeii, 6: 8. 27: 1. 35: 7. 56: 14. 86. 55: 3. 56: 2. 59: 17. 70: 15. 76: 5. 17. 84: 21. 92: 15. 107: 5. 114: 18. 115: 2. 139: 5. 198: 4. 247: 12. 249: 4. 338: 2. 385: 18. 477: 6. 614: 2. 625: 1.
Pompeiis, 410: 5.
Pompeio, 18: 6. 19: 17. 21: 2. 25: 4. 38: 6. 56: 5. 76: 2. 168: 9. 235: 16. 297: 9, 11. 553: 2. 410: 9. 428: 18. 624: 1. 657: 3.
Pompeiorum, 625: 3.
Pompeium, 18: 4. 11: 4. 23: 3. 25: 3. 30: 12. 36: 8. 55: 12. 62: 13. 90: 5. 102: 6. 108: 7. 114: 7. 410: 15. 412: 9. 624: 3. 638: 21. 646: 4.
Pompeius, 28: 10. 31: 6. 35: 5. 70: 8. 72: 3. 189: 1. 412: 10. 606: 16.
Pompilius, 617: 11.
Pompeoio, 284: 6.
Pomponius, 632: 8. 538: 6, 8.
Pompoſianum, 552: 8. 585: 14.
Pomptinas, 501: 8.
pomum, 202: 7.
pondera, 660: 29.
pondere, 188: 11.
ponderi, 497: 16.
ponderit, 558: 17.
pondo, 59: 11. 137: 10.
pondus, 53: 8.
pone, 308: 6. 482: 8.
ponendas, 383: 3.
ponendos, 236: 6.
ponerent, 559: 5.
ponerentur, 270: 8. 527: 16.
poneretur, 314: 14.
poneris, 653: 27.
poni, 370: 6. 358: 15. 588: 27. 597: 14.
ponis, 215: 6. 217: 9.
ponte, 24: 6. 84: 19. 335: 3. 339: 18.
pontem, 336: 1, 7.
pontes, 365: 13.
ponti, 443: 4.
Pontia, 295: 11.
Pontias, 330: 3.
Pontico, 39: 8.
ponticulum, 32: 11.
Ponticum, 39: 4.
Pontifex, 217: 3.
Pontificalibus, 161: 15.

Pontificatum, 23 : 2. 51 : 2. 138: 1. 327 : 3. 523 : 19. 559 : 1.
Pontificem, 13 : 4.
Pontifices, 269 : 10.
Pontificibus, 428 : 2.
Pontificis, 402 : 7.
Pontificum, 44 : 2.
Pontio, 314 : 4.
pontis, 67 : 6. 121 : 4. 351 : 1.
pontium, 82 : 8, 12.
Ponto, 38 : 4.
Pontum, 36 : 10. 50 : 11.
Popilio, 652 : 37.
popinarum, 417 : 18.
popinas, 276 : 6. 453 : 4. 530 : 16.
popinis, 441 : 7.
Popinonem, 625 : 6.
poplites, 413 : 4.
popoſcerat, 551 : 5.
Poppæa, 464 : 22.
Poppææ, 396 : 4. 401 : 18. 464 : 17.
Poppæam, 464 : 1, 11. 509 : 3.
Poppæo, 538 : 3.
populares, 280 : 7.
populari, 593 : 5.
popularis, 406 : 26. 576 : 18.
popularitate, 330 : 26. 483 : 22.
popularitatis, 330 : 11. 567 : 17.
popularium, 474 : 11.
populi, 5 : 2. 11 : 1. 15 : 2. 18 : 10. 28 : 2. 30 : 9. 31 : 7. 45 : 21. 76 : 14. 83 : 3. 100 : 4. 122 : 17. 132 : 21. 139 : 1. 153 : 6. 157 : 18. 224 : 10. 231 : 12. 236 : 19. 243 : 30. 265 : 12. 280 : 10. 290 : 13. 321 : 9. 342 : 13. 382 : 6. 406 : 22, 33. 450 : 6. 463 : 1. 496 : 5. 523 : 22. 653. 23.
populo, 25 : 10. 40 : 4. 45 : 4. 51 : 9. 84 : 3. 90 : 10. 114 : 3. 149 : 3. 155 : 8. 157 : 4. 161 : 7. 172 : 14. 176 : 5, 8. 179 : 7. 215 : 20. 218 : 8. 220 : 12. 224 : 6. 238 : 10. 261 : 1. 2 4 : 8. 283 : 6. 289 : 9. 318 : 6. 326 : 8. : 2. 338 : 7. 340 : 6. 341 : 25. 358 : 14. 364 : 4. 379 : 20. 381 : 21. 397 : 14. 402 : 7. 414 : 23. 423 : 9. 427 : 6. 433 : 11. 435 : 13. 436 : 10. 439 : 4. 444 : 16. 454 : 8. 467 : 19. 468 : 1. 473 : 14. 481 : 21. 500 : 9. 533 : 26. 5 73 : 2. 570 : 2. 574 : 14. 575 : 10. 576 : 14. 652 : 6, 20. 653 : 1.
populum, 12 : 4. 25 : 4. 133 : 14. 157 : 2. 159 : 24. 168 : 7. 212 : 4, 12. 243 : 20, 28. 265 : 1, 31. 291 : 27. 308 : 15. 328 : 1. 353 : 19. 361 : 15. 398 : 26, 34. 428 : 4. 453 : 16. 474 : 13. 500 : 12. 566 : 10. 585 : 25.
populus, 21 : 22. 45 : 5. 289 : 6. 295 : 29. 315 : 1. 349 : 13. 387 : 8. 597 : 1. 652 : 40.
porcello, 463 : 19.
Porca, 406 : 34.
Porcius, 551 : 14.
Porcum, 634 : 9.
Porio, 353 : 26.
Porphyretici, 481 : 10.
porrecta, 294 : 7.
porrecto, 531 : 4.
porrectum, 87 : 4. 526 : 7.
porrexiſſe, 498 : 7.
porrexit, 569 : 11.
porrigens, 513 : 24.
porrigentibus, 220 : 12.
porrigere, 178 : 22. 592 : 27.
porta, 236 : 4. 282 : 1.
portæ, 701 20.
portam, 647 : 16.
portandis, 475 : 2.
portantes, 226 : 25.
portator, 504 : 14.
portaret, 92 : 6.
portas, 55 : 11. 59 : 13. 280 : 14. 443 : 13.
portaſſe : 109 : 3.
portenderant, 502 : 2.
portendere, 466 : 2.
portenderet, 542 17.
portenderetur, 411 : 22.
portendi, 7 : 9. 229 : 7. 371 : 8. 490 : 21. 515 : 11. 597 : 16.
portendiſſe, 224 : 8.
portenta, 477 : 6.
portentoſiſſima, 355 : 2.
portentoſo, 375 : 18.
Portentum, 379 : 4.
po ticibus, 10 : 2. 195 : 14. 438 : 16
Portico, 395 : 8.
Portici, 139 3.
porticum, 235 : 7. 254 : 16. 346 : 4. 653 : 11.
porticus, 135 : 2, 8. 195 : 5. 365 12. 441 : 2. 458 : 5. 632 : 3.
portitorum, 355 : 9. 590 : 7.
portis, 449 : 10.
portitores, 639 : 28.
portoria, 49 : 4.
portorium, 531 : 7.
portum, 214 : 6. 396 : 1. 397 : 8. 435 : 8.
portus, 64 : 3.
poſcam, 319 : 4.
poſcebant, 47 : 9.
poſcenti 422 : 1. 526 : 3.
poſcentibus, 225 : 11.
poſcentium, 116 : 12.
poſceret, 305 : 14.
Poſidem, 418 : 1.
poſita, 224 : 14. 243 : 10. 489 : 21. 507 : 18. 512 : 1.
poſitæ, 536 : 14.
poſitam, 313 : 5. 501 : 19. 562 : 10.
poſitas, 172 : 12.
poſitis, 42 : 20. 153 : 19. 395 : 4.
poſito, 398 : 4. 447 : 12.
poſitos, 306 : 3.
poſitum, 262 : 10. 446 : 20. 634 : 11.
poſiturum, 463 : 10.
poſitorum, 533 : 24.
poſſe, 69 : 6. 83 : 16. 157 : 16. 265 : 19. 314 : 14. 351 : 13. 355 : 13. 379 : 22. 390 : 21. 416 : 10. 458 : 27. 474 : 17. 503 : 4. 510 : 25. 514 : 4. 515 : 12. 524 : 22. 591 : 15. 621 : 10. 645 : 2.
poſſem, 624 : 11.
poſſent, 43 : 24. 246 : 37. 255 : 3. 269 : 12, 18. 295 : 16. 357 : 7. 402 : 11. 466 : 2.
Poſſeſſione, 253 : 7.
Poſſeſſionum, 47 : 11.
Poſſeſſor, 105 : 3.
Poſſeſſorem, 104 : 6.
poſſeſſores, 547 : 23.
Poſſeſſoribus, 276 : 7. 241 : 10. 584 : 18.
poſſeſſorum, 40 : 4. 112 : 4. 141 : 5.
poſſet, 11 : 6. 17 17. 27 : 10. 50 : 7. 62 : 8. 65 : 8. 87 : 6. 102 : 2. 119 : 7. 159 : 24. 169 : 15. 203 : 3. 205 : 8. 208 : 7. 224 : 3. 238 : 27. 253 : 4. 269 : 4. 307 : 13. 315 : 10. 326 : 6. 364 : 26. 376 : 4. 283 : 14. 387 : 5. 392 : 22. 441 : 16. 450 : 13. 461 : 17. 461 18. 479 : 2. 496 : 14. 55 : 11 567 : 7 626 : 8 635 : 2. 658 : 9.
poſſint, 168 : 3. 352 : 22. 612 : 4.
Poſſit, 172 : 8. 261 : 13. 374 : 2. 379 : 26. 330 : 5. 533 : 11. 614 : 15. 65 : 22.
Poſſumus 32 : 13.
poſſunt, 178 : 2.
Poſt, 5 : 4. 8 : 6. 15 : 12. 21 : 4, 13. 25 : 1. 32 : 5. 39 : 1, 2. 40 : 8, 10. 49 : 3. 53 : 1. 56 : 4. 60 : 2. 67 : 2. 69 : 3. 72 : 6. 74 : 13. 76 : 13, 18. 84 : 1. 104 : 105 : 107 : 2, 3. 108 : 17. 110 : 1, 7. 112 : 8. 115 : 2. 116 : 9. 27 : 11. 120 : 1. 124 : 3, 4. 128 : 2, 14. 130 : 6, 10. 132 : 13. 133 : 1. 138 : 1, 6. 146 : 2. 150 : 8. 15 : 16. 169 : 12. 182 : 9. 185 : 17, 21. 198 : 4. 200 : 9, 10. 203 : 1. 204 : 1. 210 : 1. 224 : 16. 225 : 2, 12. 229 : 1. 231 : 10. 233 : 16.

241: 7. 246: 8. 247: 6. 248: 6. 249: 5. 250: 14. 252: 6. 258: 2. 261: 5. 264: 11, 16. 266: 4. 274: 14. 278: 12. 281: 1, 14. 288: 9. 289: 15. 290: 6. 294: 4. 297: 9. 301: 3. 302: 16. 303: 9. 304: 10. 305: 1. 310: 13. 314: 2. 315: 11. 317: 4. 319: 7. 421: 6, 12. 325: 4. 327: 1. 328: 15. 310: 11. 343: 4. 344: 10. 347: 3. 3:4: 10. 356: 13. 357: 14. 361: 2. 363: 5. 378: 8. 380: 6. 381: 10. 383: 10. 384: 5. 390: 12. 392: 1. 394: 5. 397: 7. 398: 9. 399: 5. 406: 1, 2. 409: 2. 417: 4, 11. 418: 3. 420: 1. 423: 11. 429: 4. 432: 1. 435: 7, 18. 457: 8. 444: 3. 446: 8. 458: 15. 453: 4. 464: 12, 17. 474: 18. 483: 13. 485: 17. 487: 3. 494: 11. 505: 3. 508: 5. 511: 1. 513: 8. 516: 6. 519: 15. 5 0: 14. 532: 10. 533: 6, 20. 534: 15. 539: 7. 542: 1, 32. 547: 16. 550: 4. 551: 19. 557: 1. 561: 7. 564: 11. 566: 10. 570: 15. 572: 17. 579: 5. 12. 582: 3. 585: 11, 26. 588: 18. 589: 6. 590: 12. 596: 12. 597: 3, 15. 610: 2. 626: 5. 646: 14. 651: 9. 652: 4, 40. 653: 10. 654: 32. 655: 22. 657: 11.
poſtea, 25: 9. 28: 10. 56: 5. 59. 18. 66: 5. 95: 5. 103: 16. 332: 4. 159: 13. 155: 4. 172: 4. 192: 5. 195: 3. 102: 3. 225: 3. 224: 6, 26. 253: 10. 280: 19. 285: 12. 284: 5. 294: 2. 312: 15. 327: 15. 342: 12. 356: 7. 365: 18. 373: 3. 453: 11. 463: 2. 464: 1. 479: 4. 490: 12. 556: 13. 541: 11. 552: 5. 553: 10. 572: 4. 578: 6. 594: 4. 596: 6. 606: 12. 619: 10. 620: 8. 612: 6. 634: 3. 648: 8. 660: 6.
poſtera, 224: 16.
poſteræ, 192: 2.
poſteri, 22: 7. 100: 7.
poſterior, 466: 3.
poſteriora, 288: 13. 652: 24.
poſteriore, 60: 19. 333: 9. 477: 8.
poſteriorem, 408: 4.
poſteriores, 612: 17.
poſterioris, 420: 12. 693: 10.
poſteris, 246: 11. 3,1: 5. 356: 6. 357: 23. 427: 9.
poſtero, 18: 14. 457: 13. 384: 18. 417: 14. 418: 4. 461: 22. 557: 11.
poſterior, 159: 7. 356: 5. 655: 2.
poſterum, 24: 4. 44: 6. 99: 8. 119: 7. 132: 1. 134: 7. 379: 4. 423: 17. 431: 10. 479: 6. 544: 11. 565: 28.
poſthabita, 355: 12.
poſthac, 153: 18. 173: 5. 175: 11. 231: 18, 24. 251: 3. 252: 12. 461: 3. 467: 1. 569: 2. 588: 25. 627: 6.
poſthæc, 524: 30.
Poſthumius, 615: 6.
poſthumo, 392: 16.
Poſtica, 311: 11.
poſtmeridianis, 6,6: 11.
poſtmodum, 330: 23.
poſtponi, 617: 4.
poſtponit, 653: 20.
poſtquam, 84: 21. 105: 24. 191: 16. 241: 13. 260: 31. 288: 11. 360: 4. 388: 11. 455: 13. 411: 18. 473: 20. 489: 20. 510: 13. 543: 4. 565: 9. 621: 15.
poſtremo, 19: 15. 84: 16. 301: 2. 307: 11. 362: 1. 383: 12.
poſtridie, 191: 8. 221: 10. 278: 14. 336: 3. 492: 13. 512: 14. 534: 2.
poſtulabat, 446: 11.
poſtulabatur, 176: 19.
poſtulandi, 575: 11.
poſtulante, 90: 1. 145: 6.
poſtulantibus, 182: 3. 398: 31.
poſtularent, 349: 14. 574: 9.
poſtulares, 328: 25.
poſtularetur, 349: 14.
poſtularit, 311: 3.
poſtulaſſent, 314: 16.
poſtulationibus, 443: 17.
poſtulatoribus, 440: 4.
poſtulatum, 161: 14. 475: 11.
poſtulatur, 22: 5.
poſtulavit, 4: 3.
Poſtumiam, 56: 1.
poſui, 179: 9. 379: 11.
poſuiſſe, 321: 17.
poſuit, 231: 8. 325: 15. 419: 9. 437: 24. 451: 15. 563: 11.
potando, 284: 7.
potare, 518: 8.
potatorum, 480: 4.
potens, 74: 4.
potentem, 540: 9.
potentes, 176: 31.
potentia, 187: 5. 241: 2. 432: 17. 308: 10.
potentiæ, 56: 3. 96: 9. 113: 12. 245: 26. 291: 9.
potentiam, 190: 7. 224: 8. 296: 5.
potentiſſimas, 28: 5.
potentiſſimi, 524: 18.
potentiſſimorum, 570: 4.
potentiſſimos, 13: 4. 657: 15.
poteras, 326: 2. 504: 12.
poteris, 654: 23.
potes, 32: 16.
poteſtas, 261: 1. 481: 11.
poteſtate, 6: 7. 11: 17. 78: 10. 83: 8. 1,2: 6. 153: 2. 254: 2. 258: 8. 272: 1, 23. 344: 12. 462: 4. 512: 9. 524: 12. 565: 18. 573: 1.
poteſt, 299: 6. 307: 10. 379: 29. 419: 6. 449: 13. 621: 6. 632: 17.
poteſtatem, 4: 11. 16: 10. 58: 3. 76: 5. 111: 7. 122: 13. 132: 18. 252: 17. 269: 8. 276: 14. 283: 8. 420: 11. 516: 5. 535: 12. 551: 8. 564: 16. 575: 10.
poteſtatibus, 402: 11. 466: 2.
poteſtatis, 5: 2. 254: 20. 255: 7. 267: 1. 305: 9.
potionatus, 364: 27.
potione, 202: 5. 303: 13. 316: 6. 531: 5. 565: 8.
potionibus, 464: 31.
potiora, 583: 19.
potiores, 265: 9.
potirentur, 541: 10.
potiretur, 67: 10. 353: 14. 464: 4.
potiſſimum, 21: 9. 383: 7. 394: 4. 541: 15. 574: 8. 645: 11. 655: 1.
potiturum, 224: 5.
potitur, 117: 5. 168: 12.
potionculam, 596: 4.
potius, 25: 4. 105: 20. 208: 7. 215: 25. 214: 4. 227: 3. 315: 13. 317: 9. 396: 6. 447: 7. 464: 28. 475. 12. 508: 11. 557: 11. 569: 4. 589: 15.
Potu, 493: 15.
Potueras, 335: 6.
Potueris, 572: 17.
Potuerunt, 388: 15.
Potui, 476: 7.
potuiſſe, 114: 10. 224: 18. 265: 17. 324: 4. 388: 4. 432: 6. 435: 7. 564: 7. 585: 33. 651: 3, 9. 652: 35.
potuit, 1: 8. 108: 22. 120: 14. 145: 4. 185: 20. 273: 6. 280: 10. 322: 9. 363: 1. 379: 4. 397: 23. 420: 6. 433: 6. 439: 4. 463: 2. 492: 8. 527: 10. 538: 10.
potulentum, 508: 4.
præ, 42: 21. 133: 7. 145: 1. 185: 12. 321: 5. 329: 7. 367: 4. 384: 8. 304: 11. 527: 12. 524: 20. 551: 3. 567: 15.
præcoto, 574: 17.
præbebat, 198: 8.
præbenda, 379: 19.
præbens, 120: 13. 339: 14.
præbente, 442: 7.
præberis, 594: 22.
præbentium, 163: 16.

præberet,

præberet, 472:5. 495:9. 521: 15. 535:1. 558:17.
præberi, 532:14.
præbita, 61: 10. 113:16. 358: 19.
præbitam, 114:9.
præbitis, 191:7.
præbito, 527: 23.
præbitum, 40:10.
præbuerat, 5 3:23.
præbuit, 25:19. 40: 10. 232: 15. 437: 17. 447:13. 485: 10. 501: 13. 516: 5. 588:14. 657:24.
præcaſuo, 505:2.
præcavenda, 341:8.
præcedante, 236:4. 351:6.
præcederent, 590:5.
præcellens, 319:4.
præcellerent, 118:12. 449: 15.
præceperat, 305:15. 458:22. 516:11.
præcepiſſe, 619:10.
præcepit, 135:3 362: 5. 463: 21.
præcept, 107:11. 353:18. 390: 2.
præcepta, 118: 5. 162:22. 626:14.
præceptas, 223:8.
præceptis, 610:11.
præcepto, 349 14.
præceptor, 197:2. 483:3. 629: 7. 628 15. 627:5.
præceptorem, 464:25.
præceptoribus, 157:12.
præceptum, 92:5. 417. 13. 481: 4.
præceſſerat, 497:10.
præcidendas, 390:13.
præcinctum, 51:17.
præcipere, 472: 10.
præciperet, 6 6:7.
præcipitantibus, 67:7.
præcipitare, 278:22.
Præcipitaretur, 374:6.
præcipitari, 303:10.
præcipitatum, 371:15. 383:8. 646:13.
præcipitaturus, 479:14.
præcipitaverit, 132:11.
præcipitavit, 188:12. 351:2.
præcipites, 168:5. 325:5.
præcipiti, 36:7.
præcipitis, 19:19.
præcipitium, 204:8.
præcipua, 21:3. 36:14. 134: 8. 172:6. 245:2. 301:15. 396:7 425:3. 458:12. 469: 4. 500:14.
præcipuam, 82:2. 99:1. 213: 14. 241:9. 292:8.
præcipue, 49:6. 67:16. 92: 25. 138:21. 195:13. 207:8. 210:7. 215:12. 221:4. 225:26. 257:7. 283:13. 291:16. 310:12. 411:1 413: 2 447:1. 469:6. 530:1. 566:11. 611:9.
præcipuit, 18:5.
præcipuo, 12:2. 594:18.
præcipuos, 310:8. 334:13.
præcipuum, 108:16. 492:1. 523:16 563:16. 617:6.
præclara, 258:6. 293:19. 338: 18.
Præclare, 839:12.
Præclaro, 5 7:7.
præcluſa, 454:5.
præcluſam, 513:21.
præcluſit, 344:25.
præcluſit, 459:13.
præco, 585:25.
præcognita, 231:11.
præconem, 92:12. 356:23.
præcones, 416:16.
præconio, 410:7.
præconis, 212:11. 255:2. 398: 10 463:16. 588:25.
Præconium, 609:2.
Præconius, 609:8.
præcordiorum, 107:7.
præcupidus, 191:11.
prædæ, 40:1. 453:8. 468:18. 490:17.
prædam, 59:12.
prædamnare, 176:15.
prædaretur, 518:2.
prædia, 25:20. 56:18. 387:6. 468:23. 340:13.
prædiatoria, 383:15.
prædicabant, 566:7.
prædicabat, 117:13. 340:3. 645:13.
prædicant, 606:17.
prædicantes, 406:29. 597: 21.
prædicantibus, 614:5.
prædicare, 418:8.
prædicarent, 32:12.
prædicaret, 326:7. 510:12.
prædicat, 61:9.
prædicerentur, 225:10.
prædicta, 258:20. 511:8.
prædictam, 182:9. 523:29.
prædictionibus, 258:1.
prædictum, 471:3. 542:21.
prædiis, 457:2 468:4. 660 52.
prædiorum, 417:25.
præditis, 128:3. 241:14.
præditum, 623:8.
præditus, 130:11.
prædivite, 610:20.
prædivitis, 290:5.
prædixerant, 155:21. 589:13.
prædixerat, 254:14. 592:7.
prædixiſſe, 13:3.
prædixiſſet, 587:11.
prædonibus, 4:
prædulcem, 352
præduros, 505:9.
præerat, 269:1. 327:8.
præeſſe, 109:23.
præeſſet, 658:7.
præeunte, 451:6.
præfari, 267:10.
præfatione, 406:14. 587:9. 657:4.
præfatus, 28:7. 554:10.
præfecti, 44 :3.
præfectis, 114:18.
præfecto, 4:14. 398:19. 4'4:29. 497:7. 564:13. 579:4.
præfectorum, 170:4. 383: 15.
præfector, 78:13. 283:13 659: 11.
præfectum, [illegible]:19. 386:7. 556:19.
præfectura, 547:11.
præfecturam, 149:3. 186:25. 284:3. 479:4. 516:17. 565: 21. 659:15.
præfecturæ, 150:6.
præfectus, 340:12. 438:15. 499:7. 544:10.
præferendum, 429:1.
præferentibus, 92:5.
præferentis, 286:15.
præferocem, 36:12.
præfert, 651:11. 653:2
præfertur, 561:12.
præficere, 575:15.
præficitur, 379:29.
præfinitum, 499:15.
præfixo, 130:6.
præfixum, 95:4.
præfuit, 101:7. 492:6. 630: 10.
præfuturam, 78:3.
Prægnans, 258:3.
prægnantem, 182:16. 183: 8.
prægrandem, 300:5.
prægrandia, 195:20.
prægrandibus, 303:8.
prægravant, 78:2.
prægrediens, 251:7.
prægustatorem, 423:17.
præiret, 401:8.
præiudicium, 12:4.
prælato, 18:4. 510:13.
prælatum, 324:8.
prælatos, 456:13.
prælatus, 520:10.
prælegebant, 603:8.
prælegi, 654:24.
prælia, 65:4. 263:4. 579: 4.
prælianre, 361:16.
præligatam, 83:4.
præligere, 626:9
præliis, 62:2. 67:14.
præliit, 70:13. 308:15. 514: 6.
prælio, 36:3. 38:7. 41:6. 50:12 60:19. 65:10. 69: 8 70:11, 11. 76:10. 98:

3. 101 : 8. 111 : 2. 116 : 9. 394 : 9. 541 : 20.
prædium, 99 : 7. 129 : 1. 158 : 7. 245 : 13. 513 : 19. 566 : 19. 571 : 6.
prælucentem, 135 : 6.
præmia, 16 : 4. 7. 71 : 9. 113 : 17. 116. 10. 165 : 9. 195 : 6. 301 : 15. 337 : 5. 431 : 10. 415 : 12. 459 : 10. 475 : 13. 490 : 19. 527 : 15. 547 : 10.
præmiari, 366 : 6.
præmiis, 19 : 16. 58 : 6. 145 : 5. 147 : 6. 294 : 5. 411 : 8. 501 : 1.
præmio, 75 : 4. 184 : 10. 627 : 4.
præmiorum, 116 : 9. 169 : 10.
præmiſeras, 126 : 13. 513 : 6. 655 : 8.
præmiſit, 554 : 9.
præmiſſe, 570 : 8.
præmiſſis, 52 : 2. 67 : 2. 478 : 5. 502 : 13. 545 : 2.
præmiſſo, 150 : 11. 527 : 8.
præmiſſos, 501 : 10.
præmiſſus, 107 : 9.
præmitteret, 517 : 12.
præmium, 166 : 3. 307 : 12.
præmonitis, 51 : 15.
præmortua, 610 : 2.
præmuniri, 348 : 14.
præmuniret, 460 : 9.
prænavigaret, 454 : 7.
Præneſte, 195 : 14. 208 : 6. 247 : 10. 507 : 9.
Præneſtine, 591 : 11.
Præneſtinorum, 304 : 7.
prænomen, 78 : 4. 141 : 13. 574 : 9.
prænomine, 427 : 12.
prænomine, 357 : 2. 386 : 3. 490 : 4.
prænominibus, 241 : 12. 520 : 8.
prænoſcere, 485 : 7.
præparende, 475 : 1.
præparandem, 478 : 6. 613 : 2.
præpararentur, 372 : 5.
præpararet, 280 : 5. 659 : 5.
præparare, 565 : 17.
præparatarum, 346 : 2.
præparatos, 342 : 17. 496 : 23.
præparatum, 196 : 10. 483 : 19.
præpinguis, 489 : 5.
præponentes, 19 : 8.
præpoſiti, 508 : 16.
præpoſitiones, 213 : 16.
præpoſito, 284 : 17. 541 : 12.
præpoſitos, 174 : 1. 497 : 13. 507 : 12.
præpoſitum, 256 : 8.
præpoſitus, 147 : 6. 318 : 21. 511 : 3. 564 : 15. 552 : 18.
præpoſuiſſet, 144 : 2.
præpoſuit, 73 : 20. 150 : 7. 369 : 8. 411 : 4. 437 : 18. 440 : 11. 568 : 8.
præpropere, 51 : 15.
prærepta, 61 : 10.
præripuit, 480 : 7.
prærogabat, 146 : 20.
præruptæ, 183 : 4.
præſagie, 405 : 1. 540 : 19.
præſagientes, 230 : 5. 634 : 11.
præſagiis, 579 : 10.
præſagio, 432 : 4.
præſagium, 235 : 14. 491 : 9.
præſciſſe, 307 : 6.
præſcripta, 319 : 1.
præſcriptionis, 191 : 18.
præſcripto, 435 : 10.
præſcriptum, 69 : 5.
præſediſſe, 146 : 6.
præſediſſet, 130 : 5.
præſedit, 249 : 11. 334 : 4. 378 : 13. 382 : 5. 398 : 17. 576 : 7.
præſens, 153 : 15. 174 : 7. 153 : 9. 541 : 5. 565 : 19.
præſenſit, 130 : 1.
præſentaneum, 451 : 17.
præſente, 78 : 14. 511 : 16.
præſentem, 100 : 10. 632 : 15.
præſentes, 275 : 8. 390 : 11.
præſenti, 84 : 4. 351 : 20. 482 : 27. 518 : 23. 570 : 19.
præſentia, 215 : 4. 266 : 8. 199 : 3. 379 : 13. 449 : 5. 503 : 5.
præſentibus, 304 : 10.
præſentis, 192 : 1. 513 : 3.
præſentium, 504 : 5. 317 : 9. 532 : 17. 57 : 10.
præſepe, 369 : 15.
præſertim, 165 : 8. 265 : 10. 314 : 7.
præſide, 379 : 17.
præſidem, 36 : 9.
præſidendi, 34 : 5.
præſidendo, 165 : 4.
præſidens, 501 : 9.
præſidenti, 264 : 4.
præſidere, 417 : 13.
præſides, 285 : 11. 512 : 7.
præſidibus, 101 : 5. 174 : 14. 194 : 12. 544 : 18. 38 : 14.
præſidii, 14 : 10. 638 : 19.
præſidiis, 503 : 6.
præſidio, 15 : 3. 105 : 12. 398 : 15. 519 : 14.
præſidium, 216 : 7. 263 : 12.
præſtabat, 217 : 11.
præſtantes, 554 : 6.
præſtantiam, 402 : 11.
præſtantibus, 496 : 9.
præſtantior, 110 : 4.
præſtantior, 473 : 9.
præſtantiſſimi, 218 : 14.
præſtantiſſimorum, 60 : 1. 513 : 10.
præſtare, 268 : 9. 567 : 7.
præſtaret, 584 : 11.
præſtituunt, 181 : 5.
præſtitiſſet, 112 : 6. 406 : 14. 567 : 9.
præſtitit, 15 : 8. 59 : 7. 134 : 7. 119 : 1. 162 : 17. 176 : 1. 585 : 4. 500 : 11. 514 : 4. 561 : 1. 569 : 2. 575 : 1. 655 : 19.
præſtituram, 446 : 2.
præſto, 390 : 21.
præſtolantes, 588 : 5.
præſtolantium, 505 : 9.
præſtructum, 294 : 9.
prætendens, 251 : 11.
prætenderet, 285 : 8.
prætendiſſet, 658 : 8.
prætenta, 384 : 6.
prætentato, 146 : 9.
præter, 10 : 1. 24 : 3. 35 : 1. 40 : 4. 47 : 14. 55 : 10. 78 : 18. 104 : 5. 114 : 9. 158 : 6. 100 : 5. 116 : 4. 192 : 3. 17. 199 : 4. 141 : 8. 162 : 16. 270 : 1. 282 : 2. 17. 309 : 1. 317 : 14. 312 : 21. 154 : 7. 361 : 12. 360 : 10. 364 : 15. 369 : 16. 380 : 7. 414 : 23. 43 : 15. 441 : 7. 444 : 3. 449 : 3. 464 : 10. 468 : 10. 473 : 24. 485 : 1. 491 : 7. 502 : 14. 525 : 15. 566 : 3. 573 : 5. 576 : 5. 583 : 6. 509 : 16. 591 : 5. 516 : 3. 615 : 2. 621 : 9. 635 : 15.
præterea, 61 : 17. 78 : 19. 92 : 18. 151 : 15. 130 : 5. 241 : 13. 154 : 19. 290 : 7. 104 : 1. 32 : 1. 335 : 2. 157 : 21. 198 : 3. 19. 412 : 9. 423 : 6. 458 : 14. 531 : 17. 540 : 7. 544 : 17. 569 : 6. 575 : 19. 593 : 1. 594 : 2. 616 : 10. 624 : 13. 615 : 7. 616 : 9.
prætereo, 15 : 6.
prætereunte, 297 : 6.
prætereuntes, 13 : 1.
præteriens, 191 : 2.
prætermiſſe, 8 : 8.
præteriit, 156 : 9.
præteriret, 156 : 12.
præterit, 217 : 4.
præteriiſſe, 132 : 1. 567 : 4.
præteritis, 331 : 10.
præterito, 440 : 18.
præteritorum, 479 : 5.
præteritum, 584 : 16.
prætermiſſum, 160 : 10.
prætermitterem, 576 : 6.
prætermitteret, 311 : 14. 547 : 10. 567 : 17.
præternavigantium, 156 : 4.
præterquam, 38 : 5. 106 : 5. 359 : 12. 153 : 19. 1 : 8. 189 : 16. 427 : 12. 574 : 15.
prætervehens, 39 : 6. 218 : 7.

Prætervehantes, 462:7.
Prætervehentis, 82:7. 252:4.
prætervolans, 381:4. 437:4.
Prætexta, 15:11. 394:17.
prætextae, 542:11.
prætextam, 619:29. 660:35.
prætextas, 92:24.
prætextatas, 485:8.
prætextati, 416:8.
prætextatis, 161:8. 176:9. 225:3, 11. 557:9.
prætextato, 1:4. 626:7.
prætextatos, 238:21.
prætextarum, 110:9. 328:12.
prætextatus, 261:9. 325:12. 342:3. 619:6.
prætextu, 271:16.
prætextum, 31:5.
Prætor, 14:16. 23:2. 873:3. 402:5. 488:8. 492:4. 538:16. 638:6, 8.
Prætore, 45:26. 108:24. 163:14. 298:1. 478:3.
Prætorem, 132:11. 274:4. 334:10.
Prætores, 148:5. 228:15. 404:12.
Prætori, 143:10.
Prætoria, 42:4. 195:15.
Prætoriæ, 370:11. 536:10.
Prætorianæ, 280:5. 359:19.
Prætorianatum, 517:1. 579:4.
Prætorianar, 321:7.
Prætorian, 235:15.
Prætorianis, 238:11. 168:20. 289:16. 327:8. 398:22. 431:12. 415:15.
Prætoriano, 479:27. 544:3.
Prætorianorum, 336:5. 361:4. 398:11. 513:7. 564:15.
Prætorianos, 358:13. 409:6. 443:11. 500:19. 501:4.
Prætorianum, 300:6.
Prætoribus, 22:1. 78:13.
Prætorii, 49:3. 170:5. 586:7. 446:8. 478:7. 497:8. 499:7. 565:22.
Prætoriis, 78:17. 421:9.
Prætorio, 282:15. 435:7. 439:9. 584:14. 582:18.
Prætoriorum, 555:12. 568:7.
Prætorios, 148:5.
Prætoris, 3:1. 7:1. 161:11. 453:17.
Prætorium, 126:13. 348:16. 356:24. 516:8. 378:8.
Prætorius, 236:14.
Prætorum, 45:1. 149:6. 437:18. 446:15.
prætrepidus, 304:4. 473:10.
præuluerat, 96:16.
præuluerunt, 84:22.
prævalit, 39:9. 286:13. 433:12. 49:1.
Præfura, 17:1. 73:5. 101:3. 247:6. 404:12. 412:11. 417:25. 431:8. 489:9. 551:13.
Præturæ, 151:1. 202:7. 357:7. 430:6. 489:14. 507:6. 520:14. 538:14. 572:18. 616:16.
præturam, 252:16. 857:14. 638:20.
prævalens, 261:8.
prævalere, 503:5.
prævaleret, 455:13. 461:11.
prævalidum, 542:6.
prævaluiſſet, 105:20.
præveneris, 69:6.
prævenifſet, 303:15.
prævenit, 50:13.
prævrorum, 425:13. 576:1.
prævifa, 258:19.
prævifum, 108:11.
prandebat, 596:2.
prandeo, 542:15.
prandenti, 224:40. 4:2.
prandentis, 150:9.
prandia, 40:9. 530:2.
prandii, 414:2.
prandio, 465:14.
prandium, 264:7. 161:2. 434:23.
Praſinæ, 368:11.
Praſinum, 447:3.
precabatur, 235:11.
precando, 302:11.
precantem, 268:5.
precantes, 188:21.
precanti, 111:6. 253:12. 439:8.
precantibus, 396:9. 499:16.
precaretur, 305:11. 479:
precari, 170:7, 10.
precario, 245:18. 387:1.
precatur, 376:9.
preces, 72:6. 117:11. 181:6. 347:3. 446:4. 509:9. 657:20.
precibus, 45:16. 176:20. 157:8. 265:5. 280:10. 538:11. 569:17.
premebatur, 433:10.
premere, 343:7.
preſſe, 619:12.
preſſum, 200:3.
pretia, 276:3. 356:21. 38:6. 610:5.
pretiis, 155:4. 357:2. 451:7.
pretio, 53:30. 59:16. 156:4. 289:8. 500:16, 71.
pretioſæ, 191:6.
pretioſiſſima, 178:6.
pretioſiſſimas, 355:4.
pretioſiſſimis, 437:25. 472:2.
pretioſo, 659:8.
pretium, 261:9. 4:9. 625:10. 632:9.
Prialogos, 618:9.
Priamum, 304:2.
Priapi, 621:19.
Priapum, 370:13.
pridem, 19:14. 44:2. 961:8. 589:12.
pridiano, 276:9. 530:16.
pridiani, 372:2.
pridie, 78:14. 86:14. 95:3. 96:24. 131:5. 258:16. 278:13. 383:20. 369:14. 371:13. 413:16. 417:12. 423:3. 587:2. 591:1. 660:1.
prima, 31:1. 31:19. 146:4. 179:2. 189:1. 218:1. 225:3. 231:17. 252:3. 314:18. 379:11, 27. 424:22. 461:6. 502:13. 508:2. 517:6. 516:7. 538:15. 559:2, 10. 457:1. 639:8. 660:12.
primæ, 286:6. 288:4. 441:3. 572:5.
primam, 58:3. 182:9. 203:9. 231:15. 258:1. 322:1. 457:24. 475:1. 525:22. 570:14. 579:4. 652:2.
primaria, 582:5.
primarum, 300:8.
primas, 89:2. 570:10.
primi, 502:2. 660:4.
primipilarem, 318:8. 536:11.
primipilari, 353:8. 409:17.
primipilaris, 280:11.
primipilarium, 356:8. 435:8.
primis, 50:2. 65:10. 114:1. 208:8. 223:20. 280:13. 374:9. 416:3. 512:6. 538:16. 574:4. 624:11.
primitus, 382:3.
primo, 25:1. 25:1. 30:2. 31:9. 53:1. 59:15. 90:4. 97:3. 116:14. 133:8. 169:16. 182:3. 195:2. 210:2. 218:11. 229:4. 23:10. 247:10. 251:4. 275:3. 299:19. 301:2. 305:7. 322:5. 336:3. 374:6. 410:2. 45:4. 437:11. 459:6. 447:6. 435:2. 41:2. 462:1. 481:14. 495:1. 510:18. 515:19. 519:9. 553:13. 555:12. 547:4. 553:2. 59:16. 615:10. 618:3. 634:1. 639:4. 654:6. 661:7.
primores, 15:15. 236:15. 357:17.
primori, 275:6.
primoribus, 204:6. 473:15. 496:8.
primos, 61:18. 238:6. 360:8. 328:15. 448:4.
primulus, 432:11.

652 : 26, 42.
proauctorem, 404 : 6.
proaviæ, 325 : 12.
proaviam, 340 : 7.
proavum, 100 : 14. 102 : 5.
proavus, 100 : 9.
probabat, 67 : 18.
probabili, 459 : 5.
probabilius, 31 : 14.
probandos, 61 : 5.
probantibus : 591 : 20.
probantur, 61 : 10. 651 : 10.
probare, 146 : 11.
probarentur, 301 : 20.
probaſſent, 289 : 1. 60 : 9.
probaſtis, 594 : 7.
probati, 146 : 11.
probatione : 105 : 12.
probatiſſimo, 513 : 2.
probatiſſimos, 475 : 6.
probatiſſimum, 392 : 4.
probatur, 311 : 1.
probaverant, 185 : 32.
probavit, 182 : 17. 619 : 6. 652 : 7. 654 : 27.
probent, 299 : 11.
probes : 1 · 2 : 2.
problemata, 615 : 5.
probraſ, 409 : 1.
probri, 492 : 3. 306 : 2. 531 : 9. 392 : 5.
probris, 185 : 4. 29 : 10. 301 : 18. 448 : 17. 469 : 11. 523 : 16. 570 : 12.
probro, 370 : 12.
probroſam, 326 : 1.
probroſis, 512 : 8.
probus, 636 : 1.
procax, 506 : 3.
procedente, 100 : 2. 141 : 10. 241 : 21. 290 : 1.
procederet, 208 : 6.
procellæ, 591 : 9.
procera, 563 : 16. 594 : 11.
proceræ, 558 : 1.
proceres, 659 : 9.
procerior, 197 : 6.
proceriores, 225 : 7.
proceriſſimum, 162 : 11.
proceritas, 553 : 4.
procerum, 466 : 5.
proceſſerant, 347 : 9.
proceſſerior, 639 : 8.
proceſſiſſet, 359 : 14.
proceſſit, 292 : 1. 298 : 5. 366 : 346 : 6. 434 : 2. 503 : 14. 536 : 18.
proceſſum, 619 : 8.
procedit, 542 : 18.
proclamante, 390 : 12. 478 : 8.
proclamantem, 532 : 4.
proclamantibus, 399 : 2.
proclamare, 1'5 : 26.
proclamares, 168 : 7.
proclamaſſe, 1 : 15. 504 : 8. 515 : 25.
proclamaſſet, 171 : 11. 347 : 18.
proclamaverit, 82 : 9. 555 : 17.
proclamavit, 76 : 19. 588 : 13.
proconſulatu, 585 : 8.
proconſulatum, 101 : 10. 489 : 14. 524 : 2. 507 : 10. 540 : 8.
proconſule, 59 : 9.
proconſulem, 371 : 12. 648 : 15.
proconſulibus, 148 : 4. 168 : 2. 172 : 19.
procreatos, 404 : 9.
procreatum, 213 : 16. 340 : 5. 357 : 5. 507 : 9.
procreavit, 100 : 3. 431 : 1. 487 : 22.
procul, 305 : 17. 314 : 11. 367 : 5. 453 : 12. 503 : 16. 517 : 11. 569 : 7. 594 : 21.
proculcaram, 542 : 14.
proculdubio, 429 : 1.
Proculo, 514 : 4.
Proculum, 138 : 17.
Proculus, 553 : 7.
procumbens, 521 : 13.
proenmbentem, 268 : 5.
procuranti, 490 : 9.
procuratione, 83 : 14. 464 : 25. 25. 500 : 11.
procurationes, 658 : 1.
procurator, 391 : 17.
procuratore, 358 : 10.
procuratores, 386 : 8. 495 : 15. 497 : 13. 512 : 8.
procuratoribus, 363 : 2. 404 : 1. 459 : 15. 555 : 12.
procuratorem, 553 : 12. 588 : 24.
procurriſſent, 412 : 17.
procurrit, 479 : 14.
prodas, 395 : 8.
prodegiſſet, 456 : 16.
prodecoribus, 507 : 17.
proderant, 207 : 4.
prodeſſet, 348 : 19.
prodeundi, 368 : 8.
prodeuntes, 312 : 3.
prodi, 513 : 12.
prodiderant, 519 : 17.
prodiderunt, 55 : 3. 504 : 3.
prodidiſſet, 187 : 11.
prodidit, 248 : 1. 370 : 8.
prodieris, 482 : 9.
prodigæ, 271 : 8.
prodigia, 371 : 2. 559 : 7.
prodigiis, 86 : 1.
prodigiorum, 571 : 15.
prodigium, 224 : 9.
prodigo, 184 : 10. 525 : 12.
prodigorum, 355 : 1.
prodigus, 108 : 2.
prodiit, 255 : 1. 444 : 12. 503 : 12.
prodire, 444 : 9.
prodirent, 574 : 1.
prodiret, 479 : 2.
prodiſſe, 321 : 8.
prodita, 188 : 9. 191 : 1. 433 : 6.
proditam, 198 : 4. 336 : 11.
proditorem, 387 : 8.
proditum, 101 : 3. 455 : 16.
proditurum, 474 : 2. 484 : 2.
proditur, 533 : 10. 624 : 4.
producebat, 205 : 9.
producendus, 379 : 17.
producerentur, 111 : 11. 398 : 12.
producerent, 612 : 13.
producta, 461 : 6.
productæ, 517 : 13.
producti, 387 : 10. 398 : 11.
producto, 41 : 9.
productor, 19 : 17.
productus, 379 : 18.
produxerunt, 510 : 20.
produxit, 159 : 3. 2, 3 : 15. 430 : 7. 439 : 4.
profecti, 54 : 10.
profectione, 44 : 7.
profectionem, 64 : 11. 281 : 11. 282 : 5.
profectionis, 183 : 2. 443 : 7.
profectu, 444 : 8.
profectum, 107 : 4. 387 : 6.
profectus, 17 : 3. 264 : 13. 394 : 10.
proferens, 485 : 11.
proferentes, 432 : 21.
proferret, 306 : 5. 652 : 32.
proferretur, 36 : 14.
proferri : 624 : 7.
profeſſat, 165 : 9.
profeſſi, 583 : 8.
profeſſione, 617 : 21.
profeſſionibus, 613 : 1.
profeſſis, 416 : 9.
profeſſo, 569 : 14. 582 : 19.
profeſſor, 647 : 2.
profeſſorem, 158 : 18. 618 : 2.
profeſſores, 313 : 11. 618 : 5. 659 : 12.
profeſſorum, 254 : 28. 619 : 6.
profeſſos, 47 : 7.
profeſſum, 151 : 2. 527 : 16.
profeſſus, 35 : 9. 74 : 5. 139 : 5. 238 : 17. 284 : 9. 507 : 2. 308 : 16. 343 : 18. 376 : 8. 42 : 2. 435 : 10. 473 : 8. 495 : 6. 531 : 13. 553 : 20. 567 : 1. 569 : 1. 592 : 20. 618 : 5. 646 : 4.
profeſtis, 192 : 9. 596 : 1.
proficiſcens, 73 : 5. 467 : 17.
proficiſceretur, 47 : 5. 221 : 11.
profitentium, 446 : 6.
profiteretur, 19 : 17.
profiteri, 273 : 7. 564 : 7.
profligatos, 51 : 14.
profligati, 514 : 4.
profligatis, 429 : 5.
profligatiſſimus, 278 : 8.

profligavit, 36 : 14.
profluente, 592 : 8.
profluentem, 527 : 7.
profluvio, 232 : 1.
profluxit, 639 : 7.
profudit, 284 : 2.
profuerit, 42 : 5.
profugiſſet, 342 : 10.
profugit, 247 : 21. 363 : 11. 365 : 8. 536 : 8.
profugos, 361 : 21.
profugum, 529 : 4.
profuit, 651 : 21. 653 : 13.
profundæ, 530 : 13.
profundo, 283 : 5. 331 : 18. 335 : 14. 397 : 10.
profundum, 524 : 21.
profuſa, 566 : 9.
profuſe, 195 : 16.
profuſionem, 416 : 11.
profuſiſſima, 13 : 2.
profuſiſſimæ, 414 : 10.
profuſiſſime, 199 : 1.
profuſiſſimo, 566 : 2.
profuſiſſimos, 527 : 21.
profuſus, 430 : 4.
profuturam, 503 : 8. 657 : 21.
progeneri, 120 : 4.
progeniem, 519 : 25.
progenitis, 487 : 2.
prognatus, 386 : 7.
progrederetur, 423 : 13.
progredi, 282 : 9.
progredientes, 121 : 7.
progreſſa, 378 : 7. 477 : 7.
progreſſus, 81 : 4. 87 : 3. 256 : 5. 319 : 18. 358 : 23. 404 : 18. 472 : 6. 542 : 17.
prohibere, 33 : 6.
prohiberent : 13 : 10.
prohibitam, 638 : 3.
prohibitis, 305 : 2.
prohibitos, 466 : 14.
prohibitum, 223 : 7. 267 : 13.
prohibitus, 489 : 23. 544 : 6.
prohibuiſſet, 357 : 13. 5 2 : 14.
prohibuit, 118 : 17. 163 : 17. 173 : 7. 184 : 2. 270 : 5. 276 : 11. 292 : 12. 406 : 5. 469 : 20. 580 : 12.
proiectione, 563 : 17.
proiecto, 482 : 3.
proiicerent, 555 : 13.
proiicerentur, 538 : 10.
proinde, 21 : 14. 68 : 6.
prolaphonibus, 137 : 3.
prolapſos, 414 : 18.
prolapſum, 512 : 15.
prolapſus, 64 : 13. 606 : 4.
prolata, 356 : 5. 398 : 28.
prolatis, 349 : 9.
prolatos, 498 : 8.
prolatum, [illegible]9 : 2.
prolatus, [illegible] 293 : 14. 4[illegible]3 : 18.
prole, 2[illegible]8 : 9.
prolialus, 566 : 14.
prolixo, 413 : 2.
proliaum, 542 : 7.
prologo, 652 : 14.
promereale, 59 : 14.
promercalium, 634 : 16.
promerendam, 162 : 2.
promerendi, 319 : 5.
promerendis, 101 : 17.
promereretur, 513 : 9.
promiſcue, 175 : 10. 398 : 17. 582 : 4.
promiſcuis, 173 : 10.
promiſcuo, 421 : 3.
promiſerat, 73 : 6. 157 : 10. 547 : 2.
promiſit, 384 : 21. 358 : 31. 444 : 17. 544 : 10.
promiſſa, 113 : 17. 280 : 22. 510 : 21. 612 : 33.
promiſſo : 342 : 11.
promiſſum, 34 : 8. 157 : 4, 5, 9.
promittens, 569 : 6.
promittentibus, 280 : 8.
promittere, 323 : 21.
promontoria, 116 : 14.
promotos, 407 : 14.
promovere, 441 : 4. 553 : 13.
promovit, 339 : 2.
promptior, 192 : 6.
promptiſſimis, 543 : 1.
promptiſſimo, 639 : 1.
promptiſſimum, 27 : 9. 570 : 12.
promptiſſimos, 168 : 14.
promptus, 311 : 1. 367 : 2. 564 : 5.
promulgata, 15 : 2. 18 : 13.
promulgatis, 466 : 7.
pronepotem, 488 : 3.
proneptem, 408 : 2. 489 : 12.
pronior, 286 : 10. 471 : 9. 50 : 9.
proniorem, 275 : 8. 458 : 4.
proniori, 336 : 12.
pronum, 53 : 26.
pronuntiabat, 212 : 9. 440 : 10. 450 : 7. 606 : 14. 647 : 24.
pronuntiante, 439 : 9. 145 : 17.
pronuntianti, 368 : 5.
pronuntiarant, 133 : 2.
pronuntiarentur, 45 : 3.
pronuntiaret, 17 : 12.
pronuntiaris, 657 : 14.
pronuntiaſſe, 60 : 11. 390 : 18. 632 : 32.
pronuntiaſſent : 66 : 3. 500 : 16.
pronuntiaſſet, 282 : 5. 385 : 26.
pronuntiata, 495 : 19.
pronuntiatam, 539 : 4.
pronuntiatio, 367 : 4.
pronuntiato, 362 : 7.
pronuntiatum, 73 : 4. 175 : 2. 289 : 7. 321 : 8.
pronuntiaverunt, 55 : 22.
pronuntiavit, 23 : 10. 76 : 4. 92 : 11. 135 : 5. 255 : 3. 425 : 10. 446 : 10. 450 : 16. 473 : 22. 549 : 9. 576 : 20. 587 : 9.
Pronus, 483 : 4. 525 : 10. 531 : 1.
Propagandi, 443 : 1.
Propagaretur, 231 : 5.
Propagari, 348 : 17.
Propagavit, 125 : 6.
Propalam, 19 : 9. 81 : 1. 181 : 18. 24 : 18. 342 : 6. 9 : 20. 440 : 7. 447 : 7. 317 : 7. 328 : 2. 553 : 9. 566 : 6.
Propatum, 351 : 10.
Prope, 12 : 10. 4 : 7. 24 : 9. 39 : 17. 66 : 1. 95 : 5. 254 : 18. 2[illegible]2 : 4. 282 : 5. 324 : 4. 318 : 5. 394 : 7. 425 : 21. 413 : 10. 417 : 2. 468 : 22. 473 : 21. 490 : 2. 494 : 4. 496 : 20. 500 : 14. 502 : 5. 524 : 15. 540 : 13. 547 : 4. 549 : 3. [illegible]63 : 2, 7. 565 : 19. 618 : 19. 621 : 24.
propellente, 263 : 6.
propelleret, 204 : 9.
propendebat, 505 : 4.
propere, 369. 312 : 8. 342 : 11. 365 : 12. 416 : 16. 511 : 17.
propinante, 284 : 4.
propinqua, 282 : 2. 429 : 3.
propinquatum, 360 : 2.
propinqui, 278 : 2. 301 : 14.
propinquitate, 469 : 19.
propinquitatum, 507 : 8.
propinquorum, 138 : 19.
propinquos, 11 : 13. 258 : 10. 44 : 1.
propior, 339 : 19.
propitiare, 512 : 13.
propitiato, 545 : 1.
propius, 89 : 3. 204 : 8. 658 : 8.
proponere, 2[illegible]6 : 14.
proponeretur, 225 : 4.
proponeretur, 441 : 8.
proponi, 276 : 8. 331 : 5. 619 : 20. 637 : 25.
propoſita, 108 : 2. 141 : 13. 232 : 12. 627 : 13. 648 : 3.
propoſitæ, 356 : 19.
propoſiti, 319 : 17.
propoſitis, 358 : 12. 496 : 2. 544 : 4.
propoſito, 157 : 7. 289 : 6. 329 : 4. 567 : 12. 636 : 7.
propoſitus, 84 : 5. 52 : 12.
propoſuerat, 87 : 1. 364 : 9.
propoſuerit, 488 : 5.
propoſuiſſent, 390 : 19.
propoſuiſſet, 195 : 10.
propoſuit, 358 : 14. 398 : 2.

431 : 11.
propraetore, 246 : 11.
propria, 150 : 6. 398 : 16. 648 : 3.
proprie, 612 : 5.
proprietate, 493 : 11.
proprio, 114 : 8. 112 : 10. 39 : 8 6 0 : 14.
proprios, 16 : 17.
proprium, 319 : 6.
propter 191 : 14. 210 : 2 235 : 20 280 : 9 283 : 6 284 : 3. 293 : 10. 18 : 5 341 : 10. 351 : 10. 366 : 3. 387 : 396 : 10. 419 : 10 419 : 4 473 : 3 489 : 11. 517 : 4. 52 : 18. 541 : 1. 543 : 7. 547 : 20. 566 : 3. 4. 581 : 2. 613 : 6. 630 : 9. 634 : 13. 648 : 20. 654 : 30.
propterea, 632 : 10.
propugnatorem, 15 : 7.
propugnatores, 561 : 3.
propugnaturos, 22 : 9.
prorepſit, 384 : 3.
proripere, 1 5 : 6.
proripiens, 371 : 20.
proripienti, 175 : 3.
proripuit, 353 : 17. 361 : 3. 311 : 10.
prorogari, 272 : 18.
prorſus, 316 : 2. 527 : 16.
prorumperent, 492 : 1.
proſa, 213 : 4. 376 : 13. 576 : 5. 655 : 17.
proſapia, 488 : 2.
proſcenii, 437 : 1. 453 : 14.
proſciderunt, 11 : 1.
proſcidit, 319 : 12. 637 : 25.
proſcribendi, 132 : 1.
proſcripſit, 55 : 9. 1 1 : 7.
proſcripti, 469 : 9.
proſcriptio, 131 : 5.
proſcriptione, 11 : 9 131 : 9.
proſcriptorum, 45 : 9. 623 : 9.
proſcriptos, 121 : 14.
proſcriptum, 124 : 21. 131 : 5.
proſecuit, 99 : 7
proſecuta, 243 : 11.
proſecuturus, 231 : 22.
proſecutus, 186 : 2. 18 : 16. 285 : 13. 2 11 2 288 : 3. 380 : 9. 381 : 10 433 : 7. 462 : 17. 507 : 18. 563 : 13 584 : 7.
proſequatur, 265 : 12.
proſequebantur, 178 : 11.
proſequebatur, 27 : 6. 410 : 15.
proſequendos, 169 : 13.
proſequens, 328 : 6.
proſequente, 13 2 : 12. 428 : 6.
proſequentes, 55 : 11.
proſequentibus, 264 : 2.
proſequentium, 73 : 6. 254 : 4. 381 : 5.
proſequuntur, 479 : 15.
Proſerpina, 477 : 12.
proſilire, 89 : 6.
proſiliret, 592 : 5.
proſiluit, 31 14. 368 : 12. 599 : 5. 479 : 8.
proſpectans, 468 : 16.
proſpectis, 114 : 20. 312 14.
proſpera, 312 2. 96 : 2 47 : 23. 482 : 4.
proſperam, 313 : 15.
proſpere, 21 : 1. 8 : 16. 105 : 11. 220 : 3. 263 : 8.
proſperi, 22 14. 474 : 1.
proſperiore, 359 : 2.
proſperis, 233 : 1. 367 : 9.
proſperitate, 110 : 4.
proſperrima, 308 : 16. 556 : 4.
proſperrime, 38 : 4.
proſperiſſe, 107 : 7.
proſpexit, 341 : 2.
proſpicere, 364 : 19.
proſpiceret, 533 : 19.
proſpicientem, 31 : 15. 334 : 13.
proſpicitur, 481 : 18.
proſtantes, 286 : 1.
proſtituit, 435 : 11.
proſtituræ, 324 : 5.
proſtitutarum, 358 : 3.
proſtrata, 541 : 20.
proſtratæ, 118. 278 : 1.
proſtratum, 531 : 8.
proſtraverit, [illegible] : 5.
proterve, 652 : 13.
protexerint, 14 : 13.
protinus, 130 : 4. 560 : 2.
protracta, 116 : 10.
protrahebat, 434 : 5.
protrahebatur, 447 : 9.
protrahens, 481 : 17.
protraht, 439 : 3.
protraxit, 58 : 3. 312 : 19. 461 : 18. 4 2 : 16.
protulerat, 451 : 2.
protulerunt, 237 : 5.
protuliſſe, 372 : 10.
protulit, 292 : 6. 655 : 8.
provectis, 295 : 7.
provectus, 648 : 4.
provehebantur, 659 : 19.
proveniſſet, 224 : 31.
provenit, 487 : 8.
provento, 393 : 3.
proventurum, 542 : 16.
provarbio, 282 : 9. 461 : 4.
proverbium, 444 : 10.
provexerat, 186 : 6, 296 : 5.
provexit, 74 : 5
providerat, 590 : 9.
providerit, 134 : 7.
providiſſet, 591 : 17.
proviſum, 157 : 8.
provincia, 4 : 14. 9 : 2. 11 : 2. 17 : 3. 5. 30 : 14. 65 : 1. 108 : 20. 168 : 8. 169 : 15. 172 : 20. 178 : 12. 188 : 21. 246 : 12. 341 : 11. 363 : 4. 376 : 5. 370 : 21. 392 : 5. 404 : 11. 323 : 10. 524 : 4. 529 : 8. 541 : 8. 365 : 6. 610 : 2. 62 : 2 11. 635 : 2.
provinciæ, 11 : 1. 19 : 3. 23 : 3. 24 : 4. 52 : 9. 101 : 7. 119 : 4. 144 : 1. 280 : 24. 317 : 12. 398 : 9. 492 : 15. 411 : 3. 445 : 5. 491 : 4. 496 : 6. 526 : 18. 547 : 6. 648 : 17.
provincialem, 357 : 10.
provincialibus, 571 1. 524 : 21.
provincialium, 144 : 2. 328 : 3. 549 : 7.
provinciam, 12 : 3. 56 : 8. 261 : 6. 284 : 8. 412 : 4. 428 : 5 450 : 14. 472 : 3. 474 : 19. 493 : 6. 494 : 7. 495 : 1. 509 : 15. 538 : 13. 541 : 29. 564 : 10.
Provinciarum, 21 : 8. 54 : 2. 125 : 5. 180 : 7. 218 : 6. 183 : 11 194 : 12. 472 : 6. 311 : 7. 544 : 18. 547 : 19. 582 : 1.
provincias, 28 : 1. 29 : 1. 54 : 1. 59 : 14. 114 : 15. 148 : 2. 163 : 1, 181 : 5. 183 : 17. 264 : 11. 174 : 15. 279 : 4. 282 : 4. 289 : 20. 365 : 17. 402 : 18. 406 : 17. 469 : 16. 474 : 1. 478 : 21. 496 : 15. 610 : 11
Provinciatim : 169 : 1.
provinciis, 187 : 1. 304 : 9. 474 : 2. 513 : 8. 580 : 9.
provocabat, 198 : 10.
provocante, 12 : 4.
provocaret, 398 : 19.
provocavit, 347 : 14.
prout, 27 : 7. 146 : 20. 218 : 7. 367 : 10. 390 : 17. 446 : 17. 451 : 20.
proxima, 195 : 13. 364 : 15. 414 : 3. 433 : 4. 496 : 4. 502 : 11. 575 : 15.
proximæ, 7 : 7.
proximam, 67 : 8. 325 : 7. 371 : 4. 480 : 7. 540 : 4.
proximas, 4 : 12. 107 : 11. 176 : 7. 328 : 16. 541 : 19.
proximi, 141 : 12. 571 : 19.
proximis, 84 : 13. 86 : 10. 90 : 2. 122 : 6. 212 : 2. 238 : 18. 254 : 15. 187 : 7. 308 : 12. 828 : 14. 314 : 16. 379 : 23. 511 : 12.
proximo, 32 : 4. 35 : 2. 36 : 7. 7. 67 : 13. 83 : 14 86 : 16. 114 : 15. 223 : 8. 261 : 11. 317 : 6. 343 : 7. 358 : 23. 409 : 18. 483 : 14. 494 : 6. 491 : 10. 576 : 27. 657 : 18.
proximos, 11 : 10. 203 : 12. 263 : 9. 305 : 19. 332 : 2. 463 : 10. 592 : 2
proximum, 38 : 4. 338 : 10. 361 : 8. 231 : 14. 384 : 5.

2

549: 3. 573: 2. 574: 11. 5° 11 9.
prudens, 418 : 17.
prudentia, 496 : 1.
prudentiſſimum, 265 : 8.
prudentius, 265 : 17.
prurigine, 206 : 8.
pſalleret, 564 : 4.
Pſilocitharistæ, 576 : 6.
Pſyllos, 117 : 1.
Ptolemæo, 361 4. 59 : 17.
Ptolemæum, 119: 3 344 : 2. 353 : 2. 369 : 5. 392 : 16.
pube, 186 : 3.
puberi, 404 : 14.
pubertatis, 572 : 5.
puberum, 47: 6.
pubeſcens, 244 : 9.
publica, 33 : 2. 134 : 8. 13 1'6: 9 141 : 10. 247 : 7 253 : 8. 318 : 13. 381 : 9, 16. 476: 2. 525 : 6. 533: 22. 541:6. 562 : 5. 665 : 5.
publicæ, 441 : 6. 473 : 2.
publicam, 141 : 1. 254 : 16. 276: 8. 333 : 10. 494:8.
publicanorum 531: 6:
publicanos, 19 : 7. 326 : 6. 358: 1.
publicaret, 136 : 19. 627 : 11.
publicare, 50 : 7. 89 : 16. 159: 18. 446 : 13.
publicarentur, 18 : 13. 148 : 1.
publicaret, 406 : 6.
publicari, 62 : 12.
publicarum, 435 : 3.
publicas, 6 : 10. 157 : 14. 274: 8. 275 : 2. 385 : 10. 580 : 2.
publicatum, 134 : 12. 248 : 3.
publicavit, 313 : 6. 379 : 2.
publice, 16 : 4. 25 : 8. 90 : 11. 110 : 14. 116 : 7 146 : 11. 148 : 3. 161 : 4. 218 13. 224: 9. 241 : 9. 248 : 16. 280: 17. 289 : 6. 291 : 14. 295 : 6. 303 : 5. 330 : 9. 357 : 21. 370: 16. 411 : 5. 419: 13. 435: 21. 477 : 17. 485: 10. 517: 13. 533 : 3. 559 : 4. 568 : 6. 574: 6. 639 : 4.
publici, 272 : 14. 291 : 8. 324 : 7.
publicis, 78 : 19. 166: 3. 218 : 8. 224: 19. 275 : 9. 296 : 8. 310 : 8. 340 : 10. 350 : 2. 368: 4. 637: 12.
publico, 32 : 3. 45 : 13. 321 24. 145: 6. 163 : 15. 243 : 15. 315 : 15. 351 : 4. 358 : 9. 373: 7. 388 : 4. 416 : 18. 417 : 22. 432 : 6. 435 : 12. 454 : 4. 469 : 21. 512 : 2. 528: 4. 566 : 14.
publicorum, 149 : 2. 260 : 4. 284 : 5. 514 : 3. 528 : 13.
publicum. 107 : 16. 173 : 10. 235 : 15. 321 : 14. 348 : 6. 366 : 6. 435 : 6. 479 : 3. 481 : 9. 503 : 9, 15. 516 : 13.
publicus, 278 : 1. 322 19.
Publii, 121 : 2. 147 : 3.
Publio, 182 : 11. 243 : 23.
Publium, 75 : 7. 224 : 24.
Publius, 520 : 5. 651 : 1, 20. 652 : 26.
pudebat, 429 : 10.
pudenda, 305 : 10.
pudendas, 553 : 9.
pudendis, 520: 6.
pudendus, 482 : 6.
puderet 553 : 11. 357 : 9.
pudicitia, 245 : 2. 243 : 19.
pudicitiæ, 3 : 3. 55 : 1. 278 : 1. 354 : 1.
pudicitiam, 139 : 3. 436: 1.
pudicum, 456: 8.
pudicus, 660 : 27.
pudore, 185 : 11. 225 : 31. 289 : 8. 306 : 4. 384 : 9. 418 : 19. 515 : 1. 609 : 6. 648 : 9.
pudorem, 449 : 20.
puella, 495 : 19. 542 : 6.
puellæ, 302 : 6. 359 : 6. 416 : 7.
puellarem, 485: 4.
puellarum, 285 : 2.
puellas, 318 : 29.
puellis, 284 13. 332 : 12. 413: 15.
puellos, 323 : 29.
puer, 316 : 10. 394 : 23. 481 : 1. 592 : 25. 625 : 8. 639 : 30.
puera, 323 : 29.
pueraſcens, 303 : 1.
pueri, 302 : 6. 308 : 5. 372 14. 416 : 3. 444 : 23. 594 : 21. 613 : 4. 616 : 12.
puerilem, 105 : 12. 163 : 22.
pueris, 210 : 6. 332 : 11. 333 : 9. 347 : 4. 413 : 14. 642 : 2.
pueritia, 435 : 3. 535 : 13. 660 : 35.
pueritiæ, 323 : 23. 378 : 5. 444: 1.
pueritiam, 183: 3. 248 : 10. 523 : 12.
puero, 61 : 10. 225 : 9. 229 : 2. 286 : 6. 297 : 1. 490 : 6. 494: 8. 496 : 3. 563 : 14. 618 : 5. 639 : 28.
puerorum, 41 : 11. 159: 4. 249: 12. 634 : 6.
pueros, 136 : 2. 323 : 29. 372: 7.
puerperium, 224 : 24. 323 : 15. 325 : 28.
puerulus, 575 : 13.
puerum, 5 : 13. 110 : 10. 125 : 5, 14. 323 : 32. 336 : 1. 8 : 3 : 8. 431 : 5. 455 : 4. 630 : 7.
pugilem, 632 : 17.
pugiles, 163 : 12.
pugillares, 483 : 6.
pugillarium, 352 : 4.
pugilum, 161 : 14. 334 : 5.
pugio, 364 : 12.
pugione 98 : 3. 327 : 18 388 : 3. 461 : 21. 497 . 6.
pugionem, 528 : 4. 513 : 22. 592 : 27.
pugiones, 480 : 20. 516 : 6.
pugionibus, 89 : 7.
pugna, 42 : 12.
pugnæ, 110 : 5. 114 : 8. 166 : 2. 314 : 5.
pugnam, 69 : 3. 131 : 5. 353 : 16. 399 : 7. 514 : 3.
pugnantes, 163 : 14.
pugnantium, 569 : 11.
pugnare, 69 : 5.
pugnas, 163 : 20. 575 : 8, 15.
pugnatoriis, 368 : 21.
pugnatorum, 42 : 18.
pugnatum, 527 : 25.
pulcher, 243 : 11, 21. 594 : 12. 627 : 4.
pulcherrime, 343: 31.
pulcherrimum, 547 : 27.
pulcra, 413 13.
pulcræ, 660 : 16.
pulcram, 489 : 14.
pulcritudine, 463 : 17.
pulcro, 246 : 2. 482 : 2. 620 : 1.
pulcros, 353 : 6.
pulcrum, 651 : 17.
pulla, 568 : 12.
pullatorum, 153 : 15. 161 : 9.
pullelaceum, 215 : 7.
pullis, 243 : 12.
pullo, 215 : 7.
pullorum, 487: 8.
pullos, 502 : 7.
pullum, 318 : 8.
pullus, 258 : 5.
pulpito, 513 : 8.
pulpitum, 368 : 10. 439 : 7.
pulſare, 491 : 11.
pulſaverint, 243 : 29.
pulſi, 34 : 1. 466 : 12.
pulſum, 588 : 21.
pulſus, 38 : 6. 290 : 12. 360 : 11.
pultrine, 423 : 22.
pulverem, 360 : 3. 476 : 5.
pulveris, 658 : 9.
pulvinar, 78 : 7. 588 : 18.
pulvinari, 163 : 2. 379 : 26.
pulvino, 432 : 21. 516 : 7. 592 : 27.
pulvinum, 314 : 6. 327 : 12.
pumilos, 210 : 7.
punctum, 457 : 13.
puniatur, 480 : 17.
Punica, 161 : 5.
Punici, 651 : 6.
Punicis, 468 : 14.
Punico, 100 : 9.
Punicum, 572 : 3. 606 : 4, 33.
puniebat, 532 : 10.

puniendi, 587:13.
puniendorum, 548:20.
puniendos, 70:13.
puniis, 75:7. 126:12. 500:7.
punire, 171:9. 507:15.
puniſſe, 502:7.
puniſſet, 497:13.
punito, 349:5.
punitor, 69:2.
punitorum, 302:4.
punitus, 552:11.
pupillari, 187:17.
pupillis, 402:14.
pupillum, 495:4. 621:3. 660:5.
pupillus, 618:1.
puppe, 359:6.
puppem, 70:12.
puppibus, 355:8.
puppum, 328:8.
pura, 411:2.
puras, 569:2.
purgandis, 547:24.
purgando, 354:27.
purgandis, 60:17.
purgare, 34?:1.
purgarent, 463:11.
purgari, 414:7.
purgavit, 541:5.
puri, 429:7. 653:29.
purificaſſe, 114:17.
puriſſimum, 654:25.
purpura, 92:5. 457:4. 459:14.
purpuræ, 335:10.
purpurea, 55:17. 369:16. 451:5.
purpureæ, 35?:6.
purpureis, 580:3.
purum, 456:8.
putabat, 302:9. 456:11.
putabatur, 117:8.
putans, 30:11. 31:17. 41:5. 76:12. 82:5. 252:13. 29?:13. 295:12. 341:2. 419:12. 479:5. 483:5. 489:2. 524:18. 630:7.
putaret, 65:6. 176:14. 233:6.
putas, 558:15.
putat, 60:18. 61:14. 632:12.
putatus, 466:3.
putavit, 128:16.
putem, 114:10. 576:7. 517:8. 625:16. 624:16.
putent, 96:4. 292:7. 814:4.
Puteolanas, 335:2.
Puteolano, 652:29.
Puteolanum, 232:4.
Puteolis, 161:2. 351:1. 590:21. 406:13. 529:4. 547:14.
Puteolos, 565:15.
puteo, 657:14.
puter, 86:9. 115:11.
puto, 559:10. 655:18.
putrefacti, 347:16.
Pyladem, 163:25.
Pyrallidis, 854:5.
Pyræo, 14:1.
Pyrgis, 438:12.
Pyro, 410:4.
Pyrricham, 42:5.
Pyrricharum, 437:9.
Pyrrichas, 437:7.
Pyrrho, 245:3.
Pythiam, 451:6.
pyxide, 479:11.
pyxidem, 478:5.

Q.

qua, 1:6. 6:8. 7:4. 13:2. 15:2. 17:13. 18:4. 23:15. 32:2, 4. 47:13. 49:9. 50:1. 58:3. 62:7. 72:11. 76:8. 92:4. 97:6. 100:1. 117:1. 122:16. 1?:4. 132:18. 139:17. 143:8. 163:8. 171:5. 178:6. 1?3:8. 185:16. 190:16. 214:5. 225:11. 258:10. 232:7. 256:12. 258:12. 262:19. 272:18. 273:8. 275:9. 18?:6. 286:11. 291:2. 300:7, 3?8:8. 312:5. 3?0:29. 3?4:8. 358:6. 3?2:6. 363:11. 371:11. 373:6. 397:11. 417:27. 425:3. 427:7. 435:10. 437:20. 442:19. 450:7. 451:14. 458:19. 462:15. 464:4. 469:2, 3. 477:14. 480:23. 483:16. 485:13. 489:19. 49?:14, 25. 497:1. 506:3. 521:14. 523:10, 555:6, 20. 563:9. 564:14. 570:11, 1. 574:21. 579:10. 582:19. 615:3. 625:3. 639:19.
quacumque, 356:7. 364:20. 538:8.
quadam, 8:12. 58:16. 102:11. 171:12. 191:9. 192:10. 214:6. 308:13. 340:8. 369:13. 370:5. 458:23. 461:12. 540:12. 557:12. 564:17. 612:7. 632:9. 648:9. 657:4.
quadragena, 444:24. 555:4. 634:14.
quadragenos, 154:1. 232:8.
quadrageſima, 358:6. 536:13.
quadrageſimo, 570:15.
quadrageſimos, 958:4.
quadragies, 454:11.
quadraginta, 4:7. 39:7. 47:3. 107:16. 195:7. 251:13. 252:11. 356:17. 381:3. 420:12. 544:20. 557:13.
quadrante, 901:7.
quadrata, 556:11.
quadriennio, 107:2.
quadrifariam, 530:2.
quadrigæ, 535:5.
quadrigario, 336:3.
quadrigariorum, 441:10.
quadrigarum, 398:17. 575:6.
quadrigas, 47:9. 436:5.
quadrigenis, 530:5.
quadrigis, 447:5. 589:1.
quadrimeſtrem, 440:2.
Quadrimus, 107:1.
quadrigenis, 34:9. 435:13. 457:3. 610:10.
quadringenta, 288:5. 555:3.
quadringenties, 24:4. 238:10. 553:20.
quadringentos, 437:4.
quadriremes, 42:17.
quadrupedes, 347:8.
quadrupes, 480:6.
quadruplum, 256:13.
quæ, 1:5. 3:4, 8. 7:10. 19:9. 21:14. 14:3. 25:2, 12. 27:2. 31:7, 9. 35:7. 11. 40:2. 41:19. 47:9. 59:14. 58:9. 60:9, 18. 61:14. 15. 62:8. 81:4. 84:2, 2. 87:1. 92:23. 96:3. 105:13. 115:9. 122:19. 126:10. 128:12. 134:3, 11. 141:1, 16. 148:5. 159:25. 16?:5. 178:2. 190:15. 192:6. 195:3, 20. 205:6. 213:3, 8, 17, 25. 214:3. 114:11. 231:5, 14, 16. 232:5. 236:4. 158:5, 23. 2?8:17, 19. 246:4. 251:14. 252:6. 256:12. 275:8. 276:11. 280:16. 288:7, 10. 289:8. 295:14. 297:7. 299:19. 305:27, 10. 308:1, 14. 310:15. 312:3. 317:14. 318:5. 322:12. 324:6. 325:8, 19. 339:1, 11. 343:21. 354:9. 357:10, 16. 358:4, 10. 365:5. 371:15. 380:5. 384:17, 19. 386:8. 388:10. 390:19. 396:5. 398:15. 409:10, 14. 423:18. 432:21. 436:8. 439:11. 444:5. 446:4. 449:2. 450:15. 458:12. 459:10. 460:4. 461:10. 463:10. 466:2. 474:3, 22. 481:13. 489:6. 491:9. 497:11, 16. 499:5. 502:12. 511:8. 518:3. 517:8. 519:9. 557:4. 542:[illegible]. 544:6. 547:25. 550:2. 563:12. 567:14. 569:7. 575:9, 11. 582:22. 584:17. 591:10, 17. 594:5. 597:12. 613:4. 628:4. 627:7. 630:2. 638:14, 15. 652:24. 652:27. 653:10. 658:5. 659:8. 661:2.

quæcumque, 262 : 14. 475 : 13. 557 : 1. 564 : 6.
quædam, 16 : 6. 59 : 10. 60 : 18. 62 : 10. 93 : 7. 96 : 18. 132 : 8. 135 : 6. 180 : 6. 215 : 1. 221 : 1. 223 : 4. 238 : 15. 273 : 1. 280 : 17. 289 : 17. 303 : 16. 356 : 21. 402 : 3. 412 : 21. 423 : 1. 443 : 9. 468 : 7. 469 : 1. 524 : 7. 534 : 14. 545 : 10. 547 : 7, 17. 553 : 9. 567 : 18. 580 : 10. 613 : 2. 636 : 13. 639 : 14.
quænam, 296 : 11.
quæque, 50 : 6. 92 : 25. 338 : 5. 358 : 8. 412 : 4. 440 : 6. 568 : 8.
quærai, 299 : 8.
quære, 538 : 14.
quærendorum, 58 : 14.
quærens, 368 : 10. 551 : 18.
quærentem, 551 : 13.
quærenti, 301 : 5.
quærentibus, 112 : 5. 213 : 10. 351 : 12. 431 : 9.
quærere, 68 : 6. 466 : 14.
quærerent, 404 : 17.
quæreretur, 141 : 18. 515 : 12.
quæri, 480 : 17. 568 : 17.
quæris, 575 : 14.
quæsiris, 109 : 11.
quæſita, 298 : 4.
quæſitas, 190 : 7.
quæſitoris, 275 : 8.
quæſitus, 224 : 17. 358 : 7.
quæſtione, 11 : 8. 130 : 14. 464 : 10.
quæſtionem, 6 : 11.
quæſtiones, 256 : 14. 330 : 9. 621 : 10.
quæſtioni, 63 : 8.
quæſtionibus, 310 : 13. 582 : 18.
quæſtionis, 585 : 18.
quæſtionum, 411 : 14.
quæſtiunculis, 636 : 14.
quæſto, 159 : 9.
quæſtor, 6 : 11. 22 : 4. 247 : 1. 512 : 11.
quæſtore, 419 : 7.
quæſtorem, 36 : 10, 12. 135 : 10. 344 : 13. 519 : 8.
quæſtori, 7 : 1.
quæſtoriæ, 440 : 16.
quæſtoribus, 148 : 4.
quæſtoriis, 481 : 8. 575 : 9.
quæſtoriо, 464 : 2. 519 : 5.
quæſtorios, 584 : 15.
quæſtoris, 440 : 18. 565 : 21.
quæſtorium, 487 : 23. 582 : 6. 654 : 6.
quæſtorius, 200 : 5. 509 : 15.
quæſtorum, 45 : 1. 4. 4 : 10.
quæſtura, 148 : 6. 278 : 11. 637 : 8.
quæſturæ : 284 : 13. 557 : 7. 564 : 15.
quæſturam, 252 : 15. 517 : 3.
quæſtus, 176 : 10. 540 : 14.
quale, 480 : 18. 570 : 8.
qualecumque, 588 : 4.
qualem, 235 : 8. 406 : 17. 654 : 22.
qualeſcumque : 319 : 14.
quali, 139 : 8.
qualia, 18 : 15. 55 : 21. 195 : 19.
qualiacumque, 215 : 4.
qualis, 182 : 1, 23 : 4. 325 : 15. 571 : 8. 398 : 30. 480 : 15. 502 : 1. 518 : 6. 573 : 13. 655 : 7.
qualiſcumque, 113 : 8.
quam, 3 : 11. 7 : 9, 10. 8 : 5. 10 : 9. 13 : 6. 18 : 10, 17. 21 : 9. 23 : 8, 14. 25 : 11. 27 : 10. 30 : 2, 11. 31 : 7, 18. 34 : 8. 36 : 12. 50 : 13. 54 : 4. 58 : 13. 59 : 13. 60 : 13, 14, 16. 61 : 11, 11. 62 : 12. 64 : 10. 69 : 10. 70 : 18. 72 : 3. 75 : 6, 11. 76 : 19, 20. 92 : 20. 95 : 7, 8, 14. 100 : 11. 101 : 8. 102 : 1, 3. 104 : 3. 105 : 5. 108 : 9. 110 : 1. 113 : 8. 114 : 12. 117 : 2, 6. 122 : 11, 1. 125 : 1, 8. 128 : 4, 12, 13, 18. 129 : 5. 134 : 6. 135 : 1. 138 : 1, 9. 141 : 18. 141 : 13. 146 : 12, 14, 16, 21. 148 : 6. 153 : 16, 17, 19. 157 : 1, 9, 17. 159 : 11. 163 : 8, 16. 169 : 4, 5, 7. 174 : 5. 179 : 10. 184 : 5. 185 : 9, 28. 187 : 12. 188 : 3, 4, 6. 190 : 14. 195 : 17. 197 : 4, 6. 198 : 7. 200 : 8. 203 : 5. 205 : 4. 210 : 3. 213 : 5, 14. 214 : 1. 215 : 6, 11. 218 : 4. 221 : 11. 224 : 2, 8, 20. 225 : 10, 27. 229 : 7. 231 : 1. 232 : 10. 233 : 9. 235 : 12. 238 : 2, 13, 17. 241 : 11. 243 : 6. 250 : 13. 253 : 2, 3, 10. 255 : 8. 257 : 8, 13. 258 : 2, 15, 16. 261 : 9. 261 : 19. 264 : 3. 265 : 18. 266 : 1. 267 : 10. 268 : 11. 270 : 2, 13. 274 : 13. 278 : 4. 280 : 11, 18, 21. 282 : 1. 283 : 2. 285 : 1. 287 : 4. 288 : 5. 290 : 9. 292 : 3, 9. 294 : 2. 296 : 6. 297 : 1. 299 : 12, 20. 300 : 1, 5. 301 : 5. 302 : 17. 304 : 1. 305 : 2, 6. 307 : 4, 10. 310 : 4. 312 : 10. 313 : 2. 314 : 15. 317 : 3, 10. 319 : 16, 18. 323 : 30. 324 : 8. 325 : 6, 12. 337 : 3, 6. 330 : 17. 336 : 13. 342 : 5. 345 : 17, 22. 347 : 15. 348 : 8, 13, 17. 349 : 5. 351 : 8, 15. 353 : 5, 20. 355 : 13. 357 : 9, 12, 24. 360 : 7, 10. 362 : 13. 363 : 2. 364 : 2, 29. 368 : 7. 372 : 13, 17. 372 : 3. 373 : 5. 376 : 6, 12. 378 : 11. 381 : 15. 384 : 10, 14. 385 : 1, 8. 387 : 9. 390 : 4, 8. 392 : 6, 7. 393 : 4. 394 : 10. 396 : 6. 397 : 4, 10. 404 : 12. 406 : 11, 36. 409 : 3, 9. 416 : 1, 19, 21. 417 : 11. 418 : 3. 420 : 13. 422 : 9. 423 : 12, 13. 425 : 2. 428 : 2. 430 : 3. 432 : 11, 3. 431 : 17. 439 : 12. 443 : 14. 444 : 12. 447 : 8. 449 : 11. 450 : 5. 453 : 14. 456 : 12, 15. 458 : 1, 2. 461 : 10, 16. 463 : 7. 464 : 28. 467 : 7. 469 : 7, 8, 28. 473 : 4, 11. 474 : 14, 21. 479 : 5. 481 : 9, 11. 482 : 2. 483 : 16. 485 : 7. 489 : 6, 14, 15. 490 : 13. 492 : 11. 494 : 15. 496 : 2. 497 : 7. 499 : 1, 3, 12. 502 : 8. 503 : 1, 5. 507 : 16, 22. 508 : 11. 511 : 20. 512 : 14. 514 : 3. 515 : 2, 20. 517 : 15. 519 : 12. 521 : 1, 12. 523 : 8. 524 : 10, 22. 525 : 9, 12. 526 : 8. 527 : 7, 18. 530 : 8. 531 : 5. 531 : 8. 535 : 12. 538 : 11. 539 : 5. 542 : 10. 543 : 8. 544 : 19. 547 : 4, 10. 549 : 8. 553 : 1, 11, 17. 556 : 3. 557 : 11. 564 : 11. 565 : 9. 566 : 9. 567 : 3, 7. 569 : 4, 5. 570 : 9, 14, 16. 572 : 4. 573 : 1. 574 : 5, 14, 18. 576 : 4. 584 : 3, 8, 12. 587 : 2, 10, 12. 589 : 18. 591 : 14, 16. 592 : 1. 595 : 7. 595 : 1, 8. 596 : 6. 597 : 9. 603 : 7. 612 : 17. 616 : 10. 618 : 7. 620 : 7, 13. 624 : 5. 627 : 3. 634 : 4. 636 : 6, 9. 638 : 2. 639 : 3. 645 : 3. 646 : 12. 647 : 13, 14. 648 : 8, 9. 651 : 16. 655 : 0. 659 : 2, 14.
quamdiu, 307 : 12.
quamprimum, 7 : 6. 35 : 5. 306 : 8. 480 : 11. 503 : 4.
quamquam, 11 : 10. 8 : 10. 55 : 5. 59 : 10. 72 : 5, 10. 81 : 9. 87 : 8. 107 : 1. 111 : 12. 128 : 15. 132 : 20. 187 : 6. 204 : 1. 233 : 11. 246 : 4. 250 : 9. 255 : 4. 261 : 7. 269 : 2. 270 : 12. 311 : 1. 317 : 19. 332 : 2. 371 : 8. 396 : 8. 416 : 2. 425 : 9. 429 : 2. 444 : 9. 446 : 17. 447 : 3. 462 : 26. 491 : 2. 499 : 2. 503 : 7. 538 : 9. 566 : 12. 593 : 5. 612 : 17. 631 : 4. 634 : 14, 20. 643 : 7.
quamquam, 108 : 25. 590 : 3.
quamvis, 25 : 12. 49 : 3. 54 : 6. 73 : 13. 75 : 9. 156 : 2. 157 : 6. 172 : 9. 187 : 11. 195 : 8, 17. 212 : 5. 220 : 2. 225 : 15.

238 : 17. 263 : 4. 268 : 1. 282 : 4. 301 : 20. 305 : 4. 308 : 17. 312 : 13. 321 : 18. 328 : 5. 386 : 2. 397 : 7. 398 : 2. 404 : 3. 410 : 7. 431 : 17. 449 : 6. 450 : 11. 456 : 17. 507 : 14. 508 : 7. 514 : 1. 523 : 20. 537 : 6. 553 : 2. 509 : 3. 594 : 9. 616 : 16. 636 : 5. 651 : 13. 652 : 7.

quandam, 272 : 22. 423 : 3. 615 : 17.

quando, 1 : 17. 7 : 9. 25 : 3. 28 : 9. 55 : 20. 139 : 17. 195 : 9. 199 : 2. 220 : 3. 243 : 13. 253 : 5. 267 : 10. 269 : 4. 307 : 24. 351 : 4. 363 : 5. 423 : 8. 490 : 3. 500 : 6. 504 : 14. 524 : 2. 533 : 11. 561 : 11. 562 : 4. 592 : 16. 632 : 12.

quandoque, 36 : 9. 43 : 14. 86 : 7. 157 : 16. 224 : 5. 225 : 21. 230 : 4. 258 : 1. 263 : 7. 268 : 21. 295 : 16. 307 : 6. 376 : 1, 10. 379 : 9. 461 : 10. 467 : 15. 471 : 4. 495 : 20. 542 : 14. 552 : 20. 558 : 5. 568 : 15. 509 : 12. 634 : 11.

quantacumque, 319 : 14.

quantæ, 14 : 4. 70 : 10. 108 : 23. 268 : 4. 307 : 6. 449 : 11. 479 : 2. 567 : 10. 647 : 9.

quantas, 389 : 1. 570 : 18.

quanti, 47 : 11. 555 : 12. 558 : 17. 639 : 24.

quantiſcumque, 342 : 16.

quantopere, 178 : 10. 287 : 2. 398 : 35. 654 : 8.

quantulocumque, 413 : 7.

quantuluſcumque, 351 : 9.

quantum, 32 : 10. 30 : 2. 65 : 8. 134 : 7. 231 : 24, 25. 235 : 5. 315 : 2. 356 : 19. 358 : 8. 339 : 17. 431 : 3. 468 : 18. 541 : 11. 538 : 12. 575 : 2. 606 : 1. 652 : 9. 257 : 3.

quantumlibet, 542 : 16.

quantumuis, 367 : 2. 584 : 2. 398 : 32.

quantus, 363 : 2.

quapropter, 618 : 16.

quaqua, 564 : 19.

quaque, 169 : 13.

quare, 2 : 8. 111 : 10. 207 : 8. 247 : 2. 286 : 10. 291 : 13. 199 : 7. 364 : 19. 387 : 6. 392 : 7. 394 : 8. 398 : 9. 419 : 14. 453 : 11. 461 : 16. 476 : 3. 498 : 10. 509 : 9. 526 : 3. 538 : 5. 540 : 5. 542 : 8. 547 : 7. 565 : 12. 589 : 15. 625 : 3. 627 : 3. 632 : 2. 659 : 6.

quarta, 47 : 13.

quartam, 62 : 9. 141 : 26.

quartanæ, 1 : 10.

quarto, 44 : 6. 62 : 3. 235 : 17. 388 : 15. 414 : 5. 490 : 2. 508 : 2. 593 : 4.

quartum, 78 : 9. 108 : 6. 182 : 6. 224 : 19. 317 : 11. 353 : 3. 364 : 7. 382 : 5. 412 : 11. 634 : 30.

quartus, 435 : 13.

quarum, 53 : 7. 70 : 16. 238 : 11. 255 : 1. 321 : 1. 421 : 1. 422 : 22. 441 : 2. 466 : 7. 580 : 25.

quas, 1 : 18. 29 : 6. 35 : 2. 50 : 7. 57 : 1, 14. 60 : 12. 62 : 4. 64 : 7. 78 : 20. 114 : 2. 119 : 6. 168 : 1. 193 : 2. 152 : 18. 262 : 4. 269 : 3. 332 : 10. 348 : 15. 356 : 6. 357 : 13. 359 : 7. 361 : 8. 406 : 17. 421 : 18. 432 : 12. 448 : 2. 459 : 6. 473 : 2. 513 : 6. 515 : 8. 527 : 2. 557 : 3. 606 : 15. 618 : 9. 620 : 10. 648 : 20. 653 : 8. 680 : 31.

quaſcumque, 58 : 8. 303 : 15.

quædam, 95 : 7. 145 : 1. 128 : 4. 207 : 5. 275 : 4. 416 : 4. 437 : 8. 497 : 12. 585 : 2.

quaſi, 7 : 3. 28 : 12. 58 : 10. 60 : 39. 87 : 5. 89 : 2. 95 : 3. 204 : 8. 105 : 4, 19. 110 : 4, 10. 113 : 6. 114 : 13. 115 : 1. 110 : 20. 153 : 2. 173 : 5. 174 : 2. 189 : 5. 204 : 12. 213 : 23. 220 : 4. 214 : 16. 225 : 10. 232 : 19. 241 : 4. 243 : 11. 252 : 1. 253 : 7. 254 : 7, 22. 256 : 2. 264 : 16. 268 : 9. 274 : 3. 282 : 12. 284 : 1. 286 : 6, 8. 290 : 12. 291 : 22. 292 : 12. 293 : 16. 294 : 10. 295 : 18. 299 : 19. 303 : 7. 310 : 13. 314 : 8. 323 : 12. 328 : 3. 331 : 19. 338 : 9. 340 : 9. 342 : 8. 342 : 16. 349 : 20. 352 : 3, 29. 358 : 20. 360 : 12. 362 : 1, 8. 363 : 6. 370 : 11. 372 : 1. 383 : 7. 384 : 13, 12. 387 : 8. 390 : 16. 394 : 15. 398 : 7. 399 : 3. 402 : 15. 406 : 20. 409 : 13. 412 : 19. 417 : 4, 18. 418 : 5, 9. 422 : 1. 423 : 24. 424 : 2. 427 : 19. 428 : 5. 432 : 19. 449 : 13. 436 : 2. 438 : 15. 451 : 3. 462 : 3, 23. 464 : 17. 466 : 6. 468 : 4. 473 : 12. 474 : 8, 27. 479 : 14. 483 : 8. 484 : 3. 485 : 4, 14. 489 : 21. 493 : 6. 496 : 1. 498 : 3. 502 : 10. 507 : 12. 511 : 10. 512 : 2. 514 : 9. 515 : 14. 516 : 2. 521 : 21. 524 : 13. 523 : 8. 516 : 9. 532 : 14. 533 : 24. 534 : 14. 536 : 2. 542 : 18. 543 : 6. 545 : 10. 547 : 13. 551 : 8. 553 : 14. 557 : 12. 558 : 11. 564 : 20. 565 : 8. 567 : 6. 574 : 14. 585 : 9, 21. 594 : 21. 596 : 9. 610 : 2. 612 : 14. 648 : 11, 16. 655 : 17. 659 : 13. 660 : 13.

quaſque, 47 : 11.

quaſſato, 207 : 8

quatenus, 187 : 4. 409 : 6. 456 : 3. 568 : 3.

quater, 11 : 5. 39 : 2. 158 : 2. 223 : 7.

quaterdecies, 258 : 18.

quaterna, 40 : 3.

quaternis, 280 : 1.

quaternum, 153 : 8.

quatriduum, 231 : 3. 254 : 2

quatuor, 36 : 2, 13. 107 : 16. 130 : 13. 138 : 2. 289 : 5. 313 : 21. 353 : 1. 388 : 14. 356 : 5. 398 : 35. 440 : 1. 479 : 21. 520 : 7. 580 : 3. 636 : 11.

quatuordecim, 42 : 8. 113 : 5. 153 : 4. 478 : 1. 482 : 15.

que, 1 : 2 : 11, 12, 17. 4 : 2, 6, 8, 14. 5 : 6. 6 : 2. 7 : 2. 8 : 9. 9 : 3. 10 : 1, 3, 7. 11 : 4, 7. 13 : 5. 14 : 1, 3, 7, 13. 15 : 4, 8, 11, 13, 16. 17 : 5, 6, 10, 12. 18 : 3, 6. 19 : 1, 5, 11, 15, 17. 21 : 2, 5, 8, 17. 22 : 1, 3. 23 : 2, 3, 5, 8. 24 : 1, 2, 4, 7. 25 : 3, 5, 9, 10, 14, 17, 19. 27 : 3, 7. 28 : 3, 4. 30 : 6, 13. 31 : 3, 9, 12, 14, 17. 32 : 1, 9. 33 : 4. 34 : 4. 9. 35 : 5, 7, 11. 36 : 8, 12. 39 : 7. 42 : 5, 7, 10, 11, 14, 18, 11. 44 : 4, 8. 45 : 12. 47 : 7. 49 : 5, 8. 50 : 1, 4, 6. 51 : 2, 7, 9. 53 : 3, 4, 20. 54 : 4. 55 : 9, 17, 19, 26. 58 : 2, 6, 9, 12. 59 : 12, 13, 14, 16, 17. 60 : 3, 4, 11, 16. 61 : 1, 2, 4, 13, 16. 64 : 7. 65 : 7. 66 : 6. 7 : 12, 18. 68 : 2, 6. 69 : 7, 10. 70 : 3, 9. 72 : 6, 8. 73 : 5, 6. 74 : 1, 2, 14. 75 : 10. 76 : 1, 9, 13, 16, 20, 12. 78 : 1, 3, 13, 19. 81 : 4. 82 : 2, 6. 83 : 5, 13. 84 : 4, 10, 17. 86 : 3, 6, 8, 12, 19. 87 : 3, 7. 89 : 1, 5, 6, 7. 90 : 1, 3, 5. 91 : 8, 9. 92 : 13, 11, 17, 23. 95 : 4, 6. 96 : 9, 14, 16. 97 : 5, 7. 99 : 9. 100 : 7. 101 : 3. 102 : 7. 104 : 8. 105 : 2. 107 : 10, 12, 13. 108 : 2, 9, 10, 11, 23, 27. 109 : 3. 110 : 8, 10, 11. 113 : 17. 114 : 4, 13. 115 : 4, 5. 116 : 2, 5, 6. 117 : 2, 3, 4, 6, 13. 119 : 3, 5, 7, 8. 120 : 2, 4. 162 : 4, 8, 16, 18, 20. 124 : 2. 125 : 1, 4, 8, 10, 21. 126 : 3, 5, 14. 128 : 4, 8, 17, 18. 130 : 2, 3, 8. 131 : 7, 8. 132 : 10, 19. 134 : 3, 5, 12, 15, 16. 135 : 3. 6. 7, 8, 11,

137, 1, 3, 9, 10. 138, 3, 5.
9, 11, 12 141: 2, 17 143:
6. 145: 5, 7, 8, 9. 146: 6,
10, 11, 17. 147: 2. 150:
5. 152: 1, 5. 153: 24, 27.
155: 7. 156: 2, 5. 157:
6, 8, 9, 12. 158: 3. 159:
5, 7, 8, 25, 17. 161: 2,
5, 9, 15 163: 1, 4, 7,
20, 27. 166: 1, 3. 167:
16. 169: 7, 10, 12, 13,
15. 171: 1, 6. 172: 2, 10,
11. 173: 4, 5. 175: 6. 176:
4, 12. 178: 8. 179: 1,
5, 6. 180: 4. 181: 4. 182:
2, 3, 3, 17. 183: 8, 16,
17, 18. 184: 2, 4. 185:
6, 8, 10, 11, 14, 18,
21, 22, 23. 187: 15.
188: 1, 3, 6, 10, 11.
189: 5. 190: 16. 191: 2,
8, 11. 193: 7, 9, 16,
195: 9, 11, 17, 18, 19.
197: 4, 8. 198: 2. 199:
7. 200: 3. 203: 1, 9.
204: 4, 6, 10. 205: 4.
206: 5, 8. 208: 6, 11.
210: 2, 5, 8. 212: 10.
213: 10, 14: 214: 2. 215:
14. 217: 1, 14. 218: 2,
5, 6, 10, 15. 220: 3,
9. 261: 4, 6, 8. 224:
3, 9, 16, 21, 30, 31.
223: 12, 15, 25, 31, 34.
231: 10, 13, 16, 19.
232: 2, 4, 5, 9, 16. 233:
2, 5, 15. 236: 1, 6, 14,
16, 17, 18. 238: 4, 9,
10, 14, 15, 19, 20, 26.
241: 5, 12. 142: 9. 243:
14, 15. 246: 7, 10, 11.
247: 12, 15, 17. 248:
4, 6, 8, 20. 249: 5.
250: 1, 9, 10. 251: 11,
13. 252: 8, 11, 16. 253:
2. 254: 4, 13, 16. 255:
1, 4, 9, 12. 256: 4
257: 1, 6, 9, 11. 258:
14. 260: 3. 261: 5, 7,
10: 11. 262: 5, 10, 15.
263: 5. 264: 4, 10, 12,
15. 265: 4, 9. 22, 27.
267: 1, 2. 268: 21. 269:
32 270: 2, 6, 10. 271:
11 272: 1, 4, 14. 274:
2. 275: 1, 5, 7. 276:
2, 4, 5, 7, 10 278:
8, 10. 279: 1. 280: 3,
14, 16, 21. 282: 3, 16.
283: 4, 1, 8, 13, 16.
284: 7, 12 285: 4, 7.
286: 2, 5, 8, 16. 287:
6. 288: 2, 8. 289: 3.
290: 7. 291: 7, 10, 17.
292: 10. 15. 293: 3. 294:
5, 12, 17. 295: 4, 8.
296: 7, 15. 297: 8, 12.
299: 21, 21. 301: 6, 13,
17, 19, 20. 302: 2, 4,
5, 6. 303: 1, 14. 304:
7, 12. 305: 2, 10, 13,
15. 306: 7, 8. 307: 4,
14. 308: 13. 309: 2. 311:
2. 312: 11, 19. 315: 3,
10, 11, 15, 17, 20, 21.
317: 5. 319: 1, 3, 4, 9,
19. 321: 15, 16. 322: 9,
10. 323: 20, 21, 23.
324: 9. 325: 13, 15, 17,
20. 326: 2, 5, 7, 8.
327: 4, 9, 11. 328: 5,
10, 13. 329: 4, 6, 7,
8, 9. 330: 2, 4, 5, 9,
10, 15. 17, 19, 20, 21,
26. 331: 4, 8. 332: 7,
12. 333: 8, 11 334: 3,
9. 335: 2, 5. 336: 1, 2.
3, 4. 337: 3. 338: 2, 5,
8, 15, 18. 339: 8, 12,
19. 340: 2, 6. 341: 2, 1.
342: 2, 10, 11, 12. 343:
3, 7, 12, 13, 15, 20.
344: 1, 5, 12, 14, 17,
22, 23. 347: 2, 5, 18.
348: 7. 349: 1, 4, 10,
11, 14 350: 7, 8. 351:
3. 352: 8, 12, 18. 353:
3, 10, 13. 354: 7, 11. 355:
9, 17. 356: 4, 5, 18.
357: 4, 7, 9, 14, 21,
23. 358: 2, 5, 9, 16,
18, 19, 20. 359: 2, 7,
12, 13, 18. 361: 2, 5,
8, 10, 14, 15. 362: 2,
4, 5, 7, 13. 363: 7, 12.
364: 7, 27, 12. 365: 1,
7, 10. 366: 3, 5. 367: 6,
20. 368: 10, 12. 369: 5,
16, 17. 370: 2, 3, 4,
15. 372: 2, 4, 14. 372:
5, 12, 13. 373: 2, 4. 374:
2, 8. 376: 1, 1, 10. 378:
3. 380: 9. 381: 16, 21.
382: 3, 6. 383: 3, 4.
384: 6, 8, 15, 16, 21.
385: 3. 386: 4, 7, 8.
387: 6. 388: 13, 18.
390: 3, 6, 14. 392: 1,
2, 5, 7, 9, 11. 393: 1.
2. 394: 1, 3, 7, 11,
395: 1, 7. 396: 5, 8.
397: 2, 3, 9, 11. 398:
1, 5, 15, 19, 20, 23,
14, 26, 28, 29, 35,
36, 37. 399: 5. 402: 1,
2, 4, 6, 7, 8, 9, 15.
404: 10, 14, 18 406: 2,
3, 7, 22, 35, 36 409:
5, 9, 13. 410: 8, 12, 543
411: 3, 5, 9. 412: 1,
7, 11, 13, 20. 413: 1,
3, 6, 15, 28. 414: 1, 2,
4, 8, 11, 14, 16, 21,
23. 24. 416: 4, 5, 8,
12, 17. 417: 2, 6, 18,
20, 21, 27, 29, 30. 419:
3, 6, 16. 420: 7, 10.
421: 4 422: 2, 13. 423:
2, 6, 8, 11, 20, 22.
424: 7. 425: 2. 427:
3, 8, 11, 13, 15 428:
4, 9, 11, 14, 17. 429:
3. 6. 430: 2, 6, 7. 431:
11, 19. 432: 9. 18, 24.
433: 2, 5, 6, 11, 14,
18. 434: 2, 4, 6. 435:
2, 4. 27, 22. 436: 3,
4, 9. 437: 4, 6. 12,
26, 19, 20. 24. 439: 4,
7. 440: 10, 13. 441: 3.
442: 6, 7. 443: 1, 12.
444: 1, 4. 7, 8, 15,
22. 446: 2, 7, 8, 9, 11.
447: 2, 12. 448: 6, 7.
449: 10, 11, 20. 450:
6, 9, 15. 451: 4, 5. 9,
10, 12, 15, 19. 453: 5,
6, 11 454: 2, 4, 6.
455: 7, 9, 10. 456: 3,
9, 13: 14, 18. 457: 1,
2, 4. 458: 3, 10. 459:
3. 9, 12, 15. 460: 3, 4.
461: 5, 7, 9, 15, 16,
19, 21. 462: 1, 3, 4,
7, 9. 14, 16, 19, 22,
24. 463: 1, 7, 11. 461:
9, 15, 27, 23. 466: 8,
12. 467: 12, 13, 15. 468:
4, 5, 7: 10, 13, 14, 16,
20, 21 469: 1, 4, 6,
9, 24, 25, 28. 471: 10.
472: 1, 4, 6. 473: 2, 8,
11, 13, 15, 17, 18, 21,
14. 474: 3, 7, 9, 15,
21. 475: 2, 3, 10. 476:
7. 477: 4, 7. 478: 7.
479: 2, 8, 14, 20, 22.
480: 8, 13, 17, 18, 11.
481: 4, 7, 10. 482: 6.
483: 6, 11, 19. 484:
4, 6, 7. 485: 6, 10, 12.
487: 5, 9, 10, 15. 488:
2. 489: 7, 16, 13. 490:
13, 15, 17, 18. 491: 3,
4, 7. 492: 7, 16, 18.
493: 2, 7, 12. 494: 3,
7, 10, 11. 495: 4, 5,
7, 8, 13, 20. 496: 2,
5. 8, 12, 13, 19, 21,
25. 497: 2, 4, 5, 11,
13, 14 498: 2, 10. 499:
7, 11, 15, 17. 500: 5.
501: 4, 9, 11. 502: 2,
4, 8, 12, 15. 503: 6.
504: 11. 505: 2, 4, 8,
10. 507: 2, 8: 509: 1,
4, 8. 510: 2, 10, 12,
15. 511: 2, 7, 8, 10, 12,
12 14, 16. 512: 1, 3.

4, 6, 8, 12, 13. 513: 5, 7, 8, 11. 514: 4, 6, 7, 8. 515: 1, 3, 4, 10, 16, 17, 19. 516: 1, 3, 4, 9. 517: 3, 6, 7. 519: 4, 15. 520: 11, 12, 14. 521: 2, 7, 13, 14, 16. 523: 3, 12, 14, 21. 524: 3, 7, 12, 22. 525: 6, 10, 15, 16. 526: 6. 527: 2, 4, 12, 10, 25. 528: 5, 6, 7, 10, 11, 15. 529: 5, 7. 530: 1, 3, 6, 12, 16. 531: 6. 532: 1, 5, 11. 533: 5, 7, 8, 11, 14, 16, 17, 18, 21. 535: 1, 9, 17. 536: 3, 9, 11, 15, 19, 20. 538: 1, 15, 18. 539: 2. 540: 3, 8, 14. 541: 3, 6, 8, 12. 54: 1, 6, 14, 17, 19, 22, 23, 26, 53, 14. 544: 1, 7, 17. 545: 1, 5, 8. 547: 3, 4, 6, 13, 21, 11. 549: 2, 6, 9, 10, 13, 16. 551: 4, 5. 552: 1, 3. 553: 19. 554: 6, 8. 555: 3, 11, 16. 556: 1, 5, 6, 9. 557: 4, 5, 17. 558: 2, 10, 12, 16, 17. 561: 5, 5, 6, 13. 563: 10, 12, 13, 14. 564: 2, 4, 6, 12, 17, 21. 565: 4, 8, 11, 14, 17, 19, 20, 22, 50. 566: 4, 6, 8, 11, 17, 18. 567: 9, 20. 568: 8, 9, 10, 11, 12, 15. 569: 16. 570: 4, 6, 14, 17, 18. 572: 2, 6, 7. 573: 8. 574: 1, 3, 4, 6, 7, 13, 15, 12, 23. 575: 6, 8, 13. 576: 5, 7, 9, 12, 11, 16, 17. 579: 5, 12. 580: 3, 8, 11. 581: 6. 582: 1, 5, 7, 8, 9, 15, 17, 22. 584: 14, 19. 585: 1, 11, 16, 17, 20, 21, 29. 587: 1, 1, 19. 588: 4, 10, 13. 589: 1, 8, 11, 12. 590: 6, 9, 10. 591: 5, 6, 7, 12, 16, 22. 592: 4, 7, 11, 15, 18, 19, 21, 21. 593: 1, 7. 5 411, 10, 21. 595: 3, 4, 6. 596: 2, 9, 10, 14. 597: 2, 7, 15. 603: 6, 9. 606: 6, 10, 17, 19. 610: 6. 612: 4, 9. 615: 1, 2, 8, 12. 616: 6, 10, 11. 617: 2, 5, 8. 618: 4, 6, 14. 619: 9. 620: 4, 14. 621: 3, 4. 623: 2. 624: 3. 625: 2, 7, 8, 9. 626: 4, 6, 9. 627: 7. 630: 4, 11. 632: 1, 6, 7. 643: 5, 14. 636: 6, 7, 12, 13. 638: 8, 9, 18, 19. 692: 21. 643: 4. 646: 9, 10. 647: 1, 16. 648: 11, 20. 652: 9, 17, 41. 653: 22. 654: 5, 23, 26, 27, 29. 655: 2, 16. 657: 8, 25. 659: 4, 7, 12, 15.

queis, 148: 1. 24: 4. 578: 2.

quem, 1: 17. 6: 9. 18: 7. 21: 6. 43: 10. 53: 2. 36: 11. 56: 4. 58: 5, 7, 8. 60: 6. 66: 2. 76: 9. 92: 14. 98: 3. 108: 16. 111: 1. 115: 3. 117: 12. 126: 6. 132: 15. 134: 1, 5. 138: 1. 141: 12. 153: 20. 165: 2. 171: 9. 176: 20. 186: 5. 188: 10. 217: 11. 225: 6, 11, 16, 27. 231: 19. 238: 23. 246: 15. 250: 8. 258: 18. 264: 12. 269: 1. 272: 8. 273: 10. 275: 6. 281: 8. 293: 13. 296: 5. 301: 6. 303: 2, 6. 305: 8, 11. 310: 2. 318: 6. 324: 1. 332: 11. 348: 14. 349: 5. 355: 1. 356: 15. 357: 20. 36: 17. 370: 11. 378: 9. 379: 5. 392: 3. 406: 11. 410: 2. 411: 1, 3. 417: 7. 419: 14. 423: 15. 424: 6. 428: 9. 430: 1. 439: 2. 464: 20. 473: 3. 483: 20. 473: 5. 483: 10. 489: 5, 18. 493: 15. 496: 3. 501: 6. 505: 6. 507: 16. 509: 1. 520: 9. 540: 7. 545: 6. 558: 15. 567: 5. 572: 8. 588: 7. 593: 7. 594: 9. 610: 7. 612: 10. 621: 22. 62: 14. 614: 2. 616: 2. 627: 6. 630: 9. 642: 3. 646: 13. 627: 8. 648: 10. 655: 9. 658: 10.

quemadmodum, 557: 14.

quemlibet, 479: 11.

quendam, 65: 1. 173: 12. 198: 5. 296: 10. 348: 1. 3: 14. 413: 19. 479: 24. 531: 7. 558: 10. 642: 13.

quempiam, 235: 10. 504: 5. 653: 18.

quemquam, 25: 8. 146: 8. 150: 9. 172: 6. 231: 15. 265: 17. 344: 12. 349: 3. 364: 5. 3 2: 11. 416: 4. 467: 13, 17. 471: 9. 520: 6. 567: 7. 589: 5. 620: 5.

quemque, 39: 5. 72: 14. 111: 5. 130: 11. 1 11. 175: 6. 330: 7. 362: 11. 367: 11. 388: 15. 407: 2. 408: 4. 553: 12. 365: 13. 581: 4. 585: 9.

querciea, 336: 2

quercum, 490: 10.

quercus, 542: 3.

querelas, 125: 17. 618: 9.

querelis, 280: 11.

querens, 363: 13. 447: 4.

querentis, 54: 6. 563: 24. 418: 10.

querentem, 157: 1.

querentes, 273: 10.

querendis, 502: 11.

querentur, 406: 17.

quereremus, 49: 12.

queri, 220: 8. 550: 1.

queſtam, 294: 5.

queſto, 359: 9

queſtus, 206: 9. 235: 14. 273: 1. 233: 11. 54: 32

qui, 5: 4. 6: 6. 11: 9. 12: 15: 10. 13: 15. 22: 9. 24: 5. 30: 5. 32: 9. 34: 1. 35: 2. 44: 9, 45: 14, 15. 47: 3, 5. 49: 2, 7, 8. 50: 10. 55: 24, 25. 60: 7. 61: 3, 7, 8. 68: 6. 75: 5. 76: 5. 78: 14. 81: 3. 84: 18. 89: 2. 92: 9, 25. 96: 4. 99: 4. 108. 24. 111: 9. 115: 8. 14. 117: 7. 130: 3. 134: 16. 137: 10. 139: 1. 148: 15. 150: 11. 151: 21. 155: 13. 158: 3. 159: 9. 165: 4. 166: 9. 169: 11. 172: 6. 175: 11. 176: 18. 183: 2. 187: 12. 190: 18. 192: 14. 198: 5. 200: 8. 23: 11. 224: 11. 228: 10, 29. 231: 4. 236: 7, 14. 243: 24. 246: 2. 248: 7, 14. 251: 5. 253: 8. 254: 22. 257: 5. 261: 1, 18. 269: 1. 276: 14. 2 1: 2. 289: 4. 290: 5, 12. 297: 6. 298: 9. 300: 1. 305: 11. 307: 13. 308: 9. 314: 4. 315: 9. 317: 14. 318: 2. 323: 24. 325: 20. 327: 7, 13. 327: 11. 329: 3, 4. 331: 9. 336: 7. 337: 5. 338: 12. 340: 2. 347: 1, 3, 5. 348: 4, 6. 349: 14, 18. 351: 6, 11. 352: 15. 356: 8. 357: 13. 358: 10, 20. 360: 5, 11. 361: 6. 364: 4, 31. 365: 4. 371: 7. 374: 10. 379: 35. 380: 4, 5. 38 : 18. 383: 8. 389: 2. 390: 4, 18. 392: 21. 398: 11, 20. 399: 9. 404: 8. 406: 5, 10. 408: 5. 409: 11, 15. 410: 6. 411: 6. 415: 15. 16. 419: 12. 42 : 16. 425: 1. 428: 17. 429: 7. 4 1: 19. 440: 11. 444: 18, 21. 448: 4. 449: 15. 451: 18. 455: 1. 456: 15. 459: 5, 8, 12. 461: 1. 462: 6. 11. 464: 11. 467: 8. 469: 8. 471: 3. 472: 9. 475: 25. 4 2: 4. 483: 15, 17. 484: 4. 485: 11, 18. 4 3. 489: 1. 18. 492: 16. 493: 8. 494: 4. 496: 11. 497: 7. 500: 18. 502: 13. 503: 6. 10. 504: 1, 6. 11. 509: 11. 510: 4. 11. 511: 10. 513: 12. 515: 13. 516: 2. 524: 21. 526: 12. 527: 22. 531: 6. 534: 8. 535: 10. 540: 13. 542: 7, 13. 544: 12, 13. 547: 14. 5 1: 7. 552: 12. 553: 5, 16, 18. 558: 4. 559: 3, 9. 563: 7. 564: 4. 565: 12, 24. 569: 8. 572: 10.

36. 580 : 5. 584 : 10, 12, 14, 20. 585 : 3, 11. 588 : 1, 7. 590 : 12. 591 : 22. 592 : 6, 12. 595 : 4. 597 : 8, 10. 603 : 5. 606 : 2. 611 : 4, 6, 10. 15. 7, 13. 616 : 4. 620 : 3. 621 : 8. 623 : 8. 630 : 11. 632 : 5. 634 : 19. 638 : 11, 16, 17. 645 : 1. 64 : 17. 648 : 11. 651 : 21. 652 : 20, 26, 32, 35, 36. 58. 653 : 14, 21. 657 : 3. 660 : 13, 16.

quia, 14 : 6. 53 : 4. 84 : 15, 66. 91 : 5. 108 : 10. 132 : 9. 138 : 9. 157 : 15. 179 : 2. 188 : 6. 190 : 6. 207 : 4. 298 : 4. 279 : 11. 30. : 6. 315 : 9. 325 : 6. 358 : 2. 374 : 6. 576 : 5, 6. 384 : 11. 398 : 25. 417 : 19. 437 : 26. 464 : 21. 479 : 8. 492 : 2. 574 : 9. 576 : 18. 615 : 14. 620 : 3. 624 : 12. 652 : 23, 41.

quibus, 4 : 8. 10 : 2. 11 : 5. 19 : 7. 23 : 13. 36 : 13. 55 : 6, 9. 56 : 1. 62 : 6. 65 : 1. 69 : 10. 75 : 1. 76 : 4, 15. 92 : 6, 15, 2. 100 : 5. 101 : 9. 105 : 11. 108 : 4, 13, 18. 119 : 10. 120 : 9. 122 : 3. 128 : 17. 134 : 8. 146 : 18. 153 : 5. 157 : 9. 158 : 8. 159 : 61. 168 : 12. 171 : 3. 178 : 1. 182 : 13. 185 : 7, 17. 192 : 1. 195 : 5. 204 : 4. 213 : 1. 221 : 11. 227 : 10. 224 : 2. 238 : 11, 26. 249 : 8. 256 : 5. 264 : 1. 265 : 12. 266 : 1. 273 : 17. 278 : 1. 280 : 5. 284 : 3. 291 : 11. 292 : 14. 296 : 9. 306 : 3. 310 : 7. 313 : 2. 321 : 15. 331 : 9. 332 : 5. 334 : 2, 10. 336 : 9. 339 : 1. 344 : 4. 335 : 10. 356 : 7. 358 : 17. 362 : 61. 364 : 14. 371 : 18. 374 : 9. 379 : 23, 30. 388 : 14. 402. 15. 406 : 6. 412 : 10. 431 : 6. 434 : 6. 437 : 8. 441 : 10. 44 : 17. 451 : 12. 459 : 9. 464 : 19. 481 : 4, 16. 503 : 14. 523 : 11. 527 : 9, 25. 351 : 7. 549 : 14. 553 : 13. 555 : 4. 557 : 10. 565 : 28. 566 : 10. 582 : 2, 5. 584 : 19. 585 : 7. 589 : 3, 4. 590 : 4, 7. 595 : 11. 615 : 13. 616 : 19. 620 : 1, 10. 621 : 9, 10. 621 : 6. 639 : 1, 14. 646 : 9. 651 : 11. 652 : 1.

quibuſcum, 652 : 13.

quibuſcumque, 187 : 16. 350 : 10. 578 : 10. 392 : 19.

quibuſdam, 19 : 17. 22 : 10. 55 : 15. 60 : 15. 96 : 4. 105 : 18. 121 : 5. 122 : 11. 206 : 1. 250 : 15. 274 : 2. 289 : 7. 310 : 9. 301 : 21. 321 : 13. 354 : 12. 394 : 13. 417 : 30. 435 : 15.

440 : 17. 448 : 5. 449 : 2. 483 : 6. 533 : 25. 535 : 2. 537 : 3. 610 : 4. 636 : 14. 654 : 19. 657 : 23.

quicquam, 654 : 18. 659 : 6.

quid, 16 : 8, 19. 31 : 3. 47 : 22. 55 : 20. 60 : 6. 96 : 9. 105 : 21. 133 : 11. 159 : 17. 161 : 4. 162 : 13, 18. 176 : 14. 179 : 60. 190 : 10. 195 : 9. 218 : 1. 238 : 21. 254 : 17. 262 : 22. 263 : 21. 269 : 8. 271 : 4. 272 : 6, 18. 275 : 5. 284 : 12. 286 : 10. 307 : 2, 3. 310 : 14. 315. 10. 319 : 19. 322 : 5. 341 : 7. 352 : 12. 351 : 20. 357 : 14. 365 : 14. 379 : 11, 13, 16, 23. 396 : 2. 413 : 4. 414 : 26. 419 : 16. 441 : 7. 449 : 4. 460 : 2. 463 : 12. 467 : 13. 472 : 10. 476 : 7. 495 : 9. 500 : 5. 502 : 63. 504 : 1. 551 : 17, 10. 557 : 17. 569 : 6. 584 : 18. 592 : 12. 605 : 7.

quidam, 15 : 10. 61 : 17. 33 : 6. 51 : 6. 59 : 8. 63 : 6. 82 : 3. 83 : 3. 84 : 14. 89 : 11. 92 : 16. 105 : 4. 118 : 12. 120 : 12. 146 : 2. 175 : 3. 204 : 6. 223 : 10. 230 : 5. 256 : 3. 248 : 1. 232 : 13. 261 : 6. 268 : 6, 20. 292 : 7. 293 : 13. 298 : 3. 307 : 5. 327 : 11, 15. 335 : 4. 339 : 5. 341 : 1. 356 : 21. 371 : 4. 372 : 15. 374 : 7. 390 : 20. 397 : 4. 398 : 12. 406 : 8. 419 : 11. 423 : 16. 466 : 10. 478 : 7. 483 : 3. 489 : 2. 502 : 7. 508 : 9. 512 : 5. 513 : 9. 523 : 7. 536 : 11. 544 : 5. 545 : 61, 15. 552 : 4. 553 : 15. 556 : 2. 570 : 9. 592 : 24. 619 : 5. 630 : 10. 658 : 32. 639 : 12. 651 : 4. 654 : 3. 658 : 30.

quiddam, 204 : 10. 294 : 4. 297 : 10. 419 : 13. 474 : 1.

quidem, 3 : 9. 6 : 2. 8 : 5, 15. 14 : 9. 15 : 5. 18 : 1. 21 : 10. 29 : 1. 31 : 5. 38 : 5. 42 : 2. 51 : 12. 55 : 1, 12. 56 : 9. 57 : 1. 58 : 7. 59 : 1. 60 : 15, 20. 61 : 5, 8. 64 : 13. 66 : 7. 68 : 7. 72 : 4. 73 : 1. 76 : 12. 82 : 4. 84 : 3. 87 : 8. 89 : 4. 102 : 10. 109 : 11. 108 : 17. 110 : 3. 111 : 6. 114 : 3, 10. 117 : 3. 120 : 8. 126 : 3. 128 : 2. 129 : 3. 130 : 4. 131 : 4. 143 : 3, 10. 146 : 8. 656 : 2. 157 : 4. 161 : 10. 168 : 2. 172 : 11. 175 : 6. 174 : 2. 175 : 10. 176 : 17, 19. 182 : 16. 184 : 1. 187 : 3. 190 : 1. 195 : 16. 197 : 3. 200 : 1, 7. 203 : 6. 208 : 4. 213 : 22. 217 : 10. 211 : 12. 243 : 17. 246 : 1. 248 : 11. 253 : 6. 254 : 3. 258 : 20. 260 : 9. 264 : 14. 265 : 12. 270 : 11. 273 : 1. 274 : 9. 276 : 7. 280 : 20. 282 : 8. 283 : 11. 287 : 1, 4. 289 : 20. 292 : 8. 293 : 3. 297 : 1. 301 : 11. 302 : 15. 303 : 17. 306 : 1. 308 : 17. 310 : 16. 311 : 3. 312 : 15. 313 : 1. 319 : 17. 326 : 1. 328 : 14. 329 : 1. 339 : 12. 342 : 11. 355 : 16. 356 : 16. 358 : 14, 21. 361 : 6. 364 : 18, 10. 365 : 7. 366 : 4, 10. 368 : 4. 376 : 13. 378 : 7. 379 : 1. 380 : 8. 383 : 1. 385 : 15, 19. 390 : 28. 392 : 20. 412 : 3. 416 : 7. 417 : 13, 28. 420 : 5. 422 : 7. 423 : 15. 425 : 5. 427 : 12. 432 : 12, 17. 435 : 11. 437 : 3, 19. 444 : 12. 446 : 3. 447 : 10. 449 : 18, 19. 451 : 2. 456 : 1. 463 : 5. 467 : 14, 18. 473 : 5, 14. 475 : 7. 480 : 8. 484 : 1. 487 : 2. 491 : 9. 492 : 3. 494 : 5. 495 : 2. 496 : 6. 498 : 6. 499 : 15. 500 : 18. 501 : 12. 507 : 13, 20. 509 : 6. 510 : 3. 515 : 15. 514 : 6. 515 : 1. 519 : 1. 521 : 9. 523 : 3. 525 : 5. 526 : 9. 528 : 6. 530 : 14. 536 : 1. 537 : 6. 544 : 8. 547 : 8. 549 : 2. 550 : 4. 551 : 9. 552 : 6. 553 : 10, 14. 553 : 7. 557 : 9. 559 : 6. 562 : 4. 563 : 5, 7. 564 : 3. 565 : 11. 566 : 7. 569 : 7, 13. 570 : 19. 574 : 20. 576 : 16. 580 : 4. 585 : 10. 587 : 20. 588 : 26. 590 : 10. 596 : 19. 594 : 3. 594 : 3. 596 : 13. 597 : 3. 603 : 1. 610 : 1, 13. 612 : 3, 8, 11. 613 : 4, 6. 616 : 7. 618 : 13. 621 : 5. 638 : 20. 639 : 3. 647 : 11. 651 : 23. 652 : 3, 9. 655, 17. 654 : 18, 27. 659 : 6. 660 : 29.

quidnam, 213 : 10. 346 : 1. 351 : 12. 362 : 5. 552 : 4. 618 : 17.

quidquam, 19 : 3. 75 : 8. 82 : 10. 100 : 15. 138 : 11. 172 : 3. 176 : 3. 183 : 16. 187 : 13. 221 : 61. 254 : 19. 260 : 7. 162 : 14. 287 : 3. 303 : 18. 313 : 4. 323 : 27. 327 : 30. 330 : 24. 356 : 8. 369 : 7. 379 : 13. 384 : 10. 412 : 15. 432 : 5. 440 : 7. 444 : 5. 452 : 17. 460 : 2. 462 : 5. 473 : 26. 474 : 20. 312 : 9. 539 : 5. 542 : 10. 543 : 1. 566 : 13. 567 : 13. 574 : 16. 592 : 28. 594 : 14.

quidqua, 305 : 27.

quidquid, 13 : 4. 92 : 18. 128 : 11. 129 : 3. 138 : 2. 169 : 9. 254 : 14. 281 : 6. 330 : 12. 357 : 3. 358 : 17. 467 : 16.

468: 15. 474: 9. 487: 11. 515: 21. 517: 12. 541: 25. 590: 8. 658: 24.
quidvis, 525: 16.
quies, 128: 4.
quieſcebat, 364: 30.
quieſcentem, 462: 7.
quieſcenti, 417: 12.
quietam, 96: 10.
quietas, 122: 7.
quiete, 164: 30. 433: 22.
quietem, 7: 7. 86: 17. 225: 18. 260: 3. 314: 14. 417: 4. 433: 5. 477: 13. 493: 18. 521: 11. 513: 3. 542: 30. 545: 13. 561: 9.
quieti, 557: 2.
quieturus, 351: 12.
quievit, 316: 8.
quin, 4: 10. 14: 3. 21: 11. 61: 9. 123: 7. 120: 11. 230: 1. 154: 1. 156: 6. 262: 3. 263: 8. 265: 7. 272: 12. 273: 6. 276: 15. 293: 3. 306: 5. 322: 20. 321: 14. 326: 2. 338: 15. 352: 5. 355: 6. 361: 8. 379: 27. 380: 6. 381: 12. 399: 1. 409: 8. 420: 6. 455: 2. 463: 3. 474: 1. 476: 4. 497: 2. 514: 2. 517: 5. 530: 11. 551: 3. 567: 6, 24. 597: 5. 660: 17.
quina, 376: 2.
quinadena, 384: 21.
Quinctile, 226: 11.
quindecim, 44: 9. 218: 5. 494: 2. 497: 15.
quindecimvirum, 83: 15.
quinetiam, 85: 12. 419: 23. 483: 15. 500: 9.
quingena, 435: 15.
quingentis, 42: 13. 554: 2.
quingentos, 40: 8. 238: 12.
quingenta, 492: 3.
quingenarios, 137: 11. 238: 17. 492: 5. 512: 10.
quingentis, 42: 7.
quingentos, 123: 19.
quinos, 398: 14.
quinquagena, 510: 20. 576: 9.
quinquagenos, 116: 1.
quinquageſimo, 97: 8. 384: 1. 535: 9. 618: 5.
quinquageſimum, 182: 5. 616: 17. 655: 22.
quinquaginta, 41: 9. 45: 23. 159: 19. 193: 4, 6. 500: 4. 525: 19. 632: 6.
quinquatria, 5: 6: 11.
Quinquatrium, 46: 14.
Quinquatrus, 192: 13.
quinque, 42: 12. 44: 5. 108: 3. 110: 11. 150: 13. 205: 5. 235: 18. 241: 11. 349: 15. 412: 12. 444: 20, 4. 1: 18. 498: 8. 510: 18. 566: 20.
65: 17. 652: 6.
quinquennale, 233: 12. 407: 14. 576: 3.
quinquennales, 119: 8. 180: 8.
quinquennali, 655: 2.
quinquennio, 241: 18. 317: 3. 538: 13.
quinquennium, 25: 5. 185: 8. 252: 17. 261: 2. 584: 2.
quinqueremes, 458: 20.
quinquies, 39: 1. 148: 11.
quinta, 87: 3. 593: 9.
quintam, 332: 11. 161: 15.
quintana, 453: 7.
quinti, 218: 9. 289: 4. 488: 8. 519: 7. 606: 18. 629: 12.
Quintilius, 262: 2.
quinto, 40: 10. 60: 23. 84: 10. 272: 5. 305: 8. 323: 32. 126: 12. 538: 2. 144: 12. 593: 4. 610: 8. 632: 37. 6.5: 20.
quintum, 36: 12. 90: 7. 101: 9. 131: 2. 132: 11. 388: 10. 410: 17. 519: 7. 520: 19. 609: 4. 652: 10.
quintus, 50: 3. 225: 8. 520: 11. 606: 12, 15. 626: 5. 632: 26. 638: 4.
quippe, 309: 1. 585: 3. 638: 2.
quique, 118: 17.
Quirini, 290: 5.
Quirinum, 124: 1.
Quirites, 72: 11. 469: 17.
quiritum, 396: 4.
quis, 19: 10. 27: 7. 40: 4. 47: 1, 4. 61: 7, 8. 62: 8. 64: 9. 63: 5. 70: 28. 84: 6. 86: 9. 90: 9. 125: 15. 141: 13. 150: 6. 151: 23. 161: 9. 172: 7. 187: 15. 204: 10. 215: 10. 224: 11. 283: 9. 356: 10. 358: 6. 369: 3. 390: 1. 392: 12. 406: 11. 419: 4, 6. 442: 4. 460: 12. 469: 13. 518: 5. 552: 11. 563: 30. 566: 11. 574: 19. 580: 8. 591: 18. 621: 17. 658: 4. 661: 12.
quiſnam, 96: 15. 384: 7. 534: 32.
quiſquam, 23: 14. 70: 4. 91: 2. 243: 28. 323: 32. 39: 11. 199: 4.
quiſque, 92: 6. 115: 9. 245: 13, 20. 166: 10. 178: 10. 181: 1. 187: 5. 192: 3. 224: 12. 262: 24. 278: 8. 339: 9. 437: 20. 451: 20. 496: 14. 535: 17. 551: 9.
quiſquis, 146: 20. 299: 18.
quivis, 574: 1.
quo, 3: 2. 4: 13. 6: 5. 8: 13. 10: 4, 11. 12: 1. 17: 4. 18: 12. 21: 12. 28: 3, 11. 31: 16. 35: 4. 36: 4. 42: 14. 44: 6, 8. 47: 7. 50: 3. 54: 1, 7. 55: 20. 56: 10. 60: 20. 61: 10. 67: 15. 69: 8. 70: 8. 74: 12. 86: 5. 89: 9. 91: 31. 98: 4. 99: 3. 108: 1. 110: 110: 11. 113: 1. 114: 7. 116: 2. 117: 4. 119: 7. 131: 4. 132: 20. 135: 2. 137: 5. 146: 5, 11. 149: 1. 150: 3. 161: 11, 16. 169: 14. 176: 11. 180: 6. 183: 10. 185: 17. 188: 4, 8. 189: 5. 190: 2. 191: 9. 204: 7. 208: 7. 211: 15. 22: 9. 213: 9, 55. 221: 14. 233: 6. 235: 16. 241: 15. 243: 21. 247: 14. 254: 20. 257: 17. 262: 24. 263: 21. 266: 4. 267: 8. 268: 12. 269: 5. 272: 15. 278: 8, 12. 284: 16. 290: 1. 291: 17. 292: 8. 294: 18. 298: 10. 301: 4. 310: 14. 312: 9. 315: 8. 321: 11. 324: 4. 327: 3. 330: 4, 10. 332: 7, 13. 337: 3. 339: 9. 341: 8, 15. 344: 2, 14. 356: 11. 361: 3. 364: 3. 368: 5, 7. 371: 19. 22. 378: 1. 379: 10. 383: 11. 385: 11. 397: 10. 398: 31. 410: 6. 411: 9, 18. 416: 20. 417: 1. 419: 4. 425: 6. 427: 18. 449: 12. 451: 7. 458: 4. 17. 459: 6. 462: 2, 19. 471: 5. 472: 4. 474: 13. 477: 7. 483: 5. 485: 19. 488: 5. 491: 9. 501: 12. 503: 14. 507: 15, 20. 508: 6. 512: 13. 513: 17. 519: 5. 552: 10. 538: 16. 547: 27. 555: 4. 558: 13. 563: 10. 568: 8. 573: 10. 574: 11, 10. 576: 1, 12. 579: 11. 583: 31. 587: 8. 590: 3. 598: 4. 610: 3. 612: 3. 618: 17. 619: 3. 620: 11. 627: 10. 630: 3. 632, 2. 639: 1, 9. 637: 5. 651: 5, 24. 653: 11, 16. 655: 14. 660: 11.
quoad, 14: 10. 18: 17. 258: 3. 267: 13. 356: 15. 547: 7. 574: 16. 632: 13. 638: 18.
quocumque, 63: 7. 200: 4. 314: 17. 4: 11.
quod, 4: 11. 7: 4. 8: 15. 10: 6. 11: 5. 15: 14. 16: 3. 17: 3. 18: 5, 8. 23: 12. 25: 7. 11. 16: 19. 14. 30: 11, 14. 31: 6. 14, 19. 32: 11. 33: 4, 8. 45: 11. 47: 15. 52: 2. 56: 4. 61: 17. 67: 15. 70: 11. 74: 13. 82: 7. 86: 3, 13. 87: 7. 89: 15. 90: 2. 96: 2. 104: 7. 105: 10, 21. 10: 19. 110: 13. 113: 7. 116: 3. 117: 8, 11. 122: 12. 125: 8. 126: 4, 6. 128: 16. 132: 4. 141: 15. 141: 4. 149: 8. 150: 10. 152: 5. 157: 14. 159: 15.

163 : 6 , 16. 172 : 1. 173 : 12. 179 : 5. 180 : 5. 183 : 3. 184 : 1 , 3. 187 : 4 , 9. 188 : 8. 190 : 1. 193 : 3. 208 : 12. 213 : 15. 215 : 8. 217 : 4 210 : 10 223 : 7. 224 : 28. 2 5 : 5. 231 : 9 , 20 , 13. 232 : 5. 235 : 13. 236 : 9. 23 : 19. 241 : 6. 243 : 20. 246 : 8 248 : 2 , 3. 16. 249 : 7. 250 : 13. 260 : 7. 261 : 4 , 10. 262 : 8. 263 : . 264 : 16. 266 : 6. 268 : 8 , 9. 272 : 3. 274 : 1 , 2 , 4 , 8 278 : 10 , 13. 282 : 13. 283 : 3 , 8. 286 : 17. 289 : 13 , 16 , 18. 290 : 9. 291 : 4 , 8 15. 293 : 7 , 10. 294 : 16. 296 : 13. 300 : 3 , 4. 301 : 7 , 17 , 18 303 : 14. 304 : 2. 307 : 9 , 11. 308 : 7 , 9. 309 : 4. 310 : 11 , 18. 311 : 13. 312 : 16. 321 : 19. 323 : 22 , 29. 324 : 6. 326 : 6 328 : 3. 330 : 11. 332 : 3 , 9. 333 : 5. 336 : 11. 340 : 4 341 : 5. 343 : 4. 347 : 5 , 10. 348 : 3. 350 : 2. 352 : 14. 353 : 5 , 14. 355 : 13. 356 : 1. 357 : 6 , 8 , 9 358 : 15. 362 : 16. 363 : 6 364 : 10 , 28. 369 : 10. 370 : 5. 371 : 2 376 : 6. 378 : 12. 379 : 15 , 16 , 25. 381 : 1 . 382 : 11. 383 : 1. 385 : 3 , 5 , 17. 387 : 5 390 : 17 , 23. 392 : 24 , 15 , 22. 393 : 1. 394 : 18. 398 : 4 , 24. 400 : 3 , 21 , 26. 408 : 3. 412 : 13 , 16 , 18 , 20. 414 : 2. 41 : 15 , 24 , 29. 418 : 9. 419 : 9 , 11. 4 5 : 3. 428 : 2 , 7. 431 : 8. 432 : 1 , 8 , 10. 433 : 7. 437 : 1 , 16 , 21. 440 : 9. 446 : 13. 453 : 1. 456 : 15 , 17. 458 : 20. 461 : 12. 464 : 13 , 16 , 25. 467 : 3 , 5. 468 : 9. 469 : 21 473 : 3 8 481 : 5 , 18 487 : 1. 489 : 2 , 4 , 5 , 6 , 12. 492 : 20. 495 : 4 , 9 , 1 . 496 : 13. 497 : 10 , 14. 5 1 : 7. 504 : 7 , 16 507 : 11. 511 : 3 , 9 , 20. 513 : 2 16. 514 7. 519 : 4 520 : 4. 523 : 19. 524 : 20. 528 : 12. 532 : 7 , 10. 535 : 31. 536 : 10. 538 : 19. 540 : 21. 5 1 : 1 542 : 10 , 14. 552 : 8. 553 : 14 , 21. 559 : 1 562 : 8. 566 : 1 , 3. 567 : 8. 570 : 3. 4 11 , 15. 572 : 9. 575 : 7. 576 : 10. 578 : 2 , 4. 580 : 13. 582 : 7 , 10. 585 : 2 , 4 , 21 , 12 , 13 , 15 , 17 , 18 , 19 , 22 , 24. 587 : 6 , 15 , 20. 589 : 3 , 8 , 15 , 18. 591 : 35 , 20. 597 : 3. 603 : 8. 606 : 11. 609 : 2. 616 : 8. 618 : 18. 620 : 4. 624 : 6 , 10 , 12. 625 : 5. 626 : 4 , 10. 627 : 4. 638 : 3 , 6. 639 : 16 , 28 , 30. 642 : 5. 646 : 10. 647 : 15. 651 : 5 , 12. 652 : 13 , 16 , 18. 654 : 32. 655 : 1. 657 : 3. 659 : 2 , 9.

quodam , 19 : 13. 28 : 15. 81 : 5. 87 : 4. 138 : 17. 153 : 17. 159 : 14 166 : 4. 212 : 10. 254 : 14. 257 : 5. 265 : 9. 271 : 6. 272 : 22. 300 : 7. 302 : 14. 311 : 4. 353 : 15. 365 : 21. 378 : 11. 388 : 12. 390 : 13. 409 : 16. 416 : 21. 417 : 4. 419 : 7. 446 : 15. 450 : 3 , 11. 453 : 10 465 : 1. 469 : 23. 479 : 27. 485 : 4 515 : 10. 526 : 8. 549 : 9. 558 : 1 , 15. 618 : 8.

quodammodo , 60 : 5.

quoddam , 152 : 10 414 : 20.

quolibet , 159 : 18. 583 : 3.

quominus , 270 : 8.

quomodo , 307 : 3. 592 : 16.

quondam , 21 : 17. 23 : 11. 42 : 4. 55 : 18. 59 : 8. 75 : 3 96 : 22. 120 : 12. 122 : 21. 153 : 25. 157 : 10. 174 : 5 176 : 18. 184 : 3. 189 : 6 264 : 6. 286 : 14. 294 : 7. 302 : 13. 327 : 26. 334 : 6. 342 : 4. 343 : 10. 356 : 7. 358 : 22. 364 : 31. 365 : 18. 368 : 9. 371 : 8. 376 : 8. 385 : 26. 395 : 7. 418 : 10. 424 : 2. 427 : 4. 447 : 3 485 : 9. 509 : 8. 539 : 8. 542 : 36. 561 : 9. 564 : 13. 56 : 8. 580 : 6. 594 : 7. 623 : 6. 634 : 12. 646 : 20 652 : 28. 657 : 12.

quoniam , 27 : 12. 28 : 8. 7 : 12 , 11. 83 : 15. 132 : 2. 182 : 2. 224 : 1. 267 : 7. 304 : 11. 327 : 12. 589 : 14. 654 : 21.

quopiam . 285 : 15. 221 : 11. 256 : 6. 329 : 8. 495 : 20. 545 : 7

quoquam , 18 : 14. 64 : 12. 15 : 12. 173 : 8. 178 : 11 , 14. 580 : 12

quoquo , 122 : 8. 313 : 4. 404 : 16. 553 : 3.

quoque , 10 : 4. 12 : 8. 15 : 12. 11 : 11 , 16. 23 : 7. 27 : 5 28 : 4. 30 : 4 , 10. 34 : 6 36 : 4. 40 : 5. 44 : 6. 47 : 2. 51 : 4. 58 : 7. 60 : 4 , 18. 62 : 8. 65 : 9. 69 : 9. 72 : 13 73 : 4. 74 : 6. 76 14. 99 : 8. 101 : 2. 104 : 6. 105 : 21. 108 : 14. 111 : 9 , 11. 116 : 7. 122 : 18. 128 : 17. 138 : 5. 1 9 : 5. 148 : 8. 145 : 5. 153 : 19 , 22. 156 : 2. 153 : 6. 159 : 10 , 2 . 163 : 9 168 : 16. 169 : 18. 1 1 : 3 , 4. 172 : 4 178 : 1. 180 : 7. 183 : 6 , 10 18 : 2. 1 7 : 1. 190 : 15. 19 : 5 , 9 202 : 1. 203 : 13. 206 : 6. 208 : 4. 212 : 7. 217 : 12. 218 : 1. 224 : 25. 231 : 10. 232 : 2. 233 : 9. 2 5 : 14. 248 : 18. 250 : 5 , 21. 257 : 1 258 : 3 1 261 : 3. 262 : 27. 265 : 18. 269 : 7. 270 : 10. 273 : 6 , 11. 274 : 17. 276 : 8. 282 : 4 284. 9. 286 : 1 , 11. 287 : 2. 291 : 6. 292 : 13. 293 : 7. 294 : 15. 296 : 15 298. 5. 299 : 3. 300. 5 304 : 4. 305 : 13. 308 : 2. 311 : 7 312 : 20. 317 : 15. 319 : 6 , 10. 324 : 5. 333 : 11. 337 : 2 342 : 7. 343 : 22. 344 : 20 , 23 348 : 3 , 20. 349 : 6. 350 : 7. 352 : 19. 35 : 1 , 4. 361 : 11. 362 : 11. 364 : 10. 365 : 9. 367 : 4 , 21. 369 : 18. 370 : 5. 371 : 4. 371 : 6. 376 : 22. 379 : 32. 381 : 7 , 14. 383 : 9. 383 : 6 , 13 , 19. 388 : 19. 390 : 24. 392 : 2 392 : 1 , 21 , 32. 401 : 16. 404 : 2 , 5. 406 : 32 411 : 8 414 : 11. 21. 415 : 18. 417 : 10. 420 : 7. 421 : 5. 428 : 4 , 14. 431 : 10. 436 : 5. 437 : 17. 445 : 15. 449 : 3. 450 : 2 , 10. 453 : 3. 12. 456 : 6 , 10. 459 : 2. 462 : 5 , 18 464 : 13. 468 : 472 : 7. 473 : 24 476 : 8. 479 : 9. 481 : 22. 483 : 13. 484 : 8. 487 : 8. 490 : 9. 491 : 9. 492 : 17. 493 : 4. 502 : 6. 507 : 20. 509 : 11. 510 : 5. 511 : 4 , 17. 512 : 14. 521 : 7 , 17. 523 : 16 324 : 24. 525 : 17. 530 : 8 , 12. 535 : 5. 538 : 5 , 8. 540 : 9. 541 : 1 , 19 , 20. 542 : 19. 545 : 28. 549 : 7. 553 : 2 , 9. 554 : 8. 555 : 2. 559 : 10. 563 : 9. 564 : 5. 565 : 22. 565 : 2. 573 : 8. 575 : 1 , 2 , 7 576 : 6. 579 : 13. 581 : 6. 582 : 12. 584 : 4. 589 : 14. 590 : 6. 591 : 20. 594 : 4. 603 : 4. 610 : 31. 612 : 2 , 17. 615 : 3. 616 : 15. 620 : 1. 627 : 5. 629 : 11. 634 : 1 , 20. 639 : 4. 646 : 7. 652 : 11. 653 : 20 , 12 , 26. 654 : 25 , 31. 657 : 20 , 26. 658 : 2. 659 : 8 660 : 7 , 24.

quorſum , 28 : 6.

quorum 6 : 5. 11 : 5. 25 : 11. 38 : 2 55 : 14. 58 : 10. 61 : 18. 76 : 28 111 : 2. 146 : 16. 186 : 6. 197 : 1 132 : 13. 241 : 11. 251 : 15. 282 : 10. 184 : 7. 289 : 8. 301 : 8. 323 : 2. 338 : 3. 347 : 11. 352 : 17. 356 : 3. 369 : 1 , 6. 393 : 2. 397 : 1. 444 : 24. 454 : 10. 458 : 20. 463 : 5. 468 : 8. 489 : 23. 493 : 19. 523 : 6. 527 : 14. 536 : 16. 563 : 10. 568 : 3. 570 : 2. 594 : 3. 606 : 9. 612 : 22. 615 : 8.

5.594 : 8.606 : 9.612 : 12. 615 : 2. 620 : 2, 5. 639 : 33. 632 : 11, 39.
quorumdam, 110 : 10. 122 : 9. 176 : 1. 274 : 6. 315 : 7. 449 : 20. 543 : 2. 594 : 20. 613 : 3.
quos, 8 : 8. 33 : 3. 17 : 13. 27 : 9. 29 : 8. 31 : 21. 34 : 6. 40 : 8. 43 : 3. 6. 62 : 12. 67 : 9. 86 : 10. 87 : 4. 97 : 3. 101 : 3. 113 : 15. 116 : 22. 143 : 9. 144 : 1. 146 : 3. 131 : 4. 161 : 10. 163 : 1. 171 : 7. 192 : 13. 193 : 6. 210 : 6. 218 : 7. 248 : 21. 252 : 2. 255 : 13. 266 : 13. 280 : 9. 285 : 13. 182 : 6. 292 : 4. 5. 315 : 2. 315 : 1. 349 : 9. 359 : 14. 364 : 15. 379 : 17. 390 : 32. 398 : 10, 33. 411 : 7. 418 : 4. 419 : 4. 419 : 9. 436 : 5. 451 : 7. 458 : 13. 478 : 3. 479 : 21. 480 : 10. 496 : 9, 22. 497 : 17. 499 : 24. 503 : 8. 510 : 19. 513 : 12. 525 : 2. 549 : 23. 555 : 2. 603 : 6. 606 : 15. 610 : 12. 617 : 7. 618 : 11, 14. 620 : 9. 638 : 12, 14, 21. 647 : 14. 652 : 43. 660 : 12.
quolcumque, 356 : 10. 467 : 2. 537 : 23.
quosdam, 74 : 4. 78 : 18. 130 : 2. 146 : 9. 161 : 6. 191 : 14. 221 : 10. 256 : 10. 280 : 21. 292 : 4. 301 : 11. 315 : 2. 314 : 24. 321 : 16. 334 : 13. 544 : 6. 351 : 2. 354 : 2. 361 : 9. 369 : 7. 372 : 17. 392 : 13. 402 : 16. 417 : 12. 437 : 5. 466 : 13. 469 : 19. 473 : 15. 479 : 12. 507 : 11. 312 : 17. 513 : 9. 519 : 14. 527 : 26. 532 : 6. 551 : 3. 566 : 12. 582 : 10. 637 : 10. 636 : 3.
quosque, 151 : 9. 521 : 14. 639 : 10. 641 : 4.
quot, 58 : 14. 171 : 6. 544 : 4.
quotannis, 45 : 15. 125 : 18. 143 : 10. 178 : 4. 120 : 11. 272 : 6. 282 : 5. 357 : 20. 401 : 10. 537 : 13. 360 : 3. 576 : 12. 584 : 10.
quotidiana, 181 : 5. 276 : 11. 296 : 14. 312 : 14. 419 : 15.
quotidiano, 215 : 1.
quotidie, 212 : 3. 307 : 4. 339 : 8. 379 : 34. 456 : 11. 447 : 3. 517 : 3. 521 : 10. 574 : 17. 616 : 14. 639 : 12.
quoties, 26 : 19. 28 : 3. 122 : 13. 149 : 6. 150 : 11. 155 : 4. 161 : 3. 163 : 3. 176 : 3. 178 : 14. 201 : 3. 208 : 10. 217 : 7. 235 : 9. 265 : 5. 321 : 4. 332 : 4. 353 : 7. 354 : 9. 382 : 20. 402 : 5. 411 : 7. 440 : 6. 434 : 6. 433 : 15. 496 : 10. 310 : 7. 574 : 1. 590 : 4. 596 : 2. 655 : 1. 654 : 3.
quotiescumque, 149 : 3. 325 : 5.
quum, 133 : 7. 200 : 9. 304 : 11. 371 : 9. 563 : 16. 570 : 21. 592 : 19. 606 : 4. 616 : 8. 618 : 16. 220 : 15. 224 : 14. 631 : 3. 634 : 20. 636 : 4, 11. 639 : 27. 648 : 13. 651 : 6. 254 : 3. 655 : 11, 23. 660 : 22.

R.

rabidis, 344 : 22.
Rabirio, 391 : 16.
Rabirio, 12 : 1.
racemi, 621 : 13.
raderis : 204 : 4.
raderetur, 32 : 3.
radiata, 224 : 54.
radicitus, 487 : 13. 542 : 20.
radiis, 432 : 8.
ramos, 221 : 8. 541 : 4.
Ramulo, 86 : 15.
ramolum, 487 : 5, 7.
ranæ, 224 : 39.
ranas, 224 : 39.
rapa, 340 : 12.
rapacissimum, 552 : 12.
rapacitas, 366 : 3.
rapax, 575 : 3.
rapere, 120 : 10. 411 : 10.
raperetur, 384 : 3. 332 : 4.
rapi, 235 : 2. 631 : 10.
rapide, 359 : 18.
rapiendæ, 32 : 18.
rapiendos, 15 : 14.
rapientum, 543 : 7.
rapinas, 290 : 1. 356 : 8. 527 : 22. 555 : 19.
rapinis, 39 : 18. 272 : 20. 459 : 3.
rapit, 33 : 4. 99 : 6. 530 : 15. 541 : 13. 549 : 14.
rapti, 241 : 14. 302 : 4. 323 : 3.
raptim, 204 : 13. 248 : 13. 434 : 5. 461 : 22. 473 : 13. 596 : 3.
raptum, 31 : 17. 151 : 14.
raptus, 417 : 6. 477 : 13. 521 : 2. 526 : 4.
rapueras, 487 : 6.
rapuisses, 490 : 10.
rapuit, 225 : 1.
rarior, 617 : 3.
rariora, 220 : 6.
rarissimas, 389 : 19.
rarissima, 228 : 10. 179 : 7.
rarissimo, 308 : 11. 507 : 18.
raritatis, 159 : 1. 195 : 18. 208 : 8.
raritatem, 517 : 4.
rarius, 594 : 17. 248 : 7.
raro, 364 : 18. 499 : 14. 521 : 10. 660 : 31.
raros, 203 : 1.
rasisse, 321 : 17.
rasis, 480 : 6.
rasitata, 517 : 5.
raso, 553 : 7.
rastello, 441 : 12.
rata, 273 : 6. 386 : 8. 567 : 13.
ratam, 500 : 17.
ratio, 17 : 2. 28 : 9. 44 : 7. 118 : 4. 238 : 17. 323 : 24. 456 : 12. 543 : 7. 616 : 9. 639 : 9.
rationarium, 133 : 4.
ratione, 134 : 7. 190 : 2. 217 : 8. 355 : 12. 398 : 9. 421 : 1. 473 : 17. 512 : 2. 526 : 4. 575 : 18. 620 : 11.
rationem, 31 : 10. 60 : 5. 138 : 7. 132 : 5. 157 : 18. 207 : 13. 217 : 1. 266 : 7. 272 : 1. 349 : 1. 392 : 12. 423 : 6. 469 : 3. 495 : 9.
rationes, 331 : 5. 440 : 17.
rationibus, 33 : 21. 411 : 7. 557 : 14.
rationum, 498 : 6.
ratum, 372 : 11.
ratus, 114 : 21. 132 : 8. 503 : 8.
Ravennæ, 31 : 3. 569 : 8.
Ravennam, 121 : 6. 164 : 6.
re, 5 : 6. 17 : 13. 101 : 1. 126 : 1. 172 : 4, 6. 224 : 1. 252 : 8. 254 : 17. 257 : 10. 263 : 8. 270 : 7. 286 : 15. 189 : 4. 307 : 10. 327 : 9. 333 : 19. 363 : 10. 379 : 30. 416 : 12. 435 : 14. 458 : 1. 466 : 3. 479 : 3. 496 : 9. 568 : 16. 587 : 14. 589 : 18. 593 : 16. 634 : 15. 638 : 17.
rea, 433 : 10.
ream, 187 : 4. 423 : 4. 413 : 9.
Reate, 338 : 1.
Reatina, 560 : 2.
Reatino, 537 : 5.
Reatinos, 331 : 4.
Reatinus, 336 : 7.
rebellantes, 122 : 14.
rebellarunt, 541 : 22.
rebellavissent, 76 : 13.
rebellione, 363 : 15. 516 : 1.
rebili, 440 : 15.
rebus, 23 : 13. 31 : 16, 23. 38 : 7. 54 : 3. 62 : 6. 69 : 11. 166 : 3. 198 : 18. 258 : 21. 274 : 12. 7. 542 : 12. 361 : 14. 379 : 23. 414 : 14. 432 : 23. 440 : 17. 451 : 7. 472 : 2. 484 : 7. 493 : 8. 527 : 12. 551 : 1. 563 : 28. 588 : 12. 623 : 4. 639 : 19.
recalura, 231 : 4.
recedebat, 449 : 19.
recens, 105 : 10. 20 : 6. 241 :

4. 348 : 4. 304 : 7.
recenſendo, 360 : 6.
recenſionis, 45 : 14.
recenſiti, 45 : 15.
recenſito, 549 : 6.
recenſum, 45 : 13. 153 : 6.
recenti, 315 : 5.
recentibus, 354 : 10. 345 : 13.
recentioris, 51 : 10.
recentium, 661 : 7.
receperat, 161 : 3. 390 : 13.
receperit, 623 : 9.
recepiſſe, 509 : 7.
recepiſſent, 22 : 9.
recepiſſet, 56 : 6. 112 : 3. 116 : 11. 493 : 15. 513 : 12.
recepit, 11 : 9. 67 : 5. 78 : 2. 18 132 : 18. 19. 172 : 10. 252 : 5. 268 : 10. 270 : 3. 330 : 25. 359 : 6. 424 : 7. 436 : 3. 417 : 21. 455 : 14. 495 : 14. 509 : 5. 526 : 13. 551 : 10. 566 : 16. 584 : 9. 592 : 13.
recepta, 383 : 12. 194. 410. 471 : 10. 565 : 19. 638 : 1.
receptam, 378 : 8.
receptas, 107 : 8.
recepti, 97 : 5.
receptis, 468 : 21. 590 : 9.
receptio, 360 : 10.
receptos, 145 : 7. 513 : 10.
receptum, 110 : 7. 301 : 16. 355 : 6.
receptus, 384 : 13. 480 : 6. 493 : 2. 647 : 16.
receſſerat, 584 : 4.
receſſiſſe, 327 : 19. 479 : 8. 657 : 11.
receſſiſſent, 483 : 17.
receſſus, 614 : 11.
recidit, 36 : 21 312 : 3.
recipere, 292 : 14. 397 : 8. 533 : 27.
reciperet, 119 : 4. 627 : 7.
reciperetur, 411 : 12. 490 : 16.
recipiebat, 179 : 8. 203 : 3. 448 : 4.
recipiebatur, 382 : 10.
recipiendi, 112 : 13.
recipiente, 513 : 24.
recitabat, 140 : 18.
recitandum, 116 : 4.
recitante, 657 : 9. 660 : 17.
recitantes, 118 : 11.
recitare, 212 : 7. 652 : 2.
recitarentur, 422 : 14.
recitaret, 565 : 20.
recitaretur, 317 : 5. 477 : 13.
recitata, 218 : 6. 301 : 21. 406 : 21.
recitatione, 331 : 10.
recitationem, 433 : 22.
recitationes, 420 : 4.
recitato, 185 : 11.
recitatum, 90 : 6.
recitatus, 90 : 1.
recitavit, 113 : 2. 218 : 8. 267 : 6. 292 : 6 420 : 8. 435 : 21. 574 : 6. 657 : 3. 660 : 14.
reclamantibus, 147 : 7. 513 : 13.
recoctum, 461 : 8.
recognitione, 392 : 3.
recognoſcendi, 149 : 4.
recognoſcendis, 302 : 11.
recognoſcens, 546 : 3.
recognovit, 135 : 3. 150 : 8. 241 : 8. 331 : 8.
reconciliata, 247 : 14.
reconciliatione, 74 : 12. 462 : 12.
reconciliationibus, 116 : 1.
reconciliatur, 182 : 8.
reconditarum, 458 : 24.
reconditas, 213 : 21.
reconditorum, 213 : 13.
recordatum, 570 : 9.
recordatus, 567 : 8. 584 : 2.
recreata, 473 : 11.
recta, 198 : 1 638 : 16.
rectarum, 580 : 2.
recte, 535 : 5. 654 : 21.
recti, 61 : 6.
rectis, 114 : 10.
rectori, 564 : 18.
rectorem, 168 : 16. 384 : 20. 547 : 21.
rectores, 218 : 6. 464 : 31.
rectoris, 156 : 9.
recumbere, 312 : 18.
recuperare, 203 : 7.
recuperatores, 442 : 8, 581 : 3.
recuperatorio, 519 : 4.
recuperavit, 432 : 16. 497 : 7. 507 : 16.
recurrentes, 207 : 6.
recuſandi, 83 : 7.
recuſante, 533 : 23.
recuſantem, 72 : 13. 287 : 4. 464 : 17.
recuſantes, 117 : 7. 497 : 19.
recuſanti, 654 : 18.
recuſantibus, 404 : 2. 500 : 2.
recuſandis 521 : 5.
recuſantium, 145 : 4.
recuſarat, 451 : 1.
recuſare, 429 : 10.
recuſarent, 475 : 12.
recuſarunt, 70 : 6. 501 : 4.
recuſaſſe, 307 : 8.
recuſaſſet, 387 : 5. 596 : 11.
recuſatis, 130 : 8.
recuſato, 434 : 2.
recuſatum, 385 : 11.
recuſaturum, 409 : 7.
recuſavit, 268 : 31 270 : 11. 386 : 4. 420 : 16. 526 : 14. 590 : 3.
redacta, 446 : 6.
redactam, 119 : 1.
redactis, 276 : 3.
redacto, 351 : 3. 261 : 13.
redactos, 4 : 10.
redactus, 207 : 3. 553 : 1. 651 : 19.
redarguit, 173 : 10.
reddam, 172 : 1.
redde, 125 : 11. 194 : 1.
reddenda, 113 : 1. 541 : 7.
reddendi, 130 : 12. 527 : 8.
reddere, 31 : 10. 158 : 2. 296 : 13. 322 : 5. 332 : 2. 392 : 12. 495 : 10.
redderent, 427 : 9.
redderentur, 99 : 9.
redderet, 119 : 5.
redderetur, 133 : 3.
reddiderunt, 122 : 20.
reddidi, 297 : 7.
reddidiſſe, 500 : 17.
reddidiſſent, 339 : 1.
reddidit, 69 : 11. 168 : 11. 225 : 2. 233 : 10. 276 : 15. 295 : 8. 404 : 4, 11. 406 : 18, 20. 391 : 13.
redditas, 478 : 2.
redditis, 261 : 3. 648 : 21.
reddito, 254 : 4.
redditos, 394 : 5.
redditurum, 266 : 7.
redditus, 485 : 19.
redegiſſe, 598 : 9.
redegiſſet, 75 : 2.
redegit, 14 : 4. 45 : 9. 122 : 7. 138 : 7. 146 : 4. 157 : 1. 269 : 8. 180 : 24. 392 : 11. 4. 7 : 13. 443 : 3. 540 : 4. 547 : 19. 564 : 16.
redemiſſe, 617 : 8.
redemit, 510 : 10.
redemptum, 504 : 19.
redemptus, 630 : 5.
redeo, 200 : 6.
redeundo, 233 : 14.
redeuntem, 613 : 4.
redeuntes, 453 : 6.
rediens, 154 : 10. 312 : 8. 504 : 11.
redierint, 72 : 2.
redigere, 50 : 5.
redigerent, 149 : 16.
redigeretur, 648 : 17.
rediit, 8 : 9. 99 : 7. 100 : 108 : 10. 247 : 15. 258 : 1. 282 : 14. 293 : 5. 302 : 12. 511 : 3. 318 : 6. 342 : 11. 359 : 2. 394 : 11. 473 : 11. 479 : 10. 326 : 8. 531 : 26. 54 : 8 12. 364 : 21. 648 : 19. 652 : 44.
redimere, 1 : 11.
redimeretur, 4 : 8.
redimi, 393 : 11.
redimitis, 527 : 11.
redimivit, 220 : 10.
redintegrata, 429 : 8.
redire, 76 : 16. 112 : 1. 372 : 6. 406 : 10. 497 : 18.
rediret, 62 : 1. 274 : 14.

rediſſent, 214: 16.
rediſſes, 32: 15.
reditu, 258: 17. 282: 7. 328: 16.
reditum, 5: 3. 249: 5. 257: 2.
rediturus, 282: 12.
reditus, 221: 4. 358: 22.
redituum, 312: 6.
reducem, 299: 14.
reducenda, 566: 18.
reducendos, 132: 2.
reducere, 153: 24.
reductam, 190: 6. 582: 9.
reductis, 344: 12.
reducto, 350: 8. 534: 18.
redundaſſet, 413: 14.
reduxit, 153: 10. 347: 18. 361: 21. 574: 14.
refecit, 137: 9.
refectæ, 338: 15.
refectione, 15: 1.
refectis, 135: 10.
refectorem, 554: 7.
refellebat, 473: 7.
refelli, 276: 6.
refellis, 323: 19.
referam, 70: 19. 182: 2. 187: 7. 284: 3. 467: 2.
referebat, 39: 27.
referendis, 146: 19.
referendos, 192: 13.
referendum, 247: 6. 294: 16.
referens, 8: 33. 32: 15. 264: 6. 392: 15.
referentibus, 21: 2.
referre, 18: 15. 297: 9. 417: 27. 510: 10. 523: 8. 551: 5. 689: 8.
referrent, 225: 12. 274: 8.
referrentur, 99: 10.
referret, 260: 10. 488: 6. 651: 24. 613: 16.
referretur, 110: 11. 184: 1. 231: 19. 236: 12. 272: 15. 496: 10. 591: 24. 653: 15.
referri, 286: 5. 354: 13. 386: 2. 534: 7. 537: 15.
refert, 6: 3. 55: 10. 15. 621: 5. 190: 14. 642: 2.
referta, 59: 12.
reficeretur, 406: 33.
refici, 425: 23.
reficiendam, 444: 14.
reficiendis, 272: 16.
refovit, 434: 3.
refoventes, 36: 16.
refrigerandi, 657: 10.
refrigeratus, 420: 3.
refugiens, 634: 20.
refugientem, 114: 22.
refugiſſe, 438: 21. 615: 9.
refugit, 15: 12. 67: 4.
refugium, 278: 10.
refutavit, 192: 2.
regaliolum, 36: 14.
rege, 18: 5. 36: 4. 83: 16. 100: 1. 343: 3. 450: 12. 519: 8. 606: 3.
regebatur, 499: 4.
regem, 11: 3. 55: 9. 12. 68: 4. 73: 2. 83: 9. 119: 4. 224: 10. 251: 8. 290: 12. 317: 11. 322: 18. 367: 6. 439: 2. 525: 4. 559: 9.
regenda, 182: 1.
regendæ, 528: 12.
regendos, 362: 6.
regendum, 383: 8.
regenti, 343: 10. 477: 4.
regentibus, 474: 8. 481: 10.
reges, 6: 5. 7. 28: 1. 78: 4. 84: 13. 168: 13. 181: 1. 241: 7. 270: 12. 280: 20. 338: 13. 466: 4. 574: 9.
regi, 8: 3. 168: 1. 183: 10. 298: 11. 352: 14. 406: 22.
regia, 155: 2. 200: 6.
regiæ, 55: 7. 547: 19.
regiam, 139: 6. 338: 6. 654: 17.
regibus, 6: 13. 406: 15. 468: 14. 544: 19. 555: 9.
regii, 83: 8.
Regillianus, 243: 17.
Regillis, 142: 3.
regimento, 132: 19.
Regina, 458: 25.
reginæ, 55: 7. 187: 13. 566: 4.
reginam, 55: 9. 22. 190: 11.
regionarum, 412: 4.
regionas, 58: 1.
regio, 181: 5. 258: 7. 455: 3. 457: 8.
regionatim, 42: 22.
regione, 42: 16. 104: 3. 105: 10. 122: 13. 192: 4. 323: 27. 334: 5. 338: 2. 437: 2. 530: 3. 572: 3. 606: 4. 625: 3.
regiones, 4: 12. 137: 1. 166: 9. 589: 12.
regionibus, 430: 8.
regios, 199: 4.
regis, 4: 14. 55: 19. 73: 3. 185: 11. 306: 6. 344: 2. 360: 11. 392: 15.
regium, 35: 16.
regna, 59: 16. 168: 12. 332: 5. 547: 7.
regnabat, 299: 17.
regnando, 18: 12.
regnaſſe, 212: 12.
regnatorum, 258: 7.
regni, 83: 6. 338: 16.
regnis, 181: 4.
regno, 122: 20. 181: 1. 280: 13. 553: 4.
regnum, 8: 13. 36: 7. 55: 10. 252: 4. 261: 10. 280: 24. 290: 18. 443: 4. 473: 8. 563: 9.
regredi, 32: 11.
regreſſus, 254: 23. 264: 2. 283: 12.
regulos, 321: 16.
regum, 6: 6. 272: 19. 321: 18. 338: 16. 598: 37. 585: 16.
rei, 35: 11. 60: 11. 86: 8. 120: 5. 134: 1. 215: 6. 221: 11. 231: 2. 235: 6. 238: 16. 265: 11. 290: 9. 383: 13. 417: 13. 525: 1. 551: 17. 558: 3.
reiiciebat, 202: 4.
reiecto, 130: 5.
reipublicæ, 15: 8. 19: 6. 44: 14. 76: 3. 96: 8. 108: 22. 131: 31. 134: 2. 149: 1. 150: 3. 179: 6. 183: 16. 225: 5. 7. 257: 11. 265: 10. 283: 11. 293: 10. 317: 8. 376: 3. 385: 2. 409: 13. 467: 15. 473: 2. 517: 15. 528: 12. 536: 5. 544: 15. 566: 12. 597: 16. 647: 10.
reis, 271: 14. 302: 9. 526: 2. 553: 10.
relata, 11: 9.
relatas, 304: 8.
relationibus, 310: 18.
relatum, 231: 23. 248: 17.
relaturos, 472: 13.
relaturum, 74: 17. 257: 17.
relatos, 97: 1. 424: 6.
relegaſſet, 582: 15.
relegata, 325: 11. 432: 13.
relegatæ, 185: 14. 291: 4. 441: 12.
relegatis, 348: 15.
relegatos, 302: 20.
relegatum, 553: 2.
relegaveris, 163: 24.
relegavit, 115: 5. 135: 4. 210: 9. 294: 12. 296: 12. 345: 4. 402: 16. 417: 24. 464: 8, 23.
relevavit, 391: 8.
relicta, 187: 7. 580: 9.
relictam, 420: 11.
relictas, 456: 15. 574: 9.
relictis, 181: 4. 187: 9. 254: 4.
relicto, 15: 4. 287: 5.
relictum, 19: 6. 154: 12. 621: 3.
relictus, 378: 5. 540: 10. 565: 2.
religatis, 554: 15.
religato, 534: 9.
religio, 105: 4. 318: 5. 582: 19.
religione, 64: 11. 87: 6. 330: 9. 358: 18. 386: 5. 388: 11. 443: 18.
religionem, 406: 29.
religiones, 96: 3. 219: 5. 309: 1.
religioni, 310: 16.

religionis, 243: 12. 275: 8. 565: 11.
religionum, 485: 1. 513: 15.
religioſa, 505: 11. 517: 7.
religioſis, 388: 19.
religioſiſſimi, 527: 7.
religioſius, 146: 11.
religioſus, 279: 2. 301: 11.
relinquebat, 78: 20. 198: 6. 525: 2.
relinquere, 134: 6.
reliqua, 3: 15. 111: 4. 231: 20. 238: 14. 338: 9. 482: 6.
reliquam, 114: 17. 446: 11. 473: 7. 498: 13. 525: 3.
reliquae, 62: 10. 137: 7. 169: 8. 381: 2. 542: 14. 652: 6.
reliquerat, 116: 4. 623: 4.
reliquerit, 66: 9. 132: 13. 180: 6.
reliqui, 100: 6. 187: 5. 510: 21.
reliquiae, 99: 9.
reliquias, 36: 16. 136: 15. 319: 12. 356: 20. 468: 10. 481: 16. 505: 8. 515: 21. 582: 22. 593: 6.
reliquis, 295: 15.
reliquit, 55: 13. 238: 9. 291: 3. 303: 17. 317: 5. 467: 14.
reliquiſſe, 616: 18.
reliquiſſent, 356: 9. 511: 11.
reliquiſſet, 255: 13. 266: 4. 197: 7.
reliquis, 60: 12. 61: 1, 16. 96: 1. 246: 15. 218: 9. 315: 17. 319: 9. 376: 14. 420: 11. 429: 1. 520: 8. 618: 11. 636: 14. 653: 9. 660: 5, 16, 17, 32, 33.
reliquo, 17: 5. 220: 6. 416: 6.
reliquorum, 61: 11.
reliquos, 45: 17. 58: 9. 91: 8. 117: 13. 279: 4. 332: 10. 427: 16. 440: 15. 531: 17.
reliquum, 14: 14. 462: 18.
rem, 14: 9. 70: 9. 99: 15. 105: 11. 157: 16. 188: 6. 192: 16. 218: 11. 265: 14, 20. 286: 8. 311: 7. 390: 7. 411: 15. 472: 11. 500: 17. 502: 13. 515: 11. 551: 13. 545: 15. 611: 7. 619: 5.
remeruerant, 594: 6.
remaledixi, 549: 10.
remanentium, 159: 1.
remanere, 121: 11.
remaneret, 565: 7.
remanſiſſet, 220: 4. 441: 3.
remanſit, 256: 1. 491: 7.
remeare, 658: 9.
remediis, 489: 4.
remedio, 257: 11. 206: 6. 219: 3. 521: 10.
remediorum, 568: 12.
remedium, 461: 14. 464: 29. 485: 4.
remigibus, 497: 8.
reminiſceretur, 020: 6.
remis, 303: 11. 351: 8.
remiſi, 193: 3.
remiſiſſet, 525: 9.
remiſit, 20: 8. 58: 6. 116: 5. 274: 11. 280: 22. 331: 4. 406: 21. 416: 7. 498: 11.
remiſſa, 413: 4.
remiſſione, 124: 5.
remiſſionem, 19: 7.
remiſſior, 398: 27. 499: 18.
remiſſiores, 165: 4.
remiſſioris, 293: 3.
remiſſiſſimo, 132: 3.
remiſſo, 69: 4.
remiſſum, 255: 4.
remittendo, 451: 15.
remittenti, 350: 7.
remitti, 513: 8.
Remmium, 660: 9.
Remmius, 634: 1.
remollitum, 204: 7.
remoto, 344: 21.
remotum, 84: 12.
remotus, 284: 21. 626: 3.
remove, 55: 19.
removeos, 500: 2.
removeri, 520: 12.
removiſſe, 96: 6. 153: 11.
removit, 17: 2. 272: 22. 278: 13. 196: 17.
rempublicam, 39: 2. 81: 2. 82: 9. 96: 9. 107: 16. 125: 7. 133: 8. 238: 20. 241: 2. 169: 2. 542: 14. 547: 4. 564: 19.
remum, 114: 5.
renuenti, 89: 8.
renuntiabatur, 479: 19.
renuntiante, 412: 14.
renuntiantes, 361: 2.
renuntianti, 266: 6.
renuntiarent, 96: 3.
renuntiaret, 319: 18. 497: 3.
renuntiaſſe, 542: 9.
renuntiatum, 638: 11. 648: 8.
reo, 193: 5.
reorum, 17: 8. 241: 11. 275: 6. 367: 10.
reos, 108: 11. 313: 2. 356: 17. 582: 8. 584: 12. 587: 11.
reparandarum, 114: 2.
reparare, 599: 2.
repente, 33: 2. 51: 3. 67: 17. 92: 16. 99: 6. 113: 8. 114: 8. 174: 7. 183: 5. 224: 15. 225: 16. 229: 2. 235: 7. 249: 2. 251: 2. 255: 2. 280: 14. 308: 13. 314: 17. 323: 2. 341: 3. 342: 10. 348: 6. 351: 2. 355: 4, 9. 361: 10. 362: 3. 365: 8. 368: 11. 371: 3. 382: 13. 417: 21. 428: 14. 431: 5. 444: 12. 494: 9. 496: 20. 501: 10. 502: 10. 513: 10. 517: 4, 6. 529: 8. 542: 4, 18. 561: 2. 579: 9. 591: 4, 11. 619: 11.
repentina, 78: 18. 102: 2. 458: 13. 591: 11.
repentinam, 293: 11.
repentino, 279: 11.
repentinos, 197: 8.
repentinum, 96: 16.
reperi, 100: 15.
reperiebant, 86: 4.
reperientur, 386: 4. 639: 5.
reperiretur, 111: 6.
reperiri, 616: 20.
reperiſſe, 593: 1.
reperiſſet, 504: 8. 413: 20. 534: 7.
reperit, 264: 15. 365: 13. 391: 19.
reperitur, 551: 18.
repetinntue, 76: 16.
reperta, 70: 17. 84: 13. 477: 14. 494: 11.
repertam, 225: 22.
reperti, 364: 11. 388: 4.
repertis, 409: 15.
reperto, 18: 15. 52: 8. 479: 53. 566: 8.
repertores, 285: 3.
repertum, 89: 15. 317: 15. 343: 8. 369: 11. 442: 1.
repertos, 214: 17. 496: 15. 511: 12.
repetiam, 428: 5.
repere, 81: 9. 372: 14.
repetentes, 256: 11.
repetenti, 462: 16.
repetere, 141: 13. 313: 3. 636: 5.
repeteret, 114: 17.
repeti, 584: 13.
repetiit, 317: 4.
repetiſſe, 343: 4. 519: 16. 639: 2.
repetit, 116: 3. 618: 4.
repetita, 36: 1. 107: 11. 162: 13. 357: 15. 361: 12. 398: 2. 560: 2.
repetitam, 582: 16.
repetitis, 263: 2.
repetito, 493: 13.
repetitum, 368: 12. 413: 12.
repeto, 613: 6.
repetundarum, 41: 2. 49: 16. 581: 5.
repetundis, 508: 10.
replerent, 362: 4.
repleta, 319: 16. 597: 5.
repleto, 501: 3.
repletus, 217: 13.
replicata, 229: 6.
reponeretur, 235: 11.
reponi, 512: 1.
repoſcentem, 109: 9.
repoſcentes, 347: 5.

repuſcenti, 122 : 20. 157 : 4. 525 : 8.
repoſitam, 238 : 14.
repoſitus, 224 : 36. 450 : 12.
repoſuiſſe, 125 : 5.
repoſuit. 59 : 16. 76 : 17.
reprehendenti, 559 : 1.
reprehendere, 271 : 5.
reprehenderit, 418 : 9.
reprehendiſſet, 450 : 21. 529 : 5. 632 : 11.
reprehendit, 619 : 4.
reprehenſione, 441 : 15.
reprehenſionem, 404 : 6.
reprehenſus, 361 : 11.
reprehenſum, 163 : 6.
repræſentabat, 414 : 15.
repræſentanda, 431 : 9.
repræſentantes, 527 : 25.
repræſentare, 572 : 6. 475 : 9.
repræſentaretur, 4 7 : 15.
repræſentari, 2 8 : 13.
repræſentata, 532 : 4 510 : 20.
repræſentaturum, 446 : 5.
repræſentaturus, 595 : 5.
repreſſam, 322 : 12.
repreſſit, 173 : 4. 280 : 21. 584 : 19.
repreſſu, 325 : 8.
repromittens, 262 : 8. 510 : 16.
repromitterent, 397 : 5.
Republicæ, 8 : 10. 18 : 1, 8. 18. 23 : 6. 25 : 2. 28 : 7. 31 : 12. 35 : 7. 110 : 2. 153 : 1. 175 : 4. 182 : 2. 221 : 9. 269 : 3. 606 : 20. 638 : 8. 646 : 10.
repudiaret, 1 : 7.
repudiaſſet, 75 : 10. 278 : 14.
repudiatam, 343 : 4.
repudiato, 21 : 2.
repudiaturum 278 : 5.
repudiatus, 609 16.
repudiavit, 141 : 13. 408 : 9. 514 : 21.
repudium, 255 : 4. 354 : 13.
repugnantem, 592 : 21.
repugnanter, 451 : 6.
repuleris, 81 : 11.
repulit, 417 : 23.
repulſa, 95 : 2. 5 8 : 15.
repulſam, 489 : 21.
repulſis, 513 : 11.
repurgandarum, 251 : 34.
repurgavit, 157 : 4.
reputant, 15 : 2. 32 : 10. 133 : 4.
reputantibus, 28 : 6.
requiem, 4 : 4. 258 : 13. 268 : 13.
requiebat, 95 : 4.
requirendam, 311 : 6.
requirens, 416 : 22.
requirentes, 513 : 11.
requirenti, 592 : 9.
requiei, 551 : 3.
requiſiſſet, 314 : 7.
requiſita, 542 : 17.
requiſitis, 175 : 10.
requiſivit, 418 : 4. 412 : 25. 469 : 19. 479 : 13.
rerum, 7 : 6. 10 : 2. 35 : 1. 16 : 7, 9. 61 : 11. 74 : 14. 120 : 1. 141 : 15. 147 : 11. 153 : 27. 199 : 6. 212 : 12. 214 : 5. 232 : 16. 238 : 22, 261 : 6. 165 : 16. 318 : 4. 328 : 15. 334 : 7. 350 : 4. 357 : 10. 358 : 3. 364 : 31. 390 : 8. 402 : 9. 419 : 3. 425 : 15. 431 : 7. 435 : 3. 436 : 10. 442 : 7. 461 : 4. 464 : 18. 468 : 20. 494 : 10. 495 : 20. 515 : 1. 520 : 7. 534 : 17. 541 : 10. 580 : 1. 585 : 9. 592 : 7. 620 : 10. 634 : 7.
res, 9 : 3. 11 : 4. 51 : 4. 58 : 10. 78 : 14. 113 : 2. 141 : 21. 169 : 12, 18. 186 : 6. 218 : 1. 220 : 3. 224 : 24. 252 : 12. 256 : 12. 262 : 4. 268 : 17. 289 : 12. 298 : 4. 305 : 4 14. 321 : 24. 332 : 10. 356 : 22. 357 : 14. 359 : 12. 388 : 6. 449 : 5. 467 : 19. 490 : 13. 494 : 3. 497 : 7. 510 : 19. 525 : 10. 541 : 15. 544 : 8. 561 : 12. 574 : 9. 580 : 13. 639 : 50. 646 : 4. 655 : 4, 13.
reſalutatione, 467 : 18.
reſaturum, 381 : 1.
reſcidit, 275 : 4. 356 : 10. 360 : 10. 369 : 9. 386 : 1. 581 : 12.
reſcindenti, 319 : 25.
reſcindere, 89 : 17.
reſciſſa, 412 : 5.
reſciſſæ, 333 : 6.
reſciſſis, 276 : 2.
reſcribendis, 163 : 7.
reſcribere, 367 : 9. 470 : 10.
reſcribi, 272 : 19.
reſcribit, 105 : 16
reſcripſerat, 74 : 10.
reſcripſit, 172 : 5. 153 : 7. 274 : 11. 381 : 3 449 : 15. 650 : 4.
reſcripta, 213 : 2.
reſcripturum, 61 : 16.
reſediſſet, 443 : 9.
reſervandos, 25 : 19.
reſervatos, 198 : 7.
reſervavit, 341 : 11.
reſident, 365 : 1. 439 : 5. 652 : 4.
reſiduæ, 203 : 3. 330 : 20.
reſiduam, 101 : 5. 493 : 7. 519 : 10.
reſidui, 303 : 11. 580 : 5.
reſiduis, 197 : 12. 238 : 26. 515 : 3.
reſiduo, 419 : 12.
reſipiis, 471 : 22.
reſipiſcens, 314 : 7.
reſipiſcerent, 168 : 17.
reſiſtendum, 15 : 5.
reſiſtentem, 269 : 2.
reſiſtenti, 19 : 12.
reſoluturus, 579 : 8.
reſpectum, 444 : 11.
reſpectus, 511 : 2.
reſperſit, 4 7 : 12.
reſperſus, 371 : 16.
reſpexiſſe, 82 : 6.
reſpexiſſet, 635 : 14.
reſpicere, 309 : 5.
reſpicienti, 372 : 12.
reſpondendum, 150 : 1.
reſpondente, 314 : 10. 548 : 2. 475 : 5. 479 : 10.
reſpondebat, 531 5. 390 : 5. 585 : 12.
reſpondere, 511 : 8. 552 : 10.
reſponderet, 233 : 9.
reſponderint, 72 : 12.
reſponderit, 221 16. 85 : 10. 303 : 12.
reſpondiſſe, 111 : 6. 210 : 9. 504 : 17.
reſpondiſſet, 296 : 11. 199 : 3.
reſpondit, 157 : 1 175 : 7. 179 : 8. 2 3 : 10 266 : 7. 293 : 7. 298 : 2. 302 : 12. 384 : 17. 422 : 6. 435 : 19. 440 : 4. 446 : 3. 464 : 6. 473 : 25. 481 : 8. 527 : 9. 618 : 18. 646 : 11.
reſponſa, 534 : 3.
reſponſis, 268 : 4.
reſponſo, 547 : 16. 588 : 22. 591 : 16.
reſponſum, 214 : 4. 231 : 18. 440 : 11. 547 : 20.
reſpublica, 253 : 6. 344 : 12. 553 : 21.
reſtat, 124 : 7. 657 : 6.
reſtinxerit, 100 : 14.
reſtiterunt, 503 : 16.
reſtitit, 30 : 3. 131 : 4. 572 : 19. 511 : 14.
reſtituenda, 547 : 26.
reſtituendæ, 5 : 2. 317 : 16. 568 : 4.
reſtituendam, 251 : 2.
reſtituerat, 398 : 4.
reſtituere, 187 : 18. 338 : 6.
reſtituerentur, 549 : 14.
reſtitueret, 388 : 21
reſtitueretur, 8, 10. 381 : 16.
reſtitui, 157 : 16. 312 : 11.
reſtituiſſet, 467 : 6.
reſtituit, 12 : 7. 15 : 16. 43 : 3. 66 : 6. 72 : 7. 138 : 15. 139 : 2. 252 : 5. 265 : 10. 310 : 20. 312 : 5. 386 16. 389 : 1. 460 : 5. 559 : 3. 578 : 1.
reſtituta, 555 : 1.
reſtitutæ, 432 : 18. 458 : 3.
reſtitutionem, 178 : 8. 288 : 8. 471 : 9. 508 : 11. 547 : 21.
reſtitutioni, 168 : 5.
reſtituto, 289 : 8.
reſtituturum, 376 : 3. 545 : 13.

reſtitutus, 429: 7.
reſtrictiones, 394: 4.
reſtrictis, 197: 5.
reſumebat, 203: 9.
reſumenda, 363: 11.
reſumſiſſet, 450: 3.
reſumſit, 535: 17.
reſumta, 349: 17.
reſumturum, 4 3: 6.
reſurrexit, 341: 21.
retardante, 33: 22.
retardari, 304: 9.
retardatus, 64: 12. 513: 20.
retaxare, 531: 13.
rete, 457: 4. 639: 24.
retectis, 203: 1.
retenta, 310: 26. 496: 22.
retentam, 82: 4.
retentis, 247: 8.
retento, 325: 8.
retentos, 314: 1.
retia, 639: 23.
retiarii, 349: 15.
reti[illegible]ios, 414: 19.
reticere, 123: 30.
reticuerit, 5 1: 7.
reticuiſſet, 332: 10.
reticuit, 417: 28.
retine, 409: 9.
retinenda, 133: 6.
retinendum, 533: 4.
retinens, 6: 9. 410: 14.
retinentes, 17: 1.
retinentibus, 254: 1.
retinentiam, 327: 11.
retinere, 150: 13. 139: 24. 327: 20. 533: 26.
retinerent, 49: 7. 390: 27.
retineret, 324: 2. 660: 17.
retinuerit, 192: 4.
retinuiſſe, 613: 1.
retinuiſſem, 193: 3.
retinuiſſent, 8: 3.
retinuit, 4: 15. 70: 21. 138: 4. 186: 3. 260: 8. 429: 5. 491: 3.
retractarent, 606: 9.
retractavit, 145: 1.
retractum, 117: 13.
retractus, 193: 1.
retrahere, 428: 11.
retraxit, 45: 11.
retulerim, 439: 2.
retulerit, 427: 19.
retulerunt, 89: 13. 498: 13.
retuli, 353: 3. 356: 6. 416: 15.
retuliſſe, 246: 12. 438: 4.
retuliſſent, 75: 10.
retuliſſet, 225: 13. 274: 3.
retulit, 18: 11. 28: 7. 29: 3. 417: 11. 579: 6.
revelandos, 587: 20.
revelato, 493: 14.
reverentem, 551: 14.
reverentia, 322: 12. 381: 9.
reverentior, 544: 6
reverentiſſimum, 223: 3. 449: 16.
reverſæ, 588: 13.
reverſas, 373: 4.
reverſis, 543: 7.
reverſo, 5: 1. 229: 1.
reverſum, 464: 14. 532: 12.
reverſuri, 485: 14.
reverſurum, 131: 4. 351: 10.
reverſus, 260: 1. 325: 11. 354: 11. 361: 6. 451: 1. 521: 12. 547: 1.
revertar, 449: 7.
revertente, 83: 2.
revertentem, 178: 12.
revertenti, 321: 7. 404: 19. 427: 4.
reverti, 364: 4. 449: 7.
reviſens, 166: 10. 487: 4.
reviſere, 255: 11.
reviſuram, 282: 4.
reviviſceret, 243: 22.
reum, 12: 3. 141: 4. 73: 8. 176: 13. 251: 12. 272: 20. 293: 13. 390: 14, 23, 29. 648: 13.
revocanda, 475: 13.
revocandas, 500: 4.
revocante, 273: 5. 492: 3.
revocare, 31: 8.
revocarent, 390: 26. 553: 3.
revocaret, 285: 19. 380: 9. 420: 7.
revocaretur, 258: 15. 261: 7.
revocaſſe, 553: 17.
revocata, 580: 21.
revocatæ, 432: 17.
revocatam, 588: 18.
revocatas, 412: 5.
revocatis, 230: 5. 474: 11. 544: 9.
revocato, 832: 1. 413: 17. 479: 16.
revocatum, 233: 15. 148: 1. 376: 6. 552: 1.
revocatur, 237: 12. 264: 14. 361: 8. 657: 7.
revocaverat, 523: 22. 555: 2. 575: 10.
revocavit, 126: 2. 174: 8. 402: 13. 406: 7. 446: 2. 459: 20. 512: 9. 539: 8. 547: 21.
reor, 22: 6. 243: 28. 302: 15. 431: 11. 591: 18.
revulſæ, 382: 4.
rex, 8[illegible]: 16. 184: 16. 329: 6. 371: 18. 485: 15. 374: 7. 651: 10.
rexerit, 308: 18.
rexit, 54: 4. 126: 1. 252: 7. 415: 1.
rheda, 63: 4.
Rhætiam, 122: 3.
Rhætici, 337: 8.
Rhætico, 302: 4. 262: 9.
Rhæticum, 232: 8.
Rhegium, 114: 19. 565: 12.
Rheni, 128: 8. 252: 11.
Rheno, 241: 2. 1: 2: 6.
Rhenum, 24: 5. 260: 17, 20. 357: 9. 361: 2. 363: 10.
Rhenus, 579: 9.
rhetorem, 619: 2. 645: 5. 647: 7. 660: 9.
rhetores, 619: 3. 638: 13.
rhetori, 647: 9, 11
rhetoribus, 354: 6. 613: 4. 638: 7.
Rhetorica, 638: 2.
Rhetoricæ, 197: 2.
Rhetoricam, 612: 15. 615: 10. 616: 13. 646: 3.
Rhianum, 320: 7
Rhinocerotem, 159: 18.
Rhodano, 24: 2.
Rhodi, 256: 1. 258: 16. 274: 11.
Rhodia, 393: 7.
Rhodienſem, 303: 5.
Rhodii, 296: 13.
Rhodiis, 406: 19. 433: 14.
Rhodiorum, 247: 8.
Rhodo, 4: 13.
Rhodon, 299: 8.
Rhodum, 4: 2. 254: 9. 256: 6. 462: 3. 347: 17.
ricto, 423: 5.
rideret, 351: 12.
rigida, 308: 11.
rigoris, 187: 8.
ripæ, 128: 2.
ripam, 33: 5. 236: 17. 252: 11. 263: 3. 266: 19.
ripas, 312: 3. 454: 8.
riſiſſe, 342: 8.
riſus, 423: 5. 420: 5.
rito, 365: 11.
ritus, 279: 1.
rivalem, 509: 6.
rivum, 397: 2.
rixis, 433: 9.
robor, 563: 16.
robuſtiſſimæ, 444: 20.
robuſto, 308: 1.
rogando, 398: 29.
rogante, 432: 10
rogantes, 111: 7.
roganti, 133: 18.
rogantibus, 329: 10.
rogare, 21: 5. 534: 14.
rogatione, 5: 3. 15: 2. 29: 4.
rogaturus, 89: 2.
rogatus, 448: 6.
rogavit, 660: 28.
rogitans, 437: 9.
rogo, 165: 27. 272: 5. 373: 3. 419: 6. 517: 11.
rogum, 274: 6. 348: 3.
rogus, 92: 1.
Roma, 105: 24. 299: 17. 382: 7. 406: 25. 469: 17.
Romæ, 9: 10. 14: 11. 40: 7. 47: 7. 72: 8. 116: 3. 126: 5. 13[illegible]

1. 161: 5. 173: 10. 179: 3. 181: 4. 223: 3. 224: 9. 231: 24. 243: 22. 248: 4. 254: 2. 261: 3. 274: 13. 280: 5. 282: 11. 299: 19. 305: 14. 322: 1. 340: 11. 351: 4. 357: 5. 371: 6. 379: 28. 411: 5. 437: 15. 446: 1. 448: 1. 455: 10. 462: 6. 465: 3. 497: 8. 525: 1. 531: 6. 567: 10. 579: 11. 603: 1. 624: 6. 634: 3. 636: 4. 638: 9. 651: 2. 660: 6
Romam, 3: 9. 5: 1. 35: 6. 111: 4. 166: 7. 241: 3. 247: 16. 251: 7. 260: 1. 282: 14. 303: 6. 304: 8. 318: 1. 325: 14. 318: . 330: 7. 360: 13. 363: 1. 371: 2. 383: 11. 394: 11. 405: 31. 451: 4. 473: 10. 484: 9. 519: 10. 547: 14. 585: 13. 618: 6. 630: 7. 639: 29. 647: 6.
Romana, 14: 5. 329: 9. 406: 15. 450: 15.
Romanæ, 153: 19. 315: 23. 406: 20. 437: 9.
Romanam, 153: 19. 406: 16. 499: 14. 539: 1.
Romanatum, 620: 10.
Romanas, 25: 15. 100: 1.
Romani, 54: 6. 112: 18. 139: 1. 178: 3. 184: 10. 232: 12. 250: 8. 265: 12. 290: 13. 311: 9. 364: 18. 406: 12, 33. 430: 6. 458: 24. 496: 6. 507: 16. 539: 2. 549: 9. 626: 2.
Romanis, 152: 2. 159: 10. 406: 6. 590: 4.
Romano, 23: 8. 179: 7. 185: 20. 224: 6. 231: 12. 238: 10. 278: 3. 284: 18. 297: 10. 326: 8. 331: 7. 334: 18. 340: 6. 358: 14. 369: 4. 379: 10. 381: 21. 404: 3. 431: 6. 464: 2. 467: 16, 19. 473: 12. 500: 9. 507: 4. 541: 10. 547: 21. 564: 11. 565: 22. 610: 9. 653: 10. 660: 7.
Romanorum, 11: 9. 14: 30. 24: 6. 301: 19. 357: 9.
Romanos, 280: 17. 359: 1. 412: 13. 437: 5. 500: 4. 580: 11.
Romanum, 126: 4. 132: 7. 163: 7. 195: 2. 265: 1, 3. 328: 1. 330: 13. 347: 17. 3 6: 3. 390: 29. 495: 6. 532: 4. 582: 9. 651: 8.
Romanus, 42: 16. 263: 29. 349: 23. 404: 4. 423: 9. 436: 7. 520: 7. 606: 19. 660: 3.
Romule, 299: 13.
Romuli, 241: 6. 343: 9.
Romulo, 229: 5.
Romulum, 105: 19.
roraſſet, 221: 4.
roſaria, 454: 11.
roſtra, 587: 10. 439: 6. 533: 14.
roſtratæ, 506: 2.
roſtratis, 67: 4.
roſtris, 6: 2. 16: 9. 19: 17. 83: 10. 93: 1, 14. 236: 12. 249: 8. 335: 13. 402: 7. 479: 2. 485: 13. 523: 4.
roſtra, 487: 5.
roſtrum, 515: 14.
rotunda, 458: 12.
rubentibus, 190: 5.
Rubicone, 82: 11.
Rubiconem, 32: 9.
rubida, 535: 4.
ruboris, 594: 1.
Rubriæ, 4: 5, 12.
Rubrio, 660: 2.
ructu, 527: 17.
rudem, 598: 34.
ruderibus, 117: 5. 547: 24.
ruderum, 468: 19.
rudi, 217: 7. 603: 2.
rudiartus, 250: 5.
rudibus, 351: 8.
rudimenta, 184: 4.
rudimentis, 251: 8.
rudimento, 447: 12.
rudis, 564: 4.
Rufi, 110: 4.
Rufillam, 190: 13.
Rufini, 78: 21.
Rufinum, 464: 22.
Rufum, 186: 4. 446: 10. 575: 16. 615: 11.
Rofus, 100: 5.
ruina, 121: 4. 283: 17. 350: 13. 371: 20. 462: 12. 515: 20.
ruinæ, 159: 23.
ruinis, 547: 22.
rumor, 100: 2. 275: 7. 544: 15.
rumore, 8: 3. 113: 5. 254: 7. 384: 5. 534: 16. 565: 30.
rumorem, 3: 3. 191: 7. 192: 7.
rumores, 271: 11. 363: 13.
rumori, 543: 6.
rumoribus, 503: 8.
rumoris, 163: 5.
rumorum, 565: 14.
rumpere, 501: 2.
rumperent, 266: 7.
rupe, 305: 16.
rupes, 286: 2. 355: 14.
rupibus, 383: 5.
rupto, 502: 4.
rura, 458: 7. 560: 2.
rure, 427: 4.
ruri, 657: 7.
ruris, 655: 15.
ruſum, 243: 9. 250: 30. 308: 10. 503: 16.
ruſus, 1: 4. 16: 1. 39: 1. 100: 3. 116: 15. 124: 4. 150: 9.
313: 3. 138: 5. 153: 9. 159: 21. 190: 5. 191: 14. 200: 7. 225: 1. 261: 1. 271: 18. 289: 7. 294: 13. 304: 5. 307: 11. 314: 9. 332: 14. 342: 11. 347: 19. 361: 9. 371: 8. 379: 33. 404: 18. 419: 16. 432: 2. 439: 10. 450: 11. 471: 10. 479: 16. 480: 21. 521: 5. 533: 15. 541: 17. 5 4: 21. 574: 2. 591: 13. 621: 25. 648: 14. 652: 22.
Ruſcii, 384: 10.
ruſticis, 4 7: 2.
ruſticitatis, 59: 9.
ruſticum, 581: 19.
rutabula, 199: 5.
rutila, 427: 10.
rutilare, 362: 13.
Rutilii, 218: 30.
Rutilium, 615: 11.
rutilum, 615: 11.

S.

ſabbatis, 200: 8. 274: 13.
Sabina, 241: 6.
Sabinam, 372: 9. 509: 3.
Sabini, 655: 15.
Sabinis, 519: 10. 5 8: 1.
Sabino, 284: 15. 497: 8. 533: 11. 538: 3. 572: 22. 579: 3.
Sabinorum, 24: 13
Sabinos, 537: 4. 570: 3.
Sabinum, 372: 10. 533: 17. 54: 8. 585: 14.
Sabinus, 536: 11, 27.
Sabratenſis, 539: 2.
ſacer, 302: 12.
ſacerdos, 455: 17.
ſacerdote, 576: 9.
ſacerdotes, 256: 7. 270: 5. 339: 6. 414: 4.
ſacerdotibus, 224: 28. 402: 4. 423: 16. 437: 27.
ſacerdotii, 319: 8. 380: 7. 383: 13.
ſacerdotiis, 524: 2.
ſacerdotio, 2: 8. 353: 14. 613: 2.
ſacerdotium, 494: 2. 540: 6.
ſacerdotum, 138: 10. 223: 3. 332: 11. 379: 24. 428: 3. 528: 13.
ſacra, 55: 2. 84: 20. 323: 21. 406: 31. 517: 7.
ſacræ, 534: 18.
ſacramenti, 126: 5. 252: 2. 279: 4. 496: 21.
ſacramentis, 310: 6.
ſacramento, 47: 3. 501: 3. 556: 12.
ſacramentum, 383: 10. 475: 4.
ſacraretur, 294: 19.
ſacrario, 292: 5. 541: 31. 595: 14.

ſacrarium, 104: 3.
ſacratum, 333: 21.
ſacras, 137: 3. 271: 8. 451: 13.
ſacrata, 542: 4.
ſacratæ, 258: 10.
ſacrato, 545: 18.
ſacri, 203: 11.
ſacrificando, 286: 14.
ſacrificandum, 283: 17.
ſacrificant, 113: 9. 371: 16.
ſacrificantem, 388: 5. 416: 16. 503: 1.
ſacrificanti, 124: 31. 231: 3. 269: 10. 502: 17. 511: 8. 570: 3.
ſacrificare, 95: 7.
ſacrificaret, 494: 8.
ſacrificii, 477: 12. 490: 15.
ſacrificiis, 415: 6.
ſacrificio, 83: 2. 232: 1. 513: 19. 530: 14.
ſacrificiorum, 568: 11.
ſacrificulos, 5 2: 14.
ſacrilegiis, 59: 18.
ſacris, 6: 11. 243: 17. 271: 9. 463: 5.
ſacro, 81: 5. 438: 15. 463: 4. 576: 16.
ſacrum, 138: 25. 224: 14.
ſæcula, 299: 9. 621: 18.
ſæculares, 353: 7. 375: 18.
ſæcularibus, 138: 17.
ſæculi, 283: 12.
ſæculum, 236: 20.
ſæpe, 4: 11. 28: 16. 30: 1. 42: 20. 52: 7. 64: 8. 65: 4. 66: 6. 84: 12. 103: 15. 123: 13. 131: 6. 235: 3, 9. 156: 4. 163: 8. 173: 10. 181: 4. 185: 20. 203: 9, 13. 206: 5. 208: 3. 217: 4. 218: 3, 9. 262: 21. 268: 15. 272: 7, 9. 276: 9. 282: 4. 308: 13. 319: 7. 339: 4. 342: 11. 343: 15. 349: 8. 350: 2. 352: 20. 357: 15. 359: 9. 366: 5. 379: 2. 398: 28. 411: 6. 419: 3. 420: 4, 11. 432: 5. 435: 7. 455: 9. 463: 2. 464: 7, 17. 467: 14. 508: 3. 517: 7. 521: 18. 527: 24. 564: 7. 567: 15. 574: 15. 584: 6. 594: 19. 639: 15. 652: 31. 654: 25.
ſæpius, 23: 13. 34: 5. 51: 13. 59: 12. 23: 2. 25: 7. 83: 11. 114: 1. 133: 2. 168: 4. 208: 4, 9. 215: 17. 224: 6. 238: 12. 261: 7. 275: 2. 292: 2. 303: 18. 376: 1. 390: 17. 396: 10. 397: 14. 415: 20. 444: 13. 446: 12. 447: 11. 454: 3. 461: 18. 491: 25. 540: 5. 555: 5. 634: 13.
ſæva, 297: 17.
ſævam, 326: 2.
ſæve, 299: 2.
ſævit, 111: 6.
ſæviſſime, 378: 18.
ſæviſſimus, 301: 4.
ſævitia, 315: 12. 349: 10. 350: 8. 352: 8. 430: 8. 466: 3.
ſævitiæ, 301: 10. 390: 12. 461: 5. 497: 10. 500: 12. 530: 1. 536: 6. 587: 1.
ſævitiam, 302: 1. 322: 12. 346: 1. 566: 1. 584: 22.
ſævitum, 468: 10.
ſævius, 15: 1, 5, 6.
ſævum, 414: 23.
ſævus, 575: 3.
ſagaciſſimus, 326: 6.
ſagacitet, 297: 2.
ſagaci, 34: 2.
ſagax, 390: 2.
ſaginam, 342: 1.
ſagittariorum, 544: 21.
ſagittarium, 70: 16. 565: 4. 594: 18.
ſagittas, 541: 22. 594: 23.
ſago, 508: 5.
ſagularis, 528: 8.
ſagulo, 130: 5.
ſalaria, 435: 13. 558: 5.
ſalariam, 479: 28.
ſalario, 233: 2.
Salaſſos, 122: 8.
ſales, 558: 10.
ſaliente, 208: 3.
ſalis, 414: 3.
ſalinatori, 246: 7.
ſalinatore, 246: 7.
ſalivis, 321: 9.
Salluſtii, 619: 4. 620: 15.
Salluſtio, 620: 13.
Salluſtium, 385: 18. 620: 8. 625: 4.
Salluſtius, 214: 4.
ſalſamentario, 654: 2.
ſaltabat, 368: 8.
ſaltandi, 326: 4. 368: 3. 182: 7.
ſaltante, 369: 1.
ſaltationis, 566: 13.
ſaltator, 369: 2.
ſaltatore, 432: 15.
ſaltaturum, 414: 8.
ſaltaverunt, 42: 5.
ſaltavit, 371: 27.
ſaltem, 651: 24. 638: 16.
ſaltu, 24: 1.
ſalva, 322: 7. 567: 16.
ſalvam, 113: 8. 462: 10.
ſalubrem, 257: 1. 295: 8. 243: 3.
ſalubria, 218: 5.
ſalubritate, 254: 9.
ſalubriter, 593: 31.
ſalvere, 191: 4.
Salviam, 190: 13.
Salvidieno, 467: 3.
Salvidienum, 186: 4. 585: 8.
Salvio, 501: 13.
ſalvis, 552: 11.
Salvium, 551: 16. 585: 13.
Salvius, 492: 8. 507: 3.
ſalutabatur, 556: 10.
ſalutandi, 274: 13. 406: 14.
ſalutator, 390: 5.
ſalutatores, 551: 18.
ſalutanti, 83: 9. 490: 6.
ſalutantium, 501: 12.
ſalutare, 551: 20.
ſalutarem, 202: 7. 272: 7.
ſalutaſſet, 4 3: 3.
ſalutatione, 417: 3. 532: 1. 541: 7.
ſalutationibus, 273: 11.
ſalutationis, 132: 11.
ſalutato, 111: 11.
ſalutatoribus, 416: 6.
ſalutatum, 184: 3.
ſalutatus, 479: 27.
ſalutaverat, 551: 21.
ſalutavit, 174: 2. 384: 9. 435: 19. 511: 7. 557: 12.
ſalute, 92: 13. 178: 5. 295: 5. 329: 4. 530: 25. 347: 1. 427: 16. 433: 29. 534: 14.
ſalutem, 533: 20.
ſaluti, 113: 7.
Salutioni, 65: 3.
ſalutis, 138: 25.
ſalvum, 387: 10. 416: 22. 569: 8.
ſalvus, 96: 1. 322: 7.
Sami, 331: 5.
Samo: 131: 2.
Samnitici, 519: 14.
Samum, 116: 11. 256: 8. 547: 13.
ſanctiſſimorum, 660: 20.
ſanctiſſimos, 585: 20.
ſanctius, 315: 7.
Sandaliarium, 178: 7.
Sandapila, 593: 5.
ſanæ, 307: 12.
ſane, 36: 5. 159: 12. 190: 2. 230: 15. 286: 10. 307: 9. 326: 5. 461: 15. 490: 8, 12. 532: 17. 565: 26. 597: 16. 620: 4. 639: 19.
ſanguinarium, 414: 13.
ſanguine, 299: 17. 394: 9. 372: 17. 660: 4.
ſanguinem, 371: 20.
ſanguinis, 158: 14. 348: 19. 591: 13.
ſanos, 61: 8.
Sanna, 652: 14.
ſanxiſſet, 289: 10.
ſanxit, 47: 2. 134: 14. 145: 1. 146: 12. 161: 9. 383: 4. 491: 14. 406: 10. 431: 10.
ſapere, 64: 12.
ſapientes, 449: 17.
ſapientiæ, 253: 18.
ſapientiam, 623: 21.

Sardinia,

Sardinia, 168 : 8.
Sardiniam, 615 : 7.
Sardis, 60 : 10.
Sarmatas, 579 : 2.
Sarmatis, 253 : 16. 579 : 6.
Sarni, 648 : 14.
ſat, 189 : 5. 290 : 2. 301 : 18.
ſatellitibus, 55 : 16.
ſatiatus, 348 : 8.
ſatietatem, 253 : 31. 596 : 1.
ſatis, 1 : 13. 76 : 21. 105 : 11. 108 : 27. 129 : 3. 132 : 2. 149 : 8. 157 : 2. 171 : 10. 172 : 7. 192 : 15. 319 : 2. 373 : 4. 380 : 8. 390 : 30. 410 : 15. 428 : 14. 509 : 10. 524 : 11. 517 : 6. 551 : 20. 558 : 8. 565 : 29. 572 : 7. 585 : 19. 588 : 3. 634 : 17. 652 : 33. 654 : 8.
ſatisfacerent, 47 : 10.
ſatisfaceret, 306 : 8.
ſatisfaciendum, 34 : 5.
ſatisfacientem, 74 : 13. 273 : 3.
ſatisfacientibus, 417 : 21.
ſatisfacturus, 310 : 16.
ſatius, 96 : 7.
Satrii, 626 : 1.
ſaturius, 592 : 23.
Saturnalia, 381 : 3.
Saturnalibus, 199 : 2. 333 : 11. 555 : 6.
Saturni, 135 : 13. 199 : 19. 404 : 11. 511 : 6.
Saturnini, 12 : 2.
Saturnino, 356 : 23.
Saturninus, 131 : 9.
ſatyra, 624 : 16. 625 : 6. 659 : 3.
ſatyram, 615 : 15.
ſatyras, 606 : 15. 661 : 6.
ſatyris, 655 : 8.
ſaucio, 109 : 2. 569 : 98
ſaucium, 592 : 22.
ſaxa, 282 : 16.
ſaxeo, 468 : 9.
ſcabellorum, 368 : 11.
ſcabros, 105 : 1.
Scævæ, 70 : 18, 19.
ſcalas, 195 : 8. 597 : 6.
ſcalpis, 592 : 8.
ſcalpro, 521 : 1.
ſcalptura, 496 : 16.
ſcambus, 517 : 2.
Scapham, 67 : 7.
Scaphas, 417 : 19.
Scaptienſibus, 158 : 11.
Scatorum, 530 : 10.
Scatinia, 582 : 11.
ſceleratis, 465 : 6.
ſcelerata, 357 : 16.
ſceleratos, 477 : 15.
ſcelere, 47 : 15. 332 : 9. 458 : 21. 464 : 16.
ſceleribus, 443 : 17.
ſceleris, 462 : 26.
ſcelus, 524 : 13.
ſcena, 42 : 8. 159 : 19. 189 : 7. 330 : 6. 371 : 21. 372 : 4. 555 : 1.
ſcenæ, 278 : 8. 349 : 11.
ſcenam, 163 : 19. 368 : 7. 444 : 9. 566 : 13. 520 : 4. 629 : 3. 651 : 27.
ſcenicas, 159 : 10. 326 : 4. 483 : 13.
ſcenici, 92 : 19. 436 : 9. 500 : 5.
ſcenicis, 344 : 18. 475 : 2.
ſcenico, 468 : 17. 474 : 5. 585 : 22.
ſcenicorum, 276 : 2.
ſcenicos, 384 : 5. 436 : 2. 446 : 14. 576 : 13.
ſcenis, 158 : 4.
ſceptro, 224 : 33.
ſceptrum, 487 : 15.
ſchemæ, 286 : 6.
ſchola, 61 : 21. 625 : 2. 627 : 6. 629 : 11. 634 : 14. 661 : 5.
ſcholæ, 610 : 5. 659 : 3.
ſcholam, 616 : 15. 617 : 8. 626 : 6.
ſcholae, 254 : 21. 634 : 2.
ſcholaſticus, 648 : 6.
ſcias, 594 : 14
ſciat, 172 : 2. 610 : 13.
ſciatis, 56 : 10.
ſciebat, 652 : 23.
ſciens, 418 : 17.
ſcienter, 564 : 4. 611 : 4.
ſcientiæ, 352 : 19.
ſcilicet, 135 : 7. 258 : 8. 266 : 8. 538 : 6. 549 : 10. 603 : 2. 613 : 4.
ſcimus, 61 : 12.
ſcio, 264 : 15. 107 : 5. 307 : 5. 336 : 6. 392 : 7. 587 : 13.
Scipio, 651 : 21. 653 : 13.
Scipione, 651 : 11. 652 : 13, 15.
Scipionem, 36 : 15. 391 : 1. 64 : 13. 65 : 1.
Scipioni, 652 : 23.
Scipionis, 247 : 5.
ſcire, 38 : 6. 419 : 4. 448 : 6. 624 : 6.
ſcirent, 8 : 7.
ſcires, 15[illegible].
ſciret, 17[illegible] 9. 396 : 8. 507 : 15. 534 : 13. 575 : 15.
ſcis, 460 : 2. 680 : 7.
ſciſcitandi, 184 : 7.
ſciſcitans, 559 : 2.
ſciſcitantem, 479 : 15.
ſciſcitantes, 534 : 12.
ſciſcitaretur, 525 : 16.
ſciſcitatus, 348 : 8. 591 : 18.
ſciſſe, 467 : 15.
ſcito, 654 : 32.
ſcitote, 68 : 4.
ſcyphum, 413 : 16.
ſcopulo, 594 : 22.
ſcorta, 399 : 30. 523 : 15. 655 : 13.
ſcortorum, 434 : 6.
ſcriba, 539 : 5.
ſcribam, 207 : 2. 3. 417 : 23.
ſcribant, 248 : 9.
ſcribarum, 357 : 18.
ſcribas, 214 : 7. 584 : 15. 655 : 11.
ſcribendi, 217 : 1. 367 : 6.
ſcribendis, 243 : 8. 654 : 15, 18.
ſcribendo, 61 : 9. 652 : 31, 34.
ſcribendum, 217 : 3.
ſcribens, 58 : 19. 105 : 23. 618 : 13. 653 : 17.
ſcribentem, 213 : 23.
ſcribere, 61 : 7. 274 : 10. 308 : 7. 420 : 2. 609 : 3. 612 : 15. 646 : 6. 652 : 17. 653 : 18
ſcriberent, 274 : 2. 610 : 14. 627 : 3.
ſcriberet, 204 : 5.
ſcriberetur, 629 : 5.
ſcribi, 90 : 4. 646 : 7.
ſcribis, 614 : 10.
ſcribit, 47 : 16. 81 : 3. 100 : 12. 108 : 26. 132 : 15. 145 : 8. 157 : 14. 182 : 15. 183 : 9. 190 : 9. 193 : 5. 198 : 14. 217 : 8. 221 : 12. 314 : 8. 335 : 11. 651 : 7.
Scribonia, 183 : 1. 630 : 2.
Scriboniam, 182 : 13. 19 : 6.
Scribonius, 255 : 6. 268 : 17. 381 : 9. 630 : 8.
ſcribunt, 8. 3 : 12.
ſcriniis, 618 : 23.
ſcrinio, 479 : 4.
ſcripſerat, 318 : 3. 660 : 55.
ſcripſerit, 184 : 2. 652 : 4.
ſcripſi, 324 : 1.
ſcripſiſſe, 55 : 15. 212 : 3. 362 : 26. 6 6 : 8.
ſcripſiſſent, 459 : 8.
ſcripſiſſet, 625 : 5.
ſcripſit, 58 : 2. 60 : 6, 16. 61 : 5. 62 : 7. 74 : 18. 95 : 6. 363 : 2. 420 : 7. 422 : 11. 616 : 16. 619 : 8. 621 : 9. 634 : 8. 632 : 8. 660 : 32.
ſcripta, 62 : 10. 301 : 20. 310 : 7. 323 : 11. 332 : 8. 337 : 5. 352 : 16. 582 : 5. 616 : 19. 619 : 4. 639 : 13. 652 : 31. 654 : 27. 660 : 17.
ſcriptam, 58 : 12.
ſcriptas, 62 : 5.
ſcriptis, 282 : 2. 283 : 7. 483 : 7. 625 : 7. 632 : 11, 43. 653 : 28. 654 : 32. 659 : 8. 660 : 27
ſcripto, 379 : 8. 588 : 16. 618 : 8. 654 : 15.
ſcriptor, 442 : 5.
ſcriptores, 615 : 14.
ſcriptoribus, 61 : 10.
ſcriptum, 217 : 7. 224 : 35[illegible]

358 : 4. 369 : 11. 616 : 3. 654 : 6.
ſcriptoria, 45 : 7. 421 : 3. 606 : 12.
ſcripturæ, 206 : 8. 358 : 13. 659 : 3.
ſcrobem, 480 : 12.
ſcropulo, 417 : 2.
ſcrutandi, 551 : 21.
ſcrutantes, 86 : 4.
ſcrutantibus, 578 : 16.
ſcrutatores, 416 : 8.
ſculpta, 171 : 3.
ſculptura, 477 : 12.
ſcutram, 397 : 6.
ſcurrilis, 357 : 8.
ſcutario, 176 : 18.
ſcutica, 618 : 14.
ſcuto, 70 : 20. 492 : 21. 541 : 22.
ſeorſum, 433 : 22.
ſcyphos, 478 : 3.
Scythas, 122 : 17.
Scythobrachionis, 616 : 8.
ſe, 1 : 11. 7 : 4. 13 : 6. 14 : 8. 15 : 8. 16 : 4, 6, 10. 19 : 18. 21 : 14. 23 : 2. 25 : 4. 27 : 6, 10. 28 : 7. 30 : 2, 11. 31 : 2, 4, 11, 22. 32 : 5. 34 : 5. 35 : 1, 9. 47 : 15. 49 : 8. 50 : 21. 53 : 19. 56 : 6. 58 : 12. 60 : 4, 16. 61 : 14. 63 : 6. 64 : 3. 65 : 8. 67 : 5, 17. 66 : 2. 70 : 3, 11. 73 : 5. 74 : 3, 6. 75 : 1, 8. 76 : 3, 8, 18. 78 : 24. 82 : 2. 83 : 9. 86 : 15. 87 : 2. 89 : 7. 91 : 12, 13. 96 : 1, 5, 8. 100 : 3, 12. 102 : 11. 104 : 6. 105 : 6, 16. 107 : 10. 108 : 13, 18. 111 : 9. 112 : 4. 113 : 11. 114 : 14. 116 : 11. 119 : 4. 121 : 1. 122 : 5, 10. 132 : 2, 7, 10. 133 : 4, 7. 134 : 1, 6. 138 : 14. 139 : 4. 145 : 7. 146 : 9. 153 : 12, 16, 19. 157 : 5, 6, 13. 158 : 2. 159 : 16. 163 : 8. 166 : 1. 168 : 6. 171 : 10. 172 : 5. 173 : 5. 175 : 3, 9. 176 : 6, 14. 180 : 4, 16. 184 : 4. 185 : 14, 16. 187 : 3, 9, 16. 188 : 3. 191 : 5. 193 : 6. 198 : 4. 201 : 3. 203 : 3. 204 : 7. 215 : 8. 217 : 12. 218 : 11, 14. 219 : 4. 220 : 3, 9. 221 : 3. 224 : 18, 17. 225 : 6, 11. 229 : 5. 231 : 15, 24. 233 : 7. 235 : 1, 13. 236 : 14. 238 : 4, 21. 241 : 8. 243 : 25. 246 : 8. 247 : 12, 16. 253 : 2, 7, 18. 254 : 14. 255 : 5, 8. 257 : 2, 9. 260 : 3. 261 : 3, 8, 15, 24. 263 : 5. 264 : 4, 6. 265 : 10, 18. 266 : 4, 7. 268 : 11, 15, 22. 270 : 6. 271 : 1, 7, 8, 11. 272 : 21. 273 : 20. 274 : 3, 9, 11. 275 : 5. 276 : 14. 278 : 4. 280 : 2, 12. 282 : 4. 283 : 3, 9. 284 : 11, 14. 285 : 4. 287 : 3. 289 : 2, 17. 290 : 8, 11. 291 : 3, 4. 293 : 7, 11. 295 : 7, 8. 297 : 8. 300 : 4. 301 : 7. 302 : 1. 303 : 10. 304 : 9. 305 : 7, 13. 307 : 6, 11, 12. 313 : 3. 314 : 14. 319 : 17. 321 : 10. 323 : 17. 326 : 8. 327 : 18. 329 : 4, 7. 330 : 26. 334 : 8. 336 : 4. 338 : 13, 17. 339 : 4. 340 : 1. 341 : 6. 342 : 3, 17. 345 : 3, 18. 347 : 3, 18. 348 : 9, 11, 16. 349 : 1, 4. 351 : 2. 352 : 6, 13, 20. 353 : 5, 17. 354 : 4. 356 : 9, 21. 357 : 9. 359 : 2, 6, 13. 360 : 4. 361 : 3, 14. 363 : 6, 14. 364 : 4, 3. 365 : 6. 367 : 6. 370 : 6, 7, 9. 372 : 4, 13, 20. 373 : 6, 13. 374 : 4. 376 : 3, 12. 378 : 10. 379 : 5, 24. 381 : 10. 383 : 7. 384 : 6, 17. 385 : 17. 387 : 4. 390 : 7, 19, 31. 392 : 14, 20. 395 : 4. 396 : 2. 397 : 5. 398 : 26, 31. 406 : 5, 7, 19. 409 : 7, 12. 410 : 14. 411 : 1, 11, 13. 413 : 9. 416 : 18. 417 : 3, 9, 21, 25, 19. 419 : 14. 421 : 6. 428 : 1. 432 : 5, 9, 21. 433 : 7. 435 : 10. 437 : 22. 439 : 10. 443 : 1. 444 : 16. 446 : 3, 5, 10, 11. 447 : 4, 8, 13. 448 : 7. 449 : 16. 450 : 6. 451 : 9, 20. 453 : 11. 455 : 6. 456 : 10. 458 : 14. 462 : 16. 463 : 2, 10. 464 : 11, 13, 18. 467 : 14. 469 : 8. 471 : 10. 473 : 4, 6, 18, 23, 24. 474 : 20. 476 : 3. 477 : 4. 479 : 15. 480 : 2, 11, 17. 481 : 1, 8. 484 : 2. 485 : 18. 490 : 6, 16. 492 : 18. 493 : 25. 495 : 6, 13. 496 : 2, 5. 498 : 10. 500 : 17. 501 : 8. 503 : 11. 503 : 15, 18. 504 : 7. 507 : 14. 510 : 15. 511 : 6, 18, 20. 512 : 13. 513 : 3, 7. 515 : 16. 516 : 9. 517 : 11. 521 : 2, 13. 523 : 10. 524 : 20. 525 : 13, 26. 527 : 10. 528 : 4, 11. 531 : 6. 532 : 2. 533 : 12, 16. 534 : 7, 8. 536 : 9. 538 : 19. 541 : 21, 19. 542 : 10. 547 : 7. 549 : 8. 550 : 2. 552 : 3, 7, 20. 554 : 10. 555 : 11. 556 : 3. 557 : 1. 558 : 5, 12. 561 : 7. 564 : 7, 18. 565 : 24, 19. 566 : 26. 567 : 4, 18, 23. 569 : 1, 4, 6, 20, 17. 572 : 15. 573 : 6, 10. 574 : 12. 575 : 2. 579 : 14. 582 : 3. 584 : 7. 585 : 12, 31. 587 : 11, 21. 588 : 6, 17. 591 : 15, 17. 592 : 3, 11, 18, 16. 594 : 6, 20. 596 : 1, 15. 597 : 25. 606 : 16. 615 : 3. 616 : 2. 617 : 3, 8. 618 : 7, 18. 619 : 8. 622 : 5. 623 : 13. 625 : 2. 626 : 4. 627 : 2, 10. 629 : 2, 6, 8, 20. 631 : 5. 636 : 2, 5. 639 : 21. 645 : 2. 646 : 13. 647 : 3. 648 : 2. 651 : 17, 18. 652 : 14, 23, 26, 28, 18. 655 : 7, 17. 657 : 9. 660 : 17. 661 : 8, 9, 13.
ſecundas, 348 : 15. 657 : 24.
ſecedendi, 248 : 9.
ſecedentium, 232 : 18.
ſecedere, 4 : 3. 253 : 2.
ſecederet, 440 : 7.
ſecerneret, 443 : 16.
ſecerni, 320 : 12.
ſeceſpita, 269 : 11.
ſeceſſibus, 195 : 12. 324 : 8.
ſeceſſiſſe, 615 : 7.
ſeceſſiſſet, 609 : 6.
ſeceſſit, 341 : 5.
ſeceſſu, 215 : 28. 255 : 8. 189 : 1. 348 : 17. 364 : 27. 580 : 8. 447 : 6. 462 : 6. 540 : 18. 594 : 19. 655 : 15.
ſeceſſui, 152 : 2.
ſeceſſum, 258 : 2. 282 : 12. 296 : 13. 383 : 5.
ſeceſſus, 292 : 7. 312 : 21. 561 : 17.
ſecius, 8 : 4. 450 : 13. 473 : 16. 543 : 5. 565 : 12. 574 : 6. 588 : 1. 6,0 : 11.
ſecreta, 224 : 26. 293 : 14. 436 : 4.
ſecreti, 284 : 3. 444 : 14.
ſecretior, 190 : 13.
ſecretiora, 283 : 4.
ſecretiores, 391 : 10.
ſecretioris, 479 : 16.
ſecretis, 364 : 11.
ſecreto, 195 : 9. 233 : 15. 264 : 15. 304 : 5. 339 : 14. 440 : 8. 449 : 24. 489 : 21. 515 : 19. 557 : 1. 569 : 17. 590 : 9. 596 : 7.
ſecretorum, 251 : 21. 309 : 12.
ſecretum, 187 : 10. 264 : 16. 269 : 11. 300 : 1. 340 : 11. 384 : 3. 574 : 17.
ſecreverat, 502 : 9.
ſecreviſſe, 215 : 4.
ſectabatur, 118 : 2.
ſectæ, 10 : 12. 619 : 1. 660 : 15.
ſectam, 629 : 11. 646 : 11.
ſectantes, 129 : 5. 379 : 15.
ſectantium, 361 : 5.
ſectatores, 636 : 9.
ſectatur, 648 : 2.
ſectilia, 53 : 6.
ſectionibus, 320 : 8.
ſecubaret, 252 : 4.
ſeculare, 654 : 28.
ſeculares, 118 : 16. 581 : 19.
ſecum, 1 : 18. 65 : 3. 81 : 4. 291 : 8. 142 : 7. 351 : 8. 364 : 32. 386 : 7. 458 : 26. 461 : 20.

475 : 2. 480 : 10. 494 : 5. 525 : 3. 565 : 7. 234 : 9.
ſecunda, 101 : 10. 146 : 5. 368 : 9.
ſecundæ, 283 : 4.
ſecundam, 382 : 1.
ſecundarium, 200 : 2.
ſecundarum, 372 : 20.
ſecundi, 25 : 6. 253 7. 542 : 12. 652 : 6.
ſecundiore, 3 : 5.
ſecundia, 90 : 10. 361 : 14.
ſecundiſſimus, 495 : 16.
ſecundo, 30 : 3. 189 : 1. 100 : 9. 159 : 16. 267 : 9. 363 : 12. 404 : 19. 410 : 12. 485 : 9. 574 : 12.
ſecundos, 238 : 1. 515
ſecundum, 30 : 2. 35 108 : 3. 130 : 6, 13. 215 : 11. 250 : 4. 233 : 10. 331 : 2. 390 : 11, 18. 427 : 15. 440 : 1. 541 : 6, 579 : 3. 606 : 3. 61 : 17.
ſecundus, 325 : 13. 6, 8 : 1.
ſecures, 494 : 12.
ſecuri, 336 : 2. 406 : 6. 472 : 4.
ſecuribus, 475 : 3.
ſecurior, 305 : 19.
ſecuriorem, 544 : 17.
ſecuria, 502 : 3.
ſecuritatem, 22 : 6.
ſecuritatis, 555 : 28.
ſecuro, 255 : 9.
ſecurum, 187 : 3.
ſecus, 217 : 14. 243 : 1. 499 : 3. 570 : 15.
ſecuta, 250 : 3. 394 : 16. 502 : 7.
ſecuti, 8 : 4. 72 : 13. 348 : 2. 394 : 16.
ſecuto, 192 : 17.
ſecutoribus, 349 : 16.
ſecutus, 20 : 9. 233 : 12. 247 : 9. 273 : 8. 310 : 2. 341 : 6. 389 : 1. 424 : 1. 615 : 12. 630 : 15.
ſed, 1 : 4. 3 : 7. 8 : 17. 10 : 8. 14 : 14. 17 : 6. 18 : 20. 19 : 3, 18. 21 : 1, 13. 25 : 14. 30 : 7. 36 : 6. 39 : 2, 10. 40 : 3. 45 : 11. 51 : 6. 55 : 11. 58 : 2. 63 : 15. 61 : 6. 65 : 4. 67 : 12, 13, 14. 28 : 2. 69 : 1, 6. 70 : 6. 72 : 2, 11. 75 : 1. 78 : 5. 82 : 5. 84 : 4. 86 : 1. 87 : 8. 89 : 17. 90 : 6. 97 : 2. 100 : 11. 102 : 11. 103 : 5, 14. 20. 108 : 2, 15. 109 : 1. 110 : 7, 20. 111 : 4. 114 : 1. 123 : 2. 128 : 2. 131 : 1, 5. 133 : 4. 135 : 9. 138 : 6, 11. 143 : 3, 8. 146 : 20. 149 : 9. 150 : 5. 152 : 3. 153 : 8. 155 : 8. 157 : 1. 155 : 5. 159 : 3. 153 : 14. 268 : 4. 171 : 4. 174 : 6. 178 : 13. 179 : 4. 181 : 4. 182 : 8.
185 : 2. 186 : 2. 187 : 1. 189 : 6. 190 : 2, 18. 191 : 9. 192 : 17. 193 : 2, 4. 195 : 4. 198 : 3. 203 : 6. 204 : 11. 205 : 6. 206 : 2, 6. 212 : 11. 213 : 21. 214 : 7. 217 : 4. 218 : 12, 11, 13. 215 : 13. 221 : 4. 223 : 7. 231 : 10, 18. 233 : 14. 243 : 2. 247 : 12. 248 : 4. 250 : 6, 14. 252 : 1. 253 : 10. 254 : 7. 255 : 11. 256 : 3. 257 : 7. 258 : 7. 258 : 3. 262 : 7. 263 : 8. 264 : 14. 265 : 5, 9. 267 : 3. 258 : 9. 270 : 7. 273 : 12. 276 : 15. 280 : 1. 282 : 10, 14. 286 : 13. 288 : 5. 290 : 11. 291 : 6, 15. 293 : 4. 294 : 14. 295 : 5. 297 : 4. 299 : 1, 14. 301 : 21. 304 : 3, 6. 307 : 12. 308 : 9. 310 : 3. 312 : 4, 11. 314 : 1. 315 : 17. 319 : 6. 322 : 7. 328 : 4. 331 : 6. 332 : 2. 333 : 5. 334 : 4, 9. 336 : 10. 337 : 2. 338 : 17. 342 : 18. 343 : 14. 344 : 24. 348 : 16. 352 : 15. 338 : 14. 339 : 4. 11, 16. 362 : 14. 363 : 2, 10. 364 : 4, 28, 30. 365 : 1. 370 : 1. 374 : 6. 379 : 5. 381 : 2. 383 : 1. 388 : 1. 390 : 7, 26, 29. 392 : 2, 3, 10, 18. 394 : 17. 396 : 6. 398 : 2. 399 : 2. 404 : 4, 9. 406 : 15. 408 : 7. 410 : 16. 411 : 6, 8. 412 : 1. 416 : 1. 419 : 11, 12. 420 : 9. 423 : 5. 425 : 4. 430 : 8. 431 : 4, 7. 432 : 10, 16. 433 : 16. 435 : 14, 21. 440 : 8. 443 : 7. 444 : 6. 446 : 4. 447 : 4. 448 : 5. 449 : 17. 450 : 11. 451 : 4. 453 : 2. 460 : 1. 461 : 14. 462 : 19. 464 : 7. 467 : 2. 468 : 1. 469 : 19. 472 : 1. 473 : 10. 474 : 14. 476 : 7. 478 : 7. 479 : 5, 16. 481 : 12. 483 : 1, 8. 484 : 6. 487 : 2. 488 : 2. 490 : 7, 11. 497 : 3, 10. 499 : 3, 17. 500 : 20. 503 : 8. 504 : 8. 505 : 12. 506 : 3. 509 : 7. 510 : 3, 13. 511 : 2. 513 : 15. 515 : 20. 520 : 4. 521 : 5, 8, 10. 529 : 18. 524 : 15. 530 : 1, 18. 532 : 3. 533 : 7, 25. 536 : 4. 539 : 8. 541 : 6. 549 : 2. 551 : 14. 557 : 5, 10. 564 : 3, 12, 20. 565 : 11. 566 : 14. 567 : 12. 568 : 1. 569 : 3, 9, 13, 14. 573 : 13. 574 : 12. 575 : 8, 19. 578 : 2. 584 : 6, 16, 21. 585 : 2. 587 : 8, 21. 588 : 20. 591 : 19. 593 : 6. 599 : 5. 603 : 10. 610 : 14. 612 : 2, 14, 15. 615 : 6. 616 : 2. 617 : 4. 618 : 1. 621 : 14. 624 : 1, 11. 626 : 6. 627 : 3. 631 : 11. 632 : 13. 654 : 6, 12, 28. 639 : 8, 26, 32. 647 : 8. 648 : 2. 651 : 4, 10. 652 : 19. 653 : 1, 19. 654 : 13, 28. 655 : 31, 18. 657 : 14, 25. 660 : 16, 18. 661 : 5.
ſedata, 316 : 6.
ſedatis, 653 : 23.
ſedato, 420 : 5.
ſede, 133 : 8. 399 : 5. 437 : 18.
ſedebat, 403 : 2.
ſedecim, 337 : 10. 617 : 7.
ſedem, 78 : 6. 285 : 1. 315 : 3. 3. 324 : 9. 496 : 15.
ſedens, 33 : 2. 82 : 3. 163 : 24. 162 : 21. 648 : 3.
ſedentem, 24 : 22. 113 : 5. 545 : 12.
ſedentes, 174 : 2. 406 : 27. 413 : 15.
ſedenti, 357 : 18. 413 : 11.
ſedentibus, 174 : 3. 398 : 6.
ſedentis, 618 : 23.
ſedere, 406 : 25.
ſederet, 161 : 9.
ſedibus, 252 : 12.
ſedilibus, 158 : 7.
ſedit, 176 : 16. 238 : 14. 162 : 11. 597 : 11.
ſeditio, 268 : 18.
ſeditione, 4 : 1. 116 : 12. 540 : 11.
ſeditionem, 72 : 1. 321 : 7. 368 : 5.
ſeditionibus, 269 : 7. 453 : 13.
ſeditionis, 325 : 6.
ſeditionum, 280 : 1.
ſeditioſiſſimum, 72 : 13.
ſeditioſorum, 69 : 2.
ſeditioſum, 212 : 1.
ſeduxit, 370 : 7.
ſeducto, 427 : 3.
ſeductum, 286 : 16. 505 : 11.
ſedulitate, 498 : 7.
ſedulo, 172 : 4. 180 : 7. 402 : 4.
ſegniore, 384 : 18.
ſegnities, 360 : 1.
ſegnitiæ, 381 : 16.
ſegnitiem, 481 : 2.
ſegnius, 383 : 2. 444 : 19.
Seiani, 189 : 18. 302 : 3. 303 : 3. 305 : 18. 349 : 8. 410 : 5. 520 : 15.
Seiano, 219 : 17. 302 : 5, 9. 327 : 5. 420 : 6.
Seianum, 296 : 5. 302 : 5, 17. 303 : 4. 381 : 12.
Selena, 344 : 3.
Seleuci, 520 : 4.
Seleuco, 406 : 12.
Seleucum, 296 : 15.
Seleucus, 511 : 5.
ſelibra, 621 : 22.
ſella, 130 : 13. 406 : 13. 458 : 13. 511 : 13. 334 : 4.

ſellæ, 159 : 22.
ſellam, 146 : 7. 502 : 18. 574 : 2.
ſellariam : 285 : 16.
ſellas, 403 : 1.
ſemel, 38 : 5. 39 : 2. 70 : 11. 96 : 7. 124 : 1. 132 : 18. 248 : 15. 251 : 1. 292 : 9. 299 : 26. 312 : 1. 359 : 12. 379 : 15. 30. 381 : 10. 425 : 10. 653 : 2.
ſemeſa 276 : 9. 530 : 17.
ſemeſtrem, 388 : 16.
ſemeſtres, 440 : 2.
ſemeſtria, 146 : 18.
ſemeſtribus, 659 : 5.
ſemet, 98 : 3. 330 : 5. 364 : 25. 386 : 3. 466 : 5. 582 : 19. 619 : 7.
ſemetipſe, 307 : 1.
ſemetipſo, 420 : 4.
ſemetipſos, 168 : 14.
ſemiambuſtum, 373 : 3.
ſemianimis, 105 : 8. 302 : 3. 481 : 7.
ſemibarbaris, 78 : 18.
ſemicruda, 99 : 6.
ſemigræci, 603 : 5.
ſemiuiri, 343 : 21.
ſeminudus, 534 : 16.
ſemiperfecta, 338 : 1.
Semiramin, 21 : 17.
ſemiſſe, 459 : 5.
ſemitam, 476 : 29.
ſemiuſtulandum, 325 : 14.
ſemiuſtum, 591 : 11.
ſemper, 18 : 4. 53 : 9. 67 : 13. 72 : 4. 74 : 8. 69 : 7. 112 : 11. 116. 8. 163 : 21. 175 : 1. 178 : 4. 219 : 2. 235 : 9. 238 : 14. 243 : 26. 262 : 15. 265 : 31. 299 : 10. 307 : 11. 315 : 7. 324, 8. 329 : 6. 334 : 4. 348 : 2. 366 : 4. 375 : 8. 379 : 7, 21, 31. 389 : 1. 395 : 1. 418 : 6. 416 : 6. 419 : 16. 48 : 17. 488 : 4. 501 : 10. 523 : 20. 530 : 1. 556 : 8. 557 : 7. 5 : 7. 575 : 10. 589 : 16. 591 : 12.
ſenator, 42 : 4. 100 : 13. 108 : 15. 172 : 6. 507 : 5.
ſenatore, 349 : 6.
ſenatorem, 174 : 6. 348 : 5. 404 : 4. 41 : 24. 536 : 20.
ſenatores, 25 : 16. 4 : 21. 253 : 3. 149 : 8. 572 : 17. 412 : 13. 437 : 4. 485 : 15. 520 : 12. 585 : 6.
ſenatori, 74 : 6. 278 : 12. 334 : 9. 413 : 3. 631 : 2.
ſenatoria, 146 : 12. 500 : 1.
ſenatoriam, 404 : 2.
ſenatorias, 406 : 4.
ſenatoribus, 161 : 5. 375 : 4. 398 : 16. 467 : 15. 533 : 23. 549 : 10. 584 : 11.
ſenatorii, 45 : 10. 146 : 7. 267 : 5. 576 : 19.
ſenatoriis, 102 : 5.
ſenatorio, 534 : 14.
ſenatoris, 47 : 4. 49 : 2. 161 : 2. 549 : 9.
ſenatorium, 519 : 16. 554 : 1. 619 : 8.
ſenatorum, 146 : 1, 8. 150 : 8. 155 : 6. 236 : 13. 271 : 1. 289 : 1. 364 : 6. 435 : 14.
ſenatu, 11 : 4. 14 : 1. 16 : 8. 18 : 14. 31 : 1. 4. 51 : 9. 55 : 18. 83 : 14. 101 : 7. 130 : 4. 132 : 1. 133 : 4. 152 : 1. 175 : 1. 212 : 4. 238 : 3. 243 : 14. 254 : 8. 262 : 10. 267 : 1. 269 : 9. 271 : 17. 272 : 20. 291 : 12. 293 : 12. 295 : 6. 298 : 4. 311 : 2. 318 : 6. 332 : 11. 360 : 15. 367 : 9. 376 : 8. 383 : 10. 384 : 14, 18. 385 : 19. 314 : 2. 403 : 1. 406 : 27. 409 : 11. 419 : 10. 422 : 5. 425 : 7. 431 : 13. 473 : 14. 477 : 15. 480 : 17. 502 : 19. 549 : 6. 561 : 10. 581 : 6. 582 : 7. 588 : 16, 22. 590 : 2. 657 : 10.
ſenatui, 22 : 2. 18 : 9. 185 : 1. 186 : 6. 218 : 8. 266 : 7. 269 : 3. 272 : 8, 13. 274 : 2. 289 : 2. 302 : 16. 333 : 8. 364 : 5. 381 : 20. 406 : 18. 427 : 6. 415 : 19. 457 : 17. 513 : 2. 534 : 1. 538 : 16. 550 : 2. 561 : 8. 576 : 16. 587 : 11, 17.
ſenatum, 8 : 7. 11 : 11. 28 : 7. 30 : 9. 41 : 1. 61 : 3. 84 : 5. 87 : 1. 106 : 2. 108 : 20. 120 : 21. 135 : 3. 146 : 18. 176 : 14. 212 : 10. 251 : 11. 269 : 5. 271 : 8. 284 : 11. 308 : 15. 340 : 8. 344 : 6. 361 : 15. 363 : 11. 387 : 8. 404 : 7. 427 : 15. 437 : 19. 440 : 17. 442 : 9. 469 : 19, 27. 473 : 9. 474 : 12. 508 : 12. 512 : 1. 526 : 12. 594 : 6. 606 : 3. 638 : 6.
ſenatus, 6 : 11. 11 : 1. 11 : 14. 18 : 10. 21 : 11. 25 : 3. 27 : 4. 28 : 2. 83 : 1. 84 : 21. 97 : 8. 104 : 4. 1. 4 : 13. 146 : 14. 148 : 1. 149 : 4. 174 : 1. 175 : 4. 176 : 3. 179 : 4, 7. 236 : 1. 246 : 14. 275 : 4. 276 : 5. 295 : 13. 307 : 12. 318 : 1. 323 : 8. 328 : 10. 357 : 1. 574 : 5. 381 : 1. 386 : 6. 406 : 21. 411 : 8. 428 : 10. 463 : 11. 467 : 20. 496 : 5, 9. 501 : 4. 506 : 12. 507 : 18. 513 : 11. 521 : 4. 597 : 4.
ſenatuſconſulta, 178 : 2. 547 : 28.
ſenatuſconſultis, 187 : 2. 351 : 3.
ſenatuſconſulto, 95 : 4. 159 : 11. 185 : 24. 248 : 3. 278 : 9. 315 : 6. 330 : 13.
ſenatuſconſultum, 214 : 12. 273 : 6. 289 : 10. 638 : 4.
Seneca, 314 : 8. 483 : 3.
Senecæ, 413 : 1.
Senecam, 367 : 7. 435 : 4. 464 : 26. 660 : 18.
ſenecta, 204 : 11. 490 : 8.
ſenectam, 471 : 13. 501 : 7. 611 : 24, 24.
ſenectuti, 268 : 13.
ſenem, 305 : 12. 310 : 2. 494 : 11. 502 : 15.
ſenes, 3 : 19. 436 : 2. 464 : 30.
ſeneſcentem, 594 : 14.
ſenex, 192 : 8. 526 : 7. 358 : 9. 588 : 11.
ſeni, 284 : 10. 287 : 7.
ſenio, 250 : 10. 289 : 19. 344 : 23.
ſeniorem, 192 : 12.
ſeniores, 135 : 3. 212 : 3. 638 : 4. 648 : 19.
ſeniore, 370 : 12.
ſenis, 198 : 8. 224 : 34.
ſenium, 360 : 8.
Senones, 365 : 18.
Senonibus, 246 : 12.
ſenos, 102 : 3. 440 : 13.
ſenſeras, 364 : 26.
ſenſim, 254 : 25. 286 : 8. 453 : 2. 527 : 5. 639 : 17.
ſenſiſſe, 141 : 7. 250 : 15. 327 : 20.
ſenſit, 256 : 9. 481 : 5. 586 : 8. 564 : 21.
ſenſum, 212 : 14.
ſententia, 45 : 13. 86 : 6. 96 : 11. 105 : 18. 262 : 15. 278 : 8. 299 : 20. 556 : 18. 567 : 11. 385 : 14. 495 : 19.
ſententiæ, 367 : 5. 374 : 7. 381 : 17.
ſententiam, 14 : 6. 21 : 5. 83 : 15. 91 : 10. 271 : 1. 382 : 10. 587 : 9. 638 : 11.
ſententiarum. 23 : 12.
ſententias, 146 : 19. 379 : 30. 440 : 8. 581 : 2.
ſenticoſis, 40 : 7. 214 : 5.
ſentias, 349 : 1.
ſentibus, 480 : 5.
ſentiebant, 370 : 6.
ſentiebat, 122 : 12. 206 : 7. 394 : 6.
ſentientibus, 474 : 9.
ſentimus, 579 : 13.
ſentio, 307 : 4.
ſentire, 590 : 19.
ſentirent, 257 : 3.
ſentires, 145 : 10. 420 : 10. 462 : 9. 510 : 11.

ſenuit, 100: 11.
ſenum, 232: 4. 411: 14.
ſeparatim, 20: 4. 134: 13. 162: 12. 335: 21.
ſepelivit, 591: 20.
ſeponere, 569: 15.
ſepoſito, 260: 12.
ſepoſitus, 509: 10.
ſepoſuit, 183: 18. 352: 13.
ſepſit, 181: 23.
ſepta, 159: 18. 285: 4. 358: 3.
ſeptem, 97: 4. 117: 2. 203: 6. 241: 11. 427: 10. 463: 10. 530: 7. 565: 18. 589: 4. 592: 25. 606: 12. 688: 6.
September, 270: 9.
Septembrem, 138: 9. 236: 8. 330: 11. 589: 6.
Septembres, 313: 10.
Septembri, 146: 15.
Septembribus, 90: 2.
Septembris, 252: 27. 513: 8. 570: 13.
ſeptemdecim, 150: 9. 159: 13. 434: 1. 589: 3.
ſeptenis, 576: 12.
ſeptentrionalem, 357: 8.
ſepties, 355: 18.
ſeptima, 372: 1.
ſeptimi, 629: 11.
Septimio, 654: 23.
ſeptimo, 314: 3. 523: 7. 506: 1. 533: 9.
ſeptimontiali, 376: 15.
ſeptimum, 272: 12, 14. 318: 4. 333: 3. 414: 2. 561: 5.
ſeptingentos, 660: 30
ſeptis, 158: 6. 262: 10. 334: 12. 398: 13. 437: 23.
Septizonium, 563: 2.
ſeptuageſimo, 235: 17. 314: 2. 506: 1
ſeptuageſimum, 471: 11.
ſepulcra, 86: 3. 319: 21.
ſepulcr[illegible] 38: 21.
ſepoſitum, 357: 19. 173: 4.
ſepultu[illegible] 117: 9. 504: 21.
ſepulturam, 111: 6. 241: 9.
ſepultus, 86: 5.
ſequamur, 379: 16.
ſequebatur, 574: 1.
ſequenda, 324: 6.
ſequentem, 39: 4. 446: 12.
ſequentes, 62: 1. 130: 7. 217: 9. 322: 2. 388: 15. 417: 16.
ſequenti, 108: 27. 214: 32. 282: 2. 440: 4. 474: 21. 513: 16. 542: 23. 592: 1.
ſequentibus, 1[illegible]. 428: 19. 451: 8. 453: 12.
ſequentis, 161: 14. 262: 22.
ſequerentur, 18: 21. 409: 16.
ſequeretur, 243: 19. 646: 11.
ſequi, 58: 5. 217: 2. 379: 29.
Serapide, 545: 13.
Serapidis, 545: 3.
ſeras, 217: 2.
ſerena, 170: 4.
ſereno, 204: 6. 219: 2.
ſerens, 144: 1.
ſerent, 490: 1.
Sergius, 490: 1.
ſeriæ, 221: 11. 350: 9.
ſericatus, 366: 6.
ſerie, 285: 4.
ſeriem, 346: 3.
ſeries, 149: 11.
ſerio, 100: 2. 173: 6. 218: 14. 423: 4. 432: 10. 451: 17. 575: 14.
ſerius, 67: 18. 198: 6. 224: 26. 293: 6. 360: 5. 38[illegible]. 464: 24. 504: 8. 652: 30.
ſermo, 60: 16. 269: 13. 271: 17. 447: 2. 479: 5.
ſermocinantem, 296: 10.
ſermone, 96: 15. 133: 10. 204: 5. 215: 1. 252: 13. 233: 15. 278: 4. 282: 12. 294: 6. 308: 11. 311: 1. 337: 13. 422: 3. 444: 17. 468: 3. 526: 11. 567: 7. 588: 26. 616: 18. 618: 11. 620: 14. 651: 22. 655: 6.
ſermonem, 234: 5. 264: 16. 362: 24.
ſermones, 212: 7. 265: 4. 291: 10. 656: 13. 654: 31.
ſermonis, 598: 9. 301: 22. 392: 10. 419: 3. 595: 7. 632: 8. 634: 7. 636: 15. 651: 27.
ſero, 224: 7. 416: 7. 464: 14. 481: 9. 504: 20. 547: 16. 531: 10. 638: 2. 660: 18.
ſerpens, 511: 16.
ſerpentis, 126: 8. 432: 21.
ſerta, 357: 9.
ſerotium, 5: 5.
ſervandi, 392: 16.
ſervantur, 306: 5.
ſervare, 76: 10. 153: 14. 558: 3.
ſervarent, 361: 15.
ſervaret, 569: 2.
ſervari, 592: 1.
ſervaſſe, 92: 9.
ſervaſſet, 153: 4.
ſervat, 200: 8
ſervatam, 117: 16.
ſervate, 57: 3.
ſervavi, 200: 8.
ſervavit, 146: 10.
ſervi, 120: 7. 241: 5. 384: 11. 498: 4. 495: 22.
Servii, 56: 1.
ſervilem, 132: 14.
Servilia, 53: 10. 56: 10.
Serviliæ, 429: 11.
Serviliam, 56: 7.
Servilianos, 478: 5.
Servilii, 182: 8. 248: 8.
Servilio, 3: 7. 21: 3.
ſervilis, 153: 14
Servilium, 660: 13.
Servio, 490: 5.
ſervire, 172: 8.
ſervirent, 122: 5.
ſervis, 76: 13. 247: 11. 324: 1. 388: 8. 476: 9. 507: 17. 583: 17.
ſerviſſe, 646: 1.
ſervitia, 947: 12.
ſervitiorum, 157: 13.
ſervitutem, 157: 13. 243: 8. 268: 10. 406: 7.
ſervitutis, 280: 1. 632: 1.
ſervivit, 650: 2.
Servium, 30: 4. 489: 22.
Servius, 616: 19. 609: 4.
ſerum, 126: 10. 447: 9. 516: 4.
ſervo, 185: 15. 510: 17. 550: 2. 558: 10.
ſervorum, 114: 5. 232: 6. 402: 8. 475: 6.
ſervos, 4: 8. 78: 19. 318: 353: 20. 357: 2. 568: 14.
ſervuli, 89: 13.
ſervulos, 27: 7.
ſervulum, 274: 12.
ſervulus, 651: 24. 653: 16.
ſervum, 75: 5. 135: 5. 208: 3. 298: 16. 325: 21. 351: 4. 353: 6. 587: 7.
ſervus, 114: 22. 268: 15. 630: 1.
ſeſe, 349: 2.
ſeſſoris, 66: 4.
ſeſſorum, 657: 13.
ſeſſum, 42: 7.
ſeſtertia, 40: 2. 56: 7. 238: 11. 284: 19. 388: 4. 384: 21. 510: 20. 555: 4, 11. 557: 13. 627: 8. 660: 28.
ſeſtertiis, 42: 7. 457: 3. 525: 9. 554: 2.
ſeſtertio, 210: 4.
ſeſtertiorum, 137: 11. 155: 7. 238: 11. 286: 13. 289: 7. 342: 7. 351: 10. 556: 25. 369: 13. 380: 9. 444: 24. 446: 15. 414: 11. 451: 18. 402: 1. 494: 6. 512: 10. 533: 11.
ſeſtertios, 40: 8. 90: 11. 335: 7. 541: 2
ſeſtertium, 381: 20. 383: 12. 510: 17. 552: 18. 535: 11
Seſtio, 284: 9.
ſeu, 6: 11. 83: 4. 200: 7, 8. 105: 6. 163: 15, 7. 199: 9. 632: 12
ſevere, 54: 4. 531: 8. 582: 11.
ſeveri, 531: 3
ſeveriſſima, 157: 2.
ſeveriſſime, 49: 1. 126: 2. 363: 21. 507: 10.
ſeveritate, 67: 12.
ſeveritatis, 493: 7.
ſeverius, 145: 13.
ſevero, 176: 13. 360: 14.
ſeverus, 138: 1. 520: 1. 458: 11.

ſevocaſſet, 354:10.
ſex, 59:17. 130:13. 191:2. 360:12. 461:1. 492:7. 513:4. 574:2. 652:1. 653:1. 660:16.
ſexagenarii, 492:13.
ſexageſimo, 434:1.
ſexageſimum, 56:4. 631:4.
ſexagies: 58:7.
ſexaginta, 49:5. 84:16. 318:14. 458:19. 634:17.
ſexcenta, 218:4.
ſexcenteni, 413:12.
ſexcentorum, 335:3.
ſexcentos, 437:4
ſexdecim, 660:10.
ſexta, 380:8. 572:3. 591:9. 652:8.
ſextæ, 70:11.
ſextam, 434:1. 409:16.
ſextante, 102:3. 238:7. 167:8.
ſextariolo, 655:11.
ſexti, 198:4. 247:12. 299:7.
Sextilem, 138:8.
Sextilia, 523:2.
ſextis, 255:16.
ſexto, 97:1. 130:12. 168:9. 235:18. 236:17. 242:7. 243:5. 394:10. 538:13. 647:11. 655:19.
ſextum, 11:1. 108:6. 501:14. 536:21
Sextus, 189:1. 647:1.
ſexu, 4:6. 16.
ſexum, 161:13. 321:9.
ſexus, 238:17. 286:5. 238:19. 286:3. 323:6, 28. 524:15.
ſi, 6:5. 19:10. 28:12. 31:3. 32:21. 47:12. 49:8. 62:7, 8. 63:4. 70:5, 7, 17. 74:5. 76:28. 81:6. 82:20. 90:9. 96:9. 125:7. 126:10. 128:6. 130:6. 138:23. 141:12. 143:1, 3. 146:21. 153:1, 16. 159:17. 169:18. 172:7. 175:10. 176:8, 14. 187:14, 15, 17. 191:2, 6. 195:9. 199:2. 202:4. 203:7, 10. 204:10. 208:7. 218:8. 221:2, 3. 238:24. 238:20. 243:19. 253:5. 257:6. 262:12. 265:27, 29, 31. 271:4, 15. 272:2, 5. 275:6, 9. 286:12. 292:3. 294:5. 299:6, 8, 14. 305:14. 307:5, 23. 311:6. 319:19. 323:33. 324:2. 325:18. 326:6. 329:9, 15. 330:20. 332:5. 340:2. 345:2. 354:9. 358:6. 363:1. 365:17. 467:3. 369:3. 370:8. 376:3. 379:5, 16, 21, 24, 29, 31. 382:8. 386:1. 396:2. 397:5. 398:31. 404:5. 405:10, 11, 25. 411:11. 414:25. 419:14. 414:16. 449:15. 455:8. 459:1. 469:18, 24. 473:19. 480:16. 484:1. 500:5. 511:12, 17. 516:5. 524:21. 532:16. 545:14. 547:22. 548:17. 566:15. 567:8. 569:6. 570:11. 592:2. 594:9. 601:17. 606:8. 618:14. 621:17. 624:10. 626:7. 632:15, 34. 639:19. 651:17. 654:10, 21, 24. 655:6. 11.
ſibi, 1:16. 7:9. 10:6. 11:1. 13:13. 17:11. 19:13. 21:1. 21:9. 23:5. 25:5. 27:3. 30:9, 13. 34:7. 35:11. 36:4. 51:9. 54:4. 55:20. 67:4. 69:11. 70:5, 8. 74:11. 76:4, 20. 78:5, 11. 81:2, 7. 83:7. 86:17. 90:9. 92:21. 95:2. 96:9, 14. 101:7. 105:16. 109:17. 110:11. 115:14. 117:14. 120:10. 130:3. 132:3, 16, 1. 133:2. 137:6. 138:9. 146:17. 149:6. 155:17. 166:9. 171:12. 172:12. 173:12. 174:6. 183:3, 10. 187:4, 9, 17. 192:3, 6. 204:10. 220:8. 221:12. 225:8, 18, 27. 230:6. 235:2, 10. 241:9. 243:10, 19. 246:11. 255:9. 256:8. 263:7. 288:5, 10. 289:13. 270:5. 271:3. 286:7, 12. 291:9. 29:14. 294:8. 296:1, 12. 298:30. 299:13. 300:1. 303:6. 305:7. 311:4. 312:17, 18. 314:7, 14. 317:7. 318:13. 319:17. 322:8. 325:8. 330:14, 26. 356:4. 358:17. 342:7. 343:7, 12. 344:7. 348:3, 7. 352:14. 353:7, 10. 354:4. 356:12, 24. 360:2. 361:12. 364:16. 365:16. 366:1. 370:10. 376:10. 378:10. 379:25, 35. 382:14. 384:8. 385:7. 386:6. 392:4, 21. 394:2. 397:15. 409:6. 410:1. 414:20. 416:12. 417:10, 17, 19. 419:9. 420:10. 422:4. 425:4, 5. 428:17. 429:13, 9. 430:5. 433:4. 436:10. 437:21. 442:5. 444:23. 449:21. 455:3. 459:10. 462:22. 464:19. 467:13, 19. 471:6, 12. 472:3. 473:6. 474:22. 477:4. 478:2. 479:4, 23. 484:1. 49:5. 497:11. 499:10. 501:9. 506:4. 507:22. 509:5. 511:20. 515:2, 17. 521:1, 15. 526:8. 531:5. 533:10, 23. 539:8. 542:2. 543:7. 545:14. 547:12, 15. 551:8, 19. 553:16. 555:1. 561:8. 565:9, 23. 561:12. 568:6. 569:10, 13. 570:6. 571:10. 573:7. 574:5, 17. 575:15. 584:9. 588:6, 17, 26. 591:5. 595:9. 596:11. 597:14. 610:1. 612:7. 620:5, 13. 632:13. 634:12, 20. 638:12. 646:10. 652:31. 657:21. 658:11. 661:7.
ſibimet, 556:5.
Sibyllinos, 118:5.
ſic, 6:3. 14:9. 31:21. 35:1. 53:11. 61:5. 62:7. 66:8. 72:13. 108:10. 145:5. 159:5. 173:12. 179:6. 201:1. 248:6. 257:6. 295:15. 305:13. 321:1, 4. 328:1. 369:10. 379:3. 414:5. 449:15. 479:6. 509:13. 555:17. 557:8. 588:24, 25. 592:7. 597:10. 612:5. 621:6. 639:31. 641:2. 648:11. 653:1.
ſica, 358:8.
Sicambros, 122:5.
ſicarii, 11:8.
ſicariorum, 11:8. 74:6.
ſicca, 624:2.
ſiccare, 50:8.
ſiccari, 317:15.
ſicci, 613:4.
ſicco, 655:14.
Sicilia, 100:9. 118:14. 116:9. 215:8. 243:5. 249:4. 337:1.
Siciliam, 114:17. 243:11. 247:11. 248:15.
Sicilienſem, 231:3.
Sicilienſi, 191:5. 363:7.
ſicubi, 25:13. 319:10.
Sicula, 399:7.
Siculas, 340:6.
Siculum, 108:4. 114:1. 114:4.
ſicunde, 321:5.
ſicut, 39:10. 74:14. 105:23. 135:11. 176:13. 17 9. 219:2. 228:11. 252:6. 291:18. 323:29. 361:18. 376:8. 383:9. 413:8. 414:27. 436:21. 456:5. 469:10. 507:15. 513:12. 555:16. 564:9. 565:28. 569:13. 597:16. 620:3. 636:4. 639:19. 651:12.
ſidera, 224:21.
ſideris, 223:14.
ſiderum, 361:8.
ſidus, 328:8.
ſigilla, 612:8.
ſigillaria, 381:13. 352:23. 455:10.
ſigillatim, 108:1. 178:9. 184:3. 301:19. 412:4. 440:6.
ſigillis, 285:8.

ſigna, 53: 9. 122: 18. 252: 6. 267: 5. 289: 18. 305: 17. 329: 9. 359: 19. 388: 13. 413: 31. 439: 6. 497: 19. 522: 5. 528: 8. 542: 5. 580: 12.
ſignandi, 157: 1.
ſignandum, 143: 9.
ſignata, 171: 13.
ſignarant, 38: 19.
ſignaria, 238: 5.
ſignatores, 143: 6.
ſignatoribus, 267: 5.
ſignaturis, 442: 4.
ſignaverat, 385: 12.
ſignifer, 455: 14. 657: 16.
ſignificabat, 245: 4.
ſignificans, 145: 8. 469: 25.
ſignificantem, 39: 12.
ſignificata, 8: 12. 66: 3. 215: 3. 225: 20.
ſignificarentur, 171: 5.
ſignificari, 494: 10.
ſignificat, 612: 8. 618: 12. 620: 6. 624: 19.
ſignificationes, 467: 14.
ſignificatur, 243: 15.
ſignificavimus, 558: 1.
ſignis, 238: 25. 280: 14. 385: 18. 423: 11. 487: 2. 827: 4.
ſigno, 443: 11.
ſignum, 8: 15. 66: 4. 114: 9. 180: 2. 225: 5. 233: 12. 370: 13. 371: 11, 14. 412: 8. 432: 7. 435: 4. 494: 13. 581: 9. 587: 10.
Silani, 327: 1. 379: 25.
Silano, 404: 1. 410: 11.
Silanum, 14: 5. 341: 4. 410: 16. 411: 6, 9. 417: 7.
Silanus, 348: 8. 412: 10.
ſilentibus, 398: 6.
ſilentio, 266: 8. 386: 5. 473: 11.
ſilentium, 889: 14. 648: 1.
ſilera, 224: 39.
ſilicis, 355: 14.
Sillo, 258: 1. 409: 4. 412: 18. 416: 20.
ſilva, 487: 11.
ſilvæ, 18: 3.
ſilvam, 223: 22. 361: 4.
ſilvas, 236: 18.
ſilvis, 149: 2. 186: 1. 458: 8.
Silvius, 192: 18.
Silus, 647: 13.
ſim, 263: 15.
ſimia, 477: 8.
ſimile, 224: 31.
ſimilem, 58: 7. 92: 10. 255: 10. 307: 11. 385: 9. 653: 18.
ſimiles, 129: 6. 574: 10.
ſimili, 99: 9. 246: 15. 344: 15. 451: 3. 514: 3.
ſimilia, 279: 5. 473: 24. 568: 15.
ſimilis, 177: 2. 390: 3. 417: 9. 497: 2.
ſimiliter, 464: 18. 495: 18.
ſimilitudinem, 446: 17.
ſimillimam, 435: 14.
ſimillimum, 223: 9.
ſimplicem, 62: 25.
ſimplici, 75: 6.
ſimplicitata, 406: 26.
ſimpliciter, 192: 7.
ſimplicium, 501: 17.
ſimul, 1: 18. 3: 8. 9: 3. 17: 6. 18: 9. 30: 11. 31: 11. 69: 10. 78: 11. 83: 13. 86: 20. 89: 8. 92: 12. 105: 8. 108: 2. 117: 1. 143: 8. 168: 18. 181: 2. 185: 6. 188: 4. 204: 3. 243: 12. 260: 5. 262: 11. 264: 12. 269: 10. 284: 2. 286: 16. 297: 12. 303: 14. 310: 15. 342: 5. 345: 23. 352: 5. 378: 18. 385: 5. 391: 8. 397: 2. 404: 16. 413: 12. 435: 6. 441: 12. 443: 8. 446: 7. 450: 14. 453: 14. 462: 14. 463: 9. 474: 19. 476: 7. 480: 13, 14. 487: 14. 493: 16. 496: 13. 498: 12. 534: 8. 544: 15. 547: 25. 552: 4. 563: 4. 579: 3. 587: 6. 589: 11. 594: 10. 606: 15. 612: 9. 615: 11. 647: 1. 653: 8.
ſimulac, 22.
ſimulacra, 78: 7. 178: 7. 270: 7. 338: 18. 406: 3.
ſimulacris, 477: 6.
ſimulacro, 97: 6. 329: 11. 352: 5. 437: 10.
ſimulacrum, 92: 7. 124: 15. 238: 1. 248: 3. 298: 16. 339: 7. 371: 1. 490: 17.
ſimulans, 294: 8. 317: 9. 479: 9.
ſimulanti, 481: 8.
ſimularentur, 412: 19.
ſimulaſſe, 911: 11.
ſimulata, 110: 13. 449: 11. 462: 13.
ſimulatam, 374: 5. 417: 29.
ſimulatione, 297: 5.
ſimulationem, 204: 8. 424: 9.
ſimulatque, 497: 10.
ſimulaverat, 349: 10.
ſimulavit, 269: 5. 508: 7. 574: 4.
ſimultate, 182: 12. 544: 19.
ſimultatem, 292: 8. 458: 19.
ſimultates, 74: 8.
ſimus, 215: 15, 9. 498: 12.
ſin, 196: 15. 379: 28.
ſincerum, 113: 13.
ſine, 3: 13. 4: 6. 13: 1. 19: 13. 25: 29. 31: 18. 35: 9, 10. 49: 3. 58: 9. 60: 18. 67: 16. 70: 2. 81: 3, 5. 84: 11. 87: 7. 89: 10. 108: 17, 26. 110: 9. 111: 5. 113: 3, 8. 121: 7. 128: 9, 13. 132: 1. 133: 5. 145: 15, 17. 128: 7, 12. 181: 5. 190: 18. 195: 1, 6, 9. 198: 1. 214: 3. 225: 9. 241: 4. 250: 11. 254: 12. 258: 7. 268: 21. 274: 8. 283: 14. 303: 7. 304: 5. 308: 13, 18. 310: 17. 317: 13. 319: 10. 323: 28. 324: 2. 325: 15. 331: 7, 8. 333: 13. 336: 7. 339: 15. 344: 12. 349: 25. 353: 11. 358: 6. 359: 1. 364: 14. 367: 8. 369: 5. 370: 4. 373: 6. 378: 14. 385: 15. 392: 4, 14. 394: 9. 397: 8. 398: 2. 399: 6. 414: 21. 419: 6. 442: 24. 446: 5. 449: 17. 453: 5, 11. 459: 5. 473: 21. 482: 9. 483: 4. 497: 18. 498: 2. 504: 14. 505: 12. 515: 11. 530: 4. 538: 14. 540: 10. 543: 20. 544: 8. 557: 17. 552: 14. 558: 16. 558: 13. 567: 3. 578: 3. 582: 6. 589: 9. 591: 13, 19. 625: 9. 630: 4. 642: 13. 652: 5, 22. 655: 10.
ſinerent, 276: 8.
ſineret, 126: 7. 534: 20.
ſineris, 171: 16.
ſingula, 25: 20. 231: 29. 255: 12. 266: 10. 258: 12. 289: 26. 394: 21. 455: 26. 436: 21. 437: 17. 480: 13. 534: 12. 573: 3.
ſingula, 399: 8.
ſingularem, 369: 4. 472: 1. 524: 4.
ſingulari, 215: 10. 509: 26.
ſingularis, 195: 10. 563: 17. 616: 9.
ſingulas, 1: 10. 342: 2. 406: 14. 471: 15.
ſinguli, 188: 1. 491: 5. 510: 19. 550: 5.
ſingulis, 54: 8. 148: 19. 149: 7. 150: 7. 166: 10. 174: 3. 193: 14. 212: 8. 232: 9. 292: 4, 7. 379: 21. 384: 12. 388: 2. 422: 15. 437: 9. 496: 13. 535: 24. 639: 9.
ſingulorum, 15: 17. 70: 18. 190: 17. 256: 12. 479: 9.
ſingulos, 24: 4. 40: 11. 63: 4. 66: 7. 70: 1. 144: 11. 174: 2. 192: 13. 199: 8. 254: 18. 311: 21. 459: 11. 357: 8. 475: 9. 515: 17. 525: 18. 542: 4. 556: 6. 576: 12, 19.
ſiniſter, 121: 2.
ſiniſteriore, 249: 10. 592: 18.
ſiniſtra, 39: 8. 87: 5. 89: 8. 267: 7. 308: 3. 314: 9. 397: 9. 398: 28. 502: 2.

ſiniſtro, 205 : 1. 206 : 5.
ſiniſtrorſum, 490 : 3.
ſiniſtrum, 618. 22.
ſint, 48 : 21. 72 : 13. 114. 13. 197 : 2. 225 : 4. 265 : 7. 310 : 14. 315 : 15. 340 : 27. 468 : 9. 51 : 19. 624 : 9.
ſinu, 146 : 9. 248 : 13. 359 : 8.
Sinueſſanos, 525 : 5.
ſinum, 89 : 8. 225 : 4. 161 : 11. 336 : 13. 454 : 7. 542 : 13.
ſinus, 362 : 4.
ſiquidem, 97 : 3. 100 : 6. 103 : 1. 235 : 15. 243 : 16. 271 : 17. 364 : 8. 421 : 2. 431 : 2. 453 : 8. 485 : 3. 498 : 11. 527 : 3. 335 : 12. 536 : 2. 565 : 23. 579 : 10. 603 : 4. 657 : 9.
Siren, 621 : 5.
Sirenes, 310 : 4.
ſit, 422 : 3.
ſiſtere, 138 : 8.
Siſennis : 660 : 6.
Siſennius, 610 : 13.
ſit, 9 : 2. 21 : 9. 60 : 7. 82 : 8. 105 : 3. 110 : 4. 134 : 5. 171 : 8. 178 : 1. 179 : 5. 189 : 5. 204 : 6. 225 : 18. 248 : 4. 231 : 2. 254 : 10. 265 : 1, 21. 286 : 1. 287 : 2. 290 : 9. 323 : 11, 28. 324 : 5. 325 : 21. 330 : 19. 340 : 10. 344 : 8. 364 : 31. 373 : 7. 374 : 10. 376 : 9. 379 : 11, 17. 411 : 11. 417 : 32. 425 : 22. 449 : 6. 460 : 2. 461 : 4. 485 : 20. 491 : 11. 495 : 4. 509 : 13. 517 : 15. 520 : 5. 523 : 12. 524 : 22. 553 : 20. 561 : 7. 567 : 13. 574 : 20. 589 : 2. 609 : 4. 617 : 6. 628 : 21. 638 : 4. 651 : 7, 8. 652 : 40. 654 : 30. 655 : 1, 22. 657 : 5.
ſiti, 462 : 25. 480 : 8. 516 : 6.
ſitis, 299 : 18.
ſitus, 64 : 2.
ſive, 21 : 15, 16. 83 : 6. 192 : 8. 265 : 21. 514 : 8, 5. 520 : 5, 6. 544 : 13. 653 : 6. 660 : 30.
Smyrna, 629 : 6.
Smyrnæ, 615 : 12. 629 : 4.
ſobole, 135 : 3.
ſoboles, 246 : 8. 225 : 23. 487 : 8.
ſobrinum, 59 : 3.
ſoceri, 382 : 13.
ſocero, 366 : 8.
ſocculum, 321 : 16.
ſoceri, 609 : 5.
ſocero, 21 : 8. 90 : 16.
ſocerum, 341 : 4.
ſociagnum, 161 : 5.
ſocietate, 3 : 9. 111 : 1. 478 : 7. 487 : 16. 547 : 28.
ſocietatem, 18 : 7. 116 : 1. 241 : 6. 243 : 8. 269 : 6. 406 : 11. 55 : 13.
ſocietates, 59 : 6.
ſocii, 125 : 6. 181 : 1.
ſociis, 17 : 4. 59 : 9. 105 : 11.
ſociorum, 4 : 13. 469 : 4.
ſocios, 14 : 2. 86 : 1. 14 : 3. 108 : 9. 118 : 15. 268 : 13. 400 : 10. 657 : 20.
ſoðinum, 11 : 3.
ſocordia, 376 : 6. 499 : 7.
ſoetu, 182 : 12.
ſodalem, 654 : 11.
ſodales, 494 : 3.
ſodalium, 311 : 14.
ſol, 63 : 3.
ſola, 270 : 6. 288 : 7. 324 : 6. 485 : 13. 553 : 6.
ſolæ, 289 : 18. 515 : 6.
ſolam, 190 : 12.
ſolatiis, 441 : 2.
ſolatium, 184 : 5.
ſolatiis, 322 : 8.
ſolatio, 365 : 16. 495 : 6.
ſolarium, 508 : 21. 440 : 11.
ſole, 158 : 8. 208 : 10. 344 : 21. 432 : 2. 68 : 8.
ſolebant, 141 : 18. 148 : 4. 382 : 13. 239 : 11.
ſolebat, 51 : 4. 150 : 10. 159 : 16. 163 : 13. 185 : 26. 199 : 6. 235 : 11. 291 : 11. 350 : 1. 365 : 7. 367 : 8. 369 : 15. 381 : 13. 449 : 15. 495 : 14. 495 : 19. 515 : 9. 560 : 3. 574 : 18. 609 : 8. 617 : 3. 636 : 12.
ſoleia, 457 15.
ſolem, 485 : 18.
ſolenne, 161 : 10. 224 : 14. 435 : 6.
ſolennes, 174 : 4. 199 : 1. 575 : 5.
ſolenni, 124 : 15. 176 : 5. 378 : 14. 398 : 10. 414 : 5. 492 : 11. 528 : 14.
ſolennia, 428 : 6. 462 : 13.
ſolennibus, 276 : 9. 340 : 7. 388 : 18. 538 : 7.
ſolent, 447 : 14. 448 : 3. 534 : 18.
ſoleo, 193 : 28.
ſolere, 172 : 9. 466 : 4.
ſolerent, 537 : 5.
ſoleret, 21 : 3. 172 : 1. 196 : 13.
ſolertiſſimi, 36 : 6.
ſolet, 390 : 4.
ſoli, 104 : 7. 187 : 4. 308 : 4. 629 : 8, 9. 636 : 8.
ſolidam, 75 : 17.
ſolio, 208 : 12.
ſolis, 321 : 5. 44 : 4. 104 : 2. 161 : 11. 204 : 11. 208 : 4. 214 : 22, 37. 229 : 3. 274 : 11. 361 : 8. 534 : 4. 542 : 35. 596 : 5.
ſolita, 291 : 18. 379 : 8.
ſolitæ, 141 : 20. 310 : 14.
ſolitam, 402 : 11. 646 : 7.
ſolitas, 217 : 1. 351 : 6. 566 : 16.
ſolitis, 398 : 2, 17.
ſolito, 45 : 11. 212 : 17. 280 : 4. 500 : 16.
ſolitos, 390 : 25.
ſolitudo, 624 : 11.
ſolitudines, 517 : 11.
ſolitum, 90 : 4. 96 : 8. 101 : 2. 301 : 5. 313 : 8. 364 : 5. 566 : 6. 612 : 14. 610 : 12.
ſolitus, 69 : 5. 168 : 56. 189 : 5. 287 : 2. 414 : 11. 419 : 7. 481 : 4. 477 : 3. 508 : 4. 553 : 13. 648 : 3.
ſolium, 371 : 14. 481 : 19.
ſollicitantem, 169 : 14.
ſollicitate, 574 : 10.
ſollicitari, 169 : 12. 491 : 8.
ſollicitari, 310 : 21.
ſollicitatum, 19 : 17. 439 : 14.
ſollicitatum, 543 : 2.
ſollicitaverat, 491 : 10.
ſollicitavit, 527 : 8.
ſollicitior. 390 : 6.
ſollicitiſſime, 395 : 1.
ſollicitudine, 329 : 2. 449 : 19.
ſollicitudinem. 568 : 1.
ſollicitudines : 256 : 7. 314 : 3.
ſolo, 289 : 11. 397 : 10. 378 : 4. 514 : 20. 597 : 7.
ſolœciſmo : 632 : 13.
ſolœciſmum, 632 : 10.
ſolos, 128 : 15. 338 : 4. 231 : 18. 448 : 6, 7. 500 : 10. 585 : 30.
ſoluendis, 238 : 15.
ſolvere, 500 : 6. 621 : 30.
ſolverent, 289 : 12.
ſolveretur, 17 : 8. 180 : 5. 548 : 28.
ſolverunt, 639 : 15.
ſolvi, 305 : 14.
ſolvit, 529 : 5.
ſolum, 51 : 5. 59 : 4. 146 : 8. 178 : 12. 195 : 16. 252 : 2. 267 : 3. 305 : 12. 312 : 11. 324 : 9. 342 : 17. 348 16. 381 : 2. 390 : 16. 394 : 18. 432 : 16. 479 : 21. 510 : 11. 524 : 1. 533 : 26. 569 : 9. 1587 : 21. 617 : 3. 627 : 3. 635 : 19.
ſolus, 10 : 5. 14 : 2. 64 : 8. 66 : 6. 107 : 16. 110 : 3. 131 : 6. 132 : 12. 149 : 8. 200 : 11. 223 : 5. 247 : 10. 269 : 4. 272 : 21. 325 : 5. 333 : 4. 379 : 34. 428 : 19. 429 : 6. 474 : 16. 490 : 14. 545 : 4. 552 : 13. 590 : 9. 596 : 7. 621 : 8. 633 : 21. 655 : 5.
ſoluta, 561 : 2.
ſolutilem, 442 : 12.
ſolutiſſimum : 561 : 1.

ſolutum

ſolutos, 238: 3, 4.
ſolutus, 138: 17.
ſomni, 414: 6
ſomnia, 220: 1.
ſomniare, 4 7: 1.
ſomniaſti, 417: 6. 597: 14.
ſomniaſſet, 115: 9.
ſomniavit, 220: 8 214: 21, 28. 225: 3. 371: 13 490: 25. 502: 11. 542: 21. 591: 14.
ſomniculoſos, 418: 6.
ſomnii, 417: 13.
ſomni, 203: 15.
ſomnio, 7: 7. 20: 3. 371: 4. 43: 5. 495: 18
ſomniorum, 47: 1.
ſomnium, 215: 10. 24. 308: 23.
ſomno, 114: 8. 308: 10. 322: 6. 356: 18. 516: 8.
ſomnum, 51: 3. 203: 7. 414: 5.
ſono, 211: 10.
ſonitibus, 71: 17.
ſonos, 502: 7.
ſorberet, 335: 4.
ſordes, 526: 2.
ſordibus, 241: 11.
ſordidæ, 550: 14, 557: 9.
ſordidam, 447: 12. 519: 3.
ſordidatus, 533: 14
ſordide, 584: 8. 648: 6.
ſordidis, 563: 2.
ſordidiſſimorum, 581: 6.
ſordido, 456: 12.
ſordidum, 185 18. 480 19. 581 5. 645: 6.
ſordium, 555: 10.
ſoror, 75: 9. 579: 28.
ſorore, 102: 4. 18, : 4. 197: 4. 249: 4. 431: 12. 432: 8.
ſororem, 182: 5. 515: 19. 660: 26. 661: 1.
ſorori, 660: 27.
ſorores, 330: 18. 342: 14 371: 4.
ſororibus, 330: 16, 19. 342: 1. 348: 15 582: 14. 660: 21.
ſororis, 27: 2. 115: 7 183: 3, 14 213: 27. 4 1: 9.
ſororum, 90: 6. 354: 5. 357: 1.
ſors, 590: 4.
ſorte, 11: . 146: 16 258: 32. 381: 14. 437: 18. 538: 14. 349: 1. 568: 4 576: 12.
ſortem, 19: 6. 118: 12. 379: 9. 493: 5. 591: 12.
ſortes, 199: 6. 371: 10. 542: 25.
ſorticula, 445: 6.
ſortiti, 111: 8. 146: 18. 489: 24.
ſortitus, 110: 8. 355: 13. 589: 15.
ſortitionem, 278: 13.
ſortitiones, 134: 3.
ſortito, 137: 2 168: 3.
ſortitus, 17: 1. 101: 5. 255: 8. 38: 15. 540: 10.
ſortium, 304: 7.
Soſiam, 126. 6.
ſoſpitem 153: 8.
Spadonem, 411: 1. 425: 17.
Spadonum, 5 6: 3. 580: 5.
ſpargeretur, 458: 12.
ſpargi, 505: 8.
ſparſa, 436: 10.
ſparſi, 189: 18.
ſparſit, 334: 7. 355: 7. 576: 28.
ſparſo, 451: 12.
ſparſos, 175: 9.
Spartaci, 101: 3.
ſpatia, 398: 20. 440: 3.
ſpatiabatur, 208: 5.
ſpatiari, 590: 7
ſpatiatur, 258: 22.
ſpatiatus, 359: 10.
ſpatiis, 210: 3. 576: 12.
ſpatio, 23: 1. 42: 8 70: 4. 124: 2. 185: 5 203: 7 269: 9. 387: 6. 456: 15. 458: 3. 540: 6. 560: 22. 561: 12. 591: 12.
ſpatium, 65: 9. 137: 1. 250: 1. 437: 2. 467: 7. 468: 8. 534: 18. 558: 16.
ſpe, 3: 8 13: 1. 53: 7. 112: 4. 258: 1. 303: 26. 305: 9 317: 6. 341: 6. 38 : 4. 384: 14. 397: 4. 458: 23. 495: 14. 510: 13. 514: 9. 532: 8. 565: 2. 567: 6.
ſpecie, 21: 2. 89: 1. 214: 32. 263: 2. 299: 1. 361: 8. 413: 3. 463: 3. 509: 5.
ſpeciem, 29: 6 229: 2. 272: 32 279: 4. 291: 7. 305: 7. 334: 19. 355: 8 364: 32. 417: 11. 458: 7. 475: 13, 477: 8. 508: 11.
ſpecies, 108: 2. 230: 6. 357: 12.
ſpectabat, 163: 8.
ſpectacula, 42: 1. 179: 3. 288: 9. 337: 1. 353: 5. 349: 2. 387: 3. 398: 1. 400: 13. 411: 5. 439: 1. 575: 4. 576: 15.
ſpectaculi, 335: 3. 398: 26. 492: 5
ſpectaculis, 218: 3. 354: 4. 353: 9, 27. 368: 4 381: 12. 382: 6. 446: 14 449: 9 459: 14. 474: 4. 570: 2. 585: 5
ſpectaculo, 32: 3. 115: 4. 145: 6 161: 13. 163: 3, 15. 347: 12. 370: 10. 399: 7. 492: 11. 49 : 12. 5 9: 10.
ſpectaculorum, 158: 11. 239: 16.
ſpectaculum, 535: 22 536: 12.
350: 8. 356: 20. 379: 21. 436: 1.
ſpectaculum, 301: 4. 338: 18. 359: 5. 371: 22. 372: 6. 394: 11. 414: 22. 437: 26. 447: 9. 57 : 12.
ſpectandi, 146: 10. 161: 1. 163: 8. 58 : 4.
ſpectandum, 161: 4. 16 : 6.
ſpectante, 178: 1. 483: 30.
ſpectantium, 417: 11. 566: 12.
ſpectare, 153: 4. 161: 11. 349: 18. 358: 17. 414: 15. 437: 14. 27. 566. 14.
ſpectari, 161: 10. 379: 26. 447: 11.
ſpectaſſe, 111: 8.
ſpectaſſet, 398: 10.
ſpectator, 453: 14.
ſpectatorem, 263: 26.
ſpectatores, 498: 11.
ſpectatoribus, 25: 13.
ſpectatorum, 398: 11.
ſpectaverant, 398: 11.
ſpectaverat, 483: 16.
ſpectavere, 394: 19.
ſpectavit, 163: 12. 238: 33. 347: 2. 437: 1. 472: 7.
ſpecubus, 438: 25.
ſpeculabundus, 305: 16.
ſpeculato, 651: 13.
ſpeculator, 198: 5.
ſpeculatorem, 151: 8.
ſpeculatoria, 366: 7.
ſpeculatoribus, 360: 13. 510: 19.
ſpeculo, 235: 1.
ſpeculum, 364: 22.
ſpecum, 480: 1.
ſpei, 23: 7. 254: 8. 471: 9.
ſpeluncæ, 112: 15.
ſpem, 7: 8. 132: 1. 134: 2. 192: 17. 199: 7 224: 12 260: 12. 268: 11. 281: 17. 291: 21 379: 5. 38 464: 12. 510: 2. 523: 17. 542: 12.
ſperans, 514: 4. 657: 21.
ſperari, 224: 3.
ſperatum, 331: 8.
ſperaverat, 105: 16. 510: 11.
ſpernant, 358: 12.
ſpes, 129: 4. 459: 1.
ſphæri, 217: 14
ſphæriſterio, 556: 6.
ſphingas, 171: 1.
ſpicillum, 416: 19. 479: 12.
ſpiculator, 502: 15.
ſpiculatores, 416: 3.
Spinetrix, 521: 13.
Spintrias, 285: 3. 531: 3.
ſpirantem, 264: 14.
ſpiranti, 317: 11.
ſpiritu: 33: 5.
ſpiritus, 267: 3. 303: 12.
ſplendida, 507: 21.
ſplendidam, 60: 4.
ſplendidas, 6 8: 5.
ſplendidi, 564: 14.

ſplendidiſſimas, 658: 2.
ſplendidiſſime, 552: 1.
ſplendidiſſimum, 111: 5. 350: 7.
ſplendidum, 392: 9.
ſplendore, 590: 8.
ſplendorem, 146: 4.
ſplendoris, 557: 2.
Spoleti, 631: 1.
Spoletum, 516: 21.
ſpolia, 302: 4. 376: 1. 394: 13.
ſpoliandarum, 472: 5.
ſpoliatum, 290: 13.
ſpoliavit, 115: 4.
ſpoliis, 119: 10. 468: 13.
ſpolio, 67: 10.
ſpondam, 54: 7.
ſpondeor, 559: 9.
ſpongia, 337: 5.
ſpongiam, 213: 11.
ſpongias, 199: 5.
ſpongiis, 553: 14.
ſponſalia, 388: 4.
ſponſaliorum, 174: 5.
ſponſam, 182: 8.
ſponſatum, 145: 9.
ſponſas, 145: 10. 408: 12.
ſponſo, 21: 8. 404: 13.
ſponſorum, 17: 2.
ſponſum, 412: 9.
ſponte: 15: 12. 27: 6. 86: 20. 178: 3. 2'5: 7. 258: 10. 278: 9. 358: 8. 370: 7. 406: 28. 420: 6. 47?: 9. 493: 15. 542: 31. 579: 1.
ſpopondetunt, 471: 17.
ſpopondiſſes, 510: 5.
ſpopondit, 252: 7.
ſporta, 639: 26.
ſportellis, 576: 16.
ſportulam, 598: 21.
ſportulae, 441: 6. 580: 1.
Sporum, 455: 4. 8. 480: 22.
Sporus, 456: 6. 477: 12. 479: 21.
ſpreta, 87: 6.
ſpreto, 78: 16.
ſpretum, 374: 5.
ſpreviſſe, 504: 6.
ſpreviſti, 654: 24.
ſprevit, 283: 19. 485: 12.
ſpumante, 411: 3.
ſpumas, 317: 14.
ſpurciſſimis, 65: 5.
Sporiona, 86: 13.
Spurinnam, 87: 7.
ſtabat, 339: 7. 575: 18.
ſtabilire, 547: 4.
ſtabilito, 381: 1.
ſtabilius, 397: 10.
ſtabula, 525: 15.
ſtabulo, 169: 12.
ſtabulum, 55: 7.
ſtadio, 450: 16. 473: 16. 576: 6.
ſtadium, 578: 5.
ſtagnum, 458: 6.
ſtannum, 524: 7.
ſtans, 164: 4.
ſtante, 480: 11.
ſtantem, 611: 3.
ſtantes, 387: 5.
ſtanti, 413: 13.
ſtantibus, 367: 5. 505: 9.
ſtantis, 594: 21.
ſtare, 126: 11. 344: 9. 364: 25. 490: 16. 510: 15. 553: 21.
ſtarent, 558: 18. 561: 10.
ſtaret, 133: 2. 458: 5.
ſtatetam, 561: 9.
Statilium, 464: 8.
Statilii, 539: 3.
Statilio, 135: 14.
Statilius, 388: 7.
ſtatim, 4: 8. 15: 4. 49: 11. 65: 5. 71: 4. 95: 1. 132: 13. 131: 1. 148: 2. 171: 4. 173: 4. 182: 15. 187: 17. 210: 8. 215: 15. 224: 6, 17, 31. 247: 12. 260: 1. 264: 13. 285: 5. 286: 16. 289: 12. 293: 4. 301: 19. 302: 1. 311: 12. 319: 4. 328: 10. 338: 15. 343: 7. 347: 15. 351: 13. 357: 5. 370: 6. 374: 12. 390: 13. 414: 5. 417: 14. 418: 4. 423: 19. 452: 3. 437: 11. 444: 2. 448: 8. 453: 4. 461: 19. 463: 1. 474: 6. 479: 12, 22. 487: 8. 493: 12. 501: 4. 512: 8. 513: 9. 514: 11. 517: 11. 521: 12. 525: 5. 530: 15. 532: 2, 11. 533: 11. 538: 15. 541: 10. 545: 8. 551: 8. 553: 10. 563: 14. 5?6: 11. 570: 4. 592: 27. 597: 2, 5. 646: 14. 647: 15. 659: 14.
ſtatione, 186: 11. 268: 2. 312: 3. 446: 4. 462: 4. 511: 4.
ſtationem, 417: 30. 467: 4. 479: 17.
ſtationes, 64: 5. 180: 4.
ſtationibus, 33: 3. 241: 17.
ſtato, 157: 20.
ſtatu, 84: 4. 257: 3. 385: 4. 568: 17. 632: 1. 648: 16.
ſtatua, 243: 10. 507: 18. 513: 5. 542: 32. 618: 22. 648: 17.
ſtatuæ, 83: 3. 84: 14, 15. 111: 4. 231: 17. 298: 8. 476: 4. 527: 5. 591: 9.
ſtatuam, 78: 4. 139: 6. 180: 2. 191: 12. 294: 11. 352: 13. 457: 22. 506: 2. 559: 4. 565: 11. 579: 11. 627: 9.
ſtatuarum, 195: 17. 488: 3. 564: 9.
ſtatuas, 76: 17. 139: 2. 172: 12. 257: 4. 270: 5. 512: 9.
583: 12. 450: 9. 451: 14. 532: 8. 588: 26.
ſtatuendum, 179: 15.
ſtatuente, 14: 2.
ſtatuere, 257: 10.
ſtatuerent, 586: 8.
ſtatuerentur, 258: 24.
ſtatueret, 102: 17.
ſtatuerunt, 180: 2.
ſtatui, 495: 7.
ſtatuis, 487: 14.
ſtatuiſſe, 142: 3.
ſtatuiſſet, 220: 2.
ſtatuit, 4: 2. 35: 6. 108: 12. 253: 8. 462: 8. 503: 3. 514: 3.
ſtatum, 19: 4. 21: 12. 44: 8. 125: 8. 317: 10. 358: 5. 376: 3. 402: 2. 496: 4. 497: 18. 597: 26.
ſtatura, 51: 8. 185: 16. 308: 8. 364: 16. 413: 8. 482: 1. 503: 1. 517: 1. 536: 8. 543: 17. 594: 1. 653: 9. 655: 18.
ſtatuarum, 105: 4. 660: 11.
ſtatus, 134: 14. 261: 1. 484: 11.
ſtatutis, 452: 14.
ſtella, 97: 3, 6. 466: 1. 559: 8.
ſtellæ, 425: 8.
ſtellarum, 206: 2.
Stellatem, 19: 5.
ſtellis, 451: 5.
ſtemma, 488: 4.
ſtemmate, 467: 5.
Stephanionem, 163: 12.
Stephano, 593: 2.
Stephanus, 592: 17.
ſtercore, 585: 8.
ſterilem, 464: 7.
ſterilitate, 157: 18.
ſterilitates, 195: 7.
ſternendas, 137: 8.
ſterneretis, 851: 13.
ſteriſſe, 53: 13.
ſtetit, 339: 6.
ſtigmata, 74: 11.
ſtigmatum, 347: 7.
ſtimulatoribus, 493: 8.
ſtipatos, 365: 13.
ſtipem, 174: 4. 178: 5. 210: 11.
ſtipendia, 3: 1. 200: 9. 252: 3. 406: 2. 459: 1. 564: 11.
ſtipendiariom, 73: 4.
ſtipendii, 24: 5.
ſtipendio, 70: 3. 268: 20. 587: 19.
ſtipendiorom, 169: 9.
ſtipendium, 25: 18. 580: 35.
ſtipes, 359: 7.
ſtipitem, 456: 4.
ſtipulatorom, 518: 6.
ſtirpe, 42: 4. 102: 3. 296: 8.

469 : 13.
ſtirpem, 319 : 10.
ſtirpis, 159 : 5. 353 : 2. 519 : 11. 520 : 16.
ſtœchadis, 394 : 7.
Stoicæ, 660 : 16.
ſtolatum, 340 : 8.
ſtomachi, 413 : 9. 661 : 4.
ſtomacho, 299 : 20. 372 : 2.
ſtomachos, 205 : 12.
ſtomachum, 414 : 6.
ſtomachus, 200 : 4.
Strabone, 638 : 5.
Strabonis, 60 : 9.
ſtragulis, 416 : 5. 479 : 11. 481 : 15.
ſtrangulare, 464 : 7.
ſtrangularent, 432 : 20.
ſtrangularis, 302 : 7.
ſtrangulatæ, 302 : 8.
ſtrangulatam, 294 : 17.
ſtrangulatum, 410 : 5.
ſtrangulaverunt, 315 : 11.
ſtrata, 479 : 29.
ſtrato, 105 : 8. 197 : 3. 365 : 6. 480 : 8. 598 : 5.
ſtratum, 500 : 8.
ſtratuta, 404 : 10.
ſtrinus, 92 : 4.
ſtrenam, 178 : 5. 276 : 13.
ſtrenuatum, 276 : 18.
ſtrenas, 359 : 6.
ſtrenuus, 241 : 16.
ſtrepitu, 657 : 13.
ſtricta, 89 : 7.
ſtrictos, 14 : 11. 511 : 16.
ſtrictum, 313 : 2. 526 : 6.
ſtrictorum, 327 : 5.
ſtrigilis, 206 : 4.
ſtrigoſiorem, 654 : 12.
ſtructo, 22 : 17.
ſtruere, 574 : 13.
ſtudendi, 301 : 22.
ſtudia, 50 : 5. 112 : 1. 310 : 1. 422 : 3. 575 : 1. 618 : 4. 636 : 2.
ſtudiis, 107 : 9. 411 : 6. 419 : 18. 448 : 7. 459 : 14. 630 : 14. 658 : 3.
ſtudio, 28 : 1. 163 : 7. 217 : 10. 256 : 2. 369 : 1. 384 : 7. 412 : 2. 447 : 1. 451 : 15. 472 : 7. 580 : 8. 582 : 7. 594 : 18. 617 : 2. 631 : 2. 639 : 6.
ſtudioſorum, 319 : 8. 432 : 5. 630 : 4.
ſtudioſe, 630 : 8.
ſtudioſiorem, 584 : 23.
ſtudioſis, 459 : 8.
ſtudioſiſſime, 163 : 12. 310 : 1. 386 : 5. 368 : 1. 414 : 10.
ſtudioſiſſimum, 13 : 3.
ſtudioſiſſimus, 642 : 4.
ſtudioſius, 86 : 3.
ſtudioſus, 333 : 17
ſtudium, 73 : 1. 319 : 5. 349 : 12. 483 : 12. 513 : 18. 531 : 4. 517 : 15. 564 : 5. 606 : 1. 623 : 7. 646 : 2.
ſtoduis, 153 : 15. 660 : 8. 668 : 6.
ſtultiorem, 379 : 6.
ſtultitiæ, 390 : 32. 451 : 5.
ſtultitiam, 417 : 2, 8, 32.
ſtulto, 215 : 6.
ſtupa, 468 : 7.
ſtupidum, 114 : 11.
ſtupratam, 464 : 11.
ſtupratorem, 582 : 17.
ſtupratum, 334 : 3.
ſtupri, 342 : 1. 354 : 3. 508 : 9.
ſtupro, 189 : 2. 278 : 4. 342 : 17. 614 : 2.
ſtuprum, 7 : 7. 327 : 8.
ſtyli, 647 : 4.
ſtylo, 113 : 10. 574 : 18. 595 : 5. 609 : 2.
ſtylum, 310 : 4.
ſtylus, 367 : 10.
Stymphalo, 631 : 20. 653 : 6.
ſua, 18 : 6. 40 : 10. 73 : 6. 74 : 6. 92 : 22, 23. 96 : 8. 98 : 2. 128 : 4. 132 : 5. 133 : 1. 163 : 16. 166 : 6. 171 : 22. 185 : 28. 195 : 16. 211 : 8. 213 : 5. 220 : 1. 224 : 21. 225 : 12. 258 : 4. 270 : 8. 295 : 8. 298 : 9. 301 : 6. 307 : 8. 312 : 7. 315 : 16. 319 : 13, 15. 327 : 15, 17. 329 : 4. 330 : 25. 333 : 4. 337 : 3. 341 : 8. 347 : 2. 348 : 11. 352 : 6. 354 : 1. 358 : 21. 367 : 11. 369 : 4. 371 : 9. 381 : 18. 392 : 11. 399 : 3. 417 : 16, 22. 420 : 13. 432 : 12. 410 : 16. 461 : 1. 467 : 3. 469 : 22. 474 : 7. 490 : 3. 491 : 13. 495 : 14. 497 : 4. 498 : 8. 504 : 17. 527 : 18. 531 : 4. 561 : 6. 616 : 13. 629 : 9. 630 : 13. 638 : 9. 657 : 5.
ſuadenda, 384 : 17.
ſuadentibus, 14 : 4. 274 : 15. 372 : 3. 503 : 4.
ſuadere, 449 : 7. 610 : 13.
ſuaderet, 236 : 8. 313 : 4.
ſuæ, 23 : 3. 27 : 2. 53 : 8. 75 : 7. 109 : 2. 163 : 25. 183 : 3, 14. 195 : 8, 16. 325 : 12. 357 : 13. 387 : 6. 404 : 13. 416 : 8. 419 : 9. 425 : 6. 429 : 3. 464 : 30. 509 : 14. 517 : 11. 524 : 19. 543 : 5. 565 : 4. 589 : 15. 631 : 19.
ſuam, 7 : 4. 10 : 7. 14 : 6. 21 : 2. 22 : 9. 34 : 6. 45 : 8. 56 : 11. 70 : 10. 75 : 6. 76 : 23. 128 : 17. 146 : 7. 163 : 14. 184 : 3. 187 : 4. 231 : 5. 271 : 2. 273 : 1. 340 : 4. 342 : 18. 385 : 6. 406 : 18, 20. 416 : 17. 417 : 28. 451 : 19. 456 : 1. 481 : 2. 501 : 7. 533 : 16. 585 :
ſuarum, 61 : 1. 128 : 16. 138 : 13. 468 : 20.
ſuas, 114 : 10. 334 : 9. 439 : 20. 451 : 14. 464 : 17. 515 : 24.
ſuaſiſſet, 294 : 16.
ſuaſit, 54 : 1.
ſuaſorum, 271 : 9.
ſub, 3 : 7. 21 : 1. 55 : 8. 68 : 8. 70 : 5. 74 : 3. 82 : 10. 114 : 8. 122 : 15. 128 : 19. 135 : 6. 138 : 6. 146 : 6. 166 : 6. 169 : 14. 175 : 12. 185 : 12. 207 : 6. 208 : 5. 231 : 27. 236 : 12. 238 : 25. 241 : 9. 248 : 11. 250 : 13. 257 : 12. 258 : 14. 262 : 2. 265 : 1. 278 : 11. 279 : 5. 286 : 12. 291 : 18. 298 : 1. 318 : 2. 333 : 5. 338 : 1. 363 : 15. 365 : 6. 378 : 9. 382 : 1. 383 : 15. 404 : 5. 406 : 30. 417 : 29. 423 : 1. 431 : 11. 432 : 14. 441 : 3. 464 : 9. 469 : 5. 479 : 29. 480 : 2. 484 : 1. 487 : 11. 510 : 11. 511 : 6. 513 : 1, 9. 524 : 11. 536 : 14. 538 : 4. 544 : 6. 552 : 3. 555 : 7. 562 : 4. 564 : 17. 567 : 18. 578 : 2. 585 : 22. 606 : 4. 615 : 14. 618 : 8. 621 : 23. 627 : 9. 638 : 22. 653 : 17. 657 : 10, 14.
ſubbibiſſet, 444 : 16.
ſubdebile, 335 : 5.
ſubdidiſſet, 516 : 7.
ſubditivum, 43 : 8.
ſubditum, 592 : 27.
ſubduceret, 266 : 3.
ſubducta, 295 : 14. 598 : 9.
ſubductum, 258 : 4.
ſubegiſſe, 149 : 2.
ſubegiſſet, 7 : 5.
ſubegit, 35 : 12. 55 : 23, 24, 25. 252 : 10.
ſubeunda, 544 : 1.
ſubeuntem, 439 : 7.
ſubeunti, 417 : 19.
ſubibant, 278 : 3.
ſubiecerit, 464 : 16.
ſubiecit, 365 : 13. 654 : 20.
ſubiecisſet, 119 : 2.
ſubiecit, 136 : 6. 233 : 7. 542 : 17.
ſubiecta, 344 : 14.
ſubiectam, 7 : 9.
ſubiecto, 535 : 1.
ſubiicerentur, 111 : 4. 125 : 21.
ſubiici, 561 : 14.
ſubiiciam, 218 : 5.
ſubiiciebat, 344 : 24.
ſubiiciendum, 267 : 21.
ſubiicientem, 54 : 5.
ſubiicit, 215 : 13.
ſubiiſſe, 169 : 3.
ſubiit, 189 : 1. 207 : 4. 243 : 20.
ſubinde, 67 : 17. 224 : 3. 297 : 3. 349 : 6. 358 : 3. 5. 364 :

26. 420: 6. 423: 5. 429: 8. 432: 13. 435: 18. 444: 10. 473: 9. 487: 13. 489: 20. 496: 17. 502: 7, 20. 527: 2. 565: 6. 601: 6.
ſubire, 96: 5.
ſubirent, 513: 6.
ſubiret, 141: 13. 476: 4.
ſubita, 60: 21. 67: 6. 74: 2. 76: 5. 103: 17. 211: 6. 231: 2. 361: 23. 414: 14. 493: 3. 533: 18.
ſubitam, 96: 14. 198: 25. 419: 10.
ſubiti, 162: 22.
ſubitis, 253: 11.
ſubito, 67: 11. 86: 19. 235: 13. 263: 6. 302: 14. 314: 10. 343: 11. 351: 12. 526: 4.
ſubitos, 197: 7. 334: 15.
ſubituram, 96: 10.
ſubitus, 173: 7.
ſublata, 564: 14.
ſublatæ, 42: 14.
ſublatam, 32: 1.
ſublato, 44: 5. 250: 9. 431: 12.
ſublaturum, 467: 15.
ſublatus, 660: 31.
ſublevantium, 361: 4.
ſublevare, 367: 11.
ſublevavit, 289: 21.
ſublime, 410: 4. 508: 5.
ſubmerſus, 413: 13.
ſubminiſtraſſe, 301: 5.
ſubmiſiſſe, 506: 4.
ſubmiſiſſet, 459: 22.
ſubmiſit, 264: 4.
ſubmiſſim, 198: 10.
ſubmiſſis, 49: 8. 455: 3. 462: 6. 565: 24.
ſubmittens, 28: 8.
ſubmittere, 362: 13. 474: 8.
ſubmitterent, 354: 9.
ſubmitteret, 204: 11.
ſubmonente, 174: 3.
ſubmota, 372: 10. 402: 8.
ſubmotis, 549: 6.
ſubmotus, 385: 3.
ſubmoverat, 285: 10.
ſubmoverent, 384: 4.
ſubmoverentur, 402: 16. 463: 6.
ſubmoveret, 312: 13.
ſubmoveretur, 450: 4.
ſubmoveri, 161: 26.
ſubmovit, 161: 13. 279: 5. 331: 2. 469: 28. 531: 22.
ſubnotarent, 358: 20.
ſubornatum, 462: 12.
ſubornavit, 12: 1. 208: 21. 348: 5. 351: 15. 409: 12.
ſubreptum, 300: 6.
ſubreptus, 625: 9.
ſubrogandorum, 428: 3.
ſubrutilum, 595: 9.
ſubſcribere, 132: 7.
ſubſcriberet, 435: 17.
ſubſcripſere, 34: 14.
ſubſcripſit, 132: 10.
ſubſcriptione, 274: 1.
ſubſeciva, 534: 17.
ſubſecuti, 572: 16.
ſubſecutus, 107: 17.
ſubſediſſe, 519: 15. 137: 5.
ſubſellia, 82: 7. 356: 23.
ſubſelliis, 9: 18. 176: 16. 480: 5. 442: 6.
ſubſellio, 159: 16. 403: 1. 651: 5.
ſubſelliorum, 161: 4. 413: 11.
ſubſequentibus, 60: 14. 413: 19.
ſubſequi, 64: 7. 160: 12.
ſubſidia, 19: 6. 365: 15.
ſubſidiis, 327: 5.
ſubſidium, 17: 8. 510: 18.
ſubſortitio, 45: 16.
ſubſtitit, 31: 3. 254: 7. 514: 6.
ſubſtituit, 78: 11. 385: 20. 440: 14.
ſubſtitutus, 247: 3. 491: 10. 495: 4. 524: 5.
ſubſtraverit, 189: 4.
ſubſtringeretur, 305: 5.
ſubſultim, 210: 1.
ſubterfugerant, 308: 11.
ſubterfugiendum, 558: 4.
ſubtexere, 124: 1.
ſubtiles, 308: 1.
ſubtracto, 645: 14.
ſubtrahebat, 67: 17.
ſubucula, 208: 1.
ſubvector, 330: 7.
ſubvectus, 312: 2.
ſubveniendum, 195: 5.
ſubveniret, 17: 4. 544: 15.
ſubveniretur, 423: 25.
ſubveniri, 27: 10.
ſubventurum, 289: 2.
ſubverſæ, 321: 13.
ſubverſas, 168: 6.
ſubverterent, 257: 4.
ſubverti, 450: 9.
ſubvertit, 305: 6. 352: 11. 478: 8.
Subura, 51: 1.
ſuburbana, 381: 5.
ſuburbano, 105: 1. 224: 18. 254: 11. 542: 3. 593: 6.
ſuburbanum, 193: 12. 479: 17.
ſuburere, 189: 5.
ſuccedente, 113: 9.
ſuccedenti, 524: 3.
ſuccedere, 125: 27.
ſuccederet, 491: 9.
ſuccederetur, 28: 7.
ſuccenderit, 489: 3.
ſuccenderunt, 92: 17.
ſuccenſebat, 340: 2.
ſuccenſent, 542: 11.
ſuccenſere, 319: 16.
ſuccenſo, 33: 18.
ſuccenſuit, 553: 5. 654: 18.
ſucceſſerat, 40: 6. 570: 14.
ſucceſſibus, 467: 3.
ſucceſſione, 310: 11.
ſucceſſionem, 269: 6. 296: 7.
ſucceſſionis, 260: 12. 327: 6.
ſucceſſiſſe, 652: 31.
ſucceſſiſſet, 21: 4.
ſucceſſit, 498: 1.
ſucceſſor, 15: 3. 428: 11.
ſucceſſore, 17: 5. 265: 6. 336: 11. 338: 3. 572: 11.
ſucceſſorem, 217: 6. 267: 9. 321: 3. 324: 1. 464: 12. 369: 16. 473: 17.
ſucceſſores, 304: 10. 474: 7. 591: 12.
ſucceſſu, 16: 12. 659: 7.
ſucceſſum, 111: 3.
ſucceſſuram, 494: 10.
ſucceſſuri, 21: 1.
ſucceſſuros, 561: 8.
ſucceſſurum, 343: 15.
ſucceſſus, 14: 8.
ſucci, 202: 17.
ſuccideretur, 580: 9.
ſuccincti, 92: 16. 241: 4.
ſuccinctos, 144: 9.
ſuccinctus, 351: 10. 518: 8.
ſucclamationes, 450: 6.
ſuccollantibus, 384: 11.
ſuccollatus, 511: 13.
ſuccubiturum, 310: 16.
ſuccubuit, 198: 14.
ſuccum, 301: 4.
ſuccurrere, 466: 11.
ſuccurrit, 265: 11. 570: 9.
ſudabat, 208: 9.
ſudario, 679: 20. 482: 9.
ſudarium, 451: 18.
ſudorem, 450: 2.
Suetonius, 513: 7.
Suevos, 121: 5.
ſuffeceris, 453: 4.
ſuffecto, 84: 10. 130: 15.
ſuffectura, 549: 15.
ſuffecturus, 92: 3.
ſuffectus, 388: 17.
ſufferre, 364: 26.
ſufferri, 444: 16.
ſufficere, 269: 4. 464: 6.
ſufficerent, 158: 3.
ſufficeret, 157: 10. 655: 13.
ſufficiebant, 634: 16.
ſufficiens, 330: 3.
ſufficientibus, 154: 11.
ſufficientis, 660: 26.
ſuffigi, 75: 3.
ſuffitum, 504: 14.
ſuffiturum, 75: 1.
ſufflavo, 482: 1.
ſufflavum, 205: 2.
ſuffodit, 592: 22.

ſuffragante, 574: 3.
ſuffragantibus, 21: 8.
ſuffragationis, 410: 6.
ſuffragator, 74: 10.
ſuffragatore, 558: 13.
ſuffragia, 5 3. 13: 6. 84: 13, 19. 321: 2.
ſuffragio, 45: 8. 100: 4 52: 1 1. 647: 7.
ſuffragiorum, 166: 5.
ſuffragium, 1 6: 5.
ſuffugerit, 371: 3.
ſuggeſtum, 78: 5.
ſui 61: 2 11: 7. 8: 10 120: 5 131: 8 139: 3. 159: 9. 169. 4 153: 9. 176: 14 187: 5. 218: 12. 224: 6. 241: 4 230: 13. 253: 5. 256: 10 260: 6. 262: 25. 255: 29 274: 13. 276: 14 288: 8. 292: 11. 301: 8 303: 2. 307: 11 327: 2. 331: 7. 341: 21. 350: 4. 385: 17. 386: 2, 8. 403: 2. 404: 6 409: 8, 11. 428: 3. 432: 17. 446: 17. 471: 2. 480: 11. 481: 12. 483: 14 495: 10. 516: 5. 532: 8. 551: 14. 552: 2 557: 23. 572: 15 585: 14. 606: 15. 631: 8: 648: 13 654: 11. 655: 10, 15.
ſuis, 3: 18 59: 8. 108: 18. 113: 3. 116: 9. 222: 1 128: 3. 153: 11 168: 18. 173: 6. 176: 4. 180: 3 187 11. 215: 20. 246: 11 254: 14 257: 8. 263: 7. 271: 11. 274: 5. 290: 12. 291: 12. 296: 15. 301: 13 302: 12. 321: 3. 342: 1 15. 363: 15. 381: 11. 388: 18. 398: 8. 410: 13. 414: 17. 418: 25. 448: 7. 459: 15. 4 8: 7 474: 5. 483: 5, 17. 498: 19. 508: 17. 522: 6. 541: 22. 543: 2. 551: 8. 555: 9. 564: 6. 567: 18. 587: 5. 589: 7. 62: 4. 612: 36, 42. 6 7: 23. 660: 5.
Sulpicio, 420: 1. 379: 11. 5 8: 5.
Sulpicium, 10: 4.
ſulpiciorum. 419: 1.
ſum, 379: 15. 504: 2. 512: 16. 624: 9.
ſume, 654: 20.
ſumebat. 65: 4. 202: 5.
ſumendos, 236: 6.
ſumenti, 5: 8.
ſumere. 574: 18.
ſumeret, 323: 21 338: 15. 596: 4.
ſumeretur, 178: 14.
ſumetur, 652: 17.
ſumma, 4: 6. 18: 16. 28: 17. 30: 3. 35: 8, 11. 108: 1. 143: 3. 155: 7. 157: 10. 178: 13. 191: 7. 198: 9. 261: 7. 265: 28. 268: 11. 344: 12. 363: 2. 492: 2. 553: 19 564: 9. 580: 14. 621: 14. 652: 10. 638: 3.
ſummæ, 47: 12. 50: 4. 155: 8. 355: 6. 356: 15. 358: 6. 359: 4.
ſummam, 191: 17. 232: 9. 238: 13. 258: 11. 296: 5. 307: 2. 317: 7. 360: 10. 365: 4. 429: 9. 485: 3. 490: 10. 508: 8. 557: 14. 579: 5. 520: 6 584: 11 619: 7. 621: 24. 19. 651: 19.
ſummariam, 49: 6.
ſummarum, 178: 11. 587: 2.
ſummas, 115: 4.
ſummatim, 50: 15. 213: 6. 301: 6.
ſumme, 660: 23.
ſummi, 474: 13. 489: 9. 517: 17.
ſummis, 100: 7. 141: 17. 344: 6. 468: 2. 521: 4. 566: 9. 653: 26.
ſummiſerit, 69: 10. 482: 8.
ſummiſit, 542: 10.
ſummiſſo, 121: 10.
ſummiſſore, 108: 6.
ſummitteret, 515: 2.
ſummo, 27: 14. 72: 8. 92: 24. 205: 3. 376: 2. 485: 5. 136: 21.
ſummorum. 236: 7.
ſummos, 630: 8.
ſummotis, 545: 4.
ſummotus, 659: 11.
ſummovebat, 28: 11.
ſummoverentur, 15: 9.
ſummovit, 222: 5.
ſumpſerunt, 84: 9.
ſumpſiſti, 57: 4.
ſumpſit, 108: 8. 325: 15. 420: 8.
ſumpta, 107: 1. 250: 3. 490: 15. 53: 19.
ſumptibus, 315: 1. 411: 6. 6 4: 14.
ſumpto, 444: 14. 478: 4.
ſumptu, 23: 6 53: 4. 181: 3. 1. 8: 9 397: 5. 44: 3.
ſumptuarian, 45: 1.
ſumptum, 341: 8.
ſumptuoſa, 575: 4.
ſumptuoſæ, 392: 23.
ſumptuoſiſſimi, 435: 8.
ſumptuoſum, 55: 26.
ſumptus, 169: 13. 587: 20.
ſumus, 215: 9. 621: 28.
ſunt, 6: 4. 8: 17. 59: 8. 61: 6. 70: 17. 84: 11. 92: 7. 96: 4. 100: 7. 135: 11. 171: 6. 195: 29. 200: 6. 238: 6. 250: 8 214: 16. 215: 31. 268: 12. 282: 16. 299: 7. 302: 6. 304: 5. 314: 4. 121: 12. 325: 9 128: 16. 338: 10. 357: 16. 364: 11. 371: 15 380: 5. 418: 1. 419: 11. 424: 2 449: 2. 469: 419 474: 4. 489: 6, 13. 494: 12. 496: 20. 502: 7. 504: 16 507: 1. 540: 12. 545: 18. 551: 18. 566: 11. 591: 6 592: 15. 612: 10. 615: 7 613: 7. 624: 5. 626: 2 6 8: 7. 652: 32. 518: 5. 660: 33.
ſuo, 3: 5. 27: 1. 30: 5. 56: 7. 58: 7. 59: 17. 70: 2. 72: 8. 21. 83: 11. 86: 19. 90: 3. 91: 21. 96: 13. 104: 8. 115: 7. 130: 11. 134: 2. 138: 8. 146: 5 157: 3. 158: 2. 159: 21. 163: 10 176: 18. 179: 10. 181: 2. 181: 9. 121: 8. 212: 15. 18. 231: 11. 236: 17. 238: 21, 21. 248: 13. 235: 4. 263: 3. 264: 9 282: 7 297: 9. 308: 18. 314: 12. 323: 5. 10. 325: 5. 326: 7. 339: 6. 344: 11. 347: 10, 15. 363: 7 379: 6, 8, 14. 392: 18. 406: 36. 4 0: 7, 10. 414: 18 418: 8. 428: 13. 431: 3. 441: 1. 446: 7 450: 12. 424: 8. 489: 14. 490: 18. 515: 18. 547: 24. 558: 13. 560: 1. 570: 1 572: 11. 574: 21. 575: 11. 578: 3 581: 4. 582: 12. 93: 6. 616: 6. 623: 6. 625: 10. 645: 4. 652: 22. 658: 10.
ſuorum, 70: 10 76: 3. 9. 96: 1. 1 9: 21. 185: 9. 281: 9. 255: 12. 304: 2. 307: 22. 325: 18 310: 22. 349: 9. 510: 1. 588: 18 417: 25. 427: 18. 474: 11. 489: 8. 521: 2. 561: 6. 568: 7. 588: 24.
ſuos, 1: 13. 35: 9. 18: 1. 64: 6. 69: 5. 176: 8. 182: 4. 204: 6. 238: 17. 304: 12. 307: 11. 368: 4. 154: 7. 3 9: 6. 376: 10 406: 21. 473: 14. 421: 7. 472: 2. 507: 12 517: 10. 5 1: 2. 169: 18.
ſuper, 5: 6. 18: 15. 25: 9. 38: 3. 40: 1. 18: 12. 56: 8 96: 15. 107: 7. 146: 2. 150: 1. 158: 15. 180: 7. 190: 7. 202: 2. 214: 28, 14. 231: 11. 257: 10. 296: 1, 14. 315: 5. 324: 8. 318: 11. 339: 18. 344: 18. 354: 5. 356: 17. 359: 9. 365: 14. 368: 10 376: 1.

381: 6. 388: 14. 398: 17. 406: 3. 419: 3. 421: 6. 423: 13. 448: 6. 455: 1. 456: 18. 458: 23. 462: 10. 473: 10. 474: 2. 480: 7. 496: 7. 505: 8. 510: 24. 512: 4. 529: 9. 530: 6. 540: 3. 555: 4. 557: 7. 560: 3. 561: 5. 567: 8. 573: 5. 575: 5. 576: 13. 589: 14. 596: 3. 610: 4.
ſupellectile, 16: 8.
ſupellectilem, 557: 1. 569: 17. 436: 9
ſupellectili, 276: 5.
ſupellectilis, 191: 10. 197: 3.
ſuperaris, 24: 7. 404: 20. 428: 5.
ſuperator, 39: 2.
ſuperatur, 243: 24. 524: 8. 553: 10.
ſuperaverunt, 70: 14.
ſuperavit, 283: 5. 314: 8. 355: 1.
ſuperba, 188: 10.
ſuperbia, 333: 5. 344: 15. 552: 8. 652: 22.
ſuperbientem, 135: 3.
ſuperbus, 654: 24.
ſupercilia, 205: 2.
ſuperat, 327: 22.
ſupereſſent, 398: 12.
ſupereſſet, 176: 14.
ſuperfluerct, 155: 5.
ſuperfuerunt, 584: 17.
ſuperfuit, 562: 3.
ſuperfuturas, 365: 16.
ſupergreſſa, 224: 19.
ſupergreſſus, 362: 8. 389: 4.
ſuperi, 269: 3.
ſuperiecta, 335: 5.
ſuperinduit, 479: 20.
ſuperiore, 268: 11. 364: 19.
ſuperiores, 398: 5.
ſuperiori, 453: 14.
ſuperioribus, 420: 21. 567: 2.
ſuperioris, 22: 2. 501: 8. 526: 12. 579: 7.
ſuperiumentarium, 398: 10.
ſuperne, 282: 16.
ſupero, 50: 9.
ſuperpoſuit, 397: 21.
ſuperſcripta, 483: 9.
ſuperſedens, 230: 2. 436: 17.
ſuperſedit, 223: 6. 566: 14.
ſuperſtantem, 506: 3.
ſuperſtanti, 481: 20.
ſuperſtes, 304: 2. 552: 16. 539: 6.
ſuperſtite, 247: 17.
ſuperſtitem, 120: 5. 580: 4.
ſuperſtites, 325: 6.
ſuperſtitibus, 102: 2. 523: 8. 536: 16.
ſuperſtitione, 179: 2. 485: 2.
ſuperſtitionis, 443: 9. 572: 15.
ſuperſtitione, 591: 14.
ſupervacanea, 639: 15.
ſupervacuis, 193: 9.
ſupervenerant, 34: 2.
ſupervenerunt, 495: 12.
ſuperveniente, 165: 4.
ſupervenientibus, 497: 3. 515: 4.
ſuperveniſſe, 542: 35.
ſupervenit, 371: 4.
ſupervexit, 98: 2.
ſuperum, 35: 4.
ſupinas, 444: 7.
ſupinis, 325: 12.
ſupino, 424: 5.
ſupinum, 114: 21.
ſupinus, 159: 3. 278: 4.
ſuppetebant, 367: 4.
ſuppetebat, 401: 10.
ſuppeteret, 47: 2. 169: 13. 568: 13.
ſuppetias, 541: 13.
ſupplemento, 206: 8.
ſupplemendo, 359: 14.
ſuppleri, 283: 12.
ſupplevetit, 61: 4.
ſupplevit, 45: 2. 155: 7. 332: 5. 549: 6. 625: 5.
ſupplex, 479: 1.
ſupplicabat, 276: 4.
ſupplicantem, 439: 10.
ſupplicarent, 337: 21.
ſupplicaret, 146: 13.
ſupplicaſſet, 123: 8. 398: 5.
ſupplicatio, 435: 22.
ſupplicationes, 23: 14.
ſupplicationibus, 493: 2.
ſupplicavit, 330: 17.
ſupplicem, 67: 5. 125: 5.
ſupplices, 72: 6.
ſupplicia, 412: 3. 526: 2.
ſupplicii, 315: 8. 659: 16.
ſuppliciis, 441: 8. 553: 5. 347: 11. 409: 5.
ſupplicio, 4: 11. 127: 13. 303: 4. 347: 21. 409: 5. 435: 16. 497: 13. 527: 16. 532: 2. 582: 13
ſupplicis, 459: 9.
ſuppliciter, 255: 12. 425: 8. 535: 17. 565: 6.
ſupplicium, 178: 14. 297: 8. 302: 9. 326: 2. 414: 15. 500: 9. 531: 2.
ſupputata, 470: 12.
ſuppoſitos, 412: 5.
ſuppoſuiſſe, 514: 8.
ſuppoſuit, 139: 6
ſuppreſſerat, 332: 3.
ſuppreſſo, 463: 13.
ſuppreſſor, 67: 8.
ſupprimebantur, 348: 5.
ſupprimerent, 252: 2.
ſupra, 86: 17. 138: 4. 195: 2. 29: 5. 283: 6. 323: 13. 24. 328: 14. 342: 2. 416: 15. 440: 21. 537: 8.
ſuprema, 187: 14.
ſupremo, 235: 1. 314: 31.
ſupremum, 182: 4. 357: 15.
ſupremus, 307: 15.
ſuſceperat, 89: 2. 288: 8. 305: 9.
ſurculos, 480: 5.
ſurgens, 387: 3.
ſurgeret, 189: 6. 572: 2.
Surrentum, 285: 8.
ſurrexerat, 591: 10.
ſurrexiſſe, 114: 12.
ſurripuiſſe, 413: 16. 524: 6.
ſurripuit, 529: 8.
ſuſcepiſſet, 589: 18.
ſuſcepit, 138: 12. 168: 2. 236: 1. 275: 10. 394: 2. 443: 6. 497: 5. 536: 2. 547: 2. 26. 565: 21. 573: 1. 579: 1. 632: 4. 648: 1.
ſuſcepta, 280: 19. 295: 6. 328: 16. 424: 2. 523: 22. 582: 3.
ſuſceptam, 417: 30.
ſuſceptis, 474: 18.
ſuſcepto, 134: 14. 596: 2. 545: 1.
ſuſceptor, 436: 5.
ſuſcepturum, 231: 16.
ſuſcepturus, 262: 18.
ſuſcipere, 95: 7. 398: 35. 429: 10. 512: 2.
ſuſciperent, 25: 17.
ſuſcipi, 231: 24. 281: 7. 496: 19.
ſuſcipiendum, 229: 4.
ſuſcipiente, 22: 3.
ſuſcipientibus, 357: 18.
ſuſcribens, 348: 20.
ſuſcripſit, 646: 3.
ſuſpecta, 110: 4. 259: 15. 363: 10. 566: 12. 5.
ſuſpecti, 590: 6.
ſuſpectiſſimum, 565: 23.
ſuſpecto, 301: 8. 327: 5.
ſuſpectos, 280: 20. 370: 6. 449: 20. 500: 20.
ſuſpectum, 303: 28. 376: 4. 464: 28. 589: 12.
ſuſpectus, 532: 1. 626: 3.
ſuſpendens, 268: 7.
ſuſpendio, 185: 21.
ſuſpexiſſe, 570: 5.
ſuſpexit, 411: 1.
ſuſpicabatur, 34: 8. 348: 14.
ſuſpicari, 513: 9.
ſuſpicatus, 132: 12. 558: 15.
ſuſpicio, 32: 3. 267: 9. 357: 4. 374: 3. 417: 1. 565: 8.
ſuſpicione, 19: 18. 49: 3. 75: 12. 187: 3. 195: 2. 256: 12. 317: 18. 494: 13. 552: 7. 591: 4
ſuſpicionem, 8: 5. 9: 2. 96: 16. 219: 4. 255: 9. 256: 10. 294: 2. 312: 10. 327: 13. 409: 2. 471: 5. 565: 9. 584:

5. 592: 20. 651: 14. 659: 11.
ſuſpiciones, 509: 2.
ſuſpicionibus, 189: 15.
ſuſpicioſos, 315: 10.
ſuſtentata, 289: 1.
ſuſtentatum, 630: 13.
ſuſtentavit, 288: 2. 322: 13. 354: 2. 625: 21
ſuſtineat, 615: 3
ſuſtinebantur, 70: 8.
ſuſtinendæ, 540: 14.
ſuſtinentes, 446: 8.
ſuſtinere, 444: 7.
ſuſtineret, 635: 11.
ſuſtinuerant, 404: 13.
ſuſtinuerat, 138: 2.
ſuſtinuerit, 187: 13. 243: 28.
ſuſtinuerunt, 436: 6.
ſuſtinuiſſent, 349: 18.
ſuſtinuit, 59: 19. 70: 16. 75: 5. 76: 18. 117. 15. 521: 7. 551: 35 569: 15.
ſuſtulit, 45: 11. 233: 10. 469: 14. 580: 2.
ſuum, 11: 3. 42: 16. 65: 10. 101: 11. 108: 12. 114: 2. 131: 1, 8. 132: 5, 10. 161: 8. 175: 6. 183: 8. 184: 5. 198: 5. 207: 6. 213: 11, 20. 218: 15. 215: 13, 10, 34. 231: 15. 238: 7. 241: 15. 270: 8. 274: 22. 295: 7. 327: 9. 328: 12. 334: . 340: 5, 13 347: 10. 319: 12. 353: 15. 363: 6. 379: 29. 384: 21. 390: 16. 393: 5. 412: 7. 417: 15. 452: 9. 446: 6. 454: 10, 26. 473: 25. 479: 10. 487: 4. 496: 12. 502: 9. 520: 1. 521: 4 512: 10. 567: 12. 577: 7. 585: 23. 588: 19. 591: 1. 616: 20 634: 10. 639: 25, 27. 654: 9. 657: 7.
ſuus, 100: 13. 243: 21. 542: 11. 584: 12. 632: 12.
Syllæ, 1: 7. 5: 3. 8: 6. 11: 7. 571: 9 623: 4.
ſyllaba, 461: 7.
ſyllabas, 217: 4.
ſyllabis, 603: 9.
Syllæ, 1: 7. 6: 2. 8: 10, 27: 3. 51: 12. 76: 17. 410: 10. 623: 1.
Syllam, 1: 13. 75: 4. 81: 2. 299: 15.
Syllani, 621: 4.
Syllanis, 623: 8.
Sylvam, 616: 15.
ſilveſtre, 74: 2.
ſymphonias, 355: 11.
Syngrapham, 22: 10.
ſyntheſinam, 182: 8.
Syracuſas, 195: 11. 342: 11.
Syracuſis, 314: 13. 387: 2. 338: 4.
Syri, 652: 33.
Syria, 282: 10. 469: 6. 521: 12. 541: 6. 551: 3.
Syriaca, 325: 10.
Syriacis, 289: 17.
Syriacum, 544: 20.
Syriacus, 533: 2.
Syriæ, 117: 3. 290: 17. 293: 12. 318: 2. 485: 2. 521: 3. 541: 12
Syriam. 56: 20, 258: 9. 283: 14. 184: 7.
Syros, 210: 7.
Syrus, 617: 8.

T.

tabella, 390: 18.
tabellas, 143: 7. 412: 18.
tabellis, 285: 6.
tabem, 527: 26
tabernacula, 148: 3.
tabernaculis, 42: 20.
tabernaculo, 220: 2.
tabernæ, 454: 8.
tabernam, 102: 9.
tabernarum, 419: 7.
tabernas, 467: 3.
tabernulas, 413: 7.
tabido, 292: 12.
tabiſſeum, 414: 5.
tabula, 86: 4.
tabulæ, 4 6: 13. 442: 1.
tabulam, 186: 11. 398: 3.
tabularum, 47: 19. 120: 5. 195: 17. 199. 7. 547: 25.
tabulas, 55: 9. 132: 11. 241: 9. 582: 5. 655: 24
tabulis, 231: 16 238: 23. 438: 10.
tacenter, 198: 10.
taceo, 585: 12.
tacere, 538: 23.
taciti, 152: 4
taciturnitatem, 187: 8. 419: 19.
tacitus, 87: 17. 204: 5. 208: 440: 8.
tacta, 224: 4. 487: 13.
tactum, 265: 6. 371: 6. 425: 2. 591: 7.
tæda, 468: 7.
tædas, 328: 7.
tædia, 341: 1.
tædio, 133: 3 253: 3. 324: 10. 369: 1. 406: 9. 432: 24. 449: 9. 529: 4. 532: 16. 551: 7. 609: 6. 636: 2. 6.3: 7 659: 19.
tædit, 463: 13
tædium, 384: 18.
talari, 368: 12.
Talarius, 313: 33.
tale, 33: 1. 414: 26. 487: 9.
talem, 96: 11. 219: 1. 230: 4. 3 6: 6. 455: 8. 471: 1. 492: 37. 504: 11. 529: 10.
talentis, 4: 9.
talentorum, 59: 17.
tales, 185: 20, 21. 428: 3. 585: 16.
tali, 18: 15. 257: 5. 258: 15: 15. 265: 6. 273: 10 294: 17. 513: 19. 654: 13.
talia, 50: 13. 159: 8 295: 6. 384: 1. 419: 17. 466: 4.
talibus, 74: 6. 356: 15. 529: 3. 558: 1.
talis, 192: 12 193: 7. 210: 5. 307: 1. 406: 37. 547: 1.
taliter, 308: 5.
talium, 409: 14 423: 18.
talos, 192: 13. 258: 13.
tam, 6: 10, 11: 3. 18: 30. 19: 19. 23: 10 36: 15. 69: 7. 70: 4. 72: 12. 73: 1. 74: 8. 75: 11. 83: 1. 86: 8, 13. 114: 8. 116: 5. 187: 11 195: 17. 200: 7. 204: 2. 206: 7. 255: 13. 257: 8. 265: 1. 272: 8, 14 290: 8. 292: 7. 296: 5. 11. 299: 12, 19. 301: 4. 302: 15. 348: 19. 352: 5. 353: 12. 355: 12. 357: 12. 319: 18. 363: 7. 368: 12. 376: 10. 379: 9. 404: 14. 406: 34. 416: 19. 417: 1. 419: 12. 468: 6. 474: 14. 480: 11. 485: 18. 499: 3. 501: 7. 507: 8. 515: 16. 517: 15. 521: 1. 541: 20. 549: 8. 551: 8 553: 11. 561: 6. 565: 30. 566: 13. 583: 2. 584: 23. 595: 8. 610: 6. 636: 9. 652: 35.
tamdiu, 292: 6.
tamen, 15: 12. 55: 2. 60: 19. 61: 11. 76: 2. 78: 1. 81: 10. 113: 5. 121: 5. 122: 12. 126: 6. 132: 3. 15, 21. 157: 15. 161: 20. 168: 3 63: 6 172: 10. 176: 2. 11. 187: 14. 188: 6 192: 17. 205: 4. 217: 15. 218: 14. 220: 1. 225: 32. 233: 11. 246: 4 247: 4. 248: 17. 251: 5. 261: 8. 264: 14. 265: 7. 268: 3, 11. 275: 2. 286: 9. 289: 13. 302: 3. 308: 8. 309: 2. 310: 10. 311: 2. 312: 13. 321: 11. 316: 1. 328: 6. 341: 1. 364: 25. 69: 9. 370: 6. 379: 1, 21. 38: 4. 381: 19 86: 1. 388: 1. 390: 24. 392: 8. 410: 8. 414: 8. 427: 19. 432: 22. 449: 7 451: 5. 458: 18. 463: 26 464: 13. 471: 7. 485: 11. 489: 19. 503: 7. 507: 16. 509: 11. 513: 14. 511: 8. 532: 8. 535: 5 541: 10. 543: 1. 551: 16. 555: 7. 557: 9. 558: 9. 595: 4, 7. 606: 7. 615: 2. 620: 5. 624: 15. 632: 1, 24. 657: 9. 658: 3. 659: 6.

tandem, 11 15. 32: 8. 47: 30 87: 2. 116: 2 157: 13. 224: 7: 37. 233: 11. 254: 2, 18 255: 8. 263: 9. 2 4: 2. 303: 3. 305: 6. 322: 3. 358: 13. 372: 1 399: 5. 423: 9. 442: 24. 458: 15. 471: 2. 473: 2. 4 6: 6 504. 20 510: 1 535: 6 536: 3. 538: 10. 545: 4. 589: 17 589: 10. 652: 30.
tangeret, 200: 21.
tanquam, 61: 6 105: 3. 190: 9. 225: 7. 318: 12. 466: 11. 471: 5 534: 6 6: 4: 8. 654: 20.
tanta, 74: 1. 175: 11. 212: 2. 372: 8. 273: 9. 328: 13. 342: 14 343: 22. 412: 13. 430: 8. 435: 21. 441: 9 438: 5. 471: 3. 4 7: 7. 497: 1. 503: 12. 525: 1. 541: 15. 547: 1. 167: 11. 478: 6. 594: 23. 610: 6. 634: 9. 655: 3. 661: 7.
tantæ, 438: 7. 493: 3. 657: 4.
tantam, 155: 2. 225: 33. 419: 3. 638: 3.
tantas, 570: 18.
tanti, 289: 13. 525: 20. 510: 18.
tantis, 38: 16. 131: 10. 307: 9. 361: 16. 467: 12. 469 8.
tanto, 82: 6 265: 8 281: 8. 352: 6. 385: 16. 495: 17. 515: 1. 527: 1 565: 4. 625: 4.
tantopere, 2: 17. 70: 7. 187: 3. 365: 3. 375: 7. 473: 8. 538: 7.
tantorum, 363: 23.
tantos, 589: 2.
tantum, 10: 7 14: 3. 19: 12. 4 1 14. 65: 4, 8. 67: 11. 102: 11. 105: 20. 107: 15. 122: 8. 143: 7. 159: 13. 33, 3 186: 2. 199: 2. 203: 7. 211: 13. 224: 29. 232: 5. 254. 8 269: 9. 273: 14. 288: 2. 291: 3, 11. 293: 4. 307 1 1. 362: 13. 364: 4. 371: 2. 379: 5. 386: 5. 8: 5 402: 10. 406: 30 411: 9. 417: 21. 432: 2. 434: 6. 451: 15 477: 3 485: 10. 491: 3. 508: 12. 520: 8 531: 3. 542: 24 552: 7. 551: 9. 566 2. 573: 9. 578: 3 582: 1. 591: 4. 616: 18. 621: 21. 626: 7. 65 : 25. 60: 28.
tantumdem, 17: 15. 59: 15.
tantummodo, 178: 11. 254: 14 274: 10 121: 8. 346: 4. 538: 23. 648: 6. 661: 11.
tantus, 109: 3
Tanusius, 8 311, 34.
tardatus, 39: 7.
tarde, 268: 9 660: 12.
tardiſſime, 308: 13.
tarditate, 551: 7.
tardius, 461: 13.
tardum, 446: 13.
Tarentinus, 629: 1.
Tarichæam, 564: 16.
Tarpæio, 50: 4. 597: 12.
Tarquinio, 100: 1.
Tarracone, 138: 2.
Tarraconenſibus, 497: 14.
Tarraconenſis, 494 17.
Tarſenſem, 582: 12.
Taum, 241: 3.
tauri, 334: 1. 464: 3.
tauro, 135: 14.
tauros, 398: 20.
taurum, 371: 5.
taurus, 437: 10. 501: 3.
taxaſſet, 585: 23.
taxat, 10: 21.
taxate, 356: 15.
taxavit, 135: 7.
taxi, 493: 4.
te, 55: 20 64: 14. 179: 7. 190: 10. 214: 7 261: 1, 17, 26, 27, 30. 272: 6. 294: 6 299: 6, 10 399: 1. 477: 19. 624: 5, 6. 6, 7: 3. 654: 10, 16. 655: 9.
tectas, 132: 12.
tecum, 302: 12. 454: 21.
tædium, 132: 9.
Tegiæ, 545: 17.
tegula, 621: 23.
tegulis, 618: 8.
tegumenta, 369: 16.
Telegennius, 419: 16.
Telephi, 120: 7.
Telephus, 120: 10.
telum, 367: 6.
Temenitem, 314: 1.
temere, 60: 12 61: 14. 105: 4. 2. 114: 16. 133: 5. 163: 14. 173: 8 186: 1. 197: . 202: 5. 258. 12. 265: 9. 313: 14. 322: 11 349: 3. 354: 6. 414: 4. 416: 14. 421: 8. 440: 4. 503: 10. 552: 11. 565: 29. 568: 1. 594: 16. 594: 3. 611: 14. 616: 8. 634: 10. 639: 33. 654: 21. 658: 4.
temeritate, 162: 14 514: 1.
temeritatem, 128: 18. 307: 37. 565: 14. 591: 10.
temperandam, 276: 6.
temperare, 420. 6
temperaret, 364: 4. 597: 5.
temperaſſet, 428: 18.
temperatum, 213: 12.
temperavit, 21: 13. 157: 7. 530: 14. 657: 12.
temperet, 139: 9.
tempeſtate, 114: 14. 115: 13. 330: 4. 512: 14. 570: 4. 591: 21.
tempeſtates, 168: 10. 341: 7. 396: 12.
tempeſtati, 64: 10.
tempeſtatibus, 65: 5. 114: 2. 20: 18. 254: 8. 514: 1.
tempeſtatis, 24: 9. 219: 3. 542: 20.
tempeſtive, 417: 22. 419: 9. 553: 11.
templa, 59: 12. 78: 7. 172: 9. 180: 7. 262. 12. 270: 5. 321: 13. 343: 20. 374: 8. 439: 5.
templi, 91: 2. 195: 13. 224: 19. 314: 13. 322: 4.
templis, 443: 3. 460: 3. 568: 7.
templo, 119: 9. 146: 14 214: 14. 231: 9. 339: 7. 497: 15. 533: 18. 572: 13. 582: 21. 593: 6.
templorum, 524: 6.
templum, 134: 9, 17. 283: 2. 288. 8. 304: 8. 318: 1 339: 5. 18 406: 32. 549: 21. 572: 4. 573: 5. 591: 7.
tempora, 108: 1. 420: 9. 425: 5. 652: 25. 655: 6. 659: 13.
tempore, 3: 7. 18: 18. 36: 5. 38: 3. 55: 10. 61: 6 6: 25. 78: 12. 95: 7. 100: 2. 101: 10 107: 14. 113: 1. 120: 3. 146: 1. 153: 18 183: 13. 191: 12 200: 4 204: 4. 207: 6 212: 9 21: 8. 220: 6. 233: 3 241: 10. 252: 16. 255: 8. 260: 10. 282: 2. 2 0: 1. 296: 16 307: 24 308: 17. 310: 4. 323: 1 330: 21. 343: 3. 349: 1. 395: 10. 404: 11. 414: 1. 416: 10, 20. 419: 4. 444: 1 1. 459: 4. 472: 8. 494: 3. 505: 6. 519: 14. 542: 10 557: 4. 563: 3. 564: 11. 590: 6 626: 8. 630: 3. 634: 8. 638: 9. 639: 23. 652: 21. 660: 15.
temporis, 398: 7.
temporibus, 169: 11 230: 4. 364: 17 374: 10. 392: 16. 404: 8. 610: 4. 623: 8 65 2 29.
temporis, 22: 7. 25: 3 114: 2. 203: 7. 248: 14 269: 9. 352: 6. 368: 3. 417: 12 462: 18. 536: 3. 561: 12. 621: 4. 661: 8
temporum, 15: 12. 1 : 14. 36: 11. 44: 7. 123: 4 289: 13. 322: 31. 323: 24 330: 1. 374: 1 379: 21. 431: 12. 449: 2. 459: 8. 496: 4. 510: 1. 549: 13. 568: 11. 571: 18 61 : 8.
tempus, 8: 1. 10: 2, 14: 14.

18: 8. 25: 5. 28: 8. 42: 15. 60: 20. 62: 1. 67: 14. 84: 22. 89: 3. 119: 1. 130: 1. 1 5: 10. 1 5: 6. 161: 14. 185: 12. 212: 7. 231: 27 235: 20. 256: 9. 247: 8. 262: 2. 268: 22. 220: 6. 289: 7. 292: 33. 29: 1. 31 1 2. 310: 14. 391: 25. 404: 14. 417: 31. 434: 3. 474: 16. 4 3: 2. 490: 5. 492: 4 496: 15. 4 9: 15. 5 : 4 523: 1 554 2. 540: 8 544: 19. 545: 7. 547: 19. 565: 22 572: 5 4: 11. 606: 6 640. 8: 631: 22. 655: 14. 659: 19.
tenacibus, 37 : 1.
tenacior, 6 : 8.
tenax, 2 8: 1.
tendebant, 503: 6.
tendebat, 495: 4.
tendens, 67: 4.
tendente, 256: 6.
tendentibus, 221: 15.
tendentis, 659: 16.
tendere: 357: 33.
tenderent, 18: 6.
tendit, 469: 35.
tenebant, 45: 8
tenebantur 279: 2.
tenebat, 45: 3. 67: 9. 87: 3. 490: 31.
tenebatur, 217: 10. 594: 18. 653: 9.
tenebras, 477: 3.
tenebris, 208: 9. 308: 9.
tenens, 616: 7.
teneo, 64: 14 642: 2.
tenente, 564: 19.
tenentem, 132: 12. 487: 5. 502: 16.
tenentes, 101: 6.
tenenti, 494: 9.
tener, 413: 8.
tenere, 60: 3. 178: 8. 268: 15. 423: 8.
tenerentur, 143: 7. 176: 22. 178: 9 331: 10. 358: 9. 459: 20.
teneret, 584: 15.
teneretur, 47: 3. 353: 11. 369: 1. 382: 7.
teneretur, 150: 22.
teneri, 153: 5. 163: 8. 384: 17. 406: 11.
teneritudinis, 286: 16.
teneros, 185: 16
tenet, 1 5: 2.
tenora, 184: 21.
tentabant, 148: 13. 313: 12.
tentabatur, 107: 7.
tentandi, 105: 6 294: 9.
tentatore, 311: 6.
tentantem, 117: 5. 490: 18.
tentare, 256: 12. 647: 4.
tentasse, 312: 14.
tentasset, 462: 9. 565: 9.
tentata, 480: 20.
tentatam, 594: 4.
tentatas, 312: 18.
tentatus, 505: 16. 560: 1.
tentaverit, 182: 12. 293: 15. 416: 15.
tentavit, 11: 8. 143: 11. 308: 15. 332: 1. 418: 18. 463: 4. 4 8: 7. 543: 1. 545: 17. 574: 10. 587: 20.
tentorium, 230: 2. 262: 22.
tenuem, 33: 5.
tenuerint, 566: 13.
tenuerit, 345: 8.
tenuiorem, 70: 3.
tenuisse, 21: 17 314: 9.
tenuissima, 598: 4.
tenuissime, 214: 18.
tenuit, 107: 16. 112: 4. 262: 21. 440: 15. 436: 14. 508: 8. 523: 17 556: 8. 557: 5. 634: 4. 614: 8.
tenus, 58: 4. 78: 10. 137: 7. 213: 5 281: 3. 406: 4. 427: 14. 441: 3. 575: 1. 583: 4.
tepidæ, 480: 9.
tepidam, 502: 14.
ter, 24: 8 124: 3 132: 13. 153: 17. 158: 7 202: 1. 203: 7. 442: 2. 462: 9. 482: 4. 525: 10 516: 19. 576: 14. 6 9: 7.
terebraret, 508: 3.
Terenti, 633: 21, 31.
Terentia, 307: 26.
Terentiæ, 187: 10.
Terentillam, 190: 8.
Terentio, 632: 2. 632: 26. 633: 18.
Terentium, 632: 12, 34.
Terentius, 631: 2.
terere, 505: 3.
teretibus, 5 : 8.
terga, 534: 13
tergiversantibus, 478: 7.
tergo, 300: 3. 373: 7. 590: 8.
terminavit, 655: 15.
terni, 19: 7. 84: 3.
ternis, 39: 13.
ternos, 78: 11. 580: 15.
terpno, 555: 3.
terpnum, 444: 8.
terra, 7: 10. 124: 2. 238: 3. 402: 5. 432: 3. 4 : 7. 502: 7.
Terracinam, 282: 14. 490: 2.
terræ, 66: 3. 168: 6. 251: 10. 289: 21. 314: 15. 350: 6. 444: 12. 479: 22. 533: 8. 554: 3. 585: 16.
terram, 114: 10. 211: 8. 250: 3. 311: 3. 398: 21. 480: 2. 593: 2.
terrarum, 7: 5. 9. 28: 8. 182: 8. 234: 21, 20. 326: 9. 473: 8. 593: 4.
terrent, 68: 8. 578: 14.
terrebatur, 477: 8.
terrenum, 335: 5.
terreri, 416: 10.
terrestri, 563: 11.
terribilis, 68: 3. 589: 20.
territorium, 174: 6.
terris, 92: 13 657: 14.
territaret, 336: 10.
terrore, 300: 3. 504: 7. 8: 6. 452: 8.
terrore, 115: 4. 564: 22. 373: 6. 525: 7.
tertia, 19: 8. 47: 6. 56: 10. 72: 14. 238: 7. 381: 19. 48: 12. 544: 6.
tertiæ, 288: 5. 51: 17.
tertiam, 56: 11. 143: 8. 188: 16. 542: 35.
tertii, 651: 9.
tertiis, 380: 3. 381: 19.
tertio, 81: 20. 108: 25. 254: 11. 258: 8. 9. 14. 814: 8. 424: 14. 504: 8. 363: 8.
tertios, 380: 8.
tertium, 45: 10. 78: 9. 108: 5. 130: 7. 9. 138: 22. 183: 6. 190: 14. 333: 2, 4. 357: 3. 4 23: 17 419: 15. 440: 8 471: 12. 541: 7 606: 3.
Tertulle, 538: 4.
Tertullam, 56: 2. 190: 13. 564: 32.
teſſellata, 53: 6.
teſſera, 492: 11.
teſſeræ, 436: 12.
teſſeras, 153: 8. 156: 15.
teſtamenta, 556: 2. 459: 7.
teſtamenti, 267: 6. 381: 18. 442: 4. 350: 15. 655: 24.
teſtamentis, 258: 18. 442: 5.
teſtamento, 90: 6. 105: 17. 143: 6. 180: 3. 187: 235 249: 6. 289: 15. 291: 8. 325: 18. 328: 11. 331: 2 430: 2 465: 12. 491: 23. 508: 9. 574: 22. 584: 10.
teſtamentorum, 176: 2.
teſtamentum, 90: 11. 116: 8. 238: 1 267: 4. 292: 13. 315: 16 428: 11.
teſtandi, 18: 19.
teſtari, 569: 16.
teſtas, 444: 22.
teſtati, 59: 8.
teſtatum, 442: 3.
teſtatus, 435: 8. 385: 16 417: 31. 515: 20 533: 13. 568: 7.
teſte, 419: 10.
teſtem, 176: 6 390: 21.
teſti, 330: 23.
teſtibus, 301: 13. 304: 5. 355: 4. 493: 11.
teſtificanda, 329: 5.
teſtificanti, 495: 6.
teſtificatus, 653: 20.

teſtimonio, 86: 6. 70: 13. 3: 3
4. 390: 12. 433: 9.
teſtimonium, 381: 38. 492: 19.
615: 6.
teſtis, 75: 8.
tetendit, 85: 4. 95: 3.
Tetraones, 839: 10.
Tetrinio, 349: 14.
Tetrinios, 349: 14.
tetrum, 364: 21.
Teucer, 610: 13.
Teucri, 509: 13.
Teutonis, 11: 7.
textis, 404: 19.
Textrinum, 614: 18.
Tiara, 435: 8.
Tiberi, 172: 6. 195: 10. 200: 17. 265: 19. 26. 230: 16.
454: 7.
Tiberiana, 523: 15. 533: 19.
Tiberis, 28: 13. 363: 5. 250: 13. 238: 8. 247: 13. 264: 19. 318: 11. 322: 12. 9: 16. [illegible]
6. [illegible] 19. 7. [illegible] 3. 349: 9.
10. 352: 3. 355: 17. 356: 9.
433: 11. 567: 1. 593: 6. 654:
19.
Tiberim, 50: 10. 59: 16. 90: 12. 158: 8. 415: 10. 417: 19.
475: 15. 439: 8. 553: 13. 571:
15. 571: 17.
Tiberino, 52. 63: 18.
Tiberio, 153: 15. 172: 4. 213:
4. 21. 2. 8: 18. 236: 12.
246: 2. 247: 17. 264: 16.
286: 5. 284: 14. 305: 21.
317: 8. 321: 3. 323: 8. 325:
14. 326: 6. 330: 2. 331: 6. 340:
15. 358: 6. 359: 11. 14. 381:
17. 385: 18. 401: 18. 406:
15. 489: 14. 495: 1. 507:
8. 520: 11. 617: 9. 634:
5.
Tiberis, 237: 4. 249: 3.
236: 17. 312: 13. 553: 20.
Tiberium, 183: 2. 185: 6. 211:
12. 231: 15. 18. 237: 15. 238:
6. 248: 11. 265: 22. 295: 19.
303: 18. 315: 2. 317: 7.
327: 10. 330: 14. 348: 3.
379: 33. 380: 13. 383: 14.
Tiberius, 246: 1. 266: 6. 267:
7. 270: 9. 312: 8. 332: 1.
343: 9. 348: 13. 378: 3. 381:
1. 406: 17. 432: 1. 490:
7. 544: 10.
tibi, 103: 1. 175: 2. 179: 5.
193: 13. 214: 3. 265: 17. 399:
7. 13. 419: 16. 548: 2. 518:
14. 624: 5. 651: 11. 654: 20.
11. 655: 1. 658: 11.
tibicine, 310: 17.
tibialibus, 203: 2.
tibiarum, 568: 11.
tibicinem, 286: 16.
tibicines, 92: 19.
tibur, 195: 14. 268: 19.
tiburi, 313: 13. 28. 338: 8.
414: 16.
tiburtini, 653: 15. 16.
Ticidi, 625: 10.
Tigillini, 560: 16.
Tigillino, 500: 11.
Tigrani, 251: 5.
tigrim, 159: 19.
timent, 269: 3. 540: 7.
timeo, 481: 16.
timerent, 1: 16. 543: 7.
timeret, 389: 13.
timiditatem, 361: 6.
timiditatis, 188: 6.
timidus, 4. 6: 1.
timore, 418: 15.
timoris, 515: 34.
timuiſſe, 31: 9.
tinctum, 317: 16.
tincturum, 414: 16.
tintinnabulis, 220: 10.
Tintinnium, 643: 2.
tiridatem, 456: 16.
tiridatis, 43: 1.
tirocinio, 130: 11. 515: 16.
tironem, 492: 15.
tironibus, 443: 14. 533: 9.
tirunculum, 446: 20.
Titi, 331: 2. 352: 38. 524: 18.
598: 7.
Titianum, 507: 11.
Titios, 494: 3.
Titicenam, 190: 14.
Titium, 654: 11.
Tito, 241: 5. 384: 18. 420: 1.
433: 10. 519: 3. 585: 12. 16.
596: 11.
titubantia, 483: 6. 524: 15.
titulis, 119: 1. 199: 3. 218:
17. 352: 33. 421: 3. 451: 7.
488: 3. 564: 10. 616: 1.
titulo, 78: 10. 180: 4. 241: 6.
304: 11. 324: 9. 351: 6.
354: 11. 406: 4. 386: 14.
373: 1. 578: 1. 588: 5. 589:
4. 612: 14. 652: 11. 655:
17.
titulos, 597: 3.
titulum, 39: 9. 393: 5.
titulus, 213: 7. 310: 5. 476:
7. 591: 9. 618: 8. 618: 2.
Titurianis, 6: 9.
Titurio, 14: 10.
Titum, 116: 8. 132: 4. 559: 6.
563: 7.
Titus, 81: 12. 499: 5. 516: 7.
562: 1. 563: 9.
toga, 14: 11. 89: 7. 107: 2.
172: 14. 208: 1. 250: 1. 490:
13. 538: 9. 76: 7.
togæ, 187: 18. 330: 19. 353:
18. 378: 13. 390: 26. 497:
7.
togam, 8: 16. 89: 4. 150: 4.
125: 19. 385: 15. 425: 9. 585:
16. 639: 19.
togas, 132: 11.
togatis, 436: 3. 610: 12.
togatam, 153: 27.
togatarium, 183: 22.
togatarum, 611: 7.
togati, 54: 12. 181: 5.
togatos, 304: 7.
togatum, 153: 29. 390: 15.
[illegible]
togatus, 414: 27.
togis, 197: 5.
tolerabant, 70: 17.
tolerabat, 207: 9.
tolerandum, 10: 6.
tollebat, 192: 1.
tollendum, 110: 10.
tolli, 505: 17.
Toloſæ, 515: 13.
tomentum, 295: 14.
tonantem, 21: 9.
tonanti, 135: 4. 210: 7.
tonantis, 134: 9.
tondendi, 475: 3.
tondere, 274: 15.
tonderet, 204: 4.
tonderent, 51: 5.
tonitrus, 219: 1. 309: 2. 355:
1.
tonſore, 431: 13.
tonſoribus, 304: 3.
tonuerat, 570: 4.
tonuiſſet, 657: 14.
Tophina, 398: 5.
Toranium, 135: 7.
toreumata, 51: 8.
tormenta, 258: 4. 301: 10.
350: 9. 414: 4.
tormentis, 253: 10. 303: 4.
331: 9. 582: 19.
tormento, 305: 14.
toro, 325: 1. 587: 1.
torpentem, 206: 8.
torquati, 159: 7.
torquatæ, 353: 2. 653: 10.
torque, 159: 6.
torquem, 353: 2.
torqueri, 303: 7.
torques, 128: 11.
tortis, 132: 14.
tortorem, 191: 9.
torvus, 153: 23.
toſta, 364: 18.
tot, 14: 8. 89: 14. 153: 1. 265:
16. 288: 9. 349: 10. 503:
8. 568: 1. 583: 2. 591: 6.
655: 8.
tota, 41: 1. 53: 4. 88: 7. 116:
8. 251: 15. 334: 6. 338: 4.
376: 1. 379: 10. 416: 28.
423: 20. 475: 6. 483: 11.
485: 11. 525: 14. 6: 11. 27.
636: 6.
totam, 53: 5. 71: 5. 126: 3.
toti, 422: 14. 437: 16.
totidem, 401: 5. 61: 17. 235:
15. 289: 11. 325: 7. 344: 18.
349: 16. 516: 4. 338: 6. 561:
11. 565: 4. 567: 20.

tosies, 33: 7.
toris, 388: 14. 458: 17.
torios, 238: 24. 434: 3. 447: 10. 414: 8.
toto, 197: 3. 251: 7. 261: 9. 276: 14. 283: 9. 291: 8. 308: 7. 312: 3. 317. 14. 351: 20. 359: 15. 417: 14. 494: 9. 519: 9. 525: 3. 543: 9. 567: 9. 591: 11. 594: 3.
totos, 163: 3. 218: 8. 30: 15. 238: 13.
totum, 162: 3. 260: 3. 264: 15. 276: 11. 355: 17. 406: 31. 502: 4. 510: 10. 534: 17. 547: 3. 554: 3.
totus, 481: 12.
toxico, 423: 22.
toxicum, 484: 29.
trabeatas, 163: 7.
trabeati, 590: 5.
tracta, 258: 12. 348: 18.
tractabat, 67: 32.
tractabiliorem, 185: 22.
tractans, 463: 8.
tractare, 146: 19. 256: 16. 409: 9
tractari, 112: 5.
tractaverit, 344: 2.
tractavit, 74: 8. 101: 9. 344: 15. 567: 11.
tracti, 302: 5.
tractum, 417: 3.
tractus, 302: 5. 534: 17. 535: 8.
tradam, 639: 34.
tradant, 321: 4. 444: 4. 504: 8. 215: 3. 633: 8.
tradantur, 328: 15. 331: 5. 619: 3.
tradat, 651: 14.
tradatur, 324: 9.
tradendi, 42: 33.
tradendum, 417: 5.
tradentium, 321: 18.
tradere, 327: 14.
traderant, 223: 14. 348: 7. 360: 8. 410: 6.
traderamus, 68: 14.
traderet, 357: 14. 616: 14.
tradiderim, 103: 12.
tradiderunt, 58: 8. 89: 11. 312: 6. 621: 3. 58: 22.
tradidisse, 21: 16. 225: 16. 265: 2
tradidit, 138: 4. 86: 16. 213: 4. 267: 4. 347: 4. 351: 5. 482: 2. 499: 10. 660: 35.
tradit, 90: 4. 181: 9. 195: 2. 203: 3. 205: 6. 616: 8. 619: 5. 630: 15. 638: 4. 652: 44. 641.
tradita, 360: 12. 427: 19.
traditio, 152: 4.
traditis, 301: 21.
tradito, 304: 16.
traditum, 538: 1. 592: 21.
traditor, 51: 8. 206: 8. 212: 5. 216: 11. 3: 18. 457: 5. 501: 6. 317: 2. 557: 5. 645: 8. 255: 13.
traditurum, 314: 9.
traditus, 433: 4.
traducereretur, 330: 10.
traductor, 568: 13.
traductus, 32: 13.
tradunt, 248: 4. 345: 5. 425: 16. 483: 8. 508: 9. 519: 2. 532: 16. 536: 15. 513: 16. 603: 8. 616: 7. 618: 6
traduntur, 324: 14. 427: 6. 590: 17.
traduxit, 122: 6.
tragico, 450: 3.
tragicum, 349: 6.
tragicus, 660: 15.
tragœdia, 61: 11. 308: 17.
tragœdiam, 213: 9. 375: 17.
tragœdias, 44: 15.
tragœdo, 168: 5. 555: 2.
tragœdum, 178: 8. 352: 8.
tragœdus, 378: 18.
trahebantur, 619: 28.
trahens, 67: 9
trahentes, 541: 11. 619: 24.
trahentibus, 224: 35.
trahere, 89: 16
traheret, 224: 22. 476: 6. 594: 8
trahi, 273: 10. 450: 9. 473: 13. 477: 4. 514: 8.
trante, 246: 1.
traiecisse, 378: 10.
traiecisset, 256: 8. 328: 16.
traiecit, 89: 6. 231: 21. 447: 15. 252: 21. 448: 6. 526: 9.
traiecti, 394: 15.
traiecto, 34: 8. 514: 16. 243: 4. 442: 2. 400: 5.
traiectu, 126: 14
traiecturus, 162: 7.
traiicere, 168: 9.
traiiceret, 67: 3.
traiiat, 361: 2.
traiiciendi, 168: 11.
traiiciendo, 86: 10.
traiiciens, 23: 5.
traiicit, 4: 5
Trallianos, 251: 9.
tramites, 32: 8. 114: 22.
tranquillissime, 106: 13.
tranquillo, 304: 6.
trans, 24: 5. 241: 8. 262: 20. 263: 3. 257: 9. 361: 2. 365: 10. 572: 15.
tranſacta, 358: 2. 384: 22. 478: 15.
tranſactam, 371: 7.
tranſacto, 255: 7. 526: 3. 592: 10.
tranſactum, 501: 10.
tranſalpina, 30: 21.
tranſalpinis, 22: 5.
tranſcurriſſet, 342: 10.
tranſcurſu, 219: 5.
tranſducta, 100: 2.
tranſductis, 14: 7.
tranſduxit, 19: 1.
tranſegiſſe, 226: 4.
tranſegit, 211: 2. 250: 2. 282: 6. 286: 5.
tranſ undi, 76: 5.
tranſeundum, 377: 4.
tranſeunte, 314: 9.
tranſeuntem, 275: 7. 469: 20. 496: 23.
tranſeuntes, 354: 7.
transferebat, 25: 3.
transferenda, 214: 6.
transferendam, 256: 8.
transferendos, 330: 3.
transferendum
transferre, 273: 5. 324: 10. 406: 31. 514: 17. 618: 18.
transferrentur, 442: 8.
transferret, 55: 10
transferretur, 570: 5.
transfertt, 371: 2. 513: 8.
transfert, 219: 23.
transfiguratæ, 455: 5.
transfigurata, 339: 3.
transfiguratum, 477: 8.
transfixus, 70: 29.
transfretauit, 335: 5.
transfugat, 362: 19. 394: 20.
transfugerat, 380: 11.
transfugisse, 429: 15.
transgreſſa, 231: 22.
transgreſſus, 36: 1. 203: 5. 329: 8.
tranſibat, 193: 13. 557: 4.
tranſibant, 406: 28.
tranſierimus, 31: 21.
tranſierit, 565: 30.
tranſigebat, 557: 8.
tranſigit, 525: 12.
tranſiit, 4: 13. 31: 2. 56: 19. 424: 8. 219: 24. 210: 2. 261: 4. 281: 2. 325: 11. 410: 9. 9. 429: 31. 444: 15. 478: 5. 541: 12. 617: 4. 618: 6. 627: 6. 629: 22.
tranſilivit, 70: 31.
tranſire, 29: 25.
tranſiens, 406: 13.
tranſiret, 448: 5.
tranſiſſe, 513: 9. 319: 20.
tranſitoriam, 458: 12.
tranſitu, 61: 18. 204: 7.
tranſiturus, 579: 9.
tranſlati, 544: 6.
tranſlatam, 139: 7.
tranſlationem, 435: 2.
tranſlationibus, 220: 18.
tranſlatis, 83: 13.
tranſlatitias, 433: 16.
tranſlatio, 461: 32.
tranſlatitium, 208: 15.
tranſlatus, 365: 34. 540: 22.

tranſmarinas, 47:1. 365:16.
tranſmarinis, 513:2.
tranſmigravit, 260:3.
tranſmiſerat, 552:14.
tranſmiſit, 64:6. 252:18. 185: 16. 194:1.
tranſmiſſo, 339:18.
tranſmittens, 315:19
tranſnominavit, 589:1. 629: 2.
Tranſpadana, 517:3.
Tranſpadanos, 91:4.
tranſportavit, 185:23.
tranſtulerat, 406:8.
tranſtulit, 60:10. 185:19. 232:6. 264:6. 428:4. 573: 21
tranſuectionis, 150:8.
tranſuehendo, 150:9.
tranſuerſa, 62:5.
tranſuexit, 64:3.
Traſea, 581:20.
traxerit, 489:2.
traxit, 114:1. 325:1.
Trebatium, 82:5.
Trebianis, 271:4.
Trecenorum, 576:14.
Trecenos, 40:15. 90:11. 264: 8. 391:7.
trecenta, 634:17.
trecentis, 45:11. 68:5. 189:4.
trecentorum, 44:4.
trecentos, 113:13. 238:13. 412: 18.
tredecim, 213:5. 356:25.
tremore, 479:21. 502: 7.
tremulum, 413:7.
trepidatores, 481:5.
trepidationa, 263:7. 462: 18.
trepida, 449:13.
trepidos, 66:8.
trepidum, 250:4. 512:3.
trepidus, 384:12. 416:28.
tres, 56:4. 89:13. 90:6. 124: 4. 142:16. 169:7. 183:12. 185:28. 258:9. 290:21. 276:3. 291:1. 296:3. 328: 6. 342:18. 371:14. 420:11. 427:16. 467:3. 497:16. 542:4. 621:22. 636:11. 651: 12. 653:14.
Treveris, 323:13.
tria, 59:15. 185:28. 497:6. 547:25.
tribu, 176:5.
tribubus, 13:6. 238:31.
tribuendi, 123:17.
tribuendis, 274:2.
tribuendorum, 274:3.
tribuentem, 353:29.
tribui, 454:7.
tribuit, 58:2. 78:18. 117:9. 28:14. 181:7. 404:4. 412: 5. 436:4. 440:16.
tribulibus, 153:11.
tribunal, 161:12. 262:30. 46:21.
tribunali, 7:6. 132:14. 163: 2. 223:8. 251:3. 255:1. 275:4. 8. 317:4. 90:25. 398:4. 414:3. 410:12. 412:6. 413:9. 502:19. 537:8. 545:12. 581:2. 647:15.
tribunalia, 91:17.
tribunatu, 5:8. 428:2. 528: 12.
tribunatum, 12:1. 150:5. 406: 2.
tribuni, 83:4. 108:14. 446: 8.
tribunis, 25:4. 31:4. 34:1. 385:4. 387:4. 398:19. 453: 12. 527:14.
tribunitia, 261:1. 565:18.
tribunitiæ, 5:2. 254:20. 155: 7. 267:9. 505:9.
tribunitiam, 132:18. 152:1. 551:9.
tribunitiis, 153:1.
tribunitio, 401:1.
tribuno, 15:6. 22:15. 266:6. 341:4. 412:8. 453:5.
tribunorum, 31:1. 30:7. 32:1. 38:15. 243:32. 583:1.
Tribunos, 30:4. 45:10. 83:7. 84:1. 243:29. 283:13. 358:2. 386:7. 478:6. 659: 11.
Tribunum, 372:9. 384:16. 336:19. 585:10.
Tribunus, 38:12. 82:9. 100: 9. 252:3. 265:1. 170:11. 515:8. 164:18. 581:5. 654: 5.
tribus, 18:9. 35:8. 45:7. 84: 29. 89:9. 121:4. 123:3. 130:13. 176:4. 178:9. 238:4. 28. 241:6:8. 262: 2. 270:14. 288:13. 291:6. 328:14. 364:30. 410:1. 475:4. 514:6. 543:8. 654: 30
tributo, 406:12. 553:8. 588: 9.
tributatio, 153:18.
tributi, 338:4.
tributis, 427:11.
tributo, 152:14.
tributorum, 569:7.
tricenis, 42:13.
tricenos, 156:1.
tricesimo, 141:18.
tricies, 241:3. 288:11. 540: 2.
tricliniis, 49:9. 141:1.
triclinio, 170:4. 233:1. 312: 20. 348:3. 354:9. 182:10. 44:4. 418:3. 474:16. 526: 9. 565:26.
tricliniorum, 355:9.
triclinium, 314:17. 379:24.
46:19. 513:31. 541:17. 357:14. 652:30.
triduo, 21:3. 124:5.
triduum, 42:16. 341:11. 567: 30.
triennii, 145:1. 289:7.
triennio, 47:4. 97:11. 261:6. 291:1. 328:7. 373:1.
trienoium, 2/u:5.
triente, 239:8.
trierarchis, 462:14.
trifariam, 130:1.
trigeſimo, 308:17. 485:9. 516:11. 661:5
trigeſimum, 122:16. 317:12. 651:41.
triginta, 68:5. 70:17. 142:14. 150:1, 18. 235:18. 276: 4. 333:2. 372:14. 371:1. 397:1. 412:13. 469:2. 481: 1. 68:6.
trimeſtri, 541:10.
trina, 163:23.
trinis, 198:8. 485:6.
triplex, 437:15. 494:2. 576: 3.
triplices, 458:6.
triplic, 285:4.
triplicium, 466:9.
triremes, 42:17. 362:15. 530: 12.
triremi, 312:2.
triremium, 390:8.
triſtem, 567:1.
triſtis, 81:5. 567:18.
triſtior, 467:6. 570:3.
triſtiorem, 587:9.
triſtis, 384:10.
triſtiſſimam, 391:15.
triſtitia, 449:20.
tritici, 493:9.
Tritona, 399:9.
triviales, 198:3.
trivialibus, 646:8.
trivio, 54:16.
trium, 39:9. 78:20. 155:2. 343:14. 411:4. 496:1. 499: 4. 14. 514:1. 536:1.
triumphalem, 4:1. 366:10.
triumphales. 18:13. 319:8.
triumphali, 139:3. 136:4. 408:6.
triumphalia, 15:2. 164:3. 357:14. 394:16. 404:13. 26. 440:15. 494:2. 540: 6.
triumphalibus, 137:7. 152: 13. 394:2. 430:4.
triumphalis, 464:4. 591:9.
triumphalium, 416:19.
triumphantem, 241:30.
triumphanti, 82:7.
triumphantibus, 487:10.
triumphantis, 439:6.
triumphantium, 127:19.
triumphat, 55:24. 25.
triumphatori, 487:9.

triumphaverat, 458: 4.
triumphavit, 39: 1. 317: 9. 394: 11. 565: 17.
triumphi, 89: 6. 312: 30 8. 4: 3 428: 6. 451: 9. 551: 6.
triumphis, 134: 13. 246: 15.
triumpho, 19: 8. 55: 21 107: 1. 117: 7. 131: 2. 349: 9. 335: 14. 3 4: 6. 411: 2 437: 20 597: 2.
triumphorum, 21: 10 59: 19. 92: 20 134: 17. 589: 1.
triumphos, 114: 4. 150: 2. 341: 11.
triumphum, 17: 1, 8. 39: 1. 67: 2. 44: 8. 262: 8. 124: 1. 363: 2. 551: 7. 577: 12. 579: 6.
triumphus, 262: 5.
triumviratum, 131: 8. 149: 4.
triumviri, 208: 6. 247: 9. 629: 10 647: .
triumvirorum, 230: 2.
triumviros, 217: 7.
Troiæ, 159: 1. 134: 12. 598: 17.
Troiam, 42: 10. 438: 2.
Troianis, 249: 11.
tropæa, 16: 6.
tropæis, 8 7: 12.
tropæo, 492: 6.
tropæorum, 501: 5.
tropæum, 92: 4.
truci, 428: 15.
trucidaret, 8: 20. 581: 18.
trucidatis, 8: 8. 489: 10.
trucidato, 446: 10.
trucidaturus, 346: 13.
trucidatus, 506: 3.
trucidavit, 264: 3.
truncatis, 361: 5.
truncum, 504: 21.
tu, 55: 10. 190: 12. 214: 2. 265: 18, 30. 348: 3. 379: 32. 476: 7. 477: 16. 332: 16. 235: 1. 255: 21, 26. 654: 12, 24. 659: 9, 10.
tua, 265: 28. 104: 13. 659: 2.
Tuccino 184: 2.
tuæ, 172: 5. 179: 6.
tuam, 654: 12.
tuba, 33: 4. 443: 13.
tuberes, 598: 21.
Tubero 90: 3.
tuebatur, 208: 8.
tuenda, 74: 6
tuendæ, 280: 15
tuendam, 617: 5.
tuendas, 269: 3.
tuendi, 241: 4.
tuendo, 50: 8.
tuendos, 169: 11.
tuerentur, 137: 2 253: 18.
tueri, 108: 9. 591: 15.
tuerit, 655: 4.
tui, 654: 12, 24. 655: 10, 11.
tuleris, 102: 4 189: 5. 257: 12. 410: 12. 574: 21.
tulerit, 13: 6 309: 6.
tuliſſe, 459: 8.
tulit, 75: 24. 183: 2. 185: 9. 271: 9. 291: 12. 192: 7. 321: 1. 323: 8. 576: 13. 430: 8 454: 14. 472: 4 480: 11. 507: 21, 22. 517: 14. 524: 15, 20. 539: 5. 551: 8, 13. 597: 1. 625: 3
tum, 5: 10. 27: 8 87: 13. 76: 1. 28: 18. 169: 1. 2: 4: 1 235. 15 287: 7. 153: 13. 367: 7. 371: 12. 410: 12 413: 7. 417: 17. 4 21: 11. 459: 8. 471: 9 477: 2 48: 2. 495: 16 523: 19. 525: 9. 531: 5 524: 1 573: 3 571: 3. 588: 12. 596: 13. 603: 2. 234: 17 638: 12, 15. 6 648: 5. 657: 15. 659: 12. 360: 20.
Tullaris, 625: 3.
Tullii, 101: 9.
Tullio, 100: 2. 104: 1.
Tullius, 89: 2.
tumentem, 589: 5.
tumoribus, 151: 2.
tumulo, 110: 14 519: 12. 376: 11.
tumultu, 110: 6 145: 3. 128: 7. 420: 6. 481: 14 498: 7. 516: 1 549: 15.
tumultuantem, 394: 5.
tumultuantes, 323: 4. 368: 1. 406: 24.
tumultuanti, 369: 4.
tumultuantibus, 92: 8.
tumultuarentur, 505: 11.
tumultuari, 495: 11.
tumultuario, 373: 8.
tumultum, 85: 2. 305: 13. 344: 17. 372: 15. 504: 2. 513: 10.
tumultuoſioribus, 472: 8.
tumultuoſiſſime, 160: 1.
tumultuoſius, 15: 13. 547: 7.
tumultus, 40: 2. 120: 1. 513: 5. 128: 2. 2 5: 1. 366: 4 280: 7. 374: 6.
tumulum, 92: 2. 17: 9. 253: 1. 357: 20. 485: 12. 651: 25
tunc, 4: 4 53: 5 36: 11. 7: 9. 114: 21. 116: 6. 146: 8. 159: 14. 175: 5. 183: 5. 191: 4, 7 218: 11. 214: 6. 2 2: 2. 236: 19. 24 1: 15. 55: 10. 256: 8 217: 11. 258: 18, 19 161: 15 311: 20 319: 17 321: 32. 323: 7. 516: 5 327: 5. 341: 22. 363: 7. 381: 4 394: 5. 391: 12. 43 13 442: 1. 44: 3. 446: 4. 453: 10. 461: 11. 473: 14 494: 11. 501: 12 309: 4. 510: 5. 51: 3 12 515: 12. 521: 18 533: 12. 544: 4, 8. 563: 7. 570: 8. 588: 21. 591: 31 592: 9,
17. 617: 8 612: 11.
tunica, 215: 19. 258: 17. 368: 12.
tunicas 5981: 16.
tunicis, 2 61: 16. 349: 15.
tunicatos, 126: 14.
tunicatus, 479: 19.
tunicis, 108: 1.
tuo, 579: 14. 647: 17.
tuorum, 275: 10. 647: 7.
tuos, 647: 9.
turba, 42: 21. 83: 5. 92: 17. 133: 7. 146: 1 53: 15. 174: 5. 233: 2. 243: 22. 311: 359: 8. 371: 11. 354: 11. 387: 3. 5 5: 3, 7. 3: 82: 8. 410: 15 428: 5. 457: 7. 501: 1. 603: 15. 634: 20.
turbæ, 113: 7. 328: 11. 349: 12. 502: 5.
turbam, 814: 18. 384: 1. 325: 5.
turbare, 51: 8.
turbari, 564: 21.
turbatum, 247: 5.
turbata, 495: 20.
turbatiore, 379: 3
turbatius, 341: 6.
turbatos, 44: 3.
turbatus, 11: 11. 443: 7.
turbida, 130: 4.
turbis, 18: 12
turbulentiſſimus, 51: 16.
turdi, 84: 16.
turma, 42: 11. 598: 18.
turmæ, 249: 12
turmas, 149: 4. 150: 7.
Turnum, 484: 4.
turpe, 241: 6.
turpior, 415: 5.
turpiore, 286: 5.
turpiſſimarum, 551: 9.
turpiter, 482: 3.
turpitudinem, 137: 5.
turpius, 343: 1.
turrem, 361: 5.
turris, 134: 7 468: 16
turrim, 597: 11.
turris, 84: 15.
Tuſculano, 490: 19.
Tuſculana 611: 10.
Tuſculanam, 502: 9.
Tuſculanum, 621: 16.
Tuſculi, 6 6: 1.
Tuſculum, 501: 14.
tuſcum, 4 4: 15.
tuſſim, 341: 12.
tutam, 134: 6
tutandam, 579: 13.
tutari, 311: 14.
tutela, 348: 16.
tutelam, 70: 5 128: 7. 169: 2. 22: 7 378: 1. 54: 15.
tuti, 416: 18.
tuto, 113: 4. 541: 13.
tutorem, 11: 7 125: 11. 497: 4. 525: 18.

vectus, 435 : 6. 527 : 19. 594 : 17.
vegetum, 504 : 17.
vegetia, 51 : 2.
vehebantur, 117 : 2 300 : 7.
vehement, 495 : 2. 632 : 2.
vehementer, 485 : 19. 661 : 6.
vehementi, 206 : 2061 3. 394 : 6.
vehementius, 592 : 8.
vehendi, 411 : 5.
veheretur, 249 : 21 360 : 2. 435 : 15.
vehicula, 169 : 16. 475 : 1.
vehiculis, 283 : 1 313 : 4.
vehiculo, 185 : 2. 315 : 8 360 : 13. 496 : 15.
vehiculorum, 262 : 19.
vehiculum, 30 : 6.
Veientanum, 487 : 4.
Veios, 469 : 17, 18.
vel, 8 : 14. 21 : 8. 27 : 5, 6, 9. 30 : 14. 57 : 11. 61 : 15. 63 : 15. 64 : 11. 67 : 17. 70 : 18. 83 : 11. 84 : 20. 103 : 10, 12. 108 : 16 112 : 8 111 : 18 121 : 6. 122 : 6 126 : 14. 132 : 17. 134 : 8. 135 : 10. 138 : 3. 142 : 24 143 : 2, 9. 150 : 10. 168 : 7. 171 : 13. 178 : 6 1 8 : 2, 3 185 : 17. 187 : 16, 18. 1 3 4, 7. 198 : 10. 199 : 1. 200 : 10. 201 : 6. 20 : 10, 11. 204 : 5 208 : 6, 10. 210 : 4 213 : 16. 218 : 5. 235 : 21. 241 : 6, 9. 255 : 6. 268 : 24. 26 : 6. 267 : 4, 6. 270 : 4. 272 : 16 275 : 6. 279 : 8. 292 : 8. 296 : 9. 298 : 7. 301 : 4. 305 : 3. 306 : 6 307 : 10. 308 : 5 311 : 6. 321 : 5. 328 : 8. 34 : 2. 347 : 10. 350 : 9. 352 : 4, 6 354 : 14. 358 : 7. 364 : 6. 365 : 17. 366 : 7 367 : 11 368 : 6. 369 : 3. 383 : 3. 396 : 412 : 22. 413 : 4. 47 414 : 18, 15. 418 : 2 432 : 7. 444 : 5, 6. 44 : 1. 451 : 10. 453 : 4 454 : 5. 459 : 8. 460 : 3 468 : 11, 22. 469 : 6, 28. 474 : 1 479 13, 12. 48 : 20 4 9 : 6. 495 2 500 : 10, 14. 508 : 4 513 : 6. 523 17. 530 : 1, 16. 5 4 : 15. 5 8 : 11. 552 : 7 553 : 9. 554 : 3. 555 : 13. 562 : 2, 3. 564 : 2. 587 : 6. 588 : 5, 8. 594 : 9, 18. 5 5 : 3 606 : 8. 625 : 1. 621 : 6. 634 : 3. 636 : 11. 639 : 14. 64 : 4 632 : 17 638 : 10.
vela, 384 : 6
velabrum, 39 : 6. 451 : 10.
velandem, 256 : 2.
velata, 89 : 9.
velato, 321 : 13.
Veletrini, 224 : 5.
vellem, 171 : 2. 624 : 14.
velit, 344 : 21. 355 : 8.
velit, 84 : 6.
Velitras, 805 : 2.
Velitris, 99 : 1. 224 : 4.
velle, 225 : 31. 254 : 15. 894 : 22. 363 : 8. 447 : 8. 532 : 2. 629 : 8.
vellem, 379 : 15. 435 1. 18, 3. 395 : 8 624 : 10.
vellent, 28 : 3. 61 : 7. 70 : 5. 122 : 13. 128 : 17. 153 : 2. 293 : 6. 367 : 14. 638 : 14.
velletetur, 51 : 6. 505 : 21.
velles, 58 : 14. 82 : 9 67 : 15. 76 : 10. 81 : 6. 92 : 6. 119 : 3. 148 : 13. 187 : 5. 223 : 18. 238 : 23. 324 : 21 394 : 3. 379 : 4. 432 : 8. 516 : 3. 557 : 25. 569 : 18. 620 : 10. 647 : 8.
velociſſime, 564 : 5.
velociſſimum, 461 : 17.
velocitatem, 215 : 5.
velocius, 213 : 6.
velut, 8 : 7. 104 : 7. 108 : 2. 139 : 4. 213 : 2. 264 : 18. 241 : 14 257 : 2. 291 : 9. 294 : 2. 301 : 10. 3 11 15. 312 : 14 32 : 12 398 : 25. 42 : 14. 423 : 13. 424 23. 451 : 2. 46 : 25. 463 : 10. 467 : 12. 492 : 9. 416 : 9. 513 : 11. 532 : 15. 542 : 15. 552 : 8. 592 : 10, 19. 596 : 8.
veluti, 361 : 11. 356 : 2. 388 : 8.
venale, 392 : 28.
Venalem, 112 : 1
venalia, 276 : 8. 657 : 13.
venalitiae, 57 : 12.
venalitil, 639 : 17.
venalis, 383 : 15. 612 : 15.
venalium, 619 : 27.
venandi, 321 : 18.
venari, 312 : 3. 356 : 22. 467 : 9. 5 1 : 2. 6 7 : 14.
venatione, 334 : 11. 397 : 24, 25.
venationem, 153 : 6 433 : 19.
venationes, 1 : 3. 427 12. 430 : 7. 573 : 7. 574 : 13
venationum, 347 : 14.
venatorio, 120 : 13. 378 : 5.
venatum, 263 : 3.
vendente, 190 : 9.
vendentem, 519 : 4.
vendentes, 417 : 6.
vendere, 627 : 7.
venderet, 409 : 13.
vendidiſſe, 493 : 9.
vendidiſſent, 500 : 5.
vendidiſſet, 557 : 1.
vendidit, 529 : 7.
venditabat, 611 : 27.
venditare, 199 : 7. 553 : 11.
venditavit, 356 : 20.
venificii, 176 : 13.
veneficiis, 319 : 16.
venena, 341 : 8. 369 : 18.
venenatiorum, 461 : 22.
venenatas, 356 : 24.
veneni, 290 : 6. 294 : 8. 317 : 13. 479 : 10.
venenis, 81 : 3.
veneno, 19 : 20. 303 : 3. 317 : 16. 327 : 10. 341 : 2 376 : 5. 413 : 11, 20 461 : 11, 14. 462 : 9. 464 : 31. 466 : 13. 474 : 11. 478 : 4. 495 : 5. 5 1 : 4 610 : 1.
venenorum, 348 : 14. 364 : 13.
venenum, 75 : 6. 110 : 4. 302 : 8. 314 : 4. 369 : 9. 428 : 16. 462 : 3. 324 : 13. 33 : 17.
venerabundus, 330 : 3.
veneranda, 521 : 5.
venerandis, 271 : 4.
venerant, 231 : 15.
veneratus, 119 : 3. 387 : 4.
Veneri, 6 : 5. 55 : 17. 483 : 6.
venereas, 655 : 13.
Venerem, 192 : 14. 370 : 13.
Venereos, 286 : 2.
Veneri, 502 : 20.
Veneris, 66 : 5. 92 : 3. 313 : 4. 366 : 10. 408 : 12. 364 : 1.
Venerium, 117 : 7.
venerunt, 469 : 3. 655 : 6.
Venetæ, 532 : 7.
venia, 113 : 5. 178 : 7. 399 : 6. 4 1 : 5. 556 : 9. 584 : 16. 581 : 30. 654 : 5.
veniam, 1 : 13 76 : 13. 113 : 12. 274 : 1 368 : 12 380 : 2. 311 : 3 364 : 2. 38 : 3. 409 : 14 413 : 18. 417 : 2 497 : 3.
venientem, 274 : 11.
veniet, 654 : 17.
venire, 150 : 12 396 : 16. 638 : 17.
venirent, 261 : 15. 338 : 4.
veniret, 251 : 3 418 : 3. 441 : 7.
veniſſe, 87 : 8. 276 : 4. 481 : 8.
veniſſent, 659 : 23.
veniſſet, 7 : 2 180 : 6. 184 : 4. 214 : 14 343 : 3. 651 : 1.
venit, 8 : 5. 31 : 2. 256 : 9 299 : 18. 329 : 7. 492 : 11. 438 : 12, 5. 2 : 2. 659 : 13.
venitur, 639 : 29.
venter, 335 : 5.
ventilante, 208 : 3.
ventis, 653 : 9.
vento, 68 : 7.
ventre, 461 : 13. 482 : 3. 565 : 17.
ventrem, 556 : 3.
ventriculi, 655 : 12.
ventris, 413 : 18. 594 : 5. 657 :

13.
ventorum, 224:1. 453:15. 479:
18. 639:18.
venturum, 535:18.
venundaret, 182:15.
Venuſinas, 654:1.
venuſtate, 60:12.
venuſti, 6:6.
venuſtiſſima, 104:3.
venulo, 452:2.
vepres, 479:28.
Vepribus, 300:7.
ver, 220:5
vera, 299:21. 390:19. 660:
18.
veræ, 544:13. 632:1.
Veranius, 114:13.
verba, 60:14. 93:13. 173:1.
200:4. 213:12. 268:11.
2:1:9. 367:3. 419:4.
433:14. 459:9. 451:16.
497:4. 500:23. 523:1. 538:
3. 15. 544:20. 5;8:6. 620:
20. 638:6.
verbenas, 34:5.
verbenatum, 147:4.
verbera, 517:2.
verberans, 364:1.
verberare, 413:6.
verberatum, 147:15.
verberaturi, 44:8.
verberaverit, 165:28.
verberavit, 300:9. 461:14.
verberibus, 194:13. 463:1.
verbis, 23:12. 60:2. 86:6.
133:1. 179:9. 213:16. 224:
3. 449:4. 481:2. 307:19.
52:1. 537:9. 587:14. 3:8:
12. 612:17. 64:7. 237:
11.
verbo, 208:12. 233:10. 254:
3. 274:9. 311:4. 348:11.
verborum, 19:9. 111:3. 187:
13. 113:1. 214:5. 321:17.
381:7. 438:4. 445:10. 461:
4. 534:17. 619:4. 825:
8.
verboſum, 52:18.
verbum, 31:3. 39:1. 60:10.
62:8. 818:13. 619:22.
vere, 420:10. 436:1. 498:
4.
verebantur, 619:28.
verecundia, 178:3. 448:3.
594:6.
verecundiæ, 660:2.
verecundiam, 142:9.
vereus, 404:6.
veteri, 655:10.
veteris, 651:1.
Verentæ, 303:13.
Verginium, 660:9.
veris, 207:7
veriſimile, 176:7.
veriſimiſimus, 333:21.
veritate, 61:3. 327:15. 639:
19.
veritatis, 493:15.
veritis, 21:22.
verium, 361:8.
verna, 654:1.
vernaculis, 552:9.
vernis, 238:19. 485:12.
vero, 1:3. 27:5. 51:6. 35:
11. 59:2. 68:1. 76:2. 86:
16. 107:13. 122:11. 130:13
134:6. 135:1. 138:1. 157:
20. 168:1. 171:12. 195:
16. 203:4. 247:1. 258:13.
261:20. 265:16. 27:5.
2.0:5. 298:10. 294:7.
304:1. 5.6. 321:6. 325:19.
327:3. 329:2. 339:13. 343:
16. 339:14. 3:41:18. 65:6.
366:1. 369:2. 376:7. 379:
33. 3:5:3. 392:14. 398:24.
404:14. 41:1. 420:2.
422:6. 431:6. 430:2, 10.
454:2. 470:11. 473:25.
4:8:8. 487:9. 488:4.
503:1. 505:17. 518:2. 513:
1, 7. 517:3. 519:1. 520:1.
53:1. 542:7. 547:4.
563:2. 567:3. 576:6. 580:
7. 588:16. 616:14. 658:
20. 652:4. 6:41:2. 657:
2.
verrendis, 541:12.
verri, 360:2.
Verrio, 629:18.
Verrius, 627:1. 630:3.
Verrucam, 392:8.
verſanti, 163:1. 495:1.
verſarentur, 286:7.
verſatilibus, 458:10.
verſatum, 619:3.
verſi, 525:0.
verſibus, 113:7. 176:11. 421:
7. 481:7. 538:1. 3:9:1.
657:23.
ve ſicolotibus, 335:8.
verſiculi, 325:15.
verſiculis, 74:12. 399:3. 621:
6. 684:8.
verſiculorum, 324:1.
verſiculum, 347:16.
verſiculus, 626:10.
verſo, 64:14
verſu, 294:5. 368:14. 477:18.
498:18.
verſum, 1:9:7. 238:2. 215:
19. 3:4:1.
verſus, 19:2. 31:20. 551:1. 190:
19. 163:12. 357:5. 363:12.
2:8:20. 631:4, 12. 26:
3. 661:2. 9.
verſuum, 215:12. 619:3.
vertendum, 218:1.
vertens, 527:22.
vertente, 333:18
verteret, 467:19.
verteris, 364:29.
vertice, 51:8. 97:6. 476:
vertitem, 164:18. 482:8.
vertices, 355:9.
vertit, 1:817. 381:9.
verum, 14:3. 11:1. 83:1. 103:
8. 1:41:11. 139:1. 163:4.
176:17. 208:7. 125:24.
156:21. 237:12. 270:1.
297:1. 305:18. 310:17.
33:12. 358:16. 3:7:10.
376:6, 14. 379:3. 384:17.
383:19. 3:8:9. 395:10.
39:13. 4:9:10. 42:19.
430:4. 452:15. 456:18.
459:1. 462:2. 461:21.
474:1. 479:9. 490:8. 491:
7. 515:5. 514:6. 524:2.
533:15, 16. 548:29. 567:
16. 569:12. 573:3. 583:10.
587:26. 594:1. 616:3.
617:5. 623:10. 627:6. 648:
7. 657:18. 659:19. 660:
21.
veſcebatur, 200:5.
veſcendi, 576:17.
veſcenti, 334:9.
ve cerentur, 413:16.
Veſevi, 567:19.
Veſevo, 56:15. 658:8.
veſica, 506:9.
Veſpaſia, 556:16.
Veſpaſiæ, 334:1. 342:4.
Veſpaſiani, 531:3, 18. 534:
14. 548:31. 544:10. 574:
7.
Veſpaſiano, 543:19. 557:15.
373:6. 318:10.
Veſpaſianum, 414:7. 556:19.
544:7, 14. 532:1, 591:
1
Veſpaſianus, 506:4. 336:17.
338:1.
Veſpaſiorum, 537:1.
veſpera, 31:18.
veſperam, 334:11. 414:17.
veſpere, 173:18. 224:6. 326:
4.
veſperi, 322:2. 484:6. 49:
5. 53:22.
Veſpillones, 391:3.
Veſtæ, 291:17. 443:8
Veſtales, 1:12. 238:4. 47:
2.
Veſtali, 90:1. 435:1
Veſtalibus, 161:11. 315:21.
334:2.
Veſtalis, 243:30.
Veſtalium, 158:11. 381:11.
veſte, 6:10. 34:1. 33:16. 61:
6. 92:4. 132:12. 161:6.
197:1. 319:4. 339:8. 344:
13. 392:12. 394:18. 451:3.
400:8. 478:13. 479:29.
489:28. 517:7. 522:3. 584:
16.
veſtem, 92:19. 199:8. 243:
18. 257:3.
veſtes, 504:2.

veſtes, 159: 3.
veſtibuli, 561: 9.
veſtibulo, 236: 1. 270: 11. 359: 7.
veſtibulum, 339: 3. 458: 4.
veſtigia, 572: 16. 630: 14.
veſtigio, 4: 10. 154: 2.
veſtigium, 45: 8. 337: 6.
veſtimenta, 238: 17. 298: 7.
Veſtinum, 4: 4: 4.
vaſtis, 47: 5. 146: 10. 249: 3. 436: 12. 433: 16.
veſtitu, 366: 3. 632: 3.
veſtitum, 135: 24.
veſtitus, 203: 11. 388: 9.
veſtium, 634: 16.
veſtra, 587: 15.
veſtræ, 307: 16.
veſtris, 387: 17.
veſtro, 45: 8.
veſtrum, 279: 12. 358: 13.
vetabat, 344: 22.
vetare, 243: 51.
vetaret, 38: 11. 189: 18. 402: 17.
vetaretur, 447: 1.
vetera, 355: 2. 356: 6. 555: 12.
veteramentarium,
veterani, 78: 9.
veteranis, 40: 8. 110: 21. 113: 17. 435: 7.
veteranorum, 92: 22. 112: 13. 289: 19. 459: 2. 543: 7.
veteranos, 30: 11. 108: 22. 113: 12. 584: 27.
veteranum, 492: 15.
vetere, 100: 13. 129: 9. 163: 19. 232: 14. 348: 1. 406: 21. 31: 34. 480: 7. 489: 7. 497: 14. 507: 2.
veterem, 18: 6. 105: 12. 155: 9. 196: 13. 381: 6. 491: 2. 496: 17. 519: 2. 525: 19.
veteres, 199: 4. 223: 1. 290: 21. 292: 4. 296: 12. 310: 8. 319: 12. 385: 10. 612: 15. 636: 3. 639: 18.
veteri, 105: 4. 218: 3. 419: 15. 422: 12. 448: 4. 467: 15. 547: 2. 549: 5. 566: 19. 568: 12. 582: 13. 646: 12.
veteribus, 236: 12. 477: 2. 505: 10. 547: 22. 584: 18.
veteris, 357: 3.
veterrimæ, 221: 17.
veterum, 297: 12. 406: 19. 419: 7. 422: 1. 468: 5. 4 3: 3.
vetita, 439: 14.
vetiti, 441: 9.
vetitum, 49: 7. 417: 26.
Vettio, 16: 2.
Vettium, 16: 8. 19: 16.
Vettius, 16: 4.
vetuerit, 291: 6.
vetuit, 62: 12. 138: 16. 18: 21. 161: 5. 238: 21. 304: 5. 321: 8. 340: 6. 352: 12. 364: 5. 386: 2. 406: 15. 495: 10. 506: 4. 368: 16. 500: 8.
vatulum, 187: 8.
vetus, 440: 15. 548: 9. 698: 4.
vaſtuaſe, 119: 6. 137: 8. 195: 18. 338: 5. 406: 32.
vetuſtatis, 337: 2.
vetuſtiſſima, 63: 7. 86: 3.
vetuſtiſſimum, 547: 27.
vexanti, 319: 15.
vexationem, 302: 2.
vexatus, 174: 6. 564: 24.
vexilla, 439: 6. 528: 8.
vexillatione, 304: 7.
vexillis, 544: 7.
vexillo, 128: 9. 15. 330: 6.
vi, 15: 10. 24: 9. 25: 14. 105: 7. 108: 10. 172: 13. 268: 2. 21. 272: 19. 280: 21. 314: 1. 461: 9. 335: 18. 542: 20. 591: 9. 645: 3. 655: 23. 658: 9.
via, 32: 7. 53: 2. 88: 20. 137: 6. 273: 12. 357: 22. 416: 21. 430: 5. 479: 26. 525: 14. 581: 6. 551: 5. 593: 6. 655: 10. 660: 5.
Vibio, 574: 20.
vix, 124: 40. 273: 5. 300: 8. 335: 3. 451: 14. 504: 21. 510: 8. 534: 17.
viam, 50: 9. 236: 17. 479: 28. 513: 21. 519: 11. 527: 4.
viarum, 249: 22. 347: 7. 404: 10. 530: 16.
vias, 42: 20. 63: 3. 107: 6. 169: 16. 360: 2. 451: 12.
viatico, 70: 2.
viaticum, 529: 2.
viatore, 134: 12.
viatorem, 243: 15.
viatores, 241: 4. 252: 1. 406: 12.
viatoribus, 305: 3. 479: 29. 525: 15.
vicarium, 45: 11. 153: 6. 158: 4. 178: 17. 353: 11.
vice, 39: 10. 358: 23. 416: 4. 438: 22. 492: 12. 365: 21.
vicem, 163: 4. 137: 4. 293: 7. 382: 16.
vicena, 40: 3. 258: 13.
vicenis, 42: 13.
Vicentinus, 634: 1.
vices, 141: 20. 258: 13. 422: 15. 440: 6. 547: 15.
viceſimo, 325: 14.
viceſimum, 322: 9.
vicibus, 339: 9.
vicies, 158: 3. 355: 37. 369: 13. 381: 20.
vicina, 122: 15. 304: 6.
vicinam, 231: 13. 232: 17.
vicinæ, 137: 2. 369: 14.
vicinitatem, 103: 2.
vicino, 510: 9.
vicinum, 101: 11.
vicinus, 261: 8.
vicis, 395: 4.
viciſſem, 195: 3.
viciſſet, 63: 17. 451: 8.
viciſſim, 342: 2. 384: 21. 427: 17.
vicit, 116: 9. 524: 8.
vico, 323: 23. 431: 4. 438: 8.
vicorum, 163: 14. 315: 21. 468: 5.
vicos, 42: 10. 137: 2. 203: 18. 545: 5. 348: 8. 453: 5. 525: 6.
victa, 542: 54.
victima, 351: 9.
victimæ, 180: 4. 432: 12. 582: 3.
victimarum, 219: 6. 328: 15.
victimas, 328: 7. 513: 18.
victimis, 322: 4.
victis, 315: 5. 654: 5.
victo, 18: 5.
victum, 59: 3.
victor, 21: 8. 36: 7. 96: 7. 116: 10. 231: 8. 627: 4. 654: 20.
victoriam, 347: 3. 353: 11. 337: 13. 450: 6. 545: 22. 544: 16.
Victores, 110: 3. 134: 16. 261: 1. 265: 17. 349: 27.
victori, 369: 19.
victoria, 65: 8. 76: 2. 120: [illegible] 8. 0: 6. 216: 4. 527: 11. 538: 17. 579: 20.
victoriæ, 108: 12. 112: 13. 119: 7. 138: 10. 125: 25. 361: 7. 362: 5. 484: 2. 547: 5. 9.
victoriam, 40: 9. 69: 4. 118: 1. 114: 24. 247: 2. 427: 6. 496: 16. 538: 7. 572: 27. 585: 27. 654: 29.
victoriarum, 123: 16.
victorias, 293: 9. 340: 6. 376: 1.
victoribus, 357: 3. 398: 27.
Victorium, 128: 14.
victorum, 351: 9.
victos, 3. 7: 4.
victricem, 542: 35.
victricium, 258: 20.
victu, 524: 21.
victum, 466: 14. 548: 4.
victurum, 281: 16.
victus, 191: 16. 624: 14.
vicus, 97: 2.
videatis, 655: 2.
videas, 634: 12.
videatur, 62: 10. 364: 10. 438: 17.

videbat, 56 : 4. 126 : 6. 220 : 6.
videbant, 18 : 9. 92 : 5. 134 : 11. 308 : 5. 341 : 5. 349 : 15. 380 : 14. 585 : 1. 652 : 42.
videntur, 638 : 16.
video, 380 : 3. 618 : 5.
videor, 419 : 16.
videras, 314 : 14. 512 : 13.
videre, 34 : 7. 60 : 4. 119 : 4. 224 : 32. 364 : 32.
viderent, 308 : 9.
viderentur, 56 : 12. 384 : 17.
videret, 301 : 8. 305 : 5. 366 : 20. 390 : 31. 398 : 35. 414 : 19. 446 : 21. 617 : 4. 631 : 4.
videretur, 4 : 13. 59 : 6. 197 : 6. 212 : 6. 15 : 3. 253 : 9. 291 : 12. 332 : 8. 352 : 5. 370 : 8. 434 : 4. 440 : 19. 443 : 5. 446 : 13. 489 : 12. 504 : 4. 638 : 9.
videri, 198 : 2. 268 : 13.
videris, 655 : 10.
videt, 18 : 9. 635 : 8.
vides, 611 : 19.
videtur, 60 : 19. 62 : 4. 217 : 2. 368 : 6. 425 : 5. 533 : 21. 595 : 9. 610 : 8. 638 : 17. 652 : 23.
vidi, 89 : 10. 654 : 3.
vidimus, 182 : 3.
vidiſſe, 236 : 13. 417 : 4. 581 : 8. 579 : 14.
vidiſſet, 7 : 9. 348 : 9. 564 : 7.
vidit, 117 : 6. 198 : 12. 205 : 1. 292 : 10. 477 : 8.
Vidium, 614 : 7.
viduatæ, 492 : 9.
Viennæ, 527 : 7. 535 : 10.
vigentem, 444 : 12.
vigeret, 27 : 10.
vigeſimo, 121 : 3. 150 : 2. 314 : 5. 410 : 18.
vigeſimum, 290 : 6. 313 : 1.
vigilando, 125 : 20.
vigilavit, 203 : 9. 461 : 18.
vigiles, 137 : 3.
vigilia, 203 : 10. 368 : 9.
vigiliæ, 361 : 1.
viginti, 29 : 6. 45 : 18. 47 : 9. 70 : 2. 89 : 10. 95 : 15. 102 : 7. 114 : 5. 115 : 3. 117 : 1. 193 : 1. 238 : 17. 283 : 6. 296 : 1. 302 : 5. 344 : 20. 393 : 1. 421 : 11. 458 : 5. 483 : 17. 498 : 21. 517 : 14. 540 : 3. 570 : 14. 573 : 6. 610 : 5. 653 : 10. 658 : 5. 660 : 27. 30.
vigoris, 204 : 10.
viliſſimi, 529 : 2.
viliſſimas, 344 : 13.
vilius, 278 : 12.
vis, 542 : 11.
villa, 198 : 5. 305 : 20. 14 : 2. 487 : 8. 490 : 1. 498 : 12. 538 : 16. 3 0 : 13. 621 : 15.
villarum, 355 : 18.
villas, 86 : 3.
villæ, 105 : 6. 479 : 29.
villam, 53 : 3. 480 : 3. 653 : 11.
villicum, 417 : 27.
vim, 5 : 3. 145 : 10. 195 : 14. 241 : 8. 280 : 12. 294 : 13. 312 : 8. 392 : 21. 417 : 7. 455 : 2. 456 : 6. 464 : 20. 510 : 13. 516 : 4. 517 : 11. 543 : 5. 573 : 12.
vinariis, 419 : 5.
vincat, 191 : 27.
vincere, 38 : 6.
vinci, 83 : 16.
vinctis, 436 : 21.
vinctus, 15 : 23.
vincula, 83 : 6. 180 : 16. 297 : 10. 542 : 28.
vinculis, 305 : 14. 466 : 9. 481 : 15.
vinculo, 502 : 4.
Vindelicam, 654 : 29.
Vindelico, 252 : 9.
Vindelicos, 122 : 16.
Vindelicum, 252 : 8.
vindemiarum 44 : 8.
vindicantem, 115 : 4. 291 : 9.
vindicanti, 122 : 19.
vindicatra, 76 : 19. 108 : 9. 565 : 9.
vindicaturi, 86 : 8.
vindicaſſet, 69 : 10.
vindicaturus, 31 : 3.
vindicavit, 610 : 4.
vindicta, 471 : 3.
vindictam, 473 : 19. 474 : 9. 477 : 14. 501 : 2. 646 : 18.
vindictis, 473 : 1. 495 : 12. 497 : 2.
vinearum, 393 : 2. 380 : 7.
vineis, 589 : 17.
vinea, 580 : 9.
vinetis, 458 : 7.
vini, 59 : 1. 157 : 1. 201 : 1. 284 : 14. 580 : 7.
Vinium, 112 : 4.
Viniciana, 466 : 8.
Vinicius, 192 : 18.
Vinius, 499 : 6.
Vinnii, 524 : 18.
vino, 310 : 17. 482 : 5.
vinolentia, 335 : 5.
vinoſioris, 202 : 7.
vinum, 55 : 13. 299 : 11. 419 : 7.
vinxerit, 541 : 5.
violandum, 31 : 22. 23.
violaverant, 98 : 4.
violentia, 344 : 15. 462 : 18.
violentiorem, 30 : 7.
violentiſſimum, 30 : 7.
violentius, 172 : 5. 480 : 17.
65 : 23.
violentos, 243 : 27. 393 : 5.
vir, 146 : 5. 175 : 5. 136 : 14. 223 : 15. 248 : 17. 302 : 12. 428 : 14. 507 : 10. 521 : 8. 551 : 16.
Virgilii, 351 : 16. 361 : 14. 484 : 4. 584 : 2.
Virgilio, 634 : 11. 657 : 5.
Virgilium, 624 : 9.
virginalis, 260 : 25.
virginem, 182 : 13. 243 : 8. 241 : 3. 408 : 4. 582 : 15. 596 : 11.
virgines, 8 : 12. 190 : 18. 192 : 6. 238 : 4. 302 : 7. 310 : 14. 437 : 25. 576 : 7.
virgini, 90 : 3. 455 : 12.
virginibus, 161 : 11. 115 : 20. 534 : 1.
virginis, 49 : 16.
virginum, 138 : 11. 456 : 7. 582 : 12.
virgis, 363 : 13. 480 : 19. 582 : 17.
virgo, 243 : 30.
virgulta : 92 : 18.
viri, 49 : 2. 190 : 4. 184 : 4. 317 : 1. 418 : 14. 414 : 1. 524 : 9. 581 : 5. 610 : 3.
Viriatini, 489 : 10.
viribus, 31 : 18. 67 : 11. 314 : 11.
Viridario, 100 : 6.
virides, 200 : 13.
viridi, 59 : 4.
Viridion, 342 : 21.
viriliam, 150 : 4. 223 : 18. 475 : 30.
virili, 107 : 2. 250 : 6. 365 : 4. 490 : 15. 538 : 9.
virilis, 187 : 18. 238 : 9. 380 : 15. 378 : 14.
viris, 11 : 14. 78 : 17. 128 : 8. 237 : 7. 244 : 11. 245 : 7. 331 : 9. 416 : 12. 455 : 13. 553 : 16. 660 : 4.
viritim. 25 : 10. 40 : 6. 90 : 11. 156 : 4. 164 : 9. 415 : 21. 334 : 18. 166 : 7. 435 : 13. 510 : 8. 584 : 11.
viro, 292 : 15. 343 : 14. 439 : 9. 582 : 18. 590 : 13.
virorum, 38 : 17. 319 : 10. 512 : 9. 456 : 3. 19. 575 : 9. 588 : 2. 618 : 15. 660 : 20.
viros, 15 : 15. 102 : 7. 135 : 9. 411 : 2. 449 : 18. 494 : 11. 499 : 13. 511 : 2. 581 : 21. 616 : 15. 639 : 15. 652 : 39.
virtus, 653 : 29.
virtute, 110 : 1.
virtutes, 186 : 2. 265 : 10. 319 : 1. 575 : 2.
virtutibus, 165 : 9. 427 : 18. 506 : 9.

uirtutis, 222 : 16.
uirtutum, 328 : 1. 338 : 13. 575 : 2.
uirum, 4 : 2. 38 : 26. 146 : 3. 348 : 16. 356 : 24. 392 : 9. 412 : 9. 464 : 4. 508 : 10. 517 : 10. 555 : 25. 572 : 8. 58 : 6. 587 : 5. 661 : 2.
uirus, 317 : 8.
uis, 27 : 10. 89 : 4. 199 : 5. 240 : 8. 363 : 22. 587 : 7. 624 : 6. 6 : 1. 655 : 28.
uiſa, 153 : 25. 250 : 17. 402 : 6.
uiſam, 151 : 1.
uiſcera, 348 : 8.
uiſcerationem, 40 : 8.
uiſceribus, 654 : 10.
uiſcus, 330 : 15.
uiſcendam, 43 : 15. 335 : 8.
uiſendi, 256 : 8.
uiſendum, 223 : 6. 359 : 15. 462 : 24.
uiſentium, 481 : 10.
uiſitare, 254 : 13.
uiſitaret, 463 : 8.
uiſitauit, 483 : 4.
uiſo, 70 : 8. 225 : 16. 503 : 25. 583 : 14. 585 : 15.
uiſu, 34 : 8. 220 : 11. 610 : 15.
uiſum, 82 : 6. 163 : 17. 453 : 9. 509 : 10. 575 : 15.
uiſuntur, 238 : 14.
uiſus, 7 : 7. 86 : 17. 224 : 12. 254 : 20. 397 : 3. 364 : 32. 545 : 6. 621 : 24. 653 : 3.
uita, 211 : 7. 215 : 5. 213 : 5. 255 : 4. 301 : 6. 620 : 13. 327 : 28. 653 : 5.
uitæ, 64 : 8. 96 : 16. 108 : 1. 152 : 2. 179 : 11. 132 : 4. 187 : 5. 192 : 2. 495 : 1. 249 : 1. 254 : 11. 262 : 10. 290 : 3. 293 : 3. 303 : 16. 381 : 6. 376 : 12. 383 : 6. 392 : 12. 423 : 1. 425 : 5. 431 : 1. 433 : 9. 484 : 2. 497 : 2. 536 : 3. 517 : 8. 533 : 2. 534 : 5. 556 : 8. 389 : 12. 639 : 14.
uitam, 57 : 6. 70 : 5. 174 : 8. 182 : 3. 183 : 13. 207 : 1. 416 : 11. 585 : 12. 588 : 8.
uitandam, 302 : 2.
uitandi, 265 : 5.
uitare, 256 : 4. 266 : 8.
uitaſſet, 348 : 9. 462 : 23.
uitauit, 291 : 10.
Vitellia, 519 : 9.
Vitelliam, 319 : 11.
Vitelliano, 572 : 11.
Vitellianorum, 541 : 8.
Vitellii, 518 : 8. 524 : 4. 519 : 5. 5 : 5 : 9. 552 : 2.
Vitelliis, 619 : 15.
Vitellio, 523 : 5. 542 : 3. 660 : 6.
Vitelliorum, 519 : 1.
Vitellios, 519 : 8.
Vitellium, 519 : 7. 534 : 13. 544 : 3. 16.
Vitellius, 520 : 5. 523 : 6. 525 : 13. 5 2 : 10.
uitem, 6. 4 : 17.
uites, 225 : 26. 620 : 24.
uitia, 186 : 2. 284 : 2. 308 : 16. 362 : 4. 417 : 19. 451 : 3. 535 : 3. 571 : 2.
uitio dat, 192 : 6.
uitiaſſe, 3 . 4 : 8.
uitiaſſet, 462 : 13. 560 : 4.
uitiatæ, 302 : 7.
uitiatis, 219 : 12.
uitiato, 207 : 9. 233 : 4.
uitii, 295 : 2.
uitiis, 265 : 9. 293 : 2. 456 : 1. 634 : 4.
uitio, 44 : 2. 566 : 8. 635 : 19. 661 : 4.
uitiorum, 575 : 1.
uitioſos, 213 : 19.
uitium, 355 : 10. 456 : 9. 489 : 21. 645 : 19.
uitreo, 502 : 13.
uitulci, 250 : 7. 288 : 3. 432 : 17.
uitulco, 107 : 13. 253 : 12. 367 : 4.
uitulcum, 157 : 11.
uituli, 219 : 2.
uituperabat, 354 : 11.
uituperare, 659 : 14.
uituperaſſe, 462 : 25.
uituperatione, 561 : 5.
uiuæ, 332 : 6. 483 : 12.
uiuat, 490 : 8.
uiue, 215 : 8.
uiuendi, 302 : 8.
uiuente, 291 : 8.
uiuentis, 435 : 14.
uiuentium, 352 : 12.
uiuere, 96 : 2. 221 : 7. 326 : 8. 356 : 13. 372 : 18. 420 : 6.
uiuerent, 588 : 8.
uiueres, 84 : 14.
uiueret, 333 : 5. 302 : 15. 568 : 6.
uiui, 555 : 22.
uiuis, 187 : 12.
uiuo : 238 : 1. 482 : 2. 523 : 20. 570 : 18. 596 : 25. 660 : 23.
uiuos, 544 : 10. 467 : 11.
uiuum, 376 : 7. 480 : 2. 482 : 4.
uiuus, 403 : 16.
uix : 14 : 12. 60 : 18. 75 : 4. 107 : 5. 181 : 3. 141 : 19. 183 : 12. 207 : 2. 206 : 8. 215 : 22. 256 : 1. 280 : 5. 286 : 15. 295 : 23. 296 : 5. 305 : 5. 363 : 7. 364 : 26. 409 : 16. 414 : 8. 416 : 7. 419 : 13. 4 6 : 17. 477 : 14. 483 : 19. 479 : 30. 14. 510 : 10. 531 : 7. 5 8 : 15. 545 : 7. 15. 549 : 15. 565 : 26. 584 : 5. 616 : 9. 662 : 27.
uixdum, 526 : 8.
uixeris, 304 : 4. 610 : 2.
uixit, 231 : 4. 373 : 11. 382 : 8. 433 : 4. 494 : 4. 617 : 5. 618 : 19. 622 : 14. 626 : 4. 630 : 32. 645 : 7. 652 : 10. 652 : 13. 653 : 15.
ulciſcendam, 327 : 17.
ulciſcendi, 569 : 3.
ulciſcendo, 75 : 8.
ulciſcendum, 417 : 2.
ulciſci, 597 : 2.
ulla, 64 : 12. 87 : 9. 108 : 27. 260 : 8. 9. 188 : 7. 289 : 20. 314 : 6. 411 : 8. 417 : 11. 443 : 1. 456 : 8. 491 : 8. 501 : 18. 515 : 2. 342 : 20. 552 : 14. 578 : 3. 623 : 9. 648 : 8.
ullam, 11 : 1. 321 : 33. 435 : 11. 584 : 5. 595 : 5.
ulli, 88 : 8. 22 : 20. 76 : 10. 382 : 7. 233 : 16. 270 : 12. 378 : 7. 494 : 5. 492 : 20. 531 : 7. 636 : 8.
ullis, 282 : 10. 336 : 14. 536 : 4.
ullius, 395 : 2.
ullo, 1 : 7. 114 : 16. 153 : 23. 173 : 8. 195 : 6. 294 : 6. 323 : 28. 315 : 15. 341 : 20. 349 : 16. 394 : 9. 398 : 26. 496 : 38. 498 : 3. 530 : 14. 341 : 16. 545 : 15. 617 : 4. 566 : 8. 603 : 3.
ullos, 128 : 3. 146 : 26. 283 : 23. 469 : 8.
ullum, 89 : 14. 138 : 18. 291 : 14. 298 : 8. 315 : 22. 348 : 2. 507 : 7.
ullos, 330 : 25. 520 : 10.
ulterior, 7 : 10.
ulteriorem, 17 : 1. 62 : 22.
ultima, 96 : 13. 415 : 4. 9.
ultimæ, 120 : 7.
ultimam, 14 : 2. 610 : 14.
ultimis, 542 : 3.
ultimo, 38 : 7. 460 : 4. 660 : 31.
ultimos, 302 : 19.
ultimum, 179 : 11. 589 : 22.
ultione, 134 : 14.
ultionem, 268 : 16. 319 : 19. 412 : 16. 478 : 2. 533 : 5. 544 : 14.
ultionis, 315 : 4. 510 : 8.
ultori, 342 : 19.
vltorie, 122 : 10. 334 : 9.
ultra, 29 : 5. 40 : 7. 65 : 10. 68 : 6. 76 : 20. 86 : 21. 100 : 15. 688 : 13. 322 : 4. 378 : 3. 376 : 2.

32. 203: 9. 21: 16. 247: 8. 253: 4. 276: 1. 319: 17. 356: 5. 357: 13. 402: 17. 423: 12. 425: 6. 538: 2. 555: 5. 568: 17. 589: 5. 593: 15. 596: 5.
ultro, 9: 1. 152: 13. 263: 6. 19: 21. 23: 21. 67: 5. 70: 12. 72: 13. 74: 12. 122: 18. 257: 30. 258: 12. 260: 9. 306: 5. 329: 7. 336: 2. 339: 17. 412: 17. 466: 10. 489: 30. 504: 3. 510: 5. 515: 6. 526: 2. 551: 5. 567: 14. 596: 12.
ulcus, 422: 7.
Ulyſſem, 340: 17.
umbone, 70: 21.
umbria, 557: 4.
umbris, 573: 5.
umbrium, 81: 2.
umquam, 23: 14. 38: 5. 52: 33. 55: 5. 64: 2, 11. 65: 9. 72: 13. 74: 8. 97: 8. 122: 14. 153: 6, 21. 163: 8. 169: 6. 198: 1, 2. 203: 10. 212: 5. 215: 10. 224: 18. 251: 2. 255: 6. 280: 10. 281: 12. 283: 12. 289: 15. 307: 11. 325: 17. 330: 12. 342: 12. 376: 3. 414: 4. 419: 1. 441: 2. 451: 16. 459: 10. 461: 2. 485: 8. 494: 15. 499: 5. 517: 6. 530: 14. 531: 6. 550: 4. 552: 5, 8. 555: 5. 566: 15. 570: 19. 582: 2. 584: 5. 616: 13. 618: 18. 658: 5.
una, 14: 12. 38: 13. 60: 19. 70: 14. 72: 11. 111: 12. 121: 3. 137: 13. 185: 1, 13. 238: 22. 264: 15. 283: 2. 356: 18. 370: 2. 373: 7. 382: 3. 414: 4. 499: 4. 565: 17. 573: 11. 6: 8: 1. 621: 21. 626: 4. 639: 9. 652: 15, 17. 654: 26.
unam, 23: 6. 349: 11. 394: 1. 443: 16. 579: 2. 616: 2. 639: 22.
unciam, 200: 16.
uncias, 459: 13. 497: 18.
unco, 301: 5. 450: 9. 535: 7.
uncos, 29: 13.
uncum, 315: 4.
unde, 51: 12. 59: 15. 61: 7. 184: 9. 262: 12. 287: 7. 303: 4. 351: 10. 365: 18. 376: 4. 394: 4. 419: 7. 428: 12. 447: 14. 478: 4. 479: 10. 480: 11. 556: 2. 565: 8. 588: 25. 655: 12.
undecim, 397: 7.
undecimam, 97: 4.
undecimo, 156: 3. 433: 2.
undecimum, 130: 7, 21.
undique, 10: 9. 42: 19. 89: 7. 96: 6. 117: 6. 118: 4. 192: 4. 210: 6. 219: 2. 261: 14. 283: 4. 283: 12. 306: 1. 322: 6. 335: 4. 369: 16. 444: 20. 547: 16. 595: 3.
ungebatur, 208: 8.
ungi, 200: 9.
unguenta, 438: 11.
unguentarium, 102: 9.
unguentarios, 69: 5.
unguentis, 155: 5.
unguento, 547: 11.
ungulis, 66: 2.
uni, 59: 16. 111: 6. 224: 30. 260: 12. 347: 12. 414: 10. 499: 15. 629: 6.
unice, 182: 17. 464: 11. 650: 22.
unico, 606: 11.
unicos, 243: 26.
unicum, 27: 9. 265: 12. 517: 10. 568: 32. 621: 28.
unionem, 521: 4.
unionum, 458: 9.
uniuerſa, 160: 12.
uniuerſæ, 269: 4. 128: 4.
uniuerſam, 23: 9. 450: 14. 567: 11.
uniuerſas, 245: 7. 317: 6. 321: 7.
uniuerſe, 72: 2.
uniuerſi, 173: 3. 179: 1. 488: 6.
uniuerſis, 84: 11. 176: 9, 15. 272: 4, 9. 313: 21. 432: 13. 477: 16. 496: 13. 500: 14. 526: 13. 652: 20.
uniuerſo, 14: 3.
Uniuerſorum, 435: 22. 447: 13.
uniuerſos, 19: 16. 85: 2. 168: 15. 192: 14. 348: 5. 584: 13.
uniuerſum, 163: 15. 474: 12.
univerſus, 189: 6.
unius, 10: 7. 92: 13. 270: 4. 469: 2. 485: 1. 496: 7. 533: 9. 556: 6. 615: 13.
uno, 4: 7. 19: 15. 38: 4. 74: 1. 89: 30. 114: 19. 238: 22. 26: 15. 283: 3. 291: 5. 292: 9, 11. 302: 15. 319: 11. 325: 14. 330: 13. 343: 17. 349: 10. 351: 12. 358: 9. 365: 16. 393: 1. 409: 13. 440: 15. 466: 12. 478: 8. 515: 9. 527: 13. 541: 20. 566: 19. 567: 4. 570: 8. 572: 16. 573: 5. 588: 5.
unoquoque, 440: 8. 480: 11.
unum, 25: 3. 59: 2. 74: 3. 76: 10. 82: 7. 84: 3. 176: 19. 192: 3. 225: 4, 11. 231: 19. 255: 12. 254: 19. 270: 13. 295: 2. 302: 9. 304: 8. 384: 19. 414: 26. 420: 12. 449: 2. 471: 9. 511: 4. 574: 17. 621: 32. 636: 11. 631: 51. 668: 1.
unumquemque, 152: 1.
unumquodque, 427: 14.
unus, 18: 18. 44: 1. 176: 1. 213: 6. 265: 20. 268: 7. 323: 13. 349: 17. 387: 2, 9. 417: 3. 542: 27.
uobis, 43: 7. 263: 13. 307: 12. 14. 407: 17. 465: 26. 526: 10. 652: 20.
uocabant, 444: 22. 499: 5. 630: 10. 630: 31.
uocabantur, 612: 2.
uocabat, 146: 3. 195: 11. 208: 12. 286: 7. 304: 2. 356: 13. 467: 9. 478: 4. 595: 9. 638: 22.
uocabatur, 99: 5. 190: 16. 284: 5. 348: 12. 374: 6. 541: 1. 609: 23.
uocabulo, 23: 7.
uocans, 352: 4.
uocant, 425: 2. 619: 17.
uocantem, 84: 19.
uocantur, 357: 20.
uocare, 232: 19. 394: 8. 535: 9. 592: 28.
uocarentur, 270: 9.
vocaretur, 10: 7. 105: 20. 141: 17. 231: 21. 232: 18. 332: 14.
uocari, 289: 14.
uocat, 33: 6.
uocata: 531: 21.
uocatas, 381: 7. 363: 9.
uocatis, 247: 11. 114: 10.
uocatoribus, 357: 11.
uocatu, 357: 15.
uocatur, 305: 20. 406: 3. 578: 5.
uocauit, 15: 2. 428: 10. 558: 12. 563: 26. 587: 3.
uoce, 60: 11. 71: 11. 89: 10. 211: 12. 157: 2. 212: 11. 215: 7. 235: 2. 364: 2. 372: 8. 387: 4. 390: 26. 392: 11. 398: 28. 423: 7. 450: 14. 463: 6. 460: 11. 471: 21. 481: 9. 481: 11. 524: 26. 547: 12. 567: 25. 588: 23. 613: 22.
uocem, 111: 5. 352: 3. 399: 3. 484: 9. 446: 3. 567: 10. 585: 22. 651: 16.
uocent, 489: 26.
uoces, 81: 1. 213: 22. 456: 6. 648: 2.
uocetur, 323: 29. 487: 9.
uocibus, 322: 6. 651: 23.
uociferans, 125: 10.
uociferantibus, 525: 3.
uociferatione, 436: 17.
uociferatus: 354: 4. 429: 14.
uocis, 159: 14. 414: 6, 9. 451:

rit 461: 10.
uocitator, 45 : 4.
uolaſſet, 215 : 1.
uolaterris, 450 : 3, 8.
Volcatius, 652 : 7, 44. 653 : 19.
uolebat, 204 : 9. 299 : 21. 40 : 2. 483 : 6.
uolent, 323 : 33.
uolentibus, 104 : 8. 445 : 3.
uolet, 379 : 32.
uolet, 59 : 17.
uolitare, 86 : 17.
uolo, 463 : 9
Vologeſus, 485 : 15. 544 : 19. 574 : 6.
uolubilitas 114 : 5.
uolucres, 86 : 15.
uolucrum, 111 : 7.
uolueres, 542 : 24.
uoluerunt, 31 : 16.
uoloi, 654 : 22.
uoluiſſe, 31 : 8. 96 : 1. 119 : 4.
uoluit, 61 : 7. 176 : 11. 372 : 7. 436 : 6 447 : 11.
uolumen, 421 : 2.
uolumina, 213 : 3. 410 : 11, 13 603 : 11 615 : 1. 616 : 18.
uolumine, 606 : 11.
uoluminibus, 238 : 5, 11. 658 : 5.
uoluminis, 655 : 12.
uolunt, 61 : 8. 660 : 19.
uoluntaria, 111 9 306 : 7 344 : 10. 462 : 23. 489 : 14.
uoluntarius, 533 : 6.
uoluntarium, 205 : 12.
uoluntas, 115 : 16 273 : 6 614 : 15.
uoluntate, 76 : 12. 100 : 8 153 : 6 257 : 10. 328 : 21. 432 : 23 443 : 1 514 : 3. 639 : 30.
uoluntatem, 27 : 1. 73 : 7. 156 : 2. 512 : 3. 561 : 2.
uoluntatis, 110 : 9, 10.
uoluptas, 241 : 11
uoluptate, 163 : 3 468 : 4
uoluptates, 312 : 15.
uoluptatibus, 286 : 17.
uoluntator, 459 : 11
uomica, 648 : 19
uomicas, 155 : 28.
uomitandi, 530 : 3.
uomitu, 444 : 7.
uomitis, 171 : 20.
Vononen, 290 : 15.
uos, 130 : 6. 268 : 11 278 : 16. 27 : 8, 10. 399 : 3. 418 : 6. 504 : 3.
uota, 95 : 7. 131 : 14. 281 : 7. 295 : 6. 322 : 5. 318 : 16 424 : 3.
uoto, 468 : 14.
uoti, 134 : 3. 328 : 2.
uoticula, 159 : 20.
uoto, 178 : 3.
uotorum, 179 : 9 477 : 13.
uotum, 171 : 11. 180 : 4. 347 : 15. 440 : 6.
uouerat, 134 : 14 347 : 4. 444 : 1.
uouerent, 329 : 5.
uouit, 181 : 5.
uox, 264 : 16. 267 : 1. 270 : 330 : 15. 367 : 4 390 : 27. 398 : 10. 412 : 5. 472 : 5. 477 : 10. 521 : 13. 584 : 19.
Urbana, 373 : 6.
urbanæ, 95 : 2. 328 : 4. 572 : 18.
urbanas, 475 : 4. 478 : 14.
urbani, 57 : 3 639 : 21.
urbanis, 148 : 5. 166 : 1. 238 : 15. 384 : 1. 457 : 2
urbano, 143 : 10. 524 : 6.
urbanorum, 18 : 19. 143 : 10. 556 : 2.
urbanus, 507 : 9.
urbe, 7 : 6. 8 : 4 38 : 1. 36 : 1. 48 : 2. 50 : 1. 62 : 2 107 : 11. 32 : 7 114 : 8. 132 : 17. 117 : 13. 159 : 1. 163 : 23. 165 : 1. 169 : 7. 172 : 11. 173 : 8. 135 : 9. 217 : 13. 235 : 6. 241 : 10. 247 : 21. 278 : 12. 279 : 5. 280 : 13. 281 : 8. 323 : 21. 324 : 5. 331 : 2. 334 : 7. 342 : 10. 357 : 3. 358 : 4. 432 : 5. 6. 11, 13, 17. 441 : 17. 466 : 12 469 : 28 474 : 9 479 : 15. 485 : 11 489 : 21. 497 : 3. 538 : 11. 538 : 5. 545 : 29. 545 : 19. 549 : 3. 560 : 2. 564 : 11 585 : 21. 609 : 6 610 : 5. 617 : 3. 621 : 27. 852 : 14.
urbem, 17 : 7. 23 : 3. 40 : 8. 58 : 5. 119 : 1. 124 : 3. 125 : 5. 130 : 1. 134 : 4. 135 : 10. 178 : 14. 125 : 8. 219 : 1. 246 : 9. 252 : 12. 261 : 9. 264 : 1. 328 : 10. 358 : 7. 13. 358 : 7. 357 : 17. 363 : 12. 364 : 17. 365 : 17. 394 : 12. 397 : 3. 404 : 18. 411 : 5. 430 : 2. 468 : 6 474 : 13. 497 : 17. 502 : 6. 519 : 16. 528 : 7. 547 : 3 588 : 8 594 : 16. 606 : 2. 652 : 43.
urbes, 28 : 5. 59 : 12. 181 : 8. 564 : 16.
urbi, 111 : 2 166 : 4. 195 : 13. 236 : 1. 304 : 6. 379 : 19. 441 : 4.
urbicæ, 119 : 3.
urbicit, 55 : 14. 16 : 5. 388 : 1.
urbicus, 449 : 5.
urbis, 47 : 1. 72 : 9 83 : 14. 92 : 6. 105 : 19. 137 : 1. 149 : 4. 166 : 3. 181 : 10. 218 : 7. 284 : 8, 312 : 5 324 : 10. 332 : 15. 395 : 1. 430 : 8. 4 3 : 21. 44 : 1 454 : 6. 47 : 28. 568 : 6 : 571 : 3. 589 : 2.
urbium, 168 : 4. 360 : 2. 458 : 7.
urbs, 117 : 6. 547 : 21.
urebant, 906 : 1.
urgente, 512 : 16 56 : 1 27. 555 : 23.
urgentem, 560 : 3.
urgenti, 533 : 8.
urgentibus, 36 : 10. 473 : 10.
urgeretur, 514 : 2.
Urgulanilla, 409 : 1. 413 : 1.
Urgonanillam, 408 : 6.
urina, 485 : 2
urinæ, 303 : 14. 559 : 1.
urinam, 206 : 9.
urnam, 436 : 7.
uruas, 330 : 5.
urſæ, 106 : 2.
uſi, 516 : 17.
uſitata, 398 : 1.
uſquam, 161 : 4. 230 : 16. 301 : 3. 381 : 12. 416 : 18. 450 : 8. 531 : 13.
uſque, 14 : 10, 12. 40 : 7. 50 : 10. 69 : 9. 90 : 4. 100 : 8. 121 : 6 130 : 7. 169 : 3. 182 : 4. 186 : 5 224 : 10 231 : 21. 235 : 17. 243 : 31. 250 : 2. 251 : 7 258 : 3. 270 : 14. 274 : 6 276 : 7. 283 : 11 292 : 1. 293 : 8. 301 : 21. 304 : 9. 308 : 5. 310 : 11. 312 : 1, 4, 14. 321 : 7. 325 : 3. 330 : 3 : 334 : 11. 339 : 2. 356 : 21. 360 : 14. 390 : 20. 394 : 8. 414 : 17. 432 : 18. 455 : 1. 456 : 1, 15. 478 : 3. 9. 481 : 10 490 : 5. 492 : 27. 503 : 11. 505 : 7 513 : 13. 515 : 9. 516 : 3. 519 : 11. 530 : 11. 5 6 : 18. 540 : 1. 545 : 15. 547 : 12 551 : 1. 561 : 2. 564 : 3. 584 : 1. 589 : 5. 632 : 10. 634 : 18. 638 : 30. 639 : 19. 651 : 24. 654 : 17. 657 : 17. 660 : 8.
uſquequoque, 223 : 10. 248 : 11. 311 : 2. 383 : 1 485 : 1. 588 : 3. 648 : 5.
uſu, 76 : 6. 188 : 1. 206 : 4. 247 : 13. 421 : 3 424 : 11. 560 : 4. 572 : 7. 580 : 1. 603.
uſucapta, 324 : 19.
uſum, 11 : 18. 47 : 4. 51 : 11. 91 : 20 155. 5. 185 : 14. 236 : 18. 343 : 4. 452 : 19. 355 : 2. 359 : 4. 414 : 21. 459 : 11. 497 : 6. 582 : 8. 639 : 14.
uſuræ, 47 : 11.
uſuris, 152 : 5.

uſurpans, 254: 15.
uſurpantes, 426: 16.
uſurpare, 156: 3. 404: 10 496: 15.
uſurparunt, 427: 13.
uſurpaſſe, 125: 4.
uſurpari, 253: 17.
uſurpauit, 51: 9. 490: 5.
uſus, 74: 6. 119: 10 140: 6. 159: 11 171: 12. 198: 5. 197: 4. 217: 11. 305: 16. 311: 2. 341: 10. 356: 4. 412: 8. 451: 16. 459: 5 526: 11. 553: 12. 556: 4. 606: 20. 652: 12. 660: 9
ut, 1: 7. 9. 4: 3. 6: 11. 8: 7. 16. 9: 3 10: 4. 6. 11: 1, 5. 12: 4 13: 5. 14: 5. 12. 15: 10. 17: 7. 11. 18: 2, 10, 12, 17, 19. 19: 1, 13, 16. 21: 5 23: 3, 4. 11. 25: 5, 7, 11, 17. 27: 10. 28: 7, 10. 29: 3. 30: 10, 12. 31: 12. 36: 3. 42: 19. 44: 3, 4. 45: 4, 8 47: 2, 16. 52: 6 53: 5, 11, 13. 55: 11. 57: 4. 55: 12. 58: 2. 59: 3, 7, 13, 60: 11. 61: 10 62: 8, 11. 65: 15. 66: 8. 67: 14, 18. 69: 7, 9. 70: 7. 12 72: 2, 12 73: 3. 74: 1, 8 76: 9, 10. 78: 1, 1, 12. 81: 1, 4 82: 5, 8. 83: 7, 15. 86: 7. 87: 7. 89: 7, 14. 92: 6, 9. 99: 8. 101: 2, 9. 102: 11. 104: 4, 8. 105: 7, 20. 107: 10, 11. 108: 10. 110: 2, 4, 7. 111: 4, 6, 8 113: 13 114: 9. 116: 10. 119: 5. 121: 5. 122: 9. 15. 125: 6, 9. 125: 7, 11, 13. 130: 10. 132: 3, 10. 134: 1, 2, 5. 11, 15. 155: 7, 9. 157: 1. 158: 15. 159: 4. 141: 12, 19, 20 145: 1. 146: 12, 20 148: 3, 4, 5. 149: 6. 153: 1, 9 156: 5. 157: 1, 10, 13, 17. 159: 13, 18, 20, 22. 161: 1, 21. 161: 22. 160: 8, 12. 169: 17. 173: 1, 12. 176: 5, 8, 11. 178: 7. 179: 10. 180: 3. 18. 10, 15. 183: 4, 5, 17 184: 2, 5. 18 1 1, 2, 16, 19, 24. 187: 11. 188: 2. 189: 9, 12. 191: 10, 17. 193: 2 195: 5. 197: 6. 198: 1. 203: 6, 8. 204: 3, 6, 7. 205: 7. 206: 5, 7. 208: 6, 11, 210: 3, 8. 213: 14, 19, 20, 23. 214: 3. 217: 6, 13. 218: 9. 219: 2, 5. 221: 3, 4, 6, 9, 12. 224: 18, 25, 29, 31. 225: 20, 13, 24, 34 229: 5. 231: 19. 252: 12. 236: 3, 9. 243: 2, 3, 13, 18, 21, 27. 245: 13. 247: 4. 249: 3, 10. 250: 13. 251: 2, 4 252: 13. 253: 4. 255: 9. 256: 2. 257: 4. 258: 9, 11, 13, 18, 21. 260: 9. 3. 2: 6, 21, 23. 263: 7. 264: 11. 265: 4, 6, 11, 27, 30. 266: 3. 26: 1. 26: 4, 6, 11, 15, 20. 27. 11: 4, 14. 272: 1. 273: 2, 4, 9 2 4: 11, 13. 276: 7, 8. 273: 2, 4, 5 280: 9, 22. 282: 7 2: 5. 12 284: 12. 285: 4 286: 1, 7, 1. 289: 10, 13 290: 3. 9 291: 4, 5, 12, 16. 292: 1, 2, 7. 293: 8. 294: 9 295: 5, 9. 14 15. 296: 6. 297: 7, 11. 298: 3, 5. 299: 5. 302: 9, 17. 303: 3, 5, 13, 15, 18. 305: 7, 17. 306: 4, 7. 307: 7, 15. 308: 4, 6. 310: 4, 12, 17. 311: 2. 312: 8. 314: 13, 22. 315: 1, 6, 7, 12 317: 16. 318: 1, 5 319: 15, 17. 321: 2, 4, 8 322: 7. 323: 20, 15. 324: 2, 8. 325: 22. 326: 7. 327: 11. 328: 1, 5. 13 3: 9. 2. 330: 6. 331: 4, 10. 332: 7, 11. 333: 4, 10. 336: 8. 338: 9, 18. 339: 17. 340: 6. 12. 341: 1. 341: 1. 15. 343: 10, 15, 21 344: 10, 20. 348: 3, 11. 349: 4, 8, 11, 17. 351: 5. 352: 1, 17, 11. 353: 17 355: 3. 356: 6, 10, 21 357: 5, 11. 35: 9. 359: 18 360: 1, 4, 11. 362: 1, 6, 11. 364: 1, 24, 31. 365: 13, 17 367: 4, 7. 368: 4, 7. 369: 12. 370: 12. 371: 3, 11, 20. 71: 15. 374: 3, 6. 376: 7, 9. 378: , 10. 379: 13, 16. 381: 14, 15. 382: 3, 13. 383: 1, 14. 384: 17. 385: 17. 386: 6, 2. 387: 2. 6. 388: 5. 389: 2. 390: 5. 10, 25, 33. 391: 6. 393: 2 395: 8 397: 13. 398: 27. 402: 5, 6, 14, 15, 17. 404: 14, 15. 406: 3, 13 411: 10. 412: 1, 14. 413: 12. 414: 5, 7, 19. 416: 1, 3, 14. 35. 417: 12, 20. 418: 1, 6. 419: 5. 421: 2. 412: 13. 423: 6, 9, 24. 427: 8, 19. 428: 1: 14. 430: 9. 431: 7. 432: 2, 8, 18. 433: 8, 16. 434: 2. 435: 9, 17, 22. 436: 9. 437: 10. 440: 5. 441: 1 442: 3, 5, 7, 8. 443: 10, 16. 444: 2. 446: 9, 12. 447: 7. 448: 1, 4, 6, 8. 449: 7, 17. 450: 1, 4 11 2, 15. 453: 3 454: 10. 456: 1. 458: 5, 11, 14, 18 459: 1, 2, 4, 6, 8. 460: 1. 461: 2, 7. 4 2. 2, 19, 21. 463: 8, 11. 464: 4, 10 466: 3. 467: 19. 468: 6, 16. 469: 23. 471: 4, 11. 472: 1, 4, 8. 473: 4, 7, 13. 22. 474: 1. 475: 11. 47: 12. 479: 7, 19, 27. 480: 1, 11, 17, 22. 481: 1, 4, 5, 12 482: 5, 6. 483: 5, 7. 481: 2, 11, 16, 9. 487: 6, 8, 9. 428: 3. 490: 13, 17. 491: 4, 10. 492: 7, 12, 18 493: 3. 18 494: 5, 7 495: 9, 11. 496: 14, 18. 497: 1, 17. 499: 10. 500: 5, 20 501: 7. 503: 3, 9, 12. 504: 3, 17. 505: 2, 5, 7, 12. 506: 2. 507: 9 508: 1, 9, 10. 509: 6. 510: 1, 10. 12 511: 6, 7. 512: 2, 3. 513: 2. 514: 11. 515: 5. 9, 17. 516: 2 517: 4, 8, 14, 21: 11, 15. 523: 7, 9. 524: 2. 22. 525: 16. 527: 11, 17, 25. 528: 15. 530: 13. 532: 5, 9 33 36. 534: 1, 5, 12, 15. 533: 8. 53: 7, 10, 18 540: 13. 541: 9, 16, 18, 26 541: 23, 25, 28, 30. 544: 15. 545: 2, 5, 10. 547: 9. 549: 4, 7, 550: 2. 551: 6, 15. 552: 6, 7. 553: 10, 21. 55: 6, 11, 12. 556: 5, 557: 9 558: 1, 9, 16 559: 5, 10. 561: 1, 7. 563: 6, 8. 564: 4 565: 5, 7, 29. 566: 10, 13, 15. 567: 12, 16, 19. 568: 15. 569: 1, 5, 13, 17. 571: 15. 572: 6, 16. 575: 3. 10. 574: 8, 9, 19, 22. 57: 10 579: 13. 580: 8. 582: 1. 584: 1, 10, 14, 18. 587: 9, 12, 16 5 8: 13, 21, 25. 589: 2, 15, 17. 590: 4, 10. 591: 6, 18, 21. 592: 3, 5. 594: 6, 8, 20, 23. 5 6: 3, 5. 14. 597: 4. 606: 7, 10, 12, 13, 14. 609: 3 610: 1, 3, 6. 612: 10 613: 2. 16: 7. 617: 6. 618: 2. 10. 619: 4. 620: 13. 6. 21: 1, 1, 16 623: 8. 624: 17. 625: 4. 626: 6. 627: 6. 629: 4, 11. 632: 4, 11. 634: 2, 9, 13, 17. 636: 10. 6. 8: 7. 17 639: 7. 645: 15. 646: 6 647: 6, 7, 11 648: 1, 10, 16. 651: 24. 652: 4, 14, 29, 31.

655:1 . 36, 29. 654:1, 2, 13, 23, 28. 655: 14. 657: 4, 12, 17 658: 4, 10. 659: 8, 16. 660: 10, 13, 17, 18, 24, 29, 34. 661:3, 5, 8.
utar, 340:12.
utatis, 14:14.
utatur, 620:14.
utcumque, 155: 6. 392: 11.
utebatur. 66: 1. 358: 1.
utendum, 208: 11. 311: 14.
uter, 351: 2.
uterentur, 232: 13.
uteretur, 96: 2. 262: 25. 339: 8. 389: 5. 618: 8.
utero, 214: 12.
uterque, 13: 6. 379: 15. 606: 19.
uti, 58: 13. 74: 15. 96: 18. 198: 12. 255: 11. 291: 11 3, 8: 15. 540: 10. 553: 14. 592: 2. 620: 7. 638: 18, 9. 652: 35. 660: 10.
utilia, 639: 15.
utilis, 638: 18.
uti itat m, 56: 9.
utilitates, 275: 2.
utinam, 84: 14. 349: 13. 598: 8. 633: 28.
utique, 288: 11. 367: 2. 404: 12. 440: 17. 447: 7. 455: 25. 563: 8.
utpote, 137: 10.
utque, 610: 4.
utramque, 118: 10. 379: 11. 417: 17. 519: 7. 564: 10.
utraque, 6: 3. 42: 9. 139: 3. 215: 19. 247: 17. 307: 1. 308 334: 3. 398: 13. 468: 7. 478. 10. 503: 16. 612: 16 651: 22. 658: 18.
utrasque, 76: 6.
utribus, 651: 5.
utriculatium, 484: 3.
utrimque, 390: 10. 498: 15. 578: 6.
utriqor, 182: 6. 286: 17. 509: 3. 561: 12.
utriusque, 9: 4 11: 13 138: 27. 182: 9. 218: 4 231: 8. 236: 5. 175: 7. 286: 5. 295: 4. 310: 3. 564: 10. 425: 8. 429: 4. 474: 16, 480: 21. 491: 9. 516: 7. 514: 15. 569: 11. 574: 2. 623: 3.
utro, 353: 8.
utrobique, 116: 15.
utroque, 18: 8. 78: 31. 89: 13. 231: 5. 168: 3. 247: 1. 248: 10. 319: 3. 411: 1. 414: 20. 422: 3 436: 6. 499: 33. 582: 11. 652: 38.
utrorumque, 353: 8.
utrum, 84: 18. 175: 5. 624: 9.
utrumque, 23: 5. 118: 8. 121: 3. 166: 6. 246: 1. 252: 13. 294: 9. 358: 13. 545: 16. 549: 8.
uva, 100: 17.
vulgandos: 617: 8.
vulgares, 636: 12. 655: 18.
vulgaret, 306: 5.
vulgati, 153: 19. 520: 3.
vulgatibus, 614: 8.
vulgatis, 200: 1.
vulgata, 224: 4. 374: 2. 469: 9.
vulgatissimas, 596: 10.
vulgatissimum, 55: 22.
vulgato, 286: 4.
vulgatum, 191: 15. 579: 13.
vulgatus, 357: 5.
vulgaverit, 225: 34.
vulgi, 97: 2. 446: 4. 483: 13. 535: 3.
vulgo, 11: 4. 19: 1. 31: 11. 84: 6. 138: 3. 163: 6. 190: 15. 215: 8. 250: 14. 264: 15. 282: 7. 21: 4 399: 28. 430: 2. 466: 2. 474: 3. 499: 5 517: 14 541: 1. 552: 8. 553: 14. 572: 5. 585: 23. 612: 3.
vulgus, 146: 3. 171: 11. 432: 18. 504: 16.
vulnera, 121: 8. 517: 24. 647: 30.
vulnerare, 453: 6.
vulnerates, 108: 5.
vulnerat, 89: 5.
vulneraverunt, 302: 1.
vulneravit, 502: 6
vulnere, 89: 6. 310: 1.
vulneri, 110: 4.
vulneribus, 89: 14. 302: 8. 372: 24. 502: 24.
vulnus, 431: 8. 592: 27.
vulpem, 553: 17.
vulso, 517: 3.
vult, 215: 3.
vultu, 82: 6. 115: 8. 173: 4. 204: 5 308: 11. 482: 2 55: 8. 594: 1.
vultum, 204: 11. 364: 21. 594: 8.
vultures, 139: 5.
vultus, 797: 8
uxor, 86: 18. 190: 13. 373: 7. 394: 16. 630: 2.
uxore, 192: 6. 197: 4. 254: 3. 341: 2. 364: 28. 432: 19. 475: 6. 477: 4. 491: 7. 525: 2. 536: 16. 537: 5. 570: 10. 585: 23. 588: 18. 632: 29.
uxorem, 1: 6. 6: 1. 21: 2. 56: 6. 56: 4. 58: 5. 75: 11. 116: 4. 182: 11. 183: 8. 247: 15. 250: 9. 255: 3. 278: 4. 13. 329: 2, 7. 343: 6. 409: 13. 418: 7. 433: 18. 453: 10. 455: 8. 458: 6. 524: 9. 539: 3. 564: 13. 574: 21. 582: 9. 585: 11. 624: 2. 647: 13. 660: 15.
uxores, 57: 3. 58: 13. 224: 11. 408: 3. 454: 1. 489: 17.
uxori, 137: 10. 291: 3. 593: 6.
uxoria, 464: 6.
uxoribus, 301: 13. 410: 8. 418: 12. 528: 14 573: 4.
uxorio, 343: 17.
uxoris, 1: 8. 52: 3. 75: 7. 135: 7. 224: 24 243: 3. 265: 5. 303: 3. 342: 6. 352: 4. 509: 24. 539: 7: 9. 589: 11.
uxorum, 321: 17. 406: 36.

X.

Xenophontem, 96: 12.
Xysticorum, 363: 20.
Xysti, 175: 18.

Z.

Z, 287: 9.
Zenodoti, 621: 5.
Zenonem, 296: 10.
zona, 534: 8.

FINIS.

Ao1 1472236

A.

ἈΒλεψίαι, 418: 21.
ἀγαθὸς, 588: 15.
ἄγαμος, 185: 27.
ἄγε, 481: 3.
ἄγημα, 610: 7.
ἄγριος, 187: 27.
ἀδιατρεψίαν, 348: 13.
αἰγίδα, 530: 9.
ἄειδ', 185: 27.
αἰθομένοιο, 265: 24.
αἴρεσιν, 297: 4.
ἀκροχάλις, 606: 6.
Ἀλκμαίων, 469: 11.
ἄλωσιν, 468: 17.
ἀμείνω, 129: 2.
ἀμφὶ, 481: 6.
ἄμφω, 265: 25.
ἀναισχυντεῖ, 639: 16.
ἀναίρεσις, 417: 32.
ἄνδρ', 422: 10.
ἀνθυπερφαινόμενον, 664: 25.
ἄνωγα, 477: 19.
ἀξιοθεαμάτευτον, 362: 12.
ἀποθάνῃς, 558: 7.
ἀπολιάξ, 185: 27.
ἀπορρησόμενον, 232: 17.
ἀπέκλεισεν, 469: 12.
ἀρκεῖ, 589: 3.
ἄρτος, 379: 16.
ἀρπότησι, 379: 19.
ἀρχῆς, 490: 7.
ἀσαφοῦς, 380: 4.
ἀσφαλὴς, 129: 2.
ἀτυχεῖ, 380: 1.
αὖθις, 55: 8.
αὐλοῖς, 512: 15.
ἀνθρώπων, 414: 25.
αὐτὸ, 380: 2.

B.

βάλλε, 481: 6.
βιβλάφθαι, 379: 18.
βιβλὸς, 558: 3.
βελτίους, 129: 1.

Γ.

γαῖα, 468: 3. 471: 5.
γαμῆσαι, 585, 13.
γὰρ, 129: 2. 512: 15.
γεωργικῶς, 192: 11.
γέρων, 390: 28.
γραμματικὸς, 612: 6.

Δ.

δ' 265: 24.
423: 7.
Δαναοῖς, 339: 16.
δὲ, 233: 4. 265: 24.
δεῖ, 481: 3.
Δότε, 235: 5.
δολιχόσκιον, 558: 3.
δυσφημίαν, 228: 12.
διδάσκαλος, 190: 15.

E.

ἔγχος, 558: 3.
ἔγειρε, 481: 3.
εἰ, 89: 11. 390: 28.
εἰρήνη, 558: 8.
εἰς, 339: 16. 379: 19.
εἷς, 338: 14.
εἰσηγοῦ, 233: 4
εἰσελθεῖν, 379: 21.
ἐκ, 265: 24.
Ἑκατηβολέοντος, 469: 16.
ἐκεῖνον, 89: 12.
ἐμβλήματα, 321: 5.
ἐμέτου, 185: 27.
ἐμοὶ, 265: 14.
ἐμοῦ, 468: 3, 4.
ἔμπεδον, 504: 18.
ἐν, 380: 1. 481: 3.
ἐξ, 558: 8.
ἐπαμφοτερίαξ, 422: 10.
ἐπεὶ, 558: 7.
ἐπὶ, 265, 27.
ἐπιζητεῖ, 423: 28.
ἐπεὶ, 589: 25.
ἐπαινῆσαι, 590: 1.
ἔρως, 423: 7.
ἐπορθίοιο, 265: 24.
ἐς, 129: 2.
ἔσω, 597: 10.
ἔσω, 338: 14.
ἔτι, 504: 18. 589: 20.
εὐήθεια, 580: 2.
εὐλαβείαν, 235: 10.

Z.

ζῶνος, 46: 64.

H.

ἤ, 380: 2.
ἠλαπάδαξ, 379: 18.
ἡμῶν, 379: 22.
ἡμῶν, 490: 7.

Θ.

θανεῖν, 477: 19.
θάνατος, 468: 3.
Θέλεις, 585: 13.
Θέσεις, 639: 16.
θεολογουμένων 224: 13.
θεατός, 129: 2.
θυομένῳ, 590: 1.

I.

ἰδίαν, 469: 12.
ἵππων, 481: 5.

K.

κἀγώ, 594: 12.
καί, 89: 11, 12. 235: 1. 265: 14, 17, 24. 357: 6. 379: 18, 19, 20. 390: 28. 418: 2. 490: 7. 512: 15. 585: 13. 589: 20.
Καίσαρα, 590: 1.
καλὸς, 594: 12.
ΚΑΛΩΣ, 539: 14.
καλῶς, 597: 10.
καρποφορήσαι, 589: 20.
Καρχηδονιακῶν, 422: 11, 14.
κατασκευὰς, 639: 17.
κλῶ, 589: 25.
Κήρυλος, 558: 7.
κηρυκὸς, 338: 14.
κοσμίων, 558: 3.
κρότον, 235: 5.
κλισίῳ, 232: 19.
κλινοῦ, 233: 4.
κτυπήσατε, 235: 5.
κλῶπος, 481: 7.

Λ.

Λάγ[illegible], 558: 7.
λίαν, 380: 1.
λογιώτατος, 419: 16.

M.

Μακρό, 558: 3.
μακροῖς, 512: 15.
Μαργάδων, 233: 28.
μὲ, 589: 20.
μέγας, 594: 12.
μέσος, 504: 18.
μετὰ, 235: 5.
μεταποιίαν, 418: 2.
μετεώρας, 379: 35.
μὴ, 585: 13.
μήτηρ, 469: 23.
μητρὶ, 469: 12.
μήτηρ, 477: 19.
μητροκτόνος, 469: 11.
μιχθέντων, 468: 3.
μοι, 504: 18. 512: 15.
Μῦσεις, 265: 14.
μυκτηρίζειν, 379: 20.
μωρὸς, 390: 28.
μωρόν, 417: 32.

N.

νεόνυμφον, 469: 12.
Νέρων, 469: 11, 12.
Νέρωνι, 481: 3.
νήφειν, 481: 3.
νοήσῃ, 265: 25.
νομιμώτατε, 265: 15.
νόμος, 444: 13.
νεφίσκιρον, 265: 25.

O.

ὀβελίζειν, 624: 18.
ὀδοιπορικῶν, 661: 1.
οἶδε, 265: 25.
οἶνος, 594: 2.

ὁλόκληρος, 379: 16,
ὅμως, 589: 20.
ὀργάς, 594: 12.
ὀργῆς 233: 8.
Ὀρέστῃ, 469: 11.
ὄσσων, 590: 1.
ὀπτασιάστικος, 655: 12.
ὅτι, 422: 10.
οὐ, 481: 3.
οὔατα, 481: 6.
οὐκ, 588: 15.
οὐχ, 594: 12.
ὄφιλον, 185: 27.

Π,

παιδίας, 357: 6.
Πανός, 610: 7.
πάντα, 597: 10.
πάντες, 235: 5.
πάνυ, 380: 1.
παραδρώξῃ, 490: 7.
παρεμβεβλημένοι, 624: 9.
πάτερ. 469: 13.
περὶ, 265: 25.
πεφυρμένον, 297: 4.
πηλὸν, 297: 4.
ποιητοῦ, 624: 9.
πολιοῦχον, 530: 9.
πολυχρονιεύη, 588: 15.
πρέπει, 481: 3.
πρότερος, 422: 10.
προκειμένην, 479: 22.
πρὸς, 468: 3.
προγενόμενοι, 233: 4.
πυρὸς, 265: 24.

Ρ.

ῥυομένων, 265: 17.
ῥίζαν, 589: 20.

Σ.

σεαυτὸν, 481: 3.
σκώπτειν, 379: 20.
σποδὸς, 129: 1.
σπυθαλέοις, 380: 1.
σπαινομένων, 265: 17.
στρατηγῶν, 265: 14.
στρατηλάτης, 129: 11.
σὺ, 89: 11, 12. 390: 28. 490: 7.
585: 13.
σύγλαμος, 477: 19.
συντάξεις, 639: 31.
σώματος, 379: 19.

Τ.

τ᾽, 185: 27.
τοῦ, 379: 20. 594: 12.
ταῖς, 265: 14.
τε, 594: 12.
τέκνον, 490: 7.
ΤΕΛΩΝΗΣΑΝΤΙ, 536: 19.
τέχνην, 471: 5.
τεχνόφυον, 195: 11.
τὴν, 379: 19.
τῆς, 379: 19. 380: 2. 490: 7.
τί, 512: 15.
τιμώμενον, 233: 8.
τὸ, 422: 10.
τοῦ, 471: 5.
τοιαῦτα, 379: 20.
τούτοις, 481: 3.
τοῖς, 481: 3.
τοῖσι, 380: 1.
τοσούτων, 265: 17.
τοῦ, 379: 19.
Τοῦτο, 265: 24.
τρέφει, 471: 5.
τύμβον, 233: 4.
Τυρρηνικοῦ, 422: 19.

Υ.

ὕλαισι, 469: 23.
ὑμεῖς, 255: 5.

Φ.

φάγης, 589: 16.
φάσεσι 233: 8.

X.

χαλεπαίνειν, 422 : 10.
χαρᾶς, 255 : 5.

Ψ.

ψυχῆς, 379 : 19. 380 : 2.

Ω.

ὦ, 558 : 7.
ὠκυπόδων, 481 : 6.

ROA. X: 72236

PRIVILEGE DU ROY.

LOUIS par la grace de Dieu, Roy de France & de Navarre : A nos amez & Feaux Conſeillers, les Gens tenans nos Cours de Parlement, Maiſtres des Requeſtes ordinaires de noſtre Hoſtel, Grand Conſeil, Baillifs, Seneſchaux, Prevoſts, leurs Lieutenans, & à tous autres nos Juſticiers & Officiers qu'il appartiendra, Salut. Nostre bien-amé ANDRÉ PRALARD, Marchand Libraire de noſtre bonne Ville de Paris; Nous a fait remontrer, Qu'il luy a eſté mis entre les mains un Ouvrage intitulé: *Omnia Caii Suetonii Tranquilli Opera, cum Interpretatione & Notis Auguſtini Babelon, juſſu Regis ad uſum Sereniſſimi Delphini.* Et deſirant donner ce Livre au Public, il Nous a tres-humblement fait ſupplier de luy vouloir accorder nos Lettres de permiſſion ſur ce neceſſaires. A CES CAUSES, Voulant favorablement traiter l'Expoſant; NOUS luy avons permis & accordé, permettons & accordons par ces Preſentes, d'imprimer ou faire imprimer, vendre & debiter en tous les lieux de noſtre Royaume, ledit Livre, en telle marge & caractere, & autant de fois que bon luy ſemblera, durant le temps de ſix années conſecutives, à compter du jour qu'il ſera achevé d'imprimer pour la premiere fois. Pendant lequel temps Nous faiſons deffenſes à tous Imprimeurs, Libraires, & autres, d'imprimer, faire imprimer, vendre & diſtribuer ledit Livre, ſous pretexte d'augmentation, correction, changement de Titre, fauſſes marques, ou autrement, ny meſme d'en faire des Extraits ou Abregez; Et à tous Marchands Eſtrangers d'en apporter ny diſtribuer en ce Royaume d'autres Impreſſions que celles qui auront eſté faites du conſentement de l'Expoſant, à peine de deux mille livres d'amende, payable par chacun des contrevenans, & applicable un tiers à Nous, un tiers à l'Hoſpital-General de noſtre bonne Ville de Paris, & l'autre tiers à l'Expoſant, de confiſcation des Exemplaires contrefaits, & de tous deſpens, dommages & intereſts. A condition qu'il ſera mis deux Exemplaires dudit Livre dans noſtre Bibliotheque publique, un en celle du Cabinet de nos Livres en noſtre Chaſteau du Louvre, & un en celle de noſtre tres-cher & feal le Sieur LE TELLIER, Chevalier, Chancellier de France, avant que de l'expoſer en vente; A la charge auſſi que l'impreſſion en ſera faite dans le Royaume & non ailleurs, & que ledit Livre ſera imprimé ſur de beau & bon Papier, & de belle impreſſion; & ce ſuivant ce qui eſt porté par le Reglement fait pour la Librairie & Imprimerie au mois de Juin 1618 enregiſtré en noſtre Cour de Parlement de Paris le 9. Juillet enſuivant, à peine de nullité des Preſentes: Leſquelles ſeront regiſtrées dans le Regiſtre de la Communauté des Imprimeurs & Libraires de noſtre bonne Ville de Paris; SI VOUS MANDONS ET ENJOIGNONS, Que du contenu en icelles, Vous faſſiez joüir pleinement & paiſiblement l'Expoſant, ou ceux qui auront droit de luy, ſans ſouffrir qu'il leur ſoit fait aucun empeſchement. VOULONS auſſi qu'en mettant au commencement ou à la fin dudit Livre une Copie des Preſentes ou Extrait d'icelles, elles ſoient tenuës pour bien & deuëment ſignifiées, & que foy y ſoit adjoûtée, & aux Copies collationnées par l'un de nos amez & feaux Conſeillers & Secretaires, comme à l'Original. COMMANDONS au premier Huiſſier ou Sergent ſur ce requis, de faire pour l'execution d'icelles, tous Exploits, Saiſies, & Actes neceſſaires, ſans demander autre permiſſion; Nonobſtant Clameur de Haro, Chartre Normande, & Lettres à ce contraires : CAR tel eſt noſtre plaiſir. DONNÉ à Verſailles le vingtiéme jour de Février, l'An de grace mil ſix cens quatre-vingts quatre, & de noſtre Regne le quarante-uniéme. Signé, Par le Roy en ſon Conſeil, LE PETIT. Et ſcellé du grand Sceau de cire jaune.

Regiſtré ſur le Livre de la Communauté des Libraires & Imprimeurs de Paris, le vingt-ſixiéme Fevrier 1684. Signé, C. ANGOT, Syndic.

Achevé d'imprimer pour la premiere fois, le 15. Mars 1684.